

ספר

לקוטי מוֹהַר"ן

הנִכְבֵּד וְהַנּוֹרָא. מוֹ כְּמֹהוּ מוֹרֵה. הַיּוֹצֵא בְּקִדְשָׁהּ וּבְטַהֲרָהּ.
מִפִּי קִדְשׁ קִדְשִׁים. נְבוֹן לַחַשׁ וְחָכֵם חֲרָשִׁים. הַלּוֹא הוּא כְּבוֹד
אֲדוֹנָנוּ מוֹרְנוּ וְרַבְּנוּ. הָרַב הָאֲמַת. הַנְּאֻז הַקְּדוֹשׁ הָאֲמַתִּי. נַחַל
נוֹבֵעַ מִקּוֹר חֲכָמָה. אֹר יִשְׂרָאֵל וְקִדּוּשׁוֹ. הַמְּפָרֵס בְּכָל קִצּוֹי
אֶרֶץ וַיִּם רְחוֹקִים. שְׂמוֹ קִדְשׁ. מוֹרְנוּ וְרַבְּנוּ הָרַב רַבִּי נַחֲמָן זָכַר
צַדִּיק וְקִדּוֹשׁ לְבָרְכָהּ, מְקַהֵלֶת בְּרַסְלָב. בְּהַרְבֵּ הוֹתִיק וְחָסִיד
מו"ה שְׂמַחָה זצ"ל. בֵּן לְאוֹתוֹ צַדִּיק הָרַב הַקְּדוֹשׁ הַמְּפָרֵס
מו"ה נַחֲמָן הָאֲרִידֵעֵנְקִיר זְצוֹק"ל. וּמַצַּד אָמוֹ הַצְּדָקָת
הַמְּפָרֵסָת בְּשֵׁם טוֹב מֵרַת פִּינָא זצ"ל. הוּא נִין וְנִכְד לְהַרְבֵּ
הַקְּדוֹשׁ רַבֵּן שֶׁל כָּל יִשְׂרָאֵל. ק"ש מו"ה יִשְׂרָאֵל בַּעַל-שֵׁם
טוֹב זְצוֹק"ל יִשְׁנַמַּח אָבִיךָ וְאִמְךָ וְתִגַּל יוֹלְדֶתְךָ. עֲטַרְת וְקָנִים
בְּנֵי-בָנִים. בְּזֻכּוֹתֵם יֵאִיר עֲלֵינוּ חֲסְדֵי דָוִד הַנְּאֻמָּנִים. וְנוֹכַח
לְחֻזוֹת בְּנַעַם ה' פָּנִים אֶל פָּנִים. חֵישׁ קַל מִהֲרָה נָשׁוּב לְצִיּוֹן
בְּרַנְנִים. בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ אָמֵן:

נְנַח נַחֲמָן מְאוֹמֵן

הוצאת

"כולנו חברים"

052 4295938

054 9707896

madbekot.net

na-nach.net

nanach.net

ניתן לקנות ספרים להפצה במחירי עלות
להזמין ספר זה ושאר ספרים לכל מקום בעולם
לתרום ולהשתתף בהדפסת הספרים

הַקְדָּמָה

הַדוֹר אַתֶּם רְאוּ דְבַר ה'. שְׁמְעוּ לֹא נֹאמֵר אֲלָא רְאוּ. רְאוּ כִּי ה' נָתַן לָכֶם מִטְמוֹן, דְּבָרִים הָעוֹמְדִים בְּרוּמוֹ שֶׁל עוֹלָם, כְּמֹאמֵר רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנֵם לְבִרְכָה (פסחים ק"ט): וְלִמְכַסֶּה עֵתִיק - זֶה הַמְּגַלָּה הַמְּכַסֶּה דְּבָרִים שְׁכֶסֶה עֵתִיק יוֹמִין. וְאִיכָא דְאָמְרֵי: זֶה הַמְּגַלָּה דְּבָרִים שְׁכֶסֶה עֵתִיק יוֹמִין. וְתַרְוִיּוּהוּ כְּחֹדָא אִיתְּנַהּוּ בְּהַאי חֲבוּרָא קִדְיִשָּׁא, כִּי הוּא מְגַלָּה וּמְכַסֶּה, מְגַלָּה וּמְכַאֵר דְּבָרִים עֲלוּנִים וְנִעְלָמִים, חֲדוּשִׁים חֲדָשִׁים וְהַקְדָּמוֹת יְקָרוֹת, נוֹרָאוֹת וְנִפְלְאוֹת, עֲצוֹת מִרְחוֹק אֲמוּנָה אֲמֹן, הַנוֹכְעִים מִמְּקוֹר מֵיּוֹם חַיִּים, מְקוֹר עֲלוּן וְנוֹרָא מְאֹד. עִיר גְּבָרִים עֲלָה חֶכֶם וַיֵּרֵד עֵז מִכְּטָחָה, דֶּרֶךְ כְּפֹה צְמֻצוּמִים וְהַשְׁתַּלְשְׁלוֹת מַעֲלָה לְעֹלָל, מִשְׁכָּל עֲלוּן לְשִׁכְל תַּחְתּוֹן, עַד אֲשֶׁר נִתְלַבְּשׁוּ בְּלִבוֹשֵׁין הָאֵלוּ בְּחִלּוּקָא דִּרְבָּנָן. בְּדֶרֶךְ צַחוּת וְנֹאוֹת, וּבְדִרְוִשִׁים עֲרָבִים וְנִפְלְאִים וּמִתּוֹקִים לַחֵף, בְּדֶרֶךְ חֲכָמָה וְטַעַם וּפְלִפּוּל וּסְבָרָא וְדֶרֶךְ חַיִּים תּוֹכְחוֹת מוֹסְרֵי־הַשְּׁכָל, הַבוֹעֵר כְּאֵשׁ עַד יָב הַשָּׁמַיִם. וְכָל תּוֹרָה וְתוֹרָה שְׁגָלָה לְעַם סְגָלָה, כָּלֵם מְלֵאִים עֲצוֹת נִפְלְאוֹת וְנוֹרָאוֹת לְעַבּוּדְתוֹ הָאֲמִתִּית יִתְבָּרַךְ, כְּאֲשֶׁר יִרְאֶה הַרְוָאָה בְּעֵינָיו, אִם יֵשִׁים לְבוֹ עֲלֵיהֶם כְּאֲמֵת לְאֲמֵתוֹ. כִּי אֵךְ לְזֶה הֵיטָב פּוֹנְתוֹ הַקְדוּשָׁה, לְעוֹרֵר יִשְׁנִים וְלַהֲקִיץ גְּרָדִים, לְהַיִּשִׁיר לְבוֹת בְּנֵי־אָדָם, אַחִינוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל, אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, לְאֹמֵר לְאַסּוּרִים צֹאוּ, לְאֲשֶׁר בְּחֶשֶׁךְ הַגָּלוּ, לְפָקֵחַ עֵינַיִם עוֹרוֹת, וְלַהּוֹצִיא אִסּוּרִים בְּבוֹשָׁרוֹת, לְהוֹצִיא מִמֶּסְגַּר אִסּוּר, מִבֵּית־כְּלָא יוֹשְׁבֵי חֶשֶׁךְ, הָאִסּוּרִים בְּתַאוּוֹתֵיהֶן, וְהַלְכוּדִים בְּהַבְלִיחֶם, וְהַנְּדָחִים

הקדמה

בעוונותיהם, להטות לַבָּבִים אֵלָיו יִתְפָּרֵךְ לְהַשִּׁיבֵם אֶל ה' בְּאֵמֶת
בְּדֶרֶךְ הַיָּשָׁר וְהַנְּכוּן לִפְנֵיהֶם, בְּדֶרֶךְ אֲשֶׁר דָּרְכוּ בּוֹ אֲבוֹתֵינוּ מֵעוֹלָם:
וְהִנֵּה אֶף-עַל-פִּי שְׁהִדְבָּרִים גְּלוּיִים וּמוֹכְנִים קָצַת עַל-פִּי פְּשׁוּמָן
שֶׁל דְּבָרִים, אֶף-עַל-פִּי־כֵן עוֹד דְּבָרִים בָּגוּ, כִּי כִפְלִים
לְתוֹשִׁיָהּ, כִּי עֲדִין פְּנִימִיּוֹת הַדְּבָרִים סְתוּמִים וְחֲתוּמִים מֵעֵין בַּל, כִּי
הֵם דְּבָרִים שְׁכֶסֶה עֵתִיק יוֹמִין, שְׁצָרִיכִין לְכַסּוֹתָם וּלְגַלוֹתָם כְּדִי
לְהַכְנִיסֵם בְּזֶה הָעוֹלָם. כִּי הַמְּכַסֶּה הוּא הַגְּלוֹי וְכוּ', וְכַמְבֹאֵר מִזֶּה
בְּכַתְּבֵי הָאֶרֶץ ז"ל. וְכֹאֲשֶׁר שָׁמַעְנוּ מִפִּי הַקְּדוֹשׁ ז"ל, שֶׁפַּעַם אַחַת
אָמַר, שֶׁהַתּוֹרָה שֶׁהוּא מְגַלָּה הִיא נְמוּכָה אֶלְפִים וְרַבְּבוֹת מְדַרְגּוֹת
מִפְּפִי מֶה שֶׁהַשִּׁיגָה בְּמִקּוּמָה הָעֲלִיּוֹן. וְהֵן הֵן גְּבוּרֹתָיו, הֵן הֵן
נִוְרָאוֹתָיו, אֲשֶׁר הַשִּׁיגָה יָד שְׁכָלוֹ הַקְּדוֹשׁ, הָרֶם וְנִשְׂאָ, לְהַלְבִּישׁ
וּלְהוֹרִיד דְּבָרִים גְּבוּהִים וְנוֹרָאִים כְּאֵלֶּה, דְּבָרִים קְדוּשִׁים וְדַקִּים
וְרוּחָנִיִּים מְאֹד, לְהַלְבִּישׁם בְּלְבוּשֵׁים רַבִּים וְצִמְצוּמִים, עַד אֲשֶׁר יִהְיוּ
דְּבָרִים הַשּׁוּיִים לְכָל נֶפֶשׁ לְהוֹדִיעַ לְבְנֵי-הָאָדָם גְּבוּרֹתָיו יִתְפָּרֵךְ,
לְגַלוֹת עֲצוֹת וְדַרְכִּים וּנְתִיבוֹת לְהַגִּיעַ לְעַבּוֹדָתוֹ יִתְפָּרֵךְ בְּאֵמֶת,
לְמַעַן דַּעַת כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי ה' הוּא הָאֱלֹקִים, אִין עוֹד:

וְהִנֵּה דְבַר שְׁפָתַי אֵךְ לְמַחְסוֹר, לְהַאֲרִיךְ וּלְהַרְחִיב הַדְּבוּר בְּשִׁבְחַת
הַפְּלִגָּת גְּדֻלַּת מַעֲלַת קִדְשַׁת נִוְרָאוֹת הַסֵּפֶר הַקְּדוֹשׁ הַזֶּה
הַנּוֹרָא מְאֹד, כִּי מִי שִׁירְצָה לְהַסְתַּפֵּל בּוֹ בְּעֵין הָאֵמֶת, יִרְאֶה וַיִּבִּין
בְּעֲצָמוֹ עַד הֵיכֵן הַדְּבָרִים מְגִיעִין. וּמִי שֶׁלְּבּוֹ חֶלֶק, וְאֵינוֹ חֲפִץ
בְּתַבּוּנַת קִדְשַׁת הַסֵּפֶר הַזֶּה, לֹא יוֹעִילוּ לוֹ דְּבָרֵי אֵלֶּה. אוֹלָם לְכָל
אֲחֵי וְרַעֵי אֲדַבְּרָה נָא מֵעַט מְדַרְכֵי הַסֵּפֶר הַקְּדוֹשׁ הַזֶּה, וְיִתַּר מִזֶּה

יראו בעצמם, יראו עיניהם וישמח לבם. והוא, כי כל תורה ותורה
 מדברי הספר הקדוש הזה מדברת מכמה וכמה דברים פּרטיים:
 מכמה וכמה מדות טובות, מכמה וכמה מצוות תורתנו הקדושה,
 ומהרחקות מדות רעות; וכל תורה ותורה מדברת מדברים
 מיחדים, מה שלא נזכרו בתורה השניה, וכן כלם. כגון התורה
 המתחלת: אמר אל הכהנים (בסימן ב), מדברת מתפלה ושמירת
 הברית שתלוים זה בזה, ושצריכין בחינת משפט לידע אידך ללחם
 עם החרב הזה וכו', ובשביל זה צריכין להפריש צדקה קדם
 התפלה וכו'; ומענין מחשבות זרות שבתפלה; ומענין למוד
 התורה הקדושה, ומהקמת המשכן וכו' וכו'; ושצריכין לקשר
 התפלה להצדיק שבדור וכו'. וכל אלו הדברים מבארים שם
 בקשר נפלא ונורא אשר אין דגמתו. ותורה שאחריה, כגון
 בחצוצרות וכו' (בסימן ה), מדברת מענינים אחרים, הינו מעשית
 המצוות בשמחה, ומתפלה בכח, ומיראה וכו' וכו'. וכיוצא בזה
 בשאר התורות, כי כל דברי הספר הקדוש הזה מלא עצות טובות
 ונוראות, ומדבר מכל המדות ומכל המצוות הנהוגות, ומהרחקת
 ושכירת כל התאוות: מתאוות נאוף ותאוות מזון ותאוות אכילה,
 מהרחקת הכבוד וכעס וקפידות וגדלות (ומעלת האמת ועצם
 גנות השקר), מהרחקת העצבות והעצלות, מפגם הדבור, מלשון
 הרע ורכילות וכו', מפגם הראות ומפגם כל החושים, מקדשת
 העינים והחטם והאזנים והפה, שהם שכעת הנרות המאירין אל
 מול פני המנורה הקדושה; מקדשת שבת ויום טוב וראש-חדש;
 משלש רגלים בכלל, ובפרטיות מכל רגל ורגל בפני עצמו: מפסח,

הקדמה

משבועות, מספות, ומהמצוות הנהוגות בכל רגל ורגל, שהם מצות אכילת מצה ואסור חמין ושאור, וקריאת ההגדה וארבע בוסות בפסח, וכן ממצות ספה וארבעה מינים, והושענא-רבה ושמיני-עצרת ושמחת-תורה, ומקבלת התורה בשבועות, מראשי השנה ותקיעת שופר ומיום-הכפורים, מחנכה ופורים, מציצת ותפלין וקריאת-שמע ותפלה, מצדקה ותלמוד-תורה וממשא-ומתן באמונה, מאמונה ומאמונת חכמים, מענוה, מיראה ואהבה וממעלות הרצון והכסופין דקדושה, מתפלה בכח ובכונה, הן משלש תפלות שביום, הן מגדל עצם מעלת שאר התפלות ותחנות ובקשות, שצריכין להרבות בהם בכל יום ויום, לומר תחנות ובקשות הרבה. ובפרט גדל מעלת ההתבודדות, לפרש שיחתו בלשון אשכנז לפניו יתברך בכל יום בינו לבין קונו, שישפוד פמים לבו נכח פני ה', שיופהו להתקרב לעבודתו יתברך. ומגדל מעלת אמירת תהלים, שמוזבה לתשובה, וממעלת הפכיה לפני השם יתברך, כבן המתחמא לפני אביו, ממעלת לב גשפר ומהרחקת העצבות. ממעלת השמחה, שצריכין להכריח עצמו בכל פחותיו להיות בשמחה תמיד, והרבה עצות נפלאות לבוא לשמחה. ממעלת קדשת ארץ-ישראל, מעגן המשפן ובית-המקדש וירושלים, מגנות המחלקת ומגדל מעלת השלום, מתשובה, מתענית, מקדשת המחשבה ומהרחקת מחשבות זרות, וכן מפל הדברים והדרכים הקדושים שבעולם המכרחים לכל, מגדל מעלת התקרבות והתקשרות לצדיקים, שבוזה תלוי כל קדשת איש

הישראלי, מענין נגון וכלי־זמר ועשרה מיני נגינה ומהמחאת כף ורקודיו, וענין אגחה וקול הברה, דברים שלא שמעתן און מעולם, אשר לא נשמע ולא נראה לגלות סודות נוראות הנצרכין להעולם מאד בדברים פאלו, אשר דרכי ה' נסתרו בהם מאד. (ועין בזהר שלא, דף קסח:): מה שמפליג מאד בסוד קול הברה. ובפרשת פינחס, דף ריח: שמפליג מאד בסוד מה שישראל מנענעין עצמן פשעוסקין באיזה דבר שבקדשה. ועין עוד במקומות אחרים בזהר ובפתכים בין מחצדי חקלא, שם תראה ותבין מרחוק גדל עצם הסודות הנסתרות בכל התנועות שבני־אדם עושין, ובפרט פשעושין אותן בשביל דבר שבקדשה, כגון מחיאת פנים בתפלה או בשביל שמחת מצוה, וכיוצא בזה. פקח עיניך וראה והבן). ומרבה לדבר על לב האדם לחזקו בעבודתו יתברך, לבל יתאש עצמו בשום אפן, ולבל יפל משום דבר שפעולם, רק יהיה עקשן גדול בעבודתו יתברך, לבלי להניח את מקומו בשום אפן פעולם, כי חסדי ה' לא תמנו ולא כלו רחמיו עולם. וכן מפלליות כל התרי"ג מצוות שבתורה וענפיהם וכל מצוות דרבנן, מפלליות תורה שבכתב ותורה שבעל־פה, מנגלה ונסתרת, הלכה וקבלה, רזין ורזין דרזין, לכלם בשם יקרא, ומכלם ידבר כמה וכמה פעמים בדרכים וקשרים נפלאים וחדושים חדשים, וכלם כאחד הם עצות נפלאות איך להתקרב להשם יתברך, עד אשר אין שום דבר מצוה וקדשה ועצה טובה, הנצרך לכל אדם שפעולם בכל דרגא ודרגא, שלא נזכר בספר הקדוש והנורא הזה, כי מאד עמקו מחשבותיו. כי

הקדמה

הוא מדבר מכלליות הכל בכלל ובפרט, כולל כל העולמות והדרגות שבעולם של כל אדם, כקטן כגדול, מן ראשית נקדת הבריאה, שהוא תחלת האצילות, עד תכלית נקדת המרפז של עולם העשיה הנשמי שהאדם עומד עליו, כל אחד ואחד לפי מקומו ומדרגתו באותה השעה והזמן, מן הגדול שבגדולים עד הקטן שבקטנים, ואפלו המנחים למטה למטה בעשר כתרין דמסאבותא, אשר ירדו בעוונותיהם עד השאול תחתיות ומתחתיו - לבלם יעורר, יקיץ ויחיה, לבל יתיאשו, חס ושלום, מן הרחמים. בושל יקימון מליו, וברכים פורעות יאמין (ובמבאר מזה בהתורה "כי מרחמם ינהגם" בלקוטי תניינא (בסימן ז), עין שם על פסוק: כי כל

בשמים ובארץ):

ומכל דבר ודבר וכל ענין וענין שהוא מדבר, על-פירכ ידבר ממנו כמה וכמה פעמים, וכל פעם בסגנון אחר, בדרך עצה טובה אחרת. למשל: בהתורה "בחצוצרות" (בסימן ה), שם מבאר, שתפלה בכח היא בחינת רעים, ועל-ידי זה זוכין לפשט עקמימיות שבליב, ולזכות לעשות המצוות בשמחה גדולה מהמצוה בעצמה וכו'. ובהתורה "על אשר מעלתם" (בסימן מה), מבאר, שעל-ידי תפלה בכח זוכין לבנים, והוא בחינת סבה וארץ ישראל וכו'. ובמקום אחר (בסימן מד), מבאר, שתפלה בכח מבטל גדלות ופניות ומחשבות זרות שבתפלה. ובהתורה "תהמת יכסימו" (בסימן ט), מבאר, שמתפלה בכח משם מקבלין עקר החיות, ומקימין כל העולמות: תחתיים, שניים ושלישים, וזוכין

לְנַסִּים וּנְפִלְאוֹת, וְלֵאמֹנָה שְׁלֵמָה וְלְאַרְצ־יִשְׂרָאֵל וְכוּ'. וְכֵן בְּכָל
הַמִּדּוֹת וְהַמְצוּוֹת וְהַדְרָכִים וְהַהֲנַהְגוֹת וְהַעֲצוֹת הַקְדוּשׁוֹת שֶׁהוּא
מְדַבֵּר מֵהֶם, מִכָּל־יְדִבֵּר בְּמָה וְכִמָּה פְּעָמִים, וְכָל פַּעַם בְּדַרְדָּר
וְקִשְׁר חֲדָשׁ נִפְלָא וְנוֹרָא: פַּעַם יַחְבֵּר וְיִקְשֵׁר יַחַד שְׁמִירַת הַבְּרִית,
שְׁעַל־יְדִיָּה זֹכֵין לְאִמּוּנָה, שֶׁהִיא בְּחִינַת שְׁבֵת, שְׁעַל־יְדִיָּה נִשְׁלַם
הַצְּדָקָה וְהַתּוֹרָה וְכוּ', וְאִזִּי זֹכֵין לְכַסּוֹפִין דְּקַדְשָׁה לְהִיּוֹת בְּעַל־נַפְשׁ,
וְאִזִּי כָּל אֲכִילְתוֹ בְּבְחִינַת לֶחֶם הַפָּנִים וְכוּ', כְּמִבְּאֵר בְּהַתּוֹרָה "אֵית
לָן בֵּירָא בְּדַבְרָא וְכוּ'" (בְּסִימָן לא). וּפַעַם יַחְבֵּר שְׁמִירַת הַבְּרִית עִם
בְּטוּל הַגְּדֻלוֹת, שֶׁהוּא עֲבוּדֵה זָרָה. וְתַקּוּן הַל"ט מְלֹאכוֹת, שֶׁהֵם
כָּל הַעֲסָקִים וּמִשְׁאֵל־וּמִתָּן שְׁבַע־עוֹלָם, וְיַחְדָּא עֲלָאָה וְיַחְדָּא תַתָּאָה
וְהִלְכָה וְקַבְלָה וְכוּ', וְעַל־יְדִיָּה זֹכֵין לְדַבּוּר הַמְּאִיר לְתַשׁוּבָה, עַד
שְׁזוֹכֵין לְתַבּוּנוֹת הַתּוֹרָה לְעִמְקָה, כְּמִבְּאֵר בְּהַתּוֹרָה "אֲנִי ה'" (בְּסִימָן
יא). וְכִיּוֹצֵא בְּזֶה בְּשְׂאָרֵי הַמְצוּוֹת וְהַמִּדּוֹת. הַפְּלִיא עֲצָה, הַגְּדִיל
תּוֹשִׁיָה, בְּכִמָּה דְרָכִים שׁוֹנִים חֲדָשִׁים וּנְפִלְאִים. כִּי בְּעֵצָם חֲלִישׁוֹתָנוּ,
וְלַגְדֵּל הַתְּגַבְּרוֹת יִצְרוּ שֶׁל אָדָם, שְׁמִתְגַּבֵּר עָלָיו בְּכָל יוֹם כְּמוֹ
שְׂאֵמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ וְזָכוּנָם לְבִרְכָה (סוּכָה נב), עַל־כֵּן אָנוּ צְרִיכִין עֲצוֹת
וְהַתְּעוּרָרוֹת לְעֲבוּדְתוֹ יִתְפַּרֵּד בְּכִמָּה דְרָכִים. כִּי לְפַעְמִים הָאָדָם
נִתְעוּרֵר לְדַרְדָּר זֶה וְעֲבוּדָה זֹאת עַל־יְדֵי אֹר הַתּוֹרָה הַזֹּאת.
וְלְפַעְמִים אֵינוֹ מִתְעוּרֵר לְזֶה עַל־יְדֵי תּוֹרָה זֹאת, רַק עַל־יְדֵי תּוֹרָה
אַחֶרֶת. וְהַפֵּל לְפִי הָאָדָם וְכַפִּי הַמְּדַרְגָּה שֶׁלּוֹ וְכַפִּי הַזְּמַן וְהַמְּקוֹם.
טַעְמוֹ וְרָאוּ כִּי טוֹב ה'. שְׁמַעוּ אֲמַרְיוֹ כִּי נַעֲמוּ מְאֹד. לְכָל אֲשֶׁר חָפֵץ
בְּאַמְתוֹ וְרוֹצֵה לְהַסְתַּכֵּל עַל עֲצָמוֹ וְלַחוּם עַל חַיּוֹ הָאֲמַתִּיִּים,

הקדמה

לחשב על אחריתו וסופו בהאיך אנפין יעול קדם מלפא וכו' וכו',
פאשר פל אדם יודע בנפשו ולבבו:

גם תבין ותראה, כי בכל דברי הספר הזה יש בהם עמקות גדול
מאד בכל תורה ותורה. עמקות לפנים מעמקות, בכלל
ובפרט ובפרטי פרטיות. וכאשר שמעתי מפיו הקדוש, זכרוננו
לברכה, שפעם אחת אמר: בהתורה שלי יש עמקות גדול. כי הלא
פה דברי הספר הקדוש הזה פאש וכפאיש יפוצץ סלע. פל תורה
ותורה מתחלק לכמה וכמה הקדמות יקרות חדשות ונפלאות
ולכמה טעמים וענינים היוצאים לרב מפל תורה ותורה. כי כל
תורה ותורה מדברי התורות הנאמרים בפסוק הקדוש הזה הוא
בנין גדול, נפלא ונורא וחזק מאד, בנוי לתלפיות, תל שהכל פונים
בו, כלול מפמה וכמה חדרים, חדר לפנים מחדר וחדר לפנים
מחדר, וחלונות ופתחים פתוחים מזה לזה ומזה לזה. וכל חדר
וחדר וכל טעם וענין והקדמה הנמצאים בפרטות בכל תורה
ותורה, יש בכל אחד ואחד עמקות גדול מאד מאד, וכל מה
שהולכין ומתרבין הטעמים והענינים, יש בהם עמקות יותר ויותר,
כמים לים מכסים. וערום יבין לאשורו, כי בכל פעם שהוא נכנס
ויוצא מפלטין לפלטין ומחדר לחדר ומענין לענין באותו ענין, צריך
לחזור לאחוריו בכל פעם ולהביט מאחוריו להבין היטב מתיקות
עמקות הדברים, אחרית דבר מראשיתו וראשיתו מאחריתו, כלו
קשור ומחבר ונעוץ סופו בתחלתו ותחלתו בסופו, וכן באמצעיתו
ובצדדיו. ישוטט המעיין וירבה הדעת. וביותר בכללות התורה,

שהיא מחפרת ונסגרת ונכללת מכמה טעמים וענינים שונים
 נוראים ונפלאים ועמקים ורחבים מני ים. וצריך אתה המעיין,
 שתבין בדבריו, שלפעמים מביא שתים או שלש ראיות לדבר אחד
 בדרך עמקות נפלא ונעים מאד מאד, ומרהיבת הלשון נדמה
 כאלו היא ראיה אחת, כי כך דרך הספר הזה, שכותב על-פירב
 כמה פעמים תבת "כי" וכיוצא על דבר אחד, ומחמת זה נדמה
 שהוא טעם וראיה אחת, ובאמת הוא כמה וכמה טעמים, וכל
 אחד קשור בחברו, על-כן אי אפשר לחלקם, כי הם טעמים
 וראיות רבות בדרך נפלא מאד, וכל אחד נעוץ וקשור בחברו:

והנה לפי גדל העמקות של כל דבור ודבור היה מהראוי לכתב
 בכל פעם "ודוק" או "והבין" "ועין היטב" וכיוצא באלו
 הלשונות המורים למעיין שישים עין עיונו שם להבין היטב, אך
 ראה ראיתי, כי אם-כן יהיה ההכרח לכתב כמעט אצל כל דבור
 ודבור לשונות באלו, לפי עצם ערכת מתיקת השכל והעמקות
 שיש בכל ענין וכמעט בכל דבור, ועל-פירב יש עמקות גדול
 מאד בדבריו אשר לא יספיק שום לשון מאלו הלשונות. על-כן
 החדלתי את עטי, ומנעתי את עצמי מלכתב שום לשון מלשונות
 הנ"ל, רק לפעמים ולעתים רחוקות נשמט מתחת הקולמוס איזה
 לשון כזה, והמעין באמת, מי שיש לו מח בקדקדו, יבין מאלו
 עמקות הדברים, שהם רחבים ועמקים מני ים, גבוה משמים ועמק
 מתהום. ומי שרוצה לטעם צוף דבש אמרי נעם האלו, צריך
 להעמיק בעין האמת בעיון גדול הדק היטב, להבין הדבר על

הקדמה

מתכנתו עד מקום שיד שכלו מגעת. אשרי אדם מצא חכמה ואדם יפיק תבונה, להבין היטב פשטיות הדברים האלה, הנאמרין בספר הקדוש הזה. ואף על פי כן הוא מלתא דשוויא לכלהו, כי גם אשר קצרה ידו להבין דברים עמקים, הוא גם הוא יוכל למצא מרגוע לנפשו בדברי הספר הקדוש הזה, בדברי העצות הקדושות והמוסר הנפלא היוצאים מכל תורה ותורה, כפי אשר יאיר ה' עיני שכלו להבין בונה הפשוטה שהכנים רבנו, זכרוננו לברכה, בתורתו הקדושה, כי באמת כל דברי הספר הנזכר הזה הם השגות עליונות גבוהות ועמקות מאד מאד עד אין סוף ואין תכלית, ונעלם ונסתר ונתלבש בהם דברים גבוהים ועליונים מאד, אשר אינם מוצרים כלל בתוך התורה כפיאם בדרך רמז וסוד. וכל כתבי האר"י ז"ל ומאמרי הזוהר הקדוש ותקונים וכל דרכי הקבלה הקדושה, כלם פאחד כלולים בדברי הספר הקדוש הזה, וכל תורה ותורה מדברת מפונות מיוחדות מאיזה מצוה ומשער מיוחד מה"עין חיים" בדרך נפלא ונזר מאד, כאשר עינינו ראו ולא זה, אשר פתח עינינו והראה לנו לפעמים כטפה מן הים מעצם פונתו, וכאשר הובא בתוך הספר לפרקים איזה רמזים בעלמא, כי כל תורה ותורה כלול מפרד"ס, ובכל אחד ואחד, הן בדרך פשט, הן בדרך רמז וכו', בכלם יש בהם עמקות גדול, נפלא ונזר מאד, אך עקר פונתו הקדושה הוא פרוש הפשוט שבכל תורה ותורה, כי לא המדרש הוא העקר אלא המעשה, כמבאר כבר כמה פעמים, שכל עקר פונתו הקדושה בכל תורה ותורה שגלה ובכל

דבור ודבור שיצא מפיו הקדוש הכל היה רק בשביל לזכות את ישראל להביאם לידי מעשה ישרה, לרמוז להם מרחוק ומקרוב, להורות להם עצות ותחבולות עמקות ונפלאות להתקרב להשם יתברך מפל מקום שהוא, באשר יראה הרואה בעיניו, אם ירצה להסתפל בעין האמת לאמתו. כי כל פונתו הקדושה היה רק שגשתדל להבין העבודה והעצות היוצאים מפל תורה ותורה ושנבקש מהשם יתברך ונשתטח לפניו יתברך ונשתדל לקיים ככל הפתוב בהם בפשיטות. ובה' במחננו, שפל מי שישים עינו ולבו היטב לדברי קדש הנאמרין בספר הקדוש הזה, יתלהב לבו ויפתחו עיניו ויכסף וישתוקק מאד לעבודתו יתברך, עד אשר ישוב אל ה' באמת בכל לבבו ונפשו ומאדו, ולב חזק כצור וזיו ממקומו: אם אכן הוא נמוח, אם ברזל הוא מתפוצץ, באשר שמענו מפיו הקדוש ז"ל שאמר, שמי שייסתפל בספר הזה בעין האמת, בודאי יהיו נפתחין אצלו כל גידי קשיות לכו, ויהיה נעשה בעלתשובה גמור:

ובאמת הוא מן הנמנע ואי אפשר לספר בשבח החבור הקדוש הפרך הנורא הזה, ומכלשכן וכלשפן בשבח קדשת המחבר הקדוש בוצינא עלאה רבא ויקירא, אדונינו מורנו ורפנו, זכר צדיק וקדוש לברכה, כי לו דומיה תהלה. ומה גם כי ידענו גם ידענו עצם המחלקת, רבים קמו עליו ועלינו חנם על לא דבר, ובגלל הדבר הזה הכרחנו לשום לפנינו מחסום והחשינו מטוב מלהאריך ולספר בשבח קדשתו ופרישותו ותמימותו וצדקתו

הקדמה

וענותנותו באמת, ובמקום גדלתו וחכמתו הרמה והנשאה, אשר בפיר מצאה ידו בכל התורה בלה, בנגלה ובנסתר, בין התלמוד ופוסקים ראשונים ואחרונים ובכל סתרי השגות גבוהות ועצומות כל רז לא אנים לה וכל סתום לא עממהו - שם אנו מוצאין ענותנותו. הפשוט הסכלן והעלוב ותמים במעשיו, עובד את ה' במסירות נפש נפלא, יומם ולילה לא ישבת, לא ישקט ולא ינוח מעבודתו יתברך בחכמה והשגה גדולה ונוראה מאד מאד, באשר עיניכם תחזינה מישרים בספר הקדוש הזה, כי כל מעין אשר ישים לבו לדברים האלה, ישפט בצדק, שאי אפשר להשיג דברים כאלו מפרס מלאה. וכמה יגיעות יגע, וכמה טרחות טרח, וכמה אלפים תעניתים והפסקות, וכמה הפסקות שלמות משבת לשבת, וכמה מיני סגופים סגף, וכמה וכמה שנים התבודד בהתבודדות ופרש עצמו בכל מיני פרישות מכל מיני תאוות, וקדש עצמו בכל מיני קדשות. וביותר על הכל נתעלה ונתקדש בקדשה נוראה ועצומה על ידי קדשת ארץ ישראל, אשר השליך נפשו מנגד ונסע לארץ הקדושה בשעת מלחמה, שהיו תקף מלחמות קשות וחזקות באותן המדינות, וכמה וכמה הרפתקאות דערו עליו באותו הדרך. ה' צדיק יבחן כפשתני הזה וכו'. כי הקיפו עליו אז באותן הימים כמה מיני צרות וסכנות תכופות ורצופות: צרת הדבר, רחמנא לצלן, שהיה אז באותה המדינה, ותקף רעש המלחמה, שלא היו בטוחים בחייהם יום אחד, ושאר מיני הרפתקאות קשות בנזף ונפש וממון, אשר אי אפשר לבאר בכתב. והשם יתברך ברחמיו נתן לו כח ברזל לסבל כל זה, מה

שְׂאֵי אֶפְשֶׁר לְשׁוּם אָדָם לְסַבֵּל צָרוֹת וַיִּסּוּרוּן כְּאֵלֶּה מִכָּל צַד, עַד אֲשֶׁר זָכָה לְעִבֹר בְּשָׁלוֹם, וְנִכְנַס לְאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, וַיֵּצֵא וּבָא בְּשָׁלוֹם בְּלִי פָגַע, וְזָכָה לְמָה שְׁזָכָה בְּאַתְנָלְיָא וּבְאַתְכַּסְיָא. כִּי מְלַבֵּד הַנְּסֻתוֹת לְה' אֱלֹקֵינוּ, מֵה שְׁזָכָה עַל־יְדֵי אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל לְדַבְרִים נְעֻלָּמִים מֵעֵין כָּל חַי, גַּם בְּאַתְנָלְיָא רָאָה רְאִינוּ כִּי הָיָה ה' עִמּוֹ, כִּי הַתּוֹרָה שְׁגָלָה אַחַר אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, בְּכַמָּה מַעֲלוֹת עַד אֵין שְׁעוֹר נִתְעַלֵּית וְשִׁגְבָה מִהַתּוֹרָה שְׁגָלָה מִקֶּדֶם, אִם אִמְנָם גַּם מִקֶּדֶם תּוֹרָתוֹ הַקְּדוּשָׁה הַאִירָה פְּנֵי תֵבֵל גּוֹרָאוֹת נִפְלְאוֹתָהּ, נִפְלְאוֹת דְּבָרֵי תּוֹרָתוֹ גַּם מֵאֵז וּמִקֶּדֶם, אוֹלָם כִּי נִבְהוּ שְׂמִים מֵאֶרֶץ כֵּן נִבְהוּ דְרָכֵי תּוֹרָתוֹ שְׁגָלָה לְאַחַר אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל מִדְרָכֵי תּוֹרָתוֹ שְׁגָלָה מִקֶּדֶם, כְּאֲשֶׁר שְׁמַעְנוּ מִפִּי הַקְּדוּשׁ בְּפִרוּשׁ כַּמָּה פְּעָמִים. וְכָל הַסֵּפֶר רַבּוּ בְּכָלוֹ הוּא מִהַתּוֹרָה שְׁגָלָה לְאַחַר שֶׁהָיָה בְּאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, וְלֹא נִמְצָא בּוֹ מִהַתּוֹרָת שֶׁל קֶדֶם אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל כִּי־אִם מְעַט מְזוּעַר, שְׁנַיִם אוֹ שְׁלֹשָׁה עָלִין לְדַגְמָא (וְהֵם נִמְצָאִים בְּתוֹךְ הַסִּיּוּמִים שְׁנִכְתְּבוּ בְּלִשׁוֹן הַחֲבָרִים, שֶׁהֵם מְסִימֵן עַג עַד סִימֵן קִיד, וְגַם שֵׁם הֵם רַק מְעַט דְּמַעֲט):

וְהִנֵּה זֶה הַסֵּפֶר נִדְפַס פְּעַם רִאשׁוֹן בְּאוּסְטְרֵיָא בְּשַׁנַּת תַּקס"ח, בְּחַיֵּי רַבֵּנוּ זְכוֹרָנוּ לְבִרְכָה, זֶה שְׁלֹשׁ־עֶשְׂרֵה שָׁנָה, אַךְ הַמְדַּפְּסִים דִּשְׁם עֲנֹתוֹ מְאֹד, כִּי נִדְפַס שְׁלֹא בְּפִנְיֵנו. וְעַל־כֵּן רַבּוּ כִּמוֹ רַבּוּ הַמַּעֲיָוֹת שֶׁנִּפְלוּ שֵׁם בְּשַׁעַת הַדְּפוּס, וּבְכַמָּה מְקוֹמוֹת נִחְסְרוּ שִׁימוֹת שְׁלֵמוֹת. גַּם שָׁנוּ הַסֵּפֶר בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת, וְהַחֲלִיפוּ כַּמָּה עֲנִינִים לְגַמְרֵי, מְלַבֵּד שְׂאֵר קַלְקוּלִים בְּעֵנִין הַהֶפְסְקוֹת שְׁפִין

הקדמה

תורה לתורה, ושבתוך כל תורה בעצמה, שצריכין לפעמים לתן רוח והפסק בין ענין לענין. ובכל אלה עותו מאד. לפעמים הפסיקו הפסק גדול באמצע הענין שלא לצורך, ובמקום שאמרו להפסיק, פללו וצרפו הענין יחד, עד שבכמה מקומות לא נתנו הפסק אפלו בהתחלת המאמר. על אלה שמתי לבי ודעתי לתקן הכל על צד היותר טוב, כפי אשר היה ה' עמדי, ותקנתי כל הטעויות והעויות, שנפלו בהדפסה ראשונה:

גם זאת לדעת, שהספר הראשון נדפס פתאם שלא בפני פנ"ל, בעת שהיה רבנו זכרוננו לברכה בקהלת למברג, ובכמה מקומות היו צריכין עדין לתקן הלשון במהדורא תנינא, ומחמת נחיצת הדפוס נדפס כפי מה שנכתב בראשונה במהדורא קמא. על-כן ראיתי ונתון אל לבי לתקן בהרבה מקומות להרחיב ולבאר יותר, כפי מה שינדעתי והבנתי בדעתי פונת המאמר, כפי מה ששמעתי מפיו הקדוש. וכל התורות שנכתבו בלשונו הקדוש בעצמו, זכרוננו לברכה, לא גרעתי והוספתי אפלו אות אחת, רק במקום ההכרח מאד לכתב איזה פרוש ובאור הצגתי אותו מסגור בתוך שני חצאי לבנה למען דעת שאין זה מלשונו ז"ל בעצמו: גם יגעתי ומצאתי כל המראה-מקומות מכל פסוקי תנ"ך ומאמרי רבותינו זכרונם לברכה בש"ס ומדרשים וספרי הזהר הקדוש ותקונים וכתבי האר"י ז"ל, אשר רבו כמו רבו בספר הזה, ובכלם צינתי בעזרת השם יתברך המראה-מקומות שלהם איה מקום כבודם:

גם שמתי סימנים לתורה, שהצגתי אצל כל תורה ותורה ציון וסימן על־פי סדר הא"ב, למען יקל על המעיין למצוא מבקשו, וגם בתוך כל תורה בעצמה הצגתי אותיות לסימן אצל כל ענין וענין, לתן רוח וסימן להתבונן בין ענין לענין ולהודיע שבכאן יוצא המאמר מענין לענין וללמד ולבאר הקדמה וענין אחר, באשר יבין המעיין במקומו:

גם כמה מאמרים הובאו בספר הזה כפולים, פעם בארפה ופעם בקצרה. וזה - כי כן דרבו בקדוש של רבנו זכרוננו לברכה, שהתורות שכתב בעצמו היה על־פירב שנויים רבים בין האמירה והפתיכה, כי כתבם כפי רהיטת מחו הקדוש, ועל־כן היה גורע ומוסיף מכפי מה שיצאו מפיו בשעת הדרוש. אבל לא כן אנכי עמדי, כי אני דקדקתי לכתב כפי מה שישמעתי מפיו הקדוש בלי גרעון ותוספת. ולאשר נמצאו כמה מאמרים שכתבתים בעצמי, ואחר־כך באו לידי מפתית ידו הקדושה, ונמצאו שנויים רבים ביניהם מטעם הנ"ל, על־כן אמרתי, שניהם כאחד טובים. והכלל, כי כל דבר שנאמר ונשנה לא נשנה אלא בשביל דבר שנתחדש בו:

עד כה דברינו אלה המועטים המחזיקים הרבה להודיע מעט מזעיר מדרכי הספר הקדוש הזה. ויתר מזה אי אפשר להאריך ולספר במהות קדשת נפלאות נוראות הספר הקדוש והנורא הזה, כי לא יספיקו המון יריעות לדבר ולספר בשבח מעלת תורה אחת מהספר הקדוש הזה, ובפרט מחמת עצם

הקדמה

המחלקת שהתגברה עכשו בעוונותינו הרבים, ונתקים בעוונותינו הרבים: ותשליך אמת ארצה, והאמת נעדרת - שנעשה האמת עדרים עדרים, וכל אחד ואחד אומר שאצלו האמת. אבל אף-על-פי-כן האמת הוא אחד, והאמת עד לעצמו, והבוחר יבחר. ועל ה' נשליך יתבנו, כי אין לנו על מי להשען, כִּי־אם לאבינו שבשמים תלויות עינינו. עד הנה רחמיק עזרונו, גם לנצח אל תפושנו ואל תעזבנו. שלח אורף ואמתך הפה ינחוננו. יהי ה' אלקינו עִמּוֹ כְּאִשֶׁר הָיָה עִם אֲבוֹתֵינוּ. ויהי נעם ה' אלקינו עלינו, ומעשי ידינו פוננה עלינו. בן דוד יבוא ויגאלנו, ויעלנו בשמחה לארצנו, ויבנה בית קדשנו ותפארתנו במהרה בימינו; אמן, בן יהי רצון:

הלא פה דברי המעתיק והמסדר, יגדיל תורה ויאדיר:

הק' נתן בא"א מוהר"ר נפתלי הירץ יצ"ו מנעמראב רבתי, חתן הרב הגאון החסיד המפורסם מו"ה דוד צבי שהיה אב"ד בק"ק שאריגראד ובק"ק קרעמיניץ והגליל, ובק"ק מאהלוב יצ"ו:

שיר נעים

מאדוננו מורנו ורננו זכר צדיק לברכה

ואלה דברי רבנו זכרוננו לברכה שיר נעים כולל ענינים רבים בדברים מעטים
מעט מחזיק המרבה ידבר נפלאות משבח תורתנו הקדושה ומשבח משה רבנו
עליו השלום ומוסר נפלא והתעוררות עצום שיעורר כל אחד את נפשו וידבר
מגדלת הבורא יתברך ונפלאות בריותיו וינצח בשירו להזכיר נפלאות ערכת
נעימת תענוגי העולם הבא ושעשועיו לכל הזוכים אליהם והשיר שיתער
לעתיד, ולהפך מרירת המכאוב וקהיון שנים של הנדחים מהם ואוכדים אכדה
שאינה חוזרת יעורר ישנים יקיץ נרדמים יחזק עיפים יודיע להאדם מגדל כחו
אשר בידו וכחו לזכות לכל אלה כשופר ירים קולו להפזות לבבנו אליו ויתברך
לעבדו שכם אחד הן אלה קצות דרכי השיר הזה

ג ימוסי הדתות כלם לא ישוו לדתנו

ה כמהם ברו מלבם נימוסים בשכלם האנושי

מ שיה עלה למרום וענן לבושו

ג מצא המחייב דבר עמו בכל פעם, ופרש מן האשה:

ג כיום ודוויים וסחופים אנהנו

ה כמתו מאין תמצא, ממנו לקח טוב לקחנו

מ לך בישורון עם דתנו כשני אחים לא יתפרדו

ג שמתו וגופו הודך, זו מזו לא נדו:

ג פשותם רבים, בן רבו דעותיהם, וחלוף סברותיהם

ה רשים מקרוב באו עבודותיהם

מ השבותיהם לא מחשבותינו, ולא דרכינו דרכיהם

ג פשותינו אחת היא, ואינה נוטה לרבוי צלמיהם:

ג פשי החזקה והפקחת למה לא חסת עליך ושכחת אומן המגדל אותך

והאכילך ממתקים והלבישך ארגמן ועתה אתה רמוסה בין עקבי צאן ובין

רגלי התאוות העבים והגשמיים ואתה ערם ועריה יין משתנד נהפך למשתה

דמעות.

ח זק ונתחזק ואל תהיה כפיל הגדול וכגמל אפלו בשמשכהו בחטמו
העכברלא יבעט בו וכל זה מחמת שמות שאין יודע מבחו אבל נפשי
הפקחת וחזקה

מ ה תעשה ליום פקדה ומה תשיב לשולחך דבר אל תבט על מצהלות
הזמן כי גופך חלש ודל הזמן הולך והזמה והגוף אפשר עכשו בא יזמו:

נ קב לב האבן והאר לי משם מעט פניך ברה בחמה יפה פלכנה אל תחריש
ואל תשקט הרימה קולך הערב בשירות והודה ופתח פיך ותוציא דבריך
הנעימים לפני הקדוש ברוך הוא דלו עיניך למרום וזכר אהבתך הישנה:

נ הרות נחלים אפיקי מים רבים וימים גדולים וקמנים

נ פלאים ומשנים בצבעיהם ובמעמיהם ובמבעיהם

ח יות קמנות וגדולות בכל אחד ואחד אין מספר למיניהם

מ שבחים ומהללים בלם להשם יתברך בכל איבריהם

מ לין יגידון תמיד ולא יכחשון מנהיגיהם

נו צצים אבנים טובות ומרגליות בעמקיהם

נ חבא בהם אורות כליהם:

נ שמות הגזרים מתחת כפא כבוד

נ כספה תמיד אל שרשה להיות לבוד

ח יים וחסד שואבת מחסדי דוד

ח ן רוח מטפי גן עדן ממנה לא אבד

מ ושבות ההיכלות ואהלי השלום לכל אחת ואחת נסמן ונתנה תיו הוד

מ ה פעל אל המלאכים ישאלו, וירוצון בשליחותם ככוכבא דשביט

מ רחקים ומסלקים מפל התענוגים, מי שארחזתיו עביט

נ שארים ברעב ובחרפה בתוך כף הקלע זכר:

נ שובה עד ה' ולא נהיה אבד:

נ קבל רע וטוב באהבה ונלביש לאב עד:

ב ריאת האדמה וכדוריה ארצות ומדינות רבות סביבה:

ב גיראדם איש ללשונו ודתותיה:

ג צַנִּים וּפְרָחִים וְאֲבִיה
 ג פִּילַת הַמְדִּינֹת מְרוּחֹתֶיהָ
 ג שְׁאֵרֵת עֹמֶדֶת וְהַגְּלָגָלִים מְקִיפִים סְבִיבוֹתֶיהָ:
 ש יְמוֹת הַשָּׁדִים וְהַרוּחֹת בְּאֹיֵר
 ש וּמַעִים גִּזְרַת הַשֶּׁם וְשׁוֹלְטִים בְּאַרְבָּעָה הָאֲבוֹת שֶׁהֵם הַשּׁוֹר וְהַבּוֹר וְהַמְּכַעָה
 וְהַהֲבַעַר
 מ שְׂתַפִּים עִם הַמְּלָאכִים וְעִם בְּנֵי אָדָם בְּגִמּוּל
 מ בְּרִית קִדְשׁ בִּוְרָחִים הַנֶּאֱמָר בּוֹ הַמּוּל יְמוּל
 ח וּכְמִים כְּבִמְקָלוֹת בְּצוּרוֹתֵם הַמְּשֻׁנוֹת
 ח וּבְרֵי חֲבָרִים וּמְכַשְׁפִּים מְכַרְעִים אוֹתָם בְּהַשְׁבַּעְתֶּם בְּשֵׁמוֹת הַמְּכֻנּוֹת:
 ה תּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה שׁוֹמֵרֵת אוֹתָנוּ מִכָּל מַמְאֹת
 ה צְדָקָה מַצְלֵת מִמִּיתוֹת מְגֻנּוֹת:
 ג בּוֹאָה אֵין לָנוּ:
 ח רִיקַת שֵׁן הָאֲמוֹת עַל אִמָּה יְחִידָה, תְּבוּנָה אֵין בָּנוּ
 מ רִירַת הַצְּרוֹת אֵיךְ לְהַשְׁקוֹת הֵם דָּנוּ
 ג סָבַל עוֹלָם עַד יְבוֹא עֵנִי
 ב ׀ יַחֲפֵשׂ בְּגִנּוֹי אָבִיו
 ג זֶר עֲמַרְתָּ נְעֻמָּר בְּכֵן חֲכִיב
 ש יֵר חֲדָשׁ אִזְ נָשִׁיר
 מ לְכַנּוּ כָּל אֶחָד וְאֶחָד מֵרָאָה בְּאַצְבַּע בְּשָׁר
 ח תּוֹם תּוֹרָה בְּלֵב כָּל אֶחָד מִלְּהַשְׁכַּח
 ה מוֹת לְנֶצַח יִבְלַע בְּקַמְרַת רִיח׃
 ג בִּיא לֵבב חֲכָמָה לְהַבִּין תְּכוּנַת גּוֹפָנוּ וּמְרַחְקֵי פְרָקָיו וְעֵרִיכוֹת אֵיבְרָיו
 ח יִיב הִבְנָתוֹ מוֹעִילָה לִידְעֵת הַבּוֹרָא הַמְּצַיֵר אֵלֹו הַיְצִירוֹת כָּלָם:
 מ רַפָּא כָּל חַלִּי וְאִישׁ מְכַאוֹבוֹת עוֹר וּפְסַח צְרוּעַ וְנִגּוּעַ דּוֹאֵג וְכוֹאֵב:
 ג אֲכַל לְכַד לְקִיּוּם נַפְשׁוֹתֵינוּ וְלִמְעַט תְּאוֹת טַבְעֵנוּ:

לְכוּ חֲזוּ מַפְעָלוֹת ה' הַתְּנַלּוֹת נִפְלָא מִסּוּד גְּדֻלַּת הַתְּנַא
הַאֲלָקֵי רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאי ז"ל:

רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאי הִבְטִיחַ שְׁלֵא תִשְׁתַּבַּח תּוֹרַה מִיִּשְׂרָאֵל עַל
יָדוֹ כַּמּוֹבָא בְּדַבְרֵי רַבּוֹתֵינוּ, וְזָכוֹנוֹם לְבִרְכָה (שֵׁבַת קַלַּח):
'כְּשֶׁנִּכְנְסוּ רַבּוֹתֵינוּ לַפֶּרֶם בִּיבְנֵה אָמְרוּ: עֵתִידָה תּוֹרַה שְׁתִּשְׁתַּבַּח
מִיִּשְׂרָאֵל וְאָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאי שְׁלֵא תִשְׁתַּבַּח (נִשְׂא קַבֵּד):
'בְּהַאי חֲבוּרָא דְאִיהוּ סֵפֶר הַזֶּהר יִפְקוּן בֵּה מִן גְּלוּתָא' וְעַתָּה בּוֹא
וּרְאֵה וְהִבֵּן נִפְלָאוֹת נִסְתָּרוֹת שֶׁל תּוֹרַתְנוּ הַקְּדוּשָׁה כִּי עַל בֶּן
סַמְךָ רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאי עֲצָמוֹ עַל זֶה הַפְּסוּק כִּי לֹא תִשְׁכַּח
מִפִּי זֵרְעוֹ כִּי בְּאֵמֶת בְּזֶה הַפְּסוּק בְּעֲצָמוֹ מְרָמוֹ וְנִסְתָּר סוּד הַזֶּה
שְׁעַל־יָדֵי זֵרְעוֹ שֶׁל יוֹחָאי שֶׁהוּא רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאי עַל־יָדוֹ לֹא
תִשְׁתַּבַּח הַתּוֹרַה מִיִּשְׂרָאֵל כִּי סוֹפֵי תִבּוֹת שֶׁל זֶה הַפְּסוּק כִּי לֹא
תִשְׁכַּח מִפִּי זֵרְעוֹ הֵם אוֹתוֹת יוֹחָאי וְזֶה שְׁמַרְמֹזוֹ וּמַגְלָה הַפְּסוּק
כִּי לֹא תִשְׁכַּח מִפִּי זֵרְעוֹ, מִפִּי זֵרְעוֹ דִּיקָא הֵינּוּ מִפִּי זֵרְעוֹ שֶׁל זֶה
בְּעֲצָמוֹ שֶׁהוּא מְרָמוֹ וְנִסְתָּר בְּזֶה הַפְּסוּק שֶׁהוּא הַתְּנַא יוֹחָאי כִּי
עַל־יָדֵי זֵרְעוֹ שֶׁל יוֹחָאי שְׁמַרְמֹזוֹ בְּזֶה הַפְּסוּק בְּסוֹפֵי תִבּוֹת כַּנֵּ"ל
שֶׁהוּא רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאי וְדַע שֶׁסּוּד רַבִּי שְׁמַעוֹן בְּעֲצָמוֹ הוּא
מְרָמוֹ בְּפְסוּק אַחַר כִּי דַע כִּי הַתְּנַא הַקְּדוּשׁ רַבִּי שְׁמַעוֹן הוּא
בְּחִינַת (דְּנִיאל ד'): עִיר וְקַדִּישׁ מִן שְׁמִיָּא נְחִית רְאִשֵׁי־תִבּוֹת
שְׁמַעוֹן וְכו':

בְּעֶזְרַת אֵל עֲלִיזוֹן אֲשֶׁר שָׁמַיִם וָאָרֶץ קָנָה. וְנָתַן לָנוּ אֶת תּוֹרָתוֹ מִמִּדְבַּר
 מִתְּנָה. נִתְחַיֵּל לְהַדְפִּים חֲדוּשִׁים נִפְלְאִים וְנוֹרְאִים עַל מֵאֲמָרֵי רַבָּה בַּר בַּר
 חֲנָה. בְּזִכּוֹת זֶה נּוֹפֵה לְעֹלוֹת לְצִיּוֹן בְּרַנְנָה. אֶל קַרְיַת מְלֶךְ דָּוִד חֲנָה:

א אֲשֶׁרִי

תְּמִימֵי דְרֶךְ הַהוֹלְכִים בְּתוֹרַת ה': (תהלים קי"ט)

דַּע, כִּי עַל יְדֵי הַתּוֹרָה נִתְקַבְּלִים כָּל הַתְּפִלוֹת וְכָל הַבְּקָשׁוֹת
 שְׁאֵנוּ מִבְּקָשִׁים וּמִתְפִּלָּלִים, וְהַחֵן וְהַחֲשִׁיבוֹת שֶׁל יִשְׂרָאֵל
 נִתְעַלָּה וְנִתְרוֹמַם בְּפָנָיו כָּל מִי שֶׁצָּרִיכֵן, הֵן בְּרוּחָנֵי הֵן בְּגִשְׁמוֹ. כִּי
 עֲבָשׁוּ בְּעוֹנוֹתֵינוּ הָרַבִּים חֵן וְחֲשִׁיבוֹת הָאֱמִיתִי שֶׁל יִשְׂרָאֵל נִפְלָה,
 כִּי עֲבָשׁוּ עֵקֶר הַחֲשִׁיבוֹת וְהַחֵן הוּא אֶצְלָם, אֲבָל עַל־יְדֵי הַתּוֹרָה
 נִתְעַלָּה הַחֵן וְהַחֲשִׁיבוֹת שֶׁל יִשְׂרָאֵל, כִּי הַתּוֹרָה נִקְרְאת (מִשְׁלֵי ה):
 "אֵילַת אֱהָבִים וַיַּעֲלֵת חֵן"; שְׁמַעְלָה חֵן עַל לוֹמְדֶיהָ (עֵרֹבֵן ג"ד):
 וְעַל יְדֵי זֶה נִתְקַבְּלִים כָּל הַתְּפִלוֹת וְהַבְּקָשׁוֹת:

כִּי אִישׁ הַיִּשְׂרָאֵלִי צָרִיךְ תָּמִיד לְהִסְתַּפֵּל בְּהַשְׁכָּל שֶׁל כָּל דָּבָר,
 וְלִקְשֹׁר עֲצָמוֹ אֶל הַחֲכָמָה וְהַשְׁכָּל שֵׁישׁ בְּכָל דָּבָר, כְּדִי
 שִׁיֵּאִיר לוֹ הַשְׁכָּל שֵׁישׁ בְּכָל דָּבָר, לְהִתְקַרֵּב לְהֵשֵׁם יִתְפַּרֵּךְ עַל־יְדֵי
 אוֹתוֹ הַדָּבָר, כִּי הַשְׁכָּל הוּא אוֹר גָּדוֹל וּמְאִיר לוֹ בְּכָל דְרָכָיו, כְּמוֹ
 שְׁכֵתוֹב (קְהֵלֵת ח): "חֲכָמַת אָדָם תֵּאִיר פָּנָיו": וְזֶה בְּחִינַת יַעֲקֹב כִּי
 יַעֲקֹב זָכָה לְבִכּוּרָה שֶׁהוּא רֵאשִׁית, שֶׁהוּא בְּחִינַת חֲכָמָה (תְּקוּנִים

תקון י"ד, וזה משפטים קכ"א), כמו שפתוב (תהלים קי"א): "ראשית חכמה". וזה בחינת (בראשית כ"ז): "ויעקבני זה פעמים" ותרגום אונקלוס: וחכמני. וזה בחינת שמש פי השכל הוא מאיר לו בכל דרכיו כמו השמש. וזה בחינת (משלי ד): "וארח צדיקים כאור נגה הולך ואור עד נכון היום": וזה בחינת חית - לשון חיות (עין וזה פנחס רמ"ה: ובתיקונים תיקון ס"ה) פי החכמה והשכל הוא החיות של כל דבר, כמו שפתוב (קהלת ז): "החכמה תחיה" וכו'.

אך מחמת שאור השכל גדול מאד, אי אפשר לזכות אליו פי אם על ידי בחינת נון שהוא בחינת מלכות, כמו שפתוב (תהלים ע"ב): "לפני שמש יגון שמו", ופרש רש"י: 'לשון מלכות'. וזה בחינת לבנה, פי הלבנה אין לה אור מעצמה פי אם מה שמקבלת מהשמש (זהו ויהי דף רל"ח ורמ"ט) וזהו בחינת מלכות, דלית לה מגרמה בלום, אלא מה שמקבלת מן החית, שהיא בחינת חכמה, בחינת שמש פנ"ל, ונעשה (ישעיהו ל): "אור הלבנה כאור החמה":

אבל מי שאינו מקשר עצמו אל השכל והחכמה והחיות שיש בכל דבר, זה בחינת עשו שבזה את הפכורה, כמו שפתוב (בראשית כ"ה): "ויבז עשו את הפכורה"; דהינו השכל פנ"ל, בחינת (משלי י"ח): "לא יחפץ כסיל בתבונה פי אם בהתגלות לבו" וזה בחינת מלכות הרשעה, בחינת לבנה דסמרא אחרא שעליה נאמר (ישעיהו כ"ד): "וחפרה הלבנה" וכו'.

וְזֶה בְּחִינַת יֵצֵר טוֹב וְיֵצֵר הָרַע, כִּי הַיֵּצֵר טוֹב נִקְרָא "מִסְכֵּן
 וְחָכֵם" (קִהְלֵת ד), בְּחִינַת מַלְכוּת, שֶׁהִיא בְּחִינַת עֲנִיָּה וְדֹלָה,
 דְּלִית לָהּ מַגְרָמָה פְּלוּם כִּי אִם מַה שְּׁמַקְפֵּלֶת מִחֲכָמָה. וְיֵצֵר הָרַע
 נִקְרָא "מִלֵּךְ זָקֵן וְכֹסִיל" (שָׁם), בְּחִינַת מַלְכוּת דְּסִטְרָא אַחֲרָא,
 שְׂאִינְיָה חִפְצָה בְּחֲכָמָה וְשִׁכְל, בְּחִינַת "לֹא יַחְפֹּץ פְּסִיל בְּתַבּוּנָה"
 וְכו' פנ"ל. וְצָרִיךְ כָּל אֶחָד לְתַן כַּח לְבְּחִינַת מַלְכוּת דְּקַדְשָׁה
 לְהַתְגַּבֵּר עַל מַלְכוּת דְּסִטְרָא אַחֲרָא וְכַמוֹ שְׂאִמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנִם
 לְבִרְכָה (בְּרֻכּוֹת ה): 'לְעוֹלָם יִרְגִּיזוּ אָדָם יֵצֵר טוֹב עַל יֵצֵר הָרַע'. וְעַל-
 יְדֵי מַה גּוֹתֵן כַּח לְמַלְכוּת דְּקַדְשָׁה? עַל- יְדֵי הַתּוֹרָה, שֶׁהִיא
 עוֹסֵק בְּכַח (כְּמוֹ שְׂאִמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ, זְכוֹרָנִם לְבִרְכָה, שָׁם: 'לְעוֹלָם יִרְגִּיזוּ זְכוֹ' אִי אוֹיֵל -
 מוֹטָב, וְאִם לֹא - יַעֲסֵק בַּתּוֹרָה') וְכַמוֹ שְׂאִמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנִם לְבִרְכָה
 (קִדּוּשֵׁין ל): 'אִם פָּגַע בְּךָ מַגּוּל זֶה, מְשַׁכְּהוּ לְבֵית-הַמִּדְרָשׁ, כִּי עַל-
 יְדֵי הַתּוֹרָה גּוֹתֵן כַּח לְמַלְכוּת דְּקַדְשָׁה וְאוֹי מְקַפֵּלֶת הַמַּלְכוּת,
 שֶׁהִיא בְּחִינַת נ, חַיּוֹת מִן הַחֲכָמָה, שֶׁהִיא בְּחִינַת ה, וְנִתְחַפֵּר
 וְנִתְקַשֵּׁר הַח וְהַנ, וְנַעֲשֶׂה אֹר הַלְבָנָה כְּאוֹר הַחֲמָה: וְכִשְׁזָה קָם
 זֶה גּוֹפֵל (רש"י בראשית כ"ה פסוק כ"ג), וְאוֹי גּוֹפֵל וְנִתְבַּטֵּל מַלְכוּת
 הַרְשָׁעָה, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (הוֹשַׁע י"ד): "כִּי יִשְׂרָיִם דְּרַכֵּי ה', וְצַדִּיקִים
 יִלְכוּ בָם, וּפְשָׁעִים יִפְשְׁלוּ בָם" הֵינּוּ עַל-יְדֵי דְרַכֵּי ה', הֵינּוּ
 הַתּוֹרָה, עַל-יְדֵי-זֶה הַצַּדִּיקִים שְׁדַבְּקִים בְּמַלְכוּת דְּקַדְשָׁה, הֵם
 נִתְחַזְּקִים וּמְקַבְּלִים כַּח עַל-יְדֵי-זֶה "וּפְשָׁעִים יִפְשְׁלוּ בָם" בְּחִינַת
 מַלְכוּת הַרְשָׁעָה, בְּחִינַת הַיֵּצֵר הָרַע, שְׁנּוּפֵל וְנִכְנַע עַל-יְדֵי הַתּוֹרָה,
 כַּנ"ל.

וְעַל־יְדֵי־זֶה נִתְקַבְּלִים כָּל הַתְּפִלוֹת וְהַבְּקָשׁוֹת, כִּי עֶקֶר מִה שְׂאִין נִתְקַבְּלִין הַבְּקָשׁוֹת הוּא מַחֲמַת שְׂאִין לְהַדְבָּרִים חוֹ, וְאִין נִכְנָסִין בְּלֵב שֶׁל זֶה שְׂמִבְקָשִׁין מִמֶּנּוּ, כְּאִלוֹ אִין בְּלָבוּ מְקוֹם שְׂיִכְנָסוּ הַדְבָּרִים בְּלָבוּ, מַחֲמַת שְׂאִין לְהַמְבַקֵּשׁ חוֹ שְׂיִכְנָסוּ הַדְבָּרִים בְּלָבוּ שֶׁל זֶה שְׂמִבְקָשִׁין מִמֶּנּוּ אֲבָל עַל־יְדֵי הַתּוֹרָה, שְׂעַל־יְדֵי־זֶה נִתְחַבְּרִין וְנִתְקַשְׂרִין הֵן וְהֵן כִּנְ"ל, וְנַעֲשֶׂה חוֹ, וְעַל כֵּן נִקְרָאת הַתּוֹרָה (מְשָׁלֵי ה'): "עֲלַת חוֹ", וְאִין זוֹכָה שְׂדַבְּרִיו הֵם דְּבָרֵי חוֹ, וְאִין נִתְקַבְּלִין דְּבָרָיו וּבְקָשׁוֹתָיו, כְּמוֹ מִי שְׂמַדְבֵּר דְּבָרֵי חוֹ, שְׂנִכְנָסִין הַדְבָּרִים בְּלֵב הַמַּתְבַּקֵּשׁ, דְּהֵינּוּ זֶה שְׂמִבְקָשִׁין מִמֶּנּוּ. וְזֶה בְּחִינַת תּוֹ, הֵינּוּ עַל־יְדֵי שְׂנִתְחַבְּרוּ וְנִתְקַשְּׂרוּ הַחֵי"ת וְהַגּוֹ"ן וְנַעֲשֶׂה בְּחִינַת חוֹ, עַל־יְדֵי־זֶה נַעֲשֶׂה בְּחִינַת תִּי"ו, שֶׁהוּא לְשׁוֹן חֲקִיקָה וְרִשְׁמִיָּה, כְּמוֹ שְׂפָתוֹב (יְחֻזְקָא ל'ט): "וְהַתִּיּוֹת תִּי"ו, כִּי עַל־יְדֵי הַחוֹ נִחְקַק וְנִרְשָׁם מְקוֹם בְּלֵב הַמַּתְבַּקֵּשׁ לְקַבֵּל הַבְּקָשָׁה, כִּי עַל־יְדֵי הַחוֹ נִתְקַבְּלוּ דְּבָרָיו. נִמְצָא, שְׂבְּחִינַת הַ"חוֹ" חֲקַק מְקוֹם בְּלֵב זֶה שְׂמִבְקָשִׁין מִמֶּנּוּ, כְּדִי שְׂיִכְנָסוּ דְּבָרָיו בְּלָבוּ, וְיִקְבַּל בְּקָשָׁתוֹ. וְהַחֲקִיקָה וְרִשְׁמִיָּה זֶה בְּחִינַת תִּי"ו. כִּנְ"ל וְזֶהוּ (קִהְלַת ט'): "דְּבָרֵי חֲכָמִים בְּנַחַת גְּשֻׁמְעִים, נַחַת דִּיקָא, הֵינּוּ בְּחִינַת חוֹ הַנְּ"ל וְהַת הַנְּ"ל, וְעַל־יְדֵי־זֶה נַעֲשֶׂה אוֹתִיוֹת נַחַת, וְאִין גְּשֻׁמְעִים דְּבָרָיו, וְנִתְקַבַּל בְּקָשָׁתוֹ כִּנְ"ל:

וְעַל־כֵּן יַעֲקֹב שֶׁהוּא בְּחִינַת הַשִּׁכּוֹל כִּנְ"ל, עַל כֵּן זָכָה לְחוֹ, כְּמוֹ שְׂפָתוֹב (בְּרֵאשִׁית ל"ג): "כִּי חֲנַנִי אֱלֹקִים" וְכוּ'; וְעַל כֵּן בִּרְדָּ אֶת הַשְּׂכָמִים בְּחוֹ, כְּמוֹ שְׂפָתוֹב (שָׁם): "הַיְלָדִים אֲשֶׁר חָנּוּ"

וכו'; ובנימין לא היה אז, ועל־פֶּן בִּרְכוּ יוֹסֵף בְּחֹן, כְּמוֹ שֶׁפָּתוּב
 (שם מ"ג): "אֱלֹקִים יַחְנֵד בְּנִי" (עין ב"ר וישלח פ' ע"ח מקץ פ' צ"ב): וְדוֹקָא
 יוֹסֵף הָיָה יָכוֹל לְבָרְכוּ בְּחֹן, כִּי יוֹסֵף הָיָה כָּלוּל בְּיוֹתֵר מִבְּחִינַת
 יַעֲקֹב, כְּמוֹ שֶׁפָּתוּב (שם ל"ז): "אֵלֶּה תִּלְדוּת יַעֲקֹב, יוֹסֵף", כִּי הוּא
 הָיָה עֶקֶר תּוֹלְדוֹתָיו כִּי יַעֲקֹב וְיוֹסֵף כִּפְחָדָא חֲשִׁיבִי, (עין זוהר וישלח
 קע"ו: וישב קפ"ב). וְעַל כֵּן נֶאֱמַר בְּיוֹסֵף (דְּבָרִים ל"ג): "בְּכוֹר שׁוֹרוֹ הֲדָר
 לוֹ" 'בְּכוֹר' הוּא בְּחִינַת הַשְּׂכָל כִּנְ"ל, וְזֶהוּ 'שׁוֹרוֹ' - לְשׁוֹן
 הַסֵּתֶפֶלּוֹת, כִּי צְרִיכִין לְהַסֵּתֶפֶל בְּהַשְּׂכָל שְׂיֵשׁ בְּכָל דְּבַר כִּנְ"ל.
 וְזֶהוּ הֲדָר לוֹ - תְּרַגְם אוֹנְקָלוֹס: זֵו לִיָּה - לְשׁוֹן אוֹר כִּי הַשְּׂכָל
 מֵאִיר לוֹ בְּכָל דְּבַר; אִפְלוּ בְּמָקוֹם שֶׁהָיָה אֶפֶל וְחֻשֶׁד, מֵאִיר לוֹ
 הַשְּׂכָל, כְּשׁוֹזֻכָּה לְהַסֵּתֶפֶל עַל הַשְּׂכָל שְׂיֵשׁ שֵׁם בְּכָל דְּבַר וּמְקַרֵּב
 אוֹתוֹ לְהֵשֵׁם יִתְבָּרֵךְ:

וְזֶה פְּרוּשׁ מַה שֶּׁאֵמַר רַבָּה בַּר בַּר פְּרוּשׁ מַה שֶּׁמֵּטְבִיעַ אֶת
 חֲנָה: הָאִי גַלְיָא דְּמִטְבַּע הַסְּפִינָה, נִדְמָה כְּנִיצוּן
 לְסְפִינָתָא מִתְחַזֵּי כִּי צוֹצִיתָא שֶׁל אֵשׁ לִבְנָה בְּרֵאשׁוֹ,
 דְּנוֹרָא חוֹרְתָא פְּרִישָׁא וּמְחִינֵן לִיָּה וְהִיכִינוּ אוֹתוֹ בְּמִקְל
 בְּאַלְוִתָּא דְּחֻקִּיק עֲלִיָּה "אֵהִיָּה אֲשֶׁר שַׁחֲקוּקִים עֲלוּ "אֵהִיָּה
 אֵהִיָּה". (בְּבֵא בְּתָרָא עג): אֲשֶׁר אֵהִיָּה."

רש"פ"ם: צוֹצִיתָא דְּנוֹרָא חוֹרְתָא אֵשׁ לִבְנָה וּמֵלֶאָד מִזִּיק הוּא.

גַּלְיָא - הוּא הַיְצֵר הָרַע: דְּמִטְבַּע לְסְפִינָתָא - הוּא הַחֵן
 וְהַחֲשִׁיבוֹת, לְשׁוֹן סְפוֹן וְחֻשׁוֹב (מו"ק כ"ח. מאן חֲשִׁיב מאן סְפוֹן),
 כִּי הַיְצֵר הָרַע רוֹצֵה לְהַטְבִּיעַ וּלְהַשְׁפִּיל, חֵם וְשָׁלוֹם, בְּחִינַת הַחֵן

והחשיבות של ישראל, בחינת מלכות דקדושה: ומתחייב פי צוציטא דנורא חורתא ברישא, כי מתחלה היצר הרע מתלבש עצמו במצוות וממעה את האדם פאלו מסיתו לעשות מצוה. וזהו בחינת צוציטא דנורא חורתא - אש לבנה, אפי' על-פירבן מלאך מזיק הוא. ומחינן ליה באלותא דחקיק עליה אהיה וכו', הינו שעקר הכנעתו של היצר הרע הוא על-ידי התורה, שהיא פלה שמותיו של הקדוש-ברוך-הוא. והתורה בחינת היא וי"ו, (עין זוהר פקודי רכ"ו:) כי הלוחות, ארכן וי"ו ורחבן וי"ו (כבא פתרא יד) וזהו בחינת אלותא, דהינו מקלות דחקיק עליה אהיה וכו', הינו שמות, בחינת התורה, שהיא בחינת וי"ו. והוי"ו הוא צורת מקל, והיא פלה שמותיו של השם יתפרך, הינו שהתורה הקדושה היא מכניע את היצר הרע שרוצה לעשות את האדם משגע ממש חס ושלום, כי בעל-עברה הוא משגע, כמו שאמרו רבותינו, זכרונם לברכה (סוטה ג): 'אין אדם עובר עברה אלא אם פן נכנס בו רוח שמות'. וכמו שהמשגעים צריכים להכותם ולשום עליהם שמות, כמו כן ממש התורה שעוסקין הוא בחינת מקלות ושמות, שפזה מפין ומכניעין את היצר הרע ומגרשין מן האדם את השגעון והרוח שמות שנכנס בו, בחינת 'ומחינן ליה באלותא, דחקיק עליה שמות' וכו', כנ"ל:

וזהו: "אשרי תמימי דרך". אשרי - לשון הסתכלות. תמימי דרך בחינת (בראשית כ"ה): "יעקב איש תם"; שהוא

בְּחִינַת הַשֶּׁכֶל כַּנֶּ"ל הֵינּוּ לְזִכּוֹת לְהַסְתַּכֵּל עַל הַשֶּׁכֶל שֵׁשׁ בְּכָל דְּבַר, שֶׁהוּא בְּחִינַת יַעֲקֹב אִישׁ תָּם - זֶה זֹכֵן עַל־יְדֵי הַתּוֹרָה: וְזֶהוּ: הַהוֹלְכִים בְּתוֹרַת ה', כִּי עַל־יְדֵי שְׁלוֹמֵד תּוֹרָה בְּכַח, עַל־יְדֵי־זֶה נֹתֵן כַּח לְמַלְכוּת דְּקַדְשָׁה בְּחִינַת נו"ן, לְקַבֵּל מִן הַשֶּׁכֶל, שֶׁהוּא בְּחִינַת חֵי"ת, וְאִזִּי נַעֲשֶׂה חֵן וְנִתְקַבְּלִים דְּבָרָיו כַּנֶּ"ל, וְאִזִּי נִתְעַלָּה הַחֵן וְהַחֲשִׁיבוֹת שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וְכָל הַתְּפִלוֹת וְהַבְּקָשׁוֹת נִתְקַבְּלִים:

לְשׁוֹן רַבֵּנּוּ, זְכוּנוֹ לְבִרְכָה:

ב

וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה, אֱמַר אֶל הַכֹּהֲנִים בְּנֵי אַהֲרֹן, וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם לִנְפֹשׁ לֹא יִטְמָא בְּעַמּוּיוֹ: (וַיִּקְרָא כ"א):

אֵיטָא בְּסַפְרָא דְּצַנִּיעוּתָא (זוהר תְּרוּמָה קעו.): 'מִנּוּקְבָא דְּפִרְדֵּשְׁקָא מְשַׁךְ רוּחָא דְּחַיִּי לְמִשְׁיחָא' (מובא בְּסַפְרָא דְּצַנִּיעוּתָא מִנְקַב הַחוּטִים נִמְשַׁךְ רוּחַ חַיִּים לְמִשְׁיחָא).

א כִּי עָקַר כְּלִיזִינוֹ שֶׁל מְשִׁיחַ הוּא הַתְּפִלָּה, שֶׁהוּא בְּחִינַת חֲטָם, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (יִשְׁעֵיהוּ מ"ח): "וְתַהֲלֹתִי אַחֲטָם לְךָ", וּמִשָּׁם עָקַר חֵירוֹתוֹ, וְכָל מַלְחָמָתוֹ שֵׁיַעֲשֶׂה וְכָל הַכְּבִישׁוֹת שֵׁיִכְבֹּשׁ - הַכֹּל מִשָּׁם, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (שָׁם י"א): "וְהִרְיָחוּ בִּירְאֵת ה' וְכוּ' " זֶה בְּחִינַת חֲטָם, וְזֶה עָקַר כְּלִיזִינוֹ, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (בְּרֵאשִׁית מ"ח): "בְּחִרְבֵי וּבְקִשְׁתֵּי" וּפְרִשׁ רַש"י: 'תְּפִלָּה וּבְקִשָּׁה'. וְכְמוֹ שְׁפָתוֹב (תְּהִלִּים מ"ד): "כִּי לֹא בְּקִשְׁתֵּי אָבִטָה וְכוּ' בְּאֱלֹהִים הִלְלָנוּ" (עֵינן ב"ב קכ"ג), בְּחִינַת "תַּהֲלֹתִי אַחֲטָם לְךָ".

חלק א

ב וְזֶה הַכְּלִי זֶן צָרִיךְ לְקַבֵּל עַל־יְדֵי בְּחִינַת יוֹסֵף, הֵינּוּ שְׁמִירַת הַבְּרִית, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב (תְּהִלִּים מ"ה): "חַגּוֹר חֲרָבְךָ עַל יָרֶךְ"

(עֵין זוּהַר וַיְחִי ר"מ:). וְכֵמוֹ שֶׁפְּתוּב (תְּהִלִּים קל"ב): "מִפְּרֵי כִטְנֶךָ אִשִּׁית לְכַסֵּא לְךָ" - זֶה בְּחִינַת מְשִׁיחַ, בְּחִינַת תְּפִלָּה. "אִם יִשְׁמְרוּ בְּנֵיךְ בְּרִיתִי", הֵינּוּ עַל־יְדֵי בְּחִינַת יוֹסֵף. וַיֹּסֵף, שֶׁשְׁמַר אֶת הַבְּרִית, נִמְלֵ

אֶת הַכְּבוֹדָה, שֶׁהוּא בְּחִינַת עֲבוּדָת

הַתְּפִלָּה* בְּחִינּוֹת פִּי שְׁנַיִם, פִּי

הַתְּפִלָּה הוּא פִּי שְׁנַיִם. שְׁנַיִם,

שֵׁשׁ בָּהֶם שִׁבְחוּ שֶׁל מָקוֹם

וְשִׂאלַת צָרְכָיו (עֵין בְּרִכּוֹת ל"א) וְהוּא

בְּחִינַת (תְּהִלִּים קמ"ט): "וַחֲרַב פִּיפִּיּוֹת

בִּידֵם" בְּחִינַת שְׁתֵּי פִּיּוֹת, בְּחִינַת פִּי

שְׁנַיִם. וְנִימַל מֵרֵאוּבֵן עַל־יְדֵי שְׁחִלְל

יְצוּעֵי אָבִיו (כ"פ וַיְחִי), כִּי הִיא תְּלוּי

בְּשְׁמִירַת הַבְּרִית:

ג וְכִּי שׁוֹכֵה לְחַרֵּב הַזֶּה, צָרִיךְ לִידַע אֵיךְ לְלַחֵם עִם הַחֲרָב,

שֶׁלֹּא יִטֶּה אוֹתָהּ לְיָמִין אוֹ לְשְׂמֹאל, וְשִׂיחָה קוֹלַע אֶל

הַשְּׁעֵרָה וְלֹא יַחֲטֵא:

וְזֶה אִי אֶפְשֶׁר אֲלֵא עַל־יְדֵי בְּחִינַת מִשְׁפָּט, כִּי מִשְׁפָּט הוּא

עֲמוּדָא דְאַמְצְעִיתָא (הַקְדָּמָה שְׁנִיָּה לְתִיקוּנֵים דִּף י"ז:), הֵינּוּ שְׁקוֹלַע

עִם כְּלִי־זִינוּ אֶל הַמָּקוֹם הַצָּרִיךְ, וְאֵינּוּ מִטֶּה לְיָמִין וְלֹא לְשְׂמֹאל,

אָלָא לְאַמְצַע. וְזֶה בְּחִינַת (תהלים ק"ב): "יִכְלֹל דְּבָרָיו בְּמִשְׁפָּט".
 וּבִשְׂבִיל זֶה קִבֵּל יוֹסֵף אֶת הַפְּכוּרָה דְּוָקָא מִיַּעֲקֹב, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב
 (בְּרֵאשִׁית מ"ח): "וַאֲנִי נָתַתִּי לָךְ וְכוּ' - 'אֲנִי דִיקָא, שֶׁהוּא בְּחִינַת
 מִשְׁפָּט. וְזֶה (תהלים פ"א): "כִּי חָק לְיִשְׂרָאֵל הוּא", בְּחִינַת בְּרִית,
 כְּמוֹ שְׁפָתוֹב: "חָק בְּשִׂארוֹ שָׁם". "מִשְׁפָּט לֵאלֹהֵי יַעֲקֹב", הֵינוּ
 שְׂצָרִיד יוֹסֵף לְקַבֵּל זֹאת הַחֶרֶב מִבְּחִינַת מִשְׁפָּט, כְּדִי שִׂיכְלֹל
 דְּבָרָיו בְּמִשְׁפָּט. וְזֶה (תהלים ע"ב): "מִשְׁפָּטֶיךָ לְמִלְךָ יִתֵּן", שְׁמִשִּׁיחַ
 יִקַּבֵּל מִבְּחִינַת מִשְׁפָּט.

ד וְעַל-יְדֵי מַה זֹכֵה לְבְּחִינַת מִשְׁפָּט - עַל-יְדֵי צְדָקָה, שְׁעַל יְדֵי
 צְדָקָה אוֹחוּזִין בְּמִדַּת הַמִּשְׁפָּט, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (דְּבָרִים
 ל"ג): "צְדָקַת ה' עֲשֵׂה וּמִשְׁפָּטֶיךָ", וְכְמוֹ שְׁפָתוֹב (תהלים צ"ט):
 "מִשְׁפָּט וְצְדָקָה בְּיַעֲקֹב" וְכוּ', כִּי צְדָקָה הוּא עַל יְדֵי מִשְׁפָּט, כְּמוֹ
 שְׁפָתוֹב (שם ע"ה): "אֱלֹהִים שׁוֹפֵט, זֶה יִשְׁפִּיל וְזֶה יָרִים" -
 שְׁמוֹרִיש לְזֶה וּמַעֲשִׂיר לְזֶה, וּכְשֶׁנִּתֵּן צְדָקָה הוּא בְּבְחִינַת זֶה
 יִשְׁפִּיל, שְׁמַחֲסֵר מְמוֹנֵו, וּבְבְחִינַת וְזֶה יָרִים, שְׁמַעֲשִׂיר לְעֵנִי.
 נִמְצָא, שְׁאוּחוֹ עַל יְדֵי זֶה בְּמִדַּת מִשְׁפָּט. וּבִשְׂבִיל זֶה צָרִיד
 לְהַפְרִיש צְדָקָה קִדְּם הַתְּפִלָּה (כְּכֹא בְּתָרָא י. וּכְשֶׁלָּחַן עֶרֶוּךְ אֵרַח חַיִּים סִימֵן
 צ"ב סְעִיף י), כְּדִי שִׂיכְלֹל לְכָלִּל דְּבָרָיו בְּמִשְׁפָּט, שִׂיחָא קוֹלַע אֶל
 הַשְּׁעָרָה וְלֹא יַחֲטֵא: וְזֶה שְׁאֲמָרוֹ חֲכָמֵינוּ זְכוֹרָנוֹם לְבִרְכָה (כְּכֹא
 בְּתָרָא קִבְּג): 'לָמָּה נִתֵּן יַעֲקֹב אֶת הַפְּכוּרָה לְיוֹסֵף? בְּשְׂבִיל שְׁכַלֵּל
 אוֹתוֹ. מְשַׁל לְבַעַל הַבַּיִת שְׁגָדֵל יְתוֹם בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ וְכוּ', כְּמוֹ
 שְׁפָתוֹב, (בְּרֵאשִׁית מ"ז): "וַיִּכְלֹל יוֹסֵף אֶת אָבִיו וְאֶת אָחָיו לְחֵם לְפִי

הַתַּף, כְּמוֹ (יְחֻקָּאֵל כ"א): "הַתַּף אֶל דְּרוֹם" (לְשׁוֹן דְּבוּר). "לְפִי הַתַּף", הֵינּוּ שְׁהִיָּה שְׁגוּרָה תְּפִלָּתוֹ בְּפִיו עַל-יְדֵי הַצְּדָקָה, וְעַל יְדֵי הַצְּדָקָה שְׁעֵשָׂה, נָתַן לוֹ יַעֲקֹב, שֶׁהוּא בְּחִינַת מְשַׁפֵּט, אֵת הַבְּכוּרָה שֶׁהוּא בְּחִינַת תְּפִלָּה, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב: "וַאֲנִי נָתַתִּי לְךָ שְׂכָם", "אֲנִי דִיקָא, שֶׁהוּא בְּחִינַת מְשַׁפֵּט:

ה וְעַקֵּר שֶׁל הַמַּחְשְׁבוֹת זְרוֹת הֵם עַל-יְדֵי קִלְקוּל הַמְשַׁפֵּט, כִּי מְשַׁפֵּט הוּא בְּחִינַת עֵינָיו, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (בְּרֵאשִׁית י"ד):

"וַיִּבְאוּ אֶל עֵין מְשַׁפֵּט", זֶה בְּחִינַת (דְּבָרִים ל"ג): "עֵין יַעֲקֹב". וְעַל-יְדֵי קִלְקוּל מְשַׁפֵּט בָּא קִלְקוּל לְעֵינָיו, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (דְּבָרִים ט"ז): "כִּי הִשְׁחַד יַעֲזֹר עֵינָיו חֲכָמִים", זֶה בְּחִינַת מַחְשְׁבוֹת זְרוֹת שְׁפַתְפִּלָּה, שֶׁהֵם עֲנָנִין דְּמַכְסִין עַל עֵינָיו, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (אִיכָה ג): "סִכְתָּה בְּעָנָן לְךָ" וְכו' (עֵין תִּיקוּנִים תִּיקוּן כ"א דף נ:). וְלַעֲתִיד שְׁיִתְקַן בְּחִינַת מְשַׁפֵּט, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (שְׁעִיָּהוּ א): "צִיּוֹן בְּמְשַׁפֵּט תִּפְדֶּה", אֲזִי יִתְעַבֵּר עֲנָנִין דְּמַכְסִין עַל עֵינָא, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (שָׁם נ"ב): "כִּי עֵין בְּעֵין יִרְאוּ בָּשׁוּב ה' צִיּוֹן", וּבְשִׁבִיל זֶה נִקְרָא יוֹסֵף (בְּרֵאשִׁית מ"ט): "בֶּן פָּרַת עָלִי עֵין":

ו וְצָרִיף כָּל אֶחָד לְכוֹן בְּתִפְלָתוֹ, שְׁיִקְשֹׁר עֲצָמוֹ לְצַדִּיקִים, שְׁבַדוֹר, כִּי כָל צַדִּיק שְׁבַדוֹר הוּא בְּחִינַת מִשָּׁה מְשִׁיחַ,

כְּמוֹ שְׁמַצִּינוּ שְׁהַצְּדִיקִים קוֹרִין זֶה לְזֶה מְשָׁה, כְּמוֹ 'מִשָּׁה שְׁפִיר קְאָמְרַת' (שַׁבַּת ק"א:). וּמִשָּׁה זֶה בְּחִינַת מְשִׁיחַ, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (בְּרֵאשִׁית מ"ט): "עַד כִּי יִבֹּא שִׁילָה" - 'דָּא מְשָׁה מְשִׁיחַ' (זוהר בְּרֵאשִׁית כ"ה: כ"ז). וְכָל תְּפִלָּה וְתִפְלָה שְׁכָל אֶחָד מִתְּפִלָּל הוּא בְּחִינַת אִיבָר

מִהִשְׁכִּינָה, שֶׁהֵם אֲבְרֵי הַמִּשְׁכָּן, שָׂאִין שׁוּם אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל יְכוּל לְאַעְלֹא שִׁיפָא בְּשִׁיפָא כָּל חַד לְדוּכַתְיָהּ, אֲלֵא מִשָּׁה בְּלַחֲדוּ. בְּשִׁבִיל זֶה צְרִיךְ לְהַבְיֵא וּלְקַשֵּׁר כָּל הַתְּפִלוֹת לְצַדִּיק הַדּוֹר, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (שְׁמוֹת ל"ט): "וַיְבִיאוּ אֶת הַמִּשְׁכָּן אֶל מִשָּׁה" וְהוּא יוֹדֵעַ לְאַעְלֹא שִׁיפָא בְּשִׁיפָא וְלַעֲשׂוֹת אוֹתָהּ קוֹמָה שְׁלֵמָה, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (שֵׁם מ): "וַיִּקָּם מִשָּׁה אֶת הַמִּשְׁכָּן" (עֵינן זוּהַר פְּקוּדֵי רל"ח:):

וְכָל הַתּוֹרָה שְׂאָדָם לוֹמֵד לְשִׁמּוֹר וְלַעֲשׂוֹת, כָּל הָאוֹתִיּוֹת הֵם נִיצוּצֵי נִשְׁמוֹת, וְהֵם *כְּמוֹכָא בְּגִלְגוּלִים, שְׁכַל הַנְּשָׁמוֹת נִתְּלַבְּשִׁים בְּתוֹךְ הַתְּפִלָּה, כְּאִם בְּתוֹךְ הַמְּלָכוֹת בְּכַחֲנִית וְנִתְּחַדְּשִׁים שֵׁם בְּכַחֲנִית עֲבוּר*. עֲבוּר וְנִתְּחַדְּשִׁים שֵׁם.

וְזֶהוּ (תְּהִלִּים י"ט): "הַשְּׁמִים מִסְפָּרִים כְּבוֹד אֵל", הֵינּוּ הַתּוֹרָה שֶׁהוּא אִשׁ וּמִים, הֵינּוּ בְּחִינַת הַנְּשָׁמוֹת, וּבְאִם בְּתוֹךְ הַתְּפִלָּה, שֶׁהוּא בְּחִינַת כְּבוֹד אֵל, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (תְּהִלִּים ס"ו): "שִׁימוּ כְבוֹד תְּהִלָּתוֹ", בְּחִינַת: "וְתִהְיֶה אֲחֻטָּם לְךָ". וְהַנְּשָׁמוֹת עִם הַתְּפִלָּה הַנִּקְרָאת כְּבוֹד (נ"א נִקְרָא כְבוֹד - מִצָּאתִי), עַל שֵׁם שֶׁהִיא מְלַבֶּשֶׁת (בְּכַח" אוֹתָם) אוֹתָנָה, כִּי רַבִּי יוֹחָנָן קָרָא לְמֵאֲנִיָּה מְכַבְּדוֹתָא (שַׁבַּת קי"ג), וְעַל־יְדֵי־זֶה נִקְרָאת כְּבוֹד אֵל, וְהֵן מְאִירִין זֶה לְזֶה: הַנְּשָׁמוֹת מְאִירִין לְהַתְּפִלָּה בְּכַחֲנִית הַעֲלָאת מִן נוֹקְבִין, וְהַתְּפִלָּה מְאִירָה לְהַנְּשָׁמוֹת בְּכַחֲנִית חֲדוּשִׁין, שֶׁהִיא מְחַדֶּשֶׁת אוֹתָם בְּכַחֲנִית עֲבוּר, וְהַנְּשָׁמוֹת הַמְּלַבְּשִׁין בְּתְּפִלָּה, הַמוֹכָאוֹת לְצַדִּיק שְׁבַדוֹר הֵם בְּכַחֲנִית (תְּהִלִּים מ"ה): "בְּתוֹלוֹת אַחֲרֶיהָ רַעוּתֶיהָ מוֹכָאוֹת לְךָ".

אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חֲנָה: זְמַנָּא
 חָדָא הָוָה קְאָזְלִינָן
 בְּסַפִּינְתָא, וְחִזִּינָן הָהוּא בְּוֵרָא
 דִּיתְבָּא לִיהּ חֲלָתָא אַנְפִּיָּה,
 וְקָדְחָה אַנְמָא עֲלוּיָהּ. סְבָרִינָן
 יַבְשָׁתָא הוּא, וְסֻלְקִינָן וְאַפִּינָן
 וּבִשְׁלִינָן אַנְפִּיָּה וְכַד חָס גְּפִיָּה
 אֶתְהַפִּיד, וְאִי לָאו דִּיתְוָה מְקַרְבָּא
 לְסַפִּינְתָא, הָוָה טְבַעִינָן.

טובעים.

(בבא בתרא עג:)

רש"פ"ם: דִּיתְבָּא חֲלָתָא אַנְפִּיָּה. שְׁהִיהוּ חוֹל נִקְבֵּץ עַל גְּבוּ: וְקָדְחָה עֲשׂוּבִים עַל הַחוֹל:
 וְסְבָרִינָן יַבְשָׁתָא הוּא. אִי הֵימ הִיא:

וְזֶה שְׂאֵמֶר רַבָּה בַּר בַּר חֲנָה: חִזִּינָן לְהָאִי בְּוֵרָא וְכוּ', כִּי
 בְּגֻלְתֵּנוּ, כְּבִיכּוֹל, הַקְדוּשׁ־פְּרוּד־הוּא בְּהַסְתֵּרַת פָּנִים, כְּמוֹ
 שְׁכֵתוֹב (תהלים ל): "הַסְתֵּרַת פְּנִיךָ", שֶׁהוּא בְּחִינּוֹת רַחֲמִים, וּפְנֵה
 עָרְף שֶׁהוּא בְּחִינּוֹת דִּין. וְכָל תְּפִלוֹתֵינוּ וּבִקְשָׁתֵנוּ עַל זֶה שְׁפָנָה
 עָרְף אֵלֵינוּ, שְׂיַחְזֹר אֶת פְּנֵיו, כְּמוֹ שְׁכֵתוֹב (שם פ"ו): "פְּנֵה אֵלַי"
 וְכמוֹ שְׁכֵתוֹב (במדבר ו): "יָאֵר ה' פְּנָיו". וְכִשְׁאֵנוּ רוֹאִים אֶרְךְ
 הַגְּלוּת, וּבְכָל יוֹם אֲנַחְנוּ צוֹעְקִים אֵלָיו וְאֵינָם נוֹשְׁעִים, וַיֵּשׁ מֵעַמּוֹ
 בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל, שְׂטוּעִים חָס וְשָׁלוֹם בְּלָבָם, שֶׁכָּל הַתְּפִלוֹת הֵם לְרִיק.
 אֲבָל בְּאַמַּת כָּל הַתְּפִלוֹת, הַצְּדִיקִים שֶׁכָּבֵל דוֹר וְדוֹר הֵם מְעֵלִים
 אוֹתָם וּמְקִימִים אוֹתָם, כְּמוֹ שְׁכֵתוֹב: "וַיִּקַּם מִשָּׁה אֶת הַמִּשְׁכָּן".

וּמַעֲלִין כָּל שִׁיפָא וְשִׁיפָא לְדוֹכְתִּיהּ, וּבּוֹנִין קוֹמְתָהּ שֶׁל הַשְּׂכִינָה
מְעַט מְעַט, עַד שִׁישִׁתְּלָם שְׁעוֹר קוֹמְתָהּ, אִזּוּ יָבּוֹא מְשִׁיחַ, דָּא
מְשָׁה, וַיִּשְׁלִים אוֹתָהּ, וַיְקִים אוֹתָהּ בְּשָׁלְמוֹת.

וְזֶה פִּירוּשׁ: חֲזוּינָא לְהָאֵי כּוּרָא - הוּא בְּחִינַת צְדִיק הַדּוֹר,

הַנִּקְרָא דָּג (עֵינ מַאֲוֵי אֹר עַרְךְ דָּג וּבּוֹהֵר וִיקְרָא מ"ב וּבְדָף רע"ח); זֶה

בְּחִינַת מְשָׁה מְשִׁיחַ. דִּיתְבָּא לִיה חֲלָתָא אַנְפִּיה - הֵינּוּ

הַתְּפִלוֹת, שְׁאֵנוּ מִתְּפַלְלִים עַל זֶה שְׂכַבְכִּיכּוֹל פָּנָה עַרְףְּ אֵילֵינוּ.

יְתָבָא לִיה - הֵינּוּ: "וַיָּבִיאוּ אֶת הַמִּשְׁכָּן אֶל מֹשֶׁה", כִּי צָרִיךְ

לְהֵבִיא וּלְקַשֵּׁר אֶת הַתְּפִלָּה לְהַצְדִּיק שְׂפִדּוֹר. וְקִדְחֵי עָלֵה אַנְמָא

- הֵינּוּ הַנְּשָׁמוֹת הַבָּאִים עִם הַתְּפִלָּה, בְּחִינַת "בְּתוֹלוֹת אַחֲרֶיהָ

רַעוּתֶיהָ וְכוּ", כִּי הַנְּשָׁמוֹת הֵן נִקְרָאִין עֲשׂוּבִין, כְּמוֹ שְׂפָתוֹב (יחזקאל

ט"ו): "רִבְבָה כְּצֻמַח הַשָּׂדֶה נִתְתִּיד" וּמְכַרְיִן יִבְשָׁתָא הוּא - הֵינּוּ

שְׁהַתְּפִלוֹת אֵינָם עוֹשִׂים פְּרוֹת, אֲבָל בְּאֻמַּת אֵינוּ כֵּן, אֱלֵא

סְלִקִינָן וְאִפִּינָן וּבִשְׁלִינָן - הֵינּוּ כָּל הַתְּפִלוֹת סְלִקִינָן וְעוֹלִין, וְכָל

מַה שְׂמַרְבִּין בְּתְפִלָּה, נִבְנָה הַשְּׂכִינָה בְּיוֹתֵר וּמְכִינָה אֶת עֲצֻמָּה

לְזוּוג. וְזֶה 'אִפִּינָן וּבִשְׁלִינָן' - כִּי אִפִּיהּ וּבִשׁוּל הֵם הַכְּנֵה לְאִכְלֵהּ,

לְבַחֲנִית זְווג, כְּמוֹ שְׂפָתוֹב (בְּרַאשִׁית ל"ט): "כִּי אִם הֲלַחֵם אֲשֶׁר הוּא

אוֹכֵל". כְּשִׁישִׁתְּלָם קוֹמָה שֶׁל כָּל הַשְּׂכִינָה, הֵינּוּ עַל־יַדֵּי רַב

הַתְּפִלוֹת, יִכְפְּרוּ רַחֲמֵיו, וַיִּתְּהַפֵּךְ מִדַּת הַדִּין לְמִדַּת הַרַחֲמִים.

וְזֶה כַּד חָם - הֵינּוּ כְּאֲשֶׁר יִכְפְּרוּ רַחֲמֵיו. נִבְיָה אֶתְהַפֵּךְ - הֵינּוּ

שִׁיתְהַפֵּךְ מִדַּת הַדִּין לְמִדַּת הַרַחֲמִים. וְאִי לֹא הוּי

מִכְּרַבִּינָן לְסַפִּינְתָא - הֵינּוּ: "לְמַעַנִי לְמַעַנִי אַעֲשֶׂה זֹאת" (ישעיהו

מ"ח), כְּדֹאֵיתָא בַּמְדַּרְשׁ (ויקרא כ"ז): "מִי הַקְדִּימֵנִי וְאֲשַׁלֵּם לוֹ", מִי עֲשָׂה לִי מְזוּזָה קֶדֶם שְׁנַתִּיתִי לוֹ בֵּית' וְכוּ'. נִמְצָא, שְׁכָל הַמַּעֲשִׂים טוֹבִים שְׁלָנוּ וְכָל הַתְּפִלוֹת, הֵבֵל מֵאִתּוֹ, וְאִין רָאוּי לְחַשֵּׁב לְקַבֵּל שְׁכָר עַל שׁוּם דְּבָר, וְאַף-עַל-פִּי שְׁנִירָאָה שְׁעַל-יְדֵי תְּפִלָּתָנוּ וְתוֹרְתָנוּ יִהְיֶה הַגְּאֻלָּה, אַף-עַל-פִּי-כֵן צְרִיכִין אֲנַחְנוּ לְחַסְדוֹ, שְׁבַחְסֵדוֹ וְגֹאֵל אוֹתָנוּ. וְזֶה אִי לֹא מְקַרְבֵּינָן לְסַפִּינְתָא - זֶה בְּחִינַת חֶסֶד, כְּמוֹ שְׁאֲמָרוּ חַכְמֵינוּ וְכְרוֹנָם לְבִרְכָה (קידושין פ"ב): 'הַסְּפִינָן רַבֵּן חֲסִידִים', אִי לֹא חֶסֶדוֹ, מִבְּעֵינָן, חֶסֶד וְשְׁלוֹם, בְּגִלוּת. וְזֶה פְּרוּשׁ: אָמֹר אֵל הַכְּהֵנִים - בְּחִינַת תְּפִלָּה, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (דְּבָרִים כ"ו): "אֵת ה' הֵאֱמַרְתָּ הַיּוֹם". כְּהֵנִים - הֵם בְּחִינַת תּוֹרָה, בְּחִינַת נְשֵׁמוֹת כְּנ"ל, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (מְלָאכֵי ב): "כִּי שִׁפְתֵי כְהֵן יִשְׁמְרוּ דַעַת וְתוֹרָה וְכוּ". אֲהֲרֹן - בְּחִינַת מִשְׁפָּט, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (שְׁמוֹת כ"ח): "וְנִשְׂא אֲהֲרֹן אֶת מִשְׁפָּט בְּנֵי יִשְׂרָאֵל", [חֶסֶד וצ"ל] כִּי צָרִיךְ לִזֶּה בְּחִינַת מִשְׁפָּט כְּנ"ל, וְאִמְרַת אֱלֹהִים, וְאִמְרַת דִּיִּיקָא (מִצַּאתִי בַּכַּת"י הַמוֹעֵתָק מִכַּת"י רַבֵּינוּ ז"ל) [כִּי צְרִיךְ לְהֵבִיא כָּל הַתְּפִלוֹת לְבְּחִינַת מִשְׁה מְשִׁיחַ, [וְהוּא יָקִים] אוֹתָם כְּמ"ש וַיְבִיאוּ אֶת הַמִּשְׁכָּן אֶל מֹשֶׁה וַיְקַם מֹשֶׁה] אֶת הַמִּשְׁכָּן (מִכַּת"י)] וְהוּא יָקִים אֶת הַמִּשְׁכָּן. וְזֶה פִּרְשׁ רַש"י: 'לְהַזְהִיר הַגְּדוֹלִים עַל הַקְּטַנִּים', הֵינּוּ צְדִיק הַדּוֹר, שְׁהוּא בְּחִינַת מִשְׁה מְאֹר הַגְּדוֹל, יוֹהֵר וַיֵּאִיר אֶת הַתְּפִלָּה, שְׁהוּא בְּחִינַת מְאֹר הַקְּטָן (עֵינַן זוֹהַר פְּקוּדֵי רַל"ח). וְלִנְפֵשׁ לֹא יִטְמָא בְּעַמְיוֹ - הֵינּוּ עַל-יְדֵי שְׁמִירַת הַבְּרִית כְּנ"ל. כְּמוֹכָא בְּזוֹהַר (עֵינַן זוֹהַר וִיקָא ט"ו: וְעֵינַן זוֹהַר פְּקוּדֵי רַס"ג רַס"ד וְעֵינַן ת"כ פ"ט): 'עֲקָרָא דִּיִּצְרָא בִּישָׂא עַל עֲרִינַן

וְהָיָא עֲקָרָא דְמִסְאֲבוּתָא'. וְכִשְׁיִשְׁמַר אֶת הַבְּרִית, זֹכֶה לְבַחֲיַת תְּפִלָּה בְּנ"ל, וְזֹכֶה לְבַחֲיַת "תְּהִלָּתִי אַחֲטָם לְךָ", כִּי עֲקַר הָרִיחַ תִּלְוִי בַּתְּהָרָה, כְּמוֹ שְׁאֲמְרוּ חַכְמֵינוּ זְכוּרָנָם לְבִרְכָה (סוּטָה מ"ח): 'מִשְׁבַּטְמֶלֶה הַתְּהָרָה, בְּטֶמְלֶה הָרִיחַ' כְּמִבּוֹאֵר מְעֵשָׂה בְּגִמְרָא (שָׁם מ"ט), שְׁאֲמַר: רִיחָא דְחַנּוּנִיתָא אֲנִי מְרִיחַ. אֲמַר לֵיהּ: בְּנִי, טְהָרָה יֵשׁ בְּךָ':

ג

אֲמַר רַבָּה פַּר פַּר חֲנָה: רִאֲיִי אֶת אוֹתָהּ הַצַּפְרָדַע
 לְדִידִי חֲזִי לִי תְּהִיא שְׁהִיתָה גְדוּלָה כְּכֹרֶךְ שְׁשֵׁמוּ
 אֲקָרוּקְתָא, דְּהוּי פְּאֲקָרָא "אֲגֵרוּנִיא" וְהַכֹּרֶךְ "אֲגֵרוּנִיא"
 דְּהִגְרוּנִיא, וְאֲקָרָא דְּהִגְרוּנִיא מַה גְּדוּלוֹ? שִׁישִׁים בְּתִים. בַּא
 פְּמָה הוּי שְׁתִּין פְּתִי, אֲתָא נַחֵשׁ וּבִלַּע אֶת הַצַּפְרָדַע, בַּא
 תְּנִינָא בְּלַעָה, אֲתָא פּוֹשְׁקִנְצָא עוֹרֵב נִקְבָה וּבִלַּע אֶת הַנַּחֵשׁ
 וּבִלַּעָה לְתַנִּינָא, וְסָלִיק יְרִיב וְעֵלָה וַיֵּשֶׁב עַל הָאֵילָן. בּוֹא
 בְּאֵילָנָה. תָּא חֲזִי פְּמָה נְפִישׁ וְרִאָה כְּמַה גְּדוּל כּוּחוֹ שֶׁל
 חֵילִיָּה דְּאֵילָנָא: הָאֵילָן.

רַש"ם: אֲקָרוּקְתָא. צַפְרָדַע: פְּאֲקָרָא דְּהִגְרוּנִיא. גְּדוּל הִיא כְּאוֹתָהּ פְּרָדַע: וְאֲקָרָא
 דְּהִגְרוּנִיא פְּמָה הוּי? שְׁתִּין פְּתִי. תְּלַמוּדָא קְאָמַר לָהּ: אֲתָא תְּנִינָא. רַבָּה קְאָמַר לָהּ:
 פּוֹשְׁקִנְצָא. עוֹרֵב נִקְבָה:

הֵנָּה מִי שְׁשׁוּמַע נְגִינָה מְמַנְגַן רְשַׁע, קָשָׁה לוֹ לְעִבּוּדַת הַבּוֹרָא,
 וְכִשְׁשׁוּמַע מְמַנְגַן כְּשֵׁר וְהַגּוֹן, אֲזִי טוֹב לוֹ, כְּמוֹ שְׁיִתְבָּאֵר.
 כִּי הֵנָּה קוֹל הַנְּגִינָה נִמְשַׁכֶּת מִן הַצַּפְרִים, כְּדֹאֲיָתָא בְּמִדְרַשׁ (וַיִּקְרָא

רבה, טו): מַפְנֵי מָה מְצַדֵּעַ מְהַרְתּוּ תְלוּיָהּ בְשֵׁתֵי צַפְרִים חֵיוֹת
 מְהוֹרוֹת? יָבוֹא קַלְנֵיָא וְיַכְפֹּר עַל קַלְנֵיָא. כִּי נִלְקָה מִחַמַּת קוֹלוֹ
 שְׁדַבֵּר לְשׁוֹן הָרַע. נִמְצָא מִי שֶׁהוּא כָשֵׁר, נִמְשַׁכֵּת הַגְּנִינָה שְׁלוֹ מִן
 הַשֵּׁתֵי צַפְרִים חֵיוֹת מְהוֹרוֹת. וְכַתוּב בְּזֹהַר (וַיִּקְרָא נג:), שֶׁהַשֵּׁתֵי
 צַפְרִים הֵנ"ל יוֹנְקִים מֵאַתֵּר דְּנַבְיָאִים יִנְקִין. לְכַד נִקְרָא הַמְּנַגֵּן חֲזוֹן,
 מְלִשׁוֹן חֲזוֹן, הֵינּוּ לְשׁוֹן נְבוּאָה, כִּי לוֹקַח הַגְּנִינָה מֵאַתֵּר דְּנַבְיָאִים
 יִנְקִין. וְכִשֶׁהַמְּנַגֵּן הוּא רִשְׁעִי, אֲזִי הוּא לוֹקַח הַגְּנִינָה שְׁלוֹ מִצַּפְרִים
 אַחֲרוֹת שֶׁבְקַלְפָּה. וְכַתוּב בְּזֹהַר: כִּי הַצַּפְרִים שֶׁבְקַלְפָּה יוֹנְקִין
 מִדִּי הַמְּלָכוֹת, וְכֵן אֶתְפַּלֵּג לִילְיָא כְּדִין פְּרוּזָא כְּרִיז: "כְּצַפְרִים
 הָאֲחֻזוֹת בְּפֶתַח, כֶּהֱם יוֹקְשִׁים בְּנִי-אָדָם". (זוהר וחי ר"ז: ועיין בע"ח שער
 הקליפות פ"ב): וְהַתְקוֹן הוּא שְׂיֻכַּל לְשִׁמְעַע גְּנִינָה מִכָּל אָדָם, הוּא
 עַל-יְדֵי שְׂיֻלְמִד בְּלִילָה תוֹרָה שֶׁבְעַל-פֶּה, הֵינּוּ גִמְרָא, שֶׁהִיא
 בְּחִינַת לֵילָה, כְּדֹאִיתָא בְּמִדְרָשׁ (שׁוֹחֵר טוֹב תְּהִלִּים יט): 'כְּשֶׁהָיָה מֹשֶׁה
 בְּהָר אֲרַבְעִים יוֹם וְאַרְבַּעִים לַיְלָה, לֹא הָיָה יוֹדֵעַ מִתִּי יוֹם וּמִתִּי
 לַיְלָה, רַק עַל-יְדֵי-זֵוָה כְּשֶׁהָיָה לוֹמֵד תוֹרָה שֶׁבְכֶתֶב הָיָה יוֹדֵעַ
 שֶׁהוּא יוֹם, וְכִשְׂלֹמֵד תוֹרָה שֶׁבְעַל-פֶּה הָיָה יוֹדֵעַ שֶׁהוּא לַיְלָה'.
 נִמְצָא, שֶׁהַתוֹרָה שֶׁבְעַל-פֶּה הִיא בְּחִינַת לַיְלָה, וְכִמּוֹ שֶׁאָמְרוּ
 רַבּוֹתֵינוּ וְזָכוֹנָם לְבִרְכָה (סְנֵהֲרִין כד:): "בְּמַחְשָׁבִים הוֹשִׁיבֵנִי" - ז'ה
 תְּלַמּוּד בְּבִלְיָ, וּפְתִיב (בְּרֵאשִׁית א): "וְלַחֲשׂוֹד קָרָא לַיְלָה". הֵינּוּ עַל-
 יְדֵי שְׂיֻלְמִד ש"ס, יִתְקַן הַשִּׁית עֵיזְקָאִין שֶׁבְכֶנָּה, שְׁמַהֵם יוֹצֵא
 הַקּוֹל. וְזֵהוּ (אִיכָה ב): "קוֹמִי רְנִי בְּלַיְלָה", הֵינּוּ שֶׁתְּהִיָּה תְקוּמָה
 לְהַרְנָה, הֵינּוּ עַל-יְדֵי הַלַּיְלָה שֶׁהִיא גִמְרָא ש"ס. אֵךְ כְּשֶׁלּוֹמֵד

שְׁלֵא לְשִׁמָּה, הִינּוּ בְּשִׁבּוּל שְׂיִתְקַרָּא רַבִּי, הַלְמוּד אִינוּ בַּחֲשִׁיבוֹת
כָּל כֶּד, וּכְשִׁלּוּמִד בְּלִילָה חוּט שֶׁל חֶסֶד נִמְשָׁךְ עָלָיו (חגיגה יב):
וּמִינּוּ עָלָיו, שְׁלֵא יִזְיֵק לוֹ הַמַּחֲשֶׁבֶה הַנִּלְל:

וְאִיתָא בְּכַתְבֵי הָאֲר"י ז"ל, כִּי צַפְרִים שֶׁבְקַלְפָּה הֵם מַחֲזִין
שֶׁבְמַלְכוּת דְקַלְפָּה, וְהַשְׂתֵּי צַפְרִים חַיּוֹת טְהוֹרוֹת, הֵם
בְּנֵי הַמַּלְכוּת דְקַדְשָׁה. לְפִיכֵךְ נִשְׁתַּבַּח דָּוִד לְפָנָי שָׂאוּל (שְׁמוּאֵל א'
ט"ז): "וַיֹּדַע נֶגֶן", כִּי הַנְּגִינָה הִיא בְּנֵי הַמַּלְכוּת, לְכֵךְ רָאוּי הוּא
לְמַלְכוּת. וְזֶה שֶׁפְּתוּב אֶצְלוֹ (תְּהִלִּים ע"ח): "מֵאַחַר עֲלוֹת הַבְּיָאוֹ",
הִינּוּ מֵאַחַר הַמִּינִיקוֹת, הִינּוּ נֶצַח וְהוּד כִּי הֵם מִינִיקִין לְנִבְיָאִים,
וְהֵם בְּנֵי הַמַּלְכוּת.

וְזֶה שֶׁאָמַר רַבָּה בַּר בַּר חֲנָה: לְדִידֵי חַוִּי לִי הֵחִיא אֶקְרוּקְתָא
, וּפְרַשׁ רַבְּנּוּ שְׁמוּאֵל: צַפְרֵדַע, הִינּוּ צַפַּר דְּעָה (עֵינ תְּדַא"ר פ"ו
וְעֵינ כּוּוּנַת הָאֲרִיז"ל עַל עֵינ דֵּם צַפְרֵדַע). דִּהוּי כִּי אֶקְרָא דְהַגְרוּנִיָּא -
מְלִשׁוֹן קְרָא בְּגָרוֹן (שְׁעִיחוּ נ"ח), הִינּוּ שְׁהַנְּגִינָה נִמְשַׁכֶּת מִמֶּנּוּ.
וְאֶקְרָא דְהַגְרוּנִיָּא בְּפִתָּה תְּוִי שְׁתִּין פְּתִי - הִינּוּ עַל יְדֵי מָה
תִּתְקַן בְּחִינַת קְרָא בְּגָרוֹן? עַל יְדֵי שְׁתִּין פְּתִי, הִינּוּ עַל־יְדֵי שְׁתִּין
מִסְכָּתוֹת. וּפְרַשׁ רַבְּנּוּ שְׁמוּאֵל: תְּלַמּוּדָא קְאָמַר לָהּ, הִינּוּ
שְׂיִלְמוּד תְּלַמּוּד. אֶתָּא תַנְיָנָא בְּלַעָה - וּפְרַשׁ רַבְּנּוּ שְׁמוּאֵל: רַבָּה
קְאָמַר לָהּ, הִינּוּ עַל־יְדֵי שְׂיִלְמוּד שְׁלֵא לְשִׁמָּה, יִבְלַע אוֹתָהּ הַנְּחָשׁ.
וְזֶה שֶׁפְּרַשׁ רַבְּנּוּ שְׁמוּאֵל, רַבָּה קְאָמַר לָהּ, הִינּוּ עַל־יְדֵי שְׂיִלְמוּד
בְּשִׁבּוּל שְׂיִתְקַרָּא רַבִּי. אֶתָּא פּוֹשְׁקֵנְצָא - וּפְרַשׁ רַבְּנּוּ שְׁמוּאֵל:
עוֹרֵב, הִינּוּ עַל־יְדֵי שְׂיִלְמוּד בְּלִילָה, מְלִשׁוֹן עַרְבִית (עֵינ רש"י עֵרוּבִין

כ"ב ד"ה שמשכים ומעריב). ובִּלְעָה - הֵינּוּ וּמִיגֵן עָלָיו מִן הַנְּחָשׁ הַנּוֹכַח לְעֵיל. וְסָלִיק יְתִיב בְּאֵילָנָא - פִּרְשׁ הַמַּהְרֵשׁ"א, שֶׁהוּא בְּחִינַת אַבְרָהָם, שֶׁפָּתוּב אֶצְלוֹ (בְּרֵאשִׁית כ"א): "וַיַּעַע אִשָּׁל" שֶׁהוּא בְּחִינַת חֶסֶד. הֵינּוּ שֶׁהַחוּט שֶׁל חֶסֶד שֶׁנִּמְשָׁךְ עָלָיו, מִגֵּן עָלָיו מִן הַנְּחָשׁ הַנּוֹכַח. תָּא חֲזִי כַּמָּה נִפְיֵשׁ חֵילִיהָ דְאֵילָנָא - הֵינּוּ שְׂרָפָה מִתְמִיָּה אֶת עֲצָמוֹ, שֶׁכָּל כֶּף גָּבַר עֲלֵינוּ חֶסֶדוֹ, שֶׁאִפְלוּ עַל זֶה יָכוֹל לְהִגֵּן:

וּבִזְהָ יְתִישֵׁב הַסְּמִיכוֹת שֶׁל הַמְּשֻׁנָּה (אֲבוֹת פָּרָק א): 'עֲשֵׂה לְךָ רֵב, וְקִנְיָה לְךָ חֵבֵר, וְהָיוּ דִן אֶת כָּל הָאָדָם לְכַף זְכוּתוֹ'. כִּי עַל-יְדֵי שְׁשׁוּמַע הַגְּנִינָה בַּנֵּ"ל, הוּא מִתְקַן בְּגֵן הַמַּלְכוּת שְׁלוֹ. וְזֶה: 'עֲשֵׂה לְךָ רֵב, הֵינּוּ שְׂמִיתָקֵן בְּחִינַת מַלְכוּת, וְזֶה עַל-יְדֵי 'קִנְיָה לְךָ חֵבֵר', הֵינּוּ עַל-יְדֵי קִנְיָה, שֶׁהַקּוֹל יוֹצֵא מִמֶּנּוּ, שֶׁמְחַבֵּר הַשְּׁנֵי כְּרוּבִים לְהִיּוֹת פָּנִים בְּפָנִים "כְּמַעַר אִישׁ וְלִיּוֹת" (מַלְכִים-א ז), 'בְּזִמְן שִׁישְׂרָאֵל עוֹשִׂין רְצוֹנוֹ שֶׁל מְקוֹם' (עֵין כַּבָּא כְּתָרָא צַט וּבְרַשְׁב"ם שם). וְאַזִּי כְּשִׂיתָקֵן בְּחִינַת מַלְכוּת שְׁלוֹ, וְיֻכַּל לְמַשֵּׁל בְּכָל מַה שְׂיִרְצָה וְיֻכַּל לְהַמִּית לָזֶה וּלְהַחֲיוֹת לָזֶה, וְנִמְצָא עוֹלָם חֵרֵב, לָזֶה אָמַר: 'וְהָיוּ דִן אֶת כָּל-הָאָדָם לְכַף זְכוּתוֹ' שְׂצָרִיךְ לְדוֹן אֶת כָּל אָדָם לְכַף זְכוּתוֹ, כִּי אֵין הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא חֲפִץ בְּחֵרְבֵן הָעוֹלָם, "כִּי לֹא לָתֵהוּ בְּרָאָה, לְשֹׁכֵת יִצְרָה" (ישעיה מ"ה):

וּבְשִׁבִיל זֶה מְרַגְּלָא בְּפוּמָא דְאֲנָשֵׁי עַכְשָׁו לֹזְמֵר, שֶׁהַחֲזִנִים הֵם שׁוֹטִים וְאִינִם בְּנֵי דְעָה. כִּי עַכְשָׁו מַלְכוּת דְקַדְשָׁה בְּגָלוּת וְעַל כֵּן הַגְּנִינָה שֶׁהִיא נִמְשָׁכֶת מֵאַתֵּר דְנִבְיָאִים, מִבְּחִינַת

מחין ודעת דמלכות דקדושה, ועבשו שהמלכות בגלות, ועל פן הנגינה נפגמת, ועל פן החזנים הם בלא דעת, כי אין להם פח עבשו להמשיך הנגינה משרשה שבקדושה, שהוא בחינת מחין ודעת של מלכות דקדושה כנ"ל: אבל לעתיד, שיתעלה מלכות דקדושה, ויהיה ה' למלך על כל הארץ, אזי תתעלה ותשלם הנגינה בבחינת דעת דמלכות דקדושה, שמשם נמשכת הנגינה כנ"ל. וזהו (תהלים מ"ו): "כי מלך כל הארץ אלהים, זמרו משביל", כי אזי, בשיהיה ה' למלך על כל הארץ ויתעלה מלכות דקדושה, אזי: "זמרו משביל", הינו שהחזנים המזמרים יהיו בדעת ובשכל על-ידי שיתעלה מלכות דקדושה, ויקבלו הנגינה משרשה שבקדושה, שהוא בחינת דעת ומחין של מלכות דקדושה כנ"ל:

שך לעיל

וזהו (עין פסחים נ: ועין זוהר ויחי ר"ט) "כי גדל מעל שמים חסדך" (תהלים ק"ח). 'שמים' הוא בחינת קול, כמו שכתוב: "משמים השמעת קולך", כי על-ידי החסד, הינו בחינת חוט של חסד, הנמשך על-ידי שלומד תורה בלילה, על-ידי זה נתתקן הקול כנ"ל, וזהו: "כי גדול מעל שמים חסדך" כנ"ל:

השתי צפרים דקדושה, שמשם הנבואה נמשכת, הם בגין מלכות דקדושה, ועל-פן העמדת מלך היה על-פי נבואה, ככל מלכות בית דוד שהיה על-פי נבואה. והנבואה נמשכת מן הכרובים שהם בחינת שתי צפרים הנ"ל, שהם בגין מלכות דקדושה כנ"ל:

מֵאַחַר עֲלוֹת הַבֵּיאוֹ, הֵינּוּ מֵאַחַר הַמִּינִיקוֹת, כִּי הֵם יִגְקֹן לְנִבְיָאִים וְכו' בַּנ"ל. וְהוּוּ מֵאַחַר עֲלוֹת, הֵינּוּ שְׁדוּד הַמֶּלֶךְ, עֲלִיו הַשְּׁלוֹם, הִיָּה יִכּוֹל לְתַקֵּן וּלְהַעֲלוֹת גַּם הַנְּגִינָה שְׁאִינוּ מֵאָדָם כָּשֶׁר, לְהַעֲלוֹתָהּ אֶל הַקִּדְשָׁה. וְהוּוּ: "מֵאַחַר עֲלוֹת הַבֵּיאוֹ", הֵינּוּ גַם הַנְּגִינָה שְׁהִיא מֵאַחֲרֵי הַקִּדְשָׁה, בְּכַחֲנִית "מֵאַחַר עֲלוֹת", מֵאַחַר הַמִּינִיקוֹת, כִּי הַנְּגִינָה דִקְדֻשָּׁה הוּא מֵאַחַר דְּנִבְיָאִים יִגְקֹן, וְהַנְּגִינָה שְׁאִינוּ בְּקִדְשָׁה הִיא בְּחִינַת מֵאַחַר עֲלוֹת, מֵאַחֲרֵי הַקִּדְשָׁה, וְדוּד הַמֶּלֶךְ עֲלִיו הַשְּׁלוֹם הִיָּה יִכּוֹל לְתַקֵּן נְגִינָה זוּ גַם כֵּן, וְעַל-יְדֵי זֶה נִתְעַלָּה מַלְכוּת דִקְדֻשָּׁה בַּנ"ל. וְהוּוּ: "מֵאַחַר עֲלוֹת הַבֵּיאוֹ לְרַעוֹת בְּיַעֲקֹב" וְכו', כִּי עַל-יְדֵי זֶה זָכָה לְמַלְכוּת בַּנ"ל:

לְשׁוֹן רַבְּנֵי זְכוּרֵינוּ לְבִרְכָה

ד

אֲנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִפֶּת

עַבְדִּים: (שְׁמוֹת כ)

א **כְּשִׂאָדָם יוֹדַע**, שְׁכָל מְאֻרְעוֹתָיו הֵם לְטוֹבוֹתָו, זֹאת הַבְּחִינָה הִיא מַעֲיֵן עוֹלָם הַפֶּא, כְּמוֹ שְׁכַתוֹב (תְּהִלִּים נ"ו): "בְּה'

אֱהַלֵּל דָּבָר בְּאֱלֹהִים אֱהַלֵּל דָּבָר" (עֵינ בְּרִכּוֹת ד"ם ע"ב). וְזֹאת הַבְּחִינָה הִיא מַעֲיֵן עוֹלָם הַפֶּא, כְּמוֹ שְׁאֻמְרוּ חֲכָמֵינוּ זְכוּרֵנָם לְבִרְכָה (פְּסָחִים

ג): "כִּיֹּם הַהוּא יִהְיֶה ה' אֶחָד וְכו'", וְהַקְּשׁוּ: וְכִי הָאִידֵנָא לָאו הוּא אֶחָד? וְתִרְצוּ חֲכָמֵינוּ זְכוּרֵנָם לְבִרְכָה: הָאִידֵנָא מְבָרְכִין עַל הַטּוֹבָה

הטוב והמטיב, ועל הרעה - דין אמת, ולעתיד כלו הטוב והמטיב, שיהיה שם ה' ושם אלקים אחדות אחד:

ב וזאת הבחינה אי אפשר להשיג, אלא בשמעלה בחינת מלכות דקדושה מהגלות מבין העפוי"ם. פי עכשו המלכות והממשלה להעפוי"ם, ובשביל זה נקראים עבודת אילים שלהם בשם אלהים, פי יונקים מבחינת מלכות הנקרא אלהים, כמו שכתוב (תהלים ע"ד): "אלהים מלפי מקדם". ובשמעלין בחינת מלכות מבין העפוי"ם, אזי נתקיים (שם מ"ז): "פי מלך כל הארץ אלהים":

ג ואי אפשר להשיב המלוכה להקדוש ברוך הוא אלא על ידי ודוי דברים לפני תלמיד חכם, על ידי זה מתקן ומעלה בחינת מלכות לשרשה. וזה פרוש (הושע י"ד): "קחו עמכם דברים" - זהו ודוי דברים, זה בחינת מלכות, כמו דבר אחד לדור (פנהרין ח). דבר - לשון מנהיג ומושל. ושובו אל ה' - שיתקנו ויעלו את הדברים, את בחינת מלכות, בחינת אלהים, אל ה', הינו פנ"ל, בה' אהלל דבר, באלהים אהלל דבר, הינו שידע, שכל מארעותיו, כלם לטובתו, ויברך על כל הדברים הטוב והמטיב:

ד ובשידע כל זאת נקרא ידיעה שלמה, פי עקר הדעת הוא אחדות של חסדים וגבורות (כמובא בכתבי האר"ז"ל), זה נקרא דעת, הינו שלא יחלק בין חסד לדין, ויברך על כלם הטוב והמטיב. וזה נקרא: "ה' אחד ושמו אחד" כמאמר חכמינו

זְכוּרָנֶם לְבִרְכָה, שְׁלֹעֲתִיד יִהְיֶה אַחֲדוֹת גָּמוּר, שִׁיְהִי כְּלוֹ הַטּוֹב
 וְהַמְּטִיב. וְזֶה: ה' אֶחָד וְשְׁמוֹ - זֶה בְּחִינַת אֱלֹהִים מְלָכוֹת, כְּמוֹ
 שְׁפָתוֹב (שְׁמוֹ אֶלֶב' ח): "וַיַּעַשׂ דָּוִד שֵׁם". אֶחָד - גִּימַטְרִיא אֶהְבֵּה,
 הִינּוּ הֵן ה' שֶׁהוּא רַחֲמִים, הֵן שְׁמוֹ שֶׁהוּא בְּחִינַת אֱלֹהִים, בְּחִינַת
 דִּין - כְּלָם לְטוֹבֵתָךְ מִחַמַּת אֶהְבֵּה שֶׁהִקְדוּשׁ בְּרוּךְ־הוּא אוֹהֵב
 אוֹתָךְ, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (מִשְׁלֵי א): "אֵת אֲשֶׁר יֶאֱהֵב ה' יוֹכִיחַ". וְכֹתִיב
 (עֲמוֹס א): "רַק אֲתֹכֶם יִדְעֵתִי מִכֹּל מִשְׁפָּחוֹת הָאָדָמָה, עַל כֵּן
 אֶפְקֹד עֲלֵיכֶם עוֹנוֹתֵיכֶם":

ה וְעוֹנוֹתָיו שֶׁל אָדָם הֵם עַל עֲצֻמוֹתָיו, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (יחזקאל
 ל"ב): "וַתְּהִי עוֹנוֹתֶם חֻקָּה עַל עֲצֻמוֹתֶם". וְכֹל
 עֲבָרָה יֵשׁ לָהּ צָרוּף אוֹתִיּוֹת, וְכִשְׁעֵבֶר אִיזָה עֲבָרָה, אִזֵּי נַחֲקָק
 צָרוּף רַע עַל עֲצֻמוֹתָיו וְעַל־יָדָיו זֶה מְכַנֵּים בְּחִינַת הַדְּבֹר שֶׁל
 הֶלְאוּ הַזֶּה שֶׁעֲבָר בְּתוֹךְ הַטְּמָאָה הִינּוּ שְׁמִכְנִים בְּחִינַת מְלָכוֹת,
 שֶׁהוּא בְּחִינַת דְּבַר אֶחָד לְדוֹר, הוּא מְכַנֵּים אוֹתָהּ בְּתוֹךְ הָעֶפְרוֹם,
 וְנוֹתֵן לָהֶם מְמֹשְׁלָה. לְמִשְׁלָה, אִם עָבַר עַל דְּבֹר שֶׁל הֶלְאוּ לֹא
 יִהְיֶה לָךְ (שְׁמוֹת כ'), אִזֵּי מַחְרִיב הַצָּרוּף הַטּוֹב שֶׁל הַדְּבֹר, וְכוֹנֵה
 צָרוּף רַע, וְנַחֲקָק הַצָּרוּף הַזֶּה עַל עֲצֻמוֹתָיו, וְנוֹקֵם בּוֹ, כְּמוֹ
 שְׁפָתוֹב (יִרְמְיָהוּ ה): "עוֹנוֹתֵיכֶם הִטּוּ אֱלֹהִים", וְכֹתִיב (תְּהִלִּים ל"ד):
 "תְּמוֹתֵת רָשָׁע רָעָה". וְעַל יָדָיו וְדוּי דְּבָרִים יוֹצֵא מֵעֲצֻמוֹתָיו
 הָאוֹתִיּוֹת הַחֻקִּים עֲלֵיהֶם, וְנַעֲשֶׂה מֵהֶם הַדְּבֹר שֶׁל הוֹדוּי, כִּי
 הַדְּבֹר יוֹצֵא מֵעֲצֻמוֹתָיו, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (שֵׁם ל"ה): "כֹּל עֲצֻמֹּתַי
 תֹּאמְרָנָה", וּמַחְרִיב הַבְּנֵן וְהַצָּרוּף הָרַע, וְכוֹנֵה מֵהֶם מְלָכוֹת

דְּקִדְשָׁהּ. וְזֶה שְׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ זְכוּרָנוֹם לְבִרְכָה (סוּטָה ז:): בְּשָׁעָה שֶׁהָלָכוּ יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר, הָיוּ עֲצֻמוֹתָיו שֶׁל יְהוָה מְגֻלְגָּלִין, עַד שְׁאָמַר מֹשֶׁה: "שְׁמַע ה' קוֹל יְהוָה" - שֶׁבִקֵּשׁ מֹשֶׁה מִהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ־הוּא, שְׂזַכֵּר לַיהוָה הַיְדוּי שֶׁהִתְוֹדָה, וְכֵן הָיוּ לֵיה. וְזֶה דְּקָא עֲצֻמוֹתָיו הָיוּ מְגֻלְגָּלִין, עַל שֵׁם וַתְּהִי עֲזוּנָתָם חִקּוּקָה עַל עֲצֻמוֹתָם, וְעַל־יְדֵי הַיְדוּי נִתְתַּקְּנוּ וְעָלוּ כָּל חַד לְדוּכְתִּיּוּתָהּ. וַיהוָה זֶה בְּחִינַת מַלְכוּת; רְמוּז, שֶׁבְּחִינַת מַלְכוּת נִתְתַּקְּן עַל־יְדֵי וְדוּי דְּבָרִים, וְזֶה נַעֲשֶׂה עַל־יְדֵי מֹשֶׁה, שְׂזַכֵּר מֹשֶׁה הַיְדוּי, כִּי כֵן צָרִיךְ, שְׂיִהְיֶה הַיְדוּי לְפָנֵי תַלְמוּד חָכָם וְכָל תַּלְמוּד חָכָם הוּא בְּחִינַת מֹשֶׁה, כְּמוֹ שְׁאָמְרוּ: 'מֹשֶׁה שִׁפּוּר קְאָמְרַת' (שַׁבַּת ק"א:). וְכֵּן שְׂזַכֵּר מֹשֶׁה הַיְדוּי, נַעֲשֶׂה כְּאֵלוֹ הַתְּוֹדָה עִבְשׁוּ לְפָנֵי מֹשֶׁה, וְעַל־יְדֵי זֶה נִתְתַּקְּן בְּחִינַת מַלְכוּת, וְנִחְרַב הַיְצֵרוֹף הָרַע שֶׁנִּחְקַק עַל עֲצֻמוֹתָיו: וְזֶה בְּחִינַת הַחֲזֵרַת הַמַּלְכוּת לְשִׁרְשָׁהּ, כִּי שִׁרְשׁ הַמַּלְכוּת הוּא אֵשׁ, כְּמוֹ שְׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ זְכוּרָנוֹם לְבִרְכָה (סְנֵהֲרִין קא:):

'לְמָה טַעָה נִבְטָא? שְׂרָאָה שְׂיִצְאָ אֵשׁ מֵאֲמַתּוֹ'. וְהַתְּוֹרָה נִקְרָאת אֵשׁ, שְׁמִשְׁם הַמַּלְכוּת, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (וַיִּרְמְהוּ כ"ג): "הֲלוֹא פֶה דְּבָרֵי בְּאֵשׁ", וְכְתִיב (מִשְׁלֵי ח): "כִּי מַלְכִים יִמְלֹכוּ". וְעַקֵּר הַתְּוֹרָה הֵם הַתַּלְמוּדֵי חֲכָמִים, כְּמוֹ שְׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ זְכוּרָנוֹם לְבִרְכָה (מִפּוֹת כב:):

'כְּמָה טַפְּשָׁאֵי דְקִימָא מִקְמֵי סְפַר־תְּוֹרָה, וְלֹא קִימָא מִקְמֵי צוּרְבָא מִדְּרַבְנָן'. וְזֶהוּ (בַּמִּדְבָּר ל"א): "כָּל דְּבַר אֲשֶׁר יָבֵא בְּאֵשׁ - תַּעֲבִירוּ בְּאֵשׁ". דְּבַר - זֶה בְּחִינַת מַלְכוּת, שֶׁנִּמְשָׁךְ בְּתוֹךְ הַטְּמָאָה בְּתוֹךְ חֲמִימוֹת הַיְצֵר, כְּמוֹ (קְדוּשִׁין פא:): 'נִוְרָא בִּי עֲמָרְס'. תַּעֲבִירוּ בְּאֵשׁ

- תִּקְוֵנוּ עַל-יְדֵי אֵשׁ, הֵינּוּ וְדוּי דְבָרִים לְפָנַי תִּלְמִיד חָכֵם בְּנִ"ל.
וְזֶה לְשׁוֹן עֵבְרָה, שֶׁהֶצְרֹף שֶׁל עֵבְרָה עוֹבֵר בְּתוֹךְ עֲצֻמוֹתָיו מֵעֵבֶר
אֶל עֵבֶר. וּמִצְוָה - לְשׁוֹן הַתְּחַבְּרוּת, בְּשִׁעוּשָׁה חֲבִילוֹת חֲבִילוֹת
שֶׁל מִצְוֹת (וַיִּקְרָא-רַבָּה כ"א), אֲזַי נִתְחַבְּרוּ שְׂבָרֵי עֲצֻמוֹתָיו, כְּמוֹ
שִׁפְתוֹב (תהלים ל"ד): "שׁוֹמֵר כָּל עֲצֻמוֹתָיו".

וְזֶה יִרְוֵשׁ (מִשְׁלֵי ט"ז): "חֲמַת מֶלֶךְ מְלֹאכֵי מוֹת", כִּי חָמַתוֹ שֶׁל
הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּשִׁבִיל הַמְּלָכוֹת שֶׁהִשְׁפִּיל עַל-יְדֵי
עוֹנוֹתָיו; "וְאִישׁ חָכֵם יִכְפָּרְנָה", הֵינּוּ בַּחֲנִיַת תִּלְמִיד חָכֵם, בַּחֲנִיַת
מֹשֶׁה, הוּא יִכְפֵּר לוֹ, כְּמוֹ שִׁפְתוֹב (מִיכָה ז): "וְעֵבֶר עַל פֶּשַׁע
לְשָׂאֲרִית" - לְמִי שְׁמִשִּׁים עֲצֻמוֹ בְּשִׁירִים (ראש השנה ז'). נִמְצָא,
בְּשִׁבָא לְפָנַי תִּלְמִיד חָכֵם וּמוֹצִיא כָּל צְרוּפָיו לְפָנַי הַתִּלְמִיד חָכֵם,
וְהַתִּלְמִיד חָכֵם הוּא בַּחֲנִיַת מֹשֶׁה, שְׁמִשִּׁים עֲצֻמוֹ בְּשִׁירִים, כְּמוֹ
שִׁפְתוֹב (בְּמִדְבָר י"ב): "וְהָאִישׁ מֹשֶׁה עֲנֵנוּ מְאֹד", וְעַל-יְדֵי-זֶה נִקְרָא
אִישׁ חָכֵם, כְּמוֹ שִׁפְתוֹב (אִיּוֹב כ"ח): "וְהַחֲכָמָה מֵאִין תִּמְצָא" (ע"ן
סוּטָה כ"א), וּבִזְוָה יֵשׁ בְּחַ לְתִלְמִיד חָכֵם לְכַפֵּר, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר: וְאִישׁ
חָכֵם יִכְפָּרְנָה.

וּבְשִׁבִיל זֶה בְּשֶׁהַתְּפִלָּל מֹשֶׁה עַל חֲטָא הָעֶגְלָה, אָמַר (שְׁמוֹת ל"ב):
"אִם תִּשְׂא חַטָּאתָם, וְאִם אֵין מַחְנִי נָא"; כִּי זֶה מִן
הַנִּמְנָע שֶׁלֹּא יָבֹא לְאָדָם אִיזוּה גְדֻלוֹת, בְּשִׁשׁוּמַע שְׁמִסְפָּרִין שְׂבָחוּ,
כָּל שֶׁבֶן בְּשִׁמְלֶךְ גְּדוֹל מְשִׁבַח וּמְפָאֵר אֶת הָאָדָם, אֲזַי בּוֹדְאֵי מִן
הַנִּמְנָע, שֶׁלֹּא יָבֹא לוֹ אִיזוּה גְדֻלוֹת. אֲבָל צְרִיךְ לָזֶה בְּשׁוֹל כָּל

הַרְגָּשׁוּתוֹ וְחֲמִירוֹתָיו, אֲזַי יְכוּל הָאָדָם לְשִׁמְעַ שְׂבָחוֹ, וְלֹא יָבוֹא לוֹ שׁוֹם גְּדִלוֹת, כְּמוֹ מֹשֶׁה רַבְּנוֹ, שֶׁרָאָה כְּתוּב בַּתּוֹרָה: "וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה", "וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה", וַיִּשְׂרְאֵל קוֹרְאִין בְּכָל יוֹם בַּתּוֹרָה שְׂבָחוֹ שֶׁל מֹשֶׁה, וְהוּא בְּעַצְמוֹ מִסְפָּר לָהֶם שְׂבָחָיו; וְלֹא הָיָה לְמֹשֶׁה שׁוֹם הַתְּפָאֲרוֹת וְגְדִלוֹת מִזֶּה, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב: "וְהָאִישׁ מֹשֶׁה עָנָו מְאֹד", וּבּוֹדָאי עַל-יְדֵי עֲנוּתָנוֹתוֹ הָיָה פֶּחַ בְּיַד מֹשֶׁה לְכַפֵּר עוֹזֵן הָעֵגֶל, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב: וְאִישׁ חָכֵם יִכְפָּרְנָה. וְזֶה שֶׁטָּעַן מֹשֶׁה: "וְאִם אֵין", הֵינּוּ אִם לֹא תִשָּׂא חַטָּאתֶם, בְּזֶה אֶתֶּה מֵרָאָה, שְׂאִין לִי כָּל כֶּף עֲנִיוּת, שְׂאוּכַל לְכַפֵּר לָהֶם עוֹזֵן הָעֵגֶל, בְּכֵן בִּקְשָׁתִי: מַחְנִי נָא, בְּדֵי שְׁלֹא אֶפְשֵׁל בְּגְדִלוֹת, שְׂאֲנִי רוֹאָה וְשׁוֹמֵעַ בְּכָל עֵת סְפוּר שְׂמִי וְשְׂבָחִי בַּתּוֹרָה, כִּי מִי יוּכַל לַעֲמֹד בְּזֶה, שְׂיִשְׁמַע סְפוּר שְׂבָחוֹ וְלֹא יִתְנַאֵף, אִם לֹא עָנָו גְּדוֹל; וְאִם אֲנִי עָנָו, צְרִיךְ לָךְ שְׂתִשָּׂא חַטָּאתֶם, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב: "וְעוֹבֵר עַל פֶּשַׁע לְשִׂאֲרִית" וכו'.

וְזֶה (דְּבָרִים ל"ג): "וַיְהִי בִישְׂרוֹן מִלֶּךְ", הֵינּוּ שְׂמִלְכוֹת עָלָה לְשִׂרְשָׁה כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (תְּהִלִּים ל"ז): "וְעֲנִוִים יִרְשׁוּ אֶרֶץ", וְאֶרֶץ הִיא דִּינָא דְּמִלְכוּתָא, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (אִיוב כ): "וְאֶרֶץ מִתְקוּמָהּ לֹא":

ח וְזֶהוּ שְׂאֲמָרוֹ חֲכָמֵינוּ וְכַרְוָנָם לְבִרְכָה (סוֹטָה כא): מִשָּׁל לְאַחַד, שֶׁתִּיָּה מְחַלֵּף בְּדַרְדָּר בְּאִישׁוֹן לְלִלָה וְאַפְלָה, וּמִתְיָרָא מִן הַקּוֹצִים וּמִן הַפְּחָתִים וּמִחִיָּה רְעָה וּמִלְסָמִים, וְאִינוּ יוֹדַע בְּאִיזָה דְּרָךְ מְחַלֵּף וְכו':

כִּי זֶה יָדוּעַ, שְׁבַל הַמְדוּת רְעוּת וְתוֹלְדוֹתֵיהֶן נִמְשָׁכִין מֵאַרְבָּעָה יְסוּדוֹת, מֵאַרְבַּע מְרוֹת, כַּמּוּבָא בְּמִשְׁנֵת חֲסִידִים: עֲצָבוֹת וְתוֹלְדוֹתֵיהֶן נִמְשָׁכִין מְדוּמָם, תְּאוֹת רְעוּת וְתוֹלְדוֹתֵיהֶן נִמְשָׁכִין מְצוּמָחַ, דְּבָרִים בְּטָלִים וְתוֹלְדוֹתֵיהֶן נִמְשָׁכִין מִחֵי, גְּאוּה וְתוֹלְדוֹתֵיהֶן נִמְשָׁכִין מִמְדַּבֵּר. וּמִי שְׂרוּצָה לֵילֵךְ בְּדַרְךְ הַקֹּדֶשׁ, צָרִיךְ לְשַׁבֵּר כָּל הַמְדוּת רְעוּת וַיִּסְפֹּר לִפְנֵי הַתְּלֻמִּיד חֲכָם, הֵינּוּ וְדוּוֹי דְּבָרִים, וְהַתְּלֻמִּיד חֲכָם יִפְרֹשׁ וַיְבַרֵּר לוֹ דַּרְךְ לְפִי שְׂרֵשׁ נִשְׁמָתוֹ. וַיֵּשׁ שְׁלֹשׁ בְּחִינוֹת בְּהַתְּקַרְבוֹת לְצַדִּיקִים, שְׁעַל־יְדֵי שְׁלֹשׁ בְּחִינוֹת אֵלּוּ נִתְתַקֵּן הַכֹּל, וְאֵלּוּ הֵם הַשְּׁלוֹשׁ בְּחִינוֹת:

הַבְּחִינָה הָרִאשׁוֹנָה: כְּשֵׁרוּאָה אֶת הַצַּדִּיק, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (יִשְׁעִיָּהוּ ל): "וְהָיוּ עֵינֶיךָ רוֹאוֹת אֶת

מִוְרִיד"; וְזֹאת הַבְּחִינָה מְבַטֶּלֶת הַמְדוּת רְעוּת הַנִּמְשָׁכִין מִשְׁנֵי הַיְסוּדוֹת: דוּמָם צוּמָחַ, הֵינּוּ עֲצָבוֹת וְתוֹלְדוֹתֵיהֶן, וְתְאוֹת רְעוּת, פִּי צַדִּיק הַדּוֹר נִקְרָא אִם, עַל שֵׁם שֶׁהוּא מֵיִנִּיק לְיִשְׂרָאֵל בְּאוֹר תּוֹרָתוֹ, וְהַתּוֹרָה נִקְרָאת חֶלֶב, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (שִׁיר־הַשִּׁירִים ד): "דְּבֹשׁ וְחֶלֶב תַּחַת לְשׁוֹנֶךָ". וְזֶה אָנוּ רוֹאִים בְּחֹשׁ, כְּשֶׁהֵתִינּוּק הוּא בְּעֲצָבוֹת וְעֲצָלוּת, כְּשֵׁרוּאָה אֶת אִמּוֹ הוּא נִתְעוֹרֵר בְּזִרְיוֹת גְּדוֹל לְקִרְאָת אִמּוֹ, הֵינּוּ לְשִׁרְשׁוֹ. גַּם אָנוּ רוֹאִים בְּחֹשׁ, כְּשֶׁהֵתִינּוּק עוֹסֵק בְּדְבָרֵי שְׁמוֹת שְׁלוֹ, אֶף־עַל־פִּי שְׁיֵשׁ לוֹ תְּאוּה גְּדוּלָה לָּזֶה, אֶף־עַל־פִּי־כֵן כְּשֵׁרוּאָה אֶת אִמּוֹ, הוּא מְשַׁלֵּךְ כָּל תְּאוֹתָיו אַחַר כְּתָפָיו, וּמוֹשֵׁךְ אֶת עֲצָמוֹ לְאִמּוֹ. נִמְצָא,

שְׁנַת־בְּמָלֵין הַמְדוֹת רְעוֹת שֶׁל שְׁנֵי הַיְסוּדוֹת: דוֹמֵם צוֹמֵחַ, עַל יְדֵי הַסֵּתֶפְלוֹת פְּנֵי הַצְּדִיק. וְזֶהוּ 'וּמִתְרַא מִן הַקּוֹצִים' - שֶׁהוּא בְּחִינַת צוֹמֵחַ; 'וּפְחָתִים' - שֶׁהוּא בְּחִינַת דוֹמֵם. וּכְשֶׁנֶּזְדַּמְּן לֹא אֲבוּקָה שֶׁל אֹרֶךְ, זֶה תִּלְמִיד חָכֵם, שֶׁהוּא אֲבִיק בְּאֹרֶךְ הַתּוֹרָה, וְעַל־יָדוֹ נִצּוֹל מִמְדוֹת רְעוֹת שֶׁל שְׁנֵי יְסוּדוֹת: דוֹמֵם צוֹמֵחַ, וְאִזּוֹ נִצּוֹל מִן הַקּוֹצִים וּמִן הַפְּחָתִים:

הַבְּחִינָה הַשְּׁנִיָּה: הַצְּדָקָה שְׁנוֹתָן לְתִלְמִיד חָכֵם, שְׁעַל־יְדִיָּוָה נִצּוֹל מִמְדוֹת רְעוֹת שֶׁל שְׁנֵי יְסוּדוֹת: חֵי מְדַבֵּר, שֶׁהֵן בְּחִינַת חַיָּה רְעָה וְלִסְטִים, שֶׁהֵן דְּבָרִים בְּמַלְיָם וְנֶאֱוָה וְתוֹלְדוֹתֵיהֶן, כִּי עַל־יְדֵי דְבָרִים בְּמַלְיָם וְלִשׁוֹן הָרַע, בָּא עֲנִיּוֹת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שְׁמוֹת ד'): "כִּי מֵתוּ כָּל הָאֲנָשִׁים", זֶהוּ עֲנִיּוֹת (נִדְרִים סד:). גַּם בְּנֶאֱוָה אָמְרוּ (קִדְוִשׁוֹן מו:)
(ע"ש ועיין סוכה כ"ט: ועיין מגילה י"ג: ברש"י ד"ה ואם הגים): 'סִימָן לְגִסּוֹת הַרוּחַ - עֲנִיּוֹת'. וְעַל־יְדֵי צְדָקָה נִתְעַשֵּׂר, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ זְכוּרָנָם לְבִרְכָה (בְּשׁוּן ז:): 'אִם שְׁלָמִים וְכֵן רַבִּים וְכֵן נִגְזָזוּ וְעָבַר וְעִנִּיתִיךָ לֹא אֶעֱנֶךָ' - שׁוֹב אֵין מְרָאִין לוֹ סִימְנֵי עֲנִיּוֹת. וְזֶהוּ: כִּיּוֹן שְׁעָלָה עֲמוּד הַשְּׁחָר נִצּוֹל מִחַיָּה רְעָה וּמִלִּסְטִים. עֲמוּד הַשְּׁחָר - רְמֵז לְצְדָקָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (יִשְׁעֵיהוּ ג"ח): "כִּי תִרְאֶה עָרִם וְכִפִּיתוֹ וְכוּ', אִזּוֹ יִפְקַע כְּשֶׁחָר אֹרֶךְ" נִמְצָא, עַל־יְדֵי צְדָקָה נִצּוֹל מִמְדוֹת רְעוֹת שֶׁל שְׁנֵי יְסוּדוֹת: חֵי מְדַבֵּר, שֶׁהֵם בְּחִינַת חַיָּה רְעָה וְלִסְטִים:

הַבְּחִינָה הַשְּׁלִישִׁית: כְּשִׁמְתוּדָה וְדוּי דְבָרִים לְפָנַי
תִּלְמִיד חָכָם, שְׁעַל־יְדֵי־זֶה הַתִּלְמִיד

חָכָם מְדַרְיָךְ אוֹתוֹ בְּדַרְךְ יֵשֶׁר לְפָנַי שְׂרָשׁ נִשְׁמָתוֹ. וְזֶה: הַגִּיעַ
לְפָרְשֵׁת דְרָכִים, וְאָמְרוּ חַכְמֵינוּ זְכוּרָנָם לְבָרְכָה (שֵׁם סוּטָה): 'זֶה
תִּלְמִיד חָכָם וַיּוֹם הַמֵּיתָה', זֶה בְּחִינַת וְדוּי דְבָרִים לְפָנַי תִּלְמִיד
חָכָם. יוֹם הַמֵּיתָה רָמַז עַל וְדוּי, כְּמוֹ שְׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוּרָנָם
לְבָרְכָה (סְפֵה־רֵדִין מִג): 'כָּל הַמוּמְתִין מִתּוֹדִין', וְזֶה נִקְרָא פְרִשְׁת־
דְרָכִים, כִּי הַתִּלְמִיד חָכָם מְפָרִישׁ לוֹ דְרָךְ לְפָנַי שְׂרָשׁ נִשְׁמָתוֹ. אַזִּי
נִצּוֹל מִכָּלָם, כִּי קֹדֶם שֶׁהִתּוֹדָה, אֶף־עַל־פִּי שֶׁהָיָה אֵצֶל הַתִּלְמִיד
חָכָם, וְנָתַן לוֹ מָמוֹן, עֲדִין אֵינּוּ יוֹדֵעַ בְּאִזְהוּ דְרָךְ הוּא מְהֵלֵךְ, כִּי
יֵשׁ דְרָךְ יֵשֶׁר לְפָנַי אִישׁ וְאַחֲרִיתָהּ דְרָכֵי מוֹת (מִשְׁלֵי י"ד), אֲבָל
כְּשֶׁהִגִּיעַ לְפָרְשֵׁת דְרָכִים - זֶה תִּלְמִיד חָכָם וַיּוֹם הַמֵּיתָה, הֵינּוּ
וְדוּי דְבָרִים לְפָנַי תִּלְמִיד־חָכָם, אַזִּי נִצּוֹל מִכָּלָם:

ט וְזֶה בְּכָל פַּעַם שֶׁבָּא אֵצֶל תִּלְמִיד חָכָם וּמִסְפָּר לְפָנָיו כָּל לְבוֹ,
וְהַתִּלְמִיד חָכָם הוּא בְּחִינַת מוֹשֶׁה, שֶׁהוּא בְּחִינַת אֵין, כְּמוֹ
שֶׁכְּתוּב: "וְהַחֲכָמָה מֵאֵין תִּפְצָא"; וְעַל יְדֵי זֶה אֵתָה נִכְלָל בְּאֵין
סוּף. וְזֶה בְּחִינַת (עֵיין תִּיקוּן כ"א וְתִיקוּן ס"ד): זִרְקָא, דְּאִזְדְרִיקַת לְאַתֵּר
דְּאֵתְנִשְׁלִילַת מִתְפּוֹן, שֶׁתְּחִזִּיר אֵת הַמְלָכוֹת לְאֵין סוּף, שֶׁהוּא רְצוֹן
שְׂבָכָל הָרְצוֹנוֹת. כִּי הַמְלָכוֹת, שֶׁהוּא בְּחִינַת אוֹתִיּוֹת הַדְּבָרִים,
כָּל אוֹת וְאוֹת מְלַבֵּשׁ בֵּה רְצוֹן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, שְׂרָצוֹן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ
הִי, שְׂזוֹאת הָאוֹת יִהְיֶה לָּהּ תְּמוּנָה כְּזוֹ, וְאוֹת אַחֲרַת יִהְיֶה לָּהּ
תְּמוּנָה אַחֲרַת. נִמְצָא, שְׂרָצוֹנוֹת, הֵינּוּ תְּמוּנוֹת אוֹתִיּוֹת הֵם

התגלות מלכותו יתברך שמו, וכל אלו הרצונות, הינו התמונות, נמשכין מרצון אין סוף, שאין בו תמונה, וכל הדברים והישות שבעולם הם מהאותיות, הינו ממלכות, פי ישות הוא מחמת המלכות, שרצה הקדוש-ברוך-הוא שיתגלה מלכותו בעולם, ועל ידי זה ברא את העולם מאין ליש, וכל הרצונות, הינו התמונות וכל הישות, הינו בחינת מלכות, מקבלים חיותם מרצון אין סוף, כמו שכתוב (מגלה לא): 'בכל מקום שאתה מוצא גדלתו של הקדוש-ברוך-הוא', הינו מלכותו, הינו רצונות, 'שם אתה מוצא ענותנותו', הינו רצון אין סוף. וזה בחינת התפשטות הגשמיות כי בשרוצה להכלל ברצון אין סוף, צריך לבטל את הישות שלו. וזהו שכתוב בזהר (חלק ב' פח:), 'שהסתלקות משה בשבת בשעתא דמנחה, שאו התגלות רעוא דרעוין, שהוא בחינת רצון אין סוף, שכל הרצונות מקבלין חיותם ממנו. וזה מחמת שפטל משה כל ישותו, כמו שכתוב (שמות ט"ז): "ונחנו מה". וזה פרוש: (דברים ל"ד): "ויקבר אותו בגיא" - זה בחינת אין, כמו שכתוב (ישעיהו מ): "כל גיא ינשא"; "בארץ מואב" - זה בחינת מלכות, שדוד בא ממוואב, שנסתלק משה בתוך אין סוף, בתוך רצון שפרצונות, בתוך רעוא דרעוין, שהוא בחינת רצון אין סוף, המלבש ברצונות, בתמונות אותיות, בבחינת מלכות, כמו שאמרו: "בכל מקום שאתה מוצא גדלתו", הינו מלכות, בחינת רעוין, "שם אתה מוצא רעוא, רצון אין סוף. וזה: "מול בית פעור", כי אמרו

חכמינו זכרונם לברכה (מדרש אנדה; מוכא בתוספות סוטה יד): למה נקרא שמו פֵּעוּר - על שם שפוער פיו; כי בשפוגמין במלכות, אִזִּי יֵשׁ לוֹ כַּח לַפֵּעַר פּוּי בְּצִרוּפִים רָעִים, אֲבָל מִשֶּׁה שֶׁתִּקַּן מִדַּת הַמְּלָכוֹת, עַל־יְדֵי זֶה לֹא הָיָה יִכְלַת בְּיַד פֵּעוּר לַפֵּעַר פּוּי. וְזֶה: "וְלֹא יָדַע אִישׁ", אִפְּלוּ מִשֶּׁה לֹא יָדַע, כִּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנָם לְבִרְכָה (סוטה יד), כִּי נִתְבַּטַּל לְגַבִּי אֵין סוּף. וְכֵל זֶה הָיָה בְּמוֹתוֹ, אֲבָל בּוֹדָאֵי גַם בַּחֲיוֹ הָיָה לוֹ הַתְּפַשְׁמוֹת הַגְּשָׁמִיּוֹת, וְהָיָה מְדַבֵּק אֶת עֲצָמוֹ בְּאוֹר אֵין סוּף, אֲבָל הַהִתְפַּשְׁמוֹת הָיָה בְּכַחֲנִית (יחזקאל א): "וְהַחַיִּית רָצוּא וְשׁוֹב"; כִּי הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ־הוּא רוֹצֵה בַּעֲבוּדֵתָנוּ, כִּמוֹ שֶׁכָּתוּב: 'וְאֵבִית תְּהִלָּה מִגּוֹשִׁי עֶפֶר, מִקְרוֹצֵי הַמֶּר'. וּבְשִׁבִיל זֶה צָרִיךְ שְׁלֹא יִשְׁאָר כֵּן, אֲלֵא עַד עַת שֶׁיִּבּוֹא הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּעֲצָמוֹ וְיִטַּל נִשְׁמָתוֹ. וְזֶה שֶׁאָנוּ רוֹאִים, שְׁלִפְעָמִים נִתְּלַהֵב אָדָם בְּתוֹךְ הַתְּפִלָּה וְאוֹמֵר כִּפּוּהַ תִּבּוֹת בְּהַתְּלֵהבוֹת גְּדוֹל - זֶה בְּחִמְלַת ה' עָלָיו, שֶׁנִּפְתַּח לוֹ אוֹר אֵין סוּף וְהָאִיר לוֹ; וּכְשֵׁרוֹאָה אָדָם הַתְּנוּצָצוֹת הַזֹּאת, אֶף־עַל־גַּב דְּאִיהוּ לֹא חָזִי, מִזְּלִיָּה חָזִי (מגלה ג), תִּקַּף נִתְּלַהֵב נִשְׁמָתוֹ לְדַבְּקוֹת גְּדוֹל, לְדַבֵּק אֶת עֲצָמוֹ בְּאוֹר אֵין סוּף, וּכְשֵׁעוֹר הַתְּגִלוֹת אֵין סוּף, לְפִי מִנֵּן הַתִּבּוֹת שֶׁנִּפְתַּחוּ וְהַתְּנוּצָצוֹ, כֹּל אֵילוּ הַתִּבּוֹת אוֹמֵר בְּדַבְּקוֹת גְּדוֹל וּבְמִסִּירַת נַפְשׁוֹ וּבְכַטּוֹל כַּחוֹתָיו, וּבְשִׁעָה שֶׁנִּתְבַּטַּל לְגַבִּי אֵין סוּף, אִזִּי הוּא בְּכַחֲנִית: "וְלֹא יָדַע אִישׁ", שֶׁאִפְּלוּ הוּא בְּעֲצָמוֹ אֵינוֹ יוֹדַע מִעֲצָמוֹ. אֲבָל זֹאת הַבְּחִינָה צָרִיךְ לְהִיֹּת רָצוּא וְשׁוֹב, כְּדֵי שִׁיתְקִים יִשׁוּתוֹ. נִמְצָא כִּשְׁהוּא בְּכַחֲנִית וְשׁוֹב, אִזִּי צָרִיךְ

לְהִרְאוֹת גַּם לְדַעְתּוֹ, כִּי מִתְחַלֶּה, בְּשַׁעַת דְּבִקּוֹת הָיָה נִתְפַּטֵּל
הַדַּעַת, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב: "וְלֹא יָדַע אִישׁ", וּכְשֶׁהוּא בְּבַחֲיַנֵּת וְשׁוֹב,
שׁוֹשֵׁב (לְדַעְתּוֹ) לַיִּשׁוּתוֹ, אִזּוֹ שָׁב לְדַעְתּוֹ, וּכְשֶׁשָּׁב לְדַעְתּוֹ, אִזּוֹ הוּא
יֹדַע אַחַדוֹת הָאֵין סוֹף וְטוֹבוֹ, וְאִזּוֹ אֵין חֲלוּק בֵּין ה' לְאֱלֹהִים, בֵּין
מִדַּת הַדִּין לְמִדַּת הַרְחָמִים כִּי בְּאֵין סוֹף אֵין שִׁיב, חַס וְשָׁלוֹם,
שְׁנוֵי רְצוֹן, כִּי הַשְּׁנוּיִים אֵינוֹ אֶלָּא בְּשְׁנוֵי הַתְּמוּנוֹת, אֲבָל עַל-יַדֵּי
הַדְּבִקּוֹת שֶׁל אָדָם בְּאֵין סוֹף, שִׁשָּׁם אֵין שְׁנוֵי רְצוֹן, כִּי שָׁם רְצוֹן
פְּשׁוּט, וְאַחֲר־כֵּן נִשְׁאָר בּוֹ רְשִׁימוֹ מֵאַחַדוֹת הַזֹּאת, וְאַחֲר־כֵּן
נַעֲשֶׂה בְּבַחֲיַנֵּת וְשׁוֹב, אִזּוֹ הַרְשִׁימוֹ מֵרְאֵה לְדַעַת, שִׁידַע שְׁכָלוֹ
טוֹב וְכָלוֹ אַחַד. וְזֶה שֶׁאָמַר מֹשֶׁה לְדוֹרוֹ (דְּבָרִים ד): "אֵתָּה הִרְאֵתָ
לְדַעַת כִּי ה' הוּא הָאֱלֹהִים"; כִּי מֹשֶׁה הוּא בְּחִינַת אֵין, וְדוֹרוֹ
הַדְּבִקּוֹת אֵלָיו רָאוּי לְהֵם לְדַעַת, הֵינּוּ לְהַאִיר לְדַעַת, בְּחִינַת אֵין
סוֹף, בְּחִינַת רַעוּא דְרַעוּי, בְּחִינַת: ה' הוּא הָאֱלֹהִים:

וְזֶה פְּרוּשׁ: אָמַר רַבָּה כַּר כַּר	פַּעַם אַחַת הַפְּלַגְנוּ בַּסְּפִינָה
חָנָא: זִימְנָא חֲדָא הָוָה	וּרְאִינוּ דַּג שְׁנַכְנַם שְׂרַץ קַמֵּן
קְאֻלִּינֵן כְּסַפִּינְתָא, וְחֻזִּינֵן הַהוּא	בְּנַחֲרֵיו וּמַת, וּדְחֻהוּ הַמִּים
כּוֹרָא דִּיתְבָּא לִיה אַכְלָה טִינָא	וְהַשְׁלִיכוּהוּ לַגֶּדֶר, וְחָרְבוּ
כְּאוֹסִיָּה, וְאִידְחֻהוּ מִיָּא, וְשִׁדְיֻהוּ	מִמֶּנּוּ שְׁשִׁים כְּרֻכִים, וְאֶכְלוּ
לְגוֹדָא, וְחָרֹב מִינִיה שִׁיתִין	מִמֶּנּוּ שְׁשִׁים כְּרֻכִים, וּמְלָחוּ
מְחֻזִּין, וְאַכְלוּ מִינִיה שִׁיתִין	מִמֶּנּוּ שְׁשִׁים כְּרֻכִים, וּמְלָאוּ
מְחֻזִּין, וּמְלָחוּ מִינִיה שִׁיתִין	מִגְּלַגֵּל עֵינָו הָאֶחָת שְׁלוּשׁ

מְחֹזֵי, וּמָלְאוּ מִחַד גִּלְגָּלָא דְעֵינָא
 תְּלַת מְאָה גְרַפֵּי מִשְׁחָא. וְכִי
 הִדְרִין לְבַתָּר תְּגִרִיסָר יֶרְחֵי שְׁתָּא,
 תּוּזְנִן דְּתוּהָ קָא מְנַסְרֵי מְנַרְמִיָּה
 מִמְלִלְתָּא, וְיַחֲבִי לְמַבְנִינְהוּ תְנַךְ
 מְחֹזֵי: (בְּבֵא פְתָרָא עֵינִי)
 את אותם כרכים.

רשב"ם: פּוּרָא. דָּג: אַכְלָא מֵינָא. שְׂרָץ קָמִין: בְּאוֹסִיָּה. בְּנַחֲרִיו שֶׁל דָּג נִכְנַם הַשְּׂרָץ:
 וְאִידְחֹהוּ מֵיָא. הִרְיָחֹהוּ הַמַּיִם וְהַשְּׁלִיכוּהוּ לִיְבֹשֶׁת, בְּדֶרֶךְ יָם שְׂאִינֹו סוֹכֵל דְּכָר מַת:
 חָרְבוּ מֵינִיָּה שִׂיתִין מְחֹזֵי. שְׁהַשְּׁלִיכוּהוּ הַמַּיִם עַל שְׁשִׁים כְּרָפִים וּשְׂבָרִין בְּלָם, שְׁהִיָּה
 גְּדוֹל כֹּל כֶּךָ: וְאַכְלוּ מֵינִיָּה שִׂיתִין מְחֹזֵי. בְּעוֹדְנוּ לָח: וּמְלַחוּ מֵינִיָּה שִׂיתִין מְחֹזֵי.
 אַחֲרִים, שְׁהִיו רְחוּקִין מִשָּׁם, מְלַחוּ מֵינִיָּה וּנְשָׂאוּהוּ לְמַקְוִין: מִחַד גִּלְגָּלָא דְעֵינָא.
 מְגִלְגֵל עֵינֹו לְקַחוּ שְׂמֹון תְּלַת מְאָה גְרַפֵּי: תוּהָ מְנַסְרֵי. לְבָנוֹת מַעְצָמוֹת הִדְגֵן אוֹתָן מְחֹזֵי
 שְׁהַפִּיל:

פְּרוּשׁ: סְפִינָה - לְשׁוֹן חֲשִׁיבוֹת, בְּחִינַת מְלָכוֹת, שְׂרָפָה בַר בַּר
 חָנָא חָקַר בְּשִׁכְלוֹ אוֹדוֹת הַמְּלָכוֹת, אִיךְ בְּגִי' יִשְׂרָאֵל
 מַעֲלִין אוֹתָהּ. וְחֹזִינֵן הָאִי פּוּרָא - יִשְׂרָאֵל מְכַנֵּן בְּשֵׁם דְּגִים,
 כְּמוֹ שְׂפָתוֹב (בְּרֵאשִׁית מ"ח): "וְיִדְגוּ לָרֹב בְּקֶרֶב הָאָרֶץ". דִּיתְבִּי לִיָּה
 אַכְלָא מֵינָא בְּנַחֲרִיו - זֶה בְּחִינַת תְּפִלָּתָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ
 שְׂפָתוֹב (יִשְׁעִיָּהוּ מ"ח): "וְתַהֲלִתִּי אַחֲטָם לְךָ", שְׁנַתְעַרְב שְׂרָץ, הֵינֹו
 טְמֵאָה בְּתַפְלָתוֹ וְעַבְדוֹתוֹ וּבְלָבֵל אוֹתוֹ, וְלֹא הָיָה יָכוֹל אִישׁ
 הַיִּשְׂרָאֵלִי הַזֶּה לְעַבְד עַבְדוֹתוֹ תְּמָה. מַה עֲשֵׂה הָאִישׁ הַזֶּה? עֲשֵׂה
 שְׁלֵשׁ בְּחִינּוֹת הַנ"ל, הֵינֹו הַתְּקַשְׁרוֹת לְהַצְדִּיק וּנְתִינַת הַצְדָּקָה
 וּודוֹי דְּכָרִים.

וְזֶה פֶּרוּשׁ: וּמִתָּה וְאִידְחוּהוּ מֵיָא וְשִׁדְיוּהוּ לְגוּדָא; וְהַזְכִּיר
 הַשְּׁלֵשׁ בְּחִינֹת מַעֲלָא לְתַתָּא: וּמִתָּה - זֶה בְּחִינַת וְדוּי
 דְּבָרִים, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב: "כָּל הַמוֹמְתִין מִתּוֹדִין"; וְאִידְחוּהוּ מֵיָא -
 זֶה בְּחִינַת צְדָקָה, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב (קִהְלַת י"א): "שְׁלַח לַחֲמֹד עַל פְּנֵי
 הַמַּיִם", וּכְתִיב (יִשְׁעֵיהוּ ל"ב): "אֲשִׁרְיֶכֶם זֹרְעֵי עַל כָּל מַיִם".
 וְשִׁדְיוּהוּ לְגוּדָא - הַצְּדִיק נִקְרָא גוּדָא, לְשׁוֹן גָּדָר, שֶׁהוּא גוּדָר
 פְּרָצוּתֵיהֶן שֶׁל יִשְׂרָאֵל (יְחֻזְקָא ל"ב; יִשְׁעֵיהוּ נ"ח) (מגילה י"ג). וְזֶה:
 'וְשִׁדְיוּהוּ לְגוּדָא', שֶׁהִקְרִיב אֶת עַצְמוֹ לַצְּדִיק. וְעַל־יְדֵי שְׁלֵשׁ
 בְּחִינֹת אֵלוֹ: וְחֵרוֹב מֵיְנִיָּה שִׁיתִין מְחוּזָא - שְׁעַל־יְדֵי הַמֵּיתָה,
 הֵינּוּ וְדוּי דְּבָרִים, הֶעֱלָה אֶת הַמַּלְכוּת מִבֵּין הַסְּמָרָא אַחְרָא,
 וְהַצְּדִיק הוֹרָה לוֹ אֶת הַדֶּרֶךְ הַיָּשָׁר, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב בְּהַפְּסֻרַת
 בְּרֵאשִׁית (יִשְׁעֵיהוּ מ"ב): "אַחְרֵיב הָרִים וְגִבְעוֹת" - רְמֹז עַל חֶרֶבֶן
 מִמְּשַׁלַּת הַעֲבוּרִים; "וְהוֹלַכְתִּי עוֹרִים בְּדֶרֶךְ לֹא יָדְעוּ" - זֶה בְּחִינַת
 שֶׁהַצְּדִיק הוֹרָה לוֹ דֶּרֶךְ יִשְׂרָאֵל, זֶה בְּחִינַת פְּרִשְׁת דְּרָכִים כְּנ"ל,
 'וְשִׁיתִין מְחוּזָא' רְמֹז עַל עֲלִית הַמַּלְכוּת, דְּכְתִיב בֵּה (שִׁירַה־שִׁירִים ו):
 "שְׁשִׁיִּים הֵמָּה מַלְכוּת". וְאַבְלוֹ מֵיְנִיָּה שִׁיתִין מְחוּזָא - רְמֹז עַל
 שְׁנֵי מִדּוֹת רְעוּת שֶׁל חַי מְדַבֵּר, שְׁעַל־יְדֵי בֹא עֲנִיּוֹת כְּנ"ל, וְעַל־
 יְדֵי צְדָקָה מְתַקֵּן אוֹתָם וַיִּמְשִׁיךְ שֶׁפַע. וְזֶה: אַבְלוֹ מֵיְנִיָּה. וְשִׁיתִין
 מְחוּזָא - רְמֹז עַל בְּחִינַת שְׁשִׁים גְּבוּרִים, שְׁמֻשָּׁם בֹּא פְּרִנְסָה,
 כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ (פְּרָכוֹת ל"ג): 'גְּבוּרוֹת גְּשָׁמִים'. וּמְלָחוּ מֵיְנִיָּה שִׁיתִין
 מְחוּזָא - זֶה רְמֹז עַל תְּקוּן שְׁנֵי מִדּוֹת רְעוּת, דּוּמָם צוּמָח, עַל־יְדֵי
 קִרְבָּתוֹ לְהַצְּדִיק, כִּי הַצְּדִיק הוּא "בְּרִית מְלַח עוֹלָם". גַּם עֲצָבוֹת

וְתַאוּוֹת בָּאִים מִדְּמִים עֲכוּרִים, וְעַל-יְדֵי מַלַּח פּוֹלֵט הַדְּמִים רָעִים.
 וְשִׁיתִין מְחוּזָא', זֶה רָמַז עַל שְׂשִׁים אוֹתִיּוֹת שֶׁבְּכַרְפַּת כְּהֵנִים,
 שָׁהֵם בְּיַד הַצְּדִיק, כְּמוֹ שֶׁפָּתוּב (מִשְׁלֵי י'): "בְּרִכּוֹת לְרֹאשׁ צְדִיק".
 וּמִלְאוֹ מַחֲד גְּלַגְלָא דְּעֵינָא תְּלַת מֵאָה גְּרַבִּי מִשְׁחָא -
 גְּרַבִּי מִשְׁחָא - זֶה בְּחִינַת הַדְּעַת, כִּי "שָׁמֶן מִשְׁחַת
 קִדְשׁ" (שְׁמוֹת ל), זֶה בְּחִינַת שִׁכְל. וְתְּלַת מֵאָה זֶה בְּחִינַת מִשֶּׁה,
 שֶׁהוּא בְּחִינַת מַה שֶׁהַצְּדִיק מִקְטִין אֶת עֲצָמוֹ, בְּבְחִינַת מַה.
 בְּשֵׁלֶשׁ בְּחִינּוֹת צְרִיף לְהַקְטִין אֶת עֲצָמוֹ, כְּמוֹ שֶׁפָּתוּב (יִרְמְיָהוּ ט):
 "אֵל יִתְהַלֵּל חֶכֶם, גְּבוּר וְעֹשִׂיר". נִמְצָא שֶׁבְּכָל בְּחִינָה מֵאֵלּוֹ שֵׁלֶשׁ
 בְּחִינּוֹת הוּא נַעֲשֶׂה מַה, וְעַל-יְדֵי זֶה יֵשׁ לוֹ הַתְּפִשְׁמוֹת הַגְּשָׁמִיּוֹת,
 וּמַדְבֵּק בְּאוֹר אֵין סוּף, שְׂאִין שָׁם שׁוֹם שְׁנַי רְצוֹן, אֵלָּא: ה' הוּא
 הָאֵלִקִים, כְּנ"ל, הֵינּוּ כְּלוֹ הַטּוֹב וְהַמְּטִיב. וְזֶה בְּחִינַת חַד גְּלַגְלָא
 דְּעֵינָא, כְּמוֹכָא בְּאִידְרָא (וְהָר גִּשָׁא קְלוֹ): וְלִזְמַנָּא דְּאִתִּי יִשְׁתַּכַּח בָּהּ
 עֵינָא חַד דְּרַחְמֵי - זֶה בְּחִינַת כְּלוֹ הַטּוֹב וְהַמְּטִיב. נִמְצָא
 כְּשֶׁהַצְּדִיק עוֹשֶׂה עֲצָמוֹ מַה, מַדְבֵּק אֶת עֲצָמוֹ לְעֵינָא חַד דְּרַחְמֵי,
 הֵינּוּ לְאֵין סוּף, וְאַחַר כֵּךְ כְּשֶׁחֹזֵר בְּבְחִינַת רְצוֹא וְשׁוֹב, אִזּוֹ
 מִמְּשִׁיךְ מְאוֹר אֵין סוּף הָאֲחֵדוֹת הַרְצוֹן הַפְּשׁוּט שָׁם דְּרָךְ הַ"מַּה"
 שְׁלוֹ, וְנַעֲשֶׂה מִמֶּה מֵאָה, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ: 'אֵל תִּקְרֵי מַה אֵלָּא מֵאָה'
 (עֵין מִנְחוֹת מ"ג: וְעֵין רִש"י וְתוֹסֵפוֹת), וְנַעֲשֶׂה תְּלַת מֵאָה מִתְּלַת מַה,
 וּמִמְּשִׁיךְ אוֹר הַזֶּה לְדַעְתּוֹ וְלִשְׁכְּלוֹ, הֵינּוּ גְּרַבִּי דְּמִשְׁחָא, שֶׁהוּא
 בְּחִינַת שִׁכְל כְּנ"ל. אֵתָהּ הַרְאִית לְדַעַת, שֶׁמִּמְשִׁיךְ אוֹר אֵין סוּף

לְדַעְתּוֹ, שְׂיַדַע הָאֲחֵדוּת, שֶׁה' הוּא הָאֱלֹקִים, וַיְבַרֵךְ הַטּוֹב
וְהַמְטִיב עַל הַכֹּל כְּמוֹ לְעֵתִיד לָבוֹא:

כִּי הִדְרֹן וְאֲתָאן לְבַתֵּר תְּרִיסֵר יִרְחֵי שְׂתָא וְקַחְוִינָן דְּהוּי
מִנְסַרָא מְגַרְמִיָּהוּ לְבַנְיָנָא הִנְךָ מְחֻזָּא - כִּי מֵאַחֲרֵי
הַקִּדְשָׁה, שֶׁהֵם שְׁנַיִם-עָשָׂר שְׁבָטִים, שְׁעַל-יָדָם נִתְתַקֵּן מַלְכוּת
הַנ"ל (עֵין זוּהַר וַיְחִי רַמָּא), וְאַחֲרֵיהֶם הוּא הַטְּמֵאָה, וַיֵּשׁ בְּנֵי-אָדָם
שְׂיֻזְצִאֵין מִהַקִּדְשָׁה. וְזֶה שְׁסַפֵּר הַתָּנָא, שֶׁהִדְרֹן וְחֻזֵר לְעֵין בְּאֵלוֹ
שֶׁהֵם בְּתֵר תְּרִיסֵר יִרְחֵי שְׂתָא, שֶׁהֵם אַחֲרֵי שְׁנַיִם-עָשָׂר שְׁבָטִים
דְּקִדְשָׁה, שְׂיֻזְצִאֵין מִכָּלל יִשְׂרָאֵל עַל-יַדֵי מַעֲשֵׂיהֶם הָרָעִים. וְחֻזִּינָן
דְּהוּ מְנַסְרֵי מְגַרְמִיָּהוּ - הֵינּוּ שְׁעַל-יַדֵי מַעֲשֵׂיהֶם הָרָעִים הַחֲקוּקִים
עַל עֲצֻמּוֹתָם, וְהַחֲקִיקָה עוֹבֵר מֵעֵבֶר לְעֵבֶר כְּנִסְיָה מִמּוֹשׁ. אָבֵל
עַל-יַדֵי שְׂאִישׁ הַיִּשְׂרָאֵלִי הַנ"ל נִתְעוֹרֵר בְּתֻשׁבָּה עַל-יַדֵי שְׂרָץ קָמָן
שׁוֹבְנִחִירֵיו, עַל-יַדֵי שֶׁהִרְגִישׁ טְמֵאָה קְטָנָה שְׁמִבְלַבְלַת אוֹתוֹ, עַל-
יַדֵי תְּשׁוּבָתוֹ גּוֹרֵם, שְׁגָם אֵלֹ הָרָשָׁעִים נַעֲשׂוּ כְּפֵא לְקִדְשָׁה. וַיְהִי
לְבַנְיָנָא הִנְךָ מְחֻזָּא - שְׁעוֹזְרִים גַּם הֵם לְעוֹבְדֵי הַשֵּׁם, שְׂיִבְנוּ הִנְךָ
מְחֻזָּא הַנ"ל:

וְזֶה פְּרוּשׁ: אֲנַכִּי ה' אֱלֹהֶיךָ - פְּרוּשׁ, הֵן ה' הֵן אֱלֹהֶיךָ תְּכִין,
שְׁכַל זֹאת אֲנַכִּי, הֵינּוּ שְׂתַקְּיָם: "בְּה' אֱהַלֵּל דְּכֵר, בְּאֱלֹהִים
אֱהַלֵּל דְּכֵר", הֵינּוּ כֵּלֹ הַטּוֹב וְהַמְטִיב כְּנ"ל; אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ
מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם - דְּאִיתָא בְּמִדְרָשׁ (בְּרֵאשִׁית-דְּרַבָּה טו), כִּי כָּל הַגְּלוּת
נִקְרָאִים עַל שֵׁם גְּלוּת מִצְרַיִם, מִפְּנֵי שֶׁהֵם מִצְרַיִם לְיִשְׂרָאֵל, הֵינּוּ
שְׁעַל יַדֵי הַצְּדִיק נִתְבַּטַּל מַלְכוּתָם וּמְמַשְׁלָתָם שֶׁל הָעַפּוֹ"ם, כִּי עַל-

יְדֵי זֶה עוֹלָה מֵתוֹכֶם מְלָכוֹת דְקָדְשָׁה כַּנִּל. מִפִּיִּת עֲבָדִים - זֶה רָמְזוּ עַל פְּטוֹל הַמְדוֹת רְעוֹת שֶׁל אֲרַבְעַת יְסוּדוֹת, הַמְכַנִּים בְּשֵׁם עֲבָדִים, כִּי כָּל הָאֲרַבְעָה יְסוּדוֹת הֵם מִתַּחַת גְּלָגַל הַיָּרֵחַ וְהַיָּרֵחַ מְכַנֶּה בְּשֵׁם עֶבֶד, כַּמּוּבָא בַזְהַר (וַיִּשָׁב קפ"א): "הִנֵּה יִשְׁכִּיל עֲבָדִי" - דָּא סִיְהָרָא, פְּרוּשׁ: עַל-יְדֵי הַצְּדִיק עוֹלָה הַמְלָכוֹת מִן הַפְּטָרָא אַחֲרָא, וְנִתְבַּטְּלִים הַמְדוֹת רְעוֹת, וְעַל-יְדֵי זֶה הָאָדָם בָּא לְבַחֲנֵית עוֹלָם הַבָּא, לְבַחֲנֵית: "בֵּה' אֶהְיֶה דְבַר, בְּאֱלֹהִים אֶהְיֶה דְבַר":

לְשׁוֹן רַבְּנֵי זְכוּרֵנוּ לְבָרְכָה

ה

בַּחֲצוּצְרוֹת וְקוֹל שׁוֹפָר הֲרִיעוּ לְפָנַי וְכו' (תְּהִלִּים צ"ה)

א כִּי צְרִיךְ כָּל אָדָם לומר: כָּל הָעוֹלָם לֹא נִבְרָא אֱלֹא בְשִׁבְלִי (סְנֵהֲדִין לו'). נִמְצָא, כְּשֶׁהָעוֹלָם נִבְרָא בְשִׁבְלִי, צְרִיךְ אָנֹכִי לְרֵאוֹת וּלְעֵינֵי בְּכָל עַת בְּתַקוּן הָעוֹלָם וּלְמַלְאוֹת חֶסֶד הָעוֹלָם, וְלִהְתְּפַלֵּל בְּעִבּוּרָם. וְעֵינֵי הַתְּפִלָּה הֵן בְּשְׁנֵי פָּנִים, הֵינּוּ קִדְּם גְּזֵר דִּין מִתְּפַלְּלִין כַּסְדֵּר הַתְּפִלָּה, וְאֵין צְרִיךְ לְהַלְבִּישׁ הַתְּפִלָּה, אֲבָל לְאַחַר גְּזֵר דִּין צְרִיךְ לְהַלְבִּישׁ הַתְּפִלָּה, כִּדִּי שְׂלֵא יִבְיֵנו הַמְּלֹאכִים הָעוֹמְדִים לְשִׁמּוֹאֵל, וְלֹא יִקְטְרוּנוּ, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (דִּנְיָאֵל ד): "בְּגִזְרַת עֵירִין פִּתְגָּמִין", הֵינּוּ לְאַחַר גְּזֵר דִּין, אֲזִי "בְּמֵאֲמַר קִדְּיִשׁוּן שְׂאֵלְתִין", אֲזִי הַצְּדִיקִים מְלַבִּישִׁים שְׂאֵלְתֵם בְּמֵאֲמַר:

ב אֲבָל אֵיךְ יִדְעִינוּ בֵּין קִדְּם גְּזֵר דִּין בֵּין לְאַחַר גְּזֵר דִּין? עַל-יְדֵי הַמְּצוּוֹת שְׂאֵנוּ עוֹשִׂים, יְכוּלִין אֲנַחְנוּ לִידַע בֵּין קִדְּם גְּזֵר

דִּין לְאַחַר גְּזֵר דִּין. וְדוֹקָא בְּשֵׁעוֹשֵׁין הַמְצוּוֹת בְּשִׂמְחָה גְדוֹלָה כֹּל
 כֶּד, עַד שְׂאִין רוּצָה בְּשׁוֹם שְׂכַר עוֹלָם הַבָּא, אֲלֵא הוּא רוּצָה
 שְׂיִזְמִין לוֹ הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְצוּה אַחֲרֵת בְּשְׂכַר מְצוּה זֹאת,
 כַּמֵּאֵמֶר חֲכָמֵינוּ זְכוֹרָנִם לְבִרְכָה (אבות ד'): 'שְׂכַר מְצוּה - מְצוּה';
 כִּי הוּא נִהְנֶה מִהַמְצוּה בְּעֲצָמָה. וְהוּוּ הַחֲלוּק שְׂבִין נְבוֹאֵת מִשֶּׁה
 רַבְנּוּ לְבִין נְבוֹאֵת שְׂאָר נְבִיאִים, כַּפְרוּשׁ רִשׁ"י: "וַיִּדְבֵּר מִשֶּׁה אֵל
 רִאשֵׁי הַמַּטּוֹת וְכוּ' זֶה הַדְּבַר אֲשֶׁר צִוָּה ה'" (פְּמִדְר ל'), פִּרְשׁ
 רִשׁ"י: כֹּל הַנְּבִיאִים נִתְנַבְּאוּ בְּכֹה אָמַר ה', נוֹסֵף עֲלֵיהֶם מִשֶּׁה,
 שְׁהַתְנַבֵּא: בְּזֶה הַדְּבַר. כִּי בְּחִינַת כֹּה הוּא אֲסַפְקֵלְרִיא שְׂאִינָה
 מְאִירָה, וְזֶה הַדְּבַר הוּא בְּחִינַת אֲסַפְקֵלְרִיא הַמְאִירָה. וְאֵלּוּ הַשְּׂתֵי
 בְּחִינּוֹת נְבִיאוֹת יֵשׁ בְּעִבּוּדַת הַבּוֹרָא: יֵשׁ אָדָם הַעוֹשֶׂה הַמְצוּה
 בְּשְׂכַר עוֹלָם הַבָּא, שְׂאִינוּ נִהְנֶה מִהַמְצוּה בְּעֲצָמָה, אֵלּוּ לֹא הָיוּ
 נוֹתְנִין לוֹ עוֹלָם הַבָּא בְּשְׂכָרָה, לֹא הָיָה עוֹשֶׂה אוֹתָהּ, וְזֶה בְּחִינַת
 כֹּה, אֲסַפְקֵלְרִיא שְׂאִינָה מְאִירָה, כְּמוֹ אָדָם שְׂרוּאָה אֵיזָה דְּבַר
 מִרְחוֹק (עֵין זוֹהַר וִירָא ק"ד), כֵּן הוּא עוֹשֶׂה הַמְצוּה בְּשִׂבִיל שְׂכָרָה
 הַבָּא לְעַת רְחוֹק, הֵינּוּ אַחַר עוֹלָם הַזֶּה, וְשִׁלּוּם שְׂכַר נִקְרָא בְּשֵׁם
 נְבִיא, כִּי רִאשֵׁי-תִבּוֹת שֶׁל: יָבֵא בְּרִנָּה נִשְׂא אֲלֻמוֹתָיו, וְשֵׁם
 בְּפִסּוּק הַזֶּה גִּרְמּוֹ עַל שְׁלוֹם שְׂכַר: (תְּהִלִּים קכ"ו): "הַלּוֹךְ יִלְךְ וּבִכָּה
 נוֹשֵׂא מִשְׁךְ הַזֶּרַע", שְׂמִצְמַעַר בְּעִשְׂתֵּתָהּ, "בֵּא יָבֵא בְּרִנָּה נִשְׂא
 אֲלֻמוֹתָיו", שְׂיִשְׂמַח לְעַתִּיד, כְּשִׁקְבַּל שְׂכַר הַמְצוּוֹת. יָבֵא בְּרִנָּה
 נִשְׂא אֲלֻמוֹתָיו, רִאשֵׁי-תִבּוֹת נְבִיא. אֲבָל נְבִיא שְׂמֵתְנַבֵּא בְּזֶה
 הַדְּבַר, שְׂאִינוּ רוּצָה בְּשְׂכַר הַמְצוּוֹת, אֲלֵא רוּצָה בְּמְצוּה בְּעֲצָמָה,

שְׁהוּא מְשֻׁמַּח כָּל כֶּךָ בַּעֲשִׂיתָהּ, עַד שְׁמֻמָּאִים בְּכָל מִזֵּן שְׂכָר, נִמְצָא שְׁעוֹלָם הֵבֵא שְׁלוֹ בְּהַמְצוֹה בַּעֲצָמָה. וְזֶה בְּחִינַת נְבִיא, הֵינוּ שְׁלוֹם שְׂכָר, בְּבַחֲיִנַת: זֶה הַדְּבָר, בְּבַחֲיִנַת אֶסְפָּקְלָרִיא הַמְּאִירָה, כְּמוֹ אָדָם הַרוֹאֶה דְבָר מִקְרוֹב בְּרֵאִיָּה יָפָה וּבְרָה, כְּמוֹ כֵּן הוּא נִהְיָה מִהַמְצוֹה בַּעֲצָמָה, וְשִׁכְרוּ נֶגֶד עֵינָיו. וְמִי שֶׁהוּא בַּמְדַּרְגָּה הַזֹּאת, שְׁעוֹשֶׂה הַמְצוֹה בְּשִׂמְחָה גְדוֹלָה כָּל כֶּךָ, עַד שְׂאִין רוּצָה בְּשׁוֹם שְׂכָר עוֹלָם הֵבֵא בְּשִׁבְלֵהָ - הוּא יָכוֹל לִידַע בֵּין קֹדֶם גְּזֵר דִּין לְאַחַר גְּזֵר דִּין, כִּי הַמְצוֹת הֵם קוֹמָה שְׁלֵמָה, וְהֵם מְחִיִּין אֶת כָּל הַקּוֹמוֹת, הֵן קוֹמַת אָדָם, הֵן קוֹמַת עוֹלָם, הֵן קוֹמַת שָׁנָה, כִּי עוֹלָם שָׁנָה נֶפֶשׁ, הֵן מְקַבְּלִין הַחַיּוֹת מִהַמְצוֹת, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב (תְּהִלִּים ל"ג): "וְכָל מַעֲשָׂהוּ בְּאִמּוֹנָה"; וּכְתִיב (שֵׁם ק"ט): "כָּל מְצוֹתֶיךָ אִמּוֹנָה"; וְהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ־הוּא הוּא אֶחָדוֹת פְּשׁוּט עִם הַמְצוֹת, וְכִשְׁמַעֲשֶׂה הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ־הוּא כְּתוּב וְכִסְדָּרְךָ, אֲזִי הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ־הוּא מְשֻׁמַּח בָּהֶם וּמְתַעַנֵּג בָּהֶם, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב (שֵׁם ק"ד): "יִשְׁמַח ה' בְּמַעֲשָׂיו", כְּמוֹ בַּעַל־מְלָאכָה, שְׁעוֹשֶׂה אִיזָה כְּלִי, וְהַכְּלִי הוּא יָפָה, אֲזִי הוּא מְתַעַנֵּג בָּהּ; וְהַשְׂמֵחָה שֶׁל הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ־הוּא הִיא מְלַבֶּשֶׁת בְּהַמְצוֹת, כִּי הֵם אֶחָדוֹתוֹ, וְמִי שְׁעוֹשֶׂה הַמְצוֹה בְּשִׂמְחָה מִהַמְצוֹה בַּעֲצָמָה, נִמְצָא כְּשֶׁנִּכְנָס בְּהַשְׂמֵחָה שֶׁבַּמְצוֹה, הוּא נִכְנָס בְּשִׂמְחַת הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ־הוּא, שְׁמֻשְׁנֵמַח בְּמַעֲשָׂיו, וְזֶה בְּחִינַת (שֵׁם קמ"ט): "יִשְׂמַח יִשְׂרָאֵל בְּעוֹשָׂיו". נִמְצָא כְּשֵׁיט אִיזָה צַעַר וְדִין בְּעוֹלָם שָׁנָה נֶפֶשׁ - אֲזִי בּוֹדֵאי נִגְרַע מִשְׂמֵחַת הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ־הוּא, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב (בְּרֵאשִׁית ו'): "וַיִּתְעַצֵּב אֵל לְבוֹ"; וְכְמוֹ שֶׁפְּתוּב (סְנֵהֲדָרִין

מ(ו): שְׂכִינָה מָה אוֹמֶרֶת - קָלְנִי מֵרֵאשִׁי וְכוּ', וְזֶה שְׁנַכְנֶם בְּתוֹךְ
הַשְּׂמֻחָה יָכוֹל בְּוֹדָי לַיִדַע לְפִי עֲנִן הַשְּׂמֻחָה, אִם הוּא קָדֵם גְּזֹר
דִין, אִם הוּא לְאַחַר גְּזֹר דִין. גַּם יָכוֹל לַיִדַע עַל אִיזְהוּ חֵלֶק
מִהַקּוֹמָה נִגְזֵר הַדִין, כִּי יוֹדַע לְפִי קוֹמַת הַמְצוֹת: אִם אֵין יָכוֹל
לַעֲשׂוֹת בְּשְׂמֻחָה רֵאשִׁי הַמְצוֹת, הֵינּוּ מְצוֹת הַתְּלוּיִים בְּרֵאשִׁי,
יִדַע שֶׁהַדִין נִגְזֵר עַל רֵאשִׁי עוֹלָם שְׁנֵה נֶפֶשׁ, וְכֵן בְּשֵׁאֵר קוֹמַת
הַמְצוֹת. וְזֶהוּ שְׂאֵמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ וְזָכוֹנָם לְבִרְכָה (מְכִילָתָא; וְעַן בִּיצֵה
מ(ז): 'בְּשֵׁבֶת - זָכְרָהוּ מֵאֶחָד בְּשֵׁבֶת', הֵינּוּ שְׂמֻחַת וְתַעֲנוּג עוֹלָם
הַבָּא, שֶׁהוּא בְּחִינַת שֵׁבֶת, יִרְגִישׁ בְּשֵׁשֶׁת יָמֵי הַמַּעֲשֵׂה, שֶׁהֵן
בְּחִינַת מַעֲשֵׂה הַמְצוֹת, שְׂבֵהֶם נִבְרָאוּ עוֹלָם שְׁנֵה נֶפֶשׁ. [וְזֶהוּ]
(דְּבָרִים כ"ד): "בְּיוֹמוֹ תִתֵּן שְׂכָרוֹ" - שְׂיֵהָא שְׂכָרוֹ מִהַמְצוֹת בְּעֲצֻמּוֹ,
"וְלֹא תָבֹא עָלָיו הַשְּׂמֻשׁ" - שְׁלֹא יַעֲשֵׂה הַמְצוֹת בְּשִׂכָר עוֹלָם
הַבָּא, שֶׁהִיא אַחַר בֵּיאַת שְׂמֻשׁוֹ, אַחַר מוֹתוֹ:

ג וְעַקֵּר הַשְּׂמֻחָה הוּא בְּלֵב, כְּמוֹ שְׂפָתוֹב (תְּהִלִּים ד'): "נִתְתָּה
שְׂמֻחָה בְּלִבִּי". וְאֵי אֶפְשָׁר לְלֵב לְשֻׂמַח, אֶלָּא עַד
שִׁסְיֹר עֲקוֹמִיּוֹת שְׂבֵלְבוֹ, שְׂיֵהָא לוֹ יִשְׂרוֹת לֵב, וְאֵז יִזְבֵּה
לְשֻׂמַחָה, כְּמוֹ שְׂפָתוֹב (שֵׁם צ"ז): "וְלִישְׂרֵי לֵב שְׂמֻחָה". וְעֲקוֹמִיּוֹת
שְׂבֵלְב מִפְּשִׁטִּין עַל-יְדֵי רַעְמִים, כְּמוֹ שְׂאֵמְרוּ חֲכָמֵינוּ וְזָכוֹנָם
לְבִרְכָה (בְּרִכּוֹת נט:): לֹא נִבְרָאוּ רַעְמִים אֶלָּא לְפִשְׁט עֲקוֹמִיּוֹת
שְׂבֵלְב. וְרַעְמִים הוּא בְּחִינַת קוֹל שְׂאֵדָם מוֹצִיא בְּכַח בְּתַפְלָתוֹ,
וּמִזֵּה נַעֲשֵׂה רַעְמִים, כִּי אֵיתָא בְּזֵהָר (פִּינְחָס רלח:): 'כִּד קָלָא נִפְיָק
וְאֵעֲרָא בְּעֵבֵי מִטְרָא, אֲשַׁתְּמַע קָלָא לְבִרְיָתָא וְדָא אֵינוֹן רַעְמִים'.

וְעָקַר הָרַעְמִים יָהִם מִגְבוּרֹת, כְּמוֹ שְׁכָתוּב (איוב כ"ו): "וְרַעַם גְּבוּרֹתָיו מִי יִתְבוֹנֵן"; וּבְשִׁבִיל זֶה אָנוּ מְבָרְכִין: שִׁפְחוּ וּגְבוּרָתוֹ וְכוּ'. וְהַגְּבוּרֹת יָהִם בְּחִינַת כַּח וּגְבוּרָה, שְׁאָדָם מוֹצִיא אֶת הַקּוֹל בְּכַח גְּדוֹל, וְהַקּוֹל הַזֶּה פּוֹנֵעַ בְּעֵבֵי מִטְרָא, הֵינּוּ בְּחִינַת מַחִין, שְׁמוֹשִׁם יוֹרְדִין טַפִּין טַפִּין, כְּמוֹ שְׁכָתוּב בְּזֹהָר (פִּינְחָם רַלֵּה): "בְּאֵר מַיִם חַיִּים וְנוֹזְלִים מִן לְבָנוֹן" - מִן לְבוֹנָא דְמַחָא. וּכְשֶׁפּוֹנֵעַ בְּעֵבֵי מִטְרָא, אֲזִי אֲשַׁתְּמַע קָלָא לְבְרִיתָא, הֵינּוּ בְּחִינַת רַעְמִים. וְזֶהוּ (תְּהִלִּים ע"ז): "קוֹל רַעְמֵךְ בְּגִלְגַּל", הֵינּוּ בְּגִלְגַּלְתָּא דְמַחָא; כִּד אַעְרָא בְּגִלְגַּלְתָּא דְמַחָא, נַעֲשֶׂה מִהַקּוֹל רַעְמִים, וְנִשְׁמַע לְבְרִיתָא. וְזֶה (שֵׁם מ"ט): "פִּי יִדְבֵר חֲכָמוֹת", הֵינּוּ הַדְּבֹר הַיּוֹצֵא מִפִּי פּוֹנֵעַ בְּחֲכָמָה, הֵינּוּ בְּגִלְגַּלְתָּא דְמַחָא, וְעַל־יְדִיזָה: "וְהַגּוֹת לְבִי" וְכוּ', הֵינּוּ (ע"ז שְׁנַתְעוֹרֵר הָרַעַם כַּצ"ל) שְׁנַתְעוֹרֵר עַל־יְדִיזָה הָרַעַם, נִתְעוֹרֵר הַלֵּב, כְּמוֹ שְׁאֲמָרוֹ: 'קוֹל מְעוֹרֵר הַפּוֹנָה' (עֵין בְּרֻכּוֹת כ"ד: וּבִהְרָא"ש וּרְבִינוּ יוֹנָה שֵׁם וּבִש"ע ס' ק"א [וּבִס"ס ס"א סַעִיף ד']). וְזֶה שְׁאֲמָרוֹ חֲכָמִינוּ זְכוֹרָנָם לְבְרַכָּה (בְּרֻכּוֹת ו'): 'מִי שֵׁישׁ בּוֹ יֵרָאֵת שְׁמִים, דְּבָרָיו נִשְׁמָעִין, כִּי מִי שֵׁישׁ בּוֹ יֵרָאֵה, קוֹלוֹ נַעֲשֶׂה רַעְמִים, כִּי רַעַם מִסְטְרָא דִּי צַחֲקָא, כְּמוֹ שְׁכָתוּב: "וְרַעַם גְּבוּרֹתָיו", וְעַל־יְדִיזָה דְבָרָיו נִשְׁמָעִין, הֵינּוּ מִשְׁתַּמְעֵ קָלָא לְבְרִיתָא, כִּי תַמְזֵן תִּלְיָא שְׁמִיעָה (זוֹהָר פְּנַחַם ר"ל), כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (חֲבִיקוּ א): "ה', שְׁמַעְתִּי שְׁמַעְךָ יֵרָאֵתִי". וְזֶה פִּרוּשׁ (תְּהִלִּים ק"ג): "גְּבוּרֵי כַח עוֹשֵׂי דְבָרוֹ לְשִׁמְעַ בְּקוֹל דְּבָרוֹ"; אִיתָא בְּזֹהָר (ל' ד'): "זְכוּן לְמִשְׁמַע קָלִין מְלַעֲיָלָא, הֵינּוּ עַל יְדֵי הַגְּבוּרֹת נַעֲשֶׂה רַעְמִים, וְעַל־יְדִיזָה הַלֵּב שׁוֹמֵעַ, וְהֵינּוּ: "וְהַגּוֹת לְבִי תְבוֹנוֹת",

וכמו שפכתוב (מלכים' א' ג): "וְנָתַתְּ לְעַבְדְּךָ לֵב שׁוֹמֵעַ", וְגַם דְּבָרָיו
 נִשְׁמָעִין לְבְרִיתָא, וְזוֹהוּ: "לְשִׁמְעַע בְּקוֹל דְּבָרָיו". וְזוֹה בְּחִינַת קוֹל
 הַשׁוֹפָר, דָּא שׁוֹפֵר שֶׁל אֵיל - אֵילוֹ שֶׁל יִצְחָק (וְזוֹהר פְּנַחַם ר"ל ה:),
 בְּחִינַת: "וְרַעַם גְּבוּרֹתָיו". וְזוֹהוּ (תְּהִלִּים פ"ט): "אֲשֶׁרִי הָעָם יוֹדְעֵי
 תְּרוּעָה", יוֹדְעֵי דִיקָא, שְׁיִפְגַּע הַקּוֹל בַּמּוֹחַ, בְּחִינַת עֵבִי מִמְרָא,
 וְיִהְיֶה בְּבְחִינַת רַעְמִים. וּמִי שֶׁשׁוֹמֵעַ תְּקִיעַת שׁוֹפֵר מֵאִישׁ יֵרָא
 וְחָרַד, בּוֹדְאֵי לֹא יֵדָאג כֹּל הַשְּׁנָה מֵרַעְמִים, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב:
 "בְּקוֹלוֹת וּבְרָקִים עֲלֵיהֶם נִגְלִית, וּבְקוֹל שׁוֹפֵר עֲלֵיהֶם הוֹפְעֵת",
 שֶׁבְּקוֹל הַשׁוֹפֵר הוֹפִיעַ עֲלֵיהֶם מְקוֹלוֹת וּבְרָקִים:

ד אַבְל צְרִיךְ לְפָנּוֹת אֶת הַמַּחֲזִין מַחְכְּמוֹת חִיצוֹנִיּוֹת וּמַמְחֵשְׁבוֹת
 זֵרוֹת. מַחְמִין, שְׁלֹא יַחְמִין אֶת חֲכָמָתוֹ בְּחֲכָמוֹת
 חִיצוֹנִיּוֹת וּבְתַאוּוֹת, כְּדִי כְּשִׁיּוֹצִיא אֶת הַקּוֹל וַיִּפְגַּע בַּמּוֹחַ,
 יִתְעַבֵּד מִמְּנוֹ רַעַם; אַבְל כְּשֶׁנִּגְלַגְלָתָא דְּמַחָא אָטוּם בְּטַמְאָה,
 כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (וַיִּקְרָא י"א): "וְנִטְמַתְּם בָּם", אִזִּי אֵין קוֹלוֹ נִשְׁמָע. גַּם
 יִשְׁמַר יִרְאָתוֹ, שְׁמִמְנוֹ תּוֹצְאוֹת הַקּוֹל, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: "וְרַעַם
 גְּבוּרֹתָיו"; שְׁלֹא יִהְיֶה לוֹ יִרְאָה חִיצוֹנִית. וְזוֹה (אָבוֹת פָּרָק ג'): אִם
 אֵין חֲכָמָה אֵין יִרְאָה; אִם אֵין יִרְאָה אֵין חֲכָמָה. וְזוֹהוּ (שִׁפְתַּי נוֹ:
 וּבְסִנְהֶרְדִין כ"א): יֵרֵד גְּבְרִיאֵל וְנַעַץ קָנָה בְּיָם. פְּרוּשׁ: מַה־שֶּׁתְּלִשְׁלוֹת
 הַגְּבוּרוֹת, הֵינּוּ יִרְאָה חִיצוֹנִית, נַעַץ קָנָה בְּיָם הַחֲכָמָה. קָנָה דָּא
 בְּחִינַת קוֹל הַיּוֹצֵא מֵהַקָּנָה (בְּרִכּוֹת ס"א), הֵינּוּ עַל־יְדֵי הַשְּׁתַלְשְׁלוֹת
 הַגְּבוּרוֹת, שֶׁהֵיא בְּחִינַת סוּסְפִיתָא דְּדַהְבָּא - יִרְאָה חִיצוֹנִית,
 נִשְׁאָר הַקּוֹל נַעוּץ בְּאֲטִימַת הַשֶּׁכֶל, וְלֹא יִשְׁתַּמַּע לְבְרִיתָא.

וְעָקֵר - לְשֹׁמֵר מִחוֹ שְׁלֹא יַחְמִיץ, וְזֶהוּ (תְּהִלִּים ס"ח): "גָּעַר חַיֵּת קָנָה", כִּדְאִיתָא בְּזוֹהַר (פִּינְחָס רנ"ב): קָנָה חַי"ת תְּשִׁיב וְתַעֲשֶׂה מִמֶּנָּה ה"א, וְתַעֲשֶׂה מֵאוֹתֵיזוֹת חֲמִיץ - מִצָּה, הֵינּוּ שְׁלֹא תַחְמִיץ חֲכָמְתְּךָ. וְזֶהוּ לְשׁוֹן גָּעַר - לְשׁוֹן מְרִיבָה, כִּי מִצָּה - לְשׁוֹן מְרִיבָה דְּצַדִּיקָיָא עֲבָדִין מִצּוֹתָא בְּסִטְרֵין אַחֲרֵינֵין, דְּלֹא יִתְקַרְּבוּ לְמִשְׁכְּנָא דְּקִדְשָׁה, הֵינּוּ כְּשֶׁתִּשְׁמַר אֶת חֲכָמְתְּךָ שְׁלֹא יִפְגַּם בּוֹ חֲכָמוֹת הַיְצוֹנִיּוֹת, שְׁלֹא תִהְרַחַר בְּהִרְהוּרִים רַעִים, שֶׁהֵם בַּחֲנִית קָנָה דְּסִטְרָא אַחֲרָא, כְּנֶגֶד: 'קָנָה חֲכָמָה קָנָה בִּינָה' דְּקִדְשָׁה - עַל־יְדִיזָה תִּנְצַל מִבַּחֲנֵית חֲמִיץ, שֶׁהִיא סִטְרָא דְּמוֹתָא, כִּדְאִיתָא מִחֲמַצָּת, תִּמְן סִטְרָא דְּמוֹתָא. וְתַאֲמִין, כִּי כָּל מִצּוֹתָא וּמְרִיבָה שֵׁישׁ בֵּין הַצְּדִיקִים הַשְּׁלָמִים, אֵין זֶה אֱלֹא כְּדִי שִׁיגְרָשׁוּ סִטְרֵין אַחֲרֵינֵין. וְזֶה פֶּרוּשׁ (מִשְׁלֵי ט"ו): "אֲזַן שִׁמְעַת תּוֹכַחַת חַיִּים בְּקָרֵב חֲכָמִים תִּלְוִן" - לְשׁוֹן תִּלְוִנָה וּמְרִיבָה (וְעֵינִין זוֹהַר חֲדָשׁ ס' וַיֵּצֵא וַיִּלֵּן שֵׁם כּד"א וַיִּלְוֵנוּ הָעַם); כְּשֶׁאֲתָה שׁוֹמֵעַ מְרִיבוֹת שְׂבִין הַצְּדִיקִים תִּדְעַ, שְׂזָה מִשְׁמִיעִין אוֹתְךָ תּוֹכַחָה עַל שְׂפָגְמַת בְּטַפֵּי מַחֲדָה, שְׁעַל זֶה נֶאֱמַר (מִשְׁלֵי ב): "כָּל בָּאִיהָ לֹא יִשׁוּבוּן, וְלֹא יִשְׁיֶגּוּ אַרְחוֹת חַיִּים"; שֶׁאֲתָה דְּבוֹק בְּסִטְרָא דְּמוֹתָא, בַּחֲנִית חֲמִיץ, בַּחֲנִית יָרֵד גְּבַרְיָאֵל וְכוּ'. וְתִדְעַ שְׁנַעֲץ קָנָה, הֵינּוּ חֲכָמוֹת הַיְצוֹנִיּוֹת נְעוּצִים בַּיָּם חֲכָמְתְּךָ, וּבּוֹדָאֵי אִם לֹא הָיָה נִפְגָּם מַחֲדָה, לֹא הָיָה נִשְׁמַע לְךָ מְרִיבוֹת שְׂבִין הַצְּדִיקִים, וְאֵין הַמְרִיבָה אֱלֹא בְּשִׁבְלֶךָ, כְּדִי שֶׁתִּשׁוּב מִמּוֹת לַחַיִּים, מִחֲמִיץ לְמִצָּה, מַחֲי"ת לַה"א, וְתִשׁוּב מִיִּרְאָה רָעָה, מִקּוֹל פְּגוּם, מִחֲכָמָה פְּגוּמָה לִירְאָה טוֹבָה, לְקוֹל

טוב, לַחֲכָמָה טוֹבָה. וּבְשֵׁת־שֹׁמֵר אֶת מַחְדָּ מִבְּחִינַת חֲמוּץ, שְׁלֹא יִהְיֶה אֹטוּם, אֲזִי יִפְנֹעַ קוֹלְךָ בְּגִלְגֻלְתָּךְ, וַיִּתְעַבֵּד רַעַם, וַיִּתְפַּשֵּׁט עַקְמִימִיּוֹת שְׁבֻלְבָּךְ, וְאִזּו תִּזְכֶּה לְשִׁמְחָה, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב: "וּלְיִשְׂרָי לֵב שִׁמְחָה". וְזֶה פִּרּוּשׁ (תְּהִלִּים פ"א): "אֶעֱנֶךָ בְּסִתֵּר רַעַם, אֲבַחֲנֶךָ עַל מֵי מְרִיבָה סָלָה". מֵי מְרִיבָה זֶה בְּחִינַת מִצָּה, בְּחִינַת מַחִין עַל־יְדִי־זֶה נַעֲשֶׂה רַעְמִים:

ה וְתִדְעַ, שְׁצִרִיךְ לְשִׁתֵּף הַגְּבוּרוֹת בְּחֻסְדִּים, שְׁמֵאלָא בִּימִינָא, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (תְּהִלִּים כ): "בְּגְבוּרוֹת יִשַׁע יְמִינוֹ". כִּי עֵקֶר הַתְּגַלּוֹת עַל יְדֵי הַחֻסְדִּים, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (שָׁם ק"י): "שֵׁב לְיְמִינִי". וְכֵן צִרִיךְ לְשִׁתֵּף הָאֱהָבָה עִם הִירָאָה כְּדֵי שְׁיִתְעַבֵּד רַעְמִים. וְזֶה: מִסְטָרָא דִּימִינָא, מִחָא חוּרָא כְּכִסְפָּא (תְּקוּן ע). וְזֶה "וַיֵּשֶׁב הַיָּם" (שְׁמוֹת י"ד), הֵינּוּ יָם הַחֲכָמָה, "לְפָנוֹת בְּקָר" דָּא בְּקָר דְּאֲבָרְהָם (עֵיין זוּהַר תְּרוּמָה ק"ע:), בְּחִינַת: "אֲבָרְהָם אוֹהֲבֵי" (יִשְׁעָהוּ מ"א); "לְאִיתְנוּ" דָּא גְבוּרוֹת, הֵינּוּ בְּחִינַת: "קוֹל רַעְמָךְ בְּגִלְגַּל". וְזֶהוּ (שִׁיר־הַשִּׁירִים ח): "מֵיִם רַבִּים לֹא יוּכְלוּ לְכַבּוֹת אֶת הָאֱהָבָה"; כִּי עֵקֶר הַתְּגַבְּרוֹת עַל־יְדֵי הָאֱהָבָה כְּמוֹ שְׁפָתוֹב: שֵׁב לְיְמִינִי וְכו'. וְזֶהוּ פִּרּוּשׁ (תְּהִלִּים כ"ט): "אֵל הַכְּבוֹד". אֵל דָּא חֻסְדַּ כְּבוֹד דָּא חֲכָמָה, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (מִשְׁלֵי ג): "כְּבוֹד חֲכָמִים יִנְחָלוּ"; הִרְעִים דָּא בְּחִינַת רַעְמִים, הֵינּוּ הַגְּבוּרוֹת בְּחִינַת רַעְמִים צִרִיךְ לְשִׁתֵּף עִמָּהֶם אֱהָבָה, כְּדֵי שְׁיִפְנֹעוּ בְּכָבוֹד, בְּבְחִינַת חֲכָמָה, שְׁיִתְעַבֵּד מֵהֶם רַעְמִים, וְתִתְגַּבֵּר עַל אוֹיְבֶיךָ כְּמוֹ שְׁפָתוֹב: "שֵׁב לְיְמִינִי וְכו'":

פעם אחת הפלגנו בספינה והלכה הספינה בין סנפיר לסנפיר של דג שלושה ימים ושלושה לילות, הוא נגד הרוח ואנחנו עם הרוח, ושמה תאמר לא שמה הספינה מהר, כשבא רב דימי אמר כמו הזמן של חימום קומקום מים הילכה הספינה שישים פרסאות, והיה יורה פרש חץ והספינה היתה משיגה אותו. ואמר רב אשי: דג 'גילדנא' של ים היה זה, שיש לו שני סנפירים.

וְזֶה פִּירוּשׁ: אָמַר רַבֵּה בַר בַּר חֲנָנִי: וַיִּמְנָא חֲדָא הוּוּה אֲזִילִין בְּסַפִּינְתָא, וּסְנָאֵי סַפִּינְתָא בֵּין שִׂיפָא לְשִׂיפָא דְכּוּרָא תַלְתָּא יוֹמָא וְתַלְתָּא לֵילוּתָא, אִיהוּ בּוֹקִיפּוּ וְאַנְן בְּשִׁפּוּלֵי. וְכִי תִימָא, לֹא מַסְנֵי סַפִּינְתָא טוֹבָא? כִּי אַתָּא רַב דִּימֵי אָמַר כְּמִיחָם קַמְקוּמָא דְמֵיָא מַסְנֵי שְׁתֵּין פְּרָסֵי, וְשָׂדֵי פְרָשָׁא גִירָא וְקַדְמָה לִיה אִיהֵי. וְאָמַר רַב אֲשִׁי הַהוּא גִילְדָנָא דִּימָא הוּוּא, דְאִית לִיה תְּרֵי שִׂיפָא. (בבא בתרא ענ:)

רש"ם: שיפא. סנפיר: בין שיפא לשיפא. סנפירין בגב הדג, אחד לצד הראש ואחד לצד הזנב: איהו בוקיפו. שהיה הולך כנגד הרוח: ואנן אזילין בשפולי. כמו שהרוח הולך, דמים של ים אינם גובעין, אלא עלידי רוח הולכין בהן: כמיחם קמקומא דמיא. כשיעור שמוחממים קמקומא של מים חמוין: ושדיא פרשא גירא. כשהיה שום אדם יורה בחץ ובקשת על שפת הים לארץ, הו' חוין דקדמה לה ספינתא לחין: ספינתא - לשון חשיבות, דא בחינת גבורה יראה, כמו שפתיב (ישעיהו ל"ג): "יראת ה' היא אוצרו", שהיא עקר החשיבות. שיפא - לשון צרה, כמו שפתיב (במדבר ט"ז) "ואכלה אתם כרעע", ותרנומו: ואשצי יתהון. תלתא יומא

וְלִילֹתָא - דָּא בְּחֵינַת מְצוּוֹת, שְׁיֵישׁ בְּהֶם מְשַׁפְּלוֹת וּמְקַבְּלוֹת
 וְחֻקוֹת, וּכְתִיב בְּהֶם (יהושע א): "וְהִגִּיתָ בּוֹ יוֹמָם וְלַיְלָה". אֵיחּוּ
 בְּזֻקִיפוֹ וְאַנְן בְּשַׁפּוּלֵי - זֶה בְּחֵינַת: "יִשְׁמַח ה' בְּמַעֲשָׂיו, יִשְׁמַח
 יִשְׂרָאֵל בְּעוֹשָׂיו". כְּמִיחָם קְמָקוּמָא דְמִיָּא - דָּא מַחָא, כְּמוֹ
 שְׁכָתוּב (שיר השירים ד): "וְגוֹזְלִים מִן לְבַנּוֹן". מְסַנָּא שְׁתִּין פְּרָסֵי -
 דָּא בְּחֵינַת גְּבוּרוֹת, שְׁשִׁים גְּבוּרִים, וְרַעַם גְּבוּרוֹתָיו. וְכִי שְׂדֵי
 פְּרָשָׂא גִירָא - פְּרָשָׂא דָּא בְּחֵינַת חֶסֶד, שֶׁהוּא מוֹצִיא לְאוּר
 תַּעְלוּמוֹת, דְּבָרִים הַמְצַמְצָמִין הוּא מְפָרֵשׁ אוֹתָא. גִּירָא - דָּא
 (תהלים קמ"ד): "שְׁלַח חֲצֹץ וּתְהַמֵּם"; דָּא בְּחֵינַת: "שֵׁב לִימִינִי וְכוּ".
 קְדָמָה לִיחָ אֵיחֵי - דָּא בְּחֵינַת יְרָאָה שֶׁהִיא קֹדֶם, שֶׁהִירָאָה הִיא
 קוֹדְמַת, כְּמוֹ שְׁכָתוּב (שם קי"א): "רֵאשִׁית חֻכְמָה וְכוּ". שְׂרַבְהַ בְּר
 בְּר חֲנָא סְפָר, שֶׁהֲלֵךְ כָּל כֶּךָ בְּמִדַּת הִירָאָה, וְרָאָה גְּדֹל כַּח
 הִירָאָה, עַד שִׁיכּוּל לְהִבִּין עַל יְדֵהּ בֵּין קֹדֶם גְּזוּר דִּין לְאַחַר גְּזוּר
 דִּין. וְזֶהוּ: בֵּין שִׁינָא וְכוּ, וְהֶדְר מְפָרֵשׁ אֵיךְ יָכוּל לְהִבִּין, הִינּוּ עַל-
 יְדֵי הַמְצוּוֹת, שֶׁהֶם בְּחֵינַת תְּלָתָא יוֹמָא וְכוּ, יָכוּל לְהִבִּין. וְדוּקָא
 בְּשַׁעוֹשִׁין אוֹתָן בְּשִׁמְחָה, וְעַל-יְדֵי שְׁמִיחַת הַמְצוּוֹת יָכוּל לְהִבִּין כִּי
 הַקְדוּשָׁא בְּרוּךְ-הוּא מְשַׁמַּח בְּמַעֲשָׂיו, וְהַשְׁמַחָה הִיא מְלַבֶּשֶׁת
 בְּמְצוּוֹת כַּנֵּ"ל, וְאַנְחֵנוּ מְשַׁמְחִין לְמַפְּחָה גַם כֵּן בְּהַקְדוּשָׁא בְּרוּךְ-הוּא,
 כְּמוֹ שְׁכָתוּב: "יִשְׁמַח יִשְׂרָאֵל בְּעוֹשָׂיו", וְאִין רְצוּנֵנוּ בְּשׁוּם שְׂכָר,
 אֶפְלוּ שְׂכָר עוֹלָם הַבָּא, כַּנֵּ"ל. וְזֶה: אֵיחּוּ בְּזֻקִיפוֹ וְאַנְן בְּשַׁפּוּלֵי,
 לְפִי שְׁמִיחַתוֹ כֵּן שְׁמִיחַתְנוּ, וְעַל-יְדֵי-זֶה אֲנַחְנוּ יָכוּלִין לְהִבִּין. וְהֶדְר
 מְפָרֵשׁ אֵיךְ לְהַשִּׁיג בְּחֵינַת שְׁמִיחָה, עַל-יְדֵי בְּחֵינַת רַעַם. וְזֶהוּ: כִּי

אָתָא רב דִּימֵי אָמַר: כְּמִיחָם קְמָקוּמָא דִּמְיָא וְכוּ', הֵינּוּ בְּחִינַת: קוֹל רַעְמָךְ בְּגִלְגָּל. שִׁיתִּין זֶה בְּחִינַת גְּבוּרוֹת, הַפּוֹגְעִין בְּגִלְגָּלְתָּא, וְנַעֲשֶׂה מִמֶּנּוּ רַעְמִים וְאַשְׁתַּמַּע קָלָא: זֶה בְּחִינַת הַקּוֹל מְעוֹרֵר הַפּוֹנֶה, בְּחִינַת: לֹא נִבְרָאוּ רַעְמִים וְכוּ'. וְהָדָר אָמַר, שְׁעָקֵר הַתְּגַבְּרוֹת הַגְּבוּרוֹת אֵינוֹ אֶלָּא עַל־יְדֵי חֲסָדִים, וְצָרִיךְ לְאַכְלָלָא שְׂמָאלָא בִּימִינָא, כַּנ"ל, וְאַף־עַל־פִּי־כֵן צָרִיךְ לְאַקְדָּמָא אֶת הַיְרָאָה (עֵינִי תְקוּנִים בַּהֲקֵדְמָה), כִּי בַּעַל אֲבֵדָה מַחְזִיר עַל אֲבֵדָתוֹ. (כְּמוֹ שְׂאֲמָרוֹ רַבּוֹתֵינוּ, זְכוּרָנִים לְכַרְכָּה [קְדוּשֵׁין ב:]: דְּרַבּוֹ שֶׁל אִישׁ לַחֲזוֹר אַחַר אִשָּׁה. מִשָּׁל לְאָדָם, שְׂאֲבֵדָה לוֹ אֲבֵדָה וְכוּ'. פְּרוּשׁ: כִּי אֲהָבָה הוּא בְּחִינַת אִישׁ וְיִרְאָה הִיא בְּחִינַת אִשָּׁה, כִּידוּעַ, וְעַל־כֵּן צָרִיךְ לְהַקְדִּים אֶת הַיְרָאָה, כִּי אִזּוֹ תִּבּוֹא אֵלָיו הָאֲהָבָה מִמִּילָא, כִּי הָאֲהָבָה הוֹלֶכֶת וּמַחְזֵרֶת אַחַר הַיְרָאָה תָּמִיד, כִּי בַּעַל אֲבֵדָה מַחְזִיר אַחַר אֲבֵדָתוֹ כַּנ"ל; כִּךְ שְׂמַעְתִּי מִפִּי הַקְּדוּשׁ בְּפְרוּשׁ).

וְזֶהוּ בְּחִינַת: וְכִי שָׂדָא פִּרְשָׁא גִירָא וְכוּ', וְאָמַר רַב אֲשִׁי: הָאִי גִלְדָּנָא דִּימָא וְכוּ' גִּילְדָּנָא הוּא בְּחִינַת שֵׁם אַנְגֵּלָא, שֶׁהוּא בְּחִינַת גְּבוּרוֹת, כִּי הוּא רְאִשֵׁי־תִבּוֹת: אִתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם אֲדִנִּי, כְּמוֹכָא (ו"ח פ"ר תְּרוּמָה), כִּי גִלְדָּנָא הוּא אוֹתִיוֹת אַנְגֵּלָא, וְשֵׁם אֲדִנִּי בְּשִׁלְמוֹת, הֵינּוּ שֵׁם אַגְלָא כַּנ"ל.

וְזֶה פְּרוּשׁ: בְּחִינַת שׁוֹפָר וְקוֹל שׁוֹפָר - וְכוּ', הֵינּוּ עַל־יְדֵי בְּחִינַת קוֹל דְּנִפְיָא, כַּנ"ל, עַל־יְדֵי־זֶה: יִרְעֵם הַיָּם וְכוּ', נַעֲשֶׂה בְּחִינַת רַעְמִים, בְּחִינַת: "קוֹל רַעְמָךְ בְּגִלְגָּל". תִּבְּל וַיִּשְׁבִּי בָהּ -

דא בְּחִינַת לְבָא וְעֶרְקִין דִּילָהּ, כְּמוֹ שְׁאֲמָרוּ: לֹא נִבְרָאוּ רַעְמִים וְכוּ', כִּי תִבְל - אוֹתִיּוֹת תִּי"ו לֵב - תִּי"ו לְשׁוֹן רְשִׁימָה, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (יְחֻקָּאל ט): "וְהִתְיֹוֹת תָּו" - שְׁנַרְשֵׁם הַקּוֹל בַּלֵּב, כְּמוֹ שְׁאֲמָרוּ: לֹא נִבְרָאוּ רַעְמִים וְכוּ'. וְעַל-יְדֵי-זֶה נִהְרֹוֹת יִמְחָאוּ כָּף - בְּחִינַת שְׂמֻחָה, כַּנֵּ"ל, "וּלְיִשְׂרָי לֵב שְׂמֻחָה". וְעַל יְדֵי הַשְׂמֻחָה: יַחַד הָרִים יִרְנְנוּ - רְנָה: לְשׁוֹן תְּפִלָּה, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (מְלָכִים-א ח): "לְשִׁמְעַ אֶל הָרְנָה וְכוּ"; הָרִים בְּחִינַת צְדִיקִים (עֵיין מ"ד בֵּא פ' ט"ו), הֵינּוּ עַל יְדֵי שְׂמֻחַת הַלֵּב יְכוּלִין לְהַתְפַּלֵּל וּלְהַלְבִּישׁ אֶת תְּפִלָּתָן כְּמֵאמֶר, כְּשֵׁיבִינוּ כִּי נִגְזַר הַדִּין. וְזֶה פִּרוּשׁ יַחַד - שְׂמֻלְבִּישִׁים תְּפִלָּתָם בְּסַפּוּרִים יַחַד.

לְשׁוֹן רַבְּנוּ, זְכוּנוּ לְבִרְכָה:

ו

וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה, קְרָא אֶת יְהוֹשֻׁעַ וְכוּ' (דְּבָרִים ל"א)
 א כִּי צָרִיךְ כָּל אָדָם לְמַעַט בְּכָבוֹד עֲצֻמוֹ וּלְהִרְבּוֹת בְּכָבוֹד
 הַמָּקוֹם (עֵיין תְּנַד"א פ"ג, מ"ד בְּנֵר פ' ד), כִּי מִי שְׁרֹדֵף אַחֵר
 הַכָּבוֹד, אֵינּוּ זֹכֶה לְכָבוֹד אֱלֹקִים, אֵלֵא לְכָבוֹד שֶׁל מְלָכִים,
 שְׁנֵאמַר בּו (מִשְׁלֵי כ"ה): "כְּבֹד מְלָכִים חֶקֶר דְּבַר"; וְהַכֹּל חוֹקְרִים
 אַחֲרָיו וְשׂוֹאֲלִים: מִי הוּא זֶה וְאִיזְהוּ, שְׁחוּלְקִים לוֹ כָּבוֹד הָיָה.
 וְחוּלְקִים עָלָיו, שְׂאוּמְרִים שְׂאִינוּ רְאוּי לְכָבוֹד הָיָה. אֲבָל מִי
 שְׁבוֹרַח מִן הַכָּבוֹד, שְׂמַמְעַט בְּכָבוֹד עֲצֻמוֹ וּמְרַבָּה בְּכָבוֹד הַמָּקוֹם
 - אִזִּי הוּא זֹכֶה לְכָבוֹד אֱלֹהִים, וְאִז אֵין בְּנֵי-אָדָם חוֹקְרִים עַל

כְּבוֹדוֹ אִם הוּא רָאוּי אִם לֹא, וְעָלוּ נֹאמֵר (שם): "כְּבוֹד אֱלֹהִים
הַסֵּתֶר דְּבַר", כִּי אֶסוּר לְחַקֵּר עַל הַכְּבוֹד הַזֶּה:

ב וְאִי אֶפְשֶׁר לְזַכּוֹת לְכְבוֹד הַזֶּה, אֲלֵא עַל־יְדֵי תְּשׁוּבָה. וְעַקֵּר
הַתְּשׁוּבָה - בְּשִׁישְׁמַע בְּזִיזוֹנוֹ, יָדָם וַיִּשְׁתַּק, כִּי לִית כְּבוֹד
בְּלֵא כ"ף (וזהר פנחס רנ"ה: ובתיקונים), בְּחִינַת אֱהִיָּה, בְּחִינַת תְּשׁוּבָה.

כִּי אֱהִיָּה דָא אָנָּא זְמִין לְמַהוּי, הֵינּוּ קָדָם הַתְּשׁוּבָה, עַדִּין אֵין לוֹ
הוּיָה, כְּאִילוּ עַדִּין לֹא נִתְּהוּה בְּעוֹלָם, כִּי טוֹב לוֹ שְׁלֵא נִבְרָא
מִשְׁנִבְרָא, וּכְשָׁבֵא לְמַתֵּר אֶת עֲצָמוֹ וְלַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה, אָז הוּא
בְּחִינַת אֱהִיָּה, הֵינּוּ שְׁיֵהִיָּה לוֹ הוּיָה בְּעוֹלָם, הֵינּוּ אָנָּא זְמִין
לְמַהוּי. וְזֶה בְּחִינַת פֶּתֶר, כִּי פֶתֶר לְשׁוֹן הַמִּתְּנָה, בְּחִינַת תְּשׁוּבָה,
כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ וְזָכוֹנָם לְבִרְכָה (יומא לח: לט.): 'הִבֵּא לְמַתֵּר
מִסִּיעִין לוֹ. מִשָּׁל לְאַחֵר, שֶׁבֵּא לְקִנּוֹת אֶפְרָסִמוֹן אוֹמְרִים לוֹ:
הַמִּתֵּן וְכוּ'. וְזֶה בְּחִינַת פֶּתֶר, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב (אויב ל"ו): "פֶּתֶר לִי
זְעִיר וְאַחֲוָךְ"; אֲבָל קָדָם הַתְּשׁוּבָה אֵזִי בְּחִינַת אֱהִיָּה בְּהַסְתֵּרַת
פְּנִים מִמֶּנּוּ, כִּי עַדִּין לֹא הִכִּין אֶת עֲצָמוֹ לְמַהוּי בְּעוֹלָם, וְהַסְתֵּרַת

פְּנֵי אֱהִיָּה גִימַטְרִיא דָם*, הֵינּוּ
שְׁפִיכוֹת דָּמִים וּבְזִיזוֹנוֹת, עַל שֵׁם
(שְׁמוּאֵל א ב): "וּבְזִי יִקְלוּ", כִּי עַדִּין
הַדָּם שֶׁבְּחַלָּל הַשְּׂמֵאֵלִי שֶׁבִּלְב, שְׁשֵׁם
מְדוּר הַיֵּצֵר הָרַע, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב (קִהֲלַת
י: "וְלֵב כְּסִיל לְשְׂמֵאלוֹ", עַדִּין הוּא
בְּתַקָּף וְעוֹ, וּבְשִׁבִיל זֶה בְּאֵין עָלוּ

*פרוש: כִּי אַחֲוֵי שֵׁם אֱהִיָּה
הוּא גִימַטְרִיא דָם, כְּמוּבָא.
הֵינּוּ כְּשִׁפְחוֹתֵינּוּ הַשֵּׁם בְּאַחֲוֵינּוּ,
דְּהֵינּוּ א, אה, אהי, אהיה,
שְׁחֲוֵרִין בְּכָל פְּעַם לְאַחֲוֵר, הוּא
גִימַטְרִיא דָם, וְזֶהוּ בְּחִינַת
הַחֲוֵרַת וְהַסְתֵּרַת פְּנֵי אֱהִיָּה,
שְׁעוֹלָה דָם:

בזיונות ושפיכות דמים, כי זה בחינת הסתרת והחזרת פני אקו"ה, גימטריא - דם.

ותקון לזה - שיהפך דם לדם, שיהיה מן השומעים חרפתם ואינם משיבים, ולא ידקדק על בזיון כבודו. וכשמקנים דם לה, אז הקדוש ברוך הוא מפיל לו חללים חללים, כמו שכתוב (תהלים ל"ז): דום לה' והתחולל לו והוא יפיל לך חללים (כמו שדרשו רבותינו ז"ל גמין ז), הינו: "ולבי חלל בקרבי" (תהלים ק"ט), הינו על ידי זה נתמעט הדם שפחלל השמאלי, וזה בחינת זביחת היצר הרע, ועל ידי זה זוכה לכבוד אלקי, כמו שכתוב (שם ג): "זבח תודה יכבדני", ודרשו חכמינו זכרונם לברכה (סנהדרין מג): על זביחת היצר הרע:

ג וצריך לאחז תמיד במדת התשובה, כי מי יאמר: זביתי לפני, טהרתי מחטאתי (משלי ט); כי בשעה שאדם אומר: חטאתי, עויתי, פשעתי - אפלו זה אי אפשר לומר כבר לבב בלי פניה. (וזהו: מי יאמר: "זביתי לפני, טהרתי מחטאתי"; הינו מי יוכל לומר, שלבו נד וטהור מפניות, אפלו בשעה שאומר: חטאתי וכו'. וזהו: מי יאמר וכו': טהרתי מחטאתי; הינו שיהיה טהור מן החטאתי, עויתי, פשעתי שאמר, כי גם אז אינו נד וטהור בלי פניות, כנ"ל) נמצא, שצריך לעשות תשובה על התשובה הראשונה, הינו על חטאתי, עויתי, פשעתי שאמר, כי עליו נאמר (ישעיהו כ"ט): "בשפתיו כבדוני"; כי על ידי תשובה זוכה לכבוד ה'; "ולבו רחק ממני". ואפלו אם יודע אדם בעצמו

שְׁעֵשָׂה תְּשׁוּבָה שְׁלֵמָה, אַף־עַל־פִּי־כֵן צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה עַל תְּשׁוּבָה הָרֵאשׁוֹנָה, כִּי מִתְחַלָּה בְּשִׁעֲשֵׂה תְּשׁוּבָה עֲשֵׂה לְפִי הַשְּׁגָתוֹ, וְאַחֲרֵכֶּךָ בּוֹדָאי בְּשִׁעוּשֵׂה תְּשׁוּבָה, בּוֹדָאי הוּא מִכִּיר וּמְשִׁיג יוֹתֵר אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ. נִמְצָא לְפִי הַשְּׁגָתוֹ שְׂמִשְׁיג עֲכָשׁוּ, בּוֹדָאי הַשְּׁגָתוֹ הָרֵאשׁוֹנָה הוּא בְּבַחֲיַת גְּשָׁמִיּוֹת, נִמְצָא שְׁצָרִיךְ לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה עַל הַשְּׁגָתוֹ הָרֵאשׁוֹנָה, עַל שֶׁהִתְנַשֵּׂם אֶת רוּמְמוֹת אֱלֻקוֹתוֹ. וְזֶה בַּחֲיַת עוֹלָם הַבָּא, שִׁיְהִיָּה כֻּלּוֹ שַׁבָּת, הֵינּוּ כֻּלּוֹ תְּשׁוּבָה, כְּמוֹ שְׁכָתוּב (דְּבָרִים ל'): "וְיִשְׁבֹּת עַד ה' אֱלֹקֶיךָ"; כִּי עֵקֶר עוֹלָם הַבָּא הוּא הַשְּׁגַת אֱלֻקוֹתוֹ, כְּמוֹ שְׁכָתוּב (יִרְמְיָהוּ ל"א): "וַיִּדְעוּ אוֹתִי לְמִקְמָנָם וְעַד גְּדוּלָּם". נִמְצָא, בְּכֹל עַת שִׁישִׁיגוּ הַשְּׁגָה יִתְרָה, אִזֵּי יַעֲשׂוּ תְּשׁוּבָה עַל הַהֲשָׁגָה הָרֵאשׁוֹנָה.

וְזֶה שְׂאֵמְרוּ חֲכָמֵינוּ זְכוֹרֵנָם לְבִרְכָה: (שֵׁם בְּסִנְהֶדְרִין): כָּל הַזּוֹכֵחַ אֶת יִצְרוֹ, הֵינּוּ בַּחֲיַת תְּשׁוּבָה, בַּחֲיַת: "וְלִבִּי חָלַל בְּקַרְבִּי", בַּחֲיַת דָּם לֵה', בַּחֲיַת אֶקִי"ה, בַּחֲיַת פֶּתַח, בַּחֲיַת כְּבוֹד, כַּנ"ל, וּמִתְוַדֶּה עָלָיו, הֵינּוּ שְׂמִתְוַדֶּה עַל זְבִיחַת יִצְרוֹ, הֵינּוּ שִׁעוּשֵׂה תְּשׁוּבָה עַל תְּשׁוּבָתוֹ וְהַשְּׁגָתוֹ הָרֵאשׁוֹנָה, כְּאֵלּוֹ כְּבָדוֹ לְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּשָׁנֵי עוֹלָמוֹת, כִּי תְּשׁוּבָה הָרֵאשׁוֹנָה - בַּחֲיַת כְּבוֹד עוֹלָם הַזֶּה, וְאַחֲרֵ הַתְּשׁוּבָה שְׂזוּכָה לְהַשְּׁגָה יִתְרָה וּמִכִּיר בְּיוֹתֵר אֶת רוּמְמוֹת אֱלֻקוֹתוֹ, וְעוֹשֵׂה תְּשׁוּבָה עַל תְּשׁוּבָתוֹ, זֹאת הַתְּשׁוּבָה הוּא בַּחֲיַת כְּבוֹד עוֹלָם הַבָּא. וְזֶה שְׂאֵמְרוּ חֲכָמֵינוּ זְכוֹרֵנָם לְבִרְכָה (פְּסָחִים ג'): "אוֹר יְקָרוֹת וְקַפְאוֹן" (זְכָרְיָה י"ד) - אוֹר

שהוא יקר בעולם הזה, יהיה קפוי וקל לעולם הבא. נמצא בעולם הבא, כשיזכו להשגה יתרה באלקותו, בנדאי יתחרטו ויעשו תשובה על השגת עולם הזה, כי השגת עולם הזה בבחינת גשם נגד השגת עולם הבא, וזה כאלו כפרו להקדוש ברוך הוא בשני עולמות, כי זביחת היצר היא תשובה הראשונה, הוא בחינת כבוד עולם הזה, והודוי על זביחת היצר, הינו תשובה שניה, היא בחינת כבוד עולם הבא, שהכבוד הראשון נעשה קפוי וקל נגד הכבוד השני.

וזה שאומר הקדוש ברוך הוא (תהלים ז): "אלה עשית והחרשתי, דמית היות אהיה כמוך"; כי האדם על ידי שפחריש, נעשה בחינת אקי"ה כנ"ל, אבל הקדוש ברוך הוא, מה שפחריש לאדם, אין זה בשביל אקי"ה, חס ושלום, כי זה אין שך אצל הקדוש ברוך הוא, אין זה אלא כדי שיקבלו עגשם בעולם הבא, שאז מסדרין לעיניו עוונותיו, ויזכיר אותו על פניו, וזה: אוכיחך ואערכה לעיניך:

ד וכשרוצה אדם לילך בדרכי התשובה, צריך להיות בקי בהלכה, וצריך להיות לו שני בקיאות, הינו בקי ברצוא, בקי בשוב, כמו שפתיב: 'זכאה מאן דעיל ונפיק' (והר וקהל ריג, האוני רצב): וזה בחינת (תהלים קל"ט): "אם אפק שמים שם אתה", בחינת עיל, בחינת בקי ברצוא. "ואציעה שאול הנד", בחינת ונפיק, בחינת בקי בשוב. וזה (שיר השירים ו): "אני לדודי

וְדוּדֵי לֵי. 'אֲנִי לְדוּדֵי, זֶה בְּחִינַת עֵיל. 'וְדוּדֵי לֵי' זֶה בְּחִינַת וּנְפִיק. [וְזֶה סוּד פּוֹנֵת אֱלוֹל], וְזֶה עֵקֶר פְּבוּדוֹ. וְזֶה (יִשְׁעֵיהוּ נ"ח): "וּכְבֻדָּתוֹ מַעֲשׂוֹת דְּרָכֶיךָ". 'דְּרָכֶיךָ' לְשׁוֹן רַבִּים. הֵינּוּ עֵיל וּנְפִיק, וּכְשֵׁישׁ לוֹ אֵלוֹ הַשְּׁנַי בְּקִיאוֹת הַנ"ל, אַזִּי הוּא הוֹלֵךְ בְּדְרָכֵי הַתְּשׁוּבָה וְזוֹכֵה לְכָבוֹד ה', כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב: "וּכְבֻדָּתוֹ מַעֲשׂוֹת דְּרָכֶיךָ", הֵינּוּ שְׂזוּכָה לְפִתְרָה, כִּי לֵית כְּבוֹד בְּלֹא כָף, וְאִזּוּ יִמִּין ה' פְּשׁוּמָה לְקַבֵּל תְּשׁוּבָתוֹ, [וְזֶה סוּד פּוֹנֵת אֱלוֹל]:

ה וְעַל־יְדֵי הַדְּמִימָה וְהַשְׁתִּיקָה גַעֲשֶׂה בְּחִינַת חִירִיק, כְּמוֹכָא בְּתַקּוּנִים (בְּהַקְדָּמָה ז.). "וְתַחַת רַגְלָיו כְּמַעֲשֶׂה לְבַנְת

הַסְּפִיר" (שְׁמוֹת כ"ד) - דָּא חִירִיק, וְזֶה בְּחִינַת (יִשְׁעֵיהוּ ס"ו): "וְהָאֶרֶץ הָדָם רַגְלֵי": 'הָדָם' זֶה בְּחִינַת דְּמִימָה, וְזֶה בְּחִינַת הַנְּקֻדָּה הַתַּחְתּוֹנָה שֶׁל תְּמוּנַת א': וּנְקֻדָּה הָעֲלִיּוֹנָה שֶׁעַל הָאֱלֹף זֶה בְּחִינַת פֶּתֶר, בְּחִינַת (יְחֻזְקָא א): "וּמַמְעַל לְרַקִּיעַ אֲשֶׁר עַל רֹאשׁ אָבֶן סְפִיר דְּמוֹת כְּסֵא", 'דְּמַתְּכִסְיָא לְעֵילָא מְוָא'וּ שְׁבַאל"ף, דְּמַתְּקְרִיא רַקִּיעַ' (שֵׁם בְּתַקּוּנִים), וְהַנְּקֻדָּה הִיא כְּסֵא דְּמַתְּכִסְיָא, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב (חֲגִינָה יג.): "בְּמַפְלָא מְמֻךְ אֶל תְּדַרְשׁ, וּבְמַכְסָה מְמֻךְ אֶל תַּחְקֹר", וְזֶה בְּחִינַת: "כְּבוֹד אֱלֹקִים הַסֵּתֶר דְּבַר", בְּחִינַת פֶּתֶר: וְהוּא'וּ שְׁבַתוֹךְ הָאֱלֹף, הוּא רַקִּיעַ, שָׁמַיִם, אֵשׁ וּמַיִם, בְּחִינַת הַבּוּשָׁה, שְׂנֻשְׁתָּנָה פְּנִיּוֹ לְכֻמָּה גּוֹנִין. וְזֶה בְּחִינַת רַקִּיעַ כְּלָלִיּוֹת הַגּוֹנִין. וְנַעֲשֶׂה עַל־יְדֵי־זֶה אָדָם לְשֶׁבֶת עַל הַכְּסֵא, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב (שֵׁם בְּיְחֻזְקָא): "וּדְמוֹת כְּמַרְאֵה אָדָם עָלָיו מְלַמְעָלָה", 'כִּי לֵית אָדָם בְּלֹא אֱל"ף' (שֵׁם):

וְזֶה אוֹתוֹת אָדָם - אֶל־ף דָּם. הֵינּוּ עַל־יְדֵי דָם לֵה', נַעֲשֶׂה אֶל־ף, וְנַעֲשֶׂה אָדָם לְשֵׁבֶת עַל הַפֶּסֶא. כִּי הוּא־ו' שְׁבִתוֹךָ הָאֶלֶף הוּא רָקִיעַ כְּלָלוֹת הַגּוֹנִין, הֵינּוּ הַבּוֹשָׁה, כִּנְל. וְהִנְקֶדָה הַתְּחַתּוֹנָה הִיא הַשְּׁתִיקָה וְהַדְּמִימָה, כְּמוֹ שְׁבִתוֹב: "וְהָאָרֶץ הַדָּם רַגְלִי", וְזֶה בְּחִינַת חִירִיק, בְּחִינַת: "וְתַחַת רַגְלָיו"; וְהִנְקֶדָה הָעֲלִיּוֹנָה הוּא כֶּסֶף דְּמַתְּכֶסֶיא, בְּחִינַת תְּשׁוּבָה, בְּחִינַת: "כְּבוֹד אֱלֹקִים הִסְתֵּר דְּבָר", בְּחִינַת: "בְּמַכְסֶה מִמֶּךָ אֵל תַּחְקֹר", בְּחִינַת: "וּמַפְעַל לְרָקִיעַ דְּמוֹת כֶּסֶף וְכוּ', וְנַעֲשֶׂה אָדָם לְשֵׁבֶת עַל הַפֶּסֶא", בְּחִינַת: "כְּמֵרְאֵה אָדָם עָלָיו מִלְּמַעְלָה":

וְאִזּוֹ נַעֲשֶׂה יְחֻד בֵּין חֲמָה לְלִבְנָה, שְׁהַשְּׁמֵשׁ מְאִיר לְלִבְנָה, וְנַעֲשֶׂה יְחֻד בֵּין מוֹשֶׁה וְיְהוֹשֻׁעַ, כִּי (כְּכֹא בַתְּרֵא עַה.) 'פְּנֵי מוֹשֶׁה כְּפְנֵי חֲמָה', וְדֹא נִקְדָה הָעֲלִיּוֹנָה, בְּחִינַת כֶּסֶף, בְּחִינַת מוֹשֶׁה, כְּמוֹ שְׁבִתוֹב (תְּהֵלִים פ"ט): "וְכֶסֶף כְּשֶׁמֶשׁ נִגְדִי", בְּחִינַת: "וּמַפְעַל לְרָקִיעַ דְּמוֹת כֶּסֶף". וְהִנְקֶדָה הַתְּחַתּוֹנָה הִיא יְהוֹשֻׁעַ, בְּחִינַת לִבְנָה, בְּחִינַת: "וְתַחַת רַגְלָיו כְּמַעֲשֶׂה לִבְנֵת", דֹּא לִבְנָה. וְהוּא־ו' שְׁבִתוֹךָ הָאֶלֶף הוּא הָרָקִיעַ, הוּא בְּחִינַת הָאֵהֶל, כְּמוֹ שְׁבִתוֹב (שְׁמוֹת ל"ג): "וְיְהוֹשֻׁעַ בֶּן נֹון לֹא יָמִישׁ מִתּוֹךְ הָאֵהֶל". וְאֵהֶל הוּא רָקִיעַ, כְּמוֹ שְׁבִתוֹב (יִשְׁעִיהוּ מ): "וַיִּמְתַּחֵם כְּאֵהֶל לְשֵׁבֶת", וְכַתִּיב (תְּהֵלִים ק"ד): "נֹוֹמָה שָׁמַיִם כִּי־רִיעָה", וְזֶה (שְׁמוֹת כ"ו): "וַיִּרְעוֹת הָאֵהֶל". וְכֶסֶף הָעֲלִיּוֹן, הֵינּוּ נִקְדָה הָעֲלִיּוֹנָה נִחְלָקֶת לְשֵׁלֶשׁ טַפִּין. כִּי תְשׁוּבָה צְרִיךְ לְהִיֹּת בְּשֵׁלֶשֶׁה תְּנָאִים, כְּמוֹ שְׁבִתוֹב (יִשְׁעִיהוּ ו):

"פֶּן יֵרָאֶה בְּעֵינָיו, וּבְאָזְנוֹ יִשְׁמַע, וּלְבָבוֹ יִבִּין וְשָׁב". וְאֵלֹהֵי הַשָּׁלֹשׁ בְּחִינֹת הֵם נִקְרָת סֵגוּ"ל, 'וּסְגוּל דָּא חֲמַה' (תְּקוּנִים בְּתַקְדָּמָה ו:), הֵינּוּ פְּנֵי מוֹשֶׁה פְּנֵי חֲמַה:

ו וְזֶה פִּירוּשׁ: אָמַר רַבֵּה בַר בַּר פֶּעַם אַחַת הֵינִי הוֹלְכִים חֲנָה: זִמְנָא חֲדָא הוּהוּ בַמְדַבֵּר, וּרְאִינוּ אוֹתֵם אֲזַלִּין בְּמַדְבְּרָא, וְחֻזִּין חֲנֵי אֲזוּי דְשְׁמִיטִין גְּדַפְיָהוּ מִשְׁמַנְיָהוּ, וְקָא נַגְדֵי נַחְלֵי דְמִשְׁחָא מֵתוֹתִיָּהוּ. מִתַּחַתֵּיהֶם. וְאִמְנָא לָהּ: אֵית לִי מְנִיבּוֹ חוֹלְקָא לְעֵלְמָא דְאֵתִי? חֲדָא דְלֵיא לִי אִתְמָא, וְחֲדָא דְלֵיא לִי גְדַפָּא. כִּי אֵתְאִי לְקַמֵּיהּ דְרַבִּי אֶלְעָזָר, אָמַר לִי: עֵתִידִין יִשְׁדָּאֵל לְתַן עֲלֵיהֶם אֵת הַדִּין: (ב"ב עג:)

רַש"י: דְשְׁמִיטִין גְּדַפְיָהוּ. נִפְלֹו נּוֹצֵה שְׁלֵהֶם מֵרַב שׁוּמֵן: דְלֵיא לִי גְדַפָּא. הַנְּבִיָּה לִי הַכֶּנֶף, רְמֵז וְהוּ חֲלֻקָּה לְעֵתִיד לְבֹא: לְתַן עֲלֵיהֶם אֵת הַדִּין. שְׁבַחְתָּאֲתֶם מֵתַעֲכַב מוֹשֶׁה, וְיֵשׁ לָהֶם צַעַר בְּעֲלֵי־חַיִּים, לְאוֹתָן אֲזוּי, מִחֲמַת שׁוּמְנָן:

שְׁהַלְדֵי לְחַקֵּר בְּמִדְּהַ הַטּוֹבָה שֶׁל עֲנוּהַ, שְׁאֲדֵם מוֹשִׁים עֲצֻמוֹ בְּמַדְבֵּר לְדוּשׁ, שְׁהַכֵּל דְשִׁין עָלָיו. וְרָאֵה חֲכָמִים, וְזֶה בְּחִינַת אֲזוּי, כְּמוֹ שְׁאֲמְרוּ חֲכָמֵינוּ וְזָרוּנָם לְבָרְכָה (בְּרֻכּוֹת ו:): 'הָרוּאֵה אֲזוּ בַחֲלוּם יִצְפֶּה לְחֲכָמָה': דְשְׁמִיטִין גְּדַפְיָהוּ - פִּרְשׁ

רשב"ם: נוצות, זה בחינת מחלקת ובזיונות, כמו שפתיב (דברים כ"ה): "כי ינצו אנשים", הינו שאין משגיחין על מחלקת ובזיונות שפמבזין אותן, ושומעים חרפתן ואינם משיבים. ועל שם השתיקה נקראים חכמים, פי (אבות ג): 'סיג לחכמה שתיקה': [פי

*פי על ידי השתיקה זוכין לתשובה, שהיא בחינת פתח כנ"ל. וזה בחינת: סיג לחכמה שתיקה - סיג דקא, זה בחינת פתח, שהוא בחינת סיג וגדר סביב סביב, שמסבב ומכסיר ומעטיר את החכמה. וזה הפתח שהוא בחינת סיג, נעשה מהשתיקה כנ"ל. וזהו סיג לחכמה שתיקה כנ"ל:

השתיקה היא בחינת פתח*]: וזה לשון דשמשון, כמו שפתיב (דברים ט"ו): "שמוט כל בעל משה ידו", הינו שלא יתבע עלבוננו: וזה פרוש משמניהו מלשון: "שמנת עבית", (בלומר: מחמת שאוחזין עצמן בבחינת (דברים ל"ב): "שמנת עבית"), הינו בשביל זה שומעין חרפתן ואינם משיבים, פי זה עושין

בשביל תשובה על עוונותם, כמו שפתיב (שם): "וישמן ישרון". (בחינת השמן לב כו', ואזניו כו', פן יראה כו', שהתשובה צריך להיות בשלשה תנאים אלו). ונגדי נחלי דמשחא מתחותיהו - הינו על ידי השתיקה זוכין לכבוד אלקי, שהוא בחינת שמן, כמו שפתיב (תהלים מ"ה): "אהבת צדק ותשנא רשע, עליבן משחך", וזה בחינת (שם כ"ד): "מלך הכבוד": ואמינא להו: אית לי מיניכו חולקא לעלמא דאתי? חדא דליא לי אממא - זה בחינת: "והארץ הרים רגלי", בחינת נקודה התחתונה, כנ"ל. וחדא דליא לי כנה - זה בחינת כפא, כמו שפתיב (ישעיהו ל):

"ולא יפגף עוד מוריד", זה בחינת הנקדה העליונה. הינו שהראו לרבה בר בר חנה, שגם הוא זכה לאלו הבחינות: 'אמר רבי אלעזר: עתידין ישראל לתן עליהם את הדין' פי ישראל נקראים אדם, וקודשא-בריך-הוא וישראל בלא חד. וישראל, שהם בחינת אדם, ישבו על הכפא, כמו שכתוב: 'ועל הכפא דמות כמראה אדם', וישראל יתנו דין לכל באי עולם, הינו הם ישפטו בעצמן כל הדינין:

ו זוהי פרוש: (תהלים מ"ו): "ידבר עמים תחתינו ולאמים תחת רגלינו" - זה בחינת חיריק נקדה התחתונה של אלק, שהוא בחינת: "ותחת רגליו", בחינת: "והארץ הים רגלי". "יבחר לנו את נחלתנו" - זה בחינת משה, בחינת נקדה העליונה של האלק, בחינת: "וממעל לרקיע דמות פסא", וכסאו בשמש. פני משה בפני חמה, כמאמר חכמינו זכרונם לברכה (זבחים ק"ט): 'ר' שמעון אומר: נחלה זו שילה, שילה - דא משה' (זהר בראשית כה: ובתקון כא). "את גאון יעקב" - זה בחינת וא"ו שבתוך אלק, בחינת אהל, בחינת אור, שמששה מאיר ליהושע, כמו שכתוב (בראשית כ"ה): "ויעקב איש תם יושב אהלים":

וזה בחינת (סנהדרין כ:): 'שלושה דברים שנצטוו ישראל, שיכלו זרעו של עמלק', זה בחינת: "ידבר עמים תחתינו", ולמנות להם מלך, זה בחינת "גאון יעקב", בחינת (במדבר כ"ד): "דרך פוכב מיעקב", בחינת מלך, ולכנות להם בית הבחירה,

זֶה בְּחִינַת מֹשֶׁה, בְּחִינַת דַּעַת, כְּמוֹ שְׁאָמְרוּ חַכְמֵינוּ, זְכוּרָנֶם
 לְבִרְכָה (פְּרָכּוֹת ל.ג.): 'מִי שֵׁישׁ בּוֹ דַּעַה, כְּאֵלּוֹ נִבְנָה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ
 בְּיָמָיו, וְזֶה בְּחִינַת: "יִבְחַר לָנוּ אֶת נַחֲלָתֵנוּ":

(מְסִימָן ד' עַד פֶּאן לְשׁוֹן רַבְנֵי, זְכוּרָנוּ לְבִרְכָה)

וְזֶה פְּרוּשׁ: וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה: קְרָא אֶת יְהוֹשֻׁעַ - מֹשֶׁה
 הוּא נִקְדָּה הַעֲלִיזוּנָה וַיהוֹשֻׁעַ הוּא נִקְדָּה הַתַּחְתּוֹנָה.
 וְהַתִּיצְבוּ בְּאֶהֱל - זֶה בְּחִינַת הַרְקִיעַ, בְּחִינַת הַיָּם וְהַיָּם
 הָאֱלֹהִים. וַאֲצֻנּוּ - כִּי מֹשֶׁה הָיָה צָרִיף אֶז לְמִסַּר הַכֹּל לַיהוֹשֻׁעַ,
 "וַיֵּין שְׁלִטוֹן בְּיוֹם הַמָּוֶת" (קִהְלֵת ח), כִּי בְּשַׁעַת הַסִּתְּלָקוֹת הַצַּדִּיק
 אֵין לוֹ שְׁלִיטָה וְכֹחַ לְהֵאִיר לַיהוֹשֻׁעַ, עַל פֶּן דִּיק: וַאֲצֻנּוּ - אֲנִי
 בַּעֲצָמִי, כִּי חוֹרָה הַמַּמְשָׁלָה לְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא:

וְכֻלָּל כָּל הָעֲנִיָּן כָּלּוֹל בְּתַמוּנַת אֱלֹהִים, שֶׁהוּא נִקְדָּה הַעֲלִיזוּנָה,
 וְנִקְדָּה הַתַּחְתּוֹנָה וְא"ו. וְדוּק מְאֹד:

וְהוּא עֲנִיָּן שְׁאָמְרוּ חַכְמֵינוּ זְכוּרָנֶם לְבִרְכָה: שְׁקָדִם כְּנִיסַת
 יִשְׂרָאֵל לְאֶרֶץ הַזְּהָרָה לְקַיִם שְׁלֹשׁ מִצְוֹת: 'לְהַכְרִית זֵרְעוֹ
 שֶׁל עַמְלֹק' וְלִבְנוֹת לָהֶם בֵּית הַבְּחִירָה' וְלִמְנוֹת מִלֶּדֶד. 'לְהַכְרִית
 זֵרְעוֹ שֶׁל עַמְלֹק' הוּא בְּחִינַת יְהוֹשֻׁעַ, נִקְדָּה הַתַּחְתּוֹנָה. כִּי עֶקֶר
 מַחִית עַמְלֹק תְּלוּי בַּיהוֹשֻׁעַ, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (שְׁמוֹת י"ו): "צֵא הַלֶּחֶם
 בַּעַמְלֹק", וְכַמְבָּאָר בְּזֵהָר הָעֲנִיָּן (בְּשַׁלַּח סה:). 'וְלִבְנוֹת לָהֶם בֵּית
 הַבְּחִירָה' הוּא בְּחִינַת מֹשֶׁה, נִקְדָּה הַעֲלִיזוּנָה, כִּי 'מִי שֵׁישׁ בּוֹ
 דַּעַה, כְּאֵלּוֹ נִבְנָה בֵּית-הַמִּקְדָּשׁ בְּיָמָיו, וּמֹשֶׁה הוּא בְּחִינַת הַדַּעַת.

'וּלְמַנּוֹת מְלֶךְ' הוּא בְּחִינַת רְקִיעַ, הוּא"ו שֶׁבְּתוֹךְ הָאֵל"ף, כְּמוֹ שֶׁבְּתוֹב: "דֶּרֶךְ כּוֹכַב מֵיעֶקֶב", שְׁקָאֵי עַל שִׁיקוּם מְלֶךְ מֵיעֶקֶב, "וְדֶרֶךְ כּוֹכַב" הוּא בְּחִינַת רְקִיעַ, שֵׁישׁ בּוֹ כּוֹכָבִים וּמְזֻלוֹת. וְהִינוּ "מֵיעֶקֶב", כִּי יַעֲקֹב אִישׁ תָּם יֵשֵׁב אֱהָלִים", בְּחִינַת רְקִיעַ, כְּמוֹ שֶׁבְּתוֹב: "וַיִּמְתַּחֵם כְּאֱהָל", כְּמִבְּאֵר בְּזֵהַר, שֵׁיעֶקֶב הוּא בְּחִינַת וַא"ו. כִּי שְׁלֹשׁ מִצְוֹת אֵלּוּ הֵם בְּחִינַת תְּשׁוּבָה, וְהֵבֶן.

(מִן וּכְלָל עַד כָּאֵן כְּפֹל לְעֵיל בְּשֵׁנוֹי לְשׁוֹן קִצַּת)

שִׁיף לְעֵיל

וְזֶה סוּד כְּוִנוֹת אֵלּוּל. שְׁמַעְתִּי קִצַּת כְּטַפָּה מִן הַיָּם. עַיִן שָׁם בְּכּוֹנוֹת שֶׁל אֵלּוּל, מְבֹאֵר שָׁם, שֶׁכָּלֵל כְּוִנוֹת אֵלּוּל הוּא, "הַנּוֹתָן בַּיָּם דֶּרֶךְ", שְׁצָרִיכִין לְהַאִיר בְּחִינַת דֶּרֶךְ בַּיָּם וְכוּ', וְזֶה הַדֶּרֶךְ הוּא בְּחִינַת שְׁתֵּי פְעֻמִּים הַשֵּׁם יב"ק, כִּי שְׁתֵּי פְעֻמִּים יב"ק עוֹלָה דֶּרֶךְ. וְזֶה נִמְשָׁךְ מִבְּחִינַת שְׁנֵי שְׁמוֹת, שֶׁהֵם קס"א ס"ג, כִּי אֵלּוּ שְׁנֵי שְׁמוֹת קס"א ס"ג, הֵם עוֹלִים בְּגִימַטְרִיא שְׁתֵּי פְעֻמִּים יב"ק, שֶׁהוּא בְּגִימַטְרִיא דֶּרֶךְ, כַּנֶּ"ל. וְצָרִיךְ לְכוֹן שֵׁם קס"א בְּסִגּוֹל, וְשֵׁם ס"ג בְּחִירִיק. וְסִגּוֹל דְּקס"א וְחִירִיק דְּס"ג הֵם עוֹלִים תִּי"ו, כִּי שֵׁם קס"א הוּא שֵׁם אֱקִי"ק בְּמִלּוּאוֹ כְּזֶה: אֶלֶף קִי יוֹד קִי, שֶׁהֵם יוֹד אוֹתִיּוֹת, וְכֹל אַחַת נִקְדָּה בְּסִגּוֹל, וְסִגּוֹל הוּא שְׁלֹשׁ נִקְדוֹת, וְעַל כֵּן הוּא עוֹלָה שְׁלֹשִׁים. וְעַל כֵּן יוֹד פְּעֻמִּים סִגּוֹל עוֹלָה שִׁי"ן. וְס"ג הֵם יוֹד אוֹתִיּוֹת שֶׁל מְלוֹי הַנּוּ"ה, יוֹד קִי וְאוֹ קִי, וְכֹל אַחַת נִקְדָּה בְּחִירִיק, עוֹלָה ק', וְשְׁנֵיהֶם חִירִיק דְּס"ג

וסגול דקם"א עולים יחד תיו, בְּגִמְטְרֵיא פְּשׁוּטָה. ואז על-ידי כל בחינות הַנ"ל, הימין פְּשׁוּטָה לקבל תְּשׁוּבָתוֹ, כי ימין במלואו עולה דרך עם השלש אותיות, שהוא שתי פעמים יב"ק וכו', עין שם. כל זה מבאר מתוך פִּגְמַת אֵלּוּל: ועתה בוא וראה והבן איך כל הפִּגְמַת הַנ"ל מְרַמְזִים וְנַעֲלָמִים בְּדֶרֶךְ נִפְלָא וְנוֹרָא מְאֹד בתוך התורה הַנ"ל, כי מבאר שם, שְׁמֵי שְׂרוּצָה לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה, צְרִיךְ שִׁיְהִיָּה לוֹ שְׁנֵי בְּקִיאוֹת, הֵינּוּ בְּקִי בְּרִצּוֹא בְּקִי בְּשׁוּב, שהוא בְּחִינַת עֵיל וְנִפְיָק, בְּחִינַת: "אם אֶפֶס שָׁמַיִם שָׁם אֶתְּהָה", שהוא בְּחִינַת בְּקִי בְּרִצּוֹא, "וְאֶצִּיעָה שְׂאוֹל הַנֶּדֶךְ", שהוא בְּחִינַת בְּקִי בְּשׁוּב וכו', כְּמִבְאֵר לְעֵיל, עֵין שָׁם:

וְהַפְּרוּשׁ הַפְּשׁוּט הוּא, שְׁמֵי שְׂרוּצָה לִילָךְ בְּדַרְכֵי הַתְּשׁוּבָה, צְרִיךְ לַחַגֵּר מִתְּנִיּוֹ, שִׁתְּחַזֵּק עֲצֻמוֹ בְּדַרְכֵי ה' תָּמִיד, בֵּין בַּעֲלִיָּה בֵּין בִּירִידָה, שֶׁהֵם בְּחִינַת: "אם אֶפֶס שָׁמַיִם וְאֶצִּיעָה שְׂאוֹל" וכו', הֵינּוּ בֵּין שְׂיִזְפָּה לְאִיזוֹ עֲלִיָּה, לְאִיזוֹ מְדֻרְגָה גְּדוּלָּה, אַף-עַל-פִּי-כֵן אֵל יַעֲמֹד שָׁם, וְלֹא יִסְתַּפֵּק עֲצֻמוֹ בָּזֶה, רַק צְרִיךְ שִׁיְהִיָּה בְּקִי בָּזֶה מְאֹד, לִידַע וּלְהֶאֱמִין שֶׁהוּא צְרִיךְ לְלַכֵּת יוֹתֵר וְיוֹתֵר וכו', שֶׁהוּא בְּחִינַת בְּקִי בְּרִצּוֹא, בְּבְחִינַת עֵיל, שֶׁהוּא בְּחִינַת: "אם אֶפֶס שָׁמַיִם שָׁם אֶתְּהָה". וְכֵן לְהַפְּדֵה, שְׂאֵפְלוֹ אִם יִפֹּל, חֵם וְשָׁלוֹם, לְמָקוֹם שְׂיִפֹּל אִפְלוֹ בְּשְׂאוֹל תְּחִתּוֹת, גַּם כֵּן אֵל יִתְיַאֵשׁ עֲצֻמוֹ לְעוֹלָם, וְתָמִיד יַחֲפֵשׁ וַיִּבְקֶשׁ אֶת הַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ, וַיִּחַזֵּק עֲצֻמוֹ בְּכָל מָקוֹם שֶׁהוּא, בְּכָל מָה שְׂיִוְכַל, כִּי גַם

בשאל תחיתות נמצא השם יתברך, וגם שם יכולין לדבק את עצמו אליו יתברך, וזה בחינת: "ואציעה שאל הנך". וזה בחינת בקי בשוב, כי אי אפשר לילך בדרך התשובה, כי אם בשבקי בשני הבקיות האלו: ודקדק רבנו, זכרוננו לברכה, וקרא ענין זה בלשון בקי, כי היא בקיאות גדולה מאד מאד, שיזכה לידע ליגע עצמו ולטרח בעבודת ה' תמיד, ולצפות בכל עת להגיע למדרגה גבוהה יותר, ואף-על-פי-כן אל יפל משום דבר, ואפלו אם יהיה איך שיהיה, חס ושלום, אף-על-פי-כן אל יפל בדעתו כלל, ויקים: "ואציעה שאל הנך", כנ"ל: ועל-פי סוד נעלם בזה סוד פונות אלול הנ"ל, כי בקי הוא בחינת שם יב"ק הנ"ל, שהוא אותיות בקי, וזה שזוכה לשני הבקיות הנ"ל, שהם שתי פעמים בקי, דהינו בקי ברצוא בקי בשוב, על-ידי-זה זוכה לדרך התשובה, כי שתי פעמים בקי, שהם בחינת שתי פעמים יב"ק, הנ"ל, עולה בגימטריא דרך כנ"ל, כי על-פי הפונות נעשה זה הדרך מבחינת סגול דקס"א וחיריק דס"ג, שהם בגימטריא שתי פעמים יב"ק, כנזכר לעיל. וזה בעצמו סוד בחינת שני הבקיות הנ"ל, כי בקי ברצוא, שהוא בחינת "אסק שמים", זה בחינת סגול דקס"א, כי אסק אותיות קס"א. ובקי בשוב, שהוא בחינת: "ואציעה שאל הנך", זה בחינת חיריק דס"ג, מלשון: "אל תפ"ג גבול עולם", שהוא בחינת שמסיג גבולו ומחזירו לאחוריו, שזה בחינת ירידה, שהאדם נופל, חס ושלום, ממדרגתו, והוא נסוג אחור,

חם וְשָׁלוֹם. אַף־עַל־פִּירְכֵן יַחֲזֹק אֶת עַצְמוֹ, וְאֵל יִתְיַאֵשׁ עַצְמוֹ
 לְעוֹלָם, כִּי גַם שֵׁם נִמְצָא הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, בְּבַחֲיִנַת: "וְאֶצִּיעָה
 שְׂאוֹל הַנֶּגֶד", בְּנִ"ל, וְזֶה בַּחֲיִנַת שֵׁם ס"ג, בְּנִ"ל, כִּי סְגוּל דָּא
 חֲמָה, שֶׁהוּא נִקְדָּה הָעֲלִיּוֹנָה שְׁעַל הָאֱלֹף, הַנְּחַלְקֵת לְשָׁלֹשׁ טַפִּינ,
 שְׂזוּהוּ בַּחֲיִנַת "אֶסֶק שָׁמַיִם", בַּחֲיִנַת סְגוּל דְּקַס"א, שֶׁהוּא
 אוֹתִיּוֹת אֶסֶק, בְּנִ"ל. וְחִירִיק הוּא בַּחֲיִנַת נִקְדָּה הַתַּחְתּוֹנָה שֶׁל
 הָאֱלֹף, שֶׁהוּא בַּחֲיִנַת: "וְאֶצִּיעָה שְׂאוֹל הַנֶּגֶד", שֶׁהוּא בַּחֲיִנַת
 חִירִיק דְּס"ג הַנִּ"ל, וְזֶה שֶׁפָּתַב שֵׁם לְמַעְלָה בְּהַתּוֹרָה הַנִּ"ל:
 "וּכְשֵׁישׁ לוֹ אֵלוֹ הַשְּׁנַי בְּקִיאוֹת הַנִּ"ל אֲזִי הוּא הוֹלֵךְ בְּדַרְכֵי
 הַתְּשׁוּבָה", כִּי מִשְׁנַי פְּעָמִים בָּקִי, שֶׁהֵם בַּחֲיִנַת קַס"א וּס"ג,
 "אֶסֶק שָׁמַיִם וְאֶצִּיעָה שְׂאוֹל" וְכוּ', עַל־יִדְיָזָה נַעֲשֶׂה בַּחֲיִנַת
 דְּרָךְ, שֶׁהוּא בְּגִימַטְרִיא שְׁתֵּי פְּעָמִים בָּקִי, שֶׁהֵם קַס"א וּס"ג
 וְכוּ', בְּנִ"ל. כִּי עֶקֶר דְּרָךְ הַתְּשׁוּבָה זוֹכִין עַל־יְדֵי שְׁנַי הַבְּקִיאוֹת
 הַנִּ"ל, וְאִזּוּ יְמִין ה' פְּשׁוּטָה לְקַבֵּל תְּשׁוּבָתוֹ, כִּי יְמִין בְּגִימַטְרִיא
 דְּרָךְ, שֶׁהֵם שְׁתֵּי פְּעָמִים בָּקִי, בְּנִ"ל. וּפְשׁוּטָה בְּגִימַטְרִיא סְגוּל
 דְּקַס"א וְחִירִיק דְּס"ג, שֶׁהֵם בְּעַצְמָם בַּחֲיִנַת נִקְדָּה הָעֲלִיּוֹנָה
 וְנִקְדָּה הַתַּחְתּוֹנָה, שֶׁהֵם בַּחֲיִנַת מַה שְּׁצָרִיכִין לְבַקֵּשׁ הַשֵּׁם
 יִתְבָּרַךְ תָּמִיד, הֵן לְמַעְלָה הֵן לְמַטָּה, בַּחֲיִנַת: "אִם אֶסֶק שָׁמַיִם
 שֵׁם אַתָּה, וְאֶצִּיעָה שְׂאוֹל הַנֶּגֶד", שֶׁהֵם בַּחֲיִנַת שְׁנַי הַבְּקִיאוֹת
 הַנִּ"ל. וְעַל כֵּן כְּשֵׁישׁ לוֹ שְׁנַי הַבְּקִיאוֹת הַנִּ"ל, אֲזִי הוּא הוֹלֵךְ
 בְּדַרְכֵי הַתְּשׁוּבָה, וְאִזּוּ יְמִין ה' פְּשׁוּטָה לְקַבֵּל תְּשׁוּבָתוֹ. וְהָבֵן
 הַדְּבָרִים הַיְטִב, כִּי הֵם דְּבָרִים עֲמֻקִּים מְאֹד: וְעַל־פִּיזָה תָּבִין

לְקַשֵּׁר הַתּוֹרָה הַיָּטֵב, שְׁמָה שְׁפָתֶיךָ בְּסוֹף מַעֲנִין נִקְדָּה הָעֲלִיּוֹנָה וְנִקְדָּה הַתַּחְתּוֹנָה שֶׁל הָאֱלֹהִים, זֶהוּ בְּעֵצְמוֹ בְּחִינַת שְׁנֵי הַבְּקִיאוֹת הַגְּ"ל, (כִּי זֶה אֵינוֹ מִבְּאֵר בְּפִרוּשׁ בְּהַתּוֹרָה הַגְּ"ל, רַק עַל־פִּי בְּנוֹת הַגְּ"ל מִכּוֹן זֹאת מִמְּיֹלָא לְמִשְׁכִּיל), וְזֶהוּ בְּעֵצְמוֹ בְּחִינַת תְּשׁוּבָה עַל תְּשׁוּבָה שְׁפָתֶיךָ שֵׁם, כִּי זְכִיחַת הַיֵּצֵר הָרַע, שֶׁהוּא בְּחִינַת דֵם לַה', שֶׁהוּא בְּחִינַת תְּשׁוּבָה הָרְאוּשׁוֹנָה, שֶׁהוּא בְּחִינַת כְּבוֹד עוֹלָם הַיּוֹה, זֶה בְּחִינַת נִקְדָּה הַתַּחְתּוֹנָה, שְׁנַעֲשִׂית מִבְּחִינַת הַדְּמִימָה וְהַשְׁתִּיקָה, מִבְּחִינַת דֵם לַה'. וְכֵן זֶה הוּא בְּחִינַת חִירִיק דָם"ג וְכו', שֶׁהוּא בְּחִינַת בְּקִי בְּשׁוֹב, כְּנ"ל. וְתְשׁוּבָה הַשְּׁנִיָּה שְׁעוֹשָׂה עַל תְּשׁוּבָתוֹ הָרְאוּשׁוֹנָה, שֶׁהוּא בְּחִינַת כְּבוֹד הָעוֹלָם הַבָּא, בְּחִינַת: "כְּבוֹד אֱלֹהִים הַסֹּתֵר דְּבַר", זֶה בְּחִינַת נִקְדָּה הָעֲלִיּוֹנָה, בְּחִינַת כְּתָר, שֶׁהוּא בְּחִינַת מִשָּׁה, בְּחִינַת סְגוּל וְכו'. וְהֵבֵן הַדְּבָרִים הַיָּטֵב, אִיךָ כָּל הַדְּבָרִים הַנֶּאֱמָרִים שֵׁם בְּהַתּוֹרָה הַגְּ"ל, נִקְשָׁרִים וְנִכְלָלִים אַחֲר־כֵּךְ בְּיַחַד בְּקַשֵּׁר נִפְלָא וְנִזְרָא, וְהַמְשִׁכִּילִים יְכִינּוּ קֶצֶת:

וְעַקֵּר הַדְּבָר - שְׁעַל יְדֵי שְׁהָאָדָם, כְּשֶׁהוּא בְּמַדְרַגָּה הַתַּחְתּוֹנָה מְאֹד, וְאִתְּ-עַל־פִּי־כֵן הוּא מְחִזֵּק עֵצְמוֹ וּמֵאֱמִין שְׁגָם שֵׁם יֵשׁ לוֹ תִקְוָה עֲדִין, כִּי גַם שֵׁם נִמְצָא הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, בְּבְחִינַת: "וְאֶצִּיעָה שְׂאוֹל הַגֵּד", אִזִּי מִמְשִׁיךְ עַל עֵצְמוֹ הַקְּדוּשָׁה מִשֵּׁם הַקְּדוּשׁ הַיּוֹה בְּמִלּוֹי ס"ג, שֶׁהוּא מְחִיָּה אֶת כָּל הַנְּסוּגִים אַחֲרֵי מִקְדָּשָׁתוֹ לְהַחְזִיקָם לְכֹל יִפְלוּ לְגַמְרֵי, חֵם וְשָׁלוֹם, וְזֶה

בְּחִינַת בְּקִי בְּשׁוּב, שְׁזֵה הַבְּקִיאוֹת הוּא בְּחִינַת שֵׁם יב"ק הַקְדוּשׁ,
 בְּחִינַת שֵׁם ס"ג. וְכֵן כְּשֶׁאָדָם זֹכֶה לְבוֹא לְאִיזוֹ מַדְרַגָּה בְּקִדְשָׁה
 הָעֲלִיּוֹנָה, וְאִף־עַל־פִּי־כֵן אֵינּוּ עוֹמֵד שָׁם, וְהוּא מִתְחַזֵּק וּמִתְגַּבֵּר
 לְעֹלֹת יוֹתֵר וְיוֹתֵר, אֲזִי מִמְּשִׁיךְ הַקְדְּשָׁה עַל עֲצֻמוֹ מִשֵּׁם הַקְדוּשׁ
 אֲקִי"ק בְּמֵלּוּי קס"א, שֶׁהוּא בְּחִינַת בְּקִי בְּרִצּוֹא. כִּי הָאָדָם כְּפִי
 תְּנוּעוֹתָיו וּכְפִי הַתְּחִזּוֹתָיו בְּעִבּוּדָתוֹ יִתְּבַרֵּךְ, בֵּן גּוֹרֵם לְיַחַד
 הַשְּׁמוֹת לְמַעְלָה, וּמִמְּשִׁיךְ עַל עֲצֻמוֹ הַקְדְּשָׁה מִשֵּׁם. וְהֵבֵן הֵיטֵב:
 וְהִנֵּה מְבֹאֵר לְעֵיל, שְׁעַל־יְדֵי הַדְּמִימָה וְהַשְּׁתִיקָה שֶׁשׁוֹתְקִין
 לְחִבְרוֹ בְּשִׁמְבוּיָן אוֹתוֹ, עַל־יְדֵי־זֶה זֹכֶה לְתִשׁוּבָה, שֶׁהִיא
 בְּחִינַת פֶּתֶר פֶּנ"ל, עֵינַן שָׁם, כִּי 'סִיג לְחֻכְמָה שְׁתִיקָה' פֶּנ"ל, כִּי
 צְרִיכִין לָזַהֵר מְאֹד לְדוֹן אֶת כָּל אָדָם לְכַף זְכוּת, וְאִפְלוּ
 הַחוֹלְקִים עָלָיו וּמְבוּיָן אוֹתוֹ, צְרִיךְ לְדוֹנֵם לְכַף זְכוּת וְלִשְׁתַּק
 לָהֶם, וְעַל־יְדֵי־זֶה נַעֲשֶׂה בְּחִינַת פֶּתֶר. כַּמּוּבָא בַּמְדְּרָשׁ: 'מִשָּׁל
 לְאַחַד, שֶׁמִּצָּא אֶת חִבְרוֹ שֶׁהוּא עוֹשֶׂה פֶּתֶר. אָמַר לוֹ: בְּשִׁבִיל
 מִי, אָמַר לוֹ: בְּשִׁבִיל הַמֶּלֶךְ. אָמַר לוֹ: כִּיּוֹן שֶׁהוּא לְצַרְךָ הַמֶּלֶךְ,
 כָּל אֶבֶן טוֹב שֶׁתִּמְצָא, תִּקְבְּעֵנּוּ בּו' (וּקְרִיאֵרְבָּה פְּרָשָׁה ב), כִּךְ כָּל
 אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל הוּא בְּחִינַת פֶּתֶר לְהֵשֵׁם יִתְּבַרֵּךְ, וְצְרִיךְ לְהַכְנִים
 בּוֹ כָּל מִין אֶבְנִים טוֹבוֹת שֶׁאִפְשָׁר לְמַצָּא, דִּהְיִינוּ שֶׁצְרִיכִין
 לְהַשְׁתַּדֵּל לְחַפֵּשׂ וּלְבַקֵּשׂ אַחֵר כָּל צַד זְכוּת וְדָבָר טוֹב שֶׁאִפְשָׁר
 לְמַצָּא בְּיִשְׂרָאֵל, וְלְדוֹן אֶת הַכָּל לְכַף זְכוּת, כִּי הֵם בְּחִינַת
 פֶּתֶר לְהֵשֵׁם יִתְּבַרֵּךְ כַּנּוֹפֵר לְעֵיל. וְכִמוֹ שֶׁאִמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוּרֵנָם

לְבָרְכָהּ: 'הוּי דָן אֶת כָּל אָדָם לְכַף זְכוּת': נִמְצָא, שְׁעַל יְדֵי שְׂדֵנִים אֶת הַכֶּל לְכַף זְכוּת, שְׁעַל-יְדֵי-זֶה שׁוֹתֵקִין לוֹ בְּשִׁמְבוּהָ אוֹתוֹ, כִּי מוֹצֵאִין בּוֹ זְכוּת, שְׁאִינוֹ חַיֵּב כָּל כֶּךָ בַּמָּה שְׁמִיבוּהָ אוֹתוֹ, כִּי לְפִי דַעְתּוֹ וּסְבָרְתּוֹ נִדְמָה לוֹ שְׂרָאוּי לוֹ לְבִזּוֹת אוֹתוֹ וְכו', עַל-יְדֵי זֶה נַעֲשֶׂה בְּחִינַת כְּתָר, הֵינּוּ כַּנֶּ"ל, שְׁעַל-יְדֵי הַדְּמִימָה וְהַשְׁתִּיקָה נַעֲשֶׂה בְּחִינַת כְּתָר, כַּנֶּ"ל. וְהֵבִן:

לְשׁוֹן רַבֵּנוּ, זְכוּנוֹ לְבָרְכָהּ:

ז

וְאֵלֶּה הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר תִּשִּׂים לְפָנֵיהֶם: (שְׁמוֹת כ"א)

אָמְרוּ חַכְמֵינוּ זְכוּנוֹם לְבָרְכָהּ: הַשּׁוֹי אִשָּׁה לְאִישׁ (קְדוּשָׁן לֹה: כְּבֵא קַמָּא טו.). וְאִיתָא בְּמִכְלִתָּא: 'יְכוּל יְהִי הַתְּלַמִּידִים לוֹמְדִין וְאִינֵם מְבִינִים תְּלַמוּד לוֹמֵר: "אֲשֶׁר תִּשִּׂים לְפָנֵיהֶם" עָרְכֶם לְפָנֵיהֶם בְּשִׁלְחָן עָרוּךְ':

א דַּע, כִּי עַקֵּר הַגְּלוּת אִינוֹ אֶלָּא בְּשִׁבִיל חֶסְרוֹן אַמוּנָה, כְּמוֹ שְׁכַתּוּב (שִׁירַת-הַשִּׁירִים ד'): "תְּבוֹאֵי תִשׁוּרֵי מְרֹאֵשׁ אַמְנָה"; וְאַמוּנָה הוּא בְּחִינַת תְּפִלָּה, כְּמוֹ שְׁכַתּוּב (שְׁמוֹת י"ז): "וַיְהִי יָדָיו אַמוּנָה", וְתִרְגּוּמוֹ: 'פְּרִישָׁן בְּצִלוֹ'. וְזֶה בְּחִינַת נְסִים לְמַעְלָה מִהַטְּבַע, כִּי הַתְּפִלָּה לְמַעְלָה מִהַטְּבַע, כִּי הַטְּבַע מְחַיֵּב כֵּן, וְהַתְּפִלָּה מְשַׁנֶּה הַטְּבַע, וְזֶה דְבַר נֶס, וְלִזֶּה צְרִיךְ אַמוּנָה, שְׁיֵאֱמִין שֵׁישׁ מְחִדֵּשׁ וּבִידוֹ לְחִדֵּשׁ דְּבַר כְּרִצּוֹנוֹ: וְעַקֵּר אַמוּנָה, בְּחִינַת תְּפִלָּה, בְּחִינַת נְסִים, אִינוֹ אֶלָּא בְּאַרְצֵי-יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שְׁכַתּוּב

(תהלים ל"ז): "שֶׁכֶן אֶרֶץ וְרַעַה אַמוֹנָה". וְשֵׁם עֶקֶר עֲלִיּוֹת הַתְּפִלּוֹת, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (בְּרֵאשִׁית כ"ח): "וְזֶה שְׁעַר הַשָּׁמַיִם". וּבִשְׂבִיל זֶה, כְּשֶׁפָּנִים אֲבָרְהֵם "בְּמַה אֲדַע" (שם ט"ו), וּבְזֶה פָּנִים בִּירֵשֶׁת אֶרֶץ, שֶׁהִיא בְּחִינַת אַמוֹנָה, בְּחִינַת תְּפִלָּה, הִיא גְלוּת מִצְרַיִם. וְדוֹקָא יַעֲקֹב וּבְנָיו יֵרְדוּ מִצְרַיִם, כִּי הֵם בְּחִינַת שְׁנַיִם עֶשְׂרֵי גִסְחָאוֹת הַתְּפִלָּה, וְהוֹרִיד אוֹתָם בְּגְלוּת. וּמִצְרַיִם הוּא הַפּוּד הַנְּסִים, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (שְׁמוֹת י"ד): "וּמִצְרַיִם נָסִים לְקִרְאָתוֹ", שְׁאִין שֵׁם מְקוֹם הַנְּסִים, וְאִין שֵׁם מְקוֹם הַתְּפִלָּה, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (שם ט): "וְהָיָה כִּצְאָתִי אֶת הָעִיר אֶפְרַשׁ אֶת כְּפִי". וְכָל הַגְּלִיּוֹת מְכַנִּים בְּשֵׁם מִצְרַיִם, עַל שֵׁם שֶׁהֵם מִצְרַיִם לְיִשְׂרָאֵל. וּכְשֶׁפּוֹגְמִין בְּאַמוֹנָה, בְּתְפִלָּה, בְּאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, הוּא יוֹרֵד לְגְלוּת:

וְזֶה שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ וּזְכוּנֵם לְבִרְכָה (סְנֵהֲרִין צ"ג): 'אִין מְשִׁיחַ בְּיַד דָּוִד בָּא, אֲלֵא עַד שֶׁתְּכַלֶּה פְּרוּטָה מִן הַפִּיִם; הֵינּוּ, שְׂיִכְלוּ הָאֶפִיקוֹרְסִים שְׁאִין לָהֶם אַמוֹנָה בְּנְסִים, וּמְכַסִּים כָּל הַנְּסִים בְּדֶרֶךְ הַטְּבַע. כִּי עֶקֶר הַנְּסִים בְּאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, כִּי (תַעֲנִית י'): 'אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל שׁוֹתָה תְּחַלָּה, וְשֶׁתִּיָּתֵה מֵהַתְּהוּמוֹת, שֶׁהֵם לְשׁוֹן: "וְתָהֶם כָּל הָעִיר" (רות א), שֶׁעַל דְּבַר נְסִי תְמַהֵן הָעוֹלָם. וְזֶה (תְּהִלִּים מ"ב): "תְּהוֹם אֵל תְּהוֹם קוֹרָא", כִּי יֵשׁ נְסִין עֲלָאִין, שֶׁהוּא בְּחִינַת תְּהוֹם עֲלָאִה; וְיֵשׁ נְסִים תְּתָאִין, שֶׁהֵם בְּחִינַת תְּהוּמָא תְּתָאִה. וּמִלְּאָד שְׂכָלוֹל מְכָל הַנְּסִים, מְשַׁנֵּי הַתְּהוּמוֹת, דְּמֵיא לְעִגְלָא (תַעֲנִית כ"ה), שֶׁהוּא בְּחִינַת עֲגוּלִים, בְּחִינַת אַמוֹנָה, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (תְּהִלִּים פ"ט): "וְאַמוֹנֵתְךָ סְבִיבוֹתֶיךָ"; וּפְרִיטָא שְׁפוֹתָהּ, שֶׁהוּא בְּחִינַת תְּפִלָּה,

כְּמוֹ שְׁכֵתוֹב (שם נ"א): "אֲדַנִּי שְׁפָתַי תִּפְתָּח", וְהוּא כְּלָלוֹת הַנְּסִים; וְזֶה פְּרוּשׁ: 'עַד שֶׁתִּכְלֶה פְּרוּטָה מִן הַפִּים'; כִּי יֵשׁ בְּנֵי־אָדָם הַמְּכַסִּים כְּלָלוֹת הַנְּסִים, הַכְּלוּלִים בַּמְּלֶאךָ דְּפָרִיטָא שְׁפֹתָהּ, מְכַסִּים בְּדַרְדָּר הַטָּבֵעַ. וְכִשְׁתִּכְלֶה זֹאת וְתִתְרַבֶּה אֱמוּנָה בְּעוֹלָם, אִזּוּ יָבוֹא מָשִׁיחַ, כִּי עֵקֶר הַגְּאֻלָּה תִּלְוִי בְּזֶה, כְּמוֹ שְׁכֵתוֹב: "תְּבוֹאִי, תְּשׁוּרִי מֵרֹאשׁ אֱמֻנָה":

ב **אֲבָל** אִי אֶפְשֶׁר לָבוֹא לְאֱמוּנָה אֶלָּא עַל־יְדֵי אֲמֶת, כְּמוֹכָא בְּזִהָר (בְּלֶק קצח): "וְהָיָה צְדָק אֲזוּר מִתְּנוּי וְאֱמוּנָה" וְכוּ' (יְשַׁעְיָהוּ י"א) הִינּוּ צְדָק, הִינּוּ אֱמוּנָה. וְאָמְרוּ שָׁם: 'אֱמוּנָה אֶתְקַרִּיאת, כִּד אֶתְחַבֵּר בֶּה אֲמֶת':

ג **וְאִי־אֶפְשֶׁר** לָבוֹא לְאֱמֶת אֶלָּא עַל־יְדֵי הַתְּקַרְבוֹת לְצַדִּיקִים וְלֶדָּ בְּדַרְדָּר עֲצָתָם; וְעַל־יְדֵי שְׁמֻקְבֵּל מֵהֶם עֲצָתָם, נִחְקַק בּוֹ אֲמֶת; כְּמוֹ שְׁכֵתוֹב (תְּהִלִּים נ"א): "הֵן אֲמֶת חִפְצָתָ" - כְּשֶׁאֲתָה חִפֵּץ אֲמֶת; "בְּטַחֲוֹת וּבִסְתָם חִכְמָה תוֹדִיעֵנִי": כִּי הָעֲצוֹת שְׁמֻקְבֵּל מֵהֶם הוּא בְּחִינַת נְשׂוּאִין וְזוּג, וְכִשְׁמֻקְבֵּלִין עֲצוֹת מֵרְשָׁעִים, הוּא בְּחִינַת נְשׂוּאִין בְּקִלְפָה. "הַנְּחָשׁ הַשִּׂיאִנִּי" (פְּרָאשִׁית ג) לְשׁוֹן נְשׂוּאִין, עֲצוֹת הַנְּחָשׁ שְׁקִבְלָה הוּא בְּחִינַת נְשׂוּאִין, וְעַל־יְדֵי נְשׂוּאִין הַטִּיל בֶּה זֶהמָא. וּבְמַעֲמַד הַר־סִינִי פִּסְקָה זֶהמָתָן (שְׁכֵת קמו. עַן רִש"י שם), כִּי שָׁם קִבְּלוּ תַרְי"ג עֲטִין דְּקִדְשָׁה (זֶהר יתרו פ"ב), וְהָיְתָה לָהֶם נְשׂוּאִין בְּקִדְשָׁה. וְלָמָּה נִקְרָא עֲצָה בְּבְחִינַת נְשׂוּאִין? כִּי (בְּרִכּוֹת סא.) 'הַכְּלוּת יוֹעֲצוֹת', וְכָלוּת הֵם כְּלֵי הַהוֹלָדָה, כְּלֵי הַזָּרַע. נִמְצָא, כְּשֶׁמֻקְבֵּלִין עֲצָה מֵאָדָם,

כִּאלוּ מְקַבְּלִין מִמֶּנּוּ זָרַע; וְהִכַּל לְפִי אָדָם, אִם רָשָׁע אוֹ צַדִּיק. וּבִשְׂבִיל זֶה הַתּוֹרָה מְתִישׁ כַּח (פְּנֵה־רֵוּן כו): וְנִקְרָאת 'תּוֹשִׁיָה', כִּי הֵם תְּרִי"ג עֲמִין, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (מִשְׁלִי ח): "לִי עֵצָה וְתוֹשִׁיָה". וְעֵצוֹת הֵם בְּמָקוֹם נְשׂוּאִין, בְּחִינַת זְווג הַמְּתִישׁ כַּח. וְעֵצַת הַצַּדִּיק הוּא כֵּל זָרַע אֲמַת: וְזֶה פְּרוּשׁ (יְרֵמְיָה ב): "וְאֲנֹכִי נִמְעַתִּיד שׁוֹרֵק" בְּחִינַת הַגְּאֻלָּה, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (זְכַרְיָה י): "אֲשַׁרְקָה לָהֶם וְאֶקְבָּצֵם", וְעַל־יְדֵי מָה? עַל־יְדֵי: "כֵּל זָרַע אֲמַת" (שֵׁם בִּירְמְיָה סִיּוּם הַפְּסוּק "וְאֲנֹכִי נִמְעַתִּיד" הַכֵּל) עַל־יְדֵי עֵצַת הַצַּדִּיקִים תָּבוּא לְאֲמַת. וְעַל־יְדֵי־זֶה נִקְרָאת אֲמוּנָה, כִּד אֶתְחַבֵּר בֵּה אֲמַת, וְעַל־יְדֵי־זֶה תָּבוּא הַגְּאֻלָּה כְּנִל, כִּי הוּא מְקַבֵּל טַפֵּי הַשֶּׁכֶל שֶׁל הַצַּדִּיק עַל־יְדֵי עֵצָה שְׁמֻקְבָּל מִמֶּנּוּ. וְזֶה: "הֵן אֲמַת חִפְצָת בַּטְּחוֹת" בְּכַלּוּת; "חֲכָמָה תּוֹדִיעֵנִי" שְׁאֻזְכָּה לְקַבֵּל טַפֵּי הַמּוֹחַ, טַפֵּי הַשֶּׁכֶל, עַל־יְדֵי עֵצָה שְׁאֶקְבָּל מֵהֶם; וְאוֹ אֻזְכָּה לְאֲמַת, כִּי הַטַּפֵּי הַשֶּׁכֶל נִקְרָא "כֵּל זָרַע אֲמַת":

ד וְדַע, שְׁעַל־יְדֵי מִצְוֹת צִיצִית הָאָדָם נִצּוֹל מֵעֵצַת הַנְּחָשׁ, מִנְשׂוּאִין שֶׁל רָשָׁע, מִבְּחִינַת נְאוּף, כִּי צִיצִית שְׁמִירָה לְנְאוּף; כְּמוֹכָא בְּתַקּוּנִים (תַּקּוּן יח): "וַיִּקַּח שֵׁם וַיִּפֹּת אֶת הַשְּׂמֵלָה וַיְשִׁימוּ עַל שְׂכָם שְׁנֵיהֶם" (בְּרֵאשִׁית ט) זֶה בְּחִינַת צִיצִית. "וְעֵרוֹת אֲבֵיהֶם לֹא רָאוּ" כִּי צִיצִית מְכַסֶּה עַל עֵרְוִין. אֲבָל חֵם, דִּהוּא יֵצֵר הָרַע, דְּמַחְמֵם גּוֹפֵה דְּבִרְנָשׁ בַּעֲבָרָה, הוּא אֲרוּר, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (שֵׁם): "אֲרוּר בְּנֵעֵן", כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (שֵׁם ג): "אֲרוּר אֶתָּה מִכָּל הַבְּהֵמָה". וְהַשְּׂמֵלָה הֵינוּ צִיצִית, הוּא שְׁמִירָה מֵעֵצַת הַנְּחָשׁ, מִזְהַמַּת הַנְּחָשׁ:

וְזֶה בְּחִינַת (שם מ"ט): "בֵּן פֶּרֶת עָלַי עֵינִי" בְּשִׁבּוּל צִיצִית, לְשׁוֹן
 (שִׁירֵה־שִׁירִים ב): "מִצִּיץ מִן הַחֲרָפִים", עַל־יְדִי־זֶה זָכָה לְבֵן
 פֶּרֶת, שֶׁנֶּשְׁמַר מִנְשׂוֹאֵין שֶׁל נַחֵשׁ, מְזוּוּג שֶׁל הַסְּמָרָא־אֶחְרָא, וְזָכָה
 לְזוּוּגָא דְקַדְשָׁה. וְזֶה: "פֶּרֶת", לְשׁוֹן זְוּוּג, לְשׁוֹן: "פְּרוּ וּרְבוּ": וְעַקֵּר
 הַנְּאוּף תִּלְוִי בְּעֵינַיִם, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ (סוּטָה ט): "שִׁמְשׁוֹן הִלְךְ אַחַר
 עֵינָיו, וְכִמוֹ שֶׁכָּתוּב (בַּמִּדְבָּר ט"ו): "וְלֹא תִתּוּרוּ אַחֲרַי לְבַכְּכֶם
 וְאַחֲרַי עֵינֵיכֶם", וְשִׁמִּירַת צִיצִית, שֶׁהוּא בְּחִינַת עֵינַיִם, הוּא
 שִׁמִּירָה מַעֲצַת הַנַּחֵשׁ, וְיָכוֹל לְקַבֵּל הָעֲצוֹת מִצְדִּיק, שֶׁהוּא כֹּלָה
 זֶרַע אֵמֶת:

ה וְזֶה פְּרוּשׁ: אָמַר רַבָּה בַּר בַּר אִמַּר לִי אוֹתוֹ סוּחַר
 חָנָה: אָמַר לִי הֵהוּא יִשְׁמַעֲאֵלִי: בּוֹא וְאֵרָאָה לְךָ
 טִיעָא, תָּא אַחְוֵי לְךָ טוּרָא אֵת הַר סִינַי. הִלַּכְתִּי וְרֵאִיתִי
 דְּסִינַי. אֲזֵלִי וַחֲוָאֵי דְהַדְרָן לָהּ שֶׁהוּא מוֹקֵף עֲקֻרִיבִים,
 עֲקֻרְבֵי וְקִימִין בִּי חֲמָרֵי חוּרְתָא. וְגוֹבְהֶם כַּחֲמוּרִים לְבָנִים.
 וְשִׁמְעֵתִי בַּת־קוֹל שֶׁאֹמְרַת: אוֹי לִי שֶׁנֶּשְׁבַּעְתִּי; וְעַכְשָׁו
 שֶׁנֶּשְׁבַּעְתִּי, מִי מִפָּר לִי:

רַשְׁבַּ"ם: שֶׁנֶּשְׁבַּעְתִּי. מִן הַגְּלוּת, בְּדַכְתִּיב קָרָא טוֹבֵי בְּנֻבֵיאִים:

תָּא וְאַחְוֵי לְךָ טוּרָא דְסִינַי, שֶׁהוּא בְּחִינַת עֲצוֹת, כִּי שָׁם קָבְלוּ
 תְּרִי"ג עֲטִין. חֲוָאֵי דְהַדְרָן לָהּ עֲקֻרְבָּא, הֵינּוּ שֵׁישׁ עֲצַת
 נַחֵשׁ, עֲצַת רְשָׁעִים, שֶׁעַל־יְדִיהֶם אֵין יְכוּלִים לְקַבֵּל עֲצַת צְדִיקִים,
 זֶרַע אֵמֶת: וְקִימוּ בִי חֲמָרֵי חוּרְתָא. זֶה בְּחִינַת צִיצִית, שֶׁהוּא

שְׁמִירָה מַעֲצַת הַנְּחֹשׁ, מְנַאֲוֶף; כְּמוֹ שְׁאֲמְרוּ חַכְמֵינוּ, זְכַרְוֹנֶם לְבִרְכָה (מִנְחֹת מִג): 'אֵיזָה עָנְשׁוּ גְדוֹל, שֶׁל לָבֵן אוֹ שֶׁל תְּכֵלֶת? וְאֲמָרוּ: מִשָּׁל לְאַחַד, שְׁצוּהָ לְהֵבִיא לוֹ חוֹתֶם שֶׁל זֶהב, הֵינּוּ תְּכֵלֶת, וְחוֹתֶם שֶׁל טִיט, הֵינּוּ לָבֵן. וְזֶה: "חֲמְרִי" לְשׁוֹן חֲמֹר וְטִיט; "חֲוָרָא" הֵינּוּ לָבֵן, כִּי עֲכָשׁוּ זֶה עֵקֶר הַצִּיצִית: וְשִׁמְעָתִי בְּתִקּוּל שְׁאוּמְרָת, אוֹי לִי שֶׁנִּשְׁבַּעְתִּי. פִּרַשׁ רַבֵּנוּ שְׁמוּאֵל: עַל הַגְּלוּת, הֵינּוּ, עַל־יְדֵי צִיצִית יְכוּלִין לְבֹא לַעֲצַת צְדִיקִים, לְבַחֲנֵת אִמָּת; וְעַל־יְדֵי אִמָּת בָּאִים לְאִמּוֹנָה כַּנִּל; וְעַל־יְדֵי אִמּוֹנָה בָּא הַגְּאֻלָּה כַּנִּל. וְזֶה שֶׁשָּׁמַע חֲרַטַּת הַשֵּׁם יִתְבַּרַךְ עַל הַגְּלוּת, כִּי הַצִּיצִית שָׁהֵם 'חֲמְרִי חֲוָרָא' גָּרַם כָּל זֶה:

וְזֶה פִּרְוֶשׁ: "וְאֵלֶּה" - כָּל מְקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר 'וְאֵלֶּה' מוֹסִיף; זֶה בַּחֲנִיַת יוֹסֵף, בַּחֲנִיַת שְׁמִירַת הַפְּרִיַת, בַּחֲנִיַת צִיצִית. הַמְשַׁפְּטִים - זֶה בַּחֲנִיַת 'כָּלוּ זָרַע אִמָּת', כְּמוֹ שְׁכַתּוּב (תְּהִלִּים י"ט): "מִשְׁפְּטֵי ה' אִמָּת", שְׁזוֹכָה לַעֲצַת צְדִיקִים, לְבַחֲנֵת אִמָּת: אֲשֶׁר תִּנְשִׂים לְפָנֵיהֶם - זֶה בַּחֲנִינּוֹת 'כִּד אֶתְחַבֵּר בֵּה אִמָּת', וְזֶה בַּחֲנִיַת 'הִשְׁוּ אִשָּׁה לְאִישׁ', כִּי זֶה אִישׁ וְאִשָּׁה הֵם בַּחֲנִיַת הַתְּחַבְּרוֹת אִמָּת וְאִמּוֹנָה, וּבִזְוָה תְּלוּי הַגְּאֻלָּה כַּנִּל: וְזֶה: 'יְכוּל שִׁיְהוּ הַתְּלַמִּידִים לְזוֹמְדִים וְאִין מְבִינִים תְּלַמוּד לְזוֹמֵר וְכוּ', עָרְכֶם לְפָנֵיהֶם כְּשֶׁלְּחֹן עָרוּךְ, זֶה בַּחֲנִיַת הַגְּאֻלָּה, שְׁלַעְתִּיד יִתְגַּלוּ כָּל הַחֲכָמוֹת כְּשֶׁלְּחֹן עָרוּךְ, כְּמוֹ שְׁכַתּוּב (שְׁעִיָּהוּ י"א): "וּמִלֵּאָה הָאָרֶץ דַּעָה".

עד כאן לשון רבנו, וזכרנו לברכה:

(השקטות השיכים להתורה הזאת):

התפלה הוא בחינת אמונה, והוא בחינת הנסים, כי גם למעלה מטבע, ולזה צריך אמונה כנ"ל, עין שם. ובשביל זה, התפלה מסגל לזכרון, כי תפלה הוא בחינת אמונה כנ"ל. ושכחה הוא ענין, שהיה לפנינו דבר מה ונשכח ועבר מאתנו. (והיא דרך ההנהגה על פי מערכת המזלות, שמתנהג כסדר יום אחר יום, והוא הפוך האמונה. מה שאין פן אם מאמין שיש מחדש הכל ברצונו בכל יום תמיד, והוא מחיה ומקים הכל תמיד, והוא למעלה מהזמן, אין פאן שכחה, ודו"ק): ומעתה תראה נפלאות בדברי רבותינו זכרונם לברכה (שבת קד:). 'מ"ם וסמ"ך שבלוחות בנם היו עומדין'; כי מס הוא בחינת השכחה, ועל זה אמרו רבותינו, זכרונם לברכה (חגיגה טו:): 'אין דומה השונה פרקו מאה פעמים למאה פעמים ואחד'. כי מס בגימטריא מאה, ועד מאה שולט השר של שכחה. וזה שהמתיקו חז"ל: 'מ"ם וסמ"ך, הינו מס שהוא בחינת השכחה, בנם היו עומדין, כי גם הוא הפך השכחה, כי נסים הם בחינת התפלה, בחינת אמונה, שהיא הפך השכחה, כנ"ל: ודע וכו' כי ציצית שמירה לנאוף וכו', על שכם שניהם זה בחינת ציצית וכו'. וזה (בראשית ל"ו): "הלוא אחיך רעים בשכם", הינו בחינת ציצית כנ"ל, שהיא שמירה לנאוף, והוא בחינת שמירת הברית, שהיא בחינת יוסף. על פן אמר יעקב ליוסף: "הלוא אחיך רעים בשכם", שהוא בחינה שלך; "לכה ואשלחך אליהם":

וְזֶה פֶּרוּשׁ: "וְאֵנֹכִי נִמְעַתִּיד שׁוֹרֵק" וְכוּ', כִּי הוּא מְקַבֵּל
 מִפִּי הַשֶּׁכֶל שֶׁל הַצְדִּיק עַל־יְדֵי עֲצָה שֶׁמְקַבֵּל מִמֶּנּוּ.
 וְזֶה שׁוֹרֵק הוּא בְּחִינַת שׁוֹרֵק שֶׁהוּא תֵּלֶת טַפִּינִים, כְּמוֹ שֶׁפָּתוּב
 בַּזֹּהָר (וּבַתְּקוּנִים, תְּקוּנָה ג'), וְהוּא תֵּלֶת מַחֲזִין. כִּי הוּא עֵינָן אֶחָד, כִּי
 הַטַּפָּה בָּאָה מֵהַמַּחַ וּמִגִּיעָה לְהַכְּלִיזוֹת, שֶׁהֵן כְּלֵי הַהוֹלָדָה,
 שֶׁמְבַשְׁלִין הַזֶּרַע. כֵּן הַשֶּׁכֶל נוֹלָד גַּם כֵּן בַּמַּחַ וּמִגִּיעַ עַד הַכְּלִיזוֹת
 הַיּוֹעֲצוֹת. וְתֵּלֶת מַחֲזִין, הוּא בְּחִינַת (יִשְׁעֵיהֶוּ 1): "הַשֶּׁמֶן לֵב וְכוּ'
 וְאֲזַנֵּי וְכוּ' וְעֵינָיו וְכוּ', פֶּן יֵרָאֶה בְּעֵינָיו וּבְאֲזַנָּיו יִשְׁמַע וּלְכַבּוּ יִבִּין
 וְשָׁב וְכוּ'", כְּלוּמַר, שֶׁאֵינוֹ רוֹצֵה לְדַבֵּק עֲצָמוֹ לְצַדִּיקִים פֶּן יֵרָאֶה
 וְכוּ'. אֲבָל כְּשֶׁמְדַבֵּק עֲצָמוֹ לְצַדִּיקִים וּמְקַבֵּל מֵהֶם עֲצָה, אֲזִי הוּא
 בְּחִינַת כְּלִיזוֹת יוֹעֲצוֹת, שֶׁהֵם כְּלֵי הַהוֹלָדָה, שֶׁמְקַבֵּל הַטַּפָּה מִחַ
 הַמַּתְחַלֶּקֶת לְתֵּלֶת טַפִּינִים, תֵּלֶת מַחֲזִין כִּנּוּי; וְאִזּוֹ יֵרָאֶה בְּעֵינָיו
 וּבְאֲזַנָּיו יִשְׁמַע וּלְכַבּוּ יִבִּין וְכוּ', שֶׁהֵם בְּחִינַת הַשְּׁלֵשָׁה מַחֲזִין וְשָׁב
 וְרָפָא לוֹ. וְזֶהוּ: "וְאֵנֹכִי נִמְעַתִּיד שׁוֹרֵק כֹּלָה זֶרַע אִמֶּת", וְהֵבֵן.
 וְזֶה פֶּרוּשׁ: אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חֲנָה וְכוּ', וְזֶה רְמוֹז גַּם כֵּן
 בְּפִתּוֹחַ דְּבַרְיוֹ: אָמַר לִי הֵהוּא טִיעָא, וּפְרִישׁ רַבְנּוּ שְׁמוּאֵל:
 בְּכָל מְקוֹם סוּחַר יִשְׁמַעְאֵל; כִּי יִשְׁמַעְאֵל הוּא בְּחִינַת הַתְּפִלָּה,
 כְּמוֹ שֶׁפָּתוּב (בְּרֵאשִׁית ט"ז): "כִּי שָׁמַע ה' אֶל עֲנָנְךָ", וְתַרְגּוּמוֹ: 'אֲרִי
 קָבִיל ה' יַת צְלוֹתֶיךָ', וְהוּא בְּחִינַת אִמּוּנָה כִּנּוּי. ל. וְזֶהוּ סוּחַר,
 מְלִשׁוֹן סוּחַר סוּחַר (בְּחִינַת מְקִיפִים), שֶׁהוּא בְּחִינַת אִמּוּנָה כִּנּוּי, ל.
 "וְאִמּוּנַתְךָ סְבִיבוֹתֶיךָ" (תְּהִלִּים פ"ט): וְזֶהוּ (רוֹת ג'): "וּפְרִישִׁתָּ כְּנַפְךָ עַל

אֲמַתְךָ", כִּי צִיצִית דְּקַדְשָׁה, שֶׁהֵם כְּנָפֵי מִצְוֶה, הוּא שְׂמִירַת הַפְּרִית וְהוּא בְּחִינַת זוּג דְּקַדְשָׁה. וְזֶהוּ שִׁשְׁאֵל חֲנִי הַנְּבִיא (חֲנִי ב): "הֵן יִשָּׂא אִישׁ בְּשֶׁר־קֹדֶשׁ בְּכַנָּף בְּגָדוֹ וְנָנַע בְּכַנְפוֹ אֶל הַלֶּחֶם", כִּי פָּגַם הַפְּרִית הָעֵדֶר הַלֶּחֶם, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (מִשְׁלֵי ו): "בְּעַד אִשָּׁה זֹנָה עַד כֶּכֶר לֶחֶם", וְהֵבִין: "וַתֵּשֶׁב בְּאִתָּן קִשְׁתּוֹ וְכוּ', מִשָּׁם רוּעָה אָבִן יִשְׂרָאֵל" (בְּרֵאשִׁית מ"ט) אָכְהֵן וּבְנִין, בְּחִינַת הַתְּפִלָּה יַעֲקֹב וּבְנָיו:

סִגְלָה לְחוּלָה לְהַסְתַּכֵּל עַל הַצִּיצִית. וְהַסּוּד בְּפָסוּק (שָׁם מ"ח): "הִנֵּה כְּנָךְ יוֹסֵף בָּא אֵלֶיךָ". כִּי כָּל אֵלוֹ הַתְּבוּת מֵרְמִזּוּן עַל הַצִּיצִית, דְּהֵינּוּ מְנַן הַחוּטִין וְהַחֲלִיּוֹת וְהַקְּשָׁרִים, (כְּמִבְּאֵר ב"פְּרִי עֵינֵי־חַיִּים בְּשַׁעַר הַצִּיצִית, פָּרָק ד', בַּהֲגָ"ה, עֵין שָׁם). וְזֶהוּ: "הִנֵּה כְּנָךְ יוֹסֵף בָּא אֵלֶיךָ", דְּהֵינּוּ בְּחִינַת צִיצִית בְּנֵ"ל, עַל־יְדֵי־זֶה "וַיִּתְחַזַּק יִשְׂרָאֵל":

ח

רְאִיתִי וְהִנֵּה מְנוּרַת זָהָב כְּלָה וְגִלְגָּה עַל רֵאשִׁיהָ וְכוּ'

(זְכַרְיָה ד', וְהוּא הַפְּטֻרַת שְׁבַת חֲנֻכָּה):

א הִנֵּה יָקָר גְּנוּזְחֵי וְנֵה (שְׁקוּרִין קַרְעֵכִין) מֵאִישׁ יִשְׂרָאֵלִי, כִּי הוּא שְׁלֵמוֹת הַחֲסֻרוֹנוֹת. כִּי עַל־יְדֵי בְּחִינַת הַנְּשִׁימָה, שֶׁהוּא הַרוּחַ חַיִּים, נִבְרָא הָעוֹלָם, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (תְּהִלִּים ל"ג): "וּכְרוּחַ פִּיו כָּל צִבְאָם". וְחֲדוּשׁ הָעוֹלָם יִהְיֶה גַם־כֵּן בְּבְחִינַת הַרוּחַ, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (שָׁם ק"ד): "תִּשְׁלַח רוּחְךָ יִבְרָאוּן וַתִּחַדֵּשׁ פָּנָי אֲדָמָה".

וְהוּא גַם בֵּין חַיּוֹת הָאָדָם, כִּי חַיּוֹת הָאָדָם הוּא הַנְּשִׁימָה, כְּמוֹ שְׁכֵתוֹב (בְּרֵאשִׁית ב): "וַיִּפַּח בְּאַפּוֹ נְשִׁמַת חַיִּים", וּכְתִיב (שֵׁם ז): "כֹּל אֲשֶׁר נְשִׁמַת רוּחַ חַיִּים בְּאַפּוֹ". וְכִמוֹ שְׁאָמְרוּ חַכְמֵים: 'אִם תַּחְסֵר הַנְּשִׁימָה תַּחְסֵר הַחַיִּים': נִמְצָא, כִּי עֵקֶר חַיּוֹת כָּל הַדְּבָרִים הוּא בְּבַחֲנֵת רוּחַ; וּכְשֵׁי שֶׁ חֶסְרוֹן בְּאִיזָה דְבָר, עֵקֶר הַחֶסְרוֹן הוּא בְּבַחֲנֵת הַחַיּוֹת שֶׁל אוֹתוֹ הַדְּבָר, שֶׁהוּא בְּחִינַת הַרוּחַ-חַיִּים שֶׁל אוֹתוֹ הַדְּבָר, לְאֲשֶׁר הַרוּחַ הוּא הַמְּקִימֵם הַדְּבָר. וְהֵאֱנָחָה הוּא אֲרִיכַת הַנְּשִׁימָה, וְהוּא בְּבַחֲנֵת "אֶרֶץ אֲפִים", דְּהֵינּוּ מֵאֲרִיךְ רוּחָה. וְעַל כֵּן כְּשֶׁמִּתְאַנַּח עַל הַחֶסְרוֹן וּמֵאֲרִיךְ רוּחָה, הוּא מְמַשֵּׁד רוּחַ-חַיִּים לְהַחֶסְרוֹן, כִּי עֵקֶר הַחֶסְרוֹן הוּא הַסְּתַלְקוֹת הַרוּחַ-חַיִּים כְּנ"ל, וְעַל כֵּן עַל-יְדֵי הֵאֱנָחָה מְשַׁלֵּם הַחֶסְרוֹן:

ב אֵיךְ מֵאִיז מְקַבְּלֵין הַרוּחַ-חַיִּים? דַּע, שֶׁעֵקֶר הַרוּחַ-חַיִּים מְקַבְּלֵין מֵהַצְּדִיק וְהַרֵב שְׁבִדּוֹר, כִּי עֵקֶר רוּחַ-חַיִּים הוּא בְּהַתּוֹרָה כְּמוֹ שְׁכֵתוֹב (שֵׁם א): "וְרוּחַ אֱלֹקִים מְרַחֶפֶת עַל פְּנֵי הַמַּיִם" הוּא הַתּוֹרָה, וְהַצְּדִיקִים דְּבָקִים בְּתוֹרָה, וְעַל כֵּן עֵקֶר הַרוּחַ-חַיִּים הוּא אֲצֵלָם. וּכְשֶׁהוּא מְקַשֵּׁר לְהַצְּדִיק וְהַרֵב שְׁבִדּוֹר, כְּשֶׁהוּא מִתְאַנַּח וּמֵאֲרִיךְ רוּחָה, מְמַשֵּׁד רוּחַ-חַיִּים מֵהַצְּדִיק שְׁבִדּוֹר, שֶׁהוּא דְבוּק בְּהַתּוֹרָה אֲשֶׁר שֵׁם הַרוּחַ. וְזֶהוּ שְׁנִקְרָא הַצְּדִיק (בְּמִדְבָר כ"ו): "אִישׁ אֲשֶׁר רוּחַ בּוֹ" "שִׁוִּידַע לְהִלָּךְ נִגַּד רוּחוֹ שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד" (כְּמוֹ שֶׁפֶרֶשׁ רַש"י שֵׁם). כִּי הַצְּדִיק מְמַשֵּׁד וּמְשַׁלֵּם הַרוּחַ-חַיִּים שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד כְּנ"ל: וְזֶה בְּחִינַת (בְּרֵכּוֹת ג): 'רוּחַ צְפוּנִית הַמְּנַשְׁבֶּת בְּכַנּוֹר שֶׁל דָּוִד' כִּי כַּנּוֹר שֶׁל דָּוִד הִיָּה שֶׁל חֲמֵשׁ נִימוֹן, כְּנִגּוֹד

חֲמוּשָׁה חֲמוּשֵׁי תוֹרָה; וְרוּחַ צְפוֹן שְׁהִיְתָה מְנַשְׁבֶּת בּוֹ הוּא בְּחִינַת "וְרוּחַ אֱלֹקִים מְרַחֶפֶת עַל פְּנֵי הַמַּיִם" הַנֵּל, כִּי רוּחַ צְפוֹן הוּא בְּחִינַת הָרוּחַ הַצְפוֹן בְּלִבּוֹ שֶׁל אָדָם, שֶׁהוּא בְּחִינַת הָרוּחַ-חַיִּים. כִּי צְפוֹן חֶסֶד (כְּבֹא בַתְּרָא כה:), וְהַחֲסָרוֹן הוּא בְּלִב, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (תְּהִלִּים ל"ז): "וַיִּתֵּן לָךְ מִשְׁאֵלֶת לְבָבְךָ"; "יִמְלֵא ה' כָּל מִשְׁאֵלוֹתֶיךָ" (שִׁם כ). וְעַקֵּר הָרוּחַ-חַיִּים הוּא בְּלִב, וְכְמוֹ שְׁפָתוֹב בְּתַקְוִינִי-זֶהָר (תְּקוּוֹן יג): 'כְּלָהוּ' שִׁיפִין מִתְנַהֲגִין בְּתַר לְבָא כְּמַלְכָּא' כו', כְּמֵא דְאֵת אֲמַר (יְחֻזְקָא א): "אֵל אֲשֶׁר יִהְיֶה שֵׁם הָרוּחַ לְלֶכֶת וְכוּ". כִּי הָרוּחַ הוּא בְּלִב, וְהַחֲסָרוֹן הוּא הַסְתַּלְקוּת הָרוּחַ שְׁמֻקוּמוֹ בְּלִב, וְעַל כֵּן נִרְגַּשׁ הַחֲסָרוֹן בְּלִב. וְעַל כֵּן כְּשֶׁנִּתְמַלֵּא הַחֲסָרוֹן שֶׁהוּא בְּבְחִינַת הָרוּחַ כְּנֵ"ל נֶאֱמַר: "וַיִּתֵּן לָךְ מִשְׁאֵלֶת לְבָבְךָ, יִמְלֵא ה' וְכוּ", הֵינּוּ כְּנֵ"ל. וְעַל כֵּן יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵם מְקַבְּלִין הָרוּחַ-חַיִּים מֵהַתּוֹרָה, נִקְרָאִים עַל שֵׁם צְפוֹן, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (תְּהִלִּים פ"ג): "עַל עַמּוּךְ יַעֲרִימוֹ סוּד וַיִּתְיַעֲצוּ עַל צְפוֹנֶיךָ":

ג אַךְ רְשָׁעִים הַדּוֹכְרִים עַל צְדִיק עֲתָק בְּגִאוּה וְכוּ, מֵאִין מְקַבְּלִין הֵם הָרוּחַ לְהַשְׁלִים הַחֲסָרוֹן? אַךְ דַּע שֵׁישׁ רַב דְּקַלְפָּה וְהוּא בְּחִינַת עֲשׂו, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב בְּעֲשׂו (בְּרֵאשִׁית ל"ג): "יֵשׁ לִי רַב"; וְהוּא בְּחִינַת אֱלוֹפֵי עֲשׂו, וְכְמוֹ שְׁתַּרְגֵּם אוֹנְקְלוֹס: "רַבְרַבִּי עֲשׂו" בְּחִינַת הַרַב דְּקַלְפָּה. וַיִּמְהֵם מְקַבְּלִין הָרְשָׁעִים הָרוּחַ, וְהוּא בְּחִינַת רוּחַ הַטְּמֵאָה, בְּחִינַת רוּחַ סַעְרָה, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (שִׁם כ"ז): "הֵן עֲשׂוֹ אַחֵי אִישׁ שְׁעִיר. וְעַל כֵּן הָרוּחַ שְׁלָהֶם גְּדוּל וְתַקִּיף לְפִי שְׁעָה כְּמוֹ רוּחַ-סַעְרָה שֶׁהוּא גְּדוּל בְּשַׁעְתּוֹ. וְעַל

בן: "כל צורריו יפּיחַ בהם" (תהלים י) "יפּיחַ" דִּיקָא, שְׁמַתְגַּבֵּר עליהם על־ידי בְּחִינַת רוּחַ פּוּר, שֶׁהוּא גְדוֹל בְּשַׁעְתּוֹ, אֵדָּ שְׂאִין לוֹ קִיּוּם כָּלֵל וְלִסּוּף כְּלָה וְנֶאֱבָד, וּמִסָּעַר גּוֹפֵה וְנִשְׁמַתָּה; וּכְמוֹ שְׁכַתּוּב (דְּבָרִים ז): "וּמִשְׁלֵם לְשִׁנְאָיו אֶל פְּנָיו לְהֶאֱבִידוֹ"; 'וּמִשְׁלֵם' לְשׁוֹן שְׁלֵמוֹת הַחֲסָרוֹן שְׁנִמְשָׁךְ לוֹ, דְּהֵינּוּ בְּחִינַת אַרְיֵכַת הַרוּחַ. וְזֵהוּ: 'אֶל פְּנָיו', כִּי פְּנָיו הוּא בְּחִינַת הַרוּחַ, כְּמוֹ שְׁכַתּוּב (יִשְׁעִיָּהוּ ג): "הַפֶּתֶר פְּנֵיהֶם עֲנֵתָה בָּם" זֶה הַחֲטָם (יְבֻמוֹת קכ), שֶׁהוּא בְּחִינַת הַרוּחַ, כְּמוֹ שְׁכַתּוּב: "וַיִּפַּח בְּאַפּוֹ נִשְׁמַת חַיִּים", "כֵּל אֲשֶׁר נִשְׁמַת רוּחַ חַיִּים בְּאַפּוֹ". אֵדָּ הוּא לְהֶאֱבִידוֹ, כִּי אֵף שֶׁהוּא גְדוֹל לְפִי שְׁעָה לְסוּף נֶאֱבָד כִּנְל: וְזֵהוּ בְּחִינַת (ירושלמי תענית פ"ב ה"א): אֶרְךְ אַפִּים לְרַשָּׁעִים. כִּי הַרוּחַ הַנְּשִׁימָה הוּא בְּבְחִינַת אֶרְךְ אַפִּים; וְהֵינּוּ מֵאֶרְךְ אִפֵּה וְגַבֵּי דִילָה, כִּי אֵף שְׁלֵפֵי שְׁעָה הַרוּחַ גְדוֹל וְתַקִּיף, בְּחִינַת מֵאֶרְךְ אִפֵּה, אֵדָּ לְסוּף גַּבֵּי דִילָה כִּנְל. וְעַל כֵּן נִקְרָאִים יִשְׂרָאֵל (יִשְׁעִיָּהוּ נ"ד) "עֲנִיָּה סְעָרָה", כִּי הֵם עֲכָשׁוּ תַחַת מְמֻשְׁלָת עֲשׂוֹ אִישׁ שְׁעִיר, בְּחִינַת רוּח־סְעָרָה הַנְל. אֵדָּ הַדְּבֻק בְּצַדִּיקִים מְקַבֵּל הַרוּח־חַיִּים, שְׁלֵמוֹת הַחֲסָרוֹן, מֵהַצַּדִּיק וְהַרְבּ דַּקְדָּשָׁה:

ד וְעַל כֵּן "וְאִישׁ חָכֵם יִכְפָּרְנָה" (משלי ט"ז), כִּי הַחֲסָרוֹן הוּא מִחֲמַת עוֹנוֹת, כְּמוֹ שְׁאֲמְרוּ חַכְמֵינוּ, זְכָרוֹנָם לְבִרְכָּה (שְׁבַת נה): 'אִין מִיתָה בְּלֹא חֲטָא וְאִין יְסוּרִים בְּלֹא עוֹן', כְּמוֹ שְׁכַתּוּב (תהלים פ"ט): "וּפְקַדְתִּי בְּשִׁבְטִי פְּשָׁעִים וּבִנְגָעִים עֲוֹנִים". וְעַל כֵּן הַצַּדִּיק, הַמְּמַשִּׁיךְ רוּחַ חַיִּים וּמִשְׁלֵם הַחֲסָרוֹן, מְכַפֵּר הָעוֹן.

וְהוּא מְגִדֵּל רַחֲמָנוּת וְחֲנִינּוּת מִהַבּוֹרָא יִתְבַּרְךְ שְׁמוֹ, שְׁצַמְצַם
 עֲצָמוֹ לְהִיּוֹת הָרוּח־חַיִּים אֲצֵל הַצְּדִיקִים, דְּהֵינּוּ שָׁהִם
 יִקְבְּלוּ הָרוּח־חַיִּים מִהַתּוֹרָה, וְהֵם מִמְּשִׁיכֵין רוּחַ הַחַיִּים אֶל
 הַחֲסֵרוֹנוֹת וּבִזָּה מְכַפְּרִין הָעוֹנוֹת: וְזֶהוּ בְּחִינַת שְׁלֹשׁ־עֶשְׂרֵה
 מִדּוֹת (שְׁמוֹת ל"ד): "ה' ה' אֵל רַחוּם וְחַנוּן אֶרֶךְ אַפַּיִם". 'אֶרֶךְ
 אַפַּיִם' הוּא בְּחִינַת הָרוּחַ, שֶׁהוּא מְאַרִיךְ רוּחָהּ, בְּחִינַת אֲנַחָה עַל
 הַחֲסֵרוֹן; וְהֵינּוּ "רֵב חֶסֶד וְאַמֶּת", כְּמוֹ שְׁאַמְרֵנוּ, שְׁמִקְבְּלִין
 הָרוּח־חַיִּים מִהַצְּדִיק רֵב דְּקַדְשָׁהּ, שֶׁהוּא "רֵב חֶסֶד", הַפֶּךְ עֲשׂוֹ
 רֵב דְּקַלְפָּהּ, שֶׁהוּא אֲדַמּוּנִי, תִּקְוֵה הַדִּין. וְהֵינּוּ "וְאַמֶּת", כִּי הַצְּדִיק
 מְקַבֵּל הָרוּח־חַיִּים מִהַתּוֹרָה, שְׁנִקְרָאת (מִלְּאֵכִי ב): "תּוֹרַת אֱמֶת
 הִיְתָה בְּפִיהוּ". וְהֵינּוּ "נִצֵּר חֶסֶד לְאַלְפִים"; 'לְאַלְפִים' זֶה בְּחִינַת
 אֱלוֹפֵי עֲשׂוֹ, רְבֵרְבֵי עֲשׂוֹ שָׁהִם רֵב דְּקַלְפָּהּ. וְזֶהוּ: "נִצֵּר חֶסֶד"
 שְׁחֶסֶד, בְּחִינַת הָרֵב דְּקַדְשָׁהּ, נוֹצֵר וּמְמַתִּיק בְּחִינַת אֱלוֹפֵי עֲשׂוֹ,
 רְבֵרְבֵי עֲשׂוֹ. וְעַל כֵּן "נִשְׂא עֵזֶן וּפִשְׁעֵ", כִּי עַל־יְדֵי רוּחַ הַחַיִּים,
 שְׁלֵמוֹת הַחֲסֵרוֹן, שְׁמִמְשִׁיכֵין מִהַצְּדִיק עַל־יְדֵי אֲנַחָה, עַל־יְדֵי־זֶה
 נִתְּכַפְּרִין הָעוֹנוֹת, שֶׁזֶּהוּ בְּחִינַת "וְאִישׁ חָכֵם יִכְפַּרְנָהּ" כַּנ"ל. וְזֶהוּ
 "נִשְׂא עֵזֶן וּפִשְׁעֵ", כַּנ"ל:

ה וְהִנֵּה, כְּשִׁמְתָאֲנַח מִמְּשִׁיךְ רוּחַ הַחַיִּים אֶל הַחֲסֵרוֹן, שְׁמִתָאֲנַח
 עָלָיו וּמְשָׁלִים אוֹתוֹ. אֵךְ לְהַתְּגַרּוֹת בְּרִשְׁעִים אִי
 אֶפְשָׁר, כִּי כְּשִׁמְתָגְרָה בְּהַרְשָׁע, וְהוּא מִתְּאֲנַח וּמְמִשִּׁיךְ הָרוּחַ
 מִהָרֵב שְׁלוֹ דְּקַלְפָּהּ, וְהָרוּחַ שְׁלוֹ גָדוֹל בְּשַׁעֲתוֹ, וְעַל כֵּן "כֹּל
 צוֹרְרָיו יִפִּיחַ בָּהֶם", כַּנ"ל, וְיֻכַּל לְהִזִּיק לוֹ, חֵם וְשָׁלוֹם. וְעַל כֵּן

לאו כל אדם יכול להתגרות ברשעים, אם לא מי שהוא צדיק גמור. וצדיק גמור הוא, כשהוא בבחינת (משלי י"ב): "לא יאנה לצדיק כל און", דהינו שכבר גרש ובטל כל הרע שלו, עד שבטוח שלא יארע לו שום מכשול עברה:

והענין כי יש ארבעה יסודות: אש, רוח, מים, עפר; ולמעלה בשרשם הם ארבע אותיות הוי"ה, ולמטה הם מערכים טוב ורע. והצדיק גמור שהבדיל והפריש הרע מן הטוב לגמרי, עד שלא נשאר לו שום רע מאחד מארבעה יסודות הנ"ל, שהם כלל המדות בידוע, וכשהוא בבחינה זו מתר להתגרות ברשעים: והענין כי כל רשע, ההכרח שיהיה לו צנור שמקבל דרך שם הרוח שלו להשלים החסרון, והצנור הוא דרך המדה רעה מארבעה יסודות שהמשיך והגביר, הוא הדרך והצנור שמקבל דרך שם הרוח חיים שלו להשלים חסרונו. וכשהצדיק רוצה להשפילו, הוא מכרח לירד להמדה רעה ההיא שהגביר עליו הרשע, להכניעה ולקלקל הצנור ההוא של הרשע, שמקבל משם החיות שלו. ועל כן מכרח שיהיה זה הצדיק צדיק גמור, שאין בו שום רע, למען לא יהיה פח להרוח סערה, שהוא הרוח חיים של הרשע, לשלט ולהזיק, חס ושלום, להצדיק בעת שיורד להמדה רעה של הרשע לקלקלה, כי אין להרע שום תפיסה ואחיזה בהצדיק גמור, ואין לו מקום לאחו בו. (וגם מהמדה רעה בעצמה שיורד להכניעה אין לו שום תפיסה, חס

וְשָׁלוֹם, רַק מִה שִׁיזְרַד לְתוֹכָהּ הוּא לְהַכְנִיעָהּ וּלְהַשְׁפִּילָהּ, בְּבַחֲנִית (בְּרֵאשִׁית י"ג): "וַיַּעַל אַבְרָם מִמִּצְרַיִם": וְזֶהוּ (תְּהִלִּים קמ"ו): מִשְׁפִּיל רְשָׁעִים עֲדֵי אֶרֶץ רְאִשִׁית־תְּבוֹת: אִשׁ, רוּחַ, מַיִם, עֶפֶר, שָׁהֵם כָּל הָאֲרֻבָּעָה יְסוּדוֹת, שָׁהֵם כָּלֵל כָּל הַמְּדוּת שְׁצַדִּיקִין לְבָרָם בְּבִרּוּר גָּמוּר, עַד שֶׁלֹּא יִהְיֶה בּוֹ שׁוֹם אַחֲזִיחַ מִשׁוֹם רַע שֶׁבְּשׁוֹם מִדָּה מִהָאֲרֻבָּעָה יְסוּדוֹת הַנ"ל, וְאִזִּי הוּא צְדִיק גָּמוּר כֵּנ"ל. וְאִזִּי דִיקָא, כְּשֶׁמְבַדִּיל הָרַע מֵאֲרֻבָּעָה יְסוּדוֹת אִשׁ, רוּחַ, מַיִם, עֶפֶר, אִזִּי הוּא מִשְׁפִּיל רְשָׁעִים עֲדֵי אֶרֶץ כֵּנ"ל. מִה שְׁאִין כֵּן צְדִיק שְׁאִינוֹ גָּמוּר, אִף שְׁאִין לוֹ שׁוֹם עֲבָרָה, אִף-עַל-פִּי-כֵן עֲדִין לֹא הַבְּדִיל הָרַע לְגַמְרֵי וְהָרַע עֲדִין בְּכַח, וְעַל כֵּן אִסּוּר לוֹ לְהַתְּגַרּוֹת בְּרְשָׁעִים, כִּי יֵשׁ מְקוֹם לְהָרַע לְאַחֲזוֹ בּוֹ, וַיּוֹכַל לְהַזִּיק לוֹ, חֵם וְשָׁלוֹם, הָאֲרִיכוֹת-רוּחַ שֶׁל הָרָשָׁע, שֶׁהוּא גְדוֹל בְּשַׁעֲתוֹ בְּבַחֲנִית רוּחַ-סְעָרָה כֵּנ"ל: וְזֶהוּ שְׁאִמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ, זְכוֹרָנֶם לְבִרְכָה (בְּרֵכּוֹת ו'): וְהִפְתִּיב: "אֵל תִּתְחַר בְּמִרְעִים"? (תְּהִלִּים ל"ו) מִי שֶׁלְבוֹ נֹקֵפוֹ אוֹמֵר כֵּן; פִּרְשׁ רִשׁ": 'הִירָא מַעְבְּרוֹת שְׁבִידוֹ' 'שְׁבִידוֹ' דִיקָא. זֶהוּ שְׁאִמְרָנוּ, כִּי בְּאֵמֶת אֵין לוֹ שׁוֹם עֲבָרָה, רַק שֶׁהוּא יֵרָא עֲדִין מַעְבְּרוֹת שְׁבִידוֹ וְכַחוֹ לַעֲשׂוֹת, כִּי הָרַע עֲדִין בְּכַח, כִּי לֹא זָכָה עֲדִין לְבַחֲנִית לֹא יֵאָנֶה לְצְדִיק כָּל אֶזְרָא, וְאִינוֹ בְּטוּחַ עֲדִין שְׁלֹא יֵאָרַע לוֹ מְכַשׁוּל עֲבָרָה, חֵם וְשָׁלוֹם, וְעַל כֵּן אִסּוּר לוֹ לְהַתְּגַרּוֹת בְּרְשָׁעִים כֵּנ"ל: וְזֶהוּ: "תִּתְחַרֵּשׁ כְּבָלַע רָשָׁע צְדִיק מִמֶּנּוּ" (חֲבֻקָּק א), וְאִמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ, זְכוֹרָנֶם לְבִרְכָה (בְּבֵא מִצֵּעָא ע"א): 'צְדִיק מִמֶּנּוּ בּוֹלַע' 'בּוֹלַע' דִיקָא, כִּי הוּא בּוֹלַע אוֹתוֹ

מִמֶּשׁ בְּאַרְיֵכַת הָרוּחַ שְׁלוֹ, שֶׁהוּא גָדוֹל בְּשַׁעֲתוֹ; אָבֵל צַדִּיק גָּמוֹר
 אֵינוֹ בּוֹלֵעַ, כִּי אֵין לְבוֹ נֹקְפוֹ מִחֲשֵׁשׁ מִכֹּשׁוֹל עֵבֶרָה כַּנִּל, כִּי
 כָּבֵר בְּפִיל הָרַע לְגַמְרֵי מִכָּל הַמִּדּוֹת וְהַתְּאוּוֹת שֶׁל כָּל הָאַרְבָּעָה
 יְסוּדוֹת. וְעַל כֵּן זֶה הַצַּדִּיק גָּמוֹר וְכָל הַנְּלוּיִם אֵלָיו מִתְרִים
 לְהַתְגַּרְוֹת בְּרָשָׁעִים, כִּי זֶה הַצַּדִּיק יְכוּל לַיִרֵד לְתוֹךְ כָּל הַצְּנוּרוֹת
 שֶׁל כָּל הַמִּדּוֹת רַעוֹת שְׁלָהֶם, שֶׁהַגְּבִירוֹ עַל עַצְמוֹ וְלִשְׁכָּרָם
 וְלִכְבָּטָלָם, וְעַל-יְדֵי-זֶה הוּא מְשַׁפִּיל רָשָׁעִים עַדֵי אָרֶץ, כַּנִּל:

וּלְבוֹא לְזֶה לְהַפְרִישׁ וְלְהַבְדִּיל וְלִכְבָּטֵל הָרַע מִהַטּוֹב הוּא עַל-
 יְדֵי תוֹרָה וְתַפְלָה, וְלִמּוֹד הַתּוֹרָה יִהְיֶה לְלוֹן לְעַמְקָה
 שֶׁל הַלְכָה, הֵינּוּ לְלַמֵּד פּוֹסְקִים. כִּי יֵשׁ בְּהַתּוֹרָה אַחִיזַת הַטּוֹב
 וְהָרַע, שֶׁנֶּאֱחָזִין מִכַּחֲסֵי אִסּוּר וְהַתֵּר, טָמֵא וְטָהוֹר, כְּשֶׁר וּפְסוּל,
 שֵׁישׁ בְּהַתּוֹרָה; וְכָל זְמַן שֶׁאֵינוֹ מְבַרֵר הַהֲלָכָה הוּא מְעַרְבׁ טוֹב
 וְרַע; וְעַל כֵּן אֵינוֹ יְכוּל לְהַפְרִישׁ וְלִכְבָּטֵל הָרַע מִהַטּוֹב, וְהוּא
 בְּכַחֲסֵי (מִשְׁלֵי י"א): "וְדַרְשׁ רַעָה תְּבוֹאֲנוּ"; עַד אֲשֶׁר הוּא מְעִין
 וּמְבַרֵר הַפְּסֻק־הַלְכָה וּמְבַרֵר הָאִסּוּר וְהַתֵּר וְכוּ', דִּהְיִינוּ עַל-יְדֵי
 לִמּוֹד פּוֹסְקִים, אֲזִי מְפָרִישׁ הַטּוֹב מִהָרַע. אֵךְ לְזִכּוֹת לְזֶה הַשִּׁבְל,
 שִׁיבֹכַל לְלוֹן לְעַמְקָה שֶׁל הַלְכָה, הוּא עַל-יְדֵי תַפְלָה, כִּי מִשָּׁם
 נִמְשָׁךְ הַשִּׁבְל:

וְהַעֲנִין, כְּמוֹ שֶׁפָּתוּב בְּתַקוּנֵי-וְהַר (תַּקוּן י"ד, כ"ט): 'גַּן דָּא
 אֲוִרִיתָא', כִּי הַתּוֹרָה נִקְרָאת גַּן, וְנִשְׁמֹת יִשְׂרָאֵל
 הַמְעִינִים וּמְכִינִים בְּהַתּוֹרָה הֵם בְּחֵינַת עֲשׂוֹן וְדַשָּׁאֵן דָּאֲתַרְכִּיאוּ
 בְּגַן. וּמֵאֵין הֵם גְּדֻלִים? הוּא מִמְעִין, דָּא חֲכָמָה, כְּמוֹ שֶׁפָּתוּב

(שיר-השירים ד): "מַעֲיֵן גַּנִּים". ומהיכן מְקַבְּלֵין הַחֲכָמָה וְהַשֶּׁכֶל? שהיא בְּחִינַת הַמַּעֲיָן? הוא מֵהַתְּפִלָּה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (יואל ד): "וּמַעֲיָן מִבֵּית ה' יֵצֵא" הוא הַתְּפִלָּה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (ישעיהו נ"ו): "כִּי בֵּיתִי בֵּית תְּפִלָּה".

וְהוּא בְּחִינַת מִבְּיָא מִכַּח אֵל הַפְּעֵל: כִּי תְּפִלָּה הוּא בְּחִינַת חֲדוּשׁ הָעוֹלָם, כִּי תְּפִלָּה הוּא שְׂמֵאֲמִין שֵׁישׁ מַחֲדֵשׁ אֲשֶׁר בִּידוֹ לַעֲשׂוֹת כְּרִצּוֹנוֹ לְשָׁנוֹת הַטַּבַּע, וְהוּא בְּחִינַת בְּרִיאַת בְּכַח, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תהלים ק"ד): "כֹּלֶם בְּחֲכָמָה עָשִׂיתָ", שֶׁהוּא בְּחִינַת הַתְּפִלָּה שְׂמוּשָׁם יוֹצֵא מַעֲיָן הַחֲכָמָה כַּנֶּ"ל; וְהַתּוֹרָה הִיא בְּחִינַת בְּרִיאַת בְּפִעֵל, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (משלי ח): "וְאֵהִיָּה אֲצִלּוֹ אֲמוֹן" אֲמוֹן, לְשׁוֹן פּוֹעֵל, כִּי בְּהַתּוֹרָה נִבְרָא הָעוֹלָם. וְכִשְׂמֵת־פִּלֵּל עַל אִיזָה דָּבָר, הוּא בְּחִינַת חֲדוּשׁ הָעוֹלָם וְהוּא בְּחִינַת בְּרִיאַת בְּכַח, וְהוּא בְּחִינַת הַתְּעוֹרְרוֹת הַחֲכָמָה שֶׁהוּא בְּתְּפִלָּה, כַּנּוֹפֵר לְעֵיל: "וּמַעֲיָן מִבֵּית ה' יֵצֵא", זֶה הַתְּפִלָּה, כִּי שֵׁם נִתְּעוֹרֵר הַחֲכָמָה כַּנֶּ"ל, וּמִשָּׁם נִמְשָׁךְ הַמַּעֲיָן הוּא הַחֲכָמָה אֵל הַתּוֹרָה, וְשֵׁם יוֹצֵא אֵל הַפְּעֵל, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (משלי ב): "מִפִּי דַעַת וּתְבוּנָה", כִּי בְּהַתּוֹרָה הוּא הַתְּנַלּוֹת הַחֲכָמָה, וְעַל-יְדֵי-זֶה נַעֲשֶׂה מַעֲיָן גַּנִּים, שֶׁהַמַּעֲיָן מִשְׁקָה הַגֶּזֶן, וְעַל-יְדֵי-זֶה אֶתְרַבֵּאוּ עֹשְׁבֵינִי וּדְשֵׁאִין כַּנֶּ"ל: וְזֶהוּ שְׂאֲמָרוֹ רַבּוֹתֵינוּ, וְכְרוֹנָם לְבָרְכָה (בְּרִכּוֹת לב): 'הַמַּעֲיָן בְּתְּפִלָּתוֹ בָּא לְיָדִי כְּאֵב לֵב' וְכו', שְׂנַאֲמַר (משלי י"ג): "תּוֹחֶלֶת מִמִּשְׁכָּה מַחֲלַת לֵב". מַאי תְּקַנְתָּהּ? יַעֲסֹק בְּתוֹרָה, שְׂנַאֲמַר: (שם) "וְעֵץ חַיִּים תֵּאֻוָּה בָּאָה". זֶהוּ שְׂאֲמָרְנוּ, כִּי בְּהַתְּפִלָּה עֲדִין הוּא בְּכַח וְאִינוּ

יֵצֵא אֶל הַפֶּעַל, עַד שְׂבֵא אֶל הַתּוֹרָה, שֶׁהִיא בְּחִינַת בְּרִיאַת
בְּפֶעַל, וְאֵזוּ נַעֲשֶׂה בְּקִשְׁתּוֹ, עַל־יְדֵי שְׂיוּצֵא מִכַּח אֶל הַפֶּעַל:

וְהִינוּ דְּכַתִּיב: וְנָהַר יֵצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגֶּן, וּמִשָּׁם
יִפְרָד וְהָיָה לְאַרְבָּעָה רִאשִׁים. עֵדֶן הוּא בְּחִינַת

הַתְּפִלָּה, כִּי עֵדֶן "עֵין לֹא רָאִתָּה", כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנוֹם
לְבִרְכָה (בְּרֻכּוֹת ל"ד), שֶׁזֶהוּ בְּחִינַת תְּפִלָּה שֶׁהוּא לְמַעַלָּה מִן הַטֶּבַע,

כִּי עַל־יְדֵי תְּפִלָּה מְשַׁנָּה הַטֶּבַע כַּנִּל [שֶׁזֶהוּ בְּחִינַת עֵדֶן "עֵין לֹא
רָאִתָּה", כִּי לְמַעַלָּה מֵהַטֶּבַע אֵין לָנוּ שׁוֹם תְּפִיסָא]: וְהִינוּ: וְנָהַר

יֵצֵא מֵעֵדֶן - הִינוּ מֵהַתְּפִלָּה, כַּנִּל: "וּמֵעֵין מִבֵּית ה' יֵצֵא";
לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגֶּן - הוּא הַתּוֹרָה כַּנִּל, "מֵעֵין גְּנִים". וְכֹאֲשֶׁר

נִמְשָׁךְ מֵעֵין הַחֲכֵמָה מֵהַתְּפִלָּה אֶל הַגֶּן שֶׁהוּא הַתּוֹרָה, אֵזוּ
אֶתְרַבִּיאוּ עֲשָׂבִין וּדְשָׁאִין נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, כְּלוֹמַר שְׁגָדְלִים בְּהַגֶּן

וּמִבְּנִינִים וּמִשְׁפִּילִים בְּהַתּוֹרָה, וְאֵזוּ זֹכָה לָלוֹן בְּעַמְקָה שֶׁל הַלְכָה
לְבָרֵךְ הַדִּין, הָאָסוּר וְהַמְתָּר, הַטְּהוֹר וְכוּ', וּבֹזֶה מִפְּרִישׁ הַטּוֹב

מֵהָרַע כַּנִּל: וְזֶהוּ: וּמִשָּׁם יִפְרָד - כִּי עַל־יְדֵיֶיהָ נִפְרָד הָרַע
מֵהָאֲרָבָעָה יְסוּדוֹת וְלֹא נִשְׁאָר רַק הַטּוֹב, וְאֵזוּ: וְהָיָה לְאַרְבָּעָה

רִאשִׁים הֵם אַרְבַּע אוֹתוֹת הַנּוֹ"ה, שֶׁהֵם שְׁרֵשׁ הַטּוֹב שֶׁל
הָאֲרָבָעָה יְסוּדוֹת כַּנִּל:

ח וְזֶהוּ בְּחִינּוֹת אַרְבַּע צִיצִית, כִּי אַרְבַּע צִיצִית הֵם בְּחִינַת
הַרוּחַ־חַיִּים, וְכְמוֹ שֶׁכְּתוּב (יחזקאל ל"ז): "כִּי אָמַר ה'

מֵאַרְבַּע רוּחוֹת בְּאֵי הַרוּחַ", שֶׁעַל־יְדֵיֶיהָ מְכַנְּעֵין הַרוּחַ־סְעָרָה,
שֶׁהוּא הַרוּחַ שֶׁל הַמַּתְנַגְּדִים הַחוֹלְקִים עַל הַצְּדִיקִים אֲמִתִּיִּים,

שֶׁמִמְשִׁיבֵינָה אַרְיֵכֶת הָרוּחַ שְׁלָהֶם מֵהַרְבֵּ דְקַלְפָּה, שֶׁהוּא בְּחִינַת עֲשׂוֹ
 אִישׁ שְׁעִיר כֶּנֶז׃ל. וְעַל־כֵּן צִיּוּת הוּא לְשׁוֹן שְׁעַר, כְּמוֹ שֶׁפָּתוּב (שם
 ח): "וַיִּקְחֵנִי בְּצִיּוּת רֵאשִׁי". כִּי עַל־יָדָם נִכְנַע עֲשׂוֹ אִישׁ שְׁעִיר,
 בְּחִינַת רוּח־סַעֲרָה כֶּנֶז׃ל: וְזֶה בְּחִינַת מְלִיחַת לֶבֶן שֶׁנִּתְעַטֵּף הַקְדוּשָׁה
 בְּרוּד־הוּא וְסִדֵּר שְׁלֹשׁ־עֶשְׂרֵה מִדּוֹת (כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ וְזָרוּנוֹם לְכַרְכָּה,
 רֵאשׁ הַשָּׁנָה י"ו), כִּי הַשְּׁלֹשׁ־עֶשְׂרֵה מִדּוֹת הֵן בְּחִינּוֹת הָרוּח־חַיִּים
 דְּקַדְשָׁה כֶּנֶז׃ל. וְזֶהוּ בְּחִינַת מְלִיחַת, שֶׁהוּא אַרְבַּע כְּנָפּוֹת, בְּחִינּוֹת
 הָרוּחַ מֵאַרְבַּע רוּחוֹת כֶּנֶז׃ל. וְהֵינּוּ מְלִיחַת לֶבֶן הַפֶּךָ בְּחִינּוֹת רוּחַ
 דְּקַלְפָּה, בְּחִינַת עֲשׂוֹ, שֶׁהוּא "אֲדַמּוּנֵי כֹלֹ כְּאֲדַרְתַּת שְׁעַר" (בְּרֵאשִׁית
 כ"ה), וַיִּפְרֹשׁ רֵשׁ"י: 'כְּמְלִיחַת' כְּמְלִיחַת דִּיקָא, בְּחִינַת מְלִיחַת דְּקַלְפָּה,
 שֶׁהוּא בְּחִינַת מְלִיחַת אָדוּם, שֶׁמִּשָּׁם נִמְשָׁךְ הָרוּחַ שֶׁל הָרִשָּׁעִים
 כֶּנֶז׃ל. וְעַל־יְדֵי מְלִיחַת דְּקַדְשָׁה, שֶׁהוּא בְּחִינַת מְלִיחַת לֶבֶן, מִכְּנִיעוּן
 אוֹתוֹ, כִּי מִשָּׁם נִמְשָׁךְ הָרוּח־חַיִּים דְּקַדְשָׁה, שֶׁהוּא בְּחִינַת שְׁלֹשׁ־
 עֶשְׂרֵה מִדּוֹת שֶׁל רַחֲמִים כֶּנֶז׃ל: וְעַל כֵּן נִתְעַטֵּף הַקְדוּשָׁה בְּרוּד־הוּא
 כְּמְלִיחַת לֶבֶן דִּיקָא וְסִדֵּר לְפָנָי מִשָּׁה שְׁלֹשׁ־עֶשְׂרֵה מִדּוֹת שֶׁל רַחֲמִים,
 הֵינּוּ כֶּנֶז׃ל, כִּי עַל־יְדֵי מְלִיחַת דְּקַדְשָׁה, שֶׁהוּא בְּבְחִינּוֹת מְקוּף, שֶׁהוּא
 בְּחִינַת הָרוּח־חַיִּים, בְּחִינּוֹת (קִהְלֵת א): "סוֹכֵב סוֹכֵב הוֹלֵךְ הָרוּחַ",
 נִכְנַע מְלִיחַת דְּקַלְפָּה, בְּחִינַת הָרוּחַ דְּקַלְפָּה: וְזֶהוּ (אִיּוֹב ל"ח): "לְאַחֲזוֹ
 בְּכַנְפּוֹת הָאֶרֶץ וַיִּנְעְרוּ רִשָּׁעִים מִמֶּנָּה" כִּי עַל־יְדֵי הָאֲרַבַּע כְּנָפּוֹת,
 שֶׁהֵם בְּחִינַת הָרוּח־חַיִּים דְּקַדְשָׁה, שֶׁהֵם בְּחִינַת הָאֲרַבַּע רֵאשִׁים
 הַנִּזְכָּרִים, עַל־יָדָם וַיִּנְעְרוּ רִשָּׁעִים, בְּחִינַת מ'שְׁפִיל ר'שָׁעִים ע'דֵי א'רָץ,
 רֵאשִׁית־בּוֹת: א"ש, רוּחַ, מ'ים, ע'פָּר, כֶּנֶז׃ל:

אמר לי אותו סוחר ישמעאלי:
 בוא ואראה לך את מתי
 המדבר הלכתי וראיתים,
 ונראו כמי ששתויי יין, ושכבו
 על גביהם. והיתה מורמת ברכו
 של אחד מהם, ונכנס סוחר
 תחת ברכו כשרוכב על גמל
 ורומחו זקוף, ולא נגע בו.
 חתכתי כנף עם תכלת
 מטליתו של אחד מהם ולא
 יכולתי להשיגם. אמר לי: שמא
 לקחת משהו מהם?, שקיבלנו
 שמי שלוקח משהו מהם אינו
 יכול להשיג אותו. הלכתי
 והחזרתיו, ואז יכולתי להשיגם.

וְזֶה פִּירוּשׁ: אָמַר רַבָּה בַּר בַּר
 חֲנָנָא: אָמַר לִי הֵהוּא
 מִיעָא, תָּא וְאַחֵוּי לָךְ מִתִּי
 מְדַבֵּר. אֲזִלִּי וְחִוִּיתִינְהוּ, וְדָמוּ
 כְּמָאן דְּמַבְסָמוּ. וְגַנּוּ אֶפְרָקִיד,
 וְהָוּה זְקִיפָא בְּרַבָּה דְּחַד מִנְיָהוּ,
 וְעִיל מִיעָא תּוֹתָה בְּרַבָּה, כִּי
 רָכִיב גַּמְלָא וְזְקִיפָא רְמָחָה וְלֹא
 נִגַּע בָּהּ. פְּסָקִי חֲדָא קְרָנָא
 דְּתַכְלָתָא דְּחַד מִנְיָהוּ וְלֹא הָוִי
 מְסַתְּגִי לֵן. אָמַר לִי: דְּלִמָּא
 שְׁקַלְתָּ מִיָּדִי מִנְיָהוּ? דְּגַמְרִי,
 דְּמָאן דְּשָׁקִיל מִיָּדִי מִנְיָהוּ לָא
 מְסַתְּגִי לָהּ. אֲזִלִּי אַחֲדָרְתָּהּ,
 וְהֲדַר מְסַתְּגִי לֵן:

רשב"ם: מיעא: סוחר ישמעאל: אזלי וחוויתניהו ודמו כמאן דמבסמו. שהיו שוכבין
 בפנים צהבות כשתויי יין: אפרקיד. פניהם למעלה: ועיל מיעא תותה ברבבה.
 כלומר, ראיתי שמיעא היה הולך תחת ברפי המת, רכוב על הגמל ורמחו בידו, ולא
 נגע בה בברפים: שקלא חדא קרנא. כנף הטלית להראותו לחכמים, ללמד ממנו דין
 ציצית, אי כבית-שמאי אי כבית-הלל, כדלקמן: ולא הוי קא מסתגי לן. בהמות
 שהיינו רוכבין לא היו יכולין להלך:

תָּא וְאַחֵוּי לָךְ מִתִּי מְדַבֵּר - הֵינּוּ שֶׁהָרָאָה לוֹ הַרְשָׁעִים שְׂאִינָם
 דְּבָקִים בְּצַדִּיקִים, וְהֵם נִקְרְאוּ מִתִּי מְדַבֵּר, כִּי מְדַבֵּר לָא

הַיְתֵה רוּחַ צְפוּנִית מְנַשֶּׁבֶת בוֹ (יבמות עב.) הֵינּוּ בְּחִינַת רוּחַ הַחַיִּים דְּקַדְשָׁה, שֶׁהוּא בְּחִינַת רוּחַ צְפוּנִית שֶׁהִיְתָה מְנַשֶּׁבֶת בְּפָנּוֹר שֶׁל דָּוִד כַּנִּלְ. וְהַרְשָׁעִים הִלְלוּ, שְׂאִינִם דְּבָקִים בְּצַדִּיקִים, וְאִין לָהֶם הַרוּחַ דְּקַדְשָׁה, וְהֵם בְּחִיָּהֶם קְרוֹאִים מְתִים; וְהַרְאָה לוֹ מֵהִיכָן מַגִּיעַ לָהֶם שְׁלֵמוֹת הַחֶסֶד: וְהוּוּ שֶׁהַרְאָה לוֹ: דִּהוּוּ דִּמּוּ בְּמִבְסָמִי - פִּרְשׁ רַבְנּוּ שְׁמוּאֵל, בְּשִׁתּוּי יוֹן, בְּחִינַת עֲשׂוֹ אֲדַמוּנִי, שֶׁהוּא הָרַב דְּקַלְפָּה, אֲשֶׁר מִשָּׁם מְקַבְּלִין הַרְשָׁעִים הַרוּחֵי-חַיִּים שְׁלָהֶם לְהַשְׁלִים הַחֶסֶד: וְהוּוּ: וְגַבּוּ אֲפִרְקִיד - פִּרְשׁ רַבְנּוּ שְׁמוּאֵל, פְּנִיָּהֶם לְמַעְלָה פְּנִיָּהֶם זֶה בְּחִינַת הַרוּחַ כַּנִּלְ: הַפֶּרֶת פְּנִיָּהֶם וְכוּ'; וְהֵינּוּ לְמַעְלָה, כִּי הַרוּחַ שְׁלָהֶם גָּדוֹל לְפִי שְׁעָה עַד אֲשֶׁר עוֹלָה הַצְּלָחָתָם לְמַעְלָה כַּנִּלְ, בְּחִינַת כָּל צוּרְרֵי יַפִּיחַ בָּהֶם כַּנִּלְ. וְהוּוּ גְבֻהַ בְּרַבָּה דְּחַד מְנִיָּהוּ - זֶה מוֹרָה עַל גָּדֹל הַהַצְּלָחָה שֶׁל הַרְשָׁעִים, כִּי הָעֵדֶר הַהַצְּלָחָה נִקְרָא "בְּרַבִּים בּוֹשְׁלוֹת" (ישעיהו נ"ה): 'וְגַבֻּהַ בְּרַבָּה' הֵינּוּ רוּם הַהַצְּלָחָה: וְעִיל טִיעָא תוֹתָה בְּרַבָּה - הֵינּוּ הַצְּדִיק שֶׁנִּקְרָא טִיעָא, כְּמוֹ שֶׁפִּרְשׁ רַבְנּוּ שְׁמוּאֵל בְּכָל מְקוֹם: 'סוּחַר יִשְׁמַעְאֵל', וְסוּחַר הוּא בְּחִינַת הַרוּחַ, כְּמוֹ שֶׁפִּתּוּב (קהלת א): "סוּכְב סִכְב הוֹלֵךְ הַרוּחַ", וְהֵינּוּ הַצְּדִיק שֶׁמְקַבֵּל הַרוּחַ מֵהַקְּדוּשָׁה. וְהוּוּ: 'סוּחַר יִשְׁמַעְאֵל' עַל שֵׁם (בְּרַאשִׁית ט"ז): "כִּי שָׁמַע ה' אֶל עֲנָוֶךָ", כִּי הַצְּדִיק שׁוֹמַע כָּל הָאֲנָחוֹת שֶׁל הַדְּבָקִים בּוֹ, כִּי מְמַנּוּ תוֹצְאוֹת חַיִּים לְכָל אֶחָד, כִּי הוּא אִישׁ אֲשֶׁר רוּחַ בּוֹ כַּנִּלְ. כִּי רַכִּיב גַּמְלָא - בְּחִינַת (משלי י"א): "גּוֹמֵל נַפְשׁוֹ אִישׁ חֶסֶד" זֶה בְּחִינַת רַב חֶסֶד כַּנִּלְ: וְזִקְיָה

רמח"א - רומח הוא בחינת רוח מ"ם, בחינת "רוח אלקים מרחפת על-פני המים", הינו התורה שנתנה למ' יום, ששם הרוח-חיים פנ"ל; כלומר, שהצדיק היה לו בחינת הרוח שמקבל מהתורה פנ"ל, ועם כל זה נחית תחות ברכה, תחת הצלחת הרשע, בחינת "כבלע רשע צדיק ממנו". וקא פסקי קרנא דתכלתא דחד מניהו - הינו שפסק ושבר המדה רעה מאחד מארבע יסודות שהגביר והמשיך הרשע על עצמו, שהוא הצנור שלו פנ"ל. וזהו: 'וקא פסקי קרנא דתכלתא וכו', הינו שפסק אחת מן הציצית שלהם, שזה בחינת מה שפסק ושבר המדה רעה שלהם שהוא הצנור שלהם, כי כל המדות רעות נמשכין מארבעה יסודות, ששרשם ארבע ציצית פנ"ל: ולא מסתגי לן - כלומר, שאף-על-פי-כן לא עלתה לו להשפיל את הרשע ולצאת מתחת ברפיו, אף-על-פי שפסק ושבר המדה רעה של הרשע שנמשכת מארבעה יסודות ששרשם ארבע ציצית פנ"ל, שזהו בחינת 'וקא פסקי קרנא דתכלתא דחד מניהו' פנ"ל, אף-על-פי-כן לא היה יכול להשפילו ולצאת מתחת ברפיו, בחינת 'ולא מסתגי לן', שפרושו שלא היו יכולין לצאת משם, הינו פנ"ל. אמר לי: דלמא שקלית מידי מניהו? הינו, שמא יש לך אחד מארבע יסודות שלא תקנת בשלמות להפריד ממנו הרע לגמרי, ועל כן לא מסתגי לן; כמבאר לעיל, שכל זמן שנשארו בו איזה אחיזה בעלמא מהרע של איזה מדה, אינו יכול להכניע את הרשע. וזהו: 'דלמא שקלית מידי מניהו' שמא לקחת קצת

מהם, הינו, שְׁמַא יֵשׁ בְּךָ עֲדוּן אִיזָה אַחִיזָה מֵאִיזָה מִדָּה רָעָה שֶׁל הַרְשָׁעִים, שְׁלֻקְחָתָ לְעֲצֻמְךָ אִיזָה מִדָּה וְתֵאוּוָה שְׁלָהֶם, וְעַל כֵּן לֹא מִסְתַּגֵּי לָן וְעַל כֵּן אֵין אֲנוּ יְכוּלִין לְצֵאת מֵהֶם כִּנְ"ל: דְּגַמְרִי, דְּמֵאן דְּשָׁקִיל מִיָּדֵי מְנִיחוּ לֹא מִסְתַּגֵּי לָהּ - הֵינוּ כִּנְ"ל, שְׁיֵשׁ לָנוּ קַבְלָה, שְׁכַל מִי שְׁלֻקְחָ לְעֲצֻמוֹ אִיזָה דְּכַר תֵּאוּוָה וּמִדָּה רָעָה שֶׁל הַרְשָׁעִים, הֵינוּ שְׁיֵשׁ בּוֹ עֲדוּן אִיזָה אַחִיזָה מֵהַמְדוּת רְעוּת שְׁלָהּ, אֵינוּ יְכוּל לְצֵאת מֵהֶם וּלְהַכְנִיעַם כִּנְ"ל. אֲזִילִי אַתְּדַרְתֵּיהּ - הֵינוּ שֶׁהַחֲזֵרְתִּי מֵה שֶׁהָיָה אֲצִלִּי אִיזָה מְעַט אַחִיזָת הָרַע מֵהַמְדוּת רְעוּת שְׁלָהֶם, הַחֲזֵרְתִּי וְהַפְרַשְׁתִּי מִמֶּנִּי. וְהַדָּר מִסְתַּגֵּי לָן - שְׁאֵז עֲלֵתָהּ בְּיָדֵינוּ לְצֵאת מִתַּחַת בְּרַכְיוֹ לְהַכְנִיעוֹ וּלְהַשְׁפִּילוֹ; כִּמְבָאָר לְעִיל, שְׁצַדִּיק גָּמוּר שְׁמַפְרִישׁ מְעַצְמוֹ כָּל אַחִיזָת הָרַע שְׁלָהֶם לְגַמְרִי, הוּא יְכוּל לְצֵאת מֵהֶם וּלְהַכְנִיעַם וּלְהַשְׁפִּילֵם, בְּכַחֲנִית "מִשְׁפִּיל רְשָׁעִים עַדֵי אַרְצֵן" כִּנְ"ל:

וְזָהוּ: רְאִיתִי וְהִנֵּה מְנוֹרַת זָהָב - הִיא הַתּוֹרָה, הַנְּחַמְדִים מוֹזָהָב. וְנִגְלָה עַל רֵאשָׁה - פִּרְשׁ רִשׁ"י: 'מַעֲנֵן, הוּא הַמַּעֲנֵן הַיּוֹצֵא מִבֵּית ה', הוּא הַתְּפִלָּה. וְשִׁבְעָה נִרְתִּיָהּ - הֵם הַנְּשָׁמוֹת דְּאֵתְרִבְיָאוּ בְּגוֹן, הַנְּחַלְקִים לְשִׁבְעַת כְּתוּת. שְׁבַעָה וְשִׁבְעָה מוֹצְקוֹת - הֵם מ"ט אֹרוֹת, שֶׁהוּא אֹר הַגְּנוּז לְעֵתִיד (כְּמוֹ שְׁפָרַשׁ רִשׁ"י שָׁם), בְּכַחֲנִית עֲדוּן עֵין לֹא רְאֵתָהּ, שֶׁהוּא בְּכַחֲנִית הַתְּפִלָּה כִּנְ"ל. וְשָׁנִים זֵיתִים עָלֶיהָ - פִּרְשׁ רִשׁ"י: 'שְׁנֵי אֵילָנוֹת', הֵינוּ אֵילָנָא דְּחַיִּי וְאֵילָנָא דְּמוֹתָא, הֵינוּ טוֹב וְרַע כִּנְ"ל. וְזָהוּ:

אחד מימין ואחד משמאל כנ"ל. "ומשם יפרד", שנפרד הרע מהטוב, זה לימין וזה לשמאל: ואמר אל המלאך מה אלה. ויען וכו' לא בחיל ולא בכח כי אם ברוחי - הינו בחינת הרוחניים הנ"ל, בחינת "כה אמר ה' מארבע רוחות באי הרוח" וכו' כנ"ל; כי על ידי תורה ותפלה, שעל ידיה מבררין הטוב מן הרע כנ"ל, שזה בחינת כל מראה המנוחה כנ"ל, על ידיה זוכה לרוח החיים ונשלם כל החסרונות כנ"ל: (וזהו: "לא בחיל ולא בכח כי אם ברוחי אמר ה' צבאות. מי אתה הר הגדול לפני זרפבל למישר וכו'" כי זרפבל היה אז הצדיק הדור, ועמדו בנגדו כמה רשעים לבטלו מעבודתו, כמבאר בפסוקים רבים. ועל זה נאמר שם: "לא בחיל ולא בכח כי אם ברוחי" וכו', שעל ידי בחינת המשכת הרוחניים הנ"ל שממשיך הצדיק הגמור וכו' כנ"ל, על ידיה יכניע ויפיל כל השונאים, בחינת "מי אתה הר הגדול לפני זרפבל למישר", שכל המונעים העומדים לפניו כהר, כלם יתבטלו על ידי בחינת הרוחניים הנ"ל, כנ"ל):

ט והנה מבאר למעלה, כי הרוחניים הוא בהתורה, בחינת "ורוח אלקים מרחפת על פני המים" כנ"ל. ועל פן במצרים, שהיה קדם קבלת התורה, ולא היה להם מהיכן לקבל הרוחניים, נאמר בהם (שמות ו): "מקצר רוח", כי לא היה להם מאין לקבל הרוחניים שהוא בחינת ארך אפים, מאריך רוחה כנ"ל, ועל פן נאמר בהם 'מקצר רוח', שהוא

הַפֶּד אַרְךָ אַפִּים, שֶׁהוּא בְּחִינַת הַרוּח־חַיִּים שֶׁמִּמְשִׁיכִין עַל־יְדֵי אֲנָחָה לְהַשְׁלִים הַחֶסְרוֹן בְּנ"ל, כִּי הַרוּחַ הוּא שְׁלֵמוֹת הַחֶסְרוֹן בְּנ"ל, בְּחִינַת "וַיִּתֵּן לָךְ מִשְׁאֵלֶת לְבָבְךָ". וְזֶהוּ בְּחִינַת: "הֶרְחַב פִּיךָ וְאִמְלֵאֲהוּ" שְׁנַתְּמֵלֵא הַחֶסְרוֹן: וְזֶהוּ בְּחִינַת מְלֵאפּוּם - מְלֵא פּוּם. וְהֶעֱנִין, כִּי מְלֵאפּוּם הוּא יוֹד וְאוֹ, וְהוּא בְּחִינַת יו"ד מִיַּי דְּפִיקוּן, כְּנֶגֶד הַדְּבָרוֹת. וְהַדְּפֵק הוּא עַל־יְדֵי הַרוּחַ, כִּי דוּעַ. וְעַל כֵּן הֵם עֲשֶׂרָה מִיַּי דְּפִיקוּן, כְּנֶגֶד עֲשֶׂרֶת הַדְּבָרוֹת, כִּי הַרוּחַ שֶׁהוּא הַדְּפֵק הוּא בְּהַתּוֹרָה בְּנ"ל, וְהוֹאוּ הוּא בְּחִינַת הַמְּשַׁכֵּת הַרוּחַ. וְהִינוּ מְלֵאפּוּם מְלֵא פּוּם כִּי עַל־יְדֵי הַמְּשַׁכֵּת הַרוּחַ נִשְׁלַם הַחֶסְרוֹן, שֶׁזֶהוּ בְּחִינַת "הֶרְחַב פִּיךָ וְאִמְלֵאֲהוּ" שְׁנַתְּמֵלֵא הַחֶסְרוֹן בְּנ"ל, שֶׁזֶהוּ בְּחִינַת מְלֵאפּוּם מְלֵא פּוּם בְּנ"ל:

וְזֶהוּ שְׁדַקְדָּק: (תְּהִלִּים פ"א): "אֲנֹכִי ה' אֱלֹקֶיךָ הַמַּעֲלֶךְ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם", וְקִבְּלוּ הַתּוֹרָה אֲשֶׁר שָׁם הַרוּחַ, וְאוֹי דִּיקָא "הֶרְחַב פִּיךָ וְאִמְלֵאֲהוּ", בְּחִינַת מְלֵאפּוּם בְּנ"ל, בְּחִינַת שְׁלֵמוֹת הַחֶסְרוֹן. כִּי דִיקָא אַחַר יְצִיאַת מִצְרַיִם, בְּחִינַת "הַמַּעֲלֶךְ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם", שָׁאוּ נִתְבַּטְּל בְּחִינַת מְקַצֵּר רוּחַ הַנ"ל, כִּי קִבְּלוּ הַתּוֹרָה שְׁשֵׁם הַרוּח־חַיִּים בְּנ"ל, עַל כֵּן אִזּוּ דִּיקָא: "הֶרְחַב פִּיךָ וְאִמְלֵאֲהוּ", בְּחִינַת שְׁלֵמוֹת הַחֶסְרוֹן, בְּחִינַת מְלֵא פּוּם, בְּחִינַת "מְלֵא ה' כָּל מִשְׁאֲלוֹתֶיךָ" בְּנ"ל. וְעַל כֵּן נִזְכָּר יְצִיאַת מִצְרַיִם בְּפָרֶשֶׁת צִיצִית, כִּי צִיצִית בְּחִינַת הַרוּח־חַיִּים, בְּחִינַת מֵאֲרַבַּע רוּחוֹת וְכו' בְּנ"ל: גַּם דִּבֵּר אִזּוּ מַעֲנִין שְׁתֵּים־עֶשְׂרֵה שְׁעוֹת הַיּוֹם

וּשְׁתִּים־עֶשְׂרֵה שְׁעוֹת הַלַּיְלָה, שֵׁשׁ בָּהֶם שְׁנַיִם־עָשָׂר צְרוּפֵי הַיּוֹ"ה, בְּכָל שָׁעָה יֵשׁ צְרוּף אַחֵר, וְכָל שָׁעָה נַחֲלָקֶת לְתַתְּרוֹף חֲלָקִים, וְכָל חֶלֶק וְחֶלֶק מִתַּתְּרוֹף חֲלָקִים יֵשׁ בּוֹ גַם כֵּן צְרוּף הַשֵּׁם, וְכָל זֶה הוּא בְּחִינַת רוּחַ הַחַיִּים שֶׁבְּהַדְּפָק. וְלֹא זְכוּתִי לְשַׁמֵּעַ בְּאוֹר עֵינַי זֶה הַיִּטֵּב. גַּם שִׁכַּחְתִּי קִצַּת מוֹדָה, וְהַמְשַׁפְּלִים יְבִינּוּ: "רֹכֵב אֱלֹקִים רַבְתִּים אֶלְפֵי שְׁנָאן" (תְּהִלִּים ס"ח), 'אֶלְפֵי' - בְּחִינַת אֱלוֹפֵי עָשׂו, וְעַל־יְדֵי 'רֹכֵב אֱלֹקִים רַבְתִּים' בְּחִינַת קַבְּלַת הַתּוֹרָה, שְׁמֹשֶׁם מְקַבְּלֵי הַרוּח־חַיִּים הַרְבֵּנִים דְּקִדְשָׁה עַל־יְדֵי־זֶה 'אֶלְפֵי שְׁנָאן', כְּמוֹ שֶׁדִּרְשׁוּ חַכְמֵינוּ זְכוֹרָנֶם לְבִרְכָה (עֲבוּדָה זֶרֶה ג'): 'אֵל תִּקְרֵי שְׁנָאן אֶלֶּא שְׁאִינֵן, הֵינּוּ שְׁעַל־יְדֵי קַבְּלַת הַתּוֹרָה, שֵׁשׁ הַרוּחַ דְּהֵרֵב דְּקִדְשָׁה, עַל־יְדֵי־זֶה נִתְּבַטְּלֵין וְנִכְנָעִין אֱלוֹפֵי עָשׂו, רַבְרַבֵי עָשׂו, שֶׁהֵם בְּחִינַת הָרֵב דְּקַלְפָּה, בְּבְחִינַת 'אֶלְפֵי שְׁאִינֵן, שְׁאֱלוֹפֵי עָשׂו, רַבְרַבֵי עָשׂו, נִתְּבַטְּלֵין וְאִינֵן: "מִכְּנַף הָאָרֶץ זְמַרְתָּ שְׁמַעְנוּ צְבִי לְצַדִּיק וְאָמַר רְזִילֵי רְזִילֵי אוֹי לִי, בְּגָדִים בְּגָדוּ וּבְגַד בּוֹגְדִים בְּגָדוּ" (שְׁעִירֵהוּ כ"ד). "מִכְּנַף הָאָרֶץ" זֶה בְּחִינַת כְּנָפֵי הַצִּיצִית, שֵׁשׁ הַרוּח־חַיִּים, שֶׁהוּא בְּחִינַת כְּנֹר שֶׁל דָּוִד שֶׁהִיָּה מְנַגֵּן עַל־יְדֵי הַרוּחַ צְפוּנִית וְכוּ' כֵּן"ל, כִּי הַנְּגִינָה וְהַזְמִירוֹת נִמְשָׁכִין מֵהַרוּח־חַיִּים שֶׁבְּכְנָפֵי רֵאָה כִּידוּעַ. וְזֶהוּ: "זְמַרְתָּ שְׁמַעְנוּ", בְּחִינַת הַנְּגוֹן שֶׁל כְּנֹר שֶׁל דָּוִד, שֶׁהוּא בְּחִינַת הַרוּח־חַיִּים, שֶׁהוּא בְּחִינַת כְּנָפֵי הַצִּיצִית, בְּחִינַת מִכְּנַף הָאָרֶץ כֵּן"ל. וְעַל־יְדֵי־זֶה מְכַנִּיעִין הַרְשָׁעִים, בְּבְחִינַת "לֹאֲחוֹז בְּכַנְפוֹת הָאָרֶץ וַיִּנְעֲרוּ רַשָּׁעִים מִמֶּנָּה": וְזֶהוּ: "צְבִי לְצַדִּיק", פִּרְשׁ רַש"י:

'עֲתִיד לְהִיּוֹת מַצֵּב וּתְקוּמָה לְצַדִּיקִים' הֵינּוּ כִּנּוּי, כִּי עַל-יְדֵי הַרוּח־חַיִּים הַנִּלְמָד מִתְגַּבְּרִין הַצַּדִּיקִים עַל הָרָשָׁעִים כִּנּוּיִל:

וְזֶהוּ: "וְאָמַר רִזִּי־לִי" וְכוּ' אוֹי לִי פֶרֶשׁ רֶשֶׁת, "שֶׁנִּגְלוּ לִי שְׁנֵי רִזִּים: רִז פֶּרְעָנִיּוֹת וְרִז יִשׁוּעָה, וְהָרִי תִרְחַק הַיִּשׁוּעָה עַד'

וְכוּ' הֵינּוּ כִּנּוּיִל, כִּי הַרוּחַ שֶׁל הָרָשָׁע גָּדוֹל בְּשַׁעֲתוֹ, בְּבַחֲנֵיַת רוּח־סַעֲרָה, שְׂמֹשֶׁם כָּל הַצְּרוֹת וְאַרְיִכַת הַגְּלוֹת שֶׁל יִשְׂרָאֵל: וְזֶהוּ:

"בְּגָדִים בְּגָדוּ וּבְגָד בּוֹגְדִים בְּגָדוּ" כִּי יִנְיַקַת הַבּוֹגְדִים וְהָרָשָׁעִים הוּא מְבַחֲנֵיַת פָּגַם הַבְּגָדִים, דְּהֵינּוּ פָּגַם הַצִּיצִית, שֶׁהֵם בְּכַנְפֵי

הַבְּגָד, דְּהֵינּוּ מִפָּגַם הָאֲרַבְעָה יְסוּדוֹת, שְׂאֲחִיזְתָן וְשִׂרְשָׁם הָעֲלִיּוֹן הוּא בְּחֵינַת אֲרַבַּע צִיצִית כִּנּוּיִל. אֲבָל סוּף כָּל סוּף: "פֶּחַד וּפְחַת

וּפַח עֲלִיד יוֹשֵׁב הָאָרֶץ" וְכוּ' כִּי כָּל הָרָשָׁעִים יִכְרְעוּ וַיִּפְלוּ, כִּי לְסוּף כָּלָה וְנִאֲבָד וְכוּ' כִּנּוּיִל, כִּי הַצַּדִּיקִים גְּמוּרִים מְכַנְיַעִין אוֹתָם

וּמְשַׁפְּיִלִים רָשָׁעִים עַדֵי אֶרֶץ עַל-יְדֵי הַרוּח־חַיִּים שֶׁלָּהֶם, שֶׁהוּא בְּחֵינַת צִיצִית, בְּחֵינַת "מְכַנְּף הָאָרֶץ זְמַרְתָּ שְׂמַעְנוּ" כִּנּוּיִל: כִּנּוּיִל

שֶׁל חֲמִשׁ גִּימִין - בְּחֵינַת הַתּוֹרָה; וְכֵן כָּתוּב בַּזֶּהַר (צו לב): 'וְתוֹפְשֵׁי הַתּוֹרָה אֵלֶיךָ דְּתַפְשִׁין בְּכַנּוּרָא': חֲמִשׁ אֲנִי אֵיךְ לָרְאָה

(חֲלִין מ"ו): כִּי רוּחַ הַחַיִּים הוּא בְּהִרְאָה, וּמֹשֶׁם הַמְּשַׁכַּת הַרוּחַ שֶׁל הָאֲנַחָה, בִּידוּעַ בְּחוּשׁ, וְעַל-כֵּן אֵיךְ לָה חֲמִשׁ אֲנִי לָרְאָה, כִּנּוּיִל

חֲמִשָּׁה חֲמִשֵּׁי-תּוֹרָה. ה' גִּימִין דְּכַנּוּר דְּדוּד, שְׂשָׁם הַרוּח־חַיִּים כִּנּוּיִל: (עֵינ בְּתַקּוּנִים, תְּקוּן י: בְּנִפְי מַצּוּחַ, אֲנוּן ה' קִשְׁרִין לְקַבֵּל

שְׂמַע וְכוּ', דְּאֲנוּן לְקַבֵּל ה' גִּימִין דְּכַנּוּר דְּדוּד וְכוּ', עֵינ שָׁם. גַּם עֵינ בְּהַשְׂמָטוֹת הַזֶּהַר):

לשון רַבְנוּ, זְכוּנוּ לְבִרְכָה

ט

תְּהַמַּת יְבִסִימוּ, יִרְדוּ בְּמִצּוֹלַת וְכו': (שְׁמוֹת ט"ו)

א כִּי עָקַר הַחַיּוֹת מְקַבְּלִין מֵהַתְּפִלָּה, כְּמוֹ שְׁכַתּוּב (תְּהִלִּים מ"ב):
 "תְּפִלָּה לֵאלֹהֵי חַיִּי". וּבְשִׁבִיל זֶה צְרִיךְ לְהַתְּפַלֵּל בְּכָל פֶּחֹו,
 כִּי כְּשֶׁמֵתְפַלֵּל בְּכָל פֶּחֹו וּמְכַנִּים פֶּחֹו בְּאוֹתֵיזוֹת הַתְּפִלָּה, אֵיזוֹ
 נִתְחַדֵּשׁ כֹּחוֹ שֵׁם, בְּכַחֲנִית (אֵיכָה ג): "חֲדָשִׁים לְבָקָרִים (רַבָּה אֱמוּנָתְךָ)"
 וְכו'. כִּי אֱמוּנָה הִיא תְּפִלָּה, כְּמוֹ שְׁכַתּוּב (שְׁמוֹת י"ז): "וַיְהִי יָדְיוֹ
 אֱמוּנָה", תִּרְגּוּמוֹ: 'פְּרִישׁן בְּצִלוֹ':

ב וְדַע, שֵׁישׁ שְׁנַיִם-עֶשְׂרֵי שְׁבַטִים, כְּנֶגֶד שְׁנַיִם-עֶשְׂרֵי מִזְלוֹת (תְּקוּן
 יח, וּבִתְקוּן כא), וְכָל שְׁבַט וְשִׁבְטֵי יֵשׁ לוֹ גִּסְחָא מִיַּחַד וַיֵּשׁ
 לוֹ שַׁעַר מִיַּחַד לְכַנֵּס דְּרָךְ שֵׁם תְּפִלָּתוֹ, וְכָל שְׁבַט מְעוֹרֵר
 בְּתִפְלָתוֹ כַּח מְזוּלוֹ שְׁבַשְׁנַיִם-עֶשְׂרֵי מִזְלוֹת; וְהַמְזוּל מְאִיר לְמַטָּה
 וּמְגִידֵל הַצֶּמַח וְשֶׁאֵר דְּבָרָיו הַצְּרִיכִים אֵלָיו:

וְזֶה פֶּרוּשׁ (בְּמִדְבַר כ"ד): "דְּרָךְ כּוֹכֵב מֵיעֶקֶב וְקָם שְׁבַט מִיִּשְׂרָאֵל".
 'וְקָם' זֶה בְּחִינַת עֲמִידָה, בְּחִינַת תְּפִלָּה. כְּשֵׁיִשְׁבַט מִיִּשְׂרָאֵל
 עוֹמֵד לְהַתְּפַלֵּל, עַל-יַדֵּיזוֹה מְעוֹרֵר כּוֹכֵב, וְהַכּוֹכֵב הוּא דוֹרָךְ
 וּמִכָּה הַדְּבָרִים שֶׁיִּגְדְּלוּ, כְּמוֹ שְׁאֲמָרוּ חֲכָמֵינוּ זְכוּנוֹם לְבִרְכָה
 (פְּרָאשִׁית דְּבָה, פְּרָשָׁה י'): 'אֵין לָךְ עֹשֶׁב מְלֻמָּטָה שְׂאִין לוֹ כּוֹכֵב וּמְלֻאָךְ
 מְלֻמָּעָלָה, שְׁמִכָּה אוֹתוֹ וְאוֹמֵר לוֹ: גְּדֵל!': וְזֶה שְׁאֲמָרוּ חֲכָמֵינוּ
 זְכוּנוֹם לְבִרְכָה (פְּסָתִים קיח): 'קָשִׁין מְזוּנוֹתָיו פְּקָרִיעַת יַם-סוּף

וְקִשָּׁה זֹווגוּ [בְּקָרִיעַת יַם־סוּף] וְכוּ' (סוֹטָה ב). כִּי הַיַּם־סוּף נִקְרָע
 לְשָׁנִים־עֶשְׂרֵי קָרְעִים, כַּנִּגְדָּה שְׁנַיִם־עֶשְׂרֵי שְׁבַטִים (פָּרָקִי דְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר מֵב;
 עַן תִּקּוּן כ"א נט.), וּבְנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּתַפְלָתָם גֹּרְמִים זֹווגָא דְקַדְשָׁא־
 בְּרִידָהוּא וְשְׁכִינְתָהּ, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (תְּהִלִּים ס"ח): "סִלּוֹ לָרֶכֶב
 עֲרֹבוֹת" 'רוֹכֵב', דָּא קַדְשָׁא־בְּרִידָהוּא, 'עֲרֹבוֹת', דָּא שְׁכִינְתָהּ,
 שְׁנַתְעָרֵב בַּהּ כָּל הַגּוֹנִין; וּלְפִי הַזֹּווג שְׁגוֹרָם בְּתַפְלָתוֹ, כֵּן זֹוכֵה
 לְזֹווגוֹ; וְהַתְּפִלָּה הֵם שְׁתִּים־עֶשְׂרֵה נִסְחָאוֹת, לְפִיכֵךְ הַזֹּווג
 בְּקָרִיעַת יַם־סוּף שָׁהֵם שְׁנַיִם־עֶשְׂרֵי. וְגַם יִשְׂרָאֵל מִפְּרָנְסִים
 לְאַבְיָהֶם שְׁבַשְׁמִים בְּתַפְלָתָם, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (שָׁם ק"ה): "וַיַּעֲמִידָהּ
 לְעֵקֶב לְחֹק", 'וְחֹק לְשָׁנָא דְמוֹזֹנָא הוּא' (בִּיצָה ט"ו.), 'וַאִין עֲמִידָה
 אֱלָא תְּפִלָּה' (בְּרֻכּוֹת ו.). וְזֶה פְּרִישׁ (תְּהִלִּים צ"ט): "שְׁמְרוּ עֲדָתוֹ וְחֹק
 נְתַן לָמוֹ" 'עֲדוֹת' זֶה תְּפִלָּה, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (שָׁם קכ"ב): "שְׁבַטֵי יְהוָה
 עֲדוֹת לְהַדוֹת לְשֵׁם ה'". גַּם אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ זְכוּרָנָם לְבִרְכָה (שְׁבוּעוֹת
 ג): 'אִין עֲדוֹת אֱלָא בַּעֲמִידָה'; וְעֲמִידָה זֶה תְּפִלָּה, שְׁאֲנוּ מְעִידִין
 עַל אַחֲדוֹתוֹ. וְכַפִּי שְׁמִפְרָנָם לְאַבְיָו שְׁבַשְׁמִים בְּתַפְלָתוֹ, כֵּן נוֹתְנִין
 לוֹ פְּרָנְסָתוֹ. וְזֶה: 'קִשִּׁין מְזוֹנָתוֹ בְּקָרִיעַת יַם־סוּף', הֵינּוּ מְזוֹנֹת
 נִתְחַלַּק לְשָׁנִים־עֶשְׂרֵי שְׁבִילִים, לְפִי שְׁתִּים־עֶשְׂרֵה תְּפִלוֹת שְׁבַטֵי
 יְהוָה; וְצָרִיךְ לָזֶה זְכוּת גְּדוֹל, שְׁיִזְכֶּה אָדָם לְהַעֲלוֹת תְּפִלָּתוֹ דְּרָךְ
 שְׁעַר הַשְּׂעִיף לְשַׁבְטוֹ. וְזֶה שְׁאָמַר אַבָּא בְּנִימִין (בְּרֻכּוֹת ה:): 'כָּל יָמֵי
 הַיִּיְתִי מְצַטְעֵר עַל שְׁנֵי דְבָרִים: עַל תְּפִלָּתִי שֶׁתְּהֵא סְמוּךְ לְמִתָּתִי'
 הֵינּוּ כַּנ"ל, שְׁיִתְפַּלֵּל דְּרָךְ שְׁעַר הַמַּטָּה שְׁלוֹ, כִּי יֵשׁ שְׁנַיִם־עֶשְׂרֵי
 מִטּוֹת, וְכָל אֶחָד יֵשׁ לוֹ שְׁעַר מִיָּחָד, וְהַתְּפַלֵּל עַל שְׁלָא תִתְרַחֵק

תִּפְלְתוּ מִמַּטֵּה שָׁלוֹם. וְזֶה לְשׁוֹן מַטֵּה, כִּי מַטֵּה לְשׁוֹן זְוֹג, כַּמֵּאמֵר
הַסְּמוּד: עַל מַטְתִּי שְׁתֵּהא נְתוּנָה וְכוּ', וּמַטֵּה הוּא בְּחִינַת זְוֹג. גַּם
מַטֵּה הִיא בְּחִינַת פְּרִנְסָה, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (וַיִּקְרָא כ"ו): "בְּשִׁבְרֵי לָכֶם
מַטֵּה לַחֵם", כִּי שְׁנַיִם־עֶשֶׂר מַטוֹת גּוֹרְמִין זְוֹג וּמִפְּרִנְסִין כַּנִּל:
'קִשָּׁה זְוֹגָן וְקִשִּׁין מְזוֹנוֹתָיו' וְכוּ'. גַּם הַתְּפִלָּל עַל שְׁבָטוֹ, שְׂיִזְכוּ
לְשֵׁנֵי שְׁלַחנוֹת. וְזֶהוּ: 'וְעַל מַטְתִּי שְׁתֵּהא נְתוּנָה בֵּין צַפּוֹן לְדָרוֹם',
וְאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ זְכוּרָנָם לְבִרְכָה (בְּבֹא בְּתָרָא כה): 'הַרוֹצֵה לְהַחֲכִים
וְכוּ', הַרוֹצֵה לְהַעֲשִׂיר' וְכוּ': וַיַּעֲקֹב, שֶׁהוּא כָּלוּל כָּל הַשְּׁנַיִם־עֶשֶׂר
שְׁבָטִים, וְהִיָּה יוֹדֵעַ כָּל מַטֵּה וּמַטֵּה בְּשִׂרְשׁוֹ בְּשִׁבִיל זֶה כְּתִיב בִּיה
(בְּרֵאשִׁית מ"ט): "וַיֵּאסֹף יַעֲקֹב רִגְלָיו אֶל הַמַּטֵּה". רִגְלָיו זֶה בְּחִינַת
תְּפִלָּה, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (תְּהִלִּים פ"ה): "צִדֵּק לִפְנֵי יְהוָה", הֵינִי, שֶׁהִיָּה
מֵאִסֹּף כָּל הַתְּפִלוֹת, כָּל אַחַת לְשִׂרְשָׁה. גַּם הִיָּה כַּח בִּידוֹ לְתַן
חֵלֶק מִחֲלָקֵי עוֹלָם לְיוֹסֵף, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (בְּרֵאשִׁית מ"ח): "וַאֲנִי נָתַתִּי
לְךָ שְׁכֵם אַחַד עַל אַחִיד" וְכוּ', כִּי עַל־יְדֵי תְּפִלָּתוֹ הָיָה מְשַׁפֵּיעַ
חַיּוֹת לְכָל שְׁלֹשָׁה חֲלָקֵי עוֹלָם, שֶׁהֵם עוֹלָם הַשָּׁפָל וְעוֹלָם
הַבּוֹכָבִים וְעוֹלָם הַמְּלֹאכִים. וְזֶה: שְׁכ"ם - שָׁפָל, כּוֹכֵב, מְלֹאךְ,
כִּי כָּל זֶה זָכָה עַל־יְדֵי תְּפִלָּתוֹ, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (שם): "אֲשֶׁר לִקְחָתִי
מִיד וְכוּ' בְּתְּפִלָּתִי וּבִקְשָׁתִי":

ג **אֲכַל** כְּשֶׂאֲדָם עוֹמֵד לְהַתְּפִלָּל, אַזִּי בָּאִים מִחֲשֻׁבוֹת זְרוֹת
וּקְלָפוֹת וּמְסַבִּין אוֹתוֹ, וְנִשְׁאָר בְּחֻשְׁדָּה וְאִין יָכוֹל
לְהַתְּפִלָּל, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (אִיכָה ג): "סִבְתָּ בְּעֵנֶן לְךָ מַעֲבוֹר תְּפִלָּה",
וְכִתִּיב (תְּהִלִּים י"ב): "סָבִיב רְשָׁעִים יִתְּהַלְכוּן", שֶׁהַרְשָׁעִים, הֵינִי

הקלפות, מסבבין אותו. 'כרם זלת' הינו בשעת התפלה, 'שהיא עומדת ברומו של עולם' (ברכות ו:): ודע, 'שיש פתחים הרבה בחשך הזה ליצאת משם, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (יומא לח:): 'הבא לטמא, פותחין לו יש לו פתחים הרבה'; נמצא, 'שיש פתחים הרבה בחשך גם ליצאת משם. אבל האדם הוא עור ואין יודע למצא הפתח: ודע, שעלידי אמת זוכה למצא הפתח, כי עקר אור המאיר הוא הקדוש-ברוך-הוא, כמו שכתוב (תהלים כ"ו): "ה' אורי וישעי"; ועלידי שקר הוא מסלק את הקדוש-ברוך-הוא, כמו שכתוב (שמות כ): "לא תשא את שם ה' לשוא", כי עלידי שוא מסלק את הקדוש-ברוך-הוא, כי "דבר שקרים לא יפון לנגד עיניו". אבל עלידי אמת, הקדוש-ברוך-הוא שוכן עמו, כמו שכתוב (תהלים קמ"ה): "קרוב ה' לכל קוראיו לכל" וכו'; וכשהקדוש-ברוך-הוא עמו, הוא מאיר לו איך ליצא מהחשך המונע אותו בתפלתו, כמו שכתוב: "ה' אורי": וזה פרוש: (בראשית ו) "צוהר תעשה לתבה", פרוש רש"י: 'יש אומרים חלון, ויש אומרים אבן טוב'; והחלוק שבין חלון לאבן טוב כי החלון אין לו אור בעצמו, אלא דרך שם נכנס האור, אבל בשאין אור, אין מאיר; אבל אבן טוב, אפלו בשאין אור מבחוץ הוא מאיר בעצמו. כן יש בני-אדם שדבורם הוא חלון, ואין פח להאיר להם בעצמם; וזה: יש אומרים, ואמירתם נעשה חלון; ויש שאמירתם נעשה אבן טוב ומאיר: ודע, שהכל לפי גדל האמת, כי עקר האור הוא הקדוש-ברוך-הוא, והקדוש-ברוך-

הוא הוא עצם האמת, ועקר השתוקקות של השם יתברך אינו אלא אל האמת. וזה: "ואל אמה תכלנה מלמעלה", לשון (שמואל ב' י"ג): "ותכל נפש דוד". אמה היא ה' מוצאות, הכלולים מאש ומים, הינו שתראה שיצאו הדבורים מפיו באמת, ואז ישתוקק הקדוש־ברוך־הוא מלמעלה לשפן אצלך; וכשישפן אצלך, הוא יאיר לך:

וזה: אמה תכלנה מלמעלה ראשיתבות אמת, פי על־ידי אמת הקדוש־ברוך־הוא חומר מלמעלה לשפן עם האדם, כמו שכתוב: "קרוב ה' לכל קוראיו" וכו'. ואז: "ופתח התבה בצדה תשים", הינו התבה היוצאת באמת, היא תשים לך פתח בחשך שאתה נצוד בו. וזה: "בצדה" הינו הקלפה הצד ציד, כמו שכתוב (בראשית כ"ה): "פי ציד בפיו", פי מתחלה לא היה יכול לדבר מחמת החשך הסובב אותו, ועל־ידי שיוצא מתוך החשך ומתפלל היטב, על־ידי־זה הוא מתקן "תחתים שנים ושלישים", הינו עולם השפל ועולם הגלגלים ועולם השכל. (אך אי אפשר להתפלל, רק בשלומד תורה, פי 'לא עם־הארץ חסיד' (אבות ב); וכתוב (משלי כ"ח): "מסיר אזנו משמע תורה גם תפלתו תועבה" פתב יד החברים):

ד וצריך כל אדם לקשר את תפלתו לצדיק הדור. והצדיק יודע לבון השערים ולהעלות כל תפלה ותפלה לשער השן. פי כל צדיק וצדיק הוא בחינת משה־משיח, כמו שאמרו 'משה, שפיר קאמרת', וכתוב (בראשית מ"ט): "עד פי יבא

שִׁילָה" דָּא מוֹשֶׁה' (זֶהר בְּרֵאשִׁית כה:); וּמֹשִׁיחַ הוּא כְּלוּל כָּל
 הַתְּפִלוֹת, וּבִשְׂבִיל זֶה יִהְיֶה מֹשִׁיחַ 'מוֹרַח וְדֹאִין' (כְּמוֹ שְׂאֲמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ
 וְכִרְוֵנָם לְבִרְכָה סְנֵהֲדָרִין צג:), כִּי הַתְּפִלוֹת הֵם בְּחִינַת חֲטָם, כְּמוֹ שְׂפִתוֹב
 (יִשְׁעֵהוּ מ"ח): "וְתִהְיֶה לְךָ אֶחָטָם לְךָ":

וְזֶה פִּירוּשׁ: אָמַר רַבָּה בַּר בַּר
 חֲנָא: זְמַנָּא חֲדָא הוּי
 קְאֹלִינַן בְּמַדְבְּרָא, וְאַתְלִין
 בְּהָדָן הַהוּא מִיַּעַא, דִּיהוּה שְׂקִיל
 עֲפְרָא וּמוֹרַח לֵה. וְאָמַר: הָא
 אֲרַחָא לְדוּבְתָא פְּלִן וְהָא אֲרַחָא
 לְדוּבְתָא פְּלִן. אָמְרִינַן לֵה: פְּמָה
 מְרַחֲקִינַן מִפְּיָא? וְאָמַר לִן: הָבוּ
 לִי עֲפְרָא. יְהִינַן לֵה. אָמַר לִן:
 תְּמַנְיָא פְּרִסִי. תְּנִינַן וְיִהְיִינַן לֵה,
 אָמַר לִן: דְּמְרַחֲקִינַן תְּלָתָא
 פְּרִסִי. אִפְכִּית לֵה וְלֹא יִכְלִית
 לֵה:

רְשָׁב"ם: מִיַּעַא. סוּחַר יִשְׁמַעְאֵל: וְהַפְּכִינַן. הָא עֲפְרָא בְּהָא עֲפְרָא. לְנַפְתּוֹ אִם יִהְיֶה
 בְּקִי כָּל כְּדִי:

זְמַנָּא חֲדָא אֲתִלִּין בְּהָדָן הַהוּא מִיַּעַא - סוּחַר יִשְׁמַעְאֵל זֶה
 בְּחִינַת צְדִיק הַדּוֹר, שֶׁהוּא כְּלוּל כָּל הַתְּפִלוֹת כְּמֹשִׁיחַ.
 וְתְּפִלוֹת זֶה בְּחִינַת סוּחַר יִשְׁמַעְאֵל, כְּמוֹ שְׂפִתוֹב (בְּרֵאשִׁית ט"ז): "כִּי

שָׁמַע ה' אֶל עֲנָנְךָ, וּתְרַגְמוּ: 'קְבִיל ה' צְלוֹתֶיךָ'. וְזֶה סוֹחֵר, כִּי סָבִיב תְּרַגְמוּ סוֹחֵר. וְזֶה בְּחִינַת אֲמוּנָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים פ"ט): "וְאֲמוּנַתְךָ סָבִיבוֹתֶיךָ": וְאַתְּלוּיִן בְּהַדָּן הַהוּא טִיעָא - שֶׁקְשַׁרְנוּ אֶת עֲצָמֵנוּ עִם צַדִּיק הַדּוֹר, שֶׁהוּא בְּחִינַת מְשִׁיחַ, כְּלָלוֹת הַתְּפִלָּה. וְשָׁקִיל עֲפָרָא וּמִוֶּרַח וְאָמַר: הָא לְדוּכְתָא פְּלִין וְהָא לְדוּכְתָא פְּלִין - עֲפָרָא זֶה בְּחִינַת תְּפִלָּה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (ישעיהו מ"א): "יִתֵּן כַּעֲפָר חֲרָבוֹ", וְחָרֵב זֶה בְּחִינַת תְּפִלָּה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: "בְּחֲרָבִי וּבְקִשְׁתִּי". וּמִוֶּרַח כִּי יֵשׁ לוֹ בַּח הַזֶּה לְהַרְיחַ, עַל-יְדֵי שֶׁהוּא כְּלוּל כָּל הַתְּפִלוֹת, וּכְתִיב: "וּתְהַלְתִּי אַחַטָּם לְךָ": וְאָמַר: הָא לְדוּכְתָא פְּלִין - שֶׁהִיא יוֹדַע שְׁעָרֵי תְּפִלוֹת, וְהִיא יוֹדַע כָּל תְּפִלָּה הַשְּׂקִיף לְשַׁבְּמוֹ. וְאָמְרִינָן לָהּ: כְּמָה מְרַחְקִינָן מִמֶּיָּא? וְאָמַר: הָבּוּ לִי עֲפָרָא. וַיַּחְבִּינָן לָהּ. אָמַר לָן: תְּמַנְיָא פְּרָסִי. תְּנִינָן וַיַּחְבִּינָן לָהּ, אָמַר לָן: תְּלַתָּא פְּרָסִי. אֶפְכִית וְלֹא יִכְלִית לָהּ - הֵינּוּ, אָמְרִינָן לָהּ: כְּמָה אָנּוּ מְרַחְקִינָן מִמֶּיָּא מִבְּחִינַת (אִיכָה ב): "שִׁפְכִי לִבְךָ כַּמַּיִם נִכַח פְּנֵי ה'": אָמַר לָן, תְּמַנְיָא בְּחִינּוֹת, הֵינּוּ לְמוֹד הַתּוֹרָה, שֶׁהוּא חֲמֻשָּׁה חֲמֻשֵׁי תּוֹרָה, וְשְׁלֹשָׁה תְּפִלוֹת. תְּנִינָן וַיַּחְבִּינָן לָהּ - תְּנִינָן, לְשׁוֹן לְמוֹד, וְאַחַר הַלְמוּד, יַחְבִּינָן לָהּ לְהַרְיחַ, כְּמָה מְרַחְקִינָן מִזֹּאת הַבְּחִינָה שֶׁל מַיִם. וְאָמַר לָן, תְּלַתָּא פְּרָסִי - הֵינּוּ שְׁלֹשָׁה בְּחִינּוֹת תְּפִלוֹת. וְהִרְאָה לָנוּ סִימָן עַל זֶה, שֶׁעֲדָיִן לֹא הִגַּעְנוּ לְמַדְרַגָּה זֹאת שְׁנַתְּפִלֵּל כָּל כֶּךָ בְּכוּנָה עַד שֶׁנִּשְׁפָּךְ לְבָנוּ לְפָנָיו כַּמַּיִם. וְהָא רְאִיָּה: אֶפְכִית - כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים פ"ט): "אֶף תָּשִׁיב צוֹר חֲרָבוֹ

וְלֹא הִקְמוּתוֹ בַּמִּלְחָמָה", כִּי כָּל הַתְּפִלוֹת הֵם בְּחִינַת חֶרֶב אֵצֶל מְשִׁיחַ; וְאִם הָיוּ הַתְּפִלוֹת בְּבְחִינַת הַנֶּ"ל, בּוֹדְאֵי לֹא הָיָה מְשִׁיב צוּר חֶרֶב, וְזֶה סִימָן שְׁעָדִין לֹא הִגַּעְנוּ לְמִדְרַגַּת "שְׁפָכֵי לֶפֶד כַּמִּים נִכַּח פְּנֵי ה'":

ה וְתַפְּלָה הוּא בְּחִינַת נְסִים, שֶׁהוּא אֵין דְּרֻךְ הַטָּבַע; כִּי לְפַעְמִים הַטָּבַע מְחִיב אֵיזוֹ דְּבַר, וְהַתְּפִלָּה מְהַפֶּכֶת אֶת הַטָּבַע. וְעַקֵּר הַנְּסִים, הֵינּוּ עַקֵּר הַתְּפִלָּה, אֵינּוּ אֶלָּא בְּאַרְצ־יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (תְּהִלִּים ל"ז): "שָׁכַן אֶרֶץ וְרַעַה אַמּוֹנָה", וְאַמּוֹנָה זֶה תְּפִלָּה, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (שְׁמוֹת י"ז): "וַיְהִי יָדְיוֹ אַמּוֹנָה" כְּתַרְגּוּמוֹ. וּבְשִׁבִיל זֶה הִיא גְבוּהַ מִכָּל הָאֲרָצוֹת (וּבְחִים נד), עַל שֵׁם שְׁעַקֵּר הַנְּסִים שָׁם הֵם, וּכְתִיב (שְׁעִיחַו ס"ב): "הֲרִימֵי נֶס". וּבְשִׁבִיל זֶה נִקְרָאת אֶרֶץ כְּנַעַן; כְּנַעַן לְשׁוֹן סוּחַר, בְּחִינַת אַמּוֹנָה, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב: "וְאַמּוֹנִתָּךְ סְבִיבוֹתֶיךָ": וְזֶה שְׁאֲמָרוֹ חֲכָמֵינוּ זְכוּרָנָם לְבִרְכָה (תַּעֲנִית י): אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל שׁוֹתָה תַחֲלָה. וְהַגְּשָׁמִים בָּאִים מִתְּהוֹמוֹת, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (תְּהִלִּים מ"ב): "תְּהוֹם אֶל תְּהוֹם קוֹרָא"; וְתְּהוֹם לְשׁוֹן נֶס, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (רוֹת א): "וְתַהֲם כָּל הָעִיר", כִּי עַל נֶס, הֵינּוּ עַל דְּבַר חֲדוּשׁ, מִתְּמִיחִין. וְזֶה שְׁאֲמָרוֹ חֲכָמֵינוּ זְכוּרָנָם לְבִרְכָה (תַּעֲנִית כה): 'קוֹל הַתּוֹר נִשְׁמַע בְּאַרְצֵנוּ' לְעִנְיֵן גְּשָׁמִים, כִּי עַקֵּר הַגְּשָׁמִים נִשְׁמַע בְּאַרְצ־יִשְׂרָאֵל, כִּי שָׁם הַתְּהוֹמוֹת, הֵינּוּ הַנְּסִים, הֵינּוּ אַמּוֹנָה, תְּפִלָּה: וְזֶה לְעַמַּת זֶה עָשָׂה אֱלֹקִים וּמְצַרִּים הוּא הַפֶּד אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, זֶה לְעַמַּת זֶה, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (שְׁמוֹת י"ד): "וּמְצַרִּים נְסִים לְקִרְאָתוֹ", שְׁמְצַרִּים

לְעַמַּת אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, לְעַמַּת הַנְּסִיּוֹת. וּבְשִׁבִיל זֶה אֵין מְקוֹם תְּפִלָּה
 בְּמִצְרַיִם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שׁם ט): "וְהָיָה כִּצְאָתִי אֶת הָעִיר אֶפְרַשׁ
 כְּפִי". בְּשִׁבִיל זֶה, כְּשֶׁפָּגַם אֲבֵרָהֶם בְּאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, בְּשַׁעַה
 שֶׁהִבְטִיחַ לוֹ הַקְּדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא עַל יְרֵשֶׁת אֶרֶץ אֱמֹר (בְּרֵאשִׁית
 ט"ו): "בְּמָה אֵדַע" עַל־יְדֵי־זֶה יֵרְדוּ אֲבוֹתֵינוּ לְמִצְרַיִם, כִּי פָּגַם
 בְּאֻמָּנָה, הֵינּוּ אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, בְּחִינַת נְסִיּוֹת, וַיֵּרֶד יַעֲקֹב וּבָנָיו
 לְמִצְרַיִם, שְׁשָׁם הַפֶּדָּה הַנְּסִיּוֹת, שְׂוָה לְעַמַּת זֶה. וַיֵּרְדוּ דוֹקָא יַעֲקֹב
 וּבָנָיו, כִּי הוּא פָּגַם בְּאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, בְּחִינַת תְּפִלָּה, וַיֵּרְדוּ יַעֲקֹב
 וּבָנָיו, שֶׁהֵם בְּחִינַת תְּפִלָּה, שֶׁהֵם בְּחִינַת שְׁנַיִם־עָשָׂר שְׁעָרֵי
 תְּפִלָּה. וְעַל־יְדֵי שֶׁעָקַר הַתְּפִלָּה הֵם יַעֲקֹב וּבָנָיו כְּנִ"ל, עַל־יְדֵי־זֶה
 לֹא זָכָה לְאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, לְבְּחִינַת תְּפִלָּה, אֲלֵא יַעֲקֹב וּבָנָיו, כְּמוֹ
 שֶׁכָּתוּב (בְּרֵאשִׁית כ"א): "כִּי כִי־צָחַק יִקְרָא לְךָ זֶרַע", וְלֹא כָּל יִצְחָק
 (נְדָרִים לא): וְזֶה שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ זְכוּרָנֶם לְבִרְכָה (תַּעֲנִית ח): 'אֵין
 הַגְּשָׁמִים יוֹרְדִין אֲלֵא בְּשִׁבִיל אֻמָּנָה', הֵינּוּ בְּחִינַת אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל,
 שֶׁהוּא בְּחִינַת תְּפִלָּה, בְּחִינַת אֻמָּנָה; וְהִיא שׂוֹתָה תְּחִלָּה, שְׁשָׁם
 הַתְּהוֹמוֹת בְּחִינַת נְסִיּוֹת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: "וַתְּהִי כָּל הָעִיר". וְזֶה
 שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ זְכוּרָנֶם לְבִרְכָה (שׁם ח): 'בְּשַׁעַה שֶׁהַגְּשָׁמִים
 יוֹרְדִין, אֶפְלוּ פְּרוּטָה שְׁבָפִים מִתְּבַרְכָּת'; 'פְּרוּטָה' זֶה בְּחִינַת קוֹל
 הַתּוֹר. וְאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ, זְכוּרָנֶם לְבִרְכָה: 'הֵאֵי רוּדִיא דְמֵיא לְתוֹר,
 וּפְרִיטָא שְׁפוּתָה', וְהוּא עוֹמֵד בֵּין תְּהוֹמָא לְתְּהוֹמָא, שֶׁהוּא כְּלוּל
 מִשְׁנֵי הַתְּהוֹמוֹת, שֶׁהוּא כְּלָלִיּוֹת הַנְּסִיּוֹת. וְזֶה: 'פְּרוּטָה שְׁבָפִים',
 שְׁפַעְעָמִים נִתְּכַפֶּה כַּח הַנְּסִיּוֹת; וְעַל־יְדֵי הַגְּשָׁמִים נִתְּבַרְךְ הַפְּרוּטָה,

הִינּוּ הַנְּסִים, 'דְּפָרִיטָא שְׁפוּתָה'. וְאֵלּוּ בְּנִי-אָדָם הַמְּכַחֲשִׁים כָּל הַנְּסִים וְאוֹמְרִים שֶׁהַכֹּל דֶּרֶךְ הַטֶּבַע, וְאִם רוּאִים אֵיזוֹהוּ גַם, הֵם מְכַסִּים אֶת הַנֶּס עִם דֶּרֶךְ הַטֶּבַע, שְׂאוֹמְרִים שֶׁזֶה דֶּרֶךְ הַטֶּבַעִים נִמְצָא שְׁפוּגָמִים בַּתְּפִלָּה, כִּי הַתְּפִלָּה הִיא נְסִים, שְׁמִשְׁנָה אֶת הַטֶּבַע; וּפּוֹגְמִים בְּאִמוּנָה, שְׂאִין מֵאֲמִינִים בְּהַשְׁגַּחַת הַבּוֹרָא יִתְבָּרֵךְ; וּפּוֹגְמִים בְּאֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל, שֶׁהוּא מְקוֹם הַנְּסִים, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: "וְקוֹל הַתּוֹר נִשְׁמַע בְּאֶרְצֵנוּ", וְכְמוֹ שְׂאָמְרוּ: 'אֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל שׁוֹתָה תְּחִלָּה', כִּי שֵׁם הַתְּהוֹמוֹת מְקוֹם הַנְּסִים, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: "וַתֵּהֶם כָּל הָעִיר". וְעַל-יְדֵי-זֶה צָרִיךְ לִפְלֹ בְּגִלּוֹת מְצָרִים, כִּי זֶה לְעֻמַּת זֶה עֲשֵׂה כִּנ"ל, וְכָל הַגְּלִיּוֹת מְכַבֵּים בְּשֵׁם מְצָרִים, עַל שֵׁם שֶׁהֵם מְצָרִים לְיִשְׂרָאֵל (כְּמוֹ שְׂאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ ז"ל

בְּרֵאשִׁית דְּרָבָה טו):

וְזֶה פֶּרוּשׁ: תְּהוֹמַת יְכַסִּימוּ - מִי שֶׁמְכַסֶּה אֶת הַנְּסִים, וּמֵרָאָה לְכֹל דֶּבַר שֶׁהוּא דֶּרֶךְ הַטֶּבַע, יִרְדּוּ כַּמְצוּלָת כְּמוֹ אָבִן. "מִשֵּׁם רָעָה אָבִן יִשְׂרָאֵל" (בְּרֵאשִׁית מ"ט) תְּרַגְּמוּ: 'אָב וּבִנּוֹ'. מְצוּלָת זֶה בְּחִינַת מְצָרִים, שְׂנֵאָמַר (שְׁמוֹת י"ב): "וַיִּנְצְלוּ אֶת מְצָרִים". כְּמוֹ 'אָב וּבִנּוֹ' הֵינּוּ יַעֲקֹב וּבְנָיו, שֶׁהֵם בְּחִינַת תְּפִלָּה, בְּחִינַת נְסִים, בְּחִינַת אֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל. לְפִי יִרְדַּתְּם וּלְפִי הַפָּגֶם שֶׁפָּגַם בַּתְּפִלָּה וּבְאִמוּנָה וּבְאֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל, בֵּן צָרִיךְ לֵירֵד לְעֻמְק הַגְּלּוֹת שֶׁל מְצָרִים, כְּמוֹ שֶׁיִּרְדּוּ יַעֲקֹב וּבְנָיו לְמְצָרִים, כְּשֶׁאָמַר אַבְרָהָם בְּמַה אֲדַע עַל יְרֵשֶׁת אֶרֶץ:

(עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ, זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה):

וְאֵלֶּה הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר תַּשִּׁים לְפָנֵיהֶם וְכוּ'. (שְׁמוֹת כ"א):

א כְּשֵׁישׁ, חֶס וְשָׁלוֹם, דֵּינִים עַל יִשְׂרָאֵל עַל־יְדֵי רִקּוּדִים
וְהַמְחָאֵת כַּף אֶל כַּף נַעֲשֶׂה הַמִּתְקַת הַדֵּינִים:

ב כִּי עָקַר גִּדְּלָתוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא הוּא, שְׁגַם הָעֵכוֹ"ם
יִדְעוּ שֵׁישׁ אֱלֹקִים שְׁלִיט וּמוֹשֵׁל, כַּמּוֹבָא בְּזֵהָר (יִתְרוֹ סמ"ו):
'כִּד אַתָּא יִתְרוֹ וְאָמַר: "כִּי עָתָה יִדְעָתִי כִּי גָדוֹל ה' וְכוּ'", כְּדִין
אֲתִיבָר וְאֲתַעֲלָא שְׁמָא עֲלָאָה':

ג וְלַעֲכוּ"ם אִי אֲפָשָׁר לָהֶם לִידַע גִּדְּלָתוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ־בְּרוּךְ־
הוּא, כִּי אִם עַל־יְדֵי בְּחִינַת יַעֲקֹב, כַּמּוֹ שְׁפָתוֹב
(יִשְׁעֵיהוּ ב): "בֵּית יַעֲקֹב לָכוּ וְנִלְכָּה בְּאוֹר ה'", כִּי הוּא גְּלָה אֱלֹקוֹתוֹ
שֶׁל הַקְּדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא יוֹתֵר מִשְׁאֵר הָאֲבוֹת. כִּי אֲבָרְהָם קָרָא
הָר, וַיִּצְחַק קָרָא שְׂדָה (פְּסָחִים פת.). וְשְׂדָה הוּא יוֹתֵר מִשְׁגֵּי וְנִצְרָד
לְהַעוֹלָם מֵהָר; וַיַּעֲקֹב קָרָא בֵּית, שֶׁהוּא מְקוֹם יָשׁוּב לְבְנֵי־אָדָם
יוֹתֵר מִשְׂדָּה, הֵינּוּ שְׁיַעֲקֹב קָרָא אֶת מְקוֹם הַבֵּית־הַמְּקֹדֵשׁ, שֶׁהוּא
מְקוֹם הַתְּפִלָּה בֵּית, שֶׁהוּא מְקוֹם יָשׁוּב לְבְנֵי־אָדָם, כִּי הָעֵלָה אֶת
הַתְּפִלָּה מֵהָר וְשְׂדָה לְבְּחִינַת בֵּית, שֵׁישׁ בּוֹ תְּפִיסָה לְבְנֵי־אָדָם
יוֹתֵר מֵהָר וְשְׂדָה; כִּי בְּבְחִינַת בֵּית יֵשׁ גַּם לַעֲכוּ"ם הַשְׂגָּה, כַּמּוֹ
שְׁפָתוֹב (יִשְׁעֵיהוּ ג"ו): "כִּי בֵּיתִי בֵּית תְּפִלָּה יִקְרָא לְכָל הָעַמִּים";
וְכִשְׁהוּא בְּבְחִינַת בֵּית, כְּדִין אֲתִיבָר שְׁמָא עֲלָאָה כַּנ"ל: זֶה
פְּרוּשׁ: (תְּהִלִּים מ"ח): "גָּדוֹל ה' וּמְהֻלָּל מְאֹד", כְּלוֹמַר אִימָתִי גָּדוֹל

ה' בְּשֶׁהוּא מְהַלֵּל מְאֹד - מִסְמְרָא דְמוֹתָא, שֶׁהוּא בְּחִינַת עֲכוּ"ם (כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ וְזָכוּרָנָם לְבִרְכָה (בְּרֵאשִׁית רַבָּה ט) עַל פְּסוּק (בְּרֵאשִׁית א): "וְהִנֵּה טוֹב מְאֹד", "מְאֹד" זֶה מִלֶּאֱדַת הַמּוֹת), בְּשֶׁהוּא מְהַלֵּל מֵהֶם, אִזּוּ הוּא גְדוֹל, כִּי הוּא עֶקֶר גְּדֻלָּתוֹ. וְאִמְתִּי הוּא מְהַלֵּל מֵהֶם? "בְּעִיר אֱלֹקֵינוּ הֵר קִדְשׁוֹ", דִּהִינוּ בְּשִׁבְחֵינֵת הֵר נַעֲשֶׂה עִיר אֱלֹקֵינוּ, שֶׁהוּא יָשׁוּב בְּנִי-אָדָם, בְּחִינַת בֵּית, שֶׁהוּא מְשֻׁגַּג יוֹתֵר מֵהֵר וְשֻׁדָּה; דִּהִינוּ בְּשִׁמְעֵלִין אֶת בְּחִינַת הַתְּפִלָּה מִבְּחִינַת הֵר לְבְּחִינַת עִיר וּבֵית, שָׂאוּ יֵשׁ גַּם לְעֲכוּ"ם הַשְּׁגָה כַּנִּל, אִזּוּ דִּיקָא גְדוֹל ה', כִּי זֶה עֶקֶר גְּדֻלָּתוֹ יִתְפַּרֵּד, כְּשֶׁגַּם הִרְחוּקִים יוֹדְעִים מִמֶּנּוּ יִתְפַּרֵּד כַּנִּל:

ד וְעַנֵּן זֶה - לְהַעֲלוֹת הַתְּפִלָּה מִבְּחִינַת הֵר וְשֻׁדָּה לְבְּחִינַת בֵּית, בְּחִינַת עִיר אֱלֹקֵינוּ, כְּדִי שִׁיתְגַּלָּה מַלְכוּתוֹ גַּם לְעֲכוּ"ם, שִׁיְהִיָּה לָהֶם גַּם כֵּן הַשְּׁגָה בְּאֱלֻקוֹתָו יִתְפַּרֵּד שְׂמוֹ אִי אִפְשָׁר לְהַעֲשׂוֹת כִּי אִם עַל-יְדֵי צְדִיקֵי הַדּוֹר, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ וְזָכוּרָנָם לְבִרְכָה (בְּבֵא בִתְרָא קמז): 'מִי שֵׁישׁ לוֹ חוֹלָה בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ, יִלְךְ אֵצֶל חָכֵם וּיִבְקֹשׁ עָלָיו רַחֲמִים'; כִּי עֶקֶר הַתְּפִלָּה אֵינָם יוֹדְעִים כִּי אִם צְדִיקֵי הַדּוֹר: כִּי יֵשׁ בְּעַלֵּי גְאוּהָ, שְׂאִינָם רוֹצִים שִׁילְכוּ לְצְדִיקִים, וְאוֹמְרִים שֶׁהֵן בְּעַצְמָם יְכוּלִים לְהַתְּפַלֵּל, וּמוֹנְעִים גַּם אַחֲרֵים כְּשֵׁישׁ לָהֶם צֶעַר אוֹ חוֹלָה לִילְךְ לְצְדִיקִים עֲלֵיהֶם נֶאֱמַר (בְּרֵאשִׁית כ): "הֲשֵׁב אִשֶׁת הָאִישׁ וְכוּ", כִּי זֶה הַבְּעַל-גְּאוּהָ מְכַנֶּה בְּלִשׁוֹן אֲבִימֶלֶךְ: אָבִי לִשׁוֹן רְצוֹן, כִּי הוּא רוֹצֵה לְמֶלֶךְ, וְהִינוּ אֲבִימֶלֶךְ. כִּי בְּאֵמֶת צְדִיק מוֹשִׁל בְּתְפִלָּתוֹ,

כְּמוֹ שִׁפְתוֹב (שְׁמוּאֵל-ב כג): "צִדִּיק מוֹשֵׁל" וְכוּ'; וְהוּא מִתְנַאֵה
 בְּעַצְמוֹ שִׁיכוֹל לְהִתְפַּלֵּל וַיֵּשׁ לוֹ הַמְּמַשְׁלָה, וְעַל כֵּן מְכַנֶּה בְּשֵׁם
 אֲבִימֶלֶךְ, כִּי הוּא רוֹצֵה לְמֶלֶךְ וְאוֹמֵר: אֲנִי אֶמְלֹךְ; וְזֶה פְּרוּשׁ:
 "הָשֵׁב אִשֶׁת הָאִישׁ". אִשֶׁת רֵאשִׁי-תְבוֹת "אֲדַנִּי שִׁפְתֵי תִפְתַּח"
 זֶה בְּחִינַת תְּפִלָּה; דְּהֵינּוּ הֵשֵׁב אִשֶׁת בְּחִינַת הַתְּפִלָּה, לְהַצְדִּיק,
 כִּי נִבְיָא הוּא; כִּי ה'הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מִתְנַאֵה לְתִפְלַתָן שֶׁל
 צִדִּיקִים' (חֲלוּן ס): וּמִשְׁנֵר תְּפִלָּה סְדוּרָה בְּפִיו, כְּדִי שְׂיִהְיֶה
 מִתְפַּלְתּוֹ. וְזֶה: כִּי נִבְיָא הוּא, לְשׁוֹן נִיב שִׁפְתָּיִם, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ
 חֲכָמֵינוּ זְכוּרֵנָם לְבִרְכָה (בְּרִכּוֹת לד): "בּוֹרָא נִיב שִׁפְתָּיִם" אִם
 שְׁגוּרָה תְּפַלְתּוֹ בְּפִיו וְכוּ'. וְזֶה: הָשֵׁב רֵאשִׁי-תְבוֹת: הֵר שְׁדָה,
 בֵּית; זֶה רָמַז שֶׁתְּפַלַּת הַצִּדִּיק הִיא בְּשִׁלְמוֹת, שֶׁמְעַלָּה אוֹתָהּ
 מִבְּחִינַת הֵר וְשְׁדָה לְבְּחִינַת בֵּית כַּנִּל:

אָבֵל אֵלּוּ הַבְּעִלִי-גֵאוּה מְעַכְבִּים תְּאוֹתוֹ שֶׁל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְאֵינָם
 מְבַקְשִׁים מִצִּדִּיקִים שְׂיִתְפַּלְלוּ עֲלֵיהֶם, כִּי חוֹשְׁבִים שֶׁהִתְעַנּוּ
 וְסִגְפוּ אֶת עַצְמָם, וּבִזָּה הֵם צִדִּיקִים; אָבֵל הָאֵמֶת אֵינּוּ כֵּן, כִּי כָּל
 הַתְּעִנּוּתִים שֶׁהִתְעַנּוּ, אֵינּוּ זֶה אֵלָּא כְּמוֹ שֶׁק שֵׁיֵשׁ בּוֹ חוֹרִים הֶרְבֵּה,
 וּבְשִׁמְרִיקוֹם אֶת הַשֵּׁק, אֶף-עַל-פִּי-כֵּן נִשְׂאָרוּ בּוֹ הַחוֹרִים. וְהַגּוֹף
 נִקְרָא שֵׁק, כְּמֵאֵמֶר הַתַּנָּא: שֵׁינָנָא, שְׂרֵי שִׁקְדָּ (שִׁבְת קנב). וְאִם
 הִתְבּוֹנְנוּ בְּעַצְמָן הָיוּ רוֹאִים, אַחַר כָּל הַתְּעִנּוּתִים עֲדוֹן נִשְׂאָרוֹ
 אֲצֵלָם כָּל תְּאוֹתָם קְשׁוּרִים בְּשִׁקָּם, הֵינּוּ בְּגוּפָם; וְלֹא תְּאוֹתָם
 בְּלִבָּד נִשְׂאָר קְשׁוּר בְּגוּפָם, כִּי אִם גַּם תְּאוֹת אֲבִיהֶם שֵׁיֵשׁ אֲצֵלָם
 מִשְׁעַת הַהוֹלָדָה, מִחֲמַת שְׁלֹא נִתְקַדַּשׁ אָבִיו בְּשַׁעַת זְוִיג, גַּם זֶה

קשור בגופם עדין. ובדאי אלו היו רואים את כל זה, חרדה גדולה היה נופל עליהם, כי היו רואים איך הם עומדים במדרגה פחותה ושפלה: וזה פרוש (בראשית מב): ויהי הם מריקים שקיהם והנה איש צרור כספו בשקו אחר כל התעניתים, שהוא הרקת השנק, בחינת הגוף, עדין והנה איש צרור כספו שקשור וצרור כספו ותאותו בשקו וגופו; ויראו את צרורות כספיהם המה ואביהם הינו, לא די צרורות כספיהם, שהוא תאות עצמן, כי אם גם המה ואביהם, הינו התאות של אביהם, גם המה לא נפלו מהם. וזהו: ויראו כי חרדה נפלה עליהם, ואז לא היו רוצים להשתרר ולמלך:

וזה פרוש: ויאמר להם יעקב אביהם אתי שבילתם, יוסף איננו וכו' זה רמז על תוכחת השכל, כי השכל מוכיח את הבעלי-גאווה הרוצים להתגדל. כי יעקב הוא בחינת השכל, כמו שתרגם אונקלוס (בראשית כו): "ויעקבני" ו'חפמני'. וזה: אביהם, כי אב בחכמה. והינו שהשכל מוכיחם ואומר להם: אתי שבילתם, כי כל המתגאה חכמתו מסתלקת ממנו' (פסחים כו:). יוסף איננו זה בחינת תקון המעות, הינו עדין לא תקנתם המעות שהוא לחרפה ולקלון, ויש לכם להתבייש מחמתו, כי תקון המעות הוא בחינת יוסף, על שם (בראשית ל): "אסף אלקים את חרפתי": ושמעון איננו הינו, על ידי שאין לך בחינת יוסף, אין לך בחינות שמעון; ושמעון הוא בחינת שם כ"ט): "כי שמע ה' כי שנואה אנכי", כי אתה אינך שנוא, כי מחמת שלא תקנת

את עצמך, בודאי אינך יכול להזכיח אחרים, כי יאמרו לך קשט עצמך תחלה וכו'; ועל כן אינך שגוא, כי המזכיח הוא שגוא, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (פתיבות קה:): 'האי צורבא מרבנן דמרחמי לה בני מתא, לאו משום דמעלי טפי, אלא משום דלא מזכח להו במלי דשמיא'; נמצא שהמזכיח הוא שגוא: ואת בנימין תקחו זה מורה על גדלות, כי פירש רש"י: בנימין, על שם ארץ ישראל, בן ימין, וארץ ישראל הוא גבוה מכל הארצות (זכחים גד:). והינו, לא די שאין לכם כל הפחינות הללו, עם כל זה: ואת בנימין תקחו, שאתם לוקחים לעצמכם גדלות. והינו דסים השכל המזכיח אותם: עלי היו בלגה כי הכל נופל עלי, כי כל המתגאה חכמתו מסתלקת ממנו:

ה והעצה היעוצה לבטל הגאווה, שהיא העבודה זרה, כמו שכתוב (משלי ט"ז): "תועבת ה' כל גבה לב" (כמו שדרשו רבותינו, זכרונם לברכה סוטה ד:), העקר הוא על ידי התקרבות לצדיקים, כמובא בתקונים (תקון כא מ"ח:): 'בתרועה דאיהו רוחא, אתעביר אל אחר'; וצדיק הוא פחינת רוחא, כמו שכתוב (במדבר כ"ו): "איש אשר רוח בו", ועל ידו נכנע רוח גבוה, אל אחר, ונעשה מאחר, אחר, כי הוא קוצא דאות ד' (תקון כא נ"ה:), שוממו ארבע רוחות, כמו שכתוב (יהוקאל ל"ו): "כה אמר ה' מארבע רוחות באי הרוח". וזה לשון תרועה, לשון (תהלים ב): "תרעם בשבט ברזל" (תקון י"ח ותקון כ"א), כי הוא משבר רוח גבוה, אל אחר, בפירות:

ו וְזֶה בְּחִינַת רְקוּדִין וְהַמְחָאת כַּף. כִּי רְקוּדִין וְהַמְחָאת כַּף נִמְשָׁכִין מִבְּחִינַת הָרוּחַ שְׂפִלְב, כַּנִּרְאָה בְּחוּשׁ, כִּי עַל־יְדֵי שְׂמֻחַת הַלֵּב הוּא מֵרְקֵד וּמְכָה כַּף אֶל כַּף; וְכַמוּבָא בְּתַקוּנֵים (תַּקוּן כ"א נ"א): 'וְהָאֵי רוּחָא נָשַׁב בְּשִׁית פְּרָקִין דְּדְרוּעָא וּבְשִׁית פְּרָקִין דְּשׁוּקִין, וְהָאֵי בְּחִינַת הַמְחָאת כַּף וּבְחִינַת רְקוּדִין. וְזֶהוּ בְּחִינַת: "לְבוֹ נִשְׂא אֶת רַגְלִיו" (בְּרֵאשִׁית רַבָּה, וַצֵּא, פְּרָשָׁה ע), הֵינּוּ עַל־יְדֵי הָרוּחַ שְׂפִלְב בְּאִים הָרְקוּדִין; הֵינּוּ עַל־יְדֵי הַצַּדִּיק שֶׁהוּא בְּחִינַת רוּחַ כַּנִּל, נִתְבַּטַּל הַגְּאוּה כַּנִּל, כְּמוֹ שְׂפָתוֹב (תְּהִלִּים ל"ו): "אֵל תְּבוֹאֲנֵי רַגְלֵי גְּאוּה", וְנִתְבַּטַּל הָעֲבוּדַת אֱלִילִים, כְּמוֹ שְׂפָתוֹב: "וְרַחֲצוּ רַגְלֵיכֶם" (בְּרֵאשִׁית י"ח) 'זֶה עֲבוּדַת אֱלִילִים'. וְכִשְׁנַתְעֵלָה הָרַגְלִין עַל־יְדֵי הָרְקוּדִין, בְּחִינַת נִשְׂא לְבוֹ אֶת רַגְלָיו, וְנִתְבַּטַּל הַגְּאוּה, הֵינּוּ הָעֲבוּדָה זָרָה, עַל־יְדֵי־זֶה נִמְתַּקֵּן הַדֵּינִים; כִּי 'כָּל זְמַן שִׁישׁ עֲבוּדָה זָרָה בְּעוֹלָם, חֲרוֹן־אַף בְּעוֹלָם' (סְפָרִי, רֵאשִׁי), וְכִשְׁנַתְעֵבֵר הָעֲבוּדָה זָרָה, נִתְעַבֵּר הַחֲרוֹן־אַף וְנִמְשָׁכִין חֲסָדִים, וְאִזּוֹ הָרַגְלִין הֵם בְּבְחִינַת רַגְלֵי חֲסִידָיו (שְׁמוּאֵל א' ב), הֵינּוּ בְּבְחִינַת חֲסָדִים, הֵינּוּ בְּחִינַת "חֲסָדֵי דָוִד הַנְּאֻמָּנִים" (תְּשַׁעִּיָּהוּ נ"ה) 'הַנְּאֻמָּנִים' דִּיקָא, כִּי נִתְבַּטַּלוּ הַמִּינּוֹת וְהַכְּפִירוֹת: וְגַם זֶה בְּחִינַת הַמְחָאת כַּף, כִּי עַל־יְדֵי הָרוּחַ נִתְגַּלָּה הָאֲרַת הַיְדִים, כְּמוֹ שְׂפָתוֹב (שִׁיר־הַשִּׁירִים ה): "קוֹל דְּוִדִי דּוֹפֵק"; 'דּוֹפֵק' זֶה בְּחִינַת רוּחַ, כְּמוּבָא בְּתַקוּנֵים (תַּקוּן כ"ה ס"ח), וְסָמִיד לָהּ: "דְּוִדִי שָׁלַח יָדוֹ מִן הַחֹר" זֶה בְּחִינַת הַתְּגַלּוֹת הָאֲרַת הַיְדִים, הֵינּוּ בְּחִינַת הַמְחָאת כַּף, וְאִזּוֹ נִתְבַּטַּל הָעֲבוּדָה זָרָה, הֵינּוּ הַכְּפִירוֹת, וְזֶה בְּחִינַת (שְׁמוֹת י"ו): "וַיְהִי

יָדְיוֹ אַמוּנָה: נִמְצָא, שְׁעַל־יְדֵי הַצְּדִיק, הֵינּוּ בְּחִינַת רוּחַ שְׁבִלָב, נִתְגַּלָּה הָאֵרֶת הַיָּדִים וְהַרְגָּלִים, הֵינּוּ בְּחִינַת רְקוּדִין וְהַמְחָאֵת כַּף, וְנִתְבַּטַּל הַגְּאוּה וְהַכְּפִירוֹת, וְנִתְרַבֶּה הָאֻמוּנָה, וְאֵז נִתְקַיֵּם (תְּהִלִּים כ"ו): "רְגְלֵי עֲמֻדָה בְּמִישׁוֹר", שֶׁהוּא בְּחִינַת אַמוּנָה. כִּי הַמִּינּוֹת הֵיא בְּחִינַת נַטְיוֹ רְגְלֵי, כְּמֵאֲמַר אֶסְרַף (שָׁם ע"ג): "כְּמַעֲטָ נַטְיוֹ רְגְלֵי", שְׁנֵאֲמַר שָׁם עַל שֶׁהִשְׂאוֹ לְבוֹ לְמִינּוֹת, כְּמִכְאֹר שָׁם; "וְרְגְלֵי עֲמֻדָה בְּמִישׁוֹר" מוֹרָה עַל אַמוּנָה, וְאֵז נִתְקַיֵּם "וַיְהִי יָדְיוֹ אַמוּנָה": וְהַתּוֹרָה הֵיא גַם כֵּן בְּחִינַת יָדִין וְרְגְלָיו, כִּי יֵשׁ בְּהַתּוֹרָה נִגְלָה וְנִסְתָּר: נִגְלָה הוּא בְּחִינַת יָדִים, כְּמוֹ שְׁכַתּוֹב: "דוֹרֵי שְׁלַח יָדוֹ מִן הַחֹר" מִן הַחֹר', הֵינּוּ חֲרוֹת עַל הַלּוֹחֹת (שְׁמוֹת ל"ב), שֶׁהוּא בְּנִגְלָה; וְנִסְתָּר הֵם בְּחִינּוֹת רְגְלָיו, כְּמֵאֲמַר חֲכָמֵינוּ, זְכוֹרָנֶם לְבִרְכָה (סֵפֶה מ"ט): "חֲמוּקֵי יִרְכּוּ" מֵהַ יָרֵךְ בְּפִתְר' וְכו'. וְכָלֵלוֹת הַתּוֹרָה נִקְרָאֵת לָב, שְׁמַתְחַלֵּת בְּ"בֵית" וּמְסִימַת בְּ"לָמַד", שֶׁשָּׁם מִשְׁפַּן הַרוּחַ דְּנָשִׁיב בְּשִׁית פְּרָקִין דְּדְרוּעִין וְשִׁית פְּרָקִין דְּרְגְלָיו, הֵינּוּ בְּנִגְלָה וּבְנִסְתָּר:

ח וְזֶה בְּחִינַת מְרַדְכֵי וְאַסְתֵּר, וְהֵמֵן, בְּחִינּוֹת פּוּרִים, בְּחִינַת גּוֹרֵל שֶׁהִפִּיל הֵמֵן, בְּחִינַת עֲמֹר שְׁעוּרִים. כִּי הֵמֵן בְּחִינַת הָעֲבוּדָת אֱלִילִים, כְּמֵאֲמַר חֲכָמֵינוּ, זְכוֹרָנֶם לְבִרְכָה, שֶׁעֲשֵׂה עֲצֻמוֹ עֲבוּדָת אֱלִילִים (מְגִלָּה י'), וּבְשִׁבִיל זֶה הִפִּיל פּוּר הוּא הַגּוֹרֵל בְּחֹדֶשׁ שְׁמַת בּוֹ מִשָּׁה (שָׁם י"ג), כִּי מִשָּׁה הוּא מְבַטֵּל הָעֲבוּדָה זָרָה, וּבְשִׁבִיל זֶה נִקְבַּר מוֹל בֵּית פְּעוֹר, כְּדֵי לְבַטֵּל הָעֲבוּדָה זָרָה

שֶׁבַּפְּעֹר, כְּמוֹ שֶׁדָּרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ, זְכוּרָנָם לְבִרְכָה (סוֹטָה יד.) כִּי מֹשֶׁה גִּימַטְרִיא חֲרוֹן־אֵף, כִּי הוּא מְבַטֵּל חֲרוֹן־אֵף שֶׁל הָעֲבוּדָה זָרָה, כִּי הוּא קִבֵּל הַתּוֹרָה, שֶׁהוּא בְּחִינַת יָדִין וְרַגְלָיו כְּנֹ"ל, שֶׁעַל יְדֵיהֶם נִתְבַּטֵּל הָעֲבוּדָת אֱלִילִים כְּנֹ"ל. וְעַל כֵּן הִפִּיל פּוֹר בֵּירַח שְׁמַת בּוֹ מֹשֶׁה, כִּי חָשַׁב כִּי כָּבַר מִת מֹשֶׁה הַמְבַטֵּל כַּח הָעֲבוּדָת אֱלִילִים, וְאִין עוֹד מִי שְׂיֻכַּל לְבַטֵּל כַּח הָעֲבוּדָת אֱלִילִים:

אָבֵל מְרַדְּכִי וְאֶסְתֵּר הָיָה לָהֶם כַּח לְבַטֵּל הָעֲבוּדָת אֱלִילִים שֶׁל הַמֶּזֶן, וּבְשִׁבְלֵי זֶה בִּימֵיהֶם קִבְּלוּ יִשְׂרָאֵל הַתּוֹרָה מִחֲדָשׁ, כְּמֵאֵמֶר חֲכָמֵינוּ, זְכוּרָנָם לְבִרְכָה (שִׁפְת פת.): "קִימוּ וְקִבְּלוּ" 'קִימוּ מֵה שֶׁקִּבְּלוּ כְּבָר'. וְזֶה: קִימוּ וְקִבְּלוּ. קִימוּ זֶה בְּחִינַת רַגְלָיו, וְקִבְּלוּ זֶה בְּחִינַת יָדִין, וְהוּא בְּחִינַת הַתּוֹרָה בְּעֶצְמָה כְּנֹ"ל: וְזֶה בְּחִינַת מְרַדְּכִי וְאֶסְתֵּר. 'מְרַדְּכִי מֵר דְּרוֹר' (חֲלוֹן קלמ:): דְּרוֹר, לְשׁוֹן חֲרוֹת, זֶה בְּחִינַת יָדִים, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב: "דּוֹדֵי שְׁלַח יָדוֹ מִן הַחֹר" כְּנֹ"ל; וְאֶסְתֵּר הוּא בְּחִינַת שׁוֹקֵן, מֵה יָרַד בְּסִתֵּר כְּנֹ"ל. וְזֶה לְשׁוֹן פּוֹרִים, הֵינּוּ בְּפוֹל הָעֲבוּדָת אֱלִילִים, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב (יְשַׁעְיָהוּ ס"ג): "פּוֹרָה דְּרַכְתִּי לְבִדִּי וּמַעֲמִים אִין אִישׁ אֶתִּי". וְעַל־יְדֵי הָאֶרֶת מְרַדְּכִי וְאֶסְתֵּר, הֵינּוּ בְּחִינַת הַיָּדִין וְרַגְלָיו, נִתְבַּטְּלוּ הַכְּפִירוֹת וְנִתְרַבְּה אֱמוּנָה בְּעוֹלָם עַל־יְדֵיהֶם, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב (אֶסְתֵּר ב): "וַיְהִי אֱמֵן אֵת הַדְּפָסָה", וְכֵה כְּתִיב (שָׁם): "כִּי־אֲשֶׁר הָיְתָה כְּאֱמֻנָה אֶתּוֹ", כִּי שְׁנֵיהֶם הֵם בְּחִינַת אֱמוּנָה. וְזֶה נַעֲשֶׂה עַל־יְדֵי הָרוּחַ כְּנֹ"ל: וְזֶה בְּחִינַת (מִגְלָה ז): 'אֶסְתֵּר בְּרוּח־הַקֹּדֶשׁ נֶאֱמָרָה', הֵינּוּ בְּחִינַת "לְבוֹ נֶשָׂא

את רגליו, כי עקר העבדים תלוי בה, שהיא בחינת רגליו, כמו שכתוב (משלי ה): "רגליה יורדות מות", ועל פן עקר תקון העבודת אלילים עלידה. ועל פן דיקא 'אסתר ברוח הקדש נאמרה'; אף שפאמת תקון העבודת אלילים הוא גם כן עלידי מרדכי כנ"ל, רק מחמת שעקר העבודת אלילים תלויה בה, ועל פן עלידה עקר התקון. ועל פן נקראת המגלה על שם אסתר, והינו דדיקא 'אסתר ברוח הקדש נאמרה', כי הרוח הוא בלב, ועל ידו נתגלה הארת הידים והרגלים, רק העקר תלויה ברגלים, בחינת אסתרווה בחינות עמר שעורים. עמר זה בחינת מרדכי עין מר, מר דרור דרור לשון חרות, הינו בחינת חרות על הלאה [כמו שאמרו רבותינו, זכרונם לברכה (ערוכין נד): אל תקרי חרות אלא חרות], שהוא בחינת התורה בנגלה, שהוא בחינת "עין בעין" (במדבר י"ד). שעורים זה בחינת אסתר ברוח הקדש, כמו שכתוב (דברים ל"ב): "בשעירים עלידשא", שהוא לשון רוח. ובשביל זה, כשפא המן למרדכי, מצאו עוסק בעמר שעורים, אמר להם: עמר שעורים דיכחו אתי ונצח אותו ואת בניו, כמבאר במדרש (אסתר רבה פרשה י מגלה מז); כי עלידי עמר שעורים, שהוא בחינת ידיו ורגליו, שהם בחינת המחאת כף ורקודיו, נתבטל העבודה זרה, שהוא בחינת המן, בחינת גאות כנ"ל. ובשביל זה צוה המן לעשות עץ גבה חמושים אמה, כי רצה לבטל כח של חמושים יום של ספירת העמר, שהוא הכח של מרדכי ואסתר:

אמר לי אותו סוחר ישמעאלי:
 בוא ואראה לך את בלועי
 קורח. הלכתי וראיתי שני
 בקעים שעלה מהם עשן.
 לקח גזית צמר, השרה אותה
 במים, והניח בראש הרומח
 שלו, והורידו לשם. וכשהוציא
 אותה היתה חרוכה. אמר לי:
 הקשב מה אתה שומע.
 ושמעתי שהיו אומרים: משה
 אמת ותורתו אמת, והם
 בדאין. אמר לי: כל שלושים
 יום מחזיר אותם הגיהנום
 לכאן כבשר בסיר, ואומרים
 כך: משה ותורתו אמת והן
 בדאין.

ט וְזֶה פְּרוּשׁ: אָמַר רַבֵּה בַר
 בְּרַחֲנָה: אָמַר לִי
 תְּהוּא מִיַּעַא: תָּא וְאַתּוּי לָךְ
 בְּלוּעֵי דְקַרְחָא. אֲזִילִי וַחֲזֵאי תְּרֵי
 בְּזַעֵי דְתוּי נְפִיק מְנִיהוּ קְמָרָא.
 שְׁקַל גְּבֻבָא דְעַמְרָא וּמְשִׁיָּה
 בְּמִיָּא וְאַנְחָה פְּרִישָׁה דְרַמְחָה
 וְעִילָה הַתָּם, וְכִי אֶפִיק, תּוּי
 אַחֲרָךְ אַחֲרוּבִי. אָמַר לִי: אֲצִית!
 מָה שְׁמַעִית? וְשְׁמַעַת דְתוּי
 אָמְרִין: מִשָּׁה אֲמַת וְתוֹרָתוּ
 אֲמַת וְהֵן בְּדַאִין. אָמַר לִי: כֹּל
 שְׁלֹשִׁים יוֹמָא מְחַדְרָא לְהוּ
 גִיְהֵנָם לְהַכָּא כְּבָשָׂר בְּקַלְחָת,
 וְאַמְרֵי הַכִּי: מִשָּׁה וְתוֹרָתוּ אֲמַת
 וְהֵן בְּדַאִין:

רש"ב"ם: בְּזַעֵי בְּקַעִים, דְּכַתִּיב: "וַתִּפְקַע הָאֲדָמָה" וְגו'. קְמָרָא עֵשֶׂן. שְׁקַל גְּבֻבָא
 דְעַמְרָא לְקַח גִּזַּת צֶמֶר וְשָׂרָאָה בְּמִים. וְאַחֲרָךְ אַחֲרוּבִי הֵנִי גְּבֻבִי, וְאַף־עַל־פִּי שִׁשְׂרוּ
 אוֹתָהּ בְּמִים. אֲצִית הַסֶּפֶת וְשָׁמַע. וְשְׁמַעַת דְקָאמְרֵי שְׁהָרֵי יַרְדוּ חַיִּים שְׂאוֹלָה. כֹּל
 תְּלַתִּין יוֹמִין כֹּל רֵאשִׁיחֵדֶשׁ. בְּקַלְחָת שְׁמַהֲכִין אוֹתוֹ כְּדִי שְׁתַּתְּבַשֵּׁל:

בְּלוּעֵי דְקַרְחָא, כְּדַאִיתָא בְּמַדְרֵשׁ (בְּמַדְרֵר רַבֵּה פְּרָשָׁה יח; ירושלמי
 סנהדרין פֶּרֶק חֲלָק): 'קַרְחָ מִין הִיָּה', הֵינּוּ בְּחִינַת הָעֵבֹדֶת
 אֱלִילִים, מִיּוֹנֹת. וְחֲזֵאי תְּרֵי בְּזַעֵי דְתוּי נְפִיק מְנִיהוּ קְמָרָא.

הִינּוּ בַחֲנִינַת הַחֲרוֹן־אֵף שְׁגוֹרָמִים בְּמִינּוֹת, כַּמֵּאֵמֶר חַכְמֵינוּ, זְכוּרָנָם לְבִרְכָה: 'כָּל זְמַן שֶׁעֲבוּדַת אֱלִילִים בְּעוֹלָם, חֲרוֹן־אֵף בְּעוֹלָם; 'וְתָרִי בּוֹעֵי, זֶה בַחֲנִינּוֹת תָּרִי נִקְבִי הָאֵף, שִׁיּוּצֵא מֵהֶם הָעֵשֶׂן, כְּמוֹ שִׁפְתוֹב (תהלים י"ח): "עֲלָה עֵשֶׂן בְּאֵפוֹ": וְשָׁקִיל גִּבְבָּא דְעַמְרָא זֶה בַחֲנִינַת עַמֵּר כַּנֵּ"ל, וּמִשִּׁיָּה בְּמִיָּא זֶה בַחֲנִינַת שְׁעוּרִים, בַּחֲנִינַת אֶסְתֵּר בְּרוּח־הַקֹּדֶשׁ, שֶׁהוּא בַחֲנִינַת רְגֵלִין כַּנֵּ"ל. כִּי הַרְגֵלִין הֵם אֶפִיקֵי מַיִם, כִּי הֵם בַּחֲנִינַת עֲרִבֵי נַחַל, כַּמֵּאֵמֶר חַכְמֵינוּ, זְכוּרָנָם לְבִרְכָה (ספ"ה נג.): 'רְגֵלוֹהִי דְבִרְנָשׁ אֲנֹן עֲרִבִין לֵה'; 'עֲרִבִין זֶה בַּחֲנִינַת עֲרִבֵי נַחַל, אֶפִיקֵי מַיִם, הִינּוּ בַחֲנִינַת מְרִדְכֵי וְאַסְתֵּר, בַּחֲנִינַת יָדִים וְרֵגְלִים, בַּחֲנִינַת הַמְחָאֵת כַּף וְרִקוּדִין כַּנֵּ"ל:

וְאַנְחָה בְּרִישָׁה דְרַמְחָא - רַמַּח דָּא רוּחַ מ"ם, שֶׁהוּא מְאַרְבַּע רוּחוֹת בְּאֵי הַרוּחַ, כִּי הַמ"ם הִיא אַרְבַּע רוּחוֹת, שֶׁהִיא בַּחֲנִינַת רוּחַ הַצַּדִּיק דְנִשְׁבַּב בְּיַדֵּן וְרֵגֵלִין כַּנֵּ"ל; וְרֵאשׁ הַרַמַּח הוּא הַצַּדִּיק, כִּי מִמֶּנּוּ תּוֹצְאוֹת הַרוּחַ, כְּמוֹ שִׁפְתוֹב: "אִישׁ אֲשֶׁר רוּחַ בּוֹ" כַּנֵּ"ל. וְאַפְקִינְהוּ וְאַחֲרָךְ אַחֲרוּכֵי - אַחֲרָךְ לְשׁוֹן חַיִּים וְאַרְיִכוֹת יָמִים, כַּמֵּאֵמֶר חַכְמֵינוּ, זְכוּרָנָם לְבִרְכָה (ערוכין נד:): 'לֹא יַחֲרֹךְ רַמְיָה צִידוֹ' 'לֹא יַחֲיָה וְלֹא יֵאֲרִיךְ, וְהִינּוּ: 'וְאִיחֲרָךְ אִיחֲרוּכֵי, לְשׁוֹן חַיִּים וְאַרְיִכַת יָמִים; כִּי עַל־יָדֵי בְּפוּל הַגְּאוּה, הִינּוּ הָעֲבוּדָה זָרָה, עַל־יָדֵי־זֶה הַחֲכָמָה עַל תְּקוּנָה כַּנֵּ"ל, וְעַל־יָדֵי חֲכָמָה יַחֲיָה וְיֵאֲרִיךְ יָמִים, כְּמוֹ שִׁפְתוֹב (קהלת ז): "הַחֲכָמָה תַּחֲיָה" וְכו':

אָמַר לִי: אֲצִיֵת לָהּ וְשָׁמַעַת דְּאִמְרִין: מִשָּׁה וְתוֹרַתוֹ אִמַּת
 - שֶׁהֵן מוֹדִין עַל הָאִמַּת; כִּי כְּשִׁמְתָקְרַב אֶת עֲצָמוֹ
 לְצַדִּיקִים כְּדֵי לְקַבֵּל מֵהֶם הַרוּחַ כַּנִּ"ל, וְעַל־יְדִי־זוֹה גִּשְׁפֵּר הַגְּאוּהָ
 וְהַעֲבוּדָה זָרָה, וְאִזּוּ מְכִירִין אֶפְלוֹ אֵלֹו שְׁהֶם מִסְטָרָא דְמוֹתָא אֶת
 גְּדֻלַּת הַבוּרָא יִתְבָּרַךְ שָׁמוֹ כַּנִּ"ל: וְאִמַּר לִי: כָּל תְּלָתִין יוֹמִין
 מִהֲדָרָא לָהּ גִּיהֵנּוּם לְהַכָּא וְאִמְרֵי חֲכִי: מִשָּׁה וְתוֹרַתוֹ אִמַּת
 - פִּרְשׁ רַבְּנּוּ שְׁמוּאֵל: בְּכָל רֵאשִׁי־חֹדֶשׁ. כִּי כָּל דְּבַר יֵשׁ לוֹ
 שְׂרֵשׁ, וְשְׂרֵשׁ הַתְּשׁוּבָה הוּא רֵאשִׁי־חֹדֶשׁ, כִּי בְּרֵאשִׁי־חֹדֶשׁ אָמַר
 הַקְּדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא: הִבִּיאוּ עָלַי כְּפָרָה, כְּמוֹ שְׁדַרְשׁוּ רַבּוּתֵינוּ,
 זְכוּרֵנוּם לְבִרְכָה (שבועות ט), וְזוֹה בְּחִינַת תְּשׁוּבָה, וְהַתְּשׁוּבָה הַזֹּאת
 גִּשְׁתַּלְשְׁלָה בְּכָל הַנְּבִרָאִים בְּרֵאשִׁי־חֹדֶשׁ, וּבְשִׁבְלֵי זֶה גַּם קָרַח
 וְעֵדְתוֹ מְכַרְחִים לְאִיזוּהָ חֲרָטָה בְּרֵאשִׁי־חֹדֶשׁ; אֲבָל הַתְּשׁוּבָה אֵינָהּ
 מוֹעִיל לָהֶם, כִּי עֵקֶר הַתְּשׁוּבָה הִיא רַק בְּעוֹלָם הַזֶּה, כִּי מִי
 שְׁפָטַרַח בְּעַרְב־שִׁבְתָּ וְכו' (עבודה זרה ג); וְנִמְצָא בּוֹדָאֵי לֹא נִפְטָרִין
 בְּזוֹה הַהוֹדָאָה שֶׁהֵן מִתְחַרְטִין וּמוֹדִין מִדִּין גִּיהֵנוּם, וְעַל כֵּן
 מִהֲדָרָא לָהּ גִּיהֵנוּם לְהַכָּא, כִּי אֵין נִפְטָרִין בְּזוֹה. וְאִף־עַל־פִּי־כֵן
 אֵין גִּיהֵנוּם בְּרֵאשִׁי־חֹדֶשׁ כְּמוֹ בְּשָׂאֵר יָמִים (זוֹר תְּרוּמָה קנ:),
 וְהַגִּיהֵנוּם שֶׁל רֵאשִׁי־חֹדֶשׁ אֵינּוּ אֶלָּא הַחֲרָטָה, שְׁמַתְחַרְטִים
 וּמוֹדִים וּמִתְבִּישִׁין, זֶה בְּעֲצָמוֹ גִּיהֵנוּם שְׁלָהֶם. וְזוֹהוּ דְּדִיק:
 מִהֲדָרָא לָהּ גִּיהֵנוּם לְהַכָּא, דְּהֵינּוּ מַה שְׁמַהֲדָרָא לָהּ לְהַכָּא,
 שְׁחֹזְרִים וּמוֹדִים, הוּא הַגִּיהֵנוּם שְׁלָהֶם:

י וְזֶה פְּרוּשׁ: וְאֵלֶּה הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר תִּשִׂים לִפְנֵיהֶם. כִּי אֵיתָא בְּמִכְלֵתָא: 'אֲשֶׁר תִּשִׂים לִפְנֵיהֶם הֲשׂוּ אִשָּׁה לְאִישׁ לְכָל דִּינִים שְׁפִתוֹרָה'; פְּרוּשׁ, לְכָל דִּינִים שְׁפִתוֹרָה שְׁצִרְיָךְ לְהַמְתִּיקָם, צִרְיָךְ לְהִשְׁוֹת, הִינּוּ לִיחָד, קִדְשָׁא-בְּרִיךְ-הוּא וְשְׂכִינְתָּהּ, שְׁהוּא בְּחִינַת אִשָּׁה וְאִישׁ, בְּחִינַת מְרַדְכֵי וְאַסְתֵּר:

וְזֶה פְּרוּשׁ: וְאֵלֶּה 'כָּל מְקוֹם שְׁנַאמַר וְאֵלֶּה, מוֹסֵיף עַל הָרֵאשׁוֹנִים' (בְּרֵאשִׁית רַבָּה, נ"ח פֶּרֶשָׁה ל), בְּחִינַת תּוֹסֶפֶת וְרַבּוּי, בְּחִינַת גְּאוּה, עֲבוּדָה זָרָה, כְּמוֹ שְׁפִתוּב (דְּבָרִים ז'): "לֹא מְרַבְּכֶם חֶשֶׁק ה'", שְׁפִרוּשׁוֹ גְּאוּה. וְזֶה בְּחִינַת: 'מוֹסֵיף עַל הָרֵאשׁוֹנִים', שְׁהוּא בְּחִינַת הַמֶּן-עַמְלֶק, כְּמוֹ שְׁפִתוּב (בְּמִדְבָר כ"ד): "רֵאשִׁית גּוֹיִם עַמְלֶק", וְתַקּוּנוֹ: הַמִּשְׁפָּטִים, בְּחִינַת רוּחַ, כְּמוֹ שְׁפִתוּב (יִשְׁעִיָּהוּ כח): "וְלִרוּחַ מִשְׁפָּט וְכוּ' מְשִׁיבֵי מַלְחָמָה", כִּי עַל-יְדֵי הָרוּחַ נִתְתַּקֵּן הַגְּאוּה וְהַעֲבוּדָת אֱלִילִים כְּנ"ל. וְעַל-יְדֵי-זֶה: אֲשֶׁר תִּשִׂים לִפְנֵיהֶם, הִינּוּ 'הֲשׂוּ אִשָּׁה לְאִישׁ לְכָל דִּינִים שְׁפִתוֹרָה', הִינּוּ בְּחִינַת הַמְתַּקַּת הַדִּינִים, כִּי 'כָּל זְמַן שֵׁישׁ עֲבוּדַת אֱלִילִים בְּעוֹלָם, חֲרוֹן-אַף וְדִינִים בְּעוֹלָם'; וְעַל-יְדֵי הָרוּחַ הַנ"ל נִתְיַחַד קִדְשָׁא-בְּרִיךְ-הוּא וְשְׂכִינְתָּהּ וְנִמְתַּקֵּן הַדִּינִים, וְנִסְתַּלַּק חֲרוֹן-אַף מִן הָעוֹלָם:

וְהַגְּהָ, כָּלֵל הַדְּבָרִים אֵלּוּ, שְׁעַל-יְדֵי הַצְּדִיק, שְׁהוּא בְּחִינַת הָרוּחַ, אֶתְעֵבֵר אֵל אַחַר, כְּפִירוֹת, וְעַל-יְדֵי הָרוּחַ בָּאִים רְקוּדִין וְהַמְחָאת כַּף, כִּי עַל-יְדֵי הַצְּדִיק שְׁהוּא בְּחִינַת הָרוּחַ

וְתַעֲלוּ הַרְגְּלוֹן, וְנִתְגַּלָּה הָאֶרֶת הַיְדִים, וְנִתְרַבָּה הָאֲמוּנָה, כַּמְבֹאֵר לְמַעַלָּה. וְעַל כֵּן פְּתִיב בְּיוֹסֵף, שֶׁהוּא בְּחִינַת הַצְּדִיק (בְּרֵאשִׁית מ"א):
 "וּבִלְעָדֶיךָ לֹא יָרִים אִישׁ אֶת יָדוֹ וְאֶת רִגְלוֹ", כִּי בִלְעָדֵי בְּחִינַת
 יוֹסֵף, שֶׁהוּא בְּחִינַת הַצְּדִיק, אִי אֶפְשָׁר לְהַעֲלוֹת וּלְהָרִים הַיְדִים
 וְהַרְגְּלִים כַּנִּלְ:

וְהִנֵּה, מִכָּלל הַדְּבָרִים אֵתָּה שׁוֹמֵעַ, שֶׁנִּתְגַּלָּה הוּא בְּחִינַת יְדִים,
 וְנִסְתָּר הוּא בְּחִינַת רְגְּלוֹן, בְּחִינַת מְרַדְכֵי וְאֶסְתֵּר; וְאֵף
 שֶׁנִּסְתָּר הוּא לְמַעַלָּה מִנִּתְגַּלָּה, עִם כָּל זֶה הַתְּגַלּוֹת הַנִּתְגַּלָּה הוּא
 בְּמָקוֹם גְּבוּהָ, דְּהֵינּוּ הַיְדִים, וְהִנִּסְתָּר בְּרִגְלוֹן, שֶׁהִיא לְמַטָּה מִיְדִים.
 וְהַעֲנִין עִמָּךְ, אֵךְ הוּא עֲנִין שְׁכֵתוֹב בְּזֵהָר, תְּנָאִים בְּשׁוֹקוֹן
 וְאֶמּוֹרָאִים בִּידֵין. וְאֵף שֶׁהַתְּנָאִים לְמַעַלָּה מֵאֶמּוֹרָאִים, מִכָּל מָקוֹם
 הֵם בְּמָקוֹם שֶׁהוּא לְמַטָּה מִמָּקוֹם הָאֶמּוֹרָאִים, וְכֵן נְבִיאִים
 וְכֹתוּבִים, וְכִבְר מְבֹאֵר עַל זֶה תִּרְוִץ:

(עוד ראה זה מצאתי מכתב־יד רבנו, ז"ל, בעצמו מענין התורה הנ"ל, וזהו):

וְאֵלֶּה הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר תִּשִּׂים וְכוּ'. גְּאוֹת מוֹדַעַת זֹאת בְּכָל
 הָאָרֶץ שֶׁהִיא מִדָּה מְגֻנָּה וְצָרִיךְ לְבָרֵךְ מִמֶּנָּה, אֲבָל יֵשׁ
 בְּנֵי־אָדָם שְׂרוּדָפִים אַחַר כְּבוֹד וְרוֹצִים לְמַלְךְ וּלְהַנְהִיג אֶת הָעוֹלָם,
 וְאוֹמְרִים שִׁישׁ לֵאל יָדָם לַעֲשׂוֹת פְּדִיוֹנוֹת וּלְהַתְּפַלֵּל תְּפִלוֹת;
 וְעֲלִיהֶם נֹאמֵר: "הֵשֵׁב אִשֶׁת הָאִישׁ כִּי נְבִיא הוּא וַיִּתְּפַלֵּל בְּעֶדְךָ
 וַחֲוִיה". כִּי זֶה יְדוּעַ שֶׁהַקְּדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא [חֶסֶד, וְכֹךְ צָרִיךְ לוֹמַר:
 שֶׁהַקְּדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא מִתְּאוּוָה לְתִפְלָתָן שֶׁל צְדִיקִים, וְצָרִיךְ לִילָךְ
 אֲצִלָּם שִׁיתְּפַלְלוּ עֲלֵינוּ] עֲלֵיהֶם. אֲבָל בְּעֲלִי־גְאוּוָה אֵין הוֹלְכִים אֶל

צְדִיקִים לְבַקֶּשׁם שְׂתִפְּלְלוּ עֲלֵיהֶם, וְגַם אֵין מְנִיחִים שְׂאֵר בְּנֵי־אָדָם שְׂיִלְכוּ אֶצֶל צְדִיקִים שְׂתִפְּלְלוּ עֲלֵיהֶם, כִּי אָמְרוּ אֵלּוּ בְּעַל־גְּאוּהַ, שְׁגַם הֵם צְדִיקִים וְיִכְוֹלִים לְהִתְפַּלֵּל, וְאֵין צְדִיק בְּאַרְץ יוֹתֵר מֵהֶם. וּבִזְהָ הֵם נִקְרָאִים בְּשֵׁם אֲבִימֶלֶךְ אָבִי לְשׁוֹן רְצוֹן, כְּמוֹ "וְלֹא אָבָה וְה' אֱלֹקֶיךָ" וְכו':

יא

אֲנִי ה' הוּא שְׁמִי וּכְבוֹדִי לְאַחַר לֹא אֶתֵּן וּתְהִלָּתִי לְפִסְלִים (ישעיהו מ"ב):

א כִּי יֵשׁ יְחֻדָּא עֲלָאָה וְיְחֻדָּא תְתָאָה, הֵינּוּ: שְׁמַע יִשְׂרָאֵל, וּכְרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד (זִהַר בְּרֵאשִׁית יח:), וְכֹל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל צָרִיךְ שְׂתִיָּהּ נַעֲשֶׂה זֹאת עַל־יְדוֹ, עַל־יְדֵיהֶּה יִכּוֹל לָבוֹא לְתַבּוּנֹת הַתּוֹרָה לְעִמְקָהּ; כִּי מִי שְׂהוּא בְּמִדְרָגָה פְּחוּתָהּ, הוּא עֲדוֹן רְחוּק מִתְּבּוּנֹת הַתּוֹרָה, רַק עַל־יְדֵי אִמְצָעוֹת הַדְּבּוּר יִכּוֹל לָבוֹא לְתַבּוּנֹת הַתּוֹרָה לְעִמְקָהּ, הֵינּוּ עַל־יְדֵי שְׂהוּא מְדַבֵּר בְּהַתּוֹרָה בְּדַבּוּרִים, כְּמוֹ שְׂפִתּוֹב (מְשִׁלֵּי ד): "כִּי חַיִּים הֵם לְמוֹצֵאֵיהֶם" 'לְמוֹצֵאֵיהֶם בְּפֶה' (כְּמוֹ שְׂאִמְרוּ חֲכָמֵינוּ, זְכָרוֹנָם לְבִרְכָה, עֲרוּבִין נד), מֵאִיר לוֹ הַדְּבּוּר בְּכֹל הַמְּקוֹמוֹת שְׂצָרִיךְ לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה, כְּמוֹ שְׂאִמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ, זְכָרוֹנָם לְבִרְכָה (בְּרִכּוֹת כב:): 'פֶּתַח פִּיךָ וְיֵאִירוּ דְבָרֶיךָ' וּבְכֹל פַּעַם וּפַעַם, עַל־יְדֵי כָּל תְּשׁוּבָה וְתְשׁוּבָה, הוּא הוֹלֵךְ מִמְּדְרָגָה לְמִדְרָגָה, עַד שְׂיִוצֵא מִמְּדְרָגָה פְּחוּתָהּ וּבֹא לְתַבּוּנֹת הַתּוֹרָה לְעִמְקָהּ. וְזֶה שְׂשִׂאֵלוֹ יוֹחֲנָי וּמִמְרָא לְמוֹשֶׁה

(מנחות פה:) 'תִּבְנֶן אֶתְּהָ מִכְּנִים לְעַפְרַיִם? הַשִּׁיב לָהֶם: אָמַרְי אֲנָשִׁי, לְמַתָּא יִרְקָא, יִרְקָא שְׁקֵל'. 'תִּבְנֶן' - זֶה בְּחִינַת תְּבוּנָה, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (מְשָׁלִי ב): "תְּבוּנָה תִּנְצָרֶךָ", שֶׁהֵם הִבִּינוּ שְׁמוּשָׁה רוֹצָה לְהַכְנִים תְּבוּנוֹת הַתּוֹרָה בְּיִשְׂרָאֵל, וְעַל כֵּן שָׂאוּ, כִּי בְּזִמְנֵי שָׂאִין יִשְׂרָאֵל עוֹשִׂין רְצוֹנוֹ שֶׁל מָקוֹם הֵם מְשׁוּלִים לְעַפְרָיִם (ע"י מַגִּילָה טו) וְאִיךְ יוֹכֵל לְהִבְיֵאֵם לְמַדְרָגָה גְבוּהָ, לְתְּבוּנוֹת הַתּוֹרָה? וְזֶה: 'תִּבְנֶן' - לְשׁוֹן תְּבוּנוֹת הַתּוֹרָה, 'אֶתְּהָ מִכְּנִים לְעַפְרַיִם' - זֶה בְּחִינַת עֶפְרָיִם, הֵינּוּ מַדְרָגָה פְּחוּתָה 'הַשִּׁיב לָהֶם: אָמַרְי אֲנָשִׁי', הֵינּוּ עַל-יְדֵי הָאֲמִירוֹת, עַל-יְדֵי הַדְּבֹר שֶׁל אִישׁ הַיִּשְׂרָאֵלִי, הוּא מְאִיר לוֹ לְכָל הַמְּקוֹמוֹת שְׁצָרִיךְ לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה וְזֶהוּ: 'לְמַתָּא יִרְקָא' - לְמְקוֹמוֹת שְׁצָרִיךְ לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה 'יִרְקָא' הוּא בְּחִינַת תְּשׁוּבָה, כְּמוֹ שְׁאֲמְרוּ בַּמְדָּרָשׁ (פְּרָאשִׁית רַבָּה פְּרָשָׁה מֵג): "וַיִּרְקֵךְ אֶת הַנִּיכּוֹ" - אֲוִרִיקָן בְּפִרְשֵׁת שׁוֹפְטִים, הֵינּוּ שׁוֹרְזִים לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה, כִּי פְּרִשֵׁת שׁוֹפְטִים נֹאמֵר עַל תְּשׁוּבָה: "מִי הָאִישׁ הִירָא וְרַךְ הַלֵּכֵב" - 'הִירָא מְעַבְרוֹת שְׁבִידוֹ' (כְּמוֹ שְׁאֲמְרוּ חֲכָמֵינוּ, זְכוּנוֹם לְכַרְכָּה, סוּטָה מֵג) (וְעֵיין בְּהַקְדַּמַּת תִּיקוּנוֹם יְרוּק מִסְטָרָא דְאִימָא דְאִיהוּ תְשׁוּבָה קו יְרוּק) וְזֶהוּ: 'אָמַרְי אֲנָשִׁי, לְמַתָּא יִרְקָא', הֵינּוּ עַל-יְדֵי הָאֲמִירוֹת וְהַדְּבֹר שֶׁל אִישׁ הַיִּשְׂרָאֵלִי, 'לְמַתָּא יִרְקָא' - לְמְקוֹמוֹת שְׁצָרִיךְ לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה יְאִיר לוֹ הַדְּבֹר, שְׁיִוְכַל לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה וְזֶה: 'יִרְקָא שְׁקֵל' - בְּחִינַת תְּשׁוּבָת הַמְּשָׁקֵל, שֶׁהַדְּבֹר יְאִיר לוֹ שְׁיִוְכַל לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָת הַמְּשָׁקֵל

מִמֶּשׁ:

ב אַךְ לְדַבּוֹר שֶׁיֵּאִיר לוֹ אִי אֶפְשָׁר לְזַכּוֹת, כִּי אִם עַל־יְדֵי כְבוֹד,
 הֵינּוּ שִׁירָאָה שְׂיֵהִיָּה כְבוֹד הַשֵּׁם יִתְפָּרֵךְ בְּשִׁלְמוֹת, שְׂיֵהִיָּה
 כְבוֹדוֹ לְאִין נֶגֶד כְבוֹד הַשֵּׁם יִתְפָּרֵךְ, הֵינּוּ עַל־יְדֵי עֲנוּה וְקַמְנוּת.
 כִּי עֶקֶר בְּחִינַת הַדְּבֻר הוּא מִכְבוֹד, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים כ"ד): "מִי
 הוּא זֶה מֶלֶךְ הַכְּבוֹד", הֵינּוּ מַלְכוּת פֶּה (תְּקו"ז בַּהֲקֻדְמָה שְׁנִי, פֶּתַח
 אֱלֹהִים:) כִּי כְּשֶׁהַתּוֹרָה בָּאָה לְתוֹךְ דְּבֻרִים פְּגוּמִים לָפֶה פְּגוּם, לֹא
 דֵּי שְׂאִין דְּבֻרֵי הַתּוֹרָה מְאִירִים לוֹ כִּי אִם גַּם הַתּוֹרָה עֲצֻמָּה
 נִתְגַּשֵּׁם וְנִתְחַשֵּׁד שֵׁם מִפְּיוֹ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (יְהוֹשֻׁעַ א): "לֹא יִמּוּשׁ
 סֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֶּה מִפִּיד", בְּחִינַת "יּוֹמֵשׁ חֶשֶׁךְ" (שְׁמוֹת י), הֵינּוּ
 שְׂלֵא יִתְגַּשְׁמוּ וְיִתְחַשְׁכוּ מִפִּיד, כִּי עַל־יְדֵי שְׂאִין מִשְׁגִּיחִין שְׂיֵהִיָּה
 כְבוֹד הַשֵּׁם יִתְפָּרֵךְ בְּשִׁלְמוֹת הֵינּוּ עַל־יְדֵי גְדֻלוֹת, עַל־יְדֵי־זֶה אִין
 יְכוּלִין לִפְתַּח פֶּה, בְּבְחִינַת (תְּהִלִּים י"ז): "סִגְרוּ פִּימוֹ דְּבִרוּ בְּגֵאוֹת";
 כְּמַעֲשֵׂה דִלּוֹי בַר סִיסָא, שֶׁהֶעֱלוּהוּ לַבֵּימָה, וּמִפֶּת רֹחוֹ עָלָיו, וְלֹא
 אָנִיבֹן (יְרוּשְׁלָמִי יְכֻמוֹת פָּרָק יב) כִּי עַל־יְדֵי הַגֵּאוֹת, הוּא בְּחִינַת עֲבוֹדַת
 אֱלִילִים (סוּטָה ד:) וּבְעֲבוֹדַת אֱלִילִים כְּתִיב: "פְּסִילֵי אֱלֹהֵיהֶם
 תִּשְׂרָפוּן בְּאֵשׁ" (דְּבָרִים ז), 'וְכֹל הָעוֹמֵד לְשָׂרֵף כְּשָׂרֹף דָּמוֹ, וְכַתּוּב
 מִכְּתַת שְׁעוֹרָה', כְּמוֹכָא בְּגִמְרָא (רֵאשִׁי הַשְּׁנָה כח) לְעִנּוּן שׁוֹפֵר שֶׁל
 עֲבוֹדַת אֱלִילִים; וְכִיּוֹן שֶׁמִּכְתַּת כְּתִית שְׁעוֹרָה, אִין לוֹ כְּלֵי הַדְּבֻר
 לְדַבֵּר עִמָּהֶם אַךְ כְּשֶׁהוּא נוֹהֵר וְשׁוֹמֵר כְבוֹד ה' שְׂיֵהִיָּה בְּשִׁלְמוֹת,
 שְׂהוּא נִבְזָה כְּעִינּוֹ נִמָּאֵם, עַל־יְדֵי־זֶה יוֹכֵל לְדַבֵּר דְּבֻרִים
 הַמְּאִירִים, בְּבְחִינַת (יְחֻזְקָא ל מ"ג): "וְהָאֶרֶץ הָאֵירָה מִכְבוֹדוֹ", וְהֵם
 מְאִירִים לוֹ לְתִשׁוּבָה, וְיִכּוּל לָבוֹא לְתַבּוּנוֹת הַתּוֹרָה לְעִמְקָה כְּנ"ל:

ג וְכָבוֹד בְּשִׁלְמוֹת, אֵינֹו כִּי אִם עַל־יְדֵי וָא"ו שְׂיִמְשִׁיךְ לְתוֹכָהּ, כִּי בְּלֹא וָא"ו נִשְׁאָר כְּבֹד פֶּה (שמות ד), וְעַל־יְדֵי וָא"ו הוּא בְּבַחֲיִנַת (תהלים ל): "כְּבוֹד וְלֹא יָדִים"; כִּי כָּל מָקוֹם שֶׁנֶּאֱמָר וָא"ו, הוּא מוֹסִיף (פסחים ה), הֵינֹו בְּחִינַת תּוֹסְפוֹת קְדֻשָּׁה, הֵינֹו שְׂמִירַת הַבְּרִית, כְּמֵאֵמֶר חַכְמֵינוּ, זְכוּרֵנוֹם לְבִרְכָּה: 'כָּל מָקוֹם שֶׁאֵתָּה מוֹצֵא גֶדֶר עֲרוּה, אֵתָּה מוֹצֵא קְדֻשָּׁה' (ויקרא רבה כ"ה, הוֹבָא בְּרַש"י), כִּי זֶה תְּלוּי בּוֹה, גְּאוֹת וְנֹאֶף, כְּמוֹ שֶׁאֱמָרוּ חַכְמֵינוּ ז"ל (סוטה ד): עַל פֶּסוּק (מזלי ו): "וְאִשֶּׁת אִישׁ נִפְשׁ יִקְרָה תְּצוּר" וְעַל כֵּן בְּרִית מְכֻנָּה בְּשֵׁם שְׂד"י, כְּמוֹ שְׂכַתוֹב (בְּרַאשִׁית ל"ה): "אֲנִי אֵל שְׂדֵי פֶרֶה וּרְבֵה", כִּי שְׂדֵי הוּא בְּחִינַת 'שִׁישׁ דֵּי בְּאִלְקוּתֵי לְכָל בְּרִיה' (כְּמוֹכָא בְּפִירְשִׁי לְדִלְדָּי יז) וְכִשְׂאִינוּ שׁוֹמֵר הַבְּרִית, הֵינֹו עַל־יְדֵי גְאוֹת, הוּא עוֹשֶׂה לְעַצְמוֹ עֲבוֹדַת אֱלִילִים, הוּא מְרָאֵה שְׂאִין דֵּי לֹו בְּאִלְקוּתוֹ, עַד שֶׁצָּרִיךְ עֲבוֹדַת אֱלִילִים, וְעַל כֵּן פּוֹגֵם בְּשְׂדֵי, שִׁישׁ דֵּי בְּאִלְקוּתוֹ לְכָל בְּרִיה; וְכִשְׂשׁוֹמֵר הַבְּרִית, הוּא זוֹכֵה לְאוֹר הַמַּאִיר לוֹ לְתִשׁוּבָה בְּנ"ל:

ד וְאוֹר הַזֶּה הוּא בְּחִינַת טַל אֹרוֹת (ישעיה כו): הַכְּלוּלִים בְּוָא"ו שֶׁל כְּבוֹד, בְּבַחֲיִנַת (איוב ל"ג): "הֵן כָּל אֱלֹה יִפְעַל אֵל פְּעָמִים שְׁלוֹשׁ עִם גָּבֵר" 'פְּעָמִים שְׁלוֹשׁ' הֵם בְּחִינַת טַל אֹרוֹת שֶׁל מְלוּי שְׁלֹשׁ אוֹתִיּוֹת רֵאשׁוֹנוֹת (פְּרוּשׁ, כִּי שְׁלֹשׁ אוֹתִיּוֹת רֵאשׁוֹנוֹת שֶׁל שֵׁם הוֹיָה בְּמְלוּי אֶלְפִין הֵם בְּגִימְטְרִיא ט"ל, וְהֵם בְּחִינַת טַל אֹרוֹת, וְהֵם כְּלוּלִים בְּהוֹא"ו שֶׁל הַשֵּׁם) (עֵינן זוּהַר תְּצֵא רפ): 'עִם גָּבֵר' - שֶׁהֵם כְּלוּלִים בְּבְרִית, כִּי כָּאִישׁ גְּבוּרָתוֹ (עֵין כ"מ

פ"ד:) ועל שם זה נקרא ברית בעז (תקון לא) - בו עז בו תקפא. אבל כשאינו שומר הברית, הוא מקלקל ה"ל אורות וממשיך על עצמו על הפרנסה, הינו מ"ל מלאכות, כמובא בזהר (ח"ד ר:) 'מאן דזרק פרוזין דנהמא, עניות רדף אפתרה, כל' שכן מאן דזרק פרוזין דמחא' וזה: בו עז, בו כלול שני הבחינות, הינו ל"ט אורות - מי ששומר הברית, ול"ט מלאכות - מי שפוגם בו; פי עז עם הפולל שתי פעמים טל:

וזה: "משכן משכן" (שמות לח) שני פעמים שני פעמים ל"ט, כי ל"ט מלאכות גמרינן ממשכן (כמו שאמרו חז"ל שבת מט:) ומי ששומר את בריתו, אף-על-פי שהוא עושה הל"ט מלאכות - הם בבחינת מלאכת המשכן, הינו משכן בבנינה, בחינת ל"ט אורות; אך מי שפוגם בברית, המלאכות שלו הם בבחינת משכן בחרבנה, בבחינת ל"ט מלקות (בהקדמת התקונים ובתקון מח), בחינת (דברים כ"ה): "ארבעים יכנו ולא יוסיף", הינו בחינת פגם הברית, שהוא בחינת תוספות כנ"ל:

ה ולשמירת הברית יש בו שני בחינות: יש מי שזווגו בששת ימי החל, ואף-על-פי-כן הוא שומר את בריתו על-פי התורה, שאינו יוצא מדיני התורה; ויש מי שהוא שומר הברית, שזווגו משבת לשבת, והוא בחינת יחודא עלאה ויחודא תתאה וזה בחינת שדי של שבת, שאמר לעולמו די (בראשית רבה מו, חגיגה יב) שצמצם את עצמו מכל המלאכות וזה בחינת יחודא עלאה. ויש בחינת שדי של חל, שגם בחל יש צמצומים

ממלאכה לחברתה, וזה בחינת מט"ט, ששלטנותה יששת ימי החל, בחינת ששה סדרי משנה (פמוכא בזהר הקדוש ובתקו"ז בהקדמה ובתי יח) ובפתי האר"ז (ל) ששמו בשם רבו, כמו שכתוב (שמות כ"ג): פי שמי בקרבו (פמוכא בפירש"י שם); וזה בחינת יחודא תתאה, הינו שהקדוש ברוך הוא מלביש את עצמו במט"ט בששת ימי החל ומנהיג העולם על־ידו:

ו וזה בחינת הלכה וקבלה: קבלה היא בחינת (תהלים כ"ט): "השתחוו לה' בהדרת קדש" ראשיתבות קבלה; והלכה היא בחינת (שם ק): "הריעו לה' כל הארץ" ראשיתבות הלכה, פמוכא בפגנות "השתחוו לה' בהדרת קדש" זה בחינת יחודא עלאה, הינו זוג של שבת, וזה בחינת ברית עלאה, ששם עקר ההשתחוויה, בבחינת (בראשית מ"ב): "ויבאו אחי יוסף וישתחוו לו", והוא בחינת הדרת קדש, בבחינת (דברים ל"ג): "בכור שורו הדר לו" "הריעו לה' כל הארץ" זה בחינת יחודא תתאה, הינו זוג של חל, שהוא בבחינת מט"ט, ששלטנותה יששת ימי החל, ששה סדרי משנה. וזה: 'הריעו' (לשון תרועה ומרה), בבחינת (ישעיהו כ"ד): "מפנף הארץ זמרת שמענו", פי מט"ט הוא בבחינת כנף, לשון "ולא יפנף עוד מוריד" (שם ל), פי בו מתלבש הקדוש ברוך הוא בששת ימי החל כידוע:

ו וזה בחינת רזין, ורזין דרזין: רזין הוא בחינת הלכה, רזין דרזין הוא בחינת קבלה; התלבשות הקבלה בהלכה הוא בחינת הנהגת הקדוש ברוך הוא בששת ימי החל, שהוא

בְּחִינַת יְחֻדָּא תַתָּאָה. וְזֶה בְּחִינַת: (סיום הפסוק מכנה הארץ הנ"ל)
 "צְבִי לְצַדִּיק רְוִי־לִי רְוִי־לִי". "צְבִי לְצַדִּיק־הֵינוּ בְּחִינַת קְדוּשַׁת
 הַזְּוֹג, יֵשׁ בּוֹ שְׁנֵי רְוִין, הֵינוּ יְחֻדָּא עֲלָאָה וְיְחֻדָּא תַתָּאָה, שֶׁהֵם
 בְּחִינַת הַלְכָה וְקַבְלָה, בְּחִינַת רְוִין וְרִוּן דְּרִוּין:

וְזֶה שְׁאֵמְרוּ חֲכָמֵינוּ, וְכְרוֹנָם לְבָרְכָה (חלץ ס:) "יְהִי כְבוֹד ה'
 לְעוֹלָם", שֶׁר הָעוֹלָם אָמְרוּ. בְּשַׁעָה שְׁאֵמַר הַקְדוּשׁ־בְּרוּךְ־
 הוּא לְאֵילָנוֹת: לְמִינֵהוּ, נִשְׂאוּ דְשָׂאִים קַל־וְחֹמֶר בְּעֶצְמוֹ: מָה
 אֵילָנוֹת, שֶׁהֵם גְּבוּהִים וְאֵינָם תְּכוּפִים, אָמַר הַקְדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא
 לְמִינֵהוּ, כֹּל שֶׁכֵּן אֲנִי, שְׂאֵנוּ קַטְנִים וְתְכוּפִים, שְׁצָרִיכִים לְצֵאת
 לְמִינֵהוּ. פֶּתַח שֶׁר הָעוֹלָם וְאָמַר: "יְהִי כְבוֹד ה' לְעוֹלָם". כִּי
 בְּאֵמֶת גַּם הַגְּדוֹלִים, שְׁזוּוּגֵי אֵינָם תְּכוּפִים, רַק מְשַׁבֵּת לְשַׁבֵּת, גַּם
 לָהֶם הַזְהִירָה הַתּוֹרָה עַל שְׁמִירַת הַבְּרִית, שִׁישְׂמְרוּ אֶת עֶצְמוֹ,
 כְּמוֹ שְׁכַתּוֹב (שְׁמוֹת ל"א): "וְשִׂמְרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשְּׁבֶת" רֵאשִׁי־
 תְּבוֹת בִּיאָה, כְּמוֹבֵא בְּפִגְמוֹת; הֵינוּ אֶף־עַל־פִּי שְׁזוּוּגוֹ הוּא רַק
 מְשַׁבֵּת לְשַׁבֵּת, אֶף־עַל־פִּי־כֵן צָרִיךְ שְׁמִירָה גְדוּלָה, בְּחִינַת וְשִׂמְרוּ
 וְכוּ'; כֹּל שֶׁכֵּן הַקַּטְנִים, שֶׁהֵם בְּחִינַת דְשָׂאוֹ, שְׁזוּוּגֵם תְּכוּפִים, גַּם
 בְּשִׁשֶׁת יְמֵי הַחֹל, מִכָּל שֶׁכֵּן שְׁצָרִיכִים שְׁמִירָה גְדוּלָה לְשִׁמּוֹר אֶת
 בְּרִיתָם, שִׁישְׂמְרוּ אֶת עֶצְמָם עַל־פִּי הַתּוֹרָה, בְּבְחִינַת: לְמִינֵהֶם.
 מִיָּד כְּשִׁשְׂמַע שֶׁר הָעוֹלָם שֶׁהוּא מַט"מ, שֶׁשְׁלֵמְנוּתָהּ שִׁשֶׁת יְמֵי
 הַחֹל, בְּחִינַת דְשָׂאִים, בְּחִינַת יְחֻדָּא תַתָּאָה; פֶּתַח וְאָמַר: "יְהִי
 כְבוֹד ה'" - כְּבוֹד דִּיקָא, כִּי עַל־יְדֵי שְׁמִירַת הַבְּרִית בְּשְׁנֵי
 הַבְּחִינּוֹת הַנ"ל, הַכְּבוֹד בְּשְׁלֵמוֹת כַּנ"ל:

נמצא, שעל־ידי שְׁמִירַת הַבְּרִית בְּשְׁנֵי הַבְּחִינֹת הַנִּלְ, שהוא
בְּחִינַת יְחֻדָּא עֲלָאָה וְיְחֻדָּא תַתָּאָה, הֵינּוּ מְאִלְנוּת
וּדְשָׁאִים, גְּדוּלִים וְקַטְנִים, זִוּג שֶׁל שֶׁבֶת וְזִוּג שֶׁל הַל, בְּחִינַת
הַלְכָה וְקַבְלָה, רִיזוֹן וְרִיזוֹן דְּרִיזוֹן, אֲזִי הַכְּבוֹד בְּשִׁלְמוֹת כַּנִּלְ; וְעַל־
יְדֵי הַכְּבוֹד זֹכֶה לְדַבּוּר הַמְּאִיר, וְעַל־יְדֵי הַדְּבּוּר יְכוּל לְבוֹא
לְתַבּוּנוֹת הַתּוֹרָה לְעִמְקָהּ כַּנִּלְ:

וְזֶה שֶׁאָמַר רַבָּה בַּר בְּרַחְנָה:
וּמְנָא חֲדָא הוּי אֲוֹלִיגֵן
בְּסַפִּינְתָא, וְחֻזְאִי לְהָאִי
צַפְרִתָא, דַּהּוּי קָאִי עַד
קַרְסִלָּה בְּמֵיא, וְרִישָׁהּ בְּרַקִּיעַ.
וְאָמְרִינֵן: לִית מֵיא, וּבְעִינֵן
לְמִיחַת לְאֶקּוּרֵי נַפְשִׁין. נַפֵּק
בְּרַת־קָלָא וְאָמַר לֵן: לָא תַחֲתוּ
לְהַכָּא, דְּנַפְלָא לֵה חֲצִינָא לְבַר־
נְגָרָא הַכָּא הָא שְׁבַע שְׁנִין, וְלָא
מַטִּי לְאֲדַעָא. וְלָא מְשׁוּם
דְּנַפִּישָׂא מֵיא, אֲלָא מְשׁוּם
דְּדִדִּישָׂא מֵיא אָמַר רַב אֲשִׁי:
הָא, זִיז שְׂדֵי הוּא, דְּכַתִּיב:
"וְזִיז שְׂדֵי עַמְדִּי":

פעם אחת היינו נוסעים
בספינה, וראיתי את אותה
ציפור, שהיתה עומדת עד
קרסוליה במים, וראשה
ברקיע. ואמרנו: אין מים,
ורצינו לרדת לצנן נפשנו.
יצאה בת קול ואמרה לנו:
אל תרדו לכאן, שנפל כאן
גרזן לנגר זה שבע שנים,
ועדיין לא הגיע לקרקעית.
ולא משום שהמים עמוקים,
אלא משום שהמים זורמים.
אמר רב אשי: זו (הציפור) 'זיז
שדי' היא, שכתוב: "זיז שדי
עמדי".

רש"ם: וְחֹזֵן לְהֵא עֲפָרְתָא כו' הֵכִי גְרַסִּינָן וְאַמְרִינָן לִיכָא מִיָּא הֵינּוּ סְבוּרִין שְׂאִינָן עֲמִקִּין, הוּאִיל וְלֹא קָאִי בְּמִיָּם אֱלָא עַד קְרַסְלוּהִי חֲצִינָא גְרוּן אוּ מַעְצָד: לְבַר נִגְרָא חֲרַשׁ עֲצִים וְלֹא מִשּׁוּם דְּעִמְיָקָא מִיָּא מַהֲלַךְ שִׁבְעַ שָּׁנִים לֹא הִגִּיעַ הַחֲצִינָא לְקַרְקַע אֱלָא מִשּׁוּם דְּרִדִּיפִי מִיָּא מִתּוֹךְ חֲרִיפּוֹת הַנְּהַר לֹא הָיָה נִצָּלֵל עֲדוּן, וְלֹא מַחֲמַת הָעֵמֶק בְּלִבָּר וְזִוּי שְׂדֵי עֲמָדֵי רֵאשׁוּ מוֹגִיעַ לְרַקִּיעַ:

צִפְרָתָא זֶה בְּחִינַת הַדְּבֹר, שֶׁהוּא אֲמֻצְעֵי בֵּין הָאָדָם, שֶׁהוּא נִתְהַוֶּה מִמִּיּוֹן דְּיוֹכְרִין וְנוֹקְבִין, וּבֵין הַשָּׁמַיִם, שֶׁהוּא בְּחִינַת תְּבוּנוֹת הַתּוֹרָה, כְּמוֹבָא (וַיִּקְרָא רַבָּה ט"ו וַיַּעֲרֹכֵן מו:): עַל מְצַרַע שְׂצָרִיךְ לְהֵבִיא שְׁנֵי צִפְרִים: 'יְבוֹא פְּטָמִיא וַיִּכְפֹּר עַל פְּטָמִיא' וְזֶהוּ דְקָאִי עַד קְרַסְלָה בְּמִיָּא - כִּי מֵאַחַר שֶׁהַדְּבֹר צָרִיךְ לְהֵאִיר לוֹ בְּכָל הַמְּקוֹמוֹת שְׂצָרִיךְ לַעֲשׂוֹת שֵׁם תְּשׁוּבָה, הוּא לְפַעֲמִים בְּבְחִינַת (רוֹת ג): "וְתַגַּל מְרַגְלָתִיו (עֵינַי תִּיקוּן כ"א וְתִיקוּן ע') וְתִשְׁכַּב" - שֶׁהַדְּבֹר צָרִיךְ לְהֵאִיר בְּאָדָם, שֶׁהוּא לְמַטָּה בְּמַדְרָגָה פְּחוּתָה וְעַל כֵּן נִקְרָא הַדְּבֹר צִפְרָתָא דְקָאִי עַד קְרַסְלָה בְּמִיָּא. מִיָּא הוּא בְּחִינַת הָאָדָם, שְׁנֵתְהוּהָ מִמִּיּוֹן דְּיוֹכְרִין וּמִיּוֹן נּוֹקְבִין כִּידוּעַ, וְהַדְּבֹר, שֶׁהוּא בְּחִינַת צִפְרָתָא קָאִי עַד קְרַסְלָה, אֲצֵל הָאָדָם שֶׁהוּא בְּמַדְרָגָה פְּחוּתָה, כְּדִי לְהֵאִיר לוֹ, בְּבְחִינַת וְתַגַּל מְרַגְלָתִיו וְכו' כַּנ"ל, וְזֶהוּ דְקָאִי עַד קְרַסְלָה בְּמִיָּא כַּנ"ל וְאַמְרִינָן לִית מִיָּא - הֵינּוּ שֶׁהִבִּינוּ שְׂאִי אֲפָשָׁר לְזַכּוֹת לְדְבֹר אֱלָא עַל-יְדֵי כְּבוֹד בְּשִׁלְמוֹת, שְׂיִהִיָּה הָאָדָם בְּעֵינָיו אֲפָס וְאִין וְזֶהוּ: לִית מִיָּא - שֶׁהָאָדָם יַחְזִיק עֲצָמוֹ לְאִין. וּבְעֵינָיו לְנַחֲוִיתִי - לְשׁוֹן שְׁפָלוֹת, הֵינּוּ לְהִיּוֹת שְׁפָל וְעַנּוּ; אִךְ שֶׁהִיָּה לְאִקּוּרֵי נַפְשֵׁין - לְשׁוֹן (שְׁעִיָּהוּ י"ג): "אִוְקִיר אֲנֹשׁ מִפּוֹ", הֵינּוּ שֶׁהִיָּה הָעֲנוּהָ בְּשִׁבִיל גְּדֻלוֹת, כְּדִי לְהַתְּכַפֵּד וּלְהַתְּיַקֵּר; כִּי מַחֲמַת שְׂיודֵעִין

גדל בזוי הגדלות, על פן הם ענוים, בשביל להתכבד ולהתיקר על-ידי הענוה, וזהו בחינת עניוות שהוא תכלית הגדלות וזהו ובעיני לנחותי - להיות שפלים וענוים, לאוקורי נפשיין - כדי שעל-ידי-זה נהיה יקרים וחשובים, פי הגאווה מכזה מאד. נפק ברת-קלא ואמר, לא תחותו להכא - לא תחותו להיות שפלים בשביל זה, בשביל לאוקורי נפשיין; שהזהירם הפתקול שלא יהיו ענוים בשביל להתיקר ולהתכבד, פי זה עניוות היא תכלית הגדלות. דנפלה חצינא לבר-נגרא הא שבע שנין, ולא מטיא לארעא - שהפתקול הודיעה להם שרש הגדלות, כדי שיתרחקו עד קצה אחרון, ולא יחותו להכא, שלא יהיו ענוים בשביל גדלות, כמאמר חכמינו, זכרונם לברכה (אבות פרק ד): 'מאד מאד הוי שפלו רוח', הינו שהודיעה להם, שהגדלות הוא מנפילת הרתפאות והגאות של הקדוש-ברוך-הוא, שהוא לבוש, כמו שכתוב (תהלים צג): ה' מלך גאות לביש. דנפלא חצינא - בחינת לבוש, כמו שכתוב (שם קכ"ט): 'וחצנו מעמר. "בר נגרא-זה הקדוש-ברוך-הוא, כמו שכתוב (שם ק"ד): "המקרה במים עליותיו", וכמאמר (חלוץ ס): 'אלקיכם נגר הוא'; מנפילת הלבוש הזה נתהוה הגדלות, שהוא בחינת שבע פתי עבו"ם, שעל-ידי-זה גלו ישראל מארצם, כמאמר חכמינו, זכרונם לברכה (גמין פח): לא גלו ישראל עד שעבדו בה שבע פתי עבו"ם ובשביל זה נקרא עבו"ם בלשון תפארת, כמו שכתוב (ישעיהו מ"ד): "בתפארת אדם לשבת בית", פי העבודה זרה, שהוא הגדלות, הוא מנפילת

התפארותוּ הָא שְׁבַע שָׁנִין - זֶה בְּחִינַת הַגְּדֻלּוֹת, שֶׁהוּא בְּחִינַת שְׁבַע פְּתֵי עֲבוּדָה זָרָה בְּנ"ל. וְזֶהוּ: וְלֹא מָטִי לְאַרְעָא - הֵינּוּ שְׁעַל-יְדֵי הָעוֹזֵן הַזֶּה עֲדוֹן לֹא חֹזְרֵנוּ לְאַרְצֵנוּ, כִּי עַל-יְדֵי הָעוֹזֵן הַזֶּה שֶׁהוּא הַגְּדֻלּוֹת, שֶׁהוּא כְּעוֹבֵד עֲבוּדָה זָרָה, בְּחִינַת שְׁבַע פְּתֵי עֲבוּדָה זָרָה, עַל-יְדֵי-זֶה גָּלִינוּ מֵאַרְצֵנוּ בְּנ"ל, וְעַל-יְדֵי-זֶה עֲדוֹן לֹא חֹזְרֵנוּ לְאַרְצֵנוּ - הַכֹּל עַל-יְדֵי הָעוֹזֵן הַזֶּה שֶׁל הַגְּדֻלּוֹת, שֶׁהוּא בְּחִינַת עֲבוּדָה זָרָה בְּנ"ל (עֵינ תְּדַא"ר פֶּרֶק ל"א) וְזֶהוּ וְלֹא מְשׁוּם דְּנַפְיִשֵׁי מִיָּא - הֵינּוּ, לֹא תֵּאמֵר שֶׁבְּשִׁבִיל זֶה לֹא מָטִי לְאַרְעָא, דְּהֵינּוּ שְׂאִין יְכוּלִין לְהִגִּיעַ וּלְשׁוּב לְאַרְצֵ-יִשְׂרָאֵל מְשׁוּם דְּנַפְיִשֵׁי מִיָּא, מַחְמַת שְׁהַעֲכוּ"ם הֵם רַבִּים, בְּחִינַת "רַבִּים הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה" (דְּבָרִים ז'), שֶׁהֵם בְּחִינַת מִים רַבִּים (שֶׁה"ש ח':) אֱלֵא מְשׁוּם דְּרִדִּיפֵי מִיָּא - שֶׁהֵם רוֹדְפִים אַחַר הַכְּבוֹד שֶׁהוּא בְּחִינַת מִים, בְּחִינַת "אֵל הַכְּבוֹד הַרְעִים, ה' עַל מִים רַבִּים" (תְּהִלִּים כ"ט), עַל-יְדֵי-זֶה אֵין יְכוּלִין לְהִגִּיעַ וּלְחֹזֵר לְאַרְצֵ-יִשְׂרָאֵל, הֵינּוּ עַל-יְדֵי רִדִּיפַת הַכְּבוֹד וְהַגְּדֻלּוֹת, כִּי עַקֵּר אַרְיִכַת הַגְּלוּת שְׂאִין יְכוּלִין לְשׁוּב לְאַרְצֵנוּ הוּא רַק מַחְמַת עוֹזֵן הַגְּדֻלּוֹת וְרִדִּיפַת הַכְּבוֹד בְּנ"ל כֹּל זֶה הוֹדִיעָה לָהֶם הַבְּתִּיקוּל גְּדַל בְּזוּי הַגְּדֻלּוֹת, כְּדֵי שְׂיִתְרַחֲקוּ מֵהַגְּדֻלּוֹת עַד קֶצֶה אַחֲרוֹן בְּנ"ל, וְאִזּוּ כְּבוֹד הַשֵּׁם יִתְפָּרֵד בְּשִׁלְמוֹת בְּנ"ל, וְאִזּוּ זוֹכִין לְדַבּוּר הַמְּאִיר, שֶׁהוּא בְּחִינַת צְפֻרְתָּא הַנ"ל, בְּנ"ל. אֲבָל אֵיךְ זוֹכִין לָזֶה, לְשִׁבֵר הַגְּדֻלּוֹת וְהַכְּבוֹד שֶׁל עֲצָמוֹ לְגַמְרֵי, וְשִׁיחִיָּה כְּבוֹד הַשֵּׁם יִתְפָּרֵד בְּשִׁלְמוֹת הוּא עַל-יְדֵי שְׁמִירַת הַפְּרִיַת בְּשִׁתֵּי בְּחִינּוֹת הַנ"ל, שֶׁהֵם בְּחִינַת יְחֻדָּא עֲלָאָה וְיְחֻדָּא תַּתָּאָה:

וְזֶהוּ שְׁאֵמַר רַב אֲשִׁי: הֲאִי זִיו שְׂדֵי הוּא - הִינּוּ בְּחִינַת יְחֻדָּא
 עֲלָאָה וְיְחֻדָּא תַּתָּאָה, שְׁעֲלֵי־יָדַי יְחֻדָּא עֲלָאָה וְיְחֻדָּא
 תַּתָּאָה, שְׁהִים בְּחִינַת שְׁמִירַת הַבְּרִית בְּשִׁתֵּי בְּחִינּוֹת כַּנְּ"ל, עַל-
 יְדֵי־זֶה הַכְּבוֹד בְּשִׁלְמוֹת, וְעַל־יְדֵי כְבוֹד בְּשִׁלְמוֹת זֹכִין לְצַפְרֵתָא,
 שְׁהוּא הַדְּבֹר, שְׁהוּא אִמְצָעֵי בֵּין מֵיָא לְרַקִּיעַ כַּנְּ"ל, כִּי זִיו הוּא
 בְּחִינַת יְחֻדָּא תַּתָּאָה, בְּחִינַת מַט"ט, בְּחִינַת מַכְנַף הָאָרֶץ כַּנְּ"ל,
 כִּי אֵיתָא בְּמַדְרָשׁ רַבָּה (בְּרַאשִׁית־רַבָּה י"ט, וְיִקְרָא רַבָּה כ"ב): 'עוֹף אֶחָד יֵשׁ,
 בְּשַׁעָה שְׁמִפְרִישׁ אֶת כַּנְּפָיו הוּא מַחְשִׁיד אֶת הַשָּׁמַשׁ, וְזִיו שְׁמוֹ';
 וְזֶה בְּחִינַת יְחֻדָּא תַּתָּאָה, בְּחִינַת מַט"ט, בְּחִינַת מַכְנַף הָאָרֶץ,
 שָׁבוּ מִתְּלַבֵּשׁ בְּרִית עֲלָאָה, שְׁהוּא בְּחִינַת הַשָּׁמַשׁ (עֵינן זוּהַר שְׁמוֹת ג':
 זוּהַר פְּנַחַם ר"ז) שְׂדֵי - זֶה בְּחִינַת יְחֻדָּא עֲלָאָה כַּנְּ"ל:

וְזֶה אֲנִי ה' יְחֻדָּא עֲלָאָה, הוּא שְׁמֵי יְחֻדָּא תַּתָּאָה; וְכְבוֹדֵי
 לְאַחַר לֹא אֵתָן זֶה בְּחִינַת כְּבוֹד בְּשִׁלְמוֹת, וְתַהֲלָתִי
 לְפִסְיָלִים זֶה בְּחִינַת הַדְּבֹר, כְּמוֹ שְׁפִתוֹב (תְּהִלִּים קמ"ה): "תַּהֲלֵת
 ה' יְדַבֵּר פִּי" הַכֹּל כַּנְּ"ל:

לְשׁוֹן רַבְּנוּ, זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָּה:

יב

תַּהֲלָה לְדוֹד אַרְוִמְמָד אֱלֹהֵי וְכוּ' (תְּהִלִּים קמ"ה):

א מַה שְׁאֵנּוּ רוּאִים, שְׁעַל־פִּי הָרַב הַלּוֹמְדִים חוֹלְקִים עַל
 הַצְּדִיקִים, וְדוֹבְרִים עַל הַצְּדִיק עֵתָק בְּגַאֲוָה וְכוּ, זֶהוּ
 מַכּוֹן גְּדוֹל מֵאֵת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. כִּי יֵשׁ בְּחִינַת יַעֲקֹב וְלִבָּן: יַעֲקֹב

הוא הצדיק המחדש חדושין דאורייתא ולומד תורתו לשמה, וטובו גנוז ושמור וצפון לעתיד, כמו שאמרו רבותינו, וזכרונם לברכה: 'למחר לקבל שכרם' (ערוכין כב.); ועל שם ששכרו לבסוף, על שם זה נקרא יעקב לשון עקב וסוף, שכרו לבסוף. ולכן הוא תלמיד-חכם, ש"ד יהודי, שתורתו להתיהר ולקנמר, ותלמיד-חכם כזה, נבלה טובה הימנו (ויקרא רבה א, עז מתנות כהונה): וזה ידוע, שאינו נקרא תלמיד-חכם אלא על-ידי תורה שבעל-פה, פי זה שידע ללמד חמש אינו נקרא תלמיד-חכם, אלא זה שהוא בקי בגמרא ופוסקים. וכשלומד בלא דעת, נקרא לבן, על שם ערמימיות שנכנס בו, ושונא ורודף את הצדיקים, צדיק עליון וצדיק תחתון, פי שכנינתא בין תרין צדיקיא יתבא, כמו שכתוב בזהר (ויצא קנני, ויהי רמה): צדיקים ירשו ארץ - צדיקים תרי משמע. ושני צדיקים אלו הם: זה הצדיק שחדש זאת התורה שבעל-פה, זה צדיק עליון; וצדיק התחתון, זה שלומד החדושין; ותורה שבעל-פה הינו שכנינתא, כמו שכתוב (בפתיח אליהו): 'מלכות פה, ותורה שבעל-פה קרינו לה'. וכשהשכינה הנקרא תורה שבעל-פה באה בתוך תלמיד-חכם שד יהודי, זה נקרא גלות השכינה, ואז יש לו פה לדבר על צדיק עתק וכו'. וכשהאדם לומד בקדושה ובטהרה איזה דין ופסק, שחדש איזה תנא או צדיק אחר, על-ידי-זה נעשה בחינת נשיקין. ונשיקין זה בחינת התדבקות רוחא ברוחא, כי הפסק הזה הוא דבורו של התנא, ודבור הוא החיות, כמו שכתוב (בראשית ב): "לנפש חיה", ותרגומו:

'לְרוּחַ מְמַלְלָא'. וְרוּחַ מְמַלְלָא, הֵינוּ הַנֶּפֶשׁ חַיָּה, הִיא בָּאָה מִתּוֹרָה שְׁבַע־עַלְפָּה, כְּמוֹ שְׁכֵתוֹב (שם א): "תּוֹצֵא הָאֲרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה". נִמְצָא, בְּשִׁעָה שְׁמַחֲדֵשׁ הַתְּנָא אִיזָה חֲדוּשׁ וּמְדַבֵּר זֶה הַחֲדוּשׁ, זֶה הַדְּבֹר בְּעֶצְמוֹ הִיא בְּחִינַת הַתּוֹרָה שְׁבַע־עַלְפָּה שְׁחֲדֵשׁ, כִּי מִשָּׁם מוֹצְאָהּ, כְּמוֹ שְׁכֵתוֹב: "תּוֹצֵא הָאֲרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה". נִמְצָא, עֲכָשׁוּ כְּשֶׁלּוֹמְדִים אֶת הַחֲדוּשׁ הַזֶּה, וּכְשֶׁמְכַנְיִסִין הַלּוֹמֵד וְהַחֲדוּשׁ בְּתוֹךְ פֶּה, נִמְצָא שְׁמִדְבָקוֹן רוּחַ הַצְּדִיק שְׁחֲדֵשׁ זֶה הַחֲדוּשׁ עִם רוּחַ מְמַלְלָא, הֵינוּ עִם הַדְּבֹר הַלּוֹמֵד זֶה הַחֲדוּשׁ עֲכָשׁוּ. וְזֹאת הַהִתְדַבְּקוֹת רוּחָא בְּרוּחָא נִקְרָא גְּשִׁיקוֹן. נִמְצָא, כְּשֶׁלּוֹמְדִין אִיזָה הִלְכָה שְׁחֲדֵשׁוּ הַתְּנָאִים, עַל־יְדֵיזָה נְתַדְבֵּק רוּחַ הַתְּנָא עִם רוּחַ הַלּוֹמֵד, וְדוֹמָה כְּאִלוֹ גִּישַׁק אֶת עֶצְמוֹ עִם הַתְּנָא. אֲבָל תְּלַמִּיד־חֶכֶם שֶׁד יְהוּדִי, כְּשֶׁלּוֹמֵד גְּמָרָא אוֹ פְּסֻקֵי־דִין, עָלָיו כְּתוּב (משלי כ"ו): "נִעְתָּרוֹת גְּשִׁיקוֹת שׁוֹנָא", כִּי הַתְּנָא אֵינוֹ יָכוֹל לְסַבֵּל רוּחוֹ שֶׁל תְּלַמִּיד־חֶכֶם שֶׁד יְהוּדָאִין, כִּי מִי יָכוֹל לְסַבֵּל לְגִישַׁק אֶת עֶצְמוֹ עִם גְּבֻלָּה, כֹּל שְׂכָן שְׁנִבְלָה טוֹבָה הֵימָנוּ: וְאִפְלוּ צְדִיקִים שְׁכָבֵר הִלְכוּ לְעוֹלָמָם, וּכְשֶׁאָנוּ לּוֹמְדִין תּוֹרוֹתֵיהֶן, עַל־יְדֵיזָה נְתַדְבֵּק רוּחָם בְּרוּחֵנוּ, כְּמוֹ שְׁאִמְרוּ חֲכָמֵינוּ, זְכוּרָנָם לְבִרְכָה (יבמות יז): 'שְׁפִתוֹתֵיהֶם דּוֹכְבוֹת בְּקָבֵר', וְזֶה עַל־יְדֵי בְּחִינַת גְּשִׁיקָה:

וְזֶה בְּחִינַת: (פְּרָאשִׁית כ"ט) וַיִּשַׁק יַעֲקֹב לְרַחֵל, וַיֵּשֶׂא קִלּוֹ וַיִּבְדֵּךְ, פֶּרֶשׁ רֶש"י: 'שְׁצַפָּה בְּרוּח־הַקֹּדֶשׁ שְׁאִינָה נִכְנָסֶת עִמּוֹ לְקַבּוּרָה'. רַחֵל בְּחִינַת תּוֹרָה שְׁבַע־עַלְפָּה, שְׁהִיא כְּרַחֵל לְפָנֵינוּ

גוזזיה, שֶׁהֵבֵל גּוֹזֵזִין וּפּוֹסְקִין מִמֶּנּוּ הַלְכוֹת, וְהֵם נַעֲשִׂים לְבוֹשֵׁין, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (מְשָׁלִי כ"ו): "כְּבָשִׂים לְלְבוּשְׁךָ", כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שְׁעִיחַ ג): "שְׂמֵלָה לְכֹה קָצִין תִּהְיֶה לָנוּ". כְּשֶׁאָדָם כָּשֵׁר לומד תּוֹרַת הַתָּנָא, אִזֵּי הַתָּנָא נוֹשֵׁק אוֹתוֹ וְהוּא נוֹשֵׁק הַתָּנָא, וְגוֹרֵם תַּעֲנוּג גָּדוֹל לְהַתָּנָא, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: 'שִׁפְתוֹתַי דּוֹכְבוֹת בְּקִבְרִי וְכוּ':

וְזֶה בְּחִינַת: וַיִּשָּׂק יַעֲקֹב הוּא הַתָּנָא, לְרַחֵל הִיא הַתּוֹרָה שְׁבַע־לֶפֶה שְׁחָדֵשׁ, שֶׁנִּשְׂק וְדַבֵּק אֶת רוּחוֹ בְּרוּח־הַקֹּדֶשׁ שְׁבַשְׂכִּינָה. וַיִּבְכֶּה שֶׁצָּפָה בְּרוּח־הַקֹּדֶשׁ שָׁלוֹ, שֶׁהוֹצִיא מִפִּי וְהַכְּנִים בְּתוֹךְ הַתּוֹרָה שְׁבַע־לֶפֶה, וְרָאָה שֶׁבְּגָלוֹת הִזָּה עַל־פִּי הָרַב הַלּוֹמְדִים אֵינֶם הַגּוֹנִים; נִמְצָא שְׁעַל־יְדֵי לְמוּדָם שֶׁיִּלְמְדוּ לֹא תִכְנַס רוּח־הַקֹּדֶשׁ שֶׁל רַחֵל, שֶׁל תּוֹרָה שְׁבַע־לֶפֶה, לְקַבּוּרָה, שְׂאִין שִׁפְתוֹתַי דּוֹכְבוֹת בְּקִבְרִי לְמוּדוֹ שֶׁל רִשָּׁע, וְעַל־יְדֵי־זֶה וַיִּבְכֶּה עַל גְּלוֹתוֹ. וְעוֹד, שֶׁלְּפַעֲמִים הַלְמֶדֶן אוֹמֵר אִיזָה חֲדוּשׁ בְּשֵׁם עֲצָמוֹ וְלֹא בְּשֵׁם הַתָּנָא, נִמְצָא שְׁעַל־יְדֵי־זֶה אֵינוֹ נִכְנָס עִם הַתָּנָא לְקַבּוּרָה, כִּי אֵין אוֹמֵר בְּשֵׁם אוֹמְרוֹ:

כ וְאַם יִקְשֶׁה לָךְ: הֲלֹא תִכְרֶה כְּשֶׁלּוֹמֵד הַלְמֶדֶן הַחֲדוּשׁ שֶׁל הַצְּדִיק, הִיָּה לוֹ לְחֹזֵר בְּתִשׁוּבָה, וְאִיךָ מְנַיֵחַ הַתּוֹרָה שְׁבַע־לֶפֶה אֶת הַלְמֶדֶן לִילָךְ בְּרִשְׁעוֹתָו? תִּשׁוּבָה עַל זֶה: וַיִּגֵּד יַעֲקֹב לְרַחֵל כִּי אַחִי אָבִיָּה הוּא וְכִי בֶן רַבְּקָה הוּא פְּרוּשׁ: בְּשָׁעָה שֶׁהִגִּיד הַצְּדִיק הַתּוֹרָה שְׁבַע־לֶפֶה, הִגִּיד אוֹתָהּ בְּבַחֲבִינַת (הוֹשֵׁעַ י"ד): "צְדִיקִים יִלְכוּ בָּם וּפְשָׁעִים יִכְשְׁלוּ בָּם". וְזֶה: "כִּי אַחִי

אָבִיָּה הוּא" בְּרַמְאוֹת, בְּבַחֲיַנַּת "וּפְשָׁעִים יִפְשְׁלוּ בָם"; "וְכִי בֶן רִבְקָה הוּא" הַפְּשָׁרָה, וְזֶה בְּחִינַת "צְדִיקִים יִלְכוּ בָם": וְלֹא עוֹד, וְתָרִץ וְתִגַּד לְאָבִיָּה הֵינּוּ זֹאת הַבְּחִינָה שֶׁל "וּפְשָׁעִים יִפְשְׁלוּ בָם" כֹּא לֹא בְּנִקְל יוֹתֵר, כְּמוֹ שְׁאֵמְרוּ חֲכָמֵינוּ, זְכוּרָנִים לְבִרְכָה (סוֹסָה כ"א): 'אֲנִי חֲכָמָה שְׁכַנְתִּי עִרְמָה', כִּי פֶשַׁאדֶם לֹאִמֵּד תּוֹרָה, נִכְנָס בּוֹ עִרְמִימִיּוֹת. וְזֶה: "וְתָרִץ" כְּאָדָם שֶׁרָץ בְּמַהֲירוֹת וּבְנִקְל, וְתִגַּד לְאָבִיָּה שֶׁהַתּוֹרָה הִיא מְגֻדֶת לְהִלְמֹדֵן עִרְמִימִיּוֹת. (וְזֶהוּ: וְתָרִץ וְתִגַּד) לְאָבִיָּה, שֶׁהָעִרְמִימִיּוֹת כֹּא בְּנִקְל וּבְמַהֲירוֹת יוֹתֵר לְאָדָם, כִּי הַקִּדְשָׁה צָרִיךְ סִיוַע מְלַעְלָא, כְּמוֹ שְׁאֵמְרוּ (יִזְמָא לַח עֲבוּדָה זְרָה נַח): 'הֵבֵא לְפָתֵר, מְסִיעֵין לוֹ', אֲבָל הָעִרְמִימִיּוֹת פּוֹתְחִין, יֵשׁ לוֹ פְּתָחִים הַרְבֵּה וְכֹא לוֹ בְּנִקְל:

ג וְאִם יִקְשֶׁה לְךָ: אִם הִתְנָא הִיָּה צְדִיק גְּמוּר, אֵיךְ כֹּא זֶה הַדְּבָר, שְׁאוּמֵר תּוֹרָתוֹ שְׁיִכּוֹל לְסַבֵּל שְׁנֵי מִשְׁמָעוֹת: מִשְׁמָעוֹת טוֹב, דְּהֵינּוּ 'צְדִיקִים יִלְכוּ בָם'. וּמִשְׁמָעוֹת לְהַפּוֹךְ, דְּהֵינּוּ 'וּפְשָׁעִים יִפְשְׁלוּ בָם'. אֲבָל דַּע, שֶׁהִתְנָא הִיָּה צְדִיק גְּמוּר, וְתוֹרָתוֹ זְכָה מְבֻלֵי פְסָלֵת; וְזֶה שֶׁנִּרְאָה בָּהּ מִשְׁמָעוֹת עִרְמוּמִיּוֹת, זֶה, כִּי כָּל הָעוֹלָם מְקַבְּלִים פְּרִנְסָתָם מִשְׁמֹאֲלָה, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (מִשְׁלֵי ג): "מִשְׁמֹאֲלָה עֶשֶׂר וְכָבוֹד" בְּשִׁבִיל זֶה נִפְּל הִתְנָא בְּשַׁעַת אֲמִירַת תּוֹרָתוֹ לְאַיְזָה שְׁגִיאַה דְקָה כְּחוֹט הַשְּׁעָרָה, לְבַחֲיַנַּת שְׁמֹאֲלָה, כְּדִי שַׁעֲלִי־דִי־זֶה בְּחִינַת שְׁמֹאֲלָה יִקְבֵּל שְׁפַע וּפְרִנְסָתוֹ לְעוֹלָם, וְלִהְמִשְׁיָךְ לָהֶם עֶשֶׂר וְכָבוֹד, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב: "מִשְׁמֹאֲלָה עֶשֶׂר וְכָבוֹד"; אֲבָל מִצַּד הִתְנָא אֵין נִפְתָּל וְעַקְשׁ. וְעַל זֶה צָרִיךְ הִלְמֹדֵן

יִדַע קֹדֶם לְמוֹדוֹ, שְׁבִשְׁעָה שְׂיוֹשֵׁב לְלַמֵּד, הַצַּדִּיק שֶׁבִּגְנוֹן־עֵדֶן צִיַּת
 לְקָלָהּ, כְּמוֹ שְׁכֵתוֹב (שִׁירֵי־הַשִּׁירִים ח): "הַיּוֹשֶׁבֶת בַּגְּנִיזִים חֲבֵרִים
 מִקְשִׁיבִים לְקוֹלָךְ" (וּכְמוֹכָא בַּהֲרַ לְדַלְדָּ צב): וְזֶה: וַיְהִי כִשְׁמַע לְבֶן
 אֶת שְׁמַע יַעֲקֹב בֶּן אַחֲתוֹ הִיגוּ, כְּשֶׁהִלְמְדוּן יוֹדַע שְׁמַע יַעֲקֹב,
 שְׂיַעֲקֹב בֶּן אַחֲתוֹ, בְּחִינַת כְּשֵׁרוֹת, שְׁלֵמֵד וְאָמַר זֹאת הַתּוֹרָה
 בְּכִשְׁרוֹת לְשִׁמָּה, וַיַּעֲקֹב, הִיגוּ הַתְּנָא, צִיַּת לְקָלָהּ. וַיִּרְץ לְקַרְאָתוֹ
 וּמַחֲבֵק וּמְנַשֵּׁק לוֹ, הִיגוּ שְׁעַל־יְדֵי לְמוֹדוֹ מִתְדַבֵּק רוּחַ הַתְּנָא
 בְּרוּחוֹ, זֶה בְּחִינַת נְשִׁיקוֹן; וַיְבִיאֵהוּ אֶל בֵּיתוֹ שְׁמֵכִיא אֶת רוּחַ
 הַתְּנָא לְתוֹךְ הַתּוֹרָה שְׁלוֹמֵד עִכְשָׁו, כִּי שָׁם בֵּיתוֹ, כְּמוֹ שְׁכֵתוֹב:
 "תּוֹצֵא הָאֶרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה": וַיִּסְפֹּר לְלֶבֶן לְשׁוֹן סִפּוּר וְאוֹר, שְׁרוּחַ
 הַתְּנָא מֵאִיר לְהִלְמְדוֹן וּמִבְּאֵר לוֹ אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה פִּרְשׁ
 רַש"י: שְׁלֵא בָּא אֵלָּא מִתּוֹךְ אֲנָם אַחִיו, שְׁנִטְלָ מִמּוֹנֹ מִמּוֹנֹ.
 פְּרוּשׁ, שְׁרוּחַ הַתְּנָא מוֹדִיעַ לְהִלְמְדוֹן, שְׁלֵא בָּא הַתְּנָא לְבְּחִינָה
 הַזֹּאת, שְׁיִסְבַּל תּוֹרָתוֹ מִשְׁמַעוֹת עַרְמִימִיּוֹת, אֵלָּא מִתּוֹךְ אֲנָם
 אַחִיו שְׁנִטְלָ מִמּוֹנֹ, כְּדִי 'בְּשִׁמָּאֵלָה עֵשֶׂר וְכְבוֹד', כְּדִי לְהַמְשִׁיךְ
 לָהֶם שְׁפַע גְּשָׁמִיּוֹת. כְּשִׁידַע הַלְמְדוֹן כֹּל זֶה, יֹאמֵר לְבֶן: אֵךְ עֲצָמִי
 וּבְשָׂרִי אֶתָּה, דְּהִיגוּ שְׂיִתְקַשֵּׁר הַלְמְדוֹן עִם הַתְּנָא בְּהַתְקַשְׁרוֹת
 גְּדוֹל: וַיֵּשֶׁב עִמּוֹ חֲדָשׁ יָמִים וַיִּתְיַשֵּׁב בְּדָבָר עִם רוּחַ הַתְּנָא, אֵיךְ
 לְחֹזֵר בְּתִשׁוּבָה, לְחֲדָשׁ יָמָיו שְׁעָבְרוּ בַחֲשָׁד, בְּבְחִינַת (תְּהִלִּים ק"ג):
 "תִּתְחַדָּשׁ כְּנֶשֶׁר נְעוּרֵיכִי". אֲבָל תְּלִמִּיד־חֶכֶם, שֶׁד יְהוּדִי, אֵינּוּ
 רוֹאֶה כֹּל אֵלֶּה וְאֵינּוּ שׁוֹמַע שְׁמַע בְּנֶאֱחֹתוֹ; "וַיֹּאמֶר לוֹ אַחִי
 אֶתָּה" שְׁלֶבֶן חוֹשֵׁב וְאוֹמֵר, שְׁגַם הַתְּנָא לֹא אָמַר תּוֹרָתוֹ אֵלָּא

בְּעֶרְמִיּוֹת, וְאִין בְּה שׁוּם צַד בְּשָׁרוֹת, וְחוֹשֵׁב שֶׁהוּא אָחִיו
בְּרַמְאוֹת, שְׁפָלוּ רַמְאוֹת, חֵם וְשָׁלוֹם, וְאִינוּ רוֹצֵה לַחֲזוֹר בְּתִשׁוּבָה,
וְדוֹבֵר עַל צַדִּיק עֵתָק בְּגִּאֹה וּבְיוֹ:

ד וְדַע, שְׁזֵה מְכוּן מֵאֵת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, שֶׁהַקְדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא
מִפִּיל אִיזֵה צַדִּיק גְּדוֹל בְּפִיו שֶׁל הַלְמֶדֶן; הֵינּוּ הַלְמֶדֶן
דוֹבֵר רְעוֹת עַל הַצַּדִּיק, בְּדִי שֶׁהַצַּדִּיק יִקַּח הַתּוֹרָה שְׁבַע־עַל־פֶּה,
הֵינּוּ הַשְּׂכִינָה, מֵהַגְּלוּת שְׁבַפָּה הַלְמֶדֶן, וּמַעֲלָה אוֹתָהּ לְשִׁרְשָׁה
מִמְדַּרְגָּה לְמְדַרְגָּה: מִתְחַלָּה לְבַחֲנֵת חֲבוּק, וְאַחֲר־כֵּךְ לְבַחֲנֵת
נְשׁוּק, וְאַחֲר־כֵּךְ לְבַחֲנֵת זְוֹג. כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שִׁיר־הַשִּׁירִים ב): "אֲנִי
חֲבַצְלֵת הַשָּׁרוֹן" בְּתַחֲלָה הִיא יִרְקָה כְּחֲבַצְלֵת (עַן בּוֹדֵר וַיְחִי רַכָּא. אָמַר
קו), כְּמוֹ שְׂאֲמָרוֹ (מְגִלָּה יג): "אֶסְתֵּר יִרְקַקְתְּ הַיְתֵה". וְזֵה בַחֲנֵת
חֲבוּק "וַיִּמְיֵנו תַּחֲבַקְנִי". כִּי הַשְּׂמֻחָה בָּא מֵהַלֵּב, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב
(תְּהִלִּים ד): "נִתְתָּה שְׂמֻחָה בְּלִבִּי", וְהַלֵּב הוּא בִּינָה, שֶׁשֵּׁם יוֹן
הַמְשֻׁמָּח, שֶׁהוּא עֲלֵמָא סְתִימָא, בַּחֲנֵת (שֵׁם קד): "וַיִּין יִשְׁמַח
לְבַב": וְהַצַּדִּיק שְׁנוּפֵל לְתוֹךְ פֶּה הַלְמֶדֶן, שֶׁהַלְמֶדֶן דוֹבֵר עָלָיו
עֵתָק, וְהוּא מְבִין שֶׁאֵלוֹ הַדְּבָרִים שֶׁהַלְמֶדֶן דוֹבֵר עָלָיו הֵם צְרוּפִים
מֵאוֹתִיּוֹת שְׁבַתּוֹרָה שְׁבַע־עַל־פֶּה, וַיִּמְכִּין מֵאִיזֵה הַלְכוֹת נַעֲשׂוּ
הַדְּבָרִים אֵלּוֹ, וּמְקַבֵּל אוֹתָם בְּשִׂמְחָה וּבְאַהֲבָה, כְּמוֹ שְׂאֲמָרוֹ
חֲכָמֵינוּ, וְזָכוּנָם לְבִרְכָה (שֶׁבַת פח): 'הַנְּעֻלָּבִים וְכוּ', שְׂמֻחִים
בִּיסוּרִים וְעוֹשִׂים מְאֵהֲבָה'. וְאַהֲבָה, שֶׁהַצַּדִּיק מְקַבֵּל אֶת הַחֲרָפָה
בְּאַהֲבָה, זֶה בַּחֲנֵת חֲבוּק, "וַיִּמְיֵנו תַּחֲבַקְנִי"; וְעַל־יְדֵי הַשְּׂמֻחָה
שְׂשֻׁמָּח בִּיסוּרִין [הוּא] מַעֲלָה לְבַחֲנֵת "אֲנִי חֲבַצְלֵת הַשָּׁרוֹן",

לְבַחֲנֵי־תָב, כְּמוֹ שֶׁפָּתוּב: "נִתְּתָה שְׂמֵחָה בְּלִבִּי"; וְאִזּוֹ הוּא
בְּבַחֲנֵי־תָב (תְּהִלִּים ע"ג): "צוּר לְכַבִּי", שֶׁבְּבַחֲנֵי־תָב תּוֹרָה שֶׁפָּעַל-לָפָה
הַנִּקְרָאת צוּר, כְּמוֹבָא בְּתַקוּנֵי־מַג: 'אֶלְמָלֵא לֹא הִכָּה
מֹשֶׁה רַבְּנּוּ, עָלָיו הַשְּׁלוֹם, אֶת הַצּוּר, לֹא הָיוּ צָרִיכִין לְטַרְחַ כְּלֵי-
כֶּף בְּתוֹרָה שֶׁפָּעַל-לָפָה: וְזֶה בְּחִינַת (בְּרֵאשִׁית י"ד): "וַיִּרַק אֶת
חֲנִיכּוֹ", שֶׁאַבְרָהָם הוּא בְּחִינַת יָמִין, בְּחִינַת חֲבוּק; 'וַיִּרַק' זֶה
בְּחִינַת קו הַיְרֵק, שֶׁנִּמְשָׁךְ מִבֵּינָה וּמִקִּיף אֶת כָּל הָעוֹלָם. וְחֲנִיכּוֹ
זֶה בְּחִינַת חֲסָדִים, כְּמוֹבָא בְּמִדְרָשׁ (בְּרֵאשִׁית רַבָּה מַג), לְשׁוֹן חֲנִיכְתּוֹ,
שֶׁשְׂמֵן אַבְרָהָם כְּשִׁמוֹ. הֵינּוּ שָׁקוּ הַיְרֵק מִבְּחִינַת אֲנִי חֲבַצְלֵת,
בְּחִינַת אֶסְתֵּר וַרְקֻקָּת, זֹאת עָלֶיהָ יֵשׁ לְשִׁכְנֵיהָ עַל-יְדֵי חֲבוּק יָמִין.
וְעַקֵּר בְּגִינָה עַל-יְדֵי חֲכָמָה, שְׂאֵז רְאוּיָה לְזוּג, כְּמוֹ שֶׁפָּתוּב
(בְּרֵאשִׁית כ): "וְגַם אִמְנָה אַחֲוֵתִי בַת אָבִי אַךְ לֹא בַת אִמִּי" וְכוּ',
וְאִזּוֹ: "וְתִהְיֶה לִי לְאִשָּׁה", שְׂאֵז הִיא רְאוּיָה לְזוּג (כְּמוֹבָא בְּזֹהָר
אִמֹר ק: רַבִּי אַבָּא שְׁלַח לָהּ לְרַבִּי שְׁמַעוֹן, אָמַר: אִימְתִי זְוִיגָא
דְּכִנְסַת-יִשְׂרָאֵל בְּמַלְכָא קַדִּישָׁא? שְׁלַח לָהּ: וְגַם אִמְנָה וְכוּ' עֵין
שָׁם). וְאִתָּא בְּפִרוּשׁ סְפָרָא דְצִנְעוּתָא, שֶׁהַנְּשִׁיקִין הִיא עַל-יְדֵי
הַחֲכָמָה, כְּשֶׁנִּתְעוֹרְרִים הַשְּׁפָתַיִם עָלְיוֹנִים, שֶׁהֵן נֹצֵחַ וְהוֹד עָלְיוֹנִים,
לְבַחֲנֵי־תָב זְוִיג, לְבַחֲנֵי־תָב הַתְּדַבְּקוֹת רוּחָא בְּרוּחָא, אִזּוֹ נִתְעוֹרְרִין נֹצֵחַ
וְהוֹד תַּחְתּוֹנִים לְזוּג, לְאֶתְדַבְּקָא גּוּפָא בְּגוּפָא:

נִמְצָא, כְּשֶׁהַצְּדִיק מִשְׁבִּיל בְּחֲכָמָתוֹ וַיּוֹדַע מֵאִיזָה צְרוּפִין שֶׁל
תּוֹרָה שֶׁפָּעַל-לָפָה נַעֲשֶׂה אֵלּוֹ הַצְּרוּפִין שֶׁהַלְמָדָן דּוֹבֵר
עָלָיו, וְהַצְּדִיק לּוֹמֵד אֵלּוֹ הַצְּרוּפִין וְעוֹשֶׂה מֵהֶם צְרוּף הַלְכָה

שְׁהִיָּה מְקֵדִים שְׁנִתְקַלְקַל בְּשֵׁישׁ לוֹ זֹאת הַחֲכָמָה, אֲזִי עַל־יְדֵי
הַחֲכָמָה הַזֹּאת הַשְּׂכִינָה הִיא מְבַחֲנֵנוֹת (שִׁיר־הַשִּׁירִים ב): "שׁוֹשֶׁנֶּת
הָעֵמְקִים", מְבַחֲנֵת נְשִׁיקוֹן, בְּחִינַת "שְׁפָתוֹתַי שׁוֹשְׁנִים", בְּחִינַת
אֲתֵדְבִקוֹת רוּחָא בְּרוּחָא, וְאֲזִי מִתְעוֹרֵר זְוּגָא דְגּוּפָא בְּגּוּפָא,
שְׁה־שְׂכִינָה בֵּין תְּרִין צְדִיקָא יִתְבָּא, בֵּין צְדִיק עֲלִיּוֹן, שֶׁהוּא
הַתָּנָא שְׁחַדֵּשׁ זֹאת הַתּוֹרָה וְעִכְשָׁו מִשְׁפִּיעַ בָּהּ, וּבֵין צְדִיק
הַתַּחְתּוֹן, הַלּוֹמֵד לְהַתּוֹרָה וּמַעֲלָה לְהַשְּׂכִינָה מִיּוֹן נֹקֵבִין כְּדִי
שְׁתַּתְדַּבֵּק. וְזֶה (שִׁיר־הַשִּׁירִים ה): "שְׁפָתוֹתַי שׁוֹשְׁנִים", עַל־יְדֵי
בְּחִינַת נְשִׁיקוֹן; "נִטְפּוֹת מוֹר עֵבֶר" לְשׁוֹן מַעֲבָר לְעֵבֶר, הִינּוּ
שְׁנוּטָף לְהַשְּׂכִינָה רֵיחַ טוֹב מִשְׁנֵי עֲבָרִים, מְצַדִּיק עֲלִיּוֹן וּמְצַדִּיק
תַּחְתּוֹן, וְזֶה (שֵׁם ז): 'הַדּוֹדָאִים נִתְּנוּ רֵיחַ', שְׁשֵׁנֵי דוֹדִים, הִינּוּ שְׁנֵי
הַצְּדִיקִים, נִתְּנוּ רֵיחַ:

וְזֶה שֶׁאָמַר רַבָּה בְּרַחֲמָנָה: רֵאִיתִי אֶת ה' הוֹרְמִיז בֵּן לִילִית'
לְדִידֵי חֲזִי לִי הוֹרְמִיז בְּרַחֲמָנָה
לִילִיתָא, דִּתְּהוּ קָא רְהַט
אֶקּוּפָא דְשׁוּרָא דְמַחֲזוּא,
וְרְהַט פֶּרְשָׁא כִּי רַכַּב סוּסִיא
מִתְתַּאֲרִי, וְלֹא יָכִיל לָהּ. זְמַנָּא
תְּדָא הָוִי מְסַרְגִּין לָהּ תְּרִיתִי
חִיוֹתָא וְקַמִּין אֲתֵרִי גְשָׁרִי
דְדוֹנְגָא, וְשׁוּר מִהָאִי לְהָאִי
וּמִהָאִי לְהָאִי, וּנְקַט תְּרִי כְּסָא

ראיתי את ה' הורמיו בן לילית'
שהיה רץ על שני החומה
שבעיר מחזוא, והיה דוהר
פרש כשהוא רוכב על
סוסים מתחתיו לפי תומו.
ולא היה יכול לה. זמנא
פעם אחת היו עומדות לו שני
פרדות שעליהם אוכף, ועמדו
על שני גשרי דונג, והיה
(השד) מדלג מזו לזו ומזו

דְחַמְרָא בִידָהּ וּמוֹרֵק מֵהָאֵי לֹז, וְהִיא אוּחוּ שְׁתֵי כּוּסוֹת יִין
 לְהָאֵי, וְלֹא נִמְפֵי מִנֵּיהּוּ בִידִיו וּמְרִיק מִזּו לֹז, וְלֹא נִטְפָה
 נִטְפָא לְאַרְעָא. וְאוֹתוֹ הַיּוֹם מֵהֶם טִיפָה לְאַרְץ.

יַעֲלוּ שָׁמַיִם יִרְדּוּ תְהוֹמוֹת הַחַוָּה, וְשִׁמְעַת מַלְכוּתָא וְקַטְלָהּ:

רשב"ם: הורמיו. שד הוא, בדאמרין בסנהדרין: מפלגד לתתאי דהורמיו. אקופא
 דשורא על שני החומה; והאי עבדא, להודיע צדקותיו של הקדוש ברוך הוא,
 שמרחם על בריותיו ואינו נותן רשות לאלו להזיק, וגם שלא לצאת בדרך יחידי.
 ויהי פושא לפי תמו. ולא יכיל לה שהיה השד רץ ביותר. ומהו, הפרש לא היה
 מתפון לקד. מסרנין שהיה אף וסרנא נתנין על הפרדות. אתרי גשרי דדונג שם
 אותו נהר, והיו רחוקים זה מזה, והשד מדלג מפרדה זו לפרדה זו. תרתי כסי
 דחמרא שניהם מלאים יין. והוה מורק תרויהו בחד, זה בתוך זה, בתרי דקא משור,
 ואין נשפך אפלו טפה אחת, ואף על פי שהיה אותו היום רוחסערה, שהיו עולים
 יורדי הים באניות עד לב השמים ויורדים עד תהומות מפת הרוח, ואף על פירכן לא
 נפלה טפה לארץ. יעלו שמים וגו' פסוק הוא גבי יורדי הים בתהלים. שמעת בי
 מלכא וקטלה מלכא דשידא, שאין דרכו של שד להראות לבני אדם, והרגוהו מפני
 שהיה מגלה סודם. ואית דאמרי: בי מלכא קיסר, שהיה ירא שלא יפל מלכותו,
 שהיה אותו שד מאדם שבא על שדה, והיה דר בין האנשים:

לְיָרְדֵי חַוָּי לֵי הוֹרְמִיו פִּרְשׁ רַבְּנּוּ שְׁמוּאֵל: שֵׁד הוּא. בַּר
 לִילִיתָא זֶה תַלְמִיד־חֶכֶם, שֵׁד יְהוּדָאִין, וְזֶה: 'בַּר

לִילִיתָא', כּמוֹכָא בַּמְדַּרְשׁ (שׁוּחַר־טוֹב תְּהִלִּים יט): 'אִיךְ יָדַע מֹשֶׁה
 בֵּין יוֹם לְלִילָה כִּשְׁהָיָה בְּרַקִּיעַ? וּמוֹכָא, כִּשְׁלַמְד עִמּוֹ תוֹרָה
 שְׁבַע־לְפָה, יָדַע שֶׁהוּא לִילָה, וְזֶה בַר לִילִיתָא, שֶׁעָקַר הַלְמָדָן
 מִתּוֹרָה שְׁבַע־לְפָה: וְהוּהוּ רַחַט אַקּוּפָא דְשׁוּרָא זֶה צַדִּיק
 הַדּוֹר, שֶׁתַּלְמִיד־חֶכֶם, שֵׁד יְהוּדָאִין, רוֹדֵף אֶת הַצַּדִּיק הַדּוֹר

שְׁנַמְשָׁל לְחֹמֶה, כְּמֵאֵמֶר חַכְמֵינוּ, זְכוּנוֹ לְבִרְכָה (כְּכֹּא בְּתָרָא ו'):
 'תְּלַמִּיד־חֶכֶם אֵין צָרִיךְ לְנִטְוִירוּתָא', עֵין שָׁם. וְרַהֲטָ פְּרָשָׁא פְּרִישׁ
 רַבְנֵנוּ שְׁמוּאֵל: 'לְפִי תַמוּ'. פְּרָשָׁא זֶה הַתְּנָא, שְׁחֵדֵּשׁ זֹאת הַתּוֹרָה
 וּפְרָשָׁה אֹתָהּ יָפֵה וְהוֹצִיא לְאוּר תְּעֵלוּמָה, גַּם אוֹתוֹ רוּדְף, אֲבָל
 לְפִי תַמוּ, כִּי תְלַמִּיד־חֶכֶם, שֵׁד יְהוּדִי, אֵינוֹ מְכֻוֵן לְרוּדְף אֶת
 הַתְּנָא, וְזֹאת הִרְדִּיפָה נַעֲשֶׂה מִמִּילָא: כִּי רַבֵּב סוּסֵיָא מִתְתַּאֲרִי
 כִּי הַלְמָדָן, עַל־יְדֵי שְׁלוּמֵד תּוֹרַת הַתְּנָא, עַל־יְדִידִיזָה מַחְזִיר נַפְשׁוֹ
 שֶׁל הַתְּנָא לְתוֹךְ גּוֹפוֹ שֶׁל הַתְּנָא, הַחֲזוֹרַת נַפְשׁוֹ לַגּוֹף, כְּמוֹ
 רְכִיבַת הַסּוּס, שֶׁהַסּוּס מְפֹלֵה לוֹ. וְזֶה מִתְתַּאֲרִי, כִּי הַתְּחַתּוּנִים
 גּוֹרְמִים בְּלִמּוּדָם לְהִרְכִיב נַפְשׁוֹ הַתְּנָא עַל סוּסוֹ, עַל גּוֹפוֹ, כְּמוֹ
 שְׁכֵתוּב: "שְׁפֹתוֹתָיו דּוֹכְבוֹת" וְכוּ'. אֲבָל 'וְלֹא יָכִיל לוֹ' שֶׁהַתְּנָא
 לֹא יָכוֹל לְסַבֵּל נְשִׁיקָתוֹ, כִּי נִבְלָה טוֹבָה הֵימְנוּ, וְנַעֲתָרוֹת
 נְשִׁיקוֹת שׁוֹנָא, וְהַתְּנָא בּוֹרַח מִמְּנוּ. וְאִם יִקְשֶׁה לָךְ: אֵיךְ הוּא
 אֵינוֹ מַחְזִיר תּוֹרָתוֹ שֶׁל הַתְּנָא לְלִמְדָן לְמוֹטֵב, וְאִדְרָבָא, שְׁנַתּוּסַף
 לוֹ גְדֻלוֹת בְּיוֹתֵר, וְאֵיךְ בָּא זֶה, שְׁמַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה שֶׁל הַתְּנָא
 יָכוֹל הַלְמָדָן לְהַכְשִׁיל: וְתִרְץ עַל זֶה: זְמַנָּא חֲדָא הוּי מְסַרְגִּין
 לֵה תְרִתֵי חַיּוּתָא כִּי לְפַעְמֵים הַתְּנָא נוֹפֵל לְאִיזָה שְׁגִיאַה דְקָה
 מִן הַדְקָה, כְּדֵי שְׁעַל־יְדִידִיזָה יִמְשִׁיךְ לְעוֹלָם תְּרִתֵי חַיּוּתָא; כִּי יֵשׁ
 שְׁנֵי מִינֵי חַיּוּת: חַיּוּת רוּחָנִי אַרְךָ יָמִים בְּיִמְיָנָה, וְחַיּוּת גְּשָׁמִי
 "בְּשִׁמְאֵלָה עֶשֶׂר וְכְבוֹד"; וְהַתְּנָא מַחְמַת דְּבִקּוּתוֹ הַעֲצוּמָה
 בְּחַיּוּת הָרוּחָנִי, אֵינוֹ מַתִּיר אֶת עֲצָמוֹ, חָס וְשְׁלוֹם, מְפֹל וְכֹל
 מַחַיּוּת הָרוּחָנִי, וּמַחְמַת שֶׁהוּא נִפְּל לְבַחֲיַיִת הַלְמוּד [שְׁלֵא

לְשִׁמָּה] בְּשִׁבִיל חַיִּית גַּשְׁמִי: קְנִימִין אֶתְרֵי גַּשְׁרֵי דְדוֹנַג, וְשׁוֹר
 מֵהָאֵי לְהָאֵי כְּמוֹ אָדָם שְׁעוֹמֵד עַל גַּשְׁרֵי שְׁל שְׁעוּהָ וְאִינוּ יָכוֹל
 לַעֲמֵד, קוֹפֵץ עַל גַּשְׁרֵי הַשְּׁנִי, וּמַחֲמַת שְׁנַם הַשְּׁנִי שְׁל שְׁעוּהָ,
 קוֹפֵץ עַל הָרָאשׁוֹנָה, קוֹפֵץ מֵהָאֵי לְהָאֵי. בֵּן הַתְּנָא עָקֵר לְמוֹדוֹ
 תְּמִיד לְשִׁמָּה, וּמַחֲמַת שְׁצָרִיד לְהַמְשִׁיד חַיִּית גַּשְׁמִי לְעוֹלָם,
 מִפִּילִין אוֹתוֹ לְלִמוּד שְׁלָא לְשִׁמָּה, אֲזִי נוֹטְלִין מִפְּנֵי לְמוּד בְּחִינַת
 לְשִׁמָּה, וְשׁוֹר מִלְשִׁמָּה לְשִׁלָּא לְשִׁמָּה; וּמַחֲמַת קִדְשָׁתוֹ
 וּפְרִישׁוֹתוֹ, שׁוֹר וְקוֹפֵץ מִשְׁלָא לְשִׁמָּה לְלְשִׁמָּה, כִּי זֹאת
 הַבְּחִינָה אֶצְלוֹ כְּמוֹ גַּשְׁרֵי שְׁל דוֹנַג, שְׁאִין יָכוֹלִים לַעֲמֵד עָלָיו.
 שׁוֹר לְתוֹד לְשִׁמָּה, וּמִלְשִׁמָּה מַחֲמַת הַכֶּרֶח לְטוֹבַת הָעוֹלָם
 שׁוֹר מֵהַגַּשְׁרֵי הַזֹּאת, שֶׁהוּא אֶצְלוֹ עֲכָשׁוֹ כְּמוֹ גַּשְׁרֵי שְׁל דוֹנַג,
 וְשׁוֹר מְזַה לְזַה וּמְזַה לְזַה, וְעַל־יְדִיזָה יֵשׁ בְּתוֹרָתוֹ בְּחִינַת
 "וּפְשָׁעִים יִכְשְׁלוּ בָם": הַתְּקוּן לְכָל הַנ"ל. וְנִקְיַת תְּרֵי כְּפָא
 דְחִמְרָא בִּידָה כִּי יֵשׁ שְׁנֵי בְּחִינַת יוֹן, בְּחִינַת תּוֹרָה שְׁבַע־עַל־פָּה,
 בְּחִינַת יוֹן מַלְכוּת רַב (אֶסְתֵּר א), וּבְחִינַת בֵּינָה לְכָא, שְׁמַחַת הַלֵּב,
 "וַיִּין יִשְׁמַח לְבָב", גַּם הוּא בְּחִינַת יוֹן. וּמוֹרַק מֵהָאֵי לְהָאֵי
 שְׁיִמְשִׁיד קו יֶרֶק מֵהָאֵי, בְּבְחִינַת "וַיֶּרֶק אֶת חֲנִיכְיוֹ" כְּנ"ל. וְזֶה
 חֲבוּק, שְׁיִקְבֵּל בְּאַהֲבָה אֶת הַרְדִּיפָה וַיִּשְׁמַח בִּיְסוּרוֹ, עַל־יְדִיזָה
 הַשְּׁכִינָה, שֶׁהוּא תּוֹרָה שְׁבַע־עַל־פָּה, הִיא בְּבְחִינַת חֲבוּק, בְּבְחִינַת
 "אֲנִי חֲבַצְלֵת", יֶרֶקָה כְּחֲבַצְלֵת, שְׁיִהְיֶה הַחֲבוּק בְּשְׁלֹמוֹת. וְזֶה:
 וְלֹא נִטְפָא מְנִיחוֹ לְאַרְעָא; וְאוֹתוֹ הַיּוֹם יַעֲלוּ שְׁמַיִם יִרְדּוּ
 תְּהוֹמוֹת הוּהָ הֵינוּ שְׁהַשְּׁכִינָה יִשְׁבָּה בֵּין תְּרִין צְדִיקָא: צְדִיק

עליון זה בחינת "יעלו שמים"; "ירדו תהומות" זה בחינת צדיק תחתון, זה בחינת נשיקון, בחינת "נמפות מור עבר" כנ"ל; ועלידי מה געשית בחינת נשיקון, בחינת "נמפות מור עבר"? עלידי החכמה כנ"ל: וזה: ושמע מלכותא וקמלה הינו שישפיל וישמע את התורה שבעלפה, הנקרא מלכותפה, וישפיל מצרופיו היוצאים מתלמידחכם שד יהודי, ישמע וישפיל בשעה ששומע החרופין והגדופים היוצאים מפה תלמידחכם שד יהודי, ישמע תורה שבעלפה, עלידיזה קמלה, כי עקר חיות של הקלפות והשרין אינם אלא מניצוצי השכינה, כל זמן שהיא אינה בשלמות ויש לה איזה חסרון, אזי יש להם חיות. כשמעלין אותה לבחינת חכמה, ששם עקר בננה, וכשנבנית בשלמות עלידיזה וקמלה לשד יהודי:

וזה פרוש: תהלה לדוד, תהלה לשון ערבוב, כמו שפתוב (איוב ד): "ובמלאכיו ישים תהלה". דוד זה בחינת תורה שבעלפה; הינו בשהתורה שבעלפה נופלת ונתערבב לצרופים אחרים כנ"ל. ארוממד אלקי תפלד התרוממות שלה עלידי אלקי, בחינת חסד אל כל היום (תהלים נ"ב). תפלד לבחינת בינה לבא, שהלב בנפש כמלד במלחמה (ספר יצירה פ"ו). ואברכה שמד הינו אחר כך מעלה את התורה שבעלפה לבחינת חכמה כנ"ל, הנקרא ברוך על שם רבוי דברכאן, כי החכמה היא מקור הברכה:

יג

אֲשֶׁרֵי הָעַם יִדְעֵי תְרוּעָה וְכוּ' (תהלים פ"ט)

א לְהַמְשִׁיךְ הַשְּׁנָחָה שְׁלֵמָה אִי אַפְשָׁר, אֲלֵא עַד שְׁיִשְׁבֵּר תְּאוֹת מְמוֹן, וְשִׁבִּירְתָּהּ הוּא עַל־יְדֵי צְדָקָה פִּי אִיתָא בְּזֵהָר (פִּינְחָס רַבִּי): 'רוּחָא נָחַת לְשַׁבְּךָ חֲמִימָא דְלָבָא, וְכַד נָחַת רוּחָא, לָבָא מְקַבֵּל לָהּ בְּחֶדְוָה דְנִגְוִנָא דְלִיּוּאִי'. 'רוּחָא' - זֶה בְּחִינַת צְדָקָה, שֶׁהוּא רוּחַ נְדִיבָה, עַל־יְדוּ מְקַרְרִין חֲמִימוֹת תְּאוֹת מְמוֹן. וְזֶה בְּחִינַת (תהלים ע"ו): "יִבְצֵר רוּחַ נְגִידִים" - שֶׁהָרוּחַ מְמַעַט תְּאוֹת הַנְּגִידוֹת וְהַעֲשִׂירוֹת. 'נִגְוִנָא דְלִיּוּאִי' - זֶה בְּחִינַת מִשָּׂא וּמִתֵּן בְּאִמּוּנָה, שֶׁשָּׂמַח בְּחֶלְקוֹ וְאִינוּ אֵין לְהַעֲשִׂיר כִּי הַנְּגִינָה זֶה הַמִּשָּׂא וּמִתֵּן, כְּמוֹ שֶׁפָּתוּב (שֵׁם פ"א): "שָׂאוּ זְמֶרָה וְתִנּוּ תַרְף". 'חֶדְוָה' - זֶה שֶׁשָּׂמַח בְּחֶלְקוֹ. וְזֶה בְּחִינַת קְטָרֶת, שֶׁמִּקְשָׁר חֲמוּם הַלֵּב עִם הָרוּחַ, וְזֶה (מִשְׁלֵי כ"ז): "קְטָרֶת יִשְׂמַח לֵב", וְזֶה בְּחִינַת (דְּבָרִים ל"ג): "יִשְׂיִמוּ קְטָרֶה בְּאַפְךָ", שֶׁעַל־יְדֵי בְּחִינַת קְטָרֶת הַנִּלְנֵת בְּחִינַת (בְּרַאשִׁית ג): "בִּזְעַת אַפְּךָ תֹאכַל". וְזֶה בְּחִינַת הַתְּגַלּוֹת מְשִׁיחַ, שֶׁאֵינוּ יִתְבַּטֵּל חֲמִדַּת הַמְמוֹן, כְּמוֹ שֶׁפָּתוּב (ישעיהו ב): "בַּיּוֹם הַהוּא יִשְׁלַךְ הָאָדָם אֶת אֱלִילֵי כֶסֶפוֹ וְאֱלִילֵי זָהָב" (אִיכָה ד): וְזֶה בְּחִינַת "רוּחַ אֲפִינוּ מְשִׁיחַ ה'" וְכָל זְמַן שְׁיִשׂ עֲבוּדָה זָרָה זֹאת שֶׁל מְמוֹן בְּעוֹלָם, חֲרוֹן־אַף בְּעוֹלָם' (עֵינן סְנַהֲרִין ק"ג וְעֵינן סְפָרֵי פ' רֵאָה); וְכַפֵּי הַבְּטוּל שֶׁל עֲבוּדָה זָרָה זֹאת - כֵּן נִתְבַּטֵּל הַחֲרוֹן־אַף, בְּבְחִינַת "רוּחַ אֲפִינוּ מְשִׁיחַ ה'", וְנִתְמַשֵּׁךְ חֶסֶד

בעולם, בבחינת (תהלים י"ח): "ועושה חסד למשיחו". וכשיתגלה חסד הזה, יתמשך הדעת, שהיא בגן הבית, בבחינת (שם ה): "ואני פרב חסדך אבוא ביתך", כמו שפתוב בזהר (פינחס רכ): 'וימינא דא זמין למכנא ביימקדשא - כי הדעת הוא בחינת בית, כמאמר חכמינו, זכרונם לברכה (פרכות לג): 'מי שיש בו דעה, כאלו נבנה בית המקדש' וכו'.

ב וזה בחינות התגלות התורה של לעתיד לבוא, כמובא בזהר (עין זוהר בהעלותך קנ"ב) שלעתיד יתגלה אוריתא דעתיקא סתימאה; כי עקר קבלת התורה על ידי השכל, שהוא משה משיח (זוה"ק בראשית כ"ה כ"ו), כמו שפתוב (משלי כא): "עיר גברים עלה חכם" ומי שיש לו בחינת משה - משיח, יוכל לקבל תורה, ויכול להמשיך הארת התורה ללמד שאר בני אדם; כי התגלות התורה בא מיחודא דקדשא ברידהוא ושכינתה, כמו שפתוב (שם א): "שמע בני מוסר אביך" וכו' - 'אביך' דא קדשא ברידהוא, הוא, 'ואמך' דא בנסת ישראל (זהר יתרו פה פינחס ריג); ויחודם על ידי העלאת נפשות ישראל בבחינת מיין נוקבין, והחכם יכול לקח הנפשות ולהעלותם בבחינת מיין נוקבין, בבחינת (שם יא): "ולקח נפשות חכם", ועל ידי היחוד הזה נולד התורה; וכשעולה החכם עם הנפשות, בבחינת עיר גברים עלה חכם, על ידי זה - "וירד עו מבטחה":

ג ונפש - זה בחינת רצון, שכל אלו בני אדם הפאים לחכם הדור, כל אחד ואחד יש לו איזהו רצון, והצדיק לוקח

כָּל הַרְצוֹנוֹת וְעוֹלָה עִמָּהֶם, וְאַחֲרֵיכֵן "וַיֵּרֶד עֵז מִבְּמַתְּחָה",
 בְּבַחֲיִנַת (יְחֻזְקָא א): "וְהַחֲיֹת רְצוּא וְשׁוֹב"; 'רְצוּא' - בְּעֲלִיּוֹת
 הַנֶּפֶשׁוֹת, 'וְשׁוֹב' - בַּחֲזֶרֶת הַנֶּפֶשׁוֹת עִם הַתְּגָלוֹת הַתּוֹרָה. וְזֶה
 שְׂמוֹנָב בְּתַקּוּנֵיזוֹהַר (תַּקּוּן ע, דף קט): 'רְצוּא' - דָּא נִוְרִיאַל, 'וְשׁוֹב' -
 דָּא מַט"ט שַׁר הַפְּנִיִם; נִוְרִיאַל דָּא נִוְר דְּלוֹק (זוּר בְּרֵאשִׁית כג: וּבְתַקּוּנָא
 שְׁבַעִין) בְּחַמִּימוֹת תְּאוֹת מְמוֹן, וְשׁוֹב - דָּא מַט"ט שַׁר הַפְּנִיִם,
 דְּאִיהוּ רְשִׁים בְּשֵׁם מִשְׁ"ה, דְּאִיהוּ מְשִׁיחַ; שְׁהוּא "רוּחַ אֲפִינוּ",
 שְׁעֲלִידוֹ נִשְׁתַּבֵּךְ הַחֲמִימוֹת. וְזֶה: שְׂכָכָה - גִּמְטְרִיא מִשָּׁה (זוּר
 בְּהַר קיא: פִּינְחָס רלא), שְׁהוּא מִשְׁבָּךְ אֱלִילִי כֶסֶף וְזוֹהַב; רְצוּא - דָּא
 רְצוֹן, שְׁהוּא הַנֶּפֶשׁ, וְשׁוֹב - דָּא מִשָּׁה, שְׁמֻקְבַל הַתּוֹרָה:

ד וְעֲלִיֵּי דִי הַמְּשַׁכַּת הַתּוֹרָה נִמְשָׁךְ הַשְּׁגָחָה, כִּי הַתּוֹרָה הִיא
 מְנַת"א (מַעֲמִים, נְקוּדוֹת, תְּנִין, אוֹתִיּוֹת), שְׁהִים תְּלַת גִּוְנִין
 דְּעִינָא, וּבַת־עֵין. וְזֶה שְׂמַתְחַלַּת הַתּוֹרָה בְּבְרֵאשִׁית: (תַּקּוּנֵי זוּר דף יח):
 תַּמָּן רְאשִׁי, תַּמָּן בַּת רְאשִׁי - אֱלֹהֵי רְאשִׁי בֵּית אֲבוֹתָם (שְׁמוֹת ו),
 שְׁהָאֲבוֹת הִם תְּלַת גִּוְנִין דְּעִינָא; תַּמָּן בַּת - דָּא בַּת־עֵין. נִמְצָא,
 כְּשֶׁחֲכָם מְבִיא תּוֹרָה כְּנ"ל, נִמְצָא שְׂמֻבִּיא כַּח הָרְאוֹת שֶׁל הַשְּׁגָחַת
 הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ עֲלֵינוּ; וְכֹל אַחַד, כְּפִי קְרוּבוֹ אֶל הַתּוֹרָה, כֵּן הַשְּׁגָחַת
 הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ עֲלָיו. כִּי עַקֵּר כַּח הָרְאוֹת, מַחֲמַת שְׂמֻכָּה בְּדַבְּר
 הַנְּרָאָה, וְחֹזֵר כַּח הָרְאוֹת מַחֲמַת הַהִפָּאָה לְעֵינִים, וְנִצְטִיר הַדְּבַר
 הַנְּרָאָה בְּעֵינִים, וְאֵן הָעֵינִים רוֹאִים אֶת הַדְּבַר הַנְּרָאָה, כִּי הָרְאוֹת
 מְבִיא אֶת הַדְּבַר לְתוֹךְ הָעֵינִים, אֲבָל כְּשֶׁהַדְּבַר הַנְּרָאָה הוּא רְחוּק,
 אֵן קָדָם שְׂיַגִּיעַ כַּח הָרְאוֹת לְהַדְּבַר הַנְּרָאָה, מִתְפָּזֵר בְּתוֹךְ הָאוִיר

וּנְתַעֲפֶר, וְאִין מַגִּיעַ בְּהַפָּאָה עַל הַדְּבַר, וְעַל־יְדִידוּתָהּ אִין חוּזֵר
הָרְאוֹת לְעֵינַיִם, וְאִזּוּ אִין הָעֵינַיִם רוֹאִין, כִּי עֵקֶר הָרְאוֹת הוּא מַחְמַת
הַהַפָּאָה. וְזֶה (תְּהִלִּים פ): "שׁוּב נָא הִבַּט מִשְׁמַיִם וּרְאֵה" - שְׁיָשׁוּב
הַבֶּטָה שְׁמַבִּיט מִשְׁמַיִם עָלֵינוּ, יָשׁוּב עַל־יְדֵי הַהַפָּאָה, יָשׁוּב הָרְאוֹת
לְעֵינָיו, וְאִזּוּ: 'וּרְאֵה', כִּי הָרְאִיָּה עַל־יְדֵי הַשְּׁבִת הַהַבָּטָה. וְזֶה
בְּחִינַת: "וְהַחִיּוֹת רְצוּא וְשׁוּב"; וְהַחִיּוֹת - הֵינּוּ הַתּוֹרָה, שְׁהִיא
הַחַיִּים, 'רְצוּא' - בְּבְחִינַת הַבֶּטָה מֵעֵלָּא לַתַּתָּא, 'וְשׁוּב' - בְּבְחִינַת
הַפָּאָת הָרְאוֹת בַּדְּבַר הַנִּרְאָה, וְנַחְזֹר לְעֵינַיִם וְנִצְטִיר בְּעֵינַיִם, כִּי
הָעֵינַיִם הֵם כְּמַרְאֵה לְטוֹשָׁה, שְׁנַתְרָאָה בְּהֵם כֹּל דְּבַר שְׁעוֹמֵד
בְּנִגְדוֹ וְעַל־יְדֵי שְׁאֲנַחְנוּ קְרוּבִים אֶל הַתּוֹרָה, נִמְצָא שְׁאֲנַחְנוּ קְרוּבִים
אֶל הָרְאוֹת, וְעַל־יְדִידוּתָהּ בַּח הָרְאוֹת נַחְזֹר לְעֵינָיו, וְנַתְרָאִים
וְנִצְטִירִים אֲנַחְנוּ בְּעֵינָיו. אָבֵל הָעֵבֹרִים, מַחְמַת שְׁהֵם רְחוּקִים
מֵהַתּוֹרָה, הֵם רְחוּקִים מֵהַשְּׁגָחַתוֹ, וְהַשְּׁגָחַתוֹ אִין מַגִּיעַ עֲלֵיהֶם
בְּהַפָּאָה. נִמְצָא הַשְּׁגָחַתוֹ עַל הָעֵבֹרִים בְּחִצֵּי הָרְאוֹת, בְּבְחִינַת
רְצוּא, וְעֵלֵינוּ הַשְּׁגָחַתוֹ בְּשִׁלְמוֹת:

ה וְזֶהוּ בְּחִינַת תְּקוּנָא דְּמִרְכַּבְתָּא עֲלָאָה וּמִרְכַּבְתָּא תַּתָּאָה
שְׁעַל־יְדֵי הַחֶכֶם שְׁלוֹקַח הַנִּפְשׁוֹת וְעוֹלָה עִמָּהֶם, וְיִרְד
עַז מִכְּטָחָה, נִתְתַּקְנוּ שְׁנֵי הַמִּרְכַּבּוֹת. כִּי יֵשׁ אַרְבַּע חִיּוֹת בְּבְחִינַת
נִפְשׁ, וְכַפָּא, וְיוֹשֵׁב עַל הַכַּפָּא. אֲרִיָּה שְׁבְבְּחִינַת נִפְשׁ - זֶה בְּחִינַת
(שִׁירֵה־שִׁירִים ה): "אֲרִיתִי מוֹרִי עִם בְּשָׁמִי"; 'מוֹרִי' - זֶה בְּחִינַת "מֶרֶת
נִפְשׁ" (שְׁמוּאֵל א), בְּחִינַת (מְלָכִים ב ד): "וְנִפְשָׁה מֶרֶה לָּהּ", זֶה
בְּחִינַת הַנִּפְשׁ, הַגֵּם הַרְצוֹן; כְּשֶׁרוֹצֵה דְּכַרְתָּאָוָה זֶה הַרְצוֹן,

הוא פגם ומרה לנפש ועכשו כשבא זה האדם לחכם־הדור עם נפשו ורצונו, והחכם־הדור לוקח כל הרצונות ולוקט אותם אחד לאחד, כדי להעלות אותם כנ"ל, ואז מלקט גם כל הרצונות והנפשות שנפלו. וזהו בחינת: 'אריה' - לשון לקט, שמלקט מרת הנפש, הינו פגם הנפש; "עם בשמי" - עם הרצון הטוב שמעלה ריח טוב. ובחינת שור שבנפש - זה האור המצחצח שנתוסף בנפש מחמת הקבוצ, שנתקבץ פזורי הנפש, ואז מאיר הנפש ביותר, כי כשהרצון אין מאיר, אז הנפש בבחינת ונפש רעבה, כי עקר הרעב מחמת העדר האור, כמו שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה (יומא ע"ד): "ויענף וירעיבך ויאכילך את המן" - 'מכאן שהסומא אינו שבע', כי עקר השבע מחמת האור שיראה בעיניו, ועל־ידי שאינו רואה, אין נתמלא נפשו, הינו רצונו, כי "טוב מראה עינים מהלך נפש" (קהלת ו); וכשמצחצח נפשו בצחצחות האור, אזי "ונפש רעבה מלא טוב" (תהלים ק"ז), בבחינת (שעריה נ"ח): "והשביע בצחצחות נפשך". וזה בחינת שור, לשון הסתפלות, בבחינת מראה עינים מהלך נפש. ונשר שבבחינת נפש - זה החדוש שנתחדש הנפש בעלייתה בבחינת עבור וזה בחינת נשר - "תתחדש כנשר נעורכי" (תהלים ק"ג) ואדם שבנפש זה בחינת (פראשית ב): "ויהי האדם לנפש חייה", כי האדם בחינות מספני ועתירי, כמו שכתוב (בהקדמת הידר יג): "נעשה אדם בצלמנו" - עתירי, "כדמותנו" - מספני וכשנתלקטו הנפשות, אזי הם בבחינת אדם, נפשות גדולות

וקטנות, בבחינת מסכני ועתירי ואופנים - הן הגופין, כי עקר פעולותיהן של הגופין אינו אלא מן החיות שבנפש, שהנפש מראה פעולותיה על-ידי איברי הגוף, ואין לגוף שום תנועה עצמית, והכל על-ידי כחות הנפש.

וכפא שבבחינת נפש הוא נפש החכם שנתכסה, בבחינת (משלי ג): "יקרה היא מפנינים" [כמו שדרשו רבותינו,

זכרונם לברכה (סוטה ד): מכהן גדול שנכנס לפני ולפנים], כי מחמת שנפש החכם הוא יקר, הוא נתכסה לפני ולפנים, וכל הנפשות נעשין לבושין אצלה. והאדם היושב על הכפא הוא דעתו של החכם, כי "גם בלא דעת נפש לא טוב" (משלי י"ט):

ויש ארבע חיות בתורה: אריה שבתורה, כי התורה נקרא עז - ומה עז מארי" (שופטים י"ד); ושור שבתורה - זה בחינת

(משלי ח): "בי שרים ישרו"; ונשר שבתורה - זה בחינת חדושין דאורייתא, בבחינת "תתחדש כנשר"; ואדם שבתורה - זה בחינת (במדבר י"ט): "זאת התורה אדם", ויש בה קלות וחרמורות, שהם

בחינת מסכני ועתירי; וכפא שבבחינת תורה - הם דברים שפסה עתיק'ומין (פסחים ק"ט), והם מכסים את עצמן בספורי התורה; ויושב על הכפא - הוא עתיק'ומין, בבחינת (דניאל ז): "ועתיק יומין יתב"; ואופנים שבתורה - הן הן גופי הלכות (עין זוהר הנ"ל):

וזה שמביא בתענית (כ"ג): מעשה דרבי יונה: פד הוה אצטריך עלמא למטרא, אמר: אזיל ואיתי פוזוא

עבורא; וְהוּי קָאֵי בְּאַתְרָא עֲמִיקוּ, בְּאַתְרָא צְנִיעָא מְכַסֵּי
שְׂקָא, וְעַל-יַד־יְזַה וְאַתִּי מְטָרָא.

כִּד הָוָה מְצַטְרִיד עֲלָמָא לְמְטָרָא - הִינוּ לְתוֹרָה, כְּמוֹ שְׂפִתוּב
(דְּכָרִים ל"ב): "עֲרַף כְּמִטְר לְקַחֵי". אָמַר, אִזִּיל וְאִתִּי בּוֹזוּא

עבורא - עִיבוֹר זֶה בְּחִינַת ע"ב רי"ו (עין תיקון י' ותיקון כ"א ותיקון

ס"ט); ע"ב הוּא שְׂכוּף, רי"ו - זֶה בְּחִינַת חֲמִימוֹת בּוֹזוּא - זֶה

בְּחִינַת תְּאוֹת מְמוֹן, הִינוּ דְאִזִּיל לְשַׁבְּךְ תְּאוֹת מְמוֹן כְּנ"ל. וְהוּה

קָאֵי בְּאַתְרָא עֲמִיקוּ - עַל-יְדֵי שְׂשַׁבְּךְ תְּאוֹת מְמוֹן זְכָה לְאַתְרָא

עֲמִיקוּ, שֶׁהוּא בְּחִינַת חֶסֶד, כְּמִרְאָה הַחֲמוּה עֲמֻקָּה מִן הַצֵּל

(שְׁבוּעוֹת ו:), וְחֶסֶד הוּא אוֹר יוֹם, כְּמוֹ שְׂפִתוּב (תְּהִלִּים מ"ב): "יוֹמָם

יִצְוֶה ה' חֶסְדּוֹ"; וְעַל-יְדֵי הַחֶסֶד זְכָה לְבַנֵּן הַבֵּית, לְבְּחִינַת שֶׁכֶּל

כְּנ"ל. וְזֶה: אֲתָרָא צְנִיעָא, שֶׁהוּא בֵּית-הַמְּקֻדָּשׁ, שֶׁהוּא הַשֶּׁכֶּל,

כְּמוֹ שְׂפִתוּב (מְשָׁלֵי י"א): "וְאַת צְנוּעִים חֲכָמָה". וְהוּה מְכַסֵּי שְׂקָא-

זֶה בְּחִינַת לְקִיחַת הַנְּפֻשׁוֹת לְהַעֲלוֹת אוֹתָם, כְּנ"ל: "וְלוֹקַח נְפֻשׁוֹת

חָכָם", וְכִלְלִיּוֹת הַנְּפֻשׁוֹת הֵם מְכַנִּים בְּשֵׁם שֶׁק, כִּי הֵם מְתַעֲדִינִים

מִשְׁקִיא דְנַחְלָא, בְּבְּחִינַת "וְהַשְּׁבִיעַ בְּצַחְצְחוֹת נַפְשָׁךְ", וְעַל-יְדֵי-

זֶה: וְאַתִּי מְטָרָא - שֶׁהַמְּשִׁיךְ תּוֹרָה, בְּבְּחִינַת "וַיִּרַד עֹז מִבְּמַטְחָה":

ו אַךְ צְרִיד לְבַקֵּשׁ מְאֹד וְלַחְזֹר אַחַר חָכָם כְּזֶה, וְלְבַקֵּשׁ מִהַשֵּׁם

יְתַבְרַךְ, שְׂיִזְכֶּה לְמִצַּא חָכָם כְּזֶה, שְׂיִקְבֹּץ הַנְּפֻשׁוֹת,

בְּבְּחִינַת: "וְלוֹקַח נְפֻשׁוֹת חָכָם", וַיַּעֲלֶה אוֹתָם וַיִּרַד עִמָּהֶם תּוֹרָה.

כִּי גַם הַחָכָם בְּעַצְמוֹ אֵי אֲפֻשֶׁר שְׂיַעֲשֶׂה זֹאת בְּשֶׁכֶל אֶחָד, כִּי הֵם

שְׁנֵי שְׂכָלִיִּים: מַה שְׂמֻקְבֵּץ הַנְּפֻשׁוֹת הוּא שֶׁכֶּל אֶחָד, וְמַה

שְׁמַעְלָהּ אוֹתָם וּמוֹרִיד עַז מִבְּטָחָהּ הוּא שֶׁכֵּל אַחַר. וְזֶה בְּחִינַת שֵׁן שֶׁל שְׁלֹשָׁה רְאשִׁים וְשֵׁן שֶׁל אַרְבָּעָה רְאשִׁים, שְׁהִשְׁנֵי שִׁינָיו הֵם הַשְּׁנֵי שְׂכָלִים:

סיפרו לי יורדי הים: בין גל לגל שלוש מאות פרסה, וגובה הגל שלוש מאות פרסה. פעם אחת היינו מהלכים בדרך, והרים אותנו הגל, עד שראינו את מקום שכיבתו של כוכב קטן, שהיה בגוד הנחוץ לזריעת ארבעים כור של זרעי חרדל, ואם היינו מושלכים גבוה יותר היינו נשרפים מחום הכוכב. וגל אחד הרים קולו וצעק לחברו: חברי, האם השארת משהו בעולם שלא שטפת? ואבוא אני ואחריב אותו. אמר לו: צא וראה את גבורתו של אדוניך, שאפילו כחוט שערה של חול איני יכול לעבור. שנאמר: האותי לא תראו נאום ה' וכו'.

וְזֶה פֶּרוּשׁ: אָמַר רַבָּה בַּר בַּר־בַּר חֲנָנָה: אֲשַׁתְּעוּ לִי נְחוּתֵי יִמָּא: בֵּין גַּלְא לְגַלְא תְּלַת מֵאָה פְּרָסִי, וְרוּמֵיָא דְגַלְא תְּלַת מֵאָה פְּרָסִי. וּמֵנָּה חֲדָא הוּי אֲזִלִּינָן בְּאַרְחָא, וְדִלִּינָן גַּלְא, עַד דְּחֻזִּינָן בִּי מַרְבַּעְתָּא דְּכּוּכְבָּא זּוּמָא, דְּהוּי כְּמִבּוּר אַרְבַּעִין גְּרִיּוּא בּוּרָא דְּחַרְדְּלָא; וְאִי דִלִּינָן טַפִּי, הָוָה מְקַלִּינָן מִהֶבְלָא. וְרִמֵּיָא לָהּ גַּלְא קָלָא לְחִבְרָתָהּ וְאָמְרָה לָהּ: חִבְרָתִי מִי שִׁבְקִית מִיָּדִי בְּעֵלְמָא דִּלְאָ שְׁטָפִית, וְנִיתִי אֲנָא וְנִחְרַבָּה אָמְרָה לָהּ: פּוּק חַוִּי גְּבוּרְתָּא דְּמַרְדָּךְ, דִּאֲפִלּוּ בְּמֵלָא חוּמָא דְּחֵלָא לִית דְּעֵבֵר, שְׁנַאֲמַר: הַאוֹתִי לֹא תִירָאוּ נֵאֻם ה' וְכו'.

רש"ם: בין גלא לגלא וכו'. משום דקאמרין בסמוך, 'ורמא גלא קלא לחברה/ אצטרוד לאשמעין דמשלש מאות פרסי שמע קולו של חברו: דלינן גלא. יותר משעור גבהו השליכנו למעלה עד לרקיע; אי גמי, הכלא דרקיע נפיש עד מהלך קרוב לת"ק שנה שיש מן הרקיע לארץ מרבעתא שכיבא דכוכבא זוטא: כוכב קמן שבקמנים: בורא. בית זרע ארבעים בור של חרדל, הנפיש מכל שאר זרעים: מקלינן מהכלא. נשרפין מהם הכוכב: ורמא לה גלא. נתן קולו, כלומר, צעק, פרגמת תהום אל תהום קורא לקול וגו', ושמא המלאכים הממנים עליהם הם: שבקית מידי בעלמא וכו'. מפני שהגביה כל כך, היה סבוך שיצא חוץ לשפת הים ושמר את העולם: ונתרבה. מפני עוון הדור אמר לה. גלא לחברה פוק חזי גבורתא דמרד וכו'. כלומר, אין לי רשות לצאת: כמלא חומא דחלא. כמלא רחב החוטא איני יכול לצאת חוץ מן החול: שנאמר האותי לא תיראו. תלמודא קאמר:

נְחוּתֵי יַמָּא - הינו ממשיכי ימא דאורייתא לזה העולם. בין גלא לגלא תלת מאה פרסי - שהוא בחינת שין הנ"ל. ורומיא דגלא תלת מאה פרסי - שהוא בחינת שין שניה הנ"ל (הינו בחינת שני השכליים הנ"ל, שהוא השכל של קבוץ הנפשות, והשכל של העלאת הנפשות להמשיך תורה, שאלו שני השכליים של הצדיק שהוא חכם האמת הם בחינת שני שינין כנ"ל) והגלים הם הנפשות, בבחינת צהלי קולך בת גלים, שהיא בת אבהן (כמו שדרשו רבותינו ז"ל סנהדרין צד: עין זוהר ויחי רמ"ט): בין גלא לגלא - אלו החכמים שהם בין גלא לגלא, הינו מחברים כל הנפשות, בבחינת "ולקח נפשות חכם". תלת מאה פרסי - שהיא בחינת שין אחת. ורומיא דגלא תלת מאה פרסי - הינו להעלות הנפשות, זה בחינת שין אחרת. זמנא חדא אזלינן בארחא - הינו שאנחנו נכנסנו לעורר זוג, הנקרא

אֶרֶח, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (תְּהִלִּים קל"ט): "אֶרְחֵי וְרַבְעֵי". וְדִלְיֵנָּ גְלָא -
הֵינּוּ שְׁדִלְיֵנָּ הַנְּפֹשׁוֹת לְמַעְלָה, בְּבַחֲיַת עִיר גְּבֵרִים עָלָה חֶכֶם.
עַד דְּחִזְיֵנָּ בִּי מְרַבְעָתָא דְּפוֹכְבָּא זִוּמָא - הֵינּוּ שְׁגַרְמֵנוּ זִוּגָא
עָלָאָה. מְרַבְעָתָא - זֶה בַּחֲיַת זִוּג, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב: "אֶרְחֵי וְרַבְעֵי"
שְׂכִינְתָא נִקְרֵאת בְּשַׁעַת זִוּג פּוֹכְבָּא זִוּמָא, כְּמוֹבָא בַּזְהַר (בְּלֻק
קצא), 'אַתְעֵבִידַת נִקְדָּה זְעִירָא מְגוֹ רְחִימְתָא, כְּדִין אַתְחַבְרָא
בְּבַעְלָה', עֵין שָׁם. וְהוּהָ כְּמִבּוֹר אַרְבְּעֵין גְּרִיּוּא פּוֹרָא דְּחַרְדְּלָא
- כְּמוֹבָא בַּזְהַר (פִּינְחָם רמ"ט): 'הָאֵי חִיָּה כִּד אַתְעַבְרָא, אִסְתַּתְמַת
וְלֹא יִכִּילַת לְאוֹלְדָא, עַד דְּאַתִּיָּא נַחֲשׁ וְנִשְׁדַּף בְּעַרְיָתָא, כְּדִין
אַתְפַּתַּחַת וְנִפְק מְנָה דְמָא, וְהִיא שְׁתִּית לְדְמָא'. וְזֶה בַּחֲיַת 'פּוֹרָא
דְּחַרְדְּלָא', הֵינּוּ בַּחֲיַת טַפַּת דָּם כְּחַרְדְּל, דְּנִפְק מְנָה מַחֲמַת
הַנְּשִׁיכָה בְּבֵית הַזֶּרַע. 'פּוֹרָא' - פִּרְשׁ רַבִּינוּ שְׁמוּאֵל: 'בֵּית זֶרַע'
וְאַחַר־כֵּן אוֹלִידַת, וְהַהוֹלְדָה הַזֹּאת הִיא הַתּוֹרָה כְּנ"ל, וְהַתּוֹרָה
הַזֹּאת הִיא הוֹלְכַת דְּרֹךְ אַרְבָּעִים יוֹם, הֵינּוּ בַּחֲיַת שְׂאֵר חִיּוֹתָא
שְׁהֵם אַרְבָּעִים, עֲשָׂרָה לְכָל סֵטֵר, כְּמוֹבָא שָׁם (בַּזְהַר הַנ"ל), וְזֶה
בַּחֲיַת אַרְבְּעֵין גְּרִיּוּא, בַּחֲיַת אַרְבְּעֵין חִיּוֹתָא, שְׁהֵם אַרְבָּעִים יוֹם
שֶׁל הַתּוֹרָה:

וְאֵי דְלִינָּ טַפִּי, הוּהָ מְקַלְינָּ מִהַבְּלָא - כִּי (קַהֲלַת ח): "יֵשׁ הַבֵּל
אֲשֶׁר נַעֲשֶׂה עַל הָאָרֶץ, אֲשֶׁר יֵשׁ צְדִיקִים אֲשֶׁר מְגִיעַ אֱלֹהִים
כְּמַעֲשֵׂה הַרְשָׁעִים" וְכוּ', וְעַל־יְדֵי הַהַבֵּל הַזֶּה רַבִּים נִתְפַּקְרוּ,
שְׂרוּאִים "צְדִיק וְרַע לוֹ, רָשָׁע וְטוֹב לוֹ" וְאֵי דְלִינָּ הַרְבֵּה נְפֹשׁוֹת,
אֲזִי בּוֹדָאי הוּהָ מְקַלְינָּ - לְשׁוֹן קוּלָא, 'מִהַבְּלָא' - מִהַבֵּל הַזֶּה,

וְלֹא הָיָה הַבֵּל הַזֶּה כְּלִכְּדָה קִשְׁיָה עַל הָעוֹלָם וְדַמְיָא גַּלְיָא קָלְיָא
 לְחִבְרָתָהּ: חִבְרָתִי, מִי שֶׁבָּקִית מִיָּדִי בְּעֵלְמָא דְלֵא שְׂמִפִּיתָהּ,
 וְנִיתִי אֲנָא וְנִחְרַבְיָה - הֵינּוּ, כְּשֶׁאֲחַרְכְּבָךְ, כְּשֶׁכָּפַל אֵלּוּ הַנְּפִשׁוֹת
 חוֹזְרִים מֵעֲבוּר הַנְּ"ל, וְעַל־יָדֵי הַכְּלָלִיּוֹת נִתְוַסֵּף בָּהֶם אֲהַבָּה זֶה
 לָזֶה, וְאִזּוּ מְעוֹרְרִין אֵלּוּ לְאֵלּוּ וְאוֹמְרִים זֶה לָזֶה וּמְזַבְרִין זֶה אֶת
 זֶה: אַחֲרֵי שְׂמָא שֶׁבָּקַת אֵיזָה מְדָה בְּעוֹלָם הַזֶּה, שְׂעָדִין הִיא
 מוֹשְׁלֵת עָלֶיךָ וְאִין אַתָּה יִכּוֹל לְהַתְּנַבֵּר עָלֶיהָ וְנִיתִי אֲנָא
 וְנִחְרַבְיָה - הֵינּוּ אֲסִיעַ לָךְ לְכַלּוֹת אֶת הַמְּדָה הַזֹּאת מִמֶּךָ, וְהַשִּׁיב
 לֹ: פּוּק חַזִּי גְבוּרְתָא דְמַרְךָ, שֶׁהוּא הַחֲכָם הַנְּ"ל; רְאֵה כְּמָה
 כַּחוּ גְדוּל, דְּאֶפְלוּ בְּמֵלָא חוּטָא דְחָלָא לִית דְּעֵבֵר - פְּרִשׁ
 רַבְנּוּ שְׂמוּאֵל: אֶפְלוּ בְּמֵלָא רַחֵב הַחוּט לֹא יִכְלָתִי לְצֵאת חוּץ מִן
 הַחוּל; פְּרוּשׁ: אֶת שׁוֹאֲלֵת אוֹתִי, שְׂמָא שֶׁבָּקִיתִי מְדָה בְּעוֹלָם
 שְׂעָדִין לֹא תִקְנֵתִי אוֹתָהּ - תִּדְעַ חִבְרָתִי, שְׂעָדִין אֲנִי מִשְׁקַע בְּכָל
 הַתְּאוּוֹת, וְעָדִין לֹא יֵצְאֵתִי מִן הַחוּל אֶל הַקִּדְשׁ אֶפְלוּ בְּמֵלָא חוּטָא,
 וּבּוֹדְאֵי מִי שֶׁהוּא בְּמַדְרַגָּה כּוֹזֵאת, בּוֹדְאֵי לִית דְּעֵבֵר - הֵינּוּ שְׂאֵי
 אֶפְשָׁר לֹא לְבוֹא לְבַחֲיִנּוֹת עֲבוּר הַנְּ"ל (עֵיין זוּהַר וּיקְהַל קצ"ה: ר"י:);
 וְאֶפְשָׁר עַל־פִּירְכּוֹ, פּוּק חַזִּי גְבוּרְתָא דְמַרְךָ - הֵינּוּ כַּח הַחֲכָם, שְׂכָל
 כְּךָ כַּחוּ חֻזְק, שְׂאֶפְלוּ נַפְשׁ שְׁלֵי הַעֲלָה בְּעֲבוּר:

וְזֶה פְּרוּשׁ: אֲשֶׁרֵי הָעַם - זֶה בְּחִינַת הַשְּׁגָחָה, יִדְעֵי תְרוּעָה -
 זֶה בְּחִינַת יַעֲקֹב (עֵיין תִּיקוֹן ג'ה), שֶׁהוּא בְּחִינַת צְדָקָה, כְּמוֹ
 שְׂכָתוֹב (תְּהֵלִים צ"ט): "מִשְׁפָּט וְצְדָקָה בֵּיעֲקֹב אֶתָּה עֲשִׂיתָ." ה' -
 זֶה בְּחִינַת הַיּוֹת, בְּחִינַת חֲסִדִּים. בְּאוֹר פְּנִיךָ - זֶה בְּחִינַת

הַשֶּׁבֶל, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (קהלת ח): "חֲכֵמַת אָדָם תֵּאִיר פָּנָיו" יִתְלַבֵּן
- אֵלֹו הַנְּפֹשׁוֹת, בְּחֵינַת מֵהֶלְדֵי-נֶפֶשׁ.

(עוד מִצָּאֵתִי כְּתִבִּיד רַבֵּנוּ, זְכָרוֹנוּ לְבָרְכָה, שֶׁשָּׂדֵךְ לְהַתּוֹרָה הַנִּלְ, אֵךְ מִצָּאֵתִי רַק קֶצֶה
הַיָּר, וְלֹא נִכְתַּב שֵׁם רַק סוּפוֹ שֶׁל עֵינֹו, וְחִסְרֵי הַתְּחֵלֶת הָעֵינֹו, וְהַיָּר:)

הַתּוֹרָה, שֶׁהִיא בְּחֵינַת רֵאֵיה, טַנְתָּ"א פִּנְ"ל, "כָּל בֶּשֶׂר יִחְדָּו" -
זֶה בְּחֵינַת לְקִימַת הַנְּפֹשׁוֹת כֻּלָּם, בְּבְחֵינַת לְקַח נְפֹשׁוֹת
חֲכָם פִּנְ"ל; כִּי פִי ה' דִּבְרָ-כָּל זֶה נַעֲשֶׂה עַל-יְדֵי רוּחַ נְדִיבָה פִּנְ"ל,
שֶׁהוּא פִי ה', כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חַז"ל: בְּפִיךָ זֶה צְדָקָה (עַד כָּאן לִשְׁנוֹנוֹ ז"ל)
וּמוֹכֵן הַדָּבָר, שֶׁמִּבֵּיא הַמְּקָרָא: "וְנִגְלָה כְבוֹד ה' וְרָאוּ כָּל בֶּשֶׂר
יִחְדָּו כִּי פִי ה' דִּבְרָ" וּמִבְּאֵר כָּל הַמַּאֲמָר הַנִּלְ, שֶׁהוּא מְפָרֵשׁ
בְּפָסוּק זֶה, אֵךְ בַּעֲוֹנוֹתֵינוּ הַרְבִּים חִסְרֵי פְרוּשׁ רִישָׁה דְקָרָא:

יד

תִּקְעוּ בַחֲדָשׁ שׁוֹפָר בְּכֶסֶף וְכוּ' (תְּהִלִּים פ"א):

א לְהַמְשִׁיךְ שְׁלוֹם בְּעוֹלָם, צְרִיךְ לְהַעֲלוֹת כְּבוֹד הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-
הוּא לְשִׁרְשׁוֹ, הֵינּוּ לִירְאָה, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (דְּבָרִים
כ"ח): "לִירְאָה אֵת הַשֵּׁם הַנִּכְבָּד":

ב וְאֵי אֶפְשֶׁר לְהַעֲלוֹת אֵת הַכְּבוֹד אֶלֶּא עַל-יְדֵי תּוֹרַת חֶסֶד;
"וְתוֹרַת חֶסֶד" אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ, זְכָרוֹנָם לְבָרְכָה (סֵפֶה כַּסּוּ):
זֶהוּ הַלּוּמֵד תּוֹרָה עַל-מְנַת לְלַמְדָּה, כִּי זֶה עֶקֶר כְּבוֹדוֹ, כְּמוֹכָא
בַּזֶּהר (יְתֵרוֹ כַּסּוּ): 'בְּשַׁעֲתָא דְשָׂאָר עֲבוּ"ם אֲתִין וְאוֹדֵן לְקַדְשָׁא-
בְּרִיךְ-הוּא, בְּדִין אֲסִתְלַק וְאֲתִיָּקֵר שְׂמָא דְקַדְשָׁא-בְּרִיךְ-הוּא עֶלֶּא

וְתַתָּא, כְּמוֹ גַבֵּי יִתְרוֹ: בְּשַׁעֲתָא דְאָמַר יִתְרוֹ: "עַתָּה יִדְעָתִי כִּי גָדוֹל ה' מִכָּל הָאֱלֹהִים", כְּדִין אֲסִתְלַק וְאֲתִיַּקֵּר שְׁמָא דְקִדְשָׁא-כְּרִיד־הוּא'. נִמְצָא, זֶהוּ כְבוֹדוֹ, כְּשֶׁבִנְיָאֲדָם שְׁהִם מַחוּזִין לְקִדְשָׁהּ מְקַרְבִּין אֶת עֲצָמָן לְפָנִים מִהַקְדְּשָׁהּ הֵן גָּרִים שְׁמַגְיָרִין, הֵן בְּעַלְיָ-תְּשׁוּבָה, שְׁגָם הֵם הָיוּ מִבְּחוּזֵין וּכְשֶׁמְקַרְבִּין וּמְכַנְיָסִים אוֹתָם לְפָנִים, זֶהוּ כְבוֹדוֹ:

וְעַכְשָׁו הַכְּבוֹד בְּגִלוּת, כִּי עֵקֶר הַכְּבוֹד אֵצֶל הָעֶבֶר"ם, וְאַנְחֵנוּ בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל שְׁפָלִים וְנִבְזִים. וְלַעֲתִיד לְבוֹא, שְׁיִתְגַּלֶּה כְבוֹדוֹ מִבֵּין הַחֲשָׁד, כְּמוֹ שְׁכַתּוֹב (יִשְׁעִיהוּ מ'): "וְנִגְלָה כְבוֹד ה'" וְכו', כִּי "אִז יִטּוּ כָּלֶם לְעַבְדוֹ שְׁכֶם אֶחָד", "אִז יֹאמְרוּ בְּגוֹיִם לְכוּ וְנִלְכֶה בְּאוֹר ה'" (שֵׁם ב'). וְכְבוֹד נִקְרָא אוֹר, כְּמוֹ שְׁכַתּוֹב (יְחִזְקֵאל מ"ג): "וְהָאֶרֶץ הָאִירָה מִכְבוֹדוֹ":

ג וְאִי אֶפְשָׁר לְקַרֵּב אֶת הַגָּרִים עִם בְּעַלֵּי הַתְּשׁוּבָה אֲלָא עַל-יַדֵּי תוֹרָה, כְּמוֹ שְׁכַתּוֹב (מִשְׁלֵי ה'): "יִפְּצוּ מְעִינֹתֶיךָ חוּצָה", שְׁצַרְיֶךָ לְהַשְׁקוֹת אוֹתָם שְׁהֵם מִבְּחוּזֵין, לְהוֹדִיעַ לָהֶם הַדְּרָךְ יִלְכוּ בָהּ. וְזֶה שְׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ, זְכַרְנָם לְבִרְכָה (אֲבוֹת ו'): 'אִין כְּבוֹד אֲלָא תוֹרָה': וְזֶהוּ (יְרֵמְיָה מ"ו'): "אִם תּוֹצִיא יָקָר מִזֹּלֶל", וְאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ, זְכַרְנָם לְבִרְכָה (כְּבָא מִצִּיעָא פה): 'אִלוֹ שְׁמִקְרָבִין בְּנֵי-אָדָם לְעַבֹדֶת הַשֵּׁם יִתְפַּרְדֵּי'; כִּי זֶהוּ נִקְרָא "מוֹצִיא יָקָר", הֵינוּ כְבוֹד, "מִזֹּלֶל" מִזִּילוּתָא דְגִלוּתָא. וְזֶה (תְּהִלִּים קי"ג): "רָם עַל כָּל גּוֹיִם ה'", הֵינוּ כְּשֶׁהֶעֱבֹרְנוּ מוֹדֵין וּמְשַׁבְּחִין לָהּ, אִזֵּי "עַל הַשְּׁמִים כְּבוֹדוֹ", אִזֵּי נִתְעַלָּה הַכְּבוֹד מִהַחֲשָׁד:

וְאִי אֶפְשֶׁר לָבוֹא לְהִתְעוֹרְרוֹת הַתְּשׁוּבָה הֵן לְרִשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל, הֵן לְגֵרִים אֲלֵא עַל־יְדֵי הַתּוֹרָה שְׂמַאֲרִין לָהֶם אֶל מְקוֹם שֶׁהֵם שָׁם, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב: "יִפְּצוּ וְכוּ" חוּצָה" 'חוּצָה' דִּיקָא; כִּי הַתּוֹרָה הֵם שְׂשִׁים רַבּוֹא אוֹתִיּוֹת, כְּנֶגֶד שְׂשִׁים רַבּוֹא נְשָׁמוֹת, וַיֵּשׁ לְכָל הַנְּשָׁמוֹת שֶׁרֶשׁ לְמַעְלָה בְּמַחְשָׁבָה דְקַדְשָׁא-בְּרִיךְ-הוּא, כִּי 'יִשְׂרָאֵל' עָלוּ בְּמַחְשָׁבָה תְּחִלָּה' (בְּרֵאשִׁית רַבָּה א). וְעַל־יְדֵי זְווג הַנְּשָׁמוֹת נִבְרָאִים נְשָׁמוֹת גֵּרִים, וְכִשְׁנַתְעוֹרְרִים הַנְּשָׁמוֹת עַל־יְדֵי אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה שֶׁהוּצִיא מִפִּיּוֹ וּמִתְנוּצְצִים זֶה לָזֶה זֶה בְּחִינַת זְווג, שְׁזָה מְקַבֵּל הָאֶרֶה מִזֶּה; וְעַל־יְדֵי הַזְווג שֶׁל הַתְּנוּצְצוֹת הַנְּשָׁמוֹת שְׁבַמְחָשָׁבָה נִבְרָאִים נְשָׁמוֹת גֵּרִים. גַּם הַפּוֹשְׁעֵי-יִשְׂרָאֵל, כָּל זְמַן שְׂשִׁים יִשְׂרָאֵל נִקְרָא עָלָיו (כִּי נִקְרָא 'פּוֹשְׁעֵי-יִשְׂרָאֵל', נִמְצָא שְׂשִׁים יִשְׂרָאֵל נִקְרָא עַל-כָּל-פָּנִים עָלָיו עֲדִין, מֵאַחַר שֶׁנִּקְרָא פּוֹשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל), 'אֶף-עַל-פִּי שְׁחָטָא, 'יִשְׂרָאֵל הוּא' (פְּנֵה־רֵין מ.ד.), יֵשׁ לוֹ אַחִיזָה וְשֶׁרֶשׁ בְּמַחְשָׁבָה עֲלִיוֹנָה, וְעַל־יְדֵי הַתְּנוּצְצוֹת הַתְּנוּצִין גַּם שֶׁרֶשׁ נְשָׁמָתוֹ בֵּין שְׂאֵר הַשְּׂרָשִׁים, וּמִגִּיעַ הָאֶרֶה לָזֶה הַפּוֹשְׁעֵי-יִשְׂרָאֵל מִשְׁרֶשׁ נְשָׁמָתוֹ, וְעַל־יְדֵי הָאֶרֶה הַזֹּאת חוֹזֵר בְּתְשׁוּבָה:

ד וְזֶה שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבָרְכָה (בְּרֵים פ.א.): 'מִפְּנֵי מָה תְּלַמִּידֵי-חֲכָמִים אֵין בְּנִיהֶם תְּלַמִּידֵי-חֲכָמִים? מִפְּנֵי שֶׁלֹּא בִּרְכוּ בַתּוֹרָה תְּחִלָּה' שְׁצַרִּיךְ כָּל אָדָם, וּבְפָרַט תְּלַמִּידֵי-חֲכָם, לְבָרֵךְ וּלְהַאֲרִי בְּלָמוּד תּוֹרָתוֹ בְּשֶׁרֶשׁ הַנְּשָׁמוֹת, הֵינּוּ בְּמַחְשָׁבָה תְּחִלָּה, כִּי שָׁם שֶׁרֶשְׁנוּ. נִמְצָא, כְּשֶׁמִּבִּיא הָאֶרֶה וּבְרָכָה לְתוֹךְ תְּחִלַּת הַמַּחְשָׁבָה, וְעַל־יְדֵי מִתְנוּצְצִין וּמִתְבָּרְכִין הַנְּשָׁמוֹת, נִמְצָא

בְּשִׁמְמֵי־שֵׁיךְ נִשְׁמָה לְבָנוּ, בְּוֵדָאי הוּא מִמְשִׁיךְ נִשְׁמָה בְּהִירָה וְזֹכָה,
 וְעַל־יְדִי־וְזֹה גַם בָּנוּ יִהְיֶה תִלְמִיד־חֶכֶם, אֲבָל כְּשֵׁאִין מֵאִיר וּמִכָּרֶךְ
 אֶת הַתְּחִלָּה עַל־יְדֵי לְמוֹדוֹ, אִזּוּ בְּשִׁמְמֵי־שֵׁיךְ נִשְׁמָה לְבָנוּ, הַנִּשְׁמָה
 הַיָּא בְּבַחֲיִנַת (שִׁיר־הַשִּׁירִים ה'): "אֲנִי יִשְׁנָה", וְאִינָה מְאִירָה מִפְּנֵי זֶה
 לֹא יִהְיֶה בָּנוּ תִלְמִיד־חֶכֶם, וְזֶה מִפְּנֵי שְׁלֹא בְּרָכּוּ בַתּוֹרָה תְּחִלָּה,
 הֵינּוּ שֶׁרֵשׁ הַנְּשֻׁמוֹת, בְּבַחֲיִנַת יִשְׂרָאֵל עָלָה בְּמַחֲשָׁבָה תְּחִלָּה:

ה וְאִין אָדָם זֹכָה לְתוֹרָה אֲלֵא עַל־יְדֵי שְׁפָלוּת, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ
 חֲז"ל (עֲרוּכִין נד): "וּמִדְּבַר מֵתָנָה", שֶׁיִּשְׁפַּר גְּאוּתוֹ
 מֵאַרְבַּע בַּחֲיִנוֹת שְׁפָלוּת. כִּי צָרִיךְ הָאָדָם לְהִקְטִין אֶת עַצְמוֹ לְפָנֵי
 גְּדוּלִים מִמֶּנּוּ, וְלְפָנֵי בְּנֵי־אָדָם כְּעָרְפוֹ, וְלְפָנֵי קְמָצִים מִמֶּנּוּ,
 וְלִפְעָמִים, שֶׁהוּא בְּעַצְמוֹ קָטָן שֶׁבְּקְטָנִים וְצָרִיךְ לְהִקְטִין אֶת עַצְמוֹ
 כְּנֶגֶד מְדַרְגֶּת עַצְמוֹ, וַיִּדְמָה בְּעֵינָיו שֶׁהוּא לְמַטָּה מִמְּדַרְגָּתוֹ,
 בְּבַחֲיִנַת (שְׁמוֹת ט"ו): "שָׁבוּ אִישׁ תְּחִתּוֹ":

וְזֶה שֶׁאָמַר רַבָּה בַּר בַּר־חֲנָה: רֵאִיתִי רֵאֵם בֶּן יוֹמוֹ, שֶׁהִיָּה
 לְדִידֵי חֲזִי לִי הָאִי אֹוְרוֹיְלָא גְּדוּל כְּהַר תְּבוֹר. וְהַר תְּבוֹר
 בְּרִיּוֹמָא, דִּהְיוּ כְּהַר תְּבוֹר. וְהַר־ כִּמָּה גּוֹדְלוֹ? אַרְבַּעַה
 תְּבוֹר כְּמָה הָיוּ? אַרְבַּעַה פְּרָסִי. פְּרָסִי, וְכִי מִרְבַּעַתָּא דִּרְיִשָּׁה
 וְכִי מִשְׁכָּא דְּצוּאָרָה תִּלְתָּא פְּרָסִי, וְכִי מִרְבַּעַתָּא דִּרְיִשָּׁה
 פְּרָסִי וּפְלָגָא. וְדָמָא בּוּפְתָא, וְסַכְרָא לִירְדָּנָא:
 רֵאִיתִי רֵאֵם בֶּן יוֹמוֹ, שֶׁהִיָּה גְּדוּל כְּהַר תְּבוֹר. וְהַר תְּבוֹר כִּמָּה גּוֹדְלוֹ? אַרְבַּעַה פְּרָסִי. וְכִי מִרְבַּעַתָּא דִּרְיִשָּׁה וְכִי מִשְׁכָּא דְּצוּאָרָה תִּלְתָּא פְּרָסִי, וְכִי מִרְבַּעַתָּא דִּרְיִשָּׁה פְּרָסִי וּפְלָגָא. וְדָמָא בּוּפְתָא, וְסַכְרָא לִירְדָּנָא:
 וְחִסָּם אֶת (מִי) הִירְדָּן.

רש"ם: אורזילא בר יומא. ראם בן יום אחד, דאותו היום נולד: פהר תבור. בן היה גדול. בי מרפעתא דרישה. מקום הנחת ראשו פששוכב על הקרקע. רמא בופתא. הטיל רעי. סברא הרעי לירדנא. לפי שעה, עד שמשמסוהו הפנים מעט מעט:

אורזילא בר יומא הינו בחינת כבוד, שהוא בעכו"ם, בזלותא. וזה: אור זילא. אור הינו בחינת כבוד, כמו שכתוב:

"והארץ האירה מכבודו". ולמה נקרא בר יומא כי לא יתגלה הכבוד אלא בבואת משיחנו; וכתיב בה: אימתי יבוא מר? היום "היום אם בקלו תשמעו" (כמו שאמרו רבותינו, זכרונם לברכה סנהדרין צח.),

ובכל יום מוכן הכבוד ליצאת מזילותא: והוה פהר תבור שראה שהעלאת הכבוד תלוי בזה שאדם משבר גאותו כפי השתפרות גאותו, בן הוא העלאת הכבוד, כי כבודו נתעלה על-ידי התורה כנ"ל, ואין אדם זוכה לתורה אלא על-ידי שפלות, כמו שאמרו חז"ל: "וממדבר מתנה". וזה: הר תבור; הר לשון גדלות, כמו שכתוב (תהלים ב): "העמדת להררי עז", ותבור לשון שבירה:

והר תבור כמה הוה? ארבע פרסי הינו ארבע בחינות שפלות הנ"ל שצריך להקטין: לפני צדיקים, בינונים, רשעים, ולפני מדרגת עצמו, ושידמה בעיניו כאלו לא בא עדין לפני מדרגתו שהוא בה. וזה: הר תבור ארבע פרסי ששבירת הגדלות הם בארבע בחינות הנ"ל: ומשכא דצוארה תלתא פרסי זה בחינת הדברים שדרך בני-אדם להתגדל בהם, הם שלשה דברים, וצריך לשמור את עצמו מהם, כמו שכתוב (ירמיה ט): אל יתהלל חכם בחכמתו וכו', והם שלש בחינות: חכם,

גבור, עשיר. והגדלות נקרא משכא דצוארא, בבחינת (תהלים ע"ה): "תדברו בצואר עתק": ומרבעתא דרישה פרסא ופלגא זה בחינת זווג הנעשה בראשית המחשבה; מרבעתא לשון זווג, כמו שכתוב (שם קל"ט): "ארחי ורבעי". ועלידי זווג הזה נעשה פרסא ופלגא: פרסה זה רמז על המשכת הנשמות לבניהם, זה מכנה בשם פרסה שלמה; והתנוצצות שהנשמות מתנוצצין ומאירין ומעוררין את הפושעי־ישראל בתשובה ומולדין נשמות גרים זה מכנה בשם פלגא, כי עדין רחוקים מהקדשה מאד ויכול להיות להם מניעות רבות, וצריך להם יגיעות רבות כדי להפשיט מהם הבגדים צואים שהלבישו, כמו שכתוב (זכריה ג): "הסירו הבגדים הצואים", פי אלו הבגדים הצואים הם מונעים אותם מלחזור לקדוש־ברוך־הוא, והם מפסיקים כמו נהר המפסיק, שאי אפשר להלך דרך אותו הנהר.

וצריך להשליך הבגדים הצואים: וזה: רמא כופתא וסכרא לירדנא עלידי שמפשיטין ומשליכין מעליהם הבגדים הצואים, נתפסלים כל המניעות והמסכים המבדילים בינם לבין הקדשה. וזה: וסכרא לירדנא פי הירדן מפסיק בין קדשת ארץ־ישראל לחוץ־לארץ. ובשביל זה נקראים בשם פלגא, כי עדין צריך להשליך מהם הבגדים הצואים, כדי להסיר המפסיקים והמונעים והמסכים המבדילים בינם לבין הקדשה. אבל, אלו הנשמות שתלמיד־חכמים ממשׂיכין לבניהם כנ"ל זה מכנה בשם פרסה שלמה, כי אין להם מסכים המבדילים: וזה:

'וּכְבֹּדְתוּ כְּבֹדָהּ בְּכִסּוֹת נָקִי', (כְּמוֹ שֶׁדָּרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ, וְזֵרוּנָם לְבִרְכָה עַל פְּסוּק: וְלִקְדַּשׁ ה' מְכֻבָּד וְכו', שֶׁבַת קִיט.). 'כִּסּוֹת נָקִי' הֵינּוּ לְהַשְׁלִיךְ הַבְּגָדִים הַצּוֹאִים, כִּי זֶה עֵקֶר כְּבוֹד הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, "אִם תּוֹצִיא יָקָר מִזּוֹלָל", לְהַחְזִיר בְּנֵי-אָדָם בְּתִשׁוּבָה וּלְהַמְשִׁיךְ נִשְׁמוֹת הַגֵּרִים. וְגֵרִים שְׂמֵת־גֵּרִין, הֵם בָּאִים תַּחַת כַּנְּפֵי הַשְּׂכִינָה, וּבְשִׁבִיל זֶה נִקְרָא גֵר־צֶדֶק (כַּמּוּבָא בְּהַקְדַּמַת הַזֶּהָר ו'). וְזֶה שְׂמוּבָא בַּזֶּהָר (יְתָרוֹ בַר"מ צג.): 'כִּסּוֹת נָקִי, דָּא כַּנְּפֵי מִצּוּה' הֵינּוּ שְׂכִינָה הַנִּקְרֵאת מִצּוּה, בְּבַחֲיִנוֹת (תְּהִלִּים קיט.): "כָּל מִצְוֹתֶיךָ צֶדֶק". וְזֵהוּ: 'וּכְבֹּדְתוּ', שְׁזֵה עֵקֶר כְּבוֹדוֹ, שְׂיִכְנִים גֵּרִים תַּחַת כַּנְּפֵי הַשְּׂכִינָה כַּנִּל:

ו וְכָל אֶחָד לְפִי בַחֲיִנְתּוֹ יָכוֹל לִידַע הַעֲלָאת הַכְּבוֹד לְשֶׁרֶשׁ הִירָאָה; לְפִי הַכְּבוֹד שְׂמֻכְבַּד אֶת יְרֵאֵי-הַשֵּׁם, בֵּן עָלָה הַכְּבוֹד לְשֶׁרֶשׁוֹ, כִּי שֵׁם שֶׁרֶשׁ הַכְּבוֹד, בְּבַחֲיִנַת (שֵׁם טו): "וְאֵת יְרֵאֵי ה' יִכְבֵּד". כִּי כָּל זְמַן שֶׁהַכְּבוֹד הוּא בְּגִלוֹת, כָּל אֶחָד לְפִי בַחֲיִנְתּוֹ הוּא מְזוֹלָל בִּירְאֵי-הַשֵּׁם, וְכָל אֶחָד לְפִי תִקּוּנוֹ אֶת הַכְּבוֹד, בֵּן הוּא מְכַבֵּד יְרֵאֵי-הַשֵּׁם:

ז וְעֵקֶר הַדְּבָר שְׂיִכְבַּד יְרֵאֵי-הַשֵּׁם בְּלֵב שְׁלֵם, כְּמוֹ שְׂאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ, וְזֵרוּנָם לְבִרְכָה (קְדוּשֵׁין לב:): 'דְּבָר הַמְּסוּר לְלֵב, נֵאמַר בּוֹ וִירֵאתָ מֵאֱלֹקֶיךָ', וְשֵׁם עֵקֶר הַכְּבוֹד, כְּמוֹ שְׂפִתּוֹב (יִשְׁעֵיהוּ כ"ט): "בְּשִׁפְתָיו כְּבֹדוֹ וּלְבוֹ רַחֵק מִמֶּנִּי":

ח כְּשֶׂמַחֲזִיר הַכְּבוֹד לְשֶׁרֶשׁוֹ, הֵינּוּ לִירָאָה כַּנִּל, וְאִזּוֹ נִשְׁלָם כַּנְּפֵי הִירָאָה, וְאִזּוֹ זוֹכָה לְשָׁלוֹם: וְיֵשׁ שְׁנֵי מִינֵי שָׁלוֹם: יֵשׁ שָׁלוֹם בְּעֵצְמוֹ, כִּי תַחֲלָה צָרִיךְ אָדָם לְרֵאוֹת שְׂיִהְיֶה

שְׁלוֹם בַּעֲצָמוֹ, כִּי לַפְעָמִים אֵין שְׁלוֹם, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (תְּהִלִּים ל"ח):
 "אֵין שְׁלוֹם בַּעֲצָמוֹ מִפְּנֵי חֲטָאתִי". וְעַל־יְדֵי הִרְאָה, זוּכָה לְשְׁלוֹם
 בַּעֲצָמוֹ, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב בּוֹהֵר (יתרו עט): בְּאַתְרָא דְאִית דְּחִילָא, תַּמְן
 תִּשְׁתַּבַּח שְׁלִמְתָא, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (שם לד): "כִּי אֵין מַחְסוֹר לִירְאִיו".
 כְּשֵׁישׁ שְׁלוֹם בַּעֲצָמוֹ, אִזּוּ יָכוֹל לְהִתְפַּלֵּל: כִּי עֵקֶר הַתְּפִלָּה עַל־יְדֵי
 הִרְאָה, בְּכַחֲבִינַת (מְשָׁלִי ל"א): "אֲשֶׁה יִרְאֵת ה' הִיא תִתְהַלֵּל", כִּי
 הַתְּפִלָּה בְּמָקוֹם קָרְבָן, וּבְקָרְבָן כְּתִיב בֵּה (וַיִּקְרָא כ"א): "כֹּל אֲשֶׁר בּוֹ
 מוֹם לֹא יִקְרַב"; וּכְשֵׁאִין בּוֹ מוֹם, הֵינּוּ בְּאַתְרָא דְאִית דְּחִילָא, אִזּוּ
 יִקְרַב לַעֲבֹד עֲבוֹדְתוֹ תָּמָה. וְזֶה שְׁפָתוֹב בְּחֻנָּה (שְׁמוֹנָא־א א): "וְחֻנָּה
 מְדַבֶּרֶת עַל לְבָה" עַל־יְדֵי הִרְאָה זְכָתָה לְתַפְּלָה, כִּי עֵקֶר הִרְאָה
 הוּא בְּלִבְ כַּנְ"ל, וְעַל־יְדֵי תְּפִלָּה זוּכָה לְשְׁלוֹם הַכְּפָלִי, הֵינּוּ שְׁלִמּוֹת
 הָעוֹלָמוֹת, כִּי עַל שֵׁם זֶה תְּפִלָּה נִקְרָא קָרְבָן, עַל שֵׁם קָרוֹב
 הָעוֹלָמוֹת לְשְׁלִמּוֹת:

ט וְזֶה שְׁאֵמֵר רַבָּה בַּר בְּרַחֲמָנָה:	אמר לי אותו סוחר ישמעאלי:
אָמַר לִי הֵהוּא מִיַּעֲא:	בוא ואראה לך מקום
תָּא וְאַחֲוֵי לָךְ הֵיכִי דְנִשְׁקִי	שנושקים ארץ ורקיע ביחד.
אַרְעָא וְרַקִּיעַ בְּהַדְדֵי. אִזְלִי	הלכתי וראיתי שעשוי
וְחֻזְאִי, דְעֵבִיד כְּוִי כְּוִי. שְׁקִלִית	(הרקיע) חלונות חלונות.
לְסַלְתָּאִי וְאַנְחַתִּיהַּ בְּבוֹתָא	הרמתי סלי והנחתיו בחלון
דְרַקִּיעָא. בְּהַדְדֵי דְמַצְלִינָא	הרקיע. לאחר שהתפללתי,
בְּעוֹתָא, וְלֹא אֲשַׁכְחִיתָהּ.	חיפשתיו ולא מצאתיו.

אָמַרְי: אֵיפֹא גְנֵבֵי הַכֶּאֱ. אָמַר
 לִי: גִלְגָּלָא דְרִקְיַע הוּא דְהֶדְר.
 אִמְרַתִּי: יֵשׁ גְנֵבִים כֵּאֵן? אִמַּר,
 הַמַּתֵּן עַד לְמַחֵר בִּי הַשְּׂתָא,
 וּמִשְׂפַּח לָהּ:
 וּתְמַצָּא אוֹתוֹ.

רַשְׁבִּ"ם: הֵיכָא דְנִשְׁקִי אֶרְעָא וְרִקְיַעָא. מְקוּם גְבוּהָ הִיָּה שָׁם, שְׁנֹשְׁקִים יַחַד זֶה לָזֶה.
 וְלֹאָו הִינּוּ סוּף הָעוֹלָם, דְּהָא מִהֲלֻף הָעוֹלָם ת"ק שָׁנָה הוּי, וְאַרְיָן־יִשְׂרָאֵל אִמְצָעִיתוּ שְׁל
 הָעוֹלָם הִיא, דְּכַתִּיב: יֵשְׁבִי עַל טַבּוּר הָאָרְיָן, וְהִינּוּ מְקוּמוֹ שְׁל רַבָּה בַר בְּרַחֲנָה.
 סְלִתָּאִי. סַל לָחֵם שְׁלִי. דְּהֶדְר. חוּזַר, בְּדִאֲמָרִינָן בְּפִסְחִים: גִּלְגָּל חוּזַר וּמְזֻלוֹת קְבוּעִים:

דְּנִשְׁקִי אֶרְעָא וְרִקְיַעָא זֶה בְּחִינַת שְׁלוֹם בְּעֵצְמִיו. אֶרְעָא זֶה
 בְּחִינַת גּוֹף, רִקְיַעָא זֶה בְּחִינַת נְשָׁמָה, כְּמוֹ שְׂפַתּוּב
 (תְּהֵלִים ג): "יִקְרָא אֶל הַשָּׁמַיִם מֵעַל" זֶה הַנְּשָׁמָה, "וְאֵל הָאָרְיָן" זֶה
 הַגּוֹף (סְפִיֶרֶת צִיּוֹן). וְכִשְׁיֵשׁ בִּינֵיהֶם שְׁלוֹם, עַל־יְדִי־זֶה עַבְדֵי בִּי
 עַל־יְדִי־זֶה נַעֲשֶׂה תְּפִלָּה, כְּנ"ל, בְּבַחֲנִית (דִּנְיָאֵל ו): "וְכוּיֵן פְּתִיחֵן
 לָהּ בְּעֵלִיתָהּ": וְשִׁקְלִית לְסִלְתָּאִי וְאַנְחַתִּיהָ בְּכוּתָא דְרִקְיַע.
 סְלִתָּא זֶה פְּרִנְסָה, כְּמוֹ 'מִי שְׁיֵשׁ לוֹ פֶּת בְּסֻלוֹ' (יִזְמָא עֵד:), הִינּוּ
 שְׂלֵא רְצָה לַעֲסֵק בְּשׁוּם עֵסֵק מֵעַסְקֵי עוֹלָם הַזֶּה, רַק בְּשִׁבְלִי
 נִשְׁמַתּוֹ. גַּם כֹּל תְּפִלוֹתָיו לֹא הָיוּ אֶלָּא בְּשִׁבְלִי לְקִשְׁר נִשְׁמַתּוֹ;
 אֶפְלוּ אֵילוּ תְּפִלוֹת הַמְּפָרְשִׁים בְּתְּפִלָּה שְׁהִם לְצַדִּיק הַגּוֹף, כְּגוֹן
 "רְפָאִינוּ" ו"בְּרַךְ עֲלֵינוּ" וְשָׂאֵר צְרִכֵי הַגּוֹף, לֹא הִיָּה כְּוִנַּתוֹ שְׁל
 רַבָּה בַר בְּרַחֲנָה בְּשִׁבְלִי גּוֹפוֹ, אֶלָּא בְּשִׁבְלִי נִשְׁמַתּוֹ, שְׁהִיָּה מְכוּיֵן
 לְפְרִנְסַת נִשְׁמַתּוֹ וְלְרְפוּאָתָהּ. וְזֶה: וְשִׁקְלִית לְסִלְתָּאִי וְאַנְחַתִּיהָ
 בְּכוּתָא דְרִקְיַע. שְׁשִׁקְל לְתְּפִלָּה שְׁהוּא לְצַדִּיק הַגּוֹף, וְאַנְחָה

בתפלה, הכל לצורך נשמתו, כי ממילא כשנתקן שם ברוחניות, נתקן גם בגשמיות: ועד דמצלינא בעותי, לא אשפחה הינו אחר-כך לא מצא כדי פרנסתו, אף-על-פי שתקן ברוחניות, אף-על-פי-כן לא נמשך לו שפע בגשמיות. אמר: איבא גנבא הכא, שגונבים השפע שלי. השיב לו: גלגלא דרקיעא דהדרא הינו גלגולין דנשמתין, היא הגורמת שאין לצדיק כדי פרנסתו, כמו שכתוב גבי רבי פדת (תענית כה): 'אי בעית דאחרוב עלמא, ואפשר דאיכרית בשעתא דמוזנא':

וזה (בראשית ו): "קנים תעשה לתבה" איתא במדרש (בראשית רבה לא): 'מה קנים מטהרין את המצרע, אף תבתך מטהרתך'. 'המצרע' זה נרנן מפריד אלוף (משלי טו), ומפריד בין איש ואשתו, ועל-ידי-זה: בדר ישב (ערכין טו); וקנים מטהרים אותו, אף תבתך, הינו תבת התפלה, מתקנין את המחלקת ועושה שלום הכללי, שלום כל העולמות. וזה שמשמין התפלה בשלום:

י וזה פרוש: תקעו - לשון שלום, כמו שכתוב (ישעיהו כב): "ותקעתיו יתד במקום נאמן". בחדש שופר - בהתפארות חדש, הינו התעלות כבודו על-ידי התקרבות הגרים או בעל-תשובה. בפסא - זה בחינת יראה, שהוא שרש הכבוד; וכסא לשון התפסא, שזה בחינת: 'דבר המסור ללב, נאמר בו ויראת מאלקיד', שזה הדבר מכסה מעין כל: ליום - זה בחינת שלום בית, כי יום הוא בחינת אור, כמו

שַׁבְּתוֹב (בְּרֵאשִׁית א): "וַיִּקְרָא אֱלֹקִים לְאוֹר יוֹם", וְאוֹר הוּא שְׁלוֹם
 בַּיּוֹם, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חַכְמֵינוּ, זְכוּרֹנֶם לְבִרְכָה (שַׁבַּת כג:): 'גַּרְשֵׁיבַת
 קוֹדֶם לְקִדּוּשׁ הַיּוֹם', כִּי שְׁלוֹם בַּיּוֹם קוֹדֶם. חֲגִינוּ - זֶה בְּחִינַת
 תְּפִלָּה, עֲבוּדָה, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חַכְמֵינוּ, זְכוּרֹנֶם לְבִרְכָה (פְּסוּקִים
 קיח): 'לָמָּה נִסְמְכָה פְּרִשְׁת עֲבוּדָה לְמוֹעֲדִים? לֹא־מֵר, כֹּל הַמְּבֹרָה
 אֶת הַמוֹעֲדוֹת, כְּאִלּוּ עוֹבֵד עֲבוּדַת אֱלֹהִים. נִמְצָא שְׁמִירַת
 הַמוֹעֵד זֶה בְּחִינַת עֲבוּדַת תְּמָה, 'וְאִין עֲבוּדָה אֵלָּא תְּפִלָּה',
 וְעַל־יְדֵי תְּפִלָּה יָבוֹא לְשֵׁלוֹם הַכֹּלְלִי כַּנִּלְבָּן: נִמְצָא מִי שֶׁרוֹצֵה
 לְהַמְשִׁיךְ שְׁלוֹם הַכֹּלְלִי, צָרִיךְ לְהַעֲלוֹת הַכְּבוֹד לְשָׁרְשׁוֹ, הֵינּוּ
 לִירְאָה, וְעַל־יְדֵי הִירְאָה הוּא זוֹכֵה לְשֵׁלוֹם-בַּיּוֹם, וְעַל־יְדֵי שְׁלוֹם-
 בַּיּוֹם הוּא זוֹכֵה לְתְּפִלָּה, וְעַל־יְדֵי תְּפִלָּה הוּא זוֹכֵה לְשֵׁלוֹם
 הַכֹּלְלִי:

יא זֹאת הַתּוֹרָה שֶׁנֶּדְרָה עַל פְּסוּקִים אֵלּוּ (תְּהִלִּים קמ"ה): "טוֹב ה'
 לְכָל וְרַחֲמוּ עַל כָּל מַעֲשָׂיו" וְכוּ'. "טוֹב ה' לְכָל" זֶה
 בְּחִינַת תְּפִלָּה, שְׁמֵאֲמִין בָּהּ, שֶׁהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא טוֹב לְכָל הֵן
 לְרַפּוּאָה, הֵן לְפָרְנֶסֶה, הֵן לְכָל הַדְּבָרִים. כְּשֶׁמֵּאֲמִין בָּהּ, בְּוֹדָא
 יִהְיֶה עֵקֶר הַשְּׁתַדְּלוּתוֹ בְּתַר קִדְשָׁא-בְּרוּךְ-הוּא, וְלֹא יִרְדֵּף אַחַר
 תְּחִבּוּלוֹת רַבּוֹת, כִּי מִי שֶׁאֵין מֵאֲמִין בְּהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, צָרִיךְ
 לְהַשְׁתַּדֵּל אַחַר תְּחִבּוּלוֹת רַבּוֹת. לְמַשָּׁל, כְּשֶׁצָּרִיךְ לְרַפּוּאָה צָרִיךְ
 לְהַשְׁתַּדֵּל אַחַר עֲשָׂבִים רַבִּים, וְלִפְעָמִים אֵלּוּ עֲשָׂבִים הַצְּרִיכִים
 לוֹ אֵינָם בְּנִמְצָא בְּמִדְיַנְתּוֹ, וְהַעֲשָׂבִים הַנִּמְצָאִים אֵינָם מוֹכִים
 לְמַכְתּוֹ. אֲבָל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא טוֹב לְכָל הַמְּכּוּבָּר לְרַפּוּאָתָם,

וְהוּא בְּנִמְצָא תָּמִיד, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (דְּבָרִים ד): "מִי בַּה' אֶלְקֵינוּ
כָּכָל קְרָאנוּ אֱלֹיו". וְעַל־יְדֵי הַתְּפִלָּה זֹכֶה לְשָׁלוֹם הַפְּלִי.
וְזֶה: "וְרַחֲמָיו עַל כָּל מַעֲשָׂיו" הֵינוּ שְׂרַחֲמֵי הַשֵּׁם יִתְבַּרַךְ יִתְמַשְׁךְ
עַל כָּל הַפְּרוֹאִים, וְכָל הַפְּרוֹאִים יִרְחֲמוּ אֶחָד עַל חֵבְרוֹ וְיִהְיֶה
שָׁלוֹם בֵּינֵיהֶם, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (יִשְׁעֵיהוּ י"א): "וְגַר זָאֵב עִם כְּבֶשׂ
וְנֹמֵר עִם גְּדִי וְכוּ', לֹא יִרְעוּ וְלֹא יִשְׁחִיתוּ", כִּי יִהְיֶה שָׁלוֹם
בֵּינֵיהֶם. וְזֶה: "וְרַחֲמָיו עַל כָּל מַעֲשָׂיו", כְּמוֹ שְׂאֲמָרוֹ חַכְמֵינוּ,
זְכוּרָנָם לְבִרְכָה (שֶׁבַת קנא:): 'כָּל הַמְּרַחֵם עַל הַפְּרִיּוֹת, מְרַחֲמִין
עָלָיו מִן הַשָּׁמַיִם', כְּמוֹ שְׁפָתוֹב: "וְנִתַּן לְךָ רַחֲמִים וְרַחֲמֶךָ".
וְאַחֲרֵיכֵן מְפָרֵשׁ הַפְּסוּק אֵיךְ יִזְכֶּה לַתְּפִלָּה, עַל־יְדֵי שָׁלוֹם־בֵּית
יְהִי שָׁלוֹם בְּעַצְמוֹ, בֵּין גּוֹפוֹ וּנְפִשׁוֹ כְּנ"ל. וְזֶה: "יִדְוֹךְ כָּל
מַעֲשֵׂיךָ" 'מַעֲשֵׂיךָ' זֶה בְּחִינַת עֲשִׂיהָ, בְּחִינַת גּוֹף; "וְחִסְדֵיךָ
יְבָרְכֻכָּה" 'חִסְדֵיךָ', זֶה בְּחִינַת נֶפֶשׁ, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (מִשְׁלֵי י"א):
"גִּמְלַל נֶפֶשׁוֹ אִישׁ חֶסֶד": וְאַחֲרֵיכֵן מְפָרֵשׁ הַפְּסוּק, אֵיךְ יִזְכֶּה
לְשָׁלוֹם־בֵּית עַל־יְדֵי שִׁיעָלָה כְּבוֹד הַשֵּׁם יִתְבַּרַךְ לְשֵׁרֵשׁ הִירָאָה,
הַנִּקְרָאִים גְּבוּרוֹת. וְזֶהוּ: "כְּבוֹד מְלִכּוֹתֶךָ יֵאמְרוּ" שִׁיתְגַּלָּה כְּבוֹדוֹ
וְיִתְעַלָּה לְשֵׁרֵשׁוֹ; וְזֶהוּ: "וְגִבּוֹרֶתֶךָ יִדְבְּרוּ" 'וְגִבּוֹרָה' זֶה בְּחִינַת
יְרָאָה, כְּמוֹ שְׂאֲמָרוֹ חַכְמֵינוּ, זְכוּרָנָם לְבִרְכָה (פְּרָכּוֹת נש:): "וְאֶלְקִים
עָשָׂה שִׁירָאוֹ מִלְּפָנָיו" 'אֵלּוֹ רַעְמִים', וְכָתִיב (אִיּוֹב כ"ו): "וְרַעַם
גְּבוּרוֹתָיו מִי יִתְבּוֹנֵן":

(מִסִּימָן יב עַד פֶּאֶן לְשׁוֹנוֹ, זְכוּרָנוּ לְבִרְכָה):

יב וְזֶה בְּחִינַת מְצוֹת גֵּר־חֲנֻכָּה, שְׁמִצּוֹתָהּ לְהַדְלִיק סְמוּךְ לְפֶתַח
 הַבַּיִת. כִּי הַדְּלָקַת הַנֵּר הוּא בְּחִינַת הָאֵרֶת הַכְּבוֹד,
 בְּחִינַת "וְהָאָרֶץ הָאֵימָרָה מִכְבוֹדוֹ", כַּנִּל, וְעַל כֵּן מְצוֹתָהּ לְהַדְלִיק
 סְמוּךְ לְפֶתַח הַבַּיִת דָּא פֶּתַח עֲלָא, בְּחִינַת יִרְאָה, הֵינּוּ לְהַחְזִיר
 הַכְּבוֹד לְשָׂרְשׁוֹ, דְּהֵינּוּ לְיִרְאָה כַּנִּל. וְאֵימַתִּי עוֹלָה הַכְּבוֹד?
 כְּשִׁמְחֻזְרֵינּוּ בְּנֵי־אָדָם בְּתִשׁוּבָה וְעוֹשִׂין בְּעֲלִי־תִשׁוּבָה וְגֵרִים, שְׂזָה
 עֵקֶר כְּבוֹדוֹ כַּנִּל. וְזֶהוּ שְׂזֻמָּן הַדְּלָקַת גֵּר־חֲנֻכָּה, שֶׁהוּא הָאֵרֶת
 הַכְּבוֹד, הוּא 'מִשְׁעַת יְצִיאַת הַכּוֹכָבִים, עַד שְׁתַּכְּלָה רִגְלָא מִן
 הַשּׁוּק' (שֶׁבַת כ"א: וּבְשִׁלְחֻן עֲרוּךְ סִימָן תרע"ב). 'יְצִיאַת הַכּוֹכָבִים' בְּחִינַת
 (דְּנִיאל יב): "מִצְדִּיקֵי הַרְבִּים כְּכּוֹכָבִים", דְּהֵינּוּ שְׂהֵם מִצְדִּיקֵי
 הַרְבִּים, וְעוֹשִׂין בְּעֲלִי־תִשׁוּבָה וְגֵרִים, שְׂעֲלִי־דִי־זָה מֵאִיר הַכְּבוֹד
 וְחֹזֵר לְשָׂרְשׁוֹ שֶׁהוּא הִירְאָה כַּנִּל, וְעֲלִי־דִי־זָה זֹכִין לְשָׁלוֹם,
 וְנִתְפַּטֵּל הַמַּחְלָקַת כַּנִּל. וְזֶהוּ: 'עַד שְׁתַּכְּלָה רִגְלָא מִן הַשּׁוּק' (הַשּׁוּק
 הוּא מְקוֹמוֹת הַחִיצוֹנִים); 'רִגְלָא' זֶה בְּחִינַת "נִרְגָּן מִפְּרִיד אֱלוֹף" הַנִּל,
 דְּהֵינּוּ בְּעֲלֵי לְשׁוֹן הָרַע וּמַחְלָקַת, הַהוֹלְכִים וּמְרַגְּלִים וּמְדַבְּרִים
 רְכִילוֹת וּלְשׁוֹן הָרַע וְעוֹשִׂין מְרִיבָה וּמַחְלָקַת בֵּין אָדָם לְחֵבְרוֹ וּבֵין
 אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ, בְּחִינַת (תְּהִלִּים ט"ו): "לֹא רִגְלָא עַל לְשׁוֹנוֹ". וְזֶהוּ
 שְׂצָרִיכִין לְהֵאִיר וּלְהַדְלִיק גֵּר־חֲנֻכָּה סְמוּךְ לְפֶתַח, דְּהֵינּוּ לְהֵאִיר
 הַכְּבוֹד וּלְהַחְזִירוֹ לְשָׂרְשׁוֹ הִירְאָה כַּנִּל, עַד שְׂיִזְכָּה לְשָׁלוֹם וּיְכַפֵּל
 וּיְכַלֵּה הַנִּרְגָּן מִפְּרִיד אֱלוֹף. וְזֶהוּ: 'עַד שְׁתַּכְּלָה רִגְלָא מִן הַשּׁוּק'
 שְׂיִתְפַּטֵּל בְּעֲלֵי לְשׁוֹן הָרַע וּרְכִילוֹת אֲשֶׁר רִגְלָא עַל לְשׁוֹנָם, וְיִתְרַבֵּה
 הַשָּׁלוֹם בְּעוֹלָם:

וְעַל־יְדֵי הַשָּׁלוֹם זֹכִין לְתַפְלָה, וְעַל־יְדֵי־זֶה זֹכִין לְשָׁלוֹם הַכִּלְלִי, שָׁלוֹם בְּכָל הָעוֹלָמוֹת. וְאֵזִי בְּשִׂוְכִין לְשָׁלוֹם הַכִּלְלִי, אֵזִי יִתְבַּטֵּל כָּל הַמַּשָּׂא וּמִתֵּן מִן הָעוֹלָם, כִּי כָּל הַמַּשָּׂא וּמִתֵּן שֶׁבְּעוֹלָם הוּא מֵהַעֲדָר הַשָּׁלוֹם, כִּי אִי אֶפְשָׁר שְׂיִהְיֶה רְצוֹן הַמּוֹכֵר וְהַקּוֹנֶה שָׁוֶה, כִּי זֶה רוֹצֵה לְמִכֹּר וְזֶה רוֹצֵה לְקַנּוֹת; וְאִם הִיא רְצוֹנָם שָׁוֶה לֹא הִיא אֶפְשָׁר שְׂיִהְיֶה נַעֲשֶׂה שׁוֹם מַשָּׂא־וּמִתֵּן:

נִמְצָא, שֶׁכָּל הַמַּשָּׂנֵא וּמִתֵּן וְהַסְּחוֹרוֹת הוּא רַק עַל־יְדֵי בְּחִינַת מַחְלָקָת, שְׂאִין שָׁלוֹם בֵּין הָרְצוֹנוֹת. וְזֶה בְּחִינַת (בְּרֵאשִׁית י"ג): "וַיְהִי רִיב בֵּין רַעֲי מְקַנְה אַבְרָם וּבֵין רַעֲי מְקַנְה לוֹט, וְהַפְּנַעֲנִי אֲזִי בְּאַרְצִי"; 'כְּנַעֲנִי' זֶה בְּחִינַת סוֹחֵר, כְּמוֹ שֶׁפָּרַשׁ רַש"י עַל פָּסוּק (הוֹשַׁע י"ב): "כְּנַעֲן בִּידוֹ" וְכוּ', הֵינּוּ עַל־יְדֵי בְּחִינַת רִיב וּמַחְלָקָת, בְּחִינַת "וַיְהִי רִיב" וְכוּ', עַל־יְדֵי־זֶה: "וְהַפְּנַעֲנִי אֲזִי בְּאַרְצִי", עַל־יְדֵי־זֶה יֵשׁ סוֹחֲרִים וּמַשָּׂא וּמִתֵּן בְּעוֹלָם; אֲבָל, לְעֵתִיד לְבוֹא, שְׂיִהְיֶה הַשָּׁלוֹם הַמְּפֹאֵל בְּעוֹלָם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: "וְגַר זָאב עִם כֶּבֶשׂ וְגַמְר עִם גְּדִי", אֵזִי יִתְבַּטֵּל הַמַּשָּׂא וּמִתֵּן, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (זְכַרְיָה י"ד): "וְלֹא יִהְיֶה כְּנַעֲנִי עוֹד" כִּנ"ל. וְזֶהוּ גַם בֵּן בְּחִינַת 'עַד שֶׁתִּכְלֶה רֶגֶל מִן הַשּׁוֹק', הֵינּוּ שֶׁמִּצְוֶה לְהַדְּלִיק גֵּר־חֲנֻכָּה עַד שֶׁתִּכְלֶה רֶגֶל מִן הַשּׁוֹק, הֵינּוּ בְּחִינַת שָׁלוֹם, שְׁנַעֲשֶׂה עַל־יְדֵי הַחֲזוֹרָת הַכְּבוֹד כִּנ"ל, עַד שֶׁיִּתְבַּטֵּל כָּל הַמַּשָּׂא וּמִתֵּן כִּנ"ל. וְזֶהוּ: 'עַד שֶׁתִּכְלֶה רֶגֶל מִן הַשּׁוֹק' שְׁלֹא יִשָּׂאֵר שׁוֹם רֶגֶל בַּשּׁוֹק, כִּי יִתְבַּטֵּל כָּל הַמַּשָּׂא־וּמִתֵּן עַל־יְדֵי הַשָּׁלוֹם כִּנ"ל:

לשון רבנו, זכרוננו לברכה:

זו

ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וכו' (שמות יט):

א מי שרוצה למעם טעם אור הגנוז, הינו סודות התורה שיתגלה לעתיד, צריך להעלות מדת היראה לשרשה:

ב ובמה מעלין את היראה? בבחינת משפט, כמו שכתוב (משלי כט): "מלך במשפט יעמיד ארץ", וארץ הוא בחינת

יראה, כמו שכתוב (תהלים ע"ו): "ארץ יראה", הינו שישפט את כל עסקיו, כמו שכתוב (שם ק"ב): "יכלכל דבריו במשפט", הינו

שישפט וידין בעצמו כל עסקיו, ובוה יסיר מעליו כל הפחדים, ויעלה בחינת יראה ברה ונקיה, ותשאר אך יראת השם ולא

יראה אחרת. כי כשאין אדם דן ושופט את עצמו, אזי דנין ושופטין אותו למעלה, כי אם אין דין למטה יש דין למעלה'

(דברים רפה ה); וכששופטין את האדם במשפט דלעלא, אזי הדין נתלבש בכל הדברים, וכל הדברים נעשים שלוחים למקום

לעשות בזה האיש משפט פתוב, כמו שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה (גדרים מא): "'למשפטיך עמדו", אזי הכל עבדיך" לעשות

דין בזה האדם'. אבל כששופט את עצמו, וכשיש דין למטה אין דין למעלה, ואין היראה מתלבש בשום דבר לעורר את האדם,

כי הוא בעצמו נתעורר. וזהו (תהלים ג): "ושם דרך" מי ששם ארחותיו (כמו שדרשו רבותינו, זכרונם לברכה סוטה ה:), הינו שישופט

אֲרַחֲתֵינוּ, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (שְׁמוֹת כ"א): "וַיֹּאֲלֶה הַמְּשַׁפְּטִים אֲשֶׁר תִּשִׁים", עַל־יְדֵי־זֶה "אֲרָאנוּ בַיִּשַׁע אֱלֹקִים" זֶה בַּחֲנִינַת יִרְאָה, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (קֹהֶלֶת י"ב): "אֵת הָאֱלֹקִים יִרְא"; הֵינּוּ בַּחֲנִינַת יִרְאָה עוֹלָה מִהַקְּלָפָה וּמֵהָאֲמוֹת עַל־יְדֵי מְשַׁפֵּט, כִּי מִתְחַלָּה הִיְתָה נִתְלַבֵּשׁ בַּקְּלָפָה. וְזֶהוּ שֶׁהָאָדָם מִפְּחֵד אֵת עֲצָמוֹ מֵאִיזָה דָּבָר, מִשֵּׁר אוֹ מְגַנְנִים וְשָׂאָר פְּחָדִים זֶה הוּא שֶׁהִירְאָה נִתְלַבֵּשׁ בְּזֶה הַדָּבָר, כִּי אִם לֹא הָיָה נִתְלַבֵּשׁ הִירְאָה בְּזֶה הַדָּבָר, לֹא הָיָה כַּחַ בְּזֶה הַדָּבָר לְהַפְחִיד אֵת הָאָדָם:

ג וְשָׂרֵשׁ הִירְאָה הוּא דַעַת, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב בַּעֲזֵי־הַחַיִּים, שְׁמֻנְצַף"ךְ הוּא בְּדַעַת דְּזַעִיר־אֲנָפִין, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (מְשָׁלִי ב): "אִזְ תְּבוֹן יִרְאֵת ה' וְדַעַת אֱלֹקִים תִּמְצָא". וְעַקֵּר הַדַּעַת הוּא בְּלֵב, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (דְּבָרִים כ"ט): "וְלֹא נָתַן לָכֶם לֵב לְדַעַת". גַּם שֵׁם עַקֵּר הִירְאָה, כְּמוֹ שְׂאֲמָרוֹ חֲכָמֵינוּ, וְזָכוֹנָם לְבָרְכָה (קִדּוּשֵׁין ל"ב): דְּבַר הַמְּסוּר לְלֵב, נֹאמֵר בּוֹ: "וַיִּרְאֵת מֵאֱלֹקֵיךְ", הֵינּוּ שְׂיַדַע מִמֵּי יִתִּירָא, הֵינּוּ לִירְאָה אֵת הַשֵּׁם הַנִּכְבָּד יִרְאֵת הַרוּמּוֹת:

ד וּכְשֶׁמְגִיעַ לְבַחֲנִינַת דַּעַת, זוֹכֶה לְהַשְׁגַּת הַתּוֹרָה, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (מְשָׁלִי ח): "אֲנִי חֲכָמָה שְׁכַנְתִּי עֲרָמָה", שְׁשִׁכּוֹנַת הַתּוֹרָה אֲצֵל בְּרִדַּעַת, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (דִּנְיָאֵל ב): 'קִדְשָׁא־בְּרִידָה הוּא יְהִיב חֲכָמְתָא לְחַפְיָמִין'; אֲבָל יֵשׁ שְׁנֵי בַּחֲנִינּוֹת תּוֹרָה: יֵשׁ בַּחֲנִינַת נִגְלָה וּבַחֲנִינַת נִסְתָּר; אֲבָל לְבַחֲנִינַת נִסְתָּר אֵינוֹ זוֹכֶה אֶלָּא לְעַתִּיד לְבוֹא, אֲבָל בְּזֶה הָעוֹלָם זוֹכֶה לְבַחֲנִינַת נִסְתָּר עַל־יְדֵי תְּפִלָּה בְּמִסִּירַת־נַפְשׁ, וְלִתְפִלָּה זוֹכֶה עַל־יְדֵי תּוֹרָה שְׁבַנְגְלָה, כִּי הַתּוֹרָה

שְׁהִיא בְּנִגְלָה הִיא בְּחִינַת סִינִי, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חַכְמֵינוּ, זְכוּרֵנִם לְבִרְכָה (פְּרָכּוֹת סד.) : 'סִינִי וְעוֹקֵר הָרִים, הִי מְנִיחוֹ עֲדִיף? וְהַשִּׁיבוּ: סִינִי עֲדִיף, כִּי הַכֹּל צָרִיכִין לְמִרֵי חַמְיָא'; וְהַתּוֹרָה שֶׁבְּנִגְלָה הַכֹּל צָרִיכִין לָהּ, אֲבָל הַתּוֹרָה שֶׁבְּנִסְתָּר וְעִירִין אֲנוּן דְּצָרִיכִין לָהּ: וּבְחִינַת סִינִי הוּא בְּחִינַת שְׁפָלוּת, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חַכְמֵינוּ, זְכוּרֵנִם לְבִרְכָה (סוֹטָה ה.), שֶׁהֵנִיחַ הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כָּל הַהָרִים, וְלֹא נָתַן הַתּוֹרָה אֶלָּא עַל הַר־סִינִי. וְחַכְמֵינוּ, זְכוּרֵנִם לְבִרְכָה, אָמְרוּ (שֵׁם ה:), שֶׁתְּפַלֵּת הַשָּׁפֵל אֵין נִמְאָסֶת, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (תְּהִלִּים נ"א): "לֵב נִשְׁפָּר" וְכוּ'. וְעַל־יְדֵי תְּפִלָּה שְׁהִיא בְּמִסִּירַת־נַפְשׁ, שֶׁמְבַטֵּל כָּל גְּשָׁמֵיחוֹ וְאֵין גְּבוּל, וּכְשֶׁאֵין גְּבוּל, אֲזִי יְכוּל לְהַשְׁיִג הַתּוֹרָה שְׁלַעֲתִיד, שְׁהִיא אֵינָה גְבוּל וְאֵין נִתְּפַסֶּת בְּגְבוּל:

ה וְזֶה שֶׁאָמַר רַבֵּה פַר פַּר	ראיתי את אותה צפרדע,
חָנָה: לְדִידֵי חַוִּי לִי	שהיתה גדולה ככרך
הָיָא אֶקְרוּקְתָא, דְּחַוִּי כִּי	'אגרוניא'. הכרך 'אגרוניא'
אֶקְרָא דְּהַגְרוּנִיָּא. וְאֶקְרָא	כמה גדלו? שישים בתים.
דְּהַגְרוּנִיָּא כַּמָּה חַוִּי? שְׁתִּין	בא נחש ובלעה (את
כַּתִּין. אֶתָּא תַנִּינָא בְּלַעָה. אֶתָּא	הצפרדע) בא עורב נקבה
פּוּשְׁקִנְצָא וּבְלַעָה לְתַנִּינָא,	ובלע הנחש, ועלה וישב
וּסְלַק יָתֵב בְּאִילָנָא. תָּא חַוִּי	באילן. בוא וראה כמה גדול
כַּמָּה נַפִּישׁ חִילָא דְּאִילָנָא. אָמַר	כוחו של האילן. אמר רב פפא
רַב פַּפָּא פַר שְׁמוּאֵל: אֵי לָאו	בר שמואל: אם לא הייתי שם
דְּחַוִּי הָתָם לָא הֵימְנָה:	לא הייתי מאמין לזה.

רש"ם: אַקְרוּקְתָא צְפַרְדַּע. בְּאַקְרָא דְהַגְרוּנְיָא גְדוּל הָיָה כְּאוֹתָהּ כְּרָךְ. וְאַקְרָא דְהַגְרוּנְיָא כְּמַה הוּא, שְׁתִּין בְּתֵי תַלְמוּדָא קְאָמַר לָהּ. אֵתָא תַנְיָנָא רַבָּה קְאָמַר לָהּ. פּוֹשְׁקִנְצָא עוֹרֵב נִקְבָּה. בְּאִילָנָא עַל עֵנְף אֶחָד כְּרָךְ הַעוּפוֹת. לֹא הֵימְנִי לֹאן הַאֲמַנְתִּי:

אַקְרוּקְתָא פִּרְשׁ רַבְנֵי שְׁמוּאֵל: צְפַרְדַּע. וְזֶה בְּחִינַת עֲלִית הִירָאָה לְשֶׁרֶשֶׁה, הֵינּוּ דַעַת; כִּי צְפַרְדַּע הִיא מְלָה מְרַכֶּכֶת: צֶפֶר דַּעָה (תָּנָא דְבֵי אֱלֹהֵי ו' וּבְכַנּוּת הַהַגְרָה), וְצֶפֶר הוּא בְּחִינַת יְרָאָה, בְּחִינַת אֲרִיץ, כְּמוֹ שְׁכַתוּב (יִשְׁעִיָּהוּ כ"ד): "מִכְנַף הָאֲרִיץ זְמִירוֹת" וְכו', וְכְמוֹ שְׁכַתוּב (שֵׁם ס): "מִי אֱלֹהֵי אוֹתִיּוֹת אֱלֹקִים" כְּעַב תַּעוּפִינָה" וְכו', וְדַעָה הִיא שֶׁרֶשׁ הִירָאָה. וְדַמְיָא לְאַקְרָא דְהַגְרוּנְיָא לְשׁוֹן (שֵׁם נ"ח): "קְרָא בְּגֵרוּן", שְׁזֶה בְּחִינַת תּוֹרָה שְׁבַנְגְלָה, כְּמוֹ שְׁאָמְרוּ חַכְמֵינוּ, זְכוּרֵנָם לְבִרְכָה (עֲרוּבִין נד): 'לְמוֹצִיאֵיהֶם בְּפֶה', כִּי עַל־יַדֵי עֲלִית הִירָאָה לְבְּחִינַת דַּעַת, זֻכִּין לְתוֹרָה שְׁבַנְגְלָה:

וְאַקְרָא דְהַגְרוּנְיָא כְּמַה הוּא? שְׁתִּין בְּתֵי זֶה בְּחִינַת תַּפְלָה, כִּי כְּשֶׁאֲנִי קוֹרְאִין לְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּתַאֲרִים שֶׁל בֶּשֶׂר וְדָם, וְהוּא נִמְצָא לָנוּ בְּכָל קְרֵאָנוּ אֵלָיו זֶה חֶסֶד הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כִּי אִם לֹא הָיָה בְּחֶסְדֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, לֹא הָיָה כְּרָאֵי לְקְרָא וּלְכַנּוֹת אֵת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּתַאֲרִים וּשְׁבָחִים וְתַבּוֹת וְאוֹתִיּוֹת, אֲבָל זֶה הַכֹּל חֶסֶד שֶׁל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְזֶה: "שְׁתִּין בְּתֵי" זֶה בְּחִינַת חֶסֶד, בְּחִינַת אֲבָרָהִם, כְּמוֹ שְׁכַתוּב (שִׁיר הַשִּׁירִים ו'): "שְׁשִׁים הֵמָּה מְלָכוֹת", פִּרְשׁ רִש"י: "זֶה בְּחִינַת אֲבָרָהִם"; וְכַתְּבִי

לְשׁוֹן בְּתֵי מַלְכוּת. וְזֶה (שם ב): "סִמְכוּנֵי בְּאִשׁוֹת" כְּמוֹ
 שְׂמִשְׁמִיּוֹן אִשׁוֹת כְּנֶגֶד אֹר גְּדוֹל, כְּדֵי לְהִסְתַּכֵּל בְּאֹר הַגְּדוֹל
 עַל-יְדֵי אִשׁוֹת, בֵּן גֹּזֵר חֲסִדוֹ לְסִמְךָ אוֹתָנוּ בְּתַאֲרִים וְשִׁבְחִים
 הָאֵלוּ. וְזֶה לְשׁוֹן: "סִמְכוּנֵי", שֶׁהוּא בְּחִינַת סִמְךָ, וּבְחִינַת שְׂשִׁים
 הֵמָּה מַלְכוּת, בְּחִינַת אֲבֵרָה, שֶׁהוּא בְּחִינַת סִמְךָ בְּתֵי: וְאַתָּה
 תִּנְיָא וּבְלַעַה תִּנְיָא זֶה בְּחִינַת נָחֵשׁ, שְׂמִסִּית אֶת הָאָדָם
 שְׂתִּתְּפִלֵּל לְתוֹעֵלַת עֲצָמוֹ, כְּמוֹ: הֵב לָנָא חַיִּי וּמְזוּנָא, אוֹ שְׂאָר
 תוֹעֵלַת. וְאַתִּי פּוֹשְׁקֵנְצָא וּבְלַעַה פִּרְשׁ רַבְּנוּ שְׂמוּאֵל, עוֹרֵב;
 וְאַמְרוּ חֲכָמֵינוּ, זְכוּנָם לְבָרְכָה (ערוֹבֵין כב): 'מִי שְׂמִשְׁחִיר פְּנָיו
 כְּעוֹרֵב וּמִי שְׂנַעֲשֶׂה אֲכוֹרֵי עַל בְּנָיו כְּעוֹרֵב, הֵינּוּ שְׂמִתְּפִלֵּל בְּלִי
 שׁוּם פְּוֵנַת תוֹעֵלַת עֲצָמוֹ, וְאֵינּוּ חוֹשֵׁב לְכֻלּוּם אֶת עֲצָמוֹ, וְנִתְּפַטֵּל
 כָּל עֲצָמוֹתָו וְנִשְׁמִיּוֹתָו, וְנִתְּפַטֵּל כְּאֵלוֹ אֵינּוּ בְּעוֹלָם, כְּמוֹ שְׂפִתּוֹב
 (תְּהֵלִים מ"ד): "כִּי עֲלִיךָ הִרְגָנוּ כָּל הַיּוֹם". וְזֶה בְּחִינַת (שִׁירֵה־שִׁירִים ה):
 "שְׁחֹרֹת כְּעוֹרֵב": וְעַל-יְדֵי-זֶה: סֵלֶךְ וַיִּתֵּב בְּאֵילָנָא שְׁזוּכָה
 לְבְּחִינַת תוֹרָה שְׂבִנְסֵתָר, כְּמוֹ שְׂפִתּוֹב (תְּהֵלִים י"ח): "יֵשֶׁת חֲשָׁךְ
 סִתְרוּ", שְׂפִתְרֵי-תוֹרָה אָדָם זוֹכָה לָהֶם עַל-יְדֵי חֲשָׁךְ, הֵינּוּ
 מְסִירַת-נֶפֶשׁ, שְׂמִשְׁחִיר פְּנָיו כְּעוֹרֵב, כִּי הֵם בְּחִינַת חֲשָׁךְ עַל שֵׁם
 עֵמֶק הַמִּשְׁגָּן. וְזֶה בְּחִינַת: 'סֵלֶךְ וַיִּתֵּב בְּאֵילָנָא', שְׂשֵׁם מְדוֹר
 הַנְּשָׂמוֹת, כְּמוֹ שְׂפִתּוֹב (וְהָר מִשְׂפָּטִים צמ): 'כָּל נִשְׂמֹתִין מֵאֵילָנָא
 רַבְרָבָא נִפְקִין'. וְהוּא בְּחִינַת עוֹלָם הַבָּא, שְׂשֵׁם אֲרִיכוֹת יָמִים,
 כְּמוֹ שְׂפִתּוֹב (יִשְׁעֵיהוּ ס"ה): "כִּימֵי עֵץ יָמֵי עֵמִי". וְזֶה זוֹכָה עַל-יְדֵי
 תְּפִלָּה, כִּי הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מִתְּאוּהָ לְתַפְלָתָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל,

וּכְשִׁישְׂרָאֵל מִתְפַּלֵּל לְפָנָיו וּמִמְלֵאֵין תַּאֲוָתוֹ, אִזִּי נַעֲשֶׂה כְּבִיכּוֹל
 בְּבַחֲנֵית אִשָּׁה, שֶׁהוּא מְקַבֵּל תַּעֲנוּג מֵעַמּוּנוּ, כְּמוֹ שְׁכַתּוֹב (בַּמִּדְבָּר
 כ"ח): "אִשָּׁה רִיחַ נִיחּוּחַ לָהּ" עַל־יְדֵי הַרִיחַ נִיחּוּחַ שֶׁמְקַבֵּל נַעֲשֶׂה
 בְּבַחֲנֵית אִשָּׁה, "וּנְקֵבָה תְּסוֹכֵב גָּבֵר" (יְרֵמְיָה ל"א), שֶׁהַקְדוֹשׁ־בְּרוּךְ־
 הוּא נַעֲשֶׂה בְּבַחֲנֵית מְלָבוּשׁ נִגְלָה, הֵינּוּ מְבַחֲנֵית שְׁהִיָּה מִתְחַלָּה
 בְּנִסְתָּר, עַכְשָׁו נִתְגַּלָּה עַל־יְדֵי הַתְּפִלָּה, וְקִדְשָׁא־בְּרִידָהוּא
 וְאוֹרִיתָא כְּלָא חַד, וְאִז עַל־יְדֵי הַתְּפִלָּה נִתְגַּלָּה אוֹרִיתָא, הֵינּוּ
 סְתָרֵי אוֹרִיתָא: תָּא חֲזִי כְּמָה נְפִישׁ חִילָא דְאִילְנָא הֵינּוּ, כְּמָה
 נְפִישׁ חִילָא דְהָאֵי סְתָרֵי־תוֹרָה, שְׂאִין יוֹכֵלִים לְהַתְּלַבֵּשׁ בְּשׁוּם
 דְּכַר מְגַבֵּל, בְּשׁוּם גּוֹף, אֲלָא בְּמִי שְׁמִשְׁחִיר פָּנָיו כְּעוֹרֵב וְנַעֲשֶׂה
 כְּעוֹרֵב עַל בְּנָיו:

ו זֶה בְּחִינַת (אבות ו): 'חֲמִשָּׁה קִנְיָנִים שֶׁקֵּנָה בְּעוֹלָמוֹ'. 'תוֹרָה
 קִנְיָן אֶחָד' זֶה בְּחִינַת תוֹרָה שֶׁבְּנִגְלָה; 'שָׁמַיִם וָאָרֶץ קִנְיָן
 אֶחָד' זֶה בְּחִינַת הַעֲלֵאת הִירָאָה לְדַעַת; 'אָרֶץ' זֶה בְּחִינַת יִרְאָה
 כְּנ"ל, 'שָׁמַיִם' זֶה בְּחִינַת דַּעַת, כִּי דַעַת הוּא חִבּוּר, כְּמוֹ שְׁכַתּוֹב
 (בְּרֵאשִׁית ד): "וְהָאָדָם יָדַע". וְזֶה בְּחִינַת 'שָׁמַיִם' אִשׁ וּמַיִם מְחַבְּרִין
 יַחַד (חֲנִינְיָה יב. בְּרֵאשִׁית רַבָּה ד). 'אֲבָרָהֶם קִנְיָן אֶחָד' - זֶה בְּחִינַת
 תְּפִלָּה, בְּחִינַת שְׁתֵּין בְּתֵין, שְׁשִׁים הֵמָּה מְלָכוֹת כְּנ"ל. 'יִשְׂרָאֵל
 קִנְיָן אֶחָד' - זֶה בְּחִינַת מִשְׁפָּט הַמַּעֲלָה אֶת הִירָאָה כְּנ"ל, כְּמוֹ
 שְׁכַתּוֹב (תְּהִלִּים קמ"ז): "חֲקִיו וּמִשְׁפָּטָיו לְיִשְׂרָאֵל". 'בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ
 קִנְיָן אֶחָד' - זֶה בְּחִינַת סְתָרֵי אוֹרִיתָא, שְׂזוֹכִין לָהֶם עַל־יְדֵי
 הַתְּפִלָּה, שְׁהִיא בְּחִינַת אֲבָרָהֶם. וְזֶה (שָׁם ע"ח): "הָר זֶה קִנְתָּה

יְמִינוּ", שְׁזָה יָמִין, בְּחִינַת תְּפִלָּה, בְּחִינַת אַבְרָהָם. וְנִקְרָא הַר עַל שֵׁם עֵמֶק הַמְּשָׁנָה; וְנִקְרָא בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ, בְּחִינַת קִדְשׁ, בְּחִינַת רֵאשִׁית; "וְכָל זֶרֶק לֹא יֵאָכֵל קִדְשׁ" (וַיִּקְרָא כ"ב) וְלֹא יֵאָכֵל בּוֹ אֶלָּא מִקְדָּשָׁיו וּמִקְרָאיו, וּבֵית־הַמִּקְדָּשׁ הוּא בְּחִינַת סֵתְרֵי אוֹרֵיתָא:

וְזָהוּ פְרוּשׁ: וְאַתֶּם תִּהְיוּ לִי מִמְּלַכְת פְּהַנִּים - מִמְּלַכְת זֶה בְּחִינַת תּוֹרָה שְׁבַנְגְלָה, כִּי "בְּהַ מְלָכִים יִמְלְכוּ" (מִשְׁלֵי ח),

וּמְלָכוֹת הוּא בְּחִינַת נְגֻלָּה, כִּי 'אִין מְלָךְ בְּלֹא עֵם', וְהַכֹּל צְרִיכִין לְמְלָךְ, כִּי הַכֹּל צְרִיכִין לְמַרְי חֲטִיָּא: וְכַהֲנִים זֶה בְּחִינַת תְּפִלָּה, בְּחִינַת אַבְרָהָם כַּנֵּ"ל, כְּמוֹ שְׁאֲמְרוּ חַכְמֵינוּ, זְכוּרָנִים לְבִרְכָה (נִדְרִים לֵב), שְׁאֲמַר הַקְדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא לְאַבְרָהָם: אַתָּה כֵּהֵן לְעוֹלָם וְכוּ'.

וְגוֹי קְדוֹשׁ זֶה בְּחִינַת בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ, בְּחִינַת תּוֹרָה שְׁבַנְסֶתֶר, הַנִּקְרָא קִדְשׁ. וְעַל־יְדֵי מַה זֹכֵה לְאֵלֹ הַבְּחִינּוֹת? עַל־יְדֵי שְׂעִילָה וַיִּקְשֶׁר בְּחִינַת יִרְאָה לְבְּחִינַת דַּעַת עַל־יְדֵי בְּחִינַת מִשְׁפָּט כַּנֵּ"ל:

וְזָהוּ: אֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר תִּדְבֹּר זֶה בְּחִינַת יִרְאָה, הַנִּקְרָא דְבַר, כִּי עֵקֶר הַדְּבֹר שֵׁם הוּא, כְּמוֹ שְׁאֲמְרוּ חַכְמֵינוּ,

זְכוּרָנִים לְבִרְכָה (בְּרָכוֹת ו'): 'מִי שֵׁישׁ בּוֹ יִרְאֵת־שָׁמַיִם, דְּבָרָיו

נִשְׁמָעִים'. מִשָּׁה הוּא בְּחִינַת דַּעַת, וְזֶה: 'אֲשֶׁר תִּדְבֹּר' דִּיקָא; וְזֶה

(שְׁמוֹת י"ח): "כִּי יִהְיֶה לָהֶם דְּבַר בָּא אֵלַי", שְׂוִישְׂרָאֵל שְׁהֵם בְּחִינַת

מִשְׁפָּט כַּנֵּ"ל, הֵם מַעְלִין וּמִקְשְׁרִין (תִּירְאָה) לְבְּחִינַת מִשָּׁה, לְבְּחִינַת

דַּעַת: וְזֶה: אֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל דִּיקָא, כִּי הֵם בְּחִינַת מִשְׁפָּט, כְּמוֹ

שְׁכַתּוֹב: "חֲקִיו וּמִשְׁפָּטָיו לְיִשְׂרָאֵל". נִמְצָא, שְׂעִל־יְדֵי שְׁמִקְשְׁרִין

הִירָאָה עַל־יַדֵּי מִשְׁפָּט לְבַחֲנֵיַת דַּעַת, זֹכִין לַתּוֹרָה שֶׁל נְגִלָּה, וְעַל־יַדֵּי תוֹרָה שֶׁבְּנִגְלָה זֹכִין לַתְּפִלָּה, וְעַל־יַדֵּי תְּפִלָּה זֹכִין לְסִתְרֵי אִוְרֵיתָא. דָּבָר זֶה בַּחֲנִינֵת יִרְאָה, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב (מְלָאכֵי ג): "אִזְ נִדְבְּרוּ יִרְאֵי ה'":

ח זֹאת הַתּוֹרָה שֶׁיֵּךְ עַל פְּסוּק (תְּהִלִּים ק"א): "עֵינֵי בְּנֵאֲמָנֵי אֶרֶץ" וְכוּ'. עֵינֵי זֶה בַּחֲנִינֵת דַּעַת, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב (בְּרַאשִׁית ג): "וְתִפְקַחְנָה עֵינֵי שְׂגִיֵהֶם". גַּם דַּעַת הֵם עֶשֶׂר שְׁמוֹת [הוֹי"ה], גִּימַטְרִיא שְׁנֵי פְעָמִים עֵין פִּידוּעַ. בְּנֵאֲמָנֵי זֶה בַּחֲנִינֵת אֶהְרֹן, כְּמוֹכָא בְּמִדְרַשׁ שׁוֹחֵר טוֹב; וְאֶהְרֹן הוּא בַּחֲנִינֵת מִשְׁפָּט, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב (שְׁמוֹת כ"ח): "וַיִּשָּׂא אֶהְרֹן אֶת מִשְׁפָּט בְּנֵי יִשְׂרָאֵל". אֶרֶץ זֶה בַּחֲנִינֵת יִרְאָה כְּנ"ל. לְשֶׁבֶת עֶמְדֵי זֶה בַּחֲנִינֵת סִינֵי, שְׁפָלוּת, "אֲשַׁכֵּן אֶת דְּבָא" (יִשְׁעִיהוּ נ"ז) כְּנ"ל. הַלֵּךְ בְּדַרְךְ תָּמִים זֶה בַּחֲנִינֵת תְּפִלָּה, בַּחֲנִינֵת אִבְרָהָם כְּנ"ל, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב (בְּרַאשִׁית י"ז): "הִתְהַלֵּךְ לִפְנֵי יְהוָה תָּמִים". הוּא יִשְׁרַתְנֵי זֶה בַּחֲנִינֵת סִתְרֵי אִוְרֵיתָא, זֶה בַּחֲנִינֵת הוּא, בַּחֲנִינֵת עוֹלָם הַבָּא (זֶהר וַיֵּצֵא קֵנֶד: קנח:):

בְּרוּךְ הַבּוֹחֵר בַּעֲדַת מִי מְנַה, אֲשֶׁר עַד כַּה עֲזַרְנוּ לְשִׁמְעַ פְּלֹאוֹת כְּאִלָּה עַל מֵאֲמָרֵי רַבָּה בַר בְּרַחֲנָה. הָא הוּי כְּמָה נְפִישׁ חִילָה דְּהָאֵי אֵילְנָא. בְּעֵז בְּרִשׁוּתָא דְּמַלְכָא עֲלָאָה, קְנַמִּיכוּן יִסִּיק לְתַמִּידָא אֲמַרֵי יָאֵי, רַב טוֹב הַצִּפּוֹן וְנִנּוּז בְּמֵאֲמָרֵין קַדִּישֵׁין דְּאִרְיוּתָא דְּבֵי עֲלָאָה, אֲנִינוּ מִחֲצָדֵי חֲקֵלָא דְּהוּוּ מִשְׁתַּעֵי, דִּי בְּהוּן גְּנִיזוּן עֲמִין קַדִּישֵׁין דְּנִפְקוּן מֵאִוְרֵיתָא דַּעֲתִיקָא סְתִימָאָה. לְכוּ חוּז מַפְעָלוֹת ה', דְּרַכּוּ נִפְלָאָה, רַבָּה אֵילְנָא וְתַקְתָּ, וְרוּמַת מִטָּא לְצִית שְׁמִיָא, וְחוּזְתָה לְסוּף כָּל אֶרְעָא, אֲנַבְתָּ סְגִיָא וְחוּזָה יָאֵי. שְׁמַעוּ וְתַחֵי נַפְשְׁכֶם, וְשִׂאבְתֶּם מִים בְּשִׁשׁוֹן מִמְעֵינֵי הַיְשׁוּעָה:

לְשׁוֹן רַבְּנֵי זְכוּרֹנֹו לְבִרְכָה

מז

רַבִּי יוֹחָנָן מְשַׁתְּעִי: זְמַנָּא חֲדָא
 הָוָה קְאָזְלִינָן בְּסַפִּינְתָא,
 וְחֻזְינָא הָאִי פּוּרָא דְאַפִּיק רִישָׁה
 מִמֵּיָא, וְדַמְיָא עֵינָה פְתָרִי סְהָרִי,
 וְנַפְיִין מֵיָא מִתְרַתִּי אוּסְיָא פְתָרִי
 מִכְרִי דְסוּרָא (כבא בתרא עד.).
 רבי יוחנן מספר: פעם אחת
 נסענו בספינה, וראינו את
 אותו דג שהוציא ראשו מן
 המים, דמו עיניו לשני ירחים.
 והפיץ מים משני נחיריו כשני
 נהרות שבסוריא.

רשב"ם: ונפיץ, ושפך; אוסיא, נחיריו; מכרי דסורא, נהרות שפסוריא:

וְחֻזְינָא הָאִי פּוּרָא, שְׁהוּא הַצְדִּיק, הַמְכַנֶּה בְּשֵׁם דָּג, פִּידוּע.
 דְאַפִּיק רִישָׁה מִמֵּיָא, וְדַמְיָא עֵינָה פְתָרִי סְהָרִי,
 וְנַפְיִין מֵיָא מִתְרַתִּי אוּסְיָא פְתָרִי דְסוּרָא - כִּי אִי אֶפְשָׁר
 לְצַדִּיק לְהִיּוֹת מִחֲשֶׁבְתוֹ מְשׁוּמָט תָּמִיד בְּחֻכְמוֹת עֲלִיוֹנוֹת, כִּי
 לְפַעְמִים צָרִיד לְצֵאת לַחוּץ לְעֶסֶק בְּדַבְרֵי הָעוֹלָם, כְּמוֹ שְׁאָמְרוּ
 חֲכָמֵינוּ זְכוּרֹנֹם לְבִרְכָה (מנחות צט.): פְּעָמִים בְּטוֹלָה שֶׁל תּוֹרָה זֶה
 הִיא קִיּוּמָה. וְכֵד אֶפִּיק רִישָׁה מִמֵּיָא, הֵינּוּ כֵד מִפִּיק אֶת עֲצְמוֹ
 מִחֻכְמוֹת עֲלִיוֹנוֹת, אֲזִי: וְדַמְיָא עֵינָה פְתָרִי סְהָרִי - כִּי פְקִיחַת
 עֵינָיִם מְכַנִּים עַל שֵׁם הַחֲכָמָה, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (בראשית ג):
 וְתַפְקַחְנָה עֵינֵי שְׁנֵיהֶם; וְכִשְׁעוּסְק בְּחֻכְמוֹתוֹ, אֲזִי עֵינָיו בְּבַחֲיִנַת
 שְׁמֵשׁ, וְכִשְׁמִסְלַק אֶת עֲצְמוֹ מִחֻכְמוֹה עֲלִיוֹנָה, הָוָה זֶה כְּמוֹ

בַּיַּת שְׁמֶשׁ, וּבְשֶׁבַע הַשָּׁמַשׁ אֲזִי נִשְׁתָּאֲרִים עֵינָיו בְּבַחֲנֵת
 סְהַרִי, כִּי סְהַרָא אִין מְאִירָה אֶלָּא כַּד נִסְתַּלַּק הַשָּׁמֶשׁ. וְזֶה
 בַּחֲנֵת: וְעֵינָיו מְאִירֹת בְּשֶׁמֶשׁ וּבִירַח; לְפַעְמִים מְאִירֹת
 בְּשֶׁמֶשׁ, כַּד אֲנַחְנוּ דְּבַקִּים בַּחֲכֵמָה, וְלְפַעְמִים מְאִירֹת כִּירַח, כַּד
 (כַּאשֶׁר) מְסַלְקִין אֶת עֲצָמָנוּ מִלְּשׁוֹמְטָא בַּחֲכֵמָה. וְנַפְיִן מִיָּא מִתְרִי
 אוּסְיָא - הֵם בַּחֲנֵת תְּרִין מְשִׁיחִין, שְׁאֵלֵיהֶם הַעֲבוּ"ם יִדְרִשוּ
 וַיִּמְשְׁכוּ אֶת עֲצָמָם אֵלֵיהֶם, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (ישעיהו ב): וְנָהְרוּ אֵלָיו
 כָּל הַגּוֹיִים. וְזֶה: תְּרִי נְהָרוֹת דְּסוּרָא; סוּרָא זֶה בַּחֲנֵת עֲבוּ"ם,
 עַל שֵׁם עֲבוּדָה זֹרָה, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (שמות לב): סָרוּ מִהַר מִן
 הַדָּרָךְ, וְהֵם נִבְלָלִים בְּשֵׁתֵי אַמּוֹת: עֲשׂוּ וַיִּשְׁמַעְאֵל. וְעַל־יְדֵי אֱלוֹ
 תְּרִין מְשִׁיחִין, שְׁהֵם תְּרִי אוּסְיָא, בַּחֲנֵת (איכה ד): רוּחַ אֲפִינוּ
 מְשִׁיחַ ה', עַל־יְדֵם יִגְאָלוּ וַיִּמְשְׁכוּ כְּנִהְרוֹת אֶצְלָם לְלַמֵּד דְּבַר ה'.
 וְתְרִין אֲמִין, עֲשׂוּ וַיִּשְׁמַעְאֵל, אֲנוּן תְּרִין עֲנִין דְּמַכְסִין עַל הָעֵינָין,
 שְׂאִין יְכוּלִין לְהָאִיר תְּמִיד בְּבַחֲנֵת שְׁמֶשׁ. וּבְשֶׁבִיל זֶה צְרִיךְ
 הַצְּדִיק לְבַטֵּל אֶת דְּבִקּוֹתוֹ, כְּדִי שְׁלֵא יִתְגַּבְּרוּ הָאֲמִין עֲשׂוּ
 וַיִּשְׁמַעְאֵל עַל עֵינָיו, וַיִּתְבַּטֵּל, חֵם וְשְׁלוֹם, חֲכָמָתוֹ לְגַמְרִי. אֲבָל
 עַל־יְדֵי תְרִין מְשִׁיחִין, שְׁיַפּוּצוּ מַעֲיִנוֹתֵיהֶם חוּצָה, וַיִּהְפֵּךְ לְכָלָם
 שְׁפָה בְרוּרָה, אֲזִי יִתְקִים (ישעיהו ל): וְהָיָה אוֹר הַלְּבָבָה כְּאוֹר
 הַחֲמָה, וְאֲזִי לֹא יִצְטָרֵךְ לְבַטֵּל מִדְּבִקּוֹתוֹ.

(מס'מז טו עד פ'אן לשון רבנו ז"ל)

יז

וַיְהִי הֵם מְרִיקִים שְׁקִיָּהֶם וְהָיָה אִישׁ צָרוּר בְּסִפּוֹ בְּשִׁקּוֹ,
 וַיִּרְאוּ אֶת צָרוֹת פְּסִיָּהֶם הִמָּה וְאִבְיָהֶם וַיִּירָאוּ.
 וַיֹּאמֶר לָהֶם יַעֲקֹב אֲבִיהֶם אֲתִי שְׁבַלְתֶּם, יוֹסֵף אֵינְנוּ וְשִׁמְעוֹן
 אֵינְנוּ וְאֵת בְּנֵימָן תִּקְחוּ, עָלַי הָיוּ כְּלָנָה (בראשית מב).

« כִּי יֵרָאָה וְאֶהְבֶּה אִי אֶפְשֶׁר לְקַבֵּל, כִּי אִם עַל־יְדֵי צַדִּיקֵי הַדּוֹר,
 כִּי הַצַּדִּיק הַדּוֹר הוּא הַמְּגַלֶּה הַיֵּרָאָה וְהַאֲהַבָּה:

כִּי הַצַּדִּיק מְבַקֵּשׁ וּמְחַפֵּשׂ תְּמִיד לְגַלוֹת הַרְצוֹנוֹת שֶׁל הַשֵּׁם
 יִתְפָּרֵד. כִּי יֵשׁ בְּכָל דְּבַר רְצוֹן הַשֵּׁם יִתְפָּרֵד, הֵן בְּכָל־
 הַבְּרִיאָה, דְּהֵינּוּ מִה שֶׁהַשֵּׁם יִתְפָּרֵד רָצָה לְבְרֹא אֶת הָעוֹלָם
 בְּכָל־ל, וְכֵן בְּפִרְטֵי הַבְּרִיאָה, בְּכָל דְּבַר וְדָבָר בְּפִרְטֵי, יֵשׁ רְצוֹן
 הַשֵּׁם יִתְפָּרֵד, דְּהֵינּוּ שֶׁהַשֵּׁם יִתְפָּרֵד רָצָה שְׁזֶה הַדְּבַר יִהְיֶה כֹּה:
 בְּתַמוּנָה הַזֹּאת וּבְכַח הַזֶּה וּבְטַבֵּעַ הַזֹּאת, וְדָבָר אַחֵר יֵשׁ לוֹ
 תְּמוּנָה אַחֶרֶת וְכַח אַחֵר וְטַבֵּעַ וְהִנְהַגָּה אַחֶרֶת. וְהַצַּדִּיק מְחַפֵּשׂ
 וּמְבַקֵּשׁ תְּמִיד אַחֵר אֶלֹו הַרְצוֹנוֹת, לְהַשִּׁיג וְלִידַע רְצוֹן הַשֵּׁם
 יִתְפָּרֵד בְּכָל דְּבַר, כְּגוֹן: מַפְנֵי מַה הָיָה רְצוֹן הַשֵּׁם יִתְפָּרֵד שֶׁהָאִרִי
 יִהְיֶה לוֹ כַּח וּגְבוּרָה כּוֹז, וּכְזוֹ הַתְּמוּנָה, וּבִזְאת הַטַּבֵּעַ וְהִנְהַגָּה
 שִׁישׁ לְאָרִי; וְלַהֲפֹךְ, יִתּוּשׁ קָטָן הוּא חֲלֵשׁ כַּח מְאֹד, וַיֵּשׁ לוֹ טַבֵּעַ
 וְתַמוּנָה וְהִנְהַגָּה אַחֶרֶת. וְכֵן בְּפִרְטֵי פִרְטִיּוֹת, כְּגוֹן בְּהָאֲרִיָּה
 בְּעֶצְמוֹ: מַפְנֵי מַה זֶה הָאִיבֵר שֶׁל הָאֲרִיָּה צוּרְתוֹ כֹּה, וַיֵּשׁ לוֹ כַּח
 וְטַבֵּעַ כּוֹזָת, וְאִיבֵר אַחֵר יֵשׁ לוֹ צוּרָה אַחֶרֶת וְכַח וְטַבֵּעַ וְהִנְהַגָּה

אחרת. וכן בשאר כל הברואים שפעולם - דומם, צומח, חי, מדבר - שפכלם יש שנויים רבים לאין מספר בין כל אחד לחברו, וכן בכל אחד ואחד בעצמו יש בו שנויים רבים בפרטי פרטיות בין כל איבר ואיבר, וכיוצא בזה בעשבים ואילנות ושאר פרטי הבריאה, שפכלם יש שנויים רבים מאד בתמונותיהם ובכחותיהם והנהגותיהם, והכל היה מחמת רצון הבורא יתברך שמו, שרצה שזה יהיה כך וזה כך. והצדיק מחפש תמיד אחר אלו הרצונות, ומשיג ומוציא אותם על-ידי ההתפארות שמוציא בישראל בכלל ובפרט ובפרטי פרטיות. כי כל העולם בלו לא נברא אלא בשביל ישראל, כמו שאמרו: בראשית - בשביל ישראל שנקרא ראשית; כי ישראל עלה במחשבה תחלה, דהינו שהשם יתברך צפה ההתפארות והשעשועים שיקבל מישראל, כמו שכתוב (ישעיהו מט): ישראל אשר בדך אתפאר; ובשביל זה ברא את כל העולם. נמצא, שכל העולם בלו נברא רק בשביל ההתפארות שיתפאר בישראל, וזה היה כלל הבריאה, דהינו שכלל הבריאה היה בשביל כלל ההתפארות שיקבל מישראל. וכן פרטי הבריאה הוא בשביל פרטי ההתפארות של ישראל. כי יש בכל אחד ואחד מישראל התפארות בפרטיות, שהשם יתברך מתפאר עמו בפרטיות, ואפלו בפחות שבבישראל, אפלו פושעי ישראל, כל זמן ששם ישראל נקרא עליו, כי נקרא פושעי ישראל, יש בו התפארות פרטי, שהשם יתברך מתפאר עמו בפרטיות. וכן בפרטי פרטיות,

כִּי יֵשׁ בְּכָל אֵיכָר וְאֵיכָר וּבְכָל תְּנוּעָה וּתְנוּעָה שֶׁל יִשְׂרָאֵל
 הַתְּפָאֲרוֹת אַחֵר, וְיֵשׁ לְפַעֲמִים שְׂאִיזָה פְּחוֹת שְׂבִישְׂרָאֵל עוֹשֶׂה
 גִּעְנוּעַ עִם הַפֶּאֶה שְׁלוֹ, וְהַשֵּׁם יִתְּבָרַךְ יֵשׁ לוֹ הַתְּפָאֲרוֹת גָּדוֹל גַּם
 מְזוּה. וְהַצְדִּיק, עַל־יְדֵי שְׂמִבְקָשׁ וּמַחֲפֵשׁ תָּמִיד, וּמוֹצֵא הַהַתְּפָאֲרוֹת
 שֵׁישׁ בְּיִשְׂרָאֵל בְּכָל־וּבְפָרְט וּבְפָרְטִי פְּרָטִיּוֹת, בְּכָל אֵיכָר וּתְנוּעָה
 שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל כַּנִּל - עַל־יְדִיזָה יוֹדֵעַ וּמְשִׁיג כָּל
 הַרְצוֹנוֹת שֶׁל הַשֵּׁם יִתְּבָרַךְ שֶׁהִיא לוֹ בְּכָל הַפְּרִיאָה, בְּכָל־וּבְפָרְט
 וּבְפָרְטִי פְּרָטִיּוֹת, כִּי כָּל הַרְצוֹנוֹת שֶׁל כָּל הַפְּרִיאָה, הַכֹּל הִיא
 בְּשִׁבִיל הַהַתְּפָאֲרוֹת שֶׁל יִשְׂרָאֵל כַּנִּל, וְכָל דָּבָר וְדָבָר נִבְרָא
 בְּרָצוֹנוֹ, בְּזוֹ הַפֶּחַ וּבְזוֹ הַטָּבַע וְהַנְּהַגָה, כְּפִי הַהַתְּפָאֲרוֹת שֵׁישׁ
 בְּכָל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל. נִמְצָא, כְּשִׁיּוֹדֵעַ וּמוֹצֵא הַהַתְּפָאֲרוֹת שֵׁישׁ
 בְּיִשְׂרָאֵל, בְּכָל־וּבְפָרְט וּבְפָרְטִי פְּרָטִיּוֹת, יוֹדֵעַ כָּל הַרְצוֹנוֹת שֵׁישׁ
 בְּכָל־הַפְּרִיאָה וּבְפָרְטִי הַפְּרִיאָה וּבְפָרְטִי פְּרָטִיּוֹת. (כִּי
 הַהַתְּפָאֲרוֹת שֶׁהֵשֵׁם יִתְּבָרַךְ מִתְּפָאֵר בְּיִשְׂרָאֵל הוּא שְׂרֵשׁ
 הַפְּרִיאָה, הֵינוּ: כְּלָלוֹת הַהַתְּפָאֲרוֹת שֶׁל כְּלָלוֹת יִשְׂרָאֵל, מֵה
 שֶׁהֵשֵׁם יִתְּבָרַךְ מִתְּפָאֵר עִם כָּל־יִשְׂרָאֵל, זֶהוּ שְׂרֵשׁ כְּלָלוֹת כָּל
 הַפְּרִיאָה בְּכָל־; וְכֵן פְּרָטִיּוֹת הַהַתְּפָאֲרוֹת, מֵה שֶׁהֵשֵׁם יִתְּבָרַךְ
 מִתְּפָאֵר עִם כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל בְּפְרָטִיּוֹת, זֶהוּ שְׂרֵשׁ שֶׁל אוֹתוֹ
 דָּבָר הַפְּרָטִי שֶׁל הַפְּרִיאָה, שְׁנִבְרָא בְּשִׁבִיל זֶה הַהַתְּפָאֲרוֹת, וְכֵן
 בְּפָרְטִי פְּרָטִיּוֹת, שֶׁהַהַתְּפָאֲרוֹת שֶׁהֵשֵׁם יִתְּבָרַךְ מְקַבֵּל בְּפָרְטִי
 פְּרָטִיּוֹת מִכָּל אֵיכָר וּתְנוּעָה שֶׁל כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל, זֶהוּ שְׂרֵשׁ שֶׁל
 פְּרָטִי פְּרָטִיּוֹת שֶׁל הַפְּרִיאָה, דִּהְיֵנו שֶׁל כָּל אֵיכָר וְאֵיכָר בְּפָרְטִי

פְּרָטִיּוֹת שֶׁל כָּל נִבְרָא וְנִבְרָא. וְהַכֹּלֵל - כִּי עֵקֶר הַבְּרִיאָה הִיא
 בְּשִׁבִיל הַהִתְפָּאוֹת שִׁיתְפָּאֵר עִם יִשְׂרָאֵל, וְזוֹ הַהִתְפָּאוֹת הוּא
 הַשְּׂרֵשׁ וְהַחַיּוֹת שֶׁל כָּל הַבְּרִיאָה בְּכֻלָּיוֹת וּבְפְרָטִיּוֹת וּבְפְרָטִי
 פְּרָטִיּוֹת, כִּי כָּל הַרְצוֹנוֹת שֶׁל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּבְרִיאַת עוֹלָמוֹ, בְּכֻלָּל
 וּבְפֶרֶט וּבְפְרָטִי פְּרָטִיּוֹת, הִיא כְּפִי הַהִתְפָּאוֹת שְׁמֻקְבֵּל מִיִּשְׂרָאֵל
 בְּכֻלָּל וּבְפֶרֶט וּבְפְרָטִי פְּרָטִיּוֹת. כִּי כֻלָּיוֹת הַבְּרִיאָה נִבְרָאת בְּזוֹאת
 הַתְּמוּנָה וּבְזוֹ הַסֵּדֶר וְהַהֲנָהֲגָה שִׁישׁ לְכֻלָּיוֹת הַבְּרִיאָה, כְּפִי
 כֻלָּיוֹת הַהִתְפָּאוֹת שְׁמֻקְבֵּל מִכָּלל יִשְׂרָאֵל; וְכֵן כָּל דְּבַר בְּפֶרֶט
 נִבְרָא בְּזוֹ הַתְּמוּנָה וּבְזוֹ הַטַּבֵּעַ, כְּפִי פְּרָטִיּוֹת הַהִתְפָּאוֹת
 שְׁמֻקְבֵּל מִכָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל בְּפֶרֶט וְכֵן בְּפְרָטִי פְּרָטִיּוֹת כַּנִּלְוֵל. וְעַל
 כֵּן הַצְּדִיק, עַל־יְדֵי שְׁמוּצָא הַהִתְפָּאוֹת שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מְקַבֵּל
 מִיִּשְׂרָאֵל תָּמִיד, בְּכֻלָּל וּבְפֶרֶט וּבְפְרָטִי פְּרָטִיּוֹת, עַל־יְדֵי־זוֹ הוּא
 יוֹדֵעַ טַעַם כָּל הַרְצוֹנוֹת שֶׁהִיא לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכָל הַבְּרִיאָה,
 בְּכֻלָּל וּבְפֶרֶט וְכוּ', כִּי כָּל הַרְצוֹנוֹת שֶׁל הַבְּרִיאָה בְּכֻלָּל וְכוּ' הִיא
 כְּפִי הַהִתְפָּאוֹת שִׁיקְבֵּל מִיִּשְׂרָאֵל בְּכֻלָּל וְכוּ' כַּנִּלְוֵל. וְהֵבִין הַדְּבָרִים
 הַיְטִב, כִּי הֵם דְּבָרִים עֲמֻקִּים מְאֹד, וַיִּמָּהֵם תּוֹכֵל לְהִבִּין גְּדֻלַּת
 הַבוֹרָא יִתְבָּרַךְ וְגְדֻלַּת יִשְׂרָאֵל וְגְדֻלַּת הַצְּדִיקִים אֲמֵתִיִּים, אִיךָ הֵם
 מְסֻתְפָּלִים בְּעוֹלָם, שִׁיּוֹדְעִים בְּכָל עֵשֶׁב וְעֵשֶׁב, וְכֵן בְּכָל נִבְרָא
 שְׁבַעֲוֹלָם, טַעַם תְּמוּנָתוֹ וְכוּ' וְהַהֲנָהֲגוֹ בְּפְרָטִי פְּרָטִיּוֹת, וּכְנִלְוֵל,
 עַל כֵּן הָאֲרֻכָּתִי לְחֹזֵר הַדְּבָרִים, מְגַדֵּל דְּקוּתָם וְעֻמְקוּתָם: וְעַל יְדֵי
 זֶה שֶׁהַצְּדִיק מְגַלֶּה הַהִתְפָּאוֹת שֶׁל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, שְׁמֵתְפָּאֵר עִם
 עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל, שְׁעַל־יְדֵי־זוֹ נִתְגַּלֵּין כָּל הַרְצוֹנוֹת שֶׁל הַבְּרִיאָה כַּנִּלְוֵל,

על־ידי־זה נתגלה היראה והאהבה, פי על־ידי התגלות
ההתפארות נתגלה היראה. וכמו שעל־ידי התגלות
ההתפארות של ישראל, שהם מתפארים עמו יתברך, על־ידי־
זה נופל יראה, פי ההתפארות של ישראל הוא בחינת תפלין,
שנקראים פאר (ברכות יא), ועל־ידם נתגלה יראה, כמו שאמרו
חכמינו זכרונם לברכה (ברכות ו): מנין שהתפלין הם עו לְיִשְׂרָאֵל,
שנאמר: וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך.
נמצא, שעל־ידי התגלות ההתפארות שמתפארים ישראל עמו
יתברך, על־ידי־זה נופל יראה, כמו־כן על־ידי התגלות
ההתפארות של השם יתברך שמתפאר בישראל, שזה בחינת
תפלין של השם יתברך, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה
(שם) (מנין שהקדוש־ש־ברוך־הוא מניח תפלין וכו'). ואיתא שם,
שהתפלין של השם יתברך כתוב בהם ההתפארות, שהוא
יתברך מתפאר עם עמו ישראל, כדאיתא שם, שתפלין דמארי
עלמא פתיב בהו: ומי פעמך ישראל וכו', פי מי גוי גדול וכו') -
על־ידי ההתפארות הזאת מתגלה היראה של השם יתברך,
דהינו ליראה מלפניו יתברך, ועל־ידי־זה נתגלה היראה אפלו על
שנאני שחק. פי באמת מלפני המלך בודאי הכל יראים וחרדים,
אך אף־על־פי־כן ביום הולדת המלך, ביום גנוסיא דמלכא,
שלוּבֵשׁ הַמֶּלֶךְ בְּגָדֵי הַתְּפָאוֹת, או נתגלה היראה יותר ויותר, פי
אף־על־פי שגם קדם הכל היו יודעים מהמלך, עם כל זה
מתפעל נפש הרואה יותר ויותר, כידוע. (פרוש, פי כל דבר

שְׂרָוּאִים בְּעֵינַיִם, מִתְּפַעַל נִפְשׁוּ מִזֶּה יוֹתֵר מֵאִם הָיָה יוֹדֵעַ אוֹתוֹ
 בְּיָדֵיָהּ לְבַד, בְּלִי רֵאִיָּה גְמוּרָה בְּעֵינַיִם, כְּמוֹבֵא בַסְּפָרִים. כְּגוֹן:
 כְּשִׁמְסָפְרִים לְאָדָם גְּדֻלַּת הַמֶּלֶךְ, אֶף־עַל־פִּי שְׂיֹדֵעַ הַדְּבָרִים
 בְּבִרְוֵר, אֶף־עַל־פִּי־כֵן אֵין מִתְּפַעַל נִפְשׁוּ כָּל כֶּךָ לְהַתִּירָא כָּל כֶּךָ
 מִהַמֶּלֶךְ כְּמוֹ בַעַת שְׂרֹאָה בְּעֵינָיו מִמַּשׁ אֶת גְּדֻלַּת הַמֶּלֶךְ,
 כְּשֶׁהוּא לְבוֹשׁ בְּכַנְדֵי הַתְּפָאָרוֹתוֹ וּמְנַהֵג חִילוֹתָיו וְכוּ', שְׂאֵז נֹפֵל
 עָלָיו יִרְאֶה יוֹתֵר, כִּי הַנֶּפֶשׁ מִתְּפַעַל יוֹתֵר עַל־יְדֵי הַרֵאִיָּה). וְעַל
 כֵּן, עַל־יְדֵי שְׁהַצְדִּיק מְגַלֶּה הַהַתְּפָאָרוֹת שְׁמִתְּפָאָר בְּיִשְׂרָאֵל, שְׁזֶה
 בְּחִינַת יוֹם הַלְדַּת הַמֶּלֶךְ, יוֹם גְּנוּסְיָא דְּמַלְכָּא, דְּהֵינּוּ שְׁנוּלֵד
 בְּחִינַת הַמְּלָכוּת, כִּי עֵקֶר בְּחִינַת הַמְּלָכוּת הוּא רַק עַל־יְדֵי
 יִשְׂרָאֵל, שְׁמִקְבְּלִין מְלָכוּתוֹ, כִּי אֵין מֶלֶךְ בְּלֹא עָם. וְאֵז, בְּיוֹם
 הַלְדַּת הַמְּלָכוּת, יוֹם גְּנוּסְיָא דְּמַלְכָּא, דְּהֵינּוּ שְׁנַתְּגַלֶּה הַהַתְּפָאָרוֹת
 שֶׁל יִשְׂרָאֵל, אֵז מִתְּפַעַל נִפְשׁוּ הַרֹאָה, וְנִתְּגַלֶּה וְנוֹפֵל יִרְאָתוֹ עַל
 כָּלָם, וְאֶפְלוּ עַל שְׁנֵאֲנֵי שַׁחֲקֵי. וְזֶה בְּחִינַת (תהלים סח): עַל יִשְׂרָאֵל
 גְּאֹתוֹ - כְּשֶׁנִּגְלָה גְּאֹתוֹ וְתִפְאָרְתוֹ עַל יִשְׂרָאֵל, אֲזִי: וְעִזּוּ
 בְּשַׁחֲקִים. עַז זֶה בְּחִינַת יִרְאָה בְּנֹזֵךְ לְעִיל: מִזֵּין שְׁהַתְּפַלִּין הֵם עִזּוּ
 וְכוּ', דְּהֵינּוּ שְׁנַתְּגַלֶּה יִרְאָתוֹ אֶפְלוּ עַל שְׁנֵאֲנֵי שַׁחֲקֵי, כִּי מִתְּפַעַל
 נִפְשׁוּ הַרֹאָה כְּנִ"ל. וְעַל־יְדֵי הַתְּגַלּוֹת הַהַתְּפָאָרוֹת, שְׁזֶה בְּחִינַת
 הַתְּגַלּוֹת הַיִּרְאָה, עַל־יְדֵי־זֶה נִתְּגַלֶּה הַרְצוֹן, שְׁזֶה בְּחִינַת אֶהְבֶּה.
 כִּי כֵן דְּרֹךְ הַמֶּלֶךְ בְּיוֹם גְּנוּסְיָא דְּמַלְכָּא, שְׁלֹבֵשׁ בְּגַדֵי הַתְּפָאָרוֹת,
 שְׂאֵז נֹפֵל יִרְאֶה גְּדוּלָּה עַל כָּלָם וְהַכֵּל חֲרָדִים וְזוֹחֲלִים מִפְּנֵיו,
 שְׂאֶחֱרָבֶךָ מְגַלֶּה הַמֶּלֶךְ רְצוֹנוֹ לְכָל אֶחָד וְאֶחָד, וּמִחֲלַק וְנוֹתֵן

מִתְּנֹת לְכָל אֶחָד וְאֶחָד לְפִי כְבוֹדוֹ, כְּפִי רְצוֹן הַמֶּלֶךְ וְאֶהְבְּתוּ
 שְׂיִישׁ לוֹ לְכָל אֶחָד וְאֶחָד, שְׂזֵהוּ בַחֲנִינֵת אֶהְבֵּה. וְכִמוֹ שְׁעַל־יְדֵי
 הַתְּנָלוֹת הַהֶתְפָּאוֹרוֹת שְׁמַגְלִין הַצְּדִיקִים, שְׁמִתְפָּאֵר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ
 עִם יִשְׂרָאֵל, עַל־יְדֵי־זֶה הֵם מַגְלִין הַרְצוֹנוֹת שֶׁל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שְׂיִישׁ
 בְּכָל דְּבַר וְדַבֵּר כִּנּוּ"ל, בֵּין בְּיוֹם גְּנוּסִיָּא דְּמִלְפָּא, שְׂאִז הוּא
 הַתְּנָלוֹת הַהֶתְפָּאוֹרוֹת, אֲזִי הוּא הַתְּנָלוֹת רְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ, כִּי אַחֲר־
 כֵּךְ הוּא מַגְלֵה רְצוֹנוֹ לְכָל אֶחָד וְאֶחָד, וְנוֹתֵן לָהֶם מִתְּנֹת
 וּמְרוֹמִם קָרְנָם, לְכָל אֶחָד וְאֶחָד כְּפִי רְצוֹנוֹ כִּנּוּ"ל. וְזֶה בַחֲנִינֵת
 הַתְּנָלוֹת הָאֶהְבֵּה, כִּי מִתְחַלֶּה, בְּעֵת הַתְּנָלוֹת הַהֶתְפָּאוֹרוֹת, נִפְלַ
 פְּחָדוֹ וַיִּרְאֵתוֹ עַל פְּלָם; וְאַחֲר־כֵּךְ, כְּשֵׁרֹאִים רְצוֹן הַמֶּלֶךְ וְקִרְבָּתוֹ
 לְכָל אֶחָד וְאֶחָד, עַל־יְדֵי־זֶה מִתְקַרְבִּים אֵלָיו וְאוֹהֲבִים אוֹתוֹ.
 (פִּרְוִשׁ: כְּמוֹ שְׁעַל־יְדֵי הַהֶתְפָּאוֹרוֹת שְׁהִשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מִתְפָּאֵר עִם
 יִשְׂרָאֵל, עַל־יְדֵי־זֶה הָיוּ כָּל הַרְצוֹנוֹת שֶׁל הַבְּרִיָּאָה כִּנּוּ"ל, כְּמוֹ־כֵן
 עַל־יְדֵי הִירָאָה שְׁנַעֲשֶׂה מִהַתְּנָלוֹת הַהֶתְפָּאוֹרוֹת הַזֹּאת כִּנּוּ"ל, עַל־
 יְדֵי־זֶה נִתְגַּלֶּה אַחֲר־כֵּךְ הַרְצוֹן, שְׁמִתְרַצֶּה הַמֶּלֶךְ אַחֲר־כֵּךְ לְכָל
 אֶחָד וְאֶחָד וּמְקַרְבֵּם בְּרְצוֹנוֹ וְכוּ' כִּנּוּ"ל, שְׂזֵה בַחֲנִינֵת אֶהְבֵּה כִּנּוּ"ל.
 נִמְצָא שִׁירָאָה וְאֶהְבֵּה נִמְשָׁכִין עַל־יְדֵי הַצְּדִיק, שְׁמַגְלֵה
 הַהֶתְפָּאוֹרוֹת, שְׁעַל־יְדֵי־זֶה מוֹצֵא כָּל הַרְצוֹנוֹת שֶׁהָיָה לְהַשֵּׁם
 יִתְבָּרַךְ בְּכָל הַבְּרִיָּאָה וְכוּ' כִּנּוּ"ל, שְׁעַל־יְדֵי־זֶה נַעֲשֶׂה יִרְאָה וְאֶהְבֵּה
 כִּנּוּ"ל). וְזֶה בַחֲנִינֵת (תְּהִלִּים פט): כִּי תִפְאֶרֶת עֲזָמוֹ אֶתָּה, וּבְרְצוֹנְךָ
 תִּרוֹם קָרְנִי. תִּפְאֶרֶת עֲזָמוֹ זֶה בַחֲנִינֵת הִירָאָה, שְׁנִתְגַּלֶּה עַל־יְדֵי
 הַתְּנָלוֹת הַהֶתְפָּאוֹרוֹת כִּנּוּ"ל, כִּי עַז הוּא בַחֲנִינֵת יִרְאָה כִּנּוּ"ל, וְאֲזִי:

בְּרִצּוֹנָה תְרוֹם קָרְנֵנוּ, כִּי מִגְּלַה רִצּוֹנוֹ, וּמְרוֹמִים קָרְנָם שֶׁל כָּל אֶחָד
 וְאֶחָד בְּנֵי ל', שְׁעַל־יְדֵי־זֶה הַתְּגִלּוֹת הָאֵהָבָה בְּנֵי ל'. נִמְצָא, שֶׁהַצְּדִיק
 מִגְּלַה הִירָאָה וְהָאֵהָבָה:

כ וּכְשֶׁנַּחֲשָׁד אֶצֶל אֶחָד הִירָאָה וְהָאֵהָבָה, בְּבַחֲנִית (ישעיהו נ):
 אֶלְבִּישׁ שָׁמַיִם קְדָרוֹת וְשִׁק אֲשִׁים כְּסוּתָם;
 שָׁמַיִם זֶה בַּחֲנִית אִשׁ וַיִּמֹּם, הֵינּוּ יִרְאָה וְאֵהָבָה, נִתְלַבְּשִׁים
 בְּקְדָרוֹת וְנַחֲשָׁכִים וְנִתְכַּפְּסִים בְּשִׁק, דִּהְיִינוּ שֶׁנַּחֲשָׁד אֶצְלוֹ הִירָאָה
 וְהָאֵהָבָה - זֶה מַחְמַת שֶׁנַּחֲשָׁד אֶצְלוֹ אֹר הַצְּדִיק, שֶׁמִּמֶּנּוּ
 מִקְבְּלִין יִרְאָה וְאֵהָבָה בְּנֵי ל'. כִּי לְפַעְמִים יֵשׁ שֶׁנַּחֲשָׁד אֶצֶל אֶחָד
 אֹר הַצְּדִיק, וַאֲיֵנוּ זֹכְרָה לְהִבִּין וְלִרְאוֹת אֹרוֹ הַגָּדוֹל, וְאֵף שֶׁהוּא
 אֶצֶל הַצְּדִיק, אֵינּוּ יָכוֹל לְטַעַם וְלְהִבִּין וְלִרְאוֹת אֹרוֹ הַגָּדוֹל שֶׁל
 הַצְּדִיק, שְׁעַל־יְדוֹ יוֹכֵל לְבוֹא לְתַכְלִית הַטּוֹב. וְכִמוֹ שֶׁמִּצִּינוּ גְּבִי
 עֶפְרוֹן, שֶׁמִּקּוֹם מְעַרְת הַמְּכַפְּלָה, שֶׁהוּא שַׁעַר גֵּן־עֵדֶן, שֶׁדָּרָד
 שָׁם עוֹלִין כָּל הַנְּשָׁמוֹת, וְאֹרוֹ גָּדוֹל מְאֹד, אֶף־עַל־פִּי־כֵן אֶצְלוֹ
 הָיָה מִקּוֹם חֲשָׁד וְאֶפְלָה, וְעַל כֵּן מְכָרוּ בְּשִׁמְחָה רַבָּה לְאַבְרָהָם,
 כְּמוֹבָא (זוהר ח"י שרה קכח). וְכִמוֹ כֵּן כְּשֶׁנַּחֲשָׁד אֹר הַצְּדִיק, שֶׁהוּא
 מְאִיר בְּכָל הָעוֹלָמוֹת, מִכָּל שָׁכֵן בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְאֶף־עַל־פִּי־כֵן
 אֶצְלוֹ אֵינּוּ מְאִיר כָּלָל, אֲדַרְבָּא הוּא חֲשָׁד אֶצְלוֹ, וְזֶה מַחְמַת
 עֲכִירַת הַמַּעֲשִׂים וְכִסְלּוֹת הַשֶּׁכֶל, שְׁעַל־יְדֵי מַעֲשִׂים רָעִים
 נִתְחַשָּׁד שְׁכָלוֹ בְּכִסְלּוֹת, דִּהְיִינוּ דְּעוֹת נִפְסָדוֹת וְחֻכְמוֹת נִכְרִיּוֹת,
 כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (ירמיה ד): חֻכְמוֹת הֵמָּה לְהִרְעֵ, וְלְהִיטִיב לֹא יִדְעוּ,
 כִּי עַל־יְדֵי מַעֲשִׂיהֶם הָרָעִים אֵינָם יְכוֹלִים לְהִשְׁתַּמֵּשׁ כָּלָל

בשִׁבְלָם לְהִיטִיב, כִּי אִם לְהִרְעוּ, וְעַל־יְדֵי כְּסִילוֹת הַשִּׁבְלָה, עַל־
יְדִיּוֹה אֵינּוּ יִכּוֹל לְרַאוֹת וּלְהִבִּין אֹר הַצְּדִיק:

ג וְהַתְּקוּן לָזֶה, לְהַכְנִיעַ וּלְבַטֵּל כְּסִילוֹת הַשִּׁבְלָה, הוּא עַל־יְדֵי
בְּחִינַת מְזֻבָּח, כִּי עֵקֶר יְנִיקַת הַכְּסִילוֹת, דְּהֵינּוּ

הַקְּלָפוֹת, הוּא רַק מִבְּחִינַת מְזֻבָּח (זוהר תרומה קלט), הֵינּוּ בְּחִינַת
אֲכִילָה, כִּי שִׁלְחָנוּ שֶׁל אָדָם מִכֶּפֶר בְּמִזְבֵּחַ (ברכות נה), וּמִשָּׁם עֵקֶר
יְנִיקָתָם. וְעַל כֵּן אִפְלוּ אַחַר אֲכִילַת אִישׁ הַבָּשָׂר, בְּהִכָּרַח שִׁיְהִיָּה
לוֹ בְּלִבּוֹל הַדַּעַת קֶצֶת אַחַר הָאֲכִילָה, וְזֶה מִחֲמַת שִׁיְנִיקַת
הַכְּסִילוֹת הוּא מִשָּׁם. אֵד צְרִיד שְׁלֹא לִתֵּן חַיּוֹת לְהַקְּלָפוֹת, כִּי אִם
כְּדֵי חִיוּנוּ בְּצִמְצוּם וְלֹא יוֹתֵר. וְאִזּוּ, כְּשֶׁהַמְּזֻבָּח כִּתְּקוּנוֹ, הֵינּוּ
שֶׁהָאֲכִילָה בְּכִשְׁרוֹת כְּרָאוּי, אִזּוּ נִכְנָעִים הַקְּלָפוֹת, הֵינּוּ הַכְּסִילוֹת,
כִּי אֵינּוּ נוֹתֵן לָהֶם כַּח וְחַיּוֹת, כִּי אִם כְּדֵי חִיוּנוּ בְּצִמְצוּם, שְׁזֶה
מִכָּרַח לִתֵּן לָהֶם, כִּידוּעַ, אֲבָל אֵינּוּ נוֹתֵן לָהֶם שׁוּם כַּח וְחַיּוֹת
יוֹתֵר מִכְּדֵי חַיּוֹתָם. וְעַל כֵּן עַל־יְדֵי אֲכִילָה בְּכִשְׁרוֹת נִכְנָע
הַכְּסִילוֹת וְנִתְרֹמַם הַשִּׁבְלָה, כְּמוֹ שֶׁמְצִינּוּ בַּגְּמָרָא (ב"ק עב), בְּבַעֲיָא
דְּבַעָא רַבָּא מְרַב גַּחְמָן וְכוּ': לְצַפְרָא אָמַר לֵה וְכוּ', וְהָאִי דְלֹא
אָמַרִי לָךְ בְּאוֹרְתָא, דְלֹא אֲכָלִי בְּשָׂרָא דְתוֹרָא וְכוּ'. נִמְצָא שֶׁעַל־
יְדֵי שְׁלֹא אֲבָל, לֹא הִיְתָה דַּעַתוֹ צְלוּלָה, כִּי עַל־יְדֵי הָאֲכִילָה נִכְנָע
הַכְּסִילוֹת וְנִתְגַּדַּל הַשִּׁבְלָה. אֲבָל כְּשֶׁאֲכָל כּוֹזֵל וְסוֹבָא, שְׁזֶה
בְּחִינַת פְּגַם הַמְּזֻבָּח, אִזּוּ יוֹנְקִים הַקְּלָפוֹת, דְּהֵינּוּ הַכְּסִילוֹת, יוֹתֵר
מִהָרָאוּי, וְאִזּוּ מִתְגַּבֵּר הַכְּסִילוֹת עַל הַשִּׁבְלָה; אֲבָל עַל־יְדֵי אֲכִילָה
כְּרָאוּי נִכְנָעִין כִּנְל. וְזֶה בְּחִינַת (ובחים נג): מְזֻבָּח בְּחִלְקוֹ שֶׁל טוֹרָף,

זֶה בְּחִינַת (תהלים קיא): טָרַף נָתַן לִירֵאָיו, בְּחִינַת אֲכִילָה בְּכַשְׂרוֹת,
שְׁעַל־יְדֵי־זֶה מְכַנְיַעִין וְטוֹרְפִין אוֹתוֹ, הֵינּוּ אֶת הַקְּלֹפֹת וְהַכְּסִילוֹת;
אֲבָל עַל־יְדֵי פָּגַם הַמְּזֻבַּח, הֵינּוּ פָּגַם הָאֲכִילָה, עַל־יְדֵי־זֶה נּוֹתֵן כַּח
לְהַכְּסִילוֹת, וְנַעֲשֶׂה מִ"טוֹרַף" טרוֹף הַדַּעַת, שְׁמַתְגַּבֵּר עַל־יְדֵי זֶה
כַּנְ"ל:

וּלְהַשְׁלִים פָּגַם הַמְּזֻבַּח הוּא עַל־יְדֵי גֵרִים, כִּי כָּל הָעֲבוּדָה
זֶה אֵין לָהֶם כַּח כִּי אִם מִפְּגַם הַמְּזֻבַּח, וְזֶה
שְׁפָתוֹב (מלאכי א): בְּכָל מְקוֹם מְקַטֵּר וּמִגִּישׁ לְשָׁמַי; כִּי אִף שָׁהִם
עוֹבְדֵי עֲבוּדָה זָרָה, כָּל כַּחֵם הוּא בָּא מִפְּגַם חֲלָקֵי הַמְּזֻבַּח, וְעַל
כֵּן אָמַר הַשֵּׁם יִתְבַּרֵּךְ: מְקַטֵּר וּמִגִּישׁ לְשָׁמַי; כִּי כַּחֵם הוּא
מִהַנִּיצוּץ הַקְּדוּשׁ שֶׁל הַמְּזֻבַּח דְּקִדְשָׁה שֶׁנִּפְּל לְשָׁם. וְעַל־יְדֵי
הַגֵּרִים, עַל־יְדֵי שְׁפָל אֶחָד מִשְׁלֵיךְ אַמּוֹנָתוֹ וְהוֹלִיךְ אַחַר אַמּוֹנַת
יִשְׂרָאֵל, עַל־יְדֵי־זֶה מְכַנְיַע הָעֲבוּדָה זָרָה שֶׁנַּעֲשֶׂה מִפְּגַם חֲלָקֵי
הַמְּזֻבַּח, וְאֵזִי חוֹזְרִין נִיצוּצֵי חֲלָקֵי הַמְּזֻבַּח לְמְקוֹמָם וְנִשְׁלָם
הַמְּזֻבַּח:

וְזֶה בְּחִינַת (במדבר כג): לֹא יִשְׁכַּב עַד יֵאָכֵל טָרַף וְדָם חֲלָלִים
יִשְׁתֶּה, וְתִרְגְּמוֹ: וְנִכְסֵי עַמְּמִיא יִירַת. יֵאָכֵל טָרַף זֶה בְּחִינַת
שְׁלֵמוֹת הַמְּזֻבַּח, בְּחִינַת מְזֻבַּח בְּחֲלָקוֹ שֶׁל טוֹרַף כַּנְ"ל, וְזֶה נַעֲשֶׂה
עַל־יְדֵי: וְנִכְסֵי עַמְּמִיא יִירַת, הֵינּוּ עַל־יְדֵי גֵרִים, כְּמוֹ שְׁאָמְרוּ
חֲכָמֵינוּ זְכוּרֹנָם לְבִרְכָה (ב"ב מב. נג. קמט.) לְעַנְיַן יְרֵשֶׁת הַגֵּר: כָּל
הַקּוֹדֵם בְּנִכְסֵי הַגֵּר - זָכָה:

ה **אך** איך אפשר לעשות גרים, והלא הם רחוקים מאד
 מקדשת ישראל, ומאין בא זאת שיבוא להם על הדעת
 שיתגירו. אך דע, שזה נעשה על־ידי בחינות (משלי יט): הוֹן יִסִּיף
 רעים רבים; הינו על־ידי צדקה שנותן לתלמיד־חכם, שהוא
 כלול מבמה נפשות ישראל, כי באמת, איך אפשר לעבדוֹם
 לבוא לאמונת ישראל, והלא הם רחוקים מאד מישראל, ואיך
 אפשר לדבר להם שישמעו ויבואו להאמונה הקדושה, אך כמו
 בשאחד רחוק מאד מחברו, ואי אפשר לדבר אליו שישמע,
 צריך לכתב לו כתב, כן צריך לשלח בחינת כתב להם, עד
 שיוכלו לשמע אף שהם רחוקים, כי עקר חוש השמיעה הוא
 מחמת שאותיות הדבור נחקקים באויר, והאווירים מכים זה בזה
 עד שבא לאזן השומע. ועל כן כשהאוויר נח ונדך וצלול, אזי
 בשמדבר אחד שייכול לדבר, אזי נשמע הדבור למרחוק, כמו
 שראוין בחוש, אבל כשיש רוח־סערה, אזי אי אפשר לחברו
 לשמע, כי הרוח מבלבל ומפריד חלקי האוירים ונתפזרים, עד
 שאי אפשר לחברו לשמע אפלו הקול, מפל שכן הדבור בעצמו:
 ועל־ידי צדקה הוא לוקח נפשות, כי לוקח לעצמו רעים
 ואוהבים. כמו שאמר מונבז (ב"ב יא): אבותי גנזו כמון,
 ואני גנתי נפשות. נמצא, שכל מה שנותן צדקה ליותר אנשים,
 על־ידיה הוא קונה לו רעים יותר, ועל־ידי זאת האהבה שקונה
 על־ידי הצדקה, על־ידיה נודבך האויר, וכל מה שנותנים
 ליותר אנשים צדקה, וקונה אהבה עם יותר אנשים, על־ידיה

נְתַרְבָּה יוֹתֵר הָאָוִיר הֵנַח וְהִנָּךְ, כִּי אֶהְבֶּה הוּא אֶת־דַּבְּקוֹת רוּחָא
 בְּרוּחָא, דְּהִינּוּ רוּחַ הָאוֹהֵב בְּרוּחַ הַנְּאֶהֱב, שְׂזֵה בְּחִינַת אוֹיֵר הֵנַח,
 שְׂרוּחָם נָחִים זֶה מִזֶּה, כִּי אֵין רוּחַ רָעָה, שֶׁהוּא שְׁנֵאָה, שְׂיַפְרִיד
 בִּינֵיהֶם, כִּי הַשְּׁנֵאָה הִיא בְּחִינַת רוּחַ רָעָה, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (שׁוֹפְטִים
 ט): וַיִּשֶׁם ה' רוּחַ רָעָה בֵּין אַבְימֶלֶךְ וּבֵין אַנְשֵׁי שְׂכָם; וַיִּרְשׁ רֶשְׁ"י:
 שְׁנֵאָה. נִמְצָא שְׁשֵׁנֵאָה הוּא בְּחִינַת רוּחַ רָעָה, בְּלִבּוֹל הָאוֹיֵר,
 שְׂעֵל־יִדִיּוּזָה אֵין יְכוּלִין לְשַׁמַּע הַדְּבָר. וְלַהֲפֹךְ, אֶהְבֶּה וְרַעוּת הוּא
 בְּחִינַת אוֹיֵר הֵנַח וְהִנָּךְ, שְׂעֵל־יִדִיּוּזָה נִשְׁמַע הַדְּבָר לְמַרְחוֹק. וְזֶה
 נַעֲשֶׂה עַל־יְדֵי צְדָקָה, בְּחִינַת הוֹן יְסִיף רַעִים רַבִּים, שְׂעֵל־יְדֵי
 צְדָקָה הוּא לֹקַח לֹ רַעִים וְאוֹהֲבִים, שְׂעֵל־יִדִיּוּזָה נַעֲשֶׂה בְּחִינַת
 הָאוֹיֵר הֵנַח וְהִנָּךְ כַּנ"ל. וְכֹל מַה שְׁמַרְבָּה לְתַן צְדָקָה לְיוֹתֵר
 אַנְשִׁים, נְתַרְבָּה בְּיוֹתֵר בְּחִינַת הָאוֹיֵר הֵנַח וְהִנָּךְ, כִּי כְּשֵׁנוֹתֵן
 צְדָקָה לְאִישׁ אֶחָד, נִמְצָא שְׁקוּנָה לֹ אוֹהֵב אֶחָד, וְאִזִּי נִתְדַבֵּק
 רוּחוֹ בְּרוּחוֹ וְנַעֲשֶׂה שְׂמִחַ קָמֵן שֶׁל אוֹיֵר הֵנַח וְהִנָּךְ, וְכְּשֵׁנוֹתֵן
 צְדָקָה לְשְׁנֵי אַנְשִׁים, נַעֲשֶׂה שְׂמִחַ יוֹתֵר גְּדוֹל שֶׁל אוֹיֵר הֵנַח וְהִנָּךְ,
 וְכֵן כֹּל מַה שְׁמַרְבָּה לְתַן לְיוֹתֵר אַנְשִׁים, וְקוּנָה לֹ רַעִים וְאוֹהֲבִים
 יוֹתֵר, בְּבְחִינַת: הוֹן יְסִיף רַעִים רַבִּים, נִתְגַּדֵּל וְנִתְרַבָּה יוֹתֵר וְיוֹתֵר
 הַשְּׂמִיחַ שֶׁל הָאוֹיֵר הֵנַח וְהִנָּךְ. וְעַל כֵּן הָעֵקֶר לְתַן צְדָקָה לְצַדִּיקִים
 אִמְתִּיִּים וְלַעֲנִיִּים הַגּוֹנִים, שְׁכָלוּלִים מִכֶּמֶה נְפִשׁוֹת יִשְׂרָאֵל, כִּי בְּזֶה
 הוּא מְגִדִיל מְאֹד הַשְּׂמִיחַ שֶׁל הָאוֹיֵר הֵנַח וְהִנָּךְ כַּנ"ל, כִּי בְּצְדָקָה
 שְׁנוֹתֵן לָהֶם לְבַד הוּא קוּנָה לֹ רַעִים רַבִּים מְאֹד, כִּי הֵם כְּלוּלִים
 מִהַרְבָּה נְפִשׁוֹת, שְׂעֵל־יִדִיּוּזָה מִתְרַבָּה בְּיוֹתֵר בְּחִינַת הָאוֹיֵר הֵנַח

והַנֶּדָּבָה כִּנְ"ל. וְאֵיזוֹ, כְּשֶׁהָאוֹיֵר נָח וְזָד, אֵיזוֹ כְּשֶׁמִּדְּבַר זֶה שְׂכִיכּוֹל לְדַבֵּר דְּבַר הַיִּשְׂרָאֵלִי, הֵינּוּ דְבַר הַקְּדוֹשׁ, אֵיזוֹ זֶה הַדְּבַר נִכְתָּב וְנַחֲקָק בְּהָאוֹיֵר, בְּבַחֲיִנַת (תהלים מה): לְשׁוֹנֵי עֵט סוֹפֵר מְהִיר; וְאֵיזוֹ הוֹלֵךְ הַדְּבַר וְנִשְׁמָע לְמֵרְחוֹק, בְּבַחֲיִנַת (אסתר ט): וְשָׁמְעוּ הוֹלֵךְ בְּכָל הַמְּדִינּוֹת; כִּי מַחֲמַת שְׁהָאוֹיֵר נָח וְזָד, יְכוּלִים לְשָׁמַע לְמֵרְחוֹק, וְאֵיזוֹ זֶה הַדְּבַר נִכְתָּב בְּסִפְרֵיהֶם שֶׁל הָעַבּוּם, מְדִינָה וּמְדִינָה כְּכַתְּבָהּ, וְאֵיזוֹ מוֹצְאִים הָעַבּוּם בְּסִפְרֵיהֶם הַפֶּדָּה אֲמוּנָתָם, כְּמוֹ שְׁמַצִּינוּ כְּמֵה גֵרִים שְׁנַתְּגִירוּ מַחֲמַת זֶה, מַחֲמַת שְׁמַצְאוּ בְּסִפְרֵיהֶם הַפֶּדָּה אֲמוּנָתָם. וּמֵאַיִן בָּא זֹאת, שְׁיִמְצְאוּ עֵתָהּ מֵה שֶׁהוּא מִתְּנַגֵּד לְאֲמוּנָתָם, אֵךְ זֶה בָּא עַל־יְדֵי הַדְּבַר שֶׁל הַצְּדִיק, שֶׁנַּחֲקָק וְנִכְתָּב בְּהָאוֹיֵר, בְּבַחֲיִנַת: לְשׁוֹנֵי עֵט סוֹפֵר מְהִיר; וְהָאוֹיֵר הִיָּה זָד וְנָח עַל־יְדֵי בַחֲיִנַת: הוּן יִסֵּף רַעִים רַבִּים; עַד שֶׁהִלֵּךְ הַדְּבַר, בְּבַחֲיִנַת: וְשָׁמְעוּ הוֹלֵךְ בְּכָל הַמְּדִינּוֹת; וְנַחֲקָק וְנִכְתָּב שָׁם בְּסִפְרֵיהֶם, וְעַל־יְדֵי בַחֲיִנָה זֹאת מְצָאוּ בְּסִפְרֵיהֶם הַפֶּדָּה אֲמוּנָתָם, וְעַל־יְדֵי־זֶה נִתְּגִירוּ, כְּמוֹ שְׁמִסְפְּרִין מִכְּמֵה גֵרִים שְׁנַתְּגִירוּ עַל־יְדֵי זֶה, עַל־יְדֵי שְׁמַצְאוּ בְּסִפְרֵיהֶם הַפֶּדָּה אֲמוּנָתָם, וְכָל זֶה נִמְשָׁךְ מִבַּחֲיִנַת הַנְּ"ל כִּנְ"ל. וְזֶה בַחֲיִנַת (אסתר ו): וַיִּמְצָא כְּתוּב אֲשֶׁר הִגִּיד מְרִדְכִי. מְרִדְכִי הוּא בַחֲיִנַת הַפְּפִירָה בְּעֵבֻדָה זָרָה, כְּמוֹ שְׁכַתּוּב: אִישׁ יְהוּדִי; כְּמוֹ שְׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוּרֵנוּם לְבִרְכָה (מגילה יג): כָּל הַכּוֹפֵר בְּעַבּוּרֵם נִקְרָא יְהוּדִי. הֵינּוּ שֶׁהַדְּבָרִים שֶׁהִגִּיד מְרִדְכִי, שֶׁהֵם דְּבָרִים שֶׁל כְּפִירַת עַבּוּרֵם, הֵם נִכְתָּבִים בְּהָאוֹיֵר, עַד שְׁנִמְצָא כְּתוּב בְּסִפְרֵיהֶם כִּנְ"ל. וְזֶהוּ: וַיִּמְצָא כְּתוּב אֲשֶׁר הִגִּיד

מִרְדְּכִי - שֶׁהַדְּבוּרִים אֲשֶׁר הִגִּיד מִרְדְּכִי, שֶׁהֵם דְּבוּרֵי אַמוּנָה שֶׁל הַצַּדִּיק הָאֵמֶת, נִמְצָא כְּתוּב בְּסִפְרֵיהֶם, כִּי הַדְּבוּר שֶׁל הַצַּדִּיק הֵלֵךְ לְמִרְחֹק עַד שֶׁנִּכְתַּב וְנַחֲקָה שֵׁם בְּסִפְרֵיהֶם, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה נִמְצָא בְּסִפְרֵיהֶם הַפֶּךָ אַמוּנָתָם, כִּי נִמְצָא בְּסִפְרֵיהֶם הַדְּבוּרִים קְדוּשִׁים אֲשֶׁר הִגִּיד מִרְדְּכִי, שֶׁהוּא בְּחִינַת הַצַּדִּיק בְּנ"ל. וְזֶהוּ: וַיִּמְצָא כְּתוּב אֲשֶׁר הִגִּיד מִרְדְּכִי, בְּנ"ל. וְאִזּוֹ, כְּשֶׁבָּאִים אֵלָיו הַעֲבוּרִים וּמוֹצְאִים שֵׁם הַפֶּךָ אַמוּנָתָם, מִזֶּה נַעֲשִׂים גְּרִים, בְּכַחֲנִית (אסתר ח): וְרַבִּים מֵעַמֵּי הָאָרֶץ מִתְּיַהֲדִים:

ו אַךְ מֵאִזּוֹן בָּא, שֶׁאֵלּוֹ דִּיקָא יִמְצָאוּ בְּסִפְרֵיהֶם הַפֶּךָ אַמוּנָתָם וַיַּחֲזִרוּ וַיִּפְּרוּ אַמוּנַת יִשְׂרָאֵל, וְהֶאֱחָרִים אֵינָם מוֹצְאִים כָּלֵל וְנִשְׁאָרִים בְּאַמוּנָתָם. אַךְ דַּע, שֶׁזֶּה מַחֲמַת בְּחִינַת הַטּוֹב הַכְּבוֹשׁ תַּחַת יָדָם, הֵינּוּ בְּחִינַת חֻלְקֵי נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל הַכְּבוֹשׁ אֶצְלָם, כִּי כָּל הַטּוֹב הוּא רַק בְּחִינַת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, הֵינּוּ כְּשֶׁמִּתְגַּבְּרִים הַעֲבוּרִים וְאֵינָם מְנִיחִים לְיִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת מִצְוֹת, כְּמוֹ שֶׁהָיָה נִמְצָא שְׁגוּרָו שֶׁלֹּא יִמּוּלוּ אֶת בְּנֵיהֶם וְשִׁיחֲלָלוּ אֶת הַשֶּׁבֶת (ר"ה יב, כ"ב ס: מעילה יז). נִמְצָא, שֶׁהַטּוֹב שֶׁהָיָה יִשְׂרָאֵל צָרִיכִין לַעֲשׂוֹת הוּא כְּבוֹשׁ תַּחַת יָדָם. וְכֵן כְּשֶׁמוֹנְעִין אֶת יִשְׂרָאֵל מֵעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבַּרַךְ עַל־יְדֵי גְרָמָא שְׁגוּרָמִין, עַל־יְדֵי הַמַּסִּים וְאַרְנוֹנוֹנוֹת שְׁמַטִּילִין עֲלֵיהֶם, וְכֵן עַל־יְדֵי שְׁמוֹנְעִין טוֹבוֹת מִיִּשְׂרָאֵל, שֶׁעַל־יְדֵי כָּל זֶה נִכְבָּשׁ הַטּוֹב תַּחַת יָדָם, דְּהֵינּוּ חֻלְקֵי נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל. וּבַתְּחִלָּה זֶה הַטּוֹב הַכְּבוֹשׁ אֶצְלָם זֹכֵר שְׁבָא מִמְּקוֹם קְדוּשׁ וְעֵלְיוֹן מְאֹד, אַךְ אַחֲרֵיכֵן הֵם מִתְגַּבְּרִין עַל זֶה הַטּוֹב וְכוֹבְשִׁים אוֹתוֹ תַּחַת יָדָם, עַד שֶׁנִּתְפַּס וְנִקְשָׁר אֶצְלָם, עַד

שֶׁהַטוֹב בְּעֵצְמוֹ שׁוֹכַח מְעַלְתּוֹ. וְעַל־יְדֵי הַדְּבֹר הַיִּשְׂרָאֵלִי, שִׁיּוּצֵא וְנִכְתַּב בְּסִפְרֵיהֶם כַּנֵּ"ל, אֲזִי זֶה הַטוֹב הַכְּבוֹשׁ שֵׁם מוֹצֵא אוֹתוֹ בְּסִפְרֵיהֶם, דִּהְיִנוּ שְׁמוּצֵא שֵׁם הַפֶּךָ אַמוֹנָתָם, וְאֲזִי נִזְכַּר זֶה הַטוֹב אֶת מְעַלְתּוֹ, אִיךְ שָׁבָא מִמְּקוֹם עֲלִיּוֹן מְאֹד, דִּהְיִנוּ שֶׁהוּא חֲלָקִי גִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, שֶׁכָּל הָעוֹלָמוֹת נִבְרְאוּ בְּשִׁבְלֵם, וְהִמָּה הַיּוֹצְרִים יִשְׁבִּי נְטָעִים עִם הַמְּלֶךְ בְּמִלְאֲכָתּוֹ (דְּבָרֵי הַיָּמִים א ד), כִּי הַקְּדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא הוּא גְּמֻלָּךְ עִם גִּשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל לְבְרֵא אֶת הָעוֹלָם (ב"ר פ"ח מדרש רות פ"ב), וְאֲזִי מִתְחִיל זֶה הַטוֹב לְהִצְטַעַר וּלְהִתְנַעֵנַע עַל אֲשֶׁר נָפַל מִמְּקוֹם גְּבוּהַ כְּזֶה, וְעַתָּה הִיא כְּבוֹשָׁה בְּיָדָם, וַיְבוֹא, חֶסֶם וְשְׁלוֹם, לְכַלְיוֹן וְהַפְסֵד, וְרוּצָה לְהַמְשִׁיךְ וּלְחֹזֵר לְמְקוֹמוֹ, וּמַחְמַת שְׁכָבָר נִקְשָׁר וְנִתְפָּס מְאֹד הַטוֹב אֲצֵלָם בְּקִשְׁרֵי קִשְׁרִים, עַל בֵּן כְּשִׁמְת־חִיל הַטוֹב לְחֹזֵר, אֲזִי מוֹשֵׁךְ וְתוֹלֵשׁ עִמּוֹ עוֹד מֵהֲרַע שְׁלָהֶם, וְזֶה הוּא בְּחִינַת הַגֵּרִים שְׁכָבָאִים לְהַתְגַּיֵּר, שֶׁהֵם בְּחִינַת הַרַע שֶׁנִּתְלַשׁ מֵהֶם עִם הַטוֹב, עַל־יְדֵי שְׁחֹזֵר הַטוֹב לְמְקוֹמוֹ, כִּי אִי אֶפְשָׁר לְהַטוֹב לְחֹזֵר בְּעֵצְמוֹ, מַחְמַת גְּדֹל הַהִתְקַשְׁרוֹת שֶׁנִּתְקַשֵּׁר וְנִתְהַדַּק שֵׁם מְאֹד, וּבְהַכְרַח שִׁיתְלַשׁ עִמּוֹ מֵהֲרַע, וְזֶה הוּא בְּחִינַת הַגֵּרִים:

וְזֶה בְּחִינַת (ישעיהו מד): זֶה יִכְתֹּב יְדוֹ לְה' - פִּרְשׁ רַש"י: אֵלּוּ בְּעִלְי־תְּשׁוּבָה, הֵינּוּ בְּחִינַת הַטוֹב, שֶׁשָּׁב וְחֹזֵר לְמְקוֹמוֹ, וְזֶה נַעֲשֶׂה עַל־יְדֵי בְּחִינַת כְּתָב כַּנֵּ"ל, בְּחִינַת: וַיִּמְצָא כְּתוֹב אֲשֶׁר הִגִּיד מִרְדְּכִי כַּנֵּ"ל. וּבְשֵׁם יִשְׂרָאֵל יִכְנֶה (שם) - אֵלּוּ הַגֵּרִים, כִּי עַל־יְדֵי שְׁשָׁב וְחֹזֵר הַטוֹב, עַל־יְדֵי־זֶה נַעֲשֶׂה גֵרִים כַּנֵּ"ל:

וְזוּהוּ : בְּכֹתֵב יִשְׂרָאֵל לֹא יִכְתְּבוּ וְאֵל אֲדַמֶּת יִשְׂרָאֵל לֹא יִבְאוּ
 (יחזקאל יג), הֵינּוּ כְּשֵׂאִין בְּחִינַת כְּתָב יִשְׂרָאֵל, שְׁעַל־יָדוֹ
 נַעֲשִׂין גְּרִים כַּנ"ל, עַל־יְדֵי־זוּהוּ: וְאֵל אֲדַמֶּת יִשְׂרָאֵל לֹא יִבְאוּ -
 הֵינּוּ שֵׂאִין זֹכִים לְשִׁלְמוֹת הַמְּזֻבָּח, שְׁנִקְרָא מְזֻבַּח אֲדָמָה (שמות
 כ, ועיין ב"ר פ' יד), שְׁשִׁלְמוֹתוֹ עַל־יְדֵי גְרִים כַּנ"ל. וְזוּהוּ: הַכֹּל בְּכֹתֵב
 מִיַּד ה' עָלֵי הַשְּׂכִיל (דברי הימים א כח); כִּי שְׁלֵמוֹת הַשְּׂכִיל הוּא
 עַל־יְדֵי כְּתָב כַּנ"ל, כִּי עַל־יְדֵי כְּתָב הַנ"ל, בְּחִינַת: וַיִּמְצָא כְּתוּב
 אֲשֶׁר הִגִּיד מֶרְדְּכַי כַּנ"ל, עַל־יְדֵי־זוּהוּ נַעֲשִׂין גְּרִים, וְעַל־יְדֵי גְרִים
 נִשְׁלָם הַמְּזֻבָּח, וְעַל־יְדֵי שְׁלֵמוֹת הַמְּזֻבָּח נִשְׁלָם הַשְּׂכִיל כַּנ"ל.
 נִמְצָא, שְׁעַל־יְדֵי בְּחִינַת הַכְּתָב הַנ"ל נִשְׁלָם הַשְּׂכִיל. וְזוּהוּ: הַכֹּל
 בְּכֹתֵב מִיַּד ה' עָלֵי הַשְּׂכִיל כַּנ"ל. וְזוּהוּ: לְתַקֵּן עוֹלָם בְּמַלְכוּת
 שְׂדֵי, וְכֹל בְּנֵי כְּשָׁר יִקְרָאוּ בְּשִׁמְךָ - זֶה בְּחִינַת תְּשׁוּבָה, שְׁחֹזֵר
 הַטּוֹב לְמִקוּמוֹ כַּנ"ל, כִּי שְׂדֵי הוּא בְּחִינַת תְּשׁוּבָה, שְׁשָׁב
 בְּתְשׁוּבָה עַל פְּגָם עֲבוּדָה זָרָה, כִּי שְׂדֵי הוּא בְּחִינַת: שְׁיֵשׁ דֵּי
 בְּאַלְקוּתִי לְכֹל בְּרִיָּה, וְאִין צְרִיךְ לְשׁוּם עֲבוּדָה אַחֲרַת. לְהַפְנוֹת
 אֵלֶיךָ כָּל רְשָׁעֵי אֶרֶץ - זֶה בְּחִינַת הַגְּרִים. יִכְיֵרוּ וַיִּדְעוּ כָּל יוֹשְׁבֵי
 תֵּבֵל - זֶה בְּחִינַת שְׁלֵמוֹת הַדַּעַת שְׁנַעֲשֶׂה עַל־יְדֵי זֶה כַּנ"ל:
 וְזוּהוּ: וְהָיָה שְׂדֵי בְּצַרְיָךְ, וְכֶסֶף תּוֹעֲפוֹת לְךָ (איוב כב) - שְׁעַל־יְדֵי
 בְּחִינַת כֶּסֶף תּוֹעֲפוֹת, הֵינּוּ בְּחִינַת: הוּן יִסִּף רַעִים רַבִּים, שְׁעַל־
 יְדֵי־זוּהוּ נַעֲשֶׂה אוֹיֵר מְעוֹפָף, שְׁנִזְדַּכְּךָ הָאוֹיֵר כַּנ"ל, עַל־יְדֵי־זוּהוּ
 נַעֲשֶׂה בְּחִינַת שְׂדֵי, הֵינּוּ תְּשׁוּבָה וְגְרִים, כִּי שְׂדֵי הוּא בְּחִינַת
 תְּשׁוּבָה כַּנ"ל:

וְיָדַע שְׁלִפְעָמַיִם, בְּשִׁהְרַע רוּאָה שֶׁהַטּוֹב מִשְׁתַּוְּקָק וּמִמְשִׁיד
עֲצָמוֹ וְרוּצָה לְחֹזֵר לְמִקְוָמוֹ, אֲזִי הֵם מִתְנַבְּרִים עַל
הַטּוֹב בְּיֹתֵר וּמִבִּיָּאִים אוֹתוֹ לְתוֹךְ הַעֲלָמָה יִתְרָה, דְּהֵינּוּ
שְׂמִבִּיָּאִים אוֹתוֹ לְתוֹךְ פְּנִימִיּוֹת מַחְשַׁבְתָּם, דְּהֵינּוּ שְׂמִתְחִילִים
לְחַשֵּׁב מַחְשָׁבוֹת עַל זֶה הַטּוֹב, וְעַל־יְדִיּוֹה מַכְנִיסִים אֶת הַטּוֹב
בְּתוֹךְ הַעֲלָם וְהַסֵּתֵר יֹתֵר בְּפְנִימִיּוֹת מַחְשַׁבְתָּם, וְאֲזִי יוֹצֵא הַטּוֹב
עַל־יְדֵי הוֹלְדָה שְׂמוּלֵי־יָדַיִם, כִּי הַטּוֹב הוּא גָּנוּז וְנִעְלָם בְּפְנִימִיּוֹת
מַחְשַׁבְתָּם וּמָחַם כִּנּוּל, וּמִשָּׁם הַהוֹלְדָה, וְעַל כֵּן יוֹצֵא הַטּוֹב
בְּזֶרַע הַיְלֹוּדִים, וְאֲזִי אֵין כַּח בְּהֶרַע שֶׁל הַיְלֹוּדִים לְהַתְנַבֵּר עַל
הַטּוֹב שְׁבִתוֹכֶם, וְאֲזִי יוֹצֵא הַטּוֹב עַל־יְדֵי הַיְלֹוּדִים, וְנַעֲשׂוּ גָרִים.
וְזֶה בְּחִינַת (תהלים פ): ה' יספר בכתוב עמים, זה ילד שם סלה.
בְּכָתוּב - זֶה בְּחִינּוֹת הַטּוֹב שִׁיּוֹצֵא עַל־יְדֵי בְּחִינַת הַכָּתֵב כִּנּוּל.
וְזֶהוּ: זֶה יֶלֶד שָׁם סָלָה - שְׁנַתְּלֵבֶשׁ הַטּוֹב בְּהַיְלֹוּדִים וְיוֹצֵא עַל־
יָדָם כִּנּוּל. וְזֶה שְׁפִרְשׁ רַשׁ"י: זֶה יֶלֶד שָׁם - שֶׁהֵם יִשְׂרָאֵל
שְׂנִמְמָעוּ בְּעַכּוּ"ם, הֵינּוּ בְּחִינַת הַטּוֹב הַכְּבוּשׁ אֲצֵלָם, שֶׁהוּא
בְּחִינַת חֻלְקֵי נְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל כִּנּוּל. וְזֶה בְּחִינַת: לֹא יִשְׁכַּב עַד
יֵאכַל טָרֶף - זֶה בְּחִינַת שְׁלֵמוֹת הַמִּזְבֵּחַ כִּנּוּל; וְדָם חֲלָלִים
יִשְׁתָּה, וְתִרְגָּמוּ: וְנִכְסֵי עַמּוּיָא יִירֵת - הֵינּוּ בְּחִינַת גָּרִים הַנּוּל.
וְזֶה: וְנִכְסֵי עַמּוּיָא - הֵינּוּ בְּחִינַת הַטּוֹב שְׁנַתְּכֶסָה אֲצֵל
הַעַכּוּ"ם, שֶׁהֵבִיאוּ אוֹתוֹ בְּהַעֲלָם וְהַסֵּתֵר בְּפְנִימִיּוֹת מַחְשַׁבְתָּם
כִּנּוּל, שִׁיּוֹצֵא עַל־יְדֵי זֶרַע הַיְלֹוּדִים וְנַעֲשִׂין גָּרִים, וְעַל־יְדִיּוֹה
נְשָׁלָם הַמִּזְבֵּחַ כִּנּוּל:

רב ספרא מספר: פעם אחת
הפלגנו בספינה, וראינו אותו
גד, שהוציא את ראשו
מהמים, והיו לו קרניים,
וחקוק עליהם: אני מהבריות
הקטנות שבים, ואורכי שלוש
מאות פרסה, ואני הולך לפיו
של הלויִתן. אמר רב אשי.
היתה זו העז שבים, שחופרת
בקרניה.

ח וְזֶה פֶּרוּשׁ: רַב סִפְרָא
מִשְׁתַּעֵי: זְמַנָּא חֲדָא
הוּוּ קְאוּלִינָא בְּסַפִּינְתָא, וְחֻזִּינָן
ההוא פּוֹרָא דְאַפִּיק רִישָׁא
מִמַּיָא, וְאִית לֵהּ קַרְנֵי, וְחֻקִּיק
עֲלֵיהּ: אָנָּא בְּרִיָּה קְלָה שְׂפִימָ,
וְחֻזִּינָא שִׁין פֶּרְסָה, וְאוּלִינָא
לְפָמָא דְלוּיָתָן. אָמַר רַב אֲשִׁי:
ההוא עֵזָא דִּימָא הוּוּ, דְּבַחִישָׁא,
וְאִית לֵהּ קַרְנֵי (כ"ב עד):

רש"ם: בְּרִיָּה קְלָה. מִבְּרִיּוֹת קְטַנּוֹת שְׂפִימָ: לְפֻמָּה דְלוּיָתָן. שִׁיאֲכַלְנֵי הַיּוֹם. עֵזָא
דִּימָא. שְׂכָל מַה שֵׁשִׁי בִּיבְשָׁה יֵשׁ בָּיָם, חוּץ מִן הַחֲלָדָה. בְּשַׁחֲסֵת חֲלוּץ: דְּבַחִישָׁא.
חופרת הים בקרניה לחפש מזונותיה:

חֻזִּינָא הָאִי פּוֹרָא דְאַפִּיק רִישָׁא מִמַּיָא וְכוּ'. פּוֹרָא - זֶה
בְּחִינַת הַטּוֹב, שֶׁהֵם חֲלָקֵי גִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל עִם הַגֵּרִים
הַנְּ"ל; כִּי דָגִים, אֲסִיפְתָן הוּא מְטַהֲרָתָן (עֵין חוּלִין כו:), זֶה בְּחִינַת
חֲלָקֵי הַגִּשְׁמוֹת, בְּחִינַת (איוב לד): רוּחוֹ וְגִשְׁמָתוֹ אֵלָיו יֵאָסֵף,
וּבְחִינַת גֵּרִים, בְּבַחֲוִינַת (תהלים מז): נְדִיבֵי עַמִּים נֶאֱסָפוּ; וְעַל שֵׁם
זֶה הַחֲכָמִים נִקְרְאוּם בְּעַלֵּי אֲסָפוֹת (קהלת יב), שֶׁהֵם מְאֲסָפִים
הַטּוֹב עִם הַגֵּרִים. וְזֶה הַטּוֹב עִם הַגֵּרִים אֲפִיק רִישָׁה מִמַּיָא -
הֵינּוּ שְׂמוּצִיא אֶת הַשְּׂכָל מִשְׁטִיפַת הַמַּיִם הַיְדוּוֹנִים, שֶׁהוּא

הַפְּסִילוֹת הַשׁוֹמֵף עַל הַשֶּׁכֶּל כַּנִּל. וְהָיָה לָהּ כַּרְנֵי, וְחָקִיק עֲלֶיהוּ: אֲנִי בְּרִיָּה קְלָה שְׂפִיָּם, וְהָיִנָּה שִׁין פְּרָסִי, וְאִלְיָנָה לְפָמָא דְלִוְיָתָן. כַּרְנָא - זֶה בְּחִינַת צְדָקָה, שֶׁהוּא בְּחִינַת הוֹן יִסִּיף רַעִים הַנִּל, שֶׁהוּא עֵקֶר הַקָּרֵן הַקִּיּוּמִת לְעוֹלָם הַבָּא, כַּמֵּאֵמֶר מוֹנַבּוּ (כ"ב יא): אֲבוֹתַי גָּזְזוּ לְמִטָּה וְאֲנִי גָּזַזְתִּי לְמַעְלָה. וְחָקִיק עֲלֶיהוּ - הֵינּוּ עַל־יְדֵי הַצְּדָקָה נַעֲשֶׂה חֲקִיקָה, בְּחִינַת הַתֵּבַת הַנִּל כַּנִּל, בְּבְחִינַת: וְשָׁמְעוּ הוֹלֵךְ בְּכָל הַמְּדִינוֹת, לְהַטּוֹב הַכְּבוֹשׁ בֵּין הָעַבּוּ"ם, וּמַעֲוָרוֹ בְּתַשׁוּבָה לְשׁוּב לְשָׁרְשׁוֹ, כִּי הַטּוֹב זוֹכֵר אֶת עֲצָמוֹ. אֲנִי בְּרִיָּה קְלָה שְׂפִיָּם - הֵינּוּ, שְׂאֵנִי לְמַעְלָה מִכָּל הָעוֹלָמוֹת. יָם - הֵינּוּ: הַיָּם הוּא אַרְבַּע עוֹלָמוֹת, יו"ד הוּא בְּחִינַת הַחֲכָמָה שְׁמַת־פֶּשֶׁט בְּכָל הָעוֹלָמוֹת, כְּמוֹ שְׂכַתּוֹב (תהלים קד): כָּל־ם בְּחֲכָמָה עֲשִׂיתָ. וְהוּוּ: בְּרִיָּה קְלָה שְׂפִיָּם - הֵינּוּ שְׂכָמוֹ שֶׁהַדְּבַר הַקָּל הוּא צָרָף לְמַעְלָה, בֶּן הַנְּשֻׁמָּה, שֶׁהוּא הַטּוֹב, הוּא לְמַעְלָה מִכָּל הָעוֹלָמוֹת. וְהָיִנָּה שִׁין פְּרָסִי - דְּהֵינּוּ שֶׁהַנְּשֻׁמָּה נּוֹפֶרֶת שֶׁהֵיטָה בְּבְחִינַת: יִשְׂרָאֵל עָלָה בְּמַחֲשָׁבָה תַּחֲלָה, וְהַקְּדוּשָׁה־בְּרוּךְ־הוּא נִמְלֵךְ בָּהּ בְּבְרִיאַת הָעוֹלָם, בְּבְחִינַת: הִמָּה הַיּוֹצֵרִים יִשְׁבִּי נְטָעִים עִם הַמְּלֵךְ בְּמִלְאֲכָתוֹ - שְׁנִמְלֵךְ בְּנִשְׁמוֹתֵיהֶן שֶׁל יִשְׂרָאֵל בְּשַׁעַת בְּרִיאַת הָעוֹלָם, דְּהֵינּוּ שֶׁהִיא נּוֹפֶרֶת שֶׁהֵיטָה בְּמַעְלָה גְּדוּלָה כְּזוֹ כַּנִּל, וְעַתָּה הִיא הוֹלֶכֶת לְכַלְיוֹן וְהַפְּסֵד, חֵם וְשָׁלוֹם. שִׁין זֶה בְּחִינַת הַמַּחֲשָׁבָה, שְׁנַחֲלֶקֶת לְשֵׁלֶשׁ רָאשִׁים: מַחֲשָׁבוֹת שְׂכָלִיּוֹת, מַחֲשָׁבוֹת מְדוּתִיּוֹת, מַחֲשָׁבָה

מַעֲשֵׂיֹת. פָּרְסָה - בְּחִינַת רַגְלֵי, הֵינּוּ עֵצָה, כְּמוֹ (שְׁמוֹת יא): וְכֹל
הָעַם אֲשֶׁר בְּרַגְלָיִךְ - הֵנְמִשְׁכִּים אַחַר עֲצָתְךָ, הֵינּוּ שְׁהֵנְשָׁמָה
נֹכַרְת שֶׁהִיְתָה תַּחֲלָה בְּמַחְשָׁבָה, וְבָה נִמְלָךְ וְנִתְעַיַץ בְּבְרִיאת
עוֹלָמוֹ. וְהִשְׁתָּא אֲזֵלִינָא לְפָמָא דְלוּיְתָן - הֵינּוּ לְכַלּוּזֵן וְהַפְסֵד,
חַס וְשָׁלוֹם, וְעַל־יְדִיזָה מְרַחֲמַת עַל עֲצָמָה וְנִתְעוֹרְרַת לְשׁוּב
לְשֵׁרְשָׁה כְּנ"ל, וְנַעֲשִׂין בְּעַל־יְתֻשׁוּבָה וְגֵרִים כְּנ"ל. אָמַר רַב
אֲשִׁי: הָאִי עֲזָא דִימָא דְבַחִישָׂא וְאִית לָהּ קַרְנֵי - עֲזָא זֶה
בְּחִינַת עֵז, הֵינּוּ יִרְאָה, בְּחִינַת פִּי תַפְאֶרֶת עֲזָמוֹ אֶתָּה הֵנ"ל.
דְּבַחִישָׂא - הֵינּוּ בְּחִינַת הַצְדִּיק, שְׁמַחֲפֵשׁ תָּמִיד אַחַר
הַהֲתַפְאֲרוֹת שֶׁבָבֵל אָחַד מִיִּשְׂרָאֵל כְּנ"ל. וְאִית לָהּ קַרְנָא -
הֵינּוּ בְּחִינַת: וּבְרַצוֹנָךְ תָּרוֹם קַרְנֵנוּ; הֵינּוּ הָאֲהָבָה שֶׁנִּתְגַּלָּה עַל־
יְדֵי הַצְדִּיק כְּנ"ל, פִּי עַל־יְדֵי כָּל בְּחִינּוֹת הֵנ"ל נִתְגַּלָּה אֹר
הַצְדִּיק, שְׁעַל־יְדִיזָה זֹכִיךְ לִירְאָה וְאֲהָבָה כְּנ"ל:

ט וְזֶה: וַיְהִי חָם מְרִיקִים שִׁקִּיָּהֶם - הֵינּוּ בְּחִינַת לְבָשׁוּ שָׁמַיִם
קִדְרוֹת וְשֶׁק וְכו'. שָׁמַיִם - הֵינּוּ יִרְאָה וְאֲהָבָה כְּנ"ל.
וּכְשֶׁהֵם מְרִיקִים אֶת הַשֶּׁק וְהַחֲשֵׁךְ מִן הִירְאָה וְהָאֲהָבָה, וְהֵנָּה
אִישׁ צָרוּר כְּסָפוֹ בְּשֶׁקוֹ - צָרוּר כְּסָפוֹ זֶה בְּחִינַת הַצְדִּיק,
בְּחִינַת (מְשָׁלִי ז): צָרוּר הַכֶּסֶף לָקַח בִּידוֹ, שֶׁהֵם הַצְדִּיקִים, כְּמוֹ
שִׁפְרֵשׁ רִשְׁיִי שָׁם. בְּשֶׁקוֹ - הֵינּוּ שְׁאוּר הַצְדִּיק נִתְחַשֵּׁךְ וְנִתְלַבֵּשׁ
וְנִתְכַסֶּה בְּקִדְרוֹת וְשֶׁק, הֵינּוּ שְׁמֵרְגִישִׁים שֶׁהַשֶּׁק וְהַחֲשֵׁךְ שֶׁהִיָּה
עַל הִירְאָה וְהָאֲהָבָה, זֶה מַחְמַת שֶׁק וְחֲשֵׁךְ, שֶׁנִּחְשֵׁךְ לָהֶם אֹר

הַצַּדִּיק כִּנ"ל. וַיִּרְאוּ אֶת צָרָרוֹת כַּסְפֵּיהֶם הִמָּה וְאֲבִיהֶם - הֵינּוּ שָׂרְאוּ וְהִפְּירוּ, שְׁצָרוֹרוֹת כַּסְפֵּיהֶם תְּלוּי בְּהַחֲמֹר וְהַצּוֹרֵה, שְׁנִקְרָא הִמָּה וְאֲבִיהֶם. הִמָּה - זֶה הַחֲמֹר, שֶׁהֵם כְּלֵי הַמַּעֲשֵׂה, וְאֲבִיהֶם - הוּא הַשֶּׁכֶל שְׁנִקְרָא אָב, בְּחִינַת אָב בְּחֻמְכָּה, הֵינּוּ כִּנ"ל, שֶׁהַתְּגָלוֹת אוֹר הַצַּדִּיק, שִׁיזְכוּ לְהִפְּירוֹ וּלְהַכִּין וּלְמַעַם וּלְרְאוֹת אוֹרוֹ הַגָּדוֹל, הוּא תְּלוּי בְּשִׁלְמוֹת הַמַּעֲשִׂים וּבְזֻכוֹת הַשֶּׁכֶל. וַיֹּאמֶר לָהֶם יַעֲקֹב אֲבִיהֶם - הֵינּוּ תּוֹכְחוֹת הַשֶּׁכֶל, שְׂמוּכִיחַ אֶת הַחֲמָרִים, שֶׁהֵם כְּלֵי הַמַּעֲשֵׂה, שֶׁהוּא תּוֹלֵה הַפְּרָחוֹן בְּכֵלֵי הַמַּעֲשֵׂה. וְזוֹ: אֲתִי שְׂפָלְתָם - שְׁעַל־יְדֵי הַמַּעֲשִׂים הָעֹבְרוֹת גּוֹרְמִים כְּלִיּוֹן וְהַפְּסֵד לְהַשֶּׁכֶל. יוֹסֵף אֵינְנוּ - זֶה בְּחִינַת: הוּן יוֹסֵף רַעִים רַבִּים הֵנ"ל, וְשִׁמְעוֹן אֵינְנוּ - זֶה בְּחִינַת: וְשִׁמְעוֹ הוֹלֵךְ בְּכָל הַמְּדִינוֹת, הַנַּעֲשֵׂה עַל־יְדֵי בְּחִינַת הוּן יוֹסֵף כִּנ"ל, וְאֶת בְּנֵימָן תִּקְחוּ - זֶה בְּחִינַת: מִזְבַּח בְּחֻלְקוֹ שֶׁל טוֹרֵף, שֶׁהוּא בְּנֵימָן, שְׁעַקֵּר שְׁלֵמוֹת הַשֶּׁכֶל תְּלוּי בְּזֶה כִּנ"ל, דְּהֵינּוּ שֶׁהַשֶּׁכֶל מוֹכִיחַ וְאוֹמֵר, שְׁעַקֵּר הַחֲסָרוֹן שֶׁנִּתְעַפֵּר הַמִּוֹחַ הוּא תְּלוּי רַק בְּכֵלֵי הַמַּעֲשֵׂה, דְּהֵינּוּ צְדָקָה, שֶׁהִיא תְּלוּי בְּמַעֲשֵׂה, בְּחִינַת (ישעיהו לב): וְהָיָה מַעֲשֵׂה הַצְּדָקָה; שְׁעַל־יְדֵיהֶם נִשְׁלַם הַשֶּׁכֶל כִּנ"ל, כִּי כְּשֶׁנִּתְגַּנֵּן צְדָקָה, עַל־יְדֵיהֶם נַעֲשִׂין גֵּרִים כִּנ"ל, וְעַל־יְדֵיהֶם נִשְׁלַם הַמִּזְבַּח, שֶׁהוּא בְּחִינַת שְׁלַחְנוּ שֶׁל אָדָם, דְּהֵינּוּ שְׂזוּכִין לְאֹכַל בְּקִדְשָׁה, וְאוֹי נִשְׁלַם הַשֶּׁכֶל, וְאוֹי זוֹכִין לְרְאוֹת אוֹר הַצַּדִּיק, וְעַל־יְדֵיהֶם מְקַבְּלִין מִמֶּנּוּ יִרְאֶה וְאֶהְבֶּה כִּנ"ל:

יח

רבי יוחנן מספר: פעם אחת הפלגנו בספינה וראינו ארגו שהיו קבועים בו אבנים טובות ומרגליות ומסביבו היו דגים שנקראים "בירשא". ירד אדם שיודע לשחות במים להביאו, והגש הדג ורצה לחתוך את ירכו, וזרק עליו חומץ והוא ברה. יצאה בת קול ואמרה: מה עניינכם בארגו זה השיך לאשתו של רבי חנינא בן דוסא העתידה להצניע בו תכלת לצדיקים לעולם הבא.

רַבִּי יוֹחָנָן מְשַׁתְּעִי: זְמַנָּא חֲדָא הָוָה קְאוּלִּינָא בְּסַפִּינְתָא, וְחִזְיֵנָּן הָהוּא קְרַטְלִיתָא, דְּהָוּוּ מְקַבְּעֵי בֵּהּ אַבְנֵים טוֹבוֹת וּמְרַגְלִיּוֹת, וְהִדְרִי לָהּ מִיְנֵי דְכַוְרֵי דְמַקְרֵי בִירְשָׁא. נְחִית בְּרִי אֲמוּרָאֵי לְאַתּוּיֵי, וּרְגֵשׁ, וּבְעֵי דְנִשְׁמַטָּה לְאַטְמָה, וּזְרַק זֵיקָא דְחֵלָא וּנְחַת. נִפְקַבְּרַתְּ קְלָא וְאָמַר: מַאי אֵית לָכוּ בְּחֵדֵי קְרַטְלִיתָא דְדְבִיתָהוּ דְרַבִּי חֲנִינָא בְּנֵי דְדוּסָא, דְעֵתִידָהּ לְשַׁדְּיָא תְּכַלְתָּא בֵּהּ לְצַדִּיקֵי לְעֵלְמָא דְאַתֵּי: (בבא בתרא עד)

רש"ם: קְרַטְלִיתָא. אֲרָגוֹ: דְמַקְרֵי בִירְשָׁא. כְּדֵ שְׂמוֹ: בְּרִי אֲמוּרָאֵי. אָדָם שְׂיֹדֵעַ לְשׁוּט בְּמַיִם: בְּעֵי דְנִשְׁמַטָּה לְאַטְמָה. שְׁבַקֵּשׁ לְחַתּוֹךְ יָרְכוּ. זְרַק לָהּ חֵלָא. חֲמִץ, וּבְרַח מְרִיחוֹ לָיִם: לְמַשְׁדֵּיָא בֵּהּ. לְהַצְנִיעַ בּוֹ:

לְשׁוֹן רַבְּנֵי זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה

רַבִּי יוֹחָנָן מְשַׁתְּעִי: זְמַנָּא חֲדָא הָוָה קְאוּלִּינָא בְּסַפִּינְתָא, וְחִזְיֵנָּן הָהוּא קְרַטְלִיתָא וְכוּ'.

א וְדַע, כִּי לְכָל דְּבַר יֵשׁ תְּכֵלִית, וְלִתְכֵלִית יֵשׁ עוֹד תְּכֵלִית אַחֵר, גְּבוּהַ מֵעַל גְּבוּהַ. לְמִשְׁלַל: תְּכֵלִית בְּנֵן הַבַּיִת - כְּדֵי שְׂיֵהָא לְאָדָם מְקוֹם לְנוּחַ, וְתְכֵלִית הַמְּנוּחָה - כְּדֵי שְׂיֻכַּל בְּכַח הַזֶּה לַעֲבֹד אֶת הַשֵּׁם, וְתְכֵלִית הָעֲבוּדָה וְכוּ'. וְתְכֵלִית שֶׁל כָּל דְּבַר הוּא מְחַבֵּר לְהַמְחַשְׁבָה וְהַשְׁכָּל, יוֹתֵר מִהַדְּבַר שֶׁזֶה הַתְּכֵלִית בָּא מִמֶּנּוּ, וְקָרוֹב הַתְּכֵלִית לְהַמְחַשְׁבָה בְּקָרוֹב יוֹתֵר מִהַדְּבַר, כִּי סוּף מַעֲשֵׂה - בְּמַחְשָׁבָה תְּחִלָּה. נִמְצָא, שֶׁהַסּוּף וְהַתְּכֵלִית הוּא תְּחִלָּה בְּמַחְשָׁבָה וְקָרוֹב לָהּ, וּמֵהַתְּכֵלִית נִשְׁתַּלְשַׁל הַמַּעֲשֵׂה. לְמִשְׁלַל: כִּשְׁעוּלָה בְּמַחְשָׁבָה לְבָנוֹת לוֹ בַּיִת, בְּיֹדָאֵי הַבַּיִת אֵינּוּ נִבְנָה בְּבַת־אֶחָת, אֲלֵא צְרִידָה לְהַכִּין עֲצִים, וְלִסְתֵּת וְלְבָנוֹת כָּל עֵץ וְעֵץ לְפִי צָרְפוֹ, וְאַחֲרֵי־כֵן נִבְנָה וְנִשְׁלַם הַבַּיִת. נִמְצָא שְׁלֹמוֹת הַבַּיִת, שֶׁהוּא תְּכֵלִית הַבְּנֵן וְסוּפוֹ, הִיָּה בְּמַחְשָׁבָה תְּחִלָּה. נִמְצָא שֶׁהַתְּכֵלִית הוּא קָרוֹב לְמַחְשָׁבָה בְּיוֹתֵר מֵהַתְּחִלָּת הַמַּעֲשֵׂה:

ב וְדַע, שֶׁהַתְּכֵלִית שֶׁל הַבְּרִיאָה הוּא שְׁעִשׂוּעַ עוֹלָם הַבָּא. וְאִי אֶפְשָׁר לְקָרֵב זֹאת הַתְּכֵלִית לְמַחְשָׁבוֹת בְּנֵי־אָדָם, כִּי זֹאת הַתְּכֵלִית עָלְיוֹ נֶאֱמַר (ישעיהו סד): עֵינַי לֹא רָאִיתָהּ וְכוּ'. אֲבָל הַצְּדִיקִים בְּאֵמֶת, גַּם הֵם יְכוּלִים לְתַפֵּס בְּמַחְשָׁבָתָם תְּכֵלִית עוֹלָם הַבָּא. וְכָל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל, לְפִי שְׂרָשׁוֹ שְׂיֵשׁ לוֹ בְּתוֹךְ נִשְׁמַת הַצְּדִיק, בֶּן מִקְבָּל מִמֶּנּוּ גַם בֶּן זֹאת הַתְּכֵלִית, כְּפִי הַפֶּרֶת הַפְּעַם בְּרַחֲמָנוֹת, הֵינּוּ כְּשֶׁבָא אָדָם לְכָלֵל כְּעַם, לֹא יַפְעֵל בְּכַעְסוֹ שׁוֹם אֲכֹרִיוֹת, וְאֲדַרְבָּא, יִמְתִּיק הַפְּעַם בְּרַחֲמָנוֹת, בְּבַחֲיִנַת: בְּרַגְזוֹ רַחֵם תּוֹפּוֹר (חֲבִיקוֹ א); וְעַל־יְדִיָּזָה נַעֲשֵׂה עֲמָרָה לְעַנְוִים, הַבּוֹרְחִים

מִכְבוֹד וּשְׂרָרָה וְעוֹשֵׂי עֲצָמָן בְּשִׁירִים, וּכְשֶׁנֶּתְעַטְרוּ בַּעֲמֻדָה שֶׁל רַחֲמָנוֹת, בְּבַחֲיוֹת (תהלים קג): הַמְעַטְרֵכִי חֶסֶד וְרַחֲמִים, אֲזִי מִקְבְּלִין אֶת הַכְּבוֹד וְהַשְׂרָרָה בְּעַל פְּרָחִים. וְזֶה בַּחֲיוֹת (ישעיהו כח): עֲטַרְתַּ צְּבִי לְשָׂאֵר עֲמוֹ - לְמִי שְׁמֹשִׁים עֲצָמוֹ בְּשִׁירִים (מגילה טו:). כִּי זֶה שֶׁהַצְּדִיק בּוֹרַח מֵהַשְׂרָרָה וְהַכְּבוֹד, וְאִינוֹ רוֹצֵה לְהִנְהִיג אֶת הָעוֹלָם, זֹאת הַמַּחְשָׁבָה בֵּא לָהֶם מִבַּחֲיוֹת הַסְּתֵרֶת פְּנֵי ה', עַל־יְדֵי מְעוֹט אַמוּנָה שֵׁישׁ בְּיִשְׂרָאֵל, כִּי לְפִי רַב הַכְּפִירָה, חֶסֶם וְשְׁלוֹם, בֵּן הַסְּתֵרֶת פְּנֵי ה', וְאִין רוֹצֵה לְהִנְהִיג אוֹתָם. וְהַהֲסָתְרָה הַזֹּאת הִיא בַּחֲיוֹת בְּעֶסוֹ וְחֵרוֹן־אָפוֹ, הַבֵּא עַל־יְדֵי עֲבוֹדַת אֱלִילִים, כְּמֵאמֶר: כָּל זְמַן שֵׁישׁ עֲבוֹדַת אֱלִילִים בְּעוֹלָם, חֵרוֹן־אָף בְּעוֹלָם (ספרי פ' ראה). וְאֵפְלוּ כְּשֵׁאִין עֲבוֹדַת אֱלִילִים בְּעוֹלָם, אֵלֵּא שְׁהָאֻמוּנָה אִין כָּל כַּךְ בְּשִׁלְמוֹת, אֲזִי גַם בֵּן הַחֵרוֹן־אָף וְהַסְּתֵרֶתוֹ לְפִי הַתְּמַעְטוֹת הָאֻמוּנָה. וּמַחְמַת שְׁחֵרוֹן אָפוֹ כְּרַגַּע, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (תהלים ל): כִּי רָגַע בְּאָפוֹ, עַל־יְדִי־זֶה אִין נִרְגַּשׁ, אֵלֵּא כְּשֵׁישׁ עֲבוֹדַת אֱלִילִים בְּעוֹלָם, אֲבָל בְּלֵא עֲבוֹדַת אֱלִילִים, אֵלֵּא בַּחֲסֵרוֹן מְשִׁלְמוֹת אַמוּנָה, אֲזִי בּוֹדְאֵי אִינוֹ נִרְגַּשׁ מְעַט הַחֵרוֹן־אָף שֶׁבַּחֲלֶק הַרְגַּע, וְאִין נִפְרַת הַסְּתֵרֶת פְּנֵי ה', אֲבָל הַהֲשִׁתְּלִשְׁלוֹת שֶׁל הַחֵרוֹן־אָף כְּשֶׁבֵּא לְהַצְּדִיקִים, אֲזִי מְסִתִּירִים פְּנִיָּהֶם מֵהָעוֹלָם וְאִינָם רוֹצִים לְהִנְהִיג אֶת הָעוֹלָם. וּמַחְמַת שְׁהַחֵרוֹן־אָף הוּא מְעַט מִן הַמְּעַט מַחֲלֶק הַרְגַּע, עַל־יְדִי־זֶה אִינָם תּוֹלִים הַסְּתֵרֶת פְּנִיָּהֶם כְּרַגַּע, אֵלֵּא תּוֹלִים הַסְּתֵרֶת פְּנִיָּהֶם בְּקַטְנוּתָם, וְעוֹשִׂים עֲצָמָן בְּשִׁירִים, וְאוֹמְרִים שְׁאִינָם רְאוּיִין לְהִנְהִיג הָעוֹלָם. וּכְאֵמֶת גַּם הֵם

אינם יודעים ומרגישים את החרון־אף, כי הוא מעט מן המעט. וזהו בשהקטין משה את עצמו מלילך למצרים ולהיות מנהיג, אמר (שמות ג): מי אנכי כי אלך אל פרעה, ושאר דבריו - כתוב (שם ד): ויחר אף ה' במשה. פרוש. זאת ההקמנה שלא רצה להיות מנהיג, זה מחמת שנשתלשל בו חרון־אף ה' בנ"ל. אבל על־ידי שנמתק הרגו והחרון־אף על־ידי רחמנות בנ"ל, אז נמתק החרון־אף שיש בתוך הצדיקים על־ידי הרחמנות, ואז הרחמנות גובר עליהם, ומרחמים על העולם ונתרצים בהנהגתו, ומקבלים על עצמן השררה של ההנהגה, ובזאת הרחמנות הם מנהיגים את העולם, בבחינת (ישעיהו מט): כי מרחמים ינהגם. נמצא שזאת הרחמנות היא עטרתם, שמעטר אותם במדת מלכות ומנהיג:

וזה בחינות: קרטליתא דמקבעי בה אבנים טובות. קרטליתא - פירש רש"י: ארגו. ארגו זה בחינות רגו הנ"ל, ואבנים טובות זה בחינות עטרה הנ"ל, בחינות רחמנות הנ"ל. והדרי לה מיני דבורי דמקרי בירשא - זה בחינות אמונה, כמאמר (מגילה י:): תחת הנעצוץ יעלה כרוש - זה מרדכי; ונקרא יהודי, על שם שקפר בעבודת אלילים, כמאמר (שם יג): כל הופר בעבורם נקרא יהודי:

ג ולפעמים חושב אדם בעצמו שיש לו רחמנות על העולם, ורוצה בהנהגתו, ובאמת זהו הרודף אחר הכבוד

וְתוֹלָה רְדִיפְתוּ בְּרַחֲמָנוּת, וּבְאַמַּת הוּא רְחוּק מִרַחֲמָנוּת הַזֶּה. כִּי כָּל זְמַן שָׂאִין לְאָדָם אַמוּנָה בְּשִׁלְמוֹת שָׂאִין שְׁלֵמוֹת אַחֲרָיו, בְּוֹדָי אֵין לוֹ לְקַבֵּל הַמְּלוּכָה וְהַתְּנַהֲגָה. וְאִפְלוּ מִי שְׂמֵאֲמִין בְּאִיזָה דְּבַר שֶׁהוּא מְדַרְכֵי הָאֲמִרִי, אֶף-עַל־פִּי שֶׁהוּא מֵאֲמִין בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, בְּוֹדָי אֵין לוֹ לְקַבֵּל הַמְּנַהֲיגוֹת, כִּי הַמְּנַהֲיגוֹת עֲקָרָה בְּבַחֲנֵינָת רַחֲמִים, וְעַקֵּר הַרַחֲמִים בַּהֲסֵרֵת עֲבוּ"ם, אִפְלוּ שְׂמִיץ עֲבוּ"ם, וְאִפְלוּ כִּשְׁהוּא אוֹמֵר צְבִי הַפְּסִיקוּ, אֵין לוֹ רַחֲמָנוּת בְּשִׁלְמוֹת. כִּכֵּן אֵין לוֹ לְקַבֵּל הַמְּנַהֲיגוֹת אִפְלוּ מִי שֵׁישׁ לוֹ אַמוּנָה גְּדוֹלָה, עַד שֵׁיפְשֵׁשׁ אֶת עֲצָמוֹ, שְׁלֵא יִשְׁאֵר אֶצְלוֹ אַמוּנוֹת שָׂאִין צָרִיד לְהֵאֲמִין, כְּגוֹן דְּרַכֵי הָאֲמִרִי הַנִּ"ל, וְשִׁיחֵיהַ תָּמִים עִם ה' אֱלֹקָיו, אִזּוּ הַרַחֲמָנוּת בְּאַמַּת וְלוֹ רְאוּי לְהַנְהִיג. אֲבָל מִי שָׂאִין לוֹ אַמוּנָה בְּשִׁלְמוֹת, וְנִדְמָה שֵׁישׁ לוֹ רַחֲמָנוּת עַל הָעוֹלָם וְרוֹצֵה לְהַנְהִיג אֶת הָעוֹלָם - זֶה בְּחִינַת (סוֹטָה מ"ט):

וְהַמְּלוּכוֹת תִּהְיֶה לְמִינּוֹת; כִּי מְעַט הַמִּינּוֹת פּוֹגֵם בַּמְּלוּכוֹת, בְּבַחֲנֵינָת הַתְּנַהֲגָה, וּמֵהַפְּכָה לְמִינּוֹת, כְּמוֹ שְׂמֵהֶפֶךְ אֶת הַמְּלוּכוֹת לְעֲצָמוֹ, שֶׁהוּא מִיֵּן מְעַט:

ד- וְדַע, שֶׁהָאֲמוּנָה הִיא מְחַזְקֵת תָּמִיד בַּמְּלוּכוֹת וְהַתְּנַהֲגָה, שְׁלֵא יִקַּח אוֹתָהּ זָר שָׂאִין רְאוּי לָהּ. וְדַע, שֶׁעַקֵּר הַמְּלוּכוֹת שְׂרָשָׁה בַּחֲכָמָה, בְּשִׁבִיל כְּדֵי לִידַע אֵיךְ לְהַנְהִיג וְלִמְלֶכֶךְ. לְכֵן יֵישׁ לְכָל מְלָךְ חַכְמִים וְיוֹעֲצִים, כִּי בְּזֶה תְּכּוֹן מְלוּכוֹת וְיִתְקַיֵּם מְדִינָתוֹ. וְזֶה בְּחִינַת (דְּבָרִים ל'): וַיְהִי בִּישְׂרוֹן מְלָךְ, בְּהַתְּאַסֵּף רְאִשֵׁי עַם, הִיגוּ, עַל־יַדֵי רְאִשֵׁי עַם, שֶׁהֵם הַמְּחִיזִין וְהַחֲכָמָה, עַל־יַדֵם תְּכּוֹן

בְּחִינַת הַמַּלְכוּת, וְעַל־יְדֵי אֲהַבַת הַחֲכָמִים תִּפְּוֹן הַמַּלְכוּת: וּכְשָׁבֵא לְמֶלֶךְ אִיזְהוּ שְׁנֵאָה עַל הַחֲכָמִים, יָדוּעַ לִהְיוֹת לָהּ, שְׁמֹן הַשָּׁמַיִם יוֹרִידוּהוּ מִמַּלְכוּתוֹ, כִּי אֵין קוּיִם לְעוֹלָם בְּלֹא הַחֲכָמָה, בְּבַחֲיַנַת (משלי כט): מֶלֶךְ בְּמִשְׁפָּט יַעֲמִיד אָרֶץ, וְהַמִּשְׁפָּט הוּא בְּחִינַת חֲכָמִים, בְּבַחֲיַנַת (ויקרא כו): וְאִם אַתָּה מִשְׁפָּטִי תִגְעַל גַּפְשְׁכֶם; וְדַרְשׁוּ: זֶה הַשְּׁוֹנֵא אֶת הַחֲכָמִים. נִמְצָא זֶה שְׁאִין לוֹ אֲמוּנָה בְּשִׁלְמוֹת מַחֲמַת דְּרַכֵּי הָאֱמֹרִי, כְּשָׁבֵא לְקַח לְעַצְמוֹ הַמַּלְכוּת וְהַהֲנַהֲגָה, וְהוּא אֵין רֵאוּי לָהּ, אֲזִי הָאֲמוּנָה שְׁפָכִיב הַהֲנַהֲגָה, הַמְּחֻזֵּק בְּהַהֲנַהֲגָה שְׁלֹא יִגַע בָּהּ זֶר, הוּא מְפִיל לְאִישׁ זֶה לְשִׁנְאֵת חֲכָמִים, כִּדֵּי שְׁלֹא יִתְקַיֵּם בִּידוֹ הַמַּלְכוּת וְהַמְּנַהֲיגוֹת, וּכְבֹדָאֵי לֹא יִתְקַיֵּם בִּידוֹ, כִּי עֶקֶר הַמַּלְכוּת תְּלוּי בְּמִשְׁפָּט כַּנ"ל, אֲלֵא אִם כֵּן זֶה הַמְּחֻזֵּק בְּמַלְכוּת מַתְגַּבֵּר בְּאִפְיוּקוֹרְסוֹת וּמִינוֹת, עַד שְׁמִפְרִיד אֶת הָאֲמוּנָה מִהַהֲנַהֲגָה, מִבַּחֲיַנַת הַמַּלְכוּת, מְלַהֲחֻזֵּק בְּמַלְכוּת - אֲזִי יִכּוֹל לְהִיּוֹת שְׁיִתְקַיֵּם הַמַּלְכוּת בִּידוֹ, כִּי אֵין מִי שְׁיִפִּיל אוֹתוֹ לְשִׁנְאֵת חֲכָמִים, כִּי הָאֲמוּנָה נִפְרְדָה מִהַמַּלְכוּת:

וְזֶה: וּנְחַת כִּר אֲמֹרָאֵי לְאַתּוּיָי, וּכְעֵי דְנִשְׁמַטְיָה לְאַמְטָה. כִּר אֲמֹרָאֵי - זֶה שְׁאִין לוֹ אֲמוּנָה בְּשִׁלְמוֹת כַּנ"ל. אֲמְטָה - זֶה בְּחִינַת (ישעיהו לג): אִטְם אֲזוּנו מִשְׁמֹעַ דְּמִים - דִּלְאָ שְׁמַע בְּזוֹתָא דְצוֹרְבָא מְדַרְפֵּנָן (מכות כד). הִינוּ בִּירְשָׁא הַנ"ל רְצָה לְהַפִּיל אוֹתוֹ לְשִׁנְאֵת חֲכָמִים. וְזֶרֶק זִיקָא דְחֵלָא וּנְחַת. חֵלָא - בְּחִינַת הַתְּגַבְּרוֹת הַמִּינוֹת, בְּחִינַת (תהלים עג): כִּי יִתְחַפְּזֵן לְבָבִי, עַל־יְדֵי־זֶה וּנְחַת אֶת הַבִּירְשָׁא הַנ"ל:

ה וּבִאֲמֹת מַלְכֵי הָעֹבֹרִים, אֲף־עַל־פִּי שְׁמוֹלְכִים עָלֵינוּ, אִין
 בְּמַלְכוּתֶם מִבְּחִינַת מַלְכוּת יִשְׂרָאֵל, וְלֹא נִגְעוּ בָּהּ,
 כִּי מִי שְׂרוּצָה לִגְעַע בָּהּ, זֶה וְזֶה לֹא נִתְקַיֵּם בְּיָדָם, הֵינּוּ אֶפְלוּ
 מַלְכוּתָם עַל הָאֲמוֹת הָעוֹלָם נִפְלָה מֵהֶם, כִּי הָאֲמוּנָה שְׁפָכִיב
 מַלְכוּתָנּוּ מִפִּיל אֶת חֲכָמָתָם, שְׁמַלְכוּתָם תְּלוּי בָּהֶם כִּנְ"ל. וְזֶה
 שְׁכָתוּב בְּמִפְּלֵת מִצְרַיִם (ישעיהו יט): נוֹאֲלוּ שְׂרֵי צֶעֶן - עַל־יַדִּי
 אֹולֵת, הֵינּוּ נִפְּילַת חֲכָמָתָם, נִפְּלָה מַלְכוּתָם. וְזֶהוּ שְׁאֲמְרוּ חֲנִינְיָה
 מִיִּשְׂרָאֵל וְעִזְרִיָּה לְנְבוּכַדְנֶצַּר: אֵתָהּ מֶלֶךְ עָלֵינוּ לְכַרְנָא, אֲכַל
 לְהַנְהִיג אוֹתָנוּ בְּעִבּוּדוֹת וּבִאֲמוּנוֹת - אֵת וְכַלְבָּא שׁוּהָ (ויקרא רבה
 פ' לג, במדב"ר פ' טו, ומדרש שיר השירים); הֵינּוּ שְׁאֲמְרוּ, שְׁלֹא נִגְעַע
 בְּמַלְכוּת יִשְׂרָאֵל הַשֵּׁיךְ לְאֲמוּנָתָנוּ, כִּי אֲמוּנָתָנוּ סוֹבְבַת אֵת
 הַמַּלְכוּת וְשׁוֹמְרַת אוֹתָהּ מִלִּגְעַע בָּהּ זֶר, וּמִפִּיל אֵת רוֹדְפֶיהָ
 לְשִׁנְאֵת חֲכָמִים, אִם לֹא שְׁתַּקְּפָה יַד הַמִּינּוֹת עַל הָאֲמוּנָה עַד
 שְׁמִפִּיל אֵת הָאֲמוּנָה, וְאִזּוֹ יִכּוֹל לְקַבֵּל מַלְכוּתָנוּ, חֵם וְשָׁלוֹם,
 בְּבַחֲיִנַת וְזֶרֶק חֵלָא וּנְחַת, כִּנְ"ל:

ו אֲכַל דַּע, שְׁמֹן הַשָּׁמַיִם אִין מְנִיחִים אוֹתוֹ לְקַח אוֹתָהּ,
 בְּבַחֲיִנַת: וּנְפַקַת בְּרַת־קְלָא: מָה אֵית לְכוּ בְּחַדִּי
 קַרְטְלִיתָא דְאֵתְתָא דְרַבִּי חֲנִינְיָא בְּנִדּוּסָא, דַּעֲתִידָא לְמִשְׁדֵּי בָּהּ
 תְּכַלְתָּא לְצַדִּיקָיָא לְעַלְמָא דְאֵתִי - הֵינּוּ עַל־יַדִּי שְׁלֵמוֹת
 הָאוֹתִיּוֹת שֶׁל דְבוּרֵי אֲמוּנָה, שֶׁהוּא בְּחִינַת אִשְׁת רַבִּי חֲנִינְיָא בְּנִדּוּסָא;
 כִּי רַבִּי חֲנִינְיָא בְּנִדּוּסָא זֶה בְּחִינַת אֲמוּנָה, כִּי מִדְתּוֹ
 אֲמוּנָה, בְּחִינַת (ברכות יז): וְחֲנִינְיָא בְּנִי דִי לוֹ בְּקַב חֲרוּבִין; קַב

חֲרוּבֵין - מִדַּת אֱמוּנָה; חֲרוּבֵין - בְּחִינַת בְּרוּשִׁים, בְּחִינַת בִּירֵשָׁא
 הַנְּלִי; וְ"אַשְׁת" - זֶה בְּחִינַת הָאוֹתִיּוֹת, שְׁשֵׁלְמוֹתֶם עַל־יְדֵי
 אֱמוּנָה, בְּבְחִינַת רֵאשִׁי תְבוֹת: אֲבָנִים שְׁלֵמוֹת תִּבְנֶה (דברים כו).
 וְאֲבָנִים הֵן הָאוֹתִיּוֹת, כְּמֵאמֶר (ספר יצירה): שְׁלֹשָׁה אֲבָנִים בּוֹנוֹת
 שָׁשָׁה בְּתִים. וְאוֹתִיּוֹת נְשָׁלְמִים עַל־יְדֵי אֱמוּנָה, בְּבְחִינַת (צפניה ג):
 אֲזִ אֶהְפֹּךְ אֶל הָעַמִּים שְׁפָה בְרוּרָה וְכו'. הֵינוּ עַל־יְדֵי אֱמוּנָה,
 שֶׁהוּא בְּחִינַת: לְקַרְא כְּלָם בְּשֵׁם ה', עַל־יְדֵי־זֶה אֶהְפֹּךְ שְׁפָה
 בְרוּרָה, בְּחִינַת שְׁלֵמוֹת הַדְּבֹר. וְשְׁלֵמוֹת הָאוֹתִיּוֹת זֶה בְּחִינַת
 הַתְּכָלִית שֶׁל כָּל הַנְּבֻרָאִים, כִּי כָּל הָעוֹלָמוֹת נְבֻרָאוּ עַל־יְדֵי
 אוֹתִיּוֹת, וְשְׁלֵמוֹת הָאוֹתִיּוֹת הוּא הַיּוֹד, שֶׁהוּא בְּחִינַת עוֹלָם הַבָּא
 הַנְּבֻרָא בְיוֹד (כשרו"ל מנחות ככו), כִּי הַיּוֹד הִיא נִקְדָּה אַחֲרוֹנָה
 הַמְּשָׁלִים אֶת תְּמוּנַת כָּל אוֹת, כִּי בְּשַׁחֲסֵר נִקְדָּה אַחֲרוֹנָה
 הַמְּשָׁלִים תְּמוּנַת הָאוֹת, אֲזִי בּוֹדָאִי אֵין שְׁלֵמוֹת לָאוֹת וְאֵין לָהּ
 תְּמוּנָה. וְאוֹתִיּוֹת הֵם בְּמַלְכוּת וּמְנַהִיגוֹת הַנְּלִי, בְּבְחִינַת מַלְכוּת -
 פָּה, כִּי עֵקֶר הַהֲנַהֲגָה עַל־יְדֵי הַדְּבֹר, כִּי אִי אֶפְשֶׁר לְהַנְהִיג
 וּלְצַוּוֹת אֶלֶּא עַל־יְדֵי הַדְּבֹר. נִמְצָא, עַל־יְדֵי הַשְׁלֵמוֹת אוֹתִיּוֹת
 אֱמוּנָה שֶׁבְּמַלְכוּת, עַל־יְדֵי־זֶה הַצְּדִיקִים יוֹדְעִים אֶת הַתְּכָלִית שֶׁל
 עוֹלָם הַבָּא, כִּי הַצְּדִיקִים הַמְּנַהִיגִים אֶת הָעוֹלָם בְּבְחִינַת צְדִיק
 מוֹשֵׁל (שמואל"ב כג), הֵם אוֹחִזִים בְּמִדַּת הַמְּלָכוּת, וְעַל־יְדֵי אַחִיזָתָם
 בְּמַלְכוּת אוֹחִזִים בְּאוֹתִיּוֹת שְׁבָה, וְעַל־יְדֵי אַחִיזָתָם בְּאוֹתִיּוֹת
 הַשְׁלָמִים הֵם אוֹחִזִים בְּתְכָלִית, שֶׁהִיא שְׁלֵמוֹת הָאוֹתִיּוֹת, שֶׁהִיא
 בְּחִינַת יו"ד, בְּחִינַת עוֹלָם הַבָּא. וְזֶה בְּחִינַת תְּכָלִית, שֶׁהִיא בְּחִינַת

תְּכִלִּית, שְׁנַתְנַלְהַ בְּתוֹךְ הַקְרָטְלִיתָא, בְּתוֹךְ הַמְנַהֲיגוֹת וְהַמְלָכוֹת
 כַּנֶּ"ל, עַל־יְדֵי אִשֶּׁת רַבִּי חֲנִינָא בְּנֵי דְרֹסָא, עַל־יְדֵי "אֲבָנִים
 שְׁלֵמוֹת תְּבַנֶּה", לְצַדִּיקָיָא לְעֵלְמָא דְאִתֵּי - שְׁהַצְדִּיקִים מְשִׁיגִים
 הַתְּכִלִּית, שֶׁהוּא עֵלְמָא דְאִתֵּי כַּנֶּ"ל. וְזֶה בְּחִינַת (משלי ג): כָּכֵל
 דְּרַכִּיךְ דַּעְהוּ - שְׁיֻכַּל אָדָם לְהַשִּׁיג הַתְּכִלִּית כָּכֵל דְּבַר, כִּי כָל
 דְּבַר נִבְרָא בְּאוֹתִיּוֹת, וּבְכָל אוֹת יֵשׁ בּוֹ שְׁלֵמוֹת, הֵינּוּ הַנִּקְדָּה
 אַחֲרוֹנָה שֶׁהִיא יו"ד, בְּחִינַת עוֹלָם הַבָּא, שֶׁהִיא הַתְּכִלִּית,
 הַמְשָׁלִים תְּמוֹנַת הָאוֹת כַּנֶּ"ל:

וְהַתְּכִלִּית נִקְרָא תְּכִלַּת, כִּי הַתְּכִלַּת מְעַרְבַּ שָׁחַר עִם לְבָן,
 וְהוּא גּוֹן שְׁפִינְ שָׁחַר וְלָבָן, וּכְשֶׁנִּתְחַפֵּר שָׁחַר וְלָבָן,
 כְּמוֹ הַכֶּתֵב שֶׁהוּא בְּחִינַת שָׁחַר עַל־גְּבֵי לָבָן, בּוֹדָאי תַּחֲתִיּוֹת
 הָאוֹת הַדְּבוּק וְקָרוֹב לְהַנִּיר שֶׁהוּא לָבָן, בְּמָקוֹם הַדְּבוּק וְהַקָּרוֹב,
 שֵׁם הֵם מְעַרְבִים שָׁחַר עִם לָבָן, בְּבְחִינַת תְּכִלַּת. וְתַחֲתִיּוֹת הָאוֹת
 הוּא הַסּוֹף וְהַתְּכִלִּית, כִּי כְּשֶׁהַסּוֹפֵר פּוֹתֵב וּמַעֲמִיד הַקְּנָה וְהַעֲט
 עִם הַדִּיּוֹ עַל הַנִּיר, בּוֹדָאי הַדִּיּוֹ רְחוּק מֵהַנִּיר מְעַט, עַד שֶׁהַסּוֹפֵר
 מַעֲמִיק הַעֲט עִם הַדִּיּוֹ בְּתוֹךְ עֵמֶק הַנִּיר, וְאֵז נִדְּבַק שְׁחָרוֹת הַדִּיּוֹ
 בְּעֵמֶק בְּקָרוֹב גָּדוֹל. נִמְצָא שֶׁהַקָּרוֹב הוּא סוֹף וְתְּכִלִּית, וּבְמָקוֹם
 הַקָּרוֹב שֵׁם הַנִּיר וְהַדִּיּוֹ הֵם מְעַרְבִים בְּבְחִינַת תְּכִלַּת כַּנֶּ"ל, כִּי כֵן
 הַדְּבַר, שֶׁהַתְּכִלִּית שֶׁהוּא סוֹף הַמַּעֲשֶׂה, הוּא בְּמַחְשָׁבָה תַּחֲלָה
 וְקָרוֹב לְהַמְחָשֶׁב, כַּנֶּ"ל. [נִרְאֶה לְעֵנִיּוֹת דַּעְתִּי לְפָרֵשׁ, כִּי סוֹף
 הַמַּעֲשֶׂה הוּא בְּחִינַת שְׁחָרוֹת, וְתַחֲלַת הַמְחָשָׁבָה הוּא בְּחִינַת לָבָן
 הַעֲלִיּוֹן כִּידוּעַ; נִמְצָא שֶׁסּוֹף הַמַּעֲשֶׂה, שֶׁהוּא הַתְּכִלִּית, שֶׁהוּא

בַּמַּחְשָׁבָה תַּחֲלָה וְקָרֹב לְהַמְחֵשֶׁבָה, הוּא בְּחִינַת תְּכֵלֶת, שֶׁהוּא
חֲבוּר שָׁחַר וְלָבָן, וְהֵבֵן]:

ח וְזֶה דְּוָקָא בְּתִּקּוּל שְׂיָצָא, כִּי בְּחִינַת בְּתִּקּוּל, הַתְּכֵלֶת שֶׁל
כָּל הַדְּבָרִים, הֵינּוּ שְׂמֵהֶפֶד כָּל דְּבַר מֵרֵאשׁוּ לְסוּפוֹ,
שֶׁהוּא הַתְּכֵלֶת, בְּבְחִינַת: אֵיזְהוּ חֶכֶם - הַרְוָאָה אֶת הַנּוֹלָד
(תמיד דף לב), שֶׁהוּא הַסּוּף וְהַתְּכֵלֶת. כִּי בְּתִּקּוּל הוּא מֵה
שְׂשׁוּמְעִין כְּשֶׁאֶחָד מוֹצִיא קוֹל בַּיַּעַר אוֹ בְּמָקוֹם אַחֵר, אִזּוֹ שׁוּמְעֵ
כְּאִלוֹ אַחֵר גַּם כִּן מוֹצִיא קוֹל כְּזֶה. וְזֶה אֲנִי שׁוּמְעִין בְּחֻשֵׁינוּ,
כְּשֶׁאֶדָם מוֹצִיא אֵיזְהוּ דְּבוּר, אִזּוֹ שׁוּמְעִין גַּם כִּן זֶה הַדְּבוּר
בְּעֵצְמוֹ. נִמְצָא שֶׁהַבְּתִּקּוּל מֵהֶפֶד אֶת הַדְּבוּר מֵרֵאשׁוּ לְסוּפוֹ,
וּמִקְרֵב סוּפוֹ לְעֵצְמוֹ. לְמִשָּׁל, כְּשֶׁאֶדָם מוֹצִיא דְּבוּר שֶׁל "בְּרוּךְ",
בְּוִדְאֵי יוֹצֵא הָאוֹת בֵּית בְּרֵאשׁוּנָה וְנִתְרַחַק מֵאֶדָם, וְאַחֲרֵכֶּךָ
מוֹצִיא הַרִישׁ שֶׁל בְּרוּךְ, וְאִזּוֹ הַרִישׁ קָרֹב אֶל הַמוֹצִיא מֵהַבֵּית,
וְכֵן הַכֶּף שְׂמוֹצִיא בְּאַחֲרוֹנָה הוּא קָרֹב לְאֶדָם הַזֶּה יוֹתֵר
מֵהַרִישׁ; וְהַבְּתִּקּוּל לּוֹקַחַת זֹאת הַתְּבָה "בְּרוּךְ" וּמִהֶפֶכַת אוֹתָהּ
מֵרֵאשׁוּה לְסוּפָהּ, וּמִהֶפֶכַת אֶת הַבֵּית שֶׁתְּהִיָה קָרֹב לְאֶדָם יוֹתֵר
מֵהַרִישׁ, וְהַרִישׁ מֵהַכֶּף. נִמְצָא שֶׁהַכֶּף שֶׁהִיא סוּף וְתְכֵלֶת שֶׁל
הַתְּבָה, שֶׁהִיָה רְחוּקָה מִתְּחִלָּה מֵהַבְּתִּקּוּל בְּתְכֵלֶת הַרְחוּקָה,
עֲכָשׁוּ הִיא קָרֹבָה בְּתְכֵלֶת הַקְּרוּב, כִּי כִן אֲנִי שׁוּמְעִין, שֶׁבְּתִּ
קוֹל מוֹצִיא תְּבַת בְּרוּךְ: בְּתְחִלָּה בֵּית, וְאַחֲרֵכֶּךָ רִישׁ, וְאַחֲרֵכֶּךָ
כֶּף, נִמְצָא שֶׁהַכֶּף שֶׁהִיא הַתְּכֵלֶת, שֶׁהִיָה מִתְּחִלָּה בְּתְכֵלֶת
הַרְחוּקָה מֵהַבְּתִּקּוּל, עֲכָשׁוּ נִתְקַרֵב בְּתְכֵלֶת הַקְּרוּב, כִּי הַבְּתִּקּוּל

הַפֶּדְ אֶת הַתְּבָה. וְזֶה שֶׁנֶּפֶק בְּרַת קָלָא - בַּת־קוֹל דְּוָקָא הוֹדִיעַ
 אֶת זֹאת: מָה אֵית לְכוּ בַּהֲדֵי קְרִטְלִיתָא דְאִתְתָּא דְרַבִּי חֲנִינָא
 בְּנִדְוּסָא, דַּעֲתִידָא לְשִׂרְיָא בַּהּ תְּכַלְתָּא לְצִדִיקָיָא לְעֵלְמָא דְאִתִּי:
 (עד פאן לשון רבנו ז"ל)

[סיום המשטעי, דהינו: רב יהודא הנדואה משטעי, ושאר המאמרים כאלה, המוכאים
 שם בכבא-כתרא אחר מאמרי רבה בר בר חנה, שהם: אמר לי הונא בר נתן וכו',
 ומעשה ברבי אלעזר ורבי יהושע - הכל יבוא על נכון בספר לקומי תנינא בסיומן (ג')
 'וד' וה' (זו). לך נא וראה שם, תמצא מרגוע לנפשך]:

עד הנה עזרונו רחמיך לסיים מאמרי
 המשתעי אשר הסתירו בהם גנוי
 המלך, כל התנאים וכל האמוראים.
 כעת הקשיבו לדבריו היוצאים
 בהדר שהוטב בעיניו לאמרם לפני
 המלכים. בחכמה יגלה לכם קצת
 להודיעכם גנוים עליונים הצפונים
 בספרא דצניעותא (מאמר בזה פ'
 תרומה) אותות ומופתים אשר עשה
 עמנו אלוקי השמים לגלות לנו עצות
 התורה בדרך נפלא ונורא השווה
 לכל נפש לזכות להתקרב על ידם
 למי שברא את הכל לעשות לו נחת
 רוח. ברוך שמו למעלה מכל
 הברכות והשירות.

עַד הֵנָּה עֲזָרוּנו רַחֲמֵיךָ לְסִיִּים
 מֵאֲמָרֵי הַמִּשְׁתַּעִי, אֲשֶׁר
 הִסְתִּירוּ בֵּהֶם גְּנוּיָא דְּמַלְכָּא בְּלֵהוּ
 תַנְיָא וּבְלֵהוּ אֲמֹרָאֵי. כְּעַן אֲצִיתוּ
 לְטַלּוּי דְּנִפְקִין בְּהִדְרָתָא, שְׁפַר עֲלֵה
 לְחַוּוּיָהּ בְּאִפֵּי מַלְכוּתָא. בְּחֻכְמָתָא
 יִגְלֵה לְכוּן קָצַת לְהוֹדְעוּתָא, גְּדֻלַּת
 הַבּוֹרָא גְּנִיזִין עֲלָאִין הַצְּפוּנִים
 בְּסַפְרָא דְּצִנְיֵעוּתָא. אֲתֵּי וְתַמְהֵיָא
 דֵּי עֲבַד עֲמָנָא אֶלְקָא שְׁמֵיָא לְגִלּוּת
 לְנוּ עֲמִין דְּאוּרִיתָא, בְּדֶרֶךְ נִפְלָא
 וְנֹרָא הַשְׁוֶה לְכֹל נֶפֶשׁ לְזֻכוֹת
 לְהִתְקַרֵּב עַל־יָדָם לְדֵי בְרָא כֹּלָא
 לְמַעַבְדַּ לֵּה רְעוּתָא. בְּרִיךְ שְׁמֵהּ
 לְעֵלְא מִן כָּל בְּרַכְתָּא וְשִׁירָתָא:

ספרא דצניעותא

יט

תפלה לחבוק הנביא על שגינות וכו': (חבוק ג)

איתא בספרא דצניעותא, פרקא מובא בספרא דצניעותא,
קדמאה (זוהר תרומה דף קעו): פרק ראשון: עד שלא היה
עד לא הוי מתקלא, לא הוי משקל אז לא הוי
משגיחין אפין באפין: מסתכלים פנים בפנים.

א כי קשה להעולם: על מה צריך לנסע להצדיק לשמע מפיו,
הלא אפשר לעין בספרים דברי מוסר, אך באמת הוא
תועלת גדול, כי יש חלוק גדול בין השומע מפי הצדיק האמת
בעצמו ובין השומע מפי אחר האומר בשמו, מכל שכן
כששומע מפי ששמע מפי השומע, כי יורד בכל פעם מדרגא
לדרגא, רחוק מפי הצדיק. וכן בין השומע מפי הצדיק למעין
בספר הוא חלוק גדול ביותר:

ב כי צריך לזכר את הפנים, שיוכל כל אחד לראות את פניו
בפנים שלו כמו במראה, עד אשר בלא תוכחה ובלא
מוסר יתחרט חברו תכף על מעשיו, רק ממה שייביט בפנים
שלו, כי על ידי שייביט בפנים שלו יראה את עצמו כמו
במראה, איך פניו משקע בחשך:

ג כִּי גָדַל יָקָר הָעֶרֶךְ שֶׁל לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, שָׁבוּ נִבְרָא הָעוֹלָם,
כְּמֵאֲמַר חֲכָמֵינוּ זְכוּרָנָם לְבִרְכָה (ב"ר פ"ח, הובא בפירוש"י):
לְזֹאת יִקְרָא אִשָּׁה, כִּי מֵאִישׁ לִקְחָה זֹאת (בראשית ב) - לְשׁוֹן נֹפֵל
עַל לְשׁוֹן, מִכָּאן שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם בְּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ. וְזֶה בְּחִינַת חוּהָ,
בְּחִינַת (תהלים יט): וְלִילָה לְלִילָה יַחְוָה; הֵינּוּ בְּחִינַת הַדְּבֹר שֶׁל
לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, שָׁבוּ נִבְרָא הָעוֹלָם. וְזֹאת בְּחִינַת: לְזֹאת יִקְרָא אִשָּׁה;
הֵינּוּ הַדְּבֹר, כְּמוֹ (בראשית מט): וְזֹאת אֲשֶׁר דָּבַר לָהֶם. וְעַל-יְדֵי
לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ רוֹמְמָנוּ מִכָּל הַלְּשׁוֹנוֹת, שֶׁכָּל הַלְּשׁוֹנוֹת הָעַמִּים
נֹפְלִים עַל-יְדֵי לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, הֵינּוּ שֶׁהָרַע שָׁיֵשׁ לְהַלְּשׁוֹן שֶׁל
הָאִמָּה אַחִיזָה בּוֹ נִתְּבַטַּל וְנֹפֵל עַל-יְדֵי לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, וְאִין לוֹ
שְׁלִיטָה עַל יִשְׂרָאֵל, וְזֶה בְּחִינַת: לְשׁוֹן נֹפֵל עַל לְשׁוֹן. וְהָרַע
הַכּוֹלָל, שֶׁכָּל הָרָעוֹת שֶׁל שְׁבַעִים לְשׁוֹן כְּלוּלִין בּוֹ, דִּהְיִינוּ תִּבְעֵרַת
הַמְּדוּרָה שֶׁל תַּאֲוֹת נְאוּף, שֶׁכָּל הַשְּׁבַעִים לְשׁוֹן מְשַׁקְּעִין וְכְלוּלִין
בּוֹ, נֹפֵל וְנִתְּבַטַּל, וְאִין לוֹ שְׁלִיטָה עַל-יְדֵי לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ. וְזֶה
בְּחִינַת מְדוּרָה שֶׁל שְׁבַעִין כּוֹכְבֵין הַנּוֹזֵר בְּיַד הַקֹּדֶשׁ (ויקהל דף
ג), הֵינּוּ הָרַע הַכּוֹלָל, שֶׁהוּא תִּבְעֵרַת הַמְּדוּרָה שֶׁל תַּאֲוֹת נְאוּף,
שֶׁכָּל הַשְּׁבַעִין אֲמוֹת כְּלוּלִין בּוֹ. וְזֶה בְּחִינַת חֲשֵׁמ"ל: חֵיוֹת אִשׁ
מְמַלְלוֹת (חגיגה יג); חֵיוֹת אִשׁ - בְּחִינַת חוּהָ, אִשָּׁה; הֵינּוּ בְּחִינַת
לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ כְּנ"ל, שֶׁעַל-יְדֵיו מִתְּמַלֵּל וּמִשְׁתַּבֵּר אִשׁ הַמְּדוּרָה שֶׁל
שְׁבַעִין כּוֹכְבֵין. וְזֶה בְּחִינַת מ"ל מִחֲשֵׁמ"ל, שֶׁהֵם בְּחִינַת מְדוּרָה
שֶׁל שְׁבַעִין כּוֹכְבֵין, שֶׁנִּתְּמַלֵּל וְנִתְּבַטַּל עַל-יְדֵי לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, כִּי עַל
שֵׁם זֶה נִקְרָא לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, כִּי כָּל מְקוֹם שֶׁאֵתָהּ מוֹצֵא גֹדֵר עָרוּהָ

אֶתְּה מוֹצֵא קִדְשָׁה (מ"ד קדושים פ' כד). וְזֶה שְׁפִרְשׁ רַש"י (בראשית
 שם): עַל בֵּן יַעֲזֹב־אִישׁ אֶת אָבִיו וְאֶת אִמּוֹ וְדָבַק בְּאִשְׁתּוֹ - מִכָּאֵן
 שְׁנֵאסֵר לָהֶם עֲרִיּוֹת, רוּחַ־הַקֹּדֶשׁ אוֹמֶרֶת בֵּן; רוּחַ־הַקֹּדֶשׁ הֵינּוּ
 לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, כְּמוֹ (תהלים לג): וּבְרוּחַ פִּיּוֹ כָּל צְבָאָם, שְׁעַל־יָדַי לְשׁוֹן
 הַקֹּדֶשׁ נֶאֱסֵר וְנִתְקַשֵּׁר הַתְּאוּהָ שֶׁל תְּאוּת נְאוּף, הֵינּוּ הַמְדוּרָה
 שֶׁל שִׁבְעִין בּוֹכְבִין, שְׂאִין לוֹ שְׁלִיטָה עַל יִשְׂרָאֵל עַל־יָדַי לְשׁוֹן
 הַקֹּדֶשׁ, בְּבַחֲיַת לְשׁוֹן נּוֹפֵל עַל לְשׁוֹן כְּנ"ל, שֶׁהַרוּחַ שְׁמוֹת נִתְפָּטֵל
 עַל־יָדַי רוּחַ־הַקֹּדֶשׁ. וְזֶה בְּחִינַת תְּקוּן הַבְּרִית, שֶׁהוּא בְּחִינַת רוּחַ־
 הַקֹּדֶשׁ, בְּבַחֲיַת וְלֹא קָמָה עוֹד רוּחַ בְּאִישׁ (כְּמוֹ שֶׁדָּרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל
 זבחים קמז). וְזֶה: וַיִּסְגֹּר בְּשַׁר תַּחֲתוֹנָה - לֹא נִצְרָכָה אֵלָּא לְמִקּוֹם
 הַחֲתוּךְ (ברכות סא), הֵינּוּ חֲתוּךְ הַדְּבוּר. וְזֶה (שם): וַיִּבֶן - עֲשָׂאָה
 כְּאוֹצֵר, שֶׁעֵקֶר עֲשִׂיָּה וְתִקּוּן שֶׁל לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ תּוֹלָה בִּירְאָת ה'
 הִיא אוֹצְרוֹ (ישעיהו לג), כְּמוֹ שְׁכַתּוֹב (קהלת יב): סוּף דָּבָר הַכֵּל
 נִשְׁמַע, אֶת הָאֱלֹקִים יִרְא. וְזֶה: כְּאוֹצֵר שֶׁל חַטִּים; הֵינּוּ הִירְאָה
 הוּא אוֹצֵר, שֶׁבּוֹ תְּלוּי עֲשִׂיָּה וְתִקּוּן שֶׁל חַטָּה - כ"ב אוֹתִיּוֹת שֶׁל
 לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ (תִּקּוּן טז). וְזֶה בְּחִינַת (תהלים ס): אֱלֹקִים דְּבַר בְּקֹדֶשׁוֹ
 - שֶׁדְּבוּר הַקֹּדֶשׁ תּוֹלָה בְּאֱלֹקִים יִרְא. וַיּוֹסֵף, עַל־יָדַי שֶׁהִיָּה לוֹ
 שְׁלֵמוֹת לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, כְּמוֹ שְׁכַתּוֹב (בראשית מה): כִּי פִי הַמְדַבֵּר
 אֵלֵיכֶם - בְּלִשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, עַל בֵּן כְּתוּב בּוֹ (שם מא): הַנִּמְצָא כּוֹה
 אִישׁ אֲשֶׁר רוּחַ אֱלֹקִים בּוֹ; רוּחַ אֱלֹקִים הֵינּוּ תְּקוּן הַבְּרִית,
 בְּבַחֲיַת: וְלֹא קָמָה עוֹד רוּחַ בְּאִישׁ, כִּי בְּלִשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ תְּלוּי תְּקוּן
 הַבְּרִית, בְּבַחֲיַת: מִכָּאֵן שְׁנֵאסֵר לָהֶם עֲרִיּוֹת, כִּי זֶה בְּלֹא זֶה אִי

אֶפְשָׁר לְהִיזוֹת, הֵינּוּ תִקּוֹן הַבְּרִית וְשְׁלָמוֹת לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ הֵם תְּלוּיִים זֶה בָּזֶה. וְזֶה (משלי כט): וְרָעָה זִנּוּת יֶאֱבֹד הוּן; אֵל תִּקְרִי מִהוֹנֵךְ אֵלֶּא מְגֻרֹנֵךְ, שֶׁהוּא בְּחִינַת לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, כִּי מִי שֶׁפּוֹגֵם בַּבְּרִית מֵאֲבֹד לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ. וְזֶה (שם ג): כִּבֵּד אֶת ה' מִהוֹנֵךְ - כִּבֵּד דִּיקָא, כִּי בּוֹ תְלוּי בְּחִינַת כְּבוֹד, כִּי הִפְךָ הַכְּבוֹד הֵם חֲרָפוֹת וּבְזִיוּנוֹת. וְהֵם תּוֹלִים בְּמָקוֹם עֲרִיז, כְּמוֹכָא בְּתַקּוּנִים (תִּקּוֹן נח): וְלֹא יִתְבַּשְׁשׂוּ - אִין בִּשְׁת אֵלֶּא בְּמָקוֹם עֲרִיז; עֲרִיז הוּא פָּגֵם הַבְּרִית, בְּבְחִינַת עֲרָלָה, בְּחִינַת (בראשית לד) כִּי חֲרָפָה הִיא לָנוּ. וְזֶה: כִּבֵּד - שֶׁהוּא הִפְךָ שֶׁל חֲרָפוֹת וּבְזִיוּנוֹת, שֶׁהוּא תּוֹלָה בְּהוֹנֵךְ, הֵינּוּ בְּגֻרֹנֵךְ, שֶׁהוּא שְׁלָמוֹת לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ כִּנּ"ל. וְשֵׁם יוֹסֵף, עַל שֵׁם שְׁלָמוֹת לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, שֶׁהוּא תִקּוֹן הַבְּרִית, בְּבְחִינַת (שם ל): אִסַּף אֱלֹקִים אֶת חֲרָפְתִּי; כִּי בּוֹ תְלוּי כְּבוֹד, כִּי אִין בִּשְׁת אֵלֶּא בְּמָקוֹם עֲרִיז כִּנּ"ל. וְנִחַשׁ, שֶׁהוּא הָרַע הַכּוֹלֵל הַנּ"ל, כְּשֶׁאִין שְׁלָמוֹת בְּלִשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, אִזִּי הוּא הוֹלֵךְ וְשׁוֹלֵט עַל לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, בְּבְחִינַת: נִחַשׁ שְׁלֹטְנוֹתָהּ עַל בִּשְׂרָא, הֵינּוּ בְּחִינַת חוּהַ הַנּ"ל, שֶׁהִיא בִּשְׂר מִבְּשָׂרוֹ, בְּבְחִינַת (חגי ב): בִּשְׂר קֹדֶשׁ (ירמיה יא, וכְּמוֹכָא בּוֹהֵר הַקִּדּוּשׁ). וְזֶה בְּחִינַת נִחַשׁ שֶׁפִּתְּהָ לְחוּהַ וְהִטִּיל בָּהּ זִהְמָא, שֶׁהוּא הָרוּחַ סְעָרָה, הָרוּחַ שְׂטוּת, אִשְׁת פְּסִילוֹת (משלי ט), וְהוֹלֵךְ וּמְפַתֵּה אֶת הָרוּחַ הַקֹּדֶשׁ, שֶׁהוּא לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, אִשְׁת חֲכָמָה, בְּבְחִינַת חֲכָמוֹת נְשִׁים (משלי יד), וּמִטִּיל בָּהּ זִהְמָא. וְזֶה בְּחִינַת (בראשית ד): לִפְתַּח חֲטָאת רִבְזָן; לִפְתַּח - הֵינּוּ פִתְחֵי פִיד שֶׁל לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, שֶׁהַחֲטָאת הִזָּה רִבְזָן לִינֵק מִמֶּנּוּ:

ד וְדַע, שְׂאִשְׁתְּ כְּסִילוֹת הַזֹּאת, שֶׁהוּא כְּלָלוֹת הָרַע שֶׁל שְׁבָעִים
 לְשׁוֹן, אִי אֶפְשָׁר לָהֶם לִינֵק מֵאִשָּׁה חֲכָמָה, מִלְּשׁוֹן הַקִּדְּשׁ
 הַנִּ"ל, אֲלֵא עַל־יְדֵי בְּחִינַת עֵץ הַדַּעַת טוֹב וְרַע, שֶׁעַל־יְדֵי הוּא
 מְפַתָּה אֶת הַלְּשׁוֹן הַקִּדְּשׁ וּמְטִיל בָּהּ זֶהְמָא. וְעֵץ הַדַּעַת, שֶׁיֵּשׁ בּוֹ
 שְׁנֵי כַּחוֹת, שֶׁהֵן טוֹב וְרַע, הוּא אֲמֻצְעֵי בֵּין לְשׁוֹן הַקִּדְּשׁ, שֶׁהוּא
 אִשָּׁה חֲכָמָה, שֶׁכֵּלּוֹ טוֹב, וּבֵין לְשׁוֹן שֶׁל שְׁבָעִין עַמְּמוֹן, שֶׁכֵּלּוֹ רַע:
 וְעֵץ הַדַּעַת טוֹב וְרַע, זֶה לְשׁוֹן תְּרַגּוּם, שֶׁהוּא אֲמֻצְעֵי בֵּין לְשׁוֹן
 הַקִּדְּשׁ וּבֵין לְשׁוֹן שֶׁל שְׁבָעִין עַמְּמוֹן. וְלְשׁוֹן עַמְּמוֹן,
 כְּשֶׁרוֹצִים לִינֵק מִלְּשׁוֹן הַקִּדְּשׁ, אִי אֶפְשָׁר לָהֶם לִינֵק מִמֶּנּוּ אֲלֵא
 עַל־יְדֵי לְשׁוֹן תְּרַגּוּם. לְשׁוֹן תְּרַגּוּם הוּא בְּחִינַת אִשָּׁה מְשַׁכֶּלֶת
 (משלי יט), בְּחִינַת מְשַׁכִּיל עַל־יְדֵי תְּרַגּוּן (פסחים ק"ז), כִּי לְשׁוֹן תְּרַגּוּם
 יֵשׁ בּוֹ טוֹב וְרַע - לְפַעְמִים הוּא בְּחִינַת מְשַׁכִּיל, וְלְפַעְמִים הוּא
 בְּחִינַת מְשַׁכֶּל. וְאִשְׁתְּ כְּסִילוֹת הַזֹּאת הִיא מְפַתָּה אֶת הָאִשָּׁה
 חֲכָמָה עַל־יְדֵי אִשָּׁה מְשַׁכֶּלֶת, כִּי עַקֵּר תִּגְבַּרְתְּ הַקְּלָפָה אֵינוֹ אֲלֵא
 עַל־יְדֵי לְשׁוֹן תְּרַגּוּם, בְּבְחִינַת (דברים כו): אֲרָמִי אֲבֹד אָבִי;
 וּבְבְחִינַת (במדבר כג): מִן אֲרָם יִנְחֲנִי בְּלֶקֶ; שֶׁהוּא לְשׁוֹן תְּרַגּוּם,
 שֶׁהוּא לְשׁוֹן אֲרָמִי, שֶׁדָּרַךְ שָׁם מִתְּעוֹרְרִים לִינֵק מִהַקִּדְּשָׁה. וְעַקֵּר
 בְּנִינָה וְשִׁלְמוֹת שֶׁל לְשׁוֹן הַקִּדְּשׁ אֵינוֹ אֲלֵא עַל־יְדֵי שְׁמִפְּלִין הָרַע
 שֶׁל הַתְּרַגּוּם וּמַעְלִין אֶת הַטּוֹב שֶׁבַּתְּרַגּוּם לְלְשׁוֹן הַקִּדְּשׁ, שֶׁעַל־
 יְדֵי־זֶה נִשְׁלָם לְשׁוֹן הַקִּדְּשׁ. וְלִכֵּן הָאֲרָמִי, שֶׁהוּא אֲרָמִי אֲבֹד אָבִי
 הַנִּ"ל, רָצָה לִינֵק מִהַקִּדְּשָׁה עַל־יְדֵי הַתְּרַגּוּם, וְעַל כֵּן קָרָא לוֹ יְגֵר
 שְׁהִדּוֹתָא (בראשית לא); וְיַעֲקֹב הָיָה מַעְלָה אֶת הַתְּרַגּוּם לְלְשׁוֹן

הַקֹּדֶשׁ, וְעַל כֵּן קָרָא לוֹ גַּלְעָד, בְּלִשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ. וְזֶה (שם ב): וַיִּפֹּל ה' אֱלֹקִים תְּרַדְמָה, מִסֵּפֶר תְּרַגּוּם, כַּמּוּבָא, כִּי עַל־יְדֵי הַתְּרַגּוּם, עָקַר בְּנִינָה שֶׁל לִשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ. וְעַל־יְדֵי שְׁמַעְלִין אֶת הַטּוֹב שֶׁבַתְּרַגּוּם לְלִשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ וּמִפְּלִין הֲרַע שָׁבוּ, נוֹפְלִין כָּל הַשְּׁבָעִים לִשׁוֹן, בְּבַחֲיַנַּת לִשׁוֹן נוֹפֵל עַל לִשׁוֹן. וְזֶה: וַיִּפֹּל - נוֹטְרִיקוֹן: פֶּה לָהֶם וְלֹא יִדְבְּרוּ; כִּי עַל־יְדֵי בַחֲיַנַּת תְּרַדְמָה, שֶׁהוּא בַחֲיַנַּת לִשׁוֹן תְּרַגּוּם, שְׁעַל־יְדֵיֶיהָ עָקַר בְּנִינָה שֶׁל חוּה, שֶׁהוּא בַחֲיַנַּת לִשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, עַל־יְדֵי שְׁמַעְלִין הַטּוֹב שָׁבוּ וּמִפְּלִין הֲרַע שָׁבוּ כַּנ"ל, עַל־יְדֵיֶיהָ נוֹפְלִין כָּל הַשְּׁבָעִים לִשׁוֹן, בְּבַחֲיַנַּת: פֶּה לָהֶם וְלֹא יִדְבְּרוּ - רָאשֵׁי תִבּוֹת וַיִּפֹּל וְכו' כַּנ"ל. וַיּוֹסֶף, עַל־יְדֵי שֶׁהָיָה לוֹ שְׁלֵמוֹת לִשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, עַל־יְדֵיֶיהָ הָיָה יָכוֹל לְפַשֵּׁר חֻלְמִין, כִּי עָקַר הַחֲלוּם הוּא בְּשֵׁנָה, הֵינּוּ בְּתְרַדְמָה, וְשְׁלֵמוֹת לִשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ הוּא עַל־יְדֵי תְרַדְמָה, שֶׁהוּא בַחֲיַנַּת תְּרַגּוּם כַּנ"ל, וְעַל כֵּן יוֹסֶף, שְׁזָכָה לְשְׁלֵמוֹת לִשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, שְׁעָקַר שְׁלֵמוֹתוֹ עַל־יְדֵי תְרַדְמָה כַּנ"ל, עַל כֵּן הָיָה יוֹדֵעַ לְפַשֵּׁר חֻלְמִין שֶׁבַתְּרַדְמָה [כִּי זָכָה לְבָרַר אֶת בַּחֲיַנַּת לִשׁוֹן הַתְּרַגּוּם, אֶת בַּחֲיַנַּת הַתְּרַדְמָה, דִּהְיִינוּ לְהַעֲלוֹת הַטּוֹב שָׁבוּ לְלִשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ וּלְהַפִּיל הֲרַע שָׁבוּ, שֶׁזֶּהוּ בַחֲיַנַּת שְׁלֵמוֹת לִשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ עַל־יְדֵי לִשׁוֹן תְּרַגּוּם כַּנ"ל, וְעַל כֵּן הָיָה יוֹדֵעַ לְפַתּוֹר הַחֲלוּם שֶׁבְּשֵׁנָה וְתְרַדְמָה, שֶׁהוּא בַחֲיַנַּת תְּרַגּוּם, כִּי הָיָה יוֹדֵעַ לְבָרַר הַטּוֹב וְהָאֵמֶת שֵׁישׁ בְּהַחֲלוּם, שֶׁהוּא בַחֲיַנַּת תְּרַדְמָה, בַּחֲיַנַּת תְּרַגּוּם, כִּי הוּא זָכָה לְבָרַר אֶת לִשׁוֹן תְּרַגּוּם, שֶׁזֶּהוּ עָקַר בַּחֲיַנַּת שְׁלֵמוֹת לִשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ עַל־יְדֵי הַתְּרַגּוּם שְׁזָכָה לָזֶה כַּנ"ל]:

ה וְזֶה בְּחִינַת מְקָרָה לַיְלָה, שֶׁהָרוּחַ סְעָרָה, הֵינּוּ הָרוּחַ שְׁמוֹת,
הֵינּוּ הַשְּׁבָעִים לְשׁוֹן, עוֹלָה עַל־יְדֵי תַרְגּוּם, עַל־יְדֵי
תַרְדֵּמָה, עַל־יְדֵי שְׁנָה, וְיוֹנֵק מִלְּשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, מֵרוּחַ הַקֹּדֶשׁ,
מִבְּרִית קֹדֶשׁ. כִּי מִי שֵׁיֵשׁ לוֹ שְׁלָמוֹת לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, מְקַרֵּר אֶת
חֲמִימוֹתָיו בְּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, בְּבְחִינַת (תהלים לט) חֶם לְבִי בְּקִרְבִּי וְכוּ',
דְּבַרְתִּי בְּלִשׁוֹנִי; שֶׁמְקַרֵּר חֲמִימוֹתָיו בְּדַבּוּר שֶׁל לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ,
בְּבְחִינַת: זֹאת הַפֶּעַם עֵצָם מַעְצָמִי, מִכָּאן שֶׁנִּתְקַרְרָה דַּעְתּוֹ
בְּחֹה (יבמות סג). אֲבָל מִי שֶׁאֵין לוֹ שְׁלָמוֹת לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, אֲזִי
הָרוּחַ סְעָרָה מְקַרֵּר אוֹתוֹ בְּמְקָרָה־לַיְלָה בִּשְׁנָה, בְּבְחִינַת (דברים
כה) אֲשֶׁר קָרַד בְּדֶרֶךְ - לְשׁוֹן קִרְיֹת; בְּדֶרֶךְ הוּא בְּחִינַת (משלי
ל): כֵּן דֶּרֶךְ אִשָּׁה מְנַאֶפֶת - שֶׁהָרוּחַ סְעָרָה הוֹלֵךְ דֶּרֶךְ הַתַּרְגּוּם,
שֶׁהוּא בְּחִינַת נְגִה, וְיוֹנֵק מִן הַחֲשֵׁמ"ל הַנ"ל: וְאֵלֶיֶשֶׁע הָיָה יוֹרֵשׁ
מֵאֵלֶיהוּ רוּחַ הַקֹּדֶשׁ, וְעַל־יְדֵי־זֶה הָיָה מְקַבֵּל מִמֶּנּוּ שְׁלָמוֹת לְשׁוֹן
הַקֹּדֶשׁ, בְּבְחִינַת (מלכים ב) וַיְהִי נָא פִּי שְׁנַיִם בְּרוּחֶךָ אֵלַי, פִּי
שְׁנַיִם, הֵינּוּ לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, כִּי שְׁנַיִם מְקַרְא וְאֶחָד תַּרְגּוּם (ברכות
ח), עַל־יְדֵי־זֶה כְּתוּב בֵּה (שם ד): אִישׁ קְדוֹשׁ עִבֵּר עָלֵינוּ תָּמִיד -
שְׁלֹא רָאֲתָה קְרִי עַל סְדִינוּ (ברכות י), כִּי עַל־יְדֵי שְׁלָמוֹת לְשׁוֹן
הַקֹּדֶשׁ נִצּוֹלֵן מִמְקָרָה־לַיְלָה כַּנ"ל, כִּי עַל־יְדֵי שְׁלָמוֹת לְשׁוֹן
הַקֹּדֶשׁ זֹכִינ׳ לְתַקּוֹן הַבְּרִית כַּנ"ל, כִּי עַקֵּר שְׁלָמוֹת לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ
הוּא עַל־יְדֵי תַרְגּוּם, שֶׁהוּא בְּחִינַת תַרְדֵּמָה וְשְׁנָה, דִּהְיִנוּ עַל־יְדֵי
שֶׁמְבַרְרִין אֶת בְּחִינַת הַתַּרְגּוּם, בְּחִינַת הַתַּרְדֵּמָה כַּנ"ל, וְעַל כֵּן
אֲזִי נִצּוֹלֵן מִמְקָרָה־לַיְלָה שֶׁבְּתַרְדֵּמָה כַּנ"ל.

וְזֶה שֶׁבִקֵּשׁ דָּוִד (תהלים קמ): רֹאשׁ מִסְבֵּי עֲמֹל שִׁפְתֵימוֹ יִכְסְמוּ.
 רֹאשׁ מִסְבֵּי הוּא בְּחִינַת (יחזקאל א): נִגְהַ לֹּו סְבִיב, שֶׁהוּא
 רֹאשׁ הַמְּסַבְּבִין אֶת הַקִּדְשָׁה; עֲמֹל שִׁפְתֵימוֹ יִכְסְמוּ - הָעֲמֹל
 וְהָרַע שָׁבוּ יִתְבַּטְּלוּ. וְעַל שְׂאֵר לְשׁוֹנוֹת הָעַמִּים, שֶׁהֵם בְּחִינַת
 מְדוּרָה שֶׁל שִׁבְעֵין כּוֹכָבִין הַנִּזְ"ל: יִמוּטוּ עֲלֵיהֶם גְּחָלִים, כִּי
 מֵהָאֵשׁ יֵצְאוּ וְהָאֵשׁ תֹּאכְלֵם (יחזקאל טו). הֵינּוּ כִּי בְּחִינַת נִגְהַ,
 שֶׁהוּא בְּחִינַת תְּרַגּוּם, צְרִיכִין שִׁיתְּבַרְר, שִׁיפֹל הָרַע שָׁבוּ, וְהַטּוֹב
 שָׁבוּ יִתְבַּרְר וְיַעֲלֶה וְיִהְיֶה נִכְלָל בְּתוֹךְ הַקִּדְשָׁה, הֵינּוּ בְּלִשׁוֹן
 הַקִּדְשׁ, שֶׁזֶּהוּ בְּחִינַת שְׁלֵמוֹת לְשׁוֹן הַקִּדְשׁ עַל־יְדֵי לְשׁוֹן תְּרַגּוּם
 כַּנִּזְ"ל. וְשְׂאֵר לְשׁוֹנוֹת הָעַמִּים, שֶׁהֵם בְּחִינַת רַע גְּמוּר, צְרִיכִין
 לְכַלּוֹתָם לְגַמְרֵי, בְּבְחִינַת: יִמוּטוּ עֲלֵיהֶם גְּחָלִים וְכו' כַּנִּזְ"ל. וְזֶה
 בְּחִינַת שְׁלֵהוּבָא דְאִשָּׁא הַיּוֹרְדַת בְּעַרְב־שִׁבְתָּ עַל רֹאשׁ הַקְּלָפוֹת,
 שֶׁלֹּא יִכְלָלוּ בְּנִגְהַ לֵּינַק מֵהַקִּדְשָׁה. פְּרוּשׁ, כִּי בְּעַרְב־שִׁבְתָּ,
 בְּכַנִּיסַת שִׁבְתָּ, נִכְלָל נִגְהַ בְּקִדְשָׁה, וְאִזּוֹ רוֹצִין גַּם שְׂאֵר הַקְּלָפוֹת
 הַטְּמֵאוֹת לְגַמְרֵי לְעֵלוֹת אֶל הַקִּדְשָׁה, וְאִזּוֹ יוֹרֵד שְׁלֵהוּבָא דְאִשָּׁא
 עַל רֹאשָׁם וְנוֹפְלִים לְמַטָּה, שֶׁזֶּהוּ סוּד כְּפֹנֵת רְחִיצַת מַיִם חַמִּין
 בְּעַרְב־שִׁבְתָּ, כַּמְבָּאָר בְּפִנּוֹנוֹת. וְזֶהוּ בְּחִינַת הַנִּזְ"ל, שֶׁצְרִיכִין לְבַרְר
 הַטּוֹב שֶׁבְּתְּרַגּוּם שֶׁהוּא בְּחִינַת נִגְהַ, שִׁיְהִיָּה נִכְלָל בְּלִשׁוֹן הַקִּדְשׁ,
 וְשְׂאֵר לְשׁוֹנוֹת הָעַמִּים, שֶׁהֵם בְּחִינַת רַע גְּמוּר, צְרִיכִין לְהַפִּילָם
 וּלְבַטְּלָם לְגַמְרֵי, הֵינּוּ כַּנִּזְ"ל:

וּכְשֶׁמַּעֲלָה הַטּוֹב שֶׁבְּתְּרַגּוּם וּמִשְׁלִים אֶת הַלְּשׁוֹן הַקִּדְשׁ,
 שָׁבוּ נִבְרָא הָעוֹלָם, עַל־יְדֵי־זֶה נִתְעוֹרְרוּ

וּנְתַגְדְּלִין הַכַּח שֶׁל הָאוֹתִיּוֹת שֶׁל לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ שְׁיִישׁ בְּכָל דָּבָר שְׁבַעֲוָלָם. כִּי כָל דָּבָר, יֵשׁ בּוֹ כַּמָּה יְצוּפֵי אוֹתִיּוֹת שָׁבוּ נִבְרָא זֶה הַדָּבָר, וְעַל־יְדֵי שְׁלֵמוֹת לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ עַל־יְדֵי לְשׁוֹן תְּרַגְמוּ, עַל־יְדֵי־זֶה נִתְעוֹרְרִין וְנִתְגְּדְּלִין הַכַּח שֶׁל אֵלוֹ הָאוֹתִיּוֹת שְׁיִישׁ בְּכָל דָּבָר וְדָבָר. וְזֶה (במדבר יד): וְעַתָּה יִגְדַל נָא כַּח ה' כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ לְאֹמֶר. לְאֹמֶר - דָּא גְלוּי עֲרִיּוֹת (בשאר"ל סנהדרין נו:), הֵינּוּ בְּחִינַת הַמְדוּרָה שֶׁל שְׁבַעֲוִין בּוֹכְבִין הַנ"ל, שֶׁהוּא בְּחִינַת תְּאוֹת נְאוּף, שְׁנִתְבַּטַּל עַל־יְדֵי הַדְּבּוּר שֶׁל לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ כַּנ"ל. וְזֶהוּ: כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ לְאֹמֶר - הֵינּוּ כְּפִי הַדְּבּוּר שֶׁל לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, שֶׁעַל־יְדֵי נִאֲסַר עֲרִיּוֹת וְנִתְבַּטַּל תְּאוֹת נְאוּף כַּנ"ל, כְּמוֹ כֵן יִגְדַל כַּח ה', כִּי כְּפִי הַשְּׁלֵמוֹת שְׁמֻשְׁלִים אֶת הַדְּבּוּר שֶׁל לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, שֶׁהוּא בְּחִינַת שְׁבִירַת וּבִטּוּל תְּאוֹת נְאוּף, כֵּן נִתְגְּדַל וְנִתְעוֹרֵר כַּח ה' שְׁבַמְעֵשָׂה בְּרֵאשִׁית, שֶׁהֵם הָאוֹתִיּוֹת שְׁיִישׁ בְּכָל דָּבָר וְדָבָר שְׁבַעֲוָלָם, כַּנ"ל:

וּמִי שְׁיִכּוֹל לְהִתְעוֹרֵר הַתְּנוּצָצוֹת הָאוֹתִיּוֹת שְׁבַכָּל מַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית שְׁיִישׁ בְּכָל דָּבָר, אֲזִי אֶכִּילְתּוֹ וְשִׁתִּיתּוֹ וְכָל תְּעֻנּוּגָיו אֵינּוּ אֶלָּא מִהַתְּנוּצָצוֹת הָאוֹתִיּוֹת שְׁבַאֲכִילָה וְשִׁתִּיָּה, בְּבְחִינַת (רות ג): וַיֹּאכַל וַיִּשֶׁת וַיֵּיטֵב לָבוֹ. וַיֵּיטֵב לָבוֹ, הֵינּוּ בְּחִינַת הַתְּנוּצָצוֹת הָאוֹתִיּוֹת שֶׁל ל"ב [שְׁלִשִׁים וּשְׁנַיִם] אֱלֻקִּים שְׁבַמְעֵשָׂה בְּרֵאשִׁית שְׁיִישׁ בְּכָל דָּבָר. וְזֶהוּ: וַיֵּיטֵב לָבוֹ, אֵין טוֹב אֶלָּא אוֹר, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (בראשית א): וַיֵּרָא אֱלֻקִּים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב. וְזֶהוּ: וַיֹּאכַל וַיִּשֶׁת וַיֵּיטֵב לָבוֹ, שֶׁהִיְתָה אֶכִּילְתּוֹ וְשִׁתִּיתּוֹ

מֵהָאֲרֵת וְהִתְנוּצְצוֹת הָאוֹתִיּוֹת שֶׁל ל"ב אֱלֹקִים שֶׁבְּעֶדְתּוֹ שְׂאוּכָל. וְזוֹ: וַיִּטֵּב לָבוֹ - זֶה בְּרַפְתְּ הַמְזוֹן (וְזוֹהר וַיִּקְהַל קִיח. וּמ"ר רוֹת פ' ה), שֶׁהִיָּתָה אֲכִילָתוֹ וְשִׁתִּיתוֹ מֵהִתְנוּצְצוֹת הָאוֹתִיּוֹת שֶׁיֵּשׁ בָּהֶאֱכִילָה וְשִׁתִּיָּה, שֶׁזֶּהוּ בְּחִינַת בְּרַפְתְּ הַמְזוֹן, כִּי הַמְזוֹן נִתְפָּרֵד עַל-יְדֵי שְׁלֵמוֹת לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, עַל-יְדֵי שְׁמַעוֹרְרִין וּמְאִירִין אֶת הָאוֹתִיּוֹת שֶׁיֵּשׁ בְּכָל דָּבָר, וּמִשָּׁם צְרִיכִין שִׁתְּהִיָּה עֵקֶר הָאֲכִילָה וְשִׁתִּיָּה וְשֶׁאֵר הַתַּעֲנוּגִים כִּנ"ל:

ח וְכָל חָכֵם פְּשוֹט [פְּרוּשׁ, שֶׁהוּא חָכֵם לְבַד אֶף-עַל-פִּי שְׂאִינוֹ צְדִיק] יִכּוֹל לֵידַע הָאוֹתִיּוֹת שֶׁבּוֹ נִבְרָא הַדָּבָר הַזֶּה שְׂאוּכָל. כִּי מִי שֶׁיּוֹדֵעַ הַבַּח שֶׁל מְתִיקוֹת וּמְרִירוֹת, חֲרִיפוֹת וּמְלִיחוֹת, שֶׁזֶּה מְרַפֵּד וְזוֹ מְקַשֶּׁה, זֶה מְגַדִּיל וְזוֹ מְקַטִּין, זֶה מְכוּץ וְזוֹ מְרַחֵב, וַיּוֹדֵעַ הַתַּחֲלֻקוֹת הָאוֹתִיּוֹת, שֶׁנִּחְלָקִין לְשֵׁשׁ אֲמוֹת אִמ"ש, וְשֶׁבַע כְּפֹלוֹת, וְשִׁנַּיִם-עֶשֶׂר פְּשׁוּטוֹת, וַיּוֹדֵעַ הָאוֹתִיּוֹת הַשְּׂיֻכִּים לְכָל סְפִירָה וְסְפִירָה, וַיּוֹדֵעַ כַּח שֶׁל כָּל סְפִירָה, שֶׁזֶּה רֵךְ וְזוֹ קָשָׁה וְכו', אִזִּי עַל-יְדֵי שְׁמוּעַם אִיזָה דָּבָר אוֹ רוֹאֵה אִיזָה דָּבָר, הוּא יוֹדֵעַ וּמְבִין הַצְּרוּפֵי אוֹתִיּוֹת שֶׁבּוֹ נִבְרָא זֶה הַדָּבָר. כִּי כָּל דָּבָר נִשְׁתַּנֵּה בְּמַעֲמוֹ וְרִיחוֹ וְתַמּוּנָתוֹ - הַכֹּל לְפִי צְרוּפֵי אוֹתִיּוֹת שֶׁל לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, שֶׁשָּׁקַל הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּחֻכְמָתוֹ וּבְרִצּוֹנוֹ הַפְּשוּט כֶּךָ וְכֶךָ אוֹתִיּוֹת שֶׁיִּבְרָא בָּהֶם דָּבָר זֶה, וְכֶךָ וְכֶךָ אוֹתִיּוֹת שֶׁיִּבְרָא בָּהֶם דָּבָר זֶה. וְזוֹ בְּחִינַת חֲסֻדוֹת וַיִּתְרוֹת וּנְקֻדּוֹת שֶׁיֵּשׁ בְּהַתּוֹרָה, שֶׁהֵבֵל לְפִי הַמְּשַׁקֵּל, שְׁגוֹרְעִין וּמוֹסִיפִין לְפִי הַמְּשַׁקֵּל, שֶׁצְרִיךְ לַגְרַע לְפַעְמִים אוֹ

להוסיף לפעמים איזה אות או נקדה כדי לכוון המשקל של פח
 ה' - הכל לפי חכמתו ורצונו, כי כן חיבה חכמתו ורצונו
 יתברך, שישקל כך וכך אותיות ונקדות, ויברא בכח הזה
 ואותיות ונקדות אלו הדבר הזה, כדי שיהיה לו טעם הזה
 וריח הזה ותמונה הזאת. וכן שקל כך וכך אותיות ונקדות
 אחרות וברא בהם דבר אחר, כדי שיהיה לו פח וריח וטעם
 ותמונה אחרת כפי אותן האותיות, וכן בכל דבר שבעולם. ומי
 שהוא חכם לבד, יכול להכין כל זאת בחכמתו, שידע
 האותיות שיש בכל דבר כנ"ל; אבל שירגיש ויתענג רק
 מהצדופי אותיות, בבחינת ויאכל וישת כנ"ל, זה אי אפשר כי
 אם למי שהביא שלמות בלשון הקדש, והביא התנוצצות חדש
 בלשון הקדש של כל דבר, הינו בהאותיות שיש בכל דבר, זה
 יכול לקיים: ויאכל וישת כנ"ל. [פרוש, כי עלידי חכמה לבד
 יכולין לידע האותיות שיש בכל דבר, כשיודעין כל הנ"ל,
 דהינו למשל כשרואה דבר שטעמו מתוק, ויודע שמתיקות -
 כחו לרפך, ויודע מאיזה ספירה נמשך זה הפח של המתיקות
 והרפך, כגון מספירת חסד, ויודע איזה אות מכ"ב אותיות
 שיקד לספירת חסד - אזי יודע שאותו האות מלבש בדבר
 הזה, וכן פיוצא בזה בכל הדברים שבעולם וכנ"ל. אבל אף-
 על-פי שהוא חכם גדול כל כך, שידע כל זאת בברור, שידע
 האותיות שיש בכל דבר (שצריכין לזה להיות בקי גדול מאד
 בכל חכמת האמת, שהוא חכמת הקבלה, ובכל חכמת הטבע

והיסודות, כּמוֹכּן לַמִּשְׁכָּל, שְׂאֵי אֶפְשֶׁר לִידַע כֹּל זֹאת, כִּי אִם
 חֲכָם גָּדוֹל מְאֹד בְּקִבְלָהּ וּבִשְׂאֵר חֲכָמוֹת), אֶרְעֶל־פִּי־כֵן יִכּוֹל
 לִהְיוֹת שְׂאֵכִילָתוֹ וְשִׁתְּיָתוֹ וְתַעֲנוּגָיו יִהְיוּ עֲדִין מְגוּפֵי הַדָּבָר, וְלֹא
 מִהֲתַנּוּצְצוֹת הָאוֹתִיּוֹת, כִּי לִזְכוֹת שְׂיֵהִיו כֹּל תַּעֲנוּגָיו רַק
 מִהָאוֹתִיּוֹת שְׁבַכֵּל דָּבָר, זֶה אֵי אֶפְשֶׁר כִּי אִם כְּשִׁזְכָּה לְשִׁלְמוֹת
 לְשׁוֹן הַקִּדְּשׁ, דִּהְיִנו כְּשִׁזְכָּה לְשִׁבֵּר תַּאֲוֹת הַמִּזְשָׁגֵל לְגַמְרֵי
 וּלְהַשְׁלִים אֶת הַלְּשׁוֹן הַקִּדְּשׁ, עַד שֶׁהֵבִיא הַתַּנּוּצְצוֹת חֲדָשׁ
 בְּלְשׁוֹן הַקִּדְּשׁ, דִּהְיִנו בְּהָאוֹתִיּוֹת שְׂיֵשׁ בְּכֹל דָּבָר. זֶה הַצַּדִּיק
 שְׂאוּחֹז בְּזֶה, הוּא דִּיקָא זֹכָה לְזֶה, שְׂאִינו מְרַגֵּישׁ שׁוֹם תַּעֲנוּג
 מִשׁוֹם דָּבָר אֲכִילָה וְשִׁתְּיָה וְשְׂאֵר הַתַּעֲנוּגִים שְׁפַעוֹלָם, כִּי אִם
 מִהֲתַנּוּצְצוֹת הָאוֹתִיּוֹת שְׂיֵשׁ בְּכֹל דָּבָר, אֲשֶׁרֵי לוֹן. וְזֶה בְּחִינַת:
 וּמִצִּיּוֹן יִסְעֶדֶךָ (תהלים ב) - שְׂיֵהִיָּה סְעֵדְתֶךָ, הֵינּוּ הָאֲכִילָה וְשִׁתְּיָה
 וְכֹל הַתַּעֲנוּגִים, מִצִּיּוֹן וְסִימֵן הָאוֹתִיּוֹת, הַמִּצִּינִים וּמִסְמָנִים בְּכֹל
 דָּבָר, כִּי הַטַּעַם וְהַרִיחַ וְהַתְּמוּנָה הוּא צִיּוֹן וְסִימֵן עַל הָאוֹתִיּוֹת
 שְׂיֵשׁ בְּדָבָר הַזֶּה. וְזֶה: יִשְׁלַח עֲזָרְךָ מִקִּדְּשׁ; עֲזָרְךָ זֶה בְּחִינַת
 (בראשית ב) אֶעֱשֶׂה לוֹ עֲזָר; בְּחִינַת חוּה, הֵינּוּ לְשׁוֹן הַקִּדְּשׁ כִּנְ"ל;
 וְזֶה מִקִּדְּשׁ - בְּחִינַת לְשׁוֹן הַקִּדְּשׁ. וְזֶה: יִשְׁלַח עֲזָרְךָ מִקִּדְּשׁ -
 סוּפֵי תִבּוֹת חֲשָׁד, הֵינּוּ בְּחִינַת תְּרִדְמָה, שֶׁהוּא בְּחִינַת תְּרָגוֹם,
 שְׁעַקֵּר שְׁלָמוֹת לְשׁוֹן הַקִּדְּשׁ עַל־יַדֵּי הַתְּרָגוֹם כִּנְ"ל, וּכְשֵׁיִשׁ לוֹ
 שְׁלָמוֹת הַזֶּה, עַל־יַדֵּי־זֶה: וּמִצִּיּוֹן יִסְעֶדֶךָ כִּנְ"ל:

ט וּכְמִי שְׂאוּחֹז בְּמִדְרָגָה זו: וּמִצִּיּוֹן יִסְעֶדֶךָ, מִזֶּה מֵאִיר לְבוֹ, כִּי
 שֵׁם הַלֵּב הוּא עַל־יַדֵּי שְׁמִקְבֵּל וְנִזוֹן מִשׁוּפְרָא דְשׁוּפְרָא,

מל"ב אלקים של מעשה בראשית, שהם בחינת האותיות שיש בכל דבר, שכלם נמשכין מבחינת ל"ב אלקים של מעשה בראשית. ועלידי התנוצצות האור שמקבל הלב מל"ב אלקים הנ"ל, עלידיזה מתנוצץ פניו באור הזה, בבחינת (משלי טו): לב שמח ייטב פנים, וכשפניו מאירות בהודפכות הזה, אזי יוכל האחר לראות פניו בפנים הזה כמו במראה, ולהתחרט ולשוב בתשובה כנ"ל. וזה בחינת (דברים ה): פנים בפנים דבר ה' עמכם, הינו עלידי שיש עמכם דבור ה', הינו שלמות לשון הקדש, עלידיזה מתנוצץ הפנים ומאירות כל כף, עד שיוכל להתראות פנים בפנים:

וזה: עד לא הוי מתקלא - הינו שלמות לשון הקדש, הנקרא מתקלא, על שם ששקל הקדוש-פרוד-הוא ברצונו האותיות כנ"ל, בבחינת (איוב כה): לעשות לרוח משקל, ששקל הקדוש-פרוד-הוא כף וכף אותיות לכל דבר ודבר, כדי שיהיה לו מעם וריח ותמונה הזאת כפי רצונו כנ"ל. וקדם שהיה הלשון-הקדש בשלמות לא הוי משגיחין אפין באפין - עדין לא היה בחינת פנים בפנים, כי אי אפשר לזכות לבחינת פנים מאירות הנ"ל, שהם בחינת פנים בפנים, כי אם עלידי בחינת מתקלא, שהוא בחינת שלמות לשון הקדש כנ"ל, כי עקר בחינת פנים בפנים הוא עלידי: דבר ה' עמכם כנ"ל. וזה: עד לא הוי מתקלא, הינו בחינת לשון הקדש, שעקר שלמותו עלידי תרגום, שהוא נגה, הנקרא תקלא, כידוע:

וְזוּהוּ תְּחִלָּה בֵּין הַשּׁוֹמְעֵי מִפִּי הָרֶבֶב, אוּ מִפִּי הַתְּלָמִיד, אוּ מִפִּי הַסֵּפֶר. כִּי הַצְּדִיקִים הֵם גְּבוּרֵי כַח עֹשֵׂי דְבָרוֹ (תהלים קג), שֶׁהֵם עוֹשִׂים וּבוֹנִים הַדְּבָר שֶׁל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, הֵינּוּ הַלְּשׁוֹן-הַקֹּדֶשׁ שֶׁבּוֹ נִבְרָא הָעוֹלָם, בְּבַחֲיִנּוֹת: נִמְלֶךְ בְּנִשְׁמוֹתֵיהֶם שֶׁל צְדִיקִים וּבִרְאָת הָעוֹלָם (כ"ר פֶּרֶשׁה ח), כִּי עַל-יְדֵי הַשְּׁעִשׂוּעִים שֶׁרָאָה הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא שֶׁיִּקְבַּל מִנִּשְׁמוֹתֵיהֶם שֶׁל צְדִיקִים, עַל-יְדֵיהֶם: בְּדָבָר ה' שָׁמַיִם נִעֲשׂוּ וּבְרוּחַ פִּיּוֹ כָּל צְבָאָם (תהלים לג), הֵינּוּ שֶׁנִּעֲשְׂתָה הַדְּבָר שֶׁל לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, שֶׁבּוֹ נִבְרָא הָעוֹלָם, כִּי הַצְּדִיקִים הֵם בְּבַחֲיִנַת עֹשֵׂי דְבָרוֹ, שֶׁהֵם עוֹשִׂים הַדְּבָר שֶׁל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, שֶׁיִּדְבֵּר וַיִּבְרָא אֶת הָעוֹלָם; וְכֵן זֶה הַיְתָה קֶדֶם הַבְּרִיאָה. גַּם עֲכָשָׁו, כְּשֶׁרוֹצִים הַצְּדִיקִים לְשִׁמֵּעַ אִיזָה דְבָר מִהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, הֵם עוֹשִׂים תְּחִלָּה אֶת הַדְּבָר וּבוֹנִים אוֹתוֹ, הֵינּוּ עַל-יְדֵי מַעֲשֵׂיהֶם הַטּוֹבִים זֹכִים לְשִׁמֵּעַ דְּבָרִים מִהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, נִמְצָא שְׂאֵלוֹ הַדְּבָרִים נִתְּהוּ וְנִבְנוּ עַל-יְדֵים. וְזֶה בְּחִינַת (תהלים קג): עֹשֵׂי דְבָרוֹ לְשִׁמֵּעַ בְּקוֹל דְּבָרוֹ - כְּשֶׁרוֹצִים לְשִׁמֵּעַ דְּבָר מִהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, הֵם עוֹשִׂים תְּחִלָּה אֶת הַדְּבָר בְּבַחֲיִנַת עֹשֵׂי דְבָרוֹ כִּנ"ל, וְאַחֲרֵיכֵן שׁוֹמְעִים אוֹתוֹ הַדְּבָר מִהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, בְּבַחֲיִנַת: לְשִׁמֵּעַ בְּקוֹל דְּבָרוֹ; כִּי בִּזְהַר הַדְּבָר הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְדַבֵּר עִמָּם. וְשְׁלָמוֹת הַדְּבָר שֶׁל לְשׁוֹן-הַקֹּדֶשׁ תִּלְיָא בִּירְאָה, בְּבַחֲיִנַת: עֲשָׂאָה כְּאוֹצַר כִּנ"ל, וַיִּרְאָה תִּלְיָא בְּאוֹדְנִין (תיקון ע). נִמְצָא כְּשֶׁהַצְּדִיק שׁוֹמֵעַ הַדְּבָר שֶׁל תּוֹרָה מִפִּי הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, יֵשׁ לְהַדְּבָר שְׁלָמוֹת, כִּי הַדְּבָר תִּלְוֵי בִּירְאָה,

וְהוּא שׁוֹמֵעַ הַדְּבַר בְּבַחֲיִנַת: לְשׁוֹמֵעַ בְּקוֹל דְּבָרוֹ. נִמְצָא מִי שְׁשׁוֹמֵעַ מִפִּי בְּעֵצְמוֹ, מִקְּבַל דְּבַר לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ בְּשִׁלְמוֹת, הֵינּוּ בִּירָאָה, כִּי זֶה הַלְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ יֵשׁ לוֹ שְׁלֵמוֹת מַחְמַת בְּחִינַת: לְשׁוֹמֵעַ בְּקוֹל דְּבָרוֹ, כִּי שְׁלֵמוֹת הַדְּבַר תִּלְיָא בִּירָאָה, וְהִירָאָה תִּלְיָא בְּאוֹדְנִין כַּנ"ל; אֲבָל מִי שְׁשׁוֹמֵעַ מִפִּי אַחַר הוּא רְחוֹק מִזֶּה הַשְּׁלֵמוֹת, כִּי כָּבֵד יֵרֵד מִמְּדֻרְגָתוֹ:

וְזֶה: ה', שְׁמַעְתִּי שְׁמַעְדָּ יִרְאֵתִי - כְּשֶׁהִשְׁמִיעָה מִפִּי הַצַּדִּיק בְּעֵצְמוֹ, שֶׁהוּא שׁוֹמֵעַ מִפִּיךָ, בְּבַחֲיִנַת עֵשִׂי דְּבָרוֹ לְשׁוֹמֵעַ בְּקוֹל דְּבָרוֹ. וְזֶה שְׁמַעְדָּ - שֶׁהוּא שׁוֹמֵעַ מִמְּךָ, הֵינּוּ מִפִּי הַקֹּדֶשׁ־בְּרוּךְ־הוּא בְּעֵצְמוֹ, אֲזִי: יִרְאֵתִי - כִּי עֵקֶר הִירָאָה תִּלְיָא בְּאוֹדְנִין, וְאִזּוֹ יֵשׁ שְׁלֵמוֹת לַלְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ הַזֶּה כַּנ"ל. וְזֶה: ה' פְּעֻלָּךְ בְּקֶרֶב שָׁנִים חַיִּיהוּ. חַיִּיהוּ - פִּרְשׁ רַש"י: עוֹרְרָהוּ, הֵינּוּ שְׁנַתְעוֹרֵר פְּעֻלָּךְ, הֵינּוּ כַּח מַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית נִתְעוֹרֵר בְּקֶרֶב שָׁנִים. אֵל תִּקְרִי: בְּקֶרֶב שָׁנִים, אֵלָּא: בְּקֶרֶב שָׁנִים (כְּשֶׁדְּרוּ"ל סוּטָה מַט) - שָׁנִים מִקְרָא, דִּהֵינּוּ לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ. עַל־יְדֵי לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ בְּשִׁלְמוֹת, הַנְּשָׁלֵם עַל־יְדֵי הִירָאָה דְּתִלְיָא בְּאוֹדְנִין, נִתְעוֹרֵר וְנִתְנוּצֵץ כַּח מַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית שְׁנִבְרָא עַל־יְדֵי לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ. וְזֶה שְׁפִירַשׁ רַש"י: תִּפְלָה לַחֲבִקוּק עַל שְׁנֵינּוֹת -בְּתַרְגוּמוֹ, שְׁעַקֵּר שְׁלֵמוֹת לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ - עַל־יְדֵי הַתַּרְגוּם כַּנ"ל. וְזֶה: עַל שְׁנֵינּוֹת - כִּי שְׁנֵינּוֹת הוּא בְּחִינַת תַּרְגוּם, כִּי תַרְגוּם הוּא בְּחִינַת עֵץ הַדַּעַת טוֹב וְרַע, שְׁמַעְרֵב טוֹב וְרַע, וְכֵן הוּא הַשְּׁוֹגֵג, שֵׁשׁ בּוֹ גַם כֵּן טוֹב וְרַע, שֶׁהִמְעֵשֶׂה הוּא רַע, וְכּוֹנֵתוֹ טוֹב:

(השמטות השיכים לתורה הזאת)

וּבֵין לֹמֵד בַּסֵּפֶר לְשׁוֹמֵעַ מִפִּי הַחֶכֶם יֵשׁ חֵלוֹק גָּדוֹל בְּיֹתֵר,
 כִּי סֵפֶר הוּא רַק לְזִכְרוֹן, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (שמות יז): כְּתַב זֹאת
 זִכְרוֹן בַּסֵּפֶר, וְהִזְכְּרוֹן הוּא בְכֹחַ הַמַּדְבָּה, כִּי גַם בְּהִמָּה יֵשׁ לָהּ
 זִכְרוֹן, כְּמוֹ שְׁאֲנוּ רוֹאִים, שְׁגַם בְּהִמָּה זֹכֶרֶת שְׁפַמְקוֹם זֶה נִשְׁכָּה
 כָּלֵב וְהִיא בּוֹרַחַת מִשָּׁם. וְעַל כֵּן אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבִרְכָה:
 דְּבָרִים שְׁבַע־לְפָה אֵי אַתָּה רִשְׁאֵי לְאִמְרָם בְּכַתֵּב (גיטין ס). וַיֵּשׁ
 דְּבָרִים בְּגוּ, כִּי בְּאִמַּת זֶה הַמְקַרָּא: כְּתַב זֹאת זִכְרוֹן בַּסֵּפֶר
 הַנִּלְ, נֶאֱמַר עַל תּוֹרָה שְׁבַכְתָּב, שְׁצַרִּיכִין דְּוָקָא לְכַתְּבָהּ.

(כָּל זֶה שְׁמַעְתִּי מִפִּי הַקְּדוֹשׁ בְּעַת שְׁכַתְּבָתִּי לְפָנָיו תּוֹרָה הַנִּלְ, וְלֹא בְּאִר עֵנָן זֶה הַיִּטֵּב)
 וְזֶה סוֹד מַה שְׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבִרְכָה (סנהדרין לח):
 אָדָם הֲרֵאֲשׁוֹן מְשׁוּדָּ בְּעַרְלָתוֹ הִיָּה; אָדָם הֲרֵאֲשׁוֹן בְּלִשׁוֹן
 אַרְמִית סֵפֶר. וְהֵבֵן מְאֹד, כִּי עַל־יְדֵי לִשׁוֹן אַרְמִית, שֶׁהוּא לִשׁוֹן
 תְּרַגוּם, מְשַׁכָּה וַיִּנְקָה הָעַרְלָה, שֶׁהוּא רַע הַבּוֹלִיל, מִלִּשׁוֹן הַקְּדוֹשׁ,
 מִבְּרִית קְדֹשׁ כַּנִּלְ, עֵין שָׁם הַיִּטֵּב. כִּי עַקֵּר פָּגַם הַבְּרִית, שֶׁהוּא
 רַע הַבּוֹלִיל, בְּחִינַת לְשׁוֹנוֹת הָעַמִּים, וַיִּנְקָתָם עַל־יְדֵי לִשׁוֹן
 תְּרַגוּם, שֶׁהוּא בְּחִינַת נְגִיה, שְׁעַל־יְדֵי־זֶה הֵם עוֹלִים לִינֵק מִלִּשׁוֹן
 הַקְּדוֹשׁ, מִבְּרִית קְדֹשׁ כַּנִּלְ. כִּי עַקֵּר הַמְתַקְלָא וְהַנְּסִיוֹן וְהַבְּחִירָה
 הוּא בְּכַחֲנִית נְגִיה, שֶׁהוּא בְּחִינַת תְּרַגוּם, כִּי נְגִיה נִקְרָא תַקְלָא
 כַּנִּלְ. וְזֶהוּ: אָדָם הֲרֵאֲשׁוֹן מְשׁוּדָּ בְּעַרְלָתוֹ הִיָּה; אָדָם הֲרֵאֲשׁוֹן
 בְּלִשׁוֹן אַרְמִית סֵפֶר, כִּי הָא בְּהָא תְלִיא, כִּי עַקֵּר פָּגַם הַבְּרִית,

בחינת משוך בערלתו, נמשך על-ידי לשון ארמית, שהוא לשון תרגום, כשאין מעלין אותו ללשון הקדש כנ"ל:

עשי דברו לשמע בקול דברו - שהצדיק עושה הדבור וכו' כנ"ל. וכשהלשון-הקדש בא מלמעלה, עדין הוא חסר תקון, כי עדין צריך להעלות הטוב מן התרגום. וזהו סוד פונת מילה, כמו שמוכא במדרש (בראשית פ' יא) שאלת המינין על מצות מילה: איך יברא הקדוש-ברוך-הוא דבר המחסר תקון, אך הוא על פונה זו, הינו כנ"ל, שהלשון-הקדש, שהוא בחינת תקון הברית הבא מלמעלה, הוא עדין חסר תקון, ועקר תקונו למטה, בזה העולם, על-ידי שאנו מעלין הטוב שבתרגום ומשלימין את הלשון-הקדש, כי עקר התקון של כל הדברים נשלם למטה בזה העולם דיקא, שזהו בחינת שלמות לשון הקדש על-ידי תרגום, שאף-על-פי שהלשון-הקדש בא מלמעלה, אף-על-פי-כן אין לו שלמות כי אם על-ידי לשון תרגום, שהוא בחינת עין הדעת טוב ורע, דהינו על-ידי שמבררין הטוב שבתרגום, הטוב שפעץ הדעת, שעל-ידי-זה דיקא נשלם הלשון-הקדש. וזהו בחינת מה שמבאר שם במדרש התרוץ על שאלת המינין הנ"ל בענין מצות מילה: איך יברא הקדוש-ברוך-הוא מחסר תקון כנ"ל, שהשיבו שם: כל דבר צריך תקון: התרמוסין צריכין לבשל וכו', אף האדם צריך תקון וכו', עין שם; הינו כנ"ל, שהשם יתברך ברא כל

הַבְּרִיאָה בְּשִׁבִיל הָאָדָם הַבֶּעַל־בְּחִירָה, שֶׁהוּא דִּיקָא יִתְקַן כָּל הַדְּבָרִים עַל־יְדֵי פְרוּר הַטּוֹב שֶׁבַעֵץ הַדַּעַת, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה מְשָׁלִים וּמִתְקַן כָּל הַדְּבָרִים שֶׁבַעֵזֶלֶם. וְעַל פֶּן צְרִיכִין לְתַקֵּן תְּקוּן הַמִּילָה, בְּחִינַת תְּקוּן הַבְּרִית, בְּזֶה הָעוֹלָם דִּיקָא, שֶׁזֶהוּ בְּחִינַת שְׁלָמוֹת לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ עַל־יְדֵי תַרְגוּם דִּיקָא, שֶׁהַלְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ הַבֵּא מְלַמֵּעָה אֵין לוֹ שְׁלָמוֹת כְּשֶׁבֵא מְלַמֵּעָה, כִּי אִם עַל־יְדֵי שְׁאֵנְחָנוּ מְשָׁלִימִין אוֹתוֹ עַל־יְדֵי שְׁמַבְרִין הַטּוֹב שֶׁבַתַּרְגוּם, שְׂאוֹ דִיקָא נִשְׁלָם הַלְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ כַּנִּל. וְזֶהוּ: חֲשַׁמ"ל - חֶשׂ מָל, בְּחִינַת מִילָה, ו"מל" גִּימַטְרִיא שְׁבַעֵים, בְּחִינַת מְדוּרָה שֶׁל שְׁבַעֵין בּוֹכְבֵין הַנִּל, שְׁנַתְמַלֵּל וְנַחְתָּד וְנַתְפַּטֵּל עַל־יְדֵי מְצוֹת מִילָה, שֶׁהוּא בְּחִינַת תְּקוּן הַבְּרִית כַּנִּל. עֵין בַּפְּנוֹת וְהִבֵּן:

וְלַהֲעֵלוֹת הַטּוֹב מִן הַתַּרְגוּם, הוּא עַל־יְדֵי תְּקוּן הַשְּׁנֵגוֹת, שְׁצָרִיד לְתַקֵּן כָּל מָה שֶׁחָטָא בְּשׁוֹגֵג, וְהִבֵּן:

וּמִי שֵׁישׁ לוֹ שְׁלָמוֹת לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, יוֹדַע לְפָשֵׁר חֲלָמִין שֶׁבַתַּרְדֵּמָה כְּמוֹ יוֹסֵף, כְּמַבְאָר שָׁם. כִּי הַחֲלוּמוֹת הֵם כְּפִי הַמַּאֲכָלִים שְׂאוֹכֵל, כְּמוֹבָא, כִּי בְּכָל דְּבָר יֵשׁ אוֹתִיוֹת כַּנִּל, וּכְשֶׁשׁוֹכֵב וְיָשׁוּן, עוֹלִים הָאָדָם מֵהַמַּאֲכָלִים שְׂאוֹכֵל וְעוֹלִים לְהַמָּח, וְנִצְטַרְפִּין הָאוֹתִיוֹת שֵׁישׁ בָּהֶם, וּמִזֶּה נַעֲשֶׂה הַחֲלוּם. נִמְצָא כְּשֶׁאָדָם אוֹכֵל, אִם הָיָה אוֹכֵל הַכֶּף הַשְּׁנִי קֹדֶם הָרֵאשׁוֹן, הָיָה מִתְרָאָה לוֹ חֲלוּם אַחֵר, כִּי בְּכָל דְּבָר יֵשׁ אוֹתִיוֹת אַחֵרִים, וְאוֹלוֹ הָיָה אוֹכֵל זֶה הַכֶּף תַּחֲלָה, הָיוּ נִצְטַרְפִּין הָאוֹתִיוֹת

בְּצִרוּפִים אַחֲרֵים, וְהָיָה מִתְרַאֶה לוֹ חֵלוֹם אַחֵר. וּמִי שֵׁישׁ לוֹ
 שְׁלֹמוֹת לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, הוּא יוֹדֵעַ הָאוֹתִיּוֹת שֵׁישׁ בְּכָל דְּבַר בְּנִ"ל,
 עַל-פֶּן הוּא יִכּוֹל לְפָשֵׁר חֵלְמוֹן בְּנִ"ל. וְהֵבֵן הַיֵּטֵב, אִיךָ עָתָה
 מִבְּאֵר הַיֵּטֵב עֲנֵן פִּתְרוֹן חֵלוֹמוֹת עַל-יְדֵי שְׁלֹמוֹת לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ,
 עַל-יְדֵי מֶה שֶׁפָּתַב שָׁם אַחֲרֵי-כֵן, שֶׁעַל-יְדֵי שְׁלֹמוֹת לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ
 מֵאִירֵין הֵהֲתַנּוּצְצוֹת הָאוֹתִיּוֹת שֵׁישׁ בְּכָל דְּבַר, כִּי עַל-יְדֵי
 הַתְּנוּצְצוֹת הָאוֹתִיּוֹת שֵׁישׁ בְּכָל הַמַּאֲכָלִים, שֶׁמֵּהֶם הַחֵלוֹמוֹת,
 עַל-יְדֵי-זֶה הַצַּדִּיק בְּחִינַת יוֹסֵף לְפָשֵׁר חֵלְמוֹן שֶׁפִּתְרָדְמָה
 בְּנִ"ל:

(זֶה מִצְאָנוּ מִזֶּה הַמַּאֲמָר מִכְּתַב-יַד רַבֵּנוּ ז"ל בְּעֶצְמוֹ)

יִשְׁלַח עֲזָרָה מִקֹּדֶשׁ וְכוּ'. גִּדְל יִקָּר הָעֶרְךָ מִלְּשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, שְׁבוּ
 נִבְרָא הָעוֹלָם, כְּמוֹ שֶׁאֲמָרוּ חֲכָמֵינוּ וְזָכוּרָם לְבִרְכָה:
 לְזֹאת יִקְרָא אִשָּׁה, כִּי מֵאִישׁ - לְשׁוֹן נוֹפֵל עַל לְשׁוֹן, מִכָּאֵן
 שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם בְּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, כִּי הָאִשָּׁה הוּא בְּחִינַת לְשׁוֹן
 הַקֹּדֶשׁ שֶׁבָּה נִבְרָא הָעוֹלָם. וְזֶהוּ: חֲוָה, לְשׁוֹן דְּבוּר, כְּמוֹ
 שֶׁפָּתוּב: וְלִילָה לְלִילָה יַחְוָה דַּעַת. וְזֶה בְּחִינַת: לְזֹאת יִקְרָא
 אִשָּׁה, כִּי הַדְּבוּר נִקְרָא זֹאת, כְּמוֹ שֶׁפָּתוּב: וְזֹאת אֲשֶׁר דִּבֶּר
 לָהֶם אֲבִיהֶם, וְעַל-יְדֵי לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ רוּמְמָנוּ מִכָּל הַלְּשׁוֹנוֹת. וְזֶה
 בְּחִינַת: לְשׁוֹן נוֹפֵל עַל לְשׁוֹן, כָּל הַלְּשׁוֹנוֹת נוֹפְלִים עַל-יְדֵי לְשׁוֹן
 הַקֹּדֶשׁ, וְאִין... (עַד כָּאֵן מִצְאָנוּ)

[פִּרְקָא תְּנִינָא דְסִפְרָא דְצִנְיָעוּתָא מִבְּאֵר לְעִיל בְּהַתְּוֵרָה אֲמַר אֶל הַפְּהֵגִים סִימֹן ב']

לְשׁוֹן רַבְּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבְרָכָה

ב

פְּרָקָא תְּלִיתָאָה [דְּסִפְרָא דְצְנִיעוּתָא]

פרק שלישי בספרא דצניעותא (זהר פ' תרומה)

תשעה תיקונים יקירין אתמסרא לזקן, כל דבר שהוא נעלם ואינו מתגלה ומעלה וכבוד וחשיבות והוא מהגנוים היקרים. שערות על שערות מלפני נקבי האזניים עד ראש [הפה], מראש הזה לראש אחר. נמצא מתחת שני נקבים אורח מלא שלא נראה. הלחיים מכוסים מצד זה ומצד זה. בו נראים כעין תפוחים אדומים כשושנה. בחוט אחד תלויים שחורים ותקיפים ומתפשטים עד החזה. השפתיים אדומים כשושנה ופנויים. קמנות יורדות בגרון, ומכסות העורף. גדולות וקמנות יורדות במשקל, באלו נמצא גיבור ותקיף.

תְּשֻׁעָה תְּקוּנֵין יְקִירֵין אֶתְמַסְרָא לְדַקְנָא. כָּל מָה דְאֶתְמַסְרָא וְלֹא אֶתְנַלְיָא, עֲלָאָה וְיִקְרָא אֶשְׁתַּכַּח, וְהוּא גְנֻיָא יְקִירָא. נִימִין עַל נִימִין מִקְמִי פְתַחֵי דְאֶדְנִין עַד רִישָׁא [דְּפִמָּא]. מִרִישָׁא הָאֵי לְרִישָׁא אַחְרָא. אֶשְׁתַּכַּח מִתְּחוֹת תְּרִין נְקָבִין אֶרְחָא מְלִיָא דְלֹא אֶתְחַזֵּיָא. עֲלֵעִין אֶתְחַפֵּין מֵהָאֵי גִיסָא וּמֵהָאֵי גִיסָא. כְּהוּ אֶתְחַזֵּין תְּפוּחִין סְמִקִּין כְּוַרְדָּא. כְּוַמָּא תֵּלִין אֶכְמִין תְּקִיפִין עַד חֲדוּי. שְׁפִין סוּמְקִי כְּוַרְדָּא אֶתְפִּנּוּן. זְעִירִין נְחִתִין כְּגִרוּנָא וּמְחַפֵּין קַדְלָא. רַבְּרִבִין וּזְעִירִין נְחִתִין כְּשִׁקוּלָא. כְּאֵלִין אֶשְׁתַּכַּח גְּבַר וְתְקִיף.

א דַע, שֵׁישׁ נִשְׁמָה בְּעוֹלָם, שְׁעַל־יָדָה נִתְגַּלָּה בְּאוּרֵי וּפְרוּשֵׁי
 הַתּוֹרָה, וְהִיא מְסַפֶּלֶת בְּיִסּוּרֵין, פֶּת בַּמִּלָּח תֹּאכַל,
 וּבְמִים בַּמְשׁוּרָה תִשְׁתַּה, כִּי כֶךְ דְּרָכָה שֶׁל תּוֹרָה (אבות פ"ו). וְכֹל
 מִפְּרָשֵׁי הַתּוֹרָה הֵן מְקַבְּלִין מִזֹּאת הַנְּשֻׁמָּה. וְזֹאת הַנְּשֻׁמָּה כֹּל
 דְּבָרֶיהָ בְּגַחְלֵי־אֵשׁ, כִּי אֵי אֶפְשֶׁר לְקַבֵּל וְלִשְׁאֹב מִיְמֵי הַתּוֹרָה,
 אֲלֵא מִי שְׂדַבְּרִיו בְּגַחְלֵי־אֵשׁ, בְּבַחֲיִנַת (ירמיה כג): הֲלוֹא כֹה דְּבָרֵי
 כָּאֵשׁ. וְכִשֶׁהַנְּשֻׁמָּה הַזֹּאת נּוֹפֶלֶת מִבַּחֲיִנַת הֲלוֹא כֹה דְּבָרֵי כָּאֵשׁ,
 וְאֵין דְּבָרֶיהָ בְּגַחְלֵי־אֵשׁ, וְדְבָרֶיהָ נִצְמַנְגִין - אֲזִי נִסְתַּלְקַת;
 וְכִשְׁנִסְתַּלְקַת, אֲזִי נִסְתַּלֵּק בְּאוּרֵי הַתּוֹרָה הַנִּמְשָׁכֶת עַל־יָדָה, וְאֲזִי
 כֹּל מִפְּרָשֵׁי הַתּוֹרָה אֵין יְכוּלִין לְהַשִּׁיג שׁוּם בְּאוֹר הַתּוֹרָה. וְאֲזִי
 נִתְעוֹרֵר מְרִיבָה עַל הַצִּדִּיקִים, כִּי עֵקֶר הַמַּחְלָקֶת שְׁבַעֲעוֹלָם נַעֲשֶׂה
 עַל־יְדֵי הַסְתַּלְקוֹת בְּאוּרֵי הַתּוֹרָה, כִּי הַבְּאוֹר הוּא תְרוּץ עַל
 קִשְׁיוֹת וּמְרִיבוֹת. וְזֶה בַּחֲיִנַת (במדבר כ): מְדַבֵּר צִין, שֶׁהוּא בַּחֲיִנַת
 דְּבוּר מְצַנֵּן, שֶׁשֶּׁם מִתָּה מְרִים, בַּחֲיִנַת הַנְּשֻׁמָּה הַסּוֹכֶלֶת מְרִירוֹת
 הַשְּׁעָפוֹד עַל הַתּוֹרָה. וְאֲזִי נִסְתַּלֵּק הַבְּאוֹר, הֵינּוּ בַּחֲיִנַת בְּאוּרֵי
 הַתּוֹרָה, וְאֲזִי: וַיִּרְבַּ הָעַם עִם מֹשֶׁה; הֵינּוּ בַּחֲיִנַת הַמְּרִיבָה
 שְׁנֵתְעוֹרֵר כַּנ"ל. וְאֵלּוּ מִפְּרָשֵׁי הַתּוֹרָה נִקְרָאִים בְּשֵׁבִיל זֶה מְרִים,
 מַחֲמַת שְׁמֻקְבָּלִים עַל־יְדֵי הַנְּשֻׁמָּה הַנ"ל הַמְכַנֶּה בְּשֵׁם מְרִים. גַּם
 הֵם מְרִים אֶת מְרִיהֶם, כַּמֵּאֲמֹר: וּמִתְלַמְּדֵי יוֹתֵר מִכֵּלָם (תענית ז).
 וְזֶה שְׂאֲמֹר לָהֶם מֹשֶׁה: שְׁמְעוּ נָא הַמְּרִים:

ב וְכִי שְׂרוּצָה לְהַמְשִׁיךְ בְּאוּרֵי הַתּוֹרָה, צְרִיךְ מִתְחִלָּה לְהַמְשִׁיךְ
 לְעַצְמוֹ דְּבוּרִים חַמִּים בְּגַחְלֵי־אֵשׁ כַּנ"ל, וְהַדְּבוּר נִמְשָׁךְ

מִלֵּב הָעֲלִיּוֹן, בְּחִינַת (תהלים עג): צוּר לִבִּי: וְצָרִיךְ לְשַׁפֵּךְ שִׁיחוֹ
 בְּתַפְלָה לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְעַל־יְדֵי תַפְלָתוֹ נִכְמְרוּ רַחֲמֵי הַשֵּׁם
 יִתְבָּרַךְ עָלָיו, וְנִפְתַּח לֵב הָעֲלִיּוֹן, כִּי עֵקֶר הַרַחֲמִים הוּא בְּלֵב,
 וְנִשְׁפַּע מִלֵּב הָעֲלִיּוֹן דְּבוּרִים, וְעַל־יְדֵי הַדְּבוּר מִמְשִׁיךְ בְּאוּרֵי
 הַתּוֹרָה גַּם בֵּן מִשָּׁם. וְלֵב הַנַּ"ל הוּא בְּחִינַת סֹלַע, שְׁמִשָּׁם
 הַדְּבוּר, בְּבְחִינַת (מגילה יח): מִלֵּי בְּסֹלַע. וְסֹלַע הוּא בְּחִינַת צוּר,
 בְּבְחִינַת (תהלים קה): פֶּתַח צוּר וַיִּזְכּוּ מֵיָם, וְהוּא בְּחִינַת לֵב,
 בְּחִינַת: צוּר לִבִּי, וְהֵלֵךְ נִכְמְר בְּרַחֲמִים וּמִשְׁפִּיעַ דְּבוּרִים חַמִּים,
 בְּבְחִינַת (שם לט): חֵם לִפִּי בְּקִרְפִּי בְּהִגִּי תִבְעֵר אֵשׁ, דְּבִרְתִּי
 בְּלִשׁוֹנִי, וּבְלֵב הָזֶה כְּתוּבִים כָּל בְּאוּרֵי הַתּוֹרָה, בְּבְחִינַת (משלי ג):
 כְּתַבֵּם עַל לִוַח לִפְךָ. וּמִי שְׂרוּצָה לִקַּח אֵיזָה בְּאוּר, צָרִיךְ לוֹ
 לִקַּח מֵהֵלֵב הַנַּ"ל בְּתַפְלָה בְּבִקְשָׁה כְּנַ"ל. וּבְשִׁבִיל זֶה צָרִיךְ כָּל
 אֶחָד מִמְּפָרְשֵׁי הַתּוֹרָה, קֹדֶם שְׂמֵתַחִיל לְבֹאֵר אֵיזָה בְּאוּר, צָרִיךְ
 לוֹ מֵתַחֲלָה לְשַׁפֵּךְ תַפְלָתוֹ לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כְּדִי לְעוֹרֵר לֵב
 הָעֲלִיּוֹן לְהַשְׁפִּיעַ עָלָיו דְּבוּרִים כְּגַחֲלִי־אֵשׁ, וְאַחֲר־כֵּן יִתְחִיל
 לְבֹאֵר, כִּי אַחֲר־כֵּן נִפְתַּח הַצּוּר וַיִּזְכּוּ מִיָּמָיו; הֵינּוּ בְּאוּרֵי
 הַתּוֹרָה:

ג וַיֵּשׁ חֲלוּק בֵּין בְּאוּר שְׂאָדָם מְבֹאֵר בֵּינוּ לְבֵין עֲצָמוֹ, לְבֵין בְּאוּר
 שְׂאָדָם מְבֹאֵר לְרַבִּים, כִּי כְּשֶׁדוֹרֵשׁ בְּרַבִּים, וְקֹדֶם הַבְּאוּר
 הוּא מְקַשֵּׁר אֶת עֲצָמוֹ עִם נִשְׁמוֹתֵיהֶם וְשׁוֹפֵךְ שִׁיחוֹ וְתַפְלָתוֹ לִפְנֵי
 הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, בְּוֹדָאִי: הֵן אֵל כְּבִיר לֹא יִמָּאֵם (אויב לו); אָבֵל
 תַפְלַת יְחִיד, אֶפְשֵׁר שְׂמוּאֵסִין בְּתַפְלָתוֹ. וְזֶה בְּחִינַת: וְדִבַּרְתָּ אֶל

הַפֶּלַע לְעֵינֵיהֶם - שְׁתַּפְּלֵתְךָ תִּהְיֶה בְּשָׁעָה שֶׁהַצְּבוּר מְקַבְּצִים.
וְזֶה: הַקְהֵל אֶת הָעָם:

ד וְזֶהוּ הַחֲלוּק בֵּין הַלְוִיָּהּ מִתּוֹךְ הַסֶּפֶר וּבֵין הַשּׁוֹמֵעַ מִפִּי הַחֶכֶם
עֲצוּמוֹ, כִּי הַשּׁוֹמֵעַ מִפִּי הַחֶכֶם עֲצוּמוֹ, בְּוֹדָאֵי נִתְקַשֵּׁר
נִשְׁמָתוֹ עִם נִשְׁמַת הַחֶכֶם בְּשַׁעַת תַּפְּלָתוֹ כַּנֶּל, וַיֵּשׁ לְזֶה הָאָדָם
חֵלֶק בְּבִאּוּר הַזֶּה, כִּי עַל־יְדֵי הַתַּפְּלָה נִתּוּסַף קִדְשָׁה לְמַעְלָה, וְכֵן
תַּפְּלָה הַיּוֹצֵאת מֵהַרְבֵּה נִשְׁמוֹת הִיא מוֹסַפֵּת קִדְשָׁה לְמַעְלָה
וּמַעֲוֹרֶרֶת בְּיֹתֵר לֵב הָעֲלִיּוֹן כַּנֶּל, וְלֵב הָעֲלִיּוֹן שׁוֹפֵךְ מִיְמֵי הַבִּאּוּר
בְּיֹתֵר. הַכֹּל לְפִי רַב אַנְשִׁים, כֵּן יוֹתֵר קִדְשָׁתוֹ, בְּבַחֲיִנַת (תהלים כב):
וְאַתָּה קְדוֹשׁ יוֹשֵׁב תְּהִלּוֹת יִשְׂרָאֵל - עַל־יְדֵי תְּהִלּוֹת יִשְׂרָאֵל
נִתּוּסַף קִדְשָׁתוֹ. גַּם כֹּל אֱלֹהֵי הָאֲנָשִׁים הָעוֹמְדִים בְּשַׁעַת הַדְּרוֹשׁ,
נִכְנָע רִשְׁעָתָם עַל־יְדֵי הַטּוֹב שֶׁבְּחַכְּם הַדְּרוֹשׁ, וְלִפִּי הַהִכְנָעָה, כֵּן
נִכְנָעִים הָאוֹיְבִים, הֵינּוּ הַקְּלָפוֹת הַשּׁוֹכְנִים סָבִיב לֵב הָעֲלִיּוֹן,
בְּבַחֲיִנַת (יחזקאל ה): זֹאת יְרוּשָׁלַיִם שְׁמֹתֶיהָ בְּתוֹךְ הַגּוֹיִם; וְהִיא לֵב,
בְּבַחֲיִנַת (ישעיהו מ): דַּבְּרוּ עַל לֵב יְרוּשָׁלַיִם:

וְזֶה בְּחִינַת מָטָה, שְׂאֵמֵר הַקְּדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא לְמֹשֶׁה: קַח אֶת
מִטָּה וְהַקְהֵל אֶת הָעֵדָה. מָטָה זֶה בְּחִינַת מְמֻשְׁלָת וְכַח
הַצְּדִיק שֶׁנַּעֲשֶׂה עַל־יְדֵי עֲבוֹדָתוֹ, שֶׁעַל־יְדֵי נִכְנָעִים כֹּל הָאוֹיְבִים,
הֵן לְמָטָה הֵן לְמַעְלָה. וְזֶהוּ (תהלים קי): מָטָה עֲנֹךְ יִשְׁלַח ה' מִצִּיּוֹן;
הֵינּוּ הַמְּצוּוֹת וּמַעֲשִׂים מוֹכִיבִים, שֶׁהֵן צִיּוֹנִים לְדַבְּרִים עֲלִיּוֹנִים,
שְׂמֵהֶם נַעֲשֶׂה מַטָּה־עוֹ לְהַכְנִיעַ אוֹיְבִים. וְזֶה: רְדֵה בְּקָרֵב אוֹיְבֶיךָ.

נמצא, מי שהוא אצל החכם בשעת באור התורה, נמצא שנכנע הרע שלו פנ"ל:

וזהו: שפכי כמים לפד נכח פני ה' (איכה ב). פני ה' זה בחינת באורי ודרושי התורה, כמו (ויקרא יט): והדרת פני זקן; זקן זה הדרת פנים, והם שלשעשרה תקוני דקנא, והם שלשעשרה מדות שהתורה נדרשת בהן, שצריך לשפך שיחו ותפלתו קדם שפמשיך באורי התורה פנ"ל. וזהו: ויפלו על פניהם - בששמעו המריבה הבינו, שעלידי באורי התורה, שהם בחינת פנים פנ"ל, מחמת הנפילה הנ"ל, מחמת זה התחיל המריבה:

ה וּבְשִׁמְתֶּפֶלֶל קדם הדרוש, צריך להתפלל בתחנונים, ויבקש מאת הקדוש-ברוך-הוא מתנת חנם ולא יתלה בזכות עצמו, אף-על-פי שעכשו נתעורר מטה עזו של עבודתו, אין זה המטה כדי להתנאות, אלא כדי להכניע הרע שבעדה, פי ברבים יש בהם טובים ורעים, וצריך להכניע הרע שברעים פנ"ל. אבל לפני השם יתברך יעמוד כדל וכרש וידבר תחנונים, ולא יתלה בשום זכות. וזהו (דברים ג): ואתחנן אל ה' בעת ההוא לאמר - שצריך לדבר תחנונים בשעה שרוצה לומר, הינו קדם הדרוש:

וזהו מעות שפטעה משה, שהקדוש-ברוך-הוא אמר למשה: קח את המטה והקהל את העדה ודברת אל הסלע לעיניהם - שיקח ממשלת עזו שיש לו ממצוות וממעשים טובים שלו;

והקהל את העדה - פי בשעת הקהל, שיש בהם גם רעים, צריך מטהעזו כדי להכניע רשעתם כנ"ל; ואחר-כך: ודברת אל הסלע לעיניהם - אין דבור אלא נחת (שבת סג. ומ"ר שה"ש סמוך לסופו. ועיין זוהר ויצא רעט: ודברתם אל הסלע וכו' בדבור ופיוס וכו'), שישפך שיחו ותפלתו בתחנונים גדל וכרש. אל הסלע, הינו לב העליון כנ"ל, לעיניהם - דיקא, שיהיה הקהל בשעת מעשה, כדי שיקשר את עצמו עם נשמתם כנ"ל. והוא לא כן עשה, שזכר טובו וצדקתו בשעת תפלתו, שלא השתמש עם המטה בשביל הקהל, אלא השתמש עם המטה בשעת תפלתו. וזה בחינת: וירם משה את ידו. ידו זה תפלתו, כמו שכתוב (שמות י'): ויהי ידיו אמונה; תרגומו: פרישן בצלו - שהרים את תפלתו, ולא קשר את עצמו עם הקהל. ויד את הסלע במטהו פעמים - כפיכח, הבה צור ויזובו מים (תהלים עח) - שהכה לב העליון, כמו שלוקחין איזה דבר בכח ובאנס, כי בא בכח מעשיו הטובים. וזהו הפאת הסלע פעמים: הכאה אחת - שלקח באורי התורה בכח ובאנס, ולא בקש מתנת חנם כנ"ל, והכאה אחת - פי מי שדוחק את השעה, שעה דוחקתו (ברכות סד. ועירובין יג:), ונסתלק קדם זמנו. ועל הסתלקותו - השכינה, שהיא הלב הנ"ל, היא מיללת ובוכה עליו. וזה: פעמים - פי מתו משה ואהרן על ידי הכאה, כמו שכתוב: המה מי מריבה וכו'. ובשביל זה אין לאדם לדחק את עצמו על שום דבר, אלא יבקש בתחנונים, אם יתן לו השם יתברך - יתן, ואם לאו - לאו. וזהו:

עַן לֹא הָאֱמִנְתֶּם בִּי, הִינּוּ הַתְּפִלָּה בַּנְּל, שֶׁהָרִים תְּפִלְתּוּ מִתְּפִלַּת
הַקֶּהֱל, שְׁלֹא קָשַׁר אֶת עֲצֻמוֹ עִם הַקֶּהֱל. וְהַתְּפִלָּה הִיא אֲמוּנָה,
כְּמוֹ: וַיְהִי יַדְיֹו אֲמוּנָה. לְהַקְדִּישֵׁנִי לְעֵינֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל - לְהַקְדִּישֵׁנִי
דִּיקָא, כִּי עַל־יַדֵּי הַתְּפִלָּה שֶׁל רַבִּים נִתְקַדַּשׁ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בַּנְּל.
לְכֵן לֹא תְבִיאוּ וְכו', אֶל הָאָרֶץ - רָמַז עַל הַסְתַּלְקוּתוֹ, כִּי הַקְדִּישָׁה
גַּם בֶּן נִתּוּסַף לְמַעַלָּה בְּשַׁעַת פְּטִירַת הַצַּדִּיק, כִּידוּעַ. נִמְצָא, מֵה
שֶׁנֶּחְסַר עַל יָדָם נִשְׁלַם עַל יָדָם:

וּבְזִכּוֹת הַתּוֹרָה שֶׁמִּמְשִׁיכִין, זֹכִין לְאָרֶץ־יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב
(תהלים קה): וַיִּתֵּן לָהֶם אֲרָצוֹת גּוֹיִם וְכו'. אַבְל אָרֶץ־
יִשְׂרָאֵל הִיא אַחַת מִשְׁלֹשָׁה דְבָרִים שְׁבָאִים עַל־יַדֵּי יִסּוּרִין (כְּרוֹת
ה), וְעַקֵּר הַיִּסּוּרִים הֵם הַמוֹנְעִים הַרְשָׁעִים, מוֹצִיאֵי דַבַּת הָאָרֶץ,
וְצַרִּיךְ לְהַכְנִיעַ מִתְחִלָּה אֵלּוֹ הַרְשָׁעִים וְלַעֲנֹשׁ אוֹתָם בְּחֶרֶב
וּקְטָלָא, וְעַל־יַדֵּי־זֶה יְכוּלִין אַחֲר־כֵּךְ לִילָךְ לְאָרֶץ־יִשְׂרָאֵל. וְכֹחַ הַזֶּה
לַעֲנֹשׁ אֶת הַרְשָׁעִים אִי אֶפְשָׁר, אֶלָּא כְּשֶׁמִּקְבְּלִין אֶת הַכַּח הַזֶּה
מֵאֲדוּם, כִּי זֶה הַכַּח שְׁלוֹ, בְּבַחֲיַנֵּת: וְעַל חֶרֶבֶךָ תַחֲיֶה (בְּרַאשִׁית כו),
וְהוּא יוֹנֵק מִמּוֹל מְאָדִים:

וּדְעַ, שֶׁעַל־יַדֵּי כַחוֹת הַרוּחָנִיּוֹת, הַנִּבְרָאִים מֵאוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה
שֶׁחֲדַשׁ, הַכַּחוֹת הָאֵלּוֹ הֵן הֵן מְלֹאכִים מִמֶּשׁ, וְהֵן
מְקַבְּלִין הַכַּח מֵאֲדוּם כְּדֵי לַעֲנֹשׁ הַרְשָׁעִים בְּחֶרֶב וּקְטָלָא, וְהֵן
נִבְרָאִים בְּבַחֲיַנֵּת (תהלים סח): אֲדַנִּי יִתֵּן אִמְרַת הַמְּבַשְׂרוֹת צָבָא רַב,
וְהֵן מַעֲנִישִׁין אֶת הַרְשָׁעִים, בְּבַחֲיַנֵּת (שם צא): כִּי מְלֹאכִיו יַצּוּה לָךְ
וְכו', עַל שֶׁחַל וּפְתָן תִּדְרֹךְ וְכו':

ח וְאֵלוֹ הַפְּחוֹת הַרוּחָנִיּוֹת, הֵינּוּ הַמְּלָאכִים, הֵן לְפִי הַתְּחִדְשׁוֹת הַתּוֹרָה; וְהַתְּחִדְשׁוֹת הַתּוֹרָה - לְפִי הַקְּדֻשָּׁה שֶׁנִּתְּוֹסַף לְמַעְלָה בְּנ"ל, לְפִי רְבוֹת הַקְּדֻשָּׁה, בֵּן נִמְשָׁךְ רְבוּי הַתּוֹרָה, וּלְפִי רֵב הַתּוֹרָה, בֵּן רְבוּי הַמְּלָאכִים הַנ"ל. וְכֵן לְהַפְּךָ, הֵינּוּ שְׁלֹפְעָמִים הַקְּדֻשָּׁה כָּל כֶּךָ מַעֲטָת, עַד שֶׁהַמְּלָאכִים הַנִּבְרָאִים מִחֲדוּשֵׁי הַתּוֹרָה הֵם מְעוּטֵי כַח, שְׂאִין כַח בְּיָדָם לְעֹנֵשׁ אֶת הַרְשָׁעִים בְּחֶרֶבָא וּקְטָלָא, וְאִין לָהֶם כַח אֱלֹא לְהַכְנִיעַ אֶת הַרְשָׁעִים בְּלִבָּד וּלְהַבִּיא מֶרֶד בְּלִבְכֶם, אֲבָל לֹא לְעֹנֵשׁ אוֹתָם בְּחֶרֶבָא לְהַעֲבִיר אוֹתָם:

ט וְלִפְעָמִים גַּם לְהַכְנִיעַ אוֹתָם בְּלִבָּד אִין כַח לְמְלָאכִים הָאֵלוֹ, שְׁכָל כֶּךָ הֵם מְעוּטֵי כַח מַחֲמַת מְעוּט הַקְּדֻשָּׁה בְּנ"ל, וְאִין לָהֶם אֱלֹא הַכַּח הַזֶּה, לְעוֹרֵר כַּח הָאֲמוֹת עַל הַרְשָׁעִים הַמוֹצִיאֵי דְבַת הָאָרֶץ. כִּמוֹ עֲכָשׁוּ בְּגִלוֹת, שְׂאִין לָנוּ כַח לְעֹנֵשׁ בְּעֲצֻמְנוּ אֶת הַרְשָׁעִים אֱלֹא בְּדִינֵיהֶם, בְּבַחֲיִנַת (חֲבִיקוֹק א'): רְשָׁע מִכְתִּיר אֶת הַצְּדִיק, עַל בֵּן יֹצֵא מִשְׁפָּט מְעַקֵּל; כִּי הַרְשָׁע מְסַבֵּב אֶת הַצְּדִיק, וְאִין לָנוּ כַח בְּעֲצֻמְנוּ לְדַחוֹת אוֹתוֹ אֱלֹא בְּמִשְׁפָּטֵיהֶם, לְדוֹן אוֹתוֹ בְּדִינֵיהֶם וּלְקַבֵּל מֵהֶם כַּח לְרֹדֵף אֶת הַרְשָׁע. וְדַע, שְׁלֹפְעָמִים הוּא סָבָה מֵאֵת הַשֵּׁם יִתְּבָרַךְ שְׂרָשָׁע יִכְתִּיר אֶת הַצְּדִיק, וְהַצְּדִיק אִין לֵאל יָדוּ לְדַחוֹת אֶת הַרְשָׁע אֱלֹא עַל-יְדֵי מִשְׁפָּטֵיהֶם, וְעַל-יְדֵי כַח הַמִּשְׁפָּט יוֹצֵא מִשְׁפָּט דְּקֻדְשָׁה שֶׁנִּפְּל בֵּין הַקְּלָפוֹת, הַצְּדִיק הוּא מוֹצִיא אוֹתוֹ מִבֵּין הַקְּלָפוֹת, וְיוֹצֵא הַמִּשְׁפָּט מִקְּוִלוֹ, כִּי נִתְּעַקֵּל בֵּין הַקְּלָפוֹת, בְּבַחֲיִנַת (תְּהִלִּים קמ"ו): וּמִשְׁפָּטִים

בל ידעום, ועכשו הוא יוצא מעקולו ונתישר מעקולו, וזהו: על
בן יצא משפט מעקל:

י ולפעמים גם זה הפח אין להם, ואין להם פח לא לענש
בנ"ל, ולא לענש בדיניהם בנ"ל, ולא להביא מרד
בלבכם, ואין להם פח אלא להשתיק אותם בלבד, שלא לדבר
סרה בפנינו, כדי שלא יפנסו דבריהם באוני המונעם. ולפעמים
גם זה הפח אין להם - הכל לפי מעוט הקדשה:

וזהו: וישלח משה מלאכים אל מלך אדום (שם כפ' הנ"ל),
מלאכים - הנ"ל, מלך אדום - בנ"ל. פה אמר אחיד
ישראל - הינו המלאכים האלו נתהוו ממאמרות טהורות של
ישראל בנ"ל, בבחינת יתן אמר המבשרות צבא רב. אתה ידעת
את התלאה אשר מצאתנו, וירדו אבותינו מצרים - אתה
ידעת דיקא, פי כל הענשים על ידו, ובפרט גלות מצרים, שהיה
על פגם הברית פידוע, ועל פגם הברית חרב בא, בבחינת (ויקרא
כו) חרב נקמת וכו'; והוא ממנה על חרב בנ"ל. וירעו לנו
המצרים ונצעק אל ה' אלקינו וישלח מלאך - פרשו חכמינו
זכרונם לברכה: זה משה. ויוציאנו - פי פגם הברית הוא פגם
הדעת, בבחינת (בראשית ד) וידע אדם; והקול הוא מעורר הדעת,
בבחינת הקול מעורר הפונה. ובשביל זה: ונצעק וכו', וישמע
את קולנו - והקול מעורר הדעת, וישלח מלאך - זה משה,
בחינת דעת, ועל-ידי התגלות הדעת פתקונו, אז: ויוציאנו.
ובשביל זה אומרים את ההגדה בקול רם, פי הגאולה היתה על-

יְדֵי קוֹל, בְּבַחֲיִינַת: וַיִּשְׁמַע אֶת קוֹלָנוּ. וּבִשְׂבִיל זֶה נִקְרְאָת בְּשֵׁם "הַגְּדָה", לְהוֹרוֹת עַל תְּקוּן הַפְּרִיָּת, בְּבַחֲיִינַת (דברים ד): וַיִּגַּד לָכֶם אֶת בְּרִיתוֹ. וְעַקֵּר הַמְצֻזָה בֵּינָן, לְהוֹרוֹת עַל תְּקוּן הַדַּעַת, בְּבַחֲיִינַת: בַּחֲמָרָא וְרִיחֵי פְּקָחִין (סנהדרין ע), וּבְבַחֲיִינַת: תִּירוּשׁ - זָכָה נַעֲשֶׂה רִאשׁ (שם), הֵינּוּ דַעַת. אַעֲפָרָה נָא בְּאַרְצְךָ - שְׂרָצוּ לִילָךְ לְאַרְצֵי־יִשְׂרָאֵל דְּרָךְ פְּחוֹת שֶׁל אָדוּם בְּנ"ל, לְקַבֵּל מִמֶּנּוּ פֶּחַ לַעֲנֹשׁ אֶת הַרְשָׁעִים בְּחֶרֶבָא וּקְטָלָא, כְּדֵי שְׂיֻכְלוּ לִילָךְ בְּדְרָךְ הַמְּלָךְ, מְלָכוּ שֶׁל עוֹלָם, וְלֹא בִשְׂבִיל תַעֲנוּגֵי הָעוֹלָם הַזֶּה. וְזֶה: לֹא נִלְךְ בְּשָׂדֵה וּבְכַרֶּם וְלֹא נִשְׁתָּה מִי בָּאֵר - זֶה בְּחִינַת תַעֲנוּגֵי הָעוֹלָם הַזֶּה, כֹּל זֶה אֵין רְצוֹנָנוּ, אֶלָּא רְצוֹנָנוּ: דְּרָךְ הַמְּלָךְ נִלְךְ - כְּדֵי שְׂלֹא יִמְנְעוּ אוֹתָנוּ הַרְשָׁעִים מִלִּילָךְ בְּדְרָךְ מְלָכוּ שֶׁל עוֹלָם. וַיֹּאמֶר אֵלָיו אָדוּם לֹא תַעֲבֹד בִּי, פֶּן פִּתְרֵב אֵיצֵא לְקִרְאֲתָךְ - כֹּל זֹאת מִחֲמַת מַעוֹט פֶּחַ הַקְּדֻשָּׁה בְּנ"ל. וְזֶהוּ: וַאֲנַחְנוּ בְּקִנְיֵשׁ עִיר קִצְחָה גְבוּלְךָ - הֵינּוּ מִחֲמַת שְׁהַקְּדֻשָּׁה כֹּל־כֶּךָ בְּמִדְרָגָה פְּחוֹתָהּ, שְׁהִיא בְּגְבוּל הַטְּמֵאָה נוֹגַעַת, וּבִשְׂבִיל זֶה: וַיֹּאמֶר לֹא תַעֲבֹד בִּי וְכוּ'; כִּי מִי שְׁהוּא בְּמִדְרָגָה תַּחְתּוֹנָה אֵין לְהַתְּגַרֵּת בְּרָשָׁעִים, כִּי צְדִיק מִמֶּנּוּ בּוֹלַע (ב"מ דף עא.). וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו בְּמַסְלָה נַעֲלָה - בְּחִינַת מְסֻלוֹת בְּלִבָּבָם (תהלים פד), לְהַבִּיא מֶרְךָ בְּלִבָּבָם. וְאִם מִימִיד נִשְׁתָּה - מִימִיד זֶה בְּחִינַת מִשְׁפָּט, בְּבַחֲיִינַת (עמוס ה): וַיִּגַּל בְּפִיָּם מִשְׁפָּט; הֵינּוּ כִּי לְפַעְמִים צְרִיךְ לִכְפֹּת אֶת הַרְשָׁעִים בְּמִשְׁפָּטֵיהֶם. וְנִתְּתֵי מִכְרָם - תְּרַגּוּמוֹ: אֶת דְּמִיהוֹן, הֵינּוּ הַשְּׁחָד שְׂמֻקְבָּלִין, וְצְרִיךְ לְתַן לָהֶם מָמוֹן, כְּדֵי לְהוֹצִיא מִשְׁפָּט מִן הָעֵקוּל בְּרְצוֹנָם.

רק אין דבר ברגלי אעבדה - אני רוצה לילך ולעבור בכחך, כדי להשתיק את הרשעים, כדי שלא יפנסו דבריהם ברגלי, הינו המון-עם, המכונים בשם רגלון, כמו (שמות יא): וכל העם אשר ברגלך. ויאמר לא תעבר - וכל זה הוא מחמת מעוט הקדשה כנ"ל. כי צריך לשפך תפלתו קדם התורה ולקשר את עצמו עם הנפשות השומעים, ועל-ידי-זה נתוסף קדשה יתרה למעלה, בבחינת (משלי יד): ברבעים הדרת מלך; ולפי רבות הקדשה, פן רבוי הארת התורה, ולפי רב הארת התורה, פן נתרבפו כחות המלאכים, ולפי כחות המלאכים, פן יכול לעגש את הרשעים מוציאי דבה:

וזה פרוש פרקא תליתאה: תשעה תקונין יקירין אתמסרו לדקנא, הינו לזקן היושב בישיבה לדרש, נמסר לו תשעה בחינות הנ"ל: א. קח את המטה כנ"ל. ב. והקהל את העדה כנ"ל - להכניע רעתם כנ"ל. ג. ודברתם אל הסלע - בתחנונים כנ"ל. ד. לעיניהם - שיקשר עמהם כנ"ל. ה. להמשיך דבורי-אש כנ"ל. ו. להמשיך תורה כנ"ל. ז. בריאת המלאכים כנ"ל. ח. לקבל כח מאדום להכניע את השונאים כנ"ל. ט. לבוא לארץ-ישראל כנ"ל. ואלו תקונין דאתמסר לזקן הדרש: פל מה דאתממר ולא אתגליא - רמו על גשמת בחינת מרים שנסתלק כנ"ל. אשתכח - פרוש, אשתכח עכשו על-ידי זקן הזה פל מה שהיה משתכח על-ידי גשמה שנסתלק. ועכשו מסדר והולך תשעה תקונין: תקונא קדמאה:

נימין על נימין, מקמי פתחי דאדנין עד רישא דפמא. נימין
 - בחינת שערות, בחינת שערי ציון (תהלים פו), בחינת מטה ענוד
 ישלח מציון כנ"ל. מקמי פתחי דאדנין - הינו קדם ששמעו
 אם יכולין לקבל, עד רישא דפמא - פתחו פיהם ואמרו
 געשה; וזהו (כתובות קיב): דקדמי פמיכו לאדניכו. תקונא תגינא:
 מרישא האי לרישא אחרא - הינו להכניע רעתם כנ"ל, וכזה
 מוציא אותם מתחת רשות דסטרא אחרא ומכניס אותם תחת
 רשות הקדשה; וזהו: מרישא האי לרישא אחרא. תקונא
 תליתאה: אשתכח מתחות תרין נקבין ארחא מליא דלא
 אתחזיא - הינו בחינת חטם, בחינת ודברתם אל הפלע כנ"ל,
 בחינת (ישעיהו מח): ותהלתי אחטם לך. ארחא מליא - פי אין
 מחסור ליראיו (תהלים לד), וזה מליא. ויראה היא בחינת תפלה,
 בחינת (משלי לא) יראת ה' היא תהלהלל, בחינת חטם, בחינת
 (ישעיהו יא) והריחו ביראת ה'. דלא אתחזיא - פי צריך להקטין
 את עצמו, ולא יתלה בזכותו כנ"ל, בבחינת (משלי כה): אל
 תתהדר לפני מלך. תקונא רביעאה: עלעין אתחפין מהאי
 גיסא ומהאי גיסא - הינו בחינת התקשרות עם נשמותיהם,
 והם מחפין אותו מפל צד. תקונא חמישאה: אתחזון תרין
 תפוחין סומקין בורדא. תפוחין - זה בחינת מפתחי הלב
 שנפתחים, שנכמר רחמי לב העליון ונשפע דבורים חמים,
 דבורי אש, בחינת סומקא בורדא כנ"ל. תקונא שתיתאה:
 בחד חוטא תליין אפמין תקיפין עד חדווי - זה בחינת

הַמְשַׁכֶּת הַתּוֹרָה כַּנִּל, שֶׁהֵם בְּחִינַת (שה"ש ה'): תְּלַתְלִים שְׁחָרוֹת
כְּעוֹרֵב, שֶׁהֵם תְּלֵי תְלִים שֶׁל הֶלְכוֹת (עירובין כא:), הַנְּמַשְׁכִּים עַד
חֲדוּוֹי, עַד מַעוּי, בְּבַחֲיִנַת (תהלים מ): וְתוֹרַתְךָ בְּתוֹךְ מַעוּי. וְתִלְוִן
בְּחַד חוּמָא - בְּבַחֲיִנַת (שם נ): וּסְבִיבּוֹ נִשְׁעָרָה מְאֹד, שֶׁהַקְדוּשָׁה
בְּרוּךְ־הוּא מְדַקְדֵּק עִם צְדִיקִים כְּחוּט (יבמות קכא); וּכְשֶׁפּוֹגְמִים
כְּחוּט־הַשְׁעָרָה, אֲזִי אֵין כַּח בִּידָם לְהַמְשִׁיךְ אֵלּוֹ הֶלְכוֹת הַנִּל.
תְּקוּנָא שְׁבִיעָאָה: שְׁפוֹן סוּמְקָא בּוֹרְדָא אֲתַפְנוּן - הֵינּוּ בְּרִיאַת
מְלָאכִים כַּנִּל, בְּבַחֲיִנַת (שם לג): וּבְרוּחַ פִּיּוֹ כָּל צְבָאָם. סְמְקָא
בּוֹרְדָא - בְּבַחֲיִנַת (שם קד): מְשַׁרְתּוּי אִישׁ לְהֵט. תְּקוּנָא תְּמִינָא:
זַעֲרִין נַחְתִּין בְּגֵרוּנָא וּמְחַפִּין קַדְלָא - הֵינּוּ לְקַבֵּל כַּח מְאֹדוּם,
לְהַכְנִיעַ אוֹיְבִים הַפּוֹנִים עֲרָף. זַעֲרִין - זֶה בְּחִינַת כַּח אֲדוּם,
בְּחִינַת (עובדיה א): קָמַן נְתִתִּיךְ בְּגוֹיִם. נַחְתִּין בְּגֵרוּנָא - בְּחִינַת
חֶרֶב הַנִּל, בְּחִינַת (תהלים קמט): רוּמְמוֹת אֵל בְּגֵרוֹנָם וְחָרֵב
פִּיפּוּיֹת. תְּקוּנָא תְּשִׁיעָאָה: רַבְרַבִּין וְזַעֲרִין נַחְתִּין בְּשַׁקּוּלָא -
הֵינּוּ בְּחִינַת אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל שְׁנַחֲלָקָה לְשִׁבְטִים, שֶׁהֵם בְּחִינַת חַיּוֹת
קַמְנּוֹת עִם גְּדֻלוֹת (שם קד). בְּאֵלִין אֲשַׁתְּבַח גְּבַר תְּקוּף - הֵינּוּ
כְּשָׂבָא לְבַחֲיִנַת אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, אֲזִי נִקְרָא גְּבַר תְּקוּף, כִּי קָדָם
שָׂבָא לְבַחֲיִנַת אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, אֲזִי אֵל יִתְהַלֵּל הַיָּגֵר כַּמְפַתַּח (מלכים
א ט); אֲבָל אַחֲר־כֵּךְ כְּשֶׁנּוֹצַח, אֲזִי נִקְרָא אִישׁ מְלַחְמָה:

הַתּוֹרָה הַזֹּאת נֶאֱמָרָה בְּרֵאשִׁי־הַשָּׁנָה עַל פְּסוּק (תהלים פט)
אֲשֶׁרִי הָעַם יִדְעִי תְרוּעָה, אֲךָ לֹא זָכִינוּ לְקַבֵּל
מִכְּתִיבַת יְדוֹ הַקְדוּשָׁה בְּאוֹר זֶה הַפְּסוּק עַל־פִּי הַתּוֹרָה הַנִּל.

גם קדם שְׁאָמַר הַתּוֹרָה הַזֹּאת, סֵפֶר אִיזָה זְמַן מִקֶּדֶם מַעֲשֵׂה נוֹרָאָה שְׁרָאָה בְּמָקוֹם שְׁרָאָה, בְּהִקְיִין אוֹ בְּחֵלוֹם, וְאָמַר שֶׁהַתּוֹרָה ט' תְּקוּנֵין הֵנ"ל הִיא פְּרוּשׁ עַל הַמְּרָאָה הַנוֹרָאָה הַזֹּאת שֶׁסִּפֵּר. וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם עוֹד חֲזוֹן לְמוֹעֵד לְבֹאֵר דְּבָרִים אֵלּוּ בְּמָקוֹם אַחֵר בְּעִזְרַת הַשֵּׁם יִתְפָּרֵד:

כא

פְּרָקָא רְבִיעָא דִּסְפָרָא דְצִנְיָעוּתָא

(פרק רביעי בספרא דצניעותא (זהר פ' תרומה)

עֲתִיקָא מְמִיר וּסְתִים וְכו':

בְּהֶעֱלַתְךָ אֶת הַנְּרוֹת וְכו', פִּרְשׁ רַש"י: שְׁתֵּהא שְׁלֵהֶבֶת עוֹלָה מְאֵלִיָּה:

א כְּתִיב: אַחֲזוּר וְקִדְּם צִרְתָּנִי (תהלים קל"ט). כִּי יֵשׁ שִׁכְלִי, שְׁאָדָם מְשִׁיג אוֹתוֹ עַל־יְדֵי הַקְּדָמוֹת רַבּוֹת, וְהַשִּׁכְלִי הַזֶּה מְכַנֶּה בְּשֵׁם אַחֲזוּר; וְיֵשׁ שִׁכְלִי שֶׁבָּא לְאָדָם בְּלֹא שׁוֹם הַקְּדָמָה, אֲלֵא עַל־יְדֵי שְׁפַע אֱלֹקֵי, וְזֶה מְכַנֶּה בְּשֵׁם קֶדֶם, בְּשֵׁם פְּנִים. וְהַתְּלַהֲבוֹת הַלֵּב נוֹלָד מִחֲמַת תְּנוּעַת הַשִּׁכְלִי, כִּי טֻבַּע הַתְּנוּעוֹת שְׁמוּלִיד חֵם, וְלִפִּי מְהִירוֹת תְּנוּעוֹת הַשִּׁכְלִי, כֵּן מוֹלִיד חֵם בְּלֵב. נִמְצָא עַל־יְדֵי שְׁפַע אֱלֹקֵי, שֶׁהַשִּׁכְלִי נִשְׁפַּע לְאָדָם בְּמְהִירוֹת, שְׂאִין צָרִיךְ לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּשׁוֹם הַקְּדָמָה, עַל־יְדֵי זֹאת הַמְהִירוֹת שְׁלֵהֶבֶת הַלֵּב עוֹלָה תְּמִיד מְאֵלִיָּה:

ב **אָבֵל** לְהַגִּיעַ לְבַחֲמֵינֶיךָ שְׁפַע אֱלֹהֵי הַנֶּזֶל אִי אֶפְשָׁר לָבוֹא לָוֶה, אֲלֵא שִׁיקְדָּשׁ אֶת פִּי וְחַטָּמוֹ וְעֵינָיו וְאָזְנוֹ, וְהֵן הֵן מְאִירִין לוֹ שְׁפַע אֱלֹהֵי הַנֶּזֶל. הִינֵנּוּ, שִׁישְׁמֹר אֶת עַצְמוֹ מִלְּהוֹצִיא שְׁקָר מִפִּיו, וְיִהְיֶה לוֹ יִרְאַת שָׁמַיִם, שֶׁהוּא בְּחֵינַת חָטָם, בְּבַחֲמֵינֶיךָ (ישעיהו יא): וְהִרְיָחוּ בִירְאַת ה', וְיִהְיֶה לוֹ אֱמוּנַת חֲכָמִים, הַתְּלוּי בְּאֲדָנִינוּ, בְּבַחֲמֵינֶיךָ (משלי כב): שְׁמַע דְּבַרֵי חֲכָמִים; וְיַעֲצִים עֵינָיו מִרְאוֹת בְּרַע, כִּי הֵן הֵן הַמְעוֹרְרִין אֶת שְׁפַע אֱלֹהֵי הַנֶּזֶל לָבוֹא, כִּי הִפָּה וְהַחֲטָם וְהַעֲיִנִים וְהָאָזְנִים תְּלוּיִים בְּמוֹחַ, וְהֵן מְעוֹרְרִין אֶת הַמוֹחַ שֶׁיִּהְיֶה בְּבַחֲמֵינֶיךָ קֹדֶם, בְּבַחֲמֵינֶיךָ פָּנִים. וְזֶה בְּחֵינַת (תהלים קיט): רֹאשׁ דְּבָרְךָ אֱמֶת - זֶה בְּחֵינַת מוֹחַ הַנְּאֻמֵּר אֶצֶל פֶּה; וְזֶה (שם קיא): רֹאשִׁית חֲכָמָה יִרְאַת ה' - זֶה בְּחֵינַת מוֹחַ הַנְּאֻמֵּר אֶצֶל חָטָם; וְזֶה בְּחֵינַת (משלי ט): הוֹכַח לְחָכְם וַיֵּאֱהָבֵךְ - זֶה בְּחֵינַת מוֹחַ הַנְּאֻמֵּר אֶצֶל אֲדָנִינוּ, בְּבַחֲמֵינֶיךָ: שְׁמַע דְּבַרֵי חֲכָמִים; וְזֶה בְּחֵינַת (בראשית ג): וַתִּפְקַחְנָה עֵינֵי שְׁנֵיהֶם - זֶה בְּחֵינַת מוֹחַ הַנְּאֻמֵּר אֶצֶל עֵינָיו. וְהֵן הֵן שְׁבַעַת הַנְּרוֹת, כִּי פֶה וְתִרְיָן נִקְרָא חֲטָמָא וְתִרְיָן עֵינָיו וְתִרְיָן אֲדָנִינוּ הֵם בְּחֵינַת שְׁבַעַת הַנְּרוֹת, וּמִנְרֵתָא דָּא רִישָׁא, הִינֵנוּ הַמוֹחַ, וּפְנֵי הַמְּנֹרֶה הִינֵנוּ שְׁפַע אֱלֹהֵי הַנֶּזֶל:

ג **וְשִׁפַּע** אֱלֹהֵי הַזֹּאת הוּא בְּחֵינַת סִפָּה, כִּי סִפָּה הוּא בְּחֵינַת שִׁסְכָּה בְּרוּח־הַקֹּדֶשׁ, כִּי רוּח־הַקֹּדֶשׁ הוּא שְׁפַע אֱלֹהֵי וּסִפָּה הַזֹּאת הִיא בָּא עַל־יְדֵי שְׁבַעַת עֲנָנִים, הִינֵנוּ בְּחֵינַת שְׁבַעַת הַנְּרוֹת בְּנֶזֶל, שְׁעַל־יָדָם הָאָדָם מְשִׁיג פְּנֵי הַמְּנֹרֶה, הִינֵנוּ סִפָּה, הִינֵנוּ שְׁפַע אֱלֹהֵי וְרוּח־הַקֹּדֶשׁ נִקְרָא עַל שֵׁם הַחֲכָמָה, שֶׁהוּא רוּחַ

חכמה הבא מקדש, פידוע. וזה שאמרו חכמינו זכרונם לברכה: מנין שאין מספכין אלא בדבר שאין מקבל טמאה ובדבר שגדולו מן הארץ, שנאמר: ואד יעלה מן הארץ; מה אד הוא דבר שאין מקבל טמאה ואין גדולו אלא מן הארץ וכו'. ואד הן הן אלו העננים הנ"ל, והן בחינת קדש, וגדלין מן הארץ, כי צריך המקבל הזה להיות חכם, כי הקדוש-פרוד הוא יתב חכמתו לחפזיו, בבחינת (שמות לא): ובלב כל חכם לב נתתי חכמה:

ד וסכה הנ"ל, הינו רוח-הקדש הנ"ל, שפע אלקי הנ"ל, הוא בחינת מקיפין, שהשכל הזה הוא גדול עד למאד, עד שאין המח יכול לסבלו ואין נכנס במו, אלא הוא מקיף את הראש. כמו שאנו רואים כמה חכמות עמקות, שאין יכלת במו האנושי להבין על בריו, כמו כמה וכמה מבוכות שאנו נבוכים בהם, כמו הידיעה והבחירה, שאין מח של אנושי יכול להבין את הידיעה הזאת, והשכל הזה הוא בחינת מקיף, שאין נכנס בפנימיות המח, כי אם מקיף אותו מבחוץ, והשכל הפנימי מקבל חייתו מהמקיף הזה:

ודע, שזה עקר פח הבחירה: כל-זמן שהשכל אין כל כך גדול להבין הידיעה והבחירה, אזי פח הבחירה על מקומו, כי יש בידו פח לבחר החיים או הפוכו; אבל כשיכנס המקיף הזה לפנים, ואז יתגדל השכל האנושי ויתגלה לאנושי הידיעה והבחירה - אז יתבטל הבחירה, כי אז, על-ידי גדולו של השכל, יצא מגדר האנושי ויעלה לגדר מלאך, ואז יתבטל הבחירה. וזה

זה עקר כח הבחירה, זה שאין יודע השכל של הידיעה והבחירה. וזה שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (ברכות יז), שלעתיד צדיקים יושבים ועמדותיהם בראשיהם - על ראשיהם הצרף לומר. פי לעתיד יתפטר הבחירה, וזה: צדיקים יושבים - שהישיבה הוא מורה על העדר הבחירה, כמו יושב בשמים (תהלים ב), שהוא מורה על העדר ההשתנות, כי התנועה מורה על השתנות מרצון אל רצון, והישיבה מורה על העדר השתנות, הינו בפול הבחירה. וזה מחמת ועמדותיהם - הינו המקיפים, כמו (שמואל א כג): שאול ואנשיו עמרים אל דוד. בראשיהם - ולא על ראשיהם, הינו המקיפים יפנסו בתוך המחין לפנים, ואז יפנסו כל השכליות שלא היה יכול להבין אותם יפנסו לפנים בתוך המחין, וידע וישיג אותם, ואז יצא מגדר אנשי ויעלה לגדר מלאך, ויתפטר הבחירה:

ה וזה בחינת קדושינו, בחינת חפה, פי שפע אלקי הנ"ל הוא בחינת קדש, בחינת חפה, מקיפין. וזה שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (ב"ב עה): כל צדיק וצדיק נכוה מחפתו של חברו; פי מקיף של זה גדול ממקיף של זה, והשכל שהוא מקיף לזה הוא פנימי לזה. וזה בחינת שבעת ימי המשטה שאחר החפה, הינו בחינת שבעת הנרות הנ"ל, שעל-ידם יפנס המקיף לפנים. וזה בחינת שבעת ימי אבלות, רחמנא לצלן, שמתאבלין עליו על שנסתלק נשמתו, כדי שיעלה נשמתו לאור הפנים הנ"ל על-ידי שבעה ימים אלו:

ו זוה טעם רק של החליצה, שנאמר (דברים כח): וירקה בפניו - בפניו דיקא, כי זה הולך בלא זרע, ולא הניח ברכה אחריו שימשיכו שכל הפנים בעולם על ידי מעשיהם הטובים, ואחיו אינו רוצה להקים שם אחיו המת, ואינו רוצה ליבם אותה, בשביל זה: וירקה בפניו, כי אין רוצה להמשיך נשמת המת בעולם שיוכל לתקן אור הפנים. ובזה הרק נראה לפעמים פני המת - פני המת דיקא, ובזה הרק הוא נכלם, ועקר הבושה הוא בפנים, וזה על שלא רצה להקים שם אחיו המת:

וזה בחינת (כמדבר יב): ואביה ירק ירק בפניה, הלא תכלם שבעת ימים - שבעת ימים דיקא, הינו בחינת שבועה עננים הנ"ל, שעלידם מאיר פני המגורה. והוא לא רצה להקים שם אחיו המת, על פן: וירקה בפניו, והינו בשת פנים. וזה שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (יבמות פ' ר"ג): היבמה נקנית במאמר - זהו הפך הבשת, בחינת (תהלים כט): פלו אמר פבור, הפך של תכלם שבעת ימים. ומרים, שפגמה בכבוד משה, שהוא בחינת שפע אלקי, בבחינת (שמות לד): כי קרן עור פניו, ופגמה בבחינת שבועת הנרות, כי הוא היה ענו, שפל וסבלן, ולא חרה אפו על בזיונו, וזה בחינת חטם בשלמות; וכתוב בה (כמדבר יב): פה אל פה אדבר בו - זה בחינת פה. וכתוב בה (שם): ותמנת ה' יביט - זה בחינת עינים. וכתוב בה (שם): בכל ייתי נאמן הוא - זה בחינת אדנין, בחינת (משלי יא): נאמן רוח מכסה דבר, פמובא בזהר (אד"ר קכח). בשביל זה נצטרעה, ומצרע

דַּא סְגִירוֹ דְנִהוֹרָא עֲלָאָה (זוהר תורע מט:), הִינּוּ אוֹר הַפְּנִים הַנִּ"ל,
 וּכְתִיב בָּהּ: תִּסְגֵּר מִחוּץ לַמַּחֲנֶה שְׁבַעַת יָמִים.

וְזֶה שֶׁבִקֵּשׁ אֶהְרֵן: אַל נָא תְהִי כִּמְת אֲשֶׁר בְּצִאתוֹ מִרְחֵם אִמּוֹ
 וַיֵּאכַל חֲצִי בָשָׂרוֹ - כִּי עַל־יְדֵי סְגִירוֹ דְנִהוֹרָא עֲלָאָה הִיא
 בְּבַחֲיַת מֵת, כִּי מִצְרַע חָשׁוּב כִּמְת (נדרים סד:); אֲשֶׁר בְּצִאתוֹ
 מִרְחֵם אִמּוֹ - זֶה בְּחִיַת יָבוּם, שֶׁעַל־יְדֵי הַיָּבוּם אֶתְתָּה אִמָּה,
 שְׂאִשְׁתּוֹ נַעֲשִׂית לוֹ אִם. וַיֵּאכַל חֲצִי בָשָׂרוֹ - הִינּוּ שְׂאִין לוֹ בַּת־
 זוּג, כִּי הַבַּעַל וְאִשְׁתּוֹ הֵם תְּרֵי פְלִגָּא גּוֹפָא, וְעִכְשׁוֹ שְׂאִשְׁתּוֹ הִיא
 אִמּוֹ, נִמְצָא שְׂנֵאֲכַל חֲצִי בָשָׂרוֹ וְאִין לוֹ בַּת־זוּג. [פְּרוּשׁ, כִּי מִי
 שְׂמֵת בְּלֹא בָנִים, אִזִּי אִשְׁתּוֹ צְרִיכָה לְהַתְּיָבֵם, וְעַל־יְדֵי הַיָּבוּם
 נִתְגַּלְגַּל הַמֵּת בְּהַבֵּן הַנוֹלָד מֵאִשְׁתּוֹ שְׁנַתְּיָבֻמָּה לְאֶחָיו, כִּמְבָאָר
 בְּסִבָּא (משפטים ק:): אֶתְתָּה אִמָּה, הִינּוּ שְׂהוּא צַעַר וְעִנְשׁ גָּדוֹל
 לְהַמֵּת, שְׂאִשְׁתּוֹ נַעֲשִׂית לוֹ אִם, כִּי עִכְשׁוֹ מְכָרָה לְהִיּוֹת נוֹלָד
 מֵאִשְׁתּוֹ, וְאִשְׁתּוֹ נַעֲשִׂית לוֹ אִם. וּמַחֲמַת זֶה, בֶּן הַיָּבֻמָּה הַזֶּה
 שְׁנוֹלָד מֵהַיָּבוּם, אִי אִפְשָׁר לוֹ לְמַצָּא זְוֹגוֹ כִּי אִם בְּרַחֲמִים גְּדוֹלִים
 (כְּמוּבָא וְזוהר לך לך צב), שֶׁעָלְיוֹ נֶאֱמַר פֶּן יִקְדְּמוּנוּ אַחַר בְּרַחֲמִים, עֵין
 שָׁם). כִּי זֶה בֶּן הַיָּבֻמָּה, שְׂבִאָמַת הוּא בַּעֲלָהּ שֶׁל הַיָּבֻמָּה, וְאִשְׁתּוֹ
 נַעֲשִׂית לוֹ אִם - אִין לוֹ בַּת־זוּג, מֵאַחַר שֶׁבַת־זוּגוֹ נַעֲשִׂית לוֹ אִם.
 וְזוֹהוּ שֶׁפִּרְשׁ רַבְנּוּ ז"ל, שֶׁבִקֵּשׁ אֶהְרֵן עַל מְרִים, שֶׁפְּגָמָה בְּשִׁכַּל
 הַפְּנִים, שְׂזָהוּ הַפָּגֵם שֶׁל הַמֵּת בְּלֹא בָנִים כַּנִּ"ל, שְׂלֹא תִּהְיָ
 נַעֲשִׂישָׁת, חֵם וְשָׁלוֹם, בְּעִנְשׁ הַיָּבוּם. וְזוֹהוּ: אַל נָא תְהִי כִּמְת אֲשֶׁר

בִּצְאָתוֹ מִרְחֹם אָמוֹ - שְׁלֹא תִהְיֶה כַּמַּת בְּלֹא בָנִים, אֲשֶׁר מִכְרַח לְצֵאת שְׁנֵית בְּגִלְגּוּל מִרְחֹם אָמוֹ, הֵינּוּ שְׂאֵשְׁתּוֹ נְעֻשִׁית לוֹ אִם, אֲשֶׁר מִחַמַּת זֶה: וַיֵּאכֵל חֲצִי בְשָׂרוֹ, הֵינּוּ חֲצִי גּוֹפוֹ נֶאֱכַל, הֵינּוּ שְׂאִין לוֹ בַת־זוּג כַּנִּל, שֶׁהִיא חֲצִי בְשָׂרוֹ, פְּלֵג גּוֹפוֹ כַּנִּל]:

וּלְפַעֲמִים יֵשׁ שֶׁהַמַּחֲזִין וְהַשְּׂפַע אֱלֹקֵי הוּא בְּהַעֲלֵם, בְּבַחֲזֵית עֵבוֹר, וְאִזּוּ יִפֶּה צַעֲקָה לְאָדָם - בֵּין בַּתְּפִלָּה בֵּין בַּתּוֹרָה - כְּשֶׁנִּתְעַלֵּם הַמַּחֲזִין, כִּי הַעֲלֵם, הֵינּוּ עֵבוֹר, זֶה בְּבַחֲזֵית (דברים לב): צוּר יִלְדֶךָ תֵּשֵׁי, כְּמוֹ (ישעיהו לו): וְכַח אֵין לִלְדָה; כְּמוֹ אִשָּׁה שֶׁתֵּשֶׁה כַּחַה מִלִּילָד, וּבִשְׂעָה שֶׁהִיא כּוֹרַעַת יֵלֵד רְאֵמַת שְׁבַעֲיִן קָלִין, כְּמִנֵּין תִּבּוֹת שְׁבַמְזוּמוֹר "יַעֲנֹד", וְאִזּוּ מוֹלְדֵת (זוהר פנחס רמ"ט). וְהַשְּׂבַעֲיִן קָלִין הֵם בְּחֵינַת שְׁבַעָה קוֹלוֹת שְׂאֵמֹר דָּוִד עַל הַמַּיִם, שְׁפָל אַחַד כְּלוּל מֵעֵשֶׂר. וְהַצַּעֲקָה שְׂאֵדָם צוּעֵק בַּתְּפִלָּתוֹ וּבַתּוֹרָתוֹ, כְּשֶׁנִּסְתַּלְקִין הַמַּחֲזִין בְּבַחֲזֵית עֵבוֹר, אֵלּוֹ הַצַּעֲקוֹת הֵם בְּחֵינַת צַעֲקַת הַיִּלְדֵּת, וְהַקְדוּשׁ-כְּרוּךְ-הוּא שֶׁהוּא יוֹדַע תַּעֲלוּמוֹת שֶׁל הַמַּחֲזִין אֵיךְ נִתְעַלְמוֹ, הוּא מֵאִזֵּין צַעֲקַתְנוּ. וְהַצַּעֲקָה הוּא בְּמִקּוֹם צַעֲקַת הַשְּׂכִינָה, כְּאֵלּוֹ הַשְּׂכִינָה צוּעֵקַת, וְאִזּוּ מוֹלְדֵת הַמַּחֲזִין. וְזֶה בְּחֵינַת: הַקּוֹל מְעוֹרֵר הַכּוֹנֵנָה, הֵינּוּ הַמַּחֲזִין. וְזֶה בְּחֵינַת: תְּפִלָּם שְׁבַעַת יָמִים. שְׁבַעַת יָמִים זֶה בְּחֵינַת שְׁבַעָה קוֹלוֹת שֶׁל דָּוִד כַּנִּל, שֶׁהֵם שְׁבַעֲיִן קָלִין הַנִּל, שְׂצָרִיךְ לְצַעֵק כְּדֵי לְהוֹצִיא אֹזֶר הַפָּנִים הַנִּל מֵהַעֲלֵם אֶל הַגְּלוּי. וְהַגְּלוּי זֶה בְּחֵינַת לְדָה, וְאִזּוּ אַחַר הַלְדָּה, דָּם נֶעֱפָר וְנִעֲשֶׂה חֶלֶב (בכורות ו:). וְזֶה בְּחֵינַת תְּפִלָּם, כִּי הַכְּלָמָה - אֵזוּל סוּמְקָא וְאֵתִי חוֹרָא (ב"מ נח:), הֵינּוּ דָם נֶעֱפָר

וְנַעֲשֶׂה חֶלֶב. וְזֶה: צוֹר יִלְדֶּךָ תֵּשִׂי - רֵאשֵׁי־תִבּוֹת שָׁל: צַעֲקָתְנוּ
 יוֹדֵעַ תַּעֲלֹמוֹת כַּנְּל. וְזֶה: תֵּשִׂי - רֵאשֵׁי־תִבּוֹת שָׁל תִּבְּלָם
 שִׁבְעַת יָמִים:

ח וּכְשֶׁאָדָם לוֹמֵד תּוֹרָה וְאִין מִבֵּין בֵּה שׁוֹם חֲדוּשׁ, זֶה מִחֲמַת
 שְׁהַמְחִין וְהַשְׁכֵּל שָׁל הַתּוֹרָה וְהַלְמוּד הַזֶּה הֵן
 בְּבַחֲיַת עֵבוֹר, וְזֶה נִקְרָא בְּשֵׁם יַעֲקֹב, כִּי יַעֲקֹב זֶה בְּחִיַת עֵבוֹר,
 בְּחִיַת (הוֹשַׁע יב): בְּפִטְמֵן עֲקֹב אֶת אַחִיו, וְאִין צָרִיךְ לְצַעֲקַת הַקְּלִין
 הַנְּל. וְזֶה בְּחִיַת (כְּרַאשִׁית כו): הַקֵּל קוֹל יַעֲקֹב - כְּשֶׁהוּא בְּבַחֲיַת
 יַעֲקֹב צָרִיךְ לוֹ הַקְּלִין, כְּדִי לְהוֹצִיא הַמְּחִין בְּבַחֲיַת לְדָה. וְכִי
 שְׁתוֹרְתוֹ בְּלֹא הַכְּנָה בֵּה שׁוֹם חֲדוּשׁ, אִין לְדַרְשׁ אוֹתָהּ לְרַבִּים, כִּי
 הַתּוֹרָה הַזֹּאת שְׁהִיא בְּבַחֲיַת יַעֲקֹב, בְּבַחֲיַת עֵבוֹר, אֶפְיֻעַל־פִּי
 שְׁהַקְדוּשׁ־כְּרוֹךְ־הוּא מִתְעַנֵּג [בֵּה], בְּבַחֲיַת: וְדַגְלוּ עָלַי אֶהְבֵּה -
 אֵל תִּקְרִי וְדַגְלוּ אֶלֶא וְלַגְלוּגוּ (מִדְרַשׁ שֶׁה"ש), אֲבָל אִין לְדַרְשׁ אוֹתָהּ
 כְּמוֹ שְׁהִיא לְרַבִּים, כִּי אִין לְדַרְשׁ אֶלֶא דְּבָרִים הַמְּכַרְרִים, כְּמֵאמֹר
 (שִׁבְת קמח): אֵמֹר לְחַכְמָה אֶחָתִי אֶת - אִם כְּרוֹךְ לְךָ הַדְּבָר
 כְּפִאֲחוֹתְךָ שְׁהִיא אֶסוּרָה לְךָ, אֵמֹר, וְאִם לֹא, אֵל תִּאמְרֵהוּ. וְזֶהוּ
 (תְּהִלִּים קלח): כִּי יַעֲקֹב כָּחַר לוֹ יָהּ - כְּשֶׁהִיא בְּבַחֲיַת יַעֲקֹב,
 בְּבַחֲיַת עֵבוֹר, בְּלֹא מְחִין - זֹאת הַלְמוּד כָּחַר לוֹ הַקְדוּשׁ־כְּרוֹךְ־
 הוּא, בְּבַחֲיַת וְדַגְלוּ עָלַי אֶהְבֵּה; וְאִין לְדַרְשׁ אוֹתָהּ לְרַבִּים. אֲבָל
 יִשְׂרָאֵל לְסַגְלָתוֹ - יִשְׂרָאֵל אוֹתִיּוֹת לִי רֵאשׁ, הֵינּוּ הַתְּגַלּוֹת
 הַמְּחִין, הַמְּשַׁכֵּת אוֹר הַפְּנִים הַנְּל, שְׁפַע אֱלֹקֵי הַנְּל, בְּתוֹךְ
 הַפְּנִימִי כַּנְּל. וְזֶה בְּחִיַת יִשְׂרָאֵל, בְּבַחֲיַת (ישעיהו מט): יִשְׂרָאֵל

אֲשֶׁר בָּךְ אֶתְפָּאֵר. בָּךְ דִּיקָא, שְׂיִתְמַשְׁךְ עֲמַרְתָּ תַּפְאֶרְתָּ, הֵינּוּ
הַמְקִיפִין הַנ"ל, בָּךְ - בְּתוֹךְ הַפְּנִימִיּוֹת; לְסַגְּלָתוֹ - זֹאת הַתּוֹרָה
יְכוּל לְדַרֵּשׁ אוֹתָהּ לְרַבִּים:

ט כִּי אֲנַחְנוּ נִקְרָאִים עִם סְגָלָה (דברים ז) - כְּמוֹ סְגָלָה שְׁעוֹשֵׂי
לְרַפּוּאָה, אַף־עַל־פִּי שְׂאִין הַטִּבֵּעַ מְחִיב שְׂיִהִיָּה זֶה
לְרַפּוּאָה, אַף־עַל־פִּי־כֵן הַדְּבָר הַזֶּה מְסַגֵּל לְרַפּוּאָה, וְזֶה לְמַעַלָּה
מֵהַטִּבֵּעַ, שְׂאִין הַשִּׁכָּל הָאֲנוּשִׁי מִבֵּין זֶה. כְּמוֹ־כֵן אֲנַחְנוּ לָקַח
אוֹתָנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְעַם סְגָלָתוֹ, אַף־עַל־פִּי שְׂאִין הַשִּׁכָּל הָאֲנוּשִׁי
מִבֵּין אֵת כָּל זֶה, אִידֵךְ לָקַח עִם מֵתוֹךְ עַמִּים, כְּמוֹ בְּשַׁעַת קְרִיעַת
יַם־סוּף, שְׁקַמְרַג מִדַּת־הַדִּין: הֲלָלוּ עוֹבְדֵי עַבּוּ"ם וְכוּ' (בראשית רבה
פרשה נו בשמות רבה פ' כא), אַף־עַל־פִּי־כֵן הַקְדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא לָקַח
אוֹתָנוּ לְעַם קְדוּשׁ. נִמְצָא, שְׂזֵה הַדְּבָר כְּמוֹ סְגָלָה, שֶׁהוּא לְמַעַלָּה
מֵהַטִּבֵּעַ, לְמַעַלָּה מִשִּׁכָּל אֲנוּשִׁי, וְזֶה בְּחִינַת מְקִיפִין כַּנ"ל. וְכִי
שְׂזֵכָה לְאֵלֵי הַמְקִיפִין, לְהוֹלִיד אוֹתָם וּלְהַכְנִים אוֹתָם בְּפָנִים כַּנ"ל,
נִמְצָא שְׂזֵכָה לְהַבִּין אֵת הַסְּגָלָה, בְּוֹדָאֵי הַיִּשָּׁר לְגִלוֹת הַסְּגָלָה
לְעַם סְגָלָה:

בְּכֵן, כָּל אֶחָד וְאֶחָד לְפִי בְּחִינַתוֹ יֵשׁ לוֹ פְּנִימִי וּמְקִיף, וְכָל אֶחָד
לְפִי בְּחִינַתוֹ, מֵה שְׁחַנְּנוּ הַשֵּׁם, שְׂיִכְנִים הַמְקִיף לְפָנִים
וּלְהַבִּין וּלְחַדֵּשׁ אִיזָה דְבַר, הַיִּשָּׁר מְחִיב שְׂיִגְלָה וְיִכְנִים זֹאת
הַחֲבִנָּה שֶׁל הַסְּגָלָה, שְׂהִיָּה אֶצְלוֹ סְגָלָה, שְׂיִגְלָה לְעַם סְגָלָה,
וּלְהִיטִיב מִטּוֹבוֹ לְאַחֵרִים:

וְזֶה פְּרוּשׁ פְּרָקָא רְבִיעָא דְסִפְרָא דְצְנִיעוּתָא: עֵתִיקָא מְמִיר
וּסְתִים, וְעִירָא דְאַנְפִין אֲתַגְלִיא וְלֹא אֲתַגְלִיא. עֵתִיקָא זֶה
בְּחִינַת הַמְּקִיפִין הַג'ל, שֶׁהֵן מְמִירִים וּסְתוּמִים מִכָּל צֶדֶד, בְּכָל
הַמְּשָׁךְ הַזְּמַן שֶׁל עוֹלָם הַזֶּה, וְלֹא יִתְגַּלֶּה אֵלָּא לְעֵתִיד. אֲבָל
בְּזַעִיר אַנְפִין, חֲכָמוֹת שֶׁל הָאָדָם, שֶׁהָאָדָם יָכוֹל לְהַשִּׁיג אוֹתָם, גַּם
בְּהֵם יֵשׁ פְּנִימִי וּמְקִיף, וְכָל אֶחָד לְפִי בְּחִינַתוֹ יֵשׁ לוֹ פְּנִימִי וּמְקִיף.
וְאֵלּוֹ הַמְּבֻכּוֹת הַג'ל שְׂאֵי אֶפְשָׁר לְשַׁכַּל הָאָדָם לְהַשִּׁיגָם, הֵם
מִבְּחִינַת עֵתִיקָא, וְכָל הַחֲכָמוֹת שֶׁיָּכוֹל מִחַ אֲנוּשֵׁי לְהַשִּׁיג אוֹתָם,
הֵם בְּחִינַת זְעִירָא דְאַנְפִין. וְלַפְעָמִים הֵם בְּהַעֲלָם, בְּבְּחִינַת (עֲבוּר
כַּג'ל), וְזֶה בְּחִינַת: לֹא אֲתַגְלִיא, וּכְשֶׁנִּתְגַּלֶּה לוֹ - אִזּוֹ בְּבְּחִינַת
אֲתַגְלִיא. וְכָל זְמַן שֶׁהִיָּה הַדְּבָר אֶצְלוֹ בְּבְּחִינַת לֹא אֲתַגְלִיא,
בְּבְּחִינַת הַעֲלָם, הֵינּוּ אֶצְלוֹ כְּמוֹ סִגְלָה בַּג'ל, שֶׁהוּא לְמַעְלָה
מִשְׁכָּלוֹ, וְאַחֲרֵיכֵן כְּשֶׁנִּתְגַּלֶּה לוֹ, אִזּוֹ יֵיטִיב מִטּוֹבוֹ לְאַחֲרִים כַּג'ל:
יֵא נַחֲמוּ נַחֲמוּ עַמִּי וְכו' (ישעיהו מ). כָּל הַצְּרוֹת וְהִיסוּרִים וְהַגְּלוֹת
אֵינּוּ אֵלָּא לְפִי עֶרְךָ חֲסָרוֹן הַדַּעַת, וּכְשֶׁנִּשְׁלַם הַדַּעַת, אִזּוֹ
נִשְׁלַם כָּל הַחֲסָרוֹנוֹת, בְּבְּחִינַת (נִדְרִים מא): אִם דַּעַת קָנִיתָ - מֶה
חֲסָרְתָּ, וּכְתִיב (ישעיהו ה): לָכֵן גָּלָה עַמִּי מִבְּלִי דַּעַת. וְעַקֵּר הַחַיִּים
נִצְחִיִּים יִהְיֶה לְעֵתִיד מַחֲמַת הַדַּעַת, שֶׁיִּרְפֶּה הַדַּעַת, שֶׁיִּדְעוּ הַכָּל
אֶת ה', וְעַל־יְדֵי הַדַּעַת יִכְלְלוּ בְּאַחֲדוּתוֹ, וְאִזּוֹ יַחֲיוּ חַיִּים נִצְחִיִּים
כְּמוֹהוּ, כִּי עַל־יְדֵי הַיְדִיעָה נִכְלָלִים בּוֹ, כְּמֵאֲמַר הַחֶכֶם: אֵלּוֹ
יְדַעְתִּיו - הֵייתִיו. וְעַקֵּר הַיְדִיעָה יִהְיֶה לְעֵתִיד, כְּמוֹ שְׁכַתּוֹב (שם
יא): כִּי מְלֵאָה הָאָרֶץ דַּעָה; וּמַחֲמַת הַדַּעַת לֹא יַחֲסֵר כָּל טוֹב,

וַיְהִי כֵּלֹּא מָוֹב, כַּמֵּאמֵר חֲכָמֵינוּ זְכוּרָנָם לְבִרְכָה (פסחים ט): אָפוּ
הָאִידֵנָא לָאו אַחַד הוּא, וְתִרְצוּ: לְעֵתִיד כֵּלֹּא הַמָּוֹב וְהַמְטִיב:

וְאֶפְלוּ הָעֲבוּ"ם יִדְעוּ בִּיתְרוֹן הַדַּעַת, אֲבָל לֹא כַּמּוֹנֵי, וַיִּדְעוּ
שֶׁהַגְּדֻלָּה שֶׁהָיָה לָהֶם וְהַשְּׁפָלוּת שֶׁהָיָה לָנוּ בְּזִמְנֵי הַגְּלוּת,
כֹּל זֹאת הַגְּדֻלָּה הָיָה לָנוּ. אַף־עַל־פִּי שֶׁעֲכָשׁוּ אִי אֶפְשָׁר לְהַבִּין כֹּל
זֶה, כִּי אֵין לְהַכְחִישׁ הַחוּשׁ, אַף־עַל־פִּי־כֵן יִרְבֶּה הַדַּעַת, וַיְבִינוּ
הַכֹּל, שֶׁגִּדְלָתָם שֶׁל הָעֲבוּ"ם הָיָה לָנוּ גְדֻלָּה וְלָהֶם הַשְּׁפָלוּת.
וְלִכְאוּרָה הִיא יְדִיעָה גְדוֹלָה, אַף־עַל־פִּי־כֵן הַיְדִיעָה הַזֹּאת יְהִי
לָנוּ לְלַעַג וְלִשְׁחֹק לְפִי עֶרְךָ יְדִיעַתְנוּ. וְזֶהוּ (תהלים קכו): אִזּוּ יִמְלֹא
שְׁחֹק פִּינוּ, אִזּוּ יֵאמְרוּ בְּגוֹיִם הַגְּדִיל ה' לַעֲשׂוֹת עִם אֱלֹהִים,
הַגְּדִיל ה' לַעֲשׂוֹת עִמָּנוּ - שִׁיִּדְעוּ וַיֵּאמְרוּ: הַגְּדֻלָּה שֶׁעָשָׂה עִמָּנוּ,
הֵינּוּ עִם הָעֲבוּ"ם, הַגְּדִיל ה' לַעֲשׂוֹת עִם אֱלֹהִים - הַגְּדֻלָּה הַזֹּאת
הָיָה לְיִשְׂרָאֵל, אַף־עַל־פִּי־כֵן: אִזּוּ יִמְלֹא שְׁחֹק פִּינוּ, הֵינּוּ שֶׁנִּשְׁחַק
וְנִלְעִיג מִיְדִיעַתְם וְהַשְּׁגַתְם, כִּי הַשְּׁגַתְנוּ יְהִי לְאֵין סוּף וְקִץ:
וְהַיְדִיעָה יֵשׁ בָּהּ מִקִּיף וּמִקִּיף לְמִקִּיף, כַּמּוֹבֵא לְעִיל עַל פְּסוּק
כַּהֲעֲלֵתְךָ אֶת הַנְּרוֹת. וְזֶהוּ: נַחֲמוּ נַחֲמוּ - הֵינּוּ מִקִּיף, וּמִקִּיף
לְמִקִּיף, שֶׁהַיְדִיעָה הִיא עֶקֶר הַנַּחֲמָה שֶׁל כֹּל הַצְּרוּת. וְאִיךָ אֶפְשָׁר
לְבוֹא לְהַיְדִיעוֹת, יֵאמֵר אֱלֹקֵיכֶם - אֲמִירָה בַּחֲשָׁאִי (זוהר וּרָא כה):
וּבְאֵר (ר' קלב): בְּחִינַת שְׁמֹן, בְּחִינַת שְׁבָעַת הַנְּרוֹת. אֱלֹקִים לְאַרְמָא
קָלָא, בְּחִינַת אֱלֹקִים אֶל דְּמֵי לֶךְ (תהלים פג), בְּחִינַת צַעֲקַת הַיּוֹלְדֵת
כַּ"ל. (מְסִינָן כ' עַד פֶּאן, לְשׁוֹן רַבְנוּ ו"ל) [פְּרוּשׁ, כִּי מְבֹאֵר לְעִיל, שֶׁעַל־

יְדֵי הַצֶּעֳקָה זֹכִין לְהוֹלִיד הַמַּחִין מִתַּעֲלוּמָתוֹ, וְעַל־יְדֵי שְׁמֹקְדֵי־שֵׁן שְׁבַעַת הַנְּרוֹת, זֹכִין לְהַכְּנִים הַמְּקִיפִין לַפְּנִים, כִּי צְרִיכִין שְׁנֵי דְבָרִים לְהַשְׁגֵּת הַדַּעַת הַקְּדוּשׁ: בְּתַחֲלָה צְרִיכִין לְהוֹלִיד הַמַּחִין, כִּי לַפְּעָמִים הַמַּחִין וְהַשְּׁפַע אֱלֹקֵי בְּהַעֲלֵם וְכו' כַּנ"ל, וְלִזְה צְרִיכִים צֶעֳקָה כְּדֵי לְהוֹלִידֵם; וְאַחֲרֵי־כֵן בְּשִׁנּוּלָדִים הַמַּחִין, עֲדִין יֵשׁ בָּהֶם פְּנִימִי וּמְקִיף, וְלִזְה צְרִיכִין לְקַדֵּשׁ שְׁבַעַת הַנְּרוֹת, כְּדֵי לְהַכְּנִים הַמְּקִיפִין וְהַשְּׁפַע אֱלֹקֵי לַפְּנִים, וְלַעֲשׂוֹת מִהַמְּקִיף פְּנִימִי - עֵין שָׁם הֵיטֵב וְתַבִּין. וְזֶהוּ שֶׁפִּרְשׁ הַפְּסוּק נַחֲמוּ נַחֲמוּ - הֵינּוּ לְזִכּוֹת לְהַשְׁגֵּת הַמְּקִיפִין, הֵינּוּ הַשְׁגַּת הַדַּעַת, שְׁזֵהוּ עֵקֶר הַנְּחֻמָּה כַּנ"ל, זֶה זֹכִין עַל־יְדֵי שְׁנֵי בְּחִינּוֹת הַנ"ל, שְׁהֵם צֶעֳקָה, שְׁעַל־יְדֵי־זֶה מוֹלִידִין הַמְּקִיפִין, וְקַדְשֵׁת שְׁבַעַת הַנְּרוֹת, שְׁעַל־יְדֵי־זֶה מַכְּנִיסִים הַמְּקִיפִין לַפְּנִים כַּנ"ל. וְזֶהוּ: יֹאמֶר אֱלֹקֵיכֶם - יֹאמֶר הֵינּוּ בְּחִינַת אֲמִירָה בְּחֻשָּׁא, שְׁזֵהוּ בְּחִינַת שְׁמֹן, שְׁהוּא בְּחֻשָּׁא, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב בַּזֶּהָר (שְׁמִינֵי דֵף לט): יִין לְאַרְמָא קָלָא, וְשְׁמֹן בְּחֻשָּׁא. וְשְׁמֹן הוּא בְּחִינַת שְׁבַעַת הַנְּרוֹת, שְׁהֵיוּ מִשְׁמֹן. אֱלֹקֵיכֶם - זֶה בְּחִינַת אֱלֹקִים לְאַרְמָא קָלָא, בְּחִינַת הַצֶּעֳקָה הַנ"ל, שְׁעַל־יְדֵי שְׁנֵי בְּחִינּוֹת אֵלוֹ זֹכִין לְהַשְׁגֵּת הַמְּקִיפִין, שְׁהוּא הַשְׁגַּת הַדַּעַת הַקְּדוּשׁ, שְׁזֵהוּ עֵקֶר הַנְּחֻמָּה, בְּחִינַת נַחֲמוּ נַחֲמוּ, הֵינּוּ מְקִיף וּמְקִיף לְמְקִיף כַּנ"ל]:

כָּל הָעֲנָנִים הַנ"ל, הַמְּבֹאֵר בְּקַצּוֹר עַל פְּסוּק נַחֲמוּ נַחֲמוּ בְּלִשׁוֹנוֹ הַקְּדוּשׁ, שְׁמַעְתִּי מִפִּי הַקְּדוּשׁ מַעֲצָמוֹ בְּבִאוֹר יוֹתֵר קֶצֶת, וְרִשְׁמַתִּי לְעַצְמִי כְּמוֹ שְׁשִׁמְעַתִּי, עַל כֵּן לֹא מִנְעַתִּי לְהַעֲתִיקוֹ. וּבְתַחֲלָה הַתְּחִיל לְדַבֵּר מִעֲנַן חַיִּים וּמִיָּתֵהּ, עָנָה וְאָמַר: בֵּין חַיִּים

לְמִיתָה אֵין חֲלוּק, כִּי אִם בְּמִדַּת אִמָּה אַחַת - שְׁעֵכֶשׁוּ הָאָדָם
שׁוֹכֵן בְּכָאן, וְאַחֲרֵיכֶּךָ הוּא שׁוֹכֵן שָׁם (וְהִפָּה בְּיָדוֹ עַל הַבֵּית־עֲלָמִיו).
וְאַחֲרֵיכֶּךָ הַתְּחִיל לֹאמַר כֹּל עֲנִין זֶה: חַיִּים נִצְחָיִים וְכוּ' כְּדִלְקָמֵן.
כְּלוּמַר, שְׁמִי שְׂזוּכָה לְדַעַת אִמָּתִי הַנִּ"ל, לְדַעַת אוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ, אֵין
חֲלוּק אֶצְלוֹ כֻּלָּל בֵּין חַיִּים לְמִיתָה, כִּי הוּא דְבוּק וְנִכְלָל בּוֹ
יִתְבָּרַךְ בְּחַיּוֹ וּבְמוֹתוֹ, רַק שְׁעֵכֶשׁוּ בְּחַיּוֹ דִּירְתוֹ בְּכָאן, וְאַחֲרֵיכֶּךָ
דִּירְתוֹ שָׁם בְּנ"ל. וְאִזּוֹ שְׁמַעְתִּי מִפִּי הַקְּדוֹשׁ כֹּל עֲנִין הִזֶּה וְזֶהוּ:
חַיִּים נִצְחָיִים הֵם רַק לְהֵשֶׁם יִתְבָּרַךְ, כִּי הוּא חֵי לְנִצְחָה, וּמִי
שֶׁנִּכְלָל בְּשֵׁרֵשׁוֹ, דְּהֵינּוּ בּוֹ יִתְבָּרַךְ, הוּא גַם כֵּן
חֵי לְנִצְחָה, כִּי מֵאַחַר שֶׁהוּא נִכְלָל בְּאַחַד, וְהוּא אֶחָד עִם הֵשֶׁם
יִתְבָּרַךְ, הוּא חֵי חַיִּים נִצְחָיִים כְּמוֹ הֵשֶׁם יִתְבָּרַךְ. וְכֵן אֵין שְׁלֵמוֹת
רַק לְהֵשֶׁם יִתְבָּרַךְ, וְחוּץ מִמֶּנּוּ כָּלֶם חֲסֵרִים, וּמִי שֶׁהוּא נִכְלָל בּוֹ
יֵשׁ לוֹ שְׁלֵמוֹת. וְעַקֵּר הַכְּלָלִיּוֹת שֶׁיְהִיָּה נִכְלָל בְּאַחַד, הוּא עַל־יְדֵי
הַדַּעַת אוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ, כְּמוֹ שֶׁאָמַר הַחֶכֶם: אֵלוֹ יִדְעֵתּוּ - הֵיִיתִיו,
כִּי עַקֵּר הָאָדָם הוּא הַשְּׂכָל, וְעַל כֵּן בְּמִקּוֹם שֶׁחֹשֵׁב הַשְּׂכָל, שָׁם
כֹּל הָאָדָם, וּכְשִׁיזֹדַע וּמִשְׁיָג בִּידִיעַת הֵשֶׁם יִתְבָּרַךְ, הוּא שָׁם
מִמִּשׁ, וְכֹל מַה שִׁיזֹדַע יוֹתֵר, הוּא נִכְלָל יוֹתֵר בְּהַשְׂרֵשׁ, דְּהֵינּוּ בּוֹ
יִתְבָּרַךְ. וְכֹל הַחֲסֵרוֹנוֹת שֶׁיֵּשׁ לְאָדָם, הֵן פְּרִנְסָה אוֹ בְּנִים אוֹ
בְּרִיאוֹת הַגּוּף, וְכֹל שְׂאֵר הַחֲסֵרוֹנוֹת - הַכֹּל הוּא בְּחֲסֵרוֹן הַדַּעַת.
וְאִף שֶׁיֵּשׁ חֲסֵרִים לְגַמְרֵי מַהֲדַעַת, וְעַם כֹּל זֶה יֵשׁ לָהֶם כָּל־טוֹב,
בְּאִמַּת כֹּל מַה שֶׁיֵּשׁ לָהֶם אֵינוֹ כְּלוּם. וְכֵן לְהַפְּךָ, הַשְּׁלֵם בְּדַעַת
שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֲסֵרוֹן, בְּאִמַּת הַחֲסֵרוֹן אֵינוֹ כְּלוּם, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ

וְכִרְוֹנָם לְבִרְכָה (נדרים מא): דַּעַת קְנִייתָ - מָה חֶסֶרְתָּ, וְאִם דַּעַת
 חֶסֶרְתָּ - מָה קְנִייתָ; בִּי עֵקֶר הַחֶסֶרוֹן וְהַשְּׁלֵמוֹת תִּלְוִי בַּדַּעַת. וְכֵן
 כַּעֲס וְאִכְזָרִיּוֹת הוּא מִחֶסֶרוֹן הַדַּעַת, כְּמוֹ שֶׁפָּתוּב (קהלת ז): כַּעֲס
 בַּחֵיק כְּסִילִים יְנוּחַ. וְעַל פֶּן הַחֹלָה הוּא כַּעֲסוֹ, מִחֲמַת שְׂאֵז הוּא
 בַּדִּינִים, כִּי דִינִים שׁוֹרִים עָלָיו, וְדִינִים הֵם מַחִין דְּקַמְנוֹת, וְעַל פֶּן
 הוּא כְּכַעֲס. וְלַעֲתִיד לְבֹא יִתְגַּלֶּה הַדַּעַת, וְהַכֵּל יִדְעוּ אֶת ה', כְּמוֹ
 שֶׁפָּתוּב (ישעיהו יא): כִּי מְלֵאָה הָאָרֶץ דַּעַה אֶת ה'; וְעַל פֶּן אִז
 יִתְבַּטֵּל הַכַּעֲס, כְּמוֹ שֶׁפָּתוּב (שם): וְגַר זַיֵּב עִם כֶּבֶשׂ וְנֹמֵר עִם
 גְּדִי וְכוּ' וּפְרָה וְדָב וְכוּ', לֹא יִרְעוּ וְלֹא יִשְׁחִיתוּ וְכוּ', כִּי מְלֵאָה
 הָאָרֶץ דַּעַה אֶת ה' וְכוּ', כִּי עֲכָשׂוּ אִי אֶפְשָׁר לָהֶם לְגֹר יַחַד זַיֵּב
 עִם כֶּבֶשׂ וְכוּ' מִחֲמַת מַדַּת הַכַּעֲס, אֲבָל לַעֲתִיד יִוָּכְלוּ לְדוֹר יַחַד,
 מִחֲמַת שְׁיִתְבַּטֵּל הַכַּעֲס עַל-יַדֵּי הַדַּעַת שְׁיִתְגַּלֶּה אִז: וְהִנֵּה לַעֲתִיד
 הַכֵּל יִדְעוּ אֶת הַשֵּׁם, אֶפְלוּ עֲכוּ"ם כְּנִ"ל, וּמְלֵאָה הָאָרֶץ דַּעַה. אֵךְ
 הַדַּעַת שְׁיִהְיֶה לָהֶם אִז, אֶפְשָׁר לָנוּ לִידַע וּלְדַבֵּר מִמֶּנּוּ; אֵךְ הַדַּעַת
 שְׁיִהְיֶה לָנוּ אִז, זֶה אִי אֶפְשָׁר כַּעַת אֶפְלוּ לְדַבֵּר מִמֶּנּוּ, כִּי עֲכָשׂוּ
 זֶה הַדַּעַת בְּבַחֲיוֹת מְקִיפִים כְּנִ"ל, כִּי כָּל הַשְּׁלֵמוֹת וְהַטּוֹבוֹת שְׁיִשׁ
 לַעֲפוּ"ם עֲכָשׂוּ בְּאֵמַת אִינוּ כְּלוּם, בְּנוֹכַח לְעִיל: אִם דַּעַת חֶסֶרְתָּ
 וְכוּ'; וְאִדְרָבָא, כָּל גְּדַלְתָּם וְטוֹבְתָם, הַכֵּל הוּא לְטוֹבְתָנוּ. וְלַעֲתִיד
 שְׁיִתְמַלֵּא הָאָרֶץ דַּעַה, וְאֶפְלוּ כָּל הָעֲכוּ"ם יִדְעוּ אֶת ה', אִז יִבְיִנוּ
 הֵם, שֶׁכָּל הַגְּדָלָה וְהַטּוֹבָה שְׁהִיָּה לָהֶם בְּזֶה הָעוֹלָם, הַכֵּל הוּא
 לְטוֹבוֹתֵינוּ וְלְגְדַלְתָנוּ. וְזֶה (תהלים קכו): אִז יֹאמְרוּ בְּגוֹיִם הַגְּדִיל ה'
 לַעֲשׂוֹת עִם אֱלֹהֵי הַגְּדִיל ה' לַעֲשׂוֹת עִמָּנוּ; הִינּוּ, כָּל הַגְּדָלָה

שְׁהַגְדִיל ה' לַעֲשׂוֹת עִמָּנוּ בְּעוֹלָם הַזֶּה [הִינוּ עִם הָעֶבְרִים], הַגְדִיל ה' לַעֲשׂוֹת עִם אֱלֹהֵי, כִּי הִכַל הָיָה גְדֻלָּתָם שֶׁל אֱלֹהֵי [הִינוּ שֶׁל יִשְׂרָאֵל], כִּי הָיָה לְטוֹבָתָם וּגְדֻלָּתָם. וְזֶה יִבְיֵנוּ הֵם בְּדַעַת וְהַשְׁגָּה שִׁיְהִיָּה לָהֶם אִזּוֹ, אֲבָל אֲצִלָּנוּ יִהְיֶה זֶה הַדַּעַת דְּבַר פְּשׁוּט וּשְׁחוּק, כִּי דַעַתְנוּ יִגְדֵל אִזּוֹ מְאֹד. וְזֶה: אִזּוֹ יִמְלֵא שְׁחוּק פִּינוּ וְכוּ', אִזּוֹ יֵאמְרוּ בְּגוֹיִם הַגְדִיל וְכוּ' - כִּי זֶה הַדַּעַת וְהַשְׁגָּה שִׁיְהִיָּה לָהֶם אִזּוֹ לֹמֵר הַגְדִיל וְכוּ' בְּנ"ל, זֶה יִהְיֶה אֲצִלָּנוּ שְׁחוּק וְדְבַר פְּשׁוּט, כִּי דַעַתְנוּ יִהְיֶה גְדוֹל מְאֹד. וְעַל כֵּן לַעֲתִיד יִחִיו חַיִּים נְצִחִיִּים, כִּי אִזּוֹ יִתְגַּלֶּה הַדַּעַת, וְיִהְיוּ נִכְלָלִים בְּאַחַד. וְעַל כֵּן אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבִרְכָה (פסחים ג): בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה ה' אֶחָד וְשִׁמוֹ אֶחָד - וְכִי הָאִידֵנָא וְכוּ', אֵלֵא עֲכָשׁוּ מְבָרְכִין עַל הַרְעָה בְּרוּךְ דִּין אָמֵת, וְעַל הַטּוֹבָה הַטּוֹב וְהַמְטִיב, אֲבָל לַעֲתִיד יִבְרָכוּ עַל הַכֹּל הַטּוֹב וְהַמְטִיב, כִּי לַעֲתִיד שִׁיִּתְגַּלֶּה הַדַּעַת, יִדְעוּ שְׂאִין שׁוֹם רַע בְּעוֹלָם כָּלָל, רַק כֹּל טוֹב וְכוּ' אֶחָד. וְגַם הַגְּלוּת הוּא רַק מִחֲסְרוֹן הַדַּעַת, כִּמּוֹ שְׁכָתוֹב (ישעיהו ה): לִכֵּן גָּלָה עִמִּי מִבְּלֵי דַעַת. וְעַל כֵּן הִיְתָה גְּאֻלַּת מִצְרַיִם עַל-יַדֵי מֹשֶׁה, שֶׁהוּא הָיָה בַּחֲיִינַת הַדַּעַת. וְזֶה שְׁכָתוֹב (שמות ו): וַיִּדְעֶתֶם כִּי אֲנִי ה' הַמוֹצִיא אֶתְכֶם מִתַּחַת סְבֻלוֹת מִצְרַיִם; כִּי עַקַר הַגְּאֻלָּה עַל-יַדֵי הַדַּעַת.

וְדַע, שְׁגַם לַעֲתִיד, שְׁתִּמְלֵא הָאָרֶץ דַּעַה, וְיִהְיֶה נַעֲשֶׂה מִהַשְׁכָּל הַמְקִיף שֶׁכָּל פְּנִימִי - גַּם אִזּוֹ יִהְיוּ מְקִיפִים אֲחֵרִים, כִּי בּוֹדָאֵי לֹא יִדְעוּ מַהוּת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, רַק כָּל אֶחָד יִשְׁיֵג לְפִי מִדְּרַגְתּוֹ וּלְפִי עֲבוּדָתוֹ וּיְגִיעָתוֹ וְטָרְחוֹ, אֲשֶׁר יִגַע וְטָרַח בְּזֶה

העולם בשביל השם יתברך. ואף שכלם יזדככו, ואפלו עכו"ם, אף-על-פי-כן יהיה הפרש גדול בינם לבינינו, כי מה שיהיה אצלם או השגה וידעיה גדולה, יהיה אצלנו שחוק ודבר פשוט, ולא יהיה נחשב בעינינו להשגה כלל, וכמו שמבואר למעלה: או ימלא שחוק פינו ולשונינו וכו', או יאמרו בגוים הגדיל - כי מה שיהיה אצלם השגה להבין ולידע גדלת ישראל, ושכל טובתם ונגלתם בזה העולם היה הפל בשביל ישראל - ובאמת הוא השגה גדולה, כי כעת בעולם הזה אין מבין זאת - אף-על-פי-כן אצלנו לא יהיה זה נחשב להשגה כלל, רק לשחוק ודבר פשוט, כי השגתנו ודעתנו או יגדל מאד. וגם בין ישראל בעצמן, בודאי יהיה הפרש גדול בין כל צדיק וצדיק, מפל שפן בין צדיק לרשע, כי מה שיהיה מקיף לזה יהיה פנימי לזה, כנזכר לעיל: כל צדיק נכוה מחפתו של חברו כנ"ל, עין שם, וכמובא פרוש הפסוק: כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים - כי בהשכל המשתף יהיו כלם שוים, שהכל ידעו את ה', אפלו עכו"ם, אך בעמקות החכמה יהיה כל אחד לפי מדרגתו, כמים המכסים לים, שלמעלה המים שוים בכל מקום, אך בעמקות הם מبدלים מאד, כי בזה המקום המים נמוכים וסמוכים לארץ, ובמקום אחר עמקים יותר ויותר, ובמקום אחר הם עמקים עד התהום; כן יהיה בהשגת השם יתברך לעתיד. וזהו: כל צדיק נכוה מחפתו וכו', כי כשמגיע להשגה שלא ידע מזה מקדם, והוא אצלו דבר חדש, או נתלהב ונבער מאור ההשגה הזאת,

שהיא נפלאה אצלו; אבל מי שכבר עבר בזאת ההשגה, והוא משיג עתה דברים נוראים וגדולים מזו ההשגה, אין לו שום התלהבות מזאת ההשגה. וזה: כל צדיק נכוה - ונבער ונתלהב - מחפתו של חברו - מהשגה שאצל חברו היא דבר פשוט, שאינה מבוערת ומחממת אותו כלל, עד שצריך להתפסות ולחפות עצמו, כי אין השגה זו מחממת ומבוערת אותו כלל, והצדיק השני שלמטה ממנו נכוה ונבער ממנה. (והענין מבאר יותר על פי מה שמבואר למעלה, שעל ידי תנועת השכל וכו', שהוא בחינת שפע אלקי, הינו השגת המקיפין, השגת הדעת הקדוש - על ידי זה נולד חם בלב וכו'. נמצא שעקר החמימות וההתלהבות דקדשה הוא על ידי השגת המקיפין, השגת הדעת כנ"ל. וכזה מבאר היטב ענין זה: כל צדיק נכוה וכו' מחפתו וכו', דהינו, שאצל זה הצדיק יהיה נחשב להשגה גדולה עד שיהיה נכוה ממנה, כי השגת הדעת מוליד חם כנ"ל, ועל כן יהיה נכוה ממנה, ואצל הצדיק הגבוה ממנו, אין זה נחשב אצלו להשגה כלל, ואינו נכוה ונתחמם כלל מהשגה זאת, רק הוא צריך לחפות ולכפות עצמו בהשגה אחרת גבוה יותר, כדי לחמם את עצמו. נמצא, מה שמבאר לעיל על מאמר זה: כל צדיק נכוה מחפתו של חברו, שפרשו, שיהיה נכוה מהמקיף של חברו, כי מקיף של זה גדול ממקיף של זה, והשכל שהוא מקיף לזה הוא פנימי לזה וכו', כי חפה הוא בחינת אורות מקיפין כנ"ל - כל זה הוא ענין אחד עם מה שכתבנו

כֹּאן, כִּי הַחֶפֶה, שֶׁהוּא הַמְקִיף, הוּא בְּחִינַת חֲפוּי וְכִסּוּי מִמֶּשֶׁ, שְׂמֻחָמָם אֶת הָאָדָם, כִּי עֵקֶר הַחֲמִימוֹת וְהַתְּלַהּבוֹת הוּא מִבְּחִינַת הַשְּׂגָת הַמְקִיפִין פְּנ"ל. וְהֵבֵן הַיָּמִב). וְיִכּוֹל לְהִיזוֹת שֶׁיְהִיּוּ פְּמָה צְדִיקִים, כְּשִׁיבּוֹאוֹ לְעוֹלָם הַבָּא, עַל הַשְּׂגוֹת שֶׁהִשִּׁיג הַצְּדִיק הַגָּדוֹל מֵהֶם בְּעוֹלָם הַזֶּה, יִהְיֶה אֲצֻלָּם דְּבָרִים נֹרְאִים, וְיִפּוּּוּ מֵהֶם, וְאֲצֻל הַצְּדִיק הַגָּדוֹל הָיוּ הַשְּׂגוֹת שֶׁל עוֹלָם הַזֶּה. וְכֵן אֲצֻל עֲבוּ"ם, יִהְיֶה זֶה אֲצֻלָּם הַשְּׂגָה גְדוֹלָה, כְּשִׁיבּוֹאוֹ עַל סֵתֶם יְהוּדוֹת פְּשוּט שֶׁל אִישׁ הַיִּשְׂרָאֵלִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ בּוֹהַ הָעוֹלָם, הֵינּוּ שִׁידְעוּ מֵעֲבוֹדוֹת יִשְׂרָאֵל וּמִקְדָּשֵׁת הַמִּצְוֹת שֶׁלָּהֶם שֶׁעָשׂוּ בְּעוֹלָם הַזֶּה, יִהְיֶה אֲצֻלָּם הַשְּׂגָה מַה שִׁידְעוּ וְיִרְגִּישׁוּ קִצַּת קְדָשָׁה, כְּמוֹ אִישׁ כְּשִׁיר פְּשוּט שֶׁמְרַגֵּשׁ בּוֹהַ הָעוֹלָם בְּעֲבוּרָה פְּשוּטָה בְּלִי שׁוּם הַשְּׂגָה, וְכְשִׁיבּוֹאוֹ עֲבוּ"ם עַל זֶה, יִהְיֶה אֲצֻלָּם הַשְּׂגָה גְדוֹלָה. אֲבָל אֲנַחְנוּ עִם קִדְשׁ, אֵין עֶרֶךְ לְהַשְׁגָּתֵנוּ, מִכָּל שֶׁפֵּן לְהַשְׂגָּה שֶׁל הַצְּדִיק.

וְשִׁלְמוֹת הַדַּעַת הוּא, כְּשֶׁנַּעֲשֶׂה מִמְקִיפִים פְּנִימִיִּים, וְאֵז נְצוּל מִכָּל צְרוֹת. לְמִשְׁל, כְּשֶׁאֶחָד מְצַפֶּה וְאוֹרֵב לְחִבְרוֹ לְהַרְגוֹ, אֵזוֹ צְרִיךְ לְשַׁנּוֹת הַמְּלַבּוּשִׁים כְּדִי שֶׁלֹּא יִכִּירוּ אוֹתוֹ, כְּמוֹ שְׂכֵתוֹב (אֵיּוֹב יד): מִשְׁנֶה פְּנִיּוֹ וְתִשְׁלַחְהוּ, כִּי עַל־יְדֵי שְׂמֻשָּׁנִין הַפְּנִיִּים עַל־יְדֵי לְבוּשֵׁין אַחֲרִים, נִפְטָר מִמֶּנּוּ. וְכֵן בְּעֵקֶר הָאָדָם, הֵינּוּ בְּהַשְׁכָּל, יֵשׁ בְּחִינּוֹת לְבוּשֵׁין, הֵינּוּ הַשְׁכָּל הַמְקִיף, וְצְרִיךְ לַעֲשׂוֹת מִהַמְקִיף פְּנִימִי, וְלַעֲשׂוֹת לוֹ מְקִיפִין אַחֲרִים, הֵינּוּ בְּחִינַת מְלַבּוּשִׁים אַחֲרִים, וְעַל־יְדֵי־זֶה נְצוּל מִכָּל אוֹרֵב וּמִסְטִין, כִּי

מִלְבוּשׁ בְּגִימַטְרִיא "חֲשֵׁמֶל", וּמֵהַחֲשֵׁמֶל בּוֹרְחִים כָּל
הַמְשֻׁחִיתִים. וְזֶה (משלי לא): עוֹ וְהָדָר לְבוּשָׁה, וְתִשְׁחַק לְיוֹם
אַחֲרוֹן - עַל־יְדֵי הַלְבוּשׁ, שֶׁהוּא בְּחִינַת הַחֲשֵׁמֶל, שֶׁהוּא לְבוּשׁ
עוֹ וְהָדָר, לְבוּשׁ חֶזֶק וְנֹאָה, עַל־יְדֵי־זֶה: וְתִשְׁחַק לְיוֹם אַחֲרוֹן -
שְׂאִינוֹ יֵרָא מִמֶּנּוּ כָּלל כִּנּוּי. וְעַקֵּר הַזִּמְן לָזֶה הוּא חֹדֶשׁ אֱלוּל.
וְזֶה: לְבוּשָׁה וְתִשְׁחַק לְיוֹם אַחֲרוֹן - רֵאשִׁי־תְבוֹת אֱלוּל. וְזֶה
בְּחִינַת שְׂבַעַת יְמֵי אֲבֻלוֹת רַחֲמָנָא לְצַלְן וְכוּ', כְּדֵי שְׂעִלָּה נִשְׁמָתוֹ
לְאוֹר הַפְּנִים הַנּוֹל וְכוּ' (עין לעיל). וְעַל כֵּן חֵיב הָאֲבֵל, רַחֲמָנָא
לְצַלְן, קָרִיעָה, כִּי קר"ע בְּגִימַטְרִיא ש"ע נְהוּרִין שֶׁל אוֹר הַפְּנִים,
שֶׁהֵם הַגִּימַטְרִיא שֶׁל ב' פְּעָמִים אֵל בְּמִלּוּאוֹ, כִּי אֵל הוּא אוֹר
הַפְּנִים: הַקְּשׁוּ, כִּי יֵשׁ מְקִיפִים אֶצֶל הַשֶּׁכֶל, הֵינּוּ שְׂאִינוֹ נִכְנָס
לְהַשֶּׁכֶל פְּנִימֵי הָאֲנוּשִׁי, וְיֵשׁ מְקִיפִים לְהַתּוֹרָה, שְׂמֻקִּיף לְהַתּוֹרָה
וְאִינוֹ נִכְנָס לְתוֹךְ הַתּוֹרָה. וּבְהַמְקִיפִים, יֵשׁ שֶׁהֵם מְקִיפִים וְעוֹמְדִים
לְפָנֵי הָעֵינַיִם, רַק שֶׁהֵם מְקִיפִין וְאִינָם נִכְנָסִים לְהַשֶּׁכֶל, וְיֵשׁ שֶׁהֵם
בְּהַעֲלָם, שְׁלֵא פָּאוּ עֲדִין אֶפִּילוֹ לְמְקִיפִים, וְהוּא בְּחִינַת עֲבוּר.
וְזֶה לַעֲשׂוֹת, שְׂיִכְנְסוּ הַמְקִיפִים שֶׁל הַתּוֹרָה לְתוֹךְ הַתּוֹרָה בְּפְנִים,
וְהַמְקִיפִים שֶׁל הַשֶּׁכֶל יִכְנְסוּ לְתוֹךְ הַשֶּׁכֶל הַפְּנִימִי, דְּהֵינּוּ
שְׂמֻתְחָלָה יְבוֹאוּ וְיִתְגַּלּוּ הַמְקִיפִים שֶׁל הַתּוֹרָה מֵהַהַעֲלָם
לְמְקִיפִים, וְאַחֲרֵיכֵן יִכְנְסוּ הַמְקִיפִים שֶׁל הַתּוֹרָה לְפְנִים, וְכֵן
הַמְקִיפִים שֶׁל הַשֶּׁכֶל, מֵה שְׂאֵי אֶפְשָׁר לְהַשִּׁיג מִצַּד חֲסָרוֹנוֹ
הָאֲנוּשִׁי, יִהְיֶה נַעֲשֶׂה מֵהַמְקִיף פְּנִימִי, דְּהֵינּוּ שְׂיִבּוֹא מֵהַהַעֲלָם
לְמְקִיפִים, וְהַמְקִיפִים יִהְיוּ נַעֲשִׂים פְּנִימִי. [הַקְּשִׂיא זֹאת הַקְּשׁוּ

במקום שהקשו, והוא ז"ל אמר על זה תרוץ. כן שמעתי מפיו הקדוש בפרוש. ואחר-כך זכינו לשמע כל התורה הנ"ל, ועתה מבאר להמעין התרוץ על השאלה והקשיא הנ"ל, כי עקר השאלה הוא איך להוליד המחין מתעלומות, ואחר-כך בשמולידין אותן, איך זוכין להכנים המקיפין לפנים. וכבר מבאר באר היטב במה יזכה לזה, הינו: על-ידי צעקה בתורה ותפלה זוכין להוליד המחין מתעלומות, ועל-ידי קדשת שבעת הנרות, דהינו לקדש את עיניו שלא להסתכל במה שאסור להסתכל וכו', וכן לקדש פיו וחטמו ואזניו כנ"ל, על-ידי-זה זוכין להכנים המקיפין לפנים. ובאור הענין וראיותיו, והיכן מרמז סודות נוראות הללו וכו' - הכל מבאר לעיל באר היטב. אשרי שישים לבו לעין בהם באמת, ללמד וללמד, לשמר ולעשות ולקיים]:

כב

פֶּרֶק אַ חֲמִישָׁה דְּסִפְרָא דְּצִנִּיעוּתָא

(פרק חמישי בספרא דצניעותא (זהר פ' תרומה)

בְּרֵאשִׁית בְּרֵא.	- בְּרֵאשִׁית בְּרֵא.
מֵאֵמֶר, בְּרֵא - חֲצִי	- "בראשית ברא" בראשית - מאמר. ברא - חצי מאמר.
מֵאֵמֶר. אַב וּבִן. סְתִים וּגְלִיא. עֲדָן	אב ובן. סתום וגלוי. עדן
עֲלָא דְּסְתִים וּגְנִיזוּ. עֲדָן תַּתְּאָה:	עליון סתום וגנוז. עדן תחתון.

א דַע, שִׁישׁ חוֹתָם, וַיֵּשׁ חוֹתָם בְּתוֹךְ חוֹתָם. חוֹתָם הוּא, כִּי יֵשׁ מוֹכִיחֵי הַדּוֹר, וְהֵם בְּחִינּוֹת רַגְלִין, וְנִקְרָאִים רַגְלִין, עַל שֵׁם שָׁהֵם לְמוֹדֵי ה', הֵינּוּ שְׁלוֹמְדִין בְּכִיכּוֹל אֶת ה', שְׁנוֹתַיִן לוֹ עֲצוֹת, וְהֵם הוֹלְכִים בְּשְׁלִיחוֹתוֹ לְיִשְׂרָאֵל, לְהוֹכִיחֵם וּלְהַחְזִירָם לְהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ. וְעַל שֵׁם זֶה נִקְרָאִים בְּחִינּוֹת רַגְלִין, עַל שֵׁם הָעֵצָה, כְּמוֹ שֶׁפִּרְשׁ רַש"י (שְׁמוֹת יא) עַל "וְכָל הָעָם אֲשֶׁר בְּרַגְלֶיךָ": הַהוֹלְכִים אַחַר עֲצַתְךָ, וְעַל שֵׁם הַהֲלִיכָה, שֶׁהוֹלְכִים בְּשְׁלִיחוֹתוֹ לְהוֹכִיחַ כַּנ"ל: וְכִשְׁהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ גּוֹזֵר גְּזֵרֵי דִין בְּעוֹלָם, וְהַדִּין הוּא הַתּוֹרָה, כִּי צָרִיךְ לְהִיּוֹת דִּין תּוֹרָה, וּמַחֲמַת שָׁהֵם לְמוֹדֵי ה', הוּא מוֹתִיעֵץ עִמָּהֶם, וּמַגְלֶה לָהֶם הַדִּין־תּוֹרָה שֶׁנִּגְזַר עַל הַדּוֹר, וְהֵם מְכַסִּים זֶה הַדִּין־תּוֹרָה וְחוֹתְמִין אוֹתוֹ, בְּבַחֲבִינַת (שֵׁה"ש ד): מַעֲיֵן חֲתוּם, שְׁלֵא יִינְקוּ מִמֶּנּוּ הַחִיצוֹנִים, שְׁלֵא יִהְיֶה נַעֲשֶׂה מִמֶּנּוּ, חֵם וְשְׁלוֹם, דִּין אֲכֹרֵי. וְזֶה בְּחִינַת (ישעיהו ח): חֲתוּם תּוֹרָה בְּלִמְדֵי; הֵינּוּ, בְּלִמְדֵי ה' נֶחְתָּם הַדִּין־תּוֹרָה, שְׁלֵא יִינְקוּ מִמֶּנּוּ הַחִיצוֹנִים. וְהֵם, כְּשֶׁנִּגְלֶה לָהֶם הַדִּין־תּוֹרָה, הוֹלְכִים וּמוֹכִיחִים הַדּוֹר, כְּדֵי לְהַחְזִירָם לְמוֹטֵב לְהַמְתִּיק הַדִּין. וְאַפְלוּ בְּשַׁעַת מוֹסֵר נִזְהָרִין לְהַחֲתִים וּלְהַסְתִּיר, שְׁלֵא יִינְקוּ מִמֶּנּוּ הַחִיצוֹנִים, בְּבַחֲבִינַת (איוב לג): וּבְמִסְרָם יַחֲתָם, וְעַל שֵׁם זֶה הֵן בְּחִינַת חוֹתָם. וְאֵלוּ הַלְמוֹדֵי ה' מְרַבִּים שְׁלוֹם בְּעוֹלָם, כְּמוֹ שְׁכָתוּב (ישעיהו נד): וְכָל בְּנֵיךְ לְמוֹדֵי ה' וְרַב שְׁלוֹם בְּנֵיךְ, כִּי הוֹלְכִים לְפָשֵׁר וּלְעֲשׂוֹת שְׁלוֹם בֵּין יִשְׂרָאֵל לְאֲבֵיהֶם שְׁבַשְׁמִים, וּלְפָנָיו יִתְבָּרֵךְ מִקְטִינִים הַדְּבָר וּמְמַלְיָצִים טוֹב בְּעַדָם, וּלְפָנָיו יִשְׂרָאֵל מַגְדִּילִים הַחֲטָא מְאֹד, כְּמוֹ שְׁמַצִּינוּ אֶצֶל

מִשָּׁה, שָׁאֵמַר לַיהוָה יִתְבָּרַךְ (שמות לב): לְמָה יַחַרְהֶ אֶפְדָּ בְעַמְּדִי; וְלִישְׂרָאֵל אָמַר (שם): אַתֶּם חֲטֵאתֶם חֲטָאָה גְדֹלָה. וּכְשֶׁהָרַע שָׁל הַדּוֹר גּוֹבֵר עַל הַחֹתֶם הַנִּ"ל וּמְקַלְקֵל אוֹתוֹ, חֵם וְשָׁלוֹם, אֲזִי נִתְקַלְקֵל שָׁלוֹם הָעוֹלָם, וְנַעֲשֶׂה גְרוֹשִׁין וּמְחַלְקֵת בְּעוֹלָם, הַפֶּדָּה הַשָּׁלוֹם, בְּבַחֲיַנֵּת (איוֹב יח) וּמִתֵּבֵל יְגִדוּהוּ; כִּי מַחֲוֹתֶם נַעֲשֶׂה גְדֵת, כִּי הֵם בְּמִסְפָּר הַשָּׁוֶה, כַּמּוֹכָא:

ב וַיֵּשׁ חוֹתֶם שֶׁהוּא לְמַעַלָּה מִזֶּה הַחוֹתֶם, הֵינּוּ בַחֲיִנּוֹת יָדִים הַמְקַבְּלִים מוֹסֵר מֵאֵלוֹ הַמּוֹכִיחִים, בַּחֲיִנּוֹת (איוֹב לו): בְּיַד כָּל אָדָם יַחֲתוּם. וְהַיָּדִים זֶה בַחֲיִנֵּת אֲמוּנָה, שֶׁנִּתְקַבֵּל בָּהּ הַמּוֹסֵר, בְּבַחֲיַנֵּת: כֹּאֲשֶׁר דִּבֶּר ה' בְּיַד מִשָּׁה, בַּחֲיִנֵּת (שמות יז): וַיְהִי יָדָיו אֲמוּנָה. וְזֶה הַחוֹתֶם צָרִיד שְׁמִירָה יִתְּרָה שְׁלֵא יִתְקַלְקֵל, הֵינּוּ שְׁלֵא יִתְקַלְקֵל הָאֲמוּנָה, כִּי כְשֶׁחֵם וְשָׁלוֹם נִתְקַלְקֵל הַחוֹתֶם הַחִיצוֹן, יוֹכְלוּ לְהִתְקַרֵּב לַחוֹתֶם הַפְּנִימִי, וּיְקַלְקְלוּ הַחוֹתֶם הַפְּנִימִי עַל-יָדֵי קִלְקוּל הַחוֹתֶם הַחִיצוֹן, שֶׁהוּא הָאֲמוּנָה. וְכְשֶׁחֵם וְשָׁלוֹם, נִתְקַלְקֵל זֶה הַחוֹתֶם הַיָּדִים, נַעֲשֶׂה מִזֶּה כְּפִירוֹת, שֶׁהִיא הַפֶּדָּה הָאֲמוּנָה, וְנַעֲשֶׂה אֲמוּנוֹת כְּזֹבִיּוֹת. כִּי עַקֵּר הָעֵבֹדָה זָרָה אֵין לָהּ כֹּחַ, אֲלֵא עַל-יָדֵי שְׁמֻקְבֵּל מֵהַיָּדִים אֵלוֹ, בְּבַחֲיַנֵּת (שמות לב): וַיִּקַּח מִיָּדָם וַיִּצַּר אוֹתוֹ בַּחֲרָט (וּכְמִבְּאֵר בּוֹהַר כִּי-תִשָּׂא (דף קצב). עַל פְּסוּק זֶה לְעִנְיָן מַעֲשֶׂה הָעֵגֶל: בַּמָּה אֲצַלְחוּ בְּעוֹבְדֵי דָא, בְּגִין דְּוַיִּקַּח מִיָּדָם וְכו'. אֵלוֹ כֵּד נִטַּל מִיְדֵיהוֹן הוּא שְׂדָא לְאַרְעָא, וְאַף-עַל-גַּב דִּיפִּיל לָהּ לְבַתָּר, לָא הוּא אֲצַלַח עוֹבְדֵי דָא בִּישָׂא דָא וְכו', עֵינֵן שָׁם). וְגַם תְּקוּנוֹ הוּא גַם כֵּן רַק עַל-יָדֵי בַחֲיַנֵּת הַיָּדִים, בְּבַחֲיַנֵּת (בראשית לה): וַיִּתְּנוּ אֶל יַעֲקֹב

את כל אלקי הנכר אשר בידם, כי מ"חותם" נעשה "גדת",
 בבחינת (ישעיהו א): ידיכם דמים מלאו, כי יד במלואו (פזו: יוד
 דלת) הוא מספר גדת, הינו עבודת אלילים שמשמאה פגדה
 (שבת פב):

ג וְצָרִיךְ לְרְאוֹת לְמֵלֶאֱת אֶת הַיָּדִים, שְׁהִיא הָאֱמוּנָה, עַל־יְדֵי
 הָאָרֶה מְשַׁבְּעָה רוּעִים, שְׁהֵם בְּלִלְיוֹת שֶׁל כָּל מְנַהֲיָנִי
 הַדּוֹר, בְּבַחֲנִיַת (שמות כט): שְׁבַעַת יָמִים תִּמְלֵא יָדָם; כִּי הֵם רוּעִים
 הָאֱמוּנָה לְתַקְנָה וּלְהַשְׁלִימָהּ, וְעַל שֵׁם זֶה נִקְרָאִים רוּעִים, עַל שֵׁם
 (תהלים לו): וְרַעַה אֱמוּנָה; וְכָל עֵקֶר אֱמוּנַת יִשְׂרָאֵל מִמְּשִׁיכֵינּוּ הֵם
 לְהַדּוֹר. וְזֶה בַּחֲנִיַת (דברים לג): כָּל קִדְשׁוֹ בַּיָּדָךְ; שְׁהֵם בַּחֲנִיַת
 בְּלִלְיוֹת שֶׁל כָּל מְנַהֲיָנֵי הַדּוֹר. וְזֶה בַּחֲנִיַת (הושע יב): וְעַם קְדוֹשִׁים
 נֶאֱמָן. וּמִשָּׁה, שְׁהוּא אֶחָד מְשַׁבְּעָה רוּעִים, נִקְרָא עַל שֵׁם זֶה
 רַעִיא מְהִימָנָא:

ד וְאֵי אֶפְשָׁר לָבוֹא לְאֵלוֹ הַרוּעִים, שְׁהֵם בְּלִלְיוֹת שֶׁל הַקְּדוּשָׁה,
 אֲלֵא עַל־יְדֵי עֲזוֹת, כְּמֵאֵמֶר רַבּוֹתֵינוּ וְכְרוֹנָם לְבִרְכָה (אבות
 פ"ה): הָיוּ עוֹז בְּנֶמֶר, כְּמוֹ שְׁכֵתוֹב (שמות טו): גִּהְלַתְּ בְּעֶזְדְּךָ אֶל נֹוֹה
 קְדוֹשְׁךְ; הֵינּוּ, עַל־יְדֵי עֲזוֹת נִכְנָסִין לְתוֹךְ הַקְּדוּשָׁה. כִּי יֵשׁ רוּעִים
 שֶׁל הַסְּטָרָא אַחֲרָא, וְהֵם גַּם בֵּן מְפָרְסְמֵי הַדּוֹר, וְכוּפִין אֲנָשִׁים
 לְתַחֲוֹת שְׁעֵבוּדֵיהֶן, וְעֵקֶר מַלְכוּתָם הוּא עַל־יְדֵי עֲזוֹת, כִּי עֲזוֹת -
 מַלְכוּתָא בְּלֵא תְגָא (סנהדרין קה), וְהֵם כְּכֹלְבִים בְּעֲזוֹתָם, בְּבַחֲנִיַת
 (ישעיהו נז): וְהַכְּלָבִים עֲזֵי נֶפֶשׁ הִמָּה רַעִים; וְהֵן פְּנֵי הַדּוֹר כְּפָנֵי

הַכֶּלֶב (סוטה מט:). וְעַל בֵּן כְּדֵי לְהַנְצִיל מֵהֶם, מִתַּחַת מְמוֹשְׁלָתָם, אִי אֶפְשָׁר רַק עַל־יְדֵי עֲזוּת, לְעֹמֵד נֶגֶד עֲזוּתָם, וְאִזּוּ: נִהְלַתְּ בְּעֵינֶיךָ אֶל נוֹה קְדֻשָׁךְ - שְׁנֹכְנֶם לְתוֹךְ הַקְדְּשָׁה. וְכָל הַקּוֹלוֹת - הֵן שֶׁל צְעָקָה, הֵן שֶׁל אֲנָחָה, הֵן קוֹל שׁוֹפָר, הֵן קוֹל זְמֵרָה - כֻּלָּם הֵם בְּחִינַת עֲזוּת, בְּבַחֲיַנַּת (תהלים סח): הֵן יִתֵּן בְּקוֹלוֹ קוֹל עֹז:

ה וְצָרִיךְ כָּל אָדָם לָרַחַם מְאֹד עַל בֶּשֶׂר הַגּוֹף, לְהִרְאוֹת לוֹ מִכָּל הָאָרֶז וּמִכָּל הַשָּׁנָה שֶׁהַנְּשִׂמָה מִשְׁנֵת, שֶׁהַגּוֹף גַּם בֵּן יָדַע מִזֹּאת הַהִשְׁגָּה, בְּבַחֲיַנַּת (ישעיהו נח): וּמִבְּשָׂרְךָ לֹא תִתְעַלֵּם; מִבְּשָׂרְךָ דִּיקָא, שְׁלֹא תִעָלִים עֵינֶיךָ מִלָּרַחַם עַל בְּשָׂרְךָ, הֵינּוּ בֶּשֶׂר גּוֹפֶךְ. כִּי צָרִיכִין לָרַחַם מְאֹד עַל הַגּוֹף, לְרִאוֹת לְזַכְּכוֹ, כְּדֵי שְׂיֻכַּל לְהוֹדִיעַ לוֹ מִכָּל הַהֵאָרוֹת וְהַהִשְׁגוֹת שֶׁהַנְּשִׂמָה מִשְׁנֵת. כִּי הַנְּשִׂמָה שֶׁל כָּל אָדָם הִיא רוּאָה וּמִשְׁנֵת תָּמִיד דְּכָרִים עֲלִיוֹנִים מְאֹד, אֲבָל הַגּוֹף אֵינּוּ יוֹדֵעַ מֵהֶם, עַל בֵּן צָרִיךְ כָּל אָדָם לָרַחַם מְאֹד עַל בֶּשֶׂר הַגּוֹף, לְרִאוֹת לְזַכְּךָ הַגּוֹף, עַד שֶׁתּוּכַל הַנְּשִׂמָה לְהוֹדִיעַ לוֹ מִכָּל מֵה שֶׁהִיא רוּאָה וּמִשְׁנֵת תָּמִיד כַּנִּ"ל. וּכְשֶׁהַגּוֹף הוּא בְּבַחֲיַנָּה זוֹ, הִיא טוֹכָה לְהַנְּשִׂמָה, שְׁלַפְעָמִים נּוֹפְלֵת מִמְדַּרְגָּתָה. וּכְשֶׁהַגּוֹף צָח וְאוֹר, תּוּכַל הַנְּשִׂמָה לְהִתְרוֹמֵם וּלְחַזֵּר לְמַדְרַגָּתָה עַל־יְדֵי הַגּוֹף, הֵינּוּ, עַל־יְדֵי תַעֲנוּגֵי הַגּוֹף תּוּכַל לְזַכֵּר וּלְעֲלוֹת לְתַעֲנוּגִים שְׁלֵה, כִּי מֵאַחַר שֶׁהַגּוֹף גַּם בֵּן טוֹב וְכָשֶׁר, אֵינּוּ נִלְכָּד בְּהַתְעַנוּגִים, וְעַל בֵּן תּוּכַל הַנְּשִׂמָה לְחַזֵּר עַל־יְדֵי תַעֲנוּגֵי הַגּוֹף לְמַעֲלָתָה, לְתַעֲנוּגִים שְׁלֵה. וְכֵן גַּם בֵּן עַל־יְדֵי הִרְשִׁימוֹת שְׁיֵשׁ בְּהַגּוֹף, עַל־יְדֵי הָאָרוֹת שֶׁהֵאָרֶז בּוֹ הַנְּשִׂמָה מְקַדֵּם, תּוּכַל עֵתָה לְזַכֵּר וּלְעֲלוֹת וּלְחַזֵּר

לְמַדְרַגְתָּהּ. וְזוֹה בְּחִינַת (איו"ב יט): מְבַשְׂרֵי אַחֲזָה אֱלוֹהִים - מְבַשְׂרֵי דִקְא, הֵינּוּ עַל־יְדֵי בֶשֶׂר הַגּוּף יַחֲזֶה אֱלוֹהִים, הֵינּוּ הַשְּׁגוֹת אֱלֻקוֹת, הֵינּוּ, שֶׁהָאָדָם בְּגוּפוֹ יִרְאֶה וַיַּחֲזֶה הַשְּׁגוֹת עֲלִיּוֹנוֹת שֶׁהַנְּשֻׁמָּה מִשְׁנֵת תָּמִיד בְּנ"ל. אָבֵל כְּשֵׁישׁ לְהַגּוּף עֲזוּת, מְבַחֲנִית: וְהַכְּלָבִים עֲזֵי נֶפֶשׁ - אֵין הַנְּשֻׁמָּה יְכוּלָה לְסַמְךָ עֲצָמָה וְלַהֲתַקְרֵב אֶל הַגּוּף לְהוֹדִיעַ לוֹ מֵהַשְּׁגוֹת שְׁלָהּ, כִּי תוּכַל לְלַבֵּד בְּתַקְרָף וְעֲזוּת הַגּוּף, מֵהַשְּׁהַגּוּף עַז וְחֹזֵק בְּהַתְּאוּוֹת. וְצָרִיךְ לָזֶה עֲזוּת דְּקַדְשָׁה, הֵינּוּ קוֹלוֹת הַנ"ל, שְׁעַל־יְדֵי־זוֹה מְשַׁבֵּר עֲזוּת הַגּוּף, כִּי אֲנַחָה שׁוֹבֶרֶת גּוּפוֹ שֶׁל אָדָם (בְּרֻכּוֹת נח:), וְכִשְׁמֻשְׁבֵּר עֲזוּת וְתַקִּיפוֹת הַגּוּף, עַל־יְדֵי־זוֹה תוּכַל הַנְּשֻׁמָּה לְהַתְּקַרֵּב עֲצָמָה אֶל הַגּוּף, כִּי לֹא תִהְיֶה גְלַפְדַּת שֵׁם. וְזוֹה בְּחִינַת (תהלים קב): מְקוֹל אֲנַחְתִּי דְּבִקְחָה עֲצָמֵי לְבָשָׂרִי. עֲצָמֵי הֵיא הַנְּשֻׁמָּה, שֶׁהֵיא עֵצֶם הָאָדָם, כִּי עָקֵר עֲצָמוֹת הָאָדָם, מֵהַ שְׁנֵקְרָא אֵצֶל הָאָדָם אֲנִי, הוּא הַנְּשֻׁמָּה, שֶׁהֵיא עֵצֶם הַקָּיִם לְעַד. אָבֵל מִחֲמַת עֲזוּת הַגּוּף בְּתַאוּוֹתָיו, אֲזֵי הַנְּשֻׁמָּה, שֶׁהֵיא עֵצֶם הָאָדָם, רְחוּקָה מְבַשְׂרוֹ וְגוּפוֹ, וְעַל־יְדֵי קוֹל אֲנַחָה, שֶׁהֵיא בְּחִינַת עֲזוּת דְּקַדְשָׁה בְּנ"ל, עַל־יְדֵי־זוֹה נִשְׁבֵּר עֲזוּת גּוּפוֹ, וְאֵז מִתְּקַרְבַּת וּמִתְּדַבְּקַת הָעֵצֶם לְהַבְּשָׂר, הֵינּוּ הַנְּשֻׁמָּה לְהַגּוּף. וְזוֹהוּ: מְקוֹל אֲנַחְתִּי דְּבִקְחָה עֲצָמֵי לְבָשָׂרִי בְּנ"ל.

וּבְחִינַת קוֹל הַתְּקִיעוֹת הוּא בְּחִינַת: מְקוֹל אֲנַחְתִּי; וְהוּא מְשַׁבֵּר גּוּפוֹ שֶׁל אָדָם, בְּבְחִינַת (עמוס ג): אִם יִתְקַע שׁוֹפָר בְּעִיר וְעַם לֹא יִחַרְרוּ, וְעַל־יְדֵם יוּכַל לְכוּא לְרוּעִים הַנ"ל. וְזוֹה

בְּחִינַת: תְּקִיעָה, שְׁבָרִים, תְּרוּעָה. תְּקִיעָה - הֵם הַקּוֹלוֹת, קוֹל עֹז. שְׁבָרִים - שְׁעֲלִידִים נִשְׁפָּר עֲזוֹת הַגּוֹף בְּנ"ל. תְּרוּעָה - בְּחִינַת (שמואל ב ה): וְאַתָּה תִרְעָה אֶת עַמִּי הַנִּלְ, שְׁהֵם הַרְוּעִים דְּקִדְשָׁה, שְׂאֵי אֶפְשָׁר לְהִתְקַרֵּב לָהֶם פִּי אִם עַל־יְדֵי עֲזוֹת דְּקִדְשָׁה, שְׁהֵם בְּחִינַת קוֹלוֹת דְּקִדְשָׁה, בְּחִינַת קוֹל שׁוֹפָר בְּנ"ל. וְזֶה (בראשית י): וַיִּמַּל אֶת בְּשָׂר עֶרְלַתְּם בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה, וּכְתִיב (שם): בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה נִמּוֹל אֲבָרְהָם. הַיּוֹם הַזֶּה - זֶה בְּחִינַת קוֹל שׁוֹפָר, שְׂמֻצּוֹתוֹ בְּיוֹם (ר"ה כח: מנילה כ:), בְּבְחִינַת (תהלים כ): יַעֲנֶד ה' בְּיוֹם צָרָה; שְׁעֲלִידוֹ נִמּוֹל וְנִשְׁפָּר עֶרְלַת בְּשָׂר, וּמִקְבַּל אֹר הָעֵצִים: וּכְן בְּכֻלָּיוֹת בְּנֵי הָאָדָם יֵשׁ בְּחִינַת עֵצִים וּבְשָׂר, הֵינּוּ שְׁהַחֲכָם הַאֲמָת, שְׁהוּא בְּחִינַת הַנִּשְׁמָה לְהָעֵם שְׁהֵם לְמַטָּה מִמֶּנּוּ, הוּא בְּחִינַת עֵצִים, וְהָעֵם הֵם נִגְדוּ בְּחִינַת בְּשָׂר. וּכְשֵׁהֵם בְּבְחִינַת בְּשָׂר, כְּמוֹ בְּשָׂר הַגּוֹף בְּעֶצֶם הָאָדָם, הֵם שׁוֹמְעִים הַקּוֹל אֲנַחָה, הֵינּוּ קוֹלוֹ שֶׁל הַחֲכָם, וְשׁוֹבֵרֵת גּוֹפָם, בְּבְחִינַת אֲנַחָה שׁוֹבֵרֵת וְכו', וְעַל־יְדֵי־זֶה יוֹכֵל לְסַמֵּךְ לְהִתְקַרֵּב אֵלֵיהֶם, שְׁהֵם בְּחִינַת בְּשָׂר, בְּבְחִינַת מְקוֹל אֲנַחְתִּי דְּבִקָּה עֲצָמִי לְבִשְׂרֵי הַנִּלְ. אִךְ כְּשֵׂאֲיָנָם בְּבְחִינַת בְּשָׂר, אֵינָם שׁוֹמְעִים כָּלֵל קוֹל הָאֲנַחָה הַנִּלְ, וְאֶפְלוּ אִם שׁוֹמְעִים קוֹלוֹ, אֵינָם שׁוֹמְעִים הַקּוֹל בְּעֶצְמוֹ, פִּי אִם קוֹל הַבְּרָה: וּקוֹל הַבְּרָה הוּא: דַּע, פִּי כְּשֶׁנִּתְעוֹרֵר קוֹל דְּקִדְשָׁה, אֲזִי מִתְעוֹרֵר מִמֶּנּוּ קוֹל דְּסִטְרָא אַחְרָא, פִּי עַל־יְדֵי הָעֵבְרוֹת נִבְרָאִים מִחֻבָּלִים, וְהֵם צוֹעְקִים: הֵב לָן מְזוּנִי, הֵב לָן חַיִּי,

וכשאינ מתגבר ומתעורר קול דקדושה, הם נחים, אך תכף
 שמתעורר קול דקדושה, הם מתעוררים תכף ומתחילין לצעק
 ולקטרג נגדו - וזהו קול ההברה שיוצא מקול הקדושה. וזה
 בחינת (ירמיה יד): אם עונינו ענו בנו - אין עניה אלא לשון
 צעקה, הינו שהעונות צועקין בנו, בתוכנו ממש, על-ידי
 שנתעורר קול דקדושה, וכמו שכתוב אצל הצרפתי (מלכים א יז):
 באת אלי להזכיר את עוני; הינו, כל זמן שלא היה שם אליהו,
 ולא היתה הקדושה גוברת כל כך, היו העונות שלה נחים, אך
 על-ידי שנתעורר שם קדשת אליהו, היו נזפרים ונתעוררים
 עוונותיה לצעק ולקטרג עליה. וזהו: אם עונינו ענו בנו -
 שהעונות צועקין בתוכנו, ואפלו כשאנו צועקים איזה קול
 דקדושה, אין אנו זוכין לשמע קול דקדושה בעצמו, לשיבר על-
 ידו עזות הגוף, כי אם קול הברה, שהוא קול העונות
 שנתעוררין נגד קול דקדושה, והם צועקים בתוכנו: ה' עשה
 למען שמך - שאתה בעצמך תעשה למען שמך ותרחם עלינו
 למענך לבר. וכשאינו בבחינת בשר להחכם, שהוא בחינת
 העצם, אזי אינו שומע הקול בעצמו הנ"ל רק הקול ההברה,
 הינו קול העונות שנתעוררים מזה הקול. וזה (ר"ה כו): התוקע
 בבור, בחינות (תהלים פח): שתני בבור תחתיות, והוא מתאנח
 ותוקע על זה - אותם העומדים בחוץ, שאינם בבחינת בשר,
 אם קול שופר שמע - יצא, הינו שיוכל לצאת מתוך הרע
 שלו; ואם קול הברה שמע - לא יצא, כנ"ל.

נמצא, בין קול אֲנַחַת הָאָדָם בְּעֶצְמוֹ אֵינוֹ שׁוֹמֵעַ אִם אֵינוֹ בְּבַחֲיִינַת בָּשָׂר - שְׁהַגּוֹף רְחוֹק כָּל־כָּךְ מֵהַעֲצָם הַנְּשָׂמָה עַד שְׁאֵינוֹ בְּבַחֲיִינַת בָּשָׂר, וְאִזִּי אֵינוֹ שׁוֹמֵעַ קוֹל אֲנַחְתּוֹ, וְכֵן קוֹל אֲנַחַת הַחֶכֶם, אִם אֵינוֹ בְּבַחֲיִינַת בָּשָׂר לְהַחֲכֶם, אֵינוֹ שׁוֹמֵעַ קוֹלוֹ, כִּי אִם קוֹל הַכְּרָה כַּנִּלְ:

ח וְלָבוֹא לְבַחֲיִינַת בָּשָׂר הוּא עַל־יְדֵי הַשְּׂמוּשׁ; עַל־יְדֵי שְׂמֻשְׂמוֹשׁ אֶת הַחֶכֶם, נַעֲשֶׂה בַחֲיִינַת בָּשָׂר לְהַחֲכֶם, וְכֵן עַל־יְדֵי שְׂמֻשְׂמוֹשׁ הַגּוֹף לְהַנְשָׂמָה בַעֲשִׂיַת מִצְוֹת מַעֲשִׂיּוֹת, נַעֲשֶׂה הַגּוֹף בַּחֲיִינַת בָּשָׂר לְהַנְשָׂמָה. וּכְשֶׁהַבָּשָׂר בְּבַחֲיִינָה הַזֹּאת, אִזּוֹ (ישעיהו מא): וְלִירוּשָׁלַיִם מִבָּשָׂר אֲתֵן - מִבָּשָׂר הַנִּמּוֹל הַנִּלְ נִשְׁלַם יְרוּשָׁלַיִם, שְׁהִיא קָרְיָה נְאֻמָּנָה (שם א), הֵינּוּ שְׂזוֹכִין לָבוֹא לְאֻמּוֹנָה, שְׁהִיא כְּלָלִיּוֹת דְקִדְשָׁה, שְׂמֻקְבָּלִין מִצְדִּיקֵי הַדּוֹר הָאֲמֵתִיִּים, שְׂאִי אֶפְשָׂר לְהִתְקַרֵב אֲלֵיהֶם כִּי אִם עַל־יְדֵי עֲזוֹת דְקִדְשָׁה, שְׁהִיא בַחֲיִינַת כָּל הַקּוֹלוֹת דְקִדְשָׁה, שְׁעַל־יְדֵי־זֶה מְשַׁבְּרִין עֲזוֹת דְסַטְרָא אַחֲרָא, שְׁהִיא בַחֲיִינַת עֲזוֹת הַגּוֹף, וְזוֹכִין לְהִתְקַרֵב וּלְהִתְדַבֵּק אֲלֵיהֶם, וְעַל־יְדֵי־זֶה זוֹכִין לְאֻמּוֹנָה שְׁלֵמָה, שְׁהִיא בַחֲיִינַת: יְרוּשָׁלַיִם קָרְיָה נְאֻמָּנָה, כַּנִּלְ:

ט וְלָבוֹא לְעֲזוֹת דְקִדְשָׁה הַנִּלְ הוּא עַל־יְדֵי שְׂמֻחָה, בְּבַחֲיִינַת (נחמיה ח): כִּי חֲדוֹת ה' הִיא מְעֻזָּכֶם, הֵינּוּ עַל־יְדֵי בַחֲיִינַת נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע, שְׁהִיא בַחֲיִינַת הַשְּׂמֻחָה, כְּמוֹ שְׂאֻמְרוֹ רְבוּתֵינוּ וְכְרוֹנָם לְבָרְכָה (שבת פח): בְּשַׁעֲהָ שְׂאֻמְרוֹ יִשְׂרָאֵל נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע, יִרְדּוּ שְׂשִׁימִם רְבוּא מְלֻאָכִים, וְנִתְּנוּ שְׁנֵי עֲמֻרוֹת בְּרֵאשׁ כָּל

אֶחָד וְכוּ', וּכְשֶׁחָמְאוּ נִלְקְחוּ וְכוּ', וְעֵתִיד הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ-הוּא
 לְהַחְזִירָם לָהֶם, שְׁנֵיאָמַר: וְשִׁמַּחַת עוֹלָם עַל רֵאשִׁים. נִמְצָא,
 שְׁנַעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע הֵם בְּחֵינַת שְׁמַחָה, בְּחֵינַת: וְשִׁמַּחַת עוֹלָם עַל
 רֵאשִׁים, כַּנִּלְ:

וְדַע, כִּי שְׁנֵי הָעֲדָיִים שֶׁהִכְתִּירוּ בְּחֹרֵב מִנְעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע, הֵם
 בְּחֵינַת בְּרֵאשִׁית בְּרֵא, כַּמּוּכָא בְּסִפְרָא דְצְנִיעוּתָא (פ"ה):
 בְּרֵאשִׁית - דָּא מֵאֲמַר, בְּרֵא - חֲצִי מֵאֲמַר. דָּא עֲדָן עֲלָאָה.
 עֲדָן תַּתָּאָה. חֲכֵמָה עֲלָאָה. חֲכֵמָה תַּתָּאָה. אֵב וּבֹן. כִּי נַעֲשֶׂה
 וְנִשְׁמַע הוּא בְּחֵינַת נְסֻתוֹת וְנִגְלוֹת: נַעֲשֶׂה הוּא בְּחֵינַת נִגְלוֹת,
 הֵינּוּ הַמְצוּוֹת שֶׁאֲפָשַׁר לְכָל אֶחָד לְקַיֵּם לְפִי מִדְּרַגְתּוֹ, וְנִשְׁמַע הוּא
 בְּחֵינַת נְסֻתוֹת, מֵהַ שֶׁהוּא גְבוּהַ וְנִסְתָּר מִמּוֹנֵי, שְׁאִינּוּ יָכוֹל
 לַעֲשׂוֹת עֲבוּדָה בְּזוֹה. לְמֹשֶׁל: אֵצֶל כָּל מְצוּהַ יֵשׁ דְּבָרִים שְׁסִבִּיבוֹת
 הַמְצוּהַ, כִּי מְלַבֵּד הַצּוּי הַנֶּאֱמָר בַּתּוֹרָה לְקַיֵּם הַמְצוּהַ, יֵשׁ עוֹד
 לְזוֹה דְּבָרִים בַּתּוֹרָה, כַּגּוֹן: וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה, וַיִּשְׁאֶר דְּבֹרֵי
 הַתּוֹרָה שְׁסִבִּיבוֹת הַמְצוּהַ. וְעֲבוּדָה שֵׁישׁ בְּדְבֹרֵי הַתּוֹרָה הִלְלוּ
 שְׁסִבִּיבוֹת הַמְצוּהַ, הֵם בְּחֵינַת נִשְׁמַע, בְּחֵינַת נְסֻת, כִּי הַמְצוּהַ
 בְּעֲצֻמָּה אֵנּוּ יָכוּלִים לְקַיֵּם, אִךְ הָעֲבוּדָה שֵׁישׁ בְּאֵלוֹ הַדְּבֹרִים אֵין
 אֵנּוּ יוֹדְעִים, וְזוֹה בְּחֵינַת נִשְׁמַע, בְּחֵינַת נְסֻת.

וְזוֹה בְּחֵינַת תּוֹרָה וְתַפְלָה; נַעֲשֶׂה הוּא בְּחֵינַת תּוֹרָה, הֵינּוּ
 הַנִּגְלוֹת, מֵהַ שֵׁיּוֹדַע לְקַיֵּם, וְנִשְׁמַע הֵם בְּחֵינַת נְסֻתוֹת,
 בְּחֵינַת דְּבֹרֵי הַתּוֹרָה, שֶׁהֵם הַדְּבֹרִים שֶׁל הַתּוֹרָה שְׁסִבִּיבוֹת כָּל
 מְצוּהַ, שֶׁהֵם בְּחֵינַת נְסֻת כַּנִּל, שְׁאִינּוּ יוֹדַע אִיךְ לַעֲבֹד בְּזוֹה אֵת

הַשֵּׁם יִתְּבָרֵךְ, בְּחֵינַת תְּפִלָּה, שֶׁהִיא דְּבִקּוּת, כִּי שְׁמִיעָה תִּלְיָא בְּלִבָּא (תיקון נח), כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב (מלכים א ג): וְנָתַתְּ לְעַבְדְּךָ לֵב שֹׁמֵעַ; וְעוֹבְדָה שְׂפִילָב זֶה תְּפִלָּה (תענית ב), הֵינּוּ בְּפוּל וּדְבִקּוּת לְאִין־סוּף, כִּי אִין־סוּף הוּא בְּחֵינַת מַה שְּׂאִין בּוֹ תְּפִיסָה, וּמֵאַחַר שְׂאִין לוֹ תְּפִיסָה בְּזוֹה [הֵינּוּ בְּדַבּוּרֵי הַתּוֹרָה הַנִּ"ל, כִּי הוּא בְּחֵינַת נְסֻתָר בַּנִּ"ל], הוּא בְּחֵינַת תְּפִלָּה, דְּבִקּוּת, שֶׁהוּא רַק בְּפוּל לְהֵאִין־סוּף: י וַיֵּשׁ בְּכָל דְּרָגָא וּדְרָגָא וּבֵן בְּכָל עוֹלָם וְעוֹלָם, בְּחֵינַת נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע, כִּי כָּל אֶחָד לְפִי מְדַרְגָתוֹ יֵשׁ לוֹ בְּחֵינַת נַעֲשֶׂה, בְּחֵינַת תּוֹרָה, הֵינּוּ הַנְּגָלוֹת לוֹ; וּבְחֵינַת נִשְׁמָע, שֶׁהִיא בְּחֵינַת נְסֻתָרוֹת, בְּחֵינַת תְּפִלָּה בַּנִּ"ל. כִּי מִי שֶׁפָּא לְמַדְרָגָה גְּבוּהָ מֵהֶרָא שׁוֹנָה, אֲזִי נַעֲשֶׂה מֵהַנְּשִׁמָע שְׁלוֹ בְּחֵינַת נַעֲשֶׂה, וְאֲזִי יֵשׁ לוֹ בְּחֵינַת נִשְׁמָע אַחֲרָת, וּבֵן מְדַרְגָּא לְדְרָגָא, וּבֵן כָּל אָדָם לְפִי מְדַרְגָתוֹ יֵשׁ לוֹ בְּחֵינַת נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע. וּבֵן בְּכָל עוֹלָם יֵשׁ בְּחֵינַת נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע, כִּי מַה שֶׁהוּא לְהַעוֹלָם הַזֶּה בְּחֵינַת נִשְׁמָע הוּא לְעוֹלָם הַנְּגָלָיִים בְּחֵינַת נַעֲשֶׂה, וַיֵּשׁ לָהֶם בְּחֵינַת נִשְׁמָע גְּבוּהָ מִמֶּנּוּ, וּבֵן מְעוֹלָם לְעוֹלָם. וְזוֹה בְּחֵינַת תּוֹרַת ה' וְתוֹרָתוֹ (ע"ו יט) - מִתְּחִלָּה תּוֹרַת ה', שֶׁהוּא בְּחֵינַת נְסֻתָר, הַנְּסֻתָרַת לַה' אֱלֹקֵינוּ; וְאַחַר־כֵּךְ כְּשֶׁהוּא בְּמַדְרָגָה גְּבוּהָ מִמֶּנּוּ, נַעֲשֶׂה תּוֹרָתוֹ - שְׁנַעֲשֶׂה מֵהַנְּשִׁמָע נַעֲשֶׂה, שֶׁהוּא בְּחֵינַת: וְהַנְּגָלַת לָנוּ וּלְבַנֵּינוּ. וְזוֹ (דברים כט): הַנְּסֻתָרַת לַה' אֱלֹהֵינוּ - זֶה בְּחֵינַת נִשְׁמָע, וְהַנְּגָלַת לָנוּ וּלְבַנֵּינוּ - זֶה בְּחֵינַת נַעֲשֶׂה, עַד עוֹלָם לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל דְּבָרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת - שְׂיִלְךָ מְדַרְגָּא לְדְרָגָא, שְׂיִבֹּא לְעוֹלָם שְׂיִהִיָּה

מִהַנְשַׁמֵּעַ נַעֲשֶׂה. וְזֶה: לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל דְּבָרֵי הַתּוֹרָה - דְּבָרֵי הַתּוֹרָה הֵם דְּבוּרֵי הַתּוֹרָה שְׁסָבִיבוֹת הַמְצֻוֹה, כְּגוֹן וַיְדַבֵּר כַּנִּל, שֶׁהֵם בְּחִינַת נִשְׁמָע כַּנִּל, יִהְיֶה נַעֲשֶׂה מֵהֶם בְּחִינַת נַעֲשֶׂה. וְזֶהוּ: עַד עוֹלָם - שְׂיִלְךָ מִדְּרָגָא לְדְרָגָא וּמֵעוֹלָם לְעוֹלָם, לַעֲשׂוֹת - לַעֲשׂוֹת דִּיקָא, בְּחִינַת נַעֲשֶׂה, אֶת כָּל דְּבָרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת - דְּבָרֵי הַתּוֹרָה הֵם בְּחִינַת דְּבוּרֵי הַתּוֹרָה שְׁסָבִיבוֹת הַמְצֻוֹה, שֶׁהֵם בְּחִינַת הַנְּסֻתָרוֹת, בְּחִינַת נִשְׁמָע כַּנִּל, יִהְיֶה נַעֲשֶׂה מֵהֶם בְּחִינַת נַעֲשֶׂה, בְּחִינַת נְגָלוֹת כַּנִּל:

וְצָרִיךְ כָּל אָדָם שְׂיִלְךָ מִדְּרָגָא לְדְרָגָא וּמֵעוֹלָם לְעוֹלָם, עַד שְׂיִזְכֶּה בְּכָל פַּעַם לְבְּחִינַת נַעֲשֶׂה וּנִשְׁמָע גְּבוּהָ יוֹתֵר, שְׂיִהְיֶה נַעֲשֶׂה אֶצְלוֹ בְּכָל פַּעַם מִבְּחִינַת נִשְׁמָע, בְּחִינַת נְסֻתָר, בְּחִינַת תְּפִלָּה, בְּחִינַת דְּבָרֵי הַתּוֹרָה שְׁסָבִיבוֹת הַמְצֻוֹה, בְּחִינַת תּוֹרַת ה', יִהְיֶה נַעֲשֶׂה מִזֶּה בְּחִינַת נַעֲשֶׂה, בְּחִינַת נְגָלָה, בְּחִינַת תּוֹרָה, בְּחִינַת תּוֹרָתוֹ, וְיִהְיֶה לוֹ בְּחִינַת נִשְׁמָע וְכוּ' גְּבוּהָ יוֹתֵר. וְכֵן בְּכָל פַּעַם יִלְךָ מִדְּרָגָא לְדְרָגָא וּמִמַּעַלָּה לְמַעַלָּה, עַד שְׂיִבֹּא בְּרֵאשִׁית נִקְדַּת הַבְּרִיאָה, שֶׁהוּא תְּחִלַּת הָאֲצִילוֹת. וְשֵׁם יֵשׁ גַּם כֵּן בְּחִינַת נַעֲשֶׂה וּנִשְׁמָע, וּבְחִינַת נִשְׁמָע שֵׁשׁ שָׁם הוּא תּוֹרַת ה' בְּאֵמֶת, כִּי בְּכָל עוֹלָם וְדְרָגָא תּוֹרַת ה' הִיא רַק בְּשֵׁם הַמְּשָׁאֵל, כִּי רַק מִחֲמַת שְׁנִסְתָּר מִמֶּנּוּ נִקְרָא תּוֹרַת ה', וּכְשָׁבָא לְשֵׁם נַעֲשֶׂה תּוֹרָתוֹ. אִךְ בְּחִינַת הַנִּשְׁמָע שְׁבַתְחִלַּת הָאֲצִילוֹת הִיא תּוֹרַת ה' בְּאֵמֶת, כִּי אֵין גְּבוּהָ מִשָּׁם, רַק תּוֹרַת ה' מִמֶּשׁ. וְאַחַר־כֵּן כְּשֶׁנִּכְלָל בְּאֵין סוּף, אֲזִי הַנַּעֲשֶׂה הִיא בְּחִינַת תּוֹרַת ה' מִמֶּשׁ,

והַנְּשַׁמֵּעַ הוּא בְּחִינַת תְּפִלַּת ה'. כִּי יֵשׁ תּוֹרַת ה', כְּמוֹ שְׁאֵמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבִרְכָה (ירושלמי ביכורים ור"ה): אֲנִי קִיַּמְתִּיהָ תְּחִלָּה, וְכֵמוֹ שְׁאֵמְרוּ (סוטה יד): הַקְּדוֹשׁ-שֶׁבְּרוּךְ-הוּא מְלַבֵּישׁ עַרְמִים וּמְבַקֵּר חוֹלִים וְכו'. וְכֵן אֵמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבִרְכָה (ברכות ו): מִנֵּיִן שֶׁהַקְּדוֹשׁ-שֶׁבְּרוּךְ-הוּא מְנִיחַ תְּפִלִּין וְכו'. וְכֵן יֵשׁ תְּפִלַּת ה', כְּמוֹ שְׁאֵמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבִרְכָה (שם ז): מִנֵּיִן שֶׁהַקְּדוֹשׁ-שֶׁבְּרוּךְ-הוּא מִתְּפִלֵּל, שְׁנֵאמַר: וְשִׁמְחָתִים בְּבֵית תְּפִלָּתִי. נִמְצָא שֵׁישׁ תּוֹרַת ה' וְיֵשׁ תְּפִלַּת ה', וְכִשְׁזוֹכָה לְהַכְלִיל בְּאֵיִן-סוּף, אֲזִי תּוֹרַתוֹ הוּא תּוֹרַת ה' מִמֶּשׁ וּתְפִלָּתוֹ הוּא תְּפִלַּת ה' מִמֶּשׁ: וְזֶה שְׁאֵמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבִרְכָה (כ"ק צב): הַמְּבַקֵּשׁ רַחֲמִים עַל חֵבְרוֹ וְהוּא צָרִיךְ לְאוֹתוֹ דָּבָר - הוּא נֶעְנֶה תְּחִלָּה; כִּי מֵה שֶׁצָּרִיךְ לְאוֹתוֹ דָּבָר וְאֵינוֹ מְבַקֵּשׁ עַל עֲצֻמוֹ הוּא מַחְמַת שֶׁהוּא בְּבִחִינַת אֵין, וְהוּא בְּחִינַת תְּחִלָּה, הֵינּוּ קִדְּם הַבְּרִיאָה, וּמַחְמַת שֶׁהוּא בְּבִחִינַת תְּחִלָּה, עַל-יְדֵי-זֶה הוּא נֶעְנֶה תְּחִלָּה. [לְכַאוֹרָה, אֵין לְזֶה הָעֲנִיִן חֵבֵר הַיֵּטֵב לְמֵה שְׁלֹמֶעֱלָה. אֲךָ בְּאַמַּת מְבַאֵר זֶה הָעֲנִיִן הַיֵּטֵב לְמַעַיִן קֶצֶת, כִּי מְבַאֵר לְעֵיל וּלְקַמָּן, שֶׁבְּחִינַת תְּפִלַּת ה' הוּא בְּחִינַת קִדְּם הַבְּרִיאָה, בְּחִינַת אֵין סוּף, שֶׁזֶהוּ בְּחִינַת תְּחִלָּה, וּמַחְמַת שְׁזֹאת הַבְּחִינָה הִיא בְּחִינַת אֵין, עַל כֵּן אֵין מִי שְׁיִזְכָּה לְזֶה, כִּי אִם מִי שֶׁהוּא בְּבִחִינַת אֵין, דִּהְיֵנוּ שֶׁהוּא עָנּוּ בְּאַמַּת, וּמְבַטֵּל עֲצֻמוֹ לְגַמְרֵי בְּתַכְלִית הַפְּטוּל, פְּאֵלוֹ אֵינוֹ בְּעוֹלָם, עַד שְׁנִכְלָל בְּאֵיִן-סוּף, שֵׁשֶׁם הוּא בְּחִינַת תְּפִלַּת ה' כְּנ"ל. וְכֹזֶה מְקַשֵּׁר הַיֵּטֵב מֵה שְׁמוּכָא לְקַמָּן עַל מֵאֵמַר רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבִרְכָה:

אֲלֶעָזֶר זְעִירָא וְכוּ', שְׁחֻשְׁדוּהוּ בְּגִדְלוֹת וְעַל בֵּן חִבְשׁוּהוּ וְכוּ', עֵינַי שָׁם. וְלִכְאוּרָה אֵין קָשֶׁר לְעֵנִין פְּגָם הַגְּדִלוֹת לְהַתּוֹרָה הַזֹּאת, שְׁלֹא נִזְכָּר בָּאֵן לִכְאוּרָה מֵעֵנִין גְּדִלוֹת כָּלֵל. אִךְ בְּאִמַּת עַל־פִּי הַנ"ל מִכְּבָּאֵר לְעֵינַיִם, שְׁפַל עֵנִין זֶה לְזִכּוֹת לְבַחֲנִית נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע הַגְּבוּהָ יוֹתֵר, שֶׁהוּא בַחֲנִית כְּלָלוֹת בְּאֵין סוּף, בְּתַחֲלַת הַבְּרִיאָה - כֵּל זֶה אֵי אִפְשָׁר לְזִכּוֹת כִּי אִם עַל־יְדֵי עֲנָה בְּאִמַּת, שֶׁהוּא בַחֲנִית אֵין כְּנ"ל. וְעַתָּה מִכְּבָּאֵר הֵיטֵב קָשֶׁר עֵנִין זֶה "הַמְתַּפְּלֵל עַל חִבְרוֹ וְהוּא צְרִיךְ וְכוּ'" לְהַתּוֹרָה הַזֹּאת, כִּי זֶה שְׁמַתְּפִיל עַל חִבְרוֹ אֶף־עַל־פִּי שֶׁהוּא צְרִיךְ לְאוֹתוֹ דְּבַר, זֶהוּ בַחֲנִית עֲנָה, בַחֲנִית אֵין, שְׁמִכְבִּיל עֲצֻמוֹ, וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ עַל עֲצֻמוֹ כְּלוּם, רַק מַרְגִּישׁ צַעַר יִשְׂרָאֵל חִבְרוֹ, וְעַל־יְדֵי הַכְּפֹּיֹל זֶה הוּא נִכְלָל בְּאֵין, שֶׁהוּא בַחֲנִית תַּחֲלָה, בַחֲנִית קִדְּם הַבְּרִיאָה, בַחֲנִית נִשְׁמַע, בַחֲנִית תַּפְּלַת ה' כְּנ"ל, וְעַל בֵּן הוּא נַעֲנָה תַחֲלָה, כִּי הוּא בְּבַחֲנִית תַּחֲלָה כְּנ"ל].

וְזֶה בַחֲנִינוֹת אֵב וְבֵן, מֵאֲמֹר וְחֻצֵי מֵאֲמֹר. כִּי הַנַּעֲשֶׂה הוּא בַחֲנִית נִגְלָה, בַחֲנִית תּוֹרָה, בַחֲנִינוֹת בְּרָא, בַחֲנִינוֹת בֵּן, בַחֲנִינוֹת עֵדֵן תַּתְּאָה, בַחֲנִינוֹת חֲכָמָה תַתְּאָה, בַחֲנִינוֹת חֻצֵי מֵאֲמֹר; כְּנִגְדֵי הַנִּשְׁמַע, שֶׁהוּא בַחֲנִינוֹת בְּרֵאשִׁית, מֵאֲמֹר הַשְּׁלֵם, חֲכָמָה עֲלָאָה, עֵדֵן עֲלָאָה, בַחֲנִינוֹת אֵב, בַחֲנִית תַּפְּלָה, בַחֲנִינוֹת נִסְתָּר, כִּי כֵּל דְרָגָא נִגְדֵי דְרָגָא שְׁלִמְעֵלָה מִמֶּנָּה הוּא בַחֲנִינוֹת חֻצֵי מֵאֲמֹר. כְּמוֹ הָאֵב כְּשֶׁמְדַבֵּר, מְדַבֵּר מֵאֲמֹר הַשְּׁלֵם, וְכִשְׁבִּנוֹ הַקָּמֵן מְדַבֵּר אַחֲרָיו, הוּא מְדַבֵּר רַק חֻצֵי מֵאֲמֹר - בֵּן כֵּל דְרָגָא נִגְדֵי דְרָגָא

שְׁלֹמֶעֱלָה מְמוֹנָה הִיא בְּחִינֹת חֲצִי מֵאֲמֵר, וְהִדְרָגָא שְׁלֹמֶעֱלָה מְמוֹנָה הִיא בְּחִינֹת מֵאֲמֵר הַשְּׁלֵם נִגְדָה, וְכֵן מִדְרָגָא לְדְרָגָא, כִּי כָל בְּנֵי-אָדָם וְחַיֹּת וְעוֹפוֹת וְצִמְחִים וְכָל הַדְּבָרִים שֶׁבָּזָה הָעוֹלָם הֵם רַק בְּחִינֹת חֲצִי מֵאֲמֵר נֶגֶד הָעוֹלָם שְׁלֹמֶעֱלָה מִזֶּה הָעוֹלָם, כִּי הֵם רַק רְמוּזִים לְדְבָרִים הַגְּבוּהִים מֵהֶם, וְכֵן מֵעוֹלָם לְעוֹלָם. וְכֵן כְּלָלִיּוֹת הַבְּרִיאָה נֶגֶד קֹדֶם הַבְּרִיאָה הִיא בְּחִינֹת חֲצִי מֵאֲמֵר, כִּי עֵקֶר שְׁלֵמוֹת - בְּאִינְסוֹף, וְשֵׁם הוּא בְּחִינַת מֵאֲמֵר הַשְּׁלֵם. וְזֶה בְּרָא, שֶׁהוּא כְּלָלִיּוֹת הַבְּרִיאָה, הוּא חֲצִי מֵאֲמֵר נֶגֶד בְּרֵאשִׁית, שֶׁהוּא בְּחִינֹת קֹדֶם הַבְּרִיאָה, בְּחִינַת תְּפִלָּה, כְּמוֹ בְּרֵאשִׁית - יֵרָא בְּשֵׁת (תִּיקוּנִים תִּיקוּן ז'), שֶׁהִיא הַתְּפִלָּה, בְּחִינֹת (משלי לא): יֵרָאת ה' הִיא תִתְהַלֵּל, שֶׁהוּא מֵאֲמֵר הַשְּׁלֵם. וְעַל כֵּן אֱמוּנָה נִקְרָא יְרוּשָׁלַיִם כַּנ"ל, עַל שֵׁם שֶׁעֵקֶר בְּנִינָה מִבְּרֵאשִׁית, שֶׁהוּא בְּחִינַת יֵרָאָה שְׁלֵם, כִּי תַמֵּן יֵרָאָה, תַּמֵּן שְׁלֵם. בְּרֵאשִׁית, יֵרָא בְּשֵׁת, מֵאֲמֵר הַשְּׁלֵם, כִּי אֱמוּנָה הוּא מִהֲרוּעִים כַּנ"ל, וְלִהְרוּעִים אֵי אִפְשָׁר לְהִתְקַרֵּב כִּי אִם עַל-יְדֵי עֲזוֹת כַּנ"ל, וְלַעֲזוֹת זוֹכִין עַל-יְדֵי שְׂמֻחָה כַּנ"ל, וְלִשְׂמֻחָה זוֹכִין עַל-יְדֵי בְּחִינֹת נַעֲשָׂה וְנִשְׁמָע, שֶׁהוּא בְּחִינֹת תּוֹרָה וְתְפִלָּה וְכו' כַּנ"ל. אֲדָּ עֵקֶר שְׁלֵמוֹת הַשְּׂמֻחָה הוּא עַל-יְדֵי יֵרָאָה, כִּי "וְגִילוּ בְּרַעְדָּה" כְּתִיב (תהלים ב), הִינֵנּוּ, עֵקֶר הַגִּילָה וְהַשְּׂמֻחָה הִיא עַל-יְדֵי תְפִלָּה, שֶׁהוּא בְּחִינֹת יֵרָאָה כַּנ"ל, שֶׁהִיא בְּחִינֹת נִשְׁמָע, בְּחִינֹת מֵאֲמֵר הַשְּׁלֵם, שֶׁשֵּׁם עֵקֶר הַשְּׁלֵמוֹת כַּנ"ל. נִמְצָא שֶׁעֵקֶר בְּנֵן הָאֱמוּנָה, שֶׁהִיא בְּחִינֹת יְרוּשָׁלַיִם קָרְיָה נְאֻמָּנָה, זוֹכִין עַל-יְדֵי תְפִלָּה, שֶׁהוּא בְּחִינֹת יֵרָאָה,

בְּחִינֹת מֵאִמֵּר הַשָּׁלֵם בְּנ"ל. וְעַל כֵּן נִקְרָאת הָאִמוּנָה יְרוּשָׁלַיִם, שֶׁהוּא יִרְאֶה שָׁלֵם, כִּי עָקֵר בְּנִינָה עַל־יְדֵי בְּחִינֹת יִרְאָה, שֶׁהוּא בְּחִינֹת מֵאִמֵּר הַשָּׁלֵם, שֶׁזֶהוּ בְּחִינֹת בְּרֵאשִׁית, יִרְא בִשְׁת, שֶׁהוּא מֵאִמֵּר הַשָּׁלֵם בְּנ"ל. וְזֶה (שם ט): עֵדוּת ה' נֶאֱמָנָה - עֵדוּת ה', שֶׁהֵם הָעֵדָיִים הַנִּל, נֶאֱמָנָה, עַל־יְדֵה נְבִיט הָאִמוּנָה. וְזֶה (בראשית מט): מִשֶּׁם רָעָה אָבֵן יִשְׂרָאֵל, וְתִרְגֹּמוֹ: אָב וּבֵן. וְזֶה מֵאִמֵּר הַשָּׁלֵם, שֶׁהוּא אָב וּבֵן בְּחֵדָא, כִּי חֲצִי מֵאִמֵּר הוּא בְּחִינֹת בֵּן לְחֹד, אֲבָל מֵאִמֵּר הַשָּׁלֵם הוּא אָב וּבֵן בְּחֵדָא, כִּי שֵׁם נִכְלָל הַכֹּל, וְעַל־יְדֵי־זֶה יָכוֹל לָבֹא לְבְּחִינֹת רוּעִים בְּנ"ל. וְזֶהוּ: מִשֶּׁם רָעָה אָבֵן יִשְׂרָאֵל, כְּנ"ל:

יא אַךְ כְּשֶׁרוּצִים לְצֵאת מִמְּדֻרְגַת נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע זֶה לְמִדְרַגַת נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע גְּבוּהַ מִמְּנָה, צָרִיךְ לִהְיוֹת יִרְדָה קֹדֶם הָעֲלִיָּה, כִּי הִירְדָה הִיא תְּכֵלִית הָעֲלִיָּה, כְּמוֹ שֶׁאִמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנָם לְבִרְכָה (ע"ו ד:): לֹא הָיָה דוֹד רָאוּי לְאוֹתוֹ מַעֲשֶׂה וְכוּ'; לֹא הָיוּ יִשְׂרָאֵל רְאוּיִים לְאוֹתוֹ מַעֲשֶׂה, אֲלֵא שָׁנְתָן הַשֵּׁם יִתְפָּרֵךְ לָהֶם מְכָשׁוּל לְטוֹבַת הָעוֹלָם, כְּמוֹ שֶׁאִמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנָם לְבִרְכָה שֵׁם: לְהוֹרוֹת תְּשׁוּבָה. וְזֶה (ישעיהו ג): וְהַמְכָּשֶׁלָה הַזֹּאת תַּחַת יָדָךְ - אֵלוֹ דְּבִרְיֵי־תוֹרָה, שֶׁאֵין אָדָם עוֹמֵד עֲלֵיהֶם אֲלֵא אִם כֵּן נִכְשָׁל בָּהֶם (שבת קכ גימין מג). דְּבִרְיֵי־תוֹרָה הֵם בְּחִינֹת הַדְּבֻרִים שֶׁסְּבִיבוֹת הַמְצוּה, שֶׁהֵם וְיִדְבֵר ה' אֵל מֹשֶׁה וְכוּ' כְּנ"ל, שֶׁהֵם בְּחִינֹת נִסְתָּר, בְּחִינֹת נִשְׁמַע, בְּחִינֹת תְּפִלָּה כְּנ"ל. עוֹמֵד עֲלֵיהֶם - זֶה בְּחִינֹת תְּפִלָּה, כִּי אֵין עֹמֵדָה אֲלֵא תְּפִלָּה (ברכות ו:),

וְלַעֲשׂוֹת מִהַדְּבָרֵי-תּוֹרָה, שֶׁהוּא בְּחִינַת נְשִׁמָּע, יִהְיֶה נַעֲשֶׂה מִמֶּנּוּ בְּחִינַת נַעֲשֶׂה, עַד שִׁיְהִיָּה הַעֲמִידָה, שֶׁהִיא בְּחִינַת הַתְּפִלָּה, יִהְיֶה עֲלֵיהֶם, הֵינּוּ שִׁיְהִיָּה לוֹ בְּחִינַת עֲמִידָה, בְּחִינַת תְּפִלָּה, בְּחִינַת נְשִׁמָּע גְּבוּהַ יוֹתֵר, כִּי כְּשִׁיְהִיָּה מִהַנְּשִׁמָּע נַעֲשֶׂה יִהְיֶה לוֹ נְשִׁמָּע גְּבוּהַ מִמֶּנּוּ כַּנ"ל; וְזֶה אֵי אֶפְשָׁר אֲלֵא אִם כֵּן נִכְשָׁל בָּהֶם, כִּי לַעֲלוֹת מִדְּרָגָא לְדְרָגָא צָרִיךְ יְרִידָה תַּחֲלָה, שֶׁהִיא הַמְּכֻשָׁל.

וְזֶה: פִּיּוּם הֵהוּא יִבְקֹשׁ עוֹן יִשְׂרָאֵל וְאֵינְנוּ (ירמיה ג); כִּי לַעֲתִיד יִהְיֶה כִּלּוֹ תְּשׁוּבָה, וְעַל-יְדֵי הַתְּשׁוּבָה זְדוּנוֹת נַעֲשִׂין זְכוּיֹת, וְיִהְיֶה נַעֲשֶׂה מֵעֲבֻרוֹת יִשְׂרָאֵל תּוֹרָה, וְעַל-כֵּן יִבְקֹשׁוּ אֹז הַעֲוֹנוֹת, כִּי יִבְקֹשׁוּ וְיִחַפְּשׁוּ אֹז אַחַר עֲוֹנוֹת יִשְׂרָאֵל, אֵיךְ לֹקַחִין עוֹד אֵיזָה עוֹן כְּדֵי לַעֲשׂוֹת מִמֶּנּוּ תּוֹרָה. וְזֶהוּ: וְאֵינְנוּ, כִּי יִהְיוּ כָּל הַעֲוֹנוֹת נִכְלָלִין בְּאֵין, הֵינּוּ בְּאֵין-סוֹף, שֵׁשׁ הַעֲוֹנוֹת נִתְּהַפְּכִין לְזְכוּיֹת עַל-יְדֵי הַתְּשׁוּבָה, שֶׁזֶהוּ בְּחִינַת יְרִידָה תְּכֵלִית הַעֲלִיָּה הַנ"ל. וְזֶה (הוי"ש יד): שׁוּבָה יִשְׂרָאֵל וְכו', כִּי כִשְׁלַת בַּעֲוֹנְךָ, הֵינּוּ עַל-יְדֵי הַתְּשׁוּבָה יִהְיֶה נַעֲשֶׂה מִהַעֲבֻרוֹת בְּחִינַת מְכֻשָׁלָה, שֶׁהוּא הַתּוֹרָה כַּנ"ל:

וְזֶה פִּרְוֵשׁ הַמְּשֻׁנָּה (אבות פ"ה): יְהוּדָה בֶּן תִּימָא אוֹמֵר: הָיוּ עוֹ בְּנִמְר וְכו'. נִמְצָא, שֶׁמְזִהִיר עַל עֲזוֹת דְּקַדְשָׁה, שֶׁצָּרִיךְ הָאָדָם שִׁיְהִיָּה עוֹ בְּנִמְר כִּנְגֵד כָּל הַקָּמִים כִּנְגֵדוֹ לְמַנַּע אוֹתוֹ, חֵם וְשָׁלוֹם, מֵעֲבוּדָתוֹ. וְתַכְף וּמִיד מְבָאָר שֵׁם גְּדֹל הַפָּנִים וְהָאֶסּוּר שֶׁל הַעֲזוֹת פָּנִים דְּסִטְרָא-אַחְרָא, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב שָׁם: הוּא הָיָה אוֹמֵר: עוֹ פָּנִים לְגִיהֵנָם וְכו'. וְאִם כֵּן אֶפְשָׁר לְמַעוֹת, חֵם וְשָׁלוֹם, כִּי בְּהִכְרַח צָרִיכִין לַעֲזוֹת בְּשִׁבִיל הַקְּדֻשָּׁה כַּנ"ל, כִּי אֵי אֶפְשָׁר

לְהִתְקַרֵּב אֶל הַקִּדְשָׁה בְּאֵמֶת כִּי אִם עַל־יְדֵי עֲזוֹת כַּנִּל, וְכַמוֹ
 שְׂאֵמֶר הוּא עֲצוּמוֹ: הָיוּ עוֹ כַּנְמֵר; וּמִצַּד אַחֵר הָעֲזוֹת רַע מְאֹד,
 הֵינּוּ מִי שֶׁהוּא עֲזוֹת־פָּנִים שְׁלֵא בְּשִׁבִיל הַקִּדְשָׁה (מִכֹּפֶל שָׁפֵן מִי
 שֶׁהוּא עוֹ-פָּנִים כַּנְגֵד הַקִּדְשָׁה, שְׁמַעְיָז פָּנִים נֶגֶד יְרֵאֵי ה' וְכִיּוֹצֵא),
 שְׁזֵה הָעֲזוֹת רַע מְאֹד, כִּי עוֹ-פָּנִים לְגִיהֶנֶם. וְאִם כֵּן, נִפְלַ פּוֹתֵא
 בְּבִירָא, כִּי אֵין יוֹדְעִין אִיךְ לְהִתְנַהֵג - עַל זֶה בִּקֵּשׁ הַתְּנָא: יְהִי
 רְצוֹן שְׁתַּבְּנָה עִירְךָ בְּמַהֲרָה בְּיַמֵּינוּ (שְׁלִכְאוּרָה הוּא פְּלִיאָה
 גְּדוּלָה וְכֹל אָדָם מוֹשְׁתוּמֵם עַל זֶה: מַה סְּמִיכוֹת יֵשׁ לְתַפְלָה זֹאת
 לְהַקְוֵדֵם, וְגַם אֵין דְּרָךְ הַמּוֹשְׁנָה לְהִתְפַּלֵּל תְּפִלָּה וּבִקְשָׁה בְּאֲמֻצָּע
 דְּבִרְיוֹ, אִךְ עֲתָה מְבֹאֵר הַיּוֹטֵב), הֵינּוּ שְׁהִתְפַּלֵּל, שְׁיִזְכֶּה לִידַע אִיךְ
 לְהִתְנַהֵג בְּעֵנִין הָעֲזוֹת, הֵינּוּ שְׁלֵא יִהְיֶה לוֹ שׁוּם עֲזוֹת דְּסִטְרָא-
 אַחֲרָא, רַק שְׁיִזְכֶּה שְׁיִהְיֶה לוֹ עֲזוֹת דְּקִדְשָׁה, שְׁעַל־יְדוֹ נִבְנָה
 יְרוּשָׁלַיִם קְרִיָה נְאֻמְנָה, הֵינּוּ שְׁזוֹכִין לְאֲמוּנָה עַל־יְדֵי זֶה הָעֲזוֹת,
 כַּמְבֹאֵר לְעִיל, שְׂאֵי אֶפְשָׁר לְהִתְקַרֵּב לְהַצְדִּיקִים אֲמֵתִיִּים, שְׁהֵם
 בְּחִינּוֹת פְּלִלְיוֹת שְׁבַעַה רוּעִים, שְׁהֵם פְּלִלְיוֹת הַקִּדְשָׁה, שְׁעַקֵּר
 הָאֲמוּנָה נְמוֹשֵׁף עַל־יְדֵם, כִּי אִם עַל־יְדֵי עֲזוֹת כַּנִּל. וְזוּהוּ: יְהִי
 רְצוֹן שְׁתַּבְּנָה עִירְךָ בְּמַהֲרָה בְּיַמֵּינוּ, הֵינּוּ שְׁיִהְיֶה הָעֲזוֹת עֲזוֹת
 דְּקִדְשָׁה, שְׁמִמְנוּ נִבְנָה יְרוּשָׁלַיִם קְרִיָה נְאֻמְנָה, כַּנִּל. אִךְ לְבּוֹא
 לְזֶה הוּא עַל־יְדֵי וְתַן חֲלָקְנוּ בְּתוֹרָתְךָ, הֵינּוּ עַל־יְדֵי שְׁמִשְׁגִּין
 בְּחִינַת גַּעֲשָׂה וְנִשְׁמַע - שְׁעוֹשִׁין מֵהַנְּשַׁמַּע גַּעֲשָׂה, מְתוֹרַת ה' -
 תּוֹרָתוֹ, דְּהֵינּוּ שְׁזוֹכֶה לְהַשִּׁיג תּוֹרַת ה' כַּנִּל. וְזוּהוּ: וְתַן חֲלָקְנוּ
 בְּתוֹרָתְךָ - שְׁיִהְיֶה חֲלָקְנוּ, שֶׁהוּא הַחֲלָק שְׁלָנוּ בְּהַתּוֹרָה, הֵינּוּ

בְּחִינַת תּוֹרָתוֹ, בְּחִינַת נַעֲשֶׂה, בְּתוֹרַתְךָ - הֵינּוּ תּוֹרַת ה' מִמֶּשֶׁשׁ, הֵינּוּ שְׂזִיבָה לְהַפְלִיל בְּאֵין בְּנִ"ל, שְׂזִיבָה לְהַשִּׁיג תּוֹרַת ה', בְּחִינַת נִשְׁמַע, שְׁעַל־יְדִיזָה זֹכִיךְ לְשִׁמְחָה בְּנִ"ל, שְׁעַל־יְדִיזָה זֹכִיךְ לְעֻזֹת דְּקִדְשָׁה בְּנִ"ל, בְּחִינַת: כִּי חֲדוּת ה' הִיא מְעֻזְכֶם בְּנִ"ל. וְזֶה: וּבִשְׁת פָּנִים לְגִן־עֵדֶן; כִּי בְּאֵמֶת זֶה הָעֻזֹת דְּקִדְשָׁה נִמְשָׁךְ מִבִּשְׁת, כִּי לְעֻזֹת דְּקִדְשָׁה זֹכִיךְ עַל־יְדֵי שִׁמְחָה וְחֲדוּת, בְּחִינַת: כִּי חֲדוּת ה' הִיא מְעֻזְכֶם בְּנִ"ל, וְלִחְדוּת ה' זֹכִיךְ עַל־יְדֵי בְּחִינַת נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע בְּנִ"ל. וְעַקֵּר שְׁלֵמוֹת הַשִּׁמְחָה הוּא עַל־יְדֵי יְרָאָה, שֶׁהִיא בְּחִינַת נִשְׁמַע, בְּחִינַת תְּפִלָּה בְּנִ"ל, וְיְרָאָה הִיא בִשְׁת, יְרָא בִשְׁת, נִמְצָא שֶׁזֶה הָעֻזֹת דְּקִדְשָׁה נִמְשָׁךְ מִבִּשְׁת. וְזֶה: וּבִשְׁת פָּנִים לְגִן־עֵדֶן, כִּי הָעֻזֹת הַזֹּאת דְּקִדְשָׁה, שֶׁהוּא בְּחִינַת בִּשְׁת, הוּא בְּחִינַת עֵדֶן, בְּחִינַת עֵדֶן עֲלָאָה וְכו', שֶׁהוּא בְּחִינַת נִשְׁמַע, בְּחִינַת יְרָאָה, בְּחִינַת תְּפִלָּה בְּנִ"ל. וְלִכּוּא לְעֻזֹת הַזֹּאת, הַתְּפִלָּל: יְהִי רְצוֹן שְׁתַּבְּנָה עִירְךָ וְכו' בְּנִ"ל:

וְזֶה פְּרוּשׁ: אֶלְעֶזֶר וְעִירָא הָוָה אֶלְעֶזֶר וְעִירָא (הַקְּמוּ) הִיָּה סִיָּם מְסֻאָנָא אַכְמָא. אָמְרוּ לֹבֵשׁ נַעֲלִיִים שְׁחוּרִים. אִמְרוּ לָהּ: מָה עֲבַדְתָּ. אָמַר: קָא מְתַאבְּלִינָא עַל יְרוּשָׁלַיִם (ב"ק נט) מִתַּאבֵּל אֲנִי עַל יְרוּשָׁלַיִם. - כִּי הָיָה מִתַּאבֵּל עַל יְרוּשָׁלַיִם קָרְיָה נְאֻמָּנָה, הֵינּוּ עַל קְלָקוּל הָאֻמוּנָה. וְעַל־כֵּן סִיָּם מְסֻאָנָא אַכְמָא, לְהוֹרוֹת שְׁנַתְקַלְקַל חוֹתָם הַרְגְּלוּן, וְנַעֲשֶׂה מִ"חוֹתָם" דִּם "נִדְת". וְזֶה: מְסֻאָנָא אַכְמָא - שְׁנַתְקַלְקַל הַרְגְּלוּן וְנַעֲשֶׂה נִדְת, כִּי הָאִי שְׁחַר אָדָם הוּא (חולין

מו:); וְזֶה נַעֲשֶׂה עַל-יְדֵי קְלָקוּל הָאֲמוּנָה, כִּי עֶקֶר הִיא הָאֲמוּנָה,
 כְּמִבְּאֵר לְמַעְלָה (שְׁעַל-יְדֵי קְלָקוּל הָאֲמוּנָה, שֶׁהוּא בְּחִינַת חוֹתֵם
 הַיְדִין, נִתְקַלְקַל מִמִּילָא חוֹתֵם הַרְגְּלִין, כִּי עֶקֶר הוּא הָאֲמוּנָה
 כַּנ"ל). אָמְרוּ לָהּ: מִי חָשִׁיב אֶת לְאִתְּאֲבוּלֵי וְכוּ' (אמרו לו: האם
 אתה חשוב להתאבל על ירושלים?) - הִינּוּ שְׁחֻשְׁדוּהוּ שְׂיִישׁ לוֹ גְּדֻלוֹת,
 וְעַל כֵּן עַל יְדֵי נִתְקַלְקְלוֹ הַרְגְּלִין, בְּבַחֲיִנַת (תהלים לו): אֵל
 תְּבוֹאֵנִי רֶגֶל גְּאוּהָ; כִּי עַל-יְדֵי גְּדֻלוֹת נִתְקַלְקְלוֹ הַרְגְּלִין, בְּבַחֲיִנַת:
 כָּל הַמִּתְנַאֵה, כָּאֵלּוּ דוֹחַק רֶגְלֵי הַשְּׂכִינָה. וְעַל כֵּן, כִּי
 שְׁחֻשְׁדוּהוּ בְּגְדֻלוֹת, חִבְּשׁוּהוּ, כִּי עֲנַשׁ הַגְּדֻלוֹת הוּא תְּפִיסָה,
 כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנֵם לְבִרְכָה (מגילה יג:): וְאִם הֵגִים
 דַּעְתּוֹ, הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְשַׁפִּילוֹ, שְׁנֹאמַר: וְאִם אֲסוּרִים בְּזֻקִים.
 נִמְצָא שֶׁעֲנַשׁ הַגְּדֻלוֹת - תְּפִיסָה, וְעַל כֵּן חִבְּשׁוּהוּ. אָמַר לָהּ:
 בַּעַן מִנְּאִי אוֹ אֲבַעֵי מִנִּיכּוֹ (אמר להם: שאלו ממני או אשאל מכם) -
 כִּי זֶה יִהְיֶה נִסְיוֹן אִם יֵשׁ לִי גְּדֻלוֹת, אִזּוֹ רְאוּי שְׁלֵא אוֹכַל
 לְהִשָּׁיב לָכֶם, כִּי כָּל הַמִּתְנַאֵה, חִכְּמָתוֹ מִסְּתַלְקֵת מִמֶּנּוּ (פסחים
 טו:). בַּעֵי מִנִּיהוּ: הֵאֵי מֵאֵן דְּקִיץ בּוּפְרָא מֵאֵי מְשַׁלֵּם. קִיץ
 בּוּפְרָא (שאל אותם: מי שקצץ עץ תמר שפירותיו עדיין אינם מבושלים כמה
 משלם?) - הוּא בְּחִינַת שְׁפָגִם בְּעוֹזוֹת. בּוּפְרָא הוּא בְּחִינַת עוֹזוֹת,
 בְּחִינּוֹת קוֹלוֹת, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (תהלים קד): הַכְּפִירִים שֶׁאֵגִים לְפָרְף.
 וְשָׁאֵל: מֵאֵי מְשַׁלֵּם מִי שְׁפָגִם בְּזֶה הָעוֹזוֹת. וְהִשִּׁיבוּ: מְשַׁלֵּם
 בּוּפְרָא (עץ תמר) - כְּמוֹ שְׁפָגִם יְשַׁלֵּם. וְשָׁאֵל: וְהֵא קָא הוּי
 תְּמָרִי (והרי היו תמרים?) - כִּי עַל-יְדֵי-זֶה שְׁפָגִם בְּעוֹזוֹת, יָכוֹל לָבוֹא

לְקַלְקוֹל הָאֱמוּנָה. וְזֶה תַמְרֵי - בְּחִינַת (ירמיה ב): הַהֵמִיר גּוֹי
 אֱלֹהִים, וְעַמֵּי הַמִּיר כְּבוֹדֵי וְכוּ'. וְהַשִּׁיבוּ: יִשְׁלַם תַמְרֵי - כְּמוֹ
 שְׂמַנְיַע עַל קַלְקוֹל הָאֱמוּנָה. וְהָא לֹא הוּי תַמְרֵי - כִּי אֶף-עַל-
 פִּיכֵן עֲדִין לֹא בָא לְכַפִּירוֹת. וְהַשִּׁיבוּ: בְּשֵׁשִׁים - הֵינּוּ גִיְהֵנָם,
 שְׁכַל הָעוֹלָם אֶחָד מְשֻׁשִׁים לְגִיְהֵנָם, כִּי עַז פָּנִים לְגִיְהֵנָם, כִּי
 הָעֲנָשִׁים שָׁל כָּל הַדְּבָרִים הַחֲלִיף אֲבָרָהֶם אֲבִינוּ עָלָיו הַשְׁלוֹם,
 עַל שְׁעָבוֹד מַלְכֵיזוֹת, אֶךְ עָנַשׁ הָעֲזוֹת נִשְׂאָר רַק בְּגִיְהֵנָם, וְזֶה
 שְׂפָנָם בְּעֲזוֹת דְּקֻדְשָׁה עַל-יְדֵי עֲזוֹת פָּנִים דְּסִטְרָא-אַחֲרָא, יִשְׁלַם
 בְּשֵׁשִׁים, הֵינּוּ בְּגִיְהֵנָם כַּ"ל:

וְעֲזוֹת דְּקֻדְשָׁה הוּא בְּחִינַת תְּשֻׁרֵי, וְעַל כֵּן נִקְרָא יְרַח הָאֲתָנִים
 (מלכים א ח), מְלִשׁוֹן תְּקִיפוֹת וְעֲזוֹת, כִּי אִז צוֹעֲקִין
 יִשְׂרָאֵל קוֹלוֹת וְקוֹל שׁוֹפֵר, שְׁהַקּוֹלוֹת כָּלָם הֵן בְּחִינַת עֲזוֹת
 כַּ"ל. וְעַל כֵּן אִז נִחְתְּמוּ וְנִתְקַנּוּ שְׁנֵי הַחוֹתְמוֹת, חוֹתֵם בְּתוֹךְ
 חוֹתֵם, כִּי עַל-יְדֵי עֲזוֹת דְּקֻדְשָׁה זוֹכִין לְאֱמוּנָה, שֶׁהוּא בְּחִינַת
 חוֹתֵם הַיְדִין, וְעַל-יְדֵי-זֶה זוֹכִין לְקַבֵּל מוֹסֵר מְמוּכָיְחֵי הַדּוֹר,
 שְׁזֵהוּ בְּחִינַת חוֹתֵם הַרְגְלִין כַּ"ל, שֶׁהֵם בְּחִינַת שְׁנֵי הַחוֹתְמוֹת,
 חוֹתֵם בְּתוֹךְ חוֹתֵם, כַּ"ל. וְזֶה: תְּשֻׁרֵי, בְּגִימְטְרִיא שְׁתֵּי פְעָמִים
 חוֹתֵם עִם הַשְּׁתֵּי יְתוּבוֹת (כְּמוֹבא בְּכַתְבֵי הָאֲר"י בְּכוּוֹנוֹת נְעִילָה וְהוֹשַׁעְנָא
 רכא). וְעַל כֵּן בְּתְשֻׁרֵי שְׂמַחַת יִשְׂרָאֵל, כִּי עֲזוֹת הוּא עַל-יְדֵי
 הַשְּׂמַחָה כַּ"ל, כִּי חֲדוֹת ה' הִיא מְעֻזָּכָם; וְגַם הַמְקַרָּא הַזֶּה
 נִאָּמַר עַל רֵאשִׁי-הַשְּׁנָה:

(הַשְּׂמַחוֹת הַשְּׂכִימִים לְהַתּוֹרָה הַזֹּאת)

וְזֶה: וְהָיָה עֵקֶב תִּשְׁמָעוּן אֵת הַמְּשַׁפְּטִים הָאֵלֶּה (דברים ז). עֵקֶב -
 בְּחִינַת רַגְלָיו, וְרַגְלָיו הֵם בְּחִינַת הַמוֹכִיחִים בַּנֶּ"ל, וְלָהֶם
 מַגְלִים הַדִּינִים, וְהֵם מוֹכִיחִים אֶת הַדּוֹר. וְזֶה: וְהָיָה עֵקֶב תִּשְׁמָעוּן
 - הֵינּוּ, שְׂמֵבְחֵינַת רַגְלָיו, הֵינּוּ הַמוֹכִיחִים, תִּשְׁמָעוּן אֵת
 הַמְּשַׁפְּטִים הָאֵלֶּה, הֵינּוּ הַדִּינִים, כִּי לָהֶם מַגְלִים אוֹתָם בַּנֶּ"ל,
 וְהֵם מוֹכִיחִים בְּזֶה אֶת הַדּוֹר בַּנֶּ"ל:

כָּל הַקּוֹלוֹת הֵם בְּחִינַת עֲזוֹת. קוֹל הַמוֹכִיחַ הוּא בְּחִינַת קוֹל
 שׁוֹפָר, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (ישעיהו נח): כְּשׁוֹפֵר הָרֶם קוֹלְךָ, וְכֵן קוֹל
 נְגִינָה. וְזֶה בְּחִינַת (תהלים לג): הַיְטִיבוּ נַגֵּן בְּתְרוּעָה. קוֹל הַנְּגוֹן הוּא
 בְּחִינַת תְּרוּעָה, בְּחִינַת שׁוֹפָר, בְּחִינַת: וְאַתָּה תִרְעָה אֶת עַמִּי,
 בַּנֶּ"ל:

בִּימֵי רַבֵּן גַּמְלִיאֵל הָיָה הַדּוֹר, שֶׁהֵיטָה תוֹרָתָם בְּחִינַת נִשְׁמָע,
 בְּחִינַת תְּפִלָּה, וְזֶה שְׁאֲמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבִרְכָה (מגילה
 כא): בִּימֵי רַבֵּן גַּמְלִיאֵל הָיוּ לוֹמְדִים תּוֹרָה בְּעַמִּידָה. עַמִּידָה הוּא
 בְּחִינַת תְּפִלָּה בַּנֶּ"ל. וְעַל כֵּן מִשְׁמַת רַבֵּן גַּמְלִיאֵל, כָּטַל כְּבוֹד
 הַתּוֹרָה, כְּמוֹ שְׁאֲמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבִרְכָה (שם ובסוטה מט):

בְּכָל עוֹלָם יֵשׁ בְּחִינַת נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע. וְכֵן בַּמְּלָאכִים יֵשׁ נַעֲשֶׂה
 וְנִשְׁמָע, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (תהלים קג): גְּבוּרֵי כַח עֲשִׂי דְבָרוֹ
 לְשִׁמְעַע בְּקוֹל דְּבָרוֹ, וְכְמוֹ שְׁאֲמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבִרְכָה (שבת
 פח): מִי גָלָה רֹז זֶה לְבַנֵּי, רֹז שְׂמֵלָאכֵי הַשָּׂרֵת מִשְׁתַּמְשִׁין בּוֹ,
 שְׁנַאָמַר: גְּבוּרֵי כַח וְכוּ':

אִי אֶפְשָׁר לְהִתְקַרֵּב אֶל הַקְּדוֹשָׁה כִּי אִם עַל־יְדֵי עֲזוּת, כְּמוֹ
שְׁפָתוֹב: הָיָה עוֹ בְּנִמְר, כְּמִבְאָר לְעִיל. וְכֵן אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ
זְכוּרָנָם לְבִרְכָה (ביצה כה:): לֹא נִתְּנָה תּוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל אֶלָּא מִפְּנֵי
שֶׁהָן עֲזוּן:

גְּדוּלָה בּוֹשָׁה, שְׁנִכְפְּלָה שְׁנֵי פְעָמִים בְּפָסוּק (יואל ב): וְלֹא יִבְשׁוּ
וְכוּ, וְלֹא יִבְשׁוּ עַמִּי לְעוֹלָם (מ"ק ט:):

הַגִּזְעוֹן וְהַגִּיהֶנֶם הֵם בְּזוֹה הָעוֹלָם מִמֶּשׁ, אֵךְ אִי אֶפְשָׁר לָבוֹא
לְשֵׁם מַחֲמַת הַקְּרִירוֹת שְׁבִצָד צָפוֹן וְדָרוֹם. וְצַעַר
הַבּוֹשָׁה גְּדוֹל מְאֹד יוֹתֵר מֵעֲנֵשׁ גִּיהֶנֶם, וְכֹל יִסּוּרֵי עוֹלָם הַזֶּה יֵשׁ
בָּהֶם צַעַר הַבּוֹשָׁה, שְׁמִתְבִּישׁ מִחֲבָרָיו עַל שְׂיֵשׁ לוֹ יִסּוּרִין. וְכֵן
לְעֵתִיד לָבוֹא צַעַר הַבּוֹשָׁה גְּדוֹל מְאֹד, וְאֶפְלוּ כָּל צַדִּיק נִכְוָה
מִחֲפָתוֹ שֶׁל חֲבָרוֹ, אוֹי לְאוֹתָהּ בּוֹשָׁה, אוֹי לְאוֹתָהּ כְּלָמָה, כְּמוֹ
שְׂאֵמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוּרָנָם לְבִרְכָה (ב"ב עה), וְאָמְרוּ שָׁם: פְּנֵי מוֹשֶׁה
כְּפָנֵי חַמָּה, פְּנֵי יְהוֹשֻׁעַ כְּפָנֵי לְבָנָה, אוֹי לָהּ לְאוֹתָהּ בּוֹשָׁה, אוֹי
לָהּ לְאוֹתָהּ כְּלָמָה וְכוּ; מִכָּל שֶׁכֵּן אֵיךְ יִתְבִּישׁוּ הַחוֹטְאִים, רַחֲמֵנָא
לְצַלָּן. וְאִם הוּא בְּמִדְרַגָּה שְׂאִין צָרִיךְ לְהִתְבִּישׁ מִשׁוּם אָדָם, יֵשׁ
לְהִתְבִּישׁ מִהַקְּדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא, כִּי הַקְּדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא מְקִיָּם כָּל
הַתּוֹרָה, כְּמוֹ שְׂאֵמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוּרָנָם לְבִרְכָה: הַקְּדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא
קוֹבֵר מִתִּים וְכוּ, הַקְּדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא מְבַקֵּר חוֹלִים וְכוּ, וְשָׂאֵר
מִצְוֹת הַתּוֹרָה שֶׁחֲשָׁבוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוּרָנָם לְבִרְכָה שֶׁהַקְּדוֹשׁ־בְּרוּךְ־
הוּא מְקִיָּם אוֹתָם. וְגַם הַקְּדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא מִתְפַּלֵּל, כְּמוֹ שְׂאֵמְרוּ

רבותינו זכרונם לברכה: מנין שהקדוש ברוך הוא מתפלל וכו', ומאי מתפלל, יהי רצון מלפני וכו'. ובנדאי שהקדוש ברוך הוא מקים מצות התורה ותפלה כמו שראוי להקדוש ברוך הוא. וכמה רחוק בין קיום התורה שלו ובין תפלה שלו, לתורה ותפלה של השם יתברך, כי כל אחד עובד השם יתברך לפי מדרגתו בבחינת נעשה ונשמע, הינו תורה ותפלה בנ"ל:

[בעת שהתחיל לומר התורה הזאת, התחיל מזה הענין הפתוב פאן, מענין הגן עדן והגיהנם וצער הבושה וכו' בנ"ל, עד שנכנס בענין תורה ותפלה של השם יתברך בעצמו, בפתוב פאן, ואחר כך נכנס על ידי זה מענין לענין עד שגמר כל התורה הנ"ל. אך בשעה שכתבתי לפניו תורה זאת, הפך הדבר קצת וצוה עלי להתחיל התורה מענין חותם פתוך חותם בנ"ל, וה' יודע פונתו]:

מרומם הוא אלוקינו מתחילה ועד סוף, אשר חמד ורצה בנו ומסר לנו התורה, אשר זכינו לסיים את המאמרים המבארים את פרקי "ספרא דצניעותא". כעת נרים ידינו לפני אלוקינו, שיעמוד לנו לימינו, להתחיל ולגמור סודות עליונים הגנוזים במאמר הגמרא "סבי דבי אתונא" זקני אתונא.

מרומם הוא אלהין בקדמיתא ובתרייתא, די צבי ואתרעי פן ומסר לן אוריתא, די זבינא לסימא ספרא דצניעותא: פון נרים ידנא, קדם אלקנא, די יעמד לנא לימינא, להתחיל ולגמר רזין עלאין הגנוזים בסבי דבי אתונא:

לְשׁוֹן רַבְּנֵי זְכוּרֹנוּ לְבִרְכָה

כג

סְבִי דְבִי אֶתוֹנָא

(אמרו זקני אתונא לרבי יהושע בן חנניה בנמרא
מסכת בכורות)

אמור לנו דבר שקר. אמר להם
היתה לנו פרדה וילדה, והיה תלוי
לה פתק (שטר צואה) וכתוב בו
שיפרעו בניה של הפרדה למו
שהלוח לבית אביהם מאה אלף
זוזים. אמרו לו: וכי פרדה יכולה
ללדת? אמר להם: אלו הם דברי
שקר. מלח שמסריח במה מולחים
אותו? בשליא של פרדה. וכי יש
שליא לפרדא? וכי מלח יכול
להסריח?

אִימָא לָן מְלִי דְדְבִיבִי,
אָמַר לְהוֹ: הָוִי לָן
פְּדִינִיתָא וַיִּלְדָּה, וְהָוִי תְּלִיָּה
לָהּ פְּתִיקָא, וּכְתִיב בָּהּ
דְּמַסִּיק בְּבִי אַפָּא מְאָה
אַלְפֵי זוּזִי. אָמְרוּ לָהּ,
וּכְדִנִּיתָא מִי יִלְדָּה. אָמַר
לְהוֹ, הִי נִינְהוּ מְלִי דְדְבִיבִי.
מְלַחָא כִּי סְרִיא בְּמַה מְלַחִי
לָהּ, בְּסִילוּתָא דְכְּדִנִּיתָא. וּמִי
אִיבָא סִילוּתָא לְכְּדִנִּיתָא.
וּמְלַחָא מִי סְרִיא: (בכורות ה:)

רש"י: מְלִי דְדְבִיבִי. דבר כזב: פְּדִינִיתָא. פְּרָדָה: תְּלִיָּה פְּתִיקָא. שָׁמַר
בְּצִוְאָרוּ שֶׁל הַזֶּלֶד: הִי נִינְהוּ מְלִי דְדְבִיבִי. אֵלּוּ הֵם דְּבָרֵי כֶּזֶב: סִילוּתָא.
שְׁלִיא:

צוֹיֵת צָדֵק עֲדִתְךָ וְאַמוּנָה מְאֹד: (תהלים קיט)

א כי יש פנים דקדושה, שהם אנפין נהורין, בחינת חיים, כמו שכתוב (משלי מז): באור פני מלך חיים; בחינת שמחה, כמו שכתוב (תהלים מז): שבע שמחות את פניך. וכתוב (בראשית מה): ותחי רוח יעקב, זה בחינת שמחה. ויש פנים דסטרא אחרא, שהם אנפין חשוכין, מרה שחורה, עבודת אלילים, כמו שכתוב (שמות כ): לא יהיה לך אלקים אחרים על פני. ואלו בני אדם הנופלים בתאות ממון, ואינם מאמינים שהקדוש ברוך הוא יכול לפרנס את האדם בסבה קלה, ורודפים אחר פרנסתם ביגיעות גדולות, והם אוכלי לחם בעצבון, כמו שכתוב (בראשית ג): בעצבון תאכלנה, ועצבות הוא מרה שחורה - אלו בני אדם נקשרים בפנים דסטרא אחרא, אלקים אחרים, חשך, בחינת מיתה, כמו שכתוב (איכה ג): במחשפים הושיבני וכו'; ועליהם נאמר (יחזקאל ז): וזהבם לנדה; הינו בחינת עבודת אלילים, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (שבת פט): מנין לעבודה זרה שממא פגדה, שנאמר: תורם כמו דוה. אבל אלו בני אדם שמשאם ומתנם באמונה, הם דבקים באור הפנים דקדושה. כי אין אמונה בלא אמת, כמוכא בזהר (בלק קצח): הינו צדק הינו אמונה וכו', [ומסיק שם: אמונה אתקריאת פד אתחפר בה אמת, נמצא שעקר אמונה על ידי אמת] ואמת הוא אור הפנים בידוע. וזה שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (שבת לג): ויחן פני העיר - חד אמר: מטבע תקן להם, וחד אמר: מרחצאות תקן להם. הינו חד ולא פליגי,

כִּי יַעֲקֹב הוּא בְּחִינַת אֲמֹת, כְּמוֹ שְׁכַתּוֹב (מִיכָה ז'): תִּתֵּן אֲמֹת
 לְיַעֲקֹב; וְהוּא בְּחִינַת אֹר הַפְּנִים, וְתַכְף, כְּשֶׁבֵא נִתְתַּקֵּן אֲמוֹנָה.
 וְזֶה: מִטְּבַע תִּקּוּן - שְׁתַּקֵּן תְּאֵוֹת מִמוֹן. וְכִשְׁתַּקֵּן תְּאֵוֹת מִמוֹן,
 נִתְתַּקֵּן פְּגָם עֲבוֹדַת אֱלִילִים. וְזֶה: מִרְחֻצְאוֹת תִּקּוּן לָהֶם, כְּמוֹ
 שְׁכַתּוֹב: וְתִירַד בֵּת פְּרַעָה לְרַחֵץ, וְדַרְשׁוּ חֲכָמֵינוּ זְכוּרֵנוֹם לְבִרְכָה
 (מְגִילָה יג וְסוֹטָה יב:): לְרַחֵץ מִגְּלוּלֵי בֵּית אָבִיהָ. וְזֶה: וַיִּחַן פְּנֵי הָעִיר
 - פְּנֵי דִיקָא, שְׁהִיא פְּנִים דְּסִטְרָא אַחְרָא, שְׁהִיא מִטְּבַע, הֵינּוּ
 תְּאֵוֹת מִמוֹן, כִּי כָּל עֲבוֹדוֹת זָרוֹת תְּחוּבִים בְּמִמוֹן. וְכִשְׁבִּיל זֶה
 מִמוֹן עִם אוֹתוֹתָיו גִּימְטְרִיא ק"ם, כְּנֶגֶד ק"ם [מֵאָה וְאַרְבָּעִים]
 קָלוּן, שְׁהַשְׂכִּינָה צוּחַת: קָלוּן מֵרֵאשִׁי, קָלוּן מֵזְרוּעֵי, (סְנֵהֲדֵרִין מו)
 עַל אֵלוֹ הַנוֹפְלִים בְּתְאֵוֹת מִמוֹן, שְׁהֵם עֲבוֹדַת אֱלִילִים כְּלוּלִים
 מִעֲבוֹדוֹת זָרוֹת שֶׁל שְׁבַעִים אֲמוֹת. (וְעַל כֵּן הֵם ק"ם קָלוּן,
 שְׁהֵם שְׁתֵּי פְּעָמִים ע', כִּי הַשְׂכִּינָה צוּחַת הַקָּלוּן כְּפוּלִים,
 בְּחִינַת: קָלוּן מֵרֵאשִׁי, קָלוּן מֵזְרוּעֵי - שְׁהוּא בְּחִינַת קוֹלוֹת
 כְּפוּלִים, הֵינּוּ שְׁנֵי פְּעָמִים ע"ן קָלוּן, שְׁצוּחַת הַשְׂכִּינָה עַל
 הַנוֹפְלִים בְּתְאֵוֹת מִמוֹן, שְׁהִיא עֲבוֹדָה זָרָה כְּלוּלָה מִכָּל
 הָעֲבוֹדוֹת זָרוֹת שֶׁל עִ"ן אֲמוֹת). וְזֶה שְׁאֵמְרוּ חֲכָמֵינוּ זְכוּרֵנוֹם
 לְבִרְכָה (פְּסָחִים קיח): קָשִׁין מְזוֹנוֹתָיו כְּפָלִים בְּיֹלְדָה, כִּי הַיּוֹלְדָת
 רְאֵמַת עִ"ן קָלוּן קָדָם הַלְדָה, וְהִכָּא יֵשׁ ק"ם קָלוּן שְׁהֵם שְׁנֵי
 פְּעָמִים עִ"ן. וְזֶהוּ (אֲבוֹת פ"ב): וְאֵל תְּהִי רָשַׁע בְּפָנָי עֲצֻמָּה, בְּפָנָי
 - זֶהוּ בְּחִינַת פְּנִים דְּסִטְרָא אַחְרָא, הֵבֵא מַחְמַת תְּאֵוֹת מִמוֹן,
 שְׁאִין מֵאִמִּין בְּהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ־הוּא, שְׁהוּא הֵן וּמְפָרְנֵם, וְהוּא

חֹשֶׁב: כְּחֵי וְעֵצִים יְדֵי עֲשֵׂה לִי אֶת הַחֵיל הַזֶּה (דברים ח). וְזֶה עֲצֻמָּךְ - לְשׁוֹן עֵצִים יְדֵי:

ב וְדַע, שְׁעַל־יְדֵי תִקּוֹן בְּרִית קָדֵשׁ, הוּא נִצּוֹל מִפְּנִים דְּסִטְרָא אַחֲרָא. עַל־יְדֵי דָם בְּרִית, נִתְתַּקֵּן דָּם גְּדוּה, תְּאוֹת מָמוֹן. כְּמוֹ שְׁפִתוֹב (זכריה ט): גַּם בְּדָם בְּרִיתְךָ - עַל־יְדֵי בְּרִית - שְׁלַחְתִּי אֶסְרִיךְ מִבּוֹר. בּוֹר דָּא מְחוּל, מְרָה שְׁחוּרָה, בְּעֲצָבוֹן תֹּאכְלָנָה. כִּי בְּרִית הוּא בְּחִינַת מְלַח, הַמְּמַתִּיק מְרִירוֹת וְעֲצָבוֹן הַפְּרָנְסָה, כְּמוֹבָא בַּזְהַר (ויחי רמא): אֶלְמָלֵא מְלַחָא לָא הוּי עֲלֵמָא יְכִלֵי לְמַסְבַּל מְרִירוֹתָא. וְזֶהוּ (במדבר יח): בְּרִית מְלַח עוֹלָם הוּא. וְזֶהוּ (ויקרא ב): אֵל תִּשְׁבִּית מְלַח בְּרִית אֱלֹקֶיךָ - אֱלֹקֶיךָ דִּיקָא, כִּי עַל־יְדֵי־זֶה נִתְקַשֵּׁר בְּאַלְקוֹת, וְנִתְפָּרֵשׁ מֵעֲבוּדַת אֱלִילִים, כְּמוֹ שְׁפִתוֹב (איוב יט): מִבְּשָׂרֵי אַחֲזָה אֱלֹקִי, כִּי עַל יְדֵי תִקּוֹן הַבְּרִית מְאִיר לְעֲצָמוֹ אֹר פְּנֵי מְלַךְ חַיִּים. וְזֶה (כתובות סו): מְלַח מָמוֹן חֶסֶר, כִּי עַל־יְדֵי מְלַח נִתְמַעַט אֲצִלוֹ תְּאוֹת מָמוֹן:

ג וְזֶהוּ: וַיִּגְרַשׁ מִפְּנֵיךָ אוֹיֵב (דברים לג) - מִפְּנֵיךָ דְקַדְשָׁה; וַיֹּאמֶר הַשָּׁמַד, - לְשׁוֹן שְׁמַד, לְשׁוֹן עֲבוּדֵה־זָרָה, הִינוּ תְּאוֹת מָמוֹן. כִּי כָּל יִשְׂרָאֵל נִקְרָאִים צְדִיקִים עַל שֵׁם הַבְּרִית, וּבְשִׁבִיל זֶה, כְּשֶׁמְגַרֵּשׁ מִפְּנֵיהֶם דְקַדְשָׁה אֶת הָאוֹיֵב, הוּא מְפִיל אוֹתָם הָאוֹיֵבִים, בְּפָנִים דְּסִטְרָא אַחֲרָא, הִינוּ הַשָּׁמַד: נִמְצָא, כָּל צְדִיק וְצְדִיק, כְּשֶׁהִקְדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא רוּצָה לְגַרֵּשׁ אוֹיְבֵי שְׁל צְדִיק, הוּא מְפִיל אֶת הָאוֹיֵב בְּתְאוֹת מָמוֹן, כִּי צְדִיק הוּא בְּרִית עוֹלָם (תיקון מח), וְזֶה הָאוֹיֵב שְׁל צְדִיק, שְׁחוּלֵק עַל צְדִיק, אִין לוֹ מְלַח

לְהַמְתִּיק מְרִירוֹתָו, בִּי מֶלֶח מְמוֹן חָסֵר, בִּי עֵקֶר תְּאוֹת מְמוֹן
 שְׁנַתְמַעַט אֵינוֹ אֶלָּא עַל־יְדֵי בְרִית: וּבְשִׁבִיל זֶה זְבוּלוֹן, שֶׁהִיא
 אוֹהֵב לְיִשְׁשָׁכָר, נֶאֱמַר בּוֹ (דברים לג): שְׂמַח זְבוּלוֹן. שְׂמַח - הַפֶּדָה
 בְּעֶצְבוֹן, שִׁבְעַת שְׂמַחוֹת אֶת פְּנֵיךְ. וְזֶה בְּשִׁבְקָשָׁה רָחֵב סִימְנָא
 דְּחַיִּי, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (יהושע ב): וְהַחַיִּיתֶם אֶת אָבִי וְאִמִּי וְכוּ', אֲמָרָה:
 וּנְתַתֶּם לִי אוֹת אֶמֶת. בִּי אֶמֶת הוּא בְּחִינַת חַיִּים כְּנ"ל, וְאָמְרוּ
 לָהּ: אֶת תְּקִנַת חוּט הַשְּׁנֵי תִקְשְׁרֵי לֶךְ. תְּקִנָּה זֶה בְּחִינַת אִמוּנָה,
 כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (ירמיה לא): וַיֵּשׁ תְּקִנָּה לְאַחֲרִיתֶךָ. וְאִמוּנָה הִיא אַחֲרִית
 הַיָּמִים, בִּי עֲלִיָּה עוֹמְדִים כָּל הַמְּדוֹת, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (מכות כד): בָּא
 חֶבְקוֹק וְהֶעֱמִידֵן עַל אַחַת וְכוּ'; וְחוּט הַשְּׁנֵי, זֶה בְּחִינַת זְרִיחַת
 אוֹר הַפְּנִימִים, כְּמוֹ שְׁאָמְרוּ (בראשית לח): וַיִּקְרָא שְׁמוֹ זֶרַח וְכוּ'; בִּי
 הַחֶשֶׁךְ יִכְסֶה אֶרֶץ וְעַלְיָךְ יִזְרַח ה' (ישעיה ס). בִּי חֶשֶׁךְ הוּא בְּחִינַת
 בְּעֶצְבוֹן, דְּאֵגַת וְתְאוֹת הַפְּרִנְסָה, צֶעַר כְּפָלִים פִּיולְדָה, אֲנָפִין
 חֲשׂוֹכִין, עֲבוּדָה זָרָה. וְעַלְיָךְ יִזְרַח ה' - אִמוּנַת אֱלֻקוֹת, אוֹר
 הַפְּנִימִים, וַיַּחַן פְּנֵי הָעִיר, תְּקוּן הַמְּטַבֵּעַ, תְּקוּן תְּאוֹת מְמוֹן, בְּחִינַת:
 שְׂמַח זְבוּלוֹן: וְזֶה בְּחִינַת (ברכות ח): מִצָּא אוֹ מוֹצָא, בִּי הַפְּרִנְסָה
 הוּא בְּחִינַת אִשָּׁה, כְּמוֹ שְׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ זְכוּרֹנָם לְבִרְכָה (סנהדרין
 פא): הַיּוֹרֵד לְפְרִנְסַת חִבְרוֹ כְּאֵלוֹ בָּא עַל אִשְׁתּוֹ. וּפְרִנְסָה שֶׁהוּא
 בְּעֶצְבוֹן, הִיא בְּחִינַת: מוֹצָא אֲנִי מֵרַמְּפוֹת אֶת הָאִשָּׁה. (בְּחִינַת
 מְרִירוֹתָא דְעֵלְמָא שְׁצָרִיךְ לְהַמְתִּיקָה עַל־יְדֵי מֶלֶח, כְּנֻזְפָּר לְעִיל:
 אֵלְמָלָא מְלַחָא לֹא הוּי יְכִיל עֵלְמָא לְמַסְבֵּל מְרִירוֹתָא. וְעַל כֵּן
 לְהַפֶּדָה בְּפְרִנְסָה דְקֻדְשָׁה, כְּתִיב: מִצָּא אִשָּׁה מִצָּא טוֹב (משלי יח).

טוב - בחינת צדיק, בחינת ברית מלח, שהוא ממתיק מרירותא, הינו תאות ועצבון הפרנסה). ופרנסה שהוא בחינת: שמח זבולון ביצאתך, הוא בחינת: מצא אשה מצא טוב; ואין טוב אלא צדיק (יומא לח:), הינו ברית, כמו שפתיב (ישעיה ג): אמרו צדיק פי טוב; וכמו שפתיב (שמות ב) ותרא אותו פי טוב הוא - שנולד מהול (מ"ד שמות פ"א). ואין טוב אלא אור (שם), כמו שפתיב (בראשית א): וירא אלקים את האור וכו' - זה בחינת: ועלך יזרח ה', בחינת חוט השני:

ד וזה בחינת מזוזה, כי איתא במדרש (במדבר פ' כב): למה נקרא שמן זוי, מפני שזוין מזה לזה. וזה (אויב כב): והיה שדי בצריך, הינו על ידי מזוזה; וכסף תועפות לך - על ידי זה פרנסתו מעופפת לך. כי שדי הוא בחינת ברית, כמו שפתיב (בראשית לה): אני אל שדי פרה ורבה. וזה שדרשו חכמינו זכרונם לברכה (ירושלמי ברכות פ"א), שעשרת הדברות הם בקריאת שמע, ודבור לא תחמד פנגד וכתבתם על מזוזות; כי על ידי מזוזה נתפטר חמדת המון, פנופר לעיל: מלח ממון חסר: וזהו (תהלים ג): וזיו, הינו ממון, שדי עמדי. על ידי שמירת הברית, על ידי מזוזה, זוכה לבחינת: שמח זבולון. וזה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה: וכתבתם - שיהא פתיבה תמה (שבת קנ: מנחות לד), וזה בחינת (בראשית כה): יעקב איש תם, פי על ידו: ויחן פני העיר, על ידו תקון המטבע פנ"ל. וזהו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (שבת לב:), שאריכת ימים על ידי מזוזה, פי סמוך ל"ו כתבתם" -

"למען ירבו ימיכם", כי על־ידי אמונה במשא ומתן, בא אור החיים כנ"ל. וזה שאמרו (שם): מקרא נדרש לפננו, הינו בחינת אור הפנים, שהוא סימנא דחיי. ובשביל זה קביעות המזוזה בשליש העליון של הפתח (מנחות לג.), כי אמרו חכמינו זכרונם לברכה (בבא מציעא מב): לעולם ישליש אדם את מעותיו, שלישי בפרקמטיא וכו'. ושליש העליון הוא השליש שבפרקמטיא, כמאמר חכמינו זכרונם לברכה (ירושלמי פאה פ"ח): מבין חמשין דעבדין ממאתן דלא עבדין. ועקר האמונה צריך להיות במשא ומתן, כמו שאמרו (שבת לא): נשאת ונתת באמונה. נמצא שעקר המזון, ששם צריך אמונה, הוא בשליש עליון, שהוא בשליש שבפרקמטיא:

ה וכל המצוות שאדם עושה אותם בלא מזון, הינו שאין רוצה להפסיד מזון בשביל המצוה, זה הבחינה נקרא צדק, וזה צוית צדק עדתיה, אבל כשחביב כל כך המצוה, עד שאין מרגיש בהפסד מזון, זאת הבחינה נקרא אמונה, כי עקר אמונה הוא במזון, כשמשבר תאות מזון כנ"ל, ששם פנים דקדושה. וזה ואמונה מאד - זה מזון, כמו שכתוב (דברים ו):
ובכל מאדך (ברכות נד):

וזה פרוש שאמרו סבי דבי אתונא: אמר לנו מלי דכדיבא - זה בחינת שקר, בחינת עבודה זרה, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (סנהדרין צב): כל המחליף בדבורו פאלו עובד עבודת־פוכבים וכו'. ואמר להם: הוי לן פדניתא וילדה,

בְּדִנְיָתָא - זו פְּרֻדָּה, זו בְּחִינַת עֵבוֹ"ם, דְּשָׂרְיָא בְּפִרְוּדָא, כַּמּוּבָא
 בְּזוּר (משפטים צה.): שְׂאֵרֵי בְּחִבּוּרָא וְסִיּוּם בְּפִרְוּדָא. וַיִּלְדָּה - זו
 בְּחִינַת רוּחַ, הַמְכַנֶּה בְּשֵׁם יְדָה. וְאָמְרוּ לוֹ: וּבְדִנְיָתָא מִי יִלְדָּה -
 כִּי עֵבוֹ"ם אֵל אַחַר אֶסְתֵּרָם וְלֹא עֶבֶד פִּרְיוֹן (שם קג). וְהָשִׁיב לָהֶם:
 הִי נִיחַו מְלֵי דְכְּדִיבָא. הֵינּוּ הַשְּׂקָרָה, שְׁנֵדְמָה לָהֶם שְׁמֵרוּיָחִין,
 וּבִקְמַת אֵינָם מְרוּיָחִין. וְתֵלָא לָהּ פְּתִקָא בְּצִוְאַרָא דִּתְהוּ מְסִיק
 כִּי אַפָּא מֵאָה אֶלְפֵי וּזְוִי. כִּי אַפָּא זֶה עֲבוּדַת־אֱלִילִים, כְּמוֹ
 שְׁכַתּוּב (ירמיה ב): הָאֹמֵר לַעֲזֹן אָבִי אֶתְהָ. וְעֲבוּדַת־אֱלִילִים הִיא
 חוֹבָה, שְׁמִכְרַעַת אֶת הַכֹּל לְכַף חוֹבָה, וְכָל הַמְתַּדְפְּקִין בָּהּ הֵם
 בְּעֵלֵי חוֹבוֹת, כְּמוֹ שְׂאֵנוּ רוּאִים בְּחוּשׁ, שְׂזָה הַמְשָׂא תְלוּי בְּצִוְאַר
 בְּנֵי אָדָם, שְׂאִין מִסְתַּפְּקִין בְּמִזְמוֹנִים. וְלוּוִין מְמוֹן מֵאַחֲרִים, וְנִדְמָה
 לָהֶם שֶׁהֵם מִשְׁתַּפְּרִין שְׂכָר הַרְבֵּה, וְאַחֲר־כֵּן מֵתִים בְּעֵלֵי חוֹבוֹת,
 וְאֵם אֵינָם מֵתִים בְּעֵלֵי חוֹבוֹת, הֵם בְּחִיָּהֶם בְּעֵלֵי חוֹבוֹת,
 וּמְטֵרִיחִים אֶת עֲצָמָם בְּטֵרְחוֹת גְּדוּלוֹת, וּמְסַפְּנִים אֶת עֲצָמָם
 בְּסַפְּנַת דְּרָכִים, בְּשִׁבְלֵי שְׂכָר מְעַט, בְּשִׁבְלֵי לְשִׁלְם חוֹב אֲבִיהֶם,
 חוֹב עֲבוּדָה זָרָה. כִּי מִצְוָה לְקַיֵּם דְּבְרֵי הַמֶּת, וְזֶה הַדְּבָר לָהֶם
 כְּמוֹ צִוְּיָה מֵאֲבִיהֶם, שְׂיִשְׁלְמוּ חוֹבוֹתָיו. וְזֶה שְׂפִירָשׁ מֵהַרְשָׁ"א:
 תֵּלָא לָהּ פְּתִקָא בְּצִוְאַרָא - שְׂמֵר צִוְּיָה. וְאַחֲר־כֵּן אָמְרוּ לוֹ:
 מְלַחָא כִּי סְרִיָא בְּמֵאֵי מְלַחֵי לָהּ - כִּי תִקּוֹן שֶׁל תֵּאֲוֹת מְמוֹן,
 הוּא תִקּוֹן הַבְּרִית מְלַח בְּנ"ל, וְשְׂאֵלוֹ אוֹתוֹ: זֶה שְׂתִקּוֹן בְּרִיתוֹ, אִם
 נִפְל לְסֵרְחוֹן תֵּאֲוֹת מְמוֹן, בְּמֵאֵי תִקּוֹנוֹ. וְהָשִׁיב לָהֶם: בְּסִילוֹתָא
 דְּכְּדִנְיָתָא - כִּי בְּאִמַת יֵשׁ עוֹד תִּקּוֹן לְתֵאֲוֹת מְמוֹן, הֵינּוּ שְׂיִסְתַּפְּל

לַשָּׂרֵשׁ, שְׁמֹשֶׁם בָּא כָּל הַמָּמוֹן וְכָל הַהִשְׁפָּעוֹת, וְעַל-יְדֵי
 הַסְּתַכְּלוֹתָיו שֵׁם, יִתְבַּטֵּל תְּאוֹתוֹ, כִּי שֵׁם בְּשֵׁרֶשֶׁה, הִשְׁפַּע כְּלוֹ
 אֹרֶץ צַח וּמְצַחְצַח, וְתַעֲנוּג רוּחָנִי, וְאִין מִתְּאוֹה (ג"א מִתְּעַבָּה כַּת"י)
 אֶלָּא לְמַטָּה. וּמִי הוּא הַפְּתִי יְסוּר הַנָּה לְהַשְׁלִיךְ תַּעֲנוּג רוּחָנִי,
 וְלִקַּח תַּעֲנוּג עֵב. אֲבָל לְזֹאת הַהִסְתַּכְּלוֹת, אִי אֶפְשָׁר לְבֹא אֶלָּא
 עַד שְׂיִתְקַן בְּרִיתוֹ, כְּמוֹ שִׁכְתוּב: מִבְּשָׂרִי אֲחִזָּה אֶלֹקִי, שְׁבַתְּחֻלָּה
 צָרִיד לְתַקֵּן בְּשָׂר קֹדֶשׁ, וְאִן יוּכַל לְהַסְתַּכְּל בְּאֵלֶקוֹת. וּבְשִׁבִיל זֶה,
 עִקַּר הַתְּקוּן שֶׁל תְּאוֹת מָמוֹן, הוּא עַל-יְדֵי בְּרִית. וּכְשֶׁמִּתְקַן
 בְּרִיתוֹ, אִי אֶפְשָׁר לְפַל לְתְּאוֹת מָמוֹן, כִּי עַל-יְדֵי מַלְחָה, תְּאוֹת
 מָמוֹן חָסֵר כִּנּוּל. וְשָׂרֵשׁ הַהִשְׁפָּעוֹת הוּא מְכַנֶּה בְּשֵׁם שְׁלֵיָא, שְׁשֵׁם
 מְנַח הַגּוֹלֵד, כִּי הַשְׁלֵיָא הוּא בְּחִינַת דְּלִתִּי בְּמַנִּי, כִּי יֵשׁ שְׁנֵי
 דְּלִתוֹת לְאִשָּׁה, כְּמוֹ שִׁכְתוּב (אִיּוֹב ג): כִּי לֹא סָגַר דְּלִתִּי בְּמַנִּי
 (בְּכוֹרוֹת מוה), וְנַעֲשֶׂה מְשֻׁנֵּי דְּלִתִּין צוֹרֵת מ"ם סְתוּמָה, שְׁשֵׁם מְנַח
 הַגּוֹלֵד, וְהוּא בְּחִינַת מ"ם יוֹם שֶׁל יְצִירַת הַגּוֹלֵד (נִדָּה ל). וְכֵן יֵשׁ
 לְמַעַלָּה דְּלִתִּי שְׁמַיִם, שְׁמֹשֶׁם נוֹלֵד הַהִשְׁפָּעוֹת, כְּמוֹ שִׁכְתוּב (תְּהִלִּים
 עח): דְּלִתִּי שְׁמַיִם פָּתַח וַיִּמָּטֵר עֲלֵיהֶם כַּעֲפָר שָׂאֵר וְכוּ'. וְזֶה
 שֶׁהַשֵּׁיב לָהֶם: בְּשֵׁלֵיָא דְּכַדְנִיתָא, הוּא תְּקוּנוֹ שֶׁל זֶה הַשּׁוֹמֵר
 הַבְּרִית, כְּשֶׁנּוֹפֵל לְתְּאוֹת מָמוֹן. וְאָמְרוּ לָהּ: מִי אֵיבָא שְׁלֵיָא
 לְפָרְדָּה - כִּי עִבּוּ"ם אִין לָהּ אֶפְלוּ בֵּית וְלָד. אָמַר לָהֶם: וּמַלְחָא
 מִי סְרִיא - כִּי בְּאֵמַת מִי שְׁתַּקֵּן הַבְּרִית, אִינוּ נּוֹפֵל לְתְּאוֹת
 הַמָּמוֹן:

אֲנָשֵׁי דְמִים וּמְרֵמָה לֹא יַחֲצוּ יְמֵיהֶם (תהלים נה). הֵינּוּ מִי שֶׁהוּא
 בְּעַל מַחְלָקָת, נוֹפֵל לְתַאֲוֹת מָמוֹן, וְיָמָיו כְּלִים בְּרִדְיָה
 אַחַר מוֹתָרוֹת. וְזֶה: לֹא יַחֲצוּ יְמֵיהֶם - שְׂאִין אָדָם מֵת וַחֲצִי
 תַּאֲוֹתוֹ בִּידוֹ (מ"ד קהלת סדר א). וְזֶה: לֹא יַחֲצוּ - שְׂאִין מְשִׁיג חֲצִי
 תַּאֲוֹתוֹ כַּמּוֹבָא (לעיל באות ג) עַל פְּסוּק: וַיִּגְרַשׁ מִפְּנֵיךָ אוֹיֵב וַיֹּאמֶר
 הַשְּׂמֵד, עֵץ שָׁם: (עד פֶּאן לְשׁוֹן רַבְנֵי י"ל). וְזֶה שְׂפִיסִים: וְאֲנִי אֶבְטַח בְּךָ
 - שֶׁהוּא הַהַפּוּךְ מִתַּאֲוֹת מָמוֹן, כִּי הַמְּשַׁקֵּעַ בְּתַאֲוֹת מָמוֹן, אֵינוֹ
 בּוֹטַח בַּה', כִּי הוּא עוֹבֵד כָּל עֵבוֹ"ם, אֵד: וְאֲנִי אֶבְטַח בְּךָ -
 שְׂתוּכַל לְהוֹמִין לִי פְּרִנְסְתִי בְּסִפָּה קָלָה, וְאֶהְיֶה שְׂמֵחַ בְּחֻלְקִי, וְלֹא
 אֶהְיֶה מְשַׁקֵּעַ בְּתַאֲוֹת מָמוֹן:

וְעַל כֵּן אֵלּוּ הַמְּשַׁקֵּעִים בְּמָמוֹן, כָּל מַה שְּׂיֵשׁ לוֹ עֲשִׂירוֹת יוֹתֵר,
 יֵשׁ לוֹ דְּאָגוֹת וְעֵצְבוֹת וּמְרָה שְׁחוּרָה בְּיוֹתֵר, כִּי הַמָּמוֹן
 וְהַעֲשִׂירוֹת שְׁלוֹ הוּא בְּבַחֲיִנַת: בְּעֵצְבוֹן תֹּאכְלָנָה, שֶׁהוּא בְּחִינַת
 עֵצְבוֹת וּמְרָה שְׁחוּרָה, אֲנַפִּין חֲשׂוּכִין, מִיֵּתָה, כַּנ"ל. וְעַל כֵּן כָּל
 מַה שְּׂיֵשׁ לוֹ מָמוֹן וְעֲשִׂירוֹת יוֹתֵר, יֵשׁ לוֹ עֵצְבוֹת וּמְרָה שְׁחוּרָה
 וְדְאָגוֹת יוֹתֵר, כִּי הַמָּמוֹן שְׁלוֹ הוּא מְבַחֲיִנַת עֵצְבוֹת וּמְרָה שְׁחוּרָה
 וְכו' כַּנ"ל. וְזֶהוּ שְׂאֲמָרוֹ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבִרְכָה (אבות פ"ב): מְרַבָּה
 נְכָסִים - מְרַבָּה דְאָגָה; כִּי בּוֹדָאי הוּא מְרַבָּה דְאָגָה וְעֵצְבוֹת עַל־
 יְדֵי רַבּוּי הַנְּכָסִים וְהַעֲשִׂירוֹת, כִּי הַנְּכָסִים שְׁלוֹ הֵם בְּעֵצְמוֹן בְּחִינַת
 עֵצְבוֹת כַּנ"ל, וְעַל כֵּן כָּל מַה שְּׂמִתְרַבֵּין יוֹתֵר נִתְרַבָּה הָעֵצְבוֹת
 וְהַדְּאָגוֹת בְּיוֹתֵר כַּנ"ל. וְעַל כֵּן הַמָּמוֹן וְהַעֲשִׂירוֹת הוּא מְקַצֵּר
 וּמְכַלָּה יָמָיו וְחַיָּו שֶׁל הָאָדָם, כִּי אֵין דְּבַר שְׂמַפְסִיד הַחַיּוֹת כְּמוֹ

הַדְּאָגָה וְהַעֲצָבוֹת, פִּידוּעַ לְחַכְמֵי הַרֹּפְאִים, וְהַמְמוֹן וְהַעֲשִׂירוֹת
הוא מְרַבֵּה דְאָגָה וְעֲצָבוֹת כִּנ"ל, עַל־כֵּן הוא מִפְסִיד וּמְכַלָּה חַיּוֹ.
כִּי הוא מְקַשֵּׁר בִּפְנִים דְּסִמְרָא אַחְרָא, אֱלָקִים אַחֲרִים, חֲשֵׁד,
שֶׁהוא בְּחִינַת מִיתָה, הַפֶּד אֹר אֹר פְּנֵי מִלְךְ חַיִּים כִּנ"ל. וְעַל כֵּן
הַמְמוֹן יִמְוֵת אוֹתוֹ, כִּי הוא בְּבְחִינַת מִיתָה, שֶׁהוא עֲצָבוֹת וְכו',
כִּנ"ל, שְׁכַל זֶה הוא בְּחִינַת תְּאוֹת מְמוֹן כִּנ"ל: וְזֶה שְׁפָתוֹב
(בראשית ג): וְעָפָר תֹּאכַל כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ - עָפָר זֶה בְּחִינַת הַמְמוֹן,
כְּמוֹ שְׁפָתוֹב: וְעִפְרוֹת זֶהב לוֹ, הֵינּוּ שֶׁהַמְמוֹן וְהַעֲשִׂירוֹת, שֶׁהוא
בְּחִינַת עָפָר, תֹּאכַל כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ, כִּי הַמְמוֹן הִיא אֲכָלֶת וּמְכַלָּה
כָּל יְמֵי חַיּוֹ שֶׁל הָאָדָם כִּנ"ל. כִּי עָפָר הִיא בְּחִינַת עֲצָבוֹת, שֶׁהוא
בְּחִינַת תְּאוֹת מְמוֹן, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב בְּתַקּוּנִים (תִּיקוֹן ע דף קלד): עָפָר
אִיהוּ קָר וַיִּבֶשׁ, הַכִּי טָחוּל קָר וַיִּבֶשׁ. וַיִּמְהַטָּחוּל נִמְשָׁד הַעֲצָבוֹת,
פִּידוּעַ, וְזֶה שְׁפִים שֵׁם בְּתַקּוּנִים: וּבְגִין דָּא: וְעָפָר תֹּאכַל (כָּל) יְמֵי
חַיֶּיךָ וְכו', הֵינּוּ כִּנ"ל. עֵינֵן שָׁם וְהֵבֵן הַיִּטְב. וְזֶה שְׁפָתוֹב בְּתַקּוּנִים
(תִּיקוֹן ג כה"א תִּיקוּנִים הַאֲחֵרוֹנִים): טָחוּל דָּא לִילִית, אִמָּא דְעַרְכֵּרְב,
שְׁחוֹק הַכְּסִיל. מָאן כְּסִיל, דָּא אֵל אַחַר וְכו' עֵינֵן שָׁם, וְאִהוּ
אִסְכְּרָה לְרַבִּיא, דְאִנּוּן חִיבִיא, חִיכִית בְּהוֹן בְּעַתְרָא בְּהַאי עֲלִמָּא,
וּלְבַתָּר קְטִילֶת לוֹן. כִּי אֵלוֹ הַמְשַׁקְעִים בְּמְמוֹן, הֵם בְּבְחִינַת
בְּעֲצָבוֹן תֹּאכְלָנָה, שֶׁהוא בְּחִינַת טָחוּל, שֶׁהוא בְּחִינַת עֲצָבוֹת
וּמְרָה שְׁחוֹרָה וְרַבּוּי דְאִגּוֹת, וְהֵם מְקַשְׂרִים בִּפְנִים דְּסִמְרָא אַחְרָא
אֵל אַחַר וְכו' כִּנ"ל. שְׁכַל זֶה הוא בְּחִינַת הַטָּחוּל, אִמָּא דְעַרְב
רַב, שְׁחוֹק הַכְּסִיל, אֵל אַחַר כִּנ"ל. וְזֶה שְׁפָתוֹב שָׁם: לְבַתָּר

קְטִילַת לֹן. כִּי בְּדַאי הַמָּמוֹן שֶׁהוּא בְּחִינַת טְחוּל עֲצָבוֹת וְכוּ' כַּנִּל, הוֹרְגַת אוֹתָם, כִּי הַמָּמוֹן שָׁלוּ הוּא בְּבְחִינַת מִיתָה, אֲנָפִין חֲשׂוּכִין, עֲצָבוֹת וְכוּ' כַּנִּל. וְזֶהוּ מָה שֶׁפְּתוּב לְעֵיל, מִצָּא אוֹ מוֹצָא, שֶׁתְּאֹת מָמוֹן הוּא בְּחִינַת: מוֹצָא אֲנִי מֵר מִמְּוֹת אֶת הָאִשָּׁה וְכוּ' כַּנִּל. כִּי כֵן מְבֹאָר שֶׁם בְּתַקּוּנִים (תִּיקוֹן ע' ה"ל): וּמוֹצָא אֲנִי מֵר מִמְּוֹת אֶת הָאִשָּׁה, וְדָא טְחוּל וְכוּ'. אִךְ פְּרָנְסָה דְקַדְשָׁה הוּא בְּחִינַת: מִצָּא אִשָּׁה מִצָּא טוֹב וְכוּ', שֶׁהוּא בְּחִינַת הַצְּדִיק כַּנִּל. כִּי הַצְּדִיק הָאֵמֶת נִצּוֹל מְזֵה, כִּי אִין הַמָּמוֹן מְזִיק לוֹ, כִּי עָלָיו נֶאֱמַר: טוֹב לִפְנֵי הָאֱלֹקִים יִמְלֹט מִמְּוֹה וְכוּ'. כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב שֶׁם בְּתַקּוּנִים (תִּיקוֹן ג' ה"ל): וְאִמְאִי אֶתְקַרְיָאוּ רַבֵּיא, בְּגִין דְּלֹא אִית בְּהוֹן דַּעַת לְאִשְׁתּוּבָא מְנַה, אֲכַל לֵב מִבִּין אִשְׁתּוּיב מְנַה דְּתַמּוֹן צְדִיק. וְרָא דְמִלָּה: טוֹב לִפְנֵי הָאֱלֹקִים יִמְלֹט מִמְּוֹה וְחוּטָא יִלְכַד בַּהּ. כִּי צְרִיךְ חֲכָמָה וְדַעַת גְּדוֹל לְזֵה, שְׁלֹא יִזְיַקְנוּ הַמָּמוֹן, שְׁלֹא יִכְלֶה יְמֵי חַיָּו. כִּי רַב הָעוֹלָם גְּלַפְדּוּ בְּזֵה, הִינּוּ בְּתַאֲוֹת מָמוֹן, וְהַמָּמוֹן הוֹרְגַת וּמְמִית אוֹתָם כַּנִּל, וְאִי אֶפְשָׁר לְהַנְצִל מְזֵה כִּי אִם עַל־יְדֵי הַצְּדִיק, שֶׁנֶּאֱמַר עָלָיו: טוֹב לִפְנֵי הָאֱלֹקִים יִמְלֹט מִמְּוֹה וְכוּ' כַּנִּל, אֲשֶׁרֵי לוֹ; עֵינִ שֶׁם בְּתַקּוּנִים (תִּיקוֹן ג' ה"ל, וְתִיקוֹן ע' ה"ל), וְתִרְאֶה נִפְלְאוֹת, אִיךְ עָתָה, שֶׁפְּתַח רַבְּנוּ זְכַרְנוֹ לְבִרְכָה אֶת עֵינֵינוּ, וְגָלָה לָנוּ אֶת הַהִקְדָּמוֹת הַחֲדָשׁוֹת הַנִּפְלְאוֹת הַמְּבֹאָרִים לְעֵיל בְּהַתּוֹרָה הַזֹּאת, עָתָה עָתָה מְבֹאָרִים הֵיטֵב דְּבָרֵי הַתַּקּוּנִים הַנִּל, כִּי עָתָה מְבֹאָרִים שֶׁם כָּל דְּבָרֵי רַבְּנוּ הַנִּל, רָאֵה וְהִבֵּן וְחַכֵּם, עֵינִ שֶׁם בְּתַקּוֹן ע' הַנִּל מָה שֶׁפְּתוּב שֶׁם: אִם זָכָה וְכוּ' -

עֶזְרָה, וְאִם לֹא - בְּנִגְדּוֹ וְכוּ'. עֲלֵה אֶת־מֶרְ: וּמוֹצֵא אֲנִי מֵרַמְּוֹת
 אֶת הָאִשָּׁה, וְדָא מַחֹל שִׁבְתָּאֵי וְכוּ'. (הֵינּוּ בְּחִינַת עֲצָבוֹת וּמְרָה
 שְׁחֹרָה, שֶׁהוּא בְּחִינַת מַחֹל. שִׁבְתָּאֵי, פְּתִיא אֲפִמָּא, פִּידוּעַ). עֶזְרָה
 - דָּא שְׂכִינְתָּא, עֲלֵה אֶת־מֶרְ: מְצָא אִשָּׁה מְצָא טוֹב וַיִּפֶּק רְצוֹן
 מֵה', וּבְגִין דָּא הוּוּ אֲמַרֵי מְאִירֵי מִתְנִיתִין: מְצָא אוּ מוֹצֵא. עֵין שָׁם
 הַיֵּטִב וְהַבּוֹן, וְתִרְאֵה שְׁכָל דְּכַרֵי רַבְּנּוּ וְ"ל מִבְּאָרִים עֲתָה שָׁם
 וּבִתְקוּן ג' הַנ"ל בְּאֵר הַיֵּטִב:

זאת התורה היא לשון רבנו ו"ל בעצמו, עד המקום שגורשם לעיל. ומשם והלאה הוא
 מלשונו, מה ששמעתי עוד דברים שלא נתבארו בלשונו הקדוש. ועוד לאלוה מליו, מה
 ששמעתי והבנתי מפיו הקדוש בעת שזכיתי לשמע מפיו הקדוש התורה הזאת.

וְזֶהוּ: קָשִׁים מְזוּנֹתָיו כְּפָלִים בְּיֹלְדָה, כִּי הַיּוֹלְדֵת רְאֵמֶת עֵינָן
 קָלִיָּה, וְהֵכָא יֵשׁ ק"מ קָלִין וְכוּ', עֵין לְעִיל. כִּי צְרִיכִים
 לְהַתְּנִסּוֹת וּלְהַצְטַרֵּף בְּתַאֲוָה זֶה שֶׁל מְמוֹן, קָדָם שְׂזוּכִין לְמִשְׁא
 וּמִתֵּן בְּאִמּוּנָה, לְהַרְוִיחַ וּלְהוֹלִיד מְמוֹן דְּקִדְשָׁה. דִּהֵינּוּ שְׂצָרִיכִין
 לְהַתְּנַבֵּר מְאֹד בְּשַׁעַה שְׁעוֹסֵק בְּמִשְׁא וּמִתֵּן, שְׁלֵא יִפֹּל אִז לְתַאֲוֶת
 מְמוֹן כְּלָל, חֵם וְשְׁלוֹם, רַק מִשְׁאֵו וּמִתֵּנוּ יִהְיֶה בְּאֵמֶת וּבְאִמּוּנָה,
 וּלְשַׁבֵּר וּלְכַטֵּל כָּל הַמַּחְשְׁבוֹת וְהַבְּלִבוֹלִים וְהַתְּאֲוֹת שֶׁל מְמוֹן
 שְׂבָאִים עָלָיו. רַק כָּל כּוֹנֵנוּ יִהְיֶה בְּשִׁבִיל הַשֵּׁם יִתְפָּרֵךְ לְבַד, כְּדִי
 שְׂיִזְכֶּה לַעֲבֹד הַשֵּׁם יִתְפָּרֵךְ עַל־יְדֵי הַמְּמוֹן שְׂרִירֵית, וְלִתֵּן צְדָקָה
 לְהַחְזִיק לּוֹמְרֵי תוֹרָה וְעוֹבְדֵי הַשֵּׁם וְכוּ'. וּבְשִׁבִיל זֶה קָשִׁים
 מְזוּנֹתָיו שֶׁל אָדָם כְּפָלִים בְּיֹלְדָה, כִּי הַיּוֹלְדֵת צְרִיכָה לְסַבֵּל חֲבָלֵי
 יְלָדָה, וְצְרִיכָה לְצַעֵק ע' קָלִין קָדָם הַלְּדָה. וְהֵכָא יֵשׁ ק"ם קָלִין,
 שֶׁהַשְּׂכִינָה צוֹחֶת, חֵם וְשְׁלוֹם: קָלִנִי מִרְאֵשִׁי קָלִנִי מִזְרוּעֵי, עַל

הַנּוֹפְלִים בְּתַאֲוֹת מָמוֹן. וְקִדְּם שְׁמֵרֵיחֵינן מָמוֹן, צְרִיכִין לִילָךְ וְלַעֲבֹר וְלַהֲתַנְסוֹת וְלַהֲצַטְרֵף דְּרַךְ אֱלוֹי הַק"ם קְלוֹן, וְלַצָּעֵק וְלַהֲתַפְּלֵל לַהֲשֵׁם יִתְבָּרַךְ לַעֲבֹר עֲלֵיהֶם בְּשָׁלוֹם וְלַהֲנַצֵּל מֵהֶם; עַל-כֵּן קָשִׁים מְזוֹנְתוֹי כְּפֻלִים כַּיּוֹלְדָה, דְּאֱלוֹי הַתָּם ע' קְלוֹן וְהִכָּא ק"ם קְלוֹן, וְהֵבִין: גַּם בְּאֵר אֲזו, שְׁק"ם קְלוֹן הֵם שְׁתֵּי פְעָמִים ע', הֵינּוּ: קְלוֹן מֵרֵאשִׁי קְלוֹן מְזוֹרְעִי, שְׁהֵם בְּחִינַת שְׁנֵי מִינֵי קוֹלוֹת, מֵרֵאשִׁי וּמְזוֹרְעִי. וְכֵל קוֹל הוּא בְּחִינַת ע' קְלוֹן שֶׁל הַיּוֹלְדָת, וְהִכָּא הֵם כְּפֻלִים: קְלוֹן מֵרֵאשִׁי, קְלוֹן מְזוֹרְעִי, קְלוֹן - לְשׁוֹן קוֹל, עַל כֵּן הֵם ק"ם קְלוֹן:

כִּי בְּאֵמַת כָּל הָרוּחַ הַמְכַנֶּה בְּשֵׁם יְדָה, וְכֵל הַמָּמוֹן וְכֵל הַהֲשַׁפְּעוֹת נִמְשָׁכִין רַק מִשְׁבִּירַת תַּאֲוֹת מָמוֹן, שְׁהִיא בְּחִינַת אֵמַת כַּנ"ל. וְזֶהוּ בְּחִינַת: קִשְׁטָא קָאִי (שְׁבַת קד) כִּי אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוּרָנֶם לְבִרְכָה (פסחים קט): וְאֵת כָּל הַיְקוּם אֲשֶׁר בְּרַגְלֵיהֶם - זֶה מָמוֹנוֹ שֶׁל אָדָם שְׁמַעְמִידוֹ עַל רַגְלָיו. וְעַל כֵּן עֵקֶר הַפְּעֻמָּד פְּרִנְסָה, הֵינּוּ מָמוֹנוֹ שֶׁל אָדָם שְׁמַעְמִידוֹ עַל רַגְלָיו, הוּא עַל-יְדֵי אֵמַת, שְׁהוּא בְּחִינַת שְׁבִירַת תַּאֲוֹת מָמוֹן כַּנ"ל. וְזֶה בְּחִינַת קִשְׁטָא קָאִי, הֵינּוּ עַל-יְדֵי אֵמַת יֵשׁ לוֹ מָמוֹן, שְׁהוּא בְּחִינַת עֲמִידָה, שְׁמַעְמִידוֹ עַל רַגְלָיו כַּנ"ל. אֲבָל שְׁקָרָא לָא קָאִי, כִּי שְׁקָר הוּא עֲבוּדָה זָרָה, תַּאֲוֹת מָמוֹן, כְּמוֹ שְׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוּרָנֶם לְבִרְכָה: הַמְחִלִּיף בְּדַבְּרוֹ כְּאֱלוֹי עוֹבֵד עֲבוּדָה זָרָה, וְעַל כֵּן עַל-יְדֵי שְׁקָר, שְׁהוּא עֲבוּדָה זָרָה, תַּאֲוֹת מָמוֹן, אֵין לוֹ שׁוֹם קִיּוֹם וּמַעֲמָד, הֵינּוּ שְׁאֵין לוֹ מָמוֹן, הַנִּקְרָא יְקוּם וְכו' כַּנ"ל. וְזֶהוּ:

שְׁקָרָא לֹא קָאֵי בַּנְּ"ל, כִּי עֲבוּדָה זָרָה, יֵאל אַחַר, אֶסְתֵּרִם וְלֹא עֶבֶד פְּרִין, כַּמְבֹאֵר שֵׁם בַּמַּאמָּר הַנַּ"ל הַיָּטִב. כִּי עַל־פִּי הָרֵב, יֵאלוּ הָרוֹדְפִים בְּיֹתֵר אַחַר תַּאֲוֹת מְמוֹן, הֵם מִתִּים בַּעֲלֵי חוֹבוֹת, וּמְאוּמָה אֵין בְּיָדָם; וְאִפְלוּ אִם אֵינָם מִתִּים בַּעֲלֵי חוֹבוֹת, הֵם בַּחֲיִיָּהֶם בַּעֲלֵי חוֹבוֹת לְתַאֲוֹתָם, שֶׁהֵם מִתְאוּיִם כָּל־כַּף לְמְמוֹן הָרֵבָה, עַד שֶׁהֵם רָצִים וַיִּגְעִים מְאֹד כָּל יְמֵיהֶם בְּיַגְעוֹת גְּדוּלוֹת, וּמִסְפָּנִים עֲצָמִם בַּסְּכָנוֹת גְּדוּלוֹת, בְּשִׁבִיל לְמִלַּאת תַּאֲוֹתָם, כְּאֵלוֹ הָיָה עֲלֵיהֶם חוֹב גְּדוֹל לְשֵׁלֶם, הֵינּוּ חוֹב הָעֲבוּדָה זָרָה וְכוּ', כַּמְבֹאֵר לְעֵיל. וְכֹל יְמֵיהֶם אֵינָם יְכוּלִים לְמִלַּאת תַּאֲוֹתָם, וְלְשֵׁלֶם חוֹב הַזֶּה שֶׁל תַּאֲוֹתָם, כִּי אֵין אָדָם מֵת וַחֲצֵי תַאֲוֹתוֹ בִּידוֹ וְכוּ' בַּנְּ"ל. נִמְצָא שְׂאֵין מְמוֹנוֹ מְמוֹן כָּלֵל, כִּי אֵין לוֹ שׁוֹם הַנֶּאֱחָה מִמְמוֹנוֹ, כִּי יֵאל אַחַר אֶסְתֵּרִם וְלֹא עֶבֶד פְּרִין וְכוּ' בַּנְּ"ל. וְעַל כֵּן אֵי אֶפְשָׁר לְהַמְשִׁיךְ שַׁפַּע וּמְזוֹנוֹת וּלְהַרְוִיחַ מְמוֹן הַנִּקְרָא מְמוֹן דְּהֵינּוּ מְמוֹן דְּקַדְשָׁה, שִׁיְהִיָּה שְׁמִיחַ בְּחֻלְקוֹ שְׂוֵהוּ עֵקֶר הָעֲשִׂירוֹת, כְּמוֹ שְׂאֵמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבִרְכָה: אֵיזְהוּ עֵשִׂיר - הַשְּׁמִיחַ בְּחֻלְקוֹ (אבות פ"ד), כִּי אִם עַל יְדֵי שְׁבִירַת תַּאֲוֹת מְמוֹן, שֶׁהוּא בַּחֲנִיַּת אֱמֶת, שְׂמִשְׁשׁ עֵקֶר הַהִשְׁפָּעָה בַּנְּ"ל. וְעַל כֵּן קָשִׁים מְזוֹנוֹתָיו כְּפָלִים בְּיֹלְדָה, כִּי צָרִיךְ לִילֵךְ וְלַעֲבֹר וְלִשְׁבֹּר הַק"ם קָלִין שֶׁל תַּאֲוֹת מְמוֹן בַּנְּ"ל, אֲשֶׁר רַק עַל־יְדֵי זֶה יְכוּלִין לְהַרְוִיחַ מְמוֹן. כִּי עֵקֶר הַשַּׁפַּע נִמְשָׁךְ מֵאֱמֶת, שֶׁהוּא בַּחֲנִיַּת שְׁבִירַת תַּאֲוֹת מְמוֹן. וּבִזְהָ מְקַשֵּׁר הַמַּאמָּר הַיָּטִב. וְהֵבֵן שֵׁם הַיָּטִב מְאֹד, כִּי דְבָרֵי רַבֵּנוּ ז"ל הֵם עֲמָקִים מְאֹד מְאֹד וַיֵּשׁ בָּהֶם עֲמָקוֹת גְּדוּלוֹ:

(שָׁדָד לְאוֹת א) שָׁם מְבֹאֵר, שֶׁהַמָּוֶן הוּא בְּחִינַת פְּנִים וְכוּ', עֵינַי שָׁם:

וְעַל־כֵּן אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ וְזָכוּנוֹם לְבְרָכָה: פְּנֵי הָאָרֶץ הֵם
הָעֵשִׂירִים, כְּמוֹ שֶׁפִּרְשׁ רַש"י עַל פֶּסוּק (בְּרֵאשִׁית מ"א):

וְהָרַעַב הָיָה עַל כָּל פְּנֵי הָאָרֶץ - מִי הֵם פְּנֵי הָאָרֶץ, אֵלוֹ
הָעֵשִׂירִים; כִּי הַמָּוֶן וְהָעֵשִׂירִים הוּא בְּחִינַת פְּנִים כַּנִּלְוֹ: שָׁם:

תְּאוֹת מָוֶן הוּא בְּחִינַת חֶשֶׁד, אֲנַפִּין חֲשׂוּכִין וְכוּ', עֵינַי שָׁם. וְכֵן
מִרְמֹז בְּזֵהָר (מִקֵּץ דָּף קצ"ג): קֵץ שָׁם לְחֶשֶׁד וְכוּ', דָּא זִהְמָא דְדִדְהָבָא:

(שָׁדָד לְאוֹת ג) וַיִּגְרַשׁ מִפְּנֵיךָ אוֹיֵב וַיֹּאמֶר הַשְּׂמֵד וְכוּ', כִּי כָל
יִשְׂרָאֵל נִקְרָאִים צְדִיקִים עַל שֵׁם הַבְּרִית

וְכוּ', עֵינַי שָׁם. וְעַל כֵּן יוֹכֵל כָּל אֶחָד, שֶׁהוּא שׁוֹמֵר הַבְּרִית יוֹתֵר
מִחֲבֵרוֹ, לְהַפִּיל אֶת חֲבֵרוֹ, כִּי הוּא בְּחִינַת צְדִיק, פְּנִים דְּקַדְשָׁה,

לְגַבֵּי חֲבֵרוֹ, וְעַלֵּיו נֹאמַר גַּם כֵּן: וַיִּגְרַשׁ מִפְּנֵיךָ אוֹיֵב וְכוּ'. וְעַל־כֵּן
צָרִיךְ לְזַהֵר כְּשֵׁיט מַחְלֶקֶת עַל הָאָדָם, שְׂלֵא יִפֹּל לְתוֹךְ תְּשׁוּקַת

הַמָּוֶן, כִּי אוֹלֵי חֲבֵרוֹ פְּנִים דְּקַדְשָׁה נִגְדוּ, וַיֵּשׁ לוֹ כַּח לְהַפִּיל
אוֹתוֹ, וְהַנְּפִילָה הוּא שְׂמִפְּלִין אוֹתוֹ לְתְּאוֹת מָוֶן כַּנִּלְוֹ, עַל כֵּן

צָרִיךְ לְזַהֵר מְזֵה: שָׁם: כִּי כָל יִשְׂרָאֵל נִקְרָאִים צְדִיקִים עַל שֵׁם
הַבְּרִית. שְׂמַעְתִּי אֲזוּ מִפִּי הַקְּדוֹשׁ בְּפִרוּשׁ, שֶׁאֵמַר שְׂכַל יִשְׂרָאֵל

עַל־יְדֵי שֵׁהֵם נִמּוּלִים, עַל כֵּן כָּלֵם נִקְרָאִים צְדִיקִים:

(שָׁדָד לְאוֹת ד) וְזֶה בְּחִינַת מְזֻזָה וְכוּ'. וְזֵהוּ: וְהָיָה שְׂדֵי בְּצָרִיךְ
וְכֶסֶף וְכוּ', כִּי שְׂדֵי הוּא בְּחִינַת בְּרִית וְכוּ',

עֵינַי שָׁם. וְזֵה בְּחִינַת: שְׂדֵי - שֶׁאֵמַר לְעוֹלָמוֹ דִּי, דְּהֵינּוּ שְׂשַׁמַּח
בְּחֶלְקוֹ וְאוֹמֵר "דִּי" לְמַה שְׂנֵישׁ לוֹ, וַאיֵנוּ מִתְּאוּהָ יוֹתֵר, שְׂזֵהוּ

בְּחִינַת שְׁבִירַת תְּאוֹת מְמוֹן שְׁזוֹכִין עַל־יְדֵי שְׁמִירַת הַפְּרִיִת כַּנ"ל:
 (גם זה שֶׁקָּד לְאוֹת ד): מְבַאֵר שֶׁם, שְׁעַל־יְדֵי מְצוֹת מְזוּזָה נִתְבַּטַּל
 חֲמֻדַת הַמְּמוֹן, וְעַל פֶּן וּכְתַבְתֶּם עַל מְזוּזוֹת וְכו' כַּנֶּגֶד לֹא
 תִּחְמַד כַּנ"ל עֵינֵי שֶׁם. עֵתָה בּוֹא וְרֵאֵה נִפְלְאוֹת ה', כִּי מְבַאֵר
 בִּירוֹשָׁלַיִם פֶּאֶה (ובב"ר פ' לה): אֲרַמְבֵּן שֶׁלַח לְרַבִּי חַד מְרַגְלִיתָא
 טָבָא, שֶׁלַח לִיה רַבִּי חַדָּא מְזוּזָה. וְלְכַאוּרָה הוּא פְּלֵא: מְדוּעַ
 שֶׁלַח לוֹ מְזוּזָה דִּיקָא, וְלֹא מְצוּה אַחֲרֵת. אִךְ עַל־פִּי מַה שֶׁגָּלָה
 רַבִּינוּ ז"ל בְּהַתּוֹרָה הַזֹּאת מְבַאֵר הָעֵנִין הַיָּטִב, כִּי מְזוּזָה דִּיקָא
 מְבַטֵּל חֲמֻדַת הַמְּמוֹן, וְעַל־פֶּן שֶׁלַח לוֹ מְזוּזָה דִּיקָא, כִּי אֲרַמְבֵּן
 שֶׁלַח לוֹ מְרַגְלִיתָא טָבָא, הֵינּוּ עֲשִׂירוֹת וּמְמוֹן, כִּי הָיָה שָׁוֶה מְמוֹן
 הַרְבֵּה, וְעֵשָׂה עֵקֶר הַחֲשִׁיבוֹת מְזָה. עַל פֶּן שֶׁלַח לוֹ רַבִּי כַּנֶּגֶד זֶה
 מְזוּזָה דִּיקָא, כִּי מְזוּזָה מְבַטֵּל חֲמֻדַת הָעֲשִׂירוֹת כַּנ"ל: מְלַחֵא כִּי
 סְרִיא, זֶה שֶׁנֶּפֶל לְסִרְחוֹן תְּאוֹת הַמְּמוֹן כּו'. וְעַל־פֶּן אֶפְקוּהוּ
 בְּלִשׁוֹן: כִּי סְרִיא, שֶׁהוּא לְשׁוֹן הַנְּאִמֵּר בְּעַפְוִים, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב
 (שְׁמוֹת לב): סְרוּ מֵהָר וְכו', כִּי הַמְּשׁוֹקַע בְּמְמוֹן, עוֹבֵד כֹּל הָעַפְוִים
 כַּנ"ל, וְעַל פֶּן עַל כָּל מַטְבַּע חֻקּוּקָה הָעֵבוּדָה זָרָה שֶׁל הָעַפְוִים:
 עַל־פִּי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, יִבִּין הַמְּשֻׁפֵּיל, לְפָרֵשׁ כֵּלָּא סְגִיא
 ד"הִזְהֵב קוֹנָה אֶת הַכֶּסֶף וְהַכֶּסֶף אֵינּוּ קוֹנָה וְכו',
 הַנְּחַשְׁתָּ קוֹנָה וְכו', וְהַפֶּלֶל - מַה שֶׁהוּא מַטְבַּע וְיוֹצֵא, חָשׁוּב
 מְעוֹת. עֵינֵי שֶׁם כֹּל הַסְּגִיא. וְסְגִיא "אֵי מְעוֹת נִקְנָה בְּחִלְפִין".
 וְסְגִיא ד"כֹּל הַנְּעֵשָׂה דְמִים בְּאַחֵר" - הַכֹּל יִבְאֵר לְמִשְׁפִּיל עַל־פִּי
 הַתּוֹרָה הַזֹּאת עִם עוֹד קִצַּת הַקְּדָמוֹת:

כד

(אמרו זקני אתונא לרבי יהושע בן חנניה בנמרא
מסכת בכורות)

אמרו לו: אמצע העולם היכן
הוא? זקף את אצבעותיו, אמר
להם כאן הוא אמצע העולם.
אמרו לו: מי יאמר? אמר: תביאו
חבלים ותמדדו.

אָמְרוּ לֵה: אֲמַצְעוֹתָא
דְּעֵלְמָא הֵיבָא,
זִקְפָא לְאֲצַבְעוֹתָהּ, אָמַר
לְהוּ: הֵבָא. אָמְרוּ לֵה: מִי
יִימַר. אָמַר: אֵיתוּ אֲשֵׁלוּ
וּמִוִּשְׁחוּ:

לשון רבנו זכרוננו לברכה

א דַּע, שֵׁישׁ אֹר, שֶׁהוּא לְמַעְלָה מִנְּפִשִׁין וְרוּחִין וְנִשְׁמָתִין, וְהוּא
אֹר אֵין־סוּף, וְאִף־עַל־פִּי שְׁאִין הַשֶּׁכֶל מְשִׁיג אוֹתוֹ, אִף־
עַל־פִּי־בֶן רְדִיפָה דְמַחְשָׁבָה לְמַרְדָּף אֲבַתְרָה, וְעַל יְדֵי הַרְדִּיפָה, אִז
הַשֶּׁכֶל מְשִׁיג אוֹתוֹ בְּבַחֲיַנַּת מְטִי וְלֹא מְטִי, כִּי בְּאֲמַת אִי אֶפְשָׁר
לְהַשִּׁיג אוֹתוֹ, כִּי הוּא לְמַעְלָה מִנְּפִשׁ רוּחַ נְשָׁמָה:

ב וְדַע שְׁאִי אֶפְשָׁר לְהַשִּׁיג אוֹתוֹ אֶפְלוּ בְּבַחֲיַנַּת מְטִי וְלֹא מְטִי,
אֶלֹא עַל־יְדֵי עֲשִׂית הַמְצֹוֹת בְּשִׁמְחָה, כִּי עַל יְדֵי שִׁמְחַת
הַמְצֹוה נְשָׁלֵם הַקְדָּשָׁה, וּמַעְלָה הַחַיִּית וְהַקְדָּשָׁה שֶׁבְּקִלְיֹפֹת,
בְּבַחֲיַנַּת אֶחָד־עֶשֶׂר סְמָנֵי הַקְּמָרַת. כִּי הַקְּלִפּוֹת הֵם בְּחִינַת
מוֹתָרוֹת, וְהֵם בְּחִינַת עֲצָבוֹת, בְּבַחֲיַנַּת (משלי יד): בְּכָל עֶצֶב יִהְיֶה
מוֹתָר, וְהֵם תְּקַפָּא דְדִינָא, בְּבַחֲיַנַּת (בראשית ו): וַיִּתְעַצֵּב אֵל לְבוֹ.
וְעַקֵּר הַשִּׁמְחָה הִיא בְּלֵב, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תהלים ד): נָתַתָּה שִׁמְחָה
בְּלִבִּי. וְגַלּוֹת הַשְּׂכִינָה, שֶׁהוּא בְּחִינַת לֵב שֶׁהוּא שִׁמְחָתָן שֶׁל

ישראל, עקר גלותה - בשעצבות, שהם הקלפות, גוברים עליה, בבחינת: ויתעצב אל לבו. וזה הוא פשיצאו ישראל מהגלות, פתיב (ישעיה נה): פי בשמחה תצאו. ובשביל זה, שעלידי הקמרת מעלין מהקלפות חיותם, פתיב בהם (משלי כז): קמרת ישמח לב. נמצא בשעושה המצוה בשמחה, אוי מעלה השכינה, שהיא המצוה, שהיא שמחת הלב, מבין הקלפות. וזהו בחינת מלכות דעשיה העולה מן הקלפות:

ג **וכשאדם עושה איזה מצוה, יש פח בהמצוה לילך ולעורר**
כל העולמות לעבודת השם יתברך, בבחינת
 (שמות י): **בנערינו ובקנינו נלך, בצאינו ובבקרנו נלך.** וזה בחינת מלכות מלביש נצח הוד יסוד, שהם פלי ההליכה. וזה בחינת (תהלים לו): **תורת אלקיו בלבו לא תמעד אשוריו, שהיא הולכת לעורר.** וזה בחינת (שם סח): **הליכות אלי מלבי בקדש - בשמעלין מלכות לתוך הקדשה, היא מלפשת את הליכות אלי, את נצח הוד יסוד, לילך ולעורר כל הדברים לעבודת השם יתברך:**

ד **ועלידי ההתעוררות, הינו עלידי הליכה, נמשך ברכה לכל**
העולמות. וזה בחינת: **נצח הוד יסוד מלבישין את**
חסד גבורה תפארת, שהם הידים, שמשם כל הברכות. וזה בחינת (בראשית לו): **ויברך ה' אתך לרגלי.** נמצא שעולין הרגלין בבחינת ידים, בבחינת (שופטים ד): **ותלך יד בני ישראל הלוד**

וְקָשָׁה. וְעַקַר הַבְּרָכוֹת מִיָּדַיִם, בְּבַחֲיַנַּת (ויקרא ט): וַיִּשָּׂא אֶהָרָן אֶת יָדָיו אֶל הָעָם וַיְבָרְכֵם, וְכִמּוֹ שִׁפְתוֹב (בראשית מט): מִיָּדַי אֲבִיר עֵקֶב, מִשָּׁם רָעָה אֶבֶן יִשְׂרָאֵל:

ה וְעַקַר הַבְּרָכָה שְׁנִשְׁפָּעִין מֵהַיָּדַיִם, הֵם שִׁכְל. וְכִשְׁפָּאִים לְמִטָּה, נַעֲשִׂים לְכָל אֶחָד וְאֶחָד פְּפִי רְצוֹנוֹ, כְּמוֹ שִׁפְתוֹב (תהלים קמה): פּוֹתַח אֶת יָדָיִךְ וּמִשְׁבִּיעַ לְכָל חַי רְצוֹן. בְּכֵן מִי שֶׁהוּא בְּעַל נַפֶּשׁ, צָרִיךְ לְכוֹן רְצוֹנוֹ, שְׁיִמְשִׁיד בְּרַבַּת שִׁכְל, בְּבַחֲיַנַּת (בראשית מח): שִׁכְל אֶת יָדָיו, וּבְבַחֲיַנַּת (שמות טו): מִקִּדְשׁ ה' כּוֹנְנוֹ יָדָיִךְ. וְזֶה בְּחִינַת חֶסֶד גְּבוּרָה תַּפְאֶרֶת שְׁמֵלִכְשִׁין אֶת חֲכָמָה בִּינָה דַעַת:

ו וְצָרִיךְ לְהִמְשִׁיד אֱמוּנָה לְתוֹךְ בְּרַבַּת הַשִּׁכְל, כִּי אִין לְסִמְךָ עַל הַשִּׁכְל בְּעִצְמוֹ, כִּידוּעַ. וְזֶה בְּחִינַת (משלי כח): אִישׁ אֱמוּנוֹת רַב בְּרָכוֹת, וּבְחִינַת (שמות יז): וַיְהִי יָדָיו אֱמוּנָה, וּבְחִינַת (שמואל-א כד): וְקָמָה בְּיָדָיִךְ מִמְּלַכַּת יִשְׂרָאֵל, הִינּוּ שְׁיִמְשִׁיד אֱמוּנָה לְתוֹךְ בְּרַבַּת הַיָּדַיִם. וְזֶהוּ בְּחִינַת (שמואל-א ב): וּבְנִיתִי לוֹ בַּיִת נְאֻמָּן, וְזֶה בְּחִינַת (תהלים פט): אֱמוּנָתְךָ בְּקֶהֱל קְדוֹשִׁים; קִדְשׁ זֶה בְּחִינַת מַחִיץ. וְזֶה בְּחִינַת: מְלָכוֹת דִּיצִירָה נַעֲשֶׂה מִמֶּנָּה חֲכָמָה בִּינָה דַעַת דַּעֲשִׂיָה:

ז וּבְכַפְּנִימֵיּוֹת בְּרַכָּאן, שֶׁהוּא דַקוֹת הַבְּרַכָּאן, נִתְפָּרַךְ מֵהֶם הַמְּסִדֵּר וְהַמְּיָשֵׁב אֶת הַשִּׁכְל, שֶׁהוּא בְּחִינַת כְּתָר, בְּחִינַת (בראשית כו): וְאֶהְיֶה עִמָּךְ וְאֲבָרְכְּךָ, כְּתָר הוּא לְשׁוֹן

הַמְתַּנְּה, כְּמוֹ שְׁכַתּוֹב (איוב לו): כִּתְּרֵ לִי זַעִיר, כִּי כִשְׁשׂוֹאֲלִין אֶת
הָאָדָם אִיזְהוּ שִׁכְלֵ, אֹמֵר: הַמֶּתֶן עַד שְׁאֲתִישֵׁב, וְגַם שָׁם צָרִיד
אֲמוּנָה, בְּבַחֲיַת אֲמוֹן מִפְּלֵא. וְזֶה בַּחֲיַת שְׁמִפְּנִימִיּוֹת חֶסֶד גְּבוּרָה
תְּפָאֶרֶת, וּמִפְּנִימִיּוֹת מַלְכוּת דִּיצִירָה, נַעֲשֶׂה כְּתֵר דַּעֲשִׂיָה. וְכֵן
עוֹלִין הָעוֹלָמוֹת עַד לְמַעְלָה, עַד אֲצִילוֹת לְמַעְלָה לְמַעְלָה. וְזֶה
(יחזקאל א): בְּרוּךְ כְּבוֹד ה' מִמְּקוֹמוֹ. בְּרוּךְ, זֶה בַּחֲיַת יָדַיִם; כְּבוֹד
ה', זֶה בַּחֲיַת אֲמוּנָה; מִמְּקוֹמוֹ, זֶה בַּחֲיַת כְּתֵר:

ח וּכְשֶׁעוֹשֶׂה וּמִתְקַן אֶת הַמֵּיִשֵּׁב וְהַמְּסִדֵּר, שֶׁהוּא הַכְּתֵר,
כְּרֵאוֹי, וְהַמּוֹחִין רוֹדְפִין לְהַשִּׁיג הָאוֹר אִין־סוּף,
וְהַכְּתֵר מְעַכֵּב אֶת הַשִּׁכְלֵ כְּדֵי לֵישֵׁב אֶת הַשִּׁכְלֵ, וְעַל־יְדֵי הַרְדִּיפָה
וְהַמְּעַכֵּב, אֲזִי מִכָּה הַמּוֹחִין בְּהַמֵּיִשֵּׁב וְהַמְּסִדֵּר, וְנַעֲשִׂין הִיכְלִין
לְאוֹר אִין־סוּף. וְאַף־עַל־פִּי־כֵן לֹא יָדִיעַ וְלֹא אֲתִידַע, כְּמוֹכָא בְּזִהֵר
פְּרָשַׁת נח (דף סה): וּמִגֵּז הָאִי פְּרִיסָא בְּרְדִיפָה דְהָאִי מַחְשְׁבָה,
מְטִי וְלֹא מְטִי (ומתוך המסך הזה, על ידי רדיפת המחשבה, מגיע ולא מגיע).
וּפְרִיסָא, זֶה הַמְּסִדֵּר וְהַמֵּיִשֵּׁב, שֶׁהוּא בַּחֲיַת כְּתֵר, שֶׁהוּא פְּרוּס
בֵּין הַנְּאֻצְלִים לְבֵין הַמְּאֻצִּיל. וְאַתְּעִבִּידוּ תְּשַׁע הִיכְלִין, דְּלֹאוּ אֲנוּן
נְהוּרִין, וְלֹא רוּחִין, וְלֹא נְשַׁמְתִּין, וְלִית מָאן דְּקִימָא בְּהוּ, וְלֹא
מִתְדַבְּקִין, וְלֹא מִתִּידַעִין. וְדַע, שְׂזָה תְּכֻלִּית הַיְדִיעָה, כִּי תְּכֻלִּית
הַיְדִיעָה - דְּלֹא יָדַע. וְזֶה בַּחֲיַת (ישעיה נח): וְהַשְּׁבִיעַ בְּצַחְצְחוֹת
נִפְשֵׁךְ; כִּי אוֹרוֹת אֵלוּ, הֵם הַצַּחְצְחוֹת, שֶׁהֵם לְמַעְלָה מֵהַסְּפִירוֹת,
אֲשֶׁרֵי מִי שְׂזוֹכָה שְׂיִרְדֵּף מַחְשְׁבָתוֹ לְהַשִּׁיג הַשְּׁגוֹת אֵלוּ, אַף־עַל־
כִּי שְׂאִין יְכַלֵּת בְּיַד הַשִּׁכְלֵ לְהַשִּׁיג אוֹתָם, כִּי לֹא מִתְדַבְּקִין וְלֹא

יִדְעוּ: וְתִשְׁעָה הַיְכָלִין אֱלֹהִים נַעֲשִׂין עַל־יְדֵי הַבְּמִישָׁה, שְׁמִבְמִישִׁין
 הַמִּחוּץ בַּפֶּתֶר בְּשַׁעַת רְדִיפָה. וְהַמִּחוּץ הֵם תֵּלֶת, וְכָל אֶחָד כָּלֹל
 מִתֵּלֶת, כִּי נִכְלָלִין בְּשַׁעַת רְדִיפָה. וְשִׁלְשׁ פְּעָמִים שִׁלְשׁ, הֵם
 תִּשְׁעָה, וְזֶהוּ תִשְׁעָה הַיְכָלִין: [זֶה הָעֲנָן עִמָּךְ עִמָּךְ מִי יִמְצָאוּ,
 כְּמוֹכֵן לְמוֹשֶׁה, וְכֹאֲשֶׁר רָמַז לִי רַבְּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבָרְכָה בְּעַצְמוֹ גִּדְל
 עִמָּקוֹת הַסּוּד הַנּוֹרָא הַזֶּה שְׁמוֹנִיעַ לְמַעַלָּה לְמַעַלָּה וְכוּ', וְכִמְבָאָר
 בְּהַתּוֹרָה הַזֹּאת לְמַעֲיָן, וְהַהֲכָרַח לְבָאָר הַדְּבָר קֶצֶת. וְהוּא: כִּי
 הַפֶּתֶר הוּא הַמֵּיִשֵׁב וְהַמְסִדֵּר אֶת הַמִּחוּץ, דְּהֵינּוּ הַפֶּתֶר שִׁישׁ
 בְּהַשְׁכָּל שֶׁל אָדָם לֵיִשֵׁב וְלִסְדֵּר אֶת הַפֶּתֶחַ וְהַדְּעַת לְבַל יִהְיֶה
 לְצֵאת חוּץ מִן הַגְּבוּל, זֶה הַפֶּתֶחַ הוּא בְּחִינַת פֶּתֶר כַּנ"ל. וְזֶה הַפֶּתֶחַ
 הוּא כְּמוֹ מַחְצָה הַמְּפַסֶּקֶת בֵּין הַמִּחוּץ וּבֵין הָאוֹר אֵין־סוּף, כִּי זֶה
 הַפֶּתֶחַ שֶׁהוּא הַמֵּיִשֵׁב וְהַמְסִדֵּר, הוּא מְעַכֵּב אֶת הַמִּחוּץ בְּעַת
 מְרוֹצְתָם וְרְדִיפָתָם לְבַל יִהְיֶה לְעֵלוֹת אֶל ה' לְמַעַלָּה מִמְּחֻצְתָם,
 כִּי הַמִּחוּץ רוֹדְפִין לְהַשִּׁיג הָאוֹר אֵין־סוּף, וְזֶה הַפֶּתֶחַ הַנ"ל שֶׁל
 הַשְׁכָּל שֶׁהוּא הַמֵּיִשֵׁב וְהַמְסִדֵּר, שֶׁהוּא בְּחִינַת פֶּתֶר - הוּא עוֹמֵד
 בְּפָנֵיהֶם כְּמוֹ מַחְצָה, וּמְעַכֵּב אוֹתָם מִרְדִּיפָתָם כַּנ"ל. וְעַל־יְדֵי
 הַרְדִּיפָה וְהַמְעַכֵּב, הֵינּוּ עַל־יְדֵי הַרְדִּיפָה שֶׁהַמִּחוּץ רוֹדְפִין לְהַשִּׁיג
 אוֹר הָאֵין־סוּף, וְעַל־יְדֵי כַּח הַמְעַכֵּב, שֶׁהוּא כַּח הַמֵּיִשֵׁב וְהַמְסִדֵּר,
 בְּחִינַת פֶּתֶר כַּנ"ל, עַל־יְדֵי שְׁנֵי בְּחִינּוֹת אֱלֹהִים, עַל־יְדֵי־זוֹהַ מִבְּמִישִׁין
 וּמִפִּין הַמִּחוּץ בְּבְּחִינַת הַמְּחֻצָּה הַנ"ל שֶׁהוּא הַמֵּיִשֵׁב וְהַמְסִדֵּר,
 וְעַל־יְדֵי־זוֹהַ נַעֲשִׂין הַיְכָלִין לְאוֹר אֵין סוּף, דְּהֵינּוּ שְׁנַעֲשִׂין בְּחִינַת
 פְּלִים וְהַיְכָלוֹת בְּרוּחַנִיּוֹת עֲלוּן, לְהַשִּׁיג עַל יָדָם בְּבְּחִינַת מָטִי וְלֹא

מְטִי, אֹרֶן הָאֵין־סוֹף בְּרוּךְ הוּא. כִּי אִם לֹא הָיָה הַמְעַבֵּב הַנַּ"ל
כָּלֵל, וְלֹא הָיָה מִי שְׂעֵבֵב אֶת הַמּוֹחִין מִרְדִּיפָתָם וּמְרוֹצָתָם, הָיוּ
מִתְבַּלְלִין הַמּוֹחִין לְגַמְרִי. כִּי הָיָה הָאָדָם מִתְבַּטֵּל בְּמַצִּיאוֹת, כִּי
אֹרֶן הָאֵין־סוֹף אֵי אֶפְשֶׁר לְהַשִּׁיג. אַךְ עַל־יְדֵי שְׁנֵי הַבְּחִינּוֹת, שֶׁהֵם
הַרְדִּיפָה וְהַמְעַבֵּב, עַל־יְדֵי־זֶה נַעֲשִׂין בְּחִינַת מַחְצוֹת וְהִיכְלִין הַנַּ"ל,
שְׁעַל יָדָם מְשִׁיגִים אֹרֶן הָאֵין סוֹף רַק בְּבְחִינַת מְטִי וְלֹא מְטִי.
וּפְרוּשׁ "מְטִי וְלֹא מְטִי" יְדוּעַ לְמַבְיָנִים, דְּהֵינּוּ שְׂמַגִּיעַ וְאִינוּ מַגִּיעַ,
שְׂרוֹדֵף וּמַגִּיעַ לְהַשִּׁיג וְאֶף־עַל־פִּיכֵן אִינוּ מַגִּיעַ וּמְשִׁיג, שְׂזֶה
נַעֲשֶׂה עַל־יְדֵי הַרְדִּיפָה וְהַמְעַבֵּב כַּנַּ"ל. וְאֶף־עַל־פִּי שְׂנַעֲשִׂין אֵלּוּ
הַהִיכְלִין הַנַּ"ל, אֶף־עַל־פִּיכֵן לֹא יְדִיעַ וְלֹא אֶתִידַע, וְלִית מֵאֵן
דְּקִימָא בְּהוּ, וְלֹא מִתְדַבְּקִין וְלֹא יְדַעִין וְכוּ' כַּנַּ"ל. כִּי אֵי אֶפְשֶׁר
לְצִיר בְּשִׁכְלַת הַשְּׂגוֹת אֵלּוּ הַהִיכְלוֹת הַנַּ"ל, כִּי הֵם לְמַעְלָה מִנְּפִשִׁין
רוּחִין וְנִשְׁמָתִין, לְמַעְלָה מִכָּל הַשְּׂכֵלִיּוֹת, כִּי הֵם לְמַעְלָה
מִהַסְּפִירוֹת וְכוּ'. כַּמְבָאָר לְעִיל בְּלִשׁוֹן רַבְּנּוּ ז"ל, עֵין שָׁם הַיֵּטֵב
וְתַבִּין, שְׁלֹא הוֹסַפְתִּי שׁוּם דְּבַר כָּלֵל, כִּי בְּכָלֵל דְּבָרָיו דְּבָרִי, רַק
חֲזַרְתִּי וּבִאֲרַתִּי הַדְּבָרִים קֶצֶת לְגִדּוֹל עֵצִים עִמְקוֹתָם עַד אֵין־סוֹף.
וּבְשִׁבִיל זֶה נַעֲשִׂין תְּשׁוּעָה הִיכְלִין דִּיקָא, כִּי הַמּוֹחִין הֵם שְׁלֹשׁ,
וּמַחְמַת רְדִיפָתָם וְהַפָּאָתָם בְּהַמְעַבֵּב הַנַּ"ל הֵם נִכְלָלִין זֶה בְּזֶה,
וְנַעֲשֶׂה כָּל אֶחָד כָּלוּל מִשְׁלֹשׁ, וְשְׁלֹשׁ פְּעָמִים שְׁלֹשׁ הֵם תְּשׁוּעָה,
וְזֶהוּ בְּחִינַת תְּשׁוּעָה הִיכְלִין הַנַּ"ל: אֲשֶׁרִי מִי שְׂיִזְכָּה לִילָךְ וְלַעֲלוֹת
בְּדֶרֶךְ הַקִּנְיָן הַנֶּאֱמָר בְּהַתּוֹרָה הַזֹּאת, עַד שְׂיִזְכָּה לְהַשְּׂגוֹת אֵלּוּ:

וְזֶה שֶׁשָּׂאֵלוּ סְבִי דְבֵי אֶתוֹנָא: אֲמַצְעוּתָא דְעֵלְמָא הֵיכָא. וְקָפָא
אֲצַבְעָתָא, אָמַר הֵכָא. אָמְרוּ לָהּ: מִי יִימַר, אָמַר לָהּ:
אֵיתוּ אֲשִׁלֵּי וּמוֹשְׁחוּ. שֶׁשָּׂאֵלוּ אוֹתוֹ: אֵיךְ מְשִׁיגִין אֹדַר אֵין סוֹף,
שֶׁהוּא אֲמַצְעָא דְעֵלְמָא, שְׁמַמְנוּ הַכֹּל שׁוֹאֲבִין חַיּוֹת וְשִׁפְעַ. וְקָפָא
אֲצַבְעָתָא, זֶה בְּחִינַת בְּרָכוֹת בְּנִ"ל, בְּחִינַת: וַיֵּשֶׂא אֶהָרֶן אֶת יָדוֹ
וַיְבָרֶכֶם בְּנִ"ל. הֵינּוּ שְׁעַל־יְדֵי הַבְּרָכוֹת מִבְּשִׁשִּׁין הַמְּחִין בְּכַתָּה,
וְנַעֲשִׂין הַיְכָלִין בְּנִ"ל. וְאָמְרוּ לָהּ מִי יִימַר - מִי הוּא זֶה שֶׁיְכַנֵּם
בְּהֵיכְלֵי הַתְּמוּרֹת, לְמָקוֹם הַקְּלָפוֹת, לְהַעֲלוֹת מִשָּׁם הַקְּדוּשָׁה
בְּבְחִינַת קְטֹרֶת בְּנִ"ל, וְשְׁעַל־יְדֵי עֲלִיתוֹ יִתְעַלֶּה הַבְּרָכוֹת בְּנִ"ל. וְזֶה
מִי יִימַר, לְשׁוֹן תְּמוּרָה, לְשׁוֹן (ויקרא כו): אִם הָמַר יִמְרָנוּ. וְהַשִּׁיב
לָהֶם: אֵיתוּ אֲשִׁלֵּי וּמוֹשְׁחוּ, הֵינּוּ עֵקֶר עֲלִית הַקְּדוּשָׁה - עַל־יְדֵי
הַשְּׂמֻחָה. וְלַעֲתִיד בְּצֵאת יִשְׂרָאֵל מֵהַגְּלוּת בְּשִׂמְחָה, כְּמוֹ שְׂפָתוֹב:
כִּי בְּשִׂמְחָה תֵצֵאוּ, וְאִזּוּ יִכְלוּ הַקְּלָפוֹת לְגַמְרֵי. וְזֶה: אֵיתוּ אֲשִׁלֵּי,
הֵינּוּ עַל יְדֵיכֶם וְעַל כְּרַחֲכֶם יִתְבַּטְּלוּ הַקְּלָפוֹת, כִּי אַתֶּם בְּעַצְמְכֶם
תְּבִיאוּ אֶת בֵּית־יִשְׂרָאֵל מֵהַגְּלוּת, הַנְּקֻרָאִים אֲשִׁלֵּי, הֵינּוּ חֶבֶל
נִחְלָתוֹ. כְּמוֹ שְׂפָתוֹב (ישעיה כו): וְהִבִּיאוּ אֶת אַחֵיכֶם בֵּית יִשְׂרָאֵל,
שָׁכַל אֶחָד וְאֶחָד מֵהַעֲבוּ"ם יְבִיאוּ בְיָדָם אֶת בֵּית יִשְׂרָאֵל
מֵהַגְּלוּת, עַל־יְדֵי רַבּוּי הַשְּׂמֻחָה שֶׁיְהִיָּה בְּעַת הַזֹּאת, כְּמוֹ שְׂפָתוֹב
(תהלים קכו): אִזּוּ יִאֲמְרוּ בְּגוֹיִם הַגְּדִיל ה' לַעֲשׂוֹת עִם אֱלֹהִים וְכוּ',
הֵינּוּ שְׂמֻחִים. וְעַל־יְדֵי הַשְּׂמֻחָה יִתְבַּטְּלוּ הַקְּלָפוֹת, בְּבְחִינַת
(שמואל-ב ח): וַיִּמְדָּדֵם בְּחֶבֶל הַשֶּׁבֶב אוֹתָם אֶרְצָה. וְזֶה: מוֹשְׁחוּ,
הֵינּוּ הַמְּדִידָה לְכֹלֹת אוֹתָם:

לְשׁוֹן רַבְּנֵי זְכוּרֹנוּ לְבִרְכָה

כה

((אמרו זקני אתונא לדבי יהושע בן חנניה בנמרא מסכת
בבורות))

הראה לנו כלי שאינו שווה את
ההפסד שהוא מפסיד. הביא מחצלת.
פשטוהו ולא נכנסה לבית. אמר להם
הביאו גרון ושברו את הפתח. זהו כלי
שאינו שווה את ההפסד שהוא
מפסיד.

אָמְרוּ לֵה: אֲחֵיו לֶן מְנָא
דְּלָא שְׁוִיָּא
לְחַפְלָא. אֵיתִי בּוּדִיָּא.
פְּשִׁטוּהוּ, וְלֹא הָוִי עֵיל
לְתַרְעָא. אָמַר לְהוּ, אֵיתִנוּ
מְרָא, סְתָרוּ. הִינּוּ מְנָא
דְּלָא שְׁוִיָּא לְחַפְלָא:

רש"י: אֲחֵיו לֶן מְנָא דְּלָא שְׁוִיָּא לְחַפְלָא. הָרָאנוּ פְּלִי שְׁוִיָּנוּ שְׁוִה הַהֶפְסֵד
שֶׁהוּא מִפְסִיד: בּוּדִיָּא. מַחְצֶלֶת. לֹא עֵיל בְּתַרְעָא. שֶׁהִיָּה אַרְךָ וְרַחֵב יוֹתֵר
מִן הַפֶּתַח. אֵיתִנוּ מְרָא וְסְתָרוּ. בְּגִין הַפֶּתַח וְהַכְּתֹל עַד שְׂיִכְכֵּם:

מִשְׁחָרֵב בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ בְּטַל הַשְּׁמִיר וְנִפְתַּח צוּפִים וְאַמְנָה:

(משנה סוטה מו)

א כִּי צָרִיךְ כָּל אָדָם לְהוֹצִיא אֶת עֵצְמוֹ מִהַמְדָּמָה, וְלַעֲלוֹת אֶל
הַשֶּׁבֶל; וּכְשֶׁנִּמְשָׁךְ אַחַר הַמְדָּמָה, זֶה בְּחִינַת שְׁרִירוֹת לֵב,
שֶׁהוּא הוֹלֵךְ אַחַר הַמְדָּמָה שְׁפֵלֵב, וּכְשִׁיּוֹצֵא מִשְׁרִירוֹת הַלֵּב,
וּמְשַׁבֵּר לִבּוֹ הָאֶבֶן - זֶה בְּחִינַת שְׁמִיר, שֶׁעַל יָדוֹ נִכְנַע הָאֶבֶן,
וְאֵינוֹ הוֹלֵךְ אַחַר תַּאוֹוֹת הַמְדָּמִיּוֹת, וְהוֹלֵךְ אַחַר הַשֶּׁבֶל. וְכָל זְמַן
שֶׁלֹּא הוֹצִיא שְׂכָלוֹ אֶל הַפַּעַל שֶׁלֹּא הִשְׁתַּמֵּשׁ בְּשִׂכְלוֹ עַדִּין - אִזּוֹ

אֶצְלוֹ הַשֶּׁכֶל בְּכַח, אֶרְעֶלְפִי שְׁכָבָר שְׁבַר הַמַּדְמָה, אִזְ נִתְקוּמָם תְּכוּנַת שְׁכָלוֹ. כִּי כְשֶׁזָּה קָם, זֶה נוֹפֵל (כמובא ברש"י ריש פרשת תולדות), אִבֵּל הַשֶּׁכֶל עֲדִין בְּכַח. וְאַחֲר־כֵּן כְּשֶׁחֹקֵר בְּשֶׁכָלוֹ וּמִשְׁתַּמֵּשׁ בוֹ, אִזִּי הַשֶּׁכֶל בְּפִעַל. וְזֶה בְּחִינַת נֶפֶת צוּפִים, בְּבַחֲיַת (שה"ש ד): נֶפֶת תַּמְפָּנָה שְׁפִתוֹתֶיךָ - שְׁהוֹצִיא מִתִּיקוֹת שְׁכָלוֹ מִבַּח אֶל הַפִּעַל. [וְזֶה: שְׁפִתוֹתֶיךָ, הוּא בְּחִינַת מוֹצִיא מִבַּח אֶל הַפִּעַל, שְׁהוּא בְּחִינַת הַדְּבֹר].

וְאַחֲר־כֵּן כְּשֶׁמִּשְׁיֵג בְּשֶׁכָלוֹ כֵּל מַה שֵּׁישׁ בְּיַד אֲנוּשֵׁי לְהִשְׁיֵג, אִזְ שְׁכָלוֹ שָׁב שֶׁכֵּל הַנִּקְנָה, כְּמוֹ שְׁכַתְּבוּ הַמְּחַקְרִים, שֵׁישׁ שֶׁכֵּל בְּכַח, וְשֶׁכֵּל הַפִּעַל, וְשֶׁכֵּל הַנִּקְנָה. וְעַקֵּר קִיּוּמוֹ שֶׁל אָדָם לְאַחַר מִיתָתוֹ, אִינוֹ אֵלָּא שֶׁכֵּל הַנִּקְנָה, וְזֶה הַשְּׁאֲרוֹתָיו לְאַחַר הַמִּיתָה. וְזֶה בְּחִינַת אֲמָנָה, כִּי אֲמָנָה - לְשׁוֹן קִיּוּם דְּבַר, כִּי שֶׁכֵּל הַנִּקְנָה, הוּא קִיּוּם שֶׁל אָדָם לְאַחַר מוֹתוֹ. וְשֶׁכֵּל הַנִּקְנָה נִקְרָא, מַה שְּׁאָדָם יוֹדֵעַ הַרְּבֵה דְּבָרִים בְּיַדִּיעָה אַחַת, כִּי קִדָּם צָרִיךְ לִידַע הַרְּבֵה הַקְּדָמוֹת קִדָּם שְׂיַדַע אִיזְהוּ דְּבַר, וְאַחֲר־כֵּן כְּשֶׁמִּשְׁיֵג אֶת הַדְּבַר, מִשְׁלִיךְ הַקְּדָמוֹתָיו, וְיוֹדֵעַ אֶת הַדְּבַר בְּיַדִּיעָה אַחַת. וְעַקֵּר הַמַּעֲיָן הַחֲכָמָה מִן הַמְּקַדָּשׁ יֵצֵא, כִּי שֵׁם הָיָו מְקַרִּיבֵין הַקְּרַבְנוֹת, שֶׁהֵם הַבְּהֵמִיּוֹת וְכַח הַדְּמִיוֹן. כְּמוֹ שְׁכַתּוּב (תהלים נא): זַבְחֵי אֱלֹקִים רוּחַ נְשִׁבְרָה - שְׁשִׁבִירַת הַדְּמִיוֹן הֵם הַקְּרַבְנוֹת. וּבְשִׁבִיל זֶה אָמְרוּ חַכְמֵינוּ זְכוּרָנָם לְבָרְכָה: כְּשֶׁחָרַב בֵּית־הַמְּקַדָּשׁ כְּטַל הַשְּׁמִיר וְכוּ'. וְכְשִׁיבְנָה בֵּית־הַמְּקַדָּשׁ, אִזְ יִתְקַים (יואל ד):

וּמַעֲיָן מִן הַמְּקַדָּשׁ יֵצֵא:

ב וְדַע שֶׁבְּכָל עוֹלָם וְעוֹלָם וּבְכָל מִדְרָגָה וּמִדְרָגָה, יֵשׁ שָׁם דְּמיוֹנוֹת אֱלוֹ, וְהֵם הֵם הַקְּלָפוֹת הַקּוֹדְמִין לַפְּרִי, וְסוּבְכִים אֶת הַקְּדוּשָׁה, בְּבַחֲיַת (תהלים יב): סְבִיב רְשָׁעִים יִתְהַלְכֹּן. וּבְשֵׁאֲדָם נֶעְתַּק מִמִּדְרָגָה לְמִדְרָגָה, אִזְ צְרִיךְ לוֹ לִילֵךְ דְּרָךְ אֱלוֹ הַדְּמיוֹנוֹת, בְּדִי לְהַגִּיעַ אֶל הַקְּדוּשָׁה. וְתִכְף בְּשֵׁעוּלָה לְהַמְדְרָגָה, אִזְי נִתְעוֹרְרִין הַקְּלָפוֹת שֶׁבְּמִדְרָגָה, וּמְסַבְּכִין אוֹתוֹ. וְצְרִיךְ לְהַכְנִיעַ אוֹתָם וְלִשְׁבֵר אוֹתָם, וְלִמְהַר אוֹתוֹ הַמְּקוֹם מִקְּלָפוֹת:

ג וְדַע שֶׁאִין שְׁנֵי בְּנֵי אָדָם שְׂוִין זֶה לָזֶה, כִּי כָּל הַנְּשֻׁמוֹת הֵם זֶה לְמַעַלָּה מְזֵה, וְזֶה מְלַבּוֹשׁ לָזֶה, וּפְנִימִית שֶׁל תַּחְתּוֹן נַעֲשֶׂה לְבוּשׁ וְחִיצוֹנִיּוֹת לְחִיצוֹנִיּוֹת עֲלִיוֹן. נִמְצָא, בְּשֵׁאֲחַד רוּצָה לְעֵלוֹת מִמִּדְרָגָתוֹ לְמִדְרָגָה עֲלִיוֹנָה, אִזְי הוֹלֵךְ וְנֶעְתַּק הָאָדָם הָעוֹמֵד בְּמִדְרָגָה הָעֲלִיוֹנָה, וְהוֹלֵךְ וְנֶעְתַּק לְמִדְרָגָה הַיּוֹתֵר עֲלִיוֹנָה, כִּי אִי אֶפְשָׁר שִׁיְהִיו שְׁנֵי אַנְשִׁים בְּמִדְרָגָה אַחַת. וְאִינוּ נֶעְתַּק מִהָאָדָם הָעֲלִיוֹן, אֶלָּא הַפְּנִימִיּוֹת שְׁלוֹ, וְהַחִיצוֹנִיּוֹת נִשְׁאָר. וְגַם הָאָדָם שֶׁבְּמִדְרָגָה הַתַּחְתּוֹנָה, אִינוּ נֶעְתַּק וְעוֹלָה, אֶלָּא הַפְּנִימִיּוֹת. וְהַפְּנִימִיּוֹת שֶׁל הַתַּחְתּוֹן, נַעֲשֶׂה חִיצוֹנִיּוֹת לְחִיצוֹנִיּוֹת עֲלִיוֹן. וְאֶף־עַל־פִּי שֶׁכָּבֵר נִשְׁבֵּר הַקְּלָפָה שֶׁבְּמִדְרָגָה עֲלִיוֹנָה עַל־יְדֵי הָאָדָם הָעֲלִיוֹן, אֶף־עַל־פִּי־כֵן, בְּשִׁפְנִימִיּוֹת שֶׁל הָעֲלִיוֹן נֶעְתַּק מִשֵּׁם. וְחִיצוֹנִיּוֹת (נ"א וּפְנִימִיּוֹת) הַתַּחְתּוֹן עוֹלָה, אִזְי הַקְּלָפָה חוּזֵר וְנִעוֹר. כִּי לֹא נִכְנַעַת אֶלָּא לַפְּנֵי הָאוֹר הַפְּנִימִיּוֹת שֶׁל הָעֲלִיוֹן, אֲבָל לַפְּנֵי הַתַּחְתּוֹן, אֶפְלוּ לַפְּנֵי פְּנִימִיּוֹתָיו, יֵשׁ כַּח בְּיָדָה לְהַתְעוֹרֵר בְּנִגְדוֹ. וּבְשִׁבִיל זֶה צְרִיךְ לוֹ לִשְׁבֵר אוֹתָהּ וְלְהַכְנִיעַ אוֹתָהּ מִחֲדָשׁ.

ופְּנִימִיּוֹת וְחִיצוֹנִיּוֹת, הֵם שְׁנֵי מִיני עֲבוֹדוֹת: עֲבוֹדָה שֶׁל תּוֹרָה
 וְתַפְּלָה וּמְצוּוֹת, הֵם פְּנִימִיּוֹת; וְעֲבוֹדַת אֲכִילָה וְשִׁתְיָה וְשֹׂאֵר
 צָרְכֵי הַגּוּף, הֵם חִיצוֹנִיּוֹת. וְעֲבוֹדַת חִיצוֹנִיּוֹת, הֵינּוּ אֲכִילָה וְשִׁתְיָה,
 שֶׁל הָאָדָם הָעוֹמֵד בַּמַּדְרָגָה הָעֲלִיּוֹנָה, הִיא מְאִירָה וּמְשַׁבַּחַת יוֹתֵר
 מֵעֲבוֹדוֹת פְּנִימִיּוֹת, הֵינּוּ תּוֹרָה וְתַפְּלָה, שֶׁל הָאָדָם הָעוֹמֵד
 בַּמַּדְרָגָה הַתַּחְתּוֹנָה. וּבִשְׁבִיל זֶה פְּנִימִיּוֹת הַתַּחְתּוֹן נַעֲשֶׂה לְבוֹשׁ
 לְחִיצוֹנִיּוֹת הָעֲלִיּוֹן: וְזֶה פְּרוּשׁ (ירמיה יז): כִּפָּא כְבוֹד מְרוֹם וְכו',
 כִּפָּא זֶה בְּחִינַת פְּנִימִיּוֹת, לְשׁוֹן אֶתְכַסִּיא. כְּבוֹד, זֶה חִיצוֹנִיּוֹת
 וְלְבוֹשׁ, כְּמוֹ שְׂכֵתוֹב (שבת קיג): רַבִּי יוֹחָנָן קָרָא לְמֵאנָה וְכו'. מְרוֹם
 מְרֵאשׁוֹן - הֵינּוּ בְּשֵׁנֵתְרוֹמִם וְנִתְעַלָּה מִמַּדְרָגָה הָרֵאשׁוֹנָה, וְאִז
 נַעֲשֶׂה מִפְּנִימִיּוֹת חִיצוֹנִיּוֹת. בִּשְׁבִיל זֶה: מְקוֹם מְקַדְּשֵׁנוּ - צְרוּךְ
 לְקַדְּשׁ אֶת הַמְּקוֹם מִחֲדָשׁ, כִּי הַקְּלָפוֹת חוֹזְרִים וְנִעְזְרִים כְּנ"ל:
 ד וְאִי אֶפְשֶׁר לְהַכְנִיעַ הַקְּלָפוֹת, הֵינּוּ הַדְּמִיוֹנוֹת וְהַמַּחְשְׁבוֹת
 וְהַתְּאוּוֹת וְהַבְּלָבוּלִים וְהַמְּנִיעוֹת שֶׁבַּמַּדְרָגָה, אֶלֶּא עַל־יְדֵי
 גְדֻלוֹת הַבּוֹרָא, כְּמוֹכָא בְּכּוֹנֹת שֶׁל הוֹדוּ לַה' קְרָאוּ בְּשִׁמּוֹ, שְׁוֵה
 הַמְּזוֹמֵר נִתְקַן לְהַכְנִיעַ הַקְּלָפוֹת שֶׁבִּיצִירָה, כִּי נִתְעוֹרְרִים נִגְדַּ
 עֲשִׂיָה שְׁעוֹלָה בִּיצִירָה, וְעַל־יְדֵי שְׂמֻזְכִּירֵין גְּדֻלוֹת הַבּוֹרָא - נִכְנָעִין,
 עֵין שָׁם. כִּי פְּנִימִיּוֹת הַיצִירָה עוֹלָה לְפְרִיאָה, וּפְנִימִיּוֹת עֲשִׂיָה
 עוֹלָה וּמְלִבִּישׁ לְחִיצוֹנִיּוֹת יְצִירָה עֵין שָׁם. וְהַתְּגַלּוֹת גְּדֻלוֹת
 הַבּוֹרָא, הוּא עַל־יְדֵי צְדָקָה שְׁנוֹתְנִין לְעֵני הַגּוּף, כִּי עֵקֶר הַגְּדֻלָּה
 וְהַפָּאָר הוּא הַתְּגַלּוֹת הַגּוֹנִין, וְכִסְף וְזָהָב הֵן הֵן הַגּוֹנִין, כִּי גּוֹנִין
 עֲלָאִין בָּהֶם, וּגּוֹנִין עֲלָאִין הַמְּלַבְּשִׁים בְּכִסְף וְזָהָב, אִין מְאִירִין

אֶלָּא כְּשֶׁבָּאִים לְאִישׁ הַיִּשְׂרָאֵלִי, כִּי שָׁם מְקוּמָם, וְנִכְלָלִים זֶה בְּזֶה, וּמִתְנַהֲרִין אֵלּוּ הַגְּוֹנִין, בְּבַחֲיַת (ישעיה מט): יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפָּאֵר; כִּי מְקוֹם הַגְּוֹנִין אֵינוֹ אֶלָּא אֶצֶל אִישׁ הַיִּשְׂרָאֵלִי, וּכְשֶׁמִּתְנַהֲרִין הַגְּוֹנִין, אֵזוּ הַקְּדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא מִתְגַּדֵּל וּמִתְפָּאֵר בָּהֶם, בְּבַחֲיַת (חגי ב): לִי הַכֶּסֶף וְלִי הַזָּהָב, וְנַעֲשֶׂה מֵהֶם בְּגָדֵי יִשְׁעֵי. יִשַׁע - אֶסְתַּכְּלוּתָא, כְּמוֹ יִשְׁעוֹ אֶל ה' - מַחֲמַת הַפָּאֵר הַכּוֹל מִסְתַּכְּלִין בּוֹ, כִּי כָּלֵם מִתְאַוִּין לְהַסְתַּכֵּל בּוֹ. אֲבָל כָּל זְמַן שֶׁהַכֶּסֶף וְזָהָב אֶצֶל הָעֵבֹרִים, אֵזוּ הַגְּוֹנִין נַעֲלָמִים אֹרֶם, וְאֵינָם מְאִירִין, כִּי אֵין שָׁם מְקוּמָם, כִּי אֵין מְקוּמָם אֶלָּא אֶצֶל אִישׁ הַיִּשְׂרָאֵלִי, בְּבַחֲיַת: יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפָּאֵר, כִּי שָׁם פֶּאֵר הַגְּוֹנִין. וּבִשְׂבִיל זֶה הָעֵבֹרִים תְּאֻבִּין לְמִמּוֹן יִשְׂרָאֵל; אַף־עַל־פִּי שִׁישׁ לְהָעֵבֹרִים כֶּסֶף וְזָהָב הִרְבֵּה, תְּאֻבִּים לְדִינָר שֶׁל יְהוּדֵי, כְּאֵלּוּ לֹא רָאָה מְמוֹן מַעוֹלָם, וְזֶה מַחֲמַת שֶׁהַכֶּסֶף וְזָהָב שִׁישׁ תַּחַת יָדָם, אֵין הַגְּוֹנִין מְאִירִין, וְאֵין הַחֵן שׁוֹרָה עַל מְמוֹן שְׁלָהֶם, כִּי עֶקֶר הַפָּאֵר וְהַחֵן לֹא נִתְגַּלָּה אֶלָּא אֶצֶל יִשְׂרָאֵל. וּבִשְׂבִיל זֶה נִקְרָאִים רְשִׁים, כְּמוֹ (אבות פ"ב): הוּוּ זְהִירִים בְּרִשׁוֹת, כִּי הֵם רְשִׁים וְעַנְיִים, כִּי אֵין לָהֶם הִנָּאָה מִמְּמוֹנָם, כְּאֵלּוּ הֵם עַנְיִים, וְתְאֻבִּין לְמִמּוֹן שֶׁל יִשְׂרָאֵל, כִּי עַל מְמוֹנָם שֶׁל הַיִּשְׂרָאֵלִי שׁוֹרָה הַפָּאֵר וְהַחֵן, וְהַכּוֹל תְּאֻבִּין לְהַסְתַּכֵּל עַל הַפָּאֵר וְהַחֵן. אֲבָל דַּע, תִּכְף וּמִיד כְּשֶׁהָעֵבֹרִים מְקַבֵּל מְמוֹן יִשְׂרָאֵל, תִּכְף וּמִיד נִתְעַלֵּם הַחֵן וְהַפָּאֵר בְּתוֹךְ הַמְּמוֹן, וּבִשְׂבִיל זֶה הָעֵבֹרִים כָּכָל פַּעַם תּוֹבַע מְמוֹן אַחֵר מִיִּשְׂרָאֵל, וְשׁוֹכַח הַמְּמוֹן שֶׁכָּבַר קִבֵּל, כִּי נִתְעַלֵּם הַחֵן כְּשֶׁבָּא לְיַד

הַעֲבוּ"ם, וְזֶהוּ (שם): שְׂאִין מְקַרְבֵּין אֶלֶּא בְּשַׁעַת הַנִּיתָן. וְזֶה בְּחִינַת (בראשית ו'): חֵן בְּעֵינֵי ה' - עֵינֵי ה' זֶה הַגּוֹנֵן עַל־אֵין, שֶׁהֵם בְּחִינַת כֶּסֶף וְזֶהב, שֶׁם עֵקֶר הַחֵן וְהַפָּאָר: וְזֶה שְׂאֵמֵר אֲבִימֶלֶךְ לְשָׂרָה: הִנֵּה נָתַתִּי אֵלַי כֶּסֶף לְאַחִידָה, הִנֵּה הוּא לָךְ כְּסוּת עֵינַיִם (בראשית ט). הַיְנוּ: כְּשֵׁיִצֵּא הַמָּמוֹן מִיַּד עֲבוּ"ם לִיד הַיִּשְׂרָאֵלִי, תִּכְרַךְ נִתְגַּלּוּ הַגּוֹנֵן, וְנַעֲשׂוּ בְּבַחֲיַת בְּגַדֵי יִשַׁע, הַיְנוּ כְּסוּת עֵינַיִם, שֶׁהֵבֵל מִסֵּתֶפְלִין בָּהֶם, שֶׁהֵבֵל תֵּאבִיב לְהַסְתַּכֵּל בָּהֶם. וְעַל־יְדֵי צְדָקָה שְׂנוֹתָן מִמָּמוֹנָן, נִתְתַּקֵּן כָּל מָמוֹנָן, וְנִתְגַּלּוּ הַגּוֹנֵן וּמְאִירָן, וְנַעֲשֶׂה כָּל מָמוֹנָן בְּבַחֲיַת: לִי הַכֶּסֶף וְלִי הַזֶּהב, בְּבַחֲיַת (ישעיה סא): בְּגַדֵי יִשַׁע מְעִיל צְדָקָה יַעֲטֵנִי. וְאֶפְלוּ זֶה הַמַּעוֹת שְׁלֹקֶחֶן הַעֲבוּ"ם מֵאֵתָנָן, נִחְשָׁב לְצְדָקָה, כְּמוֹ שְׂאֵמֵרוּ חֲכָמֵינוּ וְזָכוּנָם לְבִרְכָה (ב"ב ט): וְנוֹגְשֵׁיךְ צְדָקָה. וְזֶהוּ (שה"ש ז'): עֵינֶיךָ בְּרִכּוֹת בְּחֻשְׁבוֹן. עֵינֶיךָ, זֶה הַגּוֹנֵן, בְּחִינַת כֶּסֶף וְזֶהב, נִתְבָּרְכִין עַל־יְדֵי צְדָקָה, שֶׁכָּל פְּרוּטָה נִצְטָרֵף לְחֻשְׁבוֹן גְּדוֹל (ב"ב שם). וְאֶפְלוּ עַל־יְדֵי הַמָּמוֹן שָׂבֵא לְתוֹךְ יַד הַעֲבוּ"ם, הַנִּקְרָאִים בֵּת רַבִּים, גַּם זֶה נִחְשָׁב לְצְדָקָה, כְּמוֹ שְׁפִתּוֹב: וְנוֹגְשֵׁיךְ צְדָקָה. וְזֶה דוֹקָא: עַל שַׁעַר בֵּת רַבִּים, כְּשֶׁעֲדִין עַל הַשַּׁעַר, קִדְּם שָׂבֵא לִיד הַעֲבוּ"ם, עֲדִין שׁוֹרֵה הַחֵן עַל הַמָּמוֹן, אֲבָל אַחֲר־כֵּךְ נַעֲלָם הַחֵן כִּנְ"ל:

וְזֶהוּ שְׂאֵמֵרוּ סְבִי דְבֵי אֶתְנוּנָא: אַחֲוֵי לָן מְנָא דְלֵא שְׂוִיָּא לְחַבְלָא. וְאֵיתִי בּוּדִיָּא וּפְשִׁטוּהוּ, וְלֵא עִיל לְתַרְעָא. וְאָמַר לוֹן, אֵיתוּ מְרָא וְסִתְרִי לְפִתַּח עִם הַבְּתָל. פְּרוּשׁ: בּוּדִיָּא, זֶה בְּדִיוֹת הַלֵּב, מֵה שְׁבוּדָה מְלַבֵּן, הַיְנוּ הַמְדַמָּה הַנְ"ל, הַיְנוּ

בְּחִינַת שְׁרִירוֹת לֵב הַנ"ל. כְּשֶׁזֶה הַכַּח הַמְדָמָה שֶׁפֶּלֶב גּוֹבֵר וּמְתַפְּשֵׁט עַל הָאָדָם, שְׁעוֹלָה מִמְדְרָגָה הַתַּחְתּוֹנָה לְמְדְרָגָה עֲלִיוֹנָה. וְהַקְלָפָה הַזֹּאת שֶׁהִיא הַמְדָמָה, לֹא שׂוּיָא לְנֶגֶד עֵינֶיהָ הַהֶפְסֵד וְחִבְלָה שֶׁנִּפְסְדָת כְּכֹר מֵהָאִישׁ שֶׁהִיא בְּמְדְרָגָה עֲלִיוֹנָה, וְאִף־עַל־פִּיכֵן הִיא מְתַגְבֶּרֶת אַחֲרֵיכֶּךָ כַּנ"ל. וְלֹא עֵיִל לְתַרְעָא - הֵינּוּ שְׂלֵא יָכוֹל הָאִישׁ לִכְנֹס לְשַׁעַר קִדְשָׁה, שֶׁהִיא הַשְּׁכָל, מִחֲמַת הַתַּגְבְּרוֹת הַמְדָמָה. וְעֵצָה הַיְעוּצָה עַל זֶה: סְתִירַת הַפֶּתַח, שֶׁהוּא הַמְדָמָה, שֶׁהוּא הַטְּמֵאָה, כְּמוֹ: הַבֵּא לְטֵמֵא פּוֹתְחִין לוֹ (יומא לח:), וְהוּא בְּחִינַת (בראשית ד) לִפְתַּח חַטָּאת רוֹבֵץ. וּסְתִירַתוֹ - עַל־יְדֵי הַגּוֹנִין הַנ"ל, שֶׁהוּא גְדֻלַּת הַבּוֹרָא הַנ"ל. וְהֵם בְּחִינַת פּוֹתֵל - כּוֹתֵל (זוהר משפטים דף קמז:). כ"ו זֶה בְּחִינַת שֵׁם הַקְדוּשׁ, שֶׁהוּא בְּחִינַת גּוֹנִין, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (תהלים כז): ה' אֹרֵי - שֶׁהוּא אֹרוֹת הַגּוֹנִין. וַיִּשְׁעֵי - שֶׁהוּא בְּחִינַת בְּגָדֵי יֵשַׁע הַנ"ל. וְהוּא תֵל שֶׁהֶפֶל פּוֹנִין לוֹ (זוהר שם), וְתֵאבִין לְהַסְתֵּיבֵל בּוֹ: מְסִימֵן כ"ד עַד כָּאן - לְשׁוֹן רַבְּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה:

ה גַּם דַּע, שְׁכַדֵּי לְהַכְנִיעַ הַקְלָפָה הַמְסַבֶּכֶת שֶׁכָּל מְדְרָגָה כַּנ"ל, עַל־זֶה צְרִיךְ שְׁיַעֲזֹרֵר שְׂמֻחָה שֶׁל מִצְוָה עַל עֲצֻמוֹ, הֵינּוּ שְׁיִשְׂמַח עַל־יְדֵי שְׂיִזְכֹּר שְׂזִכָּה לְהַתְקַרֵּב לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְזִכָּה לְהַתְקַרֵּב לְצַדִּיקִים הַמְקַרְבִּין אוֹתוֹ לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְעַל־יְדֵי הַשְּׂמֻחָה זו, הוּא מְשַׁבֵּר הַקְלָפָה וְנִכְנָס לְמְדְרָגָה שְׁנִיָּה:

(שָׁדָד לְאוֹת א) זִבְחֵי אֱלֹקִים רוּחַ נְשַׁבְּרָה, שְׁשִׁבִירַת הַדְּמִיוֹן הֵם הַקְּרִבָּנוֹת וְכו' עֵינֵי שָׁם. וְזֶה בְּחִינַת סְמִיכָה עַל הַקְּרִבָּנוֹת, כִּי הַקְּרִבָּנוֹת מְבִיאִין מִבְּהֵמוֹת, שֶׁהֵם בְּחִינַת פֶּחַח הַמְּדָמָה, כִּי הַבְּהֵמָה יֵשׁ לָהּ גַם כֵּן פֶּחַח הַמְּדָמָה, וּכְשֶׁאֲדָם הוֹלֵךְ אַחֲרֵי הַמְּדָמָה שְׂפִילָב, דְּהֵינּוּ אַחֲרֵי תְּאוֹתָיו, חֵם וְשָׁלוֹם, שְׂבָאִין מִפֶּחַח הַמְּדָמָה - זֶהוּ מַעֲשֵׂה בְּהֵמָה מִמֶּשֶׁשׁ, כִּי גַם הַבְּהֵמָה יֵשׁ לָהּ פֶּחַח הַמְּדָמָה. וְעַל כֵּן כְּשֶׁאֲדָם חוֹטֵא חֵם וְשָׁלוֹם, וְכָל הַחֲטָאִים בָּאִין עַל־יְדֵי פֶּחַח הַמְּדָמָה, שְׂמִשְׁשׁ נִמְשָׁכִין כָּל הַתְּאוֹת, עַל כֵּן הוּא צָרִיךְ לְהִבְיֵא קִרְבָּן מִבְּהֵמוֹת וְצָרִיךְ לְסַמֵּךְ עָלָיו וּלְהַתְּדוֹת כָּל חֲטָאָיו עַל הַקְּרִבָּן בְּשַׁעַת הַסְּמִיכָה, וְעַל־יְדֵי־זֶה נִמְשָׁכִין כָּל הַחֲטָאִים וְכָל פֶּחַח הַמְּדָמָה עַל הַבְּהֵמָה, שֶׁהִיא בְּחִינַת מְדָמָה בְּנִל. וְאַחֲרֵיכֵן תִּכְרַף לְסְמִיכָה - שְׁחִיטָה, וְשׁוֹחֲטִין הַבְּהֵמָה לְקִרְבָּן, וְעַל־יְדֵי־זֶה נִכְנַע וְנִשְׁבַּר הַמְּדָמָה:

(שָׁדָד לְאוֹת ב, ג) מִבְּאֵר שָׁם, שְׂכִשְׂאָדָם נֶעְתַּק מִמְּדֻרְגָה לְמְדֻרְגָה, אִזּוּ צָרִיךְ לוֹ לִילָךְ דְּרָךְ אֵלּוֹ הַדְּמִיוֹנוֹת כְּדֵי לְהַגִּיעַ אֶל הַקְּדוּשָׁה. וְתִכְרַף כְּשֶׁעוֹלָה לְהַמְּדֻרְגָה הַשְּׁנִיָּה, אִזּוּ נִתְעוֹרְרִין הַקְּלָפוֹת שְׂבַמְּדֻרְגָה וּמִסְבָּכִין אוֹתוֹ, וְצָרִיךְ לְהַכְנִיעַ אוֹתָם מִחֲדָשׁ וְכו' עֵינֵי שָׁם. וְאַף־עַל־פִּי שְׂכָבֵר נִשְׁבַּר הַקְּלָפָה שְׂבַמְּדֻרְגָה הָעֲלִיּוֹנָה וְכו', אַף־עַל־פִּי־כֵן כְּשֶׁפְּנִימִיּוֹת שֶׁל הָעֲלִיּוֹן נֶעְתַּק מִשָּׁם וְחִיצוֹנִיּוֹת (וּפְנִימִיּוֹת) הִתְחַתְּנוֹן עוֹלָה, אִזּוּ הַקְּלָפָה חוֹזֵר וְנִעוֹר וְכו' עֵינֵי שָׁם. וְאָמַר אִזּוּ בְּזֶה הַלְּשׁוֹן: וּבְזֶה טוֹעֵין הַחֲסִידִים הַרְבֵּה, שְׂפִתָאֵם נִדְמָה לָהֶם שֶׁנִּפְּלוּ מִעֲבוֹדַת ה', וּבִקְאֻמַּת אִין זֶה

נפילה כלל, רק מחמת שצריכין לעלות ממדרגה למדרגה, ואז מתעוררין ומתגברין מחדש הקלפות, שהם התאוות והבלבולים והדמיונות והמחשבות והמניעות כנ"ל, על פן צריכין להתגבר בכל פעם מחדש לחזר ולהכניע ולשפר הקלפות והמניעות וכו' שבכל מדרגה ומדרגה מחדש, אבל באמת אין זה נפילה כלל כנ"ל:

(שדך לאות ג) וְדַע שְׂאִין שְׁנֵי בְּנֵי אָדָם שְׂוִין וְכוּ', נמצא בפשט אחד רוצה לעלות ממדרגתו למדרגה עליונה יותר, אזי הולך ונעתק האדם העומד באותה המדרגה העליונה, והולך ונעתק למדרגה היותר עליונה וכו'. ואמר אז בזה הלשון: וזה בחינת הרמה, מה שאחד מרים ומגביה את חברו, כי על ידי שזה האדם שבמדרגה התחתונה עלה מדרגא לדרגא, על ידי זה הגביה והרים את חברו שבמדרגה העליונה לעלות למעלה עליונה יותר. וכן חברו דחברו, הגבוה עוד יותר מחברו, עלה עוד יותר למעלה, וכן למעלה למעלה, כי אי אפשר שיהיו שני בני אדם במדרגה אחת כנ"ל: אחר שאמר מאמר הנ"ל, ושם מכנה וקורא כל תאוות היצר הרע בשם כח המדמה, אמר אז: צריכין לקרא לו ולכנות לו שם אחר, הינו להפעל דבר והיצר הרע צריכין לקרות אותו בשם אחר, דהינו שלא לקרותו עוד בשם יצר הרע רק בשם כח המדמה. ואמר זאת בדרך שחוק, אבל הבנתי שהיה לו בזה פונה שלמה, ולא זכיתי להבין פונתו בזה:

לְשׁוֹן רַבְּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה

בו

(שאלו זקני אתונא רבוי יהושע בן חנניה בנגרא מסכת
בכורות)

רְצִיצָא דְמִית בְּבִיעוּתָהּ,

אפרוח שמת בתוך קליפתו מהיכן יוצאת. **הִיכָא נָפֵק רוּחָא.**

וְאָמַר לְהוּ: בְּהִינּוּ דְעֵל: רוחו? אמר להם: מהמקום שנכנסה.

רש"י: רְצִיצָא דְמִית. אפרוח שמת בתוך קלפתו:

רְצִיצָא, זֶה אַפְרוּחַ. זֶה בְּחִינַת צְדִיק, בְּחִינַת (תהלים עב): יִפְרַח

בְּיָמָיו צְדִיק. שֶׁשָּׂאֵלוּ אוֹתוֹ: הַצְדִּיק שְׂמִמִּית אֶת עֲצָמוֹ,

וּמוֹסֵר אֶת נַפְשׁוֹ בְּצִלוֹתָהּ וּבְעוֹתָהּ - בְּאִיזָה מִן הַמְּקוֹמוֹת מִן

הַתְּפִלָּה, צָרִיךְ לוֹ לְמַסֵּר אֶת נַפְשׁוֹ בְּיוֹתֵר. וְהַשִּׁיב לָהֶם: הִיכָא

דְּעֵל. הִינּוּ אִיךְ שֵׁישׁ לוֹ לְהַעֲלוֹת נִיצוּצֵי הַקִּדְשָׁה, הִינּוּ אִיךְ

שְׁנֹכְנָסִים בּוֹ מַחְשָׁבוֹת זְרוֹת, וְצָרִיךְ לְהַעֲלוֹתָם בְּיָדוּעַ, שֶׁם צָרִיךְ

לוֹ לְמַסֵּר נַפְשׁוֹ:

לְשׁוֹן רַבְּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה

בו

רְצִיצָא דְמִית בְּבִיעוּתָהּ, הִיכָא נָפֵק רוּחָא. אָמַר לְהוּ: בְּהִינּוּ

דְּעֵל:

א כִּי לְמִשְׁךְ אֶת כָּל הָעוֹלָם לְעַבּוֹדָתוֹ לְעַבְדוֹ שָׂכֵם אַחַד, וְכֹלֵם

יִשְׁלִיכוּ אֵלָיִי כִּסְפָם וְזָהָבָם וַיִּתְּפְּלוּ אֶל הַשֵּׁם יִתְפַּרֵּךְ

לְבַד - זֶה הַדְּבָר נַעֲשֶׂה בְּכָל דּוֹר וְדוֹר לְפִי הַשְּׁלוֹם שְׁבִדוֹר, כִּי
עַל-יְדֵי הַשְּׁלוֹם שָׁיֵשׁ בֵּין בְּנֵי הָאָדָם, וְהֵם חוֹקְרִים וּמְסַפְּרִים זֶה
לְזֶה הָאֻמַּת, עַל-יְדֵי-זֶה מִשְׁלִיךְ כָּל אִישׁ אֶת שְׁקָר אֱלִילֵי כַסְפוֹ,
וּמְקַרֵּב אֶת עַצְמוֹ לְהָאֻמַּת:

ב וְאִי אֶפְשֶׁר לָבוֹא לְבַחֲנִית שְׁלוֹם, אֲלֵא עַל-יְדֵי הָאֶרֶת-פָּנִים,
הַדְּרַת-פָּנִים. וְזֶה (בראשית לג): וַיֵּבֵא יַעֲקֹב שָׁלֹם עִיר שְׂכָם
- אֶתְעַרְוֹתָא שֶׁל בְּחִינַת (צפניה ג): לְעַבְדוֹ שְׂכָם אֶחָד, הוּא עַל-יְדֵי
שְׁלוֹם. וְשְׁלוֹם הוּא עַל-יְדֵי בְּחִינַת יַעֲקֹב, שֶׁהוּא הָאֶרֶת פָּנִים,
בְּחִינַת שׁוֹפְרָה דִּיעֲקֹב כַּעֲיֵן שׁוֹפְרָה דְּאָדָם (ב"מ פד. ע"ש), וְזֶה
בְּחִינַת (תהלים כד): מִבְּקָשֵׁי פִנְיֶךָ יַעֲקֹב:

ג וְהַדְּרַת-פָּנִים זֶה בְּחִינַת דְּרוּשֵׁי הַתּוֹרָה, שֶׁהַתּוֹרָה נִדְרָשֶׁת
בְּשִׁלְשׁ עֶשְׂרֵה מְדוּת, הַנִּמְשָׁכִים מִ"ג (שְׁלֹשׁ-
עֶשְׂרֵה) תְּקוּנֵי דְקֵנָא (זוהר אחרי סב.), מִבְּחִינַת הַדְּרַת פָּנִים, כְּמוֹ
שְׁכַתּוֹב (ויקרא יט): וְהַדְּרַת פָּנֵי זָקֵן:

ד וְלִפִּי הַהוֹדְפָכוֹת חֲכָמָתוֹ בִּי"ג (בְּשִׁלְשׁ-עֶשְׂרֵה) מְדוּת אֱלוֹ הַנִּ"ל,
כֵּן הוֹדְפָכוֹת קוֹל רִנְתוֹ. בְּבְחִינַת: זָקֵן - זֶה קִנְיַת חֲכָמָה
(קידושין לב:), הַקִּנְיָה מוֹצִיא קוֹל (ברכות סא ועיין זוהר פנחס דף רלב רלד
רלה:). וְזֶה (שה"ש ב): הִרְאִינִי אֶת מְרַאֲיֶךָ, זֶה בְּחִינַת הַדְּרַת-פָּנִים,
בְּחִינַת זָקֵן כְּנִ"ל. הַשְּׁמִיעֵנִי אֶת קוֹלְךָ - כִּי הַקוֹל לְפִי הַחֲכָמָה שֶׁל
דְּרוּשֵׁי הַתּוֹרָה, לְפִי הַשֶּׁכֶל שֶׁל שְׁלֹשׁ-עֶשְׂרֵה מְדוּת שֶׁהוּא דוּרְשׁ
בְּהֵם אֶת הַתּוֹרָה. וְזֶהוּ (עמוס ה): דְּרָשׁוּנִי וְחַיּוּ, כִּי הַחֲכָמָה תְּחַיֶּה
אֶת בְּעֻלֶיהָ (קהלת ז):

ה וּבְשִׁנְדִּבְךָ קוּלוֹ, אִזְ עַל־יְדֵי הַשְּׁמַעַת קוּלוֹ לְבַד בְּלֹא דְבוּר,
הַקְדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא מוֹשִׁיעוֹ בְּעַת צָרְתוֹ, בְּבַחֲנִית
(תהלים קי): וַיֵּרָא (ה) בְּצַר לָהֶם, בְּשִׁמְעוּ אֶת רִנָּתָם - עַל־יְדֵי
שְׁמִיעַת קוּלוֹ, הַקְדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא רוֹאֶה מִי שְׁמַצֵּר לוֹ, אִזְוְהוּ
עֲבוֹ"ם מִצַּר לָנוּ. וְזוֹהוּ (דברים כז): בְּאֵר הַיַּיִב - בְּשִׁבְעִים לָשׁוֹן,
שְׁפָרוּשִׁים וּדְרוּשֵׁי הַתּוֹרָה, שְׁמֹשֶׁם תּוֹצְאוֹת הַקּוּל, עַל יָדָם הַיַּיִב
לָנוּ בְּכָל הַלְּשׁוֹנוֹת וּבְכָל הָעֲבוֹ"ם, בְּבַחֲנִית בְּשִׁמְעוּ אֶת רִנָּתָם,
רֵאשִׁית־תְּבוֹת בְּאֵר, וּבְאֵר הוּא לָשׁוֹן פְּרוּשׁ וּדְרוּשׁ:

ו וּלְהַדְרֵת־פָּנִים הַנִּ"ל אִי אֶפְשָׁר לָבוֹא אֶלָּא עַל־יְדֵי תַקּוּן
הַבְּרִית, בְּבַחֲנִית (דברי הימים א טז): "הוֹד
וְהַדָּר לְפָנָיו", בְּשִׁ"עוֹ וְחֲדוּהָ בְּמִקּוּמוֹ", שֶׁהוּא בְּרִית, הַנִּקְרָא בְּעוֹ,
וְהוּא חֲדוּהָ דְמִמְרוּנֵי־תֵא. וְזוֹה (שמות טז): עֲזִי - זֶה בְּחִינַת בְּרִית.
וּזְמַרְת - זֶה בְּחִינַת קוּל. וַיְהִי לִי לִישׁוּעָה - בְּבַחֲנִית וַיֵּרָא (ה)
בְּצַר לָהֶם וְכו': וְזוֹה שְׁאֲמְרוּ חַכְמֵינוּ זְכוּרָנָם לְבִרְכָה (סוטה ל:):
בְּשִׁעְלוֹ יִשְׂרָאֵל מִן הַיָּם, נִתְּנָנוּ עֵינֵיהֶם לִזְמַר שִׁירָה. כִּי עַל הַיָּם
נִתְּגַלָּה בְּחִינַת בְּרִית, כְּמוֹ שְׁאֲמְרוּ חַכְמֵינוּ זְכוּרָנָם לְבִרְכָה: הַיָּם
רָאָה וַיִּגַּם (ויגס) - וַיֵּצֵא הַחוּצָה (מ"ד וישב פרשה ז). נִתְּנָנוּ עֵינֵיהֶם -
זֶה בְּחִינַת הַדְרֵת־פָּנִים, בְּחִינַת זְקֵן - זֶה קִנְיַת חַכְמָה, כְּמוֹ שְׁפָרַשׁ
רַש"י (בראשית ג): וַתִּפְקַחְנָה עֵינֵי שְׁנֵיהֶם - עַל שֵׁם הַחַכְמָה נֶאֱמָר.
לִזְמַר שִׁירָה - זֶה בְּחִינַת קוּל, שְׁנִתְּגַלָּה עַל־יְדֵי הַחַכְמָה. וְזוֹה
שְׁאֲמְרוּ (סוטה שם): עוֹלָלִים וַיּוֹנְקִים אָמְרוּ: זֶה אֵלֵי וְאֵנּוּהוּ, זֶה -
בְּחִינַת בְּרִית, בְּחִינַת (שמות ג): וְזוֹה לְךָ הָאוֹת. וְאֵנּוּהוּ - זֶה בְּחִינַת

הַדְרַת־פָּנִים. וְזֶהוּ פִּרְוֵשׁ (משלי כט): רְעָה זֹנוֹת יֶאֱבֹד הוֹן, הוֹן זֶה בְּחִינַת קוֹל, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ זְכוּרָנָם לְבִרְכָה: כְּבֹד אֶת ה' מִהוֹנֵךְ - אֵל תִּקְרִי מִהוֹנֵךְ אֵלֶּא מְגֻוֹנֵךְ. וּכְשֶׁפּוֹגֵם בַּבְּרִית, נִפְגָּם קוֹלוֹ. וַיַּעֲקֹב שִׁשְׁמֹר בְּרִיתוֹ, כְּמוֹ (בראשית מט): רֵאשִׁית אוֹנִי, זָכָה לְקוֹל, בְּבַחֲיִנַת (שם כז): הַקֵּל קוֹל יַעֲקֹב. וּמִבְּחִינַת קוֹל זֹכָה לְשָׁלוֹם, בְּבַחֲיִנַת (שה"ש א): שִׁיר הַשִּׁירִים אֲשֶׁר לְשִׁלְמוֹה - לִמְלֶךְךָ שֶׁהַשָּׁלוֹם שָׁלוֹ. וּבִשְׂבִיל זֶה, תִּכְרַךְ אַחֵר קוֹל רְנָה שֶׁל שִׁירַת הַיָּם זָכוּ לְשֵׁבֶת שָׁלוֹם. כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (שמות טו): וַיִּבְאוּ מִרְתָּה, וַיִּשְׁבַּת בְּמִרְהַ נְצִטְוֹה (כשארז"ל סנהדרין נו:). וְזֶה (שמות שם): וַתַּעַן לָהֶם מְרִים שִׁירוֹ לָה' - רֵאשִׁי־תְבוֹת שָׁלוֹם, שְׁעַל־יְדֵי שִׁירָה זָכוּ לְשָׁלוֹם:

וּדְוֹקָא בְּמִרְה קִבְּלוּ שֵׁבֶת־שָׁלוֹם, כִּי בֵן דְּרֵךְ הַשָּׁלוֹם לְהַתְּלַבֵּשׁ בְּמִרְה, בְּבַחֲיִנַת (ישעיה לח): הִנֵּה לְשָׁלוֹם מֵר לִי מֵר - כְּמוֹ שֶׁכָּל הַרְפּוּאוֹת הֵם בְּסָמִים מְרִים, כִּן הַשָּׁלוֹם, שֶׁהוּא רְפוּאָה לְכָל הַדְּבָרִים, בְּבַחֲיִנַת (שם נו): שָׁלוֹם לְרַחוּק וְלִקְרוֹב אָמַר ה' וּרְפָאתָיו. וְלִפְעָמִים הַחֲלָשָׁה גּוֹבֶרֶת כָּל כָּךְ, עַד שֶׁאֵין יְכָלֶת בְּיַד הַחֹלָה לְסַבֵּל מְרִירוֹת הַרְפּוּאוֹת, וְאֵן הַרְוֵפָאִים מוֹשְׁכִין יְדֵיהֶם מִן הַחֹלָה וּמֵיֵאֱשִׁים אוֹתוֹ - כְּךָ כְּשֶׁהַעוֹנוֹת, שֶׁהֵם חֲלֵי הַנֶּפֶשׁ, גּוֹבְרִים מְאֹד, אֵן אֵין יְכוֹל לְסַבֵּל מְרִירוֹת הַרְפּוּאוֹת, וְאֵן אֵין שָׁלוֹם אָמַר לְרִשְׁעִים (ישעיה מח טז). וְזֶה שֶׁשֶׁבַת חֲזָקִיָּה אֶת הַקְּדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא, שֶׁהַשְּׁלִיךְ כָּל חַטָּאתָיו אַחֵר כְּתַפּוֹ, כְּדֵי שְׁלֹא יִצְטָרֵךְ לְהַלְבִּישׁ אֶת הַשָּׁלוֹם בְּמְרִירוֹת הַרְבֵּה. וְזֶה: הִנֵּה לְשָׁלוֹם מֵר לִי מֵר (שם לח), הִינּוּ זֶה יְדוּעַ, כִּי

לְשָׁלוֹם צְרִיךְ מְרִירוֹת. וְאַתָּה חֲשָׁקְתָּ נַפְשִׁי מִדְּדַת שְׁחַת (שֵׁם
 כְּתוּב מִשְׁחַת בְּלִי, וּפְרַשׁ רַש"י: מִבְּלֵי רֵדַת שְׁחַת) - כִּי יִדְעָתָּ שְׂאוֹן בִּי כַח
 לְסַבֵּל מְרִירוֹת לְפִי חֲמָאֵתִי. וְהַשְׁלֵכְתָּ אַחֵר גְּוֹךְ כָּל חֲמָאֵי -
 כְּדֵי שְׂיִתְלַבֵּשׁ הַשְׁלוֹם בְּמְרִירוֹת כְּפִי יִכְלָתִי. וְזֶה (בְּרֵאשִׁית כד):
 וְאַבְרָהָם זָקֵן - עַל־יְדֵי זָקֵן הַנָּ"ל, עַל־יְדֵי־זֶה: וְה' בִּרְךָ אֶת
 אַבְרָהָם בְּכָל - זֶה שְׁלוֹם, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב: עוֹשֶׂה שְׁלוֹם וּבוֹרָא
 אֶת הַכֶּל:

ח וְשָׁלוֹם בְּגוֹפוֹ (שֶׁכֶּת לנ: דְּרָשׁוּ עַל פְּסוּק "וַיָּבֵא יַעֲקֹב שְׁלָם": שְׁלוֹם בְּגוֹפוֹ,
 שְׁלוֹם בְּמִמּוֹנוֹ וְכו') - בְּאַרְבַּע מְרוֹת שְׁלָא תִתְגַּבֵּר אַחַת
 עַל חֲבֵרְתָּהּ. שְׁלוֹם בְּמִמּוֹנוֹ - שְׁלָא יִהְיֶה בָּא זֶה וְאַכַּל אֶת זֶה,
 כְּמוֹ שְׂאֵמְרָה בַת נַקְדִּימוֹן בֶּן גְּרִיּוֹן (כְּתוּבוֹת סו:). שְׁלוֹם בְּתוֹרְתוֹ -
 בְּלֹא קְשׁוּיּוֹת. וְאִזּוֹ: וַיָּבֵא יַעֲקֹב שְׁלָם עִיר שְׁכָם כַּנָּ"ל: וְזֶה פְּרוּשׁ:
 רְצִיצָא - בְּחִינַת קְנֵה רְצוּץ, שְׁהֵם הַעֲכוּ"ם, שְׁהֵם רְחוּקִים
 מִבְּחִינַת זָקֵן - זֶה קְנֵה חֲכָמָה, מֵהִדְרַת־פְּנִיָּם, וְהֵם דְּבָקִים בְּקְנֵה
 רְצוּץ, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (תְּהִלִּים סח): גָּעַר חַיִּת קְנֵה. דְּמִית בְּבִיעוּתָהּ
 - הֵינּוּ לְהַמִּית וּלְכַבֵּל בְּעוֹתָם וּצְלוֹתָם, מְלַבֵּקֵשׁ עוֹד מֵאַלְקִים
 אֲחֵרִים, אֲלֵא לְקָרָא כָּלֵם בְּשֵׁם ה'. הֵיכָא נִפְק רִוְחָא - הֵינּוּ
 זֹאת הַבְּחִינָה אִי אֶפְשָׁר, אֲלֵא עַל־יְדֵי תְקוּן בְּרִית, שֶׁהוּא בְּחִינַת
 (יְהוֹשֻׁעַ ב): וְלֹא קָמָה עוֹד רוּחַ בְּאִישׁ. וְאִיךְ מִפִּיק וּמוֹצִיא נִיצוּצֵי
 הַקְּדוּשָׁה שֶׁנִּפְּלוּ עַל־יְדֵי פֶגַם הַבְּרִית, וְאָמַר לָהֶם: בְּהֵינּוּ דְעַל -
 בְּזַה שְׁנַכְנַם בּוֹ רוּחַ, הֵינּוּ בְּזַה שְׁנַכְנַם בּוֹ רוּחַ שְׁמוֹת, הֵינּוּ
 הַרְהוּרֵי זְנוּת, וְהוּא מְשַׁבֵּר תְּאוּתוֹ - בְּזַה הוּא מִפִּיק וּמוֹצִיא

נִיצוּצֵי הַקִּדְשָׁה שֶׁל פָּנִים הַבְּרִית, כִּי זֶה הוּא בְּחִינַת הַתְּשׁוּבָה
הַמְשֻׁקָּל (איכה ה'): זְקֵנִים מִשְׁעַר שַׁבָּתוֹ בַּחֲוָרִים מְנַגְּנֵתָם:

(עד כאן לשון רַבֵּנוּ ז"ל)

וַיֵּרָא (ה') בְּצַר לָהֶם בְּשִׁמְעוּ אֶת רִנָּתָם - עַל־יְדֵי
שְׁמִיעַת קוֹלוֹ, הַקְּדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא רֹאֶה מִי
שְׁמַצֵּר לוֹ, אִיזָה עֲבוּרִים מִצַּר לָנוּ וְכוּ'. וְאָמַר, שְׁעַל־כֵּן בְּשִׁישׁ, חֵם
וְשָׁלוֹם, אִיזָה גְזֵרָה וְצָרָה לְיִשְׂרָאֵל מֵאִיזָה עֲבוּרִים, אִזֵּי טוֹב לְנַגֵּן
הַנְּגוּן שֶׁל אוֹתָהּ הָעֲבוּרִים שְׁמַצֵּר לָהֶם, חֵם וְשָׁלוֹם. וְזֶהוּ: בְּשִׁמְעוּ
אֶת רִנָּתָם - רִנָּתָם דִּיקָא, הֵינּוּ רִנָּה וְנִגּוּן שְׁלָהֶם, שֶׁל אוֹתָהּ
הָעֲבוּרִים שְׁמַצֵּרָה לְיִשְׂרָאֵל, חֵם וְשָׁלוֹם:

לְשׁוֹן רַבֵּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה

כח

(אמרו זקני אתונא לרבי יהושע בן חנניה במדרא
מסכת בכורות)

בנה לנו בית באויר העולם. אמר
שם, עמד ותלה את עצמו בין
שמים לארץ. אמר להם: הוציאו
לי לבנים וטיט ממקומכם והביאו
לי. אמרו לו: וכי יש מי שיכול
לעלות לשם? אמר להם: וכי יש
מי שיכול לבנות בית בין שמים
לארץ?

בְּנֵי לֵן בֵּיתָא בְּאֵוִירָא
דְּעֵלְמָא. אָמַר שָׁם, קָם
וְתִלָּא בֵּין שָׁמַיָּא לְאַרְעָא.
אָמַר לְהוּ: אֶפְיָקוּ לִי לְבָנֵי
וְטִיטָא מִהֶתָּם. אָמְרוּ: וּמִי
אֵיפָא דְמַצִּי לְאַסּוּקֵי הֶתָּם.
אָמַר: וּמִי אֵיפָא דְמַצִּי
לְמַבְנֵי בֵּיתָא בֵּין שָׁמַיָּא
לְאַרְעָא?

א הַמִּתְנַגְדִּים הַמְבֹזִים וְהַמְחַרְפִּים יֵרְאֵי הַשָּׁם - זֶה מִחֻמַּת
 שְׂמֻקְבָּלִים תּוֹרַה מִתְלַמְדֵי חֻכְמִים שְׂדִין
 יְהוּדָאִין, כִּי תְלַמְדֵי־חֻכְמִים שְׂדִין יְהוּדָאִין הֵם מְקַבְּלִים
 תּוֹרַתָם מֵהַשְּׂדִין, שֵׁישׁ לָהֶם תּוֹרַה נְפוּלָה מְאֻלְפִין נְפוּלִים.
 וּבְאֻלְפִין אֵלּוּ פְתִיב בְּשִׁלְמָה (מַלְכִים א ה): וַיְדַבֵּר שְׁלֹשֶׁת אֻלְפִים
 מְשָׁל וַיְהִי שִׁירוֹ חֻמְשָׁה וְאַלְפִי; כִּי שִׁלְמָה זָכָה לָהֶם בְּקִדְשָׁה,
 אֲבָל תְּלַמְדֵי־חֻכְמִים שְׂדִין יְהוּדָאִין מְקַבְּלִין מֵהֶם דְּרָךְ הַקְּלָפוֹת.
 וּבִשְׂבִיל זֶה כָּל דְּבוּרָם - דְּרָךְ מְשָׁל וּמְלִיצָה וּמְעַמִּים נְפֻלָאִים,
 כִּי שְׂרָשָׁה מֵאֵלּוּ אֻלְפִין הֵנ"ל. וְאֵלּוּ הַתְּלַמְדֵי־חֻכְמִים, נֹאמֵר
 עֲלֵיהֶם (ישעיה ז): הַמַּעַט מִכֶּם הֵלְאוֹת אֲנָשִׁים כִּי תֵלְאוּ גַם
 אֱלֹקִים; כִּי מוֹנְעִים אֲנָשִׁים שְׂפָאִים לְשִׁמְעַ דְּרוּשָׁם וְתוֹרַתָם,
 וְאֲנָשִׁים חוֹשְׁבִים שְׂיִבְאוּ לְאִיזְהוּ תוֹעֵלַת עַל יָדָם, הֵינוּ שְׂיִבְאוּ
 לְדַעַת אֶת ה' אִיךְ לְעַבְדָּ, וְהֵם הָאֲנָשִׁים אֵין מְשִׁיגִים שׁוּם
 תוֹעֵלַת, כִּי תוֹרַתָם שָׁל אֵלּוּ הַתְּלַמְדֵי־חֻכְמִים אֵין לָהּ כַּח
 לְהַדְרִיךְ אֶת הָאָדָם בְּדֶרֶךְ הַטּוֹב, כִּי מְבִישָׂא לֹא הָיוּ טָבָא; וְלֹא
 עוֹד, כִּי תֵלְאוּ גַם אֱלֹקִים - כְּאֵלּוּ לּוֹאָה הַקְּדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא
 מְלַעְזוֹר לְעוֹבְדִים אוֹתוֹ. נִמְצָא שְׁעַל־יְדִיזָה אֵלּוּ בְּנֵי אָדָם נּוֹפְלִים
 בְּכַפִּירוֹת גְּדוּלוֹת, וְחוֹשְׁבִים, חֶס וְשָׁלוֹם, לֹא יֵרְאֶה וְלֹא יִבִּין
 אֱלֹקִים בְּמַעֲשֵׂה בְּנֵי אָדָם. עַל־יְדִיזָה אֶת יֵרְאֵי ה' לֹא יִכְבְּדוּ,
 וּמְחַרְפִּים וּמְבִישִׁים אוֹתָם. וּבִשְׂבִיל זֶה בּוֹשָׁה נִקְרָא עֲבוֹדַת
 אֱלִילִים, כְּמוֹ שְׂפָתוֹב (הושע ט): וַיִּנְזְרוּ לְבַשְׁתָּ, כִּי הַבוֹשָׁה

וְהַחֲרוּף נַעֲשֶׂה מֵהַכְּפִירוֹת:

ב וּבְשֵׁישׁ לִירְאֵי הַשֵּׁם חֲרָפוֹת וּבוֹשׁוֹת מֵהַכּוֹפְרִים הָאֵלֹהִים, עֲצָה
עָלֶיךָ: אֲנֹכִי תוֹלַעַת וְלֹא אִישׁ, חֲרַפְתָּ אָדָם (תהלים
כב). לְחֲרָפוֹת וּבוֹיּוֹנוֹת, הַסְּגֵלָה לָזֶה בַּחֲנִיַת תּוֹלַעַת, שֶׁעַל־יְדֵי בַּחֲנִיַת
הַזֹּאת מְנַצֵּחַ אוֹיְבָיו. כִּי תוֹלַעַת הוּא בַּחֲנִיַת אַמוּנָה, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב
(איכה ד): הָאֲמֻנִים עָלֵי תוֹלַעַת; וְהוּא בַּחֲנִיַת אַבְרָהָם, שֶׁהוּא רֹאשׁ
לְמֵאֲמֻנִים, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב (בראשית טו): וְהָאֲמִין בְּה'. וּבַבְּחִיַת
אַבְרָהָם, שֶׁהוּא בַּחֲנִיַת אַמוּנָה, מִשְׁבַּר וּמִכְּבִּיל עֲבוֹדַת אֱלֹהִים
וְהַכְּפִירוֹת וְהַבְּיּוֹנוֹת, וּמִתְגַּבֵּר עַל הַכּוֹפְרִים, בַּבְּחִיַת (תהלים ב):
בְּגִבּוֹרֹת יִשַׁע יָמִינוּ. כִּי אַבְרָהָם, שֶׁהוּא בַּחֲנִיַת חֶסֶד, בַּחֲנִיַת
אַמוּנָה, בַּחֲנִיַת (שם פט): וְחֶסְדִּי לֹא אֶפִּיר וְלֹא אֲשַׁקֵּר בְּאֲמוּנָתִי,
בַּיָּמִין הַזֹּאת הוּא מִתְגַּבֵּר עַל אוֹיְבָיו, כִּי נַעֲשֶׂה בַּבְּחִיַת (נחום ב):
אֲנִשִּׁי חֵיל מִתְלַעִים. וּבְזֶה הַחֶסֶד הוּא מִתְקַן אֵלֹהֵי הָאֱלֹפִין
הַנְּפֹלִים הַנִּ"ל, בַּבְּחִיַת (שמות ב): וְעוֹשֶׂה חֶסֶד לְאֱלֹפִים:

ג וּלְבוֹא לְחֶסֶד, אִי אֶפְשָׁר לְבוֹא אֶלָּא עַל־יְדֵי שְׂיִכְנִים תְּלַמִּידֵי-
חֲכָמִים צְדִיקִים לְתוֹךְ בֵּיתוֹ, כִּי הַמְּכַנִּים אוֹרְחִים
תְּלַמִּידֵי-חֲכָמִים אֲמֵתִים לְתוֹךְ בֵּיתוֹ, כְּאֵלֹהֵי הַקְּרִיב תְּמִידִין,
כְּמֵאֲמַר חֲכָמֵינוּ זְכוּרֵנָם לְבִרְכָה (ברכות י'): אִישׁ קָדוֹשׁ עוֹבֵר עָלֵינוּ
תְּמִיד וְכו'. וּבְזֶה הַשְּׂמוּשׁ שֶׁעוֹמֵד עֲלֵיהֶם וּמְשַׁמֵּשׂ אוֹתָם, זוֹכֵה
לְחֶסֶד הַנִּ"ל, כְּמֵאֲמַר (כתובות צו): כָּל הַמוֹנֵעַ תְּלַמִּידוֹ מִלְשֻׁמְשׁוֹ
כְּאֵלֹהֵי מוֹנֵעַ מִמֶּנּוּ חֶסֶד. וּבְשִׁבִיל זֶה הָיָה הַתְּמִיד כְּבֶשׂ, כִּי מִמֶּנּוּ
נִתְתַקְּנוּ הָאֱלֹפִין, בַּבְּחִיַת (ירמיה יא): וְאֲנִי כְּכֶבֶשׂ אֵלּוּף. וְזֶה בַּחֲנִיַת
כְּבֶשׂ - שֶׁכְּבוֹשׁ תַּחַת יַד רַבּוֹ וּמְשַׁמֵּשׂ אוֹתָם. וְזֶה תְּמִיד -

גִּימְטְרִיא ד' אֲלָפִין שֶׁהוּא תְּקוּן הָאֲלָפִין בַּנ"ל. וְזֶהוּ (משלי כג): לְמִי
מְדַנִּים לְמִי שִׁיחַ, הֵינּוּ עַל־יְדֵי שִׁיחַ, עַל־יְדֵי חֶכֶם שֶׁדַּי יְהוּדָאִי,
עַל יְדוֹ מְדַנִּים, עַל יְדוֹ בֵּא הַתְּנַנְדוֹת: וְזֶהוּ שְׁאֲמְרוּ סְבִי דְבִי
אַתּוּנָא: בְּנֵי לָן בִּיתָא בְּאוּרָא דְעֵלְמָא. כִּי אֵלּוּ בְּנֵי אָדָם
הַרוּצִים לַעֲרֹךְ עֲבוֹדַתְם עַל־יְדֵי הַתּוֹרָה שְׁשׁוּמְעִים מִתְּלַמְדֵי־
חֲכָמִים שְׂדִין יְהוּדָאִין, וּבִקְאֶת אִין לָהֶם עַל מַה שְׁיִסְמְכוּ, וְהָיוּ
כְּאֵלּוּ רוּצִים לְבָנוֹת בֵּית בְּאוּרָא, כִּי תְּלַמְדֵי־חֲכָמִים שְׂדִין
יְהוּדָאִין הֵם פּוֹרְחִין בְּאוּרֵי, וְאִין לָהֶם עַל מַה שְׁיִסְמְכוּ, כְּמוֹ
הַשְּׂדִין שְׁפוֹרְחִים בְּאוּרֵי. וְאָמַר שֵׁם, וְקָם בֵּין שְׁמַיָּא לְאַרְעָא -
הֵינּוּ הַתְּלַמְדֵי־חֶכֶם הָאֲמַתִּי הוּא בֵּין שְׁמַיָּא לְאַרְעָא, כְּתַרְגוּמוֹ: כִּי
כָּל בְּשָׂמַיִם וּבְאָרְצֵן [דְּאֶחִיד בְּשְׁמַיָּא וְאַרְעָא]. וְאָמַר אֶפִּיקוּ לִי
לְבַנֵּי וְטִינָא מֵהֶתֶם - כִּי טִינָא נִכְנָס בְּלִבָּם שֶׁל אֵלּוּ בַּנ"ל,
וְנַעֲשֶׂה לָבָם לֵב הָאֲבָן. וּכְשֶׁתְּלַמְדֵי־חֶכֶם הָאֲמַתִּי רוֹאֶה מַחְשַׁבְתָּם
הָרַעָה, אוֹמֵר לָהֶם שְׁיִוְצִיאוּ הַטִּינָא מִלִּבָּם, שְׁיִוְצִיאוּ הַטִּינָא שְׁבִלֵב
הָאֲבָן, וְאֵל יִכְפְּרוּ בַּהֲקְדוּשֵׁי־בְרוּךְ־הוּא. כִּי הַטִּינָא וְלֵב הָאֲבָן
מֵהֶתֶם, הֵינּוּ מִבְּחִינַת הָאֲלָפִין הַנְּפוּלִים הַנ"ל, שֶׁהֵן גִּימְטְרִיא
הֶתֶם, [כִּי אַרְבַּע פְּעָמִים אֶלֶף עִם הַכּוֹלֵל עוֹלָה הֶתֶם]. אָמְרוּ:
מִי אֵיבָא דְמְצִי לְאַסּוּקֵי הֶתֶם - שְׁאֲמְרוּ לוֹ: מִי יָכוֹל לַעֲלוֹת
הָאֲלָפִין הַנְּפוּלִים. וְהַשִּׁיב לָהֶם, מִי אֵיבָא דְמְצִי לְמַבְנֵי בֵּיתָא
בֵּין שְׁמַיָּא לְאַרְעָא - הֵינּוּ מִי שְׁבוּנָה בֵּיתוֹ עַל־יְדֵי תְּלַמְדֵי־
חֲכָמִים הָאֲמַתִּיִּים, כִּי יֵשׁ לָהֶם עַל מַה שְׁיִסְמְכוּ, כִּי תְּלַמְדֵי־
חֲכָמִים אֲמַתִּיִּים. הֵם יִסּוּד כָּל דְּבַר. וּמִי שְׁבִיתוֹ בֵּית וְעַד

לַחֲכָמִים, שְׁבוּנָה בֵּיתוֹ בְּבַחֲיֵנֶת: אִישׁ קְדוֹשׁ עוֹבֵר עָלֵינוּ תָּמִיד
 נַעֲשֶׂה עֲלֵית קִיר (מלכים ב ד) - אֵלּוּ הָאֲנָשִׁים מַעֲלִין הָאֲלָפִין בְּנִ"ל:
 וְזֶה: אֶלֶף בֵּית גִּימָל דָּלֶת. גִּימָל דָּלֶת דָּא שְׁמַיָּא וְאַרְעָא (זה
 שמים וארץ). בֵּית - מִי שְׁבוּנָה בֵּיתוֹ בֵּין שְׁמַיָּא לְאַרְעָא, זֶה תְּקוּן
 הָאֲלָפִין. זֵין חֵית - הֵינּוּ אֵלּוּ בְּנֵי אָדָם הַמְּקַבְּלִים תּוֹרָתָם מִשְׂדֵּין
 יְהוּדָאִין, הַמְּכַנִּים בְּשֵׁם זֵין, בְּחֵינֶת (ויקרא יז): לְשַׁעֲרֵים אֲשֶׁר הֵם
 זֹנִיִּם. מֵהֶם הַחֲרוּף וְהַבְּזוּיָנוּת, בְּבַחֲיֵנֶת (איוב לא) וּבּוֹז מִשְׁפָּחֹת
 יַחְתֵּנִי, בְּחֵינֶת חֵית: הֵא וְאוּ - הוּי וְי, לְשׁוֹן צַעֲקָה וּמְרִיבָה בְּנוֹפֵר
 לְעִיל: לְמִי מְדַנִּים לְמִי שֵׁיחַ, הֵינּוּ זֵין חֵית. מֵיִת יוֹד - טוֹבָא גֵּנוּ
 בְּגוּה. כִּי צְרִיךְ כְּשֹׁמֵעַ תּוֹרָה מִתְּלִמְדֵי־חֲכָמִים שְׂדִין יְהוּדָאִין,
 שְׂיֵאכֹל טוֹב שְׁבַגּוּה, כְּמוֹ (חגיגה טו:) רַבִּי מֵאִיר רְמוּן מְצָא, תּוֹכוֹ
 אֶכֶל. כְּמוֹ שְׁכָתוּב (משלי כג): בְּנֵי תֵנָה לְבָד לִי; וּכְתִיב (שם כב):
 שְׁמַע דְּבַרֵי חֲכָמִים וּלְבָד תִּשְׁמַע לְדַעְתִּי. וּכְשֹׁעוּשָׁה בֶן, מַעֲלָה
 טוֹב הַגְּנוּז בְּגוּה, הֵינּוּ הָאֲלָפִין הַנְּפֹלִים. וְזֶה מֵיִת - טוֹבָא גֵּנוּ
 בְּגוּה (הקדמת הוזהר ג). שְׁתִּישִׁית לְבָד לְטוֹב הַגְּנוּז בְּדַבְּרִיו, וְעַל־יְדֵי־
 זֶה יוֹד - הֵינּוּ תִתְקַן עַל־יְדֵי־זֶה הָאֲלָפִין, בְּחֵינֶת (ישעיה כח): אֹדְהָ
 שְׂמַד כִּי עֲשִׂיתָ פְּלֵא - דָּא אֶלֶף. וְזֶה יוֹד צוֹרֵת אֶלֶף. וְזֶה יוֹד,
 לְשׁוֹן אֹדְהָ. יוֹד, בְּחֵינֶת (איכה ג): וַיְדוּ אָבֶן - לְשׁוֹן הַשְּׁלֶכָה, הֵינּוּ
 קִלְפָתוֹ זֶרֶק: (עד כאן לְשׁוֹן רַבְּנוּ ז"ל)

וְשִׁמְעֵנוּ מִפְּנֵי הַקְּדוֹשׁ, שׂוֹאֵת הַתּוֹרָה מִרְמוֹז בַּהּ כָּל הַבְּנוֹת
 שֶׁל פְּרִשְׁת הַתְּמִיד שְׂאוּמְרִים בְּבִקְר. וּבְאֵר לָנוּ קֶצֶת,
 וְעֵזוּ בְּבִנוֹת, וְתִרְאֶה וְתִבִּין שְׁכָל הַבְּנוֹת שֶׁל פְּרִשְׁת הַתְּמִיד

מבארים בתורה הזאת. פי מבאר שם בפונות, שתמיד מכניע קלפות דעשייה וכו', שהם בחינת עבודה זרה וכו'. ו"עולת" גימטריא שם אב"ג ית"ץ וכו', שהוא בחסד וכו', בסוד: וישפם אברהם בפקר, והוא סוד: אל תיראי תולעת וכו', ויש כנגדו בקלפה תולע אשר מכלה ואוכל הכל וכו'. ועל פן צוה השם יתברך ברחמיו להקריב עולת תמיד, להתגבר עולת תמיד שבקדשה, שהוא בחינת תולעת יעקב, על התולע שבקלפה וכו'. ודע פי כל קרבן עולה, היא בבחינת לאה וכו', ולכן בא עולת תמיד כנגדה, כדי למתק דיניה, כדי שלא ישלט וימשל התולעת הטמא, ותולע יחזר לעולת. וזה שכתוב: עולת תמיד פי תמיד בגימטריא ד' אלפין שלוקחת לאה וכו'. כל זה מבאר בפריעי"חיים שער הקרבנות, פרק ד' עין שם היטב. ויתדקדק ותראה שכל זה מבאר בהתורה הנ"ל. פי מבאר שם שהמתנגדים המחרפין יראי השם, זה נמשך מהאלפין הנפולים, שאלו האלפין בקדשה הם בחינת לאה, ואצלם געשה מזה בחינת: המעט מכם הלאות אנשים, פי תלאו גם אלקים - פאלו לואה הקדוש-פרוד-הוא מלעזר וכו'. פי מלאה געשה אצלם בחינת לואה, פי הם יונקים מהדינים הקשים שבלאה, שמשם אחיזת הקלפות הקשות שהם בחינת עבודה זרה הנ"ל. וזה מה שמבאר בהתורה הנ"ל שנופלים בכפירות, בחינת עבודה זרה, עין שם. והתקון: אנכי תולעת ולא איש וכו', הינו בחינת תולע דקדשה, שמכניע תולע דקלפה. וזה

שְׁמוּבָא לְעִיל בְּהַתּוֹרָה הַנִּלְ, שֶׁהוּא בְּחִינַת אַבְרָהָם, כִּי כֵן מְבֹאָר שֶׁם בַּפְּנוּת שְׁתּוּלַע דְּקַדְשָׁה, בְּחִינַת עוֹלַת תְּמִד, הוּא בְּחִינַת חֶסֶד, בְּחִינַת אַבְרָהָם, בְּחִינַת חֶסֶד שְׁפִנְבוּרָה. וְזֶה שְׁמוּבָא בְּהַתּוֹרָה הַנִּלְ שֶׁהוּא בְּחִינַת: בְּגִבּוּרֹת יִשַׁע יְמִינוֹ, הִיגוּ בְּחִינַת חֶסֶד שְׁפִנְבוּרָה: וְזֶה שְׁמוּבָא שֶׁם שְׁעַקַר הַתְּקוּן - עַל־יְדֵי שְׂיַכְנִים אוֹרְחִים תְּלַמְדֵי־חֻכְמִים בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ, שְׁנַחֲשֵׁב כְּאִלוֹ הַקְּרִיב תְּמִידוֹ, כִּי תְּמִד בְּגִימְטְרִיא ד' אֲלֵפִין. כִּי עַקַר הַתְּקוּן - עַל־יְדֵי בְּחִינַת קֶרֶבן תְּמִד, שְׁעוֹלָה ד' אֲלֵפִין, שְׁעַל־יְדֵי־זֶה נִתְּתַקְּנוֹן הָאֲלֵפִין הַנִּלְ, וְזוֹכִין לְבְּחִינַת תּוֹלַע דְּקַדְשָׁה, שֶׁהוּא בְּחִינַת עוֹלַת תְּמִיד, בְּחִינַת חֶסֶד לְאַבְרָהָם. עֵין בְּהַתּוֹרָה הַנִּלְ וּבַפְּנוּת הַיֵּטֵב, וְתִבִּין אִיךְ נִכְלְלוּ כָּל הַפְּנוּת שֶׁל פְּרִשַׁת הַתְּמִיד בְּהַתּוֹרָה הַנִּלְ.
עֵין הַיֵּטֵב וְתִבִּין פְּלֹאוֹת:

כט

(שאלו זקני אתונא לרבי יהושוע בן חנניה בגמרא מסכת בכורות)

אותו אדם שהולך ומבקש אשה ולא נותנים לו אותה, מה הוא רואה שהולך ומבקש אשה שחשובה ומיוחדת ממנה? לקח סיכה, השפיל את ידו ונעצה בכותל למטה ולא נכנסה. הגביה את ידו ונעצה בכותל למעלה ונכנסה. אמר להם: אף אדם זה קיבל את בת מזלו עכשיו.

הַאִי גִבְרָא דְאִוֵּל כְּעִי
אֶתְתָּא וְלֹא קִוְחֵי
לָהּ, מַאי חֲזִי דְאִוֵּל לְהִיבָא
דְּמַדְלֵי מְנַה. שְׁקַל סַפְתָּא
דְּצֵה לְתַתָּא לֹא עָל, דְּלֵי
דְּצֵה לְעֵלָא עָל. אָמַר: הַאִי
נְמִי מִתְרַמְיָא לָהּ בַּת
מְזֻלָּה:

רש"י: דמדליה מנה. שמנחסת מראשונה. ושואל אותו: הלא יש לו ללמד, הואיל ולא נתנו לו ראשונה, כל שבין זו: סבתא. קבילא: דצה. השפיל ידו במקום שאין חור בכתל, ולא על. דלי דצה. הגביה ידו ונעצה במקום נקב, ועל:

האי גברא דאזול בעי אתתא ולא קנהי ליה וכו':

א כי לא כל דבור נקרא דבור, כי דבור שאינו נשמע ונתקבל אינו נקרא דבור, בבחינת (תהלים יט): אין אמר ואין דברים בלי נשמע קולם. ועקר מה שנתקבל הדבור, הוא מחמת הטוב שיש בו, כי טוב הכל חפצים. ועל כן פשיש טוב בהדבור, אזי הדבור נשמע ונתקבל, אבל כשאין טוב בהדבור אינו נתקבל: ואיך עושין הטוב בהדבור, הוא על-ידי שלוקחין הדבור מהדעת, אזי יש בו טוב. אבל כשהדבור בלא דעת, אזי אין בו טוב. בבחינת (משלי יט): גם בלא דעת נפש לא טוב, נפש הוא הדבור, כמו שכתוב (בראשית ב): ויהי האדם לנפש חיה, ותרגומו: לרוח ממלא:

ב ולחקים ולרומם את הדעת, הוא על-ידי שבח הצדיקים; כשמשבחין ומפאין את הצדיקים, על-ידיהו נתרומם הדעת. בבחינת (דברים לב): כנשר יעיר קנו, נשרא - דא רוחא (כמובא בתיקון ג' מה"א תיקונים), דא בחינת צדיק, בבחינת (במדבר כו): איש אשר רוח בו. יעיר קנו - שהוא מעורר המחין מתרדמותו, מבחינת מחין דקטנות, מבחינת שנה. קנו - דא קנה

חֲכֻמָּה קָנָה בִּינָה (משלי ד), שֶׁהֵם הַמִּחִין. וְאִפְלוּ מִלְּאֲכִים בְּשָׂרָוֹצִים
 לְעִשׂוֹת דְּבוּר שְׂיִהְיֶה נִשְׁמָע וְנִתְקַבֵּל אֶצְלָם, בְּבַחֲיִנַת: עֲשֵׂי דְבָרוֹ
 לְשִׁמְעַע בְּקוֹל דְּבָרוֹ, אִזְוֵי הֵם מִשְׁבַּחִין וּמְפַאֲרִין אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ
 תַּחֲלָה, שֶׁהוּא צְדִיקוֹ שֶׁל עוֹלָם, בְּחִינַת (תהלים קמה): צְדִיק ה' בְּכָל
 דְּרָכָיו, וְעַל־יִדְיָוָה נַעֲשֶׂה הַדְּבוּר, בְּבַחֲיִנַת: לְשִׁמְעַע וְכו'. וְזֶה
 (תהלים קג): בְּרָכּוֹ ה' מִלְּאֲכִיו, הֵינּוּ הַשְּׁבַח שֶׁמִּשְׁבַּחִין תַּחֲלָה אֶת
 הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, שֶׁהוּא צְדִיקוֹ שֶׁל עוֹלָם, וְאַחֲרֵיכֵן עַל־יִדְיָוָה: עוֹשֵׂי
 דְבָרוֹ לְשִׁמְעַע בְּקוֹל דְּבָרוֹ, שְׁעוֹשֵׂי הַדְּבוּר שֶׁהוּא נִשְׁמָע וְנִתְקַבֵּל:
 ג וְזֶה בְּחִינַת בְּגָדִים לְבָנִים, הֵינּוּ תְקוּן הַדְּבוּר, שֶׁהוּא בְּחִינַת
 מַלְכוּת פֶּה, הוּא בְּחִינַת בְּגָדִים לְבָנִים. כִּי צְרִיךְ לְשָׁמֵר
 מְאֹד אֶת הַבְּגָדִים, שְׁלֹא יִבְזֶה אֶת הַבְּגָדִים, רַק לְשָׁמֵרן כְּרֵאוּי
 שְׁלֹא יָבֹא עֲלֵיהֶם שׁוֹם פֶּתֶם וּרְבֵב. וְכָל מִי שֶׁהוּא גְדוֹל יוֹתֵר,
 צְרִיךְ לְשָׁמֵר אֶת הַבְּגָדִים יוֹתֵר, כִּי כָּל מִי שֶׁגְדוֹל יוֹתֵר, מְדַקְדָּקִין
 עִמּוֹ יוֹתֵר. וְעַל כֵּן תִּלְמִיד־חֶכֶם שֶׁנִּמְצָא רֵכֵב עַל בְּגָדָיו חַיֵּב
 מִיָּתֵה (שבת קיג), כִּי עִמּוֹ מְדַקְדָּקִין יוֹתֵר, כִּי הַבְּגָדִים בְּעֵצָמָם הֵם
 דִּנּוּן אוֹתוֹ, בְּבַחֲיִנַת דִּינָא דְּמַלְכוּתָא, כִּי הַבְּגָדִים הֵם בְּחִינַת
 מַלְכוּת, כִּי רַבִּי יוֹחָנָן קָרָא לְמֵאֵנָה מְכַבְּדוֹתָא (שבת קיג), שְׂוָהוּ
 בְּחִינַת מַלְכוּת, בְּחִינַת (תהלים כד): מִלְּךָ הַכְּבוֹד. וְהֵם בְּחִינַת צְדָק
 מַלְכוּתָא קְדִישָׁא, שְׂוָה בְּחִינַת הַבְּגָדִים, בְּחִינַת (אויב כט): צְדָק
 לְבָשְׁתִּי. וְהַמְבֹזֵה אוֹתָם, נִמְצָא שֶׁהוּא כְּמוֹרֵד בְּמַלְכוּת, וְאִזְ דִּינָא
 דְּמַלְכוּתָא דֵּן אוֹתוֹ. וְעַל־יִדְיָוָה עוֹשֶׂה פְּרוּד בֵּין קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא
 וְשְׂכִינְתָּהּ, בְּבַחֲיִנַת נַחֲשׁ מִשִּׁיד לָהּ לְגַבְהָ וְאִטִּיל בֶּה זֶה־מָא,

בְּבַחֲנֵיַת דָּם נְדָה, בְּבַחֲנֵיַת (ישעיה סג): מִדּוּעַ אָדָם לְלִבּוֹשֶׁךָ. וְזֶהוּ
 בְּחֵיַת הַפֶּתֶם וְהַרְכַּב שְׁנִמְצָא עַל בְּגָדוֹ, שְׁעַל־יְדֵי־זֶה נִפְרְדַּת
 בְּחֵיַת הַמַּלְכוּת הַגִּ'ל, שֶׁהִיא שְׂכִינַת עֵזוֹ, מִקְדָּשָׁא בְּרִידָה הוּא.
 וְאִז (ירמיה כה): שָׂאֵג יִשְׂאֵג עַל נֹוהוּ - עַל נֹוה דִּילֵה. וְאִז שׁוֹלְמַת
 שְׁפָחָה בִּישָׂא, שֶׁהוּא מַלְכוּת דְּסִמְרָא אַחְרָא, בְּבַחֲנֵיַת (משלי ל):
 שְׁפָחָה כִּי תִירֶשׁ גְּבַרְתָּהּ, שֶׁהִיא אִשָּׁה רָעָה, שֶׁהִיא בְּחֵיַת עַת
 רָעָה, כִּי יֵשׁ כ"ח [עֲשָׂרִים וְשִׁמּוֹנָה] עֲתִים, עֲתִים לְמוֹכָה, עֲתִים
 לְרָעָה. וְצָרִיד לְהַכְנִיעַ שְׁפָחָה בִּישָׂא, שֶׁהִיא עַת רָעָה, בְּבַחֲנֵיַת
 (קהלת ט): בְּכָל עַת יִהְיוּ בְּגָדֶיךָ לְבָנִים, בְּכָל עַת דִּיקָא. בְּגָדֶיךָ
 לְבָנִים, הֵינּוּ בְּלֵא רֶכֶב, הֵינּוּ בְּחֵיַת טְהָרַת הַשְּׂכִינָה מִנְּדָתָהּ,
 בְּבַחֲנֵיַת דָּם נֶעְפָּר וְנִעְשָׂה חֶלֶב (בכורות ו: נדה ט). וְהַרְשָׁעִים
 בְּעוֹנוֹתֵיהֶם גּוֹרְמִין אֶפְרָשׁוֹתָא בֵּין קְדָשָׁא בְּרִידָה הוּא וְשְׂכִינַתֵּיהּ,
 כִּי גּוֹרְמִין לָהּ דָּם נְדָה, וְאִז הִיא נִקְרָאת עִיר הַדְּמִים (נחום ג),
 וְעַל־שֵׁם זֶה רְשָׁעִים נִקְרָאִים אֲנָשֵׁי דְמִים. כִּי שְׂם"ה לֹא תַעֲשֶׂה
 תְּלוּיִים בְּשֵׂם"ה גִּידִים, שְׂשֵׁם תְּהַלּוּכַת הַדְּמִים. וְלִפִּי בְּחֵיַת לֹא
 תַעֲשֶׂה שְׁעוֹבָרִים, כִּן מְעוֹרְרִים דָּם נְדָה לְהַשְׂכִּינָה, כִּי כְּמָה מִינֵי
 דְמִים יֵשׁ; כִּכֵּן צָרִיד לְהַמְתִּיק אֶת הַדְּמִים הָאֵלוֹ, הֵינּוּ לְתַקֵּן
 הַלְּאִוִּין שְׁהֵם הַגִּידִין, וְלְהַמְשִׁיךְ לָהֶם לְבַנּוּנִית, בְּבַחֲנֵיַת: דָּם נֶעְפָּר
 וְנִעְשָׂה חֶלֶב. וְזֶהוּ: בְּכָל עַת יִהְיוּ בְּגָדֶיךָ לְבָנִים - בְּגִידֶיךָ דִּיקָא,
 לְהַמְשִׁיךְ לָהֶם לְבַנּוּנִית:

ד וְלְתַקֵּן כָּל הַעֲבֵרוֹת בְּפִרְטוּיֹת הֵם רַבִּים מְאֹד, וְכַבֵּד עַל
 הָאָדָם, וְאִי אֶפְשָׁר לְתַקֵּן אוֹתָם, כִּי יֵשׁ דְּקִדּוּקִים

וּפְרָטִים רַבִּים בְּכָל לְאוּ וְלֹאוּ. בְּכֵן צָרִיךְ לְתַקֵּן כְּלָלִיּוֹת הַגִּידִים,
 שֶׁהוּא בְּחִינַת (דברים ד'): וַיִּגַּד לָכֶם אֶת בְּרִיתוֹ, וְאֵן, עַל־יְדֵי תְקוּן
 הַבְּרִית, שֶׁהוּא כְּלָלִיּוֹת הַגִּידִין, נִתְתַּקֵּן מִמִּילָא כָּל הַלְאוּיִן
 שְׁעֵבֵר, וְנִמְשָׁד לָהֶם לְבַנוּנִית. וְעַל שֵׁם זֶה נִקְרָא כְּלָלִיּוֹת הַגִּידִין
 שֶׁהוּא הַבְּרִית־קִדְשׁ, שְׂדֵי, עַל־שֵׁם שְׂשֻׁדִי וַיִּזְרַח כַּחַץ לְבַנוּנִית
 וְתַקוּנִים לְכָל פְּרָט וּפְרָט כְּפִי צָרְכּוֹ, וְאֶפְלוּ לְמַקוּמוֹת הַצָּרִים
 וְהַדְּקִים. כִּי יֵשׁ מְקוּמוֹת צָרִים וְדְקִים שְׂאֵי אֶפְשָׁר לְבֹא לְשֵׁם
 שׁוּם תְּקוּן כִּי אִם עַל־יְדֵי תְקוּן הַכְּלָלִי, שֶׁהוּא זֹרֵק לְבַנוּנִית
 וְתַקוּנִים גַּם לְמַקוּמוֹת הַצָּרִים וְהַדְּקִים. בְּבַחֲיַנַּת (איו"ב כב'): וְהִיא
 שְׂדֵי בְּצָרִיךְ - שְׂשֻׁדִי וַיִּזְרַח תְּקוּנִין לְכָל מְקוּמוֹת הַצָּרִים. וְעַל
 שֵׁם זֶה נִקְרָא בְּרִית: זֶהֲרַ הֶרְקִיעַ, כִּי קִדְם הַתְּקוּן, אֲזִי הֶרְקִיעַ
 הוּא בְּבַחֲיַנַּת (איו"ב ט'): יִגְלוּ שָׁמַיִם עֲוֹנוֹ. וְאַחַר הַתְּקוּן, אֲזִי
 מְזַהֵר וּמְטַהֵר אֶת הֶרְקִיעַ, בְּבַחֲיַנַּת לְשׁוֹן שֶׁל זְהוּרִית, שֶׁהוּא
 מְלַבֵּין עֲוֹנוֹתֵיהֶן שֶׁל שָׁם"ה לְאוּיִן, וּמְשַׁפֵּיעַ לְבַנוּנִית בְּשֵׁם"ה
 גִּידִין, בְּבַחֲיַנַּת: בְּכָל עֵת יִהְיֶה בְּגִדֶיךָ לְבָנִים. כִּי כָּל הַלְבַנוּנִית
 נִמְשָׁד מִן הַמַּחַת, בְּחִינַת: וְנוֹזְלִים מִן לְבָנוֹן - מִן לְבִנְיָא דְמַחָא
 (זוהר פנחס דף רלח:). וְעַל־יְדֵי תְקוּן כְּלָלִיּוֹת הַגִּידִין נִתְרוֹמַם הַמַּחֲזִין,
 בְּבַחֲיַנַּת: כַּנְּשָׁר יַעִיר קִנּוּ. נִשְׂרָא דָא רוּחָא, שֶׁהוּא כְּלָלִיּוֹת
 הַגִּידִין, בְּחִינַת (יהושע ב'): וְלֹא קָמָה עוֹד רוּחַ בְּאִישׁ. יַעִיר קִנּוּ -
 שֶׁהוּא מְעוֹרֵר "קִנְיָה חֲכָמָה קִנְיָה בִּינָה" מִבְּחִינַת שְׁנָה. עַל גּוֹזְלֵי
 יֶרֶחַף - שֶׁהוּא מְרַחֵף וּמִגֵּן עַל הַמַּחֲזִין שֶׁהוּי מִתְחַלֵּה נְגֻזְלִין,
 בְּבַחֲיַנַּת (משלי כח'): גּוֹזֵל אָבִיו וְאִמּוֹ, הֵם הַמַּחֲזִין, שֶׁהֵם אָב

בַּחֲכֹמָה וְאִם לְבִינָה. וְזֶה בְּחִינַת (ברכות ג): תִּינוּק יוֹנֵק מִשְׁדֵּי אָמוֹ. תִּינוּק, הֵינוּ הַמּוֹחִין דְּקַטְנוּת, שֶׁהוּא יוֹנֵק וְנִגְדָל מִקַּטְנוּתוֹ, עַל-יְדֵי תְקוּן הַכְּלָלִי, שֶׁהוּא שְׁדֵי וְיִזְרֶה כַּחֲזָן. וְזֶה: אָמוֹ, דָּא כְּנִסְיָה, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב (משלי כג): אַל תִּבּוֹז כִּי זִקְנָה אִמּוֹךְ. פֶּרֶשׁ רַש"י: כְּנִסְיָתָךְ, שְׁשֵׁם נִתְּכַנְסִין וְנִכְלָלִין כָּל הַתְּקוּנִים: וְזֶה עֵקֶר הַתְּקָרְבוֹת יִשְׂרָאֵל לְאֲבֵיהֶם שְׁבַשְׁמִים, הֵינוּ עַל יְדֵי תְקוּן הַבְּרִית, עַל-יְדֵי־זֶה עֵקֶר הַהִתְקָרְבוֹת שֶׁל יִשְׂרָאֵל לְאֲבֵיהֶם שְׁבַשְׁמִים, בְּבְחִינַת (שמות יט): וְאִשָּׁא אֶתְכֶם עַל כַּנְפֵי נְשָׁרִים וְאָבֵא אֶתְכֶם אֵלַי. נִשְׂרָא זֶה תְקוּן הַכְּלָלִי, שֶׁהוּא בְּחִינַת: וַיִּגַּד לְכֶם אֵת בְּרִיתוֹ כִּנ"ל, הֵינוּ תְקוּן הַבְּרִית. עַל-יְדֵי־זֶה דִּיקָא, וְאָבֵא אֶתְכֶם אֵלַי - שְׁנַתְקָרְבוּ אֵלָיו יִתְבַּרְךָ. כִּי עֵקֶר הַהִתְקָרְבוֹת לְהֵשֶׁם יִתְבַּרְךָ, הוּא עַל-יְדֵי תְקוּן הַבְּרִית כִּנ"ל:

ה וּבְזוֹה תְלוּי פְרִנְסָה בְּלֵי טַרְחָ, שֶׁהוּא בְּחִינַת (שם מז): לֶחֶם מִן הַשָּׁמַיִם. הֵינוּ עַל-יְדֵי תְקוּן הַכְּלָלִי, שֶׁהוּא תְקוּן הַבְּרִית, שֶׁהוּא בְּחִינַת (משלי ל): דְרֹךְ הַנְּשָׂר בְּשָׁמַיִם. וְזֶה (במדבר יא): וְהִמֵּן כּוֹרַע גֹּד הוּא - זֶרַע גֹּד, דָּא טַפְּהַ חוֹרְתָא (תיקונים תיקון כא נב), הֵינוּ בְּחִינַת: וְנוֹזְלִים מִן לְבָנוֹן, שְׁזֶה בְּחִינַת תְקוּן הַבְּרִית, שְׁבּוּזָה תְלוּי פְרִנְסָה בְּלֵי טַרְחָ, שֶׁהוּא בְּחִינַת מִן, בְּחִינַת לֶחֶם מִן הַשָּׁמַיִם כִּנ"ל. כִּי פְרִנְסָה שֶׁהוּא בְּטַרְחָא וּבְכַבְדוֹת, הוּא מַחֲמַת שְׁלֵא תִקֵּן תְקוּן הַכְּלָלִי, שֶׁהוּא תְקוּן הַבְּרִית. כִּי מֵאֵן דְזָרְק פְּרוּרִין דְנִהְמָא עֲנִיּוֹת רַדְף אֲבַתְרָה, כָּל שְׁכֵן מֵאֵן דְזָרְק פְּרוּרִין דְמַחָא: (זוהר פנחס דף רמד.)

וְזֶה לֹא תֹאכְלוּ עַל הַדָּם (ויקרא יט) - הִינּוּ עַל יְדֵי הַדָּמִים, שֶׁהֵם
גֹּזְרָמִים לְשִׁכְנֵיהֶם בְּחִינַת דָּם נְדָה, בְּבַחֲיַנַת עִיר הַדָּמִים,
בְּבַחֲיַנַת: מְדוּעַ אָדָם לְלַבּוֹשֶׁת, בְּבַחֲיַנַת שְׁנַמְצָא רֶכֶב עַל בְּגָדָיו,
הִינּוּ עַל־יְדֵי פָנִים הַפְּרִית, שֶׁהוּא בְּחִינַת פָּנִים כְּלָלִיּוֹת הַגִּידִין,
שְׁזָהוּ בְּחִינַת פָּנִים הַבְּגָדִים כַּנ"ל, עַל־יְדֵי־זֶה: לֹא תֹאכְלוּ - הִינּוּ
פְּרִנְסָה בְּטֹרַח. וְזֶה: לֹא תִנְחָשׁוּ וְלֹא תַעֲזֹנְנוּ - שֶׁהֵם גֹּזְרָמִים
בְּחִינַת נַחֵשׁ מִשִּׁיךְ לָהּ לְגַבְהָ, וּגֹזְרָמִים שְׁלִיטַת הַשְּׁפָחָה בִּישָׂא,
שֶׁהִיא עֵת רָעָה. וְזֶה: לֹא תִנְחָשׁוּ - שְׁלֹא לְגָרֵם, חֵם וְשָׁלוֹם,
נַחֵשׁ מִשִּׁיךְ לָהּ לְגַבְהָ וְכו' כַּנ"ל. וְלֹא תַעֲזֹנְנוּ - שֶׁהוּא לְשׁוֹן עֵת
וְעוֹנָה, הִינּוּ שְׁלֹא לְגָרֵם, חֵם וְשָׁלוֹם, שְׁלִיטַת הָעֵת רָעָה שֶׁל
הַכ"ח עֵתִים, וְכַנ"ל: וְזֶה שֶׁבִקֵּשׁ יַעֲקֹב (בראשית כח): וְנָתַן לִי לֶחֶם
לְאָכַל וּבִגְד לְלַבֵּשׁ; כִּי זֶה תְּלוּי בְּזָה, כִּי פְּרִנְסָה תְּלוּי בְּבַחֲיַנַת
בְּגָדִים לְבָנִים. וְזֶה: (ישעיה כג) לְאָכַל לְשִׁבְעָה וְלִמְכָסָה עֵתִיק.
וַיַּעֲקֹב שֶׁהִמְשִׁיךְ לְבִנּוּנִית, בְּבַחֲיַנַת (בראשית ל): מִחֲשָׁף הַלְבָן, עַל־
יְדֵי תְּקוּן הַכְּלָלִי, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: (שם מט) רֵאשִׁית אוֹנִי, נֶאֱמַר בּוֹ:
(שם כה) יוֹשֵׁב אֱהָלִים, הִינּוּ בְּחִינַת שָׁמַיִם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: (ישעיה כז)
וַיִּמְתַּחֵם כְּאֱהָל לְשִׁבְתָּ, הִינּוּ בְּחִינַת: דְּרֹךְ הַנֶּשֶׁר בְּשָׁמַיִם, בְּחִינַת
זֶהר הַרְקִיעַ, בְּחִינַת לְשׁוֹן שֶׁל זְהוּרִית, שְׁמֵלֶבֶן עוֹזְנוּתִיהֶן וְהַדָּמִים
שֶׁל שֵׁם"ה גִּידִין, בְּבַחֲיַנַת (שם א): אִם יֹאדִימוּ כְּתוֹלַע כְּצִמְרֵי יְהוּ:
וְכָל זְמַן שְׁלֹא תִקַּן תְּקוּן הַכְּלָלִי, וְהַשְּׁכִינָה הִיא בְּבַחֲיַנַת: מְדוּעַ
אָדָם לְלַבּוֹשֶׁת, בְּחִינַת דָּם נְדָה, אֲזִי הַדְּבֹר אָסוּר,
בְּבַחֲיַנַת (תהלים מט): נֶאֱלַמְתִּי דוּמְיָהּ, שְׁמֵאלוֹ הַדָּמִים נַעֲשָׂה

בְּבַחֲיַיִת דּוּמְיָהּ. כִּי עָקַר הַדְּבֹר תָּלוּי בְּתַקּוֹן הַכְּלָלִי, שֶׁהוּא
 בְּבַחֲיַיִת: וַיִּגַּד לָכֶם אֶת בְּרִיתוֹ כִּנְ"ל. וְזֶה בְּבַחֲיַיִת: פֶּתַח דְּשָׁכִיב רַבִּי
 שְׁמַעוֹן הָיָה אָמַר חֹד לְחִבְרָה: אֵל תִּתֵּן אֶת פִּיךָ לְחַמְיָא אֶת
 בְּשַׂרְךָ (וּוְהָר וּיקרא דף עט. ודף קה:), כִּי רַבִּי שְׁמַעוֹן הָיָה קֹשֶׁת הַבְּרִית,
 בְּבַחֲיַיִת: וַיִּגַּד לָכֶם אֶת בְּרִיתוֹ, הֵינּוּ כְּלָלִיּוֹת הַגִּידִין. וּכְשֵׁאִין תַּקּוֹן
 הַכְּלָלִי, אֲזִי הַדְּבֹר אֲסוּר, בְּבַחֲיַיִת: נֶאֱלַמְתִּי דּוּמְיָהּ, בְּבַחֲיַיִת: אֵל
 תִּתֵּן אֶת פִּיךָ כִּנְ"ל. וּמִי שֶׁהוּא מְדַבֵּר אֹז, כְּשֵׁאִין תַּקּוֹן הַכְּלָלִי,
 הוּא עוֹבֵר עַל: לֹא תִלְךָ רַכִּיל בְּעַמֶּךָ (ויקרא יט), וְהוּא הוֹלֵךְ רַכִּיל
 מְגַלֵּה סוּד (משלי יא). אַבְל בְּיוֹמוֹי דְּרַבִּי שְׁמַעוֹן, הָיָה אָמַר חֹד
 לְחִבְרָה: פֶּתַח פִּיךָ. כִּי כְּשֵׁישׁ תַּקּוֹן הַכְּלָלִי שֶׁהוּא קֹשֶׁת הַבְּרִית,
 אֲזִי הַדְּבֹר מִתֵּר. כִּי הַדְּמִים כָּבֵד נִתְתַקְּנוּ, בְּבַחֲיַיִת: דָּם נֶעְפֵּר
 וְנִעְשָׂה חֵלֶב, בְּבַחֲיַיִת: בְּכָל עֵת יִהְיוּ בְּגִדְךָ לְבָנִים: וְזֶה (תהלים ל):
 לְמַעַן יִזְמַרְךָ כְּבוֹד וְלֹא יִדָּם. כְּבוֹד, זֶה בְּבַחֲיַיִת בְּגִדִים כִּנְ"ל.
 שְׁנֵת לְבָנִין מִבְּבַחֲיַיִת: מִדּוּעַ אָדָם לְלַבּוֹשֶׁךָ, מִבְּבַחֲיַיִת דָּם נִדָּה. וְאֹז:
 וְלֹא יִדָּם - כִּי נִמְשָׁךְ לְבַנְיָת בְּהַדְּמִים, מִבְּבַחֲיַיִת: וְנוֹזְלִים מִן
 לְבָנוֹן כִּנְ"ל. וְאֹז הַדְּבֹר מִתֵּר, בְּבַחֲיַיִת: פֶּתַח פִּיךָ:

וְזֶה בְּבַחֲיַיִת חֵלִי נוֹפֵל, רַחֲמָנָא לְצַלֵּךְ, הֵינּוּ כְּשֶׁהַדְּמִים מִתְנַפְּרִין
 וְהֵם מִתְיַזְוִין לְהַמּוֹחַ, וְעַל־יְדֵי־זֶה נִלְחָץ הַמּוֹחִין, וְעַל־יְדֵי
 לְחִיצַת הַמּוֹחִין, רוֹעֵשִׁין הָאֵיבָרִים. כִּי הַמּוֹחַ הוּא שֶׁר צָבָא,
 וּכְשֶׁהַשּׁוֹנָא פֹּא עַל הַשֶּׁר צָבָא, אֲזִי רוֹעֵשִׁים כָּל צָבָאוֹ, כִּי כָּלֵם
 תָּלוּיִים בּוֹ. וְאֲזִי הַשְּׂכִינָה נוֹפֵלֶת, חֵם וְשָׁלוֹם, בְּבַחֲיַיִת (עמוס ט):
 סַפַּת דְּוֹד הַנוֹפֵלֶת. וְעַל־יְדֵי תַּקּוֹן הַכְּלָלִי שְׁמַעוֹרֵר הַמּוֹחִין כִּנְ"ל,

וּמִמֶּשֶׁךְ לְבַנּוּנִית לְהַגִּידִין, בְּבַחֲנֵינֵת: בְּכָל עֵת יִהְיוּ כְּגִדִּיךָ לְבָנִים,
 אֲזִי נִתְרַפְּאֵת מִחֹלְלַת הַנְּפִילָה. וְאִזּוּ: נִפְלָה וְלֹא תוֹסִיף, קוּם
 בְּתוֹלֵת יִשְׂרָאֵל (שם ה). וְאִזּוּ הַדְּבֹר מִתֵּר, בְּבַחֲנֵינֵת: פֶּתַח פִּיךָ:
 וְזֵהוּ: לֹא תִלְךְ רַכִּיל, וְלֹא תַעֲמֹד עַל דַּם רַעַךְ - רַעַךְ, הִינוּ
 הַמַּחֲזִין, שֶׁהֵם תֵּרִין רַעִין דָּלָא מִתְּפָרְשִׁין - כְּשֶׁהֵם אֵינָם עוֹמְדִים
 וְנִתְבַּטְּלוּ מִלַּעֲשׂוֹת פְּעֻלָּתָם עַל־יְדֵי תִּגְבֻּרַת הַדְּמִים הַלּוֹחֲצִים אֶת
 הַמַּחֲזִין, עַל־יְדֵי־זֶה לֹא תַעֲבֹר עָלַי: לֹא תִלְךְ רַכִּיל, פִּי אִזּוּ הַדְּבֹר
 מִתֵּר, בְּחֵינֵת פֶּתַח פִּיךָ בְּיוֹמוֹי דְּרַבִּי שְׁמַעוֹן וְכוּ':

ח וְזֵה בְּחֵינֵת: וְאִף פִּי הִינֵן בּוֹגֵד (חֲבִקוּק ב). בּוֹגֵד, הִינוּ בְּחֵינֵת
 גִּידִין הַנְּ"ל, שְׁעַל יְדוֹ הוֹלֵךְ רַכִּיל מְגַלֵּה סוּד, בְּבַחֲנֵינֵת:
 נִכְנֵם יִין - יֵצֵא סוּד (סְנֵהֲרִין לח). פִּי הִינֵן הוּא בְּחֵינֵת גִּידִין,
 הַתִּגְבֻּרַת הַדְּמִים, בְּבַחֲנֵינֵת (מִשְׁלֵי כג): אֵל תֵּרָא יִין פִּי יִתְאַדֵּם,
 שְׂאֲחֵרִיתוֹ דָּם (סְנֵהֲרִין ע). וְעַל־שֵׁם־זֶה נִקְרָא תִירוּשׁ, וְלִמְדוֹ
 רְבוּתֵינוּ וְכִרּוֹנָם לְבִרְכָה מְזֵה (יוֹמָא עו:): זָכָה - נַעֲשֶׂה רֹאשׁ, לֹא
 זָכָה - נַעֲשֶׂה רֵשׁ. הִינוּ כְּשֶׁלֹּא זָכָה, שְׂאִינוּ מְזַכֵּךְ אֶת הַדְּמִים,
 עַל־יְדֵי־זֶה נַעֲשֶׂה רֵשׁ - שְׂאִין לוֹ לֶחֶם מִן הַשָּׁמַיִם כְּנ"ל. אֲבָל זָכָה
 - נַעֲשֶׂה רֹאשׁ, בְּבַחֲנֵינֵת מַחֲזִין, הִינוּ בְּחֵינֵת הַמְּשַׁכֵּת הַלְּבַנּוּנִית מִן
 הַמַּחֲזִין, בְּבַחֲנֵינֵת: וְנוֹזְלִים מִן לְבָנוֹן כְּנ"ל:

ט וְזֵה בְּחֵינֵת מִשָּׂא וּמִתֵּן בְּאַמוּנָה, פִּי מִי שְׂאִינוּ עוֹשֶׂה מִשָּׂא
 וּמִתֵּן בְּאַמוּנָה, וְהוּא מְשַׁקֵּעַ בְּתַאוּת מָמוֹן, וְגוֹזֵל אֶת חֲבֵרוֹ
 - אֲזִי הוּא מְעוֹרֵר דְּמִים הַנְּ"ל, בְּבַחֲנֵינֵת: מִדּוּעַ אָדָם לְלַבּוֹשֶׁךָ
 הַנְּ"ל, וְגוֹרֵם דָּם גְּדָה לְשִׁכְיָנָה, בְּבַחֲנֵינֵת (יִחוּקָא ז): וְזֵהכֵם לְנִדְהָ.

וזהו: דמים תרתי משמע (מגילה יד:), הינו דם נדה על-ידי המזון. בשביל זה נקרא גזלה בחינת בגד, כמו שפתוב (ישעיה כד): ובגד בוגדים בגדו, הינו פגם הבגדים הנ"ל, בחינת שנמצא רבב על בגדיו. וזה שתרגם יונתן (על פסוק ובגד בוגדים בגדו הנ"ל ובסנהדרין צד): בוזי ובוזי דבוזי, הינו בחינת תאות מזון, שכל מה שיש לו יותר הוא חומד יותר: וזה עקר תקונו של המשא ומתן - שיכוון בכל הלוד והלוד, ובכל דבור ודבור, שהוא הלוד ומדבר בשעת המשא ומתן, שפונתו כדי שירויח כדי שיתן צדקה. וזה הוא בחינת תקון הכללי של הדמים, פי הצדקה הוא בחינת פלגיות הגידיו, בבחינת (הישע י): זרעו לכם לצדקה, בבחינת זרע גר, הוא טפה חורתא, שעל-ידי התקון הזה נתרומם המחין, בבחינת: מחא חורתא ככספא. ועל-שם-זה נקרא משא ומתן, להורות שיש בו תקון לבחינת בגדים הנ"ל, לבחינת דמים הנ"ל. משא, זה בחינת (תהלים לח): כי עונותי עברו ראשי כמשא כבד יכבדו ממני, שהם השם"ה לאוין הנ"ל, שמתגברין על הראש שהוא המחין, בבחינת: לא תעמוד על דם רעך כנ"ל, והוא בחינת פגם הבגדים הנ"ל כנ"ל. וזה: כבד יכבדו, הינו בחינת מלך הכבוד הנ"ל. כבד, הינו בחינת הדמים, שהכבד מלא דם, שהוא בחינת דם נדה הנ"ל. ומתן, הוא בחינת תקון הכללי, שהוא הצדקה, בחינת (משלי יח): מתן אדם ירחיב לו. בחינת קשת הברית, שהוא הצדיק, בחינת (תהלים לו): צדיק חונן וגותן. וזה שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (ר"ה

ו): בפיו - זו צדקה, שאז הדבור מתר:

י וְהִנֵּה הַכֶּלֶל - שְׁצָרִיד לְתַקֵּן תַּחֲלָה תַקוּן הַכֶּלְלִי, וְעַל יְדֵי זֶה מִמִּילָא יִתְקַן הַכֵּל בְּפֶרֶט. וְאַף שֶׁתַּקוּן הַכֶּלְלִי הוּא גְבוּהַ וּמְרוֹמִם יוֹתֵר מִתַּקוּן כֵּל דְּכָר בְּפֶרֶט, עִם כֵּל זֶה מִחֲמַת שֶׁתַּקוּן כֵּל דְּכָר תְּלוּי בְּהַמּוֹחַ, דְּהִינּוּ לְהַמְשִׁיד לְכַנּוּנֵית מִן הַמּוֹחַ, בְּבַחֲיִנַת: וְנוֹזְלִים מִן לְכַנּוּן; וְלְרוּמִם הַמּוֹחַ אִי אֶפְשָׁר כִּי־אִם עַל־יְדֵי תַקוּן הַכֶּלְלִי, בְּבַחֲיִנַת: כְּנִשְׁרַע יַעִיר קִנּוּ כִּנּוּ"ל, עַל כֵּן צָרִיד לִילָךְ מִתַּחֲלָה אֶל הַמְדַרְגָּה הַיּוֹתֵר עֲלִיוֹנָה מִזֶּה, דְּהִינּוּ תַקוּן הַכֶּלְלִי, כִּדְבֵי לְתַקֵּן וְלְרוּמִם הַמּוֹחַ, וְעַל יְדֵי זֶה נִתְקַן הַכֵּל מִמִּילָא כִּנּוּ"ל: וְזֶה פֶּרוּשׁ: הָאִי גִבְרָא דְאִזְל בְּעֵי אֲתַתָּא, וְלֹא קִנְהֵבוּ לָהּ. הִינּוּ בַחֲיִנַת אִשָּׁה יִרְאֵת ה'. הִינּוּ מִי שְׂפָנִים בְּעוֹנוֹת, וְגֵרָם דָּם נָדָה לְשִׁכְיִנָּה כִּנּוּ"ל, שְׁעַל־יְדֵי־זֶה נִחַשׁ מִשִּׁיד לָהּ לְגַבְהַ וְכוּ', וְנַעֲשֶׂה פֶּרוּד בֵּין קֹדֶשׁא בְּרִיד הוּא וּשְׁכִינֵיתָהּ. וְזֶהוּ: וְלֹא קִנְהֵבִי לָהּ - בַּחֲיִנַת שְׂאֵג יִשְׂאֵג עַל גּוֹהוּ כִּנּוּ"ל. מֵאִי חִזָּא דְאִזְל לְחִיבָא דְמַדְלֵי מְנָה - הִינּוּ כְּשֶׁרוֹצֶה לְטַהֵר אֶת הַמְּלָכוֹת מִהַדְרָמִים, הוּא הוֹלֵךְ אֶל הַמְדַרְגָּה הַיּוֹתֵר עֲלִיוֹנָה, הִינּוּ תַקוּן הַכֶּלְלִי שֶׁהוּא לְמַעְלָה מֵאִשָּׁה יִרְאֵת ה', בַּחֲיִנַת (שְׁמוּאֵל ב' כג): צָדִיק מוֹשֵׁל בִּירְאֵת אֱלֹקִים, כִּי הַצָּדִיק שֶׁהוּא בַּחֲיִנּוֹת תַּקוּן הַכֶּלְלִי הוּא לְמַעְלָה, וְהוּא מוֹשֵׁל בִּירְאֵת אֱלֹקִים, שֶׁהוּא בַּחֲיִנַת מְלָכוֹת, כְּמוֹ שְׂפָתוֹב (אֲבוֹת פ"ג): אֲלִמְלָא מוֹרְאָה שֶׁל מְלָכוֹת. וְזֶהוּ: שְׁקַל סַבְתָּא דְצָה לְתַתָּא וְכוּ' - סַבְתָּא הֵם יְתֵדוֹת וּמִסְמָרוֹת, כְּמוֹ שְׁפִרְשׁ רַש"י. הִינּוּ בַּחֲיִנַת דְּכָרֵי תוֹרָה, כְּמוֹ שְׂפָתוֹב (קֹהֶלֶת יב): דְּכָרֵי חֻכְמִים כְּדַרְבוֹנוֹת וּכְמִסְמָרוֹת. דְּצָה

לְתַתָּא - הֵינּוּ בְּחִינַת מְדֻרְגּוֹת הַתְּחַתּוֹנוֹת, כְּשֵׁאִין תְּקוּן הַכְּלָלִי,
 בְּחִינַת: בְּתַר דְּאִסְתְּלַק רַבִּי שְׁמַעוֹן, שְׂאֵז הַדְּבֹר אָסוּר. וְזוּהוּ:
 וְלֹא עָאֵל - הֵינּוּ שְׁלֵא הָיָה אֶפְשָׁר אֶז לְדַבֵּר דְּבָרֵי תוֹרָה כְּנ"ל.
 דְּצַה לְעָלָא וְעָאֵל - הֵינּוּ בְּחִינּוֹת בְּיוֹמוֹי דְּרַבִּי שְׁמַעוֹן, שֶׁהוּא
 קִשְׁת הַבְּרִית, שֶׁהוּא תְּקוּן הַכְּלָלִי, שְׂאֵז הַדְּבֹר מִתַּר. הֵינּוּ
 שֶׁהָרָאָה לָהֶם, שְׂאֵי אֶפְשָׁר לְתַקַּן הַדְּבֹר כִּי אִם עַל־יַדֵּי שְׂבַח
 הַצְּדִיקִים, שֶׁהוּא תְּקוּן הַכְּלָלִי לְהַדְּבֹר, וְהוּא הַדִּין כָּל הַדְּבָרִים
 אִי אֶפְשָׁר לְתַקַּן, כִּי אִם עַל יַדֵּי תְּקוּן הַכְּלָלִי, כְּדֵי לְהָרִים אֶת
 הַמַּח שְׁמִשָּׁם נִמְשָׁךְ כָּל הַלְּבַנּוּנִית כְּנ"ל. וְזוּהוּ: הָאֵי נִמְי
 אֲתַרְמִיָּא לֵה בַת מְזִלָּה, הֵינּוּ בְּחִינַת הַמּוֹחִין, בְּחִינַת וְנוֹזְלִים מִן
 לְבָנוֹן. הֵינּוּ שְׁתַּפְּס לָהֶם לְדַגְמָא אֶת הַדְּבֹר, וְהָרָאָה לָהֶם, שְׂאֵי
 אֶפְשָׁר לְתַקַּן כִּי אִם עַל־יַדֵּי תְּקוּן הַכְּלָלִי. וְהָרָאָה, כִּי בִימֵי רַבִּי
 שְׁמַעוֹן הָיָה הַדְּבֹר עַל תְּקוּנוֹ, וּבְתַר דְּאִסְתְּלַק נֹאמֵר: אֵל תִּתֵּן
 אֶת פִּיךָ וְגו', וְזוּהוּ: דְּצַה לְתַתָּא וְכו' כְּנ"ל. וּכְמוֹ כֵּן כָּל
 הַדְּבָרִים, צְרִיךְ לְתַקַּן עַל־יַדֵּי תְּקוּן הַכְּלָלִי הַשֵּׁיךְ לוֹ. כְּגוֹן מִשָּׂא
 וּמִתֵּן - עַל־יַדֵּי צְדָקָה, וְכֵן כָּלֵם צְרִיךְ לְתַקַּן כָּל דְּבַר עַל־יַדֵּי
 תְּקוּן הַכְּלָלִי הַשֵּׁיךְ לוֹ. וְזוּהוּ מַחֲמַת שְׁצְרִיךְ לְהָרִים אֶת הַמּוֹחִין,
 לְהַמְשִׁיךְ מִשָּׁם לְבָנוּנִית, לְתַקַּן וּלְלַבֵּן כָּל הַפְּגָמִים, וְזוּהוּ אִי
 אֶפְשָׁר כִּי־אִם עַל־יַדֵּי תְּקוּן הַכְּלָלִי כְּנ"ל. וְזוּהוּ בְּחִינַת: הָאֵי נִמְי
 אֲתַרְמִיָּא לֵה בַת מְזִלָּה, בְּחִינַת: וְנוֹזְלִים מִן לְבָנוֹן, מִן לְבֹנָא
 דְּמוֹחָא כְּנ"ל (משלי י): כֶּסֶף נִבְחָר לְשׁוֹן צְדִיק: (באור זה הענין ומה

שכיבות יש לפסוק זה להתורה הנ"ל יתבאר במקום אחר):

(שְׂדֵד לְאוֹת א) וְעַל-כֵּן אִשָּׁה שְׂדֵדְמִיָּה מְרַבִּים וְאִין לָהּ וָסֵת, אָף שְׂיִין מְזִיק לָהּ כִּנְ"ל, בְּחִינַת: יִין כִּי יתְאָדֵם, שְׂאֲחֵרִיתוֹ דָם, בְּחִינַת: נִכְנֵם יִין - יֵצֵא סוֹד כִּנְ"ל. עִם כָּל זֶה רְפוּאָתָהּ עַל-יַדֵּי יִין שֶׁהִסְתַּפֵּל בּוֹ צְדִיק אֲמַתּוֹ, כִּי הָעֵינַיִם הֵם בְּחִינַת שְׁעָרוֹת. כִּי שְׂבַעַה גְלָדֵי עֵינָא (בְּהַקְדַּמַּת הַתִּיקוּנִים יב וּבְתִיקוּן ע) הֵם בְּחִינַת (שׁוּפְטִים מו): שְׂבַע מַחְלָפוֹת רֵאשׁוֹ, וְהֵם בְּחִינַת הַמַּחִין, כִּי הַשְׁעָרוֹת הֵם מוֹתְרֵי מַחִין, וְעַל כֵּן הֵם בְּחִינַת שְׂבַע מַחְלָפוֹת וְכוּ', בְּחִינַת שְׂבַע מְדוֹת, שְׁחוּלְפִין וְעוֹבְרִין בְּמַחְשָׁבָה שְׂבַמְחָ. כִּי הַמַּחְשָׁבָה שְׂבַמְחָ הוּא כְּפִי הַמְדוֹת שְׂבַאֲדָם, וְכְפִי הַמְדָּה שֶׁהָאָדָם אוֹחוֹ בָּהּ, כֵּן חוּלְפִין וְעוֹבְרִין עָלָיו הַמַּחְשָׁבוֹת שְׂבַמְחָ. וְזֶה: שְׂבַע מַחְלָפוֹת רֵאשׁוֹ - לְשׁוֹן חֶלֶף וְעֵבֶר כִּנְ"ל. וְכִשְׂפוּגְמִין בְּהַשְׁעָרוֹת, נִפְגָּם הָרֵאשִׁיָּה, שֶׁהִיא שְׂבַעַה גְלָדֵי עֵינָא. וְעַל כֵּן שְׂמִשׁוֹן שְׂפָגָם בְּשְׂבַע מַחְלָפוֹת רֵאשׁוֹ, נֶאֱמָר בּוֹ (שם): וַיִּנְקְרוּ פְּלִשְׁתִּים אֶת עֵינָיו. וְעַל-כֵּן עַל-יַדֵּי שְׂבַעַה גְלָדֵי עֵינָא, מִתְקַנֵּין בְּחִינַת שְׂבַע מַחְלָפוֹת רֵאשׁוֹ, שֶׁהֵם הַשְׁעָרוֹת, בְּבְחִינַת (דְּנִיאֵל ז): וַיִּשְׁעַר רֵאשִׁיָּה כְּעֵמֶר נָקִי, בְּבְחִינַת לְשׁוֹן שֶׁל זְהוּרִית, שֶׁהוּא מְלַבֵּין הָאֲדָמִימוֹת שֶׁל הַשֶּׁס"ה גִּידִין, בְּבְחִינַת: אִם יֵאֲדִימוּ כְּתוֹלַע כְּעֵמֶר יִהְיוּ. נִמְצָא שְׂנַתְתַּקֵּן עַל יַדֵּי זֶה הָאֲדָמִימוֹת, שֶׁהוּא בְּחִינַת דָם נִדְּהָ כִּנְ"ל. וְזֶה בְּחִינַת (תְּהִלִּים קיח): מִן הַמִּצָּר קָרָאתִי יְהוָה, אוֹתִיּוֹת צָמַר. כְּמוֹכָא בְּפָנוֹת, עֵין שָׁם וְהֵבֵן:

(שאלו זקני אתונא לרבי יהושע בן חנניה בנגמרא מסכת בכורות)

ערוגת סכינים במה קוצצים אותה?
 השיב להם: בקרן של חמור. שאלו
 אותו: וכי יש קרן לחמור? השיב להם:
 וכי קיימת ארוגת סכינים? הביאו לפניו
 שתי ביצים, שאלו אותו: איזו ביצה
 נולדה מזוג תרנגולים לבנים, ואיזו
 ביצה נולדה מזוג תרנגולים שחורים.
 הביא להם שתי גבינות, אמר להם איזו
 גבינה היא מעוז לבנה ואיזו גבינה היא
 מעוז שחורה?

מִי־שָׂרָא דְסַפִּינָא בְּמַאי
 קְטְלִי לָהּ,
 בְּקַרְנָא דְחַמְרָא. וּמִי
 אֵיבָא קַרְנָא לְחַמְרָא,
 וּמִי־שָׂרָא דְסַפִּינָא מִי הוּי.
 אֵיתָנוּ לָהּ תְּרֵי בֵינֵי, אָמְרוּ
 לָהּ: הִי זִוּגְתָא חוֹרְתָא וְהִי
 זִוּגְתָא אַכְמָתָא. אֵיתִי
 אֵיהּוּ תְּרֵי גְבִינֵי, אָמַר
 לָהּ: הִי דְעוּזָא חוֹרְתָא
 וְהִי דְעוּזָא אַכְמָתָא.

רש"י: מַבְּמַאי קְטְלִי לָהּ. עָרוּגַת סַכִּינִין, בְּמַאי גִזְזִין וְקוֹצְצִין אוֹתָהּ:

מִי־שָׂרָא דְסַפִּינָא בְּמַאי קְטְלִי לָהּ וְכוּ'.

א הַשְּׂגוֹת אֵלֶקוֹת, אִי אֶפְשָׁר לְהַשְׁיֵג, כִּי אִם עַל־יְדֵי צְמֻצוּמִים
 רְבִים; מַעֲלָה לְעֹלֹל, מִשְׁכָּל עֲלִיזוֹן לְשֹׁכֵל תַּחְתּוֹן.
 כְּמוֹ שְׂאֵנוּ רוּאִים בְּחֹשֶׁשׁ, שְׂאֵי אֶפְשָׁר לְהַשְׁיֵג שִׁכָּל גְּדוֹל, כִּי אִם
 עַל־יְדֵי הַתְּלַבְּשׁוֹת בְּשִׁכָּל הַתַּחְתּוֹן. כְּמוֹ הַמְּלַמֵּד, בְּשִׂרְצָה
 לְהַסְבִּיר שִׁכָּל גְּדוֹל לְהַתְּלַמֵּד, הוּא צָרִיךְ לְהַלְבִּישׁ אוֹתוֹ בְּשִׁכָּל
 תַּחְתּוֹן וְקָטָן, כְּדֵי שְׂיֻכַּל הַתְּלַמִּיד לְהַבְנִינוּ, דְּהֵינּוּ שְׂהוּא מַצִּיעַ

לו מתחלה ההקדמות ושכליות קטנים שמסבב לו תחלה, כדי להבינו על ידי זה המבון, שהוא שכל עליון וגדול:

ב וצריך כל אחד לבקש מאד מלמד הגון כזה, שיוכל להסביר ולהבין אותו שכל עליון וגדול כזה, דהינו השגות אלקות, פי צריך לזה רבי גדול מאד מאד, שיוכל להסביר שכל גדול כזה על ידי השכל התחתון בנ"ל, כדי שיוכלו הקטנים להבינו. וכל מה שהוא קטן ביותר ומרחק ביותר מהשם יתברך, הוא צריך רבי גדול ביותר. כמו שמצינו בעת שהיו ישראל במדרגה קטנה מאד, דהינו במצרים, שהיו משקעים במ"ט שערי טמאה, היו צריכים רבי גדול ומלמד גדול ונורא מאד, דהינו משה רבנו עליו השלום. פי כל מה שהוא קטן ומרחק ביותר, צריך מלמד גדול ביותר, שיהיה אמן כזה, שיוכל להלביש שכל עליון כזה, דהינו השגתו יתברך שמו, לקטן ומרחק כמותו, פי כל מה שהחולה נחלה ביותר, צריך רופא גדול ביותר. על כן אין להאדם לומר: די לי אם אהיה מקרב אצל איש נכבד וירא ה', אף שאינו מפלג במעלה, פי הלאוי שאהיה מקדם כמהו. אל יאמר כן, פי אדרבא, כפי מה שידע אנש בנפשה גדל פחיתותו וגדל רחוקו, שנרחק מאד מהשם יתברך, כל אחד ואחד כפי מה שידע בנפשו. וכמו כן כל מה שידע בעצמו שהוא מרחק ביותר, צריך לבקש לנפשו רופא גדול מאד מאד, הגדול במעלה ביותר, דהינו שיחזיר ויבקש תמיד לזכות להתקרב

לְהַרְבֵּי הַגָּדוֹל מְאֹד מְאֹד בִּנְ"ל. כִּי כָּל מֵה שֶׁהוּא קָמֵן בְּיוֹתֵר,
צָרִיד מְלַמֵּד גָּדוֹל בְּיוֹתֵר בִּנְ"ל:

ג וְזֶה בְּחִינַת שְׁעָרוֹת, שֶׁהָאָרוֹת הַמְּחִין יוֹצְאִין בְּהַשְׁעָרוֹת; כֵּן
הַשֶּׁכֶל הָעֲלִיּוֹן, שֶׁהוּא הַשְּׁגוֹת אֱלֻקוֹת, הוּא מִתְלַבֵּשׁ
בְּהַשֶּׁכֶל הַתַּחְתּוֹן. וְזֶה בְּחִינַת (תיקון ע' דף קיג.): שֶׁעָרָא בְּעַגּוּלָא,
בְּחִינַת סְבוּבִים, דְּהִינּוּ הַהֶקְדָּמוֹת הַמְּסַבְּבִין עַד שְׂבָאִים אֶל
הַמְּכֻּן בִּנְ"ל. וְהַעֲקָר הוּא הַמְּכֻּן, כִּמוֹ שֶׁמְצִינּוּ בְּדַבְּרֵי רַבּוֹתֵינוּ
זְכוּרֵנָם לְבִרְכָה (יבמות טו), שֶׁסֶפְבּוּהוּ בְּהַלְכוֹת, עַד שֶׁהִגִּיעוּ לְצַרַת
הַפֶּת. נִמְצָא, שֶׁכָּל הַהַלְכוֹת שֶׁדִּבְּרוּ מִקֶּדֶם לֹא הָיוּ עֲקָר הַמְּכֻּן,
רַק הָיוּ סְבוּבִים וְהַקְּדָמוֹת כְּדֵי לְהַגִּיעַ לְצַרַת הַפֶּת, שֶׁהוּא הַמְּכֻּן.
וְזֶה בְּחִינַת (שם בתיקון ע' דף קיא): שֶׁעָרָא אֶפְמָא, בְּחִינַת (שה"ש א):
שְׁחֹרֶה אֲנִי וְנֹאֵה; כִּי הַשְּׁחֹרוֹת הוּא מְקַבֵּץ אֶת הָרְאוֹת וּמְצַמֵּץ
אוֹתוֹ כְּדֵי לְרְאוֹת הַיֵּטֵב, כֵּן הַשֶּׁכֶל הַתַּחְתּוֹן הוּא בְּחִינַת שְׁחֹרוֹת,
שֶׁמְצַמֵּץ כּוֹ נֹאֵה וְיָפִי שֶׁבַשֶּׁכֶל הָעֲלִיּוֹן. וְאֵלּוּ הַשְּׁעָרוֹת הֵן
בְּחִינַת: שְׁעוּרָא דְאַתּוֹן דְּאוּרִיתָא (תיקון ע'); כִּי הַמְּצוּוֹת הֵם
חֻמּוֹת הַבוּרָא יִתְבַּרְךְ שְׁמוֹ, כִּי כָּל מְצוּהָ וּמְצוּהָ יֵשׁ לָהּ שְׁעוּרִים
אַחֵרִים וְגִבּוּלִים, כְּגוֹן: מִפְּנֵי מֵה הַמְּצוּהָ הַזֹּאת מְצוּתָהּ בְּכָךְ,
מִפְּנֵי שְׁפֵן חֵיבָה חֻמּוֹתוֹ יִתְבַּרְךְ שְׁמוֹ; וְכֵן מְצוּהָ אַחֶרֶת מְצוּתָהּ
בְּכָךְ, לְפִי חֻמּוֹתוֹ יִתְבַּרְךְ שְׁמוֹ. וְכָל מְצוּהָ וּמְצוּהָ יֵשׁ לָהּ אוֹתוֹת
וְתוֹבוֹת וְעִנְיָנִים, שֶׁהֵם שְׁעוּרִים וְגִבּוּלִים, שֶׁמְצַמֵּץ בְּהֵן חֻמּוֹתוֹ
יִתְבַּרְךְ שְׁמוֹ, שֶׁזֶה בְּחִינַת הַתְּלַבְּשׁוֹת הַשֶּׁכֶל הָעֲלִיּוֹן בַּשֶּׁכֶל
הַתַּחְתּוֹן, שְׁעֵל־יְדִי־זֶה זֹכִין לְהַשְׁגוֹת אֱלֻקוֹת בִּנְ"ל:

וְזֶה בְּחִינַת: בַּת הַיְתָה לֹא לְאַבְרָהָם אָבִינוּ, וּבְכָל שְׁמָה (כ"ב טו:),
 בַּת, זֶה בְּחִינַת בַּת עֵין, דְּהִינּוּ הַשְּׁחֹר שְׁבַעֵין, שֶׁהוּא בְּחִינַת
 הַשְּׁחֹרוֹת הַגַּ"ל, שֶׁהוּא מְצַמֵּם וּמְגַבִּיל וְכוּלָל בְּעַצְמוֹ כָּל הַדְּבָרִים
 הַגְּדוּלִים הָעוֹמְדִים לְגַדְלוֹ. כְּגוֹן הַר גְּדוֹל, כְּשֶׁעוֹמֵד לְפָנֵי הַבַּת עֵין,
 שֶׁהוּא הַשְּׁחֹר שְׁבַעֵין, אֵין נִגְבֵּל כָּל הָהָר בְּתוֹךְ הַבַּת עֵין שְׂרֹאָה
 אוֹתוֹ. כִּי הַשְּׁחֹרוֹת שְׁבַעֵין הוּא מְצַמֵּם כָּל הַדְּבָרִים הַגְּדוּלִים
 וְנִכְלָלִין וְנִרְאִין בְּתוֹכוֹ, וְעַל־יְדִיָּוָה רוֹאִין וּמְשִׁיגִין הַדְּבָר שְׂרֹאִין;
 כְּמוֹ כֵּן זֶה הַשְּׁכָל הַתַּחְתּוֹן מְצַמֵּם וּמְגַבִּיל הַשְּׁכָל הַגְּדוֹל הָעֲלִיּוֹן
 וְנִכְלָל בְּתוֹכוֹ, וְעַל־יְדִיָּוָה רוֹאִין וּמְבִינִים וּמְשִׁיגִים אֶת הַשְּׁכָל
 הָעֲלִיּוֹן הַגְּדוֹל כַּ"ל:

וְזֶה בְּחִינַת: וַיֵּרָא אֵלָיו ה' בְּלַבַּת אִשׁ (שמות ג) - שֶׁהַשֵּׁם יִתְפָּרֵךְ
 רָצָה לְהַלְפִישׁ לֹא הַשְּׁגוֹת אֱלֻקוֹת, וְהַלְפִישׁ לֹא בְּבְחִינַת בַּת
 עֵין הַגַּ"ל. וְזֶה בְּחִינַת (כ"ב קמא): בַּת תַּחֲלָה - סִימָן יָפָה לְבָנִים.
 בַּת תַּחֲלָה, זֶה בְּחִינַת הַשְּׁכָל הַתַּחְתּוֹן, שֶׁהוּא תַּחֲלָה וְהַקְדָּמָה
 לְשֶׁכָּל הָעֲלִיּוֹן. וְזֶה בְּחִינַת סִימָן יָפָה לְבָנִים. בָּנִים, זֶה בְּחִינַת
 הַשְּׁכָל הָעֲלִיּוֹן, כְּמֵאֵמֶר חֲכָמֵינוּ זְכוּרָנָם לְבָרָכָה (מנחות ק): הָבִיֵּא
 בְּנֵי מֵרְחוֹק וּבְנוֹתֵי מְקֻצָּה הָאָרֶץ, הָבִיֵּא בְּנֵי - אֵלוֹ גְּלוּיֹת שְׁכַבְבָּל
 שְׂדֵעֵתָן מֵיִשְׁבַּת כְּבָנִים; בְּנוֹתֵי - אֵלוֹ גְּלוּיֹת שְׁבַשְׂאָר אֲרָצוֹת
 שְׂדֵעֵתָן אֵינָן מֵיִשְׁבַּת כְּבָנוֹת. נִמְצָא שְׁבָנִים הֵם בְּחִינַת דַּעַת
 מֵיִשְׁבַּת, בְּחִינַת שְׁכָל עֲלִיּוֹן וְגְדוֹל הַגַּ"ל, שְׁמִשְׁיָגִין עַל יְדֵי
 הַהַקְדָּמוֹת, בְּחִינַת שְׁכָל הַתַּחְתּוֹן כַּ"ל. וְזֶהוּ בַּת תַּחֲלָה - שֶׁהוּא
 הַשְּׁכָל הַתַּחְתּוֹן, סִימָן יָפָה לְבָנִים - שְׁעַל יְדוֹ מְשִׁיגִין הַשְּׁכָל

הַעֲלִיזוֹן שֶׁהוּא בְּחִינַת בָּנִים כַּנ"ל. וְזוֹהוּ: סִימָן יָפֵה - שָׁבוּ מִסְמָן
וּמִגָּבֵל הַשֶּׁכֶל הַעֲלִיזוֹן, בְּבְחִינַת שִׁיעוּרָא דְאַתָּוֹן דְּאוֹרֵיטָא, בְּחִינַת
שְׁחוּרָה אֲנִי וְנֹאזָה כַּנ"ל:

ד וְלָבוֹא לְהַשְׁכֵּל הַתְּחַתּוֹן הַזֶּה אִי אֶפְשָׁר כִּי אִם עַל-יַדֵּי שׁוֹנֵא
בְּצַע, שִׁישְׁנָא הַמְמוֹן בְּתַכְלִית הַשְּׁנֵאָה, כִּי שִׁעְרָא
אֶפְמָא, שֶׁהוּא בְּחִינַת הַשֶּׁכֶל הַתְּחַתּוֹן, הוּא מְסַטְרָא דְמַלְכוּת. וְכֵן
שׁוֹנֵא בְּצַע הוּא מְסַטְרָא דְמַלְכוּת, כִּי הַשֶּׁכֶל הַתְּחַתּוֹן הוּא
בְּחִינַת מַלְכוּת, שֶׁהוּא בְּחִינַת חֲכָמָה תְּתָאָה שׁוֹבְכַל עוֹלָם
וְעוֹלָם, שֶׁהוּא מְנַהֵיג אוֹתוֹ הָעוֹלָם. שְׁזֵה הַשֶּׁכֶל שֶׁל הַתְּהַנְהָגָה
וְהַמַּלְכוּת, הוּא בְּחִינַת חֲכָמָה וְשֶׁכֶל תְּחַתּוֹן, כַּנֶּגֶד הַשֶּׁכֶל שֶׁל
הַשְּׁנֵאוֹת אֱלֻקוֹת. וְעַל כֵּן בְּיוֹמוֹי דְשִׁמוּאֵל, שֶׁנִּפְלֹו רְאִישֵׁי הַדּוֹר אֶל
הַמְמוֹן, כְּמוֹ שְׁכַתּוֹב (שְׁמוּאֵל-א ח): וַיִּטּוּ אַחֲרַי הַבְּצַע; עַל כֵּן תִּכְרַף
פְּגָמוֹ בְּמַלְכוּת דְקַדְרָשָׁה, כְּמוֹ שְׁכַתּוֹב (שם) כִּי אֲתִי מֵאִסּוֹ מִמְלֹךְ
עֲלֵיהֶם, וַשְּׂאֵלוּ לָהֶם מֶלֶךְ כָּכָל הָעַבְדִּים. וּבְיוֹמוֹי דְשְׁלֹמֹה, שְׂאִין
כְּסָף נִחְשָׁב, הָיָה מַלְכוּת דְקַדְרָשָׁה עַל תְּקוּנָהּ וּמְכוּנָהּ, כְּמוֹ
שְׁכַתּוֹב (דְּבָרֵי הַיּוֹסֵי־א כט): וַיֵּשֶׁב שְׁלֹמֹה עַל פְּסֵא ה' - שְׁמֹלֶךְ עַל
עֲלִיזוֹנִים וְתְחַתּוֹנִים (מְגִילָה יא); וְעַל כֵּן זָכָה שְׁלֹמֹה לְזֵה הַשֶּׁכֶל
הַתְּחַתּוֹן הַנ"ל, כְּמוֹ שְׁכַתּוֹב (מַלְכִים-א ה): וַיַּחֲכֶם מִכָּל הָאָדָם; וְכְמוֹ
שְׁכַתּוֹב (שם): וַתִּרְבַּח חֲכָמַת שְׁלֹמֹה מִכָּל בְּנֵי קִדְם; כִּי זֶה הַשֶּׁכֶל
הוּא בְּחִינַת מַלְכוּת כַּנ"ל. אֲבָל עַל-יַדֵּי אֶהְבֵּת מְמוֹן, הוּא נוֹפֵל
לְאֶפְמָא דְסַטְרָא אַחֲרָא, בְּחִינַת: שְׁבַתָּאֵי פְתִיָא אֶפְמָא (תִּיקוֹן ע),
מְרָה שְׁחוּרָה, בְּחִינַת (בְּרֵאשִׁית ג) בְּעַצְבוֹן תֹּאכַלְנָהּ, וְנוֹפֵל לְעִגּוּלָא

וּסְפוּבִים מִסְמָרָא אַחֲרָא, בְּחִינֹת (תהלים יב): סָבִיב רְשָׁעִים
 יִתְהַלְכוּ; שֶׁהוּא מִתְאַוֶּה וּמִשְׁתַּוְּקֵק אַחַר הַמָּמוֹן, בְּחִינֹת (במדבר
 יא): שָׁמוּ הָעַם וְלָקְטוּ - בְּשִׁמוֹתָא (זוהר בשלח דף סב: סג), הַפָּדָה
 הַחֲכָמָה:

ה וּמִי שָׁיֵשׁ לוֹ אוֹתוֹ הַחֲכָמָה, צְרִיךְ לְרֹאוֹת לְהַמְשִׁיךְ לְתוֹכָהּ
 חַיּוֹת, לְהַחַיּוֹת הַחֲכָמָה תַּתְּאָה, כָּל אֶחָד לְפִי בְּחִינֹת
 הַחֲכָמָה תַּתְּאָה שָׁיֵשׁ לוֹ, כְּפִי בְּחִינֹת הַחֲכָמָה תַּתְּאָה שְׂפָכֶל
 עוֹלָם וְעוֹלָם. וְעַקֵּר הַחַיּוֹת הוּא מְאוּר הַפְּנִים, בְּחִינֹת (משלי טז):
 בְּאוּר פְּנֵי מֶלֶךְ חַיִּים. וְעַל כֵּן צְרִיכִין לְהַעֲלוֹת אֶת הַמַּלְכוּת,
 בְּחִינֹת חֲכָמָה תַּתְּאָה, אֶל אוֹר הַפְּנִים, הַמְּאִיר בְּשִׁלְשׁ רְגָלִים, כִּי
 עַקֵּר אוֹר הַפְּנִים הוּא שְׂמֻחָה, כְּמוֹ שְׂפָתוֹב (שם טו): יָבֵב שְׂמֻחַ
 יֵיטֵב פְּנִים. וְעַקֵּר הַשְּׂמֻחָה הוּא מִן הַמְּצוּוֹת, כְּמוֹ שְׂפָתוֹב (תהלים
 יט): פְּקוּדֵי ה' יִשְׂרִים מִשְׂמַחֵי־לֵב. וְעַקֵּר הַשְּׂמֻחָה הוּא בְּלֵב, כְּמוֹ
 שְׂפָתוֹב (שם ד): נָתַתְּ שְׂמֻחָה בְּלִבִּי. וְהַלֵּב שֶׁל כָּל הַשְּׁנָה הֵם
 הַשְּׁלִשׁ רְגָלִים, בְּחִינֹת (ויקרא כג): אֵלֶּה מוֹעֲדֵי יְיָ - רֵאשִׁי־תִבּוֹת
 "אֲמִי", כְּמוֹבָא, שֶׁהִיא אִם לְבִינָה. וּבִינָא - לְבָא. וְהַשְּׂמֻחָה שֶׁל
 כָּל הַמְּצוּוֹת שְׂעוּשִׁין בְּכָל הַשְּׁנָה, הוּא מִתְקַבֵּץ אֶל הַלֵּב, שֶׁהֵם
 הַשְּׁלִשׁ רְגָלִים. וְעַל־כֵּן הֵם יְמֵי שְׂמֻחָה, כְּמוֹ שְׂפָתוֹב (דברים טז):
 וְשְׂמֻחַתְּ בְּחַגְדִּי; וְאוֹ מְאִיר הַפְּנִים עַל יְדֵי הַשְּׂמֻחָה, בְּבְחִינֹת: יָבֵב
 שְׂמֻחַ יֵיטֵב פְּנִים. בְּשִׁבִיל זֶה נִצְטוּיְנוּ (שם): שְׁלֹשׁ פְּעָמִים בְּשְׁנָה
 יִרְאֶה כָּל זְכוּרָךְ אֶת פְּנֵי ה' אֱלֹקֶיךָ; בְּשִׁבִיל לְקַבֵּל אוֹר הַפְּנִים.
 וְזֶה בְּחִינַת (סוכה כו:): חֵיב אָדָם לְהַקְבִּיל פְּנֵי רַבּוֹ בְּרַגְלֵי - כְּדִי

לְקַבֵּל אֹר הַפְּנִים, וְלִהְיוֹת אֶת בְּחִינֹת הַמַּלְכוּת. וְזוֹ (תהלים פח):
 צִדְק לִפְנֵי יְהוָה; צִדְק - מַלְכוּתָא קַדִּישָׁא, כְּשִׁמוּלֵיכִין אוֹתָהּ אֶל
 אֹר הַפְּנִים. הַעֲקָר עַל יְדֵי בְחִינֹת: וַיֵּשֶׁם לְדָרֶךְ פְּעָמָיו, הֵינּוּ
 שְׁלֹשׁ פְּעָמִים בְּשָׁנָה וְכו', שֶׁעַל יְדֵיהֶם מְקַבְּלִין מֵאֹר הַפְּנִים כַּנִּל.
 וְזוֹ בְחִינֹת (שם קס): יֵשְׁבוּ יִשְׂרָאֵל אֶת פְּנֵיהֶם, יִשְׂרָאֵל, הֵם: פְּקוּדֵי
 ה' יִשְׂרָאֵל מִשְׁמַחֵי לֵב, הֵם מִיִּשְׁכֵּינֵי וּמֵאֵירֵי וּמִסְדְּרֵי אֹר הַפְּנִים
 כַּנִּל:

וּלְפְעָמִים שְׁנוּפֵל, חֵם וְשָׁלוֹם, בְּחִינֹת הַמַּלְכוּת דְּקַדְשָׁה,
 בְּחִינֹת חֲכָמָה תְּתָאָה, לְגָלוּת שֶׁל אַרְבַּע מַלְכוּתוֹת,
 כִּי הַמַּלְכוּת הוּא בְּחִינֹת דְּל"ת, בְּגִין דְּלִית לָהּ מַגְרָמָה כְּלוּם, כִּי
 אִם עַל יְדֵי עֲנָפֵי הַשִּׁכְּל הָעֲלִיּוֹן הַמְתַּפְּשָׁטִין לְשֵׁם. וְגַם הִיא
 כְּלוּלָה מֵאַרְבַּעָה עוֹלָמוֹת, כִּי בְּכָל עוֹלָם וְעוֹלָם יֵשׁ בְּחִינֹת
 הַמַּלְכוּת, בְּחִינֹת חֲכָמָה תְּתָאָה, שֶׁהִיא בְּחִינֹת הַחֲכָמָה הַמְנַהֶגֶת
 אֶת הָעוֹלָם כַּנִּל. וְכָל הַחֲכָמוֹת שֶׁל הָעוֹלָם, כְּלוּם הֵם תַּחַת
 הַחֲכָמָה תְּתָאָה הַנִּל, וּמִשֵּׁם יוֹנֵק חֲכָמָתָם. וּכְשִׁיּוֹנְקִים, חֵם
 וְשָׁלוֹם, יוֹתֵר מֵהֶרְאוּי לָהֶם, אַזִּי מִתְגַּבְּרִים, חֵם וְשָׁלוֹם, וְנַעֲשֶׂה
 מְמִשְׁלַת הָאַרְבַּע מַלְכוּתוֹת, שֶׁהֵם אַרְבַּע גְּלוּתוֹת - וּמִי יָכוֹל לְסַבֵּל
 אֶת קוֹל הַצִּעֲקָה וְהַזִּעֲקָה הַגְּדוּלָה, כְּשִׁנוּפֵל בְּחִינֹת הַמַּלְכוּת,
 בְּחִינֹת הַחֲכָמָה תְּתָאָה, בִּינֵיהֶם, חֵם וְשָׁלוֹם, בְּבְחִינֹת (קהלת ט):
 זַעֲקַת מוֹשֵׁל בְּכִסְיָלִים, דְּהֵינּוּ הַזִּעֲקָה כְּשִׁנוּפֵל הַמְמִשְׁלָה, בְּחִינֹת
 הַמַּלְכוּת, בְּחִינֹת חֲכָמָה תְּתָאָה, בֵּין הַכִּסְיָלִים. שֶׁהַכִּסְיָל רוֹצֵה
 לְהַתְּחַבֵּם, שְׂרוּצִים לִינֵק וְלְהַמְשִׁיךְ לְתוֹךְ הַחֲכָמוֹת שֶׁלָּהֶם, שֶׁהֵם

פְּסִילוֹת בְּאֵמֶת, אֶת בְּחִינֹת הַחֲכָמָה הָאֲמִתִּיּוֹת, בְּחִינֹת חֲכָמָה
 תִּתְּאֶה הַנ"ל. וְגַם יֵשׁ עוֹד צְעָקָה גְּדוֹלָה מְזֵה, דְּהִינוּ שְׁהֵשֵׁם
 יִתְּבַרְךָ כְּבִיכּוֹל בְּעֲצֻמוֹ שׁוֹאֵג, בְּבְחִינֹת (ירמיה כה): שְׁאֵג יִשְׁאֵג עַל
 נוֹהוּ - עַל נוֹה דִּילָה, שֶׁהוּא בְּחִינֹת הַמַּלְכוּת, שְׁנוּפֵל בְּגָלוּת שֶׁל
 אַרְבַּע מַלְכוּתוֹת. וְצָרִיךְ לְרֹאוֹת לְחַתֵּךְ וּלְהַבְדִּיל אֶת בְּחִינֹת
 הַמַּלְכוּת הַנ"ל מִבֵּין הָאַרְבַּע גָּלוּתוֹת, וְלַהֲעֵלוֹתָהּ מִשָּׁם. וְעָקֵר
 עֲלִיתָהּ - עַל יְדֵי בְּחִינֹת הַחֶסֶד, בְּבְחִינַת (ישעיה מז): וְהוֹכֵן בְּחֶסֶד
 כְּפֹא. בְּחִינַת (הושע י): קִצְרוּ לִפִּי חֶסֶד, שְׁעַל־יְדֵי הַחֶסֶד קוֹצְרִין
 וְחוֹתְכִין אֶת הַדָּלֶת, בְּחִינַת הַמַּלְכוּת, וּמְבַדִּילִין אוֹתָהּ מֵהֶם,
 וּמַעֲלִין אוֹתָהּ אֶל אוֹר הַפְּנִים. וְעַל כֵּן אֲבָרְהָם הָיָה אִישׁ הַחֶסֶד,
 וְהָיָה מִשְׁתַּדֵּל תָּמִיד לַעֲשׂוֹת חֶסֶד, כְּדֵי לַהֲעֵלוֹת בְּחִינַת הַמַּלְכוּת
 מֵהֶם. וְעַל כֵּן רַדְּף אֲבָרְהָם אַחֵר הָאַרְבַּעָה מַלְכִים כְּדֵי לַהֲכַנְיַעֵם,
 שֶׁהֵן בְּחִינַת הָאַרְבַּע מַלְכוּתוֹת דְּסִטְרָא־אַחֲרָא, כִּי אֲבָרְהָם הָיָה
 שׁוֹנֵא מְמוֹן, כִּי מֵאֵם מְמוֹן סְדוּם, כְּמוֹ שְׁכַתּוּב (בראשית יד): אִם
 מְחוּשׁ וְעַד שְׂרוּךְ וְכוּ' וְלֹא תֹאמַר אֲנִי הֶעֱשֵׂרְתִּי אֶת אֲבָרָם. כִּי
 אֲבָרְהָם תִּקֵּן שְׁחִרִית (ברכות כו:), בְּחִינַת שְׁחִירוֹת הַנ"ל, שֶׁהוּא
 בְּחִינַת הַשִּׁכְל הַתַּחְתּוֹן הַנ"ל, בְּחִינַת חֲכָמָה תִּתְּאֶה, שֶׁהוּא
 בְּחִינַת שְׁחִירוֹת כְּנ"ל, שְׁזוֹכִין לְתִקּוֹן בְּחִינָה זֹאת עַל־יְדֵי שׁוֹנֵא בְּצַע
 כְּנ"ל. וְעַל כֵּן יֵצֵא מֵאֲבָרְהָם יִצְחָק וַיִּשְׁמַעֲאֵל, יַעֲקֹב וְעִשָׂו, שֶׁהֵם
 בְּחִינַת: כְּנָגֵד אַרְבַּעָה בְּנִים דְּבִרְהַ תּוֹרָה, אֶחָד חָכֵם וְאֶחָד רָשָׁע
 וְאֶחָד תָּם וְאֶחָד שְׂאִינוּ יוֹדַע לְשֵׁאל, שֶׁהֵם כְּנָגֵד אַרְבַּע מַלְכוּתוֹת
 שְׁבַקְדָּשָׁה, כְּפִדּוּעַ. יִצְחָק, זֶה בְּחִינַת כְּנָגֵד חָכֵם, כִּי יִצְחָק עַל שֵׁם

הַצְּחוֹק וְהַשְּׂמֵחָה, בְּחִינַת (משלי י'): בֵּן חָכָם יִשְׂמַח אָב; עֲשׂוּ, הוּא בֶּן רָשָׁע; יַעֲקֹב, הוּא בֶּן תָּם, כְּמוֹ שְׂכֵתוֹב (בראשית כה): וַיַּעֲקֹב אִישׁ תָּם; יִשְׁמַעְאֵל, הוּא בְּחִינַת בֶּן שְׂאִינוֹ יוֹדֵעַ לְשֹׂאֵל. כִּי יִשְׁמַעְאֵל עָשָׂה תְּשׁוּבָה כְּמוֹ שְׂאֵמְרוֹ רְבוּתֵינוּ וְזִכְרוֹנָם לְבִרְכָה (ב"ב טו:). וְעַקֵּר הַתְּשׁוּבָה הִיא בְּבְחִינַת שְׂאִינוֹ יוֹדֵעַ לְשֹׂאֵל, הֵינּוּ לְעִשׂוֹת תְּשׁוּבָה וְלְשֹׂאֵל כְּפָרָה מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל שְׂאִינִים יְדוּעִים, שְׁזָה עֵקֶר הַתְּשׁוּבָה, בְּבְחִינַת (תהלים טו): אֲשֶׁר לֹא גִלְתִּי אֶזְבוֹב. וְזֶה בְּחִינַת: אֲבָרְהָם תִּקַּן שְׁחֵרִית, גּוֹמְרִיקוֹן חָכָם רָשָׁע תָּם שְׂאִינוֹ יוֹדֵעַ - שֶׁהֵם בְּחִינַת הָאֲרֻבַּע מַלְכוּתוֹת כְּנ"ל. וְזֶה (שמואל-ב טו): וַיִּשְׁפָּר שְׂמוּאֵל אֶת אֶנְגְּוֹ, כִּי אֶנְגְּוֹ הוּא כְּלָלוֹת הָאֲרֻבַּע מַלְכוּתוֹת דְּסִטְרָא־אֲחֵרָא, כְּמוֹ שְׂכֵתוֹב (במדבר כד): רֵאשִׁית גּוֹיִם עִמְלֶק. וְזֶה שְׁפָרַשׁ רַש"י: וַיִּשְׁפָּר - חֲתָכוּ לְד', הֵינּוּ שְׁחֵתְדוּ וְהִבְדִּיל אֶת הַדְּל"ת - שֶׁהִיא בְּחִינַת מַלְכוּת דְּקַדְשָׁה, דְּלִית לָהּ מִגְרָמָא כְּלוּם וְכו' כְּנ"ל - מֵאֶנְגְּוֹ, שֶׁהִיא כְּלָלוֹת אֲרֻבַּע מַלְכוּתוֹת דְּסִטְרָא־אֲחֵרָא, וְהֵעֵלָה אֶת הַמַּלְכוּת דְּקַדְשָׁה בְּשִׁלְשׁ רְגָלִים. וְזֶה וַיִּשְׁפָּר, רֵאשִׁי־תִבּוֹת שְׁבוּעוֹת סְבוֹת פֶּסַח - כִּי עֵקֶר חֵיטָהּ מֵאוֹר הַפְּנִים שְׁבִשְׁלֵשׁ רְגָלִים כְּנ"ל. בְּבְחִינַת (שמואל-ב יא): וַיְהִי לְתְּשׁוּבַת הַשָּׁנָה, לְעֵת צֵאת הַמַּלְכוּתִים. תְּשׁוּבַת הַשָּׁנָה, זֶה בְּחִינַת שְׁלֵשׁ רְגָלִים, שֶׁהֵם יְמֵי דִין, יְמֵי תְּשׁוּבָה, כְּמֵאֵמֶר חֲכָמֵינוּ וְזִכְרוֹנָם לְבִרְכָה (ר"ה טו): בְּפֶסַח נְדוּנִין עַל הַתְּבוּאָה, בְּעֶצֶרֶת וְכו'. וְאֵז עַת צֵאת הַמַּלְכוּתִים כְּנ"ל, שְׂמוּצִיאֵין אֶת בְּחִינַת הַמַּלְכוּת דְּקַדְשָׁה מִגְּלִיוֹת שֶׁל הָאֲרֻבַּע מַלְכוּתוֹת, וּמַעְלִין אוֹתָהּ אֶל אוֹר הַפְּנִים,

הַמֵּאִיר בְּשֵׁלֶשׁ רִגְלִים כַּנֵּ"ל. וְעַל כֵּן יֵשׁ אַרְבַּע בְּחִינוֹת בְּכָל רִגְלִי:
 בַּפֶּסַח הֵם אַרְבַּע כּוֹסוֹת, בְּשִׁבְעוֹת הוּא סֵדֶר הַמִּשְׁנָה, שֶׁהוּא
 אַרְבַּע פְּעָמִים בַּיּוֹם כָּל אֶחָד, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ וְזָכוֹנָם לְבִרְכָה
 (עירובין נד:): כִּי צֵד סֵדֶר מִשְׁנָה וְכוּ'. בְּסִכּוֹת הִיא אַרְבַּעָה מִיָּנִים -
 הַכֵּל כְּנֶגֶד בְּחִינַת הַד' הַנֵּ"ל, בְּחִינַת מַלְכוּת הַנֵּ"ל, שְׁצַרִּיךְ
 לְהַעֲלוֹתָהּ אֶל הָאוֹר הַפְּנִימִים, עַל-יְדֵי שְׂמֵחוֹת הַמַּצּוֹת, שְׂמֵחַתְּקַבְּצִין
 לְתוֹךְ הַרְגְּלִים כַּנֵּ"ל:

וְעַקֵּר הַתְּגָלוֹת הַחֶסֶד הַנֵּ"ל, שֶׁעַל יְדֵי קוֹצְרִין וְחוֹתְכִין
 וּמְבַדִּילִין אֶת הַדְּלָ"ת הַנֵּ"ל מֵאַרְבַּע גְּלוֹת שֶׁל
 הָעִבּוּ"ם, הוּא עַל-יְדֵי תוֹכְחָה; כִּי עַל-יְדֵי פְתִיחַת פֶּה שֶׁל
 הַמּוֹכִיחַ נִתְגַּלָּה חֲכָמָה, וְעַל-יְדֵי זֹאת הַחֲכָמָה נִתְגַּלָּה הַחֶסֶד, כִּי
 עַקֵּר הַתְּגָלוֹת הַחֶסֶד - עַל-יְדֵי הַחֲכָמָה, כִּי אֵל נְהִירוֹ דִּחְכָמְתָּא
 (וְהוּא לֶךְ דֵּף צַד.). כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (משלי לא): פִּיהָ פִּתְחָה בְּחֲכָמָה
 וְתוֹרַת חֶסֶד עַל לְשׁוֹנָהּ. וְזוֹה (תהלים קמא): יִהְלַמְנִי צְדִיק חֶסֶד
 וְיִזְכִּיחַנִּי; הֵינּוּ שֶׁעַל יְדֵי תוֹכְחָה נִתְגַּלָּה חֶסֶד. וְצַרִּיכִין אָנוּ לְקַבֵּל
 תוֹכְחָתָם, אֶף-עַל-פִּי שֶׁתוֹכְחָה שְׁלָהֶם הִיא לְפַעְמִים דְּרַךְ בְּזִיוּן,
 שְׂמֵכִיבִים אוֹתָנוּ, אֶף-עַל-פִּי כֵּן צַרִּיכִין אָנוּ לְקַבֵּל תוֹכְחָתָם, כְּדִי
 לְקַבֵּל עַל יְדֵי אֶת הַחֶסֶד כַּנֵּ"ל. כִּי מֵה שֶׁתוֹכְחָתָם הוֹלְכֵת
 לְפַעְמִים בְּדֶרֶךְ בְּזִיוּן, צַרִּיךְ לָדוֹן אוֹתָם לְכַף זְכוּת. כִּי אִין אָדָם
 נִתְפָּס עַל צַעֲרוֹ, כִּי סוֹבְלִים צַעַר גְּדוֹל מֵאֲתָנוּ, כִּי אֶפְלוּ מֵה
 שֶׁהוּא טוֹב אֲצִלָּנוּ הוּא רָעָה אֲצֵל הַצְּדִיקִים, וְכַעֲיִן מֵה שֶׁאָמְרוּ
 רַבּוֹתֵינוּ וְזָכוֹנָם לְבִרְכָה (יבמות קג): כָּל טוֹבָתָן שֶׁל רְשָׁעִים רָעָה

היא אצל הצדיקים; הינו פי עסקים ושיחת חלין שלנו הוא
 בודאי רעה אצלם, אלא אפלו טובותינו, הינו התפלה שהיא
 בערבנו רק טוב, הוא רעה אצל הצדיקים, בבחינת (שם):
 ותפלתו ברעותיהם; כי תפלתנו מבלבלת אותם. כי כל הערוב
 הדעת וכל הבלבולים וכל השמותים שיש לנו לפעמים, הכל
 נמשך בתפלתנו, כי כל הבלבולים וכו' וכל המחשבות שחושב
 האדם לפעמים, הכל באים על דעתו בשעת התפלה דיקא,
 והכל נשמע אליו אז דיקא, בשעה שעומד להתפלל, בבחינת
 (שם קו): מי ימלא גבורות ה', ישמיע כל תהלתו. תהלתו - לשון
 (איוב ד): ובמלאכיו ישים תהלה, הינו ערוב ובלבולים, שאז
 משמיעין את עצמן דיקא בשעה שעומד להתפלל ולמלא גבורות
 ה'. והוא בשתי בחינות: או שבאים להתתקן מחמת שרואים
 שמתפלל בכונה פראוי, על פן באים להתתקן, פי עכשו הוא
 הזמן שיכולין להתתקן, פי יש בהם ניצוצות קדושים שצריכין
 תקון. או בבחינה אחרת, מחמת שאינו ראוי להתפלל, ובאין
 לבלבל אותו מתפלתו. על כל פנים בין כך ובין כך, בשעת
 התפלה דיקא באין כל הערובים וכל הבלבולים של האדם,
 ונשמעין אצלו אז, ובשביל זה נקראין הבלבולים והערובים
 תהלה כנ"ל, מחמת שהן באים דיקא בעת התפלה והתהלה
 כנ"ל. וכל התפלות האלו עם כל הערובים באין אל הצדיקים,
 פי הצדיקים הם בבחינת משיח, שאילו באין כל התפלות
 להעלותן, בבחינת (ישעיה מח): ותהלתי אחטם לך, שכל התהלות

בְּאֵין לְבַחֲנֵית מְשִׁיחַ, שֶׁהוּא בְּחֵינַת חֲטָם, בְּחֵינַת (איכה ד): רוּחַ אֲפִינוּ מְשִׁיחַ ה'; כִּי מְשִׁיחַ הוּא מוֹרַח וְדָאִין (כשאר"ל סנהדרין צג:), בְּבַחֲנֵית (ישעיה יא): וְהִרְיָחוּ בִּירְאֵת ה'; הֵינּוּ בְּתַפְלוֹת, שֶׁהֵן בְּחֵינַת (משלי לא): יִרְאֵת ה' הִיא תִתְהַלֵּל; כִּי הוּא מוֹרַח וּמְרַגֵּשׁ בְּהַתְּפָלוֹת שֶׁמְקַבֵּל מֵהֶם, אֶת כָּל אֶחָד וְאֶחָד כְּפִי מָה שֶׁהוּא, כִּי כָּל הָעֲרֻבּוּכִים שֶׁל כָּל אֶחָד הֵם בְּתוֹךְ הַתְּפִלָּה כַּנִּל. נִמְצָא שֶׁהַצְּדִיקִים הֵם סוֹכְלִים צֶעַר עַל יְדֵי הַתְּפָלוֹת שֶׁלָּנוּ, שֶׁמְכַלְפֵּלִין אוֹתָן כַּנִּל, וּבְשִׁבִיל זֶה צָרִיךְ לְקַבֵּל תּוֹכַחְתָּם אֶף שֶׁמְבִיזִין אוֹתָנוּ כַּנִּל:

ח אֲמַנָּם לְכַאוֹרָה אֵיךְ אֶפְשֶׁר לוֹ לְהוֹכִיחַ אֶת כָּל אֶחָד וְאֶחָד, הֲלֹא כָּל הַתְּפָלוֹת בְּאֵין אֶצְלוֹ בִּיחָד - שֶׁל הַכְּשָׁרִים וְשֶׁל אוֹתָם שְׂאֵינִי כְּשָׁרִים - וְאֵיךְ יוֹדֵעַ אֵיזֶה תְּפִלָּה בְּאֵה מְזֶה אוֹ מְזֶה, כִּדֵּי לְהוֹכִיחַ אוֹתוֹ. אֵךְ הוּא יוֹדֵעַ זֹאת, עַל יְדֵי הָעֲזוֹת וְהַתּוֹרָה שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד, אִם תְּפִלְתּוֹ הִיְתָה כְּהוֹנֵן אִם לֹאוֹ. כִּי יֵשׁ שְׁנֵי מִינֵי עֲזוֹת; כִּי יֵשׁ עֲזוֹת דְּקִדְשָׁה, שְׂאֵי אֶפְשֶׁר לְקַבֵּל אֶת הַתּוֹרָה כִּי אִם עַל־יְדֵי זֶה הָעֲזוֹת דְּקִדְשָׁה, כְּמוֹ שְׂאֵמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנוֹם לְבִרְכָה (אבות פ"ב): לֹא הִבִּישָׁן לְמֹד; וְכְמוֹ שְׂאֵמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנוֹם לְבִרְכָה (ביצה כה:): מִפְּנֵי מָה נִתְּנָה תּוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל, מִפְּנֵי שֶׁעֲזִין הֵן; וְכְמוֹ שְׂאֵמְרוּ (אבות פ"ה) הֵיוּ עוֹ כַּנְּמָר. וּבְשִׁבִיל זֶה הַתּוֹרָה נִקְרְאֵת עוֹ, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (תהלים כט): ה' עוֹ לְעַמּוֹ יִתֵּן, (וכְמוֹ שְׂפִירִשׁי, וְכֵן בּוֹבּוּחִים קמ"ז). כִּי אֵי אֶפְשֶׁר לְבוֹא אֶל הַתּוֹרָה, כִּי אִם עַל יְדֵי עֲזוֹת דְּקִדְשָׁה. וּכְנֶגֶד זֶה יֵשׁ לְהַפּוֹךְ, עֲזוֹת מִן הַסְּטָרָא אַחֲרָא,

שְׁמֹשֶׁם בְּאֵין תּוֹרוֹת אַחֲרוֹת. שֶׁהֵן תּוֹרוֹת שְׁלֵהֶן, שֶׁהֵם בְּחִינַת פְּסִילִים, כִּי כָל מִי שֵׁישׁ בּוֹ עֲזוּת, בְּיָדוּעַ שְׁלֵא עֲמָדוֹ רַגְלֵי אֲבוֹתָיו עַל הַר סִינַי (נדרים כ), וַיֵּשׁ לוֹ תּוֹרָה מִסְטָרָא אַחֲרָא הַנִּקְרָאִין פְּסִילִים, שֶׁהוּא הַפֶּךְ מִן הַתּוֹרָה הַקְדוּשָׁה שְׁלֵנוּ, שֶׁהוּא בְּחִינַת: פֶּסֶל לָךְ, כִּי הִיא נִקְרָאת פְּסֵלַת, עַל שֵׁם הָעֵתִיד. כְּמֵאֵמֶר חֲכָמֵינוּ זְכוּרֵנָם לְבִרְכָה (פסחים ג) אֹר שֶׁהוּא יָקָר בְּעוֹלָם הַזֶּה, יִהְיֶה קִפּוּי וְקַל לְעוֹלָם הַבָּא; שֶׁהִיא בְּחִינַת פְּסֵלַת, שֶׁהוּא קִפּוּי וְקַל וְצָרָה לְמַעֲלָה. אֲבָל תּוֹרַתוֹ הִיא פְּסֵלַת אֲפִלּוּ בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְעַל שֵׁם זֶה נִקְרָאִין פְּסִילִים, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שמות כ): לֹא תַעֲשֶׂה לָךְ פֶּסֶל. וּמִי שֵׁישׁ לוֹ עֲזוּת שְׁלֵהֶם מִן הַסְטָרָא־אַחֲרָא, הוּא מְקַבֵּל תּוֹרָה שְׁלֵהֶם, בְּחִינַת פְּסִילִים בְּנ"ל. וְעַל־יְדֵי הָעֲזוּת שֶׁהַצְּדִיק רוֹאֶה בְּכָל אֶחָד וְאֶחָד כְּפִי מַה שֶׁהוּא, אִם יֵשׁ לוֹ עֲזוּת דִּקְדוּשָׁה אוֹ לְהַפּוּךְ, עַל יְדֵי זֶה הוּא יוֹדֵעַ אִם תִּפְּלֵתוֹ הִיְתָה תִּפְּלָה הַבְּשָׂרָה אוֹ לְהַפּוּךְ, כִּי גַם הַתִּפְּלָה הִיא עַל־יְדֵי עֲזוּת, כִּי אִי אֶפְשָׁר לְעַמּוֹד לְהַתְּפַלֵּל לְפָנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כִּי אִם עַל־יְדֵי עֲזוּת, כִּי כָל אֶחָד לְפִי מַה דְּמִשְׁעָר בְּלִבָּה אֵת גְּדֻלַּת הַבוֹרָא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (משלי לא): נוֹדַע בְּשַׁעֲרִים בְּעֵלְהָ; כָּל חַד לְפִי מַה דְּמִשְׁעָר בְּלִבָּה (זוהר וירא קג:). וְכָל אֶחָד לְפִי עָרְכוּ שְׁמִשְׁעָר בְּלִבּוֹ אֵת גְּדֻלַּת הַבוֹרָא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, אִיךְ אֶפְשָׁר לוֹ לְעַמּוֹד וּלְהַתְּפַלֵּל לְפָנָיו. וּבִפְרָט הַתִּפְּלָה שֶׁהִיא פְּלֵאוֹת, דְּהֵינּוּ שְׂדוּד הַמַּעֲרֻכוֹת, שֶׁהַמַּעֲרֻכוֹת מְחִיבִין כֶּךָ, וְכָל כּוֹכֵב וּמִזֵּל קְבוּעַ עַל מִשְׁמַרְתּוֹ וּמַעֲרֻכָה שְׁלוֹ, כְּפִי מַה שֶׁסִּדְרָם הַבוֹרָא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, שִׁיְהִי

קבועים ומסדרים כָּד וְכָד, וְהוּא בָּא בְּתַפְלָתוֹ וְרוּצָה לְשַׁדְּד
הַמְעַרְכוֹת וְלַעֲשׂוֹת פְּלָאוֹת. עַל כֵּן בְּשַׁעַת הַתַּפְלָה צָרִיךְ לְסַלֵּק
אֶת הַבּוֹשָׁה, כְּמוֹ שְׁכַתוֹב (תהלים כב): כָּד בְּמַחוּ אֲבוֹתֵינוּ וְכוּ'
בְּמַחוּ וְלֹא בָשׂוּ; כִּי עַל־יְדֵי הַבּוֹשָׁה שְׁמַתְבִּישׁ מֵאֲתוֹ יִתְפַּרֵּד, אִי
אֶפְשָׁר לְהַתְפַּלֵּל, כִּי אִם עַל־יְדֵי עֲזוֹת כַּנ"ל. וְזֶה בְּחִינַת (שם עו):
אַתָּה הָאֵל עוֹשֶׂה פְּלֵא הוֹדְעַת בְּעַמִּים עֶזְךָ - שְׁהֵשֵׁם יִתְפַּרֵּד
עוֹשֶׂה פְּלָאוֹת עַל־יְדֵי תַפְלוֹת יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵם עַל־יְדֵי בְּחִינּוֹת עֲזוֹת
כַּנ"ל, שְׁעַל־יְדֵי־זֶה מוֹדִיעַ לְהַעֲבֹדִים אֶת הָעֲזוֹת דְּקִדְשָׁה שֶׁל
יִשְׂרָאֵל, שְׁעַל־יְדֵי שְׂרוּאֵין הַעֲבֹדִים אֶת הַפְּלָאוֹת הַנַּעֲשִׂין בְּעוֹלָם
עַל־יְדֵי תַפְלוֹת יִשְׂרָאֵל, עַל־יְדֵי־זֶה יוֹדְעִין כַּמָּה גְּדוֹל הָעֲזוֹת
דְּקִדְשָׁה שֶׁל יִשְׂרָאֵל, שֵׁישׁ לָהֶם עֲזוֹת כּוֹה, לְהַתְפַּלֵּל וְלַעֲשׂוֹת
פְּלָאוֹת כַּנ"ל. וְעַל כֵּן הַצְּדִיק, עַל־יְדֵי שְׂרוּאָה הָעֲזוֹת וְהַתּוֹרָה שֶׁל
כָּל אֶחָד וְאֶחָד, עַל־יְדֵי־זֶה יוֹדֵעַ אֶת הַתַּפְלָה שְׁבִלְבָלָה אוֹתוֹ,
מֵאִיזָה מָהֶם בָּאָה, וְעַל־יְדֵי־זֶה יוֹדֵעַ לְהוֹכִיחַ אוֹתוֹ; וְזֶהוּ: מֵיִשְׂרָאֵל
דְּסַפִּינָא - הֵינּוּ בְּחִינַת חֲכָמָה תַתָּא הַנ"ל, בְּחִינַת מַלְכוּת הַנ"ל,
שֶׁהוּא לְמוֹד הַנ"ל, בְּחִינַת (במדבר כב): הַהֶסְכֵּן הַסְּכַנְתִּי - לְשׁוֹן
לְמוֹד, (בְּתַרְגּוּמוֹ: הַמִּילָף אֲלִיפְנָא), בְּחִינַת (ויקרא כו): חָרֵב נֹקְמַת,
שֶׁהִיא בְּחִינַת מַלְכוּת הַנ"ל: מֵיִשְׂרָאֵל - פִּירֵשׁ רֵשׁ"י: עֲרוּגָה, הֵינּוּ
בְּחִינַת: זַעֲקַת מוֹשֵׁל וְכוּ', כְּמוֹ שְׁכַתוֹב (תהלים מב): כְּאִיל תִּעְרוֹג.
כְּמֵאֵי קַמְלֵי לָהּ - פִּירֵשׁ רֵשׁ"י: כְּמֵאֵי חוֹתְכִין אוֹתָהּ. הֵינּוּ כַּמָּה
חוֹתְכִין וּמְבַדִּילִין אֶת הַמַּלְכוּת הַנ"ל, כְּדֵי לְהַצִּילָה מִזַּעֲקָה הַנ"ל,
בְּבְחִינַת: חֲתָכוּ לְאַרְבַּעָה כַּנ"ל. וְהַשִּׁיב לָהֶם: בְּקִרְנָא דְּחִמְרָא -

הִינּוּ עַל יְדֵי תוֹכְחָה, שְׁעַל־יְדֵי־זֶה נִתְגַּלָּה הַחֶסֶד, וּבִזְהָ קוֹצְרִין וְחוֹתְכִין אֶת הַדָּל"ת, בְּבַחֲיוֹנוֹת: קָצְרוּ לְפִי חֶסֶד כַּנֶּל. קָרְנָא זֶה בְּחִינַת קוֹל הַמוֹכִיחַ, בְּחִינַת קָרֵן הַשּׁוֹפָר, בְּבַחֲיוֹנֵת (ישעיה נח): הָרֶם כְּשׁוֹפָר קוֹלְךָ וְהִגַּד לְעַמִּי פִשְׁעָם, הִינּוּ תוֹכְחָה הַנֶּל. חֲמָרָא, זֶה בְּחִינַת (בראשית מט): יִשְׁשׁוּכֵר חֲמוֹר גָּרָם, בְּחִינּוֹת (דברי הימים יב): וּמִבְּנֵי יִשְׁשׁוּכֵר יוֹדְעֵי בִּינָה לְעֵתִים. כִּי עַל יְדֵי הַתּוֹכְחָה מַעֲלִין אוֹתָהּ לְרִגְלִים, שֶׁהוּא בְּחִינּוֹת בִּינָה לְעֵתִים כַּנֶּל: אֵיתוּ לֵה תְּרִי בִיעֵי - לְשׁוֹן צְלוֹתָא וּבַעוֹתָא, בְּחִינּוֹת תְּפִלוֹת, אֲמָרִי: הִי דְחוֹרְתָא וְהִי דְאַכְמָתָא - הִינּוּ, שְׂאֵתָהּ אוֹמֵר שְׁעַל יְדֵי תוֹכְחָה מַעֲלִין אֶת הַמַּלְכוּת כַּנֶּל, הֵלֵא אֵיךְ אֲפָשֵׁר לְהוֹכִיחַ, כִּי הֵלֵא הַתְּפִלוֹת בְּאֵין בִּיחַד, וְאֵיךְ יוֹדֵעַ לְהוֹכִיחַ לְפִי הַתְּפִלָּה, כִּי אֵינוּ יוֹדֵעַ אֵיזֶה תְּפִלָּה שֶׁל הַכָּשֵׁר אוֹ לְהַפְדָּ. וְזֶהוּ: הִי דְחוֹרְתָא וְהִי דְאַכְמָתָא - הִינּוּ אֵיזֶה תְּפִלָּה מֵאִישׁ כָּשֵׁר אוֹ לְהַפְדָּ. אֵיתִי לְהוֹ תְּרִי גְבִינֵי - הִינּוּ בְּחִינּוֹת (אייב י): וּכְגַבִּינָה תִקְפִּיאֲנִי; הִינּוּ בְּחִינּוֹת תְּרִי תוֹרוֹת הַנֶּל, שֶׁהֵן בְּחִינּוֹת קַפּוּי וְקַל, בְּחִינּוֹת פְּסֻלָּת, בְּבַחֲיוֹנוֹת: פְּסֻל לָךְ, וּבְחִינּוֹת: לֹא תַעֲשֶׂה לָךְ פְּסֻל כַּנֶּל. וְאֲמָר לְהוֹ: הִי דְעֵזִי חוֹרְתָא וְהִי דְעֵזִי אַכְמָתָא - הִינּוּ תְּרִי עֵזוֹת הַנֶּל, שֶׁהֵן עֵזוֹת דְקַדְשָׁה, וְעֵזוֹת דְסַמְרָא אַחְרָא, שֶׁמֵּהֵן תְּרִי תוֹרוֹת הַנֶּל. וּלְפִי הָעֵזוֹת יְכוֹלִין לִידַע אֶת הַתְּפִלוֹת כַּנֶּל, שְׁעַל־יְדֵי־זֶה יֵכֵל לְהוֹכִיחַ אוֹתָם כַּנֶּל, שְׁעַל־יְדֵי־זֶה חוֹתְכִין וּמְבַדִּילִין אֶת בְּחִינּוֹת הַמַּלְכוּת, וּמְצִילִין אוֹתָהּ מִזַּעֲקַת מוֹשֵׁל, וּמַעֲלִין אוֹתָהּ לְבַחֲיוֹנוֹת אוֹר הַפְּנִים הַמְּאִיר בְּרִגְלִים כַּנֶּל:

זאת התורה התחיל לומר על פסוק: ויהי מקץ וכו', אך לא סיים לבאר זה הפסוק על־פי התורה הזאת. ואמר אחר־כך, שאם היה רוצה לסיים פרוש הפסוק, היה צריך לומר עוד תורה כזאת כדי לבאר הפסוק:

מקולו של אדם יכולין לידע את בחינות המלכות שלו, כי יש בכל אחד ואחד בחינות מלכות, והוא נפר בקולו, כי אין שני קולות שוין, כי קול של כל אחד ואחד משנה מחברו. ועל כן יכולין להפיר את האדם בקולו, כמו שנראה בחוש, כי בפני בחינות האדם כן הוא קולו. ועל ידי הקול, יכולין להפיר את בחינות המלכות שלו. כי יש קול ענות גבורה, וקול ענות חלושה (שמות לב), בפני בחינת המלכות של כל אחד. ועל כן שאול שהיה רודף את דוד על שראה בו שימלך, מציינו שם במקרא, כשנודמנו יחד שאול ודוד, אמר לו שאול לדוד (שמואל א כד): הקולך זה בני דוד - שהבין שאול בהקול, שהוא חזק בבחינות המלכות. ושאול את דוד: הקולך זה בני דוד - שתמה שאול על קולו של דוד, כי הבין שהוא קול של מלך ממש, ועל כן רצה שאול לשאת את קולו, דהינו להגביה את קולו למעלה מקולו של דוד, אבל לא היה יכול. וזהו (שם): וישא שאול את קולו ויבך; דהינו שרצה לשאת ולהגביה קולו כנ"ל, אבל היה הקול נכפה. וזה בחינות: ויבך, שהיה הקול נכפה, קול נמוך של בכיה. על כן אמר שאול אז אל דוד: ידעתי כי מלך תמלך; כי ידע זה על ידי הקול כנ"ל:

לא

אמרו לו (וקני אתונה לרבי יהושע בן חנניה)
יש לנו בור במדבר, העלהו לעיר.
הביא סובין והניח לפניהם. אמר
להם: עשו לי חבל מסובין
ואעלהו. אמרו לו: וכי יש מי
שעושה חבל מסובין? אמר להם:
וכי יש מי שמעלה בור ממדבר
לעיר?

אָמְרוּ לָהּ: אֵיךְ לָן בִּירָא
בְּדַבְרָא, עֵילִי לְמַתָּא.
אֵינִי פִּאֲרִי, שְׂדָא לָהּ. אָמַר
לָהּ: אִפְשָׁלִי לִי חַבְלֵי דְפִאֲרִי,
וְאֵעִילָהּ. אָמְרוּ לָהּ: וּמִי אֵיבָא
דְּמַפְשָׁל חַבְלֵי מִפִּאֲרִי. אָמַר
לָהּ: וּמִי אֵיבָא דְמִינֵי בִירָא
מִדְּבַרָא לְמַתָּא:

רש"י: דפארי. סבין. עשו לי חבל מסבין, ואם אין אתם עושים שאלתי,
אף אני לא אעשה שאלתכם:

לשון רבנו זכרנו לברכה

א צדקה היא בחינות הגלגלים, כמאמר חכמינו זכרונם לברכה
(שבת קנא:): כי בגלל הדבר הזה, גלגל הוא החוזר
בעולם. ובשביל זה יש בה שיש ברכות ואחת עשרה ברכות,
(כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ב"ב דף ט:): הנותן פרוטה לעני
מתברך בשש ברכות, והמפסו בדברים מתברך באחת עשרה
ברכות), בנגד שבעה פוכבי לכת, ובנגד שנים עשר מזלות. כי
הצדקה מנהגת כל גלגלי הרקיע, בבחינות (משלי ל): דרך הנשר
בשמים. נשר דא רחמי (זוהר יתרו פ:), הינו צדקה (ב"ב י, זוהר נשא
קמח:). וזה שאמר שמואל (ברכות נח:): נהירין לי שבילין דרקיע

בְּשִׁבְלֵינָּה דְנִהְרָדְעֵי, הֵינּוּ בְּשִׁבְלֵינָּה דְנִהְוֵרֵי דְעָה, בְּחִינּוֹת צְדָקָה רַחֲמֵי, וְעַקֵּר הַרְחָמִים עַל־יְדֵי הַדַּעַת:

ב וּמָה שְׁחָסַר מִהַבְּרָכוֹת, הֲלֹא הָיָה צְרִיךְ לְהִיּוֹת שְׂבֻעָה בְּרָכוֹת, וְשֵׁתִים־עֶשְׂרֵה בְּרָכוֹת. וּלְפִי הַגְּמָרָא, מִהֲנֹתֵן וְהַמְּפִיִּים אֵין כָּאֵן רַק שְׂבַע־עֶשְׂרֵה בְּרָכוֹת:

דַּע שְׁעַקֵּר שְׁלֵמוֹת הַגְּלָגְלִים, שְׁלֵמוֹת הַצְּדָקָה, אֵינּוּ אֶלָּא בְּשִׁבְתָּ. וְזֶה (תענית ח:): שָׁמַשׁ בְּשִׁבְתָּ צְדָקָה לְעֵנִיִּים, הֵינּוּ הַצְּדָקָה אֵין לָהּ שְׁלֵמוֹת אֹר אֶלָּא עַל יְדֵי שִׁבְתָּ; עַל יְדֵי שִׁבְתָּ מְאִירָה בְּשָׁמֶשׁ, בְּבְחִינּוֹת (מלאכי ג): שָׁמַשׁ צְדָקָה. וְזֶה שְׁמִסְמִיד הַתְּנָא "יְצִיאֹת הַשִּׁבְתָּ שְׁתִּים שֶׁהֵן אַרְבַּע" וּסְמִיד לָהּ "פֶּשֶׁט הָעֵנִי", כִּי עַקֵּר הַתְּנוּצְצוֹת אֹר הַצְּדָקָה וְשְׁלֵמוֹתָהּ, אֵינָה אֶלָּא בְּשִׁבְתָּ. כִּי עַקֵּר הַחֲשִׁיבוֹת הַצְּדָקָה הִיא הָאֱמוּנָה, בְּבְחִינּוֹת (בראשית טו): וְהָאֱמִין בְּה' וְכו'. וְשִׁבְתָּ הִיא אֱמוּנָה, שְׁמֵאֱמִין בְּחֹדוֹשׁ הָעוֹלָם וּבְיַחְדוֹ. וְאֱמוּנָה הִיא מְקוֹר הַבְּרָכוֹת, בְּבְחִינּוֹת (משלי כח): אִישׁ אֱמוּנוֹת, רַב בְּרָכוֹת, בְּבְחִינּוֹת (בראשית ב): וַיְבָרֶךְ אֱלֹקִים אֶת יוֹם הַשְּׁבִיעִי. וְאֵין שְׁלֵמוֹת לְהַבְּרָכוֹת, אֶלָּא עַד שֶׁיִּקְבְּלוּ מִמְּקוֹר הַבְּרָכוֹת, בְּשִׁבְלֵי זֶה פְּתִיב בְּהֵם שֵׁשׁ בְּרָכוֹת וְאַחַד־עֶשְׂרֵה, לְהוֹרוֹת שְׂאֵין לָהֶם שְׁלֵמוֹת. וְזֶה שְׂאֲמָרוּ חֲכָמֵינוּ זְכוּרָנָם לְבִרְכָה (מכות כד): כָּא דְוֹד וְהָעֵמִידֵן עַל אַחַד־עֶשְׂרֵה, כָּא יִשְׁעִיה וְהָעֵמִידֵן עַל שֵׁשׁ, כָּא חֲבִקוּק וְהָעֵמִידֵן עַל אֱמוּנָה. לְהוֹרוֹת שְׂאֵין שְׁלֵמוֹת לְהַדַּעַת שְׂהוּא הַתּוֹרָה, וְאֵין שְׁלֵמוֹת לְגַלְגָּלִים, אֶלָּא עַל יְדֵי אֱמוּנָה: גַּם שְׂפֹה שְׂמֻצִינוּ גַּבֵּי גַלְגָּלִים שְׁעַקֵּר הַלִּיכְתָּם מִמְּעַרְב לְמֹרְחָה, וְגַלְגָּל

הַיּוֹמִי מִכְרִיחַ אוֹתָם מִמְּזוֹרַח לְמַעֲרֵב, וְזֶה הַדְּבָר מְצִינּוּ גַּבֵּי צְדָקָה. מְזוֹרַח, זֶה בְּחִינּוֹת הַנוֹתֵן צְדָקָה. בְּבְחִינּוֹת (ישעיה מג): מִמְּזוֹרַח אָבִיא זֶרַעַךְ, בְּבְחִינּוֹת (הושע י): זָרְעוּ לָכֶם לְצְדָקָה. וּמַעֲרֵב, זֶה הַמְּקַבֵּץ הַצְּדָקָה, הֵינּוּ הָעֵנִי, בְּבְחִינּוֹת: וּמַמַּעֲרֵב אֶקְבָּצֶךָ. וְזֶה: יוֹתֵר מִמָּה שְׁבַעַל הַבַּיִת עוֹשֶׂה עִם הָעֵנִי, הָעֵנִי עוֹשֶׂה עִם בַּעַל הַבַּיִת (מדרש רות פ"ד). כִּי עֵקֶר הַתְּנוּעָה מִמַּעֲרֵב לְמְזוֹרַח, הֵינּוּ עֵקֶר הָעֲשִׂיָּה הָעֵנִי עוֹשֶׂה עִם בַּעַל הַבַּיִת:

ג וְדַע, שְׂאִין קִיּוֹם אֱמוּנָה אֵלָּא עַל יְדֵי בְּחִינּוֹת בְּרִית, בְּבְחִינּוֹת (תהלים פט): וּבְרִיתִי נֶאֱמַנְתָּ לוֹ. וְזֶהוּ שְׂנַאֲמַר בְּרִית בְּשֶׁבֶת, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (שמות לא): בְּרִית עוֹלָם בֵּינִי וּבֵין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְכוּ'. וְזֶה (ירמיה לג): אִם לֹא בְּרִיתִי יוֹמֵם וְלַיְלָה חֲקוֹת שָׁמַיִם וָאָרֶץ לֹא שָׁמַתִּי, כִּי חֲקוֹת שָׁמַיִם וָאָרֶץ, הֵינּוּ הַגְּלָגָלִים, תְּלוּיִים בְּבְרִית:

ד וְדַע, שֶׁהִיסוּרִים שֵׁישׁ לְאָדָם בְּדַרְכָּיִם, הִיא בְּסִפְת גְּלָגְלֵי הָרְקִיעַ, כִּי אֵין לָךְ דְּבָר מִלְּמַפָּה, שְׂאִין לוֹ כּוֹכַב מִלְּמַעְלָה. יֵשׁ כּוֹכְבִים שֶׁהֵם מְגַדְלִים מִיְּנֵי עֲשָׂכִים בְּאִיזְהוּ מְקוֹמוֹת שֶׁהֵם מְאִירִים, וְיֵשׁ שֶׁהֵם מְחִיבִים שִׁיְהִי דָרְךָ בְּנֵי אָדָם בְּמְקוֹמוֹת שֶׁהֵם מְאִירִים, וְיֵשׁ שֶׁהֵם מְחִיבִים שִׁיְהִי מְדַבֵּר, וְיֵשׁ שֶׁהֵם מְחִיבִים שִׁיְהִי יָשׁוּב בְּמְקוֹמוֹת שֶׁהֵם מְאִירִים, וְלִפִּי הַהֲתַנּוּצְצוֹת הַכּוֹכְבִים עַל הַמְּקוֹם, בֵּין הַמְּקוֹם מִתְּנַהֵג. וְזֶהוּ בְּחִינּוֹת (איכה א): דַּרְכֵי צִיּוֹן אֲבָלוֹת מִבְּלֵי בְּאֵי מוֹעֵד. מוֹעֵד, זֶה בְּחִינּוֹת גְּלָגְלֵי הָרְקִיעַ שֶׁעַל יָדָם נַחֲשָׁב הַזְּמַן. וְזֶהוּ (משלי ד): דָּרְךָ

רְשָׁעִים כַּאֲפֵלָה, שְׂאִין בּוֹכָבִים וּמְזֹלֹת מְאִירִין לָהֶם, וְעַל־יְדֵי־זֶה נִכְשָׁלִים. וְהִכַּל תְּלוּי בְּפָרִית, בְּבַחֲנֵנוֹת: אִם לֹא בְּרִיתִי וְכוּ'. וְזֶהוּ: כָּל הַדְּרָכִים בַּחֲזֶקֶת סִפְנָה (ירושלמי ברכות פ"ד, מ"ד קהלת), בַּחֲנֵנוֹת (במדבר כב): הַהֶסֶפֶן הַסִּפְנָתִי, הֵינּוּ שֶׁהַדְּרָךְ תְּלוּי בְּשִׁמְרֵת הַבְּרִית. וּבְשִׁבִיל זֶה חֵיב אָדָם לִפְקֹד אֶת אֲשֶׁתּוֹ קֹדֶם שְׂיֵצֵא לְדָרֶךְ (יבמות סב:), כְּדֵי שְׁלֹא יִהְיֶה בְּבַחֲנֵנוֹת (בראשית ו): כִּי הַשְּׁחִית כָּל בֶּשֶׁר אֶת דְּרָכּוֹ, הֵינּוּ שְׁעַל־יְדֵי שְׁמִירַת הַבְּרִית לֹא יִהְיֶה לוֹ צֶעַר בְּדָרֶךְ:

ה וַיֵּשׁ שְׁנֵי בַּחֲנֵנוֹת בְּרִית: בַּחֲנֵנוֹת אֲבָרָהֶם, וּבַחֲנֵנוֹת אַלְיָעֶזֶר. אֲבָרָהֶם הוּא בְּרִית עֲלָאָה, שֶׁהוּא רָקִיעַ הַמַּבְדִּיל בֵּין מִיּוֹן עֲלָאִין לְמִיּוֹן תַּתָּאִין. וְהוּא בַּחֲנֵנוֹת בֶּן חוּרִין, בְּבַחֲנֵנוֹת (קהלת ו): אֲשֶׁרִיךְ אֶרֶץ שְׁמַלְכָּךְ בֶּן חוּרִין. וְהוּא עֶבֶד תּוֹלְדִין, בְּבַחֲנֵנוֹת (בראשית יב): וְאֵת הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר עָשׂוּ בְּחָרָן. כִּי הַחֲרוֹת תְּלוּיָה בְּפָרִית, בְּבַחֲנֵנוֹת (זכריה ט): בְּדָם בְּרִיתֶךָ שְׁלַחְתִּי אֶסִּירֶךָ מִבּוֹר. וַאֲלֵי־עֶזֶר הוּא בְּרִית תַּתָּאָה. בְּבַחֲנֵנוֹת (שמות כג): כִּי שָׁמִי בְּקִרְבּוֹ, שְׁמוֹ כְּשֵׁם רַבּוֹ, שֶׁהוּא חֲנוּךְ, מִט"ט. בַּחֲנֵנוֹת (בראשית יד): וַיִּרַק אֶת חֲנִיכּוֹ, בַּחֲנֵנוֹת (משלי כב): חֲנוּךְ לְנֶעַר, בַּחֲנֵנוֹת (קהלת שם): אִי לֶךְ אֶרֶץ שְׁמַלְכָּךְ נֶעַר. וְהוּא תַּחַת בְּרִית עֲלָאָה, בְּבַחֲנֵנוֹת (בראשית כד): שִׁים נָא יָדְךָ תַּחַת יְרֵכִי. וְהוּא רָקִיעַ הַמַּבְדִּיל בֵּין מִיּוֹן דְּכֶן לְמִיּוֹן מִסְּאֲבִין, בֵּין אֶסּוּר וְהַתֵּר, וּבֵין כְּשֶׁר וּפְסוּל, וּבֵין טָמֵא וְטָהוֹר. וְזֶהוּ בַּחֲנֵנוֹת: חֲנוּךְ לְנֶעַר עַל פִּי דְרָכּוֹ, עַל פִּי דִיקָא, הֵינּוּ תוֹרָה שְׁבַע־עֶלְפָּה:

וּבְרִית עֲלֵאָה הוּא שְׁמִירַת הַבְּרִית קֹדֶשׁ, וּבְרִית תַּתְּאָה, הוּא שְׁמִירַת אִסּוּר וְהִתֵּר וְכוּ', וְצִרִיף לְאָדָם לְהִיּוֹת לוֹ אֵלּוּ שְׁנֵי בְּחִינּוֹת בְּרִית, הֵינּוּ שְׁיֵהָא צְדִיק וְלַמְדּוֹן, כִּי לֹא עִם הָאָרֶץ חָסִיד (אבות פ"ב). צְדִיק נִקְרָא עַל יְדֵי שְׁמִירַת הַבְּרִית קֹדֶשׁ. וְלַמְדּוֹן - עַל-יְדֵי אִסּוּר וְהִתֵּר:

וְזֶהוּ: אִם הָרַב דּוֹמֵה לְמִלְאָךְ ה' צְבָאוֹת וְכוּ' (מועד קטן יז), צִרִיף שְׁיֵהָא צְדִיק וְלַמְדּוֹן. מִלְאָךְ זֶה בְּחִינּוֹת לַמְדּוֹן, בְּחִינּוֹת מַט"ט בְּנ"ל; צְבָאוֹת, אוֹת הוּא בְּצַבָּא דִּילָהּ, בְּחִינּוֹת: צְדִיק אוֹת בְּרִית. וּבְכָל מְקוֹם שְׁמוּכָר צְדִיק, גַּם בְּרִית תַּתְּאָה נִכְלָל בּוֹ, כִּי הִתְחַתּוֹן נִכְלָל בְּעֵלְיוֹן, בְּבְחִינַת: יָדָךְ תַּחַת יְרֵכֵי:

וּבְמִי שֶׁהוּא בְּבְחִינַת בְּרִית, אֲזִי (אדרא נשא קמב): חָסֵד מְתַגַּלָּה בְּפִמָּא דְאִמָּה, בְּבְחִינַת (תהלים פט): לְעוֹלָם אֲשַׁמֵּר לוֹ חֲסִדֵי וּבְרִיתִי נֶאֱמַנְתָּ לוֹ. וּבְשִׁבִיל זֶה נִתְּנָה מִדַּת חָסֵד לְאַבְרָהָם, כִּי הוּא הָיָה רֹאשׁ לַמַּאֲמִינִים וְרֹאשׁ לְנַמּוּלִים. וּבְשִׁנְתַּגְּלָה הַחָסֵד, הֵינּוּ הָאֲהָבָה וְהַהֲשָׁתוּקָקוֹת, בְּבְחִינּוֹת (שה"ש ב): כִּי חוֹלַת אֲהָבָה אָנִי, אֲזִי הוּא עוֹשֶׂה נְפֻשׁוֹת, בְּחִינּוֹת (בראשית יב): וְאֵת הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר עָשׂוּ, הֵינּוּ שְׁעוֹשֶׂה נְקֻדּוֹת לְאוֹתֵיזוֹת הַתּוֹרָה. כִּי אוֹתֵיזוֹת בְּלֹא נְקֻדּוֹת, כְּגוֹף בְּלֹא נֶפֶשׁ, שְׂאִין לָהֶם שׁוּם תְּנוּעָה וּפְעֻלָּה בְּלֹא נֶפֶשׁ - בֵּין הַצְּמֵרָפוֹת וּזְוֹגָן שֶׁל הָאוֹתֵיזוֹת בְּרַל"א שְׁעָרִים לְעִשׂוֹת אִיזָה פְעֻלָּה, אִין לָהֶם כַּח אֵלָא לְפִי הַנְּקֻדּוֹת. וְהַנְּקֻדּוֹת הֵן הָאֲהָבָה וְהַכְּסוּפִין, בְּבְחִינּוֹת (שה"ש א): נְקֻדּוֹת הַכְּסָף, וְהַכְּסוּפִין הֵן הַנֶּפֶשׁ, בְּבְחִינּוֹת (תהלים פד): נִכְסְפָה וְגַם כָּלְתָה נֶפְשִׁי. וְלְפִי

הַכְּסוּפִין בֵּן הַנְּקֻדוֹת, אִם כּוֹסֵף לָרַע עוֹשֶׂה הַנְּקֻדוֹת רָעִים, וְאִזִּי נִצְטָרְפִים הָאוֹתִיּוֹת וְנִזְדוֹגִים לַעֲשׂוֹת פְּעֻלוֹת רָעוֹת, וְאִם כּוֹסֵף לָשׁוּב בְּתִשׁוּבָה, נַעֲשֶׂה נְקֻדוֹת טוֹבוֹת, הֵינּוּ נִפְשׁוֹת טוֹבוֹת, וּמִתְנַעְעִים הָאוֹתִיּוֹת וְנִזְדוֹגִים לַעֲשׂוֹת פְּעֻלוֹת טוֹבוֹת. וְזֶהוּ (ש"ש שם): תּוֹרֵי זֶהָב נַעֲשֶׂה לָךְ, כִּדְאִיתָא בְּזֵהָר (וישב דף קפ"ו): אֲתַעְרוֹתָא דְזוּוּגָא מִסְטָרָא דְצִפּוֹן, וּמִצִּפּוֹן זֶהָב יֵאֲתָה (איוב לו). וְזֶהוּ: תּוֹרֵי זֶהָב נַעֲשֶׂה לָךְ, הֵינּוּ אֲתַעְרוֹתָא דְזוּוּגִין וְהַצְטָרְפוֹתָן שֶׁל אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה, לַפְעַל אִיזְהוּ פְעֻלָּה, אִינּוּ אֵלֶּא עַל-יַדֵּי נְקֻדוֹת הַכְּסָף, אֵין לָהֶם שׁוּם תְּנוּעָה אֵלֶּא עַל-יַדֵּי נְקֻדוֹת, שְׁנַעֲשֶׂה עַל-יַדֵּי הַכְּסוּפִין. וְזֶהוּ: אִם הֵרֵב דּוּמָה לְמִלְאָךְ ה' צְבָאוֹת כִּנ"ל, אִזִּי בּוֹדְאֵי חֶסֶד וְאַהֲבָה מִתְגַּלְּה, וְהַשְׁתּוֹקְקוֹת נִתְגַּלְּה, שֶׁהֵם הַנְּקֻדוֹת, אִזִּי: תּוֹרָה יִבְקָשׁוּ מִפִּיהוּ, אִזִּי אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה בְּעִצְמוֹן מִבְּקָשִׁים מִמֶּנּוּ שְׂיִדְבֵּר אוֹתָם, כִּדִּי שְׂיִהִיָּה לָהֶם נְקֻדוֹת וּנְפֻשׁוֹת:

ו וְדַע שְׁלֹא דִי לְאָדָם בְּהַשְׁתּוֹקְקוֹת בְּלֵב בְּלִבְד, כִּי צְרִיךְ הָאָדָם לְהוֹצִיא בְשִׁפְתָיו כְּסוּפִין, וְעַל זֶה נִסְדֵּר סֵדֶר הַתְּפִלוֹת. כִּי עַל-יַדֵּי הַשְׁתּוֹקְקוֹת בְּלֵב, נַעֲשֶׂה נִפְשׁוֹת וְנְקֻדוֹת כִּכְח, וּכְשִׁמוּצִיא אֶת תְּשׁוּקָתוֹ בְּפִיו, אִזִּי נַעֲשֶׂה הַנְּפֵשׁ בְּפִעַל. כִּי עֵקֶר מוּצֵא הַנְּפֵשׁ הִיא מִפִּיו, בְּכַחֲנִת (ש"ש ה'): נִפְשִׁי יִצְאָה כִּדְבָרוֹ, וּבִשְׂבִיל זֶה: תּוֹרָה יִבְקָשׁוּ מִפִּיהוּ, מִפִּיהוּ דִּיקָא. וְגַם תְּרַגּוּמוֹ שֶׁל (בראשית ב'): וַיְהִי הָאָדָם לְנִפְשׁ חַיָּה - תְּרַגּוּמוֹ: לְרוּחַ מְמִלְלָא, כִּי עֵקֶר הַנְּפֵשׁ מִהַדְּבֹר:

ח וְזֶהוּ: יֵשׁ הֶבֶל אֲשֶׁר נַעֲשָׂה עַל הָאָרֶץ וְכוּ' (קהלת ח), וְזֶהוּ בְּחִינַת גְּלוּגְלוּי נַפְשׁוֹת. בְּשֹׂאֲדָם מִשְׁתּוֹקֵק לְאִיזָה דְבָר, וּמוֹצִיא הַשְׁתּוֹקֵקוֹתוֹ אַחֲרֵיכֶּךָ בְּהֶבֶל פִּיּוֹ כַּנֶּ"ל, אִיזוֹ נַעֲשָׂה הַנֶּפֶשׁ, וְהַנֶּפֶשׁ הַזֹּאת, הֵינּוּ הַרוּחַ מְמַלְלָא, הוֹלֵכֶת בְּאֹוִיר, וּמְגִיעַ לְאָדָם אַחֵר, וּמְעוֹרֶרֶת אֶת הָאָדָם אַחֵר לְתַשׁוּקָה. וּלְפִי הַתְּשׁוּקָה, לְפִי הַנֶּפֶשׁ, לְפִי הַרוּחַ מְמַלְלָא, כֵּן נִתְעוֹרֵר הָאָדָם; אִם הַתְּשׁוּקָה בֹּא מִצְדִּיק לְרָשָׁע, אִיזוֹ נִתְעוֹרֵר הַרָשָׁע בְּהַרְהוּרֵי תְשׁוּבָה, בְּבְחִינַת: יֵשׁ רָשָׁעִים שְׂמֹנִיעַ אֲלֵיהֶם כַּמַּעֲשֵׂה הַצְּדִיקִים, וְאִם לְהַפְדֵּי, לְהַפְדֵּי. וְהֶבֶל נַעֲשָׂה עַל־יְדֵי הַהֶבֶל פִּיּוֹ, שֶׁהוּא הַנֶּפֶשׁ, כִּי זֶה יָדוּעַ לְכָל, שְׂעָקַר הַדְּבֹר הוּא, שְׂכָלֵי הַדְּבֹר מִכֵּין בְּאֹוִיר, וְאֹוִיר הִזָּה פּוֹגֵעַ בְּאֹוִיר הַסְּמוּךְ לוֹ, וְהַסְּמוּךְ בְּסְמוּךְ, עַד שְׂמֹנִיעַ לְחִבְרוֹ, וְשׁוֹמֵעַ חִבְרוֹ הָאוֹתִיּוֹת, וּכְשֶׁהוּא מְקַבֵּל דְּבֹרוֹ, הוּא מְקַבֵּל נַפְשׁוֹ, וְנִתְעוֹרֵר לְדַבֵּר הִזָּה:

ט וְכִי שֶׁהוּא בְּמַדְרַגַּת אֲבֵרָהֶם, הֵינּוּ בְּחִינַת בַּעַל נֶפֶשׁ, אִיזוֹ בְּוַדָּאֵי כָּל אֲכִילוֹתָיו וּסְעוּדוֹתָיו בְּבְחִינַת לֶחֶם הַפָּנִים, בְּבְחִינַת (בראשית ז'): הַתְּהַלֵּךְ לְפָנָי. הַתְּהַלֵּךְ, זֶה בְּחִינַת רַגְלָיו, בְּחִינַת פְּרִנְסָתוֹ, בְּחִינַת (דברים יא'): וְאֵת הַיְקוּם אֲשֶׁר בְּרַגְלֵיהֶם, (וְדָרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ וְזָרוּנָם לְכַרְכָּה (סנהדרין קי): זֶה מְמוֹנָנוּ שֶׁל אָדָם שְׂמֵעֵמִידוֹ עַל רַגְלָיו). הַתְּהַלֵּךְ לְפָנָי, שְׂנַעֲשֵׂה מֵהֶם בְּחִינַת פָּנִים. וְזֶה בְּחִינַת (שמואל א כא): לֶחֶם חֵם בְּיוֹם הַלְקָחוֹ, הֵינּוּ לֶחֶם הַפָּנִים, הֵם לֶחֶם חֵם, דְּרַגְוֵן דְּאֲבֵרָהֶם, שֶׁהוּא בְּחִינַת (בראשית יח): כַּחֵם הַיּוֹם. וְאִזוֹ כָּל הָעֶפְרוֹ"ם וְכָל הַפּוֹכְבִּים וּמְזוֹלוֹת שֶׁהֵם תַּחְתִּיהֶם, כֻּלָּם הֵן

טוֹרְחִין בְּשִׁבּוּל זֶה הָאִישׁ, בְּבַחֲנֵינָת (תהלים קי): שֵׁב לִימִינִי, בְּחֵינֵת אֲבָרְהָם, עַד אִשִּׁית אוֹיְבֶיךָ הַדּוֹם לְרַגְלֶיךָ, שָׁהֵם טוֹרְחִים בְּשִׁבּוּל פְּרִנְסָתְךָ. בְּבַחֲנֵינָת (במדבר יד): לַחֲמֹנוּ הֵם סָר צֶלֶם מַעֲלִיהֶם, כִּי מֵרָאָה חֲמָה עֲמָקָה מִן הַצֶּלַל (ב"ב פד), חֲמָה, בְּחֵינֵת: כָּחֵם הַיּוֹם, בְּחֵינֵת לָחֵם חֵם, אֲבָל כְּשֶׁפָּר צֶלֶם, אֲזִי נִתְעַלָּה וְנִתְרָאָה מֵרָאָה חֲמָה, דְּרָגָה דְּאֲבָרְהָם, וְהֵם נִשְׁפָּלִים תַּחְתָּיו, בְּבַחֲנֵינָת: עַד אִשִּׁית אוֹיְבֶיךָ הַדּוֹם וְכו'. וְזֵהוּ: הַתְּהַלֵּךְ לְפָנַי וְהִיָּה תָמִים, בְּבַחֲנֵינָת (דברים יח): תָּמִים תִּהְיֶה עִם ה' אֱלֹקֶיךָ - שְׂלֵא תִצְטַרֵּךְ לְדַרְשׁ אַחַר כּוֹכְבִים וּמַזְלוֹת, כִּי תִהְיֶה לְמַעַלָּה מֵהֶם. וְזֵהוּ (שם מז): וְלֹא יִרְאֶה אֶת פְּנֵי ה' רִיקִם - בְּרַגְלִים, שְׂאֵז נִתְגַּלֵּין פְּנֵי ה', בְּחֵינֵת פָּנִים, וּבִזוּה שְׁפָל אַחַד מִבֵּיא עוֹלָת רֵאִיָּה מִיִּנְעוּתוֹ שְׁמַתִּינְעַ כָּל הַשָּׁנָה, עַל־יְדֵי־זֶה נִתְתַּקֵּן וְנִתְעַלָּה כָּל לַחֲמוֹ וּפְרִנְסָתוֹ, בְּבַחֲנֵינָת לָחֵם הַפָּנִים. וְזֵהוּ שֶׁהֵשִׁיב הַקְּדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא לְמִשָּׁה (שמות לג): פָּנַי יִלְכוּ וְהִנִּיחוּתִי לָךְ, כִּי מִשָּׁה בְּקֶשׁ כִּפְרָה, וְהֵשִׁיב לוֹ: פָּנַי יִלְכוּ, שְׂיִתְקַנוּ בְּחֵינֵת רַגְלֵינוּ, בְּבַחֲנֵינָת פָּנִים, אֲזִי יִתְכַּפֵּר לָהֶם, כִּי שִׁלְחוֹן דוּמָה לְמִזְבֵּחַ שְׁמִכְפָּר (חגיגה כו). וְזֵהוּ (שם): פָּתַח בְּמִזְבֵּחַ, וְסִים זֶה הַשִּׁלְחוֹן אֲשֶׁר לְפָנַי ה', לְפָנַי דִּיקָא, שְׂיִהְיֶה דִּיקָא בְּבַחֲנֵינָת פָּנִים, וְאֲזִי מְכַפֵּר.

וְלַעֲתִיד יִתְקַים (ישעיה ל): וְלֹא יִכְנַף עוֹד מוֹרֶיךָ, וְהָיוּ עֵינֶיךָ רְאוּת אֶת מוֹרֶיךָ, שְׂאֲזִי יִתְגַּלָּה בְּחֵינֵת פָּנִים, כִּי עֲכָשׁוּ פָנַי ה' מִסְתַּר בְּדַרְךְ הַטְּבַע, בְּהִנְהַגַת הַמַּזְלוֹת, בְּבַחֲנֵינָת (דברים לא): וְהִסְתַּרְתִּי פָנַי מֵהֶם וְהָיוּ לְאֹכַל, וְעֲכָשׁוּ מֵרָאָה הַחֲמָה עֲמָקָה

מן צֶלֶם. וְזֶה בְּחִינַת (ישעיה יח): צֶלְצֵל בְּנַפְיִם, שֶׁהַבְּנַפִּיִם וְהַהֶסְתֵּרָה שֶׁהִנְהִיטוּ מִכִּנְף וּמִסֵּתֵר בָּהֶם, וְזֶהוּ הַצֶּל שֶׁמִּסֵּתֵיר אֹרֶךְ הַחֲמָה. וְאִין זֶה אֵלֶּא מִחֲמַת שְׁאוֹר הַחֲמָה אִין מְאִיר בְּשִׁלְמוֹת, וְאִין זֶה אֵלֶּא מְרֵאֵה הַחֲמָה, מְרֵאֵה דִיקָא. אֲבָל לְעֵתִיד שָׂאוּ יִתְקַיֵּם: וּזְרַחָה לְכֶם שְׁמֵשׁ, שֶׁהַחֲמָה בְּתַקְפָּה יִתְגַּלֶּה, בְּבְחִינַת עֵתִיד הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא לְהוֹצִיא חֲמָה מִנְּרִתִיקָה, אֲזִי יִתְקַיֵּם: וּמִרְפָּא בְּבִנְיָה (מלאכי ג), הִינוּ שְׂלֵא יִכְנֶף עוֹד מוֹרִיד בְּנִ"ל:

וְזֶהוּ מַה שְּׁשָׂאוּ סְבִי דְבִי אֶתוּנָא: אֵית לֶן בִּירָא בְּדַבְרָא, עֵילָה לָהּ לְמִתָּא. בִּירָא, זֶה בְּחִינַת בַּר וּמוֹזוֹן, שֶׁהוּא בְּחוּץ וְלֹא-חֹרֵי הַקְדְּשָׁה, בְּבְחִינַת: וְהִסְתֵּרְתִי פָנַי מֵהֶם וְכו'. עֵילָה לָהּ לְמִתָּא, לְפָנִים, שְׂיִהְיֶה בְּבְחִינַת לֶחֶם הַפָּנִים בְּנִ"ל. אֵיתָא פְּאָרֵי וְשַׁדֵּי לְהוּ, וְאָמַר לוֹן: אֶפְשִׁילוּ לִי חֲבִלֵי פְּאָרֵי, זֶה שֶׁבֶת אַמוּנָה, בְּפִרְוֵשׁ רַש"י (דברים כו): אֵת ה' הָאִמְרַת וְה' הָאִמְרִיד, לְשׁוֹן פְּאָרֵי וְשֶׁבֶת, שְׂאֲנוּ מִפְּאָרִין אֵת הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְאֲנוּ מֵאֲמִינִים בּוֹ, וְאֹמְרִים: ה' אֶחָד. וְשַׁדֵּי לְהוּ, זֶה בְּחִינַת בְּרִית, בְּחִינַת שַׁדֵּי בְּנִ"ל. וְחֲבִלֵי, זֶה בְּחִינַת אֶהְבֵּת חֶסֶד שְׁמוֹתִגְלִים בְּפִמְא דְאִמָּה בְּנִ"ל, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (הושע יא): בְּחֲבִלֵי אָדָם אֲמֻשְׁכֶם, בְּעֵבְתוֹת אֶהְבֵּה. הִינוּ עַל-יְדֵי שֶׁבֶת וּבְרִית נִתְגַּלֶּה אֶהְבֵּה בְּנִ"ל. וְעַל-יְדֵי הָאֶהְבֵּה, בָּאִים לְבְחִינַת לֶחֶם הַפָּנִים בְּנִ"ל:

(עד כאן לשון רבנו ז"ל)

זאת התורה נאמרה על פסוק: ויִסַּב אֱלֹקִים, אִין הַסְּבָה אֶלֶּא סְעָדָה, כְּדֹאִיתָא בְּמִדְרַשׁ (שמות פ' כ), הִינוּ בְּחִינַת פְּרִנְסָה, בְּחִינַת בַּר וּמִזֶּזֶן, שֶׁהוּא בְּחִינַת בִּירָא, כְּמִבְּאֵר לְעִיל. וְגַמְר בְּאוּר הַפְּסוּק עַל־פִּי הַתּוֹרָה הַזֹּאת לֹא זָכִינוּ לְקַבֵּל: עֲנִין מַעֲלַת הַכְּסוּפִין דְּקִדְשָׁה וְכו', הַנּוֹכַר לְעִיל בְּתוֹךְ הַתּוֹרָה הַזֹּאת, שְׁמַעְתִּי מִפִּי הַקְּדוֹשׁ תְּחִלָּה כְּבִאוּר יוֹתֵר, עִם עוֹד כְּמָה חֲדוּשִׁים שְׁלֹא נִזְכְּרוּ כִּאֵן כָּלֵל, וְכֵן בְּעֲנִין הָאֲמוּנָה וְשֶׁאֵר הַבְּחִינּוֹת שְׁנִזְכְּרוּ כִּאֵן, שְׁמַעְתִּי גַם כֵּן מִפִּי הַקְּדוֹשׁ תְּחִלָּה פְּסָקָא פְּסָקָא בְּסַגְנוֹן אַחֵר קֶצֶת, עַל כֵּן אֶעֱתִיקֶם הֵנָּה. וְזֵהוּ:

זוּגָן וְהַצְטַרְפוֹתָן שֶׁל הָאוֹתִיּוֹת הוּא עַל־יְדֵי הַנְּקֻדּוֹת, כִּי הַנְּקֻדּוֹת הֵם הַחַיּוֹת וְהַתְּנוּעָה שֶׁל הָאוֹתִיּוֹת, וְכֵלֵי הַנְּקֻדּוֹת הָאוֹתִיּוֹת הֵם כְּגַלְמִים, וְאִין בְּהֵם שׁוּם תְּנוּעָה. וְעַל כֵּן הַנְּקֻדּוֹת הֵם בְּחִינַת נֶפֶשׁ, כִּי כְּמוֹ שֶׁהִנָּפֵשׁ הוּא חַיּוֹת הָאָדָם, וְכֵל תְּנוּעָה שְׁאֵדָם מִתְּנוּעֵעַ, הַכֵּל הוּא עַל־יְדֵי הַנֶּפֶשׁ, וְכֵלֵתִי הַנֶּפֶשׁ הוּא כְּגַלְמִים, כֵּן הַנְּקֻדּוֹת הֵם הַחַיּוֹת וְהַנֶּפֶשׁ שֶׁל הָאוֹתִיּוֹת, וְכֵלֵי הַנְּקֻדּוֹת הֵם כְּגַלְמִים, וְאִין לָהֶם שׁוּם תְּנוּעָה וְחַיּוֹת, רַק עַל־יְדֵי הַנְּקֻדּוֹת הֵם מִתְּנוּעֵעִין, וְעַל־יְדֵי הַנְּקֻדּוֹת נִזְדוּגָן וְנִצְטַרְפִּין הָאוֹתִיּוֹת. וְעַקֵּר הַתְּהוּוֹת הַנֶּפֶשׁ, הוּא עַל־יְדֵי הַהִשְׁתַּוְּקוּת וְהַכְּסוּפִין שֶׁל אִישׁ יִשְׂרָאֵל אַחֵר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כֹּל אֶחָד לְפִי מִדְרַגָּתוֹ שֶׁהוּא נִכְסֵף וּמִשְׁתַּוְּקָה וּמִתְנַעֲנַע לְהַגִּיעַ אֶל מִדְרַגָּה לְמַעְלָה מִמֶּנָּה, עַל־יְדֵי הַכְּסוּפִין אֵלּוֹ נַעֲשֶׂה נֶפֶשׁ, כְּמוֹ שְׁכַתּוּב (תהלים פד): נִכְסְפָה וְגַם כָּלָתָה נֶפֶשִׁי, הִינוּ מַה שְׁאֵנִי נִכְסֵף וְכָלָה

אֲחֵר הַיָּשָׁם יִתְבָּרֵךְ, מִזֶּה בְּעֲצֻמוֹ נַעֲשֶׂה נַפְשִׁי. וְזֶה שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנוֹם לְבִרְכָה (בִּיצָה מו:): וַיִּנְפֹּשׁ - בֵּינוֹ שְׁשֶׁבֶת, וַי אָבְדָה נַפְשׁ. הֵינּוּ שְׁבַת־חַלַּת הַשְּׁבֶת שֶׁצָּרִיךְ לְקַבֵּל נַפֶּשׁ יִתְרָה, אֲנִי זֹכְרִין מֵאֲבֹדַת הַנַּפֶּשׁ בְּחַל, וְאוֹמְרִים: וַיִּנְפֹּשׁ - וַי אָבְדָה נַפֶּשׁ, וּמִתְחִילִין לְהִתְנַעֵנַע אַחֲרֶיהָ. וְעַל־יְדֵי־זֶה בְּעֲצֻמוֹ שֶׁאֲנִי מִתְנַעֵנֵין אַחֲרֵ הַנַּפֶּשׁ, מִזֶּה בְּעֲצֻמוֹ נִתְּהוּהָ הַנַּפֶּשׁ הַיִּתְרָה:

וְזֶה בְּחִינַת: נְקֻדוֹת הַכֶּסֶף (שה"ש א), הֵינּוּ שְׁעָלֵי־דִי הַכֶּסֶפִּין נַעֲשִׂין הַנְּקֻדוֹת, שֶׁהֵם בְּחִינַת נַפֶּשׁ, הֵינּוּ שְׁעָלֵי־דִי מֵה שֶׁהוּא נְכֶסֶף וּמִשְׁתּוֹקֵק לְדַבֵּר, אִם לְטוֹב אוֹ לְרָע, חֵם וְשְׁלוֹם, אֲזִי לְפִי הַכֶּסֶפִּין נַעֲשׂוּ נְקֻדוֹת, וְנִצְטִירִין הָאוֹתִיּוֹת שְׁבַתוֹךְ הַדָּבָר שֶׁהוּא נְכֶסֶף. כִּי כָּל דָּבָר יֵשׁ לוֹ אוֹתִיּוֹת, אֵךְ שֶׁהָאוֹתִיּוֹת בְּעֲצֻמָּן הֵם כְּגֹלָם, וְאִין לָהֶם שׁוֹם צִיּוֹר כְּלִי נְקֻדוֹת, וּלְפִי הַכֶּסֶפִּין וְהַשְּׁתוֹקֵקוֹת שֶׁל הָאָדָם, כִּךְ נִצְטִירִין הָאוֹתִיּוֹת עַל־יְדֵי הַנְּקֻדוֹת, שֶׁהֵם בְּחִינַת נַפֶּשׁ, שֶׁמְקַבְּלִין עַל־יְדֵי הַכֶּסֶפִּין. הֵינּוּ: אִם הוּא נְכֶסֶף לְדַבֵּר טוֹב, נַעֲשֶׂה מֵהַכֶּסֶפִּין נַפֶּשׁ קְדוּשָׁה, וְנַעֲשִׂים נְקֻדוֹת, בְּחִינַת נְקֻדוֹת הַכֶּסֶף, וְאֲזִי נִצְטִירוּ הָאוֹתִיּוֹת שֶׁהֵיוּ כְּגֹלָם, וְנַעֲשִׂים כְּלִי לְקַבֵּל טוֹב; וְכֵן לְהַפְּךָ, חֵם וְשְׁלוֹם, אִם נְכֶסֶף לְרָע, חֵם וְשְׁלוֹם, נַעֲשִׂים מֵהַכֶּסֶפִּין נַפְשׁוֹת, שֶׁהֵם בְּחִינַת נְקֻדוֹת, וְנִצְטִירוּ הָאוֹתִיּוֹת וְנַעֲשִׂים כְּלִי לְקַבֵּל רָע, חֵם וְשְׁלוֹם. כִּי מִפִּי עֲלִיּוֹן לֹא תֵצֵא הַרְעוֹת וְהַטּוֹב (איכה ג); רַק כָּל אֶחָד לְפִי מֵה שֶׁהוּא מְצִיר וְעוֹשֶׂה כְּלִי לְקַבֵּל טוֹב אוֹ רָע, חֵם וְשְׁלוֹם, עַל־יְדֵי הַכֶּסֶפִּין וְהַשְּׁתוֹקֵקוֹת שֶׁלוֹ, עַל־יְדֵי־זֶה נַעֲשֶׂה

הַנֶּפֶשׁ בְּחִינַת נִקְדוּת. וְעַל־יְדֵי הַנִּקְדוּת מְתַנּוּעֵעִים הָאוֹתִיּוֹת, וְנִצְטִיֶּרֶוּ לְטוֹב אוֹ לְהַפְּדָה, חֵם וְשָׁלוֹם:

אֵךְ כִּדְי שֶׁתִּצָּא הַנֶּפֶשׁ מִכַּח אֶל הַפְּעַל, צָרִיךְ לְדַבֵּר בְּפֶה הַכְּסוּפִין וְהַשְׁתַּוְקוּת, שֶׁהוּא נִכְסָף וּמִשְׁתַּוְקֵק, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב (שם ה'): נִפְשֵׁי יִצְאָה בְּדַבְּרוֹ, שְׁעַל־יְדֵי הַדְּבֹר יוֹצֵאת הַנֶּפֶשׁ מִכַּח אֶל הַפְּעַל, כִּי עַל־יְדֵי הַהִשְׁתַּוְקוּת נִתְהוּהָ הַנֶּפֶשׁ בְּכַח, וְעַל־יְדֵי הַדְּבֹר שֶׁהוּא מְדַבֵּר בְּפִיו הַהִשְׁתַּוְקוּת, נִגְמַר הַנֶּפֶשׁ וְיוֹצְאָה מִכַּח אֶל הַפְּעַל. וְזֶה שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנּוּם לְבִרְכָה (מוֹעֵד קַמֵּן יו'): אִם הָרַב דּוֹמֵה לְמַלְאָךְ ה' צְבָאוֹת, תּוֹרָה יִבְקָשׁוּ מִפִּיהוּ, כִּי אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה הֵם פּוֹעֲלִים, כִּי הֵם הַחַיּוֹת שֶׁל כָּל דְּבַר, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב: וּבְטוֹבוֹ מְחַדֵּשׁ בְּכָל יוֹם תְּמִיד מַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית, וְאִין טוֹב אֵלָּא תּוֹרָה (בְּרִכּוֹת ה'), כִּי הֵם מְנַהֲיִגִין אֶת כָּל הָעוֹלָם. אֵךְ הָאוֹתִיּוֹת בְּעֶצְמָן הֵם כְּגַלָּם, וְאִין לָהֶם שׁוֹם תְּנוּעָה וַחַיּוּת, וְאִין לָהֶם שׁוֹם צִיּוּר. וְעַל כֵּן יֵשׁ לְהַתּוֹרָה שְׁנֵי כּוּחוֹת: זְכָה נַעֲשֵׂה לוֹ סֵם חַיִּים (יוֹמָא עֵב: וְעִין תַּעֲנִית ז') וְכו'. כִּי כָּל אֶחָד לְפִי מָה שֶׁהוּא נִכְסָף, כִּדְ הוּא מְצִיֵּר וּמְפָרֵשׁ אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה. כִּי בְּהַתּוֹרָה כְּלוּל אַחִיּוֹת טוֹב וְרַע, וְצַדִּיקִים יִלְכוּ בָם וּפְשָׁעִים יִכְשְׁלוּ בָם (הוֹשַׁע יד). הֵינּוּ כָּל אֶחָד לְפִי הַכְּסוּפִין שָׁלוֹ, שְׁמָהֶם נַעֲשִׂים נִפְשׁוֹת, עַל־יְדֵי־זֶה עוֹשֶׂה נִקְדוּת לְאוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה, וְנִצְטִיֶּרֶוּ הָאוֹתִיּוֹת, וְנִתְפָּרְשׁוּ לְטוֹב אוֹ לְהַפְּדָה, חֵם וְשָׁלוֹם. וּלְפִי מָה שֶׁנִּצְטִיֶּרֶוּ, כִּדְ הֵם פּוֹעֲלִים בְּעוֹלָם. וְעַל־כֵּן אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה מְבַקְּשִׁים לְהַצְטִיֵּר מִפִּי צַדִּיק, שֶׁהוּא מְדַבֵּר הַכְּסוּפִין דְּקַדְשָׁה שָׁלוֹ, שְׁעַל־יְדֵי־זֶה מְקַבְּלִין

הַאֲוֹתִיּוֹת נִקְדוֹת, וְנִצְטִיִּרִין לְטוֹב. וְזֶהוּ: אִם הָרַב דּוֹמֵה לְמִלְאֲךָ ה' /
צָבָאוֹת, כִּי הָרַב צָרִיךְ גַּם בֵּן שְׂיֵהִיָּה לוֹ שְׁנֵי בָחוֹת שְׂיִשׁ /
לְהַתּוֹרָה: סֵם חַיִּים וְסֵם וְכוּ', בְּאִפְּן שְׂיֵהִיָּה אֶפְשָׁר לְהַמְתַּקֵּרֵב /
אֵלָיו לְקַבֵּל פְּרִצוֹנוֹ, צְדִיקִים יִלְכוּ, וּפְשָׁעִים יִפְשְׁלוּ; אִם הוּא /
מִשְׁתּוֹקֵק לְעִבּוֹדַת הַשֵּׁם יִתְפַּרֵּךְ, יוּכַל לְקַבֵּל מִהָרַב דְּרִיךְ יִשְׁרָה /
לְעִבֵד אֶת ה', וְאִם לֹא, וְטִינָא יִישׁ בְּלִבּוֹ, יוּכַל גַּם בֵּן לְמִצְאָ /
בְּהָרַב דְּבַר שְׂיִקְצִין בְּנִטְיֵעוֹת, וְיִכְפֹּר בְּכָל, חֵם וְשָׁלוֹם: וְזֶה בְּחִינַת /
(חֲגִיגָה יד): אֲרַבְעָה שְׁנִכְנְסוּ לְפָרְדֵּס; רַבִּי עֲקִיבָא נִכְנֵס בְּשָׁלוֹם /
וְיִצְאָ בְּשָׁלוֹם, בֶּן עֲזַי הִצִּיץ וְנִפְגַּע, בֶּן זֻמָּא הִצִּיץ וּמָת, אַחֵר /
קִצִּין בְּנִטְיֵעוֹת. וְאֵלּוּ הָאֲרַבַּע בְּחִינּוֹת הֵם בְּחִינּוֹת צְדִיק וְרָשָׁע /
עוֹבֵד אֱלֹקִים וְלֹא עֹבֵדוֹ, הָאֲמֹרִים בְּפָסוּק (מִלְאֲכֵי ג): וְשִׁבְתֶּם /
וְרֵאִיתֶם בֵּין צְדִיק וְכוּ' וְאֵלּוּ הָאֲרַבַּע בְּחִינּוֹת הֵם נִמְצְאִים בְּכָל /
בְּנֵי-אָדָם הָרוֹצִים לְכַנֵּס לְעִבּוֹדַת ה', וְלִהְתַּקְרֵב לְהַצְדִּיק וְהָרַב /
שְׂבִדוֹר. כִּי יִישׁ מִי שֶׁהוּא נִכְנֵס וְנִתְקַרֵב לְהַצְדִּיק, וְהוּא מְקַבֵּל /
מִמֶּנּוּ דְרִיךְ יִשְׁרָה לְעִבּוֹדַת ה' לְפִי מִדְּרַגְתּוֹ וְעֵרְפוֹ, וְהוּא בְּחִינַת /
צְדִיק, בְּחִינּוֹת רַבִּי עֲקִיבָא שְׁנִכְנְסוּ בְּשָׁלוֹם וְיִצְאָ בְּשָׁלוֹם. וְיִישׁ מִי /
שֶׁהוּא בְּחִינּוֹת הִצִּיץ וּמָת, הִצִּיץ וְנִפְגַּע, הֵינּוּ שְׁנֵתְלֵהֵב לְבוֹ מְאֹד, /
מִגְדֵּל הָאֹר וְהִתְלַהֲבוֹת שֶׁהָאִיר בּוֹ הַצְדִּיק בִּיתֵר שָׂאת לְמַעְלָה /
מִמִּדְּרַגְתּוֹ, וְעַל יְדֵי זֶה יוּכַל לָמוֹת, וְזֶה בְּחִינַת הִצִּיץ וּמָת, בְּחִינַת /
עוֹבֵד אֱלֹקִים. וְיִישׁ מִי שֶׁיִּוְצָא מִדַּעְתּוֹ מִחֲמַת שְׁעוּלָה לְמַעְלָה /
מִמִּדְּרַגְתּוֹ, וְהוּא בְּחִינּוֹת הִצִּיץ וְנִפְגַּע, בְּחִינּוֹת לֹא עֹבֵדוֹ. אֵךְ עַל /
כָּל פָּנִים אֶפְלוֹ הִצִּיץ וּמָת הִצִּיץ וְנִפְגַּע, שְׁנֵיהֶם הֵם בְּחִינּוֹת צְדִיק,

וְעֲלֵיהֶם גַּם כֵּן נֹאמֵר: צְדִיקִים יִלְכוּ בָּם, רַק שְׁלֹא נִכְנְסוּ וַיֵּצְאוּ
 בְּשָׁלוֹם כְּמוֹ רַבִּי עֲקִיבָא. וַיֵּשׁ מִי שְׁמַתְקָרֵב לְהַצְדִּיק וּמִקְצָץ
 בְּנִטְיָעוֹת וּכּוֹפֵר בְּכָל, חֵם וְשָׁלוֹם, וְהוּא נִקְרָא רִשָּׁע, זוֹהַ בְּחִינּוֹת
 אַחֵר. זוֹהַ בּוֹדָאי טֵינָא הִיְתָה בְּלָבוֹ, כְּמוֹ שְׁאֲמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ וּזְכוּנָם
 לְבִרְכָה (שם טו:): עַל אַחֵר, וְעַל כֵּן בְּהִכְרַח שְׁיִמְצָא בְּהַצְדִּיק אֶת
 שְׁלוֹ, שְׁיִמְצָא דְבַר שְׁיִקְצָץ בְּנִטְיָעוֹת עַל יָדוֹ, וְעַל זֶה נֹאמֵר:
 וּפְשָׁעִים יִכְשְׁלוּ בָּם. כִּי הִרְבַּ בְּהִכְרַח שְׁיִהְיֶה לוֹ שְׁנֵי הַכַּחוֹת אֱלוֹ
 כְּנ"ל. זוֹהַ בְּחִינַת מְלֶאכֶד ה' צְבָאוֹת, כְּמוֹ שְׁאֲמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ וּזְכוּנָם
 לְבִרְכָה שָׁם (עמוד א'): עַל אַחֵר: מֵאֵי חֲזָא, חֲזָא מַט"ט דְקָא יִתְב
 וְכוּ', אָמַר שְׁמַע מִנָּה וְכוּ', רַבִּי עֲקִיבָא דְרַשׁ: ה' צְבָאוֹת שְׁמוֹ,
 אוֹת הוּא בְּצָבָא שְׁלוֹ. וְעַל כֵּן צְרִיךְ הִרְבַּ שְׁיִהְיֶה לוֹ שְׁנֵי בְּחִינּוֹת
 אֱלוֹ: בְּחִינּוֹת מְלֶאכֶד, הֵינּוּ מַט"ט, וּבְחִינּוֹת ה' צְבָאוֹת, וְזֶהוּ: דּוּמָה
 לְמְלֶאכֶד ה' צְבָאוֹת. וְאֵזוּ אִפְשָׁר לְהַנְכַּנֵּם וּנְתַקְרַב אֵלָיו לְקַצֵּץ
 בְּנִטְיָעוֹת עַל-יְדֵי בְּחִינּוֹת מְלֶאכֶד, כְּמוֹ אַחֵר שְׁקַצֵּץ בְּנִטְיָעוֹת עַל-
 יְדֵי שְׂרָאָה מַט"ט, שֶׁהוּא מְלֶאכֶד, שֶׁהוּא יוֹשֵׁב וְכוּ', שְׁעַל יְדֵי זֶה
 טָעָה וְאָמַר שֶׁהוּא רִשׁוֹת בְּפָנָי עֲצֻמוֹ, חֵם וְשָׁלוֹם, כְּנ"ל; אוֹ לְפָנָם
 וְלֵיצָא בְּשָׁלוֹם, עַל יְדֵי בְּחִינּוֹת ה' צְבָאוֹת, כְּמוֹ רַבִּי עֲקִיבָא. כִּי
 כָּל צְדִיק צְרִיךְ שְׁיִהְיֶה לְמִדָּן בְּתוֹרָה, וְחִסִּיד בְּמַעֲשִׂים טוֹבִים. כִּי
 אִם אֵינּוּ לְמִדָּן, אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ וּזְכוּנָם לְבִרְכָה: וְלֹא עִם הָאֲרָץ
 חִסִּיד. וְלְמִדָּן בְּלִבְד בּוֹדָאי אֵינּוּ כְּלוּם, כִּי אִפְשָׁר לְהִיּוֹת לְמִדָּן
 וְרִשָּׁע גַּמּוּר, וְ"לֹא זָכָה נַעֲשֶׂה לוֹ סֵם מָוֹת", עַל כֵּן צְרִיךְ שְׁיִהְיֶה
 לְמִדָּן וְחִסִּיד. וְשְׁתֵּי בְּחִינּוֹת אֱלוֹ, הֵם בְּחִינּוֹת מְלֶאכֶד ה' צְבָאוֹת.

כִּי מִה שֶׁהוּא לְמִדָּן בְּתוֹרָה, הוּא בְּחִינַת מְלֶאכֶד שֶׁהוּא מַט"ט,
 כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (בְּתִיקוּנֵי תִקוּן ל' דף ד'): וַיֹּאמֶר אֱלֹקִים יְהִי רָקִיעַ וַיְהִי
 מִבְּדִיל בֵּין מַיִם לְמַיִם - דָּא מַט"ט, שֶׁהוּא בְּחִינַת מְשֻׁנָּה,
 הַמְבְּדִיל וּמְפָרֵשׁ בֵּין מַיִן דְּכִין וּבֵין מַיִן מְסֻאָבִין, בֵּין טָמֵא
 לְטָהוֹר, אָסוּר וּמְתוּר וְכוּ'. וְצָרִיךְ לְהַדְמוּת לְקוֹנֵוּ לְהִיּוֹת חֲסִיד
 בְּמַעֲשֵׂים טוֹבִים, וְזֶה בְּחִינַת ה' צְבָאוֹת. אֵד מִי שֶׁשׁוּעָה וְסוֹכֵר
 שֶׁבְּחִינַת לְמִדָּן לְבַד הוּא הָעֵקֶר, הוּא בְּחִינַת אַחַר שֶׁקִּצְצָן
 בְּנִטְוִיעוֹת, עַל־יְדֵי שֶׁסָּבַר שֶׁמְלֶאכֶד מַט"ט בְּעֶצְמוֹ הוּא רְשׁוּת, חֵם
 וְשָׁלוֹם, אֵד בְּאַמַּת מַט"ט בְּעֶצְמוֹ בְּלִי הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אֵינוֹ
 כְּלוּם, וְאֵין לוֹ שׁוֹם רְשׁוּת - כִּךְ הַתּוֹרָה בְּלֵא מַעֲשֵׂים טוֹבִים
 אֵינָה כְּלוּם, אֲדַרְבָּא לֹא זָכָה כו'. וּמַחֲמַת שְׁנֵי הַבְּחִינַת אֵלוֹ
 שֶׁצָּרִיךְ לְהִיּוֹת לְהַצְדִּיק, לְמִדָּן וְחֲסִיד, וְהֵם בְּחִינַת מְלֶאכֶד ה'
 צְבָאוֹת, עַל־יְדֵי־זֶה נִמְצָא בְּהַצְדִּיק שְׁנֵי כַּחוֹת שֵׁישׁ לְהַתּוֹרָה: סֵם
 חַיִּים וְסֵם מוֹת. וְאַפְשָׁר לְהַמְתַּקֵּרֵב אֵלָיו לְמַצָּא בּוֹ דְּבַר שֶׁיִּקְצָן
 בְּנִטְוִיעוֹת, אוֹ לְכַנֵּס וּלְצַאת בְּשָׁלוֹם: וְזֶהוּ: אִם הָרַב דּוֹמָה לְמְלֶאכֶד
 ה' צְבָאוֹת, הֵינּוּ שֶׁהוּא לְמִדָּן בְּתוֹרָה, וְעוֹבֵד אֶת ה', וְעַל־יְדֵי־זֶה
 הוּא מְצִיר אוֹתוֹת הַתּוֹרָה לְטוֹב, אֲזִי: תּוֹרָה יִבְקָשׁוּ מִפִּיהוּ,
 שְׁאוֹתוֹת הַתּוֹרָה מְבַקְשִׁין לְקַבֵּל נְקֻדוֹת וְלְהַצְטִיר מִפּוֹ, הֵינּוּ עַל־
 יְדֵי שֶׁפּוֹ יְדַבֵּר הַהִשְׁתַּוְּקוּת וְהַכְּסוּפִין דְּקִדְשָׁה שְׁלוֹ, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה
 נִגְמָרִין וַיּוֹצֵאִין הַנְּפָשׁוֹת, וְנַעֲשִׂין נְקֻדוֹת לְהַאוֹתוֹת, וְנִצְטִירוּ
 וְנַעֲשִׂין כְּלֵי לְקַבֵּל טוֹב. כִּי עַל־יְדֵי הַנְּקֻדוֹת נִזְדוּגוּ וְנִצְטִרְפוּ
 הַאוֹתוֹת כַּ"ל:

וְזֶה שְׁפָתוֹב: תּוֹרֵי זֶהב נַעֲשֶׂה לָךְ עִם נִקְדוֹת הַכֶּסֶף, כִּי זֶהב
 הוּא בְּחִינּוֹת זְווג, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (איוֹב לו'): מִצְפוֹן זֶהב יֵאָתֶה,
 וְאֶתְעוֹרֶתָא דְזוּגָא מִסְטְרָא דְשִׁמְאֵלָא, שְׁהוּא צְפוֹן (זוהר וישב דף
 קפז:). וְזֶהוּ: תּוֹרֵי זֶהב נַעֲשֶׂה לָךְ, שְׁאוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה נִזְדוּגִין
 וְנִצְטְרָפִין עַל יְדֵי נִקְדוֹת הַכֶּסֶף, כִּי זְווג וְהַצְטְרָפוֹתֵן שֶׁל הָאוֹתִיּוֹת
 הֵיא עַל־יְדֵי הַנִּקְדוֹת, שְׁנַעֲשִׂים מֵהַכֶּסֶפּוֹפִין וְהַשְׁתּוֹקְקוֹת, שְׁעַל
 יָדָם נִתְהוּיִן הַנְּפִשׁוֹת. שְׁהֵם בְּחִינּוֹת נִקְדוֹת. כִּי עַל יְדֵי הַכֶּסֶפּוֹפִין
 נַעֲשֶׂה זְווג, כִּי עַל יְדֵי מָה שְׁהוּא נִכְסֵף אֶל הַדְּבָר, נַעֲשֶׂה נֶפֶשׁ,
 וְעַל־יְדֵי מָה שְׁהוּא נִכְסֵף לְדְבָר, חוֹזֵר הַדְּבָר וְכוֹסֵף אֵלָיו, וּמִזֶּה
 נִתְהוּהוּ גַם כֵּן נֶפֶשׁ. וְהַנְּפִשׁוֹת מִזְדוּגִין, וְאַחֲר־כֵּן בָּאִים לְבְּחִינּוֹת
 עֲבוּר וְלָדָה. וְזֶהוּ עֲנִין הַפְּתוּב בְּזֶהר הַקְּדוּשׁ (לד לך דף פה:):
 תֵּאֲבוּתָה דְנוֹקְבָא עֵבֶד נֶפֶשׁ נוֹקְבָא, וְתֵאֲבוּתָה דְדְבָר עֵבֶד נֶפֶשׁ
 דְּבָר. כִּי מָה שְׁהוּא נִכְסֵף הוּא בְּחִינּוֹת תֵּאֲבוּתָה דְנוֹקְבָא, וְהוּא
 עֵבֶד נֶפֶשׁ נוֹקְבָא, וּמָה שְׁהַדְּבָר חוֹזֵר וְנִכְסֵף אֵלָיו, הוּא בְּחִינּוֹת
 תֵּאֲבוּתָה דְדְבָר, וְעֵבֶד נֶפֶשׁ דְּבָר. וְאַחֲר־כֵּן בָּאִים לְבְּחִינּוֹת עֲבוּר
 וְלָדָה, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב בְּזֶהר שֵׁם: וְזֶה בְּחִינּוֹת גְּלַגּוּלֵי הַנְּפִשׁוֹת, כִּי
 הַדְּבוּר, שְׁמִשְׁם יוֹצְאִים הַנְּפִשׁוֹת, נַעֲשֶׂה עַל יְדֵי חֲתוּךְ הָאוֹתִיּוֹת
 בְּאוּר, כִּי הַמוֹצְאוֹת מִכִּים זֶה בְּזֶה, וְחֲוֹתְכִים הָאוֹתִיּוֹת בְּאוּר,
 וְהָאוּרִים מִכִּים זֶה בְּזֶה, עַד שְׁמַגִּיעִין לְאוֹן הַשּׁוּמַעַ. וְעַל יְדֵי
 חֲתוּךְ הָאוֹתִיּוֹת בְּאוּר נַעֲשֶׂה הַדְּבוּר, שְׁמִשְׁם יוֹצְאִין הַנְּפִשׁוֹת, כִּי
 הָאוּר הוּא חֲחִיּוֹת שֶׁל כָּל דְּבָר, וּבְלֵי אוּר אֵי אֶפְשָׁר לְחִיּוֹת,
 וְהוּא בְּחִינּוֹת הַנְּפִשׁ, וְהַנְּפִשׁוֹת יוֹצְאִים וּמִתְגַּלְגְּלִים:

וְכִלְלֵה דְבַר, שְׁמַאד יִקַּר הַכְּסוּפִין וְהַהֲשִׁתְּוֹקְקוֹת לְדַבֵּר
 שְׁבַקְדָּשָׁה. כִּי עַל יָדָם נִתְהוּה נֶפֶשׁ, וְנִגְמַר עַל יְדֵי
 הַדְּבוּר כַּנִּל, וְיִוצֵא וּמִתְגַּלְגַּל. וְלַפְעָמִים מִתְגַּלְגַּל וּבֹא הַנֶּפֶשׁ
 דְּקַדְשָׁה לְתוֹךְ הָרָשָׁע, וְנוֹפְלִים לוֹ הַרְהוּרֵי תְּשׁוּבָה, וְתוֹכֵל
 לְהַחְזִירוֹ לְמוֹטֵב. וְכֵן לְהַפְּךָ, כַּמָּה רְעוֹת גּוֹרְמִים הַכְּסוּפִין לְדַבֵּר
 רַע, חֵם וְשָׁלוֹם. כִּי הַנֶּפֶשׁ שְׁנַתְהוּה עַל יְדֵי כְּסוּפִין רָעִים,
 מִתְגַּלְגַּל לַפְעָמִים לְתוֹךְ הַצְּדִיק, וְתוֹכֵל לְהַחְטִיאֹ, חֵם וְשָׁלוֹם. וְזֶה
 בְּחִינַת (קהלת ח'): יֵשׁ הֶבֶל אֲשֶׁר נַעֲשֶׂה עַל הָאָרֶץ וְכוּ', הֶבֶל, הוּא
 בְּחִינַת הֶבֶל פֶּה, שְׁמוֹשׁ יוֹצֵאִים הַנֶּפֶשׁוֹת. וְעַל־יְדֵי־זֶה יֵשׁ צְדִיקִים
 אֲשֶׁר מַגִּיעַ אֵלֵיהֶם כְּמַעֲשֵׂה הָרָשָׁעִים, עַל יְדֵי שְׁמִתְגַּלְגַּל לְתוֹכָן
 נֶפֶשׁ מִכְּסוּפִין רָעִים. וְיֵשׁ רָשָׁעִים שְׁמַגִּיעַ אֵלֵיהֶם כְּמַעֲשֵׂה
 הַצְּדִיקִים, עַל־יְדֵי שְׁמִתְגַּלְגַּל לְתוֹכָן נֶפֶשׁ מִכְּסוּפִין טוֹבִים.
 וְלַפְעָמִים הַצְּדִיק מִתְקַן הַנֶּפֶשׁ רָעָה שְׁמִתְגַּלְגַּל אֵלָיו, וְכֵן הָרָשָׁע
 מְקַלְקֵל הַנֶּפֶשׁ קְדוֹשָׁה שְׁמִתְגַּלְגַּל בְּתוֹכוֹ. אֵךְ בְּתַחֲלָה בְּעַת
 שְׁמַגִּיעַ הַנֶּפֶשׁ, עַל זֶה אָמַר הַכָּתוּב: יֵשׁ צְדִיקִים שְׁמַגִּיעַ וְכוּ', כִּי
 בּוֹדָאי נוֹפְלִים לוֹ הַרְהוּרֵי עֲבָרָה בְּעַת שְׁמַגִּיעַ אֵלָיו נֶפֶשׁ רָעָה
 מִכְּסוּפִין רָעִים, אֵךְ אַחֲר־כֵּךְ אֶפְשָׁר שְׁתַּחֲטִיאֹ, וְאֶפְשָׁר שֶׁהוּא
 יִתְקַן הַנֶּפֶשׁ. וְכֵן יֵשׁ רָשָׁעִים שְׁמַגִּיעַ וְכוּ', שְׁנוֹפְלִים לוֹ בּוֹדָאי
 הַרְהוּרֵי תְּשׁוּבָה, בְּעַת שְׁהַגִּיעַ אֵלָיו נֶפֶשׁ קְדוֹשָׁה מִכְּסוּפִין
 קְדוֹשִׁים, אֵךְ אַחֲר־כֵּךְ אֶפְשָׁר שֶׁהוּא יִקְלָקֵל הַנֶּפֶשׁ הַקְּדוֹשָׁה, אוֹ
 שְׁתַּחְזִירוֹ לְמוֹטֵב: וְזֶה סוֹד נְפִילַת אִפִּים, שְׁכּוֹנָתוֹ לְהַעֲלוֹת הַנֶּפֶשׁ
 בְּבְחִינַת הַעֲלָאוֹת מִיַּיִן נֹקְבִין וְלַעֲשׂוֹת יְחוּד, כִּי עַל־יְדֵי הַכְּסוּפִין

וההשתוקקות, שְׁוֹה בְּחִינֹת הַעֲלֹאת מִיַּיִן נֹקֵבִין בִּידוּעַ, מִזֶּה
 בְּעֲצֻמוֹ נַעֲשֶׂה נֶפֶשׁ, וְנִתְעַלָּה וְנַעֲשֶׂה יְחִוּד וְזוּג בְּנִל: עַל־יְדֵי
 הַכְּסוּפִין נַעֲשִׂין הַנְּפֹשׁוֹת, שֶׁהֵם בְּחִינֹת נִקְדוּת, וְנִזְדוּגוֹ
 הַנְּפֹשׁוֹת וְכו'. וְזֶה בְּחִינֹת זוּגִין וְהַצְמָרְפוֹתָן שֶׁל הַנִּקְדוּת, שֶׁהֵם
 בְּחִינֹת זוּגֵי הַנְּפֹשׁוֹת. וְעַל יְדֵי הַנִּקְדוּת נִזְדוּגוֹ וְנִצְמָרְפוֹ הָאוֹתִיּוֹת,
 זֶה בְּחִינֹת זוּגֵי הַגּוּפוֹת. וְזֶה שְׁכָתוֹב (במדבר כג): לֹא הָבִיט אִוֹן
 בְּיַעֲקֹב, עַל דְּרָף שְׁדָרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוּרֵנוּם לְבָרְכָה: מַחֲשֶׁבֶת רַעָה
 אִין הַקְדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא מְצַרְפָּה לְמַעֲשֶׂה (קידושין מ, ועיין ירושלמי פאה
 פ"א). וְזֶהוּ: לֹא הָבִיט אִוֹן - רָאשֵׁי־תִבּוֹת וַי אֲבָדָה נֶפֶשׁ (ביצה טז),
 שֶׁהוּא בְּחִינֹת הַשְּׁתוֹקְקוֹת וְכְסוּפִין בְּנִל, הֵינּוּ שֶׁהַשְּׁתוֹקְקוֹת
 וְכְסוּפִין רְעִים אִין הַקְדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא מְצַרְף, וְזֶה: לֹא הָבִיט אִוֹן
 בְּיַעֲקֹב. וְזֶה שְׁכָתוֹב (תהלים קמח): רְצוֹן יִרְאוּ יַעֲשֶׂה וְאֵת שׁוֹעֲתָם
 יִשְׁמַע וַיּוֹשִׁיעֵם, הֵינּוּ שְׁצָרִיכִין שְׁנֵי הַבְּחִינֹת, רְצוֹן וְדַבּוּר, בְּנִל.
 כִּי הַרְצוֹן, שֶׁהוּא הַכְּסוּפִין, פּוֹעֵל שְׁנַעֲשֶׂה הַנֶּפֶשׁ בְּכַח, וְעַל יְדֵי
 הַדַּבּוּר יוֹצֵא הַנֶּפֶשׁ מִכַּח אֶל הַפַּעַל, וְאֵז נַעֲשֶׂה בְּקִשְׁתּוֹ, עַל־יְדֵי
 שְׁמִצִּיר הָאוֹתִיּוֹת לְטוֹב וְכו' וְכֵן־ל. וְזֶהוּ: רְצוֹן יִרְאוּ יַעֲשֶׂה, כִּי
 עַל יְדֵי הַרְצוֹן, שֶׁהוּא הַכְּסוּפִין, נַעֲשֶׂה הַנֶּפֶשׁ בְּכַח, וְאֵז נַעֲשֶׂה
 בְּקִשְׁתּוֹ וְרְצוֹנוֹ בְּכַח, בְּחִינֹת: רְצוֹן יִרְאוּ יַעֲשֶׂה. וְאַחֲרֵי־כֵן: וְאֵת
 שׁוֹעֲתָם, שְׁמַדְבָּרִים בְּפִיהֶם הַהַשְׁתוֹקְקוֹת וְהַרְצוֹן וְהַכְּסוּפִין
 שְׁלָהֶם, עַל יְדֵי זֶה: יִשְׁמַע וַיּוֹשִׁיעֵם. כִּי עַל־יְדֵי הַדַּבּוּר נִגְמָר
 הַנֶּפֶשׁ וַיּוֹצֵא מִכַּח אֶל הַפַּעַל, וְאֵז נִצְמָרְפוֹ הָאוֹתִיּוֹת, וְנַעֲשִׂים כְּלִי
 לְקַבֵּל טוֹב, וְנִתְמַלֵּא בְּקִשְׁתּוֹ בְּפַעַל בְּנִל. כִּי כְּפִי הַנֶּפֶשׁ שְׁעוֹשֶׂה

בְּכַח אוּ בַפְעַל, בֵּן נַעֲשִׂין נִקְדוֹת לְהַאוֹתִיּוֹת, וְכֵן נִצְמָרִין
הַאוֹתִיּוֹת, וְכֵן הֵם פּוֹעֲלִים וְעוֹשִׂים בְּקִשְׁתּוֹ וּרְצוֹנוֹ כַּנִּלְוֵי:

שֵׁיךְ לְעֵיל, לְמַה שֶּׁכְּתוּב שֶׁם שְׁלֹמֹן בְּלִבְדּוֹ בְּיָדָיו אֵינוֹ כְּלוּם
וְכוֹ, וְיָמֵי שְׁטוּעָה וְסוּבָר, חֵם וְשָׁלוֹם, שְׁלֹמֹן לְבַד הוּא
הַעֲקָר, הוּא בְּחִינּוֹת אַחַר שֶׁקִּיצַן בְּנִטְיֵעוֹת, כִּי יִכּוֹל לְהִיּוֹת לְמֶדֶן
וְרָשָׁע גְּמוּר וְכוֹ כַּמְבֹאֵר לְעֵיל. וְכֵן אֶפְלוּ הַצַּדִּיק לְפַעֲמִים כְּשֶׁנּוֹפֵל
מִמְדְּרַגְתּוֹ, כִּידוּעַ שְׂאֵי אֶפְשָׁר לְעַמּוֹד תְּמִיד בְּקִבְעֵיּוֹת עַל מְדְרַגָּה
אַחַת. אֲזַי, בְּעַת שֶׁנּוֹפֵל מִמְדְּרַגְתּוֹ, אִם יִרְצֶה לְהַחְזִיק עִצְמוֹ
בְּמְדְרַגַּת לְמֶדֶן שֶׁנִּשְׁאָר לוֹ, הוּא לֹא טוֹב, רַק צָרִיךְ לְהַחְזִיק עִצְמוֹ
בִּירֵאת שָׁמַיִם מַה שֵׁיִשׁ לוֹ עֲדוֹן מִהַרְשִׁימוֹ שֶׁנִּשְׁאָר לוֹ. עֵין
בְּתַקּוּנִים, ס' ט"ו דף ק"ב: אָמַר לָהּ: 'כִּי בְּיוֹם אֲכַלְךָ מִמְּנוֹ' כְּתִיב,
אָמַר לָהּ: בְּהַהוּא יוֹמָא הַצִּיּוֹן וְמַת. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן: בְּגִין דָּא
כְּתִיב: יֵשׁ הַבַּל אֲשֶׁר נַעֲשָׂה עַל הָאָרֶץ אֲשֶׁר יֵשׁ צַדִּיקִים וְכוֹ, עֵין
שָׁם וְהִבֵּן:

שְׁלֵמוֹת כָּל הַדְּבָרִים הִיא הָאֱמוּנָה, וּבְלִתִּי הָאֱמוּנָה כָּל
הַדְּבָרִים חֲסָרִים. כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנוֹם לְבִרְכָה
(ב"ב ט) לְעֵינֵי צְדָקָה: הַנּוֹתֵן פְּרוּטָה לְעֵנִי מִתְבָּרֵךְ בְּשֵׁשׁ, וְהַמְפִּיֵסוֹ
בְּאַחַת עֲשָׂרָה. וּבֵין בְּנוֹת צְדָקָה וּבֵין בְּמַפִּיֵס הַעֲנִי הַנִּלְוֵי, חֲסָר
אַחַת, כִּי רָאוּי לְהִיּוֹת שֶׁבַע וְשִׁתִּים-עֲשָׂרָה, בְּנֶגֶד שֶׁבַע פּוֹכְכֵי
לְכַת וּכְנֶגֶד שְׁנַיִם-עֶשְׂרֵת מְזוּלוֹת. כִּי צְדָקָה הוּא בְּחִינּוֹת גְּלָגָלִים,
כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנוֹם לְבִרְכָה (שֵׁבַת קנא:): כִּי בְּגִלְלַת הַדְּבָר
הַזֶּה יִבְרָכֶךָ - גְּלָגַל הוּא שְׁחֹזֵר בְּעוֹלָם. וְכְמוֹ שֶׁהַגְּלָגַל יֵשׁ לוֹ

שְׁתֵּי תְּנוּעוֹת, אַחַת תְּנוּעַת הַטְּבָעִית מִמַּעַרְב לְמִזְרֵחַ, וְאַחַת
תְּנוּעַת הַהֶכְרַחִית מִמִּזְרָח לְמַעַרְב, מֵה שֶׁהַגְּלָגָל הַיּוֹמִי חוֹזֵר
וּמִתְגַּלְגֵּל מִמִּזְרָח לְמַעַרְב, וּמִכְרִיחַ עִמּוֹ כָּל הַגְּלָגָלִים - כִּן לְעֵינַיִן
צְדָקָה אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבִרְכָה: יוֹתֵר מִמֶּה שֶׁפִּעֲלֵה־בֵּית
עוֹשֶׂה עִם הָעֵנִי, הָעֵנִי עוֹשֶׂה עִם הַפִּעֲלֵה־בֵּית, שׁוֹהַ בְּחִינּוֹת שְׁנֵי
תְּנוּעוֹת, מִמַּעַרְב לְמִזְרָח וּמִמִּזְרָח לְמַעַרְב, דִּהְיִנוּ מֵהָעֵנִי לְבַעַל־
הַבַּיִת וּמִפִּעֲלֵה־הַבַּיִת לְהָעֵנִי. (וּכְמִבְּאֵר לְעֵיל בְּלִשׁוֹנוֹ ז"ל). כִּי כָּל הַשֹּׁפֵעַ
וְהַפְּרוֹחַ בָּאִים עַל יְדֵי הַגְּלָגָלִים, כִּי עַל יָדָם מִנְהִיג הַקְּדוֹשׁ־
בְּרוּךְ־הוּא הָעוֹלָם כִּידוּעַ, וְעַל כֵּן הָיָה רְאוּי שִׁיְהִי הַפְּרוֹחַ
הָאֲמוּרִים אֲצֵל צְדָקָה שְׁבַע וְשְׁתַּיִם־עֶשְׂרֵה, כִּנְגַד הַגְּלָגָלִים. אִךְ
כִּזְוֵה הוֹרוּ לָנוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבִרְכָה, שֶׁהַצְּדָקָה חֲסֵרָה וְאִין לָהּ
שְׁלֵמוֹת, וְעֵדִין חֲסֵר אַחַת, הֵן בְּנוֹתָן וְהֵן בְּמַפְּיָם. הֵינּוּ שֶׁחֲסֵר
הָאֲמוּנָה שֶׁבְּלַעֲדֶיהָ הַצְּדָקָה חֲסֵרָה עֵדִין, וְעַל יְדֵי הָאֲמוּנָה נִשְׁלָם
וּמְאִירָה בְּחִינּוֹת הַצְּדָקָה: וְזֶה שְׁכָתוּב: וְהָאֲמִין בָּהּ וַיַּחֲשֹׁבָהּ לֹא
צְדָקָה, שֶׁעַל יְדֵי הָאֲמוּנָה נַחֲשֶׁבֶת הַצְּדָקָה, כִּי בְּלִתֵּי הָאֲמוּנָה
הִיא חֲסֵרָה. וְזֶה שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבִרְכָה: שֶׁמֶשׁ בְּשֶׁבֶת
צְדָקָה לְעֵנִיִּים, כִּי שֶׁבֶת הִיא בְּחִינּוֹת אֲמוּנָה, כִּי שֶׁבֶת הוּא מַעֲיֵד
עַל יַחּוּדוֹ וְעַל חֲדוּשׁ הָעוֹלָם, כִּמּוּבָא בַּסְּפָרִים. וְעַל יְדֵי אֲמוּנָה,
שֶׁהוּא בְּחִינּוֹת שֶׁבֶת, מְאִירָה הַצְּדָקָה. וְזֶה: שֶׁמֶשׁ בְּשֶׁבֶת צְדָקָה,
שֶׁמֶשׁ לְשׁוֹן אֹר, הֵינּוּ שֶׁבְּשֶׁבֶת שֶׁהוּא בְּחִינּוֹת אֲמוּנָה, מְאִירָה
הַצְּדָקָה כִּנ"ל. וְכֵן הַתּוֹרָה גַּם כִּן חֲסֵרָה בְּלֵי אֲמוּנָה, וְעַל כֵּן
אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבִרְכָה (מִכּוֹת כד): בָּא דְּוֹד וְהַעֲמִידֵן עַל

אֶחָד־עֶשֶׂר, בֹּא יִשְׁעֶיהָ וְהֶעֱמִידֵן עַל יֵשׁ, נִמְצָא שְׁחָסֵר גַּם כֵּן
אֶחָד מִן הַמַּנְיָן, מִכֵּן מִמֶּשׁ כְּמוֹ שְׁאָמְרוּ אֵצֶל צְדָקָה, יֵשׁ וְאֶחָת־
עֶשְׂרֵה, כִּי הַתּוֹרָה חִסְרָה בְּלֵי אַמוּנָה, וְזֶה שְׁאָמְרוּ: עַד שְׁבֹא
חֶבְקוֹק וְהֶעֱמִידֵן עַל אֶחָת: וְצָדִיק בְּאַמוּנָתוֹ יִחִיה, כִּי עַל־יְדֵי
הָאִמוּנָה נִשְׁלַם הַתּוֹרָה. וְזֶה כּוֹנֵן הַתַּנָּא, שֶׁהִתְחִיל בַּמִּשְׁנָה:
יִצְיָאוֹת הַשְּׁבֵט שְׁתֵּים שֶׁהֵן אַרְבַּע, בִּיצַד הֶעֱנִי וְכו', פָּשַׁט הֶעֱנִי
אֶת יָדוֹ לַפְּנִים, שְׁבֵט־חֵלֶת שְׁבֵט הַתְּחִיל תִּכְרַף בַּמִּצּוֹת צְדָקָה,
לְרַמֵּז שֶׁבְּשֵׁבֶט נִשְׁלַם וּמֵאִירָה הַצְּדָקָה, כַּנּוֹכַח לְעִיל: שְׁמֵשׁ בְּשֵׁבֶט
צְדָקָה לְעֵנִיִּים, כִּי עַל־יְדֵי שְׁבֵט שֶׁהוּא בְּחִינּוֹת אַמוּנָה, נִשְׁלַם
וּמֵאִירָה הַצְּדָקָה, וְעַל יְדֵיהֶם נִתְמַלְאוּ הַבְּרָכוֹת שֶׁהֵיוּ חִסְרִים. כִּי
אַמוּנָה הוּא מְקוֹר הַבְּרָכוֹת, כְּמוֹ שְׁכָתוּב (משלי כח): אִישׁ אַמוּנָתוֹ
רַב בְּרָכוֹת. וְכֵן שְׁבֵט נֶאֱמָר בּוֹ: כִּי הוּא מְקוֹר הַבְּרָכָה.

וְזֶה שְׁכָתוּב (תהלים פה): צְדָק לַפְּנֵי יְהוָה וְכו', כִּי יֵשׁ דְּרָכִים
רַחְבִּים שֶׁהֵם דֶּרֶךְ הַכְּבוֹשָׁה לְרַבִּים, וְכֵן יֵשׁ שְׁבִילִים, וְזֶה
הַדֶּרֶךְ וְהַשְּׁבִיל נִמְשָׁךְ לְכָאן, וְזֶה לְכָאן. וְלִכְלֹל דֶּרֶךְ וְשְׁבִיל יֵשׁ כַּנְּגִדוֹ
בְּגִלְגָּלִים דֶּרֶךְ וְשְׁבִיל. וְכֵן בֵּין דֶּרֶךְ לְדֶרֶךְ גִּדְל פֶּאן עֲשָׁבִים, כֵּן יֵשׁ
גַּם כֵּן נִגְדַּד כָּל עֵשֶׁב וְעֵשֶׁב כּוֹכֵב שֶׁהוּא כַּנְּגִדוֹ, שֶׁהָעֵשֶׁב גִּדְל מִפְחוֹ,
כְּמוֹ שְׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבִרְכָה (מ"ד בראשית פ' י'): אִין לָךְ כָּל
עֵשֶׁב וְעֵשֶׁב שְׂאִין לוֹ כּוֹכֵב וְכו'. וְלַפְּעָמִים פְּשָׁאֲדָם יֵשׁ לוֹ עֵבוֹב
וְצַעַר בְּדֶרֶךְ, הוּא מַחְמַת שְׁכַנְגֵּד הַמְּקוֹם הַזֶּה יֵשׁ שֵׁם עֵבוֹב
בְּהַכּוֹכֵב, שְׂאִינוֹ מֵאִיר בְּשִׁלְמוֹת. וְעַל כֵּן הִתְקַנְּה לָזֶה לִתֵּן צְדָקָה
קֹדֶם שִׁיֵּצֵא לְדֶרֶךְ, כְּמָה שְׁכָתוּב: צְדָק לַפְּנֵי יְהוָה וְיִשֵּׁם לְדֶרֶךְ

וכו', כִּי עַל-יְדֵי הַצְדָּקָה יֵאִיר הַבּוֹכֵב, כִּי עַל יְדֵי צְדָקָה מְאִירִין
 הַגְּלָגָלִים כַּנִּל. וְעַל כֵּן, עַל יְדֵי הַצְדָּקָה שְׁנוֹתוֹ, יִכְפָּל עֲבוּבוֹ שֵׁשׁ
 לֹא בַהֲדָרָה, שְׁנִמְשָׁךְ מֵהַעֲפוּב שֵׁשׁ בַּהֲגָלְגָלִים וְהַכּוֹכָבִים כַּנִּל. וְזֶה
 שְׁאֵמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבִרְכָה (הוריות י'): בּוֹכֵב אֶחָד יֵשׁ שְׁמִתָּהּ
 אֶת הַסְּפִינּוֹת, הֵינּוּ כְּשֶׁהַסְּפִינָה מַגִּיעָה תַּחַת אוֹתוֹ בּוֹכֵב, אוֹי
 הַסְּפִינָה תּוֹעָה בַּדֶּרֶךְ, מִחֲמַת שְׂזָה הַבּוֹכֵב אֵינּוּ מְאִיר בְּשִׁלְמוֹת:
 שְׁמֶשׁ הוּא בְּחִינּוֹת בְּרִית, וְעַל יְדֵי פָנָם הַבְּרִית אֵין לָנוּ מְאוֹד
 הַשְּׁמֶשׁ, כִּי אִם מְרֵאָה חֲמָה. וְעַפּוֹ"ם נִקְרָאִים צַל, כְּמוֹ
 שְׁכֵתוּב (ישעיה יח): הוּי אֶרֶץ צִלְצִל כְּנַפְיִם, וְהֵם מְכַסִּים אוֹר
 הַשְּׁמֶשׁ. וְזֶהוּ בְּחִינּוֹת צִלְצִל כְּנַפְיִם, מִלְשׁוֹן: וְלֹא יִכְנַף עוֹד מוֹרֶיךָ.
 וְזֶהוּ בְּחִינּוֹת: מְרֵאָה חֲמָה עֲמָקָה מִן הַצַּל, כִּי אִף שִׁישְׁרָאֵל עָקָר,
 עַל כֹּל זֶה הַעֲפּוֹ"ם מְכַסִּין עֲלֵיהֶם, כְּאֵלוֹ כֹּל הָעוֹלָם שְׁלָהֶם,
 וּמְכַסִּין הָעוֹלָם בַּדֶּרֶךְ הַטְּבַע. כִּי בְּאֵמַת הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְנַהֵג
 הָעוֹלָם, וְהֵם מְכַסִּים הַנְּהַגַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כְּאֵלוֹ מְתַנְהֵג, חֵם
 וְשִׁלּוּם, עַל יְדֵי הַכּוֹכָבִים וּמִזּוֹלוֹת בְּעֲצָמָן. אֵךְ לְעֵתִיד לְבוֹא יַעֲבִיר
 אוֹתָם, וְאֵז יִקְיָם: סֶר צֶלֶם, וְאֵז יִתְגַּלֶּה אוֹר הַשְּׁמֶשׁ, בְּבְחִינּוֹת:
 וְזֵרְחָה לְכֶם יֵרְאִי שְׁמֵי שְׁמֶשׁ, הֵינּוּ שְׁיִתְגַּלֶּה אוֹר הַשְּׁמֶשׁ. וְזֶהוּ:
 וּמְרַפָּא בְּכַנְפֶיהָ, הֵינּוּ בְּחִינַת: וְלֹא יִכְנַף עוֹד מוֹרֶיךָ. וְאֵז יִקְיָם: עַד
 אֲשֵׁית אוֹיְבֶיךָ הָדָם לְרַגְלֶיךָ, הֵינּוּ שְׁהֵם יִהְיוּ לְמַטָּה, לֹא כְּמוֹ
 שְׁהֵיוּ מִקֵּדָם מְרֵאָה חֲמָה עֲמָקָה. בְּאִבְרָהִם נֶאֱמַר כָּחֵם הַיּוֹם,
 שְׁהוּא בְּחִינַת שְׁמֶשׁ, עַל-יְדֵי שְׁמֹל וְנִתְגַּלֶּה הַבְּרִית. הַתְּפִלָּה

נִקְרָאת בְּחִינַת רְגֵל:

כָּל זֶה הָעֲנִין שְׁמַעְנוּ תְּחִלָּה בְּלִי בַּאֹר וְקֶשֶׁר, וּכְבֵר מְבֹאָרִים
הַדְּבָרִים הַיָּטִב בְּהַתּוֹרָה אִית לָן בִּירָא הַנַּ"ל: "גַּבְרָא
דְּאוּזִיף", וְ"רִיחֵי דְתַבְרָא", לֹא זָכִינוּ לְשִׁמְעַע עֲלֵיהֶם תּוֹרָה, אָבֵל
מְכַלֵּל דְּבָרָיו שְׁמַעְתִּי, שְׁרָצוֹנוּ לְגִלּוֹת תּוֹרוֹת עַל כָּל הַמַּאֲמָרִים
הַנְּאֻמָּרִים שָׁם. וְגַם גָּלָה דַעְתּוֹ, שְׁרָצוֹנוּ הָיָה לְגִלּוֹת תּוֹרָה גַם עַל
כָּל הַמַּעֲשֵׂה הַנְּאֻמָּר שָׁם בְּעֲנִין הַסְּבִי דְבִי אֲתוּנָא בְּתַחֲלָה וּבַסּוּף,
אִיךְ הַתְּנַהֵג רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן חֲנִינְיָה עִמָּם, אִיךְ בָּא אֵלֵיהֶם וְכו',
וְאִיךְ הַתְּנַהֵג עִמָּהֶם אַחֲרֵיכֶד. וְדַבֵּר עִמִּי קֶצֶת מֵעֲנִין הַמַּעֲשֵׂה
הַזֶּה הַנְּאֻמָּר שָׁם בְּגַמְרָא בְּעֲנִין זֶה, וְהַבְנֵתִי שֵׁישׁ לוֹ חֲדוּשֵׁי
תּוֹרָה עַל כָּל זֶה. אֵךְ בְּעוֹנוֹתֵינוּ הַרְבִּים בָּא הַשְּׁמַשׁ בְּצַחֲרִים,
וְלֹא זָכִינוּ לְשִׁמְעַע כִּי אִם מַה שְׁנִדְרָפָם, תְּחִלָּה לְאֵל חַי:

הַפַּעַם נִזְרָה אֵת ה' בְּגִילָה בְּרַנָּה, אֲשֶׁר זָכִינוּ לְסִים סְבִי דְבִי אֲתוּנָא,
דְּבָרִים הַסְּתוּמִים וְחַתוּמִים בְּאֵלֶף עֹקְמָאִין אִין חֲכָמָה וְאִין
תְּבוּנָה, וְגַם אִם יֹאמֵר הַחֲכָם לְדַעַת לֹא יוּכַל לְמַצָּא נִלְעָג לְשׁוֹן אִין בִּינָה,
נְתִיב לֹא יִדְעוּ עֵיט וְלֹא שׁוּפְתוּ עֵינָא, מַה אֲדַבֵּר וְהוּא אָמַר וְעֵשָׂה אֲזִינִים
לְתוֹרָה הַצְּפוּנָה, עֵתָה בְּפִינוּ פְרוּשׁוֹת אֵל ה' בְּכַקְשָׁה וְתַפְלָה וְתַחֲנָה. ה'
יִגְמַר בְּעַדְנוּ לְהַרְפִּים יְתֵר הַמַּאֲמָרִים הַנוֹדָאִים, אֲשֶׁר גָּלָה בְּהֶם דְּרַבִּי
עֲבוּרְתוֹ יְתַבְרַךְ בְּדַרְכֵים נַפְלָאִים, עֲמוּדֵי שֵׁשׁ מִיַּסְדִּים עַל אֲדָנִי פּוֹ עַל כָּל
פְּסוּקֵי תַנ"ךְ וְעַל כָּל דְּבָרֵי הַתְּנַאִים וְאַמּוּרָאִים, גְּלִילֵי זֶהב בְּתַרְשִׁישׁ
מְמַלְאִים, מְפַנִּינִים יְקָרִים וּמְפּוֹ מְסַלְאִים, בְּזִכּוּתָם נִזְבַּח לְלַמֵּד וְלְלַמֵּד
לְשִׁמּוֹר וְלַעֲשׂוֹת וּלְקַנְסֵם אֵת כָּל דְּבָרֵי תוֹרַתְךָ אֲשֶׁר קִבְּלָנוּ מִפִּי אֲדוֹן כָּל
הַנְּבִיאִים, וְיִקְנִים בְּמַחֲרָה בְּיַמֵּינוּ וְעַלּוּ בְּהַר צִיּוֹן מוֹשִׁיעִים. אָמֵן בֶּן יְהִי רַצוֹן:

לשון רבנו זכרוננו לברכה

לב

אֲדָנִי שְׁפָתַי תִּפְתָּח (תהלים נא), והוא בְּחִינַת רְקוּדִין שֶׁל חֲתָנָה. כִּי כָל זְמַן שֶׁלֹּא נִתּוּנָה לְזוּגָה, הִיא אֶתְקַרְיָאת נַעַר בְּלֹא ה' (וזהו בא דף לח:), גִּימְטְרִיא ש"ך דִּינִים, וְכַד אֶתְתַּקְנַת לְזוּגָה אֶתְקַרְיָאת נַעַרָה בַּה"א, שְׁנַמְתְּקִין הַדִּינִין עַל־יְדֵי ה' אֶלְפִין שֶׁל אֱהִיָּה שְׁבַבְיָנָה, כְּמוֹכָא ב"פְּרִי־עֵץ־חַיִּים" שֶׁעַר עֲמִידָה. נִמְצָא הַפְּלָה עַדִּין בְּבְחִינּוֹת נַעַר, בְּבְחִינּוֹת ש"ך דִּינִים, וְצָרִיךְ לְהַמְתִּיקָה וּלְתַקְנָה. וְזֶה נַעֲשֶׂה עַל־יְדֵי רְקוּדִין. כִּי הַרְגְּלִין הֵם בְּבְחִינּוֹת נֶצַח וְהוֹד. וְהֵם נִתְנַשְּׂאִים עַל־יְדֵי הַלֵּב, הֵינּוּ עַל־יְדֵי שְׂמַחַת הַלֵּב, כְּנֶרְאָה בְּחוּשׁ שְׁעַל־יְדֵי שְׂמַחַת הַלֵּב מְרַקְדִין, כְּמוֹ שְׂכַתוֹב גְּבִי יַעֲקֹב (בראשית כט): וַיֵּשֶׂא יַעֲקֹב אֶת רַגְלָיו, וַיִּפְרֹשׂ רִשְׁי: לְבוֹ נִשְׂא אֶת רַגְלָיו. וְלֵב הוּא בִּינָה, כְּמוֹ שְׂכַתוֹב: בִּינָה לְכָא, וְכֵה הַלֵּב מִבֵּין. עַל כֵּן צָרִיךְ לְכוּן בְּרַקוּדִים [לְהַמְשִׁיךְ] הָאֶלְפִין שְׁבַלֵּב עַל־יְדֵי הַרְגְּלִין לְהַפְּלָה, שֶׁהִיא בְּחִינַת חֲמִשׁ פְּעָמִים דִּין, גִּימְטְרִיא ש"ך, גִּימְטְרִיא נַעַר. וְעַל־יְדֵי אוֹר הַלֵּב שְׁנַמְשֵׁךְ לָהּ, נַעֲשִׂית נַעַרָה בַּה"א, וְנַעֲשִׂית ה' פְּעָמִים "אֲדָנִי". וְזֶה בְּחִינַת: אֲדָנִי שְׁפָתַי תִּפְתָּח, שְׁעַל־יְדֵי הַשְּׁפָתִים, שֶׁהֵם נֶצַח וְהוֹד, נִפְתָּח וְנִמְתַּק הַפְּלָה בְּבְחִינַת זוּגָה, וְנַעֲשִׂית בְּחִינַת אֲדָנִי, שֶׁהִיא נַעַרָה, שֶׁהִיא רְאוּיָה לְזוּגָה. וְזֶה דְאִיתָא בְּמִדְרָשׁ (בראשית פ' ע') כְּשֶׁנִּשְׂא יַעֲקֹב אֶת לְאָה, בְּשַׁעֲהָ שֶׁהָיוּ מְרַקְדִין, הָיוּ מְזוּמְרִין הִיא לִיא, לְרַמּוֹ לְיַעֲקֹב הָא

לָאֵהָ. הֵינּוּ כִּי לֵאָהּ הִיא עֲלֵמָא דְאִתְכַסֵּיָא (זוהר ויצא קנ"ד), שְׁהוּא
 בְּחִינַת לֵב, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תהלים קי"ט): בְּלִבִּי צִפְנֹתִי אִמְרֹתֶיךָ, וּמִשָּׁם
 הִמְתּוֹק שֶׁל הַדֵּינִים, כְּשֶׁמִּמְשִׁיכִין ה"א מֵהֶלֶב. וְזֶה: הָא לֵאָהָ,
 שְׁצַרְיָךְ לְהַמְשִׁיךְ מִלֵּאָה הָאֵלֶּפֶין, כְּדֵי לְהַמְתִּיק וּלְתַקֵּן אֶת הַכְּלָה.
 גַּם הֵיוּ אוֹמְרִים שֶׁהַכְּלָה שְׁמָהּ לֵאָהָ, שְׁעַל־יְדֵי בְּחִינּוֹת עֲצֻמָּה
 נִמְתְּקָת:

לְשׁוֹן רַבְּנוּ זְכוּרֵנוּ לְכַרְכָּה

לג

מִי הָאִישׁ הַחֲפִיץ חַיִּים, אֲהַב יָמִים לְרֵאוֹת מוֹב: (תהלים לד)
 א הַכְּלָל הוּא, שְׁצַרְיָךְ לְבַקֵּשׁ שְׁלוֹם, שְׂיִהְיֶה שְׁלוֹם בֵּין יִשְׂרָאֵל,
 וְשְׂיִהְיֶה שְׁלוֹם לְכָל אָדָם בְּמִדּוֹתָיו, הֵינּוּ שְׁלֵא יִהְיֶה
 מְחֻלָּק בְּמִדּוֹתָיו וּבְמֵאֲרַעוֹתָיו, שְׁלֵא יִהְיֶה לוֹ חֲלוּק בֵּין בְּטִיבוֹ בֵּין
 בְּעֵקוֹ, תָּמִיד יִמְצָא בּוֹ הַשֵּׁם יִתְפַּרֵּךְ, הֵינּוּ (שם נ"ו): בַּה' אֱהַלֵּל
 דְּבַר, בְּאַלְקִים אֱהַלֵּל דְּבַר. וְעַל־יְדֵי מָה יִמְצָא הַשֵּׁם יִתְפַּרֵּךְ בֵּין
 בְּטִיבוֹ בֵּין בְּעֵקוֹ, עַל־יְדֵי הַתּוֹרָה הַנִּקְרָאת שְׁלוֹם, כְּמָה דְאֵת אִמְר
 (משלי ג'): וְכָל נְתִיבוֹתֶיהָ שְׁלוֹם; וְעַל־יְדֵי צַדִּיקִים שְׁנִקְרָאוּ גַם כֵּן
 בְּרִית שְׁלוֹם. וּמַחֲמַת זֶה יְכוּל לְאַהֲב אֶת הַשְּׁלוֹם בְּכָל מְקוֹם, הֵן
 בְּטִיבוֹ וְכו', וְיְכוּל לְהִיּוֹת שְׁלוֹם בֵּין יִשְׂרָאֵל, וְלְאַהֲב זֶה אֶת זֶה:
 ב וְצַרְיָךְ לְדַעַת, שְׁמֵלֵא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ, וְלִית אֶתֶר פְּנוּי מִנָּה,
 וְאִיהוּ מְמֵלֵא כָּל עֲלָמִין וְסוּבֵב כָּל עֲלָמִין. וְאַפְלוּ מִי
 שְׁעוּסֵק בְּמִשְׁאָ וּמִתָּן בְּעֵכוֹ"ם, לֹא יְכוּל לְהַתְנַצֵּל וְלוֹמַר: אִי

אֲפֹשֶׁר לְעַבְדְּ אֶת הַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ מִחַמַּת עֲבִיּוֹת וְגַשְׁמִיּוֹת שְׁנוּפֵל תְּמִיד עָלָיו, מִחַמַּת הָעֶסֶק שְׁעוֹסֵק תְּמִיד עִמָּהֶם. כִּי כִּבְרָ גָלוּ לָנוּ חֲכָמֵינוּ וְזָכוּנוֹם לְבִרְכָה, שֶׁבְּכָל דְּבָרִים גַּשְׁמִיִּים, וּבְכָל לְשׁוֹנוֹת הָעֵבוּ"ם, יְכוּל לְמַצֵּא בָהֶם אֱלֻקוֹת, כִּי בְּלֹא אֱלֻקוֹתָו אֵין לָהֶם שׁוּם חַיּוֹת וְקִיּוּם כָּלֵל, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב (נחמיה ט): וְאַתָּה מְחַיֶּה אֶת כָּלֵם. לְבַד שֶׁהַחַיּוֹת וְאֱלֻקוֹת הַזֶּה שֵׁם בְּצַמְצוּם גָּדוֹל וּבְמַעֲוֵט, רַק כְּדֵי חַיּוּנוֹ לְהַחַיּוֹתוֹ וְלֹא יוֹתֵר. כִּי הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא צִמְצַם אֶת אֱלֻקוֹתוֹ בְּצַמְצוּמִים רַבִּים וְשׁוֹנִים, מִרְאשִׁית הַמַּחְשָׁבָה עַד נִקְדַּת הַמְּרָכּוֹ שֶׁל עוֹלָם הַגַּשְׁמִי, שֵׁשׁם מְדוּר הַקְּלָפוֹת. וּבְכָל מֵה שֶׁמְשַׁתְּלֵשֵׁל יוֹתֵר וּמְתַצְמַצֵּם יוֹתֵר לְמַפְאֵה, אֱלֻקוֹתוֹ מְלַבֵּשׁ שֵׁם בְּמַלְבוּשִׁים רַבִּים יוֹתֵר. וְזֶה שֶׁגָּלוּ חֲכָמֵינוּ וְזָכוּנוֹם לְבִרְכָה, וּפְתַחוּ לָנוּ פֶּתַח, שֶׁהַמְשַׁבִּיל יַדַּע וַיְבִין שֶׁבְּכָל הַדְּבָרִים גַּשְׁמִיִּים יֵשׁ אֱלֻקוֹתוֹ וְחַיּוֹתוֹ, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ וְזָכוּנוֹם לְבִרְכָה (מנחות לד:): טַט בְּכַתְּפֵי שְׂתִים, פֶּת בְּאַפְרִיקוֹ שְׂתִים; לְהוֹדִיעַ שֶׁבְּכָל לְשׁוֹנוֹת הָעֵבוּ"ם יֵשׁ שֵׁם אֱלֻקוֹתוֹ הַמְּחַיֶּה אוֹתָהּ. וְזֶה שֶׁמְבִיא בִירוּשָׁלַיִם (תענית פא): אִם יֹאמֵר לֵךְ אָדָם הֵיכָן אֱלֻקֶיךָ, תֹּאמֵר לוֹ: בְּכַרְךָ גָּדוֹל שְׁבְרוּמִי, שֶׁנֹּאמֵר: אֵלֵי קָרָא מִשְׁעִיר. נִמְצָא שֶׁזֶה הָאָדָם שֶׁשָּׂאֵל הֵיכָן אֱלֻקֶיךָ, בְּוֹדָאֵי הוּא מְשַׁקֵּעַ בְּמְדוּר הַקְּלָפוֹת, כִּי הוֹצִיא אֶת עַצְמוֹ מִן הַכָּלל וְכִפֵּר בְּעֵקֶר, שֶׁאָמַר: הֵיכָן אֱלֻקֶיךָ, וְנִדְמָה לוֹ שֶׁבְּמִקוֹמוֹ אֵין שֵׁם אֱלֻקִים. בְּכֵן תֹּאמֵר לוֹ: אֲפֹלוּ בְּמִקוֹמְךָ, שֶׁאַתָּה מְשַׁקֵּעַ בְּמְדוּר הַקְּלָפוֹת, גַּם בֵּן שֵׁם תּוֹכֵל לְמַצֵּא אֱלֻקוֹתוֹ, כִּי הוּא מְחַיֶּה אֶת הַכָּל, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב: וְאַתָּה מְחַיֶּה אֶת

בלשם; ומשם אתה יכול לדבק את עצמך בו יתברך, ולשוב אליו בתשובה שלמה, כי לא רחוקה היא ממך, אלא שבמקומך שם רבו הלבושים. וכל מה שאדם הולך ממדרגה למדרגה, הוא מתקרב יותר אל השם יתברך, ויכול לידע את השם יתברך בהבנה יתרה, כי כל מה שהמדרגה יותר עליונה, נתמעטו הלבושים, ונתמעט הצמצום, ואז הוא מקרב יותר אל השם יתברך, ויכול לאהב את עצמו עם השם יתברך באהבה יתרה:

ג. והנה יש שני מיני ימים: ימי טוב וימי רע. כמו שכתוב (קהלת ז): ביום טובה היה בטוב, וביום רעה ראה. הינו

שצריך לאדם להסתכל שם היטב היטב, בודאי ימצא שם ימי טוב, הינו תורה, והימים נקראים מדות, כמו שכתוב (תהלים לט):

ומדת ימי; והמדות הם התורה, כי אוריתא פלה הם מדותיו של הקדוש־ברוך־הוא, כי התורה מדברת מאהבה ויראה ושאר המדות, ובה ברא הקדוש־ברוך־הוא עלמין, כמו שכתוב (משלי ח): ואהיה אצלו אמון - אל תקרי אמון, אלא אמון (ב"ר פ"א, זוהר

שמיני דף לה:). ואותיות התורה הם המחזין את כל דבר ודבר, אלא כל מה שהמדרגה היא למטה, שם הם אותיות התורה בצמצום יותר ממה שהיו במדרגה יותר עליונה, ואינם מאירים כל כך כמו למעלה במדרגה עליונה, כדי שלא להשפיע אור וחיותה יותר מהראוי. נמצא, אפלו במדור הקלפות, הינו בימי רע, שהם מדות רעות ולשונות עפו"ם, שם יכולין למצא אותיות התורה. אבל מחמת רבוי הלבושים וגדל הצמצום, אינם

נִתְרָאִים אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה, הֵינּוּ יָמֵי טוֹב, עַל־יְדֵי יָמֵי רַע וְהַחֲשֹׁךְ הַשּׁוֹרָה עֲלֵיהֶם. אֲבָל מִי שְׂכֹפֶה אֶת יָצְרוֹ הָרַע, הֵינּוּ הַיָּמֵי רַע, הֵינּוּ הַמְדוּת רָעוֹת, אֲזִי הָרַע נִתְבַּלְּבַל לַגְּמֵרֵי נֶגֶד יָמֵי הַטּוֹב שֶׁבָּהֶם, אֲזִי אוֹתִיּוֹת בּוֹלְטוֹת וְנִתְרָאִים וּמְאִירִים בְּיוֹתֵר, כִּי מִתְחַלָּה לֹא הָיוּ מְאִירִין כָּל כָּךְ, כִּי לֹא קִבְּלוּ אוֹר מִלְּמַעְלָה, כְּדֵי שְׁלֹא יִקְבְּלוּ הַיָּמֵי רַע יוֹתֵר מִכְּדֵי חֵיוֹנוֹ. וְעַכְשָׁו שֶׁנִּתְבַּטְּלָה הָרַע, וְנִשְׁאַרִין אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה לְבַד, אֲזִי מְקַבְּלִין אוֹר רַב מִלְּמַעְלָה:

נִמְצָא, זֶה שְׂכֹפֶה אֶת יָצְרוֹ, הֵינּוּ שְׂכֹפֶה אֶת יָמֵי רַע, כְּשֶׁהוּא מְדַבֵּר עִם הָעֶבְרִיִּים אוֹ שְׂרוֹאָה מְדוּתֵיהֶם, אֲזִי תִּכְרַף הָרַע שֶׁשׁוֹכֵן עַל הַטּוֹב, הֵינּוּ אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה, נִתְבַּטְּלָה וְנוֹפְלָה, וְאוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה בּוֹלְטִין, אֲזִי הוּא יוֹדֵעַ הַתּוֹרָה שֶׁבְּאוֹתוֹ הִדְבָּר: וְזֶה שֶׁפְּתוּב בְּזֶהֱרַקְדוּשׁ (לֶד לֶד דף צ:): בְּרַכּוּ ה' מְלֹאכֵיו גְּבִירֵי כַח עֲשֵׂי דְבָרוֹ; אֲלֵין אֲנֹן דְּמִתְגַּבְּרִין עַל יִצְרֵיהוֹן, אֲנֹן דְּמִן לְמֹלְאכֵין מִפְּשֵׁ. עֲשֵׂי דְבָרוֹ - דְּעַבְדִּין לְהָאֵי דְבַר, לְשִׁמְעַ בְּקוֹל דְּבָרוֹ - אֲנֹן זְכִין לְמִשְׁמַע קָלִין מְלַעְלָא. כִּי הַתּוֹרָה נִקְרָאת דְּבַר, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב (תהלים קה): דְּבַר צְוָה לְאֵלֶיךָ דּוֹר, וְכָל מֵה שְׂאוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה נִתְצַמְצַם וְנִתְלַבְּשִׁים בְּצַמְצוּמִים וּבְלְבוּשִׁים יְתֵרִים, הַתּוֹרָה הוּא בְּהַעֲלֵם וּבְאִתְפָּסִיא יוֹתֵר, וּמִי שֶׁמְפָשִׂיט אֶת הָאוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה מִהַלְבוּשִׁים, הוּא דוֹמֶה כְּמִי שֶׁפּוֹנֶה אֶת הַתּוֹרָה. לְמַשָּׁל, אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה שֶׁהָיוּ מְפֹרֵרִין וּמְפָרְדִּין בְּלִשׁוֹנוֹת הָעֶבְרִיִּים, וְלֹא הָיָה שׁוּם אָדָם יוֹדֵעַ מֵהֶם, מִחַמַּת הַיָּמֵי רַע שֶׁהַחֲשִׁיד עֲלֵיהֶם וְהַלְבִּישׁ אוֹתָם. וְכִשְׁפָּא זֶה הָאָדָם, שֶׁהוּא דוֹמֶה לְמֹלְאֵךְ ה' צְבָאוֹת, עַל-

יְדֵי שְׂבוּפָה אֶת יָצְרוּ, הֵינּוּ הַיָּמִי רַע, אַזִּי הֲרַע, הֵינּוּ לְשׁוֹנוֹת
הַעֲבוּרִים, נִכְפְּפִין וְנִתְבַּטְּלִין בְּנִגְדּוֹ, וְאִזּוֹ נִשְׁאָרִין אוֹתֵיזוֹת הַתּוֹרָה
בּוֹלְטִין; וְכַשְׁנַפְּשָׁטִין מֵהַלְבוּשִׁים הַגְּשָׁמִיִּים, הֵינּוּ מִלְשׁוֹנוֹת
הַעֲבוּרִים, הֵינּוּ מִמְדוֹת רָעוֹת, הֵינּוּ מִיָּמֵי רַע, אַזִּי מְקַבְּלִין אֵלּוּ
אוֹתֵיזוֹת הַתּוֹרָה אוֹר רַב יוֹתֵר מִמָּה שֶׁהָיוּ מְקַבְּלִין מִתְחִלָּה, כִּי
מִתְחִלָּה לֹא הָיוּ מְקַבְּלִין אֶלָּא כְּדֵי חַיִּית הָרְאוּי לְאוֹתוֹ מְקוֹם, כְּדֵי
שְׁלֹא לְהַשְׁפִּיעַ יוֹתֵר מֵהָרְאוּי לָהֶם, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב בְּכַתְבֵי הָאֲר"י:
עַד דְּלֹא יָדַע בֵּין אֲרוּר הַמֶּן לְכָרוּךְ מְרַדְכִי, הֵינּוּ שִׁימְשִׁיד שֶׁפַּע
לְהַקְלֹפוֹת כְּדֵי חַיּוּנוֹ וְלֹא יוֹתֵר. (עֵין בְּ"פִרְיֵעַיִן-חַיִּים" בְּכּוֹנוֹת
פּוּרִים פָּרָק ו', מְבֹאָר שֵׁם שְׁצָרִיכִין לְהַמְשִׁיד חַיּוֹת לְהַקְדִּישָׁה
הַנְּעֻלְמַת בְּתוֹךְ הַקְלֹפוֹת, אֲבָל צָרִיכִין לְהַמְשִׁיד הַחַיּוֹת בְּצִמְצוּם
גָּדוֹל, שֶׁהָיוּ סוּד כּוֹנוֹת הַשְּׂכָרוֹת שֶׁל פּוּרִים, עֵין שָׁם). אֲבָל
כַּשְׁנַפְּשָׁטִין הָאוֹתֵיזוֹת מֵהַקְלֹפוֹת, אַזִּי מְקַבְּלִין אוֹר רַב מְלַעֲלֵא.
וְזֶהוּ: עָשִׂי דְּבָרוֹ לְשִׁמְעַ בְּקוֹל דְּבָרוֹ, כְּשֶׁעוֹשִׂין וּבּוֹנִין לְהַתּוֹרָה
שֶׁהָיָה מִתְחִלָּה מְפֹרְדִין וּמְפֹרְדִין בְּלִשׁוֹנוֹת הַעֲבוּרִים וּבְמִדּוֹת רָעוֹת
וּבִיָּמֵי רַע, אַזִּי: לְשִׁמְעַ בְּקוֹל דְּבָרוֹ, וְזוֹכִין לְמִשְׁמַע קָלִין מְלַעֲלֵא.
הֵינּוּ שֶׁהִדְבָּר, הֵינּוּ הַתּוֹרָה, מְקַבְּלִין אוֹר רַב מְלַמְעָלָה, וְזֶה
שְׂמִיעַת הַתּוֹרָה. וְזֶה בְּחִינַת גַּעְשָׁה וְנִשְׁמַע, שְׂמִתְחִלָּה עוֹשִׂין
וּבּוֹנִין לְאוֹתֵיזוֹת הַתּוֹרָה, שֶׁיְהִיָּא אוֹתֵיזוֹת בּוֹלְטוֹת וּמְצַטְרָפוֹת (יִימָא
ע"י), וְאַחֲרֵיכֵן: נִשְׁמַע - זְכִין לְמִשְׁמַע קָלִין מְלַעֲלֵא. הֵינּוּ
שְׂאוֹתֵיזוֹת הַתּוֹרָה מְקַבְּלִין חַיּוֹת וְאוֹר רַב יוֹתֵר מִמָּה שֶׁקְּבָלוּ
מִתְחִלָּה, כְּשֶׁהָיוּ מְלַבְּשִׁין בְּלִשׁוֹנוֹת הַגּוֹיִם וּבִיָּמֵי רַע:

ד וְזֶה יָדוּעַ, שֶׁהַתּוֹרָה, הֵינּוּ הַמְּדוּת, הֵינּוּ הַיָּמִים, שׁוֹרֵה בָּהֶם
אֶהְבֶּתוּ יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב בַּזֶּהר הַקְּדוּשׁ (בלק דף
קצא: בראשית דף מו.): יוֹמָם יִצְוֶה ה' חֲסִדוֹ; שֶׁהַחֲסִד, הֵינּוּ הָאֱהָבָה,
כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב (ירמיה לא): אֶהְבֶּת עוֹלָם אֶהְבֶּתִיךָ [על פֶּן מְשַׁכְּתִיךָ
חֲסִד] וְכוּ', הוּא יוֹמָא דְאִיל עִם בְּלֵהוּ יוֹמִין, הֵינּוּ הַמְּדוּת. כִּי
הַמְּדוּת הֵם צְמֻצוּמִים לְאִלְקוּתוֹ, כְּדִי שְׁנוּכַל לְהַשִּׁיג אוֹתוֹ עַל־יְדֵי
מְדוּתָיו, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב בַּזֶּהר הַקְּדוּשׁ (פ' בא דף מב:): בְּגִין
דִּישְׁתַּמּוּדְעִין לֵה; כִּי בְּלֵא מְדוּתָיו אִי אֶפְשָׁר לְהַשִּׁיג אוֹתוֹ.
וּמַחֲמַת הָאֱהָבָה שְׁאֵהֵב אֶת יִשְׂרָאֵל, וְרָצָה שְׂיִדְבְּקוּ בּוֹ וַיֵּאֱהָבוּ
אוֹתוֹ עִמּוֹ מִזֶּה הָעוֹלָם הַגִּשְׁמִי, הַלְּבִישׁ אֶת אִלְקוּתוֹ בְּמְדוּת
הַתּוֹרָה. וְזֶה בְּחִינּוֹת שֶׁל תְּרִי"ג מְצוּוֹת, כִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁעַר
בְּדַעְתּוֹ שֶׁעַל יְדֵי הַמְּצוּוֹה הַזֹּאת נוּכַל לְהַשִּׁיג אוֹתוֹ, וְעַל יְדֵי זֶה
צְמֻצִים אֶת אִלְקוּתוֹ דּוֹקָא בְּאֵלוֹ תְּרִי"ג מְצוּוֹת. לְמַשָּׁל שֶׁשֶּׁעַר
בְּדַעְתּוֹ מְצוּוֹת תְּפִלִּין, שֶׁהַמְּצוּוֹה הַזֹּאת צָרִיךְ לְהִיּוֹת כְּדֵי, הֵינּוּ
אַרְבַּע פְּרָשִׁיּוֹת וְאַרְבַּע בְּתִים שֶׁל עוֹר פְּתוּבִים וְרִצּוּעוֹת שֶׁל עוֹר,
כִּי כְּדֵי שֶׁעַר בְּדַעְתּוֹ, שֶׁעַל יְדֵי הַצְּמֻצוּם הַזֶּה נוּכַל לְהַשִּׁיג אוֹתוֹ
וּלְעַבְדּוֹ, וְלִכֵּן לֹא צְוֶה שְׂיִהְיֶה אַרְבַּע בְּתִים שֶׁל כֶּסֶף וְזָהָב, כִּי כֵּן
שֶׁעַר וּמְדָד עַל יְדֵי אֶהְבֶּתוֹ. נִמְצָא שֶׁעַל יְדֵי אֶהְבֶּתוֹ שְׁאֵהֵב אֶת
יִשְׂרָאֵל, הַלְּבִישׁ אֶת עֲצָמוֹ בְּמְדוּת הַתּוֹרָה. נִמְצָא שֶׁבְּכָל מִדָּה
וּמִדָּה יֵשׁ שֵׁם אֶהְבָּה, שֶׁהַקְּדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא אוֹהֵב אֶת עֲצָמוֹ עִם
יִשְׂרָאֵל. נִמְצָא, מִי שֶׁמִּפְּשִׁיט אֶת הַתּוֹרָה מְלִבּוּשֵׁי הַקְּלָפוֹת, עַל
יְדֵי כְּפִית הַיֵּצֵר, אֲזִי הוּא מְקַרֵּב אֶל הַשְּׁלוֹם, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב: וְכָל

נְתִיבוֹתֶיהָ שְׁלוֹם: וְהַתּוֹרָה יֵשׁ בָּהּ שְׁנֵי בְּחִינּוֹת: בְּחִינּוֹת נְגִלָּה, וּבְחִינּוֹת נִסְתָּר. וְהַנִּסְתָּר הַזֶּה, הוּא אוֹרֵיתָא דְעֵתִיקָא סְתִימָאָה דְעֵתִידָא לְאַתְגְּלִיא לְעֵתִיד לְבוֹא. וְאִזּוּ כְּשִׁיתְגַּלֶּה הַתּוֹרָה הַזֹּאת דְעֵתִיקָא סְתִימָאָה, אִזּוּ יִהְיֶה הַשְּׁלוֹם נִפְלָא בְּעוֹלָם, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (ישעיה יא): וְגַר זָאֵב עִם כְּבֶשׂ וְנֹמֵר עִם גְּדִי וְכוּ', לֹא יִרְעוּ וְלֹא יִשְׁחִיתוּ בְּכָל הַר קִדְשִׁי, כִּי מְלָאָה הָאָרֶץ דְעָה אֶת ה'; כִּי אִזּוּ יִתְגַּלֶּה הָאֱהָבָה שְׁבַדְעָתוֹ:

ה כִּי יֵשׁ שְׁנֵי מִינֵי אֱהָבוֹת: אַחַת, שֶׁהִיא אֱהָבָה שְׁפִימִים, כְּמוֹ שְׁמוּבָא לְעִיל: יוֹמָם יֵצוּה ה' חֲסֵדוֹ, יוֹמָא דְאִזּוּל עִם כְּלָהוּ יוֹמִין; שְׁפַכְל יוֹם, הֵינּוּ שְׁפַכְל מִדָּה וּמִדָּה, יֵשׁ שָׁם אֱהָבָתוֹ שֶׁל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עִם יִשְׂרָאֵל, וְזֶה שְׁפַפְעֵל. וְיֵשׁ אֱהָבָה שֶׁהוּא בְּכַח, הֵינּוּ הָאֱהָבָה שֶׁהִיא בֵּין יִשְׂרָאֵל לְאֲבִיהֶם שְׁבִשְׁמִים קִדְם הַבְּרִיאָה, שֶׁהִיוּ יִשְׂרָאֵל עֲדִין בְּדַעְתּוֹ וּבְמַחֲו. לְמִשְׁל, יֵשׁ אֱהָבָה שֶׁהָאֵב אוֹהֵב אֶת בְּנוֹ, שְׁפַל אָדָם יְכוֹל לְהַשִּׁיג זֹאת הָאֱהָבָה. וְהַתְּקָשְׁרוֹת וְהָאֱהָבָה שִׁישׁ בֵּין הַבֵּן וּבֵין הָאֵב כְּשֶׁעֲדִין הַבֵּן בְּמַח הָאֵב קִדְם הַהוֹלָדָה - זֶה הַתְּקָשְׁרוֹת וְהָאֱהָבָה אֵין אִנּוּ יְכוֹלִין לְהַשִּׁיג עֲכָשׁוּ, כִּי אֵין מְשִׁיגִין עֲכָשׁוּ כִּי אִם בְּזִמָּן וּבְמִדּוֹת, וְאֱהָבָה שְׁבַדְעָתוֹ וּבְמַחֲו הִיא לְמַעְלָה מִהַזְּמַן וְהַמִּדּוֹת, וְאִינּוּ מְלַבֵּשׁ בְּשׁוּם לְבוּשׁ. וְלְעֵתִיד לְבוֹא שְׁיִתְגַּלֶּה אוֹרֵיתָא דְעֵתִיקָא סְתִימָאָה, וְאִזּוּ יִתְקַיֵּם מֵאִמֵר חֲכָמֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבִרְכָה (תענית לא): עֲתִידִים צְדִיקִים לְהִרְאוֹת בְּאַצְפָּע, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב: זֶה ה' קִינּוּ לוֹ; כִּי אִזּוּ יִפְשֹׁט הַקִּדְוִשׁ בְּרוּדִי הוּא אֶת לְבוּשִׁיו, וְיִמְלֵא

הָאָרֶץ דַּעַה אֶת ה' כַּמּוֹם לַיּוֹם מְכַסִּים, וַיִּתְגַּלֶּה הָאֱהָבָה שֶׁהִיא
 בְּדַעַת, שֶׁהִיא פְּנִימִיּוֹת הַתּוֹרָה, הֵינּוּ אֱלֻקוֹתוֹ הַשּׁוֹכֵן בְּתוֹךְ
 הַתּוֹרָה וְהַמּוֹדוֹת. כִּי עֲכָשׁוּ הַלְבוּשׁ הַזֶּה הוּא מְכַסֶּה עַל
 אֱלֻקוֹתוֹ, הֵינּוּ עַל פְּנִימִיּוֹת הַתּוֹרָה. וּכְשֵׁיִתְגַּלֶּה הַפְּנִימִיּוֹת, הֵינּוּ
 אֱלֻקוֹתוֹ, אֲזַי יִתְרַבֵּה הַשְּׁלוֹם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: לֹא יִרְעוּ וְלֹא
 יִשְׁחִיתוּ בְּכָל הַר קָדְשִׁי, כִּי מְלֵאָה הָאָרֶץ דַּעַה - שֵׁיִתְגַּלֶּה
 הָאֱהָבָה שֶׁבְּדַעַת: וְזֶהוּ (זכריה יד): וְהָיָה יוֹם אֶחָד יוֹדַע לֵה' -
 שֵׁיִתְגַּלֶּה הָאֱהָבָה, הַנִּקְרָא יוֹם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: יוֹמָם יִצְוֶה ה'
 חֲסֵדוֹ; הֵינּוּ הַתּוֹרָה הַפְּנִימִיּוֹת שֶׁהִיָּתָה צְפוּנָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב
 (בראשית א): וַיֵּרָא אֱלֻקִּים אֶת הָאֹרֶךְ כִּי טוֹב; וְאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ
 זְכוּרֵנוֹם לְבִרְכָה (חגיגה יב): כִּי טוֹב לָגֵנוּ, כִּי אֹרֶךְ הַתּוֹרָה הַזֹּאת
 אֵין הָעוֹלָם כְּדָאֵי לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ. וְהַתּוֹרָה נִקְרָא טוֹב, שֶׁנֶּאֱמַר
 (משלי ד): כִּי לָקַח טוֹב נָתַתִּי לָכֶם (ע"ז יט):. וְנִקְרָא אֹרֶךְ, כְּמוֹ
 שֶׁכָּתוּב (משלי ו): וְתוֹרָה אֹרֶךְ. וַיֵּשׁ גַּם כֵּן צְדִיקִים שֶׁהֵם צְפוּנִים
 וּמְסֻתָּרִים, שֶׁאֵין הָעוֹלָם כְּדָאֵי לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם. וְצְדִיק נִקְרָא
 טוֹב, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (ישעיה ג): אָמְרוּ צְדִיק כִּי טוֹב (חגיגה שם).
 וְנִקְרָא אֹרֶךְ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תהלים צ): אֹרֶךְ זְרוּעַ לְצְדִיק. וּכְשֵׁיִתְגַּלֶּוּ
 הַצְּדִיקִים הַצְּפוּנִים, וְהַתּוֹרָה הַצְּפוּנָה, אֲזַי יִתְגַּלֶּה שְׁלוֹם רַב
 בְּעוֹלָם, שֶׁיִּתְחַבְּרוּ כָּל הַפְּכִים יַחַד, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: וְגַר זָאֵב עִם
 כְּבִשׂ; כִּי אֲזַי יִתְגַּלֶּה הָאֱהָבָה שֶׁבְּדַעַת, הַנִּקְרָא: יוֹם אֶחָד יוֹדַע
 לֵה'; הֵינּוּ הָאֱהָבָה שֶׁבְּדַעַת, אֲשֶׁר הוּא לֹא יוֹם וְלֹא לַיְלָה, הֵינּוּ
 שֶׁהָאֱהָבָה הַזֹּאת הִיא לְמַעַלָּה מֵהַזְּמַן וְלְמַעַלָּה מֵהַמּוֹדוֹת:

וּבְאֵפֶלֶוּ בְּמִדּוֹת עֲצָמוֹן, כָּל אֶחָד לְפִי בְּחִינָתוֹ הוּא בְּחִינַת דַּעַת לְבְּחִינָה שְׁתַּחֲתִיָּה, כְּמוֹ שְׁאָמְרוּ חַכְמֵינוּ זְכוֹרֵנוֹם לְבִרְכָּהּ: מִה שֶׁעָשְׂתָה חֲכָמָה עֲטָרָה לְרֵאשִׁיָּה, עָשְׂתָה עֲנוּה עֲקֹב לְסִלּוֹתָא (מדרש רבה שה"ש). נִמְצָא שֶׁהַמְּדֻרְגָה הַפְּחוּתָה שֶׁל עוֹלָם הַיְצִירָה הוּא בְּחִינַת דַּעַת לְעוֹלָם הָעֲשִׂיָּה שְׁתַּחֲתִיּוֹ. נִמְצָא שִׁישׁ אָדָם שֶׁאֲהַבְתּוֹ שִׁישׁ לוֹ עִם הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּמִדּוֹתָיו וּבְזִמּוֹן, הוּא בְּחִינַת אֲהַבָה שֶׁבְּדַעַת שְׁלֹמֶעֱלָה מִהֶזְמֵן לְהָאָדָם שֶׁהוּא בְּמְדֻרְגָה פְּחוּתָה מִמֶּנּוּ:

וְזֶה שְׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנוֹם לְבִרְכָּהּ (מועד קטן יז): כִּי שִׁפְתֵי כִּהֵן יִשְׁמְרוּ דַּעַת וְתוֹרָה יִבְקְשׁוּ מִפִּיהוּ - אִם הָרַב דּוֹמָה לְמִלְאָךְ ה' צְבָאוֹת; הֵינּוּ שְׂכּוּפָה אֶת יִצְרוֹ, אִזִּי הוּא דּוֹמָה לְמִלְאָךְ ה' צְבָאוֹת, כְּמוֹ שְׂכּוּתוֹכַ בְּזֵהָר: בְּרָכוּ ה' מְלֹאכֵי גְבוּרֵי כַח - אֵלֶיךָ אֲנֹן דְּמַתְּגַבְּרִין עַל יִצְרֵיהֶן וְכוּ'. כִּי עַל־יְדֵי־זֶה שְׂכּוּפָה אֶת יִצְרוֹ, אִזִּי אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה בּוֹלְטִין וּמְצַטְרְפִין. אִזִּי הוּא בְּחִינַת נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע, כִּי עוֹשֶׂה וּבּוֹנֵה אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה, וְזוֹכֵה לְמִשְׁמַע קוֹל הַתּוֹרָה מְלַעֲלֵא. בְּיִדְעֵי מִזֶּה הָרַב, תּוֹרָה יִבְקְשׁוּ מִפִּיהוּ, כִּי בְּיִדְעֵי הוּא אֶת הַתּוֹרָה, אֶפְלוּ מְדַבְּרִים גְּשָׁמִיִּים הוּא מְלַקֵּט אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה. וְזֶה כִּי שִׁפְתֵי כִּהֵן יִשְׁמְרוּ דַּעַת. כִּהֵן הוּא בְּחִינַת חֶסֶד. יִשְׁמְרוּ דַּעַת - הֵינּוּ שִׁיתְגַּלֶּה עַל־יְדֵי הָרַב הַזֶּה הָאֲהַבָה שֶׁבְּדַעַת, שֶׁהוּא לְפִי מְדֻרְגָתְךָ אֲהַבָה שֶׁהוּא לְמַעַלָּה מִהֶזְמֵן, שֶׁהוּא: יוֹם אֶחָד יוֹדַע לָהּ וְכוּ':

וַיִּכּוֹל כָּל אָדָם לְמַעַם טַעַם אֹר הָאֱהָבָה שְׁבַדְעַת, כָּל אֶחָד
לְפִי בְחִינָתוֹ, אֶפְלוּ עֲכָשׁוּ בְתוֹךְ הַיָּמִים, הֵינּוּ כְּשִׁמְקִשׁוּר
אֶת לְבוֹ לְדַעְתּוֹ. כִּי כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל יוֹדַע שְׁיֵשׁ אֱלֹקִים בְּכָלֵל,
אֲבָל הֶרְשָׁעִים הֵם בְּרִשׁוֹת לָפֶן (בראשית רבה נח פ' לד), וְהַמְדוּת
וְהַיָּמִים הֵם נִכְלָלִין בְּלֵב, כְּמוֹ שְׁאִמְרוּ חֲכָמֵינוּ זְכוּרֵנָם לְבִרְכָה
(זוהר תרומה דף קסב: ועיין סנהדרין קו:): רַחֲמָנָא לְפָא בְּעֵי, וּבְלִבְד שְׁיִכּוֹן
אֶת לְבוֹ לְשִׁמּוּם (ברכות ה:), כִּי עֵקֶרן שָׁל הַמְדוּת הוּא הַלֵּב. נִמְצָא
כְּשִׁמְקִשׁוּר אֶת לְבוֹ לְדַעְתּוֹ, שְׁיִוְדַע שְׁיֵשׁ אֱלֹהִים יוֹדַע בְּכָלֵל,
שְׁמֵלָא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ, וְיִוְדַע בִּידִיעוֹת הַתּוֹרָה, וּכְשִׁכּוּפָה אֶת
לְבוֹ לְדַעְתּוֹ הַזֶּה, הֵינּוּ שְׁלֵבוּ בְרִשׁוֹתוֹ, אֲזִי נִכְלָלִין גַּם בֵּין הַמְדוּת
שְׁבִלְבוֹ לְדַעְתּוֹ, וְאֲזִי מְקַבְּלִין הַמְדוּת אֹר הָאֱהָבָה שְׁבַדְעַת,
וְרוּאָה וּמְשִׁיג אֹר הַגְּנוּז לְפִי בְחִינָתוֹ, הֵינּוּ שְׁהַצְדִּיקִים וְהַתּוֹרָה
שְׁהִיָּה גְנוּז וְצָפוֹן עַד עֵתָה מִמֶּנּוּ, כְּשִׁכּוּפָף אֶת לְבוֹ לְהַדַּעַת, אֲזִי
מְקַבֵּל הַלֵּב שֶׁהוּא שָׂרֵשׁ לְכָל הַמְדוּת, וּמְקַבֵּל אֹר הָאֱהָבָה
שְׁבַדְעַת, הוּא הָאֱהָבָה שְׁהִיָּה בְּכַח בֵּין הַקְּדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא
לְיִשְׂרָאֵל קֹדֶם הַבְּרִיאָה: וְזֶה: מִי הָאִישׁ הַחֲפִיץ חַיִּים - חֲפִיץ הוּא
בְּחִינַת לֵב, שֶׁהַחֲפִיץ הוּא בְּלֵב. חַיִּים הוּא בְּחִינַת דַּעַת, כְּמוֹ
שְׁכָתוֹב (משלי טו): מְקוֹר חַיִּים שִׁכֵּל בְּעַלְיוֹ. הֵינּוּ כְּשִׁמְקִשׁוּר אֶת
הַלֵּב לְהַדַּעַת, שְׁלֵבוּ בְרִשׁוֹתוֹ, שְׁכּוּפָף אֶת יִצְרוֹ, אֲזִי לְפִי בְחִינָתוֹ,
אֱהָב יָמִים - הוּא מְמַשִּׁיךְ אֶת הָאֱהָבָה מִדַּעַת, לְתוֹךְ הַיָּמִים
וּלְתוֹךְ הַמְדוּת. לְרִאוֹת טוֹב - וְרוּאָה וּמְשִׁיג אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב
וְגִנוּז, שְׁמֵשִׁיג הָאוֹר, הֵינּוּ הַתּוֹרָה הַגְּנוּזָה, וְהַצְדִּיקִים הַגְּנוּזִים:

[וְשָׁמַעְתִּי בְשִׁמוֹ, שְׁאָמַר שְׁבַה־תּוֹרָה הַזֹּאת כְּלוּלִים הַפְּנוּת שֶׁל
 לוּלֵב, וְלֹא זָכִיתִי לְשָׁמַע בְּאוֹר הָעֵינַן, אֲךָ עֵינַתִּי וּמִצָּאתִי קֶצֶת. כִּי
 עֵקֶר הַפְּנוּת שֶׁל לוּלֵב הוּא, לְהַמְשִׁיךְ כָּל הַחֲסָדִים עַד הַחֹזֶה,
 לְהֵאִיר אֶל הַמַּלְכוּת. וְצָרִיכִין לְנַעֲנַע הַנַּעֲנוּעִים, כְּדֵי לְהַמְשִׁיךְ
 אוֹר מְשָׁרֵשׁ הַחֲסָדִים שְׁפָדַעַת, אֶל הַחֲסָדִים הַמְתַּפְּשָׁמִים בְּגוֹף,
 לְהוֹסִיף עֲלֵיהֶם אוֹר גְּדוֹל מְשָׁרֵשׁ שְׁפָדַעַת וְכוּ'. עֵין שֵׁם ב"פְּרִי-
 עֵי-חַיִּים" בְּשֵׁעַר הַלוּלֵב. וְגַם מְבֹאֵר שֵׁם, שֶׁהַפְּנוּה בְּעֵינַן הַכְּתוּב:
 יוֹמָם יִצְוֶה ה' חֲסֵדוֹ, וְלֹא אָמַר יוֹם אֶלֹא יוֹמָם, שֶׁהוּא הוֹלֵךְ עִם
 כָּלֶם, עֵין שֵׁם. וְכֵן זֶה מְבֹאֵר בְּהַתּוֹרָה הַנ"ל, עַל-פִּי דְרָפוֹ הַנּוֹרָא
 שֶׁל רַבְּנוּ ז"ל, כִּי מְבֹאֵר שֵׁם, שְׁעַל-יְדֵי כְּפִית הַיִּצָּר, זֹכֶה לְגַלּוֹת
 הָאֱהָבָה, שֶׁהוּא הַחֵסֵד, שֶׁהוּא יוֹמָא דְאִזּוֹל עִם כְּלָהוּ יוֹמִין. דְּהֵינּוּ
 שְׁהָאֱהָבָה, שֶׁהוּא הַחֵסֵד, מְלַבֵּשׁ בְּכָל הַמְּדוּת וְכוּ'. וּמְבֹאֵר שֵׁם
 שֵׁישׁ אֱהָבָה שְׁפָדַעַת, שֶׁהִיא לְמַעַלָּה מֵהַזְּמַן וְהַמְּדוּת, וְעַל-יְדֵי
 שְׁמֻקְשֵׁר לְבוֹ לְדַעַתוֹ, שְׁלָבוּ בְּרִשּׁוֹתוֹ וְכוּ', אִזּוּ מְקַבְּלִין הַמְּדוּת
 אוֹר הָאֱהָבָה שְׁפָדַעַת וְכוּ' כַּנ"ל. וְכֵן זֶה הוּא סוּד פְּנוּת לוּלֵב
 הַנ"ל, שֶׁהוּא לְהַמְשִׁיךְ הָאָרָה מְשָׁרֵשׁ הַחֲסָדִים שְׁפָדַעַת, שֶׁהוּא
 כְּחִינַת אֱהָבָה שְׁפָדַעַת, לְתוֹךְ הַחֲסָדִים שְׁבַגּוּף, שֶׁהֵם כְּחִינַת
 כְּלָלוּת הַמְּדוּת, שְׁפָכְלֶם מְלַבְּשִׁים חֲסָדִים, שֶׁהֵם כְּחִינַת אֱהָבָה
 כַּנ"ל. וְכֵן זֶה כְּדֵי לְהֵאִיר אֶל הַמַּלְכוּת, שֶׁהוּא הָאֲתָרוּג, הֵינּוּ כְּדֵי
 לְגַלּוֹת מַלְכוּתוֹ לְכָל בְּאֵי עוֹלָם, הֵינּוּ לְמִצָּא אֱלֻקוֹתוֹ בְּכָל לְשׁוֹנוֹת
 הַעֲבוּ"ם, וּבְכָל הַדְּבָרִים גְּשָׁמִיִּים, וּבְכָל מְדוּרֵי הַקְּלָפוֹת כַּנ"ל,
 שְׁכָל זֶה הוּא כְּחִינַת: וּמַלְכוּתוֹ בְּכָל מְשָׁלָה. וְכֵן זֶה נַעֲשֶׂה עַל-

יְדֵי הַצַּדִּיק שְׂכֹפֶה יִצְרוּ, שֶׁהוּא בְּחִינַת הַלּוֹלֵב, שֶׁהוּא בְּחִינַת צַדִּיק בְּיָדוּעַ, בְּחִינַת: צַדִּיק כְּתָמַר יִפְרַח. כִּי בְּסִכּוֹת אָנוּ עוֹסְקִין לְגַלוֹת מַלְכוּתוֹ לְכָל בְּאֵי עוֹלָם, וְאִפְלוּ לְכָל הַשְּׂבָעִים לְשׁוֹנוֹת הַעֲבוּרִים שֶׁזֶהוּ סוּד הַשְּׂבָעִים פָּרִים שְׂמֻקְרִיבִין בְּשִׁבְלֵם בְּסִכּוֹת. וְזֶהוּ שֶׁאָנוּ אוֹמְרִים אַחַר נְמִילַת לּוֹלֵב וְהַקְּפוּתָיו: לְמַעַן דַּעַת כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי ה' הוּא הָאֱלֹקִים אֵין עוֹד. וְכֵן זֶה מְבַאֵר בְּהַתּוֹרָה הַזֹּאת כְּמִבְּאֵר לְעֵיל בְּאַרְיִכוֹת. וְעַדִּין צְרִיכִין עֵיוֵנָא רַבָּא, לְבַאֵר כָּל הַכּוֹנוֹת שֶׁל לּוֹלֵב עַל־פִּי הַתּוֹרָה הַנ"ל בְּאֵר הַיִּטֵּב. וְה' יֵאִיר עֵינֵינוּ בְּתוֹרָתוֹ, שְׁנוּכָה לְהַבִּין דְּבָרָיו וּרְמִיזוֹתָיו הַנּוֹרָאִים וְהַנִּפְלְאִים]:

לְשׁוֹן רַבְּנֵי זְכוּרֵנוּ לְבָרְכָה

לד

וְאַתֶּם תִּהְיוּ לִי מִמְּלַכַת כְּהֲנָנִים וְגוֹי קְדוֹשׁ. אֵלֶּה הַדְּבָרִים
 אֲשֶׁר תִּדְבֹר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: (שְׁמוֹת ט)

א **כְּתִיב**: חֲרָפָה שְׂבָרָה לְבִי (תהלים ט); הֵינּוּ הַחֲרָפוֹת וּבְזִיוּנוֹת שׁוֹכְרִין לְבוֹ שֶׁל אָדָם. וְהַתְּקוּן הוּא עַל יְדֵי שְׂמֻקְשֵׁר אֵת לְבוֹ לְהַנְקֵדָה הַשֵּׁדָה לְלְבוֹ בְּעַת הַזֹּאת, וְעַל־יְדִי־זֶה נִתְפַּטֵּל הַחֲרָפָה הַשׁוֹרָה עַל לְבוֹ:

ב **כִּי הִנֵּה הַכְּלָל**, שֶׁהִמְשִׁלָּה בְּיַד הַצַּדִּיק לְפַעַל פְּעֻלוֹת כְּרִצּוֹנוֹ, כְּמוֹ שֶׁדָּרְשׁוּ חֲכָמֵינוּ זְכוּרֵנָם לְבָרְכָה (מו"ק טז): צַדִּיק מוֹשֵׁל וְכוּ'; מִי מוֹשֵׁל בִּי - צַדִּיק, וְזֶהוּ בְּחִינַת (בראשית מב): וְיוֹסֵף הוּא

הַשְּׁלִיטָה; וְהוּא שָׂרֵשׁ כְּלָלִיּוֹת נְשֻׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וְהֵם הַעֲנָפִים שֶׁלֹּו
הַמְּקַבְּלִים מִמֶּנּוּ. וְעַקֵּר הַמְּמֻשָּׁלָה - לְהָאִיר וּלְהַתְעוֹרֵר לְבָם
לְעִבּוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ. כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (דברים לג): שְׁמַע ה' קוֹל
יְהוּדָה וְאֵל עַמּוֹ תִּבְיָאֲנֻ; הֵינּוּ לְהָאִיר הָאֶרֶת הַצְּדִיק בְּעֲנָפִים,
הֵינּוּ בָּלֵב יִשְׂרָאֵל, וְזֶהוּ: וְאֵל עַמּוֹ תִּבְיָאֲנֻ:

ג וּבְחִינַה הַזֹּאת, הֵינּוּ: וְיוֹסֵף הוּא הַשְּׁלִיטָה, הוּא בְּחִינַת
מְלָאָפוֹם, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (בכל ספרי קבלה ומוכח בשערי ציון
שער תיקון הנפש) בְּרִית - מְרַכְּבָה לְיִסוּד, אֲשֶׁר הוּי"ה שֶׁלֹּו בְּנִקּוּד
מְלָאָפוֹם. כִּי הַמְּלָאָפוֹם הוּא הָאוֹתִיּוֹת "מְלָאָ פוֹם", לְהוֹרוֹת,
שְׁכָלֵי הַשְּׁפַע, הֵינּוּ הַפֶּה שֶׁל הַצְּדִיק, הוּא מְלָאָ מְאֻלְקוֹת שֶׁל
הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ. כִּי לְכַאוֹרָה קָשָׁה, לָמָּה אָנוּ צְרִיכִין לְתַפְלָה,
וְהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ יוֹדֵעַ מַחְשָׁבוֹת. אֲבָל מַחְמַת שֶׁהַדְּבוּר הוּא כְּלִי
הַשְּׁפַע, שֶׁבָּהֶם מְקַבְּלִין הַשְּׁפַע, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (דברים א): וַיְבָרֵךְ
אֶתְכֶם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר לָכֶם, הֵינּוּ לְפִי הַדְּבוּר כֵּן הַשְּׁפַע; אִם
הַדְּבוּר, הֵינּוּ הַכְּלִי הַשְּׁפַע הוּא בְּשִׁלְמוֹת וּבְמִלּוּאָה, אֲזִי יְכוּלִין
לְקַבֵּל בָּהֶם רַב שְׁפַע. וְהַדְּבוּרִים שֶׁל הַצְּדִיק בּוֹדְאֵי הוּא
בְּשִׁלְמוֹת וּבְמִלּוּאָה, לָכֵן יְכוּלִין לְהַמְשִׁיךְ הַשְּׁפַע לְיִשְׂרָאֵל. וְעַל-
יְדִיזָה נִקְרָא בְּחִינַת מְלָאָ פוֹם, לְהוֹרוֹת שֶׁהַפֶּה שֶׁלֹּו בְּמִלּוּאָה
וּבְשִׁלְמוֹת:

ד וְכָל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל יֵשׁ בּוֹ בְּחִינַת צְדִיק מוֹשֵׁל, שֶׁהוּא
בְּחִינַת מְלָאָ פוֹם, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (ישעיה ס): וְעַמּוֹךְ (יִשְׂרָאֵל)
כָּלֵם צְדִיקוֹם. וְזֶהוּ פִּרּוֹשׁ (תהלים קיד): יִשְׂרָאֵל מִמְשָׁלוֹתָיו, הֵינּוּ: מִי

מוֹשֶׁל בִּי - צַדִּיק. כִּי יֵשׁ בְּכֹל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל דָּבָר יָקָר, שֶׁהוּא
 בְּחִינַת נִקְדָּה, מֵה שְׂאִין בְּחִבְרוֹ, כְּמַעֲשֵׂה דַאֲבִי וְאָבָא אֲמָנָא
 (תענית כא:), שֶׁהֵשִׁיבוּ לוֹ: לֹא מְצִית לְמַעַבְד כְּעַבְדָּא דַּאָבָא אֲמָנָא
 וְכו'. וּבְחִינָה הַזֹּאת שֵׁשׁ בּוּ יוֹתֵר מִחִבְרוֹ, הוּא מְשַׁפֵּעַ וּמְאִיר
 וּמְעוֹדֵר לֵב חִבְרוֹ, וְחִבְרוֹ צָרִיךְ לְקַבֵּל הַתְּעוֹרְרוֹת וּבְחִינָה הַזֹּאת
 מְמוֹנָה, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב: וּמִקְבְּלֵי דִין מִן דִּין. כִּי קִדְּם מִתַּן תּוֹרָה הִיָּה
 הַמְּמַשְׁלָה בְּיַד הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְאַחַר מִתַּן תּוֹרָה נָתַן הַמְּמַשְׁלָה לְיַד
 כָּל יִשְׂרָאֵל, כָּל אֶחָד לְפִי בְּחִינָתוֹ. כִּי אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה הֵם
 הַתְּלַבְּשוֹת רְצוֹנוֹ שֶׁל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כִּי רְצוֹנוֹ שֶׁל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ
 שֶׁהַמְּצוּוֹת יִהְיוּ כָּדָה. לְמֹשֶׁל מְצוֹת תְּפִלִּין, הִיָּה רְצוֹנוֹ שִׁיְהִיָּה
 בְּאַרְבַּע פְּרָשׁוֹת וּבִתִּים שֶׁל עוֹר וְלֹא שֶׁל כֶּסֶף, כִּי כֵן רְצוֹנוֹ,
 נִמְצָא שֶׁרְצוֹנוֹ מְלַבֵּשׁ בְּכֹל הַתּוֹרָה. וְעַכְשָׁו שֶׁהַתּוֹרָה מְסוּרָה
 בְּיַדֵּינוּ, גַּם הַרְצוֹן שֶׁל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מְסוּרָה בְּיַדֵּינוּ, שְׂאֵנוּ מוֹשְׁלִין
 כְּבִיכּוֹל לְהִיּוֹת רְצוֹנוֹ כְּפִי רְצוֹנֵנוּ, וְזֶה בְּחִינַת: יִשְׂרָאֵל מְמַשְׁלוֹתָיו
 כְּנ"ל. וְזֶהוּ שֶׁדָּרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנוֹם לְבִרְכָה (ירושלמי ר"ה פ"א): רַבּוֹת
 עֲשִׂית אֶתָּה ה' אֱלֹקֵי - קִדְּם מִתַּן תּוֹרָה; וְאַחַר מִתַּן תּוֹרָה -
 נִפְלְאוֹתֶיךָ וּמַחְשְׁבוֹתֶיךָ אֵלֵינוּ. הֵינּוּ שֶׁהִכַּל בְּיַדֵּינוּ: וְזֶהוּ (תהלים פא):
 אֲנֹכִי ה' אֱלֹקֶיךָ הַמַּעֲלֶךְ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם, הֵינּוּ קִדְּם מִתַּן תּוֹרָה,
 הִיָּה הַכֵּל אֲנֹכִי, וְאַחַר מִתַּן תּוֹרָה: הִרְחֵב פִּיךָ וְאִמְלֵאֵהוּ - זֶה
 בְּחִינַת מְלֵאפּוֹם, שֶׁהוּא בְּחִינַת: יוֹסֵף הוּא הַשְּׁלִיט, הֵינּוּ מִי מוֹשֶׁל
 בִּי, הֵינּוּ שֶׁהִשְׁפַּע הוּא לְפִי הִרְחַבְתָּ הִפָּה, וּלְפִי כָּלִי הִדְבּוֹר, כָּל
 אֶחָד לְפִי בְּחִינָתוֹ:

ה ומְלֶאפּוֹם, הִינּוּ בְּחִינַת: וְיוֹסֵף הוּא הַשְּׁלִיט, הוּא בְּחִינַת נְקֻדָּה עִם וָאוּ. כִּי בְּחִינַת יוֹסֵף נִמְשָׁךְ מִחֻכְמָה וּבִינָה, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב (בראשית מא): אַחֲרֵי הוֹדִיעַ אוֹתָךְ אֶת כָּל זֹאת אֵין נִבּוֹן וְחָכֵם כְּמוֹךָ, הִינּוּ חֻכְמָה וּבִינָה, וְעַל־יְדִי־וָה נַעֲשֶׂה וְיוֹסֵף הוּא הַשְּׁלִיט. וְחֻכְמָה הִיא בְּחִינַת נְקֻדָּה, הִינּוּ יוֹד, מַעֲיָן, וּבִינָה הוּא נַחַל הַנְּמֻשָּׁךְ מִן הַמַּעֲיָן, וְעַל־שֵׁם הַמְּשֻׁכּוֹת, הוּא וָאוּ, נִקְרָא נַחַל הַנְּמֻשָּׁךְ מִן הַמַּעֲיָן, שֶׁהוּא יוֹד:

ו וּבְחִינַת מְלֶאפּוֹם יֵשׁ בְּכֻלּוֹת וּבְכַרְטוֹת, כִּי עֲשֶׂרֶת הַדְּבָרוֹת עִם הַלּוּחוֹת, הוּא בְּחִינַת מְלֶאפּוֹם. שֶׁהוּא יוֹד, וְהַלּוּחוֹת הֵם וָאוּ, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ זְכוּרָנִים לְבָרְכָה (ב"ב יד): וְהַלּוּחוֹת אָרְפֵן שְׂשֵׁה וְרַחֲבֵן שְׂשֵׁה. וְהַתּוֹרָה עִם הָעוֹלָם גַּם כֵּן יוֹד וָאוּ. כִּי הַתּוֹרָה הִיא יוֹד, שֶׁנִּקְרָאת (תהלים קיא): רֵאשִׁית חֻכְמָה. וְהָעוֹלָם הוּא וָאוּ, שֶׁנִּבְרָא בְּשֵׁשֶׁת יָמֵי הַמַּעֲשֶׂה. וְצַדִּיק עִם יִשְׂרָאֵל הֵם גַּם כֵּן יוֹד וָאוּ, כִּי צַדִּיק הוּא יוֹד, כִּי הַצַּדִּיקִים הֵם נִקְרָאִים חֲכָמֵי הָעֶדָה. וְיִשְׂרָאֵל הֵם בְּחִינַת וָאוּ, שֶׁהֵם תְּמֻכֵי אוֹרֵיתָא, וְנִקְרָאִים וְוֵי הָעַמּוּדִים. וְאַצֵּל כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל בְּפָנָי עֲצֻמוֹ, יֵשׁ גַּם כֵּן בְּחִינַת יוֹד וָאוּ. יוֹד - עַל־שֵׁם הַפֶּה, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב (תהלים מט): פִּי יְדַבֵּר חֻכְמוֹת. וָאוּ - עַל שֵׁם: וְהִגַּת לְבִי תְבוּנוֹת, שֶׁהוּא בְּחִינַת לוּחוֹת, שֶׁהֵם וָאוּ כַּ"ל, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב (משלי א): קִשְׁרִים עַל גְּרִגְרוֹתֶיךָ, כְּתָבְם עַל לוּחַ לִבְךָ:

ז וּכְשֶׁהֲלֵב, הִינּוּ בְּחִינַת וָאוּ, בְּחִינַת לוּחוֹת, הוּא מְשַׁקֵּעַ בְּאַהֲבוֹת רַעוֹת, הִינּוּ חֲרָפוֹת וּבִזְיוֹנוֹת, הַנִּקְרָא

עֲרַלְת לֵב, אִזִּי הוּא בְּבַחֲיַנַת שְׁבָרִי לִוְחוֹת. וְחֲרָפָה הוּא בְּחִיַנַת
 עֲרַלְתָּה, כְּמוֹ שֶׁפָּתוּב (בראשית לד): לֹא נוֹכַל לָתֵת אֶת אַחוֹתַי
 לְאִישׁ אֲשֶׁר לוֹ עֲרַלְתָּה כִּי חֲרָפָה הוּא לָנוּ. וְהוּא בְּחִיַנַת אֲהַבָּה
 נְפוּלָה וְשִׁבוּרָה, כִּי יְדוּעַ שֶׁהֵיִצֵּר הָרַע וְהַקְּלָפוֹת נִתְהוּיִם מִן
 שְׁבִירַת כְּלָיִם. וּמוֹכָא בְּ"עֵץ־חַיִּים" (בהיכל הנקודים שער שבירת הכלים
 פ"א), כִּי שְׁבִירַת כְּלָי הַחֶסֶד נִפְלוּ אֶל בֵּינָה דְבִרְיָאָה, הֵינּוּ: בֵּינָה -
 לְבָא, וְהָאֹר הַחֶסֶד נִשְׁאָר בְּיִסוּד דְאַצִּילוֹת, שֶׁהוּא בְּחִיַנַת (משלי
 י): צְדִיק יִסוּד עוֹלָם. נִמְצָא שְׁאֵהָבוֹת רְעוּת בָּאִים מִשְׁבִּירַת כְּלָי
 הַחֶסֶד, וְזֶה שֶׁתְּרַגְּם אֲנִקְלוֹם: כִּי חֲרָפָה הִיא לָנוּ - אֲרִי חִסוּדָא
 הִיא לָנָא. כִּי הַחֲרָפָה, הֵינּוּ עֲרַלְת לֵב, הֵינּוּ אֲהָבוֹת רְעוּת, נַעֲשֶׂה
 מִשְׁבִּירַת כְּלָי הַחֶסֶד. כִּי זֶה נִרְאָה בְּחוּשׁ, שֶׁעַל כָּל פְּשָׁעִים
 תִּכְסֶּה אֲהַבָּה (משלי י). אֲפָלוּ אִם אֶחָד פּוֹשֵׁעַ נֶגַד חֵבְרוֹ, אִזִּי אֵינוֹ
 מְחַרְפֶּהוּ, כִּי הָאֲהַבָּה מְכַסֶּה עַל כָּל פְּשָׁעִים. וּכְשֶׁמִּתְקַלְקַל בְּרִית
 הָאֲהַבָּה בֵּינֵיהֶם, הֵינּוּ בְּחִיַנַת שְׁבִירַת כְּלָי הַחֶסֶד, אִזִּי מְחַרְפֶּהוּ,
 כִּי הַחֲרָפָה הוּא מִשְׁבִּירַת כְּלָי הַחֶסֶד כְּנ"ל. וּכְשֶׁהֵלֵב הוּא מְשַׁקֵּעַ
 בְּחֲרָפָה, הֵינּוּ בְּעֲרַלְת לֵב, בְּחִיַנַת שְׁבָרִי לִוְחוֹת, הֵינּוּ חֲרָפָה שְׁבָרָה
 לְפִי. וּכְשֶׁמִּקְשָׁר הֵלֵב, הֵינּוּ בְּחִיַנַת וְאוֹ כְּנ"ל, לְהִיּוֹד, הֵינּוּ נִקְדָּה,
 שֶׁהוּא בְּחִיַנַת צְדִיק, שְׁשֵׁם הָאֹר הָאֲהַבָּה הַקְּדוּשָׁה שׁוּרָה, כִּי אֹר
 הַחֶסֶד נִשְׁאָר בְּיִסוּד דְאַצִּילוֹת - אִזִּי נִתְפַטֵּל הָאֲהָבוֹת רְעוּת, הֵינּוּ
 הַחֲרָפוֹת, הֵינּוּ עֲרַלְת לֵב. כִּי הַצְּדִיק, שֶׁהוּא נִקְדָּה, שְׁשֵׁם שׁוּרָה
 הָאֲהַבָּה הַקְּדוּשָׁה, יֵאִיר לְהוֹאוּ, שֶׁהוּא בְּחִיַנַת לֵב, וְנִתְפַטֵּל
 הַחֲרָפָה, הֵינּוּ עֲרַלְת לֵב, כִּי עַל כָּל פְּשָׁעִים תִּכְסֶּה אֲהַבָּה, כִּי שֵׁם

שורה אהבה הקדושה: וזהו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (גרים לב:): בקש הקדוש־ברוך־הוא להוציא כהנה משם, ובשביל שהקדים ברפת אברהם לברפת המקום, נמלה משם ונתנה לאברהם, שנאמר: אתה כהן לעולם על דברתי מלפי צדק: וזהו פשהקדוש־ברוך־הוא נתן הכהנה לפינחם, אמר: הנני נותן לו את בריתי שלום (במדבר כה). פי הכהנה היא בחינת אהבה, הוא אברהם, שורה במקום ברית שלום, הינו: צדיק יסוד עולם:

ח **נמצא**, שצריך כל אחד לדבר בינו לבין קונו, כדי שיאיר בחינת נקדה, בחינת: פי ידבר חכמות, להואו, שהוא בחינת: והגות לפי תבונות; ועלידייה נתפטר ערלת לבו, הינו חרפות, הינו אהבות רעות. וגם צריך כל אדם לדבר עם חברו ביראת שמים, כדי לקבל התעוררות בלבו מהנקדה שיש בחברו יותר ממנו, כמו שכתוב: ומקבלין דין מן דין. פי בזה הבחינה שיש בחברו יותר ממנו, זאת הבחינה הוא בחינת נקדה. ושם בהנקדה הזאת, שורה האהבה, הנקרא בהן. והנקדה הזאת, הוא בחינת צדיק לגבי חברו. והנקדה הזאת, מאיר ללב חברו, הנקרא ואו:

וכל הנקודות הללו, הינו הנקדה הנקרא: פי ידבר חכמות, וגם הנקדה שיש בכל אחד מה שאין בחברו, הם ענפים להצדיק, שהוא נקדה פלליות של כל ישראל, שהכל צריכין לקבל מתחלה מהצדיק, ואחר־כך יקבלו דין מן דין, וכל אחד יקבל מנה ובה. ועלידיי שלשה בחינות אלו נתפטר החרפות,

הִינּוּ עָרְלֹת לֵב, הִינּוּ אֶהְבוֹת רְעוֹת. וְזֶהוּ: עַל כָּל פְּשָׁעִים תִּכְסֶּה אֶהְבֶּה, כִּי שָׁם שׁוֹרֶה אֶהְבֶּה הַקְּדוֹשָׁה. וְזֶהוּ כְּשֶׁנּוֹלַד יוֹסֵף הַצְּדִיק, אָמְרָה רַחֵל: אֶסַּף אֱלֹקִים אֶת חֲרַפְתִּי (בראשית ל'); כִּי כְּשֶׁנִּתְגַּלָּה הַנִּקְדָּה שְׁשָׁם אֶהְבֶּה הַקְּדוֹשָׁה, אֲזִי נִתְפַּטֵּל הַחֲרָפוֹת, הִינּוּ עָרְלֹת לֵב, הִינּוּ אֶהְבוֹת רְעוֹת. וְזֶה שֶׁפָּתוּב אֵצֶל יוֹסֵף (שם מה): כִּי פִי הַמְדַבֵּר אֵלֵיכֶם; וּפְרָשׁ רַש"י: כִּפִּי כֵּן לְבִי. הִינּוּ שְׁהֵאִיר הַנִּקְדָּה שָׁלוּ בּוֹאוּ שָׁלוּ, שְׁהֵאִיר 'פִּי יִדְבַר חֲכָמוֹת', בְּהִגּוֹת לְבִי תְבוּנוֹת! וּכְתוּב בּוֹ (שם ג'): וַיְדַבֵּר עַל לִבָּם; פִּרַשׁ רַש"י: דְּבָרִים הַמְתִּישְׁבִּין עַל הַלֵּב. הִינּוּ שְׁהֵאִיר הַנִּקְדָּה פְּלִלְיוֹת שָׁלוּ, בְּלֵב כָּל יִשְׂרָאֵל: נִמְצָא, שְׁעַל־יְדֵי שָׁלֵשׁ בְּחִינוֹת אֵלוּ, הִינּוּ הַתְקַשְׁרוֹת הַצְּדִיקִים, וְהֵם יֵאִירוּ בּוֹ, כִּי הֵם הַנִּקְדָּה פְּלִלְיוֹת יִשְׂרָאֵל, וַיַּעֲזְרוּ אֶת לְבָו. וְגַם עַל־יְדֵי שְׁיִדְבַר עִם חֵבְרוּ, יְכוּל גַּם־כֵּן כָּל אֶחָד וְאֶחָד לְהֵאִיר וּלְעֹזֵר לֵב חֵבְרוּ. וְגַם עַל־יְדֵי עֲצָמוּ, שְׁמַדְבַּר בֵּינוּ לְבֵין קוֹנוֹ, יְכוּל גַּם כֵּן לְעֹזֵר אֶת לְבָבוֹ, עַל־יְדֵי 'פִּי יִדְבַר חֲכָמוֹת', וַיִּסִּיר מִמֶּנּוּ עָרְלֹת לֵב:

וְזֶהוּ פִּירוּשׁ: וְאַתֶּם תִּהְיוּ לִי מִמְּלַכֶּת כְּהֻנִּים - הִינּוּ בְּחִינַת אֶהְבֶּה הַקְּדוֹשָׁה כַּנ"ל. וְגוֹי קְדוֹשׁ - הִינּוּ קְדוֹשׁ, שֶׁהוּא בְּחִינַת נִקְדָּה, וּזְאוּ הוּא בְּחִינַת לֵב כַּנ"ל. עַל־יְדֵי מַה תִּבּוֹא לְבְּחִינַת אֶהְבֶּה, וְלְבְּחִינַת קְדוֹשׁ וְאוּ, עַל־יְדֵי: אֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר תִּדְבַּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל - כִּי מוֹשֶׁה הוּא נִקְדָּה פְּלִלְיוֹת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, שֶׁפִּתְחָלָה צְרִיכִין הַכֹּל לְקַבֵּל מִהַנִּקְדָּה פְּלִלְיוֹת, וְאַחֲרֵי־כֵן [צְרִיךְ] כָּל אֶחָד וְאֶחָד לְהֵאִיר בְּחֵבְרוּ מִהַנִּקְדָּה שֵׁשׁ בּוֹ, וְגַם

ויכל להאיר מנה ובה מהנקדה שבו, שהוא: פי ידבר חכמות,
 להואו, שהוא: והגות לפי תבונות. ואז נקרא גוי קדוש, הינו
 קדוש ואו, שהנקדה מאיר להואו. ועל־ידי־זה: ואתם תהיו לי
 ממלכת כהנים; הינו אהבה הקדושה, כי כשתקבל מן כל
 הנקודות הללו, הן מנה ובה, והן מהנקודות שפכל אחד מישראל,
 הן מנקדה כלליות, ששם אצל כל הנקודות שורה אהבה קדושה,
 הנקרא פהן, כמו שפתוב: הנני נותן לו את בריתי שלום. והנקדה
 הוא ברית שלום, כמו שפתוב ב"עץ־חיים", שהאור החסד נשאר
 ביסוד דאצילות. [וכשמדבר עם חברו ביראת שמים, מקבל
 הנקדה שבלב חברו בלי לבוש, ולפעמים מקבל הנקדה מחברו
 על־ידי דברים אחרים שמספר עמו, כי יש לפעמים שיכולין
 לקבל אור והתעוררות לעבודת השם יתברך. מהנקדה של חברו
 על־ידי שיחת חלין שמדברין עמו, ואז מקבלין אור הנקדה על־
 ידי התלבשות, כי לפעמים צריכה הנקדה להתלבש, והיא
 מתלבשת בדבורים אלו, והוא מקבל ממנה]:

לשון רבנו זכרנו לברכה

לה

אשרי העם ידעי תרועה יי באור פניך יהלכון: (תהלים פט)
 א דע כי תשובה היא לשוב את הדבר למקום שנפול משם,
 והוא בחינת זרקא, המוכא בזהר הקדוש (תיקונים תיקון כא
 ותיקון סד): דאזדריקת לאתר דאתנטילת מתמן; ומאן ההוא אתר,

הוא חכמה. כי חכמה היא שרש כל הדברים, כמו שכתוב (שם קד): כלם בחכמה עשית. לכן צריך כל אחד לשמור את שכלו משכליות חיצוניות, המכנה בשם פת פרעה. כי עקר החכמה לקנות שלמות, אינם רק חכמות אלקות, ושאר החכמות הם רק חכמות בטלות, ואינם חכמות כלל. וכת, היא מרמות על החכמה שאינה חכמה, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (מנחות קי): הביאי בני מרחוק וכו', ובנותי - אלו גליות שבשאר ארצות, שדעתן אינם מישבת עליהם כבנות. פרעה - לשון בטול, כמו שכתוב (שמות ה'): אל תפריעו את העם:

וחכמות חיצוניות הם בחינת קנה, כי יש קנה בקדשה, הם חכמות קדושות, כמו שכתוב (משלי ד): קנה חכמה. וזה לעומת זה עשה אלקים, הינו קנה שפקלפות, כמו שכתוב (תהלים סח): גער חית קנה, והם חכמות חיצוניות. ישראל הם עם קדוש, וכל אחד ואחד מ'ישראל, יש לו חלק אלוה ממעל, שהוא בחינת חכמה, כמו שכתוב (תהלים קד): כלם בחכמה עשית. ועל שם זה נקראים ראשית, כמו שכתוב (ירמיה ב): קדש ישראל לה' ראשית וכו'. אבל בשעת הולדה, השכל מצמצם אצל כל אחד ואחד, וכשמתחילין להשתמש בו בהתבוננות עבודת השם יתברך, אזי שכלו הולך וגדול, כמו שכתוב (מלכים א ה'): ותרב חכמת שלמה. וכשאדם מכניס בתוך שכלו הקדש מחשבות חיצוניות, הם חכמות חיצוניות, אזי נתמעט קדשת שכלו, כפי תפיסת המקום של חכמה חיצוניות, שכל חיצוני, בתוך שכל

הַקִּדְּשׁ. וְהַחֲכֵמָה חִיצוֹנִי הִיא נֶעֱוֶיז בְּתוֹךְ הַשֵּׁכֶל הַקִּדְּשׁ בְּקִנְיָה, וּמְחַסֵּר מְקוֹם הַקִּדְּשָׁה, וְעַל זֶה הַקִּנְיָה, הֵינּוּ זֶה הַשֵּׁכֶל, מִתְּלַקְטִים וּמִתְחַבְּרִים כָּל הַמְּדוֹת רְעוּת וּמְגֻנּוֹת. וְזֶהוּ (סנהדרין כא:): כְּשֶׁנֶּשְׂאָ שְׁלֹמֹה אֶת בַּת פְּרַעֲזָה, יָרַד גְּבְרִיאֵל וְנֶעֱוֶיז קִנְיָה בֵּינָם. הֵינּוּ, שְׂגָם לְמַעֲלָה, מִהַשְׁתַּלְשְׁלוֹת הַגְּבוּרוֹת, שְׂוָהוּ בְּחִינַת: יָרַד גְּבְרִיאֵל. נֶעֱשֶׂה סוּסְפִיתָא דְדַהֲבָא, הֵינּוּ בְּחִינַת קְלָפוֹת, שֶׁהֵם חֲכָמוֹת חִיצוֹנִיּוֹת, הַנִּקְרָא גַם כֵּן קִנְיָה, וְנֶעֱוֶיז בֵּינָם הַחֲכֵמָה, שְׂמַחֲסֵר מְקוֹם הַקִּדְּשָׁה. וְהַעֲלָה עָלָיו שְׂרָטוֹן, הֵינּוּ בְּחִינַת מְדוֹת מְגֻנּוֹת. וְעָלָיו נִבְנְהָ פָּרֶךְ גָּדוֹל שֶׁל רוּמִי, הֵינּוּ נֶחֱשׁ הַקְּדֻמוֹנִי, הַפְּרוּךְ אַחֲרֵי קִדְּשָׁה. וְעַל שֵׁם זֶה נִקְרָא פָּרֶךְ גָּדוֹל, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ זְכוֹרֵנָם לְבָרְכָה (סוכה נב): כִּי הַגְּדִיל לַעֲשׂוֹת - שֶׁהוּא פְּרוּךְ תָּמִיד אַחֲרֵי גְדוּלַי הַדּוֹר בְּיוֹתֵר מִשְׂאָר אֲנָשִׁים, שֶׁהוּא בּוֹנֵה בְּנֵינוּ עַל זֶה הַשֵּׁכֶל הַחִיצוֹנִי:

ב וְאַחֲרֵי כֵן, כְּשֶׁאָדָם שׁוֹמֵר אֶת עֲצָמוֹ מִשְׁכָּלִיּוֹת חִיצוֹנִים, לֹא זֶה אֵף זֶה, שֶׁצָּרִיךְ לְחַדֵּשׁ הַשֵּׁכֶל בְּכָל עֵת. וְזֶה בְּחִינַת: וּבְטוֹבוֹ מְחַדֵּשׁ בְּכָל יוֹם תְּמִיד מַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית, כִּי חֲדוּשׁ בְּרֵאשִׁית הוּא חֲדוּשׁ הַחֲכָמָה, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב: כָּלֵם בְּחֲכָמָה עֲשִׂיתָ. כִּי חֲדוּשׁ הַשֵּׁכֶל הִיא חֲדוּשׁ הַנְּשֻׁמָה, כִּי הַשֵּׁכֶל הוּא הַנְּשֻׁמָה, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב (א״יב לב): נִשְׁמַת שְׂדֵי תְּבִינָם. כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנָם לְבָרְכָה (ברכות י): מִה הַקְּדוּשׁ פְּרוּךְ הוּא זֶן אֶת הָעוֹלָם, אֵף הַנְּשֻׁמָה זִנְהָ אֶת גּוֹפָהּ, נִמְצָא שֶׁהַנְּשֻׁמָה הִיא מְחִיָּה אֶת הַגּוֹף, וְהִיא בְּעֲצָמוֹ הַשֵּׁכֶל, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב (קהלת ז): הַחֲכָמָה תִּחְיֶה וְכוּ':

ג וְחִדּוּשׁ הַשְּׂכָל, הֵינּוּ חִדּוּשׁ הַנְּשָׂמָה, הוּא עַל־יְדֵי שְׁנָה, כַּמּוּבָא בְּזֵהָר הַקְּדוּשׁ (בראשית דף יט. ויקהל דף ריג:):

חֲדָשִׁים לְבָקָרִים רַבָּה אַמּוּנַתְךָ. כִּי כִשְׁהַמּוֹחִין מְתַיַּנְּעִים, אֲזֵי עַל־יְדֵי הַשְּׁנָה הֵם מִתְחַדָּשִׁים, כַּנֶּרְאָה בְּחוּשׁ. וְזֶהוּ שְׂאֵנוּ מְבָרְכִין: הַנּוֹתֵן לַיַּעַף כֹּחַ, כִּי הָיוּ מִתְחַלְלֵה עֵינַיִם וְעִבְשׁוּ נִתְחַזְּקוּ. וּבִשְׁעַת הַשְּׁנָה, הַמּוֹחִין, הֵינּוּ הַנְּשָׂמָה, בְּאֵה בְּתוֹךְ אַמּוּנָה, בְּחִינַת: חֲדָשִׁים לְבָקָרִים וְכו', כַּמּוּבָא בְּזֵהָר הַקְּדוּשׁ (שם):

ד וַיֵּשׁ כַּמָּה בְּחִינּוֹת שְׁנָה, כִּי יֵשׁ שְׁנָה בְּנִשְׂמֵיּוֹת, שֶׁהִיא נִיחָא לְמוֹחִין. גַּם יֵשׁ בְּחִינַת לְמוּד, שֶׁהוּא נִקְרָא גַם בֵּן שְׁנָה לְגַבֵּי דְבִקּוֹת הַבּוֹרָא, וְהוּא לְמוּד פְּשָׁטָא אֲוֵרִיתָא, שֶׁהוּא בְּחִינַת שְׁנָה (זוהר פנחס רמד: עין בראשית רבה ויצא פ' סט). כְּמוֹ שְׂאֵמְרוּ חֲכָמֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבִרְכָּה (סנהדרין כד): בְּמַחְשָׁפִים הוֹשִׁיבֵנִי - זֶה תְּלַמּוּד בְּבָלִי. וְזֶה בְּחִינַת אַמּוּנָה, כְּמוֹ שְׁכַתּוּב (תהלים צב): וַאֲמוּנַתְךָ בְּלִילוֹת, וְלַחֲשָׁךְ קָרָא לְלֵילָה (בראשית א). וְאָדָם הַדְּבּוּק תְּמִיד בְּעִבּוֹדַת הַבּוֹרָא, וְנִתְיַנְּעִים הַמּוֹחִין שְׁלוֹ מַחְמַת גְּדֵל הַדְּבִקוֹת, אֲזֵי יִלְמוּד פְּשָׁטָא אֲוֵרִיתָא. וְכִשְׁלֹמֵד פְּשָׁטָא אֲוֵרִיתָא, אֲזֵי הַמּוֹחִין שְׁלוֹ, הֵינּוּ נִשְׁמָתוֹ, בְּאֵה בְּתוֹךְ אַמּוּנָה, בְּבְחִינַת: חֲדָשִׁים לְבָקָרִים, וּמִתְחַדָּשִׁים, וּמִתְחַזְּקִים מְעִיפוֹתָם. וְזֶה בְּחִינַת: פְּשָׁטָא, מְנַח, זְרָקָא - שְׁפָשְׁטָא אֲוֵרִיתָא, שֶׁהֵם בְּחִינַת וַאֲמוּנַתְךָ בְּלִילוֹת, הֵם נִיחָא לְמוֹחִין, וְהַמּוֹחִין נִתְחַדָּשׁוּ כַּבְּרָאשׁוֹנָה. וְזֶהוּ זְרָקָא, דְּאִזְדַּרְיֵיקַת לְאַתֵּר דְּאִתְנַשִּׁילַת מִתְמוֹן:

ה ועקר המחזין שמקבלין על ידי האמונה, אין מקבלין אלא מאור הפנים, כמו שכתוב (משלי טז): באור פני מלך חיים. חיים, הם המחזין, כמו שכתוב: החכמה תחיה; מקבלין מאור הפנים, דרך האמונה, הנקראת מלכות, שהוא בחינת ירושלים, כמו שכתוב (בראשית יד): ומלכי צדק מלך שלם, ותרגומו: מלכא דירושלם. והיא בחינת אמונה, כמו שכתוב (ישעיה א): עיר הצדק קריה נאמנה. והיא בחינת לילה, כמו שכתוב: ואמונתך בלילות. והיא בחינת פשטא אורייתא, כמו שכתוב: במחשבים הושיבני וכו', וכתוב: ולחשך קרא לילה. והוא בחינת מאור הקמן, כמו שכתוב (קהלת ט): עיר קמנה. וכמו שכתוב (בראשית א'): את המאור הקמן לממשלת הלילה. ויש כמה בחינות באור הפנים, כי יש מקבלים השכל מאור הפנים של התורה, כי שבעים פנים לתורה, ויש מקבלים מאור פני הצדיקים, כשהצדיק מסביר לו פנים, אזי מקבל שכל חדש ונשמה חדשה, כי עקר השכל מאור הפנים, כמו שכתוב (קהלת

ח): חכמת אדם תאיר פניו:

ו גם יש כמה בחינות בשנה: כי יש שנה שהיא בחינת למוד פשטא אורייתא כפי הדבקות. ויש שנה שהוא בחינת משא ומתן באמונה, שהוא גם כן פשטא אורייתא. כי כשעוסק במשא ומתן באמונה, אזי המחזין, הינו נשמתו, באה לתוך אמונה, בבחינת: חדשים לבקרים, ונתחדשו שם, ונתחזקו מעיפותם. וזה שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (ב"ב קעה:): הרוצה

לְהַחֲכִים יַעֲסֵק בְּדִינֵי מְמוֹנוֹת, הֵינּוּ הַרוֹצֵה לְחַדֵּשׁ אֶת שְׂכָלוֹ, הֵינּוּ נִשְׁמָתוֹ. יַעֲסֵק בְּדִינֵי מְמוֹנוֹת, הֵינּוּ מִשָּׂא וּמִתֵּן בְּאַמוּנָה. כִּי הָעוֹסֵק בְּמִשָּׂא וּמִתֵּן בְּאַמוּנָה, הוּא בּוֹדֵאֵי עוֹסֵק בְּדִינֵי מְמוֹנוֹת, כִּי כָּל דֵּינֵי מְמוֹנוֹת שֶׁיֵּךְ לְמִשָּׂא וּמִתֵּן, כִּי אִי אֶפְשָׁר לְעֵסֵק בְּמִשָּׂא וּמִתֵּן בְּאַמוּנָה, כִּי אִם בְּקֵי בְּדִינֵי מְמוֹנוֹת, שְׂלֵא יִפְשֵׁל בָּהֶם. וְזֶה בְּחִינַת (משלי לא): הִיְתָה כְּאֲנִיּוֹת סוֹחֵר; הֵינּוּ עַל־יְדֵי מִשָּׂא וּמִתֵּן, הֵינּוּ עַל־יְדֵי פִשְׁטָא אֹרִיתָא. אֲזִי: מִמְרַחֵק תִּבְיֵא לְחֻמָּה; וּמִמְשִׁיד שְׂכָל חֹדֵשׁ מֵאוֹר הַפְּנִים. כִּי הַשְּׂכָל נִקְרָא רְחוּק, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב (קהלת ז): אִמְרָתִי אַחַפְּמָה וְהִיא רְחוּקָה:

וְאֵבֶל פְּשָׁאָדֶם מַכְנִים שְׂכָלוֹ, הֵינּוּ נִשְׁמָתוֹ, בְּתוֹךְ הָאַמוּנָה, הֵינּוּ פִשְׁטָא אֹרִיתָא, הֵינּוּ מִשָּׂא וּמִתֵּן, בְּבְחִינַת: חֲדָשִׁים לְבַקְרִים; אֲזִי צְרִיךְ לְשַׁמֵּר הָאַמוּנָה, שְׂלֵא יִינְקוּ מִמֶּנָּה הַחִיצוֹנִים. כִּי הִיא שׁוֹכֶנֶת בְּתוֹךְ הַחִיצוֹנִים, בְּחִינַת (יחזקאל ה): זֹאת יְרוּשָׁלַיִם שְׁמֵתֶיהָ בְּתוֹךְ הַגּוֹיִם וְסָבִיבוֹתֶיהָ אֲרָצוֹת. וִירוּשָׁלַיִם הוּא בְּחִינַת אַמוּנָה, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב: קְרִיָה נְאֻמָּנָה; וְהוּא בְּחִינַת לִילָה, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב: וְאַמוּנָתְךָ בְּלִילוֹת; וְהוּא פִשְׁטָא אֹרִיתָא, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ זְכוֹרֵנוֹם לְבִרְכָה: בְּמַחְשָׁבִים הוֹשִׁיבֵנִי, וְלַחֲשֵׁךְ קָרָא לִילָה. וְהִיא בְּחִינַת הַמְּאוֹר הַקָּטָן, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב: וְאֵת הַמְּאוֹר הַקָּטָן לְמַמְשָׁלֶת הַלֵּילָה. וְצְרִיךְ לְהַמְשִׁיךְ בְּחִינַת חֲשֵׁמ"ל מֵעוֹלָם הַבִּינָה, לְהַלְבִּישׁ אֶת הַמְּלָכוֹת, הֵינּוּ אַמוּנָה, שְׂלֵא יִינְקוּ מִמֶּנָּה הָעוֹבִי"ם וְהָאֲרָצוֹת שֶׁסָּבִיבוֹתֶיהָ. וְכִשְׂאָדֶם עוֹסֵק בְּמִשָּׂא וּמִתֵּן כָּל כּוֹךְ בְּאַמוּנָה, כְּמוֹ רַב סַפְרָא, וּמְקִים (תהלים טו): וְדוֹבֵר אִמֶּת בְּלִבָּבוֹ

(כשארז"ל מכות כ"ד) - זו הבחינה נעשה חשמי"ל, הינו מלבוש, סביב האמונה. ואזי אפא מספכת על בנהא, שלא ייקו מפנה. והיא: אם לבניה תקרא (משלי ב), ובניה - לבא (הקדמת תיקונים). וזה שמקים: ודובר אמת בלבבו, אזי אפא מספכת על בנהא, שהלב עושה חשמי"ל, הינו מלבוש, סביב האמונה, שלא ייקו מפנה החיצונים: וזה שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (שם בבבא בתרא): הרוצה שיעסק בדיני ממונות, ישמש את שמעון בן ננס. הינו הרוצה לעסק במשא ומתן באמונה, הינו פשטא אורייתא, הנקרא חשד, כמו שפתוב: במחשבים הושיבני, ונקרא אמונה, כמו שפתוב: ואמונתך בלילות. אזי צריך להמשיך חשמי"ל מהלב, הינו שיקים: ודובר אמת בלבבו. והחשמי"ל הזה, הוא מלביש את המאור הקטן, הינו את האמונה, בבחינת: אפא מספכת על בנהא. וזהו: ישמש את שמעון בן ננס, פי שמיעה תליא בלבא, פי חשמל לב גמטריא שמע, כמו שפתוב (מלכים א): ונתת לעבדך לב שומע. ובן ננס, בחינת אמונה, היא בחינת בן ננס, הינו המאור הקטן:

ח **וכשארדם** עוסק במשא ומתן באמונה, עוסק בדיני ממונות, הינו פשטא אורייתא, זהו בחינת הקרבת הקרבן תמיד, והקטרת הקטרת. פי על-ידי התמיד עולים חכמה בינה דעת דעשיה ביצירה, וכל הניצוצות הקדושים שפקלפה עולים בסוד אחד עשר סמני הקטרת, בבחינת מלכות. וכשהארדם עוסק במשא ומתן, והמשא ומתן הוא בחינת דיני ממונות,

הִינּוּ פִּשְׁטָא אֹרִיתָא, נִמְצָא בְּשַׁעַת עֲשִׂית הַמִּשְׁאָ וּמִתָּן, עֹסֵק בְּפִשְׁטָא אֹרִיתָא, שֶׁהֵם בְּחִינַת מַט"ט הַמְקַנֵּן בִּיצִירָה. נִמְצָא שְׁחֻכְמָה בֵּינָה דַּעַת שְׁלוֹ בְּעֲשִׂית הַמִּשְׁאָ וּמִתָּן עֹלִים בִּיצִירָה, הִינּוּ לְפִשְׁטָא אֹרִיתָא וְכֹל נִיצוּצוֹת הַקְּדוּשָׁה שֵׁישׁ בְּתוֹךְ הָעִבּוּ"ם וְהָאֲרֻצוֹת שֶׁסְּבִיבוֹת יְרוּשָׁלַיִם, עֹלִים לְבַחֲנֵת אַמוּנָה, הַנִּקְרָא יְרוּשָׁלַיִם וּמְלָכוֹת. בְּשׂוּזָה קָם זֶה נוֹפֵל. כִּי חֶרֶבֶן אַמוּנָה הוּא נִקְרָא חֶרֶבֶן יְרוּשָׁלַיִם, כְּמוֹ שֶׁדִּרְשׁוּ חֲכָמֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבִרְכָה (שַׁבַּת קִיט:): לֹא חֶרֶבָה יְרוּשָׁלַיִם עַד שֶׁפָּסְקוּ מִמֶּנָּה אֲנָשֵׁי אַמוּנָה. (עֵין שֵׁם מְבֹאָר דְּכֹונָתָם עַל מִשְׁאָ וּמִתָּן בְּאַמוּנָה) וּכְשִׁירוּשָׁלַיִם, הִינּוּ הָאַמוּנָה, הִינּוּ מִשְׁאָ וּמִתָּן, שֶׁהוּא פִּשְׁטָא אֹרִיתָא, מִתְגַּבֶּרֶת - אֲזִי אֵלּוּ הָעִבּוּ"ם וְהָאֲרֻצוֹת נוֹפְלִים, וְעֹלִים מִמֶּנָּה כֹּל הַנִּיצוּצוֹת הַקְּדוּשִׁים שֶׁפְּתוּכָם בְּסוּד אֶחָד־עֶשֶׂר סְמָמֵי הַקְּטָרֶת. וְזֶהוּ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבִרְכָה (סְנַהֲרִין כ:): שְׁלֹשָׁה מִצְוֹת נִצְטָווּ יִשְׂרָאֵל בְּכַנִּיסָתָן לְאַרְצָן: הַעֲמַדַת הַמִּלֶּךְ, וּכְרִיתוֹת זֶרְעוֹ שֶׁל עֲמֶלֶק, וּבְנֵן בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ. וְהָא בְּהָא תְּלִיא, כִּי הַעֲמַדַת הַמִּלֶּךְ הִיא בְּחִינַת אַמוּנָה כְּנ"ל. וּכְרִיתוֹת זֶרְעוֹ שֶׁל עֲמֶלֶק, הֵם הַנִּיצוּצוֹת שֶׁעֹלִים מִבֵּין הָעִבּוּ"ם וְהָאֲרֻצוֹת, בְּבַחֲנֵת אֶחָד־עֶשֶׂר סְמָמֵי הַקְּטָרֶת, כְּמוֹ שֶׁמּוֹבָא בְּמִדְרָשׁ (רוֹת פ' א'): לָמָּה נִסְמְכָה פְּרִשְׁת כְּרִיתוֹת זֶרְעוֹ שֶׁל עֲמֶלֶק לְפָרְשַׁת מִשְׁקַלֶּת, לֹאמַר שֶׁבַעֲזֵן מִשְׁקַלֶּת הָיָה מְלַחֶמֶת עֲמֶלֶק, וְהִינּוּ הַדָּ, כִּידוּעַ. וּבְנֵן בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ, הוּא בְּחִינַת אֹר הַפָּנִים, שֶׁהוּא בְּחִינַת חֲדוּשׁ הַמַּחֲזִין, חֲדוּשׁ הַנְּשֻׁמָּה, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ זְכוֹרָנָם

לְבָרְכָה (ברכות לג): מִי שֵׁישׁ בּוֹ דְעָה, כְּאֵלּוּ נִבְנְהָ בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ
בְּיָמָיו וְכַבֵּ"ל:

ט וְזֶה הַחֲשֵׁמ"ל, הַנֶּעֱשֶׂה מִבְּחִינַת: וְדוּכַר אֵמֶת בְּלִבּוֹ, וּמִלְבִּישׁ
לְהַאֲמוּנָה, הוּא בְּחִינַת רְצוּעוֹת, כִּי רְצוּעוֹת הֵם מְקִיפֵי
מַלְכוּת, הֵינּוּ אֲמוּנָה. וְזֶה שֶׁאָמַר רַב לְרַב שְׂמוּאֵל פֶּר שִׁילַת (כ"ב
כא): פֶּד תְּמַחֵי לַיְנוּקָא, לֹא תְמַחֵי אֶלָּא בְּעֶרְקָתָא דְמַסְאֲנֵי. תְּמַחֵי
- לְשׁוֹן טַהֲרָה, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב (ישעיה מד): מְחִיתִי כְעֵב פֶּשְׁעֶיךָ.
יְנוּקָא, הִיא בְּחִינַת מְאוּר הַקְּטָן, הִיא בְּחִינַת שְׁנָה. לֹא תְמַחֵי אֶלָּא
בְּעֶרְקָתָא דְמַסְאֲנֵי - הֵינּוּ רְצוּעוֹת שֶׁל תְּפִלִּין, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ
חֲכָמֵינוּ זְכוּרֵנָם לְבָרְכָה (סוטה יז): בְּשֶׁכַר שֶׁאָמַר אַבְרָהָם "מַחוּט
וְעַד שְׂרוּף נֶעַל" זְכוּ בְּנֵי לְשָׁנֵי מְצוּוֹת: לְחוּט שֶׁל תְּכֵלֶת,
וְלְרְצוּעוֹת שֶׁל תְּפִלִּין. וְעַד שְׂרוּף נֶעַל, תְּרַגְּמוּ: עֶרְקָתָא דְמַסְאֲנֵי.
הֵינּוּ: כְּשֶׁאֲתָה רוֹצֶה לְשָׁמַר אֶת הַמְּאוּר הַקְּטָן, הֵינּוּ מִשָּׂא וּמִתֵּן
בְּאֲמוּנָה, שֶׁלֹּא יִינְקוּ מִמֶּנָּה הַחִיצוֹנִים, לֹא תוּכַל לְשָׁמַר אֶת הַנֶּנֶס,
הֵינּוּ מְאוּר הַקְּטָן, הֵינּוּ יְנוּקֵי, אֶלָּא בְּעֶרְקָתָא דְמַסְאֲנֵי, הֵינּוּ
רְצוּעוֹת שֶׁל תְּפִלִּין. הֵינּוּ שֶׁתְּמַשִּׁיךְ חֲשֵׁמ"ל מ"בִּינָה לְבֵּא"
לְהַלְבִּישׁ אֶת הַאֲמוּנָה, הֵינּוּ בְּחִינַת: יִשְׁמַשׁ אֶת שְׂמֵעוֹן בֶּן נָנָס
כַּבֵּ"ל, הֵינּוּ שִׁיקִים וְדוּכַר אֵמֶת בְּלִבּוֹ בְּשַׁעַת עֲשִׂית הַמִּשָּׂא
וּמִתֵּן, כְּרַב סְפָרָא. וְרְצוּעָה גְּמַמְרִיא ש"ע, לְרַמּוֹ שְׁעַל יְדֵי
הַחֲשֵׁמ"ל הַזֶּה, שֶׁהוּא בְּחִינַת: דוּכַר אֵמֶת בְּלִבּוֹ, נִשְׁמַר
הַאֲמוּנָה, וְהַנְּשֻׁמָּה, הֵינּוּ הַמּוֹחֵן שֶׁבְּתוֹכָהּ, וּמְקַבֵּלֶת מְאוּר הַפְּנִים,
שֶׁהוּא ש"ע נְהוּרִין שֶׁל פְּנִים עֲלִיוֹנִים, הַנִּמְשָׁכִין מִתְּקוּן "וְאֵמֶת"

פִּדּוּעַ. וְזֶהוּ שְׂאֵמֶר (שם רב לר"ש הנ"ל): דְּקָרִי קָרִי, וּדְלֵא קָרִי לְהוּי צוֹתָא לְחִבְרוּ. כִּי הִדְבֵּר קָשָׁה: הָא תִּינַח מִי שְׁהוּא בַר אֹרְרִין וְעוֹסֵק בְּמִשְׁאָא וּמִתֵּן בְּאַמוּנָה, אַזִּי הַמִּשְׁאָא וּמִתֵּן הוּא טוֹבָה אֶצְלוּ, שְׁהַמְחִין שְׁלוֹ מִתְחַדְּשִׁין. אֲבָל מִי שְׁהוּא אִינּוּ בַר אֹרְרִין, מַה הִנָּאָה יֵשׁ לוֹ שְׁעוֹסֵק בְּמִשְׁאָא וּמִתֵּן. דַּע, מִי שְׁהוּא עוֹסֵק בְּמִשְׁאָא וּמִתֵּן בְּאַמוּנָה, הוּא עוֹשֶׂה טוֹבָה לְחִבְרוּ שְׁהוּא מְשַׁרְשׁוּ, שְׁמַחִין שְׁל חִבְרוּ מִתְחַדְּשִׁין בְּתוֹךְ הַמִּשְׁאָא וּמִתֵּן שְׁלוֹ שְׁפְאַמוּנָה. וְזֶהוּ: דְּקָרִי קָרִי, מִי שְׁהוּא בַר אֹרְרִין, אַזִּי טוֹבָה לוֹ שְׁנִתְחַדַּשׁ שְׁכָלוֹ בְּתוֹךְ הָאַמוּנָה, וַיְהִי לוֹ מַחִין חֲדָשִׁים לְלַמּוּד וּלְדַבְּקוֹת הַבּוּרָא. וּדְלֵא קָרִי לְהוּי צוֹתָא לְחִבְרוּ, הִינּוּ שְׁהוּא עוֹשֶׂה טוֹבָה לְחִבְרוּ שְׁמִשְׁרְשׁוּ:

י וְזֶה בְּחִינַת תְּקִיעוֹת רֵאשִׁי הַשָּׁנָה, כִּי רֵאשִׁי הַשָּׁנָה הוּא בְּחִינַת שָׁנָה, כִּידּוּעַ, שְׁהוּא בְּחִינַת מִשְׁאָא וּמִתֵּן בְּאַמוּנָה, בְּחִינַת פְּשֻׁטָא אֹרִיתָא, בְּחִינַת עוֹסֵק בְּדִינֵי מְמוֹנוֹת. וְתִקְיעוֹת הֵם הַתְּעוּרֹרוֹת הַשָּׁנָה, שְׁהוּא חֲדוּשׁ הַמְחִין מֵאוֹר הַפְּנִים. וּמִזֶּה הוּא הַתְּאֲדָמוֹת פְּנֵי הַתּוֹקֵעַ, שְׁנִתְעוּרְרוּ אוֹרוֹת מִפְּנִים עֲלִיוֹנִים:

וְזֶהוּ פִּרּוּשׁ: אֲשֶׁרֵי הָעַם יִדְעֵי תְרוּעָה - הוּא בְּחִינַת הַעֲלָאוֹת אַחַד-עֶשֶׂר סְמֻמְנֵי הַקְּמָרֵת, שְׁבִתוֹךְ הָעֵבֹרִים וְהָאַרְצוֹת הַשׁוֹכְנִים סְבִיבוֹת הַמִּשְׁאָא וּמִתֵּן בְּאַמוּנָה, שְׁנִתְחַפְּרִים אֵלָיו הַנִּיצוּצוֹת. וְזֶה: יִדְעֵי תְרוּעָה; יִדְעֵי - לְשׁוֹן הַתְּחַבְּרוֹת. תְּרוּעָה - מְלִשׁוֹן שְׁבִירָה, כִּי הַנִּיצוּצוֹת הֵם מְשֻׁבְּרֵת כְּלָיִם. ה' בְּאוֹר פְּנִיךָ יִחַלְכוּן - בְּחִינַת מִשְׁאָא וּמִתֵּן, כְּמוֹ שְׁכָתוּב (דברים לג): שְׂמַח זְבוּלוֹן

בְּצִאתְךָ. הִינּוּ כְּשֶׁעוֹסֵק בְּמִשְׁאֵא וּמִתֵּן בְּאִמוּנָה, כִּדְי לְהִבְיֵא אֶת
 נִשְׁמָתוֹ בְּבַחֲיִנַת: חֲדָשִׁים לְבִקְרִים רַבָּה אִמוּנָתְךָ, כִּדְי לְקַבֵּל מֵאוֹר
 הַפְּנִים, חֲדוּשׁ הַמַּחֲיוֹן, חֲדוּשׁ הַנִּשְׁמָה, עַל־יַד־יְזוּה עוֹלָיִם כֹּל
 הַנִּיצוּצוֹת עַל־יַד־י אַחַד־עֶשֶׂר סְמֻמְנֵי הַקְּמֻרַת:

לְשׁוֹן רַבְּנֵי זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה

לו

בְּקִרְבַּ עַל־י מְרַעִים לְאֵכֵל אֶת בְּשָׂרֵי וְכוּ': (תהלים כו)

א וְזָהוּ כְּלָל, כִּי כָּל נֶפֶשׁ מִיִּשְׂרָאֵל הוּא מִשְׂרֵשׁ בְּשִׁבְעִים נֶפֶשׁ
 שֶׁל בֵּית יַעֲקֹב, וְשִׁבְעִים נֶפֶשׁ שֶׁל בֵּית יַעֲקֹב, מִשְׂרָשִׁים
 בְּשִׁבְעִים פָּנִים שֶׁל תּוֹרָה. וְזוֹ לְעֵמֶת זֶה עֲשֵׂה הָאֱלֹקִים, שְׁכַנְגֵּד
 שִׁבְעִים נֶפֶשׁ שֶׁל בֵּית יַעֲקֹב, הֵם שִׁבְעִים לְשׁוֹן, שְׁכָּל לְשׁוֹן וְלְשׁוֹן
 יֵשׁ לָהּ מִדָּה רְעָה בְּפָנֵי עֲצֻמָּה, מֵה שְׂאִין בְּחִבְרָתָהּ, וּמַחֲמַת
 הַמִּדּוֹת הָאֵלוֹ הֵם מְרַחֲקִים מִשִּׁבְעִים פָּנִים שֶׁל תּוֹרָה. וּכְשֶׁהֲנַפֵּשׁ
 שֶׁל בֵּית יַעֲקֹב בָּאָה בְּגָלוֹת תַּחַת יַד שִׁבְעִים לְשׁוֹנוֹת, הִינּוּ
 בְּמִדּוֹתֵיהֶם הֲרַעִים, אֲזוּי הִיא רֵאמֶת שִׁבְעִין קָלִין, כִּיּוֹלֶדֶת שְׁקָדִים
 הַלְדָּה הִיא צוּעֶקֶת שִׁבְעִין קָלִין (זוֹהַר פִּנְחָס רמ"ט:), כִּיּוֹלֶדֶת שִׁבְעִין תְּכִין
 שְׁכַמּוֹמּוֹר יַעֲנֶד, שְׁכַלָּא זֶה אִי אֶפְשָׁר לָהּ לֵילֵד. וְזוֹהוּ כְּלָל, שְׁכָּל
 נֶפֶשׁ מִיִּשְׂרָאֵל קָדִם שֵׁישׁ לָהּ הַתְּגָלוֹת בְּתוֹרָה וּבְעִבּוּדָה, אֲזוּי
 מְנַסִּין וּמְצַרְפִּים אֶת הַנֶּפֶשׁ בְּגָלוֹת שֶׁל שִׁבְעִים לְשׁוֹן, הִינּוּ
 בְּתַאוּתֵיהֶן. וּכְשֶׁהִיא בָּאָה בְּמִדּוֹתֵיהֶן בְּגָלוֹת, אֲזוּי הִיא רֵאמֶת
 שִׁבְעִין קָלִין, כִּי הַתְּגָלוֹת הִיא בְּחִינַת לְדָה, כִּי קָדִם הַתְּגָלוֹת שֶׁל

תורה, אזי היא בבחינת עבור, שהתורה היא נעלם ממנו, בעצמים בבטן המלאה, בבחינת (דברים לא): ואנכי הסתר אסתיר, הינו בגלות במדות הרעות של שבעים לשון. כי הקלפה קדמה לפרי, ומי שרוצה לאכל הפרי, צריך לשפר מקדם הקלפה. לכן קדם ההתגלות, מכרח הנפש לבוא בגלות, הינו במדותיהם, כדי לשפרם, ולבוא אחר-כך להתגלות:

ב ודע, שפגלות של שבעים לשון, של מדותיהן הרעות הללו, היא תאות נאוף. והוא תקון הפללי, מי שמשפר התאוה הזאת, אזי בקל יכול לשפר כל התאוות. ובשביל זה, משה רבנו, לפי שהוא פלל של התגלות התורה, שהוא בחינת דעת, כי התורה נקרא ראשית דעת (משלי א). גם איתא משה רבינו עולה בגימטריא תרי"ג, שהוא פגלות כל התורה, ובשביל זה היה צריך לפרש את עצמו מכל וכל, כמו שפכתוב (דברים ה): ואתה פה עמד עמדי. ובלעם שהיה בנגד משה בקלפה, כמו שפכתוב (במדבר כד): ויודע דעת עליון, גם אותיות בלעם מרמזין שהוא בקלפה בנגד התורה, כי ב' היא התחלת התורה, ול' היא סוף התורה, וע' בנגד שבעים פנים, ומ"ם בנגד מ"ם (ארבעים) יום שנתנה תורה. ומחמת שהוא בקלפה, לפיכך הוא משקע בתאוה הזאת ביותר, כמו שפכתוב (שם כב): ההספן הספנתי. גם יוסף, קדם שהיתה לו התגלות בתורה, הינו חכמה בינה, כמו שפכתוב (תהלים קיא): ראשית חכמה; כי אם לבינה תקרא (משלי ב). וקדם שזכה להתגלות התורה, הצריך

לְבוֹא בְּנִסְיוֹן בְּצִרוּף בְּתוֹךְ הַתְּאוּוֹה הַכְּלָלִיּוֹת שֶׁל שִׁבְעִים לְשׁוֹן
הַנ"ל, וְעַל־יְדֵי שְׁעֵמֶד בְּנִסְיוֹן וְשִׁבְר הַקְּלָפָה שֶׁקְדָּמָה לְפָרִי, זָכָה
לְפָרִי, הֵינּוּ לְהַתְגַּלּוֹת הַתּוֹרָה, שֶׁהִיא חֲכָמָה וּבִינָה, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב
(בראשית מא): אֵין נְבוֹן וְחָכֵם כְּמוֹד:

וּבְשִׁבִיל זֶה דְרָשׁוּ חֲכָמֵינוּ וְזָכְרוּנָם לְבִרְכָה (ברכות יב:) עַל פְּסוּק:
אַחֲרֵי לְבַבְכֶם וְכו', (אַחֲרֵי לְבַבְכֶם - זֶהוּ מִינּוּת, וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם - זוֹ
נְאוּף). גַּם שֶׁמִּשׁוֹן הַלֵּךְ אַחַר עֵינָיו (שם, וסוטה מ:), גַּם בְּלָעַם נִקְרָא
שְׂתוּם הָעֵינַן (במדבר כד), מַחֲמַת שֶׁהוּא כְּלָלִיּוֹת מְדָה רָעָה שֶׁל
מַדּוֹת רְעוּת שֶׁל הַשִּׁבְעִים לְשׁוֹן:

ג לְפִיכֹךְ כְּשִׁקּוּרֵי פְּסוּק רֵאשׁוֹן שֶׁל קְרִיאַת־שְׁמַע, צְרִיךְ
לְהַעֲצִים אֶת עֵינָיו, בְּבַחֲיִנַת: עוֹלִימְתָא שְׁפִירְתָּא

דְּלִית לָהּ עֵינָין (סבא מִשְׁפָּטִים דָּף צה. וּכְמוֹב כַּתְּבֵי הַאֲר"י ז"ל עֵינַן בִּשְׁעַת ס"י
סא ס"ק ג), כִּי תִקּוֹן שֶׁל הַרְהוּרֵי זְנוּת שְׁפָא לְאָדָם - שְׂיֵאמֶר
"שְׁמַע" ו"כְּרוּךְ שֵׁם". כִּי תֵאֵוֹת נְאוּף הִיא בָּאָה מְעַבְרֵת דְּמִים,
הֵינּוּ מִפְּחוּל, שֶׁהִיא לִילִית, שֶׁהִיא שְׁפָחָה בִישָׂא, אִמָּא דְעַרְב רַב,
שֶׁהִיא מְלָכוּת הַרְשָׁעָה. וּמְלָכוּתָא דְשְׂמִיָּא הוּא בְּבַחֲיִנַת גְּבִירְתָּא,
אִשָּׁה יִרְאֵת ה', שֶׁהִיא בְּבַחֲיִנַת יָם שֶׁל שְׁלֹמֹה הַעוֹמְדָת עַל שְׁנַיִם
עֲשָׂר בְּקָר, שֶׁהֵם שְׁנַיִם עֲשָׂר שְׁבִטֵי יָהּ (זוהר ויחי דף רמא). וּכְשֶׁאָדָם
מְקַבֵּל עָלָיו עַל מְלָכוּת שְׁמַיִם בְּאֵלוּ הַפְּסוּקִים, שְׁכוּלֵל אֶת
נְשֻׁמְתוֹ בְּשְׁנַיִם עֲשָׂר שְׁבִטֵי יָהּ, וּמְפָרִישׁ אֶת נְשֻׁמְתוֹ מִנְשֻׁמַת
עַרְב־רַב, הַפָּאִים מֵאִשָּׁה זוֹנָה, שֶׁהִיא שְׁפָחָה בִישָׂא, שֶׁהִיא
בְּבַחֲיִנַת (בראשית מז): מִפְּנֵי שְׂרֵי גְבִירְתֵי אֲנָכִי בּוֹרְחַת, שֶׁהַתְּאוּוֹה

בֹּרַחַת וְנִפְרֶדֶת מִמֶּנָּה. וְאִם אֵינוּ מִשְׁתַּדֵּל לְגַרֵּשׁ אֶת הָאִשָּׁה זֹנָה, אֲזִי הוּא בְּבַחֲיַת (משלי ל): שְׁפָחָה תִירַשׁ גְּבַרְתָּהּ: כִּי בְשָׁנֵי פְסוּקִים אֵלּוּ יֵשׁ שְׁתֵּי־עֶשְׂרֵה תְבוּת, נֶגֶד שְׁנַיִם־עֶשְׂרֵה שְׁבִמֵי יְהוָה, וְאַרְבָּעִים וְתִשְׁעֵי אוֹתִיּוֹת, כְּנֶגֶד אַרְבָּעִים וְתִשְׁעֵי אוֹתִיּוֹת שְׁבִשְׁמוֹת שְׁבִמֵי יְהוָה. וּבְקַבְּלַת עַל מַלְכוּת שָׁמַיִם, הוּא בְּחִינַת יָם שֶׁל שְׁלֹמֹה, הוּא נִפְרָד מִנְשֻׁמוֹתֵיהֶן דְּעַרְב־רַב, שֶׁהִיא שְׁפָחָה בִישָׂא, אִשָּׁה זֹנָה, וְנִכְלָל בְּנִשְׁמוֹת שְׁבִמֵי יְהוָה, בְּחִינַת אִשָּׁה יֹרֵאת ה', אֲזִי הוּא בְּחִינַת סְגִירַת עֵינַיִם בְּשַׁעַת קַבְּלַת עַל מַלְכוּת שָׁמַיִם, לְהוֹרוֹת שְׁעַל־יְדֵי קַבְּלַת עַל מַלְכוּת שָׁמַיִם, הוּא בְּבַחֲיַת עוֹלִימָתָא שְׁפִירְתָּא דְלִית לָהּ עֵינָיִן, שֶׁהִיא הַתְּאֻוָּה שְׁפוֹלְלַת הַמְּדוּת רְעוּת שֶׁל שְׁבָעִים לְשׁוֹנוֹת:

ד וְכָל זֶה כְּשֵׁישׁ לֹא לְאָדָם הִרְהוּר בְּאַקְרָאֵי בְּעֶלְמָא, אֲזִי דִי לֹא בְּאַמִּירַת שְׁנֵי פְסוּקִים הַנ"ל. אֲכַל אִם הוּא, חָס וְשְׁלוֹם, רְגִיל בְּהִרְהוּר שֶׁל הַתְּאֻוָּה הַכְּלָלִיּוֹת, רַחֲמֵנָא לְצַלֵּן, וְאֵינוּ יָכוֹל לְהַפְרִיד מִמֶּנָּה, אֲזִי צָרִיד גַּם בֵּן לְהוֹרִיד דְּמַעוֹת בְּשַׁעַת קַבְּלַת מַלְכוּת שָׁמַיִם. כִּי אִיתָא, שֶׁהַדְּמַעוֹת הֵם מְמוֹתְרוֹת הַפְּרָה שְׁחוּרָה, וּמְרָה שְׁחוּרָה הִיא טָחוּל (תיקון נ"ו), שֶׁהִיא בְּחִינַת מַלְכוּת הַרְשָׁעָה, אִשָּׁה זֹנָה, שְׁמִשָּׁם נִשְׁמוֹתֵיהֶן דְּעַרְב־רַב, וּכְשִׁמוֹרִיד דְּמַעוֹת, אֲזִי נִדְחִין וְיוֹצֵאִין לְחוּץ הַמּוֹתְרוֹת, הֵינּוּ הַתְּאֻוֹת נְאוּפָה, הַפְּאִיִם מְעַכְרִת דְּמַיִם שֶׁל טָחוּל וּמַהְמוֹתְרוֹת, וְכוֹלֵל נִשְׁמָתוֹ בְּמַלְכוּת שָׁמַיִם. וְזֶה שְׁתַּרְגָּם יוֹנְתָן עַל פְּסוּק (במדבר כה): וְהָמָּה בּוֹכִים פָּתַח אֹהֶל מוֹעֵד - כְּכִן וְקוֹרִין אֶת שְׁמַע, וְזֶה לֹא עָשׂוּ

אָלָא כְּדִי לְהַנְצִיל מֵהֲרֵהוּר שֶׁל אִשָּׁה זֹנָה, שֶׁהִיא קִלְפָה הַקּוֹדֶמֶת
לְפָרִי, וְלָבוֹא לְהַתְגַּלּוֹת הַתּוֹרָה:

ה **וּכְשָׁפָא** לְהַתְגַּלּוֹת הַתּוֹרָה, אֲזִי נַעֲשֶׂה מֵהַהֲתְגַלּוֹת נִשְׁמוֹת
חֲדָשׁוֹת, כְּמוֹ שְׁכַתּוֹב: לְמַעַבְד נִשְׁמָתִין וְרוּחִין
חֲדָתִין בְּתַרְתִּין וּבְתַלְתִּין - הִיא הַתּוֹרָה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ שְׁלֹשִׁים וּשְׁנַיִם
נְתִיבוֹת הַחֲכָמָה; וּבְתַלְתָּא שְׁבַשִּׁין - הֵינּוּ אוֹרֵיתָא תְּלִיתָאִי (שְׁבַת
פח). נְמַצָּא, כְּשֶׁהַצְּדִיק מְגַלֵּה אֵיזָה דְּבַר תּוֹרָה, אֲזִי מוֹרִיד נִשְׁמָתִין
חֲדָתִין, לְכָל אֶחָד מֵהַשּׁוֹמְעִין הַתּוֹרָה לְפִי בְּחִינַתוֹ וּתְפִיסָתוֹ. כִּי
הַתּוֹרָה יֵשׁ לָהּ שְׁנֵי כּוּחוֹת: לְהַמִּית וּלְהַחַיּוֹת, כְּמוֹ שְׁאָמְרוּ
וּשְׁמַתֶּם - זָכָה, נַעֲשִׂית לּוֹ סֵם חַיִּים וְכוּ' (יומא עב; ועיין תענית ז),
וּכְתִיב (הושע יד): יִשְׂרָאֵל דְּרָכֵי ה' צְדִיקִים יִלְכוּ בָם וְכוּ'. כִּד
הַתּוֹרָה שֶׁל הַצְּדִיק לְכָל אֶחָד כְּפִי תְּפִיסָתוֹ: יֵשׁ אָדָם שֶׁנַּעֲשֶׂה לּוֹ
נִשְׁמָה חֲדָשָׁה מֵהַתְגַּלּוֹת הַתּוֹרָה, וְיֵשׁ אָדָם שֶׁהוּא, חֵס וְשְׁלוֹם,
לְהַפּוֹד, כְּמוֹ שְׁכַתּוֹב: צְדִיקִים יִלְכוּ בָם. הַפֶּל לְפִי הַכְּלִי שְׁלוֹ, הֵינּוּ
כְּפִי תְּפִיסָתוֹ, תְּפִיסַת הַמּוֹחִין שְׁלוֹ. דְּזָה הוּא כָּלֵל גְּדוֹל, שְׂאִי
אֶפְשָׁר לְשׁוּם אָדָם לְהַשִּׁיג וּלְתַפֵּס בְּדַבּוּרוֹ שֶׁל הַצְּדִיק, אִם לֹא
שֶׁתִּקַּן אֹת תַּחֲלָה אוֹת בְּרִית קֹדֶשׁ כְּרֵאוֹי, וְאֲזִי יִכּוֹל לְהִבִּין וּלְתַפֵּס
דְּבַרוֹ שֶׁל הַצְּדִיק. דְּאִיתָא בְּזֵהֶר: סְלוּקָא דִּיסוּדָא עַד אָבָא
וְאָמָא, שְׁהֵם בְּחִינַת חֲכָמָה וּבִינָה, שְׁהֵם י"ה, שְׁהֵם מוֹחִין. נְמַצָּא,
כְּשֶׁתִּקַּן אוֹת בְּרִית קֹדֶשׁ כְּרֵאוֹי, אֲזִי הַמּוֹחִין שְׁלוֹ בְּשְׁלֹמוֹת, וְיִכּוֹל
לְהִבִּין דְּבַרוֹ שֶׁל הַצְּדִיק. כְּפִי הַתְּקוּן שֶׁל כָּל אֶחָד, כִּד הוּא
הַשְּׁגָתוֹ:

וְזֶה הוּא כָּלֵל גָּדוֹל, כִּי מִפִּי עֲלִיּוֹן לֹא תֵצֵא כִּי אִם אֹר פְּשׁוּט, אֲךָ לְפִי בְּחִינַת כְּלֵי הַמְקַבֵּל אֶת הָאוֹר, כִּךְ נִצְטִיֵּר הָאוֹר בְּתוֹכוֹ; אִם הַכְּלֵי הוּא בְּשִׁלְמוֹת, אֲזִי הוּא מְקַבֵּל בְּבְחִינַת מְאוֹרוֹת מְלֵא, וְאִם, חֵס וְשְׁלוֹם, הַכְּלֵי אֵינוֹ בְּשִׁלְמוֹת, אֲזִי הוּא מְקַבֵּל בְּבְחִינַת מְאֵרֶת חֶסֶד וְאוֹ, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (מִשְׁלֵי ג): מְאֵרֶת ה' בְּבֵית רְשָׁע. וְזֶה הוּא: צְדִיקִים יִלְכוּ בָם [וְכוּ'], כִּי אֹר הַפְּשׁוּט הֵבֵא מְלַעֵיל, הוּא בְּחִינַת קְמִיץ וְסִתִּים, אֲךָ לְפִי בְּחִינַת הַכְּלֵי הַמְקַבְּלִים, הוּא בְּחִינַת צִירִי, שְׁנִצְטִיֵּר הָאוֹר לְפִי בְּחִינַת הַכְּלֵי. וְעַל כֵּן פְּתִיב בְּבִלְעָם (בְּמִדְבָר כג): הִנֵּה בִרְךְ לְקַחְתִּי - בְּקִמְצִין. וּבִרְךְ וְלֹא אֲשִׁיבֶנּוּ - בְּצִירִי. כִּי אֶפְלוּ הַלְקִיחָה שְׁהִיא אֹז בְּבְחִינַת קְמִיץ וְסִתִּים, הִיא בְּבְחִינַת בִּרְךְ. רְאִיָּה לְזֶה, כִּי הוּא הִיָּה רוֹצֵה לְהִצְטִיֵּר לְפִי בְּחִינַת הַכְּלֵי שְׁלוֹ, שְׁהִיא בְּחִינַת קְלָלָה, וְלֹא הִיָּה יְכוּל לְהָשִׁיב וּלְצַרְף וּלְהִצְטִיֵּר כָּלֵל לְפִי בְּחִינַתוֹ. וְזֶה: וּבִרְךְ וְלֹא אֲשִׁיבֶנּוּ; וּמִפְּנֵי שְׁהִיָּה בְּשַׁעַת לְקִיחָה, הוּא בְּחִינַת בִּרְךְ. וּמִפְּנֵי מָה, לְפִי שְׁהִעִיד עֲלֵיהֶם הַפְּתוֹב שִׁישְׂרָאֵל נִקְרְאוּ שְׁכֵמֵי יְהוָה, כְּמוֹ (שְׁפָרְשׁוּ) [שְׁפָרְשׁ רִש"י] ז"ל עַל הַחֲנוּכִי (בְּמִדְבָר כו): שְׁמֵי מַעִיד עֲלֵיהֶם, שֵׁם יְהוָה, שְׁהוּא בְּחִינַת מַחִין, כְּמוֹ שְׁמוּבָא (בְּנִמְרָא) [בְּמִדְרָשׁ], שְׁהִעֲכוּ"ם הָיוּ אוֹמְרִים: אִם בְּגוֹפֶם הָיוּ מוֹשְׁלִים וְכוּ', לְפִיכֶךְ הִעִיד הַפְּתוֹב עֲלֵיהֶם. וְזֶה שְׁפָתוֹב (דְּבָרִים יא): רְאֵה אֲנֹכִי נוֹתֵן לְפָנֶיכֶם - דִּיקָא, כִּי לְמַעַלָּה [הוּא] בְּבְחִינַת קְמִיץ, שְׁקִמְץ וְסִתִּים, אֲבָל לְפָנֶיכֶם לְמַטָּה נִצְטִיֵּר הָאוֹר לְפִי בְּחִינַת הַכְּלֵי. וּבְשִׁבִיל זֶה יַעֲזֵב בְּלָעָם לְבַלֵּק לְהַכְּשִׁילָם בְּדָבָר עָרוּה, כְּדִי לְקַלְקֵל כְּלֵיהֶם. וְזֶה

שָׁפַתְבוּ חֲכָמֵי הַרְפוּאוֹת, שֶׁהֵסְרוּם רְפוּאָה לְמוֹשָׁגַע. וְזֶה הוּא:
 סְלוּקָא דִּיסוּדָא עַד אַבָּא וְאַמָּא, הֵינּוּ בְּחִינַת: שְׁמֵי מַעִיד עֲלֵיהֶם:
 וְזֶה: בְּקֶרֶב עָלֵי מְרַעִים, תְּרִין רַעִין דְּלֹא מִתְפָּרְשִׁין (וְזֶהר וִיקְרָא דָף
 ד, ה), הֵינּוּ הַמּוֹחִין. וְאִכִּילְתֶּם, שְׁנַאֲמַר (שׁה"ש ה): אֲכָלוּ רַעִים;
 הֵינּוּ הַתְּחִזְקוֹת, הוּא בְּשֵׁר קֹדֶשׁ, הֵינּוּ: לְאָכַל אֶת בְּשָׂרִי, שֶׁהוּא
 בְּחִינַת סְלוּקָא דִּיסוּדָא, הֵינּוּ תְּקוּנָה מְגִיעַ עַד הַמּוֹחִין, שֶׁהֵם אַבָּא
 וְאַמָּא. וְהוּא תְּקוּן הַכֶּלֶלִי, שְׁעַל יְדוֹ: צָרִי וְאִיבִי לִי הִמָּה כְּשֶׁלּוֹ
 וְנִפְּלוּ, שֶׁהֵם בְּחִינַת שְׁבַעִים לְשׁוֹנוֹת. וְכִשְׁיִשְׁבֵּר הַתְּאוּהָ הַזֹּאת,
 מִמִּילָא נּוֹפְלִים כָּל הַתְּאוּוֹת רַעוֹת: זֹאת הַתּוֹרָה הִיא לְשׁוֹן רַבְּנּוּ
 זְכוּרֹנוּ לְבִרְכָה. וְאַמַּר, שֶׁהִיא סוּד פְּנוֹת קְדוּשָׁה, וְיִתְבָּאֵר בְּמִקּוֹם
 אַחַר אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם:

עוֹד מִצָּאתִי מִכְּתָב יָד קְדֻשָׁה שֶׁל אֲדוֹנֵינוּ מוֹרְנוּ וְרַבְּנּוּ, זְכוּרֹנוּ
 לְבִרְכָה, מְעַנֵּן הַתּוֹרָה הַזֹּאת בְּשָׁנוּי לְשׁוֹן קֶצֶת, וְהַנִּיר הִיא
 קְרוּעַ חֲצִי, וְמָה שְׁנִמְצָא כְּתוּב עַל הַנִּשְׁאָר הָעֵתְקָתִי. וְזֶהוּ: צְפִנַת
 פְּעֻנַח דְּמִגְלָן... שְׁבַעִים פָּנִים... תּוֹרָה... סוּד אַחַר, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב
 (מְשֵׁלִי כה): וְסוּד אַחַר אֵל תִּגְּל, כְּמוֹכָא בְּזֶהר (בתיקונים תיקון לד נו
 סט), כְּשֶׁמִּפְסִיק הַנְּקֵדָה מֵהַדְּלָתָה שֶׁל אַחַד, וְהַנְּקֵדָה הִיא אוֹת
 בְּרִית, אֲזִי נַעֲשֶׂה אַחַר. הֵינּוּ כְּשֶׁמִּכְנִים בְּרִיתוֹ בְּזוֹנָה, הַנְּקֵרָא
 מְלָכוֹת הַרְשָׁעָה, הַנְּקֵרָא אֵל אַחַר, אֲבָל מִי שֶׁמִּקְדֵּשׁ אֶת עַצְמוֹ
 מִזֹּאת הַתְּאוּהָ, אֲזִי הוּא נִתְקַשֵּׁר בְּמְלָכוֹת שָׁמַיִם (א), הַנְּקֵרָא אֲנִי,
 כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (ויקרא יט): קְדוּשִׁים תִּהְיוּ כִּי קְדוֹשׁ אֲנִי, וְכָבֵל מְקוֹם
 שֶׁאֵתָהּ מוֹצֵא נִגְדֵר עָרוּהָ תִּמְצָא קְדֻשָּׁה - זֶהר מְקִיץ (דף רד:). אֲבָל

מֵאֵן דְּגָלֵי עֲרִיזִין, הֵכִי אֵיהּוּ אֲתַגְלִי בֵּין אֲנֹן עֲרִיזִין, דְּאֲנֹן אֱלָקִים
 אַחֲרִים - תְּקוּנִים (תיקון נו) דַּף צג. וּבְשִׁבִיל [זה] מוּבָא בְּזֵהר
 (קדושים פד): כִּד חֲזִי רַבִּי שְׁמַעוֹן נָשִׂי שְׁפִירִין, אָמַר: אֵל תִּפְנוּ אֶל
 אֱלִילִים; כִּי נֶאֱוַף הִיא עֲרִיזוֹת, אֱלָקִים אַחֲרִים, מַלְכוּת הָרִשְׁעָה.
 וּבְשִׁבִיל זֶה, סִגְלָה לְבַטַּל הַרְהוּרֵי נֶאֱוַף, לְקָרֵא שְׁמַע יִשְׂרָאֵל
 וּבְרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד וְכוּ', כְּמוּבָא עַל פְּסוּק: וַיִּקְרַב אֶל אַחִיו
 הַמְדִּינִית וְכוּ' - דַּף א. גְּמֻצָא, שְׁעַקְר הַנְּפִיזִין וְהַצְרוּף שְׁמַנְסִין
 לְאָדָם, אִין מְנַסִּין אוֹתוֹ אֶלָּא בְּנֶאֱוַף, שְׁהִיא כְּלוּלָה מִשְׁבַּעִים
 אַמּוֹת, שְׁהִיא כְּלוּלָה מִסּוּד אַחַר, אֵל אַחַר. וּכְשִׁצּוּעַק לְאֱלָקִים,
 כְּמוֹ שְׁכַתּוּב (תהלים מב): כִּן נִפְשֵׁי תַעְרַג אֱלֹדִי; וְצוּעַק שְׁבַעִין קָלוּן
 לֹא פְחוּת, אִזִּי נִפְתַּחִין לוֹ סוּדוֹת הַתּוֹרָה, דְּמַטְמָרִין מְגַלִּין לָהּ,
 וּמוֹלִיד נִפְשֵׁין חֲדָתִין, כִּי מוֹלִיד תּוֹרָה, וְהַתּוֹרָה הִיא כְּלוּלָה
 מִנִּפְשׁוֹת יִשְׂרָאֵל. וּמְגַלָּה הַפְּנִים שֶׁל הַתּוֹרָה, כִּי עַד עַכְשָׁו הִיתָה
 סְתוּמָה בְּקַלְפִּין, כִּי הַקְּלָפָה קְדָמָה לְפָרִי. וַיְכוּל הַצְּדִיק לְהוֹרִישׁ
 בְּתוֹרָתוֹ שְׁמֹחֲדֵשׁ גִּשְׁמָתִין חֲדָתִין, לְכָל אֶחָד מֵאֲנָשֵׁי מְקַרְבָּיו
 הַמְּקַשְׂרִים בְּתוֹרָתוֹ. כְּמוּבָא בְּהַזְמֵר: לְמַעַבְד גִּשְׁמָתִין חֲדָתִין
 בְּתַרְתִּין וּבְתַלְתִּין, הֵינּוּ בְּהַתּוֹרָה הַמַּתְחַלֶּת בְּבֵית וּמְסִימַת בְּלָמֵד,
 וּבְתַלְתָּא שְׁבַשְׁשִׁין, הֵינּוּ אוֹרִיתָא תְּלִיתָאָה, הוּא עֶבֶד גִּשְׁמָתִין
 וְרוּחִין חֲדָתִין. וְהַתּוֹרָה זָכָה - נַעֲשֶׂה לוֹ סַם חַיִּים, וְלֹא זָכָה וְכוּ',
 כְּמוֹ שְׁאֲמָרוּ: וְשִׁמְתֶם וְכוּ', וְכְמוֹ שְׁכַתּוּב: צְדִיקִים יִלְכוּ בָם וְכוּ';
 לְכָל אֶחָד וְאֶחָד כְּפִי שְׁמֻקְבַּל. אֲבָל מֵאֲתוֹ לֹא תִצֵּא הָרַעוּת, כְּמוֹ
 שְׁכַתּוּב (איכה ג): מִפִּי עֲלִיזִין לֹא תִצֵּא הָרַעוּת. וְהַפְּרָכָה וְהַקְּלָלָה

נַעֲשֶׂה אֶצֶל הָאָדָם כְּפִי הַכְּלִי שִׁישׁ לוֹ. כִּמּוֹ שְׂכַתּוֹב: רֵאֵה אָנֹכִי
 נוֹתֵן לְפָנֶיכֶם בְּרָכָה וּקְלָלָה, לְפָנֶיכֶם דִּיקָא, כִּי מִלְּפָנֵי הַקְּדוֹשׁ-
 בְּרוּךְ הוּא יוֹצֵא אֹר פְּשׁוּמ, הֵינּוּ אוֹתוֹת פְּשׁוּמִים, וּלְפִי הָאָדָם
 כִּן נַעֲשֶׂה הַצְּרוּף: אִם הוּא אָדָם טוֹב, נַעֲשֶׂה צְרוּף שֶׁל בְּרָכָה.
 וְאִם לֹא, לְהַפְּךָ. וְזֶה: לְפָנֶיכֶם בְּרָכָה וּקְלָלָה - דִּיקָא, כִּי לְפָנֵי ה'
 עֲדִין אֵין צִיּוּר לְצְרוּף הַזֶּה, אִם הוּא בְּרָכָה אִם לֹא. וְזֶה
 שְׂהַתְמִיָּה אֶת עֲצָמוֹ בְּלֶעָם עַל זֶה: הִנֵּה בְּרַךְ לְקַחְתִּי וּבְרַךְ וְלֹא
 אֲשִׁיבֶנָּה, בְּרַךְ בְּקֻמְזָן, גַּם לְקַחְתִּי מִשְׁמַע בְּרִצּוֹנוֹ לְקַח...

לְשׁוֹן רַבְּנֵי זְכוּרֵנוּ לְבְּרָכָה

לו

דְּרִשׁוּ יִי וְעִזּוּ בִּפְקֻשׁוֹ פְּנֵי תַּמִּיד: (תהלים קה)

א כִּי עַקֵּר הַבְּרִיאָה הִיא בְּגִין דִּישְׁתַּמוּדְעִין לָהּ (זוהר בא דף מב.),
 כִּמּוֹ שְׂכַתּוֹב (ישעיה מג): לְכַבּוּדִי בְּרֵאֲתִיו יִצְרָתִיו אֶף
 עֲשִׂיתִיו:

ב וְגוֹרֵף וְנִפְּשׁ הֵם בְּחִינַת אָדָם וּבְהִמָּה, הַמֵּר וְצוּרָה, חֲכָמָה
 וְסִכְלוּת, בְּחִינַת אֹר וְחֻשֶׁךְ, כִּמּוֹ שְׂכַתּוֹב (קהלת ב):
 בִּיתְרוֹן אֹר מִן הַחֻשֶׁךְ וְכוּ', וְכִמּוֹ שְׂאֲמָרוֹ (רו"ל ברכות לג): גְּדוּלָּה
 דַּעָה שְׁנַתְּנָה בֵּין שְׁתֵּי אוֹתוֹת, שְׁנַאֲמָר: כִּי אֵל דַּעוֹת ה'. וְכַתִּיב
 (תהלים קיח): אֵל ה' וַיֵּאָר לָנוּ; וְכַתִּיב (שם פב): וְלֹא יִדְעוּ וְלֹא יִבְיִנוּ.
 וְהֵם בְּחִינַת חַיִּים וּמִיתָה, כִּמּוֹ שְׂכַתּוֹב (קהלת ז): הַחֲכָמָה תַּחֲיָה
 וְכוּ', וְכַתִּיב (איוב ד): יָמוּתוּ וְלֹא בַּחֲכָמָה. וְכַתִּיב (איכה ג):

בְּמַחְשָׁבִים הוֹשִׁיבֵנִי וְכוּ': וְהֵם בְּחִינֹת שְׂכַחַה וְזִכְרוֹן, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב (תהלים לא): גִּשְׁפַּחְתִּי כְּמַת מַלְב, וּכְתִיב (שם צח): זָכַר חֶסְדּוֹ. וְזֶה שְׂאֵמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנִים לְבִרְכָה (אבות פ"ג): הַשּׁוֹכֵחַ דְּבַר אֶחָד מִמִּשְׁנֵתוֹ כְּאִלּוּ מִתְחַיֵּב בְּנַפְשׁוֹ, שְׁנֵאמַר: רַק הַשְּׁמֹר לָךְ וְשָׁמַר אֶת גַּבְשֶׁךָ מְאֹד פֶּן תִּשְׁכַּח: וְהֵם בְּחִינַת חֲכָמוֹת הַתּוֹרָה, שֶׁחֲכָמוֹת חִיצוֹנִיּוֹת הֵם חֹמֶר וְסִכְלוֹת וּבְחִינַת בְּהֵמָה, כְּנֶגֶד חֲכָמוֹת הַתּוֹרָה:

ג וְצִרְיֶיךָ כָּל אָדָם לְהַכְנִיעַ הַחֹמֶר, הֵינּוּ בְּחִינֹת מִיתָה, בְּחִינַת סִכְלוֹת שֶׁל הַגּוֹף שֶׁל הָאָרְבַּע יְסוּדוֹת. כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב בְּזֹהַר (בראשית כו): וַיִּקַּח ה' אֱלֹקִים אֶת הָאָדָם - מֵאֵן נִטַּל לָהּ, מֵאָרְבַּע יְסוּדֵי דִילָה, דְּאִפְרִישׁ לָהּ מִתְאוּוָה דִילְהוֹן. וְזֶה נַעֲשֶׂה עַל-יְדֵי הַתַּעֲנִית, שְׁעַל-יְדֵי הַתַּעֲנִית מַחְלִישֵׁן הָאָרְבַּע יְסוּדוֹת, וְנִתְבַּטַּל הַחֹמֶר, בְּחִינַת הַחֹמֶר, סִכְלוֹת, חֲשֶׁךְ, שְׂכַחַה, בְּהֵמָה. וְנִתְגַּבֵּר וְנִתְעַלָּה בְּחִינַת הַשִּׁכּוּל, וְהַצּוּרָה, הָאוֹר, וְהַזְכָּרוֹן, אָדָם. וְזֶה שְׂאֵמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנִים לְבִרְכָה (ברכות ו): אֲנִי רָא דִתַּעֲנִיתָא צְדָקְתָא, כִּי צְדָקָה רְמֵז לְאוֹר, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב (מלאכי ג): וְזָרְחָה לְכֶם יִרְאִי שְׁמִי שְׁמֵשׁ צְדָקָה; וְהוּא הַתּוֹרָה, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב בְּזֹהַר (לד לד דף ע"ו): שְׁמַעוּ אֵלַי אֲבִירֵי לֵב הָרְחוֹקִים מִצְדָּקָה - דְּאֲנֹן רְחִיקֵין מֵאוֹרֵיתָא. וְהוּא בְּחִינַת אָדָם, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב (כמדבר יט): זֹאת הַתּוֹרָה אָדָם. וְזֶה אוֹתִיּוֹת אָדָם: מִ"ם סְתוּמָה הוּא בְּחִינַת תַּעֲנִית, שֶׁהוּא בְּחִינַת עוֹלָם הַפֶּא, דְּלִית בֵּיה אִכִּילָה וְשִׁתְיָה (תיקון כא). וְדָלֶת, הוּא רְמֵז לְאָרְבַּע יְסוּדֵי שְׁנֵשְׁפָלִים עַל-יְדֵי הַתַּעֲנִית. וְנִתְעַלָּה הַשִּׁכּוּל הָרְמוּז בְּאֵלֶף, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב (איוב לג): וַאֲאֵלְפָךְ

חֲכָמָה. וְזֶה שְׁפָתוֹב בְּזֹהָר (בהקדמה דף יג:) נַעֲשֶׂה אָדָם - עַל-יְדֵי
 הַתַּעֲנִית נִתְהוּה בַּחֲנִיַּת אָדָם, כְּתִיב הֵכָא: נַעֲשֶׂה; וּכְתִיב הַתָּם:
 וְשֵׁם הָאִישׁ אֲשֶׁר עָשִׂיתִי עִמּוֹ; מִה הַתָּם צְדָקָה, אִף כִּאֵן צְדָקָה.
 [פְּרוּשׁ, כִּי בְּזֹהָר מִפְּרֵשׁ שָׁם, שְׁעַל-יְדֵי צְדָקָה הוּא בְּדִיוֹקְנָא
 דְּאָדָם, וְלִמֹּד שָׁם מִמְּקָרָא זֶה, נַעֲשֶׂה אָדָם, כְּתִיב הֵכָא עֲשִׂיהָ,
 וּכְתִיב הַתָּם וְשֵׁם הָאִישׁ אֲשֶׁר עָשִׂיתִי עִמּוֹ וְכוּ', לְעֲנִן צְדָקָה וְכוּ'.
 וּרְבִנּוּ ז"ל מְבִיא רְאִיָּה מִזֶּה לְעֲנִן תַּעֲנִית, כִּי צְדָקָה וְתַעֲנִית הֵם
 בַּחֲנִיָּה אַחַת, כִּי אֲגֵרָא דְתַעֲנִיתָא צְדָקְתָא כְּנ"ל, וְעַל כֵּן מְבִאָר
 מִזֶּה, שְׁעַל-יְדֵי הַתַּעֲנִית שֶׁהוּא בַּחֲנִיַּת צְדָקָה, נַעֲשִׂין בְּגֵרָד אָדָם,
 שֶׁהוּא הַדַּעַת הָאֲמִתִּי שֶׁל הַתּוֹרָה, שֶׁהוּא בַּחֲנִיַּת אֹר וְנִפְשׁ וְכוּ'.
 כִּי הַכְּנַעַת הַחֹמֶר וְהַגּוֹף בַּחֲנִיַּת בְּהֵמָה וְכוּ', לְגַבִּי הַנֶּפֶשׁ שֶׁהוּא
 בַּחֲנִיַּת אָדָם, הוּא עַל-יְדֵי הַתַּעֲנִית, שֶׁהוּא בַּחֲנִיַּת צְדָקָה כְּנ"ל]:
 ד אַבְּל יֵשׁ שְׁנֵי בַּחֲנִינֹת צְדָקָה, כִּי יֵשׁ צְדָקָה בַּחוּץ לְאָרֶץ, וְיֵשׁ
 צְדָקָה בְּאָרֶץ יִשְׂרָאֵל. וְצְדָקַת אֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל, הִיא גְדוּלָּה
 וְלִמְעַלָּה מִצְדָּקַת חוּץ לְאָרֶץ. וְכֵן יֵשׁ שְׁנֵי בַּחֲנִינֹת תּוֹרָה, כִּי אֵין
 דוּמָה הַתּוֹרָה הַיּוֹצֵאת מֵהַבֵּל שֵׁשׁ בּו חֲטָא, לְהַתּוֹרָה הַיּוֹצֵאת
 מֵהַבֵּל שֵׁאֵין בּו חֲטָא (שְׁבַת קי"ט), כִּי אֵין הַדִּין גְּמֻתָּק, וְאֵין הָעוֹלָם
 מִתְקַיֵּם, אֶלָּא עַל הַבֵּל פֶּה שֶׁל תִּינוּקוֹת (ש"ס). כְּמוֹ שְׁפָתוֹב בְּזֹהָר
 (בהקדמה דף א'): הַנִּצְנִיִּים נִרְאוּ בְּאָרֶץ - אֵלִין אֲבוֹת הָעוֹלָם. עַת
 הַזְּמִיר הַגִּיעַ - כִּד אַתָּא עֵדן לְקַצְצָא חֲיִבִּיא מִן עֲלְמָא. וְקוּל
 הַתּוֹר נִשְׁמַע - דָּא קְלָא דִּינוּקָא דְרַבִּיא דְלַעִי בְּאוּרִיתָא. כְּמוֹ
 שְׁפָתוֹב (ש"ה"ש א'): תּוֹרִי זֶהָב; וּכְתִיב (שְׁמוֹת כ"ה): וְעָשִׂיתָ שְׁנֵי־

פְּרָבִים זָהָב. עַל־יְדֵי קָלָא דִּינֻקָּא דִּרְבִיָּא, נִתְגַּלוּ הָאֲבוֹת בְּעוֹלָם
 לְהִגָּן. נִמְצָא כְּשֵׁאֲתָה רוּצָה שְׂיִתְגַּלוּ עַל יַדְךָ הָאֲבוֹת בְּעוֹלָם, כְּדִי
 לְדַחֹת הַדִּין, וְהַחֲשֶׁךְ, שְׂכַחָה, וְסַכְלוֹת, מִן הָעוֹלָם. צְרִיךְ שְׂיִהְיֶה
 לְךָ הֶבֶל שְׂאִין בּוֹ חֲטָא, וְעַל־יְדֵי צְדָקָה דְּאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל תִּכְלַל
 עֲצֻמְךָ בְּאֹיֶרָא דְּאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, שֶׁהוּא בְּחִינּוֹת הֶבֶל הַקְּדוּשׁ שְׂאִין
 בּוֹ חֲטָא. וְזֶה פְּרוּשׁ (ויקרא כו): וְזָכַרְתִּי אֶת בְּרִיתִי יַעֲקֹב וְכו',
 פְּרוּשׁ, אֵימַתִּי יִתְגַּלוֹן הָאֲבוֹת בְּעוֹלָם, כִּד הָאֶרֶץ אֲזָכֹר; עַל־יְדֵי
 אֹיֶרָא דְּאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, וְעַל־יְדֵי הֶבֶל שְׂאִין בּוֹ חֲטָא, שֶׁהוּא בְּחִינַת
 הֶבֶל פִּיהֶם שֶׁל תִּינּוּקוֹת, כִּי כֵן נִתְפָּרְכוּ תִינּוּקוֹת, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב
 (בראשית מח): הוּא יִכְרֹךְ אֶת הַנְּעָרִים וַיִּקְרָא בָהֶם שְׁמֵי וְשֵׁם אָבוֹתַי
 - שְׁעַל־יְדֵי הַתִּינּוּקוֹת נִתְגַּלוּ הָאֲבוֹת לְהִגָּן. עַל־יְדֵי צְדָקָה דְּאֶרֶץ־
 יִשְׂרָאֵל יִכְלָלוּ בְּאֹיֶרָא דְּאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, אֹיֶר הַקְּדוּשׁ, שֶׁהוּא בְּחִינַת
 הֶבֶל שְׂאִין בּוֹ חֲטָא. וְזֶה שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ וְזָכוּנָם לְבִרְכָה (תענית
 יא:): הַיּוֹשֵׁב בְּתַעֲנִית נִקְרָא חֲסִיד, שְׁנֵאמַר: גּוֹמֵל נַפְשׁוֹ אִישׁ
 חֲסִיד; כִּי הַתַּעֲנִית הוּא גְּמִילוֹת חֲסִידִים לְנַפְשׁוֹ, הֵינּוּ לְתוֹרָה, כְּמוֹ
 שֶׁפְּתוּב (תהלים יט): תּוֹרַת ה' תְּמִימָה מְשִׁיבַת נַפְשׁוֹ. גָּלַל כֵּן נִקְרָא
 אִישׁ חֲסִיד, כִּי מִבְּטַל הַדִּין וְהַחֲשֶׁךְ, וּמִמְשִׁיךְ חֲסִידִים בְּעוֹלָם:
 ה וְזֶה פְּרוּשׁ (סנהדרין צו). שְׁלֵשָׁה הִזְהָרוֹת שֶׁהַזְּהִיר רַבִּי יְהוּדָה בֵּן
 בְּתִירָא מִנְצִיבִין: הִזְהָרוּ בְּזִקְן שֶׁשָּׂכַח תְּלָמוּדוֹ מִחֲמַת אָנְסוּ,
 וְהִזְהָרוּ בְּזִרְדִין כְּרַבִּי יְהוּדָה, וְהִזְהָרוּ בְּבִנְי עַמִּי־הָאֶרֶץ שֶׁמֵּהֶם תֵּצֵא
 תּוֹרָה. כִּי אֵלּוּ הַשְּׁלֵשָׁה בְּחִינּוֹת, הֵם כֻּלָּם רוּמְזִים לְהַתְּעַלּוֹת הַנַּפֶּשׁ
 וְהַשְּׂכַל וְהַתּוֹרָה וְהַזְּכָרוֹן. זִקְן זֶה, שֶׁשָּׂכַח תְּלָמוּדוֹ מִחֲמַת אָנְסוּ,

הוא בְּחִינַת מִיתָה וְסִבְלוֹת מִחַמַּת שְׂכַחָה; אָבֵל אָנֹכִי רַחֲמָנָא פּוֹטְרוֹ, וְהַזְהִיר רַבִּי יְהוּדָה לְכַבְּדוֹ, שְׁעַל־יְדֵי הַכְּבוֹד יִתְפַּטֵּל מִמּוֹנו הַשְׂכַּחָה, וְיִתְגַּלֶּה הַנֶּפֶשׁ, הֵינּוּ זְכוּרֵן הַתּוֹרָה. כִּי שְׂרַשׁ הַתּוֹרָה הִיא כְּבוֹד הַשֵּׁם יִתְפַּרֵּךְ, כְּמוֹ שְׂפָתוֹב: לְכַבְּדֵי בְּרֵאתוֹ וְכוּ', וְכְמוֹ שְׂאֵמְרוּ חַכְמֵינוּ וְזְכוּרֵם לְבִרְכָה (אבות, פ"ו): אֵין כְּבוֹד אֱלֹא תּוֹרָה: וְזֵהוּ: הִזְהִירוּ בּוֹרֵי־דִין כְּרַבִּי יְהוּדָה, כִּי הַדָּם הוּא הַנֶּפֶשׁ שְׂבֵא בְּגִלְגּוּל, וְצָרִיךְ הַשּׁוֹחֵט לְכוֹן לְהַעֲלוֹת הַנֶּפֶשׁ שְׂבֵדָם. גַּם עֵקֶר חֶסֶד הַפְּרָנְסָה שְׂנַתְמַעַט בְּדוֹרוֹת הַלְלוֹ, אֵין זֶה אֱלֹא עַל־יְדֵי הַשּׁוֹחֲטִים שְׂאֵינֶם מְהַגְנִים. וְזֵה (אבות פ"ג): אִם אֵין תּוֹרָה, אֵין קַמְחָה. תּוֹרָה הִיא בְּחִינַת נֶפֶשׁ כַּנֶּל, עַל־יְדֵי־זֶה אֵין קַמְחָה, הַפְּרָנְסָה נִתְמַעַט. וּבְשִׁבִיל זֶה הַחֲלִיף נִקְרָא מֵאֲכָלָת, כְּמוֹ שְׂפָתוֹב (בראשית כב): וַיִּקַּח אֶת הַמֵּאֲכָלָת, כִּי יֵשׁ שּׁוֹחֵט הַגּוֹן מֵאֲכִיל וּמִפְרָנִם לְיִשְׂרָאֵל, כִּי הַשּׁוֹחֵט הַגּוֹן הוּא מְלָבִישׁ אֶת הַנֶּפֶשׁ שְׂבַחִי בְּמִדְבַר, הֵינּוּ בְּדַבּוֹר הַבְּרָכָה שְׂהוּא מְבָרֵךְ. וְהַדְּבוֹר הוּא בְּחִינַת שְׂכִינָה, כְּמוֹ שְׂפָתוֹב: מְלָכוֹת - פֶּה. וְזֵה פְרוּשׁ (ישעיה לד): חָרֵב לָהּ מְלֵאָה דָם; כִּי הַשְׂכִּינָה נִקְרָאת חָרֵב לָהּ (כְּמוֹב בּוֹח"ק וּבַפְּרָדֶם), וְהִיא בְּחִינַת דְּבוֹר, שְׂהוּא בְּחִינַת חָרֵב פִּיפִיּוֹת, לְשׁוֹן פֶּה, כְּמוֹ שְׂפָתוֹב (תהלים קמט): רוֹמְמוֹת אֵל בְּגִרְוֹנֶם וְחָרֵב פִּיפִיּוֹת וְכוּ'. וְכֵשׁ־הַנֶּפֶשׁ בָּאָה בְּתוֹךְ חָרֵב לָהּ, בְּתוֹךְ הַדְּבוֹר, בְּבְחִינַת מֵיִן נִקְבִין, אֲזֵי הַשְׂכִּינָה מְזוֹדְגָת עַל־יְדֵי הַמֵּיִן נִקְבִין שֵׁישׁ לָהּ, בְּבְחִינַת: חֲזִי בְּמָה בְּרָא קְאֵתִינָא (זוהר ויקרא דף יג). וְזֵה: חָרֵב לָהּ מְלֵאָה דָם; מְנַפְּשׁוֹת הָעוֹלוֹת בָּהּ בְּבְחִינַת מֵיִן נִקְבִין. וְעַל־יְדֵי

הַזֹּוּג הַיָּא מְקַבֵּלַת פְּרִנְסָה לְיִשְׂרָאֵל. וְזֶה פְּרוּשׁ (איכה ה'): בְּנַפְשֵׁנוּ נָבִיא לַחֲמֵנוּ מִפְּנֵי חֶרֶב הַמְּדַבֵּר; הֵינּוּ כְּשֶׁהַשׁוֹחֵט אֵינוֹ הַגּוֹן, וְאֵינוֹ מַעֲלָה אֶת הַנֶּפֶשׁ בְּבַחֲנֵת מִיַּיִן נֹקְבִין, וְכִשְׁעוֹמֵד עִם הַחֲלִיף לְשַׁחַט אֶת הַחֵי, הוּא עוֹמֵד כְּרוֹצֵחַ נַפְשׁוֹת, וְהַחֲלִיף שְׁלוֹ הוּא חֶרֶב הַמְּדַבֵּר, וְאֵינוֹ חֶרֶב לֵה', שֶׁהוּא חֶרֶב הַמְּדַבֵּר. וַיֵּשׁ צֶעַר לְהַנְפֵשׁ הַחֵי, שְׁצוּעָקַת בְּקוֹל מֵר (שה"ש ה'): נַפְשִׁי יִצְאָה - כְּשִׁיצָאת בְּשָׁבִיל לְהַכְנִים בְּדַבְּרוֹ שֶׁל הַבְּרָכָה, בְּבַחֲנֵת מִיַּיִן נֹקְבִין. וְכִשְׁיִצְאָתוֹ, בְּקִשְׁתּוֹ וְלֹא מִצְאָתוֹ, קָרָאתוֹ וְלֹא עָנְנִי - כִּי אֵינוֹ שֵׁם בְּשַׁעַת הַבְּרָכָה, וְחוֹשֵׁב מַחֲשַׁבַת פְּגוּל. עַל-יְדֵי-זֶה, מִצְאָנִי הַשׁוֹמְרִים הַסְּפָבִים בְּעִיר, הַבּוֹנֵי פְּצָעוֹנֵי, נִשְׂאוּ אֶת רִדְדֵי מַעֲלֵי - הֵינּוּ שֶׁמַּעֲלָה שֶׁהִיָּה לְהַנְפֵשׁ בְּבַחֲנֵת חֵי, גַּם זֶה לָקַח מִמּוֹנָה, כִּי עִכְשׁוֹ אֵין לָהּ מִנּוּחַ לְכַף רַגְלָהּ. אֹזִי לוֹ לְהַשׁוֹחֵט הַזֶּה, אֹזִי לְהַנְפֵשׁ, שֶׁהִרְגָה אֶת הַנֶּפֶשׁ, וּמָסַר אוֹתָהּ בְּכַף אוֹיְבֵיהָ, וְאֵין לְהַשְׁכִּינָה מִיַּיִן נֹקְבִין לְהַמְשִׁיךְ טָרֵף לְבֵיתָהּ, וְעַל-יְדֵי-זֶה: בְּנַפְשֵׁנוּ נָבִיא לַחֲמֵנוּ - בִּיגִיעָה וְטָרְחָא גְדוֹלָה: וְזֶה שֶׁאָמְרוּ חַכְמֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבְרָכָה (פסחים קיח): קָשִׁין מְזוֹנֹתָיו שֶׁל אָדָם בְּקָרִיעַת יַם סוּף, כִּי יַם סוּף נִקְרַע לְשָׁנַיִם-עֶשְׂרֵת קָרְעִים (פרקי דר"א פ' מב ובתיקון כא), כְּנֶגֶד שְׁתַּיִם-עֶשְׂרֵה בְּדִיקוֹת הַסְּפִין, שֶׁעַל יְדֵיהֶם קָשִׁים מְזוֹנֹתָיו שֶׁל אָדָם וְכוּ'. וְזֶה שֶׁאָמְרוּ חַכְמֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבְרָכָה (ברכות נה): שְׁלַחַן דּוֹמָה לְמוֹזֶבֶת, כִּי שְׁעוֹר פְּגִימוֹת הַחֲלִיף כְּשְׁעוֹר פְּגִימוֹת הַמּוֹזֶבֶת (חולין יז). גַּם עַל הַשְּׁחִיטָה גִּימְטְרִיא תל"ז, וְבוֹעֵת אַפִּיךָ תֹאכַל לָחֶם (בראשית ג) - רֵאשִׁי-תְבוֹת גִּימְטְרִיא

תל"ז (עם הד' תבות), לרמוז חסרון הפרנסה על ידי שוחטים שאינם מהגנים. וזה פרוש (תהלים קיא): מִרְרָה נָתַן לִירָאוּי; כִּי מִרְרָה יֵשׁ לוֹ שְׁנַיִ מִשְׁמַעוֹת: לְשׁוֹן מִרְרָה, כַּמּוֹבָא בְּזֵהָר סוּף מִשְׁפָּטִים (דף קכא:), וְלִשׁוֹן מְזוּן. לְרִמּוֹז, כְּשֵׁי־יִשְׂרָאֵל שׁוֹמְרִים אֶת עֲצָמָם מִמִּרְרָה, עַל־יְדִיּוּהָ יֵשׁ לָהֶם פְּרִנְסָה: וְזֶה פְּרוֹשׁ (שבת קד): מִנְצַפְּךָ צוֹפִים אָמְרוּ, מִנְצַפְּךָ הוּא בְּחִינַת וְרִידִין, בְּחִינַת רִי"ו דִּין. וְצוֹפִים, אֵלּוּ נְבִיאִים, שְׁיַנְיִקְתֶּם מִבְּחִינַת כְּרָבִים, בְּחִינַת תִּינוּקוֹת, בְּחִינַת הַבֵּל שְׂאִין בּוֹ חֲטָא, בְּחִינַת אוֹיֵרָא דְאַרְצֵי־יִשְׂרָאֵל, שְׁשֵׁם מְקַבְּלִין רוּחַ הַקֹּדֶשׁ, כַּמּוֹבָא בְּזֵהָר (לך דף דף פה): וַיִּקָּם יוֹנָה לְבָרַח תַּרְשִׁישָׁה. וְאֵלּוּ הַצּוֹפִים, הֵינּוּ אֵלּוּ שְׁהֵם בְּבְחִינַת הַבֵּל שְׂאִין בּוֹ חֲטָא, הֵם נְהִירִין בְּ"וְרִידִין", רִי"ו דִּין, כַּמְנַצֵּף, וּמַעְלִין אֶת הַנֶּפֶשׁ בְּבְחִינַת מִיּוֹן נּוֹקְבִין, וּמְמַשִּׁיכִין שְׁפַע. וְהַשְּׁפַע מְכַנֶּה בְּשֵׁם אָמַר, כִּי מִתְחַלָּה הִיא א'וֹר, וְאַחֲרֵיכֵן נַעֲשֶׂה מַיִם, וְאַחֲרֵיכֵן ר'קִיעַ. וּכְשִׁמְמַתִּיקִים אֶת הַמְנַצֵּפְךָ, וְעוֹשִׂים מִמְנַצֵּפְךָ אֲדָנִי. כִּי מ"רִי"ו נַעֲשֶׂה צוֹרֵת א, וְנַעֲשֶׂה אֲדָנִי. וְאֲדָנִי הוּא דְבוּר, הוּא הַשְּׁכִינָה, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (תהלים נא): אֲדָנִי שְׁפָתַי תִּפְתָּח. וּמֵהַבֵּל הַזֶּה, הֵינּוּ אֲדָנִי, יוֹצֵא הַשְּׁפַע, וְנִתְחַלַּק לְכָל אֶחָד לְפִי בְּחִינַתּוֹ. וְזֶה פְּרוֹשׁ (תהלים סח): אֲדָנִי יִתֵּן אָמַר הַמְבַשְּׂרוֹת צָבָא רָב - לְכָל אֶחָד לְפִי בְּחִינַתּוֹ: וְזֶה שְׁאֲמְרוּ חֲכָמֵינוּ זְכוּרֹנָם לְבִרְכָה (סנהדרין קד:): אֲכִלִי עֲמִי אָכְלוּ לָחֶם אֲדָנִי לֹא קָרָאוּ - רַב אָמַר אֵלּוּ הַדְּיָנִים, וְשִׁמּוּאֵל אָמַר אֵלּוּ מְלַמְדֵי תִינוּקוֹת. מִר אָמַר חֲדָא, וּמִר אָמַר חֲדָא וְלֹא פְּלִיגִי. רַב אָמַר אֵלּוּ הַדְּיָנִין - הֵינּוּ רִי"ו דִּין,

שְׂאִינָם מְעַלִּין אֶת הַנֶּפֶשׁ בְּבַחֲיַת מִיּוֹן נֹקְבִין, שְׂאִין עוֹשִׂין מִ"רִ"ו
 דִּין" אֲדִנִּי. רָמְזוּ לְשׁוֹחֲטִים שְׂאִינָם מְהַגְנִים, שְׂמֻקְלָקְלִים הַדִּינִים,
 הִיגוּ רִ"ו דִּין, מִנְצֵפֶד. הַדְּמִים, שְׁהֵם הַנֶּפֶשׁוֹת, הֵם חֲמֵשׁ אוֹתִיּוֹת,
 כְּנֶגֶד חֲמֵשֶׁה דָּמִים, כִּידוּעַ. רָמְזוּ לְחֲמֵשׁ בַּחֲיֹנוֹת שְׂיֵשׁ לְנֶפֶשׁ, כְּמוֹ
 שְׂאֻמְרוּ חֲכָמֵינוּ וְזָכוּנָם לְבִרְכָה (בְּרֻכּוֹת י'): הֵי חֲמֵשֶׁה 'בְּרַכֵּי נַפְשִׁי'
 כְּנֶגֶד מִי וְכוּ'. וְשְׂמוּאֵל אָמַר אֵלּוּ מִלְּמַדֵּי תִינוּקוֹת - שְׂמֻקְלָקְלִין
 אֶת הַהֶבֶל שְׂאִין בּוֹ חֲטָא. כְּשֶׁדְּפוּרוֹ וְהִבְלוּ שֶׁל הַשׁוֹחֵט, אִינוֹ
 בְּבַחֲיַת הֶבֶל שְׂאִין בּוֹ חֲטָא, בַּחֲיַת אֲוִירָא דְאַרְצֵי־יִשְׂרָאֵל, עַל־
 יְדִיזָה: אֲכָלִי עֲמִי - הַפְּרָנְסָה נִתְמַעֵט. כִּי כְּשֵׁשׁ לְהַשׁוֹחֵט בַּחֲיַת
 הֶבֶל שְׂאִין בּוֹ חֲטָא, בַּחֲיַת חֶרֶב לֵה, בַּחֲיַת צְדָקָה דְאַרְצֵי־
 יִשְׂרָאֵל, בַּחֲיַת נֶפֶשׁ, בַּחֲיַת תּוֹרָה כְּנ"ל - גַּם הַנֶּפֶשׁ שְׁעוֹלָה
 מֵהַחַי לְהַמְדַּבֵּר שְׁלוֹ, גַּם כֵּן נִתְעַלָּה בְּבַחֲיַת מְעֻלוֹת אֵלּוּ הַנּוֹכְרִ:
 וְזָהוּ פִּירוּשׁ: הִזְהָרוּ בְּכַנֵּי עַם־הָאָרֶץ; כִּי זֶה יְדוּעַ, שְׁהַנֶּפֶשׁוֹת
 הַנִּכְבָּדוֹת [הַנְּעֻשָׁקוֹת] בְּתוֹךְ הַטְּקָלָא, הָאֵמֹר בְּזִהָר (סבא
 מִשְׁפָּטִים דָּף קיג וּבְשֵׂאָר מְקוּמוֹת), בְּקַלְפוֹת נְגַה. וּקַלְפוֹת נְגַה רוֹצָה
 שְׂיִשְׁתַּקַּע שֵׁם הַנֶּפֶשׁ, אֲזִי הִיא נוֹתֶנֶת אוֹתָן בְּתוֹךְ טַפְת זְוִיגוּ שֶׁל
 עַם הָאָרֶץ, כְּדִי שְׂיִתְמַנֶּה הַנֶּפֶשׁ הִיא בְּיוֹתֵר. נִמְצָא שְׂכַנֵּי עֲמִי
 הָאָרֶץ הֵם נִפְשׁוֹת יְקָרוֹת, אֵלּא שְׁהֵם כְּצַפְרִים הָאֲחוּזוֹת בַּפֶּח.
 מֵאִין אָנוּ יוֹדְעִים הַדֵּר תְּפָאֲרָתָם, אֵלּא עַל־יְדֵי תוֹרָתָם; כְּשֶׁאָנוּ
 רוֹאִים שְׁהֵם תְּלַמְדֵי־חֲכָמִים, כִּידוּעַ שְׂיֵשׁ לָהֶם נֶפֶשׁ יְקָרָה. וְכֵל
 הַתּוֹרָה שְׁהֵם מְגַלִּים, הוּא הֶבֶל גְּלוּי לְהַשׁוֹחֵט. כִּי הַנֶּפֶשׁ הִיא
 [בַּחֲיַת תּוֹרָה] כְּנ"ל. וְהַתּוֹרָה שְׁהֵם מְגַלִּים כְּנֵי עַמֵּי־הָאָרֶץ, הֵם

בְּחִינַת נִיצוּצוֹת, וְעוֹלָה לְהַשְׁכִּינָה בְּבְחִינַת מִיּוֹן נוֹקְבִין, בְּבְחִינַת: חֲזוּ בְּמַאי בְּרָא קְאָתִינָא. וּבְשִׁבִיל זֶה צְרִיךְ לְכַפֵּד, כִּי עַל־יְדֵי הַכְּבוֹד יִתְגַּלֶּה בְּיוֹתֵר הַתּוֹרָה מִהַתְעַלְמוּתָהּ, הֵינּוּ הַנֶּפֶשׁ. כִּי שָׂרֵשׁ הַכֹּל הוּא הַכְּבוֹד, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב: לְכַבֹּדִי בְּרֵאתוֹ וְכוּ', וְהַנֶּפֶשׁ מִשְׁתוֹקֶקֶת לְהַכֵּל בּוֹ בְּשָׂרָשׁוֹ. וְזֶה: הִזְהִרוּ בְּבִנֵי עַמֵּי הָאָרֶץ - לְכַפֵּד, כִּדְרֵי שְׂיִשְׁתוֹקֵק הַתּוֹרָה, שֶׁהִיא הַנֶּפֶשׁ, לְהַכֵּל בְּשָׂרָשׁוֹ, שֶׁהוּא הַכְּבוֹד, וְעַל־יְדֵי־זֶה, מֵהֵם תֵּצֵא תּוֹרָה: וְזֶה פֵּרוּשׁ: דְּרֵשׁוּ ה'. עַל־יְדֵי אֵיזֶה חֲכָמָה תּוּכַל לְדַרֵּשׁ אוֹתוֹ, הִדְר מִפְּרֵשׁ: וְעִזּוֹ - הֵינּוּ עַל־יְדֵי הַתּוֹרָה, וְלֹא עַל־יְדֵי חֲכָמוֹת אַחֵרִים, שֶׁהֵם סְכָלוֹת וְחֲשָׁד בְּנֶגֶד חֲכָמוֹת הַתּוֹרָה. וְעַל־יְדֵי מָה תּוֹכֵה לְחֲכָמוֹת הַתּוֹרָה, בְּקִשׁוֹ פָּנָיו תָּמִיד - עַל־יְדֵי צְדָקָה שֶׁל אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹבֵא בְּמִדְרָשׁ (בראשית רבה פ' מד, קהלת רבה סדר א): אֵין בְּקִשְׁת פָּנִים אֶלֶּא צְדָקָה, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב (תהלים פה): צְדָק לִפְנֵי יְהוָה; וְאֵין תָּמִיד אֶלֶּא אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל (ראשית חכמה שער התשובה פ' ו), כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב (דברים יא): תָּמִיד עֵינֵי ה' אֶלְקִיךָ בָּה:

לְשׁוֹן רַבְּנּוֹ זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָּה

לח

מִרְכַּבַּת פְּרָעָה וְחִילוֹ יֵרֶה בָּיָם וְכוּ': (שמות טו)

א כִּי צְרִיךְ כָּל אָדָם לְפַשְׁפֵּשׁ אֶת עַצְמוֹ בְּכָל עֵת, אִם הוּא דְּבוֹק בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ. וְהַסִּימָן שֶׁל דְּבִקוּת הוּא תְּפִלִּין, כִּי תְּפִלִּין הֵם סִימָן עַל הַדְּבִקוּת:

ב וְאִי־אֶפְשָׁר לָבוֹא לְבַחֲנֵית תְּפִלִּין אֲלֵא שְׂיַעֲלֶה אֶת הַדְּבֹר ויתקנהו. כי הדבור שהוא רוח פיו של הקדוש־ברוך־הוא, שהוא בְּחִינַת: מְלָכוֹת - פָּה, הוא בְּחִינַת יָם, שֶׁכֵּל הַנְּחָלִים הוֹלְכִים לְתוֹכוֹ, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב (קהלת א): כָּל הַנְּחָלִים הוֹלְכִים אֶל הַיָּם; וְהוּא בְּחִינַת אֲדָנִי, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב (תהלים נא): אֲדָנִי שִׁפְתַי תִּפְתָּח. וּכְשֶׁפּוֹגְמִין הַדְּבֹר, שֶׁהוּא אֲדָנִי, אֹז עַל־יְדֵי הַפָּגֶם, נַעֲשֶׂה מְרוּחַ פִּי, רוּחַ סְעָרָה. כִּי ב"ז אוֹתִיּוֹת כָּל אֶחָד כָּלוּל מֵעֲשָׂרָה, גִּימְטְרִיא ר"ע. וְנַעֲשֶׂה מִבְּחִינַת הַדְּבֹר, הֵינוּ מִבְּחִינַת אֲדָנִי ר"ע אוֹתִיּוֹת, סְעָרָה; ס"ה הוּא אֲדָנִי, וְר"ע אוֹתִיּוֹת. וְזֶה בְּחִינַת (תהלים קמח): רוּחַ סְעָרָה עוֹשֶׂה דְבָרוֹ - שְׁעוֹשִׂים וּמִתְקַנְּיִים אֶת הַדְּבֹר, וּמַעֲלִים אוֹתוֹ מִבְּחִינַת רוּחַ סְעָרָה. וְרוּחַ סְעָרָה הַזֶּה הוּא מְקַטְרֵג הַגְּדוּל, שֶׁמִּמֶּנּוּ בָּאִים כָּל הַקְּטָרוּגִים וְהַנְּסִינּוֹת, וְהוּא אַחַר הַדְּבָרִים, שֶׁהוּא יוֹנֵק מֵהַדְּבֹר, כְּשֶׁמוֹצֵא פֶתַח לִינֵק. הֵינוּ: לְפִתַּח חֲטָאֹת (בראשית ד); וּכְתִיב (מיכה ו): שְׁמֹר פֶּתַח פִּיךָ וְכוּ'. וְכְמוֹ שֶׁפְּתוּב בְּזוֹהַר (וירא קיט): וַיְהִי אַחַר הַדְּבָרִים וְהָאֱלֹקִים נָסָה אֶת אַבְרָהָם, וְהוּא מְסַעֵר גּוֹפֵה דְבַר־נֶשׁ. וְכָל הַמַּלְשִׁינוֹת וְהַרְעוֹת שְׂדוּכָרִים עַל אָדָם בְּאֵ מְרוּחַ סְעָרָה, מֵאַחַר הַדְּבָרִים הַזֶּה, כִּי הוּא בְּחִינַת קֶץ כָּל בְּשָׂר (בראשית ו) - שְׁעוֹשֶׂה קֶץ וְסוֹף לְכָל בְּשָׂר. וּבְנֵי אָדָם שֶׁהֵם דָּנִים אֶת כָּל אָדָם לְכַף חוֹבָה, וְחוֹקְרִים תְּמִיד עַל חוֹבוֹת בְּנֵי אָדָם, הֵם מִבְּחִינַת קֶץ כָּל בְּשָׂר, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב (איוב כח): קֶץ שָׁם לַחֲשָׁךְ וּלְכָל תְּכֵלִית הוּא חוֹקֵר, (עיין בווהר מִקֵּץ קצג) - שֶׁהוּא חוֹקֵר תְּמִיד לַעֲשׂוֹת

תְּכַלִּית וּכְלִיזֵן לְכָל דְּבַר, וְלַעֲזֹרֵר דִּין וְלַהֲלִשִׁין וְלַקְמָרֵג, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (ישעיה נז): וְהִרְשָׁעִים כַּיָּם נִגְרָשׁ, כִּי הַשְּׁקֵט לֹא יִכְבֵּל.

וְצָרִיךְ כָּל אָדָם לָרְאוֹת לְאִכְפִּיָּא סְמָרָא דְקִין כָּל בְּשׂוֹר תַּחַת הַדְּבַר שֶׁל הַקְדָּשָׁה, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב בַּיָּהֳרָה (יחי רלה. ובווהר

בלק ה.ו): אִסְרֵי לְגַפְנֵי עִירָה - גַּפְנֵי דָא בְּנִסְתֵי־יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (תהלים פ): וּפְקֹד גַּפְנֵי זֹאת; וּכְמוֹ שְׁפָתוֹב (בראשית מט): וְזֹאת אֲשֶׁר דִּבֶּר. וּכְשֶׁהוּא כּוֹפֵף אֶת רוּחוֹ סְעָרָה, דְּהִינּוּ שְׁהוּא נוֹטֵל מִמֶּנּוּ כָּל הַדְּבוּרִים שֶׁנִּפְּלוּ לְתוֹכּוֹ, אִזּוֹ: יָקָם סְעָרָה לְדַמְמָה (תהלים קז):

ג וְצָרִיךְ לְהַעֲלוֹת אֶת הַדְּבַר לְשָׂרְשׁוֹ, שְׁהוּא הַזְּרֹעַ, שֶׁהֵם חֲמֵשׁ אֲצָבָעִין שְׁבִיד שְׂמֹאל, שֶׁהֵם חֲמֵשׁ גְּבוּרוֹת,

שֶׁהֵם בְּחִינַת חֲמִשָּׁת מוֹצְאוֹת הַפֶּה. כִּי עֵקֶר הַדְּבַר - עַל־יְדֵי חֲמִשָּׁת מוֹצְאוֹת הַפֶּה, שֶׁהֵם הַגְּבוּרוֹת. כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (שם קז): מִי יִמְלֵל גְּבוּרוֹת ה'; שְׁעַל יְדֵי גְּבוּרוֹת נַעֲשֶׂה הַדְּבַר, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב

(שם קמה): וּגְבוּרַתְךָ יְדִבְרֵנוּ; וּכְמוֹ שְׁפָתוֹב (ירמיה כג): הֲלוֹא כֹה דִבְרֵי כָּאֵשׁ נָאֵם ה': וְהַתְחַלַּת עֲלִיּוֹת שֶׁל הַדְּבַר, הוּא מֵרֵאשׁוֹ,

הִינּוּ מֵהַמְּבַחֵר הָאֱמֶת שְׂיֵשׁ בְּהַדְּבַר, שְׁהוּא נִקְרָא רֵאשׁ. כִּי יֵשׁ כְּמֹה אֱמֶת, כְּמוֹ שְׁאֲמָרוֹ (סנהדרין צז): אֱמֶת נַעֲשֶׂה עֲדָרִים, וּכְמוֹ

שְׁפָתוֹב (תהלים קיט): רֵאשׁ דְּבַרְךָ אֱמֶת. כִּי קִדְּם תִּקְוֵנוּ, הִיָּה בְּבַחֲנוֹת (דניאל ח): וְתִשְׁלַךְ אֱמֶת אֶרְצָה; וְלֹא הִיָּה יָכוֹל לְדַבֵּר שׁוֹם דְּבַר אֱמֶת, מִחֲמַת שְׂרוּחַ סְעָרָה בְּלִבֵּל אוֹתוֹ, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (תהלים

קז): יַעֲלוּ שָׁמַיִם יִרְדּוּ תְּהוֹמוֹת; וּכְשֶׁמֶתְקֵנוּ, אִזּוֹ אֵין לוֹ בְּלִבּוֹל. וְזֶה בְּחִינַת (פסחים ג): עֵקֶם הַכְּתוּב תִּשַׁע אוֹתֵיּוֹת, שֶׁלֹּא לְהוֹצִיא דְּבַר

מַגִּנֶה מִפְּיּוֹ. זֶה רָמַז, בְּשֵׁרוֹחַ סְעָרָה שׁוֹלֵט, אֲזִי אֵין בִּיכְלֵת לְדַבֵּר
בְּדַרְדָּר יִשְׂרָאֵל, כִּי הָרוּחַ מְבַלְבֵּל אוֹתוֹ, וְצָרִיד לְעַקֵּם אֶת הַדָּרָד:

ד וְתִקְוֶן הַדְּבֹר הוּא עַל יְדֵי הַתּוֹרָה שְׁלוֹמְדִין בְּצַר לְאָדָם,

*כְּמוֹבָא ב"פּרִיעֵץ-חַיִּים", שְׁעַר
הַתְּפִלִּין, פֶּרֶק ז', עַל פְּסוּק: שִׁמְנֵי
כַחוֹתֶם עַל לִבְךָ, שְׁעַל יְדֵי לְמוֹד
הַתּוֹרָה בְּלִילָה, אֲזִי פְּאוֹר הַבֶּקֶר עוֹלָה
רֹאשׁ הַמְּלָכוֹת (שֶׁהוּא בְּחִינַת הַדְּבֹר
כַּנ"ל), וַיִּשְׁכַּת בּוֹרוּעַ דְּזַעִיר אֲנַפִּין
וּמְקַבֵּלַת הַרְשִׁימוֹ שְׁבַחְזָה דְּזַעִיר אֲנַפִּין,
וְזַעִיר אֲנַפִּין מְקַבֵּל הַרְשִׁימוֹ שְׁלוֹ. וְעַל-
יְדֵי הַתְּפִלָּה נִכְנָסִין מַחִין חֲדָשִׁים,
וְהַרְשִׁימוֹ יוֹצֵאִין בְּבַחֲנֵת תְּפִלִּין וְכו'.

בְּעִנְיֹת וּבְדַחְקוֹת,

שֶׁהוּא בְּחִינַת לִילָה*, שְׁאֲזו
שְׁלֹמְנוֹתָא דִּקְצָן כָּל בְּשֵׁר. כְּמוֹ
שְׁכָתוֹב: קָצַן שֵׁם לַחֲשָׁד, וּכְתִיב
(כְּרַאשִׁית א): וְלַחֲשָׁד קָרָא לִילָה.

וּחְכְּמִינוּ וְזַכְרוֹנֵם לְבִרְכָה אֲמָרוּ
(חֲגִיגָה יב): הַלּוֹמֵד תּוֹרָה בְּלִילָה,
מוֹשְׁכִין עָלָיו חוֹטֵם שֶׁל חֶסֶד בַּיּוֹם.

חֶסֶד, הוּא בְּחִינַת בֶּקֶר דְּאַבְרָהָם.

כְּמוֹ שְׁכָתוֹב בְּזִהָר (מִקְצָן דָּף רג): הַבֶּקֶר אוֹר - דָּא בֶּקֶר דְּאַבְרָהָם;
וְהַאֲנָשִׁים שְׁלַחוּ - אֲנֹן מְאִרֵי דְדִינִין; הַמָּה וְחַמּוּרֵיהֶם - אֲנֹן וְכָל
סֵטֶר מְסַאָבָא. וְכְמוֹ שְׁכָתוֹב (רוֹת ג): שְׁכָבִי עַד הַבֶּקֶר. אֲזִי נּוֹפְלִים
כָּל הַמְּקַטְרְגִים הַשּׁוֹלְטִים עַל הַדְּבֹר, וְאֲזוֹ הַדְּבֹר יוֹצֵא בְּשִׁיר וְשִׁבַח
וְהִלָּל לְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, כְּמוֹ שְׁכָתוֹב (תְּהִלִּים פג): אֱלֹקִים אֵל דְּמִי
לְךָ; וְכְמוֹ שְׁכָתוֹב (תְּהִלִּים ל): לְמַעַן יִזְמַרְךָ כְּבוֹד וְלֹא יִדָּם; וְאֲזוֹ: בְּרֵן
יַחַד כּוֹכְבֵי בֶּקֶר וְכו' (אֵיוב לח). וְזֶהוּ (תְּהִלִּים קכב): עוֹמְדוֹת הָיוּ רְגֵלֵינוּ;
כִּי הַדְּבֹר נִקְרָא רְגֵל, כְּמוֹ שְׁכָתוֹב (ישַׁעִיָּה מא): צִדְקָ יִקְרָאֵהוּ לְרֵגְלוֹ;
וְכְמוֹ שְׁכָתוֹב (תְּהִלִּים נח): צִדְקָ תְּדַבְּרוּן. בְּשַׁעֲרֵךְ יְרוּשָׁלַיִם - עַל-יְדֵי
הַתּוֹרָה, כְּפִרוּשׁ רַש"י (וְהוּא מְדַבְּרֵי רז"ל מִכּוֹת י):

ה וּכְשֶׁמַּעֲלָה אֶת הַדְּבַר לְשָׂרְשׁוֹ, הֵינּוּ לְגִבּוֹרוֹת, וּמִתְחִיל
לְדַבֵּר בֵּינוּ לְבֵין קוֹנֵנוּ בְּשִׁלְהֶבֶת הַגִּבּוֹרוֹת,

וּמַעוֹרֵר אֶת עַצְמוֹ לְעִבּוּדַת הַשֵּׁם יִתְבַּרַּךְ, אֲזִי נִכְנָס אֹר שָׂרֵשׁ

שֶׁל הַגִּבּוֹרוֹת, הֵינּוּ חֲמִימוֹת *וְזֶה בְּחִינַת רְשִׁימוֹ שֶׁבִּלְבָב זַעִיר אֲנִפִּין,

הַלֵּב*. כִּי שָׂרֵשׁ הַגִּבּוֹרוֹת הֵם שֶׁנִּכְנָס בְּרֹאשׁ דְּבַרְךָ אֲמַת, הֵינּוּ בְּרֹאשׁ

בִּלְבָב, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב (תהלים טז): הַמַּלְכוּת, שֶׁהִיא יוֹשֶׁבֶת בְּרוּעַ שְׂמָאֵל:

חֵם לְבִי בְּקִרְבִי בְּהִגִּינִי וְכוּ'. וְשֵׁם שָׂרֵשׁ אֲמַתִּי שֶׁל הָאֲמַת שֶׁל

הַדְּבַר, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב (שם טז): וְדוֹבֵר אֲמַת בְּלִבְכוּ; וּמִתְחִיל

לְדַבֵּר בְּחֲמִימוֹת שֶׁבִּלְבָב, דְּבַר אֲמַת שֶׁבִּלְבָב. וּכְשֶׁמַּדְבֵּר בֵּינוּ לְבֵין

קוֹנֵנוּ דְּבַרֵי אֲמַת שֶׁבִּלְבּוֹ, בְּהִתְעוֹרְרוֹת בְּתִשׁוּבָה, וְרוֹאֵה

פְּחִיתוּתוֹ וְגִדְלַת הַבוֹרָא. כִּי עַד עַכְשָׁיו הַשְּׂלֵקְךָ חֲפֹאֲתוֹ אַחַר

כְּתַפּוּי וְלֹא עֵינַי בָּהֶם, וְעַכְשָׁיו כְּשִׂידַע אֹתָם, אֲזִי נִכְנָס בּוֹ

בוֹשָׁה גְדוֹלָה עַל גְּדוֹל פְּשָׁעָיו, בְּנֶגֶד רַב וְשִׁלִּיט עֲקָרָא וְשָׂרֵשׁא

דְּכָל עֲלָמִין. וְהַבוֹשָׁה הַזֹּאת עֲדִין אֵינְנָה בְּפַעַל, הֵינּוּ שֶׁהַבוֹשָׁה

הוא בְּפִנְיָמוֹת, וְאֵין מִתְגַּלָּה עַל פְּנָיו, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב (תהלים טז):

כִּסְתָה כְּלִמָּה פָּנָי. כִּי זֹאת הַבוֹשָׁה הִיא קִדְּם הַתִּשׁוּבָה, וְזֶה

יָדוּעַ אֵין דּוֹמָה בֵּן כְּפָר לְבֵן כְּרֵךְ, כֹּל מֵה שֶׁמְקָרֵב בְּיֹתֵר אֶל

הַמְּלָךְ, בְּשֵׁתוֹ גְּדוֹל, וְכֹל מֵה שִׂידַע בְּיֹתֵר בְּכִבוּד הַמְּלָךְ, הוּא

בוֹשׁ יוֹתֵר מֵהַמְּלָךְ. וְקִדְּם הַתִּשׁוּבָה, עֲדִין יָדִיעַתוֹ בְּקִטְמוֹת, עַל-

יְדִיזָה בְּשֵׁתוֹ אֵינּוּ בְּפַעַל עַל פְּנָיו, כִּי חֲפֹאֲתוֹ מִטְּמִטְמוֹן שְׂכָלוֹ

וְיָדִיעַתוֹ, עַל-יְדֵי רוּחַ שְׁמוֹת שֶׁבְּקִרְבוֹ, כְּמוֹ שֶׁאֲמָרוּ (סוֹטָה ג'): אֵין

אדם עובר עברה וכו'.* אבל אחר־כך כְּשֶׁעוֹשֶׂה תְּשׁוּבָה, ומסיר מִמֶּנּוּ הַטְּפָלוֹת, וְנִתְּוָם * וְנִתְּוָם בּו שְׂכָלוֹ - אִזּוּ הוּא מִתְּבַיֵּשׁ בְּיוֹתֵר, וְנִתְּנָה הַבּוֹשָׁה עַל פָּנָיו. וְהַבּוֹשָׁה הַזֹּאת הוּא בְּחִינַת אֹר הַתְּפִלִּין, * שְׁנִתְּנָה עַל פָּנָיו בְּמִצְחוֹ. וְעַקֵּר הַתְּנַלּוֹת הַבּוֹשָׁה הִיא בְּמִצַּח, כְּמוֹ שְׂכֵתוֹב (ירמיה ג): וּמִצַּח אִשָּׁה זוֹנָה הִיָּה לָךְ, מֵאַנֶּת הַכָּלָם.

* וְהוּא בְּחִינַת שְׁעַלְיָדֵי הַתְּפִלָּה פֶּאִין מוֹחִין חֲדָשִׁים, וְאִזּוּ יוֹצֵא הַרְשִׁימוּ בְּבְחִינַת תְּפִלִּין, כִּי עַל־יְדֵי הַבּוֹשָׁה הוּא מִתְּפַלֵּל וּמִבְקֵשׁ מִחִילָה עַל עוֹנוֹתָיו:

וְזֶה פִּרּוּשׁ (משלי ב): אִזּוּ תְּבִין יִרְאֵת ה', כְּמוֹכָא בּוֹהֵר הַקְּדוּשׁ (בהקדמת התיקונים דף טז): תְּפִלִּין הֵם בְּחִינַת אִמָּא עַל בְּרָא, וְאִם לְבִינָה תִקְרָא (משלי ב). וְזֶה פִּרּוּשׁ: אִזּוּ תְּבִין; הֵינּוּ עַל־יְדֵי בִינָה יִתְּרָה שְׂיִהְיֶה בְּהַפְּרַת הַבּוֹרָא, עַל־יְדֵי־זֶה: יִרְאֵת ה', הֵינּוּ בְּחִינַת תְּפִלִּין, כְּמוֹ שְׂאֵמְרוּ חֲכָמֵינוּ זְכוּרָנָם לְבִרְכָה (ברכות ו): וְרָאוּ כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי שֵׁם ה' נִקְרָא עֲלֶיךָ וְיִרְאוּ מִכֶּךָ, אֵלֹו תְּפִלִּין. כִּי הִירְאָה הוּא הַבּוֹשָׁה, כְּמוֹ שְׂאֵמְרוּ (נדרים ב): יִרְאֵת ה' עַל פְּנֵיכֶם - זֶה הַבּוֹשָׁה, שֶׁהִיא עַל הַפָּנִים, הֵינּוּ בְּחִינַת תְּפִלִּין עַל־יְדֵי בִינָה, שֶׁהִיא אִמָּא עַל בְּרָא. וְזֶה שְׂאֵמְרוּ חֲכָמֵינוּ זְכוּרָנָם לְבִרְכָה (ברכות יא): תְּפִלִּין נִקְרְאוּן פֶּאֶר, שְׁנֵאמַר: פֶּאֶרְךָ חִבוּשׁ עֲלֶיךָ. וּפֶאֶר הוּא פְּלִלְיוֹת הַגּוֹנִין, כִּי הַהִתְפַּאֲרוֹת - עַל־יְדֵי פְּלִלְיוֹת הַגּוֹנִין, כְּמוֹ שְׂכֵתוֹב (ישעיה מט): יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפַּאֲרָ; כִּי הֵם פְּלִלְיוֹן מוֹגְנִין סְגִיאוֹן. וְזֶה שְׂאֵנוּ רוּאִים, כְּשֶׁאִדָּם מִתְּבַיֵּשׁ

נְעִשָׂה כַּמֶּה גּוֹנִין. וּבִזָּה יְכוּלִים אָנוּ לְהִבְיָן, אִם יֵשׁ לְאָדָם יְרֵאת שָׁמַיִם, הֵינּוּ בּוֹשָׁה, לְאַחַר תְּקוּן הַחֲטָא, כְּשֶׁאָנוּ מִסְתַּכְּלִין עַל פְּנֵינוּ, וְנוֹפֵל עֲלֵינוּ יְרֵאה וּבּוֹשָׁה, הֵינּוּ שֶׁנִּמְשָׁךְ עֲלֵינוּ דַעַת בְּגִדְלַת הַבּוֹרָא יִתְפַּרֵּךְ שְׁמוֹ. וְזֶה פֵרוּשׁ: אִז תְּבִין יְרֵאת ה', פֵרוּשׁ, בּוֹה תְבִין שֵׁישׁ לוֹ יְרֵאת ה'. וְדַעַת אֱלֻקִים תְּמַצָּא, הֵינּוּ כְשִׁימְצָא גַם לָךְ דַעַה בְּגִדְלַת הַבּוֹרָא, הֵינּוּ בּוֹשָׁה וְיְרֵאה. וְזֶה בְּחִינַת: וְרָאוּ כָל עַמֵי הָאָרֶץ וְכו' וְיִרְאוּ מִמֶּךָ; הֵינּוּ שֶׁנִּמְשָׁךְ עֲלֵיהֶם גַם בֵּן יְרֵאה:

וּמִשָּׁה גַם בֵּן זָכָה לְאוֹר הַתְּפִלִּין, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב בַּזֶּהָר (בַּהֲשַׁמּוֹת בְּרַאשִׁית רַסב): וַיִּתְנַצֵּלוּ אֶת עֵדִים - דָּא תְּפִלִּין. וּמִשָּׁה יִקַּח אֶת הָאֵהֶל - שֶׁלְקַח אוֹתָן הָאוֹרוֹת, מִלְשׁוֹן (אֵיוב כט): בְּהִלּוֹ נִרוּ עָלַי רֵאשִׁי. (זוֹהַר בְּרַאשִׁית דף נב: כִּי תִשָּׂא דָף קצד). וְזֶהוּ (שְׁמוֹת לד): כִּי קָרַן עוֹר פְּנֵינוּ; עַל שֵׁם: קָרַן אַחַת הָיָה לוֹ בְּמִצְחוֹ (חֻלִּין ט). זֶה בְּחִינַת תְּפִלִּין, שֶׁהוּא בְּמִצְחָה, וְעַל־יְדֵי־זֶה: וְיִרְאוּ מִגִּשְׁתֵּי אֱלֹוִי, כִּי הָאִיר עֲלֵיהֶם הִירְאָה, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב: אִז תְּבִין יְרֵאת ה' וְכו'. וְזֶה שֶׁאֲמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבִרְכָה (בְּרַכּוֹת יב:): הָעוֹבֵר עַבְרָה וּמִתְבַּיֵּשׁ בָּהּ מוֹחֲלִין לוֹ מִיָּד; כִּי הָעַבְרָה מְכַנֵּים בְּאָדָם רוּחַ שְׁמוֹת, וְעַל־יְדֵי בּוֹשָׁה מִחֲזִיר הַמּוֹחִין, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב: אִז תְּבִין יְרֵאת ה' כַּנֵּ"ל: וְזֶה שֶׁאֲמָרוּ חֲכָמֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבִרְכָה (נִדְרִים כ): מִי שֵׁישׁ בּוֹ עֲזוּת, בִּידוּעַ שְׁלֵא עֲמָדוֹ רַגְלֵי אֲבוֹתָיו עַל הַר סִינַי; כִּי אָדָם הָרֵאשׁוֹן פָּגַם בְּבְחִינַת תְּפִלִּין, שֶׁהֵם בְּחִינַת עֵץ הַחַיִּים, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב (יִשְׁעִיה לז): ה' עֲלֵיהֶם יִחִיו; וְדַבַּק אֶת עֲצָמוֹ בְּאֵילָנָא

דְמוּתָא, וְעַל־יְדֵי־זוֹה: וַיִּגְרַשׁ אוֹתוֹ מִגֵּן עֵדֶן (בראשית ג); כִּי עֲזוּת־
פָּנִים לָגִיהֶנֶם (אבות פ"ה); וְכַד תָּב בְּתוֹבָתָא, כְּתוֹב (שם); וַיַּעַשׂ
לָהֶם כְּתָנוּת עוֹר - דָּא תְּפִלִּין (כמוכא בתיקונים תיקון סט דף קה): וְזוֹה
פְּרוּשׁ (חולין ס): שׁוֹר שֶׁהֶקְרִיב אָדָם הָרָאוּשׁוֹן קָרָן אַחַת הִיְתָה לוֹ
בְּמִצְחוֹ; כִּי עַל־יְדֵי הַקָּרָן, הֵינּוּ עַל־יְדֵי הַתְּשׁוּבָה, זָכָה לְכַחֲנִית
תְּפִלִּין, שֶׁהוּא כַחֲנִית קָרוֹן עוֹר הַפָּנִים. וְקוֹן, שֶׁהִיָּה מוֹזְהֶמֶת
הַנְּחָשׁ, כְּתוֹב בֵּה (בראשית ד): לָמָּה נִפְלוּ פְּנֵיךְ; שֶׁהוּא כַחֲנִית אוֹר
הַתְּפִלִּין, שֶׁהוּא קָרוֹן עוֹר הַפָּנִים. וְקוֹן הֵבִיא מִפְּסֶלֶת, שֶׁרָאָה
חוֹב לְכָל אֶחָד, וְאִיתָא (במדרש תנחומא פ' בראשית): וַיִּשֶׁם לְקוֹן אוֹת
- שְׁזָרַח לוֹ קָרוֹן, הֵינּוּ כַּ"ל. וְזוֹה שְׁכָתוֹב בְּקוֹן (שם): וַיֵּשֶׁב בְּאַרְצָן
גוֹד קְדָמַת עֵדֶן. פְּרוּשׁ, שֶׁלֹּא זָכָה לְעֵדֶן, עַל־יְדֵי שֶׁפָּגַם בְּאוֹר
הַתְּפִלִּין. וְזוֹה קְדָמַת, רְאשֵׁי־תְבוּת: קְרַקְפָּתָא דְלֹא מִנַּח תְּפִלִּין.
וְזוֹה שְׁאֲמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנָם לְבָרְכָה (תענית ז): מִי שֵׁישׁ בּוֹ עֲזוּת,
בִּידוּעַ שְׁנֹכְשֵׁל בְּאַשְׁתֵּי אִישׁ; כִּי קוֹן עֹמֵד עַל תְּאוּמָתוֹ שֶׁל הַבֵּל,
כְּמוֹ שְׁכָתוֹב (שם): וַיְהִי בְּהִיוֹתָם בְּשַׂדְּהָ. וַיִּשְׂרָאֵל שְׁעֵמְדוֹ עַל הַר
סִינַי, פְּסָקָה זְהֻמָּתוֹן, הֵינּוּ זְהֻמַּת הַנְּחָשׁ; וְעֵפּוֹ"ם שֶׁלֹּא עֹמְדוֹ, לֹא
פְּסָקָה זְהֻמָּתוֹן (שבת קמו). וְזוֹה: בִּידוּעַ שֶׁלֹּא עֹמְדוֹ רְגְלֵי אֲבוֹתָיו;
רְגְלֵי דִיקָא, כִּי אֵין לָהֶם רְגְלִים, כְּמוֹ שְׁכָתוֹב (בראשית ג): עַל
גְּחֻנְךָ תֵּלְךָ. וְזוֹה שְׁכָתוֹב (בַּזְהָר): וַיִּשֶׁם ה' לְקוֹן אוֹת, [פְּרֹשׁ
רש"י]: הַחֲזוֹר מוֹרָאוֹ עֲלֵיהֶם, כְּמוֹ שְׁכָתוֹב: וְרָאוּ כָּל עַמֵּי
הָאָרֶץ; כְּמוֹ שְׁכָתוֹב [בַּזְהָר]: כַּד תָּב בְּתוֹבָתָא, וַיִּשֶׁם ה' לְקוֹן

אוֹת (תיקון סט דף קה):

וְזֶה שֶׁסִּפֵּר הַתַּנָּא (בכורות נו:): אָרוּ נָפַל בְּמִקְוֵי מִנּוּ, וְעָבְרוּ עָלָיו י"ו (ששה-עשר) קַרְנֹת עַל חֲדָו. כִּי יָדוּעַ, שֶׁהַצְּדִיק שֶׁעוֹבֵד אֶת ה' בְּדַבְּקוֹת גְּדוֹל וּבִשְׂכַל גְּדוֹל, כְּשֶׁנּוֹפֵל לְאַיִזָּה מִדְּרָגָה פְּחוּתָהּ מִמֶּנָּה, אֶף-עַל-פִּי שְׂזֵאת הַמִּדְּרָגָה שֶׁהוּא עָכָשׁ בָּהּ, גַּם הִיא מִדְּרָגָה גְּדוֹלָה לְעֶרְךָ שְׂאֵר הַצְּדִיקִים, אֲבָל מַחֲמַת שְׁלֹפֵי עָרְפוֹ הָיָה לָהּ נִפְיֵלָה, הוּא מִתְּבַיֵּשׁ בְּזֶה הַמִּדְּרָגָה כְּאִלּוּ חָטָא אֵיזָה חָטָא, וְעוֹשֶׂה תְּשׁוּבָה עַל-זֶה כְּאִלּוּ חָטָא, וְכֹא עַל-יְדֵי-זֶה לְבוֹשָׁה גְּדוֹלָה, הֵינּוּ בַּחֲנִינֵת תְּפִלִּין, בַּחֲנִינֵת: אִזְ תָּבִין יִרְאֵת ה'; וְכֹא לְבַחֲנֵינֵת יְדִיעָה חֲדָשָׁה וְהַפְּרָה. וְעַקֵּר הָאֲרֵת הַתְּפִלִּין בְּאִים עַל-יְדֵי הַלְּוָחוֹת, כְּמוֹבָא (בווהר בראשית וכי תשא הנ"ל): כְּשֶׁאֲמָרוּ יִשְׂרָאֵל נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע, זָכוּ לַחֲגִירַת זִינָא עֲלָאָה. וּמִשָּׁה זָכָה לְקָרוֹן עוֹר פָּנִים, מְאוֹר הַלְּוָחוֹת, כִּי הֵם הַמּוֹחִין בְּעֶצְמוֹן, כִּי עַל-יְדֵי חֲדוּד הַשְּׂכַל בַּתּוֹרָה נִתְּחַדְּדוּ הַמּוֹחִין, וְנִתְּוַסַּף בּוֹ הַפְּרָה וּמִתְּבַיֵּשׁ בְּיֹתֵר. וְהַלְּוָחוֹת הֵם שְׂרֵשׁ הַתּוֹרָה, וְנִקְרְאִים י"ו, עַל-שֵׁם עֶשְׂרֵת הַדְּבָרוֹת, וְאַרְפָּן וְאוֹ וְרַחֲבָן וְאוֹ (כ"ב יד), וְהַצְּדִיק נִקְרָא אָרוּ בְּלִבְנוֹן. וְזֶה שֶׁסִּפֵּר הַתַּנָּא בְּשִׁבְחוֹ שֶׁל הַצְּדִיק, שֶׁהִיָּה צְדִיק בְּדוֹרוֹ, וְנָפַל בְּמִקְוֵי מִנּוּ, כִּי בְּיֹדָאֵי מִדְּרָגַת הַתַּנָּא הֵיָּתֵה גַּם כֵּן גְּדוֹלָה, אֲבָל לְפִי עֶרְךָ הַצְּדִיק הֵיָּתֵה נִפְיֵלָה. וְעָבְרוּ - לְשׁוֹן הַתְּגָלוֹת, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב (שמות יב): וְעָבַר ה' לְנֶגֶף אֶת מִצְרַיִם; וְתַרְגָּם אֲנִקְלוֹס: וְאַתְגְּלִי. י"ו קַרְנֹת עַל חֲדָו - הֵינּוּ עַל-יְדֵי חֲדוּד שֶׁכָּלוּ וְחֲדוּשׁ שֶׁכָּלוּ, שֶׁקִּבַּל עַל-יְדֵי הַתּוֹרָה שֶׁנִּקְרָא י"ו כְּנָל, נִתְּגַלָּה קָרוֹן עוֹר הַפָּנִים, הֵינּוּ בּוֹשָׁה, בַּחֲנִינֵת תְּפִלִּין. גַּם

הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ־הוּא נִקְרָא מְקוֹמוֹ שֶׁל עוֹלָם. וְזֶה פִּירוּשׁ: נִפְּלָ בְּמְקוֹמֵנוּ; שֶׁנִּפְּלָ לְהַשְׁגוֹת אֱלֻקוֹת לְפִי הַשְׁגָּתֵנוּ, הַגֵּם שֶׁגַּם הַשְׁגָּתֵנוּ גְדוֹלָה, אֲבָל לְפִי עָרְפוֹ הָיָה לֵיהַ נְפִילָה, שֶׁשָּׁב בְּתִשׁוּבָה, וּמִתְבַּיֵּשׁ בַּהַשְׁגָּתֵנוּ. וְזֶה פִּירוּשׁ: בְּרֵאשִׁית - יֵרָא בְּשֵׁת, כִּי הִירָאָה הוּא הַבּוֹשָׁה. תִּמְנָן רֵאשִׁי תִּמְנָן בַּת, אֵלֶּה רֵאשִׁי בֵּית אֲבוֹתֵם (שמות ו), הֵינּוּ תִּלְתָּ גּוֹנִין דְּעֵינָא בַת עֵין, רְמִזוּ מְקוֹם הַתְּפִלִּין, וְלִטּוֹטְפוֹת בֵּין עֵינֶיךָ (שם יג), וְתִלְתָּ גּוֹנִין דְּעֵינָא וּבַת עֵין, הֵם אַרְבַּע פְּרָשִׁיּוֹת: וְזֶה פִּירוּשׁ (ישעיה נח): אִם תָּשִׁיב מִשִּׁבְתִּי רִגְלֶךָ עֲשׂוֹת חֲפָצֶךָ בְּיוֹם קִדְשִׁי. כִּי שִׁבְתִּי - בְּחִינַת בּוֹשָׁה. רִגְלֶךָ - בְּתַחֲלָה צָרִיךְ לְתַקֵּן הַדְּבוּר, הַנִּקְרָא רְגַל. וְאִיךָ תִּתְקַן הַדְּבוּר, עֲשׂוֹת חֲפָצֶךָ בְּיוֹם קִדְשִׁי. כִּי זֶה־מַּת הַנְּחָשׁ גָּרַם שְׁלִשִׁים וְתִשְׁעַ קְלָלוֹת, שְׁלִשִׁים וְתִשְׁעַ מְלֵאכּוֹת, וְצָרִיךְ כָּל אָדָם לְהַמְשִׁיךְ קִדְשַׁת שִׁבְתִּי, לְקִדְשׁ יְמֵי הַחַל, כְּדֹאִיתָא בְּמִכִּילְתָּא: זְכוֹר אֶת יוֹם הַשִּׁבְתִּי - זְכַרְהוּ מֵאַחַד בְּשִׁבְתִּי; וּלְפִי הַקְדָּשָׁה שֶׁמְקִדְשׁ יְמֵי הַחַל, כֵּן נִדְּחָה זֶה־מַּת הַנְּחָשׁ, קִץ כָּל בִּשָׁר, שֶׁהוּא בְּחִינַת רוּחַ סַעְרָה, וְעַל־יְדִי־זוֹה עוֹלָה הַדְּבוּר. וְזֶה פִּירוּשׁ: עֲשׂוֹת חֲפָצֶךָ - כְּשֶׁאַתָּה עוֹשֶׂה חֲפָצֶךָ, הֵינּוּ בְּיַמֵּי הַחַל. בְּיוֹם קִדְשִׁי - יִדְמָה כְּאִלּוּ עִכְשָׁו יוֹם קִדְשִׁי. הֵינּוּ שְׁתַּמְשִׁיךְ מִקְדְּשַׁת שִׁבְתִּי עַל יְמֵי הַחַל, וְתִקְדְּשִׁים מִשְׁלִשִׁים וְתִשְׁעַ מְלֵאכּוֹת. וְזֶה (חגיגה יב): תִּנְיָא רַבִּי יוֹסִי אֹמֵר: אֹזִי לָהֶם לְבָרִיּוֹת, רוּאִים וְאִינָם יוֹדְעִים מָה רוּאִים, הָאָרֶץ עוֹמְדַת עַל עַמּוּדִים - הֵינּוּ בִּינָה, אָרֶץ הַחַיִּים, שֶׁמִּמֶּנָּה תּוֹצְאוֹת הַתְּפִלִּין כַּ"ל. וְהַתְּפִילָה נִקְרָא עַמּוּד, עַל־שֵׁם (תהלים קו): וַיַּעֲמֵד פִּינְחָס.

וְעַמּוּדִים - בְּחִינַת תְּפִלָּה, עַל הַמַּיִם - הֵינּוּ עַל הַלֵּב, כְּמוֹ
 שְׁכָתוּב (איכה ב): שְׁכָבִי כַמַּיִם לִבְדּוֹ נִכַח פְּנֵי ה'. וַמַּיִם עַל הַהָרִים
 - זוּ בְּחִינַת תּוֹרָה, שְׁעַל־יְדֵי נִתְעוֹרַר חֶסֶד אַבְרָהָם. כִּי הַהָרִים זוּ
 תּוֹרָה, שֶׁהוּא מְרוֹמָם, כְּמוֹ שְׁכָתוּב (משלי ח): כִּי מְלָכִים יִמְלְכוּ.
 גַּם אַבְרָהָם נִקְרָא הַר, כְּמוֹ שְׁכָתוּב (בראשית יט): הַהָרָה הַמְּלֵמָה.
 וְהָרִים עַל הָרוּחַ - הֵינּוּ רוּחַ פְּנֵי הַקֶּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, הֵינּוּ
 בְּחִינַת דְּבוּר, שְׁעַל־יְדֵי הַתּוֹרָת חֶסֶד נִתְעַלָּה הַדְּבוּר כַּנִּל, כְּמוֹ
 שְׁכָתוּב: שְׁכָבִי עַד הַבֶּקֶר. וְרוּחַ עַל סְעָרָה - הֵינּוּ שְׁבַחֲנִית קִץ
 כָּל בֶּשֶׁר, הוּא בְּחִינַת אַחַר הַדְּבָרִים, הוּא יוֹנֵק מֵהַדְּבוּר, וְנַעֲשֶׂה
 רוּחַ סְעָרָה כַּנִּל. וְסְעָרָה עַל זְרוּעוֹ שֶׁל הַקֶּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא - כִּי
 הַבְּרִיּוֹת צְרִיכִין לְקִץ כָּל בֶּשֶׁר, כְּמוֹ שְׁאֵמְרוּ: וְהִנֵּה טוֹב מְאֹד -
 דָּא מְלֵאדָּה־הַמּוֹת (ב"ר פ"ט), וְהַשְׁתַּלְשְׁלוֹתָם מִגְּבוּרֹת עֲלֵאֵין, כִּי
 הוּא טוֹב מְאֹד. וְזֶהוּ שֶׁסְעָרָה בְּזוּרַע, זְרוּעַ אֱלוֹ חַמְשָׁה גְּבוּרֹת,
 שְׁמֹשֶׁם חֵיוֹתוֹ עַד זְמַן בְּלַע הַמּוֹת לְנִצּוּחַ (ישעיה כה): וְזֶה יְרוּשׁ:
 מְרַכְבֵּת הַרְעָה וְחִילוֹ - הֵינּוּ בְּחִינַת תְּפִלִּין, כְּמוֹכָא בְּזֹהַר (ויגש
 ר"י), שְׁפָרְעָה הִיא אִמָּא, דְּכָל נְהִירִין אֲתַפְרְעִין וְאֲתַגְלִין מִנָּה.
 וְתַפְלִין נִקְרָא מְרַכְבּוֹת, כְּמוֹ שְׁכָתוּב (דברים לג): רוֹכֵב שָׁמַיִם.
 וְשָׁמַיִם, אִשׁ וַמַּיִם, בְּחִינַת גּוֹנִין, כִּי תַפְלִין הֵם נְהִירִין מֵאִמָּא
 עֲלֵאָה. וְעַל־יְדֵי מַה תּוֹזֵפָה לְבְּחִינַת תְּפִלִּין - יָרָה פִּיָּם. יָרָה, הֵם
 הַגְּבוּרֹת (פְּרוּשׁ "יָרָה" עִם הַכּוֹלֵל גִּימַטְרִיא גְּבוּרָה). כִּיָּם, הוּא
 בְּחִינַת דְּבוּר, כְּשֶׁתִּקְשַׁר וְתַעֲלָה אֶת הַדְּבוּר לְשָׁרְשָׁה. וְעַל־יְדֵי מַה
 תּוֹכַל לְהַעֲלוֹת אֶת הַדְּבוּר לְשָׁרְשָׁה, עַל־יְדֵי לְמוּד הַתּוֹרָה בְּלִילָה,

שְׁעַל־יָדַי לְמוֹד הָיָה נְמוּשָׁךְ חוּטֵי שֶׁל חֶסֶד, וְאָז: הַבְּקָר אֹר וְכוּ';
 וְאֵז הַדְּבוּר עוֹלָה וְנַעֲשֶׂה בַת אַבְרָהָם, כְּמוֹ שְׁאָמְרוּ (ב"ב טו:): בַּת
 הַיְתָה לוֹ לְאַבְרָהָם וּבְכַל שְׂמָהּ, בַּיָּם גִּימַטְרִיא בְּכַל. וְזֶה: וּמִבְּחַר
 שְׁלִשֵׁי טַפְעוֹ בַּיָּם, הַתּוֹרָה נִקְרָא אוֹרֵיתָא תְּלִיתָאי (שבת פח).
 וּמִבְּחַר דָּא אַבְרָהָם כְּמוֹ שְׁכַתּוּב (נחמיה ט): אֲשֶׁר בַּחֲרַת בְּאַבְרָם.
 פְּרוּשׁ, עַל־יָדַי הַתּוֹרָה, שְׁעַל יָדָה נִתְעוֹרַר מִדַּת אַבְרָהָם, עַל־יָדָה
 נִתְתַקַּן הַדְּבוּר, וְקֵץ כָּל בְּשׂוֹר יִטַּפֵּעַ בְּנִקְבֵּא דִתְהוּמָא רַבָּא. וְזוֹ:
 טַפְעוֹ בַּיָּם סוּף - סוּף הוּא בְּחִינַת קֵץ כָּל בְּשׂוֹר, שֶׁהוּא דְבוּק
 בַּיָּם הַדְּבוּר, יִטַּפֵּעַ בְּנִקְבֵּא דִתְהוּמָא רַבָּא, עַל־יָדַי בְּקָר דְאַבְרָהָם,
 שְׁנִתְעוֹרַר עַל־יָדַי הַתּוֹרָה בְּנ"ל:

זאת הַתּוֹרָה הִיא סוּד פְּנוּנֹת תְּפִלִּין, כְּמִבְּאֵר שֵׁם בְּתוֹךְ דְּבָרֵי
 הַתּוֹרָה הַזֹּאת, וּכְנִרְשָׁם מִן הַצַּד בְּהִגָּה אֵיךְ כָּל פְּנוּנֹת
 תְּפִלִּין כָּלִילִין שָׁם, וְהַדְּבָרִים מוּבְנִים לְמִשְׁכִּילִים. וְעַדִּין צָרִיכִין
 בְּאוֹר רַחֵב לְבַאֵר הַדְּבָר הַיָּטִב, וְאִם יִהְיֶה אֱלֻקִּים עַמּוּדִי, יִתְבָּאֵר
 הַדְּבָר בְּמָקוֹם אַחֵר בְּעִזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְדַע, שְׁשִׁמְעֵתִי מִפִּי
 הַקְּדוּשׁ, שְׁחֹשֵׁב כְּמֹה וְכְמֹה תּוֹרוֹת, וְאָמַר, שְׁכַלֵּם הֵם סוּד פְּנוּנֹת
 תְּפִלִּין, דְּהֵינּוּ הַתּוֹרָה "בְּחִצְצוֹת וְקוֹל שׁוֹפָר", וְ"אֲנֹכִי ה'
 אֱלֻקִּיךְ", וְ"קְרָא אֶת יְהוֹשֻׁעַ" וְכוּ', וְהַתּוֹרָה "מִי הָאִישׁ הַחֲפִץ
 חַיִּים", וְ"אַתֶּם תִּהְיוּ לִי מִמְּלַכַת פְּתָנִים", "אֲשֶׁרִי הָעַם זִרְקָא",
 וְהַתּוֹרָה הַזֹּאת: "מִרְפַּבַּת פְּרַעָה" וְכוּ'. וְעוֹד כְּמֹה וְכְמֹה תּוֹרוֹת
 גְּדוֹלוֹת שְׁאִינִי זוֹכֵר עֲתָה לְפָרְטִם. וְאָמַר שְׁכַלֵּם הֵם סוּד פְּנוּנֹת
 תְּפִלִּין. אֲשֶׁרִי הַזּוֹכֵה לְהַשְׁיָגֵם):

לְשׁוֹן רַבְּנוּ זְכוּרָנוּ לְבִרְכָה

למ

וּנְתַתִּי עֵשֶׁב בְּשִׂדְךָ לְבַהֲמֹתֶךָ (דברים יא). עֵשֶׁב - רֵאשֵׁי־תְבוֹת
 עוֹשֶׂה שְׁלוֹם בְּמִרוֹמָיו. בְּשִׂדְךָ, לְשׁוֹן שְׂדוּד וּשְׁבִירָה.
 בְּשִׂאֲדָם מְרַגֵּשׁ אִיזָה רַעְבוֹן, שְׁמֵת־גֹּבֵר עָלָיו תֵּאוֹת אֲכִילָה, יַדַּע
 שְׁיֵשׁ לוֹ שׁוֹנְאִים, כְּמֵאֵמֶר חֲכָמֵינוּ זְכוּרָנוּם לְבִרְכָה: הַשֵּׁם גְּבוּלְךָ
 שְׁלוֹם (תהלים קמו), וְמִי שְׁיֵשׁ לוֹ רָשִׁים מְלֻמְפָּה, בִּידוּעַ שְׁיֵשׁ לוֹ
 רָשִׁים מְלֻמְעָלָה (סנהדרין קג:). בְּכֵן צְרִיךְ לְשַׁדֵּד וּלְשַׁפֵּר הַבְּהֵמִיּוֹת
 שְׁלוֹ הַמֵּתֵאוֹה לְאֹכֵל, כִּי עֵקֶר הָרַעְבוֹן הוּא לְבַהֲמִיּוֹת. גַּם אָמְרוּ
 בְּמִדְרָשׁ (בראשית פ' סג): בָּא זְדוּן וַיְבֹא קָלוֹן - דָּא קָלוֹנוּ שְׁל רַעֲב,
 כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (יחזקאל לו): אֲשֶׁר לֹא תִקְחוּ עוֹד חֶרְפַּת רַעֲב בְּגוֹיִם.
 נִמְצָא, הַמְּחַלְקֵת, הֵינּוּ מַה שְׁמֵחֶרְפִּין לְאָדָם, בָּא עַל־יְדֵי־זָה
 בְּחִינַת רַעֲב. וְרַעֲב הַזֶּה, הֵינּוּ בְּחִינַת מְחַלְקֵת, בְּחִינַת חֶרְפָּה, הוּא
 בְּחִינַת עֲרָלָה, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (בראשית לד): כִּי חֶרְפָּה הִיא לָנוּ.
 וְהָעֲרָלָה הֵם שְׁלֵשׁ קְלָפוֹת, הַמְּסַפְּבִים הַבְּרִית שְׁלוֹם, וּכְשֶׁמְשַׁבְּרִין
 אֶת הָעֲרָלָה, אִזּוֹ נִתְגַּלָּה בְּרִית שְׁלוֹם. וּכְשֵׁיִשׁ שְׁלוֹם לְמַפָּה, יֵשׁ
 לוֹ שְׁלוֹם לְמַעְלָה בְּמִרוֹמוֹ. וּכְשֵׁיִשׁ שְׁלוֹם לְמַעְלָה, אִזּוֹ נִתְגַּלָּה
 וְנִתְרַבָּה שְׁבַע גְּדוּל בְּעוֹלָם, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב גַּבֵּי יוֹסֵף (שם מז): תֵּן
 זֶרַע וְנַחֲיָה:

פְּרוּשׁ אַחֵר: וּנְתַתִּי עֵשֶׁב - רָמְזוּ לְבָנִים, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (איוב ה'):
 וְצִאֲצִיאֶיךָ כְּעֵשֶׁב הָאָרֶץ. בְּשִׂדְךָ לְבַהֲמֹתֶךָ - הֵינּוּ, אִימַתֵּי

יְהִי לָךְ בָּנִים חַיִּים וְקַיָּמִים, כְּשִׂיחָהּ זִוּוּגָךְ בְּקִדְשָׁהּ, וּתְשַׁבֵּר נֶפֶשׁ
הַמִּתְאַוֶּה שְׁלָךְ, הֵינּוּ נֶפֶשׁ הַבְּהֵמִיּוֹת, וַיְדַמָּה לָךְ כְּאִלוֹ כְּפֶאֱדָךְ שֶׁד
(נדרים כ:). וְזֶה בְּשִׁדְךָ - לְשׁוֹן שֶׁד, עַל־יְדִי־זֶה יִהְיוּ לָךְ בָּנֵי קַיָּמָא.
כִּי מִיתַת הַבְּנִים, זֶה מַחֲמַת נְשָׁמוֹת הָעֲשׂוּקִים בְּטָקְלָא, כִּי־דוּעַ. כִּי
הַטָּקְלָא, הֵינּוּ קִלְפוֹת נְגִה, הִיא קְרוּבָה אֶל הַנֶּפֶשׁ הַבְּהֵמִיּוֹת,
כְּמוֹכָא בְּמִשְׁנַת חֲסִידִים בְּמַסְכַּת הַהֶרְכָּבָה. גַּם צָרִיךְ שְׂיֵהָא עֲקָר
זִוּוּגָךְ בְּלִיל שֶׁבֶת, שְׂאֵז נִכְלָלַת בְּקִדְשָׁהּ, וַיִּתְפָּרְדּוּ מִמֶּנָּה כָּל פּוֹעֲלֵי
אָוֶן. וְזֶה: וְאִכְלַת וְשָׁבְעַת - זֶה רְמֵז עַל שֶׁבֶת, שְׂאֵז הַשְּׁבִיעָה,
שְׂמַמְזוּ נִתְבָּרְכִין שֵׁשֶׁת יָמִים:

לְשׁוֹן רַבְּנֵי זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה

מ

אֵיתָא בַּעֲשָׂרָה מֵאֲמֵרוֹת: "אֵלֹהִים מִסְעֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל - בְּשִׁבִיל
שְׂחֻטָּאוֹ בְּאֵלֹהִים אֱלֹקֵיךָ יִשְׂרָאֵל, בְּשִׁבִיל זֶה יִסְעוּ בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל". נִמְצָא, כָּל הַנְּסִיעוֹת שֶׁל אָדָם, הוּא בְּשִׁבִיל קְלָקוּל
הָאֲמוּנָה, הֵינּוּ בְּחִינַת עֲבוֹדַת אֱלִילִים, כִּי אִם הָיָה מֵאֲמִין
בְּאֲמוּנָה שְׁלֵמָה, שְׂיִכּוֹל הַקְּדוֹשׁ־שֶׁבְּרוּךְ־הוּא לְהִזְמִין לוֹ כָּל צָרָפוֹ,
לֹא הָיָה נוֹסֵעַ שׁוֹם נְסִיעָה. נִמְצָא, כִּי הַנְּסִיעָה הִיא קְלָקוּל
אֲמוּנָה, הֵינּוּ בְּחִינַת עֲבוֹדַת אֱלִילִים. וְזֶה שְׂפָתוֹב בְּעֲבוֹדַת אֱלִילִים
(ישעיה ל): צֵא תֹאמַר לוֹ. צֵא, זֶה בְּחִינַת נְסִיעָה וְטַלְטוּל:

גַּם עַל־יְדֵי טַלְטוּל, מִתְקַן אֶת הַטַּלְטוּל שְׁגָרָם כְּבִיכּוֹל לְמַעֲלָה,
כְּמוֹ שְׂפָתוֹב (שם כח): וְהַמְּסַכָּה צָרָה כְּהַתְּכָנָם. גַּם עַל־יְדֵי

עבודת אלילים נמנע המטר, כמו שפֿתוב (דברים יא): ועבדתם
 אלהים אחרים וכו' ולא יהיה מטר. וכשאינ מטר, אין שבע,
 וכשאינ שבע, אין שלום. כמו שפֿתוב (תהלים עב): ישאו הרים
 שלום לעם, כמו שפֿרש רש"י. וכשאינ שלום, אזי אין איש עוזר
 לחברו, וכל אחד צריך לנסע ולפֿלמל ממקום למקום, בשביל
 פרנסתו. גם הגלות בא על פֿטול תורה, כמו שפֿתוב (ישעיה ה):
 גלה עמי מפֿלי דעת. ועלידי עבודת אלילים בא עצירת גשמים,
 וכשאינ קמח, אין תורה (אבות פ"ג):

מא

לשון רבנו זכרנו לברכה

רקודין, הגה איתא בעין־חיים, דף כב: הברפֿים, הינו הרגלין,
 הם נצח הוד, והם עוקבין. ועקב גימטריא שתי
 פעמים אלקים, שהם דינים, שיש שם אחיזה לחיצונים, פידוע.
 והפעלה להבריח החיצונים משם, שימשיד לתוך הברפֿים
 הגבורות משרש הבינה, וכשממשיד שרש הגבורות מבינה, אז
 החיצונים בורחים משם, והוא לוקח הבכורה והברכה, שזה
 בחינת ברפֿים. ושרש הפכורות נקרא יין, פידוע, וזה יין המשמח.
 וזה שפֿתוב בעקב, פֿשראה שהוא בחינת ברפֿים במקום דין, כי
 שתי פעמים אלקים עם עשר אותיות גימטריא יעקב, אזי
 המשיד שרש הגבורות, בחינת יין המשמח. כמו שפֿתוב (בראשית
 כו): ויבא לו יין וישת - שרש של הברכה. נמצא עלידי רקודין,

שְׁשׂוֹתָהּ יַיִן הַמְשַׁמַּח, שֶׁהֵם שָׂרֵשׁ הַגְּבוּרוֹת שְׁבַבְינָה, וְנִמְשָׁכִין לְמַטָּה בְּתוֹךְ הַרְגְּלוֹן, הֵינּוּ שְׁמֶרְקֵד, בְּזֶה מְגִרֵשׁ הַחִיצוֹנִים מִשָּׁם, וְזֹאת הַתְּלַהּבוֹת שֶׁל הַרְקוֹד, וְהוּא אִשָּׁה רֵיחַ נִיחּוּחַ לֵה' (במדבר כח). אֲבָל מִי שְׁמֶרְקֵד בְּהַתְּלַהּבוֹת הַיֵּצֵר, זֶה נִקְרָא חֲטָא שֶׁל נָדָב וְאִבִּיהוּא, שְׁפָתוֹב בָּהֶם (ויקרא י): וַיִּקְרִיבוּ אִישׁ זָרָה. נָדָב וְאִבִּיהוּא הֵם נֶצַח וְהוֹד, וְהַתְּלַהּבוֹת שְׁבַקְדָּשָׁה נִקְרָא יַיִן הַמְשַׁמַּח, שְׁעַל־יָדוֹ נִמְתָּקִים הַבְּכוּרוֹת. וְאִשׁ זָרָה, נִקְרָא יַיִן הַמְשַׁפֵּר, הַתְּלַהּבוֹת הַיֵּצֵר. וְשֵׁם יֵשׁ, חֵם וְשָׁלוֹם, אַחִיזָה לְהַחִיצוֹנִים, אֲשֶׁר לֹא צָוָה אוֹתָם: וְזֶה גַם כֵּן פְּדִיוֹן נַפְשׁ, כִּי הַמְמוֹן נִקְרָא עַמּוּדִים, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (דברים יא): וְאֵת הַיְקוּם אֲשֶׁר בְּרַגְלֵיהֶם (פסחים קט).

וּכְשֶׁהַצַּדִּיק הָעוֹשֶׂה הַפְּדִיוֹן מִנִּיחַ יָדָיו עַל הַמְמוֹן, יִכּוֹן כִּי יֵשׁ יָד הַגְּדוּלָה וְכוּ', וְהֵינּוּ שְׁלֹשׁ יְדוֹת, וְשֹׁלֵשׁ פְּעָמִים י"ד גִּימְטְרִיא מ"ב. וְשֵׁם מ"ב יֵשׁ בּוֹ שְׁבַעַה שִׁמוֹת, וְכָל שֵׁם יֵשׁ בּוֹ שְׁשָׁה אוֹתִיּוֹת, וַיִּכּוֹן לְהַמְשִׁיךְ אֵלָיו הַוּוּיִן, הֵינּוּ הַשְּׁבַעַה שִׁמוֹת שְׁיֵשׁ בְּכָל אֶחָד שְׁשָׁה אוֹתִיּוֹת, לְהַמְשִׁיךְ אוֹתָן לְתוֹךְ הַמְמוֹן הַנִּקְרָא עַמּוּדִים, וְאֵז נִקְרָא: וְוִי הָעַמּוּדִים. וְאֵלוֹ עַמּוּדִים, הֵינּוּ רַגְלוֹן, הֵינּוּ עַקְבִּים, הֵם בְּחִינַת דִּין, כִּי שְׁתֵּי פְּעָמִים אֱלָקִים, גִּימְטְרִיא עַקְבִּי, וְיֵשׁ שָׁם אַחִיזָה לְהַחִיצוֹנִים. וְאִין דִּין נִמְתָּק אֶלָּא בְּשָׂרְשׁוֹ, וְשָׂרֵשׁ הַדִּינִים בְּבִינָה, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (זוהר ויקרא דף י): בִּינָה דִּינִין מְתַעְרִין מִנָּה, אֲנִי בִינָה לִי גְבוּרָה (משלי ח). וְשֵׁם מ"ב בְּבִינָה. נִמְצָא, כְּשֶׁמְשִׁיךְ שֵׁם מ"ב לְתוֹךְ עַמּוּדִים, אֵזִי הַדִּינִין נִמְתָּקִין בְּשָׂרְשָׁם. וְזֶה פְּרוּשׁ (שמות כו): וְוִי עַמּוּדִים וְחִשְׁקֵיהֶם כְּסָף; פְּרוּשׁ, עַל־יָדֵי

חשיקה והתחברות ווי עם עמודים נעשה כסף, חסד, שנמתקין
הדינין: עץ חיים פרק יג (היכל הכתרים שער א"א): שם מ"ב בפניה,
ואלו המ"ב הם ש"ע נהורין המאירין. ועם ח' חורתא גימטריא
בשלוש. שם בפרק י"ד: גימטריא חשמל - מלבוש, שזה
החשמל שומר בגדים עליונים מ"עש" של קלפה, כמו שפתוב
(ישעיה נא): כנגד יאכלם עש. וזה (יומא עא): הרוצה לנסף יין על
גבי המזבח, ימלא גרונם של תלמידי־חכמים. לנסף, הינו מלוכה
וממשלה, כמו שפתוב (תהלים ב): ואני נסכתי מלכי וכו'. יין, זה
בחינת בינה, שרש הבכורה, יין המשמח. מזבח זה בחינת דינים.
תלמידי־חכמים, הם בחינת נצח הוד. וזהו פרושו: הרוצה
להמליך ולהמשיל ולהמתיק הדינים על־ידי שרשם, שהוא יין
המשמח, מה יעשה, עצה (מוכה) על־זה: ימלא גרונם, על־ידי
רקודין, או על־ידי פדיון, כמו שמובא לעיל. גם על־ידי מלוי
גרונם, נמתק הדינין. וזה פרוש (סוף ברכות): תלמידי־חכמים
מרבים שלום בעולם, שעל ידם נמשך שם של מ"ב, שהם ש"ע
נהורין, ועם ח' חורתא גימטריא בשלוש. ותלמידי־חכמים
נקראים נצח הוד, רגלין, כמו שמובא במדרש: שוקיו עמודי שש
- הם תלמידי־חכמים. וגם מזבח נקרא רגלין, כמו שפתוב (תהלים
ד): זבחו זבחי צדק; וכמו שפתוב (שם פה): צדק לפניו יהלף. וזה
פרוש (שם ב): יתן לך כלבבך; ואימתי, באשר: וכל עצתך ימלא
- על־ידי מלוי גרונם של תלמידי־חכמים. פי תלמידי־חכמים
נקראים עצות, כמו שפתוב (אבות פ"ו): ונהנין ממנו עצה ותושיה;

וּכְמוֹ שִׁפְתוֹב (שם לג): עֲצַת ה' לְעוֹלָם תַּעֲמֹד; שְׁהֵם עֲמוּדֵי עוֹלָם.
 וּכְמוֹ שִׁפְתוֹב (ישעיה יד): ה' צָבָאוֹת יַעֲזֵן. ה' צָבָאוֹת הֵם נֹצֵחַ
 וְהוֹד:

מב

לְשׁוֹן רַבְּנוּ זְכוּרָנוּ לְבָרְכָה

וַיֵּרָא בַצַּד לָהֶם בְּשִׁמְעוּ אֶת רִנְתָּם וְכוּ': (תהלים קו).

הַנֵּה עַל-יְדֵי נְגִינָה נִמְתְּקִין הַדִּינִין, כְּמוֹ שִׁפְתוֹב בַּזֶּהר הַקְדוֹשׁ
 (פנחס דף רטו): הַקִּשְׁתַּת הִיא הַשְּׂכִינָה, וְתַלְתַּת גִּנְיִן דְקִשְׁתַּת הֵם
 הָאֲבוֹת, וְהֵם לְבוּשֵׁין דְשְׂכִינְתָא, וּכְשֶׁהִיא מִתְלַבֶּשֶׁת בְּלְבוּשֵׁין
 דְנִהְיִירִין, אֲזִי: וְרֵאִיתִיהָ לְזוֹכֵר בְּרִית עוֹלָם, אֲזִי: וְחִמַּת הַמְּלֶךְ
 שְׂכָכָה. מִשָּׁל לְמֶלֶךְ שְׂכָעֵם עַל בְּנוֹ, וּכְשֶׁהַמְּלֶךְ רוֹאֵה הַמְּלַכָּה
 בְּלְבוּשֵׁין דְנִהְיִירִין, אֲזִי מֵרַחֵם עַל בְּנוֹ. וְאוֹתִיוֹת הַתְּפִלָּה הִיא
 הַשְּׂכִינָה, כְּמוֹ שִׁפְתוֹב (תהלים נא): אֲדַנִּי שִׁפְתֵי תִפְתַּח - שְׁהַדְּבוּר
 הוּא שֵׁם אֲדַנִּי. וְנִקְרָא קִשְׁתַּת, כְּמוֹ שִׁפְרֵשׁ רִשׁ"י (בראשית מח):
 בְּחַרְבֵי וּבְקִשְׁתֵּי - לְשׁוֹן תְּפִלָּה. וְקוֹל הַנְּגִינָה הֵם תְּלַת גִּנְיִן
 דְקִשְׁתַּת, שֵׁישׁ בְּקוֹל, אֵשׁ, מַיִם, רוּחַ, שְׁהֵם שְׁלֹשָׁה אֲבוֹת,
 שְׁהָאֲבוֹת הֵם שְׁלֹשָׁה גִנְיִן דְנִהְיִירִין, שְׂבָהֶם וְרֵאִיתִיהָ לְזוֹכֵר וְכוּ'.
 נִמְצָא מִי שֶׁמִּנְגֵן אוֹתִיוֹת הַתְּפִלָּה, וְקוֹל הַנְּגִינָה הֵם בְּזוֹכֹת
 וּבְבִהִירוֹת גְּדוֹל, אֲזִי מְלַבֵּישׁ אֶת הַשְּׂכִינָה, הֵינּוּ הָאוֹתִיוֹת,
 בְּלְבוּשֵׁין דְנִהְיִירִין, וְקִדְשָׁא בְרִיד הוּא רוֹאֵה אוֹתָהּ, אֲזִי: וְחִמַּת
 הַמְּלֶךְ שְׂכָכָה. וְזֶהוּ שִׁפְרֵשׁ רִשׁ"י: בְּשִׁמְעוּ אֶת רִנְתָּם, בְּזוֹכֹת

אבות, הינו פֶּשֶׁהֲנִינָה, שֶׁהֵם תֵּלֶת גּוּנִין דְּקִשְׁת פֶּנּ"ל, בְּבִהִירוֹת
 וּבְזוֹפוֹת גְּדוּל. כִּי הַתֵּלֶת גּוּנִין הֵם הָאֲבוֹת פֶּנּ"ל, וְהֵם לְבוּשֵׁין
 דְּשִׁכְנֵינָתָא. וּכְשֶׁהֲלָבוּשֵׁין נִהִירִין בְּזוֹפוֹת וּבְבִהִירוֹת, נִקְרָא זְכוֹת
 הָאֲבוֹת. אַזְוִי: וְרֵאִיתִיהָ לְזִכְר בְּרִית עוֹלָם, אַזְוִי: וַיִּנָּחֵם כְּרַב חֲסָדָיו.
 הֵינּוּ: וַחֲמַת הַמֶּלֶךְ שְׂכָכָה, וְנִמְתַּק הַדֵּינִין:

גַּם עַל־יְדֵי אִמּוּנַת חַכְמִים, שְׁמַאֲמִין שְׁפָל דְּבִרְיָהֶם וּמַעֲשִׂיהֶם
 אֵינּוּ פָּשׁוּט, וַיֵּש בְּהֶם רְזִין, עַל־יְדֵי־כֵן מַלְבִּישׁ אֶת הַקִּשְׁת
 בְּלָבוּשֵׁין דְּנִהִירִין, אַזְוִי: וְרֵאִיתִיהָ לְזִכְר בְּרִית עוֹלָם. כִּי הַצְּדִיק הוּא
 בְּחִינַת קִשְׁת, כְּמוֹ שְׁאָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאי לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן
 לִוִי: הִנְרָאָה קִשְׁת בְּיַמִּיךְ וְכו' (כתובות עז:). וְאִיתָא בְּזוּהַר הַקְּדוּשׁ (פ'
 פּנחס דף רטו): מִי שְׁעוּבְדָּוִי לְאַנְהָרָא בְּהוֹן מִמְרוּנֵיתָא, וְלִמְפָּשֵׁט מִנְהָ
 לְבוּשֵׁין דְּקִדְרוּנֵיתָא דְּפִשְׁטִין, וְלִקְשָׁטָא בְּלָבוּשֵׁין דְּגוּנִין נִהִירִין
 דְּרְזִין דְּאוּרֵיתָא, מַה פְּתִיב בֵּיה: וְרֵאִיתִיהָ לְזִכְר בְּרִית עוֹלָם, דְּאוּר
 רַז אֶתְקַרִי, וּבִתְהִיא זְמָנָא סֵלַק מִנְהָ רְגָזָא דְּבִרְיָה, וַחֲמַת הַמֶּלֶךְ
 שְׂכָכָה: גַּם מִי שְׁעוּשָׂה לְבוּשׁ נָאָה לְצְדִיק, עַל־יְדֵי־זוּהָ נִמְתַּק
 הַדֵּינִים:

גַּם זֶה בְּחִינּוֹת תְּקִיעוֹת, כִּי תְּקִיעָה שְׂכָרִים תְּרוּעָה, הֵם הָאֲבוֹת
 אַבְרָהָם יִצְחָק יַעֲקֹב, וְסִימְנָךְ "קִשְׁת", הֵינּוּ תְּקִיעָה וְכו' (זוהר
 פּנחס דף ר"ל:). וְזוּהוּ פִּרְוֶשׁ: (איוב כב): וְהִיָּה שְׂדֵי בְּצַרְיָךְ. כִּי שֵׁם שְׂדֵי
 הֵם הָאֲבוֹת (זוהר שם רלא), כִּי ש' תֵּלֶת עֲנֵפֵי הָאֵילָן, שֶׁהֵם הָאֲבוֹת.
 וְהֵם שְׁלֵשָׁה שְׂמוֹת הַיְחוד: ה', אֶלְקִינוּ, ה', שֶׁהֵם י"ד אוֹתִיּוֹת,
 וְהֵם י"ד שְׁל שְׂדֵי. וְרֵאִשֵׁי־תְבוֹת שֶׁל אַבְרָהָם יִצְחָק יַעֲקֹב, הֵם

הָרְאִישֵׁי־תְבוֹת שֶׁל יְיָ אֱלֹהֵינוּ יֵי: אֵין אִמֵּר וְאֵין דְּבָרִים בְּלִי נִשְׁמַע
קוֹלָם (תהלים יט), זֶה בְּחִינַת קִשְׁת וְקוֹל, תִּלְתָּת גּוֹנֵין דְּקִשְׁת:

מג

לְשׁוֹן רַבְּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבָרְכָה

דַּע, כִּי הַדְּבָרִים שֶׁל הַרְשָׁע שֶׁהוּא בַר דַּעַת מוֹלִידִים נְאוּף
בְּהַשׁוֹמֵעַ, כִּי הַזְּוֹנִים נִמְשָׁכִים מֵהַדַּעַת, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב
(בראשית ד): וְהָאָדָם יָדַע אֶת חַוָּה אִשְׁתּוֹ; וּכְתִיב (במדבר לא): כָּל
אִשָּׁה יֹדַעַת אִישׁ. אֲדָּ יֵשׁ שְׁנֵי מֵינֵי זְוֹנִים, הֵינּוּ זְוֹנֵי דְקַדְשָׁה,
הוּא הַתְּקַשְׁרוֹת לְצַדִּיקִים וְאֵל הַתּוֹרָה וְאֵל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, זֶה
נִמְשָׁךְ מִדַּעַת דְּקַדְשָׁה. וְזְוֹנִים שֶׁל עֲבָרָה, נִמְשָׁכִים מִדַּעַת
דְּקַלְפָּה. וְהַדְּבוּר הוּא הַתְּגַלּוֹת הַדַּעַת, כִּי אֵין יוֹדְעִים מַה
שֶׁבַדַּעַת אֵלָּא עַל־יְדֵי הַדְּבוּר, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב (תהלים יט): וְלִילָה
לְלִילָה יַחֲוֶה דַּעַת. יַחֲוֶה מִלְּשׁוֹן דְּבוּר, שֶׁהַדְּבוּר מְדַבֵּר מַה
שֶׁבַדַּעַת. וּכְשֶׁרְשָׁע מְדַבֵּר וּמוֹצִיא מִפִּיו הַבָּלִים, מוֹלִיד אֲוִירִים
אַרְסִיִּים שֶׁל נְאוּף, וְהַשׁוֹמֵעַ מִמֶּנּוּ הַדְּבָרִים, וְנוֹשֵׁם נְשִׁימוֹת,
מִכְּנִים בְּגוּפוֹ אֵלּוֹ הָאֲוִירִים. וְלִפְיָקָד, בְּבַלְעָם, שֶׁהוּא בְּחִינַת
דַּעַת דְּקַלְפָּה, כְּמוֹ שֶׁדָּרְשׁוּ חֲכָמֵינוּ זְכוּרֵנָם לְבָרְכָה (ספרי פ' וזאת
הברכה, ובוודר שמות דף כא: בלק דף קצנ:): עַל פְּסוּק: לֹא קָם כְּמוֹשֶׁה
וְכו' - בְּיִשְׂרָאֵל לֹא קָם, אֲבָל בְּאֲמוֹת קָם, וּמִנּוּ בְּלַעָם. כִּי מוֹשֶׁה
הוּא דַּעַת, וְלוֹה נִקְרָא דוֹרוֹ דוֹר דַּעָה (ויקרא רבה פ"ט). וְלִקְדָּ
בְּשִׁנְטָלוֹ מוֹאֵב עֲצָה מִמֶּדִּין, אִמְרוּ לָהֶם: אֵין כּוֹחַ אֵלָּא בְּפָה, כִּי

הִפָּה הוּא הַתְּגִלּוֹת הַדַּעַת. אָמַר מוֹאֵב: אַף אָנוּ נִבּוֹא עֲלֵיהֶם
בְּאָדָם שְׂפָחוּ בִפְהָ. כִּי הוּא גַם בֵּן דַּעַת דְּקִלְפָּה, כְּמוֹ שְׂפָתוֹב
(קהלת ז): אֵת זֶה לַעֲמִית זֶה עָשָׂה אֱלֹקִים. וְזֶה שְׂפָתוֹב (במדבר כד):
וַיִּוֹדַע דַּעַת עֲלִיּוֹן; וְדַרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבָרְכָה (ברכות ז):
שִׁידַע מַתִּי הַקְדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא בּוֹעֵם. כִּי כְּשֶׁהַדַּעַת אֵינוֹ בִּישׁוּב,
אֲזִי יֵשׁ כְּעֵם, כְּמוֹ שְׂאֵמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבָרְכָה (פסחים סו):
כָּל הַבּוֹעֵם חֲכָמָתוֹ מִסְתַּלְקֵת מִמֶּנּוּ. וּלְפִיכָךְ כְּשֶׁכְּעֵם מֹשֶׁה רַבְּנוּ
עָלָיו הַשְּׁלוֹם, עַל אֲנָשֵׁי הַצָּבָא כְּשֶׁבָאוּ מִמִּדְיָן, נִסְתַּלַּק מִמֶּנּוּ
הַדַּעַת, וְהַצָּרָךְ אֶלְעֹזֵר לֹזְמֵר הַלְכוֹת טְבִילוֹת בָּלִים. וְכִשְׁהַדַּעַת
שְׁלֹם, אֲזִי אֵין כְּעֵם, כְּמוֹ שְׂפָתוֹב (ישעיה יא): לֹא יֵדְעוּ וְלֹא
יִשְׁחִיתוּ בְּכָל הַר קְדוֹשִׁי, כִּי מִלֵּאָה הָאָרֶץ דַּעָה. וּבִלְעָם הָיָה
מִסְתַּבֵּל בְּדַעַת דְּקִלְפָּה, שֶׁהוּא מוֹתְרוֹת שֶׁל דַּעַת עֲלִיּוֹן,
וְכִשְׁמֹשֶׁתְנָה, יֵדַע שֶׁהַקְדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא בְּכַעֵם. נִמְצָא שְׂבִלְעָם
הוּא דַּעַת דְּקִלְפָּה, וְעַל־יְדֵי דְבִרְיוֹ הוֹלִיד אֲוִירִים אֲרִסִּים שֶׁל
נְאוּף. לָזֶה כְּשֶׁבָאוּ מִמְּלַחְמַת מִדְיָן, נֶאֱמַר (במדבר לא): וַיִּקְצַף
מֹשֶׁה עַל פְּקוּדֵי הַחֵיל, וַיֹּאמֶר הַחֵייתֶם כָּל נִקְבָה, הֵן הִנֵּה הָיוּ
בְּדָבָר בְּלָעָם. בְּדָבָר דִּיקָא, כִּי עַל־יְדֵי דְבִרְיוֹ, שֶׁהוּא הַתְּגִלּוֹת
הַדַּעַת שְׁלוֹ, הוֹלִיד נְאוּף בְּמִדְיָן. וּלְפִיכָךְ כְּשֶׁבָאוּ מִמְּלַחְמוֹת
מִדְיָן כְּתִיב (שם): וַיִּקְרְבוּ אֶל מֹשֶׁה רֹאשֵׁי הַפְּקָדִים וְכוּ', וַיֹּאמְרוּ
וַנִּקְרַב אֶת קָרְבֵּן ה' וְכוּ', לְכַפֵּר עַל נַפְשׁוֹתֵינוּ לְפָנֵי ה'. וְדַרְשׁוּ
רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבָרְכָה (שבת סד), שֶׁכָּךְ אָמְרוּ: אַף־עַל־פִּי שְׂמִידֵי
עֲבָרָה יֵצְאוּ, מִיְדֵי הַרְהוּר לֹא יֵצְאוּ:

מד

לשון רבנו זכרוננו לברכה

מה שמיין כף אל כף בשעת התפלה - כי אמרו חכמינו זכרונם לברכה (בראשית רבה פ"א): למה התחילה התורה מבראשית, כי העבוס יאמרו לנו: גזלנים אתם, שכבשתם ארץ שבעה עממין. בשביל זה: פח מעשיו הגיד לעמו - שהגיד שכל העולמות הכל מעשי ידיו, ולמי שהקדוש-ברוך-הוא רוצה הוא נותן. וזה: לתת להם נחלת גוים; כי בידו הכל. וכל הדברים נקראים פח מעשיו, כנגד כ"ח אתון דעבדא דבראשית, כנגד כ"ח פרקין דידיים. וזה ידוע, כי אוירא דארץ עממין היא טמאה, ואוירא דארץ ישראל הוא קדוש וטהור, כי הוציא הקדוש-ברוך-הוא מתחת יד העכו"ם ונתן לנו. אבל ארץ עמים, שהיא חוץ לארץ, שם אויר טמא. וכשאנו מחאן כף אל כף, בזה נתעורר כ"ח אתון דבראשית, פח מעשיו. ונמצא שבידו לתת לנו נחלת גוים, כי הכל של הקדוש-ברוך-הוא. ובוה יש פח בידינו לטהר אויר ארץ העמים, כי נחזור ארץ העמים תחת ממשלת הקדוש-ברוך-הוא, ובידו לתת לכל מי שירצה, כמו שכתוב: לתת להם נחלת גוים. ואז נטהר אויר המקום שאיש הישראלי מתפלל, ושואב אויר הקדוש כמו בארץ ישראל. גם על ידי מחאת כף, נתגרש אויר הטמא. כי עלידי [מחאת] כפיים נשמע קול, וקול הזה הוא אויר קדוש, מכ"ח אתון

דְּעַבְדָּא דְּבְרָאשִׁית, מִכ"ח פְּרָקוֹן יְדִידִים. כְּמוֹ שְׁאֵנוּ רוֹאִין בְּחוּשׁ,
 שְׁנַתְגַּרְשׁ הָאוֹיֵר עַל־יְדֵי מַחְאֵת כְּפַיִם. וּבְשִׁבִיל זֶה צָרִיךְ לְקַבֵּעַ
 מְקוֹם לְתַפְלָתוֹ (בְּרֻכּוֹת ו:), כְּמוֹ שְׁאֵנוּ רוֹאִין בְּחוּשׁ, שְׁפָנֵי אָדָם
 הַפְּאִים לְמַדִּינָה שְׂאִינָם מְרַגְלִים בְּאוֹיְרָה, עַל־יְדִי־זֶה הֵם נַחֲלָשִׁים
 וּמִתִּים, אֲפֹלוּ מִנּוּה הָרַעָה לְנוּה הַיְפָה. בֵּן הַדְּבַר בְּתַפְלָה, אֲפֹלוּ
 כְּשֶׁעוֹמֵד לְהַתְפַּלֵּל בְּמְקוֹם שֶׁהַתְפַּלֵּל צָדִיק, אִף־עַל־פִּי־כֵן קָשָׁה לוֹ
 מְאֹד לְהַתְפַּלֵּל שָׁם, כִּי אֵינוּ מְרַגֵּל בְּאוֹיְרָא שֶׁל מְקוֹם, כֹּל שְׁפָן
 מִנּוּה הַיְפָה לְנוּה הָרַעָה. וְזֶה שְׁאֵמְרוּ חֲכָמֵינוּ זְכוֹרֵנָם לְבִרְכָה
 (שם): כֹּל הַקּוֹבֵעַ מְקוֹם וְכו', אֱלֹקֵי אַבְרָהָם בְּעֶזְרוֹ; כִּי עַל יְדוֹ
 נִבְנְהָ עוֹלָם מַחְדָּשׁ, וּבְנִיַן עוֹלָם עַל יְדֵי אַבְרָהָם, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב
 (תְּהִלִּים פט): עוֹלָם חֶסֶד יִבְנֶה. וְזֶה דְּאִיתָא בְּתַקּוּנִים, תְּקוּן עֶשְׂרִין
 וְתֵרִין (דף ס"ו): וּבְהָאֵי פַח יִשְׂרָאֵל מִתְתַּקְּפִין עַל אָדָם. וְעוֹד (שם):
 צָרִיךְ לְסַלְקָא לְהָאֵי פַח לְגַבֵּי חֲכָמָה. וְזֶה בְּחִינַת: כֹּל הַקּוֹבֵעַ
 מְקוֹם לְתַפְלָתוֹ אֱלֹקֵי אַבְרָהָם בְּעֶזְרוֹ. כִּי אַבְרָהָם הוּא יְמִין,
 הַרוֹצֵה לְהַחֲכִים יְדִידִים (ב"ב כה:). וְעוֹד: אֱלֹקֵי אַבְרָהָם בְּעֶזְרוֹ - כִּי
 אַבְרָהָם הוּא רֵאשׁוֹן לְהַשְׁנַת אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, כְּדֹאִיתָא בְּזִהְר (לד לד
 דף עה:): תִּקַּל בְּתַקְלָא עַד דְּאִתְגַּלִּיא לְהָ: וְזֶה פְּרוּשׁ, (בְּרֻכּוֹת כו:):
 תְּפִלוֹת כְּנֻגַד תְּמִידִין תְּקֻנוֹם. תְּמִיד, זֶה בְּחִינַת אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ
 שֶׁפְּתוּב (דְּבָרִים יא): תְּמִיד עֵינֵי ה' אֱלֹקֶיךָ בָּהּ; הֵינּוּ: צָרִיךְ לְרֹאוֹת
 שְׂיִתְפַּלֵּל תְּפִלָּתוֹ בְּאוֹיְרָא דְּאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, הֵינּוּ תְּקוּן מַחֲשָׁבוֹת
 זְרוֹת שֶׁבְּתַפְלָה, שֶׁהֵם בְּחִינַת תְּפִלוֹת כְּנֻגַד כְּנ"ל. תְּקוּנָם עַל־יְדֵי
 תְּמִיד, עַל יְדֵי בְּחִינַת אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל. וְזֶה פְּרוּשׁ (הוֹשֵׁעַ יב): וּבִיד

הַנְּבִיאִים אֲדַמָּה - עַל־יְדֵי הַיְדִים, עַל־יְדֵי מַחֲאֵת פַּף, הַדְּבֹרִים
 נִדְּבָרִים בְּאֲדַמַּת קִדְשׁ (זכריה ב). נְבִיאִים - לְשׁוֹן דְּבוּר: גַּם נִתְּבַטַּל
 הָרֶגַע וְאֲבֵדוֹן מֵעוֹלָם, כִּי הַיְדִים הֵם בְּחִינּוֹת: יְהִי אֹר, וַיְהִי אֹר;
 יִמְנָא וְשִׁמְאֵלָא. וּכְתִיב (בראשית א): וַיֵּרָא אֱלֹקִים אֶת הָאֹר וְכו',
 וַיְבַדֵּל בֵּין הָאֹר - דָּא אַהֲרָן, וּבֵין הַחֹשֶׁךְ - דָּא קִרְח (תיקונים תיקון
 ל דף עא:). וְזֶה בְּחִינּוֹת (ויקרא כו): וְנָתַתִּי שְׁלוֹם בְּאַרְצְךָ, וְחָרֵב לֹא
 תֵּעֲבֹר בְּאַרְצְכֶם:

אַתֶּם נֹצְבִים הַיּוֹם (דברים כט): - אֵין עֲמִידָה אֱלָא תְּפִלָּה (ברכות
 1). לְפָנַי ה' אֱלֹקֵיכֶם - זֶה בְּחִינּוֹת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ
 שְׁאֲמָרוּ חֲכָמֵינוּ וְזִכְרוֹנָם לְבִרְכָה (כתובות קי:): כָּל הַדֶּר בְּאַרְצֵי
 יִשְׂרָאֵל כְּמוֹ שֵׁישׁ לוֹ אֱלֹקֵי. הֵינּוּ: עַל־יְדֵי מָה תִּזְכְּרוּ שְׁתֵּהֵא
 תְּפִלְתְּכֶם בְּאוֹרֵי דְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל - רֵאשִׁיכֶם שְׁכִיבְכֶם וְכו',
 וּמוֹנָה עֶשֶׂר בְּחִינּוֹת, הֵינּוּ בְּחִינּוֹת מַחֲאֵת פַּף; עַל יְדֵי מַחֲיֵאת
 כְּפִים, הַתְּפִלָּה הִיא בְּאוֹרֵי דְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל כְּנ"ל: תְּפִלוֹת כְּנֶגֶד
 תְּמִידִין וְכו', הֵינּוּ בְּחִינּוֹת אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, הֵינּוּ עַל־יְדֵי מַחֲאֵת כְּפִים,
 נִתְּבַטַּל מַחֲשָׁבוֹת עֲבו"ם. כִּי כָּל הַדֶּר בְּחוּץ לְאֶרֶץ דּוּמָה כְּמוֹ
 שְׂאִין לוֹ אֱלֹקֵי, וְכָל הַדֶּר בְּאַרְצֵי־יִשְׂרָאֵל דּוּמָה כְּמוֹ שֵׁישׁ לוֹ
 אֱלֹקֵי. וְעַל יְדֵי מַחֲאֵת פַּף, אֲזִי הוּא דֶּר בְּאוֹרֵי דְאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל,
 וַיֵּשׁ לוֹ אֱלֹקֵי, וְנִתְּבַטַּל מַחֲשָׁבוֹת עֲבו"ם. וְתְּפִלָּה הִיא בְּחִינַת
 אֲמוּנָה, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (שמות יז): וַיְהִי יָדָיו אֲמוּנָה עַד בֹּא הַשֶּׁמֶשׁ,
 וְתִרְגּוּמוֹ: פְּרִישָׁן בְּצִלוֹ. וְנֶגֶד אֲמוּנָה, הֵם הַכְּפִירוֹת מַחֲשָׁבוֹת
 עֲבו"ם, וְתִקּוּנָם עַל־יְדֵי תְּמִידִין, עַל יְדֵי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, עַל יְדֵי

מִחַתָּת כַּף. וְזֶהוּ פְרוּשׁ (ישעיה סב): וְהָיִית עֲמֻרַת תְּפֹאֶרֶת בְּיַד ה'. פְּרוּשׁ: עַל-יְדֵי יַד ה', עַל יְדֵי מִחַתָּת כַּף, שְׁנַתְעוֹרֵר יָדָיו שֶׁל הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בַּנֶּ"ל, עַל-יְדֵי-זֶה נִתְתַּקֵּן הַרְהוּרֵי עַפּוֹ"ם. כִּי עַל-יְדֵי עַפּוֹ"ם פּוֹגֵם בְּתְפֹאֶרֶת, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (שם מד): כְּתְפֹאֶרֶת אָדָם לְשֶׁבֶת בַּיִת. כְּשִׁמְתֵקֵן הַרְהוּרֵיוֹ, עַל יְדֵי זֶה נַעֲשֶׂה עֲמֻרַת תְּפֹאֶרֶת, שְׁנַתְעַטֵּר תְּפֹאֶרֶת בְּעֲטָרָה שְׁעֲטָרָה לֹא אִמּוֹ (שה"ש ג):

פְּרוּשׁ אַחֵר: תְּפִלוֹת כְּנֶגֶד תְּמִידִין, פְּרוּשׁ, שְׁעַל-יְדֵי הַתְּפִלָּה נִתְגַּלָּה סוּדוֹת הַתּוֹרָה, הַנִּקְרָאִים כְּבִשׁוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, כְּבִשֵׁי דְרַחֲמָנָא, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (משלי כו): וּכְבִשִׁים לְלִבּוֹשֶׁךָ. (כְּמוֹ שְׁדָרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל עַל פְּסוּק זֶה בְּחֻנְיָנָה יג: דְּבָרִים שֶׁהֵם כְּבִשׁוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם וְכו'). וְתְמִידִין הֵם כְּבִשִׁים, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (במדבר כח): אֵת הַכֶּבֶשׂ אֶחָד תַּעֲשֶׂה בַּבֶּקֶר וְכו'. וְעַל-יְדֵי תְּפִלוֹת נִתְגַּלָּה סוּדוֹת הַתּוֹרָה, כְּמוֹכָא עַל פְּסוּק: כִּי תַעֲבֹר בַּמַּיִם אֶתָּךְ אֲנִי: פְּרוּשׁ אַחֵר: תְּפִלוֹת כְּנֶגֶד, הֵינּוּ הַמַּחֲשָׁבוֹת זְרוֹת שֶׁהֵם כְּנֶגֶד, שֶׁהֵם מְבַלְבְּלִין תְּפִלָּתוֹ. וְנִקְרָאִים מְבוּל, שֶׁהֵם מְבַלְבְּלִין אֶת תְּפִלָּתוֹ. וְתִקְוֹנוֹ - שְׂיִתֵּן צְדָקָה לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְעַל יְדֵי זֶה הוּא נִכְלָל בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, אֲשֶׁר עָלֶיהָ נֶאֱמַר: אֶרֶץ לֹא גִשְׁמָהּ בַּיּוֹם זַעַם (כשדרו"ל וּבְחַיִּים קִינ), וְעַל יְדֵי זֶה הוּא נִצּוֹל מִמַּחֲשָׁבוֹת זְרוֹת. וְזֶה: תְּמִידִין תְּקוּנָם - תְּקוּנָם עַל יְדֵי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, שְׁנֶאֱמַר בָּהּ: אֶרֶץ אֲשֶׁר וְכו' תְּמִיד עֵינֵי ה' יִלְקָךְ בָּהּ: גַּם אֲוִירָא דְאֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל מַחֲבִים (כ"ב קנח), וְעַל-יְדֵי-זֶה נִדְרָכָךְ מַחוּ, הֵינּוּ מַחֲשָׁבָתוֹ. וְזֶה פְּרוּשׁ (בראשית ט): וְרֵאִיתִיהָ לְזִכֹּר בְּרִית עוֹלָם, וְרֵאִיתִיהָ - עַל יְדֵי בְחִינּוֹת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, עַל-

יְדִיזָה נְתַעֲוֹרֵר וְנִתְתַקֵּן בְּרִית עוֹלָם, בְּחִינֹת תְּפִלָּה, ח"י בְּרַכָּאן
דְּצִלוֹתָא, צְדִיק חַי עַלְמִין:

[כָּל זֶה הֶעֱנִין מִתְחִלַּת סִימָן מ"ד עַד פָּאן, מְחַפֵּר יַחַד. וְכֵן
שְׁמַעְנוּ רַב דְּבָרִים אֵלּוּ בְּרוּשׁ אֶחָד. אַךְ בְּכַתִּיבְתוּ
הַקְדוּשָׁה, חֲלֻקְסָם קֶצֶת. וְכֵן הָיָה דְרָבּוּ כַּמָּה פְּעָמִים, וְלֹא יַדְעָתִי
מַעֲמוּ]:

מה

לְשׁוֹן רַבְּנוּ זְכוּרָנוּ לְבִרְכָה

מְחַאֵת כַּפּוּס בְּתַפְּלָה - כִּי עַל-יְדִיזָה נְתַעֲוֹרֵרִים בְּחִינַת כַּנְּפִים,
שְׁמִשָּׁם בָּא הַדְּבוּר, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב (קהלת י'): וּבַעַל כַּנְּפִים
יִגִּיד דְּבַר, וּכְתִיב (יחזקאל י'): וַיְדִי אָדָם מִתַּחַת כַּנְּפֵיהֶם. נִמְצָא,
שְׁעַל-יְדֵי שְׁאָדָם נְתַעֲוֹרֵר בְּיָדַי שְׁלוֹ, אֲזִי [הַכַּנְּפִים] נְתַעֲוֹרֵרִים,
הֵינּוּ כַּנְּפֵי רֵאָה, שְׁמִשָּׁם נִתְהַוָּה הַדְּבוּר, אֲבָל עֲדִין צְרִיכִין לְהַכִּין
וּלְתַקֵּן פֶּה, לְקַבֵּל אֶת הַדְּבוּר בְּתוֹכוֹ. וְעַל-יְדֵי שְׁמִפְּהָ פֶה אֶל פֶּה,
עַל-יְדִיזָה נִתְהַוָּה הַפֶּה. כִּי בְּכָל יָד - חֲמִשָּׁה אֲצַבְעוֹת, וְהַכַּאֲוֹת
הָאוֹרוֹת, יָד יָמִין בְּיַד שְׂמָאל, הֵינּוּ חֲמִשָּׁה פְּעָמִים חֲמִשָּׁה,
גִּימַטְרִיא כ"ה (עֶשְׂרִים וְחֲמִשָּׁה). וְהַכַּאֲוֹת יָד שְׂמָאל בְּיַד יָמִין חֲמִשָּׁה
פְּעָמִים חֲמִשָּׁה, גִּימַטְרִיא גַם כֵּן כ"ה; שְׁנֵי פְּעָמִים כ"ה, גִּימַטְרִיא
חֲמִשִּׁים. זֶה בְּחִינֹת חֲמִשִּׁים פְּעָמִים יְצִיאַת מִצְרַיִם שְׁנֹפֶר
בְּתוֹרָה, כִּי עַל-יְדֵי בְּחִינֹת יוֹכַל יְצִאוּ מִגְּלוֹת מִצְרַיִם (זוהר שְׁמוֹת דף
מו). וְעַקֵּר גְּלוֹת מִצְרַיִם, שֶׁהָיָה הַדְּבוּר בְּגְלוֹת, וּבְשִׁבִיל זֶה הָיָה

מִשֶׁה כְּבֹד פָּה. וְעַל־יְדֵי גְאֻלָּה נִתְהוּה בְּחִינַת פֶּה. נִמְצָא שְׁעַל־יְדֵי
 חֲמִשִּׁין שְׁעָרֵי בִּינָה נִתְהוּה הַפֶּה. וְזֶה בְּחִינַת (שמות ד'): מִי שֶׁם פֶּה
 לְאָדָם - מִי דִּיקָא. נִמְצָא, שְׁעַל־יְדֵי מַחֲאֵת כַּף, חֲמִשָּׁה אֶצְבָּעוֹת
 יְמִין בְּחֲמִשָּׁה שְׁבִיד שְׂמָאל וְחֲמִשָּׁה שְׁבִיד שְׂמָאל בְּחֲמִשָּׁה שְׁבִיד
 יְמִין, נִתְהוּה בְּחִינַת מִי, שְׁעַל־יְדֵיהָ נִתְהוּה פֶּה, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב: מִי
 שֶׁם פֶּה לְאָדָם. וְהַפֶּה מְקַבֵּל הַדְּבוּרִים מֵהַכֹּנָפִי רֵאָה, כְּמוֹ
 שְׁפָתוֹב: וּבַעַל כֹּנָפִים יֵגִיד דְּבַר. וּכְנָפִים נִתְעוֹרְרִים בְּהִתְעוֹרְרוֹת
 יְדֵי אָדָם, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב: וְיְדֵי אָדָם מִתְחַת כֹּנָפֵיהֶם. וְכֵל זֶה אָנוּ
 רוּאִים בְּחוּשׁ, שְׁהַיְדִים הֵם כְּנֶגֶד כֹּנָפֵי רֵאָה. וּבִשְׁבִיל זֶה אָמְרוּ
 הַפּוֹסְקִים: נִשְׁפָּר הַגֶּף סְמוּךְ לְגוֹף - מֵרֶפֶה (יורה דעה ס"ג נג), כִּי
 בּוֹדָאי נִקֵּב עַל־יְדֵיהָ הִרְאָה:

מו

לְשׁוֹן רַבְּנוּ זְכוּרָנוּ לְבִרְכָה

מַחֲאֵת כַּף בְּשַׁעַת הַתְּפִלָּה, זֶה בְּחִינַת נְתִיבַת הַמַּטָּה בֵּין צַפּוֹן
 לְדָרוֹם. כִּי מַטָּה, הֵינּוּ בְּחִינַת זְוֹג, בְּחִינַת תְּפִלָּה (תיקון
 א' ועיין תיקון נח). וְצַפּוֹן וְדָרוֹם, זֶה בְּחִינַת יְדִים. וְזֶה שְׁהַתְּפִלָּל אֲבָא
 בְּנִימִין (ברכות ה:), שִׁיְהֵא תְּפִלָּתוֹ סְמוּךְ לְמַטָּתוֹ, הֵינּוּ שְׁלֵא יְהִיָּה
 הַפִּרְשׁ בֵּין הַתְּפִלָּה לְזְוֹג:

גַּם עַל־יְדֵי מַחֲאֵת כַּף נִמְתְּקִים הַדִּינִים. כִּי יֵשׁ שְׁלֹשׁ הַיּוֹת,
 שְׁהֵם בְּחִינַת שְׁלֹשׁ יְדִים: יַד הַגְּדוּלָּה, יַד הַחֻזְקָה, יַד הַרְמָה.
 וְיַד יְמִין זֶה יַד הַגְּדוּלָּה. וְיַד שְׂמָאל, זֶה יַד הַחֻזְקָה. וּבְשַׁעַת

הַכָּאָה שְׁנַת־חֲבָרִים יַחַד, זֶה בְּחִינַת יַד רַמָּה. וְהַדְּבָרִים הַיּוֹצְאִים, הֵם יוֹצְאִים מֵהַגֶּרֶן, גִּימַטְרִיא שְׁלֹשׁ פְּעָמִים אֱלֻקִּים, וְהֵם נִמְתָּקִים עַל־יְדֵי שְׁלֹשׁ הַיּוֹת. וְזֶה פְּרוּשׁ (תהלים קט): נִפְשֵׁי בְּכַפֵּי תָמִיד וְכוּ', נֶפֶשׁ, זֶה בְּחִינּוֹת דְּבֹר. כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (שה"ש ה): נִפְשֵׁי יִצְאָה בְּדַבְּרוֹ; הֵינּוּ בְּחִינּוֹת תְּפִלָּה, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (איוב יח): מִזֶּרֶף נֶפֶשׁוֹ בְּאִפּוֹ. בְּכַפֵּי - הֵינּוּ בְּחִינּוֹת מַחְאֵת הַכֶּף. עַל־יְדֵי־זֶה, וְתוֹרְתֶךָ לֹא שִׁכְחֵתִי - רֵאשִׁי־תִבּוֹת שְׁלוֹ, גִּימַטְרִיא שְׁלֹשׁ הַיּוֹת וְשֹׁלֵשׁ אֱלֻקִּים, הֵינּוּ הַמְתָּקַת הַדִּינִים. גַּם עֵקֶר הַשִּׁכְחָה הוּא מִמְּחִין דְּקִטְנוֹת, מִבְּחִינּוֹת אֱלֻקִּים, וּכְשֶׁמִּמְתִּיק אֶת אֱלֻקִּים בְּכַפְיוֹ, עַל־יְדֵי־זֶה: וְתוֹרְתֶךָ לֹא שִׁכְחֵתִי: וְזֶה פְּרוּשׁ (תהלים צא): כִּי בִי חָשַׁק וְאֶפְלָטָהּ. כִּי בִי גִימַטְרִיא מ"ב (הקדמת התיקונים דף ז), הֵינּוּ שְׁלֹשׁ פְּעָמִים יַד גִּימַטְרִיא מ"ב, שְׁנַת־גְּלוּת הַחֶשֶׁק שֶׁבִּלְבַב בְּיָדַי, וְזֶה בְּחִינּוֹת מַחְאֵת כַּפַּיִם. עַל־יְדֵי־זֶה: וְאֶפְלָטָהּ - בְּחִינּוֹת הַמְתָּקַת הַדִּינִים:

גַּם עַל־יְדֵי מַחְאֵת כַּף מְבַטֵּל הַמַּחְלָקַת, כִּי כָּל הַמַּחְלָקַת נִמְשָׁכִים מִבְּחִינַת קֶרַח עַל אֶהֱרֹן, שֶׁהֵם בְּחִינַת שְׂמֵאל וַיִּמְיָא, וְעַל־יְדֵי מַחְאֵת כַּף נִכְלָלִים שְׂמֵאל בְּיָמִין וַיִּמִּין בְּשְׂמֵאל, וְנַעֲשִׂים אַחֲדוֹת. וְזֶה פְּרוּשׁ (תהלים צ): הָאִירוּ בְּרָקִיו תִּבֵּל רֵאתָהּ. תִּבֵּל, זֶה בְּחִינּוֹת מַחְאֵת כַּפַּיִם, כִּי יָמִין זֶה ע"ב, וְשְׂמֵאל זֶה ר"ו. וְעַל־יְדֵי שְׁנִכְלָלִים זֶה בְּזֶה, נַעֲשֶׂה שְׁנֵי פְּעָמִים ר"ו, גִּימַטְרִיא תִּבֵּל. כִּי גַם ע"ב, שֶׁהוּא יָמִין, יֵשׁ בּוֹ שְׁלֹשׁ פְּעָמִים ע"ב, גִּימַטְרִיא ר"ו. וְשֹׁלֵשׁ פְּעָמִים ע"ב, זֶה בְּחִינַת כְּהֵן גְּדוֹל וְכֵהֵן

הַדְיוּטָ וּסְגֵן הַכֹּהֵן. וְעַל־יְדֵי שְׁנַתְרָאָה תִּבְלֵ, הֵינּוּ מְחַאֵת הַכַּפִּים,
 עַל־יְדֵי־זֶה הָאִירֹ בְּרָקִיו - נִתְתַּקֵּן הַמַּחְלָקֶת הַנִּקְרָא בְּרָק, כְּמוֹ
 שְׁפָתוֹב (זכריה ט): וַיֵּצֵא כַּבָּרְק חֲצוֹ; וְחִץ לְשׁוֹן מַחְלָקֶת, כְּמוֹ
 שְׁפָתוֹב (בראשית מט): וַיִּשְׁטְמוּהוּ בְּעַלֵי חֲצִים; וְתִרְגְּמוּ: בְּעַלֵי
 פְּלִגְוֹתָא. וְזֶה פְּרוּשׁ, (תהלים מז): כָּל הָעַמִּים תִּקְעוּ כָּף, לְשׁוֹן
 הַתְּחַבְרוֹת, כִּי שְׁנֵי פְעָמִים ע"ב רי"ו, גִּימַטְרִיא תִקְעוּ:

לְהוֹיֹת קָדָם שְׁהֶעֱתַקְתִּי תוֹרָה זֹאת מִכְּתִיבַת יְדוֹ הַקְּדוֹשׁ,
 כְּתַבְתִּי מִתְחִלָּה קֶצֶת מֵעֲנִין זֶה בְּעֶצְמִי, כְּפִי מַה
 שְׁשִׁמְעֵתִיו. וְלְהוֹיֹת קֶצֶת דְּבָרִים מְבֹאָרִים שֶׁם קֶצֶת יוֹתֵר, עַל כֵּן
 הֶעֱתַקְתִּיו גַּם כֵּן, וְשִׁנִּיהֶם כְּאֶחָד טוֹבִים. וְזֶהוּ:

עֲנִין הַפֶּאֶת בַּף אֶל בַּף בְּעַת הַתְּפִלָּה: כְּתוֹב בְּ"פְרִיעֵי־חַיִּים"
 (כשער חזרת עמידה פ"ז בסופו): שְׁלוֹ הַיִּיתִי וַיִּפְרַרְנִי (איוב מז),
 שְׁל"ו בְּגִימַטְרִיא ג' הַוּוֹת וּג' אֱלֹהִים. וְרֵאשִׁי־תְבוֹת שְׁל: וַיֵּשֶׁם
 לְךָ שְׁלֹם, גִּימַטְרִיא שְׁל"ו. דְּהֵינּוּ שְׁג' פְּעָמִים הַוּיָה מִמֵּתִיק ג'
 אֱלָקִים. כִּי יֵשׁ ג' יָדִים: יַד הַגְּדוּלָּה, וַיַּד הַחֲזוּקָה, וַיַּד הַרְמָה. וְהֵן:
 יַד יָמִין הוּא יַד הַגְּדוּלָּה; יַד הַשְּׂמֹאל - יַד הַחֲזוּקָה; וְעַל־יְדֵי
 חֲבוּקַת הַיָּדִים נַעֲשֶׂה יַד הַרְמָה. וְעַל כֵּן כְּשִׁמְכָה בַּף אֶל בַּף
 וּמַחְבֵּר הַיָּדִים בְּתַפְלָה, נִמְתַּקֵּן הַדִּינִין, כִּי יַד הוּא בְּחִינַת הַוּיָה,
 יוֹד אוֹתִיּוֹת וְד' אוֹתִיּוֹת. וְעַל־יְדֵי ג' הַיָּדִים, שְׁהוּא ג' הַוּוֹת,
 נִמְתַּקֵּן הַג' אֱלָקִים, שְׁהֵם הַדִּינִין הַיּוֹצֵאִין מִהַגְּרוֹן, שְׁהוּא
 בְּגִימַטְרִיא ג' אֱלָקִים. וְהוּא סְגֻלָּה לְזִכְרוֹן, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (תהלים קיט):
 נִפְשִׁי בְּכַפִּי תִמְיֵד. נִפְשִׁי, הֵינּוּ בְּחִינַת תְּפִלָּה, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (שה"ש

ה): נִפְשֵׁי יֵצְאָה בְּדַבְרוֹ. בְּכַפֵּי תְּמִיד, הֵינּוּ כְּשִׁמְכָה כַּף אֶל כַּף בְּשַׁעַת הַתְּפִלָּה, עַל יְדֵי זֶה: וְתוֹרַתְךָ לֹא שְׂכַחְתִּי, כִּי הִשְׁכַּחְהָ הוּא מַחִין דְּקַמְנוֹת, בְּחִינַת אֱלֹקִים, וּכְשִׁמְמַתִּיק הַדֵּינִים כַּנֶּ"ל, אֲזִי הוּא בְּמַחִין דְּגִדְלוֹת, וְאִין לוֹ שְׂכַחְהָ. וְעַל כֵּן וְתוֹרַתְךָ לֹא שְׂכַחְתִּי - רֵאשֵׁי־תִבּוֹת שֶׁל"ו, דְּהֵינּוּ עַל־יְדֵי שְׁמַמְתִּיק ג' אֱלֹקִים כַּנֶּ"ל, הָיוֹת כַּנֶּ"ל, אִין לוֹ שְׂכַחְהָ. וְזֶה דִּיקָא בְּשַׁעַת הַתְּפִלָּה, כִּי אֲזִי יוֹדַע אִם הוּא בְּמַחִין דְּקַמְנוֹת אוֹ דְּגִדְלוֹת, כִּי הַדְּפוּר הוּא הַתְּגַלּוֹת הַמַּחִין, כְּמוֹ שְׂפָתוֹב (משלי ב): מִפִּי דַעַת וְתִבּוֹנָה:

מז

לשון רבנו זכרנו לברכה

וְאֶכְלֶתֶם אֶכּוֹל וְשָׂבוּעַ וְהִלַּלְתֶּם וְכוּ': (יואל ב)

מִי שֶׁהוּא מְשַׁקֵּעַ בְּתַאֲוֹת אֶכְלִיָּה, בִּידוּעַ שֶׁהוּא רְחוֹק מֵאַמֶּת, וּבִידוּעַ שְׁדֵינִים שׁוֹרִין עָלָיו. גַּם זֶה סִימָן עַל דְּלוֹת. גַּם יְבוֹא לִידֵי בְּזִיזוֹת וּבּוֹשׁוֹת, כְּמוֹ שְׂפָתוֹב (תהלים יב): כָּרַם זֶלֶת לְבַנֵּי אָדָם - כִּיֹּן שְׁנַצְרָךְ אָדָם לְבְרִיּוֹת נִשְׁתַּנָּה פָּנָיו כְּכָרוֹם (ברכות ו:). וְדַע, מִי שֶׁהוּא מְשַׁבֵּר תַּאֲוֹת אֶכְלִיָּה, הַקְּדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא עוֹשֶׂה עַל יְדוֹ מוֹפְתִים. כִּי אָמְרוּ חַכְמֵינוּ זְכוּרָנִם לְבִרְכָה (ברכות כ:): כְּתִיב: אֲשֶׁר לֹא יֵשָׂא פָנִים, וְכְתִיב: יֵשָׂא ד' פָּנָיו אֵלֶיךָ. אָמַר הַקְּדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא: אֵיךְ לֹא אֶשָּׂא לָהֶם פָּנִים, אֲנִי אִמְרָתִי: וְאֶכְלַתְּ וְשָׂבַעְתָּ וּבִרְכָתָּ, וְהֵם מְדַקְדְּקִין עַל עֲצָמָן בְּכַוִּינָה וּבְכַפִּיצָה. נִמְצָא, שְׁנֵישֵׁאוֹת פָּנִים הוּא עַל־יְדֵי שְׁבוּר תַּאֲוֹת אֶכְלִיָּה. וְזֶה

פִּרוּשׁ (דברים לא): וְהִסְתַּרְתִּי פָנַי וְהָיָה לֶאֱכֹל, פִּרוּשׁ עַל־יְדֵי תַּאֲוֹת
 אֲכִילָה הוּא מִסְתִּיר פָּנִים. וְהָאֲרֵת פָּנִים, הוּא תְּקוּן וְ"אֲמַת",
 בְּחִינַת יַעֲקֹב, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (מִכָּה ז): תִּתֵּן אֲמַת לְעַקֵּב. וְהוּא
 בְּחִינַת תְּפִלִּין, כִּי יַעֲקֹב הוּא תְּפִאֲרַת, כְּלָלִיּוֹת הַגּוֹנֵינוּ, בְּחִינַת
 תְּפִלִּין הַנִּקְרָאִים פָּאָר, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (יחזקאל כד): פֶּאֶרְךָ חֲבוּשׁ.
 וְעַקֵּר עֲשִׂירוֹת בָּא מֵאֲמַת, כְּמוֹ שְׁאֲמָרוּ חֲכָמֵינוּ וְזָכוּנָם לְבִרְכָה
 (שַׁבַּת קד): קִשְׁמָא קָאִי. וְאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ וְזָכוּנָם לְבִרְכָה (פסחים קיט):
 וְאֵת הַיְקוּם אֲשֶׁר בְּרַגְלֵיהֶם - זֶה מְמוֹנֵנוּ, שְׁעָלֵינוּ קָאִי. וְזֶה שְׁאֲמָרוּ
 חֲכָמֵינוּ וְזָכוּנָם לְבִרְכָה (בְּרֻכּוֹת כד): וְהָיוּ חֲיִידֵי תְּלוּאִים - זֶה
 הַתּוֹלָה תְּפִלִּין. גַּם אָמְרוּ (מנחות קג:): זֶה הַקּוֹנֵה תְּבוּאָה מִן הַשּׁוּק;
 הֵינּוּ שֶׁהִדְלֹת בָּא עַל־יְדֵי פָּגַם הַתְּפִלִּין, עַל־יְדֵי פָּגַם שֶׁל אֲמַת:
 וְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, שְׁעַקֵּר קִבְּלָתָהּ מִבְּחִינַת יַעֲקֹב, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב
 (בְּרַאשִׁית לו): וַיֵּשֶׁב יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ, בְּשִׁבִיל זֶה, נִקְרָאת אֶרֶץ
 הַחַיִּים (זוהר ויקרא דף מה:), כִּי תְּפִלִּין נִקְרָאִים חַיִּים, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב
 (ישעיה לח): ה' עֲלֵיהֶם יַחֲיוּ. וְזֶה שְׁבַחָהּ: אֲשֶׁר לֹא בְּמִסְפְּנוֹת תֹּאכַל
 בָּהּ לֶחֶם (דברים ח). כִּי לְפַעְמִים אָדָם אוֹכֵל לֶחֶם מִחֲמַת עֲנִיּוֹת,
 וְלֹא מִחֲמַת חֶסֶד תַּאֲוָה לְתַעֲנוּגִים אַחֲרֵים, אֲבָל אִם הָיָה לוֹ
 שְׂאֵר מֵאֲכָלִים, לֹא הָיָה אוֹכֵל לֶחֶם לְבַד. וְזֶה שְׁבַח אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל,
 שֶׁלֹּא מִחֲמַת עֲנִיּוֹת תֹּאכַל לֶחֶם, אֶלֶּא מִחֲמַת שְׂבוּר וּבִשּׁוּל תַּאֲוֹת
 אֲכִילָה. כִּי הִיא מְקַבֶּלֶת הָאֲרָה וְהַשְׁפָּעָה מִבְּחִינַת תְּפִלִּין, מִבְּחִינַת
 יַעֲקֹב, מִבְּחִינַת אֲמַת, שְׁמִשְׁם בָּא עֲשִׂירוֹת. נִמְצָא מַה שֶׁתֹּאכַל
 לֶחֶם לְבַד, לֹא מִחֲמַת מִסְפְּנוֹת, אֶלֶּא מִחֲמַת שְׂבוּר תַּאֲוֹת

אכילה. וזה פרוש (במדבר יג): ארץ אכלת יושביה; פרוש שהיא מקבלת שפעה מבחינת יעקב, כמו שפכתוב: וישב יעקב בארץ. וזה פרוש: כי היא שמלתו לעורו - דא עור של תפלין (תיקונים תיקון סט דף צא:). שפה נכנס בחינת תפלין: [לכאורה אין לזה פרוש, מה חבור יש לענין זה למה שפכתוב למעלה. אך נראה בונתו הקדושה, כי למעלה מבאר, שעלידי תפלין, שהוא בחינת אמת, בחינת יעקב, שזוכין עלידי שבירת תאות אכילה, עלידי זה נצולין מדלות ועניות כנ"ל. וזהו מה שהביא מקרא זה, כי היא שמלתו וכו' לענין זה. פרוש, כי מקרא זה נאמר על העני והאביון: כי היא כסותה לבדה היא שמלתו לעורו. ומרמוז על עניות השכינה בגלותא, שמשם עקר העניות של ישראל בגלות, כמבאר בתקונים (שם). וזהו: כי היא כסותה וכו' היא שמלתו לעורו - דא תפלין. הינו שהתפלין הם עקר השמלה המוננת על ענית השכינה וכנסת ישראל, כי תפלין מבטלין הדלות. כי עקר השפע והעשירות נמשך עלידי בחינת יעקב, שהוא בחינת אמת, בחינת תפלין. כך נראה לי לפרש.] וזה פרוש (דברים יא): ונתתי עשב - דא ע"ב שין (תיקון נ"א וזהו בראשית דף כה:), דא כלליות הגנוין. בשדך לבהמתך - פשתשדך את הבהמיות, אז יתגלה כלליות הגנוין, כמו שכתוב: ישא ד' פניו אליך: וכשפוגם באמת, בכלליות הגנוין, אזי נעשה מכלליות הגנוין בושא, ובא עליו בושא, הינו עניות. כמו שכתוב: פרם זלת לכני אדם, נשתנה פניו לכמה גנוין, ככרום:

וַאֲנַחְנוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִקְּבִלֵּין הַשְּׁפַע דְּרֹךְ אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. וְשָׁפַע
 אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, היא הָאֶרֶת פְּנֵי יַעֲקֹב, הָאֶרֶת הַתְּפִלִּין.
 וּבְשִׁבִיל זֶה כְּתִיב בְּהַ, (בראשית מט): הַנּוֹתֵן אִמְרֵי שֹׁפָר; כִּי שֹׁפָר
 זֶה בְּחִינַת פֶּאֶר, בְּחִינַת תְּפִלִּין, הֵינּוּ, שֶׁהֵיא נּוֹתֵנַת לָנוּ אוֹתוֹת
 הָאֶרֶה שֶׁקְּבִלָה מִתְּפִלִּין. וְזֶה פְּרוּשׁ (קהלת ט): רֵאֵה חַיִּים עִם אִשָּׁה.
 הַנּוֹתֵן אִמְרֵי שֹׁפָר - רֵאִשֵׁי-תְבוֹת אִשָּׁה. וְזֶה: רֵאֵה חַיִּים דִּיקָא,
 כִּי תְּפִלִּין נִקְרָאִים חַיִּים. וְזֶה: נִפְתְּלֵי אֵילָה שְׁלוּחָה וְכוּ', נִפְתְּלֵי
 אוֹתוֹת תְּפִלִּין:

וּכְשֶׁאֲנִי אוֹכְלִים שְׁפַע אִמַּת הַבָּא דְּרֹךְ אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְאַחַר כֵּן
 אָנוּ מְדַבְּרִים הַלּוּלוֹ שֶׁל הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּזֶה הַכַּת,
 אֲזִי נַעֲשֶׂה שְׁמַיִם וְאֶרֶץ חֲדָשָׁה. כְּמוֹ שֶׁאֲמָרוּ חֲכָמֵינוּ וְזָכוֹנָם
 לְבִרְכָה (הַקְּדוּמַת הַזוּהַר דף ה'): לֵאמֹר לְצִיּוֹן עֲמִי אֲתָה - אַל תִּקְרִי
 עִמִּי אֱלֹא עִמִּי, בְּשִׁתְּפֵי וְכוּ'. כִּי שְׁמַיִם הַחֲדָשׁ נַעֲשֶׂה עַל-יַדִּי
 הָאֶרֶת פְּנֵי יַעֲקֹב, וְהָאֶרֶץ הַחֲדָשָׁה נַעֲשֶׂה עַל-יַדִּי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל,
 שֶׁהוֹלַכְתָּ הַשְּׁפַע דְּרֹךְ אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל; נִמְצָא, שֶׁבְּרָא עֲבָשׁוּ שְׁמַיִם
 וּמְזוּלוֹת אַחֲרֵיכֶם; נִמְצָא, שֶׁמִּשְׁנֵה הַטְּבַע שֶׁהָיָה מְטַבַּע בְּמְזוּלוֹת
 הָרְאשׁוֹנִים, כִּי עֲבָשׁוּ נַעֲשֶׂה מְזוּלוֹת חֲדָשִׁים. נִמְצָא, שֶׁעַל-יַדִּי
 שְׁבוּר תַּאוֹת אֲכִילָה, נַעֲשֶׂה מוֹפְתִים וּפְלָאוֹת:

גַּם זֹאת הַתּוֹרָה כְּתִבְתִּי מִתְּחִלָּה בְּעֶצְמִי, וְנִמְצָאוּ בְּהַ כְּמֹה
 דְּבָרִים מְבֹאָרִים יוֹתֵר. גַּם סִיּוּם פְּרוּשׁ הַמְּקָרָא "וְאַכְלֵתֶם"
 נִחְסַר כָּאֵן בְּלִשׁוֹנוֹ הַקְּדוּשׁ, וּמֹה שֶׁחָסַר זֶה גִּלְהָ זֶה וְכוּ', עַל כֵּן
 הֶעֱתַקְתִּי גַם נִסְחָא זֹאת שְׁכַתְּבְתִּי בְּעֶצְמִי. וְזֶהוּ:

וְאֶכְלֶתֶם אֶכּוֹל וְשָׂבוּעַ וְהִלַּלְתֶּם אֶת שֵׁם ה' אֱלֹהֵיכֶם וְכוּ' -
 כִּי מִי שִׁיּצָא מִתַּאֲוֹת אֲכִילָה, יְכוּל לְהִיּוֹת אִישׁ
 מוֹפֵת. וּמִי שֶׁהוּא מְשַׁקֵּעַ בְּתַאֲוֹת אֲכִילָה, סִימָן שֶׁהוּא שֶׁקָּרַן.
 וְכֵן אֶפְלוּ אִישׁ צַדִּיק שֶׁכִּבֵּר יָצָא מִהִתְאֵוָה, וְנָפַל מִמְדַּרְגָּתוֹ
 וְנָפַל לְתַאֲוֹת אֲכִילָה - סִימָן שִׁיּצָא שֶׁקָּרַ מִפְּיוֹ. וְכֵן מוֹרָה גַּם
 בֶּן שִׁישׁ דִּין עָלָיו לְמַעֲלָה, וְגַם הוּא סִימָן עֲנִיּוּת. וְהֶעֱנִין, דְּהֵנִיחַ
 כְּתִיב (דברים ח): וְאֶכְלֶת וְשִׁבְעֶת וּבִרְכַּת; וְלִכְאוּרָה, מִזֶּה טַעֲנַת
 הַיֵּצֵר הָרַע לֶאֱכֹל וְלִשְׁבַּע לְמִלְאֵת נַפְשׁוֹ, וְאַחֲר־כֵּן לְכַרֵּךְ אֶת
 ה'. אֵךְ בְּאֵמַת אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנָם לְבִרְכָה (ברכות כ): כְּתִיב:
 אֲשֶׁר לֹא יֵשָׂא פָּנִים, וְכְתִיב: יֵשָׂא ה' פָּנָיו אֵלָיְךָ וְכוּ', וְכִי לֹא
 אֲשָׂא פָּנִים וְכוּ', שְׂאֵנִי אִמְרַתִּי: וְאֶכְלֶת וְשִׁבְעֶת וּבִרְכַּת, וְהֵן
 מְדַקְדְּקִין עַל עֲצֻמָּן מִפְּזוּת וְעַד כְּבִיצָה. וְזֶהוּ רָמַז נִפְלָא: אִם
 יִשְׂרָאֵל מְדַקְדְּקִין לְבָלֵי לֶאֱכֹל הַרְבֵּה, רַק מִפְּזוּת וְעַד כְּבִיצָה,
 אֲזִי הֵם בְּכַחֲזִינַת: יֵשָׂא ה' פָּנָיו; וְאִזּוֹ יֵשׁ נְשִׂאוֹת פָּנִים. אֵךְ
 לְהַפְּךָ, חֵם וְשָׁלוֹם, מִכֻּל הֵן וְכוּ'; כִּי כֹּאֲשֶׁר הֵם מְשַׁקְעִים
 בְּתַאֲוֹת אֲכִילָה, אֲזִי הִסְתַּרְתָּ פָּנִים, חֵם וְשָׁלוֹם. וְזֶהוּ (דברים לא):
 וְהִסְתַּרְתִּי פָּנַי וְהָיָה לֶאֱכֹל; כְּלוֹמֵר, אִם הֵם מְשַׁקְעִים בְּתַאֲוֹת
 אֲכִילָה, אֲזִי: וְהִסְתַּרְתִּי פָּנַי, חֵם וְשָׁלוֹם. וְהֵנָּה נְשִׂאוֹת פָּנִים
 הוּא בְּחִינַת אֵמֶת, כְּמִבְּאֵר בְּפִגּוֹנוֹת עַל שְׁלֹשׁ-עֶשְׂרֵה מִדּוֹת,
 תְּקוּן אֵמֶת הוּא הָאֵרֶת פָּנִים, וְזֶהוּ שְׂאֵמְרָנוּ, כִּי הַמְשַׁקֵּעַ
 בְּאֲכִילָה הוּא רְחוֹק מֵאֵמֶת, כִּי הוּא בְּהִסְתַּרְתָּ פָּנִים, שֶׁהוּא

מִדַּת אֵמֶת כַּ"ל:

וְהָיָה כָּל הָעוֹלָם כְּלוֹ נִזּוֹן מִשְׁפַּע שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, בִּידוּעַ.
 וְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל בְּעֵצְמוֹ מְקַבֵּל הַשְּׁפַע מִן אֲמַת, שֶׁהוּא מִדַּת
 יַעֲקֹב, בְּנֵי אֲמֹר (מיכה ז): תִּתֵּן אֲמַת לְיַעֲקֹב; וְהוּא מִדַּת תְּפָאֶרֶת,
 שֶׁהוּא כְּלָלוֹת הַגּוֹנֵן. וְהוּא בְּחִינּוֹת שָׁמַיִם, אִשׁ וּמַיִם, שֶׁהוּא גַם
 בֵּן כְּלָלוֹת הַגּוֹנֵן. וְזֶה מְרָמוֹ בַּתּוֹרָה (במדבר יג): אֶרֶץ אֲכָלֶת
 יוֹשְׁבֵיהָ. דְקָשָׁה, הֵן אֲמַת שֶׁהַמְרָגְלִים הוֹצִיאוּ שָׁקֶר מִפִּיהֶם, אִךְ
 אִךְ נִכְתַּב שָׁקֶר שֶׁלָּהֶם בַּתּוֹרָה שֶׁהִיא אֲמַת, וּבַהֲכִרַח, שְׂבָדְבָרִים
 הִלְלוּ נִרְמֹז בָּהֶם דְּבַר אֲמַת. וַיֵּשׁ לְרִמְזוֹ הַנ"ל: אֶרֶץ אֲכָלֶת, כְּלוֹמֵר
 שְׂאֵכִילֶתָהּ וְהַשְּׁפַעֲתָהּ הוּא מִבְּחִינּוֹת יוֹשְׁבֵיהָ, שֶׁהוּא בְּחִינּוֹת
 וַיֵּשֶׁב יַעֲקֹב, שֶׁהוּא מִדַּת אֲמַת בְּנ"ל. וְהוּא גַם בֵּן בְּחִינּוֹת תְּפָלִיז,
 שְׂנִקְרָאִים פֶּאֶר, שֶׁהוּא מִדַּת יַעֲקֹב. וְעַל כֵּן נִקְרָאת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל:
 אֵילָה שְׁלוּחָהּ הַנּוֹתֵן אֲמָרֵי שִׁפְר; כְּמוֹ שֶׁדְּרָשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנֶם
 לְבִרְכָה, כְּלוֹמֵר: אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הִיא אֵילָה שְׁלוּחָהּ לְבִשְׁל פְּרוֹתֶיהָ,
 וְהַשְּׁפַעֲתָהּ הוּא מִמִּדַּת אֲמַת, שֶׁהוּא בְּחִינּוֹת תְּפָאֶרֶת, בְּחִינּוֹת
 תְּפָלִיז. וְהֵינּוּ: הַנּוֹתֵן אֲמָרֵי שִׁפְר, כִּי שִׁפְר הוּא לְשׁוֹן פֶּאֶר, שֶׁהוּא
 בְּחִינַת תְּפָלִיז. וַיֵּשׁ לְרִמְזוֹ: נִפְתָּלִי הוּא אוֹתִיּוֹת תְּפָלִיז:

וְעַל זֶה יֵשׁ לְרִמְזוֹ גַם בֵּן (קהלת ט): רֵאָה חַיִּים עִם אִשָּׁה; כִּי
 אִשָּׁה - רֵאִשִׁיתִּיבּוֹת הַנּוֹתֵן אֲמָרֵי שִׁפְר. וְהֵינּוּ: רֵאָה
 חַיִּים; כִּי תְּפָלִיז נִקְרָאִין חַיִּים, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנֶם
 לְבִרְכָה (מנחות מד): ה' עֲלֵיהֶם יַחִיו, דְּדָרְשׁוּ עַל תְּפָלִיז, כִּי
 בְּתְּפָלִיז נִאָּמַר (דברים כח): וְרָאוּ כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי שֵׁם ה' נִקְרָא
 עֲלֵיךְ וְכו' (ברכות ו). וְהֵינּוּ: רֵאָה חַיִּים, שֶׁהוּא תְּפָלִיז, עִם אִשָּׁה

- ראשית-תבות: הנותן אמרי שפר, שהוא גם כן בחינות תפלין כנ"ל:

וזהו: ארץ אשר לא במספנת תאכל בה לחם (דברים ח); כלומר, ארץ, שהוא בחינות אמת, ואו הוא בבחינות הארת פנים, ואינו בוחר בתפנוקים. ועל כן לא במספנת - מחמת דלות ועניות - תאכל בה לחם, ולא שאר מעדנים, רק מחמת שהוא בבחינות אמת, והוא מפשט מתאות אכילה, ואינו בוחר רק בלחם לאכל. ועל כן נקראת ארץ ישראל ארץ החיים, כי השפעתה ממדת יעקב, שנאמר עליו: יעקב אבינו לא מת (תענית ה:). והוא גם כן בחינות תפלין, שנקראים חיים.

נמצא, כי האוחז במדת אמת, אזי פרנסתו ברוח, כי ההשפעה ממדת אמת כנ"ל. וזה רמזו (שבת קד): קשטא קאי; כי רבותינו זכרונם לברכה דרשו (פסחים קט) על פסוק: ואת כל היקום וכו' - זה ממונו של אדם שמעמידו וכו'. וזהו: קשטא - האוחז במדת אמת, אזי: קאי - זה ממונו שמעמידו על רגליו, ופרנסתו ברוח. אך שקרא לא קאי, כי הוא בהסתרת פנים שהוא בחינות אמת. ועל כן על כל צרה שלא תבוא גזרין תענית, כי מאחר שישאל נתונין בצרה, הם בבחינות הסתרת פנים, בחינות דינים. ועל כן גזרין תענית, לשבר תאות אכילה. ואזי יהיה בחינות הארות ונשיאות פנים, שהוא בחינות המתקת ובטול הדינים כנ"ל, וכי לא אשא פנים שהן מדקדקין וכו'.

וּבְזֶה תִּבְיִן נִפְלְאוֹת בְּדַבְרֵי רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבִרְכָה (ברכות כד),
 שְׁדַרְשׁוּ עַל פְּסוּק: וְהָיוּ חֲיִיד תְּלוּאִים - זֶה הַתּוֹלָה
 תְּפִלּוֹ. גַּם אָמְרוּ (מנחות קג:): - זֶה הַקּוֹנֶה מִן הַפְּלִטָּה. זֶהוּ
 שְׂאֵמְרָנוּ, כִּי אֵלּוּ וְאֵלּוּ דַבְרֵי אֱלֹקִים חַיִּים, וְשִׁנְיָהֶם דָּבָר אֶחָד.
 כִּי מֵאַחֵר שֶׁהוּא תּוֹלָה תְּפִלּוֹ, וּפּוֹגֵם בַּתְּפִלִּין, שֶׁהוּא מֵדַת
 אֱמֶת, אֲזִי הוּא בְּהֶסְתֵּר פָּנִים, וְנִתְמַעַט הַשְּׁפַע שְׁלוֹ, וּמְזוּנָתוֹ
 מִצְמָצְמוֹן, וְצִרִיד לְקִנּוּת מִן הַפְּלִטָּה. וְעַל כֵּן פְּתִיב עַל אֶרֶץ
 יִשְׂרָאֵל, (דברים יא): תָּמִיד עֵינֵי ה' אֱלֹקֶיךָ בָּהּ, כִּי דוֹבֵר שְׁקָרִים
 לֹא יִבּוֹן לְגַגְד עֵינֵי (תהלים קא), אֵךְ אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, שֶׁהִיא מֵדַת
 אֱמֶת, תָּמִיד עֵינֵי ה' בָּהּ וְכו':

וְהִנֵּה בְּשֶׁהַצִּדִּיק אוֹכֵל לְשֶׁבַע נֶפְשׁוֹ, וְלֹא מִחַמַּת תְּאוּה
 הַגְּשָׁמִיּוֹת, אֲזִי הוּא בְּבַחֲנֵי נְשִׂאוֹת פָּנִים, וְנִזּוֹן מִמֵּדַת
 אֱמֶת. וְכֹאשֶׁר בְּכַח אֲכִילָה זֶה עוֹמֵד לְהוֹדוֹת וּלְהִלֵּל לַה', אֲזִי
 יוֹצֵאִין מִמֶּנּוּ דְבוּרֵי אֱמֶת, שֶׁהֵם בַּחֲנֵי יַעֲקֹב, מֵדַת תְּפִאֲרַת,
 שֶׁהוּא כְּלָלוֹת הַגּוֹנִין. וְהוּא בַּחֲנֵי שְׁמוֹם, אִשׁ וּמִים. וְגַם כֵּן
 בַּחֲנֵי אֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל, שֶׁהַשְּׁפַעֲתָהּ גַּם כֵּן מִמֵּדַת יַעֲקֹב כַּנ"ל. וְעַל-
 כֵּן בְּכַח זֶה נַעֲשֶׂה שְׂתַף לְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא לְבְרָא שְׁמוֹם וְאֶרֶץ,
 שֶׁהֵם בְּבַחֲנֵי אֱמֶת, בְּדְבוּרֵי הַקְדוּשִׁים שְׂנוּבְעִים וְיוֹצֵאִים מִמֶּנּוּ
 גַּם כֵּן בְּבַחֲנֵי אֱמֶת כַּנ"ל. וְזֶהוּ שְׂאֵמְרָנוּ לְמַעַלָּה, כִּי אֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל
 הִיא אֵילָה שְׁלוּחָה, וְהֵינּוּ: הַנּוֹתֵן אִמְרֵי שְׁפָר; כִּי הַנּוֹתֵן מִבַּחֲנֵי
 אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, שֶׁהִיא אֵילָה שְׁלוּחָה, שֶׁהִיא בַּחֲנֵי אֱמֶת, אֲזִי:
 הַנּוֹתֵן אִמְרֵי שְׁפָר - כְּלוֹמֵר, שְׂנוֹתֵנִת מַעֲצָמָה וּמִכְחָה אִמְרֵי

שָׁפַר, לְשׁוֹן תְּפָאֶרֶת, שֶׁהֵם אֲמָרֵי אֲמֵת, וְעַל כֵּן יוּכַל לְבְרֵא שָׁמַיִם
וְאָרֶץ, שֶׁהֵם גַּם כֵּן מִמְדַּת אֲמֵת כִּנְ"ל. וְעָלְיוּ נֹאמֵר (ישעיה נא):
וְיֹאמֵר לְצִיּוֹן עֲמִי אַתָּה - אֵל תִּקְרֵי עֲמִי אֱלֹא עֲמִי; מָה אֲנִי
עַבְדֵי שְׁמַיָא וְאַרְעָא בְּמַלְוָלִי, אִף אַתֶּם וְכו' בְּמַלְוָלֵא כִנְ"ל (הַקְדַּמַּת
הוֹרֵר דף ה.), כִּי בְּדַבְרֵי הָאֲמֵתִיִּים, יוּכַל לְבְרֵא שָׁמַיִם וְאָרֶץ. [וְזֶה:
וְיֹאמֵר לְצִיּוֹן; הִינֵנו עַל יְדֵי אֲמָרֵי אֲמֵת, שֶׁהוּא בְּחִינַת אֲמָרֵי צִיּוֹן,
אֲמָרֵי אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, שֶׁהוּא בְּחִינַת אֲמֵת, עַל־יְדֵי־זֶה: עֲמִי אַתָּה -
אֵל תִּקְרֵי עֲמִי וְכו' כִנְ"ל]. וְכִיּוֹן שֶׁיְּכַוֵּל לְבְרֵא שָׁמַיִם וְאָרֶץ
חֲדָשִׁים, יוּכַל לַעֲשׂוֹת מוֹפְתִים בְּשָׁמַיִם וּבְאָרֶץ. כִּי הַשֵּׁם יִתְבַּרַךְ
מְנַהֵיג עוֹלָמוֹ עַל פִּי דֶרֶךְ הַטֶּבַע, וְהַטֶּבַע הוּא עַל פִּי הַנְּהַגַּת
הַגְּלֻגְלִים כִּידוּעַ, וְכִיּוֹן שֶׁהַצְּדִיק יוּכַל לְבְרֵא שָׁמַיִם חֲדָשִׁים, אִזֵּי
הוּא מְשַׁנֵּה כָּל הַגְּלֻגְלִים, וְעוֹשֶׂה טֶבַע חֲדָשׁ, וְעַל־כֵּן בְּנֹדָאֵי הוּא
יְכֻל לַעֲשׂוֹת מוֹפְתִים, שֶׁהֵם שְׁנֵי הַטֶּבַע. וְהַעֲנִין פְּלֵא, וְדוּק: וְזֶה:
וְאִכְלֶתֶם אֶכּוּל וְשָׁבוּעַ - בְּלֹזֵר, מָה שֶׁתֹּאכְלוּ, הֵן מְעַט וְהֵן
הֶרְבֵּה, תִּשְׁבְּעוּ, וְלֹא תִהְיוּ מְשַׁקְעִים בְּתֵאוֹת אִכְלֵה - אִזֵּי תִהְיוּ
בְּבְחִינַת נְשִׂאוֹת פָּנִים, וְנִזְוִינֵן מִמְדַּת אֲמֵת. וּבְכַח אִכְלֵה זֶה:
וְהִלַּלְתֶּם אֶת שֵׁם ה' אֱלֹהֵיכֶם - כִּנְ"ל, אִזֵּי תִהְיוּ שֹׁתְפִין
לְהַקְדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא לְבְרֵא שָׁמַיִם וְאָרֶץ. וְזֶהוּ אֲשֶׁר עָשָׂה עִמָּכֶם,
דִּהְיִנו: אֵל תִּקְרֵי "עֲמִי" אֱלֹא "עֲמִי", מָה אֲנִי וְכו'. וְכִיּוֹן שֶׁתּוּכְלוּ
לְבְרֵא שָׁמַיִם וְאָרֶץ, אִזֵּי: לְהַפְּלִיא - שֶׁתּוּכְלוּ לַעֲשׂוֹת נִפְלְאוֹת
וּמוֹפְתִים בְּשָׁמַיִם וּבְאָרֶץ. וְהִינֵנו דְּסִים וְלֹא יִבְשׂוּ וְכו' - כִּי בְּחִינַת
הַבּוֹשָׂה הוּא גַם כֵּן כְּלָלִיּוֹת הַגּוֹנֵין, כִּי אִזֵּל סִמְקָא וְאִתִּי חוּרָא

(ב"מ נח:), ופָּנִינוּ מִשְׁתַּנֶּה לְכַמָּה גּוֹנִין, וְהוּא מֵדַת תְּפָאֶרֶת, מִמְדוֹת הַנְּפוּלִין. וְמָה מִתְקוֹ דְּבָרֵי רַבּוּתֵינוּ זְכוּרֹנָם לְבָרְכָה לְפִי זֶה (ברכות ו:): כִּיּוֹן שְׁנַצְרָךְ לְבָרִיּוֹת פָּנִינוּ מִשְׁתַּנֶּה כְּכָרוּם, שְׁמִשְׁתַּנֶּה לְכַמָּה גּוֹנִין. כִּי כִּיּוֹן שְׁנַצְרָךְ לְבָרִיּוֹת, וְהֵינּוּ מִפְּנֵי שְׁפָגַם בְּמֵדַת אִמַּת, וְהוּא בְּהַסְתַּרְת פָּנִים, שֶׁהוּא מֵדַת אִמַּת, כְּלָלוֹת הַגּוֹנִין כַּנ"ל, וְעַל־כֵּן פָּנִינוּ מִשְׁתַּנֵּן כְּכָרוּם לְכַמָּה גּוֹנִין, שֶׁהוּא גַם כֵּן מֵדַת תְּפָאֶרֶת מִמְדוֹת הַנְּפוּלִין, כִּי אֵת זֶה לְעֵמֶת זֶה עָשָׂה וְכו'. וְעַתָּה הַמְקַרָּא הַזֶּה נִדְרָשׁ כְּמִין חֹמֶר: וְאֶכְלֶתֶם אֶכּוֹל וְשָׁבֹעַ - בְּבַחֲיִנַת אִמַּת כַּנ"ל. וְאִזּוֹ תוּכְלוּ לַעֲשׂוֹת נִפְלְאוֹת: אֲשֶׁר עָשָׂה עִמָּכֶם לְהַפְלִיא, כַּנ"ל. אִזּוֹ: וְלֹא יִבְשׂוּ עַמִּי לְעוֹלָם; כִּי מֵאַחַר שֶׁאַתֶּם בְּבַחֲיִנַת אִמַּת, כְּלָלוֹת הַגּוֹנִין, אֵינְכֶם צְרִיכִין לְהַתְּבַיֵּשׁ, שֶׁהִיא כְּלָלוֹת הַגּוֹנִין בְּמֵדוֹת הַנְּפוּלִין. עַל כֵּן: וְלֹא יִבְשׂוּ עַמִּי לְעוֹלָם. וְזֶהוּ: וְנָתַתִּי עֵשֶׂב בְּשֶׁדֶךְ לְבַהֲמֹתֶךָ וְאֶכְלֶתָּ וְשָׁבַעְתָּ. כַּמְבָאָר בְּזֶהר (בראשית דף כה: ובתיקון נא): עֵשֶׂב הוּא ע"ב ש"ן, תֵּלֶת רָאשִׁין, שְׁלֹשָׁה אַבוֹת, שֶׁהוּא הַגּוֹנִין. וְהֵינּוּ: בְּשֶׁדֶךְ לְבַהֲמֹתֶךָ - שְׁתִּשְׁדַּד הַבְּהֵמִיּוֹת שְׁלֶךְ, וְאֶכְלֶתָּ וְשָׁבַעְתָּ - לְאֶכֶל וְלִשְׁבַע, רַק לְהַסְתַּפֵּק בְּמַעֵט - אִזּוֹ: וְנָתַתִּי עֵשֶׂב:

מח

לשון רבנו זכרוננו לברכה

על אשר מעלתם בי וכו' במי מריבת קדש מדבר צין וכו':

(דברים לב)

צִירֵי זֶה בְּחִינַת: וַיִּצַר - יִצְרָה לְטֹב יִצְרָה לְבִישׁ; יִצְרָה
 לְשָׂכַר יִצְרָה לְעֹנֵשׁ (זוהר בראשית דף כו. ובברכות סא), בְּחִינַת
 דִּין וְרַחֲמִים. וְזֶה בְּחִינַת בִּינָה, שְׁשֵׁם נֹצֵר הַגֹּלֶד, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב
 (משלי ב): כִּי אִם לְבִינָה תִקְרָא. וְשֵׁם שְׁנֵי בְּחִינּוֹת: חֶסֶד וְדִין, כִּי
 מִשֵּׁם דִּינִין מִתְעָרֵין. וְהִיא בְּחִינַת סֶפֶה, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב (תהלים קלט):
 תִּסְכְּנֵי בְּכֶטֶן אָמִי. וְהִיא בְּחִינַת כַּח הַתְּפִלָּה, מֵה שְׁמַתְפַּלְלִין
 בְּכַח, כָּל עֲצָמוֹתֵי תֵאמְרָנָה וְכו' (תהלים לה). וְהוּא בְּחִינַת סֶפֶה,
 כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב (איוב י): בְּגִידִים וְעֲצָמוֹת תִּסּוּכְכֵנִי. כִּי כַח שְׂאֵדָם
 מִכְּנִים פְּתוּבוֹת הֵם כ"ח אֲתוֹן דְּעֵבֶדָא דְּבִרְאשִׁית, שְׁפָהֶם נִבְרָא
 הָעוֹלָם. וְעִשְׂרָה מֵאֲמֵרוֹת שְׁפָהֶם נִבְרָא הָעוֹלָם (אבות פ"ה),
 מִקְּבִלִין כַּח מִכ"ח אֲתוֹן אֱלוֹ. וְהַדְּבוּרִים שְׂאֵדָם מְדַבֵּר בְּכַח, הֵם
 עֲצָמֵן הַדְּבוּרִים שֶׁל הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא. וְזֶה בְּחִינַת (ישעיה נא):
 וְאִשִּׁים דְּבָרֵי בְּפִיד; כִּי הֵם עֲצָמֵם דְּבַר ה', וְהֵם כַּח מַעֲשֵׂיו
 (תהלים קיא). וְהֵמָּאֲמֵרוֹת שְׁפָהֶם נִבְרָא הָעוֹלָם, הֵם בְּחִינַת חֶסֶד,
 כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב (תהלים פט): כִּי אָמַרְתִּי עוֹלָם חֶסֶד יִבְנֶה; וְהַחֶסֶד
 הוּא בְּחִינַת סֶפֶה, בְּחִינַת חֶבּוּק. וְזֶה: וְאִשִּׁים דְּבָרֵי בְּפִיד - אֲזִי:
 וּבְצִל יְדֵי כְּסִיתִיד, שֶׁהִיא בְּחִינַת סֶפֶה, שֶׁהִיא בְּחִינַת צֵל יָד,
 חֶבּוּק יָד יְמִין (זוהר פנחס ריד):

אֲבָל הַדְּבוּרִים שְׂאִינָם דְּבוּרִים קְדוּשִׁים, אֲזִי גוֹרֵם שְׁנַתְעוֹרֵר
 סֶפֶת נֹצֵרִים, סֶפֶת עֲבוּ"ם, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב (תהלים קמד):
 אֲשֶׁר פִּיהֶם דְּבַר שְׂוָא וַיִּמְיֵנָם יְמִין שְׂקָר, שֶׁהוּא חֶבּוּק דְּסִטְרָא
 אַחֲרָא. וְזֶה פִּרּוּשׁ (שם לא): תִּצְפְּנָם בְּסֶפֶה מְרִיב לְשׁוֹנוֹת - כִּי

בְּשִׁלְשׁוֹנוֹת שֶׁל עֶבְרִים גּוֹבְרִים, חֵם וְשָׁלוֹם, אֲזִי הַשְּׂכִינָה הַיָּבֵשׁ
 רִיב עִם קְדָשָׁא בְּרִיד הוּא, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב בְּתַקּוּנִים (תִּיקוּן כ"א דף
 מד:): שִׁמְעוּ הָרִים רִיב, דְּאִיהִי רִיב עַל בְּנֵהָא בְּגִלּוֹתָא. כִּי
 בְּאַרְצֵי־יִשְׂרָאֵל אִיהִי רִבִּי (שם דף מה:), שְׁנַת־הַפֶּךָ אֲתוֹן "רִיב"
 וְנַעֲשֶׂה "רִבִּי". וְעַקֵּר אֶרְצֵי־יִשְׂרָאֵל - עַל־יְדֵי כַּח מַעֲשָׂיו, כְּמוֹ
 שֶׁכְּתוּב (תהלים קיא): כַּח מַעֲשָׂיו הִגִּיד לְעַמּוֹ לְתַת לָהֶם נַחֲלַת
 גּוֹיִם. אֲבָל כְּשֶׁכַּח הָיָה, הִינּוּ בַּחֲיִנַת סָפָה, נִפְנָם, אֲזִי גּוֹבְרִים
 אֲמוֹת הָעוֹלָם, גּוֹבֵר יְמִין שְׂקֵר, וְנַעֲשֶׂה מִ"רִבִּי" "רִיב", אֲזִי אִיהִי
 רִיב עַל בְּנֵהָא, שֶׁגָּלוּ מִשְׁלַחַן אֲבִיהֶם וּמֵאַרְצָם יֵצְאוּ:

וּבְשִׁבִיל זֶה, סָפָה, הִינּוּ תִפְלָה בְּכַח, הִיא סְגֻלָּה לְבָנִים.
 וּבְשִׁבִיל זֶה תִּכְרַף אַחַר סְבוֹת - שְׁמִינֵי עֲצָרַת,
 שֶׁהַנּוֹקְבָא עוֹצְרַת וְקוֹלְטַת הַטָּפָה, שְׁלֵא תִפִּיל (כמבואר בפע"ח בסופו
 בכונות שמיני עצרת). וְזֶה בַּחֲיִנַת: תְּסַכְּנֵי בְּכַטְוֵן אֲמִי; הִינּוּ בַּחֲיִנַת
 סָפָה נַעֲשֶׂה בַּחֲיִנַת עֶבֶר. וּבְשִׁבִיל זֶה: וְתִתְפַּלֵּל חֲנָה עַל ה'
 (שמואל-א א) - עַל דִּיקָא, שֶׁהִיא בַּחֲיִנַת סָפָה. גַּם אֶרְצֵי־יִשְׂרָאֵל
 סְגֻלָּה לְבָנִים, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ וְזָכוּנוֹם לְבִרְכָה (ר"ה טו:): לָךְ
 לָךְ מֵאַרְצֶךָ, וְשֵׁם תִּזְכֶּה לְבָנִים. כִּי נַחֲלַת ה' בָּנִים (תהלים קכו),
 וְזֶה מַחְמַת: שְׂכָר פְּרִי הַכְּטָן, שְׂכָר סָפָה, בַּחֲיִנַת תְּסַכְּנֵי בְּכַטְוֵן
 אֲמִי. כִּי עַקֵּר אֶרְצֵי־יִשְׂרָאֵל הוּא עַל יְדֵי כַּח מַעֲשָׂיו, כְּמוֹ
 שֶׁכְּתוּב: כַּח מַעֲשָׂיו וְכוּ' לְתַת לָהֶם נַחֲלַת וְכוּ'. וְכַח הָיָה הוּא
 בַּחֲיִנַת סָפָה, כֹּל עֲצָמוֹתֵי תְּאֵמְרָה, בַּחֲיִנַת: בְּגִידִים וְעֲצָמוֹת
 תְּסוֹכְכֵנִי, בַּחֲיִנַת: וְאֲשִׁים דְּכָרִי בְּפִיד וּבִצֵּל יְדֵי כְּפִיתִיד:

וְזֶה בְּחִינַת (מיכה ו'): הַגִּיד לְךָ אָדָם מַה טוֹב וּמַה ה' דּוֹרֵשׁ
 מִמֶּךָ כִּי אִם עֲשׂוֹת מִשְׁפָּט - זֶה הַדִּין (כשרו"ל מכות כד),
 בְּחִינַת: שְׂמָאוֹ תַּחַת לְרֵאשִׁי (שה"ש ב.). וְאַהֲבַת חֶסֶד - זֶה
 בְּחִינַת חֶסֶדִים הַפְּנִימִיִּים. וְהֶצַּנֵּעַ לְכַת - זֶה בְּחִינַת מְקִיפִים,
 בְּחִינַת סֶפֶה. כִּי דַפְנוֹת הַסֶּפֶה הֵם שְׁתֵּים כְּהַלְכָתְךָ, שֶׁהֵם נֶצַח
 וְהוֹד, וּשְׁלִישִׁית אֶפְלוֹ טַפַּח (סוכה ו'), שֶׁהוּא בְּחִינַת יְסוֹד. וְזֶה
 בְּחִינַת: וְהֶצַּנֵּעַ לְכַת, וְהֶצַּנֵּעַ - זֶה בְּחִינַת יְסוֹד, מְגֻלָּה טַפַּח
 וּמְכַסֶּה טַפַּח (גדרים כ:); וְלְכַת - זֶה בְּחִינַת נֶצַח וְהוֹד. עִם ה'
 אֱלֹקֶיךָ - זֶה בְּחִינַת אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, כִּי כָּל הַדָּר בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל
 דּוֹמָה כְּמִי שֵׁישׁ לוֹ אֱלֹקֵי (כתובות קו:), כִּי אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל נַעֲשֶׂה
 מִכַּח מַעֲשָׂיו בְּנִ"ל:

וְלַעֲתִיד לְבֹא שְׂיִתְנַסּוּ אַמּוֹת הָעוֹלָם עַל־יְדֵי מִצּוֹת סֶפֶה, אִן
 נִתְקַיְּמִים (צפניה ג'): אִן אֶהְפֹּךְ אֶל כָּל הָעַמִּים שְׁפָה
 כְּרוּרָה. שְׁפָה - רֵאשִׁי תְּבוֹת שֶׁל שָׂכָר פְּרֵי הַבְּטָן, הֵינּוּ בְּחִינַת
 סֶפֶה בְּנִ"ל. גַּם אִן נִתְהַפֵּךְ רִיב לְשׁוֹנוֹת, וְלֹא יִהְיֶה בְּחִינַת רִיב
 בְּנִ"ל, וְיִהְיֶה שְׁפָה אַחַת לְעַבְדוֹ שְׂכָם אֶחָד. וְאִן יִתְגַּבֵּר אַמַּת,
 כְּמוֹ שְׂכָתוֹב (משלי יב): שְׁפַת אַמַּת תִּבּוֹן לְעַד; הֵינּוּ, אֶפְלוֹ עֲכוּ"ם
 יִחְזְרוּ לְעַבְדוֹ שְׂכָם אֶחָד. וְזֶה (בראשית ד'): אִם תִּיטִיב - שְׂאֵת,
 רֵאשִׁי־תְבוֹת שְׁפַת אַמַּת תִּבּוֹן. וְאִם לֹא תִיטִיב - לְפֶתַח תַּמָּאת
 דּוֹבֵץ, רֵאשִׁי־תְבוֹת רַחַל לְמַפְרַע בְּחֻזַּת אֲנָפִין, בְּחִינַת רִיב,
 שֶׁהִיא רִיב בְּגִלּוֹתָא, דְּמִתְגַּבְּרִין אֲמִין דְּעֵלְמָא, רִיב לְשׁוֹנוֹת, אֲשֶׁר
 פִּיהֶם דְּבַר שְׂוֹא וְכוּ': וְזֶה פְּרוּשׁ: כְּמִי מְרִיבַת - זֶה בְּחִינַת מִי

הַחֲסִדִּים, בְּחִינַת סֶפֶה, שְׁמִצְלַת מְרִיב לְשׁוֹנוֹת, כְּמוֹ שְׁכַתּוּב: תִּצְפְּנֵם בְּסֶפֶה מְרִיב לְשׁוֹנוֹת כַּנ"ל. קָדַשׁ תִּרְגְּמוּ רַקֵּם, לְשׁוֹן רַקֵּם וְצִיר, בְּחִינַת צִירֵי כַּנ"ל, שְׁמִמְנוּ יִצִירַת הַיֶּלֶד. מְדַבֵּר צִין - לְשׁוֹן צִינֵי הַר הַבְּרֹזֶל, לְשׁוֹן תְּמָרִים (סוכה לב), לְשׁוֹן תְּמוּרָה וְחִלּוּף. פְּרוּשׁ, כִּי הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ-הוּא צִוָּה לָהֶם שְׂיִדְבְּרוּ אֶל הַפֶּלַע, כְּדֵי שְׂיִלְמְדוּ יִשְׂרָאֵל קַל-וַחֲמֹר עַל שֹׁכֵר וְעֹנֵשׁ, כְּפִרוּשׁ רַש"י, וְהֵם [פָּגְמוּ] בְּהַדְּבֹר, וְגִרְמוּ, חֵם וְשָׁלוֹם, הַתְּגַבְּרוּת שֶׁל הַרִיב לְשׁוֹנוֹת, וְגִרְמוּ הַתְּגַבְּרוּת יְמִין שֶׁקָּר, כְּמוֹ שְׁכַתּוּב: אֲשֶׁר פִּיהֶם דִּבֶּר שׁוּא וְכו'. וְזֶה פְּרוּשׁ: צִין, לְשׁוֹן תְּמוּרָה, תְּמוּרַת קָדֶשׁ, תְּמוּרַת צִירֵי, תְּמוּרַת סֶפֶה דְקָדֶשׁהּ, נַעֲשֶׂה סֶפֶה בְּקַלְפָּה, חֵם וְשָׁלוֹם. וּבִשְׂבִיל זֶה עֹנֵשׁם: כִּי מִנְּגִד תִּרְאֶה וְשָׁמָּה לֹא תְּבוֹא, כִּי אֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל הוּא מִבְּחַ מַעֲשִׂיו כַּנ"ל:

מט

לְשׁוֹן רַבְּנוּ זְכוּנוּ לְבִרְכָה

לְשֶׁמֶשׁ שָׁם אֶהֱלֵ בָהֶם וְהוּא פְּחָתָן יֵצֵא מִחֻפְתּוֹ וְכו':

(תהלים יט)

א כִּי קָדָם הַבְּרִיאָה הָיָה אֹר הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אֵין סוּף, וְרָצָה הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא שְׂיִתְגַּלֶּה מְלְכוּתוֹ, וְאֵין מְלֶךְ בְּלֹא עַם, וְהַצֶּרֶךְ לְבְרָא בְּנֵי אָדָם, שְׂיִקְבְּלוּ עַל מְלְכוּתוֹ. וְהַתְּגַלּוֹת מְלְכוּתוֹ אֵי אִפְשָׁר לְהַשִּׁיג אֶלָּא עַל-יְדֵי הַמּוֹדוֹת, שְׁעַל-יְדֵי הַמּוֹדוֹת מְשִׁיגִין אֶלְקוּתוֹ, וְיִדְעִין שְׂיֵשׁ אֲדוֹן מוֹשֵׁל וּמְנַהִיג. וְצִמְצִים אֶת הָאֹר אֵין

סוף לַצַּדִּיק, וְנִשְׂאָר חָלָל פָּנוּי, וּבִתְוֹךְ הַחֲלָל הַפָּנוּי בָּרָא
הָעוֹלָמוֹת (כמבואר בע"ח בתחילתו בהיכל א ענף ג), וְהֵן הֵן מְדוּתָיו. וְהֵלֵב
הוא הַצִּיר שֶׁל הַמְדוּת, הֵינּוּ הַחֲכָמָה שְׁפִלָּב, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (שמות
לא): וּבִלְבָב כָּל חָכֵם לֵב וְכוּ'. וְעַקֵּר הַיְצִירָה הִיְתָה בְּחֲכָמָה, כְּמוֹ
שְׁפָתוֹב (תהלים קד): כָּלֶם בְּחֲכָמָה עֲשִׂיתָ. נִמְצָא, שֶׁהֵלֵב הוא הַצִּיר,
כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (שם עג): צוֹר לְכָבִי. וְאִיתָ יְצִירָה לְטָב וּלְבִישׁ, כְּמוֹ
שְׂאֵמְרוֹ חֲכָמֵינוּ זְכוּרָנָם לְבָרְכָה (ברכות סא): וַיִּצֵר - בְּשָׁנֵי יוֹדִין
וְכוּ'. וְהֵם שְׁנֵי יְצָרִין, יֵצֵר טוֹב וַיֵּצֵר הָרָע. הֵינּוּ: מַחְשָׁבוֹת טוֹבוֹת
הֵם יֵצֵר טוֹב, וּמַחְשָׁבוֹת רָעוֹת הֵם יֵצֵר הָרָע. כִּי עַקֵּר הַיְצִירִים הֵם
הַמַּחְשָׁבוֹת וְהַחֲכָמוֹת שְׁפִלָּב, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (בראשית ו): כִּי יֵצֵר
מַחְשָׁבוֹת לְבוֹ וְכוּ'. וּכְשֶׁאָדָם חוֹשֵׁב בְּמַחְשָׁבוֹת רָעוֹת, הוא
מְטַמְּטֵם אֶת הַחֲלָל שֶׁל הַבְּרִיאָה, שְׁשֵׁם הַתְּגָלוֹת הַמְדוּת. כִּי
הֵלֵב הוא צוֹר הָעוֹלָמִים, הֵינּוּ צוֹר הַמְדוּת, כִּי לְפִי אוֹר לְהַבְיֹוֹת
הֵלֵב שֶׁל אִישׁ הַיִּשְׂרָאֵלִי אִי אֶפְשָׁר לְהַתְּגַלוֹת מֵהַמְדוּת, כִּי אוֹר
לְהַבְיֹוֹתוֹ הוא עַד אֵין סוֹף, הֵינּוּ אֵין סוֹף וְאֵין תְּכֵלִית לְתִשׁוּקָתוֹ.
וְצִרְיָד לְצַמְצֵם הַהֲתַלְהָבוֹת, כְּדִי שִׁישְׂאָר בְּלֵב חָלָל, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב
(תהלים קט): וְלִבִּי חָלָל בְּקִרְבִּי. וְעַל־יְדֵי הַצַּמְצוּם שֶׁל הַהֲתַלְהָבוֹת
יֻכַּל לָבוֹא לְהַתְּגַלוֹת מֵהַמְדוּת, הֵינּוּ לְעַבֵּד אֶת הַשֵּׁם יִתְפָּרָד
בְּהִרְגָה וּבְמִדָּה. וּמַחְשָׁבוֹת טוֹבוֹת שְׁפִלָּב, הֵן יְצָרִין טָבוּן, שְׁעַל
יְדוֹ נִתְגַּלִּין פְּעֻלוֹת וּמְדוּת טוֹבוֹת, וְהֵינּוּ יְצִירָה לְטָב. וּכְשֶׁחוֹשֵׁב
מַחְשָׁבוֹת רָעוֹת, הוא מְטַמְּטֵם הֵלֵב, בְּכַחֲנִית עָרְלַת לֵב, וּמְקַלְקַל
אֶת הַבְּרִיאָה, הֵינּוּ הַחֲכָמָה שְׁפִלָּב. כִּי הַיֵּצֵר הָרָע הוא מַפְשׁוֹת

הַלֵּב, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (דברים י): וּמִלֶּתֶם אֶת עַרְלֹת לִבְבְּכֶם, וְתִרְגְּמוּ: ית טפשות לכוון. וּטְפָשׁוֹת הוּא קְלָקוֹל הַפְּרִיאָה, שֶׁהִיא עַל-יְדֵי הַחֲכָמָה. נִמְצָא, כְּשֶׁאָדָם חוֹשֵׁב מִחֲשָׁבוֹת טוֹבוֹת בְּלִבּוֹ אִיךָ לַעֲבֹד אֶת הַשֵּׁם יִתְפַּרֵּד, בְּזֶה נַעֲשֶׂה לָבוֹ בְּבַחֲיִנַת: צוּר לִבְבִי, וּבְבַחֲיִנַת: וְלִבִּי חָלַל בְּקַרְבִּי, שְׁפָתוֹךָ הִחֲלַל יִתְגַּלוּ פְּעֻלוֹתָיו, וְעַל יְדֵי פְּעֻלוֹתָיו וּמְדוּתָיו הַטּוֹבוֹים יִתְגַּלֶּה שֶׁהוּא מְקַבֵּל עַל מַלְכוּת שָׁמַיִם שְׁלֹמָה. וְזֶה פְּרוּשׁ (תהלים פו): וְשָׁרִים כְּחוֹלְלִים וְכוּ'. וְשָׁרִים - זֶה בַּחֲיִנַת הַתְּגַלּוֹת מַלְכוּת, בַּחֲיִנַת: שָׂרָה עַל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ (ברכות יג), בַּחֲיִנַת (זכריה יד): וְהָיָה ה' לְמֶלֶךְ וְכוּ'. כְּחוֹלְלִים כָּל מַעֲיָנֵי כָּד - הֵינּוּ לְפִי הִחֲלַל שְׁנַעֲשֶׂה עַל-יְדֵי מִחֲשָׁבוֹתָיו הַקְּדוּשִׁים, כֵּן הַתְּגַלּוֹת מַלְכוּתוֹ:

ב וְזֶה בַּחֲיִנַת (דברים יא): וְלַעֲבֹדוֹ בְּכָל לִבְבְּכֶם; אִיזוּהוּ עֲבוּדָה שְׁפֵלֵב זֶה תְּפִלָּה (תענית ב). כִּי תְּפִלָּה בַּחֲיִנַת מַלְכוּת דָּוִד, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (תהלים קט): וְאֲנִי תְּפִלָּה. וְעַקֵּר הַתְּפִלָּה תְּלוּי בְּלֵב, שְׁיֵשִׁים כָּל לָבוֹ עֲלֶיהָ, שְׁלֵא יִהְיֶה בְּבַחֲיִנַת (ישעיה כט): בְּשִׁפְתָם כְּפָדוּנִי וְלִפְּם רַחֵק מִמֶּנִּי. כִּי תְּפִלָּה שְׁפֵלֵב הִיא בַּחֲיִנַת הַתְּגַלּוֹת מַלְכוּתוֹ בְּתוֹךְ הִחֲלָל הַפְּנוּי, בְּתוֹךְ הַמְּדוּת, בְּתוֹךְ הָעוֹלָמוֹת:

ג וְזֶה בַּחֲיִנַת ה"א, כִּי דָל"ת הִיְתָה, וְאַתְחִזֶּרֶת וְנַעֲשִׂית ה"א. כִּי דָלַת הוּיָת - לְשׁוֹן דָּלָה וְעַנְיָה. הֵינּוּ כְּשֶׁמְטַמְטֵמִם לָבוֹ בְּטַפְשׁוֹת, וְאִין עָנִי אֶלֵא בְּדַעַת (גדרים מא), וְאִין הִיא בַּחֲיִנַת דָּל"ת. וְכִשְׁמִקְדָּשׁ מִחֲשָׁבְתוֹ, וְלִית קִדְשָׁה פָחוֹת מֵעֲשָׂרָה (מגילה כג), וְהִיא בַּחֲיִנַת יו"ד (תיקון י) שְׁמִמְשִׁיךְ לְתוֹךְ הַדָּל"ת, וְנַעֲשִׂית ה':

ד וּבְשִׁמְקֵימָם הִתְפַּלֵּה אֶת בְּחִינַת מַלְכוּת, בְּבְחִינַת: וְלַעֲבֹדוֹ
בְּכָל לְבַבְכֶם, זֶה בְּחִינַת: הִיא הָעוֹלָה (ויקרא ו);
בְּחִינַת (שיר השירים ח): מִי זֹאת עוֹלָה - מִי עִם זֹאת עוֹלָה (הקדמת
הוזהר דף י ותיקון כא ל לח ט). וְהֵם שְׁנֵי בְּתִים: בֵּיתָא עֲלָאָה וּבֵיתָא
תַּתָּאָה, שְׂיִישׁ לְשִׁנְיָהֶם עֲלֵיהָ, כִּי לֹא אָבּוּא בְּעִיר עַד דְּבִקְרָפְדָּ
קְדוּשׁ: [פְּרוּשׁ, כִּי רְבוּתֵינוּ זְכוּרֵנוּם לְבָרְכָה דְרִישׁוּ (תענית ה) עַל
פְּסוּק זֶה (הושע יא): בְּקְרָפְדָּ קְדוּשׁ וְלֹא אָבּוּא בְּעִיר - נִשְׁבַּע
הַקְּדוּשׁ-פְּרוּדֵי-הוּא שְׁלֹא יִכְנַס בִּירוּשָׁלַיִם שְׁלַמְעֵלָה, עַד שְׂבִינָה
יְרוּשָׁלַיִם שְׁלַמְטָה. וְאִיתָא בְּכַתְבֵי הָאֲר"י ז"ל, שְׁהַפְּנֵה עַל-פִּי
סוּד הוּא, שְׂבִינָה אֲמָא עֲלָאָה, בֵּיתָא עֲלָאָה, הִיא בְּחִינַת
יְרוּשָׁלַיִם שְׁלַמְעֵלָה. וּמַלְכוּת, בֵּיתָא תַּתָּאָה, הִיא בְּחִינַת יְרוּשָׁלַיִם
שְׁלַמְטָה. שְׂאִין הִיחֹד שְׁלַמְעֵלָה, שְׁהוּא בְּחִינַת עֲלִית בֵּיתָא
עֲלָאָה נְשָׁלֵם, עַד שְׂנַבְנָה וְנִשְׁלַם בְּחִינַת מַלְכוּת בְּשִׁלְמוֹת, שְׁהִיא
בְּחִינַת עֲלִית בֵּיתָא תַּתָּאָה וְכוּ', עֵינ שָׁם. וְזֶהוּ מַה שְׁפַתְב רַבְּנֵי
ז"ל: מִי עִם זֹאת עוֹלָה וְכוּ'; כִּי בִינָה לְפָא הִיא בְּחִינַת בֵּיתָא
עֲלָאָה, בְּחִינַת מִי. וּמַלְכוּת, הִיא בְּחִינַת בֵּיתָא תַּתָּאָה, בְּחִינַת
זֹאת. וְעַל-יְדֵי בְּחִינּוֹת אֵלּוּ הֵנ"ל הִנְאָמְרִים בְּתוֹרָה הַזֹּאת, עַל-יְדֵי-
זֶה יֵישׁ לְשִׁנְיָ בְּתִים אֵלּוּ עֲלֵיהָ, שְׁהֵם בֵּיתָא עֲלָאָה וּבֵיתָא תַּתָּאָה,
שְׁהֵם בְּחִינַת: מִי עִם זֹאת, הֵינּוּ עַל-יְדֵי שְׁמִצְמִצָּם אֹר הַתְּלַהֲבוֹת
לְבוֹ, שְׁלֹא יִתְלַהֵב יוֹתֵר מְדִי, בְּדִי שְׂיֻכַּל לַעֲבֹד אֶת הַשֵּׁם יִתְפָּרֵד
בְּהִדְרָגָה וּבְמִדָּה, וּמְקַדֵּשׁ אֶת מַחְשַׁבְתּוֹ לְבָלִי לְחֹשֵׁב שׁוֹם
מַחְשָׁבוֹת רְעוֹת, רַק לְחֹשֵׁב תְּמִיד מַחְשָׁבוֹת קְדוּשׁוֹת, שְׁהֵם

בחינת יצר טוב, בחינת חכמה שפילב, שעל ידי זה מציר המדות טובות, וזוהי לעשות פעולות ומעשים טובים ומדות טובות. ועל ידי זה נתגלה בחינת מלכות, כי נתגלה שהוא מקבל על מלכות שמים שלמה, ואז יש עליה לבחינת מלכות, שהיא ביתא תתאה. אזי דיקא עולה גם ביתא עלאה, שהיא בחינת בינה לבא. כי באמת שניהם אחד, ואחת תלויה בחברתה: ולבאר הענין קצת, צריכין לחזור ולבאר ענין התורה הזאת. וכלל התורה היא, כי מבאר ב"עין חיים" בתחלתו, שכשהשם יתברך רצה לברא את העולם, היה אור הקדוש ברוך הוא אין סוף, ולא היה מקום לבריאת העולמות, והצריך כביכול לצמצם אור האין סוף לצדדיו, ונעשה חלל הפנוי, ובתוך החלל הפנוי הזה פרא כל העולמות. וכל העולמות נבראו על ידי חכמה, כמו שכתוב: כלם בחכמה עשית. ועקר תכלית בריאת העולמות היה בשביל המלכות, הינו כדי לגלות מלכותו, שזה אי אפשר כי אם על ידי העולמות, כי אין מלך בלא עם. ובשביל זה היה הצמצום של החלל הפנוי, כדי שיהיה מקום לבריאת העולמות, כדי שיתגלה מלכותו יתברך. כל זה מבאר בזהר ובכתבים. ורבנו ז"ל מבאר כל זה בכל אדם. כי כל אחד מישראל הוא חלק אלוך ממעל, ועקר האלקות - פילב, והאלקות שפילב איש הישראלי הוא בחינת אין סוף, כי אור להביותו הוא עד אין סוף, הינו אין סוף ואין תכלית לתשוקתו. ולפי גדל ההתלהבות הלב של איש הישראלי שהוא עד אין סוף, לא היה אפשר לו

לַעֲשׂוֹת שׁוּם עֲבוּדָה, וְלֹא הָיָה יָכוֹל לְגַלוֹת שׁוּם מִדָּה טוֹבָה, כִּי מִגְדֹּל הַתְּלַהּבוֹתוֹ עַד אֵין סוּף, אֵינּוּ יָכוֹל לַעֲשׂוֹת שׁוּם דְּבָר. שְׁזָהוּ בַּחֲנִינֵת מֵה שְׁבִת־חַלַּת הַבְּרִיאָה לֹא הָיָה מְקוּם לַבְּרִיאָה, מִחֲמַת שֶׁהָיָה הַכֹּל אֵין סוּף כִּנֵּ"ל, כִּי בְרִיאַת הָעוֹלָמוֹת, הֵן הֵן הַמְדוֹת כִּנֵּ"ל. וְעַל־כֵּן בְּהִכְרַח צְרִיךְ הָאָדָם לְצַמְצֵם אֹר הַתְּלַהּבוֹת לְבוֹ שֶׁהוּא עַד אֵין סוּף, כְּדִי שִׁיּוּכֵל לַעֲבֹד אֶת הַשֵּׁם בְּהַדְרָגָה וּבִמְדָה, כִּי הַשֵּׁם יִתְפָּרֵךְ רוּצָה בְּעֲבוּדָתֵנו, שְׁנַעֲבֹד אוֹתוֹ בְּעֲבָדוֹת וּבִמְדוֹת טוֹבוֹת, שְׁזָה אֵי אֶפְשָׁר כִּי אִם עַל־יְדֵי הַצְּמִצּוּם כִּנֵּ"ל. וְכִשְׁמִצְמִצֵם אֶת אֹר הַלְּהִיּוֹת לְבוֹ, אֲזִי נִשְׁאָר חָלָל פְּנוּי בְּלֵב, בַּחֲנִינֵת: וְלִבִּי חָלָל בְּקַרְבִּי, (שְׁזָהוּ סוּד חָלָל הַפְּנוּי שֶׁהָיָה בְּתַחֲלַת הַבְּרִיאָה), וּבִתּוֹךְ זֶה הַחָלָל הַפְּנוּי נִתְגַּלֵּין מְדוּתָיו הַטּוֹבוֹת, שֶׁהֵם סוּד בְּרִיאַת הָעוֹלָמוֹת, שֶׁהָיָה בְּתוֹךְ חָלָל הַפְּנוּי הַנֵּ"ל. כִּי הַמְדוֹת הֵן הֵן הָעוֹלָמוֹת כִּנֵּ"ל, הֵינּוּ כִּי עַל־יְדֵי הַצְּמִצּוּם שְׁמִצְמִצֵם אֶת אֹר הַהִתְלַהּבוֹת, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה נַעֲשֶׂה בַּחֲנִינֵת חָלָל הַפְּנוּי, בַּחֲנִינֵת: וְלִבִּי חָלָל בְּקַרְבִּי, עַל־יְדֵי־זֶה הוּא עוֹבֵד אֶת הַשֵּׁם יִתְפָּרֵךְ בְּהַדְרָגָה וּבִמְדָה, וְעוֹשֶׂה מַעֲשִׂים טוֹבִים וּמְדוֹת טוֹבוֹת, שְׁכָל זֶה הוּא בַּחֲנִינֵת הַתְּגַלּוֹת הַמְדוֹת, שֶׁהֵן הָעוֹלָמוֹת, בְּתוֹךְ חָלָל הַפְּנוּי שְׁבֵלֵב. וְעַקֵּר בְּרִיאַת הָעוֹלָמוֹת הָיָה עַל־יְדֵי חֲכָמָה כִּנֵּ"ל, וְזֶה הוּא בַּחֲנִינֵת מֵה שְׁעַקֵּר עֲבוּדַת הַשֵּׁם לְזִכוֹת לְמְדוֹת וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, הוּא עַל־יְדֵי שִׁשׁוּמֵר הַחֲכָמָה שְׁבֵלֵב, שֶׁהוּא הַמַּחֲשֶׁבֶה שְׁבֵלֵב, שְׁצָרִיכִין לְשׁוּמֵר מְאֹד הַמַּחֲשֶׁבֶה שְׁבֵלֵב, שֶׁהוּא בַּחֲנִינֵת חֲכָמַת לֵב, שְׁזָהוּ עַקֵּר הַיְצִרִין, כִּי מַחֲשָׁבוֹת טוֹבוֹת הֵם יֵצֵר טוֹב, וּמַחֲשָׁבוֹת

רעות הם יצר הרע. הינו כשחושב מחשבות טובות, שזהו בחינת חכמה שפילב, אזי על ידי זה זוכה לפעולות ומדות טובות, שזהו בחינת התגלות הבריאה, שהיא המדות, בתוך חלל הפנוי, על-ידי החכמה שפילב, שהוא בחינת מחשבות טובות שפילב כנ"ל. אבל כשחושב מחשבות רעות, חס ושלום, אזי הוא מקלקל החלל שפילב, שהוא סוד חלל הפנוי, ואזי הוא מטמטם החלל שפילב, בבחינת ערלת לב וכנ"ל. וזהו בחינת קלקול הבריאה, שהיה על-ידי החכמה שפילב כנ"ל. וכל עקר העבודה שצריכין לצמצום הנ"ל, ולחשב מחשבות טובות, כדי לזכות למעשים טובים ומדות טובות, כל זה הוא בשביל לגלות מלכותו יתברך, שבשביל זה היה עקר הבריאה כנ"ל. פי על-ידי שזוכה לפעולות ומדות טובות על-ידי כל הנ"ל, על-ידי-זה מקבל עליו על מלכות שמים שלמה, שזהו בחינת התגלות מלכותו יתברך, שנתגלה על-ידי בריאת העולמות שבתוך החלל הפנוי, על-ידי החכמה וכנ"ל. והפילל, שבריאת העולמות, ועבודת השם יתברך בפעולות ומדות טובות, הם בחינה אחת ממש וכנ"ל, והבן היטב: ואז, כשנתגלה מלכותו יתברך על-ידי מעשיו ומדותיו הטובים, שנתגלו בתוך החלל שפילבו כנ"ל, זהו בחינת עלית שני הבתים הנ"ל: מי עם זאת, ביתא עלאה וביתא תתאה כנ"ל. פי התגלות המלכות זה בחינת ביתא תתאה, ותחלת הצמצום, שהוא החלל הפנוי שפילב, זה בחינת ביתא עלאה, שעקר פגנת הצמצום היה בשביל עבודת השם יתברך,

בְּדֵי לִזְבוֹת לְגִלוֹת מַלְכוּתוֹ יִתְבַּרְךְ. וְעַל כֵּן אֵין נִשְׁלַם תְּקוּן וְעֲלִית
 בֵּיתָא עֲלָאָה, עַד שְׁעוּלָה בֵּיתָא תַּתָּאָה, דְּהֵינּוּ עַד שְׁנַתְּגַלָּה
 מַלְכוּתוֹ יִתְבַּרְךְ, שְׁזָה עֵקֶר תְּכֵלִית כּוֹנֵת הַבְּרִיאָה. וְאִז כְּשֶׁנִּתְגַּלָּה
 מַלְכוּתוֹ יִתְבַּרְךְ, אִז דִּיקָא יֵשׁ עֲלֶיהָ לְבֵיתָא עֲלָאָה, כִּי אִז דִּיקָא
 עוֹלָיִם שְׁנִיָּהֵם יַחַד, בֵּיתָא עֲלָאָה וּבֵיתָא תַּתָּאָה, בְּכַחֲנִית: מִי זֹאת
 עוֹלָה - מִי עִם זֹאת עוֹלָה וְכוּ' כְּנ"ל. כִּי לֹא אָבּוּא בְּעִיר עַד
 דְּבִקְרַבְךָ קְדוּשׁ - שְׁאִין הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא נִכְנָס בִּירוּשָׁלַיִם
 שְׁלֹמְעֵלָה, שֶׁהִיא בֵּינָה לְבֵיתָא וְכוּ' כְּנ"ל, עַד שְׁיִבְנֶה יְרוּשָׁלַיִם
 שְׁלֹמְטָה, שֶׁהוּא בְּחִינַת הַתְּגִלוֹת מַלְכוּתוֹ יִתְבַּרְךְ כְּנ"ל. וְכָל זֶה
 הוּא בְּחִינַת תְּפִלָּה, שֶׁהִיא עֲבוּדָה שְׁבִלְב. כִּי תְּפִלָּה שְׁבִלְב, הִיא
 בְּחִינַת הַתְּגִלוֹת מַלְכוּתוֹ שְׁבִתוּךְ חֲלָל הַפְּנוּי שְׁבִלְב כְּנ"ל. וְהֵבֵן
 מְאֹד, כִּי הַדְּבָרִים עֲמָקִים מְאֹד מְאֹד, וְרַבְּנוּ ז"ל קָצַר כָּאֵן וְדַפֵּר
 הַכֹּל בְּרָמּוֹ, כְּמָאן דְּמַחְוֵי בְּמַחוּג, וְהַדְּבָרִים נְכוּחִים לְמִבּוּן. וְהַעֲקָר
 לְקִיָּמָם כְּפִשׁוּטָן, לְשִׁמּוֹר עֲצָמוֹ מְאֹד מִמַּחְשָׁבוֹת רְעוּת, כִּי
 מַחְשָׁבוֹת רְעוּת הֵם עֵקֶר הַיִּצָּר הָרַע, בְּחִינַת יִצְרָה לְבִישׁ. עַל כֵּן
 צְרִיכִין לְשִׁמּוֹר מַחְשָׁבָתוֹ מְאֹד, וּלְהַכְרִיחַ עֲצָמוֹ תְּמִיד לְחֻשׁוֹב
 מַחְשָׁבוֹת טוֹבוֹת, שֶׁהֵם בְּחִינַת יִצָּר טוֹב, וְלִזְבוֹת לַעֲשׂוֹת עַל-יְדֵי-
 זֶה מַעֲשִׂים טוֹבִים וּמִדּוֹת טוֹבוֹת וְכוּ', וּלְהַתְּפַלֵּל בְּכוֹנָה וְלַעֲשׂוֹת
 תְּשׁוּבָה. וּבַתְּחִלָּה צְרִיכִין לְצַמְצֵם הַתְּלַהּבוֹת לְבוֹ שְׁלֹא יִבְעֵר יוֹתֵר
 מִדִּי, כִּי צְרִיכִין לְעַבֵּד אֶת הַשֵּׁם יִתְבַּרְךְ בְּהַדְרָגָא וּבְמִדָּה דִּיקָא,
 וְשֹׁאֵר כָּל הַדְּרָכִים קְדוּשִׁים וְטַהוּרִים, וְעֲצוֹת נְכוֹנוֹת, שְׁיִכּוּלִין
 לְהוֹצִיא מִתּוֹךְ דְּבָרֵי הַתּוֹרָה הַקְדוּשָׁה הַנּוֹרָאָה הַזֹּאת. וְעוֹד

לְאֵלֹהִים מְלִין בְּכָל זֶה, וַיִּתְבָּאֵר בְּמָקוֹם אַחֵר קֶצֶת, כִּי לֹא יִסְפִּיקוּ
הַמּוֹן יְרִיעוֹת לְבָאֵר דְּבוּר אֶחָד מִדְּבוּרָיו הַנּוֹרָאִים, וְדִי בְּזֶה פְּעֵת.
וַנְּחֹזֵר לְעֵנִין רֵאשׁוֹן:]

וּבְשִׁבִיל זֶה, נִקְרָא נִיסָן אֲבִיב, אֶל־ף עִם בֵּי"ת, יו"ד עִם בֵּי"ת.
וְזֶה יַחֲוֵדָא עֲלָאָה וַיַּחֲוֵדָא תַּתָּאָה:

ה וְזֶה בְּחִינַת הַשִּׁיר שֶׁיִּתְעַר לְעֵתִיד, וְהוּא שִׁיר פְּשׁוּט, כְּפוּל,
מְשֻׁלָּשׁ, מְרַבֵּעַ, וְהֵם עֲשָׂרָה מִיְּנֵי נְגוּנָא. זֶה בְּחִינַת הָא,
שֶׁהִיא דָּלֶת עִם יוֹד. דָּלֶ"ת, זֶה בְּחִינַת שִׁיר פְּשׁוּט, כְּפוּל, מְשֻׁלָּשׁ,
מְרַבֵּעַ. יוֹד, זֶה בְּחִינַת עֲשָׂרָה מִיְּנֵי נְגוּנָא. וְזֶה עַל־יְדֵי הַתְּנַלְלוֹת
מְלָכוֹתוֹ, בְּבְחִינַת שָׂרָה עַל כָּל הָעוֹלָם. וְשָׂרָה זֶה בְּחִינַת שִׁיר,
בְּחִינַת: וְשָׂרִים כְּחוֹלְלִים. וְזֶה בְּחִינַת מְלָכוֹת דָּוִד, שֶׁהוּא בְּחִינַת:
נְעִים זְמִירוֹת יִשְׂרָאֵל (שְׁמוֹאֵל־ב כג). וְזֶה פְּרוּשׁ (כ"מ נט): אֶתְתַּךְ גּוֹצָא
- גְּחוֹן וְלַחִישׁ, פֶּרֶשׁ רֶשֶׁ"י: שְׁמַע עֲצָתָהּ. כִּי בְּאֵמַת אֲשֶׁה יֵרְאֵת
הַשֵּׁם הִיא בְּחִינַת עֲצָה. כְּשֶׁהִתְפַּלֶּה, הֵינּוּ בְּחִינַת מְלָכוֹת,
בְּשִׁפְלוֹת וּבְקִטְנוֹת, בְּבְחִינַת אֶתְתַּךְ גּוֹצָא, בְּבְחִינַת (ש"ה"ש ח):
אֲחוֹת לָנוּ קַטְנָה, בְּחִינַת (כְּרֵאשִׁית א): אֵת הַמְּאֹרֶת הַקָּטָן, בְּבְחִינַת
עֲצָתוֹ נּוֹפֶלֶת (סַנְהֶדְרִין כב ע"ש) - צָרִיךְ לְהִקְיָם אוֹתָהּ, בְּבְחִינַת (עֲמוּס
ט): אֲקִים אֵת סִפְתַּי דָּוִד. וְסִפְתָּה זֹאת שָׂרָה, שְׁפִכְתָּה בְּרוּחַ הַקִּדְּשׁ
(מְגִילָה יד), וְשָׂרָה זֶה מְלָכוֹת, בְּבְחִינַת (מְשָׁלִי יט): עֲצַת ה' הִיא
תְּקוּם, בְּבְחִינַת (כְּרֵאשִׁית א): שְׁנֵי הַמְּאֹרֹת הַגְּדוֹלִים. וְזֶה: וְלַחִישׁ
לָהּ - תִּקְבַּל עֲצָתָהּ. וְזֶה עֲלִיּוֹת הַתְּפִלָּה שֶׁהִיא בְּלַחֲשׁ, שֶׁהִיא
עֲבוּדָה שְׁפֵלֶב:

ו וְזֶה בְּחִינַת הַשׁוֹבֵה, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (שמואל"ב כג): הוֹקֵם עַל -
עֲלָה שֶׁל הַשׁוֹבֵה (מ"ק מז:). וְתִשׁוּבָה הִיא אוֹתִיּוֹת תִּשׁוּבָה
ה', שְׁנַעֲשִׂית מִדְּלַת ה'. וְעַקֵּר הַתִּשׁוּבָה תִּלְוִי בְּלֵב, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב
(ישעיה ו): וּלְכַבּוּ יָבִין וְשָׁב. וְזֶה בְּחִינַת: מִי זֹאת עוֹלָה - מִי עִם
זֹאת עוֹלָה. עֲלָה שֶׁל הַשׁוֹבֵה - עֲלִיתָה שֶׁל הַשׁוֹבֵה, עִם מִי. וְזֶהוּ
בְּחִינַת (יומא פו): גְּדוּלָה הַשׁוֹבֵה, שְׁמַנְעַת עַד כֶּסֶף הַכְּבוֹד, וְזֶה
(שם:): גְּדוּלָה הַשׁוֹבֵה, שְׁמַקְרֶבֶת הַגְּאֻלָּה. כִּי לְעֵתִיד, לְיוֹם שְׁכָלוֹ
שָׁבַת, יִתְגַּלֶּה אוֹרֵיתָא דְעֵתִיקָא סְתִימָאָה, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (ישעיה נח):
אֲזִ תִתְעַנֵּג עַל ה' - עַל ה' דִּיקָא, הוּא עֵתִיקָא סְתִימָאָה (וזהר ויחי
דף ריט ע"ש), וְזֶה עַקֵּר עֲנֵג שְׁפָת. וְשִׁבַת זֶה בְּחִינַת הַשׁוֹבֵה, כְּמוֹ
שְׁפָתוֹב (דברים ל): וְשִׁבַת עַד ה' אֶלְקֵיךָ. וְזֶה בְּחִינַת: גְּדוּלָה
הַשׁוֹבֵה - כְּשִׁמְעָה הַשׁוֹבֵה מִבְּחִינַת: אֵת הַמְּאֹר הַקָּטָן,
מִבְּחִינַת: אֲחוֹת לָנוּ קָמְנָה, לְבְחִינַת גְּדוּלָה, לְבְחִינַת (ישעיה ל):
וְהָיָה אוֹר הַלְּבָנָה כְּאוֹר הַחֲמָה. שְׁמַנְעַת עַד כֶּסֶף הַכְּבוֹד - הֵינּוּ
שְׁעֵלֵי־יְדֵי־זֶה יִגְיעַ וְיִשָּׁג אוֹרֵיתָא דְעֵתִיקָא סְתִימָאָה. וְזֶה כֶּסֶף
הַכְּבוֹד, שְׁמַכְסִין אוֹתָהּ. בְּבְחִינַת (משלי כו): וּכְבָשִׁים לְלִבּוֹשֶׁךָ,
דְּבָרִים שֶׁהֵם כְּבָשׁוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם יִהְיוּ תַּחַת לְבוֹשֶׁךָ (חגיגה יד).
שְׁמַכְסִין אוֹתָהּ, בְּבְחִינַת (משלי כה): כְּבוֹד אֱלֹקִים הַסֵּתֵר דְּבָר. וְזֶה
כֶּסֶף הַכְּבוֹד, שְׁמַכְסִין מִפְּנֵי כְבוֹד אֱלֹקִים, וְאֵתָה תִגְיעַ וְתִשָּׁג
אוֹתָהּ: וְזֶה בְּחִינַת בְּרֵאשִׁית, בִּי"ת רֵאשִׁית, הֵינּוּ שְׁנֵי רֵאשִׁית.
וְהֵם רֵאשׁ הַשָּׁנָה וְנִסָּן, שְׁנָם נִסָּן הוּא רֵאשִׁי־הַשָּׁנָה. וְאֵיתָא
בְּתַקּוּנִים (תיקון כא דף מה:): וְהִיא נִקְרֵאת קְבֻלָּה, כִּד אִיהִי בֵּין תְּרִין

דרועין דמלכא. ותרין דרועין, הם תשרי וניסן. והם ימי תשובה, כי כם הוא ימי תשובה, כי בניסן עתידין לגאל ר"ה יא), ואין הגאולה אלא על ידי תשובה, כמו שכתוב (ישעיה נט): ובא לציון גואל וכו' (יזמא פו). ועקר ידיעת הקבלה, הינו ידיעת סודות התורה, הוא יהיה לעתיד, שאז יתגלה אוריתא דעתיקא, בבחינת תענוג שבת, בבחינת: אז תתענג על ה'. וזה לשון תשרי, לשון שירה; ולשון פסח, פה סח (שער הכוונות דף פב), כמו שכתוב (ישעיה ל): השיר יהיה לכם כליל התקדש חג; כי יתער שיר ונגונא בעלמא, בבחינת פ"ה ס"ח, בבחינת (תהלים ל): למען יזמרד כבוד ולא ידם - ולא ידם דיקא, הינו פה סח. פבוד, זה בחינת מלך הפבוד (תהלים כד), בחינת: שרה על כל העולם, בחינת שיר שלעתיד:

ו וזה בחינת ציצית, הינו בחינת תכלת, דאכלי כלא ושצי כלא. כי על ידי התגלות מלכות דקדשה יתבטל מלכות דסמרא אחרא, אבל ישראל הדבוקים בה יקבלו חיותם, כמו שכתוב בזהר (בראשית דף נא): ואתם הדבקים בה' אלקיכם, שהוא בחינת תכלת, דאכלי כלא ושצי כלא, אף על פי כן: חיים כלכם היום. כי עקר החיות פא משם, בבחינת: דוד מלך ישראל חי וקים ר"ה כה.). וזה בחינת פלה, בחינת תכלת, דאכלי כלא ושצי כלא. אבל ישראל הדבקים בה, חיים וקיימים. וזה בחינת (ירמיה ל): כי אעשה כלה בכל הגוים וכו'. וזה (שמואל ב יג): ותכל נפש דוד. נפש דוד, היא בחינת תכלת, דאכלי כלא

וְשָׂצִי כֹלָא: וְזֶה בְּחִינַת (ברכות ג:): רוּחַ צְפוֹן הֵיטָה מְנַשְׁבֶּת בְּכַנּוֹר
 שֶׁל דָּוִד, וְהִיָּה מְנַגֵּן. רוּחַ צְפוֹן, זֶה בְּחִינַת דֵּינִים גְּבוּרוֹת, בְּחִינַת
 תְּכֵלֶת. מִשָּׁם הִנְגִּינָה, בְּבְחִינַת (ישעיה כד): מִכַּנְפֵי הָאָרֶץ זְמַרְתָּ
 שְׂמַעְנֵנוּ. מִכַּנְפֵי דִיקָא, שֶׁהוּא בְּחִינַת תְּכֵלֶת, וְשֵׁם בְּחִינַת: נְעִים
 זְמִירוֹת יִשְׂרָאֵל. וְזֶה בְּחִינַת ה', ד"לֶת עִם יו"ד. דָּלֶת, זֶה בְּחִינַת
 דָּלֶת כְּנָפוֹת, בְּחִינַת מִכַּנְפֵי הָאָרֶץ; יוֹד, זֶה בְּחִינַת עֲשָׂרָה מִיַּי
 נְגוּנָא, בְּחִינַת: זְמַרְתָּ שְׂמַעְנֵנוּ: וְזֶה פְרוּשׁ (במדבר כח): וְעֲשִׂירִית
 הָאֵיפָה סֵלֶת לְמִנְחָה וְכוּ'. כִּי עֵקֶר כַּח ה"בְּלָה", הֵינּוּ כַּח בְּחִינַת
 תְּכֵלֶת, הִיא מְקַבֶּלֶת בְּבְחִינַת: אִמָּא אוֹזְפַת מָאֲנָהָא לְבִרְתָּהּ
 (הקדמת הוזהר ב.). כִּי בִינָה, דֵּינִין מִתְעַרְיִן מִנָּה (וזהר ויחי רכב; ויקרא י;
 אחרי סה), וְהִיא שְׂרָשֵׁן, שְׁעַל יָדָה נִמְתְּקִין. וְזֶה (בראשית ו): וַיִּתְעַצֵּב
 אֱלֹהִים לְבוֹ - בְּבְחִינַת דֵּינִין מִתְעַרְיִן מִנָּה; וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים לֹא אוֹסִיף
 עוֹד לְקַלֵּל (שם ח) - בְּבְחִינַת הַמִּתְקַת הַדֵּינִים בְּשְׂרָשֵׁן. וְזֶה פְרוּשׁ:
 וְעֲשִׂירִית הָאֵיפָה. אֵיפָה - אֵי פָה. מְלָכוֹת פָּה, בְּחִינּוֹת כְּבוֹד
 אֱלֹהִים, מְלֶךְ הַכְּבוֹד. כִּד אֵיזִי סְלִיקִית, מְלֹאכֵיָא שְׂאֵלִין בְּגִינָה:
 אֵי פָה, אֵיָה מְקוֹם כְּבוֹדוֹ (וזהר בראשית כד ובתיקון י). וְעֲשִׂירִית, זֶה
 בְּחִינַת יו"ד, בְּחִינַת קִדְשָׁה כַּ"ל. הֵינּוּ כְּשֶׁרוֹצִין לְהַמְשִׁיךְ קִדְשָׁה
 לְתוֹךְ מְלָכוֹת, כְּדֵי לְהַעֲלוֹת אוֹתָהּ בְּבְחִינַת אֵי פָה - סֵלֶת
 לְמִנְחָה בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן, צְרִיךְ לְחַבֵּר שְׁנֵי בְּתִים לְהִיוֹת אֶחָד. בֵּיתָא
 עֲלָאָה. נִקְרָא סֵלֶת לְמִנְחָה. מִנְחָה, זֶה בְּחִינַת דֵּינִים, בְּחִינַת
 (ברכות כו:): יִצְחָק תִּקַּן תְּפִלַּת מִנְחָה. סֵלֶת, לְשׁוֹן (תהלים קט):
 סֵלִית כָּל שׁוֹנִים מִחֻקְךָ, שְׂבִיתָא עֲלָאָה מִמְּתִיק וּמְשִׁיבֵר הַדֵּינִים

בַּנֶּ"ל, בְּבַחֲיִנַת (שם קו): מִי יִמְלֵל גְּבוּרוֹת ה'. וְצָרִיךְ שְׂיִבְלֵל בֵּיתָא
 עֲלָאָה עִם בֵּיתָא תַּתָּאָה, הַנִּקְרָא שְׁמֹן, בְּחִינַת מְלָכוּת דְּדוּד, כְּמוֹ
 שְׂפָתוֹב (שם מה): עַל פֶּן מִשְׁחָךְ אֱלֻקִּים אֶלְקֻךְ שְׁמֹן שְׁשׁוֹן, וְעַל
 יְדֵי זֶה: רְבִיעֵת הֵהִיִן, נַעֲשֶׂה מִדְּלֵתִין הֵהִיִן: וְזֶה פְּרוּשׁ: לְשִׁמּוֹשׁ
 שֵׁם אֱהָל בְּהֵם. כִּי הַצְּדִיק נִקְרָא שְׁמֹשׁ, כְּמֵאֲמַר חַכְמֵינוּ זְכוּרָנָם
 לְבָרְכָה (קידושין עב:): עַד שֶׁלֹּא שָׁקְעָה שְׁמֹשׁוֹ שֶׁל עֲלִי וְכוּ', וְזָרַח
 הַשְּׁמֹשׁ וּבָא הַשְּׁמֹשׁ. וְזָרַחְתּוּ שֶׁל הַצְּדִיק, הֵינּוּ הַשְּׁגָתוֹ, אֵינּוּ
 אֶלָּא עַל־יְדֵי יִשְׂרָאֵל, כְּמֵאֲמַר (שמות לב): לֵךְ רֵד כִּי שִׁחַת עַמֶּךָ,
 כְּלוּם נָתַתִּי לְךָ גְּדֻלָּה אֶלָּא בְּשָׁבִיל יִשְׂרָאֵל (ברכות לב). וְזֶהוּ: אֱהָל
 בְּהֵם. אֱהָל, לְשׁוֹן זָרִיחְתּוֹ, כְּמוֹ (איוב כט): בְּהִלּוֹ נָרוֹ. וְזֶהוּ: בְּהֵם -
 עַל־יְדֵי יִשְׂרָאֵל.

וּכְשֵׁי־יִשְׂרָאֵל, חֵם וְשָׁלוֹם, נִכְנָסִין בְּחַכְמוֹת חִיצוֹנִיּוֹת שֶׁל
 הָאֲמוֹת, אֲזִי נוֹפֵל הַצְּדִיק מֵהַשְּׁגָתוֹ, וְנִתְחַפֶּה
 וְנִתְכַּפֶּה הַשְּׁגָתוֹ. וּכְשֵׁי־צִיאִין יִשְׂרָאֵל מִחַכְמַתֵּן שֶׁל הָאֲמוֹת. אֲזִי:
 וְהוּא בְּחֵתֵן יֵצֵא מִחַפְתּוֹ - הַצְּדִיק יוֹצֵא מִהַחֲפָה וְהַמְכָּסָה
 שֶׁהִיָּה לוֹ עַד עַכְשָׁו, וְאֲזִי: יֵשִׁישׁ בְּגִבּוֹר לְרוּץ אֶרֶץ - כִּי
 הַצְּדִיקִים הֵם גְּבִירֵי כַח עֲשִׂי דְבָרוֹ לְשִׁמּוֹעַ בְּקוֹל דְּבָרוֹ (תהלים קג).
 כִּי צָרִיךְ הַתְּגַבְּרוּת כְּדֵי לְרוּץ אֶרֶץ הַזֶּה שֶׁהִיָּה יְכוּלִים לִילֵךְ בְּזִמְנֵן
 הַזֶּה שֶׁהִיָּה יִשְׂרָאֵל נוֹזְפִים, וְעַכְשָׁו רָצִים בְּמַהִירוֹת גְּדוֹל זֶה הַדְּרָךְ.
 וְהַתְּגַבְּרוּת הַזֹּאת, הִיא בְּחִינַת צִיצִית, בְּחִינַת תְּכֵלֶת בַּנֶּ"ל,
 בְּחִינַת מְקִיפִים. וְזֶה: מְקַצֵּה הַשָּׁמַיִם מוֹצֵאוֹ וְתַקּוּפָתוֹ - בְּחִינַת
 מְקִיפִים, וְעִם בְּחִינַת תְּכֵלֶת הַזֹּאת, מְכַלִּים וְשֹׁצִים הָעַפּוּ"ם,

בְּבַחֲנֵינָת: כִּי אַעֲשֶׂה כָּלָה בְּכָל הַגּוֹיִם. וְזֶה: וְאִין נִסְתָּר מִחֲמַתּוֹ -
 מִחֲמַתּוֹ זֶה בְּחֵינֵת פְּלָה, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (תהלים נט): פְּלָה בְּחֵמָה
 פְּלָה וְאִינְמוּ; וְעַל-יְדֵי-זֶה זֹכִים לְהַשְׁנֵת אֹרֵיתָא דְעֵתִיקָא,
 בְּבַחֲנֵינָת עֲנַג שַׁבַּת כְּנ"ל. וְזֶה: תּוֹרַת ה' תְּמִימָה, שְׁהִיא תּוֹרָה
 דְעֵתִיקָא, שְׁהִיא תְּמִימָה עֲדִין, שְׁעֲדִין לֹא הִשְׁיִגוּ מִמּוֹנָה כְּלוּם.
 מְשִׁיבַת נֶפֶשׁ - זֶה בְּחֵינֵת שַׁבַּת, כִּי כּוֹ שַׁבַּת וַיִּנְפֹּשׁ: וְזֶה טַעַם
 לָמָּה שׁוֹלַחַת הַפְּלָה לְהַחֲתֵן מְלִית, כִּי הַצְּדִיק מְקַבֵּל גְּבוּרָתוֹ עַל
 יְדֵי יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב: לְשִׁמְשׁ שֵׁם אֱהֵל בְּהֵם: וְזֶה שְׂאוּמְרִים
 "עֹלָה" עַל הַחֲתָנָה, עַל שֵׁם הִיא הָעוֹלָה כְּנ"ל, כִּי הַשְּׂמֻחָה הִיא
 בְּלֵב, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (תהלים ד): נִתְתָּה שְׂמֻחָה בְּלִבִּי. וְזֶה בְּחֵינֵת: מִי
 זֹאת עוֹלָה - מִי עִם זֹאת עוֹלָה:

וְזִמְרֹת שְׂמוּמְרִין עַל הַחֲתָנָה, זֶה ה"א, דָּל"ת עִם יו"ד, שִׁיר
 פְּשוט וְכו' כְּנ"ל: וְזֶה שְׂצוּעִקִין "שַׁבַּת", שְׁעַל-יְדֵי-זֶה
 זֹכִין לְעֲנַג שַׁבַּת, לְאֹרֵיתָא דְעֵתִיקָא כְּנ"ל: וְזֶה שְׁנוֹתֵנִין מְעוֹת
 כְּשִׁקּוּרָאִין "שַׁבַּת", כִּי בְּאֹרֵיתָא שָׁל עֲכָשׁוּ יֵשׁ יָמִין וְשְׂמֹאל
 וּבְשְׂמֹאלָה עֵשֶׂר (משלי ג). אֲבָל בְּעֵתִיקָא לִית שְׂמֹאל וְלִית עֵשֶׂר
 תַּמָּן (זוהר נשא קכט). וּבְשְׂבִיל זֶה כְּשִׁשׁוּמְעִין יִשְׂרָאֵל בְּשׁוֹרַת הַתּוֹרָה
 דְעֵתִיקָא נוֹתְנִין אֶת הַמְּעוֹת, כִּי אִין צְרִיד לְמְעוֹת, כִּי בַּעוֹלָם
 הָבֵא לִית אֲכִילָה וְשִׁתְיָה (ברכות יז). וְזֶה פְּרוּשׁ (תהלים סח): מְלִכִי
 צְבָאוֹת יִדְדוּן, הֵינּוּ הַצְּדִיקִים, שְׁהֵם מְלֹאכְיוֹ גְּבוּרֵי כַח, שְׁהֵם
 מְדַדִּין בְּמְרוּצָה וּבְמַהֲירוֹת, כְּדֵי לְרוּץ אֶרֶץ, וְזֶה רְקוּדִין. וְנֹת בֵּית
 תַּחֲלָק שָׁלָל, וְיִשְׂרָאֵל הֵם מַחֲלָקִים הַמְּעוֹת, לְהוֹרוֹת שְׂאִין צְרִיד

למעוֹת, וְאִין שָׁם בְּבַחֲנֵינָת עֲתִיקָא שְׁמַאל: בֵּית תַּחֲלֵק שְׁלָל -
רְאִישֵׁי־תְבוֹת שִׁפְת:

עֲנִין אַחַר: לְהוֹרוֹת וּתְרַנוֹת גָּדוֹל בְּזֶה שְׁמַחֲלֵקִין מְעוֹת, לְהוֹרוֹת,
שֶׁהַפְּלָה הִיא בַּחֲנֵינָת הָא, שְׁמַדְלָ"ת גַּעֲשִׁית ה"א, שְׁעַל-
יְדִיזָה בָּא עֲשִׁירוֹת גָּדוֹל, בְּבַחֲנֵינָת: וְהִרְיֻקוֹתֵי לָכֶם בְּרָכָה עַד
בְּלֵי דֵי, עַד שְׁיִבְלוּ שְׁפִתוֹתֵיכֶם וְכו' (שַׁבַּת לז:). שְׁמַחֲלֵקִין הַמְּעוֹת,
מוֹרָה שֶׁהִגִּיעוּ לְזֹאת הַבְּרָכָה, עַד שֶׁהַמְּעוֹת אֵין חָשׁוּב אֶצְלָם. וְזֶה
פְּרוּשׁ: וְעֲשִׁירֵית הָאִיפָה - עֲשִׁירֵית, שֶׁהוּא בְּבַחֲנֵינָת אִי פָה, הִינּוּ
שְׁבָלוּ פִיהֶם מְלוֹמֵר דֵּי, שְׁיֵשׁ לָהֶם כָּל כְּדָ עֲשִׁירוֹת, וְזֶה מַחְמַת
שְׁנַעֲשֶׂה מְרַבֵּיעֵית הַחֵין, מְדַלָ"ת ה' כַּנְ"ל:

מְסִימֵן ל"ב עַד כָּאן, כָּל זֶה הוּא לְשׁוֹן רַבְּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָת, לְבַד בְּאִיזְהוּ מְקוֹמוֹת
שֶׁהוֹסְפֵתֵי שָׁם קֶצֶת דְּכָרִים, כְּפִי מַה שֶׁשְׁמַעְתִּי וְהַכְנַתִּי מִפִּי הַקְּדוּשׁ אוֹ מִפִּי
כְּתָבו, כְּנֶרֶשׁ כָּל אֶחָד בְּמְקוֹמוֹ:

עוֹד שְׁמַעְתִּי דְּכָרִים הַשִּׁיכִים לְתוֹרָה הַזֹּאת, וְזֶהוּ:

הַרוֹצֶה שְׁיִנְסַף יִין עַל־גְּבֵי הַמְּזֻבַּח יִמְלֵא גְרוֹנֵם שֶׁל תְּלַמִּידֵי
חַכְמִים יִין (יומא עא) - כִּי עֵקֶר הָאֱלֻקוֹת הוּא בְּלָב, כְּמוֹ
שְׁכֶתוּב: צוֹר לְכָבִי, כְּמוֹ שְׁכֶתוּב (שְׁמוּאֵל ב:). וְאִין צוֹר בְּאֱלֻקֵּינוּ -
אֵין צִיר בְּאֱלֻקֵּינוּ (בְּרֻכּוֹת י:). כִּי הֵלֵב הוּא הַצִּיר שֶׁל הַמְּדוּת, הִינּוּ
הַחֲכָמָה שְׁבָלָב וְכו' כַּנְ"ל. כִּי קָדָם הַבְּרִיאָה הָיָה אוֹר הַקְּדוּשׁ -
כְּרוּד־הוּא אֵין סוּף וְכו', כַּנְ"ל, עֵין שָׁם הֵיטֵב. גַּמְצָא כְּשֶׁהֵלֵב
בְּבַחֲנֵינָת: וְלָבִי חָלַל בְּקֶרְבִי, בְּבַחֲנֵינָת: צוֹר לְכָבִי כַּנְ"ל, הוּא
בְּבַחֲנֵינָת בְּרִיאַת הָעוֹלָם. וְלֶהֱפֹךְ, כְּשֶׁהֵלֵב אָטוּם, בְּבַחֲנֵינָת עֲרַלַת

לב, הוא מְקַלֵּקֵל אֶת הַבְּרִיָּאָה, כַּמְבֹאֵר לְמַעַלָּה, עֵינֵי שָׁם. וְעַל כֵּן הַצְּדִיק, שְׁלֵבוֹ פְתוּחַ בַּחֲכָמָה, בְּבַחֲיִנַת: וְלִבִּי חָלַל בְּקִרְבִּי, בַּחֲיִנּוֹת: צוּר לְבָבִי, עַל כֵּן עַל־יְדִיָּזָה יוּכַל לַחֲדָשׁ מַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית, וְלַעֲשׂוֹת נְסִים וְנִפְלְאוֹת בְּעוֹלָם. כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: וּבִטְוֹבוֹ מְחַדָּשׁ בְּכָל יוֹם תַּמִּיד מַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית. וּבִטְוֹבוֹ - זֶה הַצְּדִיק, שֶׁנִּקְרָא טוֹב, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (ישעיה ג): אָמְרוּ צְדִיק כִּי טוֹב (יומא לח:); כִּי לֵב הַצְּדִיק הֵנ"ל, הוּא בַּחֲיִנַת בְּרִיאַת הָעוֹלָם כֵּן"ל:

וְזֶה פְּרוּשׁ מֵה שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ וְכוּרָנָם לְבִרְכָה (סוכה מט): חֲמוּקֵי יִרְכֹּךְ כְּמוֹ חֲלָאִים מַעֲשֵׂה יְדֵי אָמֵן - אֵלּוּ הַשִּׁיתִין, שֶׁמִּנְקֵבִין וּמְחַלְלִים עַד הַתְּהוֹם; הֵינּוּ בַּחֲיִנּוֹת: וְלִבִּי חָלַל בְּקִרְבִּי; כִּי תְהוֹם דָּא לְבָא, כְּמוּבָא בּוֹהֵר, וְזֶה חֲלָאִים מַעֲשֵׂה יְדֵי אָמֵן - מַעֲשֵׂי יְדֵי אָמְנוֹתוֹ שֶׁל הַקְּדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא (כך דרשו שם בסוכה). הֵינּוּ שֶׁבַּחֲיִנּוֹת חֲלָאִים, הֵינּוּ שֶׁמְחַלְלִין עַד הַתְּהוֹם, בַּחֲיִנּוֹת: וְלִבִּי חָלַל בְּקִרְבִּי כֵּן"ל, זֶה בַּחֲיִנַת בְּרִיאַת הָעוֹלָם כֵּן"ל. וְזֶה מַעֲשֵׂה יְדֵי אָמֵן אָמְנוֹתוֹ שֶׁל הַקְּדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא, כִּי בַּחֲיִנּוֹת וְלִבִּי חָלַל וְכוּ', בַּחֲיִנּוֹת חֲלָאִים שֶׁמְחַלְלִין וְכוּ' כֵּן"ל, הוּא מִמּוֹשׁ מַעֲשֵׂה יְדֵי אָמְנוֹתוֹ שֶׁל הַקְּדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא, כִּי זֶה הוּא בַּחֲיִנּוֹת בְּרִיאַת הָעוֹלָם כֵּן"ל. וְעַל־יְדִיָּזָה יוּכַל לַעֲשׂוֹת נְסִים בְּעוֹלָם כֵּן"ל. וְזֶהוּ: שֶׁמְחַלְלִין עַד הַתְּהוֹם, הֵינּוּ בַּחֲיִנּוֹת נְסִים, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (רות א): וַתֵּהֶם כָּל הָעֵיר; שָׁעַל דְּבַר נְסִי הַכַּל תִּמְהִין. וְזֶהוּ: הַרְוָצָה לְנִסְדָּךְ יִין וְכוּ' יִמְלֵא גְרוֹנָם וְכוּ'; כִּי גְרוֹנָם הוּא בַּחֲיִנַת שִׁיתִין, שֶׁמְחַלְלִין עַד הַתְּהוֹם, הֵם קָנָה וְלָבָא. (וְעַל־יְדֵי הֵינּוּ נִפְתַּח חָלַל הַלֵּב,

בְּבַחֲיַנְתָּ: וְלִבִּי חָלַל בְּקִרְבִּי, כִּי חֲמָרָא וְרִיחֲנִי פִקְחִין (סנהדרין ע).
 ועל כן כל הממלא גרונם וכו', כאלו מנסף יין על-גבי השיתין,
 שְׂמַנְקֵבִין וּמְחַלְלִין עַד הַתְּהוּם בַּנ"ל: כאן חסר קצת דברים, כי לא נכתב

בזמנו. ונשכח קצת.

שִׁדְךָ לְעֵיל: יְשִׁישׁ בְּגִבּוֹר לְרוּיִן אֲרַח וְכו' - כִּי צְרִיךְ הַתְּגַבְּרוֹת
 גָּדוֹל וְכו' לְרוּיִן אֲרַח הַזֶּה, שֶׁהֵיוּ יְכוּלִים לִילֵךְ
 בְּזִמְנֵן שֶׁהֵיוּ יִשְׂרָאֵל נְזוּפִים, וְעִבְשׁוּ רְצִים בְּמַהֲרֹת גָּדוֹל זֶה הַדְּרִיךְ
 וְכו', עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ.

בַּעַת שְׂאֵמֵר זֹאת הַתּוֹרָה, שְׂמַעְתִּי אִזּוּ מִפִּי הַקְּדוֹשׁ עֲנִין זֶה
 בְּבֹאוֹר יוֹתֵר, שְׂאֵמֵר בְּפִירוּשׁ עֲנִין זֶה, לְעֲנִין בְּנֵי אָדָם
 הַזּוֹכִים לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה עַל הָעֵבֶר. וְאֵמֵר, שְׂאֵף-עַל-פִּי שְׂזוּכִים
 לְתַקֵּן מַה שֶׁעֵבֶר, אֶף-עַל-פִּי כֵן עֲדִין הֵיכֵן הוּא אוֹתוֹ הַזִּמְנֵן שֶׁהֵיוּ
 רְחוּקִים מִהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, שֶׁהֵיוּ יְכוּלִים לַעֲבֹד אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ
 בְּאוֹתוֹ הַזִּמְנֵן, וּבּוֹדָאי צְרִיכִים לְתַקֵּן זֹאת, דִּהְיִנּוּ לְהַשְׁלִים וּלְמַלֵּאת
 אֶת הָעֵבֹדָה שֶׁהֵיוּ יְכוּלִים לַעֲבֹד אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכָל אוֹתוֹ
 הָעֵת שֶׁהֵיוּ נְזוּפִים מִלְּפָנָיו יִתְבָּרַךְ וּרְחוּקִים מִמֶּנּוּ. עַל-כֵּן אַחַר
 שְׂזוּכִין לְהַתְּעוֹרֵר לְתְּשׁוּבָה, צְרִיכִין זְרִיזוֹת גָּדוֹל בְּעִבּוֹדָתוֹ יִתְבָּרַךְ,
 וְלְרוּיִן מְאֹד מְאֹד, כִּדֵּי שְׂזוּכָה עַל-יְדֵי זְרִיזוֹת עִבּוֹדָתוֹ לְתַקֵּן
 וּלְהַשְׁלִים גַּם חֶסְרוֹן הָעֵבֹדָה שֶׁל הַיָּמִים שֶׁעֵבֶרוּ, כִּי עִבְשׁוּ צְרִיךְ
 לְרוּיִן בְּמַהֲרֹת גָּדוֹל זֶה הַדְּרִיךְ שֶׁהֵיחָה יְכוּל לִילֵךְ בְּזִמְנֵן שֶׁהֵיחָה
 רְחוּק מִהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְאֵמֵר לְאַנְשֵׁיוּ בְּזֶה הַלְּשׁוֹן: אִיר דֶּאֶרְפֵּט זִיד
 וְיַעַר יֶאֱנִין, אִיר זְאֵלְט נֶאָךְ קַעֲנִין עֲפִים חֶאֱפִין:

נ

לשון רבנו זכרנו לברכה

הַצִּילָהּ מִחֶרֶב נַפְשִׁי, מִיַּד כָּלֵב וְכוּ': (תהלים כב)

כִּי כָּל הַפּוֹגֵם בַּבְּרִית, אֵין יָכוֹל לְהִתְפַּלֵּל בַּבְּחִינָת: כָּל עֲצֻמוֹתֵי תַאמְרָנָה (תהלים לה); וְכִשְׂאִין מִתְפַּלֵּל בַּבְּחִינָת: "כָּל עֲצֻמוֹתֵי", אֲזִי כָּלֵב נָחַת וְאָכַל קָרְפְּנוֹ, הִינּוּ תִפְלָתוֹ. וְכִשְׂמִתְפַּלֵּל וְטוֹעֵם מְתִיקוֹת בְּדַבְרוֹרֵי הַתְּפִלָּה, זֹאת הַבְּחִינָה נִקְרָאת: כָּל עֲצֻמוֹתֵי תַאמְרָנָה. וְאֵין יָכוֹל לְטַעַם מְתִיקוֹת בַּתְּפִלָּה אֶלָּא כְּשֶׁתִּקַּן פְּגָם הַבְּרִית, כִּי מִיִּין מְתִיקוֹן זֶה בְּחִינָת מִיִּין דְּדַכְּוֹן, זָרַע קִדְשׁ, שְׁמִירַת הַבְּרִית. וְמִי שֶׁהוּא בַּבְּחִינָת מִיִּין מְתִיקוֹן, אֲזִי דַבְרוֹרֵי מְתוּקִים וְטוֹבִים, וְכִשְׂיֹצְאִים מִפִּי וּמִשְׁמִיעַ לְאֲזִינוֹ, כְּמוֹ שְׂאִמְרוֹ (בְּרִכּוֹת טו): הַשְּׁמַע לְאֲזַנְךָ וְכוּ', אֲזִי נִכְנָסִים מְתִיקוֹת הַמִּיִּין לְתוֹךְ עֲצֻמוֹתָיו, בַּבְּחִינָת (משלי טו): וְשִׂמוּעָה טוֹבָה תִּדְרֹשׁן עֵצִם. וְכִשְׂעֲצֻמוֹת מְרַגְּשִׁין מְתִיקוֹת הַדַּבְרוֹרִים, זֶה בְּחִינָת: כָּל עֲצֻמוֹתֵי תַאמְרָנָה; וְאִזְּ אַרְיָה נָחַת וְאָכַל קָרְפְּנָה, כִּי עֵצִם זֶה בְּחִינָת אַרְיָה (כ"ש בְּתִיקוֹנִים תִּיקוֹן ג' בְּהִ"א תִּיקוֹנִים אַחֲרוֹנִים): אֶכֶּל מִי שֶׁפָּגַם בַּבְּרִיתוֹ, הוּא בַּבְּחִינָת מִיִּין מְרִירִין, בַּבְּחִינָת (שְׁמוֹת טו): וְלֹא יָכֹלוּ לְשִׁתּוֹת מִים מִמֶּרְדֵּה; מִיִּין מְסֻאָבִין, זָרַע טָמֵא - אֲזִי אֵין יָכוֹל לְהִתְפַּלֵּל בַּבְּחִינָת: כָּל עֲצֻמוֹתֵי תַאמְרָנָה, וְאִזְּ כָּלֵב נָחַת, שֶׁהוּא בְּחִינָת מִיִּין מְרִירִין, שְׂצוּחַ חֵב הַב. וְהוּא בְּחִינָת מְרָה דְאִית לָהּ תְּרֵי פִיּוֹת, וְהוּא בְּחִינָת: חֶרֶב פִּיּוֹת (משלי ה), בְּחִינָת גִּיהֵנָם דְאִית לָהּ תְּרֵי בְּנוֹת

שְׁצוּוּחֵי הַב־הֵב (כמו שכתוב בתיקונים שם). וְזֶה בְּחֵינֵי חוֹלָאֵת שְׁקוּרִין "בְּרַעְכְּנֵי" רַחֲמָנָא לְצִלּוֹ, שְׁשׁוּבֵר עֲצָמוֹת שְׁל אָדָם, וְזֶה מִחֲמַת קִלְקוּל הַמַּחֲ שֶׁבְּעֲצָמוֹת, בְּחֵינֵי מִיּוֹן מְסַאֲבִין, מִיּוֹן מְרִירִין, שְׁפֵא הַחוֹלָאֵת הַזֹּאת מִחֲמַת תְּאוֹת נְאוּף. וְזֶה שְׁנַצְטוּיֵנוּ בְּקֶרְפֵּן פֶּסַח (שמות יב): וְעַצֵּם לֹא תִשְׁפְּרוּ בוֹ, (וְכָתוּב בַּזֹּהַר (בא דף מא:): שְׁהִיוּ מְקִימִין בְּעֲצָמוֹת לְכָלֵב תִּשְׁלִיכוּן אוֹתוֹ, וְזֶה הִיָּה קִשָּׁה מְאֹד לְהַמְצָרִים, עֵין שָׁם), פְּדֵי שִׁיבְחֵינוּ כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל אֶת עֲצָמוֹ אִם בְּרִיתוֹ עַל תְּקוּנוֹ. כִּי בְּפֶסַח כְּתִיב בּוֹ (שם): וְכָל עֶרֶל לֹא יֹאכַל בוֹ, כִּי עֶקֶר הַפֶּסַח תִּלְוִי בְּמִצּוֹת מִיִּלָּה, כִּידוּעַ. וְכִשָּׁה שְׁלִיכוֹ אֶת עֲצָמוֹתָיו לְכָלֵב, וְרָאוּ אִם שְׁלֹטוֹ בָּהֶם הַכְּלָבִים, חֶס וְשָׁלוֹם, הִיוּ יוֹדְעִים שְׁאִין הַבְּרִית, חֶס וְשָׁלוֹם, עַל תְּקוּנוֹ. וְזֶה מֵה דְּאִיתָא בַּזֹּהַר (פ' קדושים דף פ:): אֵל תְּהִיוּ כְּסוּס כְּפָרֶד - לְעֵנִין טְמֵאת הַבְּרִית - אִין הֶבִין; וּמִבֵּיא הַפֶּסוּק: וְהַכְּלָבִים עֵזִי נִפְשׁ, עֵין שָׁם. בְּכֵן מִי שֶׁפָּגַם בְּבְרִיתוֹ, יִשְׁמַר אֶת עֲצָמוֹ מִכְּלָבִים וּמִחֶרֶב. וְזֶה: הַצִּילָה מִחֶרֶב נַפְשִׁי וּמִיַּד כְּלָב; אֲבָל: הוֹשִׁיעֵנִי מִפִּי אַרְיָה. הִינֵנּוּ, כְּשֶׁאֲרִיָּה יֹאכַל קֶרְבְּנִי, זֶה לִי לִישׁוּעָה. וְזֶהוּ אִצֵּל חֶרֶב וְכָלֵב כְּתוּב לְשׁוֹן הַצִּלָּה, וְאִצֵּל אַרְיָה כְּתִיב יִשׁוּעָה. וְדַע שְׁעֵזִי פָּנִים שִׁישׁ בְּדוֹר, הֵן הֵן הַכְּלָבִים, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (ישעיה נז): וְהַכְּלָבִים עֵזִי נִפְשׁ; וְהֵן עוֹמְדִין וְחוֹלְקִים עַל תְּפִלַּת אִישׁ הַיִּשְׂרָאֵלִי, שְׁעֵדִין לֹא תִקַּן בְּרִיתוֹ בְּשָׁלוֹמוֹת. וְזֶה שְׁאֲמְרוּ חֲכָמֵינוּ זְכוּרָנָם לְבִרְכָה (תענית יא:): צוּרְכָא מִרְבָּנָן דִּיתִיב בְּתַעֲנִיתָא, לִיכּוּל כְּלָפָא שִׁירוּתָא. כִּי בּוֹדָאי הַצִּדִּיק אֲכִילְתוּ הִיא יְקַר הָעֶרֶךְ, כִּי

מִשְׁבִּיעַ אֶת נַפְשׁוֹ דְקִדְשָׁהּ, כְּמוֹ שְׁכַתּוֹב (משלי יג): צַדִּיק אֵכֵל לְשֹׁבַע נַפְשׁוֹ. וְהָאִי צוֹרֵבָא מִרְבְּנָן דְּמַרְעִיב אֶת נַפְשׁוֹ, וְאִין יוֹדַע לְהַשְׁבִּיעַ נַפְשׁוֹ, בְּשִׁבְלֵי זֶה לֵיכוּל כְּלָבָא שִׁירוּתָא, שְׁגַם בְּהֵם כְּתִיב: לֹא יָדְעוּ שְׁבַעָה, כִּי גַם הוּא אִין יוֹדַע אִידָּךְ לְהַשְׁבִּיעַ אֶת נַפְשׁוֹ הַיְקָרָה: וּבְשִׁבְלֵי זֶה נִקְרָא כְּלָב בְּשֵׁם שֵׁגַל ר"ה ד), כִּי הוּא כָּא עַל תְּאֻת הַמְּשֻׁגָל כַּנ"ל: וְדוֹקָא שְׂאִין צְרִידָּךְ לְהַתְעַנּוּת וּמִתְעַנָּה, אִזִּי לֵיכוּל כְּלָבָא שִׁירוּתָא, אֲבָל מִי שְׁצִרִידָּךְ לְהַתְעַנּוּת, כּוֹדָאִי צְרִידָּךְ לְהַתְעַנּוּת, וּמִצּוּהָ הוּא. וְזֶה בְּחִינַת דִּיתִיב בְּתַעֲנִיתָא - יְתִיב דִּיקָא, יְתִיב הוּא מוֹרָה עַל הַדְּבָר שְׂאִין מִשְׁתַּנָּה, כְּמוֹכָא:

(עד כאן לשונו ז"ל)

נא

אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא: כְּשֵׁאתֶם מִגִּיעִין לְאֲבֵי שֵׁישׁ מְהוֹר, אַל תֵּאמְרוּ מַיִם מַיִם, שְׁנַאֲמַר: דְּבַר שְׁקָרִים לֹא יִבּוֹן לְנֶגְדַּךְ עֵינֵי: (חגיגה יד)

כִּי הַשְּׁקָר מִזִּיק לְעֵינִים בְּגַשְׁמִיּוֹת וּבְרוּחָנִיּוֹת, בְּבַחֲנִית (ישעיה ג): וּמִשְׁקֵרוֹת עֵינִים; כִּי כְּשֶׁהֵעֵינִים בְּהוֹת הֵם מְשַׁקְרִין, שְׂאִינֵם מֵרְאִין הַדְּבָר כְּמוֹת שֶׁהוּא, כְּגוֹן: עַל דְּבַר גְּדוֹל מֵרְאָה שֶׁהוּא קָטָן, וְעַל אֶחָד שֶׁהוּא שְׁנַיִם, הֶפְךָ מִן הָאֲמִת. כִּי הֵעֵינִים נַעֲשׂוּ בְּהוֹת מִן הַדְּמָעוֹת, כְּמֵאֵמֶר חֲכָמֵינוּ זְכוֹרָנֵם לְבִרְכָה (שבת קנא:): וְשָׁבוּ הָעֵבִים אַחַר הַגֶּשֶׁם - זֶה הָרְאוּת, שֶׁהוֹלֵךְ אַחַר הַכֶּבֶד. וְדְמָעוֹת הֵן מִמּוֹתְרֵי הַמֶּרֶה שְׁחוֹרָה, שֶׁהַטְּבַע דוֹחָה אוֹתָם לְחוּץ

דָּרָךְ הָעֵינַיִם. וְהִמָּרָה שְׁחֹרָה הִיא שׁוֹאֵבֶת מֵעֵכִירַת הַדָּמִים. וְעֵכִירַת הַדָּמִים הוּא עַל־יְדֵי הַשָּׁקֶר, כִּי אִי אֶפְשָׁר לְדַבֵּר שָׁקֶר, עַד שְׂיַעֲבֹד אֶת דָּמָיו, וְאִמַּת אִי אֶפְשָׁר לְדַבֵּר, כִּי־אִם כְּשִׁמְזֹכָךְ מִקְדָּם אֶת הַדָּמִים. כִּי עֵקֶר הַדְּבֹר הוּא הַנֶּפֶשׁ, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב (שה"ש ה'): נַפְשִׁי יֵצֵאָה בְּדַבְּרוֹ; וְהַנֶּפֶשׁ הוּא הַדָּם, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב (ויקרא ז'): כִּי הַדָּם הוּא הַנֶּפֶשׁ. נִמְצָא, כְּשֶׁאֹמֵר שָׁקֶר, יֵשׁ לוֹ עֵכִירַת הַדָּמִים, וְכִזְזָה בָּאָה הַמָּרָה שְׁחֹרָה, וּמְמוֹתֵרֵי הַמָּרָה שְׁחֹרָה נִתְהוּוּ הַדְּמָעוֹת, וְעַל־יְדֵי־זֶה הָעֵינַיִם פְּהוּת. וְזֶה בְּחִינַת (איוב ל'): הַקִּמְפִּים מְלוּחַ עֲלֵי שִׁיחַ. מְלוּחַ, זֶה בְּחִינַת דְּמָעוֹת, שֶׁהֵם מִים מְלוּחִים, שֶׁבָּא עַל־יְדֵי שִׁיחָה. וְזֶה בְּחִינַת: אֵל תֹּאמְרוּ מִים מִים, שֶׁהוּא אֲזַהְרָה עַל שָׁקֶר, (כְּמוֹ שֶׁפִּסִּים שֵׁם שְׁנַאמֵר: דַּבֵּר שָׁקֵרִים לֹא יִכּוֹן וְכוּ'). מִים מִים, הֵם בְּחִינַת שָׁקֶר, שֶׁהוּא בְּחִינַת דְּמָעוֹת, שֶׁהֵם מִים מְלוּחִים. כִּי הַשּׁוֹתֵה מִים, מְרֹוה צְמָאוֹנוּ, אֵךְ הַשּׁוֹתֵה מִים מְלוּחִים, לֹא דֵי שְׂאִינוּ מְרֹוה צְמָאוֹנוּ, אֶלֶּא שְׂמוֹסִיף צְמָאוֹן עַל צְמָאוֹנוּ, עַד שֶׁצָּרִיךְ לְשִׁתּוֹת מִים אַחֲרֵים, לְכַבּוֹת צְמָאוֹנוּ. וְעַל־כֵּן נִקְרָא הַשָּׁקֶר, מִים מִים. וְזֶהוּ: אֵל תֹּאמְרוּ מִים מִים, שֶׁהוּא הַשָּׁקֶר, שְׁנַאמֵר: דַּבֵּר שָׁקֵרִים לֹא יִכּוֹן לְנֶגֶד עֵינַי:

וְהַתְּהוּוֹת הַשָּׁקֶר, שֶׁהוּא הָרַע, שֶׁהוּא הַטְּמָאָה, הוּא מִחֲמַת הַרְחוֹק מֵאַחַד, כִּי הָרַע הוּא נִגְדִיּוֹת, לְמִשְׁלֵ: כָּל מֵה שֶׁהוּא נִגְדֵי רְצוֹנוֹ שֶׁל אָדָם הוּא רַע. וּבְאַחַד אֵין שִׁדְךָ נִגְדִיּוֹת, אֶלֶּא כָּלוּ טוֹב. וְזֶה שְׂאֵמְרוּ חֲכָמֵינוּ וְזְכוּרֵם לְבָרְכָה (פסחים ג'): בְּיָוִם הַהוּא יִהְיֶה ה' אֶחָד וְכוּ' - שִׁיְהִיָּה כָּלוּ הַטּוֹב וְהַמִּיטִיב, כִּי בְּאַחַד

אין שִׁיד רַע, וְעַל־כֵּן לַעֲתִיד לָבוֹא יָקִים: שִׁפְתַּי אֵמֶת תִּבְּזוּן לְעַד
 (משלי יב), כִּי יִהְיֶה אִזּוֹ כֵּלֹּא אֶחָד, כֵּלֹּא טוֹב. כִּי אֵמֶת הוּא אֶחָד,
 לְמַשָּׁל, עַל כָּלִי כֶסֶף כְּשֵׁאוֹמְרִים עָלָיו שֶׁהוּא כָּלִי כֶסֶף, הוּא
 הָאֵמֶת, אֲבָל כְּשֵׁאוֹמְרִין עָלָיו שֶׁהוּא כָּלִי זֶהב, הוּא שֶׁקֶר. נִמְצָא
 שֶׁהָאֵמֶת הוּא אֶחָד, כִּי אִי אֶפְשָׁר לֹאמַר אֵמֶת, רַק שֶׁהוּא כָּלִי
 כֶסֶף, לֹא יוֹתֵר; אֲבָל הַשֶּׁקֶר הוּא הִרְבָּה, כִּי אֶפְשָׁר לֹאמַר שֶׁהוּא
 כָּלִי זֶהב וְכָלִי נְחֹשֶׁת וְשֶׁאֵר שְׂמוֹת. נִמְצָא, שֶׁהַשֶּׁקֶר הוּא בְּכַחֲנִית
 (קהלת ז): בְּקִשְׁוֹ חֲשִׁבְנוֹת רַבִּים. וּבְשִׁבִיל זֶה לַעֲתִיד לָבוֹא יִתְּפִיל
 הָרַע, וְיִתְּפִיל הַהֲתַנַּגְדוֹת, וְיִתְּפִיל הַדְּמָעוֹת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (ישעיה
 יא): לֹא יִרְעוּ וְכוּ', הֵינּוּ בְּפוּל הָרַע. וְכָתוּב (שם): וְגַר זָאֵב עִם
 כֶּבֶשׂ וְנִמְר עִם גְּדִי וְכוּ', הֵינּוּ בְּחִינַת בְּפוּל הַהֲתַנַּגְדוֹת. וְכָתוּב
 (שם כה): וּמָחָה ה' אֱלֹקִים דְּמָעָה מֵעַל כָּל פְּנִים; הֵינּוּ בְּפוּל
 הַדְּמָעוֹת, שֶׁהֵם בְּחִינַת שֶׁקֶר כַּנ"ל, כִּי אִזּוֹ יִהְיֶה ה' אֶחָד וְשְׂמוֹ
 אֶחָד, שֶׁהוּא כֵּלֹּא טוֹב, כֵּלֹּא אֵמֶת כַּנ"ל. וְעַל־כֵּן לַעֲתִיד לָבוֹא
 יִתְּפִיל הַטְּמֵאָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (זכריה יג): וְאֵת רוּחַ הַטְּמֵאָה אֲעִבִיר
 מִן הָאָרֶץ; כִּי אִזּוֹ יִהְיֶה כֵּלֹּא אֶחָד, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (איוב יד): מִי יִתֵּן
 טְהוֹר מִטְּמֵא לֹא אֶחָד. [פְּרוּשׁ, שֶׁעַקֵּר אַחֲזִיזַת הַטְּהוֹרָה וְהַטְּמֵאָה,
 הוּא מְבַחֲנִית הַתְּרַחֲקוֹת מֵאֶחָד]: כִּי קִדְּם הַבְּרִיאָה, כְּשֶׁהָיָה
 הַבְּרִיאָה בְּכַח, כְּבִכּוּל, קִדְּם שֶׁהוֹצִיא אֶל הַפֶּעַל, הָיָה כֵּלֹּא אֶחָד,
 וְכֵלֹּא אֵמֶת, וְכֵלֹּא טוֹב, וְכֵלֹּא קִדְּשׁ, אֲפִלּוֹ שֵׁם טְהוֹר לֹא הָיָה שִׁיד
 לֹאמַר, כִּי טְהוֹר אִין שִׁיד אֵלָא כְּשִׁישׁ טְמֵאָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (יחזקאל
 לו): וְמַהֲרַתֶּם מִכָּל טְמֵאוֹתֵיכֶם; אֲבָל כְּשֶׁכֵּלֹּא אֶחָד, אִין שֵׁם

בְּחִינַת חֲשֹׁבֹנוֹת רַבִּים, שֶׁהוּא עֵקֶר הָרַע וְהַטְּמָאָה בְּנ"ל, כִּי
 הַטְּהָרָה הוּא בְּחִינַת הַמְּצָע בֵּין הַקֹּדֶשׁ וְהַטְּמָאָה, שֶׁעַל יְדוּ
 נְתִתְקַן הַטְּמָאָה, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב: וּמְהֵרָתֶם מִכָּל טְמֵאוֹתֵיכֶם; וְהוּא
 בְּחִינַת הַבְּחִירָה, שֶׁהוּא מְמַצֵּעַ בֵּין שְׁנֵי דְבָרִים. וְזֶה אִין שִׁיךְ קֹדֶם
 הַבְּרִיאָה, שָׂאוּ הָיָה כְּלוֹ אֶחָד, כִּי בְּאַחַד אִין שִׁיךְ בְּחִירָה, שֶׁהוּא
 בְּחִינַת הַטְּהָרָה. וּכְשֶׁהוֹצִיא הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ-הוּא אֶת הַבְּרִיאָה מִן
 הַכַּח אֶל הַפְּעֵל, אִזוּ נִתְהוּהוּ תִכְפֵּה בְּחִינַת הַטְּהָרָה, כִּי כְּשֶׁהוֹצִיא
 מִן הַכַּח אֶל הַפְּעֵל, הָיוּ שְׁנֵי דְבָרִים: בְּחִינַת הָאֶחָד וְהַבְּרִיאָה, וְאִז
 שִׁיךְ בְּחִירָה, שֶׁהוּא בְּחִינַת הַטְּהָרָה, שֶׁהוּא מְמַצֵּעַ בֵּין הָאֶחָד, כִּי
 הוּא סְמוּךְ לוֹ, וְעַדּוֹן לֹא הִגִּיעַ לְחֲשֹׁבֹנוֹת רַבִּים, שֶׁהוּא הָרַע
 וְהַטְּמָאָה, אֲךָ הוּא רֶשֶׁם וְסִימָן עַל הַהֲשִׁתְּלָשׁוֹת, שְׂיוּכַל
 לְהִשְׁתַּלְּשֵׁל וַיִּגִּיעַ עַד שִׁיְהִיָּה רַע וְטְמָאָה. וְעַל-כֵּן פְּתוּב בְּזִהָר
 (בראשית דף מו. ובכמה מקומות), שֶׁעֵקֶר אֲחִיזוֹת הַטְּמָאָה - מִסְטָרָא
 דְשִׁמְאָלָא, כִּי הַטְּהָרָה מְרַמְזֵת שְׂיִישׁ טְמָאָה, וְהוּא סִימָן
 שְׂיִישִׁתְּלָשֵׁל עַד שִׁיְהִיָּה טְמָאָה. וְעַל-כֵּן אֶפְשָׁר לְזַכֵּךְ וּלְהַעֲלוֹת
 הַטְּמָאָה לְטְהָרָה, כִּי הִיא בְּעֶצְמָה נִשְׁתַּלְּשְׁלָה מִטְהָרָה, כְּמוֹ
 שֶׁפְּתוּב: וּמְהֵרָתֶם מִכָּל טְמֵאוֹתֵיכֶם. נִמְצָא, שֶׁעֵקֶר אֲחִיזוֹת
 הַטְּמָאָה, מִבְּחִינַת הַטְּהָרָה, שֶׁהוּא בְּחִינַת הַבְּחִירָה בְּנ"ל.
 וְהַטְּהָרָה הוּא בְּחִינַת שְׂמָאל, בְּחִינַת לוֹי, בְּחִינַת: וְטְהַרְתָּ אֶת
 בְּנֵי לוֹי; וְלוֹי הוּא בְּחִינַת שְׂמָאל, כִּידוּעַ. וְעַל-כֵּן עֵקֶר אֲחִיזוֹת
 הַטְּמָאָה הוּא מִבְּחִינַת שְׂמָאלָא, כִּי שְׂמָאל הוּא בְּחִינַת הַטְּהָרָה,
 שְׂמִישָׁם עֵקֶר אֲחִיזוֹת הַטְּמָאָה בְּנ"ל. וְכָל זֶה, הֵינּוּ בְּחִינַת שְׂמָאל,

בְּחִינַת מְהֵרָה, בְּחִינַת הַבְּחִירָה, שְׁמוּשָׁם עֵקֶר הַשְּׂתִלְשָׁלוֹת
הַמְּמָאָה, שֶׁהוּא הָרַע וְהַהֲתַנְּגוּדוֹת, בְּחִינַת שְׁקֵר כַּנְּ"ל - כֹּל זֶה
נִמְשָׁךְ מִבְּחִינַת אַחַר הַבְּרִיאָה, אַחַר שִׁיצָא הַבְּרִיאָה מִבְּחִינַת אֵל
הַפְּעֵל, שְׂאֵז הָיָה כְּבִיכּוֹל, שְׁנֵי בְּחִינּוֹת, דְּהֵינּוּ הָאֶחָד וְהַבְּרִיאָה
וְכַנְּ"ל. נִמְצָא שְׁעֵקֶר אַחֲזִית הַשְּׁקֵר, שֶׁהִיא הַמְּמָאָה וְכוּ', הוּא
מִחֲמַת הַרְחוֹק מֵאֶחָד כַּנְּ"ל, הֵינּוּ מִבְּחִינַת אַחַר הַבְּרִיאָה וְכַנְּ"ל:
וְעַל יְדֵי הַשְּׁגָחַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אִפְלוּ אַחַר הַפְּעֵלָה, שֶׁהוֹצִיא
הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מִבְּחִינַת אֵל הַפְּעֵל, כֹּל הַדְּבָרִים הֵם בְּאַחֲדוֹת
עִמּוֹ, וְהָרַע יוֹנֵק מִהַשְּׁאֵרֶת הַהֲשָׁגָה, הֵינּוּ מֵאַחֲרֵי כַּתְּפָה,
כִּידוּעַ, וְהוּא רְחוֹק מֵאֶחָד. וְעַל-יְדֵי אֲמַת הַשְּׁגָחַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ
עָלָיו, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (תהלים קא): עֵינֵי בְּנֵאֲמָנֵי אֶרֶץ; וְעַל-יְדֵי הַשְּׁקֵר,
שֶׁהוּא הָרַע, מִסִּיר מִמֶּנּוּ הַשְּׁגָחַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב
(שם): דִּבְרַ שְׁקָרִים לֹא יִכּוֹן לְגַגֵּד עֵינַי; וְאִין חֵיוֹתוֹ אֵלָא מֵאַחֲרֵי
כַּתְּפָא. נִמְצָא, מִי שֶׁהוּא רוֹצֵה שְׂיִהְיֶה אַחַר הַיְשׁוּת וְהַפְּעֵלָה
שֶׁהוֹצִיא מִבְּחִינַת אֵל הַפְּעֵל, שְׂיִהְיֶה כְּלוּ אֶחָד, שְׂיִהְיֶה אָב וְבֵן
כְּאַחָד, כְּמוֹ שֶׁהָיָה מִקֶּדֶם כְּשֶׁהָיָה בְּכַח - יִשְׁמַר עֲצֻמוֹ מִשְּׁקֵר,
וְעַל-יְדֵי-זֶה הַשְּׁגָחַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עָלָיו, וְאִזּוּ כְּלוּ אֶחָד: וְזֶה
שֶׁאָמַר רַבִּי עֲקִיבָא: כְּשֶׁאַתֶּם מְגִיעִים לְאַבְנֵי שֵׁישׁ מְהוֹר. שֵׁישׁ
מְהוֹר, הוּא בְּחִינַת אַחַר הַפְּעֵלָה, שֶׁהוּא יֵשׁ, וְאִזּוּ שֵׁיךְ שֵׁם מְהוֹר
כַּנְּ"ל. אִם תְּרוֹצֵה שְׂיִהְיֶה כְּמוֹ קֶדֶם הַפְּעֵלָה שֶׁהָיָה בְּכַח, שְׂיִהְיֶה
אָב וְבֵן כְּאַחָד. וְזֶהוּ: כְּשֶׁאַתֶּם מְגִיעִין לְאַבְנֵי - הוּא בְּחִינַת אָב
וְבֵן כְּאַחָד, שֶׁהוּא בְּחִינַת קֶדֶם הַבְּרִיאָה שֶׁהָיָה בְּכַח, שֶׁהָיָה הַכֹּל

אחד. שִׁישׁ מָהוּר הוּא בְּחִינַת אַחַר הַפְּעֻלָּה, שֶׁהוּא בְּחִינַת יִשׁוּת וּמְהִירָה. אִם תִּרְצוּ לְהַגִּיעַ שִׁישׁ מָהוּר לְאַבְנֵי - אֵל תֹּאמְרוּ מִיָּם מִיָּם, הוּא בְּחִינַת שְׁקָר כַּנִּ"ל. שְׁנַאֲמַר: דִּבְרֵי שְׁקָרִים לֹא יִבּוֹן לְנֶגֶד עֵינַי; כִּי עַל־יְדֵי שְׁקָר הוּא מְסִיר מֵעֵלְיוֹ הַשְּׁגָחַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְהוּא רְחוּק מֵאַחַד. אִךְ עַל־יְדֵי אֱמֶת, הַשְּׁגָחַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עָלָיו. וְעַל־יְדֵי הַהֲשָׁגָחָה, כֵּלּוֹ אֶחָד, כְּמוֹ שֶׁהָיָה קִדְּם הַבְּרִיאָה כַּנִּ"ל: וְעַל כֵּן שֶׁכָּר עוֹלָם תְּבֵא, עֵינַי לֹא רֵאתָה אֱלֹקִים זוֹלְתָךְ (ישעיה סד, ועיין ברכות לד); כִּי מֵאַחַר שִׁיחָה כֵּלּוֹ אֶחָד, לֹא יִהְיֶה עֵינַי שִׁירָאָה, רַק אֱלֹהִים זוֹלְתָךְ: וְאָמַר אֲנִי, שְׁגָם בְּזֵה יֵשׁ קִשְׂיָא מַה שְּׂאֵי אֶפְשָׁר לְהַבִּין. כִּי אִם כֵּן אֵיךְ יִהְיֶה חֲלוּק הַשְּׁכָר לְכָל אֶחָד וְאֶחָד לְפִי מְדַרְגָתוֹ, וּלְפִי עֲבוּדָתוֹ וְיִגְיעָתוֹ בְּזֵה הָעוֹלָם בְּשִׁבּוּל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כִּי בּוֹדָאֵי גַם בְּהַסּוֹף הָאַחֲרוֹן, לֹא יִהְיֶה כֵּלָם שְׂוִים. וּמֵאַחַר שִׁיחָה כֵּלּוֹ אֶחָד, אֵיךְ שֶׁיֵּךְ חֲלוּק בֵּין אֶחָד לְחֵבְרוֹ לְפִי מְדַרְגָתוֹ. אִךְ יֵשׁ בְּזֵה סוּד שְׂאֵי אֶפְשָׁר לְהַבִּינוֹ, וְהַדְּבָרִים עֲתִיקִים:

(שְׂדֵךְ לְעֵיל): וּבְשִׁבּוּל זֶה הַשְּׁקָר מְזִיק לְעֵינַיִם, כִּי עַל־יְדֵי הַשְּׁקָר מְסַלֵּק הַשְּׁגָחַת עֵינַי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וּפּוֹגֵם בְּעֵינַיִם, שֶׁהֵם בְּבְחִינַת הַשְּׁגָחָה כַּנִּ"ל, כִּי הַשְּׁקָר נִמְשָׁךְ מִרְחוּק מֵאַחַד, שְׂמֻשֵׁם עֵקֶר אַחֲזוּת הַטְּמֵאָה, שֶׁהוּא הָרַע, שֶׁהוּא הַשְּׁקָר, כַּנִּ"ל. וּמִחֲמַת זֶה בְּעֲצֻמוֹ, פּוֹגֵם עַל־יְדֵי שְׁקָר בְּהַשְּׁגָחָה, וּמְסַלֵּק הַשְּׁגָחַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מֵעֵלְיוֹ, כִּי עַל־יְדֵי הַשְּׁגָחַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הַכֵּל אֶחָד, אַחַר הַבְּרִיאָה כְּמוֹ קִדְּם הַבְּרִיאָה. וְעַל־יְדֵי הַשְּׁקָר

פּוֹגֵם בְּאַחַד, כִּי הִשְׁקֵר רְחוּק מֵאַחַד בְּנֵי־ל. עַל כֵּן מְסַלֵּק
הַהֲשָׁגְחָה עַל־יַדֵּי הַשְׁקֵר, וּמְפָרִיד, חֵם וְשָׁלוֹם, אַחַר הַבְּרִיאָה
מִקִּדְּם הַבְּרִיאָה, שְׁמֹשֵׁם עֵקֶר אַחֲזוֹת הַטְּמֵאָה בְּנֵי־ל. אֲבָל עַל־יַדֵּי
אֱמֶת, שֶׁהוּא בְּחִינַת כָּלוֹ אַחַד, כָּלוֹ טוֹב, עַל־יַדֵּי־זוּהַ מִמְשִׁיךְ
הַשְּׁגָחַת הַשֵּׁם יִתְבַּרֵּךְ, וְאִז הַכֹּל אַחַד. כִּי עַל־יַדֵּי הַהֲשָׁגְחָה נִכְּלָל
אַחַר הַבְּרִיאָה בְּקִדְּם הַבְּרִיאָה בְּנֵי־ל. וְזוּהוּ: אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא וְכוּ'
בְּנֵי־ל: וְכוּהַ מְקַשֵּׁר הַמַּאֲמָר הַזֶּה הַיָּטֵב, תַּחֲלָתוֹ בְּסוּפוֹ, וְסוּפוֹ
בְּתַחֲלָתוֹ, וְכֵן בְּאֲמֻצְעוֹתוֹ, וְהֵבֵן הַיָּטֵב:

נב

רַבִּי חֲנִינָא בֶן חַכִּינָאֵי אוֹמֵר: הַנְּעוּר בְּלִילָה, וְהַמְחַלֵּךְ
בְּדַרְדָּר יְחִידִי, וּמִפְּנֵה לְבוֹ לְבַטְלָה - הֵרִי זֶה מִתְחַיֵּב
בְּנִפְשׁוֹ: (אבות פ"ג)

כִּי יֵשׁ אֶפִיקוֹרְסִים שְׂאוֹמְרִים, שֶׁהָעוֹלָם הוּא מְחַיֵּב הַמְּצִיאוֹת,
וּלְפִי דַעְתָּם הָרַעָה הַמְּשַׁבֶּשֶׁת, נִדְמָה לָהֶם, שֵׁישׁ עַל־זוּהַ
רְאוּיֹת וּמוֹפְתִים, חֵם וְשָׁלוֹם, מִמְּנַהֵג הָעוֹלָם. אֲבָל בְּאֱמֶת הַכֹּל
יִפְצֶה פִּיהֶם, כִּי בְּאֱמֶת הָעוֹלָם וּמְלוֹאוֹ הוּא אֶפְשָׁרִי הַמְּצִיאוֹת,
כִּי רַק הַשֵּׁם יִתְבַּרֵּךְ לְבַד הוּא מְחַיֵּב הַמְּצִיאוֹת, אֲבָל כָּל
הָעוֹלָמוֹת עִם כָּל אֲשֶׁר בָּהֶם הֵם אֶפְשָׁרִי הַמְּצִיאוֹת, כִּי הוּא
יִתְבַּרֵּךְ בְּרָאם יֵשׁ מֵאִין, וּבִיכָלְתוֹ וּכְחוֹ וְאֶפְשָׁרוֹתוֹ יִתְבַּרֵּךְ הָיָה
לְבָרָאם אוֹ שְׁלֵא לְבָרָאם, עַל־כֵּן בְּוֹדָאֵי כָּל הָעוֹלָם וּמְלוֹאוֹ הוּא
אֶפְשָׁרִי הַמְּצִיאוֹת.

אך מאזן נמשך הפעות, שיכולין למעות, חס ושלום, שהעולם
 הוא מחייב המציאות, חס ושלום. דע, שזה נמשך מחמת
 שבאמת עתה שפבר נאצלו ונמשכו נשמות ישראל, עתה בודאי
 העולם הוא בבחינת מחייב המציאות. כי כל העולם ומלואו הפל
 לא נברא אלא בשביל ישראל בידוע, וישראל מושלין בעולם,
 ועל כן בודאי עתה אחר שנאצלו ונבראו נשמות ישראל,
 כפיכול הוא יתברך מרח לברא ולקיים העולם, כי על מנת כן
 האציל נשמות ישראל, כדי לברא בשבילם כל העולמות. אך
 נשמות ישראל בעצמן כשנאצלו, היו הם בעצמן עם כל
 העולמות התלויים בהם, הפל היה אפשרי המציאות, כי היה
 באפשרותו להאצילם ולבראם או שלא לבראם. אך תקף
 כשנתרצה הקדוש ברוך הוא להאציל נשמות ישראל, אזי היה
 כל העולם בבחינת מחייב המציאות, כי מאחר שנאצלו נשמות
 ישראל, אזי כפיכול הוא מחייב להמציא העולם, כי על מנת כן
 נאצלו נשמתו, שכל העולמות יבראו בשבילו, והם ימשלו בכל,
 והבן היטב. ומוזה נשתלשל ונמשך הפעות של האפיקורסים,
 שאומרים שהעולם הוא, חס ושלום, מחייב המציאות. אבל
 באמת רק השם יתברך לבד הוא מחייב המציאות, אבל כל
 הדברים הם אפשרי המציאות כנ"ל:

ועקר הכונה שברא כל העולם בשביל ישראל היה כדי
 שישאל יעשו רצונו, ושיחזרו וידבקו בשרשו, דהינו
 שיחזרו ויכללו בו יתברך, שהוא מחייב המציאות, ובשביל זה

נברא הכל. נמצא כל מה שישראל עושין רצונו של מקום, ונכללין בשרשם, שהוא מחיב המציאות, על־ידי־זה נכלל כל העולם שנברא בשבילם בחיוב המציאות, פי עקר התכלית שנברא העולם הוא בשביל זה, ורק בשביל זה מחיב השם יתברך בבכּוּל, לברא ולקיים כל העולמות בשביל ישראל כנ"ל, כדי שיעשו רצונו כנ"ל, ועל־כן אז דיקא כשעושין רצונו, נכלל העולם בבחינת מחיב המציאות כנ"ל. פי כל מה שעושין רצונו יותר, הם נכללין ביותר עם כל העולמות התלויים בהם בחיוב המציאות, פי על־ידי שעושין רצונו יתברך, הם חוזרין ונכללין בו יתברך, שהוא מחיב המציאות, ואז נכללין עמהם כל העולמות התלויים בנפשם בחיוב המציאות כנ"ל:

אך לזכות לזה להכלל בשרשו, דהינו לחזר ולהכלל באחדות השם יתברך, שהוא מחיב המציאות, זה אי אפשר לזכות, כִּי־אם על־ידי בטול, שיבטל עצמו לגמרי, עד שיהיה נכלל באחדותו יתברך. ואי אפשר לבוא לידי בטול, כִּי־אם על־ידי התבודדות, פי על־ידי שמתבודד ומפרש שיחתו בינו לבין קונו, על־ידי־זה הוא זוכה לבטל כל התאוות והמדות רעות, עד שזוכה לבטל כל גשמיותו, ולהכלל בשרשו.

אך עקר ההתבודדות הוא בלי־לה, בעת שהעולם פנוי מפרדת העולם הזה. פי כיום, על־ידי שרודפין העולם אחר העולם הזה, הוא מבטל ומבלבל את האדם מלהתדבק ולהכלל בהשם יתברך. ואפלו אם הוא בעצמו אינו טרוד, אף־על־פִּי־כן מאחר

שֶׁהָעוֹלָם מְרוּדִים אִזּוֹ וְרוֹדְפִים אִזּוֹ אַחַר הַבְּלִי הָעוֹלָם הָיָה, עַל־
 יְדִיזָה קִשָּׁה אִזּוֹ לָבוֹא לְיַד בְּטוֹל: וְגַם צְרִיכִין שְׂיִהְיֶה
 הַהֲתַבּוּדוֹת בְּמָקוֹם מִיַּחַד, דִּהְיִנו חוּץ מֵהָעִיר בְּדֶרֶךְ יַחֲדִי,
 בְּמָקוֹם שְׂאִין הוֹלְכִים שָׁם בְּנֵי אָדָם, כִּי בְּמָקוֹם שֶׁהוֹלְכִים שָׁם בְּנֵי
 אָדָם בַּיּוֹם, הָרוֹדְפִים אַחַר הָעוֹלָם הָיָה, אַף־עַל־פִּי שִׁפְעַת אֵינָם
 הוֹלְכִים שָׁם, הוּא מְבַלְבֵּל גַּם בֵּן הַהֲתַבּוּדוֹת, וְאֵינּוּ יִכּוֹל
 לְהִתְבַּטֵּל וּלְהַפְלִיל בּוֹ יִתְבַּרֵּךְ. עַל־כֵּן צְרִיךְ שְׂיִלָּךְ לָבֹדוּ בְּלִילָה,
 בְּדֶרֶךְ יַחֲדִי, בְּמָקוֹם שְׂאִין שָׁם אָדָם, וְשֵׁם יֵלֵךְ וַיִּתְבּוּדֵה, וַיִּפְנֶה
 לְבוֹ וְדַעְתּוֹ מִכָּל עֶסְקֵי עוֹלָם הָיָה, וַיִּבְטֵל הַכֹּל, עַד שְׂיִזְכֶּה
 לְבַחֲיִנַת בְּטוֹל בְּאַמֶּת. הֵינּוּ, שֶׁבְּתַחֲלָה יִרְבֶּה בְּתַפְלוּת וְשִׁיחוּת
 בְּהֲתַבּוּדוֹת בְּלִילָה בְּדֶרֶךְ יַחֲדִי כִּנ"ל, עַד שְׂיִזְכֶּה לְבַטֵּל זֶה
 הַדָּבָר, דִּהְיִנו לְבַטֵּל מִדָּה וְתַאֲוָה זֹאת. וְאַחֲרֵיכֵן יִרְבֶּה עוֹד
 בְּהֲתַבּוּדוֹת הַנ"ל, עַד שְׂיִבְטֵל מִדָּה וְתַאֲוָה אַחֲרֵת. וְכֵן יִנְהוּג זְמַן
 רַב בְּהֲתַבּוּדוֹת, בְּזְמַן הַנ"ל, וּבְמָקוֹם הַנ"ל, עַד שְׂיִבְטֵל הַכֹּל.
 וְאַחֲרֵיכֵן עֵדִין נִשְׁאָר מִמֶּנּוּ אִיזָה דָּבָר וְכו', וְאַחֲרֵיכֵן מְבַטְלִין גַּם
 זֶה, עַד שֶׁלֹּא נִשְׁאָר מִמֶּנּוּ כְּלוּם. [פְּרוּשׁ, כִּי יִכּוֹל לִהְיוֹת אַחַר
 שֶׁבַטֵּל כָּל הַתַּאֲוֹת וּמִדּוֹת רְעוּת, עֵדִין נִשְׁאָר מִמֶּנּוּ כְּלוּם, דִּהְיִנו
 שְׂעֵדִין לֹא בַטֵּל לְגַמְרֵי הַגְּאוּת וְהַגְּפוּת, עַד שֶׁנִּחְשָׁב בְּעֵינָיו לְאִיזָה
 דָּבָר. וְעַל־כֵּן צְרִיכִין לְהִתְיַגֵּעַ וּלְהִרְבּוֹת בְּהֲתַבּוּדוֹת הַנ"ל, עַד
 שֶׁלֹּא יִשְׁאָר מִמֶּנּוּ כְּלוּם, שְׂיִהְיֶה בְּבַחֲיִנַת "מָה" בְּאַמֶּת, עַד שְׂיִזְכֶּה
 לְבַחֲיִנַת בְּטוֹל בְּאַמֶּת]. וְאִזּוֹ, כְּשִׁזְכֶּה לְבַטֵּל בְּאַמֶּת, וְאִזּוֹ נִכְלָל
 נִפְשׁוֹ בְּשִׁרְשׁוֹ, דִּהְיִנו בּוֹ יִתְבַּרֵּךְ, שֶׁהוּא מְחִיב הַמְצִיאוֹת. אִזּוֹ

נכלל כל העולם עם נפשו בשרשו, שהוא מחיב המציאות, כי הכל תלוי בו כנ"ל, ואזי נעשה כל העולם על ידו בבחינת מחיב המציאות כנ"ל:

ועתה תראה פלאי פלאות, איך כל זה מבאר עתה בהמשנה הנ"ל באר היטב. וזהו: הנעור בלילה - כפשוטו, דהינו שהוא נעור בלילה, ומתבודד ומפרש שיחתו בינו לבין קונו. והמהלך בדרך יחידי - הינו כנ"ל, שהולך בדרך יחידי דיקא, במקום שאין בני אדם הולכים שם כנ"ל, כי אזי הוא עקר שלמות ההתבודדות: בלילה, ובדרך יחידי דיקא כנ"ל, כי אז דיקא יכולין לבוא לבחינת בטול כנ"ל. וזהו: ומפנה לבו לבטלה - דהינו שמפנה לבו מפל עסקי העולם הזה - לבטלה, כדי לזכות לבחינת בטול כנ"ל. ואז זוכה שיכלל נפשו במחייב המציאות כנ"ל, ואזי נכלל כל העולמות עם נפשו במחייב המציאות כנ"ל. וזהו: הרי זה מתחייב בנפשו - שנכלל כל העולם בבחינת מחייב המציאות עם נפשו, כי על-ידי ההתבודדות הנ"ל זכה לבחינת בטול, עד שנכלל נפשו בחיוב המציאות, ועל-ידי זה נכלל כל העולם עם נפשו בחיוב המציאות כנ"ל, ונעשה נפשו וכל העולם בבחינת מחייב המציאות כנ"ל, וזהו: הרי זה מתחייב בנפשו כנ"ל:

והיא לך לשון רבנו מהתורה הזאת שפתיבה בתכלית הקצור. וזהו: המהלך בדרך יחידי, הנעור בלילה וכו'. דע, שעקר הבטול, שאדם מבטל ישותו ונעשה אין, ונכלל באחדות

הַשֵּׁם יִתְפָּרֵךְ, אֵין זֶה אֶלָּא עַל־יְדֵי הַתְּבוּדוֹת. וְהַתְּבוּדוֹת צָרִיךְ מְקוֹם וְזִמַּן מְיֻחָד, שְׁלֹא יִבְלְבְּלוּ אוֹתוֹ הַמוֹנְעִים. וְהַזִּמַּן הוּא בְּלִילָה, הַיְנוּ: הַנְּעוֹר בְּלִילָה, שְׂאֵז הַכֹּל יִשְׁנִים. וְהַמְּקוֹם הוּא בְּדֶרֶךְ יְחִידִי, וְלֹא בְּדֶרֶךְ הַרְבִּים, שְׁלֹא יַפְסִיקֵנוּ עוֹכְרֵי דְרָכִים, אֶלָּא דֵּיקָא בְּדֶרֶךְ שְׂאֵין רַבִּים הוֹלְכִים שָׁם, שָׁם יֵלֵךְ וְיִתְבוּדֵה, וְהַיְנוּ: וְהַמְּהַלֵּךְ בְּדֶרֶךְ יְחִידִי, וְאֵז יִכּוֹל לַפְנוֹת לְבוֹ מִכֹּל וְכֹל, וְיִכּוֹל לְבוֹא לְבַטוּל כָּל הַיְשׁוֹת, וְהַיְנוּ: וְהַמְּפַנֵּה לְבוֹ לְבַטְלָה. וְאֵז כְּשֶׁנִּתְבַּטַּל לְגַמְרִי, אֵזִי הוּא נִכְלָל בְּאַחַדוֹת הַשֵּׁם יִתְפָּרֵךְ, וְאֵז הוּא כֹּא לְבַחֲנִית מְחִיב, כִּי הַקְּדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא מְחִיב הַמְּצִיאוֹת, וְכֹל הַדְּבָרִים הֵם אֶפְשֵׁר הַמְּצִיאוֹת, וְכְשֶׁנִּתְבַּטַּל וְנִכְלָל בְּאַחַדוֹתוֹ, אֵזִי הוּא יוֹצֵא מִבְּחִינַת אֶפְשֵׁר, וְנִכְלָל בְּמְחִיב, וְזֶה בְּחִינַת: הֲרִי זֶה מִתְחִיב בְּנַפְשׁוֹ:

גם זה לשון רבנו זכרוננו לברכה:

נג

עקר הוֹלְדָה תְּלוּי בְּה"א, בְּבַחֲנִית (בראשית מז): הַא לְכֶם זֶרַע. וְאַבְרָהָם וְשָׂרָה לֹא הוֹלִידוּ, עַד שֶׁהִגִּיעוּ לְה"א הַזֹּאת. כִּי עֵקֶר הוֹלְדָה - עַל־יְדֵי הַדַּעַת, בְּבַחֲנִית (שם ד): וַיֵּדַע אָדָם וְכוּ', וְקָטָן אֵינוֹ מוֹלִיד (סנהדרין סח:). וְעֵקֶר הַדַּעַת, הֵינוּ שְׂיִשְׁתַּמֵּשׁ בְּדַעַתוֹ, הֵינוּ שְׂיִוְצִיא אֶת שְׂכָלוֹ מִכַּח אֶל הַפַּעַל. כִּי גַם לְקָטָן יֵשׁ דַּעַת, אֲבָל אֶצֶל הַקָּטָן עֲדוֹן הַדַּעַת בְּכַח וְלֹא בַּפַּעַל, כִּי לֹא הִשְׁתַּמֵּשׁ בְּדַעַתוֹ, וְלֹא הוֹצִיא אוֹתוֹ מִכַּח אֶל הַפַּעַל. וּמִי שֶׁהוּא

שְׁלֵם בְּדַעְתּוֹ, שְׁהוֹצִיא אוֹתוֹ מִבַּח אֶל הַפַּעַל, וְהִשִּׁיג בְּדַעְתּוֹ מֵהַ
 שְׂאֵפְשֵׁר לְדַעַת הָאָדָם לְהִשִּׁיג בְּדַעְתּוֹ, אִזּוּ הוּא קְרוֹב לְדַעַת
 הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְאִין חֲלוּק בֵּין דַּעַת הָאָדָם לְדַעַת הַשֵּׁם
 יִתְבָּרַךְ, אֲלֵא חֲמִשָּׁה דְבָרִים, כַּמּוּבָא. וְאִז דַּעְתּוֹ יִזְנַק מִדַּעַת הַשֵּׁם
 יִתְבָּרַךְ, שֶׁהִיא בְּחִינַת ה"א, וְאִז מוֹלִיד:

וְלַהֲשִׁלִּים אֶת דַּעְתּוֹ, שִׁיְהֵא שְׁלֵם בְּדַעַת, אִי אֶפְשֵׁר אֲלֵא עַל-
 יְדֵי עֶסֶק שְׁעוּסֵק עִם בְּנֵי אָדָם לְקַרְבָּם לְעִבּוּדַת
 הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, עַל-יְדֵי-זֶה נִשְׁלָם דַּעְתּוֹ, כִּי הֵם מְחַדְדִין דַּעְתּוֹ,
 בְּבְחִינּוֹת: וּמִתְלַמְּדֵי יוֹתֵר מִכֻּלָּן (מכּוֹת י). וּבְשִׁבְלֵי זֶה תְּלַמְּדִים
 נִקְרָאִים בְּנִים (סְפָרֵי פ' וְאֶחָדָן ע"פ וּשְׁנַתָּם לְכַנּוּד), כִּי עַל יָדָם כָּא
 הַהוֹלָדָה. וּבְשִׁבְלֵי זֶה אֲבָרְהָם וְשָׂרָה מֵרַחוּ אֶת עֵצְמָן לְגִיר גָּרִים,
 כִּי עַל-יְדֵי-זֶה הִשְׁלִימוּ דַּעְתָּם, וְנִתְקַרְבוּ לַה"א הַזֹּאת, הֵינּוּ לְדַעַת
 הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְזָכוּ לְבָנִים. כִּי עַל-יְדֵי גָרִים נִתְגַּדַּל דַּעְתָּם, בְּבְחִינַת:
 וּמִתְלַמְּדֵי יוֹתֵר מִכֻּלָּם: אֲבָל מִי שֶׁאִין שְׁלֵם בְּדַעְתּוֹ, וְהוּא רְחוּק
 מִדַּעַת הָאָדָם, כָּל שֶׁכֵּן מִדַּעַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, שֶׁהוּא בְּחִינַת ה"א,
 וְאִזּוּ הוּא קָטָן וְאִין מוֹלִיד: וְזֶה הַטַּעַם שֶׁהַצְּדִיקִים מוֹגְעִים אֶת
 עֵצְמָן, וְרוֹדְפִים אַחֵר בְּנֵי אָדָם לְקַרְבָּם לְעִבּוּדַתוֹ יִתְבָּרַךְ. אִין זֶה
 כִּדֵּי לְהַרְבּוֹת כְּבוֹדָם, חֵם וְשְׁלוֹם, אֲלֵא כִּדֵּי לְהַשְׁלִים דַּעְתָּם,
 בְּבְחִינּוֹת: וּמִתְלַמְּדֵי יוֹתֵר מִכֻּלָּם: וּבְשִׁבְלֵי זֶה בִּיד הַצְּדִיקִים לְפָקֵד
 עֲקָרוֹת, כִּי הֵם שְׁלֵמִים בְּדַעַת, וְקְרוֹבִים לְדַעַת עֲלִיוֹן, וְאִין בֵּין
 דַּעְתָּם לְדַעַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אֲלֵא חֲמִשָּׁה דְבָרִים כַּנ"ל. וְחֲמִשָּׁה
 דְבָרִים, הִיא הִיא דַּעַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, שְׁמִשָּׁם הַהוֹלָדָה:

וְזֶה (ברכות נו:): שְׁלֹשָׁה דְבָרִים מְרַחֲבִין דַּעְתוֹ שֶׁל אָדָם: אִשָּׁה
 נָאָה, וְדִירָה, וּבָלִים. אִשָּׁה, הֵינּוּ הַחֹמֶר מִכְנֶה בְּשֵׁם אִשָּׁה,
 שִׁיחָא לֹא חֹמֶר מִמּוֹזַג בְּמּוֹזַג הַשְּׁוֹה, שִׁיחָא רָאוּי לְקַבֵּל שֶׁכֶּל. וְדִירָה
 נָאָה, הֵינּוּ הִירָאָה, כַּמְאֹר (שבת לא:): חָבֵל עַל מָאן דְּלִית לָהּ
 דְּרֵתָא, כִּי צָרִיךְ שִׁיחָא יֵרֵאת חֲמָאוּ קוֹדֶמֶת לְחֻכְמָתוֹ (אבות פ"ג).
 וּבָלִים, הֵינּוּ תַלְמִידִים הַגּוֹנִים שִׁיקְבְּלוּ מִמּוֹנֵי. וּכְשִׁישׁ לֹא כָּל אֵלֹו
 הַכְּנוּת, יְכוּל לְכוּא לְשִׁלְמוֹת הַדַּעַת:

וְאֵלֹו הֵן חֲמֻשָּׁה דְבָרִים, שְׁנֹבְדֵל מִדְּעוֹ מִן מִדְּעוֹ. הִרְאִישׁוֹן,
 שְׁבַמְדְּעוֹ הָאֶחָד יוֹדֵעַ יְדִיעוֹת רַבּוֹת, וְאִין רַבּוּי בְּמִדְּעוֹ:
 הַשְּׁנַי, יוֹדֵעַ הַדְּבָרִים קִדְּם הַמְּצָאִים, אֶפְלוּ כְּשִׁאִין לָהֶם הָיְהִי כִּלְלִ:
 וְהַשְּׁלִישִׁי, שְׁמִדְּעוֹ מִקּוֹף דְבָרִים שִׁאִין לָהֶם תְּכָלִית: וְהַרְבִּיעִי,
 שִׁאִין שְׁנוּי בִּידְעָתוֹ. וְאִין שְׁנוּי כְּשִׁיּוֹדֵעַ הַדְּבָר בְּכַתָּ, וְאַחַר־כֵּן
 שָׁב פְּעֵל: וְהַחֲמִישִׁי שִׁיּוֹדֵעַתוֹ אִין מוֹצִיא הַדְּבָר מֵאֶפְשָׁרוֹתוֹ: עַד
 כָּאֵן לְשׁוֹנוֹ ז"ל.

וְהֵיא לֶךְ גִּסְחָא שְׁנִיָּה, שְׁכַתְּבִתִּי בְּעֵצְמִי קִצַּת מִזָּה, כְּפִי מַה
 שִׁשְׁמַעְתִּי, וְזֶהוּ: כְּשִׁאִדָּם זֹכֶה לְשִׁלְמוֹת הַדַּעַת, הֵינּוּ
 שְׁזוֹכֶה לְדַעַת שְׁאִי אֶפְשָׁר לְאָדָם לִידַע יוֹתֵר, אִזִּי יֵשׁ הַפְּרָשׁ בֵּין
 דַּעַת הָאָדָם בְּשִׁלְמוֹת, לְדַעַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, בְּחֻמֵּשׁ בְּחִינוֹת, וְהֵם
 מְפָרְשִׁים בְּסִפְרִים. וְצָרִיךְ הָאָדָם לְהַשְׁתַּדֵּל שִׁיַּגִּיעַ לְשִׁלְמוֹת
 הַדַּעַת, מַה שְׁאִי אֶפְשָׁר לְאָדָם לִידַע יוֹתֵר, וְלֹא יִהְיֶה הַפְּרָשׁ בֵּין
 דַּעְתוֹ לְדַעַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, רַק בְּחֻמֵּשׁ דְבָרִים אֵלֹו, שְׁאֵלֹו
 חֲמֻשָּׁה דְבָרִים אִי אֶפְשָׁר לְשֶׁכֶּל אֲנוּשִׁי לְדַעַת, אִם לֹא מִי שֶׁהוּא

למעלה ממין אנושי. אך לזכות לשלמות הדעת הוא עלידי גרים, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה: הרבה למדתי מרבתי, ומתלמידי יותר מכלם. פי עלידי שכל אחד מקשה ושואל, פי כל אחד יש לו מניעה לעבודת השם יתברך, וצריך להשיב לכל אחד על שאלתו, עלידי־זה נשלם דעתו, ועלידי־זה זוכה לבנים, פי קטן אינו מוליד, פי אין לו דעת השלם, אך בשזוכה לדעת השלם, זוכה לבנים. ועל פן באברהם שהוא היה מגיר אנשים, ושרה מגירת נשים (ב"ר פ' למ), עלידי זה זכה לשלמות הדעת, שלא היה הפרש בין דעתו לדעת השם יתברך, אלא אלו החמשה דברים, ועלידי־זה זכה להה"א הנ"ל. ועל־פן אברם אינו מוליד, אברהם מוליד (שם פרשה מד), פי על־ידי שלמות הדעת, שהוא בחינת ה', זכה להוליד:

נד

ויהי מקץ שנתים ימים ופרעה חלם והנה עמד על היאר. והנה מן היאר עלת שבע פרות וכו': (בראשית מא)
 וי אלקי גדלת מאד, הוד והדר לבשת. עטה אור בשלמה,
 נזטה שמים ביריעה: (תהלים קד)

א פי צריכין לשמור מאד את הזכרון, שלא יפל לשכחה, בחינת מיתת הלב. ועקר הזכרון הוא לזכר תמיד בעלמא דאתי, שלא יהיה בדעתו, חס ושלום, שאין עולם אלא אחד. ועלידי מה שמדבק מחשבתו בעלמא דאתי, עלידי־זה נעשה יחוד ה'

אֱלֹקֵי הַנִּל. (כִּי ה' אֱלֹקִים הוּא בְּחִינַת שֵׁם מְלֵא, שֶׁהוּא בְּחִינַת
עֲלֵמָא דְאֵתִי, כַּמּוּבָא. וְכֵן מְבֹאֵר בְּסָבָא מְשַׁפְּטִים דְּרַף צַח עַל
פְּסוּק זֶה: ה' אֱלֹקֵי - דָּא שְׂרוּתָא דְמַהֲמֵנוּתָא, סְלִיקוּ דְמַחֲשָׁבָה
דְעֲלֵמָא דְאֵתִי):

ב וּבְחִינָה זו, לְזִכֹּר תָּמִיד בְּעוֹלָם הַפֶּא, דְהֵינּוּ לְאֲדַבְקָא
מַחֲשַׁבְתָּהּ בְּעֲלֵמָא דְאֵתִי, הוּא בְּכַלְלִיּוֹת וּבְפֶרְטִיּוֹת.
בְּכַלְלִיּוֹת - כִּד רְאוּי לְהֵיוֹת מְנַהֵג יִרְאֵי הַשָּׁם: תַּכְּף בְּכַד
בְּהַקִּיצוֹ, קִדְם שְׂיִתְחִיל שׁוּם דְּבַר, יִזְכֹּר מִיַּד בְּעֲלֵמָא דְאֵתִי.
וְאַחֲר־כֵּן יַעֲשֶׂה זֹאת בְּפֶרְטִיּוֹת, כִּי כָּל הָעוֹלָם הַזֶּה, הוּא
הַתְּלַבְּשׁוֹת מְדֻרְגוֹת הַתַּחְתּוֹנוֹת שֶׁל הַקְּדוּשָׁה, הֵינּוּ בְּחִינַת רַגְלֵי
שֶׁל הַקְּדוּשָׁה, בְּבְחִינַת (ישעיה 50): וְהָאֶרֶץ הַדָּם רַגְלֵי. אִף שְׁגָם
מְדֻרְגוֹת הָעֲלִיוֹנוֹת שֶׁל הַקְּדוּשָׁה, יֵשׁ מֵהֶם גַּם כֵּן הַתְּגַלּוֹת בְּעוֹלָם
הַזֶּה, אִךְ שְׂאִין הַתְּגַלּוֹת מִתְּלַבֵּשׁ בְּעֵצִים בְּזֶה הָעוֹלָם, כִּי אִם
הָאָרֶץ שְׂמַאִיר בְּבְחִינַת רַגְלֵי. אֲבָל בְּחִינַת רַגְלֵי מִתְּגַלִּין בְּעֵצִים
בְּזֶה הָעוֹלָם. וְכָל יוֹם יֵשׁ בּוֹ מַחֲשָׁבָה דְבוּר וּמַעֲשֶׂה, וְהַקְּדוּשָׁה
בְּרוּד־הוּא מְצַמְצֵם אֱלֹקוֹתוֹ מֵאִין סוּף עַד אִין תַּכְלִית, עַד נִקְדַּת
הַמְּרָכּוֹ שֶׁל עוֹלָם הַגּוֹשְׁמֵי שְׁעוֹמֵד עָלָיו, וּמְזַמֵּין לוֹ לְכָל אָדָם
מַחֲשָׁבָה דְבוּר וּמַעֲשֶׂה, לְפִי הַיּוֹם וּלְפִי הָאָדָם וּלְפִי הַמְּקוֹם,
וּמְלַבֵּישׁ לוֹ בְּזֹאת הַמַּחֲשָׁבָה דְבוּר וּמַעֲשֶׂה, שְׂמַזְמִין לוֹ רְמִזִּים כְּדִי
לְקַרְבוֹ לַעֲבוֹדָתוֹ. בְּכֵן צְרִיךְ לְהַעֲמִיק מַחֲשַׁבְתּוֹ בְּזֶה, וּלְהַגְדִּיל
בִּינָתוֹ, וּלְהַבִּין מַהוּ הַרְמִיזוֹת בְּפֶרְטִיּוֹת, שְׂמַלְבֵּשׁ בְּזֹאת הַמַּחֲשָׁבָה
דְבוּר וּמַעֲשֶׂה שֶׁל זֶה הַיּוֹם, שֶׁהוּזְמִין לוֹ הַשָּׁם יִתְפַּרֵּד, הֵן מְלֵאכָה

או משא ומתן, וכל מה שמזמין לו השם יתברך בכל יום, צריך להעמיק ולהגדיל מחשבתו בזה, כדי להבין רמזותיו של השם יתברך:

אך ההגדלות השכל בזה, צריך להיות במדה, שלא יצא מגבול הקדשה, רק לפי שכל אנושי שלו בן יגדיל המחשבה בזה. וכן לא יסתכל בזה למעלה ממדרגתו, כי במפלא ממך אל תדרש (חגיגה ג). וזה: גדלת מאד, הוד והדר לבשת. הינו פשרוצה לקח דבר מזה העולם, שהוא בחינת הוד

והדר לבשת, שהם בחינת רגליו המלכשין בזה העולם*, יהיה בבחינת גדלת מאד. הינו שההגדלת השכל, יהיה במדה ובצמצום. וזה מאד, שהוא

סמרא דשמאלא, שממונו הצמצום. [כמו שכתוב בסבא שם: מאד, דא הוא סמרא דשמאלא]:

ואפלו מי שיודע ומבין בזה, הינו שזוכה להבין הרמזים שמרמו לו השם יתברך בכל דבר, ואם בן ירצה לעסק רק בזה, הינו שיעסק רק בעסקי העולם הזה, מאחר שהוא מבין הרמזים שהשם יתברך מרמו בהם. אך באמת אינו בן, כי צריך האדם שיהיה לו הסתפקות, להסתפק מזה העולם רק במה שצריך לו בהכרחיות מזה העולם. וזה מחמת שני טעמים: א'. מחמת שזאת הקדשה המלכשת בעסקי העולם הזה, הוא

* כי הרגליו הם בחינת נצח והוד, שהם בחינת הוד והדר, וכמו שכתוב בסבא הנ"ל: הוד והדר לבשת, אליו תרי כדי ערכות וכו', עין שם, שהם בחינת נצח והוד, בחינת רגליו, פידוע:

בְּחִינַת רַגְלֵיךָ, וְהִיא קִדְשָׁה נְמוּכָה, בְּבַחֲיַנַּת (תהלים מט): עֹזֶן עַקְבֵי יִסְבְּנִי; שֶׁהַקְּלָפוֹת מְסַבְּבִין אוֹתָהּ תָּמִיד, וְרוֹצִין לִינֹק מֵהֶם, עַל כֵּן הוּא מְקוּם מְסַכָּן, בְּכֵן צָרִיךְ לְהִסְתַּפֵּק רַק בְּהַכְרַחֲיוֹת. וְעוֹד, מִחֲמַת שְׂיֵשׁ עֲבוּדָה גְבוּהָה מְזוּז, שֶׁהוּא קִדְשָׁה גְבוּהָה מְמֻנָּה, וְצָרִיךְ לַעֲבֹד הַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ בְּאוֹתָן הָעֲבוּדוֹת וְהַקְּדוּשׁוֹת הַגְּבוּהוֹת מְזוּז. [הֵינּוּ, שֶׁאֶפְלוּ הַצַּדִּיק וְהַחֲכָם שְׂיֵשׁ לוֹ מִחַ גְּדוּל, עַד שֶׁיִּכּוֹל לְהִבִּין אֶת הָרַמְזִים שֶׁהַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ מְרַמֵּז לוֹ בְּכָל דָּבָר בְּכָל יוֹם, אֶפְלוּ בְּעַסְקֵי חַל, וְעַל־יְדִי־זוּהָ הוּא יָכוֹל לַעֲבֹד אֶת הַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ בְּכָל הַדְּבָרִים שֶׁבְּעוֹלָם, אֶפְלוּ בְּעַסְקֵי חַל. וְאִם כֵּן יִרְצֶה, חַס וְשְׁלוֹם, לַעֲסֹק רַק בְּזוֹה, דִּהְיִינוּ בְּעַסְקֵי חַל, מֵאַחֵר שֶׁהוּא יוֹדֵעַ הָרַמְזִים שְׂיֵשׁ בָּהֶם, וְיִכּוֹל לְהִתְקַרֵּב לַעֲבוּדַת הַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ עַל יְדָם. אֲבָל בְּאַמַּת אֵינּוּ כֵּן, כִּי אֲסוּר לְהִרְבּוֹת בְּעַסְקֵי הָעוֹלָם הַזֶּה, אֶפְלוּ לְמִי שֶׁיּוֹדֵעַ וּמִבִּין הָרַמְזִים הַנִּל, מִחֲמַת שְׂנֵי הַטַּעְמִים הַנִּל: א', מִחֲמַת שְׂזוּאֵת הָעֲבוּדָה בְּעַסְקֵי הָעוֹלָם הַזֶּה הוּא מְקוּם מְסַכָּן מְאֹד וְכו' בַּנִּל; וְהַב'. מִחֲמַת שְׂיֵשׁ קִדְשָׁה וְעֲבוּדָה גְבוּהָה מְזוּז, דִּהְיִינוּ קִדְשַׁת הַתּוֹרָה וְהַמְצוּוֹת. וְעַל כֵּן אֶפְלוּ מִי שֶׁיּוֹדֵעַ הָרַמְזִים הַנִּל, הוּא צָרִיךְ הִסְתַּפְּקוֹת, לְהִסְתַּפֵּק מְזוּז הָעוֹלָם בְּהַכְרַחֲיוֹת לְבַד בַּנִּל].

וְהַהִסְתַּפְּקוֹת הוּא בְּחִינַת: עוֹשָׂה אוֹר פְּשִׁלְמָה, הֵינּוּ בְּחִינַת אוֹר מֵלֵא. כִּי הַרְשָׁעִים שְׂאִין לָהֶם הִסְתַּפְּקוֹת, בְּבַחֲיַנַּת (משלי יג) וּבָטָן רְשָׁעִים תַּחֲסֹר; אֲצֵלָם מְאֹרֶת חֹסֵר, בְּבַחֲיַנַּת (שם ג) מְאֹרֶת ה' בְּבֵית רְשָׁע. אֲבָל בְּצַדִּיקִים, שְׂיֵשׁ לָהֶם

ההסתפקות, בבחינת: צדיק אכל לשבע נפשו (שם יג), אצלם הוא אור מלא. בבחינת (בראשית א) וַיֵּרָא אֱלֹקִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב - אין טוב אלא צדיק, שנאמר (ישעיה ג): אִמְרוּ צְדִיק כִּי טוֹב (יומא לח:): וּאִפְלוּ מִזֶּה הַהֶסְתַּפְקוֹת גּוֹפֵה, צְרִיךְ לְהַפְרִישׁ מִמֶּנּוּ לְצַדָּקָה, וְזֶה בְּחִינַת: נוֹמָה שָׁמַיִם פִּירֵיעָה, כִּי אַרְוֹן הַבְּרִית, שֶׁהוּא בְּחִינַת עֲנִי, הִיא תַּחַת הַיְרִיעָה, וְהַיְרִיעָה מְשַׁפֵּיעַ לְאַרְוֹן הַבְּרִית, וְזֶה בְּחִינַת צַדָּקָה. [פְּרוּשׁ, כִּי עַל־יְדֵי צַדָּקָה שְׂמִשְׁפִּיעַ הַנּוֹתֵן לְהַמְקַבֵּל, עַל־יְדֵי־זֶה נַעֲשֶׂה יַחֲוֹד צְדִיק וּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, שֶׁבְּחִינַת צְדִיק מְשַׁפֵּיעַ לְכַנְסֵת יִשְׂרָאֵל, שֶׁזֶה בְּחִינַת הַשְּׁפַעַת הַיְרִיעָה לְאַרְוֹן הַבְּרִית, בְּחִינַת: נוֹמָה שָׁמַיִם פִּירֵיעָה, כַּנ"ל]:

ג וְהַמּוֹן עִם, שְׂאִין לָהֶם זֶה הַשְּׂכָל לְהַעֲמִיק בְּכָל זֶה, לְהַבִּין הַרְמוּזִים כַּנ"ל, נַעֲשֶׂה אֶצְלָם כֹּל זֶה מִפְּיֹאֵל, עַל־יְדֵי שְׁנֵה, וְצִיצִית, וְתַפְלִין, וְתוֹרֵה, וְתַפְלָה, וּמִשָּׂא וּמִתֵּן. כִּי הַשְּׁנֵה הִיא בְּחִינַת לְאֲדַבְּקָא מַחֲשַׁבְתָּא בְּעֵלְמָא דְאַתִּי בְּכַלְלוּת כַּנ"ל, בְּחִינַת ה' אֱלֹקֵי הַנ"ל. כִּי בְּשַׁעַת שְׁנֵה, הַנְּשַׁמָּה עוֹלָה לְעֵלְמָא דְאַתִּי. וְצִיצִית וְתַפְלִין הֵם בְּחִינַת גְּדֻלַּת מְאֹד. כִּי תַפְלִין, הֵם בְּחִינַת הַגְּדֻלַּת הַשְּׂכָל הַנ"ל. (כִּי תַפְלִין הֵם בְּחִינַת מַחִין פִּידוּעַ, הֵינּוּ בְּחִינַת הַגְּדֻלַּת הַשְּׂכָל לְהַבִּין כֹּל הַרְמוּזִים שְׂמִרְמוּז לֹא הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכָל יוֹם כַּנ"ל). וְצִיצִית הוּא בְּחִינַת הַצְּמֻצוֹם הַנ"ל, שֶׁהוּא בְּחִינַת מְאֹד הַנ"ל, כִּי תַכְלֵת פְּרַסְיָא דְדִינָא (כְּמוֹ שְׂכָתוֹב בּוֹוֹהַר שִׁלַח לך דף קעה), שֶׁהוּא בְּחִינַת צְמֻצוֹם. וְעַל כֵּן צִיצִית קוֹדֵם לְתַפְלִין, בְּבְחִינַת (ש"ש ב): שְׂמֵאלוֹ תַּחַת לְרֵאשִׁי, וְאַחֲרֵי־כֵן:

וימינו תִּחְבְּקֵנִי, [כִּי שְׂמָאֵל הוּא בְּחִיַּת דִּין, בְּחִיַּת צְמֻצוּם, שֶׁהוּא בְּחִיַּת צִיצִית כִּנּוּיָא. וַיְמִין הוּא בְּחִיַּת מַחִין, בְּחִיַּת תְּפִלִּין כִּנּוּיָא]. וְתוֹרָה, הוּא בְּחִיַּת הַהֶסְתַּפְּקוֹת הַנִּלְוִי, כִּי הַתּוֹרָה הִיא בְּחִיַּת עֵץ הַחַיִּים, דְּמִזּוֹן לְכֹלָא בֵּיהּ, הֵינּוּ שְׁנַיִם לְכֹל אֶחָד דֵּי סְפוּקוֹ מְמַנָּה. נִמְצָא שֶׁהִיא בְּחִיַּת הַסְתַּפְּקוֹת. וְגַם בְּלִמּוּד הַתּוֹרָה בְּעֶצְמָהּ, יֵשׁ בְּחִיַּת הַסְתַּפְּקוֹת, כְּמוֹ שְׂאֲמָרוֹ רַבּוֹתֵינוּ וְזָכוֹנָם לְבִרְכָה (אבות פ"ב): לֹא עָלִידָהּ הַמַּלְאָכָה לְגִמְרוֹ; וְעַל כֵּן, לְמִוּד הַתּוֹרָה הוּא בְּחִיַּת הַהֶסְתַּפְּקוֹת הַנִּלְוִי. וְאֶפְלוּ הַהֶמּוֹן שְׂאִינָם יְכוּלִים לְלַמֵּד, הֵם מְקַיְמִין עֶסֶק הַתּוֹרָה בְּמַה שְׁקוֹרִין קְרִיאַת־שְׁמַע, כְּמוֹ שְׂאֲמָרוֹ רַבּוֹתֵינוּ וְזָכוֹנָם לְבִרְכָה (מנחות צ"ט). וְתַפְלָה, הוּא בְּחִיַּת הוֹד וְהֶדָר הַנִּלְוִי, כִּי תַפְלָה הִיא חַיֵּי שְׁעָה (כשאחז"ל שבת י'), הֵינּוּ בְּחִיַּת: הָאָרֶץ הַדֶּם רַגְלֵי הַנִּלְוִי, הֵינּוּ בְּחִיַּת רַגְלֵי הַקִּדְשָׁה הַמְלַבְּשִׁין בּוֹהַ הָעוֹלָם כִּנּוּיָא:

וּמִשָּׂא וּמִתָּן, הִיא בְּחִיַּת: נוֹטָה שְׁמַיִם פִּירֵיעָה הַנִּלְוִי, הֵינּוּ בְּחִיַּת יְחִוּד צְדִיק וּכְנֻסַת יִשְׂרָאֵל הַנִּלְוִי. כִּי צְדִיק וּכְנֻסַת יִשְׂרָאֵל, הֵם בְּחִיַּת מִשָּׂא וּמִתָּן; הַצְדִּיק נִקְרָא מִשָּׂא, כִּי הוּא נוֹשֵׂא אֶת הָעוֹלָם, כְּאֲשֶׁר יֵשׂא הָאוֹמֵן אֶת הַיּוֹנֵק (במדבר י"א), וְהוּא נוֹשֵׂא כָּל הַבְּרֻכּוֹת, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (משלי י'): וּבְרֻכּוֹת לְרֹאשׁ צְדִיק; כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (תהלים כד'): יֵשׂא בְּרַכָּה מֵאֵת ה'. וְהוּא נוֹשֵׂא הַטְּפָה זִרְעִיתָא שֶׁל כָּל הַנְּשָׂמוֹת, בְּבְחִיַּת (שם קכו): נוֹשֵׂא מִשְׁדֵּי הַזֵּרַע; וּמִשְׁפִּיעַ לְכְנֻסַת יִשְׂרָאֵל, וְהִיא נוֹתֵנָת לְכָל הָעוֹלָם. וְעַל שֵׁם זֶה נִקְרָאת כְּנֻסַת יִשְׂרָאֵל מִתָּן, עַל שֵׁם (משלי לא): וְתָתַן מִטְּרָף לְבֵיתָהּ

וְחָק לְנִעְרוּתֶיהָ. וַיְחַדֵּד שֶׁל צַדִּיק וּכְנֻסַת יִשְׂרָאֵל נַעֲשֶׂה עַל יְדֵי
 מִשָּׂא וּמַתָּן. כִּי כָּל דְּבַר שֶׁבְעוֹלָם יֵשׁ בּוֹ נִיצוּצוֹת הַקְּדוּשָׁה שֶׁנִּפְּלוּ
 בְּשַׁעַת שְׂבִירָה, וְשְׂבִירָה הוּא בְּחִינַת אוֹתִיּוֹת שֶׁנִּשְׁפְּרוּ וְנִפְּלוּ לְכָל
 דְּבַר וְדְבַר מִזֶּה הָעוֹלָם. וְכָל דְּבַר יֵשׁ לוֹ שַׁעַה, וְצָרִיד לָבוֹא
 בְּשַׁעַה זֶה לְאָדָם זֶה, שֶׁהוּא מִשְׁרֵשׁ אֶחָד עִם אוֹתֵן הַנִּיצוּצוֹת שֵׁישׁ
 בְּזֶה הַדְּבַר. וּכְשֶׁמִּגִּיעַ זֶה הַדְּבַר לְאָדָם זֶה, וְהוּא מְקַבֵּל חַיּוֹת מִזֶּה
 הַדְּבַר, הֵינּוּ מֵהָאוֹתִיּוֹת הַנִּשְׁפְּרִים שֵׁישׁ שֵׁם, עַל־יְדֵי־זֶה נִכְלָלִין
 הָאוֹתִיּוֹת הַנִּשְׁפְּרִים בְּזֶה הָאָדָם, בְּחַיּוֹת שְׁלוֹ, וְנַעֲשֶׂה מֵהֶם קוּמָה
 שְׁלֵמָה, וּמַתְּפֵשֵׁט בְּחַיּוֹת שֶׁל כָּל הַגּוֹף, וְעַל־יְדֵי־זֶה נִשְׁלָמִין
 הָאוֹתִיּוֹת, וַיֵּשׁ לָהֶם שְׁלֵמוֹת. וְצָרִיד לְשִׁהוֹת הַדְּבַר אֲצֵל זֶה
 הָאָדָם לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ, עַד שֶׁנִּפְּסְקִין הָאוֹתִיּוֹת וְהַנִּיצוּצוֹת הַשֵּׁיכִין
 לְשִׁרְשׁוֹ, וְאַחֲרֵי־כֵן יוֹצֵא מִרְשׁוֹתוֹ לְאָדָם אַחֵר, שֶׁהִגִּיעַ הַעֵת
 שִׁיְהִיָּה עֲלֶיהָ לְהָאוֹתִיּוֹת הַנִּשְׁפְּרִים, שֶׁהֵם מִשְׁרֵשׁ אֶחָד עִם הָאָדָם
 הָאֲחֵר, וְעַל־כֵּן יוֹצֵא לְרִשׁוֹתוֹ. וְלִפְעָמִים חוֹזֵר הַדְּבַר וּבֹא לְאוֹתוֹ
 הָאָדָם שֶׁהָיָה שְׁלוֹ מִתְחַלֵּה, כִּי מַחֲמַת שְׁלֵא הָיָה לוֹ אִזּוֹ חֻלְקֵי
 נִפְשׁ רֹחַ נִשְׁמָה אֵלּוֹ, לֹא הָיָה יָכוֹל אִזּוֹ לְהַשְׁלִים הָאוֹתִיּוֹת אֵלּוֹ,
 עַד עֵתָה שֶׁהִגִּיעוּ לוֹ אֵלּוֹ חֻלְקֵי נִפְש־רֹחַ־נִשְׁמָה, שֶׁעַל יָדָם יָכוֹל
 לְהַשְׁלִים אֵלּוֹ הָאוֹתִיּוֹת הַנִּשְׁפְּרִים. וּבֵין כֵּן, הִכְרַח לְשִׁהוֹת אֲצֵל
 אַחֵר. וּכְשֶׁמִּשְׁלִים הָאוֹתִיּוֹת אֵלּוֹ, נִתּוּסַף לוֹ הָאֲרָה בְּנִפְש־רֹחַ־
 נִשְׁמָה שְׁלוֹ, מַחֲמַת הָאֲרוֹת אוֹתִיּוֹת אֵלּוֹ שֶׁהִגִּיעוּ אֵלָיו וְנִשְׁלָמוּ
 אֲצֵלוֹ, וְעַל־יְדֵי הָאֲרָה זֶה מֵאִיר בְּשִׁרְשׁ נִפְש־רֹחַ־נִשְׁמָה שְׁלוֹ,
 שֶׁהוּא בְּצַדִּיק וּכְנֻסַת יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵם שְׁרֵשֵׁי כָּל הַנִּשְׁמוֹת כַּנִּ"ל.

וְעַל־יְדֵי הַהֲתַנּוּצְצוֹת הַזֹּאת, נִתְיַחַד צַדִּיק וּכְנֻסַת־יִשְׂרָאֵל,
הַנִּקְרָאִים מִשָּׂא וּמִתֵּן פֶּנ"ל. וְעַל שֵׁם זֶה נִקְרָא מִקַּח וּמִמְכָּר,
וְכָל הַדְּבָרִים, וְכָל הַלְמוּד - מִשָּׂא וּמִתֵּן. כִּי עַל יָדָם נִתְיַחַד צַדִּיק
וּכְנֻסַת יִשְׂרָאֵל, הַנִּקְרָאִים מִשָּׂא וּמִתֵּן פֶּנ"ל:

ד וּכְדִי לְשֹׁמֵר הַזְּכָרוֹן הַנ"ל צָרִיךְ לְשֹׁמֵר אֶת עַצְמוֹ שְׂלֵא יִפֹּל
לְבַחֲנֵית רַע עֵינָ, לְבַחֲנֵית מִיתַת הַלֵּב. כִּי עֵקֶר הַזְּכָרוֹן
תּוֹלָה בְּעֵינָ, בְּבַחֲנֵית (שְׁמוֹת יג): וְלִזְכָּרוֹן בֵּין עֵינִיךְ; כִּי הַשְּׂכָחָה בָּא
עַל־יְדֵי רַע עֵינָ, עַל־יְדֵי מִיתַת הַלֵּב, בְּבַחֲנֵית (תהלים לא) נִשְׁכַּחְתִּי
כַּמַּת מֵלֵב. כִּי רַע עֵינָ וּמִיתַת הַלֵּב הֵם בְּחִינָה אַחַת, כִּי שׁוֹרֵינָא
דְּעֵינָא בְּלִבָּא תִּלְיָא (כשרו"ל ע"ז כח:). וְעַל כֵּן נִבְּל שְׁהִיָּה רַע עֵינָ,
נֶאֱמָר בּוֹ (שְׁמוּאֵל־א כה): וַיָּמַת לְבוֹ בְּקַרְבוֹ. וּמִיתַת הַלֵּב הִיא בְּחִינַת
שְׁבָרֵי לִוְחוֹת. לֵב, הוּא בְּחִינַת לִוְחוֹת, בְּבַחֲנֵית (משלי ג): כָּתְבָם
עַל לִוַח לְבָבְךְ; וְשְׂכַחָה הִיא עַל־יְדֵי שְׁבָרֵי לִוְחוֹת, כַּמֵּאֱמָר חֲכָמֵינוּ
זְכָרוֹנָם לְבָרְכָה (ערוכין נד): אֱלֵמְלָא לֹא נִשְׁתַּבְּרוּ לִוְחוֹת הָרֵאשׁוֹנוֹת
לֹא הִיְתָה שְׂכַחָה בְּעוֹלָם. נִמְצָא, שְׁעַקֵּר הַשְּׂכַחָה, הִיא עַל־יְדֵי רַע
עֵינָ, שֶׁהוּא בְּחִינַת מִיתַת הַלֵּב, שֶׁהִיא בְּחִינַת שְׁבָרֵי לִוְחוֹת,
שְׁמוֹשֵׁם עֵקֶר הַשְּׂכַחָה פֶּנ"ל:

וְאַבְשָׁלוֹם, שֶׁהָיָה עֵינָו רָעָה בְּמַלְכוּת אָבִיו, עַל־יְדֵי־זֶה נֶאֱמָר
בּוֹ מִיתַת הַלֵּב, שְׁנֶאֱמָר (שְׁמוּאֵל־ב יח): וַיִּקַּח שְׂלִשָּׁה
שְׁבָטִים וַיִּתְקַעֵם בְּלֵב אַבְשָׁלוֹם. וְעַל כֵּן לֹא הֵנִיחַ בֵּן זָכָר (שם ועיין
סוטה יא), כִּי פָּגַם בַּזְּכָרוֹן, עַל־יְדֵי רַע עֵינָ פֶּנ"ל. וְדוֹד הַמֶּלֶךְ עָלָיו

השָׁלוֹם, בָּרַח אֶז מִמַּלְכוּתוֹ מִפְּנֵי אֲבִשָׁלוֹם, וְקָלַל אוֹתוֹ שְׁמָעִי בֶן גֵּרָא, וְאָמַר (שם טז): אוֹלֵי יִרְאֶה ה' בְּעֵינַי. בְּעֵינַי דִּיקָא, כִּי מִי שְׂרֹאָה שְׁנוּפֵל לָרַע עֵינִי, אִם אֵינוֹ מְרַגֵּשׁ בְּעַצְמוֹ שְׂיוֹכַל לַעֲמוֹד בְּזֶה לְהַנְצִיל מִמֶּנּוּ, צָרִיךְ לְבָרַח מִמֶּנּוּ. אֲבָל מִי שְׂיוֹכַל לְתַקֵּן, אֲזִי צָרִיךְ לְתַקֵּן. וְצָרִיךְ לְרֹאוֹת מֵהוּת בְּחִינַת הָרַע עֵינִי, כְּדֵי לִידַע הַשֶּׁרֶשׁ שֶׁצָּרִיךְ לְתַקֵּן עַל יְדוֹ, כִּי יֵשׁ כַּמָּה בְּחִינּוֹת רַע עֵינִי. וּכְשֶׁנוֹפֵל לָרַע עֵינִי שֶׁל הַתְּנַשְׂאוֹת, שְׁעֵינֵנו צָרָה בְּהַתְּנַשְׂאוֹת שֶׁל חֵבְרוֹ, צָרִיךְ לְהַכְנִיעַ בְּהַשֶּׁרֶשׁ שֶׁל הַתְּנַשְׂאוֹת, הֵינּוּ בְּשֶׁרֶשׁ הַמַּלְכוּת, שֶׁהוּא בְּחִינַת מְשִׁיחַ, וְהוּא שֶׁרֵשׁ הַמַּלְכוּת, בְּבְחִינַת (שמואל-א ב): וַיִּתֵּן עֹז לְמַלְכוֹ וַיְרִם קַרְנֵ מְשִׁיחוֹ. וְהוּא בְּחִינַת טוֹב עֵינִי, בְּבְחִינַת (שם טז): יָפָה עֵינַיִם וְטוֹב רְאִי, הַנֶּאֱמָר בְּדוֹד, שֶׁהוּא מְשִׁיחַ:

וְזֶה שֶׁאָמַר אָבִא שְׂאוּל: קוֹבֵר	לְשׁוֹן הַגְּמָרָא, נִדְּהָ כֹד:
מֵתִים חַיִּיתִי. כִּי אָבִא	תְּנִיָא אָבִא שְׂאוּל אוֹמֵר:
שְׂאוּל הַשְׁתִּדֵּל לְתַקֵּן תְּמִיד אֶת	קוֹבֵר מֵתִים חַיִּיתִי.
הָרַע עֵינִי, הַגְּמָרָא מִיתָה כַּנִּ"ל.	פַּעַם אַחַת נִפְתַּח מְעָרָה
פַּעַם אַחַת נִפְתַּח מְעָרָה	מִתְחַתִּי, וְעַמְדַּתִּי בְּגִלְגָּל
מִתְחַתִּי. מְעָרָה - הֵינּוּ בְּחִינַת	עֵינֵנו שֶׁל מֵת עַד חֲטָמֵי.
דְּבִקוֹת, בְּחִינַת: כַּמְעַר אִישׁ	בְּשַׁחֲזֵרְתִי לְאַחֲזֵרִי, אָמְרוּ:
וְלִוּוֹת (מלכים-א ז).	עֵינֵנו שֶׁל אֲבִשָׁלוֹם הוּא:
מִתְחַתִּי -	
הֵינּוּ בְּחִינַת אֵמֶת. בְּבְחִינַת (תהלים פה): אֵמֶת מֵאֲרֶץ תִּצְמַח. כִּי	

טוב עין הוא יברך (משלי כב), והברכות הם בחינת אמת, כמו שכתוב (ישעיה סה): המתברך בארץ יתברך באלקי אמן; וזה שאמר אבא שאול, שעלי ידי האמת שלו, נפתחה לו דבקות. ועמדתי בגלגל עינו של מת עד חטמי - הינו מחמת הדבקות, העמדתי עצמי בספנה לכנס בגלגל עינו של מת, הינו ברע עין, עד שהצרכתי להשתמש בבחינת משיח, כדי להכניע את הרע עין. וזה: עד חטמי, שהוא בחינת רוח אפינו משיח ה' (איכה ד). ובשחזרתי לאחורי, אמרו לי: עינו של אבשלום היתה - הינו שאבשלום נפל לבחינת הרע עין הנה. וזהו: בשחזרתי לאחורי, הינו אחר התקון, שחזרתי בחינת משיח למקומו, לבחינת אחורי, כי שם שרש המלך המשיח, בבחינת (שה"ש ז): מלך אסור ברהימים, ברהימי מחין (תיקון ו דף כא). אסור, הינו בחינת קשר של תפלין, שהיא בחינת אחורי, כמאמר חכמינו זכרונם לברכה (ברכות ז): וראית את אחורי - זה קשר של תפלין. וזה (שמואל א כה): והיתה נפש אדוני צרורה בצרור החיים, הנאמר בדרוד, הינו קשר של תפלין. כי תפלין הם בחינת חיים, כמאמר חכמינו זכרונם לברכה (מנחות מד): כל המניח תפלין זוכה לחיים, שנאמר: ה' עליהם יחיו. ועל פן לא אמרו לו שעינו של אבשלום היתה, עד שחזר לאחוריו. כי אלו היה יודע מקדם מזה, אפשר לא היה מספן עצמו כל-כך לכנס ברע עין כזה, כי הוא ספנה גדולה:

ה וְצָרִיךְ לְשׁוֹמֵר אֶת הָעֵינַי מִכַּח הַמְדָמָה, וְאַפְלוּ מִי שֶׁהוּא טוֹב עֵינָיו, צָרִיךְ לְשׁוֹמֵר מִזֶּה, כְּמוֹ שֶׁאֲנִי רוֹאִים, כִּי אֶפְלוּ מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ רְאִיָּה יָפָה יָכוֹל לְטַעוֹת, עַל־יְדֵי שְׂרוּאָה מֵרְחוֹק, וְנִדְמָה לוֹ לְהַפְדֵּי מִן הָאֵמֶת. עַל כֵּן צָרִיךְ שְׂמִירָה יְתֵרָה לָזֶה. וְהַפַּח הַמְדָמָה בָּא עַל־יְדֵי לְשׁוֹן הָרַע, כִּי כַח הַמְדָמָה הוּא כַח הַבְּהֵמִיּוֹת, כִּי גַם בְּהֵמָה יֵשׁ לָהּ זֶה הַפַּח הַמְדָמָה. וְהַמוֹצִיא דָבָה הוּא נוֹפֵל לְבְהֵמִיּוֹת, וְעַל כֵּן נִתְגַבֵּר עָלָיו כַּח הַמְדָמָה, שֶׁהוּא כַח הַבְּהֵמִיּוֹת. כִּי מוֹצִיא דָבָה הוּא כְּסִיל (משלי י), וְכִשְׁהִדְעַת נִסְתַּלַּק מִמֶּנּוּ, נוֹפֵל מֵאַהֲבַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְנוֹפֵל לְאַהֲבַת הַבְּהֵמִיּוֹת. בְּבַחֲנֵית (הושע ד): כִּי אֶתָּה הִדְעַת מְאֹסֶת, וְאַמְאָסָד מִכַּהֵן לִי. כַּהֵן, הֵינּוּ בַחֲנֵית (ישעיה מא): אֲכַרְהֶם אוֹהֲבֵי. בַחֲנֵית (תהלים קי): אֶתָּה כַהֵן, בַחֲנֵית: וְקִמַּץ הַכַּהֵן (ויקרא ה). וְאִזּוּ מִתְגַבֵּר עָלָיו כַּח הַמְדָמָה, שֶׁהוּא כַח הַבְּהֵמִיּוֹת, בְּבַחֲנֵית (שם בהושע): נִדְמוּ עִמִּי מִכַּלֵּי הִדְעַת. נִדְמוּ, הֵינּוּ כַח הַמְדָמָה:

ו וְזֶה הַפַּח הַמְדָמָה הוּא מִבְּקִשׁ תְּמִיד כְּלִי לְשֹׁפֵן שֵׁם, וְעַל־כֵּן הוּא מִחֲזִיר תְּמִיד לְשֵׁרוֹת עַל־פִּי שׁוֹנֵה הַלְכוֹת. וְעַל־כֵּן, אִם הֵם מִחֲדָשִׁים דְּכַר בַּתּוֹרָה, הוּא חֲדוּשׁ נָאֵה וּמִתְקַבֵּל (בְּלִשׁוֹן אֲשֶׁכֶּנּוּ: גְּלִידָה), כִּי הוּא בָּא מִכַּח הַמְדָמָה, שֶׁהוּא מְדָמָה מְלֵתָא לְמֵלֵתָא, אֲדָךְ שֶׁהָרַע שָׁבוּ הוּא יוֹתֵר מֵהַטּוֹב. וְאֵלּוּ הַחֲדוּשִׁים מוֹזִיקִים לְפָרְנֶסֶה, כִּי עַל־יְדֵי חֲדוּשֵׁי תּוֹרָה נִבְרָאִים שָׁמַיִם וָאָרֶץ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (ישעיה נא): וְלֹאמֹר לְצִיּוֹן עִמִּי אֶתָּה - אֵל תִּקְרֵי עִמִּי אֲלֵא עִמִּי; מָה אֲנִי עַבְדִּי שְׂמִיָּא וְאַרְעָא בְּמִלּוּלֵי וְכוּ' (כ"ש בוהר

בהקדמה דף ה). ועל־ידי־זה באים כל ההשפעות והברכות לעולם, כמו שכתוב (דברים כח): יפתח ה' לך את אוצרו הטוב את השמים וכו'. אך בשהחודשים הם על־ידי כח המדמה, אזי נבראין רקיעין דשוא (בווהר שם), ועל ידם בא רעב לעולם. ואף שיש בהם גם כן טוב, שהם דברי תורה, שהם בחינת שבע, אך מחמת שהרע יותר מהטוב, על כן הרע גובר, והטוב נתבטל, בבחינת: ולא נודע כי באו אל קרפנה (בראשית מא), שמתגבר, חס ושלום, בחינת שבע שני הרעב על בחינת שבע שני השבע, שהוא בחינת התגברות הרע על הטוב, עד שאין נפר הטוב מפני הרע, בבחינת: ולא נודע וכו' כנ"ל: ומה שמחזיר הכח המדמה לשרות על־פי שונה הלכות, הוא מפני שהוא נברא בערב־שבת בין השמשות, וקדש עליו היום, ולא נברא לו גוף, כמו שכתוב בזהר (בראשית דף מז ומח, ובפרשת תרומה דף קנה): על פסוק: אשר ברא אלקים לעשות, שמבאר שם, שהקלפות שהם בחינת הכח המדמה, נבראו בערב־שבת בין השמשות, ובתוך כך קדש עליו היום, ונשארו רוח בלא גוף וכו' עין שם. ועל כן זה הכח המדמה, שהוא בחינת הקלפות, שהוא רוח בלא גוף, הוא מבקש לעצמו גוף לשרות בו, והולך אצל השני הלכות, כי הם בוראים הכל בדברי תורתם, על כן הוא הולך ושורה אצלם, כדי שיהיה נברא לו גוף להתלבש בו על ידם: וזה שכתוב (שם בפרשה הנ"ל): ועל השנות החלום, הינו מה שהחלום שהוא בחינת כח המדמה, השתדלותו לשרות על השונה

הַלְכוֹת. כִּי נִבְּזוּן הַדְּבָר מֵעַם הָאֱלֹהִים, וּמִמֶּהָר הָאֱלֹהִים
 לַעֲשׂוֹתוֹ. זֶה בְּחִינַת: אֲשֶׁר בָּרָא אֱלֹקִים לַעֲשׂוֹת הַנִּלְ, שֶׁהִיָּה נִבְּזוּן
 הַכֹּל עָרֵב שֶׁבֶת בֵּין הַשְּׂמֻשׁוֹת, וְקִדְשׁ הַיּוֹם, וּמִהָר אֱלֹקִים
 לַעֲשׂוֹתוֹ בְּלֹא גּוֹף, וּמִחֲמַת זֶה הוּא מַחְזִיר תְּמִיד לְשֵׁרוֹת עַל
 הַשְּׂוֹנָה הַלְכוֹת כִּנְ"ל: וְזֶה: הַלּוֹם פִּרְעָה אֶחָד הוּא (שם), הֵינּוּ
 חֲלוֹם פִּרְעָה, שֶׁהוּא בְּחִינַת כַּח הַמְדָּמָה, כַּח בְּטֵל, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב
 (שְׂמוֹת ה'): תִּפְרִיעֵנו אֶת הָעַם; הוּא בֹא מֵאֶחָד, הֵינּוּ מֵאֲהָבָה, (כִּי
 אֶחָד הוּא בְּחִינַת אֲהָבָה, כְּמִבְּאֵר בְּמָקוֹם אֲחֵר). הֵינּוּ מֵאֲהָבָה
 נִפְּלָה כִּנְ"ל, בְּחִינַת: נִדְּמוּ עִמִּי מִבְּלֵי הַדְּעַת, כִּי אֲתָה הַדְּעַת
 מֵאֲסֵת וְכו', כִּנְ"ל.

נְמֻצָא, עַל־יַד הַסִּתְּלָקוֹת הַדְּעַת, שֶׁבֹא עַל־יַד לְשׁוֹן הָרַע,
 שֶׁהוּא בְּחִינַת: מוֹצִיא דְבָרָה הוּא כְּסִיל, דְּהֵינּוּ שְׁנִסְתְּלָק
 מִפְּנֵי הַדְּעַת, עַל־יַד־זֶה נוֹפֵל מֵאֲהָבַת הַשֵּׁם יִתְּבָרַךְ, לְאֲהָבוֹת
 הַבְּהֵמִיּוֹת, וְאֵז מִתְּגַבֵּר עָלָיו כַּח הַמְדָּמָה, שֶׁהוּא כַּח הַבְּהֵמִיּוֹת,
 וְעַל־יַד הַכַּח הַמְדָּמָה, נִפְּגָם הַזְּכָרוֹן וְנוֹפֵל לְשִׁכְחָה: וְעַתָּה בּוֹא
 וּרְאֵה, מַה טּוֹב וּמַה נְּעִים עַתָּה קָשֶׁר כָּל הַמְּקָרָא הַזֶּה: נִדְּמוּ
 עִמִּי וְכו' הַנִּלְ. וְזֶהוּ: נִדְּמוּ עִמִּי מִבְּלֵי הַדְּעַת - שֶׁעַל יַד־פְּגָם
 הַדְּעַת, מִתְּגַבֵּר כַּח הַמְדָּמָה כִּנְ"ל. וְזֶהוּ: כִּי אֲתָה הַדְּעַת מֵאֲסֵת
 וְאִמְאָסֶךְ מִכֶּהֱן לִי - כִּי עַל־יַד־פְּגָם הַדְּעַת, נוֹפֵל מֵאֲהָבוֹת
 דְּקִדְשָׁה, שֶׁהֵם בְּחִינַת כֶּהֱן כִּנְ"ל, וְאֵז מִתְּגַבֵּר עָלָיו הַכַּח הַמְדָּמָה,
 בְּחִינַת נִדְּמוּ עִמִּי וְכו' כִּנְ"ל. וְזֶהוּ שְׁפִים שֵׁם בְּפִסּוֹק זֶה, וְתִשְׁכַּח
 תּוֹרַת אֱלֹקֶיךָ - וְתִשְׁכַּח וְדָא, כִּי עַל־יַד־פְּגָם הַדְּעַת, שֶׁעַל־יַד־

זה מתגבר הכח המדמה, על-ידיה נפגם הזכרון ובא לשכחה כנ"ל. וזהו: אשפח בנוד גם אני - פי על-ידי שפגם בזכרון ונופל לשכחה, על-ידיה אין לו בן זכר, כמו שמוכא לעיל לענין אבשלום, שלא זכה לכן זכר מחמת זה שפגם בזכרון כנ"ל, וזהו: אשפח בנוד גם אני כנ"ל: ועל בן גור פרה על הזכרים דיקא, פי פרה הוא בחינת הכח המדמה, שהוא כח בטל כנ"ל, שהוא מתגבר על הזכרון, שהוא בחינת בן זכר כנ"ל. פי כח המדמה כשמתגבר, חס ושלום, הוא פוגם ומבטל חס ושלום, את הזכרון כנ"ל. וזהו, (שמות א): ויצו פרה וכו' כל הבן הילוד היארה תשליכהו - היארה דיקא, פי יאור מצרים זה פישון (כמוכא בפרש"י פ' בראשית), הינו בחינת פי שונה הלכות (זהו בראשית כו: ובתיקון נה), ששם שורה הכח המדמה כנ"ל. הינו שרצה לפגם הזכרון, שהוא בחינת בן זכר, על ידי הכח המדמה, השורה על פי שונה הלכות כנ"ל:

וּלְהַכְנִיעַ הַכַּח הַמְדַמָּה הוּא עַל-יְדֵי בְּחִינַת יָד, בְּחִינַת (הושע יב): בַּיַּד הַנְּבִיאִים אֲדַמָּה. וַיֵּד הֵינּוּ בְּחִינַת שְׂמֹחָה, בְּחִינַת (דברים יב): וּשְׂמֹחַתֶּם בְּכָל מְשַׁלַּח יַדְכֶם. וְזֶה בְּחִינַת כְּלֵי זָמֵר שְׂמֻנְגִינֵן בַּיָּד, שְׁעַל-יְדֵיהֶם שׁוֹרֵה הַנְּבוּאָה עַל הַנְּבִיאִים, כְּמוֹ שְׂפָתוֹב (מלכים-ב ג): קָחוּ לִי מִנְּגִן וְכוּ'. פִּי הַכְּלֵי הוּא הַתְּאֻסְפוֹת הָרוּחַ, וְהוּא מְעַרְב טוֹב וְרַע. פִּי יֵשׁ עֲצָבוֹת רוּחַ, רוּחַ נְכֹאָה, רוּחַ רָעָה, כְּנֹאֵמֵר בְּשִׂאוֹל (שמואל-א טז): וּבְעַתְּמוֹ רוּחַ רָעָה. וַיֵּשׁ רוּחַ טוֹבָה, כְּמוֹ שְׂפָתוֹב (תהלים קמג): רוּחַךְ טוֹבָה תִּנְחִינִי בְּאָרְץ

מִישׁוּר; וְהוּא בְּחִינַת רוּחַ נְבוּאָה, רוּחַ־הַקֹּדֶשׁ. אֵךְ כִּשְׁהוּא מְעַרְב
 טוֹב וְרַע, אֵינּוּ יְכוּל לְקַבֵּל נְבוּאוֹת אֲמֶת. וְעַל כֵּן כְּתוּב בְּשֵׂאוֹל
 (שְׁמוּאֵל־א יא): וַיִּתְנַבֵּא וְכוּ' וַיִּפֹּל עָרֹם, וַפִּרֵּשׁ רִשְׁ"י: לִשְׁזוֹן מִשְׁגָּע; כִּי
 הָיָה מְעַרְב בְּרוּחַ שְׁטוּת, עֲצָבוֹת רוּחַ. וְזֶה שְׁמַנְגֵן בְּיַד עַל הַכְּלִי,
 הוּא מְקַבֵּץ וּמְלַקֵּט בְּיַד אֶת הָרוּחַ טוֹבָה, רוּחַ נְבוּאָה, מִתּוֹךְ
 עֲצָבוֹת רוּחַ. וְצָרִיךְ לִהְיוֹת יוֹדֵעַ נְגוּן, שְׂיִדַּע לְקַבֵּץ וּלְלַקֵּט וּלְמַצֵּא
 חֻלְקֵי הָרוּחַ אַחַת לְאַחַת, כְּדֵי לְבָנוֹת הַנְּגוּן, הֵינּוּ הַשְּׂמֻחָה, הֵינּוּ
 לְבָנוֹת הָרוּחַ טוֹבָה, רוּחַ נְבוּאָה, שֶׁהוּא הַפֶּךָ עֲצָבוֹת רוּחַ. כִּי
 צָרִיךְ לְעֵלוֹת וְלִירֵד בְּיָדוֹ עַל הַכְּלִי שְׁמַנְגֵן, כְּדֵי לְבָנוֹן לְבָנוֹת
 הַשְּׂמֻחָה בְּשִׁלְמוֹת. וּכְשֶׁהִנְבִּיא שׁוֹמֵעַ זֶה הַנְּגוּן מֵהַיּוֹדֵעַ נְגוּן, אֵזוּי
 מְקַבֵּל מִמֶּנּוּ רוּחַ נְבוּאָה, שְׁקַבֵּץ זֶה בְּיָדוֹ מִתּוֹךְ הָעֲצָבוֹת רוּחַ.
 וְזֶה: וְנָגַן בְּיָדוֹ וְטוֹב לָךְ (שֵׁם בְּשְׁמוּאֵל־א יט) - וְטוֹב לָךְ דִּיקָא,
 שְׁמַלְקֵט וּמְצַרֵף הַטוֹב מִתּוֹךְ הָרַע. וְעַקֵר הַתְּקַבְּצוֹת וּבְנֵן הָרוּחַ
 נְבוּאָה הוּא עַל־יְדֵי הַיָּד, כִּי שֵׁם פְּקֻדוֹת הָרוּחוֹת, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב
 (תְּהִלִּים לא): בְּיַדְךָ אֶפְקִיד רוּחֵי, וְכְמוֹ שְׁפָתוֹב (אֵיּוֹב יב): אֲשֶׁר בְּיָדוֹ
 נִפְשׁ כָּל חַי וְרוּחַ כָּל בֶּשֶׂר אִישׁ. וְזֶה (שֵׁם בְּמַלְכִים): וְהָיָה כִּנְגֵן
 הַמְּנַגֵן וְתָהִי עֲלֵיו יַד ה': נְמַצָּא, עַל־יְדֵי שְׁמַנְגֵן בְּיַד עַל הַכְּלִי זֹמֵר,
 עַל־יְדֵי־זֶה מְבַרֵר הָרוּחַ טוֹבָה מִן הָרוּחַ רָעָה, שֶׁזֶהוּ בְּחִינַת רוּחַ
 נְבוּאָה כַּנֶּ"ל. וְכֵל זֶה הוּא בְּחִינַת הַכְּנָעַת הַמְדַמָּה, שֶׁהוּא בְּחִינַת
 הָרוּחַ רָעָה, רוּחַ שְׁטוּת, שְׂרוּצָה לְפָנָם וּלְבַלְבֵּל אֶת בְּחִינַת הָרוּחַ
 טוֹבָה, רוּחַ נְבוּאָה, וְהוּא נִכְנָע וְנִתְבַּטֵּל עַל־יְדֵי הַשְּׂמֻחָה, הַבָּאָה
 עַל־יְדֵי הַמְּנַגֵן בְּיַד כַּנֶּ"ל. כִּי עַקֵר הַתְּנַבְּרוֹת הַמְדַמָּה הוּא עַל־יְדֵי

עצבות, כי המדמה הוא בחינת עצבות רוח, רוח נבואה, רוח רעה, שהוא מבלבל את הרוח טובה, רוח נבואה, שהוא בחינת זכרון הנ"ל, בחינת לאדבקא מחשבתא בעלמא דאתי הנ"ל. ועל פן אין יכולין לקבל רוח נבואה, רוח הקדש, פיראם על-ידי שמחה, שהוא בחינת מנגן ביד, כמו שכתוב: והיה כנגן המנגן ותהי עליו יד ה', בחינת: ונגן בידו ושוב לך וכו' כנ"ל: וזה המנגן, צריך שיהיה יודע נגן כנ"ל. גם צריך שיהיה הפלי בשלמות, כדי שלא תצא כל הרוח המערב טוב ורע בבת אחת. ועל-כן צריך שיהיה יודע נגן, וגם שיהיה הפלי שמנגנין עליה שלם, כדי שיוכל לברר ולכונן הנגון בשלמות פראוי, שהוא בחינת מה שמברר הרוח טובה, שהוא בחינת שמחה, בחינת רוח נבואה, מן העצבות רוח, שהוא רוח רעה כנ"ל. כי כשאין הפלי שלם, או שאינו יודע נגן, ואינו יודע לעלות ולירד בידו לברר הרוח טובה מן הרוח רעה, עליו נאמר (משלי כט): כל רוחו יוציא כסיל, דהינו שמוציא כל הרוח בבת אחת, ואזי בודאי אין נבנה הנגון. כי עקר נעימת הנגון נעשה על-ידי ברור הרוח, (שהוא האויר, שמשם הקול, בידוע לחכמי הנגינה), הינו שעקר בחינת הנגון, הוא על-ידי ברור הרוח טובה מן הרוח רעה. וכשיוציא כל הרוח בבת אחת, יוצא כמו שהוא מערב טוב ורע, ואזי אין נבנה הנגון והשמחה, ואין נכנע המדמה. וזה בחינת (תהלים קמו): תצא רוחו ישוב לאדמתו. לאדמתו, הינו בחינת המדמה. הינו כשיוציא כל הרוח, אזי חוזר וישב אל המדמה, כי

לא נכנע המדמה, מאחר שאינו יכול ללקט ולברר הרוח טובה, ויוצא כל הרוח המערב טוב ורע. אבל כשיש לו בחינת יד הנ"ל, המלקט ומברר בחינת הרוח טובה מן הרוח רעה, אזי מכניע המדמה, בבחינת: וכיד הנביאים אדמה כנ"ל, כי עקר בחינת הנבואה, הוא מבחינת היד הנ"ל, שמברר הרוח טובה מן הרוח רעה, ועל-ידי-זה מכניע המדמה, שהוא בחינת רוח רעה המערב ברוח טובה כנ"ל: וזה שכתוב (משלי ל): מי עלה שמים ויירד, מי אסף רוח בחפניו, מי צרר מים בשמלה, מי הקים כל אפסי ארץ. מי עלה שמים ויירד - זה בחינת המנגון, כי זה המנגון, הוא עולה ויורד בנגינה, כי צריך לעלות ולירד במדת הנימון, כפי משקל השיר, כדי לקבץ הרוח: וזה: מי אסף רוח בחפניו - בחפניו ממש, שהם הידים, כי שם שרש הרוח כנ"ל. שעקר בחינת הרוח הוא בידיים, ששם פקדונות הרוחות כנ"ל. וזה: מי צרר מים בשמלה - מים בחינת לב, כמו שכתוב (איכה ג): שפכי כמים לבך. הינו שעל-ידי-זה שמלקט הרוח, הוא צורר מים בשמלה, ששומר הלב שלא ישלט עליו המדמה. וזה: מי הקים כל אפסי ארץ - שעל-ידי-זה הוא מקים בחינת רגליו המלבש בזה העולם. אפסי, בחינת רגליו, כמו שכתוב (יחזקאל מו): ויעברני מי אפסים. כי על-ידי נגון ביד הנ"ל, על-ידי-זה נכנע המדמה, ואזי זוכה לזכרון הנ"ל, שהוא בחינת מה שיודע להבין כל הרמזים שיש בכל דבר שבעולם, שהם בחינת חיות אלקות, בחינת רגלי הקדשה, המלבשים בכל הדברים שבעולם

כַּנ"ל. וְזוּהוּ: מִי הַקִּיּוֹם כָּל אֶפְסֵי אֶרֶץ - שְׁמַעְלָה וּמְקִיּוֹם בְּחִינַת רְגְלֵי הַקְּדוּשָׁה הַמְּלַבְּשֵׁין בְּזוֹה הָעוֹלָם כַּנ"ל: וְזוּהוּ: וַיְהִי מִקֵּץ שְׁנָתַיִם יָמִים. שְׁנָתַיִם יָמִים הוּא בְּחִינַת מוֹצֵי־אֵי דְבַת, הַנֶּאֱמָר בָּהֶם (במדבר יד): יוֹם לְשָׁנָה יוֹם לְשָׁנָה; שְׁעַל יָדָם נִתְקַלְקַל וְנִפְגַּם בְּחִינַת אֲהַבָּה דְקְדוּשָׁה, שֶׁהוּא בְּחִינַת: וְקִמְץ הַפֶּה כַּנ"ל. וְזוּהוּ: מִקֵּץ - שֶׁהוּא בְּחִינַת פָּגַם הַ"קִּמְץ". וּפְרָעָה חֶלֶם - הֵינּוּ הַפֶּחַ הַמְּדַמָּה כַּנ"ל. וְהִנֵּה עֶמֶד עַל הַיָּאֵר - הַיָּאֵר זֶה פִּישׁוֹן, הֵינּוּ בְּחִינַת פִּי שׁוֹנֵה הַלְכוֹת, שְׁמַתְגַּבֵּר עֲלֵיהֶם הַפֶּחַ הַמְּדַמָּה כַּנ"ל. וְהִנֵּה מִן הַיָּאֵר וְכו' - הֵינּוּ שְׁעַל יָדָם בָּא שְׁבַע שְׁנֵי שְׁבַע וְשְׁבַע שְׁנֵי רָעַב, הֵינּוּ טוֹב וְרַע כַּנ"ל. וְהִרַע מִתְרַבֵּה וְגוֹבֵר עַל הַטּוֹב, בְּבְחִינַת: וְלֹא נֹדַע בִּי בְּאוֹ אֶל קַרְפְּנָה. וְתִקּוּנוֹ הוּא יוֹסֵף, בְּבְחִינַת (בראשית ל): אָסַף אֱלֹקִים אֶת חֲרַפְתִּי; שֶׁהוּא מִמְּתִיק אֶת הָרַע, שֶׁהוּא בְּחִינַת הָרַעַב, בְּבְחִינַת (יחזקאל לו): אֲשֶׁר לֹא תִקְחוּ עוֹד חֲרַפַּת רָעַב בְּגוֹיִם. וְהוּא בְּחִינַת: אָסַף רוּחַ וְכו', בְּחִינַת (בראשית מא): אִישׁ אֲשֶׁר רוּחַ אֱלֹקִים בּוֹ. וְזוּהוּ שְׁנַאֲמַר בּוֹ, (שם מו): וַיּוֹסֵף יִשְׂרָאֵל יָדוֹ עַל עֵינָיִךְ - שְׁעַל־יְדֵי הַיָּד, נִשְׁמַר הָעֵינַן מִפֶּחַ הַמְּדַמָּה כַּנ"ל: עֵינַן בְּסָבָא (משפטים דף צח.) מַה שְׁדַרְשׁ עַל פְּסוּק: ה' אֱלֹקֵי גְדַלְתָּ מְאֹד וְכו':

וְזוּהוּ בְּחִינַת: אֲזַכְּרָה נְגִינָתִי בְּלֵילָה עִם לִבִּי אֲשִׁיחָה וַיְחַפֵּשׂ רוּחִי. בְּלֵילָה (תהלים עז), שְׁאֵז הוּא פְּקֻדוֹת הָרוּחוֹת, בְּחִינַת: בִּינְדוּךְ אֶפְקִיד רוּחִי הַנ"ל, אֲזִי הַזְּמַן לְקַבֵּץ הָרוּחַ טוֹבָה מִתּוֹךְ הָרוּחַ רָעָה. הֵינּוּ שְׁאֵז עֶקֶר הַזְּמַן שֶׁל הַהִתְבּוֹדְדוֹת,

לְהַתְּבוֹדֵד בַּיָּנּוּ לְבִין קוֹנוֹ, וּלְפָרֵשׁ שְׂיַחְתּוֹ לְפָנַי הַשָּׁם יִתְבַּרְךָ,
 לְשׁוּחַ עִם לְבָבוֹ, וּלְחַפֵּשׂ הָרוּחַ טוֹבָה, דִּהְיִינוּ הַנְּקֻדּוֹת טוֹבוֹת
 שֵׁישׁ בּוֹ עֲדוּן, לְבַרְרֵם מִתּוֹךְ הָרוּחַ רָעָה. שְׂוָהוּ בְּחִינַת נִגּוֹן
 הַנ"ל, שְׂעַלְיַדֵּיזוּהָ נִשְׁמַר הַזְּכָרוֹן כַּנ"ל, דִּהְיִינוּ שְׂעַלְיַדֵּיזוּהָ זוֹכָה
 לְזִכְרֵי תַכְלִיתוֹ הָאֲחֵרוֹן לְעוֹלָם הַבָּא, וּלְחַשֵּׁב תָּמִיד עַל סוּפוֹ
 וּלְאֲדַבְּקָא מַחְשַׁבְתָּהּ בְּעֵלְמָא דְאַתִּי תָּמִיד, שְׁכָל זֶה הוּא בְּחִינַת
 זְכָרוֹן כַּנ"ל. וְזוּהוּ: אֲזַכְּרָה נְגִינְתִי בְּלִילָה, עִם לְבָבִי אֲשִׁיחָה,
 וַיַּחֲפֹשׂ רוּחִי. אִם תִּדְקַדֵּק בְּמִקְרָא הַזֶּה, תִּמְצָא שְׁבָכֵל הַמְּלוֹת
 הָאֵלֶּה בְּכֻלָּם מְבֹאָר כֹּל עֲנֵן הַנ"ל. אֲזַכְּרָה, זֶה בְּחִינַת הַזְּכָרוֹן
 הַנ"ל, שְׂצָרִיכִין לְזִכְרֵי תָּמִיד בְּעֵלְמָא דְאַתִּי. וְזוּהוּ בְּחִינַת נְגִינְתִי,
 דִּהְיִינוּ בְּחִינַת הַנִּגּוֹן הַנ"ל, שְׂוָהוּ בְּחִינַת בְּרוּר הַטּוֹב מִן הָרַע
 כַּנ"ל. כִּי עַל־יַדֵּי בְּחִינַת נִגּוֹן וְשִׁמְחָה, יְכוּלִין לְזַכֵּר עֲצָמוֹ בְּעוֹלָם
 הַבָּא. כִּי שְׁמִירַת הַזְּכָרוֹן הוּא עַל־יַדֵּי נִגּוֹן בֵּיד, שְׂוָהוּ בְּחִינַת
 שְׁמִחָה כַּנ"ל. וְזוּהוּ: בְּלִילָה, כִּי עָקַר בְּרוּר הָרוּחַ טוֹבָה הוּא
 בְּלִילָה, שְׂאֵז הוּא פְּקֻדוֹת הָרוּחוֹת כַּנ"ל. וְזוּהוּ: עִם לְבָבִי
 אֲשִׁיחָה - כִּי עַל־יַדֵּי בְּחִינַת נִגּוֹן וְשִׁמְחָה הַנ"ל, עַל־יַדֵּיזוּהָ
 נִשְׁמַר הַלֵּב מִכַּח הַמְּדַמָּה כַּנ"ל. וְאֵז יְכוּל לְשַׁפֵּךְ לְבוֹ כַּמִּים
 לְפָנַי ה', שְׂוָהוּ בְּחִינַת: מִי צָרַר מִים בְּשִׁמְלָה הַנ"ל, בְּבְחִינַת:
 שְׂפָכִי כַּמִּים לְבָד נִכַח פָּנַי ה'. וְזוּהוּ: עִם לְבָבִי אֲשִׁיחָה וַיַּחֲפֹשׂ
 רוּחִי - שְׂעַלְיַדֵּיזוּהָ נִתְעוֹרְרִין לְשׁוּחַ עִם לְבָבוֹ מִתַּכְלִיתוֹ הַנִּצְחִי
 לְעוֹלָם הַבָּא, וּלְחַפֵּשׂ וּלְבַקֵּשׁ לְמִצָּא הַנְּקֻדּוֹת טוֹבוֹת, בְּחִינַת
 הָרוּחַ טוֹבָה שְׂפָקְרָבוֹ, כְּדִי לְשׁוּב לְהַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ עַל־יַדֵּיזוּהָ. כִּי

עקר הַתְּשׁוּבָה הוּא, לְהַכְנִיעַ הַרוּחַ רָעָה, וּלְבַרֵר הַרוּחַ טוֹבָה, פִּידוּעַ: זֶה בְּחִינַת קִימָה בְּחִצּוֹת לַיְלָה, כִּי כְּנֹזר הָיָה תָּלוּי לְמַעְלָה מִמַּמְטָתוֹ שֶׁל דָּוָד, וְכִיּוֹן שֶׁהִגִּיעַ חִצּוֹת לַיְלָה הָיָה מִנְּגִן מֵאֱלוֹי (כְּשֶׁאֲרוּ"ל בְּרִכּוֹת ג:). הֵינּוּ שֶׁבְּחִצּוֹת לַיְלָה אִזּוֹ נִתְעוֹרֵר בְּחִינַת הַנְּגִין דְּקִדְשָׁה, הַנִּמְשָׁךְ מִכְּנֹזר שֶׁל דָּוָד, שֶׁהוּא בְּחִינַת בְּרוּר הַרוּחַ טוֹבָה וְכוּ' כַּנ"ל. וְעַל־כֵּן אִזּוֹ הַזְּמַן לְהִתְנַבֵּר בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם, לָקוּם אִזּוֹ לְעַסֵּק בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם, לְפָרֵשׁ שִׁיחַתוֹ לְפָנָיו יִתְבַּרְךָ, כִּי אִזּוֹ עֵקֶר הַפְּרוּר עַל־יְדֵי בְּחִינַת נְגוּן בְּכָלִי הַנ"ל, שֶׁהוּא בְּחִינַת כְּנֹזר שֶׁל דָּוָד שֶׁמִּנְּגִן אִזּוֹ כַּנ"ל. וְהֵבֵן הֵיטֵב דְּבָרִים יָלוּ לְמַעֲשָׂה:

זֹאת הַתּוֹרָה נֹאמְרָה בְּשֵׁבֶת חֲנֻכָּה, וְאַחֵר שֶׁאָמַר הַתּוֹרָה הַזֹּאת אָמַר: אֲנִי אֹמְרְתִי עִתָּה אֵיךְ מִדְּלִיקִין נֵר חֲנֻכָּה, בְּחִינַת לְאִמְשָׁכָא מִזְּשַׁח רְבוּת קִדְשָׁא וּלְאִדְלָקָא בּוֹצִינָא (זוּהַר בְּרַאשִׁית לֵא, וִיקְרָא ז, שְׁמוּנֵי לו, אִמּוּר פַּח, קֵד, בְּהַעֲלוֹתְךָ קֵד), שְׁמֹן מִזְּשַׁחַת קִדְשׁ (שְׁמוֹת ל), שֶׁהוּא הַדַּעַת, פִּידוּעַ. הֵינּוּ בְּחִינַת הַגְּדֵלַת הַדַּעַת הַנ"ל שֶׁהוּא בְּחִינַת זְכָרוֹן הַנ"ל; וְלֹא בְּאֵר יוֹתֵר:

שִׁיךְ לְעִיל:

מִי אִסְפָּה רוּחַ בְּחַפְּנָיו מִי צָרַר מִים בְּשִׁמְלָה וְכוּ' כַּנ"ל. וְזֶהוּ, (תְּהִלִּים קמז): יֵשֵׁב רוּחוֹ וְיָלוּ מַיִם. עַל־יְדֵי יֵשֵׁב רוּחוֹ, שְׁמַלְקָט וּמֵאִסְפָּה הַרוּחַ בְּיָדוֹ, עַל־יְדֵי־זֶה יָלוּ מַיִם, בְּחִינַת: מִי צָרַר מַיִם, שֶׁהוּא בְּחִינַת הַלֵּב, בְּחִינַת: שְׁכָכִי כַּמּוֹם לְבָד, כַּנ"ל, עֵינַי שָׁם:

כִּלְלֵהָ הָעֵינָן הוּא, מִה שְׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנוּם לְבִרְכָה (פסחים סו, נדה יט:): אִין אָדָם דִּן גְּזֵרָה שְׁוֵה מַעְצָמוֹ, כִּי יִכּוֹל לְהִיּוֹת שְׁהוּא דִּן גְּזֵרָה שְׁוֵה מַעְצָמוֹ, וְהוּא מִכַּח הַמְדַמָּה, שְׁמַדְמָה מְלִתָּא לְמִלְתָּא פִנְ"ל, עֵינֵי שָׁם. עַל כֵּן אָסוּר לְדוֹן גְּזֵרָה שְׁוֵה, הֵינּוּ לְדַמּוֹת מְלִתָּא לְמִלְתָּא, מַעְצָמוֹ. אֵלָּא אִם כֵּן קִבְּלָה מִרְבוֹ, וְרַבּוֹ מִרְבוֹ, עַד מִשָּׁה רַבְּנוּ עָלְיוּ הַשְּׁלוֹם, מִפִּי הַגְּבוּרָה, כְּדִי לְהַנְצִיל מִכַּח הַמְדַמָּה, וְהֵבִין:

נה

לְשׁוֹן רַבְּנוּ זְכוֹרָנוּ לְבִרְכָה

אֵיתָּא בְּגִמְרָא: אָבָא שְׁאוּל אָוּמַר: קוֹזְבֵר מִתִּים הֵייתִי, פַּעַם אַחַת רַצְתִּי אַחַר צְבִי, וְנִכְנַסְתִּי בְּקוֹלִית שְׁל מַת וְכו': (נדה כד:)

א דַּע, כִּי לְרֵאוֹת בְּמַפְלֵתָם שֶׁל רְשָׁעִים אִי אִפְשָׁר אֵלָּא עַל־יְדֵי בְּחִינַת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, בְּבְחִינַת (תהלים ק): שֵׁב לִימִינִי עַד אֲשִׁית אוֹיְבֶיךָ הָדָם לְרַגְלֶיךָ. יָמִין, זֶה בְּחִינַת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, בְּחִינַת בְּנֵי־יָמִין, כֵּן יָמִין, שְׁנוֹלַד בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל:

ב וְלַהֲמַשִּׁיךְ בְּחִינַת קְדֻשַׁת אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל עִכְשׁוּ בְּגִלוֹת, שְׁהִיא תַחַת יַד הַסַּטְרָא אַחֲרָא, וְאִין יְכַלֵּת בְּקְדֻשְׁתָּהּ לְהַתְגַּלוֹת, אַף־עַל־פִּי־כֵן יְכוּלִין לְגַלוֹת וְלַהֲמַשִּׁיךְ קְדֻשְׁתָּהּ אֶפְלוּ בְּגִלוֹת הַמֵּר הַזֶּה, בְּבְחִינַת (ויקרא כו): וְאִף גַּם זֹאת בְּאֶרֶץ אוֹיְבֵיהֶם; הֵינּוּ אֶפְלוּ בְּגִלוֹת הַמֵּר, יְכוּלִין לְגַלוֹת בְּחִינַת "גַּם זֹאת". וְעַל־יְדֵי

מה יכולין להמשיך את קדשת ארץ־ישראל, על־ידי התנוצצות אור זכות אבות, כמאמר הזהר (שלה דף קעד): באתר דאית תמן אבות, אית תמן שכונתא; בבחינת (שם): וזכרתי את בריתי יעקב וכו' והארץ אזכר. כשמתנוצץ אור זכות אבות, אזי נתגלה קדשת ארץ־ישראל, ולא די שהאדם נצול מהרשע, אלא גם רואה בהרשע מה שהרשע רצה לראות בו:

ג **כִּי הִרְשָׁעִים מִמְּשִׁיכִים בְּחִינַת רַע עֵינַי עַל שׁוֹנְאֵיהֶם, בְּחִינַת** (ברכות ו:): **וְלֹא עוֹד, אֲלֵא שְׂרוּאָה בְּשׁוֹנְאֵיו. וְהָאָדָם נִצּוֹל מֵרַע עֵינַי הַזֶּה עַל־יְדֵי לְמוּד זְכוּת שְׁלֹמֹד עַל הַרְשָׁע. כִּי גַם הַקְדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא מְלַמֵּד זְכוּת עַל הַרְשָׁע, בְּשִׁבּוּל לְהַצִּיל אֶת הַצַּדִּיק מֵרַע עֵינַי שֶׁל הַרְשָׁע. וְזֶה שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ זְכוּרָנָם לְבִרְכָה (שם): וְלֹא עוֹד אֲלֵא שְׁזוּכָה בְּדִין, שֶׁנֶּאֱמַר: מְרוֹם מִשְׁפָּטֶיךָ מִנְּגִדוֹ. וְזֹאת הַזְכִּיָּה שְׁזוּכָה בְּדִין, שֶׁמְלַמְדִּין עָלָיו זְכוּת, עַל־יְדִיזָה נִצּוֹל הַצַּדִּיק מֵרַע עֵינַי שֶׁל הַרְשָׁע. כִּי לְסֵלֶק הַדִּין וְהַמְּשַׁפֵּט, צְרִיךְ לָזֶה הַתְּגִלּוֹת הַיָּד, בְּבְחִינַת (דברים לב): וְתִאֲחַז בְּמִשְׁפַּט יָדֶי; שְׁלֹא לְשַׁלֵּט עַל הַרְשָׁע. וּכְשֶׁנִּתְגַּלֶּה יַד ה', אֲזִי נַעֲשֶׂה צֶלֶל, שְׁבוּ נִתְּפָסָה הַצַּדִּיק מֵאָרֶס שֶׁל הָרַע עֵינַי, בְּבְחִינַת (ישעיה נא): וּבְצֵל יָדִי כְּפִיתִיךָ. כִּי הַרְשָׁעִים בְּגִלּוֹת הַמּוֹר הַזֶּה, עֵינֵיהֶם לְמוֹשִׁים כְּרָאִי מוֹצֵק, וְאָרֶס עֵינָיו מְבִיטִים לְמִרְחוֹק, בְּבְחִינַת (תהלים כב): הִמָּה יִבִּיטוּ יְרָאוּ בִי; וְעַל־יְדֵי הַצֵּל כֶּהוּ מְאוֹר עֵינָיו וְנַחֲשָׁכִים, שְׂאִין הָאָרֶס שְׁלָהֶם יָכוֹל לְהִזְיֵק. אֲבָל הַצַּדִּיקִים שֶׁמְאוֹר עֵינֵיהֶם בְּזִמְנֵי הַזֶּה קָטָן, בְּבְחִינַת (ישעיה מב): מִי עוֹר כְּמִשְׁלָם; וְעַל־יְדֵי הַצֵּל**

נְתַחֲזֵק מְאוּר עֵינֵיהֶם, כְּדָרֵךְ חֲלוּשֵׁי הַרְאוֹת שְׂאִינָם יְכוּלִים
 לְרֵאוֹת הַיָּטֵב כְּשֶׁאֲוֹר חֲזָק וְגָדוֹל, וְצָרִיכִים לְצַל כְּפִי שְׂיוֹכְלוּ
 לְרֵאוֹת. וְזֶהוּ (תהלים לו): צוּפָה רָשָׁע לְצַדִּיק וּמִבְקָשׁ לַחַמְיֹתוֹ,
 הֵינּוּ עִם רַע עֵין כִּנּוּן, וְה' לֹא יַעֲזֹבֵנוּ בְיָדוֹ. בְּיָדוֹ דִּיקָא, הֵינּוּ
 בְּהַתְגַּלּוֹת יָד ה' כִּנּוּן. וְעַל־יְדֵי מָה נִתְגַּלָּה יָד ה', עַל־יְדֵי: וְלֹא
 יִרְשָׁעֵנוּ בְּהַשְׁפָּטוֹ - עַל־יְדֵי בְּחִינַת: וְתֵאחֲזוּ בְּמִשְׁפָּט יָד, בְּחִינַת:
 מָרוֹם מִשְׁפָּטֶיךָ כִּנּוּן. כִּי עַל־יְדֵיזֶה כְּהוּ מְאוּר עֵינֵי הַרְשָׁע,
 בְּבְחִינַת (ישעיה כח): שָׁגוּ בְּרֵאֵיהֶ, עַל־יְדֵי פָקוּ פְּלִילִיָה, זֶהוּ בְּחִינַת
 מִשְׁפָּט, שְׂזוּכָה בְּדִין, עַל־יְדֵיזֶה שָׁגוּ בְּרֵאֵיהֶ, נַחֲשָׁךְ מְאוּר עֵינָיו
 כִּנּוּן. וְעַל־יְדֵי הַצֵּל נְתַחֲזֵק מְאוּר עֵינָיו שֶׁל הַצַּדִּיק כִּנּוּן, וְיִכּוֹל
 לְרֵאוֹת לְמַרְחֹק, בְּבְחִינַת (תהלים קכא): אֲשָׂא עֵינֵי אֶל הַהָרִים,
 וְרוֹאֶה וּמִשִּׁיג צְדָקְתוֹ שֶׁל הַשָּׁמַיִם יִתְבָּרֵךְ, וְיִכּוֹל לֵידַע וּלְהַכִּין כִּי ה'
 הַצַּדִּיק, אֶף־עַל־פִּי שֶׁהַרְשָׁע זוֹכֵה בְּדִין, וְאִין זֶה מִמִּדַּת הַצַּדִּיק,
 וְרוֹאֶה שֶׁהַצַּדִּיק שֶׁהַקְּדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא מְצַדִּיק אֶת הַרְשָׁע בְּמִשְׁפָּט,
 זֶהוּ צְדָקְתוֹ שֶׁל הַקְּדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא, (שמות כג) כִּי לֹא אֲצַדִּיק רָשָׁע.
 וְזֶהוּ: אֲשָׂא עֵינֵי אֶל הַהָרִים, זֶהוּ בְּחִינַת צְדָקְתוֹ שֶׁל הַקְּדוּשׁ־
 בְּרוּךְ־הוּא. בְּבְחִינַת (תהלים לו): צְדָקְתְּךָ כְּהַרֵּי אֵל, אֶף־עַל־פִּי
 שְׁמִשְׁפָּטֶיךָ כְּבוֹשׁ בְּתַהוֹם רַבָּה:

ד וְעַל יְדֵי חֲזוּק הַרְאֵיהֶ שֶׁל הַצַּדִּיק, שְׂרוּאָה צְדָקַת ה', נְתַחֲזֵק
 אֲמוֹנָתוֹ, וְיִכּוֹל לְהַתְפַּלֵּל, כִּי לְבוֹ נִתְפַּשֵּׁט מִעַקְמִימוֹתוֹ,
 שְׂהִיָּה לוֹ קָדָם שְׂרָאָה צְדָקַת ה', כִּי עַל־יְדֵי הַצְּדָקוֹת שֶׁל ה'
 שְׂרוּאָה, נִתְפַּשֵּׁט הַלֵּב מִעַקְמִימוֹתוֹ וְנִתְיַשֵּׁר, בְּבְחִינַת (שם):

וְצִדְקַתְךָ לְיִשְׂרָאֵל לֵב. כִּי מִתְחַלֵּה נַעֲקֶם לְבֹ מְלֶה־אֱמִין בְּשָׁלְמוֹת
 בְּהֶשֶׁם יִתְבָּרֵךְ, כִּי הָיָה נִדְמָה לוֹ שְׁעוֹת, חֵם וְשָׁלוֹם, הַקְדוּשׁ-
 בְּרוּךְ־הוּא אֶת הַדִּין; אָבֵל עִכְשָׁו שְׂרוּאָה צְדָקוֹת ה', נִתְיָשֵׁר לְבֹ
 בְּשָׁלְמוֹת אֱמוּנָה, וְאִזּוּ מְחֻזַּק אֶת עֲצָמוֹ, וּמִתְפַּלֵּל עַל צָרְכָיו. כִּי
 עֵקֶר הַתְּפִלָּה הִיא עַל־יְדֵי אֱמוּנָה, שְׁמֵאֱמִין שֶׁהַכֹּל בְּרִשּׁוֹת
 הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, אֶפְלוּ לְשִׁנּוֹת הַטֹּבֵעַ, וְאִין הַקְדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא
 מְקַפֵּחַ שְׂכָר כָּל בְּרִיָּה, כִּי צְדִיק ה'. וְזֶהוּ בְּחִינַת (תהלים קיט): אֹדְךָ
 בַּיִשָּׁר לִכְבֹּ - עַל־יְדֵי יִשְׁרַת לֵב, שֶׁהִיא בְּחִינַת אֱמוּנָה, נַעֲשֶׂה
 בְּחִינַת תְּפִלָּה: וְזֶהוּ בְּחִינַת פָּרָה אֲדָמָה, כְּמֵאֲמַר הַזֶּהָר (חוקת דף
 קפ:): פָּרָה דְקַבִּילַת מְשׁוֹר. פָּרָה, זֶהוּ בְּחִינַת תְּפִלָּה, בְּחִינַת (הושע
 יד): וּנְשַׁלְמָה פְּרִים שְׁפִתֵינוּ. דְקַבִּילַת מְשׁוֹר, בְּחִינַת הַסְתַּפְלוּת,
 לְשׁוֹן (במדבר כד): אֲשׁוּרְנוּ וְלֹא קָרוֹב. כִּי עַל יְדֵי בְּחִינַת אִשָּׁא עֵינֵי
 אֶל הַהָרִים כְּנ"ל, נַעֲשֶׂה בְּחִינַת תְּפִלָּה. וְזֶהוּ: אֲדָמָה תְּמִימָה.
 אֲדָמָה, דָּא גִזְרַת דִּינָא. תְּמִימָה, דָּא שׁוֹר תָּם, דִּינָא רַפְיָא (כ"ש
 בוהר שם). הֵינּוּ שְׂרוּאָה שֶׁהַקְדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא מְחַלֵּשׁ כַּח הַדִּין,
 בְּבְחִינַת: וְתֵאחֲזוּ בְּמִשְׁפַּט יְדֵי; אֲשֶׁר לֹא עָלָה עֲלֶיהָ עַל, דָּא שְׁלוֹמֵי
 אֱמוּנֵי יִשְׂרָאֵל. זֶהוּ בְּחִינַת חֻזּוֹק אֱמוּנָה, בְּחִינַת תְּפִלָּה, שְׁנַעֲשֶׂה עַל
 יְדֵי חֻזּוֹק הַרְאִיָּה כְּנ"ל, בְּחִינַת: וְצִדְקַתְךָ לְיִשְׂרָאֵל לֵב כְּנ"ל:

ה וְזֶהוּ בְּחִינַת עֵפֶר וְאֶפֶר הַנֶּאֱמָר בַּפָּרָה. כִּי בְּחִינַת הַתְּפִלָּה,
 צְרִיכָה לְבְחִינַת עֵפֶר וְאֶפֶר. כִּי צְרִיךְ לְהַכְנִיעַ הַרַע, הֵן
 בְּפָרַט הֵן בְּכֻלָּל, תַּחַת הַטּוֹב, בְּבְחִינַת (מלאכי ג): וְעֹפוֹתֶם רְשָׁעִים
 כִּי יִהְיוּ אֶפֶר תַּחַת כְּפוֹת רַגְלֵיכֶם. וְזֶה בְּחִינַת אֶפֶר שֵׁישׁ בְּבְחִינַת

הַתְּפִלָּה. וְרַגְלֵי זֶה בְּחִינַת תְּפִלָּה, בְּבְחִינַת (תהלים כו): רַגְלֵי עֲמֻדָה וְכו'. הָרַע שֶׁבְּפֶרֶט, הֵינּוּ גּוֹפּוֹ הַמְּגֻשָּׁם וְחִמְרוֹ, יִבְטַל בְּשַׁעַת תְּפִלָּה. כְּמוֹ חֲסִידִים הָרֵאשׁוֹנִים, שֶׁהָיָה לָהֶם בְּשַׁעַת תְּפִלָּה הַתְּפִשְׁטוֹת הַגְּשָׁמִיּוֹת. וְהָרַע שֶׁבְּכֻלָּל, הֵינּוּ הַתְּפִלוֹת שֶׁל פּוֹשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁמִּתְפַּלְלִים עִמָּהֶם, יִבְטַל הָרַע שֶׁלָּהֶם, וְיַעֲשֶׂה מִהָרַע כִּפּוּר לְקַדְשָׁהּ, וְזֶה בְּחִינַת אֶפֶר שֶׁבְּתְּפִלָּה: וְעָפָר שֶׁבְּתְּפִלָּה, הֵינּוּ שִׁיקְשֵׁר אֶת עֲצָמוֹ בְּכֻלָּל וּבְפֶרֶט, עִם נַפְשׁוֹ וְרוּחֵהוּ וּנְשַׁמְתִּין שֶׁל שׁוֹכְנֵי עָפָר, וְיַעֲזֹר אוֹתָם בְּתְּפִלָּתוֹ, שִׁיתְּפַלְלוּ עִמּוֹ, בְּבְחִינַת (ישעיה כו): הִקְיִצּוּ וְרִנְנוּ שׁוֹכְנֵי עָפָר. וְזֶהוּ (איכה ג): יִתֵּן בְּעָפָר פִּיהוּ. כְּלוּמַר, שִׁיקְשֵׁר דְּבוּרוֹ עִם שׁוֹכְנֵי עָפָר כֵּן"ל: וְזֶהוּ שֶׁאָמַר אֲבִרְהָם בְּתְּפִלָּתוֹ (בראשית יח): הִנֵּה נָא הוֹאֵלְתִּי לְדַבֵּר אֵל ה' וְאֲנֹכִי עָפָר וְאֶפֶר, כִּי זֶה צְרִיךְ לְבְּחִינַת הַתְּפִלָּה: וְזֶהוּ נִקְרָא תְּפִלָּה בְּצַבּוּר, כִּי אוֹתִיּוֹת צָפַר רֵאשִׁי-תְּבוֹת צְדִיקִים, בִּינּוּנִים, רְשָׁעִים. בִּינּוּנֵי הוּא הַמִּתְפַּלֵּל, כְּמֵאִמֶר חֲכָמֵינוּ זְכוּרֵנוֹם לְבִרְכָה (קידושין מ:): לְעוֹלָם יִרְאֶה אָדָם אֶת עֲצָמוֹ כְּאִלּוֹ חֲצִיּוֹ זָכָאִי וְכו'. צְדִיקִים, זֶהוּ בְּחִינַת עָפָר. רְשָׁעִים, זֶהוּ בְּחִינַת אֶפֶר כֵּן"ל: וְלַעֲזֹר שׁוֹכְנֵי עָפָר - זֶה יֵשׁ בְּפֶרֶט וּבְכֻלָּל. בְּפֶרֶט, הֵינּוּ חֲלָקֵי נַפְשֵׁרוּח־נְשָׁמָה שֶׁלוֹ שֶׁבָּאוּ כְּבָר בְּגִלְגּוּל וְנִתְקַן. וּבְכֻלָּל, הֵינּוּ נַפְשֵׁרוּח־נְשָׁמָה שֶׁל שׁוֹכְנֵי עָפָר אֲחֵרִים, לַעֲזֹר אוֹתָם שִׁיתְּפַלְלוּ עִמּוֹ. וְזֶהוּ בְּחִינַת שְׂבָעָה שְׂבָעָה הַנֶּאֱמָר בְּפָרָה, שֶׁכָּל עֲנִינָה שְׂבָעָה, הֵינּוּ כְּמוֹבָא (וזהר אחרי דף עו: ובמדבר רבה פ' יט): שְׂבָעָה כְּבוֹסִין, שְׂבָעָה כְּהַנִּים וְכו', זֶהוּ בְּחִינַת תְּפִלָּה, בְּחִינַת (תהלים קיט): שְׂבַע בְּיוֹם הַלֵּלְתִּיךָ:

ו גם צָרִיד לְתַקַּן בְּתַפְלָתוֹ בְּחֵינַת שְׁלֹשׁ קוֹלוֹת, בְּחֵינַת (קהלת ה):
 קוֹל כְּסִיל בְּרַב דְּבָרִים, וּבְחֵינַת (שמות לב): קוֹל עֲנוֹת אֲנֹכִי
 שׁוֹמֵעַ, וּבְחֵינַת קוֹל, בְּחֵינַת (תהלים מד): כָּל הַיּוֹם כָּלַמְתִּי נִגְדֵי וְכוּ'
 מִקּוֹל מְחַרְף וּמְגַדֵּף. וְזֶהוּ בְּחֵינַת עֵץ אֶרֶז וְאוֹזֵב וְשָׁנִי תוֹלַעַת,
 הַנֶּאֱמָר בַּפָּרָה:

אֶרֶז זֶה בְּחֵינַת: קוֹל כְּסִיל בְּרַב דְּבָרִים; בְּרַב הַהֲנַהְגוֹת וְאִמוּנוֹת
 כּוֹזְבוֹת, שֶׁהֵם בְּחֵינַת דְּרָכֵי הָאֱמוּרִי, כִּי פָתִי יֵאֱמִין לְכָל
 דָּבָר (משלי יד). וְזֶהוּ בְּחֵינַת אֶרֶז, בְּחֵינַת (עמוס ב): וְאֲנֹכִי הַשְּׂמַדְתִּי
 אֶת הָאֱמוּרִי אֲשֶׁר כָּגַבָּה אֶרְזִים גְּבָהוּ. וְהַגְּבוּהִי קוֹמָה, עַל־פִּי הָרַב
 הֵן כְּסִילִים, כִּי מַחְמַת גְּבָה קוֹמָתוֹ, הָעֵשְׂשֻׁנִים הָעוֹלִים מֵהֵלֵב אֶל
 הַמּוֹחַ לְהַתְּפִישׁל בַּמּוֹחַ, וְלַהֲתִהוּוֹת מֵהֵם מַחְשָׁבוֹת, הָעֵשְׂשֻׁנִים הָאֵלוּ
 נִחְלָשִׁים בְּרַב הַדְּרָךְ שֵׁישׁ מֵהֵלֵב אֶל הַמּוֹחַ, מַחְמַת גְּבָה קוֹמָתָם,
 וְאִינֵם בִּיכְלָתָם לְהַתְּהוּוֹת מֵהֵם מַחְשָׁבוֹת שְׂכָלִיּוֹת, וּמַחְמַת זֶה,
 הַגְּבוּהִי קוֹמָה הֵם שׁוֹמְטִים. וְזֶה בְּחֵינַת דְּרָכֵי אֱמוּרִי, שֶׁאֵין לָהֶם
 שׁוֹם שִׁכְלָל, מַחְמַת כִּי כָּגַבָּה אֶרְזִים גְּבָהוּ, בְּשִׁבִיל זֶה, הֵם
 מֵאֱמִינִים אִמוּנוֹת רַבּוֹת כּוֹזְבוֹת: וְקַמְנֵי קוֹמָה, שֶׁהָעֵשְׂשֻׁנִים שֶׁלָּהֶם
 נִתְּפִישׁלִים הַיֵּטֵב, וְנַעֲשֶׂה מֵהֵם מַחְשָׁבוֹת שְׂכָלִיּוֹת, אֲבָל מַחְמַת
 שֶׁשְׂכָלָם יוֹתֵר מִמַּעֲשֵׂיהֶם הַטּוֹבִים, בְּחֵינַת (אבות פ"ג): כָּל
 שֶׁחֲכָמָתוֹ מְרַבָּה מִמַּעֲשָׂיו; עַל־יְדֵי־זֶה, כְּשֶׁהַמַּחְשָׁבָה שְׂכָלִיּוֹת
 חוֹזֶרֶת אֶל לָבָם, אֵין כּוֹחַ בְּלָבָם לְהַכִּיל אֶת הַשִּׁכְלָל, כִּי עֵקֶר חִזּוֹק
 הֵלֵב, הוּא עַל־יְדֵי מַעֲשִׂים טוֹבִים. עַל־יְדֵי־זֶה הֵם בְּבְחֵינֹת (משלי
 י): לִקְנוֹת חֲכָמָה וְלֵב אֵין; וְעַל־יְדֵי זֶה הַשִּׁכְלָל הֵם מַחְטִיאִים, וְהֵן

הן הפילוסופים, שאין להם לב טוב וטהור, ואינם בבחינת (תהלים
 קיט): בלבי צפנתי אמרתך למען לא אחטא לך, ומחמת זה
 השכל מחמיאים ביותר. והן, בבחינת (מלכים א ה): אזוב היוצא
 בקיר. אזוב, זה בחינת קטני קומה, הם בעלי השכל, אבל הלב
 אינו יכול להצפין בח השכל בתוכו, כי לבם חלש וחסר. ובפרט
 הנואפים, העוסקים בחכמת פילוסופיא, שמואד מאד מזיק להם,
 כי לבם חסר, בבחינת (משלי ו): נואף אשה חסר לב. וזהו: אזוב
 היוצא בקיר, הינו בקירות הלב, שהשכל יוצא דרך קירות הלב,
 ואין הלב יכולה להכיל בתוכה את השכל, בבחינת: בלבי
 צפנתי וכו'. וזהו בחינת: קול ענות אנכי שומע - קול חרופין
 וגדופין, שמוגדפין בלפי מעלה בחכמתם, פידוע. ועליהם נאמר
 (קהלת ז): ואל תתחכם יותר:

ושני תולעת - זהו בחינת קול שלישי, שיש לאדם בזיונות
 וחרפות משונאים, בבחינת: כל היום בלמתי נגדי ובשת
 פני כסתני, מקול מחרף ומגדף, וזהו: תולעת, בבחינת (תהלים כב):
 ואנכי תולעת ולא איש, חרפת אדם ובזוי עם:

וזהו: שחיטה, שרפה, אסיפה, הנאמר בפרה, שהם שלש
 בחינות אלו: שחיטה, זהו בחינת בטול אמונת כסילים,
 בבחינת (הושע ה): ושחטה שמים העמיקו; שרפה, זהו בחינת
 חזוק הלב, שיוכל להכיל את דברי החכמה בתוכו, בבחינת
 (תהלים לט): חם לבי בקרבי; כי על ידי שנעצר דברי השכל
 בלב, נתחמם הלב, פי השכל הוא פאש עצור. וזהו שרפה;

וְאִסְיָפָה, זֶהוּ בְּחִינַת בְּטוּל הַבְּיוֹנוֹת שֶׁל הַשּׁוֹנְאִים, בְּבַחֲיַת קוֹל (בראשית ל): אִסְיָפָה אֱלֹקִים אֶת חֲרַפְתִּי, זֶה בְּחִינַת בְּטוּל שְׁלִישֵׁי בַּנ"ל:

וְכָל זֶה צָרִיךְ הַמְתַּפְּלֵל לְתַקֵּן בְּתַפְלָתוֹ: לְהַעֲלוֹת אֶת הַנוֹפְלִים בְּאִמּוּנוֹת כּוֹזְבִיּוֹת, לְהַעֲלוֹתָם בְּתַפְלָתוֹ לְאִמּוּנָה אֱמִתִּיּוֹת, שֶׁהִיא הַתְּפִלָּה, וְלִקְבַע בְּלִבָּם אִמּוּנָה שְׁלֵמָה. וּלְתַקֵּן אֶת יָב הַמַּחְקָרִים הַחֲכָמִי פִּילוֹסוֹפִיָא, שְׂיוֹכֵל לִבָּם לְהַכִּיל אֶת שְׂכָלָם, שְׁלֹא יַחְמִיא אוֹתָם, בְּבַחֲיַת: בְּלִפְנֵי צַפְנָתִי וְכוּ'. וְזֶה נַעֲשֶׂה עַל-יְדֵי בּוֹנֵת הַלֵּב שֶׁבְתַפְלָה, מְתַקֵּן אֶת לִבָּם. וְלְהַפְּךָ כָּל הַבְּיוֹנוֹת וְהַחֲרָפוֹת, לְהַפְּךָ לְכָבוֹד. כִּי כְּשֶׁאָדָם עוֹמֵד בְּהִיכַל הַמְּלֶךְ, וּמְבַטֵּל אֶת עֲצָמוֹ מִכָּל וְכָל, וְאִין רוּאָה שׁוֹם דְּבַר, אֵלָּא אֶת הַמְּלֶךְ רוּאָה, בְּוֹדָאֵי כְּשֶׁשׁוֹמֵעַ אִיזְהוּ חֲרָפָה וְכוּי, הוּא מְפָרֵשׁ אֶת הַחֲרָפָה וְהַכוּזִי לְפָרוֹשׁ שֶׁל כְּבוֹד לְהַמְּלֶךְ, כִּי אִיךְ אִפְשָׁר שְׂיִבּוֹא אַחַד לְתוֹךְ הַיְכָל הַמְּלֶךְ, וַיְבַזֶּה אֶת הַמְּלֶךְ, אֵלָּא בְּוֹדָאֵי אֵלּוּ דְּבָרִים הֵם דְּבוּרֵי כְּבוֹד. וּמְתַבּוֹנֵן בְּהַדְּבוּרִים אִיךְ לְפָרֵשׁ וּלְצַרֵּף אוֹתָם, שְׂיִתְהוּוּ מֵהֶם כְּבוֹד לְהַמְּלֶךְ. וְאִין לְחַשֵּׁב, שְׂמָא אֵלּוּ הַחֲרָפוֹת עָלָיו נְאֻמְרִים; זֶה אֵינּוּ, כִּי מִי הוּא, הֲלֹא יֵשׁוּתוֹ נְתַבְּטֵל, וְאִין כָּאֵן אֵלָּא הַמְּלֶךְ בְּעֲצָמוֹ. וְזֶהוּ (תהלים כט): וּבְהִיכְלוֹ כָּלוּ אוֹמֵר כְּבוֹד - כָּל הָאֱמִירוֹת, צָרִיךְ לְצַרְפָּם לְהַתְּהוּוֹת מֵהֶם כְּבוֹד. וּבְשַׁעַת הַתְּפִלָּה, הָאָדָם עוֹמֵד בְּהִיכַל הַמְּלֶךְ, בְּבַחֲיַת (שם נא): אֲדָנִי שְׂפָתַי תִּפְתָּח; "אֲדָנִי" זֶהוּ "הִיכַל" (תיקון יח דף לא:). בְּכֵן צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת מְכָל הַבְּיוֹנוֹת צְרוּפֵי כְּבוֹד לְהַמְּלֶךְ:

ח וְעַל יְדֵי תְּפִלָּה כְּתַקֵּנוּ מִתְּנוּצֵץ אֹר זְכוּת אָבוֹת, בְּבַחֲנִינֵי:
 חֲלָה זְכוּת אָבוֹת. וְזֶה נַעֲשֶׂה עַל־יְדֵי תְּפִלוֹת כְּתַקֵּנוּ,
 כִּי חֲלָה זְכוּת אָבוֹת, עַל־יְדֵי וַיַּחַל מֹשֶׁה אֶת זְכוּ' (שמות לב), עַל־
 יְדֵי בְּחִינַת תְּפִלָּה. וּבְאַתֵּר דְּאָבוֹת תַּמּוֹן, שְׂכִינְתָא תַּמּוֹן, שְׁהִיא
 בְּחִינַת חֲלָה, שְׁהִיא "גַּם זֹאת". כִּי גַם בְּחִינַת חֲלָה, שְׁהִיא
 שְׁעוֹר מ"ג בִּיצִיִּים. וְהוּא בְּחִינַת יְרֵשֶׁת אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, כִּי זֹאת
 הַמִּצְוָה נִצְטוּוּ שְׁיַעֲשׂוּ תִּכְתֵּךְ, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב (במדבר טו): וְהָיָה
 בְּאֲכַלְכֶּם מִלֶּחֶם הָאָרֶץ תְּרִימוּ תְרוּמָה מֵרֵאשִׁית עֲרִיסוֹתֵיכֶם
 חֲלָה תְּרִימוּ תְרוּמָה; כִּי בְּאַתֵּר דְּאֲבָהֵן תַּמּוֹן, שְׂכִינְתָא תַּמּוֹן,
 דְּהִיא בְּחִינַת חֲלָה, הִיא אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. וְעַל יְדֵי בְּחִינַת אֶרֶץ
 יִשְׂרָאֵל, לֹא דִי שְׁנַצּוּל מֵרַע עֵינַי שֶׁל רְשָׁעִים, אֲלֵא גַם רוֹאֵה
 בְּהֶם, מֵה שְׁהֵם רָצוּ לְרֹאוֹת בּוֹ. וְעַד עַכְשָׁו עָבְרוּ מִשְׁכִּיּוֹת
 לְבָם, שְׁהַשִּׁיגוּ יוֹתֵר מִמָּה שְׁהַתְּאוּוּ, וְעַכְשָׁו עַל יְדֵי וַיַּחַל, עַל
 יְדֵי חֲלָה זְכוּת אָבוֹת, עַל יְדֵי חֲלָה תְרוּמָה, עַל יְדֵי אֶרֶץ
 יִשְׂרָאֵל, נַעֲשֶׂה לְבָם תּוֹחֶלֶת מִמִּשְׁכָּה מַחֲלַת לֵב (משלי יג):

וְזֶהוּ: קְוָה אֵל ה' וְשָׁמַר דְּרָבּוֹ (תהלים לו) - זֶה בְּחִינַת תְּקוּן
 הַתְּפִלָּה, בְּחִינַת דְּרִיכַת הַקְּשֵׁת, בְּחִינַת הַתְּפִלָּה, וְהֵן תֵּלַת
 גִּנְיֵין דְּקְשֵׁת, שְׁהֵם אֹר הָאָבוֹת הַמִּתְּנוּצֵץ כְּנ"ל, עַל יְדֵי זֶה:
 וִירוּמְמָד לְרֵשֶׁת אֶרֶץ - זֶהוּ בְּחִינַת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. וְעַל יְדֵי זֶה:
 בְּהַפְּרַת רְשָׁעִים תְּרֹאֵה - בְּחִינַת: שֵׁב לִימִינֵי זְכוּ' כְּנ"ל: וְזֶהוּ:
 שְׁכֵן אֶרֶץ וְרַעְיָה אֲמוּנָה (תהלים צה); עַל־יְדֵי אֲמוּנָה, שְׁהִיא
 הַתְּפִלָּה, עַל־יְדֵי־זֶה בָּא לְבַחֲנֵינַת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל:

ט וְדַע, שְׁלָאוּ כָּל אָדָם יְכוּל לְתַקֵּן קוּלוֹת הַנֶּ"ל בְּתַפְלָתוֹ, כִּי לְפַעְמִים הַקּוּלוֹת הַנֶּ"ל בְּתַפְלָתוֹ הֵם יּוֹצְאִים מִרְשָׁעִים גְּדוּלִים כָּל כֶּה, עַד כִּי כָּל מִי שֶׁעוֹמֵד בְּנִגְדָם הוּא מִסְכֵּן נַפְשׁוֹ, וְצָרִיךְ לָזֶה תַּפְלָה גְּדוּלָה, כְּמוֹ תַּפְלַת מֹשֶׁה רַבְּנוּ עָלָיו הַשְּׁלוֹם. וְאִפְלוּ מֹשֶׁה רַבְּנוּ עָלָיו הַשְּׁלוֹם הָיָה יֵרָא מֵעוֹג מֶלֶךְ הַבְּשָׁן, כִּי אַחֲזִית עוֹג הָיָה סְמוּךְ לַיָּמִין, שֶׁהוּא אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, עַד שֶׁאָמַר הַקְּדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא לְמֹשֶׁה: אַל תִּירָא אוֹתוֹ (במדבר כא), כִּי אָמַר: הֵא יָמִינָא דִּילִי אֶסְתַּלַּק, כְּמוֹכָא בְּזַהַר (חוקת דף קפד). וְעוֹג אַחֲזִיתוֹ בַּיָּמִין, שֶׁהוּא מִבְּנֵי בֵּיתָא דְאַבְרָהָם, וְאַרְצוֹ סְמוּךְ לְאַרְץ־יִשְׂרָאֵל, וּבִשְׂבִיל זֶה הָיָה יֵרָא מֹשֶׁה מִמֶּנּוּ לְהַתְּנָרוֹת, כָּל שֶׁכֵּן שָׂאָר בְּנֵי אָדָם, שֶׁצָּרִיךְ מְאֹד לְפַשְׁפֵּשׁ אֶת עַצְמוֹ, וּלְהַבִּין שֶׁרֵשׁ הַרְשָׁע אֵיךְ אַחֲזִיתוֹ, אִם יוּכַל לְהַתְּנָרוֹת בּוֹ וּלְשִׁיצָאָה לוֹ:

וְזֶהוּ שֶׁאָמַר אָבָא שְׂאוּל: קוֹבַר מֵתִים הֵייתִי - שֶׁהֵיְתָה הַשְּׁתַּדְּלוֹתוֹ תָּמִיד לְרְאוֹת בְּהַפְּרַת רְשָׁעִים, שֶׁבְּחִייהֶם קְרוּיִין מֵתִים (ברכות יח:). פַּעַם אַחַת רְצַתִי אַחַר צְבִי - כִּי עָקַר מִפְּלִתָן שֶׁל רְשָׁעִים הוּא עַל־יְדֵי יִרְשָׁת אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, עַל־יְדֵי הַמְּשַׁכַּת קִדְשַׁת אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, בְּבַחֲזִינַת שֶׁב לַיָּמִינִי וְכוּ' בַּנֶּ"ל, וְאַרְץ־יִשְׂרָאֵל צְבִי הִיא לְכָל הָאֲרָצוֹת (יחזקאל ט). וְנִבְנַנְסְתִּי בְּקוּלִית שֶׁל מֵת - הֵינּוּ שָׂרְצָה לְתַקֵּן קוּלוֹת הַנֶּ"ל. וְרְצַתִּי אַחֲרָיו שֶׁלֹּשׁ פְּרָסָאוֹת - הֵינּוּ בַּחֲזִינַת הַתַּפְּלָה, שֶׁהֵם שֶׁלֹּשׁ תַּפְּלוֹת, וְעַל יָדָם מִתְּנוּצֵץ אוֹר שְׁלֹשֶׁת אַבוֹת, שֶׁהֵם בְּבַחֲזִינַת רַגְלֵי הַכֶּסֶּא, כְּדֵי לְהַמְשִׁיךְ אוֹר אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, שֶׁהוּא בְּבַחֲזִינַת צְבִי

הַנֶּ"ל. וְצָבִי לֹא הִנְעַתִּי, וְקוֹלִית לֹא כָלַתָּה - שְׁלֹא הִשְׁיִג
בְּחִינַת אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, בְּטוֹל קוֹלוֹת הַנֶּ"ל. וּבְשִׁחְזוֹרְתִי לְאַחֲזֵרִי -
הִינּוּ אַחַר גָּמַר תְּפַלְתִּי, שָׂאז פּוֹסַע הָאָדָם לְאַחֲזִיזוֹ שְׁלֹשׁ
פְּסִיעוֹת. אָמְרוּ לִי: שֶׁל עוֹג מֶלֶךְ הַבֶּשֶׁן הִיא - וְאִין כָּל אָדָם
יָכוֹל לְתַקֵּן קוֹלוֹת כְּאֵלוֹ, כִּי אַחֲזִיתוֹ בְּיָמָיו, וְאַפְלוּ מֹשֶׁה רַבְּנוּ
הָיָה יָרָא מִפְּנָיו, עַד שֶׁהִבְטִיחוּ הַקְדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא: אֵל תִּירָא
אוֹתוֹ כַּמּוּבָא בַזֹּהַר (שם). וּבְשִׁבִיל זֶה בְּחִינַת רִשָּׁע כְּעוֹג נִקְרָא
פְּלִיט, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (בראשית יד): וַיָּבֵא הַפְּלִיט - זֶה עוֹג (ב"ר לך לך
פ' מב ועיין נדה סא), שְׂרָצָה שִׁיְהִיג אֲבָרָהֶם וַיִּשָּׂא אֶת שָׂרָה. וְהוּא
בְּבְחִינַת: צוֹפֵה רִשָּׁע לְצַדִּיק - אֲבָרָהֶם וְכו' - ה' לֹא יַעֲזֹבֵנוּ
כִּידוֹ, בְּבְחִינַת: וְתֹאחֲזוּ בְּמִשְׁפַּט יָדַי. וְהַקְדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא כְּבִשׁ
מִשְׁפָּטוֹ מִמֶּנּוּ זְמַן רַב, עַד זְמַן מֹשֶׁה רַבְּנוּ עָלָיו הַשְּׁלוֹם, וּבְשִׁבִיל
זֶה נִקְרָא פְּלִיט, בְּבְחִינַת (איוב כג): וְאַפְלָטָה לְנִצָּח מִשְׁפָּטִי -
שְׁנַמְלֵט מִהַמִּשְׁפָּט זְמַן כְּבִיר: וְעַל־יְדֵי־זֶה הַצַּדִּיקִים שֶׁהֵם עוֹשֵׂי
טוֹב, זוֹכִים לְפָנָיו ה', כִּי קֹדֶם כְּרִיתוֹת הַרְשָׁעִים הָיָה פָּנָיו ה'
מְכֻסָּה וּמִסְתָּר בְּעוֹשֵׂי רַע כְּדֵי לְהַכְרִיתָם, בְּבְחִינַת (תהלים לד):
פָּנָיו ה' בְּעוֹשֵׂי רַע לְהַכְרִיתָם; וְעַכְשָׁו, תִּכְפַּר בְּשְׂרוּאִים בְּכְרִיתוֹת
רְשָׁעִים, תִּכְפַּר נִתְגַּלָּה פָּנָיו ה' לְעוֹשֵׂי טוֹב. וְזֶהוּ (שם קה): בְּקִשׁוּ
פָּנָיו תָּמִיד; כִּי עַל־יְדֵי תָמִיד, שֶׁהוּא בְּחִינַת אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ
שֶׁכְּתוּב (דברים יא): תָּמִיד עֵינָיו ה' אֶלְקָדָךְ בָּהּ, עַל יְדֵי אֶרֶץ־
יִשְׂרָאֵל תִּזְכּוּ לְמִצָּא פָּנָיו ה', כִּי עַל־יְדֵי אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל תִּזְכּוּ
לְרֹאוֹת בְּהַכְרִיתוֹת רְשָׁעִים כַּנֶּ"ל:

וְזֶהוּ בְּחִינַת פְּלִיאוֹת מְלֶאכֶת סַנְדָּ"ל בְּמֶלֶאכֶת מַט"ט שֶׁר הַפְּנִימִים,
 פְּלִיאוֹת עֲשִׂיָה בִּיצִירָה, עַל־יְדֵי שְׂכוּפְלִין הַפְּסוּק פֶּל
 הַנְּשִׁמָּה (כְּמוֹבא בְכוּנוֹת) - בְּכָל נְשִׁימָה וְנְשִׁימָה צָרִיד לְהִלָּל אֶת ה'
 (בְּרֵאשִׁית רַבָּה פֶרֶשָׁה י"ד). וְעַל־יְדֵי עֵין הָרַע נִכְפַּל הַנְּשִׁימָה, בְּנִרְאָה
 בְּחוּשׁ, בְּשִׁישׁ לְאָדָם עֵין הָרַע, אִזֵּי מְגַהֵק וּפּוֹתַח פִּי לְקַבֵּל
 נְשִׁימָה כְּפוּלָה, וּכְשֶׁהַנְּשִׁימָה כְּפוּלָה, גַּם הַהִלָּל צָרִיד לְכַפֵּל בְּנ"ל.
 וּבְפֶרֶט שְׁצָרִיד לְהִלָּל וּלְהוֹדוֹת לֵה', שֶׁהֶצִּיל אוֹתוֹ מֵעֵין הָרַע
 הַזֹּאת, וְהוּא רוֹאֵה בְּהִכָּרַת רְשָׁעִים. וְזֶהוּ בְּחִינַת מַט"ט שֶׁר
 הַפְּנִימִים מֵאִיר לְעֲשִׂיָה, הֵינּוּ שְׁעוֹשֵׂי טוֹב וְזָכִין לְפָנֵי ה' בְּנ"ל, עַל־
 יְדֵי בְּרִיתוֹת הָרַע עֵין, שְׁגָרְמוּ לְכַפִּילַת הַנְּשִׁימָה:

(עַד כָּאן לְשׁוֹן רַבְנֵי ז"ל)

נו

וּבַיּוֹם הַפְּבוּרִים, בְּהִקְרִיבְכֶם מִנְחָה חֲדָשָׁה לַיְיָ
 בְּשִׁבְעַתֵיכֶם, מִקְרָא קִדְשׁ יִהְיֶה לָכֶם, כָּל מְלֶאכֶת
 עֲבוּדָה לֹא תַעֲשׂוּ: (בְּמִדְבָר כח)

א כִּי יֵשׁ בְּכָל אֶחָד מֵיִשְׂרָאֵל בְּחִינַת מַלְכוּת, וְכָל אֶחָד לְפִי
 בְּחִינָתוֹ, בֵּן יֵשׁ לוֹ בְּחִינּוֹת מַלְכוּת. יֵשׁ שֶׁהוּא שׁוֹרֵר
 בְּבֵיתוֹ, וְיֵשׁ שֶׁהוּא מוֹשֵׁל בְּיֹתֵר, וְכֵן יֵשׁ שֶׁהוּא מוֹשֵׁל עַל כָּל
 הָעוֹלָם - כָּל אֶחָד לְפִי בְּחִינַת הַמַּלְכוּת שִׁישׁ לוֹ. בְּבְחִינּוֹת: שְׂרִי
 אֲלָפִים וְשְׂרִי מֵאוֹת וְשְׂרִי חֲמִשִּׁים וְשְׂרִי עֶשְׂרֹת (שְׁמוֹת יח). וּבְבְחִינּוֹת
 הַמַּלְכוּת הַזֹּאת שִׁישׁ בְּכָל אֶחָד, הִיא בְּאֲתַגְלִיא וּבְאֲתַכְסִּיא.

בְּאַתְגְּלִיָּא - הֵינּוּ הַמְּשֻׁלָּה שֵׁישׁ לְכָל אֶחָד לְפִי בְּחִינַתּוֹ, שֶׁהוּא מוֹשֵׁל עַל אֵלּוּ הָאֲנָשִׁים בְּאַתְגְּלִיָּא, כְּפִי בְּחִינַת הַמְּלָכוֹת שְׁלוֹ כַּנ"ל. וּבְאַתְפְּסִיָּא הוּא, כִּי גַם יֵשׁ לְכָל אֶחָד לְפִי בְּחִינַתּוֹ בְּחִינַת מְלָכוֹת בְּאַתְפְּסִיָּא, דְּהֵינּוּ שְׂאֵף שְׂבֹאֲתַגְּלִיָּא נִרְאָה שְׂאִין לוֹ שׁוֹם מְשֻׁלָּה עַל אֵלּוּ הָאֲנָשִׁים, עִם כָּל זֶה בְּאַתְפְּסִיָּא וּבְהֶעֱלַם גְּדוּל, הוּא מוֹשֵׁל עַל אֵלּוּ הָאֲנָשִׁים, כִּי נִשְׁמַתָּם הֵם תַּחְתּוֹ וְנִכְנָעִים תַּחְתּוֹ. וְגַם זֹאת הַבְּחִינָה שֶׁל מְלָכוֹת בְּאַתְפְּסִיָּא, הִיא לְכָל אֶחָד לְפִי בְּחִינַתּוֹ בְּבְחִינַת: שְׂרֵי אֱלֹפִים וְשְׂרֵי מֵאוֹת וְכו'. וְיֵשׁ אֶחָד, שְׂבֹאֲתַגְּלִיָּא אֵין לוֹ שׁוֹם מְשֻׁלָּה, וְאֵף-עַל-פִּי-כֵן בְּאַתְפְּסִיָּא וּבְהֶעֱלַם גְּדוּל, הוּא מוֹשֵׁל עַל כָּל הַדּוֹר, וְאֶפְלוֹ עַל כָּל צְדִיקוֹ הַדּוֹר, כִּי כָּל נִשְׁמוֹתֵיהֶם הֵם כְּלָם תַּחַת מְשֻׁלְתּוֹ וּמְלָכוֹתּוֹ, וְכָלֶם נִכְנָעִים וְכַפּוּפִים אֵלָיו, רַק שֶׁהוּא בְּהֶעֱלַם גְּדוּל, בְּבְחִינַת (מֵלָאכִי א): בְּכָל מְקוֹם מְקַטֵּר וּמַגִּישׁ לְשָׁמַי; שְׂאֵף שֶׁהֵם עוֹבְדִים עֲבוֹדַת-אֱלִילִים, עַל כָּל זֶה בְּהֶעֱלַם גְּדוּל הֵם כְּלָם נִכְנָעִים אֵלָיו יִתְבַּרְךָ, וְעוֹבְדִים אוֹתוֹ יִתְבַּרְךָ, רַק שֶׁהוּא בְּהֶעֱלַם גְּדוּל. כְּמוֹ כֵן זֹאת הַבְּחִינָה שֶׁל מְלָכוֹת בְּאַתְפְּסִיָּא, שְׂאֵף שְׂבֹאֲתַגְּלִיָּא אֵין לוֹ שׁוֹם מְשֻׁלָּה, עִם כָּל זֶה בְּהֶעֱלַם גְּדוּל הוּא מוֹלֵךְ עֲלֵיהֶם, וְהֵם כְּלָם תַּחְתּוֹ וְנִכְנָעִים אֵלָיו:

ב וְצָרִיךְ כָּל אֶחָד לְבָלִי לְהִשְׁתַּמֵּשׁ עִם בְּחִינַת הַמְּלָכוֹת שֵׁישׁ לוֹ לְהִנָּאֵתוֹ וּלְצַרְפוֹ, שְׁלֵא תְהִיָּה בְּחִינַת הַמְּלָכוֹת אֶצְלוֹ כְּעֶבֶד לְמֵלֶאֶת תְּאוֹתוֹ, רַק שֶׁתְּהִיָּה בְּחִינַת הַמְּלָכוֹת בְּבְחִינַת כֵּן חוֹרִין, בְּבְחִינַת (קַהֲלַת י): אֲשֶׁרִיךְ אֶרֶץ שְׂמֵלֶכְךָ כֵּן

חֹרֵיץ, שֶׁהַמַּלְכוּת יְהִי אֶצְלָךְ בֶּן חֹרֵיץ, לְבָלִי לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ
 לְהִנְאֻתָּךְ. וְזֶה בְּחִינַת מְרַדְּכִי, בְּחִינַת מֶרֶד דְּרוּר (חולין קל"ט:),
 שֶׁהַמְּרוּת, הֵינּוּ הַמַּלְכוּת, יֵשׁ לָהּ דְּרוּר וְחִרוּת, שֶׁלֹּא לְהַשְׁתַּמֵּשׁ
 בָּהּ לְהִנְאֻתָּו וּלְצַרְפוֹ, כִּי אִם לְהֵשֵׁם יִתְפַּרֵּךְ, בְּבְחִינֹת (עובדיה א):
 וְהָיְתָה לָהּ הַמְּלוּכָה; דְּהֵינּוּ לְהַשְׁתַּמֵּשׁ עִם הַמַּלְכוּת לַעֲבוֹדַת
 הַשֵּׁם יִתְפַּרֵּךְ, דְּהֵינּוּ לְהַזְהִיר וּלְהוֹכִיחַ אֶת כָּל הַנְּשֻׁמוֹת שֶׁנִּכְנָעִים
 אֵלָיו, כָּל אֶחָד וְאֶחָד לְפִי בְּחִינֹת הַמַּלְכוּת שֶׁיֵּשׁ לוֹ בְּאַתְגְּלִיא
 וּבְאַתְפְּסִיא. הֵן אִם הוּא מוֹשֵׁל בְּבֵיתוֹ, צָרִיךְ לְהַזְהִיר וּלְהוֹכִיחַ אֶת
 בְּנֵי בֵיתוֹ, וְאִם יֵשׁ לוֹ מְמוֹשְׁלָה יוֹתֵר, מְטַל עָלָיו לְהַזְהִיר יוֹתֵר
 וְיוֹתֵר אֲנָשִׁים, לְפִי בְּחִינַת הַמַּלְכוּת שָׁלוֹ:

ג וְצָרִיךְ לְהַמְשִׁיךְ אַרְיִכוֹת יָמִים לְתוֹךְ הַמַּלְכוּת, שֶׁלֹּא תִהְיֶה
 בְּבְחִינֹת (פסחים פו:): הַרְבֵּנוֹת מְקַבֵּרַת אֶת בַּעֲלֶיהָ. כִּי
 כָּל אֶחָד לְפִי בְּחִינַת הַמַּלְכוּת שֶׁיֵּשׁ לוֹ, הוּא בְּחִינַת צוּפָה, שֶׁמְטַל
 עָלָיו לְהַזְהִיר וּלְהוֹכִיחַ אֶת הָאֲנָשִׁים שֶׁהֵם מִשְׁרָשׁוֹ, שֶׁיֵּשׁ לוֹ
 בְּחִינַת מַלְכוּת עֲלֵיהֶם. וְאִם הוּא מְזַהֵר וּמוֹכִיחַ אוֹתָם, אֲזִי הוּא
 עוֹשֶׂה אֶת שְׁלוֹ, וּמְצִיל אֶת נַפְשׁוֹ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (יחזקאל ג): צִפָּה
 נִתְתִּיד לְבֵית יִשְׂרָאֵל וְכו', וְאַתָּה כִּי הִזְהַרְתָּ רָשָׁע וְלֹא שָׁב
 מִרְשָׁעוֹ וְכו', הוּא בַּעֲוֹנוֹ יָמוּת וְאַתָּה אֶת נַפְשׁוֹ הַצֹּלָתָה. אֲבָל אִם
 אֵינּוּ מְזַהֵר וּמוֹכִיחַ אוֹתָם, אֲזִי הָעֵנֶשׁ עָלָיו (כמו שכתוב שם), וְעַל כֵּן
 הַרְבֵּנוֹת מְקַבֵּרַת אֶת בַּעֲלֵיהָ. וְעַל־כֵּן צָרִיךְ לְרַאוֹת לְהַמְשִׁיךְ
 אַרְיִכוֹת יָמִים לְתוֹךְ הַמַּלְכוּת, דְּהֵינּוּ שִׁירָאָה שְׂיוּכָל לְהַזְהִיר
 וּלְהוֹכִיחַ אוֹתָם. אֵךְ אֵיךְ אֶפְשָׁר לוֹ לְהַזְהִיר וּלְהוֹכִיחַ אוֹתָם, כִּי

אינו יודע מה שצריך להם, וגם אינם אצלו להוכיח אותם. ועל-פן צריכין לזה דעת, פדי לידע איך להוכיחם. ולבוא לדעת הזה, הוא גם פן על-ידי אריכות ימים בעצמו. וזה שאומרים העולם שאינו יודע מחייו, פי עקר הידיעה הוא מחיים, מאריכות ימים: פי לבוא לאריכות ימים, הוא על-ידי עסק התורה, פי אורייתא שמה דקדשא בריך הוא (תיקון י' דף כה:), וכמו בפשצריכין לקרות את אחד קורין אותו בשמו, פן בפשצריכין לקרות את חי החיים, פדי להמשיך ממנו חיים ואריכות ימים, צריך לקרות אותו בשמו בבכּוּל, ושמו הוא התורה פנ"ל. נמצא, שעל-ידי עסק התורה, קורין את האריכות ימים. ועל פן מזהר המלך על עסק התורה ביותר מכל העולם, מחמת שהוא צריך לקרות את האריכות ימים לתוך המלכות פנ"ל. וזה שפתוב בפרשת המלך (דברים י'): והיתה עמו וקרא בו כל ימי חייו, למען יאריך ימים על ממלכתו. וזה: וקרא בו כל ימי חייו - וקרא בו דיקא, הינו שעל-ידי עסק התורה הוא קורא את החיים פנ"ל. וזה: ימי חייו - ימי חייו דיקא, פי בשמקבלין את החיות, צריך לקבלם במדה, פי בלא מדה וצמצום אי אפשר לקבל את החיות מהשם יתברך, מחמת רבוי אור, פי רבוי השמן גורם כבוי הנר, על-פן צריך לקבל החיות במדה, וזה זוכין על-ידי עסק התורה. פי התורה היא שמו של הקדוש-ברוך-הוא, והשם הוא הפלי של הדבר, שבהשם הזה נגבל החיות של הדבר הזה, כמו שפתוב (בראשית ב'): נפש חיה הוא שמו, שבהשם נגבל הנפש והחיות של

כָּל דָּבָר. וְעַל כֵּן כְּשֶׁקוֹרִין אֶת הָאָדָם בְּשֵׁמוֹ, הוּא מְזַמֵּן תִּכְפֹּף
 אֶצְלוֹ, מַחֲמַת שְׁבֻה־שֵׁם נִגְבַּל כָּל הַנֶּפֶשׁ וְהַחַיּוֹת שְׁלוֹ. וְכֵן הַתּוֹרָה
 הוּא שְׁמוֹ שֶׁל הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, הֵינּוּ שֵׁשׁ נִגְבַּל הַחַיּוֹת מִחַי
 הַחַיִּים. כִּי הַתּוֹרָה הִיא בְּחִינַת מְדוּת, כִּי יֵשׁ בְּהַתּוֹרָה אוֹתוֹת
 וְתַבּוֹת וּפְסוּקִים וּפְרָשִׁיּוֹת וּסְדָרִים, שֶׁהֵם בְּחִינַת מְדוּת, שְׁבֻהֵם
 נִגְבַּל הַחַיּוֹת בְּמִדָּה. וְעַל-כֵּן עַל-יְדֵי הַתּוֹרָה, שֶׁהוּא שְׁמוֹ שֶׁל
 הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, שֶׁהוּא בְּחִינַת מְדוּת, יְכוּלִים לְקַבֵּל אֶת
 הַחַיּוֹת, כִּי עַל-יְדֵי הַתּוֹרָה קוֹרִים אֶת הַחַיִּים, וּמְמַשִּׁיכִין אֶת
 הַחַיּוֹת לְתוֹךְ הַמְדוּת, שֶׁהֵם בְּחִינַת יָמִים. וְזֶה שְׁפָתוֹב (תהלים לט):
 וּמְדַת יָמֵי מָה הִיא; הֵינּוּ שֶׁהַתּוֹרָה, שֶׁהִיא בְּחִינַת מָה, כְּמוֹ
 שְׁפָתוֹב (דברים ו): מָה הַעֲדוֹת וְהַחֲקִים וְהַמְשַׁפְּטִים; הִיא בְּחִינַת
 מְדוּת וְיָמִים כִּנ"ל, שֶׁעַל יְדֵי קוֹרִין אֶת הַחַיּוֹת לְתוֹךְ הַמְדוּת
 וְהַיָּמִים, שֶׁבְּלֹא זֶה לֹא הָיָה אֲפָשֶׁר לְקַבֵּל אֶת הַחַיּוֹת מַחֲמַת רַבּוּי
 אוֹר. וְזֶה: וְקָרָא בּוֹ כָּל יָמֵי חַיָּו - שֶׁעַל-יְדֵי הַתּוֹרָה קוֹרָא אֶת
 הַחַיּוֹת לְתוֹךְ הַיָּמִים וְהַמְדוּת כִּנ"ל. וְעַל-כֵּן צָרִיךְ לַעֲסֹק בַּתּוֹרָה
 בְּפֶה דִּיקָא, כִּי כְּשֶׁצָּרִיכִין לְקָרוֹת אֶת אֶחָד בְּשֵׁמוֹ צָרִיךְ לְקָרוֹתוֹ
 בְּפֶה דִּיקָא, וְאִי אֲפָשֶׁר לְקָרוֹתוֹ בְּשֵׁמוֹ בְּמַחֲשֶׁבָה בְּעֵלְמָא. כֵּן אִי
 אֲפָשֶׁר לְקָרוֹת אֶת חַי הַחַיִּים בְּשֵׁמוֹ כִּי אִם עַל-יְדֵי הַפֶּה, וְלֹא
 עַל-יְדֵי הַמַּחֲשֶׁבָה לְבַדָּה. וְזֶה שֶׁאָמְרוּ חַכְמֵינוּ זְכוּרֵנָם לְבִרְכָה
 (עירובין נד): כִּי חַיִּים הֵם לְמוֹצְאֵיהֶם - לְמוֹצְאֵיהֶם בְּפֶה.
 לְמוֹצְאֵיהֶם בְּפֶה דִּיקָא, שֶׁעַל-יְדֵי-זֶה זוֹכֵה לְחַיִּים כִּנ"ל. נְמַצָּא,
 עַל-יְדֵי עֲסֹק הַתּוֹרָה, מְמַשִּׁיכִין אַרְיִכוֹת יָמִים, וְאֵז זוֹכֵה לְדַעַת, כִּי

הַדַּעַת וְהַשְׁכֵּל הוּא בְּעַצְמוֹ הַחַיּוּת, כְּמוֹ שֶׁפָּתוּב (קהלת ז'): הַחֲכָמָה תַּחִּיהָ אֶת בְּעָלֶיהָ, כִּי הַשְׁכֵּל הוּא עֵקֶר הַחַיּוּת. וְעַל־יַדֵּיהָ הַדַּעַת, יְכוּלִים לִקְרֹב וּלְהוֹכִיחַ אֶת מִי שֶׁצָּרִיכִין לְהוֹכִיחַ:

כִּי יֵשׁ שְׁנֵי הַסְּתָרוֹת, וּכְשֶׁהֲשֵׁם יִתְבָּרַךְ נִסְתָּר בְּהַסְּתָרָה אַחַת, גַּם בֶּן קָשָׁה מְאֹד לְמִצְאוֹ, אֵד אֶף־עַל־פִּי־כּוֹן, כְּשֶׁהוּא נִסְתָּר בְּהַסְּתָרָה אַחַת, אֶפְשָׁר לִינַע וּלְחַתֵּר עַד שֶׁיִּמְצֵא אוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ, מֵאַחַר שִׂיּוּדַע שֶׁהֲשֵׁם יִתְבָּרַךְ נִסְתָּר מִמֶּנּוּ, אֲבָל כְּשֶׁהֲשֵׁם יִתְבָּרַךְ נִסְתָּר בְּהַסְּתָרָה תּוֹף הַסְּתָרָה, דְּהֵינּוּ שֶׁהַהַסְּתָרָה בְּעַצְמָה נִסְתָּר מִמֶּנּוּ, דְּהֵינּוּ שְׂאִינּוּ יוֹדַע כָּלֵל שֶׁהֲשֵׁם יִתְבָּרַךְ נִסְתָּר מִמֶּנּוּ - אִזּוֹ אִי אֶפְשָׁר כָּלֵל לְמִצְא אוֹתוֹ, מֵאַחַר שְׂאִינּוּ יוֹדַע כָּלֵל מֵהֲשֵׁם יִתְבָּרַךְ. וְזֶה בְּחִינַת (דברים לא): וְאַנְכִי הַסְּתֵר אִסְתִּיר; דְּהֵינּוּ שְׂאִסְתִּיר הַהַסְּתָרָה, שְׁלֹא יִדְעוּ כָּלֵל שֶׁהֲשֵׁם יִתְבָּרַךְ נִסְתָּר. וְאִזּוֹ בּוֹדָאִי אִינּוּ יְכוּל לְמִצְא אוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ, מֵאַחַר שְׂאִינּוּ יוֹדַע כָּלֵל שֶׁצָּרִיךְ לְבַקֵּשׁ אוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ, כִּי אִינּוּ יוֹדַע כָּלֵל שֶׁהֲשֵׁם יִתְבָּרַךְ נִסְתָּר מִמֶּנּוּ, כִּי הַהַסְּתָרָה בְּעַצְמָה נִסְתָּרַת כִּנּוּ"ל. אֲבָל בְּאִמַּת אֶפְלוּ בְּכָל הַהַסְּתָרוֹת, וְאֶפְלוּ בְּהַהַסְּתָרָה שְׁבַתוֹף הַסְּתָרָה, בּוֹדָאִי גַם שֵׁם מְלַבֵּשׁ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כִּי בּוֹדָאִי אִין שׁוּם דְּבַר שְׁלֹא יִהְיֶה בּוֹ חַיּוּת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כִּי בְּלַעֲדֵי חַיּוּתוֹ לֹא יִהְיֶה לוֹ קִיּוּם כָּלֵל. וְעַל־כֵּן בּוֹדָאִי בְּכָל הַדְּבָרִים, וּבְכָל הַמַּעֲשִׂים, וּבְכָל הַמַּחֲשָׁבוֹת, מְלַבֵּשׁ שֵׁם הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כְּכִיכּוֹל. וְאֶפְלוּ אִם, חֵס וְשְׁלוֹם, עוֹשִׂין דְּבַר עֲבָרָה, שֶׁהוּא שְׁלֹא כְּרִצוֹן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, עִם כָּל זֶה בּוֹדָאִי יֵשׁ שֵׁם חַיּוּת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אֵד שֶׁהוּא בְּהַעֲלֵם וּבְכַמְצוֹם גְּדוֹל.

והתורה היא החיות של כל דבר, נמצא, שבכל הדברים ובכל המחשבות, אפלו מחשבה דבור ומעשה של עברה, חס ושלום, יש שם גם פן התלבשות התורה, אך שהוא פהעלם ובצמצום גדול, בבחינת הסתרות: פי עבר ושנה - נעשה לו פהתת, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (יומא פו:), דהינו שעל-ידי העברות הוא מהפך דברי אלקים חיים, ועושה צרופים אחרים בתורה, עד שנעשה מאסור היתר, כמו שכתוב (ישעיה ה): הוי האמרים לרע טוב ולטוב רע וכו'. נמצא שאפלו בתוך העברות מלבש שם חיות השם יתברך, נמצא שאפלו בתוך העברות מלבש שם חיות השם יתברך, דהינו אותיות התורה, רק שהוא פהעלם, דהינו שפחמת העברות הפך הצרופים של התורה, עד שנעשה מאסור היתר, כנזכר לעיל: עבר ושנה נעשה לו פהתת; וזה בחינת הסתרה אחת. וכשהשם יתברך נסתר ממנו פהסתרה אחת, דהינו בחינה הנ"ל שנעשה לו פהתת, גם פן קשה מאד למצאו, מאחר שכבר נעשה לו פהתת, אבל עם כל זה אפשר ליגע ולחתר עד שיימצא אותו יתברך שמו, מאחר שעל-כפנינים יודע שנעשה לו פהתת. על-כפן, אף שהשם יתברך נסתר ממנו, וכבר נעשה לו העברות פהתת, עם כל זה אפשר שישב אל לבו זה בעצמו, דהינו מה שנפל והגיע לבחינת נעשה לו פהתת, ויבקש ויחתר עד שייצא מזה, מאחר שעל כל פנים יודע מזה שנעשה לו פהתת. אבל דע, שיש עוד בחינת הסתרה בתוך הסתרה. דהינו שההסתרה בעצמה

נְסִתָּרָה, שְׂאִינוּ יוֹדַע כָּלֵל שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ נִסְתָּר מִמֶּנּוּ, דְּהִינוּ
 שְׂאִינוּ יוֹדַע כָּלֵל שְׁנֵהֲפֵךְ אֶצְלוֹ הָאִסוּר לְהִתֵּר, רַק כָּל הַדְּבָרִים
 רְעִים דּוֹמוֹת לוֹ לְמִישׁוֹר גָּמוּר, חֵם וְשָׁלוֹם. הִינוּ אִם, חֵם וְשָׁלוֹם,
 אַחַר שְׁעֵבֶר וְשִׁנְהָ, עוֹשֶׂה יוֹתֵר עֲבֻרוֹת, חֵם וְשָׁלוֹם, אִזּוֹ נִסְתָּר
 מִמֶּנּוּ אֶפְלוּ זֹאת שְׂיִדַע שְׁנַעֲשֶׂה לוֹ כְּהִתֵּר, רַק שְׂאִינוּ יוֹדַע כָּלֵל
 מִשׁוֹם נִדְנוּד אִסוּר, וְהַכֵּל הוּא יִשָּׁר בְּעֵינָיו. וְזֶה בְּחִינַת הַסְתָּרָה
 שְׁבִתוֹךְ הַסְתָּרָה - שֶׁהַהֲסְתָּרָה בְּעֶצְמָהּ נִסְתָּרָה כִּנּוּ"ל. וּבִאֲמַת גַּם
 בְּתוֹךְ הַהֲסְתָּרָה שְׁבִתוֹךְ הַהֲסְתָּרָה, גַּם שֵׁם מְלֻבָּשׁ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ,
 דְּהִינוּ אוֹתוֹת הַתּוֹרָה, כִּי בְלַעֲדָיו אֵין חַיּוֹת לְשׁוֹם דְּבָר כִּנּוּ"ל, רַק
 שְׁעַל-יְדֵי רַבּוּי הָעֲבֻרוֹת הֲפֵךְ דְּבָרֵי אֱלֹקִים חַיִּים לְגַמְרֵי, עַד
 שְׁנֵהֲפֵךְ אֶצְלוֹ מַחְכְּמוֹת הַתּוֹרָה לְפִתְיוֹת, עַד שְׂאִינוּ יוֹדַע כָּלֵל
 אֶפְלוּ זֶה בְּעֶצְמוֹ שְׁנַעֲשֶׂה לוֹ כְּהִתֵּר כִּנּוּ"ל, שְׂוָה בְּחִינַת הַסְתָּרָה
 שְׁבִתוֹךְ הַסְתָּרָה כִּנּוּ"ל. עַל כֵּן צְרִיךְ לְגַלוֹת הַהֲסְתָּרוֹת הַנִּי"ל, וְזֶה
 עַל-יְדֵי שְׂמִמְשִׁיךְ אַרְיֻכוֹת יָמִים לְתוֹךְ הַמְלָכוֹת, שֶׁהוּא בְּחִינַת
 דַּעַת כִּנּוּ"ל. וְעַל יְדֵי זֶה הַדַּעַת יוֹכֵלֵשׁ לְיִדַע, שְׂאֶפְלוּ בְּתוֹךְ
 הַהֲסְתָּרָה בְּעֶצְמָהּ, וְאֶפְלוּ בְּתוֹךְ הַהֲסְתָּרָה שְׁבִתוֹךְ הַסְתָּרָה, גַּם
 שֵׁם מְלֻבָּשׁ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, דְּהִינוּ הַתּוֹרָה. וּמֵאַחַר שְׂיִוְדַע שְׂאֶפְלוּ
 בְּתוֹךְ הַהֲסְתָּרוֹת יֵשׁ שֵׁם הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, מְזֶה בְּעֶצְמוֹ נִתְגַּלֵּין
 הַהֲסְתָּרוֹת, וְנַעֲשֶׂה מֵהֶם תּוֹרָה. וְאֶפְלוּ מֵהַסְתָּרָה שְׁבִתוֹךְ הַסְתָּרָה
 נַעֲשֶׂה תּוֹרָה. כִּי בִאֲמַת גַּם שֵׁם מְלֻבָּשׁ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, הִינוּ תּוֹרָה
 כִּנּוּ"ל, רַק מַחְמַת שְׂלֵא הִיוּ יוֹדְעִין שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ נִסְתָּר שֵׁם, זֶה
 בְּעֶצְמוֹ הוּא בְּחִינַת הַהֲסְתָּרוֹת. וְתַכְּפָה, כְּשִׂיּוֹדְעִין שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ

נִסְתָּר שָׁם, עַל־יְדֵי־זוֹהַר בְּעֶצְמוֹ נִתְּהַפְּכָה הַהִסְתָּרָה שְׁפִתּוֹךְ
 הַהִסְתָּרָה, וְנַעֲשֶׂה מִמֶּנָּה דַעַת, וְהַחֲזֹרָה הַתּוֹרָה שְׁנִסְתָּר פֶּאֶן
 לְדַעַת, מֵאַחַר שִׁיּוּדַע שְׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ נִסְתָּר שָׁם. וְכִיּוֹן שְׁנַחֲזֹר
 הַהִסְתָּרָה שְׁפִתּוֹךְ הַסְתָּרָה לְדַעַת, וְנַעֲשֶׂה מִמֶּנָּה תּוֹרָה, אֲזִי
 הַתּוֹרָה בְּעֶצְמָהּ מוֹכִיחָה אוֹתָם, בְּבַחֲיַנֵּת: אוֹרֵיתָא מִכְרוֹת קִמְיָהוּ:
 עַד מְתֵי פְתִיִים תֵּאֲהָבוּ פְתֵי (וְזוֹהַר שְׁמִינֵי דָף לו', אַחֲרֵי נַח, נִשְׂא קְבוֹ). כִּי
 בְּאַמַּת הַתּוֹרָה מִכְרוֹת וְצוּעֶקֶת וּמוֹכִיחָה תָּמִיד, כְּמוֹ שְׁפִתּוֹב
 (מִשְׁלֵי א): בְּרֵאשׁ הַמִּיּוֹת תִּקְרָא וְכוּ' עַד מְתֵי פְתִיִים תֵּאֲהָבוּ וְכוּ',
 רַק שְׁאִינּוּ שׁוֹמְעֵ קוֹל הַכְּרוֹז שֶׁל הַתּוֹרָה, מַחֲמַת הַהִסְתָּרוֹת
 הַנִּלְ, וּמֵאַחַר שְׁנַתְּגַלוּ וְנַחֲזֹרוּ הַהִסְתָּרוֹת, וְנַעֲשֶׂה מֵהֶם תּוֹרָה,
 עַל־יְדֵי הַדַּעַת בְּנִלְ, אֲזִי תִכַּף כְּשֶׁנַּעֲשֶׂה מֵהֶם תּוֹרָה, הַתּוֹרָה
 בְּעֶצְמָהּ מוֹכִיחָה אוֹתָם: עַד מְתֵי פְתִיִים וְכוּ' בְּנִלְ. וְזוֹהַ שְׁפִתּוֹב
 (שֵׁם לֵא): פִּיהַ פִּתְחָה בַּחֲכָמָה - שְׁעַל־יְדֵי הַחֲכָמָה וְדַעַת הַנִּלְ,
 שְׁעַל־יְדֵי־זוֹהַר מְגַלֵּין הַהִסְתָּרוֹת, וְעוֹשִׂין מֵהֶם תּוֹרָה בְּנִלְ, עַל יְדֵי
 זֶה: פִּיהַ פִּתְחָה; הֵינּוּ בַּחֲיַנֵּת אוֹרֵיתָא מִכְרוֹת קִמְיָהוּ - שְׁהַתּוֹרָה
 בְּעֶצְמָהּ פּוֹתַחַת פִּיהַ וּמוֹכִיחָה אוֹתָם בְּנִלְ. נִמְצָא, שְׁעַל יְדֵי עֶסֶק
 הַתּוֹרָה, שְׁעַל יְדֵה מִמְשִׁיכֵין אַרְיִכוֹת יָמִים לְתוֹךְ הַמְּלָכוֹת, כִּי עַל
 יְדֵה מִמְשִׁיכֵין הַחַיּוֹת לְתוֹךְ הַיָּמִים וְהַמּוֹדוֹת בְּנִלְ, וְעַל־יְדֵי זֶה
 זוֹכִין לְדַעַת בְּנִלְ, עַל־יְדֵי־זוֹהַר יְכוּלִין לְהוֹכִיחַ אֶפְלוּ אֶת הַרְחוֹקִים
 מְאֹד מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, בְּבַחֲיַנֵּת הַסְתָּרָה שְׁפִתּוֹךְ הַסְתָּרָה בְּנִלְ:
 וְזוֹהַ פְּרוּשׁ: וּבְכָל יוֹם וְיוֹם מְרַדְּכֵי מִתְּהַלְךְ לְפָנַי חָצַר בֵּית
 הַנְּשִׁימִים וְכוּ' (אַסְתֵּר ב). מְרַדְּכֵי - זֶה בַּחֲיַנֵּת הַמְּלָכוֹת בְּנִלְ.

וּבְכֹל יוֹם וַיּוֹם - זֶה בְּחִינַת הַתּוֹרָה, שֶׁעַל יְדֵי מַמְשִׁיכֵי הַחַיּוֹת
 לְהַיּוֹמִים וְהַמְדוּת פֶּנ"ל. חֲצַר בֵּית - זֶה בְּחִינַת חִיצוֹנוּת
 וּפְנִימְיוֹת, הֵינּוּ מַחְשָׁבוֹת וְדַבּוּרִים, שֶׁבְּכֻלָּם נִסְתָּר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ
 שֵׁם, אִף הַמַּחְשָׁבוֹת וְהַדַּבּוּרִים שֶׁל הָרְחוּקִים מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְזֶה:
 חֲצַר בֵּית הַנָּשִׁים - מַלְשׁוֹן שֶׁנֶּשְׂאוּ וְקִפְצוּ מִמְּקוֹמוֹ שֶׁל עוֹלָם,
 שֶׁנִּתְרַחֲקוּ מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וַיֵּשׁ שֶׁכָּבֵר הָיוּ קִצַּת אֶצֶל הַשֵּׁם
 יִתְבָּרַךְ, אֵךְ שֶׁכָּבֵר שִׁכְחוּ אוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ. וְזֶה הַנָּשִׁים - לְשׁוֹן
 שִׁכְחָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (בְּרֵאשִׁית מ"א) כִּי נִשְׁנִי אֱלֹקִים וְכו', שֶׁכָּבֵר
 שִׁכְחוּ אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וַיֵּשׁ שָׁגַם עֵתָה זֹכְרִים אֶת הַשֵּׁם
 יִתְבָּרַךְ, אֵךְ שֶׁנִּשְׁתָּה גְבוּרָתָם, וְאִין לֵאל יָדָם לְהַתְגַּבֵּר עַל יְצָרָם.
 וּבִשְׂבִיל זֶה נִקְרָאִים בְּשֵׁם נָשִׁים, מִחֲמַת שֶׁלֵּשׁ בְּחִינַת הַנ"ל:
 בְּחִינַת שֶׁנֶּשְׂאוּ וְקִפְצוּ וְכו', וַיֵּשׁ שֶׁהֵם בְּבְחִינַת שִׁכְחָה וְכו', וַיֵּשׁ
 שֶׁהֵם בְּבְחִינַת נִשְׁתָּה גְבוּרָתָם פֶּנ"ל, וְעַל יְדֵי כָּל זֶה הֵם רְחוּקִים
 מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ נִסְתָּר מֵהֶם בְּבְחִינַת הַסְתָּרוֹת
 הַנ"ל. וּמִרְדְּכִי, הֵינּוּ בְּחִינַת הַמַּלְכוּת, הוּא יָכוֹל לְהוֹכִיחַ וּלְהוֹדִיר
 אוֹתָם, עַל יְדֵי עֶסֶק הַתּוֹרָה, שֶׁהוּא בְּחִינַת יָמִים וּמְדוּת פֶּנ"ל,
 שֶׁעַל־יְדִי־זֶה זֹכִין לְדַעַת, שֶׁעַל־יְדֵי הַדַּעַת הַזֶּה מְגַלִּין הַהִסְתָּרָה
 שְׁבִתוֹךְ הַסְתָּרָה, וְעוֹשִׂין מְמֻנָּה תּוֹרָה פֶּנ"ל, וְאִזִּי אוֹרִיתָא מְכֻרָת
 קָמְיָהוּ פֶּנ"ל. וְזֶה: לְדַעַת אֶת שְׁלוֹם אֶסְתֵּר - שֶׁעַל יְדֵי זֶה עוֹשֶׂה
 דַּעַת מֵהַסְתָּרָה שְׁבִתוֹךְ הַסְתָּרָה, שֶׁהִיא בְּחִינַת אֶסְתֵּר, בְּחִינַת:
 הַסְתָּר אֶסְתֵּיר. וְזֶה: וּמָה יַעֲשֶׂה בָּהּ - שֶׁעוֹשֶׂה מֵהַהִסְתָּרָה,
 בְּחִינַת מָה, הֵינּוּ תּוֹרָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: מָה הָעֵדוּת וְכו' פֶּנ"ל. כִּי

מִזֶּה בְּעֲצֻמוֹ שְׂיֻדַּע שָׁגַם בְּתוֹךְ הַסִּתְרָה שְׁבִתוֹךְ הַסִּתְרָה יֵשׁ שֵׁם
הַשֵּׁם יִתְפָּרֵד, מִזֶּה בְּעֲצֻמוֹ נַעֲשֶׂה דַעַת, דְּהִינּוּ תוֹרָה, וְאִזּוּ
אוֹרֵיתָא מִכְרֹת קַמְיָהוּ (התורה מכריזה לפנייהם) כַּנֵּ"ל.

וְזֶה בְּעֲצֻמוֹ בְּחִינַת הַתּוֹכְחָה, שְׁמַפְלַל עָלָיו לְהַזְהִיר וּלְהוֹכִיחַ
כַּנֵּ"ל, כִּי גֹרֵם עַל יְדֵי הַדַּעַת שֶׁהַתּוֹרָה תּוֹכִיחַ אוֹתָם כַּנֵּ"ל,
וְעַל־יְדֵי הַתּוֹכְחָה הַזֹּאת, הוּא מְמַשֵּׂךְ אַרְיכוֹת יָמִים לְתוֹךְ
הַמְּלָכוֹת, שְׁלֹא תִהְיֶה בְּבַחֲיַנַּת הַרְבֵּנוֹת מְקַפֶּרֶת אֶת בְּעַלְיָהּ,
שְׁזֵהוּ כְּשֶׁאֵין מוֹכִיחַ אֶת הָאֲנָשִׁים שֵׁיֵשׁ לוֹ מְמַשְׁלָה עֲלֵיהֶם וְכו',
כַּנֵּ"ל. אָבֵל עַל־יְדֵי עֶסֶק הַתּוֹרָה הַנֵּ"ל, שְׁעַל־יְדֵי־זֶה מְמַשֵּׂךְ חַיִּים
וְאַרְיכוֹת יָמִים בְּחִינַת דַּעַת וְכו', עַד אֲשֶׁר אוֹרֵיתָא מִכְרֹת
קַמְיָהוּ, וּמוֹכִיחָה אוֹתָם, נִמְצָא שְׂיֻצָא יְדֵי תּוֹכְחָה. אִזּוּ אֵין
הַרְבֵּנוֹת וְהַמְּלָכוֹת מְזַקֶּת לוֹ כַּנֵּ"ל, כִּי מְמַשֵּׂךְ אַרְיכוֹת יָמִים לְתוֹךְ
הַמְּלָכוֹת עַל יְדֵי הַתּוֹכְחָה כַּנֵּ"ל. נִמְצָא, שְׁעַל־יְדֵי אַרְיכוֹת יָמִים,
שֶׁהוּא בְּחִינַת דַּעַת שְׁמַמְשִׁיכִין עַל־יְדֵי הַתּוֹרָה, עַל־יְדֵי־זֶה בְּעֲצֻמוֹ
מְמַשִּׁיכִין אַרְיכוֹת יָמִים הַנֵּ"ל לְתוֹךְ הַמְּלָכוֹת כַּנֵּ"ל:

ד וְדַע, שֶׁהַתּוֹרָה הַמְּלַבֵּשׁ תוֹךְ הַהִסְתְּרָה שְׁבִתוֹךְ הַסִּתְרָה, הִיא
תּוֹרָה גְבוּהַ דִּיקָא, הִינּוּ סִתְרֵי תוֹרָה, כִּי מַחֲמַת שְׁהִיא
צְרִיכָה לְהַתְּלַבֵּשׁ בְּמִקּוֹמוֹת נְמוּכִים כְּאֵלוֹ, הִינּוּ אֵיצֵל אֵלוֹ שְׁעֵבְרוּ
הַרְבֵּה, עַד שֶׁנִּסְתַּר מֵהֶם בְּהַסִּתְרָה שְׁבִתוֹךְ הַסִּתְרָה, עַל כֵּן חָשַׁב
הַשֵּׁם יִתְפָּרֵד מַחְשָׁבוֹת לְבָלִי לְהַלְבִּישׁ שֵׁם פְּשָׁמֵי תוֹרָה, לְבַל
יֻכְלוּ הַקְּלָפוֹת לִינֹק מִשֵּׁם הַרְבֵּה, וְיִהְיֶה הַפָּנִים גְּדוֹל מְאֹד. עַל כֵּן
הוּא מְסַתֵּיר וּמְלַבֵּשׁ שֵׁם תּוֹרָה גְבוּהַ דִּיקָא, סִתְרֵי תוֹרָה, שְׁהִיא

תורת ה' בעצמה, כְּדֵי שְׁלֹא יוֹכְלוּ הַקְּלָפוֹת לִינֵק מִשֵּׁם הַרְבֵּה, בְּבַחֲנֵית (שמות יב): וְעִבְרָתִי בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם, אֲנִי וְלֹא מִלֶּאדָה, אֲנִי וְלֹא הַשְּׁלִיחַ, אֲנִי ה' וְלֹא וכו'. כִּי בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם שְׁשֵׁם מְקוֹם הַקְּלָפוֹת מְאֹד, עַל כֵּן שֵׁם דִּיקָא מְלַבֵּשׁ וּמְסַתֵּר הַשֵּׁם יִתְפַּרֵּד בְּעֵצְמוֹ, הֵינּוּ תוֹרַת ה' מִמֶּשׁ, סִתְרֵי תוֹרָה. עַל כֵּן דִּיקָא מִהַסְתֵּרָה שְׁפִתוֹד הַסְתֵּרָה, כְּשִׁחוֹזֵר וּמְהַפְכֵה לְדַעַת, נַעֲשֶׂה מִמֶּנָּה דִּיקָא תוֹרַת ה' מִמֶּשׁ, כִּי שֵׁם נְסִתֵר תוֹרַת ה', סִתְרֵי תוֹרָה כַּנ"ל:

ה וּכְנֶגֶד מְלָכוֹת דְּקִדְשָׁה יֵשׁ מְלָכוֹת הַרְשָׁעָה, הֵינּוּ מְלָכוֹת הַמֶּן עֲמִילָק, כְּמָה שְׁפִתוֹב (כמדבר כד): רֵאשִׁית גּוֹיִם עֲמִילָק. וְזֶה לְעַמַּת זֶה, כִּי מְלָכוֹת דְּקִדְשָׁה הוּא בְּחֵינֵית מְאִסָּף לְכָל הַמְּחֻנּוֹת (שם י'), כְּמוֹ שְׁפִתוֹב (קהלת יב): סוֹף דְּבַר הַכֹּל נִשְׁמַע אֶת הָאֱלֹקִים יֵרָא - זֶה בְּחֵינֵית מְלָכוֹת, כְּמָה שְׁפִתוֹב (אבות פ"ג): אֲלֵמָלָא מוֹרָאָה שֶׁל מְלָכוֹת; הֵינּוּ שְׁמֵלְכוֹת דְּקִדְשָׁה הִיא בְּחֵינֵית סוֹף דְּבַר, בְּחֵינֵית מְאִסָּף לְכָל הַמְּחֻנּוֹת דְּקִדְשָׁה, בְּחֵינֵית מְחִנָּה דִּן שֶׁהוּא מְאִסָּף לְכָל הַמְּחֻנּוֹת, כִּי דִינָא דְּמְלָכוֹתָא דִינָא (גיטין י: ב"ק קיג). וּמְלָכוֹת דְּסִטְרָא אַחֲרָא הוּא מְאִסָּף מִמוֹן, כִּי מְחַמַּת שֶׁהוּא יֵרָא שְׁלֹא יוֹצִיאוּ בְּלַעוּ מִפִּיּוֹ, הֵינּוּ הַנִּיצוּצוֹת הַקְּדוּשׁוֹת שִׁישׁ אֲצִלוּ, עַל כֵּן הוּא מִתְגַּבֵּר וּמְאִסָּף מִמוֹן, שֶׁהֵם נִיצוּצֵי הַקְּדוּשָׁה, כִּי הֵם בְּחֵינֵית הַגּוֹנִין עֲלָאִין שִׁישׁ בּוֹהֵב וְכֶסֶף וּנְחָשֶׁת, שֶׁהֵם הַמִּמוֹן. וְזֶה בְּחֵינֵית תְּאוֹת עֲשִׂירוֹת, שֶׁהִיא בְּחֵינֵית מְלָכוֹת. וְעַל כֵּן עֲמִילָק, שֶׁהוּא מְלָכוֹת הַרְשָׁעָה, רוֹדֵף אֶת מְחִנָּה דִּן, שֶׁהוּא בְּחֵינֵית

מַלְכוּת דְקַדְשָׁה כַּנ"ל. כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (דברים כה): וַיִּזְנֹב בְּךָ וְכוּ' וְלֹא יֵרָא אֱלֹקִים; דְּהִינּוּ בְּעַת שְׁאִין לָהֶם כַּח מַלְכוּת דְקַדְשָׁה, שְׁהִיא בְּחִינַת יֵרָא אֱלֹקִים כַּנ"ל. כִּי מַלְכוּת הַמֶּן עִמְלֵק, הוּא הַפּוֹד מַלְכוּת דְקַדְשָׁה. כִּי מַלְכוּת דְקַדְשָׁה, הוּא בְּחִינַת מְאִסָּף לְכָל הַמַּחְנוֹת דְקַדְשָׁה, וּמַלְכוּת הַמֶּן עִמְלֵק, שְׁהוּא מַלְכוּת הַרְשָׁעָה, הוּא בְּחִינַת מְאִסָּף מִמּוֹן כַּנ"ל, כִּי מִתְגַּבֵּר בְּתַאוֹת מִמּוֹן, כְּדִי לְתַפֵּס כָּל הַנִּיצוּצוֹת הַקַּדְשָׁה כַּנ"ל. אִךְ אֶף-עַל-פִּי כֵן, אִינוּ מוֹעִיל לֹו כָּלל, כִּי יֵשׁ כַּח בְּמַלְכוּת דְקַדְשָׁה, שְׁהוּא בְּחִינַת מְרַדְּכִי, לְהוֹצִיא מֵאִתּוֹ כָּל הַמִּמּוֹן וְכָל הַנִּיצוּצוֹת הַקְּדוּשִׁים שְׁבָלַע:

וְזֶה שְׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנּוּם לְבָרְכָה (מגילה י'): כִּי לְאֲדָם שְׁטוֹב לְפָנָיו גִּתֵּן חֲכָמָה וְדַעַת - זֶה מְרַדְּכִי, הִינּוּ שְׁמְרַדְּכִי, שְׁהוּא בְּחִינַת מַלְכוּת דְקַדְשָׁה כַּנ"ל, גִּתֵּן לֹו חֲכָמָה וְדַעַת כַּנ"ל, וְזֶה: טוֹב לְפָנָיו, בְּחִינַת הַתּוֹרָה, כִּי אִין טוֹב אֱלֹא תוֹרָה (אבות פ"ו). וְלַחֲוִטָא גִּתֵּן עֲנִין לְאִסָּף וְלַכְנֵם - זֶה הַמֶּן, הִינּוּ שְׁהַמֶּן, שְׁהוּא בְּחִינַת מַלְכוּת דִּסְטְרָא אַחֲרָא כַּנ"ל, הוּא מְאִסָּף מִמּוֹן כַּנ"ל. וְזֶה: לְתַת לְטוֹב לְפָנָי אֱלֹקִים - בְּחִינַת הַתּוֹרָה, שְׁמְרַדְּכִי, שְׁהוּא בְּחִינַת מַלְכוּת דְקַדְשָׁה, מוֹצִיא מִמּוֹן כָּל הַמִּמּוֹן וְכָל הַנִּיצוּצוֹת, וְנַעֲשֶׂה מִזֶּה תּוֹרָה כַּנ"ל. כִּי מְרַדְּכִי מוֹצִיא מִמּוֹן כָּל הַעֲשִׂירוֹת, בְּבְחִינַת (איוב ב'): חִיל בָּלַע וַיִּקְאֲנוּ; וְעוֹשֶׂה מִזֶּה תּוֹרָה, שְׁנִקְרָאת אִשֶׁת חִיל (משלי לא):

וּלְפִי הַגְּדֵלַת הַדַּעַת כֵּן הַפְּרָנְסָה בְּנִקְל. כִּי פְרָנְסָה בְּנִקְל תּוֹלָה בְּדַעַת, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (כמדבר יא): שְׁטוֹ הָעַם וְלִקְמוּ -

בְּשִׁמוֹתָא (זוהר בשלח סב סג), כִּי כָּל מִי שְׁחָסַר דַּעַת בְּיוֹתֵר, הוּא יִגַע וְטוֹרַח אַחַר הַפְּרָנְסָה בְּיוֹתֵר. וְגַם לְפִי הַגְּדֵלַת הַדַּעַת כֵּן נִתְרַבֵּה הַשְּׁלוֹם, כִּי שְׁלוֹם תְּלוּי בְּדַעַת, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (ישעיה יא):

וְגַר זָאֵב עִם כֶּבֶשׂ וְכוּ' כִּי מְלֵאָה הָאָרֶץ דַּעָה; שְׂיִהְיֶה שְׁלוֹם נִפְלָא בְּעוֹלָם, שְׂיִוְכְּלוּ לַגּוֹר בְּיַחַד שְׁנֵי הַפְּכִים, מַחְמַת גְּדֵל הַדַּעַת שְׂיִהְיֶה אִזּוּ. כִּי עַל־יְדֵי הַדַּעַת נִגְדֵּל הַשְּׁלוֹם, כִּי נִתְפַּטֵּל הַפְּעַם וְהַאֲכֻרִיּוֹת עַל יְדֵי הַדַּעַת. כִּי פַעַם וְאֲכֻרִיּוֹת הוּא מֵהַעֲדָר הַדַּעַת, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (קהלת ז): פַּעַם בְּחִיק כְּסִילִים יִנּוּחַ; וְכָל מֵה שְׁמִתְרַבֵּה הַדַּעַת, מִתְרַבֵּה הַרְחֻמְנוֹת וְהַשְּׁלוֹם, וְעַל כֵּן הַפְּרָנְסָה בְּנִקְלָ, בְּבַחֲיִנַת (תהלים קמז): הַשֵּׁם גְּבוּלָד שְׁלוֹם, חֲלָב חֲטִיִּם יִשְׁבִיעֵד:

ז וְזֶה בְּחִינַת שְׁבוּעוֹת, כִּי שְׁבוּעוֹת הוּא בְּחִינַת שְׁכָל גְּדוֹל וְגִבּוֹהַּ מְאֹד, שֶׁהוּא חֶסֶד עֲלִיּוֹן וְרַחֲמִים גְּדוֹלִים. כִּי גְדֵל הַרְחֻמִּים תְּלוּי בְּגְדֵל הַדַּעַת כְּנ"ל, כִּי בְּשַׁעַת מִתֵּן תּוֹרָה נִרְאָה לָהֶם כְּזִקְוֹן מְלֵא רַחֲמִים (מכילתא פ' בשלח ופ' יתרו), וְזִקְוֹן הוּא בְּיִשׁוּב הַדַּעַת, וּבְזֶה תְּלוּי גְדֵל הַרְחֻמִּים כְּנ"ל, וְעַל כֵּן שְׁבוּעוֹת הוּא חֶסֶד עֲלִיּוֹן וְרַחֲמִים גְּדוֹלִים. וְזֶה בְּחִינַת הַמְּקוֹה שֶׁל שְׁבוּעוֹת, שֶׁהִיא בְּחִינַת מְקוֹה שֶׁל שַׁעַר הַחֲמֻשִּׁים, שֶׁהוּא שַׁעַר הָעֲלִיּוֹן מִחֲמֻשִּׁים שַׁעֲרֵי בִינָה (כ"ש בכוונות שבועות), שֶׁהוּא בְּחִינַת שְׁכָל וְדַעַת עֲלִיּוֹן, בְּחִינַת חֶסֶד עֲלִיּוֹן וְרַחֲמִים גְּדוֹלִים כְּנ"ל.

וְעַל כֵּן הַמְּקוֹה מוֹשִׁיעַ בְּכָל הַצָּרוֹת, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (ירמיה יד): מְקוֹה יִשְׂרָאֵל מוֹשִׁיעוֹ בַּעַת צָרָה; כִּי הוּא חֶסֶד עֲלִיּוֹן,

שְׁמוֹשִׁיעַ מִכָּל הַצָּרוֹת. וְעַל בֵּן הַמְּקוּהָ מְטַהֵר מִכָּל הַטְּמָאוֹת, כְּמוֹ שְׁכַתּוֹב (יחזקאל לו'): וְזָרַקְתִּי עֲלֵיכֶם מִיַּם טְהוֹרִים וְטַהַרְתֶּם וְכוּ'. כִּי אֵין יִסּוּרִין בְּלֹא עוֹזֵן וְכוּ' (שבת נה), וְעַל בֵּן הַמְּקוּהָ, שְׁמוֹשִׁיעַ מִכָּל הַצָּרוֹת וּמִכָּל הַיִּסּוּרִים, הוּא מְטַהֵר מִכָּל הַטְּמָאוֹת וּמִכָּל הַחַטָּאִים:

וְזֶה בְּחִינַת מֶזֶן, בְּחִינַת מְקוּהָ שֶׁל שַׁעַר הַנּוֹן, שֶׁהוּא בְּחִינַת דַּעַת גָּדוֹל, כִּי הַמֶּזֶן - בְּחִינַת דַּעַת:

וְזֶה בְּחִינַת (שבת קד): מֵאֲמָר פְּתוּחַ, נֶאֱמָן פְּשׁוּט. מֵאֲמָר פְּתוּחַ זֶה בְּחִינַת הַתְּגַלּוֹת הַדַּעַת, כִּי הַדְּבּוּר הוּא הַתְּגַלּוֹת הַדַּעַת, כְּמוֹ שְׁכַתּוֹב (משלי ב'): מִפִּי דַעַת וּתְבוּנָה. וּבְמִצְרִים, שְׁהִיָּה הַדַּעַת בְּגִלּוֹת, כְּמוֹ שְׁכַתּוֹב (שמות ו'): וְשָׁמִי ה' לֹא נֹדַעְתִּי לָהֶם, הִיָּה גַם הַדְּבּוּר בְּגִלּוֹת (זוהר וארא דף כה:), בְּבְחִינַת: כְּבֹד פֶּה וּכְבֹד לְשׁוֹן (שם ד). וּכְשִׁיִּצְאוּ מִמִּצְרַיִם, שִׁיִּצְא הַדַּעַת מֵהַגְּלוּת, יִצְא וְנִפְתַּח הַדְּבּוּר, וְזֶה בְּחִינַת מֵאֲמָר פְּתוּחַ, שֶׁנִּפְתַּח הַדְּבּוּר וְנִתְגַּלָּה הַדַּעַת. וְעַל יְדֵי הַתְּגַלּוֹת הַדַּעַת, נִתְפַּשֵּׁט נֶאֱמָנוֹת הַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ, וְנִפְרָ שֶׁהוּא נֶאֱמָן, מִכְּבִיחַ וְעוֹשֶׂה, וְזֶה בְּחִינַת נֶאֱמָן פְּשׁוּט, שֶׁנִּתְפַּשֵּׁט נֶאֱמָנוֹתוֹ כִּנ"ל, אֲבָל בְּמִצְרַיִם, שְׁהִיָּה הַדַּעַת בְּגִלּוֹת, לֹא נִתְפַּשֵּׁט וְנִתְגַּלָּה נֶאֱמָנוֹתוֹ. וְזֶה שֶׁפָּרַשׁ רַש"י: וְשָׁמִי ה' לֹא נֹדַעְתִּי לָהֶם - לֹא נִפְרַתִּי בְּמַדַּת אֱמֶתִית שְׁלִי. שֶׁעַל יְדֵי שֶׁלֹא נִתְגַּלָּה הַדַּעַת בְּמִצְרַיִם, עַל-יְדֵי־זֶה לֹא נִפְרָ נֶאֱמָנוֹתוֹ כִּנ"ל, כִּי הַחֶסֶד תָּלוּי בְּדַעַת כִּנ"ל:

וְזֶה בְּחִיַּת אֲנָכִי - יְהִיבָא, בְּתִיבָא, נְאֻמָּנִים אֶמְרִיהָ (שבת קה).
 שְׁעַל יְדֵי נְתִינַת הַתּוֹרָה נִפְתַּח הַמַּאֲמָר וּנְתַנְגְּלָה הַדַּעַת
 בְּנ"ל, וְעַל-יְדִידֶיהָ נִתְפָּשֵׁט נְאֻמָּנוֹתוֹ בְּנ"ל, וְזֶה בְּחִיַּת: נְאֻמָּנִים
 אֶמְרִיהָ, בְּחִיַּת נְאֻמָּן פְּשׁוּט מֵאֲמָר פְּתוּחַ בְּנ"ל.

וְזֶה בְּחִיַּת מֶזֶן - רְאֵי-תְבוּת מֵאֲמָר נְאֻמָּן, בְּחִיַּת מֵאֲמָר
 פְּתוּחַ נְאֻמָּן פְּשׁוּט בְּנ"ל, כִּי הַמֶּזֶן הוּא בְּחִיַּת דַּעַת גְּדוֹל
 בְּנ"ל. וְעַל כֵּן אָכְלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַמֶּזֶן אַרְבָּעִים שָׁנָה (שמות מז),
 כִּי בֶן אַרְבָּעִים לְבִינָה (אבות פ"ה):

ח וְזֶה שְׁאֲמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבִרְכָה (קידושין לח): אֶת הַמֶּזֶן
 אָכְלוּ אַרְבָּעִים שָׁנָה, וְהֵלֵא אַרְבָּעִים שָׁנָה חֶסֶר שְׁלֹשִׁים
 יוֹם, אֲלֵא עוֹנָה שְׁהוּצִיאוּ מִמִּצְרַיִם, מְעַמּוֹ בְּהַ טַעַם מֶזֶן. כִּי בְּאֵמַת
 הַמֶּזֶן, שֶׁהוּא בְּחִיַּת הַדַּעַת, הָיָה רְאוּי שְׁיֵאֲכְלוּ אוֹתוֹ אַרְבָּעִים
 שָׁנָה בְּשִׁלְמוֹת, כִּי אַרְבָּעִים הוּא בְּחִיַּת בִּינָה וְדַעַת בְּנ"ל, דְּהִינּוּ
 תִּקְּף שְׁיֵצְאוּ מִמִּצְרַיִם וּנְתַנְגְּלָה הַדַּעַת, הָיָה רְאוּי שְׁיֵאֲכְלוּ הַמֶּזֶן
 תִּקְּף. וְעַל זֶה תִּרְצוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבִרְכָה: עוֹנָה שְׁהוּצִיאוּ
 מִמִּצְרַיִם, הִינּוּ הַמִּצּוֹת, מְעַמּוֹ בְּהַ טַעַם מֶזֶן. כִּי הַשְּׁלוֹם תְּלוּי
 בְּדַעַת וְכַנ"ל. וּמַחְלֶקֶת הוּא הַפֶּךְ הַדַּעַת. אֲדָּ יֵשׁ מַחְלֶקֶת שֶׁהוּא
 לְשֵׁם שְׁמַיִם, שֶׁהוּא בְּאֵמַת דַּעַת גְּדוֹל מְאֹד, יוֹתֵר מֵהַדַּעַת שֶׁל
 שְׁלוֹם, כִּי בְּאֵמַת זֶה הַמַּחְלֶקֶת הִיא אֲהָבָה וְשְׁלוֹם גְּדוֹל, כְּמוֹ
 שְׁאֲמָרוּ חֲכָמֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבִרְכָה (קידושין ל:): אֶת וְהַב בְּסוּפָה - לֹא
 זָוּ מִשֵּׁם עַד שֶׁנִּשְׁעֵשׂוּ אוֹהֲבִים זֶה לָזֶה. וְזֶה שְׁאֲמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ
 זְכוֹרָנָם לְבִרְכָה (אבות פ"ה): מַחְלֶקֶת שֶׁהִיא לְשֵׁם שְׁמַיִם סוּפָה

לְהִתְקַיֵּם; הֵינּוּ שְׂבָאֵמֶת הִיא אֲהָבָה בְּנִ"ל. וְזֶה: סוּפָה לְהִתְקַיֵּם,
 בְּחִינַת אֲהָבָה, כְּמוֹ שְׂפָתוֹב (במדבר כא): אֶת וְהֵב בְּסוּפָה בְּנִ"ל.
 וְזֶה בְּחִינַת מֹשֶׁה, כִּי מֹשֶׁה הוּא בְּחִינַת הַדַּעַת, שֶׁהוּא בְּחִינַת
 מַחְלֶקֶת לְשֵׁם שָׁמַיִם. וְעַל כֵּן מֹשֶׁה הוּא רֵאשִׁי-תִבּוֹת מַחְלֻקֹת
 שְׁמַאי הַלֵּל, שֶׁהֵם בְּחִינַת מַחְלֶקֶת לְשֵׁם שָׁמַיִם. וְעַל כֵּן הָיָה
 גְּאֻלַּת מִצְרַיִם עַל-יְדֵי מֹשֶׁה, כִּי עָקַר הַגְּאֻלָּה - עַל-יְדֵי הַדַּעַת,
 כְּמוֹ שְׂפָתוֹב (שמות מז) וַיִּדְעֶתֶם כִּי ה' הוֹצִיא אֶתְכֶם וְכוּ' (ויקרא כג)
 לְמַעַן יִדְעוּ וְכוּ'. וְזֶה בְּחִינַת עֲנָה, דִּהְיִנוּ מִצּוֹת, שֶׁהוֹצִיא
 מִמִּצְרַיִם. כִּי מִצָּה הִיא בְּחִינַת מַחְלֶקֶת, כְּמוֹ שְׂפָתוֹב (ישעיה מא):
 אֲנִשִּׁי מִצְדָּד יִהְיוּ כְּאֵין. וְזֶה: שֶׁהוֹצִיא מִמִּצְרַיִם - שֶׁהוֹצִיא
 דִּיקָא, כִּי בְּמִצְרַיִם, שֶׁהָיָה הַדַּעַת בְּגִלּוֹת, בּוֹדְאֵי לֹא הָיָה מַחְלֶקֶת
 לְשֵׁם שָׁמַיִם, כִּי זֶה תְּלוּי בְּדַעַת בְּנִ"ל. וְזֶה: עֲנָה שֶׁהוֹצִיא
 מִמִּצְרַיִם, הֵינּוּ שֶׁהִמְצָא, שֶׁהִיא בְּחִינַת מַחְלֶקֶת, שֶׁהוֹצִיא
 מִמִּצְרַיִם, שֶׁשֵּׁם הָיָה הַדַּעַת בְּגִלּוֹת, מְעַמּוּ בָּהֶם מַעַם מֶן, כִּי
 לְאַחַר שֶׁהוֹצִיא בְּחִינַת הַמַּחְלֶקֶת מִן הַגְּלּוֹת מִצְרַיִם, הָיָה בָּהֶם
 מַעַם מֶן, שֶׁהִיא בְּחִינַת דַּעַת גְּדוֹל, שֶׁהִיא בְּחִינַת מַחְלֶקֶת לְשֵׁם
 שָׁמַיִם בְּנִ"ל:

וְזֶה בְּחִינַת (שמות מז): לֶחֶם מִן הַשָּׁמַיִם, הַנֶּאֱמָר בְּפֶן, לְשׁוֹן
 מְלַחְמָה, כְּמוֹ שְׂפָתוֹב (תהלים לה): לֶחֶם אֶת לַחְמִי, בְּחִינַת
 מַחְלֶקֶת. הֵינּוּ שֶׁהֶפְּנוּ, שֶׁהוּא הַדַּעַת, הוּא בְּחִינַת מַחְלֶקֶת לְשֵׁם
 שָׁמַיִם בְּנִ"ל. וְעַל כֵּן דָּתֵן וְאִבִּירֵם שֶׁחֲלָקוּ עַל מֹשֶׁה, שֶׁהוּא
 הַדַּעַת, פָּגְמוּ גַם כֵּן בְּהֶפְּנוּ, וְהוֹתִירוּ מִמֶּנּוּ (מִ"ד שְׁמוֹת פ' א' וּבפ' כה),

כִּי הַמֶּן הוּא בְּחִינַת הַדַּעַת, בְּחִינַת מוֹשֶׁה בְּנִ"ל. וְזֶה שְׁכָתוּב בַּזֶּהר
 הַקָּדוֹשׁ (תצוה דף קפג:): כִּי מִצָּה הִיא אֲסוֹתָא, כִּי מִצָּה, שֶׁהִיא
 בְּחִינַת מַחְלֶקֶת לְשֵׁם שְׁמַיִם, בְּחִינַת דַּעַת, בְּחִינַת שְׁלוֹם בְּנִ"ל,
 הוּא רְפוּאָה. כִּי שְׁלוֹם הוּא רְפוּאָה, כְּמוֹ שְׁכָתוּב (ישעיה נז): שְׁלוֹם
 שְׁלוֹם לְרַחוּק וְלִקְרוֹב אָמַר ה' וּרְפֹאֲתֵיו; כִּי עֵקֶר הַחֹלִיֹּאת, חֵם
 וְשְׁלוֹם, הוּא מַחְמַת הָעֵדֶר הַשְּׁלוֹם, הֵינּוּ מַחְלֶקֶת הַיְסוּדוֹת,
 שְׂיִסוּד אֶחָד מִתְנַבֵּר עַל חֵבְרוֹ, וְשְׁלוֹם הוּא רְפוּאָה. וְזֶה שֶׁנֶּקְרָא
 מִצָּה לָחֵם עֲנִי (דברים טז), כִּי אֵין עֲנִי אֵלָא מִן הַדַּעַת (גדרים מא),
 וְזֶה בְּחִינַת חוֹלָה, כְּמוֹ שְׁכָתוּב (שמואל-ב יג): מִדּוּעַ אֲתָה כָּכָה דֵּל
 בֶּן הַמֶּלֶךְ, וּמִצָּה הִיא אֲסוֹתָא בְּנִ"ל, וְזֶה לָחֵם עֲנִי, שֶׁהוּא רְפוּאָה
 לְהַעֲנִי בְּנִ"ל:

ט וְלָבוֹא לְמַחְלֶקֶת לְשֵׁם שְׁמַיִם צָרִיף לְזַבֵּךְ וּלְמַהֵר אֶת הַשְּׁמַיִם,
 שְׁלֵא יִהְיֶה בְּבְחִינַת (ישעיה נ): אֲלַבִּישׁ שְׁמַיִם קְדְרוֹת.
 וּלְזַבֵּךְ וּלְמַהֵר אֶת הַשְּׁמַיִם הִיא עַל-יְדֵי אֲנַחָה בְּאֵמֶת. כִּי יֵשׁ בְּלָב
 רוּחַ הַדּוֹפֵק, שֶׁהִיא מִתְחַלֵּת הַתּוֹלְדָה, וְהוּא נוֹשֵׂא עָלָיו כָּל
 הַלְּחוֹת, וְכָל הַדְּמַיִם, וְכָל הַמִּיצוֹת (שְׁקוּרִין וְאֶפְסִין). וְהַרוּחַ הַדּוֹפֵק
 הַזֶּה הוֹלֵךְ וְנוֹקֵשׁ בְּכָל הָאֵיבָרִים, וְעַל-יְדֵי הַלִּיכָתוֹ וְנִשְׁוֹבוֹ בָּהֶם,
 הוּא מְנַעֵנֵעַ וּמְנַשֵּׁב וּמְנַפֵּץ אוֹתָם מִן הָעֵפּוֹשׁ, שְׁלֵא יִתְעַפְּשׂוּ וְלֹא
 יִתְקַלְקְלוּ. כְּמוֹ הַרוּחַ הַמְנַשֵּׁב בַּיָּם, שֶׁהוּא מְנַפֵּץ וּמְנַשֵּׁב וּמְהַפֵּךְ
 וּמְגַיֵּם הַמַּיִם שְׁלֵא יִתְעַפְּשׂוּ וְלֹא יִתְקַלְקְלוּ. וְעֵקֶר נִשְׁוֹב הַרוּחַ
 הַדּוֹפֵק - בְּהֵיבָדִים, כִּי מַחְמַת שְׁהֵיבָדִים עֵסְקָנִיּוֹת, צָרִיף לְנִשְׁב
 וּלְנַפֵּץ אוֹתָם בְּיֹתֵר. וְעַל כֵּן הַדְּאֶקְטֹר, כְּשֶׁמְנִיחַ יָדוֹ עַל הַדְּפֵק,

יודע כל ענני החולה, מחמת ששם בידים, עקר הלוך הרוח
 הדופק של הלב, שהוא נושא הכל עליו כנ"ל. וצריך שילך זה
 הרוח הדופק, תנועה מסדרת בתקונו וכסדורו. ויש נחש, שעל
 ידה בא עצבות רוח, הינו בחינת ל"ט מלאכות, שהוא זהמת
 הנחש, על ידי זה בא עצבות רוח, ועל ידי עצבות רוח אין הרוח
 דופק כסדורו, ואזי נעשים האיברים כבדים, מחמת שאין רוח
 הדופק מנשב בהם כסדר, ואזי הידים בבחינת (שמות י'): וידי
 משה כבדים, כי עקר הכבדות בהידיים, ששם עקר רוח הדופק
 כנ"ל. וזה בחינת עצבון ידים, כי עקר מויק העצבות רוח להידיים
 כנ"ל, וכשהאיברים כבדים, אזי מכבידין יותר על הרוח הדופק,
 ונחלש עוד יותר, ועל ידי שנחלש יותר הרוח הדופק, נעשים
 האיברים כבדים עוד יותר. וכן על ידי שנעשים האיברים עוד
 יותר כבדים, נחלש הרוח הדופק עוד יותר ויותר, וכן חוזרת
 חלילה, עד שיוצאת נפשו, חס ושלום. ועל ידי האנחה, הוא
 מחיה ומבריא את הרוח הדופק, ונצול מהעצבות רוח, וחוזר
 הרוח הדופק ומנשב כסדר בכל האיברים, ובפרט בהידיים, ועל
 ידי זה מופך את השמים, כי הידיים הם בחינת שמים, איש ומים,
 שהם בחינת יד ימין ויד שמאל. וזה (איכה ג'): נשא לכבנו אל
 כפיים אל אל בשמים - שצריך לשא את הלב, הינו הרוח הדופק
 שבלב, אל הידיים כנ"ל. וזה: אל אל בשמים - כי מזה נדרבך
 השמים כנ"ל: וזה בחינת (דברים לב): כי אשא אל שמים ידי -
 שצריך לשא את הידיים, שיהיה נעשה מהם בחינת שמים כנ"ל:

וּבְשִׁמְזוּכָּךְ אֶת הַיָּדִים, בְּחִינַת שָׁמַיִם, עַל־יְדֵי אֲנַחָה, שְׁעַל יְדֵה
 נושֵׂא הַרוּחַ שְׁפִלָּב אֶל הַיָּדִים, וְעַל־יְדֵי־זֶה נִזְדַּכְּכִין
 הַיָּדִים וְהַשָּׁמַיִם כַּנ"ל, אִזִּי הוּא בְּחִינַת מַחְלַקַת לְשֵׁם שָׁמַיִם. כִּי
 כָּל הַדְּבָרִים מְקַבְּלִין מִן הַשָּׁמַיִם, כִּי שֵׁם כָּל הַדְּבָרִים, כְּמוֹ
 שְׁפָתוֹב (תהלים קיט): לְעוֹלָם ה' דְּבָרָךְ נֶצַב בַּשָּׁמַיִם. וְהַדְּבָרִים
 שְׁמֻקְבָּלִין מִן הַשָּׁמַיִם, מְקַבְּלִין מִן הָרַעְמִים, בְּחִינַת (שם יח): יִרְעֵם
 בַּשָּׁמַיִם ה', בְּחִינַת (איוב לו): יִרְעֵם אֵל בְּקוֹלוֹ נִפְלְאוֹת. נִמְצָא,
 שְׁמֻקְבָּלִין הַדְּבָרִים מֵהַיָּדִים, כִּי הֵן הֵן בְּחִינַת שָׁמַיִם, שְׁשֵׁם כָּל
 הַדְּבָרִים. וְעַקֵּר הַקְּבָלָה - עַל־יְדֵי בְּחִינַת רַעְמִים, הֵינּוּ בְּחִינַת
 רוּחַ הַדּוֹפֵק, שְׁנִתְתַּקֵּן עַל־יְדֵי אֲנַחָה, שְׁעַל יְדוֹ נִתְנַשְׂאִים הַיָּדִים
 לְשָׁמַיִם. כִּי הַרוּחַ הַדּוֹפֵק, שְׁהוֹלֵךְ וּמְנַשֵּׁב וּמְנַפֵּץ הַכֹּל, וְעַקֵּר
 בְּהַיָּדִים, זֶה בְּחִינַת רַעְמִים, בְּחִינַת: יִרְעֵם בַּשָּׁמַיִם ה' כַּנ"ל. כִּי
 הַיָּדִים הֵן בְּבְחִינַת שָׁמַיִם כַּנ"ל. וְשֵׁם כָּל הַדְּבָרִים, בְּחִינַת:
 לְעוֹלָם ה' דְּבָרָךְ נֶצַב בַּשָּׁמַיִם כַּנ"ל, נִמְצָא, שְׁמֻקְבָּלִין הַדְּבָרִים
 מֵהַיָּדִים. וְזֶה בְּחִינַת: כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר ה' בְּיַד הַנְּאֻמָּר בְּמִשָּׁה וּבְשִׂאֵר
 נְבִיאִים. כִּי שֵׁם כָּל הַדְּבָרִים, וּמִשָּׁם מְקַבְּלִין אוֹתָם כַּנ"ל:

וְכָל הַדְּבָרִים שְׁמֻקְבָּלִין מִשָּׁם, הֵינּוּ מִבְּחִינַת יָדִים, בְּחִינַת
 שָׁמַיִם, בְּחִינַת רַעְמִים. אִין לְגִנּוֹת אֶת הַמְקַבֵּל, אִף אִם אִין
 הֶלְכָה כְּמוֹתוֹ, מֵאַחַר שְׁקִבְלָם מִן הַשָּׁמַיִם. וְעַל כֵּן בְּאִמַת אֵלוֹ
 וְאֵלוֹ דְּבָרֵי אֱלֹקִים חַיִּים (עירובין יג:), וְיִמָּה שְׂאִין הֶלְכָה כְּמוֹתוֹ, זֶה
 אִי אִפְשָׁר לָנוּ לְהַכִּין וְלְהַשְׁיֵן, כִּי זֶה בְּחִינַת רַעְמִים, שְׁמִשָּׁם קִבֵּל
 הַדְּבָרִים, שְׁעֲלִיהֶם נֹאמֵר: יִרְעֵם (ה) אֵל בְּקוֹלוֹ נִפְלְאוֹת. דְּהֵינּוּ

שָׁהֵם בַּאֲמַת נִפְלְאוֹת תְּמִים דְּעִים, וְאִי אֶפְשֶׁר לָנוּ לְהַשִּׁיג זֹאת. כִּי זֶה בְּחִינַת דְּרָכֵי ה' שְׂאֵי אֶפְשֶׁר לְהַשִּׁיג, הֵינּוּ בְּחִינַת: צְדִיק וְטוֹב לוֹ, צְדִיק וְרַע לוֹ; רָשָׁע וְטוֹב לוֹ, רָשָׁע וְרַע לוֹ, שְׂאֶפְלוּ מִשָּׁה רִבְנוּ עָלָיו הַשְּׁלוֹם לֹא הִשִּׁיג זֹאת, וְעַל זֶה בִּקֵּשׁ (שְׁמוֹת לג): הוֹדִיעֵנִי נָא אֶת דְּרָכֶיךָ. כִּי צְדִיק וְטוֹב לוֹ, זֶה בְּחִינַת הַצְּדִיק שֶׁהִלְכָה כְּמוֹתוֹ; צְדִיק וְרַע לוֹ, זֶה בְּחִינַת הַצְּדִיק שֶׁאֵין הִלְכָה כְּמוֹתוֹ; רָשָׁע וְטוֹב לוֹ, זֶה בְּחִינַת הַרָשָׁע שֶׁמְקַרֵּב לְהַצְּדִיק שֶׁהִלְכָה כְּמוֹתוֹ; רָשָׁע וְרַע לוֹ, זֶה בְּחִינַת הַרָשָׁע שֶׁמְקַרֵּב לְהַצְּדִיק שֶׁאֵין הִלְכָה כְּמוֹתוֹ. וְאֶפְלוּ מִשָּׁה לֹא הִשִּׁיג זֹאת, כִּי הֵם בְּחִינַת דְּרָכֵי ה', בְּחִינַת רַעְמִים, שֶׁהֵם נִפְלְאוֹת תְּמִים דְּעִים שְׂאֵי אֶפְשֶׁר לְהַשִּׁיג. וְעַל כֵּן בְּשִׁמְקַבְלִים דְּבוּרִים מִן הַשָּׁמַיִם, מִבְּחִינַת יָדַים, בְּחִינַת רַעְמִים כַּנִּלְ, אֵין לְגִנּוֹת אוֹתוֹ, אֵף אִם אֵין הִלְכָה כְּמוֹתוֹ, כִּי זֶה בְּחִינַת מַחְלֶקֶת לְשֵׁם שָׁמַיִם, שְׂבֻאֲמַת אֵלוֹ וְאֵלוֹ דְּבָרֵי אֱלֹקִים חַיִּים, רַק שְׂאֵי אֶפְשֶׁר לְהַשִּׁיג זֹאת, כִּי הוּא נִפְלְאוֹת תְּמִים דְּעִים, בְּחִינַת רַעְמִים כַּנִּלְ:

וְזֶה פְּרוּשׁ (אֵיוב כו): בְּרוּחוֹ שָׁמַיִם שִׁפְרָה, חִלְלָה יָדוֹ נָחַשׁ בְּרַח, הֵן אֵלֶּה קִצּוֹת דְּרָכָיו, וּמָה שְׁמִיץ דְּבַר נִשְׁמַע בּוֹ, וְרַעַם גְּבוּרוֹתָיו מִי יִתְבוֹנֵן. בְּרוּחוֹ שָׁמַיִם שִׁפְרָה - הֵינּוּ בְּחִינַת הַרוּחַ הַדּוֹפֵק הַנִּלְ, הַמְנַשֵּׁב בְּיָדַים, שֶׁהֵם בְּחִינַת שָׁמַיִם כַּנִּלְ. וְזֶהוּ בְּחִינַת: בְּרוּחוֹ שָׁמַיִם שִׁפְרָה, כִּי עַל-יְדֵי הַרוּחַ הַדּוֹפֵק הַנִּלְ, הוּא מְזַכֵּךְ וּמְשַׁפֵּר הַשָּׁמַיִם, שֶׁהֵם הַיָּדַים, בְּבְחִינַת: נִשְׂא לְכַבְּנוּ אֶל כַּפַּיִם אֶל יָאֵל בְּשָׁמַיִם כַּנִּלְ. וְזֶה: חִלְלָה יָדוֹ נָחַשׁ בְּרַח - שְׁעַל-

יִדְיָזָה עוֹשֶׂה חָלָל בְּהִידָדִים, שֶׁהָיוּ כְּבָדִים וּסְתוּמִים עַל־יְדֵי
הַעֲצוּבוֹת רוּחַ, שֶׁהוּא זֶה־מַת הַנְּחָשׁ כַּנִּל. וְאִזִּי כְּשֶׁמִּכְבָּל בְּחִינַת
זֶה־מַת הַנְּחָשׁ, וְהַרוּחַ הַדּוֹפֵק מִנְּשֵׁב כְּסֹדֵר, וְאִזִּי נִתְנַשְׂאִין הַיְדָדִים,
וְנִדְבָדְדוּ הַשָּׁמַיִם, וְאִזִּי מִקְבְּלִין מֵהֶם דְּבוּרִים, בְּחִינַת מַחְלָקֶת לְשֵׁם
שָׁמַיִם, שֶׁזֶה בְּחִינַת דְּרָכֵי ה', כִּי בְּאֵמֶת אֵלֹהֵי וְאֵלֹהֵי דְבָרֵי אֱלֹקִים
חַיִּים כַּנִּל. וְזֶה: הֵן אֵלֹהֵי קְצוֹת דְּרָכָיו - הֵינּוּ שֶׁזֶה בְּחִינַת דְּרָכֵי
ה', בְּחִינַת צְדִיק וְטוֹב וְכוּ', שְׂאֵי אֶפְשָׁר לְהַשְׁיֵג כַּנִּל, בְּחִינַת
רַעְמִים, שֶׁהֵם נִפְלְאוֹת תְּמִים דְּעִים כַּנִּל. וְזֶה: וּמֵה שֶׁמִּין דְּבָר
נִשְׁמַע כּוּ וְרַעַם גְּבוּרָתוֹ מִי יִתְבּוֹנֵן - הֵינּוּ שֶׁבְּאֵלֹהֵי הַדְּבוּרִים
שֶׁמִּקְבְּלִין מִן הַשָּׁמַיִם הַנִּל, אֵין בְּהֶם שׁוּם גְּנוּת, וְאִסוּר לְגַנוּת
אֶת הַמְּקַבֵּל, אֵף אִם אֵין הֶלְכָה כְּמוֹתוֹ, כִּי זֶה בְּחִינַת דְּרָכֵי ה',
בְּחִינַת רַעְמִים, שְׂאֵי אֶפְשָׁר לְהַבִּין וְלַהֲשִׁיג כַּנִּל. וְזֶה: וּמֵה שֶׁמִּין
דְּבָר וְכוּ'; הֵינּוּ שְׂאֵין בְּהֶם שׁוּם גְּנוּת, אֵף אִם אֵין הֶלְכָה כְּמוֹתוֹ,
כִּי: וְרַעַם גְּבוּרָתוֹ מִי יִתְבּוֹנֵן - כִּי מִי יוּכַל לְהַבִּין רַעַם גְּבוּרָתוֹ,
שֶׁהֵם נִפְלְאוֹת תְּמִים דְּעִים, בְּחִינַת: יְרַעַם (ה') אֵל בְּקוֹלוֹ
נִפְלְאוֹת, כִּי בְּאֵמֶת אֵלֹהֵי וְאֵלֹהֵי דְבָרֵי אֱלֹקִים חַיִּים, רַק שֶׁזֶה אֵי
אֶפְשָׁר לְהַשְׁיֵג, כִּי הוּא בְּחִינַת דְּרָכֵי ה' כַּנִּל:

וְזֶה פְּרוּשׁ: וּכְיֹזֵם הַכְּבוּרִים - זֶה בְּחִינַת מַלְכוּת, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב
(תהלים פט): אֵף אֲנִי בְּכוֹר אֶתְנַהּוּ עֲלוּן לְמַלְכֵי אֶרֶץ.
בְּחִקְרֵיכֶם מִנְּחָה חֲדָשָׁה לַה' - זֶה בְּחִינַת תּוֹרָה חֲדָשָׁה, תּוֹרַת
ה', שֶׁנֶּעֱשֶׂה עַל־יְדֵי בְּחִינַת הַמַּלְכוּת הַנִּל. בְּשִׁבְעֵתֵיכֶם - זֶה
בְּחִינַת הַדַּעַת כַּנִּל, בְּחִינַת מֶן, בְּחִינַת מְקוּהָ שֶׁל שְׁבִיעוֹת, שֶׁהוּא

מקוה של שער הנון כנ"ל. ועל בן נקרא שבועות עצרת, מלשון מלכות, כמו שפיתוב (שמואל א ט): זה יעצר בעמי. מקרא קדש יהיה לכם - זה בחינת רוח הקדש, בחינת רוח הדופק הנ"ל, הינו שצריכין לקרות את הקדש, בחינת רוח הדופק הנ"ל, כדי להנצל מזהמת הנחש, ל"ט מלאכות, עצבות רוח כנ"ל. כל מלאכת עבדה לא תעשו, לכפל זהמת הנחש, ל"ט מלאכות, עצבון ידים, כמה שפיתוב (בראשית ה): זה ינחמנו ממעשינו ומעצבון ידינו; הכל כנ"ל:

נז

שאלו תלמידיו את רבי יוסי בן קסמא: אימתי בן דוד בא וכו'. אמר להן: לבשיפל השער הזה ויבנת, ויפל ויבנת, ויפל; ואין מספיקין לבנותו, עד שפן דוד בא:

(סנהדרין צח)

רש"י: השער הזה: של ארם, שבארם היה באותה השעה: ואין מספיקין לבנותו: פעם שלישית:

לשון רבנו זכרנו לברכה

שאלו את רבי יוסי בן קסמא: אימתי יבוא בן דוד וכו': א דע, כי כל דבור ודבור שייצא מפי הקדוש ברוך הוא, נברא ממנו מלאך (חגיגה יד), וכל דבור ודבור נחלק לכמה ניצוצות, בבחינת (ירמיה כג): כפמיש יפוצץ סלע. כמו כן נבראו

כַּמָּה וְכַמָּה מִלְאָכִים, לְפִי רֵב הַנִּיצוּצוֹת. וְדַבּוּר הַכּוֹלֵל אֶת הַנִּיצוּצוֹת נִבְרָא מִלְאָךְ, שֶׁהוּא שֵׁר וְרֹאשׁ עַל הַמִּלְאָכִים שֶׁנִּבְרָאוּ מִן הַנִּיצוּצוֹת, וְהֵם מַחְנֵהוּ. וְכֹל מִלְאָךְ וּמִלְאָךְ הוּא מִמְנָה עַל אִיזוֹהוּ דָּבָר, וְאִפְלוּ כָּל אֵילָנוֹת וְעֵשְׂבִים יֵשׁ עֲלֵיהֶם מִמְנִים, כַּמָּה שְׂאֵמְרוּ חֲכָמֵינוּ זְכוֹרֵנָם לְבִרְכָה (בראשית רבה פרשה י'): אֵין לָךְ עֵשֶׂב מִלְמַטָּה שְׂאֵין לוֹ מִלְאָךְ מִלְמַעְלָה וְכוּ'. וְכֹל מִלְאָךְ מִקְּבֵל חֵיווֹתוֹ מִהַדְּבוּר, וּמִשְׁפִּיעַ לְתוֹךְ הַדָּבָר שֶׁנִּמְנָה עָלָיו, הֵינּוּ לְאִיזוֹהוּ עֵשֶׂב אוֹ דָּבָר אֲחֵר שֶׁהוּא מִמְנָה עָלָיו. וְשְׁנֵי הַפְּחוֹת הָאֵלוּ, הֵינּוּ כַּחַ שְׂיֵשׁ לְמִלְאָךְ לְקַבֵּל, וְכַח לְהַשְׁפִּיעַ, מְכַנִּים בְּבַחֲיַנַּת יָדַיִם. בְּיַד יְמִין מִקְּבֵל חֵיווֹתוֹ, וּבְיַד שְׂמָאל מִשְׁפִּיעַ. בְּבַחֲיַנַּת: וּמִכָּה אוֹתוֹ וְאוֹמֵר לוֹ: גְּדֹל (שם); וְהַפָּאָה הִיא בַּחֲיַנַּת שְׂמָאל. נִמְצָא, שֶׁכָּל הַרְפוּאוֹת תְּלוּיִים בַּתּוֹרָה, בְּבַחֲיַנַּת (משלי ד'): וְלִכְּל בְּשׂוֹר מִרְפָּא; כִּי הַתּוֹרָה נוֹתַנַת כַּח לְמִלְאָכִים, וְהַמִּלְאָכִים מִשְׁפִּיעִים לְעֵשְׂבִים, וְעֵשְׂבִים מִרְפָּאִים בְּכַח הַתּוֹרָה. וּמִי שְׁפוּגִים בְּאִמוּנַת חֲכָמִים, וּפּוֹרֵץ גְּדָרִם, אִזִּי אֵין רְפוּאָה לְמַפְתּוֹ, בְּבַחֲיַנַּת (שבת קי'): דְּלִמָּא חוּיָא דְרַבְּנָן טַרְקָה, שְׂאֵין לוֹ אִסּוּתָא (שְׂמָא נַחַשׁ שֶׁל חֲכָמִים נִשְׁכוּ, שְׂאֵין לוֹ רְפוּאָה); כִּי הַפּוֹרֵץ גְּדָרִם, עַל־יַד־יְזוּהוּ מִסִּיר הַיָּדַיִם מִן הַמִּלְאָכִים, לְפִי בַּחֲיַנַּת הַסֵּרְתוֹ מִדְּרָךְ דְּבָרֵי רַבְּנָן. וְזֶהוּ (דברים יז'): לֹא תִסּוּר מִן הַדָּבָר אֲשֶׁר יִגִּידוּ לָךְ יְמִין וּשְׂמָאל - לְפִי בַּחֲיַנַּת הַסֵּרְתוֹ, אִם סָר מִדְּרָךְ דְּבָרֵי רַבְּנָן לְיְמִין, בְּזוֹהוּ סָר יְמִין הַמִּלְאָךְ, וְאֵין לוֹ כַּח לְקַבֵּל. וְאִם סָר לְשְׂמָאל, בְּזוֹהוּ סָר יַד שְׂמָאל מִהַמִּלְאָךְ, וְאֵין לוֹ כַּח לְהַשְׁפִּיעַ. וְכִשְׁנַפְּנָם אִיזוֹהוּ יַד הַמִּלְאָךְ, אִזִּי אֵין לְזוֹהוּ הָאָדָם אִסּוּתָא, כִּי זֶה

הַעֲשֹׁב שָׁבוּ תִלְוֵי רְפוּאָתוֹ, אֵין לוֹ כַּח לְרַפְּאוֹת, כִּי אֵין מִשְׁפִּיעַ לוֹ:

וְזֶה בְּחִינַת (דברים כח): מִכָּה אֲשֶׁר לֹא כְּתוּבָה בַּתּוֹרָה - זֶהוּ מִיתַת תַּלְמִיד חָכֵם, הֵינוּ הַמִּיתָה שְׁתַּלְמִידֵי־חַכְמִים מִמִּיתֵין אִיזְהוּ אָדָם. כִּי חוֹלְאֵת הַבָּאָה לְאָדָם עַל שֶׁעָבַר עַל דְּבָרֵי רַבָּנָן אֵין לוֹ רְפוּאָה, וְהוּא מֵת מִן הַחוֹלְאֵת, זֶה הַמִּיתָה בָּאָה עַל־יְדֵי מִכָּה אֲשֶׁר לֹא כְּתוּבָה בַּתּוֹרָה, כִּי דְבָרִים שְׁלֹא נִכְתְּבוּ בַּתּוֹרָה, נִמְסְרוּ לְחַכְמִים, וְאִנְחָנוּ מִצְוִים לְשִׁמְעַע מֵהֶם. וַיֵּשׁ מִי שֶׁמְזוֹלוּ דְבָרֵיהֶם, וְאֵין מֵאֲמִין דְּבָרֵיהֶם, מַחֲמַת שְׁנֵדְמָה לוֹ שֶׁמְדַאֲוֵרֵיתָא אֵינוּ כֵּן, וְעַל יְדֵי זֶה נִחְלָה בְּמִכָּה שְׁאֵין לוֹ רְפוּאָה, וּמַת בָּהּ. וַיֵּשׁ יִסְוֵרִין שֶׁל אַהֲבָה, הַשּׁוֹלְטִין עַל הָאָדָם שֶׁהוּא צְדִיק, וְהוּא מִכָּה בְּיִסְוֵרִין, וְאֵין רְפוּאָתוֹ תּוֹלָה בְּרְפוּאָת עֲשָׁבִים, כִּי הוּא אִישׁ צְדִיק, וְלֹא פָּגַם יְדֵי הַמְּלֶאכֶה, וְהַיְדִים הֵם שְׁלָמִים. וְזֶה (שה"ש ב): כִּי חוֹלַת אַהֲבָה אָנִי, שְׁמַאלוֹ תַּחַת לְרֵאשִׁי וַיְמִינוֹ תַּחֲפֻקְנִי. הֵינוּ חוֹלַת אַהֲבָה יְכוּלָה הִיא לְשַׁלֵּט עַל אִישׁ אַחֵד, וְאֵין רְפוּאָתוֹ תּוֹלָה בְּהַיְדִים הַנְּ"ל, כִּי הַיְדִים בְּבְחִינַתוֹ הֵם שְׁלָמִים, בְּבְחִינַת: שְׁמַאלוֹ תַּחַת וְכוּ':

וְזֶהוּ (ברכות ה'): כְּשֶׁבֵּא רַבִּי יוֹחָנָן לְתַנָּא שְׁנַחֲלָה בְּיִסְוֵרִין וְאָמַר לוֹ: חֲבִיבִין עֲלֶיךָ יִסְוֵרִין, אָמַר: לֹא וְכוּ', אָמַר לוֹ: הֵב לִי יָדְךָ וְכוּ' (חבִיבִים עֲלֶיךָ יִסְוֵרִים? אָמַר לֹא. אָמַר לוֹ תַן לִי יָדְךָ). כִּי רַבִּי יוֹחָנָן סָבַר שְׁאֵלוֹ יִסְוֵרִין הֵן יִסְוֵרִין שֶׁל אַהֲבָה, וְזֶהוּ שֶׁשְּׂאֵל אוֹתוֹ: חֲבִיבִין עֲלֶיךָ יִסְוֵרִין, שְׁשֵׂאֵל אוֹתוֹ אִם חֲבִיב עֲלָיו הַיִּסְוֵרִין, הֵינוּ

אם יסורין של אהבה הם. והשיב לו: לא וכו'. וכששמע רבי יוחנן שהיסורים לא של אהבה הן, חשב דילמא (שמא) פגם, חס ושלום, בידיהם הנ"ל, ובשביל זה אין לו רפואה. וזה שאמר לו: חב לי ידה, כדי שידע אם פגם בדברי רבנן, חס ושלום, פנ"ל. ותקף בשיהב לו ידא אוקמוהו (נתן לו יד והקימו), כי לא היה יסורין של אהבה, ולא פגם בידיהם, בשביל זה היה יכול לחיות ולקום מחליו:

וזהו: ומשך אפירים בכחו, יקום ולא יאמין פתיין (איוב כד). כי על ידי שאין מאמין בתלמידי חכמים הנקראים חיים, כמה שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (ברכות יח): ובניהו בן יהוידע בן איש חי - צדיקים אפלו במיתתם נקראים חיים, על ידי זה, הוא נופל בחולאת אשר לא יאמין פתייו. הינו שאין שום אדם מאמין שיחיה מחלי זה, כי אין רפואה למפתו פנ"ל. ותקונו - שיקים אמונה הנפולה, ויאמין אמונת חכמים. וזהו: יקום ולא יאמין פתיין - הינו זה שלא האמין בחכמים הנקראים חיים, יקים זאת האמונה הנפולה, ועל ידי זה יקום מחולאת הזאת, שלא האמין עד עכשו שום אדם שיש לו שום רפואה על מפתו, ועל ידי אמונתו יתרפא. כי על-ידי אמונת חכמים, מתקן פחינות ידים של מלאכים, והם מקבלים ומשפיעים כחות לעשבים לרפואתו. וזה: ומשך אפירים בכחו; הינו שהמלאכים הנקראים אפירים, כל אחד ואחד נחזר לו כחו, הינו כ"ח פרקין דידיהם, וממשיכין שפע לכל הדברים שנתמנו

עליהם, ואז יש לו רפואה בנ"ל, כי דברי חכמים עושין ומתקנין
בחינת הידים בנ"ל:

ב ולהקיים אמונה הנפולה היא על-ידי בחינת יעקב, הינו על-
ידי נדר, שידר איזהו נדר (רצונו לומר: ויקים מיד)
עין בהשמטות), ועל-ידי הנדר ישוב לאמונת חכמים. פי פשאין
לו אמונת חכמים, זה בחינת הסתלקות החכמים, בחינת פלא,
בבחינות (ישעיה כט): הנני יוסיף להפליא את העם הזה הפלא
ופלא ואבדה חכמת חכמיו; ודרשו חכמינו זכרונם לברכה (מ"ד
איכה א), שזה נאמר על סלוקן של חכמים. ותקונו של הפלאה
הזאת, הינו של סלוקן של חכמים, תקונו, הפלאה של נדר,
בבחינת (במדבר ו): פי יפליא לנדר נדר. פי על-ידי הנדר, הוא
עולה לשרש שהחכמים משרשים שם, הינו בחינת פליאות
חכמה (ספר יצירה, וזהו בלך דף קצג), ויודע ומכיר מעלות החכמים,
ועל-ידיה הוא שב ומאמין בהם.

וזוה בחינת (ישעיה כה): אודה שמך פי עשית פלא; ועל-ידיה:
עצות מרחק אמונה אמן. הינו על ידי בחינת נדר, שהוא
בחינות פלא, נתתן אמונת חכמים, שעצתם מרחוק, בבחינת:
ממרחק תביא לחמה (משלי לא); פי דברי תורה עניים במקומם
ועשירים במקום אחר (ירושלמי ר"ה פרק ראוהו ב"ד), שהחכמים
למידים דבריהם ממקומות רחוקים שבתורה, שזה נמסר להם
לדרש התורה לכל חפציהם, בשלש עשרה מדות שהתורה
נדרשת בהן, ומחייבין אנחנו להאמין לכל דבריהם, בבחינות: לא

תסור מן הדבר וכו'. ויעקב הוא בְּחִינֹת נָדָר, שְׁהוּא רֹאשׁ לְכָל הַנְּדָרִים, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב (בראשית כח): וַיִּדַּר יַעֲקֹב נָדָר:

וְזֶהוּ: מִיַּדִּי אֲבִיר יַעֲקֹב (שם מט) - בְּשִׁבִיל לְתַקֵּן יְדֵי הַמְּלֹאךְ, הַנִּקְרָא אֲבִיר, צְרִיף לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּנָדָר, שְׁהוּא בְּחִינַת יַעֲקֹב כַּנִּל. כִּי: מִשֵּׁם רוּעָה אָבֵן יִשְׂרָאֵל - הֵינּוּ עַל יְדֵי הַנְּדָר נִתְתַקֵּן הָאֲמוּנָה הַנִּקְרָא רוּעָה, בְּבְחִינַת: וְרַעָה אֲמוּנָה (תהלים לו). וְכִשְׁנִתְתַקֵּן הָאֲמוּנָה, נִתְתַקֵּן הַיְדִים, בְּבְחִינַת לֹא תִסּוּר כַּנִּל:

ג וְכִשְׁנִתְתַקֵּן הַיְדִים הַנִּל עַל יְדֵי נָדָר כַּנִּל, עַל יְדֵי זֶה מִתְנוֹצְצִים בּוֹ אִוְרוֹת הָאֲבוֹת, כִּי נָדָר זֶה בְּחִינַת אֹר יַעֲקֹב, וַיְדִים הֵם אֲבָרָהִם וַיְצַחֲקוּ, שֶׁהֵם יָמִין וְשְׂמָאל. וְזֶה בְּחִינֹת (שם עח): נָגַד אֲבוֹתֵם עֲשֵׂה פְלֹא; הֵינּוּ שְׁעַל־יְדֵי פְלֹא הַנִּל, מִתְנוֹצְצִים בּוֹ אֹר הָאֲבוֹת. וְזֶה סוֹפֵי תִבוֹת שֶׁל שְׂמוֹת הָאֲבוֹת בַּק"ם, (כִּי סוֹפֵי תִבוֹת שֶׁל אֲבָרָה'ם יְצַחֲקוּ יַעֲקֹב הֵם אוֹתִיּוֹת בַּק"ם) נוֹטְרִיקוֹן: בְּשֵׁמֶן קִדְשֵׁי מִשְׁחָתֵינוּ (תהלים פט), שְׁהוּא רְמוֹ בְּחִינֹת נָדָר, כִּי כֵן כְּתִיב בְּנָדָר יַעֲקֹב (בראשית כח): וְהָאָבֵן הַזֶּה אֲשֶׁר וְכו', וְכִתִּיב (שם לה): וַיִּצַק עָלֶיהָ שֵׁמֶן, הֵינּוּ עַל יְדֵי הַנְּדָר מִתְנוֹצְצִים עַל הָאָדָם אֹר הָאֲבוֹת:

ד וְעַל יְדֵי הָאוֹרוֹת הָאֵלוּ עוֹלָה וּמִתְעַנֵּג כְּעֵנֵג שִׁפְתַּי, בְּבְחִינֹת (ישעיה נח): אִזּוֹ תִתְעַנֵּג עַל וְכו' וְהִרְכַּבְתִּיךָ עַל כַּמְתִּי אֶרֶץ, וְהִאֲכַלְתִּיךָ נְחֹלֶת יַעֲקֹב אֲבִיךָ. כַּמְתִּי אֶרֶץ הֵם אֲבָרָהִם וַיְצַחֲקוּ, שֶׁהֵם הַיְדִים, שֶׁהֵם זְרוּעוֹת עוֹלָם. וְהִאֲכַלְתִּיךָ נְחֹלֶת יַעֲקֹב - זֶה בְּחִינֹת נָדָר הַנִּל. וְעַל־יְדֵי הָאֲבוֹת עִם הָאֲמוּנָה הַנִּל זוֹכֵה לְעֵנֵג

שַׁבָּת, בְּחִינַת שֵׁינ בַּת, שֵׁינ - זֶה בְּחִינַת אֲבוֹת. בַּת - זֶה בְּחִינַת
 אִמּוֹנָה, בְּחִינַת בַּת הַיְתָה לְאַבְרָהָם וְכוּ', (בְּכֹא־בִתְרָא טו): דְּרָשׁוּ
 שָׁם עַל פְּסוּק: וְה' בִּרְדָּךְ אֶת אֲבֹרְהֶם בְּכֹל, בַּת הַיְתָה לוֹ לְאַבְרָהָם
 וּבְכֹל שָׁמָּה). בְּחִינַת (משלי כח): אִישׁ אִמּוֹנֹת רַב בְּרָכוֹת:

ה וְעַנְג שַׁבָּת הִזָּה, זֶה בְּחִינַת אֲכִילָה בְּקִדְשָׁה, כִּי אֲכִילַת יְמֵי
 הַחֹל נִהְיָה מִמּוֹנָה גַם בֶּן הַסְּמֵרָא אַחֲרָא, אֲבָל מֵאֲכִילַת
 שַׁבָּת אֵין חֶלֶק לְסְמֵרָא אַחֲרָא כָּלֵל וְכָלֵל. וְזֶה שְׁצוּדָה אוֹתָנוּ עַל
 אֲכִילַת שַׁבָּת, כְּמוֹ שְׁכַתּוּב (שְׁמוֹת טו): אֲכַלּוּהוּ הַיּוֹם כִּי שַׁבַּת הַיּוֹם
 לָהּ, כִּי אֲכִילַת שַׁבָּת נַעֲשֶׂה קִדְשָׁה וְאַלְקוֹת גָּמוּר, בְּלֹא תַעֲרֹכֶת
 סִיגִים כָּלֵל. וְיִכּוֹל לַפְעַל בְּאֲכִילַת שַׁבָּת, מֵה שְׁפּוֹעֵל בְּתַעֲנִיַת,
 הֵינּוּ לְהַפִּיל אוֹיְבָיו לְפָנָיו בְּזִכּוֹת עַנְג שַׁבָּת, כְּמוֹ שְׁפּוֹעֵל בְּצוּם.
 וְעַל שֵׁם זֶה נִקְרָא שַׁבָּת, כִּי בְּסִגְלָתוֹ לְהַשְׁבִּיב אוֹיֵב וּמִתְנַקֵּם
 (תהלים ח):

ו כִּי עַל־יְדֵי הַצּוּם אוֹיְבָיו נּוֹפְלִים לְפָנָיו, כִּי עַל־יְדֵי הַפְּעֵם, הַבָּא
 יִמְהַפֵּד, בְּחִינַת כְּבֹד בּוֹעֵם (ברכות סא:), נִתְעוֹרֵר הַמְּקַטְרֵג
 הַגָּדוֹל, שֶׁהוּא עֵשׂו, הוּא אָדוּם, שֶׁאֲחִיזָתוֹ בְּכַבֵּד (זוהר פנחס רלד
 ותיקון כא). וְהוּא אֲדַמּוֹנִי, שֶׁהוּא בְּחִינַת כְּבֹד, שֶׁהוּא מְלֵא דָם. וּמִן
 הַמְּקַטְרֵג הָעֲלִיּוֹן נִתְעוֹרְרִים וְנִשְׁתַּלְשְׁלִים מְקַטְרָגִים וְצָרִים לְמַטָּה
 עַל אָדָם הַבּוֹעֵם וְשׁוֹלְטִים עָלָיו, וְאֵינָם יֵרָאִים מִלְּפָנָיו, כִּי עַל יְדֵי
 הַפְּעֵם נִדְמָה לָהֶם כְּבִהְמָה, בְּבְחִינַת (תהלים מט): נִמְשַׁל כְּבִהְמוֹת
 נְדָמוּ. כִּי עַקֵּר הַמּוֹרָא שְׁמֹתֵירָאִין מִן הָאָדָם, בְּבְחִינַת (בראשית ט)
 וּמוֹרָאֲכֶם וְחַתְכֶם, אֵינּוּ אֶלָּא עַל־יְדֵי הַצֶּלֶם אֱלֹקִים שְׁבַפְנֵי הָאָדָם,

וְעַל־יְדֵי הַצֶּלֶם, הָאָדָם הוּא אָדָם, וּכְשֶׁפָּר צֶלֶם, אִזִּי יוֹצֵא מִגֶּדֶר אָדָם לְגֶדֶר בְּהֵמָה, וְאִזְ סָר מוֹרָאוֹ. וְעַקֵּר הַצֶּלֶם הַמֵּאִיר בְּפָנָיו הָאָדָם, הִיא חֲכָמוֹת הַבוֹרָא, שְׁנַתֵּן לָאָדָם יִתְרוֹן עַל הַבְּהֵמָה, הִיא הַמֵּאִירָה בְּפָנָיו אָדָם, בְּבַחֲיִינָת: חֲכָמַת אָדָם תֵּאִיר פָּנָיו (קהלת ח). וְעַל יְדֵי הַפַּעַם - אִם חָכֵם הוּא חֲכָמָתוֹ מִסְתַּלְקֶת (פסחים דף סו:), וְאִזְ צִלּוֹ סָר, וּפָנָיו נּוֹפְלִים, בְּבַחֲיִינָת (בראשית ד): לָמָּה חָרָה לָךְ וְלָמָּה נָפְלוּ פָנֶיךָ; וּכְשֵׁאִין לוֹ פָּנָיו אָדָם, אִזִּי מוֹרָאוֹ סָר, כִּי נִמְשָׁל בְּבֵהֵמוֹת, וְצָרְיוֹ מִצָּרִים לוֹ.

וְעַל־יְדֵי הַצֹּחַם וְהַתְּעִינִית הוּא מִתְקַן אֶת פָּנָיו, וּמִחֲזִיר לְעִצְמוֹ אֶת חֲכָמָתוֹ, שֶׁהִיא צִלְמוֹ הַמֵּאִיר בְּפָנָיו, וְאִזְ הַפֵּל יֵרָאִים מִמֶּנּוּ, וְאוֹיְבָיו נּוֹפְלִים לְפָנָיו. לְפָנָיו דִּיקָא, כִּי עַקֵּר נְפִילְתָם - מִחֲמַת הַפְּנִים כִּנ"ל. וְכֹל זֶה נַעֲשֶׂה עַל־יְדֵי הַצֹּחַם, כִּי עַל־יְדֵי הַצֹּחַם נִכְנַע הַכְּבֵד לְפָנָיו הַמּוֹחַ. כִּי בְיוֹם שֶׁאָדָם אוֹכֵל, אִזְ הַכְּבֵד נִזּוֹן תַּחֲלָה, וְאַחֲר־כֵּן הוּא שׁוֹלַח לְהַמּוֹחַ. נִמְצָא בְיוֹם הָאֹכִילָה, הַגְּדֵלָה וְהַמְּשָׁלָה לְהַכְּבֵד. וּכְשֶׁמִּתְעַנֶּה, אִזִּי נִזּוֹן הַמּוֹחַ תַּחֲלָה, וְהַמּוֹחַ שׁוֹלַח מִזּוֹן אַחֲר־כֵּן לְהַכְּבֵד. נִמְצָא, בְיוֹם הַצֹּחַם, נִכְנַע הַכְּבֵד לְפָנָיו הַמּוֹחַ, וְהַגְּדֵלָה וְהַמְּשָׁלָה לְהַמּוֹחַ. וְזֶהוּ תִקּוּן לָמָּה שֶׁפָּגַם בַּתַּחֲלָה בַּחֲחֻכְמָה, שֶׁהִיא הַמּוֹחַ, שֶׁהִיא הַצֶּלֶם הַמֵּאִיר בְּפָנָיו. וְעַכְשָׁו עַל־יְדֵי הַתְּעִינִית, הוּא מִכְנִיעַ אֶת הַכְּבֵד, וְנוֹתֵן הַמְּשָׁלָה לְהַמּוֹחַ. וּכְשֶׁנִּכְנַע הַכְּבֵד, שֶׁהוּא רֵאשׁ הַמְּקַטְרְגִים, אִזִּי נִכְנָעִים כָּל הָאוֹיְבִים הָאֲחוּזִים בְּהַכְּבֵד. וְזֶה אוֹתִיּוֹת צֹחַם נוֹטְרִיקוֹן: וְכַתּוּב מ'פָּנָיו צָרְיוֹ (תהלים פט), שֶׁעַל־יְדֵי הַצֹּחַם נִכְנַע

הַכֶּבֶד, וְנִתְתַקַּן מִחַ הַחֲכֻמָּה, שֶׁהִיא הַצֶּלֶם, וּמֵאִיר בְּפָנָי אָדָם.
 וְעַל־יְדֵי הַצֶּלֶם שֶׁבְּפָנָיו, עַל־יְדֵי־זוֹה: וְכַתּוּבֵי מִפְּנֵי צָרוּ - מִפְּנֵי
 דִּיקָא כַּנ"ל:

אָבֵל כִּשְׂזוּכָה לְבַחֲיַת עֲנַג שַׁבַּת כַּנ"ל, אִז אֵין צָרִיךְ לְצוּם, כִּי
 פּוֹעֵל בְּאֲכִילָתוֹ, מֵה שֶׁפִּעַל עַל־יְדֵי הַצּוּם, הֵינּוּ לְהַשְׁבִּית
 אוֹיֵב. כִּי אֲכִילַת שַׁבַּת, קָדֵשׁ הִיא, וְכֹל זֶר לֹא יֵאָכֵל קָדֵשׁ (ויקרא
 כב); וְאִז נִכְנַע הַכֶּבֶד, וְאִז נִתְפַּטֵּל כָּחוֹ, בְּבַחֲיַת (תרומה קלה): וְכֹל

שׁוֹלְטָנֵי רְגִזוֹן, שֶׁהֵם בְּחִינַת כֶּבֶד
 פּוֹעֵם, בְּלֵהוּ עֲרֻקִין וְאִתְעַבְרוּ*
 וְאִז: וְכֹלָא אַהֲבָה, בְּבַחֲיַת
 *וְנִתְגַּדֵּל הַמַּח הַחֲכֻמָּה וּמֵאִיר בְּפָנָיו,
 בְּבַחֲיַת וְאִנְפָּהָא נְהִירִין בְּנִהִירוֹ עֲלָאָה
 (ופניו מאירים באור עליון):

(שה"ש ז): אַהֲבָה בְּתַעֲנוּגִים, וְכֹל זֶה מְעַנֵּג שַׁבַּת הַנ"ל:

ז **וְדַע**, שֶׁלְבַטֵּל וּלְהַכְנִיעַ הָאוֹיְבִים דֵּי הַצּוּם אוֹ אֲכִילַת שַׁבַּת
 לְבַד, אָבֵל לְרַב הַשְּׁלוֹם צָרִיךְ גַּם לְהַרְפוֹת בְּצַדְקָה,
 כִּמְאֹמֶר חֲכָמֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבִרְכָה (אבות פ"ב): מְרַבָּה צַדְקָה - מְרַבָּה
 שְׁלוֹם. וְזֶהוּ שֶׁאָמְרוּ (ברכות ו): אֲנֵרָא דְתַעֲנִיתָא - צַדְקָתָא, וְאָמְרוּ
 (תענית ח): שְׁמֵשׁ בְּשַׁבַּת צַדְקָה לְעֲנִיִּים. שְׁמֵשׁ, זֶה בְּחִינַת שְׁלוֹם,
 כִּמְאֹמֶר חֲכָמֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבִרְכָה (מכילתא ובספרי פ' תצא ובירושלמי כתובות
 פ"ד): וְזֶרְחָה עָלָיו הַשְּׁמֵשׁ - מֵה שְׁמֵשׁ הוּא שְׁלוֹם לְכֹל בְּאֵי עוֹלָם
 וְכו'. וְזֶהוּ שְׁמֵשׁ, הֵינּוּ הַשְּׁלוֹם, אֵינּוּ אֶלָּא עַל־יְדֵי צַדְקָה לְעֲנִיִּים:
 ח **וְדַע**, שֶׁיֵּשׁ חִלּוּק בֵּין הַשְּׁלוֹם שֶׁל הַתַּעֲנִית שֶׁל חַל, וּבֵין
 הַשְּׁלוֹם שֶׁל עֲנַג שַׁבַּת. הֵינּוּ, הַשְּׁלוֹם שֶׁל תַּעֲנִית אֵין לוֹ
 בְּחִינַת דְּבּוּר, בְּחִינַת (בראשית לו): וְלֹא יִכְלוּ דַּבְּרוּ לְשְׁלוֹם; אָבֵל

על־ידי ענג אכילת שבת נשלם הדבור לשלום, בבחינת (תהלים ככב): למען אחי ורעי אדברה נא שלום; בחינת (ישעיה נח): ודבר דבר, הנאמר בשבת. כי הפה נשלם באור גדול בשעת אכילת שבת.

וזהו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה: אין בין חמץ למצה אלא משהו. חמץ, זהו בחינת תקון הפעם על ידי התענית כנ"ל, בחינת (ישעיה סג): מי זה בא מאדום חמוץ בנגדים. אדום זה בחינת כבוד הנ"ל, וחמץ זה בחינת הכנעתו, בחינת תענית, בחינת העדר אכילה, בחינת (שמות יב): כל מחמצת לא תאכלו. לא תאכלו - זה בחינת תענית הנ"ל: מצה, זה בחינת אכילת ענג שבת, בחינת (ישעיה סו): למען תמצו והתענגתם וכו'. וזהו: אין בין חמץ למצה וכו', הינו אין בין התענית לבין אכילת ענג שבת הנ"ל, אין החלוק ביניהם, אלא משהו, נוטריקון והיה מ'עשה ה'צדקה ש'לום (ישעיה לב). הינו כי אין דומה שלום של התענית, לשלום של שבת, כי זה אין לו פה, וזה יש לו פה. וזהו החלוק, שבחינת שלום שיש לו פה, הוא במעלה על שלום שאין לו פה, כמו מעלת מדרב על חי. כי החיות הם חיים כמו בני אדם, אבל האדם יש לו מעלה שיש לו כח הדברי. וזהו החלוק בין חמץ למצה, שהחלוק בין חית להא. חמץ הוא בחית, זה בחינת שלום שאין לו פה, בחינת חי, בחינת (איוב ה): וחית השדה השלמה לה. הינו בחינת שלום שאין לו פה, שאין לו כח הדברי, כמו

חיות השדה. ומצה היא בהא, זה בחינת ה' מוצאות הפה, בחינת פח הדברי פנ"ל. וזה בחינת (בראשית מז): הא לכם זרע, בחינת (הושע י): זרעו לכם לצדקה, בחינת: מעשה הצדקה שלום פנ"ל: וזהו (משלי יח): מדנים ישבית הגורל. גורל זה בחינת ענג שפת, בחינת (דניאל יב): ותנוח ותעמד לגורלך לקץ הימין, שאז יהיה כלו שפת. וזה: ותנוח, זהו בחינת (שמות כ): וינח ביום השביעי. וגורל הזה, שהוא שפת, מבטל מדנים וצרים פנ"ל. ועוד יש לו פח, שבו נעשה בחינת פה פנ"ל. וזהו: ובין עצומים יפריד - בין התעצמות והתחפרות קנה החית לגג החית, הוא מפריד, ונעשה הא מחית, הינו בחינת פה פנ"ל:

וזהו ששאלו את רבי יוסי בן קסמא: אימתי בן דוד בא. והשיב להם: כשיפל זה השער וכו'. ועקר הדבר, שיפל שלשה פעמים, ואין מספיקין לבנותו עד שבן דוד בא. כי שער ארם זה בחינת שער דסמרא אחרא, וכשיפל נפילה אחר נפילה, על ידי בחינות שהבאתי פנ"ל, אז יבוא בן דוד ויבנה שערי הקדשה. הינו, פשאין אמונות חכמים, ואין שומע להם, בבחינת (ישעיה כט): ולמוכיח בשער יקשון; על ידי זה באים לחלי עד אין מרפא פנ"ל, בבחינת (תהלים קז): ויגיעו עד שערי מות. אבל כשיש להם אמונה, אזי נפתחים להם שערי הקדשה, בבחינת (ישעיה כז): פתחו שערים וכו' שומר אמונים. וכשה קם זה נופל, ואז נופל שער ארם פעם אחת:

וְהִקְמַת אֱמוּנָהּ הִיא עַל-יְדֵי נָדָר, וְאִזּוּ נָהִיר בְּנִהְיוֹ דְאִבְהָן
 בְּנִ"ל, וְאִזּוּ נִבְנָה פַּעַם שְׁנִיָּה שְׁעַר דְקִדְשָׁה, בְּבַחֲנִית
 (תהלים כד): שָׂאוּ שְׁעָרִים רֵאשִׁיכֶם, כִּי הָאֲבוֹת הֵן הָרֵאשִׁימִים,
 בְּבַחֲנִית (שמות ו): אֵלֶּה רֵאשֵׁי בֵּית אֲבוֹתֶם. וּכְשֹׁזֶה קָם זֶה נוֹפֵל,
 זוֹה בַּחֲנִית נְפִילַת פַּעַם שְׁנִיָּת שְׁעַר שֶׁל אֲרָם:

וְעַל-יְדֵי הָאֲרוֹת הָאֲבוֹת זֹכָה לְשִׁפְתָּה, לְהַשְׁבִּית אוֹיֵב, וְזוֹכָה
 לְשָׁלוֹם בְּנִ"ל. וְאִזּוּ נִבְנָה פַּעַם שְׁלִישִׁי שְׁעַר דְקִדְשָׁה,
 בְּבַחֲנִית (זכריה א): וּמִשְׁפַּט שְׁלוֹם שִׁפְטוּ בְּשַׁעְרֵיכֶם; וּבְבַחֲנִית
 צְדָקָה: אֵל תִּדְבָּא עֲנִי בְשַׁעַר (משלי כב). וּמִכְנִיעִים הַשּׁוֹנְאִים
 הַיּוֹנְקִים מִשְׁעַר אֲרָם, בְּבַחֲנִית (תהלים סט): יִשְׁיחוּ כִּי יִשְׁבִּי שְׁעַר.
 כִּי נִבְנָע כְּבֵד בּוֹעֵם, שֶׁהִיא עֲשׂוֹ אָדוּם בְּנִ"ל, שֶׁהוּא כְּאֲדָרַת
 שְׁעַר (בראשית כה), וְזֶהוּ נְפִילַת פַּעַם שְׁלִישִׁי שְׁעַר שֶׁל אֲרָם:
 (עד פֶּאן לְשׁוֹן רַבְּנוּ ז"ל)

שֶׁנֶּדָּ לְעֵיל, אַחַר תִּבַּת עַל-יְדֵי בַּחֲנִינֹת שֶׁהִבְאִתִּי:

[בְּכֶאֱן דְלִג רַבְּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה כְּמָה תִּבּוֹת, שֶׁהִיוּ כְּתוּבִים
 בְּלִשׁוֹנוֹ שֵׁם בְּכַתִּיבְתוֹ הַקְדוּשָׁה, וּכְשֶׁנִּתְּנָן לִי לְהַעֲתִיק
 תּוֹרָה זֹאת, מִחֶק בְּכֹנֶה כְּמָה וּכְמָה תִּבּוֹת מִכְּתִיבוֹת יָדוֹ
 הַקְדוּשָׁה, כְּדִי שְׁלֵא אֶעֱתִיקֶם, וְרֵאשִׁיתִי שֶׁהִיָּה לוֹ בְּזֶה כּוֹנֶה
 שְׁלֵמָה. וְכֵן הָיָה דְרָבּוֹ כְּמָה פְּעָמִים בְּכְמָה תּוֹרוֹת, שֶׁהָיָה מְדַקְדֵּק
 מְאֹד כְּשֶׁנִּתְּנָן תּוֹרָתוֹ לְהַעֲתִיקָהּ, לְמַחֵק שֵׁם כְּמָה וּכְמָה תִּבּוֹת
 שֶׁהִיוּ מִכְּרָחִים לְהַעֲנִין מְאֹד, וְדִלֵּג בְּאִמְצָע, כִּי לֹא רָצָה שִׁיתְּגַלּוּ
 אֵלּוֹ הַדְּבוּרִים. וְהַמְעַיֵן הַיָּטִב בְּאֵלּוֹ הַמְּקוֹמוֹת, יוֹכֵל לְהַבִּין שֶׁחֲסַר

שם באמצע הענין. וגם בתורה הזאת יכולין לראות קצת, כי פתב: וכשיפל וכו' על ידי בחינות שהבאתי, ואין זה דרך לשונו. אך כל זה היה אצל פתוב הדור מבאר היטב, אך בכונה מדיקת דלג באמצע, כי כל דבריו הקדושים היו בפלם ומשקל גדול, מה לגלות ומה שלא לגלות. ואפלו תבה אחת יתרה, היה מדיקדק עליה שלא לדבר או שלא להעתיק, כפי מה שהיה יודע על פי השגתו העצומה, שאין צריכין לגלות זאת. ועין בסמוך בסימן נ"ח אות ט, מה שכתוב שם: כי הגדלה של הכשרי הדור היא בחינת פלי אל התחדשות התורה בבחינת) ואלו וכו'. ושם נפר החסרון לעינים. ועתה על פי הנ"ל תבין הדבר, כי שם מחק פמה תבות באמצע התורה. וכן באותה התורה שבסימן נ"ח הנ"ל מחק מקדם גם כן פמה וכמה תבות וענינים בשאר מקומות שאין נפר כל כך. וכן אחר כך בסימן נ"ט שם גם כן מחק באות ה' אחר וזה פרוש: בית והון וכו', שהאבות היו מגירים גרים וכו', שם מחק פמה וכמה תבות, וכן בשאר מקומות באותה התורה, וכן היה בכמה וכמה תורות שנתן להעתיקם פנ"ל, והדברים עתיקים]:

שך לאות א' וב':

המבנה תלמיד חכם אין לו רפואה למפתו (שבת קיט:), כי כל הרפואות הם הרפבות, דהינו שלוקחים סם פלוני ועשב פלוני במדה ובמשקל כך וכך, וכן עשב אחר שמשקלו כך וכך, וכן שוקלן מכמה מינים. וכל עשב ועשב יש לו פח

אַחַר, וּמַעֲרִיבִין אֵלּוּ הַמִּינִים בַּיַּחַד, וְעוֹשִׂין מֵהֶם הַרְפָּכָה. וְזֹאת
 הַהַרְפָּכָה יֵשׁ לָהּ כַּחַ לְרַפְּאוֹת הַחוֹלָאֹת. נִמְצָא, שֶׁעֵקֶר כַּחַ
 הַרְפּוּאָה - עַל יְדֵי הַהַרְפָּכָה, שֶׁנַּעֲשֶׂה לָּהּ כַּחַ אַחַר חֲדָשׁ עַל יְדֵי
 הַכַּח שֶׁקְּבֵלָה מִכָּל אֵלּוּ הָעֹשִׂים שֶׁנִּתְעַרְבוּ, וּבִזְוֵה הַכַּח שֶׁל
 הַהַרְפָּכָה דוֹקֵא מִרַפְּאִין הַחוֹלָאֹת. וְעַל־כֵּן צְרִיךְ רֹפֵא מִמַּחֲהָ,
 שִׂידוּעַ לַעֲשׂוֹת הַהַרְפָּכָה, אֲבָל מִי שֶׁאִינוּ מִמַּחֲהָ, אֵף אִם יִקַּח
 הָעֹשִׂים שִׂישׁ לָהֶם כַּח לְרַפְּאוֹת, עִם כָּל זֶה לֹא יַפְעַל כָּלֵל, כִּי
 אֵין יוֹדֵעַ אֵיךְ לְהַרְכִּיבם. כְּמוֹ כֵּן הַתּוֹרָה, שֶׁהִיא רְפּוּאָה לְכָל
 דְּבַר, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב: וּלְכָל בֶּשָׂרוֹ מִרְפָּא; אֵין מִי שִׂידוּעַ אוֹתָהּ כִּי
 אִם חֲכָמֵי הַדּוֹר, כִּי נִמְסְרָה לָהֶם לְדַרְשָׁהּ בְּשִׁלְשׁ עֶשְׂרֵה מִדּוֹת
 שֶׁהַתּוֹרָה נִדְרָשֶׁת בָּהֶן. אֲבָל מֵהַתּוֹרָה בַּעֲצָמָה אֵי אֲפָשֶׁר לִידַע
 דְּבַר, כִּי־אִם עַל־פִּי חֲכָמֵי הַדּוֹר שֶׁהֵם מְפָרְשִׁים אוֹתָהּ, כִּי הַתּוֹרָה
 עֲנִיָּה בְּמִקּוּמָהּ וְעוֹשִׂירָה בְּמִקּוּם אַחֵר, וְהַחֲכָמִים מְלַקְטִין וּמַעֲרִיבִין
 וּמַרְכִּיבִין אֶת הַתּוֹרָה, וְדוֹרְשִׁין אוֹתָהּ מִמִּקּוּם לְמִקּוּם בְּשִׁלְשׁ־
 עֶשְׂרֵה מִדּוֹת, וְהֵם גּוֹרְעִין וּמוֹסִיפִין וְדוֹרְשִׁין (כ"ב קיא:); וְאֵף
 שֶׁפְּתוּב בְּהַתּוֹרָה כָּדָּ, הֵם גּוֹרְעִים מִמֶּנָּה אוֹת אוֹ תְּבָהּ, וּבְמִקּוּם
 אַחֵר מוֹסִיפִין, וּבִזְוֵה דוֹרְשִׁין אוֹתָהּ כְּפִי מֵהַ שִׂידוּעִין, כְּמוֹ
 שֶׁנִּמְסְרָה לָהֶם. וְעַל־כֵּן כְּשֶׁפּוֹגֵם בְּכַבּוֹד תְּלָמִיד חָכֵם אֵין רְפּוּאָה
 לְמַפְתּוֹ, כִּי עֵקֶר כַּחַ הַרְפּוּאָה שֶׁמְקַבְּלִין מֵהַתּוֹרָה, אֵי אֲפָשֶׁר
 לְקַבֵּל כִּי אִם עַל יְדֵי חֲכָמֵי הַדּוֹר, כִּי לָהֶם נִמְסְרָה לְדַרְשָׁהּ, וְהֵם
 יוֹדְעִים לְהַרְכִּיב אוֹתוֹת הַתּוֹרָה כַּנִּל, שֶׁזֶה עֵקֶר כַּחַ הַרְפּוּאָה
 כַּנִּל, כִּי כָּל הָעֹשִׂים מְקַבְּלִים כַּחַ מֵהַתּוֹרָה, כְּמִבְּאֵר לְעֵיל,

וְעָקַר בָּחַם לְרַפְאוֹת הוּא עַל יְדֵי הַהֲרַפְכָּה בַּנְּ"ל. עַל פֶּן הָעֵקֶר תִּלְוִי בַּחֲכָמֵי הַדּוֹר, שְׁעַל יְדֵי שְׁהֵם יוֹדְעִים לְדַרְשׁ אֶת הַתּוֹרָה, וְלַהֲרַפֵּיב אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה בַּנְּ"ל, עַל יְדֵי זֶה מְקַבְּלִין בַּח פֶּל הַהֲרַפְכוֹת שֶׁל כָּל הָעֹשִׂיִּים, שְׁמַקְבְּלִים בַּח מִהַתּוֹרָה. עַל פֶּן הָעֵקֶר - שְׂיִהְיֶה לוֹ אֲמוּנַת חֲכָמִים, וְלַהֲוֹהֵר בְּכַבּוּדָם, לִירָא מֵהֶם מְאֹד. וְאִף אִם נִרְאָה לוֹ מֵהֶם דְּבַר שְׂאִינוֹ מִפְּרֹשׁ בְּהַתּוֹרָה כִּד לְפִי דַעְתּוֹ, וְנִדְמָה לוֹ שְׁהֵם עוֹשִׂים, חֵם וְשְׁלוֹם, כַּנִּגְדֵּי הַתּוֹרָה, הוּא צָרִיךְ לְהֶאֱמִין שְׁבּוֹדָאֵי הֵם עוֹשִׂים נְכוֹנָה עַל־פִּי הַתּוֹרָה, כִּי הַתּוֹרָה נִמְסְרָה לָהֶם. כַּגֹּן שְׂאִנּוּ רוֹאִים שְׁמִפְּרֹשׁ בַּתּוֹרָה: אֲרַבְעִים יִכְנּוּ (דברים כה); וְהֵם אָמְרוּ שְׁלִישִׁים וְתִשְׁעַ מַלְקוֹת דְּוָקָא (מכות כב: ע"ש), כִּי הֵם יוֹדְעִים עַל־פִּי הַדְּרָשׁוֹת וְהַמְדּוֹת, כַּפִּי מַה שְׁנִמְסָר לָהֶם, שְׁצָרִיךְ דְּוָקָא שְׁלִישִׁים וְתִשְׁעַ מַלְקוֹת. עַל־כֵּן צָרִיךְ לְהֶאֱמִין בַּחֲכָמִים, וְלַהֲשַׁלֵּיךְ שְׁכָלוֹ וְדַעְתּוֹ, רַק לְסַמְךְ עֲלֵיהֶם, כִּי לָהֶם נִמְסְרָה הַתּוֹרָה לְדַרְשָׁה בַּנְּ"ל:

נח

לְשׁוֹן רַבְּנּוּ זְכוּרָנוּ לְבִרְכָּה

מובא בזוהר בראשית: שלושה	(דף	אִיתָא בְּזוּהַר בְּרֵאשִׁית
יוצאים מאחד. אחד בשלושה	חד	לכ:): תְּלַת נְפָקִין מִחַד.
קיים. אחד עולה בין שניים. שניים	בין	בְּתַלְתָּ קוּמָא. חַד עָאֵל בִּין
מניקים לאחד. אחד מניק לכמה	חד	תְּרִין. תְּרִין יִנְקוּן לְחַד.
צדדים.		יִנִּיק לְכַמָּה סְטְרִין:

א הַיְינוּ, כִּי בָאָר וְעֵנָן וּמֶזֶן, כְּלֵם חָזְרוּ בְּזִכּוֹת מֹשֶׁה, כְּמוֹ שְׁאָמְרוּ
 חֲכָמֵינוּ זְכוֹרֵנוֹם לְבִרְכָה (תענית ט): וְאֶכְחִיד שְׁלֹשֶׁת
 הַרוּעִים בִּירַח אֶחָד - וְכִי בִירַח אֶחָד מֵתוֹ, וְתִרְצֹו, כִּי
 בְּהִסְתַּלְקוֹתֵם שֶׁל אֶהְרֵן וּמְרִים נִסְתַּלְקוּ עֵנָן וּבָאָר, וְחָזְרוּ בְּזִכּוֹת
 מֹשֶׁה. וּכְשֶׁנִּסְתַּלַּק מֹשֶׁה בִּירַח אֶדְרָ, אִזִּי נִסְתַּלְקוּ בָאָר וְעֵנָן וּמֶזֶן,
 וְהָיוּ כְּאִלוֹ מֵתוֹ כֹּל הַשְּׁלֵשׁ בִּירַח אֶחָד. וְזוֹהוּ: תִּלְתַּת נִפְקִי מִחַד;
 הַיְינוּ בָאָר וְעֵנָן וּמֶזֶן, הָיוּ בְּשִׁבִיל חֵד, בְּשִׁבִיל מֹשֶׁה:

ב וּמֹשֶׁה, הָיָה נִשְׁמָתוֹ כְּלוּל מִשְׁלֹשָׁה אָבוֹת, וְהָיָה לוֹ כַּחַ
 לְהַמְשִׁיד אֱלוֹ הַשְּׁלֹשָׁה הַשְּׁפָעוֹת. בָּאָר מִיּוֹם חַיִּים זֶה
 בְּחִינַת אֲבֵרָהֶם, מִיּוֹם הַחֶסֶד, וְאֲבֵרָהֶם הִתְחִיל לְחַפֵּר בְּאֵרוֹת;
 וְעֵנָן זֶה בְּחִינַת יִצְחָק, בְּחִינַת חֲשָׁד עֵנָן וְעֶרְפֵּל, בְּחִינַת (בראשית כו):
 וְתַכְהִיז עֵינָיו מֵרְאוֹת; וּמֶזֶן זֶה בְּחִינַת יַעֲקֹב, בְּחִינַת (תהלים עח):
 לְרַעוֹת בְּיַעֲקֹב עָמוֹ. וּמֹשֶׁה, שְׁהִיָּה כְּלוּל מֵאָבוֹת, נֹאמֵר בּוֹ (שמות
 ט): וַיָּשָׁב מֹשֶׁה עַל הַבָּאָר, וּכְתִיב בֵּה (שם כד): וַיָּבֵא מֹשֶׁה בְּתוֹךְ
 הָעֵנָן; וּכְתִיב בֵּה (שם טו): וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֲלֵיהֶם הוּא הַלֶּחֶם. הוּא
 דִּיקָא, קָאִי עַל מֹשֶׁה בְּעֵצְמוֹ, שְׁבִזְכוֹתוֹ אֶכְלוּ הַמֶּזֶן. וְלַעֲתִיד,
 בְּשַׁעַת הַתְּחִיָּה, יָקוּם מֹשֶׁה כְּלוּל מִשְׁלֹשָׁה אָבוֹת כְּמִקְדָּם, בְּחִינַת
 (קהלת א): מִה שְׁהִיָּה הוּא שְׁיִהִיָּה; בְּחִינַת (דברים לא): הַנֶּדָּ שׁוֹכֵב
 עִם אָבוֹתָיִךְ וְקָם - שְׁיִקוּם בְּתַחֲיָה כְּלוּל מִשְׁלֹשְׁתָּן. וְזוֹהוּ: חֵד
 בְּתִלְתַּת קוּמָא:

ג וּבִכְכֹּחַ שְׁהִיָּה כְּלוּל מֵאָבוֹת הָיָה לִזְחִם כְּנֶגֶד עַמְלֵק, בְּבְחִינַת
 (ויקרא כו): חָרַב נִקְמַת נִקְם בְּרִית; כִּי הָאָבוֹת הֵן בְּרִית,

בְּחֵינַת (שם): וְזָכַרְתִּי אֶת בְּרִיתִי יַעֲקֹב וְכוּ'; וְעַמְלֵק טָמֵא בְּרִיתָם, בְּבַחֲיֵינַת (דברים כה): אֲשֶׁר קָרָךְ בְּדַרְךָ. וְזֵהוּ: וְחַד עַל בֵּין תְּרִין - זֶהוּ מְלַחֲמַת עַמְלֵק, שְׁנַאֲמַר בּו (שמות יז): וְאַהֲרֹן וְחֹזֵר תִּמְכּוּ בְיָדוֹ מִזֶּה אֶחָד וּמִזֶּה אֶחָד:

ד וּבִזְזָה שֶׁהַכְּנִיעַ קָלַפַּת עַמְלֵק וְתַנְן הַפְּרִית זָכָה לְבַחֲיֵינַת (שמות מז): וְהָיָה לָחֶם מִשְׁנֵה עַל אֲשֶׁר יִלְקְטוּ יוֹם יוֹם. וְיוֹסֵף, שְׂזֻכָּה לְפָרִית, כְּתִיב בֵּה (בראשית מא): וַיִּרְכַּב אוֹתוֹ בְּמַרְכָּבַת הַמִּשְׁנָה; הֵינּוּ מִשְׁנֵה עַל אֲשֶׁר יִלְקְטוּ יוֹם יוֹם, שְׁעַל־יָדֵי בְרִית זֹכָה לְשַׁפֵּעַ כְּפֹלָה. וְזֵה תְרִין יִנְקִין לְחַד, שְׁבַחֲיֵינַת שְׁבַת מְקַבֵּל מִיוֹסֵף לָחֶם מִשְׁנֵה, הֵינּוּ מִשְׁנֵה תוֹרָה, בְּחֵינַת (משלי ח): וְאַהֲיָה שְׁעִשׂוּעִים יוֹם יוֹם. וּבְחֵינַת שְׁבַת מִשְׁפִּיעַ לְשֹׂאֵר הָעוֹלָמוֹת, בְּבַחֲיֵינַת (ויקרא כח): וְהִיתָה שְׁבַת הָאָרֶץ לָכֶם לְאֹכְלָהּ. וְזֵה: חַד יִנְיֵק לְכַמָּה סְמָרִין: ה וְזֵהוּ, כִּי עַל־יָדֵי הַדַּעַת בָּאִים תִּלְת הַנְּ"ל, שֶׁהֵם: אֲכִילָה וְשִׁתְיָה וּמְלַבּוּשִׁים, כִּי בּו כְּלוּלִים, בְּבַחֲיֵינַת (משלי ט): לָכוּ לַחֲמוּ בְּלַחֲמֵי; בְּחֵינַת אֲכִילָה, בְּחֵינַת מִן הַכְּלוּל בְּדַעַת הַתּוֹרָה. שְׁתִּיָּה כְּלוּל בְּדַעַת, בְּבַחֲיֵינַת (ישעיה נה): הוּי כֹּל צָמֵא לָכוּ לַמַּיִם; שֶׁהִיא בָּאֵר, בְּחֵינַת (משלי ח): וְגוֹזְלִים מִתּוֹךְ בְּאֵרְךָ. מְלַבּוּשִׁים - בְּבַחֲיֵינַת (ישעיה ג): שִׁמְלָה לְכָה, קָצִין תִּהְיָה לָנוּ; בְּחֵינַת עֲנָן, בְּחֵינַת לְבוּשׁ, בְּחֵינַת (איוב לח): בְּשׂוּמֵי עֲנָן לְבוּשׁוֹ. וְזֵהוּ: תִּלְת נְפָקֵי מַחַד: וְעַקֵּר קִיּוּמוֹ שֶׁל הַדַּעַת - עַל־יָדֵי הָאֲבוֹת, שֶׁהֵם: חֶסֶד, גְּבוּרָה, תְּפָאֲרֵת. חֶסֶד, הֵינּוּ בְּחֵינַת אֲבָרָהֶם, הֵינּוּ שְׂצָרִיד לְלַמֵּד חֻכְמָתוֹ לְאַחֲרִים, וּלְקַרְבֵּם תַּחַת כַּנְּפֵי הַשְּׂכִינָה,

בְּבַחֲיֵינָת (משלי לא): וְתוֹרַת חֶסֶד עַל לִשְׁוֹנָה, וְאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבִרְכָה (סוכה מט:): זֶה הַלּוֹמֵד עַל מְנַת לְלַמְדָּה; וְזֶה בְּחֵינָת (בראשית יב): וְאֵת הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר עָשׂוּ בַחֲרֹן. גְּבוּרָה, זֶה בְּחֵינָת שְׂמֻקְדִים יֵרָאֵת חֲטָאוֹ לְחֲכָמָתוֹ (אבות פ"ג). תְּפַאֲרַת, זֶהוּ שְׂמֻדְקֻדְקֻ אֵיךְ לְהוֹצִיא חֲכָמָתוֹ, שְׁלֹא יִהְיוּ גְבוּיִם, בְּבַחֲיֵינָת (קהלת י'): דְּבָרֵי פִי חָכֵם חֵן. וְזֶהוּ: חֵד בְּתִלְתִּי קִימָא. וּכְשֶׁהַחֲכָמָה בְּקִיּוּמָהּ וּבְשִׁלְמוּתָהּ, אֲזִי הוּא בְּבַחֲיֵינָת: חֵד עַל בֵּין תִּרְיוֹן, שְׂיִכּוּל לְלַחֵם מִלְחָמוֹת ה', בְּבַחֲיֵינָת (שם ט): טוֹבָה חֲכָמָה מִכְּלֵי קָרֵב. וְאִז, כְּשֶׁמִּכְנִיעַ כָּל הַצָּרִים הַרוֹדְפִים אַחַר חֲלוּשֵׁי כַח שְׂפִישְׂרָאֵל וּמִכְנִים אוֹתָם לְעִבּוֹדַת הַשֵּׁם יִתְפָּרֵד, עַל־יְדִיזוּה זוֹכָה לְחַדֵּשׁ חֲדוּשֵׁין דְּאוּרִיתָא בְּשִׁבְתָּ עַל חֵד תִּרְיוֹן, בְּבַחֲיֵינָת לַחֵם מִשְׁנָה, בְּחֵינָת מִשְׁנָה תוֹרָה, בְּחֵינָת מְגַלָּה עֶפְהָ (זכריה ה), בְּבַחֲיֵינָת תִּרְיוֹן יִנְקִין לְחֵד כְּנ"ל, בְּחֵינָת חֶרֶב פִּיפּוּת (תהלים קמט). עַל־יְדֵי הַחֶרֶב נּוֹקְמַת כְּנ"ל זוֹכָה לְפִי שְׁנַיִם, בְּחֵינָת לַחֵם מִשְׁנָה. וְשִׁבְתָּ מְשַׁלַּח הָאֲרוּתֵיו לְכָל הַמְּדַרְגּוֹת, בְּבַחֲיֵינָת חֵד יִנְיֵק לְכַמָּה סְטָרִין, וּמִרְפָּא רְפוּאוֹת הַנֶּפֶשׁ וּרְפוּאוֹת הַגּוּף, בְּבַחֲיֵינָת (שמות כא): רַק שְׁבַתוֹ יִתֵּן וּרְפָא יִרְפָּא - שְׁתֵּי רְפוּאוֹת עַל־יְדֵי שְׁבַת:

וְזֶה שְׁהַחֲכֵם מְשַׁפִּיעַ לַחֵם מִשְׁנָה הַנ"ל, פִּי עַל־יְדֵי זְכוּתוֹ זָכָה גַם כֵּן לְחַלֵּק חֲבֵרוֹ, כְּמוֹ שְׂאֵמְרוּ חֲכָמֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבִרְכָה (חגיגה טו): זָכָה - נוֹטֵל חֲלָקוֹ וְחַלֵּק חֲבֵרוֹ. וּכְשֶׁבֵּא יוֹם הַשְּׁבַת, וּנְפִשׁוֹ נִכְלָלַת בְּשִׁבְתָּ, בְּבַחֲיֵינָת: פִּי בּוֹ שְׁבַת וּנְפִשׁ (שמות לא), אֲזִי נוֹתֵן לַחֵם מִשְׁנָה לְיוֹם הַשְּׁבַת כְּנ"ל:

ו וְעַל-יְדֵי הָאֶרֶת שֶׁבַת נִתְעוֹרַר הָעוֹלָם לְתִשׁוּבָה מֵאֲהָבָה, כִּי שֶׁבַת בְּחִינַת תִּשׁוּבָה, בְּחִינַת (דברים ל): וְשֶׁבַת עַד ה' אֶלְקִיךָ; וְהַתִּשׁוּבָה הִיא מֵאֲהָבָה, בְּחִינַת: אֲהָבָה בְּתַעֲנוּגִים (שה"ש ז); כִּי אֲהָבָה בֹּא מִתַּעֲנוּג שֶׁבַת, בְּחִינַת (ישעיה נח): וְקִרְאתָ לְשֶׁבַת עֲנֵג, וְתִשׁוּבָה מֵאֲהָבָה זֶה בְּחִינַת לָחֵם מִשְׁנֵה, כְּמֵאמַר חֲכָמֵינוּ זְכוּרֵנָם לְבִרְכָה: כָּאֵן מֵאֲהָבָה כָּאֵן מִירְאָה (סוּטָה לא. אִיתָא שֵׁם: גְּדוּל הָעוֹשֶׂה מֵאֲהָבָה יוֹתֵר מִן הָעוֹשֶׂה מִירְאָה, שְׂוֵה תְלוּי לְאֶלְפָּה דוֹר וְזֶה תְלוּי לְאֶלְפִים דוֹר) - עַל-יְדֵי תִשׁוּבָה מֵאֲהָבָה עוֹשֶׂה חֶסֶד לְשֵׁנֵי אֶלְפִים:

ח וְאֵז כָּל הַכְּשָׁרִים שְׁבַדוֹר נִתְרַפְּאִים, בְּבְחִינַת (ישעיה ו): וְשָׁב וּרְפָא לוֹ; כִּי קִדְם סְבָלוֹ יְסוּרִים, בְּבְחִינַת (שם נג): אֲכַן חֲלִינוּ הוּא נָשָׂא. גַּם נַעֲשִׂים מְכַבְּדִים בְּעֵינֵי הַבְּרִיּוֹת, בְּבְחִינַת (שה"ש ז): מַה יִּפִּית וּמַה נַּעֲמָת, עַל-יְדֵי אֲהָבָה בְּתַעֲנוּגִים כַּנ"ל, כִּי מִקְדָּם הָיוּ בְּבְחִינַת (ישעיה נג): לֹא תוֹאֵר וְלֹא הָדָר לוֹ:

ט וּכְשֶׁהַכְּשָׁרִי דוֹר נִתְיַפֵּים וְנִתְכַבְּדִים בְּעֵינֵי כָל, אֵזִי כָל אֶחָד לְפִי כְשֵׁרוֹתוֹ יִכּוֹל לְהַבִּין, שְׁכַבְר הַשְּׁפִיעַ חֶכֶם הַדוֹר בְּיוֹם הַשֶּׁבַת לָחֵם מִשְׁנֵה הַנ"ל, כִּי כָל אֶחָד וְאֶחָד לְפִי כְשֵׁרוֹתוֹ, כֵּן מִקְבֵּל יָפִי וְהָדָר וְנִתְגַּדֵּל כֵּן בְּעֵינֵי הַבְּרִיּוֹת. וְהִיפִי וְהִגְדָּלָה הִיא צִיּוֹן וְסִימֹן וּרְשִׁימָה עַל מִשְׁנֵה תוֹרַה הַנ"ל, בְּבְחִינַת (תהלים מח): הַר צִיּוֹן יִרְכָתִי צְפוֹן. הַר זֶה בְּחִינַת גְּדָלָה, כְּמֵאמַר חֲכָמֵינוּ זְכוּרֵנָם לְבִרְכָה (סנהדרין קו): עַל נוֹדֵי הַרְכָּם צְפוֹר - זֶה מְלֻכוֹת וְגְדָלָה, שְׁהַגְדָּלָה הוּא צִיּוֹן וְסִימֹן עַל יִרְכָתִי צְפוֹן, עַל

חמוקי ירכיך, תורה הצפונה. וזהו (ישעיה נח): אם תשוב משבת רגלך; על ידי תשובה הבאה מבחינת שבת, נמשך ירכתי צפון, וזהו: רגלך. וכל אחד לפי פשרותו, בן נתצין ונתסמן אצלו, כדי לקבל אחר-כך בתוך הצינינים של הגדלה, את ירכתי צפון הנ"ל, כי הגדלה של הכשרי דור, היא בחינת פלי אל התחדשות התורה, בבחינת):

י ואלו הכשרי הדור, צריך להם להתבונן מאד בטהוד והדר והגדלה הבאה להם, שלא יפשו בנאווה. כי לפעמים, כשהדור אינם שומרים את פיהם, אזי אין יכלת בידם לקבל בחינת שבת הנ"ל, כי שבת תלוי בשמירת הדבור, בבחינת: ודבר דבר - שלא יהא דבורך של שבת כדבורך של חל (שבת ק"ג), ואז, כשאינם שומרים את פיהם, אזי אף-על-פי שפקחי הדור משפיעים את השבת, את התשובה הנ"ל, נתקלקל אצלם הארת התשובה, ואז נתקלקל הטהוד והדר והגדלה הבאה לכשרי הדור, ונתנאים. וזהו בחינת (תהלים נח): חטאת פימו דבר שפתימו וילכדו בנאונם - על ידי חטא הדבור גלפדים בעון נאווה. וזהו גלות השכינה, הינו הגדלה, שהוא בחינת מלכות, בחינת שכינה, נפגם ונעשה נאווה:

וזהו פרוש (שבת לא): מפני מה ראשיהם של בבליים סגלגלות, מפני שאין להם חיות פקחות. בבליים, הינו הדור הפוגמים בהדבור, בחינת (בראשית יא): כי שם בלל ה' שפת כל הארץ, וראשיהם - הן כשרי הדור - סגלגלות, הינו סגל גלות.

סָגַל זֶה בְּחִינַת הַהוֹד וְהַמְלָכוֹת, בְּחִינַת סִגְלַת מְלָכִים (קהלת ב), גְּלוּת הַשְּׂכִינָה בַּנֶּ"ל, שְׁנַפְנָם אֲצֵלָם הַהוֹד וְנִלְפָדִים בְּגֵאוֹת. וְזֶה שְׁהַשִּׁיב לָהֶם: מִפְּנֵי שְׂאִין לָהֶם חַיּוֹת פְּקָחוֹת. חַיּוֹת זֶה בְּחִינַת שַׁבַּת הַנֶּ"ל, בְּחִינַת: טוֹעֲמִיָּה חַיִּים זָכוּ, בְּחִינַת תְּשׁוּבָה הַנֶּ"ל, בְּחִינַת (יחזקאל יח): שׁוּבוּ וְחַיּוּ, בְּחִינַת רְפוּאָה, כְּמוֹ שְׁכַתּוֹב (ישעיה לח): וְתַחֲלִימֵנִי וְתַחֲיִינִי - שְׂאִין מְקַבְּלִין חַיּוֹת, בְּחִינַת שַׁבַּת הַנֶּ"ל, מִפְּקָחֵי הַדּוֹר, מִחֲכָמֵי הַדּוֹר הַנֶּ"ל, מִבְּחִינַת מֹשֶׁה הַנֶּ"ל, כִּי אֵי אֶפְשֶׁר לָהֶם לְקַבֵּל שַׁבַּת, בְּחִינַת תְּשׁוּבָה, מִחֲכָם הַנֶּ"ל, אֶלֶּא עַל-יְדֵי שְׁמִירַת הַדְּבַר בַּנֶּ"ל. אֲבָל הַדּוֹר שֶׁהֵם בְּחִינַת פְּבַלִּים בַּנֶּ"ל, שְׂאִין מְקַבְּלִין חַיּוֹת שַׁבַּת בַּנֶּ"ל, עַל-יְדֵי-זֶה, רְאִישֵׁיהֶם, שֶׁהֵם בְּשָׂרֵי הַדּוֹר, סָגַל גְּלוּת; הַהוֹד וְהַגְּדָלָה אֲצֵלָם בְּגְלוּת, הֵינּוּ שְׁנַפְנָם בְּחִינַת מְלָכוֹת, וְזֶהוּ גְלוּת הַשְּׂכִינָה, שְׁנוּפְלִים בְּגְדָלוֹת, חֵם וְשָׁלוֹם:

נמ

לשון רבנו זכרנו לברכה

א מִי שְׁמֹשֶׁתִּדֵּל תְּמִיד לְקָרֵב בְּנֵי אָדָם לְעִבּוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, צְרִיךְ לְשָׂמֵר אֶת עֲצָמוֹ שְׁלֵא יִתְאַחֲזוּ בוֹ הַקְּלָפוֹת וְהָרַע שֶׁל אֱלוֹ בְּנֵי אָדָם. כִּי זֶה הָאִישׁ, הַמֹּשֶׁתִּדֵּל לְקָרֵב וְלַעֲשׂוֹת נִפְשׁוֹת, בְּבְחִינַת (בראשית יב): וְאֵת הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר עָשׂוּ בְּחָרֶן, הוּא בּוֹנֶה בְּחִינַת הַיִּכָּל הַקִּדְשׁ. קִדְשׁ זֶה בְּחִינַת (ישעיה ד): וְהִגְדַּתְר בִּירוּשָׁלַיִם קִדְשׁ יֵאמָר לוֹ; הֵינּוּ זֶה שְׁבַנֵּי אָדָם נִשְׂאָרִים דְּבוֹקִים בִּירְאָה שְׁלֵמָה עַל יְדוֹ. אַף-עַל-פִּי שֵׁישׁ כְּפֹה וְכַמָּה שְׁנַפְלוּ

מְקַדְשָׁתֶם, אֶף-עַל-פִּי-כֵן מֵאלוֹ שְׁנִשְׂאָרוֹ בִּירְאָה שְׁלֵם, עַל-יְדֵי-
זֶה: קְדוֹשׁ יֵאמַר לוֹ; וְזֶה בְּחִינַת קְדוּשׁ. וְהֵיכַל, זֶה בְּחִינַת הַכְּבוֹד
שְׁנַתְכֶבֶד הַשֵּׁם יִתְפַּרֵּךְ, כַּמּוּבָא בַזְהַר (יתרו דף סט.) כִּד אֲתִי יִתְרוֹ,
כִּדִּין אֲתִיבֵר שְׁמָא דְקְדוּשָׁא בְּרִידָה הוּא. וְזֶה בְּחִינַת (תהלים צו):
סִפְרוּ בְּגוֹיִם אֶת כְּבוֹדוֹ - שְׁעַל-יְדֵי שְׁמֻקְרָבִים אֶת עֲצֻמֹן
לְעַבֹּדֵת הַשֵּׁם יִתְפַּרֵּךְ אֵלֹו הַרְחוּקִים, זֶהוּ כְבוֹדוֹ יִתְפַּרֵּךְ שְׁמוֹ.
וְהַכְּבוֹד זֶהוּ בְּחִינַת הֵיכַל, בְּבְחִינַת (שם סט.): וּבְהֵיכַלְו כָּלוֹ אוֹמֵר
כְּבוֹד. וְהֵיכַל הַקְּדוֹשׁ הַזֶּה מוֹשֵׁךְ אֶת עֲצֻמוֹ תְּמִיד לְשֵׁרְשׁוֹ, הֵינּוּ
לְלִבּוֹ שֶׁל עוֹשֶׂהוּ, כִּי שֵׁם שֵׁרְשׁוֹ. כִּי מַחֲמַת הַדְּבָרִים שִׁיִּצְאוּ
מֵעַמֻּק לְבוֹ שֶׁל הָאִישׁ הַבָּשָׂר, נִכְנסוּ בְּלִבָּם וְחִזְרוּ לְהַשֵּׁם
יִתְפַּרֵּךְ. וְהֵיכַל הַקְּדוֹשׁ הַזֶּה שׁוֹרֵה וּמְלַבִּישׁ אֶת הַרוּחַ הַחַיּוּנִי
שְׁבֹלֵב הָאִישׁ הַבָּשָׂר, כִּי הַרוּחַ הוּא בְּלִבָּ, בְּבְחִינַת (יהוּקָא לז):
וְנִתְתִּי לָכֶם לֵב חֲדָשׁ וְרוּחַ חֲדָשָׁה; וְהֵיכַל הַקְּדוֹשׁ יוֹנֵק חַיּוּתוֹ
מֵהַרוּחַ הַזֶּה, בְּבְחִינַת (משלי כט): וְשִׁפְלַ רוּחַ יִתְמַךְ כְּבוֹד. וְעַקֵּר
הַלְבָּשָׁתוֹ לְרַגְלֵי הַרוּחַ, בְּבְחִינַת (ישעיה מב): וְרוּחַ לְהִלְכִים בָּהּ; כִּי
כְּרוּחַ הַזֶּה יֵשׁ קוֹמָה שְׁלֵמָה, כִּי מִבְּחִינַת רַגְלָיו נִתְעוֹרֵר לְהַיִּשִׁיר
אֶת בְּנֵי אָדָם לְעַבֹּדֵת הַשֵּׁם יִתְפַּרֵּךְ, בְּבְחִינַת (שם מ): יִשְׂרוּ
בְּעֶרְבָה מְסֻלָּה לְאַלְקִינּוֹ. מְסֻלָּה דִּיקָא, שֶׁהוּא מְקוֹם הַרְגְּלָיו. וְזֶהוּ
בְּחִינַת (תהלים פד): מְסֻלֹת בְּלִבְכֶם; שְׁעַל-יְדֵי מְסֻלֹת שְׁבֹלֵבְכֶם
נִתְעוֹרֵר לְהַיִּשִׁיר אֶת בְּנֵי אָדָם הַשׁוֹכְנִים בְּעֶרְבָה וּבַחֲשֵׁךְ,
לְהַיִּשִׁיר לָהֶם דְּרֹךְ לְעַבֹּדֵת הַשֵּׁם יִתְפַּרֵּךְ.

וּמַחֲמַת שֶׁהֵיכַל הַנִּלְנֵל נַעֲשֶׂה מֵהַנִּפְשׁוֹת אֲשֶׁר הָיוּ רְחוּקִים עַד הַנָּה, וַיֵּשׁ קַלְפוֹת רַבּוֹת הַשׁוֹכְנִים סְבִיבָם, בְּבַחֲיַת (יחזקאל ה'): זֹאת יְרוּשָׁלַיִם שְׁמֹתֶיהָ בְּתוֹךְ הַגּוֹיִם; וְאֶפְשָׁר עֲכָשׁוּ, כְּשֶׁמְלַבִּישׁ הַהֵיכַל אֶת הַלֵּב כַּנִּלְנֵל, אֶפְשָׁר שְׂיִתְאַחֲזוּ, חֵם וְשָׁלוֹם, הַחִיצוֹנִים בַּיִצָּר מֵחֲשָׁבוֹת לְבוֹ שֶׁל הַכָּשֵׁר הַזֶּה. עֲצָה עַל זֶה - שְׂיִזְמִין מִלְּאֲכֵי לְבוֹ, שֶׁהוּא בְּחִינַת הַתְּלַחְבוֹת הַלֵּב, שֶׁהִתְלַחְבוֹת הוּא בְּחִינַת מִלְּאָכִים, בְּבַחֲיַת (שְׁמוֹת ג'): וַיֵּרָא אֵלָיו מִלְּאֲךָ ה' בְּלַבַּת אִישׁ; וְאִשׁ הִזָּה הוּא שׁוֹרֵף אוֹתָם. וְאִזּוֹ גַם הֵיכַל הַקֹּדֶשׁ מְקַבֵּל כַּח הָאִשׁ, וְשׁוֹרֵף אֶת הַקַּלְפוֹת גַּם מִלְּהַתְאַחֲזוֹ בּוֹ, בְּבַחֲיַת (שֵׁם כד'): וּכְבוֹד ה' כָּאִשׁ אֲכָלָת:

ב וְאִשׁ הַמִּלְּאָךְ הִזָּה נַעֲשֶׂה מִבְּחִינַת מִשְׁפָּט, שֶׁמְכַלְכֵּל דְּבָרָיו בְּמִשְׁפָּט, שְׁאֲדָם שׁוֹפֵט אֶת עֲצָמוֹ. וְזֶהוּ בְּחִינַת (ישעיהו טו'): כִּי כָאִשׁ ה' נִשְׁפָּט. וְהַמִּשְׁפָּט הוּא בְּלֵב, בְּבַחֲיַת (שְׁמוֹת כח'): וְנִשְׂא אֶהְרֵן אֶת מִשְׁפָּט בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל לְבוֹ תְּמִיד; וְאִזּוֹ יוֹצֵא לְאוֹר מִשְׁפָּט, הֵינּוּ שְׁנַתְּלֵהב הַלֵּב, וַיּוֹשֵׁב עַל כֶּסֶף, בְּבַחֲיַת (תהלים ט): כּוֹנֵן לְמִשְׁפָּט כֶּסֶף, שֶׁהוּא בְּחִינַת כְּבוֹד הַנִּלְנֵל, בְּבַחֲיַת (ירמיה ז'): כֶּסֶף כְּבוֹד.

וְזֶהוּ בְּחִינַת (תהלים יז'): תְּמוֹךְ אֲשׁוּרֵי בְּמַעְגְלוֹתֶיךָ. אֲשׁוּרֵי זֶה בְּחִינַת רְגֵלֵי הַנִּלְנֵל; בְּמַעְגְלוֹתֶיךָ זֶה בְּחִינַת כֶּסֶף כְּבוֹד, בְּחִינַת (מלכים א י'): וְרֹאשׁ עָגֹל לְכֶסֶף מֵאַחֲרָיו; הֵינּוּ שֶׁהַכְּבוֹד מְלַבִּישׁ אֶת הַלֵּב כַּנִּלְנֵל. וְזֶהוּ בְּחִינַת (ישעיהו א'): קָרִיָּה נֶאֱמָנָה מִלְּאֲתֵי מִשְׁפָּט. קָרִיָּה זֶה בְּחִינַת יְרוּשָׁלַיִם עִיר הַקֹּדֶשׁ הַנִּלְנֵל,

מַלְבִּישׁ אֶת מְשַׁפֵּט הַנָּ"ל. וְזֶהוּ בְּחִינַת (ירמיה ג): בָּעֵת הַהִיא יִקְרָאוּ לִירוּשָׁלַיִם כְּפֶסַע ה', וְנִקְווּ אֵלֶיהָ כָּל הַגּוֹיִם לְשֵׁם ה', וְלֹא יִלְכוּ עוֹד אַחֲרֵי שְׂרִירוֹת לְבָם הָרַע; כִּי אִשׁ הַמְּלֹאכִים שְׁבַלֵב הַנָּ"ל יִכְנִיעַ אֶת לְבָם הָרַע:

ג וְזֶהוּ בְּחִינַת שְׁמִירַת שַׁבָּת, כְּמוֹכָא בְּזוּהַר (בהקדמה דף ה:): אֶת שַׁבְּתוֹתַי תִּשְׁמְרוּ. שַׁבְּתוֹתַי דָּא עֲגוּלָא וְרַבּוּעַ דְּלִגְנָא. עֲגוּלָא - בְּחִינַת כְּפֶסַע כְּבוֹד הַנָּ"ל, בְּחִינַת: וְרֹאשׁ עֲגוּלָא לְכְּפֶסַע; וְרַבּוּעָא דָּא מְשַׁפֵּט, בְּבְחִינַת (שמות כח): רַבּוּעַ יִהְיֶה כְּפוּל, הַנֶּאֱמָר בַּחֲשׁוֹן הַמְּשַׁפֵּט. כִּי בַחֲלֵי הַשְּׂכִינָה מְבַרְרַת בְּרוּרִים, וּבְשַׁבָּת הִיא שׁוֹבֶתָה, וְלַעֲתִיד, שְׁיִתְבַּטַּל כָּל הָרַע, בְּבְחִינַת: וְלֹא יִלְכוּ עוֹד בְּשְׂרִירוֹת לְבָם הָרַע, אֲזִי יִהְיֶה יוֹם שְׁבֻלוֹ שַׁבָּת. בֵּן עַל־יְדֵי עֲגוּלָא וְרַבּוּעָא הַנָּ"ל, שְׁעַל יָדָם נִתְבַּטַּל הָרַע כְּנָ"ל, עַל יְדֵי זֶה נִתְהַוָּה בְּחִינַת שַׁבְּתוֹתַי, בְּחִינַת עֲגוּלָא וְרַבּוּעָא:

ד וְזֶהוּ בְּחִינַת כְּפוּל הָאֶסוּר בְּשֵׁשִׁים. שֵׁשִׁים זֶה בְּחִינַת עֲגוּלָא, בְּחִינַת סִמְךָ שְׁהִיא עֲגוּלָא, בְּחִינַת כְּפֶסַע כְּבוֹד, בְּחִינַת (איוב לו): וְאֵת מְלָכִים לְכְּפֶסַע, בְּחִינַת (שה"ש ו): שֵׁשִׁים הֵמָּה מְלָכוֹת. וְהָאֶסוּר, שְׁהִיא הַקְּלָפָה, נִתְבַּטַּל עַל־יְדֵי כְּסֹאוֹת לְמְשַׁפֵּט, וְאִין זֹכֵר אֵלָא עֲגוּלָא, כִּי זֶה בְּאִתְגַּלְיָא, וְרַבּוּעָא מְכֶסֶה בְּעֲגוּלָא. וְעַקֵּר הַפֶּחַ שֶׁל הַסִּמְךָ אֵינָה אֵלָא מְרַבּוּעָא, הֵינּוּ מֵהֶמֶם, בְּבְחִינַת (דברים כח): אֲרַבְעִים יִכְנֹוּ; כִּי הַסִּמְךָ מְקַבֵּל מֵהֶמֶם, שְׁהִיא כְּסֹאוֹת לְמְשַׁפֵּט. וְזֶה פְּרוּשׁ (שבת קד): מִם וְסִמְךָ שְׁבִלוּחוֹת בְּנִם הֵיוּ עוֹמְדִים. מִם זֶה רַבּוּעָא, וְסִמְךָ זֶה עֲגוּלָא הַנָּ"ל, שְׁבִלוּחוֹת

הַלֵּב, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (משלי ג): פְּתַבְּכֶם עַל לִוַּח לְבָבְךָ - בְּנִים עוֹמְדִין.
בְּנִים זֶה בְּחִינַת שְׁפָת, בְּחִינַת (שמות לא): אוֹת הִיא לְעוֹלָם:

ה וְזֶהוּ: וְנִתְּתִי לָהֶם בְּבִיתִי וּבְחוּמוֹתַי יָד וְשֵׁם טוֹב מִבְּנִים
וּמִבְּנוֹת (ישעיה נו). יָד וְשֵׁם דִּיקָא, בְּזִכּוֹת שְׁמִירַת
שְׁבִתוֹתֵי הַנֵּ"ל, הֵינּוּ עֲגוּלָא וְרַבּוּעָא הַנֵּ"ל. יָד בְּחִינַת רַבּוּעָא,
בְּחִינַת מְשַׁפֵּט הַנֵּ"ל, בְּבְחִינַת (דברים לב): וְתֹאחֲזוּ בְּמִשְׁפַּט יָדֵי.
שֵׁם זֶה בְּחִינַת עֲגוּלָא, בְּבְחִינַת (תהלים כג): יִנְחֲנִי בְּמַעְגְלֵי צֶדֶק
לְמַעַן שְׁמוֹ.

וְיָד, הֵינּוּ שְׂוִיָּה לֹא כַּח לְהַעֲמִיד תְּלִמִּידִים הַגּוֹנִים, וְלְהַמְשִׁיךְ
בָּהֶם רוּחַ חֲכָמָה, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (דברים לד): וַיְהוֹשֶׁעַ בֶּן נוּן
מֵלֵא רוּחַ חֲכָמָה כִּי סָמַךְ מֹשֶׁה יָדָיו עָלָיו. וְכַח הָיָה יְהִי לֹא
מִבֵּית ה', שְׁמַעֲיֵן הַחֲכָמָה יוֹצֵא מִבֵּית ה' (יואל ד), כִּי בְּחֲכָמָה
יִבְנֶה בַּיִת (משלי כד). וְשֵׁם, הֵינּוּ שְׂוִיָּה לְשֵׁם טוֹב, שְׁפָל הַנְּפֹשׁוֹת
יִתְּאוּ תְּאוּהָ לְהִיּוֹת גִּשְׁרָשִׁים בְּשֵׁמוֹ, כִּי הַשֵּׁם הוּא הַנְּפֹשׁ,
בְּבְחִינַת (בראשית ב): נִפְשׁ חַיָּה הוּא שְׁמוֹ; וַיִּתְּאוּ לְהִיּוֹת גִּשְׁרָשִׁים
בְּנִפְשׁוֹ, בְּבְחִינַת (ישעיה כו): לְשִׁמְךָ וּלְזִכְרְךָ תֵּאֲוֹת נִפְשׁ. וְלְשֵׁם
הַזֶּה יִזְכוּ מִחֲמַת בְּחִינַת חוּמָה. וְזֶה בְּחִינַת חוּמָה, בְּחִינַת
מֵאֲרִיךְ אֶף, שְׂוִיָּבֶשׁ כְּעֶסוֹ. כִּי עֲשִׂירוֹת וּכְבִישֵׁת כְּעֶס - בְּחִינַת
אַחַת, וְנִקְרָאִים חוּמָה, כִּי מִי שֶׁהוּא מְקַלְקֵל חוּמָה שֶׁל עֲשִׂירוֹת,
וְלֹקַח לְעַצְמוֹ כְּעֶס וְחֲמָה, וּמְחוּמָה עוֹשֶׂה חֲמָה, כִּי שְׁנִיָּהם
מִסְטָרָא דְשִׁמְאָלָא, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (ירמיה א): מִצְפּוֹן תִּפְתַּח הָרָעָה,
וְכַתִּיב (איוב לו): מִצְפּוֹן זָהָב יֵאָתֶה; וְעֲשִׂירוֹת הִיא חוּמָה, כְּמוֹ

שְׁכַתוֹב (משלי יח): הוֹן עֲשִׂיר קִרְיַת עֵזוֹ וּכְחוּמָה נִשְׁגָּבָה
בְּמִשְׁכָּתוֹ; וּבְכַעַם פְּתִיב (שם כה): עִיר פְּרוּצָה אֵין חוּמָה אִישׁ
אֲשֶׁר אֵין מַעְצוֹר לְרוּחוֹ. וּבְשִׁנְמִשְׁךָ לְאִישׁ עֲשִׂירוֹת, אֲזִי יֵשׁ לוֹ
חוּמָה, וְהַחוּמָה שֶׁל עֲשִׂירוֹת מַעְצוֹר לְכַעְסוֹ. וּלְפַעְמִים
כְּשִׁמְתִּגֵּבַר בְּכַעְסוֹ, וּמְקַלֵּל הַחוּמָה שֶׁל עֲשִׂירוֹת, נִמְצָא
שֶׁהַכַּעַס מְזִיק לְעֲשִׂירוֹת. וּכְשֶׁהַיֵּצֵר מִסִּית לְאָדָם שְׂיִכְעוֹס, יֵדַע
שְׁבוֹזֹאת הַשְּׁעָה יִשְׁפִּיעוּ לוֹ מְלֻמְעָלָה אִיזָה סֶךְ מְמוֹן, וְהַיֵּצֵר
רוֹצֵה לְקַלְקֵל זֹאת הַהִשְׁפָּעָה. וְעַקֵּר שְׁמִירַת הַשֵּׁם, שְׁמִירַת
הַנֶּפֶשׁ, אֵינוֹ אֶלָּא שְׂיִשְׁמֹר מְכַעַס, כִּי הַכַּעַס פּוֹגֵם בְּנִפְשׁוֹ,
בְּבַחֲיַנֵּת (אֵיבִיב יח): טוֹרֵף נֶפֶשׁוֹ בְּאִפּוֹ. אֲבָל כְּשִׁשְׁמֹר אֶת עַצְמוֹ
מְכַעַס וּמַגְדִּיל הַחוּמָה שֶׁל עֲשִׂירוֹת, וּבֹזֵה מַגְדִּיל נֶפֶשׁוֹ וְשִׁמּוֹ,
אֲזִי כָּל הַנֶּפְשׁוֹת תְּאֵבִים לְהַפְלֵל בְּנִפְשׁוֹ, כִּי כָּל הַנֶּפְשׁוֹת שְׂרָשָׁם
בְּעֲשִׂירוֹת, בְּבַחֲיַנֵּת (דְּבָרִים כד): וְאֵלָיו הוּא נוֹשֵׂא אֶת נֶפֶשׁוֹ.
בְּשִׁבִיל זֶה, הַגּוֹזֵל מְמוֹן יִשְׂרָאֵל כְּאֵלוֹ גּוֹזֵל אֶת נֶפֶשׁוֹ (ב"ק קט),
בְּבַחֲיַנֵּת (משלי כב): וְקִבַּע אֶת קִבְעֵיהֶם נֶפֶשׁ. בְּשִׁבִיל זֶה הַכֹּל
תְּאֵבִים לְקָרֵב אֶת עַצְמוֹ לְעֲשִׂיר, כִּי שָׁם שְׂרָשׁ נֶפֶשָׁם. נִמְצָא,
זֶה שְׂזֹכָה לְהַעֲמִיד תְּלֻמִּידִים חֲכָמִים, וְזֹכָה שְׂיִכְפְּלוּ בְּנִפְשׁוֹ
נֶפְשׁוֹת שֶׁל רַבִּים, בּוֹדְאֵי זֶה טוֹב מִבְּנִים וּבָנוֹת, כִּי בָנִים וּבָנוֹת
הֵם מַעֲטִים, וְאֵלָיו הֵם מְרַבִּים, וְכֹלָם מְקַבְּלִים חַיּוֹת מְמוֹנוֹ,
וּכְאֵלוֹ יֵלְדָם. וְזֶה פְּרוּשׁ (בראשית יב): וְאַבְרָכָךָ וְאַגְדִּלָּה שְׁמֶךָ,
וּפְרֹשׁ רִשְׁ"י: וְאַבְרָכָךָ - בְּמְמוֹן, כִּי עַקֵּר גְּדוּל הַשֵּׁם וְהַנֶּפֶשׁ,
הוּא עַל־יְדֵי עֲשִׂירוֹת כְּנ"ל.

וְכָל זֶה נַעֲשֶׂה עַל־יְדֵי כֹּסֵא וּמִשְׁפַּט הַנִּל, כִּי עַל־יְדֵי שְׂמִכְלָכַל דְּבָרָיו בְּמִשְׁפַּט, עַל־יְדֵי־זֶה יָכוֹל לְלַמֵּד לְתַלְמִידִים חֲכָמָתוֹ, וְלֹא יִזְיַק לָהֶם, כִּי עֵקֶר הַלְמוּד תְּלוּי בֹּהַ, שְׂיִכְלָכַל דְּבָרָיו בְּמִשְׁפַּט, כְּמוֹ שְׂאֲמָרוֹ (אבות פ"א): חֲכָמִים הִזְהָרוּ בְּדְבָרֵיכֶם וְכוּ', וַיִּשְׁתּוּ הַתַּלְמִידִים הַבָּאִים וְכוּ'. וְעַל־יְדֵי הַכְּבוֹד שֶׁנִּתְגַּדַּל, עַל־יְדֵי־זֶה נִתְגַּדַּל נֶפֶשׁ הַמְּגַדֵּל אֶת הַכְּבוֹד, כִּי הַנֶּפֶשׁ בַּכְּבוֹד, בַּחֲחִינַת (בראשית מט): בְּסֶדֶם אֵל תִּבְא נַפְשִׁי וְכוּ'. וּכְשֶׁנִּתְגַּדַּל שְׂמוֹ וּנְפִשׁוֹ, עַל־יְדֵי־זֶה כָּל הַנֶּפְשׁוֹת תֵּאָבִיב לְהַכְּלִל בְּנֶפֶשׁוֹ וּבְשֵׁמוֹ הַנִּל.

וְזֶה פִּרְוֶשׁ: (משלי יט): בֵּית וְהוֹן נַחֲלַת אָבוֹת. בֵּית וְהוֹן זֶה בַּחֲחִינַת: בְּבֵיתִי וּבְחֻמוֹתַי וְכוּ'. זֶה הַפֶּחַ מְקַבֵּל מֵאָבוֹת, שֶׁהָאָבוֹת הָיוּ מְגִיְרִים גֵּרִים, כְּמוֹ שְׂפָתוֹב גְּבִי אֲבָרְהָם (בראשית יב): וְאֵת הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר עָשׂוּ; וּכְתִיב (שם לא): וַיֵּשֶׁב יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מְגוּרֵי אָבִיו, וְאִיתָא בְּמִדְרָשׁ (בראשית פרשה פד): מִלְּמַד שְׂיִצְחָק גֵּיִר גֵּרִים, וְזֶה: מְגוּרֵי אָבִיו; וּכְתִיב בְּיַעֲקֹב (שם לה): וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל בֵּיתוֹ וְלֹאֲשֶׁר עִמּוֹ, הִינֵנו הַגֵּרִים, הִסִּירוּ אֶת אֱלֹקֵי הַנֶּכֶר:

וּדְעַ, שְׂיֵשׁ כְּמָה רִשְׁעִים שְׂאֲסוֹר לְקַרְבֶּם תַּחַת כֹּנְפֵי עֲבוֹדָתוֹ, כִּי הֵם מוֹרִידִים אֶת הַמְּקַרְבֵּם מִמִּדְרַגְתּוֹ, כְּמוֹ שְׂמִצִּינוּ גְּבִי מֹשֶׁה, שְׂקָרַב אֶת הָעֶרֶב רַב, וְאַחֲרֵי־כֵן עַל־יְדֵי־זֶה אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא: לָךְ רֵד כִּי שַׁחַת עִמָּךְ (שמות לב). וְאִין כַּח בְּמִשְׁפַּט הַנִּל לְהַכְּנִיעַ הָרַע שְׁלָהֶם. וּכְשֶׁאִין מִשְׁפַּט, אִזִּי בָּא קְלָקוֹל גְּדוֹל, הֵן בְּמִלְאָכִים הַנַּעֲשִׂים עַל־יְדֵי מִשְׁפַּט הַנִּל, הֵן בְּעִגּוּלָא וְרִבּוּעָא הַנִּל:

וְזֶה פִּרְוֹשׁ (שבת לא): מִפְּנֵי מָה עֵינֵיהֶם שָׁל תִּרְמוּדִים טְרוּטוֹת. תִּרְמוּד, זֶה בְּחִינַת רְשָׁעִים שְׂאִין מְקַבְּלִין גָּרִים מֵהֶם (כְּמוֹ שְׂאֵמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ וְזָרוּנוֹם לְבִרְכָּה (יבמות טו): אִין מְקַבְּלִין גָּרִים מִן הַתִּרְמוּדִים), וְכָל הַמְקַרְבֵּם עֵינֵיהֶם טְרוּטוֹת - זֶה בְּחִינַת קְלָקוּל שֶׁבֶת. שֵׁין - תִּלְתַּת גּוֹנָא דְעֵינָא; בֵּת - בֵּת עֵין (תקונא שבעין), בְּחִינַת קְלָקוּל הַחוּמָה וּבֵית הַנ"ל, שְׁהֵם בְּחִינַת עֵינַיִם, כִּי עֵין עַל שֵׁם הַחֲכָמָה נְאֻמָּר, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (בראשית ג): וַתִּפְקַחְנָה עֵינֵי שְׂנֵיהֶם; וְעַל הַנֶּפֶשׁ נְאֻמָּר (קהלת ו): טוֹב מְרִאָה עֵינַיִם מִהֲלָךְ נֶפֶשׁ. וְזֶה בְּחִינַת פָּגַם הַפְּעַם, בְּחִינַת (תהלים ו): עֲשֵׂשָׁה מִפְּעַם עֵינֵי; וְזֶה בְּחִינַת עֲשִׁירוֹת, בְּחִינַת (קהלת ה): בְּרַבּוֹת הַטּוֹבָה רַבּוֹ אוֹכְלֶיהָ, וּמָה כְּשֶׁרוֹן לְכַעֲלֵיו כִּי אִם רְאוֹת עֵינָיו. וְשִׂאלוּ אֶת הַלֵּל הַנְּשִׂיא: מִפְּנֵי מָה עֵינֵיהֶם טְרוּטוֹת - הֵינּוּ מְקַלְקְלִין כָּל הַבְּחִינּוֹת עֵינֵין הַנ"ל, כְּשֶׁמְקַרְבִּין אֶת שְׂאֵינָן רְאוּיִין לְקַרְבּוֹ, כְּגוֹן הַתִּרְמוּדִים.

וְהַיֵּשִׁב הַלֵּל: מִפְּנֵי שְׁדָרִין בֵּין הַחוּלוֹת; הֵינּוּ שְׂאֵלוֹ הַרְשָׁעִים הַצְּלַחְתָּן כְּלִכְדָּ חוֹק, עַד שְׂאִין יְכַלֵּת בְּכַח הַמְשַׁפֵּט לְהַכְנִיעַ רְשָׁעָתָן. וְזֶה (תהלים י): יַחֲלוּ דְרָכָיו בְּכָל עֵת, מְרוֹם מְשַׁפְטִיךְ מִנְגִּדוֹ. וְזֶה: בֵּין הַחוּלוֹת, בְּחִינַת יַחֲלוֹ, בְּחִינַת הַצְּלַחְתָּן, עַד שְׂאִין מְשַׁפֵּט כְּנַגְדָּם. וְזֶה יְדוּעַ שְׁצָרִיךְ מְשַׁפֵּט כְּנ"ל, וּמַחְמַת שְׁמָרוֹם מְשַׁפֵּט מִנְגִּדָּם, עַל־יְדִיָּוָה בְּחִינַת הָעֵינִין בְּקָלְקוּל:

עד כאן לשון רבנו ז"ל

תַּלְתַּת נִפְקוּן מִחֵד שְׁכֵסִימָן נ"ת, וְזֹאת הַתּוֹרָה שֶׁל הַחֵיבֵל הַקָּדָשׁ, שְׁנֵיהֶם נֹאמְרוּ בְּאֶחָד בְּתוֹרָה אַחַת עַל פְּסוּק: אֲשֶׁר־יִדְעוּ תְרוּעָה. אִךְ אַחֲר־כֵּן בְּשִׁבְתְּכֶם חֲלַקְתֶּם לְשֵׁנֵי תּוֹרוֹת. וּבְשִׁקְפִלְתִּי מֵאֵתוֹ תּוֹרוֹת אֵלוֹ בְּכַתָּב, אָמַר לִי: חֲלַקְתִּים לְשֵׁנִים. וְהַכְנַתִּי שְׁחִיחַ לוֹ בְּזִנְה בָּזָה, וְה' יוֹדֵעַ בְּזִנְתּוֹ:

ס

הַאֲדָרָא רַבָּא קְדִישָׁא (נשא דף קכח)

פְּתַח רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר: עַתָּה לַעֲשׂוֹת לַה'. אִמְאִי עַתָּה לַעֲשׂוֹת לַה', מִשּׁוּם דְּהִפְרוּ תּוֹרְתְךָ. מֵאִי הִפְרוּ תּוֹרְתְךָ, תּוֹרָה דְּלַעֲלָא, דְּאִיְהִי מִתְּבַטְּלָא אִי לָא יִתְעַבַּד בְּתַקּוּנֵי דָא. וְלַעֲתִיק יוֹמִין אֲתָמַר. פְּתִיב: אֲשֶׁר־יִדְעוּ יִשְׂרָאֵל מִי כְמוֹד, וּכְתִיב: מִי כְמוֹד בְּאֵלִים ה'. קָרָא לְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַה, אוֹתְבָה קַמָּה, וְלְרַבִּי אַבָּא מִסְטָרָא אַחֲרָא, וְאָמַר: אֲנִן בְּלִלָא דְכִלָּא. עַד כָּאֵן

פְּתַח רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר: עַתָּה לַעֲשׂוֹת לַה'. מִשּׁוּם ש"ה־הִפְרוּ תּוֹרְתְךָ. "מֵהוּ הִפְרוּ תּוֹרְתְךָ?" תּוֹרָה שְׁלֹמַעְלָה, שְׁהִיא מִתְּבַטְּלַת אִם לֹא יִהְיֶה נַעֲשֶׂה בְּתִקּוּן הַזֶּה וְעַל 'עֵתִיק יוֹמִין' זֶה נֹאמַר. כְּתוּב: "אֲשֶׁר־יִדְעוּ יִשְׂרָאֵל מִי כְמוֹד, וּכְתוּב: "מִי כְמוֹד בְּאֵלִים ה'". קָרָא לְבַנּוּ רַבִּי אֶלְעָזָר וְהוֹשִׁיבוּ לַפְּנּוּי. וְלְרַבִּי אַבָּא מִצַּד אַחֲרָא, וְאָמַר: אֲנִן כֹּלֵל הַכֹּל. עַד עַתָּה נִתְקַנוּ הָעֲמוּדִים.

אֶת־תִּקְנֹוּ קִיּוּמִין. אֲשֶׁתִּיקוּ, שָׁמְעוּ שְׁתִּקוּ, שְׁמְעוּ קוּל, בְּרִכְיָהֶם קָלָא, וְאֶרְכָּבְתָן דָּא לְדָא נְקִשְׁוּ. זו לזו נקשו. מהו הקול? מַאי קָלָא, קָלָא דְכְנוּפִיא עֲלָאָה דְמַתְכְּנִפִי: שנתקבצו.

א דַּע, שְׁיֵישׁ שְׁבִילֵי הַתּוֹרָה שְׁיֵישׁ בָּהֶם הַתְּבוּנּוֹת גְּדוֹל מְאֹד, שְׁאֵי אֶפְשֶׁר לָבוֹא לַהַתְּבוּנּוֹת הַזֹּאת בִּיָּאֵם עַל־יְדֵי עֲשִׁירוֹת, כְּמוֹ שֶׁבִפְשָׁטֵי אוֹרֵיתָא "אִם אֵין קָמַח אֵין תּוֹרָה" (אבות פ"א), וְצָרִיךְ שְׁיִהְיֶה לוֹ עַל כָּל פְּנִים פְּרִנְסָה, כְּמוֹ כֵּן לַהַתְּבוּנּוֹת הַזֹּאת, שֶׁהוּא גְּדוֹל מְאֹד, צָרִיךְ שְׁיִהְיֶה לוֹ עֲשִׁירוֹת גְּדוֹל מְאֹד, שְׁיִהְיֶה לוֹ הוֹן רַב, וְלֹא תַחֲסֹר כָּל בְּהַ, כִּי צָרִיךְ כָּל הוֹן דְּעֲלָמָא, לַהַתְּבוּנּוֹת הַזֹּאת. וּבְנֵי יִשְׁשֹׁכָר, שֶׁהָיָה לָהֶם זֹאת הַהַתְּבוּנּוֹת, בְּכַחֲנֵית (דברי הימים א יב): וּמְבַנֵּי יִשְׁשֹׁכָר יוֹדְעֵי בִינָה; לֹא זָכוּ לָזֶה בִּיָּאֵם עַל יְדֵי עֲשִׁירוֹת, בְּחֵינֵית (בראשית מט): יִשְׁשֹׁכָר חֲמוֹר גָּרָם; וְתַרְגּוּמוֹ: עֲתִיר בְּנִכְסִין. וְעַל כֵּן מֹשֶׁה וְכָל הַנְּבִיאִים הָיָה לָהֶם עֲשִׁירוֹת גְּדוֹל מְאֹד, כְּדֵי לָבוֹא עַל יְדוֹ לַהַתְּבוּנּוֹת הַזֹּאת. וּמַחֲמַת שְׁיֵישׁ בְּהַתּוֹרָה הַתְּבוּנּוֹת הַזֹּאת, עַל כֵּן נִקְרְאת הַתּוֹרָה הוֹן. וְכֵן כָּל מִי שֶׁעֲבָר דֶּרֶךְ יְדָם הַתּוֹרָה, הָיָה לָהֶם עֲשִׁירוֹת גְּדוֹל מְאֹד, דְּהֵינּוּ מֹשֶׁה רַבְּנּוּ, שֶׁהֵבִיא הַתּוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל, הָיָה עֲשִׂיר גְּדוֹל, כְּמוֹ שְׁאֲמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ וְזָכוּנָם לְבְרָכָה; וְכֵן רַבִּי, שֶׁסִּדֵּר וְחָתַם הַמּוֹשְׁגֵיוֹת; וְכֵן רַב אֲשִׁי, שֶׁהָיָה חֲתִימַת הַתְּלָמוּד, וְסִדֵּר אֶת כָּל הַתְּלָמוּד, שְׁנָם־כֵּן הָיוּ עֲשִׁירִים גְּדוֹלִים מְאֹד, כְּמוֹ שְׁאֲמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ וְזָכוּנָם לְבְרָכָה (גיטין נט ועיין ב"מ פה). כִּי מַחֲמַת שְׁתִּיקוּ

וּסְדְּרוּ אֶת כָּל הַתּוֹרָה שֶׁבַעֲלֵל פֶּה, וְעָבַר דֶּרֶךְ יָדָם הַתּוֹרָה, עַל כֵּן
 הָיוּ גַם כֵּן עֲשִׂירִים כַּנֶּל, כִּי צָרִיךְ עֲשִׂירוֹת גְּדוֹל לַהֲתַבּוֹנְנוֹת הַנֶּל.

וְזֶה בְּחִינַת (שְׁמוֹת לֵד): פֶּסֶל לָךְ, וְדַרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ וְזָכוּנוֹם לְבִרְכָה
 (ירושלמי שקלים פה ונדרים לח): הַפְּסֻלֹת יִהְיוּ שְׁלֹף וְכוּ'. כִּי כִּמּוֹ

שֶׁבַּפְּשָׁטֵי הַתּוֹרָה, קָדָם שֶׁמְחַדְּשִׁין אֵיזָה פְּשָׁט, צָרִיךְ לֹאמַר מִקְדָּם
 הַקְּדָמוֹת, וְאַחֲרֵיכֵן מְשַׁלְּכִין הַהֲקָדְמוֹת, וּבָאִים אֶל הַמְּכֻוֹן, כִּי
 הָעֵקֶר הוּא הַמְּכֻוֹן, וְכָל הַדְּבָרִים וְהַהֲקָדְמוֹת שֶׁמִּקְדָּם הֵם בְּחִינַת
 פְּסֻלֹת, שֶׁנִּגְסְרִין וְנִפְסְלוֹן סְבִיב הַמְּכֻוֹן; כִּמּוֹ כֵּן בְּהַתְּבוֹנְנוֹת
 הַתּוֹרָה צָרִיךְ לֵילֵךְ מִקְדָּם, וְלִסְבֵּב בְּכַמָּה סְבֻבִּים, עַד שֶׁבָּאִים
 אֶל הַמְּכֻוֹן, וְהָעֵקֶר הוּא הַמְּכֻוֹן, וְכָל אֵלּוֹ הַסְּבֻבִּים הֵם בְּחִינַת
 פְּסֻלֹת, וְהֵם בְּחִינַת עֲשִׂירוֹת שֶׁעַל יָדוֹ בָּאִים אֶל הַהֲתַבּוֹנְנוֹת. וְזֶה
 בְּחִינַת: פֶּסֶל לָךְ - הַפְּסֻלֹת יִהְיֶה שְׁלֹף, מִשֶּׁם נִתְעַשֵּׂר מִשָּׂה, כִּי
 זֶה הַפְּסֻלֹת שֶׁל לֹחֹת, הֵם בְּחִינַת הַסְּבֻבִּים, שֶׁנִּגְסְרִין וְנִפְסְלוֹן
 סְבִיב סְבִיב הַהֲתַבּוֹנְנוֹת, וְהֵם בְּחִינַת עֲשִׂירוֹת כַּנֶּל, שֶׁעַל יָדוֹ
 בָּאִים אֶל הַהֲתַבּוֹנְנוֹת כַּנֶּל.

וְזֶה אוֹתִיּוֹת מְמוֹן, רֵאשִׁי־תִבּוֹת: מִשֶּׁם נִתְעַשֵּׂר מִשָּׂה. וְהָיוּ
 הוּא בְּחִינַת הַלּוֹחֹת, שֶׁמִּשֶּׁם נִתְעַשֵּׂר מִשָּׂה, כִּי הַלּוֹחֹת

אֲרָפֵן ו' וְרַחֲבֵן ו' וְכוּ', כִּמּוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל (ב"ב יד):

ב וְלָבֹא לְעֲשִׂירוֹת הַזֹּאת הוּא עַל יְדֵי בְּחִינַת תְּקוּנֵי עֵתִיק,
 בְּחִינַת אַרְיִכוֹת יָמִים, בְּחִינַת זְקוּן, כִּי צָרִיךְ אַרְיִכוֹת
 יָמִים כְּדֵי לְקַבֵּל בְּתוֹכוֹ אֶת הָעֲשִׂירוֹת שֶׁל הַהֲתַבּוֹנְנוֹת. וְאַרְיִכוֹת
 יָמִים, הֵינּוּ שֶׁצָּרִיךְ שִׁירָאָה לְהֶאָרִיךְ וּלְהַגְדִּיל יָמָיו, כִּי כָּל יוֹם וָיוֹם

ממקום שמתחיל אצל כל אחד, בודאי בתחלה הוא קצר, הינו שבתחלת היום קשה עליו מאד העבודה שצריך לעשות באותו היום, פגון להתפיל וללמד וכיוצא, ועל פן היום בתחלתו הוא קצר, פי צריך להתחיל מעט מעט, ואחר כך מתרחב והולך בעבודתו. וצריך האדם לראות להגדיל ולהרחיב ולהאריך כל שעה ושעה שבא אחר כך, להגדילה ולהרחיבה בתוספות קדשה. וכן בשבא יום השני, יהיה הולך ומתרחב בתוספות קדשה יתרה. וכן בכל פעם ופעם יהיו ימיו מתרחבין בתוספות קדשה, וזה בחינת אריכות ימים:

ואברהם שזכה לבחינת זקן, בחינת אריכות ימים, עלידידוה זכה לעשירות, בחינת (בראשית כד): **ואברהם זקן בא בימים** וה' ברך את אברהם בכל. וזה בחינת (תהלים קיט): **מוקנים אתבונן; שעל ידי בחינת זקן הנ"ל בא להתבוננות, שהוא בא על ידי עשירות, שנמשך לתוך אריכות ימים, שהוא בחינת זקן כנ"ל:**

ג **ובחינת זקן, דהינו להרחיב ולהאריך ימיו בתוספות קדשה בכל פעם כנ"ל, הוא על ידי יראה, שהיראה מביאה תוספות קדשה בכל יום ויום, שעלידידוה נתארכין ונתרחבין הימים, בבחינת (משלי י) יראת ה' תוסיף ימים; וזה בחינת (ישעיה לג): יראת ה' היא אוצרו, בחינת (ברכות סא): עשאה באוצר, שהוא קצר מלמעלה ורחב מלמטה; פי התחלת הימים הם קצרים, ואחר כך מתרחבין והולכין בתוספות קדשה עלידי היראה כנ"ל.**

נמצא, שזוכין על־ידי היראה לאריכות ימים, שהם בחינת זקן, בחינת תקוני עתיק, שעל־ידי־זה זוכין לעשירות, כי היראה שומרת מההפך של עשירות, דהינו עניות, שבא על ידי בחינת: שקר החן והבל היפי. כי יש כמה מיני חן של שקר, שעושים בעמידה ובאכילה ובדבורו עם אנשים, וכן בשאר דברים, ולכל דבר יש חן אחר מיחד. וכל אלו החנות של שקר, הם פאים על־ידי הכל היפי, בבחינת: שקר החן והבל היפי. דהינו, מי שאינו נשמר מיפי הנשים, על־ידי־זה יש לו תאוות של אלו החנות של שקר, ויראה הוא הפך מזה, כמו שכתוב (משלי לא): שקר החן והבל היפי, אשה יראת ה' היא תתהלל.

ועל כן אברהם ויצחק, בשבאו למקומות שלא היו שם יראות, ותכף פשרצו לכנם לשם הרגישו זאת, על־ידי שהתחילו להרגיש, לפי ערך גדל קדשתם, יפי הנשים, ועל כן הרגישו שאין שם יראה, ועל כן אסרו על עצמן זווג נשותיהן באחותו, כמו שכתוב (בראשית ט): כי אמרתי רק אין יראת אלקים במקום הזה וכו'. ואחר־כך תקן אברהם זאת, והמשיך אריכות ימים, כמו שכתוב (שם כא): ויגר אברהם בארץ פלשתים ימים רבים, בחינת: יראת ה' תוסיף ימים כנ"ל. ואחר־כך קלקלו הפלשתים כל התקונים שתקן אברהם, בחינת (שם כו): וכל הפארות וכו' סתמום פלשתים. ועל כן בשבא יצחק לשם, הצרך גם כן לאסור זווג באחותו כנ"ל, עד אשר המשיך שם אריכות ימים, שהיא בחינת יראה, שמצלת מזה כנ"ל, ואז התרה לו, כמו שכתוב

(שם): וַיְהִי כַּאֲשֶׁר אָרְכוּ לוֹ שָׁם הַיָּמִים וַיִּשְׁקֶף אַבְימֶלֶךְ וְכוּ'. וְעַל-
 יְדֵי-זֶה שֶׁהַמְּשִׁיךְ אָרִיכוֹת יָמַיִם, זָכָה שָׁם לְעִשְׂרוֹת, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב
 (שם): וַיִּזְרַע יִצְחָק בְּאֶרֶץ הַהוּא וַיִּמְצָא בַשָּׂנֵה הַהוּא מֵאָה שְׁעָרִים
 וְכוּ', כַּנ"ל.

כִּי מִי שָׂאִין לוֹ יְרָאָה, וְאִינוּ נִשְׁמָר מִבְּחִינַת הַכֵּל הַיְפִי, עַל-יְדֵי-
 זֶה פָּא לְעִנְיֹת, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב (משלי ו): אַל תַּחְמוֹד יִפְיָה
 בְּלִבְכָּךְ, כִּי בְעַד אִשָּׁה זֹנֶה עַד כָּפַר לָחֶם. כִּי עֲשִׂירוֹת וְהַכֵּל
 הַיְפִי הֵם שְׁנֵי הַפְּכִים, כִּי עֲשִׂירוֹת הוּא מְאָרִיכוֹת הַנְּשִׂימָה, וְיְפִי
 הוּא מֵהַפְּסֵק הַנְּשִׂימָה. כִּי בְשַׁעַת יְצִיאַת הַטָּפָה זֹרְעִיֹת, אֲזִי
 צָרִיךְ לְהִיּוֹת הַפְּסֵק הַנְּשִׂימָה, מִשְׁנֵי טַעְמִים: א'. כְּדֵי שְׁלֹא
 יִתְקַרֵּר הַטָּפָה עַל יְדֵי הַנְּשִׂימָה, שֶׁהוּא אֲוִיר הַקֶּר, שֶׁמְקַבֵּל בְּכֹל
 רֵגַע מִבְּחוּץ, כִּי צָרִיכָה לְצֵאת בְּחַמִּימוֹת, כְּדֵי שֶׁתִּהְיֶה רְאוּי
 לְהוֹלְדָה. וְהב'. כִּי מִחַמַּת שְׁעוֹסֵק כַּח הַדּוּחָה לְהוֹצִיא וְלְדַחֹת
 הַטָּפָה, עַל כֵּן הוּא בְּהִכָּרַח הַפְּסֵק הַנְּשִׂימָה, כִּי הַנְּשִׂימָה הוּא
 מוֹצִיא רוּחַ וּמְכַבֵּיִם רוּחַ, וּמִחַמַּת שְׁעוֹסֵק כַּח הַדּוּחָה לְדַחֹת
 הַטָּפָה, אִי אֶפְשָׁר לְהוֹצִיא הָרוּחַ, וְעַל כֵּן הוּא הַפְּסֵק הַנְּשִׂימָה.
 וְזֶה הָרוּחַ וְהַהֶבֶל שֶׁנִּכְנָס מִקֶּדֶם וְנִשְׁאָר שָׁם, הוּא מִתְלַבֵּשׁ
 בַּהַכַּח הַדּוּחָה, וְעַל יְדֵי יוֹצֵאָה הַטָּפָה לְחוּץ. וְכַפִּי זְכוּת וְצַחוֹת
 הַהֶבֶל, כֵּן הוֹלֵךְ מְלַבֵּן וּמוֹרֵז, כִּי אִם הַהֶבֶל נִדָּ וְנָקִי, אֲזִי הַטָּפָה
 שְׂיוֹצֵאת, שֶׁמְלַבֵּשׁ שָׁם הַהֶבֶל הַזֶּה, הִיא גַם כֵּן צָחָה וְנִקְיָה,
 וְאֲזִי הוֹלֵךְ גַם כֵּן מְלַבֵּן וּמוֹרֵז. וְאִם יֵשׁ עֲכִירוֹת בְּתוֹךְ הַהֶבֶל,
 אֲזִי נִתְעַכֵּר הַטָּפָה גַם כֵּן. וְזֶה בְּחִינַת (תהלים קמד): אָדָם לְהַבֵּל

דְּמָה; כִּי כָפִי הִהְבֵּל, כִּן הִתְהוּוֹת הַגֹּלֶד. וְזֶה בְּחִינַת (שם סב):
 אֲדָ הֶבֶל בְּנֵי אָדָם; כִּי הִהְבֵּל הוּא מְלִבָּן וּמְזוּרוֹ הַגֹּלֶד כִּנ"ל. וְזֶה
 בְּחִינַת: הֶבֶל הַיִּפִּי; כִּי הַיִּפִּי הוּא כָּפִי הִהְבֵּל כִּנ"ל. נִמְצָא,
 שֶׁהֶבֶל הַיִּפִּי הוּא מֵהַפֶּסֶק הַנְּשִׂימָה. וְעַל כֵּן מִי שְׁחֹמֵד יִפִּי
 הַנְּשִׂים, נִמְצָא שְׁמֻקְבֵּל בְּחִינַת הַפֶּסֶק הַנְּשִׂימָה, וְעַל כֵּן הוּא
 בַּהֲפֹךְ מַעֲשִׂירוֹת, שֶׁהוּא בְּחִינַת אֲרִיכוֹת הַנְּשִׂימָה. כִּי כָל מִינֵי
 עֲשִׂירוֹת, דְּהֵינּוּ כָּל מִינֵי דָגָן וְכָל הָאֵילָנוֹת וְעֹשֵׂשִׁים וְכָל מִינֵי
 מִתְּכוֹת, הֵם רַק עַל־יְדֵי גִשְׁמִים, וְכֵן כָּל הָאוֹצְרוֹת הֵם עַל־יְדֵי
 גִשְׁמִים, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (דְּבָרִים כח): 'יִפְתַּח ה' לָךְ אֶת אוֹצְרוֹ הַטּוֹב
 לְתֵת מָטָר אֲרֻצָּךְ וְכו'. וְהַגִּשְׁמִים הֵם מִבְּחִינַת הַנְּשִׂימָה,
 שְׁמֻכְנִיסִין וּמְקַבְּלֵין אוֹיֵר מִן הַחוּץ, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (אִיּוֹב לו):
 מִנְּשִׂמַת אֵל יִתֵּן קָרַח וְרַחֵב מִים בְּמוֹצָק.

וְזֶה בְּחִינַת (משלי יח): הוֹן עֲשִׂיר קָרִית עִזוּ; הֵינּוּ שֶׁהַעֲשִׂירוֹת
 הוּא עַל־יְדֵי בְּחִינַת הַנְּשִׂימָה, שֶׁהוּא אוֹיֵר הַקָּר שְׁמֻקְבְּלֵין
 בְּכָל רֵגַע מִן הַחוּץ כִּנ"ל. וְזֶהוּ: קָרִית עִזוּ, בְּחִינַת: גִּשְׁמֵי מַמְרֹת
 עִזוּ (אִיּוֹב לו). וְזֶה שְׁפָתוֹב (ירמיה יד): הַיֵּשׁ בְּהַבְּלֵי הַגּוֹיִם מִגִּשְׁמִים;
 כִּי בְּהַבְּלֵי הַגּוֹיִם, שֶׁהֵם בְּחִינַת הַפֶּסֶק הַנְּשִׂימָה, בְּחִינַת הֶבֶל הַיִּפִּי
 הַנ"ל, אֵין שֵׁם בְּחִינַת גִּשְׁמִים, כִּי גִשְׁמִים הֵם רַק עַל־יְדֵי הַנְּשִׂימָה
 כִּנ"ל. וְזֶה בְּחִינַת (משלי יג): הוֹן מִהֶבֶל יַמְעַט - עַל־יְדֵי הֶבֶל הַנ"ל,
 נִתְמַעַט הַהוֹן. וְזֶה בְּחִינַת (שם יז): וְקָר רֹחַ אִישׁ תְּבוֹנָה - עַל־יְדֵי
 קָר רֹחַ, שֶׁהוּא רֹחַ הַקָּר שֶׁל הַנְּשִׂימָה, עַל־יְדֵי זֶה זוֹכִין
 לְהַתְּבוֹנָנוֹת הַנ"ל, שֶׁבֹּא עַל־יְדֵי עֲשִׂירוֹת כִּנ"ל.

וְזֶה בְּחִינַת (אויב לב): וְנִשְׁמַת שְׂדֵי תְּבִינָם, כִּי עֵקֶר הַהֲתַבּוֹנָנוֹת -
עַל יְדֵי הַנְּשִׁימָה, בְּחִינַת קַר רוּחַ כַּנְּ"ל. כִּי עֵקֶר תְּקוּן
הַשֵּׁכֶל, הוּא עַל-יְדֵי הַנְּשִׁימָה, כִּי עֵקֶר הַשֵּׁכֶל שְׂיִהִיָּה עַל תְּקוּנוֹ,
שְׂיִוְכַל לְהֲתַבּוֹנֵן, הוּא עַל יְדֵי הַשְּׂמָנִים שְׂבַגּוּף. כִּי הַשֵּׁכֶל הוּא
כְּמוֹ נֵר הַדּוֹלֵק, כִּי הוּא דוֹלֵק עַל יְדֵי הַשְּׂמָנִים שְׂנַמְשָׁכִין אֵלָיו,
וְהֵם כְּמוֹ שְׂמֵן שְׂנַמְשָׁד אֶל פְּתִילָה הַדּוֹלֶקֶת. וּכְשֵׁאִין שְׂמָנִים
בַּגּוֹף, אֵין הַשֵּׁכֶל יְכוּל לְדַלֵּק בְּהֲתַבּוֹנָנוֹת. וּמִזֶּה בָּאִים מְשַׁעִים,
עַל-יְדֵי שְׂנַתִּיבִשִׁין לַחֹת הַגּוֹף. וְעַל יְדֵי זֶה נִתְקַלְקַל הַמּוֹחַ, עַל יְדֵי
שְׂאִין לוֹ שְׂמָנִים לְדַלֵּק. וְכַל הַלַּחֹת וְהַשְּׂמָנִים שְׂבַגּוּף הֵם עַל יְדֵי
הַנְּשִׁימָה, כִּי אֶלְמָלָא כַּנְּפִי רֵאָה דְנִשְׁבִין עַל לְבָא, הָוִי לְבָא אוֹקֵד
כַּל גּוֹפָא (תְּקוּן יג דף כו:). נִמְצָא, שְׂעַקֵר קִיּוּם שְׂמָנוּנִית וְלַחֹת
שְׂבַגּוּף הוּא עַל-יְדֵי הַנְּשִׁימָה, שְׂמַקְבֶּלֶת הָרֵאָה רוּחַ קַר מִבְּחוּץ
לְקַרֵר הַלֵּב, וְעַל-יְדֵי-זֶה קִיּוּם הַשֵּׁכֶל שְׂיִוְכַל לְדַלֵּק בְּהֲתַבּוֹנָנוֹת
כַּנְּ"ל. וְזֶה בְּחִינַת (מְשִׁל כ): נֵר ה' נִשְׁמַת אָדָם, שְׂעַקֵר קִיּוּם וְתְּקוּן
נֵר ה', שְׂהוּא הַשֵּׁכֶל, הוּא עַל יְדֵי הַנְּשִׁימָה כַּנְּ"ל. נִמְצָא, שְׂעַל-יְדֵי
יְרֵאָה זֹכִין לְאַרְיִכוֹת יָמִים, שְׂעַל-יְדֵי-זֶה נִמְשָׁד הָעֲשִׁירוֹת, שְׂעַל
יְדוּ בָּאִים לְהֲתַבּוֹנָנוֹת כַּנְּ"ל:

ד וְנִשְׁלָמוֹת הִירָאָה הִיא בְּכִינַת שְׁלֵשׁ קָוִין, בְּחִינַת מוֹרָא
שְׂמַיִם, וּמוֹרָא רַבָּךְ, וּמוֹרָא אָב וְאִם. וּכְשֵׁיִשׁ חֲכָם
הַדּוֹר, שְׂזוֹכָה לְתַלְמִידִים הַגּוֹנִים וְלְכַנִּים הַגּוֹנִים, אֲזִי הִירָאָה
בְּשְׁלָמוֹת. כִּי יְרֵאֵת הַחֲכָם וְהָרַב שְׂבַדוֹר, הוּא בְּחִינַת מוֹרָא
שְׂמַיִם. וְהַתְּלַמִּידִים, יֵשׁ לָהֶם יְרֵאֵת הָרַב, בְּחִינַת מוֹרָא רַבָּךְ.

והַבְּנִיּוֹת, יֵשׁ לָהֶם מוֹרָא אֲבִי וְאִם. שְׁעַל־יְדֵי שְׁלֹשׁ יִרְאוֹת אֵלֹהִים,
הִירָאָה בְּשִׁלְמוֹת. וּבַחֲנִינֵת יִרְאָה שֶׁל כָּל אֶחָד מֵהַשְּׁלֹשׁ הַנִּלְוֵי,
צָרִיךְ שְׂיִהְיֶה כָּלֹל מִשְׁלֹשׁ שְׁלֹשׁ. דְּהֵינּוּ מוֹרָא שֶׁל הָרַב, שֶׁהוּא
מוֹרָא שְׁמַיִם, צָרִיךְ שְׂיִהְיֶה כָּלֹל בְּכָל הַתְּלַת מַחֲיוֹן: חֻכְמָה בִּינָה
דַּעַת. כִּי עֵקֶר יִרְאָתוֹ שֶׁל הָרַב, הוּא עַל־יְדֵי הַתְּבוּנָנוֹת גְּדֻלַּת
הַבוֹרָא יִתְבָּרֵךְ שְׁמוֹ, שְׁחוֹקֵר וְדוֹרֵשׁ בְּשִׁכְלוֹ. נִמְצָא שִׁירְאָתוֹ עַל־
יְדֵי הַשִּׁכְלֵל, עַל כֵּן צָרִיךְ שְׂתַהַיֶּה הִירָאָה מִלְּאָה בְּכָל הַשְּׁלֹשָׁה
מַחֲיוֹן, בְּחֻכְמָתוֹ וּבִינָתוֹ וְדַעַתוֹ, כֹּלָם יֵהְיוּ מִלְּאִים מִיִּרְאַת הַשֵּׁם.
וְיִרְאַת הַתְּלַמִּיד, דְּהֵינּוּ מוֹרָא רַבָּךְ, שֶׁהוּא עַל יְדֵי הַלְמוּד שְׁמֻכְבָּל
מֵהָרַב, צְרִיכָה שְׂתַהַיֶּה נִמְשָׁכֵת בְּכָל חֻלְקֵי הַלְמוּד, שֶׁהוּא גַם כֵּן
בְּחִינַת שְׁלֹשׁ קַוִּין, הֵינּוּ בְּחִינַת אוֹרֵי תְּלִיתָא (שְׁבַת פח): וְיִרְאַת
הַבֵּן, שֶׁהוּא מוֹרָא אֲבִי וְאִם, צָרִיךְ לְהַמְשִׁיכָה בְּבַחֲנִינַת נַחֲלַת
אָבוֹת, בְּחִינַת (משלי יט): בֵּית וְהוֹן נַחֲלַת אָבוֹת. וְצָרִיךְ שְׂתַתְּפִשֵׁט
הִירָאָה עַל כָּל חֻלְקֵי עֲשִׂירוֹת, שֶׁהֵם נַחֲלַת אָבוֹת כְּנִל. דְּהֵינּוּ
בְּחִינַת שְׁלֹשׁ קַוִּין, בְּחִינַת (ב"מ מב): לְעוֹלָם יִשְׁלַשׁ אָדָם מְעוֹתָיו,
שְׁלִישׁ בְּפִרְקַמְטִיא, וְשְׁלִישׁ בְּקַרְקַע, וְשְׁלִישׁ בְּיָדוֹ. וְשְׁלֹשָׁה חֻלְקִים
אֵלּוּ שְׂיִישׁ בְּעֲשִׂירוֹת, הֵם כְּנֻגַד שְׁלֹשָׁה פְּעָמִים עֲשִׂירוֹת שְׁנוֹכַר
בַּתּוֹרָה. כִּי בְּכָל הַתּוֹרָה כְּלָה לֹא נִזְכָּר עֲשִׂירוֹת, כִּי־אִם שְׁלֹשׁ
פְּעָמִים אֵלּוּ. דְּהֵינּוּ: אֵצֶל סְדוּם, כְּמוֹ שְׁכַתּוּב (בראשית יד): וְלֹא
תֹאמַר אֲנִי הֶעֱשֵׂרְתִי אֶת אַבְרָם. וְאֵצֶל רַחֵל וְלֵאָה, כְּמוֹ שְׁכַתּוּב
(שם לא): כִּי כָל הָעֵשֶׂר אֲשֶׁר הִצִּיל אֱלֹקִים וְכוּ'. וְאֵצֶל שְׁקָלִים,
כְּמוֹ שְׁכַתּוּב (שְׁמוֹת ל): הָעֵשֶׂר לֹא יִרְבֶּה. כִּי שְׁלִישׁ שְׁבַפְרַקְמְטִיא,

הוא כַּנְגַד הַעֲשִׂירוֹת שְׁנוֹזֵר אֵצֶל סְדוּם, כִּי בְסֻדוּם כְּתִיב, (איוב כח): הַנְּשַׁפְּחִים מִנִּי רָגַל; כִּי הֵם רָצוּ לְבַטֵּל הַמַּשָּׂא וּמִתֵּן, שְׁהוּא בְּחִינַת רָגַל, כִּמּוֹ שְׁכֵתוֹב (דברים לג): שְׁמַח זְבֻלוֹן בְּצִאתְךָ, עַל כֵּן צָרִיךְ דְּוָקָא מַשָּׂא-וּמִתֵּן - וְזֵהוּ שְׁלִישׁ שְׁבַפְרָקְמִטְיָא. וְשְׁלִישׁ שְׁבַפְרָקְעָה, הוּא כַּנְגַד הַעֲשִׂירוֹת שְׁנוֹזֵר אֵצֶל רַחֵל וְלֵאָה. כִּי בְּאִמַת עֵקֶר הַעֲשִׂירוֹת, הוּא רַק בְּשִׁבִיל הַתְּבוֹנְנוֹת, אֲכָל בְּלֹא זֶה, הַעֲשִׂירוֹת הוּא רַק בְּשִׁבִיל נָשִׁים וּקְמִינֵי הַדַּעַת כְּמוֹתֵן. וְזֵהוּ שְׂאֵמְרוּ: כִּי כָל הָעֵשֶׂר אֲשֶׁר הִצִּיל אֱלֹקִים מֵאֲבִינוּ לָנוּ הוּא וּלְכַנְיָנוּ; הֵינּוּ שְׁכַל הַעֲשִׂירוֹת הוּא רַק בְּשִׁבִיל נָשִׁים וּקְמִינֵי הַדַּעַת כְּמוֹנֵי; אֲבָל אַתָּה - וְעַתָּה כֹּל אֲשֶׁר אָמַר אֱלֹהִים עָשָׂה, דְּהֵינּוּ שְׂאֵתָה צָרִיךְ לְהַעֲשִׂירוֹת בְּשִׁבִיל הַתְּבוֹנְנוֹת בְּגִדְלַת ה'. וּכְנַגַד זֶה הוּא בְּחִינַת שְׁלִישׁ שְׁבַפְרָקְעָה, בְּחִינַת (סנהדרין עד): אִשָּׁה קָרְקַע עוֹלָם. וְשְׁלִישׁ בִּידוּ, הוּא כַּנְגַד הַעֲשִׂירוֹת שְׂאֵצֶל שְׁקָלִים, שְׂנֵאֵמַר שָׁם: לְכַפֵּר עַל נַפְשֵׁיכֶם, בְּחִינַת (איוב יב): אֲשֶׁר בִּידוּ נַפֵּשׁ כָּל חַי וְרוּחַ כָּל בֶּשֶׂר אִישׁ:

ה וְהַתְּגַלּוֹת הִירָאָה הוּא עַל יְדֵי פְקִידוֹת עֲקֵרוֹת, כִּי עַל יְדֵי לְדָה, נִתְגַּלָּה יְרָאָה, בְּחִינַת (תהלים מח): רַעְדָה אַחֲזֹתֶם שָׁם חֵיל כִּיֹּלְדָה. כִּי עַל יְדֵי הַלְדָה יוֹצֵאִין דְּמִים וּגְבוּרוֹת, שְׁהֵן בְּחִינַת יְרָאָה, וּבְפָרַט כְּשֶׁנִּפְקְדָה עֲקָרָה, שְׁהֵיוּ הַדְּמִים וְהַגְּבוּרוֹת נִעְצָרִין כָּל כַּף עַד עַתָּה. עַל כֵּן אַחַר כַּף כְּשִׁיּוֹצֵאִין, נִתְגַּלָּה הִירָאָה בְּיֹתֵר. וּכְפִי הַלְדָה כֵּן הַתְּגַלּוֹת הִירָאָה, כִּי כְּשֶׁנִּפְקְדָה עֲקָרָה אַחַת, נִתְגַּלָּה יְרָאָה, וּכְשֶׁנִּפְקְדוּ הַרְבֵּה עֲקֵרוֹת,

נתגלה היראה ביותר. וזה בחינת חיל ביולדה - כפי הלדה כן התגלות היראה. ועל כן בראש השנה היה פקידת יצחק (ראש השנה יא.), שהוא תקף התגלות היראה מאד, בחינת פחד יצחק. כי כשנפקדה שרה, נפקדו כמה עקרות עמה, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (מדרש רבה בראשית פרשה נג). וזה בחינת (בראשית כא): כי ילדתי בן לזקניו; כי על ידי ילדת יצחק, שהוא התגלות היראה, על ידי זה נמשך אריכות ימים, בחינת זקן כנ"ל, בבחינת: יראת ה' תוסיף ימים כנ"ל:

ו ופקידות עקרות נעשה על ידי שמעוררין את בני אדם משנתם. כי יש בני אדם שישנים את ימיהם, ואף שנדמה להעולם שהם עובדים את השם, ועוסקים בתורה ובתפלה, אף על פי כן כל עבודתם אין להשם יתברך נחת מהם, כי נשאר כל עבודתם למטה, ואין יכול להתרומם ולהתעלות למעלה. כי עקר החיות הוא השכל, כמו שכתוב (קהלת ז): החכמה תחיה את בעליה. וכשהעבודה היא עם שכל, משימין בה חיות שתוכל להתעלות, אבל כשנופל לבחינת מחין דקטנות, בחינת שנה, אין יכול להתעלות למעלה. ויש שנפלו לבחינת שנה, על ידי תאוות ומעשים רעים. ויש שהם אנשים בשרים ויפים, רק שנפילתם הוא על ידי אכילה. כי לפעמים כשאוכל האדם מאכל שלא נתברר עדין למאכל אדם, על ידי זה נופל מחו לבחינת שנה. כי כמו שבגשמיות, יש מאכלים שמרבים שנה, ויש שממעטים שנה, כמו כן ברוחניות, יש

מֵאֲכָלִים שְׁלֹא נִתְבָּרְרוּ, שְׁמִפְּלִין לְבַחֲיוֹת שָׁנָה. וּכְשֶׁאוֹכֵל בְּקִדְשָׁה וּבִמְהֵרָה, אֵיזוֹ הוּא בְּחִינַת: לֶחֶם הַפָּנִים, כִּי הַשֶּׁכֶל הוּא הַפָּנִים, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (קהלת ה'): חֲכֻמַּת אָדָם תֵּאִיר פָּנָיו. אָבֵל כְּשֶׁאִין אֲכִילָתוֹ בְּקִדְשָׁה, אֵיזוֹ אוֹבֵד פָּנָיו, הֵינּוּ הַשֶּׁכֶל, וְנוֹפֵל לְבַחֲיוֹת שָׁנָה. כִּי עֵקֶר הַמֵּאֲכָל הוּא לְהַחְיֹת הַלֵּב, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (רות ג'): וַיֹּאכֵל וַיִּשְׂתֶּה וַיֵּיטֵב לָבוֹ, וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ וּזְכוּנָם לְבָרְכָה (מדרש רבה בראשית פרשה מח): פֶּתָא סַעְדָּא דְּלִבָּא. וּכְשֶׁאִין הַמֵּאֲכָל מְבָרָר, וְאִין אוֹכֵל אוֹתוֹ בְּקִדְשָׁה - אֵיזוֹ מְבִיא רַע אֶל הַלֵּב, וְעַל יְדֵי רַע הַלֵּב נִתְקַלְקַל הַפָּנִים, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (נחמיה ב'): מְדוּעַ פָּנֶיךָ רָעִים, אִין זֶה כִּי אִם רַע לֵב. וְכֵן לְהַפְּדָה בְּקִשְׁתַּת הַפָּנִים, דְּהֵינּוּ שְׂיַחְזוֹר וַיִּבְקֹשׁ פָּנָיו, הוּא תְלוּי בְּתַקּוֹן הַלֵּב, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תהלים כז): לָךְ אָמַר לְבִי בְּקִשׁוֹ פָּנָי. וְעַל כֵּן לְפַעְמִים עַל יְדֵי מֵאֲכָל שֶׁאִין מְבָרָר, שְׁעַל יְדוֹ נִתְקַלְקַל הַלֵּב, עַל־יְדִידוֹהּ אוֹבֵד הַפָּנִים, וְנוֹפֵל לְבַחֲיוֹת שָׁנָה. וְצָרִיךְ לְעוֹרְרוֹ מִשְׁנָתוֹ. וְאִי אֶפְשָׁר לְעוֹרְרוֹ, כִּי אִם כְּשֶׁמִּתְעוֹרֵר מֵעֲצוּמוֹ, כִּי צָרִיךְ אֶתְעוֹרֹתָ דְּלִתְתָּא. רַק כְּשֶׁמִּתְעוֹרֵר מֵעֲצוּמוֹ, אִם לֹא הָיוּ מְעוֹרְרִין אוֹתוֹ, הָיָה נִשְׁאָר יֶשֶׁן יוֹתֵר. עַל כֵּן צָרִיךְ תִּכְפֹּף כְּשֶׁמִּתְעוֹרֵר, לְהִרְאוֹת לוֹ פָּנָיו, וּלְהַלְבִּישׁ אוֹתוֹ בְּפָנָיו שְׁנֵסֶתְלַק מִמֶּנּוּ בְּשַׁעַת שָׁנָה, וְזֶהוּ בְּחִינַת הַתְּעוֹרְרוֹת הַשָּׁנָה:

וּכְשֶׁרוֹצִין לְהִרְאוֹת לוֹ פָּנָיו וּלְעוֹרְרוֹ מִשְׁנָתוֹ, צָרִיכִין לְהַלְבִּישׁ לוֹ אֶת הַפָּנִים בְּסַפּוּרֵי מַעֲשִׂוֹת. כִּי יֵשׁ שִׁבְעִים פָּנִים לְתוֹרָה, וְהֵם בְּחִינַת שִׁבְעִים שָׁנִים, כִּי כָּל אֶחָד מִשְׁנֵה מַחְבְּרוֹ.

וְצָרִיכִין לְהַלְבִּישׁ אֶת הַפְּנִים דְּוָקָא, מִחֲמַת שְׁלֵשָׁה טְעָמִים: אַחַד - כִּי כְּמוֹ שְׁמַרְפְּאִין אֶת הָעוֹר, צָרִיכִין לְסַגְרוֹ, שְׁלֵא יֵרְאֶה אֶת הָאוֹר פְּתָאם. וְצָרִיכִין לְצַמְצֵם לוֹ אֶת הָאוֹר, כְּדִי שְׁלֵא יֵזִיק לוֹ מֵה שְׂיִרְאֶה פְּתָאם. כְּמוֹ כֵּן לֹא שְׁהִיָּה בְּשָׁנָה וּבְחֻשְׁדֵּי זְמַן רַב, כְּשֶׁרוֹצִין לְהִרְאוֹת לוֹ פָּנָיו וּלְעוֹרְרוֹ, צָרִיכִין לְהַלְבִּישׁ לוֹ אֶת הַפְּנִים בְּסַפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת, כְּדִי שְׁלֵא יֵזִיק לוֹ פְּתָאם הָאוֹר. וְזֶה בְּחִינַת (תהלים יז): אֲנִי בְּצַדֵּק אֶחְיֶה פְּנִיךָ. צַדֵּק הוּא בְּחִינַת לְבוֹשֵׁן, בְּחִינַת (איוב כט): צַדֵּק לְבַשְׁתִּי. אַזִּי: אֲשַׁבְּעָה בְּהַקִּיץ תְּמוֹנַתְךָ; כִּי אֲזוּ יָכוֹל לְרְאוֹת אַחֲרֶיךָ בְּהַקִּיץ, דְּהֵינּוּ כְּשֶׁמְקִיצִין וּמְעוֹרְרִין אוֹתוֹ מִהַשְׁנָה, כִּי לֹא יֵזִיק לוֹ הָאוֹר פְּתָאם כְּנ"ל. וְהַטַּעַם הַשְּׁנִי - כִּי צָרִיךְ לְהַלְבִּישׁ, כְּדִי שְׁלֵא יִתְאַחֲזוּ הַחִיצוֹנִים בּוֹ. וְהַטַּעַם הַשְּׁלִישִׁי - כִּי הַחִיצוֹנִים הָאוֹחֲזִין בּוֹ, לֹא יֵנִיחוּ אוֹתוֹ לְצִאתוֹ, עַל כֵּן צָרִיךְ לְהַלְבִּישׁ אֶת פָּנָיו, כְּדִי לְשַׁנּוֹתוֹ, שְׁלֵא יִהְיוּ מְכִירִין בּוֹ, בְּבְחִינַת (איוב יד): מִשְׁנֶה פָּנָיו וַתִּשְׁלַחְהוּ.

וַיֵּשׁ כִּמּוֹה בְּחִינּוֹת בְּזֶה שְׁמַלְבִּישִׁין אֶת הַפְּנִים, כִּי יֵשׁ שְׁמַלְבִּישִׁין אֶת הַפְּנִים שְׁלוֹ, בְּסַפּוּר מַעֲשֵׂה. וַיֵּשׁ שְׂאֵי אֶפְשָׁר לְעוֹרְרוֹ בְּפָנִים שְׁלוֹ, וְצָרִיךְ לְהִרְאוֹת לוֹ פָּנִים גְּבוּהֵי. וּלְפַעְמִים מְלַבִּישִׁין גַּם כֵּן בְּדַבְרֵי תוֹרָה, דְּהֵינּוּ שְׂאוּמְרִים תוֹרָה גְּבוּהָ, וְאֵי אֶפְשָׁר לְאַמְרָה כֵּךְ כְּמוֹת שְׁהִיא, וּמְלַבִּישִׁין אוֹתָהּ בְּתוֹרָה נְמוּכָה וּקְטַנָּה מְמַנָּה.

וְזֶה בְּחִינַת (חבקוק ג): ה' פָּעַלְךָ בְּקֶרֶב שָׁנִים חִייהוּ. חִייהוּ, פִּרְשׁ רש"י: עוֹרְרָהוּ. וְזֶהוּ: פָּעַלְךָ, הֵינּוּ סַפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת. בְּקֶרֶב

שָׁנִים, הֵינּוּ בַחֲנִינַת מַעֲשֵׂיֹת שֶׁל הַשְּׁבָעִים פָּנִים, שֶׁהֵם שְׁבָעִים שָׁנִים כַּנִּל. הֵינּוּ שְׁמַעוֹרְרִין אוֹתוֹ עַל יְדֵי סְפוּרֵי מַעֲשֵׂיֹת, שֶׁהֵן בְּקָרֵב שָׁנִים, הֵינּוּ הַמַּעֲשֵׂיֹת שֶׁל הַשְּׁבָעִים פָּנִים כַּנִּל. אֲבָל יֵשׁ שְׁנַפֵּל מִכָּל הַשְּׁבָעִים פָּנִים, עַד שְׂאֵי אֶפְשָׁר לְעוֹרְרוֹ בְּשׁוּם פָּנִים, כִּי אִם עַל־יְדֵי סְפוּרֵי מַעֲשֵׂיֹת שֶׁל שָׁנִים קְדַמוֹנִיּוֹת, שְׁכַל הַשְּׁבָעִים פָּנִים, שְׁבָעִים שָׁנִים, מְקַבְּלִין חַיּוֹת מִשָּׁם. וְזֶה בַחֲנִינַת עֵתִיק, בַּחֲנִינַת זְקוֹן, בַּחֲנִינַת הַדְּרַת פָּנִים, שְׁכַל הַשְּׁבָעִים פָּנִים מְקַבְּלִין חַיּוֹת וְהַדּוֹר מִשָּׁם.

וְזֶה בַּחֲנִינַת: וְרַב חֶסֶד; כִּי הַלּוֹמֵד אֶת תַּלְמִידוֹ הַלֵּכָה אַחַת, הוּא עוֹשֶׂה עִמּוֹ חֶסֶד, כְּמוֹ שְׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבִרְכָה (כתובות צו): כָּל הַמוֹנֵעַ תַּלְמִידוֹ מִלְשִׁמּוֹשׁוֹ, כְּאִלּוּ מוֹנֵעַ מִמֶּנּוּ חֶסֶד. וְשִׁמּוֹשׁ חֲכָמִים, זֶה בַּחֲנִינַת הַלְכוֹת שֶׁהַתַּלְמִיד מְקַבֵּל מֵהֶרֶב. נִמְצָא שֶׁמָּה שֶׁהֶרֶב לוֹמֵד עִם תַּלְמִידוֹ, זֶה בַּחֲנִינַת חֶסֶד. וְעַל כֵּן כְּשִׁמְעוֹרְרוֹ עִם אִיזָה פָּנִים שֶׁל הַשְּׁבָעִים פָּנִים, שְׁמַלְפִישׁ אוֹתוֹ בְּבַחֲנִינַת: ה' פִּעֲלֶךָ בְּקָרֵב שָׁנִים חֵייהוּ כַּנִּל, הוּא בַּחֲנִינַת חֶסֶד סִתָּם, אֲבָל כְּשִׁמְעוֹרְרוֹ עַל־יְדֵי סְפוּרֵי מַעֲשֵׂיֹת שֶׁל שָׁנִים קְדַמוֹנִיּוֹת, הוּא בַּחֲנִינַת: וְרַב חֶסֶד, כִּי כָּל הַפָּנִים וְכָל הַחֶסֶדִים מְקַבְּלִין מִשָּׁם:

וּבְשִׁעוֹסֵם לְעוֹרֵר בְּנֵי אָדָם, הוּא צָרִיךְ לְשָׁמֵר עֲצֻמוֹ מִתַּלְמִידִים שְׂאִינָם הַגּוֹנִים, כִּדִּי שְׁלֵא יֵהָא נִדְבָק בּוֹ מֵהַרַע שְׁלָהֶם, שְׁלֵא יִזִּיק לוֹ, כְּמוֹ שְׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבִרְכָה (חולין קלג): כָּל הַמְלַמֵּד לְתַלְמִיד שְׂאִינוֹ הַגּוֹן וְכוּ'. וְכֵן

אָסְרוּ חֻמְיֵינוּ וְזָכְרֵנָם לְבִרְכָה (שבת קח) לְכַתֵּב עַל עוֹר בְּהֵמָה טְמֵאָה, שְׁנֵאמַר: לְמַעַן תִּהְיֶה תּוֹרַת ה' בְּפִיךָ - מִן הַמִּתְּרָה לְפִיךָ. וּבְשִׁלּוּמֵי עֵם אַחֵר, הוּא בְּחִינַת בְּתִיבָה. כִּי הַלְשׁוֹן הוּא בְּחִינַת (תהלים מה): לְשׁוֹנִי עֵט סוֹפֵר מְהִיר, שְׁנַחֲקֵק וְנִכְתָּב עַל לֵב הַתְּלָמִיד, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (משלי ג): כְּתָבְם עַל לִוַח לְבָבְךָ. וְעַל כֵּן צָרִיךְ שְׁלֵא יִהְיוּ דְבָרָיו נִכְתָּבִין עַל בְּחִינַת עוֹר בְּהֵמָה טְמֵאָה, הֵינוּ תְלָמִיד שְׂאִינוֹ הַגּוֹן. אֵךְ אִי אֶפְשֶׁר לְבָשֶׁר וְדָם לִהְיוֹת נִשְׁמָר בְּעֵצְמוֹ, שְׁלֵא יִשְׁמְעוּ תְלָמִידִים שְׂאִינֵם הַגּוֹנִים מִמֶּנּוּ. וְלִזֶּה צָרִיךְ שִׁיְהִיָּה לְמוֹדוֹ, לְלַמֵּד וּלְלַמֵּד וּלְשַׁמֵּר וּלְעֲשׂוֹת, דְּהֵינוּ שְׁעַל־יְדֵי לְמוֹדוֹ עִם תְּלָמִידוֹ, יִהְיֶה כְּאֵלּוֹ עֲשָׂאוֹ לְחִבְרוֹ, וּכְאֵלּוֹ עֲשָׂאוֹ לְדַבְּרֵי תּוֹרָה, כְּמוֹ שְׁאֶמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ וְזָכְרֵנָם לְבִרְכָה (סנהדרין צ"ט): כָּל הַמְּלַמֵּד בֶּן חֵבֵרוֹ תּוֹרָה, כְּאֵלּוֹ עֲשָׂאוֹ וְכוּ', וּכְשִׁלּוּמֵי בְּכֹנֶה זֶה, אֲזִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שׁוֹמֵר אוֹתוֹ, שְׁלֵא יִהְיוּ דְבָרָיו נִכְתָּבִין בְּכַח הַזְכָּרוֹן שֶׁל הַתְּלָמִיד שְׂאִינוֹ הַגּוֹן, רַק יִהְיוּ נִשְׁכָּחִין מִמֶּנּוּ. וּכְשֶׁעוֹסֵק לְעוֹרֵר עַל־יְדֵי סְפוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת, צָרִיךְ שִׁיְהִיָּה שִׁיחָתוֹ וְסְפוּרָיו גַּם בֶּן בְּחִינַת הַלְמוּד הַנ"ל, דְּהֵינוּ לְלַמֵּד וּלְעֲשׂוֹת כַּנ"ל. וְזֶה בְּחִינַת (ע"ז י"ט): שִׁיחָתֵן שֶׁל תְּלָמִידֵי־חֻכְמִים צָרִיכִין לְמוֹד, דְּהֵינוּ שְׁכָל מַה שְׁצָרִיכִין אֶל הַלְמוּד, צָרִיכִין גַּם בֶּן אֶל שִׁיחָתוֹ, שֶׁהוּא בְּחִינַת סְפוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת כַּנ"ל. וְזֶהוּ (יחזקאל מז): וְעָלְהוּ לְתַרּוּפָה. וְעָלְהוּ, זֶה בְּחִינַת שִׁיחַת תְּלָמִיד־חֻכְם, כְּמוֹ שְׁאֶמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ וְזָכְרֵנָם לְבִרְכָה (שם כ"ז): וְעָלְהוּ לֹא יִבַּל - אֶפְלֹ שִׁיחַת תְּלָמִיד־חֻכְם וְכוּ'. וְזֶהוּ: לְתַרּוּפָה -

לְהִתִּיר פֶּה; הֵינּוּ בַחֲנִית מִן הַמֶּתֵר לְפִיךָ. כִּי כְשִׁיחֲתוּ הָיָא
 בַּבְּחִינַת שִׁיחַת תְּלַמְּיֵי־חֲכָמִים צְרִיכִין לַמוּד, הֵינּוּ לְלַמּוּד וּלְלַמּוּד
 לְשֹׁמֵר וּלְעֹשׂוֹת כִּנּוּ"ל, אֲזִי נִשְׁמָר מִן תְּלַמְּיֵי־דִים שְׂאִינִם הַגּוֹנִים,
 שְׂזָהוּ בַחֲנִינַת מִן הַמֶּתֵר לְפִיךָ כִּנּוּ"ל, מִנּוּן שְׂאִין כּוֹתֵבִין וְכוּ' כִּנּוּ"ל:
 ח וְזֶה בַחֲנִינַת מַה שְּׁדַרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנִם לְבִרְכָה (סנהדרין ק) עַל
 פְּסוּק זֶה: וְעָלְהוּ לְתַרּוּפָה - לְהִתִּיר פֶּה אֱלֹמִים וּלְהִתִּיר
 פֶּה עֲקָרוֹת, כִּי עַל־יְדֵי־זֶה שְׁמַעוֹרֵר בְּנֵי אָדָם מִשְׁנַתֶּם עַל־יְדֵי
 סְפוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת, שְׂזָהוּ בַחֲנִינַת: וְעָלְהוּ לְתַרּוּפָה וְכוּ' כִּנּוּ"ל, עַל־יְדֵי־
 זֶה נַעֲשֶׂה בַחֲנִינַת: לְהִתִּיר פֶּה אֱלֹמִים. כִּי מִקֶּדֶם כְּשֶׁהָיָו בַּבְּחִינַת
 שְׂנָה, וְלֹא הָיוּ שׁוֹמְעִים הַתְּעוֹרְרוֹת הַחֲכָם, וְלֹא הָיָה נִשְׁמָע
 לְאֲזִינָהֶם דְּבָרָיו, כִּי זָכָא מָאן דְּמִלַּל עַל אֲדָנָא דִּשְׁמַע (וזהר תצוה
 קפו:), אֲבָל הֵם הָיוּ כְּחֶרְשִׁים וְלֹא הָיוּ שׁוֹמְעִים כָּלֵל. וּמַחֲמַת זֶה
 לֹא הָיָה אֶפְשָׁר לָהֶם לְדַבֵּר, כִּי סָתַם חֶרֶשׁ הוּא שְׂאִינוּ שׁוֹמְעִ
 וְאִינוּ מְדַבֵּר (תרומות פ"א ע"ש, חגיגה ב:), דְּהֵינּוּ מַחֲמַת שְׂאִינוּ שׁוֹמְעִ
 אִינוּ יָכוֹל לְדַבֵּר. וְעַכְשָׁו שְׁמַעוֹרְרוּ הַחֲכָם, וְשׁוֹמְעִ דְּבָרָיו, אֲזִי
 יְכוּלִים לְדַבֵּר. וְזֶה בַחֲנִינַת: לְהִתִּיר פֶּה אֱלֹמִים, וְזֶה בַחֲנִינַת (משלי
 לא): פֶּתַח פִּיךָ לְאֵלִים: וְעַל־יְדֵי־זֶה הוּא בַחֲנִינַת: לְהִתִּיר פֶּה
 עֲקָרוֹת, כִּי זֶה הַדְּבַר שֶׁהָיָה מְצַמֵּץ אֶצְלָם כָּל כַּף זֶה זְמַן רַב,
 שְׁהָיוּ חֶרְשִׁים וְאֱלֹמִים, עַכְשָׁו כְּשִׁיּוֹצֵא הַדְּבַר, הוּא יוֹצֵא בְּכַח
 גְּדוּל, בַּבְּחִינַת (תהלים ק): גְּבוּרֵי כַח עֲשִׂי דְּבָרוֹ. וְזֶה הַכַּח בָּא
 לְכָלֵי הוֹלָדָה, בַּחֲנִינַת (בראשית מט): כַּחֵי וְרֵאשִׁית אוֹנֵי, דְּהֵינּוּ
 בְּטַחְנֵי הַדּוֹר, שֶׁהֵם בַּחֲנִינַת כָּלֵי הַהוֹלָדָה, הֵם מְקַבְּלִין זֶה הַכַּח,

בְּבַחֲנֵינָת (ישעיה מ): וְקָנִי ה' יַחְלִיפוּ כַחַ. וְעַל כֵּן נִקְרְאִין הַכְּלִיּוֹת
 בְּמִטְוֹחוֹת, כִּי הַכְּלִיּוֹת הֵם כְּלֵי הַהוֹלָדָה. וְכִשְׁמַקְבְּלִין בְּמִטְחָנֵי הַדּוֹר,
 זֶה הַכַּח שֶׁל הַדְּבֹר, הֵם מְקַבְּלִין עַל־פִּי דִין וּמִשְׁפָּט, כָּל אֶחָד
 לְפִי בְּמִטְחוֹנוֹ, כֵּן מְקַבֵּל הַכַּח. וְזֶה בְּחִינַת: פָּתַח פִּיךָ לְאֱלֹם, אֶל
 דִּין כָּל בְּנֵי חַלּוּף, בְּחִינַת: קָנִי ה' יַחְלִיפוּ כַחַ. שְׁעַל־יְדֵי פָתַח פִּיךָ
 וְכו', עַל־יְדֵי־זֶה יוֹצֵא כַח הַדְּבֹר אֶל כְּלֵי הַהוֹלָדָה, שֶׁהֵם
 הַבְּמִטְחָנִים, שְׁמַקְבְּלִין אוֹתוֹ עַל־פִּי דִין וּמִשְׁפָּט כֵּן"ל.

וְצָרִיךְ לְרֹאוֹת, שֶׁיְהִי כְּלֵי הַדְּבֹר סְמוּכִין וְקָרוֹבִין אֶל כְּלֵי
 הַהוֹלָדָה, כְּדֵי שְׁיֻכְלוּ לְקַבֵּל כַּח הַדְּבֹר כֵּן"ל, שְׁלֹא יִהְיֶה
 בְּבַחֲנֵינָת (ירמיה יב): קָרוֹב אֶתָּה בְּפִיהֶם וּרְחוֹק מִכְּלִיּוֹתֵיהֶם. וְעַל כֵּן
 הוּיָה אַחַת לְכְלֵי הַדְּבֹר וְלְכְלֵי הַהוֹלָדָה, כִּי אֵלּוּ מְלֵאִים גִּידִים
 וְעֲצָפִים כְּמוֹ אֵלּוּ, כִּי הֵם בְּחִינַת אַחַת. כִּי עַל יְדֵי כַּח הַדְּבֹר,
 נַעֲשֶׂה הַהוֹלָדָה כֵּן"ל. וְזֶה בְּחִינַת: וְעֲלֵהוּ לְתִרּוּפָה - לְהַתִּיר פֶּה
 אֱלֹמִים, וְלְהַתִּיר פֶּה עֲקָרוֹת, כִּי זֶה תְּלוּי בִּזְה כֵּן"ל: וְזֶה בְּחִינַת
 זְווג הַנְּשִׂיקִין וְזְווג הַגּוֹפְנֵי, שְׁזְווג הַנְּשִׂיקִין קוֹדֵם לְזְווג הַגּוֹפְנֵי,
 כְּמוֹכָא בְּכַתְּבִים. כִּי עַל־יְדֵי כַּח הַדְּבֹר, בְּחִינַת: לְהַתִּיר פֶּה
 אֱלֹמִים, שֶׁהוּא בְּחִינַת זְווג הַנְּשִׂיקִין, עַל־יְדֵי־זֶה נַעֲשֶׂה זְווג הַגּוֹפְנֵי,
 בְּחִינַת: לְהַתִּיר פֶּה עֲקָרוֹת כֵּן"ל.

וְזֶה בְּחִינַת שְׁבִירַת כְּלֵי חָרֶם, שְׁשׁוֹכְרִין בְּשַׁעַת הַתְּקִשְׁרוֹת
 הַזְּווגִים. לְהוֹרוֹת, שְׁשַׁעְכְּשׁוּ שְׁנַעֲשֶׂה הַתְּקִשְׁרוֹת, שֶׁהוּא
 בְּשִׁבּוֹל הוֹלָדָה, שֶׁהוּא בְּבַחֲנֵינָת בְּמִטְחוֹן, בְּחִינַת כְּלִיּוֹת, שֶׁהֵם כְּלֵי
 הַהוֹלָדָה כֵּן"ל, וְזֶה בְּחִינַת (משלי לא): בְּמַח פֶּה לֵב בַּעֲלָהּ, עַל־יְדֵי־

זֶה נִתְּפַל וְנִשְׁפָּר בְּחֵינַת הַבְּטָחוֹן דְּסִטְרָא אַחְרָא. וְעַל זֶה שׁוֹבְרִין
הַפְּלֵי חָרָם, בְּבַחֲיֵינַת (ישעיה ל): וְתִבְטְחוּ בְּעֵשֶׁק וְנִלְוּ וְכוּ', וְשִׁבְרָה
כְּנַבֵּל יוֹצְרִים, וְלֹא יִמְצֵא בְּמִכְתָּתוֹ חָרָם וְכוּ'. כִּי הַבְּטָחוֹן דְּקִדְשָׁה
שְׁנַעֲשֶׂה עַל־יְדֵי הַהִתְקַשְּׁרוֹת כַּנ"ל, הוּא לְהַפְּדָה מֵהַבְּטָחוֹן דְּסִטְרָא
אַחְרָא, שֶׁהוּא בְּבַחֲיֵינַת שְׁבִירַת כְּלֵי חָרָם כַּנ"ל. וְגַם מְרַמְזִין לָהֶם,
שְׂאֵם לֹא יִתְנַהֲגוּ בְּקִדְשָׁה, וְיִכְגְּדוּ, חָס וְשָׁלוֹם, בְּבַחֲיֵינַת הַבְּטָחוֹן,
בְּבַחֲיֵינַת הַהוֹלָדָה, אֲזִי יִהְיוּ בְּבַחֲיֵינַת שְׁבִירַת כְּלֵי חָרָם, שְׂוֵה
נַעֲשֶׂה עַל־יְדֵי מִכְטַח בּוֹגֵד כַּנ"ל.

וְזֶה (מיכה ז): אֶל תִּבְטְחוּ בְּאַלֹף, מִשְׁכַּבְת חִיקָד שְׁמֹר פְּתָחֵי
פִּיךָ. הֵינּוּ, שְׂאֵי אִפְשָׁר שְׁיִהְיֶה הַבְּטָחוֹן, הֵינּוּ כְּלֵי הַהוֹלָדָה,
סְמוּכִין אֶל הַדְּבֹר, שֶׁהוּא בְּחֵינַת אֶלֶף, שֶׁהוּא רֵאשִׁי־תִבּוֹת:
לְהַתִּיר פֶּה אֶלְמִים. וְזֶה: מִשְׁכַּבְת חִיקָד, הֵינּוּ שְׁיִהְיֶה נַעֲשֶׂה
מִזֶּה הוֹלָדָה. וְזֶה: מִשְׁכַּבְת חִיקָד, בְּחֵינַת (מלכים א א): וְשִׁכְבָה
בְּחִיקָד. וְזֶה אִי אִפְשָׁר כִּי־אֵם עַל־יְדֵי: שְׁמֹר פְּתָחֵי פִיךָ כַּנ"ל:

וְזֶה (איכה ג): יִתֵּן בְּעַפְר פִּיהוּ אוֹלֵי יֵשׁ תִּקְוָה. עֵפֶר הוּא בְּחֵינַת
הַעֲדָר הַדְּבֹר, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (ישעיה כט): וּמַעְפָּר תִּשַׁח
אִמְרָתְךָ. הֵינּוּ, שְׁצָרִיד לִיתֵן בְּחֵינַת הַדְּבֹר לְהַתִּיר פֶּה אֶלְמִים
כַּנ"ל, וְעַל־יְדֵי־זֶה כָּא פֶח הַדְּבֹר לְקוּוֵי ה', שֶׁהֵם כְּלֵי הַהוֹלָדָה
כַּנ"ל, וְזֶה: אוֹלֵי יֵשׁ תִּקְוָה, כְּדֵי שְׁיִגִיעַ הַדְּבֹר לְקוּוֵי ה' כַּנ"ל.
וְזֶהוּ (בראשית כח): וְהָיָה זֶרְעֶךָ כְּעַפְר הָאָרֶץ, כִּי הַהוֹלָדָה תְּלוּיָה,
עַל־יְדֵי בְּחֵינַת יִתֵּן בְּעַפְר פִּיהוּ הַנ"ל:

וְזֶה בְּחִינַת (דניאל יב): וְרַבִּים מִיִּשְׁנֵי אֲדָמַת עֶפְרַיִם יִקְיָצוּ; הֵינּוּ שְׂמֻקִּיצִין וּמְעוֹרְרִין אוֹתָן מִשְׁנֵתָן בְּנ"ל. וְזֶהוּ: מִיִּשְׁנֵי אֲדָמַת עֶפְרַיִם - מִבְּחִינַת הָעֵדֶר הַדְּבֹר בְּנ"ל. וְזֶהוּ: אֵלֶּה לְחַיֵּי עוֹלָם - הֵינּוּ בְּחִינַת הַדְּבֹר, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב (בראשית ב): וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה, וְתַרְגוּמוֹ: לְרוּחַ מְמַלְלָא, הֵינּוּ בְּחִינַת לְהַתִּיר פֶּה אֱלֹמִים. וְאֵלֶּה לְחֻרְפוֹת וְכו' - הֵינּוּ בְּחִינַת (תהלים ט): חֲרָפָה שְׂכָרָה לְבַי, בְּחִינַת שְׂכָחָה, שְׂבִירַת הַלֵּב, שֶׁהִיא בְּחִינַת שְׂבִירַת הַלּוּחוֹת, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב: לֹחַ לִבִּי. וְעַל־יְדֵי שְׂבִירַת הַלּוּחוֹת בָּא שְׂכָחָה, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ וְזָכוֹנָם לְבָרְכָה (עירובין נד): אֲלֵמְלָא לֹא נִשְׁתַּבְּרוּ לּוּחוֹת הָרֵאשׁוֹנוֹת לֹא הִיְתָה שְׂכָחָה; הֵינּוּ שְׂאוֹתָן שְׂאִינָן רֵאוּיִין לְקַבֵּל, שֶׁהֵם בְּחִינַת עוֹר בְּהֵמָה טְמֵאָה, נִשְׁפַּח מֵהֶם בְּנ"ל:

ט וְזֶה בְּחִינַת שׁוֹפָר, כִּי שׁוֹפָר הוּא בְּחִינַת הַתְּעוֹרְרוֹת הַשְּׁנָה, כְּמוֹכָא בְּסִפְרִים, שֶׁשׁוֹפָר מְרַמֵּז בְּחִינַת: עוֹרוּ יִשְׁנִים מִתְרַדְמֵתְכֶם; וְעַל־יְדֵי־זֶה הוּא בְּחִינַת: לְהַתִּיר פֶּה אֱלֹמִים וּלְהַתִּיר פֶּה עֲקָרוֹת בְּנ"ל. וְזֶה בְּחִינַת: תְּקִיעָה, שְׂבָרִים, תְּרוּעָה. תְּקִיעָה הוּא בְּחִינַת הָעֵדֶר הַדְּבֹר, בְּחִינַת (משלי ו): תְּקַעְתָּ לְאָז כַּפִּיד נֹקֶשֶׁת בְּאֹמְרֵי פִיךָ. תְּרוּעָה הוּא בְּחִינַת הַדְּבֹר, בְּחִינַת (משלי י): שְׁפִתַי צְדִיק יִרְעוּ רַבִּים. שְׂבָרִים זֶה בְּחִינַת בְּשׁוּחַן, בְּחִינַת (תהלים קמו): שְׂבָרוּ עַל ה' אֱלֹקָיו; בְּחִינַת פְּלִי הוֹלְדָה, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב (ישעיהו טו): הָאֲנִי אֲשַׁבֵּיר וְלֹא אוֹלִיד. כִּי עַל־יְדֵי הַשׁוֹפָר, שֶׁהוּא בְּחִינַת הַתְּעוֹרְרוֹת הַשְּׁנָה, עַל־יְדֵי־זֶה הוּא בְּחִינַת: לְהַתִּיר פֶּה אֱלֹמִים,

וּלְהַתִּיר פֶּה עֲקָרוֹת בְּנִ"ל. דְּהִינּוּ שְׂפַח הַדְּבֹר, הַיּוֹצֵא בְּכַח מֵאֱלוֹ
 שְׁנַתְעוֹרְרוּ מִשְׁנָתָם, שְׁמַתְחֵלָה הָיוּ בְּבַחֲנֵת הָעֶדֶר הַדְּבֹר, כִּי הָיוּ
 בְּחַרְשִׁים וְאֱלָמִים בְּנִ"ל, וְעִכְשָׁו בְּשִׁמְעוֹרְרָם מִשְׁנָתָם לְהַשִּׁם
 יִתְבַּרְךָ, עַד שִׁשּׁוּמְעִים הַתְעוֹרְרוֹת הַחֲכָם הָאֵמֶת, אֲזִי מִתְחִילִין
 לְדַבֵּר בְּנִ"ל. וְזֶה הַדְּבֹר, בָּא לְתוֹךְ כְּלֵי הַהוֹלָדָה, שֶׁהֵם בְּחִינַת
 בְּטַחְנֵי הַדּוֹר בְּנִ"ל, וְעַל יְדֵי זֶה נַעֲשֶׂה פְּקִידוֹת עֲקָרוֹת, שֶׁזֶהוּ
 בְּחִינַת רֵאשׁ הַשָּׁנָה, שְׂאֵז נִפְקְדָה שָׂרָה וְכו' בְּנִ"ל. וְכֵל זֶה הוּא
 בְּחִינַת שׁוֹפֵר שְׁתוֹקְעִין בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה, בְּחִינַת תְּקִיעַת תְּרוּעָה
 שְׁבָרִים בְּנִ"ל. וְעַל יְדֵי פְּקִידוֹת עֲקָרוֹת נִתְגַּלָּה יִרְאָה בְּנִ"ל. וְזֶה
 בְּחִינַת שׁוֹפֵר, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (עֵמּוּס ג'): אִם יִתְקַע שׁוֹפֵר בְּעִיר וְעַם
 לֹא יִחַרְדּוּ וְכו'.

וְזֶה בְּחִינַת שׁוֹפֵר, שֶׁהוּא קֶצֶר מְלֻמְעָלָה וְרַחֵב מְלֻמְטָה, שֶׁזֶהוּ
 בְּחִינַת (תְּהִלִּים קיח): מִן הַמִּצַּר קָרָאתִי יְיָ עֲנֵנִי בְּמַרְחֵב יְיָ,
 כְּמוֹבֵא. כִּי עַל יְדֵי הַשׁוֹפֵר הוּא הַתְּגַלּוֹת הַיִּרְאָה בְּנִ"ל, שֶׁעַל יְדֵי
 זֹכִינ׳ לְאַרְיֵכוֹת יָמִים, דְּהִינּוּ לְהַרְחִיב וּלְהַאֲרִיךְ יָמָיו בְּתוֹסֻפּוֹת
 קִדְשָׁה יִתְרָה בְּכָל עֵת, שֶׁזֶהוּ בְּחִינַת קֶצֶר מְלֻמְעָלָה וְרַחֵב
 מְלֻמְטָה, בְּחִינַת: יִרְאֵת ה' הִיא אוֹצְרוֹ, בְּחִינַת עֲשֵׂאָה כְּאוֹצֵר וְכו'
 בְּנִ"ל. וְזֶה בְּחִינַת תְּקוּנֵי עֵתִיק, שֶׁהוּא בְּחִינַת אַרְיֵכוֹת יָמִים הַנִּ"ל,
 בְּחִינַת זְקֹן בְּנִ"ל. כִּי הַזְּקֹן גַּם כֵּן קֶצֶר מְלֻמְעָלָה וְרַחֵב מְלֻמְטָה,
 כְּמוֹבֵא בְּפִנּוֹנוֹת: שְׁתְּקוּנֵי דִקְנָא הֵם בְּחִינַת: מִן הַמִּצַּר קָרָאתִי וְכו'
 עֲנֵנִי בְּמַרְחֵב וְכו', שְׁמַתְחֵלָה הִיא קֶצֶרָה וְאַחֲרֵי־כֵן הוֹלְכֶת
 וּמִתְרַחֶבֶת, הִינּוּ בְּנִ"ל, כִּי זְקֹן הִיא בְּחִינַת אַרְיֵכוֹת יָמִים הַנִּ"ל,

דְּהִינּוּ שְׂמֵאֲרִיכִין וּמְרַחֲבִין יָמָיו בְּכָל עֵת בְּתוֹסֳפוֹת קִדְשָׁהּ בְּנ"ל,
 שְׁזֶה זֹכִין עַל־יְדֵי יְרָאָה בְּנ"ל, שְׁכָל זֶה הוּא בְּחִינַת שׁוֹפָר בְּנ"ל.
 נִמְצָא שְׁעַל יְדֵי הַשׁוֹפָר, שֶׁהוּא בְּחִינַת הַתְּעוֹרְרוֹת הַשְּׁנָה, וְעַל
 יְדֵי זֶה נַעֲשֶׂה פְּקִידוֹת עֶקְרוֹת בְּנ"ל, עַל־יְדֵי־זֶה נִתְגַּלָּה
 יְרָאָה בְּנ"ל, וְיִרְאָה מְכַנֶּנֶע אֶת הַכָּל הַיְפִי בְּנ"ל. וְזֶה בְּחִינַת
 הַהֲבָלִים שֶׁל הַשׁוֹפָר, כִּי הֵם בְּחִינַת הַכָּל הַיְפִי, כִּי שׁוֹפָר לְשׁוֹן
 יְפִי, בְּחִינַת: שִׁפְרוּ מַעֲשֵׂיכֶם (מ"ד אִמּוֹר פ' כט); הִינּוּ, שְׁעַל יְדֵי
 הַהֲבָלִים שֶׁל הַשׁוֹפָר, נִכְנָע הַכָּל הַיְפִי, כִּי שׁוֹפָר הוּא בְּחִינַת
 הַתְּגַלּוֹת הַיְרָאָה בְּנ"ל:

וְזֶה פֶּרוּשׁ: אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: כָּל יָמָיו שֶׁל
 יָמָיו שָׁל אוֹתוֹ הַצַּדִּיק וְכו', אָמַר: וְכִי יֵשׁ
 אָמַר: מִי אֵיכָּא דְנִיִּים שְׁבַעֲיִין
 שְׁנִין. יוֹמָא חַד הוּוּ קְאָזֵל
 בְּאַרְחָא, חוּזִיה לְהוּוּא גְבַרְא
 דְנִטְעַ חַרוּבָא, אָמַר לֵיה: מְכַרִּי
 חַרוּבָא עַד שְׁבַעֲיִין שְׁנִין לָא
 טַעִין, פְּשִׁיטָא לָךְ דְּחִיית
 שְׁבַעֲיִין שְׁנִין, וְאַכְלַת מְנָה.
 אָמַר לֵיה: אֲנָא עַלְמָא בְּחַרוּבָא
 אֲשַׁכְּחַתָּה, כִּי חִיבִי דְשִׁתְּלִי לִי
 אֲכַחְתִּי, אֲנָא נִמְוִי שְׁתְּלִי לְבִנְאִי.

אמר רבי יוחנן: כל ימיו של
 אותו הצדיק וכו', אמר: וכי יש
 מי שישן שבעים שנה? יום
 אחד היה הולך בדרך, ראה
 אדם שנוטע עץ חרוב. אמר
 לו: הרי עץ חרוב עד שבעים
 שנה לא נותן פירות, האם
 ודאי לך שתחיה שבעים שנה
 ותאכל ממנו? אמר לו: אני
 בעולם חרוב מצאתי, כשם
 ששתלו לי אבותי גם אני
 שותל לבני. ישב והיה אוכל

פת, באה עליו שינה ונרדם. עלתה סביבו שן הסלע, ונסתר מעיניהם, וישן שבעים שנה. כשקם והתעורר ראה אדם שאוכל מאותו חרוב. אמר לו: הידעת מי שתל חרוב זה? אמר לו: אביו של אבי. אמר: ודאי ישנתי שבעים שנה. ראה את חמורו שילדה לו ולדי ולדות וכו'.

יָתֵב וְקָא פְּרָךְ רַפְתָּא, אֲתִיָּא לֵהּ שִׁנְתָּא, וְנִים. הֲדָרָא עֲלֵהּ מְשׁוּנִיתָא, וְאַכְסֵי מְעִינָא, וְנִים שְׁבַעִין שָׁנִין. כִּי קָם אֲתַעֲר, חֲזִי לְהֵוּא גַבְרָא דְאָכַל מִהֵוּא חֲרוּבָא. אָמַר לֵהּ: יִדְעַתְּ מָאן שְׁתִּילָה לְהֵוּא חֲרוּבָא, אָמַר לֵהּ: אֲבִיָּה דְאֲבִי, אָמַר: וְדֵאֵי נִימֵי לִי שְׁבַעִין שָׁנִין. חֲזֵא לְחַמְרָה דְקָא יִלְדָה לֵהּ רַמְכֵי רַמְכֵי וְכוּ':

(תענית כג)

רש"י: אותו הצדיק. חזני המעגל וכו': אפשר וכו'. בתמיה: מי איבא דניים שבעין שנין. כלומר, יש אדם ישן שבעים שנים בשנה אחת: לא מען. מעינה קמיתא: יטיב. חזני המעגל וכו': אהדרא לה משוניתא. עלתה סביבו שן הסלע: אכסי מעינא. דאנשי ולא אשכחוהו התם: רמכי רמכי. ולדי ולדות. מעברת זכר היתה, וחזר ובא עליה והולידה. כי חזני המעגל היה גדול מאד, כמו שאמרו שם בסגיא זו, דכד הוה עיל לבי מדרשא, כל קשיא דהוה להו לרבנן הוה מפרק להו, כי לא היה שום פנים של תורה נסתר ממנו. ועל כן שאל: מי איבא דניים שבעין שנין - הינו שאיך אפשר לפל לפחינת שינה מפל השבעים פנים, כי אף שאפשר לפל מפנים אחד או יותר, אבל איך אפשר לפל מפלים.

חֲזִיָּה לְהֵחֹא גִבְרָא דְנִמְעַ חְרוּבָא, אָמַר לֵהּ, וְכוּ' פְּשִׁיטָא לָךְ
 דְּחִיַּית שְׁבַעֵין שָׁנִין, וְאַכְלַת מִנְהָ. חְרוּב זֶה בְּחִינַת זְקוּן,
 בְּחִינַת עֵתִיק. כִּי חְרוּב הוּא בְּרוּשִׁים, שֶׁהוּא בְּחִינַת מְרַדְּכִי, כְּמוֹ
 שְׁאֲמְרוּ רַבּוּתֵינוּ וְזָכוּנוֹם לְבָרְכָה (מְגִלָּה י'): תַּחַת הַנְּעֻצוּיִן יַעֲלֶה
 בְּרוּשׁ - זֶה מְרַדְּכִי. וּמְרַדְּכִי הוּא בְּחִינַת רַב חֶסֶד, כִּי הֵם בְּמִסְפָּר
 הַשְּׁוֹה, שֶׁהוּא בְּחִינַת עֵתִיק. הֵינּוּ שְׂרָאָה אֶחָד שְׁעוֹסֵק בְּסַפּוּרֵי
 מַעֲשִׂוֹת שֶׁל שָׁנִים קְדַמוֹנִיּוֹת, שֶׁהֵם בְּחִינַת עֵתִיק כְּנ"ל. וְשֶׁאֵל
 אוֹתוֹ: מִי פְּשִׁיטָא לָךְ דְּחִיַּית שְׁבַעֵין שָׁנִין. חִיַּית, זֶה בְּחִינַת
 הַתְּעוֹרְרוֹת הַשָּׁנָה, בְּחִינַת דְּבוּר כְּנ"ל. הֵינּוּ: כְּלוּם בְּחִנְתָּ לְעוֹרֵר
 עַל יְדֵי סַפּוּרֵי מַעֲשִׂוֹת שֶׁל בְּקָרֵב שָׁנִים. וְאַכְלַת מִנְהֵוּ - הֵינּוּ
 בְּחִינַת מִן הַמֶּתֶר לְפִיד, הֵינּוּ שִׁיְהִי דְּבִרְיָךְ נִשְׁמָעִים, שִׁיְהִי
 הַתְּלַמִּידִים הַגּוֹנִים. [הֵינּוּ שֶׁשֶּׁאֵל אוֹתוֹ: אֵיךְ אֵתָה עוֹסֵק לְסַפֵּר
 סַפּוּרֵי מַעֲשִׂוֹת גְּבוּהוֹת כְּאֵלֶּה שֶׁל שָׁנִים קְדַמוֹנִיּוֹת, שְׂמָא יִשְׁמְעוּ
 תְּלַמִּידִים שְׂאִינֵם הַגּוֹנִים, שְׂאִינֵם בְּבְחִינַת מִן הַמֶּתֶר לְפִיד כְּנ"ל,
 וְכִי כְּבָר נִסִּית וּבְחִנְתָּ לְעוֹרֵר עַל יְדֵי סַפּוּרֵי מַעֲשִׂוֹת שֶׁל בְּקָרֵב
 שָׁנִים, שֶׁהֵם בְּתוֹךְ הַשְּׁבַעִים שָׁנִים, שֶׁהֵם בְּחִינַת הַשְּׁבַעִים פָּנִים
 לַתּוֹרָה, וְעֲלֶה בִּידְךָ לְעוֹרְרֵם מִשְׁנַתֵּם עַל־יְדֵי־זֶה, כִּי הִגִּיעוּ דְּבִרְיָךְ
 לְתַלְמִידִים הַגּוֹנִים, שֶׁהֵם בְּחִינַת מִן הַמֶּתֶר לְפִיד, בְּחִינַת: וְאַכְלַת
 מִנְהֵוּ כְּנ"ל, עַד שֶׁאֵתָה רוּצָה עִכְשָׁו, לְעַסֵּק עוֹד בְּסַפּוּרֵי
 מַעֲשִׂוֹת הַגְּבוּהִים יוֹתֵר, שֶׁהֵם סַפּוּרֵי מַעֲשִׂוֹת שֶׁל שָׁנִים
 קְדַמוֹנִיּוֹת. וְאֵיךְ אֵין אֵתָה מְתִירָא לְסַפֵּר סַפּוּרֵי מַעֲשִׂוֹת גְּבוּהִים
 כְּאֵלֶּה, אוּלַי יִשְׁמְעוּ תְּלַמִּידִים שְׂאִינֵם הַגּוֹנִים].

אָמַר יְהוָה: אֲנִי עֹלְמָא בְּחֵרוּבָא אֲשַׁבְּחָתָהּ - הִינוּ שְׂאֵפְלוּ
 שְׂאֵסְפֵר סְפוּרֵי מַעֲשֵׂיֹת שֶׁל שָׁנִים קְדַמוּנִיּוֹת, שֶׁהֵם
 בְּחִינַת חֲרוּבִים בְּנ"ל, אֲנִי יִכּוֹל לְהֵבִיא בְּחִינַת שְׂכַחָה,
 שֶׁהִתְלַמְּדִים שְׂאִינֵם הַגּוֹנִים יִהְיֶה נִשְׁכַּח מֵהֶם בְּנ"ל. [הִינוּ כְּמוֹ
 שְׂמִבְאָר לְעֵיל, שֶׁהֶצְדִּיק שְׁעוּסֵק לְעוֹרֵר הָעוֹלָם מֵהַשְּׁנָה עַל-יְדֵי
 סְפוּרֵי מַעֲשֵׂיֹת, הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ שׁוֹמְרוֹ, שְׂדַבְּרִיו יִהְיֶה נִשְׁכַּחֵן מִלֵּב
 הַתְּלַמְּדִים שְׂאִינֵם הַגּוֹנִים בְּנ"ל]. כִּי הֵיכֵי דְשְׁתַּלִּי לִי אֲבָהָתִי,
 אֲנִי נִמְי שְׁתַּלִּי לְבִנְאִי - הִינוּ כְּמוֹ שֶׁהוֹלִידוּ אוֹתִי עַל יְדֵי סְפוּרֵי
 מַעֲשֵׂיֹת הַנ"ל, בְּבְחִינַת: לְהַתִּיר פֶּה אֱלֹמִים, לְהַתִּיר פֶּה עֲקָרוֹת
 בְּנ"ל, הֵכִי נִמְי שְׁתַּלִּי לְבִנְאִי, הִינוּ שְׁעַל יְדֵי זֶה גַם בֵּן נוֹלָדִים
 בְּנִינוּ עַל יְדֵי זֶה בְּנ"ל: [פְּרוּשׁ, שְׂאֵמַר לוֹ, שֶׁהוּא מִכְּרַח לְסֵפֶר
 סְפוּרֵי מַעֲשֵׂיֹת כְּאֵלֶּה, בְּשִׁבְלֵי פְקִידוֹת עֲקָרוֹת. כִּי כְּמוֹ שְׂאֵבוֹתִי
 עֲסָקוּ בְּסְפוּרֵי מַעֲשֵׂיֹת, וְעַל יְדֵי זֶה נִמְשָׁךְ הַהוֹלָדָה, בְּחִינַת
 פְּקִידוֹת עֲקָרוֹת בְּנ"ל, שְׁעַל יְדֵי זֶה הוֹלִידוּ אוֹתִי, בֵּן אֲנִי צְרִיךְ
 לְהוֹלִיד אֶת בְּנִי עַל יְדֵי זֶה, כִּי עֲקַר הַהוֹלָדָה נִמְשָׁךְ עַל יְדֵי
 סְפוּרֵי מַעֲשֵׂיֹת בְּנ"ל. וְזֶהוּ: כִּי הֵיכֵי דְשְׁתַּלִּי לִי אֲבָהָתִי, הֵכִי נִמְי
 שְׁתַּלִּי לְבִנְאִי בְּנ"ל]:

כִּרְךָ רִפְתָּא, אֲתִיָּא יְהוָה שִׁינְתָּא וְנִים - הִינוּ שְׂאֵכֵל סְעֵדָתוֹ,
 וְעַל יְדֵי הָאֲכִילָה בָּא עָלָיו שְׁנָה וְנִים, הִינוּ שְׁנַפֵּל לְבְחִינַת
 שְׁנָה לְפִי עֵרֶךְ מְדַרְגָּתוֹ עַל-יְדֵי הָאֲכִילָה, כְּמִבְאָר לְעֵיל,
 שְׁלַפְעָמִים עַל יְדֵי הָאֲכִילָה יִכּוֹל לְפַל לְבְחִינַת שְׁנָה בְּנ"ל.
הֲדָרָא עֲלֶיהָ מְשׁוּנִיתָא - הִינוּ בְּחִינַת הַסְּפוּבִים וְהַדְּמִיוֹנוֹת

שְׁמֹחֲרִין וְסוֹבְבִין סְבִיב בְּשַׁעַת הַשָּׁנָה. וְלֹא יָדַע בְּרִיתָא - כִּי הָעוֹלָם אֵין מְפִרִין בְּמִי שֶׁהוּא בְּבַחֲנֵית שָׁנָה, כִּי נִדְרָמָה לָהֶם שְׁעוּסָק בְּתוֹרָה וְעִבּוּדָה, וּבִאֲמַת הַכֹּל הוּא בְּחֵינַת שָׁנָה בְּנ"ל. כִּי קָם אֲתַעֵר - הֵינּוּ בְּחֵינַת הַתְּעוֹרְרוֹת מִלְּמַטָּה. חֲזִיָּה לְהֵאִי גִבְרָא דְאֵבֵל מֵהֵאִי חְרוּבָא - הֵינּוּ שְׂרָאָה אוֹתוֹ עוֹסֵק בְּסַפּוּרֵי מַעֲשִׂוֹת הַנ"ל. וְאֵבֵל מֵהֶם - הֵינּוּ בְּחֵינַת מִן הַמֵּתָר לְפִיָּה. אָמַר לָהּ: יָדַעְתְּ מָאֵן שְׁתְּלִי לְהֵאִי חְרוּבָא - הֵינּוּ שְׂמַאיִזָּה זְמַן הוּא סְפוּר הַמַּעֲשָׂה הַזֹּאת, כִּי אֶפְשָׁר שְׂאֲחַד מִסְפָּר מַעֲשָׂה שְׁהִיָּה כְּבָר, וּבִאֲמַת לֹא הִיָּה כִּי אִם לְפָנֵי אַרְבַּע שָׁנִים. אָמַר לָהּ: אֲבוּהָ דְאָבָא - הֵינּוּ בְּחֵינַת זְקוֹן, בְּחֵינַת עֲתִיק. הֵינּוּ, שְׁהַשִּׁיב לוֹ, שְׁהַסְפּוּרֵי מַעֲשִׂוֹת שֶׁהוּא עוֹסֵק בָּהֶם, הֵם סַפּוּרֵי מַעֲשִׂוֹת שֶׁל שָׁנִים קִדְמוֹנִיּוֹת, שֶׁהֵם בְּחֵינַת זְקוֹן, בְּחֵינַת עֲתִיק בְּנ"ל. אָמַר: וְדַאי נִימִי לִי שְׁבַעֲיִן שָׁנִין - הֵינּוּ שְׁבוּדָאֵי נָפֵל לְבַחֲנֵית שָׁנָה מִכָּל הַשְּׁבַעֲיִם פָּנִים, שֶׁהֵם בְּחֵינַת שְׁבַעֲיִם שָׁנִים בְּנ"ל.

חֲזָא לְחַמְרָה דְקָא יְלֻדָּה לָהּ רַמְכֵי רַמְכֵי - הֵינּוּ בְּחֵינַת עֲשִׂירוֹת, בְּחֵינַת: יִשְׁשׁוּכְרַ חַמּוֹר גָּרָם; כִּי עַל יְדֵי זֶה נִמְשָׁךְ עֲשִׂירוֹת גָּדוֹל בְּנ"ל, כִּי עַל יְדֵי סַפּוּרֵי מַעֲשִׂוֹת הַנ"ל, שְׁעַל יְדֵי זֶה מְעוֹרְרִין מֵהַשָּׁנָה בְּנ"ל, עַל יְדֵי זֶה לְהַתִּיר פֶּה אֱלֹמִים לְהַתִּיר פֶּה עַקְרוֹת - שְׁעַל יְדֵי זֶה נִתְגַּלָּה יְרָאָה, וְעַל יְדֵי הִירָאָה נִמְשָׁךְ אַרְיִכוֹת הַיָּמִים, בְּחֵינַת זְקוֹן, בְּחֵינַת תְּקוּנֵי עֲתִיק בְּנ"ל, וְעַל יְדֵי זֶה נִמְשָׁךְ הָעֲשִׂירוֹת לְתוֹךְ הָאֲרִיכוֹת יָמִים בְּנ"ל:

וְזֶה: פֶּתַח רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר: עַת לַעֲשׂוֹת לָהּ וְכוּ' - דָּא תוֹרָה דְלַעְלָא דְמִתְבַּטְּלָא אִי לָא אֲתַעְבַּד פְּתַקוּנֵי דָא, וְלַעֲתִיק יוֹמִין אֲתַמַּר - הִינּוּ תוֹרָה דְלַעְלָא, שְׁהִיא בְּחִינַת הַתְּבוּנָנוֹת הַנ"ל, שְׁהוּא מִתְבַּטֵּל וְאִינוּ יָכוֹל לְהַתְקִים, אִם אִינוּ נַעֲשֶׂה עַל יְדֵי בְּחִינַת תְּקוּנִים הַנ"ל, שְׁהֵם בְּחִינַת תְּקוּנֵי עֲתִיק, בְּחִינַת אֲרִיכוֹת יָמִים הַנ"ל.

בְּתִיב: אֲשֶׁרִיד יִשְׂרָאֵל מִי כְמוֹד. וּבְתִיב: מִי כְמוֹד פְּאֵלִים ה' - זֶה בְּחִינַת אֲתַעְרוּתָא דְלַתְתָּא, שְׁהוּא שְׂבַח שֶׁל יִשְׂרָאֵל הַמְתַּעוֹרְרִים מִלְּמַטָּה, בְּחִינַת: אֲשֶׁרִיד יִשְׂרָאֵל מִי כְמוֹד; וְאַחַר כֵּךְ הוּא אֲתַעְרוּתָא דְלַעְלָא בַּנ"ל, שְׁזֵהוּ בְּחִינַת: מִי כְמוֹכָה פְּאֵלִים ה'.

קָרָא לְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַח וְכוּ' וּלְרַבִּי אַבְא, וְאָמַר: אֲנִן כְּלָלָא דְכָלָא - הִינּוּ בְּחִינַת שְׁלֵמוֹת הִירָאָה, שְׁהוּא עַל יְדֵי בְּחִינַת שְׁלֵשָׁה קוּיִן הַנ"ל. בְּחִינַת: מוֹרָא שְׁמַיִם, וּמוֹרָא הָרֵב, וּמוֹרָא אָב וְאִם. נִמְצָא, שְׁעַל יְדֵי רַבִּי שְׁמַעוֹן, וְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּנוֹ, וְרַבִּי אַבְא תְּלֻמִּידוֹ, נְשָׁלַם הִירָאָה. שְׁעַל יְדֵי זֶה בָּא אֲרִיכוֹת יָמִים, בְּחִינַת תְּקוּנֵי עֲתִיק בַּנ"ל.

אֲשֶׁתִּיקוּ, שְׁמַעוּ קָלָא - הִינּוּ שְׂאוֹתֵן שְׁהִיוּ בְּבְחִינַת שְׁתִּיקָה, בְּחִינַת אֱלָמִים, וְלֹא הָיוּ יָכוֹלִים לְדַבֵּר עַל יְדֵי בְּחִינַת שְׁנָה בַּנ"ל. שְׁמַעוּ קָלָא - הִינּוּ בְּחִינַת הַתַּעוֹרְרוֹת הַשְּׁנָה, בְּחִינַת זְכָאָה מֵאֵן דְּמִלִּיל עַל אֲדָנָא דְשְׁמַע בַּנ"ל. וְאֲרַכְבוּתָהּ דָּא לְדָא

נִקְשָׁן - זֶה בְּחִינַת הוֹלָדָה, בְּחִינַת זְוּג הַגּוֹפְנִי. כִּי עַל יְדֵי
הַתְּעוֹרְרוֹת הַשָּׁנָה, שֶׁהוּא בְּחִינַת לְהַתִּיר פֶּה אֱלֹמִים, עַל יְדֵי זֶה
לְהַתִּיר פֶּה עֲקָרוֹת כַּנ"ל, שֶׁזֶהוּ בְּחִינַת זְוּג הַנְּשִׁיקִין שְׁקוּדִים לְזוּג
הַגּוֹפְנִי כַּנ"ל. מַאי קָלָא? קָלָא דְכְּנוּפִיָּא עֲלָאָה דְמַתְּכַנְפִּי - הֵינוּ
בְּחִינַת סְפוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת, שְׁמֵלְפִישִׁין בְּהֵם אֶת הַפְּנִים שֶׁל תּוֹרָה
כַּנ"ל. כִּי הַהִתְלַבְּשׁוֹת הוּא בְּחִינַת כְּנָף, בְּחִינַת (ישעיה ל) וְלֹא יִכְנַף
עוֹד מוֹרִיד; וְעַל יְדֵי זֶה הַהִתְלַבְּשׁוֹת מְעוֹרְרִין מֵהַשָּׁנָה וּמַתְּחִילִין
לְדַבֵּר, בְּכַחֲנִית (קהלת י): וּבְעַל כִּנְפִים יִגִּיד דְּבַר, הַכֹּל כַּנ"ל:

סא

חֲדֵי רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר: ה' שְׁמַח רַבִּי שְׁמַעוֹן בְּרַ יוֹחֵא
שְׁמַעְתִּי שְׁמַעְדָּ יִרְאֵתִי. אָמַר: ה' שְׁמַעְתִּי שְׁמַעְדָּ יִרְאֵתִי.
הַתָּם יָאוֹת הֵיוּ לְמַדְחַל וְכו': אָמַר: שֵׁם הוּא רַאׁוּי לְהוּיֹת יִרְאֵ

וְחָרַד וְכו'

(שם באדרא נשא דף קכח)

א עַל-יְדֵי אַמוּנַת חֲכָמִים יְכוֹלִין לְהוֹצִיא מִשְׁפָּטֵנוּ לְאוּר. כִּי
מִשְׁפָּט הוּא עֲמוּדָא דְאַמְצְעִיתָא, הֵינוּ בְּחִינַת דְרָדָּ
הַמְּצַע, שְׂאִינוּ נּוֹטָה לְיָמִין וְלִשְׂמָאל. וְזֶה זּוֹכִין עַל יְדֵי אַמוּנַת
חֲכָמִים, שֶׁהוּא בְּחִינַת (דברים ז): לֹא תִסּוּר מִן הַדְּבָר אֲשֶׁר יִגִּידוּ
לְךָ יָמִין וּשְׂמָאל; וְעַל כֵּן עַל יְדֵי זֶה יוֹצֵא הַמְּשַׁפֵּט בְּרוּר כַּנ"ל,
בְּכַחֲנִית: מִשְׁפָּטֵי אֱמֶת. הֵינוּ, כִּי כָל הַלְמוּדִים שֶׁהָאָדָם לוֹמֵד,
צָרִיד שְׂיִקְבֵּל וְיוֹצִיא מֵהֶם מִשְׁפָּטֵי אֱמֶת, שְׁלֹא יִהְיֶה בְּכַחֲנִית
מִשְׁפָּט מְעַקֵּל, דִּהְיִנוּ שְׂיִקְבֵּל וְיִלְמַד מִכָּל הַלְמוּדִים שְׁלוּמֵד

מִשְׁפָּטֵי הַנְּהֻגוֹת, שִׁידַע אִיךָ לְהַתְּנִיחַ, הֵן לְעֲצֻמוֹ, הֵן לְאַחֲרִים
 שְׁמַתְנַהֲגִים לְפִי דַעְתּוֹ, כֹּל אֶחָד וְאֶחָד כְּפִי בְּחִינָתוֹ, כְּפִי
 הַמְּמַשְׁלָה וְהַרְבֵּנוֹת שֵׁישׁ לוֹ, הֵן לְרַב אוֹ לְמַעֲט. וְכֹל זֶה זֹכֵין עַל
 יְדֵי אֱמוּנַת חֲכָמִים, שֶׁהוּא בְּחִינַת לֹא תִסּוּר וְכוּ', וְאִזּוֹ יוֹכֵל
 לְהוֹצִיא מִשְׁפָּטֵי הַנְּהֻגוֹת יִשְׂרָאֵל, בְּבְחִינַת מִשְׁפָּטֵי אֱמֶת, שְׁאִינוֹ
 נוֹטֵה לְיָמִין וּשְׂמָאל כֵּן"ל.

אָבֵל כְּשֹׁפְגִים בְּאֱמוּנַת חֲכָמִים, אֲזִי נִדוֹן בִּיגִיעַת בְּשֵׁר, הֵינּוּ
 בְּמוֹתָרוֹת, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנוֹם לְבִרְכָה (עֵירוּבִין
 כא): הַלּוֹעֵג עַל דְּבָרֵי חֲכָמִים נִדוֹן בְּצוֹאָה רוֹתַחַת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב:
 וְלֹהֵג הַרְבֵּה יִגִיעַת בְּשֵׁר. וְהוּא מִדָּה כִּנְגֵד מִדָּה, כִּי הוּא אִינוֹ
 מֵאֲמִין בְּדַבְרֵיהֶם, וּמְלַעִיג עֲלֵיהֶם, וְדַבְרֵיהֶם הֵם אֵךְ לְמוֹתָר
 אֲצִלוֹ, עַל-כֵּן נִדוֹן בְּמוֹתָרוֹת. וְכֹל הַמְּשַׁפְּטִים הֵן מִן הַמַּחַ,
 בְּבְחִינַת (מַלְכִים א ג): וַיִּירָאוּ מִפְּנֵי הַמֶּלֶךְ כִּי רָאוּ כִּי חֲכָמַת אֱלֹקִים
 בְּקִרְבּוֹ לַעֲשׂוֹת מִשְׁפָּט. וְהַמַּח הוּא לְפִי הַמְּזוֹן, וּכְשֶׁהֲגוּף נָקִי, אֲזִי
 הַמַּח בְּרוּר, וְאֲזִי יוֹכֵל לְהוֹצִיא מִשְׁפָּטֵי אֱמֶת, הַנְּהֻגוֹת יִשְׂרָאֵל.
אָבֵל כְּשֶׁנִּדוֹן בְּמוֹתָרוֹת, עַל יְדֵי פֶגַם אֱמוּנַת חֲכָמִים כֵּן"ל, אֲזִי
 עוֹלִים עֲשָׂנִים סְרוּחִים אֶל הַמַּח, וּמְעַרְבְּבִים וּמְבַלְבְּלִין דַּעְתּוֹ, וְאֲזִי
 אִינוֹ יוֹכֵל לְהוֹצִיא מִשְׁפָּטֵי אֱמֶת, וְאֲזִי יוֹצֵא מִשְׁפָּט מְעַקֵּל,
 בְּבְחִינַת (חִבְקוֹק א): כִּי רָשָׁע מִכְתִּיר אֶת הַצְּדִיק, עַל כֵּן יֵצֵא
 מִשְׁפָּט מְעַקֵּל; הֵינּוּ, עַל יְדֵי שֶׁהָעֲשָׂנִים סְרוּחִים מְסַבְּבִין וּמְקִיפִין
 הַמַּח, וּמְבַלְבְּלִין אוֹתוֹ, עַל יְדֵי זֶה יוֹצֵא מִשְׁפָּט מְעַקֵּל, בְּבְחִינַת
 (תְּהִלִּים קמז): מִשְׁפָּטִים בַּל יִדְעוּם, הֵינּוּ בְּלִבּוֹל הַמּוֹחִין:

וְדוֹאֵג, עַל־יְדֵי שְׁלֹמֹדוֹ הָיָה מְבַחֲנֵת אֵלֹו הַמּוֹתְרוֹת, בְּבַחֲנֵת
הַנְּאָמֵר בְּדוֹאֵג (שְׁמוּאֵל-א כא): וְשֵׁם אִישׁ מֵעֵבְדֵי שְׂאוּל
נִעְצַר לְפָנָי ה' וְשָׁמוֹ דוֹאֵג וְכו'. וּפִרֵשׁ רַש"י: עוֹצֵר עֲצָמוֹ וְכו'.
לְעַסֵּק בַּתּוֹרָה; כִּי לְמוֹדוֹ הָיָה מְבַחֲנֵת עֲצִירוֹת, בְּחִינַת מוֹתְרוֹת,
עַל יְדֵי זֶה, לֹא הָיָה מוֹצִיא מִלְמוֹדוֹ מְשַׁפְּטֵי אֲמַת, רַק מְשַׁפְּטֵי
מְעַקֵּל. וְעַל־כֵּן הָיָה דָן שְׂאִין דָּוִד רְאוּי לְבוֹא בְּקֶהֱל (יכמות עו:), וְזֶה
הָיָה עַל־יְדֵי שְׁלֹמֹדוֹ הָיָה מְמוֹתְרוֹת כֵּן"ל:

ב וַיֵּשׁ מְנַהֲיִים שְׁנֵקְרָאִים בְּשֵׁם רַבִּי, שְׁלֹמֹדִים מֵאֵלֹו הַמּוֹתְרוֹת.
וְלֹא דֵי שְׂאִינָם יְכוּלִים אֶפְלוֹ לְהַנְהִיג אֶת עֲצָמוֹן כֵּן"ל,
וּמִכָּל שְׂכֵן שְׂאִינָם יְכוּלִים לְהַנְהִיג אֶת אַחֲרִים, וְהֵם נוֹטְלִים גְּדֻלָּה
לְעֲצָמוֹן, לְהַנְהִיג הָעוֹלָם. צְרִיךְ לְרְאוֹת שְׂלֹא לְהַסְמִיךְ אוֹתָם, שְׂלֹא
לְתַן לָהֶם תְּקֵף וְעוֹ, שְׂלֹא יִהְיוּ מְכַנְיִם בְּשֵׁם רַבִּי. כִּי הֵם עֲצָמוֹן
אִינָם חַיִּבִים כָּל־כֶּף, כִּי יֵשׁ לָהֶם יֵצֵר הָרַע גְּדוֹל לְהַנְהִיג הָעוֹלָם,
אֲךָ צְרִיךְ לְשַׁמֵּר מְאֹד, שְׂלֹא לְתַן לָהֶם תְּקֵף וְעוֹ, כִּי אֵלֹו הַנוֹתְנִים
לָהֶם תְּקֵף וְעוֹ וְנִסְמְכִים עַל יָדָם שְׁיִהְיוּ נִקְרָאִים בְּשֵׁם רַבִּי, הֵם
עַתִּידִין לְתַן דִּין וְחֻשְׁבוֹן.

וְעַל־יְדֵי שְׁמִסְמִיכֵין רַבִּי שְׂאִינֵו הַגּוֹן, עַל־יְדֵי־זֶה נִחְלָשׁ כְּתָב
יְדֵנוּ, וְאִין לֹו שׁוּם תְּקֵף, וְנוֹתְנִין כַּח בְּכַתֵּב יָדָם. וְעַל־
יְדֵי־זֶה הֵם גּוֹזְרִין שְׂלֹא יִהְיֶה תְּקֵף לְכַתְּבִים שְׁלָנוּ, כִּי אִם לְכַתְּבִים
שְׁלָהֶם, וַיִּשְׂרָאֵל יִהְיוּ מְכַרְחִים לְלַמֵּד כְּתָב שְׁלָהֶם. וְעַל־יְדֵי־זֶה
גּוֹזְרִין גַּם כֵּן לְגַרֵשׁ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמְּקוֹם הַיְשׁוּב, שְׁנַתִּישְׁבוּ שֵׁם
יִשְׂרָאֵל כְּבָר, אֶל מְקוֹמוֹת שְׂלֹא הָיוּ שֵׁם יִשְׂרָאֵל מֵעוֹלָם.

כִּי הַסְמִיכָה שְׁפוּמְכִין אֶת הָרֶב, וְהִפְתָּב, הֵם מִבְּחִינָה אַחַת. כִּי
 הַסְמִיכָה בְּיָדַיִם, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (דברים לד): וַיְהוֹשֶׁעַ בֶּן נֹון מָלֵא
 רוּחַ חֲכָמָה כִּי סָמַךְ מֹשֶׁה אֶת יָדָיו עָלָיו. וְהוּא בְּחִינַת הַפְתָּב,
 בְּחִינַת יָד כּוֹתֶבֶת. כִּי הַפְתָּב הוּא גַם בֶּן מִבְּחִינַת חֲכָמָה, כִּי
 אוֹתִיּוֹת הַפְתָּב, בָּהֶם נִבְרָאוּ כָּל הָעוֹלָמוֹת. כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (תהלים
 לג): בְּדַבַּר ה' שָׁמַיִם נִעֲשׂוּ וְכוּ', וּכְתִיב (שם קד): כָּלֶם בְּחֲכָמָה
 עָשִׂיתָ. כִּי יֵשׁ בְּכָל אוֹת וְאוֹת חֲכָמָה, שְׁחִיבָה חֲכָמָתוֹ יִתְּבַרֵךְ
 שְׁהאוֹת הַזֶּה יִהְיֶה בְּתַמוּנָה זוֹ, וְעַל יָדוֹ יִהְיֶה נִבְרָא זֶה הָעוֹלָם
 בְּזוֹת הַתַּמוּנָה, וְלִהְתַּנְהֵג בְּאוֹתוֹ הַהִנְהָגָה שֵׁשׁ בְּאוֹתוֹ הָעוֹלָם.
 וְכֵן שְׂאָר הָעוֹלָמוֹת בְּתַמוּנָה וְהִנְהָגָה אַחֲרַת, עַל-יְדֵי תַמוּנַת אוֹת
 אַחַר, כִּי בֶן גְּזוּרַת חֲכָמָתוֹ יִתְּבַרֵךְ. וּכְשֶׁהַחֲכָמִים הָרְאוּ לְסְמִיכָה,
 נִסְמָךְ בְּשֵׁם רַבִּי, שֶׁהִנְהָגָתוֹ בְּבְחִינַת מִשְׁפָּטֵי אִמַת כַּנְּ"ל, אָזִי עַל-
 יְדֵי הַסְמִיכָה, שְׂאִזִּי מִקְבַּל חֲכָמָתוֹ מִבְּחִינַת יָד ה', בְּבְחִינַת:
 וַיְהוֹשֶׁעַ בֶּן נֹון מָלֵא רוּחַ חֲכָמָה וְכוּ' כַּנְּ"ל, אָזִי מִבְּיַד הָאָרֶה וְכוּ'
 בְּכַתֵּב יְדָנוּ, שֶׁהוּא גַם בֶּן מִבְּחִינַת חֲכָמָה כַּנְּ"ל, בְּבְחִינַת (דברי
 הימים יא כח): הַכֹּל בְּכַתֵּב מִיַּד ה' עָלֵי הַשִּׁבּוּל, שְׁעַל-יְדֵי הַשִּׁבּוּל
 שְׁמִקְבַּל מִיַּד ה', שְׁזֶה בְּחִינַת סְמִיכָה, עַל יְדֵי זֶה מִבְּיַד הָאָרֶה
 וְכוּ' בְּכַתֵּב כַּנְּ"ל. וְזֶה בְּחִינַת (במדבר יא): וַתִּנַּח עֲלֵיהֶם הָרוּחַ
 וְהָמָה בְּפָתוֹבִים, שְׁעַל-יְדֵי שְׁנִסְמְכוּ אֹז, וְקִבְלוּ הָרוּחַ חֲכָמָה, עַל-
 יְדֵיהֶם הִבְיָאוּ הָאָרֶה בְּפָתוֹבִים, הִינּוּ בְּכַתֵּב יְדָנוּ כַּנְּ"ל. וְאָזִי, לֹא
 דִּי שְׂאִין כְּתֵב יְדָנוּ נִכְנָע לְמִשְׁפָּטֵם, אֲלֵא אִפְלוּ שְׁכָל מִשְׁפָּטֵי
 הַנְּהָגוֹת שְׁלָהֶם, כָּלֶם עַל-יְדֵי כְּתֵב יְדָנוּ, בְּבְחִינַת (תהלים קמט):

לַעֲשׂוֹת בָּהֶם מִשְׁפָּט כָּתוּב. אֲבָל כְּשֶׁמִּסְמִיכֵין רַבִּי שְׂאִינוּ הַגּוֹן, עַל-יְדֵי-זֶה נִחְלָשׁ כְּתָב יְדֵנו, וְנוֹתְנִין תְּקוּף לִפְתָּח שְׁלָהֶם, וְכָל הַמִּשְׁפָּטִים צְרִיכִים לְהוֹיֹת עַל יְדֵי כְּתָבִים שְׁלָהֶם דּוֹקָא, שֶׁהוּא בְּחִינַת מִשְׁפָּטִים כֹּל יָדְעוּם, בְּחִינַת מִשְׁפָּט מְעַקֵּל כִּנ"ל.

וְעַל-יְדֵי-זֶה גּוֹזְרִין לְגַרֵּשׁ אֶת יִשְׂרָאֵל מִמְּקוֹם שֶׁנִּתְיָשְׁבוּ כָּבָר. כִּי בְּמִקוֹם שִׁישְׂרָאֵל יוֹשְׁבֵין שֵׁם מִכְּבָר, אֲפִלוּ בְּחוּץ לְאֶרֶץ, הוּא בְּחִינַת קְדֻשַׁת אֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל, בְּחִינַת (יחזקאל יא): מִקְדָּשׁ מְעַט; כִּי עַל-יְדֵי שִׁישְׂרָאֵל יוֹשְׁבֵין שֵׁם, נִתְקַדַּשׁ הָאֵוִיר בְּבְחִינַת אֵוִירָא דְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. כִּי עַל-יְדֵי כְּתָב יְדֵנו נִתְקַדַּשׁ הָאֵוִיר, בְּבְחִינַת אֵוִירָא דְאֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל מִחֲפִים (כ"ב קנח: זוהר פנחס דף רמ"ה ובתיקון כב). כִּי הַפְּתָח הוּא בְּחִינַת אוֹתִיּוֹת מִחֲפִימוֹת, וְעַל יְדֵי תְנוּעוֹת הַקְּלָמוֹס בְּאֵוִיר בְּשַׁעַת כְּתִיבָה, נִחְקָקִים בְּחִינַת הָאוֹתִיּוֹת מִחֲפִימוֹת בְּתוֹךְ הָאֵוִיר. וְעַל יְדוֹ נִתְקַדַּשׁ הָאֵוִיר, בְּבְחִינַת אֵוִירָא דְאֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל מִחֲפִים. וְעַל יְדֵי שְׁפוּגְמִין בְּכְתָב יְדֵנו, עַל יְדֵי הַסְּמִיכָה שְׁמִסְמִיכֵין רַבִּי שְׂאִינוּ הַגּוֹן כִּנ"ל, עַל יְדֵי זֶה מְגַרְשִׁין יִשְׂרָאֵל מִן הַיְשׁוּב, מִמְּקוֹם שֶׁיִּשְׁבּוּ שֵׁם מִכְּבָר, שֶׁהוּא בְּחִינַת אֵוִירָא דְאֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל כִּנ"ל, וּמְגַרְשִׁין אוֹתָם מִשֵּׁם, אֶל מְקוֹם מְדַבֵּר שְׂמֻמָּה, שְׂאִין שֵׁם שׁוֹם קְדֻשָּׁה, כִּי לֹא יִשְׁבּוּ שֵׁם יִשְׂרָאֵל מְעוֹלָם כִּנ"ל:

ג וְעַל יְדֵי זֶה נִלְקַח מִמֶּנּוּ חֲכָמַת תְּהֵלוּכֵי גִלְגָּלֵי הָרְקִיעַ, לִידַע כֹּל הַהִשְׁתַּנּוּת וְעֵתִידוֹת הַבְּאִין עַל-יְדֵי גִלְגָּלֵי הָרְקִיעַ, וְנִמְסָר לָהֶם. כִּי מִתְחַלָּה זֹאת הַחֲכָמָה נִמְסָרָה רַק לָנוּ, כְּמוֹ

שְׁפָתוֹב (דברים ה): כִּי הוּא חֲכַמְתְּכֶם וּבִנְתְּכֶם לְעֵינֵי הָעַמִּים,
 וְדַרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ וְזָרוֹנָם לְבִרְכָה (שבת עה): אִיזוֹ חֲכָמָה וּבִינָה שֶׁהִיא
 לְעֵינֵי הָעַמִּים, הֵיוּ אוֹמְרִים: זֶה חֲשׁוֹב תְּקוּפוֹת וּמִזְלוֹת. כִּי יֵשׁ בְּזֶה
 שְׁכָל, שֵׁישָׁאֵר הַסּוּד אֶצְלָנוּ, אַף עַל־פִּי שְׁמוֹדִיעִין לָהֶם הַחֲכָמָה.
 כִּי בּוֹדְאֵי צְרִיף לְהוֹדִיעַ לָהֶם הַחֲכָמָה, כְּדֵי שִׁידְעוּ מִחֲכַמְתָּנוּ,
 שְׁאָנוּ יוֹדְעִין חֲכָמָה זֶה, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב: כִּי הִיא חֲכַמְתְּכֶם וְכוּ'; וְאִם
 כֵּן, מֵאַחַר שְׁמוֹדִיעִין לָהֶם, אֵינּוּ סוּד, כִּי הֲלֵא גַם הֵם יוֹדְעִין. אִךְ
 יֵשׁ בְּזֶה שְׁכָל, שֵׁיכּוֹלִין לְהוֹדִיעַ לָהֶם הַחֲכָמָה, וְאִף עַל פִּי כֵן
 יִשְׁאֵר הַסּוּד אֶצְלָנוּ. וְזֶה בְּחִינַת: כִּי הִיא חֲכַמְתְּכֶם וּבִנְתְּכֶם לְעֵינֵי
 הָעַמִּים - לְעֵינֵי הָעַמִּים דִּיקָא, דְּהֵינּוּ שֶׁהִיא רַק לְעֵינֵי הָעַמִּים
 בְּשַׁעֲהָ שְׁמוֹדִיעִין לָהֶם, וְתַכְפֵּף אַחַר כֵּךְ אֵינֶן יוֹדְעִין כְּלָל, רַק
 יוֹדְעִין שֶׁהַסּוּד אֶצְלָנוּ, כִּי אֵין אָנוּ מוֹדִיעִין לָהֶם זֹאת הַחֲכָמָה
 בְּעַצְמָם, שֶׁהִיא סוּד הָעֵבוֹר, רַק שֵׁישׁ בְּזֶה שְׁכָל, שֵׁיכּוֹלִין לְהִרְאוֹת
 זֹאת הַחֲכָמָה לְעֵינֵיהֶם לְבַד, לְמַעַן יִדְעוּ שְׁזֹאת הַחֲכָמָה הִיא
 אֶצְלָנוּ, אֲבָל עַצְמָם סוּד הַחֲכָמָה נִשְׁאֵר אֶצְלָנוּ.

וְזֶהוּ בְּחִינַת סוּד הָעֵבוֹר, שְׁאֵינּוּ נִמְסָר רַק לְגְדוּלֵי הַדּוֹר, שֵׁישׁ
 לָהֶם נְשֻׁמוֹת גְּדוּלוֹת. כִּי תַהֲלוּכוֹת הַגְּלָגָלִים הוּא עַל־יְדֵי
 שְׁכָלִיִּים, שֶׁהֵם הַמְּלֹאכִים, וְכָל גְּלָגַל וְגְלָגַל יֵשׁ לוֹ שְׁכָל מִיחָד,
 דְּהֵינּוּ מִלְּאָף, שְׁמַתְנַהֵג עַל־יְדוֹ, וְעַל־יְדֵי־זֶה הוּא הַשְּׁתַנּוֹת הַלּוּךְ
 הַגְּלָגָלִים, שְׁזֶה הַגְּלָגַל מֵהַלָּךְ בְּחֻדְשׁ, וּבְזֶה הַסְּפָר, וְזֶה הַגְּלָגַל
 מֵהַלָּךְ בְּשָׁנָה אוֹ יוֹתֵר, וְיֵשׁ גְּלָגַל שְׁצְרִיף זְמַן רַב כְּמֵה אֲלָפִים
 שָׁנִים עַד שְׁמִסְבָּב. וְהַכֹּל לְפִי הַשְּׁתַנּוֹת הַשְּׁכָלִיִּים, שֶׁהֵם מִשְׁתַּנִּים

לְפִי רְחוּקִים מֵהָעֵלָה, וְכִמוֹ בֶּן מִתְנַהֲגִים הַגְּלָגָלִים. וְכֵן אֵלֹהֵי הַשְּׂכָלִיִּים, כָּלֵם מְקַבְּלִים מֵהַמְנַהֵיג הַכּוֹלָל, שֶׁהוּא שֶׁכֵּל הַכּוֹלָל, שֶׁהִיא הַנְּשֻׁמָּה, שֶׁכָּלֵם מִתְנַהֲגִים עַל יְדֵהָ, בְּבַחֲיִנַת (אֵיּוֹב לֵב): וְנִשְׁמַת שְׂדֵי תְבִינִים - שֶׁהַנְּשֻׁמָּה שׁוֹפֵעַ הַשְּׂכָל בָּהֶם. וְעַל כֵּן הַנְּשֻׁמָּה נִקְרָאת שְׁמַיִם, שֶׁהוּא כְּלֵיִת הַגְּלָגָלִים, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים ג'): יִקְרָא אֶל הַשְּׁמַיִם מֵעַל - זֶה הַנְּשֻׁמָּה (סַנְהֶדְרִין צ"א). כִּי הַנְּשֻׁמָּה הוּא מְנַהֵיג הַכּוֹלָל, שֶׁל כָּל הַגְּלָגָלִים בְּנ"ל. וְעַל כֵּן הַנְּשֻׁמָּה נִקְרָאת גְּלָגֶלֶתָא, עַל שֵׁם גְּלָגְלֵי הַרְקִיעַ שְׁמִתְנַהֲגִים עַל יְדֵהָ. וְעַל כֵּן אֵלֹהֵי הַנְּשֻׁמָּה הַגְּדוֹלוֹת בְּקִיאֵין בְּסוּד הָעֵבוֹר, כִּי מִי יוֹדֵעַ הַנְּהַנְתָּם כְּמוֹ הַמְנַהֵיג.

וְאֵלֹהֵי הַנְּשֻׁמָּה הַגְּדוֹלוֹת צְרִיכִין שְׁיִהְיֶה לָהֶם גּוּף, בְּבַחֲיִנַת (יְשַׁעִיָּה ד'): פְּרֵי הָאָרֶץ, בְּחִינַת אוֹרֵא דְאָרֶץ יִשְׂרָאֵל. כִּי כְּשֶׁהָאוֹר מֵתְקַדֵּשׁ בְּבַחֲיִנַת אוֹרֵא דְאָרֶץ יִשְׂרָאֵל, אֵינוֹ כָּל הַפְּרוֹת וְהַתְּבוּאָה הַגְּדֹל שֵׁם, שֶׁמֵּהֶם נִזּוֹן הָאָדָם, וּמִשָּׁם בָּא הַטָּפָה זְרַעִיּוֹת - הַכֹּל הוּא בְּבַחֲיִנַת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. וּמִשָּׁם נִרְקַם הַגּוּף, בְּבַחֲיִנַת (תְּהִלִּים קל"ט): רַקְמֹתַי בְּתַחְתִּיּוֹת אֶרֶץ - בְּחִינַת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְאֵינוֹ הַגּוּף בְּבַחֲיִנַת פְּרֵי הָאָרֶץ, וְאֵינוֹ רָאוּי לְקַבֵּל נְשֻׁמָּה גְּדוֹלָה, בְּבַחֲיִנַת: יִקְרָא אֶל הַשְּׁמַיִם מֵעַל - זֶה הַנְּשֻׁמָּה, וְאֵל הָאָרֶץ - זֶה הַגּוּף (שֵׁם סַנְהֶדְרִין). כִּי הַנְּשֻׁמָּה לְפִי הַגּוּף, כְּשֶׁהַגּוּף נוֹד וְנָקִי, יְכוּל לְקַבֵּל נְשֻׁמָּה גְּדוֹלָה, וְכֵן לְהַפְּדָ. וְעַל כֵּן יֵשׁ מְדִינֹת שֶׁשְׂכָלָם עֵב וּמְגֻשָּׁם, וְכֵן יֵשׁ מְדִינֹת שֶׁשְׂכָלָם נוֹד וְצָלוּל, וְהַכֹּל לְפִי הַמְּדִינָה, לְפִי הַמְּזוּז הַיּוֹצֵא מִמֶּנָּה. וְעַל כֵּן עַל־יְדֵי שְׁנַתְגַּרְשִׁין

מבחינת אורא דארץ ישראל, על ידי בחינת הנ"ל, אזי אין יכולין להתרקם גופים זכים, ואין יכולין לקבל נשמה גדולה, ועל ידי זה נלקח סוד העבור מאתנו:

וזה שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (כתובות ק"ב): והיתה ידי אלה הנביאים החוזים שאו וגו' בסוד עמי לא יהיו - זה סוד העבור; ובכתב בית ישראל לא יכתבו - זה סמיכה; ואל אדמת בני ישראל לא יבואו - כמשמעו. הינו כנ"ל, בכתב ישראל לא יכתבו זה סמיכה; הינו על ידי סמיכה שמשמין בשם רבי, את שאינם הגונים, על ידי זה מחלישין כתב ישראל כנ"ל. וזהו: ואל אדמת ישראל לא יבואו, הינו שנתגרשין מבחינת אורא דארץ ישראל כנ"ל. וזהו: בסוד עמי לא יהיו - זה סוד העבור; שעל ידי זה נלקח מאתנו סוד העבור כנ"ל. וכל זה על ידי המותרות הנ"ל:

ד ועל ידי זה אין לו עצה שלמה לעולם, ותמיד אינו יכול לתת עצה לנפשו, והוא תמיד מספק. כי כל עצותיו בבחינת עצות נבערות, עצת נשים, כי הסנפת של המותרות עולה אל הלב, בבחינת (יחזקאל יד): העלו גלוליהם על לבם; ונעשה לבו מטנף כמו בית הכפא, שהוא מקום עצת הנשים, כמאמר רב עילש (גיטין מה): נשי כל מלי מסדרין בבית הכפא, שישם כל עצתם:

ה אך מי שכבר נשקע באלו המותרות, יש מים שהוא מטהר מזאת הסנפת, בבחינת (יחזקאל לו): וורקתי עליכם מים

מְהוֹרִים וּמְהֻרָּתִים מִכָּל מְמֹאֲתֵיכֶם וּמִכָּל גְּלוּלֵיכֶם אֲמַהֵר אֶתְכֶם.
 וְאֲזוּי בָּא לְעֵצָה שְׁלֹמָה, בְּבַחֲיִת (שם לו): וְלֹא יִחְצוּ לְשֵׁתֵי מַמְלָכוֹת
 עוֹד, וְלֹא יִפְמָאוּ עוֹד בְּגְלוּלֵיהֶם; שְׁעַלְיָדֵי שְׁנַמְהָרִין מֵהַגְּלוּלִין
 וְהַטְּנַפַּת הַנַּ"ל, עַל־יְדִיזוּה, וְלֹא יִחְצוּ לְשֵׁתֵי מַמְלָכוֹת - בְּחִינַת
 עֵצוֹת, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (דניאל ד): מִלְכֵי יִשְׁפָּר עֲלֶיךָ; הֵינּוּ שְׁזוּכָה
 לְעֵצָה שְׁלֹמָה, כִּי עַל־יְדֵי הַמֵּים הַנַּ"ל נַעֲשִׂים אֲצִלוֹ עֵצוֹת
 שְׁלֹמוֹת, בְּבַחֲיִת (משלי כ): מִיָּם עַמְקִים עֵצָה בְּלֵב אִישׁ: וְאִלוֹ
 הַמֵּים הֵם בְּחִינַת מַחְלֶקֶת, בְּחִינַת (במדבר כ): מִי מְרִיבָה. וְעַל כֵּן
 מַחְלֶקֶת נִקְרָא פְּלַגְתָּא, בְּחִינַת (תהלים סה): פְּלַג אֱלֹקִים מָלֵא מַיִם.
 כִּי מִכָּל מַחְלֶקֶת נַעֲשֶׂה סֵפֶר, בְּחִינַת שְׁאֵלוֹת וּתְשׁוּבוֹת. כִּי
 הַמַּחְלֶקֶת הִיא שְׁאֵלָה וְקִשְׁיָא, שְׁמַקְשִׁין וְשׁוֹאֲלִין עָלָיו, וְהוּא
 שׁוֹב בְּתְשׁוּבָה, וְעַל־יְדִיזוּה הוּא מְשִׁיב וּמְתַרְץ הַשְׁאֵלָה, וְנַעֲשֶׂה
 מִזֶּה בְּחִינַת סֵפֶר שְׁאֵלוֹת וּתְשׁוּבוֹת. כִּי עַל־יְדֵי הַתְּשׁוּבָה, עַל־יְדֵי־
 זֶה נִתְחַדְּשִׁים אֲצִלוֹ כְּמוֹ סְפָרִים. כִּי יֵשׁ כְּמוֹ סְפָרִים עֲכָשׁוּ, וְגַם
 עֲתִידִים לְהִיּוֹת עוֹד כְּמוֹ סְפָרִים, וְכֹלָם צְרִיכִים לְהַעֲוֹלָם.
 וּבִתְחִלָּה כְּשֶׁלֹּא הָיָה לוֹ אֲמוּנַת חֻכְמִים, אֲזוּי הָיוּ כָּל הַסְּפָרִים
 אֲצִלוֹ כְּלֵא, כִּי הָיָה מְלַעִיג עֲלֵיהֶם, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (קהלת יב): עֲשׂוֹת
 סְפָרִים הַרְבֵּה אֵין קֶץ וְלַהֲג הַרְבֵּה וְכוּ', דְּהֵינּוּ שְׁמַלְעִיג עַל רַבּוּי
 סְפָרֵיהֶם, וְאֲזוּי כְּלֵם כְּלֵא אֲצִלוֹ. וּכְשֶׁשָׁב בְּתְשׁוּבָה עַל־זֶה, אֲזוּי
 נִתְחַדְּשׁ אֲצִלוֹ בְּכָל פַּעַם סֵפֶר, כִּי חוֹזְרִים וְנַחֲשָׁכִים אֲצִלוֹ כָּל
 הַסְּפָרִים שְׁבִתְחִלָּה הָיוּ בְּעֵינָיו כְּלֵא. וְהַכָּל לְפִי הַמַּחְלֶקֶת, כִּי הוּא
 מִסְתַּבֵּל וּמִתְבּוֹנֵן בְּהַמַּחְלֶקֶת, מִפְּנֵי מָה הֵם חוֹלְקִים כָּךְ, בְּאִלוֹ

הדבורים, ולא באפן אחר, ועל-ידי-זה מתבונן איך לשוב בתשובה, ולתקן האמונת חכמים, פי משם נמשך המחלקת, על-ידי שפגם באמונת חכמים. ולפי התשובה, לפי המחלקת, פן הוא חוזר וישב אל אמונת חכמים, וכמו כן נתחדש אצלו ספר, פי חוזר ונחשב בעיניו מה שהיה בתחלה בעיניו בלא. וכן בכל פעם לפי המחלקת, פן התשובה, שישב וחוזר אל האמונת חכמים, וכמו כן נתחדש אצלו ספר אחר, פי חוזר ונחשב בעיניו עוד איזה ספר אחר, שבתחלה היה מלעיג עליו, והיה בעיניו בלא כנ"ל. ועל פן על-ידי המחלקת נעשה ספר. וזה בחינת (איוב לא): וספר כתב איש ריביו - שעל-ידי ריב ומחלקת נעשה ספר.

ויש צדיקי הדור, שאמונתם שלמה בודאי, ואף-על-פי-כן יש עליהם מחלקת, הוא בבחינת (ישעיה נג): והוא חטא רבים נשא וכו', (שם) ועונותם הוא יסבל; הינו שיש לו מחלקת בשביל העולם. ועל-ידי המחלקת שיש עליו, על ידי זה מתקן האמונת חכמים אצל ההמון עם:

ויש שיש עליהם מחלקת מחמת שאין להם אמונה בעצמן, ואינם מאמינים בחדושי תורה שלהם שהם מחדשים, ואינם מאמינים שיש להשם יתברך שעשועים גדולים מחדושים שלהם. ועל-ידי-זה שאין להם אמונה בחדושים של עצמן, על-ידי-זה הם מתרשלין בהחדושין שלהם. ועל פן בא עליהם מחלקת, ועל-ידי-זה הם שבים בתשובה, וחוזרים ונחשבים אצלן חדושין שלהם, וחוזרים ומחדשים, ונעשה מזה ספר: ולפעמים

נַעֲשֶׂה מִזֶּה סֵפֶר לְמַעַלָּה, שְׁעַל־יְדִי־זֶה שְׁזֶה שׂוֹאֵל וּמְקַשֶּׁה, וְזֶה שָׁב בְּתִשׁוּבָה, וְעַל־יְדִי־זֶה מוֹשִׁיב וּמְתַרְץ - עַל יְדֵי זֶה נַעֲשֶׂה סֵפֶר לְמַעַלָּה, בְּבַחֲיִנַת (מלאכי ג): אֹז נִדְבְּרוּ יִרְאֵי ה' אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ וַיִּקְשַׁב ה' וַיִּשְׁמַע וַיִּכְתַּב סֵפֶר:

וְעַל־יְדִי־זֶה נִמְתְּקִים כָּל הַצְּמֻצוּמִים, שְׁהֵם הַדִּינִים. וְכָל מְקוֹם שֵׁישׁ אִיזָה דִּין וְצְמֻצוּם, נִמְתַּק עַל־יְדִי־זֶה, עַל־יְדֵי תְקוּן אַמוּנַת חַכְמִים, שְׁעַל־יְדִי־זֶה נִתְרַבֵּן הַסְּפָרִים שֶׁל הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה. כִּי כָּל הַמְתַּקוֹת שֶׁל כָּל הַצְּמֻצוּמִים וְהַדִּינִים הוּא עַל־יְדֵי הַשֶּׁכֶּל, כִּי כֻּלָּם בְּמַחֲשָׁבָה אֶתְפָּרְרוּ. שְׁהַשֶּׁכֶּל הוּא שְׂרֵשׁ הַדִּינִים, וְשֵׁם נִמְתְּקִים הַדִּינִים. כִּי אֵין הַדִּין נִמְתַּק אֶלָּא בְּשְׂרֵשׁוֹ, וְכָל דִּין וְצְמֻצוּם צָרִיךְ שְׁיִהְיֶה נִמְתַּק בְּשֶׁכֶּל הַשֶּׁדֶךְ לוֹ, שְׁשֵׁם שְׂרֵשׁוֹ. וְיֵשׁ לְכָל צְמֻצוּם וְצְמֻצוּם שֶׁכֶּל, שְׁעַל יְדוֹ נִמְתַּק. אֲךֹּ יֵשׁ חֲכָמָה עֲלָאָה, שֶׁכָּל הַחֲכָמוֹת כְּלוּלִים שָׁם, וּמְקַבְּלֵן מִשָּׁם, וְעַל כֵּן שֵׁם נִמְתְּקִים כָּל הַדִּינִים. כִּי בְּהַשְׁכָּלִים פְּרָמִיִּים אֵי אֶפְשָׁר לְהַמְתִּיק, כִּי אִם בְּזֶה הַשֶּׁכֶּל דִּיקָא הַשֶּׁדֶךְ לְזֶה הַצְּמֻצוּם, שְׁהוּא שְׂרֵשׁוֹ; אֲבָל עַל־יְדֵי בַחֲיִנַת חֲכָמָה עֲלָאָה שֶׁכְּלוּל מְכַלָּם, שֵׁם נִמְתְּקִים כָּל הַצְּמֻצוּמִים, וְכָל הַדִּינִים כְּלָם. וְהַתּוֹרָה שְׁהִיא יוֹצֵאת מִחֲכָמָה עֲלָאָה, כִּי אוֹרִיתָא מִחֲכָמָה עֲלָאָה נִפְקַת (וזהר בשלח דף סב), וְאֵין יְכוּלָה לְקַבֵּל מִחֲכָמָה עֲלָאָה, כִּי־אִם כְּשֵׁישׁ לָהּ שְׁלָמוֹת. וְשְׁלָמוֹת הַתּוֹרָה, הִיא עַל־יְדֵי תּוֹרָה שְׁבַעֵל פָּה, כִּי תּוֹרָה שְׁבַכְתָּב אֵין לָהּ שְׁלָמוֹת, כִּי־אִם עַל־יְדֵי תּוֹרָה שְׁבַעֵל פָּה. וְעַל־כֵּן עַל־יְדֵי הַסְּפָרִים הַנ"ל, שְׁנִתְחַדְּשִׁים עַל־יְדֵי הַמַּחֲלָקֶת,

בְּבַחֲיִנַת: וְסִפֵּר פֶּתַח אִישׁ רִיבִי, בְּחִינַת: עֲשׂוֹת סִפְרִים הַרְבֵּה אִין קִין, עַל־יְדֵי־זוֹהַ נְשָׁלַם הַתּוֹרָה. וְאִזֵּי, הַתּוֹרָה בְּבַחֲיִנַת (שְׁמוֹת כד): לוחות הָאֶבֶן - שְׁמֻקְבֵּלַת הָאָרֶה מְבַחֲיִנַת אֶבֶן שְׁתִּיָּה. כִּי כָּל דְּבַר שְׁבַע־עוֹלָם, יֵשׁ לוֹ צְמֻצוּם אַחַר כְּכֻמוֹת וְאִיכוֹת, וְכָל הַצְּמֻצוּמִים שְׁבַע־עוֹלָם, כֻּלָּם נִרְשָׁמִים בְּאֶבֶן שְׁתִּיָּה, שְׁמֻמְנוּ הַשְּׁתֵּת הָעוֹלָם, וְכָלֵם מְקַבְּלִים מִמֶּנּוּ, וְשֵׁם הַמִּתְקַת כָּל הַדִּינִים, כִּי הוּא בְּחִינַת חֲכָמָה עֲלֵאָה, בְּחִינַת קִדְשֵׁי קִדְשִׁים. כִּי הַשְּׁכָל נִקְרָא קִדְשׁ, וְכָלֵם מְקַבְּלִים וְנִכְלָלִים בְּבַחֲיִנַת קִדְשֵׁי קִדְשִׁים, שֶׁהוּא בְּחִינַת חֲכָמָה עֲלֵאָה, שְׁפָלוּל מִכָּלֵם. וּמִשֵּׁם הַמִּתְקַת כָּל הַדִּינִים, בְּפִרְטוּיּוֹת וּבְכֻלְלוּיּוֹת. כִּי גַם כְּשֶׁמִּמְתִּיקִין הַדִּין בְּפִרְטֵי, בְּאִיזוּה שְׁכָל שֶׁל אִיזוּה צְמֻצוּם, צָרִיכִין גַּם כֵּן לְהַמְשִׁיךְ כַּח מֵהַשְּׁכָל הָעֲלִיּוֹן הַנִּלְוֵי, כִּדְרֵי שְׁיָהִיָּה כַּח לְזוֹהַ הַשְּׁכָל הַפִּרְטִי לְהַמְתִּיק הַדִּין. וְכֵן בְּכֻלְלוּיּוֹת, לְהַמְתִּיק כָּל הַדִּינִים מֵאִיזוּה צְמֻצוּם שְׁיָהִיָּה, אִי אֶפְשָׁר לְהַמְתִּיק כִּי־אֵם עַל־יְדֵי בְּחִינַת הַשְּׁכָל הָעֲלִיּוֹן, בְּחִינַת קִדְשֵׁי קִדְשִׁים, בְּחִינַת אֶבֶן שְׁתִּיָּה כַּנִּלְוֵי. וּכְשֶׁהַתּוֹרָה יֵשׁ לָהּ שְׁלֻמוֹת עַל יְדֵי הַסִּפְרִים כַּנִּלְוֵי, אִזֵּי מְקַבְּלַת מִחֲכָמָה עֲלֵאָה, בְּבַחֲיִנַת לוחות הָאֶבֶן, בְּחִינַת אֶבֶן שְׁתִּיָּה, וְאִזֵּי מִשְׁפַּעַת בְּכָל הַחֲכָמוֹת, וְנִמְתְּקִים כָּל הַדִּינִים, בְּבַחֲיִנַת (תהלים ב): יִשְׁלַח עֲזָרְךָ מִקִּדְשׁ - שְׁעַקֵּר הָעֵזֶר וְהִישׁוּעָה, שֶׁהוּא בְּחִינַת הַמִּתְקַת הַדִּינִים, הוּא מִקִּדְשׁ, הִינּוּ עַל־יְדֵי הַשְּׁכָל שְׁנִקְרָא קִדְשׁ כִּדְרֵי.

וְזוֹהַ אוֹתִיּוֹת שְׁתִּיָּה, רֵאשִׁית־כּוֹת: הִן תְּוִי שְׁדֵי וְעֵנֵי. (לשון

הַמִּקְרָא אוֹיֵב לֹא: הֵן תְּוִי שְׁדֵי יַעֲנֵי וְסִפֵּר כֹּתֵב אִישׁ רִיבִי). הֵן תְּוִי שְׁדֵי -

הִינוּ בְּחִינַת הַרְשִׁימוֹת שֶׁל כָּל הַצְּמֻצוּמִים נִמְתְּקִין עַל־יְדֵי שְׂפָאִים
 בְּתוֹךְ שְׂתִיָּה, בְּחִינַת אָבֹן שְׂתִיָּה הַנּוֹל. וְזֶה יַעֲנֵנִי - בְּחִינַת
 הַהִמְתְּקָה, בְּבְחִינַת: יִשְׁלַח עֲזָרָךְ מִקֹּדֶשׁ כַּנּוֹל. וְזֶה: הֵן תְּוִי שְׂדֵי
 יַעֲנֵנִי וְסֵפֶר כָּתֹב אִישׁ רִיבִי - שְׁעַל־יְדֵי וְסֵפֶר כָּתֹב כַּנּוֹל, הִינוּ
 רַבּוּי הַסְּפָרִים שְׁנַעֲשִׂין עַל־יְדֵי הַמַּחְלָקֶת כַּנּוֹל, שְׂאֵז יֵשׁ לְהַתּוֹרָה
 שְׁלֵמוֹת, וּמִקְפֻלַּת מִשְׁכַּל הַכּוֹלָל, מִחֻכְמָה עֲלָאָה, שֶׁהִיא בְּחִינַת
 אָבֹן שְׂתִיָּה כַּנּוֹל, עַל־יְדֵי־זֶה הֵן תְּוִי שְׂדֵי יַעֲנֵנִי - בְּחִינַת
 הַהִמְתְּקָה, עַל־יְדֵי בְּחִינַת לִוְחוֹת הָאָבֹן, שְׁמִקְבְּלִין מֵאָבֹן שְׂתִיָּה
 כַּנּוֹל:

ו וְזֶהוּ בְּחִינַת מַה שְׁנוֹסְעִין עַל רֵאשִׁי־הַשָּׁנָה לְצַדִּיקִים. כִּי רֵאשִׁי־
 הַשָּׁנָה הוּא יוֹמָא דְדִינָא שֶׁל כָּל הַשָּׁנָה, וְכָל אֶחָד וְאֶחָד
 כָּאֵם קִדְשָׁתוֹ וְצְמֻצוּמָיו אֶל הַצַּדִּיק הַדּוֹר, שֶׁהוּא בְּחִינַת קִדְשֵׁי
 קִדְשִׁים, בְּחִינַת אָבֹן שְׂתִיָּה. בְּבְחִינַת (שְׂמוּאֵל א' ב'): כִּי לֵה' מְצוּקֵי
 אֶרֶץ וַיִּשֶׁת עֲלֵיהֶם תֵּבֵל, שֶׁהֵם הַצַּדִּיקִים, שְׁעַל־יָהֵם נִשְׁתַּת
 הָעוֹלָם, וְעַל־יְדֵי־זֶה נִמְתְּקִים כָּל הַדִּינִים, עַל־יְדֵי בְּחִינַת אָבֹן
 שְׂתִיָּה כַּנּוֹל. וְזֶה בְּחִינַת אֲבִנֵי יַעֲקֹב, שְׁנִכְלְלוּ כֻלָּם בְּתוֹךְ אָבֹן
 שְׂתִיָּה (ב"ר ויצא פ' סח, עיין זוהר דף נח: ויחי רלא), כִּי הַנְּפָשׁוֹת הֵם בְּחִינַת
 אֲבִנִים, כְּמוֹ שְׂכֵתוֹב (איכה ד'): תִּשְׁתַּפְּכֶנָּה אֲבִנֵי קִדְשֵׁי; וְכֻלָּם בָּאִים
 וְנִכְלְלִים בְּתוֹךְ הַצַּדִּיק הַדּוֹר, שֶׁהוּא בְּחִינַת אָבֹן שְׂתִיָּה, וְעַל יְדֵי
 זֶה נִמְתְּקִים כָּל הַצְּמֻצוּמִים כַּנּוֹל:

ח וְעַל־יְדֵי־זֶה שְׁנִכְלְלִים יַחַד כָּל הַנְּפָשׁוֹת כַּנּוֹל, עַל־יְדֵי־זֶה
 נַעֲשֶׂה שְׂמֻחָה, בְּבְחִינַת (משלי יג): אֹרֶךְ צַדִּיקִים

יְשַׁמַּח. כִּי הִנֵּפֶשׁ הוּא בְּחִינַת נֵר, בְּבְחִינַת (משלי כ): נֵר ה' נְשַׁמַּת אָדָם. וּכְשֶׁנִּכְלָלִין יַחַד נַעֲשֶׂה מֵהֶם אֹר, וְעַל־יְדִיּוֹה נַעֲשֶׂה שְׂמֻחָה, בְּחִינַת: אֹר צְדִיקִים יִשְׂמַח:

וְזֶה חֲדֵי רַבִּי שְׂמֻעוֹן וְאָמַר: ה' שְׂמַעְתִּי שְׂמַעְךָ יְרֵאתִי, תַּמָּן יָאוֹת חָוִי לְמַדְחַל. כִּי חֲבִקוּק אָמַר נְבוֹאָה זֹו עַל רַבִּי עֲקִיבָא וְחֲבָרָיו שְׂמַתוּ עַל־יְדֵי שְׁלֹא הִיָּה בְּהֶם אֶהְבֶּה כְּמוֹ שְׂאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ וְזָכוֹנָם לְבִרְכָה (יבמות סב.). כִּי הֵם הָיוּ בְּחִינַת גְּבוּרוֹת וְצַמְצוּמִים, וְלֹא נִכְלָלוּ יַחַד, וְלֹא נִמְתְּקוּ. וְרַבִּי שְׂמֻעוֹן וְחֲבָרָיו שְׁהָיוּ הִתְקוֹן שְׁלֵהֶם, עַל־כֵּן אָמַר: אֲנִן בְּחִיבּוֹתָא תְּלִיא, הֵינּוּ בְּחִינַת הָאֶהְבֶּה וְכִלְלוֹת שְׁנִכְלָלִין יַחַד, וְעַל יְדֵי זֶה - הִתְמַתְּקָה וְהִתְקוֹן כְּנ"ל. וּמִזֶּה בָּא בְּחִינַת: חֲדֵי רַבִּי שְׂמֻעוֹן, הֵינּוּ בְּחִינַת הַשְׂמֻחָה, שְׁנַעֲשֶׂה עַל יְדֵי הַכִּלְלוֹת וְהָאֶהְבֶּה, בְּחִינַת: אֹר צְדִיקִים יִשְׂמַח:

פְּתַח וְאָמַר: הוֹלֵךְ רַכִּיל מְגַלָּה סוּד. הוֹלֵךְ רַכִּיל וְכוּ' דְלִית רִוּחָה רִוּחָא דְקַיּוּמָא, הֵינּוּ רוּחַ חֲכָמָה; וְלֹא תוּה מְחִימָנָא, הֵינּוּ אַמוּנַת חֲכָמִים כְּנ"ל, כִּי עַל־יְדֵי שְׂאִין בּוֹ אַמוּנַת חֲכָמִים, אִין בּוֹ רוּחַ חֲכָמָה, כִּי גְדוֹן בְּמוֹתְרוֹת כְּנ"ל. מְגַלָּה סוּד, זֶה בְּחִינַת כְּפֹול פְּתַח יְדֵנוּ, שְׂאִין מְקַבְּלִין אֹר הַשֶּׁכֶל מִיְדֵי הַסְּמִיכָה כְּנ"ל, בְּבְחִינַת (אויב לו): עַל כַּפִּים כְּפָה אֹר. כִּי הָאוֹתִיוֹת צְרִיכוֹת לְקַבֵּל אֹר הַשֶּׁכֶל מִיְדֵי הַסְּמִיכָה כְּנ"ל, וְעַל־יְדֵי כְּנ"ל אַמוּנַת חֲכָמִים, שְׁהוּא בְּחִינַת הוֹלֵךְ רַכִּיל, עַל יְדֵי זֶה מְגַלָּה סוּד, שְׁנַתְּגַלָּה וְנִסְתַּלַּק אֹר הַשֶּׁכֶל כְּנ"ל, וְעַל־יְדִיּוֹה - בְּסוּד עַמִּי

לא יהיו פנ"ל: וְנֶאֱמַן רוּחַ מְכַסֶּה דְבַר, דְּאִית בֵּיה רוּחָא דְקִיּוּמָא - עַל־יְדֵי בְחִינַת אַמוּנַת חֻכְמִים, עַל־יְדֵי־זוּה, מְכַסֶּה דְבַר, בְּחִינַת: עַל כַּפִּים כָּסָה אוֹר כַּנ"ל:

סב

לשון רבנו זכרנו לברכה

וַיִּסַּב אֱלֹקִים אֶת הָעַם וְכוּ': (שמות יג)

א דַּע, שְׁעַל־יְדֵי אֲכִילַתְּם שֶׁל יִשְׂרָאֵל נַעֲשֶׂה יְחוּד קִדְשָׁא בְּרִיד
הוא וְשִׁכְנִיתָה אִפִּין בְּאִפִּין, בְּבְחִינַת (רות ב): וַיֹּאמֶר בְּעִזּוֹ
לְרוּת לְעֵת הָאֵכֶל גְּשֵׁי הַלֶּם. לְעֵת הָאֵכֶל דִּיקָא, הִינּוּ עַל־יְדֵי
הָאֲכִילָה; גְּשֵׁי הַלֶּם - דָּא יְחוּד קִדְשָׁא בְּרִיד הוא וְשִׁכְנִיתָה,
בְּחִינַת (בראשית מד): וַיִּגַּשׁ אֵלָיו יְהוּדָא - דָּא תִקְרַבְתָּא מִלְפָּא
בְּמִלְפָּא (זוהר ויגש דף רז), רַק הָאֲכִילָה צְרִיד לְהִיּוֹת מֵאֲכָל אַחַר
שְׁנַתְבַּר, וַאֲיִן בּוּ שׁוּם תַּעְרוּבוֹת, כִּי מֵאֲכָל שְׁיִשׁ בּוּ תַּעְרוּבוֹת,
עַל־יְדֵי מֵאֲכָל כּוּה יוּכַל הָאָדָם לְחַמָּא:

ב וְהַבְּרוּר שֶׁל הַמֵּאֲכָלִים הוא עַל־יְדֵי אַמוּנָה. כִּי הָאֱמֶת, מַה
שֶׁהַגְּבִיל הַשֵּׁם יִתְבַּרַךְ לְשַׁכַּל הָאֲנוּשֵׁי שְׂיִיכַל לְהִבִּין,
הוא מְצוּה גְדוּלָה לְחִדּוּד הַשְּׁכַל, לְהִבִּין הַדְּבַר עַל בְּרִיּוֹ, וְעַל זֶה
נֶאֱמַר (אבות פ"ב): וְדַע מַה שְׁתָּשִׁיב לְאִפִּיקוּרוֹם. כִּי יֵשׁ חֲלוּק בֵּין
הַקְּשִׁיּוֹת; כִּי יֵשׁ קְשִׁיָּא שְׂיִיכוֹל הָאָדָם לְהִבִּין תְּרוּץ עַל קְשִׁיָּא זֶה
- עַל זֶה נֶאֱמַר: וְדַע מַה וְכוּ'. וַיֵּשׁ קְשִׁיָּא, שְׂאִינוּ בְּאִפְשָׁרֵי
לְשַׁכַּל הָאֲנוּשֵׁי לְהִבִּין תְּרוּץ עַל קְשִׁיָּא כּוּו, רַק לְעֵתִיד לְבוֹא

יתגלה התרוץ - אסור לאדם לעין בהם, וכל מי שפומך על שכלו ומעין בה, על זה נאמר (משלי ב): כל באיה לא ישבון; פי על קשיא בזו, אסור לסמך על שכלו, רק להעמיד על אמונה.

ואפלו אלו הקשיות שיש עליהם תשובה, לפעמים נסתמו שבילי השכל, ואינו יודע להשיב, ונזרקה בו אפיקורסות, ואינו יודע מה להשיב על אפיקורסות. וזאת האפיקורסות היא לכל אחד לפי בחינתו, יכול להבין בין רב למעט. כי צריך לעבד את ה' בשני יצרון, שיהיה היצר הרע כפוף ליצר טוב, כמאמר חכמינו זכרונם לברכה (ברכות נד): ואהבת וכו' בכל לבבך - בשני יצריך. שיהיה לבו שלם עם ה' אלקיו, שלא יהיה לו מחלוקת בין שני יצרון, הינו שלא יהיה לבו חלק עליו, בחינת (הישע י'): חלק לבם. ובאמת אם היה יודע האדם ידיעה בלב שלם, שמלא כל הארץ כבודו (ישעיה ו), והקדוש ברוך הוא עומד בשעת התפלה, ושומע התפלה, ודאי היה מתפלל בהתלהבות גדול, והיה מדקדק מאד לבון את דבריו. ובשביל שהאדם אינו יודע זאת ידיעה בלב שלם, בשביל זה אינו מתלהב כל כך, ואינו מדקדק כל כך. וכל אחד לפי מעוט שכלו וידיעתו, פן התלהבותו ודקדוקו. והידיעה היא מהיצר הטוב שבלב, והסתרת הידיעה היא מהיצר הרע שבלב. והסתרת הידיעה, הן הן אפיקורסות וקשיות, שהיצר הרע מקשה את לבו לפל ברעה (משלי כח):

והתקוּן לזה המחלקת שבבלב - לתקן אותו בשרשו. הינו כי עקר התהוות מחלקת היצר הרע, שרשו מן המחלקת שבקדשה, כשהשתלשלה מן דרגא לדרגא, עד שנשתלשל למטה, נתהווה ממנו מחלוקת היצר הרע, בכחינת חלק לבם, ומטיל בו אפיקורסות, ומסתיר ממנו שבילי השכל אשר אינו יודע להשיב. ומחלקת שבקדשה, הוא מחלקת תנאים ואמוראים שבגמרא, שזה אוסר וזה מתיר. ומהשתלשלותם למטה נתהווה ממנו מחלקת היצר הרע. וכשמתקן המחלקת שבקדשה, אזי ממילא נתבטל מחלקת היצר הרע, כי אין אחיזתו אלא משם. ותקוּן המחלקת שבקדשה, הן הלכות פסוקות. כי פסק הלכה הוא השלום והכרעה של מחלוקת התנאים ואמוראים. ועל ידי למוד הפוסקים הוא נתקשר להשלום שבקדשה, ומתקן המחלקת שבקדשה. ואז נתבטל המחלקת היצר הרע שבבלבו, ואז יוכל לעבד את השם בכל לבבו, בשני יצרים. ונפתחו לו שערי השכל, שיודע להשיב לאפיקורוס. וכל זה נעשה על ידי ההכרעה והשלום הנ"ל.

וזה אותיות שלום, נוטריקון: ו'דע מ'ה ש'תשיב ל'אפיקורוס. כי על ידי השלום, יודע להשיב על אפיקורסות שבבלבו: וזה (תהלים קיט): אודך בישר לבב בלמדי משפטי צדקך - לבב דיקא, בשני יצרים. אימתי, כד למדי משפטי צדקך, הינו על ידי למוד הפוסקים: אבל הקשיות שאין עליהם תרוץ, אסור לאדם לעיין בהם, רק לחזק את עצמו באמונה. וכשיש לו אמונה

בשְׁלֹמוֹת, יוֹכַל לְהוֹיֹת עַל יְדֵי אֲכִילָתוֹ יְחֹד קִדְשָׁא בְּרִיד הוּא
 וּשְׂכִינְתָּהּ בְּנ"ל. בְּחִינַת (תהלים לו): וְרָעָה אֲמוּנָה, הֵינּוּ בְּחִינַת
 אֲכִילָה עַל־יְדֵי אֲמוּנָה:

ג וְעַקֵּר שְׁלֹמוֹת וְקִשּׁוּי אֲמוּנָה, הֵינּוּ לְקֶרֶב דְּוָקָא הַמְרַחֲקִים,
 בְּחִינַת (צפניה ג): לְקֹרֵא בְּלִם בְּשֵׁם ה', אִפְלוּ עִבּוּ"ם
 יִקְרְבוּ לְאֲמוּנוֹת יִשְׂרָאֵל, וְלַעֲבָדוּ שְׂכָם אֶחָד:

ד וּלְהַשְׁלִים אֶת הָאֲמוּנָה, הֵינּוּ לְקֶרֶב אֶת הַרְחֻקִים בְּנ"ל,
 צְרִיד מִתְחַלָּה לְהַעֲלוֹת נִיצוּצֵי אוֹתִיּוֹת הַדְּבּוּר.

וּכְשֶׁנִּתְּבַרְרוּ אוֹתִיּוֹת הַדְּבּוּר, אֲזִי הוֹפֵךְ אֶת עֲצֻמוֹ הַדְּבּוּר, וּמִלְקָט
 הַנִּיצוּצוֹת הַקִּדְשָׁה מִבֵּין הַקְּלָפוֹת, וְנִשְׁאָרִים הַקְּלָפוֹת בְּלֹא חַיּוֹת.
 וְאִזּוֹ הָעִבּוּ"ם, שְׂיִנְיַקְתֶּם מִהַקְּלָפוֹת, בְּשָׂרָאִים שְׂאִין לָהֶם חַיּוֹת,
 אֲזִי מִשְׁלִיכִים אֶת אֲמוּנָתְכֶם, בְּחִינַת (ישעיה ב): בַּיּוֹם הַהוּא יִשְׁלִיךְ
 הָאָדָם אֶת אֱלִילָיו כַּסֹּף וְאֶת אֱלִילָיו זָהָב; וּמִדְּבִיקִים אֶת עֲצָמָם
 לְאֲמוּנַת יִשְׂרָאֵל. וְזֶה בְּחִינַת (שם בצפניה): אִזּוֹ אֶהְפֹּךְ אֶל הָעַמִּים
 שְׂפָה בְּרוּרָה. שְׂפָה בְּרוּרָה, הֵינּוּ הַדְּבּוּר שֶׁנִּתְּבַרְרַר מִבִּינֵיהֶם, הוּא
 הוֹפֵךְ אֶת עֲצֻמוֹ אֶל הָעַמִּים, כְּדֵי לְלַקֵּט מֵהֶם שְׂאֵרֵי נִיצוּצוֹת
 הַקִּדְשָׁה. וְאִזּוֹ נִתְּקִים: לְקֹרֵא בְּלִם בְּשֵׁם ה' - שְׂיִדְבְּקוּ בְּלִם
 בְּאֲמוּנַת יִשְׂרָאֵל:

ה וּלְהַעֲלוֹת נִיצוּצֵי הַדְּבּוּר צְרִיד לְתַעֲנִית. וְזֶה בְּחִינַת (תהלים
 ק): מִדְּרֹךְ פִּשְׁעִים וּמַעֲוֹנוֹתֵיהֶם יִתְעַנוּ וְכו', אֲזִי:

יִשְׁלַח דְּבָרוֹ. כִּי עַקֵּר תְּקוּן הַדְּבּוּר, הוּא עַל־יְדֵי הַתַּעֲנִית. כִּי עַקֵּר
 נִיגַת הַקְּלָפוֹת, אֵינּוּ אֶלָּא מֵאַחֲרֵי הַקִּדְשָׁה, כִּי מִפְּנֵי הַקִּדְשָׁה אֵי

אֶפְשָׁר לָהֶם לַיִנֵּק, מִחֲמַת בְּהִירוֹת אֹר. אֲלֹא לַפְעָמִים נוֹתְנִים לָהֶם מִלְמַעְלָה בְּמִכּוֹן פֶּח לַיִנֵּק מִפְּנֵי הַקִּדְשָׁה, וְכֹל זֶה אֵינוֹ אֲלֹא לָרַע לָהֶם, בְּחִינַת (קהלת ה'): עַת אֲשֶׁר שָׁלַט הָאָדָם בְּאָדָם לָרַע לוֹ. וְכֹל הַתְּאוּוֹת הֵם בְּחִינַת קַלְפוֹת, כִּי הַתְּאוּוֹת הֵם מוֹתְרוֹת, כִּי בְּלֹא הַתְּאוּוֹת יְכוּל הַגּוֹף לְהִתְקַיֵּם, נִמְצָא שֶׁהֵם מוֹתְרוֹת לְקִיּוּם הַגּוֹף, כְּמוֹ הַקַּלְפוֹת הֵם מוֹתְרוֹת, כִּי עֵקֶר אֵינוֹ אֲלֹא הַפְּרִי, וְהַקַּלְפוֹת הֵם מוֹתְרוֹת. וּכְשֶׁמִּתְגַּבְּרִים הַתְּאוּוֹת עַל הָאָדָם, הוּא הַתְּגַבְּרוֹת הַקַּלְפוֹת עַל הַקִּדְשָׁה. וְרֵאשֵׁי הַתְּאוּוֹת הֵם שְׁלֹשָׁה שְׂרֵי פְרָעָה: שֶׁר הַמְּשֻׁקִּים וְאוֹפִים וְטַבְּחִים, שֶׁהֵם קִנְיָה וְוִשְׁט וּוְרִידִין, שֶׁהֵם בְּחִינַת תְּאוּוֹת אֲכִילָה וְשִׁתְּיָה, שֶׁהֵם רְאשִׁים, שְׁכַל הַתְּאוּוֹת נִמְשָׁכִים אַחֲרֵיהֶם. וַיִּנְקַתֶּם מִפְּרָעָה, שֶׁהוּא אוֹתִיּוֹת עֶרְף, הֵינּוּ מֵאַחֲרוֹרִים. וְעֵקֶר יִנְקַתֶּם מֵהַדְּבוּרִים, בְּחִינַת אַחַר הַדְּבָרִים, כִּי הֵם סְמוּכִין לָהּ, כִּי קִנְיָה וְוִשְׁט וּוְרִידִין הֵם סְמוּכִים לַחֲמִשָּׁת מוֹצְאוֹת הַפֶּה, וְעֵקֶר יִנְקַתֶּם מֵהַדְּבוּרִים שְׂאִינָם זָכִים כָּל כָּד. וּכְשֶׁרֵאשֵׁי הַתְּאוּוֹת שֶׁהֵם הַקַּלְפוֹת מִתְגַּבְּרִים, צָרִיךְ לְהַדְּבִיק וּלְהַסְתִּיר אַחֲרֵי הַקִּדְשָׁה, שְׁלֹא יִנְקוּ. וְדְבָקוֹת אַחֲרֵי הַקִּדְשָׁה, הִיא עַל יְדֵי הַתְּעֵנִית. כְּמוֹ שְׁכוּתָבִים שֵׁם הוּי"ה בְּבְחִינַת אַחֲרוֹרִים, שְׁכוּתָבִים מִתְחַלָּה יוֹד, וְאַחַר כָּד בְּשְׂרוּצִים וְכוּתָבִים ה"א, חוֹזְרִים לְאַחֲרוֹרִים וְכוּתָבִים יוֹד הַא וְכו' - בֵּן הַתְּעֵנִית, שֶׁהוּא עֵקֶר הַכְּנַעַתָן שֶׁל הַשְּׂרִים הַנ"ל, הוּא בְּבְחִינַת דְּבָקוֹת אַחֲרֵי הַקִּדְשָׁה. כִּי עֵקֶר זְכוּת הַתְּעֵנִית, אֵינוֹ אֲלֹא כְּשֶׁאֲנִי חוֹשְׁבִים הַשְּׁעוֹת שֶׁהִתְחִיל לְהַתְּעַנּוֹת. לְמִשְׁל, כְּשֶׁמִּתְעַנֶּה שְׁנֵי יָמִים - הַיּוֹם הַשְּׁנִי שֶׁהוּא נִחְשָׁב בְּיוֹתֵר,

אין מחמת עצמו, אלא מחמת שאנו חוזרים ליום ראשון, אזי נחשב יום שני לזכות יותר. גם פי עקר כל הדברים הן התחלה, פי כל התחלות קשות (מכילהא פ' יתרו והובא בפירש"י), מחמת שיוציא מהפך להפך, אבל אחר התחלה, הוא נכנס מעט בהרגל, ואינו קשה עליו כל כך. וכן בכל יום ויום שהולך למרחוק מהתחלה, בן נקל הדבר, שנכנס מעט בהרגל. נמצא שעקר פח העבודה של כל ימים, אינו אלא ההתחלה, שאנו צריכין לחזור לאחורי, ליום ראשון שהתחיל להבין ולהתענות, שהוא תחלת התשובה, שהיה קשה עליו ההתחלה, שיצא מהפך להפך, ובכל יום חוזר לאחוריו, לקבל פח מהתחלה. ומחמת שאלו השרים הנ"ל, הם סמוכים להדבור, וכשמתגברים אזי ממשיכין את הדבור לגלות מצרים, בחינת מצר הגרון, בחינת (תהלים טו): נחר גרוני, ואינו יכול לדבר שום דבור לפני השם יתברך. ועל ידי התענית שמרעיב את עצמו, הוא ממשיך מימי החסדים ללחלח הגרון, ואז יוכל לדבר. וזה בחינת (בראשית יב): ויהי רעב בארץ - רעב הינו בחינת תענית, שמרעיב את עצמו. וזה הוא דבקות אחורי הקדשה, פי הויה אלקים בחינת אחורים - מספר רעב. [פי שם הויה באחורים, דהינו י"ק יק"ו יקו"ק, עולה ע"ב. ושם אלקים באחורים, פוה א' א"ל אל"ק אלק"י אלקי"ם עולה ר', ושניהם יחד עולים רע"ב.] וירד אברהם מצרימה - הינו הורדות מימי החסדים ללחלח מצר הגרון, להוציא את הגרון מבחינת נחר גרוני. בבחינת (שם):

הַלֹּדֶךְ וְנִסְעֵה הַגְּנֵבָה, לְלַחֵלַח הַגְּנֵיבָה, לְהַתְקִים (ישעיה נח): קָרָא
בְּגֵרוֹן אֶל תַּחֲשֹׁךְ. וְאִזּוּ בְּשֵׁנֵת־דְּבָקִין אַחֲרֵי הַקְּדֻשָּׁה, שְׂאֵי אֶפְשָׁר
לְהַקְלִפּוֹת לְכֵנֶם לְשֵׁם וְלִינֵק, וְאִזּוּ נִתְגַּלֵּין הַפְּנִים שֶׁל הַקְּדֻשָּׁה. וְאִזּוּ:
וַיִּרְאוּ אוֹתָהּ שְׂרֵי פְרַעָה (בראשית שם). הֵינּוּ, שְׂאֵלוֹ הַשְּׂרִים הַנ"ל,
רוֹאִים אֶת יוֹפֵי הוֹד הַדְּבוּר, וַיִּהְלְלוּ אוֹתָהּ אֶל פְּרַעָה. וְכֵן זֶה
הוּא מִכּוֹן מֵהַשֵּׁם יִתְפַּרֵּךְ, כְּדֵי לְהוֹצִיא בְלָעָם מִפִּיהֶם, בְּחִינַת:
עַת אֲשֶׁר שָׁלַט הָאָדָם בָּאָדָם לָרַע לוֹ. וְזֶה: וַיִּגַּע ה' אֶת פְּרַעָה.
וְזֶה (משלי לא): אִשָּׁה יִרְאֵת ה' הִיא תִתְהַלֵּל, בְּחִינַת: וַיִּהְלְלוּ אוֹתָהּ
אֶל פְּרַעָה. אֵין זֶה אֶלָּא בְּשִׁבִיל: תִּנּוּ לָהּ מִפְּרֵי יְדֶיהָ, הֵינּוּ לְהוֹצִיא
נִיצוּצוֹת הַקְּדֻשָּׁה מִבִּינֵיהֶם; כְּשֶׁהִיא מוֹצִיָּאָה כָּל חֵיוֹתָהּ מִבֵּין
הַקְּלִפּוֹת, אִזּוּ מִשְׁלִיכִין כָּל הָעֵפּוֹ"ם אֶת אֱלִילֵיהֶם, וּפְנִיִם כָּלָם
לְאֻמוֹת יִשְׂרָאֵל, לְקָרָא כָּלָם בְּשֵׁם ה'. וְזֶה עֵקֶר קְשׁוּמֵי הָאֻמוֹנָה,
שְׂיִקְרְבוּ אַחֲרֵים לְאֻמוֹנָתָה:

וְזֶה בְּחִינַת (סבא משפטים דף צה): עוֹלִימָתָא שְׂפִירְתָּא דְלִית לָהּ
עֵינִין. עוֹלִימָתָא שְׂפִירְתָּא - זֶה בְּחִינַת אֻמוֹנָה, בְּחִינַת (שה"ש
1) יָפָה אֶת רַעְיָתִי, בְּחִינַת: וְרַעָה אֻמוֹנָה; דְלִית לָהּ עֵינִין - הֵינּוּ
אֵלוֹ הַקְּשׁוּיֹת הַנ"ל, שְׂאִין לְעֵין בְּהֶם, וְצָרִיךְ לְחֻזַּק בְּאֻמוֹנָתוֹ.
גּוֹפָא טְמִירְתָּא וְאִתְגַּלִּי - כִּי הִיא טְמִירָא, כִּי אִם תִּשְׁאֵל אֶת
הַמַּאֲמִין אִיזֶה טַעַם בְּאֻמוֹנָה, וְדַאי אֵינוֹ יוֹדֵעַ לְהַשִּׁיב לָךְ טַעַם, כִּי
אֻמוֹנָה אֵינוֹ שֵׁךְ אֶלָּא בְּדָבָר שְׂאִינוֹ יוֹדֵעַ טַעַם. וְאַף־עַל־פִּי־כֵן:
וְגַלְיָא - הֵינּוּ שְׂאֵצֵל הַמַּאֲמִין הַדְּבָר גְּלוּי, כְּאֵלוֹ רוֹאֶה בְּעֵינָיו אֶת
הַדְּבָר שֶׁהוּא מַאֲמִין בוֹ, מִחֲמַת גְּדֹל אֻמוֹנָתוֹ הַשְּׁלֵמָה. נִפְקַת

בְּצַפְרָא וּמִתְפַּסְיָא בְּיַמְמָא - כִּי הָאֲמוּנָה מִתְחַדְּשֶׁת אֲצֵל הָאָדָם
 בְּכָל בִּקְרָ, בְּחִינַת (איכה ג): חֲדָשִׁים לְבִקְרִים וְכוּ'. וּמִתְפַּסְיָא
 בְּיַמְמָא - מַחֲמַת מְרֻדָּת עֶסְקֵי עוֹלָם, נִתְפַּסָּה הָאֲמוּנָה.
 מִתְקַשְׁמַת בְּקִשּׁוּמֵי דְלָא הוּוּ - הֵינּוּ עֵקֶר קִשּׁוּמֵי הָאֲמוּנָה,
 בְּשִׁמְקֻרְבִין אֲצֵלָה בְּנֵי אָדָם שְׂלָא הֵיּוּ מְקַרְבִין לָהּ:

וּכְשֶׁהָאֲמוּנָה כָּל כַּךְ בְּשִׁלְמוֹת, אַזֵּי אֲכִילְתוּ הִיא יְקָרָה מְאֹד,
 כִּי נִתְיַחַד קִדְשָׁא בְּרִידָה הוּא וּשְׂכִינְתָּהּ,
 בְּבַחֲיִנַת: וַיֹּאמֶר בְּעֵז לְרוּת וְכוּ'; אַזֵּי, הָאֲמוּנָה הִיא מְמַלְצָת
 עַל הָרַחוּקִים לְפָנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, שְׂיִקְרַב אוֹתָם בְּצֵל כְּנָפָיו. וְזֶה
 הִיא מְלִיצָתָהּ. כִּי עֵקֶר טְעוּתָם שֶׁל הָרַחוּקִים מֵאֲמוּנַת הַשֵּׁם
 יִתְבָּרַךְ - מַחֲמַת שְׁעֵקֶר יְדִיעַת אֱלֻקוֹתוֹ אֵינוֹ אֶלָּא מְגַלֵּי עַל
 הַפְּתוּם, וּמַחֲמַת שְׂרוּאִים מְגַלֵּי, שְׁתַּהַנְּהֵג הָעוֹלָם הוּא עַל-יְדֵי
 מַעֲרַכַת הַמְּזוּלוֹת, נִפְלוּ בְּטַעֲוִיּוֹת, כָּל אֶחָד לְפִי טְעוּתוֹ. וַיֵּשׁ
 חוֹשְׁבִים שֶׁהִפֵּל עַל פִּי הַטַּבַּע, עוֹלָם כְּמִנְהַגוֹ נוֹהֵג. וַיֵּשׁ חוֹשְׁבִים
 שְׁצָרִיד לַעֲבֹד אֶת הָאֲמֻצְעִי, כְּמוֹ שְׁטַעוּ בְּעֵגֶל, שְׁרָצוּ לַעֲשׂוֹת אֶת
 הָעֵגֶל אֲמֻצְעִי בֵּינָם לְבֵין הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, שְׁאָמְרוּ: אֲשֶׁר יִלְכוּ לְפָנֵינוּ
 (שמות לב), בְּחִינַת אֲמֻצְעִי. וּבְטַעֲוִיּוֹת כְּזֶה רַבִּים נִכְשָׁלִים, וְעוֹשִׂים
 אֶת הַסְּבוֹת אֲמֻצְעִי בֵּינָם לְבֵין הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, הֵינּוּ שְׂמֵאֲמִינִים
 בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אֲבָל מֵאֲמִינִים גַּם כֵּן בְּאֲמֻצְעִי, וְאוֹמְרִים שְׁצָרִיד
 לְסְבוֹת. הֵינּוּ שְׂמֵאֲמִינִים לְמִשָּׁל בְּהַסְּבָה שֶׁל פְּרֻנְסָה, שֶׁהוּא
 הַמִּשָּׂא וּמִתֵּן, וְאוֹמְרִים הַסְּבָה שֶׁל מִשָּׂא-וּמִתֵּן עֵקֶר. כְּאֵלוֹ חֵם
 וְשָׁלוֹם, בְּלֹא הַסְּבָה שֶׁל מִשָּׂא וּמִתֵּן, אֵין יְכַלֵּת בְּיַד הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ

לִתֵּן לָהֶם פְּרִנָּסָה. וּבְהִסְפָּה שֶׁל הַרְפוּאָה, שֶׁהוּא סְמִים, עוֹשִׂים מֵהֶם עֵקֶר, בְּאֵלוֹ, חֵס וְשְׁלוֹם, בְּלִי הַסְּמִים, אִין יִכְלֹת בְּיַד הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ לְרַפָּא. וְאִין הַדְּבַר בֵּן, כִּי הַקְדוּשׁ־שִׁבְרוּךְ־הוּא סִבַּת כָּל הַסְּבוֹת וְעֵלַת כָּל הָעֲלוֹת, וְאִין צְרִיךְ לְשׁוּם סִבָּה, וְעַסְקֵנוּ בְּאֵלוֹ הַסְּבוֹת, צְרִיךְ לְהֶאֱמִין בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ לְבַד, וְלֹא לַעֲשׂוֹת מֵהַסְּבוֹת עֵקֶר.

וּכְשֶׁהֲצַדִּיק מְכַבֵּל בַּתְּפִלָּתוֹ אֵיזָה חַיִּיב שֶׁל מַעֲרַכַת הַמְּזִלוֹת, אִזִּי נִתְיַדַע מֵהַגְּלוֹי עַל הַסְּתוּם, שֵׁישׁ אֱלֹקֵי נִמְצָא, שֶׁהוּא שׁוֹמֵעַ תְּפִלַּת הַצַּדִּיק, וּמְשַׁדֵּד הַמַּעֲרָכוֹת וּמְשַׁנֵּה הַטְּבַע. וְכָל זֶה יִהְיֶה לְעֵתִיד, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חַכְמֵינוּ זְכוֹרֵנּוּם לְבִרְכָה (פסחים סח): עֲתִידִים צַדִּיקִים לְהַחֲיוֹת אֶת הַמֵּתִים, וְשָׂאֵר נִפְלְאוֹת:

וְזֶה: וַיִּגַּשׁ אֵלָיו יְהוּדָא - דָּא תְּקַרְבְּתָא דְּמַלְכָּא לְמַלְכָּא. וַיֹּאמֶר אֵלָיו כִּי אֲדוּנִי - שֶׁהַשְּׂכִינָה מִבְּקִשְׁת רַחֲמִים מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, עַל אֵלוֹ הַרְחוּקִים. יְדַבֵּר נָא עִבְדְּךָ דְּבַר בְּאוּנִי אֲדוּנִי - וְלֹא יִשְׁמַע עוֹד אֶמְצָעֵי. וְאֵל יַחַד אִפְךָ בְּעִבְדְּךָ - עַל הָעֵבֶר. כִּי כְּמוֹךָ בְּפִרְעָה - פִּרְעָה, לְשׁוֹן הַתְּגִלוֹת; כִּי אַתָּה אֵינְךָ יְדוּעַ לְבִנֵי אָדָם אֶלָּא מֵהַגְּלוֹי, וּמִחֲמַת שֶׁאֵינְךָ יְדוּעַ אֶלָּא מֵהַגְּלוֹי, לְפִיכָךְ טָעוּ כָּל אֶחָד לְפִי טָעוּתוֹ; אֲבָל כְּשֶׁאַתָּה מְכַבֵּל רְצוֹנְךָ בְּשִׁבּוּל רְצוֹן הַצַּדִּיק, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חַכְמֵינוּ זְכוֹרֵנּוּם לְבִרְכָה (מועד קטן טו:): הַקְדוּשׁ־שִׁבְרוּךְ־הוּא גּוֹזֵר וְצַדִּיק מְכַבֵּל. אִזִּי יְדַעוּ מֵהַגְּלוֹי עַל הַסְּתוּם, בְּשְׁרוּאִים שֶׁמַּעֲרַכַת הַמְּזִלוֹת מְחַיִּיבִים אֵיזָה גְּזֵרָה, וְצַדִּיק מְכַבֵּל, אִזִּי יְדַעוּ שֵׁישׁ אֱלֹקֵי נִמְצָא, שֶׁהוּא עוֹשֶׂה רְצוֹן הַצַּדִּיק.

וזה: מה פרעה גזר ואינו מקים - פרעה, הינו מערכת המזלות הגלויים לכל גזרתם, אף אתה גזר ואינך מקים - כי הצדיק מבטל:

וזהו: ויִסַּב אֱלֹקִים וְכוּ', אֵיטָא בַּמְדַּרְשׁ (שמות פרשה כ): וַיִּסַּב לְשׁוֹן סַעֲדָה, הֵינּוּ לְשׁוֹן הַסֶּפֶה. וְחַמְשִׁים - אֶחָד מִחַמְשֵׁה (כמו שפירש"י שם), הֵינּוּ חַמְשֵׁת מוֹצְאוֹת הַפֶּה, שְׁעַל יָדָם כָּל הָעֶבְרֹם פּוֹנִים לְאַמוֹנֵת יִשְׂרָאֵל, לְעַבְדוֹ שְׂכֵם אֶחָד, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב: אִזְ אַהֲפֵךְ אֶל כָּל הָעַמִּים שְׁפָה כְרוּרָה וְכוּ'. עָלוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם - מִמִּצְרַיִם הַגְּרוֹן. הֵינּוּ, עַל־יְדֵי עֲלוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵרֵאשִׁי הַתְּאֻוֹת הַגְּלוּל, מִמִּצְרַיִם הַגְּרוֹן הַגְּלוּל, עַל־יְדֵי הַדְּבֹר מַחְזִיר אֶת הָעֶבְרֹם לְאַמוֹנֵת יִשְׂרָאֵל. וְזֶה עֵקֶר קְשׁוּמֵי הָאַמוֹנָה, בְּחִינַת מִתְקַשְׁטָא בְּקְשׁוּמֵי דְלֹא הוּוּ. עַל־יְדֵי אַמוֹנָה בְּשִׁלְמוֹת, אִזְ הַתְּרָה אֲכִילָה, בְּחִינַת וַיִּסַּב:

(עד כאן לשונו ו"ל)

שיך לאות ב:

וזה "שלום" ראשיתבות: וידע מ'ה ש'תשיב ל'אפיקורוס; כי על-ידי השלום יודע להשיב על אפיקורסות שבלבו כנ"ל - עין שם. וגם על-ידי השלום שיש בין ישראל, בין אחד לחברו, גם על-ידי זה נתבטלין האפיקורסות, כמבאר במקום אחר. וזה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (בראשית רבה פרשה לח): חבור עצבים אפרים הנח לו (הושע ד) - שפשיש שלום בין ישראל, אפלו עובדין עבודה זרה מוחלין להם; אבל: חלק לבם, עתה

יִאֲשֻׁמוּ (שם י) - כִּי עַל־יְדֵי הַמַּחְלָקָת בָּאִין כְּפִירוֹת כַּנִּל, וְכָל אֶחָד אוֹחוֹ בְּדַעְתּוֹ, מֵאַחַר שְׂאִינָם בָּאִים וּמְתוּעֵדִים יַחַד, לְדַבֵּר אֶחָד עִם חֵבְרוֹ לְהַפְכוֹ לְדַעְתּוֹ; וְאִפְלוּ יִבֹּאוּ יַחַד וַיְדַבְּרוּ זֶה עִם זֶה, לֹא יָשׁוּב מִדַּעְתּוֹ, מִחֲמַת הַנִּצְחוֹן שֶׁל הַמַּחְלָקָת. אֲבָל כְּשֵׁישׁ שְׁלוֹם, אִפְלוּ עוֹבְדֵינִי בּוֹכָבִים וּמְזֻלּוֹת מוֹחֲלִין לָהֶם, כִּי עַל־יְדֵי הַשְׁלוֹם בּוֹדְאֵי יִתְבַּטְּלֵהְעֵבוֹדָה־זֹרָה וְהַאֲפִיקוֹרְסוֹת שֵׁישׁ לְכָל אֶחָד מֵהֶם, עַל־יְדֵי שְׂיִדְבְּרוּ זֶה עִם זֶה, וַיִּשְׁיבוּ זֶה אֶת זֶה מִדַּעְתּוֹ הָרַעוֹת וְהַכְּפִירוֹת, וּבּוֹדְאֵי יִבֹּאוּ לְאִמּוּנָה שְׁלָמָה וַיִּשְׁרַה עַל־יְדֵי הַשְׁלוֹם כַּנִּל וְכַמְבֹאֵר בְּמָקוֹם אֲחֵר:

גַּם זֶה שֵׁיךְ לְאוֹת הַנִּל: מִהַמַּחְלָקָת נַעֲשֶׂה הַלְכוֹת, כַּמְבֹאֵר בְּתַהֲלָה לְדוֹד, עֵינֵי שָׁם הַיָּטִב. מְבֹאֵר שָׁם, שֶׁתְּהִלְכוֹת הֵם תְּקוֹן הַמַּחְלָקָת, כִּי חוֹזֵר וּמְהַפֵּךְ הַצְּרוּפֵי אוֹתֵיזוֹת שֶׁל הַמַּחְלָקָת לְהַלְכוֹת, כַּמְבֹאֵר שָׁם. עֵינֵי שָׁם מֵה שְׁכַתּוֹב שָׁם, שֶׁהַצְּדִיק לּוֹמֵד אֵלּוֹ הַצְּרוּפִין שֶׁל הַמַּחְלָקָת, וְעוֹשֶׂה מֵהֶם צְרוּף הַלְכָה וְכוּ', עֵינֵי שָׁם. וְזֶהוּ בְּחִינַת מַה שְׁמֵבֹאֵר כָּאן, שְׁצָרִיכִין לְלַמֵּד הַלְכוֹת, דְּהֵינּוּ פּוֹסֵק, בְּשִׁבִיל תְּקוֹן הַמַּחְלָקָת, וְהֵבִין:

שֵׁיךְ לְאוֹת ה': גַּם כִּי עֵקֶר כָּל הַדְּבָרִים הֵן הַתְּחַלָּה, כִּי כָּל הַתְּחַלּוֹת קָשׁוֹת מִחֲמַת שְׂיִוְצֵא מִהַפֵּךְ אֶל הַפֵּךְ וְכוּ' כַּנִּל. וְעַל כֵּן בְּכָל פַּעַם וּפַעַם שְׁנוֹסַע לְהַצְּדִיק, צָרִיךְ שְׂרִיָּאָה שְׂיִבּוֹא בְּכָל פַּעַם מִחֲדָשׁ, לֹא כְּמוֹ שְׁכַבֵּר הָיָה אֵצֶל הַצְּדִיק, וְעַכְשָׁיו הוּא בָּא פַּעַם שְׁנִיית, רַק כְּמוֹ שְׁלֹא הָיָה מֵעוֹלָם אֵצֶל הַצְּדִיק, וַיְהִיָּה אֵצֶל כְּמוֹ שְׁבֹא עַכְשָׁיו מִחֲדָשׁ פַּעַם רִאשׁוֹן. כִּי עֵקֶר הוּא

הַהִתְחַלָּה, כִּי כָּל הַתְּחִלּוֹת קָשׁוֹת בְּנִ"ל, נִמְצָא שְׁעָקַר כַּח
הַעֲבוּדָה שֶׁל כָּל הַיָּמִים אֵינּוּ אֶלָּא הַהִתְחַלָּה בְּנִ"ל, עֵינֵי שָׁם, וְכִפִּי
הַכַּח וְהַהִתְלַבּוֹת שֶׁל הַהִתְחַלָּה בֵּן הוֹלֵךְ וּמִתְנַהֵג בַּעֲבוּדָתוֹ, כִּי
עָקַר הִיא הַהִתְחַלָּה בְּנִ"ל. עַל כֵּן צָרִיךְ לְהִתְחִיל בְּכָל פַּעַם
מִחֻדָּשׁ, כִּי פֶּן וְאוּלַי לֹא הִיְתָה הַתְּחִלָּתוֹ פְּרָאוּי, וְאִם כֵּן גַּם כָּל
עֲבוּדָתוֹ אֵינָה בְּשִׁלְמוֹת פְּרָאוּי, כִּי הַכֹּל מִתְנַהֵג כְּפִי הַהִתְחַלָּה.
עַל כֵּן צָרִיךְ לְהִתְחִיל בְּכָל פַּעַם מִחֻדָּשׁ, וְלִבּוֹא לְהַצְדִּיק מִחֻדָּשׁ,
כַּכֵּחַ הַתְּלַבּוֹת גְּדוֹל וְהַתְּנַפְרוֹת חֻדָּשׁ לְעֲבוּדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ,
כְּדִי שְׁתַּהֲיֶה עֲבוּדָתוֹ פְּרָאוּי כְּפִי כַח הַהִתְחַלָּה בְּנִ"ל. וְכֵן בְּכָל
פַּעַם וּפַעַם צָרִיךְ לְחַשֵּׁשׁ חֲשָׁשׁ זוֹ, פֶּן לֹא תִּתְחִיל עַדִּין פְּרָאוּי,
וְצָרִיךְ לְהִתְחִיל וְלִבּוֹא לְהַצְדִּיק בְּכָל פַּעַם מִחֻדָּשׁ:

סג

סוד פִּינַת הַמִּילָה

כִּי בְּרִית נִקְרָא בְּלִשׁוֹן תְּרַגּוּם אִמָּה, וְכִמּוֹ שְׁמֹזְכֵר בְּלִשׁוֹן זֶה
בְּגִמְרָא (שַׁבַּת קח:): וְהוּא בְּחִינַת אִמָּה בַּת שֵׁשָׁה מִפְּחִים,
שֶׁהַבְּרִית כָּלוּל מֵהֶם. וְהוּא בְּחִינַת (ישעיה ו'): שְׂרָפִים עוֹמְדִים
מִמַּעַל לוֹ, שֵׁשׁ כְּנָפִים שֵׁשׁ כְּנָפִים לְאֶחָד. שֵׁשׁ כְּנָפִים, הֵם
בְּחִינַת הַשֵּׁשָׁה מִפְּחִים הַנִּ"ל, וְהֵם נַחֲלָקִים לְשֵׁשׁ, הֵינּוּ בְּחִינַת
(שם) בְּשֵׁתִים יְכֶסֶה פָּנָיו, וּבְשֵׁתִים יְכֶסֶה רַגְלָיו, וּבְשֵׁתִים יְעוֹפֵף.
כִּי פָּנָיו הוּא בְּחִינַת וְטַפַּח לוֹ עַל פָּנָיו (בכא קמא לב:). וּבְשֵׁתִים
יְכֶסֶה פָּנָיו הוּא בְּחִינַת שְׁנֵי מִפְּחִים, בְּחִינַת מַגְלָה מִפַּח

וּמִכֶּסֶה טַפַּח הַנְּאֻמֵּר בַּבְּרִית, כְּמוֹ שְׁאֵמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנוּם
 לְבִרְכָה (נדרים כ:). וְכֵן בַּשְּׁתִּים יְכַסֶּה רַגְלָיו הוּא בְּחִינַת וְטַפַּח לוֹ
 בְּסִנְדְּלוֹ (בבא קמא שם). וְהוּא גַם כֵּן בְּחִינַת שְׁנֵי מַפָּחִים כַּנִּ"ל,
 מִגִּלְגָּל טַפַּח וּמִכֶּסֶה טַפַּח. וּבַשְּׁתִּים יְעוֹפֵף, הוּא בְּחִינַת עוֹפוֹת
 שְׁנִבְרָאוּ מִן הַרְקֵק (חולין כו:), בְּחִינַת טוֹפַח עַל־מִנֵּת לְהַטְפִּיחַ
 (יזמא עח גיטין מז עו ס:).

וְכָל הַשְּׁשָׁה טַפָּחִים כֻּלָּם כְּלוּלִים וּמְנַחִים בַּבְּרִית, כִּי הַשְּׁשָׁה
 טַפָּחִים הַנִּ"ל הֵם בְּחִינַת שֵׁשֶׁת יָמִים שֶׁבָּהֶם עָשָׂה ה' אֵת
 הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ, בְּבְחִינַת (תהלים לט): הִנֵּה מְטַפְחוֹת נִתְּתָ יָמִי;
 כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב (שמות ט): שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה ה' וְכוּ' וַיִּנַּח בַּיּוֹם
 הַשְּׁבִיעִי; הֵינּוּ שְׁכָל הַשְּׁשֶׁת יָמִים, בְּחִינַת הַשְּׁשָׁה טַפָּחִים, הַנִּיחַ
 כֻּלָּם בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי, שֶׁהוּא שֶׁבֶת, שֶׁהוּא בְּחִינַת בְּרִית, כְּמוֹ
 שֶׁפְּתוּב (שם לא): בְּרִית עוֹלָם בֵּינִי וּבֵין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

וְזֶה בְּחִינַת בְּרֵאשִׁית - בְּרֵאשִׁית (תיקון יא). בְּחִינַת שֵׁשֶׁת יָמִים,
 שְׁשָׁה טַפָּחִים הַנִּ"ל, שֶׁכֻּלָּם מְנַחִים וְכְלוּלִים בַּבְּרִית. וְזֶה
 בְּרֵאשִׁית - בְּרִית אֵשׁ (תיקון ג' דף יח). הֵינּוּ בְּרִית שֶׁהוּא כְּלוּל
 מִשְּׁשָׁה יָמִים, שְׁשָׁה טַפָּחִים, שֵׁשׁ כְּנָפִים. וְזֶה בְּרִית אֵשׁ, בְּחִינַת
 שְׂרָפִים בְּשֵׁשׁ כְּנָפִים, שֶׁהֵן בְּחִינַת שְׁשָׁה טַפָּחִים כַּנִּ"ל. כִּי גַם אֵשׁ
 יֵשׁ לָהּ שְׁשָׁה כַּחוֹת, וְכַמְבָּאָר גַּם לְמַחְקָרִים, שֵׁשׁ שְׁשָׁה כַּחוֹת
 בְּאֵשׁ, הֵינּוּ: מִתְיָד וּמִקְפִּיא, מִבְּשֵׁל וְשׁוֹרֵף, מִשְׁחִיר וּמִלְבִּין. וְכֵן
 עוֹף יֵשׁ בוֹ שְׁשָׁה כַּחוֹת, כִּי עַל־יְדֵי הָעִפִּיפָה הוּא נֶעְלָם וּמִתְגַּלָּה,
 קְרוֹב וְרָחוֹק וְכוּ':

וְהַצְדִּיק שֶׁהוּא בְּחִינַת בְּרִית, בְּחִינַת (משלי י'): צְדִיק יִסֹּד עוֹלָם, הוּא כְּלוּל מִבְּחִינַת הַשְּׂשֵׁה מְטָחִים הַנִּלְ, שְׁנַחֲלָקִים לְשֵׁלֶשׁ בְּחִינַת שֵׁל שְׁתֵּים שְׁתֵּים, הֵינוּ שָׁפֵל בְּחִינָה מִהַשְּׁלֵשׁ, הוּא בְּחִינַת מְגִלָּה טַפַּח וּמְכַסֶּה טַפַּח. כִּי הוּא בְּחִינַת מְגִלָּה טַפַּח וּמְכַסֶּה טַפַּח נֶגֶד עֲצָמוֹ, וְזֶה בְּחִינַת בְּשֵׁתִים יְכַסֶּה פָּנָיו. וְכֵן הוּא בְּחִינַת מְגִלָּה וּמְכַסֶּה וְכוּ' נֶגֶד הָעוֹלָם, וְזֶה בְּחִינַת בְּשֵׁתִים יְכַסֶּה רַגְלָיו. וְכֵן הוּא בְּחִינַת מְגִלָּה וּמְכַסֶּה נֶגֶד הַשָּׁמַיִם יִתְפַּרֵּד, וְזֶה בְּחִינַת בְּשֵׁתִים יְעוֹפֵר.

כִּי לְפַעֲמִים הוּא אֵצֶל הָעוֹלָם בְּחִינַת מְגִלָּה, שְׁמֹגְלָה וּמְקַרֵּב עֲצָמוֹ אֵלֵיהֶם. וְלְפַעֲמִים הוּא בְּחִינַת מְכַסֶּה, שְׁנַתְּכָפֶה וְנִתְעַלֵּם מֵהֶם, שְׁמַתְרַחֵק מֵהֶם מְאֹד. וְלֹא דֵי שְׁמַתְרַחֵק מֵהֶם, וּמִתְרוֹמֵם מֵהֶם, וְאֵינֶם יְכוּלִים לְהִתְקַרֵּב אֵלָיו, אֲלֵא שְׁנוֹפְלִים עָלָיו קִשְׁיוֹת וְתַמְיָהוֹת, עַד שְׁנַתְּעַקֵּם וְנִתְבַּלְבַּל מַחֲסֵם, מִחֲמַת שְׁנַתְּרַחֵק מֵהֶם מְאֹד, וְקִשְׂהָ עָלָיו קִשְׁיוֹת וּפְלִיאוֹת, וְזֶה בְּחִינַת מְכַסֶּה טַפַּח. וְזֶה בְּחִינַת וּבְשֵׁתִים יְכַסֶּה רַגְלָיו - רַגְלָיו לְשׁוֹן הַמְּשַׁכָּה, כְּמוֹ (שְׁמוֹת י"א): וְכָל הָעָם אֲשֶׁר בְּרַגְלָיִךְ - הֵהוּלְכִים אַחֲרַי עֲצָתְךָ. הֵינוּ, שְׁבִהַהַמְּשַׁכָּה שְׁמִמְשִׁיךְ הָעוֹלָם אֵלָיו, הוּא בְּחִינַת מְגִלָּה טַפַּח וּמְכַסֶּה וְכוּ' כַּנ"ל. כִּי מִחֲמַת שְׁמוֹחַ הַצְדִּיק בְּעֲצָמוֹ אֵי אֲפָשָׁר לְקַבֵּל מִמֶּנּוּ, עַל־כֵּן הוּא צְרִיךְ לְהִתְכַּפֵּס וּלְהִתְלַבֵּשׁ עֲצָמוֹ בְּדַבָּרִים קְטָנִים, כְּדֵי שְׁיִוָּכַל לְהִתְגַּלּוֹת, שְׁיִוָּכַל הָעוֹלָם לְקַבֵּל מִמֶּנּוּ. וְזֶה בְּחִינַת מְגִלָּה טַפַּח וּמְכַסֶּה טַפַּח - שְׁמָה שְׁמִכְסֶה וּמִתְלַבֵּשׁ עֲצָמוֹ, הוּא בְּחִינַת מְגִלָּה, שְׁעַל יְדֵי זֶה הוּא מְגִלָּה

עצמו אליהם, כי בלא זה לא היה אפשר להתגלות אליהם. ולפעמים הוא בחינת מכסה ממש, שמתכסה ומתעלם מהם ונתרחק ונפלא מהם כנ"ל:

וכן אצל השם יתברך צריך להיות בחינת מגלה ומכסה וכו', כי צריך לדבק ולקרב עצמו להשם יתברך, כאלו כביכול השם יתברך נגלה ומתקרב אליו. אבל כל מה שמתקרב יותר להשם יתברך, צריך להתרחק יותר, הינו כל מה שמתקרב יותר, צריך לידע שהוא רחוק מאד מהשם יתברך, כי אם יחשב וידמה בדתו שפבר נתקרב להשם יתברך, ויודע בידעות השם יתברך, זה סימן שאינו יודע כלום, כי אם היה יודע קצת מהשם יתברך, היה יודע שהוא רחוק מאד ממנו, כי כל מה שמתקרב יותר להשם יתברך ויודע יותר, הוא יודע שהוא רחוק מאד, ואינו יודע כלל. וזה דבר שאי אפשר לפה לדבר ולהסביר זאת, כי גדלת הבורא אין שיעור. וזה בחינת (ישעיה נז): שלום לרחוק ולקרוב, בחינות מגלה טפח ומכסה וכו', שכל מה שמתקרב מתרחק כנ"ל. וזה בחינת ובשתיים יעופף, יעופף בתרגומו משמש, הינו בחינות מגלה טפח ומכסה וכו' של השמוש, שמשמש ועובר השם יתברך כנ"ל:

ובשתיים יכסה פניו - זה בחינת מגלה טפח ומכסה טפח אצל עצמו, כי פנים לשון פעם, כמו שפכתוב (שמות לז): פני ילכו; וגם פנים לשון רצון והשגחת השם יתברך, כמו שכתוב (במדבר ו): יאר ה' פניו אליך. והצדיק הוא לפעמים מקבל

על עצמו יסורין בשביל העולם, והוא כמו חלוף, שמתחליף עם השם יתברך ההשפעה וההשגחה, שאינו רוצה זאת ההשפעה וההשגחה, ומכסה פני השגחה זו, ומקבל על עצמו יסורין, כי הוא בוחר בהשפעה והשגחה רוחניות. ואותה ההשפעה שהלכה לה, נתפורה בין העולם. וזה בחינת מגלה מפה ומכסה וכו', שלפעמים מגלה פנים של רצון והשגחה, ומכסה פנים של פעם, ולפעמים מכסה פנים של רצון והשגחה כנ"ל:

ולחם הפנים הוא בחינת ברית, כמו שכתוב (ויקרא כד): ביום השבת יערכנו לפני ה' וכו', ברית עולם, ונאמר בהם (שמות כה): ועשית לו מסגרת מפה. ועל פן נקראת הבחינה המקבלת הששה מופחים הנ"ל "מטפחת", כמו שכתוב (רות ג): הכי המטפחת; כי זה היה בקשתה, כמו שכתוב (שם): ופרשת בנפיד על אמתך; שבקשה הכנפים הנ"ל, שהן בחינת הששה מופחים כנ"ל. על כן: ויאמר לה הכי המטפחת, וימד לה שש שעורים; שהן בחינת ששה מופחים, שש כנפים הנ"ל:

ויש נחש, ונמלה בתוך פיה. וזאת הנמלה אין לה נחא בודאי, מחמת שהיא בתוך פיה של נחש. והנחש פעמים הולך, ופעמים מעופף. והחלוק שבין הליכה לעפיפה - כי בעפיפה יוכל לעוף ולפרח ברגע הרבה, אבל בהליכה הוא הולך מעט מעט, בדרך ההולך, שהוא תנועה כבדה. ובכל הדבורים רעים שמדברים, ובפרט בשהם נוגעים על צדיקים וגדולים, באלו הדבורים הם עושים כנפים להנחש, שיוכל לעופף. כי על ידי

דבורים קדושים, עושים כנפים דקדשה, בבחינת (קהלת י'): ובעל כנפים יגיד דבר; אבל באלו הדבורים רעים, עושים כנפים להנחש, והם נגד השש כנפים של הקדשה הנ"ל. כי הדבור יוצא מכנפי ראה, על כן נעשה ממנו בחינת כנפים להנחש, כי הדבור היוצא משית עוקאין דקנה, הוא נגד השש כנפים של הקדשה הנ"ל.

והנחש הם אלו החכמים להרע, החוקרים פילוסופיא ואפיקורסות, כמו שכתוב (ירמיה ד'): חכמים המה להרע ולהטיב לא ידעו; שהם רק חכמים להרע, שאם ירצו להשתמש בחכמתם להיטיב לא יוכלו. והם בחינות הנחש, בחינות (בראשית ג'): והנחש היה ערום מכל חיות השדה. ועל ידי דבורים רעים, עושים כנפים להחכמים אלו, שהם בחינת הנחש, שיוכלו לעוף ולפרח, הינו שמעופפת ומתפשטת חכמתם ואפיקורסית שלהם בעולם, ומזיק מאד להעולם. וגם בחקירותם בעצמם הם מעופפים, כמו מי שיש לו שכל מעופף, הינו ששכלם מעופף במהירות, ונפתח להם חכמתם מאד. אבל אם אין להנחש כנפים, הינו שאין להם דבורים רעים כנ"ל, אזי אין להנחש רק בחינת הליכה, הינו שאין להחכמים להרע הנ"ל, רק מה שחוקרים בינם לבין עצמן, ואינם מעופפים בעולם, הינו שאין מתפשט ומעופף חכמתם בעולם, ואינם יכולים להזיק להעולם, רק למי שסמוך אליהם, כגון תלמידיהם וחבריהם, אבל ברחוק מהם אינם יכולים

לְהַזִּיק. כְּמוֹ הַהוֹלֵךְ, שֶׁהוֹלֵךְ רַק מְעַט, וְאִינוּ יָכוֹל לְמַהֵר
 לְמַרְחוֹק כְּמוֹ הַמְּעוֹפֵף. וְגַם בֵּינָם לְבֵין עֶצְמָן אֵין שְׂכָלָם מְעוֹפֵף,
 הֵינוּ שְׂאִין נִפְתַּח לָהֶם הַחֲכָמָה כְּלַפֵּד, וְאִינָם מְעוֹפְפִים
 וּמְהִירִים בְּחֻכְמוֹת שְׁלָהֶם, רַק חוֹקְרִים בְּחֻכְמָתָם מְעַט מְעַט,
 כְּמוֹ הַהוֹלֵךְ. וְגַם מֵה שְׁמוּזִיקִים לְאַחֲרִים בְּחֻכְמָתָם הוּא רַק
 בְּבַחֲנֵית הַלִּיכָה, שְׂאִינוּ מְעוֹפֵף וְנִכְנָם בְּעַמֵּק לְתוֹד הַמֶּח וְהַלֵּב,
 רַק שְׁנִדְבֵק קִצַּת לְהַמָּח, אֲבָל אִינוּ נִכְנָם בְּעַמֵּק לְתוֹד הַלֵּב
 וְהַמֶּח. אֲבָל כְּשֵׁישׁ לָהֶם, חֶס וְשְׁלוֹם, כְּנַפִּים מְדַבְּרִים רְעִים
 כַּנֵּ"ל, אִזִּי שְׂכָלָם מְעוֹפֵף כַּנֵּ"ל, וְגַם מִזִּיק לְמַרְחוֹק, כְּמוֹ
 הַמְּעוֹפֵף שְׁמְעוֹפֵף בְּשַׁעֲה אַחַת לְמַרְחוֹק, וְגַם שְׁמְעוֹפֵף חֻכְמָתָם
 הַמְּשַׁבֶּשֶׁת וְנִכְנָם וְנִדְבֵק בְּהַמֶּח וְהַלֵּב בְּעַמֵּק גְּדוֹל מְאֹד:

וְהַנְּמָלָה הַמִּנְחָה בְּתוֹד פִּי הַנְּחָשׁ, הוּא בְּחִינּוֹת חֶכֶם הַדוֹר,
 שֶׁהוּא חֶכֶם הַיֵּשֶׁר וְהַצַּדִּיק וְכַעַל מִדּוֹת טוֹבוֹת,
 וּמְחַמֵּת שֶׁהוּא חֶכֶם גְּדוֹל דִּקְדוּשָׁה וְנִכְנָם בְּאֵלוֹ הַחֻכְמוֹת, אִזִּי
 כְּשֵׁאֵלוֹ הַחֻכְמִים נִכְנָסִים בְּחֻקֵּירָתָם לְחַקֵּר בְּאֵלוֹ הַחֻכְמוֹת, אִזִּי
 יֵשׁ לוֹ צַעַר גְּדוֹל מְאֹד, וַיֵּשׁ לוֹ מְלַחְמָה גְּדוֹלָה עִמָּהֶם, הֵינוּ עִם
 בְּחִינַת הַנְּחָשׁ הַנֵּ"ל, כִּי מִתְגַּבְּרִים עָלָיו מְאֹד בְּלִבּוֹלִים וְאִמּוֹנוֹת
 כְּזַבִּיּוֹת, וְהוּא בְּחִינַת מְבַטֵּחַ בּוֹגֵד, שְׁמִתְגַּבֵּר עָלָיו בְּטַחֲוֹן בּוֹגֵד,
 שְׂאִינוּ בְּטַחֲוֹן שְׁלֵם וְאִמֵּת פְּרָאוֹי, שְׁזֵהוּ בְּחִינַת אִמּוֹנוֹת כְּזַבִּיּוֹת.
 וְזֵהוּ בְּחִינַת (מְשַׁלֵּי כה): שֵׁן רוּעָה וְרַגְל מוּעֵדֶת מְבַטֵּחַ בּוֹגֵד;
 הֵינוּ שְׁזֵה הַמְּבַטֵּחַ בּוֹגֵד הִיא בְּחִינַת שֵׁן רוּעָה אֶת הַחֶכֶם,
 שֶׁהוּא הַנְּמָלָה שְׁבִתוֹד פִּיהַ כַּנֵּ"ל. כִּי מְחַמֵּת שֶׁהוּא חֶכֶם וְנִכְנָם

בַּעֲבוּדַת הַשֵּׁם, מִתְגַּבְּרִים עָלָיו אֵלֹו הַבְּלִבּוּלִים וְהָאִמוּנוֹת
בְּזִבּוּיֹת בְּיוֹתֵר, וְצָרִיךְ לוֹ תָמִיד מִלְחָמָה גְּדוּלָה עִמָּהֶם.

וּבֵין כִּשְׁהִנְחָשׁ הוֹלֵךְ וּבֵין כִּשְׁהוּא מְעוֹפָף, יֵשׁ לוֹ צֶעַר גְּדוֹל
וּמִלְחָמָה גְּדוּלָה, רַק שְׁבוּדָאֵי בַּעַת הָעִפְיָפָה צִעְרוּ גְּדוֹל
יּוֹתֵר מְאֹד. וְאִין לוֹ שׁוּם נִיחָא בֵין כִּשְׁהוּא הוֹלֵךְ, בֵין כִּשְׁהוּא
מְעוֹפָף. רַק שִׁישׁ מְמַצֵּעַ בֵין הַהֲלִיכָה וּבֵין הָעִפְיָפָה, וְהוּא בַּעַת
שְׁפוּסֵק הָעִפְיָפָה וּמוֹרִיד עֲצָמוֹ מִן הָעִפְיָפָה מִפְּעֵלָה לְמַפָּה, כְּדָרְדֹךְ
הַמְעוֹפָף בַּעַת שְׂרוּצָה לְשִׁלְשֵׁל וּלְהוֹרִיד עֲצָמוֹ לְמַפָּה, וְאִזִּי יֵשׁ
לְהַנְמִלָּה הַנ"ל נִיחָא, כִּי אִזִּי אֵינּוּ הוֹלֵךְ וְאֵינּוּ מְעוֹפָף. הֵינּוּ, כִּי יֵשׁ
כְּמָה עֵתִים שְׁהַחֲכָמִים נִיחִים וְאֵינֶם חוֹקְרִין, כְּגוֹן בַּעַת שְׁנָה
וְאֲכִילָה, וְאִזִּי יֵשׁ נִיחָא לְהַחֲכֵם, שְׁהוּא בְּחִינַת הַנְּמִלָּה שְׁבִתוֹךְ
פִּיהַ, כִּי הַחֲכָם הוּא בְּחִינַת נְמִלָּה, כְּמוֹ שְׁבִתוֹב (משלי ו): לֵךְ אֶל
נְמִלָּה עֲצֵל, רְאֵה דְרָכֶיהָ וְחַכְּם; כִּי זֶה הַחֲכָם מְלַמֵּד דַּעַת וְדְרָכֵי
ה' אֶל הָעָם:

וְזֶה סוֹד מַה שְּׁאָמַר הַסֵּבָא (זוהר משפטים דף צה): מֵאֵן הוּא נְחָשׁ
דְּפָרַח בְּאִוִּירָא וְאִזִּל בְּפִירוּדָא, בֵין כְּדָ וּבֵין כְּדָ אֵית
נִיחָא לְחַד נְמִלָּה דְשִׁכַב בֵין שְׁנַיִי (מי הוא הנחש? שפורה באויר והולך
כפירוד, בין כך ובין כך יש מנוחה לנמלה אחת השוכבת בין שיניו). הֵינּוּ בְּחִינּוֹת
הַנְּחָשׁ הַנ"ל. דְּפָרַח בְּאִוִּירָא - שְׁפָרִיחְתוּ עַל יְדֵי הָאִוִּירִים, הֵינּוּ
עַל יְדֵי דְבוּרִים רַעִים, שְׁנַעֲשֵׂה לּוֹ מֵהֶם כְּנָפִים. וְאִזִּל בְּפִירוּדָא
- הֵינּוּ שְׂאִין לוֹ רַק בְּחִינּוֹת הַלִּיכָה, כִּשְׁכְּנָפִים דְּקַדְשָׁה הֵם

בְּתַקוּנוֹ, וְאִין לְהַנְחֵשׁ כְּנַפִּים מְדַבְּוֹרִים רָעִים, אֲזִי אִין לֹא רַק
 בְּחִינַת הַלִּיכָה. וְזֶה: וְאֹל בְּפִרְוֹדָא, בְּחִינֹת (יחזקאל א'): וְכַנְפֵיהֶם
 פְּרֻדוֹת מְלֻמְעָלָה; הֵינּוּ בְּחִינֹת כְּנַפֵי הַקְּדוּשָׁה. אֲזִי: וְאֹל, שְׂאִין
 לֹא רַק בְּחִינֹת הַלִּיכָה, כִּי בְּחִינֹת הַלִּיכָה יֵשׁ לֹא תָמִיד, כִּי
 הַבְּחִירָה חַפְּזִית לְהַמְחַקְרִים לְחַקֵּר בְּכָל עֵת שְׂרִיצוֹ, רַק שְׂאִין
 יְכוּלִים לְעוֹפֵף בְּבְחִינָה הַנִּלְכָה בְּשְׂאִין לָהֶם כְּנַפִּים מְדַבְּוֹרִים
 רָעִים, וְאִין לָהֶם רַק בְּחִינַת הַלִּיכָה כְּנִלְכָה. בֵּין כְּדָ וּבֵין כְּדָ,
 הֵינּוּ בְּחִינַת הַמְּמַצֵּעַ בֵּין הַהִלִּיכָה וְהַעֲפִיפָה כְּנִלְכָה, וְזֶה נִקְרָא בֵּין
 כְּדָ וּבֵין כְּדָ, שֶׁהוּא בֵּין הַהִלִּיכָה וְהַעֲפִיפָה, וְאֲזִי יֵשׁ לָהּ נִיחָא
 לְהַנְמִלָּה דְשָׂכַב בֵּין שְׁנַיָּה כְּנִלְכָה. שְׂאִירֵי בְּחַבְּוֹרָא וְסִים
 בְּפִרְוֹדָא, הֵינּוּ שְׂאֵלוֹ הַמְּחַקְרִים, שֶׁהֵם חֲכָמִים לְהַרְעֵ, שֶׁהֵם
 בְּחִינֹת הַנְּחֵשׁ כְּנִלְכָה, חֲכָמָתָם וְחֻקֵּירָתָם הוּא - שְׂאִירֵי בְּחַבְּוֹרָא,
 שֶׁתַּחֲלַת חֻקֵּירָתָם מֵתַחֲלַת מֵהַמְּחַבְּוֹרִים, מֵחַבְּוֹר חֹמֶר וְצוּרָה.
 וְסִים בְּפִרְוֹדָא, שְׂמֻסְתֵּימָת חֲכָמָתָם בְּשִׁכְלִיִּים הַנְּפָרְדִים. כִּי כֵן
 דְּרָךְ כָּל חֻקֵּירָתָם, לְהַתְחִיל מֵחַבְּוֹר הַחֹמֶר וְהַצּוּרָה, וְעוֹלָם
 מִמְּדֻרְגָה לְמְדֻרְגָה, מֵתַחֲלָה מֵחֹמֶר וְצוּרָה שֶׁל הַגְּשָׁמִיִּים, וְאַחֲרֵי-
 כֵּן מֵחֹמֶר וְצוּרָה שֶׁל הַדִּקְוִים יוֹתֵר, וְאַחֲרֵיכֵן מֵחֹמֶר וְצוּרָה שֶׁל
 עֵלָה וְעוֹלָל, עַד שְׂמֻגִיעִים וּמְסִימִים בְּשִׁכְלִיִּים הַנְּפָרְדִים, וְרוֹצִים
 לְהַשִּׁיג בְּחֻקֵּירָתָם הָאֲנוּשִׁית, הַמְּטַעִית וְהַמְּשַׁבֶּשֶׁת, כִּידוּעַ
 לְהַמְחַקְרִים בְּעֶצְמוֹן, הֵם רוֹצִים לְהַשִּׁיג עַל-יְדֵי חֻקֵּירוֹתָם
 הַלְלוֹ, מֵחַבְּוֹר חֹמֶר וְצוּרָה, אֶת שִׁכְלִיִּים נְפָרְדִים, וְזֶה: שְׂאִירֵי

בְּחַבְּוֹרָא וְסִים בְּפִרְוֹדָא:

סד

וַיֹּאמֶר יי אֵל מֹשֶׁה בֹּא אֵל פְּרַעַה כִּי אֲנִי הִכְפַּדְתִּי אֶת לְבָבוֹ
 וְאֶת לֵב עַבְדָּיו לְמַעַן שְׂתִי אֹתָתִי אֱלֹה בְּקִרְבּוֹ. וְלִמְעַן תִּסְפָּר
 בְּאֲזֵנֵי בְנֵי בְנֵי אֶת אֲשֶׁר הִתְעַלְלָתִי בְּמִצְרַיִם וְאֶת
 אֹתָתִי אֲשֶׁר שְׁמַתִּי בָם וַיִּדְעֶתֶם כִּי אֲנִי יי וכו'. הַנְּנִי מִבֵּיא
 מַחֲר אַרְבָּה בְּגִבּוֹלְךָ: (שמות י)

א כִּי הַשֵּׁם יִתְפָּרֵד מַחֲמַת רַחֲמָנוּתוֹ בְּרָא אֶת הָעוֹלָם, כִּי רָצָה
 לְגַלּוֹת רַחֲמָנוּתוֹ, וְאִם לֹא הָיָה בְּרִיאַת הָעוֹלָם עַל מִי הָיָה
 מְרָאָה רַחֲמָנוּתוֹ. וְעַל כֵּן בְּרָא אֶת כָּל הַבְּרִיאָה מִתְחִלָּת
 הָאֲצִילוּת, עַד סוּף נִקְדַּת הַמְּרָכּוֹ שֶׁל עוֹלָם הַגִּשְׁמִי, כְּדִי לְהִרְאוֹת
 רַחֲמָנוּתוֹ. וְכֹאֲשֶׁר רָצָה הַשֵּׁם יִתְפָּרֵד לְבְרֹא אֶת הָעוֹלָם, לֹא הָיָה
 מְקוֹם לְבְרֹאוֹ, מַחֲמַת שֶׁהָיָה הַכֹּל אֵין סוּף, עַל־כֵּן צִמְצַם אֶת
 הָאוֹר לְצַדְדֵינוֹ, וְעַל יְדֵי הַצְּמִצּוּם הַזֶּה נַעֲשֶׂה חֲלָל הַפְּנוּי, וּבִתְוֹךְ
 הַחֲלָל הַפְּנוּי הַזֶּה, נִתְהוּוּ כָּל הַיָּמִים וְהַמְּדוֹת, שֶׁהֵם בְּרִיאַת
 הָעוֹלָם (כמ"ש בעץ חיים בתחילתו).

וְזֶה הַחֲלָל הַפְּנוּי הָיָה מְכַרַּח לְבְרִיאַת הָעוֹלָם, כִּי בְּלִתִּי הַחֲלָל
 הַפְּנוּי לֹא הָיָה שׁוּם מְקוֹם לְבְרִיאַת הָעוֹלָם כְּנ"ל. וְזֶה
 הַצְּמִצּוּם שֶׁל הַחֲלָל הַפְּנוּי אֵי אֶפְשָׁר לְהַבִּין וּלְהַשִּׁיג כִּי אִם
 לְעֵתִיד לְבֹא, כִּי צָרִיךְ לֹמַר בּוֹ שְׁנֵי הַפְּכִיּוֹם: יֵשׁ וְאֵין, כִּי הַחֲלָל
 הַפְּנוּי הוּא עַל־יְדֵי הַצְּמִצּוּם, שֶׁכְּבִיכּוֹל צִמְצַם אֶלְקוּתוֹ מִשֵּׁם, וְאֵין
 שֵׁם אֶלְקוּת כְּבִיכּוֹל, כִּי אִם לֹא כֵּן אֵינוֹ פְּנוּי, וְהַכֹּל אֵין סוּף, וְאֵין

מקום לברייאת העולם כלל. אבל באמת לאמתו, בודאי אף-על-פי-כן יש שם גם בן אלקות, כי בודאי אין שום דבר בלעדיו חיותו, ועל-כן אי אפשר להשיג כלל בחינת חלל הפנוי עד לעתיד לבוא:

ב ודע, שיש שני מיני אפיקורסות: יש אפיקורסות, שבה מחכמות חיצוניות, ועליו נאמר (אבות פ"ב): ודע מה שתשיב לאפיקורוס; כי האפיקורסות הזאת יש עליה תשובה, כי זאת האפיקורסית בא מחכמות חיצוניות, שהם באים ממותרות, מבחינות שבירת כלים. כי מחמת רבוי האור נשתברו הכלים, ומשם נתהוו הקלפות פידוע, וחכמות חיצוניות באים משם, הינו משבירת כלים, ממותרות פסלת הקדשה. כמו אצל האדם, יש כמה מיני מותרות ופסלת, כגון צפרנים ושער וזעה, ושאר פסלת וזעה של הקדשה, וכן פשוף בא ממותרות ופסלת ידוע. ועל בן מי שנופל לאפיקורסות הזאת, אף שבודאי צריך לברח ולהמלט משם, אך אף-על-פי-כן מי שנופל לשם, אפשר לו למצא הצלה לצאת משם, כי יוכל למצא שם את השם יתברך אם יבקשהו וידרשהו שם, כי מאחר שהם באים משבירת כלים, יש שם כמה ניצוצות הקדשה, וכמה אותיות שגשברו ונכלו לשם פידוע, ועל-כן יוכל למצא שם אלקות ושכל לישוב הקשיות של האפיקורסות הזאת הבא מחכמות חיצוניות, שהם באים ממותרות משבירת

בָּלִים, כִּי יֵשׁ שֵׁם חַיּוֹת אֱלֻקוֹת, הֵינּוּ שִׁכְל וְאוֹתוֹת שְׁנִשְׁבְּרוּ וְנִפְּלוּ לְשֵׁם. וְעַל כֵּן הָאֶפִיקוֹרְסוֹת הַזֹּאת יֵשׁ עָלֶיהָ תְּשׁוּבָה, וְעָלָיו נֶאֱמַר: וְדַע מָה שֶׁתִּשָּׁיב לְאֶפִיקוֹרוֹם:

אָבֵל יֵשׁ עוֹד מִיֵּן אֶפִיקוֹרְסוֹת, וְהֵם הַחֲכָמוֹת שְׂאִינָם חֲכָמוֹת, אֲלָא מַחֲמַת שֶׁהֵם עִמָּקִים וְאִינָם מְשִׁיגִים אוֹתָם, וּמַחֲמַת זֶה נִרְאִים בְּחֲכָמוֹת. כְּמוֹ לְמַשָּׁל, כְּשֶׁאֶחָד אוֹמֵר סְבֵרָא שְׁקֵר בְּגַמְפ"ת [גְּמָרָא, פְּרוּשׁ רַש"י, תוֹסְפוֹת], וּמַחֲמַת שְׂאִין לְמַדָּן לִישֵׁב הַקְּשִׁיא שְׂבֵא עַל־יְדֵי סְבֵרָא זוּ, עַל־יְדֵי־זוּה גְדָמָה שְׂאֵמֵר סְבֵרָא וְחֲכָמָה גְדוּלָה, אִף שְׂבֵאֲמַת אִינוּ סְבֵרָא כָּלָל; כֵּן יֵשׁ כְּמָה מְבוּכוֹת וְקִשְׁיוֹת אֲצֵל הַמַּחְקָרִים, שְׂבֵאֲמַת אִינָם שׁוּם חֲכָמָה, וְהַקְּשִׁיוֹת בְּטָלִים מֵעַקְרָא, אִךְ מַחֲמַת שְׂאִין בְּהַשְׁכָּל אֲנוּשֵׁי לִישָׁבָם, עַל־יְדֵי־זוּה גְדָמִים לְחֲכָמוֹת וְקִשְׁיוֹת. וּבֵאֲמַת אִי אֶפְשָׁר לִישָׁב אֵלּוּ הַקְּשִׁיוֹת, כִּי אֵלּוּ הַקְּשִׁיוֹת שֶׁל אֶפִיקוֹרְסוֹת הַזֹּאת בָּאִים מִחֲלָל הַפְּנוּי, אֲשֶׁר שֵׁם בְּתוֹךְ הַחֲלָל הַפְּנוּי אֵין שֵׁם אֱלֻקוֹת כְּבִיכּוֹל, וְעַל כֵּן אֵלּוּ הַקְּשִׁיוֹת הַבָּאִים מִשֵּׁם, מְבַחֲנִית חֲלָל הַפְּנוּי, אִי אֶפְשָׁר בְּשׁוּם אֶפֶן לְמִצָּא לָהֶם תְּשׁוּבָה, הֵינּוּ לְמִצָּא שֵׁם אֶת הַשֵּׁם יִתְבַּרַךְ, כִּי אֵלּוּ הָיָה מוּצָא שֵׁם גַּם כֵּן אֶת הַשֵּׁם יִתְבַּרַךְ, אִם־כֵּן לֹא הָיָה פְּנוּי, וְהָיָה הַכֹּל אֵין סוּף כְּנ"ל. וְעַל כֵּן עַל הָאֶפִיקוֹרְסוֹת הַזֹּאת נֶאֱמַר (מְשִׁלִּי ב): כֹּל בְּאִיָּה לֹא יִשׁוּבוּן; כִּי אֵין שׁוּם תְּשׁוּבָה עַל הָאֶפִיקוֹרְסוֹת הַזֹּאת, מֵאַחַר שְׂבֵא מִחֲלָל הַפְּנוּי, שְׂמִשֵּׁם צְמִצָּם אֱלֻקוֹתוֹ כְּבִיכּוֹל.

רק ישראל על־ידי אמונה עוברים על כל החכמות, ואפלו על
 האפיקורסות הזאת הבא מחלל הפנוי, כי הם מאמינים
 בהשם יתברך בלי שום חקירה וחקמה, רק באמונה שלמה. כי
 השם יתברך ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין, נמצא שהוא
 כביכול בתוך כל העולמות וסביב כל העולמות, וצריך להיות
 הפרש כביכול בין המלוי והסבוב, שאם לאו, אם־כן הכל אחד,
 אך על־ידי בחינת החלל הפנוי, שמשם צמצם אלקותו, כביכול,
 ובתוכו ברא את כל הבריאה. נמצא, שהחלל הפנוי מקיף את
 כל העולם, והשם יתברך, שהוא סובב כל עלמין, מסבב גם על
 החלל הפנוי, ועל כן שיך לומר ממלא כל עלמין, הינו כל
 הבריאה שנברא בתוך החלל הפנוי, וגם סובב כל עלמין, הינו
 שמשבב גם על החלל הפנוי, ובאמצע מפסיק החלל הפנוי,
 שפביכול צמצם משם אלקותו:

והנה על־ידי אמונה, שמאמינים שהשם יתברך ממלא כל
 עלמין וסובב כל עלמין, ומאחר שהוא סובב כל עלמין,
 אם־כן שגם החלל הפנוי בעצמו נתהוה מחכמתו יתברך,
 ובודאי באמת לאמתו יש שם אלקותו יתברך, רק שאי אפשר
 להשיג זאת, ולמצא שם השם יתברך כנ"ל, על־כן הם עוברים
 על כל החכמות והקשיות והאפיקורסות הבא משם מחלל
 הפנוי, כי יודעים שבודאי אי אפשר למצא להם תשובה, כי אם
 היה מוצא עליהם תשובה, הינו שהיה מוצא בהם את השם
 יתברך, אם־כן לא היה חלל הפנוי, ולא היה אפשר להתהוות

הַבְּרִיאָה. אֲבָל בְּאֵמֶת לְאִמְתּוֹ בּוֹדָאֵי יֵשׁ עֲלֵיהֶם תְּשׁוּבָה, וּבּוֹדָאֵי
 יֵשׁ שֵׁם אֱלֹקוֹתוֹ יִתְבַּרְךָ. אֲבָל עַל־יְדֵי חֲקִירוֹת נִשְׁקָעִים שֵׁם, כִּי
 אֵי אִפְשָׁר לְמִצָּא שֵׁם אֶת הַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ, מֵאַחַר שֶׁהוּא בְּחִינַת
 חָלָל הַפְּנוּי, רַק צְרִיכִין לְהֵאֱמִין שֶׁהַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ סוֹכֵב גַּם עָלָיו,
 וּבּוֹדָאֵי בְּאֵמֶת גַּם שֵׁם יֵשׁ אֱלֹקוֹתוֹ יִתְבַּרְךָ.

וְעַל־כֵּן יִשְׂרָאֵל נִקְרָאִים עֵבְרִיִּים, עַל־שֵׁם שֶׁהֵם עוֹבְרִים
 בְּאִמוּנָתָם עַל כָּל הַחֲכָמוֹת, וְאִפְלוּ עַל הַחֲכָמוֹת
 שְׂאִינָם חֲכָמוֹת, הֵינּוּ הָאִפִּיקוֹרְסוֹת הַשְּׁנִיָּת הַבָּא מִחָלָל הַפְּנוּי
 כַּנִּל. וְעַל־כֵּן הַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ נִקְרָא אֱלֹקֵי הָעֵבְרִיִּים (שְׁמוֹת ג), מִלְּשׁוֹן
 עֵבֶר הַנֶּהָר (יְהוֹשֻׁעַ כד), לְשׁוֹן צְדָדִין, הֵינּוּ שְׂאֵלְקוֹתוֹ מִסִּבָּב גַּם עַל
 הַחָלָל הַפְּנוּי, הַבָּא עַל־יְדֵי הַצְּמִצּוּם, שֶׁצְּמִצּוּם הָאוֹר לְצְדָדִין. וְעַל־
 כֵּן יִשְׂרָאֵל נִקְרָאִים עֵבְרִיִּים, שֶׁעַל־יְדֵי אִמוּנָתָם, שְׂמֵאֱמִינִים
 שֶׁהַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ אֱלֹקֵי הָעֵבְרִיִּים כַּנִּל, הֵם עוֹבְרִים עַל כָּל
 הַחֲכָמוֹת וְעַל מֵה שְׂאִינָם חֲכָמוֹת, הֵינּוּ הָאִפִּיקוֹרְסוֹת הַשְּׁנִיָּת
 כַּנִּל. וְעַל־כֵּן בּוֹדָאֵי מִזֶּה הָאִפִּיקוֹרְסוֹת הַשְּׁנִיָּת, בּוֹדָאֵי צְרִיד
 לְזֶהָר יוֹתֵר וְיוֹתֵר לְכַרַח וּלְהַמְלִיט מִשֵּׁם, לְבָלִי לְעֵינַי וּלְהַבִּיט
 בְּדַבְּרֵיהֶם כָּלָל, כִּי, חֵם וְשָׁלוֹם, בּוֹדָאֵי יִשְׁקַע שֵׁם, כִּי עָלָיו נֶאֱמַר:
 כָּל בְּאִיָּה לֹא יִשׁוּבוּן וְכו' כַּנִּל:

ג אַךְ דַּע, אִם יֵשׁ צְדִיק גָּדוֹל, שֶׁהוּא בְּחִינַת מִשָּׁה, הוּא צְרִיד
 דְּרוֹקָא לְעֵינַי בְּדַבְּרֵי הָאִפִּיקוֹרְסוֹת אֱלֹהִים, וְאַף שְׂאֵי אִפְשָׁר
 לְיִשְׁכָּם כַּנִּל, עַל כָּל זֶה עַל־יְדֵי עֵיוֹנוֹ שֶׁמְעַיֵן שֵׁם, הוּא מַעֲלָה
 מִשֵּׁם כַּמֶּה נְשֻׁמוֹת שֶׁנִּפְּלוּ וְנִשְׁקָעוּ בְּתוֹךְ הָאִפִּיקוֹרְסוֹת הַזֹּאת. כִּי

אלו המבוכות והקשיות של האפיקורסות הזאת הבא מחלל הפנוי, הם בבחינת שתיקה, מאחר שאין עליהם שכל ואותיות לישבם כנ"ל. פי הבריאה היתה עלידי הדבור, כמו שפכתוב (תהלים לג): בדבר ה' שמים נעשו, וכרוח פיו כל צבאם. ובהדבור יש חכמה, פי כלל הדבור הוא רק חמשת מוצאות הפה, ועל ידם נתהוו כל הדברים של כל הבריאה, וכמו שפכתוב (שם קד): כלם בחכמה עשית. והדבור הוא הגבול של כל הדברים, פי הגביל חכמתו בהאותיות, שאותיות אלו הם גבול לזה, ואותיות אלו הם גבול לזה.

אבל בהחלל הפנוי, שהוא מקיף כל העולמות כנ"ל, והוא פנוי מפל כביכול כנ"ל, אין שם שום דבור, ואפלו שכל בלא אותיות כנ"ל. ועל פן המבוכות הפאים משם, הם בבחינת שתיקה. וכמו שמצינו במשה (מנחות כט), בששאל על מיתת רבי עקיבא: זו תורה וזה שברה, השיבו לו: שתק, כך עלה במחשבה. הינו שאתה צריך לשתק, ולבלי לשאל תשובה ותרוען על קשיא זו, פי כך עלה במחשבה, שהוא למעלה מן הדבור, על-פן אתה צריך לשתק על שאלה זו, פי הוא בבחינת עלה במחשבה, שאין שם דבור לישב אותה. וכמו כן אלו הקשיות והמבוכות שפאים מחלל הפנוי, שאין שם דבור ולא שכל כנ"ל, על-פן הם בבחינת שתיקה, וצריך רק להאמין ולשתק שם. ועל-פן אסור לכנס ולעין בדברי האפיקורסות והמבוכות אלו כפי-אם צדיק שהוא בחינת משה, פי משה הוא בחינת שתיקה,

בְּבַחֲיִנּוֹת שְׁנֶקְרָא כְּבֹד פָּה (שמות ד), בְּבַחֲיִנַת שְׁתִּיקָה, שֶׁהוּא לְמַעַלָּה מִן הַדְּבֹר. וְעַל־כֵּן הַצְּדִיק שֶׁהוּא בְּבַחֲיִנּוֹת מִשָּׁה, בְּבַחֲיִנּוֹת שְׁתִּיקָה, יָכוֹל לַעֲיֵן בְּדַבְרֵי הַמְּבֹכּוֹת אֱלוֹ, שֶׁהֵם בְּבַחֲיִנּוֹת שְׁתִּיקָה כַּנִּל, וְצָרִיךְ דּוֹקָא לַעֲיֵן, כְּדֵי לְהַעֲלוֹת הַנְּשָׁמוֹת שֶׁנִּפְּלוּ לְשָׁם כַּנִּל:

ד וְדַע, כִּי מַחְלֶקֶת הִיא בְּבַחֲיִנּוֹת בְּרִיאַת הָעוֹלָם. כִּי עֵקֶר בְּרִיאַת הָעוֹלָם - עַל־יְדֵי חֲלָל הַפְּנוּי כַּנִּל, כִּי בְּלֹא זֶה הָיָה הַכֹּל אֵין סוּף, וְלֹא הָיָה מְקוֹם לְבְּרִיאַת הָעוֹלָם כַּנִּל, וְעַל־כֵּן צְמֻצַם הָאוֹר לְצַדְדֵינָו, וְנַעֲשֶׂה חֲלָל הַפְּנוּי, וּבִתְּוֹכוֹ בְּרָא אֶת כָּל הַבְּרִיאָה, הֵינּוּ הַיָּמִים וְהַמְּדוֹת, עַל־יְדֵי הַדְּבֹר, כַּנִּזְכָּר לְעֵיל: בְּדַבְרֵי ה' שָׁמַיִם נַעֲשׂוּ וְכו'. וְכֵן הוּא בְּבַחֲיִנַת הַמַּחְלֻקוֹת, כִּי אֱלוֹ הָיוּ כָּל הַתְּלַמְדֵי־חֲכָמִים אַחֵר, לֹא הָיָה מְקוֹם לְבְּרִיאַת הָעוֹלָם, רַק עַל יְדֵי הַמַּחְלֶקֶת שְׂבִינֵיהֶם, וְהֵם נַחֲלָקִים זֶה מִזֶּה, וְכָל אֶחָד מוֹשֵׁךְ עֲצָמוֹ לְצַד אַחֵר, עַל יְדֵי זֶה נַעֲשֶׂה בִּינֵיהֶם בְּבַחֲיִנּוֹת חֲלָל הַפְּנוּי, שֶׁהוּא בְּבַחֲיִנּוֹת צְמֻצוֹם הָאוֹר לְצַדְדֵינָו, שֶׁכֵּן הוּא בְּרִיאַת הָעוֹלָם עַל יְדֵי הַדְּבֹר כַּנִּל.

כִּי כָּל הַדְּבָרִים שֶׁכָּל אֶחָד מֵהֶם מְדַבֵּר, הַכֹּל הֵם רַק בְּשִׁבְלֵי בְּרִיאַת הָעוֹלָם, שֶׁנַּעֲשֶׂה עַל יָדָם בְּתוֹךְ הַחֲלָל הַפְּנוּי שְׂבִינֵיהֶם. כִּי הַתְּלַמְדֵי־חֲכָמִים בּוֹרְאִים אֶת הַכֹּל עַל יְדֵי דְבָרֵיהֶם, כְּמוֹ שְׂכַתּוֹב (ישעיה נא): וְלֹא־אָמַר לְצִיּוֹן עֲמִי אַתָּה - אֵל תִּקְרִי עֲמִי אֲלֵא עֲמִי; מָה אָנֹכִי עַבְדִּי שְׂמִיָּא וְאַרְעָא כְּמִלּוּלֵי, אֲפֵי אַתְּם כֵּן

אך צריך לזהר שלא לדבר יותר מדי, רק כפי צורך בריאת העולם, לא יותר. פי על ידי רבוי האור, שלא היו הכלים יכולים לסבל רבוי האור, נשתפרו, ומשבירת הכלים היה התהוות הקלפות; כן אם אחד מרבה לדבר, מזה גורם התהוות הקלפות, פי הוא בחינת רבוי האור, שעל-ידיה היו שבירת הכלים, שעל-ידיה התהוות הקלפות:

וזה פרוש המשנה: כל ימי גדלתי בין החכמים, ולא מצאתי לגוף טוב משתיקה. ולא המדרש הוא העקר, אלא המעשה. וכל המרבה דברים מביא חטא (אבות פ"א). כל ימי גדלתי בין החכמים וכו'. בין החכמים, הוא בחינת חלל הפנוי, שנתהוה ונעשה בין החכמים, על ידי הפרוד והמחלקת שיש ביניהם כנ"ל. וזה בין החכמים דיקא, הינו שיש פרוד ומחלקת ביניהם, פי אם היו כלם אחד, אין שניד לומר בין החכמים. ועל-ידי המחלקת נעשה בחינות חלל הפנוי, ובתוך החלל הפנוי הזה נעשה בריאת העולם, הינו הימים והמדות.

וזה: כל ימי גדלתי - שהייתי מגדל ימי ומדותי, שהוא בחינת בריאת העולם. בין החכמים - בין החכמים דיקא, בתוך החלל הפנוי כנ"ל, פי שם נעשה כל הפריאה כנ"ל. וזה גדלתי - שהגדלתי ימי ומדותי, מקטנות לגדלות. וזה שקראם ימי, פי הם ימים שלו, פי הוא בורא את העולם וכו' כנ"ל. וזה: ולא מצאתי לגוף טוב משתיקה - פי שם בחלל הפנוי אין טוב משתיקה כנ"ל, פי אסור לכנס לשם פיראם מי שהוא בבחינות

שְׁתִּיקָה, בְּחִינַת מֹשֶׁה בַּנֵּ"ל. וְזֶה שְׁאֵמַר: כָּל יָמַי גִּדְלַתִּי בֵּין
 הַחֲכָמִים וְלֹא מִצָּאתִי וְכו', כִּי עַל יְדֵי שְׁאֵחֻז בְּמִדְרָגָה זוֹ, בְּבַחֲנֵינַת
 שְׁתִּיקָה, כְּמוֹ שְׁאֵמַר שְׂאִין טוֹב מִשְׁתִּיקָה, עַל־כֵּן הִיָּה מְגִדֵּל יָמָיו
 וּמְדוֹתָיו שֵׁם בְּחָלָל הַפְּנוּי, כִּי אֲסוּר לְכַנֵּס לְשֵׁם כִּי־אִם מִי שֶׁהוּא
 בְּבַחֲנֵינֹת שְׁתִּיקָה בַּנֵּ"ל.

וְזֶה: וְלֹא הַמְּדַרְשׁ הוּא הָעֵקֶר אֲלָא הַמַּעֲשֵׂה, וְכָל הַמְּרַבֵּה
 דְּבָרִים מְבִיא חֲטָא - כִּי כָּל מְדַרְשֵׁם וְדְבָרֵיהֶם, שְׂאֵלוֹ
 הַחֲכָמִים מְדַרְבֵּרִים, אִין הָעֵקֶר הַמְּדַרְשׁ בְּלִבְד, אֲלָא הַמַּעֲשֵׂה,
 שְׂיַעֲשׂוּ וַיְבִרְאוּ עַל יְדֵי דְבָרֵיהֶם אֶת הָעוֹלָם בַּנֵּ"ל, אֵל תִּקְרִי עִמִּי
 אֲלָא עִמִּי בַּנֵּ"ל. אֵךְ כָּל הַמְּרַבֵּה דְבָרִים מְבִיא חֲטָא, כִּי מְרַבּוּי
 הָאוֹר גִּתְהוּוּ הַקְּלָפוֹת בַּנֵּ"ל:

ה וְדַע, שְׂעַל יְדֵי הַנְּגוּן שֶׁל הַצְּדִיק שֶׁהוּא בְּחִינַת מֹשֶׁה, הוּא
 מַעֲלֶה אֶת הַנְּשֻׁמוֹת מִן הָאֲפִיקוֹרְסוֹת הַזּוֹאת שֶׁל
 הַחָלָל הַפְּנוּי שֶׁנִּפְּלוּ לְשֵׁם. כִּי דַע, שֶׁכָּל חֲכָמָה וְחֲכָמָה שֶׁבְּעוֹלָם
 יֵשׁ לָהּ זְמַר וְנִגּוּן מִיּוֹחַד, שְׂזֶה הַזְּמַר מִיּוֹחַד לְחֲכָמָה זוֹ, וּמִזֶּה
 הַזְּמַר נִמְשָׁכֶת הַחֲכָמָה הַזּוֹאת. וְזֶה בְּחִינֹת (תהלים מו): זְמַרוּ
 מִשְׁבִּיל; שֶׁכָּל שֶׁכָּל וְחֲכָמָה יֵשׁ לוֹ זְמַר וְנִגּוּן. וְאֲפִלוּ חֲכָמַת
 הָאֲפִיקוֹרְסוֹת, יֵשׁ לָהּ נִגּוּן וְזְמַר הַמִּיּוֹחַד לְחֲכָמָה הָאֲפִיקוֹרְסוֹת.
 וְזֶה שְׂאֵמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ וְזָכוֹנָם לְבָרְכָה (חגיגה טו): אַחַר מָה הָיוּ
 בֵּה, זְמַרְא יוֹנֵי לֹא פָּסַק מִפְּמָה, וּכְשֶׁהִיָּה קָם מִבֵּית הַמְּדַרְשׁ,
 כְּמָה סְפָרֵי מִיַּנִּין נּוֹפְלִין מִמֶּנּוּ. כִּי זֶה תְּלוּי בְּזֶה, כִּי עַל יְדֵי זְמַר
 הַנֵּ"ל שֶׁלֹּא פָּסַק מִפּוּי, עַל יְדֵי זֶה הָיוּ הַסְּפָרֵי מִיַּנִּין נּוֹפְלִין

מִמֶּנּוּ, כִּי זֶה הַזְמַר הָיָה מִיַּחַד לְזֶה הָאִפְיָקוֹרְסוֹת וְהַמִּינּוֹת שְׁהִיָּה לוֹ.

נִמְצָא, כָּל חֲכָמָה וְחֲכָמָה לְפִי בְּחִינַתָּה וּמְדַרְגָּתָה, בֵּן יֵשׁ לָהּ זֶמֶר וְנִגּוֹן הַשִּׁיר וּמִיַּחַד אֵלָיו. וְכֵן מִמְדַּרְגָּה לְמְדַרְגָּה, כִּי בְּחִינַת הַחֲכָמָה שֶׁבְּמְדַרְגָּה הַיּוֹתֵר עֲלִיּוֹנָה, יֵשׁ לָהּ זֶמֶר וְנִגּוֹן יוֹתֵר עֲלִיּוֹן לְפִי בְּחִינַתָּה. וְכֵן לְמַעְלָה מֵעֵלָה עַד רֵאשִׁית נִקְדַּת הַבְּרִיאָה שְׁהִיא תְּחִילַת הָאֲצִילוֹת, וְשֵׁם אֵין לְמַעְלָה מִמֶּנָּה, וְאֵין מְקוֹף לְאוֹתָהּ חֲכָמָה שְׁיֵשׁ שֵׁם, כִּי־אִם אֹר הָאֵין־סוֹף הַמְּקוֹף לְחָלָל הַפְּנוּי, שֶׁבְּתוֹכוֹ כָּל הַבְּרִיאוֹת וְהַחֲכָמוֹת. וּבּוֹדָאֵי גַם שֵׁם יֵשׁ בְּחִינַת חֲכָמָה, אֲךָ הַחֲכָמָה שְׁיֵשׁ שֵׁם בְּאֹר אֵין סוֹף, אֵי אֶפְשֵׁר לִידַע וּלְהַשִּׁיג אוֹתָהּ, כִּי אֵין סוֹף הוּא הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּעֲצָמוֹ, וְחֲכָמָתוֹ אֵי אֶפְשֵׁר לְהַשִּׁיג כָּלֵל, וְאֵין שֵׁם רַק בְּחִינַת אֱמוּנָה, שְׁמֵאֱמִינִים בּוֹ יִתְבָּרַךְ, שְׁאוּרוֹ הָאֵין סוֹף מְסַבֵּב כָּל עֲלָמִין וּמְקוֹף הַכֵּל.

וְאֱמוּנָה יֵשׁ לָהּ גַם כֵּן זֶמֶר וְנִגּוֹן הַמִּיַּחַד לְאֱמוּנָה, וְכִמּוֹ שְׁאֲנוּ רוֹאִים שְׁאֶפְלוּ אֱמוּנוֹת עֲבוֹ"ם בְּדַבְּרֵי מַעוֹתָם, יֵשׁ לְכָל אֱמוּנָה שֶׁל עֲבוֹ"ם נִגּוֹן מִיַּחַד, שְׁמִזְמְרִין בּוֹ וְעוֹרְכִין בּוֹ בְּבֵית תְּפִלָּתָם, כֵּן לְהַפְּךָ בְּקִדְשָׁהּ, כָּל אֱמוּנָה יֵשׁ לָהּ זֶמֶר וְנִגּוֹן. וְאוֹתוֹ הַזְמַר הַמִּיַּחַד לְאֱמוּנָה הַנ"ל, שֶׁהוּא אֱמוּנָה הָעֲלִיּוֹנָה מִכָּל הַמִּינֵי חֲכָמוֹת וְאֱמוּנוֹת שֶׁבְּעוֹלָם, הֵינּוּ אֱמוּנָה בְּהָאוֹר אֵין סוֹף עֲצָמוֹ הַסּוֹבֵב כָּל עֲלָמִין בְּנ"ל, אוֹתוֹ הַזְמַר הוּא גַם כֵּן לְמַעְלָה מִכָּל הַנְּגִינּוֹת וּזְמִירוֹת שֶׁבְּעוֹלָם, הַשִּׁכִּים לְכָל חֲכָמָה וְאֱמוּנָה. וְכָל

הזמירות והנגונים של כל החכמות, נמשכין מזה הזמר והנגון, שהוא למעלה מפל הזמירות והנגונים של כל החכמות. כי הוא הזמר השיד להאמונה בהאור אין סוף עצמו, שהוא למעלה מן הכל.

ולעתיד לבוא, שיהפך לכל העמים שפה ברורה לקרא בלם ב'שם ה' (צפניה ג), והכל יאמינו בו יתברך, אז יתקיים (שה"ש ד): תבואי תשורי מראש אמנה, מראש אמנה דיקא, הינו בחינת אמונה עליונה זו הנ"ל, שהוא ראש לכל האמונות בנ"ל. וזה תשורי דיקא, הינו הנגון והזמן השיד לראש אמונה זו בנ"ל. ולבחינת זמר של אמונה העליונה הזאת, אין מי שיזכה פי אם צדיק הדור שהוא בחינת משה, שהוא במדרגת אמונה זו, שהוא בחינת שתיקה, בחינת: שתק כד עלה במחשבה הנ"ל, הינו שהיא עדין למעלה מהדבור בנ"ל. כי משה הוא בחינות שתיקה בנ"ל.

וזה: אז ישיר משה (שמות לו), ואמרו חכמינו זכרונם לברכה (סנהדרין צא): שר לא נאמר, אלא ישיר, מכאן לתחית המתים מן התורה, שעתידי משה לשיר לעתיד לבוא גם כן. כי כל השירות, בין של עולם הזה בין של לעתיד לבוא, הוא רק אצל משה, שהוא בחינת שתיקה, שזכה לזמר השיד לאמונה העליונה על הכל, ששם נכללין כל הזמירות, פי כלם נמשכים ממנה. וזה שפרש רש"י: ישיר - יוד על-שם המחשבה נאמרה. הינו בחינות כד עלה במחשבה הנ"ל, בחינות משה, בחינות

שְׁתִּיקָה בַּנְּל. וְעַל כֵּן עַל יְדֵי נִגּוּן שֶׁל הַצְּדִיק, שֶׁהוּא בְּחִינַת מֹשֶׁה בַּנְּל, עַל יְדֵי זֶה עוֹלָיִם וְיוֹצְאִים כָּל הַנְּשָׁמוֹת שֶׁנִּפְּלוּ בְּתוֹךְ הָאִפְיקוֹרְסוֹת הַזֹּאת שֶׁל חֲלָל הַפְּנוּי, כִּי נִגּוּנוֹ הוּא בְּבְחִינַת רֹאשׁ אַמּוּנָה, הֵינּוּ אַמּוּנָה הָעֲלִיּוֹנָה עַל הַכֹּל, שֶׁעַל יְדֵי נִגּוּן וְאַמּוּנָה זוֹ נִתְּפְּטָלִים כָּל הָאִפְיקוֹרְסוֹת, וְנִכְלָלִים וְנִתְּפְּטָלִים כָּל הַנְּגוּנִים בְּתוֹךְ הַנִּגּוּן הַזֶּה, שֶׁהוּא לְמַעַלָּה מִן הַכֹּל, שֶׁמִּמּוֹ נִמְשָׁכִים כָּל הַנְּגוּנִים בַּנְּל:

וְזֶה: וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה בֹּא אֶל פְּרַעֲהַ כִּי אֲנִי הַכְּבֹדְתִי וְכו'. פְּרַעֲהַ הוּא בְּחִינַת חֲלָל הַפְּנוּי, כִּי פְּרַעֲהַ לְשׁוֹן בְּטוֹל, מְלֻשׁוֹן (שְׁמוֹת ה'): תִּפְרִיעוּ אֶת הָעַם; וְגַם פְּרַעֲהַ לְשׁוֹן הַתְּגָלוֹת, הֵינּוּ בְּחִינַת חֲלָל הַפְּנוּי, שֶׁהוּא בְּטוֹל וּפְנוּי מְכַל, וּבְתוֹכוֹ הַתְּגָלוֹת כָּל הַבְּרִיאָה בַּנְּל. וְשֵׁם בְּחֲלָל הַפְּנוּי יֵשׁ בְּבִדּוֹת לֵב, כִּי אִי אֶפְשָׁר לְהַשִּׁיג בְּחִינַת הַחֲלָל הַפְּנוּי בַּנְּל. וְכֹל הַחֲכָמוֹת הַבָּאִים מִשָּׁם, יֵשׁ בָּהֶם בְּבִדּוֹת לֵב, שֶׁנִּשְׁאַרִים בְּקִשְׁיָא עַל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְאִי אֶפְשָׁר לְמַצֵּא שֵׁם הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, מַחֲמַת שֶׁפָּנָה אֵלָקוּתוֹ מִשָּׁם בְּכִיכּוֹל, כִּדִּי שְׁתּוּכַל הַבְּרִיאָה לְהַתְּהוּוֹת בַּנְּל. וְעַל כֵּן: וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה בֹּא וְכו' - שֶׁמֹּשֶׁה דִּיקָא, יָבּוֹא אֶל פְּרַעֲהַ, בְּחִינַת הַחֲלָל הַפְּנוּי, כִּי אִסּוּר לְכַנֵּס לְשֵׁם כִּי אִם בְּחִינַת מֹשֶׁה בַּנְּל, כִּי אִי אֶפְשָׁר לְמַצֵּא שֵׁם אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בַּנְּל.

וְזֶה: כִּי אֲנִי הַכְּבֹדְתִי אֶת לְבוֹ וְאֶת לֵב עֲבָדָיו. עֲבָדִים הֵם בְּחִינַת הַהִקְדָּמוֹת שֶׁל כָּל הַחֲכָמוֹת, כִּי כָּל חֲכָמָה יֵשׁ לָהּ הַקְדָּמוֹת, וְהֵם נִקְרָאִים עֲבָדִים וּמִשְׁמֹשִׁים לְהַחֲכָמָה, הֵינּוּ שֶׁכָּל

הַחֲכָמוֹת וְהַהִקְדָּמוֹת הַבָּאִים מִשָּׁם מִחֲלַל הַפְּנוּי, יֵשׁ בָּהֶם כְּבִדּוֹת
 לָב, שְׁנֵשְׂאָרִים בְּקִשְׂיָא כַּנְּ"ל. וְזוֹהוּ: לְמַעַן שְׂתִי אֶתְתִּי אֵלֶּה
 בְּקַרְבּוֹ - הֵינּוּ שְׂמָה שְׁהַכְּבִדְתִּי אֶת לְבוֹ וְכו', שְׂאֵי אִפְשָׁר לְמַצֵּא
 שֵׁם אֶת הַשֵּׁם יִתְפַּרֵּד, זֶה הָיָה לְמַעַן שְׂתִי וְכו', כְּדֵי שְׂאִשִּׁית
 בְּקַרְבּוֹ הָאוֹתִיּוֹת שֶׁל הַבְּרִיאָה, הֵינּוּ כְּדֵי שְׂתוּכַל הַבְּרִיאָה
 לְהִתְהוּוֹת שֵׁם, בְּתוֹךְ הַחֲלָל הַפְּנוּי, שְׂצַמְצַם וּפְנָה אֱלֻקוֹתוֹ מִשָּׁם
 כְּבִיכּוֹל, כִּי אִם לֹא הָיָה מִצְמָצֵם אֱלֻקוֹתוֹ מִשָּׁם, לֹא הָיָה מְקוֹם
 לְבְרִיאָה כַּנְּ"ל. וְזוֹהוּ: וְלְמַעַן תִּסְפֵּר וְכו' - כִּי שֵׁם, בְּתוֹךְ הַבְּרִיאָה
 שְׂנִתְהוּהָ בְּתוֹךְ חֲלָל הַפְּנוּי, שֵׁם תּוּכַל לְסַפֵּר וּלְדַבֵּר, כִּי יֵשׁ שֵׁם
 אוֹתִיּוֹת וְדַבּוּר, שְׂעַל יָדָם נִתְהוּהָ הַבְּרִיאָה כַּנְּ"ל.

וְזוֹהוּ: בְּאוֹנֵי בְּנֵד וְכוּן בְּנֵד - כִּי עֵקֶר כָּלֵל הַבְּרִיאָה הִיְתָה בְּשִׁבְלֵי
 רַחֲמָנוּתוֹ כַּנְּ"ל, וְהַבְּרִיאָה הִיְתָה עַל יְדֵי הַדַּבּוּר כַּנְּ"ל.
 נִמְצָא, שְׂבִכָּל דְּבַר שְׂנִבְרָא בְּתוֹךְ הַחֲלָל הַפְּנוּי, יֵשׁ שֵׁם צְמָצוּם
 רַחֲמָנוּתוֹ, כִּי הַשֵּׁם יִתְפַּרֵּד צְמָצֵם רַחֲמָנוּתוֹ, וּבְרָא אֶת הַדְּבַר הַזֶּה
 בְּתַכְנִית וּדְמוּת הַזֶּה, כְּפִי הַרַחֲמָנוּת שְׂלוֹ, שְׂמִדַּת רַחֲמָנוּתוֹ
 יִתְפַּרֵּד חִיבָה, שְׂזָה הַדְּבַר יִהְיֶה כֶּד. כִּי הַרַחֲמָנוּת - שְׂרֵשׁ כָּל
 הַבְּרִיאָה, כִּי הַכָּל נִבְרָא כְּדֵי לְגַלּוֹת רַחֲמָנוּתוֹ כַּנְּ"ל. וְזוֹהוּ: וְלְמַעַן
 תִּסְפֵּר בְּאוֹנֵי בְּנֵד וְכוּן בְּנֵד - עַד כָּאֵן רַחֲמֵי הָאֵב עַל הַיָּן (כְּמוֹ
 שְׂפִירֵשׁ רִש"י בְּרֵאשִׁית כֹּא עַל פְּסוּק אִם תִּשְׁקוֹר לִי וּלְנִי וּלְנִכְרִי), כִּי בְּמָה שְׂהוּא
 אַחַר הַבְּרִיאָה, שֵׁם תּוּכַל לְסַפֵּר וּלְדַבֵּר, וְלִהְיוֹת צְמָצוּם רַחֲמָנוּתוֹ
 שְׂיֵשׁ בְּכָל דְּבַר. עַד כָּאֵן רַחֲמֵי הָאֵב וְכו', הֵינּוּ שְׂפִדְבַר הַזֶּה יֵשׁ
 כָּל כֶּד רַחֲמָנוּת, וּבְדַבֵּר הַזֶּה יֵשׁ כָּל כֶּד רַחֲמָנוּת.

וְזֶה: אֵת אֲשֶׁר הִתְעַלְלֹתִי בְּמִצְרַיִם וְכוּ' - זֶה בְּחִינַת הַקְּלָפוֹת שְׂבָאִים מֵרַבּוּי הָאוֹר מְשִׁבֵּרֵת כְּלָיִם. כִּי הִתְעַלְלֹתִי - פִּרְשׁ רַש"י: שְׁחַקְתִּי. הֵינּוּ שְׁעֵשִׂיתִי שְׁחוֹק וְעוֹלָלוֹת בְּעוֹלָם, הֵינּוּ בְּחִינַת הַקְּלָפוֹת, שֶׁהֵן בְּנֶגֶד הַקִּדְשָׁה רַק כְּמוֹ מִי שֶׁמִּדְּמָה וּמְשַׁחֵק וּמַעֲקָם עֲצָמוֹ לְחִבְרוֹ, כִּי הֵם רַק כְּקוֹף הַמְּשַׁחֵק וּמִדְּמָה עֲצָמוֹ לְאָדָם. וְזֶהוּ: וְאֵת אֶתְנִי אֲשֶׁר שְׁמַתִּי בָם - כִּי יֵשׁ שֵׁם אוֹתִיּוֹת, כִּי הֵם בָּאִים מֵרַבּוּי אוֹר, מְשִׁבֵּרֵת כְּלָיִם כַּנ"ל. עַל כֵּן וַיִּדְעָתָם כִּי אֲנִי ה' - כִּי שֵׁם תּוֹכְלוּ לְהַפִּיר אֵת ה', כִּי יֵשׁ שֵׁם נִיּוּצִי הַקִּדְשָׁה וְאוֹתִיּוֹת כַּנ"ל. הֵינּוּ, שְׂאֵפְלוּ בְּתוֹךְ בְּחִינַת הַשְּׁחוֹק, בְּחִינַת הַקְּלָפוֹת, הֵינּוּ בְּחִינַת אֶפִיקוֹרְסִית הָרֵאשׁוֹנָה, שְׂבָא מִבְּחִינַת רַבּוּי אוֹר כַּנ"ל, גַּם שֵׁם תּוֹכֵל לְהַפִּיר אֵת ה'. כִּי עָלוּ נֶאֱמַר: וַדַּע מֶה שֶׁתָּשִׁיב לְאֶפִיקוֹרוֹם כַּנ"ל. כִּי אֶפְשָׁר לְמַצֵּא שֵׁם אוֹתִיּוֹת וְנִיּוּצוֹת לִישָׁבָם, כִּי הֵם בָּאִים מְשִׁבֵּרֵת כְּלָיִם כַּנ"ל:

וְזֶה: וַיָּבֵא מֹשֶׁה אֶל פְּרַעֲה וְכוּ', הֲנִי מִבֵּיא מִחַר אֲרָפָה בְּגִבּוֹלְךָ. מִחַר הוּא בְּחִינַת לְעֵתִיד לָבוֹא, כִּי מִחַר לְקַבֵּל שָׁכָר (עִירוּבֵן כב), בְּחִינַת (בראשית ל): וְעִנְתָה כִּי צִדְקָתִי בְּיוֹם מִחַר, הֵינּוּ בְּחִינַת קַבּוּל הַשָּׂכָר לְעֵתִיד לָבוֹא, וְאִזּוֹ יִבְיֵנוּ בְּחִינַת הַחֲלָל הַפְּנוּי שֶׁהוּא עַל יְדֵי הַצְּמִצּוּם, אִיךְ אֶפְשָׁר לְהִיּוֹת שְׂבָאֵמֶת יֵשׁ שֵׁם אֱלֻקוֹת, וְאֶף־עַל־פִּי־כֵן הוּא חֲלָל הַפְּנוּי כַּנ"ל. וְזֶהוּ בְּעֲצָמוֹ הַקַּבּוּל שָׁכָר, כִּי עַקֵּר הַקַּבּוּל שָׂכָר לְעֵתִיד הוּא, שִׁישִׁיגוּ הַשְּׂגוֹת, וַיִּבְיֵנוּ מֶה שֶׁהָיָה אִי אֶפְשָׁר לְהַכִּין בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְאִזּוֹ יִדְעוּ שֶׁהַחֲלָל הַפְּנוּי הוּא בְּבְחִינַת אֲרָפָה, כִּי הוּא קִמְצָא דְלִבּוֹשָׁה מִנָּה וַיִּבֵּה

(בראשית רבה פ' כא), (פּמוּבָא בְּכָל סַפְרֵי קַבְלָה, שְׁוֵהוּ בְּחִינַת סוּד חָלָל הַפְּנוּי). לְבוּשׁ הוּא בְּחִינַת הַצְּמִצּוּם שֶׁל חָלָל הַפְּנוּי, שְׁעַל יְדוֹ בְּחִינַת הַלְּבוּשִׁין, יְבִינּוּ שֶׁהוּא מִנְה וּבֵה, שְׂבִימָת יֵשׁ שָׁם אֵלְקוּת, וְאֵף עַל פִּי כֵן הוּא בְּחִינַת לְבוּשׁ, בְּחִינַת צְמִצּוּם, בְּחִינַת חָלָל הַפְּנוּי.

וְזֶה בְּחִינַת: וְעִנְתָּה בִּי צְדָקְתִּי בְּיוֹם מָחָר. צְדָקְתִּי - בְּחִינַת לְבוּשִׁין, בְּחִינַת (אֵיּוֹב כט): צְדָק לְבִשְׁתִּי; שְׂאוּ בְּיוֹם מָחָר, שְׁוֵהוּ הַקַּבּוּל שְׂכָר, יִתְגַּלֶּה סוּד בְּחִינּוֹת הַלְּבוּשִׁין, בְּחִינַת הַצְּמִצּוּם שֶׁל הַחָלָל הַפְּנוּי בְּנ"ל. כִּי אִזּוֹ יִתְגַּלֶּה רֹאשׁ אֲמֹנָה הַנ"ל, בְּחִינַת: תְּבוּאֵי תְּשׁוּרֵי מֵרֹאשׁ אֲמֹנָה הַנ"ל, בְּחִינַת הַנְּגוּן הָעֲלִיּוֹן שֶׁל רֹאשׁ אֲמוֹנָה הַנ"ל, שְׁעַל-יְדוֹ נִתְפַּטֵּל כָּל הַמְּבוּכוֹת שֶׁל חָלָל הַפְּנוּי בְּנ"ל. וְזֶה הַנְּנִי מִבֵּיא מָחָר אֲרֵפֶה - רָאשֵׁי-תִּבְכוּת: אֶבֶן רוּחַ ה'וּא פְּאִנּוּשׁ (אֵיּוֹב לב); בְּחִינַת נְגִינָה, שֶׁהוּא בְּחִינַת רוּחַ הַיְנוּ, שְׂאוּ יִתְגַּלֶּה הַנְּגוּן וְהַזְּמֵר שֶׁל רֹאשׁ אֲמוֹנָה בְּנ"ל, וְעַל-יְדוֹ יִתְפַּטְלוּ כָּל הָאֲפִיקוֹרְסוֹת, אֲפֵלוֹ שֶׁל חָלָל הַפְּנוּי בְּנ"ל:

סה

וַיֹּאמֶר בַּעַז אֶל רוּת, הֲלֹא שָׁמַעְתָּ בְּתַנִּי, אֵל תִּלְכִּי לְלֶקֶט בְּשָׂדֵה אַחֵר, וְגַם לֹא תַעֲבֹרִי מִזֶּה וְכוּ'. עֵינֶיךָ בְּשָׂדֵה אֲשֶׁר יִקְצְרוּן, וְהִלַּכְתְּ אַחֲרֵיהֶן, הֲלֹא צִוִּיתִי אֶת הַנְּעָרִים לְבִלְתִּי נָעֵד. וְצַמַּת, וְהִלַּכְתְּ אֶל הַפְּלִים, וְשִׁתִּית מֵאֲשֶׁר יִשְׁאֲבוּן הַנְּעָרִים: (רוּת ב)

א דַע, כִּי יֵשׁ שְׂדֵה, וְשֵׁם גְּדֹלִים אֵילָנוֹת וְעֹשְׁבִים יָפִים וְנָאִים
מָאֵד. וְגִדְל יִקְר יִפִּי הַשְּׂדֵה וְגִדְלוֹי אִי אֶפְשֶׁר לְסַפֵּר,
אֲשֶׁרֵי עֵינ רֵאֲתָה זֹאת. וְאֵילָנוֹת וְעֹשְׁבִים, הֵם בְּחִינַת נִשְׁמוֹת
קְדוּשׁוֹת הַגְּדֹלִים שָׁם. וַיֵּשׁ כַּמָּה וְכַמָּה נִשְׁמוֹת עֲרֻמוֹת, שֶׁהֵם
נָעִים וְנָדִים מְחוּץ לַשְּׂדֵה, וּמְמַתְיָנִים וּמְצַפִּים עַל תְּקוּן, שְׂיֻכְלוּ
לְשׁוּב וּלְכַנֵּס אֶל מְקוֹמָם. וְגַם אֶפְלוּ נִשְׁמָה גְּדוּלָה, שְׁבֵה תְלוּיִים
כַּמָּה נִשְׁמוֹת, לַפְעָמִים כְּשֶׁהִיא יוֹצֵאת לְחוּץ, קָשָׁה לָהּ לְחֹד
לָשׁוּב. וְהֵם בָּלֵם מִבְּקָשִׁים וּמְצַפִּים עַל בְּעַל הַשְּׂדֵה, שְׂיֻכְלוּ
לְהִתְעַסֵּק בְּצַרְדָּה תְּקוּנָם. וַיֵּשׁ נִשְׁמָה, שֶׁתְּקוּנָהּ עַל־יְדֵי מִיתָה שֶׁל
אָחֵד, אוֹ עַל־יְדֵי מִצְוָה וְעִבּוּדָה שֶׁל אָחֵד.

וּכְמִי שְׂרוּצָה לְחַגֵּר מְתַנְיָו, לְהַכְנִים עֲצָמוֹ לְהִיּוֹת הוּא הַבְּעַל
הַשְּׂדֵה, צָרִיד לְהִיּוֹת אִישׁ אֲמוּד וְתַקִּיף, וְגִבּוֹר חֵיל, וְחָכֵם,
וְצַדִּיק גְּדוֹל מָאֵד. כִּי צָרִיד לְהִיּוֹת אָדָם גְּדוֹל וּמְפֹלֵג בְּמַעֲלָה
מָאֵד. וַיֵּשׁ אָחֵד, שְׂאִינוּ יָכוֹל לְגַמֵּר הָעֲנִיָּן כִּי אִם עִם מִיתָתוֹ.
וְאֶפְלוּ לָזֶה צָרִיד לְהִיּוֹת גְּדוֹל מָאֵד, כִּי יֵשׁ כַּמָּה וְכַמָּה גְּדוּלִים,
שְׂאֶפְלוּ עִם מִיתָתָם לֹא יוֹעִילוּ. רַק אִם יֵשׁ אָדָם גְּדוֹל וּמְפֹלֵג
בְּמַעֲלָה מָאֵד מָאֵד, יָכוֹל לְגַמֵּר מַה שְּׂצָרִיד בְּחַיִּים חִיּוּתוֹ. כִּי
הִרְבֵּה יִסּוּרֵין וּדְבָרִים קָשִׁים עוֹבְרִין עָלָיו, אֵד עַל יְדֵי גְדֻלּוֹתָו
וּמַעֲלָתוֹ עוֹבֵר עַל בָּלֵם, וְעוֹשֶׂה פְעֻלוֹת הַשְּׂדֵה כְּמוֹ שְׂצָרִיד.
וּכְשִׁזְזוּכָה לְתַקֵּן הַנִּשְׁמוֹת וּלְהַכְנִיסָם, אֲזִי טוֹב וַיִּפֶּה מָאֵד
לְהִתְפַּלֵּל, כִּי אֲזִי הַתְּפִלָּה עַל תְּקוּנָהּ.

וְזֶה הַבַּעַל הַשְּׂדֵה, הוּא מְשַׁנֵּיחַ וּמְשַׁתַּדֵּל תָּמִיד לְהַשְׁקוֹת
הָאֵילָנוֹת וְלַגְדֵּלֵם, וּבִשְׂאֵר תְּקוּנֵי הַשְּׂדֵה, וּלְהַרְחִיק הָאֵילָנוֹת
זֶה מִזֶּה הַרְחַקָה הָרְאוּי, שְׁלֹא יִכְחִישׁ אֶחָד אֶת חֵבְרוֹ, כִּי לַפְעָמַיִם
צָרִיךְ לְהֵרָאוֹת לְמַקְרָב גָּדוֹל הַרְחַקָה גְּדוֹלָה, כִּדֵּי שְׁלֹא יִכְחִישׁ
אֶת חֵבְרוֹ:

ב וְדַע, שֶׁבְּשֵׁהנְשָׁמוֹת עוֹשִׂין פְּרוֹת, שְׁעוֹשִׂין רְצוּנוֹ שֶׁל מָקוֹם,
אֲזִי מְאִירִין עֵינֵי בַּעַל הַשְּׂדֵה, וַיְכוּלִין לְהִיּוֹת צוֹפִין
וְרוֹאִין בְּמָקוֹם שְׁצָרִיךְ, וְזֶה בְּחִינַת (במדבר כג): שְׂדֵה צוֹפִים. אָבֵל
כְּשֵׁאִין עוֹשִׂין רְצוּנוֹ יִתְבָּרַךְ, חֵם וְשְׁלוֹם, אֲזִי נִתְחַשְׁכִּים עֵינָיו, חֵם
וְשְׁלוֹם. וְזֶה בְּחִינַת: שְׂדֵה בּוֹכִים (אהלות פ' יח מועד קטן ה: ע"ש), כִּי
בְּכִי הוּא קִלְקוֹל הָרְאוּת, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (קהלת יב): וְשָׁבוּ הָעֵבִים
אַחַר הַגֶּשֶׁם, וְדָרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ וְזָכוּנָם לְבִרְכָה (שבת קנא:). זֶה
הָרְאוּת, שֶׁהוֹלֵךְ אַחַר הַבְּכִי. וּכְשֵׁעִינֵי מְאִירוֹת וְצוֹפוֹת, בְּבַחֲבִינַת
שְׂדֵה צוֹפִים הַנִּל, אֲזִי יִכוֹל לְהִסְתַּבֵּל בְּכָל אֶחָד וְאֶחָד, לְהִבְיֹא
אֶל הַתְּכָלִית. הֵינּוּ שְׂיִכוֹל לְהִסְתַּבֵּל בְּהַדְּבוּר שֶׁל כָּל אֶחָד, אִם
אֵינוֹ עַל תְּקוּנֵנוּ בְּשִׁלְמוֹת, מַחְמַת שְׁרָחוֹק מֵהַתְּכָלִית עֲדוּן, אֲזִי
הוּא מְבִיאוֹ אֶל הַתְּכָלִית, וְאִזּוֹ הַדְּבוּר כְּהֵגֵן בְּשִׁלְמוֹת.

כִּי כָּל דְּבוּר וְדְבוּר הוּא עוֹלָם מֵלֵא, וּכְשֵׁאֲדָם עוֹמֵד לְהַתְּפַלֵּל,
וּמְדַבֵּר דְּבוּרֵי הַתְּפִלָּה, אֲזִי הוּא מְלַקֵּט צִיצִים וּפְרָחִים
וְשׁוֹשְׁנִים נְאִים. כְּאֲדָם הַהוֹלֵךְ בְּשְׂדֵה, וּמְלַקֵּט שׁוֹשְׁנִים וּפְרָחִים
נְאִים אַחַת לְאַחַת, עַד שֶׁעוֹשֶׂה אַגְדָּה אַחַת, וְאַחַר־כֵּן מְלַקֵּט
עוֹד אַחַת לְאַחַת, וְעוֹשֶׂה אַגְדָּה אַחֶרֶת וּמְחַבְּרֵם יַחַד, וְכֵן הוֹלֵךְ

וּמְלִקְטָא וּמְקַבֵּץ כַּמָּה וְכַמָּה אֲגֻדֹת יָפִים וְנָאִים. כִּמוֹ כֵּן הוּא הוֹלֵךְ
 בְּתַפְלָה מֵאוֹת לְאוֹת, עַד שְׁמֵת־חֻבְרִים כַּמָּה אוֹתוֹת, וְנַעֲשֶׂה
 מֵהֶם דְּבוּר. וְכֵן עוֹשֶׂה בְּתִבּוֹת שְׁלֵמוֹת, וְאַחֲר־כֵּךְ נִתְחַבְּרִין שְׁתֵּי
 הַתִּבּוֹת. וְאַחֲר־כֵּךְ הוֹלֵךְ וּמְלִקְטָא יוֹתֵר, עַד שְׁגוֹמֵר בְּרָכָה אַחַת.
 וְאַחֲר־כֵּךְ מְלִקְטָא יוֹתֵר וְיוֹתֵר, וְהוֹלֵךְ מֵאַבּוֹת לְגַבּוּרוֹת, וּמְגַבּוּרוֹת
 לְקַדְשׁוֹת, וְכֵן הוֹלֵךְ לְהֵלֵן יוֹתֵר. מִי יִפְאָר גִּדּוֹל פֶּאֶר הַלְקוּטִים
 וְהַקְבוּצִים, שְׁאֲדָם מְלִקְטָא וּמְקַבֵּץ בְּדַבּוּרֵי הַתַּפְלָה.

וְכִשְׁעָה־דְּבוּר יוֹצֵא, וְהַדְּבוּר הוּא יוֹצֵא מֵהַנֶּפֶשׁ, כִּמוֹ שְׁפִתּוֹב
 (בראשית ב'): וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה, וְתַרְגוּמוֹ: לְרוּחַ
 מְמַלְלָא; וְהַדְּבוּר בָּא וְנִשְׁמַע לְאֲזִינוּ, כִּמוֹ שְׁאֲמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ וְזַכְרוֹנָם
 לְבִרְכָה (ברכות טו'): הִשְׁמַע לְאֲזִינוֹךָ מֵה שְׁאַתָּה מוֹצֵיא בְּפִיד; אֲזִי
 הַדְּבוּר מְבַקֵּשׁ וּמִתְחַנֵּן מֵהַנֶּפֶשׁ, לְבַל תִּפְרַד מִמֶּנּוּ. וְתַכַּף כְּשִׁיּוֹצֵא
 אוֹת רֵאשׁוֹנָה, כְּגוֹן אוֹת בִּי"ת מִתְּבַת בְּרוּךְ, אֲזִי מְבַקֵּשׁ וּמִתְחַנֵּן
 מֵהַנֶּפֶשׁ לְבַל תִּפְרַד מִמֶּנּוּ: כִּי אִידָא תּוֹכַל לְהַתְּפַרַד מִמֶּנּוּ, לְגַדּוֹל
 הַהִתְקַשְׁרוֹת וְהָאֲהָבָה שֶׁיֵּשׁ בֵּינֵינוּ. כִּי אַתָּה רוֹאֶה אֶת יְקָר יִפְיִ
 וְזוּי וְהַדְרִי וְתַפְאֲרָתִי, וְאִידָא תּוֹכַל לְנַתֵּק עֲצָמְךָ מִמֶּנּוּ וּלְפַרַד
 מֵאִתִּי. הֵן אָמַת, שְׁאַתָּה צְרִיךְ לֵילֵךְ יוֹתֵר, כְּדֵי לְלַקֵּט עוֹד סְגוּלוֹת
 יְקָרוֹת וְחִמּוּדוֹת גְּדוֹלוֹת, אֲבָל אִידָא תּוֹכַל לְפַרַד מִמֶּנּוּ וּלְשַׁכַּח
 אוֹתִי, עַל כֹּל פָּנִים תִּרְאֶה שְׁפָכַל מְקוֹם שְׁתִּלְךָ וְתִבּוֹא לְשֵׁם לֹא
 תִשְׁכַּח אוֹתִי, וְלֹא תִפְרַד מִמֶּנּוּ. מִכָּל שַׁכְּן כְּשִׁגּוֹמֵר תְּבָה אַחַת,
 אֲזִי כֹל הַתְּבָה מְבַקֵּשֶׁת כֹּל הַנֶּ"ל, וּמְלַפֶּפֶת וּמְחַבֶּקֶת אוֹתוֹ, וְאִינְיָה
 מִנְחַת אוֹתוֹ לֵילֵךְ מֵאַתָּה כְּנ"ל.

ובאמת הוא צריך ומכרח לדבר עוד הרבה דבורים, וכמה ברכות וענינים עד גמר התפלה. על פן הפלל - שצריך לעשות אחד מפל התפלה פלה. ובכל דבור שמדבר, יהיה נמצא שם כל הדבורים של התפלה, ומהתחלת התפלה עד הסוף יהיה הכל אחד. וכשעומד בהדבור האחרון של התפלה, יהיה עדין עומד בתבה ראשונה של התפלה, כדי שעל ידיה יוכל להתפלל כל התפלה פלה, ואף על פיריבן לא יתפרד אפלו מאות ראשונה של התפלה:

ג ודע, שבחינה זו, הינו בחינת אחד, זה הוא בחינת התכלית, כמו שפתיב (וכריה יד): ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד. וכיום ההוא, הינו התכלית. והוא בחינת פלו טוב, כי אחד הוא פלו טוב, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (פסחים ג) על פסוק זה: ביום ההוא יהיה ה' אחד וכו' - אטו האדנא לאו אחד הוא, אלא האדנא מברכין על הרעה - דין אמת, ועל הטובה - הטוב והמיטיב, אבל לעתיד יברכו על הכל הטוב והמיטיב. נמצא, שבחינת אחד הוא התכלית, והוא פלו טוב, כי התכלית הוא פלו טוב. כי אפלו כל הצרות והיסורין והרעות העוברין על האדם, חס ושלום, אם יסתפל על התכלית - בודאי אינם רעות כלל, רק טובות גדולות. כי בודאי כל היסורין באים בכונה מהשם יתברך לטובתו, אם להזכירו שישוב בתשובה, אם למרק עוונותיו. ואם פן היסורין הם טובות גדולות, כי פונת השם יתברך הוא בודאי רק לטובה. נמצא,

שְׁבַבְל הַרְעוֹת וְהִסּוּרִין שֵׁישׁ לְאָדָם, חֵם וְשָׁלוֹם, אִם יִסְתַּבֵּל עַל
 הַתְּכָלִית, הֵינּוּ פְּנֵת הַשֵּׁם יִתְפַּרֵּךְ, לֹא יִהְיֶה לוֹ יִסּוּרִין כָּלֵל, רַק
 אֲדַרְבָּא יִתְמַלֵּא שְׂמֵחָה מְגֹדֵל רַב הַטּוֹבָה, שֵׁיִסְתַּבֵּל בְּתַכְלִית
 הַיִּסּוּרִין הִלְלוּ. כִּי הַתְּכָלִית הוּא כֵּלּוּ טוֹב, כֵּלּוּ אֶחָד כַּנִּ"ל.
 וּבִאֲמַת אֵין שׁוּם רַע בְּעוֹלָם, רַק כֵּלּוּ טוֹב.

אֲדָךְ עֵקֶר הַצַּעַר שֵׁישׁ לְאָדָם מֵהִיִּסּוּרִין שְׁעוֹכְרִים עָלָיו, חֵם
 וְשָׁלוֹם, הוּא רַק מַחֲמַת שְׁלֹקֶחִין מֵהָאָדָם הַדַּעַת, עַד שְׂאִין
 יִכּוֹל לְהִסְתַּבֵּל עַל הַתְּכָלִית, שְׁהוּא כֵּלּוּ טוֹב, וְאִזּוּ מְרַגֵּישׁ צַעַר
 וּכְאִב הַיִּסּוּרִין. כִּי בְּשֵׁישׁ לוֹ דַּעַת, וּמִסְתַּבֵּל עַל הַתְּכָלִית, אֵינּוּ
 מְרַגֵּישׁ כָּלֵל הַצַּעַר שֶׁל הַיִּסּוּרִין כַּנִּ"ל.

וּבִזְהָ תִּבְיִן דְּכֵר נַעְלָם וְנִסְתָּר, מַה שְׁנִמְטָע בְּנַפְשׁ הָאָדָם, כְּשֵׁישׁ
 לוֹ יִסּוּרִין גְּדוֹלִים, רַחֲמָנָא לְצַלָּן, כְּגוֹן לְמִשְׁלַל בְּשַׁחוּתְכִין
 אֵיזְהָ אֵיכֶר לְאָדָם, חֵם וְשָׁלוֹם, אֵיזִי סוּתָם וְעוֹצֵם אֶת עֵינָיו בְּחֻזֵּק.
 כִּי זֶה אֵנּוּ רֹאִים בְּחוּשׁ, כְּשֵׁאָדָם רוֹצֵה לְהִסְתַּבֵּל עַל דְּכֵר שְׁהוּא
 רַחוּק מִמֶּנּוּ, אֵיזִי סוּתָם אֶת עֵינָיו, וּמְצַמְצֵם וּמְכַוֵּץ הָרְאוֹת, כְּדִי
 לְכַוֵּן הָרְאוֹת אֶל הַדְּכֵר הַרַחוּק שְׁרוֹצֵה לְרְאוֹת. וְזֶה מַחֲמַת כִּי
 הָרְאוֹת הוּא מְשֻׁרֵת וְשְׁלִיחַ שֶׁל הַמּוֹחַ, לְהַבִּיא הַדְּכֵר שְׁרוֹאָה
 לְתוֹךְ הַמּוֹחַ. כִּי עֵקֶר הָרְאוּיָה הִיא הַיְדִיעָה, דִּהֵינּוּ לִידַע מַהוּת
 הַדְּכֵר שְׁרוֹאָה, וְהַיְדִיעָה הִיא בְּמוֹחַ, וּכְשֵׁרוֹצֵה הַמּוֹחַ לִידַע זֶה
 הַדְּכֵר שְׁעוֹמֵד כְּגִידוֹ, אֵיזִי הוּא שׁוֹלַח אֶת הָרְאוֹת, וְהָרְאוֹת הוֹלְךְ
 וְרוֹאֵה הַדְּכֵר וּמְבִיאָו לְתוֹךְ הַמּוֹחַ, וְאֵיזִי יוֹדַע מַה שְׁרוֹאָה. וְעַל כֵּן
 כְּשֵׁמְעִירִין דְּכֵר לְפָנֵי אָדָם בְּמַהִירוֹת גְּדוֹל, אֵינּוּ יוֹדַע מַהוּת

הדבר, אף שבאמת ראה הדבר בעיניו ממש, עם כל זה מחמת
המהירות, לא היה פנאי להביא הדבר לתוך המוח. ועל כן
בשהדבר רחוק ממנו, אין כח בהראות לילך לשם ולהביאו
לתוך המוח, מחמת שהדברים אחרים שרואה מן הצד מבלבלים
אותו. וכן מחמת הפזיז שנתפזר הראות, על־ידי־זה הוא נקלש,
ואין בו כח להביא הדבר שרואה לתוך המוח. על־כן צריך
לסתם את עיניו ולצמצם הראות, ולכוננו אל הדבר שצריך, כדי
שלא יבלבלו דברים אחרים. וגם כדי שיתחזק כח הראות, ולא
יהיה קלוש, ואז יוכל לראות הדבר הרחוק כנ"ל. כמו כן,
בשרוצים להסתפל על התכלית, שהוא כלו טוב, כלו אחד -
צריך לסתם את עיניו, ולכונן ההסתפלות אל התכלית. פי אור
התכלית הזה היא רחוקה מהאדם, ואי אפשר לראותו פי אם
בסתימו דעיניו, שצריך לסתם את העינים לגמרי, ולסגרם
בחזקה מאד, אף גם לדחקם בהאצבע, כדי לסתמם לגמרי, ואז
יוכל להסתפל על התכלית הזה. הינו שצריך לסתם את עיניו
מחזו דהאי עלמא לגמרי, להעלים עיניו ולסגרם מאד, לבלוי
להסתפל כלל על תאוות עולם הזה והבליו, ואז יוכל לראות
ולהשיג אור התכלית הזה, שכלו טוב, ואז יתבטלו היסורין
כנ"ל, פי עקר היסורין - מחמת שרחוק מהתכלית כנ"ל. ועל כן
נמבע בנפש האדם לסתם עיניו בשעת יסורין כנ"ל, כדי לברח
מהיסורין ולכבטלם, על ידי ההסתפלות על התכלית, שהוא כלו
טוב, שההסתפלות הזאת אי אפשר, כי־אם על־ידי סתימת

הַעֵינַיִם כַּנֶּל. וְאִף שֶׁהָאָדָם אֵינוֹ יוֹדֵעַ כָּלוּם מֶה הוּא עוֹשֶׂה, אִף־
עַל־פִּי־כֵן הַנֶּפֶשׁ יוֹדַעַת הַכֵּל, וְעַל־כֵּן מִטְּבַעָה לְסִתְּמָם הַעֵינַיִם
בְּשַׁעַת יִסּוּרֵינָא כַּנֶּל:

ד וְהִנֵּה בְּאֵמַת בְּשַׁעַת בְּטוּלָה, שְׁנַתְּבַטֵּל אֶל הַתְּכָלִית, שֶׁהוּא
כֵּל מְטוֹב, כֵּל אֶחָד, אֲזִי בְּאֵמַת נִתְּבַטֵּלִין הַיִּסּוּרֵינָא
כַּנֶּל. אִךְ אִי אֶפְשָׁר לְהֵיוֹת תָּמִיד קְבוּעַ בְּבַחֲיוֹנוֹת הַבְּטוּלָה, כִּי
אִם־כֵּן יֵצֵא מִגִּדְרָא אֲנוּשִׁי, וְעַל כֵּן מִכְרַח שִׁיחֵיהִי הַבְּטוּלָה
בְּבַחֲיוֹנוֹת רְצוּא וְשׁוּב. עַל־כֵּן בְּשַׁחְזוֹר הַשֶּׁכֶל מִהַבְּטוּלָה אֶל הַמַּחַ,
שֶׁהוּא כְּלֵי הַשֶּׁכֶל, אֲזִי אִי אֶפְשָׁר לְהַמְחִין, שֶׁהֵם הַכְּלָיִם, לְקַבֵּל
זֶה הַשֶּׁכֶל שֶׁל בְּחִינוֹת בְּטוּלָה. כִּי הוּא בְּחִינוֹת אֵין סוּף, שֶׁהוּא
בְּחִינוֹת הַתְּכָלִית, שֶׁהוּא כֵּל אֶחָד, כֵּל מְטוֹב, וּמִחֲמַת זֶה מְרַגֵּישׁ
הַמַּח הַצֶּעַר שֶׁל הַיִּסּוּרֵינָא. כִּי עֵקֶר הַהֲרַגְשָׁה שֶׁל כָּל הַיִּסּוּרֵינָא
וְהַכְּאִבִּים, חֵם וְשָׁלוֹם, הוּא בְּהַמַּח, כִּי מִהַמַּח יוֹצֵאֵין צְנוּרוֹת
לְכָל הָאֵיבָרִים כָּלָם, וְעַל יְדֵי זֶה מְרַגֵּישׁ הַמַּח הַכְּאִב בְּאִיזוֹ
אֵיבָר שֶׁהוּא.

וְדַע, שֶׁאַחַר־כֵּן, בְּשַׁחְזוֹר מִהַבְּטוּלָה אֶל הַכְּלָיִם, דְּהֵינּוּ הַמְחִין,
אֲזִי מִתְּגַבְּרִין הַיִּסּוּרֵינָא בְּיוֹתֵר מִמֶּה שֶׁהָיוּ מִקֵּדָם. כְּדֶרֶךְ
שְׁנֵי אֲנוּשִׁים שֶׁמִּתְּאֲבָקִים וְנִלְחָמִים וְנִתְּגַבְּרִים זֶה כַּנֶּגֶד זֶה,
שְׂכַשְׂאֶחָד רֹאֵה שֶׁחֲבֵרוֹ מִתְּגַבֵּר עָלָיו, אֲזִי הוּא מִתְּחַזֵּק מְאֹד,
וּמִתְּגַבֵּר בְּיוֹתֵר. כִּמוֹ כֵּן בְּשִׁרְוֵאֵין הַבְּעָלֵי דֵינַיִם, שֶׁהוּא רוֹצֵה
לְהַתְּגַבֵּר עַל הַיִּסּוּרֵינָא וּלְבַטְּלָם, עַל יְדֵי הַבְּטוּלָה אֶל הַתְּכָלִית
כַּנֶּל, אֲזִי הֵם מִתְּחַזְּקִים וּמִתְּגַבְּרִים בְּיוֹתֵר. וְעַל־כֵּן אַחַר כֵּן

בְּשֵׁשׁב מֵהַבְּטוּל, אֲזַי הַיְסוּרִין הֵם גְּדוּלִים יוֹתֵר מִקֶּדֶם, כִּי הֵם
מִתְנַבְּרִים כְּנִגְדּוֹ, מִחֲמַת שְׂרוּצָה לְבָרַח מֵהֶם וְכַנִּ"ל:

אֲךָ אַחַר כֵּךְ מְקַלִּים הַיְסוּרִין וּמִתְנַחֲמִין עֲלֵיהֶם עַל יְדֵי
הַתְּחַדְּשׁוֹת הַתּוֹרָה, שְׂזוּכִין עַל יְדֵי הַיְסוּרִין. כִּי עַל-יְדֵי
הַיְסוּרִין בָּא לְבַחֲנֵת בְּטוּל כַּנִּ"ל, וְאַחַר כֵּךְ, אָף עַל פִּי שֵׁשׁב
מֵהַבְּטוּל, אָף-עַל-פִּי-כֵן מֵהַרְשִׁימוֹ שְׁנִשְׂאָר מֵהַבְּטוּל, עַל-יְדֵי זֶה
נַעֲשֶׂה הַתְּחַדְּשׁוֹת הַתּוֹרָה. כִּי עַל-יְדֵי הַבְּטוּל שְׁנַתְּבַטַּל אֶל
הַתְּכַלִּית, וְהַשִּׁיג שְׁכַל הַיְסוּרִין הֵם טוֹבוֹת גְּדוּלוֹת מְאֹד, עַל יְדֵי
זֶה נִתְמַלֵּא שְׂמִיחָה. וְהַשְׂמִיחָה הוּא כָּלִי אֶל חֲדוּשֵׁין דְּאוּרִיתָא, כְּמוֹ
שְׂאֲמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנָם לְבִרְכָה (שַׁבַּת פח): בְּשַׁעָה שְׂאֲמְרוּ יִשְׂרָאֵל
נַעֲשֶׂה וְנִשְׂמַע, יִרְדּוּ שְׁשִׁים רַבּוֹא מְלָאכִים וְנִתְּנוּ שְׁנֵי כְּתָרִים
בְּרֹאשׁ כָּל אֶחָד, וְכִשְׂחָטָאוּ וְכוּ', וְעַתִּיד הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
לְהַחְזִירָן לָנוּ, שְׂנֵאֲמַר: וְשְׂמַחַת עוֹלָם עַל רֹאשִׁם. נִמְצָא
שֶׁהַשְׂמִיחָה הִיא בְּחִינַת נַעֲשֶׂה וְנִשְׂמַע, שֶׁהוּא בְּחִינַת קַבְּלַת
הַתּוֹרָה.

וְעַל יְדֵי הַתְּחַדְּשׁוֹת הַתּוֹרָה, שְׂזוּכִין עַל-יְדֵי הַרְשִׁימוֹ שֶׁל הַבְּטוּל
כַּנִּ"ל, עַל יְדֵי זֶה מְקַרְרִין הַיְסוּרִין אַחַר כֵּךְ, כִּי עַל יְדֵי זֶה
מְכַבִּין צְמָאוֹן הַנֶּפֶשׁ, כִּי הַרְגַּשְׁת הַיְסוּרִין הוּא בְּחִינַת צְמָאוֹן
הַנֶּפֶשׁ, כִּי צְמָאוֹן הוּא עַל יְדֵי מְלִיחוֹת, וּמְלִיחוֹת הוּא בְּחִינַת
יְסוּרִין, כְּמוֹ שְׂאֲמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנָם לְבִרְכָה (בְּרִכוֹת ה): נֵאֶמַר
בְּרִית בְּמַלְחָה, וְנֵאֶמַר בְּרִית בְּיְסוּרִין. כִּי הַנֶּפֶשׁ הִיא בַּת הַשֶּׁכֶל, כִּי
עָקֵר גְּדוּל הַנֶּפֶשׁ הוּא עַל-יְדֵי הַשֶּׁכֶל, שְׂמִגְדְּלָהּ וּמִתְקַנְהָ, וְכְמוֹ

שָׁכָתוּב (משלי יט): גַּם בְּלֹא דַעַת נֶפֶשׁ לֹא מוּב. וּכְשֶׁה־שִׁכַּל
 בְּשִׁלְמוֹת, אֲזִי הוּא עוֹשֶׂה פְרוֹת, אֲבָל כְּשֶׁנִּפְגַּם הַשִּׁכָּל, אֲזִי הוּא
 בְּחִינַת אֶרֶץ פְּרִי לְמַלְחָה (תהלים קו). וְהַמְּלִיחוֹת הוּא בְּחִינַת
 הַיִּסּוּרִין שְׁמֵרְגִישִׁין עַל־יְדֵי שְׂאִין הַשִּׁכָּל בְּשִׁלְמוֹת כַּנֶּ"ל, וְהוּא
 בְּחִינַת צְמֵאוֹן הַנֶּפֶשׁ כַּנֶּ"ל. וְעַל יְדֵי הַהֲתַחַדְשׁוֹת הַתּוֹרָה הַנֶּ"ל,
 עַל יְדֵי זֶה מְקַרְרִין הַיִּסּוּרִין, וּמְכַבִּין הַצְּמֵאוֹן, בְּבְחִינּוֹת (ישעיה נה):
 הוּי כָּל צְמֵא לְכוּ לְמִים.

וְזֶה בְּחִינּוֹת (תהלים צד): אֲשֶׁרִי הַגִּבֹּר אֲשֶׁר תִּיַסְרֵנוּ יְהוָה וּמִתּוֹרַתְךָ
 תִּלְמַדְנִי; כִּי עַל יְדֵי הַיִּסּוּרִין זוֹכֶה לְהֲתַחַדְשׁוֹת הַתּוֹרָה
 כַּנֶּ"ל. וְזֶה סִימָן שֶׁפָּעַל עַל יְדֵי הַיִּסּוּרִין וְקִפְלָם כִּרְאוּי, כְּשֶׁזוֹכֶה
 אַחַר כֵּךְ לְחִדּוּשֵׁין דְּאוֹרֵיתָא, שְׁזֶה סִימָן שְׂזוֹכֶה לְבְחִינּוֹת בְּפוֹל אֶל
 הַתְּכֵלִית עַל־יְדֵי הַיִּסּוּרִין, וְעַל יְדֵי זֶה זֶכֶה לְחִדּוּשֵׁין דְּאוֹרֵיתָא,
 עַל־יְדֵי הַרְשִׁימוּ כַּנֶּ"ל:

וְהַבֵּעַל הַשְּׂדֵה הַנֶּ"ל, כְּשֶׁעִינִי מְאִירוֹת, בְּבְחִינּוֹת שְׂדֵה צוֹפִים,
 אֲזִי יָכוֹל לְהַסְתַּפֵּל בְּכָל אֶחָד וְאֶחָד, אִם הוּא קָרוֹב אֶל
 הַתְּכֵלִית. וּכְשֶׁרוֹאֶה בְּאֶחָד שְׂרָחוֹק מֵהַתְּכֵלִית, אֲזִי אֵין תְּפִלָּתוֹ
 עֲדִין בְּשִׁלְמוֹת כִּרְאוּי כַּנֶּ"ל, כִּי אֵינוֹ יָכוֹל לַעֲשׂוֹת אֶחָד מִכָּל
 הַתְּפִלָּה, וּכְשֶׁעוֹמֵד בְּסוֹף הַתְּבָה, שׂוֹכַח תְּחֵלֶת הַתְּבָה, וְאֵינוֹ יָכוֹל
 לְכַלֵּל תְּפִלָּתוֹ בְּבְחִינּוֹת אֶחָד כַּנֶּ"ל. וְהַבֵּעַל הַשְּׂדֵה הַנֶּ"ל, מְסַתַּפֵּל
 בּוֹ, וּמְבִיאוֹ אֶל הַתְּכֵלִית, שֶׁהוּא כְּלוֹ אֶחָד כַּנֶּ"ל. וְאֲזִי יָכוֹל
 לַעֲשׂוֹת אֶחָד מִכָּל הַתְּפִלָּה, וְאֵף עַל פִּי שְׁעוֹמֵד בְּסוֹף הַתְּפִלָּה,
 עֲדִין הוּא עוֹמֵד בְּתְחֵלֶת הַתְּבָה שֶׁל תְּחֵלֶת הַתְּפִלָּה כַּנֶּ"ל.

וְזֶה בְּחִינֹת (שבת קד): מְנַצֵּף צוֹפִים אָמְרוּ, וּמְסִיק שָׁם, שֶׁהַצּוֹפִים תִּקְנוּ הִי בְּתַחֲלַת תְּבָה וְהִי בְּסוֹף תְּבָה. צוֹפִים זֶה בְּחִינֹת הַבַּעַל הַשְּׂדֵה, כְּשֶׁעִינֵינוּ בְּבְחִינֹת שְׂדֵה צוֹפִים כַּנִּ"ל, אֲזִי יָכוֹל לְתַקֵּן וּלְהַסְתַּכֵּל עַל אוֹתָם שֶׁהֵם סְמוּכִים אֶל הַתְּכָלִית, וּכְשֶׁעוֹמְדִים בְּסוֹף הַתְּפִלָּה עֲדִין הֵם בְּתַחֲלַת הַתְּבָה כַּנִּ"ל. וְעַל אוֹתָם שֶׁהֵם רְחוּקִים מֵהַתְּכָלִית, וְהֵם בְּחִינֹת סוֹף תְּבָה, כִּי כְּשֶׁהֵם בְּסוֹף הַתְּבָה, הֵם בְּסוֹף הַתְּבָה מִמַּשׁ כַּנִּ"ל. וְהַצּוֹפִים מְתַקְּנִים אוֹתָם, וּמְבִיאִים אוֹתָם אֶל הַתְּכָלִית כַּנִּ"ל. וְזֶה בְּחִינֹת: שְׂכָחוּם וְחִזְרוּ וַיִּסְדּוּם, הֵינּוּ שְׂמַחֲמַת שֶׁהֵם רְחוּקִים מֵהַתְּכָלִית, שְׂכָחוּ תַחֲלַת הַתְּבָה, כִּי אֵינָם כּוֹלְלִים תְּפִלָּתָם בְּבְחִינַת אֶחָד כַּנִּ"ל, וְחִזְרוּ וַיִּסְדּוּם וְתִקְנוּ אוֹתָם, שֶׁיְהִי כְּלוּ אֶחָד כַּנִּ"ל:

וְזֶה פֶּרוּשׁ: וַיֹּאמֶר בַּעַז אֶל רוּת. בַּעַז הוּא הַשֵּׁכֶל, כְּמוֹ שְׂפָתוֹב (קהלת ז): הַחֲכָמָה תַּעֲזוּ לְחָכְמָה. רוּת הִיא בְּחִינַת הַנֶּפֶשׁ, שְׂמִמְנָה יוֹצֵא הַדְּבַר שֶׁל הַתְּפִלּוֹת וְהַשִּׁירוֹת וְהַתְּשַׁבְּחוֹת, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבִרְכָה (ברכות ז): לָמָּה נִקְרָא שְׂמָה רוּת, שְׂמִמְנָה יֹצֵא דוֹד שְׂרוּהָ לְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּשִׁירוֹת וְתְשַׁבְּחוֹת. הֲלוֹא שְׂמַעְתָּ בְּתִי - כִּי הַנֶּפֶשׁ הִיא בַת הַשֵּׁכֶל כַּנִּ"ל. וְזֶהוּ: הֲלוֹא שְׂמַעְתָּ, הֵינּוּ הַשְּׂמַע לְאַזְנוֹךָ מֵהַ שְׂאֵתָה מוֹצִיא בְּפִיךָ, הֵינּוּ הַטָּה אֲזוּנִיךָ וְשְׂמַע בְּקִשְׁתְּ הַדְּבַר וְתַחְנוּנֵינוּ, שְׂמַבְקֵשׁ וּמַתְחַנֵּן לְבַל תִּתְפָּרַד מִמּוֹנוּ כַּנִּ"ל.

וְזוּהוּ: אֵל תִּלְכִּי לְלַקֵּט בְּשָׂדֵה אַחֵר - בַּנְּ"ל, כִּי כָּל הָאוֹתוֹת
וְהַדְּבוּרִים הֵם לְקוּמִים יְקָרִים שְׁמֹלֶקֶטִים בְּשָׂדוֹת עֲלוּזִים
בַּנְּ"ל. וְהַדְּבוּר מִבְּקֵשׁ מֵהַנֶּפֶשׁ, לְבַל תִּלְךָ מֵאֲתוֹ לְלַקֵּט לְקוּמִים
אַחֵרִים בַּנְּ"ל. אֵךְ זֶה אִי אֶפְשָׁר כִּי צָרִיךְ לִילָךְ וְלִלְקֵט יוֹתֵר בַּנְּ"ל,
אֵךְ: וְגַם וְלֹא תַעֲבֹרִי מִזֶּה - הֵינּוּ, שְׁאֵפְלוּ בְּשִׂתְלֶךְ לְתִבָּה
אַחֶרֶת, אֵל תַּעֲבֹר מִתִּבָּה רֵאשׁוֹנָה בַּנְּ"ל, וְזֶה נַעֲשֶׂה עַל יְדֵי
שְׁזוּכָה אֵל הַתְּכָלִית בַּנְּ"ל. וְזֶה: עֵינֶיךָ בְּשָׂדֵה אֲשֶׁר יִקְצֹרֵן -
הֵינּוּ בְּחִינַת הַהֶסְתַּכְּלוּת עַל הַתְּכָלִית, כִּי הַקְּצִירָה הִיא תְּכָלִית
הַחֲרִישָׁה וְהַזְרִיעָה.

הֲלוֹא צוּיִתִּי אֶת הַנְּעָרִים לְבִלְתִּי נִגְעֶךָ - זֶה בְּחִינַת סְתִימַת
הָעֵינַיִם, שְׁצָרִיךְ לְסוּגְרָם, וְלַחֲבֵר הָרְאוֹת לְכוּנוֹ אֵל
הַתְּכָלִית בַּנְּ"ל, כִּי בְּלֹא זֶה אִי אֶפְשָׁר לְהֶסְתַּכֵּל עַל הַתְּכָלִית
בַּנְּ"ל. וְזֶה: הֲלוֹא צוּיִתִּי אֶת הַנְּעָרִים - לְשׁוֹן צוֹתָא וְהַתְּחַבְּרוּת,
שְׁצָרִיךְ לְצוֹת וְלַחֲבֵר הָרְאוֹת בַּנְּ"ל. וְהָעֵינַיִם נִקְרָאִים נְעָרִים, כִּי
הֵם מְשֻׁרְתֵי הַשֶּׁכֶל בַּנְּ"ל, כִּי הָרְאוֹת הוּא שְׁלִיחַ וּמְשֻׁרְת
לְהַשְׁכֵּל בַּנְּ"ל. וְזוּהוּ: לְבִלְתִּי נִגְעֶךָ - בְּחִינַת נִגְעֵי הַנֶּפֶשׁ. כִּי
כְּשֶׁהָרְאוֹת נִתְּפָזֵר, וְרוּאָה כָּל מָה שְׁלֻפְנֵי, הֵינּוּ שְׂאִינוֹ סוֹתֵם
וְסוּגֵר עֵינָיו מִחֻזּוֹ דְּהָאֵי עֲלֵמָא בַּנְּ"ל, זֶהוּ בְּחִינַת נִגְעֵי הַנֶּפֶשׁ.
וְצָרִיךְ לְצוֹת וְלַחֲבֵר אֶת הַנְּעָרִים, דְּהֵינּוּ הָרְאוֹת, לְבִלְי לְהֶסְתַּכֵּל
מִן הַצַּד עַל הַבְּלִי עוֹלָם הַזֶּה, לְבִלְתִּי לְנַגֵּעַ אֶת הַנֶּפֶשׁ, וְאִזּוֹ יוֹכֵל
לְהֶסְתַּכֵּל עַל הַתְּכָלִית בַּנְּ"ל, וְאִזּוֹ עַל יְדֵי הַהֶסְתַּכְּלוּת עַל

התכלית, נתבטלין כל היסורין פנ"ל. אך אחר כך בִּשְׁשֵׁב מהבטול, מתגברין היסורין ביותר פנ"ל, שְׁזָה בְּחִינַת צְמֵאוֹן הַנֶּפֶשׁ פנ"ל. וזה: וְצָמִית וְחִלְכֶת אֶל הַפְּלִים וְשָׁתִית מֵאֲשֶׁר יִשְׁאֲבוּן הַנְּעָרִים - פי לכבות הצמאון הוא על ידי התחדשות התורה, שמקבלין המחין, שהם הפלים של השכל, על ידי הרשימו שגשאר מהבטול פנ"ל, ומשם שוטה הנפש לכבות צמאונה פנ"ל. וזה: וְשָׁתִית מֵאֲשֶׁר יִשְׁאֲבוּן הַנְּעָרִים - פי הנערים שהם עיני השכל, הם שואבין התחדשות התורה, מהרשימו שגשאר מההסתכלות על התכלית פנ"ל, ועל ידי זה נתבטלין היסורין אחר כך, ומכבין צמאון הנפש פנ"ל:

וְזֶה בְּחִינַת הַגֶּן עֵדֶן, בְּחִינַת מִשָּׁה וְאֶהָרָן. גֶּן הוּא בְּחִינַת הַנֶּפֶשׁ, בְּחִינַת (ירמיה לא): וְהִיתָה נֶפֶשׁ פֶּגַע רָוָה. עֵדֶן הוּא בְּחִינַת הַתְּכֵלִית. פִּי עֵדֶן עֵינַי לֹא רָאִיתָה (כמו שאמרו רז"ל ברכות לד:), בְּחִינַת בְּטוּל פנ"ל:

וְזֶה בְּחִינַת: עֵתִיד הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לַעֲשׂוֹת מְחֹל לְצַדִּיקִים לַעֲתִיד לְבוֹא, וְכָל אֶחָד מֵרְאֵה בְּאֶצְבְּעוֹ וְכוּ' (תענית לא). מְחֹל, זֶה בְּחִינַת הַשְּׂמִיחָה, שֶׁהִיא כְּלִי לְקַבֵּל הַתּוֹרָה פנ"ל. וְכָל זֶה עַל יְדֵי הַבְּטוּל, שֶׁעַל־יְדֵי הַזְּרִיחָה שֶׁל הַרְּשִׁימוֹ מִן הַבְּטוּל, מִשָּׁם בָּאָה הַתּוֹרָה עַל־יְדֵי הַפְּלִים, כְּמוֹ שֶׁמְבַאֵר שָׁם. וְזֶה בְּחִינַת מֵרְאֵה בְּאֶצְבְּעוֹ. מֵרְאֵה, זֶה בְּחִינַת הַמֵּרְאֵה וְהַזְּרִיחָה שֶׁל הַרְּשִׁימוֹ, שֶׁמִּשָּׁם בָּאָה הַתּוֹרָה. וְזֶה בְּחִינַת מֵרְאֵה בְּאֶצְבְּעוֹ, בְּחִינַת הַתּוֹרָה, שֶׁהִיא בְּחִינַת (שמות לא): אֶצְבַּע אֱלֹקִים:

סו

ויהי נא פי שנים ברוחך אלי, ויאמר וכו' אם תראה אתי
 לקח מאתך יהי לך בן וכו': (מלכים ב)

והנה נתקיים אחר כך באלישע פי שנים. נמצא, שהיה אלישע
 מתפלל בכונה יותר מאליהו רבו, כי כל הנסים
 והגדולות שעשה אלישע, בלם היו על ידי תפלה, כמו שאמרו
 רבותינו זכרונם לברכה (מגילה כו) על פסוק: ספרה נא לי את כל
 הגדלות אשר עשה אלישע - ואלישע פי עבד, בתפלה הוא
 דעבד:

א דע, שאפשר שיהיה התלמיד גדול מהרב, דהינו שיהיה לו
 פי שנים ברבו, ואף על פי כן הכל יהיה בכחו של רבו.
 וזה בחינת: ויהי נא פי שנים ברוחך אלי - ברוחך דיקא, שעל
 ידי בחינת הרוח עצמו של אליהו רבו, יהיה לו פי שנים כמותו.
 כי איתא, שיש להצדיק בחינת שני רוחות: רוח לעלא, רוח
 לתתא. כמו שכתוב (בראשית ו) אלה תולדות נח נח; נח
 לעלא נח לתתא [כמו שכתוב שם בזהר נח (דף נט): על פסוק
 זה, עין שם בתוספתא, וזה לשונו: למה נח תרי זמנא, אלא כל
 צדיק וצדיק די בעלמא, אית לה תרין רוחין: רוחא חד בעלמא
 דין, ורוחא חד בעלמא דאתי, והכי תשכח בכלהו צדיקי וכו'
 עין שם]. דהינו שיש לו בחינת חיות למעלה, וחיות למטה.
 והרוח והחיות שלמעלה, הוא גדול מאד מאד. והתלמידים הם

עם הַצַּדִּיק מְשַׁרֵּשׁ אֶחָד, רַק שֶׁהֵם תְּלוּיִים בּוֹ כַּעֲנָפִים בְּאֵילָן, שֶׁהָאֵילָן יוֹנֵק חַיּוּתוֹ מְשַׁרְשׁוֹ, וְהַעֲנָפִים יוֹנְקִים הַחַיּוּת דִּרְדָּה הָאֵילָן. וַיֵּשׁ בְּזוֹה פֶּמָּה בְּחִינּוֹת, כִּי יֵשׁ תְּלַמִּידִים שֶׁהֵם בְּבַחֲיַת עֲנָפִים, וַיֵּשׁ שֶׁהֵם בְּבַחֲיַת עָלִים, וְכֵן שְׂאֲרֵי הַבְּחִינּוֹת.

וּבִשְׁעַת הַסְּתַלְקוֹת הַצַּדִּיק, אֲזִי הוּא מְשִׁיג הַרְבֵּה יוֹתֵר מִמָּה שֶׁהִשִּׁיג בְּחַיּוֹ, כֹּל אֶחָד לְפִי מְדַרְגָּתוֹ, כְּמוֹ שֶׁמְצִינּוּ בְּרַבֵּי שְׂמֵעוֹן בֶּן יוֹחָאי בְּאֶדְרָא, וּבְרַבְנֵי הַקְּדוּשׁ, וּבְשֶׁאֵר צַדִּיקִים: וְדַע, שְׂזוּהוּ עַל יְדֵי שֶׁבִשְׁעַת הַסְּתַלְקוֹת, אֲזִי יוֹרֵד וְכֹא לְמַטָּה בְּחִינַת הָרוּחַ וְהַחַיּוּת דְּלַעְלָא, וְאֲזִי נִתְחַבְּקִין וְנִתְאַחֲדִים יַחַד הָרוּחַ דְּלִתְתָּא עִם הָרוּחַ דְּלַעְלָא, כִּי בְּאַמַּת שְׁנֵיהֶם אֶחָד. וְתַכְרַף כְּשֶׁנִּתְגַּלִּין זֶה לָזֶה, נִתְאַחֲדִין מְאֹד בְּאַחֲדוֹת גְּדוֹל. וּמַחְמַת שֶׁהָרוּחַ דְּלַעְלָא אֵינּוּ יְכוּל לְהִיּוֹת בְּזוֹה הָעוֹלָם, כִּי טַבְּעוֹ אֵינּוּ יְכוּל לְסַבֵּל כֹּל זֶה הָעוֹלָם, עַל כֵּן נִסְתַּלַּק לְעֵלְא. וְעַל יְדֵי זֶה נִסְתַּלַּק הַצַּדִּיק, כִּי כְּשֶׁנִּסְתַּלַּק לְמַעְלָה הָרוּחַ הַגָּדוֹל, נִסְתַּלַּק עִמּוֹ הָרוּחַ דְּלִתְתָּא, מַחְמַת שֶׁנִּתְאַחֲדוּ מְאֹד בְּאַחֲדוֹת גְּדוֹל כַּנֵּ"ל.

וְעַל כֵּן הוּא דְּבָר גְּדוֹל מְאֹד, לְהִיּוֹת בְּשְׁעַת הַסְּתַלְקוֹת הַצַּדִּיק, אֶפְלוּ מִי שְׂאֵינּוּ תְּלַמִּידוֹ. כִּי מַחְמַת שְׂאֵז יוֹרֵד וְנִתְגַּלֵּה לְמַטָּה הָרוּחַ דְּלַעְלָא, נִמְצָא שְׁנִיתְגַּלֵּה אִזּוּ הָאֲרָה גְּדוֹלָה מְאֹד, עַל כֵּן הוּא טוֹבָה גְּדוֹלָה לְכֹל מִי שֶׁנִּמְצָא אִזּוּ שֵׁם, וְהוּא טוֹבָה לָהֶם לְאַרְיַכַת יָמִים. וְכִמוֹ שֶׁאֲמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבִרְכָה (חַגִּיגָה ה'): עַל פְּסוּק (תְּהִלִּים מ"ט): וַיְחִי עוֹד לְנֶצַח וְכוּ', כִּי יִרְאֶה חַכְמִים יְמוֹתוֹ. אֲבָל לְהַתְּלַמִּידִים מְגִיעַ הָאֲרָה גְּדוֹלָה מְאֹד אִזּוּ בְּיוֹתֵר, כִּי מַחְמַת

שָׁהֵם תְּלוּיִן בְּהַצְדִּיק, וְיוֹנְקִים מִשָּׂרֵשׁ אֶחָד, נִמְצָא שְׁזֵה הַחַיּוֹת דְּלַעְלָא, הוּא חַיּוֹתָם מִמּוֹשׁ, וְנִתְאַחֲדִים וְנִתְחַבְּקִים גַּם בֵּן עִם זֶה הָרוּחַ בְּאַחֲדוֹת גְּדוּל, כִּי הוּא רוּחָם וְחַיּוֹתָם מִמּוֹשׁ כְּנִ"ל. וְעַל יְדֵי זֶה, אִם זוֹכָה, יְכוּל לְקַבֵּל פִּי שְׁנַיִם. כִּי הַצְדִּיק שֶׁהֵגִיעַ זְמַנו לְהַפְטִיר מִן הָעוֹלָם, נִסְתַּלַּק עַל־יְדֵי הָאַחֲדוֹת שֶׁנִּתְאַחֲדוּ עִם הָרוּחַ דְּלַעְלָא כְּנִ"ל. אַבְל הַתְּלַמִּידִים שֶׁעֲדִין לֹא הֵגִיעַ זְמַנו, אִזֵּי אֲדַרְבֵּה גִשְׂאָר אֶצְלָם הָרוּחַ דְּלַעְלָא, לְגַדֵּל הָאַחֲדוֹת שֶׁנִּתְאַחֲדוּ מְאֹד עִם הָרוּחַ דְּלַתְתָּא, כִּי אִי אֶפְשָׁר לָהֶם לְהִתְפָּרַד עוֹד זֶה מִזֶּה. נִמְצָא שֶׁהַצְדִּיק נִסְתַּלַּק עַל יְדֵי זֶה, עַל יְדֵי שְׂמוֹשׁוֹ עִמּוֹ הָרוּחַ דְּלַעְלָא אֶת הָרוּחַ דְּלַתְתָּא, וְהַתְּלַמִּידִים מֵגִיעַ לָהֶם פִּי שְׁנַיִם עַל יְדֵי זֶה, כִּי גִשְׂאָר אֶצְלָם בְּחַיּוֹת הָרוּחַ דְּלַעְלָא, כִּי נִתְאַחֲדוּ מְאֹד עִם הָרוּחַ דְּלַתְתָּא כְּנִ"ל:

אֲךָ כִּמְהַ בְּחַיּוֹת יֵשׁ בְּתַלְמִידִים, וּמִי שֶׁמְקַשֵּׁר מְאֹד בְּהַצְדִּיק כְּמוֹ עֲנָפִים בְּאֵילָן מִמּוֹשׁ, דְּהֵינּוּ שֶׁהוּא מְרַגֵּשׁ בְּעַצְמוֹ כָּל עֲלִיּוֹת וְיִרִידוֹת שֵׁישׁ לְהַצְדִּיק, אֶף־עַל־פִּי שְׂאִינוּ אֶצֶל הַצְדִּיק. כִּי רְאוּי לֹו לְהַתְּלַמִּיד לְהִרְגִישׁ בְּעַצְמוֹ כָּל עֲלִיּוֹת וְיִרִידוֹת שֶׁל הַצְדִּיק, אִם הוּא מְקַשֵּׁר בְּאֵמֶת כְּרְאוּי, כְּמוֹ עֲנָפִים בְּאֵילָן. כִּי הָעֲנָפִים מְרַגִּישִׁים כָּל הָעֲלִיּוֹת וְיִרִידוֹת שֵׁישׁ לְהָאֵילָן, וְעַל כֵּן בְּקִיץ הֵם גְּדֹלִים, וְיֵשׁ לָהֶם חַיּוֹת. כִּי הָאֵילָן יוֹנֵק חַיּוֹתוֹ מִשָּׂרְשׁוֹ, עַל יְדֵי הַגִּידִין שֵׁישׁ בּוֹ, שִׁיּוֹנֵק דְּרָךְ שֵׁם חַיּוֹתוֹ מִשָּׂרְשׁוֹ, דְּהֵינּוּ שֵׁישׁ בּוֹ חֲלָלִים שִׁיּוֹנֵק דְּרָךְ שֵׁם חַיּוֹתוֹ. וְעַל יְדֵי כֵּן בַּחֲרָף שֶׁנִּתְיַבֵּשׁ הַלְחֹלְחוֹתִית וְנִתְכַּוֵּץ הַחֲלָלִים, עַל יְדֵי זֶה נִתְכַּוֵּצִים גַּם כָּל

הַעֲנָפִים, וּמַחֲמַת זֶה נּוֹפְלִים הַעֲלִים אֲזוּ, וְכֵן לְהַפְדָּ בְּקִיץ בְּנ"ל.
 וְכִי שֶׁהוּא מְקַשֵּׁר אֶל הַצְדִּיק כְּמוֹ כֵן, דְּהִינּוּ שֶׁהוּא מְרַגֵּשׁ כָּל
 הַעֲלִיּוֹת וְיִרִידוֹת שֶׁל הַצְדִּיק, כִּי יֵשׁ כְּמָה וְכְמָה בְּחִינּוֹת שֶׁל
 עֲלִיּוֹת וְיִרִידוֹת, כִּי יֵשׁ כְּמָה וְכְמָה בְּחִינּוֹת הַסְתַּלְקוֹת, כִּי יֵשׁ
 בְּחִינּוֹת הַסְתַּלְקוֹת הַנֶּפֶשׁ, וְיֵשׁ הַסְתַּלְקוֹת הַשֵּׁם, שֶׁהוּא גַם בֵּן
 בְּחִינּוֹת הַסְתַּלְקוֹת, כִּי הַשֵּׁם הוּא הַנֶּפֶשׁ, וְכַמְבֹאֵר בְּמָקוֹם אַחֵר
 (לְקַמֵּן ס"ו רס), שֶׁזֶה בְּחִינּוֹת מְסִירַת הַנֶּפֶשׁ מִמֶּשׁ, עֵינֵי שֵׁם. וְיֵשׁ
 הַסְתַּלְקוֹת מְדַרְגָּא לְדַרְגָּא, שֶׁהוּא גַם בֵּן בְּחִינּוֹת הַסְתַּלְקוֹת.
 וְהַתְלַמִּיד שֶׁמְקַשֵּׁר כָּל כָּד, שֶׁמְרַגֵּשׁ בְּעַצְמוֹ כָּל הַעֲלִיּוֹת וְיִרִידוֹת
 שֶׁל רַבּוֹ, אֲזוּ יָכוֹל לְזַכּוֹת לְפִי שְׁנַיִם בְּעַת הַהַסְתַּלְקוֹת בְּנ"ל. וְזֶה
 בְּחִינּוֹת: אִם תִּרְאֶה אֹתִי לְקַח, דְּהִינּוּ שֶׁתִּרְאֶה אֹתִי לְקַח
 וְנִסְתַּלֵּק; מֵאֲתָךְ - מֵאֲתָךְ דִּיקָא, דְּהִינּוּ שֶׁמֵּאֲתָךְ וּמֵעַצְמְךָ תִּרְגֵּשׁ
 הַהַסְתַּלְקוֹת בְּנ"ל, וְאֲזוּ תּוֹכַח לְפִי שְׁנַיִם בְּעַת הַהַסְתַּלְקוֹת בְּנ"ל.
 כִּי בְּכָל עַת שֶׁל הַהַסְתַּלְקוֹת, מֵאִיזָה בְּחִינָה שֶׁהוּא, אֲזוּ הוּא
 בְּחִינַת יְרִידַת וְהַתְגַּלוֹת הַרוּחַ דְּלַעֲיָלָא בְּבְחִינָה הַנ"ל. רַק
 שֶׁהַתְגַּלוֹת הוּא כְּפִי בְּחִינַת הַהַסְתַּלְקוֹת, וּבְשַׁעַת הַהַסְתַּלְקוֹת
 לְגַמְרִי, יוֹרֵד וְנִתְגַּלָּה לְגַמְרִי בְּנ"ל:

וְזֶה בְּחִינּוֹת הַקְּבֵלַת פְּנֵי רַבּוֹ, שֶׁצָּרִיךְ לְהַשְׁתַּדֵּל תְּמִיד לְהַקְבִּיל
 פְּנֵי רַבּוֹ, כִּי פֶן וְאוֹלֵי עֲכָשׁוּ הוּא עַת שֶׁל בְּחִינַת הַסְתַּלְקוֹת,
 וְאִם יִזְכֶּה יִקְבַּל אֲזוּ הָאֲרָה גְדוֹלָה, בְּבְחִינַת פִּי שְׁנַיִם בְּנ"ל.
 וְכִשְׁמֻקְבַּל פִּי שְׁנַיִם, אֲזוּ אֶפְשֵׁר שִׁיתְּפַלֵּל בְּכוֹנָה, וְיַעֲשֶׂה עֲבֹדוֹת
 וְצַדִּיקוֹת יוֹתֵר מִרַבּוֹ, וְהַכֵּל עַל יְדֵי בְּחִינּוֹת רוּחַ שֶׁל רַבּוֹ, בְּבְחִינַת:

ויהי נא פי שנים ברוחך אלי - ברוחך דיקא כנ"ל. (ומי שאינו יודע זאת, אינו יודע מהו אפר יד, פי אפר יד הוא דבר חדוש. גם אינו יודע להוציא מבח אלא הפעל):

כ כי קדם שמוציאין מבח אלא הפעל, אזי הכח והפעל נקשרים ביחד, ואין הפרש ביניהם. פי סוף מעשה במחשבה תחלה, דהינו כשאדם רוצה לעשות איזה דבר, כגון לבנות בית, צריך לחשב תחלה במחשבתו, איך יהיה ציור בנין ביתו, ואז כשנגמר במחשבתו דמות ביתו, אזי מתחיל לבנותו. נמצא שסוף המעשה, במחשבה תחלה. וקדם שהוציא מבח אלא הפעל, אזי סוף המעשה נקשר עדין בתחלת המחשבה, ואין הפרש והבדל ביניהם כלל. וצריך לראות להוציא מבח אלא הפעל, ואזי נפתחין ונבדלין הכח והפעל.

ויש הפרש והבדל בין תחלת המחשבה, שהיא בחינות כח, ובין סוף המעשה, שהיא בחינת פעל. וזה בחינת אלה, כי א היא שתי יודין, ווא"ו באמצע, שהיא בחינת פתח. ואלו השני יודין, הם בחינת יו"ד בראש ויו"ד בסוף, שהם בחינות כח ופעל. הינו בחינת היו"ד של שם העצם, שהוא שם הויה ברוך הוא, שהוא יו"ד בראש, שהוא בחינת מחשבה תחלה, בחינת כח. והיו"ד השני, היא בחינת יו"ד של הכנוי, שהוא שם אדני, שהוא יו"ד בסוף, בחינת סוף מעשה, בחינת פעל. ובתחלה שני יודין אלו הם נקשרין יחד, ואין הבדל ביניהם כנ"ל, ואחר כך כשמוציאין מבח אלא הפעל, הם נפתחין ונבדלין כנ"ל. וזה

בְּחִינַת הַוָּאוּ שֶׁבְּתוֹךְ הָאֱלֹף, שֶׁהוּא בְּחִינַת פֶּתַח. הֵינּוּ מֵה שֶׁנִּפְתָּחִין וְנִבְדָּלִין אֵלּוּ הַשְּׁנֵי יוֹדֵי"ן, שֶׁהֵם בְּחִינּוֹת כַּח וּפְעֵל כַּנ"ל. וְזֹאת הַוָּאוּ שֶׁבְּתוֹךְ הָאֱלֹף, הוּא בְּחִינַת הַוָּאוּ אוֹתִיּוֹת שֵׁשׁ בֵּין שְׁנֵי הַיּוֹדֵי"ן שֶׁל שְׁנֵי הַשְּׁמוֹת הַנ"ל, כְּוֹה: יֶאֱקוֹנְקִי. כִּי יֵשׁ שְׁלֹשׁ אוֹתִיּוֹת אֶצֶל הַיּוֹ"ד שֶׁל שֵׁם הָעֶצֶם, שֶׁהוּא בְּחִינַת תַּחֲלַת הַמַּחֲשָׁבָה. וְכֵן יֵשׁ שְׁלֹשׁ אוֹתִיּוֹת אֶצֶל הַיּוֹ"ד שֶׁל שֵׁם הַכְּנֹוֹי, שֶׁהוּא בְּחִינַת סוֹף מַעֲשֵׂה.

כִּי בְּכָל דָּבָר שֶׁבְּעוֹלָם יֵשׁ שְׁלֹשׁ בְּחִינּוֹת, שֶׁהֵם מְקוֹם וְצִיּוֹר וְזִמְנוֹ, שֶׁהֵם בְּחִינַת שְׁלֹשׁ אוֹתִיּוֹת הַנ"ל. כְּגוֹן כְּשֶׁאָדָם רוֹצֵה לְבָנוֹת בֵּית, צָרִיךְ לְחַשֵּׁב בְּאִיזָה מְקוֹם לְבָנוֹתוֹ, וּבְאִיזָה זְמַן, וּבְאִיזָה צִיּוֹר יִהְיֶה נִבְנָה הַבֵּית, וְכֵן בְּכָל דָּבָר שֶׁבְּעוֹלָם. וְכֵן אַחֲרֵיכֶן בְּסוֹף הַמַּעֲשֵׂה, דִּהְיִנוּ בְּשַׁעוֹשָׂה אֶת הַדָּבָר, יֵשׁ גַּם כֵּן שְׁלֹשׁ בְּחִינּוֹת הַנ"ל, שֶׁהֵם מְקוֹם וְצִיּוֹר וְזִמְנוֹ. וְזֶה בְּחִינַת שְׁלֹשׁ אוֹתִיּוֹת שֵׁשׁ אֶצֶל יוֹ"ד בְּרֵאשׁ, שֶׁהִיא תַּחֲלַת הַמַּחֲשָׁבָה, וְכֵן יֵשׁ שְׁלֹשׁ אוֹתִיּוֹת אֶצֶל יוֹ"ד בְּסוֹף, שֶׁהִיא בְּחִינַת סוֹף הַמַּעֲשֵׂה, שֶׁהֵם בְּחִינַת הַוָּאוּ שֶׁבֵּין שְׁנֵי הַיּוֹדֵי"ן כַּנ"ל:

וְזֶה בְּחִינַת שְׁנֵי הָרוּחוֹת הַנ"ל, שֶׁהֵם רוּחַ דְּלַעֲלֵא וְרוּחַ דְּלַתָּא וְכַנְשָׁרִים יַחַד, כַּנ"ל, שֶׁהֵם בְּחִינַת כַּח וּפְעֵל, שֶׁבְּתַחֲלָה הֵם נִקְשָׁרִים יַחַד, וְאַחֲרֵיכֶן נִפְתָּחִין וְנִבְדָּלִין כַּנ"ל. כִּי בְּחִינַת שְׁתֵּי הָרוּחוֹת הַנ"ל, נַעֲשִׂין עַל יְדֵי הַמְתַּקַּת חֲרוֹן אָף. כִּי יֵשׁ בְּחִינַת חֲרוֹן אָף אֶצֶל הַשֵּׁם יַתְּבָרֵךְ, כְּכַיּוּבֹל, וְאֶצֶל בְּנֵי אָדָם. וּכְשֵׁיִשׁ חֲרוֹן אָף, חָס

וְשָׁלוֹם, הוּא בְּחִינֹת עֵשֶׁן שְׂיוּצָא מִנְּחִירָיו, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (תהלים יח):
 עָלָה עֵשֶׁן בְּאָפוֹ. וְזֶה הָעֵשֶׁן מְזִיק לְפָרְנֶסֶה, [שְׁעַל יְדֵה מוֹצִיאִין
 מִכַּח אֶל הַפֶּעַל, כִּי עַל-יְדֵי שְׂיִישׁ לוֹ פָּרְנֶסֶה וְאִינוּ נִצְרָךְ לַבְּרִיּוֹת,
 זֹכָה לְאַמֶּת, בְּחִינֹת עֲלֵמָא דְאַתִּי, בְּבְחִינֹת: אֲשֶׁרִי שָׂאֵל יַעֲקֹב
 בְּעֶזְרוֹ שְׁבָרוֹ עַל ה' אֱלֹקָיו; שְׁעַל יְדֵי זֶה מוֹצִיאִין מִכַּח אֶל הַפֶּעַל
 כְּדִלְקָמֶן]. כִּי הָעֵשֶׁן מְזִיק לְעֵינַיִם, בְּבְחִינַת (משלי י): כְּעֵשֶׁן לְעֵינַיִם;
 שֶׁהֵם בְּחִינַת פָּרְנֶסֶה, בְּחִינַת (תהלים קמה): עֵינֵי כָל אֱלֹךְ יִשְׁבְּרוּ
 וְכו'. כִּי כַּעַם מְזִיק לְפָרְנֶסֶה, כְּמוֹ שְׁמוּבָא בְּמָקוֹם אַחֵר, שְׁכַעַם
 מִפְּסִיד הָעֵשֶׁרִיּוֹת (עֵיין לְעִיל בְּסִימָן נט). וְצָרִיךְ לְשַׁבֵּר וּלְהַמְתִּיק הַחֲרוֹן
 אַף, דְּהֵינּוּ לְהַמְתִּיק הָעֵשֶׁן וּלְבַרְרוֹ, עַד שְׂיִהְיֶה נַעֲשֶׂה מִמֶּנּוּ
 בְּחִינַת רוּחַ, דְּהֵינּוּ רוּחַ אֲוִירִי, שְׁנַעֲשֶׂה מֵהַתְּבַרְרוֹת הָעֵשֶׁן.

וְזֶה הַרוּחַ, שֶׁהוּא הַמְתַקֵּת הָעֵשֶׁן שֶׁל הַחֲרוֹן אַף, הוּא בְּחִינַת
 מְשִׁיחַ, בְּחִינַת (איכה ד): רוּחַ אֲפִינוּ מְשִׁיחַ ה'. וְכָל זְמַן שָׂלֵא
 בָּא בְּחִינַת זֶה הַרוּחַ אֶל בְּחִינַת הַיָּדַיִם, עַדִּין הוּא קָדָם הַהוּיָה. כִּי
 עֶקֶר הַהוּיָה, הוּא בְּבְחִינַת הַיָּדַיִם, שֶׁהֵם כְּלֵי הָעֲשִׂיָה, שְׁשָׂם הוּא
 עֶקֶר הַתְּגַלּוֹת בְּחִינַת הַרוּחַ, בְּבְחִינַת (תהלים לא): בִּידֶךָ אֶפְקִיד
 רוּחִי, וּבְבְחִינַת (איוב יב): אֲשֶׁר בִּידוֹ נִפְּשׁ כָּל חַי וְרוּחַ כָּל בְּשָׂר
 אִישׁ.

וְאַחַר-כֵּן כְּשֶׁנִּתְגַּלָּה הַרוּחַ בְּבְחִינַת הַיָּדַיִם, עַדִּין שְׁנֵי הַרוּחֹת
 הַנִּזְכָּרִים, שֶׁהֵם בְּחִינַת כַּח וּפֶעַל, בְּחִינַת שְׁנֵי הַיָּדַיִם -
 יְמִין וּשְׂמָאל, הֵם שְׁנֵיהֶם בְּיַחַד עַדִּין, דְּהֵינּוּ שְׁעַדִּין לֹא נִפְתְּחוּ
 וְנִתְפָּרְדוּ הַיָּדַיִם, שְׁשָׂם הַתְּגַלּוֹת שְׁתֵּי הַרוּחֹת כַּנִּזְכָּר. כִּי עַדִּין

הַכַּח וְהַפְעֵל נִקְשָׁרִים יַחַד, וְאִין הַכֵּדֵל בֵּינֵיהֶם כָּלֵל, וְאִזִּי אִין נִפְרָד
בֵּין יְמִין לְשִׁמְאֹל כַּנִּל. וְאִזִּי עֲדִין בְּחִינַת קִדְּם הַבְּרִיאָה, דְּהִינוּ
קִדְּם שְׁמוּצִיאִין מִכַּח אֶל הַפְעֵל, שְׂאִזִּי הֵן נִקְשָׁרִים יַחַד כַּנִּל.

וְאַחֲרַי כִּדְּ כַּשְׁמוּצִיאִין מִכַּח אֶל הַפְעֵל, אִזִּי הוּא גְּמַר הַבְּרִיאָה,
וְאִזִּי נִפְתָּחִין הַיְדִים, וְנִכְרַר בֵּין יְמִין לְשִׁמְאֹל, בְּבַחֲבִינַת (ישעיה

מח): אַף יְדֵי יִסְדָּה אֶרֶץ וַיְמִינִי טַפְחָה שְׁמַיִם; כִּי אִזִּי יֵשׁ הַפְּרִשׁ
וְהַכַּח בֵּין הַכַּח וְהַפְעֵל, שְׁהֵם בְּחִינַת שְׁתֵּי הַיְדִים, שְׁתֵּי הַרוּחֹת
כַּנִּל. וְכֹל זֶה נַעֲשֶׂה עַל יְדֵי הַמְתַּקֵּת הַחֲרוּן אַף כַּנִּל, וְזֶה בְּחִינַת
אַף יְדֵי - אַף דִּיקָא כַּנִּל.

וְזֶה בְּחִינַת (תהלים קמה): פּוֹתַח אֶת יַדְּךָ - שְׁהַיְדִים נִפְתָּחִין וְנִכְרַרִין
בֵּין יְמִין לְשִׁמְאֹל כַּנִּל. וְזֶה: אֶת יַדְּךָ - בְּחִינַת שְׁנֵי יוֹדֵי"ן

הַנִּל (כמ"ש בווהר ובתיקונים בהקדמה דף ז: ומובא בפע"ח בשער הזמירות פ"ה
עיי"ש), אֶל תִּקְרִי יַדְּךָ, אֶלֶּא יוֹדְךָ, כִּי הַיְדִים הֵם בְּחִינַת שְׁנֵי יוֹדֵי"ן
הַנִּל, שְׁהֵם בְּחִינַת כַּח וּפְעֵל, שְׂזֶה בְּחִינַת שְׁתֵּי הַיְדִים יְמִין
וּשְׁמֹאֵל כַּנִּל:

וְזֶהוּ: פּוֹתַח אֶת יַדְּךָ - סוּפִי"תַבּוֹת חֲתָךְ, כַּמּוּבָא, הִינוּ
בְּחִינַת שְׁהַיְדִים נִפְתָּחִין וְנִחְתָּכִין, וְנִכְרַר בֵּין יְמִין לְשִׁמְאֹל

כַּנִּל, בְּחִינַת אַף יְדֵי יִסְדָּה אֶרֶץ וְכו'. כַּנִּל. וְזֶה חֲתָךְ בְּגִמְטְרִיא
שְׁתֵּי פְעָמִים רוּחַ (כמובא בפע"ח שם), הִינוּ בְּחִינַת שְׁנֵי הַרוּחֹת

הַנִּל, שְׁהֵם בְּחִינַת שְׁנֵי הַיּוֹדֵי"ן, שְׁנֵי הַיְדִים כַּנִּל, כַּשְׁנִפְתָּחִין
וְנִחְתָּכִין כַּשְׁמוּצִיאִין מִכַּח אֶל הַפְעֵל כַּנִּל. וְזֶהוּ פּוֹתַח אֶת וְכו',
בְּבַחֲבִינַת פְּתַח הַנִּל. וְכֹל זֶה נַעֲשֶׂה עַל-יְדֵי הַמְתַּקֵּת הַחֲרוּן אַף,

בְּבַחֲנֵינָת רוּחַ אֲפִינוּ מְשִׁיחַ ה' כַּנְּל. וְזוּה: פְּוֹתַח אֶת יְדֵךְ -
 רָאשֵׁי־תִבּוֹת: אֲפִי, הִינּוּ בְּחֵינַת רוּחַ אֲפִינוּ וְכוּ' הַנְּל. כִּי עַל־יְדֵי
 בְּחֵינַת רוּחַ אֲפִינוּ וְכוּ', נִפְתָּחִין וְנִחְתָּכִין הַיְדִים, שְׁהֵם בְּחֵינַת
 שְׁתֵּי הָרוּחֹת כַּנְּל:

וְכָל הַמְצוּוֹת וְהַעֲבֵרוֹת תְּלוּיִין גַּם כֵּן בְּזוּה, בְּבַחֲנֵינַת הַתְּפִתְחוֹת
 הַיְדִים הַנְּל, בְּחֵינַת כַּח וּפְעַל כַּנְּל. כִּי יֵשׁ בָּהֶם גַּם כֵּן
 שְׁלֹשׁ בְּחֵינֹת הַנְּל, שְׁהֵם מְקוּם וְצִיּוֹר וְזִמּוֹן.

וְזוּה בְּחֵינַת (אבות פ"ב): הַסְּתַפְּל בְּשִׁלְשָׁה דְבָרִים וְאִי אַתָּה בָּא
 לְיַדֵי עֲבָרָה, לְיַדֵי עֲבָרָה דִּיקָא, כִּי עֵקֶר הָעֲבָרָה, חֵם וְשָׁלוֹם,
 נַעֲשֶׂה עַל־יְדֵי בְּחֵינֹת הַיְדִים הַנְּל. וּבְתַחֲלָה הָעֲבָרָה בְּכַח,
 שְׁחֹשֵׁב לַעֲשׂוֹתָהּ, חֵם וְשָׁלוֹם, וְאַחֲרֵיכֵן כְּשִׁמוּצִיאָהּ מִכַּח אֶל
 הַפְּעַל וְעוֹשֶׂה אֹתָהּ, חֵם וְשָׁלוֹם, אֲזִי הוּא רָשָׁע גָּמוּר, וְחָשׁוּב
 כְּמַת, כִּי רָשָׁעִים בְּחֵינֵיהֶן קְרוּיִין מֵתִים (ברכות יח:). וְזוּה בְּחֵינַת
 (תהלים פח): כְּמוֹ חַלְלִים שׁוֹכְבֵי קֶבֶר וְכוּ'; הִינּוּ הָרָשָׁעִים שְׁהֵם
 בְּחֵינֵיהֶן קְרוּיִים מֵתִים. וְזוּהוּ: מִיָּדֵךְ נִגְזְרוּ - נִגְזְרוּ לְשׁוֹן חֲתָךְ, כְּמוֹ
 שְׁפָרַשׁ רֶשֶׁי. הִינּוּ שְׁהָעֲבָרָה נַעֲשֶׂה עַל־יְדֵי בְּחֵינַת חֲתוּךְ הַיְדִים,
 בְּחֵינַת: פּוֹתַח אֶת יְדֵךְ - סוֹפֵר־תִּבּוֹת חֲתָךְ. וּמִנְפִילַת חֲתוּךְ
 וְהַתְּפִתְחוֹת הַיְדִים אֵלּוּ שְׁבִקְדָּשָׁה, נַעֲשֶׂה הָעֲבָרָה בְּבַחֲנֵינֹת:
 וְהֵמָּה מִיָּדֵךְ נִגְזְרוּ - לְשׁוֹן חֲתָךְ כַּנְּל. וְעַל כֵּן מוֹעִיל תְּשׁוּבָה עַל
 עֲבָרָה, כִּי עֵקֶר הַתְּשׁוּבָה הִיא חֲרָטָה, שְׁמַתְחָרַט עַל הָעֲבָרָה,
 בְּחֵינֹת (נדרים כב:): פְּתַח חֲרָטָה, שְׁזוּה בְּחֵינֹת פְּתַח כַּנְּל, בְּחֵינֹת
 פּוֹתַח אֶת יְדֵךְ כַּנְּל:

ג וְלַהוֹצִיא מִכַּח אֶל הַפֶּעַל, הוּא עַל יְדֵי שְׁלֵמוֹת הַדְּבֹר, וְצִרְיָךְ שִׁיחִיו אוֹתִיּוֹת הַדְּבֹר בְּשְׁלֵמוֹת, וְזֶה נַעֲשֶׂה עַל יְדֵי בְּחִינּוֹת עֲלֵמָא דְאַתִּי, שְׁעַל יְדֵי זֶה נִשְׁלָמִין אוֹתִיּוֹת הַדְּבֹר. כִּי לְעֵתִיד לָבוֹא יִהְיֶה הַדְּבֹר בְּשְׁלֵמוֹת, כִּי אֶפְלוּ הָעִבּוּ"ם יִקְרְאוּ אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עִם הַדְּבֹר, כְּמָה שֶׁפְּתוּב (צַפְנִיָּה ג): כִּי אִזּוֹ אֶהְפֹּךְ אֶל הָעַמִּים שְׁפָה בְּרוּרָה לְקֹרֵא כָּלָם בְּשֵׁם ה' וְכו', נִמְצָא, שִׁיְהִיָּה לְהַדְּבֹר שְׁלֵמוֹת. כִּי עֲכָשׁוּ הַדְּבֹר חֶסֶר וְאִינוּ בְּשְׁלֵמוֹת, מֵאַחַר שֶׁאִין כָּל הָעוֹלָם קוֹרְאִין לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עִם הַדְּבֹר. אֲבָל לְעֵתִיד יִקְרְאוּ כָּלָם לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עִם הַדְּבֹר, אֶפְלוּ עִבּוּ"ם, וְעַל כֵּן אִזּוֹ יִהְיֶה הַדְּבֹר בְּשְׁלֵמוֹת, בְּחִינַת שְׁפָה בְּרוּרָה, מֵאַחַר שֶׁהַכֹּל יִקְרְאוּ לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עִם הַדְּבֹר, נִמְצָא שִׁישׁ לְהַדְּבֹר שְׁלֵמוֹת.

וְכָל זֶה יִהְיֶה לְעֵתִיד, כִּי עַקֵּר גְּדֻלַּתְנוּ וְתַפְאֲרַתְנוּ יִתְגַּלֶּה לְעֵתִיד לָבוֹא, שְׂאֵז יִדְעוּ וְיִרְאוּ הַכֹּל אֶת גְּדֻלַּתְנוּ, כִּי אִזּוֹ יִרְאוּ הַכֹּל אֶת גְּדֻלַּת וְתַפְאֲרַת הַצְּדִיקִים וְהַכְּשָׁרִים, אֲשֶׁרֵיהֶם אֲשֶׁרֵי חֻלְקָם, מֵה רַב טוֹבָךְ הַצָּפוֹן לָהֶם. וְלַהֲפֹךְ - מִפְּלַת הַרְשָׁעִים, כְּמָה שֶׁפְּתוּב (מֵלָאכִי ג): וְעִסּוֹתָם רְשָׁעִים וְכו'; כִּי אִזּוֹ יִהְיֶה יוֹמָא דְדִינָא רַבָּא, שִׁיְהִיָּה הָאָדָם גְּדוֹן עַל כָּל מַעֲשֵׂה, עַל כָּל פְּרַט וּפְרָט, וְלֹא יוֹתֵרוּ לוֹ עַל שׁוֹם דְּבַר קָטָן, כִּי אִין שְׂכַחָה לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ, וְהַכֹּל יִהְיֶה נֹזֵר לוֹ אִזּוֹ.

וְאִזּוֹ, כְּשִׁיְהִיָּה מִפְּלַת הַרְשָׁעִים, וְיִשׁוּבוּ וְיִרְאוּ בֵּין צְדִיק לְרָשָׁע וְכו', (כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב שֵׁם בְּמֵלָאכִי: וְשַׁבְתֶּם וְרֵאִיתֶם בֵּין

צָדִיק לְרָשָׁע, בֵּין עוֹבֵד אֱלֹקִים לְאִשֶּׁר לֹא עֲבָדוּ. כִּי אִזּוּ דִּיקָא,
 בְּיוֹמָא דְדִינָא, יִרְאוּ הַחֲלוּק בֵּין צָדִיק לְרָשָׁע וְכוּ', וְאִזּוּ יִתְהַפְּכוּ
 כָּלֵם לְהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ עַל יְדֵי זֶה, וְיִקְרָאוּ כָּלֵם בְּשֵׁם ה', בְּבַחֲיֹנוֹת:
 אִזּוּ אֶהְפֹּךְ אֵל כָּל הָעַמִּים וְכוּ' כַּנ"ל, וְאִזּוּ יִהְיֶה הַדְּבֹר בְּשִׁלְמוֹת,
 בְּחִינַת שְׁפָה בְרוּרָה כַּנ"ל. נִמְצָא, שֶׁעַל יְדֵי מַפְלַת הַרְשָׁעִים
 שִׁיחֵיהָ לְעֵתִיד, עַל יְדֵי זֶה יִהְיֶה נִשְׁלָם הַדְּבֹר אִזּוּ כַּנ"ל. אֲבָל
 צָרִיכִין לְהַמְשִׁיךְ בְּחִינַת עֲלָמָא דְאִתִּי גַם בְּעוֹלָם הַזֶּה, דְּהֵינּוּ
 שִׁיחֵיהָ מַפְלָה לְרָשָׁעִים גַּם בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְזֶה נַעֲשֶׂה עַל יְדֵי אַמְתּוֹ:
 וְעַקֵּר הָאֻמַּת הוּא, כְּשֵׁאִין הָאָדָם נִצְרָךְ לְבְרִיּוֹת, כִּי בִּיּוֹן שְׁנִצְרָךְ
 הָאָדָם לְבְרִיּוֹת, מִשְׁתַּנֵּה פָּנָיו כְּכֹרֶם, לְכַמְהָ גִּוְנִין (כְּרוֹת
 ו'). כִּי מִי שֶׁהוּא נִצְרָךְ לְבְרִיּוֹת, קָשָׁה לוֹ מְאֹד לְהִתְפַּלֵּל בְּרַבִּים,
 וְטוֹב וְנוֹחַ לוֹ לְהִתְפַּלֵּל בְּיַחֲדָה, כִּי בְּרַבִּים נּוֹפְלִין עָלָיו פְּגִיּוֹת
 גְּדוֹלוֹת וְשִׁקְרִים, שֶׁעוֹשֶׂה תְּנוּעוֹת וְשִׁקְרִים בְּתַפְּלָתוֹ בְּשִׁבִיל בְּנֵי
 אָדָם, מֵאַחַר שֶׁהוּא נִצְרָךְ לָהֶם. וְאַפְּלוּ מִי שֵׁאִין נִצְרָךְ לְבְרִיּוֹת
 בְּשִׁבִיל פְּרִנְסָה, כִּי מִתְפַּרְנֵם מִשְׁלוֹ, אַף עַל פִּי כֵן יֵשׁ שֶׁהוּא נִצְרָךְ
 לְבְרִיּוֹת בְּשִׁבִיל כְּבוֹד, אוֹ בְּשִׁבִיל דְּבַר אַחַר, דְּהֵינּוּ שְׂיֵישׁ לוֹ
 תְּאוּהָ שֶׁל כְּבוֹד וְחִשְׁבּוֹת וְכִיּוֹצֵא. נִמְצָא שֶׁהוּא נִצְרָךְ לְבְרִיּוֹת,
 שֶׁהוּא צָרִיךְ לְכְבוֹד וְחִשְׁבּוֹת שְׁלָהֶם. וְאִזּוּ, כְּשֶׁהוּא נִצְרָךְ לְבְרִיּוֹת
 בְּאִיזָה בְּחִינָה, יוֹכֵל לִפְּלֵ בְּשִׁקְרָה גְּדוֹל בְּתַפְּלָתוֹ, דְּהֵינּוּ לַעֲשׂוֹת
 תְּנוּעוֹת בְּשִׁקְרָה בְּשִׁבִיל בְּנֵי אָדָם כַּנ"ל.

וַיֵּשׁ מִי שֶׁהוּא אִישׁ כְּשֶׁר קָצַת, וַיִּרְא אֶת ה' בְּמִקְצַת, וּמִתְבַּיֵּשׁ
 בְּעֵינָיו לַעֲשׂוֹת שִׁקְרָה מְגַנֵּה בְּתַפְּלָתוֹ בְּשִׁבִיל אַחֲרִים, וּמִתְבַּיֵּן

לְהִתְפַּלֵּל בְּאֵמֶת. אֲבָל הָאֵמֶת הוּא הַרְבֵּה מְאֹד יוֹתֵר מִדִּי, וְגַם זֶה
 אֵינּוּ אֵמֶת, כִּי לֹא נִמְצָא הַרְבֵּה אֵמֶת, כִּי הָאֵמֶת הוּא רַק אֶחָד,
 כְּמוֹ שְׁמוּבָא בְּמָקוֹם אַחֵר (לעיל בהתורה אמר ר"ע בסימן נא), דְּהֵינּוּ
 מִחֲמַת שֶׁהוּא בּוֹשׁ בְּעֵינֵי עֲצָמוֹ לְהִתְפַּלֵּל בְּשֶׁקֶר גָּמוּר כַּנִּל, עַל
 כֵּן הוּא רוֹצֵה לְכַסּוֹת עַל הַשֶּׁקֶר וּלְהַלְבִּישׁ הַשֶּׁקֶר בְּאֵמֶת. דְּהֵינּוּ
 לְמַשָּׁל, שְׁחָפֵץ לַעֲשׂוֹת אֵיזוֹהוּ תְּנוּעָה אוֹ הַמְחָאֵת כֶּף בְּשִׁבְלֵי
 אַחֵר, אֲבָל הוּא מִתְבַּיֵּשׁ בְּזֶה שֶׁיַּעֲשֶׂה שֶׁקֶר בְּתַפְלָתוֹ בְּשִׁבְלֵי בְּנֵי
 אָדָם, עַל כֵּן הוּא גּוֹנֵב דַּעַת עֲצָמוֹ, וּמִסְפֵּב לוֹ הַיִּצָר הָרַע
 סְבוּבִים בְּמַחֲשַׁבְתּוֹ, עַד שֶׁנִּתְגַּלְגַּל הַדְּבָר בְּמַחֲשַׁבְתּוֹ שֶׁהוּא צָרִיךְ
 בְּאֵמֶת לַעֲשׂוֹת תְּנוּעָה זֹאת בְּתַפְלָתוֹ אוֹ לְהַכּוֹת כֶּף אֶל כֶּף, דְּהֵינּוּ
 שְׁמוּצָא לַעֲצָמוֹ אֵיזוֹהוּ אֵמֶת, שֶׁהוּא צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת אוֹתָהּ הַתְּנוּעָה
 בְּשִׁבְלֵי אוֹתוֹ הָאֵמֶת. נִמְצָא שֶׁהוּא מְכַסֶּה הַשֶּׁקֶר בְּאֵמֶת, נִמְצָא
 שֶׁיֵּשׁ לוֹ הַרְבֵּה אֵמֶת יוֹתֵר מִדִּי.

כִּי הָעֵקֶר הָאֵמֶת אֵינּוּ רַק אֶחָד, דְּהֵינּוּ לְהִתְפַּלֵּל בְּאֵמֶת לְאֵמֶתוֹ
 בְּשִׁבְלֵי הַשָּׁם יִתְבָּרַךְ לְבָדוֹ, אֲבָל זֶה הָאֵמֶת שֶׁל שֶׁקֶר הוּא
 הַרְבֵּה מְאֹד, כִּי יֵשׁ בְּזֶה כֶּמָּה גּוֹנִין, וְכַמָּה מֵינֵי אֵמֶת שְׁמוּצָא
 לַעֲצָמוֹ לְחַפּוֹת עַל הַשֶּׁקֶר. וְזֶהוּ: כִּיּוֹן שֶׁנִּצְרַךְ הָאָדָם לְבְרִיּוֹת -
 שְׂאֵז נּוֹפְלִים עָלָיו פְּגִיזוֹת וּשְׁקָרִים כַּנִּל - אֵיזִי מִשְׁתַּנֶּה פְּנָיו
 לְכַמָּה גּוֹנִין. פְּנָיו זֶה בְּחִינַת הָאֵמֶת, שֶׁהוּא בְּחִינַת פְּנִים, בְּחִינַת
 (תהלים כד): מִבְּקִשֵׁי פְּנֵיךְ יַעֲקֹב סִלָּה; בְּחִינַת (מִיכָה ז): תִּתֵּן אֵמֶת
 לַיַּעֲקֹב. דְּהֵינּוּ שֶׁהָאֵמֶת שְׁלוֹ, שֶׁהוּא בְּחִינַת פְּנִים, נִשְׁתַּנֶּה לְכַמָּה
 גּוֹנִין, דְּהֵינּוּ שֶׁיֵּשׁ לוֹ כֶּמָּה מֵינֵי אֵמֶת שְׁמֹלְבִישׁ בּוֹ הַשֶּׁקֶר, דְּהֵינּוּ

שְׁמוּצָא לְעִצְמוֹ אַמֶּת, שְׁפֹנְתוֹ בְּשִׁבִיל כֶּךָ אוֹ בְּשִׁבִיל כֶּךָ, נִמְצָא
שְׁנֵשֶׁתֶּנֶה הַפְּנִים, שֶׁהוּא אַמֶּת, לְכַמָּה גּוֹנִין, כִּי הָעֵקֶר הָאֵמֶת
אֵינוֹ אֶלָּא אֶחָד כִּנ"ל:

וְזֶה פֶּרֶשׁ (תהלים קמו): אֶהְלֵלָה ה' בְּחַיֵּי; הֵינּוּ כִּשְׂאִין נִצְרָף
לְבָרִיּוֹת. וְזֶה בְּחַיֵּי - בְּחַיֵּי דִיקָא, הֵינּוּ שְׂאֵנֵי חַי מַחִיִּים שְׁלִי,
שְׂאֵינּוּ נִצְרָף לְחַיּוֹת שׁוֹם אֲדָם. כִּי הַנִּצְרָף לְבָרִיּוֹת חַיּוֹ אֵינֶם חַיִּים
(כִּיצָה לב:), הֵינּוּ שְׂאֵינֶם חַיִּים שְׁלוֹ, כִּי הוּא חַי מֵאַחֲרִים. אֲבָל
כִּשְׂאֵינֵי נִצְרָף לְבָרִיּוֹת, וְאֵנִי חַי חַיִּים שְׁלִי, אֲזִי אוֹכֵל לְהִלְלוֹ
וּלְהַתְּפַלֵּל לְפָנָיו בְּאַמֶּת כִּנ"ל, וְזֶהוּ: אֶהְלֵלָה ה' בְּחַיֵּי - דִיקָא,
כִּנ"ל. וְזֶהוּ (שם): כִּיּוֹן שְׁנִצְרָף הָאָדָם לְבָרִיּוֹת, עוֹלָם חֲשֵׁךְ בַּעֲדוֹ
וְכו' (עין לַמְּפָה):

וּכְשֵׁישׁ אַמֶּת, אֲזִי הוּא מִפְּלֵת הָרְשָׁעִים, כִּי עֵקֶר מִפְּלֵת
הָרְשָׁעִים לְעוֹלָם הֵבֵא הוּא עַל יְדֵי הָאֵמֶת שְׂיִתְגַּלָּה אִזּוֹ.
כְּמוֹ שְׁכַתּוֹב (משלי יב): שְׁפַת אַמֶּת תִּפּוֹן לְעַד - כּוֹנֵנֶת לְעַד לֹא
כְּתִיב, אֶלָּא תִפּוֹן, כִּי לְעֵתִיד לָבוֹא יִתְגַּלָּה הָאֵמֶת, כְּמוֹ שְׂאֵמְרוּ
רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנָם לְבִרְכָה (זוהר תשא דף קפח: ובתיקון סג). וְעַל יְדֵי
הָאֵמֶת שְׂיִתְגַּלָּה לְעֵתִיד, עַל יְדֵי זֶה יִהְיֶה מִפְּלֵת הָרְשָׁעִים,
בְּכַחֲנִית (דברים ז): וּמְשַׁלֵּם לְשׁוֹנְאָיו אֶל פְּנָיו לְהַאֲכִידוֹ. פְּנָיו זֶה
בְּחִינַת אַמֶּת כִּנ"ל, שְׁעַל יְדֵי זֶה, מְשַׁלֵּם לְשׁוֹנְאָיו וּמַאֲבִידֵן מִן
הָעוֹלָם, כְּמוֹכָא בְּזֵהר הַקְּדוֹשׁ. וְכֵן אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנָם לְבִרְכָה
בְּגִמְרָא (עירובין כב), שְׁכַכְּיָכוֹל הֵם כְּמִשָּׂא עַל פְּנָיו, כִּי הַפְּנִים,
שֶׁהוּא בְּחִינַת הָאֵמֶת שֶׁל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אֵינוֹ יָכוֹל לְסַבֵּל אֶת

הַרְשָׁעִים. וּכְשֶׁנִּתְגַּלָּה בְּחִיַּת הַפְּנִים, דִּהְיִנו הָאֵמֶת, אֲזִי הוּא מַפְלֵת הַרְשָׁעִים כַּנ"ל. וְעַל יְדֵי זֶה יְהִי מַפְלֵתָם לְעֵתִיד, כִּי אֲזִי יִתְגַּלָּה הָאֵמֶת כַּנ"ל.

וְעַל־כֵּן כְּשׁוֹכֵן לְאֵמֶת בְּעוֹלָם הַזֶּה כַּנ"ל, עַל יְדֵי זֶה נִתְגַּלָּה בְּחִיַּת הַפְּנִים כַּנ"ל, וְאֲזִי מִמְּשִׁיכֵן בְּחִיַּת עוֹלָם הַבָּא בְּתוֹךְ הָעוֹלָם הַזֶּה, וְאֲזִי נַעֲשֶׂה מַפְלֵתָם עַל יְדֵי הָאֵמֶת גַּם בְּעוֹלָם הַזֶּה, כְּמוֹ שְׂיִהְיֶה בְּעוֹלָם הַבָּא כַּנ"ל. וְעַל־יְדֵי־זֶה מִמְּשִׁיכֵן שְׁלֹמֹת אוֹתִיּוֹת הַדְּבֹר שְׂיִהְיֶה לְעֵתִיד, בְּחִיַּת שְׁפָה בְּרוּרָה, בְּתוֹךְ הָעוֹלָם הַזֶּה. כִּי בְּחִיַּת שְׁפָה בְּרוּרָה נַעֲשֶׂה עַל יְדֵי מַפְלֵתָם, שְׁעַל יְדֵי זֶה נִתְהַפְּכִין כָּל־אֵל הַשָּׁמַיִם יִתְבַּרְךְ כַּנ"ל:

וְזֶה בְּחִיַּת (ישעיה נח): וְדַבֵּר דְּבַר, הַנְּאֻמֵּר בְּשֵׁבֶת. הִינּוּ שְׂצָרִיךְ לְהַמְשִׁיךְ בְּחִינּוֹת דְּבֹר שֶׁל שֵׁבֶת, שֶׁהוּא בְּחִינּוֹת עֲלָמָא דְּאֵתִי, בְּתוֹךְ הַדְּבֹר שֶׁל עוֹלָם הַזֶּה, לְהַשְׁלִים הַדְּבֹר בְּעוֹלָם הַזֶּה. כִּי עַקֵּר שְׁלֹמֹת הַדְּבֹר הוּא מִבְּחִינּוֹת שֵׁבֶת, כְּמוֹ שְׂאֻמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבִרְכָה (שבת קיג): שְׁלֵא יְהֵא דְּבֹרְךָ שֶׁל שֵׁבֶת כְּדְּבֹרְךָ שֶׁל חַל; כִּי בְּשֵׁבֶת הוּא שְׁלֹמֹת הַדְּבֹר, כִּי שֵׁבֶת הוּא בְּחִינּוֹת עוֹלָם הַבָּא כַּנ"ל, וְצָרִיךְ לְהַמְשִׁיךְ דְּבֹר שֶׁל שֵׁבֶת בְּתוֹךְ הַדְּבֹר שֶׁל חַל כַּנ"ל:

וְזֶהוּ בְּחִיַּת אֵל הַיְוִיָה בְּיִצְרָה, שְׁעַל יְדֵי בְּחִיַּת אֵל, שֶׁהוּא בְּחִיַּת אֵמֶת, בְּחִיַּת (במדבר כג): לֹא אִישׁ אֵל וַיְכַזֵּב; שֶׁהוּא בְּחִיַּת יַעֲקֹב, כְּמוֹ שְׂאֻמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבִרְכָה (מגילה

(יה): מִזֵּינ שְׁקֵרָאוּ הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לַיַּעֲקֹב אֵל, שְׁנֵאמַר: וַיִּקְרָא
 לוֹ אֵל אֱלֹקָיו וְכוּ'; כִּי יַעֲקֹב בְּחֵינַת אֲמַת כְּנ"ל. וְזֶה הָאֲמַת
 שֶׁהוּא בְּחֵינֹת עֲלֵמָא דְאֲתִי, תְּלוּי בְּפִרְנֶסָה, כִּי כְּשֵׁישׁ לוֹ
 פִּרְנֶסָה וְאִין נִצְרָךְ לְבְרִיּוֹת, יוֹכַל לְהַתְּפַלֵּל בְּאֲמַת כְּנ"ל. וְזֶה
 בְּחֵינַת (תהלים קמו): אֲשֶׁרִי שָׁאֵל יַעֲקֹב בְּעִזְרוֹ, שִׁבְרוּ עַל ה'
 אֱלֹקָיו. כִּי כְּשִׁשְׁבְרוּ עַל ה' אֱלֹקָיו וְאִין נִצְרָךְ לְבְרִיּוֹת - אִזֵּי אֵל
 יַעֲקֹב בְּעִזְרוֹ, כִּי אֵל יַעֲקֹב הוּא בְּחֵינַת אֲמַת כְּנ"ל. וְאִזֵּי כְּשׁוֹזְכִין
 לְהַמְשִׁיךְ בְּחֵינֹת עֲלֵמָא דְאֲתִי, בְּחֵינֹת אֲמַת, בְּחֵינֹת פְּנִים,
 בְּתוֹךְ הָעוֹלָם הַזֶּה, אִזֵּי נַעֲשֶׂה מַפְלַת הַרְשָׁעִים כְּנ"ל. וְזֶה בְּחֵינַת
 הוֹיָה בְּמַלְוֵי הַהִיּוֹן, כִּי הֵי הִיא בְּחֵינַת שְׁלוֹם שְׁכָר, כְּמָה שְׁאֵמְרוּ
 רְבוֹתֵינוּ וְזְכוֹנָם לְבִרְכָה (עירוּבין כא) עַל פְּסוּק (יחזקאל ב): הִנֵּה
 וְהִי, וְהִי זֶה שְׁלוֹם שְׁכָר לְרַשָּׁעִים בְּעוֹלָם הַבָּא. וְזֶה בְּחֵינַת אֵל
 הוֹיָה, דְּהֵינּוּ אֵל שֶׁהוּא בְּחֵינֹת אֲמַת, שְׁעַל יְדוֹ נַעֲשֶׂה שְׁלוֹם
 שְׁכָר לְרַשָּׁעִים, שֶׁהוּא בְּחֵינֹת הוֹיָה בְּמַלְוֵי הַהִיּוֹן כְּנ"ל, צְרִיךְ
 לְהַמְשִׁיכָה בְּתוֹךְ הָעוֹלָם הַזֶּה, שֶׁהוּא בְּחֵינֹת וְדַבֵּר דְּבַר,
 לְהַמְשִׁיךְ דְּבוּר שֶׁל שֶׁבֶת בְּתוֹךְ יְמֵי הַחַל כְּנ"ל, שֶׁהֵם בְּחֵינֹת
 יִצְרָה. בְּבְחֵינֹת (תהלים קלט): יָמִים יֵצְרוּ וְלֹא אֶחָד בָּהֶם, דְּהֵינּוּ
 שְׁיָמֵי הַחַל הֵם בְּחֵינֹת יִצְרָה, כְּשֵׁאִין אֶחָד בָּהֶם, שֶׁהוּא
 בְּחֵינֹת שֶׁבֶת. וְצְרִיךְ לְהַמְשִׁיךְ לְבְחֵינֹת יִצְרָה, שֶׁהוּא בְּחֵינַת
 יְמֵי הַחַל, אֵת בְּחֵינֹת אֵל הוֹיָה, שֶׁהוּא בְּחֵינֹת עֲלֵמָא דְאֲתִי,
 בְּחֵינֹת שֶׁבֶת. וְזֶה בְּחֵינֹת: מַלְכוּת - פֶּה, שְׁעַל יְדֵי זֶה נִשְׁלָמִים
 אוֹתִיּוֹת הַדְּבוּר כְּנ"ל:

ד וּבְשֵׁנֵי שְׁלָמִין אוֹתִיּוֹת הַדְּבֹר כַּנִּל, צָרִיךְ לְרֹאוֹת לְהוֹצִיא
הַדְּבֹר בְּשִׁלְמוֹת, כִּי לַפְעָמִים נִתְחַכֵּן אוֹתִיּוֹת
הַדְּבֹר בְּמִצַּר הַגְּרוֹן, וְאִי אֶפְשֶׁר לְהוֹצִיא הַדְּבֹר בְּשִׁלְמוֹת,
שְׁזֶה בְּחִינּוֹת מַה שְּׁקוֹרִין בְּלִשׁוֹן אֲשֶׁכֶּנּוּ: הַיּוֹרֵק. וְצָרִיךְ לְרֹאוֹת
לְהוֹצִיא הַדְּבֹר מִמִּצַּר הַגְּרוֹן, שְׂיֻכַּל לְדַבֵּר בְּשִׁלְמוֹת, דְּהֵינּוּ
לְהַמְשִׁיךְ נִקְדוֹת אֶל הָאוֹתִיּוֹת, כִּי בְּלֹא נִקְדוֹת אִי אֶפְשֶׁר לְדַבֵּר
שׁוּם אוֹת, בְּיָדוּעַ בְּחוּשׁ; וְאִזּוֹ, בְּשִׁמְמֻשִׁיכִין נִקְדוֹת אֶל
הָאוֹתִיּוֹת, וּמוֹצִיאִין הַדְּבֹר בְּשִׁלְמוֹת, אִזּוֹ יִכּוֹלִין לְהוֹצִיא מִכַּח
אֶל הַפֶּעַל. כִּי כָּל הַמַּחֲשָׁבוֹת שְׂיִישׁ לְאָדָם, כֻּלָּם בָּאִים בְּתוֹךְ
הַדְּבֹר, כְּדֹאִיתָא בְּזֵהר: רְחוּשֵׁי מְרַחֲשֵׁן שְׁפוֹתָהּ. וְאִף שְׂאִין
הָאָדָם מְרַגֵּשׁ זֹאת, אֶפְעַל־פִּי־כֵן הוּא בְּדַקּוֹת גָּדוֹל, כִּי כָּל
מַחֲשָׁבָה שְׁבַע־עוֹלָם שְׂיִישׁ לְאָדָם, כֻּלָּם מְכַרְחִים לְבּוֹא בְּתוֹךְ
הַדְּבֹר בְּשַׁעַת הַמַּחֲשָׁבָה, רַק שֶׁהוּא בְּדַקּוֹת מְאֹד. וְלִכֵּן כָּל
עֲשִׂיָּה שְׁעוֹשָׂה הָאָדָם צְרִיכָה לְבּוֹא בְּתַחֲלָה בְּתוֹךְ הַדְּבֹר, כִּי
כָּל הַדְּבָרִים צְרִיכִין לְבּוֹא בְּבְחִינּוֹת מַחֲשָׁבָה דְּבֹר וּמַעֲשָׂה.
נִמְצָא שֶׁעַל יְדֵי הַדְּבֹר נִגְמַר הַמַּעֲשָׂה וְיוֹצֵא מִכַּח אֶל הַפֶּעַל.
כִּי קֹדֶם שְׂיִוצֵא הַמַּעֲשָׂה מִכַּח אֶל הַפֶּעַל, צְרִיכָה לְבּוֹא תַּחֲלָה
בְּבְחִינּוֹת דְּבֹר. עַל־כֵּן כְּדֵי לְהוֹצִיא מִכַּח אֶל הַפֶּעַל, צְרִיכִין
לְהַשְׁלִים אוֹתִיּוֹת הַדְּבֹר כַּנִּל. וְלְהוֹצִיא הַדְּבֹר בְּשִׁלְמוֹת
מִמִּצַּר הַגְּרוֹן, דְּהֵינּוּ לְהַמְשִׁיךְ בְּחִינּוֹת נִקְדוֹת אֶל הָאוֹתִיּוֹת.
וְאִזּוֹ כְּשִׂיּוֹצֵא הַדְּבֹר בְּשִׁלְמוֹת, יוֹצֵא הַדְּבָר מִכַּח אֶל הַפֶּעַל

כַּנִּל:

וְלִהְיוֹת מְשִׁיב נְקֻדּוֹת אֶל הָאוֹתִיּוֹת, הוּא עַל יְדֵי הַחֶשֶׁק וְהַכְּסוּפִין,
 שְׁחוֹשֶׁק לַעֲשׂוֹת הַמְצוּה אוֹ שְׂאֵר דְּבַר שְׁבַקְדָּשָׁה
 שְׂאִישׁ יִשְׂרָאֵלִי חוֹשֶׁק לַעֲשׂוֹת, בְּבַחֲיֹנוֹת (ש"ש א): נְקֻדּוֹת הַכְּסָף,
 שְׁעַל יְדֵי הַכְּסוּפִין וְהַחֶשֶׁק נַעֲשִׂין נְקֻדּוֹת, כִּי אִי אֶפְשָׁר לַעֲשׂוֹת
 שׁוּם דְּבַר כִּי־אִם עַל יְדֵי חֶשֶׁק, דְּהִינּוּ לְמִשְׁלַל כְּשֶׁמְדַבֵּר אִיזָה
 דְּבוּר, צָרִיךְ שְׂיִהְיֶה לוֹ מִתְחִלָּה חֶשֶׁק לְדַבֵּר. וְכֵן כְּשֶׁעוֹשֶׂה אִיזָה
 פְּעֻלָּה, אִם לֹא הִיָּה לוֹ חֶשֶׁק מִתְחִלָּה לַעֲשׂוֹתָהּ, בּוֹדְאִי לֹא הִיָּה
 עוֹשֶׂה אוֹתָהּ. וְעַל כֵּן כָּל דְּבַר שְׁבַקְדָּשָׁה שֶׁהָאָדָם צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת,
 כְּגוֹן לְנִסְעַ לְהַצְדִּיק, אוֹ שְׂאֵר דְּבַר שְׁבַקְדָּשָׁה שֶׁהָאָדָם צָרִיךְ
 לַעֲשׂוֹת, נוֹתֵנִין לוֹ מִתְחִלָּה חֶשֶׁק, כְּדֵי שְׁעַל יְדֵי זֶה יַעֲשֶׂה הַדְּבַר:
 וְעַקֵּר גְּדֹל הַחֶשֶׁק נַעֲשֶׂה עַל־יְדֵי הַמְּנִיעָה שְׁמוֹמִינִין לוֹ. כִּי
 כְּשֶׂאִישׁ יִשְׂרָאֵלִי צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת דְּבַר הַצְּרִיךְ לוֹ לְיִהְדוּתוֹ,
 בְּפִרְט כְּשֶׁצָּרִיךְ לוֹ לַעֲשׂוֹת דְּבַר גְּדוֹל הַצְּרִיךְ לְיִהְדוּתוֹ, שְׁכַל
 יְהוּדוּתוֹ תְּלוּי בּוֹה, כְּגוֹן לְנִסְעַ לְצַדִּיק אִמְתִּי, אִזִּי מוֹמִינִין לוֹ
 מְנִיעָה; וְזֹאת הַמְּנִיעָה הִיא בְּשִׁבִיל הַחֶשֶׁק, כְּדֵי שְׁעַל יְדֵי זֶה יִהְיֶה
 לוֹ חֶשֶׁק יוֹתֵר לַעֲשׂוֹת אוֹתוֹ הַדְּבַר, כִּי עַל יְדֵי הַמְּנִיעָה שְׁמוֹנְעִין
 אֶת הָאָדָם מִן הַדְּבַר, עַל יְדֵי זֶה נַעֲשֶׂה הַתְּגַבְרוּת הַחֶשֶׁק מְאֹד.
 כְּמוֹ לְמִשְׁלַל כְּשֶׁמְרָאִין לְקַטֵּן דְּבַר הַנְּחַמֵּד לוֹ, וְתַכְּף וּמִיד חוֹטְפִין
 מְמַנּוּ וּמַחְבִּיאִין מְמַנּוּ, אִזִּי הוּא רוֹדֵף מְאֹד אַחֵר הָאָדָם, וּמְבַקֵּשׁ
 וְחוֹשֶׁק מְאֹד לְאוֹתוֹ הַדְּבַר, נִמְצָא שְׁעַקֵּר הַחֶשֶׁק נַעֲשֶׂה עַל יְדֵי
 שְׁחַטְפוֹ מְמַנּוּ וְהַחְבִּיאוֹ אֶת הַדְּבַר. כְּמוֹ כֵּן מוֹנְעִין אֶת הָאָדָם
 בְּמַנְיַעוֹת מֵהַדְּבַר הַצְּרִיךְ לוֹ, כְּדֵי שְׁעַל יְדֵי זֶה יִהְיֶה לוֹ חֶשֶׁק

יותר. בבחינות (משלי ט): ולחם סתרים יונעם, שכל מה שהדבר נמנע ונסתר מן האדם ביותר, הוא חושק אליו ונעים לו ביותר. שמוזה בא תאוות והתגברות החשק אל עברה, חם ושלום, רחמנא לצלן, כי מחמת שהעברה נמנעת מאד מן האדם, כי אנו מצויים ומזהרים ומפקדים עליה שלא לעשותה, נמצא שהיא נמנעת מאד מאתנו, על פן יש התגברות החשק אליה כנ"ל, בבחינות: ולחם סתרים יונעם. כמו כן בקדשה, פשיש מניעה לאדם, החשק מתגבר ביותר.

וכל מה שהדבר הנחשק גדול ביותר, המניעה יותר גדולה. כי יש חשק וחושק ונחשק, דהינו האדם החושק, והדבר הנחשק, והחשק שחושקין לדבר הנחשק. וכפי מעלת הנחשק, כן צריך להיות גדל החשק. ועל פן כשהנחשק גדול מאד, נמצא שצריך שיהיה לו חשק גדול מאד, אזי יש לו מניעה גדולה ביותר, שעל ידי זה החשק גדול ביותר, כי כל מה שהמניעה יותר גדול, החשק מתגבר ביותר כנ"ל. ועל-כן ראוי לאדם לדעת, פשיש לו מניעות גדולות מאד מאיזה דבר שבקדשה, ידע ויבין מזה, שזה הדבר שרוצה לעשות, הוא נחשק גדול מאד, ודבר יקר מאד, שמחמת זה המניעה גדולה מאד כנ"ל. ובפרט פשרוזה לנסע לצדיק האמת, כי יש צדיקים הרבה, אבל יש בחינות נקודות האמת בין הצדיקים, שכשרוצים להתקרב אליו, שבוה תלוי הכל, אזי יש להאדם מניעות גדולות רבות מאד, ומזה בעצמו יבין האדם גדל מעלת הנחשק כנ"ל. והנה

הַכֶּלֶל, שְׁכָל הַמְּנִיעוֹת הֵם רַק בְּשִׁבִיל הַחֹשֶׁק, בְּדֵי שְׁעַל יְדֵי זֶה יִהְיֶה לוֹ חֹשֶׁק גָּדוֹל בְּיֹתֵר כִּנ"ל, וְעַל פֶּן כְּשֶׁאֲדָם חוֹשֶׁק בְּיֹתֵר, בְּוַדָּאֵי יוֹכֵל לַעֲשׂוֹת הַדְּבָר, וְיֹכֵל לְהוֹצִיאֹ מִכַּח אֶל הַפְּעֵל, כִּי עַל יְדֵי הַחֹשֶׁק נַעֲשִׂין נִקְדוֹת, שְׁעַל יְדֵי זֶה מוֹצִיאִין מִכַּח אֶל הַפְּעֵל כִּנ"ל. כִּי הַחֹשֶׁק מְשַׁבֵּר הַמְּנִיעָה, כִּי עֵקֶר הַמְּנִיעָה אֵינוֹ אֶלָּא בְּשִׁבִיל הַחֹשֶׁק כִּנ"ל, וְעַל פֶּן כְּשֶׁאֲדָם חוֹשֶׁק בְּיֹתֵר כְּפִי הַמְּנִיעָה, מִמִּילָא גְּשַׁבֵּר הַמְּנִיעָה:

וְזֶה בְּחִינַת ט' נִקְדִּין, ט' רְקִיעִין, כִּי הַנִּקְדוֹת הֵם בְּחִינוֹת רְקִיעִין, שֶׁהֵם בְּחִינוֹת מְנִיעוֹת, כִּי הַמְּנִיעָה הִיא בְּחִינַת רְקִיעַ, שֶׁהִיא בְּחִינַת מְסָד, שְׁמִפְרִישׁ וּמִסָּד לְפָנֵי הָאָדָם וּמוֹנְעוֹ מִן הַדְּבָר, כְּמוֹ שְׁכַתּוֹב (בראשית א): יְהִי רְקִיעַ, וְיִהְיֶה מִבְּדִיל; שֶׁהַרְקִיעַ הוּא בְּחִינַת מְנִיעָה, שְׁמִפְרִישׁ וּמִבְּדִיל בֵּין הַחוֹשֶׁק וְהַנְּחֹשֶׁק. וְעַל פֶּן גַּם הָאָרֶץ נִקְרָאת רְקִיעַ, כְּמָה שְׁכַתּוֹב (תהלים קלו): לְרוֹקַע הָאָרֶץ עַל הַמַּיִם; כִּי גַם הָאָרֶץ הִיא שְׁטַח הַמִּבְּדִיל וּמִפְרִישׁ. וְעַל פֶּן הַט' נִקְדִּין הֵם בְּחִינַת ט' רְקִיעִין, כִּי הַנִּקְדוֹת נַעֲשִׂין עַל יְדֵי הַחֹשֶׁק כִּנ"ל, וְעֵקֶר הַחֹשֶׁק עַל יְדֵי הַמְּנִיעָה, שֶׁהִיא בְּחִינַת רְקִיעַ כִּנ"ל.

וַיֵּשׁ ט' נִקְדִּין, ט' רְקִיעִין, כִּי יֵשׁ כְּמָה בְּחִינוֹת בְּהַנְּחֹשֶׁק, כִּי יֵשׁ נַחֲשֶׁק לְמַעְלָה מִנְּחֹשֶׁק, וּלְפִי גְדֹל מַעְלוֹת הַנְּחֹשֶׁק, כִּן צָרִיךְ לְהִיּוֹת גְּדֹל הַחֹשֶׁק. וְעַל פֶּן יֵשׁ לוֹ מְנִיעָה גְּדוֹלָה כִּנ"ל, שְׁעַל יְדֵי זֶה נַעֲשֶׂה הַנִּקְדָּה כִּנ"ל. וְזֶה בְּחִינַת תִּשְׁעֵי נִקְדִּין, תִּשְׁעֵה רְקִיעִין, שֶׁהֵם מִקְמִין עַד שׁוֹרֵק, שֶׁהֵם נִקְדָּה לְמַעְלָה מִנִּקְדָּה, רְקִיעַ לְמַעְלָה מִרְקִיעַ, דְּהִינּוּ נַחֲשֶׁק לְמַעְלָה מִנְּחֹשֶׁק. שְׁלִפֵי גְדֹל הַנְּחֹשֶׁק

צריך שיהיה גדל החשק, שהיא בחינת הנקדה, שהיא בחינת רקיע, כי הנקדה נעשית על ידי הרקיע, שהוא בחינת מניעה כנ"ל. עד שיש נחשק שהוא בחינת קמין, קמין וסתים, שהוא בחינת נקדות קמין, שהוא למעלה מכל הנקדות, כי הנחשק קמין וסתים מאד.

ובלל הדברים האלה, שכל מה שהאדם חושק באמת, בודאי יוכל לגמרו ולהוציאו מבח אל הפעל, ולא יוכל למנעו מזה שום מניעה ואנס, רק צריך שיהיה החשק גדול מאד, כפי מעלת הנחשק. וזה יוכל להבין מהמניעה בעצמה, שבשרואה המניעה מתגברת ומשתטחת ועומדת לפניו, ומונעת אותו מאד, ידע ויבין מזה, שהנחשק גדול מאד כנ"ל. ועל כן צריך להתגבר שיהיה לו חשק גדול מאד מאד, כפי הנחשק וכפי המניעה כנ"ל, ואז בודאי יוכל לגמרו כנ"ל:

כי אין להאדם לפטר את עצמו ולמצא לעצמו תרוץ על ידי המניעה, לומר שהוא חפץ לעשות אותו הדבר, רק שאי אפשר לו מחמת המניעה והאנס, ועל כן יהיה נחשב לו כאלו עשאה, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ברכות ו): חשב לעשות מצוה, ונאנס ולא עשאה - כאלו עשאה. כי באמת בודאי כשיש לו אנס, נחשב כאלו עשאה, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה. אבל כל זה נאמר על מי שרוצה לצאת בזה, אזי יוצא בה, כי מה לו לעשות, כי יש לו אנס. אבל מי שאינו רוצה לצאת, רק שהוא רוצה המצוה בעצמה,

או הדבר שפוקדשה שרוצה לעשות, הוא חפץ בהדבר עצמו, אם בן מה מועיל לו, מה שמקלן לו שנחשב פאלו עשאה, כי אינו מקרר דעתו כלל בזה, כי הוא תאב וחפץ ומתגעגע מאד לעשות המצוה בעצמה, ולא לצאת עם ה'כאלו', שנחשב פאלו עשאה. כי באמת ראוי לאיש ישראלי, שיגמור חפצו ורצונו בכל דבר שפוקדשה מבח אל הפעל.

ואזי, כשחושק מאד באמת, ואינו מקרר דעתו כלל במה שנחשב עליו פאלו עשאה, אזי בודאי יגמור הדבר ויוציאו מבח אל הפעל, וישבר ויבטל כל המניעות ואנסים, כי הם לא באו רק בשביל החשק, וכשיש לו החשק הראוי לאותו המניעה כפי גדל מעלת הנחשק, אזי ממילא נתבטל האנס והמניעה כנ"ל:

וזה בחינת (דברים כו): וירד מצרימה - אנוס על פי הדבור. שפשהדבור יורד במצר הגרון, שזה בחינת גלות מצרים, אזי הוא אנוס על פי הדבור, הינו שיש לו אנס ומניעה על-ידי שאין נקודות להאותיות, ואינו יכול להוציאו ממצר הגרון, שמהו באין כל המניעות ואנסין כנ"ל. וזהו בחינת אנוס על פי הדבור, שעל-ידי שאין הדבור בשלמות, על-ידי-זה הוא אנוס, כנ"ל:

וזהו: ביון שנצרך לבריות, עולם חשך בעדו (ביצה לב). חשך לשון מניעה, כמו שכתוב (בראשית ט): ולא חשך ממני, ולא חשכת את בנך וכו' (שם כב). הינו כשנצרך לבריות, אזי יש לו מניעות. וזה עולם חשך בעדו, הינו כשהוא בין העולם אזי

יש לו מניעות, וקשה לו להתפלל באמת בנ"ל, כי כשנצרך לבריות נוח וטוב לו יותר להתפלל ביחיד בנ"ל. אבל מי שאינו נצרך לבריות, שאינו צריך להם לשום דבר, יוכל לעמוד בין אלפים אנשים, להתפלל באמת להשם יתברך לבדו, מאחר שאין נצרך לשום בריה, לא לפרנסה, ולא לכבוד, ולא לשום דבר, רק שכרו על ה' אלקיו:

וזה סוד (ברכות יח): מעשה בחסיד אחד שהקניטתו אשתו, והלך ולן וכו', ושמע שתי רוחות שמספרות זו עם זו. וספורם היה על אודות פרנסה, כמובא שם בגמרא. שהקניטתו - זה בחינת החרון אף; שתי רוחות - זה בחינת שתי רוחות הנ"ל, הנעשין עלידי המתקת החרון אף, דהינו כשמוציאין מבח אל הפעל בנ"ל. וזה תלוי בבחינת פרנסה, שעל ידה מוציאין מבח אל הפעל בנ"ל:

ולא גלה יותר, איך כל התורה הזאת מרמזת במאמר זה:

סז

ויבן יי אלקים את הצלע אשר לקח וכו' ויבאה אל האדם:
(בראשית ב)

חד אמר: מלמד שנתן בה בינה יתרה. וחד אמר: מלמד שקלעה לחנה והביאה אל האדם (גדה מה):

« הנפש היא יקרה מאד, וצריך להיות זהיר בה ולשמרה מאד. על כן צריכין לזהר מאד כשבא איזה כבוד

חֲדָשׁ לְאָדָם, כִּי הַכְּבוֹד הוּא אִם כֹּל חַי, וְהוּא שֶׁרֵשׁ כֹּל
 הַנְּפִשׁוֹת, וּכְשֶׁהֲנַפֵּשׁ מִסְתַּלְקָת, הִיא מִסְתַּלְקָת אֶל הַכְּבוֹד, שֶׁהוּא
 שֶׁרֵשָׁהּ, בְּבַחֲיִינָת (ישעיה נח): כְּבוֹד ה' יֵאֱסָפֶךָ; שֶׁהִסְתַּלְקוֹת
 וְאִסִּיפֵת הַנְּפִשׁוֹת הֵם לְתוֹךְ הַכְּבוֹד, כִּי שֵׁם שֶׁרֵשֶׁם כִּנּוּי. וְעַל כֵּן
 כְּשֶׁבָא כְבוֹד חֲדָשׁ לְאָדָם, צָרִיךְ לְזַהֵר וּלְהַשְׁמֵר, כִּי אוֹלֵי בֵּא
 הַכְּבוֹד, חֵם וְשָׁלוֹם, בְּשִׁבִיל הַסְתַּלְקוֹת, כְּדֵי שֶׁתִּסְתַּלַּק הַנְּפִשׁ אֶל
 הַכְּבוֹד, שֶׁהִיא שֶׁרֵשָׁה כִּנּוּי. אִךְ מִדָּה טוֹבָה מְרַבָּה, וְעַל כֵּן עַל־
 פִּי הָרַב כָּא הַכְּבוֹד לְטוֹבָה. דְּהֵינּוּ, כְּשֶׁבָא נֶפֶשׁ חֲדָשָׁה אֶל
 הָאָדָם, אֲזִי הִיא בָּאָה מְלַבֶּשֶׁת בְּהַכְּבוֹד, שֶׁהִיא אִם כֹּל חַי כִּנּוּי.
 וְעַל כֵּן כְּשֶׁבָא כְבוֹד חֲדָשׁ לְאָדָם, עַל־פִּי רַב הוּא לְטוֹבָה, דְּהֵינּוּ
 שָׂבָא נֶפֶשׁ חֲדָשָׁה לְאָדָם, עַל־יְדֵי זֶה הַכְּבוֹד. וְהַפְּלֵל, שֶׁהַכְּבוֹד
 הוּא שֶׁרֵשׁ הַנְּפִשׁוֹת. וְעַל כֵּן, לְפַעֲמִים בָּא כְבוֹד חֲדָשׁ לְאָדָם
 בְּשִׁבִיל הַסְתַּלְקוֹת אִיזוּה נֶפֶשׁ, חֵם וְשָׁלוֹם, כְּדֵי שֶׁתִּסְתַּלַּק הַנְּפִשׁ
 אֶל הַכְּבוֹד כִּנּוּי. אָבֵל עַל־פִּי רַב, בָּא הַכְּבוֹד לְטוֹבָה, דְּהֵינּוּ,
 שָׂבָא נֶפֶשׁ חֲדָשָׁה לְהָאָדָם עַל־יְדֵי זֶה הַכְּבוֹד, שֶׁהוּא שֶׁרֵשׁ כֹּל
 הַנְּפִשׁוֹת כִּנּוּי. עַל כֵּן צָרִיכִין לְזַהֵר מְאֹד, לְקַבֵּל הַכְּבוֹד בְּקַדְשָׁה
 גְּדוּלָּהּ, לְשִׁמּוֹ יִתְבָּרַךְ לְבָד, כִּי הַכְּבוֹד הוּא שֶׁרֵשׁ כֹּל הַנְּפִשׁוֹת
 כִּנּוּי:

ב וְצָרִיךְ לְרְאוֹת, שְׂיִהְיֶה פָּנִים אֶל הַכְּבוֹד, כִּי עַל יְדֵי תֵּאוֹת
 אֲכִילָה, אֲזִי נִפְגָּם הַכְּבוֹד, וְאִין לוֹ פָּנִים. כִּי שְׁלַחְנוּ
 שֶׁל אָדָם הִיא בְּחִינַת פֶּתַר מַלְכוּת (יומא עב: עיין רש"י), וְהוּא בְּחִינַת
 כְּבוֹד, בְּבַחֲיִינַת (תהלים כד): מֶלֶךְ הַכְּבוֹד, כִּי הַכְּבוֹד הוּא בְּחִינַת

מַלְכוּת. וּכְשֶׁפּוֹגֵם בְּאֲכִילָהּ, אִזּוֹ נִפְגָּם הַכְּבוֹד וְאִין לוֹ פָּנִים.
 בְּבַחֲנֵית (דברים לא): וְהִסְתַּרְתִּי פָּנַי וְהָיָה לְאֶכָּל - שְׁעַל יְדֵי תַּאֲוֹת
 אֲכִילָהּ, חֶסֶם וְשָׁלוֹם, הוּא הַסְתַּרְתַּת פָּנִים. אֲבָל עַל־יְדֵי מְעוֹט
 אֲכִילָהּ, שְׁמֹשֶׁבֶר תַּאֲוֹת אֲכִילָהּ, עַל יְדֵי זֶה הוּא נְשִׂאוֹת פָּנִים,
 כְּמוֹ שְׂאֵמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבִרְכָה (ברכות כ:): 'שֵׁא ה' פָּנָיו
 אֵלַיךְ וְכוּ'; וְכִי לֹא אִשָּׂא פָּנִים לְיִשְׂרָאֵל, שְׂאֵנִי אִמְרַתִּי וְאֶכְלַת
 וְשִׁבְעַת וּבִרְכַת, וְהֵם מְדַקְדְּקִין מִבּוֹיֹת וְעַד כְּפִיצָה. נִמְצָא שְׁעַל
 יְדֵי שְׁבוֹר תַּאֲוֹת אֲכִילָהּ, שְׁמִדְקְדְּקִין מִבּוֹיֹת וְעַד כְּפִיצָה, עַל־יְדֵי־
 זֶה הוּא נְשִׂאוֹת פָּנִים. וְזֶה בְּחִינּוֹת (יחזקאל מא): וַיְדַבֵּר אֵלַי זֶה
 הַשְּׁלַחַן אֲשֶׁר לִפְנֵי ה'. לִפְנֵי ה' דִּיקָא, בְּחִינַת הָאֶרֶת פָּנִים עַל־יְדֵי
 הַשְּׁלַחַן, דְּהֵינּוּ עַל־יְדֵי אֲכִילָהּ בְּקַדְשָׁה כַּנ"ל:

ג וּכְשֶׁפּוֹגֵם בְּתַאֲוֹת אֲכִילָהּ, וְעַל־יְדֵי־זֶה נִפְגָּם הַכְּבוֹד וְאִין לוֹ
 פָּנִים כַּנ"ל, עַל־יְדֵי־זֶה מִתְגַּבְּרִין עַיִן פָּנִים, דְּהֵינּוּ
 שְׁנוּפֵל הַכְּבוֹד, שֶׁהוּא בְּחִינַת מַלְכוּת, וְאִזּוֹ נוֹטְלִין כְּבוֹד הָעַיִן
 פָּנִים שְׁבִדּוֹר. כִּי עֲזוּת מַלְכוּתָא בְּלֹא תְּגָא (סנהדרין קה), הֵינּוּ
 כְּשֵׁאִין בְּחִינַת מַלְכוּת, בְּחִינַת הַשְּׁלַחַן שְׁבִקְדְשָׁה, בְּשִׁלְמוֹת כַּנ"ל,
 אִזּוֹ מִתְגַּבֵּר הָעֲזוּת, שֶׁהוּא מַלְכוּתָא בְּלֹא תְּגָא, בְּלֹא פִתּוֹר מַלְכוּת
 הַנ"ל:

ד וְזֶה בְּחִינַת (ישעיה נז): וְהִפְלַכְתִּים עַיִן נֶפֶשׁ לֹא יָדְעוּ שְׁבַעָה, הֵינּוּ
 עַל־יְדֵי תַּאֲוֹת אֲכִילָהּ, בְּחִינַת (משלי יג): בְּמֶן רְשָׁעִים תַּחֲסֹר,
 וְזוֹה: לֹא יָדְעוּ שְׁבַעָה - הַפֶּךְ צְדִיק אוֹכֵל לְשִׁבַע נֶפֶשׁוֹ (שם), עַל־
 יְדֵי־זֶה מִתְגַּבְּרִים הָעַיִן פָּנִים, שֶׁהֵם בְּחִינַת פְּלָכִים עַיִן נֶפֶשׁ,

בְּחִינַת (סוטה מט:): פְּנֵי הַדּוֹר כְּפְנֵי הַכֶּלֶב. וְזֶהוּ: (שם בַּפְּסוּק וְהַכְּלָבִים עָזוּ נֶפֶשׁ הַנֶּ"ל) הַמָּה רְעִים לֹא יָדְעוּ הַבֵּין - שֶׁהֵם גַּעֲשִׂים רוּעִים וּמְנַהֲיִים אֶל הַדּוֹר, כִּי הַכְּבוֹד נָפַל אֲלֵיהֶם, וַיֵּשׁ לָהֶם כָּל הַכְּבוֹד. אָבֵל כְּשֶׁמְשַׁבְּרִין תְּאוֹת אֲכִילָה, בְּבַחֲיִנַת: צָדִיק אוֹכֵל לְשִׁבְעַ נֶפֶשׁוֹ, עַל־יְדֵי־זֶה הוּא גְשִׂאוֹת פָּנִים, וְאִזּוּ אֵין שׁוּם פְּקִידוֹת וּשְׂרָרָה לְהַעֲזִי פָּנִים, כִּי יִנְקָתָם הוּא רַק מֵהַסְתַּרְתַּת פָּנִים, עַל־יְדֵי תְּאוֹת אֲכִילָה כְּנֶ"ל. וְזֶהוּ (משלי ט:): וְשִׁבְעַ יְלִין בַּל יִפְקֹד רַע, וְשִׁבְעַ יְלִין - זֶה בְּחִינַת צָדִיק אוֹכֵל לְשִׁבְעַ נֶפֶשׁוֹ; עַל־יְדֵי־זֶה, בַּל יִפְקֹד רַע - שֶׁאֵין שׁוּם פְּקִידָה וְהַתְּמֻנּוֹת לְהַרְעַ, דְּהֵינּוּ לְהַעֲזִי פָּנִים וְכַנֶּ"ל:

ד וּכְשֶׁנּוֹפֵל הַמַּלְכוּת וְהַכְּבוֹד לְהַעֲזִי פָּנִים כְּנֶ"ל, אִזּוּ הִיא בְּחִינַת צָדִיק. כִּי אוֹת צָדִיק הוּא יוֹד נוֹן, וְהַיּוֹד הִיא בְּהַחֲזֹרַת פָּנִים מִן הַנוֹן, (כּוֹה: צ), שֶׁהִיא בְּחִינַת מַלְכוּת, בְּחִינַת (תהלים עב): לְפָנַי שָׁמֶשׁ יִנּוֹן שְׁמוֹ, הֵינּוּ בְּחִינַת הַסְתַּרְתַּת פָּנִים, דְּהֵינּוּ שֶׁאֵין לְהַכְּבוֹד פָּנִים כְּנֶ"ל. וְזֶה בְּחִינַת הַדְּלָת, דְּהֵינּוּ שֶׁהַכְּבוֹד וְהַמַּלְכוּת אֲזָלָא וְנִדְלָדְלָה, וְנִפְלָה אֶל הַסְמָרָא אַחֲרָא, שֶׁהֵן הַעֲזִי פָּנִים כְּנֶ"ל. וְזֶה בְּחִינַת הַקּוּף, הֵינּוּ כְּשֶׁהַמַּלְכוּת וְהַכְּבוֹד אֲזָלָא וְנִדְלָדְלָה, הִיא כְּקוּף בְּפָנַי אָדָם, דְּהֵינּוּ שְׁנַתְּאָרְךָ רְגַל הֵיא, וְנַעֲשֶׂה קוּף, דְּהֵינּוּ שְׁנַתְּאָרְךָ מֵהַרְגֵל לְמַפָּה, בְּבַחֲיִנַת (משלי ה): רַגְלֶיהָ יוֹרְדוֹת מוֹת, וַיּוֹנְקִים מִמֶּנָּה. כִּי הַכְּבוֹד וְהַמַּלְכוּת נָפַל בֵּינֵיהֶם כְּנֶ"ל, וְאִזּוּ הִיא בְּחִינַת: רַגְלֶיהָ יוֹרְדוֹת מוֹת; דְּהֵינּוּ שְׁקִיוּם מַלְכוּת דְּקַדְשָׁה צְרִיכִין לְקַבֵּל מֵהֶם. וְעַל כֵּן כְּשִׁישְׂרָאֵל

צָרִיכִין לַפְעַל אִיזָה תְּקִיפּוֹת, לְצַדֵּךְ קִיּוֹם דְּתִנּוּ הַקְדוּשׁ, צָרִיכִין לְקַבֵּל הַפֶּחַ וְהַמְּשָׁלָה מִמַּלְכוֹת הָעֶבְרָה:

ה וְצָרִיךְ לְהַעֲלוֹת אֶת הַכְּבוֹד וְהַמַּלְכוּת מֵהֶם, וְזֶה נַעֲשֶׂה עַל־יְדֵי צְדָקָה, בְּבַחֲנֵינָת (משלי י): צְדָקָה תַצִּיל מִמּוֹת, דְּהִינּוּ

שְׁעַל־יְדֵי צְדָקָה, מַעֲלִין וּמַצִּילִין אוֹתָהּ מִבְּחֵינֵי רַגְלֶיהָ יוֹרְדוֹת מוֹת, וְעוֹשִׂין מְצַדֵּק צְדָקָה. כִּי צְדָקָה הִיא בְּחֵינֵי חַמְשָׁה

חֲסָדִים, כִּי הַצְדָּקָה הִיא בְּחֵינֵי חֶסֶד, כְּמוֹ שְׁאַמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוּרָנָם לְבָרְכָה (סוכה מט:): אִין הַצְדָּקָה מְשַׁתְּלֵמַת אֱלֹא לְפִי חֶסֶד

שְׁבָה, שְׁנַאֲמַר: זָרְעוּ לָכֶם לְצְדָקָה וְקַצְרוּ לְפִי חֶסֶד. וְעַל־יְדֵי בְּחֵינֵי הַחַמְשָׁה חֲסָדִים עַל־יְדֵיזֶה מוֹסִיפִין ה, וְנַעֲשִׂית מְצַדֵּק

צְדָקָה. וּכְנֻגָד זֶה נּוֹכַר בְּתוֹרָה חֲמֵשׁ פְּעָמִים צְדָקָה, כְּנֻגָד הַחַמְשָׁה חֲסָדִים, שֶׁהוּא בְּחֵינֵי צְדָקָה כְּנַ"ל. וְזֶה בְּחֵינֵי (ישעיה

מא): מִי הָעִיר מִמְּזוֹרַח צֶדֶק יִקְרָאֵהוּ לְרַגְלוֹ, מִי הָעִיר מִמְּזוֹרַח - זֶה בְּחֵינֵי צְדָקָה, בְּבַחֲנֵינָת (שם מג): מִמְּזוֹרַח אָבִיא זְרַעַךְ, בְּחֵינֵי (הושע

ייד): זָרְעוּ לָכֶם לְצְדָקָה וְכו'. עַל־יְדֵיזֶה: צֶדֶק יִקְרָאֵהוּ לְרַגְלוֹ - הִינּוּ, שְׁעַל־יְדֵי הַצְדָּקָה, אֲזִי הַצֶּדֶק קוֹרָא אֶת הַרְגְּלוֹ, שְׁמַעֲלִין אֶת

הַרְגְּלוֹ מִבְּחֵינֵי: רַגְלֶיהָ יוֹרְדוֹת וְכו' כְּנַ"ל. וְזֶה בְּחֵינֵי (ישעיה נח): וְהִלֵּךְ לְפָנֶיךָ צְדָקָה; דְּהִינּוּ שֶׁהַצֶּדֶק יוֹכֵל לִילֵךְ, הִינּוּ בְּחֵינֵי

שְׁמַעֲלִין הַרְגְּלוֹ, שֶׁהֵם כְּלֵי הַהֲלִיכָה. וְזֶה: וְהִלֵּךְ לְפָנֶיךָ. לְפָנֶיךָ דִּיקָא, כִּי מַעֲלִין אֶת הַכְּבוֹד וְהַמַּלְכוּת, אֶל אוֹר הַפְּנִים כְּנַ"ל:

ו וְאֲזִי, כְּשֶׁמַּעֲלִין אֶת הַכְּבוֹד וְהַמַּלְכוּת, אֲזִי יוֹצֵא הַכְּבוֹד מִן הַסְּטְרָא אַחֲרָא, מִבֵּין הָעוֹזֵי פָּנִים הַנֶּ"ל, וְחוֹזֵר הַכְּבוֹד

אֶל הַמְּבִינֵי מִדַּע, הַפֶּךְ נְפִילַת הַכְּבוֹד אֶל הָעוֹי פָּנִים, שֶׁהֵם נִקְרָאִים: הַמָּה רַעִים לֹא יָדְעוּ הַבֵּינִי, וְעִכְשָׁו חוֹזֵר אֶל הַמְּבִינֵי מִדַּע. וְאִזִּי, בְּשִׁחְזוֹר הַכְּבוֹד אֶל הַמְּבִינֵי מִדַּע, בְּתַחֲלַת מִמְשַׁלְתָּם נַעֲשֶׂה מַחְלָקָת. כִּי עַקֵּר יְנִיקַת הָאוֹיְבִים הוּא מִן הַמְּבִינֵי מִדַּע, דְּהֵינּוּ מִן הַמּוֹחַ, בְּבַחֲיַנַּת (דברים לב): מִרְאֵשׁ פְּרַעוֹת אוֹיֵב, הֵינּוּ שֶׁמֶן הַמּוֹחַ שֶׁפָּרָאֵשׁ, מִשֶּׁם נִתְּגַלֵּין כָּל הָאוֹיְבִים וְהַשּׁוֹנְאִים. כִּי יֵשׁ בְּהַמּוֹחַ מוֹתְרוֹת, שֶׁמֶן אֵלּוּ הַמוֹתְרוֹת שֶׁבְּמוֹחַ יוֹצֵאִין הַשְּׁעָרוֹת, וּמֵהֶם יוֹנְקִים הָאוֹיְבִים. וְהֵם יוֹנְקִים עַד שֶׁכֻּלָּה כָּל הַמוֹתְרוֹת שֶׁבְּמוֹחַ, וְאִזִּי אֵין לָהֶם יְנִיקָה, וְנוֹפְלִים. וְזֶה בְּחִינַת קְרִיחַת רֹאֵשׁ זַקְנִים, כִּי בְּסִבֵּי מוֹחַ שְׂקִיט וְשָׂכִיךְ (כ"ש בארדא רבא דף קכח:), הֵינּוּ שְׂדַעַת הַזַּקְנִים צַח וְצִלּוֹל, וְאֵין לָהֶם מוֹתְרוֹת בְּמוֹחַ, וְעַל כֵּן נוֹפְלִים הַשְּׁעָרוֹת, כִּי אֵין לָהֶם יְנִיקָה בְּנ"ל.

וְעַל־כֵּן עַל־יְדֵי הַפְּרוּד שֶׁבֵּין הַשּׁוֹנְאִים, עַל־יְדֵי־זֶה יֵשׁ לָהֶם אַרְיַכַּת זְמַן וְקִיּוּם בְּיוֹתֵר. כִּי הֵם יוֹנְקִים עַד שֶׁיִּכְלָה כָּל הַמוֹתְרוֹת שֶׁבְּמוֹחַ, וְאִזִּי כְּשִׁיכְלָה הַמוֹתְרוֹת, וַיְהִי הַדַּעַת צַח וְצִלּוֹל, אִזִּי יִפְלוּ, כִּי לֹא יִהְיֶה לָהֶם עוֹד יְנִיקָה, וְעַל־יְדֵי הַפְּרוּד שִׁישׁ בֵּינֵיהֶם, אֵין לָהֶם כַּח לֵינֵק הַרְּבֵה, וְיוֹנְקִים מְעַט מְעַט, וְעַל־כֵּן עַל־יְדֵי־זֶה מְאַרְיַכִּין זְמַן יוֹתֵר, עַד שֶׁיִּגְמְרוּ לֵינֵק כָּל הַמוֹתְרוֹת. אֲבָל כְּשִׁמְתַּחְבְּרִין הַשּׁוֹנְאִים יַחַד, אִזִּי יוֹנְקִים הַרְּבֵה, וְאִזִּי יוֹנְקִים בְּמַהְרָה כָּל הַמוֹתְרוֹת וְנוֹפְלִים בְּנ"ל:

וְזֶה בְּחִינַת שְׁעָרוֹת קְלוּעִין שְׁנַמְצָאִין בְּבִנֵי אָדָם, שְׂקוּרִין קְאֻלְטִינִים, שֶׁהָעוֹלָם חוֹשֵׁשִׁין לְקַצְצָם, רַק שִׁיפְלוּ מֵאֲלֵיהֶם.

הֵינּוּ, כְּשֵׁישׁ הַרְבֵּה מוֹתָרוֹת בַּמַּחַ, אִזִּי מִמִּבַּע בְּמִבַּע הָאָדָם, שִׁיִּצְאוּ שְׁעָרוֹת קְלוּעִין, כְּדִי שְׁעַל־יָדֵי קְלוּעוֹתָן וְהִתְחַבְּרוּתָם יִינָקוּ בְּיֹתֵר וְיִקְבְּלוּ, וְיִוְכְלוּ לַיִּנֵּק כָּל הַמוֹתָרוֹת הַרְבֵּה שְׁפַמְחָ. וְעַל כֵּן אִין נִקְצָצִין קָדָם זְמַנָּם, כִּי יִוְכְלוּ לְהִזִּיק לְהַמַּחַ, עַל־יָדֵי שִׁישְׁאָר בְּתוֹכָם הַמוֹתָרוֹת, עַל־יָדֵי שְׁלֹא יִהְיֶה הַשְּׁעָרוֹת קְלוּעִין לַיִּנֵּק אוֹתָן: וְזֶה בְּחִינַת: מְלַמֵּד שְׁנַתָּן בָּהּ בִּינָה יִתְרָה. בִּינָה יִתְרָה, הֵינּוּ בְּחִינַת מוֹתָרוֹת הַמַּחִין, שְׁמִשְׁם יִוְנָקִין הַשְּׁעָרוֹת, שְׁמִשְׁם יִנָּקֵת הָאוּיָבִים כַּנִּלְ. וְזֶהוּ: וְחַד אָמַר מְלַמֵּד שְׁקָלְעָה לְחֹהָה וְכוּ'. הֵינּוּ הַקֵּד וְלֹא כְּלִינֵי, כִּי עַל־יָדֵי מוֹתָרוֹת שְׁפַמְחָ, שְׁזֶה בְּחִינַת בִּינָה יִתְרָה כַּנִּלְ, מִזֶּה בָּא שְׁעָרוֹת קְלוּעִין, בְּחִינַת שְׁקָלְעָה לְחֹהָה כַּנִּלְ. [כִּי הַכְּבוֹד הוּא בְּחִינַת חוּהָ, שְׁהִיא הַצֵּלַע הַנִּלְ, שְׁהִיא בְּחִינַת (כְּרֹאשִׁית ג): אִם כָּל חֵי כַּנִּלְ]: וְזֶה בְּחִינַת (שְׁמוּאֵל א כה): וְאֵת נֶפֶשׁ אִיבִידָה יִקְלַעְנָה בְּתוֹךְ כַּף הַקָּלַע; בְּחִינַת שְׁעָרוֹת קְלוּעִין הַנִּלְ, הֵינּוּ בְּחִינַת הַתְּחַבְּרוֹת הַשְּׁוֹנָאִים, שְׁעַל־יָדֵיהֶם הוּא מִפְּלִתָם כַּנִּלְ:

וְאִזִּי, כְּשֶׁבָּא הַכְּבוֹד חֲדָשׁ אֶל הָאָדָם וּמְלַבֵּשׁ בְּתוֹכָם נֶפֶשׁ דְּקַדְשָׁה כַּנִּלְ, צְרִיךְ לְרֹאוֹת לְהוֹלִיד אֶת הַנֶּפֶשׁ בְּנִקְלָה בְּלִי קִשּׁוּי הוֹלְדָה. כִּי הַכְּבוֹד הוּא אִם כָּל חֵי כַּנִּלְ, וְהַנֶּפֶשׁ מְלַבֵּשֶׁת בָּהּ כְּעֶפֶר בְּמַעֵי אָמוֹ. וְלַפְעָמִים כְּשֵׁישׁ, חָס וְשְׁלוֹם, בְּחִינַת קִשּׁוּי לֵילִד, יְכוּלִין לְהִסְתַּלֵּק שְׁנִיָּהֶם, חָס וְשְׁלוֹם, הָאִם וְהוֹלֵד, דְּהֵינּוּ הַכְּבוֹד וְהַנֶּפֶשׁ. אוֹ לַפְעָמִים נִסְתַּלֵּק אַחַד מֵהֶם, חָס וְשְׁלוֹם, כְּפִי עֲנָן הַקִּשּׁוּי לֵילִד, וְצְרִיךְ לְרֹאוֹת לְהוֹלִיד בְּנִקְלָה, בְּלֹא קִשּׁוּי. וְאַחַר־כֵּן, כְּשֶׁנּוֹלֵד הַנֶּפֶשׁ, צְרִיךְ לְגַדֵּל אֶת הַנֶּפֶשׁ. וְשִׁתִּי

בְּחִינֹת אֱלֹהִים, דְּהֵינּוּ הַהוֹלָדָה וְהַגְדֹּל. נַעֲשִׂין עַל־יַדֵּי יִרְאָה וְאַהֲבָה, שֶׁהֵם בְּחִינַת שְׁתֵּי יָדַיִם - יַד הַגְדֹּלָה וְיַד הַחֻזְקָה. כִּי הַהוֹלָדָה נַעֲשִׂית עַל־יַדֵּי הַיִּרְאָה, בְּבְחִינַת (תהלים מח): רַעְדָה אֲחֻזְתֶּם שָׁם חֵיל כִּי־וֹלָדָה. וְאַחַר שְׁנוּלָה, אֲזִי מַגְדִּילִין אוֹתָהּ עַל־יַדֵּי הָאַהֲבָה, בְּבְחִינַת (בראשית ב): אֱלֹהִים תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהַפְרָאִם, הֵינּוּ בְּהַפְרָאִם, שֶׁהוּא לְאַחַר הַפְּרִיאָה וְהַהוֹלָדָה, אֲזִי מַגְדִּילִין אוֹתָהּ עַל־יַדֵּי בְּחִינַת אַבְרָהָם, שֶׁהוּא בְּחִינַת אַהֲבָה, בְּחִינַת יַד יְמִין. וְזֵהוּ: בְּהַפְרָאִם - בְּאַבְרָהָם כַּמּוּבָא (בראשית רבה פרשה יב), הֵינּוּ כַּנִּל.

וְזֵה בְּחִינַת (דברי הימים א כט): וְאַתָּה מוֹשֵׁל בְּכָל, הֵינּוּ בְּחִינַת הַמְּמֻשְׁלָה וְהַמְּלֻכּוֹת, בְּחִינַת מְלָךְ הַכְּבוֹד הַנִּל, שְׁשֵׁם מְלַבֵּשׁ הַנֶּפֶשׁ. וּבִידָךְ כַּח וּגְבוּרָה, וּבִידָךְ לְגַדֵּל וּלְחַזֵּק לְכָל, הֵינּוּ בְּחִינַת שְׁתֵּי הַיָּדַיִם כַּנִּל. וּבִידָךְ כַּח וּגְבוּרָה - זֶה בְּחִינַת יַד הַחֻזְקָה, וּבִידָךְ לְגַדֵּל וּלְחַזֵּק - זֶה בְּחִינַת יַד הַגְדֹּלָה. שְׁעַל־יַדֵּי בְּחִינַת שְׁתֵּי הַיָּדַיִם אֱלֹהִים, מוֹלִידִין וּמַגְדִּילִין הַנֶּפֶשׁ הַמְּלַבֶּשֶׁת בְּהַכְּבוֹד כַּנִּל. וְזֵה בְּחִינַת הַצְּדָקָה שְׁנוֹתֵינוּ אֶצֶל וְאַתָּה מוֹשֵׁל בְּכָל (כמו שְׁמוּבָא בְּפִנּוֹת), כִּי עַל־יַדֵּי הַצְּדָקָה, מוֹצִיאִין וּמַעֲלִין אֶת הַכְּבוֹד וְהַמְּמֻשְׁלָה כַּנִּל: וְזֵה בְּחִינַת (איוב כט): כְּבוֹדִי חֲדָשׁ עִמָּדִי וְקִשְׁתִּי בְּיָדִי תַחֲלִיף. הֵינּוּ, כְּשֶׁמַּגִּיעַ כְּבוֹד חֲדָשׁ אֶל הָאָדָם, אֲזִי צָרִיךְ לְהַחֲלִיף וּלְהַעֲבִיר הַקְּשׁוּי, עַל־יַדֵּי בְּחִינַת יָדַיִם הַנִּל. וְזֵהוּ: וְקִשְׁתִּי בְּיָדִי תַחֲלִיף; שְׁעַל־יַדֵּי הַיָּדַיִם, חוֹלְפֶת וְעוֹבְרַת הַקְּשׁוּי לִילָד כַּנִּל: וְזֵה בְּחִינַת חֲלוּף שֵׁם אֲקִי"ק, שֶׁהוּא שֵׁם בּוֹכ"ו,

שְׁהוּא בְּגִימְטְרִיא יִדְךָ, שְׁעַל יְדוֹ הַהוֹלְדָה פִּדּוּעַ. וְעַיִן בַּפְּנוֹת שֶׁל
וְאַתָּה מוֹשֵׁל בְּכָל:

ח וְלַפְעָמִים יֵשׁ עֵיפּוֹת אֶל הַנֶּפֶשׁ, עַל־יְדֵי שְׁנַתְרַחֵקָה מֵאַמָּה,
דְּהֵינּוּ הַכְּבוֹד כַּנֶּ"ל. וְצָרִיךְ לְהַחֲיוֹתָהּ וּלְהַבְרִיאָהּ
עַל־יְדֵי מַיִם קָרִים, בְּבַחֲיַנֵּת (משלי כה): מַיִם קָרִים עַל נֶפֶשׁ
עֵיפָה; הֵינּוּ כְּשִׁמְת־פְּלִינְ בְּלֹא לֵב, עַל־יְדֵי־זוּהַ נִתְרַחֵק הַנֶּפֶשׁ מִן
הַכְּבוֹד, בְּבַחֲיַנֵּת (ישעיה כט): בְּשִׁפְתָיו כִּפְדּוּנִי וְלִבּוֹ רַחֵק וְכוּ'. כִּי
כּוֹנֵן הַלֵּב זֶה בַּחֲיַנֵּת הַנֶּפֶשׁ, כְּמוֹ שְׁכַתּוֹב (תהלים כה): אֵילֶיךָ ה'
נִפְשֵׁי אֲשָׂא, וּפְרוּשׁ רַש"י: לְבִי אֲכַוֵּן. אֲבָל כְּשֶׁהַלֵּב רַחוּק
מִדְּבוּרֵי הַתְּפִלָּה, אֲזִי הוּא בַּחֲיַנֵּת הַתְּרַחֲקוֹת הַנֶּפֶשׁ, שְׁהוּא
בַּחֲיַנֵּת הַלֵּב, מִן הַכְּבוֹד, בְּבַחֲיַנֵּת: בְּשִׁפְתָיו כִּפְדּוּנִי וְלִבּוֹ רַחֵק,
וְאֲזִי יֵשׁ עֵיפּוֹת אֶל הַנֶּפֶשׁ, וְצָרִיךְ לְהַבְרִיאָהּ עַל־יְדֵי מַיִם קָרִים
כַּנֶּ"ל. וּמַיִם קָרִים, מְקַבְּלִין עַל־יְדֵי בַּחֲיַנֵּת רַעְמִים. וְרַעְמִים נַעֲשִׂין
עַל־יְדֵי מַה שְׁנוֹתְנִין כְּבוֹד לְזֶקֶן שֶׁשֹּׁכַח תְּלִמּוּדוֹ, כְּמוֹ שְׂאֲמְרוּ
רַבּוֹתֵינוּ וְכוּרָנָם לְבִרְכָה (ברכות ח:): הִזְהָרוּ בְּזֶקֶן שֶׁשֹּׁכַח תְּלִמּוּדוֹ,
שְׁצָרִיךְ לְזַהֵר וּלְכַבְּדוֹ. וְעַל־יְדֵי־זוּהַ נַעֲשִׂין רַעְמִים, וּמִשָּׁם בָּאִים
מַיִם קָרִים לְהַחֲיוֹת הַנֶּפֶשׁ כַּנֶּ"ל.

כִּי הָרַעְמִים נַעֲשִׂין, עַל־יְדֵי שְׁיּוּצָאִין אֲדָרִים וְקִיּוּמֵרִים חַמּוּם,
וּבָאִים בְּתוֹךְ הָעֵנָן, וְנִתְלַהֲבִים שָׁם, וְעַל־יְדֵי־זוּהַ נִקְרַע הָעֵנָן,
וּמִזֶּה נִשְׁמַע קוֹל הָרַעַם. וּפְעֻלוֹת הָרַעְמִים, שְׁעַל־יְדֵי־זוּהַ נִתְחַלְקִין
הַמַּיִם שֶׁל כָּל מְקוֹם וּמְקוֹם, כְּפִי הַצָּרִיךְ לְהַשְׁקוֹתוֹ, בְּמִדָּה
וּבְמִשְׁקָל, כְּפִי הַרְאוּי לְפִי הַמְּקוֹם, בְּבַחֲיַנֵּת (תהלים קד): מְקוֹל

רַעַמְךָ יַחְפּוֹז, יַעֲלוּ הָרִים יִרְדּוּ בְקַעוֹת אֶל מְקוֹם זֶה יִסְדֹּת לָהֶם. כְּמוֹ כֵּן, כְּשֶׁנּוֹתְנִין כְּבוֹד לְזֶקֶן שֶׁשָׁכַח תְּלֻמוֹדוֹ, וְהִשְׁכַּח הוּא בְּחִינַת עֲנָנִין דְּמַכְסֵּן עַל עֵינָיו, וְכִשְׁנוֹתְנִין לוֹ כְּבוֹד, וְהַכְּבוֹד הוּא בְּחִינַת אִישׁ, בְּבְחִינַת (שמות כד): וְכָבוֹד ה' כְּאִשׁ אֲכָלֶת; וְהוּא בָּא בְּתוֹךְ הָעֲנָן, בְּבְחִינַת (שם מז): וְכָבוֹד ה' נִרְאָה בְּעָנָן; הֵינּוּ בְּתוֹךְ בְּחִינַת הָעֲנָנִין דְּמַכְסֵּן עַל עֵינָיו, וְאִזֵּי נִקְרַע הָעֲנָן, וּמִזֵּה נַעֲשִׂין בְּחִינַת רַעְמִים. בְּבְחִינַת (תהלים כט): אֵל הַכְּבוֹד הָרַעִים ה' עַל מַיִם רַבִּים, שְׁעַל־יְדֵי הַכְּבוֹד נַעֲשִׂין רַעְמִים כַּנִּל. וְאִזֵּי יוֹצֵאִין מִיַּם רַבִּים, דְּהֵינּוּ שְׁנַתְּנָלָה דַּעַת הַזֶּקֶן, עַל־יְדֵי שְׁנִקְרַע הָעֲנָן הַמְּכַסֶּה עַל הָעֵינָיו כַּנִּל, בְּבְחִינַת (ישעיה יא): כִּי מִלְּאָה הָאָרֶץ דַּעַה וְכוּ' כַּמַּיִם לַיָּם מְכַסִּים, וְזֶהוּ בְּחִינַת מַיִם רַבִּים הַנִּל, וְהֵם בְּחִינַת מַיִם קָרִים, שְׁעַל יְדֵן מְחִיִּין וּמְבַרְיָאִים אֶת הַנֶּפֶשׁ כַּנִּל:

וְעַל־יְדֵי אֵלּוּ הָרַעְמִים נִתְחַלְקִין מִיַּמי הַדַּעַת לְכָל אֶחָד וְאֶחָד כְּרָאוּי לוֹ, לְפִי מַה שֶׁצָּרִיךְ לְקַבֵּל מִיַּם קָרִים, לְהַחֲיוֹת אֶת נַפְשׁוֹ. וְזֶה הַחֲלוּק שְׁבִין הַלּוּמֵד מִן הַסֶּפֶר, לְשׁוּמַע מִפִּי צַדִּיקִי אָמַת. כִּי כְּשֶׁלּוּמֵד מִן הַסֶּפֶר, אֵינּוּ יוֹדַע הַשַּׁעוֹר שֶׁצָּרִיךְ לְלַמּוֹד לְהַחֲיוֹת נַפְשׁוֹ. אֲבָל כְּשֶׁשׁוּמַע מִפִּי הַצַּדִּיק, אִזֵּי מִשְׁפִּיעַ לוֹ בְּחִינַת מַיִם קָרִים לְפִי הָרָאוּי לוֹ, לְפִי מְדַרְגָּתוֹ, עַל־יְדֵי בְּחִינַת הָרַעְמִים כַּנִּל:

וְאֵלּוּ הַמַּיִם קָרִים מְחִיִּין וּמְתַקְנִין אֶת הַנֶּפֶשׁ, שֶׁהִיָּתָה עֵיפָה עַל־יְדֵי שְׁנַתְּרַחֲקָה מִן הַכְּבוֹד, עַל־יְדֵי שֶׁהִתְפַּלֵּל בְּלֹא כּוֹנֵן הַלֵּב כַּנִּל. כִּי הַסֶּתְלָקוֹת הַחֲכָמָה מִן הַזִּקְנִים, הֵינּוּ מִבְּחִינַת זֶקֶן

שְׁשֻׁכַּח תִּלְמוּדוֹ הַגֵּ"ל, זֶה נַעֲשֶׂה עַל־יְדֵי מַה שְׁמַתְפַּלְלִין בְּלֹא לֵב, וְכִמוֹ שְׁפָתוֹב (שם בישעיה כט): בְּשִׁפְתָיו כִּפְדוּנִי וְלִבּוֹ רַחֵק מִמֶּנִּי, לְכֵן הִנְנִי יוֹסִיף לְהַפְּלִיא אֶת הָעַם הַזֶּה הַפְּלֵא וּפְלֵא, וְאַבְדָּה חֲכָמַת חֲכָמָיו וּבִינַת נְבִינָיו תִּסְתַּתֵּר. וְעַל כֵּן, עַל־יְדֵי שְׁנוּתָנִין כְּבוֹד לְזֶקֶן שְׁשֻׁכַּח תִּלְמוּדוֹ, שְׁעַל־יְדֵי־זוֹ חוֹזֵר וְנִתְגַּלֶּה חֲכָמָתוֹ כַּגֵּ"ל, עַל־יְדֵי בַחֲיִנַת הָרַעְמִים כַּגֵּ"ל, נִמְצָא שְׁבוּזָה בְּעַצְמוֹ מִתְקֵן הַפְּגָם שְׁגָרָם עַל־יְדֵי שְׁהַתְפַּלֵּל בְּלִי כּוֹנֵת הַלֵּב, דִּהְיָנוּ שְׁגָרָם הַסְתַּלְקוֹת הַחֲכָמָה מִן הַזְקָנִים כַּגֵּ"ל, כִּי עֲכָשׁוּ עַל־יְדֵי הַכְּבוֹד שְׁנוּתָן לְהֵם, חוֹזֵר וְנִתְגַּלֶּה חֲכָמָתָם כַּגֵּ"ל. וְעַל כֵּן, אֲזִי עַל־יְדֵי־זוֹ בְּעַצְמוֹ, יוֹצֵאִין מִיָּם קָרִים, וּמְחִיָּה אֶת נַפְשׁוֹ, שְׁהִיָּתָה עֵיפָה עַל־יְדֵי פְּגָם הַתְפַּלָּה כַּגֵּ"ל:

וְזֶה בַחֲיִנַת (איו"ב לו): יִרְעֵם אֵל בְּקוֹלוֹ נִפְלְאוֹת; הִינּוּ שְׁקוֹל הָרַעְמִים מִתְקַנֵּין אֶת בַּחֲיִנַת הַנִּפְלְאוֹת, שֶׁהוּא בַחֲיִנַת הַסְתַּלְקוֹת הַחֲכָמָה מִן הַזְקָנִים, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב: הִנְנִי יוֹסִיף לְהַפְּלִיא הַפְּלֵא וּפְלֵא וְאַבְדָּה חֲכָמַת חֲכָמָיו וְכוּ'. וְעַל־יְדֵי הָרַעְמִים נִתְתַּקְנִין, וְחוֹזֵר וְנִתְגַּלֶּה חֲכָמָתָם כַּגֵּ"ל: וְאֲזִי, כְּשִׁמְחִיִּין הַנֶּפֶשׁ עַל־יְדֵי מִיָּם קָרִים הַגֵּ"ל, מְחִיִּין גַּם אֶת הָעַצְמוֹת. כִּי פְּגָם הַנֶּפֶשׁ הוּא פְּגָם הָעַצְמוֹת, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (תהלים ו): כִּי נִבְהָלוּ עַצְמֵי וּנְפִשֵׁי נִבְהָלָה מְאֹד. כִּי עַל־יְדֵי שְׁאִין מִתְפַּלְלִין בְּכּוֹנֵת הַלֵּב, שְׁעַל־יְדֵי־זוֹ הוּא עֵיפוֹת הַנֶּפֶשׁ, עַל־יְדֵי־זוֹ הוּא פְּגָם הָעַצְמוֹת. כִּי צָרִיךְ לְהַתְפַּלֵּל לְהַרְגִישׁ דְּבוּרֵי הַתְפַּלָּה בְּכָל עַצְמוֹתָיו, בְּבַחֲיִנַת (שם לה): כָּל עַצְמוֹתַי תֹּאמְרָנָה. וְעַל־יְדֵי הַמִּיָּם קָרִים, שְׁעַל־יְדֵי־זוֹ מְחִיָּה

הַנֶּפֶשׁ, עַל־יְדִיָּוָה מַחִיהַ הָעֲצָמוֹת, בְּבַחֲנֵינָת (איוב כא): וּמַחַ עֲצָמוֹתָיו יִשְׁקָה.

וְזֶה בְּחִינַת (משלי כה): מִיָּם קָרִים עַל נֶפֶשׁ עֵיפָה, וְשְׂמוּעָה טוֹבָה מֵאַרְץ מֶרְחָק. שְׂמוּעָה טוֹבָה זֶה בְּחִינַת קוֹל הָרַעְמִים, שְׂמִשְׂמִיעִין עֲצָמָן בְּטוֹב, שֶׁהֵם מִתְקַנְיִן הַתְּרַחֲקוֹת הַנֶּפֶשׁ מִן הַכְּבוֹד, וְזֶה בְּחִינַת: שְׂמוּעָה טוֹבָה מֵאַרְץ מֶרְחָק, שְׂוָהוּ בְּחִינַת מִיָּם קָרִים עַל נֶפֶשׁ עֵיפָה, שֶׁהֵם בָּאִים מִן הָרַעְמִים, שֶׁהֵם בְּחִינַת שְׂמוּעָה טוֹבָה בְּנ"ל. וְזֶה בְּחִינַת (שם טו): שְׂמוּעָה טוֹבָה תִּדְרֹשׁן עֲצָם; שְׂעַל־יְדֵי בְּחִינַת שְׂמוּעָה טוֹבָה, שְׂהִיא בְּחִינַת רַעְמִים, שְׂמִשְׂשֵׁם בְּחִינַת מִיָּם קָרִים, שֶׁהֵם מְחִיִּין וּמְבַרְיָאִין הַנֶּפֶשׁ בְּנ"ל, עַל־יְדִיָּוָה נִתְתַּקְנִין וְנִתְדַשְׁנִין הָעֲצָמוֹת, בְּבַחֲנֵינָת: וּמַחַ עֲצָמוֹתָיו יִשְׁקָה בְּנ"ל. וְזֶה: תִּדְרֹשׁן עֲצָם בְּנ"ל, כִּי תִקּוֹן הַנֶּפֶשׁ הוּא תִקּוֹן הָעֲצָמוֹת בְּנ"ל:

(מִן תַּבַּת "וְאֵזוּ כְּשִׂמְחִין הַנֶּפֶשׁ" עַד כָּאן לֹא נִכְתַּב כְּרָאוּי)

וְזֶה בְּחִינַת (במדבר כח): וּבִיּוֹם הַכְּפֹרִים - בְּחִינַת הַלְדָּת הַנֶּפֶשׁ בְּלִי קִשׁוּי לִילָד, בְּחִינַת (ירמיה ד): צָרָה כְּמִכְבִּידָה; שְׂהוּא בְּחִינַת קִשׁוּי לִילָד, וְגַם הוּא בְּחִינַת גְּדוּל הַנֶּפֶשׁ, בְּחִינַת (זכריה יב): כְּהַמִּיר עַל הַכְּבוֹד, שְׂהוּא צֶעַר הַגְּדוּל. מְקַרָּא קִדְשׁ - זֶה בְּחִינַת שְׂהַכְּבוֹד, שְׂהוּא בְּחִינַת קִדְשׁ, כְּמוֹ שְׂפִתּוֹב (שמות כט): וְנִקְדַּשׁ כְּכֹבֹדוֹ, קוֹרָא אֶת הַרְגְּלִין, בְּבַחֲנֵינָת: צִדֵּק יִקְרָאֵהוּ לְרַגְלוֹ בְּנ"ל:

(וְהַשָּׂאָר לֹא בָאָר):

סח

כָּל הַנִּפְשׁוֹת תְּאִיבִים וּמִתְאִוִּים לְמִמּוֹן, וְלֹא לְמִמּוֹן בְּלִבָּד
 מִתְאִוִּים וְאוֹהֲבִים אוֹתוֹ, אֲלֵא אֶפְלוּ לְהֵאָדֵם שְׂיִישׁ לוֹ
 הַמִּמּוֹן, דֶּרֶךְ בְּנֵי אָדָם לְמִשְׁךְ אֱלֹוֹ וְלֵאֱהֹב אוֹתוֹ, מִחֲמַת שְׂיִישׁ לוֹ
 מִמּוֹן, כְּמוֹ שְׁאֵנוּ רוֹאִין בְּחוּשׁ, וּכְמוֹ שְׁפָתוֹב (מְשַׁלֵּי יוֹ): וְאוֹהֲבֵי
 עֲשִׂיר רַבִּים. וְזֶה מִחֲמַת שְׁהַנֶּפֶשׁ בָּאָה מִמְּקוֹם עֲלִיּוֹן, שְׁהַמִּמּוֹן בָּא
 וּמִשְׁתַּלְּשֵׁל וּמִתְהוֹה מִשֵּׁם. כִּי בְּיֹדָאֵי הַתְּחִלַּת הַמְּקוֹם שְׁמִישְׁתַּלְּשֵׁל
 מִשֵּׁם הַמִּמּוֹן, הוּא בְּיֹדָאֵי בְּחִינַת קִדְשָׁה וְשַׁפְעַת קִדְשׁ, וְאַחַר־כֵּן
 נִתְגַּשֵּׂם לְמִטָּה, כְּדֶרֶךְ הַהִשְׁתַּלְּשָׁלוֹת, וְנִתְהוֹה מִמּוֹן. וְעַל כֵּן
 הַנֶּפֶשׁ תְּאִיבָה לְמִמּוֹן, מִחֲמַת שְׁהַנֶּפֶשׁ בָּאָה מִמְּקוֹם שְׁהַמִּמּוֹן בָּא
 מִשֵּׁם. אֵךְ צְרִיךְ לְבַלֵּי לְהִתְאוֹוֹת לְהַמִּמּוֹן, כְּמִבְּאֵר כֶּבֶד כְּפָה
 פְּעָמִים גְּדֹל גְּנוֹת תְּאוֹת מִמּוֹן, רַק לְהִתְאוֹוֹת וְלֵאֱהֹב הַמְּקוֹם
 שְׁהַמִּמּוֹן בָּא וּמִשְׁתַּלְּשֵׁל מִשֵּׁם כִּנּוּל. וּבְבַחֲיָנָה זֹו רַבִּי מְכַבֵּד
 עֲשִׂירִים, כְּמוֹ שְׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ וְזָכוֹנָם לְבִרְכָה (עֵירוּבִין פו), מִחֲמַת
 שְׂיִישׁ לָהֶם מִמּוֹן שֶׁהוּא בָּא מִמְּקוֹם גְּבוּהָ כִּנּוּל:

וְדַע, שְׂרָאוֵי שְׁכַל יִשְׂרָאֵל יִהְיוּ לָהֶם מִמּוֹן, אֵךְ יֵשׁ מִדָּה אַחַת
 שְׁמִפְסָדַת וּמִאֲבֵדַת מֵהֶם הַמִּמּוֹן, וְהִיא מִדָּה רְעָה מְגֻנָּה,
 שְׁקִשָּׁה מְאֹד לְהַנְצִל מִמֶּנָּה. וְאֶפְלוּ אִם יִרְצֶה אֶחָד לְהַנְצִל מִמֶּנָּה,
 וּבְכִרְט בְּשִׁבִיל תְּאוֹת הַמִּמּוֹן, כִּדִּי שְׁלֵא תִפְסִיד לוֹ אֶת הַמִּמּוֹן,
 עִם כָּל זֶה הַמִּדָּה רְעָה הוֹאֵת מִתְגַּבֶּרַת עֲלָיו בְּיִלְדוֹתוֹ וּבְקִמְנוֹתוֹ,
 וְעַל־יְדִיזָה מִפְסָדַת מִמֶּנּוּ הַמִּמּוֹן שֶׁהִיא רְאוֵי שִׁיחִיָּה לוֹ.

וְהַמִּדָּה רְעָה הִיא הַחֵם, שְׁעַל-יְדֵי-זוֹה מִפְסִיד
 וּמֵאֵבֶד הַמָּמוֹן הָרְאוּי לוֹ. כִּי בְּבַחֲנִית שָׂרֵשׁ
 הַהִשְׁתַּלְשָׁלוֹת שְׂמֻשְׁתִּלְשַׁל הַמָּמוֹן, מִמְּקוֹם שְׂמֻשְׁתִּלְשַׁל מִשָּׁם,
 הוּא בְּחִינָה אַחַת עִם הַכֶּסֶם מִמֶּשׁ. וְעַל כֵּן הַבַּעַל דָּבָר,
 כְּשֶׁרוֹאֶה שְׂמֻשְׁתִּלְשַׁל וַיִּזְרַד שֶׁפַע לְאָדָם שְׁיִהְיֶה לוֹ מָמוֹן, אִזִּי
 יִזְרַד וּמִזְמִין לוֹ כֶּסֶם, וְעוֹשֶׂה לוֹ מְבַחֲנִית הַהִשְׁפָּעָה
 וְהִשְׁתַּלְשָׁלוֹת שְׂיִזְרַד אֵלָיו שְׁיִהְיֶה לוֹ מָמוֹן, עוֹשֶׂה לוֹ מָמוֹנוֹ
 כֶּסֶם. כִּי הַכֶּסֶם הוּא מִמֶּשׁ בְּחִינָה אַחַת וְעִנְיָן אֶחָד עִם הַמָּמוֹן,
 בְּמִקְוֶה שָׂרֵשׁ הַהִשְׁתַּלְשָׁלוֹת, וְאֵין בֵּינֵיהֶם שׁוֹם הַפְּרִשׁ, כִּי
 שְׁנֵיהֶם יִזְרָדִים מְגֻבְרוֹת, וְנִמְשָׁכִין מִמְּקוֹם אֶחָד מִמֶּשׁ, בְּבַחֲנִית
 (אִיּוֹב לו'): מִצְפּוֹן זָהָב יֵאָתֶה; וּכְתִיב (יִרְמִיָּה א'): מִצְפּוֹן תִּפְתַּח
 הָרְעָה; הֵינּוּ בְּחִינַת כֶּסֶם, כְּמוֹ שְׁכַתּוּב (קֹהֶלֶת יא'): וְהִסַּר כֶּסֶם
 מִלְּבָבָד וְהֵעֵבֵר רְעָה מִבְּשָׂרָד.

כִּי הַמָּמוֹן וְהָעֲשִׂירוֹת הֵיא בְּחִינַת חוֹמָה, כְּמוֹ שְׁכַתּוּב (מִשְׁלֵי יח):
 הֲזֵן עֲשִׂיר קָרִית עִזּוֹ וּכְחוֹמָה נִשְׁגָּבָה וְכוּ'. וְהַכֶּסֶם הוּא
 קִלְקוּל הַחוֹמָה, כְּמוֹ שְׁכַתּוּב (שֵׁם כה'): עִיר פְּרוּצָה אֵין חוֹמָה,
 אִישׁ אֲשֶׁר אֵין מַעְצָר לְרוּחוֹ. וְהַבַּעַל דָּבָר, כְּשֶׁרוֹאֶה שְׂיִזְרַד
 לְאָדָם הַהִשְׁתַּלְשָׁלוֹת שֶׁפַע שֶׁל מָמוֹן, שֶׁהוּא בְּחִינַת חוֹמָה כְּנִ"ל,
 אִזִּי הוּא עוֹשֶׂה לוֹ מְזֵה הַהִשְׁתַּלְשָׁלוֹת כֶּסֶם, שְׂמֻזְמִין לוֹ דָּבָר
 לְכֶסֶם, וְנִתְקַלְקַל בְּחִינַת הַחוֹמָה עַל-יְדֵי הַכֶּסֶם כְּנִ"ל, כִּי הַכֶּסֶם
 וְהַמָּמוֹן הֵם בְּחִינָה אַחַת בְּשָׂרֵשׁ הַהִשְׁתַּלְשָׁלוֹת כְּנִ"ל, וְעַל כֵּן
 בְּקַל מֵהַפָּדָד לוֹ הַהִשְׁתַּלְשָׁלוֹת שֶׁפַע שֶׁל מָמוֹן, שֶׁהוּא בְּחִינַת

חומה, לְכַעַם, שֶׁהוּא הַפֶּךְ הַחֹמָה, וְעוֹשֶׂה לֹא מִחֹמָה חֹמָה, שֶׁמֶהֱפֶךְ הַמָּמוֹן לְכַעַם כִּנְ"ל. כִּי תַחֲלֹת שָׂרֵשׁ הַשְּׁתַּלְשֻׁלוֹת הַמָּמוֹן, הוּא מְקוֹם שֶׁהִנָּפֵשׁ בָּאָה מִשָּׁם, בְּבַחֲיִינַת (דברים כד): וְאֵלָיו הוּא נוֹשֵׂא אֶת נַפְשׁוֹ, הַנֶּאֱמָר עַל מָמוֹן שֶׁל שְׂכִיר יוֹם, וְכִמוֹ שֶׁכָּתוּב (איכה ה): בְּנַפְשֵׁנוּ נָבִיא לַחֲמִנּוּ, וְעַל כֵּן הִנָּפֵשׁ מִתְאֵוָה וְתָאֵב לֹא כִנְ"ל. וְעַל יְדֵי כַּעַם מֵאֵבֵד נַפְשׁוֹ, בְּבַחֲיִינַת (איוב יח): טוֹרֵף נַפְשׁוֹ בְּאִפּוֹ, כַּמּוֹבָא בְּזֵהָר (תצוה דף קפב):

וְדַע, שֶׁאֲפֹלוּ אִם כָּבֵר הִגִּיעַ לֹא הִשְׁפַּע, וְנִתְהוּהָ מִמֶּנָּה מָמוֹן, וְכָבֵר יֵשׁ לֹא הַמָּמוֹן, שֶׁהוּא בְּחִינַת חֹמָה כִּנְ"ל. עַל כֵּל זֶה, לְפַעֲמִים הַפְּעַל דְּבַר מְגֵרָה אוֹתוֹ בְּכַעַם גְּדוֹל כָּל כָּף, עַד שֶׁמִּפְסִיד וּמֵאֵבֵד מִמֶּנּוּ אֲפֹלוּ הַמָּמוֹן שְׂיֵשׁ לֹא כָּבֵר. אִף שֶׁהִיא רְאוּי שְׁלֵא יוֹכֵל אִזּוּ לְהַפְסִיד לֹא הַמָּמוֹן עַל יְדֵי הַכַּעַם, מֵאַחַר שֶׁכָּבֵר נִתְהוּהָ מִהַשְּׁתַּלְשֻׁלוֹת הַשְּׁפַע מָמוֹן, וְשׁוֹב אִי אֲפֹשֵׁר לְהִתְהַפֵּךְ לְכַעַם, וְאִדְרָבָא הַמָּמוֹן שְׂיֵשׁ לֹא, שֶׁהוּא בְּחִינַת חֹמָה, רְאוּי שְׂיִגַּן עָלָיו שְׁלֵא יוֹכֵל לְהַפְסִיד לֹא וּלְהִזְמִין לֹא כַּעַם, שֶׁהוּא הַפֶּךְ בְּחִינַת חֹמָה. עַל כֵּל זֶה, יֵשׁ כַּח בְּיַד הַפְּעַל דְּבַר לְהִתְגַּבֵּר עַל הָאָדָם בְּכַעַם גְּדוֹל כָּל-כָּף, שֶׁיִּפְסִיד מִמֶּנּוּ אֲפֹלוּ הַמָּמוֹן שְׂיֵשׁ לֹא כָּבֵר. כִּי כְּשֶׁהַמָּמוֹן יוֹרֵד לָאָדָם, הוּא בְּבַחֲיִינַת (תהלים קיא): טוֹרֵף נָתַן לִירְאִיו. וְהוּא מְהַפְּכוֹ לְכַעַם, וְנַעֲשֶׂה מִזֶּה טוֹרֵף נַפְשׁוֹ בְּאִפּוֹ כִנְ"ל. הַשֵּׁם יִשְׁמְרֵנוּ וְיִצְּלֵנוּ מִמִּדֵּה הַמְּגִנָּה הַזֹּאת, אָמֵן כֵּן יְהִי רְצוֹן:

סט

דַּע, שְׁהַגְזִיל אֶת חֵבְרוֹ מִמּוֹן, בְּזֶה הוּא גֹזֵל מִמֶּנּוּ בָּנִים, הִינּוּ
 שְׁהַגְזִלָן נוֹטֵל מֵהַנְּגֹל בָּנִים. כִּי עֵקֶר הַמָּמוֹן שֶׁל הָאָדָם בָּא
 לֹא עַל יְדֵי בֵת זֹגוֹ, כִּי עַל-יְדֵי אֹר נִפְשָׁה, מִזֶּה בָּא לֹא הַמָּמוֹן.
 הִינּוּ, עַל-יְדֵי שְׁמִתְנוּצִץ וּמִתְפֹּשֵׁט אֹרֹת מְאֹר נִפְשָׁה, אֵלוֹ
 הָאֹרֹת הֵם בְּחִינַת הַמָּמוֹן. כִּי הַמָּמוֹן הוּא מְמוֹקֹם הַנֶּפֶשׁ,
 כְּמִבְּאֵר בְּמִקּוֹם אַחַר, וְנֶפֶשׁ הִיא בְּחִינַת נִקְבָּה, כִּידוּעַ בְּכַתְבֵי
 הָאֵר"י, כִּי הִיא הַבְּחִינָה הָאֲחֵרוֹנָה מִן נֶפֶשׁ רוּחַ גְּשָׁמָה. וְכֵן כָּל
 נֶפֶשׁ רוּחַ וְנִשְׁמָה שְׁלֵה, הוּא בְּחִינַת נֶפֶשׁ נְגִדוֹ, כִּי כָּל הַמְדֻרְגָה
 הַתַּחְתּוֹנָה הִיא בְּחִינַת נֶפֶשׁ, בְּחִינַת נִקְבָּה, נֶגֶד מְדֻרְגָה שְׁלֹמַעְלָה
 הִמְנָה. עַל כֵּן עַל-יְדֵי בְּחִינַת הַנִּקְבָּה בֵּת זֹגוֹ, שֶׁהִיא בְּחִינַת
 הַנֶּפֶשׁ אֶצְלוֹ, עַל יְדֵהָ בָּא לֹא הַמָּמוֹן.

כִּי עֵקֶר הַמָּמוֹן תְּלוּי בָּהּ, כְּמִבְּאֵר בְּמִקּוֹם אַחַר, כִּי הִיא בְּחִינַת
 רְגֵלִין, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּזֶהָר (וִירָא קִיב): רְגֵלֵי חֲסִידֵיו יִשְׁמֹר - דָּא
 אֶתְתָּא. וְכַתִּיב (דְּבָרִים יא): וְאֵת כָּל הַיְקוּם אֲשֶׁר בְּרַגְלֵיהֶם - זֶה
 מִמּוֹנֵי שֶׁל אָדָם שֶׁמַּעֲמִידוֹ עַל רְגֵלָיו (פִּסְחִים קיט). כִּי עֵקֶר הַמָּמוֹן
 בָּא מִבְּחִינַת נֶפֶשׁ, בְּחִינַת נִקְבָּה, בְּחִינַת רְגֵלִין.

וְזֶה שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבָרְכָה (יבמות סב): הַשְּׂרׂוּי בְּלֹא
 אִשָּׁה שְׂרׂוּי בְּלֹא חוֹמָה; הִינּוּ בְּלֹא מָמוֹן, כִּי חוֹמָה הִיא
 בְּחִינַת הַמָּמוֹן, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (משלי יח): הוֹן עֲשִׂיר קָרִית עִזוֹ
 וְכַחוֹמָה גִּשְׁבָּה וְכו'. וְעַל כֵּן אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבָרְכָה (ב"מ
 טז): אוֹקִירוּ לְנִשְׁיְכוֹ כִּי הִיכִי דַתְתַּעְתְּרוּ.

וְכָל אָדָם וְאָדָם בְּאֲשֶׁר הוּא בָּא לְעוֹלָם, הוּא בָּא עִם בֵּית
 זוגו הַמְיֻחָדָת לוֹ, וְעִם סְכוּם מְמוֹן הַקְּצוּב לוֹ, שְׂיִהְיֶה לוֹ
 בְּזֶה הָעוֹלָם, וּבְכַּה פְּרוּת, הֵינּוּ בְּנִים, שְׂיִהְיוּ לוֹ בְּזֶה הָעוֹלָם.
 וְהֵם בְּחִינַת אֵילָן וְעֵנָפִים וּפְרוּת. הֵינּוּ, שְׂאוֹר נִפְשָׁה הוּא
 בְּחִינַת עֵקֶר הָאֵילָן, שְׂמֻמָּנוּ יוֹצְאִים וּמִתְפַּשְׁטִים עֵנָפִים, הֵינּוּ
 הַתְּנוּצְצוֹת וְהַתְּפֻשְׁטוֹת אוֹרָה, הֵינּוּ בְּחִינַת הַמְּמוֹן בְּנִ"ל, הוּא
 בְּחִינַת עֵנָפִים שֶׁל הָאֵילָן. וְעַל הָעֵנָפִים אֵלּוּ הַגְּדָלִים הַפְּרוּת,
 הֵינּוּ הַבְּנִים. נִמְצָא בְּשֵׂאֶחָד גּוֹזֵל מִחֶבְרוֹ מְמוֹן, הוּא גּוֹזֵל וְנוֹטֵל
 מִמֶּנּוּ עֵנָפִים שֶׁל הָאֵילָן שְׁלוֹ, הֵינּוּ הַתְּנוּצְצוֹת אוֹר נִפְשָׁה,
 שְׂמֻשֶׁם הַמְּמוֹן בְּנִ"ל. עַל כֵּן, עַל־יְדִי־זֶה הוּא גּוֹזֵל וְנוֹטֵל מִמֶּנּוּ
 נִפְשָׁ בְּנָיו וּבְנוֹתָיו, שֶׁהֵם תְּלוּיִים וְגְדָלִים וְיוֹנְקִים מֵאוֹר הָעֵנָף
 הַזֶּה, כִּי הֵם הֵם הַפְּרוּת הַגְּדָלִים עַל הָעֵנָפִים אֵלּוּ, וּכְשֶׁנוֹטֵל
 הָעֵנָף נוֹטֵל הַפְּרוּת:

וְזֶה שְׂפָתוֹב (אסתר ה): וַיִּסְפָּר לָהֶם הַמֶּן אֵת כְּבוֹד עֲשָׂרוֹ וְרֹב
 בְּנָיו, כִּי זֶה תְּלוּי בְּזֶה. וּכְמוֹ שְׂפָתוֹב (אויב כא): עֲתָקוּ גַם
 גְּבָרוֹ חֵיל, זָרְעִם נִכּוֹן לְפָנֵיהֶם וְצִאֲצִיאֵיהֶם לְעֵינֵיהֶם. עֲתָקוּ גַם
 גְּבָרוֹ חֵיל - זֶה עֲשִׂירוֹת, עַל יְדֵי זֶה זָרְעִם נִכּוֹן וְכו'.

וְזֶה שְׂאֲמָרוֹ רַחֵל וְלֵאָה, (בראשית לא): כִּי כָל הָעֵשָׂר אֲשֶׁר הֵצִיל
 אֱלֹקִים מֵאֲבִינִי לָנוּ הוּא וּלְבָנֵינוּ. לָנוּ וּלְבָנֵינוּ דִּיקָא, כִּי עֵקֶר
 הָעֲשִׂירוֹת - עַל־יְדֵי הָאֵשָׁה, וּבָהּ תְּלוּיִים הַבְּנִים בְּנִ"ל. כִּי הָאֵשָׁה
 הִיא עֵקֶר בְּחִינַת הָאֵילָן, וְהָעֲשִׂירוֹת הֵם הָעֵנָפִים שֶׁל הָאֵילָן,
 וְהַבְּנִים הֵם הַפְּרוּת הַגְּדָלִים בְּעֵנָפִים הָאֵלּוּ בְּנִ"ל. וְזֶה סוּד שְׂאֲמָרוֹ

רבותינו זכרונם לברכה (בבא קמא קט): הגזיל את חברו, כאלו גזיל
ממנו נפש בניו ובנותיו:

וְדַע, שְׂאֵם זֶה הַגְּזוּל עֲדִין לֹא הָיָה לוֹ בָּנִים, יוּכַל לְגַזֵּל מִמֶּנּוּ
שְׂלֵא יִהְיֶה לוֹ, עַל־יְדֵי שְׁגִזוּל וְנוֹטַל הָעֵנָף כַּנִּ"ל. וְאִפְלוּ
אִם כָּבַר יֵשׁ לְהַגְּזוּל בָּנִים, יוּכַל לְהִזִּיק לוֹ שְׂיִמּוֹתוֹ בְּנָיו, חֵם
וְשָׁלוֹם. כִּי אִם עֲדִין הַבָּנִים צָרִיכִין לְאִמּוֹן, הֵינּוּ לְעֵנָפִים שְׂלֵה, כְּמוֹ
שֵׁישׁ פְּרוֹת שְׂלֵא נִגְמְרוּ כָּל צָרְכָן, וְצָרִיכִין לִיִּנֵק עוֹד מִהָעֵנָף, וְעַל
כֵּן כְּשֶׁזֶה נוֹטַל הָעֵנָף, הוּא מְזִיק הַפְּרוֹת, הֵינּוּ הַבָּנִים, הַצָּרִיכִים
לִיִּנֵק עוֹד וְלִקְבֹּל מִהָעֵנָף, הֵינּוּ מִהַתְּנוּצָצוֹת אוֹר אִמּוֹן כַּנִּ"ל. וְהַכֹּל
לְפִי הַגְּזוּלָה, וְהַכֹּל לְפִי הָאֵילָן וְהָעֵנָפִים וְהַפְּרוֹת. כִּי יֵשׁ כְּמוֹ
וְכַמוֹ שְׁנוּיִים בֵּין הָאֵילָנוֹת עֲצָמוֹ, וּבֵין מַהוּת וְאִיכוֹת הָעֵנָפִים,
וּבֵין רְבוּי הָעֵנָפִים, וְכֵן בֵּין הַפְּרוֹת, בְּכֻלָּן יֵשׁ שְׁנוּיִים רַבִּים. כִּי יֵשׁ
אֵילָן שֵׁישׁ לוֹ עֵנָפִים רַבִּים וּפְרוֹת מְעֻטִּים. וְכֵן לְהַפְּדֵי עֵנָפִים
מְעֻטִּים וּפְרוֹת רַבִּים. וְכֵן בֵּין מַהוּת הָעֵנָפִים עֲצָמוֹ, יֵשׁ אֵילָן שֵׁישׁ
לוֹ עֵנָף אֶחָד, אֲבָל הוּא יָקָר מְאֹד. וְיֵשׁ שֵׁישׁ לוֹ עֵשְׂרֵה עֵנָפִים,
וְכֻלָּם אֵינָם שְׂוִים רַק עֵשְׂרֵה זְהוּבִים. כֵּן יֵשׁ כְּמוֹ עֲנָיִים שֵׁישׁ
לָהֶם בָּנִים רַבִּים וְאֵין יָדוּ מִשְׁנֵת אֶלָּא זוּז אֶחָד. הֵינּוּ שְׂכָל
הָעֵנָפִים שְׁלוֹ הֵם פְּחוּתִים, וְאֵינָם רַק בְּעֶרְךָ זֶהָב אֶחָד, אוֹ שֵׁישׁ
לוֹ עֵנָפִים מְעֻטִּים וּפְחוּתִים. וְכֵן לְהַפְּדֵי, יֵשׁ עֲשִׂיר גְּדוּל, מִחֲמַת
שְׁהָעֵנָף שְׁלוֹ הוּא יָקָר מְאֹד, אוֹ שֵׁישׁ לוֹ עֵנָפִים רַבִּים וְיָקָרִים,
וְעַם כָּל זֶה יוּכַל לְהִיּוֹת שְׂלֵא יִהְיֶה לוֹ רַק בָּנִים מְעֻטִּים, כַּנִּ"ל
בְּמִשְׁלַל הָאֵילָנוֹת.

וְהִנֵּה נִתְפַס לְמִשְׁלַל, אֵילָן אֶחָד עִם שְׁלֹשָׁה עֲנָפִים, וְכָל עֲנָף
 מִיַּחַד לוֹ שְׂרָאוּי לְהוֹצִיא שְׁנֵי פְרוֹת, נִמְצָא שְׂרָאוּי שְׂיֵהִיָּה
 לוֹ שְׁשֵׁה בָּנִים. וְכֵן נֹאמַר לְמִשְׁלַל, שְׁכַל עֲנָף הוּא בְּבַחֲנִיָּה וְעֶרְךָ
 שְׂיֵהִיָּה לוֹ מֵאָה אֲדָמִים. נִמְצָא שְׂרָאוּי לְהִיּוֹת לוֹ שְׁלֹשׁ מֵאוֹת
 אֲדָמִים, מִשְׁלֹשָׁה עֲנָפִים הֵלָלוּ. נִמְצָא אִם גּוֹזֵל מִמֶּנָּה מֵאָה
 אֲדָמִים, הוּא גּוֹזֵל וְנוֹטֵל מִמֶּנּוּ עֲנָף אֶחָד, נִמְצָא שְׁנוֹטֵל מִמֶּנּוּ שְׁנֵי
 בָּנִים.

אָבֵל דַּע, שְׁכֹזֶה יֵשׁ חֲלוּק גְּדוֹל, אִם הַפְּרוֹת רְאוּיִים לְצֵאת
 מִהָעֲנָפִים בְּזֶה אַחַר זֶה, נִמְצָא שְׂאֵף שְׂזֵה גּוֹזֵל מִמֶּנּוּ עֲנָף
 אֶחָד, וְנוֹטֵל מִמֶּנּוּ שְׁנֵי בָּנִים, אֶף-עַל-פִּי-כֵן עֲדִין רְאוּיִים לוֹ
 לְהִתְקִים יְתֵר הַבָּנִים שֶׁל הָעֲנָפִים הַנִּשְׁאָרִים, כִּי לֹא הִזִּיק
 בְּהַנְּשָׂאֲרִים, כִּי לֹא נִטַּל מֵהֶם כְּלוּם. אָבֵל אִם הָיוּ רְאוּיִים לְצֵאת
 בְּבֵת אַחַת, בְּבַחֲנִית שְׁשֵׁה בְּכָרִם אֶחָד, עַל-כֵּן אֶף שְׂזֵה לֹא גּוֹזֵל
 מִמֶּנּוּ כִּי אִם מֵאָה אֲדָמִים, שֶׁהֵם בְּחִינַת עֶרְךָ עֲנָף אֶחָד שֶׁל שְׁנֵי
 פְרוֹת, עִם כָּל זֶה קָלְקַל אוֹר כְּלָם, מֵאַחַר שֶׁכָּלֵם הָיוּ רְאוּיִים
 לְצֵאת בְּבֵת אַחַת, וְזֶה נִטַּל וְחָסַר מֵהֶם אוֹרָם, וְאִין לָהֶם שְׁלֵמוֹת,
 עַל כֵּן יוֹכֵל לְהִזִּיק לוֹ בְּאֵלוֹ הַמֵּאָה אֲדָמִים לְבַד שְׁנִטַּל מִמֶּנּוּ,
 לְטַל מִמֶּנּוּ כָּל הַבָּנִים. וְכֵן יֵשׁ בְּעֵנִין זֶה כְּפֹה וְכַפֹּה שְׁנוּיִים, לְפִי
 הַגּוֹזֵלָה, וּלְפִי הָאֵילָן, וְהָעֲנָפִים וְהַפְּרוֹת, בְּמֵהוּתָם וְכַמּוּתָם.

וְהַכֶּלֶל, כִּי הִיא צְרִיכָה תְּמִיד לְהַשְׁלִים אוֹרָה, וְכָל זְמַן שְׂאִין
 לָהּ שְׁלֵמוֹת, אִי אֶפְשָׁר לָהּ לְהוֹלִיד. וְעַקֵּר שְׁלֵמוֹתָהּ -
 עַל יְדֵי הַמָּמוֹן, כִּי הוּא בְּחִינַת הַתְּנוּצְצוֹת אוֹרָה כַּנ"ל.

וְזֶה שְׁפָתוֹב (ישעיה א): לְמַדּוֹ הַיָּטֵב, דְּרָשׁוּ מִשְׁפָּט, אֲשֶׁרוֹ חֲמוּץ.
 שֶׁהַפְּסוֹק מְזַהֵר לַעֲשׂוֹת מִשְׁפָּט וּלְחַזֵּק אֶת הַגְּזוּל, לְהַצִּיל
 עֲשׂוֹק מִיַּד עוֹשֶׁקוֹ, כְּדֵי לְהַצִּיל נַפְשׁ בְּנָיו וּבְנוֹתָיו כַּנֵּל. וְזֶה: לְמַדּוֹ
 הַיָּטֵב וְכוּ', - שְׁמָה שִׁתְּעִשׂוּ מִשְׁפָּט, וְתַצִּילוּ גְּזוּל מִיַּד גְּזוּלוֹ, עַל־
 יְדֵי־זֶה תַעֲשׂוּ טוֹבָה לְהַבְּנִים, שֶׁהֵם בְּחִינַת לְמוֹדֵי ה', כְּמָה
 שְׁפָתוֹב (שם נד): וְכֹל בְּנִיךְ לְמוֹדֵי ה'. וְזֶה: לְמַדּוֹ הַיָּטֵב -
 שֶׁהַהֲטָבָה תִּהְיֶה לְהַבְּנִים, שֶׁהֵם בְּחִינַת לְמוֹדֵי ה'. וְזֶה סוּד כְּוִנַת
 הַגְּמָרָא (ב"ק קג): הַגְּזוּל אֶת חֲבֵרוֹ שׂוּה פְרוּטָה יוֹלִיכֵנוּ אַחֲרָיו
 אֶפְלוֹ לְמוֹדֵי. וְהוּא פְּלִיאָה נִשְׁגָּבָה מְאֹד, לְמָה תִּפְסוּ מְדֵי דוֹקָא.
 אֲדָ דַע, שֶׁהַגְּמָרָא הִיא נֶעְלָמַת וְנִסְתָּרַת מְאֹד, וְזֶה כְּוִנַתְּם הָאֵמַת:
 הַגְּזוּל וְכוּ' יוֹלִיכֵנוּ אַחֲרָיו אֶפְלוֹ לְמוֹדֵי, הֵינוּ לְמוֹדֵי ה', הֵינוּ
 הַבְּנִים. שְׁצָרִיד לְהַחְזִיר לוֹ אֶפְלוֹ הַבְּנִים שְׁגוּל מִמֶּנּוּ עַל יְדֵי שְׁגוּל
 אֶת מִמוֹנּוֹ. וְזֶה: לְמוֹדֵי, בְּחִינַת לְמוֹדֵי ה' הַנֵּל:

וְדַע, שְׁלַפְעָמִים אֵף שְׁנוּטֵל מִמֶּנּוּ מִמוֹן, עִם כָּל זֶה לֹא יִזְיַק
 לְבָנָיו וְלֹא יַחֲסֵר אוֹר נַפְשָׁה. כִּי בְרוּחָנִיּוֹת הַנֶּפֶשׁ מְרַגְּשָׁת
 הַפֶּאֱב וְהַצֶּעַר הַגָּדוֹל שִׁישׁ לָהּ, כְּשׂוּה הַגְּזוּל שֶׁהוּא כְּמוֹ רוֹצֵחַ
 נַפְשׁוֹת מִמֶּשׁ, בָּא לְחַסֵּר אוֹרָה, וְלִגְזוֹל נַפְשׁ בְּנִיָּה. וְעַל כֵּן הִיא
 מְצַמְצַמַת אוֹרָה, וּמְמַשְׁכֶּת וּמְכוּצָת עֲצָמָה, וּמְקַבְּצַת לְעֲצָמָה
 חִלְקֵי נַפְשָׁה, כְּדֵי שׂוּה הַגְּזוּל לֹא יוּכַל לִינֵק מִמֶּנָּה, וּלְחַסֵּר אוֹרָה.
 עַד שְׁלַפְעָמִים לֹא יוּכַל הַגְּזוּל לְהַתְּגַבֵּר עָלֶיהָ לְקַבֵּל מֵאוֹרָה, וְאֵף
 שְׁגוּל וְנִטֵּל הַמִּמוֹן מִמֶּנּוּ, עִם כָּל זֶה כִּבֵּר הַתְּגַבְּרָה הַנֶּפֶשׁ,
 וְצַמְצָמָה וּמַשְׁכָּה וּקְבָצָה אוֹרָה, וְלֹא הִנִּיחָה לְקַבֵּל מֵאוֹרָה. וְזֶה

הַמְמוֹן שֶׁלֶקַח הַגּוֹזֵל, אֵינוֹ מְמוֹן כָּלָל, רַק עֲפָרָא בְעֵלְמָא, מֵאַחַר שְׂאִין בּוֹ אֹר כָּלָל. וְהַמְמוֹן הַזֶּה הוּא בְּבַחֲיִנַת (אִיּוֹב כח): עֲפָרוֹת זֶהב, בְּבַחֲיִנַת (דְּבָרֵי הַיָּמִים ב ט): אֵין כֶּסֶף נַחֲשֵׁב, מִחֲמַת שְׂאִין בַּהֶכֶסֶף וְהַזֶּהב שׁוֹם אֹר, כִּי הַתְּגַבְרָה וְלֹא הַנִּיחָה לְקַבֵּל מֵאוֹרָה. וְכִמוֹ שֵׁישׁ דִּגְמָתוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה, כִּי יֵשׁ אֵילָנוֹת בְּמִדְיַת אוֹנְגְרִין, שְׂכַשְׂאָדָם בָּא לְטָלָם, הֵם מִמְּשִׁיכִין וּמְקַטְיָנִים עֲצָמוֹ, וְאֵינָם מְנִיחִים לְטַל אוֹתָם:

וְזֶה בַּחֲיִנַת קְדוּשֵׁין, כִּי כִשְׂאִין שְׁלֵמוֹת בְּדָבָר, יֵשׁ שָׁם אַחֲזִית הַסְטֵרָא אַחֲרָא וְהַקְלָפוֹת. וְהַנֶּפֶשׁ בַּחֲיִנַת נֹקְבָא, הִיא בֵּין הַקְלָפוֹת, כִּי הִיא מִתְפַּוֶּרֶת וְנִדְחַת בֵּינֵיהֶם תָּמִיד, בְּבַחֲיִנַת (מִשְׁלֵי ה): רְגֵלֶיהָ יוֹרְדוֹת מָוֶת. וְעַל כֵּן כִּשְׁהִיא רוֹאָה זֶה הֶכֶסֶף אוֹ שׁוּה כֶּסֶף, שֶׁהוּא בַּחֲיִנַת שְׁלֵמוֹת אוֹרָה כַּנֶּ"ל, בִּיד זֶה הָאִישׁ שְׂבֵא לְקַדֵּשׁ אוֹתָהּ וְלִהְשָׁלְמָהּ, עַל יְדֵי זֶה תֵּאבָה אֵלָיו וְנִכְסַפְתָּ לוֹ, שֶׁהוּא יִשְׁלִים אוֹרָה, וְיִקְבֹּץ נִדְחֶיהָ מִבֵּין הַקְלָפוֹת, לְהוֹצִיא רְגֵלֶיהָ מִמָּוֶת. וְזֶה בַּחֲיִנַת קְדוּשֵׁין בְּכֶסֶף, כִּי עַל-יְדֵי שְׁנֵשְׁלָם אוֹרָה עַל יְדֵי הֶכֶסֶף, וְאֵין בָּהּ חֶסְרוֹן, עַל-יְדֵי-זֶה הִיא מִתְקַדְּשֶׁת מִטְּמֵאָתָהּ, וְיוֹצֵאָה מִבֵּין הַקְלָפוֹת. וְעַל כֵּן הִיא מְקַדְּשֶׁת וְנִקְנִית אֵלָיו עַל-יְדֵי הֶכֶסֶף הַזֶּה, כִּי הֶכֶסֶף הוּא שְׁלֵמוֹת אוֹר הָאִשָּׁה כַּנֶּ"ל. וְזֶה לְשׁוֹן קְדוּשֵׁין - שְׁמִתְקַדְּשֶׁת וּמְזַמְנֶת עֲצָמָה לְצֵאת מִן הַטְּמֵאָה, וְלְקַבֵּל קְדָשָׁה עַל יְדֵי:

וּבְכָל הַמְשָׂא-וּמְתָן שֶׁהוּא נוֹשֵׂא וְנוֹתֵן וּמְרוִיחַ, הוּא מְשָׁלִים וּבְכָל אוֹרָה בְּזֶה, וּמְקַבֵּץ נִדְחֶיהָ. כִּי הוּא צְרִיךְ לְהִשְׁלִים אוֹרָה

תמיד, כי הוא בחינת הנקת האילן והענפים והפרות, שעל ידי שהוא מיניקם ומשלימם, על-ידי-זוה האילן מגדל ענפים, הינו שמתנוצץ אורה, והענפים עושים פרות כנ"ל. וזה שנותן לה כתבה תקף אחר הקדושין, ומבטיח לה בכתבה: ואנא אפלא ואוקיר ואזין ואפרנס יתך - שמבטיח לה להשלים אורה תמיד, על-ידי הממון כנ"ל:

וזה בחינת ירשה ששיך לבנים. כי כשהפרות יוצאין, לפעמים עדן צריכים לענפיהם לינק מהם כנ"ל. ועל כן כשנפטר, ואינם יכולים לינק עוד, כי נפסק הנקת האילן, על-כן הם מקבלים ויורשים הממון השיך להם, להשלים אורם, והיא מקבלת השאר מה שראוי לה לאורה, וזה בחינת הכתבה שנוטלת.

ולפעמים אין צריכין הבנים לקבל עוד אור מהענפים, ואף על פי כן נוטלים ירשה, זהו מבחינה אחרת, כי כשהבנים יוצאים לעולם, יוצא תקף עמהם בת זוגם, וממזנם, ובניהם, הינו, האילן והענפים והפרות, והאב מקבץ אורם. ועל-כן אפשר שיהיה גם כן לאב ממון בשביל בנו, על ידי שמקבץ חלקי אור שלהם. ועל-כן לפעמים הם נוטלים ירשה, אף שאינם צריכים לאמן, לקבל אור מענפיה, אבל הם נוטלים ממון שלהם, שקבץ אביהם על ידם מחלקי אור שלהם. וכאמת לא היה ראוי לחלק הירשה בשוה, כי בודאי אינו שוה חלקי אורם. אבל אי אפשר למסור משפט זה לבית-דין שלמטה, כי אין יודע חלוקים

אלו, כִּי־אֵם הַיּוֹדֵעַ תַּעֲלֹמֹת, וְהוּא בְּאֵמֶת מְסִדֵּר אַחֲר־כָּף
כְּרָאִי, וְנוֹטֵל מְזֶה וְנוֹתֵן לָזֶה:

וְדַע, שְׁעַל־יְדֵי־זֶה שְׁגוּל אֶת חֲבֵרוֹ, הוּא בָּא לְהַרְהוּרִים. כִּי
בּוֹדָאִי הוּא מִתְדַבֵּק וְנִכְסֵף לְאִשְׁתׁ חֲבֵרוֹ שְׁגוּלוֹ, עַל־יְדֵי
הַמָּמוֹן שְׁנֵטֵל מִמֶּנּוּ, שֶׁהוּא אֹרֵךְ נִפְשָׁה בַּנֶּל. וְכֵן הִיא מְהַרְהֶרֶת
אַחֲרָיו, עַל־יְדֵי שְׁמִשְׁךְ אֹתָהּ אֵלָיו, עַל־יְדֵי שְׁמִשְׁךְ לְעַצְמוֹ אֹרֵךְ
נִפְשָׁה. וְעַל־כֵּן אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנֶם לְבִרְכָה (סנהדרין פא): הַיּוֹרֵד
לְאֵמֻנֹת חֲבֵרוֹ, כְּאֵלוֹ בָּא עַל אִשְׁת־אִישׁ, שְׁנֵאָמַר: וְאֵת אִשְׁתׁ
רַעְהוּ לֹא טִמֵּא וְכוּ'. כִּי הוּא בָּא וּמִטִּמֵּא מִמֶּשׁ אִשְׁתׁ רַעְהוּ, עַל־
יְדֵי הַגְּזֻלָּה בַּנֶּל. וְלַפְעָמִים, יֵאָבֵד הַגְּזֻלָּן בֵּת זוּג שְׁלוֹ עַל יְדֵי
הַגְּזֻלָּה, כִּי מֵאַחַר שְׁנֵתֵן עֵינָיו בְּמָמוֹן חֲבֵרוֹ, הֵינּוּ בְּאוֹר בֵּת זוּגוֹ,
אִם כֵּן הוּא מִמָּאֵם בְּשָׁלוֹ, וּפּוֹנֶה אֶת עַצְמוֹ מִשְׁלוֹ, וְאֵינוֹ רוֹצֵה
בְּחֻלְקוֹ, בְּמָמוֹן שְׁלוֹ, בְּאוֹר בֵּת זוּג שְׁלוֹ, עַל־כֵּן הִיא גַּם הִיא פּוֹנֶה
אֶת עַצְמָהּ מִמֶּנּוּ, וּמִתְרַחֶקֶת מִמֶּנּוּ, כְּמוֹ שֶׁהוּא הִתְרַחֵק אֶת
עַצְמוֹ, וּפְנֵה מִמֶּנּוּ. וְכֵמוֹ שְׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנֶם לְבִרְכָה (ירושלמי
ברכות פ"ט): מִשָּׁל לְאִשָּׁה שֶׁהִיא מִמְתַּנֶּת לְאִישׁ, כָּל זְמַן שֶׁהִיא
בְּדַעְתּוֹ לְהַנְשֵׂא לָהּ, הִיתָה יוֹשֶׁבֶת וּמִמְתַּנֶּת לוֹ, בֵּינָן שֶׁהַפְּלִיג אֶת
דַּעְתּוֹ מִמֶּנּוּ, אִף הִיא הִלְכָה וְנִשְׂאֵת לְאַחַר. עַל־כֵּן אִם אֵין
לְהַגְזֻלָּן אִשָּׁה, יוֹכֵל לְאָבֵד בֵּת זוּג שְׁלוֹ:

וְגַם יוֹכֵל הַגְּזֻלָּן לַפְעָמִים לְגֹזֵל מִחֲבֵרוֹ, אִפְלוּ הֵבֵת זוּג שְׁל
הַגְּזֻל. וְהַבֵּל לְפִי תִקָּף וְחֹזֵק תֵּאָוֶתוֹ וְחֻשְׁקוֹ וְהַתְּנַבְרוּתוֹ עַל
מָמוֹן חֲבֵרוֹ בְּהַרְהוּר וּבְמַעֲשֵׂה, עַד שֶׁאִפְשָׁר שִׁיתְּנַבֵּר וְיִקַּח גַּם בֵּת

זוג של חברו הנגזל. כי מאחר שהתגבר וגזל ממון חברו, שהוא אור נפש בת זוגו פנ"ל, על-כן לפעמים נמשכת היא בעצמה גם פן אחר הממון שגזל זה הגזלן מבעלה. ועל-כן לפעמים הגזלן גזל גם אישת חברו, על-ידי הממון שגזל ממנו בידים, או על-ידי חמדה.

כי דע, כי גם על-ידי חמדה ותאוה והשתוקקות שיש לו לממון חברו, גם על-ידי-זה יוכל לגזול, כי המחשבה יש לה תקף גדול, כמבאר במקום אחר (לקמן בסי' קצג). ועל-כן יוכל להיות שיהיה להאדם ממון גזלה, אף שלא גזל כלום בידים. וזהו האסור הלאו החמור שבעשרת הדברות: לא תחמד, כי החמדה בעצמה הוא אסור חמור מאד רחמנא לצלן, כי יש פח בהחמדה לגזל ממנו ממנו, ונפש בניו ובנותיו פנ"ל. ועל פן יש אסור אפלו במחשבה לשלח יד בפקדון, כמו ששינינו בבבא מציעא (דף מג:): החושב לשלח יד בפקדון. כי הפלגתא היא רק אם חייב על-זה כמו השולח יד ממש, אבל אסור יש בודאי לכלי עלמא, פנ"ל.

והנה, לפעמים הגזלן הוא בכחינת ממאס באשת נעורים, וחומד אישת חברו פנ"ל. ולפעמים רוצה בשניהם, שרוצה את ממנו, וחפץ גם בשל חברו. וזה בחינת מכנים צרה בתוך ביתו. והנביא הזהיר על זה, כמו שכתוב (מלאכי ב): ובאשת נעוריד אל תבגד, כי שונא שלח. הכונה: אם אין די לך בחלקך, ואתה שונא את ממונדך, שאינו מספיק לך, על פן שלח. הינו

שְׁתַּעֲשֶׂה תִקְנָה לְזֶה, שְׁתִּתֵּן צְדָקָה, שֶׁהִיא בְּחִינּוֹת שִׁלַּח, כְּמוֹ שְׁכַתּוֹב (קהלת יא): שִׁלַּח לְחֻמְדָּךְ עַל פְּנֵי הַמַּיִם; כְּמָה שְׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנוּם לְבִרְכָה (גיטין ז): אִם רוּאָה אָדָם שְׁמֻזּוֹנוֹתָיו מְצַמְצָמִין, יַעֲשֶׂה מֵהֶם צְדָקָה. כִּי מָה שְׁמֻזּוֹנוֹתָיו מְצַמְצָמִין, הוּא מִחֲמַת הַתְּנַבְרוֹת הַקְּלָפוֹת עַל הַנַּפְשׁ, בְּחִינַת נִוְקְבָא, בְּבַחֲיִנַת: רַגְלֵיהָ יוֹרְדוֹת מוֹת, וְעַל־יְדֵי שְׁמַתְנַבְרִים הַקְּלָפוֹת עָלֶיהָ, הֵם יוֹנְקִים מִמֶּנָּה וּמְחַסְרִים אוֹרָה, וְעַל־יְדֵיהָ אֵין לוֹ מָמוֹן. אֲבָל עַל־יְדֵי צְדָקָה, הוּא מוֹצִיאָה מִבֵּין הַקְּלָפוֹת. כִּי צְדָקָה תַצִּיל מִמוֹת (משלי י), הֵינוּ מִמָּה שֶׁהִיא מְקַדֵּם "רַגְלֵיהָ יוֹרְדוֹת מוֹת". וְעַל כֵּן, עַל יְדֵי צְדָקָה יוֹכֵל לְתַקֵּן מָמוֹנוֹ, בְּחִינּוֹת אִשֶׁת נְעוּרָיו, וְלֹא לְבַגְד בָּהּ, וְזֶה: כִּי שֵׁנָא שִׁלַּח:

וְדַע, שֶׁעַל יְדֵי צְדָקָה יוֹכֵל לְתַקֵּן מָמוֹן גְּזוּלָה שֵׁישׁ לוֹ, הֵינוּ שְׁגוּלוֹ עַל־יְדֵי חֻמְדָּה, כִּי גְזוּלָה מִמּוֹשׁ אֵין לָהּ תַקּוֹן עַד שִׁישִׁיב אֶת הַגְּזוּלָה, וְכֵן אִם גְּזוּלָה אֶת הַרְבִּיבִים, צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת בְּהַמָּמוֹן שְׁגוּלָה צָרְכֵי רַבִּים. אֲבָל אִם יֵשׁ לוֹ מָמוֹן גְּזוּלָה עַל־יְדֵי חֻמְדָּה כִּנ"ל, זֶה יוֹכֵל לְתַקֵּן עַל־יְדֵי צְדָקָה, שֶׁעַל־יְדֵי צְדָקָה יִתְקַיֵּם כְּפִי. הֵינוּ שִׁיתְקַיֵּם אֶצְלוֹ מָמוֹנוֹ, אִף שֶׁהִיא שֶׁל גְּזוּלָה עַל יְדֵי הַחֻמְדָּה.

וְזֶה שְׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנוּם לְבִרְכָה (קידושין עא) עַל פְּסוּק (מלאכי א): וַיָּשָׁב מִצָּרַף וּמִטְהַר כֶּסֶף וַיְהִי אֶת בְּנֵי לְוִי וַיִּזְקַק אֹתָם בְּזָהָב וּבְכֶסֶף וַהֲיוּ לֵה' מַגִּישֵׁי מִנְחָה בְּצְדָקָה - צְדָקָה עֲשֵׂה הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא עַל מִשְׁפָּחָה שְׁנַמְמָעָה נְטֻמָּעָה. הֵינוּ, שֶׁעַל יְדֵי

צְדָקָה נִתְתַקֵּן הַגְזֵלָה, שֶׁהוּא בְּחִינַת מִשְׁפָּחָה שְׁנַמְמָעָה, כִּי הוּא בְּחִינַת גְּזוּל נֶפֶשׁ בְּנָיו וּבְנוֹתָיו וְנוֹטֵל אִשֶׁת חֵבְרוֹ כַּנ"ל, עַל כֵּן הוּא בְּחִינַת מִשְׁפָּחָה שֶׁל תַּעֲרוּבוֹת. וְעַל־יְדֵי צְדָקָה, נִתְתַקֵּן שִׁיתֻקִּים כָּךְ, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ מִשְׁפָּחָה שְׁנַמְמָעָה - נַמְמָעָה. וְזוּה: וַיֵּשֶׁב מִצְרַף וּמִטְהֵר כֶּסֶף וְזָקַק אֹתָם כְּזֶה־בְּכֶסֶף, הֵינּוּ שִׁיִּצְרַף וְזָקַק הַכֶּסֶף וְהֵהָיָה שֶׁהוּא שֶׁל גְּזוּלָה כַּנ"ל, שֶׁהוּא בְּחִינַת מִשְׁפָּחָה שְׁנַמְמָעָה כַּנ"ל:

וְזוּה שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוּרֵנוֹם לְבָרְכָה (קידושין ע): הַנּוֹשֵׂא אִשָּׁה לְשֵׁם מָמוֹן הַיּוֹן לָהּ בָּנִים שְׂאִינִם מֵהַגְּנִיּוֹם; כִּי כִשְׁנֹשְׂאָהּ לְשֵׁם מָמוֹן, וּפּוֹנָה עֲצָמוֹ לְהַמָּמוֹן, הוּא שׁוֹמֵה וְכֹסִיל. כִּי לֵב חֶכֶם לִימִינוֹ וְלֵב כֶּסֶל לְשִׁמְאֵלוֹ (קהלת י), הֵינּוּ שֶׁהַחֶכֶם כִּשְׁנֹשֵׂא אִשָּׁה הוּא פּוֹנָה לִימִינוֹ, הֵינּוּ לְהַתּוֹרָה, שֶׁהוּא בְּחִינַת יְמִין, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (דברים לג): מִימִינוֹ אִשׁ דָּת לָמוֹ. הֵינּוּ, שְׁנֹשֵׂא אִשָּׁה בְּשִׁבִיל הַתּוֹרָה, כְּדֵי שִׁלְמֵד תּוֹרָה בְּמַהֲרָה, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוּרֵנוֹם לְבָרְכָה (מנחות קי): הַלּוֹמֵד תּוֹרָה בְּמַהֲרָה נּוֹשֵׂא אִשָּׁה וְכו'. אֲבָל לֵב כֶּסֶל לְשִׁמְאֵלוֹ, שְׁנֹשֵׂא אִשָּׁה בְּשִׁבִיל מָמוֹן, שֶׁהוּא בְּחִינַת שְׁמָאֵל, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (משלי ג) בְּשִׁמְאֵלָה עֵשֶׂר וְכְבוֹד. וְנִמְצָא כִּשְׁנֹשֵׂא לְשֵׁם מָמוֹן הוּא כֶּסֶל, וּפּוֹגֵם וְאוֹבֵד דַּעְתּוֹ, וְעַל־כֵּן הַיּוֹן לָהּ בָּנִים שְׂאִינִם מֵהַגְּנִיּוֹם, מֵאַחַר שֶׁפָּגַם הַדַּעַת, שֶׁמִּשָּׂם בָּאִים הַבָּנִים:

וְדַע, שֶׁעַל־יְדֵי שְׁפוּנָה עֲצָמוֹ לְהַמָּמוֹן, מְזֵה נַעֲשִׂים שׁוֹנְאִים. כִּי עֶקֶר הַתְּנַבְרוֹת הַשְּׁנֵאָה, הוּא בָּא מִבְּלָבּוּל וְעֵכִירַת הַמַּח. כִּי אֵהָבָה תְּלוּיָה בְּדַעַת וְשִׁכְלָה, וְכִמוֹ שֶׁכְּתוּב (איוב לט): הַקְּשִׁיחַ

בְּנִיָּה לְלֹא לָהּ, כִּי הִשָּׂה אֶלּוֹק חֲכָמָה. הִינּוּ, שְׂאִין לָהּ אֶהְבָּה עַל
 בְּנִיָּה, זֶה בָּא מִחֲמַת שְׂאִין לָהּ חֲכָמָה. וְעַל־כֵּן בְּשֵׁישׁ לוֹ עֵבֶרֶת
 הַמַּח, מִזֶּה יוֹנְקִים וּמִתְגַּבְּרִים הַשּׁוֹנְאִים. וְכַפִּי הַבְּלָבּוּל וְהַעֲבִירוֹת
 שֶׁל הַמַּח עַל יְדֵי תַּאֲוֹת מָמוֹן, כֵּן הַתְּגַבְּרוֹת הַשּׁוֹנְאִים.

וְלִפְעָמִים נַעֲשִׂים מִזֶּה שׁוֹנְאֵי חָנָם, כִּי לִפִּי תַּאֲוֹתוֹ וּפְנִיָּתוֹ
 לְמָמוֹן, כֵּן נַעֲשֶׂה כְּסִיל, וְכֵן נִתְעַפֵּר מַחוּ, וְכֵן
 מִתְגַּבְּרִים הַשּׁוֹנְאִים. וְכָל זְמַן שֶׁהַעֲבִירוֹת בְּתוֹךְ הַמַּח, אֲזִי
 הַשּׁוֹנְאִים הַמִּתְגַּבְּרִים מִשָּׁם, הִינּוּ מֵהַעֲבִירוֹת הַמַּח, הֵם גַּם כֵּן
 שׁוֹנְאִים בְּדַעַת וּבְמַח, שֵׁישׁ לָהֶם טַעַם עַל שְׂנֵאתָם, אַף שֶׁהִדַּעַת
 הַזֶּה הוּא בְּחִינַת עֲבִירוֹת הַמַּח, כִּי עַקֵּר הַשְּׂנֵאָה הוּא רַק
 מֵעֲבִירַת הַמַּח, עִם כָּל זֶה יֵשׁ לָהֶם עַל כָּל פָּנִים טַעַם עַל
 שְׂנֵאתָם, מֵאַחַר שֶׁהַעֲבִירוֹת עֲדִין בְּתוֹךְ הַמַּח. אֲבָל דַּע,
 שְׁלִפְעָמִים חוֹשֵׁק כָּל כָּךְ לְמָמוֹן, וְנַעֲשֶׂה כָּל כָּךְ כְּסִיל, עַד שְׂאִין
 הַמַּח יְכוּל לְסַבֵּל כָּלֵל הַעֲבִירוֹת, עַד שְׂיוֹצֵא בְּבַחֲינַת שְׁעֵרוֹת, כִּי
 שְׁעֵרוֹת הֵם מוֹתְרֵי מַחֲזִין כִּידוּעַ. וְאִז גַּם הַשּׁוֹנְאִים הַבָּאִים מִשָּׁם,
 הִינּוּ מֵהַעֲבִירוֹת הַזֹּאת, מִבְּחִינַת מוֹתְרֵי מַחֲזִין, מִבְּחִינַת שְׁעֵרוֹת,
 הֵם שׁוֹנְאֵי חָנָם. כִּי אִין לָהֶם שׁוּם טַעַם עַל שְׂנֵאתָם, מֵאַחַר
 שְׂאִינָם בָּאִים אֶפְלוּ מֵהַעֲבִירוֹת שְׁבִתוֹךְ הַמַּח, רַק מִמוֹתְרֵי מַחֲזִין,
 מִבְּחִינַת שְׁעֵרוֹת. עַל־כֵּן אִין לָהֶם שׁוּם טַעַם וְדַעַת, אֶפְלוּ שֶׁל
 עֲבִירַת מַח, עַל שְׂנֵאתָם, וְהֵם רַק שׁוֹנְאֵי חָנָם. וְזֶה בְּחִינַת (תהלים
 100): רַבּוּ מִשְׁעֵרוֹת רֵאשֵׁי שׁוֹנְאֵי חָנָם; כִּי שׁוֹנְאֵי חָנָם בָּאִים
 מִבְּחִינַת שְׁעֵרוֹת, מוֹתְרֵי מַחֲזִין כַּ"ל:

אֲבָל הַחֶכֶם, אִף שֵׁישׁ לוֹ גַם בֵּן מוֹתְרֵי מַחִין, בְּחִינַת שְׁעָרוֹת,
 דַּע, שֶׁהַחֶכֶם, בְּחִינּוֹת מוֹתְרֵי מַחִין וּשְׁעָרוֹת שְׁלוֹ, הֵם
 בְּחִינַת שַׁעַר, בְּיָמִין עַל הַשֵּׁיץ. שְׁמוֹתְרֵי מַחִין שְׁלוֹ, הֵם בְּחִינַת
 שְׁעָרִים, שְׁפוֹתַח בָּהֶם שְׁעָרֵי הַחֶכְמָה וְהַמֶּדַע לְעִבּוֹדַת הַשֵּׁם
 יִתְבָּרַךְ. כִּי יַחֲמַת שְׂמוֹחוֹ בְּעַצְמוֹ, אִי אֶפְשָׁר לְהַעֲוֹלֵם לְסַבְּלוֹ
 לְקַבֵּל מְאוּרוֹ, הוּא צָרִיד לְהַתְלַבֵּשׁ וּלְהַתְכַּפּוֹת עַצְמוֹ, וּלְהַשְׁפִּיל
 עַצְמוֹ לְדַבְרִים קְטַנִּים וְנִמְוָכִים, כְּדֵי שְׂיוֹכְלוּ הָעוֹלָם לְקַבֵּל מִמֶּנּוּ,
 כְּדֵי שְׂיִפְתַּח לָהֶם שְׁעָרֵי הַחֶכְמָה וְהַמֶּדַע לְקַרְבָּם לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.
 בְּבְחִינַת (משלי יד): שָׁחוּ רַעִים לְפָנַי מְוָכִים, וְרָשָׁעִים עַל שְׁעָרֵי
 צְדִיק. שְׂכַדֵּי לְשָׁחוֹת וּלְהַכְנִיעַ הָרַעִים לְפָנַי הַמְוָכִים, צָרִיד לְהַכְבִּיא
 הָרָשָׁעִים עַל שְׁעָרֵי צְדִיק כַּנִּל. וְזֶהוּ אֶצֶל הַצְּדִיק בְּחִינַת מוֹתְרֵי
 מַחִין, בְּחִינַת שְׁעָרוֹת. נִמְצָא שֶׁהַשְׁעָרוֹת שֶׁל הַחֶכֶם, הֵם בְּחִינַת
 שַׁעַר בְּיָמִין. אֲבָל אֶצֶל הָרָשָׁע הַכֶּסֶל, הֵם שְׁעָרוֹת מִמַּשׁ
 בְּשִׂמְאֵל. וְזֶה בְּחִינַת: לֵב חָכָם לִימִינוֹ, וְלֵב כֶּסֶל לְשִׂמְאֵלוֹ.

וְעַל־כֵּן אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבָרְכָה (קידושין ע): הַנּוֹשֵׂא אִשָּׁה
 שְׂאִינָה הוֹגְנָת לוֹ, אֵלֶיהוּ כּוֹפְתוֹ כּו'. כִּי כְּשֵׁנוֹשֵׂא אִשָּׁה
 שְׂאִינָה הוֹגְנָת לוֹ, בּוֹדֵאי אֵינוֹ מִתְרַצָּה בְּחֶלְקוֹ, בְּמִמּוֹנוֹ, בְּאִשְׁת
 נְעוּרָיו, וּבוֹחֵר בְּמָה שְׂאִינוֹ שְׁלוֹ, שְׂאִינָה הַגּוֹנָה לוֹ. וְעַל־יְדִי־זֶה
 הוּא בְּחִינַת מוֹתְרוֹת, בְּחִינַת שְׁעָרוֹת כַּנִּל, עַל כֵּן אֵלֶיהוּ מְמַנָּה
 עַל זֶה לְעַנְשׁוֹ, כִּי הוּא בַּעַל שַׁעַר (מלכים ב א), שְׂמִמְנָה עַל־זֶה, עַל
 בְּחִינַת שְׁעָרוֹת, לְעַשׂוֹת בָּהֶם דִּין. וְעַל־כֵּן אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנָם
 לְבָרְכָה (סו): אֵלֶיהוּ כּוֹפְתוֹ, וְהַקְדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא רוֹצֵעוֹ. זֶה בְּחִינַת

מחין, ובחִינת מוֹתְרֵי מחין. כּוֹפְתוּ - בְּחִינת מחין, בְּחִינת תְּפִלִּין, בְּחִינת (שה"ש ז): מְלֻדְ אָסוּר בְּרֵהֻטִים, בְּרֵהֻטֵי מחין, שֶׁהֵם בְּחִינת תְּפִלִּין, כְּמוּבָא. רוֹצְעוּ - זֶה בְּחִינת מוֹתְרֵי מחין, בְּחִינת רְצוּעוֹת, שֶׁהֵן בְּחִינת מוֹתְרֵי מחין:

[זאת התורה של חֹמֶר אָסוּר גְּזֵלָה, וְהַתּוֹרָה שֶׁבְּסִימָן ס"ח הַקּוֹדֵם, מְעַנֵּן פָּנִים הַכַּעַס שֶׁמִּפְסִיד הָעֲשִׂירוֹת - שְׁנֵי הַתּוֹרוֹת אֵלּוּ, יֵשׁ לָהֶם חֲבוּר וְשִׁיכּוֹת זֶה לָזֶה, כְּמוֹכֵן לְמִשְׁכִּיל, וְהֵם מְחַבְּרִים יַחַד בְּתוֹךְ הַתּוֹרָה שֶׁל הַיִּכָּל הַקֹּדֶשׁ שֶׁבְּסִימָן נ"ט, כִּי שֵׁם הַיּוֹבָא שְׁנֵי עֲנִינִים אֵלּוּ בְּקִצּוֹר בְּתוֹךְ הַמְּשֻׁךְ הַתּוֹרָה הַהִיא. עֵין שֵׁם הַיִּטְבּ:]

ע

וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁמִינִי קָרָא מֹשֶׁה לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו וּלְזִקְנֵי יִשְׂרָאֵל: (ויקרא ט)

כִּי כָּל הַדְּבָרִים הֵם עַל הָאָרֶץ, כְּמוֹ שֶׁאָנוּ רוֹאִין בְּחַוֵּשׁ, שֶׁהַכֹּל גָּדֵל מִן הָאָרֶץ, וְכָל הַדְּבָרִים וְהַפְּרִיּוֹת הַזֹּלָכִים וּמִנְחָחִים עַל הָאָרֶץ, וְאִי אֶפְשָׁר שֶׁיִּפְסְקוּ וַיִּתְרַחֲקוּ מֵהָאָרֶץ. אִם לֹא עַל־יְדֵי כַּח הַמְּכַרִּית, הֵינּוּ עַל־יְדֵי שֵׁישׁ מִי שֶׁמְכַרִּיחַ הַדָּבָר, וְנוֹטְלוֹ מִמְּקוֹמוֹ מֵהָאָרֶץ, וּמְרַחֲקוֹ מִמְּנָה. וְכַפִּי כַּח הַמְּכַרִּית, כֵּן נִתְרַחַק הַדָּבָר מֵהָאָרֶץ. וְאַחֲר־כֵּן כְּשֶׁנִּפְסַק כַּח הַמְּכַרִּית, חוֹזֵר הַדָּבָר לְהָאָרֶץ. כְּגוֹן: אִם זוֹרֵק אָדָם דָּבָר לְמַעְלָה, אֲזִי עַל־יְדֵי כַּחוֹ מְכַרִּיחַ הַדָּבָר וּמִפְּסִיקוֹ מֵהָאָרֶץ. וְכַפִּי כַּחוֹ, כֵּן מְכַרִּיחַ הַדָּבָר וּזוֹרֵקוֹ לְמַעְלָה יוֹתֵר. וְאַחֲר־כֵּן כְּשֶׁנִּפְסַק כַּחוֹ, שֶׁהוּא כַּח הַמְּכַרִּית, חוֹזֵר הַדָּבָר

וְנוֹפֵל לְהָאָרֶץ. כִּי הָאָרֶץ יֵשׁ לָהּ כַּחַם הַמּוֹשֵׁךְ, וּמִמְשַׁכֶּת כָּל הַדְּבָרִים לְעֲצָמָהּ. כִּי אִם לֹא, לֹא הָיוּ יְכוּלִים לְהִתְקַיֵּם עָלֶיהָ, כִּי הָיָה רָאוּי לִפְלֵא מִמֶּנָּה, מִחֲמַת שֶׁהִיא כְּדוּרִית, וְכָל בְּנֵי הָעוֹלָם עוֹמְדִים סְבִיבָהּ כִּידוּעַ, אֵדָּ שֵׁשׁ לָהּ כַּחַם הַמּוֹשֵׁךְ. וְעַל כֵּן כְּשֶׁנִּפְסַק כַּחַם הַמְּכַרֶּיחַ, וַחֲזוֹר הַדְּבָר וְנוֹפֵל לְמַטָּה לְהָאָרֶץ, כָּל מֵה שְׁמֵתֶקֶרֶב יוֹתֵר לְמַטָּה, הוּא פוֹרֵחַ וְנוֹפֵל לְמַטָּה בְּמַהֲרָת יוֹתֵר, זֶה מִחֲמַת שְׁמֵתֶקֶרֶב לְהַכַּחַם הַמּוֹשֵׁךְ שֶׁל הָאָרֶץ, עַל־כֵּן נוֹפֵל בְּמַהֲרָת יוֹתֵר לְמַטָּה.

וְהַצְּדִיק הוּא בְּחִינַת עֶפֶר הַנִּלְ, כִּי הַצְּדִיק הוּא יְסוּד עוֹלָם, כְּמוֹ שֶׁפָּתוּב (משלי י): וְצְדִיק יְסוּד עוֹלָם; וְכָל הַדְּבָרִים עוֹמְדִים עָלָיו, וְיֵשׁ לוֹ כַּחַם הַמּוֹשֵׁךְ, לְהַמְשִׁיךְ כָּל הַדְּבָרִים אֵלָיו. כִּי זֶה הַצְּדִיק הוּא רֶק יְחִיד בְּעוֹלָם, שֶׁהוּא יְסוּד עוֹלָם, שֶׁכָּל הַדְּבָרִים נִמְשָׁכִים מִמֶּנּוּ, וְאִפְלוּ כָּל הַצְּדִיקִים הֵם רֶק עֲנָפִים מִמֶּנּוּ, כָּל אֶחָד לְפִי בְּחִינָתוֹ. יֵשׁ שֶׁהוּא בְּחִינַת עֲנָף, מִמֶּנּוּ, וְיֵשׁ שֶׁהוּא בְּחִינַת עֲנָף מִן הָעֲנָף. כִּי זֶה הַצְּדִיק הַיְחִיד בְּעוֹלָם, הוּא עָנּוּ וְשָׁפֵל, וּמִשִּׁים עֲצָמוֹ כְּעֶפֶר, בְּבְחִינַת (בראשית יח): וְאֲנֹכִי עֶפֶר וְאָפֵר, וְעַל־כֵּן הוּא יְסוּד עוֹלָם, הֵינּוּ בְּחִינַת עֶפֶר, שֶׁכָּל הַדְּבָרִים הֵם עָלָיו כְּנִלְ. וְזֶה שֶׁאֲנִי מְבַקְשִׁים: וְנִפְשִׁי כְּעֶפֶר לְכָל תְּהִיָּה; הֵינּוּ שְׂיִהְיֶה לָהּ כַּחַם הַמּוֹשֵׁךְ, לְהַמְשִׁיךְ הַכָּל אֵלָיו כְּעֶפֶר כְּנִלְ. וְזֶה הַצְּדִיק מְמַשֵּׁךְ כָּל הַהִשְׁפָּעוֹת לְעוֹלָם, בְּבְחִינַת (איוב כח): וְעִפְרוֹת זָהָב; שֶׁכָּל הַהִשְׁפָּעוֹת נִמְשָׁכִין מִבְּחִינַת עֶפֶר, מֵהַצְּדִיק הַנִּלְ. וְעַל כֵּן אִם נוֹתֵנִן צְדָקָה לְזֶה הַצְּדִיק, הוּא

מִתְבָּרַךְ מִיָּד, כִּי הוּא בְּחִינַת זְרִיעָה עַל הָעֶפֶר, שְׂמֻצְמַחַת כְּפֹל
כְּפָלִים, בְּבְחִינֹת (הוֹשֵׁעַ י'): זָרְעוּ לָכֶם לְצִדְקָה וְקָצְרוּ לְפִי חֶסֶד.
אֲבָל אִם נֹתֵן צִדְקָה לְמִי שְׂאִינוּ בְּחִינַת עֶפֶר כֻּלָּל, אֵינּוּ עוֹשֶׂה
פְּרוֹת. וְזֶה שֶׁקָּלַל יִרְמְיָה אֶת אֲנָשֵׁי עֲנֹתוֹת: בָּעֵת אֲפָךְ עֲשֵׂה בָהֶם
- הַכְּשִׁילִם בְּעֵנִיִּים שְׂאִינִם מְהֻנְגִּים (כבא קמא מו:), הֵינּוּ שְׂאִינִם
בְּבְחִינַת עֶפֶר כֻּלָּל, וְעַל כֵּן הִצְדָּקָה שְׁנוֹתָנִים לָהֶם אֵינָה בְּחִינַת
זְרִיעָה כֻּלָּל.

וְהִנֵּה הִיָּה רְאוּי שְׂיִמְשְׁכוּ כָּל בְּנֵי אָדָם לְזֶה הַצִּדִּיק, שֶׁהוּא
בְּחִינַת עֶפֶר, שְׂיִישׁ לוֹ כַּח הַמוֹשֵׁף כַּנ"ל. אִךְ עַל-יְדֵי כַּח
הַמְּכָרִית, מִפְּסִיקוֹן וּמְרַחֲקוֹן מִמֶּנּוּ. הֵינּוּ, שְׂיִישׁ בְּנֵי אָדָם, שְׂעַל-יְדֵי
דְּבוֹרָם וּמַעֲשֵׂיהֶם הֵם מְכָרִיתִים אֶת בְּנֵי אָדָם לְהַפְסִיקָם
וּלְהַרְחִיקָם מִהַצִּדִּיק הַנ"ל. וְלִפִּי כַּח הַמְּכָרִית, כֵּן מְרַחֵק מִהַצִּדִּיק
כַּנ"ל, וְאַחֲרֵכֶּךָ, כְּשֵׁיפְסִיק כַּח הַמְּכָרִית, יַחֲזוּר וּיְמַשִּׁיף עֲצָמוֹ
וַיִּתְקַרֵּב לְהַצִּדִּיק שֶׁהוּא בְּחִינַת עֶפֶר כַּנ"ל, כִּי כְּשֵׁיפְסִיק הַמְּכָרִית,
יָשׁוּב לְהָעֶפֶר, לְהַצִּדִּיק הַנ"ל, שְׂיִישׁ לוֹ כַּח הַמוֹשֵׁף כַּנ"ל. וְעַל-כֵּן
יֵשׁ בְּנֵי אָדָם שֶׁהֵם רְחוּקִים מְאֹד מִהַצִּדִּיק, מַחֲמַת שֶׁהֵם עֲדוֹן
כַּכַּח הַמְּכָרִית הַמְּרַחֵק אוֹתָם, אֲבָל אַחֲרֵכֶּךָ כְּשֵׁיפְסִיק כַּח
הַמְּכָרִית, יַחֲזוּרוּ וַיִּתְקַרְבוּ כַּנ"ל. וְזֶה שְׂאִינוּ רוֹאִין, כְּשֶׁאָדָם נוֹסֵעַ
לְהַצִּדִּיק, כֹּל מַה שְׂמַתְקַרֵּב לְמָקוֹם הַצִּדִּיק יוֹתֵר, יֵשׁ לוֹ חֶשֶׁק
יוֹתֵר, מַחֲמַת שְׂמַתְקַרֵּב יוֹתֵר לְהַכַּח הַמוֹשֵׁף כַּנ"ל:

וְזֶה בְּחִינַת מוֹשְׁכוֹ, כִּי מוֹשְׁכוֹ הִיָּה לוֹ כַּח הַמוֹשֵׁף, לְהַמְשִׁיךְ
אֱלֻקוֹת לְמָקוֹם שֶׁהִיָּה עוֹמֵד שָׁם, בְּחִינַת (שה"ש א): מוֹשְׁכוֹ

אֲחֵרִיךָ נְרוּצָה. אֲחֵרִיךָ נְרוּצָה דִּיקָא, כִּי כָּל מַה שְּׁמַתְקָרֵב יוֹתֵר
אֵלָיו, הוּא רָץ בְּיוֹתֵר כִּנְ"ל, מַחֲמַת הַכַּח הַמוֹשֵׁךְ כִּנְ"ל. וְכַמוֹכָא
בַּמְדַּרְשׁ (שְׁמוֹת פ' לא), שְׁהַמְשִׁכֵּן הוּא לְשׁוֹן מְשֻׁבֵּן, שֶׁהוּא מְשֻׁבֵּן
לְיִשְׂרָאֵל, שֶׁתְּשֻׁרָה שְׂכִינָה אֶצְלָם אִפְלוּ אִם יַחְטְאוּ, חֵם וְשְׁלוֹם,
כְּמוֹ שְׁכָתוּב (ויקרא כו): וְנָתַתִּי מִשְׁכְּנִי בְּתוֹכְכֶם וְלֹא תִגְעַל נַפְשִׁי
אֶתְכֶם. נִמְצָא שְׁעַל־יְדֵי הַמְשֻׁבֵּן, הַשְׂכִּינָה שׁוֹרָה בְּיִשְׂרָאֵל. הֵינּוּ
כִּנְ"ל, כִּי מְשֻׁבֵּן לְשׁוֹן מְשֻׁבֵּן וְכו', שֵׁישׁ לוֹ בְּחִינַת כַּח הַמוֹשֵׁךְ,
לְהַמְשִׁיךְ אֵלֶקוֹת לְמָקוֹם שֶׁהִיָּה עוֹמֵד שָׁם כִּנְ"ל. וְעַל כֵּן אִי
אֶפְשָׁר לְהַקִּים אֶת הַמְשֻׁבֵּן, אֶלָּא הַצְּדִיק שֶׁהוּא בְּחִינַת עֶפֶר,
בְּחִינַת מוֹשֶׁה, שֶׁהִיָּה עֲנּוּ מִכָּל הָאָדָם, כְּמוֹ שְׁכָתוּב (שְׁמוֹת ז): וַיִּקָּם
מֹשֶׁה אֶת הַמְשֻׁבֵּן. וְאַחֵר לֹא הִיָּה יָכוֹל לְהַקִּימוֹ, כִּי דִּקְוָא זֶה
הַצְּדִיק, שֶׁהוּא בְּחִינַת עֶפֶר, בְּחִינַת כַּח הַמוֹשֵׁךְ, יָכוֹל לְהַקִּים
הַמְשֻׁבֵּן, שֶׁהוּא בְּחִינַת כַּח הַמוֹשֵׁךְ, לְהַמְשִׁיךְ הָאֵלֶקוֹת כִּנְ"ל:

וְזֶה שְׁכָתוּב (דברים ז): לֹא מִרְבֶּכֶם חֲשַׁק ה' בְּכֶם כִּי אַתֶּם
הַמַּעֲטִים, וְדַרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ וְזַכְרוֹנָם לְבִרְכָה (חולין פט והובא בפירש"י
סו): לֹא וְכו', רַק מַחֲמַת שְׂאֵתֶם מִמְעִיטִין עֲצֻמְכֶם וְכו', חֲשַׁק ה'
בְּכֶם. כִּי מַחֲמַת שְׂהֵם מִמְעִיטִין וּמְקַטְיָנִים עֲצֻמּוֹן, עַל־יְדֵי־זֶה הֵם
בְּבְחִינַת עֶפֶר, שֵׁישׁ לוֹ כַּח הַמוֹשֵׁךְ, בְּחִינַת מְשֻׁבֵּן, שְׁמוֹשֵׁךְ
הָאֵלֶקוֹת כִּנְ"ל, וְעַל־כֵּן חֲשַׁק ה' בְּכֶם. וְזֶה בְּחִינַת (ישעיה נז): אֲשַׁכֵּן
אֶת דְּבָא, כִּי עַל־יְדֵי שְׁפָלוֹת, שְׁמִשִּׁים עֲצֻמוֹ כְּעֶפֶר, עַל־יְדֵי־זֶה יֵשׁ
לוֹ כַּח הַמוֹשֵׁךְ, לְהַמְשִׁיךְ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אֶצְלוֹ, שְׁזֵהוּ בְּחִינַת
הַמְשֻׁבֵּן כִּנְ"ל:

וְזֶה בְּחִינַת הַכְּבוֹד הַנֶּאֱמָר אֵצֶל הַמּוֹשֶׁבֶן, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (שמות כט):
 וְנִקְדַּשׁ בְּכְבוֹדִי, וְכִמוֹ שְׁפָתוֹב (שם מ): וְכְבוֹד ה' מָלֵא אֶת
 הַמּוֹשֶׁבֶן. כִּי כָּל הַכְּבוֹד שֵׁישׁ לְכָל אָדָם שְׁבַע עוֹלָם, מִקְּמֹן וְעַד
 גְּדוּל, כֵּלָם הֵם מִקְּבָלִים רַק מִזֶּה הַצַּדִּיק, שֶׁהוּא בְּחִינַת עֶפְרָה,
 בְּחִינַת מוֹשֶׁבֶן, שְׁמִמְנוֹ נִמְשָׁךְ הַכֹּל. כִּי כָּל הַכְּבוֹד וְהַגְּדֻלָּה, הוּא
 רַק אֵצֶל זֶה הַצַּדִּיק, וְכֵלָם מִקְּבָלִים מִמְנוֹ, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (מגילה לא):
 כָּל מְקוֹם שֶׁאֵתָּה מוֹצֵא גְדֻלָּתוֹ, שֵׁם אֶתָּה מוֹצֵא עֲנוּתָנוֹתוֹ.
 נִמְצָא, שֶׁבְּמְקוֹם הַשְּׁפָלוּת וְהַקְּטָנוֹת, שֵׁם שׂוֹרָה כָּל הַכְּבוֹד
 וְהַגְּדֻלָּה, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב: אֲשַׁכֵּן אֶת דַּבָּא. וְעַל כֵּן כָּל הָרְאשִׁים
 שְׁבַע עוֹלָם, מִקְּבָלִים כְּבוֹד מִזֶּה הַצַּדִּיק, שֶׁהוּא בְּחִינַת עֶפְרָה. וְכֵן
 הַתְּחִדְשׁוֹת הַכְּבוֹד, כִּי בְּכָל פַּעַם נִתְּחַדֵּשׁ הַכְּבוֹד, שְׁוֶה הַמְּמַנֶּה
 בָּא לְהַתְּמַנּוֹת אַחֵר, וְנִתְּחַדֵּשׁ הָרְאשִׁיּוֹת וְהַכְּבוֹד, הוּא הַכֹּל עַל־
 יְדֵי זֶה הַצַּדִּיק. כִּי כִּפִּי הַקְּמַתוֹ אֶת הַמּוֹשֶׁבֶן בְּכָל פַּעַם, שְׁמוֹשֵׁם
 בָּא הַכְּבוֹד, בְּבְחִינּוֹת: וְכְבוֹד ה' מָלֵא אֶת הַמּוֹשֶׁבֶן בְּנ"ל, כֵּן
 נִתְּחַדֵּשׁ כָּל הַכְּבוֹד וְהָרְאשִׁיּוֹת בְּנ"ל:

וְזֶה: וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁמִינִי קָרָא מֹשֶׁה לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו וּלְזִקְנֵי
 יִשְׂרָאֵל. כִּי כִּשְׁהַצַּדִּיק צָרִיךְ לְקָרוֹת אֶת רֵאשֵׁי הָעָם, הוּא
 קוֹרָא אוֹתָם בְּזֶה שֶׁהוּא מְקִים אֶת הַמּוֹשֶׁבֶן, שְׁשֵׁם הַכְּבוֹד בְּנ"ל,
 וְעַל־יְדֵי־זֶה קוֹרָא אוֹתָם, כִּי כֵּלָם בָּאִים אֵלָיו לְקַבֵּל הַכְּבוֹד מִמְנוֹ.
 וְזֶה: בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי, שֶׁהִקִּים מֹשֶׁה אֶת הַמּוֹשֶׁבֶן, עַל־יְדֵי־זֶה: קָרָא
 מֹשֶׁה לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו וּלְזִקְנֵי יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵם כֹּל רֵאשֵׁי הָעָם,
 מִקְּמֹן וְעַד גְּדוּל. כִּי עַל־יְדֵי הַקְּמַת הַמּוֹשֶׁבֶן, קָרָא אֶת כָּל רֵאשֵׁי

הָעַם, שֶׁהֵם בְּחִינַת אֱהָרֹן וּבְנָיו וְכוּ' בַּנ"ל: וְזֶה שְׂאֲמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ וְזָכוּרָנָם לְבִרְכָה (ראש השנה א): שְׁנִיסָן רֹאשׁ הַשָּׁנָה לְמַלְכִים, כִּי אִזּוּ הָיְתָה הַקָּמַת הַמְּשָׁכָן, שְׂמֹשֶׁם נִמְשָׁךְ הַכְּבוֹד שֶׁל מַלְכִים, שֶׁל כָּל הַמְּמַנִּים וְהָרֹאשִׁים בַּנ"ל. וְעַל־כֵּן הָיְתָה הַקָּמַת הַמְּשָׁכָן בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ נִיסָן דְּוָקָא, כִּי זֶה בְּחִינַת רֹאשׁ חֹדֶשׁ, שְׁעַל־יְדֵי־זֶה נִתְחַדְּשִׁים כָּל הָרֹאשִׁים בַּנ"ל, וְזֶהוּ בְּחִינַת: רֹאשׁ־חֹדֶשׁ נִיסָן רֹאשׁ־הַשָּׁנָה לְמַלְכִים בַּנ"ל:

עא

דַּע, שְׁקֻשָּׁה מְאֹד לְהִיּוֹת מְפָרְסָם, כִּי מִה שֶׁהוּא מְפָרְסָם, הוּא מִזִּיק לוֹ מְאֹד, כִּי לְפַעֲמִים צָרִיךְ לְסַבֵּל יִסּוּרִין בְּשִׁבִיל רַבִּים, כַּמָּה שְׁפָתוֹב (ישעיה נג): וּבַחֲבֵרְתוֹ נִרְפָּא לָנוּ. כִּי מֵאַחַר שֶׁהוּא מְפָרְסָם, עַל־כֵּן הוּא בְּבַחֲיוֹנוֹת (שם): לָכֵן אֶחָלַק לוֹ בְּרַבִּים, עַל־כֵּן צָרִיךְ לְסַבֵּל יִסּוּרִין בְּשִׁבִיל רַבִּים, כִּי עָלָיו נֶאֱמַר: וּבַחֲבֵרְתוֹ נִרְפָּא לָנוּ. רַק שִׁישׁ כַּמָּה בְּנֵי אָדָם שְׁצָרִיכִין לְהִיּוֹת מְפָרְסָמִים, וְעוֹשִׂים אוֹתָם דְּוָקָא מְפָרְסָמִים. אֲבָל יֵשׁ צְדִיקִים, שְׂמֻקְבָּלִים מְעַצְמָם יִסּוּרִים עֲלֵיהֶם בְּשִׁבִיל יִשְׂרָאֵל, וּבְזֶה מַחְלִיפִין הַשַּׁפַּע. כַּמְבָּאָר לְמַעְלָה בְּסִימָן ס"ג עַל פְּסוּק: וּבִשְׂתֵימ יִכְפֹּה פָּנָיו, עֵין שָׁם:

עב

לְפַעֲמִים בָּא לְאָדָם הִרְהוּר תְּשׁוּבָה, וְנַעֲשֶׂה בְּאוֹתוֹ שְׁעָה אִישׁ בְּשֵׁר, וְאַחֲרֵיכֵן רוֹצֵה לַעֲשׂוֹת עֲבָדָא, בְּאִשְׁר

שְׁנַתְעוֹרֵר לְבוֹ לְתִשׁוּבָה, בְּכֵן רוֹצֵה לְנַסֵּעַ לְהַצְדִּיק. וְאַחֲר־כֵּן
 כְּשֶׁנֹּסֵעַ, מִתְגַּבֵּר עָלָיו הַיֵּצֵר הָרַע, וְנוֹפֵל מִתְשׁוּקָתוֹ שֶׁהָיָה לוֹ
 תְּחִלָּה. וְאַחֲרֵי כֵּן כְּשֶׁבָא לְהַצְדִּיק, מִתְגַּבֵּר עָלָיו הַיֵּצֵר הָרַע עוֹד
 יוֹתֵר, וְאוֹבֵד כָּל חֲשָׁקוֹ. אֵל יִקְשֶׁה בְּעֵינָיו זֹאת, וְאֵל יְבַהֲלֶהָ
 רַעֲיוֹנָיו עַל זֶה, כִּי דַע, שְׂוֵה נִמְשָׁךְ מִחֲמַת כִּי בַתְּחִלָּה כְּשֶׁבָא לוֹ
 הַהֲרֵהוּר תִּשׁוּבָה, מִחֲמַת הַטּוֹב שֶׁהִתְעוֹרֵר בְּתוֹכוֹ, אֲזִי עַל יְדֵי
 מַעֲשָׂיו בְּאוֹתוֹ שְׂעָה, הִמִּית יִצְרוֹ, וְנִתְפַּטֵּל יִצְרוֹ הָרַע שֶׁהָיָה לוֹ,
 כִּי הִמִּיתוּ בְּזֶה הַהֲרֵהוּר תִּשׁוּבָה וְהֶעֱבֵדָא שֶׁל אוֹתוֹ הַשְּׂעָה. וְאַחֲרֵי
 כֵּן כְּשֶׁרוֹצֵה לְנַסֵּעַ, מִתְגַּבֵּר עָלָיו יֵצֵר הָרַע אַחֲרָיו. כִּי כָּל הַגְּדוֹל
 מִחִבְרוֹ יִצְרוֹ גְּדוֹל מִמֶּנּוּ (כְּשֶׁאָר"ל סוּכָה נב), וַיֵּשׁ לוֹ עֵתָה יֵצֵר הָרַע
 גְּדוֹל מִמֶּה שֶׁהָיָה לוֹ תְּחִלָּה. עַל כֵּן אִם אֵינוֹ מִתְחַזֵּק נִגְדוֹ, אֲזִי
 מִתְגַּבֵּר עָלָיו זֶה הַיֵּצֵר הָרַע הַחֲדָשׁ, וְנוֹפֵל מִתְשׁוּקָתוֹ שֶׁהָיָה לוֹ
 תְּחִלָּה. כִּי צְרִיךְ הַתְּגַבְּרוֹת חֲדָשׁ בְּיוֹתֵר, נֶגֶד זֶה הַיֵּצֵר הָרַע
 הַחֲדָשׁ שֶׁבָא לוֹ כֵּן"ל:

כִּי יֵשׁ כַּמָּה בְּחִינּוֹת בְּיֵצֵר הָרַע. כִּי יֵשׁ בְּנֵי אָדָם נְמוּכִים
 מְגֻשְׁמִים, שֶׁהַיֵּצֵר הָרַע שֶׁלָּהֶם הוּא גַם כֵּן יֵצֵר הָרַע נְמוּךְ
 וּמְגֻשֵׁם. וְהָרֵב, הַיֵּצֵר הָרַע שֶׁלָּהֶם הֵם הַדְּמִים בְּעֵצָמָם, הֵינּוּ הַדָּם
 שֶׁבְּחָלֶל הַשְּׂמָאֵלִי, שֶׁהוּא בְּתַקְפוֹ. וְעַקֵּר בְּלִבּוֹלִים שֶׁלָּהֶם, מַעֲכִירַת
 וּמִבְּלָבוּל הַדְּמִים. וּבְאִמַּת מִי שֵׁיֵשׁ לוֹ דַּעַת צַח כָּל שֶׁהוּא, הַיֵּצֵר
 הָרַע הַזֶּה הוּא אֲצִלוֹ שְׂטוֹת גְּדוֹל וְשִׁנְעוֹן, וְאִין צְרִיךְ שׁוּם
 הַתְּגַבְּרוֹת לְנִצָּח אוֹתוֹ. וְאִפְלוּ מֶה שֶׁנִּחְשָׁב בְּעֵינֵי הַהֶמוֹן לְנִסְיוֹן
 גְּדוֹל, כְּגוֹן הַנִּסְיוֹן שֶׁל תַּאוֹת נְאוּף, הוּא אֲצִלוֹ שְׂטוֹת, וְלֹא נִחְשָׁב

לו לשום נסיון כלל. כי מי שיש לו שום דעת, ויודע מעט
 מגדלת אדונינו הבורא יתברך שמו, כמה שפתיב (תהלים קלה): כי
 אני ידעתי כי גדול ה' ואדנינו מכל אלהים. ואי אפשר להסביר
 זה, לא בכתב ולא בעל־פה, כי גדלת השם יתברך הוא רק לכל
 חד לפום מה דמשער בלבה, כמו שפתיב בזהר הקדוש (וירא
 קפ:): נודע בשערים בעלה - לכל חד לפום מה דמשער בלבה.
 ומי שזוכה לשער בלבו את גדלת השם יתברך, בודאי אצל זה
 אינו נחשב שום דבר לנסיון, ואין צריך שום התגברות על זה.
 רק שיש בחינת יצר הרע, שהוא מלאך הקדוש, ואף־על־פי־כן
 הוא יצר הרע, וצריך להתגבר ולהמלט מאד ממנו. הינו בחינות
 גבורות, בחינות דינים. וזה הפר דעת, יש לו זה היצר הרע
 הנ"ל, הינו גבורות ודינים. וצריך להתגבר עליו, ולהמתיק
 הדינים, שיהיה רק בלז טוב. כי מי שנכלל במקום שצריך
 להכלל, הינו באין סוף, שם בלז טוב, ואין שם דין, חס ושלום.
 על פן צריך להיות בלז טוב, ולהמתיק כל הגבורות והדינים,
 שהם היצר הרע שלמעלה. ובזה פגם דוד בבת שבע, כי בודאי
 חלילה לומר, שדוד חטא בגשמיות מחמת תאוה, חס ושלום,
 כי כבר אמר דוד בעצמו: ולפי חלל בקרבי (תהלים קט), שהרג
 כבר את היצר הרע הגשמי בתכלית, והכניע הדם שפחלל
 השמאלי. ואף שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (שבת נז:): כל
 האומר דוד חטא אינו אלא טועה וכו', אף־על־פי־כן, אפלו זה
 הפגם הקטן והחטא קל שנעשה, כמוכא, גם זה בודאי לא היה,

חַס וְשָׁלוֹם, מַחֲמַת תְּאוּוּה, מַחֲמַת עֵכִירַת הַדְּמִיּוֹם, חַס וְשָׁלוֹם, שְׁמִשְׁם בָּא תְּאוּוּה זֶה שֶׁל נְאוּף. רַק הַפָּנִים שָׁלוּ הִיָּה לְמַעַלָּה בְּגִבּוּרֹת, שְׁלֵא הַמְּתִיק הֵיִצֵר הָרַע שְׁלִמְעָלָה, הֵינּוּ הַגְּבוּרֹת וְהַדְּינִים. וְגַם זֶה הִיָּה בְּדַקּוֹת גְּדוּל, כִּי רְאוּיָה הִיָּתָה בַּת שְׁבַע לְדוֹד וְכו'. וְזֶה שְׁנֵאמַר בְּדוֹד (דְּבָרֵי הַיָּמִים א כב): לֹא תִבְנֶה בֵּית לְשִׁמִּי כִּי דְמִיּוֹם רַבִּים שְׁפַכְתָּ, הֵינּוּ שְׁלֵא הַמְּתִיק הַגְּבוּרֹת, עַל־כֵּן לֹא זָכָה לְבִנּוֹת הַבֵּית. וְאַף שְׁמִלְחַמַת ה' נִלְחַם, עִם כָּל זֶה לְמַעַלָּה לְמַעַלָּה, בְּתַכְלִית הַמַּעַלָּה, בְּמָקוֹם שְׁצָרִיד לְהַכְלִיל, הֵינּוּ בְּאֵין סוּף, שֶׁם כָּלוּ טוֹב, וְצָרִיד לְהִיּוֹת רַק טוֹב בְּלִי שׁוּם דְּיָנִים כָּלֵל:

וְזֶה בְּחִינַת (ת"ז תיקון ע' דף קכג): אֶפְלוּ כְּתָר עֲלִיּוֹן אֲכַמָּא אֵיחָה לְגַבֵּי עֲלֵת הָעֲלוֹת (אפילו כתר עליון שחור לאומת הקדוש ברוך הוא).

בְּחִינַת (תהלים פב): לֹא יָדְעוּ וְלֹא יָכִינוּ בְּחִשְׁבָּה יִתְהַלְכוּ, בְּחִינַת *הַקְּדָשָׁה שְׁלִמְעָלָה*, שֶׁהוּא הֵיִצֵר הָרַע שֶׁל הַצְּדִיקִים הַקְּדוֹשִׁים הַנִּל. וְכֵן שְׁלֵמָה הַמֶּלֶךְ עֲלִיו הַשָּׁלוֹם, שְׁנִשְׂא בַת פְּרַעֲוָה וְנָשִׁים נְכָרִיּוֹת רַבּוֹת, בְּוֹדָאֵי לֹא יַעֲלֶה עַל הַדַּעַת, שֶׁהִיָּה מֵהֵיִצֵר הָרַע הַגְּשָׁמִי, כִּי הִיָּה חֲכָם אֲמַת, כְּמוֹ שְׁכֵתוֹב (מלכים"א ה): וַיַּחֲכֶם מִכָּל הָאָדָם וְכו'. וְכִבֵּר מִנָּח כָּלֵל

*וְגַם לְמַעַלָּה אֶצְלוּ יִתְכַרְךְ מְצִינּוּ בְּחִינַת יֵצֵר הָרַע הַנִּל כְּמוֹ שְׁדָרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל (בראשית רבה פרשה יב ומובא בפרש"י): בְּתַחֲלָה עָלָה בְּמַחְשָׁבָה לְבָרָא אֶת הָעוֹלָם כְּמוֹדַת הַדִּין, שֶׁזֶה בְּחִינַת יֵצֵר הָרַע כְּנ"ל, וְאַחֲרֵיכֵן כִּבְיָכוּל שָׁבַר הֵיִצֵר הָרַע, וְשִׁתַּף מִדַּת הַרְחָמִים וְכו'. וּמִזֶּה הִכָּתַב נִשְׁתַּלְשֵׁל וְנִמְשָׁךְ כַּח לְמַפָּה לְשִׁבְרָא אֶת הֵיִצֵר הָרַע, כִּי לֹאֵא

זאת לא היה כח לשבר היצר הרע: וכן מבאר לשון זה בגמרא (יומא ס"ט): 'ש'אמרו שם: זו היא גבורתו ש'כובש את יצרו, ש'נותן ארץ אפים לרשעים. נמצא מבאר שם ענין הנ"ל, שמה שהשם יתברך כובש מדת הדין ומאריך אפו, הוא בחינת שבירת היצר הרע אצלו יתברך. וענין ביהר בכמה מקומות. שם מובן ומבאר, ש'בחינת מדת הדין הוא (שרש) בחינת היצר הרע:

בידינו, שמי שהוא חכם אמת קצת, אינו נחשב אצלו זאת התאוה לשום נסיון. אפלו אם תתבע אותו אשה יפה במקום סתר, שיהיה בידו למלאת התאוה, הוא אצלו רק שטות ושגעון, ואינו נחשב לו לנסיון כלל. ומה שנאמר בתורה ש'ב'ח יוסף הצדיק שעמד בנסיון, יש בזה סוד. ועקר הנסיון בבחינה הנ"ל, בבחינת המתקת הגבורות, לנצח היצר הרע של מעלה. אבל לא לנצח היצר הרע הגשמי, שזה אינו נסיון כלל. וכן מה שפגם שלמה, לא היה רק בבחינה זו כנ"ל:

ועל כן מי שיש עליו דינים, חס ושלום, ויש לו איזה צרה, רחמנא לצלן, צריך לראות ולהשתדל מאד להנצל מהיצר הרע אז. כי עקר היצר הרע הוא מהדינים, כי אפלו היצר הרע העב והגשמי של עבירות הדמים, בודאי יש לו שרש למעלה הימנו, וזה היצר הרע שלמעלה ממנו, יש לו גם כן שרש, כי יש כמה בחינות ביצר הרע. * ויש יצר הרע, שאינו מגשם כל כך, שאינו מעכירת הדמים, אך הוא בחינת קלפה

* גם בענין ההתקרבות עצמו להשם יתברך, יש יצר הרע גדול. (בלומר, שלפעמים רבוי ההתלהבות חוץ מהמדה הוא מהיצר הרע, כי זהו בחינת פן

יהרסו וכמכבאר גם במקום אחר).
 כי יש יצר הרע גדול, כשמתחיל
 להתקרב להשם יתברך. ועל פן
 בשעת מתן תורה, הזהיר השם
 יתברך למשה (שמות יט): רד
 העד בעם פן יהרסו אל ה'
 לראות. כי ישראל היו אז
 במעלה גדולה, והצרכו להזהירם
 מהיצר הרע שיש בהתקרבות
 להשם יתברך.

התחתון המגשם והמזהם, השוטה והפתי והסכל, עכירת
 הדמים. על-כן, כשיש על אדם דינים, מאחר שמתגבר עליו
 גבורות ודינים, שהוא השרש של כל היצר הרע, על-כן אז
 מתגבר עליו מאד היצר הרע שלו, וצריך השתדלות והתחזקות
 על זה.

ותדע, שהיצר הרע של רב העולם, שהוא עכירת הדמים,
 הוא שמות ושגוען וסכלות גדול, כמה שאמרו (סוטה
 ג): אין אדם עובר עברה אלא אם פן נכנס בו רוח שמות. כי
 באמת יש רוח שמות של עברה, שהוא חכם גדול יותר מכל
 העולם, ואף-על-פי-כן הוא רוח שמות. אך זה הרוח שמות של
 רב העולם, הוא שמות ממש, אויל פתי ומשגע. והלא תראה,
 שיש כמה בני אדם שיש להם הרהורי עבודה-זרה, ויש שבשעה
 שעומד להתפלל בא לנגדו דמות עבודה-זרה, ואף שיודע
 בעצמו שאין בה ממש, אף-על-פי-כן מתגבר עליו מאד, ומצמיד

דקה. וגם זה היצר הרע, אינו
 היצר הרע של הקדושים בעלי
 חכמה ודעת, כי אצלם הוא רק
 היצר הרע שלמעלה, שהוא מלאך
 הקדוש, שהוא בחינת גבורות
 ודינים. והוא תכלית השרש
 העליון, של כל היצרים רעים,
 מהיצר הרע העליון, עד היצר הרע

ועומד לפניו זה הדמות, וקשה לו מאד להעביר זאת מדמיונו ומחשבתו. ועתה ראה, היש לך שטות גדול ושגעון יותר מזה. ובודאי מי שמתגברים עליו אלו הדמיונות, קשה לו מאד להנצל מהם, ולהעבירם ממחשבתו, וכל מה שמתגבר ומנענע וזורק ראשו הנה והנה, מתגברים עליו הדמיונות אלו יותר ויותר. כי זה טבע וסגלת של אלו היצרין הרעים המזהמים, כל מה שרוצים להתגבר על אלו המחשבות, יותר ויותר הם מתגברים. כי הוא כמו שאדם בורח מדבר, ומסתפל מן הצד בלאחר יד על זה הדבר שברח ממנו, ואזי הדבר הזה מתגבר עליו ביותר, כי לא הסיח דעתו מזה, רק אדרבא שמתפל בכל פעם לאחריו על זאת המחשבה, והבן זה. וכמו שידוע לכל מי שגלבר בזה, ויש לו אלו המחשבות, רחמנא לצלן. ובה יכול כל אדם להבין שהוא שטות ושגעון גדול, והוא רק מעכירת הדמים, מעכירת ובלבול המח.

כי זה ידוע לכל, שעבודה זרה אין בה ממש, ואף-על-פי-כן קשה לו מאד לסלק מחשבתו מהם, מחמת שפבר נתעפר ונתבלבל מחו מאד. בן אלו ההרהורי זנות שיש לרב העולם, בפרט כשרואה בעיניו, כגון בעת שנודמן לפניו אשה, וכשהוא רוצה להיות איש בשר, ואינו רוצה אלו ההרהורים, ואזי מנענע ראשו, ורוצה לסלק המחשבות אלו ממנו, ויותר ויותר הם מתגברים עליו כנ"ל. ובאמת מי שיש לו דעה, הוא אצלו שטות גדול, ואינו נחשב אצלו אפלו לשום מעלה, מה שאינו נופל

עָלֵיו הִרְהוֹר מְזֵה, וְאִינוּ צָרִיךְ בְּלֵל לְזֶרֶק וּלְנִעְנַע רֵאשׁוּ בְּלָל. וּכְמוֹ שֶׁאֶצֶל רַב בְּנֵי אָדָם הוּא שְׁמוֹת וְשִׁגְעוֹן אֵלּוּ הַהִרְהוּרֵי עֲבוּדָה זָרָה, בֵּן אֶצְלוֹ שְׁמוֹת הַהִרְהוּרֵי זְנוּת. וְעַל כֵּן אֵיתָא בְּזוּהַר (קדושים פ"ד): שְׂרָבֵי שְׁמֵעוֹן בַּר יוֹחָאֵי בַּד חָזָא נָשִׁין שְׁפִירִין, אָמַר: אֵל תִּפְנּוּ אֶל הָאֱלִילִים. כִּי הֵם בְּחִינַת אֱלִילִים, וּכְמוֹ שֶׁהִרְהוּרֵי עֲבוּדָה זָרָה הֵם שְׁמוֹת נִגְלָה לְכָל הָעוֹלָם, בֵּן אֵלּוּ הַהִרְהוּרֵי זְנוּת הֵם שְׁמוֹת וְשִׁגְעוֹן.

עַל כֵּן עָקַר הַתְּקֵנָה - מִי שֶׁכָּפַר גִּלְבַּד בְּזוּהַ, וַיֵּשׁ לוֹ אֵלּוּ הַמַּחְשְׁבוֹת, הֵן הִרְהוּרֵי זְנוּת, הֵן הִרְהוּרֵי עֲבוּדָה זָרָה, חֵם וְשִׁלּוּם, אֵין לוֹ תְּקֵנָה, רַק שְׂקִידָשׁ וַיִּטְהַר גּוֹפוֹ, כְּדֵי שְׂיִזְדַּכְּךָ וַיִּטְהַר דָּמְיוֹ. וַיִּלְךְ אֶצֶל חֲכָם הָאֵמֶת, וַיּוֹרֶה לוֹ דַּרְכֵי הַתְּשׁוּבָה, דַּרְכֵי הַחֲכָמָה, עֲצוֹת נְכוֹנוֹת עַל כָּל דְּבָר, אִזּוּ יִפְנֶעַ לְכַבּוֹ הָעָרֶל, וְשֵׁב וּרְפָא לוֹ. אָבֵל כָּל זְמַן שְׁעֵדִין לֹא נִתְקַדֵּשׁ וְנִטְהַר גּוֹפוֹ, אֵין שׁוּם תְּקֵנָה מֵהַ שְׁמֵתִגְבַּר וּמֵתֵאֱמִין, וַיֵּשׁ לוֹ יִסּוּרִים גְּדוֹלִים לְסַלֵּק הַמַּחְשְׁבָה, כִּי יוֹתֵר וַיּוֹתֵר הֵם מֵתִגְבְּרִים בְּנִ"ל:

גַּם עֲצֻבוֹת הוּא מְזִיק מְאֹד, וְנוֹתֵן כּוֹחַ לְזוּהַ הַיִּצָּר הָרַע הָעֵב הַגִּשְׁמִי. עַל כֵּן אֲדַרְבָּא, אִם רוּצָה לְהִיוֹת יָרָא ה', וְרוּצָה לְהַתְּפַלֵּל, וְאִינוּ רוּצָה בְּאֵלּוּ הַמַּחְשְׁבוֹת רַעוֹת, צָרִיךְ שְׁלֹא לְהִשְׁגִּיחַ עֲלֵיהֶם בְּלָל, וְשְׁלֹא יִכְפַּת לָהּ מַה שְׁעוֹמְדִים לְפָנָיו, וְרַק יַעֲשֶׂה אֶת שְׁלוֹ בְּמַה שֶׁהוּא עוֹסֵק - בַּתּוֹרָה אוֹ תְּפִלָּה אוֹ מְשָׂא וּמִתֵּן - וְלֹא יִשְׁגִּיחַ עֲלֵיהֶם בְּלָל. וּכְמוֹ שֶׁשְׁמַעְתִּי מַעֲשֶׂה בְּאֶחָד שֶׁבְּשָׂעָה שְׁעֵמֵד לְהַתְּפַלֵּל, הָיָה מְזַדְּמָן וְעוֹמֵד לְפָנָיו בְּדַמְיוֹנוֹ

עבו"ם ערל, והיה לו יסורים גדולים מזה, וכל מה שרצה להתגבר ולסלק המחשבה, התגברה עליו יותר. ויעץ לו חכם, שלא יכפת לה, ויעמוד העבו"ם, ואף-על-פי-כן יעשה את שלו ויתפלל, ובזה יסתלק ממנו. אך זה עצה לפי שעה, כל זמן שלא נתקדש גופו עדין. והעקר לקדש ולטהר עצמו כנ"ל, וילך לחכם, ויתן לו עצה נכונה על כל דבר כנ"ל:

עג

לשון החברים

כי תעבר בפנים אתך אני: (ישעיה מג)

דהנה התורה סתים וגלוי, והקדוש-ברוך-הוא גם בן סתים וגלוי. דהינו מה שנגלה לנו הוא הלבוש וחיצוניות, ומה שנסתר ממנו הוא הפנימיות. והנה, כל אדם צריך לזרוז את עצמו להשיג הפנימיות, מה שנסתר ממנו. אך איך יוכל להגיע אל הנסתר ממנו - בתפלה לשמה, שיקשר המחשבה אל הדבור של התפלה, בקשר אמיץ וחזק. כי הקדוש-ברוך-הוא מתאוה לתפלתן של צדיקים (חולין ס:), ולמה, כי הקדוש-ברוך-הוא חפץ חסד הוא, ורוצה תמיד להשפיע השפעות וברכות. ואין השפעה יכולה לירד, רק על-ידי כלי הנקרא אני, שנאמר (במדבר ו): ואני אברכם. והכלי הנ"ל נעשה על-ידי כל אחד מישראל, כשמתפלל באפן שמקשר המחשבה להדבור. כי כל

אחד מישראל נקרא צדיק, שנאמר (ישעיהו ט): ועמד כלם צדיקים. והצדיק נקרא אלת, מלשון: אלוּפִינוּ מִסְפָּלִים (תהלים קמד). והנזון נקרא דבור, כי הדבור הוא מלכות, על דרך: מלכות - פה, ומלכות נקרא נזון, כמו שפכתוב (תהלים עב): יזון שמו, ופרש רש"י: לשון מלכות. והיוד נעשה, על ידי המחשבה שמקשר להדבור כנ"ל, כי המחשבה נקרא יו"ד, כמו שפכתוב (שמות טו): אז ישיר משה, ופרש רש"י: יו"ד על שם המחשבה נאמרה. ונגמר הכלי הנקרא "אני", והשפע יורד, ונשלם חפץ השם יתברך, כי חפץ חסד הוא, ולפיכך השם יתברך מתאוה לתפלתן:

וידוע הוא, כי מי שמקבל תענוג מאחר, נקרא נוקבא, רוצה לומר לגיבה. ונמצא בשהשם יתברך מקבל תענוג מישראל מתפלתו, כביכול נעשה נוקבא לגבי ישראל, וזהו שפכתוב (במדבר כח): אשה ריח ניחוח לה; כי על ידי ריח הניחוח שמקבל השם יתברך מתפלות של ישראל, נעשה בסוד אשה. ונקבה תסובב גבר (ירמיה לא), אם בן מהפנימיות נעשה חיזוניות. (וענין לעיל בהתורה "אור הגנוז" סימן טו), שם מבאר גם בן ענין זה).

וזהו פרוש הפסוק: כי תעבר במים - ותעבר מלשון התגלות, כמה שפכתוב (שמות יב): ועבר ה' לגנף את מצרים, ותרגם אונקלוס: ויתגלי ה' וכו'. ואין מים אלא תורה (כבא קמא ז'). והפרוש הוא, כשתרצה שיתגלה לך הנסתר מהתורה - אתך אני, כלומר, תראה שתעשה הכלי שנקראת אני כנ"ל:

עד

רוּמָה עַל הַשָּׁמַיִם אֱלֹהִים עַל כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדְךָ: (תהלים נו)
הִנֵּה כָּל אָדָם צָרִיךְ לְרַפְאוֹת נַפְשׁוֹ, דְּהִינוּ לְהַעֲלוֹתָהּ לְמָקוֹם
שְׂרָשָׁה. וּבְמָה, דְּהִנֵּה יֵשׁ שְׁנֵי מִינֵי דִינִים. א' דִּינָא
דְּמִסְאָבָא, בְּחִינַת נַחֲשׁ הַפִּיל זֶהְמָא בְּחִוָּה (שבת קמו). וַיֵּשׁ דִּינָא
קְדִישָׁא, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (משלי ג): אֲשֶׁר יֵאָהֵב ה' יוֹכִיחַ.

וְהַתְּחִלַּת הַתְּקָרְבוֹת הוּא הַתְּרַחֲקוֹת, כְּמוֹ שְׂאֲמְרוּ חֲכָמֵינוּ
זְכָרוֹנָם לְבָרְכָה (תענית ח): כָּל הַמְצַדִּיק אֶת עַצְמוֹ
מִלְּמַטָּה, מְצַדִּיקִים עָלָיו אֶת הַדִּין מִלְּמַעְלָה. וְהוּא בְּחִינַת מַחִין
דְּקַטְנוּת, וְהוּא בְּחִינַת (בראשית כה): אֲבָרְהָם הוֹלִיד אֶת יִצְחָק. כִּי
אֲבָרְהָם הוּא חֶסֶד, וְיִצְחָק הוּא גְבוּרָה, פַּחַד יִצְחָק (שם לא). וְחֶסֶד
זֶה מְלַבֵּשׁ בְּגָבוּרָה, הַדָּא הוּא דְכָתִיב (תהלים כ): בְּגָבוּרוֹת יֵשַׁע
יְמִינוֹ, וְזֶה שְׁנֶאֱמַר (שם קיז): כִּי גָבַר עָלֵינוּ חֶסֶדּוֹ. וְזֶהוּ, כִּי יִצְחָק
הוּא בְּחִינַת אֱלֹקִים, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (בראשית כא): צָחוק עֲשֵׂה לִי
אֱלֹקִים. וְהוּא בָּא מִבְּחִינַת שְׂרָה, מִדַּת מְלָכוּת, כְּמוֹ שְׁפִירֵשׁ רִש"י
(שם יז, והוא מְגִמְרָא בְּרֻכּוֹת יג): שְׂשֻׁרָה עַל כָּל הָעוֹלָם, וְדִינָא דְּמְלָכוּתָא
דִּינָא (גִּישׁוֹן יז). וְהַמְּלָכוּת נִקְרָא צְדָק, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (תקוני זוהר דף י"ז):
צְדָק מְלָכוּתָא קְדִישָׁא, וּמְלָכִי צְדָק מְלֻךְ שְׁלָם (בראשית יד). וְזֶהוּ
בְּחִינַת קַטְנוּת. וְהוּא בְּחִינַת: וַתִּכְהִין עֵינָיו מֵרְאוֹת (שם כז), וְהוּא
בְּחִינַת חֲשֵׁךְ - וְלַחֲשֵׁךְ קָרָא לֵילָה (שם א); וְהוּא בְּחִינַת נַפְשׁ, כְּמוֹ
שְׁפָתוֹב (ישעיה כו): נַפְשִׁי אֹוִיתָךְ בְּלֵילָה. וְצָרִיךְ כָּל אָדָם, לֵילָךְ

מְקַמְנֹת לְגִדְלוֹת. וּכְשָׁבֵא לְגִדְלוֹת, הוּא בְּחִינַת (בראשית ג):
 וַתִּפְקַחְנָה עֵינֵי שְׁנֵיהֶם, וּפְרַשׁ רִשׁ"י: עַל שֵׁם הַחֲכָמָה נֶאֱמַר. וְזוּ
 מִה שְׂאֵמֵר הַכְּתוּב (שם א): וַיֵּרָא אֱלֹקִים אֶת הָאָדָם כִּי טוֹב, וַאֲיֵן
 טוֹב אֱלֹא תוֹרָה (ברכות ח).

וְשְׁנֵי בְּחִינֹת אֵלֶּה, הֵן בְּחִינֹת הוֹשְׁעָנָא רַבָּא וְשִׁמְחַת תּוֹרָה,
 שֶׁהֵן בְּחִינֹת יִצְחָק וַיַּעֲקֹב. כִּי הוֹשְׁעָנָא רַבָּא, הוּא
 בְּחִינַת דְּבוּר בְּלֹא דַעַה. וְהוּא בְּחִינַת עֲרֵבָה, כִּי עֲרֵבָה דּוֹמָה
 לְשִׁפְתַיִם (תנחומא פ' אמור, זוהר צו דף לב, פנחס רנו), כְּדֹאִיתָא בְּזֵהֵר
 הַקְּדוּשׁ (קדושים דף פה:): אֵית מָאן דְּלַעֵי בְּאוֹרֵיתָא וּמְגַמְגֵם בָּהּ
 בְּגַמְגוּמָא דְלֹא יָדַע, כֹּל מְלָה וּמְלָה סִלְקָא לְעֵילָא, וְקַדְשָׁא
 בְּרִידָה הוּא חֲדֵי בְּהֵאי מְלָה, וְקַבִּיל לָהּ וְנִטַע לָהּ סַחְרֵינִין דְּהֵאי
 נַחְלָא, וְאַתְעֵבְדוּ מֵאֲנוּן מְלִין אֵילָנִין רַבְרַבִּין, וְאַקְרוּן עֲרֵבֵי נַחַל.
 וְשִׁמְחַת תּוֹרָה, הוּא בְּחִינַת דְּבוּר בְּדַעַה, וְהוּא הַחִיּוֹת שֶׁל
 הַנֶּפֶשׁ, כְּמוֹ שְׁכַתּוֹב בְּזֵהֵר (שם): זְכַאֲיֵן אֲנוּן דִּידְעֵי אוֹרְחוֹי
 דְּאוֹרֵיתָא וּמְשִׁתְּדְלֵי בָּהּ בְּאַרְחַ מִישׁוֹר, דְּאֲנוּן נִמְעִין אֵילָנָא
 דְּחִיּוֹן לְעֵלָא, דְּכֵלָא אֲסוֹתָא וְכוּ'. וְזוּ שְׁכַתּוֹב (מלאכי ג): שְׁמֹשׁ
 צְדָקָה וּמִרְפָּא בְּכַנְפֵיהָ; כִּי שְׁמֹשׁ הוּא בְּחִינַת יַעֲקֹב, שֶׁהוּא
 בְּחִינַת דְּבוּר בְּדַעַה, וְהוּא בְּחִינַת אֵילָנָא דְּאֲסוֹתָא. וְזוּ מֵאֵמֵר
 הַכְּתוּב (תהלים פד): שְׁמֹשׁ וּמִגֵן ה' אֱלֹקִים. כִּי בְּחִינֹת יִצְחָק
 וַיַּעֲקֹב, הֵם בְּחִינֹת דִּין וְרַחֲמִים. וְזוּ פְּרוּשׁ (ישעיה ל): וְהָיָה אוֹר
 הַלְּבָבָה כְּאוֹר הַחֲמָה; כִּי הַלְּבָבָה הוּא בְּחִינַת יִצְחָק. וְהַחֲמָה
 הוּא בְּחִינַת יַעֲקֹב.

וְסִימֶן שִׁידַע אָדָם אִם הוּא בְּבַחֲיַיִת דִּינָא דְּמִסְאַבָּא, וְאִם הוּא
 בְּבַחֲיַיִת דִּינָא קְדִישָׁא, סִימֶן לְדַבְרֵי - תְּפִלָּה, כְּשֵׁאִין בּוֹ
 בְּטוּל תְּפִלָּה, כְּמוֹ שְׂאֵמְרוּ חֲכָמֵינוּ וְזָכוּרָנָם לְבִרְכָה (ברכות ה):
 אִיזְהוּ יְסוּרֵין שֶׁל אֶהְבֵּה, כֹּל שֵׁאִין בּוֹ בְּטוּל תְּפִלָּה, שְׂנֵאֵמֵר:
 בְּרוּךְ ה' אֲשֶׁר לֹא הִסִּיר תְּפִלָּתִי וְחִסְדּוֹ מֵאֵתִי. וְתְּפִלָּה הוּא
 בְּחִינַת פָּנִים, כְּמוֹ שְׂפָתוֹב (ישעיה לח): וַיִּסַּב חֲזָקִיָּה פָּנָיו וַיִּתְּפַלֵּל;
 וְזֶה שְׂפָתוֹב (תהלים ל): הִסְתַּרְתָּ פָּנֶיךָ הַיְיָ מִנְּהַל. וְזֶה מֵה
 שְׂפָרֵשׁ רֶש"י: לְפִי שְׁהִי לִיִּצְנֵי הַדּוֹר אוֹמְרִים: מֵאֲבִימֶלֶךְ
 נִתְּעַבְרָה שָׂרָה, בְּחִינַת סְטָרָא דְּמִסְאַבָּא, וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ־הוּא צָר
 קְלַסְתָּר פָּנִים שֶׁל יִצְחָק דּוֹמָה לוֹ, וְהִיּוּ הַכֹּל מוֹדִים שְׂאֲבָרְהֵם
 הוֹלִיד אֶת יִצְחָק. פְּרוּשׁ, שְׁהִדִּין הוּא בְּחִינַת דִּינָא קְדִישָׁא,
 וּמִסְטָרָא דְּאֲבָרְהֵם, הוֹלִיד יִצְחָק. וּבְבַחֲיַיִת דִּין זֶה, שְׁהוּא
 הַנְּפֵשׁ, יֵשׁ שְׁתֵּי בְּחִינּוֹת. יַעֲקֹב, הוּא הַדְּבּוּר, וּבְחִינַת עֲשׂו, הוּא
 הַסִּיגִים, וְהוּא בְּחִינַת (ויקרא ה): נֶפֶשׁ כִּי תַחֲטָא. וְזֶה פִּרְשׁ רֶש"י:
 אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת יִצְחָק בֶּן אֲבָרְהָם - יַעֲקֹב וְעֵשָׂו. וּכְשֵׁבָא אֶל
 בְּחִינַת יַעֲקֹב, הוּא הַחֲכָמָה, כְּמוֹ שְׂפָתוֹב (בראשית כו): וַיַּעֲקֹבֵנִי זֶה
 פְּעַמִּים, וְתַרְגָּם אוֹנְקָלוֹס: וְחֲכָמֵנִי - אִזּוֹ נִתְּרַפָּא בְּחִינַת הַנְּפֵשׁ,
 כְּמוֹ שְׂפָתוֹב: שְׂמֵשׁ צְדָקָה וּמִרְפָּא בְּכַנְפֶיהָ. וְזֶה שְׂפָתוֹב (תהלים
 יט): תּוֹרַת ה' תְּמִימָה מְשִׁיבַת נֶפֶשׁ. וְהַדְּבּוּר בְּלֹא דַעָה נִקְרָא
 צְדָק, כְּמוֹ שְׂפָתוֹב (תהלים נח): צְדָק תְּדַבְּרוּן. וּכְשֵׁבָא אֶל בְּחִינַת
 יַעֲקֹב, הִיא הַחֲכָמָה, נִקְרָא צְדָקָה. וְזֶה פְּרוּשׁ הַפְּסוּק (ישעיה סג):
 אֲנִי הַמְדַבֵּר בְּצְדָקָה רַב לְהוֹשִׁיעַ; דִּהִינּוּ הַנְּפֵשׁ שְׁהִיָּה מְקַדָּם

בְּלֹא יָדִיעָה, וְנוֹשַׁע עַל־יְדֵי הַצְּדָקָה, שֶׁהוּא בְּחִינַת דְּבוּר
בִּידִיעָה.

וְזֶה פְּרוּשׁ הַפְּסוּק (משלי ג): רַפְאוֹת תִּהְיֶה לְשִׁרְיָד; שֶׁהִיא מִדַּת
מַלְכוּת. וּכְשֶׁבֵא אֶל בְּחִינַת חֲכָמָה, נִתְקַן הַנֶּפֶשׁ, וּמַעֲלֶהוּ
לְשִׁרְשׁוֹ. כִּי טַפַּת הַזֶּרַע נִמְשַׁכֶּת מִהַמּוֹחַ, וּמּוֹחַ חֲכָמָה. וְכֹל
הָעֲבוּדוֹת שֶׁצָּרִיךְ הָאָדָם לַעֲבֹד הַבוֹרָא, הוּא רַק שִׁתְּנִיגְלָה כְּבוֹדוֹ.
וְהַחֲכָמָה נִקְרָא כְּבוֹד, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (מלאכי א): וְאִם אָב אֲנִי אֵיךְ
כְּבוֹדִי. וְאָב נִקְרָא חֲכָמָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (בראשית מא) אֲבִרְךָ, פֶּרֶשׁ
רַש"י: אָב בְּחֲכָמָה.

וְעַל־יְדֵי חֲכָמָה נִתְחַדְּשׁוּ הָעוֹלָמוֹת, כִּי קִדְּשָׁא בְּרִיךְ הוּא
בְּאוֹרֵיתָא בְּרָא עֲלְמִין, וְהַתּוֹרָה נִקְרָא חֲכָמָה, וְיִשְׂרָאֵל
עָלוּ בְּמַחֲשָׁבָה תְּחִלָּה (בראשית רבה פרשה א). וּכְשֶׁבֵא הַנֶּפֶשׁ אֶל
הַחֲכָמָה, אֲזִי נִתְחַדְּשׁ הָעוֹלָם. וַיַּעֲקֹב הוּא בְּחִינַת שָׁמַיִם: וְזֶה
פְּרוּשׁ הַפְּסוּק: רוּמָה עַל הַשָּׁמַיִם אֱלֹקִים, כִּשְׁהוּא מַעֲלָה בְּחִינַת
נֶפֶשׁ, שֶׁהִיא בְּחִינַת אֱלֹקִים, דִּינָא קִדְּיָשָׁא, לְבְּחִינַת יַעֲקֹב, שֶׁהוּא
שָׁמַיִם, בְּחִינַת חֲכָמָה, אֲזִי: עַל כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדְךָ, שֶׁנִּתְנַגְּלָה
כְּבוֹדוֹ:

זֹאת הַתּוֹרָה שְׁבִסִּימָן זֶה לֹא שֶׁמַּעֲתִי מִפְּנֵי הַקְּדוּשָׁה, וְהוּא מִלְּשׁוֹן הַחֲבָרִים
כַּ"ל. וְהַמַּעֲזֵן יִרְאֶה בְּעֵינָיו שֶׁהַלְּשׁוֹן מְגַמְגֵּם מְאֹד, וְחֹסֵר הַרְבֵּה, וְגַם מֵה
שֶׁנִּכְתָּב הוּא שְׁלֹא כְּסֻדָּה. עַל כֵּן אִמְרָתִי לְכֹאֵר קִצַּת כְּפִי מֵה שֶׁהִבְנֵיתִי
מִדְּבָרִים אֵלּוּ הַנִּכְתָּבִים כֵּאֵן. וְהוּא:

כִּי צָרִיךְ כָּל אָדָם לְרַפְאוֹת נַפְשׁוֹ, דִּהְיִנוּ לְהַעֲלוֹתָהּ לְמָקוֹם שְׂרָשָׁה. וְזֶה עַל־יְדֵי שְׁמִתְנַגַּע בַּתּוֹרָה, עַד שְׂזוֹכָה לִידַע אוֹתָהּ וּלְהַבְנִינָה. כִּי יֵשׁ שְׁנֵי מִינֵי דִינִים: כִּי יֵשׁ דִּינָא דְמַסְאָבָא, בְּחִינַת נַחֲשׁ הַטֵּיִל וְהָמָא בְּחוּהָ. וְיֵשׁ דִּינָא קַדִּישָׁא, בְּחִינַת: אֵת אֲשֶׁר יֵאָהֵב ה' יוֹכִיחַ.

וְזֶהוּ בְּחִינַת הַתְּרַחֲקוֹת, שֶׁהוּא הַתְּחַלַּת הַהִתְקַרְבוֹת, כְּמוֹ שְׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ זְכוֹרֵנָם לְבִרְכָה: כָּל הַמְצַדִּיק אֵת עֲצָמוֹ מִלְמַטָּה, מְצַדִּיקִים עָלָיו אֵת הַדִּין מִלְמַעְלָה. דִּהְיִנוּ, כְּשֶׁאָדָם רוֹצֵה לְהַצְדִּיק אֵת עֲצָמוֹ וּלְהִתְקַרֵּב לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אֲזִי מְצַדִּיקִים עָלָיו אֵת הַדִּין, דִּהְיִנוּ שְׁנַמְשָׁכִים עָלָיו דִּינִים וְיִסּוּרִים. וְאֵלּוּ הַדִּינִים וְהַיִּסּוּרִים הֵם נִרְאִין כִּהִתְרַחֲקוֹת, כְּאֵלּוּ רוֹצִים לְהִרְחִיקוֹ מֵעֲבוֹדָתוֹ, חֶסֶם וְשָׁלוֹם. וּבִאֲמַת זֶה הַהִתְרַחֲקוֹת הוּא עֶקֶר הַהִתְקַרְבוֹת, כִּי אֵלּוּ הַדִּינִים וְהַהִתְרַחֲקוֹת הֵם לְמוֹכָתוֹ, בְּחִינַת: אֵת אֲשֶׁר יֵאָהֵב ה' יוֹכִיחַ; כִּדִּי שְׁיַעֲמֵד בְּנִסְיוֹן הַזֶּה, וְיִתְגַּבֵּר וְיִתְאַמֵּץ לְהִתְקַרֵּב יוֹתֵר. (וְעַיֵן בְּמָקוֹם אַחֵר שְׁהַמְנִיעוֹת הֵם בְּשִׁבִיל הַחֲשֵׁק, וְעוֹד מְבָאָר מִזֶּה בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת). וְעַל כֵּן, זֶה הַדִּין הוּא בְּחִינַת דִּינָא קַדִּישָׁא, רַק שֶׁהוּא בְּחִינַת מוֹחִין דְקַטְנוֹת, שְׁמִשָּׁם עֶקֶר אַחִיזַת הַדִּין בִּידוּעַ.

וְזֶהוּ בְּחִינַת: אֲבָרְהָם הוֹלִיד אֵת יִצְחָק, כִּי אֲבָרְהָם הוּא בְּחִינַת חֶסֶד, וְיִצְחָק הוּא בְּחִינַת גְּבוּרָה, בְּחִינַת פֶּחַד יִצְחָק. הֵינּוּ, שְׁזֶה הַדִּין הַקְּדוֹשׁ, שֶׁהוּא בְּחִינַת יִצְחָק, הוּא נוֹלָד וְנִמְשָׁךְ מֵאֲבָרְהָם, שֶׁהוּא בְּחִינַת חֶסֶד. כִּי בִאֲמַת כּוֹה הַדִּין מְלַבֵּשׁ חֶסֶד

גדול, כי הוא למוכרתו, בחינת: את אשר יאהב ה' יוכיח פנ"ל. וזה בחינת: בגבורות ישע ימינו - שפתוך הגבורות והדינים מלבש בהם ישע ימינו, בחינת חסד. כי זה הדין נמשך מחסד, בחינת אברהם הוליד את יצחק פנ"ל. וזהו בחינת: פי גבר עלינו חסדו - שהגבורות הם חסדים באמת פנ"ל, כדי שיתקרב על-ידיזה יותר להשם יתברך פנ"ל.

אבל צריך כל אחד לראות להמתיק זה הדין, כי הדינים הם מבחינת מחין דקטנות, וצריך כל אדם לילך מקטנות לגדלות, ועל-ידיזה ימתיק את הדין, שהוא בחינת יצחק. כי יצחק הוא בחינת דין, בחינת אלקים, כמו שפתוב: צחוק עשה לי אלקים. כי יצחק נולד משרה, שהיא בחינת מלכות, כמו שפרש רש"י, שנקראת שרה על שם ששרה על כל העולם בלו. ומלכות הוא בחינת דין, בחינת דינא דמלכותא דינא. ועקר הדין הוא, כשהוא בבחינת מחין דקטנות, שאז נקראת המלכות צדק בידוע, כי צדק מלכותא קדישא, בחינת: ומלפי צדק מלך שלם. ואז כשהמלכות היא בבחינת צדק, אז הוא בחינת מחין דקטנות, בחינת דינים, שמשם נמשך הדין של יצחק. שהוא בחינת חשך, בחינת: ותכהין עיניו מראות, שהוא בחינת לילה, בחינת: ולחשך קרא לילה. וזהו בחינת נפש, בחינת: נפשי אויתך בלילה. וצריך כל אדם לילך מקטנות לגדלות, ולהמתיק הדין שבא מבחינת מחין דקטנות. וכשבא לבחינת מחין דגדלות, זהו בחינת: ותפקחנה עיני שניהם, ופרש רש"י: על שם החכמה

נֹאמֵר. כִּי עֵקֶר הַהִמָּתְקָה הוּא עַל־יְדֵי חֲכָמָה, בְּחִינַת מַחִין
 דְּגִדְלוֹת, דְּהֵינּוּ עַל־יְדֵי יְדִיעַת הַתּוֹרָה. כִּי הַתּוֹרָה נִקְרָאת אוֹר,
 [בְּחִינַת (משלי ו) וְתוֹרָה אוֹר], וְכֵמוֹ שֶׁפְּתוּב: וַיֵּרָא אֱלֹקִים אֶת
 הָאוֹר כִּי טוֹב, וְאִין טוֹב אֶלָּא תּוֹרָה. הֵינּוּ, כִּי הַתּוֹרָה הִיא בְּחִינַת
 אוֹר, שֶׁהִיא הַפֶּךְ הַחֲשֶׁךְ, שֶׁהוּא בְּחִינַת דִּין בְּנִ"ל. כִּי עַל־יְדֵי
 יְדִיעַת הַתּוֹרָה, נִמְתַּק הַדִּין. בְּנִ"ל.

וְסִימָן שֶׁיַּדַּע הָאָדָם אִם הוּא בְּחִינַת דִּינָא דְּמִסְאָבָא, וְאִם
 הוּא בְּחִינַת דִּינָא קַדִּישָׁא, סִימָן לְדַבֵּר - תְּפִלָּה. בְּשֵׁאִין
 בּוּ בַטּוֹל תְּפִלָּה, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבִרְכָה: אִיזָה
 יִסּוּרִין שֶׁל אַהֲבָה, כֹּל שֵׁאִין בּוּ בַטּוֹל תְּפִלָּה, שְׁנֹאמֵר: בְּרוּךְ ה'
 אֲשֶׁר לֹא הִסִּיר תְּפִלָּתִי וְחִסְדּוֹ מֵאֵתִי. וְזֶה שֶׁפְּתוּב: הַסְתַּרְתָּ פָּנֶיךָ
 הַיִּיטִי נִבְהַל. פָּנִים זֶה בְּחִינַת תְּפִלָּה, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב: וַיִּסַּב חֻזְקֵיהּ
 פָּנָיו וְכו' וַיִּתְפַּלֵּל. הֵינּוּ כִּשְׁהוּא הַסְתַּרְתָּ פָּנִים, חֵם וְשָׁלוֹם, דְּהֵינּוּ
 בַטּוֹל תְּפִלָּה, חֵם וְשָׁלוֹם, אִזּוּ הוּא דִּין קָשָׁה, חֵם וְשָׁלוֹם, בְּחִינַת:
 הַסְתַּרְתָּ פָּנֶיךָ הַיִּיטִי נִבְהַל בְּנִ"ל:

נִמְצָא, שֶׁיִּצְחָק הוּא בְּחִינַת דִּינָא קַדִּישָׁא, שְׁנִמְשָׁךְ מִצַּד הַחֶסֶד,
 בְּחִינַת: אֲבָרְהָם הוֹלִיד אֶת יִצְחָק בְּנִ"ל. וְזֶה מֵה שֶׁפָּרַשׁ
 רַש"י עַל פֶּסוּק זֶה: לְפִי שֶׁהָיוּ לִיִּצְחָק הַדּוֹר אוֹמְרִים מֵאֲבִימֶלֶךְ
 נִתְעַבְּרָה שָׂרָה, הֵינּוּ בְּחִינַת סְטָרָא דְּמִסְאָבָא, הֵינּוּ, שֶׁהַדִּין שֶׁל
 יִצְחָק שְׁנוֹלֵד מִשָּׂרָה, נִמְשָׁךְ מִסְטָרָא דְּמִסְאָבָא, חֵם וְשָׁלוֹם,
 שֶׁהוּא בְּחִינַת אֲבִימֶלֶךְ. וְעַל כֵּן צָר הַקְדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא קְלִסְתֵּר
 פָּנִים שֶׁל יִצְחָק דּוֹמָה לְאֲבָרְהָם, וְהָיוּ הַכֹּל מוֹדִים שֶׁאֲבָרְהָם

הוליד את יצחק. פרוש, שהדין הוא בחינת דינא קדישא, ומספרא דאברהם, בחינת חסד, נולד יצחק כנ"ל:

והמתקת הדין של יצחק - על ידי החכמה, שהוא ידיעת התורה כנ"ל, זה בחינת יעקב שנולד מיצחק. כי מבחינת הדין הזה, בחינת יצחק, שהוא בחינת הנפש כנ"ל, נולדים שתי בחינות, שהם בחינת יעקב ועשו. יעקב, הוא בחינת החכמה, בחינת דבור בידיעה, שהוא בחינת המתקת הדין של יצחק. ועשו, הוא בחינת הסיגים והפסלת גמור, שמשלתלשלין ויורדין מבחינת הדין, והוא בחינת: נפש כי תחטא. וזהו: אלה תולדות יצחק בן אברהם, ופרש רש"י: יעקב ועשו. הינו כנ"ל. כי המתקת הדין של יצחק, הוא על ידי בחינת יעקב, שהוא בחינת דבור בדעה. כי יעקב הוא בחינת חכמה, כמו שכתוב: ויעקבני, ותרגם אוינקלוס: וחכמני.

כי יש דבור בלא דעה, ויש דבור בדעה. ושני בחינות אלו, הן בחינת הושענא רבא ושמחת תורה, שהן בחינת יצחק ויעקב. כי הושענא רבא, הוא בחינת דבור בלא דעה, שהוא בחינת ערבה, כי ערבה דומה לשפתים, כי איתא בזהר הקדוש: אית מאן דלעי באורייתא ומגמגם בה בגמגומא דלא ידע, כל מלה ומלה סלקא לעלא, וקדשא בריך הוא חדי בהאי מלה, ונטע לה סחרנין דההוא נחלא, ואתעברו מאנון מלין אילנין רברבין, ואקרון ערבי נחל. נמצא שערבי נחל הם בחינת דבור בלא דעה. וזהו בחינת הושענא רבא, שהוא בחינת דין, בחינת

פחד יצחק, שנמשך ממחין דקמנות, ועל כן הדבור בלא דעת עדין. אבל שמחת תורה, הוא בחינת דבור בְּדַעָה, והוא החיות של הנפש. בְּדֹאִיתָא בּוֹהֵר: זכאין אנון דידעין אורחוי דאורייתא, ומשתדלי בה בארח מישור, דאנון נטעין אילנא דחיי לעלא, דכלא אסותא. וזה בחינת יַעֲקֹב, שהוא בחינת חכמה, בחינת מחין דגדלות, שהוא בחינת רפואת הנפש, בחינת שמש צדקה ומרפא בכנפיה. כי שמש, הוא בחינת יַעֲקֹב, [כמו שכתוב (בראשית לב): וַיִּזְרַח לוֹ הַשֶּׁמֶשׁ] שהוא בחינת חכמה, בחינת דבור בְּדַעָה, שהוא בחינת התורה, בחינת שמחת תורה, שהוא בחינת אילנא דאסותא כנ"ל.

וְזֶה בְּחִינַת: שמש ומגן ה' אלקים. ה' אלקים, זה בחינת רחמים ודין, בחינת יַעֲקֹב ויצחק, שהם בחינת שמש ומגן. וזה בחינת: והיה אור הלבנה כאור החמה; כי הלבנה היא בחינת יצחק, והחמה היא בחינת יַעֲקֹב. וצריך להמתיק הדין של יצחק, שהוא בחינת לבנה, על ידי בחינת שמש, שהוא בחינת יַעֲקֹב, עד שיהיה אור הלבנה כאור החמה. ואז נעשה מצדק צדקה, בחינת: שמש צדקה ומרפא. כי כשהמלכות בבחינת דין, נקראת צדק, וכשמתקין אותה, על ידי בחינת יַעֲקֹב, אזי היא בבחינת צדקה, בחינת שמש צדקה, שהוא בחינת דבור בְּדַעָה, בחינת: אני ה' המדבר בצדקה ורב להושיע. כי הנפש שהיה מקדם בבחינת דין, בבחינת צדק, בבחינת מחין דקמנות, בחינת דבור בלא דעה. כשעולה מצדק לצדקה, זהו המתקתה וישועתה,

בְּחִינַת מְדַבֵּר בְּצַדְקָה וְרַב לְהוֹשִׁיעַ וּכְנ"ל. וְזֶהוּ בְּחִינַת: תּוֹרַת ה' תְּמִימָה מְשִׁיבַת נֶפֶשׁ. תּוֹרַת ה' תְּמִימָה, הֵינּוּ חֻכְמַת הַתּוֹרָה, בְּחִינַת דְּבוּר בְּרָעָה. זֶהוּ עֵקֶר הַהֶמְתָּקָה, שֶׁהוּא בְּחִינַת רְפוּאַת הַנֶּפֶשׁ, בְּחִינַת מְשִׁיבַת נֶפֶשׁ וּכְנ"ל. וְזֶהוּ בְּחִינַת: רְפוּאוֹת תְּהִי לְשִׁרְיָד, שְׁנֵאמַר בְּשֹׁבַח הַתּוֹרָה. לְשִׁרְיָד זֶה בְּחִינַת מַלְכוּת, בְּחִינַת: שְׁשָׂרָה עַל כָּל הָעוֹלָם, שְׁמֹשֶׁם נְמוּשָׁד הַדִּין שֶׁל יִצְחָק. וְהַתּוֹרָה הִיא הַרְפוּאָה וְהַהֶמְתָּקָה שֶׁל הַדִּין הַזֶּה כְּנ"ל, כִּי בְּשֹׁפֵא לְחֻכְמַת הַתּוֹרָה, נִתְתַּקֵּן הַנֶּפֶשׁ, וּמַעֲלֵהוּ לְשִׁרְשׁוֹ. כִּי טַפַּת הַזֶּרַע שֶׁל הוֹלְדַת הַנֶּפֶשׁ נְמוּשַׁכַּת מֵהַמּוֹחַ, וּמִחָא, חֻכְמָה. כִּי יִשְׂרָאֵל עָלוּ בְּמַחְשָׁבָה תַּחֲלָה, וְהַמְחָשָׁבָה הִיא חֻכְמָה, שֶׁהִיא שִׁרְשׁ נִפְשׁוֹת יִשְׂרָאֵל, וְשִׁרְשׁ כָּל הָעוֹלָמוֹת, כִּי שִׁרְשׁ כָּלֵם הוּא חֻכְמַת הַתּוֹרָה, כִּי בְּאוֹרֵיתָא קִדְשָׁא בְּרִיד הוּא בְּרָא עֲלֵמִין. וְהַתּוֹרָה נִקְרָאת חֻכְמָה, כְּמוֹ שְׁפַתּוֹב (מְשַׁלֵּי ח): אֲנִי חֻכְמָה וְכוּ'. וְכִשְׁזוֹכָה הַנֶּפֶשׁ לְחֻכְמַת הַתּוֹרָה, זֶהוּ בְּחִינַת חֲדוּשׁ הָעוֹלָם, כִּי חֲדוּשׁ כָּל הָעוֹלָמוֹת הִיָּה עַל־יְדֵי חֻכְמָה, שֶׁהוּא הַתּוֹרָה כְּנ"ל.

וְאֲזִי כִשְׁזוֹכָה לְחֻכְמָה, אֲזִי נִתְגַּלָּה כְּבוֹדוֹ יִתְבָּרַךְ, שֶׁזֶהוּ עֵקֶר הַתְּכֵלִית שֶׁל כָּל עֲבוֹדוֹת הָאָדָם, כִּי תְכֵלִית כָּל הָעֲבוֹדוֹת שְׁצִרְיָד הָאָדָם לַעֲבֹד אֶת הַבּוֹרָא יִתְבָּרַךְ, הוּא רַק כְּדֵי שְׂיִתְגַּלָּה כְּבוֹדוֹ. [כְּמוֹ שְׁפַתּוֹב (ישעיה מג): לְכַבְּדֵי בְּרָאתִיו וְכוּ']. וְהַכְּבוֹד נִתְגַּלָּה עַל־יְדֵי הַחֻכְמָה, כְּמוֹ שְׁפַתּוֹב: וְאִם אָב אֲנִי אֵיָה כְּבוֹדִי. וְאָב הוּא בְּחִינַת חֻכְמָה, כְּמוֹ שְׁפַתּוֹב: אֲבָרָךְ, וּפִרְשׁ רִשְׁ"י: אָב

בְּחֻכְמָה:

וְזֶה פֶּרוּשׁ הַפֶּסוּק: רוּמָה עַל הַשָּׁמַיִם אֱלֹקִים. שָׁמַיִם זֶה בְּחִינַת יַעֲקֹב (כְּמוֹכָא בְּמָקוֹם אַחֵר). כְּשֶׁהוּא מַעֲלָה בְּחִינַת נֶפֶשׁ, שֶׁהוּא בְּחִינַת אֱלֹקִים, דִּינָא קִדְיָשָׁא, לְבְּחִינַת יַעֲקֹב, שֶׁהוּא בְּחִינַת שָׁמַיִם, בְּחִינַת חֲכָמָה, אֲזִי: עַל כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדָךְ - אֲזִי נִתְגַּלָּה כְּבוֹדוֹ כַּנ"ל:

עה

יִכְרַכְנוּ אֱלֹקִים וַיִּירָאוּ אֶת־ךָ כָּל אֲפִסֵי אֶרֶץ: (תהלים טו)

דְּהֵנָּה יֵשׁ מֵדַת נִצְחוֹן וּמַחְלָקַת וּמְלַחְמָה. וּמַהֲיֵכֵן בָּא מִדָּה זֹה, מִדְּמִים שְׁעֵדִין לֹא עֵבֵד בְּהֵם הַשֵּׁם יִתְפָּרֵךְ, כְּמוֹ שְׁכֵתוֹב: וַיִּזְ נִצָּחִם, וּפִירֵשׁ רִש"י: דְּמִים. וְלֹא מִצָּא הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא כְּלֵי מַחְזִיק בְּרֻכָּה לְיִשְׂרָאֵל אֲלֵא הַשְּׁלוֹם וְכוּ' (עוֹקֵצִין כ"ג).

וּבְמַחְלָקַת יֵשׁ בְּחִינַת הָעוֹשֶׂה שְׁלוֹם, וְהוּא בְּחִינַת הַעֲלָאת מִיַּיִן נוֹקְבִין. לְמַשָּׁל, כְּשֶׁנּוֹפֵל לְאָדָם אִיזָה קִשְׂיָא, הוּא בְּחִינַת מַחְלָקַת, וְהַתְרוּיָן הוּא בְּחִינַת הָעוֹשֶׂה שְׁלוֹם, וְהוּא הַעֲלָאת מִיַּיִן נוֹקְבִין. וְלִפְעָמִים שְׁלוֹם עוֹשֶׂה שְׁלוֹם בְּמָקוֹם אַחֵר, וְהוּא הַעֲלָאת מִיַּיִן נוֹקְבִין לְמָקוֹם אַחֵר. וְתוֹרָה וּתְפִלָּה, הוּא גַם כֵּן בְּחִינַת הַעֲלָאת מִיַּיִן נוֹקְבִין, שֶׁהוּא שְׁלוֹם, כְּמוֹ שְׁכֵתוֹב: בּוֹרָא נֵיב שְׁפָתַיִם שְׁלוֹם. וְעוֹשֶׂה שְׁלוֹם וּבוֹרָא אֶת הַכֹּל. כִּי בְּשַׁעַת בְּרִיאָה נִפְלו עוֹלָמוֹת לְמַטָּה, וְהָעוֹלָמוֹת הֵם אוֹתִיּוֹת, וְנִתְפָּרוּ לְכַמָּה נִיצוּצוֹת. וְעַל-יְדֵי הַעֲלָאת מִיַּיִן נוֹקְבִין שֶׁל תּוֹרָה וּתְפִלָּה, נַעֲשֶׂה צְרוּף מֵהַנִּיצוּצוֹת, וְנַעֲשֶׂה עוֹלָם. וְזֶה: וְנִתְתִּי שְׁלוֹם

בְּאֶרֶץ, כִּי מֵהָאֲרָצִיּוֹת נִתְעַלָּה הַנִּיצוּצוֹת, וְנַעֲשֶׂה שָׁלוֹם. וְזֶהוּ:
וְלֹא־מֹר לְצִיּוֹן עִמִּי אֲתָה, אֶל תִּקְרֵי עִמִּי אֲלֵא עִמִּי בְּשִׁתְפִי וְכוּ';
כִּי הוּא גַם כֵּן כְּמוֹ בּוֹרֵא בְּמִלּוּלוֹ שְׁמַיִם וָאָרֶץ כַּנִּל.

וּבְחִינָה זֹאת נַעֲשֶׂה בְּכָל יוֹם, עַד בֵּיאַת מְשִׁיחַ, עַד: וּבִיּוֹם
הַהוּא יַעֲמְדוּ רַגְלָיו עַל הַר הַזֵּיתִים, שֶׁהוּא בְּחִינַת
רַגְלָיו. וְתוֹרָה וְתַפְלָה, הֵם גַּם כֵּן בְּחִינַת עֲמִידָה. תוֹרָה, כְּמוֹ
שְׁכֵתוֹב: וְאֲתָה פֹה עֹמֵד עִמָּדִי, וַיִּתְיַצְבוּ בְּתַחֲתֵית הָהָר. וְתַפְלָה -
וַיַּעֲמֵד פִּינְחָס וַיִּפְלֵל. וְהוּא בְּחִינַת רַגְלָיו, וְעַל יְדֵי בְּחִינַת רַגְלָיו
דְּתוֹרָה וְתַפְלָה נִתְקַרְבוּ בְּחִינַת: וַיַּעֲמְדוּ רַגְלָיו עַל הַר הַזֵּיתִים,
כְּמוֹ שְׁכֵתוֹב: צֹדֵק לְפָנָיו יִהְיֶה, וְצֹדֵק הוּא תוֹרָה וְתַפְלָה, כְּמוֹ
שְׁכֵתוֹב: צֹדֵק תִּדְבְּרוּן.

וְזֶה פֶּרוּשׁ: שׁוֹתָא דִּינּוּקָא בְּשׁוּקָא דְאַבוּה וּדְאַמָּא (שיחה של תינוק
בשוק מאביו ומאמו) (סוכה נו). כִּי עַל־יְדֵי הַדְּבָרִים שֶׁל תוֹרָה
וְתַפְלָה נַעֲשֶׂה בְּחִינַת שׁוּקוֹן וְרַגְלָיו, וּבְדָבָר ה' שְׁמַיִם נַעֲשׂוּ, לְכֵן
יֵשׁ נִיצוּצוֹת שֶׁנִּפְלוּ בְּכָל דָּבָר: בְּמֵאֵכָל וּבְמִשְׁתֶּה וּבְמִלְבוּשׁ.
וְהַתְּעוּגָה שֵׁישׁ מִן הַדְּבָר מֵאֵכָל וּמִשְׁתֶּה הוּא הַנִּיצוּצוֹת,
וְהַנִּיצוּצוֹת הֵם אוֹתִיּוֹת. וְקֹדֶם שְׁמוּצִיא אֶל הַדְּבָר, הֵם בְּחִינַת
דָּם. וְהוּא בְּחִינַת נֶפֶשׁ, כְּמוֹ שְׁכֵתוֹב: כִּי נֶפֶשׁ כָּל בֶּשָׂר דָּמוֹ
בְּנִפְשׁוֹ הוּא. וּכְשֶׁיֵּצֵא לְדְבָר, הוּא בְּחִינַת: נֶפֶשׁ יֵצֵא בְּדְבָרוֹ.
וְקֹדֶם הִיא בְּחִינַת: צוֹלַע עַל יָרֵכוֹ, וּבְהִיצִיאָהּ אֶל הַדְּבָר, הֵם
בְּחִינַת: וַיִּכֶן אֶת הַצֶּלַע. וּמִפְּנֵי שְׁנִיצוּצוֹת הַנִּל קֹדֶם הַדְּבָר אֵין
לָהֶם צְרוּף, וְהֵם בְּבְחִינַת שְׁבָרִים וּמַחֲלָקָת, כִּי כָּל נִיצוּץ מִתְּנַבֵּר

על חִבְרוֹ, וּבְהוֹצִיאוֹ אֶל הַדְּבֹר, הוּא בְּצִרוּף, וְהוּא בְּחִינַת שְׁלוֹם.
נִמְצָא, שְׁצִרְיָךְ בְּהִנְיֻצוֹת הַנ"ל לְדַבֵּר בְּדַבְרֵי תוֹרָה וּתְפִלָּה, וְלֹא
בְּדַבְרִים אֲחֵרִים. וְזֶה פְּרוּשׁ הַגְּמָרָא (סוּכָה נג תענית כה): לְיוֹ הַפְּיֻחַ
דְּבָרִים כָּלְפֵי מַעֲלָה וְאִמְלַע, שֶׁהוּא בְּחִינַת צוֹלַע עַל יְרֻכּוֹ, כִּי
מִכַּח שֶׁהוֹצִיֵא הִנְיֻצוֹת בְּדַבְרִים אֲחֵרִים נִשְׁאָר בְּבְחִינַת צוֹלַע עַל
יְרֻכּוֹ.

וְצִרְיָךְ לְדַבֵּר בְּתוֹרָה אוּ בְתְפִלָּה, עַד שְׁיִהְיֶה הַגּוֹף כְּמַל וְאָפֶס.
וְזֶה פְּרוּשׁ הַפְּסוּק: וְהָיוּ לְבָשָׂר אֶחָד - שְׁיִיָּה הַגּוֹף אֶחָד
עִם הַדְּבֹר עַד שְׁיִיָּה כְּאָפֶס. וּבְמִוָּה הוּא כֹּא לְדַבֵּר זֶה, בְּיִרְאָה.
כִּי אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ זְכוֹרֵנָם לְבִרְכָה (כ"ב י): גּוֹף קָשָׁה פָּחַד שׁוֹכְרוֹ.
וּפָחַד, הוּא פָּחַד יִצְחָק, הוּא יִרְאָה: וְזֶה פְּרוּשׁ הַפְּסוּק: יִבְרַכְנוּ
אֱלֹקִים וְיִירְאוּ אוֹתוֹ. כְּלוֹמֵר: כִּי הַבְּרָכָה, כְּשִׁיִּיָּה בְּבְחִינַת יִרְאָה,
כָּל אָפֶסִי אֶרֶץ. כְּלוֹמֵר: כָּל אֲרָצִיּוֹת נַעֲשִׂים אָפֶס, כְּמִוָּה שְׁכַתּוֹב:
וְהָיוּ לְבָשָׂר אֶחָד: וּבְתוֹרָה וּתְפִלָּה יֵשׁ שְׁנֵי גּוֹנִים, מִחֲשֻׁבָּה
וְיִצְעָקָה, וְהוּא בְּחִינַת מוֹשֶׁה וְדוֹד. כִּי הִצְעָקָה בְּחִינַת: חֲכָמוֹת
בְּחוּץ תְּרֻנָּה, וּבְמִחֲשָׁבָה בְּחִינַת: חֲמוּקֵי יְרֻכּוֹ. כְּמִוָּשֶׁה כְּתִיב:
וְיִצְעַק מוֹשֶׁה, וּכְתִיב: וַיִּלֶּךְ וַיְדַבֵּר וְכוּ', כְּלוֹמֵר שְׁהִיָּה מְקַהֵל
קַהְלוֹת בְּרַבִּים, וְזֶה בְּחִינַת: חֲכָמוֹת בְּחוּץ תְּרֻנָּה. וּבְדוֹד כְּתִיב:
כְּמִקְהָלוֹת בָּרְכוּ אֱלֹקִים, וְהוּא גַם כֵּן: חֲכָמוֹת בְּחוּץ תְּרֻנָּה:

גַּם זֹאת הַתּוֹרָה, הַלְשׁוֹן אֵינוֹ מְתַקֵּן וּמְסַדֵּר כְּלָל, גַּם חֶסֶר הַרְבֵּה. וְכָל אֲשֶׁר
נִמְצָא יְדֵי לְהַבִּין מְדַבְרִים אֵלּוּ בְּעוֹר ה' יִתְפַּרֵּךְ, הַכְּרַחְתִּי לְחֹזֵר וּלְכַתְּבָם
כְּמִהְדוּרָא תַנְיָנָא. וְזֶה:

יִבְרַכְנוּ אֱלֹקִים וַיִּירָאוּ אֶתְּךָ כָּל אֲפִסֵי אֶרֶץ (תהלים סו):

כִּי יֵשׁ מִדַּת נִצְחוֹן וּמַחְלֶקֶת וּמְלַחֲמָה, וּמִדָּה זֹאת בָּאָה מִדְּמִים שְׁעֵדִין לֹא עָבַד בָּהֶם אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. כִּי עֵקֶר מִדַּת הַנִּצְחוֹן הוּא מַהֲדָמִים, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (ישעיה סג): וַיִּזוּ נִצְחָם, וּפְרָשׁ רַשׁ"י: דְּמִים. וְצָרִיךְ כָּל אֶחָד לִבְטֹל מִדַּת הַנִּצְחוֹן וְהַמַּחְלֶקֶת, וְלִדְרֹף אַחֵר הַשְּׁלוֹם, כִּי לֹא מִצָּא הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא כְּלֵי מַחְזִיק בְּרָכָה אֶלָּא הַשְּׁלוֹם (עוקצין פג). וְזֶה זֹכִין עַל-יְדֵי שְׂיַדְבֵּר הַרְבֵּה בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה, עַל-יְדֵי-זֶה יִזְכֶּה לְשָׁלוֹם. כִּי כְּשֵׁישׁ מַחְלֶקֶת, צָרִיכִין לַעֲשׂוֹת שְׁלוֹם. וְזֶה הָעוֹשֶׂה שְׁלוֹם הוּא בְּבַחֲנֵינַת הָעֲלֵאת מִיַּיִן נוֹקְבִין. כִּי כְּשֶׁנוֹפֵל לְאָדָם אִיזָה קִשְׂיָא, הוּא בְּחִינַת מַחְלֶקֶת, כִּי חָלוֹק לְבָו, וְאִינוּ מִבֵּין הַדְּבָר, כִּי נִרְאֶה לוֹ כְּאֵלוֹ הַדְּבָרִים סוֹתְרִין זֶה אֶת זֶה, וְחוֹלְקִין זֶה עַל זֶה. וְהַתְּרוּץ הוּא בְּחִינַת הָעוֹשֶׂה שְׁלוֹם, כִּי עַל-יְדֵי הַתְּרוּץ הוּא עוֹשֶׂה שְׁלוֹם בֵּין הַדְּבָרִים הַנִּרְאִים כְּחוֹלְקִים וְסוֹתְרִים זֶה אֶת זֶה, וְזֶהוּ בְּחִינַת הָעֲלֵאת מִיַּיִן נוֹקְבִין. [כִּי עֵקֶר בְּחִינַת הָעֲלֵאת מִיַּיִן נוֹקְבִין, הוּא בְּחִינַת הַשְּׁתוֹקְקוֹת וְאֶהְבָּה שְׁמַעוֹרֵר אֶחָד לְגַבֵּי חֲבֵרוֹ. כְּגוֹן כְּשֶׁאֶחָד מִשְׁתוֹקֵק לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אוֹ לְגַמֵּעַ לְצַדִּיק אִמְתִּי, זֶהוּ בְּחִינַת הָעֲלֵאת מִיַּיִן נוֹקְבִין, שְׁעַל-יְדֵי-זֶה מִתְּחַבְּרִין וּמִתְקַשְּׂרִין לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְלְצַדִּיקוֹ. נִמְצָא שְׁזֶה הָעוֹשֶׂה שְׁלוֹם, שְׁמַכְנִים אֶהְבָּה בְּלֵב כָּל אֶחָד לְגַבֵּי חֲבֵרוֹ, וּמְקַרְבֵּם יַחַד, וְעוֹשֶׂה שְׁלוֹם בֵּינֵיהֶם, זֶהוּ בְּחִינַת הָעֲלֵאת מִיַּיִן נוֹקְבִין]. וְלַפְעָמִים זֶה הַשְּׁלוֹם עוֹשֶׂה שְׁלוֹם בְּמָקוֹם אַחֵר, וְהוּא בְּחִינַת הָעֲלֵאת מִיַּיִן נוֹקְבִין לְמָקוֹם אַחֵר. וְכָל

הַדְּבוּרִים שְׁמֹדְבָרִים בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה, הֵם בְּבַחֲנֵת הַעֲלָאת מִיַּין נֹקְבִין, פִּידוּעַ, שְׁהוּא בַּחֲנֵת שְׁלוֹם, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (ישעיה נז): בּוֹרָא נִיב שְׁפָתַיִם שְׁלוֹם.

וְזֶה עֵקֶר תְּקוּן הַבְּרִיאָה, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב: עוֹשֶׂה שְׁלוֹם וּבוֹרָא אֶת הַכֹּל. כִּי בַשַּׁעַת בְּרִיאָה נִפְלוּ עוֹלָמוֹת לְמַטָּה (על יְדֵי שְׂבִיחַת בָּלִים, פִּידוּעַ), וְהָעוֹלָמוֹת הֵן בַּחֲנֵת אוֹתִיּוֹת, וְנִתְפָּזְרוּ לְכַמְּהַ ניצוצות. וְעַל-יְדֵי הַעֲלָאת מִיַּין נֹקְבִין שֶׁל תוֹרָה וּתְפִלָּה, נַעֲשֶׂה צְרוּף מֵהַנִּיצוּצוֹת וְהָאוֹתִיּוֹת, וְנַעֲשֶׂה עוֹלָם, וְזֶהוּ בַּחֲנֵת שְׁלוֹם, כִּי קֹדֶם שְׁמַכְנִים אֵלּוּ הַנִּיצוּצוֹת וְהָאוֹתִיּוֹת תוֹךְ דְּבוּרֵי תוֹרָה וּתְפִלָּה, אֵין לָהֶם שׁוּם צְרוּף וְחִבּוּר, וְהֵם בְּבַחֲנֵת שְׂבָרִים וּמַחֲלָקֵת, כִּי כָּל נִיצוּץ מִתְגַּבֵּר עַל חִבּוּר. וְכַשְׁמַכְנִים אֵל הַדְּבוּר דְּקִדְשָׁה, הוּא מְצַרְפֵּם וּמַחֲבֵרֵם, שְׁזֵהוּ בַּחֲנֵת שְׁלוֹם. כִּי עַל-יְדֵי הַדְּבוּר דְּקִדְשָׁה שֶׁל תוֹרָה וּתְפִלָּה נַעֲשֶׂה הַעֲלָאת מִיַּין נֹקְבִין, שְׁעַל-יְדֵי-זֶה נַעֲשֶׂה שְׁלוֹם כַּנִּל, שְׁעַל-יְדֵי-זֶה נִתְתַּקְּנִין וְנִתְחַדְּשִׁין כָּל הָעוֹלָמוֹת הַנְּפוּלִין, וְנַחֲשֵׁב כְּאֵלּוּ בְּרָאן מַחְדָּשׁ. וְזֵהוּ מַה שְּׂאֵמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ וְזְכוּרָנָם לְבִרְכָה (הַקְּדַמַּת הוֹוֵהר דָּף ה'): וְלֵאמֹר לְצִיּוֹן עֲמִי אֲתָה - אֵל תִּקְרִי עֲמִי אֵלָּא עֲמִי בְּשִׁתְּפִי, מַה אֲנִי בּוֹרָא שְׁמַיִם וָאָרֶץ בְּמַלּוּלִי, אֵף אֲתָה כֵּן וְכוּ'. כִּי בּוֹדָאֵי הוּא בּוֹרָא שְׁמַיִם וָאָרֶץ בְּדְבוּרֵי תוֹרָה וּתְפִלָּה, כִּי חוּזר וּמַחְדָּשׁ וּמִתְקַן הָעוֹלָמוֹת הַנְּפוּלִין כַּנִּל. וְזֵה בַּחֲנֵת (וַיִּקְרָא כו'): וְנִתְתִּי שְׁלוֹם בְּאָרֶץ; כִּי מֵהָאָרְצִיּוֹת נִתְעַלֵּין הַנִּיצוּצוֹת וְנַעֲשֶׂה שְׁלוֹם, שְׁזֵהוּ עֵקֶר תְּקוּן הַבְּרִיאָה כַּנִּל. עַל כֵּן צְרִיכִין לְדַבֵּר רַק דְּבוּרִים קְדוּשִׁים, וְלֵא

דְּבָרִים אַחֲרֵי, כְּדֵי לְהַעֲלוֹת הַנִּיצוּצוֹת הַנִּלְ, לְתַקֵּן כָּל הָעוֹלָמוֹת. כִּי עַקֵּר הַבְּרִיאָה הִיְתָה עַל־יְדֵי הַדְּבּוּר, כְּמוֹ שֶׁפָּתוּב (תהלים לג): בְּדָבָר ה' שָׁמַיִם נִעֲשׂוּ. וְעַל־יְדֵי הַשְּׂבִירָה נִפְּלוּ נִיצוּצוֹת בְּכָל הַדְּבָרִים, בְּמֵאֵכֶל וּבְמִשְׁתֶּה וּבְמִלְבוּשׁ, וּבְכָל הַתַּעֲנוּגִים שֶׁבָּעוֹלָם. כִּי הַתַּעֲנוּג שֵׁשׁ בְּהַדְּבָר שְׂאוֹכֵל וְשׂוֹתֶה וְכִיּוֹצֵא בֹוה, הוּא מִהַנִּיצוּצוֹת שֶׁנִּפְּלוּ לְשָׁם, וְהַנִּיצוּצוֹת הֵם אוֹתִיוֹת כַּנִּלְ. וְקִדְּם שְׂמוּצִיאָם אֶל הַדְּבּוּר, הֵם בְּכַחֲנֵת דָּם, שֶׁהוּא בְּכַחֲנֵת נֶפֶשׁ, כְּמוֹ שֶׁפָּתוּב (ויקרא יז): כִּי נֶפֶשׁ כָּל בֶּשֶׂר דָּמוֹ בְּנֶפֶשׁוֹ הוּא. וְכִשְׂמוּצִיאָם עַל־יְדֵי הַדְּבּוּר, זֶהוּ בְּכַחֲנֵת (שה"ש ה): נֶפֶשׁ יִצָּאָה בְּדַבְּרוֹ; וְאִז מַעֲלָה הַנִּיצוּצוֹת וּמְחַבְּרָם יַחַד, וְעוֹשֶׂה שְׁלוֹם בֵּינֵיהֶם. וְזֶהוּ שְׂאֵמְרָנוּ לְמַעֲלָה, שֶׁעַל־יְדֵי הַדְּמִים שְׁלֵא עֵבֵד בְּהֵם אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, מִזֶּה בָּא נִצְחוֹן וּמְחַלְקָתוֹ. כִּי עַקֵּר הַנִּצְחוֹן וְהַמְחַלְקָתוֹ, הוּא מִבְּכַחֲנֵת הַנִּיצוּצוֹת הַנִּפְּלוּ לַנִּלְ, קִדְּם שְׂמֻחַבְּרָם וּמִתְקַנְּם, שְׂאִז הֵם בְּכַחֲנֵת מְחַלְקָתוֹ כַּנִּלְ, וְאִזִּי הֵם בְּכַחֲנֵת דְּמִים כַּנִּלְ. וְעַל כֵּן צָרִיךְ לְעַבֵּד אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכָל הַטְּפִי דָם שֶׁנִּמְצָאִים בּוֹ, דִּהְיִנוּ שְׂיִדְבָר הַרְּבָה בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה, עַד שֶׁיְהִיָּה נִעֲשֶׂה מִכָּל הַדְּמִים דְּבּוּרִים שֶׁל תּוֹרָה וּתְפִלָּה. כִּי הַדְּבּוּר הוּא מִהַנֶּפֶשׁ, שֶׁהוּא בְּכַחֲנֵת דְּמִים כַּנִּלְ. וְאִזִּי מִבְּטָל כָּל הַנִּצְחוֹן וְהַמְחַלְקָתוֹ הַנִּמְשָׁךְ מִהַנִּיצוּצוֹת הַנִּפְּלוּ לַנִּלְ, שֶׁהֵם הֵם בְּכַחֲנֵת הַדְּמִים שֶׁעֲדִין לֹא עֵבֵד בְּהֵם אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כַּנִּלְ:

וּבְכַחֲנֵה זֹאת שֶׁל בְּרוּר הַנִּיצוּצוֹת, נִעֲשֶׂה בְּכָל יוֹם עַד בִּיאַת הַמְּשִׁיחַ, עַד שֶׁיִּתְקַיֵּם (זכריה יד): וְעָמְדוּ רַגְלָיו בַּיּוֹם

ההוא על הר הזיתים (פמבאר בכתבי הארז"ל). כי עקר תקון הניצוצות הוא בבחינת רגלין (פמבאר במקום אחר). כי תורה ותפלה הם בחינת עמידה, שהוא בחינת רגלין. תורה, כמו שכתוב (דברים ה): ואתה פה עמד עמדי. וכתוב (שמות יט): ויתיצבו בתחתית ההר. ותפלה, כמו שכתוב (תהלים קו): ויעמד פינחס ויפלל. וזה בחינת (שם פה): צדק לפניו יהלך. צדק, הוא בחינת הדבור של תורה ותפלה, כמו שכתוב (שם נח): צדק תדברון. על-ידיה נתתקנן הרגלין, בבחינת: צדק לפניו יהלך. ועל-ידי זה זוכין לבחינת: ועמדו רגליו ביום ההוא וכו'. (וזה בחינת שותא דינקא וכו', עין לעיל - זה איני מכין כלל).

כי קדם התקון, דהינו קדם שמוציא הניצוצות אל הדבור דקדשה, אזי הם בבחינת: צולע על ירכו (בראשית לב), שהוא בחינת פגם הרגלין. ואחר-כך פשמוציאם אל הדבור, ובונה מהם דבור דקדשה, זהו בחינת (שם ב): ויבן את הצלע - שמתקן בחינת צולע על ירכו. וזהו בחינת (מגילה כב): לוי הפיח דברים פלפי מעלה ואטלע - זה בחינת צולע על ירכו. כי מחמת שפגם בהדבור, על פן אטלע, פי נשאר בבחינת צולע על ירכו, שהוא בחינת פגם הדבור פנ"ל.

וצריכין לדבר בתורה ותפלה, עד שיהיה הגוף בטל ואפס, וזהו בחינת (בראשית ב): והיו לבשר אחד - שיהא הגוף אחד עם הדבור. (שהוא בחינת חוה, כמו שכתוב (תהלים יט): ולילה ללילה יחוה, פמבאר במקום אחר, שהיא בחינת הצלע הנ"ל,

בְּחִינַת: וַיִּכֶן אֶת הַצֶּלַע, שְׁעַל זֶה נֹאמֵר: וְהָיוּ לְבֶשֶׁר אֶחָד (דְּהִינּוּ, שִׁיתַּבְטֵל הַגּוֹף לְגַמְרֵי כְּאִין וּכְאֶפֶס עַל־יַדֵי דְבוּרֵי תוֹרָה וּתְפִלָּה. וְלִבּוֹא לְזוֹה, לְבַטֵּל הַגּוֹף לְגַמְרֵי, הוּא עַל־יַדֵי יְרָאָה, כְּמוֹ שְׁאִמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנָם לְבִרְכָה (ב"ב דף י'): גּוֹף קָשָׁה פֶּחַד שׁוֹכְרוֹ, וּפְחַד הוּא בְּחִינַת (בראשית לא): פֶּחַד יִצְחָק, דְּהִינּוּ יְרָאָה:

וְזֶה פְרוּשׁ הַפֶּסוּק: יִבְרַכְנוּ אֱלֹקִים - זֶה בְּחִינַת שְׁלוֹם, כִּי לֹא מִצָּא הַקְדוּשׁ בְּרוּד־הוּא כְּלֵי מַחְזִיק בְּרָכָה אֲלֵא הַשְׁלוֹם. וַיִּירָאוּ אֹתוֹ - הִינּוּ יְרָאָה, שְׁעַל־יַדֵי־זוֹה נִתְבַטֵּל הַגּוֹף לְגַמְרֵי, עַל־יַדֵי דְבוּרֵי תוֹרָה וּתְפִלָּה כְּנ"ל. וְזֶהוּ: כָּל אֶפְסֵי אָרֶץ, הִינּוּ שְׁפַל הָאָרְצִיּוֹת נַעֲשִׂים אֶפֶס וְאִין, כִּי נִתְבַטְּלוּ לְגַמְרֵי כְּנ"ל. אִזֵּי זֻכִּין לְבִרְכָה, שֶׁהוּא בְּחִינַת שְׁלוֹם, בְּחִינַת: יִבְרַכְנוּ אֱלֹקִים וְכנ"ל.

(ובתורה ותפלה יש שני גוונים: מחשבה וצעקה וכו' - גם זה לא הבנתי כלל):

עו

וַיְהִי אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְהָאֵלֶּהִים נִסָּה אֶת אַבְרָהָם:

(בראשית כב)

אֵיתָא בְּתִקּוּנֵי זִהַר (תיקון ע' דף קיח.): מובא בתיקוני זוהר: מצד
מִסְמָרָא דִּימִינָא מִחָא חוֹרָא הימין מוח לבן ככסף, זהו
כְּכֶסֶף, הַדָּא הוּא דְכְּתִיב: זֶרַע שכתוב זרע אברהם
אֹהֲבֵי. אַבְרָהָם אֹהֲבֵי:

הַיְהִי, בְּהַסְתַּפְלוֹת יֵשׁ אֹרֶךְ הַיֵּשֶׁר וְאֹרֶךְ הַחוּזֵר, דְּהַתְּפִשְׁמוֹת
הָרְאוֹת, הוּא אֹרֶךְ הַיֵּשֶׁר, וּבְהַגִּיעַ לְרְאוֹת דְּכַר שְׁחַפְּיָן,

הוא אור החזיר. [כי עקר כח הראות - מחמת שבה הראות הולך ומתפשט ומכה בדבר הנראה, וחוזר הכח הראות, מחמת ההכאה, לעינים, ונצטיר הדבר בעינים, ואז העינים רואין את הדבר הנראה. כמבאר היטב (לעיל בסימן י"ג אות ד, עין שם). נמצא, שיש בכח הראות בחינת אור הישר ואור החזיר. כי כח התפשטות הראות מעיניו להדבר הנראה, זהו בחינת אור הישר, והכאת הראות בדבר הנראה, שעל-ידיה חוזר הדבר לעיניו ונצטיר בעיניו, שעל-ידיה עקר הראיה כנ"ל, זהו בחינת אור החזיר, שחוזר ושב הראות לעיניו כנ"ל]:

והשם יתברך, ברוך הוא, אף שאינו נתפס בשום מדה, אך כדי לשפר האזן, נאמר בו גם כן (תהלים קלח): כי רם ה' ושפל יראה ונבוה ממרחק ידע. יראה הוא בחינת אור הישר; ממרחק ידע הוא בחינת אור החזיר. [כי עקר הידיעה, ידע מה שרואה, הוא על-ידי בחינת אור החזיר, שהיא בחינת מה שחוזר הכח הראות לעיניו. ועל כן לפעמים האדם רואה איזה דבר בעיניו ממש, ואף-על-פי-כן אינו יודע מה הוא רואה, כגון כשמעבירין איזה דבר לפני עיניו במהירות גדול, וזה מחמת שלא היה פנאי שיחזר הכח הראות לעיניו, ויציר הדבר בדעתו עד שידע אותו, וכמבאר בסימן ס"ה אות ג' עין שם. נמצא שהידיעה מה שידע מה שהוא רואה, זה בחינת אור החזיר]:

ודע, שהסתכלות עושה כלי, דהינו גבול וזמן. כי מקדם ראותו הדבר, הוא בלא גבול, וכשרואה הדבר, נעשה לו

גבול. וזהו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (יומא עד): ויענך וירעיבך ויאכילך את הזמן, כי אינו דומה מי שרואה ואוכל וכו', מפאן שפומא אין לו שבע. כי מי שאינו רואה אין לו גבול כנ"ל. ומסקנא דגמרא: מאי קרא, טוב מראה עינים מהלך נפש. כי בכח הראות, עושה הלוח לנפשו, והוא הגבול:

וזהו בחינת מעלת הפטחון. כי הפטחון הוא בחינת הסתפלות, שמסתכל וצופה בעיניו להשם יתברך לכה, ובטח בו, בבחינת (תהלים קמה): עיני כל אליך ישברו. כי על ידי ההסתפלות בפטחון גם כן עושה כלי, דהינו גבול וזמן. כי ההשפעה יורדת מלמעלה תמיד, אך שהיא בלא זמן. כי לפעמים דבר שצריך לו עכשו, יבוא בשתים או שלש שנים. אך על ידי הסתפלות בפטחון, עושה להשפעה גבול וזמן, שתבוא השפע בעת וזמן שהוא צריך. וזה פרוש הפסוק: עיני כל אליך ישברו, על ידי זה, נותן להם את אכלם בעתו. פרוש: בהסתפלותו בעיניו להשם יתברך, דהינו בחינות פטחון, בחינת: עיני כל אליך ישברו, על ידי זה: אתה נותן להם את אכלם בעתו. בעתו דיקא, דהינו בעת וזמן שהוא צריך. כי הפטחון, שהוא בחינת הסתפלות, עושה כלי וגבול וזמן כנ"ל:

וזה בחינת מעלת התקרבות לצדיקים. כי יש בחינת (שם מב): צמאה נפשי, דהינו כמו מי שהוא צמא מאד, ששוחה אפלו מים הרעים. כמו כן גם בעבודת הבורא יתברך, יש בני אדם שהם תמיד בבחינת צמאון, ולומדים ועובדים עבודתו

תמיד. והם תמיד בבחינת צמאון, כי נפשו שוקקת תמיד לעבודת השם יתברך, אך שהוא בלא זמן ושכל. כי לפעמים בפולאה של תורה היא קיומה (מנחות צט), כמה שכתוב (תהלים קיט): עת לעשות לה' הפרו תורתך. וזהו מעלת התדבקות בצדיקים, כי הם עושים גבול וזמן, לבל יהיה בבחינת צמאון: וזה פרוש הפסוק: צמאה נפשי לאלקים לאל חי - זה בחינת צמאון כנ"ל. מתי אבוא - ולא יהא בבחינת צמאון, ואראה פני אלקים - ואראה דיקא, דהינו שאזכה שתהיה העבודה בבחינת ראיה, שאזי הוא בבחינת גבול וזמן פראוי כנ"ל, ואזי אינו בבחינת צמאון כנ"ל:

על כן בכל יום ויום צריך התחדשות המחין, כמה שכתוב (איכה ג): חדשים לפקרים וכו'; וכמה שכתוב: המחדש בטובו וכו'. [כי חדוש המח, דהינו שזוכה לשכל חדש, ושכלו הלך וגדול בכל פעם, זהו בחינת ראיה. פי ידיעת השכל הוא בחינת ראיה, שיודע ומבין הדבר על בריו, כאלו רואה אותו בעיניו בראיה יפה, וכמו שכתוב (בראשית ג): ותפקחנה עיני שניהם, ופרש רש"י: על שם החכמה נאמר, כמובא בדברי רבנו כמה פעמים].

ובכח הראות יש שתי בחינות, כי מי שכח הראות שלו יפה, יכול לראות מרחוק, ואין צריך להתקרב אל הדבר שצריך לראות. אבל מי שאין כח הראות שלו חזק, הוא צריך להתקרב להדבר שרוצה לראות, ולהסתפל בו יפה. כן בעבודת

הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יֵשׁ מִי שְׂמַחוּ צַח, וְיִכּוּל לְהִתְפַּלֵּל אוֹ לְלַמּוֹד בְּלִי עֵינָי, וְיֵשׁ מִי שְׂצָרִיף לְהַעֲלוֹת בְּמַחְשַׁבְתּוֹ מִקֶּדֶם שְׂיִדְבֵר, וְאִם יִדְבֵר מִקֶּדֶם שְׂיַעֲלֶה בְּמַחְשַׁבְתּוֹ, יִהְיֶה הַדְּבִיר בְּלֹא מַחְשָׁבָה, וְהוּא בְּחִינַת אַחַר הַדְּבָרִים. וְזֶהוּ בְּחִינַת מַחִין דְּקַטְנוּת, שֶׁהֵם בְּחִינַת דֵּינִים. וְמִי שְׂשִׁכְלוֹ צַח, הוּא בְּגִדְלוֹת הַמַּחִין, וְהוּא בְּחִינַת רַחֲמִים וְחֶסֶדִים, כְּמֵאֵמֶר חֲכָמֵינוּ זְכוּרָנָם לְבָרָכָה (ברכות לג): גְּדוּלָה דַּעָה שְׁנַתְנָה בֵּין שְׁנֵי שְׂמוֹת, שְׂנַאֲמַר: כִּי אֵל דַּעוֹת ה'. וְאֵל הוּא חֶסֶד, כְּמוֹ שְׂכַתוּב (תהלים נב): חֶסֶד אֵל כָּל הַיּוֹם. וְה' הוּא רַחֲמִים, כְּמוֹ שְׂכַתוּב (שם קט): רַחֲמִיךָ רַבִּים ה'.

אֲךְ אִי אֶפְשֶׁר לְהִתְפַּלֵּל בְּשִׁכְלֵ צַח, עַד שְׂיֵשׁוּב בְּתִשׁוּבָה שְׂלֵמָה עַל חַטָּאֵיו. כְּמוֹ שְׂכַתוּב (דברים ל): וּמַל ה' אֶת לְבַבְךָ, וְתִרְגָּמוֹ: וְיַעֲדֵי ה' יַת טַפְשׁוֹת לְבָבְךָ. וּבְאִיזָה תִשׁוּבָה נֹאמֵר, בְּתִשׁוּבָה מֵאֲהָבָה, שְׂלֹא יִשְׂאֵר שׁוּם רֶשֶׁם כָּלָל. כְּמֵאֵמֶר חֲכָמֵינוּ זְכוּרָנָם לְבָרָכָה (יומא פו): שׁוּבוּ בָנִים שׁוֹכְבִים אֶרְפָּא מְשׁוּבְתָם, דְּקִשָּׁה, שׁוֹכְבִים מְשֻׁמְעֵ דִמְעַקְרָא בְּלֹא שׁוּם רֶשֶׁם. וְאֶרְפָּא מְשֻׁמְעֵ שְׂיִשְׂאֵר רֶשֶׁם. וּמִשְׁנֵי, כָּאֵן מֵאֲהָבָה כָּאֵן מִיִּרְאָה. כִּי מֵאֲהָבָה אֵין גְּשָׂאֵר שׁוּם רֶשֶׁם, וְיֵשׁ לוֹ שִׁכְלֵ צַח, וְיִכּוּל לְהִתְפַּלֵּל בְּלִי עֵינָי, וּבְכָל יוֹם וְיוֹם יְכוּל לְהִתְחַדֵּשׁ מַחוּ:

וְזֶה פְּרוּשׁ הַפְּסוּק: וְיִהִי אַחַר הַדְּבָרִים. פְּרוּשׁ: אָדָם שֶׁהוּא תָּמִיד בְּשׁוּה, שְׂאֵינוֹ יְכוּל לְבֹא לְהִתְחַדְּשׁוֹת הַמַּחִין. שֶׁהוּא בְּקַטְנוּת הַמַּחִין, שֶׁהוּא בְּחִינַת אֱלֻקִּים, דֵּינִין, שְׂזֶהוּ בְּחִינַת אַחַר הַדְּבָרִים כְּנ"ל. וְהָאֱלֻקִּים נִפְּה - הֵינּוּ לְנִסּוֹת וּלְהָרִים אֶת בְּחִינַת

הַמֹּחִין דְקַמְנוּת, שֶׁהֵם בְּחִינַת אֱלֹקִים, זֶה זֹכֵין, עַל־יְדֵי בְּחִינַת אַבְרָהָם, שֶׁהוּא בְּחִינַת אֱהָבָה. כִּי עַל־יְדֵי תְּשׁוּבָה מֵאֱהָבָה, זֹכֵין לְמֹחִין דְּגִדְלוּת, שֶׁהֵם בְּחִינַת חֲסִדִים וְרַחֲמִים כַּנִּלְוֵי. וְזֶהוּ: וְהָאֱלֹקִים נִפְחָה - אֶת אַבְרָהָם, שֶׁעַל־יְדֵי בְּחִינַת אַבְרָהָם, מְנַסִּין וּמְרִימִין אֶת הַמֹּחִין דְקַמְנוּת, שֶׁהֵם בְּחִינַת אֱלֹקִים, וְזֹכֵין לְמֹחִין דְּגִדְלוּת כַּנִּלְוֵי: וְזֶה פֵּרוּשׁ הַזֶּהרִי תְּקוּדָשׁ: מִסְטָרָא דִּימִינָא מֹחָא חוּרָא. פֵּרוּשׁ: מִמְּדַת אֱהָבָה נַעֲשֶׂה שְׂכָלוֹ צַח כַּפְסָף, הַדָּא הוּא דְכַתִּיב: זֶרַע אַבְרָהָם אוֹהֲבֵי; כִּי הַמֹּחַ נִקְרָא: זֶרַע אַבְרָהָם אוֹהֲבֵי, שֶׁהוּא מִדַּת אֱהָבָה, שֶׁמִּמְדָּה זֹאת פָּא לְשַׂכַּל צַח כַּנִּלְוֵי:

עז

וְהָיָה יִי לְמִלְךָ עַל כָּל הָאָרֶץ: (זכריה יד)

דְּהֵנָּה הַכֹּלֵל הוּא, שֶׁכָּל מַה שְּׂאֵנוּ עוֹשִׂים, הֵן הַתְּפִלָּה וְהֵן לְמוּד, הוּא כִּדִּי שְׂיִתְגַּלֶּה מַלְכוּתוֹ יִתְפָּרֵד. כִּי הַהֶבֶל פָּה, הוּא בְּחִינַת ה', וְהַקּוֹל הוּא בְּהַמְשָׁכָה, הוּא בְּחִינַת ו', וּכְשֶׁלּוּמֵד אוֹ מִתְּפִלָּל בְּדַחִילוֹ וּרְחִימוֹ, נִתְגַּלֶּה בְּחִינַת י"ה (תִּיקוֹן י), וּכְשֶׁלּוּמֵד הַלְכָה בְּאִפְּן זֶה, בּוֹרֵא עוֹלָם אֶחָד, וּכְשֶׁלּוּמֵד כָּל הַמִּסְכָּתָא, נַעֲשֶׂה מִטְרוּנִיתָא, וְהַהֲלָכוֹת הֵן עֲלִמִין דִּילָהּ (בַּהֲקֻדְמַת הַתִּיקוּנִים דִּף יד). כִּי אֵין מִלְךָ בְּלֹא עִם. וְזֶה: וְהָיָה ה' לְמִלְךָ עַל כָּל הָאָרֶץ - שְׂנַתְגַּלֶּה מַלְכוּתוֹ:

מִבְּאֵר לְמַעַן שְׁחַסֵּר פֶּאן רַבּוֹ כְּכִלוֹ, כִּי עֵקֶר הַמְּבֹנֵן חֲסֵר מִן הַסְּפֵר, וְלֹא זְכִיתִי לַעֲמֹד כָּלֵל עַל דְּבָרִים אֵלוֹ:

עח

וַיִּתֵּן עֵץ לְמַלְכוּת וַיְרִים קֶרֶן מְשִׁיחוֹ (שמואל-א ב):

הַגֵּה יֵשׁ בְּזֶה בַּחֲנִינַת מְשִׁיחַ, וְרוּחַ-הַקֹּדֶשׁ, וַיְחִיד קֹדֶשׁא בְּרִיד
 הוּא וּשְׂכִינָתָהּ, וּתְחִיָּה. כִּי תַחֲלַת הַבְּרִיאָה הָיָה כְּדִי
 שְׂיִתְגַּלֶּה מַדַּת מַלְכוּתוֹ, וּמַחֲמַת גְּדֹל הָאֲרָתוֹ לֹא הָיָה בְּאִפְשָׁרִי
 לְקַבֵּל, וְהִכְרַח לְהִתְצַמֵּצֵם בְּתוֹךְ עוֹלָמוֹת. וְזֶה (תהלים קמה):
 מַלְכוּתְךָ מַלְכוּת כָּל עוֹלָמִים, הֵינּוּ שְׂמֵדַת מַלְכוּת הַתְּלַבֵּשׁ בְּתוֹךְ
 עוֹלָמוֹת, כְּדִי שְׁנוּכַל לְקַבֵּל. וְאִין מִי שְׂיִקְבֹּל עַל מַלְכוּתוֹ, לְכֹן
 יוֹצְאוֹת נַפְשׁוֹת יִשְׂרָאֵל, שְׂיִקְבְּלוּ עַל מַלְכוּתוֹ, כִּי אִין מְלֹךְ בְּלֹא
 עֵם. וּמֵאִין יוֹצְאוֹת נַפְשׁוֹת יִשְׂרָאֵל, מְעוֹלֵם הַדְּבֹר. וְזֶהוּ (שה"ש ה):
 נַפְשִׁי יִצְאָה בְּדַבְּרוֹ, הֵינּוּ שְׁנַפְשׁוֹת יִשְׂרָאֵל יוֹצְאוֹת מְעוֹלֵם הַדְּבֹר.
 וְהַדְּבֹר הוּא בַּחֲנִינַת מַלְכוּת, כְּמוֹ שְׂאָמַר אֱלֹהֵינוּ: מַלְכוּת פָּה.
 וּבַחֲנִינּוֹת שְׂכִינָה גַם כֵּן, כִּי שׁוֹכְנַת אֲתֶם תְּמִיד בְּלִי הַפֶּסֶק רַגְעַ,
 כְּמוֹ שְׂפָתוֹב (ויקרא מז): הַשׁוֹכֵן אֲתֶם בְּתוֹךְ טַמְאוֹתֶם, וְהוּא
 בַּחֲנִינַת: אִם הַבְּנִים. הֵינּוּ, כְּמוֹ שְׁהָאֵם הוֹלֶכֶת תְּמִיד עִם בְּנֵיהָ,
 וְאֵינָה שׁוֹכַחַת אוֹתָם, כֵּן הַדְּבֹר, שְׁהוּא בַּחֲנִינַת שְׂכִינָה, הוֹלֶכֶת
 עִם הָאָדָם תְּמִיד. וְזֶהוּ (ירמיה לא): כִּי מִדֵּי דַבְּרֵי בּוֹ זְכוֹר אוֹזְפָרְנוֹ;
 הֵינּוּ כְּמוֹ שְׂאָמְרֵנוּ, שְׁהַדְּבֹר זוֹכֶרֶת אוֹתוֹ תְּמִיד, וְהוֹלֶכֶת עִמוֹ
 אֶפְלוּ בְּמִקּוֹם הַטְּנוּפֶת. וְזֶהוּ בַּחֲנִינַת גְּלוֹת הַשְּׂכִינָה, שְׁהַדְּבֹר שְׁהוּא
 בַּחֲנִינַת הַשְּׂכִינָה, בְּגְלוֹת, וּנְתָאֵלֵם, כְּמוֹ שְׂפָתוֹב (תהלים לט):
 נַאֲלַמְתִּי דוּמְיָהּ. וְזֶהוּ (תהלים נח): הָאֲמֹנִם אֵלֶם צֶדֶק תַּדְּבִירוֹן; הֵינּוּ

כִּי צָדֵק זֶה מַלְכוּתָא קְדִישָׁא, פְּנוּדַע, וּמַלְכוּת, הוּא הַדְּבֹר פִּנְ"ל,
כִּשְׁהוּא בְּגִלוּת הוּא אֱלִם.

וְלָכֵן בְּמָה שְׁפָנָם יִתְקַן, הֵינּוּ וְדוּי דְּבָרִים. כְּמוֹ שְׁאָמַר הַפְּתוּב
(הושע יד): קָחוּ עִמָּכֶם דְּבָרִים - שְׂיִתְנוּדָה תְּמִיד בְּכָל לְבוֹ,
נִכַח פְּנֵי אֲדָנִי. אֲזִי: וְשׁוּבוּ אֶל ה' - שְׂיִשׁוּבוּ כָּל הַדְּבָרִים שְׁפָנָם
אֶל שְׂרָשׁוֹ. וְזֶהוּ בְּחִינַת יְחִוּד קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְשְׂכִינְתָהּ, כִּי
מִיַּחַד הַדְּבֹר, שְׁהוּא בְּחִינַת הַשְּׂכִינָה פִּנְ"ל, אֶל ה'.

וְזֶהוּ גַם כֵּן שְׁאָמַר הַפְּתוּב (ישעיה מ): וְנִגְלָה כְבוֹד ה' וְרָאוּ כָּל
בְּשָׂר יַחְדָּו כִּי פִי ה' דָּבַר. הֵינּוּ, כִּשְׂמִיּוּד הַדְּבֹר עִם ה',
שְׁהוּא יְחִוּד קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְשְׂכִינְתָהּ פִּנְ"ל, אֲזִי: וְנִגְלָה כְבוֹד
ה'. כְּבוֹד זֶה שְׂכִינָה, פְּנוּדַע. הֵינּוּ, שְׂנַתְגַּלָּה וְנִתְגַּדַּל הָאָרֶת
הַשְּׂכִינָה, שְׁהוּא בְּחִינַת מַלְכוּת. כִּי עֲכָשׁוּ נִקְטְנָן אוֹרָה וְנִחְלָשׁ
כְּחָה, כְּמוֹ שְׁפָתוּב בְּזִהַר הַקְּדוֹשׁ, שְׁהַשְּׂכִינָה צוּחַת: סְמִכוּנֵי
כְּאִשְׁשִׁיטוֹת וְכוּ', כִּי חוֹלַת אֶהְבָּה אָנִי; הֵינּוּ אֶהְבַּת יִשְׂרָאֵל, שְׂאֲנִי
שׁוֹכֵן אִתְּם אֶפְלוּ בְּתוֹךְ טְמֵאוֹתָם, וְזֶהוּ גְלוּת הַשְּׂכִינָה. אֲבָל כְּמוֹ
שְׂאָמְרֵנוּ [שְׁעַל־יְדִי] שְׂיִתְקַן פְּרִצוּף מַלְכוּת, וַיַּיְחַד הַדְּבֹר, שְׁהוּא
בְּחִינַת מַלְכוּת וּבְחִינַת שְׂכִינָה, עִם ה', יִתְגַּלָּה וַיִּתְגַּדַּל אוֹרָה שְׁל
פְּרִצוּף מַלְכוּת.

וְזֶהוּ (משלי מז): בְּאוֹר פְּנֵי מְלֶכֶךְ חַיִּים; הֵינּוּ [שְׁעַל־יְדִי] שְׂיִתְקַן
הָאָרֶה בְּפְרִצוּף מַלְכוּת, יְכוּל לְחַיּוֹת, כִּי שׁוֹאֵב חַיִּים
מִמֶּדֶת מַלְכוּת, שְׁהוּא שְׂרָשׁוֹ פִּנְ"ל: וְגַם זֶהוּ בְּחִינַת רוּח־הַקְּדוֹשׁ,

כִּי מִה שְׂאָדָם חַי, אֵינּוּ כִּי אִם מִחַמַּת שְׁנוּשִׁים נְשִׁימוֹת, וּמִה הִיא נְשִׁימָה, שְׂמוּצִיא וּמְכָנִים הָרוּחַ. וְזֶהוּ בְּחִינַת (יחזקאל א): הַחַיּוֹת רְצוּא וְשׁוֹב. וְלָכֵן, בְּשְׂאָדָם דְּבוּק לְמַלְכוּתָא קְדִישָׁא, וּמְדַבֵּר תּוֹרָה אוֹ תְּפִלָּה, מוּצִיא וּמְכָנִים רוּחַ הַקְּדוּשָׁה. וְזֶהוּ (שם לו): וְרוּחַ חֲדָשָׁה אֵתָן בְּקִרְבְּכֶם - הֵינּוּ קָרֵב שְׁלָכֶם, כְּשֶׁהוּא נוֹשֵׂם נְשִׁימָה שֶׁל קְדוּשָׁה, אֲזִי: וְרוּחַ חֲדָשָׁה אֵתָן - הֵינּוּ רוּחַ הַקְּדוּשָׁה.

וְזֶה (בראשית א): וְרוּחַ אֱלֹקִים מְרַחֶפֶת עַל פְּנֵי הַמַּיִם; הֵינּוּ כְּשֶׁלּוֹמֵד תּוֹרָה, כִּי מִיָּם זֶה תּוֹרָה, כִּידוּעַ, אֲזִי: וְרוּחַ אֱלֹקִים, שֶׁהוּא רוּחַ הַקְּדוּשָׁה, מְרַחֶפֶת וְחוֹפֵף עָלָיו וְשׂוֹאֵב רוּחַ חַיִּים. כִּי בְּלֹא תּוֹרָה אֵי אֶפְשָׁר לְחַיּוֹת, כְּמוֹ שְׂפָתוֹב (בתיקוני זוהר תקון יג דף כו:): אֶלְמִלָּא בְּנִפְי רֵאָה דְּנִשְׁכְּבֵי עַל לְבָא הָוֵי לְבָא אוֹקִיד כֹּל גּוּפָא. וְרֵאָה דָּא מֵיָא זוּהַר פִּנְחָם דָּף רִיחַ:), וּמֵיָא דָּא תּוֹרָה. כִּי כְּשֶׁהָאִישׁ הַיִּשְׂרָאֵלִי בּוֹעֵר בְּלִבּוֹ לְהִשָּׂם יִתְבַּרֵךְ, הִיָּה בְּאֶפְשָׁרֵי לְחַיּוֹת אוֹקִיד כֹּל גּוּפָא, אֲבָל כְּשִׁיתְּלַבֵּשׁ בְּאוֹתֵיזוֹת הַתּוֹרָה אוֹ תְּפִלָּה, מַגְנַת וּמְצַלַת עָלָיו. וְכֵן, חֶסֶם וְשִׁלּוּם, לְהַפְדָּה, כְּשֶׁבּוֹעֵר אֶל תְּאוּזוֹת עוֹלָם הַזֶּה, הָוֵה אוֹקִיד גַּם בֵּן כֹּל גּוּפָא, אֲבָל כְּשֶׁאֲחַר כָּד לּוֹמֵד תּוֹרָה אוֹ עוֹשֶׂה מִצְוָה, הִיא מַגְנַת וּמְצַלַת עָלָיו, וְיִכּוֹל לְחַיּוֹת. כִּי שׂוֹאֵב רוּחַ חַיִּים, שֶׁהוּא רוּחַ הַקְּדוּשָׁה, מְמַדַּת מַלְכוּת, שֶׁהוּא שְׂרָשׁוֹ.

וְלָכֵן רְשָׁעִים בְּחִיָּהֶם קְרוּיִים מְתִים (ברכות יח:), כִּי מִחַמַּת שְׁנוּשִׁים מְחַבֵּל דְּקְדוּשָׁה, מֵאִיִן יִהְיֶה לוֹ חַיּוֹת, וְשׂוֹאֵב רוּחַ שֶׁל שְׂטוֹת, כִּי דְּבוּק אֶל מְלֶדֶד זָקֵן וְכִסִּיל (קהלת ד). וְזֶהוּ שְׂאָמְרוּ

רבותינו זכרונם לברכה (סוטה ג): אין אדם עובר עברה אלא אם
 בן נכנס בו רוח שטות. אבל להפך, נכנס בו רוח הקדש. ורוח-
 הקדש הוא בחינות מלכות, כמו שאמר הכתוב (אסתר ה):
 ותלבש אסתר מלכות, ודרשו רבותינו זכרונם לברכה (מגילה יד):
 שלבשתה רוח הקדש. ובחינת תחיה גם כן, כמו שפרש רש"י
 על פסוק (בראשית מה): ותחי רוח יעקב - ששירתה עליו רוח-
 הקדש.

וזהו בחינה של משיח, כי כתוב אצלו (ישעיה יא): לא למראה
 עיניו ישפט וכו', אלא הכל ברוח הקדש. כי אזי יתקן
 פרוץ מלכות בשלמות, ונתקבץ כל הבחינת מלכות אל שרשו,
 והיתה לה המלוכה (עובדיה), והיה ה' למלך על כל הארץ (זכריה
 יד), ונוכל להפיר את בוראנו למעלה מפל העולמות, בלא שום
 לבוש וציור ותמונה. וזהו (תהלים מז): כי ה' וכו' מלך גדול על כל
 הארץ, הינו בשמדת מלכות יהיה גדול, ויתעלה אורה מחמת
 תקון מעשינו, אזי נוכל להפיר את בוראנו על כל, דהינו למעלה
 מפל העולמות, ולא כמו עכשו, פי עכשו הוא בהתלבשות
 עולמות כנ"ל:

וזהו: ויתן עז למלכו, הינו פשיטתו עז והארה למדת מלכות,
 אזי: וירם קרן משיחו; כי כל אחד יתקן בחינות משיח
 שלו, וילך ממדרגה אל מדרגה מעט מעט, עד שיתקן הארת
 פרוץ מלכות בשלמות, וזהו בחינות משיח כנ"ל:

[גַּם דְּבָרִים אֵלֶּה אֵינָם מְסֻדְרִים יָפֵה, וְחָסַר בָּהֶם גַּם כֵּן. וּכְפִי הַנִּרְאָה הַמְכֻוֵן מֵהֶם, שְׁמַדְבֵּר מִמַּעַלְת הַדְּבֹר דְקַדְשָׁה, כִּי הַדְּבֹר דְקַדְשָׁה הוּא בְּחִינֹת הַשְּׂכִינָה, וְהוּא בְּחִינֹת רוּחוֹ שֶׁל מְשִׁיחַ בְּחִינֹת רוּחַ הַקֹּדֶשׁ, בְּחִינֹת תַּחֲיָה, בְּחִינֹת יְחִוּד קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא וְשְׂכִינְתָּהּ. וְכֵן זֶה מְבֹאֵר מֵתוֹךְ דְּבָרֵי הַתּוֹרָה הַנִּלְרָק. רַק שְׂאִין הַדְּבָרִים מְסֻדְרִים פְּרָאוּי, וְאִין הִלְשׁוֹן מְתַקֵּן. אַף־עַל־פִּי־כֵן בָּלָם נְכוּחִים לְמִכִּין וְיִשְׁרִים לְמוֹצְאֵי דַעַת:

גַּם מְבֹאֵר מֵתוֹרָה זֹאת, שֶׁהַדְּבֹר הוֹלֵךְ עִם הָאָדָם אֶפְלוּ לְמִקּוֹמוֹת הַמְּטַנְפִים, כִּמוֹ הָאֵם הַהוֹלֶכֶת עִם הַיֹּלֵד לְכָל מְקוֹם שֶׁהוּא הוֹלֵךְ, וְעַל כֵּן נִקְרָא הַדְּבֹר אִם הַבְּנִים. וְזֶהוּ: כִּי מִדֵּי דְבָרֵי בּוֹ זְכוֹר אֲזַכְּרֶנּוּ עוֹד, הֵינּוּ שְׂאֶפְלוּ אִם הָאָדָם מְנַח, חַס וְשְׁלוֹם, בְּמִקּוֹם שֶׁהוּא, אֶפְלוּ בְּשִׁפְל הַמְּדַרְגָּה מְאֹד, אֶפְלוּ בְּמִקּוֹמוֹת הַמְּטַנְפִים, אַף־עַל־פִּי־כֵן עַל־יְדֵי הַדְּבֹר יָכוֹל לְהַזְכִּיר אֶת עֲצֻמוֹ בְּהֵשֵׁם יִתְבָּרֵךְ. דִּהֵינּוּ, שְׂאֶפְלוּ אִם הוּא בְּמִקּוֹם שֶׁהוּא, אִם יִתְחַזֵּק גַּם שֵׁם לְדַבֵּר עַל־כָּל־פְּנִים דְּבֹרִים קְדוּשִׁים שֶׁל תּוֹרָה וְתַפְּלָה וְהַתְּבוֹדָדוֹת, יָכוֹל לְהַזְכִּיר אֶת עֲצֻמוֹ בְּהֵשֵׁם יִתְבָּרֵךְ, אֶפְלוּ שֵׁם בְּמִקּוֹמוֹת הַנְּמוּכִים, שֶׁהֵם בְּחִינֹת מְקוֹמוֹת הַמְּטַנְפִים, אֶפְלוּ אִם נָפַל לְמִקּוֹם שְׁנַפֵּל, כִּי הַדְּבֹר אֵינּוּ מְנַיֵחַ אוֹתוֹ לְשַׁבֵּחַ אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ. בְּבְחִינֹת: כִּי מִדֵּי דְבָרֵי בּוֹ זְכוֹר אֲזַכְּרֶנּוּ עוֹד; שְׁכַל זְמַן שֶׁיֵּשׁ בּוֹ הַדְּבֹר שֶׁל הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, שֶׁהוּא הַדְּבֹר דְקַדְשָׁה, זֶה הַדְּבֹר אֵינּוּ מְנַיֵחַ אוֹתוֹ לְהִיּוֹת נְשַׁבַּח מֵהֵשֵׁם יִתְבָּרֵךְ, כִּי הַדְּבֹר זֹכֵר וּמְזַכֵּיר אוֹתוֹ לְהִתְחַזֵּק בְּהֵשֵׁם יִתְבָּרֵךְ בְּמִקּוֹם שֶׁהוּא. וְהֵבֵן

הַדָּבָר הַיָּטִב, מִגִּדְלַת כַּח הַדְּבֹר. וְהוּא עֵצָה נִפְלְאָה וְנוֹרָאָה לְמִי שְׁחָפֵץ בְּאַמֶּת, לְבַל יֵאָבֵד עוֹלְמוֹ לְגַמְרֵי, חֵם וְשָׁלוֹם:

עוֹד מְבֹאָר מִזֶּה, גִּדְלַת מַעֲלַת עֵסֶק הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, שֶׁהוּא עֵקֶר הַחַיִּים שֶׁל הָאָדָם. כִּי אֲלֵמְלֵא כִּנְפֵי רֵאָה דְנִשְׁכְּבֵי עַל לְבָא הָיִי לְבָא אוֹקִיד כָּל גּוֹפָא, וְכִנְפֵי רֵאָה הוּא כְּחִינּוֹת הַתּוֹרָה כַּ"ל. הֵינּוּ כִּי יֵשׁ בְּאָדָם שְׁנֵי מִינֵי תְּבַעְרוֹת מְדוֹרֵת אִישׁ - לְטוֹב וְלַהֲפֹךְ; וְשְׁנֵיהֶם אֵינָם טוֹכִים.

כִּי לְפַעְמִים לֵב הָאִישׁ הַיִּשְׂרָאֵלִי בּוֹעֵר מְאֹד מְאֹד לְהֵשֵׁם יִתְבָּרֵךְ כִּיְקַד יְקוֹד אִישׁ, אֲבָל הוּא יוֹתֵר מְדִי, עַד שֶׁהִיָּה אֶפְשָׁר לְהִיּוֹת אוֹקִיד כָּל גּוֹפָא. וְאִף־עַל־פִּי שְׁבוֹעֵר לְהֵשֵׁם יִתְבָּרֵךְ, אִף־עַל־פִּי כֵּן מֵאַחַר שֶׁהוּא יוֹתֵר מְדִי אֵינּוּ טוֹב. וְאִי אֶפְשָׁר לְקַרֵּר וּלְצַמְצֵם הַהֲתַלְהָבוֹת הַזֹּאת, שֶׁיְהִיָּה בְּמִדָּה, כִּי־אִם עַל־יְדֵי הַתּוֹרָה, כִּי כְּשִׁיעֵסֶק בַּתּוֹרָה, תִּגַּן הַתּוֹרָה עָלָיו וְתִצֵּל אוֹתוֹ, שֶׁיִּזְכֶּה לְצַמְצֵם הַהֲתַלְהָבוֹת שֶׁיְהִיָּה כְּרָאוּי. וְכֵן יֵשׁ, חֵם וְשָׁלוֹם, לְהַפְּךְ. כִּי לְפַעְמִים בּוֹעֵר הָאָדָם אֶל תְּאוּוֹת עוֹלָם הַזֶּה כָּל כָּף, עַד שֶׁגַּם כֵּן הִיָּה אוֹקִיד כָּל גּוֹפָא, חֵם וְשָׁלוֹם. אֲבָל כְּשֶׁלּוֹמֵד תּוֹרָה הִיא מְנַגֶּת עָלָיו וּמְצַלֶּת אוֹתוֹ, גַּם מֵהֲתַלְהָבוֹת הָאִשׁ הָרַע הַזֶּה שֶׁל הַתְּאוּוֹת, שֶׁהִיָּה רוֹצֵה לְשַׂרְפוֹ לְגַמְרֵי, חֵם וְשָׁלוֹם.

נִמְצָא, שֶׁבְּלֵא הַתּוֹרָה, חֵם וְשָׁלוֹם, לֹא הִיָּה הָאָדָם מְתַקֵּים כֻּלָּל, כִּי הִיָּה נִשְׂרָף וּמְתַבְּטֵל מֵרַבּוּי הַתְּבַעְרוֹת שֶׁיֵּשׁ בְּכַחוֹ, לְיָמִין יוֹתֵר מְדִי, אוֹ לְשִׂמְאֵל, חֵם וְשָׁלוֹם. וְזֶהוּ: אֲלֵמְלֵא

כַּנְפֵי רֵאָה, שֶׁהִיא הַתּוֹרָה, דְּנִשְׁבֵּי עַל לְבָא, הָיָה לְבָא אוֹקִיד כָּל גּוֹפָא - עַל־יְדֵי שְׁנֵי מִינֵי תַבְעֵרוֹת הַנ"ל, וְרַק הַתּוֹרָה מִצְלַת מִזֶּה כַּנ"ל. וְהֵבֵן הַדְּבָרִים לְמַעֲשֵׂה]:

עט

כַּמָּה בֵּינֵי וְעֵשֶׂה מִזֶּה שְׂכֵן אֶרֶץ וְרַעַה אַמּוֹנָה: (תהלים לו)

הַנֶּה הַכֶּלֶל - שְׁצַרְיָךְ כָּל אָדָם לְרֵאוֹת, שְׁמַצְדֵּוּ לֹא יִהְיֶה עֲכּוֹב מְשִׁיחָא, דְּהִינּוּ לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה שְׁלֵמָה וּלְתַקֵּן מַעֲשָׂיו. וּבְכָל צְדִיק וְצְדִיק, מִי שֶׁהוּא צְדִיק בְּאֵמֶת, יֵשׁ בּוֹ הַתְּגָלוֹת מְשִׁיחַ, וְאֶפְעַל־פִּי שְׁאִין בּוֹ הַתְּגָלוֹת מְשִׁיחַ, יֵשׁ בּוֹ מִדָּה שֶׁל מְשִׁיחַ, שֶׁהוּא בְּחִינַת מֹשֶׁה, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב בַּזֶּהר הַקְּדוּשׁ (בראשית דף כה:): מְשִׁיחַ דָּא מֹשֶׁה, כְּמוֹ שְׁאֶפְרַשׁ. כִּי מֹשֶׁה מְסַר נַפְשׁוֹ בְּעַד יִשְׂרָאֵל, כִּי יָדַע שֶׁפְּלוֹתוֹ בְּאֵמֶת, וַיִּדַּע חֲשִׁיבוֹת וּגְדָלוֹת יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב (במדבר יב): וְהָאִישׁ מֹשֶׁה עָנּוּ מְאֹד מְכַל הָאָדָם, וּמִחֲמַת זֶה מְסַר נַפְשׁוֹ וְחִיּוֹתוֹ בְּעַדָּם. לָכֵן מִי שֶׁהוּא צְדִיק בְּאֵמֶת, וַיִּוֹדַע שֶׁפְּלוֹתוֹ, וַיִּבְכֵר חֲשִׁיבוֹת יִשְׂרָאֵל, יִכּוֹל לְמַסֵּר אֶת נַפְשׁוֹ בְּעַדָּם. וְאִימְתֵי יִכּוֹל לְרֵאוֹת שֶׁפְּלוֹתוֹ, בְּשִׁבְתָּ. כִּי בְּשִׁבְתָּ נֶאֱמַר (שמות מז): רְאוּ כִּי ה' נָתַן לָכֶם אֶת הַשְּׁבֵת; כִּי שִׁבְתָּ הוּא שִׁין בַּת, שִׁי"ן - תֵּלַת גּוֹנִין דְּעֵינָא, ב"ת - בַּת עֵינִי, וְעַל כֵּן בְּשִׁבְתָּ יִכּוֹל לְרֵאוֹת שֶׁפְּלוֹתוֹ. וְזֶהוּ: שָׁבוּ אִישׁ תַּחֲתָיו, הִנָּאמַר בְּשִׁבְתָּ (שם), הִינּוּ תַחַת מְדַרְגָתוֹ, שְׁפַל מִמָּה שֶׁהוּא. וְעַל כָּל פְּנִים אֵל יֵצֵא אִישׁ מִמְּקוֹמוֹ, הִינּוּ לְמַעְלָה מִמְּדַרְגָתוֹ, כְּגוֹן עוֹשֶׂה מַעֲשֵׂה

זמרי ומבקש שכר בפניחם (סוטה כב:). ואימתי יכול לראות
 שבלותו בשבת, בשעושה תשובה שלמה, שהיא שבת. כמו
 שכתוב (דברים ל): וְשַׁבַּת עַד ה' אֶלְקֵינוּ, אֲתָנוּ דָּדִין כְּאֲתָנוּ דָּדִין.
 כי יש שני תשובות. אחת: יש בני אדם שעושים משא ומתן
 והולכין בהבלי עולם הזה, ובאמצעות נופל לו הרהורי
 תשובה, ואחר-כך חוזר למקומו הראשון. וזהו בחינות (יחזקאל א):
 החיות רצוא ושוב, שאין לו נִחָא, כי פעם טמא ופעם טהור,
 פשר ופסול, אסור ומת, וזהו בחינות ששת ימי חול. אבל
 תשובה שלמה הוא בחינות שבת, שיש לו נִחָא. כי בא שבת -
 בא מנוחה; שיש לו מנוחה מכל וכל, ונדרחה הרע לגמרי.

וְתַדַּע נְאֻמָּנָה, שֶׁתְּשׁוּבָה שְׁלֵמָה הוּא בְּחִינַת שַׁבַּת, כִּי אֵיתָא
בְּמִדְרַשׁ רַבָּה (בראשית פרשה כב): כְּשֶׁפָּגַע אָדָם הָרִאשׁוֹן
לְקוֹן, וְשָׂאֵל לוֹ: מַה נַּעֲשֶׂה בְּדִינְךָ, וְהִשִּׁיב לוֹ שֶׁעָשָׂה תְּשׁוּבָה.
אָמַר: אִם כֶּךָ תִּקְרֶיף חֵילָא דְתְּשׁוּבָה, פְּתַח וְאָמַר: מִזְמוֹר שִׁיר
לְיוֹם הַשַּׁבָּת. וְלְכַאוּרָה, מַה עֲנִן שַׁבַּת יֵצֵל תְּשׁוּבָה. אֲבָל לְפִי
דְּבַרְיֵנוּ מִכּוֹן הַיָּטִב, כִּי כְּשֶׁעוֹשֶׂה תְּשׁוּבָה שְׁלֵמָה וְנִדְרָחָה הָרַע
לְגַמְרֵי, וַיֵּשׁ לוֹ נִיחָא - זֶהוּ בְּחִינַת שַׁבַּת, וּבְחִינַת שְׂדֵי, וּבְחִינַת
מט"ט. כִּי מַה הוּא שְׂדֵי - שְׂאָמַר לְעוֹלָמוּ דֵי (חגיגה יב ב"ר פ' מו).
ובחינות שבת גם כן כד, כמו שכתוב (בראשית ב): וַיִּשְׁבֹּת בַּיּוֹם
הַשְּׁבִיעִי מִכָּל מְלָאכְתּוֹ, וְאָמַר דֵּי. וּבְחִינַת מט"ט הוּא גַם כֵּן
בְּחִינַת שְׂדֵי, כְּנֹדַע. וְזֶהוּ שְׁכָתוּב בְּזֵהר הַקְּדוּשׁ (בראשית דף כז) עַל
פְּסוּק "וַיִּקַּח אֶת הָאָדָם וַיְנַיִחָהוּ בְּגֵן עֵדֶן וַיְכוּי": וַיִּקַּח - מֵאֵן נָטַל

לה, אלא נטל לה מארבע יסודין דילה וכו'. בזמנא דתב
 בתויבתא ומתעסק באוריתא, קדשא בריך הוא נטל לה מתמן.
 ועלה אתמר ומשם יפרד - אפריש נפשה מתאודה דילהון וכו'.
 לעבדה - בפקודין דעשה, ולשמרה - בפקודין דלא תעשה וכו'.
 ואי עבר על אוריתא, אתשקיה ממרירו דאילנא רע, דאיהו יצר
 הרע. ואם תיבין בתויבתא, אתמר בהון: ויזרה ה' עין, דא עין
 החיים, ובה וימתקו הפנים. ודא משה משיח, דאתמר בה ומטה
 האלקים בידי. מטה דא מט"ט, מסטרה חיים ומסטרה מיתה,
 עד כאן לשונו. וזה כמו שפרשנו, הינו כשעושה תשובה שלמה,
 שידחה הרע לגמרי ונעשה כלו טוב, זהו בחינות משה משיח,
 דאתמר בה ומטה האלקים בידי, הינו שהיה בידו להפך [מרע
 למטוב]. ומטה דא מט"ט, מסטרה חיים ומסטרה מיתה. כי מט"ט
 הוא בחינות משנה, שזה בחינות ששת ימי החל, שהם בחינות
 ששה סדרי משנה, שפלוילים מששה בחינות: כשר ופסול טמא
 וטהור אסור ומתר כנודע.

ועל פן אלו בני אדם שאינם קבועים עדין בעבודת הבורא
 יתברך, ואין תשובתם שלמה עדין, רק לפעמים נופל לו
 הרהור תשובה ומתחיל קצת בעבודתו יתברך, ואחר כך נופל
 מזה וחוזר למקומו, ואחר כך הוא חוזר ונתעורר, וחוזר ונופל
 וכן משתנה בכל פעם מטוב לרע ומרע למטוב - זאת התשובה
 היא בחינות ששת ימי החל, שהם בחינות כשר ופסול וכו'
 כנ"ל. כי הוא גם כן פעם כשר ופעם פסול, פעם טמא ופעם

טהור וכו', כי אין לו נִחָא. אַבְל בְּשַׁעוֹשָׁה תְּשׁוּבָה שְׁלֵמָה, זֶהוּ בְּחִינֹת שֶׁבֶת, כְּמוֹ שֶׁפָּרְשְׁנוּ. וְזֶהוּ בְּחִינַת מִשָּׁה מְשִׁיחַ, שֶׁהִיא בִּידוֹ לְהַפְדֵּי מֵרַע לְטוֹב, וּנְדָחָה הָרַע לְגַמְרִי, וְזֶהוּ בְּחִינֹת שְׁדֵי, וַיֵּשׁ לוֹ נִחָא מִכָּל וְכָל. וּבְחִינַת מַט"ט גַּם כֵּן בְּחִינֹת שְׁדֵי, אַף־עַל־פִּי שְׁאִמְרָנוּ שֶׁבְּחִינֹת מַט"ט הוּא מְשָׁנָה, זֶהוּ בְּשִׁשֶּׁת יָמֵי הַחֹל. אַבְל כְּשֶׁבֵּא שֶׁבֶת - בָּא מְנוּחָה, וַיִּשְׁבֶּת מִכָּל מְלָאכְתּוֹ, וְזֶהוּ בְּחִינַת שְׁדֵי. [אֲזַי נִכְלָל מַט"ט בְּבְחִינַת שְׁד"י]. הַיּוֹצֵא לָנוּ מִזֶּה - שֶׁכְּשַׁעוֹשָׁה תְּשׁוּבָה שְׁלֵמָה שֶׁהוּא בְּחִינַת שֶׁבֶת כְּמוֹ שְׁאִמְרָנוּ, עַל יְדֵי זֶה יִכּוֹל לְרַאוֹת שְׁפָלוּתוֹ כִּנ"ל:

וְזֶה הוּא: בְּטַח בַּח' - לְשׁוֹן הַשְּׁקֵט וּבְטַח, שְׁיֵשׁ לוֹ מְנוּחָה מִכָּל וְכָל. וַעֲשֵׂה טוֹב - הֵינּוּ שְׁנֵת־הַפֶּדֶד מֵרַע לְטוֹב גָּמוּר. שֶׁכֵּן אֶרֶץ - הֵינּוּ בְּחִינֹת נֶפֶשׁ, כְּמָה דָּאֵת אָמַר (תהלים קמג): נֶפֶשִׁי בְּאֶרֶץ וְכוּ'. הֵינּוּ שֶׁהַנֶּפֶשׁ יֵשׁ לוֹ נִחָא, מִחֲמַת שֶׁעֲשֵׂה תְּשׁוּבָה שְׁלֵמָה כִּנ"ל. וּכְשַׁעוֹשָׁה תְּשׁוּבָה שְׁלֵמָה הוּא בְּחִינֹת שֶׁבֶת, וְיִכּוֹל לְרַאוֹת שְׁפָלוּתוֹ, וְחֲשִׁיבוֹת וּגְדֻלוֹת יִשְׂרָאֵל. וְזֶהוּ: וְרַעַה אֲמוֹנָה - הֵינּוּ שִׁיכּוֹל לְהִיּוֹת כְּמוֹ רַעִיא מְהִימָנָא, שִׁיכּוֹל לְמַסֵּר אֶת נֶפֶשׁוֹ בְּעַד יִשְׂרָאֵל:

שֶׁדֵּי לְעֵיל, לְעַנְּנֵי שְׁפָלוּת, שֶׁהוּא בְּחִינֹת שָׁבוּ אִישׁ תַּחְתּוֹ, דְּהֵינּוּ שֶׁמְחֻזַּק עֲצֻמוֹ שֶׁפָּל לְמַטָּה תַּחַת מְקוֹמוֹ וּמְדַרְגָּתוֹ:

שׁוֹב שְׁמַעְתִּי מְשֻׁמוֹ, זְכַרְנוֹ לְבִרְכָה, בְּעַנְּנֵי זֶה, שֶׁעַל־יְדִיָּהוּ שְׁזוֹכִין לְרַאוֹת שְׁפָלוּתוֹ בְּאִמַּת, עַל־יְדִיָּהוּ אֵין שׁוֹם אָדָם יִכּוֹל לְהוֹצִיאָו וּלְדַחֲתוֹ מִמְּקוֹמוֹ, דְּהֵינּוּ לְקַפַּח פְּרִנְסָתוֹ, חַס

וְשָׁלוֹם. כִּי מֵאַחַר שֶׁהוּא עָנּוּ וְשָׁפַל בְּאַמְתּוֹ, הוּא בְּבַחֲיֵינֵת אֵין, וְאֵינוּ תַּחַת הַמְּקוֹם כָּלָל, עַל כֵּן בּוֹדֵאי אֵין יְכוּלִין לְדַחֲוֵתוֹ מִמְּקוֹמוֹ. וְזוֹהוּ: שָׁבוּ אִישׁ תַּחְתּוֹי אֶל יֵצֵא אִישׁ מִמְּקוֹמוֹ, הֵינּוּ עַל-יְדֵי שְׂזוּכִין לְשִׁפְלוֹת, שֶׁזָּהוּ בְּחֵינּוֹת: שָׁבוּ אִישׁ תַּחְתּוֹי, שְׂמַחֲזִיק עֲצָמוֹ תַּמִּיד בְּשִׁפְלוֹת לְמַטָּה תַּחַת מְקוֹמוֹ וּמְדַרְגָּתוֹ כִּנְ"ל, עַל-יְדֵיזָה אֶל יֵצֵא אִישׁ מִמְּקוֹמוֹ, כִּי שׁוֹם אָדָם לֹא יוּכַל לְהוֹצִיאוֹ מִמְּקוֹמוֹ, דִּהֵינּוּ לְדַחֲוֵתוֹ מִפְּרִנְסָתוֹ, חֵס וְשָׁלוֹם כִּנְ"ל.

וְזוֹה שְׂאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבִרְכָה (סנהדרין פא): כָּל הַיּוֹרֵד לְאַמְנוֹת חֵבְרוֹ, כְּאֵלוֹ בָּא עַל אִשְׁתּוֹ וְכוּ'; כִּי מֵאַחַר שִׁיּוֹרֵד לְאַמְנוֹת חֵבְרוֹ, וְרוֹצֵה לְדַחֲוֵת חֵבְרוֹ מִמְּקוֹמוֹ וּמִפְּרִנְסָתוֹ, נִמְצֵא שֶׁהוּא רוֹצֵה לְפָגֵם בְּחֵינֵת שִׁפְלוֹת הַנְ"ל, בְּחֵינֵת: שָׁבוּ אִישׁ תַּחְתּוֹי וְכוּ' כִּנְ"ל, וְעַל כֵּן הוּא כְּאֵלוֹ בָּא עַל אִשְׁתּוֹ אִישׁ. כִּי אִשְׁתּוֹ רֵאשִׁי-תְבוֹת: שָׁבוּ אִישׁ תַּחְתּוֹי, הֵינּוּ שְׂפוֹגִים בְּבַחֲיֵינֵת עֲנָה וְשִׁפְלוֹת, שֶׁהוּא בְּחֵינֵת: שָׁבוּ אִישׁ תַּחְתּוֹי, שְׂעַל-יְדֵיזָה: אֶל יֵצֵא אִישׁ מִמְּקוֹמוֹ, כִּנְ"ל:

ב

יְיָ עֵז לְעַמּוֹ יִתֵּן, יְיָ יְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ בְּשָׁלוֹם: (תהלים כט)

הַגֵּה יְדוּעַ שְׂגָדוֹל הַשָּׁלוֹם, כְּמוֹ שְׂדָרְשׁוֹ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבִרְכָה (עוקצין פ"ג), שְׁלֵא מְצֵא הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא כְּלִי מַחֲזִיק בְּרִכָּה אֶלֶּא הַשָּׁלוֹם. וּמָה הוּא הַשָּׁלוֹם, שְׂמַחֲבֵר תְּרֵי הַפְּכִים, כְּמוֹ שְׂדָרְשׁוֹ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבִרְכָה (זוהר ויקרא דף יב):

בפסוק: עושה שלום במרומו, כי זה המלאך - מאש וזה - ממים, שהם תרי הפכים, כי מים מכפה אש, והקדוש־ברוך הוא עושה שלום ביניהם ומתברם יחד. והוא בחינת יוסף, כי יוסף מחבר תרי הפכים - חסדים וגבורות. לךד נאמר ביוסף (בראשית לו): ויבא יוסף את דבתם רעה - הוא בחינת גבורות, כי שמאל דוחה (סוטה מז), את אחי אנכי מבקש (בראשית שם) - הוא בחינת חסדים, כי ימין מקרבת (סוטה שם). וכתוב (בראשית מב): ויוסף הוא השליט - הוא בחינת גבורות, הוא המשביר לכל עם הארץ - זה בחינת חסדים. ונאמר אצלו (שם מא): ויקראו לפניו אברך, ופרש רש"י: אב בחכמה ורך בשנים; שהוא מחין דגדלות וקטנות [שהם בחינת חסדים וגבורות, בידוע]:

וזהו בחינת קדוש השם, כי קדוש השם הוא גם כן בחינת חסדים וגבורות, כי מתחלה הוא נתלהב בשלהובין דרחימותא, זהו בחינת חסדים, ואחר־כך מתגבר על יצרו, ומוסר את נפשו למות על קדוש השם, זהו בחינת גבורות, שזהו בחינת שלום, בחינת יוסף כנ"ל. ולכך אפלו פושעי ישראל הערו את נפשם למות על קדוש השם, כי ישראל עלה במחשבה וכו' (ב"ר פ"א), ואפלו פושעי ישראל, אך שעדן הוא מכנה בשם ישראל, יש להשם יתברך תענוג גדול ממנו, כמו שכתוב (ישעיה מט): ישראל אשר בך אתפאר. וכשרוצין להפריד אותו מבחינה זו ישראל, שהיא בחינת ו', כנודע, ואי אפשר

לקרותו בלא ואו שנייה, שהוא בחינת יוסף, ותכף ומיד
נתעורר בו בחינה זו למסר נפשו כנ"ל.

[פרוש, כי כל אחד מישראל, אפלו פושעי ישראל, כל זמן
ששם ישראל נקרא עליו, כי נקרא פושעי ישראל
(כמבאר בסיומן יד וי), אף על פי שחטא ישראל הוא (סנהדרין מד),
ומאחר שנקרא עדין בשם ישראל, שהוא בחינת ו' כנ"ל, על
כך יש בו בחינת יוסף גם כן, כי ואו אי אפשר לקרותה בלא
ו' שנייה. הינו שיישראל שהוא בחינת ו', מקשר בו ו' שנייה,
שהוא בחינת יוסף (כי ישראל ויוסף כחדא אזלי כידוע).
נמצא, שבכל אחד מישראל מקשר בו בחינת יוסף, שהוא
בחינת שלום, בחינת קדוש השם כנ"ל. ועל כן תכף כשרוצין
להעבירו על דת, חס ושלום, להפרידו מבחינת ישראל,
נתעורר בו תכף בחינת יוסף שמקשר ביישראל, שהוא בחינת
מסירת נפש על קדוש השם. דהינו שלהובין דרחימותא,
והתנברות על יצרו למות על קדוש השם, שזהו בחינת שלום,
בחינת יוסף כנ"ל]:

כלל העולה - שיוסף הוא בחינת השלום, והשלום הוא כלי
שעל-ידו בוא יבוא כל ההשפעות והפרכות ליישראל.
וכונתו יתברך שמו בזה, כדי שיוכל כל אדם הישראלי לדבר
דבורים של קדשה לפני השם יתברך. ומה הוא קדשה - חכמה,
כי חכמה נקרא קדשה, כנודע. והו כשאדם מדבר בתורה
ותפלה בחכמה ושכל, ומבין ושומע מה ידבר, נקרא קדשה. ויש

לְהֵשֶׁם יִתְפָּרֵד תַּעֲנוּג גָּדוֹל מְזֵה, כִּי נִבְנָה מְזֵה מַחִין, שְׁהִיא חֲכָמָה, וְהַדְּבֹר, שְׁהוּא בְּחִינַת יְרוּשָׁלַיִם.

וְזֶה בְּחִינַת (תהלים קמו): בֹּנֵה יְרוּשָׁלַיִם ה'. כִּי יְרוּשָׁלַיִם הוּא בְּחִינַת דְּבֹר, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (בראשית יד): וּמִלְכֵי צַדֵּק מִלְּךְ שָׁלֵם, וְתַרְגָּם אוֹנְקֵלוֹס: מִלְכָּא דִירוּשָׁלַיִם. וְצַדֵּק הוּא בְּחִינַת הַדְּבֹר, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (תהלים נח): צַדֵּק תִּדְבְּרוּן. וְה' הוּא בְּחִינַת מַחִין כְּנֹדַע. אֵימַתִּי הוּא נִבְנָה, כְּשֶׁנִּדְחִי יִשְׂרָאֵל, רוּצָה לוֹמַר מִי שְׁהִיָּה נִדְחָה מִבְּחִינַת יִשְׂרָאֵל, וְאַחֲר־כֵּן בֹּנֵם:

וְנַחֲזֹר לְעֵנִינְנוּ, שְׁעַל־יְדֵי הַשְּׁלוֹם יִכּוֹל לְדַבֵּר דְּבֹרִים בְּקִדְשָׁה וּבְמַתְהַרָּה כְּנ"ל. וְהַשְּׁלוֹם הוּא מַחֲבֵר תְּרֵי הַפְּכִים כְּנ"ל, הֵינּוּ חֲסָדִים וְגִבּוּרֹת. הֵינּוּ הַיּוֹת שְׁהוּא חֲסָדִים, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (תהלים מב): יוֹמֵם יֵצֵה ה' חֲסָדוֹ. וְאַלְקִים הוּא גִבּוּרֹת, כִּי אֱלֹקִים הוּא מְלָכוּת, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (שם עד): וְאַלְקִים מִלְכֵי מְקַדֵּם, וְדִינָא דְּמִלְכוּתָא דִינָא (גִּישׁוֹן י'). וְלִכֵּן גַּם כֵּן נֶאֱמַר בְּיוֹסֵף (בראשית מא): וּמִבְּלַעַדֵּיךְ לֹא יָרִים אִישׁ אֶת יָדוֹ וְאֶת רִגְלוֹ. יְדוֹ הוּא בְּחִינַת מַחִין, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (תהלים קלד): שְׁאוּ יְדֵיכֶם קִדְשׁ. וְקִדְשׁ הוּא רֵאשִׁית, וְרֵאשִׁית הוּא חֲכָמָה מַחָא. וְרִגְלוֹ הוּא בְּחִינַת גִּבּוּרֹת, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (ישעיה מא): צַדֵּק יִקְרָאֵהוּ לְרִגְלוֹ; וְצַדֵּק הוּא הַדְּבֹר, וְדְבֹר הוּא בְּחִינַת גִּבּוּרֹת, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (תהלים קמה): וְגִבּוּרְתֶךָ יִדְבְּרוּ. נִמְצָא שְׁפָתוֹב אֲצֵל יוֹסֵף חֲסָדִים וְגִבּוּרֹת כְּנ"ל, וְיוֹסֵף הוּא הַשְּׁלוֹם מַחֲבֵר תְּרֵי הַפְּכִים לְהֵיּוֹת אֶחָד, וְיִבּוֹא יִשׁוּעוֹת וּבְרָכוֹת בְּגִשְׁמִיּוֹת וּבְרוּחָנִיּוֹת. כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (ישעיה יב): וְשִׂאבְתֶּם

מים בששון ממעיני הישועה, ותרגם אונקלוס: ותקבלון אלפן חדת; הינו שעל ידי התשועה, יבוא תורה ואלפן חדת מאת הבורא יתברך, לכל אחד לפי מדרגתו:

וזה פרוש הפסוק: ה' עז לעמו יתן, ה' יברך את עמו בשלום. הינו כמו שפרש רש"י, כשה' יברך ברכות על ידי כלי שלום, אזי - עז שהיא התורה גם כן לעמו יתן, הינו ותקבלון אלפן חדת.

[נראה באור הענין, כי על ידי השלום יכולין לדבר דבורים בקדשה, כי השלום מחבר תרי הפכים, חסדים וגבורות, וזהו בחינת יוסף, בחינת מסירת נפש על קדוש השם כנ"ל. ועקר הקדשה הוא חכמה ומחין דקדשה, כי חכמה נקרא קדש כידוע. כי קדש הוא בחינת ראשית, כמו שפתיב (ירמיה ב): קדש ישראל לה' ראשית תבואתה, כי כל ראשית הוא קדש בכל מקום. וראשית הוא בחינת חכמה, כמו שפתיב (תהלים קיא): ראשית חכמה. וכשאדם זוכה לדבר דבורים קדושים של תורה ותפלה, ומכנים כל מחו וחכמתו ודעתו בתוך הדבורים, דהינו שמקשר מחשבתו היטב להדבורים, ומבין ושומע מה שהוא מדבר, זהו בחינת קדש, ויש להשם יתברך תענוג גדול מזה. וזהו בחינת שלום, שהוא בחינת התחברות חסדים וגבורות, כי הוא מחבר ומקשר החכמה והמחין שהם בחינת חסדים כנ"ל, להדבור שהוא בחינת גבורות כנ"ל. וזהו בחינת יוסף כנ"ל, ועל כן נאמר ביוסף: ומבלעדך לא ירים איש את ידו ואת רגלו, כי

יוסף הוא כלול מבחינת ידיו ורגליו, שהם בחינת החכמה והדבור, כי ידיו זה בחינת חכמה בחינת קדש, כמו שכתוב: שאו ידיכם קדש, ורגליו זה בחינת הדבור וכו' כנ"ל. על פן צריכין לעסק בתורה ובעבודת השם במסירת נפש, ובפרט בשעת התפלה, שעקר שלמות התפלה הוא להתפלל במסירות נפש, שיכוין למסור נפשו על קדוש השם, כי מסירת נפש על קדוש השם, בודאי מרצה כל אחד מישראל אפלו הקל שבקלים כנ"ל (וכמו שכבר ראינו בחוש בדורות שלפנינו שכמה אנשים קלים ופחותים מסרו נפשם ומתו על קדוש השם, אשרי להם). ותקף בשמרצה למסור נפשו על קדוש השם, נתעורר בחינת שלום, בחינת יוסף כנ"ל, ועל-ידיה יכולין לדבר, דהינו לקשר המחשבה אל הדבור, שזה עקר הקדשה כנ"ל, שזוכין לזה על-ידי שלום כנ"ל.

וזהו: בונה ירושלים ה', ירושלים הוא בחינת הדבור וכו' כנ"ל, ה' הוא בחינת מחין כנ"ל. הינו לזכות לקשר המח אל הדבור, שזהו בחינת בונה ירושלים ה', שהמחין בונין הדבור דקדשה - זה זוכין על-ידי: גדחי ישראל יכנס, זה בחינת מסירת נפש על קדוש השם, שכל הגדחין מקדשת ישראל, בשרוצין להעבירם על דת, חס ושלום, אזי נתעוררין תקף ומוסרים נפשם על קדוש השם. נמצא, שעל-ידי קדוש השם נכנסין כל הגדחין מקדשת ישראל לתוך הקדשה, שזהו בחינת: גדחי ישראל יכנס. ועל-ידיה: בונה ירושלים ה', כי קדוש השם הוא

בחינת שלום, שעל-ידי-זה יכולין לקשר המחשבה אל הדבור, שזהו בחינת: בונה ירושלים ה' בנ"ל:

נמצא שיוצא לנו מזה עצה נפלאה לעבודת השם, ובפרט בשעת התפלה, שבשארדם רואה שאינו יכול להתפלל כלל, ולקשר המחשבה אל הדבור, אזי יזכיר את עצמו שהוא בודאי מרצה למות על קדוש השם, כי אף-על-פי שהוא כמו שהוא, אפלו אם הוא בדיוטא התחתונה מאד. אף-על-פי-כן, אם היו רוצים להעבירו על דת לגמרי, חס ושלום, בודאי היה מוסר נפשו על קדוש השם. כי על זה מרצה אפלו פושעי ישראל למות על קדוש השם ולא לעבר על דת, חס ושלום, כאשר ראינו בחוש פעמים אין מספר וכנ"ל. ותכף כשיזכיר את עצמו שרוצה למסר נפשו על קדוש השם, על-ידי-זה יתעורר בחינת שלום, בחינת יוסף, שהוא בחינת התחברות המוח והדבור בנ"ל, ועל פן על-ידי-זה יוכל להתפלל ולקשר המחשבה אל הדבור וכנ"ל. וכן שמעתי מפיו הקדוש, שאמר זאת בתוך שיחתו הקדושה לדבר פשוט, שצריכין להתפלל במסירת נפש:

פא

עלו זה בנגב ועליתם את ההר: (במדבר יג)

ופרש רש"י: פסלת ארץ-ישראל.

הכלל הוא, שהדבורים של צדיק, שמדבר בתורה או בתפלה, נקרא ארץ-ישראל, כי ארץ היא בחינת נפש, כמו

שְׁכֵתוֹב (תהלים קמג): נִפְשֵׁי בְּאֶרֶץ וְכוּ'. וְנִפְשׁ הוּא בְּחֵינַת דְּבֹר, כְּמוֹ שְׁכֵתוֹב (שה"ש ה): נִפְשֵׁי יֵצְאָה בְּדַבְרוֹ. וּכְשֶׁהֲצִדִּיק מְדַבֵּר בְּתוֹרָה אוֹ בְּתַפְלָה, נִקְרָא אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, וְהַדְּבֹרִים שֶׁהוּא מְדַבֵּר עִם הַמֶּזֶן עִם בְּשִׂיחַת חֲלִין, הוּא נִקְרָא פְּסֻלַת אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל. וְלָמָּה מְדַבֵּר שִׂיחַת חֲלִין, כִּדְּי לְקַשֵּׁר אֶת הַמֶּזֶן עִם אֵל הַדַּעַת, שֶׁהוּא בְּחֵינַת הַר. דְּאִיתָא בְּגִמְרָא: אֵין הַר (צ"ל לַבְנוֹן, ע' גִּישׁוֹן נו, וע' יִלְקוּט פ' וַאֲתַחֲנוּן בִּשְׁם יִלְמַדְנו) אֵלָא בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, שְׁנֵאמַר: הַהַר הַפּוֹזֵב הַזֶּה וְהַלְבָּנוֹן. וּבֵית־הַמִּקְדָּשׁ הוּא בְּחֵינַת דַּעַת, דְּאִיתָא בְּגִמְרָא (בְּרֻכּוֹת 5): כֹּל מִי שֵׁישׁ בּוֹ דַּעַת כְּאִלּוּ נִבְנָה בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ בְּיָמָיו, שְׁבִית־הַמִּקְדָּשׁ נִתֵּן בֵּין שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת, וְדַעַת נִתֵּן בֵּין שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת. כִּי עַל־יְדֵי תוֹרָה וְתַפְלָה אֵי אֲפָשֶׁר לְקַשֵּׁר אֶל שְׂרָשֻׁם, מַחֲמַת שֶׁהֵם רְחוּקִים מִן הָאֱמֶת. כְּדֵאִיתָא בְּתַלְמוּי הַמֶּלֶךְ (מַגִּילָה ט): כְּשֶׁהוֹשִׁיב ע"ב זְקֵנִים לְכַתֵּב לוֹ סֵפֶר תוֹרָה, וְכַתְּבוּ כָּלֵם אֱלֻקִּים בְּרָא בְּרֵאשִׁית וְכוּ'. כִּי הוּא רְחוּק מִן הָאֱמֶת, וְהַצְּרִכּוּ לְהַפְּךָ אֶת הַצְּרוּפִים. כִּדְּ הַצִּדִּיק שְׂרוּצָה לְקַשֵּׁר אֶת הַמֶּזֶן עִם הַרְחוּקִים מִן הַתוֹרָה הָאֱמֶתִיּוֹת, צְרִיךְ לְדַבֵּר עִמָּהֶם שִׂיחַת חֲלִין, וְלַהֲלַבִּישׁ בָּהֶם הַתוֹרָה, רַק שֶׁהוּא מְדַבֵּר בְּצְרוּפִים. וְנִקְרָא פְּסֻלַת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, כִּי אִף שֶׁהֵם פְּסֻלַת אֶרֶץ, אִף־עַל־פִּי־כֵן יֵשׁ בָּהֶם תוֹרָה, שֶׁהִיא בְּחֵינַת יִשְׂרָאֵל:

וְזֶהוּ פְּרוּשׁ הַפְּסוּק: עָלוּ - הֵינּוּ שְׂאֵתֶם הַמֶּזֶן עִם עוֹלָם. זֶה בְּנֶגֶב - זֶה הוּא בְּחֵינַת הַצִּדִּיק, כְּמוֹ שְׁכֵתוֹב (קַהֲלַת יב): כִּי זֶה כָּל הָאָדָם, וְדַרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנֶם לְבִרְכָה (שַׁבַּת ל), שְׁפַל

הָעוֹלָם לֹא נִבְרָא אֱלֹא לְצוּת לְוָה; הִינּוּ הַצְּדִיק הוּא בְּנֶגֶב, הִינּוּ פְּסֻלַת אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, הִינּוּ שִׁיחַת חֲלוּן, וְעַל־יְדִי־זֶה יִכּוֹל לְקַשֵּׁר אֶתְכֶם. וְעַלִּיתֶם אֶת הָהָר - הִינּוּ הַדַּעַת הַזֶּה"ל.

וְעוֹד, כִּי לַפְעָמַיִם הַצְּדִיק נוֹפֵל מִמְדַּרְגָּתוֹ, וְכִשְׁפָא אֶחָד מִן הַמּוֹן עִם, וּמְדַבֵּר עִמוּ דְבָרִים שֶׁל הַבְּלִי הָעוֹלָם, וְהַצְּדִיק נִהְיָה מְמוֹנָה, אִזּוּ הוּא מְחִיָּה לְהַצְּדִיק, וְהַצְּדִיק פֹּא לְמַדְרַגָּתוֹ, וְאַחֵר כִּדּוּ יִכּוֹל הַצְּדִיק לְהַעֲלוֹתָם לְבַחֲיַת הַדַּעַת. וְזֶהוּ: עַלֹּ זֶה - הִינּוּ כִּשְׁהַצְּדִיק צְרִיךְ לְעֲלוֹת לְמַדְרַגָּתוֹ, צְרִיךְ אֶתָּה לְהִיּוֹת בְּנֶגֶב, הִינּוּ לְדַבֵּר עִמוּ שִׁיחַת חֲלוּן כְּדִי לְהַחֲיוֹתוֹ, וְעַל־יְדִי־זֶה: וְעַלִּיתֶם אֶת הָהָר - שְׂיִוְכַל אִזּוּ הַצְּדִיק לְקַשֵּׁר אֶתְכֶם לְבַחֲיַת דַּעַת, הַנִּקְרָא הַר, כִּנֵּ"ל:

פב

אִיתָא בְּגִמְרָא: הַנַּעֲלָבִים וְאֵינָם עוֹלָבִים, שׁוֹמְעִים חֲרַפְתָּם וְאֵינָם מְשִׁיבִים, עַלִּיהֶם הַפְּתוּב אֹמֵר: וְאַהֲבִי

כִּצְאָת הַשָּׁמֶשׁ בְּגִבּוֹרָתוֹ: (שבת פח:)

הִנֵּה נֹדַע, כִּי יֵשׁ שְׁלֹשׁ קְלָפוֹת: רוּחַ סְעָרָה, וְעֵנָן גָּדוֹל, וְאֵשׁ מִתְּלַקְחָת. וְקְלַפַּת נִגְהָה הִיא בֵּין הַשְּׁלֹשׁ קְלָפוֹת וּבֵין הַקְּדוּשָׁה. וְלַפְעָמַיִם נִכְלָלָת בַּקְּדוּשָׁה, וְלַפְעָמַיִם נִכְלָלָת בַּקְּלָפָה, וְהִיא בְּבַחֲיַת נְשֻׁמַת הָעֲשׂוּקִים, וְדִי לְמַבִּין. וְזֶהוּ בַּחֲיַת סְדְרֵי בְּרֵאשִׁית, שְׁלֹשׁ שְׁנֵי עֲרָלָה, בְּנֶגֶד הַשְּׁלֹשׁ קְלָפוֹת הַנֵּ"ל, וּרְבָעִי הוּא בְּנֶגֶד נִגְהָה. וְהוּא בַּחֲיַנוֹת חֲשֵׁמ"ל, כִּי לַפְעָמַיִם נִכְלָלָת בְּמ"ל

אורות. וזהו סוד מילה, כי יש שלש עורות, הם שלש קלפות, ועור דק רביעי, בחינת נגה.

וכל החרפות הבאים לאדם, הם משלש קלפות הנ"ל. ומפני זה אמרו אחי דינה לאנשי שכם (בראשית לד): לא נוכל לתת את אחתנו לאיש אשר לו ערלה, כי חרפה היא לנו. וגם יהושע אחר מל את ישראל שנית, אמר (יהושע ה): היום גלתי את חרפת ישראל. כי עקר החרפות באים מבחינת ערלה, שהיא בחינת שלש קלפות הנ"ל. ועל כן בשנולד יוסף, אמרה אמו (בראשית ב): אסף אלקים את חרפתי. כי בהתגלות בחינת יוסף, שהוא בחינת קדשת הברית, בחינת מילה כנודע, נאספו החרפות, הינו השלש קלפות כנ"ל.

וזהו פונת רחיצת מים חמין בערב שבת קדש, כי אז קלפות נגה נכללת בקדשה, ואז חפצים גם השלש קלפות לעלות לאחו בקדשה, ואז יורדים בחינת (שה"ש ח): שלהבת יה, ומכּוּה אותן שלא יאחזו בקדשה, והוא בחינת מים חמין. והוא פונת נטילת צפרנים בערב שבת קדש כנודע:

וזהו פרוש הגמרא: הנעלבים ואינם עולבים - ואז הוא בחינת ח"ש, הוא שתיקה; שומעין חרפתם ואינם משיבים - כנ"ל; ועושין מאהבה - כי לפעמים שתיקה של האדם כדי לעשות יסורים לשכנגדו, ואז הוא בחינת זו נכלל בקלפה. אבל כשהוא מאהבה, אז הוא בחינת ח"ש נכללת

בְּקִדְשָׁהּ. עֲלֵיהֶם הַפְּתוּב אֹמֵר: וְאַהֲבִיּוּ כִּצְאֵת הַשְּׁמֶשׁ
בְּגִבּוֹרָתוֹ - הִיא בְּחִינַת שְׁלֹהֶבֶת יְהוָה כִּנּוּ"ל:

[פְּרוּשׁ, שְׁעַלְיָדֵי שְׁשׁוּמְעִין חֲרָפְתָם וְאִינָם מְשׁוּבִים, עַל־יְדִיזָה
דוּחִים בְּחִינַת הַשְּׁלֵשׁ קְלָפוֹת הַנּוֹ"ל, שֶׁהֵם בְּחִינַת
עֲרָלָה, בְּחִינַת חֲרָפָה כִּנּוּ"ל. וְנִכְלָלִים בְּבְחִינַת חֲשֵׁמ"ל עַל־יְדֵי
הַשְּׁתִּיקָה, שֶׁהִיא בְּחִינַת ח"ש, כִּי הוּא דוּחָה הַחֲרָפָה עַל־יְדֵי
שְׂאִינֹ רוּצָה לְרִיב וּלְחֲרָף אֶת חֲבֵרוֹ. שְׂוָהוּ בְּחִינַת מ"ל, בְּחִינַת
מִילָה, שֶׁהִיא בְּטוּל הָעֲרָלָה, שֶׁהִיא בְּחִינַת חֲרָפָה. בְּחִינַת שְׁלֵשׁ
קְלָפוֹת הַטְּמָאוֹת הַנּוֹ"ל. וְזֶהוּ חֲשֵׁמֶל - ח"ש מ"ל. הֵינּוּ
הַשְּׁתִּיקָה, שֶׁהִיא בְּחִינַת מִילָה, בְּחִינַת בְּטוּל הַחֲרָפָה, שֶׁהִיא
בְּחִינַת עֲרָלָה כִּנּוּ"ל. וְזֶהוּ: וְעוֹשִׂים מֵאַהֲבָה - כִּי זֹאת הַשְּׁתִּיקָה
שֶׁהִיא בְּחִינַת חֲשֵׁמ"ל, זֶהוּ בְּחִינַת נִגְהַ הַנּוֹ"ל, שֵׁישׁ בָּהּ שְׁנֵי
בְּחִינּוֹת, לַפְּעָמִים נִכְלָלָת בְּקִדְשָׁהּ, וּלַפְּעָמִים נִכְלָלָת בְּקְלָפָהּ,
בְּתוֹךְ הַשְּׁלֵשׁ קְלָפוֹת הַנּוֹ"ל, שֶׁהֵם בְּחִינַת חֲרָפָה כִּנּוּ"ל. הֵינּוּ כִּי
לַפְּעָמִים הוּא שׁוֹתֵק לְחֲבֵרוֹ, כִּדְּי לַעֲשׂוֹת לוֹ יְסוּרִים בְּיֹתֵר,
נִמְצָא שְׁבֻזָּאת הַשְּׁתִּיקָה הוּא מְחַרְף אֶת חֲבֵרוֹ בְּיֹתֵר, וְאִזּוֹ
נִכְלָלָת הַשְּׁתִּיקָה, בְּחִינַת נִגְהַ, בְּקְלָפָהּ, בְּבְחִינַת חֲרָפָה כִּנּוּ"ל.
אֲבָל כְּשֶׁעוֹשֶׂה מֵאַהֲבָה, שִׁשׁוֹתֵק מֵאַהֲבָה, מִחֲמַת שְׂאִינֹ רוּצָה
לְבִישׁ וּלְחֲרָף אֶת חֲבֵרוֹ, אִזּוֹ בְּחִינַת נִגְהַ נִכְלָלָת בְּקִדְשָׁהּ. וְעַל
כֵּן עֲלֵיהֶם הַפְּתוּב אֹמֵר: וְאַהֲבִיּוּ כִּצְאֵת הַשְּׁמֶשׁ בְּגִבּוֹרָתוֹ, זֶהוּ
בְּחִינַת שְׁלֹהֶבֶת יְהוָה הַנּוֹ"ל, שְׁעַל־יְדִיזָה נִכְלָל נִגְהַ בְּקִדְשָׁהּ,
בְּבְחִינַת חֲשֵׁמ"ל כִּנּוּ"ל]

פג

מתן בסתר יכפה אף: (משלי כא)

דע, כי בהאלף-בית יש ששה פאין. דהינו: אלף אי אפשר לקרות בלא פ'. גם כף ד"ף, פ', ה, וקוף, גם כן אי אפשר לקרא אותן בלא פ', נמצא שיש בהא"ב ששה פאין. וששה פעמים פ', גימטריא ת"פ, כמנן לילית. והנה חס ושלום, כשארע לאדם מקרה בלתי טהור, הוא על-ידי הקלפה הנ"ל, בידוע. והנה הקלפה הנ"ל יונקת מן האלף-בית כמנן שמה, הינו מן הפאין הנ"ל, ונעשה מן פא אף. לפיכך אמרו רבותינו זכרונם לברכה (סוטה יז): איש ואשה, זכו - שכנה שרויה ביניהם, לא זכו - הינו שהוא בלתי טהור, איש אוכלתו. כי דע וראה, כי האותיות עצמן של הפאין (הינו א, ב, ד, פ, ה, ק, ה"ל), הם גימטריא "אש", ונוקמין בו. וכשנותן צדקה בסתר, פודה הניצוצות הקדושות מן הקלפה, ונעשה מן האף פא. וזהו: מתן בסתר יכפה אף - מלשון כופה עליו בלי (שהוא לשון הפיכה). וזה: יכפה אף, שכופה והופך ה"אף", ונעשה פא, [והוא פלא]:

פד

איתא בגמרא: כמה הארכת ימים, אמר לו: ותן הייתי כממוני (מגילה כח), לבאר זה צריך לידע מה דאיתא

בַּזְהַר הַקְדוּשׁ (פ' נשא דף קכג), וְזֶה לְשׁוֹנוֹ: תָּא חַזִּי לְשִׁית יְמֵי
 בְּרֵאשִׁית, לְכֹל חַד אִית לָהּ פְּרֻצוּפָה דְהֵהוּא דְרָגָא דְאִנְהִיג לָהּ,
 וְלֹא תִשְׁפַּח יוֹם דְּלִית בֵּיה מוֹב וְכוּ'. וְכֹל יוֹמָא אִית לָהּ גְדַר
 מְלַבַּר, דְּלֹא יַעוּל כָּל פֶּר נֶשׁ לְהֵהוּא טוֹב, כְּגוֹן חֲשֵׁד דְכִסְיָא
 לְנִהוּרָא וְכוּ'. וּבְגִין דָּא, מָאן דְּאִיהוּ חִיבָא וַיַּעוּל לְמַנְדַּע רִזִּין
 דְּאוּרִיתָא, כְּמָה נְחָשִׁים וְעַקְרָבִים מְבַלְבְּלִין מַחֲשַׁבְתָּהּ, דְּלֹא יַעוּל
 לְאַתְר דְּלָאו דִּילָהּ. אֲבָל מָאן דְּאִיהוּ טוֹב, כָּל אֵילִין נְטִירִין אֲנֹן
 לְמִימְרָה, וְקַטְגוֹר נַעֲשֶׂה סִנְגוֹר, וַיַּעֲלוֹן לָהּ לְטוֹב הַגְּנוּז, וַיִּמְרוּן:
 מָרְנָא, הָא פֶּר נֶשׁ טוֹב וְצַדִּיק וִירָא שְׁמַיִם בְּעֵי לְעֵילָא קְדָמָךְ וְכוּ'.
 הֵהוּא טוֹב גְּנוּז יִימָא לֹון: פְּתַחוּ לִיה בְּהַאי תְּרַעָא דְאַתְקְרִי
 אֲהֶבָה, אוּ בְּהַאי תְּרַעָא דְאִיהוּ תְּשׁוּבָה, כָּל צַדִּיק יַעוּל כְּפּוּם
 דְּרָגָא דִּילָהּ.

וְאִין טוֹב אֵלָא תּוֹרָה (ע"ז יט:), וּכְשֶׁאֲדָם רוּצָה לְהַגּוֹת וּלְחַשֵּׁב
 בַּתּוֹרָה, הֵינּוּ בְּרִזִּין דְּאוּרִיתָא, אֲנֹן נְטִירִין וְנְחָשִׁים וְעַקְרָבִים
 מְבַלְבְּלִין מַחֲשַׁבְתָּהּ, וְאֵלּוּ הֵם הַמַּחֲשָׁבוֹת שְׁפָאִין לְאָדָם. וּכְשֶׁאֲדָם
 רוּצָה וְחוֹשֵׁק עַד מְאֹד, וּפּוֹתְחִין לוֹ, כְּנ"ל בַּזְהַר הַקְדוּשׁ, אַזִּי כָּל
 יוֹם וַיּוֹם אֲצִלּוֹ גְדוּל עַד מְאֹד, כִּי רוּאָה וּמְשִׁיג הַטוֹב הַגְּנוּז, הֵינּוּ
 רִזִּין דְּאוּרִיתָא, הַשֵּׁד לְאוֹתוֹ הַיּוֹם:

וְזֶה שְׁשָׂאֵל הַתְּנָא: כְּמָה הָאֲרַכְתָּ יָמִים - הֵינּוּ בְּאִיזָה מְדָה מִן
 הַמְּדוּת נְכַסְתָּ לְהַטוֹב הַגְּנוּז, וְהָאֲרַכְתָּ הַיָּמִים שְׁלָךְ לְהִוּוֹת
 גְּדוּלִים כְּנ"ל. וְהַשִּׁיב לוֹ: וְתֵרַן חַיִּיתִי כְּמִמּוֹנִי - שְׂזוּ הִיא מְדַת
 אֲבִרְהֶם אֲבִינוּ, וְהִיא תְּרַעָא דְאַתְקְרִי אֲהֶבָה, וְהוּא סְטְרָא

דִּימִינָא. וְאִיתָא בְּתַקוּנֵי זֵהֵר (תיקון ע' דף קיה) מְסַמְרָא דִּימִינָא מִחָא
 חוּרָא כְּכֶסֶפָא. הֵינּוּ שְׁכַל הַמְקַטְרָגִים וְכָל הַנְּחָשִׁים וְעַקְרָבִים, הֵינּוּ
 הַמַּחְשְׁבוֹת זְרוֹת שְׁמִבְלַבְלִין מַחֲשַׁבְתָּהּ, נַעֲשִׂין חוּרָא כְּכֶסֶפָא.
 וְלִכְךָ נֹאמֵר בְּאַבְרָהָם (בראשית כד): וְאַבְרָהָם זָקֵן כָּא בַּיָּמִים, הֵינּוּ
 שְׁהִיוּ כָּל הַיָּמִים שָׁלוֹ שְׁלָמִים וְגִדּוּלִים. כִּי מְסַמְרָא דִּימִינָא מִחָא
 חוּרָא כְּכֶסֶפָא, וּמִן הַקְּטָגוֹר נַעֲשֶׂה סַנְגוֹר, וְהִיא יָכוֹל לָבוֹא בְּכָל
 יוֹם אֶל הַטּוֹב הַגָּנוּז הַשֵּׁיךְ לוֹ:

פה

לְשׁוֹן רַבְּנוּ זְכַרְנוּ לְבְרָכָה

פּוֹסְעִים בּוֹ פְּסִיעָה קַטְנָה - כִּי מִתְחַלָּה הַמַּלְכוּת הִיא אֶצֶל
 זְעִיר אַנְפִּין, בְּבַחֲיַנַת אוֹשִׁיט פְּסִיעָה לְבַר, כְּמוֹכָא
 בְּזֵהֵר הַקְּדוּשׁ (בלק דף רג: וכמבואר בכתבי הארז"ל). סוֹעְדִים בּוֹ -
 פְּרוּשׁ כְּשֶׁאֲנוּ רוֹצִים לְתַקְנָה וּלְגִדּוּלָה, בְּבַחֲיַנַת סַעַד וְעוֹר כְּנַגְדּוֹ,
 שְׂיָהָא פָּנִים בְּפָנִים. וְלִכְרַךְ שֶׁלֹּשׁ פְּעָמִים - פְּרוּשׁ שְׁצַרִּיךְ
 לְהָאִיר אֶת נְצַח הוֹד יְסוֹד דְּזְעִיר אַנְפִּין, כִּי מִשָּׁם עָקֵר בְּנִינָה.
 צְדָקָתָם תְּצַחֵיר - פְּרוּשׁ עַל יְדֵי מָה מִתְבְּרַכִּין נְצַח הוֹד יְסוֹד
 דְּזְעִיר אַנְפִּין, עַל יְדֵי הַמְּחִין שְׁהוּא מְקַבֵּל, כְּמוֹכָא. וְהַמְּחִין הֵם
 אַרְבַּע: חֲכָמָה בִּינָה חֶסֶד וּגְבוּרָה, וְהֵם מְלַבְּשִׁים בְּנְצַח־הוֹד־
 יְסוֹד דְּבִינָה. וְזֶה בְּחִינּוֹת: כְּאוֹר שְׁבַעַת הַיָּמִים, שְׁהֵם סוֹד שְׁיִן
 שֶׁל שְׁלֹשָׁה רְאשֵׁין וְשְׁיִן שֶׁל אַרְבַּעָה רְאשֵׁין:

(עד כאן לשונו ז"ל)

פו

פּוֹסְעִים בּוֹ פְּסִיעָה קַמְנָה סוֹעְדִים בּוֹ לְבָרֵךְ שְׁלֹשׁ פְּעָמִים
וּבּוֹ:

הַנֶּה יָדוּעַ, כִּי בִימֵי הַחֹל הוּא שְׁלִיטַת הַחִיצוֹנִים, וְעַרְב־שֶׁפֶת־
קִדְשׁ בֵּין הַשְּׁמֹשׁוֹת אֵין לָהֶם שְׁלִיטָה כָּלֵל, כְּמוֹ שְׁמוּבָא
בְּזִהַר הַקְּדוּשׁ: כִּד אֶתְקַדְשׁ יוֹמָא כְּדִין יִתְפָּרְדּוּ כָּל פּוֹעְלֵי אֱוָן.
וְעַקֵּר שְׁלִיטָה שְׁלֵהֶן בִּימֵי הַחֹל הוּא בְּבַחֲיִנּוֹת רַגְלִין, שְׂאִין
מִנְחִיחִין לְאָדָם לִילָךְ בְּדַרְכֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ. דְּאִיתָא בְּגִמְרָא (ברכות
ו'): הֵינִי בְּרַפֵּי דְרַבְּנָן דְּשִׁלְהֵי מְנִיחֵוּ, וּבְשֶׁפֶת קִדְשׁ חוּזְרִין לָהֶם
בַּח הַהֲלִיכָה, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (ישעיה נח): אִם תָּשִׁיב מִשְׁפַּת רַגְלֶךָ;
הֵינּוּ כְּמוֹ שְׂאֲמַרְנוּ, שְׁבִשְׁפַת קִדְשׁ יִכּוֹל לִילָךְ בְּדַרְכֵי הַשֵּׁם
יִתְבָּרֵךְ.

אֲךָ לְמִשְׁלַל, תִּינּוֹק בְּשִׁמְתַּחִיל לִילָךְ, עֵדִין צְרִיךְ סַעַד לְתַמְכוּב,
וְאַף־עַל־פִּי־בֵן אֵינּוּ יִכּוֹל לִילָךְ בְּמַרוּצָה, רַק פְּסִיעוֹת
קַמְנּוֹת, וְצְרִיכִין לְחֻזַּק אוֹתוֹ. כִּךָ בְּשִׂאָדָם מִתְּחִיל בְּשֶׁפֶת לִילָךְ
בְּדַרְכֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, צְרִיךְ עוֹד סַעַד לְתַמְכוּב, וְהַסַּעַד הַזֶּה הוּא
בְּחִינַת אֱמֶת. וּבְחִינַת אֱמֶת הַזֶּה הוּא בְּחִינַת רַגַל שְׁלִישִׁי,
כְּדִיתָא בְּגִמְרָא (שבת קד): קִשְׁטָא קָאֵי, וְשֶׁפֶת הוּא בְּחִינַת
אֱמֶת, כְּדִיתָא (במסכת דמאי פ"ד): אֶפְלוּ עִם הָאָרְץ יִרְא לְשִׁקֵּר
בְּשֶׁפֶת. וּכְשִׁמְדַּבֵּק אֶת עַצְמוֹ בְּמִדָּה זוֹ, הוּא סַעַד לְתַמְכוּב,
וּבְחִינַת רַגַל שְׁלִישִׁי.

אך עדין צריכון לברך את השלש רגלים הנ"ל, ולתן פח
בהם, פדי שיוכלו לילך היטב. והוא על ידי צדקה
שעושה בשבת, הינו שנותן לאדם על שבת, או שמאכסן עני
על שלחנו. פי יש שני מיני צדקה: יש צדקה שעושים בימי
החל, וצדקה שעושים בשבת קדש. וצדקה הוא בחינות שמש,
כמו שכתוב (מלאכי ג): שמש צדקה וכו'. וצדקה שעושים בימי
החל, הוא כנגד שמש שבזמן היום. וצדקה של שבת, שהוא
מעין עולם הבא, היא כנגד שמש העתידה להתחדש לעתיד
לבוא, שהוא פאור שבעת הימים. ושמש שהוא בחינות צדקה,
הוא נותן פח לבחינת רגליו, שנאמר (תהלים פה): צדק לפניו
יהלך, הינו שצדקה עושה לו הליכה. וגם נאמר (בראשית לב):
ויזרח לו השמש, ופרש רש"י: לו - לצרכו, לרפאותו מצלעתו.
נמצא בזה שעושה צדקה בשבת, שהוא בחינת אור השמש
פאור שבעת הימים, הוא הנותן פח לבחינת שלש רגליו הנ"ל:
וזהו פרוש: פוסעים בו פסיעה קמנה - הינו שבשבת פוסע
עדין פסיעה קמנה כנ"ל. סועדים בו - הינו על ידי
בחינת שבת שהוא בחינת אמת כנ"ל, הוא עושה לעצמו סעד
ורגל שלישי. לברך שלש פעמים - הינו שלש רגלים הנ"ל.
ולתן פח בהם שיוכלו לילך פראוי, הוא על ידי צדקתם
תצחיר פאור שבעת הימים - הינו שיתן צדקה בשבת כנ"ל,
שהיא בחינת שמש העתידה להתחדש פאור שבעת הימים
כנ"ל:

פו

תתן אמת ליעקב חסד לאברהם: (מיכה ז)

הַעֲנִין הוּא, כִּי אָנוּ רוֹאִין בְּחוּשׁ תִּכְפֹּף בְּשֵׂאדָם רוּצָה לִילֹךְ
בְּדֶרֶךְ הַיִּשְׂרָאֵל, מִתְעוֹרְרִין עָלָיו דִּינִים. וְהַסְּבָרָא הוּא לְהַפְּדָה.
אֲדָה, כִּי יֵשׁ שְׁנֵי מִינֵי יִרְאָה, יִרְאָת הָעֲנָשׁ וְיִרְאָת הָרוּמָמוֹת. יִרְאָת
הָעֲנָשׁ נִקְרָא צְדָק, וְיִרְאָת הָרוּמָמוֹת נִקְרָא אֱמוּנָה. כִּי מִחֲמַת
שֶׁהוּא מֵאֲמִין בְּאֱמוּנָה שְׁלֵמָה שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הוּא רַב וְשְׁלִיט
עֲקָרָא וְשִׂרְשָׁא דְכָל עֲלָמִין, הוּא יֵרָא מִפְּנֵי. וְיָדוּעַ הוּא, כִּי אִי
אֲפֻשֶׁר לְבוֹא לְאֱמוּנָה רַק עַל יְדֵי יִרְאָת הָעֲנָשׁ. כִּי מִחֲמַת שֶׁהוּא
יֵרָא מִהָעֲנָשׁ, מֵאֲמִין שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הוּא תְּקוּף וּבַעַל הִיכָלָת
וּבַעַל הַפְּחוֹת בְּלָם, וּמִזֶּה בָּא לְאֱמוּנָה יוֹתֵר גְּדוּלָה. נִמְצָא, תִּכְפֹּף
בְּשִׂרְוּצָה לִילֹךְ בְּדֶרֶךְ הַיִּשְׂרָאֵל, צְרִיף לִהְיוֹת לוֹ יִרְאָה, הַנִּקְרָא צְדָק.
וּבְצְדָק כְּתִיב (תהלים ט): וְהוּא יִשְׁפֹּט תָּבֵל בְּצְדָק - לְפִיכֹף
מִתְעוֹרְרִין עָלָיו הַדִּינִים. אֲדָה בְּשֵׂבֵא אֶל הָאֱמֶת, הִינּוּ אֶל הַיִּרְאָה
הַנִּקְרָא אֱמוּנָה, אִזּוּ כָּל הַדִּינִין נִמְתְּקִין בְּשִׂרְשָׁן.

וְזֶהוּ: תתן אמת ליעקב - הינו להיראה, כי יעקב הוא יראה,
מִלְשׁוֹן (משלי כב): יַעֲקֹב עֲנֹה יִרְאָת ה'. אִזּוּ בּוֹדָאִי: חסד
לְאַבְרָהָם - כִּי אַבְרָהָם נִקְרָא מִי שֶׁבָּא לְדַבֵּק אֶת עֲצֻמוֹ לְהַשֵּׁם
יִתְבָּרַךְ, מִלְשׁוֹן אָבּוֹא רָם. וְזֶה שְׂפָתוֹב (בוהר בלק דף קצח):

וְהִיָּה צְדָק אֲזוֹר מִתְּנִין וְאֱמוּנָה אֲזוֹר חִלְצִיו, הִינּוּ צְדָק וְהִינּוּ
אֱמוּנָה, אֲלֵא עַד לֹא אֶתְחַבֵּרֵת אֱמֶת בְּהִדָּה אֲקָרִי צְדָק,

פִּינּוֹן דְּאֵתְחִיבֵר אַמֶּת בְּהִדָּה אֶקְרִי אַמוּנָה, וְכֹל טִיבוֹ וְכֹל נְהוּרָא
שְׂרִיא בָּהּ:

פח

הַמְכַסֶּה שָׁמַיִם בְּעֵבִים, הַמְכִּין לְאָרֶץ מָטָר: (תהלים קמו)

הִנֵּה יָדוּעַ, כִּי הַהֲשַׁפְּעוֹת וְהַבְּרָכוֹת אֵי אֶפְשָׁר לָהֶם לָבוֹא
לְעוֹלָם אֶלָּא עַל יְדֵי הַצְּדִיק, כִּי הַצְּדִיק יֵשׁ לוֹ יָדַיִם בְּמַה
לְקַבֵּל, וְהֵינּוּ אֲהַבָּה וְיִרְאָה, כִּי הֵם הַיָּדַיִם לְקַבֵּל בָּהֶם כָּל
הַהֲשַׁפְּעוֹת וְכֹל הַבְּרָכוֹת. וְצִרְיָה הַצְּדִיק כֹּהֵן לְגַנּוּ הָאֲהַבָּה
וְהִירְאָה, כִּדְרֵי שְׂלֵא יִקְטַרְגּוּ הַמְקַטְרְגִים עָלָיו, וְיִגְזְלוּ מִמֶּנּוּ
הַהֲשַׁפְּעוֹת. וְזֶהוּ: הַמְכַסֶּה שָׁמַיִם בְּעֵבִים - הֵינּוּ אִשׁ וּמַיִם. הֵינּוּ
כְּשֶׁהַצְּדִיק יָכוֹל לְכַסּוֹת שָׁמַיִם, הֵינּוּ אִשׁ וּמַיִם, הֵינּוּ הָאֲהַבָּה
וְהִירְאָה שְׂלוֹ, אֲזִי: הַמְכִּין לְאָרֶץ מָטָר - הֵינּוּ שֵׁיכוֹל לְהַמְשִׁיךְ
כָּל הַבְּרָכוֹת, שֶׁהֵם בְּחִינַת מָטָר:

אֵךְ כְּשֶׁהַצְּדִיק הוּא מְפָרְסֵם גְּדוֹל, אֲזִי הַמְקַטְרְגִים יוֹדְעִים
וּמִשְׁגִּיחִים עָלָיו הַיָּטֵב, וְאֵינָם מְנִיחִים לוֹ לְהוֹרִיד הַשֶּׁפַע,
וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא נוֹתֵן בְּלֵב צְדִיק אַחַר לְהַחְזִיק עָלָיו בְּמַחְלָקַת
כִּדְרֵי לְכַסּוֹתוֹ, וְשֵׁיכוֹל לְהוֹרִיד הַשֶּׁפַע. וְזֶהוּ מַחְלָקַת שֶׁהוּא לְשֵׁם
שָׁמַיִם, הֵינּוּ לְשֵׁם צְדִיק, שֶׁהוּא מְכַנֶּה בְּשֵׁם שָׁמַיִם, מִחֲמַת שֵׁישׁ
לוֹ אֲהַבָּה וְיִרְאָה. הֵינּוּ לְשֵׁם שָׁמַיִם, הָאֲהַבָּה וְיִרְאָה, וְכִדְרֵי לְהַכִּין
מָטָר, שֶׁהוּא בְּחִינַת הַשֶּׁפַע וּבְרָכוֹת:

פט

וּתְחַפְּרֶהוּ מֵעַט מֵאֱלֹקִים, וְכָבוֹד וְהַדָּר תִּעֲפָרְהוּ: (תהלים ח)

הִנֵּה יְדוּעַ, כִּי כָל מִזֶּה שְׁחָסַר לָאָדָם, הֵן בְּרוּחֵי הֵן בְּנִשְׁמָי, הַחֲסָרוֹן הוּא בְּהַשְׁכִּינָה, שֶׁהוּא בְּחִינַת אֱלֹקִים. וְזֶה וּתְחַפְּרֶהוּ - בְּיָדָי מֵעַט מֵאֱלֹקִים; הֵינּוּ הַחֲסָרוֹן בְּיָדָי מֵאֱלֹקִים, הֵינּוּ בְּהַשְׁכִּינָה. אֲךָ כְּשִׂידַע זֹאת, שֶׁהַחֲסָרוֹן הוּא לְמַעַלָּה וּלְמַטָּה, בְּיָדָי יִהְיֶה לוֹ צֶעַר גָּדוֹל וְעִצְבוֹת, וְלֹא יוּכַל לְעַבֵּד הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּשִׂמְחָה. לְכֹד צָרִיךְ לְהַשִּׁיב לְעִצְמוֹ: מִזֶּה אֲנִי וּמִזֶּה חַיִּי, כִּי הַמְּלֶךְ בְּעִצְמוֹ מְסַפֵּר לִי הַחֲסָרוֹן שְׁלוֹ, וְכִי יֵשׁ כָּבוֹד גָּדוֹל מְזֶה. מִתּוֹךְ כֵּךְ בָּא לְשִׂמְחָה גְדוֹלָה, וְנִתְחַדְּשׁוּ הַמַּחֲזִין שְׁלוֹ. וְזֶהוּ: וְכָבוֹד וְהַדָּר תִּעֲפָרְהוּ - הֵינּוּ עַל-יְדֵי כָבוֹד וְהַדָּר שֵׁשׁ לוֹ, שֶׁהַמְּלֶךְ בְּעִצְמוֹ מְסַפֵּר לוֹ הַחֲסָרוֹן, תִּעֲפָרְהוּ בְּמַחֲזִין חֲדָשִׁים:

צ

אֲנֹכִי אֶשְׂמַח בֵּי, יִתְמוּ חַטָּאִים מִן הָאָרֶץ: (תהלים קד)

הִנֵּה יְדוּעַ, כִּי כָל הַחֲסָרוֹנוֹת שְׂבָאִים לָאָדָם, הֵן בְּאִין מִחַמַּת הַשְׁבִּירָה, שֶׁנִּפְלְוּ נִיצוּצוֹת וְנִחְסְרוּ מִהַשְׁכִּינָה בְּיָדוּעַ. וְהַתְּקוּן הוּא עַל יְדֵי שֶׁמִּשְׂמַח אֶת עִצְמוֹ בְּאֱלֹקָיו, אֲזִי נִשְׁלְמוּ כָּל הַחֲסָרוֹנוֹת מִהַשְׁבִּירָה, וְנִתְעַלָּה כָּל הַנִּיצוּצוֹת. וְזֶה: אֲנֹכִי אֶשְׂמַח בְּה', יִתְמוּ וְנִשְׁלְמוּ כָּל הַחַטָּאִים - הֵינּוּ הַחֲסָרוֹנוֹת, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב (מלכים א): וְהֵייתִי אֲנִי וּבְנֵי שְׁלֹמֹה חַטָּאִים. מִן הָאָרֶץ - הֵינּוּ

אַרְץ הָעֲלִיּוֹנָה, בְּחִינַת הַשְּׂכִינָה:

צא

וַיְהִי יָדְיוֹ אַמוֹנָה עַד בֹּא הַשָּׁמֶשׁ: (שמות יז)

כִּי יֵשׁ כַּמָּה מֵיְנֵי אַמוֹנָה. יֵשׁ אַמוֹנָה, שֶׁהוּא רַק בְּלִב. וְהַעֲקָר שְׁצָרִיף לְהִיּוֹת לְאָדָם אַמוֹנָה כָּל־כָּף, עַד שְׂתִּתְּפֶשֶׁט בְּכָל הָאֵיבָרִים. כְּמוֹ שְׂמוּבָא בְּכַתְבֵי הָאֲר"י, שְׁצָרִיף לְהַגְבִּיחַ יָדְיוֹ בְּשַׁעַת נְטִילָה נֶגֶד הָרֹאשׁ, כְּדֵי לְקַבֵּל הַקְּדוּשָׁה. נִמְצָא שְׁצָרִיף לְזוֹה אַמוֹנָה בְּהִידִים, לְהֶאֱמִין שְׂמַחְמַת שְׂמֻגְבִּיחַ יָדְיוֹ כְּנֶגֶד הָרֹאשׁ מְקַבֵּל הַקְּדוּשָׁה, כִּי בְּלֹא אַמוֹנָה אֵינּוּ כְּלוּם, כְּמוֹ שְׂפִתּוֹב (תהלים קיט): כָּל מְצוֹתֶיךָ אַמוֹנָה. וּכְשֵׁיִשׁ לֹא אַמוֹנָה כּוֹז, בֹּא מִן הָאֲמוֹנָה אֶל הַשֶּׁכֶל, וְכָל מַה שְׂמַחְזִיק אֶת עֲצֻמוֹ בְּאֲמוֹנָה, בֹּא אֶל שֶׁכֶל יוֹתֵר. כִּי הַדְּבַר שֶׁהִיא צָרִיף מִתְחַלָּה לְהֶאֱמִין, עֲכָשׁוּ בְּשֵׁבֶא אֶל אַמוֹנָה יוֹתֵר גְּדוּלָה, מִכֵּן הַדְּבַר הָרֹאשׁוֹן בְּשֶׁכֶל. וְזוֹה שְׂפִתּוֹב בְּמַשָּׂה: וַיְהִי יָדְיוֹ אַמוֹנָה - שֶׁהִיא לֹא אַמוֹנָה כָּל כָּף גְּדוּלָה, עַד שְׂנִתְּפֶשֶׁט בְּכָל הָאֵיבָרִים, שְׂאֵפְלוּ בִּידְיוֹ הִיא הָאֲמוֹנָה כָּל כָּף גְּדוּלָה, עַד בֹּא הַשָּׁמֶשׁ - הֵינּוּ לְהַשְׂכֵּל שֶׁל הַדְּבַר, וְשָׁמֶשׁ הוּא בְּחִינַת חֻכְמָה, כְּמוּבָא אֶצְלָנוּ (לעיל בסימן א):

צב

עַל יְדֵי מַה שְׂאָדָם נֶעַ וְנֶגֶד בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ יְכוּל לְהַחִיּוֹת מֵתִים, כְּמוֹ שְׂפִתּוֹב בְּאֵלִישַׁע, כְּשֶׁחִיָּה אֶת בֶּן הַשׁוֹנְמִית, כְּתִיב בִּיה

(מלכים ב ד): וַיִּלְכֹּד אֶחָת הַנָּה וְאֶחָת הַנָּה, וּמוֹכָא בַּתְּקוּנִים (תיקון יג דף כז:): אֲלֵמְלָא כַּנְפֵי רֵאָה דְנִשְׁבִי עַל לְבָא, הָיִי לְבָא אוֹקִיד כֹּל גּוּפָא. וְהִרְאָה וְהֵלֵב הֵם בַּחֲנִינֹת יַעֲקֹב וְיוֹסֵף, כִּי יַעֲקֹב הוּא בַּחֲנִינֵי אִמָּת, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב (מיכה ז): תִּתֵּן אִמָּת לְיַעֲקֹב, וְאִמָּת הוּא בַּחֲנִינֵי תוֹרָה, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב (מלאכי ב): תּוֹרַת אִמָּת. וּבַהֲתוֹרָה יֵשׁ חֲמֻשָּׁה סְפָרִים, כַּנֶּגֶד חֲמֻשָּׁה כַּנְפֵי רֵאָה (תיקון כה). וְיוֹסֵף הוּא בַּחֲנִינֵי לֵב, כִּי יוֹסֵף נִקְרָא צְפֻנָת פְּעֻנָח (מקץ מא), וּכְתִיב (תהלים קיט): כַּלְבֵי צְפֻנָתִי וְכו'. וּכְשׁוֹעֵר הָאִשׁ שְׁבַלְב, הָיִהּ אוֹקִיד כֹּל גּוּפָא. וְעַל יְדֵי שֶׁהַחֲמֻשָּׁה כַּנְפֵי רֵאָה נָעִים וְנָדִים, מְנַשְׁבִי עַל לְבָא, וּמְשַׁכְּבִים הַחֲמִימוֹת שְׁבַלְב. לְכֹד נֶאֱמַר בְּיַעֲקֹב (בראשית רבה וישב פרשה פד): בְּקֵשׁ יַעֲקֹב - הֵינּוּ הִרְאָה - לֵיִשֵׁב בְּשִׁלּוּה, קַפְצֵן עָלָיו רִגְזוּ שֶׁל יוֹסֵף; הֵינּוּ הַחֲמִימוֹת שְׁבַלְב. נִמְצָא שֶׁעַל יְדֵי מָה שֶׁאָדָם, שֶׁהוּא בַּחֲנִינֵי תוֹרָה, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב (במדבר יט): זֹאת הַתּוֹרָה אָדָם, נֵעַ וְנָד אֶפְלוּ בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ, יְכוֹל לְשַׁבֵּךְ אֶת הָאִשׁ, שֶׁהוּא בַּחֲנִינֹת דֵּינִים, וְיְכוֹל לְהַחֲיוֹת מֵתִים, שִׁיְהִיו חַיִּים:

צג

כֹּל הָעוֹשֶׂה מִשָּׂא וּמִתֵּן בְּאִמוּנָה, מְקִיִּם מְצוֹת עֲשֵׂה שֶׁל וְאֶהְבֵּת, שֶׁהוּא שָׂרֵשׁ לְכֹל מְצוֹת עֲשֵׂה. כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב בַּתְּקוּנִים (תיקון כא): עַל פְּסוּק: וַעֲשֵׂה לִי מִמַּעַמִּים פֶּאֶשֶׁר אֶהְבֵּתִי, מִפְּקוּדֵינִי דַעֲשֵׂה: וְכִיצַד מְקִימֵן מְצוֹת וְאֶהְבֵּת, דְּאִיתָא בְּגִמְרָא (יומא פו) עַל פְּסוּק וְאֶהְבֵּת, שֶׁתִּרְאֶה שִׁיתְאַהֲב שֵׁם שָׁמַיִם עַל יָדֶךָ.

פִּיצַד, אָדָם קָרָא וְשָׁנָה וְשִׁמְשׁוּ תַלְמִידֵי חֲכָמִים, וְעִסְקוּ בְּנַחַת עִם
הַפְּרִיזוֹת, וּמִשְׁאֵו וּמִתְּנֵו בְּאַמוּנָה - מָה הַפְּרִיזוֹת אוֹמְרִים, אֲשֶׁרֵי מִי
שֶׁלְּמַדוֹ תוֹרָה וְכוּ'. נִמְצָא שֵׁם שְׁמַיִם מִתְּאַהֵב עַל יְדוֹ, וּמְקַיֵּם
מִצְוֹת שֶׁל וְאַהֲבָתָּה, שֶׁהוּא שָׂרֵשׁ כָּל הַמִּצְוֹת:

גַּם בְּמִשְׁאֵו וּמִתְּנֵו בְּאַמוּנָה, בָּא לְמַדְרַגָּה שֶׁלְּמַעְלָה מִהַזְּמַן,
כִּדְרֵאִיתָא בְּגִמְרָא (שם) בְּמִסְקָנָא: וְעַלֵּיו הִפְתּוּב אוֹמֵר: יִשְׂרָאֵל
אֲשֶׁר בְּדֵ אֶתְפָּאָר. וְיִשְׂרָאֵל הוּא בְּמַחְשְׁבָה, כְּמֵאֵמֶר חֲכָמֵינוּ
זְכוּרָנִם לְבִרְכָה (ב"ר פ"א): יִשְׂרָאֵל עָלָה בְּמַחְשְׁבָה, וּמַחְשְׁבָה הוּא
לְמַעְלָה מִהַזְּמַן. וְגַם עַל יְדֵי מִשְׁאֵו וּמִתְּנֵו בְּאַמוּנָה יִכּוֹל לְהִתְפַּלֵּל
בְּשֶׁכַל צַח, כִּי תִפְלָה הִיא גַם־כֵּן לְמַעְלָה מִהַזְּמַן, כִּי הוּא דְבַר
הָעוֹמֵד בְּרוּמוֹ שֶׁל עוֹלָם (בְּרִכּוֹת ו:). וְגַם מִחֲמַת שְׂבָא לְאַהֲבָה,
מִכַּח זֶה בָּא לְגַדְלוֹת הַמּוֹחִין, וְיִכּוֹל לְהִתְפַּלֵּל בְּשֶׁכַל צַח:

צד

זְכוּר חֲסִדוֹ וְאַמוּנָתוֹ לְבֵית יִשְׂרָאֵל רָאוּ כָּל אַפְסֵי אֶרֶץ אֵת
יְשׁוּעַת אֱלֹהֵינוּ: (תהלים צח)

הָעֵינִין הוּא כֶּף, שְׁכָל הָעוֹלָמוֹת לֹא נִבְרָאוּ אֶלָּא בְּשֶׁכַל יִשְׂרָאֵל,
דְּכִתְיִב (ישעיה מז): לְכַבּוּדֵי כְּרֵאֲתוֹ יִצְרָתוֹ אַף עֲשִׂיתוֹ,
דְּהֵינּוּ בְּרִיאָה יִצִּירָה עֲשִׂיָה לֹא נִבְרָא אֶלָּא לְכַבּוּדֵי. וְכַבּוּדֵי הֵינּוּ
יִשְׂרָאֵל, דְּכִתְיִב (שמות כה): וְשִׁכְנֵתִי בְּתוֹכְכֶם, וְדַרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ
זְכוּרָנִם לְבִרְכָה (עיין של"ה [מסכת תענית] דף ע"ו): בְּתוֹכוֹ לֹא נֵאֱמָר אֶלָּא
בְּתוֹכְכֶם, מְלַמֵּד שֶׁהַקְּדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא מְשַׁרְהָ שְׂכִינָתוֹ בְּתוֹךְ כָּל

אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל. נִמְצָא כֹּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל נִקְרָא לְבוֹשׁ, וּלְבוֹשׁ
 נִקְרָא כְבוֹד, כִּי רַבִּי יוֹחֲנָן קָרָי לְמֵאנָה מְכַבְּדוֹתָא (שבת קיג). נִמְצָא
 כֹּל הָעוֹלָמוֹת לֹא נִבְרְאוּ אֶלָּא בְּשִׁבִיל יִשְׂרָאֵל, כִּדִּי לְהַשְׁפִּיעַ לָהֶם
 רַב טוֹב. וּכְשֵׁאִינֵם יְכוּלִים לְקַבֵּל מַחֲמַת עוֹנוֹתֵיהֶם, יֵשׁ לוֹ צַעַר,
 שְׁנַאֲמַר (ישעיה סג): כָּכֵל צַרְתֶּם לוֹ צָר. אַךְ מַחֲמַת בְּהִירוֹת אוֹר
 הַחֶסֶד, אִי אֶפְשָׁר לְקַבְּלוֹ כְּמוֹת שְׁהוּא, וְצָרִיךְ לְצַמְצוֹם הַקְּדוּשָׁה,
 הַיְנוּ כְּשֶׁרוֹצֵה לְהַשְׁפִּיעַ רַב טוֹב, צָרִיךְ לְדַבֵּר: יְהִיָּה כֶּךָ, כְּמוֹ
 שְׁכַתוֹב (תהלים לג): בְּדַבַּר ה' שָׁמַיִם נַעֲשׂוּ. וְהָאוֹתִיּוֹת הֵם
 צְמֻצוּמִים, עַד כָּאֵן אוֹת א', עַד כָּאֵן אוֹת ת'. אַךְ בְּעוֹנוֹתֵינוּ
 הַרְבִּים הַדְּבֹר גַּם כֵּן בְּגִלּוֹת, כְּמוֹ שְׁכַתוֹב (שם צו): סִפְרוּ בְּגוֹיִם
 אֶת כְּבוֹדוֹ, וְהַיְנוּ הַדְּבֹר עִם יִשְׂרָאֵל בְּגִלּוֹת. לְכֹךָ נֹאמַר (ישעיה מ):
 וְנִגְלָה כְבוֹד ה' וְרָאוּ כֹל בְּשָׂר יַחְדָּו כִּי פִי ה' דִּבֶּר, וְהַיְנוּ
 כְּשֵׁינְאָלוּ יִשְׂרָאֵל, אִזּוֹ הַדְּבֹר גַּם כֵּן כְּפִיכּוֹל יְהִיָּה עִם הַשֵּׁם
 יִתְבָּרַךְ.

וְאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנֵם לְבִרְכָה (סנהדרין לו): חַיֵּב כֹּל אָדָם לֵאמֹר,
 בְּשִׁבְלֵי נִבְרָא הָעוֹלָם, וְחַיֵּב לְתַקְּנוֹ. וְיִמְהוּ הַתְּקוּן, הָעֲנִין
 הוּא כֶּךָ, שִׁירָאָה שִׁיעֲלָה כֹּל הַנִּיצוּצוֹת שְׁבַכָּל דְּבַר, וְהַנִּיצוּצוֹת
 הֵם אוֹתִיּוֹת, נִמְצָא מַעֲלָה אוֹתִיּוֹת. וְהָאוֹתִיּוֹת נַעֲשִׂים דְּבוּרִים,
 וְעַל יְדֵי הַדְּבֹר נִשְׁפָּע רַב טוֹב לְיִשְׂרָאֵל.

אֶךְ כִּיצַד יְכוּלִין לְהַעֲלוֹת נִיצוּצוֹת לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, הָעֲצָה הוּא
 כֶּךָ: כְּשִׁיִּסְתַּפֵּל בְּדַבַּר מֵה, תִּכְפֹּר יֶאֱמִין בְּאִמּוֹנָה שְׁלֵמָה
 שִׁישׁ בְּדַבַּר הַזֶּה אוֹתִיּוֹת וְנִיצוּצוֹת. וּמִן הָאִמּוֹנָה הַזֶּה נַעֲשֶׂה

ז"ן, שְׁנֵאמַר (תהלים לג): וְכֹל מַעֲשָׂהוּ בְּאִמוּנָה, וְהַעֲשִׂיהָ הִיא שֵׁשֶׁת יָמֵי הַחֹל, וְהָאִמוּנָה הִיא הַשְּׁבִיעִית. וְאַחֲרֵיכֵן יִצְרַף אֶל הָאִמוּנָה הַחֲכָמָה, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (דברי הימים א כח): דַּע אֶת אֱלֹקֵי אָבִיךָ. וְ"אֱלֹקֵי אָבִיךָ" הִיא בְּחִינַת אִמוּנָה, כְּמוֹ: מַעֲשֵׂה אֲבוֹתֵיהֶם בְּיַדֵּיהֶם (חולין יג:), שְׁאֲנוּ מֵאֲמִינִים בּוֹ יִתְפָּרֵךְ, שֶׁהוּא אֱלֹקֵי אֲבוֹתֵינוּ, שֶׁהוּוּ הָעֶקֶר. וְ"דַע" הִיא הַחֲכָמָה וְהַשְּׂכָל. וְהַחֲכָמָה הִיא יו"ד, כְּמוֹ שֶׁפָּרַשׁ רַש"י (שמות טו): אִזּוּ יִשִּׁיר - שֶׁר לֹא נֵאמַר אֶלֶּא יִשִּׁיר, יו"ד עַל שֵׁם הַמַּחֲשָׁבָה נֶאמְרָה. וּמֵהֵיוֹד וְהַי"ן הַנ"ל, נַעֲשֶׂה עֵינַי, כִּי ז' פְּעָמִים י' בְּגִימַטְרִיא ע'. וְעוֹד, הָעֵינַי הוּא חֲכָמָה, כִּי חֲכָמֵי הָעֵדָה נִקְרְאוּ עֵינַי הָעֵדָה (במדבר טו). וּמִמִּילָא כְּשֵׁישׁ לוֹ עֵינַי כְּזֶה, כְּשֶׁמִּסְתַּכֵּל בְּדַבָּר מֵהָעוֹלָם, בּוֹדֵאֵי נִתְעַלֵּין הַנִּיצוּצוֹת. כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (שמות כח): וְעֲשִׂיתָ צִיץ זָהָב מְהוֹר, צִיץ - מִלְּשׁוֹן הַסְּתַכְלֻת, כְּשֶׁהוּא מְהוֹר כַּנ"ל, בְּאִמוּנָה וּבְחֲכָמָה, אִזּוּ: וּפְתַחַת עָלָיו פְּתוּחֵי חוֹתָם; הֵינּוּ שֶׁתַּפְתַּח עַל-יָדֵי עֵינַי כְּזֶה הַנִּיצוּצוֹת הַחֲתוּמִים בְּכָל הַדְּבָרִים, וְתַעֲלֶה אוֹתָם קֹדֶשׁ לָהּ! וְהַנִּיצוּצוֹת הֵם אוֹתֵינָה, וּמֵאוֹתֵינָה נַעֲשֶׂה דְבָרִים, וְעַל-יָדֵי הַדְּבָרִים מִשְׁפִּיעַ רַב טוֹב לְיִשְׂרָאֵל. וְכִשְׁמַעְלָה נִיצוּצוֹת מֵהַדְּבָר, אִזּוּ הַדְּבָר הַזֶּה נַעֲשֶׂה אִפְסָ, כִּי הַנִּיצוּצוֹת הֵם הַחֵיווֹת שֶׁל הַדְּבָר.

וְזֶה פְּרוּשׁ שֶׁל הַפְּסוּק: זָכַר חֲסֵדוֹ - זָכַר, לְשׁוֹן הַשְּׁפָעָה. הֵינּוּ כְּשֶׁרוּצָה לְהַשְׁפִּיעַ חֲסֵד לְיִשְׂרָאֵל, אִזּוּ יִצְרַף וְאִמוּנָתוֹ לְבֵית יִשְׂרָאֵל, שֶׁהִיא הַחֲכָמָה, שְׁנֵאמַר (משלי כד): בְּחֲכָמָה יִבְנֶה בַּיִת.

בִּדְאֵי רָאוּ כָּל אֶפְסֵי אֲרֶז - הֵינּוּ הָאֲרֶצִּיּוֹת שֶׁל הַדָּבָר נַעֲשֶׂה אֶפֶס. וְאֵת - הֵינּוּ הָאוֹתִיּוֹת מֵא' עַד ת', הֵינּוּ הַנִּיצוּצוֹת, נַעֲשֶׂה יִשׁוּעוֹת אֱלֹקֵינוּ - כִּי מֵהַנִּיצוּצוֹת נַעֲשֶׂה דְבוּרִים, וְעַל־יְדִיָּזָה מִשְׁפִּיעַ הַשֵּׁם יִתְפָּרֵד רַב טוֹב לְיִשְׂרָאֵל. וְזֶהוּ יִשׁוּעַת אֱלֹקֵינוּ, כִּי זֶה תַעֲנוּגוֹ:

צה

לְשׁוֹן רַבְּנוּ זְכוֹרָנוּ לְבִרְכָה

כְּשֶׁפָּרְנָסִי הַדּוֹר וּמְנַהֲיֵי הַדּוֹר נִתְנַגְּאִים, אֲזִי הַקְדוֹשׁ־שֶׁפָּרוּד־הוּא מְקוּם עֲלֵיהֶם בְּנֵי אָדָם שֶׁיִּחְלֹקוּ וַיִּדְבְּרוּ עֲלֵיהֶם, בְּדֵי שְׂלֵא יִזוּחוּ דַעְתָּם עֲלֵיהֶם, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ זְכוֹרָנוּם לְבִרְכָה (יומא כב:): אֵין מְמַנִּים פְּרָנסַם עַל הַצְּבוּר אֱלָא אִם בֵּן קָפָה שֶׁל שְׂרָצִים תְּלוּי מֵאֲחֵרָיו. וְזֶה פְּרוּשׁ סוּד, שֶׁמוּבָא בְּעֵץ־הַחַיִּים, שֶׁעַר אֲרִיךְ אֲנָפִין, פֶּרֶק י"ב: אֲחוּרִים דְּמ"ה, תְּסִיר מ"ה נִשְׁאָר פ"ה. פְּרוּשׁ, עַל־יְדֵי קָפָה שֶׁל שְׂרָצִים שֶׁתְּלוּי מֵאֲחֵרָיו, עַל־יְדִיָּזָה מַחְזִיק אֵת עֲצָמוֹ בְּכַחֲנִית מְה וְאֶפֶס וְאִין. וּכְשֶׁמְסִיר מְמַנּוּ מְה, שְׂאִין מַחְזִיק אֵת עֲצָמוֹ לְמְה, אֱלָא שֶׁהוּא מִתְנַגְּאָה, אֲזִי נִשְׁאָר פְּה, הֵינּוּ שְׁבַנֵי אָדָם פּוֹתְחִים אֵת פִּיהֶם וְאוֹמְרִים: חוֹד לְאֲחוּרֵךְ, וּמְבִיִּים אוֹתוֹ: (עַד פֶּאן לְשׁוֹנוּ ז"ל)

צו

זִמְם רָשַׁע לְצַדִּיק וְחָרַק עָלָיו שְׁנָיו. יי יִשְׁחַק לוֹ כִּי רָאָה כִּי

יבא יומו וכו': (תהלים לו)

הענין הוא כן. דקשה, מאין יבוא מחשבה זרה לצדיק, שרוצה להתפלל בדבקות גדול, הלא אמרו רבותינו זכרונם לברכה (יומא לח:): הבא לטהר מסייעין אותו. אלא הענין הוא כן, כי מעת השבירה נפלו הניצוצות מכל העולמות, ועל ידי תפלות הצדיקים עולין מעט מעט, מדרגה אחר מדרגה. וכשצדיק עומד להתפלל, ומדבק את עצמו למדה שהוא בה עתה, נופל לו מחשבה זרה מעין אותה מדה. וכשפא למדרגה יותר גדולה, נופל לו המחשבה זרה מעין המדה הזאת שהוא בה עתה. והצדיק צריך לידע מאיזה מדה ומאיזה עולם היא זאת המחשבה זרה, וצריך לידע במה להעלותה לאותו עולם ולאותו המדה שהוא עתה בה. אך לפעמים הצדיק רוצה להעלותה ואינו יכול. הטעם הוא, כי נופל לו מחשבה זרה ממדרגה עליונה, שלא בא עדין למדרגה זו, לכן אי אפשר לו להעלותה, כי יש לו עדין מדרגה תחתונה מזו, הינו מדרגה שהוא בה עתה.

אך קשה, למה באה לו מחשבה זרה קדם זמנה. דע, כי יש קבלה בידי, כי פשיש מחלקת על איזה צדיק, נופל מחשבה זרה מעין אותה מחלקת לצדיק אחר. ומחמת שרוצה להעלותה, אף-על-פי שאינו מעלה אותה, משפר בכח הרצון כל בעלי המחלקת:

וְזֶה פְּרוּשׁ הַפְּסוּק: זִמְם רָשָׁע - הֵינּוּ מִחֻשְׁבָּה זָרָה. לְצַדִּיק,
 וְחָרַק עָלָיו שְׁנָיו - הֵינּוּ שְׂרוּצָה לְהַעֲלוֹתָהּ. וְה' יִשְׁחַק לוֹ,
 כִּי רָאָה כִּי יָבֵא יוֹמוֹ - הֵינּוּ שְׁעָדִין לֹא בָּא לְמַדְרַגַת הַמִּחְשָׁבָה
 זָרָה זוֹ. אֲךָ מֵאַיִן יָבוֹא לוֹ הַמִּחְשָׁבָה זָרָה זוֹ, וּמִפְּרֹשׁ, חָרַב פְּתָחוֹ
 רְשָׁעִים, וּפִרֵשׁ רִשְׁ"י: חָרַב - לְשׁוֹן מִלְחָמָה, הֵינּוּ שְׁנַתְעוֹרֵר
 מִחֻלְקַת עַל אֵיזָה צַדִּיק. חָרַב־ם - הֵינּוּ הַמִּחְשָׁבָה זָרָה שֶׁל אוֹתָהּ
 הַמִּחְלָקַת. תְּבוֹא בְּלִבָּם - הֵינּוּ בְּלִב צַדִּיק זֶה. וְעַל־יְדֵי שְׂרוּצָה
 לְהַעֲלוֹתָהּ, בְּכַח הַרְצוֹן הַזֶּה - וְקִשְׁתוֹתֵם תִּשְׁבְּרֶנָּה; כְּלוֹמֵר,
 הַמִּחְלָקַת הַזֹּאת:

צו

אֱלֹקִים אֵל דְּמִי לָךְ, אֵל תַּחֲרֹשׁ וְאֵל תִּשְׁקַמְּ אֵל: (תהלים פג)
 הָעֲנִיִּן הוּא כֶּךָ, דִּידוּעַ הוּא שְׁיֵשׁ מְקוֹם לְמַעְלָה שְׁנִקְרָא אֶלְדָּד
 וּמִיָּדָד, שְׁמִשְׁם הַשְּׁפַע יוֹרֵד לְעוֹלָם. כִּי הַשְּׁנֵי אוֹתִיּוֹת
 א"ל, הֵם דָּד, וְהַשְּׁנֵי אוֹתִיּוֹת מ"י הֵם דָּד, (כ"ש בלק"ת להאר"י פ'
 בהעלותך). וְהַשְּׁפַע נִקְרָאת ה', כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (בראשית מז): הֵא לָכֶם
 זָרַע, וְנִשְׁלַם הַשֵּׁם אֱלֹקִים מִשְׁלָם. אֲךָ לְפַעֲמִים יֵשׁ בְּעוֹנוֹנוֹתֵינוּ
 הַרְבִּים הַסְּתַלְקוֹת הַשְּׁפַע, וְנַעֲשֶׂה מִן הָא דְלֵת, עַל־שֵׁם דְּלִית
 לָהּ מַגְרָמָה כְּלוֹם. וְצָרִיךְ כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל לְזַרוֹ אֶת עַצְמוֹ
 שְׁיַעֲשֶׂה מִן הַד' - ה'.

וְכִי־צַד עוֹשֵׂיִן מִן הַד' ה', הָעֲנִיִּן הוּא כֶּךָ: דְּהִנֵּה כְּתוּב (תהלים ס):

לִי גִלְעָד וְלִי מְנַשֶּׁה אֶפְרַיִם מְעוֹז רֵאשִׁי יְהוּדָה
 מְחֻקְקִי, הַפְּרוֹשׁ הוּא כֹּהֵן. כִּי קִדְּם בְּרִיאַת הָעוֹלָם, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ
 עָדַן וְקִשַּׁט אֶת עֲצָמוֹ בְּתַפְלָתָן וּבְמַעֲשֵׂיִם טוֹבִים שֶׁל צְדִיקִים,
 שֶׁצִּפְּהָ שִׁיְהִיו צְדִיקִים, שְׁעַל־יְדֵי מַעֲשֵׂיִם טוֹבִים שֶׁלָּהֶם יִמְשְׁלוּ
 בְּתַפְלָתָם, וַיַּפְעֵלוּ כָּל מַה שִּׁירְצוּ, עַל דְּרָךְ: צְדִיק מוֹשֵׁל יֵרֵאת
 אֱלֹקִים (שמואל ב כג).

וְכָל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל יָכוֹל לָבוֹא לְמַדְרַגָּה זוֹ, לְמֹשֵׁל בְּתַפְלָתוֹ.
 אֲלָא שֵׁישׁ שְׁנַי מְנִיעוֹת: הָאֶחָת הִיא קִדְּם הַתַּפְלָה, הֵינּוּ
 שְׁעוֹמְד לְהַתְפַּלֵּל בְּגִדְלוֹת, שֶׁהוּא מִיָּחָס גְּדוֹל, אוֹ מַחְמַת שֶׁהוּא
 עֹמֵל וַיִּגַּע בְּעִבּוֹדַת הַבּוֹרָא, וּמַחְמַת זֶה אִי אֶפְשֶׁר שִׁיְהִיה
 מְמֻשָּׁלָה לְתַפְלָתוֹ. רַק צְרִיךְ לְשַׁבַּח כָּל זֹאת, וַיְהִיה נְדָמָה לוֹ
 כְּאֵלוֹ הַיּוֹם נִבְרָא, וְהוּא יָחִיד בְּעוֹלָם. וְזֶהוּ בְּחִינַת מְנַשֶּׁה, לְשׁוֹן
 גְּשׁוֹן וְשִׁכְחָה. וְזֶה שְׁכֵתוֹב (בראשית מא): כִּי גִשְׁנִי אֱלֹקִים אֶת כָּל
 בֵּית אָבִי - זֶה הַיָּחוּס, וְאֶת כָּל עַמְלִי - שְׁעֵמֵל בְּעִבּוֹדַת
 הַבּוֹרָא.

וְהַמְנִיעָה הַשְּׁנִית, הִיא בְּתוֹךְ הַתַּפְלָה. כִּי מַחְמַת עוֹנוֹת
 הֵרֵאשׁוּנִים בְּמִזִּיד, אוֹ שֶׁהִרְהַר בְּמִזִּיד, נוֹפְלִים לוֹ
 מַחְשָׁבוֹת זְרוֹת בְּתַפְלָתוֹ, וּמַחְמַת הַמַּחְשָׁבוֹת זְרוֹת גַּם כֵּן אִי
 אֶפְשֶׁר לְמֹשֵׁל בְּתַפְלָתוֹ. עַל כֵּן צְרִיךְ לְשַׁבַּר הַמַּחְשָׁבוֹת זְרוֹת עַל־
 יְדֵי מַחְשָׁבוֹת קְדוֹשׁוֹת שֶׁל הַתַּפְלָה, וְעַל־יְדֵי־זֶה הַזְדוֹנוֹת, דִּהְיִנוּ
 הַמַּחְשָׁבוֹת זְרוֹת, נַעֲשִׂין לוֹ כְּזִכִּיּוֹת. וְזֶהוּ בְּחִינַת אֶפְרַיִם, כְּמוֹ
 שְׁכֵתוֹב (שם): כִּי הִפְרִנִי אֱלֹקִים בְּאֶרֶץ עֲנִי. פְּרוֹשׁ, כִּי הִדְבַּר

שְׁהִיָּה בַעֲנִיּוֹת מִקֶּדֶם, דְּהִינּוּ חָרַב וַיִּבֶשׁ, וְעַל־יְדֵי הַמַּחֲשָׁבוֹת
קְדוֹשׁוֹת נַעֲשִׂין לוֹ בְּזִכּוֹת.

וּבַשְּׂמֵת פִּלֵּל בְּשֵׁתֵי בְּחִינּוֹת אֱלֹהִים מְנַשֶּׁה וְאִפְרִים הַנָּל,
וּבֹדָאי בָּא לְיַדֵי עֲנִיָּה וְשִׁפְלוּת, וּמִן הָעֲנִיָּה
נִמְשָׁךְ הַיְרָאָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (משלי כב): עֵקֶב עֲנִיָּה יִרְאֵת ה',
נִמְצָא מִתְּפִלָּל גַּם בֵּן בִּירָאָה. וְהַיְרָאָה נִקְרָאת מַלְכוּת, כְּמוֹ
שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ זְכוּרֵנָם לְבִרְכָה (אבות פ"ג): אֱלֹמְלֵא מוֹרָאָה שֶׁל
מַלְכוּת וְכו', נִמְצָא שֶׁהַתְּפִלָּה יֵשׁ לָהּ בְּחִינַת מַלְכוּת, וַיֵּשׁ
לְהַתְּפִלָּה כְּזוֹ בְּחִינַת מְמֻשָּׁלָה. וְזֶה הַתְּעִנוּג שֶׁל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ,
וְנִתְמַלֵּא רְצוֹן הַבּוֹרָא. וְמֵה מִתְחַלָּה שֶׁלֹּא הָיָה הַתְּעִנוּג הַזֶּה, רַק
שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ צָפָה לְמִרְחוֹק, שֶׁיְהִי צְדִיקִים שִׁיתְּפַלְלוּ בְּאִפְן
זֶה, וּמִזֶּה הַתְּעִנוּג נִבְרָא הָעוֹלָם בַּעֲשָׂרָה מְאֻמְרוֹת, כָּל־שֶׁכֶן
עֲבָשׁוּ, שָׁבֵא הַתְּעִנוּג הַזֶּה, שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מְחַדֵּשׁ אֶת עוֹלָמוֹ
בַּעֲשָׂרָה מְאֻמְרוֹת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: וּבִטְוֹב מְחַדֵּשׁ בְּכָל יוֹם תְּמִיד
מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית.

וְזֶה פְּרוּשׁ הַפְּסוּק: לִי גִלְעָד - לְשׁוֹן גַּל עֵד, שֶׁנִּתְגַּלָּה הַתְּעִנוּג
שֶׁהָיָה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ קֶדֶם בְּרִיאַת הָעוֹלָם, שֶׁעֵדוֹן וְקִשְׁט
בְּתַפְלָתוֹן שֶׁל צְדִיקִים, כְּשִׁיְהִיָּה לוֹ הַשְּׂתֵי בְּחִינּוֹת שֶׁל מְנַשֶּׁה
וְאִפְרִים כַּנָּל. מַעֲזוֹ רֵאשִׁי - הִינּוּ שִׁיגְבִיר הַמַּחֲשָׁבוֹת קְדוֹשׁוֹת.
יְהוּדָה - הִינּוּ הַתְּפִלָּה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (בראשית כט): הַפַּעַם אִוְדָה.
מְחֻקְמֵי - וּפְרֵשׁ רַש"י: לְשׁוֹן שְׂרָרָה וּמַלְכוּת, הִינּוּ שִׁיְהִיָּה
לְהַתְּפִלָּה מְמֻשָּׁלָה, וְיִתְגַּלָּה הַתְּעִנוּג הַנָּל, וַיְחַדֵּשׁ עוֹלָמוֹ

בַּעֲשֶׂרָה מֵאֲמֹרוֹת כִּנּוּל: וְעֲשֶׂרָה מֵאֲמֹרוֹת הַנִּלְיָם יו"ד, יו"ד
 וְד' הַנִּלְיָם - נַעֲשֶׂה ה'. וְעֲשֶׂרָה מֵאֲמֹרוֹת נִמְשָׁד מַחֲסֵד, שְׁנַאֲמֹר
 (תהלים פט): אֲמֹרְתִי, דְּהִינּוּ הַמֵּאֲמֹרוֹת, עוֹלָם חֶסֶד יִבְנֶה. וְחֶסֶד
 נִקְרָא אֵל, שְׁנַאֲמֹר (שם נב): חֶסֶד אֵל כָּל הַיּוֹם.

וְזֶהוּ פְרוּשׁ הַפְּסוּק: אֱלֹהִים אֵל דְּמִי לָךְ - הִינּוּ, כְּשֵׁאתָה רוּאָה
 שְׁמִשְׁם "אֱלֹהִים" נַעֲשֶׂה אוֹתִיּוֹת "אֵל דְּמִי", דְּהִינּוּ שְׁנַעֲשֶׂה
 מִן הַחַא' דְּלֵת', אִמֵּר לָךְ: אֵל תַּחֲרַשׁ וְאֵל תִּשְׁקַט אֵל -
 שְׁתִּרְאָה שְׁתַּעֲוֹרר בְּחִינּוֹת "אֵל" עַל-יְדֵי הַתַּפְּלָה בְּשִׁתִּי בְּחִינּוֹת
 הַנִּלְיָם, וְתַעֲשֶׂה עַל-יְדֵיזָה מִן הַד' הַא כִּנּוּל, וְנַעֲשֶׂה א"ל בְּחִינַת
 דָּד וּמ"י בְּחִינַת דָּד. וְה' הִיא הַשְּׁפַע, כִּי ה' בְּשִׁלְשָׁה צִיּוּרֵינִי שְׁלָה
 גִּימְטְרִיא חֲלָב, עִם שְׁנֵי הַכְּלָלוֹת, כִּידוּע לְיִודְעֵי חֵן:

צח

הַעֲנִיּוֹן מִה שְׁנַאֲמֹר בְּגִמְטְרָא כְּמָה פְּעָמִים: נָתַן בּוֹ עֵינָיו וְנַעֲשֶׂה
 גַּל שֶׁל עֲצָמוֹת (ברכות נח, שבת לד, ב"ב עה, סנהדרין ק). מָה
 הַלְשׁוֹן "נָתַן עֵינָיו בּוֹ", וּמָה "נַעֲשֶׂה גַּל שֶׁל עֲצָמוֹת". אֵךְ, הִנֵּה
 הָאָדָם אֵינוֹ רוּאָה עַד הֵיכַן הַפְּגָם מִגִּיעַ אִם עֵבֶר עֲבָרָה.
 וְהַצְּדִיק רוּאָה, כִּי הַצְּדִיק יֵשׁ לוֹ עֵינָיו ה', כְּמוֹ שְׁכַתּוֹב (תהלים
 לד): עֵינָיו ה' אֵל צְדִיקִים; שְׁהַצְּדִיק יֵשׁ לוֹ עֵינָיו ה', וְעֵינָיו ה'
 הִמָּה מְשׁוּמְטוֹת בְּכָל הָאָרֶץ (זכריה ד דברי הימים ב טו), נִמְצָא
 הַצְּדִיק רוּאָה עַד הֵיכַן הַפְּגָם מִגִּיעַ. וְזֶהוּ פְרוּשׁ הַגִּמְטְרָא: נָתַן
 עֵינָיו בּוֹ - כְּלוֹמֵר שִׁיְהִיָּה רוּאָה בְּעֵינֵיהֶם שֶׁל צְדִיקִים. וְנַעֲשֶׂה

גַּל שֶׁל עֲצָמוֹת - גַּל מְלִשׁוֹן הַתְּגִלוֹת, וְעֲצָמוֹת מְלִשׁוֹן (ישעיה
 56): עוֹצֵם עֵינָיו מִרְאוֹת בְּרַע. דְּהִינּוּ שֶׁהוּא רוֹאֶה מֶה שִׁפְנָם,
 שֶׁהִיָּה נִסְתָּר מִמֶּנּוּ מִקֶּדֶם. וְאִין עֲנֵשׁ גְּדוֹל מִזֶּה, כְּשֶׁאָדָם רוֹאֶה
 מֶה שִׁפְנָם:

צט

וְאֶתְחַנֵּן אֶל ה' בְּעַת הַהִיא לֵאמֹר: (דברים ג)

דְּהִנֵּה הָאָדָם צָרִיךְ לְהִתְפַּלֵּל בְּדַבְּקוֹת גְּדוֹל לְהִשָּׁם יִתְפַּרֵּךְ, אִךְ
 אִם לְפַעְמִים יֵשׁ עֵת, שְׂאִינוּ יִכּוֹל לְהִתְפַּלֵּל בְּדַבְּקוֹת, אֶל
 יֵאמֹר: אִינִי מִתְפַּלֵּל כִּלְל, מֵאַחַר שְׂאִינוּ יִכּוֹל לְכַוֵּן כְּרָאוּי
 וְלְהִתְפַּלֵּל בְּדַבְּקוֹת, וְהִתְפַּלֵּה אִינֵה מְקַבֶּלֶת. וְכִמּוֹ שְׂאִמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ
 זְכוֹרָנִים לְכַרְכָּה (ברכות לד): עַל רַבִּי חֲנִינָא בֶן דּוּסָא, שֶׁהִיָּה מִתְפַּלֵּל
 וְכוּ', אִמְרוּ לוֹ וְכוּ', אָמַר לָהֶם אִם שְׂגוּרָה תְּפַלְתִּי בְּפִי יוֹדַע אֲנִי
 שֶׁהוּא מְקַבֵּל, וְאִם לֹא יוֹדַע וְכוּ'. וְזֶהוּ עַל דֶּרֶךְ שְׂאִמְרָנוּ: אִם
 בְּדַבְּקוֹת, שְׂאִזִּי הִתְפַּלֵּה שְׂגוּרָה וּמְרִצָּה בְּפִי, מְקַבֶּלֶת, וְאִם לֹא,
 חֵם וְשָׁלוֹם, לְהַפְּךְ. אִף עַל פִּי בֶן אֶל יֵאמֹר הָאָדָם בֶּן, אֶלָּא
 יִתְפַּלֵּל תָּמִיד. וְאִם לֹא יוֹכֵל לְהִתְפַּלֵּל בְּדַבְּקוֹת כְּרָאוּי, יִתְפַּלֵּל
 בְּכָל כּוּחַ. כִּי בְּעַת שִׁיתְפַּלֵּל בְּדַבְּקוֹת כְּרָאוּי, אֲזִי יַעֲלֶה כָּל
 הַתְּפִלוֹת עִם הַתְּפִלָּה הַהִיא שֶׁהִתְפַּלֵּל כְּרָאוּי. וְזֶה: וְאֶתְחַנֵּן אֶל
 ה' - תָּמִיד, בֵּין בְּדַבְּקוֹת בֵּין שְׁלֵא בְּדַבְּקוֹת. בְּעַת הַהִיא לֵאמֹר
 - הִינּוּ בְּעַת שְׂאוּפָה לְהִתְפַּלֵּל בְּדַבְּקוֹת, שֶׁהוּא בְּחִינַת: שְׂגוּרָה

תִּפְלְתִי בְּפִי. וְהִינוּ: בְּעַת הַהוּא לֵאמֹר - שֶׁהַדְּבָרִים נְאֻמְרִים
 וּמְרָצִים בְּפִיו מִחֶמֶת שְׂמֵת־פִּלֵּל בְּדַבְּקוֹת, אוֹ יַעֲלֶה כָּל הַתְּפִלוֹת
 שֶׁהַתְּפִלֵּל עַד עֵתָה בְּנ"ל:

ק

הִנֵּה הַצְּדִיקִים אֲשֶׁר בְּכָל דּוֹר וְדוֹר, בְּלִם קְדוּשִׁים וּבְתוֹכָם ה',
 וּמְדוּעַ אָנוּ רוֹאִין בְּחוּשׁ הָרְאוֹת, שְׁיֵשׁ בָּהֶם צְדִיקִים אֲשֶׁר
 מְזַנֵּם וְטַבְּעָם טוֹבָה מְאֹד, וְטוֹבִים הֵמָּה לְכָל. וַיֵּשׁ אֲשֶׁר הוּא
 צְדִיק אֱמֶת, וְאִין מְזוּגוֹ וְטַבְּעוֹ נוֹחַה עִם הַמּוֹן עִם, וְלַפְעָמִים נִרְאֶה
 מְמוֹנָו בַּעַם וּקְפִידָה.

הִנֵּה יְדוּעַ, שְׁפָל צְדָקַת הַצְּדִיקִים הוּא לִיקַח מְאוֹר הַתּוֹרָה, כִּי
 הִיא הַמּוֹרָה דְרָךְ, וּמְמוֹנָה לְקַחַה צְדָקָתוֹ. וְהִנֵּה הַצְּדִיק
 אֲשֶׁר הִשְׁיֵג מְאוֹר גְּדוֹל מְמֹאֹר הַתּוֹרָה, וּמַעֲשָׂיו גַּם כֵּן בְּשׁוּיִם
 לְפִי הַשְּׁגָתוֹ בַּתּוֹרָה, אֲזִי צְדָקָתוֹ וְתוֹרָתוֹ שְׁנִיָּהֶם מְתִישָׁבִים
 בְּשׁוֹבָה וְנַחַת, לְפִיכָךְ דַּעְתוֹ נוֹחַה עִם הַבְּרִיּוֹת. וְהַצְּדִיק אֲשֶׁר אוֹר
 חֻכְמַת הַתּוֹרָה שֶׁהִשְׁיֵג גְּדֻלָּה מְאֹד מִמַּעֲשָׂיו, אֲזִי הַתּוֹרָה מְרַתַּחַת
 בּוֹ הָאֵשׁ הַקְּדוּשָׁה שֶׁל הַתּוֹרָה, וְאִי אֶפְשָׁר שְׁתֵּהָא דַּעְתוֹ נוֹחַה
 עִם הַבְּרִיּוֹת, וּמַעוֹרְבַת עִם הַמּוֹן עִם, כְּמוֹ הַצְּדִיק הַנ"ל. וְזֶה
 שְׁאֻמְרוֹ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנָם לְבִרְכָה (תַּעֲנִית ד'): הֵאֵי צוֹרְבָא מְרַבְּנָן
 דְרַתָּה, אוֹרִיתָא דְקָא מְרַתַּחַא בֵּיה, לְפִי שְׁגֻדְלָה תּוֹרָתוֹ מְאֹד
 בְּנ"ל:

קא

בְּקָרוֹב עָלַי מְרַעִים לְאָכַל אֶת בְּשָׂרִי צָרִי וְאֹיְבֵי לִי הֵמָּה
בְּשָׂלוֹ וְנִפְּלוּ: (תהלים כו)

הַעֲנִין הוּא כָּהֵן, כִּי בֵּיהּ ה' צוֹר עוֹלָמִים (ישעיה כו) - הֵינוּ
בְּרֵאשִׁית בְּרָא, כִּי בַתּוֹרָה שְׁנִקְרֵאת רֵאשִׁית בְּרָא
עוֹלָמִים (כ"ד פ"א). כִּי יו"ד הוּא הַשְּׁכָל שֶׁל הַתּוֹרָה, וְהֵא הוּא
אוֹתִיּוֹת שֶׁל הַתּוֹרָה, שֶׁהוּא חֲמֻשָּׁה חֲמֻשֵׁי תוֹרָה, בְּחִינַת חֲמֻשַׁת
מוֹצְאוֹת הַפֶּה. וְהֵינוּ בִּי"ה ה' צוֹר עוֹלָמִים, הֵינוּ בְּהַתּוֹרָה שֶׁהִיא
בְּחִינַת י"ק כַּנִּל, בְּרָא כָּל הָעוֹלָמִים כַּנִּל.

וּכְתִיב (יחזקאל לד): אָדָם אַתֶּם, וְדַרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ וּזְכוּנֵם לְבִרְכָה
(יבמות סא): אַתֶּם קְרוִינֵי אָדָם, וְאִין עֲבוּ"ם קְרוִינֵי אָדָם.

כִּי יֵשׁ ע' אֲנַפִּין נְהִירִין, וְיֵשׁ ע' אֲנַפִּין חֲשׂוּכִין. כִּי יֵשׁ שְׁנֵי כַּחוֹת,
כְּמוֹ שְׁדַרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ וּזְכוּנֵם לְבִרְכָה (יומא עב): עַל פְּסוּק:
וְזֹאת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר שָׁם מוֹשֶׁה: זָכָה - נַעֲשֶׂה לוֹ סֵם חַיִּים, לֹא
זָכָה - נַעֲשֶׂה לוֹ סֵם מוֹת. סֵם חַיִּים, הוּא אֲנַפִּין נְהִירִין. סֵם מוֹת,
הוּא אֲנַפִּין חֲשׂוּכִין, כְּמוֹ שְׁכַתּוּב (איכה ג): בְּמַחֲשָׁבִים הוֹשִׁיבֵנִי
כְּמַתִּי עוֹלָם. וּמִן אֲנַפִּין חֲשׂוּכִין, יֵשׁ לְעֲבוּ"ם יְנִיקָה. וְכָל עֲבוּ"ם
יֵשׁ לָהֶם כָּל הַמּוֹדוֹת רַעוּת, רַק כָּל אִמָּה וְאִמָּה פְּרוּדָה אֶל מִדָּה
אַחַת יוֹתֵר מִכָּל הַמּוֹדוֹת. וְזֶה (דברים לג): הוֹפִיעַ מִהָר פֶּאֶרְן וְכו',
שְׂרָצָה הַקְּדוּשׁ פְּרוּדָה הוּא לְתַן הַתּוֹרָה לְכָל הַבְּרוּאִים, וְכָל אֶחָד
וְאֶחָד לֹא רָצָה לְקַבְּלָהּ, מִחֲמַת שֶׁשָּׁמְעוּ שְׂאוֹתָהּ מִדָּה שֶׁהִם

כְּרוּכִים אַחֲרֶיהָ אִסְרָה תֹרָה (ספרי פ' וזאת הברכה, עי' זוהר בלק קצג).
 וְכָל מִי שֵׁישׁ בּוֹ מְדוּת רְעוּת, הוּא נִכְנַע תַּחַת אוֹתָם הָעֵבוֹרִים,
 שֶׁהֵם כְּרוּכִים וּמְקַשְׂרִים לְאוֹתָם הַמְדוּת רְעוּת. וְזֶהוּ (אבות
 פ"ג): כָּל הַפּוֹרֵק מִמֶּנּוּ עַל תּוֹרָה, נוֹתֵיץ עָלָיו עַל מַלְכוּת וְעַל דֶּרֶךְ
 אֶרֶץ; הֵינּוּ שֶׁעֲבוּד בְּגַשְׁמִיּוֹת, שֶׁזֶּהוּ בְּחִינַת עַל מַלְכוּת. וְגַם דֶּרֶךְ
 אֶרֶצִיּוֹת, דִּהְיִנוּ הַמְדוּת רְעוּת שֶׁל הָעֵבוֹרִים, שֶׁזֶּהוּ בְּחִינַת עַל דֶּרֶךְ
 אֶרֶץ. כִּי עַל־יְדֵי שֶׁפָּרַק מִמֶּנּוּ עַל תּוֹרָה, שֶׁהִיא בְּחִינַת ע' אֲנָפִין
 נְהִירִין, עַל־יְדִיּוֹה מִתְגַּבְּרִין עָלָיו בְּחִינַת ע' אֲנָפִין חֲשׂוּכִין, שֶׁהֵם
 הַשֶּׁעֲבוּד וְהַמְדוּת רְעוּת שֶׁל הָעֵבוֹרִים, שֶׁזֶּהוּ בְּחִינַת עַל מַלְכוּת
 וְעַל דֶּרֶךְ אֶרֶץ כַּנ"ל.

אָבֵל כָּל הַמְקַבֵּל עָלָיו עַל תּוֹרָה, מַעֲבִירִין מִמֶּנּוּ עַל מַלְכוּת וְעַל
 דֶּרֶךְ אֶרֶץ; הֵינּוּ מִי שֶׁלּוֹמֵד בְּעִיּוֹן, שֶׁמַּעֲיֵן וּמִבֵּין חֲכָמוֹת
 הַתּוֹרָה, שֶׁזֶּהוּ בְּחִינַת אֲנָפִין נְהִירִין, בְּחִינַת (קהלת ח'): חֲכָמַת אָדָם
 תֵּאִיר פָּנָיו, עַל־יְדִיּוֹה מַעֲבִירִין מִמֶּנּוּ עַל מַלְכוּת וְעַל דֶּרֶךְ אֶרֶץ,
 כִּי נִתְבַּטַּל מִמֶּנּוּ הַשֶּׁעֲבוּד וְהַתְּאוּוֹת וְהַמְדוּת רְעוּת שֶׁלָּהֶם, שֶׁהֵם
 בְּחִינַת אֲנָפִין חֲשׂוּכִין, עַל־יְדֵי שֶׁקִּבֵּל עָלָיו עַל תּוֹרָה, שֶׁהִיא
 בְּחִינַת אֲנָפִין נְהִירִין כַּנ"ל. כִּי כָּל מִי שֶׁאָדָם מְשִׁיג בְּשִׁכְלוֹ, הוּא
 בְּחִינַת אֲנָפִין נְהִירִין, וּמֵה שֶׁאֵינּוּ מְשִׁיג, הוּא בְּחִינַת אֲנָפִין
 חֲשׂוּכִין. וְעַל כֵּן כְּשׁוֹכֵחַ לְעֵץ בַּתּוֹרָה, עַד שֶׁמְשִׁיג חֲכָמוֹת
 הַתּוֹרָה, שֶׁאֵזִי הוּא בְּבְחִינַת אֲנָפִין נְהִירִין, אִזּוֹ נִכְנָעֵין הַמְדוּת
 וְהַתְּאוּוֹת שֶׁל הָעֵבוֹרִים, שֶׁנֶּאֱחָזִין בְּבְחִינַת אֲנָפִין חֲשׂוּכִין כַּנ"ל.

וְזֶהוּ בְּחִינַת (דברים לב): יֵצֵב גְּבוּלוֹת עַמִּים לְמִסְפַּר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל.
 לְמִסְפַּר, הוּא לְשׁוֹן סְפִיר וְנִהְיָר, בְּחִינַת (שמות כד): לְבַנֵּת
 הַסְּפִיר. הֵינּוּ: אַחַר אַנְפִּין נְהִירִין, שֶׁהֵם בְּחִינַת מִסְפַּר בְּנֵי
 יִשְׂרָאֵל, אַחֲרֵיהֶם: יֵצֵב גְּבוּלוֹת עַמִּים, שֶׁהֵם בְּחִינַת אַנְפִּין
 חֲשׂוּכִין בַּנ"ל:

וּבְכָל אָדָם וְאָדָם בְּעֶצְמוֹ יֵשׁ בְּחִינַת אַנְפִּין נְהִירִין, שֶׁהֵם בְּחִינַת
 קְדֻשַׁת יִשְׂרָאֵל עִם קְדוּשָׁה, הַרְחֻקִים בְּשִׂרְשָׁם מִכָּל
 הַמְּדוּת וְהַתְּאוּוֹת. וַיֵּשׁ בּוֹ אַחִיזֵת הַשְּׁבָעִים עֶבְרִים, שֶׁהֵם בְּחִינַת
 אַנְפִּין חֲשׂוּכִין, שֶׁהֵם בְּחִינַת הַתְּאוּוֹת וּמְדוּת רְעוּת, שְׁכַלְם הֵם
 מִבְּחִינַת הַשְּׁבָעִים עֶבְרִים, שֶׁהֵם אַנְפִּין חֲשׂוּכִין. כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב
 (תהלים קו): וַיִּתְּעַרְבוּ בַגּוֹיִם וַיִּלְמְדוּ מַעֲשֵׂיהֶם; שֶׁהֵינּוּ שְׂמַעְרָב
 בְּמְדוּת רְעוּת שְׁבוּ, שְׂנַמְשָׁכִין מִן הַגּוֹיִם בַּנ"ל. וּכְשֶׁאָדָם עוֹבֵר
 עֲבָרָה, חֵם וְשָׁלוֹם, אִזּוּ הָעֲבָרָה וְהָעוֹוֹן נַחֲקָק עַל עֲצֻמוֹתָיו, כְּמוֹ
 שֶׁפְּתוּב (יחזקאל לב): וַתְּהִי עוֹנוֹתָם עַל עֲצֻמוֹתָם. וְאִי אֶפְשָׁר לוֹ
 לְיִצְאֵת מִזֶּה, כִּי אִם עַל־יְדֵי הַתּוֹרָה, שֶׁהִיא בְּחִינַת אַנְפִּין נְהִירִין,
 שֶׁהִיא הַהֶפֶךְ מִכָּל הַתְּאוּוֹת וְהַמְּדוּת, שֶׁהֵם בְּחִינַת אַנְפִּין חֲשׂוּכִין,
 שְׂמֻשָּׁם נִמְשָׁכִין כָּל הָעֲבָרוֹת, חֵם וְשָׁלוֹם.

כִּי צְרִיךְ הָאָדָם לְהַתְּיַנֵּעַ בַּתּוֹרָה וּלְהַמִּית עֲצֻמוֹ עָלֶיהָ, כְּמוֹ
 שְׂאֵמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבִרְכָה (ברכות סג:) עַל פְּסוּק (במדבר
 ט): זֹאת הַתּוֹרָה אָדָם כִּי יָמוּת בָּאֵהָל - אֵין הַתּוֹרָה מִתְּקַיְמָת
 אֶלָּא בְּמִי שְׂמַמִּית עֲצֻמוֹ עָלֶיהָ, דִּהֵינּוּ עֲצֻמִּיתוֹ, שֶׁהֵם בְּחִינַת
 הַמְּדוּת רְעוּת וְהַתְּאוּוֹת רְעוּת, שְׂמֵהֶם כָּל הַפְּגָמִים הַחֻקִּים עַל

עצמותיו כנ"ל. כי צריך להתנגע בהתורה עד שיזכה להבין אותה, דהינו שיצא מבחינת אנפין חשוכין, שהם בחינת חשכות והסתרת הידיעה, לבחינת אנפין נהירין, שהם בחינת ידיעת והשגת התורה כנ"ל.

ואז נקרא אדם, בחינת: זאת התורה אדם, הינו על-ידי התורה נקרא אדם, בחינת: אתם קרויים אדם ואין העפויים קרויים אדם. כי עקר שם אדם זוכין על-ידי התורה, שהיא בחינת אנפין נהירין, שהיא ההפך מכל המדות והתאוות רעות, שעל-שם זה נקראים אדם, בחינת: זאת התורה אדם. אבל העפויים הרחוקים מחכמות התורה, מאנפין נהירין, כי הם בחינת אנפין חשוכין, כי הם משקעים בכל המדות רעות ותאוות רעות, על כן אין קרויים אדם וכנ"ל.

כי עקר בחינת אדם, הוא בחינת השכל האמתי שזוכין להשיג, דהינו חכמות התורה הקדושה. כי יש שלש שכליות: דהינו שכל פשוט, שהוא בחינת חכמה, בחינת (תהלים קד): כלם בחכמה עשית. וכשלומד ומבין, זה נקרא בינה. ואחר-כך כשיודע התורה, זה נקרא דעת כידוע. ושלש שכליות אלו, הם בחינת ידים לתורה: בחינת יד הגדולה ויד החזקה ויד הרמה, שבהם מתקבלת התורה. ואלו השלשה שכליים, הם בחינת שלש פעמים י"ק. כי י"ק הם חכמה ובינה, שהם תרין רעין דלא מתפרשין (זוהר וקרא ד' האוינו רצ), שהם כלולים בכל אחד מהשלש שכליות הנ"ל, ושלש פעמים י"ק הוא גימטריא אדם. נמצא

שְׁעַקְר שֵׁם אָדָם, הוּא בְּחִינַת הַשִּׁבְל הָאֲמִתִּי, דְּהִינּוּ חֲכָמוֹת
 הַתּוֹרָה, שֶׁהוּא בְּחִינַת אֲנָפִין נְהִירִין, בְּחִינַת הַרְחַקַת וְשִׁבְרֵית כָּל
 הַתְּאוּוֹת וּמְדוֹת רְעוֹת כִּנ"ל: וְזֶהוּ: בְּקָרֵב עָלַי מְרַעִים - זֶה
 בְּחִינַת תְּרִין רַעִין דְּלֹא מִתְּפָרְשִׁין, שֶׁהֵם בְּחִינַת י"ק, שֶׁהוּא חֲכָמַת
 הַתּוֹרָה, בְּחִינַת אָדָם. צְרִיךְ לֵאכֹל אֶת בְּשָׂרֵי - הִינּוּ לֵאכֹל
 וּלְהַמִּית הָעֲצָמוֹת שְׁלֵי, כִּי אֵין הַתּוֹרָה מִתְּקַיְמַת אֲלֵא בְּמִי
 שְׂפָמִית עֲצָמוֹ עֲלֶיהָ כִּנ"ל. וְאֵזוּ מִמִּילָא צְרִי וְאֵיבֵי לִי הַפָּה
 כְּשֶׁלּוֹ וְנִפְלוֹ - כִּי כָל הַצָּרִים וְהָאוֹיְבִים שְׁנֵאֲחֻזִין בְּאֲנָפִין חֲשׂוֹכִין,
 נִכְשָׁלִים וְנוֹפְלִים. כִּי נִתְּפְטָלִים בְּחִינַת הָאֲנָפִין חֲשׂוֹכִין, וְזוֹכֶה
 לְאֲנָפִין נְהִירִין, שֶׁהוּא חֲכָמוֹת הַתּוֹרָה, שֶׁהוּא בְּחִינַת י"ה, בְּחִינַת
 תְּרִין רַעִין דְּלֹא מִתְּפָרְשִׁין, שְׁעַל שֵׁם זֶה דִּיקָא נִקְרָאִין יִשְׂרָאֵל
 אָדָם כִּנ"ל. וְאֵזוּ כָּל הַצָּרִים וְהָאוֹיְבִים שְׁנֵאֲחֻזִין בְּאֲנָפִין חֲשׂוֹכִין,
 בְּתְאוּוֹת וּמְדוֹת רְעוֹת, נִכְשָׁלִים וְנוֹפְלִים, כִּי זֹכֶה לְאֲנָפִין נְהִירִין
 כִּנ"ל:

קב

אֲתָה תְּהִיָּה עַל בֵּיתִי וְעַל פִּיךָ יִשְׁק כָּל עַמִּי: (בראשית מא)
 הָעֲנִין הוּא, כִּי כָּל מַה שְׂפָרָא הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא בְּרָא אֲלֵא
 לְכַבּוֹדוֹ (אבות פ"ו), כְּדֵי לְגַלּוֹת מַלְכוּתוֹ. וְעַל יְדֵי זֶה,
 נִכְפָּפִין הַקְּלָפוֹת תַּחַת הַשְּׂכִינָה. וּבְאִזְוָה עֲנִין נִתְּגַלָּה מַלְכוּתוֹ,
 כְּשֶׁמְשַׁפֵּיעַ רַב טוֹב לְיִשְׂרָאֵל, אֵז מוֹדִים כָּל אֶחָד וְאֶחָד כִּי

מַלְכוּתוֹ בְּכָל מְשָׁלָה (תהלים קג). וּבְמָה יְכוּלִים לְהוֹרִיד הַשְּׁפַע, עַל יְדֵי הַתְּפִלוֹת, כִּי הַתְּכוּת הֵם כְּלִים לְקַבֵּל הַשְּׁפַע. וְעַל כֵּן כָּל אֶחָד יִזְהַר בְּתַפְּלוֹתוֹ, שְׂיִתְפַּלֵּל בְּאִפְּן שְׂיִוְכַל לְעוֹרֵר הַשְּׁפַע בְּעוֹלָם, עַל דְּרָךְ שְׂאֲמָרוֹ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבִרְכָה (סנהדרין לו): חַיֵּב כָּל אָדָם לֹאמֵר, בְּשִׁבְלֵי גְבֵרָא הָעוֹלָם.

וּבִאִיזָה עֲנֵן יוּכַל לְעוֹרֵר הַשְּׁפַע בְּעוֹלָם, בִּירְאָה, כְּמוֹ שְׂאֲמָרוֹ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבִרְכָה (ברכות ו): כָּל מִי שֵׁישׁ בּוֹ יִרְאֵת שָׁמַיִם דְּבָרָיו גִּשְׁמָעִין. וַיֵּשׁ שְׁנֵי מֵינֵי יִרְאָה: הָאֶחָד - יִרְאָה עֲלִיוֹנָה, שְׂבָאָה לְאָדָם לַפְעָמַיִם מְתֵי שְׂתַרְצָה, וְעַל יִרְאָה כּוֹז אֵין שָׂכָר. וַיֵּשׁ יִרְאָה, שְׂבָאָה לְאָדָם מִכַּח אָדָם עֲצָמוֹ, וַיִּרְאָה זֶו נִקְרָא: צַדִּיק מוֹשֵׁל יִרְאֵת אֱלֹקִים (שמואל ב כג). וּבִירְאָה כּוֹז הַתְּפִלָּה גִשְׁמָעֵת, וְשִׁפַּע יוֹרֵד לְעוֹלָם, וְנִתְגַּדֵּל מַלְכוּתוֹ.

וְזֶהוּ: אַתָּה תִּהְיֶה עַל בֵּיתִי. בֵּיתִי הוּא יִרְאָה, כְּמוֹ שְׂאֲמָרוֹ חַכְמֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבִרְכָה (שבת לא): חָבֵל עַל דְּלִית לֵיהּ דִּרְתָא וְכוּ'. רוֹצֵה לֹאמֵר, כְּשֶׁהַצַּדִּיק מוֹשֵׁל בִּירְאֵת אֱלֹקִים, עַל יְדֵי זֶה: וְעַל פִּיךָ יִשְׁק כָּל עַמִּי, וְתִרְגֹּם אוֹנְקָלוֹס: וְעַל מִימַר פְּמֹךְ, הֵינּוּ הַתְּפִלָּה, יִתְּזֵן כָּל עַמִּי, הֵינּוּ שְׂיִתְעוֹרֵר הַשְּׁפַע בְּעוֹלָם. וְזֶהוּ: רַק הַכֶּפֶס - הֵינּוּ מְעוֹט הַמַּלְכוּת, כִּי "רַק" הוּא מְעוֹט, "כֶּפֶס" הוּא מַלְכוּת. אֲגַדֵּל מִמְּךָ - הֵינּוּ מְעוֹט הַמַּלְכוּת, שְׁעָתָה הִיא בְּמְעוֹט, נִתְגַּדֵּל מִמְּךָ. כִּי מִכַּח הַתְּפִלָּה שֶׁהִיא בִּירְאָה, מוֹרִיד שִׁפַּע בְּעוֹלָם, וְנִתְגַּדֵּל מַלְכוּתוֹ כַּ"ל:

קג

אִיתָא בַּגְמָרָא (סנהדרין דף צא:): כָּל הַמוֹנֵעַ הַלֵּכָה מִפִּי תַלְמִיד, כְּאֵלוּ גִזְלוּ מִנְחַלַת אָבוֹת, שְׁנַאֲמַר: תּוֹרָה צִוָּה לָנוּ מֹשֶׁה מוֹרְשָׁה וְכוּ'. וְכִיּוֹן שְׂרָאָה מֹשֶׁה שְׁבִנֵי רְאוּבֵן וּבְנֵי גַד מְנִיאִין [לֵב] בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִנְחַלַת אָבוֹתָם, בְּשִׁבִיל זֶה קָרָא לָהֶם: תְּרַבּוֹת אֲנָשִׁים חֲטָאִים (במדבר לב), וְתַרְגָּם אוּנְקָלוֹס: תַּלְמִידֵי גְבַרְיָא חִיבִיא. הַדְּבַר הַזֶּה קִבְּלָתֶם מִרְפַּנִּיכֶם, שְׂרַבְכֶם גִּזְל מִכֶּם הַלְכוֹת, וְהַלְכוֹת הֵם נִחַלַת אָבוֹת בְּנִ"ל. וְעַתָּה גַם אַתֶּם הוֹלְכִים בְּדַרְכֵי אָבוֹתֵיכֶם, וְרִצּוֹנְכֶם לְגִזְל מִיִּשְׂרָאֵל נִחַלַת אָבוֹתָם. וּבְפֶרֶק קַמָּא דְּבַבְא בְּתָרָא (דף ה:): וּמַצְדִּיקֵי הָרַבִּים כְּכּוֹכְבִים - אֵלּוּ מִלְּמִדֵי תִינוּקוֹת, וְעַכְשָׁו שְׂרָאָה שְׁהֵם מְחִיבִים רַבִּים, שְׁמִנְיָאִין לֵב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, מִסְתַּמָּא גַם רַבִּים אֵינֶם מַצְדִּיקֵי הָרַבִּים, אֶלֶּא מְחִיבֵי הָרַבִּים. בְּשִׁבִיל זֶה קָרָא לָהֶם: תְּרַבּוֹת אֲנָשִׁים [חֲטָאִים], וְתַרְגָּם אוּנְקָלוֹס: תַּלְמִידֵי גְבַרְיָא חִיבִיא:

קד

אִיתָא בַּמְדַּרְשׁ (הובא בספר חסידים סי' קלו, ובראשית חכמה שער עונה פרק ה:): בְּשִׁבִיל שְׁאֲמַר מֹשֶׁה לְבָנֵי גַד: תְּרַבּוֹת אֲנָשִׁים חֲטָאִים, נַעֲנֵשׁ שְׁפָן בְּנוֹ עֶבֶד לְפָסֶל מִיכָה. וְהַדְּבַר קָשָׁה, מָה עֲנִין זֶה שֶׁל תְּרַבּוֹת אֲנָשִׁים חֲטָאִים, לְעֵנֵשׁ שְׁלוֹ שְׁיַעֲבֹד בֶּן בְּנוֹ עֶבֶדָה זָרָה. וְהַתְּרוּץ, כִּי אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ זְכוּרָנֶם לְבָרְכָה (כתובות קי:): כָּל הַדֵּר בְּחוּץ לְאֶרֶץ כְּאֵלוּ אֵין לוֹ אֵלּוּהַ, וְאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ זְכוּרָנֶם

לְבָרְכָהּ (שבת צ:): תְּחַוֵּשׁד בְּכַשְׂרִים לֹאקָה בְּגוֹפוֹ. וּמִשָּׁה הִיָּה חוֹשֵׁד
 אוֹתָם, שְׁפָנִי רְאוּבֵן וּבְנֵי גַד אֵינָם רוֹצִים בְּאַרְצָ יִשְׂרָאֵל שׁוּם חֶלֶק,
 נִמְצָא שְׂאִין לָהֶם אֵלוֹהַ, בְּשִׁבִיל זֶה נִעְנַשׁ בְּבֵן בְּנוֹ שְׁלֹא הִיָּה לוֹ
 אֵלוֹהַ, כִּי הֵם כַּשְׂרִים הָיוּ בְּדָבָר, כִּי רָצוּ לְטַל חֶלֶק בְּאַרְצָ גַּם בֵּן,
 כְּמוֹבֵא:

קה

עֲזִי וְזוֹמְרַת יְהִי וַיְהִי לִי לְיִשׁוּעָה: (שירת הים שמות טו)

הַנְּהָה הָעוֹלָם צְרִיכִין רַחֲמִים גְּדוֹלִים, הֵן בְּרוּחַנִיּוֹת הֵן בְּנִשְׁמָי.
 וְכָל אֶחָד מִבְּקִשׁ רַחֲמִים, וְאֵינּוּ יוֹדֵעַ הֵיכֵן הוּא. וְהַרְחֲמִים
 הוּא לְעֵינֵי כָל, כְּמוֹ שְׁכַתּוֹב (דברים ל): לֹא רַחֲוֹקָה הִיא וְלֹא
 בְּשִׁמִּים וְכו'.

וְהַנְּהָה אֵיתָא בְּזֵהָר (נשא דף קלז:): אֵית רַחֲמִים וְאֵית רַחֲמִים, אֵית
 רַחֲמִים פְּשׁוּטִים דְּזַעִיר אַנְפִּין, וְאֵית רַחֲמִים גְּדוֹלִים
 דְּעֵתִיקָא סְתִימָאָה, כְּמוֹ שְׁכַתּוֹב (ישעיה נד): וּבְרַחֲמִים גְּדוֹלִים
 אֶקְבְּצָה. וְאֵנּוּ צְרִיכִין רַחֲמִים, אֶדְ בְּעוֹנֵינּוּ הַרְבִּים בְּדוֹר הַזֶּה אֵין
 מִי שְׂתִתְפַּלֵּל כְּךָ, שְׂיֻכַּל לְהַמְשִׁיד הַרְחֲמִים, מִחֲמַת שְׂאִין מִי
 שְׂיֻכִיר גְּדֻלַּת הַבּוֹרָא כָל כְּךָ, מִפְּנֵי גְדֻלַּת הַגְּלוּת וְהַדְּחָקוֹת.
 וְהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּעַצְמוֹ צְרִיךְ לְהַתְפַּלֵּל עַל זֶה, כְּדֵאֵיתָא
 בְּגִמְרָא (ברכות ז): מִנּוּן שְׂהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מִתְפַּלֵּל, שְׂנֵאֵמַר:
 וְשִׂמְחָתִים בְּבֵית תְּפִלָּתִי, תְּפִלָּתָם לֹא נֵאֵמַר אֶלָּא תְּפִלָּתִי, מִכָּאֵן
 שְׂהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מִתְפַּלֵּל. וְמָה מִתְפַּלֵּל, יְהִי רָצוֹן וְכו'. וּבְכֹה

יכול לבוא שהוא יתברך יתפלל, על ידי תורה.

כי בכל אדם יש בו חלק מפללות כל העולמות וצורופים, ובכל מה שהוא מדבק את עצמו, לשם הוא מקשר חלקו. וכשהוא הולך אחר שרירות לבו ותאותו, הוא מקשר חלקו והאותיות והצורופים לסטרא אחרא, חס ושלום, ומתבלבלים האותיות והצורופים, והדעת גם כן מתבלבל, והוא גלות השכינה. וכל מי שאין בו דעת אין בו מדת רחמנות, וכמו שכתוב (קהלת ו): פַּעַם בַּחִיק בְּסִילִים יְנוּחַ. לכן כל מי שאין בו דעה אסור לרחם עליו, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ברכות לג), כי אין בו מדת רחמנות. וכששב בתשובה שלמה, ישובו חלקיו מפללות העולמות והאותיות והצורופים גם כן למקומן. ואז הדעת שלם, ומתעורר רחמנות. כמו שכתוב (דברים ל): וְשָׁב ה' אֱלֹקֶיךָ אֶת שְׁבוּתְךָ (עין תרגום שם), דהינו החלק מפללות העולמות אשר שם שבוי, אזי: ורחמך; כי הדעת שלם, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (מגילה יב): על הפסוק: ובגולה לא הלך, שכל דבר שהוא במקומו דעתו שלם.

ועקר התשובה תולה בתורה. והנה בכל דבר שפקדשה יש בו שלשה דברים: עבור, יניקה, מחין. כי כל זמן שהדבר בכח נקרא עבור, [כי הוא נעלם. וכשפא מפה אל הפעל נקרא] לדה ויניקה. וכשפשט הדבר לעשות הפעלה הצריכה, אזי נקרא מחין. וכשלומד תורה גם כן צריכין להיות בו שלשה דברים

הַנֶּלֶל. כִּי כְּשִׁיב לְלַמֵּד, וְנוֹתֵן מַחְשְׁבֹתוֹ וְלִבּוֹ בְּהַתּוֹרָה, וּמִתְעַלֵּם בָּהּ, נִקְרָא עֵבוֹר, כִּי הוּא מִתְעַלֵּם בָּהּ כַּעֲבֹר בְּמַעֲוֵי אָמוֹ. וּכְשֶׁלּוֹמַד הַתּוֹרָה וּמִבֵּין בָּהּ, נִקְרָא לְדָה וַיִּנְיָקָה, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב (משלי ה'): דְּדִידָהּ יִרְוֶךְ בְּכָל עֵת. וְאַחֲרַי כֶּךָ כְּשֶׁמִּבֵּין דְּבַר מִתּוֹךְ דְּבַר וְרוֹצֵה לְחַדֵּשׁ בָּהּ, נִקְרָא מַחִין. כְּדֹאִיתָא בְּגַמְרָא (ירושלמי ר"ה פ' ראוהו ב"ד) עַל פְּסוּק: מִמְרַחֵק תִּבְיֵא לְחֻמָּה, כִּי הַתּוֹרָה נִקְרָא עֲנִיָּה בְּמִקּוּמָה וְעִשְׂרִיהָ בְּמִקּוּם אַחֵר, שְׁצַרְיָךְ לְהַכִּיָּא רֵאִיָּה מִמְּקוּם אַחֵר, וְלִכְךָ נִקְרָא חֻמָּה, עַל דְּרִיךְ (קהלת ז'): אִמְרֵתִי אֲחַכְמָה וְהִיא רְחוּקָה מִמֶּנִּי. נִמְצָא כְּשֶׁמִּבֵּין דְּבַר מִתּוֹךְ דְּבַר נִקְרָא מַחִין, הֵינּוּ חֻמָּה. וּכְשֶׁלּוֹמַד בְּאִפְנֵי זֶה, אִזּוּ הִיא תְּשׁוּבָה גְּמוּרָה, וּמְקַשֵּׁר הָאוֹתִיּוֹת וְהַצְּרוּפִים שֶׁבְּחֻלְקוֹ מִפְּלִלוֹת הָעוֹלָמוֹת אֶל שְׂרֵשֶׁן וְאֶל מְקוּמוֹ, וְנַעֲשֶׂה בְּרִיָּה חֲדָשָׁה. וְאִזּוּ הִדְעַת שְׁלָם, וּמִתְעוֹרֵר רְחֻמָּנוֹת:

וְהִנֵּה עַל דְּרִיךְ מִשָּׁל, כְּשִׁישׁ שְׁנֵי בְּעֵלֵי רְחֻמִּים, הָאֶחָד אֵינוֹ יָכוֹל לְרַחֵם רַק בְּדַבָּר מַעֲמַ, וְהַשֵּׁנִי כְּשֶׁהוּא מְרַחֵם, פּוֹעֵל בְּרְחֻמָּנוֹת שְׁלוֹ יְשׁוּעָה שְׁלֵמָה. עַל כֵּן, מִי שְׁצַרְיָךְ לְרְחֻמִּים, לָמָּה לֹא לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּרְחֻמָּנוֹת שְׁל רֵאשׁוֹן, וְלֹא יִהְיֶה רַק יְשׁוּעָה מַעֲטָת, מוּטָב שְׁיִתְפַּלֵּל הַבְּעַל הַרְחֻמִּים הָרֵאשׁוֹן לְבַעַל הַרְחֻמִּים הַשֵּׁנִי, וַיַּפְעֵל בְּרְחֻמִּים שְׁל הָרֵאשׁוֹן יְשׁוּעָה שְׁלֵמָה. כֶּךָ הַשֵּׁם יִתְפָּרֵךְ בְּרְחֻמִּים הַפְּשׁוּטִים שְׁלוֹ מִתְפַּלֵּל וּמְרַחֵם עַל יִשְׂרָאֵל בְּרְחֻמִּים גְּדוּלִים. וּכְשֶׁלּוֹמַד תּוֹרָה, כְּנֹזֵכֵר, נִתְעוֹרֵר הַרְחֻמָּנוֹת שֶׁהוּא הִדְעַת, וְהַתְּפִלָּה. וְזֶהוּ: עֵי - וְאִין עֵז אֶלָּא תּוֹרָה. וְעַל יְדֵי הַתּוֹרָה

שִׁילְמוּד בְּנוֹכַח, נַעֲשֶׂה זְמַרְתִּי יְהוָה - הֵינּוּ הַתְּפִלָּה וְהַרְחָמִים שֶׁל
הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אֹז: וַיְהִי לִי לְיִשׁוּעָה:

גַּם זֹאת הַתּוֹרָה הִיא מְלֻשׁוֹן הַחֲכָרִים, וְלֹא נִכְתְּבָה בְּבִאור הַיִּטֵּב. אִךְ אַחַר כָּךְ
שָׁמַעְתִּי מִפִּי הַקְּדוֹשׁ בְּעֶצְמוֹ עֲנֵן תְּפִלַּת ה' הַמְּבֹאֵר כָּאן, וְהוּא:

כִּי יֵשׁ אֵצֶל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ רַחֲמִים פְּשׁוּטִים וְרַחֲמִים גְּדוֹלִים,
(כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב בְּזֵהר הַקְּדוֹשׁ, כּ"ל). וְהִנֵּה לְמֹשֶׁל, כְּשֵׁישׁ בְּעִיר שְׁנֵי

עֲשִׂירִים, אֶחָד יֵשׁ לוֹ עֲשִׂירֹת פְּשׁוּטִים, וְהַשְּׁנִי הוּא עֲשִׂיר גְּדוֹל
מְאֹד וּמְפֹלֵג בְּעֲשִׂירֹת עֲצוּם וְהוּן רַב מְאֹד מְאֹד, אֲשֶׁר אֵי
אֶפְשָׁר לְהַעֲרִיף עֲשִׂירֹתוֹ. וְהַצָּרָף אָדָם אֶחָד לְיִשׁוּעָה גְּדוֹלָה,
הָעוֹלָה לְסֶף רַב. וְהוּא אֵינּוּ יָכוֹל לְהִתְקַרֵּב לְבִקְשׁ מְבֻקָּשׁוֹ, כִּי
אִם לְהַעֲשִׂיר הַקָּטָן בְּמַעֲלָה, כִּי לְהַעֲשִׂיר הַגְּדוֹל אֵי אֶפְשָׁר לוֹ
לְבֹא אֵלָיו. אֲבָל זֶה הַעֲשִׂיר הַקָּטָן, אֶף־עַל־פִּי שֶׁהוּא רוֹצֵה
לְעֹזֵר לוֹ בְּכָל יְכָלָתוֹ, אֶף־עַל־פִּי־כֵן לֹא יוֹכֵל לְקַבֵּל מְבֻקָּשׁוֹ
מִמֶּנּוּ, כִּי אֵין בִּיכָלָתוֹ לְמַלְאֵת מְשָׁאלוֹתָיו שֶׁל זֶה הָאִישׁ, כִּי
מְשָׁאלוֹתָיו גְּדוֹלִים מִיכָלָתוֹ. עַל כֵּן עֲצָה הַיְעוּצָה לְזֶה הָאִישׁ
הַצָּרָף יִשׁוּעָה, שֵׁיַעֲשֶׂה כֶּךָ. שִׁילְךָ לְזֶה הַעֲשִׂיר הַקָּטָן שֶׁבָּקַל
יָכוֹל לְהִתְקַרֵּב אֵלָיו, וְלְעוֹרֵר רַחֲמִים אֵלָיו. שֵׁיבֹא אֵלָיו, וַיֹּאמֶר
לוֹ: הִנֵּה אֲנִי נֹצֵר לְיִשׁוּעָה גְּדוֹלָה, וְאֲנִי יוֹדֵעַ שְׂאֵתָה חֲפִץ
לְרַחֵם עָלַי, אֲבָל אֵין בִּיכָלָתְךָ לְמַלְאוֹת מְשָׁאלוֹתַי, עַל כֵּן
מְבֻקָּשִׁי מִמֶּךָ, כִּי הֲלֹא אַתָּה רוֹצֵה לְרַחֵם עָלַי, יְהִיָּה זֹאת
הַרְחֲמֵנוּת שֶׁלְךָ עָלַי, שְׂאֵתָה תִלְךָ לְהַעֲשִׂיר הַגְּדוֹל מְאֹד לְבִקְשׁ
רַחֲמִים מִמֶּנּוּ שֵׁימְלֵא מְשָׁאלוֹתַי, כִּי לְעֶצֶם עֲשִׂירֹתוֹ הַגְּדוֹל,

הוא יכול לְמַלֵּאת מִשְׁאֲלוֹתֵי בְּכַפְּלֵי כְּפָלִים, רק שְׁאֲנֹכֵי אֵינִי יכול לְכַנֵּס וּלְבֹא לְאִישׁ גָּדוֹל כְּזֶה, אֲבָל אֶתָּה יָכוֹל לְבֹא אֵלָיו. תִּרְחַם עָלַי כְּזֶה, לְבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ עֲבוּרֵי שְׂמִימָא מִשְׁאֲלוֹתַי, וּבְזֶה תוֹשִׁיעֵנִי בְּיָדָי כֹּל צָרָתִי יִשׁוּעָתִי בְּשִׁלְמוֹת.

כְּמוֹ כֵּן הוּא מִמֶּשׁ כְּבִיכּוֹל, שְׁאֲנוּ מִבְּקָשִׁים אֵצֶל הַרְחָמִים פְּשׁוּטִים, שְׂעוּרָרוּ רַחֲמִים אֵצֶל הַרְחָמִים הַגְּדוֹלִים, וּמִשָּׁם יִקְבְּלוּ רַחֲמִים לְהוֹשִׁיעֵנו כֹּל צָרָתֵנוּ בְּשִׁלְמוֹת. וְזֶהוּ בְּחִינּוֹת תְּפִלַּת הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, שְׁאֲמָרוּ חַכְמֵינוּ וּזְכוּרָם לְבִרְכָּה: מִנּוּן שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִתְפַּלֵּל, הֵינּוּ שְׂכַבְיָכּוֹל בְּחִינּוֹת הַרְחָמִים פְּשׁוּטִים מִבְּקָשִׁים וּמִתְפַּלְלִים וּמְעוֹרְרִים הַרְחָמִים הַגְּדוֹלִים. כִּי אָנוּ אֵין בָּנוּ כֹּחַ כִּי אִם לְעוֹרֵר הַרְחָמִים פְּשׁוּטִים, שֶׁהֵם בְּחִינּוֹת רַחֲמִים סֵתֵם דְּזַעִיר אֲנַפְיוֹ, אֲבָל אֵלּוּ הַרְחָמִים יֵשׁ לָהֶם גְּבוּל, וּכְפִי מִדַּת הַרְחָמִים הַפְּשׁוּטִים הָאֵלּוּ, חֵם וְשִׁלּוֹם, אִי אֶפְשָׁר לְהוֹשִׁיעַ לָנוּ. עַל כֵּן אָנוּ צָרִיכִין לְבַקֵּשׁ שֶׁהַרְחָמִים סֵתֵם שְׁאֲנוּ מְעוֹרְרִין בְּתְפִלַּתֵנוּ אֵצֶל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, שְׂאֵלּוּ הַרְחָמִים בְּעֲצָמָם יִתְפַּלְּלוּ וְיַעֲזְרוּ הַרְחָמִים הַגְּדוֹלִים, שְׂיִהְיֶה נִמְשָׁךְ עֲלֵינוּ רַחֲמִים רַבִּים מִשָּׁם, וְעַל יְדֵי זֶה יִהְיֶה לָנוּ יִשׁוּעָה בְּיָדָי, וְזֶהוּ בְּחִינַת תְּפִלַּת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כַּנִּלְ: וְהֵבֵן הַיָּטֵב, כִּי הֵם דְּבָרִים נִפְלְאִים וְנוֹרָאִים מְאֹד:

עוֹד שְׁמַעְתִּי, שְׁזָהוּ פְּרוּשׁ הַפְּסוּק (במדבר יב): אֵל נָא רַפָּא נָא לָּהּ. דְּלְכַאֲוָרָה תְּמוּהָ מְאֹד כְּפַל תִּבְּת נָא. אַךְ עֲתָה מְבַאֵר הַיָּטֵב, שְׂמִשְׁזָה רַבְנוּ עָלֵינוּ הַשִּׁלּוֹם, בְּקִשׁ זֹאת מִהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ,

שְׁהִיִּם יִתְבַּרַךְ בְּעֶצְמוֹ כְּבִיכּוֹל, יִתְפַּלֵּל וּיִבְקֹשׁ מֵעֶצְמוֹ שְׂרִיפֵא
 אוֹתָהּ. וְעַתָּה מַה מְתוֹק מְדַבֵּשׁ הַתְּכַת הַמְקַרֵּא הַזֶּה. וְזוֹהוּ: אֵל
 נָא - הֵינּוּ שְׂמֹשֶׁה רִבְנוּ עָלָיו הַשְּׁלוֹם, הַתְּפַלֵּל לְפָנָיו יִתְבַּרַךְ
 וְאָמַר לוֹ: אֵל, נָא, וּבִקֵּשׁ וְהַתְּפַלֵּל בְּעֶצְמְךָ מִלְּפָנָיִךְ, רַפָּא נָא
 לָהּ - הֵינּוּ כְּנ"ל, שְׂמֹשֶׁה הַתְּפַלֵּל לְהִישָׁם יִתְבַּרַךְ וּבִקֵּשׁ אוֹתוֹ
 יִתְבַּרַךְ שֶׁהוּא בְּעֶצְמוֹ יִתְפַּלֵּל וּיִבְקֹשׁ: רַפָּא נָא לָהּ. וְעַתָּה
 מְדַקְדֵּק וּמְבַאֵר הַיֵּטֵב כִּפְּל תַּבְת נָא:

וּכְלִל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה הוּא, שְׁעַל־יְדֵי הַתּוֹרָה זוֹכֵן לְתִשׁוּבָה,
 דְּהֵינּוּ לְהִשָּׁיב כָּל הַדְּבָרִים וְכָל הַיְצוּרִים וְהָאוֹתִיּוֹת
 שְׂנֵדְחוּ בְּעוֹנוֹתָיו לְמָקוֹם שְׂנֵדְחוּ וְנִתְגַּרְשוּ מִמְּקוֹמָם, שְׁעַל־יְדֵי־זוֹ
 לֹא הָיָה הַדַּעַת מְיֻשָּׁב, כִּי כָּל זְמַן שְׂאִינָם בְּמָקוֹמָם אֵין הַדַּעַת
 מְיֻשָּׁב וְכו' כְּנ"ל, כִּי עַל־יְדֵי הָעוֹנוֹת נִתְגַּרְשִׁין מִמְּקוֹמָם חֲלָקֵי
 הָאוֹתִיּוֹת וְהַיְצוּרִים שְׂבִכָּל הָעוֹלָמוֹת כְּפִי שְׂרֵשׁ נִשְׁמָתוֹ, וְזוֹ
 בְּחִינַת גְּלוּת הַשְּׂכִינָה, וְעַל־יְדֵי־זוֹ אֵין הַדַּעַת מְיֻשָּׁב כְּנ"ל,
 וּמַחְמַת זֶה אֵין יָכוֹל לְעוֹרֵר רַחֲמִים כְּנ"ל. וְצָרִיךְ לַעֲשׂוֹת
 תִּשׁוּבָה, וְעָקֵר הַתִּשׁוּבָה הוּא עַל יְדֵי הַתּוֹרָה, שֶׁהִיא עֲנִיָּה
 בְּמָקוֹמָה וְעֲשִׂירָה בְּמָקוֹם אַחֵר, וּמְקָרֵב וּמְקַשֵּׁר עַל־יְדֵי־זוֹ כָּל
 הָאוֹתִיּוֹת וְהַיְצוּרִים שְׂנִתְרַחְקוּ מִמְּקוֹמָם, וּמְיֻשָּׁב כֻּלָּם לְמָקוֹמָם.
 וְאִזּוֹ הַדַּעַת מְיֻשָּׁב, וְזוֹכֵה לְעוֹרֵר רַחֲמִים. כִּי עָקֵר הַרַחֲמִים תְּלוּי
 בְּדַעַת, כִּי כָּל מִי שְׂאִין בּוֹ דַּעַה אֲסוּר לְרַחֵם עָלָיו וְכו'. (וּכְמִבְּאֵר
 מִזֶּה כְּמָה פְּעָמִים בְּמָקוֹמוֹת אַחֵרִים בְּדְבָרֵי רִבְנוּ ז"ל, עַן שָׁם). נִמְצָא, עַל יְדֵי
 תּוֹרָה זוֹכֵן לְתִשׁוּבָה וְנִשְׁלָם הַדַּעַת, וְאִזּוֹ זוֹכֵן לְעוֹרֵר רַחֲמִים

אֶצְלוֹ יִתְּבַרְךָ. וְעַקֵּר הַרְחֲמֵנִית הוּא, שְׁאֵנוּ מְעוֹרְרִים רַחֲמִים
 אֶצְלוֹ יִתְּבַרְךָ, שְׁבִאֵלוֹ הַרְחֲמִים יְעוֹרֵר בְּעֶצְמוֹ אֶת הַרְחֲמִים
 הַגְּדוֹלִים שְׁאֵין אָנוּ יְכוּלִים לְהַגִּיעַ אֵלֵיהֶם, רַק הוּא בְּעֶצְמוֹ
 יִתְּבַרְךָ צָרִיךְ לְהִתְפַּלֵּל עַל־זוֹה פֶּנ"ל. דְּהֵינּוּ שְׁבִרְחֵמוֹ הַפְּשׁוּטִים
 שְׁאֵנוּ מְעוֹרְרִים, עַל־יְדֵי אֵלוֹ הַרְחֲמִים יִרְחֵם עָלֵינוּ וְיַעֲזֹר בָּהֶם
 הַרְחֲמִים הַגְּדוֹלִים שְׁלוֹ, שֶׁהֵם רַחֲמִים גְּדוֹלִים דְּעֵתִיקָא
 סְתִימָאָה, וּמִשָּׁם יִהְיֶה לָנוּ יְשׁוּעָה בְּדַאִי.

וְזוֹהוּ: עֵי - אֵין עוֹ אֵלָא תוֹרָה, שְׁעַל יְדֵי זֶה זֹכִין לְתִשׁוּבָה
 וְלְדַעַת, שְׁעַל־יְדֵי־זוֹה מְעוֹרְרִים רַחֲמִים אֶצְלוֹ יִתְּבַרְךָ, עַד
 שֶׁהוּא בְּעֶצְמוֹ כְּבִיכּוֹל מִתְפַּלֵּל עָלֵינוּ פֶּנ"ל. וְזוֹהוּ וְזִמְרַת י"ק.
 זִמְרַת י"ק דְּיִקְא, הֵינּוּ תְּפִלַּת ה'. אִזּוּ: וְיִהְיֶה לִי לִישׁוּעָה וְדַאִי, כִּי
 עַל־יְדֵי זִמְרַת י"ק, שֶׁהוּא תְּפִלַּת ה', שְׁמִתְפַּלֵּל בְּרַחֲמוֹ הַפְּשׁוּטִים
 לְעוֹרֵר רַחֲמוֹ הַגְּדוֹלִים, אִזּוּ בְּדַאִי יִקְבַּל יְשׁוּעָה שְׁלָמָה פֶּנ"ל. כִּי
 רַחֲמוֹ הַגְּדוֹלִים אֵינֶם נִפְסְקִים לְעוֹלָם, וּכְשֶׁהֲשֵׁם יִתְּבַרְךָ יִרְחֵם
 עָלֵינוּ בְּאֵלוֹ הַרְחֲמִים, בְּדַאִי אֵין שׁוּם עׁוֹזֵן וּפְגָם שְׁיִהְיֶה חוּצֵץ
 בִּפְנֵי אֵלוֹ הַרְחֲמִים הַגְּדוֹלִים, וּבְדַאִי יִהְיֶה לָנוּ יְשׁוּעָה בְּשְׁלָמוֹת,
 אָמֵן וְאָמֵן:

קו

אֲשֶׁרֵי מִשְׁכִּיל אֵל דָּל, בְּיוֹם רַעָה יִמְלִימָהוּ יי: (תהלים מא)
 אֵיתָא, דְּאֵין עֲנִיּוֹת אֵלָא מִן הַדַּעַת (נדרים מא), וְעַל זֶה צָרִיךְ
 רַחֲמָנוּת, כִּי אֵין רַחֲמָנוּת גְּדוֹלָה מְזָה. וְעֲנִיּוֹת זֶה

בְּכִלְלוֹת וּבִפְרָטוֹת, בְּכִלְלוֹת - עַל אִישׁ שָׂאִין לוֹ שֶׁכָּל בְּעִבּוֹדַת הַבּוֹרָא, וְצָרִיךְ הַבַּעַל שֶׁכָּל לְהַשְׂכִּילוֹ; וּבִפְרָטוֹת - עַל הָאִישׁ עֲצֻמוֹ, כִּי יֵשׁ זְמַן שָׂאִין לוֹ שֶׁכָּל, וְהוּא נִקְרָא קְטָנוֹת הַמַּחֲוִין, וְצָרִיךְ לְחַזֵּק אֶת עֲצֻמוֹ לָבוֹא לְגַדְלוֹת הַמַּחֲוִין. וּכְשֶׁפֶּא לְגַדְלוֹת הַמַּחֲוִין, נִמְתְּקִין כָּל הַדֵּינִין, וּמִמְשִׁיךְ עָלָיו חֲסָדִים וְרַחֲמִים. וְזֶה מֵאִמֵּר חֲכָמֵינוּ זְכוּרֵנָם לְבִרְכָה (בִּרְכוֹת לז): גְּדוּלָה דְעָה שְׁנַתְנָה בֵּין שְׁנֵי אוֹתִיּוֹת, שְׁנַאֲמַר: כִּי אֵל דְּעוֹת ה'. פְּרוּשׁ, כְּשִׁיבוֹא לְגַדְלוֹת הַמַּחֲוִין, נִתְעוֹרֵר עָלָיו רַחֲמִים וְחֲסָדִים מִשְׁנֵי אוֹתִיּוֹת: אֵל, הוּא חֶסֶד, עַל דְּרָךְ (תְּהִלִּים נב): חֶסֶד אֵל כָּל הַיּוֹם. וְה', הוּא רַחֲמִים, עַל דְּרָךְ (שֵׁם קַיִט): רַחֲמֵיךְ רַבִּים ה'.

וְזֶהוּ פְּרוּשׁ הַפְּסוּק: אֲשֶׁרֵי מִשְׁכִּיל אֵל דָּל - הִינּוּ כְּשֶׁהוּא בְּקְטָנוֹת הַמַּחֲוִין, וּמִשְׁכִּיל עֲצֻמוֹ לְגַדְלוֹת הַמַּחֲוִין, אֲזִי: כִּיּוֹם רָעָה יִמְלִיחֻהוּ ה' - נִמְתְּקִין כָּל הַדֵּינִין. וְאִם לֹא יִכּוֹל בְּעֲצֻמוֹ לָבוֹא לְגַדְלוֹת הַמַּחֲוִין, עֲצָה לָזֶה, שְׁיִשְׁכִּיל אַחֲרֵים, וְעַל־יְדִיזָה נִתְעוֹרֵר גַּם אֶצְלוֹ:

קו

כִּי תֵצֵא לְמַלְחָמָה עַל אֵיבֶיךָ וְכוּ' וְשָׁבִיתָ שְׁבוּיֹ: (דְּבָרִים כא) פְּרוּשׁ: כִּי תֵצֵא לְמַלְחָמָה עַל אֵיבֶיךָ - שֶׁהוּא הַיֵּצֵר הָרָע. וְנִתְּנָו ה' אֱלֹקֶיךָ בְּיַדְךָ - כְּלוֹמַר הַיֵּצֵר הָרָע יִתֵּן, כְּמוֹ יִמְסֵר, אֶת ה' אֱלֹקֶיךָ בְּיַדְךָ, עַל דְּרָךְ: צְדִיק מוֹשֵׁל בְּיָרֵאת אֱלֹקִים (שְׁמוּאֵל-ב כג). נוֹתְנַת הַתּוֹרָה עֲצָה עַל זֶה: וְשָׁבִיתָ שְׁבוּיֹ -

כְּלוֹמַר: עִם מַה שֶׁהוּא רוֹצֵה לְהַתְגַּבֵּר עָלֶיךָ, הֵינּוּ בְּגִדְלוֹת, בְּזֶה
תִּתְגַּבֵּר עָלָיו, הֵינּוּ שֶׁתֹּאמַר לוֹ: אֵיךְ אֲנִי מוֹשֵׁל בְּשֵׁיטֵשׁ לִי גֵאוּהָ,
וְאֵין הַקְדוֹשׁ-שֶׁבְּרוּךְ-הוּא שׁוֹרֵה עִמִּי, וְדִי לַמְּבִין.

קח

וּבַחֵי אֱלֹקִים רוּחַ נְשֻׁפָּרָה: (תהלים נא)

הִנֵּה יְדוּעַ, כִּי עוֹלָה בָּאָה עַל הַרְהוּר הַלֵּב, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (יחזקאל
ב): הָעוֹלָה עַל רוּחְכֶם (מ"ד ויקרא פ"ו); הֵינּוּ שֶׁעוֹלָה בָּאָה עַל
הַרְהוּרֵי הַלֵּב, שֵׁשׁ מוֹשֵׁבֵן הָרוּחַ. וְאֵין הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מְצַרֵּף
מַחְשָׁבָה לְמַעֲשֵׂה, בַּר מֵהַרְהוּרֵי עִבּו"ם (קידושין מ). וְהַרְהוּר עִבּו"ם
שֵׁיךְ אֵצֶל כָּל אָדָם, הֵינּוּ מַה שֶׁמֵּתְחִיל לְהַתְפַּלֵּל בְּדַבְּקוֹת, אוֹ
מִתְבּוֹדֵד אֶת עַצְמוֹ, וּבְאִמְצַע הַתְּפִלָּה אוֹ הַהִתְבּוֹדְדוֹת נוֹפֵל
מִמְדַּרְגָּתוֹ, זֶהוּ בַחֲיִנוֹת הַרְהוּרֵי עִבּו"ם. כִּי כָּל הַנְּפִילוֹת בְּאֵין
מַחֲמַת קִלְקוּל הָאִמוּנָה. וּכְשֶׁנִּתְקַלְקַל הָאִמוּנָה, נִמְצָא מַחְזִיר פְּנָיו
מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (ישעיה א): גִּזְרוּ אַחֲזֹר, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ
גַּם בֵּן מִסְתִּיר פְּנָיו מִמֶּנּוּ, נִמְצָא הוּא אַחֲזֹר בְּאַחֲזֹר.

וְצָרִיךְ לְהַבִּיא עַל זֶה עוֹלָה. וּבַחֲיִנוֹת עוֹלָה הוּא כְּשֶׁמִּשְׁבֵּר אֶת
רוּחוֹ בְּקִרְבוֹ, וּמִתְפִּישׁ וְחוֹשֵׁב בְּעַצְמוֹ: אֵיךְ נִפְלָתִי
וְנִשְׁלַכְתִּי מִשְׁמַיִם לָאָרֶץ, שֶׁהֵייתִי בְּמָקוֹם גְּבוּהָ כְּזֶה, וְעַכְשָׁו
נִפְלָתִי וְהַחְזַרְתִּי פְּנֵי מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְנִשְׁאַרְתִּי אַחֲזֹר בְּאַחֲזֹר.
וּמְרַחֵם עַל עַצְמוֹ, כִּי אֵין רַחֲמָנוֹת גְּדוֹלָה מִזֹּו. וְצָרִיךְ לָזֶה נְסִירָה,
כְּמוֹ שֶׁהָיָה אֵצֶל אָדָם הָרֵאשׁוֹן, שֶׁנִּבְרָאוּ דוֹ פְּרָצוּפֵין אַחֲזֹר

בְּאַחֲרָיִם (ברכות סא), וְאַחֲרֵיכֶן נִסְמַר וְהָיָה פָּנִים בְּפָנִים. וְהַנְּסִירָה
 הוּא בְּחִינַת שֵׁם חַת"ךְ, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב בְּפָנוּת: פּוֹת'ח א'ת יד'ךְ -
 סוֹפֵי־תְבוֹת חַתְךְ, הֵינּוּ שְׁחוּתֶיךָ וּמְנַסֵּר אֶת עֲצָמוֹ. וְהַשֵּׁם חַת"ךְ
 נַעֲשֶׂה עַל יְדֵי שְׁמִשְׁבֵּר אֶת לְבוֹ, כִּי כְּשִׁמְשֵׁבֵר אֶת לְבוֹ, בְּוֹדָאֵי
 מְאַנַּח וּמוֹצִיא רוּחַ וּמְכַנֵּס רוּחַ, וְהוּא תְרִינ רוחין. וְשְׁנֵי פְעָמִים
 "רוּחַ" גִּימַטְרִיא חַת"ךְ, וְזֶהוּ בְּחִינַת נְסִירָה, וּבֵא אֶל בְּחִינַת
 פָּנִים בְּפָנִים, וְזֶהוּ בְּחִינַת עוֹלָה. וְזֶהוּ: וּבְחֵי אֱלֹהִים, הֵינּוּ בְּחִינַת
 עוֹלָה, הוּא רוּחַ נְשִׁבְרָה, כַּנ"ל.

(מס'ין ע"ג "כִּי תַעֲבֹר" עַד כָּאן, הוּא לְשׁוֹן הַחֲבָרִים. גַּם יֵשׁ בָּהֶם כְּמִה דְבָרִים קְטָנִים
 שֶׁנֶּאֱמָרוּ קִדְּם אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, וְעַל־פִּי הָרֶב הַלְשׁוֹן אֵינּוּ מִתְקַן כָּלֵל, עַד שֶׁבְכֻמָּה מְקוּמוֹת
 קָשָׁה לַעֲמֹד עַל הַמְּכֹן. וּבְכָל מְקוֹם שֶׁמְּצָאָה יְדֵי לְחַקֵּן תִּקְנֵתִי קֶצֶת, וְהַשָּׂאֵר הַנִּחְתִּי כְּמוֹ
 שְׁהוּא, כִּי הַלְשׁוֹן אֵיךְ שְׁהוּא, יוֹצֵא מֵהֶם עַל כָּל פָּנִים דְבָרֵי מוֹסֵר הַרְבֵּה, וְהַקְדָּמוֹת
 נִפְלְאוֹת, וְעֲצוֹת נוֹרְאוֹת לְהִתְקַרֵּב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ):

קט

יֵשׁ הֶבֶל אֲשֶׁר נַעֲשֶׂה עַל הָאָרֶץ, אֲשֶׁר יֵשׁ צְדִיקִים שְׁמוֹנֵעַ
 אֵלֵיהֶם כְּמַעֲשֵׂה וְכו': (קהלת ח)

פְּרוּשׁ: הֶבֶל, הֵינּוּ הֶבֶל פֶּה הַיּוֹצֵא מִהַגְּרוֹן, מְגֻנְחֵי דְקַנְנָה, כָּל
 אֶחָד לְפִי עֲרֶכּוֹ, צְדִיקִים יִלְכוּ וּפּוֹשְׁעִים יִכְשְׁלוּ. יֵשׁ רֶשַׁע
 כָּל יָמָיו, וּמִתְאַנֵּחַ וְנֶה עַל הָעֵבֶר; וַיֵּשׁ, חֵם וְשָׁלוֹם, צְדִיק מַעְקְרוֹ,
 וְתוֹהָא עַל הָרְאִשׁוֹנוֹת, וְנֶה וּמִתְאַנֵּחַ גַּם כֵּן. וְהִנֵּה יֵשׁ שְׁנֵי
 חֲבָלִים: חֲבֵל דְקַדְשָׁה, וּכְנֶגְדּוֹ - דְמִמְאָה. וְהַבְּחִירָה חֲפְשִׁית, מִי
 שְׁמַקְדֵּשׁ עֲצָמוֹ מְקַשֵּׁר עֲצָמוֹ בְּחֲבֵל דְקַדְשָׁה, וְלֹהֲפֵךְ, חֵם וְשָׁלוֹם,

מי שפומא עצמו מקשר עצמו בחבל דטמאה.

והנה, הנה והאנחה הוא בחינת מיתה בגוף ונפש. בגוף - כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ברכות נח:): אנחה שזכרת גופו של אדם. ובנפש גספן - כי ידוע מה שכתוב (תהלים קד): תוסף רוחם יגעו; כי קדם המיתה נתוסף רוחם, ואזי יגעו. כמו כן הנה והאנחה, אם תדקדק ותעין בה, איך היא נמשכת אל הגרון, היא בבחינת תוסף רוחם, כי לפי שעה קלה נתוסף רוחו, וכמעט רגע תנוע ותאסף. והנה מי שמתאנח ונה על עברות שבידו, ורוצה לשוב בתשובה. אזי באנחה זו הוא נגוע ונאסף מן הרע שהיה בידו, בבחינת: תוסף רוחם יגעו, ונדבק אל הקדשה. וכן להפך, חס ושלום, מי שנה ומתאנח על הטוב שבידו, ורוצה לדבק עצמו בטמאה, אזי נגוע ונאסף רוחו דקדשה, ונדבק אל הטמאה.

וזהו: יש הכל - הינו הכלל פה מהנה והאנחה שהוא נה ומתאנח. יש צדיקים - שתוהין על הראשונות, ויוצא הכל מפייהם מהאנחה, ומגיע אליהם כמעשה הרשעים - כי נדבקין אל הסטרא אחרא והטמאה. ויש רשעים - שנוהים ומאנחים, ומההכל שיוצא מפייהם מגיע אליהם כמעשה הצדיקים - כי נפסקין מהטמאה, ונדבקין אל הקדשה. והכלל - כי את זה לעמת זה, וצריך להיות לו חיות מחבל מאחד שבשניהם, ותכף שהוא נפסק מחבל זה, הוא נדבק בחבל שבנגדו. על פן טוב להרגיל את עצמו להתאנח על מעשיו

שְׂאִינִים טוֹבִים, וְלִכְסֹף וְלִהַשְׁתַּוְּקֵק בְּתַקְרָא אֲנַחְתּוּ לָשׁוּב לַהֲשֵׁם
 יִתְפַּדֶּה, כִּי עַל־יְדֵי אֲנַחָה זֹאת, נִפְסָק מִחֻבֵּל דְּטַמְאָה, וְנִתְקַשֵּׁר
 בְּחֻבֵּל דְּקִדְשָׁה כַּנִּ"ל:

עוֹד מְצֵאתִי מִכְּתַב יַד הַחֲבֵרִים מֵעֵנֵן זֶה, וּמְבֹאֵר שֶׁם בְּבֵאוֹר
 יוֹתֵר מִגְּדֹל מַעְלֵת יִקְרַת הָאֲנַחָה דְּקִדְשָׁה. כִּי מְבֹאֵר שֶׁם,
 שֶׁהָאֲנַחָה שְׂמֵאֲנַחַּ הָאָדָם עַל עוֹנוֹתָיו אוֹ עַל מְעוֹט הַשְּׁגָתוֹ, הוּא
 יוֹתֵר טוֹב מִכְּמָה סְגוּפִים וְתַעֲנִיּוֹת. כִּי בְּתַעֲנִית אֵינוֹ מְשַׁבֵּר רַק
 הַגּוֹף לְבַד, אֲבָל בְּאֲנַחָה מְשַׁבֵּר כָּל הַגּוֹף, וְגַם מַחְלִיף אֶת הַנֶּפֶשׁ
 וְהַחַיּוֹת שְׁלוֹ מֵרַע לְטוֹב. כִּי הַהֵבֵל שֶׁל הָאָדָם, הוּא חֻבֵּל הַמְקַשֵּׁר
 הַנְּשֻׁמָּה לְמָקוֹם שְׂרֻשָּׁה, לְטוֹב אוֹ לְהַפְּדָה, חֵם וְשִׁלּוּם. וּכְשֵׁמֵתֵאֲנַחַּ
 הוּא בְּכַחֲנִית: תּוֹסֵף רוּחָם יִגְעוּן, וְאֵזִי נִפְסָק מִהַחֻבֵּל שֶׁהָיָה
 מְקַשֵּׁר מִתְחַלָּה וְנִתְקַשֵּׁר לְחֻבֵּל אַחֵר כְּפִי הָאֲנַחָה וְכוּ', וְכַנִּ"ל:

ק

לֹא יְמוּשׁ סֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֶּה מִפִּיךָ: (יהושע א)

כִּי הַתּוֹרָה הִיא רוּחָנִיּוֹת, וְאֲשֶׁר נִדָּךְ יֵשֶׁר פִּעְלוֹ, וְשִׁכְלוֹ רוּחָנִי,
 יְכוּל לְתַפֵּס כָּל הַתּוֹרָה כְּלָה, וְלֹא יִשְׁפַח דְּבָר. כִּי דְבַר רוּחָנִי
 אֵינוֹ תוֹפֵס מְקוֹם, וְיִכּוּלָה הַתּוֹרָה לְהַתְּפַשֵּׁט וְלִשְׁכַּן בְּשִׁכְלוֹ. אִךְ
 מִי שֶׁהוּא מְגַשֵּׁם דְּבָרֵי הַתּוֹרָה וְעוֹשֶׂה מְמֻנָּה מִמִּשּׁוֹת, אֵזִי יֵשׁ לָהּ
 שְׁעוֹר וְקִצְפָּה, כְּמָה הוּא יְכוּל לְתַפֵּס בְּשִׁכְלוֹ וְלֹא יוֹתֵר. וְאִם
 יִרְצֶה לְהַשְׁיֵג יוֹתֵר, אֵזִי יִדְחָה מֶה שֶׁכָּבֵר נִכְנָס בְּשִׁכְלוֹ. כְּדֶרֶךְ כָּל
 דְּבַר גְּשָׁמוֹ, אִם הוּא כָּבֵר מְלֵא, אִם יְמַלְאֵנוּ יוֹתֵר יִדְחָה מֶה

שְׁהִיָּה בּוֹ כְּבָר. וּמִזֶּה בָּא הַשְּׂכָחָה:

וְזֶהוּ: לֹא יִמּוּשׁ סֵפֶר הַתּוֹרָה. יִמּוּשׁ - מְלֻשׁוֹן מִמְּשׁוֹת. כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (שמות י'): וַיִּמָּשׁ חֹשֶׁךְ. כְּלוּמַר: הַזֶּהר שְׁלֹא תִהְיֶה מִמְּשׁוֹת וְגַשְׁמִיּוֹת בְּדַבְרֵי הַתּוֹרָה. מִפִּיךָ - כְּלוּמַר מִחֲמַת פִּיךָ, שִׁיּוּצֵא מֵאִתְּךָ, יִהְיֶה לָּהּ מִמְּשׁוֹת וְגַשְׁמִיּוֹת, תִּזְהַר מִזֶּה. וְזֶה שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנוֹם לְבִרְכָּה (ב"מ פה), שֶׁהַתְּעֵנָה רַב יוֹסֵף אֲרַבְעִים יוֹם שִׁיתְקִים לְמוֹדוֹ. אַחֲווּ לָהּ: לֹא יִמּוּשׁוּ מִפִּיךָ. וְשׁוֹב הַתְּעֵנָה וְכו' אַחֲווּ לָהּ: וּמִפִּי זֶרַעַךְ וְכו'. כְּלוּמַר שְׁלֹא יִמּוּשׁוּ וַיִּגְשְׁמוּ מִפִּיךָ, וְאֲזִי יִתְקִים תְּלַמּוּדוֹ, כִּי לֹא יִהְיֶה שְׂכָחָה, כִּי דְבַר רוּחָנִי אֵינוֹ תוֹפֵס מְקוֹם, וְדוֹק:

קיא

ר'אֵשׁ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל (שמות ל) - רַאשֵׁי־תִבּוֹת רַבִּי. וְלַהֲפֹךְ: ר'שָׁעִים בְּחֹשֶׁךְ י'דָמוּ (שמואל"א ב) - רַאשֵׁי־תִבּוֹת רַבִּי:

קיב

צִהַר תַּעֲשֶׂה לַתִּבָּה וְאֵל אִמָּה תִכְלָנָה מְלֻמְעָלָה, וּפְתַח הַתִּבָּה בַּצִּדָּה תַנְשִׂים, תַחֲתִים שְׁנַיִם וּשְׁלִישִׁים תַעֲשֶׂה: (בראשית ו)

פֶּרֶשׁ רִש"י: צִהַר - יֵשׁ אוֹמְרִים אֶבֶן מִזֵּב וַיֵּשׁ אוֹמְרִים חֲלוֹן:

הֵנָּה יָדוּעַ, כִּי: סָבִיב רְשָׁעִים יִתְהַלְכוּן (תהלים יב); כִּי הַסְטָרָא אַחֲרָא מִסְפַּבְתַּת הַקִּדְשָׁה, כִּי אֵת זֶה לְעִמַּת זֶה עָשָׂה. וּבִפְרָט מִי שֶׁכָּפַר נִמְשָׁךְ אַחַר עֲבֻרוֹת, חָס וְשָׁלוֹם, וְנִמְשָׁךְ אַחַר

הַפְּטוּרָא אַחֲרָא, וְשֵׁם מְקוֹמוֹ, חֶסֶם וְשָׁלוֹם, וְהֵם מְסַבְּבִין אוֹתוֹ מִכָּל צַד. וְכַאֲשֶׁר יַעֲזֹר רוּחוֹ לְשׁוּב אֶל ה', קָשָׁה לוֹ מְאֹד לְהִתְפַּלֵּל וּלְדַבֵּר דְּבוּרִים לְפָנָיו ה', כִּי הֵן מְסַבְּבִין אוֹתוֹ מִכָּל צַד, לְכָל אֶחָד לְפִי עֲנִינוּ כַּנִּל.

וּמַחֲמַת שְׂאֵי אֶפְשָׁר לוֹ לְהוֹצִיא דְבוּר לְפָנָיו אֱלֹקִים בְּדַחֲלוֹ וּרְחִימוּ וְחַיּוּת פְּרָאוּי, לְכֵן כָּל הַדְּבוּרִים וְהַתְּפִלוֹת שֶׁהוּא מְדַבֵּר לֹא יִכְלּוּ לְבַקֵּעַ הַמְּחֻצוֹת וְהַמְּסָכִים הַמְּבַדִּילִים לְעֹלוֹת לְמַעְלָה, וְנִשְׁאַרִים לְמַטָּה תַּחַת הַמְּסָכִים. עַד אֲשֶׁר יִזְכֶּה וְיִשׁוּב בְּאַמֶּת, וַיְדַבֵּר דְּבוּרִים הָרְאוּיִן לְהִתְקַבֵּל בְּדַחֲלוֹ וּרְחִימוּ מִעֲמָקָא דְּלִבָּא בְּהִתְעוֹרְרוֹת גְּדוֹל, אַזֵּי מְבַקֵּעַ הַדְּבוּר הַמְּאִיר אֶת כָּל הַמְּחֻצוֹת וְהַמְּסָכִים הַמְּבַדִּילִים, וַיַּעֲלוּ עִמּוֹ כָּל הַדְּבוּרִים שֶׁהָיוּ מִנְּחִים לְמַטָּה עַד הַנָּה.

אֵךְ אִיךְ יִזְכֶּה לָזוֹה, הָעֵקֶר שֶׁהֵבֵל תְּלוּי בּוֹ הוּא אֱמֶת - לִילָךְ בְּדַרְךְ אֱמֶת לְפִי מְדַרְגָתוֹ, כִּי חוֹתְמוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ-שֶׁבְּרוּךְ-הוּא אֱמֶת (שְׁבַת נה יומא סט), וְהוּא יְסוּד הַכֹּל, כִּי אֱמֶת הוּא רֵאשׁ תּוֹךְ סוּף. וְכִיּוֹן שֶׁהוּא בְּמְדַרְגַת אֱמֶת, אַזֵּי כְּבִיכּוֹל גְּתַלְבֵּשׁ בּוֹ אוֹר הַשֶּׁם יִתְפָּרֵךְ בְּעִצְמוֹ, אֲשֶׁר חוֹתְמוֹ אֱמֶת, וְאֵן נֶאֱמַר עָלָיו: ה' אוֹרִי וַיִּשְׁעֵי (תהלים כו). וְכִיּוֹן שֶׁה' אוֹר לוֹ, יִכְלֵל לְמִצְא פְּתָחִים הַרְבֵּה לְיֵצֵאת מִהַחֲשָׁךְ וְהַגְּלוּת שֶׁהוּא סְגוּר שָׁם. כִּי בְּאַמֶּת יֵשׁ שֵׁם פְּתָחִים הַרְבֵּה, כְּמוֹ שֶׁאֱמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנוֹם לְבִרְכָה (יומא לח: מנחות כט:): הֵבֵא לְטַמְא - פּוֹתְחִין לוֹ, יֵשׁ לוֹ פְּתָחִים הַרְבֵּה. וְכִיּוֹן שֶׁנִּמְצָא שֵׁם פְּתָחִים, הֵיךְ יְכַלֵּת לְיֵצֵאת, רַק הַכֹּסִיל בַּחֲשָׁךְ הוֹלֵךְ

(קהלת ב), וְלֹא יֵרָאֶה הַפֶּתָחִים לְצֵאתָ, וְהוּא אָסוּר וְקָשׁוּר שָׁם, וְלֹא יִתְּנוּ לוֹ לְצֵאתָ. עַד אֲשֶׁר יִזְכֶּה לְדַבֵּר דְּבוּרֵי אֱמֶת לְפָנַי ה', אֲזִי הַדְּבוּרִים מְאִירִים, וְה' אֹר לֹא כֵּן. וְאֲזִי: פֶּתַח דְּבָרֶיךָ יֵאִיר מִבֵּין פְּתָיִים (תהלים קיט), כִּי הַדְּבוּרִים הַמְּאִירִים, הֵינּוּ דְבוּרֵי אֱמֶת כֵּן ל, הֵם מְרַאֲיִן לוֹ הַפֶּתַח. וְהֵינּוּ דְסִיִּם: מִבֵּין פְּתָיִים - כִּי הַפְּתָיִים הַנִּתְּוֹנִין בַּחֲשֶׁךְ, וְלֹא יֵרָאוּ לְצֵאתָ, יִבְיֵנוּ וְיֵרָאוּ הַפֶּתַח לְצֵאתָ מִהַחֲשֶׁךְ, כִּמּוֹ שְׁכֶתוּב (ישעיה מט): לֵאמֹר לְאֲסוּרִים צֵאוּ, לְאֲשֶׁר בַּחֲשֶׁךְ הִגְלוּ.

אֲךָ צָרִיךְ שְׂיִהְיֶה הָאֱמֶת אֱמֶת גָּמוּר, בְּרוּר וְצָלוּל כְּלִי שׁוּם דְּפִי. וְהַמְּשָׁבִיל הַמִּבֵּין יֵשׁ לוֹ לְהַתְּפַלֵּל כָּל יָמָיו, שְׂיִזְכֶּה פַעַם אֶחָד כָּל יָמֵי חַיָּיו, לְדַבֵּר דְּבוּר אֶחָד שֶׁל אֱמֶת לְפָנַי ה' בְּרֵאוּי. וְיֵשׁ בְּזֶה כִּמּוֹ מְדַרְגּוֹת, וְכִי שְׂזוּכָה לְבַחֲשֵׁנֹת אֱמֶת הָאֱמֶתִי, אֲזִי ה' אֹר לוֹ, וְאֲזִי הוּא מְאִיר בְּעֵצְמוֹ, כִּי נִתְּלַבֵּשׁ בּוֹ אֹר ה'. אֲךָ מִי שְׁעַדִּין לֹא הִגִּיעַ לְמַדְרַגָּה עֲלִיוֹנָה שֶׁל אֱמֶת, וְעַל כֵּן זֶה הוּא בְּמַדְרַגָּה שֶׁל אֱמֶת, אֲךָ כִּי אֵינּוּ מְאִיר בְּעֵצְמוֹ, מֵאַחַר שֶׁלֹּא הִגִּיעַ לְאֱמֶת הַנְּכוּן, עַל כֵּן זֶה הָאֱמֶת הוֹעִיל שְׂיִזְכֶּל אַחַר לְהֵאִיר בּוֹ. וְגַם בְּזֶה מְדַרְגּוֹת וְעִנְיָנִים, יִבְיֵנָם הַמְּשָׁבִיל בְּעֵצְמוֹ:

וְהִנֵּה יָדוּעַ שְׂיֵשׁ שְׁלֹשָׁה עוֹלָמוֹת: עוֹלָם הַמַּלְאָכִים וְהַגְּלִגְלִים וְהַגְּשָׁמִי, וְהַשֵּׁם יִתְּבָרַךְ מְחִיָּה וּמְקִיָּם כֻּלָּם בְּרֵצוֹנוֹ. וְכִי שְׂזוּכָה לְאֱמֶת, וְה' אֹר לוֹ, כְּכִיכּוֹל, הוּא מְקִיָּם הָעוֹלָם, וְנוֹתֵן שִׁפְעַ לְכָל הַשְּׁלֹשָׁה עוֹלָמוֹת.

וְהִינוּ דְכֹתִיב: צַהַר תַּעֲשֶׂה לְתִבְהָ - כְּלוּמַר שְׁתַּדְבֵּר דְבוּרֵי
 אֱמֶת הַמְּאִירִים. וְעַל זֶה פִּרַשׁ רַש"י: יֵשׁ אוֹמְרִים אֲבָן
 טוֹב וְכוּ' וְיֵשׁ אוֹמְרִים חֲלוֹן, זֶהוּ שְׁאֹמְרָנוּ כִּי יֵשׁ שְׁתֵּי מַדְרָגוֹת,
 מִי שֶׁהוּא בְּמַדְרַגַת אֱמֶת הָאֱמֵתִי, הוּא מְאִיר בְּעֵצְמוֹ. וְזֶה יֵשׁ
 אוֹמְרִים אֱמֵרֵי אֱמֶת, שֶׁהֵם אֲבָן טוֹב שְׁמַאִיר מֵעֵצְמוֹ. וְיֵשׁ
 אוֹמְרִים שֶׁהֵם אֱמֵרֵי אֱמֶת, אֲדָּךְ לֹא בְּמַדְרַגַת הַנִּלְוֵה וְהֵם חֲלוֹן, כִּי
 יוּכַל אַחַר לְהֵאִיר בּוֹ כְּמוֹ בְּחֲלוֹן. כִּי זֶה הַחֲלוּק שֶׁבֵּין אֲבָן טוֹב
 לְחֲלוֹן, כִּי הָאֲבָן טוֹב מְאִיר מֵעֵצְמוֹ, וְהַחֲלוֹן אֵין מְאִיר מֵעֵצְמוֹ, רַק
 שֶׁדְּבַר אַחַר כְּגוֹן הַשֶּׁמֶשׁ וְכוּיֵצֵא בָּהּ יוּכַל לְהֵאִיר בּוֹ.

וְהִינוּ: וְאֵל אִמָּה - כִּי הַדְּבוּר נִקְרָא אִמָּה, אִמָּה רְאשִׁית־תְּבוֹת:
 אִשׁ מַיִם - שֶׁהַדְּבוּר כָּלוּל מֵהֵם - וְהֵח' הוּא חֲמִשָּׁת
 מוֹצְאוֹת הַפֶּה. וְהִינוּ: וְאֵל אִמָּה - שְׁתַּדְבֵּר דְבוּרִים אֲשֶׁר תִּכְלַנָּה
 מִלְּמַעְלָה - מִלְּשׁוֹן (תְּהִלִּים פד): כְּלַתָּה נַפְשִׁי, שִׁיְהִיָּה נִכְסְפִין לָהֶם
 לְמַעְלָה, שִׁיְהִיו דְבוּרֵי אֱמֶת הַמְּאִירִים. וְאִזִּי: וּפְתַח הַתִּבְהָ בְּצִדָּה
 תָּשִׂים, וְצִדָּה, הִיא מִלְּשׁוֹן (כראשית כה): צִיד בְּפִיו, וְהִינוּ הַיֵּצֵר
 הָרַע וְהַסְּטָרָא אַחֲרָא. וְזֶה, שְׁתּוֹכֵה לַעֲשׂוֹת פֶּתַח בְּהַסְּטָרָא אַחֲרָא
 וְהַחֲשֵׁךְ הַמְּסַבֵּין מִכָּל צֵד. כְּלוּמַר שְׁאֵתָה צָרִיד לְזַהַר לַעֲשׂוֹת
 פֶּתַח מְכוּן מִמֶּשׁ בְּצִדָּה, כְּלוּמַר כִּנְגַד הַסְּטָרָא אַחֲרָא, שְׁנִקְרָאת
 צִדָּה. כִּי כְּמוֹ הַתְּגַבְּרוֹת הַצִּדָּה וְהַסְּטָרָא אַחֲרָא, כֵּן לְפִי זֶה מְכוּן
 מִמֶּשׁ אֵתָה צָרִיד לַעֲשׂוֹת פֶּתַח הַתִּבְהָ, הִינוּ דְבוּרֵי אֱמֶת כִּנְל,
 וְהֵבֵן הַיֵּטֵב:

וְעַקֵּר הַכּוֹנֵה, שֶׁכַּאֲשֶׁר הוּא מְשַׁקֵּעַ בְּתַכְלִית הַתְּגַבְּרוֹת הַחֲשֵׁךְ

והקלפה, והוא כלוא ומסגר בתוך החשך אפלה, המסבבת ומקפת אותו מפל צדי צדדים בכמה סבובים רחמנא לצלן, ואין לו שום פתח ותקנה ותחבולה לצאת מתוך החשך, אזי עקר עצתו - שימשיך עצמו להאמת, ויביט על האמת לאמתו, ויבקש רק האמת האמתית. וכנגד זה אין שום חשך וסבוב שיחשיך לו, כי האמת הוא השם יתברך בעצמו, והוא בחינות: ה' אורי. וכיון שה' אור לו, אין שום חשך שיחשיך אותו, וכודאי יזכה לראות הפתחים לצאת מהחשך, בבחינות: פתח דברך יאיר מבין פתיים כנ"ל, והבן היטב.

והעקר - שבתפלתו ותחנתו ובקשתו, אף-על-פי שאי אפשר לו לדבר שום דבור בתפלה ותחנונים, מגדל החשך והבלבול המסבב אותו מאד מאד מפל צד, אף על פי כן, על כל פנים יראה לדבר הדבור באמת, באיזה מדרגה נמוכה שהוא. כגון למשל, שיאמר: "ה' הושיעה" באמת. אף-על-פי שאינו יכול לדבר בהתלהבות והתעוררות כראוי, אף-על-פי-כן יאמר הדבור באמת, כפי מה שהוא. ועל-ידי הדבור האמת, יזכה לראות הפתחים שבתוך החשך, ועל-ידי-זה יזכה לצאת מחשך לאור, ולהתפלל כראוי, וכנ"ל. (ועני לעיל כל זה בהתורה "תהמת

יכסמו" בסין ט.)

גם בזה שיזכה לבקע פתח לצאת, יזכה גם אחרים עמו, לעורר לתשובה רשעים אחרים, להוציאם מהחשך והגלות שהם אסורים שם. וזהו גם כן בחינת: ופתח התבה בצדה תשים -

שְׁתַּעֲשֶׂה פֶתַח בְּאוֹתָם שֶׁהֵם מִן הַצַּד, בְּלוֹמַר שֶׁהֵם מְצַד אַחַר, וְלֹא מְצַד הַקִּדְשָׁה, רַק מִסְטָרָא אַחֲרָא. וְהוּא יַעֲשֶׂה פֶתַח לְעוֹרֹר לְבָם לְהַשִּׁיבָם לְצִאת מֵהַחֲשָׁד. וְאָזִי: תַּחֲתִים שְׁנַיִם וּשְׁלִישִׁים - הֵינּוּ הַשְּׁלֹשָׁה עוֹלָמוֹת כַּנִּל, תַּעֲשֶׂה - כִּי אֵתָה תִּקְיָמָם בְּאֵמֶת כַּנִּל:

וַיֵּשׁ בְּכֻלָּל דְּבָרִים הַנִּל עֲנִינִים גְּבוּהִים בְּעִנְיֵן הַתְּפִלָּה, לְכֹל אֶחָד לְפִי מְדַרְגָּתוֹ. וּבְעִנְיֵן זֶה נִכְלָל עֲנִין פּוֹכְבִים וּמְזִלוֹת, אִיךְ נַעֲשִׂים בְּכַחֲנִית הַתְּפִלָּה, וְהוּא נוֹתֵן שְׁפַע לְכֹל דְּבַר. וְעִנְיֵן מֵה שְׂאֵמְרוּ חֲכָמֵינוּ וְזָכוּרָנָם לְבִרְכָה (כ"ד פ' י): אִין לָךְ כָּל עֵשֶׁב שְׂאִין לוֹ פּוֹכֵב וְכו', כִּי הוּא מְשַׁפִּיעַ לְכֹל בְּדַבּוּרֵי הָאֱמִתִּיִּים. וְעִנְיֵן נוֹסְחָאוֹת הַתְּפִלָּה, כִּי יֵשׁ י"ב שְׁעָרִים בְּיָדוּעַ, וְצָרִיךְ לְהַעֲלוֹת תְּפִלָּתוֹ לְשַׁעַר הַשְּׂבֵט שְׁלוֹ, כִּי אִם יִגִּיעַ לְשַׁעַר שְׂבֵט אַחֵר לֹא יוּכַל לְעֲלוֹת.

וְזֶהוּ (במדבר כד): דְּרָךְ פּוֹכֵב מֵיַעֲקֹב וְקָם שְׂבֵט מִיִּשְׂרָאֵל. וְקָם - אִין עַמִּידָה אֶלָּא תְּפִלָּה (ברכות ו:). וְהֵינּוּ: שְׂבֵט מִיִּשְׂרָאֵל - שְׂצָרִיךְ לְהַעֲלוֹת תְּפִלָּתוֹ לְשַׁעַר שְׂבֵטוֹ, וְהֵינּוּ: דְּרָךְ פּוֹכֵב מֵיַעֲקֹב כַּנִּל. וּבְזֶה נַעֲשֶׂה זְוָג לְמַעְלָה, וְדְרָךְ הוּא בְּחִינּוֹת זְוָג, מְלִשׁוֹן כַּנִּל. (בראשית ו): כִּי הִשְׁחִית כָּל בְּשָׂר אֶת דְּרָכָו.

וְהֵינּוּ שְׁנַצְמַעַר אָבָא בְּנִימִין כָּל יָמָיו עַל תְּפִלָּתוֹ שֶׁתְּהֵא סְמוּכָה לְמַפְתּוֹ (ברכות ה:), כִּי אִישׁ לְמַטָּה אֲבוֹתָיו תְּשַׁלְּחוּ - שְׂצָרִיךְ לְשַׁלַּח הַתְּפִלָּה לְמַטָּה אֲבוֹתָיו, הֵינּוּ לְשְׂבֵט שְׁלוֹ כַּנִּל.

וְהִינוּ: שְׁתֵּהא סְמוּכָה לְמִטָּתִי - לַמַּטָּה שְׁלוֹ. וְעַל מִטָּתִי שְׁתֵּהא נְתוּנָה בֵּין צָפוֹן לְדָרוֹם, כִּי אָמְרוּ חַכְמֵינוּ זְכוֹרָנִם לְבִרְכָה (ב"ב כה:): הַרוּצָה לְהַחֲכִים - יְדִירִים; לְהַעֲשִׂיר - יִצְפִּין. וּבְכָל דְּבַר, טוֹב הַמְּמַצֵּעַ פִּידוּעַ, כִּי טוֹב תוֹרָה עִם דֶּרֶךְ אֶרֶץ (אבות פ"ב) (הִינוּ חֲכָמָה וְעִשְׂרוֹת). וְהִינוּ בֵּין צָפוֹן לְדָרוֹם, שְׁתֵּהא מְמַצֵּעַ בֵּין שְׁנֵיהֶם, הַתְּפִלָּה שֶׁהוּא בַּחֲנִינְת מִטָּתוֹ כַּנ"ל. (הִינוּ בֵּין חֲכָמָה וְעִשְׂרָה, שֶׁהֵן בַּחֲנִינְת צָפוֹן וְדָרוֹם כַּנ"ל: הַרוּצָה לְהַחֲכִים - יְדִירִים, וְלַהַעֲשִׂיר - יִצְפִּין).

וְזֶהוּ: וּפְתַח הַתְּבָה בְּצִדָה תָּשִׂים - שְׁתֵּתְפִלֵּל דְּבוּרֵי אַמֶּת, שִׁיעֵלוּ לְמִקוֹמָם לְשַׁעַר שְׁכַמְט שְׁלוֹ. וְהִינוּ: בְּצִדָה תָּשִׂים - שְׁתֵּשִׂים הַפְּתַח הַתְּבָה, הִינוּ דְּבוּרֵי אַמֶּת שֶׁל הַתְּפִלָּה, בְּצִדָה - בְּצִד שְׁלָה, בְּשַׁעַר שְׁכַמְטוֹ הַמּוֹנֵעַ לוֹ, וְהַעֲנִין עִמָּךְ:

(עין כַּל זֶה בְּסִימֹן ט' הַנ"ל)

שִׁיךְ לְעִיל, לְמָה שְׁכַתוֹב שָׁם: כִּי בְּאַמֶּת יֵשׁ שָׁם פְּתָחִים הַרְבֵּה, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ, זְכוֹרָנִם לְבִרְכָה: הַבָּא לְטָמֵא - פּוֹתְחִין לוֹ, יֵשׁ לוֹ פְּתָחִים הַרְבֵּה. וְכִיוֹן שֶׁנִּמְצָא שָׁם פְּתָחִים (הִינוּ הַפְּתָחִים שֶׁנִּפְּלַעַל עַל יָדָם), הִיָּה יִכְלַת לְצֵאתָ, רַק הַכְּסִיל בַּחֲשָׁד הוֹלֵךְ וְכוּ', עֵין שָׁם. וְאִז כְּשֶׁשָּׁמַעְתִּי מִפִּיו הַקְּדוֹשׁ כָּל הַעֲנִין הַנ"ל, דְּבִרְתִי עִמוֹ, זְכוֹרָנוּ לְבִרְכָה, שְׁלַכְאוֹרָה קָשָׁה עַל זֶה, כִּי הֲלֹא רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנִם לְבִרְכָה אָמְרוּ שָׁם (במנחות כטו:): מִפְּנֵי מָה נִבְרָא הָעוֹלָם הַזֶּה בְּה', מִפְּנֵי שְׂדוּמָה לְאַכְסְדְּרָה (פִּרְשׁ רַש"י: שְׁפַתוֹחַ מִתְחַתִּיו), שְׁכַל הַרוּצָה לְצֵאתָ - יִצֵּא (פִּרְשׁ רַש"י: שְׁכַל הַרוּצָה

לִיצֵאת מִמְּנוּ לְתַרְבוֹת רָעָה יוֹצֵא). וּמֵאֵי טַעֲמָא תֵּלְיָא כְּרַעָה, דְּאֵי הֵדֵר בְּתַשׁוּבָה מְעִילֵי לָהּ (וּפְרִשׁ רִשׁ"י: מַעְלִין לָהּ בְּפִתַח הָעֵלְיוֹן, בֵּין רְגֵל שְׁבַתוֹכוֹ לַגִּגֹּי). וְלִיעֵלוֹ בְּהֶךָ, לֹא מִסְתִּיעֵי מִלְתָּא וְכוּ' (וּפְרִשׁ רִשׁ"י: וְלִיעֵלוֹ בְּהֶךָ, פֶּתַח הַתְּחִתּוֹן דְּנִפְק בֵּהּ. לֹא מִסְתִּיעָא מִלְתָּא, דְּהֵבֵא לְתַהֵר בְּעֵי סִיעָא מִפְּנֵי יֵצֵר הָרַע, הַלְּכָךְ עֲבָדֵי לָהּ סִיעָא פֶּתַח יְתָרָה). נִמְצָא מְבַאֵר כָּאן, שְׂאֵי אֲפָשֵׁר לִיצֵאת מִהַטְמָאָה וְלָשׁוּב בְּתַשׁוּבָה עַל־יַדֵּי הַפֶּתַח שְׁנַפֵּל דְּרָךְ שָׁם, כְּמִבְּאֵר הַיֵּטֵב בְּגִמְרָא וּבְפִרוּשׁ רִשׁ"י הַנ"ל. וְלִכְאוּרָה זֶה סוֹתֵר לְמָה שְׁפָתוֹב לְמַעְלָה, שְׂיִכּוֹלִין לִיצֵאת מִהַטְמָאָה עַל יַדֵּי הַפֶּתַחִים שְׂיֵישׁ בְּהַטְמָאָה בְּעַצְמָהּ, כְּנ"ל.

וְאָמַר: יָפָה הַקְּשִׁיטָה. וְהַשִּׁיב כְּלֵאחֲרֵי יָד, שְׂיֵישׁ בְּזוּה דְּכָרִים בְּגוּ, כִּי אִם יוֹכֵה לְרֵאוֹת הַפֶּתַחִים שְׂיֵישׁ שָׁם, הוּא יִכּוֹל לִיצֵאת דְּרָךְ הַפֶּתַחִים שֶׁל נְפִילַת חֲבֵרוֹ. כִּי הִירִידָה וְהַנְּפִילָה שֶׁל זֶה הוּא בַחֲיִנַת עֲלִיָּה שֶׁל זֶה, וְהִבֵּן. הִינוּ, לְפַעְמִים מָה שְׁנַחֲשָׁב נְפִילָה וִירִידָה אֲצֵל חֲבֵרוֹ שֶׁהוּא בְּמִדְרָגָה גְבוּהָה יוֹתֵר, נַחֲשָׁב אֲצֵלוֹ בַחֲיִנַת עֲלִיָּה, לְגַבֵּי מִדְרָגְתוֹ הַשְּׁפָלָה. עַל כֵּן, אֵף עַל פִּי שְׂאֵי אֲפָשֵׁר לְעֹלוֹת דְּרָךְ הַפֶּתַחִים שְׁנַפֵּל הוּא בְּעַצְמוֹ דְּרָךְ שָׁם, רַק דְּרָךְ פֶּתַח הַגְּבוּהָה יוֹתֵר, כְּמִבְּאֵר בְּגִמְרָא הַנ"ל, אֵף־עַל־פִּי־כֵן אִם הָיָה זֹכֵה לְרֵאוֹת הַפֶּתַחִים שְׂיֵישׁ בְּהַטְמָאָה בְּעַצְמָהּ, הָיָה יִכּוֹל לְעֹלוֹת מִשָּׁם, דְּרָךְ הַפֶּתַחִים שֶׁל חֲבֵרוֹ הַגְּבוּהָה מִמְּנוּ שְׁנַפֵּל עַל יָדָם, כִּי הִירִידָה וְהַנְּפִילָה שֶׁל חֲבֵרוֹ נַחֲשָׁב אֲצֵלוֹ עֲלִיָּה כְּנ"ל. אֲבָל אֵי אֲפָשֵׁר לְזַבּוֹת לְרֵאוֹת הַפֶּתַחִים שְׂיֵישׁ שָׁם, וְלְעֹלוֹת מִשָּׁם

על ידם, בִּיָּאֵם עַל יְדֵי הָאֱמֶת, עַל יְדֵי שִׁירְגִיל עֲצֻמוֹ לְדַבֵּר
 בְּתַפְלֵתוֹ הַדְּבֹר בְּאֵמֶת כְּפִי מֵה שֶׁהוּא. אַף עַל פִּי שֶׁהַחֲשָׁד
 וְהַמְּנִיעוֹת וְהַבְּלוּלִים מְסַבְּבִין וּמְקִיפִין אוֹתוֹ מִכָּל צַד וּמְצַדֵּי
 צְדָדִים, וּמְבַלְבְּלִין אוֹתוֹ מְאֹד מְאֹד עַד שְׂאִינוֹ יָכוֹל לְהִתְפַּלֵּל
 כָּלָל, אַף־עַל־פִּי־כֵן עַל כָּל פָּנִים יִרְאֶה לְדַבֵּר הַדְּבֹר בְּאֵמֶת
 בְּאִזְוָה מִדְּרָגָה שֶׁהוּא כַּ"ל, וְכֵן יִרְאֶה לְהַמְשִׁיךְ אֶת עֲצֻמוֹ תָּמִיד
 אֶל הָאֱמֶת לְאֵמֶתוֹ וְכַ"ל. וְעַל יְדֵי זֶה יִזְכֶּה שִׁיאִיר לוֹ הַשֵּׁם
 יִתְבָּרַךְ בְּעֲצֻמוֹ, וְיִרְאֶה הַפְּתָחִים שִׁישׁ שָׁם, וְיִזְכֶּה לְצֵאת מֵהַחֲשָׁד
 לְאוֹר גָּדוֹל וְכַ"ל. עֵינַי שָׁם הֵיטֵב הֵיטֵב.

וְאָמַר לִי אֹז, שְׁעַל־יְדֵי עֲצָה זֹאת יְכוּלִין לְהִיּוֹת אִישׁ כְּשֶׁר
 בְּאֵמֶת כָּל יְמֵי חַיָּו. כִּי תָּמִיד אֵיךְ שֶׁהוּא יְכוּלִין לְהַחֲיוֹת
 אֶת עֲצֻמוֹ וְלְהַחְזִיק אֶת עֲצֻמוֹ עַל יְדֵי זֶה, עַל יְדֵי הָאֱמֶת שֶׁהוּא
 אוֹר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּעֲצֻמוֹ, אֲשֶׁר גַּם כָּל חֲשָׁד לֹא יַחֲשִׁיךְ מִמֶּנּוּ, כִּי
 אֵין שׁוֹם טְמֵאָה וּסְטֵרָא אַחֲרָא בְּעוֹלָם, שְׁלֹא יִהְיֶה שָׁם פְּתָחִים
 לְצֵאת מִשָּׁם, רַק שְׂאִין רוֹאִין אוֹתָן, מִחֲמַת גּוֹדֵל הַחֲשָׁכוֹת שִׁישׁ
 שָׁם, אֲבָל עַל יְדֵי הָאֱמֶת מֵאִיר לוֹ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּעֲצֻמוֹ, וְיִזְכֶּה
 לְרֹאוֹת וּלְמַצֵּא פֶתַח תְּקוּהָ גַם בְּעִמְק נְפִילָתוֹ, לְצֵאת מֵאִפְלָה
 לְאוֹרָה, וְלְהִתְקַרֵּב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ בְּאֵמֶת תָּמִיד. אָמֵן וְאָמֵן:

קִיג

וּנְפָרְעִין מִן הָאָדָם מִדְּעֵתוֹ וְשִׁלָּא מִדְּעֵתוֹ: (אבות פ"ג)

כִּי שָׁמַעְתִּי בְּשֵׁם הַבְּעַל־שֵׁם־טוֹב, כִּי קָדָם כָּל גְּזֵר דִּין שְׁבַע־עוֹלָם,

חֶסֶם וְשָׁלוֹם, מְאַסְפִּין כָּל הָעוֹלָם אִם מִסְפִּימִין לְהַדִּין הֵהוּא.
 וְאִף אֶת הָאִישׁ בְּעֵצְמוֹ שֶׁנִּגְזַר עָלָיו הַדִּין, חֶסֶם וְשָׁלוֹם, שׁוֹאֲלִין
 אוֹתוֹ אִם הוּא מִסְפִּים - אֲזַי נִגְמַר הַדִּין, חֶסֶם וְשָׁלוֹם. וְהַעֲנִין, כִּי
 בּוֹדָאִי אִם יִשְׁאֵל לוֹ בְּפִרוּשׁ עַל עֵצְמוֹ, בּוֹדָאִי יִכְחִישׁ וַיֹּאמֶר שְׂאִין
 הַדִּין כֵּן. אֲךָ מִמְּטַעֵן אוֹתוֹ, וְשׁוֹאֲלִין אוֹתוֹ עַל כִּיּוֹצֵא בּוֹ, וְהוּא
 פּוֹסֵק הַדִּין, וְאֲזַי נִגְמַר הַדִּין. וְכַעֲנִין שְׁמֻצִינוּ בְּדוֹד הַמְּלֶכֶךְ עָלָיו
 הַשָּׁלוֹם, בְּבוֹא אֵלָיו נִתֵּן הַנְּבִיא וְכוּ', וְסִפֵּר לוֹ מַעֲשֵׂה הָאוֹרַח
 (שְׁמוּאֵל ב יב), עָנָה וְאָמַר: חִי ה' וְכוּ', וְאֶת הַכֶּבֶשֶׂה וְכוּ'; אֲזַי נִפְסַק
 הַדִּין עַל דּוֹד כְּאִשֶׁר יֵצֵא מִפִּיו. וְזוֹהוּ: וְנִפְרָעִין מִן הָאָדָם מִדַּעְתּוֹ
 - כְּלוֹמֵר שְׁשׁוֹאֲלִין דַּעְתּוֹ. וְאִף-עַל-פִּירְכֵּן הוּא שְׁלֵא מִדַּעְתּוֹ, כִּי
 אֵינּוּ יוֹדֵעַ שֶׁהַדִּין הוּא עָלָיו. וְהַעֲנִין הוּא עִמָּךְ מְאֹד, אִיךָ שׁוֹאֲלִין
 כָּל אָדָם. כִּי בְּכָל הַדְּבָרִים וְסִפּוּרִים שְׂאָדָם שׁוֹמֵעַ, יִמְצֵא שָׁם
 דְּבָרִים גְּבוּהִים וְרַמִּים, וְצָרִיךְ לִזְהַר בְּזֶה מְאֹד, לְבָלִי לִגְמַר הַדִּין
 עַד שִׁישְׁנָה וַיִּשְׁלַשׁ, כִּי הוּא סִכְנַת נַפְשׁוֹת. וְהַדְּבָרִים עֲתִיקִים, כִּי
 יֵשׁ בְּזֶה בְּעֵנִין סִפּוּרֵי דְּבָרִים עֲנִינִים גְּבוּהִים: וְזוֹ (בְּרֻכּוֹת ה:):
 חֲבִיבִין עָלֶיךָ יִסּוּרִין, אָמַר לוֹ: לֹא הֵן וְכוּ', הֵב לִי יָדֶךָ, יְהֵב לָהּ
 יָדָא וְאוֹקְמָהּ. כְּלוֹמֵר אִם אֵין אַתָּה חֲפִץ בָּהֶם, הֵב לִי יָדֶךָ עַל
 זֶה, שְׂאִין אַתָּה רוֹצֵה בָּהֶם בְּאַמְתָּא. אֲזַי יְהֵב לָהּ יָדָא וְאוֹקְמָהּ:

קיד

הַמְּכַסֶּה שָׁמַיִם בְּעַבִּים, הַמְּכִינֵן לְאָרֶץ מִטֵּר וְכוּ': (תְּהִלִּים קמז)
 כִּי טוֹב מְאֹד מַעַלְתַּת הַצְּדִיקִים הַגְּנוּזִים, שֶׁהֵן יְכוּלִין לְקַבֵּל שֶׁפַע

ורב טובה להמשיך להעולם, ואינם שואלים עליהם, ואינם מקטרגים עליהם, מחמת שהם גנזים ואינם מפרסמים. אך אפלו מי שהוא מפרסם, כשיש עליו מחלקת הוא תעלת לזה, כי המחלקת מכסה עליו, ועל-ידי-זה יכול להמשיך שפע להעולם, ולא ימחו ויקטרגו עליו. וזה: המכסה שמים בעבים. שמים הוא בחינת הצדיק, על-שם אש ומים, הינו אהבה ויראה, ועל-שם זה נקרא הצדיק שמים. וזה: המכסה שמים בעבים - מלשון עביות וגשמיות, שמכסה את הצדיק בעביות וקשיות, שמקשין וחולקין עליו. ועל-ידי פסוי המחלקת והקשיות האלו: המכין לארץ מטר - כי על-ידי-זה יוכל להמשיך שפע בלי קטרוג כנ"ל:

וזה: (תהלים לו): צופה רשע לצדיק וכו' - שהרשע שחולק על הצדיק הוא רק צופה, הינו צפוי וכפוי על הצדיק, כדי שיוכל להמשיך שפע כנ"ל. אך: ומבקש להמיתו - שהרשע מבקש לעקר ולהמית, חס ושלום, את הצדיק, ה' לא יעזבנו בידו:

(זה הענין מבאר לעיל בסימן פ"ח בשניו לשון קצת. ועני עוד מזה לקמן סימן ר"ח)

קטו

ויעמד העם מרחק, ומשה נגש אל הערפל אשר שם האלקים: (שמות ב)

כי מי שהוא הולך בגשמיות כל ימיו, ואחר כך נתלהב ורוצה

לִילָךְ בְּדַרְכֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אֲזִי מִדַּת הַדִּין מְקַטְרֵג עָלָיו, וְאִינוּ מְנִיחַ אוֹתוֹ לִילָךְ בְּדַרְכֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וּמְזַמֵּן לוֹ מְנִיעָה. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ חָפֵץ חֶסֶד הוּא, וּמְסַתֵּיר אֶת עֲצָמוֹ כְּבִיכּוֹל בְּהַמְנִיעָה הַזֹּאת (עֲנֵן לְמַטָּה). וְכִי שֶׁהוּא בַר דַּעַת, הוּא מְסַתְּפֵל בְּהַמְנִיעָה, וּמוֹצֵא שֵׁם הַבוֹרָא בְּרוּךְ הוּא, כְּמוֹ דְאִיתָא בִּירוּשְׁלָמֵי (תַּעֲנִית פ"א):

אִם יֵאמֹר לָךְ אָדָם: הֵיכָן אֵלְקִיךָ, תֹּאמַר לוֹ: בְּכֶרֶךְ גְּדוֹל שְׁפָאָרָם, שְׁנֵאמַר: אֵלֵי קָרָא מִשְׁעִיר. וְכִי שְׂאִינוּ בַר דַּעַת, כְּשֶׁרוֹאֶה הַמְנִיעָה חוּזֵר תִּכְפֹּר לְאַחֲרָיו. וּמְנִיעָה הוּא בְּחִינַת עֲנָן וְעֶרְפֶּל, כִּי עֲנָן וְעֶרְפֶּל הֵינּוּ חֲשֵׁךְ, חֲשֵׁךְ הוּא לְשׁוֹן מְנִיעָה, כְּמוֹ שְׁכַתוֹב (בְּרַאשִׁית כב): וְלֹא חֲשִׁכְתָּ. וְזֶה פִּירוּשׁ הַפְּסוּק: וַיַּעֲמֵד הָעָם מֵרַחֵק - כִּי כְּשֶׁרוֹאִין הָעֶרְפֶּל, הֵינּוּ הַמְנִיעָה כֵּן"ל, עוֹמְדִין מֵרַחֵק. וּמִשָּׁה, שֶׁהוּא בְּחִינַת דַּעַת כָּל יִשְׂרָאֵל, נִגְשׂ אֶל הָעֶרְפֶּל אֲשֶׁר שֵׁם הָאֱלֹקִים - הֵינּוּ אֶל הַמְנִיעָה, שְׁבֹה בְּעֲצָמָה נִסְתָּר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ:

עוֹד שְׁמַעְנוּ בְּזֶה מִפִּי הַקְּדוֹשׁ, שֶׁהוֹסִיף לְבָאֵר הָעֲנָן הַזֶּה"ל, מֶה שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּעֲצָמוֹ מְסַתֵּיר אֶת עֲצָמוֹ בְּתוֹךְ הַמְנִיעָה כֵּן"ל. וְאָמַר, כִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אוֹהֵב מִשְׁפָּט, וְגַם הוּא אוֹהֵב יִשְׂרָאֵל. אֵךְ אֶהְבְּתוֹ שֶׁהוּא אוֹהֵב אֶת יִשְׂרָאֵל, הִיא גְּדוּלָּה יוֹתֵר מֵהָאֶהְבָּה שֶׁהוּא אוֹהֵב אֶת הַמִּשְׁפָּט. וְעַל כֵּן כְּשֶׁהַמִּדַּת הַדִּין מְקַטְרֵג עַל מִי שְׂאִינוּ רְאוּי לְהִתְקַרֵּב לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, לְבָלִי לְהַנִּיחוֹ לְכַנֵּס לְדָרֶךְ הַחַיִּים, לְהִתְקַרֵּב לְצַדִּיק הָאֱמֶת וּלְדָרֶךְ הָאֱמֶת. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הוּא אוֹהֵב מִשְׁפָּט, עַל־כֵּן הוּא יִתְבָּרַךְ מְכַרַח כְּבִיכּוֹל לְהַסְפִּים לְהַזְמִין לוֹ מְנִיעוֹת לְמוֹנְעוֹ מִדְּרֶךְ הַחַיִּים, כְּפִי

הָרָאוּ לוֹ לְפִי מַעֲשָׂיו הֲרָעִים, עַל־פִּי הַדִּין וְהַמְשַׁפֵּט. כִּי הוּא יִתְבַּרְךָ אִינוּ יָכוֹל לְדַחֹת אֶת הַדִּין, כִּי הוּא יִתְבַּרְךָ אוֹהֵב מְשַׁפֵּט כַּנִּלְכָּה. אֲךָ מֵאַחַר שֶׁבִּאֲמַת הוּא יִתְבַּרְךָ אוֹהֵב יִשְׂרָאֵל, וְאוֹתָהּ הָאֱהָבָה שֶׁל יִשְׂרָאֵל הִיא גְדוֹלָה יוֹתֵר מֵהָאֱהָבָה שֶׁל הַמְשַׁפֵּט כַּנִּלְכָּה, מָה עוֹשֶׂה הַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ, כִּי הוּא מִכְרַח כְּבִיכּוֹל לְהַסְפִּים עַל הַמְּנִיעוֹת לְמַנְעוֹ מִן הָאֲמַת, מִחַמַּת הַדִּין וְהַמְשַׁפֵּט שֶׁעָלָיו, כִּי הוּא אוֹהֵב מְשַׁפֵּט כַּנִּלְכָּה. אֲבָל אֶף־עַל־פִּי־כֵן בִּאֲמַת לְאֲמַתוֹ רְצוֹנוֹ וְחִפְצוֹ יִתְבַּרְךָ, שֶׁאֶף־עַל־פִּי־כֵן יִתְקַרֵּב הָאָדָם אֵלָיו יִתְבַּרְךָ, כִּי הוּא אוֹהֵב יִשְׂרָאֵל יוֹתֵר מֵהַמְשַׁפֵּט כַּנִּלְכָּה. עַל־כֵּן הַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ נוֹתֵן רְשׁוֹת לְהִזְמִין לוֹ מְנִיעוֹת, אֲבָל הוּא יִתְבַּרְךָ בְּעֲצֻמוֹ מִסְתִּיר אֶת עֲצֻמוֹ כְּבִיכּוֹל בְּתוֹךְ הַמְּנִיעוֹת, וּמִי שֶׁהוּא בֵּר דַּעַת, יָכוֹל לְמַצֵּא אֶת הַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ בְּתוֹךְ הַמְּנִיעוֹת בְּעֲצֻמוֹ, כִּי בִּאֲמַת אֵין שׁוֹם מְנִיעָה בְּעוֹלָם כֻּלָּל, כִּי בְּתִקְוַת הַמְּנִיעוֹת בְּעֲצֻמוֹ נִסְתָּר הַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ, וְעַל יְדֵי הַמְּנִיעוֹת בְּעֲצֻמוֹ דִּיקָא יְכוּלִין לְהִתְקַרֵּב לְהַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ, כִּי שֵׁם נִסְתָּר הוּא יִתְבַּרְךָ כַּנִּלְכָּה. וְזֶהוּ: וּמִשָּׁה נִגַּשׁ אֶל הָעֶרְפֶּל - שֶׁהוּא הַמְּנִיעָה, כִּי שֵׁם הָאֱלֹקִים - כַּנִּלְכָּה:

קמז

הַנּוֹתֵן צְדָקָה נִצּוֹל מֵעֲבֻרוֹת. כִּי כָּל הַמְּרַחֵם עַל הַפְּרִיָּוִת, מְרַחֵם עָלָיו מִן הַשָּׁמַיִם (שַׁבַּת קנ"א:), וְכֹל מִי שֶׁאֵין בּוֹ דַּעַת אֲסוּר לְרַחֵם עָלָיו (בְּרִכוֹת ל"ג); וְכִיּוֹן שֶׁמְרַחֵם עָלָיו, בְּהִכְרַח נוֹתֵן לוֹ דַּעַת. וְאִזֵּי נִצּוֹל מִלְּבוֹא לְיַדֵּי עֲבָרָה, כִּי אֵין אָדָם

עוֹבֵר עֲבֵרָה אֶלֶּא אִם בֵּין נִכְנָם בּוֹ רוּחַ שְׁמוֹת (סוּטָה ג), אֲבָל
כְּשֵׁישׁ לוֹ דְּעָה נִצּוּל מֵעֲבֵרוֹת. אֲמוֹן, בֵּין יְהִי רָצוֹן:

ק"ז

הַעֲנִין שְׁקֻשָּׁה לְיִשָּׁן בְּמוֹצָאֵי שַׁבַּת - כִּי בְּמוֹצָאֵי שַׁבַּת מִתְחִיל
הַתְּגַלּוֹת אֵלֵיהוּ, כְּמוֹ שְׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבִרְכָה
(עירובין מג:), שְׁאִין אֵלֵיהוּ בָּא בְּשַׁבַּת וְלֹא בְּעֶרְב־שַׁבַּת, וּבְמוֹצָאֵי־
שַׁבַּת יוֹכֵל לָבוֹא, וְעַל כֵּן מֵאִזּוֹ מִתְחִיל הַתְּגַלּוֹת אֵלֵיהוּ. וְאָמְרוּ
רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבִרְכָה (ערוֹת פ"ח): אִין אֵלֵיהוּ בָּא אֶלֶּא לְרַחֵק
הַמְּקַרְבִּין בְּזוּעָה, וְלִקְרַב הַמְּרַחֲקִין בְּזוּעָה; וְהֵינּוּ לְרַחֵק הַשְּׁקָר
וְלִקְרַב הָאֱמֶת. וְכֵמוֹ שְׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבִרְכָה בְּזֵהָר (תשא
דף קפח), דְּשָׁאֵל הָאִי מִינָא: כְּתִיב: שִׁפְתַּי אֱמַת תְּבוּן וְכוּ', וְהַשִּׁיב
לוֹ רַבִּי אֶלְעָזָר: כּוֹנֵנַת לֹא כְּתִיב אֶלֶּא תְבוּן, כִּי הָאֱמֶת עֲתִיד
לְהִתְקַיֵּם, דְּהֵינּוּ כְּשֵׁיבּוֹא אֵלֵיהוּ וּמְשִׁיחַ, עֵינֵי שָׁם. וְכֵאֲשֶׁר יְבוֹא
אֵלֵיהוּ, וּבְיָמָיו יִשְׁעַי יְהוּדָה וְיִשְׂרָאֵל, אֲזִי יִקָּים: שִׁפְתַּי אֱמַת תְּבוּן;
וִירַחֵק הַמְּקַרְבִּין בְּזוּעָה עַד עֲכָשׁוּ שֶׁהוּא בְּשִׁקְרָה, וְיִקְרַב הַמְּרַחֲקִין
בְּזוּעָה, שֶׁהֵם כְּחִינַת אֱמֶת. וְזֶה: לְרַחֵק הַמְּקַרְבִּין וְלִקְרַב הַמְּרַחֲקִין;
הֵינּוּ לְרַחֵק הַשְּׁקָר וְלִקְרַב הָאֱמֶת, כִּי אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנָם
לְבִרְכָה (שבת קד): שְׁקָר מְקַרְבִּין מִלָּה וְאֱמֶת מְרַחֲקִין מִלָּה, וְהֵבִן.
וְהִנֵּה אֵלֵיהוּ יְבוֹא לְרַחֵק הַשְּׁקָר, שֶׁהוּא מְבַחֲשֵׁת הַנְּחָשׁ, הַנִּקְרָא
אֲרוּר (בראשית ג), וְהַנְּחָשׁ הֵבִיא מִיָּתֵהּ לְעוֹלָם, וְהַשֵּׁנָה הוּא
אֶחָד מִשְׁשִׁים בְּמִיתָה (ברכות נו:). וְכִיוֵּן שְׁבִמּוֹצָאֵי־שַׁבַּת מִתְחִיל

הַתְּגִלוֹת אֵלֶיהוּ, נִדְּחָה הַשָּׁקֶר, שֶׁהוּא הַנְּחָשׁ, לָכֵן קָשָׁה לַיִשָּׁן. כִּי אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ וּזְכוּרֵנוּם לְבִרְכָה (קידושין מט:): עֲשֶׂרָה קַבִּין שָׁנָה יֵרְדוּ לְעוֹלָם, תִּשְׁעָה נִמְלוּ עֲבָדִים. וְעַבְדֵּי הוּא בְּחִינַת (בראשית ט): כְּנָעַן עֲבַד עֲבָדִים, וְהוּא בְּחִינַת אָרֹר (שם), בְּחִינַת הַנְּחָשׁ. וְכִיּוֹן שְׁבַמּוֹצְאֵי־שֶׁבֶת הוּא בְּחִינַת הַתְּגִלוֹת אֵלֶיהוּ, וְנִדְּחָה בְּחִינַת הַנְּחָשׁ, שֶׁהוּא בְּחִינַת כְּנָעַן עֲבַד עֲבָדִים, נִדְּחָה הַשָּׁנָה שִׁירְדָה לְעַבְדִּים. וְעַל כֵּן אֵלֶיהוּ בְּגִימַטְרִיא בֵּן - הַפֶּדָּ בְּחִינַת עֲבַד: וְעוֹד, כִּי אִם אֵין דַּעַת - הַבְּדִלָה מִנֵּן (ירש' ס"ה). נִמְצָא שְׁבַמּוֹצְאֵי שֶׁבֶת שֵׁשׁ הַבְּדִלָה, הוּא בְּכַחֲשֵׁי דַעַת, כִּי אִם אֵין דַּעַת וְכוּ'. וְעַל כֵּן קָשָׁה לַיִשָּׁן, כִּי הַשָּׁנָה הוּא הַסְּתַלְקוֹת הַדַּעַת:

קיח

כְּשֶׁלּוֹמֵד אֵיזוֹה דָּבָר, טוֹב לְפָרֵשׁ הַדָּבָר בְּלִשׁוֹן אֲשַׁכְּנֵנוּ שְׁמַבִּין, [וְהוּא טוֹבָה לְהַעֲוֹלָם]. וְהַעֲנִין - כִּי כָּל צִדִּיק הַדּוֹר הוּא בְּחִינַת מֹשֶׁה, שֶׁהוּא בְּחִינַת מְשִׁיחַ, כְּמוֹ שְׁכַתּוּב (בראשית מט): עַד כִּי יָבֹא שִׁילָה; הֵינּוּ מְשִׁיחַ. וְ"שִׁילָה" בְּגִימַטְרִיא "מֹשֶׁה". וְעַל־כֵּן קָרְאוּ הַתַּנְּאִים אֶחָד לְחֻבְרוֹ מֹשֶׁה, כְּמוֹ שְׁאָמְרוּ (שבת קא:): מֹשֶׁה שְׁפִיר קְאָמְרֵת. וְכִשְׁמַחֲדֵשׁ דָּבָר בַּתּוֹרָה, אֵלּוּ הַדְּבָרִים שֶׁל הַחֲדוּשׁ הֵם בְּכַחֲשֵׁי מֹשֶׁה מְשִׁיחַ, כְּמוֹ שְׁכַתּוּב בְּזוֹהַר (וישב דף קצב:): וְרוּחַ אֱלֹקִים - דָּא רוּחָא דְּמְשִׁיחַ, מְרַחֲפַת עַל פְּנֵי הַמַּיִם - הֵינּוּ הַתּוֹרָה. וְזֶהוּ שְׁאָמְרֵנוּ, כִּי הַחֲדוּשֵׁי תּוֹרָה שְׁמַחֲדֵשׁ, הֵם בְּעֶצְמָם בְּכַחֲשֵׁי מְשִׁיחַ, כִּי שֵׁם רוּחוֹ מְרַחֲפַת. וְהֵינּוּ רוּחַ פִּיּוֹ,

רוח ממללא.

וְאָמְרוּ חַכְמֵינוּ וּזְכוּנוֹם לְבִרְכָה, כִּי מְשִׁיחַ סָבַל מִרְעִין עֲבוּר כֹּל
 יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (ישעיה נג): וְהוּא מְחַלֵּל מִפְּשָׁעֵינוּ.
 בְּכֵן כֹּל צְדִיק הַדּוֹר הוּא גַם בֶּן סוֹבֵל יִסּוּרֵין בְּשִׁבִיל כָּלֵל יִשְׂרָאֵל,
 לְהַקֵּל מֵעֲלֵיהֶם, כִּי הוּא בְּבַחֲיַנַּת מְשִׁיחַ כְּנִ"ל. וְכָתוּב בַּזֶּהָר (תצא
 רפ): וְהוּא מְחַלֵּל מִפְּשָׁעֵינוּ - דְּאִתְעַבַּד חַל בְּגִינְיָהּ. וְזֶהוּ: דְּסָבַל
 מִרְעִין. וְהִינוּ מַה שְּׂאֲמָרְנוּ, שְׁצָרִיכִין לְפָרֵשׁ הַדְּבָר בְּלִשׁוֹן שְׂמֵכִין,
 כִּי עַל יְדֵי זֶה נַעֲשֶׂה בְּבַחֲיַנַּת חַל. כִּי כְּשֶׁמְפָרֵשׁ בְּלִשׁוֹנוֹ, הוּא דַרְדָּךְ
 חַל לְעַרְךָ גְּדֹל קִדְשַׁת הַדְּבָרִים בְּמִקּוֹמָם, כְּפִי מַה שְּׂיִצְאוּ מִפִּי
 הַצְּדִיק בְּגִבְהֵי מְרוֹמִים. וְעַל יְדֵי זֶה הוּא מְחַלֵּל, דְּאִתְעַבַּד חַל,
 וּבְבַחֲיַנַּת זֶה סָבַל מִרְעִין לְכַפֵּר עַל יִשְׂרָאֵל. אֵךְ כֹּל זֶה הוּא
 מִפְּשָׁעֵינוּ דִּיקָא, כִּי מַחְמַת פְּשָׁעֵינוּ, אִין אָנוּ מְשִׁיגִין הַדְּבָרִים רַק
 בְּדַרְדָּךְ חַל כְּנִ"ל, וְהוּא סָבַל מִרְעִין. אֵךְ לְגַבֵּי אַנְשֵׁים הֲרָמִים אִינְם
 צְרִיכִים לָזֶה, כִּי הֵם מְשִׁיגִים הַדְּבָרִים כְּמוֹת שְׂהֵם, כְּמוֹ שְּׂיִצְא
 מִתְּצִדִּיק:

קיט

הַנִּבְנָם לְבַקֵּר אֶת תְּחוּלָה בְּשַׁבַּת, אֹמְרִים: יְכוּלָה הִיא
 שְׂתַרְחָם: (שבת יב)

כִּי כְּשֶׁאָדָם צְרִיךְ לְרַחֲמִים, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שׁוֹלַח לוֹ רַחֲמָנוֹת,
 שְׂהוּא יִרְחַם עַל אַחַר, וְעַל־יְדִי־זֶה מְרַחֲמִין עָלָיו, כְּמוֹ שְּׂאֲמָרוּ
 רַבּוֹתֵינוּ וּזְכוּנוֹם לְבִרְכָה (שבת קנא): כֹּל הַמְּרַחֵם עַל הַבְּרִיּוֹת

מֵרַחֲמֵינִי עָלָיו, וּכְמוֹ שֶׁפְּתוּב (דברים יג): וְנָתַן לְךָ רַחֲמִים וְרַחֲמֶיךָ. וּמִדַּת הַרַחֲמָנוּת תִּלְוִי בְּדַעַת, מִי שֵׁישׁ לוֹ דַּעַה יֵשׁ לוֹ רַחֲמָנוּת. כִּי בַעַם, שֶׁהִיא הַפֶּךְ הַרַחֲמָנוּת, הוּא מַחֲמַת כְּסִילוֹת, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב (קהלת ז): כַּעַם בְּחִיק כְּסִילִים יְנוּחַ. וְעַל כֵּן אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנֵם לְבִרְכָה (ברכות לג): כֹּל מִי שֶׁאֵין בּוֹ דַּעַה אֲסוּר לְרַחֵם עָלָיו; כִּי אִם אֵין בּוֹ דַּעַה אֵין בּוֹ רַחֲמָנוּת, כִּי כַּעַם בְּחִיק כְּסִילִים יְנוּחַ. עַל כֵּן אֲסוּר לְרַחֵם עָלָיו, כִּי כֹל הַמְּרַחֵם מֵרַחֲמֵינִי עָלָיו כִּנֵּ"ל, אֲבָל אִם אֵין בּוֹ רַחֲמָנוּת אֲסוּר לְרַחֵם עָלָיו. נִמְצָא זֶה הַחֹלָה שֶׁצָּרִיךְ לְרַחֲמִים, צָרִיךְ שִׁיְהִי לוֹ רַחֲמִים עַל אֲחֵרִים, וְזֶה תִּלְוִי בְּדַעַת כִּנֵּ"ל. וְשֵׁבֶת הוּא בְּחִינּוֹת דַּעַת, כִּי כֹל יְמוֹת הַחַל כְּתִיב (במדבר יא): שָׂמוּ הָעַם וּלְקַטּוּ - בְּשִׁטּוֹתָא, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב בְּזֵהָר (בשלה דף סג), אֲבָל בְּשֵׁבֶת נִמְשָׁךְ הַדַּעַת לְכֹל אֶחָד. וְזֶה שְׂאוּמְרֵינִי הַמְּבַקְרִים לְהַחֹלָה: יְכוּלָה הִיא שְׂתַרְחֵם, הֵינוּ שֶׁהַשֵּׁבֶת שֶׁהוּא בְּחִינּוֹת דַּעַת, יְכוּלָה שְׂתַרְחֵם - לְשׁוֹן נֹכַח, הֵינוּ שְׂתַרְחֵם אֶתָּה, שִׁיְהִי לְךָ רַחֲמִים עַל אֲחֵרִים, עַל יְדֵי הַדַּעַת שֵׁישׁ לְךָ מִבְּחִינּוֹת שֵׁבֶת, וְכִיוֵן שִׁיְהִי לְךָ רַחֲמִים בְּוֵדָאֵי יְרַחֲמוּ עֲלֶיךָ מִן הַשָּׁמַיִם, כִּי כֹל הַמְּרַחֵם וְכו' כִּנֵּ"ל.

קד

הָעֵינַיִן מַה שֶׁצָּרִיכִין לְנַסֵּעַ לְהַצְדִּיק, וְלֹא דֵי בְּסִפְרֵי מוֹסֵר, מִפְּרָשׁ בַּתּוֹרָה (שמות יז): וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה כְּתֹב זֹאת וְזָרוֹן בְּסִפְרֵי וְשִׁים בְּאֹזְנֵי יְהוֹשֻׁעַ; כִּי אִף שֶׁאֲמַר לוֹ לְכָתוּב בְּסִפְרֵי,

אף על פי כן לא הסתפק בזה, וצוה לו: וישים באוני יהושע - שידבר עמו פה אל פה. כי העקר - מה ששומעין מפה הצדיק, וכמו שאמרו במדרש (דברים פ' ג) על פסוק: שמע ישראל היום אתה עובר את הירדן וכו', וזה לשונו: מה ראה לומר להם כאן "שמע ישראל", רבנין אמרי: למה הדבר דומה, למלך שקדש מטרונה בשני מרגליות, אבדה אחת מהן. אמר לה המלך: אבדת אחת, שמרי את השניה. כך קדש הקדוש ברוך הוא את ישראל בנעשה ונשמע, אבדו את נעשה, שעשו את העגל, אמר להן משה: אבדתן נעשה, שמרו נשמע, הוי: שמע ישראל. עד כאן לשון המדרש. ועל כן בשלומד מתוך הספר, שהוא בחינת עשיה, שהוא בחינת נעשה, אין בזה פח כל כך לעורר אותו, כי ישראל אבדו את הנעשה. אבל כששומע מפה הצדיק, הוא בחינת נשמע, שזה הפתר נשאר להם לישראל כנ"ל:

קכא

אז אמרתי הנה באתי במגלת ספר פתוב עלי, לעשות
 רצונך וכו': (תהלים מ)

כשאדם רואה ולומד בספר, ובכל מקום שהוא רואה ולומד, מוצא את עצמו, הינו שלוקח לעצמו מוסר, ורואה פחיתותו ושפלותו, בכל מקום באיזה ספר שהוא בא ומעין שם, זה סימן שחפץ לעשות רצונו יתברך. וזה: אז אמרתי הנה באתי במגלת ספר פתוב עלי - זה סימן: לעשות רצונך אלתי

חִפְצָתִי בַנִּלְ:

קכב

וְגַם יִצַּח יִשְׂרָאֵל לֹא יִשְׁקֶר: (ש"א טו)

כִּי זֶה יְדוּעַ, שְׁמֵדַת הַנִּצְחוֹן אֵינָה סוּבְלַת הָאֱמֶת, כִּי אִף אִם יִרְאֶה לְעֵינָיִם דְּבַר אֱמֶת, יִדְחָה אוֹתוֹ מִחֲמַת הַנִּצְחוֹן, וְזֶה מְבַרֵר מְאֹד. אֲךָ לֹא כְּמֵדַת בְּשׂוֹר וְדָם מֵדַת הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, כִּי הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אִף בְּהַנִּצְחוֹן הוּא אֱמֶת, וְאֵינוֹ מוֹשֵׁקֵר, חֵם וְשָׁלוֹם. וְזֶהוּ: וְגַם יִצַּח יִשְׂרָאֵל לֹא יִשְׁקֶר.

קכג

הַעֲקֹר וְהַיְסוֹד, שֶׁהֵבֵל תְּלוּי בּוֹ - לְקִשֵׁר עֲצָמוֹ לְהַצְדִּיק שְׁפִדוּר, וְלִקְבֵּל דְּבָרָיו עַל כָּל אֲשֶׁר יֹאמֵר כִּי הוּא זֶה, דְּבַר קָמֵן וְדְבַר גָּדוֹל. וְלִבְלִי לְנִטּוֹת, חֵם וְשָׁלוֹם, מְדַבְּרָיו יָמִין וְשְׂמֹאל, כְּמוֹ שְׂאֵמְרוֹ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבִרְכָה (ספרי פ' שופטים): אִפְלוֹ אוֹמֵר לְךָ עַל יָמִין שְׂמֹאל וְכוּ'; וְלִהְשִׁילֵךְ מֵאֵתוֹ כָּל הַחֲכָמוֹת, וְלִסְלַק דַּעְתּוֹ כְּאֵלוֹ אֵין לוֹ שׁוֹם שֶׁכֵּל בְּלַעֲדֵי אֲשֶׁר יִקְבֵּל מֵהַצְדִּיק וְהַרְבַּ שְׁפִדוּר. וְכֵל זְמַן שְׁנַשְׂאָר אֲצֵלוֹ שׁוֹם שֶׁכֵּל עֲצָמוֹ, אֵינוֹ בְּשִׁלְמוֹת, וְאֵינוֹ מְקִשֵׁר לְהַצְדִּיק. וְיִשְׂרָאֵל בְּעַת קְבֵלַת הַתּוֹרָה הָיוּ לָהֶם חֲכָמוֹת גְּדוֹלוֹת, כִּי אִזּוֹ הָיוּ עוֹבְדֵי עֲבוּדָה זָרָה שְׂפִימִיָּהֶם, שֶׁהָיָה מְעוֹתָם עַל-פִּי חֲכָמוֹת וַחֲקִירוֹת גְּדוֹלוֹת בִּידוּעַ. וְלִילֵי שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל מְשִׁלְכִין מֵעֲצָמָן הַחֲכָמוֹת, לֹא הָיוּ מְקַבְּלִים הַתּוֹרָה. כִּי הָיוּ

יכולים לכפר בכל, חס ושלוש, ולא היה מועיל להם כל מה שעשה משה רבנו עמם. ואפלו כל האותות והמופתים הנוראים שעשה לעיניהם, לא היה מועיל להם, כי גם עתה נמצאים אפיקורסים הכופרים על ידי שטות וטעות חכמתם. אך ישראל עם קדוש ראו האמת, והשליכו החכמות, והאמינו בה' ובמשה עבדו, ועל ידי זה קבלו התורה.

והינו שתרגם אונקלוס (דברים לב): עם נבל ולא חכם - עמא דקבילו אורייתא ולא חכימו. פי עקר קבלת התורה היה על ידי ולא חכימו, הינו על ידי שהשליכו מאתם כל החכמות כנ"ל. וזה: נבל - ראשיתבות לב נתיבות, שהוא פלליות התורה, והיא החכמה האמתיות, אשר אצלה כל החכמות במלים. והינו נבל, שהיא פחינת התורה, הנקראת נובלות החכמה העליונה (כ"ר פ' יז). (ובוא וראה שעתה מבאר ומישב התרגום הזה, שהוא פליאה גדולה, וכל העולם תמהים עליו, מה ענין תבת נבל לתרגמו על קבלת התורה. אך עתה מה נמלצו לחד דברי התרגום האלו).

והעקר העבודה - להיות תם וישר, ירא אלקים וסר מרע, בלי שום חכמות. ושלמה המלך, עליו השלום, אחר שכתוב בו (מלכים א ה): ויחכם מכל האדם; אמר (משלי ל): כי בער אנכי מאיש, ולא בינת אדם לי; וכן אמר אסף (תהלים עג): ואני בער ולא אדע, בהמות הייתי עמך; וכן פתיב (משלי כא): אין חכמה ואין תבונה ואין עצה לנגד ה':

קבר

שיר מזמור לַמְנַצֵּחַ - זָמְרוּ לְמִי שֶׁמְנַצֵּחֵן אוֹתוֹ וְשִׁמְחָה (פסחים קט)
 כִּי בְשִׁמְדֵּבֶר לִפְנֵי הַקְדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא וּמִפְרֵשׁ שִׁיחָתוֹ בְּמַעֲנֹת
 וּבִקְשׁוֹת, רוֹצֵה לְנַצֵּחַ אֶת הַקְדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא בְּכִיכּוֹל, וְהַשֵּׁם
 יִתְפָּרֵךְ יֵשׁ לוֹ תַעֲנוּג מְזֵה. עַל כֵּן שׁוֹלַח לוֹ דְבוּרִים, שְׂיוֹכֵל לְנַצֵּחַ
 אוֹתוֹ, בְּכִיכּוֹל, כְּדֵי לְקַבֵּל הַתַּעֲנוּג. כִּי בְּלֹא זֶה בְּוֹדָאֵי לֹא הִיָּה
 אֶפְשָׁר לְבָשֶׁר וְדָם לְנַצֵּחַ אֶת הַקְדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא, אֲךָ הַשֵּׁם יִתְפָּרֵךְ
 עֲצָמוֹ שׁוֹלַח וּמְזַמֵּין לוֹ דְבוּרִים וּמַעֲנֹת לְנַצֵּחַ אוֹתוֹ כַּ"ל:

קבה

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֲכַלְוּהוּ הַיּוֹם, כִּי שֶׁבֶת הַיּוֹם לִי וְכוּ': (שמות טו)
 וְלִמְדוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנּוּם לְבִרְכָה (שבת קיז:) מִפְּאֵן, שְׁחֵיב לֶאֱכֹל
 שְׁלֹשׁ סְעֻדוֹת בְּשַׁבָּת, כִּי תִלְתָּא "הַיּוֹם" כְּתִיבִי. גִּמְצָא
 שְׁעַל כָּל סְעֻדָה מִשְׁלֹשׁ סְעֻדוֹת כְּתִיב "הַיּוֹם", לְרַמּוֹ שֶׁלֹּא לֶאֱכֹל
 בַּסְּעֻדָה שֶׁל שַׁבָּת, רַק בְּשִׁבְלֵי הַיּוֹם. כִּי לְפַעְמִים אוֹכְלִים בְּשִׁבְלֵי
 שְׁרַעֲב מֵאֲתָמוֹל, וְלְפַעְמִים בְּשִׁבְלֵי שֶׁלֹּא יֵהָא רַעֲב לְמַחֵר, אֲךָ
 בְּכָל סְעֻדָה מִשְׁלֹשׁ סְעֻדוֹת שֶׁל שַׁבָּת, לֹא יֵאָכֵל כִּי־אִם בְּשִׁבְלֵי
 הַיּוֹם, הֵינּוּ סְעֻדָה זוֹ לֹא בְּשִׁבְלֵי קֶדֶם וְלֹא בְּשִׁבְלֵי אַחֲר־כֶּד:
 [זֶה הַעֲנִין לֹא שְׁמַעְתִּי מִפּוֹ הַקְדוֹשׁ בְּעֲצָמוֹ, רַק מִפִּי אַחֵר
 שְׁאָמַר מִשְׁמוֹ, וּכְתַבְתִּיו כְּמוֹ שֶׁשְׁמַעְתִּי. אַחֲר־כֶּד גְּוֹדֵמֵן
 שְׁדַבְּרָתִי עִמּוֹ ז"ל מַעֲנִין זֶה, וּפְקַפֵּק בְּעֲצָמוֹ עַל־זֶה וְאָמַר: הֲלֹא

אכילת שבת יקרה מאד מאד, וכמבאר בכל דברי רבותינו וזרונם לברכה, שבשבת צריכין דוקא לאכל ולשתות ולהרבות במעדנים. והבנתי שאין פונתו במאמר זה הנ"ל, למעט באכילת שבת, חס ושלום. ותכן פונתו במאמר זה לא באר לי כלל, כי לא זכיתי לדבר עמו עוד ממאמר זה. רק אחר־כך שמענו מפיו הקדוש ז"ל כמה וכמה תורות על ענין מעלת קדשת אכילת שבת שיקרה מאד, ואמר בפירוש שצריכין בשבת להרבות במאכל ובמשתה בפשוטו, כי אכילת שבת היא כלה אלקות כלה קדש וכו'. עין בהתורה "שאלו את רבי יוסי בן קסמא" בסימן ג"ז, ולקמן בסימן רע"ז, מה שכתוב שם שעקר כבוד שבת הוא האכילה, עין שם ועוד בכמה מקומות]:

קבו

בזהר, בכמה מקומות ששפחו החבריא את רבי שמעון בר יוחאי, איתא: וי לדרא פד תסתלק, פוק עין ותשפח. והוא בחינת (שמות לא): שבת וינפש - פיון לשבת וי אבדה נפש (ביצה טז). הינו, שמחמת גדל התענוג של הנפש יתרה שבא בשבת, על־פן מתחילים תכף להתגעגע ולהצטער על אבדת הנפש במוציא־שבת; פן החבריא, מחמת גדל התענוגים והשעשועים שקבלו מרפם רבי שמעון בר יוחאי, על־פן תכף ומיד התחילו להתגעגע, ועלה על לבם צער ההסתלקות שיהיה להם. בכל מקום ששפחו החבריא את רבי שמעון בר

יוֹחֵאֵי עַל שְׁגָלָה לָהֶם סוּד נִפְלֵא, תִּמְצָא שְׂאֲחֵר־כֶּךָ אִמֵּר לָהֶם
עוֹד חֲדוּשֵׁי תוֹרָה:

קבו

הַבְּגָדִים הֵם בְּסוּד הַחֲשֵׁמ"ל, שֶׁהוּא שְׂמִירָה, וְעַל פֶּן הַבְּגָדִים
יְהִיו שְׂלֵמוֹם תָּמִיד, וְלֹא קְרוּעִים, פִּי הוּא קֶלְקוֹל
הַשְׂמִירָה. הַבְּגָדִים בְּעֶצְמוֹן תּוֹכְעִין אֶת הָאָדָם אִם לֹא נִזְהָר
בְּשְׂמִירָתוֹ לְכַבְּדוֹ פְּרֹאוּי וּלְהַחְזִיקוֹ בְּנִקְיוֹת: (גְּדַל אוֹהֶרֶה זֹאת לְשִׁמּוֹר אֶת
הַבְּגָדִים מִכְּתוּמִים, עֵינַי לְעִיל בְּסִימָן כַּט)

קבח

אֵיתָא בְּגִמְרָא (יומא טו): לְעֵינַי הֵיִצֵּר הָרַע דְּעֵבְרָה, דְּהִינּוּ שֶׁל
תַּאֲוֹת הַמְּשֻׁגָּל: פְּחֻלֵינְהוּ לְעֵינָהּ וְשִׁבְקוּהוּ. נִמְצָא, שְׂאֵף־
עַל־פִּי שְׂסֻמוֹ אֶת עֵינֵי הֵיִצֵּר הָרַע שֶׁל נְאוּף, אֵף־עַל־פִּי־כֵן נִשְׂאָר.
וְזֶה בְּחִינַת מַה שְׁנִמְצָא לְפַעְמִים בְּאַנְשִׁים הַכְּשִׁירִים קִצַּת,
שְׂמֻחַמַת שְׂנוּגַע יֵרֵאת הַשֵּׁם בְּלִבּוֹ, הוּא מְשֻׁפִּיל עֵינָיו וְאִינוּ
מִסְתַּבֵּל בְּנֻשִׁים, וְאֵף־עַל־פִּי־כֵן הוּא גּוֹנֵב אֶת הָעַיִן כְּלֹא־חֵר יָד,
וּמִסְתַּבֵּל מִן הַצַּד. וְהוּא בְּחִינַת: פְּחֻלֵינְהוּ לְעֵינָהּ דִּיִּצְרָא -
שְׂמֻסְמָא עֵינֵי הֵיִצֵּר הָרַע; שְׂרוּצָה לְהִסְתַּבֵּל, וְהוּא מְסֻמָּא עֵינָיו
עַל־יְדֵי שְׂמוּנַע עֶצְמוֹ מְלַהֲטַתְּכַל, וְאֵף־עַל־פִּי־כֵן נִשְׂאָר הֵיִצֵּר
הָרַע, פִּי מִסְתַּבֵּל מִן הַצַּד כְּלֹא־חֵר יָד:

קבט

אָרֶץ אֹכֵלֶת יוֹשְׁבֵיהָ: (במדבר יג)

בְּשִׁמְקָרְבִי לְהִצְדִּיק, אִף שְׂאִינוּ מְקַבֵּל מִמֶּנּוּ כֶּלֶל, הוּא גַם כֵּן טוֹב מְאֹד, וְהָאֱמוּנָה לְבָדָה שְׂמֵאֲמִין בְּהִצְדִּיק, מוֹעִיל לְעֹבְדֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ. פִּי טָבַע הָאֲכִילָה - שֶׁהַמְּזוֹן נִתְּהַפֵּךְ לַנּוֹזֵן, כְּגוֹן כְּשֶׁהָחִי אוֹכֵלֶת צוֹמֵחַ, כְּגוֹן עֹשְׂבִים, נִתְּהַפְּכִין הָעֹשְׂבִים לְחִי, כְּשֶׁנִּכְנָסִין בְּתוֹךְ מַעֲיָה. וְכֵן יַחֲדֵי לְמַדְבָּר, כְּשֶׁהַמְּדַבֵּר אוֹכֵל הָחִי, נִתְּהַפֵּךְ הָחִי לְמַדְבָּר. וְלִכְּלֵ מְקוֹם שְׂנִכְנָס לְשֵׁם הַמְּזוֹן שֶׁנִּתְּחַלֵּק לְהָאִיבָרִים, נִתְּהַפֵּךְ לְמַהוּת הָאִיבָר מִמֶּשֶׁ שְׂנִכְנָס לְשֵׁם. כְּגוֹן הַחֵלֶק מִהַמְּזוֹן הַנִּכְנָס לְהַמּוֹחַ נִתְּהַפֵּךְ לְמוֹחַ, וְהַנִּכְנָס לְלֵב נִתְּהַפֵּךְ לְלֵב, וְכֵן לְשָׂאֵר הָאִיבָרִים. וְזֶהוּ: אָרֶץ אֹכֵלֶת יוֹשְׁבֵיהָ - פִּי אָרֶץ הוּא בְּחִינַת אֱמוּנָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תהלים לו): שָׁכַן אָרֶץ וְרָעָה אֱמוּנָה. וְזֶהוּ: אֹכֵלֶת יוֹשְׁבֵיהָ - פִּי כְּשֶׁנִּכְנָס לְאָרֶץ, שֶׁהִיא בְּחִינַת אֱמוּנָה, נֶאֱכָל אֶצְלָהּ, הֵינּוּ שֶׁנִּתְּהַפֵּךְ לְמַהוּתָהּ. הֵינּוּ כְּשֶׁדָּבּוּק לְהִצְדִּיק וּמֵאֲמִין בּוֹ, שֶׁהוּא בְּחִינַת אָרֶץ, נֶאֱכָל לְהִצְדִּיק וְנִתְּהַפֵּךְ לְמַהוּת הִצְדִּיק מִמֶּשֶׁ:

וְכֵן אָרֶץ יִשְׂרָאֵל בְּעֶצְמָהּ, יֵשׁ לָהּ גַם־כֵּן הַכֹּחַ הַזֶּה. וְעַל־כֵּן אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנוֹם לְבָרְכָהּ (כחובות קיא): כֹּל הַיּוֹשֵׁב בְּאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל שְׂרוּי בְּלֹא עוֹזֵן שְׂנֵאֲמַר: הָעַם הַיּוֹשֵׁב בָּהּ נִשְׂוֹא עוֹז; פִּי הִיא אָרֶץ אוֹכֵלֶת יוֹשְׁבֵיהָ, שֶׁהַיּוֹשֵׁב שֵׁם נֶאֱכָל אֶצְלָהּ, וְנִתְּהַפֵּךְ לְמַהוּתָהּ הַקְּדוּשָׁה. וְעַל כֵּן אֶפְלוּ הַמְּהַלְּךְ אַרְבַּע אַמּוֹת

בְּאַרְצֵי־יִשְׂרָאֵל, מִבְּמַח לוֹ שֶׁהוּא בֶן עוֹלָם הַבֵּא, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ וְזֵרוֹנָם לְבִרְכָה שָׁם: וְזֵהוּ גַם בֶּן עֵינָן הַמְּבַאֵר בְּמָקוֹם אַחֵר (לעיל בסימן קא) עַל פְּסוּק: בְּקָרֵב עָלַי מִרְעִים לֶאֱכֹל אֶת בִּשְׂרֵי - שֶׁפֶלֶל הָעֵנָן שָׁם, כְּשֶׁאֵינִי רוֹצֵה שִׁיקְרָבוּ תְרִין רַעִין דְּלֹא מִתְפָּרְשִׁין, אֲנִי צָרִיד לֶאֱכֹל אֶת בִּשְׂרֵי, הֵינּוּ לְהַכְנִיעַ הַחֲמֶר. וְזֵהוּ: לֶאֱכֹל אֶת בִּשְׂרֵי - לֶאֱכֹל דִּיקָא. שֶׁצָּרִיד שֶׁהִנָּפֵשׁ תֹּאכֵל הַבֶּשֶׂר, שֶׁתְּתַהַפֵּךְ לְמַהוּתָהּ. וְזֵהוּ (שה"ש ה): אָכְלוּ רַעִים, הֵינּוּ תְרִין רַעִין דְּלֹא מִתְפָּרְשִׁין, שֶׁהֵם הַמּוֹחִין הַקְדוֹשִׁים, שֶׁצָּרִיכִים שֶׁהַמּוֹחַ וְהַדַּעַת הַקְדוֹשׁ יֹאכֵל אֶת הַגּוֹף, דִּהֵינּוּ שֶׁהַגּוֹף יִתְהַפֵּךְ לְמַהוּת הַנְּשֻׁמָּה הַקְדוֹשָׁה, שֶׁהוּא הַמּוֹחַ וְהַדַּעַת (כְּמַבְאֵר בְּמָקוֹם אַחֵר). שֶׁזֵּהוּ בְּחִינַת אֲכִילָה, שֶׁהַמּוֹזֵן נִתְהַפֵּךְ לְנִזּוֹן כְּנ"ל. וְזֵהוּ: שָׁכַן אֶרֶץ וְרָעָה אַמּוֹנִת, הֵינּוּ שֶׁאֵתָּה תִּהְיֶה רוֹעֵה וּמִזִּין אֶת הָאֻמוֹנָה, הֵינּוּ שֶׁתִּהְיֶה נֹאכֵל לְהָאֻמוֹנָה כְּנ"ל, בְּחִינַת הַמּוֹזֵן שֶׁנִּתְהַפֵּךְ לְנִזּוֹן: אֵךְ אֶף־עַל־פִּי־כֵן הָעֵקֶר תְּלוּי בְּרִצּוֹן: אִם רִצּוֹנוֹ חֹזֵק מְאֹד לְהִתְקַרֵּב לְהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ וְלַעֲבֹד אוֹתוֹ, רַק שֶׁקִּשָּׁה לוֹ לְשִׁבֵר תְּאוֹת גּוֹפוֹ, אִז עַל־יְדֵי הִתְקַרְבוֹת וְאַמוּנַת הַצְּדִיקִים, הוּא בְּחִינַת אֲכִילָה, וְנֹאכֵל לְהַצְּדִיק, הֵינּוּ שֶׁנִּתְהַפֵּךְ לְמַהוּתוֹ כְּנ"ל. אֵךְ אִם אֵין רִצּוֹנוֹ כָּלֵל לַעֲבֹד אֶת הֵשֵׁם, לֹא יוֹעִיל לוֹ שׁוּם הִתְקַרְבוֹת לְצְדִיקִים, וְהוּא בְּחִינַת מוֹזֵן שֶׁאֵינוֹ נִתְהַפֵּךְ לְנִזּוֹן. כְּגוֹן אִם אוֹכֵל אֲכִילָה שֶׁאֵין הַטֶּבֶע סוֹבֵלֵת אוֹתוֹ, אִזִּי אֵינוֹ מִתְעַבֵּל וְאֵינוֹ מִתְהַפֵּךְ לְנִזּוֹן, רַק הַגּוֹף מְקִיא אוֹתוֹ. בֶּן הוּא בְּחִינַת זוֹ מִמֶּשׁ, כִּי אֵינוֹ נֹאכֵל כָּלֵל לְהַצְּדִיק, אֶף שֶׁמְקַרֵּב אֶצְלוֹ. כִּי הַצְּדִיק אֵינוֹ יְכוֹל לְסַבֵּלוֹ, וּמְקִיא

אותו. והוא בְּחִינַת הַפְּתוּב בְּאַרְצֵי־יִשְׂרָאֵל (ויקרא יח): כַּאֲשֶׁר קָאָה
 אֶת הַגּוֹי; דְּהֵינּוּ שְׂאֵינָה יְכוּלָה לְסַבְּלוֹ לְהִיּוֹת נֶאֱכָל אֶצְלָה
 שִׁית־הַפֶּךָ לְמַהוּתָהּ, רַק הִיא מְקִיָּאָה אוֹתוֹ; ה' יַצִּילֵנוּ:

קל

כָּל הַגְּדוֹל מַחְבְּרוֹ, יַצְרוּ גְדוֹל מִמֶּנּוּ: (סוכה נב)

עַל־יְדֵי עֲנוּה נְצוּל מִנְאוּף, וְזוּכָה לְשִׁמִּירַת הַבְּרִית. כְּמוֹ שְׂאֵמְרוּ
 רַבּוֹתֵינוּ וְזְכוֹנָם לְבִרְכָה (סוטה ד:): כָּל הַמְתַּנְּאָה, לְסוּף
 נִכְשַׁל בְּאִשְׁתֵּי אִישׁ, שְׁנֵאמְרוּ: וְאִשְׁתֵּי אִישׁ נִפְשׁ יִקְרָה תְּצוּד. וְזֶה
 פְּרוּשׁ הַסְּמִיכוֹת (במדבר יב): וְהָאִישׁ מִשֶּׁה עָנּוּ מְאֹד וְכוּ', לְפָסוּק:
 וַתְּדַבֵּר אֶהְרֹן וּמְרִים בְּמִשֶּׁה. כִּי הֵם דִּבְרוּ עַל אוֹדוֹת הָאִשָּׁה
 הַכּוֹשִׁית אֲשֶׁר לָקַח, כִּי כּוֹשִׁית עַל־שֵׁם יִפְיָה נִקְרְאת, וְהֵם אָמְרוּ
 שְׁלִקְחָה לְשֵׁם יִפִּי, וְעַל כֵּן דִּבְרוּ עַל הַפְּרִישוֹת, כִּי הֵם לֹא רָצוּ
 לְהֶאֱמִין שְׂאֵפְשֶׁר לְהִיּוֹת פְּרוּשׁ. וְעַל זֶה הִשִּׁיבָה הַתּוֹרָה וְסִמְכָה
 תִּכְף, וְהָאִישׁ מִשֶּׁה עָנּוּ מְאֹד מִכָּל הָאָדָם - כִּי עַל־יְדֵי שְׁהִיָּה עָנּוּ
 מִכָּל הָאָדָם, הָיָה אֶפְשֶׁר לוֹ לְהִיּוֹת פְּרוּשׁ לְגַמְרִי, וְלֹא הָיָה לוֹ
 יְחוּדָא תַתְּאָה כָּלָל.

וְזֶה שְׂאֵמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ וְזְכוֹנָם לְבִרְכָה (סנהדרין יט:): תִּקְפוּ שֶׁל יוֹסֵף
 - עֲנֻתְנֹתוֹ שֶׁל בְּעוֹז, תִּקְפוּ שֶׁל בְּעוֹז - עֲנֻתְנֹתוֹ שֶׁל פְּלִמִּי
 כֵּן לִישׁ. כִּי הוּא תְלוּי בַעֲנוּה, כִּי עַל־יְדֵי עֲנוּה נְצוּל מִפְּגָם
 הַבְּרִית. וְזֶה שְׂאֵמְרוּ: כָּל הַגְּדוֹל מַחְבְּרוֹ - שִׁישׁ לוֹ גְּדֻלוֹת, יַצְרוּ
 גְּדוֹל מִמֶּנּוּ - שְׂמַתְגַּבֵּר עָלָיו הַיַּצֵּר הָרַע בְּתַאֲוֹת נְאוּף, כִּי זֶה

עקר הַיֵּצֵר הָרַע, כַּמּוּבָא בַזְהַר (ויקרא דף טו:): עֲקָרָא דִּי־עֲרָא בִּישָׂא
לְגַלְאָה עֲרִיזִין:

קלא

צְרִיךְ לְהַתִּירָא וּלְפַחֵד מִן הַכְּבוֹד, כִּי כְבוֹד הוּא סַפְנָה גְדוֹלָה,
סַפְנֹת נַפְשׁוֹת, כִּי הוּא דִּין אֶת כָּל הַדִּינִים, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב
(תהלים כד): מִלֶּךְ הַכְּבוֹד, כִּי כְבוֹד הוּא בְּחִינַת מַלְכוּת, הַדִּין אֶת
הַכֹּל. וְאִזֵּי הַכֹּל חוֹקְרִים וְשׂוֹאֲלִין: מִי הוּא זֶה מִלֶּךְ הַכְּבוֹד, אִם
הוּא רָאוּי לְזֶה. וְזֶה שֶׁפְּתוּב (שמות כט): וְנִקְדַּשׁ בְּכְבוֹדִי - אֵל תִּקְרִי
בְּכְבוֹדִי, אֵלֵא בְּמִכְבְּדִי (זבחים קטו:), כִּי עַל־יְדֵי הַכְּבוֹד יוּכַל לְגַרֵם
לוֹ מִיתָה, חַס וְשְׁלוֹם, וְאִזֵּי הוּא נִשְׁקַל בְּמֵאוֹנִים, אִם, חַס וְשְׁלוֹם,
יִפְגַּם בְּהַכְּבוֹד כְּחוּט הַשְּׁעָרָה, שְׁלֵא יִקְבְּלוּ כְּמוֹ שֶׁצְרִיךְ, אִזֵּי, חַס
וְשְׁלוֹם, כִּף חוֹבָה מְכַרְעַת. וְזֶה נִקְרָא: מֵאוֹנֵי צְדָק (ויקרא יט), כִּי
צְדָק מַלְכוּתָא קְדִישָׂא, שֶׁהוּא בְּחִינַת כְּבוֹד, מִלֶּךְ הַכְּבוֹד כַּנִּ"ל.
וְהֵינּוּ מֵאוֹנֵי צְדָק, כִּי אֵז נִשְׁקַל בְּמֵאוֹנִים:

קלב

יֵשׁ צְדִיק שֶׁהוּא מְפָרְסֵם גְּדוֹל בְּמִדְיָנָה אַחַת, וּבְמִדְיָנָה הַסְּמוּכָה
אֵינּוּ חָשׁוּב כְּלָל, וְשׁוּב בְּמִדְיָנָה אַחֶרֶת הוּא מְפָרְסֵם. הוּא
עֲנִין הַפְּתוּב בַּזְהַר (תצא רפ): מַעֲיֵן דְנַפְק מֵאַתְרַּת חַד, וְאִזֵּי מִתְחַזֵּת
לְאַרְעָא, עַד שְׁנוּבַע וְיִוצֵא בְּרַחוּק בְּמִקּוּם אַחֵר, וְאִף בְּמִקּוּם
שֶׁהוּלָךְ תְּחֻזָּת אַרְעָא, הוּא מִשְׁקָה שְׂרָשֵׁי אֵילָנָא:

קלג

וְאַרְחַ צְדִיקִים כְּאֹרֶךְ נְנֵה, הוֹלֵךְ וְאֹרֶךְ עַד נִבְזֵן הַיּוֹם: (משלי ד)
 כִּי הַשָּׁמֶשׁ בְּעֶצְמוֹ מְאִירָה בְּמִקְוָמָהּ בְּשׂוּהָ בְּתַחֲלַת הַיּוֹם
 וּבְאֶמְצַע הַיּוֹם, רַק הַמְּנִיעָה הוּא מַחֲמַת הָאָרֶץ הַמְּפַסֶּקֶת בֵּין
 בְּנֵי אָדָם וּבֵין הַשָּׁמֶשׁ. עַל כֵּן אֵין הָאֹרֶךְ מִתְּפַשֵּׁט כָּל כְּדָ בְּתַחֲלַת
 הַיּוֹם, רַק מִקְצַת מִקְצַת, עַד שְׁנֵת־פֶּשֶׁט עַל הָאָרֶץ. כֵּן הַצְּדִיק,
 הוּא בְּעֶצְמוֹ מְאִיר תְּמִיד, רַק הַמְּנִיעָה מַחֲמַת הַמְּקַבְּלִים.
 וְהַמְּנִיעָה הוּא מַחֲמַת הָאָרֶץ הַמְּפַסֶּקֶת, הֵינּוּ הָעוֹלָם הַזֶּה. כִּי בְּנֵי
 אָדָם מְשַׁקְעִים בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְעַל כֵּן אֵינָם יְכוּלִים לְקַבֵּל אֹרֶךְ
 הַצְּדִיק:

וְהוּא עֵנֵן שְׂאֵמְרוּ בַּגְּמְרָא (עירובין כא) עַל פְּסוּק: מְגֹלָה עָפָה -
 כִּד עֵיפַת לָהּ וְכוּ', כִּד קִלְפַת לָהּ וְכוּ', נִמְצָא כָּל הָעוֹלָם
 כְּלוֹ כְּזֹרֵת אַחַת מְשֻׁלֶּשֶׁת אֱלֹפִים וּמְאֵתִים מִתּוֹרָה. נִמְצָא
 שֶׁהַתּוֹרָה גְּדוּלָה וְרַחְבָּה מְאֹד, רַק שֶׁהַזֵּרֵת הַקָּטָן, שֶׁהוּא הָעוֹלָם,
 עוֹמֵד בְּפָנָי מְאֹד הָעֵינַיִם, וּמוֹנֵעַ מִלְּרְאוֹת אֹרֶךְ הַגְּדוֹל שֶׁל
 הַתּוֹרָה, אֵף שֶׁכָּל הָעוֹלָם הַזֶּה הוּא רַק זֵרֵת קָטָן, נִגְדַת הַתּוֹרָה
 שֶׁהִיא גְּדוּלָה מְאֹד וְרַחְבָּה מְנִי יָם (איו"ב יא). וְלִכְאוּרָה קִשָּׁה: אֵיךְ
 יוֹכֵל דְּבַר קָטָן כֵּזֶה לְהַפְסִיק וְלַחְצֵץ בְּפָנָי דְּבַר גְּדוֹל כֵּזֶה, שֶׁגְּדוֹל
 כִּמָּה אֱלֹפִים פְּעָמִים כְּמוֹתוֹ, כִּי כָּל הָעוֹלָם הַזֶּה כְּלוֹ קָטָן מְאֹד
 כְּנִגְדַת הַתּוֹרָה, שֶׁגְּדוּלָה כְּנִגְדוֹ אֱלֹפִים פְּעָמִים. אֵךְ הוּא כְּמֻשָּׁל
 הַמוֹבָא, כְּמוֹ מְטַבֵּעַ קְטָנָה, אִם תַּחְזִיק אוֹתָהּ נִגְדַת עֵינֶיךָ, יִמְנַע

מִלְרֹאוֹת הַר גְּדוֹל, אַף־עַל־פִּי שֶׁהָהָר גְּדוֹל אֲלֵפִים פְּעָמִים כְּמוֹ
הַמְטֵבֵע הַקְטָנָה. אֲךָ מַחְמַת שֶׁהַמְטֵבֵע עוֹמֶדֶת נֶגֶד עֵינָיו, עַל־כֵּן
חוֹצֵצֶת בְּפָנָיו רֵאִית הָעֵינַיִם, עַד שְׁאִינוֹ רוֹאֶה הַדְּבָר הַגְּדוֹל מִמֶּנּוּ
כְּמָה פְּעָמִים. כֵּן כְּשֶׁמִּגִּיעַ וְכֹא אֵל הָעוֹלָם הַזֶּה, נִשְׁאָר שְׂקוּעַ שָׁם
בְּהַבְלֵי עוֹלָם, וְנִדְמָה לוֹ שְׁאִין טוֹב מְזֵה. וְהָעוֹלָם הַזֶּה הַקָּטָן
וְהַמְעַט, מוֹנֵעַ אוֹתוֹ מִלְרֹאוֹת אֹרֶן גְּדוֹל וּמִפְּלֶגֶשׁ שֶׁל הַתּוֹרָה,
שֶׁהוּא גְּדוֹל כְּמָה אֲלֵפִים פְּעָמִים כְּנִגְדוֹ כְּנ"ל. וְהוּא מִמֶּשׁ מִשְׁל
הַשְּׂמֶשׁ, שֶׁהָאָרֶץ מִפְּסֶקֶת מִלְרֹאוֹת אֹרֶן גְּדוֹל שֶׁל הַשְּׂמֶשׁ, אַף
שֶׁהַשְּׂמֶשׁ גְּדוֹל כְּמָה פְּעָמִים כְּמוֹ הָאָרֶץ, וְהוּא כְּמִשְׁל הַנ"ל
כְּמוֹבֵא:

וְזֶהוּ: וְאֶרֶח צְדִיקִים כְּאֹרֶן נִגְה - כְּאֹרֶן נִגְה מִמֶּשׁ. כְּמוֹ
הַשְּׂמֶשׁ שֶׁמֵאִירָה תָּמִיד, רַק שֶׁהַמְנִיעָה - מַחְמַת הָאָרֶץ
הַמִּפְּסֶקֶת כְּנ"ל, אַף שֶׁהָאָרֶץ קְטָנָה נֶגֶד הַשְּׂמֶשׁ וְכְמִשְׁל הַנ"ל. כֵּן
הַצְּדִיקִים מְאִירִים תָּמִיד, רַק שֶׁהָאָרֶץ, הֵינּוּ הָעוֹלָם הַזֶּה, מִפְּסִיק
מִלְרֹאוֹת אֹרֶן הַגְּדוֹל שְׁלָהֶם. וְאֵף שְׂאוֹרֶם גְּדוֹל מְאֹד, וְהָעוֹלָם
הַזֶּה בְּלוֹ בְּכֻלּוֹ הוּא קָטָן וּפְחוּת מְאֹד נֶגֶד אֹרֶם הַגְּדוֹל, עִם כָּל
זֶה הוּא מִפְּסִיק וּמוֹנֵעַ מִלְרֹאוֹת אֹרֶם, כְּמִשְׁל הַמְטֵבֵע הַנ"ל. וְכֹל
זֶה מַחְמַת שֶׁהָעוֹלָם עוֹמֵד בְּפָנָיו וְחוֹצֵץ בְּפָנָיו, עַד שְׁאִינוֹ
יְכוֹל לְרֹאוֹת אֹרֶן הַתּוֹרָה וְהַצְּדִיקִים, הַגְּדוֹל מִמֶּנּוּ אֲלֵפִים פְּעָמִים.
אֲבָל אִם יִסְלַק הַמִּפְּסִיק הַקָּטָן מִנֶּגֶד עֵינָיו, דְּהֵינּוּ שְׂיִטָּה עֵינָיו מִן
הָעוֹלָם, וְלֹא יִסְתַּבֵּל עַל הָעוֹלָם, רַק יִרִים רֵאשׁוֹ וַיִּגְבִּיהַ עֵינָיו
וַיִּסְתַּבֵּל לְמַעְלָה מִן הָעוֹלָם הַמִּפְּסִיק וְחוֹצֵץ, אִזִּי יִזְכֶּה לְרֹאוֹת אֹרֶן

הַגְּדוֹל וְהַמְּפֹלֵג שֶׁל הַתּוֹרָה וְהַצְּדִיקִים. כִּי בְּאֵמַת אוֹרֶם גְּדוֹל
 אֲלֵפִים וְרִבְבוֹת פְּעָמִים מִכָּל הָעוֹלָם הַזֶּה וְהַבְּלִיּוֹ כַּנִּל, רַק
 שֶׁהָעוֹלָם הַזֶּה עוֹמֵד לִפְנֵי עֵינָיו, וְאִינוּ מִנִּיחַ אוֹתוֹ כְּלָל לְהַטּוֹת
 עֵינָיו לְהַסְתַּכֵּל לְמַעֲלָה עַל אוֹר הַתּוֹרָה וְהַצְּדִיקִים, כַּמְּשָׁל
 הַמְּטַבֵּעַ הַקְּמֻנָה הַנִּל מִמָּשׁ, הָעוֹמֶדֶת בְּפְנֵי הָעֵינָיִם וּמִפְסַקֶת
 מִלְרְאוֹת הַר גְּדוֹל וְכוּ' כַּנִּל. אֲבָל בְּקַל יוֹכַל לְסַלֵּק הַמְּטַבֵּעַ מִנֶּגֶד
 עֵינָיו, וְתַכְּף יְרֵאָה הַהַר הַגְּדוֹל מִמֶּנּוּ. כִּמוֹ כֵּן מִמָּשׁ לְעֵנִין הָעוֹלָם
 וְהַתּוֹרָה, שֶׁפְּהַעֲבָרָה בְּעֵלְמָא, יְכוּל לְהַעֲבִיר הָעוֹלָם מִנֶּגֶד עֵינָיו,
 וְאִזּוּ יִזְכֶּה לְרְאוֹת אוֹר הַגְּדוֹל שֶׁל הַתּוֹרָה וְהַצְּדִיקִים, שְׁמֵאִירִין
 כָּכָל הָעוֹלָמוֹת כֻּלָּם בְּאוֹר גְּדוֹל מְאֹד. וְהֵבֵן מְאֹד.

וְכֵן שָׁמַעְתִּי בְּשֵׁם הַבַּעַל־שֵׁם־טוֹב, שְׁאָמַר: אוֹי וְאֲבוֹי, כִּי הָעוֹלָם
 מְלֵא מְאוֹרוֹת וְסוֹדוֹת נִפְלְאִים וְנוֹרְאִים, וְהַיָּד הַקְּמֻנָה
 עוֹמֶדֶת בְּפְנֵי הָעֵינָיִם, וּמַעֲבֶכֶת מִלְרְאוֹת אוֹרוֹת גְּדוֹלִים:

קלד

עֲבוּדָה גְּדוֹלָה לוֹמַר תּוֹרָה אֲפִלּוּ לִיחִיד, כָּל־שָׁכֵן לְרַבִּים. כִּי
 צָרִיךְ לְזַהַר מְאֹד, שְׁלֵא יֵאמַר דְּבַר שְׂאִינוּ רְאוּי לְשַׁכַּל
 הַמְּקַבֵּל. כִּי הוּא בְּחִינַת נְאוּף, שְׁמִשְׁלִיךְ טְפֵי הַשְּׁכָל בְּאַתֵּר דְּלֵא
 אֲצִטְרִיךְ, וְנִקְרָא לְבַטְלָה, כִּי אִינוּ מוֹלִיד אֲצֵלוֹ כְּלוּם. וְלַפְעָמִים
 נִקְרָא נְאוּף מִמָּשׁ, שְׁמוֹלִיד וּמוֹצִיא פָּסוּל וּפְגוּם, הֵינּוּ שֶׁהַמְּקַבֵּל
 עוֹשֶׂה עַל־יְדֵי־זֶה דְּבַר שְׂאִינוּ צָרִיךְ לוֹ לְפִי מְדַרְגָּתוֹ. וְעַל־כֵּן עַל־
 יְדֵי שְׁאוּמֵר תּוֹרָה, יוֹכַל חֵם וְשְׁלוּם, לְהַתְּגַבֵּר עָלָיו הַיֵּצֵר בְּתַאֲוֹת

נאוף. ועל כן צריך לזהר מאד בפְּשְׁאוֹמֵר תּוֹרָה בְּרַבִּים, שְׁדַבּוּרָיו יתחַלְקוּ שְׁלֵא יִשְׁמַע כָּל אֶחָד כִּי אִם מֵה שְׁצָרִיד לוֹ, לֹא יוֹתֵר. וְאִף שְׁאוֹמֵר בְּפָנָיו רַבִּים לְכֻלָּם בְּשׂוּהָ, עִם כָּל זֶה לֹא יִכְנַס בְּלֵב כָּל אֶחָד וְאֶחָד כִּי אִם הַנּוֹגֵעַ לוֹ, וְצָרִיד לוֹ. וְכִמּוֹ שְׁפֹתוֹב בַּזְהָר (יתרו דף סח): וַיִּשְׁמַע יִתְרוֹ - וְהֵלֵא כֵּלָא עֲלֵמָא שְׁמַעוּ, אֱלֹא יִתְרוֹ שְׁמַע וְכוּ', עֵינֵי שָׁם. וְזֵהוּ: זִכָּאָה מָאן דְּמִלֵּל עַל אֲדָנָא דְשְׁמַע (וזהר תצוה דף קפז). וְזֵה שְׁאֲמָרוֹ (סוכה נב): כָּל הַגְּדוֹל מִחֲבָרוֹ - הֵינּוּ שְׁהוּא גְּדוֹל, וְעַל־יִדְיָזָה אוֹמֵר תּוֹרָה, אֲזִי יִצְרוּ גְּדוֹל מִמֶּנּוּ כִּנְ"ל - כִּי יוֹכֵל לְהַתְנַבֵּר עָלָיו הֵיִצֵּר הָרַע בְּתַאוּת נְאוּף כִּנְ"ל, וְצָרִיד לְהִשְׁמֵר וּלְפַלֵּס דְּבּוּרָיו כִּנְ"ל:

קלה

כִּי אֶקַח מוֹעֵד אֲנִי מִיִּשְׂרָאֵל אֲשַׁפֵּט: (תהלים עה)

סְגֻלָּה לְהַנְצִיל מִגְּדֻלוֹת - לְכַבֵּד אֶת הַיָּמִים טוֹבִים, וּלְקַבֵּל יוֹם טוֹב בְּשִׂמְחָה וּבְהִרְחַבַת הַלֵּב כְּפִי יִכְלְתוּ. כִּי מִשָּׁה רַבְּנּוּ, עָלָיו הַשְּׁלוֹם, עַל־יְדֵי שְׂזִכָּה לְאַרְבָּעִים וְתִשְׁעָה שְׁעָרֵי בֵּינָה, זָכָה לְהֵיוֹת עֵנּוּ מְאֹד מִכָּל הָאָדָם (במדבר יב). וְיוֹם־טוֹב מִחוּץ דְאֵמָא, שְׁהוּא בֵּינָה. וְעַל כֵּן כְּשִׁמְקַבֵּל אֶת הַיּוֹם־טוֹב, שְׁהוּא בֵּינָה, זָכָה לְעֵנּוּהָ. כִּי יוֹם טוֹב בְּגִימְטְרִיא סָג עִם הִ' אוֹתִיּוֹת, כְּמוֹכָא בְּכּוֹנֵנוֹת, שְׁהוּא הֶפְדָּ גַם רוּחַ (עיין תיקונים מן זו"ה).

כִּי יוֹם־טוֹב מִבְּטָל הַגְּדֻלוֹת, כִּי טַבַּע הַקְּמֻנוֹת - שְׁיִתְבַּטֵּל לְגַבֵּי הַגְּדֻלוֹת. וְעַל כֵּן כְּשִׁמְקַרְב לְהַצְדִּיק נִתְבַּטֵּל הַגְּדֻלוֹת, כִּי עַל־

יְדֵי אֹרֶךְ הַגְּדוּל שֶׁל הַצְּדִיק נִתְּבַטַּל לְגַמְרֵי. וְהוּא בְּחִינַת (איו"ב כט):
 רֵאוּנֵי נְעָרִים וְנַחֲבָאוּ, הֵינּוּ עַל־יְדֵי שְׂרוּאִים פְּנֵי הַצְּדִיק נַחֲבָאִים
 הַקְּמָנִים, כִּי הַקְּמָנוֹת נִתְּבַטַּל לְפָנֵי גְדֻלוֹת. וְעָקֵר כַּח קְדֻשַׁת יוֹם־
 טוֹב הוּא תְּלוּי בְּצַדִּיקִים, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (ויקרא כג): אֵלֶּה מוֹעֲדֵי ה'
 אֲשֶׁר תִּקְרְאוּ אוֹתָם בְּמוֹעֲדָם, וּדְרָשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֹנָם לְבִרְכָה
 (ראש השנה כד): אֵל תִּקְרֵי אוֹתָם אֵלָּא אוֹתָם. נִמְצָא שֶׁהַיָּמִים טוֹבִים
 תְּלוּיִים בְּצַדִּיקִים, וְעַל־כֵּן כְּשֶׁמְקַבֵּל וּמְכַבֵּד אֶת הַיָּמִים טוֹבִים,
 וּמְקַבֵּל אֹרֶךְ הַגְּדוּל שֶׁל יוֹם־טוֹב, שֶׁהוּא בְּחִינַת צְדִיק כַּנֵּ"ל,
 נִתְּבַטַּל הַגְּדֻלוֹת שְׁלוֹ, כִּי הַקְּמָנוֹת כְּבִטּוֹל לְגַבֵּי גְדֻלוֹת. וְעַל־כֵּן חַיֵּב
 אָדָם לְהַקְבִּיל פְּנֵי רַבּוֹ בְּרַגְלָא, כִּי עָקֵר כַּח יוֹם־טוֹב תְּלוּי
 בְּצַדִּיקִים:

וּבִזְוָה מֵיֵשֵׁב שֶׁפִּיר מַה שֶׁהִקְשׁוּ בַּגְּמָרָא (סוכה דף כו:): עַל רַבִּי
 אֶלְעָזָר שֶׁאָמַר: מִשְׁבַּח אֲנִי אֶת הָעֲצָלָנִים בְּרַגְלָא שְׁנַאֲמַר:
 וְשִׁמְחַתָּ בַּחֲגֻדָא, וְהָאֵמַר רַבִּי יוֹחָנָן חַיֵּב אָדָם לְהַקְבִּיל פְּנֵי רַבּוֹ
 בְּרַגְלָא, שְׁנַאֲמַר: מַדּוּעַ אֶת הוֹלָכְתָּ וְכוּ' עַיִן שָׁם הַיֵּטֵב. כִּי אִף
 שֶׁהוּא בְּרַחוּק מֵאֵה פְּרָסָה מְרַבּוֹ בְּיוֹם־טוֹב, וְלֹא אֵזֵל וְאֵתִי
 בְּיוֹמָהּ, עַל כֵּל זֶה הוּא מְחַיֵּב לְהַקְבִּיל פְּנֵי רַבּוֹ בְּרַגְלָא, הֵינּוּ שֶׁיֵּכִיר
 פְּנֵי רַבּוֹ בְּרַגְלָא, הֵינּוּ שֶׁיֵּכִיב אֶת הַיּוֹם־טוֹב, וְיִקְבֵּל אֹרֶךְ הַגְּדוּל שֶׁל
 יוֹם־טוֹב, שֶׁהוּא בְּחִינַת פְּנֵי רַבּוֹ וְכוּ', כִּי עָקֵר קְדֻשַׁת הַיּוֹם־טוֹב
 תְּלוּי בְּצַדִּיקִים כַּנֵּ"ל. וְכִשְׁמְקַבֵּל אֶת הַיּוֹם־טוֹב הוּא מְקַבֵּל פְּנֵי
 רַבּוֹ מִמֶּשׁ, וְעַל־יְדֵי־זֶה נִתְּבַטַּל הַגְּדֻלוֹת, כִּי טַבַּע הַקְּמָנוֹת -
 שִׁיתְּבַטַּל לְגַבֵּי גְדֻלוֹת כַּנֵּ"ל:

וְזֶה פִּירוּשׁ: בִּי אָקַח מוֹעֵד - בְּשֹׂאקֶבֶל אֶת הַיָּמִים טוֹבִים. אֲנִי מִיִּשְׂרָאֵל אֲשַׁפֵּט - הֵינּוּ שְׂאֹזֶכָה לַעֲנֹה, שֶׁהוּא בְּחִינַת: מִיִּשְׂרָאֵל אֲשַׁפֵּט, כְּמוֹ שְׂאֲמָרוּ חַכְמֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבִרְכָה (חולין פט): מֵאִי דְכַתִּיב: הֲאֵמַנָּם אֵלֶם וְכוּ', מֵהַ יַעֲשֶׂה וְכוּ', יְכוּל אֶף בְּדַבְרֵי תוֹרָה, תִּלְמוּד לֹאמֵר: צִדֵּק תִּדְבְּרוּן, יְכוּל אֶפְלוֹ אִם הִגִּים דַּעְתּוֹ, תִּלְמוּד לֹאמֵר: מִיִּשְׂרָאֵל תִּשְׁפֹּטוּ בְּנֵי אָדָם. וְזֶה: בִּי אָקַח מוֹעֵד אֲנִי מִיִּשְׂרָאֵל אֲשַׁפֵּט - עַל־יְדֵי שְׂאֹקֶבֶל אֶת הַמוֹעֲדִים, עַל־יְדֵי־זֶה אֲזֹכָה לַעֲנֹה, שֶׁהוּא בְּחִינַת מִיִּשְׂרָאֵל אֲשַׁפֵּט כַּנִּלְ: וְזֶהוּ גַם־כֵּן עֲנִין הַמְּבֹאָר בְּמָקוֹם אַחֵר עַל פְּסוּק: אֶרֶץ אֲכַלֶּת יוֹשְׁבֶיהָ (לעיל בסימן קכט) בִּי הַקְּטָנוֹת בְּטַל לְגַבֵּי גְדֻלוֹת, וְנֶאֱכָל וְנִתְהַפֵּךְ לְמַהוּת הַצַּדִּיק:

עוֹד שֶׁמַּעֲנֵנוּ בְּעֲנִין זֶה: אִם הוּא מְקַשֵּׁר לְהַצַּדִּיק יוֹכֵל לְהַרְגִּישׁ קִדְשֵׁת יוֹם־טוֹב, בִּי הַצַּדִּיק הוּא בְּחִינַת קִדְשֵׁת יוֹם־טוֹב כַּנִּלְ. וְהַסִּימָן עַל־זֶה אִם הוּא מְקַשֵּׁר לְהַצַּדִּיק, הוּא אִם יֵשׁ לוֹ שְׂפֻלוֹת, בִּי טַבַּע הַקְּטָנוֹת - שְׂיִתְבַּטַּל לְפָנֵי גְדֻלוֹת כַּנִּלְ. וְעַקֵּר הַהִתְקַשְּׁרוֹת הוּא אֶהְבֶּה, שְׂיִאֶהֱבֵ אֶת הַצַּדִּיק אֶהְבֶּה שְׂלֵמָה, כְּמוֹ שְׂפֻתוֹב (בראשית מד): וְנִפְשׁוּ קְשׁוּרָה בְּנִפְשׁוֹ, וְתִרְגּוּמוֹ: חֲבִיבָא יְהִי בְּנִפְשׁוֹהָ, וְכֵמוֹ שְׂפֻתוֹב (שמואל א יח): וְנִפְשׁוּ יְהוֹנָתָן נִקְשְׁרָה בְּנִפְשׁוֹ דְדוֹד. וְאֶהְבְּתוּ אֶת הַצַּדִּיק יְהִיָּה יוֹתֵר מֵאֶהְבֵּת נָשִׁים, כְּמוֹ שְׂפֻתוֹב (שמואל ב א): נִפְלְאָתָה אֶהְבְּתָךְ לִי מֵאֶהְבֵּת נָשִׁים. אֲזִי עַל־יְדֵי הַהִתְקַשְּׁרוֹת לְהַצַּדִּיק, יְכוּל לְקַבֵּל קִדְשֵׁת יוֹם־טוֹב כַּנִּלְ, בִּי עַקֵּר יוֹם־טוֹב תְּלוּי בְּצַדִּיקִים.

כִּי עָקַר בְּחִינַת יוֹם־טוֹב הוּא, לְהַעֲלוֹת בְּחִינַת מַלְכוּת דְּקַדְשָׁה מִבֵּין הַקְּלָפוֹת, לְבַטֵּל מַלְכוּת אַרְבַּע מַלְכוּת דְּסַטְרָא אַחֲרָא. כִּי מַלְכוּת נִקְרָאת דְ"לֹת, בְּגוֹן דְּלִית לָהּ מַגְרָמָה כְּלוּם, כִּי אִין מְלֻךְ בְּלֹא עָם, וְנִמְצָא דְלִית לָהּ מַגְרָמָה כְּלוּם. וְהַמַּלְכוּת דְּקַדְשָׁה, שְׁהִיא בְּחִינַת דְ"לֹת, נִפְלָה וְנַעֲשָׂה מִמֶּנָּה אַרְבַּע מַלְכוּת דְּקַלְפָּה. וְכִיוֹם־טוֹב צְרִיד לְהַעֲלוֹת הַמַּלְכוּת דְּקַדְשָׁה מִהָאֲרַבַּע מַלְכוּת דְּסַטְרָא אַחֲרָא, וְזֶהוּ שְׁפָתוֹב (שם יא): וַיְהִי לַעֲת תְּשׁוּבַת הַשָּׁנָה לַעֲת צֵאת הַמַּלְכִים, פְּרוּשׁ: יוֹם טוֹב נִקְרָא תְּשׁוּבַת הַשָּׁנָה, כִּי כָּל הַיָּמִים טוֹבִים הֵם יְמֵי דִין, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (ראש השנה מז): בְּאַרְבַּעַה פְּרָקִים הָעוֹלָם נִדוּן: בְּפֶסַח וְכו', וְצְרִיד לְשׁוּב בְּתְשׁוּבָה. וְעַל־יְדִיָּוָה יוֹצֵא הַמַּלְכוּת מִבֵּין הַקְּלָפוֹת, וְנִתְבַּטֵּל מִמְשַׁלְתָּם, כְּמוֹ שְׁאֲמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנָם לְכַרְכָּה (יומא פא:): גְּדוּלָּה תְּשׁוּבָה שְׁמַקְרַבֶת אֶת הַגָּאֹלָה, שְׁנַגְאֹלִין עַל־יְדֵי תְּשׁוּבָה מִהַמַּלְכוּת דְּקַלְפּוֹת. וְזֶהוּ: לַעֲת תְּשׁוּבַת הַשָּׁנָה לַעֲת צֵאת הַמַּלְכִים; שְׂאוּ יוֹצֵא מַלְכוּת דְּקַדְשָׁה, שְׁהִיא בְּחִינַת דְ"לֹת, מִבֵּין הַקְּלָפוֹת, וְנִתְבַּטֵּל כֹּחַ הָאֲרַבַּע מַלְכוּת דְּסַטְרָא אַחֲרָא.

וְעָקַר - לְבַטֵּל כֹּחַ מַלְכוּת עַמְלֵק, כִּי הִיא כּוֹלֶלֶת הָאֲרַבַּע מַלְכוּת, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (במדבר כד): רֵאשִׁית גּוֹיִם עַמְלֵק. וְעַל־כֵּן כְּשֶׁהָרַג שְׂמוּאֵל אֶת אֲגַג מְלֻךְ עַמְלֵק, נֶאֱמָר (שמואל א' ז): וַיִּשְׁפָּר שְׂמוּאֵל אֶת אֲגַג, וּפְרַשׁ רֵשׁ"י: חֲתָכוּ לְאֲרַבַּע. שְׁחַתְּדוּ הָאֲרַבַּע מַלְכוּת דְּסַטְרָא אַחֲרָא, לְכָל יְהִיָּה לָהֶם כֹּחַ וּמְשַׁלָּה מִהַמַּלְכוּת דְּקַדְשָׁה, שְׁהִיא בְּחִינַת דְ"לֹת, כִּי הָעֵלָה הַמַּלְכוּת

דְּקִדְשָׁה מֵהֶם. וְזֶה נַעֲשֶׂה בְיוֹם־טוֹב כַּנִּל. וְזֶהוּ: וַיִּשְׁפָּף, וַיִּוּוּ יוֹד
הוא פְּעֻלָּה, וְשָׂרֵשׁ הַתְּכָה הוא שֵׁם־ף. וְהוּא רֵאשִׁי־תְבוּת:
שְׁבוּעוֹת ס'בוֹת פ'סַח, שֶׁהֵם הַיָּמִים טוֹבִים, שָׂאוּ יוֹצֵא הַמְּלָכוֹת
דְּקִדְשָׁה, כִּי הַיָּמִים טוֹבִים הֵם יְמֵי דִין, שֶׁהִיא בְּחִינַת יְרָאָה,
בְּחִינַת מְלָכוֹת, כְּמוֹ שְׂפָתוֹב (אבות פ"ג): אֲלֹמְלֵא מוֹרָאָה שֶׁל
מְלָכוֹת, וְעַל כֵּן נֶאֱמָר בְּעַמְלֶק (דברים כה): וַיִּזְנֶב בְּךָ כָּל הַנְּחֻשָׁלִים
וְכוּ' וְלֹא יֵרָא אֱלֹקִים, כִּי עֵקֶר כַּחוֹ הָיָה מַחֲמַת שְׁלֹא הֵעֵלוּ אֶת
הַמְּלָכוֹת דְּקִדְשָׁה, מַחֲמַת שְׁלֹא הָיָה לָהֶם יְרֵאת אֱלֹקִים, שֶׁהוּא
בְּחִינַת מְלָכוֹת כַּנִּל. וְעַל־כֵּן בְּכָל יוֹם־טוֹב יֵשׁ אַרְבַּע מְצוּוֹת:
בְּפֶסַח - אַרְבַּע כּוֹסוֹת, בְּסִפּוֹת - אַרְבַּעַה מִיָּנִים, בְּשְׁבוּעוֹת -
לְמוֹד הַתּוֹרָה, שֶׁהוּא בְּאַרְבַּע בְּחִינּוֹת: אִזּוֹ רֵאָה וַיִּסְפְּרָה, הַכִּינָה
וְגַם חֲקָרָה (איוב כה, ועיין ב"ר פ' כד, תשא פ' מ), כַּנִּגַּד הַמְּלָכוֹת, שֶׁהִיא
בְּחִינַת דָּל"ת, שִׁיּוֹצֵאת בְּיוֹם־טוֹב מִבֵּין הַקְּלָפוֹת כַּנִּל.

וְהַתְּלִמִּידֵי־חֻכְמַיִם הֵם בְּחִינַת מְלָכוֹת, כְּמוֹ שְׂאֲמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ
זְכוּרָנָם לְבִרְכָה (גיטין סב): מָאן מַלְכֵי -
רַבָּנָן, כִּי הֵם מַעֲלִים אֶת הַמְּלָכוֹת, עַל־כֵּן עֵקֶר קִדְשַׁת יוֹם־טוֹב
נַעֲשֶׂה עַל יָדֵם. וְכִשְׁמַקְבְּלִים קִדְשַׁת יוֹם־טוֹב, יֵשׁ לוֹ עֲנוּה
וְשִׁפְלוֹת כַּנִּל. וְזֶהוּ (משלי כב): עֵקֶב עֲנוּה יְרֵאת ה'; כִּי יְרָאָה הוּא
בְּחִינַת מְלָכוֹת כַּנִּל: וְאַבְרָהָם אָבִינוּ מֵרַח גַּם כֵּן עַל־זֶה, וְרַדְף
אַרְבַּעַת הַמְּלָכִים, לְהַעֲלוֹת מֵהֶם הַמְּלָכוֹת, וַיִּצֵּא מִמֶּנּוּ יִצְחָק
וַיִּשְׁמַעֲאֵל, יַעֲקֹב וְעִשָׂו - כַּנִּגַּד אַרְבַּעַה בָּנִים: אֶחָד חָכֵם וְכוּ':
(מן "עוד שְׂמַעְנוּ" עַד כָּאן, כֵּל זֶה מְבַאֵר הַיָּטִב לְעִיל בְּהַתּוֹרָה "מִיִּשְׂרָאֵל דְּסָכִינָא"

בסימן ל, עין שם)

וְעַל־יְדֵי־זֶה נִפְתַּח רַחֲמֵהוּ שֶׁל הַמַּקְשָׁה לַיֶּלֶד, כַּמּוּבָא בְּעֵין־
 חַיִּים (שער ל"ה פ"ג): כְּשֵׁם שְׂיִישׁ צִירִים וּדְלָתוֹת
 לְבַיִת, כִּד יֵשׁ צִירִים וּדְלָתוֹת לְאִשָּׁה (בכורות מה), וּמֵהַשְּׂתֵי דְלָתֵין
 נַעֲשֶׂה צוּרַת ם סְתוּמָה, שְׂשֵׁם נוֹצֵר הוֹלֵד וְכוּ'. עֵין שָׁם. וְצִרִיד
 לְחַתָּךְ הֵם לְשֵׁנֵי דְלָתֵין, כְּדֵי שְׂיִיצֵא הוֹלֵד, וְזֵהוּ: וַיִּשְׁפֹּף - חַתָּכו
 לְאַרְבַּע, שְׁחַתָּךְ הַמ"ם לְשֵׁנֵי דְלָתֵין, וְהֵבֵן: (באור עגנון זה של המקשה
 לילד, יתפאר במקום אחר)

קלו

אל תדין את חברך עד שתגיע למקומו: (אבות פ"ב)

זֶהוּ מַה שְּׂאֵמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ וְזִכְרוֹנָם לְבִרְכָה: הָיוּ דֵין אֶת כָּל אָדָם
 לְכַף זְכוּת (שם פ"א). כִּי כְּשֵׂישׁ מַחְלֶקֶת עַל אָדָם, צִרִיד
 לְחַקֵּר לְמִצָּא זְכוּת בַּחֲבֵרוֹ בַּמָּה שְׁחוֹלַק עָלָיו, כְּדֵי לְדוּנּוֹ לְכַף
 זְכוּת. כִּי הַמַּחְלֶקֶת לֹא יִמְנַע מִשְׂנֵי פָּנִים: אוֹ מַחֲמַת שְׁחִבִּירוֹ
 גְּדוֹל מִמֶּנּוּ בַּמַּעֲלָה, וְעַל כֵּן חוֹלַק עָלָיו עַל שְׂלֵא הִגִּיעַ
 לְמִדְרַגָּתוֹ. וְאִזִּי צִרִיד לְהַשְׁתַּדֵּל שְׂיִגִיעַ הוּא גַם כֵּן לְמִדְרַגַּת
 חֲבֵרוֹ, בְּכַדֵי שְׂיִהְיוּ שְׂנִיָּהֶם שְׂוִים, וְאִזִּי לֹא יִהְיֶה מַחְלֶקֶת. אוֹ
 לְפַעֲמִים לְהַפְּךָ שֶׁהוּא גְּדוֹל מִחֲבֵרוֹ, וְהַמַּחְלֶקֶת מַחֲמַת שְׁחֲבֵרוֹ
 מַתְקַנָּא בּוֹ, עַל שְׂלֵא הִגִּיעַ לְמִדְרַגָּתוֹ. וְעַל כֵּן צִרִיד לְדוּנּוֹ לְכַף
 זְכוּת, וּבִזְוָה הוּא מַעֲלָה חֲבֵרוֹ לְכַף זְכוּת, וְאִזִּי הֵם בְּמָקוֹם אַחַד
 הֵינּוּ בְּמִדְרַגָּה אַחַת, וְאִזִּי בּוֹדָאֵי לֹא יִהְיֶה מַחְלֶקֶת. כִּי מַחְלֶקֶת

הוא רק מחמת שהם משנים זה מזה, או שחברו גדול ממנו או שהוא גדול מחברו פנ"ל, אבל אם יהיו שניהם במקום אחד במדרגה אחת, בודאי לא יהיה מחלקת, כי בדבר אחד אין שיך מחלקת.

וזהו: אל תדון את חברך עד שתגיע למקומו, הינו שתשתדל שתהיה עמו במקום אחד, במדרגה אחת, מאחד משני פנים הנ"ל. ואזי בודאי לא יהיה מחלקת, כי בדבר אחד אין שיך מחלקת. ובזה שמעלה את חברו לכף זכות, יוכל להיות שחברו יחזר בו ולא יהיה שוב מחלקת, או שיהיה לו מפלה, כי יוכל להיות שגנחלים אתה חותה על ראשו בזה שאתה מעלהו לכף זכות. וזהו: הוי דן את כל אדם לכף זכות - דן דיקא, כי הוא בחינת דין ומשפט ממש. כי ידוע, שקדם שעולין לאיזה מדרגה, דגין את האדם. ועל-כן בזה שאתה דן אותו לכף זכות, ואתה מעלהו למדרגה יותר גבוהה, דגין אותו, וכפי שיצא המושפט בן יקום:

קלז

חלקי יי אמרתי לשמר דבריך: (תהלים קיט)

הינו שהחלק אלקי מפעל שיש לי, אומר לי ומלמד אותי לשמר דבריך:

קלח

לְךָ אָמַר לְבִי בִּקְשׁוּ פָנַי (תהלים כז) פִּרַשׁ רַש"י: בְּשִׁלְיחוּתְךָ:
 כִּי עֵקֶר הָאֱלֻקוֹת - בַּלֵּב, כְּמוֹ שִׁפְתוֹב (שם עג): צוּר לְבָבִי,
 כְּמִבְּאֵר אֲצִלְנוּ בְּמָקוֹם אַחֵר (לעיל בסימן מט) וְזִמְיָ שֶׁהוּא בַר
 לֵבָב (שם כד), בְּבַחֲיִנַת (שם קט): וְלִבִּי חָלַל בְּקִרְבִּי, יוֹכֵל לִידַע
 עֲתִידוֹת, עַל-יְדֵי מַה שֶׁהֵלֵב אוֹמֵר לוֹ, שֶׁהוּא דְבָרֵי ה' מִמָּשׁ.
 וְזֵהוּ: לְךָ אָמַר לְבִי בִּקְשׁוּ פָנַי; לְךָ - בְּשִׁלְיחוּתְךָ כַּנ"ל. כִּי מַה
 שֶׁהֵלֵב אוֹמֵר, הֵם דְבָרֵי ה' מִמָּשׁ כַּנ"ל, וְהֵבִן:

קלז

צָדֵק לְפָנָיו יִחַלְדֵּ וַיִּשֶׁם לְדָרְךָ פְּעַמָּיו: (תהלים פה)
 כִּי יִקְרָא דִשְׁבַתָּא הוּא: כִּי בַחַל, שְׁיִישׁ שְׁלִיטַת הַחִיצוֹנִים,
 כְּשֶׁהָאָדָם עוֹשֶׂה מִצְוָה, אִזִּי יוֹנֵקַת הַקְּלָפָה מֵהַרְגְּלִין שֶׁל
 הַמִּצְוָה, כִּי כָּל מִצְוָה הִיא קוֹמָה שְׁלֵמָה, וְאִזִּי אֵין לְהַמִּצְוָה הַהִיא
 בְּחִינַת רַגְלִין, לְעֹלֹת בָּהֶם וְלִילָךְ לְפָנָי הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, כִּי
 הַקְּלָפָה לְקַחָה הַרְגְּלִין, [בְּבַחֲיִנַת (משלי ה): רַגְלֶיהָ יוֹרְדוֹת מוֹת].
 וְכִשְׁבָּא שַׁבַּת, וְנִתְבַּטַּל שְׁלִיטַת הַחִיצוֹנִים, אִזִּי עוֹלִים הַרְגְּלִין
 מֵהַמִּצְוָה, שֶׁהָיוּ בְּתוֹךְ הַחִיצוֹנִים בַּחַל, שְׁיִנְקוּ מֵהֶם, וְאִזִּי עוֹלָה
 הַמִּצְוָה וְהוֹלְכַת לְפָנָי הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא. וְזֵהוּ (ישעיה נח): אִם
 תָּשִׁיב מִשְׁבַּת רַגְלֶךָ - שְׁעַל-יְדֵי שַׁבַּת תָּשִׁיב וְתַחֲזֹר הַרְגְּלִין
 לְהוֹצִיאֵם מִבֵּין הַחִיצוֹנִים. וְאִזִּי עוֹלָה הַמִּצְוָה וְהוֹלְכַת לְפָנָי
 הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְהַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מִשְׁתַּעֲשַׁע בָּהּ, אִף אִם
 נַעֲשִׂית עַל-יְדֵי קָטָן שְׁבַקְטָנִים, וּבְלִי כּוֹנֵה וּשְׁלֵמוֹת הָרְאוּי

לְהַמְצוֹה, עִם כָּל זֶה יֵשׁ לְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא תִּעֲנוּג גָּדוֹל
 מִהַמְצוֹה. כִּמוֹ הָאֵב שֵׁישׁ לוֹ תִּעֲנוּג גָּדוֹל כְּשֶׁבִנוּ מִתְחִיל לְהִלֵּךְ,
 אִף שְׂאִינוּ הוֹלֵךְ כְּרֹאז, עִם כָּל זֶה מְשַׁתְּעֵשֶׁע מְאֹד מְמוֹנ, כִּךְ
 הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְשַׁתְּעֵשֶׁע מְאֹד מְכַל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל כְּשֶׁעוֹשֶׂה
 מִצְוָה.

וְהִנֵּה הַהוֹלֵךְ בְּמִדְבַר בְּמָקוֹם שְׂאִין דֶּרֶךְ, אִינוּ יָכוֹל לַעֲשׂוֹת
 דֶּרֶךְ כְּבוֹשָׁה עַל-יְדֵי פְעָמֵי רַגְלָיו, כִּי-אִם כְּשִׁילֵךְ הַרְבֵּה.
 וְהַמְצוֹת נִקְרָאִים צֶדֶק, כִּמוֹ שְׁפָתוֹב (תהלים קיט): כָּל מִצְוֹתֶיךָ
 צֶדֶק. וְזֶהוּ: צֶדֶק לְפָנָיו יִתְלַךְ - כְּשֶׁהַמְצוֹה הוֹלְכַת לְפָנָיו הַקְדוּשׁ-
 בְּרוּךְ-הוּא, אִזִּי: וַיִּשֶׁם לְדֶרֶךְ פְּעָמָיו - הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא עוֹשֶׂה
 מִפְּעָמֵי רַגְלָיו, דֶּרֶךְ, שֶׁהוּא נֹאמֵר עַל דֶּרֶךְ שֶׁהוּא כְּבוֹשָׁה לְרַבִּים.
 כִּי מִחֲמַת גָּדֹל הַתִּעֲנוּגִים וְהַשְּׁעִשׂוּעִים שֵׁישׁ לְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא
 מִהַמְצוֹה, עוֹשֶׂה מִפְּעָמֵי רַגְלָיו דֶּרֶךְ כְּבוֹשָׁה. וְזֶהוּ: וַיִּשֶׁם לְדֶרֶךְ
 פְּעָמָיו: (עַן עֲנֵן זֶה לְקַמֵּן סִימֵן רַע"ז פֶּאֲרִיכוֹת)

קמ

וְכִיד כָּל אָדָם יַחְתּוּם לְדַעַת כָּל אֲנָשִׁי מַעֲשֵׂהוּ: (איוב לו)
 כִּי הַצִּדִּיק בְּעַצְמוֹ אִי אֶפְשֶׁר לְהַשִּׁיגוֹ, כִּי אִין בּוֹ שׁוֹם תְּפִיסָה, כִּי
 הוּא לְמַעַלָּה מְשֻׁכָּלוֹ. רַק עַל-יְדֵי אֲנָשָׁיו הַמְקַרְבִּין אֵלָיו, יוֹכֵל
 לְהִבִּין מַעַלְת הַצִּדִּיק. כִּי עַל-יְדֵי שְׂרוּאִין אֲנָשָׁיו, שֶׁהֵם אֲנָשִׁי
 מַעֲשֵׂה יְרֵאִים וְשִׁלְמִים, וּבָהֶם יֵשׁ לָהֶם תְּפִיסָה וְהַשְּׂגָה, כִּי
 הַעוֹלָם אִינֶם רְחוּקִים עֲדוּן מֵהֶם כֹּל-כִּךְ כִּמוֹ מִהַצִּדִּיק בְּעַצְמוֹ, עַל

בן מי שרוצה האמת, אפשר לו לידע מעלת הצדיק על ידי אנשיו. וזהו כמו משל החותם, שהכתב החקוק עליו אי אפשר לקרותו, מחמת שהאותיות בהפך. רק על ידי שמכין ומצירין החותם על שענה, רואים האותיות והציונים החקוקים על החותם, ומבינים כתב החותם. וזהו: וביד כל אדם יחתום. הצדיק נקרא "כל אדם" כמו שכתוב (קהלת יב): כי זה כל האדם. וזה: לדעת כל אנשי מעשהו. על ידי אנשי מעשה של הצדיק, תוכל לידע אותו, במשל החותם בנ"ל. וגם הצדיק הוא בחינת חותם, כמו שכתוב: וצאצאיו חתם באות ברית קדש; וצדיק הוא מאן דנטר ברית:

קמא

אם יזכה שירגיש באמת באב חטאיו, הינו כשימול את ערלת לבבו - כי כל זמן שלבו ערל ואטום, אי אפשר לו להרגיש באמת, רק כשימול את ערלת לבבו, ויהיה לו חלל בלב, ואזי ירגיש לבבו באמת גדל באבו, ויצטער ויתחרט באמת. ואזי מגדל החרטתו, ירגישו גם כל הלכבות של כל הטפות שנמשכו ממנו, ולכל מקום שנמשכו, ירגישו שם במקום שהם, הן אותם שנמשכו ממנו ונתהו מהם בניו ממין בני אדם, והן אותם שנמשכו ממנו למקום אחר חס ושלום, וגם שם יש להם לב ושאר איברים. ואזי כשימול את לבבו, וירגיש לבבו גדל באבו, ויתחיל להצטער ולהתחרט באמת, אזי ירגישו שם

כָּל הַלִּבָּבוֹת שֶׁל הַטּוֹפוֹת, וַיִּתְּדַע לָהֶם הָאֱמֶת הַאֵיךְ יֵהְיוּ מִפְּלִים
בְּמָקוֹם טוֹפוֹת בְּשֵׁאוֹל תַּחֲתִית. כִּי מִתַּחֲלָה נִדְמָה לָהֶם שְׂטוּב
לָהֶם, כִּי הֵן מִזִּיקֵי עֲלָמָא. רַק אַחֲר־כֵּן, כְּשֶׁנִּמְוֹל לְבָבָם עַל-יַדֵּי
שְׂנֵמוֹל לְבַב אֲבִיהֶם, אֲזִי מִרְגִּישִׁין הֵיכָן הֵם, וּמִתְחִילִין לְקוֹנֵן
וְלִהְצַטֵּעַר, וְנַעֲשֶׂה שֵׁם רַעֲשׂ גְדוֹל בִּינֵיהֶם. וְזֶהוּ (דברים ל): וּמַל ה'
אֶת לְבַבְךָ, וְאֶת לְבַב זֶרְעֶךָ; הֵינִי כְּשֵׁימוֹל ה' אֶת לְבָבוֹ, יְמוֹל גַּם
לְבַב זֶרְעוֹ. וְלִהְיֶכֶן שְׂנֵמוֹשֶׁךָ הַזֶּרַע, הֵן לְמִין בְּנֵי אָדָם, אֲזִי מִחֲכִיבִים
בְּנֵיו, שְׂרִיגִישׁוּ גַם-כֵּן הַרְהוּר תִּשׁוּבָה עַל יַדֵּי שְׂנֵמוֹל לְבַב אֲבִיהֶם.
וְכֵן אִם נִמְשָׁךְ לְמָקוֹם אַחֵר חֶס וְשְׁלוֹם, אֲזִי יְמוֹלוּ שֵׁם הַלִּבָּבוֹת
וְיִרְגִישׁוּ כַּנִּל: וְהֵזְמֵן הַמַּסְגֵּל לָזֶה הוּא חֹדֶשׁ אֵלּוּל, כִּי אֵלּוּל
רְאשֵׁי-תִבּוֹת: אֶת ל'בְּכָךְ וְאֶת ל'בֵּב; הֵינִי שְׂיֵמוֹל ה' אֶת לְבָבוֹ
וְאֶת לְבַב סֶתֶם, הַתְּלוּי בּוֹ, לְהֵיכֵן שְׂנֵמוֹשֶׁךָ כַּנִּל. הֵינִי הַלֵּב שֶׁל
הַטּוֹפוֹת לְאִיזָה מָקוֹם שְׂנֵמוֹשְׁכוֹ, אִם שְׂנֵמוֹשְׁכוֹ וְנִתְהוּוּ מֵהֶם בְּנֵיו
מִין בְּנֵי אָדָם, וְהֵן שְׂנֵמוֹשְׁכוֹ, חֶס וְשְׁלוֹם, לְמָקוֹם אַחֵר, וְגַם יֵהְיוּ
בְּנֵיו, וְהֵם תְּלוּיִים בּוֹ. וְעַל כֵּן כְּשֶׁנִּפְטָר הָאָדָם הֵם הוֹלְכִים אַחֵר
הַמַּפָּה וּמְקוֹנְנִים עָלָיו, כְּמוֹ בְּנֵיו מִמֶּשׁ מִמִּין אָדָם, אֵךְ שְׂזָה שֶׁהֵם
הוֹלְכִים וּמְקוֹנְנִים אַחֲרָיו, הוּא לוֹ לְבַזְיוֹן וְלַחֲרָפָה גְדוֹלָה, רַחֲמָנָא
לְצַלֵּן רַחֲמָנָא לְצַלֵּן מַעֲנֵשִׁים הַלָּלוּ, כִּידוּעַ:

קמב

מִי שְׂאֵי אֶפְשָׁר לוֹ לְלַמֵּד כָּלֵל, כְּגוֹן שֶׁהוּא עִם הָאָרֶץ, אוֹ שְׂאִין
לוֹ שׁוֹם סֶפֶר, אוֹ שֶׁהוּא בְּמַדְבָּר, רַק שְׁלָבוֹ בּוֹעֵר בּוֹ וְנִכְסָף

מאד ללמוד ולעבד את השם, אזי מה שהלב חומד ללמוד, זה בעצמו הוא בחינת למוד מתוך הספר.

כי נמצאו בעולם שני צדיקים שמדברים זה לזה, והם ברחוק מקום זה מזה כמה מאות פרסאות. הינו שזה הצדיק מקשה קשיא בתורה, והצדיק השני שם במקומו, ואומר דבר שהוא תרוץ על הקשיא של הצדיק הראשון. וכן לפעמים זה מקשה וזה מקשה, והקשיא של האחד הוא תרוץ על קשיא של חברו, ועל-ידיהם הם נדברים זה לזה, וזה אין שום אדם שומע כי אם הקדוש ברוך הוא בעצמו. וזהו (מלאכי ג): או נדברו יראי ה' איש אל רעהו - הינו שהם אינם מדברים זה לזה, רק הם נדברים ממילא, על-ידי שזה מקשה וזה מתרץ. וזה אין שום ברירה שומע כי אם השם יתברך, וזהו: ויקשב ה' וישמע - כי רק הוא יתברך שומע, ומחבר הדברים זה לזה, וכותבם בספר לזכרון, וזהו: ויפתב בספר זכרון.

וזה הספר שנכתבין עליו דבריהם, הוא בחינת לב שיש למעלה, שם נכתבין דבריהם, בבחינת (משלי ג): פתכם על לוח לבך. וזה שלבו בוער בקרבו וחושק ללמוד, רק שאי אפשר לו, הוא מקבל לב מלב שלמעלה, שהוא בחינת ספר זכרון הנ"ל, ומשם מקבל לבו חשקו, והוא בחינת למוד מתוך הספר ממש.

וזה שפתוב: ויפתב בספר זכרון לפניו ליראי ה' ולחשבי

שָׁמוּ, כְּמוֹ שֶׁדִּדְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבִרְכָה (ברכות ו): אֶפְלוּ
 חֶשֶׁב לַעֲשׂוֹת מִצְוָה, וְנֶאֱמַר וְלֹא עֲשָׂאָהּ, מַעֲלָה עָלָיו הִפְתּוּב
 כְּאֵלוֹ עֲשָׂאָהּ. כִּי זֶה בַּעֲצָמוֹ שָׁלְבוּ נִכְסָף וְחוֹשֵׁב לַעֲשׂוֹת, רַק שְׂאֵי
 אֶפְשָׁר לוֹ, הוּא נִחְשֵׁב לַעֲשִׂיהָ. כִּי מִקְבַּל חֲשָׁקוֹ מִלֵּב שֶׁל מַעֲלָה,
 שֶׁהוּא בְּחִינַת סֵפֶר זְכוּרָן. וְזֵהוּ: וַיִּכְתֹּב בְּסֵפֶר זְכוּרָן לְפָנָיו לִירְאֵי
 ה' וְלְחוֹשְׁבֵי שְׁמוֹ, הֵינּוּ שְׁנֵי הַסֵּפֶר זְכוּרָן שֶׁנַּעֲשֶׂה מִשְׁנֵי הַצְּדִיקִים
 הַגְּ"ל, הוּא בְּשִׁבְלֵי יִרְאֵי ה' וְחוֹשְׁבֵי שְׁמוֹ, שֶׁהֵם הַחֲפִיצִים
 וְחוֹשְׁקִים לַעֲשׂוֹת מִצְוֹת וְלִלְמַד תּוֹרָה, רַק שֵׁישׁ לָהֶם מְנִיעוֹת
 וְאַנְּסִים וְאִינָם יְכוּלִים לִלְמַד, שֶׁהֵם מְקַבְּלִים עַל־יְדֵי חֲשָׁק לִבָּם
 הַחֲזֹק, מִזֶּה הַסֵּפֶר, שֶׁהוּא בְּחִינַת לֵב כַּנִּ"ל:

וְעַל כֵּן אֲבָרְהָם, שֶׁהָיָה רֹאשׁ לְגֵרִים, וְלֹא הָיָה לוֹ מִמּוֹ לִלְמַד,
 וְלֹא הָיָה לוֹ רַק הַלֵּב, שֶׁחֲשָׁק מְאֹד לַעֲבוֹדַת הַבּוֹרָא, קִבֵּל
 גַּם כֵּן מִזֶּה הַלֵּב שֶׁל מַעֲלָה, שֶׁנִּקְרָא סֵפֶר הַזְּכוּרָן. וְאִזּוֹ לֹא הָיָה
 שׁוֹם צְדִיקִים בְּעוֹלָם, וְהָיָה נִכְתָּב עַל הַלֵּב מִה שֶׁחֲדִישׁוּ הַנִּשְׁמוֹת
 קִדְּם הַבְּרִיאָה. וְעַל־כֵּן נִקְרָא אֲבָרְהָם אָבִינוּ צוּר, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב
 (ישעיה נא): הַבְּיָטוּ אֶל צוּר חֲצִבְתֶּם - זֶה אֲבָרְהָם, כְּמוֹ שֶׁפָּרַשׁ
 רַש"י שָׁם, כִּי הוּא בְּחִינַת (תהלים עג): צוּר לְבָבִי, כִּי לֹא הָיָה לוֹ
 רַק לֵב חוֹשֵׁק לְהִשָּׁם יִתְבָּרֵךְ. וְעַל־כֵּן כָּל הַגֵּרִים נִקְרְאוּ עַל שְׁמוֹ,
 וְנִקְרְאוּ (תהלים מז): גְּדִיבֵי עַמִּים עִם אֱלֹקֵי אֲבָרְהָם, בְּחִינַת (שמות
 לה): גְּדִיב לֵב, כִּי אִין לָהֶם רַק מִה שֶׁלָּבָם נִכְסָף לְהִשָּׁם יִתְבָּרֵךְ,
 כְּמוֹ אֲבָרְהָם:

קמג

מַעֲלָת הַמִּקְבֵּל עֲצָה מִחֲכָמֵי הַדּוֹר, כִּי הוּא הַמִּתְקַת הַדִּינִים.
 כִּי כְּשֶׁצָּרִיךְ לְעֲצָה, וְאִינוּ יוֹדְעַי אֵיךְ לַעֲשׂוֹת, הִיא בְּחִינַת
 צְמֻזָּה, כִּי נִתְצַמְצַם שְׁכָלוֹ וְאִינוּ יוֹדְעַי אֵיךְ לַעֲשׂוֹת, וְהוּא בְּחִינַת
 דִּינִים פִּידוּעַ. וְעַל־יְדֵי שְׁהַחֲכָם נוֹתֵן לוֹ עֲצָה, הוּא מְרַחֵב לוֹ,
 וּמְאִיר בּוֹ חֲכָמָתוֹ. וְזֶה בְּחִינַת חֲסָדִים, כִּי חֶסֶד הוּא נְהִירוֹ
 דְּחֲכָמָתָא, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב בְּזוֹהַר הַקְּדוּשׁ (לךְ לךְ דף צד.): אֵל נְהִירוֹ
 דְּחֲכָמָתָא; וּכְתִיב (תהלים נב): חֶסֶד אֵל כָּל הַיּוֹם: גַּם כְּתִיב (משלי
 יא): תְּשׁוּעָה בְּרַב יוֹעֵץ, וְהַצְדִּיק נִקְרָא רַב, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ
 זְכוּרָנָם לְבִרְכָה (תענית ט): מֹשֶׁה אֵיךְ דִּנְפִישׁ זְכוּתָהּ כְּרַבִּים דְּמִי.
 גַּם אִם מִקְבֵּל עֲצַת הַצְדִּיק, אַף שֶׁאֲחַר־כֵּךְ לֹא עֲלָתָהּ לוֹ יִפְהַ
 מַעֲצָתוֹ, אֲזַי יוֹדְעַ שְׁהִיָּה רַק מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. אֵךְ אִם לֹא הָיָה
 מִקְבֵּל עֲצַת הַצְדִּיק, הָיָה אֲפָשֶׁר שֶׁתִּגְיַע לוֹ רָעָה בְּלִי גְזֵר־דִּין שֶׁל
 מַעֲלָה, רַק שֶׁהוּא בְּעֲצָמוֹ מְשַׁךְ עַל עֲצָמוֹ, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב (משלי יט):
 אֹולַת אָדָם תִּסְלַף דְּרַכּוֹ, וְעַל ה' יִזְעַף לְבוֹ; אֵךְ אִם קִבֵּל עֲצַת
 הַצְדִּיק, יוֹדְעַ שֶׁהוּא רַק עַל פִּי מִשְׁפָּט שֶׁלְּמַעֲלָה:

קמד

לְשׁוֹן רַבְּנוּ זְכוּרָנוּ לְבִרְכָה

אֵין אָדָם מֵת וְחַצִּי תַאֲוָתוֹ בְּיָדוֹ: (מ"ר קהלת סדר א)

כִּי אֲצֵל הַצְדִּיק אֵין חֲלוּק בֵּין חַיִּים וּבֵין לְאַחַר מִיתָה, כִּי גַם

לְאַחַר מִיתָהּ הוּא עוֹבֵד אֶת הַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ. וְאִין זֶה הַחֲלוּק. אֱלֹא אֵצֶל זֶה הָאָדָם שְׁנַמְשֵׁךְ אַחַר תְּאוֹת אֲכִילָה וְשִׁתְיָה כָּל יָמָיו, וְלְאַחַר מִיתָהּ אִין אוֹכֵל וְשׁוֹתָה, זֶה נִקְרָא מֵת, וְהַמִּיתָה נִפְרַת אֵצֶלוֹ. וַיֵּשׁ יָמִים שֶׁהִתְרַה אֲכִילָה וְשִׁתְיָה, כְּמוֹ שְׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ, וְזָכוּנָם לְבִרְכָה (פסחים סח:): חֲצִיזוּ לַה' וְחֲצִיזוּ לָכֶם. וְהַצְדִּיק, אֲפֹלוּ בְּזֹאת הַחֲצִי הוּא כּוֹבֵשׁ אֶת יְצֵרוֹ, וְאוֹחֵז אֶת תְּאוֹתָיו בְּיָדוֹ. וְזֶהוּ: וְחֲצִי תְאוֹתָיו בְּיָדוֹ - אֲפֹלוּ זֹאת הַחֲצִי שֶׁהִתְרַה לוֹ, אֲפֹלוּ בְּזֶה הוּא אוֹחֵז תְּאוֹתָיו בְּיָדוֹ. בְּוֵדָא זֶה אִין מֵת, אֱלֹא תְמִיד חַי, אֲפֹלוּ לְאַחַר מִיתָהּ. וְאִין חֲלוּק אֵצֶלוּ בֵּין מִיתָהּ לְחַיִּים, כִּי תְמִיד הוּא עוֹבֵד הַשֵּׁם:

קמה

אִין אָדָם מֵת וְחֲצִי וְכוּ':

זֶה בְּחִינַת מַחְלָקָת, כְּתַרְגוּמוֹ (בראשית מט): וְרַבּוּ בַעֲלֵי חֲצִים - בַּעֲלֵי פְלִגְתָּא. וְמִי שְׁאוֹחֵז תְּאוֹתָיו מִמַּחְלָקָת, בְּוֵדָא כְּאֵלוֹ לֹא מֵת. כְּמוֹ שְׁבַקֵּשׁ דָּוִד: אֲגוּרָה בְּאֶהְלֵךְ עוֹלָמִים (ירושלמי שקלים פ"ב): וְכִי אֲפִשֵׁר לְדוֹר בְּשָׁנֵי עוֹלָמוֹת, אֱלֹא שִׁיְהִיו אוֹמְרִים דְּכַר הַלְכָה מִשְׁמוֹ וְאִזּוּ כְּאֵלוֹ לֹא מֵת. אֲבָל עַל-יְדֵי מַחְלָקָת, מְצִינּוּ שְׁלֹא אָמְרוּ הַלְכָה מִשְׁמָם, כְּמוֹ אַחֲרִים וַיֵּשׁ אוֹמְרִים (כְּמוֹ שְׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל בְּהוֹרֵיּוֹת יג: עַן שָׁם):

קמו

עדות ה' נאמנה וכו': (תהלים יט)

כִּי הַדָּבָר קָשָׁה, אִיךָ הַתּוֹרָה, הַנִּקְרֵאת אִשָּׁה, יְכוּלָה לְהַעֲדִי, הֲלֹא אִשָּׁה פְּסוּלָה לְעֵדוּת. וְהִתְרוּץ עַל זֶה, שֶׁהִיא מַחְכִּימַת פְּתִי, בְּשִׁבִיל זֶה יְכוּלָה לְהַעֲדִי, כְּמוֹ שְׂמוּבָא בַחֲשׁוֹן מִשְׁפָּט הַלְכוּת עֵדוּת סִימָן ל"ה סְעִיף י"ד: תִּקְנַת קַדְמוֹנִים הוּא, דְּבִמְקוֹם שְׂאִין אֲנָשִׁים רְגִילִים לְהִיּוֹת, נָשִׁים נְאֻמָּנוֹת. וְזֶה יְדוּעַ, שֶׁעֲקָר תְּאֻוֹת הֵם בַּפֶּתֶר, בְּבַחֲיִנַת (מְשֻׁלִי ט): מִיָּם גְּנוּבִים יִמְתְּקוּ וְכוּ', וְאִין בְּנֵי אָדָם רְגִילִים שֵׁם. אֲבָל הַתּוֹרָה הִיא עוֹמְדַת שֵׁם, וְקוֹרֵאת אוֹתוֹ (שם): מִי פְתִי יִסוּר הִנֵּה וְכוּ' (וְזֶה אַחֲרֵי דָף נח), וּמַחְמַת תְּשׁוּקַת תְּאֻוֹתוֹ אִינוֹ שׁוֹמֵעַ קְרִיאָתָהּ, וְאַחַר גָּמַר תְּאֻוֹתוֹ הוּא מְרַגֵּשׁ תְּכַף קְרִיאָתָהּ, וּמִתְחַרֵּט תְּכַף עַל הָעֲבֵרָה. וְזֹאת הַחֲרָטָה, זֶה בְּחִינַת מַחְכִּימַת פְּתִי, כִּי בְשִׁעַת הָעֲבֵרָה הִיָּה בּוֹ רוּחַ שְׁטוּת, וְאַחַר גָּמַר הָעֲבֵרָה הִפָּה אֲזוּנוֹ לְאִמְרִיהָ שֶׁל הַתּוֹרָה, וְהַחֲכִימָהּ וּמִתְחַרְטָה. בְּשִׁבִיל זֶה הַתּוֹרָה אַף-עַל-פִּי שֶׁהִיא אִשָּׁה יְכוּלָה לְהַעֲדִי, כִּי הִיא עוֹמְדַת בְּמִקוֹם שְׂאִין אֲנָשִׁים רְגִילִים שֵׁם כִּנ"ל:

(מְסִימָן קמ"ד עַד פֶּאן - לְשׁוֹן רַבְּנוֹ זְכוּרֵנוּ לְבָרְכָה)

קמו

כִּשְׁמֵי שֶׁהוּא עֲזוּת פָּנִים אִין לוֹ חֶלֶק בַּתּוֹרָה, כְּמוֹ שְׂאִמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוּרָנָם לְבָרְכָה (חגיגה יד): דְּבַר צְוָה לְאֵלֶּף דּוֹר, שְׂבִבְקֵשׁ הַקְדוּשָׁה-בְּרוּךְ-הוּא לְתַן הַתּוֹרָה לְאֵלֶּף דּוֹרוֹת, רָאָה שְׂאִין הַעוֹלָם מִתְקַיֵּם וּנְתָנָה לְעֹשְׂרִים וְשִׁשָּׁה דּוֹרוֹת, וְעַמְד וּשְׁתַּלֵּן וְכוּ',

וְהָן הֵן עֲזֵי פָּנִים שְׁבִדְדוֹר. נִמְצָא, שֶׁהַעֲזֵי פָּנִים אֵינָם בְּכָלֵל קִבְּלַת
 הַתּוֹרָה, כִּי הֵם מֵהַתְּתַקַּע"ד דּוֹרוֹת שְׁלֹא הָיוּ רְאוּיִים לְקַבֵּל
 הַתּוֹרָה. וְכֵן אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבִרְכָה (נדרים כ): מִי שֵׁישׁ בּוֹ
 עֲזוֹת בְּיָדוֹעַ שְׁלֹא עָמְדוּ רַגְלֵי אָבוֹתָיו עַל הַר סִינַי, נִמְצָא
 שֶׁהָעֲזוֹת פָּנִים אֵין לוֹ חֵלֶק בַּתּוֹרָה. כְּמוֹ כֵן, מִי שֶׁהוּא אִישׁ שֶׁפֶל
 וְנִבְּזָה וְאֵין בּוֹ שׁוֹם עֲזוֹת דְּקִדְשָׁה, אֵין לוֹ גַּם-כֵּן חֵלֶק בַּתּוֹרָה,
 כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבִרְכָה (ביצה כה:): מִפְּנֵי מָה נִתְּנָה
 תּוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל מִפְּנֵי שֶׁהֵן עֲזִין. כִּי צְרִיךְ שִׁיְהִיָּה בּוֹ עֲזוֹת דְּקִדְשָׁה,
 כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבִרְכָה (אבות פ"ה): הָיוּ עוֹ בְּנִמְר.

וְעַל-יְדֵי עֲזוֹת דְּקִדְשָׁה שֵׁישׁ בּוֹ, הוּא מְקַבֵּל עֲזוֹת דְּקִדְשָׁה
 מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְהוּא בְּחִינַת (תהלים סח): תָּנוּ עוֹ
 לְאַלְקִים, אֵל יִשְׂרָאֵל הוּא נוֹתֵן עוֹ וְתַעֲצוּמוֹת לְעַם. תָּנוּ עוֹ
 לְאַלְקִים - זֶה בְּחִינַת אֲתַעְרוּתָא דְּלִתְתָּא, שֶׁעַל-יְדֵי-זֶה שֵׁישׁ לָנוּ
 עֲזוֹת דְּקִדְשָׁה לְעַמּוֹד כְּנֶגֶד כָּל הַקָּמִים עֲלֵינוּ לְמַנַּע אוֹתָנוּ
 מֵעֲבוֹדֵתָנוּ, חֵם וְשִׁלּוּם, וְאָנוּ מֵתַנְבְּרִין בְּעֲזוֹת גְּדוֹל כְּנֶגְדָם, שֶׁזֶהוּ
 עֲזוֹת דְּקִדְשָׁה, עַל-יְדֵי-זֶה אָנוּ נוֹתְנִין כְּבִיכּוֹל עוֹ וְכֹחַ לְמַעְלָה,
 בְּבְחִינַת: תָּנוּ עוֹ לְאַלְקִים. וְעַל יְדֵי זֶה נִתְעוֹרֵר לְמַעְלָה בְּחִינַת
 עֲזוֹת דְּקִדְשָׁה, וְנִשְׁפָּע עֲלֵינוּ, בְּבְחִינַת: אֵל יִשְׂרָאֵל הוּא נוֹתֵן עוֹ
 וְתַעֲצוּמוֹת לְעַם - שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מִשְׁפִּיעַ עֲלֵינוּ עֲזוֹת דְּקִדְשָׁה,
 וְנוֹתֵן לָנוּ עוֹ וְתַעֲצוּמוֹת, לְעַמּוֹד כְּנֶגֶד הָעֲזוֹת דְּסִטְרָא אַחֲרָא שֶׁל
 כָּל הָעֲזֵי פָּנִים שְׁבִדְדוֹר, שְׁאֵי אֶפְשָׁר לְעַמּוֹד כְּנֶגְדָם, כִּי-אִם עַל-יְדֵי
 עֲזוֹת דְּקִדְשָׁה. כִּי כְּשֶׁאֵין לוֹ עֲזוֹת דְּקִדְשָׁה, בּוֹדָאֵי וְכַסְלוּ אוֹתוֹ

המונעים מתורתו ועבודתו, כי אין לאדם חלק בתורה כשאינן לו
עזות דקדושה כנ"ל:

וְצָרִיד לְפָלֵס דְרָכָיו אִיד לְהַתְנַהֵג עִם הָעֲזוּת, לְבָלִי לְהִיּוֹת, חֵם
וְשָׁלוֹם, עֲזוּת פָּנִים, כִּי הִיא מִדָּה רָעָה מְאֹד כַּנ"ל, וְאָף-
עַל-פִּיכֵן יִהְיֶה לוֹ עֲזוּת דְקִדְשָׁה. וּמִדַּת עֲנוּה הוּא עֲנֵן אַחַר
לְגַמְרִי, וְעַקֵּר מִדַּת הָעֲנוּה - כְּשִׁיחִיָּה בְּמִדְרָגָה שְׂיֻכָּל לְכַתֵּב עַל
עֲצָמוֹ כְּמוֹ מִשָּׁה רַבְּנוֹ עָלָיו הַשָּׁלוֹם (במדבר יב): וְהָאִישׁ מִשָּׁה עָנוּ
מְאֹד, זֶהוּ מִדְרַגַּת הָעֲנוּה בְּתַכְלִית, וְכִמוֹ שְׂמַצִּינוּ בְּאִמּוֹרָאִים,
שְׂאֵמֵר רַב יוֹסֵף (סוטה מט:): לָא תִתְּנִי עֲנוּה דְאִיכָא אֲנָא:

קמח

מִדַּת הִירָאָה בְּעֲצָמָה הִיא יִרְאָה מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְאִם כֵּן יֵשׁ
לָהּ גַם כֵּן יִרְאָה. וְזֹאת הִירָאָה הִיא גַם-כֵּן יִרְאָה מֵהַשֵּׁם
יִתְבָּרַךְ, וְאִם כֵּן יֵשׁ לָהּ גַם-כֵּן יִרְאָה. וְכֵן נִכְלָל יִרְאָה אַחַת
בְּחִבְרֹתָהּ, לְמַעְלָה לְמַעְלָה עַד אֵין סוּף. וְזֶה שְׂאֵמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ
זְכוֹרֵנָם לְבִרְכָה (תנחומא ד' א שה"ש רבה סדר א' ירושלמי שבת פ"א וע"ש בפני
משה): מַה שְׂעִשְׂתָּה עֲנוּה עֵקֶב לְסִלּוֹתָא, עֲשִׂתָּה חֲכָמָה עֲטָרָה עַל
רֵאשִׁי, שְׂנַאֲמֵר: עֵקֶב עֲנוּה יִרְאָת ה', רֵאשִׁית חֲכָמָה יִרְאָת ה'.
נִמְצָא שְׂעֵקֶב הָעֲנוּה הִיא יִרְאָה, וְכֵן רֵאשִׁית חֲכָמָה הִיא גַם-כֵּן
יִרְאָה, נִמְצָא שִׁישׁ יִרְאָה לְמַעְלָה מִיִּרְאָה, כִּי הִירְאָה בְּעֲצָמָה יֵשׁ
לָהּ גַם כֵּן יִרְאָה, וְכֵן לְמַעְלָה לְמַעְלָה עַד אֵין סוּף כַּנ"ל.

קמט

חצות לילה אָקום לְהוֹדוֹת לָךְ עַל מִשְׁפָּטֵי צְדָקָךְ: (תהלים קיט)
 חצות הוא מִסְגָּל כְּמוֹ פְדִיּוֹן, כִּי הוּא הַמְתַקֵּת הַדִּינִים. כִּי צְדָק
 - דִּינָא, וּמִשְׁפָּט - רַחֲמֵי. וְזוֹה: עַל מִשְׁפָּטֵי צְדָקָךְ -
 הֵינּוּ שְׂצָדֵק גּוֹבֵר עַל מִשְׁפָּט. הַתְקוּן לָזֶה: חצות לילה אָקום.
 וְעַקֵּר חצות הוא תְּמִיד אַחַר שְׁשֵׁה שְׁעוֹת מִתְחַלֵּת הַלַּיְלָה, הֵן
 בְּקִיץ וְהֵן בַּחֲרֹף, וְאִז מִתְחִיל זְמַן חצות. וְנִמְשָׁךְ עַד גְּמַר אֲשֶׁמּוּרָה
 שְׁנִיָּה, דְּהֵינּוּ שְׁתֵּי שְׁעוֹת: וּבִבְקָר טוֹב לְהִסְתַּכֵּל עַל הַשָּׁמַיִם, וְעַל־
 דִּרְיוּזָה נִמְשָׁךְ הַדַּעַת, עַיִן בְּזֵהַר הַקְדוּשׁ (פ' בשלח נו):

קנ

דְמוֹת דְיוֹקְנֵי שָׁל אֲבִיו רָאָה: (סוטה לו: תנחומא פ' וישב)
 הוּא דָבָר נִסְתָּר מְאֹד, אִיךָ הַדְמוֹת נִתְרָאָה, וְהוּא בְעַצְמוֹ אֵינּוּ
 יוֹדֵעַ, כִּי בְּדַאי יַעֲקֹב לֹא יָדַע. וּמַעֲלַת הַנְּסִיּוֹן, אֵף שְׂרָאָה
 דְמוֹת דְיוֹקְנֵי, הֵם דְבָרִים נִסְתָּרִים וּמְכַסִּים מִכְּנֵי אָדָם.

קנא

סְגָלָה לְזֹרַע שָׁל קְנִימָא - שְׂיֵאמְרוּ שְׁנִיָּהֶם, הָאִישׁ וְאִשְׁתּוֹ, קָדָם
 הַזְּוֹנָג פְּרִשְׁת "וּבְרָאשֵׁי חֲדָשִׁיכֶם" (במדבר כח). וְכֵן
 בְּשֶׁהֲתִינּוֹק חוֹלָה, חֵם וְשָׁלוֹם, יֵאמְרוּ אִז גַּם־כֵּן הָאִישׁ וְהָאִשָּׁה
 פְּרִשְׁת "וּבְרָאשֵׁי חֲדָשִׁיכֶם". כִּי "מְאֹרֶת" חֵסֵר וְאוֹ, שֶׁהוּא הַחַיּוּת

שֶׁל כָּל דְּבַר, וְכֵן "כֹּלֵת מֹשֶׁה" חָסֵר וְאוּ גַם בֵּן (וְהָרַד וַיְחִי דָף רלו. וע' וְהָרַד פְּנַחַם דָּף רנד). וְכֹל זֶה הוּא סוּד פְּגִימַת הַלְּבָנָה, שְׁמִשְׁשׁ נְמוֹשָׁךְ בְּחִינַת מְאֹרֵת חָסֵר וְאוּ, שֶׁהוּא אִסְכָּרָה לְרַבֵּי, חֵם וְשָׁלוֹם. כִּי הוּא"ו הוּא הַחַיּוּת שֶׁל כָּל דְּבַר, וְעַל כֵּן חֶסְרוֹן הוּא"ו מְרַמֵּז עַל חֶסְרוֹן הַחַיּוּת בִּנְ"ל, וּמִשְׁשׁ נְמוֹשָׁךְ מֵיַתַּת הַבָּנִים קָמָנִים, חֵם וְשָׁלוֹם. וּבְרֵאשׁ חֹדֶשׁ מֵתַחֲלַת הַלְּבָנָה לְהַתְּמַלְאוֹת וּלְהַתְּתַקֵּן כִּידוּעַ, כִּי אִזּוּ הַגִּיעָה לְתַכְלִית הַפְּגָם וְהַחֶסְרוֹן, וְאִזּוּ תִכְפַּף מֵתַחֲלִיל הַתְּתַקֵּן וְהַמְּלוֹי. וְזֶהוּ: כֹּלֵת - רְאִישֵׁי תְבוֹת: כְּפָרָה לְכָל תּוֹלְדוֹתֵם; שְׁבָרֵאשׁ-חֹדֶשׁ נִתְתַקֵּן וְנִמְתָּק בְּחִינַת כֹּלֵת מֹשֶׁה, שֶׁהוּא בְּחִינַת הַלְּבָנָה, כִּי אִזּוּ מֵתַחֲלַת לְהַתְּמַלְאוֹת בִּנְ"ל. וְאִזּוּ נְמוֹשָׁךְ מִבְּחִינַת כֹּלֵת מֹשֶׁה כְּפָרָה לְכָל תּוֹלְדוֹתֵם בִּנְ"ל, שְׁנִמְשָׁךְ כְּפָרָה וּסְלִיחָה וְהַמְּתַקָּה עַל כָּל תּוֹלְדוֹתֵם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, שִׁיחָה נְמוֹשָׁךְ עֲלֵיהֶם חַיִּים טוֹבִים וְאַרְכִּיִם. וְעַל-כֵּן פָּרַשְׁת וּבְרֵאשֵׁי חֹדְשֵׁיכֶם סֻגְלָה לְבָנִים בִּנְ"ל:

קנב

כִּשְׁבָּא נִשְׁמָה קְדוּשָׁה לְעוֹלָם עִם הָעֲנַפִּים הַשִּׁיכִים לָהּ, אִזּוּ הַקְּלָפָה מְסַבֶּבֶת אוֹתָהּ. רַק נִשְׁאָר פֶּתַח נִגְדַת אִמּוֹנָה, שְׁכַנְגַד הָאִמּוֹנָה הַפֶּתַח פְּתוּחַ. וּמַחְמַת פְּגָם הָעֲנַפִּים, חֵם וְשָׁלוֹם, מְשַׁלְּכִין אוֹתָם מִשֶּׁם, דְּהֵינּוּ שְׁמִשְׁלִיכִין אוֹתָם מִן הָאִמּוֹנָה. וְאִזּוּ אֵין יְכוּלִין לְכַנֵּם, דְּהֵינּוּ לְהַתְּקַרֵּב אֶל שְׁרֵשֶׁם, שֶׁהוּא הַנִּשְׁמָה הַנְּ"ל. כִּי לְפַעְמִים מְשַׁלְּכִין וּמְפִילִין אֶחָד מִן הָאִמּוֹנָה, כְּעֵין מַה

שְׁמָצִינוּ שְׂאֵמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנוּם לְבִרְכָה (זוהר אחרי דף עב) עַל אֶרֶץ־
יִשְׂרָאֵל, עַל הַמַּתִּים שְׂאִינָם רְאוּיִים לְקַבֵּר בְּאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל: וַתְּבוֹאוּ
וַתִּמְצְאוּ אֶת אֶרְצִי וְנַחֲלָתִי וכו'.

וְהִנֵּה סְתִימַת הַפֶּתַח הַנַּ"ל, דְּהִינוּ הָאִמוּנָה, עַל־יְדֵי פָגַם
הָעֲנָפִים בְּנַ"ל, הוּא רַק לְפִי שְׁעָה, וְאַחֲר־כֵּן נִפְתַּח
הַפֶּתַח כְּבִתְחִלָּה. הִינוּ שְׁבַעַת שְׁצָרִיכִין לְהַשְׁלִיךְ לַחוּץ אֶת מִי
שְׂאִין רְאוּי לְהִתְקַרֵּב, אֲזִי הַקְּלָפָה הַמְּסַבֶּבֶת הַנַּ"ל, שְׂיֵשׁ בָּהּ פֶּתַח
כְּנַגַּד אִמוּנָה בְּנַ"ל, הִיא מְתַנַּבֶּרֶת וּמְתַקַּרֶבֶת וּמְתַפְּשֶׁטֶת גַּם עַל
הַפֶּתַח הַנַּ"ל, וְאֲזִי אֵין יָכוֹל לְכַנֵּם, וְתַכְּף אַחֲר־כֵּן, חוֹזֵר הַפֶּתַח
וְנִפְתַּח כְּבִתְחִלָּה. וּכְשֵׁיִשׁ, חֵם וְשָׁלוֹם, רַבּוּי פְּגָמִים הִרְבָּה, שְׁעַל־
יְדִיָּזָה יֵשׁ כַּח לְהַסְבּוֹב הַנַּ"ל לְהִתְפַּשֵּׁט עַל הַפֶּתַח לְבָלִי לְהַנִּיחַ
לְכַנֵּם בְּנַ"ל, אֲזִי מִתִּירָאִין וְחוֹשְׁשִׁין שְׁלֵא יִסְתֵּם הַפֶּתַח לְגַמְרֵי, חֵם
וְשָׁלוֹם, עַל־יְדֵי הַתְּנַבְּרוֹת הַקְּלָפָה הַמְּסַבֶּבֶת, וְאֲזִי מַעֲמִידִין שָׁם
בְּפֶתַח הַנַּ"ל יֵרָא שָׁמַיִם, שְׁהוּא בְּעַצְמוֹ עוֹמֵד לְשֹׁמֵר שְׁלֵא יִכְנָסוּ
שָׁם. וְאֶף־עַל־פִּי־כֵן הוּא תוֹעֵלֶת נַגַּד הַקְּלָפָה הַמְּסַבֶּבֶת הַנַּ"ל,
שְׂאִי אֶפְשָׁר לָהּ לְהִתְקַרֵּב וּלְהִתְפַּשֵּׁט עַל הַפֶּתַח, מַחֲמַת הִירָא
שָׁמַיִם שְׁעוֹמֵד שָׁם. וְעַל־יְדֵי מְסִירַת נֶפֶשׁ, דְּהִינוּ שְׁמוֹסֵר נֶפֶשׁוֹ
בְּשִׁבִיל לְנִסְעָה וּלְהִתְקַרֵּב לְהַצְדִּיק, עַל־יְדִיָּזָה אֶפְשָׁר לְדַבֵּק עַצְמוֹ
אֵלָיו. אִךְ אִי אֶפְשָׁר שְׂיֵאִיר אֵלָיו חֲכָמָה, דְּהִינוּ הַמַּחַ בְּעַצְמוֹ.
וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִמְהַר הַגְּאֹלָה בְּכֻלָּל וּבְפָרֵט:

עֵינֵי בְּזֵהר תְּרוּמָה (דף קמ: קמא.), הוֹבֵא בְּפָרְדֵם, שְׁעַר הַתְּמוּרוֹת,
פָּרַק ב: בְּאַרְעָא קְדִישָׁא מִתְתַּקְנָא כְּלָא וְכו'; עֵינֵי שְׁם הַיֵּטֵב

מה שכתוב שם: פְּרִיסָא קְלִישָׁא, שְׁנַפְרָם עַל הַפְּתַח. וְעַל־פִּי הַסּוּד הַנִּ"ל הוּא בְּחִינַת הִירָא שְׁמַיִם, שֶׁהוּא בְּחִינַת: פְּרִיסָא קְלִישָׁא, וְכַמְבָּאָר שָׁם בְּזֵהר: לְמַעַל אִי אַפְשָׁר, וְגַם הַקְּלָפָה אִי אַפְשָׁר לָהּ לְהַתְּפַשֵּׁט עַל הַפְּתַח מַחֲמַת הַפְּרִיסָא קְלִישָׁא, עֵינַי שָׁם, וְהוּא מְמַשׁ מַה שְׁכָּתוּב לְעֵיל בְּעֵנַי הִירָא שְׁמַיִם, וְדוּק הַיֵּטֵב וְתַבִּין נִפְלְאוֹת. וְגַם עֵינַי בְּסִפְר "טוֹב הָאָרֶץ", שֶׁשָּׁם מְדַבֵּר גַּם כֵּן מְעַנֵּן אָרֶץ־יִשְׂרָאֵל, וְהֵבֵן הַדְּבָר הַיֵּטֵב לְדַמוּת מְלִתָּא לְמִלְתָּא, כִּי הַכֹּל אַחַד עִם הַנִּ"ל:

קנג

עֵינַי קִבְּלַת פְּנֵי תַלְמִיד־חֶכֶם - כִּי הַלְּבָנָה אֵין לָהּ אֹר מְעַצְמָה כָּלָל, רַק הִיא מְקַבְּלַת אֹר מִהַשְּׁמַשׁ. הֵינּוּ עַל־יְדֵי שְׁהַלְּבָנָה הִיא כְּמִרְאָה מְלַטְשֶׁת, עַל־יְדֵי־זֶה מְקַבְּלַת אֹר מִהַשְּׁמַשׁ, וּמְתַנּוּצֵץ מִמֶּנָּה אֹר לְהָאִיר עַל הָאָרֶץ. אִךְ אִם הִיא גְּשָׁמָה עָב וְחָשׁוּךְ, בְּלִתֵּי מְלַטְשֶׁת, לֹא הִיְתָה יְכוּלָה לְקַבֵּל אֹר הַשְּׁמַשׁ כָּלָל. וְכֵן הַתְּלָמִיד וְהָרַב הֵם בְּחִינַת חֲמָה וְלִבְנָה, כְּמַבְּאָר בְּמָקוֹם אַחֵר. וְאִם הַתְּלָמִיד יֵשׁ לוֹ פְּנִים, הֵינּוּ בְּחִינַת אֲנַפִּין נְהִירִין, בְּחִינַת מִרְאָה מְלַטְשֶׁת, אִזֵּי יְכוּל לְקַבֵּל פְּנִים, לְקַבֵּל אֹר פְּנֵי הָרַב. וְאִזֵּי רְאוּי שְׁהָרַב, יִתְרָאָה עֲצָמוֹ בְּתוֹךְ פְּנֵי הַתְּלָמִיד הַמְקַבֵּל פְּנָיו, כְּמוֹ בְּכֹל מִרְאָה מְלַטְשֶׁת, שְׁכָל הָעוֹמֵד כְּנֻגָּהּ רוֹאָה אֶת עֲצָמוֹ בְּתוֹךְ הַמִּרְאָה. כֵּן מְחִיב גַּם כֵּן כָּאן, שֶׁהַתְּלָמִיד יְקַבֵּל פְּנֵי הָרַב, הֵינּוּ שִׁיקְבֵּל פְּנֵי הָרַב לְתוֹכוֹ, שִׁיתְרָאָה בְּתוֹכוֹ פְּנֵי הָרַב.

וזהו קבלת פנים, הינו קבלת פנים ממש כנ"ל. וזהו דוקא אם יש להתלמיד פנים, הינו אנפין נהירין, שהם בחינת מראה מלפשת כנ"ל. אך אם אין לו פנים, הינו שהוא בחינת אנפין חשוכין, אזי אין יכול לקבל פנים, כנזכר לעיל לענין חמה ולבנה. ובדאי אין מתראה בתוכו פני הרב, כמו העומד נגד כל דבר עב וחסוד. ועל ידי זה אפשר לדעת, אם הוא משקע בתאות ממון, כי אם אין רואה את עצמו בו, יודע שהוא בבחינת אנפין חשוכין, שהוא בחינת המשקע בתאות ממון, כמבאר במקום אחר (לעיל פסוק כ"ג ע"ג שם). וכן כל אחד נגד חברו, אפשר לו לדעת על-ידי-זה. כי כל אחד שיצא מתאות ממון יותר מחברו, נקרא כנגדו צדיק, כמבאר במקום אחר (שם).

וזה שפתוב (דברים ה): פנים כפנים וכו'; הינו בשעת מתן תורה היו ישראל בבחינת אנפין נהירין, והיו יכולים לקבל פנים דקדשה, הינו שיתראה בתוכם פנים דקדשה כנ"ל. וזהו: פנים כפנים - שפנים דקדשה היה בתוך פניהם, בחינת קבלת פנים כנ"ל. וזהו: דבר ה' עמכם - שהדבור היה מדבר עם כל אחד, ויוצא מכל אחד מישראל, מאחר שנכלל בתוכו פנים דקדשה כנ"ל. אך מי שהוא עזות פנים, אין לו פנים דקדשה, ואינו יכול לקבל פנים כנ"ל, ועל-כן אמרו רבותינו זכרונם לברכה (נדרים ט): כל מי שיש לו עזות, בידוע שלא עמדו רגלי אבותיו על הר סיני:

קנר

דַּע, כִּי יֵשׁ יִרְאוֹת נְפוּלוֹת, וְכֹל הַיְסוּרִין וְהַדִּינִים שֵׁישׁ לְאָדָם,
 כֻּלָּם הֵם מֵהִירְאוֹת הַנְּפוּלוֹת שֶׁנִּפְלוּ לְתוֹךְ זֶה הַדָּבָר שֶׁהוּא
 מִתְפַּחַד וַיֵּשׁ לוֹ יְסוּרִין מְמֻנִי. וְהֵם בְּחִינַת (שבת עו:): חֲמֹשׁ אַיְמוֹת,
 אַיְמַת חֲלָשׁ עַל הַגְּבוּר, שְׂאֵף שֶׁהוּא נִגְדַּ הַטְּבַע, שֶׁהַגְּבוּר יִפְחַד
 מֵהַחֲלָשׁ, אֵךְ שֶׁהוּא מִחַמַּת הִירְאָה הַעֲלוֹינָה שֶׁנִּפְלָה וְנִתְלַבְּשָׁה
 בְּאֵלוֹ הַדְּבָרִים. וְעַל כֵּן הֵם בְּמִסְפַּר חֲמֹשׁ, כִּנְגַד חֲמֹשׁ גְּבוּרוֹת,
 שֶׁהֵם חֲמֹשׁ אוֹתִיּוֹת מִנְּצַפְ"ךְ כְּפוּלִים. וְצָרִיךְ לְהַעֲלוֹת הִירְאוֹת
 הַנְּפוּלוֹת, לְשִׁרְשָׁם לְמִקּוֹמָם.

וּמִקּוֹם הִירְאָה הַיָּא בְּלֵב, כְּמוֹ שֶׁפִּרְשׁ רַש"י: דְּבַר הַמְּסוּר לְלִבּוֹ
 שֶׁל אָדָם נֶאֱמַר בּוֹ וַיְרֵאָתָּ (קדושים יט). וְהִירְאָה צְרִיכָה
 לְהִיּוֹת עִם דַּעַת, כִּי בְּלֵא דַּעַת נֶאֱמַר (איוב ד): הֲלֵא יִרְאָתְךָ
 כִּסְלִתְךָ. וְהַדַּעַת צְרִיךְ לְהִיּוֹת בְּלֵב, כִּי גַם עִכוּ"ם יֵשׁ לוֹ דַּעַת,
 אֵךְ הוּא בְּלֵא לֵב. אֵךְ עֵקֶר הַדַּעַת - כִּשֶׁהוּא בְּלֵב, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב
 (דברים ד): וַיְדַעַת הַיּוֹם וְהַשְּׁבוֹת אֶל לְבָבְךָ; כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב (שם טט):
 וְלֹא נָתַן לָכֶם יָב לְדַעַת - דִּיקָא. וְכִשְׁמַחְבֵּר הַדַּעַת שֶׁבְּלֵב, עִם
 הִירְאָה שֶׁשִׁרְשָׁהּ וּמִקּוּמָהּ בְּלֵב, אִזִּי נֶאֱמַר (משלי ב): אִזִּי תִבִּין יִרְאָתָּ
 ה' וְדַעַת אֱלֹקִים תִּמְצָא. וְהִנֵּה כְּתוּב (שם טט): מִלֶּךְ בְּמִשְׁפָּט
 יַעֲמִיד אָרְץ; הִינוּ עַל־יַדֵּי מִשְׁפָּט מַעֲמִיד וּמַעֲלָה הִירְאָה, שֶׁהִיא
 בְּחִינַת אָרְץ, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב (תהלים עו): אָרְץ יִרְאָה. וּמִשְׁפָּט הוּא מֵה
 שֶׁהָאָדָם שׁוֹפֵט וְדִן עֲצֻמוֹ עַל כָּל דְּבַר וְדָבָר שֶׁעוֹשֶׂה, טָרָם

שְׂדֵינּוּ אוֹתוֹ לְמַעֲלָה. וְעַל־יְדֵי מָה שֶׁהוּא בְּעֵצְמוֹ שׁוֹפֵט אֶת עֵצְמוֹ
נִצּוֹל מִדֵּין שְׁלֹמֶעֱלָה, כִּי בְּשֵׁישׁ דֵּין לְמַטָּה אֵין דֵּין לְמַעֲלָה (מ"ד
שׁוֹפְטִים פ"ה). וְכִיּוֹן שְׂאִין עָלָיו דֵּין אֵין צְרִיכָה הִירָאָה לְפִל
וּלְהַתְּלַבֵּשׁ לְמַטָּה, וְאֵין צְרִיךְ לִירֵא מִשּׁוֹם דְּבַר, וְאֵין לוֹ רַק יִרְאָה
הַעֲלִיּוֹנָה, יִרְאֵת הַרוֹמְמוֹת: (ע"ן כָּל זֶה לְעִיל בְּהַתּוֹרָה "מִי שְׂרוּצָה לְטַעַם טַעַם
אוֹר הַגִּנּוּ" בְּסִימָן טו, שֵׁם מְבַאֵר כָּל זֶה בְּאִרְכּוּת.)

קנה

עֲצָבוֹת הוּא מִדָּה רְעָה מְאֹד. וּמָה שֶׁהָאָדָם אֵינוֹ נוֹסֵעַ
לְהַצְדִּיק, הוּא מַחְמַת עֲצָבוֹת וּכְבֹדוֹת. וְכֵן מָה שְׂאֵינוֹ
מִתְפַּלֵּל כְּרָאוּי, הוּא מַחְמַת עֲצָבוֹת וְעֲצָלוֹת. הֵינּוּ מַחְמַת חֶסְרוֹן
אֱמוּנָה, כִּי בּוֹדָאֵי אִם הָיָה לוֹ אֱמוּנָה שְׁלֵמָה, וְהָיָה מֵאֲמִין
שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עוֹמֵד עָלָיו, וְשׁוֹמֵעַ כָּל דְּבַר וְדַבּוּר שְׂיוֹצֵא
מִפִּיו, וּמֵאֲזִין לְקוֹל תְּפִלָּתוֹ, בּוֹדָאֵי לֹא הָיָה לוֹ שׁוֹם עֲצָבוֹת
וְעֲצָלוֹת וּכְבֹדוֹת בְּתְפִלָּתוֹ, וּבּוֹדָאֵי הָיָה מִתְפַּלֵּל כְּרָאוּי; אֲךָ עֵקֶר
בְּלִבּוֹל הַתְּפִלָּה, הוּא בָּא מַחְמַת חֶסְרוֹן אֱמוּנָה. וְעַל־כֵּן נוֹפֵל
עָלָיו עֲצָלוֹת וְעֲצָבוֹת, וּמְבַלְבֵּל אֶת תְּפִלָּתוֹ. כִּי עֵקֶר הָעֲצָבוֹת
וְהָעֲצָלוֹת, הוּא מַחְמַת חֶסְרוֹן אֱמוּנָה. כִּמּוֹ לְמִשְׁל, כְּשֶׁמִּנְיָחִין
חֲטָה בְּאֶרֶץ טוֹבָה, אֲזִי הוּא גָדֵל וְצוֹמֵחַ יָפֵה, וְאֵינוֹ מִזִּיק לוֹ
שׁוֹם רוּחַ וְלֹא זִיקִים וְרַעְמִים, וְזֶה מַחְמַת שֵׁישׁ כַּח הַצּוֹמֵחַ וְכַח
הַגּוֹדֵל, עַל כֵּן אֵינוֹ מִזִּיק לוֹ שׁוֹם דְּבַר. אֲבָל כְּשֶׁנּוֹתְנִין הַחֲטָה
בְּאֶרֶץ שְׂאֵינָה טוֹבָה לְזְרִיעָה, אֲזִי הוּא נִרְקֵב בְּאֶרֶץ, מַחְמַת

שָׂאִין לוֹ כַּח הַצּוּמֵחַ וְכַח הַגּוֹדֵל. וְאִמוּנָה הִיא בְּחִינַת כַּח הַגּוֹדֵל וְכַח הַצּוּמֵחַ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (אסתר ב'): וַיְהִי אוֹמֵן אֶת הַדָּסָה - לְשׁוֹן גְּדוּל, וְכִמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנִים לְבִרְכָה (שבת לא): אִמוּנָה - זֶה סֵדֶר זְרָעִים. וְעַל כֵּן כְּשֵׁשׁ לוֹ אִמוּנָה, שְׁהִיא בְּחִינַת כַּח הַגּוֹדֵל וְכַח הַצּוּמֵחַ, אֲזִי אֵין מְזִיק לוֹ שׁוּם דְּבָר, וְאִינוֹ יֵרָא מְשׁוּם אָדָם וְשׁוּם דְּבָר, וּמִתְפַּלֵּל בְּחִינַת כְּרָאוֹ, וְנוֹסֵעַ לְהַצְדִּיק, כִּי אִינוֹ מִתְיָרָא וּמִתְפַּחַד מְשׁוּם עֲנִין שֶׁבְּעוֹלָם. אֲבָל כְּשֵׁשׁ חֶסְרוֹן בְּאִמוּנָה, אֲזִי אֵין לוֹ כַּח הַגּוֹדֵל וְכַח הַצּוּמֵחַ, וְאֲזִי הוּא גֵרָקֵב מִמֶּשׁ, כְּמוֹ הַחֶפְזָה הַנִּל, וְעַל־כֵּן יֵשׁ לוֹ עֲצָבוֹת וְעֲצָלוֹת וּכְבֻדוֹת, וְהוּא גֵרָקֵב מִמֶּשׁ.

וְזֶה בְּחִינַת אֶרֶךְ אַפִּים, הֵינּוּ מֵה שֶׁאִינוֹ יֵרָא מְשׁוּם דְּבָר, וְאִינוֹ מְשֻׁגָּח עַל שׁוּם בְּטוֹל וּבְלָבוּל בְּעִבּוּדָתוֹ, רַק עוֹשֶׂה אֶת שְׁלוֹ, זֶה בְּחִינַת אֶרֶךְ אַפִּים. שְׂאִין שׁוּם דְּבָר יָכוֹל לְבַלְבֵּל אוֹתוֹ, כִּי לֹא אִכְפַּת לֵה שׁוּם דְּבָר, רַק עוֹשֶׂה אֶת שְׁלוֹ בְּעִבּוּדָתוֹ אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ. כִּי אֶרֶךְ אַפִּים הוּא תְלוּי בְּבְחִינַת אִמוּנָה, כִּי כָּל זְמַן שֵׁשׁ עֲבוּדָה זָרָה בְּעוֹלָם חֶרוֹן אָף בְּעוֹלָם (ספרי פֶּרֶשֶׁת רֹאה), אֲבָל עַל־יְדֵי אִמוּנָה, שֶׁהוּא הֶפְךָ עֲבוּדָה זָרָה, נִתְפַּטֵּל הַחֶרוֹן אָף, וְזוֹכִין לְאִרִּיכַת אַפִּים, שֶׁהוּא הֶפְךָ הַחֶרוֹן אָף, הֵינּוּ שְׂזוּכָה עַל־יְדֵי אִמוּנָה לְאִרִּיכַת אַפִּים, שִׁיאִרִיךְ אָפוֹ עַל כָּל דְּבָר בְּלָבוּל וּמְגִיעָה שְׂעוּבָר עֲלוֹ בְּתִפְלָתוֹ וְעִבּוּדָתוֹ, שִׁיסְבֵּל הַכֹּל, וְלֹא יִתְעַצֵּב וְלֹא יִתְעַצֵּל עַל־יְדֵי־זֶה כָּלֵל, רַק יַעֲצֹר רוּחוֹ וְלֹא יִכְפַּת לֵה כָּלֵל, וְיַעֲשֶׂה אֶת שְׁלוֹ בְּעִבּוּדָתוֹ, וְיַעֲבֹר עַל הַכֹּל, וְלֹא יִחַוֵּשׁ עַל כָּל

הַבְּלָבוּלִים וְהַמְּנִיעוֹת כָּלֵל. שְׁכַל זֶה הוּא בְּחִינַת אֶרֶץ אֲפִים, שְׁזוֹכִין עַל־יְדֵי אַמוּנָה, שֶׁהוּא בְּחִינַת פַּח הַגּוֹדֵל וְכַח הַצּוּמָח. כִּי עַל־יְדֵי־זֶה הוּא גֹדֵל וְצוּמָח וּמְצַלִּיחַ בְּעִבּוּדָתוֹ, כִּי לֹא יוּכַל לְבַלְבֹּלוֹ שׁוּם מוֹנֵעַ לְהַפִּילוֹ בְּעִצְבוֹת וְעֲצָלוֹת חֵם וְשָׁלוֹם, וְלִמְנָעוֹ עַל־יְדֵי־זֶה, חֵם וְשָׁלוֹם, רַק יַעֲשֶׂה אֶת שְׁלוֹ בּוֹרִיזוֹת וְשִׁמְחָה, וְלֹא יִסְתַּפֵּל עַל כָּל הַבְּלָבוּלִים כָּלֵל, שְׁכַל זֶה הוּא בְּחִינַת אֶרֶץ אֲפִים, בְּחִינַת אַמוּנָה, בְּחִינַת פַּח הַגּוֹדֵל וְכַח הַצּוּמָח כַּנִּלְ"ל:

וְדַע, שְׁאֶרֶץ אֲפִים תִּלְוִי בְּאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, כִּי שָׁם זוֹכִים לְבְּחִינַת אֶרֶץ אֲפִים. כִּי אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל הוּא בְּחִינַת אַמוּנָה, כְּמוֹ שְׁכַתּוֹב (תהלים לו): שָׁכֵן אֶרֶץ וְרַעַה אַמוּנָה; וְכִמּוֹ שְׁאֲמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנִים לְבִרְכָה (כתובות קי): כָּל הַדֶּרֶךְ בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל דּוֹמָה כְּמוֹ שִׁישׁ לוֹ אֵלּוֹף. נִמְצָא שְׁאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל הוּא בְּחִינַת אַמוּנָה, וְעַל־יְדֵי אַמוּנָה זוֹכִין לְבְּחִינַת אַרְיֵכַת אֲפִים כַּנִּלְ"ל, דְּהֵינּוּ שְׁלֵא יוּכַל לְבַלְבֹּלוֹ שׁוּם מוֹנֵעַ וּבְלָבוּל מֵעִבּוּדָתוֹ כַּנִּלְ"ל. נִמְצָא שְׁעַקֵּר עִבּוּדַת אִישׁ הַיִּשְׂרָאֵלִי, זוֹכִין עַל־יְדֵי אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, שֶׁהוּא בְּחִינַת אַמוּנָה, בְּחִינַת אַרְיֵכַת אֲפִים, בְּחִינַת פַּח הַגּוֹדֵל וְכַח הַצּוּמָח, שְׁעַל־יְדֵי־זֶה זוֹכִין לְהַתְּחִיזֵק בְּעִבּוּדָתוֹ, וְלִבְלִי לְהִסְתַּפֵּל עַל שׁוּם מוֹנֵעַ וּמַעֲפֵב וּמִבְּלָבֵל, שְׁאֵי אֶפְשָׁר לְזַכּוֹת לְעִבּוּדַת הַשֵּׁם בְּאֵמַת כִּי־אִם עַל־יְדֵי־זֶה וְכַנִּלְ"ל.

וְעַקֵּר גֹּדֵל הַהִשְׁתַּקְּקוֹת וְהַהִתְלַהְבוֹת שֶׁל מֹשֶׁה רַבְּנוּ, עָלָיו הַשָּׁלוֹם, שֶׁהָיָה מִתְּלַהֵב לְאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל כָּל־כַּף, הָיָה רַק בְּשִׁבִיל מִדָּה זֹאת שֶׁל אַרְיֵכַת אֲפִים, מִחֲמַת שְׂרָאָה שֶׁשָּׁם בְּאֶרֶץ־

ישראל זוכין לבחינת ארץ אפים כנ"ל. וזה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (סנהדרין קיא): וימהר משה ויקד ארצה וישתחו, מה ראה, ארץ אפים ראה. הינו כנ"ל, כי מחמת שראה בחינת ארץ אפים, שהוא תלוי בארץ ישראל כנ"ל, על־כן ויקד ארצה, שהיה לבו בוער לארץ ישראל, כדי לזכות לארץ אפים כנ"ל. וזה שאמרו שם: וחד אמר אמת ראה, מר אמר חדא ומר אמר חדא, ולא פליגי. כי ארץ־ישראל הוא בחינת אמת, כמבאר במקום אחר. ומסיק שם בגמרא: שמע מנה ארץ אפים ראה, כי עקר הוא בחינת אריכת אפים כנ"ל. וצריך כל אדם לבקש מהשם יתברך שיהיה לו כסופין וגעגועים לארץ־ישראל, וגם שיהיה געגועים לכל הצדיקים לארץ־ישראל. והוא סגולה להפעם ולעצבות, כי כל הבעים כאלו עובד עכו"ם (שבת קה), אבל ארץ־ישראל הוא בחינת אמונה, בחינת ארץ־אפים, הפך הפעם. וזה שקדם קריאת־שמע, שהוא אמונת היחוד, אנו מבקשים: והוא יוליכנו קוממיות לארצנו, הינו שאנו מבקשים ומתגעגעים לארץ־ישראל, ועל־ידי־זה זוכים לאמונה, הינו קריאת־שמע, שהוא אמונה:

קנו

לב מהור ברא לי וכו': (תהלים נא)

כי מה שמדברים בינו לבין קונו, הוא בחינת רוח־הקדש. ודוד המלך, עליו השלום, שהיה מעלתו גדולה מאד, יסד

מִזֶּה סֵפֶר תְּהִלִּים. וְכֵן כָּל אֶחָד לְפִי בְּחִינַת הַרוּחַ
הַקִּדְּשׁ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תהלים כו): לֵךְ אָמַר לְבִי, כְּמוֹ שֶׁפָּרֵשׁ
רַש"י: לֵךְ - בְּשִׁבְלֶיךָ וּבְשִׁלְיֹתֶיךָ, אָמַר לִי לְבִי. שֶׁכָּל הַדְּבָרִים
שֶׁהֵלֵב אֹמֵר, הֵם דְּבָרֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מִמֶּשׁ, וְהוּא בְּחִינַת רוּחַ
הַקִּדְּשׁ. וְצִרְיֹךְ לְחִדְּשׁ תְּמִיד, לְבַקֵּשׁ בְּכָל פֶּעַם בְּתַחֲנוּנִים וּדְבָרֵי
רְצוּיִים חֲדָשִׁים.

וְלִזְכוֹת לְזֶה, צִרְיֹךְ טְהַרַת הַלֵּב. וְטְהַרַת הַלֵּב הוּא, עַל-יְדֵי
שְׁמִתְלֵהב וּבֹעֵר לְבוֹ לְהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ, עַל-יְדֵי-זֶה נִטְהַר
הַלֵּב. כִּי נִגְדַּ שְׁנִתְלֵהב וְנִבְעֵר לַעֲבֹרָה אוֹ לְתַאוּה רָעָה, חֵם
וְשָׁלוֹם, שְׁמִזֶּה נִטְמָא לְבוֹ, נִגְדַּ זֶה צִרְיֹךְ שִׁיתְלֵהב וְיִבְעֵר לְבוֹ
לְהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ*, וְעַל יְדֵי זֶה
יִטְהַר לְבוֹ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (במדבר
לא): כָּל דָּבָר אֲשֶׁר יָבֵא בְּאִישׁ
תִּעֲבִירוּ בְּאִישׁ. וּכְשִׁישׁ לוֹ
טְהַרַת הַלֵּב, אֲזִי זֹכֶה לְדַבֵּר
בְּכָל פֶּעַם דְּבוּרִים חֲדָשִׁים,
שֶׁהוּא בְּחִינַת רוּחַ-הַקִּדְּשׁ.
וְזֶהוּ: לֵב טְהוֹר בְּרָא לִי
אֱלֹקִים, אֲזִי: וְרוּחַ נְכוֹן חִדְּשׁ
בְּקַרְבִּי, שִׁיזְכֶּה לְחִדְּשׁ דְּבוּרִים
חֲדָשִׁים, שֶׁהֵם בְּחִינַת רוּחַ
הַקִּדְּשׁ כַּנִּלְוֹ:

* כִּי עַל יְדֵי חֲמִימוֹת הַלֵּב, עַל יְדֵי זֶה
מִגְרֵשׁ רוּחַ הַטְּמָאָה. כִּי טִבֵּעַ הָאִשׁ
שֶׁמִּגְרֵשׁ הָאוּר, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּרַר לְחֲכָמוֹ
הַיְסוּדוֹת, כִּי זֶהוּ סִפְת מַה שִׁיזְכֶּה הַקְּנִי
שֶׁרָפָה עַל יְדֵי שְׁמִדְלִיקוֹן מַה שֶׁזֶרְיֵן
לְמַעַלָּה (דְּהִינֵנו הַפִּילוֹר). כִּי עַל יְדֵי כַח
הָאִשׁ, בּוֹרַח הָאוּר, וְהָאוּר הוּא דוֹחָה
אֶת הַדְּבָרִים שֶׁמִּלְאוּ בָּהֶם אֶת הַקְּנִי
שֶׁרָפָה, וְעוֹד נִתְבָּרַר בְּחוּשׁ עַל יְדֵי
כְּמוֹה דְּבָרִים. וְהַכֵּלֵל, שֶׁהָאִשׁ מִגְרֵשׁ
הָאוּר, עַל כֵּן חֲמִימוֹת שֶׁכֵּלֵב שְׁבוֹעֵר
לְהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ, מִגְרֵשׁ הַרוּחוֹת, שֶׁהֵם
אוּר, הִינֵנו מִגְרֵשׁ אֶת רוּחַ הַטְּמָאָה,
וְעַל-יְדֵי-זֶה נִטְהַר לְבוֹ:

וּלְבוֹא לְהַתְּלַחֲבוֹת וְחַמְיּוֹת לְהֵשֶׁם יִתְּבַרַךְ, הוּא עַל יְדֵי
 תְּנוּעָה. כִּי תְּנוּעָה מְעוֹרֵר חַמְיּוֹת, כְּמוֹ שְׂאֵנוּ רוֹאִין
 בְּחוּשׁ, אִם יִזְרַק חֵץ וְיִתְחַב בְּרֵאשׁוֹ שְׁעוּה, אִזּוּ יַמֵּם הַשְּׁעוּה
 מִחַמַּת הַחַמְיּוֹת הַפֶּא עַל יְדֵי הַתְּנוּעָה. וְכֵן כְּשֶׁאֲדָם הוֹלֵךְ הֵנָּה
 וְהֵנָּה, עַל־יְדֵי תְּנוּעָתוֹ הוּא מְזִיעַ. (וְעַקֵּר הַתְּנוּעָה הוּא
 מִהַמְּחֻשְׁבָּה, כִּי מִתְּחִלָּה הַמְּחֻשְׁבָּה נֹחָה וְשִׁקְמָה, וְאַחֲרֵי־כֵן
 מִתְּחִלַּת הַמְּחֻשְׁבָּה לְהַתְּנוּעַע מִמְּחֻשְׁבָּה לְמִחְשָׁבָה. הֵינּוּ מִתְּחִלָּה
 כְּשֶׁיֵּשֵׁב עַל מְקוֹמוֹ, הִיָּה מִחְשָׁבְתּוֹ לֵיֵשֵׁב. וְאַחֲרֵי־כֵן כְּשֶׁרוֹצֵה
 לֵילֵךְ, מִתְּחִיל מִחְשָׁבְתּוֹ לְהַתְּנוּעַע מִמְּחֻשְׁבָּה הֶרֶאשׁוֹנָה לְחֻשָׁב
 לֵילֵךְ, וְעַל־יְדֵי כֵּן מוֹרִיד חַמְיּוֹת. וְעַל כֵּן כְּשֶׁאֲדָם יֵשֵׁן צְרִיךְ
 לְכַסּוֹת עַצְמוֹ, כִּי מִחַמַּת שְׁהַמְּחֻשְׁבָּה נֹחָה וְשִׁקְמָה, אִין לוֹ
 חַמְיּוֹת). וְכֵמוֹ כֵּן בְּרוּחַנִיּוֹת, כְּשֶׁהַמְּחֻשְׁבָּה חוֹשֶׁבֶת בְּגִדְלַת
 הַבּוֹרֵא יִתְּבַרַךְ וּבִתְּוֹרְתוֹ הַקְּדוֹשָׁה, וּמִתְּנוּעַע מִמְּחֻשְׁבָּה לְמִחְשָׁבָה,
 עַל־יְדֵי הַתְּנוּעָה מוֹרִיד חַמְיּוֹת, וּבוֹעֵר לְבוֹ לְהֵשֶׁם יִתְּבַרַךְ.

וְכֵן עַקֵּר חַמְיּוֹת יִסוֹד הָאֵשׁ, הוּא מֵה שְׁמֻקְבַּל מִתְּנוּעַת
 הַכּוֹכָבִים. כִּי יִסוֹד הָאֵשׁ הוּא לְמַעְלָה מִיִּסוֹד הָאֵוִיר וְסֻמוּךְ
 לְגַלְגָּלִים, וְכֵן כָּל גַּלְגָּל מְקַבֵּל מִגַּלְגָּל שְׁלֹמְעֵלָה הַיְּמִנּוּ. עַל־כֵּן עַל־
 יְדֵי שְׁמֻצְדִּיק הֶרְפִּים, הֵינּוּ עַל־יְדֵי שְׁמֻקְרַב בְּנֵי אָדָם לְעִבּוֹדַת
 הֵשֶׁם יִתְּבַרַךְ, אוֹ עַל־יְדֵי שְׁדָן כָּל אָדָם לְכַף זְכוּת, שְׁגָם זֶה נִקְרָא
 מְצַדִּיק הֶרְפִּים, עַל־יְדֵי־זֶה מוֹרִיד גַּם־כֵּן חַמְיּוֹת וְהַתְּלַחֲבוֹת
 לְהֵשֶׁם יִתְּבַרַךְ, כְּמוֹ שְׁכָתוּב (דְּנִיאל יט): וּמְצַדִּיקֵי הֶרְפִּים כְּפּוֹכְכָבִים;
 וְהוּא מְקַבֵּל הַחַמְיּוֹת מִמֶּה שְׁלֹמְעֵלָה מְמַנּוּ, וְיֻכַּל לְהוֹרִיד

חַמִּימוֹת לְאַחַר גַּם־כֵּן, כְּמוֹ הַכּוֹכָבִים שֶׁמְקַבְּלִים מִלְמַעְלָה, וּמִזְרִידִים לְמַטָּה. אֲבָל מִי שְׂאִינוּ מְקַבֵּל הַחַמִּימוֹת מִמִּי שֶׁלְמַעְלָה, אִף שֶׁמִּבִּיא חַמִּימוֹת לְאַחַר, הוּא רַק לְפִי שְׁעָה, וְהוּא עֲצֵמוֹ מִתְקַרֵּר. כְּמוֹ הַבְּרוּז הַמְּלַפֵּן שֶׁמִּשְׁלִיכִין לַמַּיִם, שֶׁהַבְּרוּז עֲצֵמוֹ מִתְקַרֵּר, וְגַם הַמַּיִם שֶׁנִּתְחַמֵּם הוּא רַק לְפִי שְׁעָה:

[מִן "וְלִבּוֹא לְהִתְלַהֲבוֹת" עַד כֵּאן, לֹא נִכְתַּב יָפָה כְּסֵדֵר. כִּי לֹא שִׁמְעֵתִי זֶה הָעִנּוּן מִפְּנֵי הַקְּדוּשׁ בְּעֲצֵמוֹ, רַק מִפְּנֵי אַחַר בְּשֵׁמוֹ. וְעַקֵּר הָעִנּוּן עֵין לְעִיל בְּהִתּוֹרָה "עֲתִיקָא טָמִיר וְסִתִּים" בְּסִימָן כ"א, שֵׁם מְבֹאָרִים הַקְּדָמוֹת אֵלּוּ בְּאַרְיֹכוֹת. וְהַבְּלָל - שֶׁתְּנוּעַת הַשֶּׁכֶל מוֹלִיד חֵם בְּלֵב, דְּהִינּוּ עַל־יְדֵי שְׂזוּכָה לְהַשְׁגַּת הַדַּעַת הַקְּדוּשׁ, עַל־יְדֵי קִרְשֵׁת הַשְּׁבַעַת גְּרוֹת וְכו' כְּמִבְּאֵר שֵׁם, עַל־יְדֵי זוּכָה לְהִתְלַהֲבוֹת הַלֵּב לְהַשִּׁים יִתְבַּרְךָ, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב שֵׁם, עֵין שֵׁם. וְעַל־יְדֵי הִתְלַהֲבוֹת הַלֵּב זוּכָה לְגַרֵּשׁ הַרוּחַ הַטְּמֵאָה רוּחַ שְׂטוֹת כְּנ"ל, וְעַל־יְדֵי זוּכָה לְבֹו כְּנ"ל. וְאִזּוּ זוּכָה לְדַבֵּר דְּבוּרִים חֲדָשִׁים בְּכָל פֶּעַם שֶׁמִּתְבּוֹרֵד, שֶׁהֵם בְּחִינַת רוּחַ הַקְּדוּשׁ מִמָּשׁ, כְּנ"ל]:

קנו

אִם יִתְדַבֵּק עֲצֵמוֹ לְדַבְּרֵי הַתּוֹרָה הַיּוֹצְאִים מִפִּי הַצַּדִּיק, תִּמְהֶה אֲנִי, אִיךָ אֶפְשֶׁר אַחֲר־כֶּךָ לְסַבֵּל וְלַחֲפֹץ חַיֵּי הָעוֹלָם הַזֶּה. וְזוֹהוּ (אבות פ"ד): כָּל הַנְּהַגְּהָ מוֹדְבְּרֵי תּוֹרָה, נוֹטֵל חַיּוֹ מִן הָעוֹלָם. וְהֵבֵן הַיֵּטִב:

קנח

כְּמָה בְּנֵי אָדָם סִפְרוּ, שָׂרְאוּ לְפַעְמִים אִשׁ בּוֹעֵר מִרְחוּק, וְקָרְבוּ לְשֵׁם - וְלֹא הָיָה כְּלוּם; וְכֵן נִתְרָאָה גַם־כֵּן לְפַעְמִים בְּדַרְדֵּר. וְגַם עַל הַיָּם לְפַעְמִים נִתְרָאָה כֶּךָ. וְכִכֵּר נוֹדַע שְׂזוּהָ בָּא מִן

הָאֲדָמִים הָעוֹלָיִם מִן הָאָרֶץ. וַיֵּשׂ אָדָם שָׁיֵשׁ לָהֶם כֶּחַ שֶׁל גַּפְרִית, וְעוֹלָיִם אֵיזָה אָדָם וְנִתְקַבְּצִים זֶה עִם זֶה, וּמִכֹּה עֲלֵיהֶם רוּחַ קָדִם מְלַמְעֵלָה וְנוֹפְלִים לְמַטָּה וּמִתְחִילִין לְבַעַר לְפִי שְׁעָה.

כְּמוֹ כֵּן יֵשׁ כְּמָה בְּנֵי אָדָם, שְׁלֹפְעָמִים נִבְעָר לְבוֹ לְהֵשֵׁם יִתְבַּרְךָ, וּמִתְחִיל בְּעִבּוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ, וְלֵאחֶר שְׁעָה נִתְבַּטֵּל וְחוֹזֵר לְקַדְמוֹתוֹ, וְלֹפְעָמִים נִמְשָׁךְ חֲצֵי יוֹם אוֹ אֵיזָה יָמִים אוֹ אֵיזָה שְׁבֻעוֹת, אֵךְ לֹא לְנֶצַח וְלֹא לְזִמְנֵי מְרַבָּה. וְזֶה בָּא מֵרְשָׁעִים, הֵינּוּ מִמָּה שֶׁהֲרִשְׁעִים מְלֵאִים חֲרָמָה. וְאֵלּוֹ הַחֲרָמוֹת מִתְקַבְּצִים וּבָאִים לְאֵיזָה אָדָם. וּכְפִי מִסְפַּר הַחֲרָמוֹת הַבָּאִים לוֹ, כֵּן נִמְשָׁךְ הַזִּמְנֵי שְׁבֻעָר לְבוֹ לְהֵשֵׁם יִתְבַּרְךָ, כִּי מֵאֵלּוֹ הַחֲרָמוֹת נִבְעָר לְבוֹ פְתָאֵם. אֵךְ לָאוּ כָּל אָדָם שׁוֹהַ בְּזֵה, כִּי יֵשׁ בְּנֵי אָדָם שְׂאִינוּ בָּא לוֹ הַתְּלַהבוֹת מֵאֵלּוֹ הַחֲרָמוֹת, רַק מִמָּקוֹם אַחֵר:

קנמ

דַּע, שְׁיֵשׁ אֲמֻצְעֵי, וְהִיא הַשְּׂכִינָה, שֶׁהוּא אֲמֻצְעֵי בֵּין בְּנֵי אָדָם וּבֵין הַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ, כְּבִיכּוֹל. וַיְדוּעַ שְׁיֵשׁ חֲלוּק בֵּין לְמוֹד הַתּוֹרוֹת, שֶׁלֹּא כָּל אָדָם וְאָדָם לֹמֵד בְּבַחֲנֵה אַחַת, וּמִי שְׁזוֹכָה לְלִמּוֹד לְהַשְּׂכִינָה, שְׁלִמּוֹדוֹ עוֹלָה לְהַשְּׂכִינָה, אֲזִי הַשְּׂכִינָה מְקַבֶּלֶת הַלְמוֹד הַתּוֹרָה וּמַעֲלָה לְהֵשֵׁם יִתְבַּרְךָ, וְנִמְשָׁךְ מִזֶּה שְׁפַע, הֵינּוּ שְׁפַע רוּחָנִיּוֹת וְשְׁפַע גְּשָׁמִיּוֹת. כִּי בְּהַתּוֹרָה יֵשׁ אִשׁ וּמִים, וּכְשֶׁהַשְּׂכִינָה שֶׁהִיא בַּחֲנִיַת אֲמֻצְעֵי, מְקַבֶּלֶת הַתּוֹרָה, אֲזִי עוֹלָה כֶּחַ הָאִשׁ לְמַעֲלָה, וְנִמְשָׁךְ מִמֶּנּוּ שְׁפַע לְמַעֲלָה, לְכָל הָעוֹלָמוֹת

וּלְכֹל הַמַּלְאָכִים וְיִשְׂרָפִים וְכוּ', וְזֶה הוּא שֶׁפַע רוּחַנִיּוֹת. וְכַח הַמַּיִם נַעֲשֶׂה מִזֶּה שֶׁפַע גַּשְׁמִיּוֹת, וְיִוָּרֵד לְזֶה הָעוֹלָם. וְזֶה הוּא בְּחִינַת יָמִין וְשְׂמאל שֵׁישׁ בְּהַתּוֹרָה, הֵינּוּ אַרְבֵּי יָמִים בִּימִינָה וּבְשְׂמאלָהּ עֶשֶׂר וְכַבּוּד (משלי ג). כִּי אַרְבֵּי יָמִים הוּא לְעוֹלָם שֶׁכֵּלּוּ אַרְבֵּי, כְּמוֹ שְׂאֲמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ וְזָכוֹנָם לְבִרְכָה (קידושין לט:), וְהוּא בְּחִינַת שֶׁפַע רוּחַנִיּוֹת, שֶׁהִיא בְּחִינַת יָמִין, שְׂזֵאת הַשֶּׁפַע הִיא לְעוֹלָם שֶׁכֵּלּוּ אַרְבֵּי, שֶׁהֵם עוֹלָמוֹת הָעֲלִיוֹנִים, וְעֶשֶׂר וְכַבּוּד, שֶׁהוּא שֶׁפַע גַּשְׁמִיּוֹת, הִיא בְּחִינַת שְׂמאל.

אֲךָ לֹא כָּל אָדָם זוֹכֶה לְזֶה, שֶׁיְהִיָּה לְמוֹדוֹ עוֹלָה לְהַשְׁכִּינָה, כִּי לְזֶה צָרִיךְ שֶׁיְהִיָּה אָדָם יָקָר, וְשֶׁיְהִיָּה לְמוֹדוֹ רַק לְהַשְׁכִּינָה, הֵינּוּ לְאוֹקְמָא שְׁכִינְתָא מַעְפָּרָא, וְלֹא כָּל אָדָם זוֹכֶה לְלְמוֹד זֶה, וְאִם אֵם לּוֹמֵד בִּירְאָת שְׁמַיִם, וְגַם אִם אוֹמֵר שֶׁלְמוֹדוֹ לְאוֹקְמָא שְׁכִינְתָא מַעְפָּרָא, עִם כָּל זֶה מִי יוֹדֵעַ אִם רְאוּי לְכַךְ שֶׁיְהִיָּה לְמוֹדוֹ לְהַשְׁכִּינָה. וְכִשְׂאִין לְמוֹדוֹ עוֹלָה לְהַשְׁכִּינָה, אֲזִי בְּשֶׁהַתּוֹרָה יוֹצֵאת, וְאִי אֶפְשָׁר לָהּ לְעֵלוֹת אֶל מְקוֹם מְכוֹנָה, וְטַבְעָהּ הוּא לְהִגְבִּיָּה אֶת עֲצָמָה וְלְעֵלוֹת, וּבִתּוֹךְ כֵּךְ נַעֲשֶׂה לִילָה, וְאֲזִי יוֹצֵאִין כָּל גְּדִינֵי נִימוּסִין וְכוּ', הַמְבֹאָרִים בְּזִהַר הַקְּדוֹשׁ (מקץ דף רג:), וְהֵם מְכִים עָלֶיהָ, וְנוֹפְלֵת לְמַטָּה, וּמִתְפַּזֶּרֶת לְמַטָּה לְכָל הָעוֹלָם, וְכָל בְּנֵי עוֹלָם שׂוֹאֲבִים מֵהָאוִיר, וְכֻלָּם שׂוֹאֲבִים מִזֵּאת הַתּוֹרָה שְׂנַתְפַּזֶּרֶת לְמַטָּה בְּאוִיר, בְּהַקִּיץ אוֹ בְּשֶׁנֶּה. וּלְפִי מַהוּת הָאָדָם שֶׁמִּגִּיעַ לוֹ מֵהַתּוֹרָה הַזֹּאת, כֵּן נַעֲשֶׂה מִמֶּנָּה, כִּי אָדָם כֶּשֶׁר וִירָא שְׁמַיִם, אֶפְלוּ מִקְטַנֵּי הָעֶרֶב, אוֹ אָדָם גְּדוֹל וְצַדִּיק, כֶּשֶׁמְקַבְּלִין

מִהַתּוֹרוֹת אֵלוֹ שְׁנַתְפָּזְרוּ, אִזִּי נַעֲשֶׂה אֶצְלוֹ מִזֶּה מִ"ל תּוֹרָה (הַקְדַּמַּת הַתִּיקוּנִים וּבְתִיקוּנֵים מוֹוֹרֵר חֲדָשׁ וּבִילְקוּט יִשְׁעִיהַ כו), וּמִגִּיעַ לָהֶם מִזֶּה הַתְּעוֹרְרוֹת חֲדָשׁ וְחֶשֶׁק לְהַתּוֹרָה, וְהַבֵּל לְפִי מִדְּרַגַּת הַמְּקַבֵּל, לְקַצַּת נַעֲשִׂים מֵאֵלוֹ הַתּוֹרוֹת חֲדוּשֵׁין דְּאוֹרֵיתָא, כִּי כְּשֶׁמְקַבֵּל מִכֶּמֶה תּוֹרוֹת שֶׁל כֶּמֶה בְּנֵי־אָדָם, נַעֲשֶׂה אֶצְלוֹ צְרוּפִין חֲדָשִׁים, וְיֻכַּל לְהַשִּׁיג הַשְּׁגוֹת מִזֶּה וְחֲדוּשֵׁין דְּאוֹרֵיתָא, וְלִקְטָנִים שְׂאִינִם יְכוּלִים לְהַשִּׁיג וּלְחֲדָשׁ, מִגִּיעַ לָהֶם מִזֶּה הַתְּעוֹרְרוֹת חֲדָשׁ וְחֶשֶׁק נִמְרָץ לְהַתּוֹרָה, שֶׁהוּא גַם כֵּן בְּחִינַת חֲדוּשֵׁין, שְׁנַתְחֲדָשׁ הַחֶשֶׁק וְהַתְּעוֹרְרוֹת אֶצְלוֹ, וְזֶה כְּשֶׁמִּגִּיעַ לְבְנֵי אָדָם כְּשֶׁרִים וְהַגִּנּוּם.

אֲךָ כְּשֶׁמִּגִּיעַ לְבְנֵי אָדָם שְׂאִינִם כְּשֶׁרִים, אִזִּי נַעֲשֶׂה הַפֶּךָ מִזֶּה, שְׁנַעֲשֶׂה אֶצְלוֹ מֵאֵלוֹ הַתּוֹרוֹת ל"ט מְלָאכּוֹת, שְׁמִגִּיעַ לוֹ אֲדָרְבַּא חֶשֶׁק נִמְרָץ וְהַתְּעוֹרְרוֹת חֲדָשׁ לִגְיַעוֹת וּמְרַחוֹת וְעִבּוֹדַת הָעוֹלָם הַזֶּה, שֶׁהוּא הַהֶפֶךְ מִמָּשׁ מִפִּי"ל תּוֹרָה, הִינּוּ ל"ט מְלָאכּוֹת, שֶׁהוּא בְּחִינַת (בְּרֵאשִׁית ג): בּוֹעֵת אֶפֶךָ תֹּאכֵל לֶחֶם.

וְזֶה הוּא בְּחִינַת יָמִין וְשְׂמָאל שְׂיֵשׁ בְּהַתּוֹרָה כַּנ"ל, הִינּוּ כְּשֶׁמִּגִּיעַ לְאָדָם כְּשֶׁר נַעֲשֶׂה מִזֶּה מִל תּוֹרָה כַּנ"ל, הִינּוּ בְּחִינַת יָמִין, וְלַהֶפֶךְ נַעֲשֶׂה ל"ט מְלָאכּוֹת, זֶה הוּא בְּחִינַת שְׂמָאל, כִּי בְּלִמּוּד הַתּוֹרָה הָעוֹלָה לְהַשְׁכִּינָה נַעֲשֶׂה מֵהַיָּמִין וְשְׂמָאל, מֵאִשׁ וּמִים, שְׁפַע רוּחַנִיּוֹת וְשְׁפַע גְּשָׁמִיּוֹת, וּבְזֶה הַלִּמּוּד שְׂאִינּוּ יְכוּלִים לַעֲלוֹת אֶל הַשְּׁכִינָה כַּנ"ל וְנִתְפָּזֵר בְּאוֹיֵר כַּנ"ל, נַעֲשֶׂה מֵהַיָּמִין וְשְׂמָאל, מֵהָאִשׁ וּמִמֵּים, מִל, או ל"ט מְלָאכּוֹת, לְפִי מַהוּת הַמְּקַבֵּלִים כַּנ"ל.

וְדָבָר זֶה הוּא מִבְּאֵר בְּגִשְׁמֵיּוֹת מִמֶּשׁ, כִּי כִּשְׁהָאָדָם לֹמֵד
 יוֹצְאִים הַבָּלִים וְאֲדִים מִפּוֹ, וְאֶפְלוּ אִם לִפְעָמִים אֵינוֹ
 מוֹצִיא דְבוּר מִפּוֹ, עַל כֵּל זֶה בְּשַׁעַה שְׂיוֹשֵׁב עַל הַסֶּפֶר וּמַעֲיִן,
 יוֹצְאִים הַבָּלִים וְאֲדִים מִמֶּנּוּ, וַיֵּשׁ בָּהֶם חֲמִימוֹת וְלַחּוֹת, כִּידוּעַ
 בַּטֶּבַע, וְאֵלוּ הַהַבָּלִים וְהָאֲדִים שְׂיוֹצְאִים הֵם בְּחִינַת אִשׁ וּמַיִם,
 וּכְשֵׁאִינָם יְכוּלִים לַעֲלוֹת אֶל הַמְּקוֹם הַצָּרִיד לָהֶם, וְאֵזִי בְּלִילָה
 מִכָּה עֲלִיהֶם הַנ"ל, הֵינּוּ בְּחִינַת הַגְּרָדִינִי נִימוּסִין וְכוּ' שְׂיוֹצְאִין
 בְּלִילָה כַּנ"ל, וְנִתְפָּזְרִים בְּאוֹר, וּבְנֵי אָדָם שׂוֹאֲבִין מֵהָאוֹר, וְאֵזִי
 שׂוֹאֵב כֵּל אֶחָד מִכַּחוֹת הַתּוֹרוֹת הָאֵלוּ שְׁנַתְפָּזְרוּ בְּאוֹר.

וְכֵן בְּאֵמַת טַל בְּגִשְׁמֵיּוֹת יֵשׁ בּוֹ גַם כֵּן שְׁנֵי כַחוֹת - טוֹב וְרַע,
 לְהַמִּית וְלַהַחֲיֹת, וְנַעֲשֶׂה גַם כֵּן מֵהָאֲדִים הָעוֹלִים מִן
 הָאָרֶץ, וּבְלִילָה יֵשׁ קְרִירוֹת, וּמִכָּה עֲלִיהֶם הַרוּחַ קָר מְלַמְעָלָה
 וְנוֹפְלִים לַמָּטָה, וְנַעֲשֶׂה מֵהֶם טַל, וְהוּא חַיּוֹת כֵּל הַעֲשׂוּבִים,
 וּבְהִמּוֹת הָאוֹכְלוֹת מִמֶּנּוּ, נַעֲשִׂים שְׂמָנִים, וַיֵּשׁ מֵינִים שְׂמֹזִיק לָהֶם
 מְאֹד הַטַּל, וְגַם לְבְנֵי אָדָם הָאוֹכְלִים מֵהַטַּל מֹזִיק לָהֶם, וּמִגִּיעַ
 מִזֶּה דְבוּר וּמֵינֵי חֲלָאִים, חֵס וְשְׁלוֹם, נִמְצָא שֵׁישׁ בְּהַטַּל שְׁנֵי כַחוֹת
 - לְהַמִּית וְלַהַחֲיֹת כַּנ"ל, כֵּן נַעֲשֶׂה מֵהַתּוֹרוֹת הַנ"ל עַל יְדֵי
 בְּחִינּוֹת הַנ"ל, שֶׁהֵם מִמֶּשׁ בְּבְחִינַת הַטַּל הַגִּשְׁמִי, נַעֲשֶׂה מִזֶּה
 ט"ל, וְצִדִּיקִים יִלְכוּ בָּם וְכוּ', כַּנ"ל:

[אֲחֵר שְׂאֵמַר תּוֹרָה הַזֹּאת, עֲנֶה וְאָמַר: אֲבָל לֹא מִצְּאֵתִי מִקְרָא אוֹ אִיזוּהוּ מֵאֵמַר
 רְבוּתֵינוּ זְכוּרֹנָם לְבִרְכָה לְמִצְאָה בּוֹ דְבָרִים אֱלֹהִים; אֲפֹשֶׁר יִמְצָא אֶחָד שְׂיוֹכֵל לְמִצְאָה
 דְבָרִים אֱלֹהִים בְּאִיזוּהוּ מִקְרָא אוֹ מֵאֵמַר רְבוּתֵינוּ זְכוּרֹנָם לְבִרְכָה, וְהוֹפִיר אִז מִה
 שְׂאֵמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ (סוּטָה כו): מִי יִגְלֶה עִפְר מַעֲיִנֶיהָ, רַבִּן יוֹחָנָן בֶּן זַבְדַּאי, שְׁהֵיִיתָ

אומר: עתיד דור אחר וכו', שאין לו מקרא מן התורה, והלא עקיבא תלמידך מוצא לו מקרא מן התורה]:

קם

הַדֶּפֶק דּוֹפֵק וְנוֹקֵשׁ בְּאָדָם. לְפַעְמַיִם הוּא נוֹקֵשׁ בְּאָדָם וּמְזִכִּיר אוֹתוֹ לְעִבּוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, בְּבַחֲיַנַּת (שה"ש ה): קוֹל דּוֹדֵי דּוֹפֵק; וְלַפְעָמַיִם הוּא מְזִכִּיר אֶת הָאָדָם לְעִבְרָה, חֵם וְשָׁלוֹם, כִּי הַדֶּפֶק בָּא מִן הַנְּשִׂימָה, וְהַנְּשִׂימָה בָּא מִן הָאוִיר עַל-יְדֵי הַדְּבּוּר, וּכְפִי הַדְּבּוּר, כֵּן נַעֲשֶׂה הַדֶּפֶק, אִם לְטוֹב אוֹ לְהַפְּדֵי:

קסא

הַמַּחֲלָקַת מְגַבִּיָּה וּמְרִים אֶת הָאָדָם, כִּי הָאָדָם עֵץ הַשָּׁדָה (דברים כ), וְהִנֵּה עֵץ הַמִּנַּח עַל הָאָרֶץ, אִי אֶפְשָׁר לוֹ לְהַגְבִּיָּה אֶת עֲצָמוֹ, כִּי-אִם עַל יְדֵי שְׂבָאִין עָלָיו מִיָּם שׁוֹמְפִין אֲוִי הַמַּיִם מְרִימִין וְנוֹשְׂאִין אֶת הָעֵץ, וְהַמַּחֲלָקַת נִקְרָא מַיִם, כִּמוֹ שְׂפָתוֹב (תהלים פח): סְבוּנֵי כַּמַּיִם כֹּל הַיּוֹם, הִקִּיפוּ עָלַי יָחַד:

קסב

בִּימֵי הַמַּגִּיד, זְכָרוֹנוֹ לְבִרְכָה, הָיָה אִישׁ עָשִׂיר וּמִיָּחָס, וְהָיָה מְתַנַּגֵּד לְאַנְשֵׁי הַמַּגִּיד. וְסִפְרוּ לוֹ אֲנָשָׁיו מִזֶּה הָאִישׁ, וְאָמְרוּ לָהֶם, שִׁירָאוּ לְקָרֵב אוֹתוֹ אֵלָיו, וְלִהְשָׁתַדֵּל בְּזֶה מְאֹד, וְלִהְתַּפְּלֵל לְהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ שִׁיעֲזֹד לָהֶם, וְכֵן עָשׂוּ, עַד שֶׁעֲזָרוּם ה', שֶׁהֵבִיאוּ

אותו להמגיד ז"ל, ונעשה איש כשר ירא שמים, אך התחיל לירד מנכסיו. ואמר המגיד ז"ל, שאלו שניהם אי אפשר שיהיו במקום אחד, הינו תורה וגדלה, כי הרוצה להחכים - ידרים; להעשיר - יצפין (ב"ב כה:). נמצא, כשרוצה להחכים עומד לדרום, על-כן אי אפשר לו להעשיר, כי כשהוא בדרום, אזי איננו בצפון, ועשירות בצפון, וכן להפך. כ"אם אם הוא בתכלית העניוות, שהוא אין ממש, אזי אינו עומד בשום צד, כי אי אפשר לומר עליו שהוא בצפון או בדרום, מאחר שהוא אין ואפס ממש, על-כן אפשר שיהיה תורה וגדלה במקום אחד, כגון משה רבנו, עליו השלום, ורבנו הקדוש.

קסג

לפעמים מנח הדבור ומוכן לצאת, ואינו יוצא דרך הפה, כי אם דרך הערף, (וממש אפשר לשמע כמה פעמים שהדבור אינו יוצא דרך הפה רק דרך הערף). כי יש שלש קלפות, והקלפות רוצים תמיד לתפס הדבור לעצמם, בפרט דבור הקדוש מאדם גדול, כי אצלם כל הדבורים יפים ונאים וחשובים, ורוצים לתפסם, מפלשפן כשהדבור נאה באמת, כי המצריים שהיו בלם שחורים, אלו לא היתה שרה יפת תאר כל-כך, גם כן היתה חשובה בעיניהם מאד, והדבור הוא בחינות שרה, לכל אחד לפי ערכו, יש שהוא בחינות שרה לאמתי (ברכות ג), שהוא מושל בדבור שלו על עיר ומדינה, ויש

שהוא בחינת שְׂרָה על כל העולם כּלּוֹ, וַיֵּשׁ שֶׁהוּא שׂוֹרֵר בְּבֵיתוֹ, אֲדָךְ אֲצֻלָּם, שֶׁהֵם בְּחִינּוֹת מִצְרַיִם, שְׁפָלָם שְׁחֹרִים וּשְׁפָלִים, כָּל הַדְּבָרִים חֲשׂוּבִים וְרוֹצִים לְתַפְסֵם. כִּי הַשְּׁלֵשׁ קְלָפוֹת הֵם שֵׁר הָאוֹפִים וְשֵׁר הַמְּשֻׁקִים וְשֵׁר הַטְּבַחִים, שֶׁהֵם תְּאוֹת אֲכִילָה וְשִׁתְיָה. וְ"פְרַעָה" הוּא אוֹתִיּוֹת "הַעֲרָף", שְׁעוֹמֵד אַחֲרֵי הַקְּדוּשָׁה, וְתַכְף שְׂרוֹאֵין הַשְּׁלֵשָׁה שָׂרִים הַנִּ"ל, שֶׁהֵם שְׂרֵי פְרַעָה, אֵת שְׂרָה, שֶׁהוּא הַדְּבָר, אֲזִי יָפָה וְנָאָה בְּעֵינֵיהֶם, וְתוֹפְסִים אוֹתוֹ לְפְרַעָה, כְּמוֹ שְׁכַתּוּב (בראשית יב): וַיִּרְאוּ אוֹתָהּ שְׂרֵי פְרַעָה וַיְהַלְלוּ אוֹתָהּ אֶל פְּרַעָה; כִּי הַשְּׁלֵשָׁה שָׂרִים הַנִּ"ל הֵם קְנָה וּשְׂטֵם וּוְרִידִין, וְתוֹפְסִין הַדְּבָר לְהַעֲרָף.

וְהִנֵּה כְּשֶׁהַדְּבָר הוּא דְבַר הַקְּדוּשָׁה, בְּחִינּוֹת שְׂרָה, שֶׁהִיא שְׂכִינָה עִמָּה, אַף שֶׁהִיא צָר לְאַבְרָהָם מְאֹד מְאֹד בְּעַת שְׁנֹלְקָתָהּ, עִם כָּל זֶה יָדַע וּבִטַח בַּה' שֶׁהוּא טוֹבָה גְּדוּלָה שְׁנִתְפָּסָה לְשֵׁם, שֶׁנַּעֲשֶׂה מִזֶּה נַחַת גְּדוֹל לְהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ, שֶׁהוּא בְּחִינַת: עַת אֲשֶׁר שָׁלַט הָאָדָם בְּאָדָם לָרַע לוֹ (קהלת ח), שְׁלֻקְטָה מִשֵּׁם נִיצוּצוֹת הַקְּדוּשִׁים כִּידוּעַ. אֲבָל אִם הוּא דְבַר פְּשׁוּט, חֵם וְשָׁלוֹם, אֲפֹשֶׁר שִׁיתְפָּסוּ אוֹתוֹ לְשֵׁם, וּכְמַעַט, חֵם וְשָׁלוֹם, יִשְׁתַּקַּע שֵׁם אִם לֹא שְׂיָבוֹא צְדִיק אֲמַת, שְׂיֵשׁ לוֹ כַּח לְהוֹצִיאֹ מִשֵּׁם.

וַיֵּשׁ אָדָם, שֶׁנַּעֲשֶׂה מְכַלּוֹ וּמְמַנּוֹ דְבַר, שֶׁנַּעֲשֶׂה שִׁיחָה בְּפִי הַבְּרִיּוֹת, וְהַכֵּל דּוֹבְרִין מִמֶּנּוּ, וְהוּא הוֹלֵךְ נֵעַ וְנָד וּמִתְפָּזֵר בְּפִי כָּלֵם, וְאֲצֵל כָּל אֶחָד וְאֶחָד שָׁבָא לְשֵׁם יֵשׁ לוֹ עֲנוּיִים וְצֻרוֹת מְשֻׁנוֹת, כִּי אֲצֵל כָּל אֶחָד יֵשׁ לוֹ פְּרַעָה לְפִי בְּחִינַת,

וּבְשֵׁבַא לְפִי אָדָם גָּדוֹל, שֶׁם פָּרְעָה מֶלֶךְ וּמְצָרִים מְדִינָה,
 וּשְׁלֹשָׁה שָׂרִים, אֵף בְּשֵׁהֶם תּוֹפְסִים הַדְּבוּר וְנוֹפֵל אֵלֵיהֶם, צַר לוֹ
 מְאֹד, עִם כָּל זֶה יֵשׁ לוֹ נִיחָא שְׁאֵפְשֵׁר לוֹ לְמַצֵּא שֶׁם נִיצוּצוֹת
 הַקְדוּשִׁים, וְיִהְיֶה טוֹבָה מְזֵה. אֵךְ בְּשֵׁבַא לְפִי אֲנָשִׁים שְׂפָלִים,
 וְשֶׁם בְּשֵׁתּוֹפְסִים הַדְּבוּר לְהַעֲרֵף וְהוּא נוֹפֵל שֶׁם, וְשֶׁם מְדַבֵּר
 שְׂמֵמָה צִיָּה וְעֵרְבָה לֹא עֵבֵר בְּהָ אִישׁ, אִין לוֹ עִם מִי לְפִנְעֵ, צַר
 וּמֵר מְאֹד, הַנְּפֹשׁ הוֹלְכֵת נְעָה וְנִגְדָה וּמִתְפַּוֶּרֶת בְּפוּזֵר הַנְּפֹשׁ בְּפִי
 כְּמָה אֲנָשִׁים, וְהוּא עָרֵף וְרַעֵב וְצִמָּא בְּמִדְבָר, וְאִין לָהּ אֲכָל
 לְהַשִּׁיב נִפְשָׁה הִרְעֵבָה וְהִצְמֵאָה, וְאוֹכֵלֶת אֶת עֲצָמָה, בְּבַחֲיִנַת:
 אִישׁ בְּשֵׁר זִרְעוֹ יֹאכְלוּ (ישעיה ט) וּכְדִמְיוֹן הָאִישׁ שְׂגֹבֵר עָלָיו
 הַקְרִירוֹת מְאֹד וְאִין לוֹ שׁוּם כְּפֹסִי לְחַמֵּם עֲצָמוֹ וְלְהַתְעַטֵּף בּוֹ,
 וְהוּא מְכִפֵּל וּמְחַבֵּק וּמְכוּוֹץ עֲצָמוֹ, כְּמוֹכֵן הַנְּפֹשׁ, אִין לָהּ שׁוּם
 כְּפֹסִי לְהַתְעַטֵּף וּלְכַסּוֹת עֲצָמָה, וְהִיא בְּחִינַת: נִפְשָׁם בְּהֵם
 תְּתַעַטֵּף - שְׂמֵתְעַטֵּפֶת מֵעֲצָמָה מִנְּהָ וּבֵהּ, וְכֹל-כֵּךְ נִתְעַלְפָה, עַד
 שְׂאֵפְלוּ אִם נוֹתְנִין לָהּ דְבַר מְאָכֵל, אִינְהָ יְכוּלָה לְקַבֵּל לְאֲכָל,
 כְּמוֹ הַחוּלָה שְׂמֵטָל זְמַן רַב בְּחֵלְיוֹ, עַד שְׁנִתְעַלְף כֹּל-כֵּךְ, שְׂאִי
 אֵפְשֵׁר לוֹ לְקַבֵּל שׁוּם מְאָכֵל, וּכְשִׁנּוֹתְנִין לוֹ, הוּא דוֹחָה וְאִינוּ
 יְכוּל לְקַבֵּל; וּמָה נַעֲשֶׂה, וְאִנְחֵנוּ גְרַמְנוּ לְעֲצָמֵנוּ, שְׂלֹא שְׂמַעְנוּ
 לְעֲצוֹת טוֹבוֹת שְׁנַתַּן לָנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ (כִּי פָנוּ אֵלַי עֲרָף, וְלֹא פָנִים).
 וְאִזּוֹ הוּא חֲבוּשׁ בְּבֵית־הָאִסוּרִין, כִּי נִתְפָּס וְנֶאֱסַר שֶׁם. וְלִפְעָמִים
 מְגַבִּיָּהוּ לְמַעְלָה וּמַעְלָהוּ לְשָׁמַיִם, וְאַחֲרֵי-כֵן מִשְׁלִיכוֹ מְאֹד
 לְמַטָּה, כִּי הַעֲלִיָּה לֹא הִיְתָה כְּסִדְרָה, רַק בְּדֶרֶךְ הַשְּׁלֵכָה כְּלֹא־חֲרֵ-

יָד לְמַעַלָּה, וְעַל־כֵּן נִשְׁלַךְ לְמַטָּה, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (תהלים קו): יַעֲלוּ שָׁמַיִם יִרְדּוּ תְהוֹמוֹת. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִשְׁלַח רְפוּאת הַנֶּפֶשׁ, כִּי בְּמַחְנו שְׂיֵהִיָּה הַכֹּל נָכוֹן, וְיִיטִיב אַחֲרֵיתֵנוּ, אֲמֵן:

(כָּל) זֶה שִׁמְעָתִי מִפִּי הַקְּדוֹשׁ, אֲבָל אַחֲרֵיכֶם, בְּשִׂרָאָה דְבָרִים אֱלֹה אֶצְלִי בְּכַתָּב, אָמַר, שְׁדַבְּרִים אֱלֹה לֹא כְּתַבְתִּים יָפָה כְּרֵאוּי. וְאָמַר, שְׁכָל דְבָרִים אֱלֹה מְקַשְׂרִים לְמֵאמַר רַבּוּתֵינוּ זְכוּרָנָם לְבְרָכָה (ברכות נד:): אֲרַבְּעָה צְרִיכִין לְהוֹדוֹת, שְׁהֵם מְבַאֲרִים בְּמִזְמוֹר ק"ו. וְכַפִּי הַנִּרְאָה וּמוֹכֵן מִדְּבָרָיו, שְׁכָל אֲרַבְּעָה הַנ"ל, שְׁהֵם הוֹלְכֵי מְדַבְּרוֹת וְחַבּוּשִׁים בְּבֵית־הָאִסּוּרִים וְחוּלָה וְיוֹרְדֵי־הַיָּם - הַכֹּל מְרִמּוֹ עַל צְרוֹת הַנֶּפֶשׁ, כְּמִבְּאֵר לְעִיל בְּעֵנִין צְרוֹת הַנֶּפֶשׁ, שְׁהוֹלְכַת נְעָה וְנֹדָה, עֵינָה וְרַעֲב וְצִמָּא בְּמִדְבָּר וְכו', וְזֶה בְּחִינַת תְּעוּ בְּמִדְבָּר וְכו'. וְכֵן מְדַבֵּר מֵעֵנִין חֲלֵי הַנֶּפֶשׁ, שְׁכָל־כֶּךָ נִתְעַלְפָּה, עַד אֲשֶׁר אֲפָלוּ אִם נוֹתְנִין לָהּ דְבַר מֵאֵל וְכו' - וְזֶה בְּחִינַת: כָּל אֲכָל תִּתְעַב נֶפֶשׁ, שְׁמִדְבַר מְחוּלָה. וְכֵן מְדַבֵּר מֵעֵנִין חֲבוּשׁ בְּבֵית־הָאִסּוּרִים, וּמֵעֵנִין: יַעֲלוּ שָׁמַיִם יִרְדּוּ תְהוֹמוֹת, שְׁזָהוּ בְּחִינַת יוֹרְדֵי הַיָּם. וּמִבְּאֵר כּוֹנֵנוּ הַקְּדוֹשָׁה, שְׁמִרְמּוֹ כָּל הָאֲרַבְּעָה צְרִיכִין לְהוֹדוֹת, עַל עֵנִין צְרוֹת הַנֶּפֶשׁ בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם, שֵׁישׁ עָלֶיהָ מִחֻלְקַת רַבִּים, וְרַבִּים קָמִים עָלֶיהָ, וְסוֹכְלַת עֲנוּיִים וְיִסּוּרִים וְטַלְטוּלִים גְּדוֹלִים וְצְרוֹת מְשֻׁנוֹת וְכו' כַּנ"ל, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מְצִיל אוֹתָהּ בְּכָל פֶּעַם מִכָּל הַצְּרוֹת, וְעַל זֶה אָנוּ חֲיָבִים לְהוֹדוֹת תְּמִיד. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹכֵנוּ לְהַכִּין כּוֹנֵנוּ הַקְּדוֹשָׁה. (וְעַיֵן

עַנְיָן זֶה בְּהַתּוֹרָה "וַיִּסַּב אֱלֹקִים" בְּסִימָן ס"ב):

קסד

לְעֵנִין סְפוּרֵי דְבָרִים שֶׁל הַצְדִּיק הָאֵמֶת. לְמֹשֶׁל: רֹפֵא שֶׁנְּחַלָּה וְהִכְרַח לְמִסֵּר אֶת עֵצְמוֹ לְיַד הַדְּאִקְטִיר הַגְּדוֹל, וְהַרֹפֵא רוֹצֵה שְׂיִתֵּן לוֹ רְפוּאוֹת כְּפִי מַה שֶּׁהוּא יוֹדֵעַ, לְהוֹצִיא לוֹ שֵׁן וּלְגַלְחוֹ, אֲבָל הַדְּאִקְטִיר יוֹדֵעַ רְפוּאוֹת יְקָרִים וְחֲשׂוּבִים שֶׁצָּרִיךְ לִתֵּן לוֹ. כֵּן יוֹדֵמֵן, שְׂיָבֹוא אִישׁ לְהַתְלַמֵּיד-חֶכֶם וְצְדִיק הַדּוֹר, שֶׁהוּא רֹפֵא חֲלֵי הַנְּפֹשׁוֹת, וְרוֹצֵה שְׂיִתֵּן לוֹ הַצְדִּיק רְפוּאוֹת, הֵינּוּ הַנְּהַגוֹת וְדַרְכֵי, כְּפִי מַה שֶּׁהוּא יוֹדֵעַ. אֲבָל בְּאֵמֶת הַצְדִּיק יֵשׁ לוֹ רְפוּאוֹת וְדַרְכֵי יְשָׁרִים, שֶׁצָּרִיךְ לְהַנְהִיגוֹ לְרְפוּאָתוֹ.

וְהַגִּיהָ לַפְּעָמִים הַהִכְרַח לִתֵּן לְהַחֲלוֹהָ אִיזוּה סֵם, אֲשֶׁר אִם יִתְנוּ לוֹ הַסֵּם בְּעֵצְמוֹ כְּמוֹ שֶׁהוּא, יָמוּת הַחֲלוּהָ בְּלֵי סַפֵּק, עַל-כֵּן הַהִכְרַח לְעַרְבַּ הַסֵּם בְּדְבָרִים אֲחֵרִים. כֵּן יֵשׁ אֲנָשִׁים, שְׂאֵי אֶפְשָׁר לְגַלוֹת לָהֶם פְּנִימִיּוֹת הַתּוֹרָה הַצְּרִיךְ לְרְפוּאָתוֹ, כִּי הַתּוֹרָה הִיא רְפוּאָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (מְשָׁלִי ג): רְפוּאוֹת תְּהִי לְשַׁרְדִּי; כִּי בְּהַתּוֹרָה יֵשׁ שְׁנֵי כַּחוֹת: סֵם חַיִּים וְסֵם מָוֶת, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנֵם לְבִרְכָה (יוֹמָא עב): זָכָה - נַעֲשֶׂה לוֹ סֵם חַיִּים; לֹא זָכָה - נַעֲשֶׂה לוֹ סֵם הַמָּוֶת. וְעַל כֵּן אִם יֹאמְרוּ לוֹ הַתּוֹרָה בְּעֵצְמָהּ כְּמוֹ שֶׁהִיא, יָמוּת בְּלֵי סַפֵּק, כִּי אֶצְלוֹ שְׁלֹא זָכָה נַעֲשֶׂה סֵם מָוֶת, עַל-כֵּן הַהִכְרַח לְהַלְבִּישׁ לוֹ פְּנִימִיּוֹת הַתּוֹרָה בְּדְבָרֵי תּוֹרָה אֲחֵרִים, וְלַפְּעָמִים גַּם זֶה אֵינּוּ יָכוֹל לְקַבֵּל אֵף אִם יַלְבִּישׁוּ בְּדְבָרֵי תּוֹרָה אֲחֵרִים. עַל-כֵּן מַלְבִּישִׁין הַתּוֹרָה בְּסְפוּרֵי דְבָרִים

חיצוניים, למען יוכל לקבל הרפואה הגנוזה שם. כי גם התורה בעצמה מלבשת עתה בספורי מעשיות, מחמת שלא היה אפשר למסרה כמות שהיא:

קסה

ואהבת לרעך כמוך, אני יי: (ויקרא ט)

הינו שתקבל באהבה כל הרעות והיסורין הבאים עליך, כי ראוי שתדע, שלפי מעשיך, אחר כל היסורים והרעות שיש לך, עדין הוא מתנהג עמך ברחמים, כי היה מגיע לך יותר ויותר, חס ושלום, לפי מעשיך. וזהו: ואהבת לרעך - שתאהוב הרע שבא לך, הינו הרעות והיסורין הבאים עליך, חס ושלום, תקבלם באהבה, כי כמוך - כמו שאתה הוא, הינו לפי מעשיך, אני ה' - בעל הרחמים, עדין אני מתנהג עמך ברחמים, כנ"ל:

קסו

בשהעולם אצל הצדיק, או יש לו ממשלה. כי אלישע, פעם נכתב עליו איש האלקים, ופעם - אלישע סתם. ואמרו רבותינו זכרונם לברכה (זוהר בשלח מד): בשהיו בני הנביאים אצלו, היה נקרא איש האלקים, וכשהיה לבדו נקרא אלישע סתם:

קסז

דַּע וְהֵאֱמֹן, כִּי הַשְּׁבֻתִים שְׁשׁוּבֹתִים אֵצֶל הַתְּלֻמִּיד־חֶכֶם הָאֱמֶת,
הֵם כְּמוֹ תַעֲנִית:

קסח

כְּשֶׁבֵא לְאָדָם גְּדֻלָּת, סִימָן שְׂיִבֹא לוֹ צָרָה, חֶסֶם וְשְׁלוֹם, כְּמוֹ
שְׁכֻתוֹב (משלי טז): לְפָנַי שָׁבֵר גָּאוֹן, וְכֵן כְּשֶׁהוּא שָׁפֵל,
סִימָן שְׂיִבֹא לְכַבּוֹד גְּדוֹל, כְּמוֹ שְׁכֻתוֹב (שם טז): וּלְפָנַי כְּבוֹד עֲנוּה:

קסט

וְהָיָה עֵקֶב תִּשְׁמָעוּן אֵת הַמְּשַׁפְּטִים הָאֵלֶּה וְשִׁמְרָתֶם
וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם (דברים ז):

כִּי כְּשֵׁישׁ צָרוֹת, חֶסֶם וְשְׁלוֹם, הֵן צָרוֹת בְּכָל־לַיִת אוֹ בְּפִרְטֵי־הַיִּת,
אִי אֶפְשָׁר לְרַקֵּד, כִּי כְּשֵׁישׁ דִּינָיו, מוֹסְרִין אוֹתוֹן לְשְׁלוּחֵי הַדִּין,
וְהֵם נִקְרָאִים רְצִים (זוהר בראשית דף מג), וְהֵם בְּחִינַת רַגְלִין, וְאֵזִי
הַרְגְּלִין כְּבָדִים מִחֶמֶת הַדְּמִים שְׁנַת־פְּשֻׁטוֹ לְשֵׁם, הֵינּוּ הַדִּינָיו, כִּי
דְמִים בְּחִינַת דִּינִים. וְכִשְׁנוֹלֵד הַדִּין אֵזִי יוֹצֵאִין הַדְּמִים מִהַרְגְּלִין,
כִּי בְשַׁעַת לְדָהּ יוֹצֵאִין הַדְּמִים מִרַגְלֵי הָאִשָּׁה, וְעַל כֵּן נִצְמַנְגִין
רַגְלֵיהָ, כְּמוֹ שְׁאֲמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוּרָנָם לְבִרְכָה (סוטה יא:). וְעַקֵּר
הַלְדָה - עַל־יְדֵי שְׂיוּצָאִין הַדְּמִים מִהַרְגְּלִין, הֵינּוּ שְׂיוּצָאִין הַדִּינָיו
מִהַרְגְּלִין, כִּי בְשַׁעַת עֵבוֹר הוּא בְּחִינַת דִּין, כְּמוֹ שְׁאֲמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ

זְכוּרָנָם לְבִרְכָה (ברכות כט:): בְּשִׁעָה שְׂאֵתָה מִתְמַלֵּא עֲלֵיהֶם עֲבָרָה
כְּאִשָּׁה עֲפָרָה. נִמְצָא, שְׁעֵבֹר הוּא בְּחִינַת דִּין. וְלָדָה הוּא בְּחִינַת
הַמְתַּקַּת הַדִּין, כִּי אִזּוּ בְּשִׁעַת לָדָה יוֹצֵאִין הַדְּמִים מֵהַרְגְּלִין, שְׁעַל-
יְדֵיזָה עֵקֶר הַלָּדָה כַּנ"ל (ועַן מִזָּה בְּלִקּוּפֵי תַנְיָנָא, בְּסִימָן ב).

וְעַל-כֵּן בָּעַת הַדִּין וְהַצָּרָה, חֶסֶם וְשְׁלוֹם, אִי אֶפְשָׁר לְרַקֵּד, כִּי אִזּוּ
אִי אֶפְשָׁר לְהַגְבִּיחַ הַרְגְּלִין, כִּי הַרְגְּלִין הֵם כְּבָדִים
בְּשִׁעַת הַתְּנַפְרוּת הַדִּינִין, מִחֻמַּת שְׁהַדְּמִים, שֶׁהֵם בְּחִינַת דִּינִין,
נִמְשָׁכִין אִזּוּ לְתוֹךְ הַרְגְּלִין כַּנ"ל. אֲבָל כְּשִׁיּוֹצֵאִין הַדְּמִים, שֶׁהֵם
הַדִּינִין, מֵהַרְגְּלִין, דִּהְיֵנוּ כְּשֶׁנִּמְתַּקֵּין הַדִּינִין, אִזּוּ הַרְגְּלִין קָלִים, וְאִזּוּ
יְכוּלָה הַשְּׂמֻחָה לְהִתְפַּשֵּׁט שָׁם, עַד שִׁירְקֵד מִחֻמַּת הַשְּׂמֻחָה:

וְלִהְיֵת הַדִּין, הוּא עַל-יְדֵי שְׁהַאֲדָם דָּן אֶת עֲצָמוֹ, דִּהְיֵנוּ עַל
כָּל מַה שְׁעוֹשֶׂה, יָדִין וְיִשְׁפֹּט בְּעֲצָמוֹ אֶת עֲצָמוֹ עַל
כָּל דְּבָר, אִם כָּדָרָא לֹא לַעֲשׂוֹת, וְיִפְשָׁפֵשׂ בְּמַעֲשָׂיו וְיִתְקַנֵּם
כְּרָאוּי עַל-פִּי דִין וּמִשְׁפָּט הַתּוֹרָה, וְעַל יְדֵי זֶה שְׁהַאֲדָם דָּן וְשׁוֹפֵט
אֶת עֲצָמוֹ, עַל יְדֵי זֶה מִמְתִּיק וּמְבַטֵּל הַדִּין שְׁלִמְעֵלָה, כִּי כְּשִׂישׁ
דִּין לְמַפָּה, אִין דִּין לְמַעֲלָה (ועַן מִזָּה לְעֵיל בְּסִימָן טו). וְאִזּוּ כְּשֶׁנִּמְתַּק
הַדִּין, אִזּוּ יוֹצֵאִין הַדְּמִים מֵהַרְגְּלִין, וְאִזּוּ יְכוּלָה הַשְּׂמֻחָה לְהִתְפַּשֵּׁט
בְּרַגְלִין, עַד שְׁזוּכָה לְרַקוּדִין.

וְזֶהוּ: וְהָיָה עֵקֶב תִּשְׁמָעוּן. וְהָיָה - לְשׁוֹן שְׂמֻחָה. עֵקֶב - הֵם
הַרְגְּלִין, הֵינּוּ: לִזְכוּת לְשְׂמֻחָה עַד שְׁהַעֲקִיבִים שֶׁהֵם הַרְגְּלִין
יִשְׁמָעוּ הַשְּׂמֻחָה, זֶה זֹכֵין עַל-יְדֵי: אֶת הַמְשַׁפְּטִים הָאֵלָּה

וּשְׁמַרְתֶּם וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם - שְׁתִּשְׁמְרוּ לַעֲשׂוֹת בְּעֲצֻמְכֶם
הַמְּשֻׁפְּטִים וְהַדִּינִים, שְׁעַל־יְדֵי־זֶה נִתְּבַטַּל הַדִּין שְׁלֹמֵעֵלָה בַּנ"ל,
וְאָז: וְהָיָה עֵקֶב תִּשְׁמַעוּן - שְׁתִּשְׁמַעוּ הַשְּׂמַחָה בְּהַרְגֵּלֶיךָ, עַל־יְדֵי
שִׂיזְצִאים מִשֵּׁם הַדִּינִים בַּנ"ל.

עוֹד מְצֵאתִי, שְׁזָהוּ בְּחִינַת: וְשָׁמַר ה' לְךָ אֶת הַבְּרִית. כִּי
כְּשֶׁתִּזְכֶּה לְשְׂמַחָה, אֲזִי הַשֵּׁם יִתְּבַרַךְ בְּעֲצֻמוֹ יִשְׁמַר לְךָ אֶת
הַבְּרִית, דְּהֵינּוּ שְׁיִהְיֶה בְּעוֹרְךָ לְשָׁמַר אֶת הַבְּרִית קָדֵשׁ, כִּי עֵקֶר
פְּגַם הַבְּרִית הוּא עַל־יְדֵי עֲצֻבוֹת כִּידוּעַ, כִּי פְּגַם הַבְּרִית בָּא עַל־
יְדֵי הַקְּלָפָה הַיְדוּעָה, שְׁנִקְרָאת לִילִית, עַל שֵׁם שְׁמוֹנֶלֶת תְּמִיד,
שְׁזָהוּ בְּחִינַת עֲצֻבוֹת, וְעַל־כֵּן עֵקֶר שְׂמִירַת הַבְּרִית זֹכֵן עַל־יְדֵי
שְׂמַחָה, כִּי עַל־יְדֵי שְׂמַחָה זֹכֵן שֶׁהַשֵּׁם יִתְּבַרַךְ בְּעֲצֻמוֹ יַעֲזֹר לוֹ
לְשָׁמַר אֶת הַבְּרִית קָדֵשׁ בַּנ"ל.

קע

יְיָ מַה רַבּוֹ צָרִי, רַבִּים וְכוּ': (תהלים ג)

כִּי כָל אֶחָד לְפִי נִשְׁמַתוֹ וּלְפִי עֲבוּדָתוֹ, כִּךָ יֵשׁ לוֹ יִסּוּרִים. יֵשׁ
שְׁיֵשׁ לוֹ יִסּוּרִים מִבְּנֵי וּמֵאֲבִיו וּמִשְׁכֵּן, וְיֵשׁ שֶׁהוּא בְּמִדְרָגָה
גְּדוּלָה מִמֶּנּוּ, וְיֵשׁ לוֹ יִסּוּרִים מִשְׁכֵּנִים רְחוּקִים, וְיֵשׁ גְּדוּל מִמֶּנּוּ,
וְיֵשׁ לוֹ יִסּוּרִים מִכָּל הָעִיר, וְיֵשׁ גְּדוּל מְאֹד, וְיֵשׁ לוֹ יִסּוּרִים מִכָּל
הָעוֹלָם. וְכָל אֶחָד, עַל־יְדֵי הַיִּסּוּרִים נוֹשֵׂא עָלָיו הָאֲנָשִׁים שְׁיֵשׁ לוֹ
יִסּוּרֵי מָהֵם, כִּי כְּשֵׁי שֵׁשׁ לוֹ יִסּוּרֵי מָהֵם, הוּא נוֹשֵׂא אוֹתָם עָלָיו.
אֵךְ אֵיךְ אֶפְשֶׁר לְחַמֵּר לְשֵׂא עָלָיו כָּל־כֶּךָ אֲנָשִׁים. אֵךְ עַל־יְדֵי

הַיְסוּרִין נִכְנַע גּוֹפּוֹ, כִּי כָּל הַיְסוּרִין נִקְרָאִים צָרוֹת, עַל־שֵׁם שֶׁהֵם מְצַרִּין וּמְעִיקִין לְהַגּוֹף, וּכְשֶׁנִּכְתַּת הַגּוֹף עַל־יְדֵי הַצָּרוֹת, עַל־יְדֵי־זֶה מְאִירָה וְנִתְגַּדְּלָה הַנֶּפֶשׁ, כִּי בְּהַפְנֵעַ הַחֲמֹר תִּגְדַּל הַצּוּרָה, וּכְמוֹ שֶׁכְּתוּב בְּזֹהָר (שְׁלַח קסח): אָעֵא דִּלָּא סֵלַק בֵּיה נֹרָא, מִכְּבֻשִׁין לָהּ; גּוֹפָא דִּלָּא סֵלַק בֵּיה נְהוּרָא דְנִשְׁמַתָּא וְכוּ'. וְעַל־כֵּן נִקְרָאת צָרָה, לְשׁוֹן צוּרָה, כִּי עַל־יְדֵי הַצָּרָה נִכְנַע הַגּוֹף וּמְאִירָה הַצּוּרָה. נִמְצָא שֶׁעַל־יְדֵי זֶה שֵׁיִשׁ לֹא יִסּוּרִין וְצָרוֹת מְאִירָה הַצּוּרָה, הֵינּוּ הַנֶּפֶשׁ, וְהַנֶּפֶשׁ אֶפְשָׁר לָהּ לְשִׂאת עֲלֶיהָ כִּמָּה וְכִמָּה אֲנָשִׁים, וְזֶה: ה' מָה רַבּוּ צָרֵי - כָּל מָה שֶׁנִּתְרַבֵּין צָרֵי, רַבִּים קָמִים עָלַי - כִּי עַל־יְדֵי־זֶה אֲנִי נוֹשֵׂא וּמְקִים וּמְרִים רַבִּים לְשָׂרְשָׁם:

קעא

וְרַבִּים מִיִּשְׁנֵי אֲדַמַּת עֶפֶר יִקְיָצוּ, אֱלֹה לְחַיֵּי עוֹלָם וְאֱלֹה לְחַרְפוֹת וּלְדַרְאוֹן עוֹלָם: (דְּנִיאל יב)

עַל־יְדֵי שְׁנֵתְעוּרֵר שֶׁכָּל חֹדֶשׁ בַּעֲבוּדַת הַשֵּׁם, מָה שְׁלֵא הָיָה נוֹדַע עַד עַתָּה, עַל־יְדֵי־זֶה רַבִּים מִיִּשְׁנֵי אֲדַמַּת עֶפֶר יִקְיָצוּ, אִךְ אֱלֹה לְחַיֵּי עוֹלָם וְאֱלֹה לְחַרְפוֹת וּלְדַרְאוֹן עוֹלָם, כִּי צַדִּיקִים יִלְכוּ בָּם (הוֹשַׁע יד), שֶׁעוֹבְדִין עִם זֶה הַשֶּׁכֶּל אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וּפּוֹשְׁעִים יִכְשְׁלוּ בָּם, שְׂאִינָם עוֹבְדִין בְּזֶה אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, רַק שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה הֵם מְבִיזִין וּמְחַרְפִּין אֶת הָעוֹלָם, עַל שֶׁהֵם יוֹדְעִין מְזֵה הַשֶּׁכֶּל הַחֹדֶשׁ, וְהָעוֹלָם אֵינָם יוֹדְעִין מְזֵה. וּכְמוֹ שֶׁשִּׁמְעֵתִי: לְחַרְפוֹת וּלְדַרְאוֹן עוֹלָם, הֵינּוּ לְחַרְף וּלְבִזוּת הָעוֹלָם,

כּי אַינֶם מְשַׁתְּמָשִׁין עִם זֶה הַשִּׁכּוֹל הַחֲדָשׁ, רַק לְבוֹזוֹת וּלְחַרְף
הָעוֹלָם, עַל־יְדֵי שֶׁהֵם יוֹדְעִים מְזֵה, וְהָעוֹלָם הֵם רִיקִים וְחֹסְרִים
מְזֵה.

קעב

כָּל הַחֲסוּרוֹנוֹת שֵׁישׁ לְאָדָם, הֵן בָּנִים אוּ פִּרְנֶסָה אוּ בְּרִיאוֹת,
הַכּל הוּא מִצַּד הָאָדָם עֲצֻמוֹ, כִּי אֹר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שׁוֹפֵעַ
עָלָיו תָּמִיד, אֲךָ הָאָדָם עַל־יְדֵי מַעֲשָׂיו הָרָעִים עוֹשֶׂה צַל לְעֲצֻמוֹ,
שְׂאִין מַגִּיעַ עָלָיו אֹר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וּלְפִי מַעֲשָׂיו כֵּן נַעֲשֶׂה הַצַּל
הַמוֹנֵעַ אֹר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וּמַגִּיעַ לוֹ הַחֲסָרוֹן לְפִי הַמַּעֲשֶׂה שֶׁעַל
יְדֵה נַעֲשֶׂה הַצַּל. וְהִנֵּה הַצַּל הוּא מְדַבֵּר גְּשָׁמֵי שְׁעוּמָד נֶגֶד דְּבַר
רוּחָנִי (הֵינּוּ דְּבַר שֶׁהוּא דֵּק מִמֶּנּוּ), כִּמּוֹ גְּשָׁם עֵץ וְאֶבֶן נֶגֶד אֹר
הַלְּבָנָה וְהַחֲמָה עוֹשֶׂה צַל, וְכֵן לְקוֹי חֲמָה וְלְבָנָה עַל־יְדֵי צַל
הָאָרֶץ, וְכֵן הַחֲמָה בְּעֲצֻמָּה נֶגֶד מָה שְׁלִמְעֵלָה מִמֶּנָּה, הוּא
גְּשָׁמִיּוֹת, וְעוֹשֶׂה צַל נֶגְדוֹ, וְעַל־כֵּן הָאָדָם כְּפִי גְּשָׁמִיּוֹתוֹ וְכְפִי
מַעֲשָׂיו, כֵּן עוֹשֶׂה צַל בְּעֲצֻמוֹ שְׁמוֹנֵעַ מִמֶּנּוּ אֹר וְשׁוֹפֵעַ שֶׁל הַשֵּׁם
יִתְבָּרַךְ. אֲבָל אִם הָאָדָם מְכַפֵּל עֲצֻמוֹ, וְאִינוּ כֹּלל מְזֵה הָעוֹלָם,
אִזּוֹ אִינוּ עוֹשֶׂה צַל, וּמִקְבֵּל אֹר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.

וְעַקְר אֹר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הוּא הַכְּבוֹד, כִּי כָּל מָה שְׁפָרָא
הַקְדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא לֹא בְּרָא אֶלָּא לְכְבוֹדוֹ, כִּמּוֹ שְׁפָתוֹב
(ישעיה מג): לְכְבוֹדִי בְּרָאתִיו וְכוּ'. וְזֶה: מְלֵא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ (שם
ו); הֵינּוּ אִם הוּא מְלֵא כָּל הָאָרֶץ, שְׂאִינוּ כֹּלל מְזֵה הָעוֹלָם, אִזּוֹ

מִקְבֵּל אֹר הַשֶּׁם יִתְפָּרַד, שֶׁהוּא הַכְּבוֹד. וְזֶה (מִשְׁלֵי ג): כְּבוֹד
 חֲכָמִים יִנְחָלוּ; כִּי הַחֲכָמָה מֵאִין תִּפְצָא (איוֹב כח), וְעַל־כֵּן הַחֲכָמִים
 שָׁהִם אִין, זֹכִים לְכְבוֹד, עַל־יְדֵי שְׂאִינָם עוֹשִׂים צַל לְהַפְסִיק, כִּי
 אִין לָהֶם שׁוֹם גְּשָׁמִיּוֹת כַּנִּ"ל:

וּכְשֶׁהַשֶּׁם יִתְפָּרַד מֵרָאָה פָּנִים שׁוֹחֲקוֹת - חַיִּים וְטוֹבָה
 לְעוֹלָם, וְלִהְפָּד - לְהַפָּד, חֵם וְשָׁלוֹם. וְכֵן הַצְּדִיק,
 כְּשֶׁמֵּרָאָה פָּנִים שׁוֹחֲקוֹת, הוּא טוֹב, וְכֵן לְהַפָּד. וְזֶה: רֵאָה נָתַתִּי
 לְפָנֶיכֶם הַיּוֹם אֶת הַחַיִּים וְאֶת הַטוֹב, אֶת הַמָּוֶת וְכו', הִינּוּ
 לְפָנִים שְׁלָכֶם:

קעג

עַל־יְדֵי הַפְּתָב יָכוֹל הַצְּדִיק הָאֵמֶת לְהַכִּיר הַנֶּפֶשׁ וּפְנִימִיּוֹת
 הַנֶּפֶשׁ שֶׁל הַפּוֹתֵב, וְהָאֵמוּנָה וְשָׂרֵשׁ הָאֵמוּנָה שְׁלוֹ. כִּי
 יֵשׁ בְּחִינַת שָׂרֵשׁ הָאֵמוּנָה, כִּי הָאֵמוּנָה בְּעֶצְמָה יֵשׁ לָהּ חַיּוֹת
 וְשָׂרֵשׁ, דִּהְיָנוּ שֵׁישׁ עוֹלָם אֵמוּנָה, שְׂמִשָּׁם נִלְקַח הָאֵמוּנָה, וְעוֹלָם
 הָאֵמוּנָה יֵשׁ לוֹ גַּם־כֵּן אֵמוּנָה בְּהַשֶּׁם יִתְפָּרַד, וְזֶה בְּחִינַת שָׂרֵשׁ
 הָאֵמוּנָה, שֶׁהִיא בְּחִינַת פְּנִימִיּוֹת הָאֵמוּנָה, וְהִיא בְּחִינַת פְּנִימִיּוֹת
 הַנֶּפֶשׁ, כִּי הַנֶּפֶשׁ וְהָאֵמוּנָה הֵם בְּחִינָה אַחַת, כְּמוֹ שֶׁפָּתוּב (ישעיה
 כו): נִפְשֵׁי אֱוִיתֶיךָ בְּלִילָה, וּכְתִיב (תהלים צב): וְאֵמוּנַתְךָ בְּלִילוֹת.
 וְעַל־יְדֵי הַפְּתָב אֶפְשָׁר לְהַכִּיר הַנֶּפֶשׁ וּפְנִימִיּוֹת הַנֶּפֶשׁ, שֶׁהִיא
 בְּחִינַת פְּנִימִיּוֹת הָאֵמוּנָה כַּנִּ"ל, בְּבְחִינַת: אֲנֹכִי, שְׂאֵמְרוּ חֲכָמִינוּ
 זְכוּרָנָם לְבִרְכָה (שבת קה): אֲנֵא נִפְשֵׁי פְתָבִית יְהִבִית, הִינּוּ

שְׁהַכּוֹתֵב נוֹתֵן נַפְשׁוֹ בְּתוֹךְ הַכֶּתֶב, וְגַם פְּנִימִיּוֹת נַפְשׁוֹ, כִּי אֵיִתָּא
 בְּזֵהָר הַקְּדוֹשׁ: אֲנִי - נוֹמְרִיקוֹן: אָנָּא נַפְשִׁי יְהִיִּית - דָּא
 שְׂכִינְתָּא חִיצוֹנִיָּית, אֲנִכִּי - דָּא שְׂכִינְתָּא פְּנִימִיּוֹת. נִמְצָא, שְׁהַכֹּ
 מִרְמֵזוּ עַל בְּחִינַת שְׂכִינְתָּא פְּנִימִיּוֹת. וְכֵן אֵיִתָּא בְּ"עֵץ-חַיִּים"
 לְעִנְיַן הַתְּלַבְּשׁוֹת הָעוֹלָמוֹת, שְׁהַכֶּתֶר הִיא פְּנִימִיּוֹת הַנֶּפֶשׁ, וְהַכֹּ
 הִיא בְּחִינַת כֶּתֶר, כַּמּוּבָא לְעִיל, כִּי הַשְּׂכִינָה הִיא בְּחִינַת נַפְשׁוֹ,
 כִּידוּעַ, נִמְצָא, שְׁעַל-יְדֵי הַכֶּתֶב, שְׁהוּא בְּחִינַת כ', נִתְגַּלָּה וְנִרְאָה
 בְּחִינַת פְּנִימִיּוֹת הַנֶּפֶשׁ, פְּנִימִיּוֹת הָאֵמוּנָה, כַּנִּל:

וְהַדְּבֹר שְׁמִדְבַר עִם הַצְּדִיק הָאֵמֶתִי, הוּא כַּמְעַלָּה גְּדוּלָּה
 מִהַכֶּתֶב, כִּי הַכֶּתֶב אֵינּוּ רַק פְּעֻלַת הַנֶּפֶשׁ, וּמִתּוֹךְ
 הַפְּעֻלָּה יְכוּל הַצְּדִיק לְהִבִּין מַהוּת הַנֶּפֶשׁ, וְהַדְּבֹר הוּא הַנֶּפֶשׁ
 בְּעִצְמוֹ, כְּמוֹ שְׁכָתוּב (ש"ה"ש ה): נַפְשִׁי יֵצֵאָה בְּדַבְּרוֹ, וְאֶף-עַל-פִּי
 שְׁהַדְּבֹר הוּא דְבַר שְׂאִין בּוֹ מִמֶּשׁ, אֶף-עַל-פִּי-כֵן מַחֲמַת שְׁהוּא
 צְדִיק אֵמֶת, וְהַדְּבֹר הוּא מַהוּת הַנֶּפֶשׁ בְּעִצְמָהּ, עַל-פִּן יְכוּל
 לְרֹאוֹת מַהוּת הַנֶּפֶשׁ בְּעִצְמָהּ:

קעד

כִּשְׁהַדְּיָנִין, חֵם וְשְׁלוֹם, גּוֹבְרִים עַל הָאָדָם, אִין לְהַמְתַּפְּלֵל
 עִבּוּרוֹ לְהַזְכִּיר שְׁמוֹ, שְׁלֹא יִתְגַּבְּרוּ הַדְּיָנִין, חֵם
 וְשְׁלוֹם, וְכְמוֹ דְּאֵיִתָּא, שְׁנַח לֹא קָרָא לוֹ אָבִיו שֵׁם בְּעַת לְדָתוֹ
 מִשּׁוּם שְׁהִיָּה אִזְ הָעוֹלָם בְּדִיָּנִין, וְעַל-פִּן לֹא רָצָה אָבִיו לְתַן לוֹ
 שֵׁם, כִּי עַל-יְדֵי הַשֵּׁם יְהִיָּה נִכְר וּמְסִים בֵּין הַמְּקַמְרָגִים, וְיִוְכַלּוּ

הַדִּינִים לְהַתְגַּבֵּר עָלָיו. וְזֶהוּ בְּשֵׁהתְפַלֵּל מִשָּׁה רַבְּנוּ עָלָיו הַשְּׁלוֹם
עַל מְרִים, לֹא הַזְכִּיר שְׁמָה, רַק אָמַר סֵתָם: אֵל נָא רָפָא נָא לָהּ
(כמדבר יב); כִּי מִחֲמַת שְׁהָיוּ הַדִּינִין גּוֹבְרִים עָלֶיהָ, לֹא רָצָה
לְהַזְכִּיר שְׁמָה בְּפִרוּשׁ פֶּנ"ל, וְאַף־עַל־פִּי־כֵן הַעֲלִים שְׁמָה בְּרָמוּז
נִפְלָא בְּתוֹךְ תְּפִלָּתוֹ. כִּי נָא רָפָא בְּגִימְטְרִיא מְרִים יוֹכְבֵּד, מְכוּן
מִמֶּשׁ, הֵינּוּ שֵׁם הַחֹלָה וְשֵׁם אִמָּה, שְׁצַרִּיד לְהַזְכִּיר עַל הַחֹלָה
בְּשִׁמְת־פְּלִין עָלָיו, אֵךְ לֹא רָצָה לְהַזְכִּיר בְּפִרוּשׁ, פֶּנ"ל:

קעה

עֵקֶר מַעֲלַת הַבְּכִיָּה הוּא בְּשֵׁהיא מִחֲמַת שְׂמִחָה וְחֻדוּהָ, וְאַפְלוּ
הַחֲרֻטָּה טוֹב מְאֹד שְׂתִהְיֶה מִחֲמַת שְׂמִחָה, שְׂמֹרֵב
שְׂמִחָתוֹ בַּהֲשֵׁם יִתְבָּרַךְ, הוּא מִתְחַרְט וּמִתְנַגַּע מְאֹד עַל שְׂמֵרֵד
נִגְדוּ בַּיָּמִים הָרֵאשׁוֹנִים, וּמִתְעוֹרֵר לוֹ בְּכִיָּה מִחֲמַת רֵב הַשְּׂמִחָה,
וְזֶה עֵקֶר מַעֲלַת הַבְּכִיָּה, שְׂתִהְיֶה מִחֲמַת שְׂמִחָה. וְזֶה בְּכִיָּה הוּא
רֵאשִׁי־תִבּוֹת: בְּ"שִׁמְךָ יִגִּילוֹן כָּל הַיּוֹם (תהלים פט) - שְׂעַקֵּךְ
הַבְּכִיָּה שְׂתִהְיֶה מִחֲמַת שְׂמִחָה בְּשִׁמוֹ יִתְבָּרַךְ. כִּי בְּכִיָּה הוּא
מִתְעוֹרֵר מִשֵּׁם ס"ג, שֶׁהוּא בְּבִינָה, וְעַל־כֵּן בְּכִיָּה בְּגִימְטְרִיא
הַמְּלוּי שֶׁל ס"ג, כְּמוֹכָא בְּכַתְבֵי הָאֲר"י, הֵינּוּ שְׂתִהְיֶה עוֹרֵרוֹת
הַבְּכִיָּה תִהְיֶה מִשְׂמִחָה, כִּי בִינָה - לְפָא, כְּמוֹ שְׂפַתוֹב: הֵלֵב
מְבִין; וְעַקֵּר הַשְּׂמִחָה הִיא בְּלֵב, כְּמוֹ שְׂפַתוֹב (תהלים ד): נִתְּתָ
שְׂמִחָה בְּלֵבִי; וּמִשֵּׁם צַרִּיד שְׂתִהְיֶה הַתְּעוֹרֵרוֹת הַבְּכִיָּה פֶּנ"ל,
וְעַל יְדֵי זֶה נִמְתַּק הַבְּכִיָּה. וְהֵבִין:

קעו

צָרִיךְ הָאָדָם לְמַהֵר מְאֹד לְגַרֵשׁ מִקְרָבוֹ הָרוּחַ שְׂמוֹת, מַה שְּׁלָבוֹ
מְלֵא מְרוּחַ שְׂמוֹת הַדְּבִיק בּוֹ, וְזוֹה עַל־יְדֵי שְׁנַתְקַשֵּׁר
לְהַצְדִּיק הָאֵמֶת. וְהַתְקַשְּׁרוֹת הַיְנוּ אֶהְבֵּת נֶפֶשׁ, מַה שְּׁאוּהֵב
לְהַצְדִּיק מְאֹד, וְעַל יְדֵי זֶה נִכְלָל לְבוֹ בְּלֵב הַצְדִּיק. וְלִפִּי שְׁלָבוֹ
מְלֵא מְרוּחַ שְׂמוֹת, וְהָרוּחַ הוּא הָאוֹיֵר, וְטַבַּע הָאוֹיֵר לְבַקֵּשׁ לוֹ
מְקוֹם פְּנוּי לְצֵאת שָׁם, כַּמְבֹאֵר אֶצֶל הַמַּחְקָרִים, וְכִשְׁמוּצָא הָאוֹיֵר
מְקוֹם פְּנוּי לְצֵאת שָׁם, הוּא בּוֹקֵעַ וְשׁוֹבֵר בְּמַהִירוֹת וּבְבַהֲלָה, וְעַל
כֵּן כְּשֶׁנִּכְלָל לְבוֹ בְּלֵב הַצְדִּיק, וְלֵב הַצְדִּיק הוּא חֲלָל, בְּבַחֲיִנַת:
וְלִפִּי חֲלָל בְּקִרְבִּי (תהלים קט). וְעַל כֵּן הָאוֹיֵר שֶׁל הָרוּחַ שְׂמוֹת
הַדְּבִיק בְּלָבוֹ, שְׁלָבוֹ מְלֵא מְזֵה הָאוֹיֵר, הוּא בּוֹקֵעַ וְשׁוֹבֵר לְבוֹ
בְּבַהֲלָה וּבוֹרַח לַחוּץ, מַחֲמַת שְׁמֻצָא מְקוֹם פְּנוּי בְּלֵב הַצְדִּיק,
וְעַל־כֵּן עַל יְדֵי שְׁמֻגְרֵשׁ בְּמַהִירוֹת הָרוּחַ שְׂמוֹת מִקְרָבוֹ, עַל־יְדֵי־זֶה
יֵשׁ לוֹ לֵב נִשְׁפָּר, כִּי נִשְׁפָּר לְבוֹ עַל יְדֵי מְהִירוֹת וּבַהֲלוֹת הָרוּחַ
שְׂמוֹת לְצֵאת כְּנ"ל, וְעַל־כֵּן לֹא מְצָא לִפִּי שְׁעָה מְקוֹם לְצֵאת,
וְעַל־כֵּן נִשְׁפָּר הַלֵּב:

קעז

וַיֹּאמֶר יְיָ סֵלְחָתִי כִּדְבָרְךָ (במדבר יד) - רֵאשֵׁי־תְבוֹת כּוֹסִי.
כִּדְבָרְךָ - דְּבַר רֵאשֵׁי תְבוֹת: ד'שְׁנַת ב'שָׁמֵן ר'אשֵׁי. כִּי
יֵשׁ צְדִיקִים אֲמֵתִיִּים, שְׁיֵשׁ לָהֶם כַּחַ, כְּשִׁשׁוֹתִין יִין לְפַעְמִים,
לְמַחֵל עוֹזוֹת עַל יְדֵי זֶה. כִּי אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ וְזָכוֹנָם לְבִרְכָה (וימא

עו), שַׁיִן יֵשׁ לוֹ שְׁנַי בְּחִינּוֹת: זָכָה - נַעֲשֶׂה רֹאשׁ, וּכְשֶׁנַּעֲשֶׂה רֹאשׁ
 שֶׁהוּא בְּחִינּוֹת מַחִין, עַל־יְדִיָּוָה הוּא יָכוֹל לְכַפֵּר עוֹנוֹת, כְּמוֹ
 שְׁפָתוֹב (משלי טו): וְאִישׁ חָכֵם יִכְפֹּרְנָה, וְזֶהוּ: וַיֹּאמֶר ה' סַלַּחְתִּי
 בְּדַבְרְךָ, כִּי "דָּבָר" הוּא רִאשִׁי־תְבוּת: ד' שְׁנֵת ב' שְׁמֵן ר' אִשִּׁי כַּנ"ל,
 שֶׁהִיא בְּחִינַת שְׁלֵמוֹת הַמַּחִין, (שֶׁהֵם בְּחִינַת שְׁמוֹת ל): שְׁמֵן
 מִשְׁחַת קֹדֶשׁ, בְּחִינַת (תהלים קלג): כְּשֶׁמֶן הַטּוֹב עַל הָרֹאשׁ, כִּידוּעַ.
 וְזֶה: וַיֹּאמֶר ה' סַלַּחְתִּי בְּדַבְרְךָ, שֶׁהוּא רִאשִׁי־תְבוּת כּוֹסֵי כַּנ"ל.
 וְזֶהוּ: סַלַּחְתִּי בְּדַבְרְךָ, שֶׁהִסְלִיחָה כַּד' כ' ר' ד' יִקָּא. כְּפִי בְּחִינַת
 ד' שְׁנֵת ב' שְׁמֵן רִאשִׁי שְׁאֲתָה זֹכָה, הֵינּוּ כְּפִי הַמַּחִין שְׁזוֹכָה הַצַּדִּיק
 הָאֵמֶת עַל־יְדֵי שְׁתִּית הַיַּיִן, כְּמוֹ כֵּן זֹכָה לְסַלִּיחוֹת עוֹנוֹת, כִּי
 עֵקֶר הַסְּלִיחָה - עַל־יְדֵי הַחֲכָמָה וְהַמַּחִין הַקְּדוּשִׁים שְׁמֻקְבֵּל
 בְּבְחִינַת: וְאִישׁ חָכֵם יִכְפֹּרְנָה כַּנ"ל.

וְזֶהוּ: ד' שְׁנֵת ב' שְׁמֵן רִאשִׁי כּוֹסֵי רוּיָה (תהלים כג), בְּחִינַת: בְּאֵנו
 בְּאִשׁ וּבְמִים וְתוֹצִיאֵנו לְרוּיָה (שם טו); כִּי כֵּן הָיָה אֶצֶל
 הָעֵגֶל (שמות לב): וַיִּשְׂרֹף אֶת הָעֵגֶל וְכו' וַיִּזֶר עַל פְּנֵי הַמַּיִם:
 הָאֵמֶן אֵלֶם (תהלים נח) - שְׁנַעֲשֶׂה הָאֵמֶנוֹת אֵלֶם, שְׁאִין לוֹ דְּבוֹר
 לְהַתְּפָאֵר, כִּי צְרִיכִין לַעֲשׂוֹת דְּבוֹר לְהָאֵמֶנוֹת, שְׁיֻכַּל לְהַתְּפָאֵר
 לְמַעַלָּה, וְנַעֲשֶׂה אֱלֹקִים. כִּי י"ה הֵם הַמַּוְחִין, וְזֶה תְּלוּי בְּשִׁמְרַת
 הַבְּרִית, כִּי שְׁכַמֵּי יְהוָה עֲדוֹת לְיִשְׂרָאֵל - עַל פְּגַם הַבְּרִית, (כְּמוֹכָא
 בְּפִרְשׁ רַש"י פֶּרֶשׁת פִּינְחָס):

בְּעֵלְמָא דִּי בְּרָא בְּרַעוּתָהּ וַיְמַלִּיךְ מַלְכוּתָהּ (בעולם שְׁבֵרָא כְּרַצוֹנו
 וַיְמַלִּיךְ מַלְכוּתוֹ). מַלְכוּת הוּא בְּחִינַת כְּבוֹד, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב

(תהלים קמה): כְּבוֹד מַלְכוּתְךָ יֵאמְרוּ; וְהוּא בְּחִינַת רְצוֹן, כִּי רְצוֹנוֹ
 שֶׁל אָדָם זֶהוּ כְבוֹדוֹ (ירושלמי פאה פ"א). וּכְשֶׁהָאָדָם מִסְתַּפֵּק
 וּמְתַרְצֵחַ בְּרְצוֹן הַשֵּׁם יִתְפַּרֵּךְ, רַק כְּמוֹ שֶׁהוּא יִתְפַּרֵּךְ רוּצֵה, אִזּוֹ
 מִמְלִיךְ מַלְכוּתֵהּ, כִּי עֵקֶר הַמַּלְכוּת - מִהֶרְצוֹן כַּנ"ל, וְזֶהוּ: בְּעֶלְמָא
 דִּי בְרָא פְרַעוּתֵיהּ וַיְמַלִּיךְ מַלְכוּתֵיהּ - כִּי עֵקֶר הַמַּלְכוּת הוּא
 מִהֶרְצוֹן כַּנ"ל. אֲבָל כְּשֶׁרוּצֵה הָאָדָם אֵיזֶה רְצוֹן אַחֵר חוּץ מִרְצוֹן
 הַשֵּׁם יִתְפַּרֵּךְ, עַל יְדֵי זֶה נַעֲשֶׂה מַלְכוּת אַחֵרִים שֶׁל הָעַפּוּ"ם,
 וּכְפִי הֶרְצוֹן הָאֲחֵר, כֵּן נַעֲשֶׂה אֵיזֶה מַלְכוּת לְאֵיזֶה עַפּוּ"ם, כִּי
 צָרִיךְ הָאָדָם לְבַטֵּל רְצוֹנוֹ לְגַמְרֵי נֶגֶד רְצוֹן הַשֵּׁם יִתְפַּרֵּךְ, שֶׁלֹּא
 יִהְיֶה לוֹ שׁוּם רְצוֹן אַחֵר, רַק כְּמוֹ שְׂרוּצֵה הַשֵּׁם יִתְפַּרֵּךְ, הֵן
 שִׁיחֵיהּ לוֹ מְמוֹן וּבָנִים, הֵן לָאו חֶסֶם וְשָׁלוֹם, וְהֵן כֹּל שְׂאֵר
 הֶרְצוֹנוֹת, לֹא יִרְצֵה שׁוּם רְצוֹן אַחֵר, רַק כְּמוֹ שְׂרוּצֵה הַשֵּׁם
 יִתְפַּרֵּךְ:

יִתְגַּדֵּל וַיִּתְקַדֵּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא. (יתגדל יתקדש שמו הגדול) יִתְגַּדֵּל -
 תְּגַי דֵּל, שֶׁהוּא: תְּגִי, כְּתֵר. דֵּל, בְּחִינַת יַעֲקֹב שֶׁהוּא
 עֵקֶב בְּחִינַת דֵּל. וּבְחִינַת יִשְׂרָאֵל הוּא בְּחִינַת תְּגִי, כִּי שְׂרִיתָ עִם
 אֱלֹקִים וְכוּ (בראשית לב). וַיִּתְקַדֵּשׁ - ת"ק שְׂדֵי רַבָּא - בְּאֵר.
 וּמִשְׁבִּיעַ לְכֹל חַי רְצוֹן:

(כֹּל אֵלּוֹ הַדְּבָרִים לֹא נִכְתְּבוּ מֵהֶם כִּי אִם רֵאשֵׁי פְרָקִים, כִּי בִשְׁעַת אֲמִירַת אֵלּוֹ הַדְּבָרִים
 הַנּוֹרְאִים, לֹא זָכִינוּ שִׁיבְאָרֵם לָנוּ הַיֵּטֵב, כְּדָרְכּוֹ תְּמִיד, רַק אֲמָרֵם בְּמַהֲוִירַת כְּדָרְךָ רָמּוֹ
 בְּעֶלְמָא, וְרַמּוֹ לָנוּ כָּאֵן כֹּל הַכּוֹנֵנוֹת שֶׁל קִדְיֵשׁ הַמְּכַבְּרִים בְּכּוֹנֵנוֹת הָאֲר"י ז"ל וְכַנ"ל. וְאִין

אַתְּנּוּ יוֹדַע עַד מַה בְּאוּר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה):

קעח

דען פי צרירך דוקא ודיי דברים, פי צרירך לפרט את החטא,
וצרירך להתודות בדבורים בכל פעם על כל מה שעשה.
ויש לזה מניעות רבות; לפעמים נשפח מאתו החטא, ויש
שיכבד עליו מאד וקשה לו להוציא הדבור להתודות, ועוד
מניעות רבות. וצרירך לזה שמחה של מצוה, כגון חתנה של
מצוה או שאר מצוה בשמחה. פי שמחה הוא קומה שלמה
מרמ"ח אברים ושם"ה גידים, ועל-כן כשהוא שומח או מרקד,
צרירך לראות שיעבר בכל השמחה, מראש ועד עקב, פי
לפעמים השמחה רק ברגליו, ולפעמים בלב, או בהמחין,
בחינת (ישעיה לה): ושמחת עולם על ראשם; אך עקר השמחה
- שיעבר בכל השמחה, הינו בכל הקומה שיש בהשמחה.
וצרירך לזה מצוות רבות, פי שרש נקודות כל המצוות היא
השמחה, פי (תהלים ט): פקודי ה' ישרים משמחי לב; וכל מצוה
מתרי"ג מצוות יש לה איבר מהשמחה, כל מצוה לפי בחינתה,
ועל כן אם פגם באיזה מצוה, הן מצות עשה או לא תעשה,
אזי כששמח ועובר והולך בקומת השמחה, אזי כשפוגע בזה
האיבר שהוא כנגד אותה מצוה שעבר, אי אפשר לו לשמח
שם, מחמת שפגם שם באותה המצוה שנקדתה שמחה כנ"ל,
ואדרבא, יש לו דאגה, שהוא הפך השמחה, בבחינת (שם לה):
אדאג מחטאתי; ועל-כן על ידי זה מרגיש ונוכר החטא שעשה
מקדם. אך על ידי רבוי המצוות, פי אפלו פושעי ישראל

מֵלֵאִים מְצוּוֹת בְּרֵמוֹן (חגיגה כו), עַל יְדֵי זֶה נִתְבַּטַּל הַדְּאָגָה שֶׁל
הַחֲמָא, הַמוֹנֵעַת הַשְּׂמֻחָה, כִּי רַבּוּי אֹרֶר הַשְּׂמֻחָה שֶׁל רַבּוּי
מְצוּוֹת שֶׁלֹּא נִתְלַהֵב וּמְבַטֵּל הַמְּנִיעוֹת שֶׁל הַחֲמָא. וְאִזּוּ יִכּוֹל
לְהַתְּנוּדוֹת.

וְעַל־יְדֵי וְדוּי דְבָרִים נִתְתַּקֵּן עוֹלָם הַדְּבֹר, כַּמְבָּאָר בְּמָקוֹם
אַחֵר (לעיל בסימן ע"ח), כִּי פָּנָם הַחֲמָא - בְּנַפְשׁ, וְהַנַּפְשׁ
הוּא בְּחִינַת הַדְּבֹר, בְּכַחֲנִית (שה"ש ה): נַפְשִׁי יֵצֵאָה בְּדַבְּרוֹ; וְעַל
כֵּן צָרִיךְ לְהַתְּנוּדוֹת בְּדַבְּוֹרִים דְּוָקָא, לְתַקֵּן וּלְבַנּוֹת פָּנָם הַדְּבֹר,
כְּמוֹ שְׂכַתּוֹב (הושע יד): קָחוּ עִמָּכֶם דְּבָרִים וְשׁוּבוּ אֶל ה', וְעִין
בְּמָקוֹם אַחֵר (שם). וְעַל יְדֵי שְׁנִתְקַן וּנְבִנָּה הַדְּבֹר עַל יְדֵי וְדוּי
דְבָרִים, עַל־יְדִיזוּה נַעֲשֶׂה יְחִוּד קְדִישָׁא בְּרִיד הוּא וְשְׂכִינְתָּהּ,
שְׁנִתְעוֹרֵר הַקּוֹל דְּלַעֲלֵא וְנִתְיַחַד עִם הַדְּבֹר, כִּי צָרִיךְ
הַתְּעוֹרְרוֹת תַּחְתּוֹן, הֵינּוּ לְבַנּוֹת הַדְּבֹר, וְעַל־יְדִיזוּה מִתְעוֹרֵר
וּמִתְאַוֶּה הַקּוֹל וּמִתְיַחַד עִם הַדְּבֹר. וְזוֹה בְּחִינַת (תהלים קג): עוֹשִׂי
דְּבָרוֹ לְשִׁמְעַת בְּקוֹל דְּבָרוֹ, וְאִיתָא בְּזוֹהַר (לד לד דף ז): זְכִינָן
לְמִשְׁמַע קָלִין מְלַעֲיָלָא; הֵינּוּ עַל־יְדֵי "עוֹשִׂי דְּבָרוֹ", שְׂמִתְקַנִּין
הַדְּבֹר, עַל יְדֵי זֶה "לְשִׁמְעַת בְּקוֹל דְּבָרוֹ" - שְׁנִתְעוֹרֵר הַקּוֹל
לְהַתְּיַחַד בְּדַבְּוֹר, וְזְכִינָן לְמִשְׁמַע קָלִין וְכוּ'. (ויש בְּזוֹהַר עוֹד דְּבָרִים נִפְלְאִים
בְּעִנְיַן שְׂמִיעַת קוֹל בְּגִינָה וְקוֹל כְּלֵי זְמֵר, וְזוֹהַר (ישעיה נא): שְׁשׁוֹן וְשְׂמֻחָה
יִמְצָא בָּהּ תוֹדָה וְקוֹל זְמֵרָה. הֵינּוּ שְׁנַמְצָא בְּתוֹךְ הַשְּׁשׁוֹן
וְשְׂמֻחָה, תוֹדָה, בְּחִינַת וְדוּי דְבָרִים, וְקוֹל זְמֵרָה, כַּנֶּ"ל:

קעט

דע שפּאַנגד פֿל מיני מחלֶקת, הן בגשמיִות הן ברוחניִות, שאִינו
 יכול לְהַתְפַּלֵּל או לַעֲשׂוֹת מַה שְּׁצָרִיךְ בַּעֲבוּרַת הַשֵּׁם, כִּי
 הַבַּל בְּכֹל מַחֲלָקַת, שְׁעוּמָדִים וְחוֹלְקִים עָלָיו וְרוֹצִים לְבַטֵּל דַּעְתּוֹ
 וּרְצוֹנוֹ מַה שְּׁרוּצָה לַעֲשׂוֹת. וְכִדִּי לְבַטֵּל הַמַּחֲלָקַת מֵאִיזָה בְּחִינָה
 שְׁתֵּהִיָּה וְלַעֲשׂוֹת שְׁלוֹם, עַל־זֶה צָרִיךְ תַּעֲנִית. וְזֶה מַה שְּׁאָמְרוּ
 רַבּוֹתֵינוּ וְזָכוּנוֹם לְבִרְכָה (אבות פ"ב): מְרַבֵּה צְדָקָה - מְרַבֵּה שְׁלוֹם.
 צְדָקָה הוּא בְּחִינַת תַּעֲנִית, כִּי עֵקֶר הַתַּעֲנִית הוּא צְדָקָה, כְּמֵאֵמֶר
 חֲכָמֵינוּ וְזָכוּנוֹם לְבִרְכָה (ברכות ו): אֲגִרָא דַּתַּעֲנִיתָא צְדָקָתָא.

כִּי בְּחִינַת הַמַּחֲלָקַת הוּא רְצוֹן אֲחֵר שְׁעוּמָדִים עָלָיו לְבַטֵּל
 רְצוֹנוֹ, וּסְגֻלַּת הַתַּעֲנִית אֵינָא בְּזוּהַר (אחרי סח), "בְּעֵצֶם הַיּוֹם
 הַזֶּה תַּעֲנוּ אֶת נַפְשֵׁיכֶם" - שְׁמַעְלַת הַתַּעֲנִית לְאַכְנֵעָא לְבָא
 לְאַדְבָקָא רְעוּתָא דְלֵבָא לְקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, שְׁעַל יְדֵי הַתַּעֲנִית
 נִכְנַע וְנַחֲלַשׁ הַלֵּב וְנִתְבַּטֵּל כֹּל הָרְצוֹנוֹת הָאַחֲרִים שְׁלוֹ מִפְּנֵי רְצוֹן
 הַקְּדוּשָׁא בְּרוּךְ־הוּא, לְאַדְבָקָא רְעוּתָא דְלֵבָא וְכוּ'. וְעַל־כֵּן עַל יְדֵי
 זֶה נִתְבַּטֵּל הַמַּחֲלָקַת, שֶׁהוּא בְּחִינַת רְצוֹנוֹת אַחֲרִים שְׁלֵא כְּרְצוֹנוֹ,
 כְּמוֹ שְׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ וְזָכוּנוֹם לְבִרְכָה (אבות פ"ב): בְּטַל רְצוֹנְךָ מִפְּנֵי
 רְצוֹנוֹ, כִּדִּי שְׁיִבְטֵל רְצוֹן אַחֲרִים מִפְּנֵי רְצוֹנְךָ; וְעַל־יְדֵי הַתַּעֲנִית
 כְּבָר נִתְבַּטֵּל רְצוֹנוֹ מִפְּנֵי רְצוֹן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כַּנֵּ"ל, עַל כֵּן נִתְבַּטֵּל
 רְצוֹן אַחֲרִים מִפְּנֵי רְצוֹנוֹ, וְנִתְבַּטֵּל הַמַּחֲלָקַת, וְנַעֲשֶׂה שְׁלוֹם, כְּנֹזֵר
 לְעֵיל: מְרַבֵּה צְדָקָה - מְרַבֵּה שְׁלוֹם.

וְזֶה שְׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבִרְכָה (ראש השנה יח): צוֹם הַרְבִּיעִי
 וְצוֹם הַחֲמִישִׁי וְכוּ' יִהְיוּ לְשִׁשּׁוֹן וְלִשְׁמֹחָה. קְרִי לָהּ צוֹם וְקְרִי
 לָהּ שִׁשּׁוֹן וְכוּ', אֵלֶּא כְּשֵׁאִין שְׁלוֹם - צוֹם. הֵינּוּ כְּשֵׁאִין שְׁלוֹם וַיֵּשׁ
 מִחֻלְקָתָא, אַזִּי צוֹם, כִּי צָרִיד לָזֶה תַעֲנִית כַּנ"ל, וְעַל־יְדֵי הַתַּעֲנִית
 נַעֲשֶׂה שְׁלוֹם.

וְאַזִּי, כְּשֵׁי שְׁלוֹם - שִׁשּׁוֹן וְשְׁמֹחָה, כִּי עַל־יְדֵי הַתַּעֲנִית נִבְנְהָ
 קוֹמַת וְחַיִּית הַשְׁמֹחָה, כִּי מַעֲלַת הַתַּעֲנִית - שְׁמַעוֹרָר
 וּמְחִיָּה מֵתִים, הֵינּוּ הַיָּמִים שֶׁעָבְרוּ בַחֲשֶׁךְ, וְאִין לָהֶם שׁוֹם חַיִּית,
 כִּי כָּל יוֹם וְיוֹם נִמְשָׁךְ עָלָיו שְׁפַע מְלַמְעָלָה, וְכִשְׁעוֹשָׂה בְּזֶה
 הַיּוֹם מְצוּוֹת וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, אַזִּי מְחִיָּה הַיּוֹם וּמְמַשֶּׁיךְ לוֹ חַיִּית
 וְשְׁפַע רַב מְלַמְעָלָה, אַךְ אִם, חֶסֶם וְשְׁלוֹם, אִם אֵינּוּ עוֹשֶׂה כּוּ
 מְצוּוֹת, אַזִּי אֵינּוּ יוֹרֵד עָלָיו שְׁפַע מְלַמְעָלָה כִּי־אִם בְּצַמְצוֹם
 גְּדוֹל מְאֹד, רַק כְּדֵי חֵיוֹנוֹ בְּצַמְצוֹם, וְכִשְׁהוּא נוֹטֵל זֶה הַיּוֹם
 וְעוֹשֶׂה כּוּ, חֶסֶם וְשְׁלוֹם, רַע, אַזִּי מוֹרִיד וּמִינִיק וּמוֹצֵץ הַשְׁפַּע
 הַמְעַט שֵׁישׁ בְּזֶה הַיּוֹם, עַד שְׁמוֹצֵץ גַּם עֵצִים הַחַיִּית שֵׁישׁ לְהַיּוֹם
 בְּעֵצְמוֹ, מְלַבֵּד הַשְׁפַּע הַבֶּא מְלַמְעָלָה דְּבַר יוֹם בְּיוֹמוֹ, כִּי כָּל
 יוֹם הוּא בְּרִיאָה, וַיֵּשׁ לוֹ חַיִּית עֵצְמוֹ מְלַבֵּד הַשְׁפַּע, וְהוּא מוֹצֵץ
 גַּם חַיִּיתוֹ הַעֵצְמִי שֶׁל הַיּוֹם, עַד שֶׁנִּשְׁאַרוּ הַיָּמִים הַלָּלוּ פְּגָרִים
 מֵתִים, כְּמוֹ מִשְׁלַל הַתִּינוֹק הַיּוֹנֵק מִשְׁדֵּי אִמּוֹ, כָּל זְמַן שֵׁישׁ לָהּ
 חֶלֶב - יוֹנֵק הַחֶלֶב, וְכִשְׁנִפְסָק הַחֶלֶב - מוֹצֵץ דְּמָה וְחַיִּיתָהּ
 מִמֶּשׁ, אַךְ עַל־יְדֵי הַתַּעֲנִית הוּא מְעוֹרָר וּמְחִיָּה הַיָּמִים הַלָּלוּ,
 וְהַבֵּל לְפִי הַתַּעֲנִית.

וַיֵּשׁ לַהֲבִינוּ בְּגִשְׁמִיּוֹת, כִּי כְשִׁמְתֵעֲנָה, נִמְצָא אִין לֹ חַיּוֹת וְכַח
 מְזֵה הַיּוֹם, מֵאַחַר שְׁאִינוּ אוֹכֵל וְשׁוֹתָהּ בּוֹ, וְאַף־עַל־פִּי־כֶן
 עוֹבֵד אֶת הַשֵּׁם. נִמְצָא שְׁעוֹבֵד הַשֵּׁם בְּכַח שֵׁישׁ לֹ מֵאַתְמוֹל,
 כִּי בְּלֹא זֶה מֵאִין לֹ כַח, נִמְצָא שְׁעוֹבֵד הַיּוֹם בְּכַח שֶׁל אֶתְמוֹל,
 עַל־כֵּן מֵבִיא חַיּוֹת בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם שֶׁל אֶתְמוֹל. וְאַחֲר־כֵּךְ
 כְּשִׁמְתֵעֲנָה עוֹד, וְאִזִּי אִין מִסְפִּיק לֹ כַח שֶׁל אֶתְמוֹל, כִּי כְּבֹר
 נְחַלֵּשׁ הַגּוֹף, וְאִזִּי צָרִיךְ לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּכַח שֶׁל יָמִים הַקּוֹדְמִים
 לְמַפְרַע עוֹד, נִמְצָא שְׁמֵבִיא בְּכַל פְּעַם חַיּוֹת וְהָאָרֶה לְיָמִים
 הָרֵאשׁוֹנִים שֶׁנִּפְלוּ וּמֵתוּ, עַד שְׁאַפְשֵׁר לְהִתְעַנּוֹת כָּל כֵּךְ,
 שְׁיִצְטָרֵךְ לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּכַח שֶׁל הַיָּמִים שֶׁיִּנְק מִשְׁדֵּי אָמוֹ, וְאִזִּי
 מְחִיָּה וּמֵאִיר כָּל הַיָּמִים. [וְעַל־כֵּן עַל יְדֵי הַתְּעִנִּית נִבְנְה קוֹמַת
 הַשְּׂמֻחָה, שֶׁהִיא הַחַיּוֹת וְנִקְדוֹת שֶׁל כָּל הַמְּצוּוֹת, כְּמִבְאָר
 בְּמָקוֹם אַחֵר]. (זֶה הָעֲנָן לֹ בְּאֵר הַיֵּטֵב, וְהַעֲקָר שֶׁעַל־יְדֵי הַתְּעִנִּית, עַל יְדֵי מֵה
 שְׁמוֹצֵיא הַכַּח שֶׁל כָּל יוֹם וְיוֹם שְׁעֵבֵר וּמְכַנִּים אוֹתוֹ בְּעִבּוֹדַת ה', וּמְחִיָּה כָּל הַיָּמִים
 הַמְּתִים שְׁפָנָם בְּהֵם כְּנ"ל, עַל־יְדֵי־זֶה נִבְנְה הַשְּׂמֻחָה כְּנ"ל).

וְזֶה שְׂפָתוֹב (תהלים ז): שְׂמַחְנוּ כִּימוֹת עֲנִיתָנוּ. עֲנִיתָנוּ - לְשׁוֹן
 תְּעִנִּית, הֵינּוּ שְׂתַהֲיָה הַשְּׂמֻחָה כִּימוֹת הַתְּעִנִּית, כִּי כְּפִי יָמִי
 הַתְּעִנִּית, בֵּן מְחִיָּה הַיָּמִים הָרֵאשׁוֹנִים בְּמְצוּוֹת וּמַעֲשִׂים טוֹבִים
 שְׁלוֹ, וְכֵן נִבְנְה הַשְּׂמֻחָה כְּנ"ל. וְזֶה שְׂאֵמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנָם
 לְבִרְכָה (שם): כְּשֵׁישׁ שְׁלוֹם - שְׁשׁוֹן וְשְׂמֻחָה, כִּי כְּשֵׁישׁ שְׁלוֹם,
 הֵינּוּ עַל־יְדֵי הַתְּעִנִּית כְּנ"ל, עַל־יְדֵי־זֶה שְׁשׁוֹן וְשְׂמֻחָה כְּנ"ל,
 בְּחִינַת: שְׂמַחְנוּ כִּימוֹת עֲנִיתָנוּ, כְּפִי יָמִי הַתְּעִנִּית בֵּן הַשְּׂמֻחָה:

גַּלְמֵי רָאוּ עֵינֵיךָ וְכוּ' יָמִים יֵצְרוּ (תהלים קלט). כָּל יוֹם הוּא יִצְרָה
 בְּפָנַי עֲצָמוֹ. וְלוֹ אֶחָד בָּהֶם - זֶה יוֹם הַכַּפּוּרִים, כְּמוֹ
 שֶׁפָּרַשׁ רַש"י שָׁם, שֶׁהוּא תַעֲנִית שְׁמֹחֶיהָ כָּל הַיָּמִים, כִּי יוֹם
 הַכַּפּוּרִים הוּא כְּלָלוֹת כָּל הַיָּמִים, וְעָלְיוֹ נֹאמַר: בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה
 תַּעֲנוּ אֶת נַפְשֵׁיכֶם; הֵינּוּ הַרְצוֹנוֹת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בַּזֹּהַר הַגָּלוּל:
 לְאֶכְלָלָא כְּלָא גּוּפָא וְנַפְשָׁא וְלֹא תִכְנַעַא בְּהָא יוֹמָא וְיֵהָא רַעוּתָא
 דִּילְהוֹן בְּקַדְשָׁא בְּרִידָא הוּא וְכוּ'. כִּי נֶפֶשׁ הוּא בְּחִינַת רְצוֹן, וְהַעֲקָר
 - לְהַכְנִיעַ הַרְצוֹן, וְזֶה: בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה - עַל־יְדֵי פְּנִימִיּוֹת
 הַעֲצָמִיּוֹת שֶׁל הַיּוֹם, שֶׁהוּא כְּלוּל מִכָּל הַיָּמִים, תַּעֲנוּ וְכוּ', כַּנ"ל:

קפ

בְּעֵנִין סְגֻלַּת הַפְּדִיּוֹן. מַעוֹת הֵם בְּחִינַת דִּינִין, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ:
 וְאֵת כָּל הַיְקוּם אֲשֶׁר בְּרַגְלֵיהֶם - זֶה מְמוֹנּוֹ שֶׁל אָדָם
 שֶׁמַּעֲמִידוֹ עַל רַגְלָיו, (פסחים קט). נִמְצָא, הַמַּעוֹת הֵם בְּחִינַת
 רַגְלִין. וְזֶה בְּחִינַת (ישעיה מא): צֶדֶק יִקְרָאֵהוּ לְרַגְלוֹ. וְצֶדֶק
 מַלְכוּתָא קַדִּישָׁא, וּמַלְכוּת הוּא בְּחִינַת דִּינִין, כִּי דִינָא דְּמַלְכוּתָא
 דִּינָא. וְעַל כֵּן מַעוֹת הֵם בְּחִינַת דִּינִין. וְצֶדֶק לְהַמְתִּיק הַדִּינִין
 בְּשֶׁרֶשׁוֹ, וְשֶׁרֶשׁ הַדִּינִין בְּבִינָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (משלי ח): אֲנִי בִינָה,
 לִי גְבוּרָה. וְעַל כֵּן עַל־יְדֵי שְׁמוּנֵיחִין הַיָּדִים עַל הַמַּעוֹת נִמְתְּקִין
 הַדִּינִין, כִּי יֵשׁ בְּבִינָה שְׁלֹשׁ יָדִים, הֵינּוּ שְׁנֵי יָדַי שֶׁשֶׁם שְׁתֵּי יָדַי: יָד
 הַגְּדוֹלָה וְיָד הַחֻזְקָה, וּכְלָלוֹת הַיָּדִים הוּא יָד הַרְמָה. וְעַל־כֵּן עַל־
 יְדֵי שְׁפָא הַמַּעוֹת, שֶׁהוּא הַדִּינִין, לְהַיָּדִים, שֶׁהֵם בְּחִינַת שְׁלֹשׁ

יָדַיִם שֶׁבִּינָהּ, נִמְתְּקִין הַדִּינִין בְּשִׂשְׁוֹן, כִּי שִׂשְׁוֹן הוּא בִּינָה
שָׁשׁ הַשְּׁלֹשׁ יָדַיִם הַנִּלְוֹת.

וְצָרִיךְ לְהַמְתִּיק הַדִּין שֶׁבֹּהַ הָעוֹלָם הָעֵשִׂיָה עַל־יְדֵי הַשְּׁלֹשָׁה
יָדַיִם שֵׁשׁ בְּכָל עוֹלָם וְעוֹלָם מִהַשְּׁלֹשָׁה עוֹלָמוֹת
שְׁלֹמֶעֱלָה מִזֶּה הָעוֹלָם הָעֵשִׂיָה, הַיְנוּ: אֲצִילוֹת בְּרִיאָה יְצִירָה,
וּכְשֶׁמִּמְתִּיק הַדִּין שֶׁל עוֹלָם הָעֵשִׂיָה בְּשִׂשְׁוֹן יָדַיִם שְׁבִיִצִירָה, נִמְתְּקִין
עַל־יְדֵי שֵׁם שֶׁל מ"ב אב"ג וכו', כִּי מ"ב בְּגִמְטְרִיאַ שְׁלֹשׁ פְּעָמִים
יָד. וּבְעוֹלָם הַבְּרִיאָה נִמְתְּקִין עַל־יְדֵי שֵׁם אקו"ק וְשֵׁם יק"ו שְׁשִׁנְיָהם
גַּם בֵּין גִּמְטְרִיאַ מ"ב, שְׁלֹשׁ פְּעָמִים יָד. וְלִמְעַלָּה בְּעוֹלָם הָאֲצִילוֹת,
נִמְתְּקִין עַל יְדֵי מ"ב אוֹתִיּוֹת שֶׁל שֵׁם מ"ה, הַיְנוּ: פְּשוּט וּמְלוּי
וּמְלוּי דְּמְלוּי, שְׁכָלָם יַחַד הֵם מ"ב אוֹתִיּוֹת, שְׁלֹשׁ פְּעָמִים יָד.

וְצָרִיךְ לְרְאוֹת שְׁלֹא יִהְיֶה קִמְצוֹן, שְׁלֹא יִשְׁאָר אֶצְלוֹ דִּינִין, וְלִזְוָה
צָרִיךְ חֲכָמָה יִתְרָה, לְדַעַת כְּפֹה זֶה צָרִיךְ לְתֵן שְׁלֹא
יִשְׁאָר אֶצְלוֹ דִּינִין:

קפא

כְּשֶׁמִּתְקַשְּׁרִים בְּקֶשֶׁר אֵיזָה אֲנָשִׁים עַל אִישׁ אֶחָד, אֶפְלוּ אִם
הוּא אָדָם חָשׁוּב יוֹתֵר מֵהֶם, עַל כָּל זֶה
יְכוּלִים לְהַפִּילוֹ, כִּי נִתְקַבְּצִים חֲלָקֵי הַכְּבוֹד שֵׁשׁ לְכָל אֶחָד מֵהֶם,
וְעַל יְדֵי זֶה נִתְפַּטֵּל חֲלָק כְּבוֹד שְׁלוֹ, וְנוֹפֵל עַל יָדָם, בְּבַחֲיִנַת (אֵיב
כט): רְאוּנֵי נְעָרִים וְנַחְבָּאוּ, שֶׁהַקְּטָנוֹת בְּמַל לִפְנֵי גְדֻלוֹת, כִּי חֲלָקֵי
הַכְּבוֹד שְׁלָהֶם כְּשֶׁנִּתְקַבְּצוּ וְנִתְקַשְּׁר יַחַד, הוּא גְדוֹל מִחֲלָק כְּבוֹד

שְׁלוֹ לְבָדוֹ, אִם לֹא שָׁוָה הָאִישׁ שְׁחֹלְקִין עָלָיו הוּא גָדוֹל בְּמַעֲלָה מְאֹד, עַד שְׁחֹלֵק כְּבוֹד שְׁלוֹ, גָדוֹל יוֹתֵר מִכָּל חֲלָקֵי כְבוֹד שְׁלָהֶם בְּיַחַד, אִזֵּי אֲדַרְבָּא נִתְפַּטְּלִים הֵם לְפָנָיו בְּבַחֲיִנַת: רֵאוּנִי וְכוּ' בַּנְּ"ל; אֲבָל אִם אֵין גָדוֹל כָּל־כֶּךָ יְכוּלִים לְהַפְּיִלוֹ עַל יְדֵי הַקָּשֶׁר, אֲפִלוּ אִם כָּל אֶחָד מֵהֶם נִמְוָד מִמֶּנּוּ, רַק שְׁלֹא יְהִי רִשְׁעִים, כִּי קָשֶׁר רִשְׁעִים אֵינוֹ מִן הַמְּנִין, כְּמוֹ שְׁאֵמְרוּ רְבוּתֵינוּ זְכוּרֹנָם לְבִרְכָה (סְנַהֲרִין כו), כִּי רִשְׁעִים אֵין לָהֶם חֵלֶק בְּכְבוֹד, אֲבָל אִם אֵינוֹ רִשָּׁע וַיֵּשׁ לוֹ חַיּוֹת מֵהַנֶּפֶשׁ - יֵשׁ לוֹ חֵלֶק בְּכְבוֹד, וַיּוּכְלוּ לְהַפְּיִל מִי שְׁחֹלְקִים עָלָיו עַל יְדֵי הַקָּשֶׁר בַּנְּ"ל.

וְעַל זֶה הַתְּפִלָּל יַעֲקֹב, שְׁלֹא יִזְיַק מִחֲלֻקַּת קִרְחָ לְמֹשֶׁה רַבְּנוּ עָלָיו הַשְּׁלוֹם, וְאָמַר (בְּרֵאשִׁית מו): בְּקַהֲלָם אֵל תִּחַד כְּבוֹדִי; הֵינּוּ שְׁלֹא יִתְיַחַד וַיִּתְקַשֶּׁר חֲלָקֵי הַכְּבוֹד שְׁלָהֶם שִׁישׁ לְכָל אֶחָד מֵהֶם, כִּי הֵם הָיוּ קְרוּאֵי מוֹעֵד אֲנָשֵׁי שֵׁם חֲשׁוּבִים, וְכִשְׁלֹא יִתְיַחַד וַיִּתְקַשֶּׁר חֲלָקֵי הַכְּבוֹד שְׁלָהֶם, בְּוֹדָאֵי יוּכַל מֹשֶׁה לַעֲמוֹד נִגְדָם לְהַפְּיִלָם. וּמָה שְׁאָמַר: כְּבוֹדִי - כִּי יַעֲקֹב הוּא בְּחִינַת הַכְּבוֹד, כִּי הוּא בְּחִינַת הַנֶּפֶשׁ, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב (שם מו): כָּל הַנֶּפֶשׁ הַבָּאָה לְבֵית יַעֲקֹב. וְכִשְׁמַפְּיִלִין אֵיזָה אָדָם, עַקֵּר הַנֶּפֶלָה - שְׁנוּפֵל לְתַאֲוֹת נְאוּף, הַשֵּׁם יַצִּילֵנוּ:

כָּל הַדְּבָרִים, שְׁדוּבְרִין עַל הַצְּדִיק הָאֵמֶת וְעַל אֲנָשָׁיו, הֵם טוֹבוֹת גְּדוּלוֹת מְאֹד בְּגַשְׁמֵי וּבְרוּחָנִי, וְכְמוֹ שְׁאֵיתָא בְּמִדְרָשׁ (תְּנַחֲמוּא פ' נַצְבִּים) עַל פְּסוּק: אַתֶּם נִצְבִּים, שְׁנִסְמַךְ לְפָרְשַׁת קַלְלוֹת לֹאמַר, שְׁכָל הַקַּלְלוֹת הֵן הֵן הַמְּצִיבִין אֶתְכֶם:

קפב

דַע, שְׁכַל מַה שֶׁהַעוֹלָם מְדַבְּרִים בְּסִפְרֵיהֶם בְּכָל יְמֵי הַסִּפְרֵיהֶם, הֵם מְדַבְּרִים רַק מִהַסִּפְרֵיהֶם שֶׁל אוֹתוֹ הַיּוֹם, וּמִי שֶׁהוּא מִבֵּינָם, יוֹכֵל לְשִׁמְעַע וְלִידַע זֹאת; אִם יֵשֶׁה אֲזַנּוֹ הַיָּטִב לְסִפּוּרֵי דְבָרֵיהֶם, יִשְׁמַע שֶׁהֵם מְדַבְּרִים רַק מִהַסִּפְרֵיהֶם שֶׁל אוֹתוֹ יוֹם:

קפג

דַע שֶׁהַצְּדִיקִים שֶׁבְּדוֹר הֵם יוֹשְׁבֵינָם בְּעֵגוּלָה, דִּהְיִנוּ סֵדֵר יְשִׁיבָתָם, שֶׁהֵם יוֹשְׁבִים בְּעוֹלָם כָּל אֶחָד וְאֶחָד בְּמִקְוָמוֹ, הוּא עַל סֵדֵר הָעֵגוּלָה, וְאִף שֵׁשׁ שָׁאֵר בְּנֵי אָדָם בִּינֵיהֶם שֶׁמִּפְסִיקוֹן וּמִקְלָקְלוֹן סֵדֵר הָעֵגוּלָה, אֵךְ דַּע שֶׁאֵלּוּ בְּנֵי אָדָם הֵם בְּבַחֲנֵית אֵינוֹ מִן הַיָּשׁוּבִים, וְאֵינָם נִחְשָׁבִים כְּלָל, וְאִזִּי נִשְׁאָרִים הַצְּדִיקִים יוֹשְׁבִים בְּסֵדֵר עֵגוּלָה, וְהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא עַל כֵּלָּם, וְהוּא בְּחֵינֵת רֹאשׁ בֵּית-דִּין, כִּי אֵלּוּ הַצְּדִיקִים שִׁוְיֹשְׁבִים בְּעֵגוּלָה הֵם בְּחֵינֵת בֵּית-דִּין, שֶׁמֶהֶם יוֹצֵא הַמְּשַׁפֵּט לְכָל אֶחָד וְאֶחָד, הֵן לְזִכּוֹת הֵן לְחֻבָּה, וְכֵן פְּרִנְסָה יוֹצֵאת מֵהֶם, שֶׁהֵם מְחַלְקִין הַפְּרִנְסָה לְכָל אֶחָד וְאֶחָד כְּרֹאוֹי לוֹ. וְהַעֲקָר הוּא שִׁיְהִיָּה אֲהָבָה בֵּינֵיהֶם, וְאֲהָבָה הֵינּוּ, שִׁיְהִיָּה הָאֲהָבָה חֻזְקָה כָּל כָּף, עַד שִׁיְהִיֻּ רּוֹאִים זֶה אֶת זֶה תָּמִיד, כִּי מִחֻמַּת גְּדֹל הָאֲהָבָה אֵינָם יְכוּלִים לְסַבֵּל כְּלָל שְׂלֵא יֵרְאוּ אֶחָד אֶת חֲבֵרוֹ תָּמִיד, גַּם יֵשׁ אֲהָבָה, שִׁיְכוּלִים לְסַבֵּל שְׂלֵא יֵרְאוּ זֶה אֶת זֶה, וְאִף-עַל-פִּי-כֵן הוּא אֲהָבָה שְׂאוּהֲבִין אֶת עֲצָמוֹן

מִרְחוֹק, וְגַם זֶה הוּא בְּחִינַת רוֹאֵין זֶה אֶת זֶה, כְּמוֹ שְׂאוּמְרֵין
הָעוֹלָם עַל דְּבַר הַשְּׁנְאוּי, שְׂאִינוּ יְכוּל לְרֹאוֹתוֹ, אֲבָל בְּשֶׁהֶם
אוֹהֲבִים זֶה אֶת זֶה, הוּא בְּחִינַת רוֹאִים זֶה אֶת זֶה, שֶׁהוּא בְּחִינַת
אַהֲבָה בְּנ"ל:

וְזֶה בְּחִינַת (סנהדרין ל): סְנֵהֲדָרִין הִיְתָה יוֹשֶׁבֶת כְּגֵרָן עֲגָלָה.
סְנֵהֲדָרִין זֶה בְּחִינַת הַצְּדִיקִים, שְׂמֵהֶם יוֹצְאִין כָּל הַמְּשֻׁפְּטִים
וְכָל הַפְּרִנְסָה בְּנ"ל, וְזֶה בְּחִינַת כְּגֵרָן, שְׂמִשָּׁם יוֹצֵא מְזוֹנוֹת
וּפְרִנְסָה, וַיִּשְׂיַבְתֶּם בְּעִגּוֹל בְּנ"ל, וְכָל זֶה כְּדֵי שְׂיִהְיוּ רוֹאֵין זֶה אֶת
זֶה, כְּמוֹ שְׂכֻתוֹב שֵׁם בְּגִמְרָא, הֵינּוּ בְּחִינַת אַהֲבָה, שֶׁהִיא בְּחִינַת
רְאִיָּה בְּנ"ל:

קפד

בְּשֶׂאֶחָד מְדַבֵּר עִם חֲבֵרוֹ בִּירְאַת שָׁמַיִם, נַעֲשֶׂה אוֹר יִשְׂרָאֵל וְאוֹר
חוּזָר, וְלִפְעָמִים מְקַדִּים הָאוֹר חוּזָר קָדָם הָאוֹר יִשְׂרָאֵל,
כְּשֶׁהִמְקַבֵּל יֵשׁ לוֹ מִחַ קָמֶן וְאֵין יְכוּל לְקַבֵּל דְּבָרֵי חֲבֵרוֹ, כִּי אֵין
קָדָם שְׂמִמְקַבֵּל חֲבֵרוֹ מִמְּנוֹ, שְׂיִהְיוּ בְּחִינַת אוֹר יִשְׂרָאֵל, קָדָם לְזֶה
מְקַבֵּל הוּא מִחֲבֵרוֹ, וְאֵין הָאוֹר חוּזָר קָדָם לְאוֹר יִשְׂרָאֵל:

כִּי כְּשֶׁמְדַבְּרִין עִם חֲבֵרוֹ בִּירְאַת־שָׁמַיִם, אֵף שְׂאֵין חֲבֵרוֹ מְקַבֵּל
מִמְּנוֹ, אֲף־עַל־פִּי־כֵן הוּא מְקַבֵּל הַתְּעוֹרְרוֹת מִחֲבֵרוֹ, כִּי עַל־
יְדֵי הַחֶפְאָה, שְׂיִצְאוּ הַדְּבוּרִים מִפִּיו לְחֲבֵרוֹ, עַל־יְדֵי־זֶה חוּזָר הָאוֹר
אֵלָיו, (וְזֶהוּ בְּחִינַת אוֹר חוּזָר מִמֶּשׁ הַמוּכָא בְּכֻתָּבִים, עֵין שֵׁם). כְּמוֹ מִי שְׂמַכָּה בְּכַתֵּל,
שְׂחוּזָר הַדְּבָר אֵלָיו, כְּמוֹ כֵן כְּשֶׁמְדַבֵּר לְחֲבֵרוֹ, אֲף־עַל־פִּי שְׂאֵין חֲבֵרוֹ מְקַבֵּל מִמְּנוֹ, אֲף־עַל־

פִּירְכֵן הוּא בְּעֵצְמוֹ יְכוּל לְהִתְעוֹרֵר מֵהֶם, עַל־יְדֵי הַהֲפָאָה, שְׂפִיָּאוֹ הַדְּבָרִים לְגַבֵּי חֲבָרוֹ וְהִפּוּ בּוֹ וְחִזְרוּ אֵלָיו, וְעַל כֵּן אִם הָיָה מְדַבֵּר אֵלּוֹ הַדְּבָרִים בֵּינָו לְבֵין עֵצְמוֹ יְכוּל לְהִיּוֹת שְׂלֵא הָיָה מִתְעוֹרֵר מֵהֶם כֻּלָּל, וְעַל יְדֵי שְׂדַבְרָם לְחֲבָרוֹ נִתְעוֹרֵר מֵהֶם, אִף שְׂחֲבָרוֹ לֹא נִתְעוֹרֵר, כִּי חִזְרוּ אֵלָיו עַל־יְדֵי בְּחִינַת הַהֲפָאָה כְּנ"ל. (זֶה בְּחִינַת אוֹר חוּזֵר, שֶׁהוּא עַל־יְדֵי בְּחִינַת הַפָּאָה, כְּמִבְאֵר בְּפִתְחֵי, וְהֵבִין):

קפה

אֵיִתָּא בְּזִהַר (ויקרא דף ד:): כִּד יִשְׂרָאֵל אֲשַׁתְּלֵמוּ בְּעוֹבְדֵיהוּ,
כְּבִיכּוּל שְׂמָא קְדִישָׁא אֲשַׁתְּלֵם וְכו' (מובא בזהר: כאשר ישראל
שלמים במעשיהם, או כביכול השם הקדוש הוא שלם וכו'). וְעַקֵּר הַשְּׁלֵמוֹת הִיא
הִירָאָה, כְּמוֹ שְׂפָתוֹב (דברים י): מָה ה' אֱלֹקֶיךָ שׂוֹאֵל מֵעַמְּךָ כִּי אִם
לִירָאָה; וְעַל כֵּן נִקְרָאת יִרָאָה סוֹף דְּבַר, כְּמוֹ שְׂפָתוֹב (סוף קהלת):
סוֹף דְּבַר הַכֹּל נִשְׁמָע, אֵת הָאֱלֹהִים יִרָא; כִּי הִיא שְׁלֵמוֹת כָּל
הַדְּבָרִים.

וַיֵּשׁ שְׁנֵי מֵינֵי יִרָאוֹת: יֵשׁ מִי שֶׁהוּא יִרָא מַה' מְגַדְּלָתוֹ וְרוֹמְמוֹתוֹ
בְּגִין דְּאִיהוּ רַב וְשְׁלִיט, וַיֵּשׁ יִרָאָה לְמַטָּה מִמֶּנָּה, הֵינּוּ שְׂבָא
לִירָאָה עַל־יְדֵי יִרָאוֹת תַּחְתּוֹנוֹת, עַל־יְדֵי שִׁירָא מַחִיָּה אוֹ מִשְׁר אוֹ
מִפְּחַד אַחֵר, עַל־יְדֵי־זֶה הוּא נִזְכָּר וּבָא לִירָאָת ה'. וַיִּרָאָה
הִרָאוֹנוֹת, שֶׁהִיא עַל יְדֵי הַתְּבוֹנְנוֹת הַשְּׁכָל בְּגַדְּלָתוֹ וְרוֹמְמוֹתוֹ,
הִיא בְּחִינַת א. כִּי הִירָאָה הִיא בְּחִינַת מְלָכוּת, כְּמוֹ שְׂפָתוֹב
(אבות פ"ג): אֲלֵמְלָא מוֹרָאָה שְׁל מְלָכוֹת וְכו'. וְהִיא בְּחִינַת דְּלָת,

בְּגִין דְּלִית לָהּ מַגְרָמָה כְּלוּם, כִּי אִי אֶפְשָׁר לְבוֹא לְיִרְאָה כִּי־אֵם
עַל־יְדֵי הַתְּבוּנָנוּת הַשְּׁכָל בְּגַדְלָתוֹ, וְהַשְּׁכָל נִקְרָא יוֹד, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב
רַש"י: אִזּוּ יִשִּׁיר מֹשֶׁה, שְׂרָאוּי לְכַתֵּב שֶׁר מֹשֶׁה, אֲלֵא יוֹד עַל שֵׁם
הַמַּחֲשֶׁבֶה נֶאֱמָרָה, וְהַמַּחֲשֶׁבֶה מֵהַשְּׁכָל לְהִירְאָה הוּא בְּחִינַת וָאוּ,
וְזֶה א.

וְהִירְאָה הַשְּׁנִיָּה שֶׁהִיא פָּאָה מִדְּבָרִים תַּחְתּוֹנִים, הִיא בְּחִינַת
אֵד, כִּי הִיא בְּחִינַת דְּלִי דְלָת, שְׂאִינָה נִמְשָׁכֶת
מֵהַשְּׁכָל, אֲלֵא מֵהַדְּבָרִים תַּחְתּוֹנִים, וְעַל־יְדֵי הִירְאָה זֶו אִינוּ
נִמְשָׁךְ רַק הַשְּׁפָעוֹת בְּעוֹלָם, כִּי הוּא בְּחִינַת הַעֲלָאת מִיַּיִן גָּבִינ,
כְּמוֹ כִּשְׂאֹחַד צְרִיךְ לְחַבְרוֹ וּמִבְּקֵשׁ מִמֶּנּוּ, וְעַל־יְדֵי הַבְּקִשָּׁה פּוֹעֵל
אֲצִלוֹ הַדְּבָר, מַחֲמַת שְׂדִבּוּרָיו וּבְקִשְׁתּוֹ שֶׁהַכְּנִיעַ עֲצָמוֹ לְחַבְרוֹ
וּבְקִשׁ מִמֶּנּוּ, נַעֲשׂוּ אֵלוֹ הַדְּבָרִים בְּחִינַת הַעֲלָאת מִיַּיִן גָּבִינ,
וּפּוֹעֵלִים הַבְּקִשָּׁה אֲצֵל חִבְרוֹ לְהַשְׁפִּיעַ לוֹ מֵהַשְּׂרִיף. כֵּן מֵה
שֶׁמַּעֲלָה הִירְאָה מֵהַדְּבָרִים תַּחְתּוֹנִים, נַעֲשֶׂה מִזֶּה בְּחִינַת
הַעֲלָאת מִיַּיִן גָּבִינ, וְנִמְשָׁכִין הַשְּׁפָעוֹת בְּעוֹלָם.

וְזֶה בְּחִינַת (כְּרֵאשִׁית ב): וְאֵד יַעֲלֶה מִן הָאָרֶץ - עַל־יְדֵי הִירְאָה
הַתַּחְתּוֹנָה זֶו, שֶׁהִיא בְּחִינַת אֵד כַּנ"ל, עַל יְדֵי זֶה: וְהַשְּׂקָה
אֵת כָּל פְּנֵי הָאָדָמָה - כִּי עַל יְדֵי נִמְשָׁכִין הַשְּׁפָעוֹת כַּנ"ל.
וּכְשֶׁנִּמְשָׁךְ הַשְּׁפָע, צְרִיךְ לַעֲשׂוֹת כְּלִי לְקַבֵּל הַשְּׁפָע, שְׂלֵא יִינָקוּ
הַחִיצוֹנִים מִמֶּנּוּ, וְהַכְּלִי הִיא בְּחִינַת מִם סְתוּמָה, וְזֶה אוֹתִיּוֹת
אָדָם. וְעַל־יְדֵי הַהֲשָׂתוֹקְקוֹת וְהַרְצוֹן לְנִסְעַ לְהַצְדִּיק, נַעֲשֶׂה רִשָּׁם
הַכְּלִי, כְּמוֹ אֲמֵן כִּשְׂרוּצָה לַעֲשׂוֹת כְּלִי צְרִיךְ לְצִיר וּלְחַקֵּק מִתְחַלָּה

ורשם וציור הפְּלִי, ואַחֲר־כֵּן עוֹשֶׂה הַפְּלִי, בֵּן בּוֹהַ הַרְצוֹן לְנִסְעַ
נַעֲשֶׂה הַצִּיּוֹר וְרִשְׁם הַפְּלִי, ואַחֲר־כֵּן כְּשֶׁבֵּא אֵלָיו נַעֲשֶׂה הַפְּלִי.

וְזֶה (שְׁמוּאֵל א' טו): אָדָם יִרְאֶה לְעֵינָיִם - עַל־יְדֵי יִרְאֶה לְעֵינָיִם,

הֵינּוּ הִירְאֶה הַתַּחְתּוֹנָה שֶׁמִּקְבֵּל עַל־יְדֵי מַה שְׂרוּאָה בְּעֵינָיִם

בְּנ"ל, עַל יְדֵי זֶה נַעֲשֶׂה בְּחִינַת אָדָם, הֵינּוּ שְׁנַמְשָׁכִין הַשְּׁפָעוֹת

עַל יְדֵי אֵד שֶׁהוּא בְּחִינַת יִרְאֶה זֶה בְּנ"ל. וְהֵמָּם הוּא הַפְּלִי לְקַבֵּל

הַשְּׁפָע בְּנ"ל, אֲבָל עַל יְדֵי הִירְאֶה הָעֲלִיּוֹנָה הַנ"ל, שֶׁהִיא בָּאָה

מִהַשְּׁפָלַת הַלֵּב בְּרוּמָמוֹתוֹ, עַל יְדֵי אֲשֶׁתְּלָם שֶׁמֵּא קִדְיָשָׁא

דְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּנ"ל, וְזֶה: וְה' יִרְאֶה לְלֵבָב - שְׁעַל יְדֵי יִרְאֶה

לְלֵבָב, שֶׁהוּא בְּחִינַת יִרְאֶה עֲלִיּוֹנָה, שֶׁהִיא בָּאָה מִהַשְּׁפָלַת הַלֵּב

בְּרוּמָמוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ בְּנ"ל. עַל־יְדֵי־זֶה נִשְׁלָם שֵׁם ה'. כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב

בְּזֶהר הַנ"ל: כִּד יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁתְּלָמוֹ בְּעוֹבְדֵיהוּ שֶׁמֵּא קִדְיָשָׁא

אֲשֶׁתְּלָם; וְעַקֵּר הַשְּׁלָמוֹת הִיא הִירְאֶה בְּנ"ל, וְזֶה: וְה' יִרְאֶה

לְלֵבָב - פִּי עַל יְדֵי יִרְאֶה עֲלִיּוֹנָה הַנ"ל, שֶׁהִיא בְּחִינּוֹת יִרְאֶה

לְלֵבָב, נִשְׁלָם שֵׁם ה' בְּנ"ל:

[זֶה הַמֵּאֵמֶר שֶׁמֵּעֲתִי בְּשֵׁמוֹ, שֶׁהוּא שֶׁיָּדַע עַל פְּסוּק: יִלְכוּ מִחִיל

אֶל חִיל יִרְאֶה אֶל אֱלֹקִים בְּצִיּוֹן (תְּהִלִּים פד), וְאֵינִי יוֹדֵעַ

הַפְּרוּשׁ, אֲךָ כְּפִי הַנִּרְאָה, יֵשׁ שִׁיכוֹת לְסוּף הַמִּקְרָא לְעֵגֶן מֵאֵמֶר

הַנ"ל; עֵינַי שֵׁם מַה שֶׁפְּתוּב בְּסוּפוֹ, שְׁעַל יְדֵי הַהִשְׁתַּוְּקָקוֹת לְנִסְעַ

לְהַצְדִּיק נַעֲשֶׂה צִיּוֹר וְרִשְׁם הַפְּלִי וְכו'. וְזֶה בְּחִינַת: יִרְאֶה אֶל

אֱלֹקִים בְּצִיּוֹן. צִיּוֹן זֶה בְּחִינַת צִיּוֹן וְרִשְׁם הַפְּלִי, שֶׁנַּעֲשֶׂה עַל יְדֵי

הַהִשְׁתַּוְּקָקוֹת וְכו' בְּנ"ל, שְׁעַל־יְדֵי־זֶה זוֹכִין אַחֲר־כֵּן לְהַתְקַרֵּב

לְהֵשֶׁם יִתְבָּרֵךְ, בְּחִינַת: יֵרָאֵה אֵל אֱלֹקִים בְּצִיּוֹן; הִינּוּ עַל־יְדֵי צִיּוֹן
וְרֵשֶׁם הַפְּלִי, שְׁנַעֲשֶׂה עַל־יְדֵי הַשְּׂתוּקָתוֹ הַגְּדוֹלָה בַּתְּחִלָּה.

וְאָמַר רַבֵּנוּ ז"ל, שְׁכָל מִי שֵׁישׁ לוֹ יִגְיעוֹת וְטִרְחוֹת יוֹתֵר
בַּתְּחִלַּת הַהִתְקַרְבוֹת לְהֵשֶׁם יִתְבָּרֵךְ, דִּהְיִנוּ שֵׁישׁ לוֹ
מְנִיעוֹת רַבּוֹת וְגִדּוּלוֹת, כְּגוֹן מֵאֲבִיו וְאִשְׁתּוֹ וְחוֹתָנוּ אוֹ מִשְׁאָר בְּנֵי
אָדָם, שְׁמוֹנָעִים וּמַעַכְבִּים אוֹתוֹ מְאֹד, וּמְנִיעוֹת מַחֲמַת מָמוֹן,
וְשֹׂאֲרֵי מְנִיעוֹת וְעוֹבְבִים וּבְלִבּוּלִים, שְׁמִשְׁתַּטְּחִים לְפָנָיו וּמוֹנָעִים
אוֹתוֹ מְאֹד, וְהוּא צָרִיךְ לְהִתְיַעַע וּלְטַרַח מְאֹד לְשַׁבְּרָם - כֹּל אֵלּוּ
הַיִּגְיעוֹת וְהַטִּרְחוֹת שֵׁישׁ לוֹ בַּתְּחִלַּת הַהִתְקַרְבוֹת, הֵם טוֹבָה
גְּדוֹלָה לְהָאָדָם, כִּי עַל־יְדֵיֶיהָ זוֹכֵה אַחֲר־כֵּךְ לְקַבֵּל הַרְבֵּה קִדְשָׁה
וְטַהֲרָה, כִּי עַל־יְדֵי הַיִּגְיעוֹת שֶׁבַּתְּחִלָּה נַעֲשֶׂה הַפְּלִי, וְכֹל מֵה שֵׁישׁ
לוֹ יוֹתֵר יִגְיעוֹת וְטִרְחוֹת וְכוּ', יֵשׁ לוֹ כְּלֵי גְדוֹל בְּיוֹתֵר לְקַבֵּל אַחֲר
כֵּךְ בְּתוֹכוֹ שֶׁפַּע קִדְשָׁה וְטַהֲרָה לְהִתְקַרֵּב לְהֵשֶׁם יִתְבָּרֵךְ, וְזֶה
בְּחִינַת: יֵרָאֵה אֵל אֱלֹקִים בְּצִיּוֹן, כַּנִּלְיָן.

קפו

מֵה שְׁמִסְפָּרִין מוֹפְתִים מִהַצְדִּיקִים שֶׁבְּמִדֵּינֹת קִיר"ה (דָּוִד), הוּא
מַחֲמַת שְׂאֲנִשְׁיָהֶם הֵם אֲנָשִׁים כְּשָׂרִים וּמֵאֲמִינִים בְּהַצְדִּיקִים,
כִּי עַל יְדֵי אֲמוּנָה שֶׁהֵם מֵאֲמִינִים בְּדַבְרֵי הַצְדִּיק, עַל־יְדֵיֶיהָ
נִתְגַּלֵּין מוֹפְתִים. כִּי בְּאֵמַת הַצְדִּיק בּוֹדָאֵי מְלֵא מוֹפְתִים, וּכְשֶׁהוּא
מֵאֲמִין בְּהַצְדִּיק וְנוֹתֵן עֵינָיו וְלִבּוֹ עַל דַּבְרֵי הַצְדִּיק, עַל כֹּל דְּבוּר
וְדְבוּר, כִּי מֵאֲמִין שְׁכָל דַּבְרָיו אֵמַת וְצַדֵּק וּבְכֹונָה מְכֹונָת, אֲזִי

אֲחֵר־כֶּךְ, בְּשָׂא לְבֵיתוֹ, כֹּל מֵה שִׁיֵּאֲרַע אוֹתוֹ, הוּא מִסְתַּכֵּל
 הַיֵּטֵב עַל כֹּל דְּבַר שִׁיֵּאֲרַע לוֹ, וּמִבִּין לְמַפְרַע בְּדַבְרֵי הַצְּדִיק,
 שְׂדֵבֵר עִמּוֹ בְּהִיּוֹתוֹ אֶצְלוֹ, שְׂזֵה הִיְתָה כּוֹנֵת הַצְּדִיק שְׂרַמּוֹ לוֹ
 בְּתוֹךְ דְּבָרִים שְׂדֵבֵר עִמּוֹ, וְכֵן כֹּל דְּבַר וְדָבָר שִׁיֵּזְדַּמֵּן לוֹ, הוּא
 מוֹצֵא הַכֹּל בְּדַבְרֵי הַצְּדִיק לְמַפְרַע, שְׂרַמּוֹ לוֹ שִׁיְהִיָּה כּוֹ, נִמְצָא
 שְׂנַעֲשֵׂה וְנִתְגַּלָּה הַמוֹפְתִים עַל־יְדִיָּזָה.

וְכֵן מְצִינּוֹ אֶצֶל הַנְּבִיאִים, שְׂבַעַת שְׂאֵמֵר הַנְּבִיא הַנְּבוֹאָה הִיְתָה
 בְּרַמּוֹ, וְלֹא הָיוּ מְבִינִים נְבוֹאָתוֹ בְּפִרוּשׁ עַל מֵה מְרַמּוֹ,
 וְאֲחֵר־כֶּךְ בְּשִׁנְתֵּקִים דְּבָרֵי הַנְּבִיא, הָיוּ יוֹדְעִין לְמַפְרַע שְׂנִתְקִים
 דְּבָרֵי הַנְּבִיא שְׂהִתְנַבֵּא וְרַמּוֹ עַל זֶה מִקְדָּם, וְהִכִּינוּ דְּבָרֵי הַנְּבִיא
 לְמַפְרַע, שְׂהִתְכּוֹן עַל זֶה. וְכִמּוֹ שְׂמְצִינּוֹ בְּדִנְיָאֵל, שְׂמְרַמּוֹ עַל סוּף
 קֶץ הַגְּאֻלָּה, וְעַתָּה הַדְּבָרִים סְתוּמִים, כְּמוֹ שְׂכַתּוּב שֵׁם (דְּנִיאֵל יב):
 סְתָם הַדְּבָרִים וְחִתָּם, כִּי אֵין אָדָם יוֹדֵעַ עַתָּה אֵיךְ מְרַמּוֹ שֵׁם זְמַן
 הַגְּאֻלָּה; אֲבָל לְעַתִּיד, אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, כְּשִׁיְקִים הַדְּבָרִים וַיִּגִּיעַ קֶץ
 הָאֵמֶת וַיְבוֹא מְשִׁיחֵנוּ, אֲזִי יִדְעוּ לְמַפְרַע אֵיךְ שְׂמְרַמּוֹ בְּדַבְרֵיוֹ זְמַן
 הַקֶּץ. וְכֵן מְצִינּוֹ בְּכַמָּה נְבִיאִים:

קפז

וְלֶךְ ה' הַחֶסֶד, כִּי אַתָּה תִּשְׁלַם לְאִישׁ כְּמַעֲשָׂהוּ (תהלים סב).
 הֵינּוּ שֶׂהוּא חֶסֶד גְּדוֹל מֵאֵת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, שֶׂהוּא מְשַׁלֵּם לְאָדָם
 מִדָּה כְּנֶגֶד מִדָּה, שְׂעַל־יְדִיָּזָה הוּא מִבִּין לְפִשְׁפִּשׁ בְּמַעֲשָׂיו
 וְלִידַע הַחֶטָּא שְׂפָגָם בּוֹ וְלִשׁוּב בְּתִשׁוּבָה. אֵךְ דַּע, שְׂעַקֵר מֵה

שְׁמוֹשֵׁלִים הַשָּׁם יִתְבַּרַךְ מִדָּה בְּמִדָּה, הוּא בְּאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, כְּמֵה
 שְׁכֵתוֹב (איו"ב ט): יִגְלוּ שָׁמַיִם עִוְנוֹ וְאֶרֶץ מִתְקוֹמְמָה לוֹ, אֶרֶץ הִינוּ
 בְּחִינּוֹת אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, הִיא מִתְקוֹמְמָה לוֹ וְשָׁם נִתְגַּלָּה עִוְוֹנוֹ, כִּי
 שָׁם מִדְּקִדְקִין לְשֵׁלִם לְאִישׁ כְּמַעֲשָׂהוּ, מִדָּה כְּנֶגֶד מִדָּה. וְזֶה
 שְׁכֵתוֹב עַל אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל (במדבר יג): אֶרֶץ אֲכָלֶת יוֹשְׁבֵיהָ - רְאִישֵׁי־
 תְּבוֹת: אֲתָה ת'שֵׁלִם לְאִישׁ כְּמַעֲשָׂהוּ, כְּנ"ל, וְעַל כֵּן הִיוּשְׁבִים
 שָׁם בְּאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל יֵשׁ לָהֶם עַל הָרֵב יִסּוּרִין, מִחֲמַת שְׁמֹמְהָרִין
 שָׁם לְשֵׁלִם לְאִישׁ כְּמַעֲשָׂהוּ:

קפח

דַּע, שְׁצַרִּיךְ לְנִסְעַ לְהַצְדִּיק לְחֹזֵר עַל אֲבֵדָתוֹ. כִּי קִדְּם שְׁמוֹצֵא
 הָאָדָם לְאִוִּיר הָעוֹלָם, מִלְּמַדִּין וּמְרַאֲיִן לוֹ כֹּל מֵה שְׁצַרִּיךְ
 לַעֲשׂוֹת וְלַעֲבֹד וּלְהַשְׁיֹג בְּזֶה הָעוֹלָם, וְכִיּוֹן שְׁיִצֵּא לְאִוִּיר הָעוֹלָם
 מִיַּד גִּשְׁפַח מֵאֲתוֹ, כְּמוֹ שְׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנֶם לְבִרְכָה (גדה ל:),
 וְהַשְׁכָּחָה הִיא בְּחִינַת אֲבֵדָה, כְּמוֹ שְׁקָרְאוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנֶם
 לְבִרְכָה אֵת הַשׁוֹכֵחַ אוֹבֵד, כְּמֵאֲמָרָם ז"ל (אבות פ"ה): מְהִיר לְשִׁמְעַ
 וּמְהִיר לְאֵבֵד וְכו'. וְצַרִּיךְ לְחֹזֵר וּלְבַקֵּשׁ אֲבֵדָתוֹ. וְהָאֲבֵדָה שְׁלוֹ
 הִיא אֵצֶל הַצְדִּיק, כִּי הַצְדִּיק חוֹזֵר עַל אֲבֵדָתוֹ עַד שְׁמוֹצֵאָה,
 וְאַחַר שְׁמוֹצֵאָה, חוֹזֵר וּמְבַקֵּשׁ אַחַר אֲבֵדוֹת אַחֵרִים עַד שְׁמוֹצֵא
 גַּם אֲבֵדָתָם, עַד שְׁמוֹצֵא הָאֲבֵדוֹת שֶׁל כֹּל הָעוֹלָם, עַל כֵּן צַרִּיךְ
 לְבוֹא לְהַחֲכֹם לְבַקֵּשׁ וּלְהַפִּיר אֲבֵדָתוֹ, וּלְשׁוֹב לְקַבְּלָהּ אֵצֶל, אִךְ
 הַצְדִּיק אֵינוֹ מְשִׁיב לוֹ הָאֲבֵדָה עַד שִׁדְרָשְׁנוּ אִם אֵינוֹ רַמְאִי

וְשִׁקְרוּ, כְּמוֹ שְׂכֵתוֹב: עַד דְּרַשׁ אַחִיד וְהִשְׁבֵּתוּ לוֹ - עַד שֶׁתְּדַרְשׁ
 אֶת אַחִיד אִם אֵינוֹ רַמְאִי (ב"מ כו:):

קפמ

צָרִיךְ לִזְהַר מְאֹד מֵעֲצָבוֹת וְעֲצָלוֹת, כִּי עֵקֶר נְשִׁיכַת הַנְּחֹשׁ הוּא
 עֲצָבוֹת וְעֲצָלוֹת, בְּבַחֲיִנַת (ישעיה סה): וְנָחַשׁ עָפָר לְחִמּוֹ;
 עָפָר הִיא בְּחִינַת עֲצָבוֹת וְעֲצָלוֹת, שֶׁהֵם בָּאִים מִיִּסוּד הָעָפָר,
 כְּמוֹבֵא בַּסְּפָרִים:

קצ

וַיַּעֲנוּ כָּל הָעָם יַחְדָּו וַיֹּאמְרוּ כֹּל אֲשֶׁר דִּבֶּר ה' נַעֲשֶׂה, וַיֵּשֶׁב
 מֹשֶׁה אֶת דִּבְרֵי הָעָם אֵל ה', וַיֹּאמֶר ה' אֵל מֹשֶׁה הִנֵּה
 אֲנֹכִי בָּא אֵלֶיךָ בְּעֵב הָעֲנָן בְּעִבּוֹר יִשְׁמַע הָעָם בְּדִבְרֵי עַמְּךָ וְגַם
 בְּךָ וְכו', וַיַּגִּד מֹשֶׁה אֶת דִּבְרֵי הָעָם אֵל ה' (שמות יט). וְהוּא תְּמוּנָה
 וְנִפְלָא מְאֹד, כִּי מֵהֵם דִּבְרֵי הָעָם שְׁנִית, שְׁעִלִּיהֶם נֹאמֶר: "וַיַּגִּד
 מֹשֶׁה אֶת דִּבְרֵי הָעָם"; כִּי לֹא נִמְצָא בְּכַתוּב שׁוּם מַעֲנֵה וּדְבָרִים
 שֶׁהִשְׁבִּיחוּהוּ הָעָם שְׁנִית אַחֲרֵי מַעֲנֵה הָרֵאשׁוֹן: "כֹּל אֲשֶׁר דִּבֶּר
 וְכו'". וְמֵה זֶה שׁוּב "וַיַּגִּד מֹשֶׁה אֶת דִּבְרֵי הָעָם אֵל ה'".

אֲךָ דַּע, כִּי יִשְׂרָאֵל טָעְנוּ וְאָמְרוּ עַל מַה שֶּׁאָמַר לָהֶם מֹשֶׁה
 לְקַבֵּל אֶת הַתּוֹרָה. עָנוּ הֵם: כֹּל אֲשֶׁר דִּבֶּר ה' נַעֲשֶׂה,
 כְּלוּמַר, כֹּל אֲשֶׁר יְדַבֵּר ה' אֲנוּ מְכַרְחִים לַעֲשׂוֹת, כִּי מֵאַחֵר שִׁיָּצָא
 הַדְּבָר מִפִּי ה' לַעֲשׂוֹת זֹאת הַמְצוּה, הָרִי אֵין שׁוּם בְּחִירָה, וְהָרִי

אָנוּ מְכַרְחִים בְּמַעֲשֵׂינוּ, וְזוֹה: כָּל אֲשֶׁר דִּבֶּר ה' נַעֲשֶׂה בְּיָדָי, כִּי אֵין שׁוּם בְּחִירָה שְׁלֵא לַעֲשׂוֹת, מֵאַחַר שֶׁיֵּצֵא מִפִּי ה'.

וְעַל זֶה נֹאמֵר תְּכַף: וַיֵּשֶׁב מֹשֶׁה אֶת דִּבְרֵי הָעַם אֶל ה' - שֶׁהַשִּׁיב לְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מַעֲנֵת יִשְׂרָאֵל, מִיַּד הַשִּׁיב לוֹ הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא: וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה הִנֵּה אָנֹכִי בֹא אֵלֶיךָ - דִּיקָא - בַּעֲבוּר יִשְׁמַע הָעַם בְּדַבְרֵי עַמּוּךָ - דִּיקָא, הִינּוּ שְׁלֵא אֲדַבֵּר הַדְּבָרוֹת רַק עַמּוּךָ לְבַד, כְּמוֹ שְׂכַתּוֹב: אָנֹכִי ה' אֱלֹקֶיךָ, לֹא יִהְיֶה לְךָ וְכוּ', וְכֵן כָּלֵם, וְלֹא לִנְכַח לְיִשְׂרָאֵל, וְהֵם רַק יִשְׁמְעוּ בְּדַבְרֵי עַמּוּךָ, וְעַל-יְדֵי-זֶה יִהְיֶה לָהֶם כַּח הַבְּחִירָה לַעֲשׂוֹת כְּרִצּוֹנָם.

וְעַל זֶה נֹאמֵר: וַיַּגֵּד מֹשֶׁה אֶת דִּבְרֵי הָעַם אֶל ה'. הִינּוּ שְׂמֹשֶׁה טָעַן אֶת דִּבְרֵי הָעַם אֶל ה', הִינּוּ מַה שֶּׁטָּעְנוּ הָעַם תַּחֲלָה, טָעַן הוּא עִתָּה אֶל ה' עַל עֲצֻמוֹ, כִּי תִקְנֵת אֶת יִשְׂרָאֵל שֶׁיִּהְיֶה לָהֶם הַבְּחִירָה, עַל יְדֵי שְׁלֵא תִדְבֵּר רַק עַמִּי לְבַד, אֲבָל אֶת עֲצֻמִּי לֹא תִקְנֵת, כִּי מַעֲתָה לֹא יִהְיֶה לִּי כַּח הַבְּחִירָה מֵאַחַר שֶׁתִּדְבֵּר עַמִּי, וְזוֹה: וַיַּגֵּד מֹשֶׁה אֶת דִּבְרֵי הָעַם אֶל ה'. הִינּוּ מַה שֶּׁדִּבְּרוּ הָעַם וְטָעְנוּ תַּחֲלָה, טָעַן הוּא עִתָּה אֶל ה', כִּי מַה תִּהְיֶה עָלַי, כִּי לֹא יִהְיֶה לִּי בְּחִירָה. הַשִּׁיבוּ ה': וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵךְ אֶל הָעַם וְקִדְשָׁתֶם הַיּוֹם וּמָחָר, וְלֹא צֹוָה לוֹ הַשֵּׁם יִתְּבַרַךְ רַק שְׁנֵי יָמִים, וּמֹשֶׁה הוֹסִיף יוֹם אֶחָד מִדַּעְתּוֹ (שַׁבַּת פּו), וְכֵן לְדַעַת הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, כִּי כֵן הָיְתָה דַּעְתּוֹ יִתְּבַרַךְ, כְּמוֹ שֶׁבִּאֲמַת לֹא נִתְּנָה תּוֹרָה עַד שְׁלֹשָׁה יָמִים, וּבְזֶה הָיָה תְּלוּי בְּחִירַת מֹשֶׁה לְקַבֵּל אֶת הַתּוֹרָה אוֹ שְׁלֵא לְקַבֵּל, כִּי לֹא הָיָה אֲפָשָׁר לְקַבֵּל אֶת הַתּוֹרָה רַק אַחַר

שְׁלֹשָׁה יָמִים כְּמוֹ שֶׁהָיָה בְּאַמֶּת, וְאִם לֹא הָיָה מוֹסִיף יוֹם אֶחָד, לֹא הָיָה מְקַבֵּל אֶת הַתּוֹרָה, וְהַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ לֹא אָמַר לוֹ רַק שְׁנֵי יָמִים, וְהוּא הִבִּין מִדַּעְתּוֹ וּבָחַר לוֹ לְקַבֵּל אֶת הַתּוֹרָה וְהוֹסִיף יוֹם אֶחָד, שְׁעַל־יְדִיזוּהָ הָיָה קִבְּלַת הַתּוֹרָה, וּבִזְוָה הָיָה תְּלוּי עֵקֶר הַבְּחִירָה שֶׁל מִזְשָׁה בַּמָּה שֶׁהוֹסִיף יוֹם אֶחָד מִדַּעְתּוֹ:

קצא

דַּע, שְׁאֲפֹשֶׁר שְׂיָשִׁב אֶחָד אֵצֶל חֲבֵרוֹ בְּמָקוֹם אֶחָד בְּגוֹדְעָדוֹ, וְלִזְוָה יִהְיוּ כָּל הַתַּעֲנוּגִים וְהַשְּׁעִשׂוּעִים וְכָל הַשִּׁ"י (שְׁלוֹשׁ מֵאוֹת וְעֶשְׂרֵי) עוֹלָמוֹת, וְחֲבֵרוֹ לֹא יִרְגִישׁ כְּלוּם, וְלֹא יִהְיֶה לוֹ שׁוּם תַּעֲנוּג. כִּי שָׁמַיִם לָרוֹם וְאָרֶץ לְעֵמֶק, וְלֵב מְלָכִים אִין חֶקֶר (מִשְׁלֵי כה); וְכִמוֹ שְׁאֲמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ וְכִרּוֹנָם לְבִרְכָה (שְׁבַת יא): אִם יִהְיוּ כָּל הַיָּמִים דְּיוֹ, וְאַגְמִים קְלָמוֹסִים וְכו', אִין מִסְפִּיקִין לְכַתֵּב חֲלָלָה שֶׁל רְשׁוֹת, שְׁנֵאמַר: שָׁמַיִם לָרוֹם וְכו'. נִמְצָא שֶׁלֵּב מְלָכִים גְּדוֹל הַרְבֵּה מִרוֹם הַשָּׁמַיִם וְעֵמֶק הָאָרֶץ, שֶׁתּוֹפְסִים כָּל כֶּךָ מָקוֹם כַּמּוֹה וְכַמּוֹה אֲלֵפֵי אֲלָפִים פְּרָסְאוֹת, וְהֵלֵב וְהַמַּחַ שְׁקֻטָּנִים מְאֹד בְּמָקוֹמָם, הֵם תּוֹפְסִים הַכֹּל, עַד שְׂיִכּוֹל לְתַן לֵב עַל כָּל מְדִינָה וּמְדִינָה וְלְתַפֵּס וּלְהַצְטִיר בְּלִבּוֹ כָּל מְדִינָה וּמְדִינָה וּתְכוּנוֹת הַשָּׁמַיִם וְיוֹתֵר וְיוֹתֵר מְזוּהָ, כִּי לֵב מְלָכִים אִין חֶקֶר. רְאֵה וְהִבֵּן וְחַכֵּם גְּדֻלַּת הַבּוֹרָא, אִיךָ הַמוּעֵט מַחֲזִיק אֶת הַמְרָבָה, שְׁחַתִּיכַת לֵב קָטָן כְּזוֹה, וּמַחַ קָטָן כְּזוֹה, יִתְפֵּס בְּמָקוֹמוֹ דְּכָרִים גְּדוֹלִים כְּאַלָּה, וְזוֹ רַק מַחֲמַת שְׁנִמְצָא שֵׁם הָאֱלֹקוֹת. כִּי עֵקֶר הָאֱלֹקוֹת הוּא בְּהֵלֵב, כְּמִבְּאֵר

במקום אחר (לעיל בסימן מט). ומעתה בין וּחֲכָם: אם בהלֵב, שְׁנַמְצָא שֵׁם רַק בְּחִינֹת אֱלֻקוֹת, שְׂאִינוּ כְּיִכוֹל חֵלֶק אֶחָד מֵאֲלֹפֵי אֲלֹפִים מִהַשְׁגַּחַת הַבּוֹרָא בְרוּךְ הוּא, כַּמָּה גָּדוֹל עָרְפוֹ, שְׂיִכוֹל לְתַפֵּס בְּמִקוּמוֹ הַמּוֹעֵט, עוֹלָמוֹת אֵין מִסְפָּר, וְאֶפְלוּ עַל עֲבוֹ"ם נֶאֱמַר: וְלֵב מְלָכִים אֵין חֶקֶר, עַל שְׁנוֹתַן לֵב לְכָל מְדִינָה וּמְדִינָה, וְתוֹפֵס וּמִשְׁעַר בְּדַעְתּוֹ כָּל הַמְּדִינֹת שֶׁתַּחְתּוּי, עִם כָּל הָאָדָם אֲשֶׁר עָלָיו, וְכָל הַנְּמָצָא בָּהּ. וּמִעַתָּה הָיוּ דָן אֲלֹפֵי אֲלֹפִים קַל וְחֹמֶר, לְשַׁעַר בְּדַעְתּוֹ מִגְּדֻלַּת הַבּוֹרָא בְרוּךְ הוּא.

נְמָצָא, שְׁעַקֵּר גְּדֻלַּת הַמֶּלֶךְ וְתַעֲנוּגוֹ וּמִמְשַׁלְתּוֹ הוּא רַק בְּלֵב, שְׂיִוְדַע בְּלִבּוֹ שֶׁהוּא מֶלֶךְ עַל כָּל הַמְּדִינֹת הָאֵלֶּה וּמוֹשֵׁל בְּכֻלָּם כְּרִצוֹן לִבּוֹ וְחִפְצוֹ, וּמִעַתָּה תִּבִּין מִעֲצֻמָּה, שְׁלֹזָה אֶפְשָׁר שְׂיִהְיֶה לוֹ כָּל הַשְׂ"י עוֹלָמוֹת בְּלִבּוֹ, כִּי הֵלֵב יִכוֹל לְתַפֵּס בְּמִקוּמוֹ עַד אֵין חֶקֶר וְאֵין מִסְפָּר כַּ"ל, וְיִהְיֶה לוֹ כָּל הַתַּעֲנוּגִים וְהַשְׁעִשׁוּעִים, וְחִבְרוּ אֶף-עַל-פִּי שְׂיִוְשֵׁב אֲצִלּוֹ לֹא יִרְגִישׁ כְּלוּם, כִּי לִבּוֹ חָסֵר מִכָּל זֶה, מִכָּל הַמְּזוּבוֹת וְהַשְׁעִשׁוּעִים שְׂיִשׁ לְחִבְרוֹ הַצְּדִיק בְּתוֹךְ לִבּוֹ, אֲשֶׁרֵי לוֹ, כִּי עֵקֶר הַרְגֵּשֶׁת תַּעֲנוּג וְשַׁעֲשׁוּעַ עוֹלָם הֵבֵא וְכָל הַשְׂ"י עוֹלָמוֹת - הַכֹּל הוּא בְּלֵב כַּ"ל:

קצב

דַּע, שְׁדַבּוֹר אִמָּת, שְׂיִוְצֵא מִפִּי הַצְּדִיק הָאִמָּת, אֶפְלוּ בְּמִלֵּי דַעְלָמָא, הוּא יִקָּר מְדַבְּרֵי תוֹרָה שֶׁל צְדִיק אַחֵר, כִּי בַּהֲדַבְּרֵי תוֹרָה שֶׁל הָאֲחֵר יִכוֹל לְהִיזֵת שֵׁם תַּעֲרוּבוֹת הַרְבֵּה, אֲבָל

זה הדבור היוצא מפי הצדיק האמת הוא רק אמת לבד, וכיון שהוא רק אמת ואין בו שום תערובות, אין יקר ממנו.

ומי ששומע דבור מפי הצדיק האמת, שהוא דבור אמת, ובפרט כשרואה אותו או, בבחינות (ישעיה ל): והיו עיניך רואות את מוריד, הוא מקבל בחינות הפנים של הצדיק, ובחינות שכלו ונשמתו, כי זה הצדיק מניח שכלו בתוך זה הדבור שמחדש, והוא מקבל זה הדבור, נמצא שמקבל שכלו. וזה גם כן בחינות הנשמה, כי הנשמה היא בחינת השכל, כמה שכתוב (איוב לב): ונשמת שדי תבינם; וכן מקבל פנים שלו, כי הדבור שהוא מדבר הוא אמת, ואמת הוא הפנים של כל הפנים דקדושה, בבחינות (תהלים כד): מבקשי פניך יעקב סלה, בחינות (מיכה ז): תתן אמת ליעקב, נמצא זה שמקבל דבור מפי הצדיק, מקבל פניו ושכלו ונשמתו, ונחקק ונצטמר בדעתו דמות דיוקנו של הצדיק, שהוא הפנים והשכל והנשמה.

אך שצריך לשמר משכחה, כי שכחה משכחת הכל ממנו, הינו כל מה שנצטמר בדעתו מהדבור כנ"ל, על ידי השכחה נשכח ועובר ממנו כל הנ"ל; ואפלו אם יכתב הדבר בספר לזכרון, כשבחינת השכחה מתגברת, נופל בחינת השכחה גם על הספר הנכתב, הינו כשחם ושלום, נפטר החכם שחדש הדבור, ואז מתגבר בחינות שכחה, בבחינות (תהלים לא): נשכחתי כמת מלב, ואז שורה שכחה אפלו על ספר הנכתב.

וַיֵּשׁ עֵצָה לָזֶה - לְצִיר לְפָנָיו דְּמוֹת דְּיוֹקְנֹו שֶׁל הַחֶכֶם בְּשַׁעַת
הַלְמוּד בְּשִׁלּוּמֵדִין דְּבִרְיוֹ, כְּמוֹכָא בִירוּשְׁלָמִי (שקלים פ"ב)
שְׁצַרְיָד לְצִיר בְּשַׁעַת הַלְמוּד בְּאֵלֹו הַתְּנָא עוֹמֵד לְפָנָיו, כִּי
בַּהֶסְפֵּר שֶׁל הַחֶכֶם נִרְשַׁם וְנִצְטִיר שֵׁם דְּמוֹת הַחֶכֶם, כִּי אֵלֹו
הַדְּבוּרִים וְהַאֲוִתִּיּוֹת הַנִּרְשָׁמִין וּמְצִירִין בַּהֶסְפֵּר, הֵם שִׁכְל הַחֶכֶם
וְנִשְׁמָתוֹ וּבְחִינֹת פָּנָיו, נִמְצָא שִׁשְׁכְּלוֹ וְנִשְׁמָתוֹ וּפָנָיו, שֶׁהוּא
דְּמוֹתוֹ מִמֶּשׁ, הוּא בְּאֵלֹו הַאֲוִתִּיּוֹת וְהַתְּכוּבוֹת; עַל-פֶּן נִמְצָא בְּכָל
סֵפֶר וְסֵפֶר דְּמוֹת דְּיוֹקְנֹו שֶׁל הַחֶכֶם שְׁחַדֵּשׁ אֵלֹו הַדְּבוּרִים, כִּי
כְּפִי דְּמוֹתוֹ, דְּהִינּוּ שְׁכְּלוֹ וְנִשְׁמָתוֹ וּפָנָיו שֶׁל הַחֶכֶם, כֵּן נִצְטִירִין
הַאֲוִתִּיּוֹת בַּסֵּפֶר, כִּי אִם הָיָה לְהַחֶכֶם דְּמוֹת אַחַר, הִינּוּ שִׁכְל
וּפָנִים וְנִשְׁמָה אַחֲרַת, הָיָה מַחֲדֵּשׁ וּמְצִיר אוֹתִיּוֹת אַחֲרִים
בַּהֶסְפֵּר, כְּפִי הַשִּׁכְל שֶׁהָיָה לוֹ שֶׁהוּא דְּמוֹתוֹ. נִמְצָא, שֵׁישׁ בְּכָל
סֵפֶר דְּמוֹת דְּיוֹקְנֹו שֶׁל הַחֶכֶם. וּכְשֹׁזֵכָה לְזַפְרוֹן לְזַפְרֵי דְּבִרְיֵי
הַחֶכֶם כְּמוֹ שְׁאִמְרֵם הַחֶכֶם, אוּ עַל יְדֵי מַה שְׁחֹזֵר מֵאָה וְאַחַת
פְּעָמִים, שְׁעַל יְדֵי זֶה זֹכְרוּ, אִזּוּ כְּשֹׁאֹמֵר זֶה הַדְּבַר בְּשֵׁם הַחֶכֶם,
נִצְטִיר לְפָנָיו דְּמוֹת דְּיוֹקְנֹו שֶׁל הַחֶכֶם, וְהָרִי הוּא בְּאֵלֹו אִמְרוּ
הַחֶכֶם בְּעֵצְמוֹ, אִךְ שִׁיְהִיָּה הַזְּפָרוֹן בְּאִמְתָּ בְּכַח הַזְּפָרוֹן, שְׂאוּ
נַחֲקֵק בְּדַעְתּוֹ דְּמוֹת דְּיוֹקְנֹו מִמֶּשׁ כְּנ"ל.

וְזֶה (אבות פ"ד): הַלְמוּד יֵלֵד, לָמָּה הוּא דוֹמָה וְכוּ'. כִּי זֶה הַלְמוּד
עִם הַתְּלִמִיד הוּא מִמֶּשׁ כְּכוֹתֵב בְּדִיו עַל הַנֵּיר, וּמְצִיר
אוֹתִיּוֹת שְׁכְּלוֹ שֵׁם, כֵּן הוּא מְצִיר בְּדַעַת הַתְּלִמִיד שְׁכְּלוֹ וְדְמוֹתוֹ
מִמֶּשׁ כְּנ"ל, אִךְ שֵׁישׁ בַּהֶלְמוּד בְּחִינֹת, הִינּוּ שֵׁישׁ בְּחִינֹת הַלְמוּד

יָלַד, הִינּוּ בְּשֶׁהִתְלַמֵּיד שׁוֹמְעַ הַדְּבָר מִפִּי הָרַב מִמֶּשׁ וּבָעֵת שֶׁחֲדָשׁ הָרַב זֶה הַדְּבָר, שָׂאוּ הוּא בְּחִינּוֹת יָלַד, כִּי הַחֲדוּשִׁים נִתְּהוּיִם עַל יְדֵי מָה שֶׁמִּצְעָלָה אֶת הַנְּפִשׁוֹת בְּבְחִינּוֹת עֵבֹר וּמְחֲדָשׁ אוֹתָם, כַּמְבָּאָר לְעֵיל (סִימָן יג), וְנִמְצָא שֶׁהוּא בְּחִינּוֹת יָלַד, כְּאִלוּ נּוֹלַד הַיּוֹם, וְאוֹ דוּמָה לְדִיו כְּתוּבָה עַל גֵּיר חֲדָשׁ, שֶׁנֶּחֱקַק וְנִצְטִיֵּיר שֵׁם הַיֵּטִב בְּלִי מִשְׁטוּשׁ, הִינּוּ שָׂאוּ יוֹכֵל לְהַצְטִיֵּיר וְלִחְקַק בְּדַעְתּוֹ הַיֵּטִב וְיוֹכֵל לְזַכְּרוֹ. אָבֵל הַלּוֹמֵד זָקֵן, שְׂאִינוּ שׁוֹמְעַ מִפִּי הַחֲכָם בְּעַצְמוֹ, אוֹ אִפְלוּ מִפִּיו לְאַחַר כֵּךְ שֶׁלֹּא בְּשַׁעַת הַחֲדוּשׁ, וְאוֹי לֹא נִתְּחַדָּשׁ גִּשְׁמָתוֹ בְּבְחִינַת עֵבֹר כַּנֶּ"ל, וְאוֹ הוּא בְּחִינּוֹת זָקֵן כְּמוֹ שֶׁהָיָה מִקֶּדֶם, וְאוֹ דוּמָה לְדִיו כְּתוּבָה עַל גֵּיר מַחוּק, שֶׁהַכְּתָב מִטְּשֻׁטְשׁ שֵׁם. בֵּן הַחֲדוּשׁ שֶׁמִּחֲדָשׁ הַחֲכָם, אֵף שֶׁנֶּחֱכָתָב וְנֶחֱקַק בְּדַעְתּוֹ, עִם כֹּל זֶה לֹא נִצְטִיֵּיר הַיֵּטִב שֵׁם וְיוֹכֵל לְשַׁכַּחוֹ.

וְזֶה בְּחִינּוֹת (בְּרִכּוֹת נח): דִּיו לְעֵבֵד לְהִיּוֹת כְּרַבּוֹ - לְעֵבֵד דִּיקָא. עֵבֵד, הוּא מִי שֶׁזּוֹכֵר מָה שֶׁמִּקְבֵּל מִרַבּוֹ עַל־יְדֵי שְׁחֹזֵר מֵאָה וְאַחַת פְּעָמִים כַּנֶּ"ל, כְּמוֹ שֶׁדָּרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכָרָנָם לְבִרְכָה (חֲגִיגָה ט:): עוֹבֵד אֱלֹקִים - זֶה הַחֹזֵר פֶּרְקוֹ מֵאָה וְאַחַת פְּעָמִים, וְעַל־יְדֵי הַזְּכָרוֹן זוֹכֵה לְהִיּוֹת כְּרַבּוֹ, כִּי גִזְדָּמֵן לוֹ דְמוּת דִּיוֹקְנוֹ שֶׁל רַבּוֹ, וְכִאִלוּ רַבּוֹ אָמְרוּ אוֹ כַּנֶּ"ל, כִּי נֶחֱקַק וְנִצְטִיֵּיר הַיֵּטִב בְּדַעְתּוֹ פְּנִיִּים וּדְמוּת רַבּוֹ כְּדִיו כְּתוּבָה עַל הַגֵּיר כַּנֶּ"ל. וְזֶה בְּחִינּוֹת דִּיו לְעֵבֵד וְכוּ', בְּחִינַת דִּיו כְּתוּבָה כַּנֶּ"ל, (וְכֵן מוּכָא בְּאַהֲרַת הַקְּדוּשׁ (תְּרוּמָה דף קנט) עֵינֵי שֵׁם). כִּי מָה שֶׁנִּצְטִיֵּיר דְמוּתוֹ אֲצֵל הַתְּלַמֵּיד הוּא בְּחִינּוֹת דִּיו, כִּי לֹא נִצְטִיֵּיר אֲלָא דְמוּת דִּיוֹקְנוֹ. כִּי זֶה כֹּלָּל, שֶׁכֹּל הַהִתְלַבְּשׁוֹת

שְׁמַתְלִיבֵשׁ דְרָגָא בְּדְרָגָא אִינוּ מִתְלַבֵּשׁ אֱלָא מִדְרָגָה אַחֲרֹנָה
 שְׁבִדְרָגָא הָעֲלִיּוֹנָה, הִינּוּ בְּחִינַת רַגְלֵינֵי שְׁל הָעֲלִיּוֹנָה, וְהוּא מִדְרָגָה
 הָרֵאשׁוֹנָה אֲצֵל דְרָגָא הַתְּחִתּוֹנָה, וְכִמּוּ שְׁאֲמְרוּ רַבּוּתֵינוּ זְכוּרָנִם
 לְבִרְכָה: מַה שֶׁעָשִׂיתָ חֲכָמָה עֲטָרָה לְרֵאשִׁי עָשִׂיתָ עֲנֹה עֲקֵב
 לְסִלּוֹתָא; וְעַל כֵּן לֹא נִצְטִיר אֱלָא הַדְּמוּת, וְהוּא כְּמוֹ דִּיּוּ, שְׁאֵף
 שְׁנִצְטִיר בּוּ הַצּוּרָה מִמֶּשׁ וְהַדְּמוּת כַּנֵּ"ל, עִם כָּל זֶה אִינוּ רַק צִיּוּר
 וְדְמוּת, וְאִינוּ מִמֶּשׁ הַדְּבָר בְּעַצְמוֹ, כֵּן הַדְּבוּר, אֵף שְׁבוּ נִצְטִיר
 הַדְּמוּת, עִם כָּל זֶה אִינוּ אֱלָא צִיּוּר וְדְמוּת, הִינּוּ מִדְרָגָה
 הַתְּחִתּוֹנָה שְׁלוֹ, הִינּוּ דְבוּר. וְהֵבִין:

וְזֶה בְּחִינַת (ירושלמי שקלים פ"ו): אִשׁ שְׁחֹרָה עַל גְּבִי אִשׁ לְכַנָּה,
 בְּחִינַת מַחִין, בְּחִינַת: וְנוֹזְלִים מִן לְכַנּוֹן - מִן לְבוּנָא דְמַחָא,
 (זוהר פנחס דף רלה:). וְזֶה בְּחִינַת (שה"ש א): שְׁחֹרָה אֲנִי וְנִאֹוָה, כִּי מַה
 שְׁהוּא שְׁחֹר וְשֶׁפֶל אֲצֵל הָעֲלִיּוֹן, הִינּוּ מִדְרָגָה הַתְּחִתּוֹנָה שְׁלוֹ,
 הוּא נֶאֱדָה וְעֲלִיּוֹן אֲצֵל הַתְּחִתּוֹן:

קצנ

דַּע, שֶׁהַמְּחַשְׁבָה יֵשׁ לָהּ תִּקְוָה גְּדוֹלָה, וְאִם יַחֲזֵק וַיִּגְבֵּר מִחְשַׁבְתּוֹ
 עַל אִיזָה דְבָר שְׁבַעוּלָם, יוּכַל לַפְעֵל שְׂיִהְיֶה כָּךְ, וְאִפְלוּ אִם
 יַחֲזֵק מִחְשַׁבְתּוֹ מְאֹד שְׂיִהְיֶה לוֹ מְמוֹן - בְּוַדַּי יִהְיֶה לוֹ, וְכֵן בְּכָל
 דְּבָר. רַק שֶׁהַמְּחַשְׁבָה תִּהְיֶה בְּכַפּוּל כָּל הַהֲרַגְשׁוֹת. וְהַמְּחַשְׁבָה
 תִּקְיָפָה כָּל כָּךְ, עַד שְׁאִפְשֵׁר לְמַסֵּר נַפְשׁוֹ בְּמַחְשַׁבְתּוֹ מִמֶּשׁ, דְּהִינּוּ
 שְׂרִדְגִישׁ צַעַר הַמִּיתָה מִמֶּשׁ, עַל יְדֵי שְׂיִקְבַּל עַל עַצְמוֹ בְּדַעְתּוֹ

שהוא מרצה למסר נפשו על קדוש השם באיזה מיתה שתהיה. ואפשר לחזק ולגבר המחשבה כל־כך, עד שבשעה שמקבל במחשבתו שהוא מרצה למסר נפשו למות על קדוש השם, אזי ירגיש צער המיתה ממש.

וזה שאמר רבי עקיבא (ברכות סא): כל ימי הייתי מצטער על פסוק זה, מתי יבוא לידי ואקימנו, עכשו וכו'. הינו שבשעת קריאת־שמע שהיה רבי עקיבא מקבל על עצמו ארבע מיתות בית־דין, היה מקבל על עצמו מסירת נפשו במחשבה חזקה ותקיפה כזו, עד שהיה מצטער ומרגיש ממש יסורי המיתה ממש, כאלו סוקלין ושורפין אותו ממש בלי שום הפרש. וזה: כל ימי הייתי מצטער מתי יבוא וכו', הינו שממה ששערתי וקבלתי בדעתי מתי יבוא לידי ואקימנו למסר נפשי על קדוש השם, מזה לבד הייתי מצטער ומרגיש וסובל יסורי המיתה ממש כנ"ל, עכשו שבא לידי בפעל ולא אקימנו, הלא תמיד הייתי סובל זה הצער ממש מהקבלה במחשבה לבד.

ובשם־חזק המחשבה במסירת נפש כל־כך כנ"ל, יוכל למות ממש מזה הצער כאלו היה מת מזו המיתה בפעל, כי אין הפרש בין המיתה בפעל להצער שמרגיש מהמיתה במחשבה כנ"ל. על כן צריך למנע ולהרחיק עצמו לבלי לשאר שם בעת שמרגיש שקרוב שתצא נפשו, שלא ימות בלא עתו חס ושלום:

קצד

מִי שְׂרוּצָה כְּבוֹד, הוּא שׁוֹמֵה. כִּי לְמִשְׁלַל, שֶׁר גְּדוֹל שְׁלַח פִּקִּיד
לְעִיר אֶחָד מֵהָעִירוֹת שָׁלוֹ לְמָקוֹם רְחוֹק, וְהַפִּקִּיד הַזֶּה לְקַח
לְעַצְמוֹ שֵׁם כָּל הַכְּבוֹד, כִּי הָעֲרָלִים לֹא יָדְעוּ שֶׁהוּא עֶבֶד הַשֵּׁר,
וְסָבְרוּ שֶׁהוּא בְּעַצְמוֹ הַשֵּׁר, וּכְשֶׁהָיוּ צְרִיכִים אֵלָיו הָיוּ נוֹפְלִים
לְפָנָיו רַגְלָיו, וְנוֹתְנִים לוֹ כָּל הַכְּבוֹד, וְהָיוּ קוֹרְאִים אוֹתוֹ עִם כָּל
הַכְּבוֹדִים שֶׁל כְּבוֹד הַשֵּׁיכִים לְהַשֵּׁר. פֶּעַם אֶחָד בָּא הַשֵּׁר בְּעַצְמוֹ
לְשֵׁם, וּבֵא הַפִּקִּיד לְפָנָיו, וְשָׂאֵל לוֹ עַל עַסְקֵי הַמְּדִינָה, וּמְדוּעַ אֵלּוֹ
הָעֲרָלִים אֵינָם עוֹבְדִים עִבּוֹדְתָם. וְקָרָא לְשׁוֹמֵר אֶחָד, וְשָׂאֵל אוֹתוֹ
הַשֵּׁר עַל עַסְקֵי הָעִיר, וְהָעֲרָל הַשׁוֹמֵר לֹא הִכִּיר אֶת הַשֵּׁר רַק אֶת
הַפִּקִּיד, וְתַכְּף נֶפֶל לְרַגְלֵי הַפִּקִּיד, וְחָלַק לוֹ כָּל הַכְּבוֹד הַשֶּׁקֶד
לְהַשֵּׁר, וְהִשִּׁיב לוֹ עַל עַסְקֵי שְׂאֵלָתוֹ. אִזּוֹ נִתְהַפְּכוּ פָּנָיו הַפִּקִּיד
כְּשׁוֹלֵי קִדְרָה, וְנִתְבַּיֵּשׁ מְאֹד, כִּי אֵין בְּיָוֶן גְּדוֹל מִזֶּה, שְׁבַעֲיָנִי
הַשֵּׁר נוֹתְנִים לוֹ כְּבוֹד הַזֶּה.

כְּמוֹ כֵּן עַקֵר הַכְּבוֹד הוּא רַק מֵהַדְּבֹר, כִּי אֵיכֶר מֵהָאָדָם, כְּגוֹן
יָד, אֵינָהּ יְכוּלָה לְחַלֵּק לוֹ כְּבוֹד, כִּי גַם אֵינוֹ נֹפֵר בְּהִיד
בְּעַצְמָהּ תְּכַנִּית הָאָדָם, וְכֵן אֶפְלוֹ פָּנָיו הָאָדָם אֵינוֹ מֵיַחַד לְהָאָדָם
בְּעַצְמוֹ, כִּי נִמְצָא גַם חַיָּה שֵׁישׁ לָהּ פָּנָיו אָדָם, כְּגוֹן קוֹף, וְאֵין זֶה
גְּדֵר הָאָדָם, וְעַל כֵּן אֵינוֹ מְקַבֵּל כְּבוֹד כִּי אִם מֵהַדְּבֹר, שְׁבֻזָּה
מִבְּדֵל הָאָדָם מִחַי, וְעַל כֵּן מֵאַחַר שֶׁעַקֵר הַכְּבוֹד הוּא בְּהַדְּבֹר.
וְהַדְּבֹר הוּא הַיְכָל הַמְּלָךְ, כִּי "הַיְכָל" גִּימַטְרִיא "אֲדֹנָי", בְּחִינַת
הַדְּבֹר, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (תהלים נא): אֲדֹנָי שְׁפָתַי תִּפְתָּח (ע' תיקון יח);

אם פּן רוּצָה לְקַבֵּל כְּבוֹד בְּהִיכַל הַמִּלְךְ, וְאִין בְּזִיוֹן גָּדוֹל מִזֶּה, פִּידוּעַ בְּחוּשׁ, שְׁפִדְוֵי יִתְבַּיֵּשׁ הָעֶבֶד מְאֹד כְּשִׁיחָלְקוּ לוֹ כְּבוֹד גָּדוֹל לְפָנָי הַמִּלְךְ, כְּנִזְכָּר לְעִיל בַּמִּשְׁלַח הַנ"ל:

קצה

בְּצַר הֶרְחַבְתָּ לִּי (תהלים ד) - הֵינּוּ, שָׁגַם אֶפְלוּ בְּהִצָּרָה בְּעֲצָמָה הַשֵּׁם יִתְבַּרְךְ מְרַחֵב לָנוּ. כִּי אִם יִסְתַּכַּל הָאָדָם עַל חֲסָדָי ה', יִרְאֶה שְׂאֵפְלוּ בְּעַת שְׁהַשֵּׁם יִתְבַּרְךְ מִצַּר לוֹ, גַּם בְּהִצָּרָה בְּעֲצָמָה הַשֵּׁם יִתְבַּרְךְ מְרַחֵב לוֹ וּמַגְדִּיל חֲסָדוֹ עִמּוֹ. וְזֶה: בְּצַר הֶרְחַבְתָּ לִּי; הֵינּוּ אֶפְלוּ בְּתוֹךְ הִצָּרָה בְּעֲצָמָה, נָתַתָּ לִּי הֶרְחַבְתָּ בְּתוֹכָהּ, מְלֻבָּד מֵה שְׂאֵנוּ מִצָּפִים שְׁהַשֵּׁם יִתְבַּרְךְ יוֹשִׁיעֵנוּ בְּקִרְוֹב מִכָּל הִצָּרוֹת וְיִיטִיב עִמָּנוּ מְאֹד, אֵךְ אֶפְלוּ גַם בְּהִצָּרָה בְּעֲצָמָה מְרַחֵב לָנוּ:

קצו

וּכְשֵׁאתָהּ מִתְפַּלֵּל, אֵל תַּעֲשֶׂה תְּפִלָּתְךָ קִבְעוּ, אֵלָּא רַחֲמִים וְתַחֲנוּנִים וְכו' (אבות פ"ב). כִּי אִסוּר לְאָדָם לַעֲמֹד עִצְמוֹ עַל שׁוֹם דְּבַר, הֵינּוּ שְׂאֵסוּר לְהִתְעַקֵּשׁ בְּתְפִלָּתוֹ שְׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא יַעֲשֶׂה לוֹ דְּוָקָא אֶת בְּקִשְׁתּוֹ, כִּי זֶה הוּא כְּמוֹ לִזְקַח דְּבַר בְּחוֹזְקָה, בְּגִזְלָה; רַק צְרִיךְ לְהִתְפַּלֵּל וּלְהִתְחַנֵּן לְפָנָי הַשֵּׁם יִתְבַּרְךְ בְּרַחֲמִים וְתַחֲנוּנִים, אִם יִתֵּן הַשֵּׁם יִתְבַּרְךְ - יִתֵּן, וְאִם לֹא - לֹא, כְּמוֹבָא בְּמָקוֹם אַחֵר. וְזֶה: אֵל תַּעֲשֶׂה תְּפִלָּתְךָ קִבְעוּ,

מִלְשׁוֹן גְּדוּלָה, כְּמוֹ שְׁכָתוּב (משלי כב): וְקָבַע אֶת קַבְעֵיהֶם נַפְשׁוֹ.
 הַיְנוּ, שְׁכָל מִה שֶׁהוּא מְבַקֵּשׁ, הֵן פְּרִנְסָה אוֹ בָּנִים אוֹ שְׂאֵר
 צָרְכִים, אֲסוּר לְהִתְעַקֵּשׁ וּלְעִמּוֹד עֲצָמוֹ בְּתַפְלָתוֹ, שְׂדוּקָא יַעֲשֶׂה
 הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת תַּפְלָתוֹ, כִּי זֶה הוּא תַפְלַת קָבַע, שְׂלֹקַח
 הַדָּבָר בְּחֻזְקָה, בְּגִזְלָה, רַק יִתְפַּלֵּל רַחֲמִים וְתַחֲנוּגִים כַּנִּלְ"ל:

קצו

דַּע, שְׂלִשׁוֹן הָרַע שֶׁל הָעוֹלָם מְזִיק וּפּוֹגֵם אֶת הָעֲנִיּוֹת, שֶׁעַל
 יְדֵי לְשׁוֹן הָרַע שֶׁהָעוֹלָם מְדַבְּרִים, עַל יְדֵי הַפֶּגֶם הַזֶּה, אִי
 אֶפְשָׁר לְהִצְדִּיקִים לְהִיטֵת עֲנָוִים. כִּי פֶגֶם לְשׁוֹן הָרַע מְפָרִיד בֵּין
 עֲנוּה לְחֻכְמָה, וְעַל יְדֵי זֶה נִפְגֵּם הָעֲנוּה, וְאִי אֶפְשָׁר לְהִיטֵת עֲנוּ;
 וְאֶפְלוּ אִם יִהְיֶה עֲנוּ הוּא בְּלֹא חֻכְמָה, וְזֶה יִדוּעַ שֶׁעֲנוּה בְּלֹא
 חֻכְמָה אֵינָה כְּלוּם, כִּי בּוֹדָאֵי אֵין זֶה מַעֲלַת הָעֲנוּה, לְהִרְאוֹת
 עֲצָמוֹ בְּכַפִּיפַת רֹאשׁ בְּדַרְךְ שְׁטוּת כְּאִלוֹ הוּא עֲנוּ, כִּי זֶה עֲנוּה
 פְּסוּלָה, וְעַקֵּר הָעֲנוּה - כְּשֶׁהִיא בְּחֻכְמָה, וְעַל יְדֵי פֶגֶם לְשׁוֹן הָרַע
 גַּעֲשֶׂה פְרוּר בֵּין עֲנוּה לְחֻכְמָה, וְעַל־יְדִי־זֶה אִי אֶפְשָׁר לְהִיטֵת עֲנוּ.
 וְזֶה הִיָּה מַעֲלַת מִשָּׁה רַבְּנוּ עֲלֵיו הַשְּׁלוֹם, שֶׁשִּׁבְּחָה הַתּוֹרָה אוֹתוֹ,
 שֶׁהִיָּה כְּלִכְךָ גְּדוּל בְּמַעֲלַת הָעֲנוּה, עַד שֶׁאֶפְלוּ לְשׁוֹן הָרַע לֹא
 הִזִּיק לְעֲנוּתָנוֹתוֹ, וְזֶה שְׁכָתוּב (במדבר יב): וְתִדְבַר וְכו' בְּמִשָּׁה וְכו'.
 נִמְצָא שֶׁהִיָּה פֶגֶם לְשׁוֹן הָרַע בְּעוֹלָם, אֶפְ-עַל־פִּי־כֵן - וְהָאִישׁ
 מִשָּׁה עֲנוּ מְאֹד, כִּי הִיָּה בְּמַעֲלָה גְּדוּלָה כָּל כָּךְ בְּעֲנוּה, שֶׁאֶפְלוּ
 פֶּגֶם לְשׁוֹן הָרַע לֹא הִזִּיק לוֹ לְעֲנוּה שְׂלוֹ:

קצה

כְּשֶׁאֶחָד צוֹעֵק לְהִשָּׁם יִתְבַּרְךָ, אוֹמְרִים לוֹ לִפְעַם, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב
(שמות יד): מַה תִּצְעַק אֵלַי, דְּבַר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּסְעוּ:

קצמ

דַּע שֵׁישׁ הַמְתָּקָה לְהַנְצִיל מֵעֲנֵשׁ שֶׁל אֱלֹמֶן, שְׁלֹא תָמוֹת
אֶשְׁתּוֹ, חֵם וְשָׁלוֹם, וְהוּא, עַל יְדֵי שְׁמִרְגִישֵׁין טַעַם
מְתִיקוֹת בְּהַתּוֹרָה, עַל יְדֵי זֶה נִצּוֹלִין מִזֶּה הָעֲנֵשׁ, לְכָלֵי לְהִיּוֹת
אֱלֹמֶן, חֵם וְשָׁלוֹם. וְזֶה אוֹתִיּוֹת אֱלֹמֶן - רְאִישֵׁי־תִבּוֹת: מַה
נִמְלָצוּ לְיַחֲפֵי אִמְרַתְךָ (תהלים קיט); שְׁעַל יְדֵי שְׁמִרְגִישֵׁין
מְתִיקוֹת בְּהַתּוֹרָה נִצּוֹלִין מִהָעֲנֵשׁ הַזֶּה, וְגַם הַפְּתוּב מְסִים:
מִדְּבַשׁ לְפִי - שְׁעַל יְדֵי זֶה הַמְתִּיקוֹת שְׁמִרְגִישֵׁין בְּהַתּוֹרָה
מְמַתִּיקִין הַדִּין שֶׁל מִיתַת אֶשְׁתּוֹ, חֵם וְשָׁלוֹם, כִּי דְבַשׁ
בְּגִימְטָרִיא אִשָּׁה כְּמוֹכָא בְּפִתְכִים:

ר

הַטַּעַם שֶׁהַצְּדִיקִים שְׁבוּמֶן הַזֶּה הֵם עֲשִׂירִים, וּבִזְמַנִּים הַקּוֹדְמִים
הָיוּ רַבָּם עֲנִיִּים וְאֶבְיוֹנִים, זֶה מְרָמֵז בְּמִשְׁנֵה (אבות פ"ד):
כָּל הַמְקִיָּם אֶת הַתּוֹרָה מֵעֲנֵי סוּפוֹ לְקִימָה מֵעֲשֶׂר, וְהַצְּדִיקִים
שְׁבוּמֶן הַזֶּה הֵם הֵם הַצְּדִיקִים שֶׁהָיוּ בְּזִמְנֵים הַקּוֹדְמִים בְּסוּד
הַגְּלִגּוּל, וּכְבָר קִימוּ הַתּוֹרָה מֵעֲנֵי, עַל כֵּן זֹכִים עִתָּה לְקִימָה
מֵעֲשֶׂר:

רא

מִרְמֹז בַּתְּרֻגּוֹם אֵיכָה (ב, ז), שְׁבַפְסַח צוֹעֲקִין בְּהַתְּפִלָּה, כְּמוֹכָא
 עַל פְּסוּק: קוֹל נָתַנוּ בְּבֵית ה' כְּיוֹם מוֹעֵד - כְּקַל עֲמָא
 דְּמִצְלִין בְּחֻמָּא דְּפִסְחָא, עֵין שָׁם בַּתְּרֻגּוֹם: צְדָקָה תִּצְיֵל מ'מִוֹת
 (משלי י) - רְאִשֵׁי תַבּוֹת מִצַּת.

סְגָלָה לְחַלֵּי נוֹפֵל, רַחֲמָנָא לְצִלּוֹ, לְפִיז צְדָקָה. פְּיֹר נָתַן
 לְאֶבְיוֹנִים (תהלים קיב) - רְאִשֵׁי תַבּוֹת נִפְל:

רב

כָּל מִי שְׁשִׁבְלוֹ קָטָן בְּיוֹתֵר, צָרִיד לְחַלֵּק לוֹ כְּבוֹד בְּיוֹתֵר. כִּי
 כָּל מִי שְׁשִׁבְלוֹ יוֹתֵר קָטָן, הוּא יוֹתֵר חֲפִיץ בְּכְבוֹד, וְכִמוֹ
 שְׂאֵנוּ רוֹאִים בְּחוּשׁ, שֶׁהַנָּשִׁים מְקַפְּדִין מְאֹד עַל כְּבוֹדָם, וְרוֹצִים
 מְאֹד אֶת הַכְּבוֹד, וְזֶה מִחֲמַת, שֶׁהַנָּשִׁים דַּעְתָּן קְלָה וְקַטְנָה
 מְאֹד:

רג

מִסְפּוּרֵי דְבָרִים שֶׁל הַנָּשִׁים יְכוּלִים לִידַע מְעַמְד הַשְּׂכִינָה, אִיד
 הִיא אוֹחוֹת כְּעַת. וְזֶה שְׁכַתּוֹב אֵצֶל מְרַדְכֵי (אסתר ב),
 שֶׁהִיא מִתְהַלֵּךְ לִפְנֵי חֲצַר בֵּית הַנָּשִׁים לְדַעַת אֶת שְׁלוֹם אֶסְתֵּר,
 וְאֶסְתֵּר הִיא הַשְּׂכִינָה. כִּי מְרַדְכֵי הִיא מְשִׁיגָה זֹאת, לִידַע שְׁלוֹם
 הַשְּׂכִינָה, מִחֲצַר בֵּית הַנָּשִׁים - עַל־יְדֵי סְפּוּרֵי דְבָרֵיהֶם:

רד

מַעֲלַת הַצְדָקָה יָדוּעַ, בְּפֶרֶט בְּשָׁנוֹתַיִן לְתַלְמִיד־חֶכֶם, כְּמוֹכָא, שֶׁהַמְּעוֹת שָׁנוֹתַיִן לְתַלְמִיד־חֶכֶם הוּא בְּחִינַת תְּמֻכֵי אֹרִיזָא. אֲבָל בְּאֵמַת זֶה הַמְּעוֹת שָׁנוֹתַיִן לְתַלְמִיד חֶכֶם הוּא בְּחִינַת תּוֹרָה מִמֶּשׁ, וְאִין עֵבֶרָה יָכוֹל לְכַבּוֹת זֶה הַמְּעוֹת שָׁנוֹתַיִן לְתַלְמִיד־חֶכֶם, כִּי אִין עֵבֶרָה מְכַבֶּה תּוֹרָה, כְּמוֹ שְׁאַמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנִם לְבִרְכָה (סוּטָה כ"א), וְזֶה הַמְּעוֹת הוּא בְּחִינַת תּוֹרָה מִמֶּשׁ כַּנִּל. וְזֶה: מְעוֹת - רֵאשִׁי-תְּכוֹת: וְאִין עֵבֶרָה מְכַבֶּה תּוֹרָה. וְעוֹד יֵשׁ בְּעֵינַיִן זֶה דְּבָרִים הֶרְבֵּה, כִּי בַעַת שְׁנֵגְלָה זֹאת סֵפֶר אִיזָה מַעֲשֵׂה בְּעֵינַיִן זֶה, אֲךָ לֹא זְכִינוּ לְכַתֵּב כִּי אִם דְּבָרִים אֱלֹה:

רה

תְּקוּן לְמִקְרָה לִילָה, רַחֲמָנָא לְצֻלָן - לֹאמַר עֲשֶׂרָה קַפִּיטָל תְּהֵלִים בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם שְׁאַרְע לּוֹ, חֵם וְשָׁלוֹם. כִּי יֵשׁ כַּח בְּאֵמִירַת תְּהֵלִים לְהוֹצִיא הַטְּפָה מִהַקְּלָפָה שְׁלֹקָה אֹתָהּ, כִּי תְּהֵלִים בְּגִימְטְרִיא לִילִית עִם הַחֲמֵשׁ אוֹתִיּוֹת שֶׁל שְׁמָה, שֶׁהִיא הַמְּמֻנָה עַל זֶה, כִּידוּעַ. וְצִרְיָד לְכוּן בְּשַׁעַת אֵמִירַת תְּהֵלִים, שְׁתֵּהלִים בְּגִימְטְרִיא תפ"ה, שֶׁהוּא מְכוּן כְּמִסְפֵּר הַשְּׁנַי שְׁמוֹת: אֵל אֱלֹקִים בְּמִלּוּאוֹ, כֹּהֵ: אֱלֹף לְמֹד, אֱלֹף לְמֹד הִי יוֹד מִם, שְׁעֵל־יְדֵי הַשְּׁנַי שְׁמוֹת אֵלּוּ יוֹצֵאֵה הַטְּפָה מִהַקְּלָפָה, כִּי הַטְּפָה הִיא בְּחִינַת חֶסֶד וְגִבּוֹרָה כִּידוּעַ, כִּי יֵשׁ כֹּה בַח אֵשׁ וּמִים, חֲמִימוֹת וְלַחוּת, שֶׁהֵם בְּחִינַת חֶסֶד וְגִבּוֹרָה, וְעַל יְדֵי הַשְּׁנַי שְׁמוֹת

אֵל אֱלֹקִים הַנִּלְוֶה, שֶׁהֵם בְּחִינַת חֶסֶד וְגִבּוּרָה, בְּיָדוּעַ, שֶׁהֵם גִּימַטְרִיא תְּהִלִּים בְּנִלְוֶה, עַל־יְדֵי־זֶה מוֹצִיאִין הַטֶּפֶה מִשָּׁם, וְזֶה צָרִיךְ לְכוֹן בְּשַׁעַת אַמִּירַת תְּהִלִּים:

וְעַל־כֵּן צָרִיךְ לִזְמַר עֲשֶׂרָה קַפִּיטָל, כִּי יֵשׁ עֲשֶׂרָה מִיְנֵי זְמֵרָה, שֶׁהֵם בְּחִינַת הָעֲשֶׂרָה לְשׁוֹנוֹת שְׁנַאמַר בָּהֶם סֵפֶר תְּהִלִּים, כַּמּוּבָא (בְּגִמְטְרֵא פְּסָחִים קִי וְכוּהָר), שֶׁהֵם אֲשֶׁרֵי וְלִמְנַצַּח וּמְשִׁבִּיל וְהַלְלוּיָהּ וְכוּ', עֵינֵי בְּפִרוּשׁ רַש"י. וְיֵשׁ כַּח בְּכָל לְשׁוֹן וְלְשׁוֹן שֶׁל הָעֲשֶׂרָה לְשׁוֹנוֹת הַנִּלְוֶה לְבַטֵּל כַּח הַקְּלָפָה הַנִּלְוֶה, כִּי כָּל אֶחָד מֵאלוֹ הַלְשׁוֹנוֹת הֵם הַפֶּךְ הַקְּלָפָה הַנִּלְוֶה.

כִּי אֲשֶׁרֵי הוּא לְשׁוֹן רְאִיָּה וְהַסְתַּבְּלוֹת - הַפֶּךְ הַקְּלָפָה הַנִּלְוֶה שְׁעָקַר כַּחַה מִקְּלָקוֹל הָרְאוֹת, מִבְּחִינַת: וַתִּכְהִין עֵינָיו מֵרְאוֹת, בְּבְחִינַת: יְהִי מְאֹרֶת - חֶסֶד, וְדַרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבִרְכָה (ת"ו תיקון מד דף ע"ט): דָּא לִילִית. נִמְצָא, שְׁעָקַר כַּחַה מִקְּלָקוֹל הָרְאִיָּה, וְאֲשֶׁרֵי שֶׁהוּא לְשׁוֹן רְאִיָּה הִיא הַפֶּךְ מִמְנָה. וְכֵן מְשִׁבִּיל, כִּי הִיא בְּחִינַת מְשִׁבֵּל, וּמְשִׁבִּיל הוּא הַפֶּךְ מִזֶּה, וְעֵנִין זֶה עֵינֵי בְּמָקוֹם אַחֵר (לְעִיל בְּסִימָן יט), כִּי עָקַר כַּחַה לְהַחֲטִיא אֶת הָאָדָם בְּמִקְרָה, חֶס וְשָׁלוֹם, הוּא עַל־יְדֵי לְשׁוֹן תְּרַגּוֹם, שֶׁהוּא בְּחִינַת מְשִׁבִּיל עַל יְדֵי תְּרַגּוֹן, שֶׁהוּא מְעַרְב טוֹב וְרַע, לְפַעֲמִים מְשִׁבֵּל וְלְפַעֲמִים מְשִׁבִּיל, עֵינֵי שָׁם. וְכֵן הַלְלוּיָהּ - הַפֶּךְ הַקְּלָפָה, שְׁשֻׁמָּה לִילִית עַל שֵׁם שֶׁהִיא מוֹלֶלֶת בִּילְלָה תְּמִיד, וְהִלֵּל הַפֶּךְ יְלָלָה, כִּי אוֹתִיוֹת "הַלְלוּ" הֵם הַפֶּךְ "יְלָלָה". וְהַשָּׂאָר לֹא פִּרְשׁוּ. גַּם הַטֶּפֶה בָּאָה מֵהַדְּעוּת, שֶׁהוּא בְּחִינַת חֶסֶד וְגִבּוּרָה, בְּיָדוּעַ, כִּי גַם הַטֶּפֶה הִיא בְּחִינַת

חֶסֶד וְגְבוּרָה בַּנֶּ"ל, וַיְדוּעַ שְׁהַדַּעַת הוּא בְּחִינַת חֲמוּשָׁה חֲסָדִים וְחֲמִשׁ גְּבוּרוֹת, עַל בֶּן צְרִיךְ לֹמַר עֲשֶׂרָה קְפִיטָל. וְזוֹה בְּחִינַת (תהלים לב): לְדוֹד מְשֻׁכָּל אֲשֶׁרֵי נָשׂוּי פֶשַׁע - רְאִשֵׁי־תִבּוֹת נֶאֱפָה, שֶׁהוּא נִכְנַע עַל יְדֵי בְּחִינַת לְדוֹד מְשֻׁכָּל, דִּהְיֵנו תְּהִלִּים:

אֲחֶר־כֵּךְ גָּלָה רַבְּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה, הָעֲשֶׂרָה קְפִיטָל תְּהִלִּים בְּפִרְטוּיֹת, שְׁצִרְיָךְ לְאִמְרָם בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם שִׁיקְרָה לוֹ, חֶסֶם וְשָׁלוֹם, מְקַרָּה בְּלִתֵּי טָהוֹר. וְאֵלּוּ הֵן: מִכְּתָם לְדוֹד - מִזו לְדוֹד מְשֻׁכָּל - לֵב, אֲשֶׁרֵי מְשֻׁכָּל אֵל דָּל - מֵא, כְּאִיל תְּעַרְגֵּנוּ - מֵב, לְמַנְצַח אֵל תְּשַׁחַת - נִט, לְמַנְצַח עַל יְדוּתוֹן - עֵז, תְּפִלָּה לְמִשָּׁה - צ, הוֹדוּ לַה' קִרְאוּ בְּשִׁמּוֹ - קה, עַל נִהְרֹת בָּבֶל - קלז, הִלְלוּיָהּ הִלְלוּ אֵל בְּקִדְשׁוֹ - קנ. וְאָמַר, שְׂאֵלֵנוּ הָעֲשֶׂרָה קְפִיטָל תְּהִלִּים, הֵם תְּקוּן גָּדוֹל מְאֹד מְאֹד לְמְקַרָּה חֶסֶם וְשָׁלוֹם, וּמִי שְׁזוֹכָה לְאִמְרָם בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם, אֵין צְרִיךְ לְפַחַד עוֹד כֹּלל מִפְּנֵם הַנּוֹרָא שֶׁל הַמְּקַרָּה, חֶסֶם וְשָׁלוֹם, כִּי בּוֹדָא נִתְתַקֵּן עַל יְדֵי זֶה: (וְעַן עֲנֵנוּ זֶה בְּלִקוּטֵי מוֹהַר"ן תַּנְיָנָא בְּסוּפֵי.)

רז

תַּעֲיִתִי כְּשֶׁהָ אֵבֶד בְּקִשׁ עֲבָדְךָ וְכוּ': (תהלים קיט)

כִּי יֵשׁ חֲלוּק גָּדוֹל בְּעֵבְרָה שְׁעוֹשָׂה הָאָדָם, חֶסֶם וְשָׁלוֹם, בֵּין אִם נִתְעוֹרֵר תִּכְפֵּה וּמִיד וְשָׁב בְּתִשׁוּבָה, אֲזִי אֶפְשֶׁר לוֹ בְּקָל לְחוֹד לְמִקוּמוֹ, כִּי עֲדִין לֹא נִתְרַחַק הִרְבֵּה מִהַדְרָךְ הַטּוֹב. כִּי כְּשֶׁעוֹשָׂה עֲבָרָה, חֶסֶם וְשָׁלוֹם, אֲזִי הוֹלֵךְ וְנוֹטָה מִהַדְרָךְ הַיָּשָׁר אֵל דְּרָךְ אֲחֵר

מקלקל, ושם יוצאים מאותו הדרך כמה וכמה נתיבות ודרכים תועים ומקלקלים מאד, שפשמתי לין לילך, חס ושלום, באותו הדרך הרע, אזי תועים ונבוכים באלו הדרכים עד שקשה לשוב ולצאת משם, אבל השם יתברך דרכו לקרות את האדם תקף בשרואה שהוא תועה מדרך השכל, וקוראו שישוב לאחוריו, ולכל אחד קורא לפי בחינתו: יש שקוראו ברמזיה, ויש בקריאה ממש, ויש שפועט בו ומפהו, וזהו הקריאה שלו, כי אורייתא מכרזת קמיהו: עד מתי פתיים תאהבו פתי, והתורה הוא השם יתברך בעצמו, שהוא קורא אותם ומבקשם שיחזרו אליו. ועל-כן בשעדין לא נטה הרבה מדרך הישר, אזי אפשר לו בקל לשוב, מחמת שהוא מכיר עדין את הקול ורגיל בו, כי זה סמוך היה יצל השם יתברך, והיה שומע קולו קול התורה, ועדין לא שכח את הקול, ועדין לא תעה הרבה באלו הדרכים האחרים התועים והנבוכים, ועל-כן בקל אפשר לו לשוב, והוא כמשל הרועה, שפאשר שיה אחד תועה מהדרך אזי תקף הוא קורא אותו, וכשהשה עדין לא תעה הרבה מהדרך, אזי הוא מכיר הקול והולך אחריו תקף. אבל כשכבר נטה הרבה מהדרך, אזי כבר שכח את הקול ואינו מכיר בו. וגם הרועה מיאש עוד מלבקשו, מחמת שזה זמן רב שהלך ותעה מאתו, כן כשכבר האריך זמן, חס ושלום, ברשעו, ונטה ותעה הרבה מהדרך הישר לאלו הדרכים המקלקלים והתועים והנבוכים והמבלבלים, אזי קשה לו לשוב כ"ל:

וְדַע, שְׂאֵלוֹ הַדְּרָכִים הַמְקַלְקְלִים וְהַתּוֹעִים, בְּשָׂאֲדָם תּוֹעָה
 בָּהֶם, חֵם וְשָׁלוֹם, הַרְבֵּה מְאֹד, אֶפְשָׁר לְפַעֲמִים שְׂיִתְעָה
 מְאֹד וְיִלְדָּךְ בְּאֵלוֹ הַדְּרָכִים הַנְּבוֹכִים, וְאִזִּי דִיקָא מְרִב תְּעוֹתוֹ בָּהֶם,
 יִתְהַפֵּךְ וַיָּשׁוּב עַד שְׂיִהְיֶה סְמוּךְ מְאֹד לְמְקוֹמוֹ הָרֵאשׁוֹן, וְלֹא יִהְיֶה
 רַק הֶרְחַק מְעַט בֵּינוֹ לְבֵין מְקוֹמוֹ הָרֵאשׁוֹן, וּבְקַל עַל יְדֵי גִסְיוֹן קָל
 יָשׁוּב עוֹד לְמְקוֹמוֹ, אֲבָל בְּשֵׁה־שֵׁם יִתְבַּרְךָ קוֹרְאוֹ וּמִזְמִין לוֹ
 הַגִּסְיוֹן, אֵינּוּ מְכִיר בְּקוֹל, וְאֵינּוּ חוֹשֵׁשׁ לָשׁוּב לְמְקוֹמוֹ. וְזֶה הוּא
 הַחֲלוּק שֶׁבֵּין עוֹל יָמִים לְזָקֵן, כִּי מִי שֶׁעֲדוֹן בְּבַחֲרוּתוֹ וְעֲדוֹן לֹא
 הִזְקִין בַּחֲטָאֵיו, אֶפְשָׁר לוֹ יוֹתֵר לָשׁוּב מֵהִזְקֵן, מִחֲמַת שֶׁעֲדוֹן הוּא
 סְמוּךְ וְלֹא שָׁכַח אֶת הַקּוֹל הַקְּרִיאָה.

וְזֶה: תְּעִיתִי בְּשֵׂה אֲבֵד - הֵינּוּ שְׂתַעֲיִתִי מֵהַדְּרָךְ הַיָּשָׁר בְּשֵׂה
 אֲוֹבֵד הַנוֹטָה מֵהַדְּרָךְ בְּנ"ל, עַל כֵּן אֲנִי שׂוֹאֵל מִלְּפָנֶיךָ:
 בְּקִשׁ עֲבֹדָךְ, כִּי מִצּוֹתֶיךָ לֹא שָׁכַחְתִּי - הֵינּוּ שְׂתַמְהַר לְבַקְשֵׁנִי,
 כֹּל זְמַן שֶׁאֲנִי זוֹכֵר עֲדוֹן אֶת הַקּוֹל הַקְּרִיאָה שֶׁל הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹת,
 וְזֶהוּ: בְּקִשׁ עֲבֹדָךְ, כִּי מִצּוֹתֶיךָ לֹא שָׁכַחְתִּי - שְׂתַמְהַר לְבַקְשֵׁנִי
 תִּכְפֹּר, כִּי מִצּוֹתֶיךָ לֹא שָׁכַחְתִּי עֲדוֹן, וְעֲדוֹן אֲנִי מְכִיר אֶת קוֹל
 הַקְּרִיאָה שֶׁל הַמִּצְוֹת, שֶׁהֵם הַתּוֹרָה, עַל-כֵּן בְּקִשְׁתִּי - שְׂתַרְחַם
 עָלַי לְבַקְשֵׁנִי מֵהֵרָה מִיָּד, כֹּל זְמַן שֶׁעֲדוֹן לֹא שָׁכַחְתִּי אֶת
 מִצְוֹתֶיךָ, דְּהֵינּוּ שֶׁעֲדוֹן אֲנִי מְכִיר אֶת קוֹל הַקְּרִיאָה שֶׁל הַתּוֹרָה
 וְהַמִּצְוֹת, כִּי בְּשַׁחַם וְשָׁלוֹם, הָאָדָם נוֹקֵן בַּחֲטָאִים קָשָׁה מְאֹד
 לְבַקְשׁוֹ, כִּי כְּבֵר שָׁכַח אֶת קוֹל הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹת, וְאֵינּוּ מְכִיר
 בְּקוֹל הַקְּרִיאָה, עַל-כֵּן צְרִיךְ הָאָדָם לְבַקֵּשׁ מֵהֵשֵׁם יִתְבַּרְךָ, שְׂיִמְהַר

הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְבַקְשׁוֹ לְהַחְזִירוֹ אֵלָיו, כֹּל זְמַן שֶׁלֹּא שָׁכַח עֲדֵין לְגַמְרֵי אֶת קוֹל הַתּוֹרָה וְהַמְצוּוֹת בְּנִ"ל, וְזֶהוּ מֵה שֶׁבִקֵּשׁ דָּוִד הַמֶּלֶךְ, עָלָיו הַשְּׁלוֹם: בִּקֵּשׁ עִבְדְּךָ, כִּי מְצוּתֶיךָ לֹא שָׁכַחְתִּי, בְּנִ"ל:

רז

כָּל הַדְּבוּרִים הֵם בְּחִינַת גְּבוּרוֹת, כְּמוֹ שֶׁפָּתוּב: וְגִבּוֹרְתְּךָ יִדְבְּרוּ (תהלים קמה), וְכְמוֹ שֶׁפָּתוּב בְּפִתְכֵי, שֶׁהָ' גְבוּרוֹת שֶׁבִדְעַת בּוֹקְעִין וְיוֹצְאִין בְּהֶפְהָ, וְנַעֲשֶׂה מֵהֶם ה' מוֹצְאוֹת הֶפְהָ; נִמְצָא שֶׁכָּל הַדְּבוּרִים הֵם בְּחִינַת גְּבוּרוֹת, וְצָרִיךְ לְהַמְתִּיקֵם. וְהַהֲמַתְקָה הוּא עַל-יְדֵי לְמוֹד הַתּוֹרָה וְדְבוּרִים טוֹבִים שֶׁמְדַבְּרִים, עַל-יְדֵי-זֶה מְמַתִּיקִין הַדְּבוּרִים שֶׁהֵם בְּחִינַת הַגְּבוּרוֹת:

וְדַע, שֶׁלְּפַעֲמִים יוֹצְאִין גְּבוּרוֹת קְשׁוֹת, רַחֲמָנָא לְצַלָן, וְהֵם בָּאִים בְּזוֹה הָעוֹלָם לְגִדּוּלֵי הַדּוֹר מַחֲמַת שֵׁישׁ לָהֶם דַּעַת גְּדוּלָה, עַל כֵּן כְּשִׁיּוֹצְאִין, חֵם וְשְׁלוֹם, גְּבוּרוֹת קְשׁוֹת, בָּאִים בְּדַעַת הַגְּדוּלִים, וְשֵׁם בּוֹקְעִין וְיוֹצְאִין מֵהֶפְהָ, וְנַעֲשֶׂה מֵהֶם דְּבוּרִים בְּנִ"ל. וְאֵין הַדְּבוּרִים הֵם בְּחִינַת גְּבוּרוֹת קְשׁוֹת, וְצָרִיךְ לְרַאוֹת לְהַמְתִּיקֵם, וְכִשְׂאִין מְמַתִּיקִים הַגְּבוּרוֹת הַקְּשׁוֹת, חֵם וְשְׁלוֹם, מַחֲמַת שֵׁאִין לָהֶם כַּח לְהַמְתִּיקֵם, אוֹ שֶׁהֵם אֵין בְּמַדְרַגָּה קְטַנָּה, שֵׁאִי אֶפְשָׁר לְהַמְתִּיקֵם, מַחֲמַת שֶׁפָּגְמוּ אֵין בְּאִיזָה פָּגֵם וְחֲטָא, כִּי אֶפְלוּ צִדִּיקִים וְגִדּוּלִים לְפַעֲמִים הֵם פּוֹגְמִים וְשׁוֹגִים בְּאִיזָה דְבָר, כִּי אֵין צִדִּיק בְּאַרְצֵן וְכוּ' (קהלת ז), וּמַחֲמַת שֶׁהֵם אֵין בְּכַחֲנִינָה זוֹ, אֵינָם מְמַתִּיקִים הַגְּבוּרוֹת הַקְּשׁוֹת, שֶׁהֵם הַדְּבוּרִים, וְאֵין כְּשֵׂאִינָם

ממתיקים הדבורים, שהם גבורות קשות, אזי מתחילין לדבר באלו הדבורים דבורים רעים על הכלל או על הפרט, או שמדברין על צדיק הדור, ואזי כל הדבורים שלהם, שהם גבורות קשות, באים ונופלים על צדיק הדור, חס ושלום. והצדיק הדור צריך לראות להמתיק אלו הגבורות קשות, שהם הדבורים הנ"ל, ועל-ידי שהוא דן אותם לכף זכות בזה שמדברים עליו, נמצא שהוא מטה כלפי חסד ובוה ממתיקם, או על-ידי שמקבל היסורים שהם מדברים עליו, מקבלם באהבה, על-ידיה הוא ממתיק גם פן דבורים שלהם, שהם הגבורות הקשות כנ"ל. אבל אם אין ב"ח, חס ושלום, בצדיק הדור להמתיקם, אזי יוכל לפל ממדרגתו מאד, חס ושלום, על-ידי אלו הגבורות הנ"ל שבאים עליו, או שישתלק, חס ושלום, על-ידיה, ואז על-ידי הסתלקותו נשמתו ממתקת אלו הגבורות הקשות הנ"ל.

ומזה היה הסתלקות הבעל-שם-טוב, כי אמר שישתלק ממעשה הש"צ ימח שמו, כי יאצל הש"צ ימח שמו היו כמה גדולי הדור ולומדים מפלגים, שהטעה אותם, במפרסם, והם יצאו מן הכלל ודברו רעות על כלל תורה שבעל-פה, וזה היה מחמת שבא להם גבורות קשות ולא המתיקו אותם מחמת בחינה הנ"ל, ועל פן דברו דבורים רעים על הכלל, ואלו הדבורים נפלו על גדול הדור, והבעל-שם-טוב זכרונו לברכה הוא היה אז הגדול הדור, ומזה נסתלק, וכמו

שְׂאוּמְרִים בְּשֵׁם הַבַּעַל־שֵׁם־טוֹב זָכְרוּנוּ לְבָרְכָהּ, שְׂאֹמֵר, שְׁנַעֲשׂוּ
 לוֹ שְׁנֵי נִקְבִים בְּלִבּוֹ עַל־יְדֵי הַמַּעֲשֶׂה שֶׁל הַש"צ יִמַּח שְׁמוֹ, וּמִזֶּה
 נִסְתַּלַּק וּכְנ"ל. כִּי כְּשֶׁמְדַבְּרִים עַל תּוֹרַה שְׁבַע־לָפָה, אוֹ
 כְּשֶׁמְדַבְּרִים עַל הַצַּדִּיק הַדּוֹר בְּעֶצְמוֹ, הוּא דָבָר אֶחָד מִמֶּשׁ,
 כִּי עֵקֶר תּוֹרַה שְׁבַע־לָפָה הוּא תְּלוּי בַצַּדִּיק הַדּוֹר, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב
 (זוהר ויצא דף קנ"ג): שְׁכִינְתָא בֵּין תְּרִין צַדִּיקָא יְתְבָא, שֶׁהוּא הַתּוֹרָה
 שְׁבַע־לָפָה, כְּמוֹכָא בְּמָקוֹם אַחֵר (עֵינן בַּהַתּוֹרָה תְּהִילָה לְדוֹר בְּסִימֵן י"ב).
 וְכֵן הַתְּלִמִּיד־חֶכֶם הוּא בְּעֶצְמוֹ הַתּוֹרָה, כְּמוֹ שְׂאֹמְרוֹ רַבּוֹתֵינוּ
 זָכְרוּנָם לְבָרְכָהּ (מכות כ"ב): כְּמָה טַפְּשָׁאֵי וְכוּ דְקִימֵי מִקְמֵי אוֹרִיתָא
 וְכוּ; אָבֵל כְּשֶׁהַצַּדִּיק מְמַתִּיק דְּבוּרִים שְׁלָהֶם, אֲזִי הוּא חוֹזֵר
 וְעוֹשֶׂה מֵהַדְּבוּרִים תּוֹרָה, כְּמוֹכָא בְּמָקוֹם אַחֵר (שם בְּסִימֵן י"ב), וְאֲזִי
 עוֹשֶׂה תּוֹרַת חֶסֶד, הֵינּוּ לְלַמֵּד לְאַחֵרִים, כְּמוֹ שְׂאֹמְרוֹ רַבּוֹתֵינוּ
 זָכְרוּנָם לְבָרְכָהּ (סוכה מט:): עַל פְּסוּק: וְתוֹרַת חֶסֶד עַל לְשׁוֹנָה - זֶה
 הַלּוֹמֵד עַל־מְנַת לְלַמְּדָהּ, כִּי בּוֹדָאֵי כְּשֶׁעוֹשִׂים תּוֹרָה מִדְּבוּרִים
 יֵאלוּ, אֶפְשָׁר לוֹ לְלַמֵּד אַחֵרִים עִמָּה, וְנִמְצָא שֶׁהוּא תּוֹרַת חֶסֶד,
 וּבִזְוָה מְמַתִּיקֵם:

רח

לְשׁוֹן רַבְּנֵי זָכְרוּנוּ לְבָרְכָהּ

צוּפָה רָשָׁע לְצַדִּיק וּמְכַקֵּשׁ וְכוּ: (תהלים לו')

פְּרוּשׁ: מֵה שְׂרָשָׁעִים עוֹשִׂים יְסוּרִים לְצַדִּיקִים וְרוֹדְפִים אֶת
 הַצַּדִּיקִים, זֶה סִבָּה מֵאֵת הַשֵּׁם יִתְפַּרֵּךְ כְּדִי שִׁיתְּבוּנָן

הַצַּדִּיק וַיִּפְשַׁשׁ בְּמַעֲשָׂיו. נִמְצָא שֶׁהַרְשָׁע הוּא כְּמוֹ צוֹפֵה, כְּשׁוֹמֵר
הָעִיר שֶׁנִּקְרָא צוֹפֵה, כֵּן הַרְשָׁע הוּא שׁוֹמֵר אֶת הַצַּדִּיק מִלְּפָל
בְּגִשְׁמוֹת:

פְּרוּשׁ אַחֵר: מְעַט הַמַּחְלָקֶת שֵׁשׁ עַל צַדִּיקִים הִיא מוֹבָה
לָהֶם, כִּי הַמַּחְלָקֶת הִיא כְּמוֹ מַכְסָה לָהֶם, שְׁלֵא יִתְגַּלּוּ
וַיִּתְפָּרְסְמוּ בְּיוֹתֵר מִכְּדֵי הַצֶּרֶךְ, וְזֶה פְּרוּשׁ: צוֹפֵה רָשָׁע לְצַדִּיק -
צוֹפֵה לְשׁוֹן מַכְסָה, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב (שְׁמוֹת כה): וְצִפִּיתָ אוֹתוֹ וְזָהב,
אֲבָל אֵלּוֹ הַרְשָׁעִים מְרַבִּים בְּמַחְלָקֶת, מְרַבִּים בְּמַכְסָה, עַד שֶׁאֵין
פֶּחַ בְּצַדִּיקִים לְסַבֵּל מַחְלָקָתָם וְשִׁנְאָתָם שֶׁל הַרְשָׁעִים, וְזֶהוּ:
וּמִבְּקֵשׁ לְהַמִּיתוֹ - כְּמוֹ שֶׁמְכַסִּין אֶת אָדָם מֵרֵאשׁוֹ וְעַד רַגְלוֹ
עַד שֶׁאֵי אֶפְשָׁר לוֹ לְהִנָּשִׁים, כֵּן אֵלּוֹ הַרְשָׁעִים הֵן מְכַסִּין
וּמְרַבִּים בְּצַפּוּיִים בְּמַחְלָקֶת וּמִבְּקֵשִׁין לְהַמִּיתוֹ, אֲבָל: וְה' לֹא
יַעֲזֹבֵנו בְּיָדוֹ:

רט

לְשׁוֹן רַבְּנוּ זְכוּרֵנו לְבִרְכָה

תְּפִלוֹת כְּנֶגֶד תְּמִידִין תְּקַנּוּם: (בְּרֻכּוֹת כו)

כִּי יָדוּעַ שֵׁשׁ לְכָל אָדָם תְּפִלוֹת רְעוּת, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ
זְכוּרֵנָם לְבִרְכָה (בְּרֻכּוֹת סג לפי נוסחת העין יעקב): גִּנְבָא עַל
מַחְתָּרְתָא רַחֲמֵנָא קְרִיא. נִמְצָא אַחֲרֵיכֶּה, כְּשֶׁעוֹמֵד לְהַתְּפִיל
תְּפִלָּה הִרְאוּ לְהַתְּפִיל, אִזִּי בָּא הַתְּפִלָּה רְעָה וּמִבְּלִבְלַת אוֹתוֹ,
וְזֶה בְּחִינַת תְּפִלוֹת כְּנֶגֶד, שֶׁהִיא מִתְּנַגֶּדֶת לוֹ, וְהַתְּקוּן לָזֶה -

הַכְּנַסַּת אֹרַח תְּלִמִּיד־חֶכֶם, כִּי אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ זְכוּרָנָם לְבָרְכָה:
 אֹרַח מְבָרֵךְ (ברכות מז), וְאֹרַח הוּא בְּחִינַת (משלי ד): וְאֹרַח צְדִיקִים
 כְּאוֹר נֶגְהָ; וְכָתִיב (שם י): בְּרֻכּוֹת לְרֹאשׁ צְדִיק, שֶׁהוּא בְּחִינַת
 שְׂמוּנַה־עֲשָׂרָה בְּרֻכּוֹת שֶׁבַת־פְּלָה (זוהר פנחס רמד ובתיקון מז). נִמְצָא,
 שְׁעֵלֵידוֹ בָּא הַתְּקוּן הַתְּפִלָּה, וְזֶה פִּירוּשׁ: תְּמִידִין תְּקִנּוּם - זֶה
 בְּחִינַת הַכְּנַסַּת אֹרַח תְּלִמִּיד־חֶכֶם, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ זְכוּרָנָם
 לְבָרְכָה (ברכות י:): הַמְּאָרַח תְּלִמִּידֵי חֲכָמִים בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ, כְּאֵלוֹ
 הַקְּרִיב תְּמִידִין:

רי

לְשׁוֹן רַבְּנֵנוּ זְכוּרָנוּ לְבָרְכָה

עַל־יְדֵי מִשְׁא וּמִתֵּן בְּאִמּוּנָה הוּא מְקַיֵּם וְאֶהְבֵּת, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ
 חֲכָמֵינוּ זְכוּרָנָם לְבָרְכָה (יומא פו): וְאֶהְבֵּת - שִׁיחָא שֵׁם
 שָׁמַיִם מִתְּאָהֵב עַל יְדִיד וְכוּ'. וְכִשְׁמֻקָּיִם וְאֶהְבֵּת, עַל יְדֵי זֶה יִהְיֶה
 לוֹ פְּרֻנְסָה בְּלֹא יִגְיעָה וְטִרְחָ, כִּי אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ זְכוּרָנָם לְבָרְכָה
 (פסחים קיח): קָשִׁין מְזוּנּוֹתָיו פְּקָרִיעַת יַם־סוּף, וּקְרִיעַת יַם סוּף הִיא
 עַל־יְדֵי זְכוּת אַבְרָהָם, בְּחִינַת וְאֶהְבֵּת, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ
 זְכוּרָנָם לְבָרְכָה: וַיֵּשֶׁב הַיָּם לְפָנוֹת בְּקָר - דָּא בְּקָר דְּאַבְרָהָם.
 נִמְצָא בְּשֶׁהֲגִיעַ עַת הַבְּקָר בְּחִינַת אַבְרָהָם, אִזּוּ יֵצֵא מִקְשׁוּי לְקַל,
 כִּי עַד הַבְּקָר הִיא קָשָׁה לְפָנָיו קְרִיעַת יַם סוּף, נִמְצָא עַל יְדֵי
 מִשְׁא וּמִתֵּן בְּאִמּוּנָה אַחוּז בְּבְחִינַת וְאֶהְבֵּת, בְּחִינַת אַבְרָהָם, אִזּוּ
 אֵין קָשִׁין לוֹ מְזוּנּוֹתָיו:

ריא

לשון רבנו זכרוננו לברכה

מה שהעולם נוסעין על ראש השנה לצדיקים - פי עקר
המתקת הדינין אינו אלא על ידי קדשת וטהרת
המחשבות, כי שם שרשם. (כמ"ש) [כמוכא בזהר]: פלא
במחשבה אתבררו. ואי אפשר לבוא למחין זכים אלא על ידי
התקשרות לצדיקים, (כמוכא בזהר) [כמו שכתוב]: ויקח משה את
עצמות יוסף, משה הוא בחינת מחין, ויוסף הוא בחינת צדיק,
הינו שאין שלמות למחין אלא על ידי התקשרות לצדיקים.
וראש השנה הוא מקור הדינים של כל השנה, וצריך לטהר את
מחשבתו כדי להתמיתקם, ובשביל זה נוסעין לצדיקים, כדי לזכות
לקדשת המחשבה:

ריב

לשון רבנו זכרוננו לברכה

זה בחינת מחאת כף אל כף, כי על ידי זה מביטין בתמונת ה'
כי תמונת ה', הינו דמיונות שאנו מדמין אותו: רחום וחנון
ושאך כנויים ודמיונות שאנו קורין אותו, כל אלו הדמיונות גלו
הנביאים, ונביאים זה בחינת דבור התפלה, כמו ניב שפתים,
וכשאנו מדברים בשפתינו את התמונות והדמיונות ומחאין
בכפים, אזי נתקנים (הושע יב): ביד הנביאים אדמה; כי הנביאים
הם הדבורים, והכפים הם יד הנביאים, ואז הדמיון נתגלה,

בְּבַחֲיִינַת: וּבְיַד הַנְּבִיאִים אֲדַמָּה; וְנִתְקַיַּם (במדבר יב): וְתִמְוִנַת ה' יִבִּישׁ: גַּם מִחֲאֵת פֶּה זֶה בְּחִינַת (יחזקאל י): וַיְדִי אָדָם מִתַּחַת פְּנֵיהֶם, כִּי הַכַּפְּפִים הֵם הַדְּבוּרִים, בְּבַחֲיִינַת (קהלת י): וּבַעַל פְּנָפִים יִגִּיד דְּבָר:

גַּם נִכְלָל הַתְּפִלָּה בְּתוֹךְ תּוֹרָה שֶׁבְכָתָב וְתּוֹרָה שֶׁבְעַל־פֶּה, שֶׁהֵם שְׁנֵי יָדַיִם: יָד כּוֹתֶכֶת וַיָּד חוֹתֶמֶת: כַּח הַדְּבוּר בָּא עַל־יְדֵי הַתְּקַשְׁרוֹת לְצַדִּיקִים, כַּמּוּבָא: פֶּה אֶתְקַרְיָאת מִסְטָרָא דְצַדִּיק:

(מסין ר"ט עד פאן, לשון רבנו ז"ל)

ריג

דַּע, שֵׁישׁ שֵׁם, שֶׁכְּשֶׁהִקְדוּשׁ בְּרוּךְ־הוּא רוֹצֵה לְהַסְתִּיר וּלְכַסּוֹת אֶת הָאָדָם מִן הַבַּעַל דְּבָר לְהַצִּיל אוֹתוֹ מִמּוֹת שְׁגָזוֹר עָלָיו, אֲזִי הוּא מַסְתִּיר וּמְכַסֶּה אוֹתוֹ בְּזֶה הַשֵּׁם, וְאֲזִי הַבַּעַל דְּבָר מְשׁוּטֵט וּמְחַפֵּשׁ סְבִיבוֹת זֶה הָאָדָם לְבַקֵּשׁ לוֹ מְקוֹם שְׂיוּכָל לְהַכְנִים תַּחַת הַמַּסְתֵּר וְהַמְכַסֶּה לְהַזִּיק לְזֶה הָאָדָם, אֲךָ תִּכְרַף כְּשֶׁמִּבִּישׁ עָלָיו, נִסְתַּלַּק וְאִין לוֹ כַּח מַחְמַת זֶה הַשֵּׁם. אֲבָל דַּע שֶׁכְּשֶׁחָס וְשָׁלוֹם, מוֹצֵא מְקוֹם לְכַנֵּם תַּחַת הַמַּסְתֵּר וְהַמְכַסֶּה לְשַׁלֵּט עַל הָאָדָם, אֲזִי אֲדַרְבָּא מְקַבֵּל עוֹד הַבַּעַל דְּבָר יוֹתֵר כַּח מוֹזֵה הַשֵּׁם, וְזֶה בְּחִינַת מַה שֶׁכָּתוּב בְּיַהֲרַר הַקְּדוּשׁ (פנחס רלו), שְׂרָאָה פִּינְחָס הַמַּ"ם שֶׁל מוֹת מְשׁוּטֵט אֶז, הִינּוּ כִּי הַמַּ"ם הִיא בְּחִינַת הַסְּמִ"ד־מַ"ם הַמְשׁוּטֵט סְבִיב כַּנְ"ל: וְדַע, שֶׁהַשֵּׁם הַנֶּ"ל הוּא שֵׁם סָאֵל, וְיוֹצֵא מִפְּסוּק: אֲתָה סִ'תָּר לִי (תהלים לב),

מֵרֵאשִׁי־תְבוּת, וְהַיָּמִים שֶׁל מִצַּר תִּצְרֶנִי הוּא בְּחִינַת הַיָּמִים הַנִּלְלִים, בְּחִינַת הַסֵּמֶן־דְּמִים הַמְּשׁוּטָט סָבִיב הַמְּכֶסֶה וְהַמְּסַתֵּר הַנִּלְלִים לְשֵׁלֵט עַל הָאָדָם בְּנִלְלִים, וְאִם חָס וְשָׁלוֹם מוֹצֵא מְקוֹם לְשֵׁלֵט, אֲזִי מְקַבֵּל יוֹתֵר בְּחַ מְזֵה הַיָּשָׁם, כִּי נִצְטָרֵף הַיָּמִים לְהַשֵּׁם סֵא"ל הַנִּלְלִים, וְנַעֲשֶׂה צָרוּף שְׁמוֹ "סֵמֶא"ל". עַל כֵּן צָרִיךְ לְהַפְסִיק בֵּין תְּבוּת "אַתָּה סֵתֵר לִי" לְתַבַּת "מִצַּר", כְּדֵי שְׁלֹא לַעֲשׂוֹת צָרוּף שְׁמוֹ, חָס וְשָׁלוֹם. וְאֲזִי, כְּשִׁשׁוּלֵט עַל הָאָדָם, חָס וְשָׁלוֹם, וּמְקַבֵּל עוֹד בְּחַ מְזֵה הַיָּשָׁם בְּנִלְלִים, אֲזִי נַעֲשֶׂה מֵהַשֵּׁם הַנִּלְלִים: ס'זף אָדָם לְמוֹת (בְּרֻכּוֹת יז), שֶׁהוּא רֵאשִׁי־תְבוּת שֵׁם סֵא"ל הַנִּלְלִים. אֲבָל כְּשִׁמְשֻׁמְרִין אֶת עֵצְמוֹן בְּכַח הַשֵּׁם הַנִּלְלִים, אֲזִי הַשֵּׁם הַנִּלְלִים הוּא מְכֶסֶה וּמְסַתֵּר, בְּחִינַת: אַתָּה סֵתֵר לִי, וְגַם מִצַּר תִּצְרֶנִי וְתִשְׁמְרֵנִי:

רִיד

בְּדוֹרוֹת הָרֵאשׁוֹנִים, כְּשֶׁהָיוּ יוֹדְעִים יוֹם מִיתָתָם, הָיוּ עוֹסְקִים בְּתוֹרָה כָּל הַיּוֹם, וְלֹא הָיָה שְׁלִיטָה לְהַבְעֵל דְּבַר עֲלֵיהֶם, וְעַכְשָׁו מְצִינּוּ בְּנֵי אָדָם שְׁמֵתוֹ בְּאִמְצַע לְמוֹדֵם. דַּע שְׂאֵם הַלְמוּד כְּהִנֵּן, בְּוֵדָאֵי אֵין לוֹ שׁוּם כְּחַ, אֲבָל אִם אֵין הַלְמוּד כְּרֵאוּי, בְּפִרְט לְמוּד גְּמָרָא, אִם אֵין הַלְמוּד כְּרֵאוּי, אֲזִי הוּא מְקַבֵּל יוֹתֵר כְּחַ מֵהַלְמוּד, כִּי תַלְמוּד בְּגִימְטְרִיא אוֹתִיּוֹת שֶׁל שְׁמוֹ "לִילִית", עַל־כֵּן יֵשׁ כְּחַ בְּלְמוּד הַתַּלְמוּד אוֹ לְהַכְנִיעַ אוֹתָהּ אוֹ לְהַפְדָּ, חָס וְשָׁלוֹם:

רטו

דַּע, שַׁיֵּשׁ עֲשָׂרִים וְאַרְבָּעָה מִיַּי פְּדִיּוֹנוֹת, כִּי יֵשׁ עֲשָׂרִים
 וְאַרְבָּעָה בְּתֵי דִינִים, וּכְנֻגַד כָּל בֵּית־דִּין וּבֵית־דִּין יֵשׁ פְּדִיּוֹן
 מִיַּחַד לְהַמְתִּיק הַדִּין שַׁיֵּשׁ שָׁם, עַל־כֵּן לְפַעֲמִים אֵינוֹ מוֹעִיל
 הַפְּדִיּוֹן שְׁעוֹשֵׂיו, כִּי לֹא כָּל אֶחָד וְאֶחָד יוֹדֵעַ כָּל הָעֲשָׂרִים
 וְאַרְבָּעָה פְּדִיּוֹנוֹת, וְאִפְלוּ אִם יוֹדֵעַ אוֹתָם אֵינוֹ עוֹשֶׂה כָּלָם, וְעַל־
 כֵּן כְּשֶׁאֵינוֹ עוֹשֶׂה הַפְּדִיּוֹן הַמִּיַּחַד לְאוֹתוֹ הַדִּין, עַל־יְדִי־זוֹה אֵינוֹ
 מוֹעִיל. אַךְ דַּע, שַׁיֵּשׁ פְּדִיּוֹן אֶחָד שְׁפוֹלֵל אֶת כָּל הָעֲשָׂרִים
 וְאַרְבָּעָה בְּתֵי דִינָיו, וְיִכּוֹל לְהַמְתִּיק כָּל הָעֲשָׂרִים וְאַרְבָּעָה בְּתֵי־
 דִינִים, וְלִזְוֶה הַפְּדִיּוֹן צָרִיךְ עֵת רְצוֹן, בְּחִינַת הַתְּגַלּוֹת מִצַּח הַרְצוֹן,
 כְּמוֹ בְּשֶׁבֶת בְּמִנְחָה, בְּחִינַת: וְאֵנִי תִפְלְתִי וְכוּ', עֵת רְצוֹן וְכוּ'
 (תהלים סט).

אַךְ אִפְלוּ הַצְּדִיקִים, לֹא כָּל אֶחָד יוֹדֵעַ זֶה הַפְּדִיּוֹן, וְלֹא נִמְצָא
 כִּי־אִם חַד בְּדָרָא שְׂיַדַּע זֶה הַפְּדִיּוֹן, וּפְעָמִים אִפְלוּ כְּשֶׁזוֹה
 הַצְּדִיק עוֹשֶׂה פְּדִיּוֹן, אֶף־עַל־פִּי־כֵן אֵינוֹ מוֹעִיל, וְזוֹה מַחֲמַת כִּי גַם
 לְמַעֲלָה תְּאֵבִים מְאֹד לְפְדִיּוֹן כְּזוֹה, כִּי לֹא בְּכָל פַּעַם בָּא לָהֶם
 מְלֻמְפָּה פְּדִיּוֹן כְּזוֹה, שְׂיִוְכַל לְהַמְתִּיק כָּל הָעֲשָׂרִים וְאַרְבָּעָה בְּתֵי־
 דִינָיו בְּבֵת־אֶחָת, וְעַל־כֵּן בְּשָׂבָא לָהֶם זֹאת הַהַמְתָּקָה הֵם
 מִשְׁתַּמְּשִׁים עִמָּה לְצָרֶךְ דְּבַר אַחֵר, דְּהֵינּוּ שְׁעַל־יְדִי־זוֹה הַפְּדִיּוֹן
 וְהַהַמְתָּקָה, נַעֲשִׂין גְּרִים, כִּי כָּל זְמַן שַׁיֵּשׁ עֲבוֹ"ם בְּעוֹלָם חֲרוֹן אָף
 בְּעוֹלָם, וּכְשֶׁמְמַתִּיקוֹן הַדִּין וְהַחֲרוֹן אָף, נִמְתַּק הָעֲבוֹ"ם וְנַעֲשִׂין
 גְּרִים.

וְזֶה הָיְתָה עֲבוֹדַת מֹשֶׁה רַבְּנוּ עָלָיו הַשְּׁלוֹם, כָּל יְמֵי חַיָּיו, וְגַם
 לְאַחַר מוֹתוֹ, כִּי הִשְׁתַּדַּל לְקָרֵב הָעָרֶב רַב כְּדֵי לַעֲשׂוֹת
 גְּרִים, וְגַם בְּמוֹתוֹ נִקְבַּר מוֹל בֵּית פְּעוֹר, כְּדֵי לְהַמְתִּיק הָעֲבוֹ"ם
 כְּדֵי שְׂיִהְיוּ נַעֲשִׂין גְּרִים. וְעַל כֵּן נִסְתַּלַּק בְּשֵׁפֶת בְּמִנְחָה, שְׂאֵז
 הוּא עֵת רְצוֹן, כְּדֵי לְהַמְתִּיק כָּל הָעֲשָׂרִים וְאַרְבָּעָה בְּתֵי דִינִים
 כַּנִּל, כְּדֵי לַעֲשׂוֹת גְּרִים, כִּי כָּל עֲבוֹדַת מֹשֶׁה - לְהַמְתִּיק הַחֲרוֹן
 אַף שֶׁל הָעֲבוֹ"ם לְרְצוֹן, וְעַל-כֵּן מֹשֶׁה עוֹמֵד בֵּין "שְׂמֹד" לְרְצוֹן,
 כִּי מִסְפַּר מֹשֶׁה הוּא מְמַצֵּעַ בֵּין מִסְפַּר שְׂמֹד לְמִסְפַּר רְצוֹן, כִּי
 הוּא עוֹמֵד תְּמִיד לְהַמְתִּיק הַשְּׂמֹד לְהַפְכָּה לְרְצוֹן כַּנִּל: וְעַל כֵּן
 מְצִינּוּ בַּמִּדְרָשׁ, שְׂרַבִּי אֱלִיעֶזֶר הַגָּדוֹל גֵּיר גְּרִים (עי' ב"ר ויצא פ"ע
 ובמ"ד קהלת), וְזֶה מַחְמַת שְׁהִיָּה גְּלוּל בְּנוֹ שֶׁל מֹשֶׁה, כִּי עָלָיו
 נֶאֱמַר: וְשֵׁם הָאֶחָד אֱלִיעֶזֶר, כַּמּוּבָא (מ"ד במדבר פ' יט), וְעַל-כֵּן
 בִּכְחַז זֶה גֵּיר גְּרִים. וְכֵן יִתְרוֹ, מַחְמַת שְׁהִיָּה חוֹתֵן מֹשֶׁה, עַל-יַד־
 זֶה נִתְגַּיֵּר, כְּמוֹ שְׂכַתּוֹב (שמות יח): וַיִּשְׁמַע יִתְרוֹ חוֹתֵן מֹשֶׁה, כִּי
 מַחְמַת שְׁהִיָּה חוֹתֵן מֹשֶׁה, זֶה גָּרַם לוֹ שְׂשֻׁמַּע וְנִתְגַּיֵּר, כִּי כָּל
 עֲבוֹדַת מֹשֶׁה בְּחַיָּיו, וְעַכְשָׁיו לְאַחַר מוֹתוֹ, הוּא רַק לַעֲשׂוֹת גְּרִים
 כַּנִּל:

רמז

דַּע, כִּי הַפִּילוֹסוֹפִים קוֹרִים לְהַטְבֵּעַ אִם כָּל חַי, וְאַנְחָנוּ עַל יַד־
 תְּפִלוֹתֵינוּ אָנוּ מְבַטְלִים הַטְבֵּעַ, כִּי הַטְבֵּעַ מְחַיֵּב כָּךְ, וְעַל
 יַד־הַתְּפִלָּה נִשְׁתַּנָּה הַטְבֵּעַ. וְזֶה בְּחִינַת ח"י בְּרִכּוֹת הַתְּפִלָּה חוּץ

בְּרֶפֶת הַמַּיִנִּים, שְׁעַל־יְדֵי חַי בְּרַכָּאן, מִבְּטָלִין הַטֶּבַע אִם כֹּל חַי,
וּמְכַנְעִין וּמְבַטְלִין הַמַּיִנִּים וְהַאֲפִיקוֹרְסִים:

ריז

זְכָרוּ תּוֹרַת מֹשֶׁה (סוף מלאכי) - רֵאשֵׁי־תְבוֹת תַּמּוּ, חֶסֶר וָאוּ. כִּי
אוּ, בְּתַמּוּ, צְרִיכִים לְהַמְשִׁיד הַזְּכָרוֹן לְתַקֵּן הַשְּׂכַחָה, כִּי אוּ
נִתְהוּהָ הַשְּׂכַחָה, כִּי עַל־יְדֵי הַלּוּחוֹת שֶׁנִּשְׁתַּבְּרוּ בַּחֲדָשׁ תַּמּוּ
נִתְהוּהָ הַשְּׂכַחָה, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֹנָם לְבָרְכָה (עירובין נד):
אֲלֵמָּלָא לֹא נִשְׁתַּבְּרוּ הַלּוּחוֹת הַרְאשׁוֹנוֹת לֹא נִשְׁתַּפְּחָה תּוֹרָה
מִיִּשְׂרָאֵל, וְעַל־כֵּן חֶסֶר וָאוּ מִתַּמּוּ כַּנֵּ"ל, כִּי מֵאַחַר שֶׁנִּשְׁתַּבְּרוּ
הַלּוּחוֹת נִסְתַּלַּק הָאוּ, כִּי הַלּוּחוֹת הֵם בְּחִינַת וָאוּ, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ
רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֹנָם לְבָרְכָה (ב"ב יד): הַלּוּחוֹת אֲרַכְּן שִׁשָּׁה וְרַחֲבֵן
שִׁשָּׁה: גַּם ז' מִן מ'תֵּן תּוֹרַתֵנוּ - רֵאשֵׁי־תְבוֹת תַּמּוּ. כִּי בְּתַמּוּ
נִתְנוּ הַלּוּחוֹת, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֹנָם לְבָרְכָה (יומא ד:). וְגַם
כֹּאן חֶסֶר וָאוּ, מִחֲמַת שֶׁאוּ נִשְׁתַּבְּרוּ הַלּוּחוֹת, שֶׁהֵם בְּחִינַת וָאוּ,
כַּנֵּ"ל:

ריח

דַּע, שְׁלֹפְעָמִים כְּשֶׁנִּגְזַר עַל הָאָדָם, חַס וְשְׁלוֹם, אֵיזָה גְזָרָה,
וְאֶף־עַל־גַּב דְּאִיהוּ לֹא חַזִּי מְזִלָּה חַזִּי (מגילה ג), וּמִחֲמַת זֶה
רוּצָה לְהַסְתִּיר אֶת עַצְמוֹ, וּמְזִיָּה בֹא שְׁלֹפְעָמִים פְּתָאם הָאָדָם
נוֹסֵעַ לְאֵיזָה מְקוֹם רְחוֹק, זֶהוּ כְּדֵי לְהַסְתִּיר אֶת עַצְמוֹ, וְאֶף־עַל־פִּי

שהוא אינו יודע מזה, עם כל זה הנפש יודעת מזה, על־כֵּן בא לו רצון לנסע לשם. ולפעמים כשכא לשם הוא נתפרסם שם ביותר, ואז יוכל להזיק לו מאד, חס ושלום, ומזה היה הסתלקות צדיק גדול מאד שפתאום רצה לנסע לארץ־ישראל, והוא היה בעצמו יודע מזה שהיה צריך להסתיר את עצמו, ונסע על המדינה והיה פרסום גדול, ונסתלק באותו הדרך, וכן יארע בזמננו בסמוך, השם יצילנו:

ריט

בצע אמרתו (איכה ב) - **בוע פורפירא דילה**, (מדרש שם). כי בודאי אין הבית־המקדש יכול לסבל כבודו וגאותו יתברך, כמו שכתוב (מלכים א ח): הנה השמים ושמי השמים לא יכלכלוך, אף כי הבית הזה וכו'. רק מחמת אהבת ישראל צמצם והלביש את גאותו כדי להשרות שכינתו בבית־המקדש כדי לגלות מלכותו. וזה בחינת (תהלים צג): ה' מלך גאות לבש - שפכיכול בשביל לגלות מלכותו, הלביש וצמצם את גאות שלו, כדי שנוכל לסבל קבלת על מלכותו עלינו, אבל כשישראל חטאו לפניו, אזי כפיכול הראה וגלה השם יתברך את גאותו וגאוונו, ולא רצה להלבישו ולצמצמו עוד, וממילא נחרב הבית־המקדש, כי לא היה יכול לסבלו כנ"ל. וזה: **בצע אמרתו** - בוע פורפירא דילה, שקרע את הלבוש שלו, הינו שקרע את הלבוש והצמצום הנ"ל בחינת גאות לבש הנ"ל, וממילא נחרב הבית־

הַמִּקְדָּשׁ, כִּי מֵאַחַר שֶׁקָּרַע וּבִטַּל אֶת הַצְּמִצּוּם וְהִלְבּוּשׁ, שׁוּב אֵין הַבֵּית־הַמִּקְדָּשׁ יְכוּל לְסַבֵּל גְּאוּתוֹ וּגְאוּנוֹ, כִּי הֵן הַשָּׁמַיִם וְשְׁמֵי הַשָּׁמַיִם לֹא יִכְלָפוּךָ כִּנּוּ"ל:

עוֹד שִׁמְעֵתִי בְּשִׁמוֹ לְעִנְיַן הַנּוּ"ל, שֶׁהִלְבִּישׁ וְצִמְצַם אֶת גְּאוּתוֹ כְּדֵי לְגַלּוֹת מַלְכוּתוֹ, שֶׁהַזְּכִיר אֵז מֵה שֶׁאָמַר בַּיּוֹם שֶׁלִּפְנֵינוּ. וְהֵעֵנִין, שִׁירָאָה בְּחִינַת מַלְכוּת הוּא בְּחִינַת הַכְּנָעָה, וְזֶה שֶׁפְּתוּב (דברים י): מָה ה' אֱלֹקֶיךָ שׁוֹאֵל מֵעַמּוֹ, כִּי אִם לִירָאָה - שֶׁהַשֵּׁם יִתְפָּרֵךְ מִקְטִינ אֶת עַצְמוֹ כְּבִיכּוֹל וְשׁוֹאֵל מֵהֶם יִרְאָה, כִּי "שׁוֹאֵל מֵעַמּוֹ" הוּא בְּחִינַת הַכְּנָעָה וְשִׁפְלוּת, כְּמוֹ הַשׁוֹאֵל וּמִבְּקֵשׁ מִחֻבְרוֹ. כִּי יִרְאָה הוּא בְּחִינַת מַלְכוּת, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ (אבות פ"ג): אֲלֹמָלָא מוֹרְאָה שֶׁל מַלְכוּת (כְּמוֹכָא כְּכַר פְּמָה פְּעַמִּים). וּמַלְכוּת הוּא בְּחִינַת עֲנִי וְהַכְּנָעָה, כִּי אֵין מִלְּךָ בְּלֹא עֵם, שְׁזוּהוּ בְּחִינַת עֲנִיּוּת דְּלִית לָהּ מַגְרָמָה כְּלוּם (כְּמוֹכָא בְּמָקוּם אַחֵר), הֵינּוּ שְׁמֹדֶת הַמַּלְכוּת אֵין לָהּ מִצַּד עַצְמָהּ כְּלוּם, כִּי אִם עַל־יַדֵּי הָעוֹלָם נִתְגַּלָּה מִדַּת הַמַּלְכוּת, כִּי אֵין מִלְּךָ בְּלֹא עֵם, נִמְצָא שְׁמֹדֶת הַמַּלְכוּת, שֶׁהִיא בְּחִינַת יִרְאָה, הִיא בְּחִינַת עֲנִי וְהַכְּנָעָה. וְעַל־כֵּן בְּשַׁעַת מַתַּן תּוֹרָה שֶׁרָצָה הַשֵּׁם יִתְפָּרֵךְ לְגַלּוֹת מַלְכוּתוֹ וְיִרְאָתוֹ, הִכְנִיעַ אֶת עַצְמוֹ הַשֵּׁם יִתְפָּרֵךְ לְיִשְׂרָאֵל כְּבִיכּוֹל, וּבִקֵּשׁ מֵהֶם שֶׁיִּקְבְּלוּ מַלְכוּתוֹ, וְהִבְטִיחַ לָהֶם כְּמָה הַבְּטָחוֹת, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב (שמות יט): וְאַתֶּם תִּהְיוּ לִי מִמְּלֶכֶת כְּהִנּוּם וְגוֹי קָדוֹשׁ וְכוּ', שֶׁכָּל אֵלוֹ הַהַבְּטָחוֹת הֵם בְּחִינַת הַכְּנָעָה, וְכָל זֶה הָיָה בְּשִׁבִיל לְגַלּוֹת מַלְכוּתוֹ וְיִרְאָתוֹ, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב (שם ט): וּבַעֲבוּר תִּהְיֶה יִרְאָתוֹ עַל פְּנֵיכֶם וְכוּ', כִּי כָּל זֶה

הָיָה בְּשִׁבְלֵי הַיְרָאָה, שֶׁהוּא בְּחִינַת מַלְכוּת בַּנְּ"ל, כִּי הַשֵּׁם יִתְבַּרְךְ
 מִקְטִין אֶת עֲצֻמוֹ בְּשִׁבְלֵי לְגִלוֹת מַלְכוּתוֹ בַּנְּ"ל, וְזוּהוּ: ה' מְלֹךְ
 גָּאוֹת לְבִישׁ. ה' מְלֹךְ, הֵינּוּ כְּשֶׁרְצָה הַשֵּׁם יִתְבַּרְךְ לְגִלוֹת מַלְכוּתוֹ,
 אָזוּ: גָּאוֹת לְבִישׁ, שֶׁהַלְבִּישׁ וְצִמְצַם אֶת גְּאוֹתוֹ וְהִקְטִין אֶת עֲצֻמוֹ
 כְּבִיכּוֹל בַּנְּ"ל:

גַּם שָׁמַעְתִּי, שֶׁאָמַר אֶזְרֵי צַחוֹת לְדַרְשֵׁן אֶחָד שֶׁיָּשֵׁב עַל
 שְׁלַחְנוּ אֶזְרֵי: בַּצַּע אֶמְרָתוֹ - שֶׁאָמַר תּוֹרָה בְּשִׁבְלֵי בַּצַּע
 וּמְמוֹן:

עוֹד מֵעֵין הַנְּ"ל, שֶׁמַּעְתִּי בְּשִׁמוֹ, שֶׁאָמַר עַל פְּסוּק (ירמיה כג): אִם
 יִסְתֵּר אִישׁ בְּמַסְתָּרִים וְאֲנִי לֹא אֶרְאֶנּוּ, כִּי כְּשֶׁאָדָם מִקְטִין
 אֶת עֲצֻמוֹ, אִזּוֹ הַשֵּׁם יִתְבַּרְךְ גַּם בֵּן מִקְטִין אֶת עֲצֻמוֹ, אֲבָל
 כְּשֶׁהָאָדָם מִתְגַּאֵה וּמִתְגַּדֵּל, אָזוּ הַשֵּׁם יִתְבַּרְךְ גַּם-כֵּן מֵרָאה גְּאוֹתוֹ
 וְגִדְלוֹ, וְזוּהוּ: אִם יִסְתֵּר אִישׁ בְּמַסְתָּרִים - שֶׁכְּשֶׁהָאָדָם מִקְטִין
 וּמַסְתִּיר אֶת עֲצֻמוֹ בְּמַסְתָּרִים, דִּהְיִינוּ שֶׁמַּסְתִּיר וּמַעְלִים וּמִקְטִין
 אֶת עֲצֻמוֹ בַּעֲנוּה וּשְׁפָלוּת, אָזוּ: וְאֲנִי לֹא אֶרְאֶנּוּ - שֶׁאֲנִי גַם-כֵּן
 מֵרָאה עֲצֻמִי אֵלָיו בְּבַחֲיִינַת לֹא, שֶׁהוּא בְּבַחֲיִינַת אֵין וְאָפֶס, בְּחִינַת
 עֲנוּה וּשְׁפָלוּת, וְכַנְּ"ל:

רב

דַּע כִּי יֵשׁ כַּמָּה דְּבָרִים יְקָרִים בְּעוֹלָם: הַחֶכֶם הוּא יְקָר מְאֹד,
 וְכֵן גְּבוּרָה, וְכֵן עֲשִׂיר וּמוֹשֵׁל, דִּהְיִינוּ מִי שֵׁישׁ לוֹ אִיזָה
 הַתְּנַשְׂאוֹת. וְדַע, שֶׁאֲצֵל כָּל אֶחָד מֵהֶם, יְכוּלִים לַפְעוֹל וּלְהוֹשִׁיעַ

מַצְעָרוֹ, שָׁאֵם יֵשׁ לוֹ אִיזָה צַעַר, חֶסֶם וְשָׁלוֹם, וְיִלְךְ אֶצֶל אֶחָד מֵהֶם
וְיִסְפְּרוּ לְפָנָיו עַד שְׁיַעֲזוֹר רַחֲמִים אֶצְלוֹ עָלָיו, מִזֶּה יוּכַל לְהוֹשִׁיעַ:

רבא

עַל-יְדֵי שְׁנוֹתַיִן מַעֲשֵׂר נִצּוֹל מִשְׁוֹנָאִים, כִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מְכַסֶּה
אוֹתוֹ בִּידוֹ וּמַצִּילוֹ, כִּי הָאֱלֹקִים יִבְקֹשׁ הַגְּדוּלָּה, וְאֶפְלוּ
צַדִּיק רוֹדֵף אֶת הַרְשָׁע (מ"ד אמור פ' כו). וְזֶה בְּחִינַת (ישעיה נא): וּבְצִל
יְדֵי כְּסִיתִיךָ - שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מְכַסֶּה עָלָיו בְּצִל יְדוֹ וּמַצִּילוֹ,
וּכְשֶׁהַגְּדוּלָּה צַדִּיק, שֶׁהוּא סְמוּךְ לַהֵשֶׁם יִתְבָּרַךְ, אֲזִי הוּא יִתְבָּרַךְ
מַצִּילוֹ בִּידוֹ, כִּי הוּא סְמוּךְ לַהֵשֶׁם יִתְבָּרַךְ, אֲבָל כְּשֶׁהַגְּדוּלָּה רָשָׁע,
נִמְצָא שֶׁהוּא רְחוֹק מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְאֶף-עַל-פִּי־כֵן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ
מַצִּילוֹ, כִּי הָאֱלֹקִים יִבְקֹשׁ וְכו', אֲזִי כְּבִיכּוֹל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מַגְדִּיל
יְדוֹ וּמוֹשִׁיטָהּ וּמְחַפֶּה עָלָיו, אֶף שֶׁהוּא רְחוֹק מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְעַל-
יְדֵי מַעֲשֵׂר נַעֲשֶׂה בְּחִינַת יַד הַגְּדוּלָּה, כִּי יַד הַגְּדוּלָּה הוּא בְּחִינַת
הַסְּתַפְקוּת, כְּמוֹ שְׂכֵתוֹב (במדבר יא): הֲצֹאן וּבִקֵּר יִשְׁחַט לָהֶם וּמִצָּא
לָהֶם, אִם אֵת כָּל דְּגֵי הַיָּם וְכו' וּמִצָּא לָהֶם, וְתִרְגַּם אוּנְקָלוּס:
הַיִּסְפֵּק לְהוֹן, וְהִשִּׁיבוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ: הַיַּד ה' תִּקְצֹר, נִמְצָא
שְׂבָחִינַת יַד הַגְּדוּלָּה הִיא יְכוּלָּה לְהַסְפִּיק, נִמְצָא שְׂבָחִינַת
הַסְּתַפְקוּת הוּא בְּבָחִינַת יַד הַגְּדוּלָּה. וְעַל-יְדֵי מַעֲשֵׂר הוּא בְּבָחִינַת
הַסְּתַפְקוּת, כִּי אֵין אָדָם מֵת וְחֻצֵי תַּאֲוֹתוֹ בִּידוֹ, כִּי יֵשׁ לוֹ מְנַה
מִבְּקֹשׁ מֵאֲתִים וְכו', וְכֹל מֵה שֵׁיִשׁ לוֹ אֵין מִסְפִּיק לוֹ, אֲבָל
בְּמַעֲשֵׂר כְּתִיב (מלאכי ג): הֵבִיאוּ אֶת כָּל הַמַּעֲשֵׂר אֶל בֵּית הָאוֹצֵר

וּבְחֲנוּנֵי נָא בְּזֹאת וְכוּ', עַד בְּלֵי דֵי; וּדְרָשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנוּם
 לְבִרְכָה (שבת לב:): עַד שִׁיבְלוּ שְׁפֹתֵיכֶם מְלוֹמֵר דֵּי. נִמְצָא שְׁעַל-
 יְדֵי מַעֲשֵׂר גַּעֲשֶׂה בְּחֵינֵת הַסְּתַפְקוֹת, שֶׁהוּא בְּחֵינֵת יַד הַגְּדוּלָה
 בַּנ"ל, וְעַל-יְדֵי־זֶה הַשֵּׁם יִתְבַּרֵךְ מוֹשִׁיט יָדוֹ וּמְכַסֶּה עָלָיו וְנִצּוֹל
 מִשּׁוֹנָאִים בַּנ"ל:

שְׁוִיִּתִי ה' לְגַנְדֵי תְּמִיד - בְּחֵינֵת מִתְנַגֵּד:

רבב

צָרִיךְ לְהִיּוֹת תְּמִיד בְּשִׂמְחָה וְלַעֲבֹד ה' בְּשִׂמְחָה. וְאִפְלוּ אִם
 לְפַעֲמִים נוֹפֵל מִמְּדֻרְגָתוֹ, צָרִיךְ לְחֻזַּק עֲצָמוֹ בַּיָּמִים
 הַקּוֹדְמִים שֶׁהֵיָה מְזֻרִיחַ לוֹ אִיזָה הָאָרֶה קֶצֶת. כִּמוֹ שְׁאֵנוּ רוֹאִים,
 שְׂכַמָּה סוּמִים מְחֻזְקִים עֲצָמוֹן בְּאִישׁ אֶחָד שְׁאֵינוֹ סוּמָא וּמֵאֲמִינִים
 בּוֹ וְהוֹלְכִים אַחֲרָיו, וְגַם הַסּוּמָא מֵאֲמִין לְמַקְלוֹ שֶׁהוֹלֵךְ אַחֲרָיו
 מְקָלוֹ, אִף שְׁאֵינוֹ רוֹאֶה כָּלֵל, מְכַל-שֶׁכֵּן שְׂרָאוֹי יִלְךְ אַחֲרָיו עֲצָמוֹ,
 דִּהְיֵנוּ מֵאַחֲרָיו שְׂבִימִים הַקּוֹדְמִים הַזֻּרִיחַ לוֹ קֶצֶת וְהֵיָה מִתְחַזֵּק
 וּמִתְעוֹרֵר לְבוֹ לְהַשֵּׁם יִתְבַּרֵךְ, אִף שֶׁעֲבָשׁוּ נָפֵל מְזָה וְנִסְתָּמוּ עֵינָיו
 וְלְבוֹ, עִם כָּל זֶה רָאוֹי שְׂיֵאֲחֹז בַּיָּמִים הַקּוֹדְמִים וְיִלְךְ אַחֲרֵיהֶם,
 דִּהְיֵנוּ כִּמוֹ שְׁאֵז הֵיָה מִתְעוֹרֵר לְבוֹ לְהִתְחַזֵּק בְּעִבּוּדְתוֹ יִתְבַּרֵךְ, כֵּן
 גַּם עֲבָשׁוּ יִחֻזַּק לְבוֹ מְאֹד, וְיִלְךְ אַחֲרָיו הַהִתְעוֹרְרוֹת וְהַזֻּרִיחָה
 שֶׁהֵיָה לוֹ אִז, אִף שֶׁעֲבָשׁוּ נָפֵל מְזָה בַּנ"ל, עַד אֲשֶׁר בְּקֶצֶת יָמִים
 יַעֲזֹרוּ ה', וְיִחְזַר וְיִזְרַח לוֹ אֹזרוֹ יִתְבַּרֵךְ, אָמֵן:

רכג

בְּשֵׁהֲצַדִּיק צָרִיד לְבַקֵּשׁ מֵאֵת הַשֵּׁם יִתְפָּרֵד, יְכוּל לְהִיזוֹת
 שְׁלֵא יִמְלָאוּ בְּקִשְׁתּוֹ, כִּי זְמַנֵּן דְּשָׁמַע וְזְמַנֵּן דְּלֵא
 וְכוּ' (זוהר וירא דף קה:). אֲבָל יֵישׁ צַדִּיק שְׁיִכּוּל לְגִזּוֹר וְלוֹמַר: אֲנִי
 אֹמֵר שְׁיִהְיֶה בֵּן. וְזֶה בְּחִינַת (במדבר ו): כֹּה תְּבָרְכוּ וְכוּ' אֹמֵר
 לָהֶם - הֵינּוּ שְׁאֲנֵי אֹמֵר שְׁיִהְיֶה בֵּן: יְבָרְכֶךָ ה' וַיִּשְׁמְרֶךָ וְכוּ',
 אָמֵן:

רכד

אֲפֹלוּ הֶרְחוּקִים מִן הַצַּדִּיק, הֵם מְקַבְּלִין חַיּוֹת וְהָאָרֶז מִן הַצַּדִּיק
 עַל־יְדֵי שְׁמֻכְפָּה עֲלֵיהֶם, כְּמוֹ הָאֵילָן, שְׁיֵישׁ לוֹ עֲנָפִים
 וְקַלְפָּה וְעֵלִין, וְכֻלָּם שׁוֹאֲבִין חַיּוֹת מִן הָאֵילָן, וַיֵּישׁ עֲשָׂבִים
 שְׂרָחוּקִים מִן הָאֵילָן, וְנִדְמָה שְׁאִין מְקַבְּלִין חַיּוֹת מִהָאֵילָן, וּבִאֲמַת
 גַּם הֵם מְקַבְּלִין חַיּוֹת מִמֶּנּוּ, כִּי הָאֵילָן מִגֵּן עֲלֵיהֶם וּמְצִילָן מִן
 הַשֶּׁמֶשׁ, כֵּן יֵישׁ אֶצֶל הַצַּדִּיק בְּחִינַת עֵלִין וְעֲנָפִים וְכוּ', כְּמוֹ
 שְׁמֻבָּאָר בְּמָקוֹם אַחֵר (בסי' סו אות א), וְאֲפֹלוּ הֶרְחוּקִים מְקַבְּלִין
 חַיּוֹת מִמֶּנּוּ עַל־יְדֵי שְׁמֻכְפָּה עֲלֵיהֶם, כְּמוֹ הָאֵילָן כַּנִּלְוֹ:

רבה

דַּע, כְּשֶׁהָרָאָה בְּשִׁלְמוֹת, עַל־יְדֵי־זֶה הַבְּטָחוֹן בְּשִׁלְמוֹת, כִּי עָקַר
 הַבְּטָחוֹן בְּשִׁלְמוֹת הוּא עַל־יְדֵי הַשֶּׁכֶּל, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (תהלים

קמה): עיני כל אלקיך ישיברו. עיני זה בְּחִינַת הַשְּׁכָל, כְּמוֹ שֶׁפָּתוּב (בראשית ג): וּתְפַקְחֶנָּה עֵינֵי שְׁנֵיהֶם, וּפְרַשׁ רַשִׁי: עַל שֵׁם הַחֲכָמָה נֹאמֵר, וּלְפִי הַשְּׁכָל בֵּן הוּא הַבְּטָחוֹן, כִּי יֵשׁ כִּמָּה מַעֲלוֹת וּמְדַרְגּוֹת בְּבְטָחוֹן עַד אֵין סוּף, בְּבְחִינַת (ישעיה כו): בְּטָחוּ בַּה' עַד־י עַד, וְהַפֵּל לְפִי הַשְּׁכָל בְּנ"ל, וְעַקֵּר הַשְּׁכָל - עַל־יְדֵי הַרְאָה, כִּי עַקֵּר הַשְּׁכָל הוּא עַל־יְדֵי הַלְחָלוּחִית הָעוֹלָיִם אֶל הַמּוֹחַ, שֶׁהֵם בְּחִינַת הַשְּׁמֹן, וְהַמּוֹחַ הִיא הַפְּתִילָה, וְהַנְּשֻׁמָּה שֶׁבַּמּוֹחַ הוּא הָאוֹר, נִמְצָא שֶׁעַקֵּר קִיּוּם הַשְּׁכָל הוּא עַל־יְדֵי הַלְחָלוּחִית שֶׁבַּגּוּף בְּנ"ל, וְהַלְחָלוּחִית הוּא עַל יְדֵי הַרְאָה, כְּמוֹבֵא (בת"ו ת"ג דף כו:): אֶלְמָלֵא בְּנִפְי רֵאָה דְמִנְשְׁבֵי עַל לְבָא הָוִי לְבָא אוֹקִיד כֹּל גּוּפָא. וְזֶה בְּחִינַת (שמות כה): וְהָיוּ הַכְּרוּבִים פּוֹרְשֵׁי בְּנָפִיִּים עַל הַכַּפְּרֹת - כְּפָרְתָא דְלְבָא (וְזוּרָה פִּנְחָם דָּף רַלד.). נִמְצָא שֶׁעַל־יְדֵי הַרְאָה נִתְקַיֵּם הַלְחָלוּחִית, שֶׁלֹּא יִתְיַבֵּשׁ עַל־יְדֵי הַלֵּב, וְעַל־יְדֵי־זֶה קִיּוּם הַשְּׁכָל, שֶׁהוּא בְּחִינַת נֵר הַדּוֹלֵק עַל־יְדֵי הַלְחָלוּחִית בְּנ"ל, וְעַל־יְדֵי הַשְּׁכָל עַל־יְדֵי־זֶה נַעֲשֶׂה הַבְּטָחוֹן בְּנ"ל, נִמְצָא שֶׁשְּׁלָמוֹת הַבְּטָחוֹן הוּא עַל־יְדֵי שְׁלָמוֹת הַרְאָה בְּנ"ל.

וְאִזִּי יְכוֹלִין לַעֲשׂוֹת מִהַצְּפָצוּף, דְּהֵינּוּ הַקּוֹל הַיּוֹצֵא מִהַקְּנָה, שֶׁהוּא רַק קוֹל פְּשוּט וְצִפְצוּף, שְׂיִהְיֶה נַעֲשֶׂה דְבּוּר, עַל־יְדֵי חֲמֻשָּׁה מוֹצְאוֹת הַפֶּה שֶׁמְחַתְּכִים הַדְּבּוּר, כִּי עַקֵּר הַהֲבִדֵּל שְׂיֵשׁ בֵּין אָדָם לְחַי, הוּא עַל־יְדֵי חֲתוּךְ הַדְּבּוּר, שֶׁהוּא גִּדְרַת הָאָדָם שֶׁהוּא מְדַבֵּר, בְּבְחִינַת (שמות ד): מִי שֵׁם פֶּה לְאָדָם, וְעַקֵּר הַהֲבִדֵּל הוּא חֲתוּךְ הַדְּבּוּר, דְּהֵינּוּ שֶׁהָאָדָם עוֹשֶׂה מִהַצְּפָצוּף וְהַקּוֹל, חֲתוּךְ

הַאֹתִיּוֹת וְהַדְּבֹר, כִּי גַם בְּהִמּוֹת וְעוֹפּוֹת יֵשׁ לָהֶם קוֹל וְצַפְצוּף,
 רַק שְׁאִין לָהֶם חֲתוּךְ הַאֹתִיּוֹת וְהַדְּבֹר, וְזֶהוּ גֵדֵר הָאָדָם שְׂיִכּוֹל
 לְחַתּוֹךְ הַדְּבֹר כִּנְ"ל.

וּלְבֹא לְבַחֲנֵינָה גֵדֵר אָדָם, הוּא עַל־יְדֵי צְדָקָה, בְּבַחֲנֵינָה (בראשית
 א): נַעֲשֶׂה אָדָם, וּכְתִיב (רות ב): שֵׁם הָאִישׁ אֲשֶׁר עָשִׂיתִי
 עִמּוֹ הַיּוֹם וְכו' - מָה הָתָם צְדָקָה אַף כָּאֵן צְדָקָה, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב
 בְּזֹהָר (הובא לעיל בס' לו). הִינּוּ, שְׁעַל־יְדֵי צְדָקָה נַעֲשֶׂה בְּחֵינָה אָדָם,
 שֶׁהוּא בְּחֵינָה דְּבֹר כִּנְ"ל, וְזֶהוּ (ראש השנה ו): בְּפִיךָ - זֶה צְדָקָה, כִּי
 עַל־יְדֵי צְדָקָה נַעֲשֶׂה הַפֶּה, דִּהִינּוּ הַדְּבֹר, שֶׁהוּא בְּחֵינָה גֵדֵר
 הָאָדָם, בְּבַחֲנֵינָה: מִי שֶׁם פֶּה לְאָדָם.

וְעַקֵּר הַצְּדָקָה הוּא עַל־יְדֵי הַבְּטָחוֹן, בְּבַחֲנֵינָה (תהלים לו): בְּטַח
 בַּה' וַעֲשֵׂה טוֹב; כִּי אִם אֵין לוֹ בְּטָחוֹן אֵינּוּ יִכּוֹל לַעֲשׂוֹת
 צְדָקָה כְּרְאוּי, כִּי מִתְּוֵרָא שְׂיַחְסֵר לוֹ מָה שְׁנוֹתָן לְצְדָקָה, וְעַקֵּר
 הַצְּדָקָה הוּא עַל־יְדֵי בְּטָחוֹן, שְׂבּוֹמַח בַּה' שְׁלֹא יַפְסִיד וְלֹא יַחְסֵר
 עַל־יְדֵי הַצְּדָקָה כְּלָל, כִּי הַשֵּׁם יִתְּפָרֵךְ יִבְרַכּוּ בְּגִלְלַת הַדְּבָר הַזֶּה
 וְכו'. נִמְצָא, שְׁעַל־יְדֵי הַבְּטָחוֹן, שֶׁהוּא עַל־יְדֵי הַשְּׂכָל, עַל־יְדֵי־זֶה
 עוֹשִׂין צְדָקָה, וְעַל־יְדֵי־זֶה נַעֲשֶׂה הַדְּבֹר כִּנְ"ל. וְזֶה בְּחֵינָה (תהלים
 טו): נַחַר גְּרוֹנֵי כָלוּ עֵינָי; הִינּוּ כְּשֵׁאִין הַשְּׂכָל בְּשִׁלְמוֹת, בְּחֵינָה
 כָלוּ עֵינָי, דִּהִינּוּ הַשְּׂכָל, וְאִזִּי אֵין לוֹ בְּטָחוֹן כִּנְ"ל, בְּחֵינָה כָלוּ עֵינָי
 מִיַּחַל לְאַלְקֵי, אִזִּי נַחַר גְּרוֹנֵי, הִינּוּ שְׁאִין לוֹ חֲתוּךְ הַדְּבֹר כִּנְ"ל,
 אֲבָל כְּשֵׁישׁ לוֹ בְּטָחוֹן וְעוֹשֶׂה צְדָקָה כִּנְ"ל, אִזִּי יִכּוֹל לַעֲשׂוֹת
 מִקּוֹל הַצַּפְצוּפִים דְּבּוֹרִים כִּנְ"ל. וְזֶה בְּחֵינּוֹת (קהלת יב): וַיִּקּוּם לְקוֹל

הַצֶּפּוּר וַיִּשְׁחוּ כָּל בְּנוֹת הַשִּׁיר, וְדַרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנוֹם לְבִרְכָה (שבת קנב), שְׁכָל הַשִּׁירוֹת דּוֹמוֹת עָלָיו בְּשִׁיחָה, הֵינּוּ שְׂיֵהֶיהָ נַעֲשֶׂה מִצְּצוּפִים וְשִׁירוֹת, שִׁיחָה וְדַבּוּר כַּנִּ"ל, וְזֶהוּ בְּחִינַת מַה שְּׂמַסְפְּרִין עַל הַבַּעַל־שֵׁם־טוֹב זְכוֹרָנוּ לְבִרְכָה, שְׂהִיָּה שׁוֹמַע דְּבוּרִים מְקוּל הַכְּנֹר, כִּי הִיָּה עוֹשֶׂה מִצְּצוּפִים דְּבוּרִים כַּנִּ"ל:

רבו

מַה שְּׂהִרְשָׁעִים עַל־פִּי רַב הֵם מְזוּמְרִים נְגוּנִים שֶׁל יִלְלָה וְעִצְבוֹת, כִּי הֵם בְּחִינַת נְשֻׁמַּת עַרְב רַב, וְאַמָּא דְּעַרְב רַב הִיא לִילִית שְׂהִיָּא מִיִּלְלַת תְּמִיד, וְעַל־כֵּן הֵם עוֹשִׂים נְגוּנִים שֶׁל יִלְלָה כַּנִּ"ל. וְזֶהוּ שְׂדֵרְךָ בְּנֵי אָדָם לְמִשְׁךְ אֵל נְגוּנִים הַלְלוּ, כִּי יִנְיָקְתָם מִבְּחִינַת: וְעֵינֵי יֵאָה רַבּוֹת (בראשית כט), מִבְּחִינַת קְלָקוּל הָרְאוֹת, בְּבְחִינַת מְאֹרֵת חֶסֶד, כְּמוֹ שְׂכַתוֹב (שם א): יְהִי מְאֹרֵת - חֶסֶד, דָּא לִילִית (ת"ז תיקון מד דף עט:), וְעַקֵּר הַנְּגוּן הוּא מִבְּחִינַת שְׂבַט לְוִי שְׂהִיּוּ מְנַצְּחִים בְּשִׁיר, שְׂהֵם מִבְּנֵי יֵאָה, וְאִזּוּ כְּשֶׁנּוֹלַד לְוִי נֶאֱמַר (שם כט): הַפַּעַם יִלְוֶה אִישִׁי אֵלַי, כִּי עַל־יְדֵי שְׂנוֹלַד לְוִי שְׂהוּא סְטְרָא דְּנְגוּנָא (זוהר שמות דף יט), עַל־יְדֵי־זֶה בְּחִינַת הַהִמְשָׁכָה, שְׂיִלְוֶה וַיִּמְשֹׁךְ אֵלֶיהָ, וְעַל כֵּן נְגִינָה שְׂהוּא נְשִׁתְּלִישׁל וַיִּזְרַד מִשָּׁם, מִבְּחִינַת וְעֵינֵי יֵאָה רַבּוֹת, יֵשׁ לוֹ בַּח לְמִשְׁךְ, בְּבְחִינַת הַפַּעַם יִלְוֶה כַּנִּ"ל.

וְכַשְּׂמִזְמוּרִים אֵלּוּ הַנְּגוּנִים הַנִּ"ל בְּשִׁבְתָּ, עַל־יְדֵי־זֶה מַעֲלִין אוֹתָם, כִּי בְּשִׁבְתָּ נְשָׁלַם הָאוֹר, בְּבְחִינַת מַה

שָׁאֲמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבִרְכָה (ברכות מג:): פְּסִיעָה גִּסָּה נּוֹמְלֵת
מְאוֹר עֵינָיו וְכוּ' וּמִהֲדָרָא לֵיהּ בְּקִדּוּשָׁא דְּבֵי שְׁמִשָּׁא. גִּמְצָא
שְׁבַשְׁבַּת הָאוֹר בְּשִׁלְמוֹת, בְּבַחֲיִנַת: פּוֹסְעִים בּוֹ פְּסִיעָה קִמְנָה;
וְאִזּוּ מַעְלִין הַנְּגוּנִים הַנ"ל שֶׁיִּנְיָקְתָם מִקְלָקוּל הָרְאוֹת בְּנ"ל, עַל־
יְדֵי שִׁבְתָּ, שֶׁהוּא בַּחֲיִנַת תְּקוּן הָרְאוֹת בְּשִׁלְמוֹת בְּנ"ל:

רבו

שְׁמַעְתִּי בְּשִׁמוֹ, שֶׁסִּפֵּר בְּשֵׁם צַדִּיק אֶחָד, שֶׁדָּרַשׁ בְּבֵית־הַכְּנֶסֶת,
שָׁמָּה שְׁאוּמְרִים בְּשַׁעוֹבְרִין עַל הַקּוֹצְרִים: ה' יַעֲזֹר (ב"פ)
- כִּי יֵשׁ רְשָׁעִים שֶׁהֵם מְגַלְגָּלִים בְּעֹשָׁבִים הַגְּדֹלִים עַל הַנְּגוּת,
וְאִין לָהֶם עֲלֵיהּ, כִּי אִין קוֹצְרִין אוֹתָן הָעֹשָׁבִים, וְזֶה בַּחֲיִנַת (תהלים
קכט): יְהִי כַּחֲצִיר גִּגּוֹת וְכוּ', שְׁלֹא מִלֵּא כִּפּוֹ קוֹצֵר וְכוּ', וְלֹא
אָמְרוּ הָעוֹבְרִים בְּרַפְתָּ ה' וְכוּ'. כִּי אִין קוֹצְרִין אוֹתָן וְאִין אוֹמְרִים
עֲלֵיהֶם בְּרַפְתָּ ה' בְּשַׁעָה שְׁעוֹבְרִין עֲלֵיהֶם, וְעַל כֵּן אִין לָהֶם עֲלֵיהּ,
אֲבָל אוֹתָהּ הַתְּבוּאָה שְׁקוֹצְרִין, אוֹמְרִים הָעוֹבְרִים בְּרַפְתָּ ה' בְּנ"ל,
וְעַל יְדֵי זֶה יֵשׁ לָהּ עֲלֵיהּ:

רבח

דַּע שְׁבַשְׁהַקְדוּשָׁ-בְּרוּךְ־הוּא מְסַתְּפֵל בְּנִשְׁמָה שְׁתּוּכַל לְהַחֲזִיר בְּנֵי
אָדָם בְּתִשׁוּבָה וְלַעֲשׂוֹת גְּרִים, אִזּוּ הוּא יִתְבָּרַךְ בְּעֶצְמוֹ
בְּכִיכּוּל מִבְּקֵשׁ וְרוּאָה שְׁיִהְיֶה מַחֲלֶקֶת עֲלָיו, כִּי אִין מְקַבְּלִין גְּרִים
לִימּוֹת הַמְּשִׁיחַ וְלֹא בִימֵי שְׁלֹמֹה (יבמות כד) מִשׁוּם שְׁלַחַן מְלָכִים,

כִּי אִזּוֹ אֵינָן מִתְגַּדְּרִין מֵאַהֲבָה, רַק מִחֲמַת שְׂרוּאֵין גְּדֻלַּת יִשְׂרָאֵל,
 וְעַקֵּר הַגְּרִים הוּא כְּשִׁמְת־גְּדֻרִין בְּעַת שִׁישְׂרָאֵל סְחוּפִים בְּעֵנֵי וְדַחַק,
 כְּמוֹ שְׂפֹתוֹב (ישעיה נד): מִי גַר אֶתְּךָ - בְּעֵנֵינוּתְךָ וְכוּ' (שם בנמרא).
 וְעַל כֵּן בְּהַכְרַח שְׂיִהְיֶה מַחֲלָקַת עַל מִי שְׂמַחֲזִיר בְּנֵי אָדָם לְמוֹטֵב
 וּמְגִיר גְּרִים, כְּדֵי שְׁלֹא יִהְיֶה לוֹ שׁוּם שְׁלוּהָ, כִּי אִזּוֹ מִי שְׂמַתְקָרֵב
 אֵלָיו הוּא פְּאָמַת, וְאִזּוֹ יִכּוֹל לְגִיר גְּרִים פְּאָמַת, לֹא מְשׁוּם שְׁלוֹם
 וְנַחַת כִּנְ"ל. וְזֶהוּ: וַיֵּשֶׁב יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מְגוּרֵי אָבִיו, וְאִיתָא בַּמְדַּרְשׁ
 (בראשית פ' פד): מְגוּרֵי אָבִיו - שְׂהֵיָה מְגִיר גְּרִים כְּמוֹ אֲבוֹתָיו, כְּמוֹ
 מְגִירֵי אָבִיו, וְזֶה שְׂאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבִרְכָה (שם): וַיֵּשֶׁב
 יַעֲקֹב - בְּקֶשׁ יַעֲקֹב לֵישֵׁב בְּשְׁלוּהָ, מִיַּד קָפֵץ עָלָיו רְגֹזוֹ שֶׁל יוֹסֵף;
 הֵינּוּ מִחֲמַת שְׂיַעֲקֹב הָיָה מְגִיר גְּרִים, בְּחִינַת מְגוּרֵי אָבִיו, עַל־יְדֵי־
 זֶה לֹא הָיָה יִכּוֹל לֵישֵׁב בְּשְׁלוּהָ, כְּדֵי שְׂיִהְיוּ הַגְּרִים פְּאָמַת, וְאִם
 יִהְיֶה לוֹ שְׁלוּהָ לֹא יוּכַל לַעֲשׂוֹת גְּרִים, כִּי אִין מְקַבְּלִין גְּרִים
 לִימוֹת הַמְּשִׁיחַ כִּנְ"ל:

רַבֵּי

דַּע, שְׂיִישׁ עֲצִים, שְׂכַשְׂעוּשׁוּין מֵהֶם מִטָּה, הֵם מְסַגְּלִים לְהוֹלְדָת
 בָּנִים וּלְגְדֻלָּם, וְכֵן לְהַפְּדֵי יֵשׁ שְׂאִינָם מְסַגְּלִים וְכוּ'. וְזֶה
 מְרָמֵז בְּפֶסוּק: שָׂאוֹל שָׂאֵל הָאִישׁ לָנוּ וּלְמוֹלְדֵתָנוּ (בראשית מג).
 וְאִיתָא בַּמְדַּרְשׁ (בראשית פ' צ"א): אֶפְלוּ עֲצֵי עֲרִיסוֹתֵינוּ גְּלָה לָנוּ.
 כִּי עַל־יְדֵי עֲצֵי הַמְּטָה עַל־יְדֵי־זֶה סִגְלַת הַהוֹלְדָה כִּנְ"ל:

רל

דַּע, מִי שֵׁישׁ לוֹ עֵינַיִם לְרֹאוֹת, יְכוּל לְרֹאוֹת וּלְהַכִּיר בְּפָנַיִם שֶׁל
הַתְּלִמִּיד מִי הוּא רַבּוֹ, וּבִלְבָד שֶׁרְאָה רַבּוֹ פְּעַם אַחַת, כִּי
(קהלת ח): חֲכָמַת אָדָם תָּאִיר פָּנָיו, וְנִמְצָא בְּשֶׁהַתְּלִמִּיד מְקַבֵּל
חֲכָמַת רַבּוֹ הוּא מְקַבֵּל פָּנָיו, וּבִשְׂבִיל זֶה צָרִיךְ לְהִסְתַּכֵּל בְּפָנָי רַבּוֹ
בְּשַׁעֲהָ שֶׁמְקַבֵּל חֲכָמָתוֹ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (ישעיה ל): וְהָיוּ עֵינֶיךָ רוֹאוֹת
אֶת מוֹרִידִי; כִּי הַחֲכָמָה הוּא בְּפָנַיִם כַּנִּל, וְעַל כֵּן כְּשֶׁמִּסְתַּכֵּל
בְּפָנָי הַתְּלִמִּיד יְכוּל לֵידַע מִי הוּא רַבּוֹ כַּנִּל:

רלא

בְּשַׁעֲהָ שְׂאוּמְרִים "וּצְבָא הַשָּׁמַיִם לְךָ מִשְׁתַּחֲוִיִּים", רְאוּי
לְהִתְפַּלֵּל עַל כָּל דְּבָר, כִּי כָּל הַרְפּוּאוֹת עַל־יְדֵי
כַּחוֹת הַגְּלָגָלִים שֶׁהֵם צְבָא הַשָּׁמַיִם, וְכָל אֶחָד נוֹתֵן כַּח בְּאִיזוֹה
סֵם וְעֹשֵׁב הַשִּׁיד לּוֹ, וּמֵהֶם מְקַבְּלִים הַסָּמִים וְעֹשֵׁבִים כַּח
לְרַפְּאוֹת, וּכְשֶׁצָּרִיכִים רְפּוּאָה מִתַּחֲבָרִים כְּמֵה כַּחוֹת מֵהַגְּלָגָלִים,
שׁוֹה נוֹתֵן כַּח בְּעֹשֵׁב זֶה וְזֶה בְּעֹשֵׁב אַחֵר וְכִיּוֹצֵא, וּמִתַּחֲבָרִים
כְּלָם וְעוֹשִׂין מֵהֶם הַרְכָּבָה לְרַפּוּאָה, עַל כֵּן טוֹב לְבַקֵּשׁ מֵהַשֵּׁם
יְתַפְּרָד בְּעַת שְׂאוּמְרִים: וּצְבָא הַשָּׁמַיִם וְכוּ', שְׂאוּ בָּאִים כְּלָם
לְהַשְׁתַּחֲוֹת וּלְתַן שִׁבַּח וְהוֹדִיָּה אֵלָיו יְתַפְּרָד, שִׁיְצוּהַ הַשֵּׁם יְתַפְּרָד
לָהֶם שִׁימְשִׁיכוּ אֵלָיו הַכַּחוֹת הַצָּרִיכִים לְרַפּוּאָתוֹ בְּתוֹךְ חֲתִיכַת
לָחֵם אוֹ בְּדָבָר אַחֵר, וְיִתְרַפָּא מִמִּילָא, אָמֵן כֵּן יְהִי רַצוֹן:

(עַן עֵינַי זֶה בְּאַרְיִכוֹת בְּלִקוּמֵי תַנּוּנָא בְּסִימָן א)

רלב

בְּשֵׁעָה שְׂאוּמֵר: הִלְלוּ אֶת ה' מִן הַשָּׁמַיִם וְכוּ', הִלְלוּהוּ כָּל
 מְלֹאכָיו, הִלְלוּהוּ כָּל צְבָאָיו וְכוּ'; אֲזִי הָאָדָם קוֹרָא
 לְכֹלָם וּמְצִיָּה לְכֹלָם שְׂיִהְלֵלוּ אֶת ה'. וּמִזֶּה רָאוּי לָאָדָם לְהִתְעוֹרֵר
 לְתַפְלָה בְּכֹונֵת הַלֵּב, מֵאַחַר שֶׁבִּתְפִלָּתוֹ קוֹרָא לְכֹל הָעוֹלָמוֹת
 לְהִלְלוֹ וּלְשַׁבְּחוֹ יִתְבַּרְךָ:

רלג

בְּשִׁמְתֵּיגַבְרִים עַל הָאָדָם מִחֲשָׁבוֹת רָעוֹת וְהִרְהוּרִים, וְהוּא
 מִתְחַזֵּק וּמִתְגַּבֵּר עֲלֵיהֶם וּמְנַצֵּחַ אוֹתָם, יֵשׁ
 לְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא תַעֲנוּג גָּדוֹל מְזֵה. וְהוּא יִקַּר מְאֹד בְּעֵינֵי הַשָּׁם
 יִתְבַּרְךָ, כְּמִשְׁלַל שֵׁשׁ אֶצֶל הַמְּלָכִים לְפַעֲמִים בְּיוֹמֵי דְפִגְרָא, הֵם
 מְנַחֲזִין כְּמָה חֵיוֹת שְׂיִנְצָחוּ זֶה עִם זֶה, וְהֵם עוֹמְדִים וּמְסַתְפְּלִים
 וַיֵּשׁ לָהֶם תַעֲנוּג גָּדוֹל מִן הַנְּצָחוֹן, כְּמוֹ בֵּן הַמְּחֻשְׁבוֹת הֵם בְּאִים
 מִבְּחִינַת הַחַיּוֹת, וּמִחֲשָׁבוֹת קְדוּשׁוֹת הֵם בְּחִינַת חַיּוֹת טְהוֹרוֹת,
 וּמִחֲשָׁבוֹת רָעוֹת הֵם בְּחִינַת חַיּוֹת טְמֵאוֹת, וּמְנַחֲזִים בְּכֹונֵה
 מְלִמְעֵלָה שְׂיִנְצָחוּ זֶה עִם זֶה, וַיֵּשׁ לְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא תַעֲנוּג גָּדוֹל
 בְּשֵׁהָאָדָם מִתְגַּבֵּר עַל הַחַיּוֹת טְמֵאוֹת וּמְנַצֵּחַ אוֹתָם. הַכֹּלֵל, שְׂאִי
 אֶפְשָׁר בְּשׁוּם אֶפֶן בְּעוֹלָם שְׂיִהְיוּ שְׁנֵי מִחֲשָׁבוֹת בְּיַחַד בְּפַעַם אֶחָד.
 עַל כֵּן בְּקַל יִכּוֹלִין לְגַרֵּשׁ מִחֲשָׁבוֹת רָעוֹת רַק בְּשֵׁב וְאֵל תַּעֲשֶׂה,
 דְּהִינּוּ שְׂלֵא לְחַשֵּׁב אוֹתוֹ הַמְּחֻשְׁבָּה, רַק לְחַשֵּׁב אִיזָה מִחֻשְׁבָּה

אֲחֶרֶת, בְּתוֹרָה אוֹ עֲבוֹדָה, אוֹ אֶפְלוּ מִשָּׂא וּמִתָּן, כִּי אֵי אֶפְשָׁר
 שִׁיְהִיו שְׁנֵי מַחְשְׁבוֹת בְּיַחַד בְּשׁוּם אֶפֶן. וּכְבָר מִבְּאֵר בְּמָקוֹם אַחֵר
 (לעיל בסימן ע"ב), שְׂאִין צְרִיכִין לַעֲשׂוֹת מְלַחְמָה וּלְנַעֲנַע רֵאשׁוֹ אָנָּה
 וְאָנָּה כְּדֵי לְגַרֵּשׁ הַמַּחְשְׁבוֹת רְעוּת, כִּי אִין זֶה מוֹעִיל כֻּלָּל,
 אֲדַרְבָּא עַל־יְדֵי־זֶה מְתַגַּבְרִים יוֹתֵר, רַק לְבַלִּי לְהַשְׁגִּיחַ עֲלֵיהֶם
 כֻּלָּל, רַק לַעֲשׂוֹת אֶת שְׁלוֹ בְּמָה שֶׁהוּא עוֹסֵק, בְּתוֹרָה אוֹ תְּפִלָּה
 אוֹ מִשָּׂא וּמִתָּן, וּלְבַלִּי לְהַסְתַּפֵּל לְאַחֲרָיו כֻּלָּל, וְעַל יְדֵי זֶה מִמְּיֵלָא
 תִּסְתַּלַּק:

רלד

דַּע שְׁסֻפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת מִצְדִּיקִים, הֵינּוּ מִמָּה שֶׁאַרְע לָהֶם, הוּא
 דְּבַר גָּדוֹל מְאֹד, וְעַל־יְדֵי־זֶה נִטְהַר מַחְשְׁבָתוֹ. אָבֵל אֵי
 אֶפְשָׁר לְסַפֵּר מַעֲשִׂיּוֹת שֶׁל צְדִיקִים. כִּי־אִם מִי שֶׁיִּכּוֹל לְהַדְמוֹת
 עֲצָמוֹ לְהֵשֶׁם יִתְבָּרַךְ, דִּהְיִנוּ שֶׁיִּכּוֹל לְהַבְדִּיל בֵּין אֹר וְחֹשֶׁךְ כְּמוֹ
 הֵשֶׁם יִתְבָּרַךְ כְּבִיכּוֹל, כִּי כְּנֶגֶד כָּל מַעֲשֵׂה שֶׁל צְדִיק יֵשׁ כְּנֶגְדּוֹ
 רַע, דִּהְיִנוּ שֶׁיֵּשׁ כְּנֶגְדּוֹ מַעֲשִׂיּוֹת שֶׁל רָשָׁעִים, שְׁגָם לָהֶם אֲרַע
 כִּי־צֵא בְּזֶה, כְּגוֹן שֶׁמְצִינּוּ שְׁפִינָחִים עֲשֵׂה דְבַר גָּדוֹל שֶׁפָּרַח בְּאִוִּיר,
 וּכְנֶגֶד זֶה יֵשׁ מַעֲשֵׂה שֶׁל רָשָׁע, שְׁגָם בְּלַעַם פָּרַח בְּאִוִּיר, וְכֵן
 כִּי־צֵא בְּזֶה, כִּי הָרַע לְעַמַּת הַטּוֹב. וְהַפְרֵשׁ הוּא רַק מִי שֶׁיִּכּוֹל
 לְהַבְדִּיל בֵּין אֹר וְחֹשֶׁךְ, זֶה יוֹדֵעַ גְּדֵל הַהַבְדֵּל וְהַפְרֵשׁ שְׁבִין
 מַעֲשִׂיּוֹת שֶׁל צְדִיקִים לְמַעֲשִׂיּוֹת שֶׁל רָשָׁעִים, כִּי זֶה מִסְטָרָא
 דְּקִדְשָׁה עַל יְדֵי תְּפִלָּתוֹ, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב בְּאַלְיֵשֶׁע (מלכים ב' ח'): סִפְרָה

נָא לִי הַגְדֹּלוֹת; הִינּוּ שְׁעֵשֶׂה הַנְּסִים עַל יְדֵי תַפְלָה (מגילה כו), אָבֵל
 מַעֲשִׂיּוֹת שֶׁל רְשָׁעִים הֵם עַל יְדֵי תַחֲבוּלוֹת אוֹ כְּשׁוֹף אוֹ דְבַר
 אַחַר מִסְטֵרָא אַחֲרָא, נִמְצָא שְׁעַקֵּר הַהַפְרָשׁ יוֹדֵעַ רַק זֶה שְׂיֹדֵעַ
 לְהַבְדִּיל בֵּין אוֹר לְחֹשֶׁךְ, הִינּוּ בֵּין רַע לְטוֹב.

וְגַם מִי שְׂאִין לוֹ זֶה הַדַּעַת לְהַבְדִּיל וְכוּ', אָבֵל יֵשׁ לוֹ אַמוּנָה
 שְׁלֵמָה, שְׂמֵאָמִין הַהַבְדִּיל שֵׁשׁ בֵּינֵיהֶם כַּנ"ל, גַּם זֶה יִכּוֹל
 לְסַפֵּר מַעֲשִׂיּוֹת שֶׁל צְדִיקִים, אָבֵל צָרִיךְ שְׂתַהֲיֶה הָאִמוּנָה אַמוּנָה
 שְׁלֵמָה בְּרוּרָה מְאֹד, עַד שְׁעַל־יְדֵי הָאִמוּנָה יִהְיֶה דוּמָה לוֹ כְּאִלוֹ
 רוּאָה הַדְּבַר שְׂמֵאָמִין בְּעֵינַיִם מִמֶּשׁ, בְּחִינַת סְתִים וְגַלְיָא, כַּמּוּבָא
 בְּמִקּוּם אַחַר (לעיל בס' ס"ב).

וְזֶה שְׂמוּבָא בְּמִדְרָשׁ (בראשית פרשה ב): לְהַבְדִּיל בֵּין הָאוֹר וּבֵין
 הַחֹשֶׁךְ: אוֹר - אִלוֹ מַעֲשִׂיָהֶם שֶׁל צְדִיקִים, חֹשֶׁךְ - אִלוֹ
 מַעֲשִׂיָהֶם שֶׁל רְשָׁעִים. הִינּוּ שְׂמַעֲשִׂיּוֹת שֶׁל צְדִיקִים הֵם בְּחִינַת
 אוֹר, וְלַהֲפֹךְ מַעֲשִׂיּוֹת שֶׁל רְשָׁעִים הֵם בְּחִינַת חֹשֶׁךְ, וְכִי שְׂיִכּוֹל
 לְהַבְדִּיל בֵּין אוֹר לְחֹשֶׁךְ יִכּוֹל לְסַפֵּר מַעֲשִׂיּוֹת שֶׁל צְדִיקִים כַּנ"ל.
 וְעַל־יְדִיָּזָה נִטְהָר מַחֲשַׁבְתּוֹ, גַּם נִצּוֹל מִצָּרוֹת. כִּי בְּלִבּוֹל הַדַּעַת
 הוּא בְּחִינַת מַחֲזִיק דְקַטְנוּת, וּמִזֶּה בָּאִין צָרוֹת, כִּי מַחֲזִיק דְקַטְנוּת
 הֵם בְּחִינַת דִּינָין. וְסַפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת שֶׁל צְדִיקִים הֵם בְּחִינַת מַחֲזִיק
 דְגְדֹלוֹת, כְּמוֹ שְׂכַתּוּב: סִפְרָה נָא לִי אֶת הַגְדֹּלוֹת; בְּחִינַת
 הַמְּאוֹר הַגְדוֹל, וְעַל־יְדִיָּזָה מְטַהֵר מַחֲשַׁבְתּוֹ מִמַּחֲשָׁבוֹת רָעוֹת,
 שֶׁהֵם נִמְשָׁכִין מִמַּחֲזִיק דְקַטְנוּת, וְעַל־יְדִיָּזָה מְמַתִּיק הַצָּרוֹת
 וְהַדִּינִים, שְׂפָלָם הֵם מִבְּחִינַת מַחֲזִיק דְקַטְנוּת כַּנ"ל:

גַּם צָרִיךְ לַיִדַע אֵיךְ לְסַפֵּר הַמַּעֲשֶׂה, כִּי בְּכָל מַעֲשֶׂה יֵשׁ צְמֻצוּם, וְגַם כְּשֶׁרוֹצֵה לְטַהֵר מַחֲשַׁבְתּוֹ עַל־יְדֵי סִפּוּר הַמַּעֲשֶׂה שֶׁל הַצְּדִיק, נִמְצָא שֶׁנַּעֲשֶׂה אֶצְלוֹ מִהַמַּעֲשֶׂה וּמִהַסִּפּוּר שֶׁהוּא דְבוּר, נַעֲשֶׂה אֶצְלוֹ מַחֲשָׁבָה, וּבּוֹדָאי צָרִיךְ שְׂיִהְיֶה זֶה הַצְּדִיק שֶׁמְסַפֵּר מִמֶּנּוּ גְבוּהַ מִמֶּנּוּ, כִּדִּי שְׂיִהְיֶה מַעֲשִׂיּוֹת שֶׁל אוֹתוֹ הַצְּדִיק בְּכַחֲנִית מַחֲשָׁבָה אֶצְלוֹ, עַל־כֵּן צָרִיךְ לַיִדַע מִמֵּי לְסַפֵּר וְאֵיךְ לְסַפֵּר, וְאִזִּי נְטַהֵר מַחֲשַׁבְתּוֹ, וְיִכּוּל לַעֲלוֹת אֶל עוֹלָם הַמַּחֲשָׁבָה, שְׁזֶה נִקְרָא עֲלִית הָעוֹלָמוֹת, כִּי הַמַּחֲשָׁבָה גְבוּהַ מְאֹד, וּמִי שֶׁרוֹצֵה לְכַנֵּס אֶל עוֹלָם הַמַּחֲשָׁבָה, צָרִיךְ לְשַׁתֵּק, וְאֶפְלוּ אִם יִדְבֵּר אִזּוֹ דְבוּר הֶגוֹן הוּא מְפַסֵּד הַמַּחֲשָׁבָה, כִּי הַמַּחֲשָׁבָה הוּא דְבַר גְבוּהַ מְאֹד, שְׁאֶפְלוּ דְבוּר הֶגוֹן מְפַסֵּדָהּ, וְזֶה בְּחִינַת (מנחות כט): שְׁתֵּק, כִּדְּ עָלָה בְּמַחֲשָׁבָה - שֶׁלַעֲלוֹת אֶל הַמַּחֲשָׁבָה צָרִיךְ לְשַׁתֵּק, וְאֶפְלוּ אִם יִשְׁתַּק וְלֹא יִדְבֵּר כֻּלָּל, עִם כָּל זֶה יֵשׁ בְּלִבּוֹלִים שֶׁמְכַלְכְּלִין הַמַּחֲשָׁבָה וּמוֹנְעִין אוֹתָהּ, וְעַל זֶה צָרִיךְ טְהִירַת הַמַּחֲשָׁבָה, וְזֶה עַל־יְדֵי סִפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת כַּנ"ל:

וְלִזְכוּת לָזֶה, שְׂיִוִּכַל לְהַדְמוּת אֱלֹוֵי יִתְבָּרַךְ לְהַבְדִּיל בֵּין אוֹר וְחֹשֶׁךְ כַּנ"ל, הוּא עַל־יְדֵי הַשְּׁגָחָה, הֵינּוּ שְׂיִצְא מִמְּבַעֲיוֹת, שְׁזֶה בְּחִינַת כְּלָלִיּוֹת הַקְּדוּשָׁה, וְזֶה זִכְיִן עַל־יְדֵי אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, כִּי אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל הוּא כְּלָלִיּוֹת הַקְּדוּשָׁה שֶׁבְּכָל הַקְּדוּשׁוֹת, כִּי שֵׁם כָּל הָעֵשֶׂר קְדוּשׁוֹת, וְעַל־כֵּן נֹאמַר בְּאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, (דברים יא): תָּמִיד עֵינֵי ה' אֵלֶיךָ בָּהּ, כִּי שֵׁם הוּא רַק

הַשְּׂגָחָה, בְּחִינַת (דברים כו): הַשְּׂקִיפָה מִמְּעוֹן קִדְשֶׁךָ, וְזֶה (תהלים מז):
 שׁוֹיֵתִי ה' לְנִגְדֵי תְּמִיד, הִינוּ כְּשֹׂאֲנֵי רוּצָה לְהַשׁוּוֹת וּלְדַמּוֹת עֲצָמֵי
 לְהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ כַּנִּל, אֲזִי: לְנִגְדֵי תְּמִיד; הִינוּ בְּחִינַת אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל,
 כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בַּמִּדְרָשׁ (תהלים קה): אֵין תְּמִיד אֵלָא אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל,
 שְׁנַאמַר: תְּמִיד עֵינֵי ה' אֵלֶיךָ בָּה:

וְדַע, שֵׁישׁ שֵׁם, שֶׁכְּשֶׁרוֹצִין לַעֲשׂוֹת מְלָךְ מִשְׁתַּמְשֵׁין בְּזֶה הַשֵּׁם,
 וְהַשֵּׁם הוּא קִמָּה - רְאֵי־תִבּוֹת: הַשְּׂקִיפָה מִמְּעוֹן
 קִדְשֶׁךָ. וְזֶה בְּחִינַת (דניאל ב): מְהַעֲדָה מַלְכִין וּמַחְקֵם מַלְכִין. וְזֶה
 שְׁנַאמַר בְּיוֹסֵף (בראשית לו): וְהִנֵּה קִמָּה אֶלְמָתֵי:

רלה

דַּע, שְׁמֵי שְׁהוֹלֵךְ וְנַחֲלֵק וְנוֹפֵל, וְאֲזִי הָעוֹלָם שׁוֹחֲקִין מִמֶּנּוּ, וְהוּא
 מִתְבַּיֵּשׁ מְזֶה, זֶה כָּאֵל עַל יְדֵי שְׁפָגָם בְּשִׂמְחַת יוֹם־טוֹב. כִּי
 יוֹם־טוֹב נִקְרָא רְגֵל, וְגַם נִקְרָא מוֹעֵד, וְעַל־יְדֵי שְׁפָגָם בְּשִׂמְחַת
 יוֹם־טוֹב, נַעֲשֶׂה מְזֶה רְגֵל מוֹעֵד, עַל־כֵּן רָגְלוֹ מוֹעֵדָה וְנִפְל, וְזֶה
 הַשְּׂחֹק שֶׁשׁוֹחֲקִין, הוּא בְּחִינַת הַשְּׂמֵחוֹת נְפוּלוֹת מִפָּגָם שְׂמֵחַת
 יוֹם־טוֹב, וְעַל כֵּן מִתְבַּיֵּשׁ, כִּי עֲבוֹדַת אֱלִילִים נִקְרָא בִשְׂת (הושע
 ט), וְהַמְבֹּזָה אֶת הַמוֹעֲדוֹת כְּאֵלוֹ עוֹבֵד עֲבוֹ"ם (פסחים קיח), עַל־כֵּן
 כָּאֵה עֲלָיו בּוֹשָׁה. וְלַפְעָמִים הוּא לוֹ לְכַפְּרָה, וְלַפְעָמִים אֵין נִתְכַּפֵּר
 לוֹ בְּזֶה, רַק כְּדֵי לְהוֹכִירוֹ שְׂיָשׁוּב:

רלו

מִי שְׁנוּהַג רַבְנוֹת בְּכִשְׁרוֹת וּבְתַמִּימוֹת כְּרֹאוּ, עַל־יְדִיָּוָה זֹכָה
 שְׁיַעֲלָה לְגַדְלָה לְסוֹף יָמָיו, וְכֹל מֵה שְׁנַחֲשֵׁב לְגַדְלָה בְּאוֹתוֹ
 הַדּוֹר, הוּא עוֹלָה לְגַדְלָה זֶה. כְּגוֹן בְּדוֹר הַזֶּה, שְׁעַקֵּר הַגְּדֻלָּה
 וְהַכְּבוֹד הוּא כְּשִׁמְחֻזְקִין אוֹתוֹ לְצַדִּיק מִפְּרָסָם, אִזִּי זֹכָה שְׁיִתְקַבֵּל
 בְּסוֹף יָמָיו לְמִפְּרָסָם גְּדוֹל, אִף שְׁבֹאֲמַת אֵינוּ כֵּן, רַק שֶׁהוּא אִישׁ
 כְּשֶׁר פְּשׁוּט, וְנוֹתֵנִין לוֹ שְׁכָרוֹ קֹדֶם שְׁיִוָּצֵא מִן הָעוֹלָם, וְאַחַר־כֵּן
 וְכוּ':

רלו

עַקֵּר הַנְּגוֹן וְהַכְּלִי שִׁיר הַבֵּיא לְוִי לְעוֹלָם, כְּמוֹכָא בְּזֶהֱר (שְׁמוֹת דף
 טו.), שְׁעַקֵּר הַנְּגוֹן מִסְטָרָא דְלֹאֵי, וְזֶה שְׁאֲמַרְהָ לְאָה:
 הַפֶּעַם יִלְוֶה אִישֵׁי אֵלִי (בראשית כט) - שְׁעַתָּה הַפֶּעַם שְׁנוֹלֵד לְוִי,
 שְׁעַל יָדוֹ בָּא בְּחִינַת הַנְּגוֹן וְכֵלִי שִׁיר לְעוֹלָם, הַפֶּעַם יִלְוֶה אִישֵׁי
 אֵלִי בְּוֵדָאֵי, כִּי הַתְּחִבְרוֹת שְׁנֵי דְבָרִים הוּא עַל־יְדֵי נְגוֹן וְכֵלִי שִׁיר,
 וְהֵבִן. וְזֶה בְּחִינַת כְּלִי זֶמֶר שְׁמַנְגָנִין עַל חֲתָנָה: שְׁרִים ר'דְפוּנֵי
 ח'נָם (תהלים קיט) - רֵאשֵׁי־תִבּוֹת רַחֲשׁ.

(זה הענין הם דברי צחות שאמר על עצמו, שהיו נוהגין לתן לו "רחש" המגיע לתרב,
 ופעם אחת עמדנו לפניו בעת שהיה חתנה בעיר, ואמר אז ענין הנ"ל מענין כלי זמר
 שמנגנין על החתנה כנ"ל, (כי כן היה דרכו בקדש, שעל־פי רב היה אומר תורה מעין
 מה שהיה נעשה ונדבר אז באותה העת, כאשר יתבאר מזה במקום אחר.) ואז היו
 משיחים לפניו מענין "רחש" המגיע לו. ענה ואמר: בודאי מגיע לי רחש, שר'ים ר'דפוּנֵי

רלח

כְּשֶׁשָׁנִי אֲנִישִׁים מַחְלָקִים בֵּינֵיהֶם עַל אֵיזָה עֲנִין, וּכְשִׁיבֹא
הַשְּׁלִישִׁי, אֵף שְׂאִינוּ יוֹדֵעַ כָּלֵל מֵעֲנִינָם, אֲזִי יִסְפִּים עִם
אֶחָד יוֹתֵר מֵעַם חֲבֵרוֹ - זֶה מַחְמַת שֶׁהָאֶחָד סָמוּךְ לְשִׂרְשׁוֹ יוֹתֵר
מִחֲבֵרוֹ, כִּי בּוֹדָאי אִי אֶפְשֶׁר שְׂיִהְיוּ שְׁוִים לוֹ כָּאֶחָד, כִּי אִין שְׁנֵי
אֲנִישִׁים שְׁוִין, וְאִם-כֵּן בּוֹדָאי אֶחָד סָמוּךְ יוֹתֵר, וּמִזֶּה בָּא שֶׁהוּא
מִסְפִּים עִם זֶה, וְהֵבִין:

רלמ

עַל יְדֵי מַחְלָקַת אִי אֶפְשֶׁר לְדַבֵּר. כִּי עֵקֶר הַדְּבֹר הוּא מְשָׁלוּם,
כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תהלים קכב): אֲדַבְּרָה נָא שָׁלוֹם. וְעַל כֵּן צָרִיךְ
כָּל אֶחָד קֹדֶם הַתְּפִלָּה לְקַבֵּל עַל עַצְמוֹ מִצְוַת עֲשֵׂה: וְאַהֲבַת
לְרַעַךְ כְּמוֹךְ, כְּדֵי שֶׁעַל-יְדֵי-זֶה שְׂיִשׂ אַהֲבָה וְשָׁלוֹם, עַל-יְדֵי-זֶה
יֻכַל לְדַבֵּר בַּתְּפִלָּה; אֲבָל כְּשֶׁאִין שָׁלוֹם וְיִישׂ מַחְלָקַת, אִי אֶפְשֶׁר
לְדַבֵּר, וְעַל כֵּן אֶפְלוֹ אִם אֶחָד רוֹצֵה שָׁלוֹם, רַק שֶׁהֵם חוֹלְקִין
עִלָּיו, עִם כָּל זֶה אִין הַשָּׁלוֹם בְּשִׁלְמוֹת עַל כֵּן אִי אֶפְשֶׁר לְדַבֵּר
וְלְהַתְּפִילָּל, אֵף שֶׁהוּא אִישׁ שָׁלוֹם, מֵאַחֵר שֶׁהֵם חוֹלְקִין עָלָיו. וְזֶה
שֶׁאָמַר דָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשָּׁלוֹם (שם קב): אֲנִי שָׁלוֹם, כִּי אֲנִי אִישׁ
שָׁלוֹם וּמִצְדֵי הָיָה שָׁלוֹם עִם כָּלֵם, וְעִם כָּל זֶה: וְכִי אֲדַבֵּר, הִמָּה
לְמַחְמָה, הִינֵנו שְׂאֵף שְׂאֵנִי שָׁלוֹם, עִם כָּל זֶה אִי אֶפְשֶׁר לְדַבֵּר
מַחְמַת הַמַּחְמָה וְהַמַּחְלָקַת שֶׁהֵם חוֹלְקִין עָלַי כְּנ"ל:

וְהִנֵּה כָּל הַדְּבָרִים הֵם מְשֻׁלָּם כִּנְ"ל, וְעַל־כֵּן מִי שֶׁהוּא
 בְּבַחֲנֵית שְׁלוֹם, יְכוּל לַיִדַע כָּל הַדְּבָרִים שֶׁל כָּל הָעוֹלָם,
 כְּמוֹ הַקְּדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא שֶׁנִּקְרָא שְׁלוֹם, שֶׁהוּא יוֹדֵעַ כָּל הַדְּבָרִים
 שֶׁל כָּל הָעוֹלָם כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (עמוס ד): וּמַגִּיד לְאָדָם מֶה שֶׁחָזוּ; כִּי
 כָּל הַדְּבָרִים בָּאִים מְשֻׁלָּם כִּנְ"ל, וְזֶה אוֹתִיּוֹת שְׁלוֹם - רֵאשִׁי־
 תִּבּוֹת: וּמַגִּיד לְאָדָם מֶה שֶׁחָזוּ:

כָּל הַדְּבָרִים בָּאִים מִחֲמִימוֹת, וּמִי שֵׁישׁ בּוֹ חֲמִימוֹת הִרְבֵּה מְדַבֵּר
 הִרְבֵּה, וְכֵן מִי שֶׁנִּתְקַרֵּר וְאִין בּוֹ חֲמִימוֹת, אִין יְכוּל לְדַבֵּר, כִּי
 הַדְּבָר הוּא מִחֲמִימוֹת, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (תהלים לט): חֶם לְבִי בְּקִרְבִי
 בְּהִגְיֵי תִבְעַר אֵשׁ דִּבְרַתִּי בְּלִשׁוֹנִי; וְהוּא שְׁלֵהוֹבָא דְנִוְרָא וְכו':

רמ

כָּל הַהִשְׁפָּעוֹת וְכָל הַדְּבָרִים הֵם בָּאִים רַק מִהַצְדִּיק הָאֱמֶת.
 וְעַל־כֵּן בְּשִׁמְקָרְב לְהַצְדִּיק הָאֱמֶת, יוּכַל לְקַבֵּל בְּקַל אֶת מֶה
 שֶׁצָּרִיךְ לוֹ, הֵן עֲשִׂירוֹת אוֹ בָּנִים, אֲבָל כִּשְׁהוּא רְחוּק מִהַצְדִּיק אֲזִי
 בָּא לוֹ בְּקִשֵׁי גְדוֹל. כִּי כָּל אֶחָד מְקַבֵּל עֲשִׂירוֹת אוֹ בָּנִים לְפִי
 הַמּוֹל שְׁלוֹ, וְהַמּוֹל מְקַבֵּל הַהִשְׁפָּעָה מִהַצְדִּיק, כִּי מִשֵּׁם בָּאִים כָּל
 הַהִשְׁפָּעוֹת, וְעַל כֵּן כִּשְׁהוּא רְחוּק מִהַצְדִּיק, אֲזִי הַמּוֹל צָרִיךְ
 לַעֲשׂוֹת לוֹ כַּח גְּדוֹל, כִּדִּי לְקַבֵּל הַהִשְׁפָּעָה מִהַצְדִּיק, מִחֲמַת
 שֶׁהוּא רְחוּק מִמֶּנּוּ. וְעַל־כֵּן נִמְצָא בְּזֶה חֲלוּקִים רַבִּים, לַפְּעָמִים
 מְגִיעַ לְאָדָם עֲשִׂירוֹת וְהוּא מֵת מִזֶּה וְנִשְׁאַר הָעֲשִׂירוֹת לַיּוֹרְשֵׁין,
 וְלַפְּעָמִים הוּא מֵת עַל־יְדִיָּזָה שֶׁמְקַבֵּל עֲשִׂירוֹת וְגַם אוֹבֵד אֶת

הַעֲשִׂירוֹת, וְכֵן חֲלוּקִים רַבִּים, וְהוּא כְּמוֹ לְמִשְׁלַל בְּשֹׂאֲחַד רוּצָה לְהַגְבִּיחַ מִשָּׂא כָּבֵד, וְהוּא מְכַנִּים כָּל כַּחוֹ לְהַגְבִּיחַ הַמִּשָּׂא מִחֲמַת שְׂכַבְדָּה מְאֹד, וְלַפְעָמִים מַגְבִּיחַ הַמִּשָּׂא, אֲבָל מִחֲמַת גְּדֹל הַכַּח שֶׁהַכְּנִים בְּזֶה נֶעְקְרוּ וְנִתְלָשׁוּ מֵעֵיו בְּקִרְבוֹ עַד שְׁמַת מִחֲמַת זֶה, אֲבָל יָכוֹל לְהִיּוֹת שְׂאֵף-עַל-פִּי-כֵן נִשְׂאָר הַמִּשָּׂא בִּידוֹ, וְלַפְעָמִים מִחֲמַת שְׁנִתְלָשׁ בְּקִרְבוֹ נָפַל גַּם הַמִּשָּׂא מִיָּדוֹ, נִמְצָא שְׂזֵה מֵת מִחֲמַת שֶׁהַגְּבִיחַ הַמִּשָּׂא וְגַם הַמִּשָּׂא לֹא נִשְׂאָרָה אֲצִלוֹ אֶפְלוֹ לְבָנָיו. כְּמוֹ כֵן בְּהַנ"ל, מִחֲמַת שֶׁהַמּוֹל צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת לוֹ כַּח גְּדוֹל כְּדֵי לְקַבֵּל מֵהַצְּדִיק הַהַשְׁפָּעָה, מִחֲמַת שֶׁהוּא רַחוּק מִמֶּנּוּ, מִחֲמַת זֶה יָכוֹל לְהִיּוֹת כְּמַה חֲלוּקִים בְּנ"ל. אֲבָל הַמְּקָרֵב לְהַצְּדִיק, אִיזִי אֵין הַמּוֹל צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת לוֹ כַּח, מִחֲמַת שֶׁהוּא קְרוֹב אֲצִלוֹ.

אֲבָל עִם כָּל זֶה, לַפְעָמִים יָכוֹל לְהִיּוֹת שְׂאָדָם יִתְקַרֵּב לְהַצְּדִיק הַאֲמֵת, וְעַל-יְדֵי-זֶה אוֹבֵד הַעֲשִׂירוֹת. דַּע, כִּי זֶה מִחֲמַת שֶׁהוּא רוּאָה דְּבַר יָקָר גְּבוּהָ מְאֹד, וְאֵף-עַל-פִּי דְּאִיהוּ לֹא חֲזִי מְזִלָּה חֲזִי (מְגִילָה א), וּמִחֲמַת שֶׁהַמּוֹל רוּאָה דְּבַר יָקָר וְנִעְלָה מְאֹד, עַל-יְדֵי-זֶה מִשְׁלִיךְ הַעֲשִׂירוֹת מֵאֲצִלוֹ, כְּמוֹ מִי שֶׁנִּשְׂאָ מִשָּׂא שֶׁל נְחֹשֶׁת, וְרוּאָה זֶהָב וְאֲבָנִים טוֹבוֹת וְיָקָרִים, אִיזִי מִשְׁלִיךְ הַכֹּל וְרֵץ וְחוֹמֵף אֶת הַדְּבָרִים הַיָּקָרִים, כְּמוֹ כֵן מִחֲמַת שְׁנִתְקַרֵּב וְרוּאָה יָקָר מִפּוֹ וּמִפְּנִינִים, אִיזִי מִשְׁלִיךְ הַמּוֹל הַעֲשִׂירוֹת כְּלֹא-חֵר יָד, מִכָּל שְׂכָן בְּשִׂזּוּכָה שִׁירְגִישׁ גַּם בַּעֲצָמוֹ שֶׁהַתְּקַרְבוֹת לְהַצְּדִיק הוּא יָקָר מִכָּל הַעֲשִׂירוֹת שְׂבָעוּלָם, אִיזִי בּוֹדָאֵי אֵינוֹ מִשְׁגִּיחַ עַל מָמוֹן וְאֵינוֹ רוּצָה כָּלֵל עֲשִׂירוֹת:

רמא

כְּשֵׁישׁ דִּינִים, חֶסֶם וְשָׁלוֹם, אֲזִי הַמִּדַּת הַדִּין הִיָּה מְכַלָּה אֶת
הָאָדָם, חֶסֶם וְשָׁלוֹם. אֲבָל הַמִּדַּת הַדִּין אֵין לָהּ פֶּחַ
לְכָלוֹת לְגַמְרִי, כְּמוֹ שְׁאֲמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנֶם לְבִרְכָה (סוֹטָה ט): חֲצִי
כְּלִים וְהֵם אֵינָם כְּלִים. אֲבָל הָאָדָם יֵשׁ לוֹ פֶּחַ לְכָלוֹת לְגַמְרִי אֶת
חֵבְרוֹ, חֶסֶם וְשָׁלוֹם, וְעַל בֵּין כְּשֵׁישׁ דִּינִים עַל אָדָם אֶחָד, חֶסֶם
וְשָׁלוֹם, וּבֵא אָדָם אֶחָד וְעוֹמֵד וְחוֹלֵק עָלָיו, אֲזִי מִדַּת הַדִּין
מְסַתְּלֵק מִמֶּנּוּ, כִּי הֵם רוֹצִים יוֹתֵר שְׁיִנְקֶם בּוֹ הָאָדָם, כִּי יֵשׁ לוֹ
פֶּחַ כַּנ"ל. עַל־כֵּן מִי שֶׁהוּא צַדִּיק גָּדוֹל וּמְשֻׁנָּח בְּתַקּוֹן הָעוֹלָם,
הוּא חוֹלֵק לְפַעֲמִים בְּכּוֹנֵה עַל צַדִּיק אֶחָד כְּדִי לְסַלֵּק מֵעָלָיו מִדַּת
הַדִּין כַּנ"ל, כִּי יִסְמְכוּ עָלָיו שֶׁהוּא יִנְקֶם יוֹתֵר, אֲבָל אַחֲר־כֵּן הוּא
עוֹשֶׂה בְּרַחֲמִים וְאֵינוֹ עוֹשֶׂה יִסּוּרִים לְאוֹתוֹ הַצַּדִּיק:

וְזֶה פְּרוּשׁ: פִּינְחָס בֶּן אֶלְעָזָר וְכו' הִשִּׁיב אֶת חַמְתִּי וְכו' בְּקִנְאוֹ
אֶת קִנְאָתִי בְּתוֹכְכֶם וְלֹא כְּלִיתִי וְכו' (במדבר כה). הֵינּוּ שְׁפִינְחָס
הִשִּׁיב אֶת חַמַּת ה' וְסַלֵּק מִדַּת הַדִּין מִיִּשְׂרָאֵל, עַל־יְדֵי שֶׁהוּא
לְבִשׁ נִקְמָה לְנִקְמָה בָּהֶם, עַל־כֵּן נִסְתַּלְקוּ הַדִּינִים כַּנ"ל, וְזֶה מַחְמַת
כִּי הַדִּינִים אֵינָם יְכוּלִים לְכָלוֹת וְכו', עַל־כֵּן הֵם רוֹצִים יוֹתֵר
כְּשֶׁאָדָם רוֹצֶה לְנִקְמָה כַּנ"ל. וְזֶה: וְלֹא כְּלִיתִי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
בְּקִנְאָתִי; הֵינּוּ שְׁבוּזָה מוֹדִיעַ לָנוּ הַתּוֹרָה גְּדוֹלָה הַטּוֹבָה שֶׁעָשָׂה
פִּינְחָס לְיִשְׂרָאֵל, בְּקִנְאוֹ אֶת קִנְאָתוֹ יִתְבָּרַךְ. וְלְבִשׁ נִקְמָה לְנִקְמָה
בָּהֶם, שְׁבוּזָה עָשָׂה לָהֶם טוֹבָה גְּדוֹלָה, וְהַטַּעַם הוּא, כִּי וְלֹא
כְּלִיתִי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּקִנְאָתִי, הֵינּוּ שֶׁבְּקִנְאָתִי, בְּמִדַּת הַדִּין שְׁלִי,

איני מכלה את בני ישראל, כי מדת הדין אין בה פח לכלות כנ"ל. אבל האדם בשנוקם יש לו פח לכלות לגמרי, חס ושלום. על-כן עשה פינחס טובה נפלאה לישראל, במה שלבש קנאה לנקם בהם, פי על-ידי-זה רפתה מישראל פח הדינים. בחשבם שפינחס ינקם בהם ביותר, פי פינחס הוא אדם, שיש לו פח לנקם יותר לכלות לגמרי, חס ושלום, וכנ"ל, ועל-כן על-ידי-זה השיב פינחס את חמתי וסלק מדת הדין כנ"ל. אבל באמת פינחס בודאי היה רחמן, ובודאי אחר-כך הקל הדינים מעליהם:

רמב

דע שיש בחינת אריז אנפין בקלפה (ע' ע"ח שער הקליפות פ"ג), וכו' שפוגע באשה מבחינה זו, קשה לו להנצל מהרהור, ואף אם יעצים עיניו, אף-על-פי-כן בכל צד שיפנה תודמן לו, כי היא בחינת אריז אנפין של הקלפה, שהם פנים ארפים, ועל-כן בכל צד שיפנה תודמן לו:

ודע, שצדקה הוא סגולה גדולה ומועלת מאד להנצל מהרהורי נאוף, אף אף-על-פי-כן אסור לסמוך על-זה, ולהיות מערב עם הנשים ולהרבות שיחה עמהם חס ושלום, רק שאינו מזיק לו כל-כך, וזהו (אבות פ"א): ויהיו עניים בני ביתך, ואל תרבה שיחה עם האשה; הינו שאף שאתה עושה צדקה ועניים הם בני ביתך, אף-על-פי-כן אל תרבה וכו' כנ"ל, אבל אין האסור רק שלא ירבה, אבל מה שהוא מכרח אין מזיק לו, וזה

נְעִשָׂה עַל־יְדֵי הַצְדָּקָה, שְׁהִיא מִצְלַת מֵהֲרָהוּרִים שֶׁל נְאוּף, שֶׁהֵם
בְּחִינַת אָבִי אֲבוֹת הַטְּמֵאָה, בְּחִינּוֹת מֵת, וְצְדָקָה מִצְלַת מֵהֵם,
בְּבְחִינַת (משלי י'): וְצְדָקָה תְצִיל מִמּוֹת, הַשֵּׁם יִצְלֵנוּ:

רמג

דַּע, שֵׁישׁ צְדִיק גָּדוֹל מְאֹד, שְׂאִין הָעוֹלָם יָכוֹל לְסַבֵּל קִדְשָׁתוֹ,
עַל־כֵּן הוּא מִתְעַלֵּם מְאֹד, וְאִין רוֹאִים מִמֶּנּוּ שׁוֹם קִדְשָׁה
וּפְרִיָּשׁוֹת יִתְרָה, זֶה מַחְמַת גָּדֹל קִדְשָׁתוֹ מְאֹד. וְזֶה בְּחִינּוֹת: כָּל
הַשִּׁירִים קִדְשׁ, וְשִׁיר הַשִּׁירִים קִדְשׁ קִדְשִׁים (ידיים פ"ג), נִמְצָא, שִׁיר
הַשִּׁירִים הוּא קִדּוּשׁ מְאֹד, יוֹתֵר הֲרֵבָה מִכָּל הַסְּפָרִים, וְהֵנָּה מְצִינּוּ
שִׁשְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ, עָלָיו הַשְּׁלוֹם, חֵבֵר שְׁלֹשָׁה סְפָרִים: מִשְׁלֵי, קִהְלַת
וְשִׁיר הַשִּׁירִים, וּבְאֵמֶת מִשְׁלֵי וְקִהְלַת הֵם כֻּלָּם מִלְּאִים מוֹסֵר
וְיִרְאֵת שָׁמַיִם מְאֹד. וּמְצִינּוּ בָהֶם תְּבוֹת קִדְשָׁה וְטַהֲרָה כְּפֹה
פְּעָמִים, אָבֵל בְּשִׁיר הַשִּׁירִים אֵינּוּ נִמְצָא תְּבוֹת קִדְשָׁה וְטַהֲרָה
כָּלֵל, פּוֹק עֵינַי וְתִשְׁכַּח, שֶׁכָּכֵל סֵפֶר שִׁיר הַשִּׁירִים אֵין נִמְצָא שֵׁם
כָּכֵל הַסֵּפֶר שׁוֹם תְּבוֹת קִדְשׁ וְטַהוֹר, וְזֶה מַחְמַת גָּדֹל עֵצֶם
קִדְשָׁתוֹ אֵינָם רוֹאִים שֵׁם שׁוֹם קִדְשָׁה, עַל־כֵּן אֵינּוּ נִמְצָא שֵׁם
תְּבוֹת קִדְשָׁה וְטַהֲרָה כָּלֵל:

רמד

מִי שֶׁהוּא מְעַרְבֵּ בֵּין הָעֵפוֹ"ם, דְּהֵינּוּ שֵׁישׁ לוֹ עֶסְקִים וּמִשָּׂא
וּמִתֵּן עִמָּהֶם, צְרִיךְ לְשׁוֹר עֵצְמוֹ מְאֹד מְאֹד שֶׁלֹּא יִזִּיק לוֹ, כִּי

בְּקֶל יוֹכַל לְהִתְפַּס בְּרִשְׁתָּם, חֵם וְשָׁלוֹם, לְחַלֵּק עֲצָמוֹ מִמְדֻרְגַת יְהוּדוֹתוֹ שֵׁישׁ לוֹ, כִּי לֹא דֵי לְהֶאֱדָם שֶׁהוּא בְּעוֹלָם הַזֶּה הַשֶּׁפֶל, אֲשֶׁר מִלְאָכִים אֵין לָהֶם כַּח לַעֲמֹד בְּזוֹה הָעוֹלָם, כְּמוֹ שֶׁמְצִינֵנו שְׁפָעַם אַחַת בָּאוּ מִלְאָכִים בְּזוֹה הָעוֹלָם וְנִלְכְּדוּ מְאֹד (זוהר בראשית דף נח.). אֲבָל בְּאַמֶּת יִשְׂרָאֵל יֵשׁ לָהֶם כַּח יוֹתֵר מִמְלְאָכִים, וְהֵם יְכוּלִין לַעֲמֹד בְּזוֹה הָעוֹלָם וּלְהִתְנַבֵּר עַל הָעוֹלָם הַזֶּה, וּלְהִדְבֵּק בְּהַבּוֹרָא יִתְפַּרֵּד שְׁמוֹ, אֲבָל לְהוֹיֹת גַּם־כֵּן מְעַרְבַּ עִם הָעִבּוֹ"ם, זֶה קָשָׁה מְאֹד, עַל־כֵּן צְרִיךְ לְשַׁמֵּר עֲצָמוֹ מְאֹד מְאֹד, לְהוֹיֹת כִּי־תֵד חֻק בַּל יִפֹּט מִמְדֻרְגַת כְּשִׁרוֹתָּ וַיְהוּדוֹתָ:

רמה

דַּע, שֵׁישׁ חֲדָרֵי תוֹרָה. וּמִי שְׁזוֹכָה לָהֶם, בְּשִׁמְת־חֵיל לְחַדֵּשׁ בְּתוֹרָה, הוּא נִכְנָס בְּהַחֲדָרִים, וְנִכְנָס מִחֲדָר לְחֲדָר וּמִחֲדָר לְחֲדָר, כִּי בְּכָל חֲדָר וְחֲדָר יֵשׁ כִּמָּה וְכִמָּה פְּתָחִים לְחֲדָרִים אֲחֵרִים, וְכֵן מֵאוֹתָן הַחֲדָרִים - לְחֲדָרִים אֲחֵרִים, וְהוּא נִכְנָס וּמִטִּיל בְּכֻלָּם, וּמִלְקַט מִשָּׁם אוֹצְרוֹת וּסְגוּלוֹת יְקָרוֹת וְחִמּוּדוֹת מְאֹד, אֲשֶׁרֵי חִלְקוֹ. אֲבָל דַּע, שֶׁצְרִיךְ לְזַהֵר מְאֹד, לְבַל יִטְעָה בְּעֲצָמוֹ, כִּי לֹא בְּמַהֲרָה זוֹכִין לָזֶה, כִּי יֵשׁ כִּמָּה וְכִמָּה חֲדוּשֵׁין שְׂאִינָם בָּאִים מִשָּׁם, רַק מֵהִיכְלֵי הַתְּמוּרוֹת, כִּי אֵת זֶה לַעֲמֵת זֶה עֹשֶׂה אֱלֹקִים. וְאַף שֶׁנִּדְמָה לְאָדָם לְהִשְׁגָּה גְדוּלָה, אַף עַל פִּי כֵן, גַּם שָׁם יֵשׁ חֲדוּשֵׁים נְאִים שֶׁנִּדְמִין לְהִשְׁגוֹת. וְגַם בְּזוֹה יֵשׁ כִּמָּה בְּחִינּוֹת, כְּמוֹ לְמַשָּׁל בְּשִׁכּוֹת־בֵּין תַּבַּת אָדָם, יוֹדְעִין שְׁזוֹה מְרִמּוֹ עַל

דמות האדם, אבל הוא רק ברמו בעלמא, כי אין פתוב שם שום ציור האדם, ויש שמצירין על הניר ציור האדם, ושם נגלה יותר קצת דמות האדם, ויש שמנפרין ציור האדם מחתיכת עץ ושם נתגלה עוד יותר ציור האדם, אבל אף על פי כן אין זה אדם ממש, רק האדם בעצמו הוא האדם באמת. כמו כן יש כמה חדושין של תורה, שהם רק כמו פנקס, וכמו שפותבין תבת אדם לבר, כי התורה היא בחינת אדם, כמו שפתוב (במדבר יט): זאת התורה אדם; ויש שהוא נכנס לפנים מזה, אבל אף-על-פי-כן אין זה אדם בנ"ל, רק כשזוכין אל התורה בעצמו זהו בחינת אדם באמת, וזהו: זאת התורה אדם - זאת התורה דיקא. הינו, רק זאת התורה האמתיות הוא בחינת אדם:

וְדַע, שְׁפָל אָדָם קָדָם שְׁמִישֵׁיג בְּתוֹרָה הַשְּׁנָה שֶׁל אֲמַת, צָרִיךְ לֵילֵךְ בְּהִכָּרַח דְּרֶךְ אֵלֹו הֵיכָלוֹת הַתְּמוּרוֹת, אֲבָל הַכָּלָל - שְׂאִסוֹר לְטַעוֹת בְּעַצְמוֹ, לְסַבֵּר שְׁכֵבֵר בָּא אֶל הַהֲשָׁנָה הָרְאוּי, כִּי אִם יִסְבֵּר כֵּן יִשְׂאֵר שֵׁם חַס וְשְׁלוֹם; אֲבָל כְּשִׁידַע שְׁעָדִין לֹא הַתְּחִיל לְכַנֵּס לְחֻדְרֵי תוֹרָה הָאֲמִתִּיִּים, אֲזִי יִתְחַזֵּק בְּעִבּוֹדַת הַשֵּׁם, וַיִּרְבֶּה בַּתְּפִלוֹת, וַיִּפְצִיר עַד שִׁפְתָּחוּ לוֹ שְׁעָרֵי הַקִּדְשָׁה בְּאֲמַת, וְאִז יֵרָאֵה הַהִפְרָשׁ.

וְאִפְלוּ אִם עָשָׂה עֲבֹדוֹת וְתַעֲנִיתִים וְסִגּוּפִים בְּשִׁבִיל הַשֵּׁם יִתְפָּרֵךְ, וְאַחַר כֵּן זָכָה לְחֻדוּשֵׁין, אִף-עַל-פִּי-כֵן אֵל יַעֲמֹד עַל-זֶה לְסַבֵּר שֶׁהֵם הַשְּׁנוֹת שֶׁל אֲמַת הַנ"ל, כִּי אִפְלוּ לְהִדְמִיּוֹנוֹת שֶׁל הֵיכְלֵי הַתְּמוּרוֹת צָרִיךְ עֲבֹדוֹת וְתַעֲנִיתִים, וְאִפְלוּ בַּתְּאוּת

עולם הזה יש דגמא לזה, כגון למשל בשעושיין שחוק וקומעדיע, אזי נוסע אחד ומכריו וחושב כל הדברים שיעשו על הקומעדיע, ואף שהוא תאוה לשמע, אף-על-פירכין אין זה השחוק בעצמו. וכן בשבא להחדר שעושיין שם הקומדיע יש שם מציר על הפבלא כל הדברים שיעשו שם, וגם זה אינו הדבר בעצמו. ואפלו בשבאים לשם לפנים, עומד לין אחד, ועושה כמעשה קוף, וכל הדברים שעושה הפעל קומדיע, הוא עושה אחריו בליצנות, וגם זה אינו הדבר בעצמו, ועקר הוא השחוק בעצמו שעושיין שם. וכמו כן תבין הנמשל מעצמו, כי יש מי שנדמה לו שנכנס לפנים, ולפני ולפנים, ועדין עומד בחוץ לגמרי, כי לא התחיל להשיג השגה של אמת.

והצדיק הגדול מאד, אף בשזוכה להשיג השגות גדולות של הקדשה באמת, אף-על-פירכין אינם נחשבים בעיניו לכלום, לגדל עצם הפרתו את גדלות הבורא יתברך, על-פן הוא משתדל ומתחזק בכל פעם, שיתחיל השם יתברך להראות לו אור התורה, כאלו לא התחיל להשיג כלל מימיו:

רמו

לפעמים צריך האדם שיהיה לו גדלות, כמה שפתוב (דברי הימים ב ז): ויגבה לבו בדרכי ה'; והוא מועיל כמו תענית, כי בשצריך לבוא להשגה ולעלות לאיזה מדרגה, אזי צריך לשפח את חכמתו שמקדם. וכמו שמצינו (כ"מ פה), שרבי

זִירָא הִתְעַנָּה בְּדִי לְשַׁבְּחַ תְּלַמּוּד בְּבָלִי, כִּי הָיָה צָרִיךְ לְבּוֹא
 לְהַשְׁגִּיחַ יוֹתֵר גְּדוּלָה שֶׁהִיא תּוֹרַת אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, וְהַגְּדָלוֹת מוֹעִיל
 כִּמּוֹ הַתְּעַנִּית הַנִּ"ל, כִּי עַל־יְדֵי הַגְּדָלוֹת שׁוֹכַח גַּם כֵּן אֶת חֻכְמָתוֹ,
 כִּמּוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ וְזָכוּנוֹם לְבִרְכָה (פסחים סו:): כָּל הַמְתַּנְּאֶה
 חֻכְמָתוֹ מִסְתַּלְקֵת מִמֶּנּוּ. אֵךְ צָרִיךְ לָזֶה חֻכְמָה יִתְרָה, כִּי בְּוֹדָי
 גְּדָלוֹת הוּא אֶסּוּר גְּדוֹל מְאֹד, וְאִם יִתְנַאֵה בְּאַמְתָּ, בְּוֹדָי חֻכְמָתוֹ
 תִּסְתַּלֵּק מִמֶּנּוּ לְגַמְרִי, וְלֹא יָבוֹא לְהַשְׁגִּיחַ, וַיְהִיָּה נַעֲשֶׂה שׁוֹמֵה
 מִפֶּשַׁע, אֵךְ צָרִיךְ לָזֶה אֶמְנוּת יִתְרָה, אִיךְ לְהַתְנַהֵג בְּזֶה, שְׂיִהְיֶה לוֹ
 גְּדָלוֹת רַק בְּדִי לְשַׁבְּחַ חֻכְמָתוֹ שְׁמַקְדֵּם, שֶׁהוּא צָרִיךְ לְשַׁבְּחַ כִּנ"ל,
 וְאַף־עַל־פִּי־כֵן יִהְיֶה עָנּוּ בְּאַמְתָּ:

רמו

אִיתָא בְּזֵהר הַקְדוּשׁ (רעיא מהימנא צו דף כו:), שֶׁ"תִּיקוּן" הַנֶּאֱמָר
 בַּש"ס הוּא בְּחִינַת מְחִסַּר תְּקוּן, דְּהֵינּוּ שְׁנַחֲסַר הַנּוֹן שֶׁל
 תִּיקוּן וְנַעֲשֶׂה תִיקוּן. וְדַע שֶׁזֹּאת הַנּוֹן פְּשׁוּטָה כְּשֶׁנַּחֲסַרְתָּ מֵהַתִּיקוּן
 וְנַעֲשֶׂה בְּחִינַת תִּיקוּן כִּנ"ל, אִזּוּ הִיא נִשְׁפָּלֶת וְנִכְפַּפֶּת, וְנַעֲשֶׂה מִזֶּה
 בְּחִינַת "קִינּוֹת", שֶׁהוּא אוֹתִיּוֹת "תִּיקוּן", רַק שֶׁהֵנוּן נִכְפַּפֶּת כִּנ"ל.
 ה' יִגְאֻלֵנוּ וְיִתְהַפְּכוּ הַקִּינּוֹת לְתִיקוּן, וְיִתְתַּקֵּן הַתִּיקוּן הַנִּ"ל:

רמח

דַּע, שֶׁסְּפוּרֵי מַעֲשִׂוֹת מְצַדִּיקִים הוּא דָבָר גְּדוֹל מְאֹד, כִּי עַל
 יְדֵי סְפוּרִים מְצַדִּיקִים נִתְעוֹרֵר וְנִתְלַהֵב הַלֵּב בְּהַתְעוֹרוֹת

גדול להשם יתברך בחשק נמרץ מאד, כי הרשימו שעשה אותו הצדיק שמספרין ממנו, על ידי עבודתו את השם יתברך, זאת הרשימו נתעוררת בעת שמספרין מהצדיק, והיא מעוררת להשם יתברך בהתעוררות גדול:

רמז

עקר הגבורה - בהלב, כי מי שלבו חזק ואינו מתירא משום אדם ומשום דבר, יכול לעשות גבורות נוראות ולכבש המלחמות על ידי חזק ותקף לבו, שאינו מתירא ורץ לתוך תקף המלחמה, וזה בחינת (אבות פ"ד): איזהו גבור הכובש את יצרו, וזה בחינת גבורות שמשון, שנאמר בו (שופטים יג): ותחל רוח ה' לפעמו במחנה דן בין צרעה ובין אשתאל; שבאותן המקומות צלחה עליו רוח ה' ולבש גבורה, דהינו שבא לו חזק ותקף גבורה בלב, ועל ידי זה עשה גבורות נוראות:

רנ

דע, שכל מיני צער וכל היסורים אינם רק מחסרון הדעת, כי מי שיש לו דעת, ויודע שהכל בהשגחה מהשם יתברך, אין לו שום יסורין, ואינו מרגיש שום צער, כי ה' נתן וה' לקח (איוב א). ואף-על-פי שיש יסורין שבהכרח מרגישים אותם, כגון היסורים שבאים מחמת ההרפכה, כמו יסורים שיש מיציאת הנשמה מן הגוף, והם יסורי החולה שבאים מחמת שמתחלת

הַנְּשֹׂמָה לְהַתְּפִשֵּׁט מִן הַגּוֹף, וּמַחֲמַת שְׁנֵקְשָׁרָה הַנְּשֹׂמָה בְּהַגּוֹף
 בְּקֶשֶׁר אֲמִיץ וְחֹזֵק, עַל פֶּן בְּהִכָּרַח מְרִגִּישׁ הַיִּסּוּרִים בְּעַת הַפְּרוּד,
 אֶף-עַל-פִּי-כֵן הַיִּסּוּרִים קָלִים מְאֹד וְנוֹחִים לְהִתְקַבֵּל בְּעַת שְׂיִידֵעַ
 בְּדַעַת בְּרוּר שֶׁהֵבֵל בְּהַשְׁגָּחָה מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וּמִכָּל שֶׁכֵּן שְׂאֵר
 מִיַּי צַעַר וַיִּסּוּרִין, שְׂאִין מְרִגִּישִׁין כָּלֵל בְּשֵׁישׁ לוֹ דַּעַת כַּנֵּ"ל, וְעַקֵּר
 הַצַּעַר מֵהַיִּסּוּרִין, הוּא מַחֲמַת שְׁנוּטְלִין מִמֶּנּוּ הַדַּעַת כְּדֵי שְׂיִרְגִישׁ
 הַיִּסּוּרִין:

וְזֶה עַקֵּר צַעַר שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֵׁישׁ לָהֶם בְּגָלוּת, הֵבֵל הוּא מַחֲמַת
 שְׁנִפְלוּ מֵהַדַּעַת וְתוֹלִין הֵבֵל בְּטַבֵּעַ וּבְמִקְרִים וּבְמִזְלֵ,
 וּמַחֲמַת זֶה יֵשׁ לָהֶם צַעַר וַיִּסּוּרִין כַּנֵּ"ל, וְזֶה בָּא לָהֶם מַחֲמַת
 שְׁהֵם שְׂרוּיִין בֵּין הָעַבּוּ"ם וְלִמְדוּ מֵהֶם, מַחֲמַת שְׂרוּאִין שְׁעָתָם
 מִצְּלַחַת מְאֹד, וַיִּשְׂרָאֵל נִבְזִים וְשִׁפְלִים, עַל-כֵּן הֵם לוֹמְדִים מֵהֶם
 וְתוֹלִין הֵבֵל בְּטַבֵּעַ וּמִקְרָה, וּמַחֲמַת זֶה בְּעֶצְמוֹ יֵשׁ לָהֶם יִסּוּרִים,
 כִּי אֵלּוּ הִיָּה לָהֶם דַּעַת שֶׁהֵבֵל בְּהַשְׁגָּחָה. לֹא הִיָּה לָהֶם יִסּוּרִים
 כָּלֵל כַּנֵּ"ל. וּבְאַמַּת יִשְׂרָאֵל הֵם לְמַעְלָה מֵהַטַּבֵּעַ, רַק בְּשֵׁהֶם
 חוּטְאִים, חֵם וְשִׁלּוּם, אֲזִי נּוֹפְלִים אֶל תַּחַת הַטַּבֵּעַ, כְּמוֹ הָעַבּוּ"ם
 שְׁהֵם תַּחַת הַמּוֹל וְהַטַּבֵּעַ, וְאֲזִי יֵשׁ לָהֶם גָּלוּת וְצַעַר, חֵם וְשִׁלּוּם,
 וְעַקֵּר הַצַּעַר וְהַגָּלוּת שְׁלָהֶם הוּא רַק עַל-יְדֵי-זֶה בְּעֶצְמוֹ שְׂאִין
 לָהֶם דַּעַת, וְתוֹלִין בְּטַבֵּעַ.

וּכְשֶׁהִקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא רוֹצֵה לְרַחֵם עַל יִשְׂרָאֵל, וְלִהְיוֹשִׁיעַם
 מִגָּלוּתָם, וְלַעֲשׂוֹת קֶזֶן וְסוּף
 מֵהַמְּצַר לָהֶם, אֲזִי מִמְּשִׁיךְ עֲלֵיהֶם הַשְׁגָּחָה, וְאֲזִי מִכְּנִיעַ וּמִכַּפֵּל

הַטָּבַע וְהַמִּזֵּל שֶׁהִיא מְחַיֵּב שֶׁיְהִיוּ יִשְׂרָאֵל נְתוּנִים תַּחַת יָדָם, וְאִזִּי מְחַיֵּב הַמִּצַּר לָהֶם, וְיִשְׂרָאֵל עוֹלִים עֲלֵיהֶם עַל יְדֵי הַהֲשָׁנָחָה:

וְדַע, שְׂזֵאת הַהֲשָׁנָחָה הוּא מִמְשִׁיד מְסוּף הָעוֹלָם, כִּי לְעֵתִיד בְּעֵת הַקֶּץ יִתְבַּטֵּל הַטָּבַע לְגַמְרִי, וְלֹא יִהְיֶה רַק הַשְּׁנָחָה לְבַד, כְּמָה שֶׁכְּתוּב (ישעיה נא): כִּי הַשָּׁמַיִם כַּעֲשָׂן נִמְלָחוּ וְהָאָרֶץ כַּפָּגַד תִּבְלָה, הִינּוּ שֶׁיִּתְבַּטֵּל הַטָּבַע שֶׁהִיא עַל פִּי מַעְרַכַת הַכּוֹכָבִים וּמִזֵּלוֹת, וְזֶהוּ נִמְלָחוּ, הִינּוּ שֶׁיִּתְבַּלְבְּלוּ וְיִתְעַרְפְּבוּ כָּל הַמִּזֵּלוֹת, וְלֹא יִהְיֶה שׁוּם מִזֵּל רַק הַשְּׁנָחָה לְבַד, וְאִזִּי יְהִיוּ יִשְׂרָאֵל לְמַעְלָה. וְעַל-כֵּן גַּם עַתָּה כְּשֶׁהַשֵּׁם יִתְבַּרַךְ רוֹצֵה לַעֲשׂוֹת קֶץ וְסוּף מֵאִיזָה עֲבוֹרָה וְשִׁיְהִיוּ יִשְׂרָאֵל לְמַעְלָה, אִזִּי מִמְשִׁיד עֲלֵיהֶם הַשְּׁנָחָה מִקֶּץ וְסוּף הָעוֹלָם, שָׂאוּ לֹא יִהְיֶה רַק הַשְּׁנָחָה, וְעַל-יְדֵי זֹאת הַהֲשָׁנָחָה נִתְעַלְּמִים יִשְׂרָאֵל, וְנַעֲשֶׂה קֶץ וְסוּף מֵהַעֲבוֹרָה שֶׁהִיא מִצְרָה לָהֶם. וְזֶה בְּחִינַת (יחזקאל ז'): קֶץ בָּא הַקֶּץ; הִינּוּ כְּשֶׁהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא רוֹצֵה לְהֵבִיא קֶץ עַל הָעֲבוֹרָה, אִזִּי מִמְשִׁיד הַשְּׁנָחָה מִקֶּץ הָאֲחֵרוֹן כַּנִּלְ:

וְתַפְלָה הוּא בְּחִינַת הַשְּׁנָחָה לְמַעְלָה מֵהַטָּבַע, כִּי הַטָּבַע מְחַיֵּב כָּד, וְתַפְלָה מְשַׁנָּה הַטָּבַע, וְהוּא בְּחִינַת גְּדוּל, בְּחִינַת (דברים ד'): כִּי מִי גוֹי גְּדוֹל אֲשֶׁר לוֹ אֱלֹקִים קְרוֹבִים אֵלָיו כֹּה' אֱלֹקֵינוּ בְּכָל קְרֵאֵינוּ אֵלָיו; כִּי זֶה גְּדֻלַּתְנוּ, שֶׁהַשֵּׁם יִתְבַּרַךְ שׁוֹמֵעַ תַּפְלָתְנוּ, וּמְשַׁנָּה הַטָּבַע עַל יְדֵי הַשְּׁנָחָתוֹ יִתְבַּרַךְ, וּכְמוֹ שֶׁכְּתוּב (מלכים ח'): סִפְרָה נָא לִי אֵת הַגְּדוּלוֹת אֲשֶׁר עָשָׂה אֱלֹהֵי־שָׁמַיִם; וְכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנָם לְבִרְכָה (מגילה כו'): וְאֵלֵי־שָׁעַ דַּעֲבַד -

בְּרַחֲמֵי הוּא דַּעֲבַד. נִמְצָא שֶׁתְּפִלָּה שְׁהִיא בְּחִינַת נְפִים וְהַשְּׁגָחָה, הַפֶּךְ הַטָּבַע, הִיא בְּחִינַת גְּדוּל:

וְזֶה פְּרוּשׁ מֵה שֶׁהַשִּׁיב אוֹכֵי טְמִיא לְרַב קְטִינָא (ברכות נט): מֵאֵי גֹוָהָא, בְּשַׁעָה שֶׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא זוֹכֵר אֶת בְּנָיו שֶׁהֵן שְׂרוּיִין בְּצַעַר בֵּין הָעֵבֹרִים, מוֹרִיד שְׁנֵי דְמַעוֹת לַיָּם הַגְּדוּל, וְקוּלוֹ נִשְׁמַע מִסּוּף עוֹלָם וְעַד סוּפוֹ. הֵינּוּ כְּשֶׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא זוֹכֵר שֶׁהֵן שְׂרוּיִין בְּצַעַר בֵּין הָעֵבֹרִים - בֵּין הָעֵבֹרִים דִּיקָא, כִּי זֶה עֵקֶר הַצַּעַר, מֵה שֶׁהֵן שְׂרוּיִין בֵּין הָעֵבֹרִים וְלִמְדוֹ מֵהֶם וְנִפְלוּ מֵהַדַּעַת וְתוֹלִין בְּהַמּוֹל וְהַטָּבַע, וְזֶה עֵקֶר הַצַּעַר שְׁלָהֶם כַּנ"ל, וְאֵי מוֹרִיד דְמַעוֹת וְכו'. הֵינּוּ שְׂמִמְשִׁיךְ עֲלֵיהֶם הַשְּׁגָחָה, כִּי דְמַעוֹת הֵם בְּחִינּוֹת הַשְּׁגָחָה, כְּמֵה שֶׁאִמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנָם לְכַרְכָּה (שבת קנא:): עַל פְּסוּק (קהלת יב): וְשָׂבוּ הָעֵבִים אַחַר הַגְּשָׁם - זֶה הָרְאוּת, שֶׁהוֹלֵךְ אַחַר הַבְּכִי. נִמְצָא, שֶׁהַדְמַעוֹת הֵם לוֹקָחִים חֵלֶק הָרְאוּת, וְהָרְאוּת נִמְשָׁךְ לְתוֹכָם. נִמְצָא, שֶׁהַדְמַעוֹת הֵם חֵלְקֵי הַהַשְּׁגָחָה וְהָרְאוּת, כִּי הַדְמַעוֹת לוֹקָחִים הָרְאוּת כַּנ"ל.

וְזֶה: וּמוֹרִיד שְׁנֵי דְמַעוֹת - הֵינּוּ שְׂמִמְשִׁיךְ חֵלְקֵי הַהַשְּׁגָחָה. לַיָּם הַגְּדוּל - הֵינּוּ בְּחִינּוֹת הָעֵבֹרִים הַמוֹשְׁלִין עַל יִשְׂרָאֵל, בְּחִינַת (ישעיה נז): וְהִרְשָׁעִים כַּיָּם נִגְרָשׁ; וְאֵי נַעֲשֶׂה בְּחִינּוֹת גְּדוּל, בְּחִינּוֹת הַשְּׁגָחָה, בְּחִינּוֹת תְּפִלָּה שְׁהִיא בְּחִינַת גְּדוּל כַּנ"ל. וְזֶה: וְקוּלוֹ נִשְׁמַע מִסּוּף עוֹלָם וְעַד סוּפוֹ; הֵינּוּ שְׂמִמְשִׁיךְ הַשְּׁגָחָה מִסּוּף הָעוֹלָם מִקֵּץ הָאֲחֵרוֹן, עַד סוּפוֹ - לַעֲשׂוֹת סוּף וְקֵץ מֵהָעֵבֹרִים הַמוֹשְׁלִים בְּיִשְׂרָאֵל, בְּחִינּוֹת: קֵץ בָּא הַקֵּץ כַּנ"ל:

וְזֶה בְּחִינַת דְּמָעוֹת שְׂבוּכִין בְּעַת הַצֶּעַר, כִּי מֵאַחַר שֵׁישׁ לֹא יִסּוּרִין וְצֶעַר, עַל־כֵּן הוּא צָרִיךְ לְבְחִינוֹת הַשְּׁגָחָה, כְּדֵי שְׂיִהְיֶה לֹא יִשׁוּעָה כַּנ"ל, וְעַל־כֵּן מוֹרִידִין דְּמָעוֹת כְּדֵי לְהַמְשִׁיךְ עַל יָדָם חֻלְקֵי הַהֲשָׁגָחָה וְהָרְאוֹת, כִּי הַהֲשָׁגָחָה וְהָרְאוֹת נִמְשָׁךְ לְתוֹךְ הַדְּמָעוֹת, בְּבְחִינוֹת: וְשָׂבוּ הָעֵבִים אַחַר הַגִּשְׁם - זֶה הָרְאוֹת, שְׁהוֹלֵךְ אַחַר הַבְּכִי; הֵינּוּ שֶׁהֵם מַחְסְרִים הָרְאוֹת וְנוֹטְלִים חֻלְק מֵהָרְאוֹת, נִמְצָא שֶׁהָרְאוֹת נִמְשָׁךְ לְתוֹךְ הַדְּמָעוֹת כַּנ"ל:

וְזֶה בְּחִינוֹת: וַיִּבְךְּ חֲזַקְיָהוּ בְּכִי גָדוֹל, הַנֶּאֱמָר בְּעַת שַׁחֲלָה (ישעיה לח). בְּכִי גָדוֹל דִּיקָא, כִּי הַמְשִׁיךְ לְתוֹךְ הַבְּכִי אֶת הָרְאוֹת וְהַהֲשָׁגָחָה, שְׁזֵה בְּחִינוֹת גָּדוֹל, בְּחִינוֹת תַּפְּלָה וְכו' כַּנ"ל. וְזֶה מָה שֶׁנֶּאֱמָר בְּדוֹד בְּעַת שְׂפָכָה עַל צֶעַר (שמואל א כ): עַד דָּוִד הִגְדִּיל - שֶׁהִגִּיעַ בְּכִיתוֹ לְבְחִינוֹת הַשְּׁגָחָה, בְּחִינוֹת גָּדוֹל כַּנ"ל, כִּי עַל־יְדֵי הַהֲשָׁגָחָה נִצּוּלִים מִכָּל מִינֵי צֶעַר וְיִסּוּרִין כַּנ"ל:

רנא

דַּע, שְׁעַל־יְדֵי מְלַחְמוֹת, הֵינּוּ מַחֲלָקָת, עַל־יְדֵי־זֶה נּוֹפְלִים מִחֲשָׁבוֹת שֶׁל רְשָׁעִים עַל אַנְשִׁים כְּשָׂרִים, הֵינּוּ מִחֲשָׁבוֹת שֶׁל כְּפִירוֹת, שֶׁנוֹפְלִים עֲלֵיהֶם עַל־יְדֵי־זֶה. וְהַתְּקוּן לָזֶה - לְמִסַּר הַמְּלַחְמָה עַל ה', שֶׁה' יִלְחַם הַמְּלַחְמָה, עַל־יְדֵי־זֶה מְבַטֵּל מִחֲשָׁבוֹת רְשָׁעִים הַנ"ל. אֲבָל דַּע, שְׁעַל־יְדֵי צְדָקָה שְׁלֵהֶם, יֵשׁ כַּח בְּמַחְשַׁבְתָּם לְהַתְּקִים אֶפְלוֹ אִם יִמְסַר הַמְּלַחְמָה לָה'. כִּי יֵשׁ צְדָקוֹת שֶׁרְשָׁעִים נוֹתְנִים, כִּי מְצִינוּ שֶׁאֶפְלוֹ מְלָכֵי עֲבוּרֵם נוֹתְנִים

צדקה ועושים טובות, כמו שכתוב (משלי כח): לחונן דלים יקבצנו, כמו שפרש רש"י, עין שם:

ודע, שאיש אמת, דהינו שעושה מצוות בשלמות ובכל הדקדוקים בינו לבין קונו, כמו שמדקדק לעשות המצוה בפני בני אדם, שזה בחינת אמת, שהכל אחד אצלו, בין כשעושה מצוה לפני ה' ובין כשעושה בפני בני אדם - זה האיש האמת, יש לו פח להמשיך לעצמו כל הצדקות, כי אלו הצדקות הנ"ל שהם עושין, היא עומדת רחוקה מהם ואינה אצלם, כי דרך הצדקה למשך עצמה לאמת, ומחמת שהם רחוקים מאמת, הצדקה רחוקה מהם, וזה האיש אמת מושך לעצמו כל הצדקות, כי הצדקה נמשכת רק אחר האמת. וזה בחינת (ישעיה נט): וצדקה מרחוק תעמד, פי כשלה ברחוב אמת; הינו שהצדקה עומדת מרחוק, זה מחמת שנכשל ברחוב אמת, פי מחמת שאין אמת, על־פן הצדקה רחוקה מהם כנ"ל:

וזה שכתוב: וצדקה תהיה לנו כי נשמר לעשות את כל המצוה הזאת לפני ה' אלקינו באשר צונו (דברים ו). הינו כשיהיה לנו בחינות אמת, דהינו לשמר לעשות כל המצוות לפני ה' לבדו, בכל הדקדוקים, כמו שעושה בפני בני אדם, שזה בחינת אמת כנ"ל, וזה: כי נשמר לעשות את כל המצוה הזאת לפני ה' אלקינו באשר צונו וכו' - לפני ה' אלקינו דיקא, הינו שנשמר לעשות כל המצוות לפני ה' לבד, בינינו לבין קונינו, בכל הדקדוקים והפרטים. וזהו: באשר צונו - הינו בכל

הַדְּקֻדּוּקִים בְּאִשֶּׁר צִוְנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, הֵינּוּ בְּחִינַת אֲמַת הַנַּ"ל, שְׂגֵם בְּשֵׁעוֹשָׁה הַמְּצוּהָ לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְבַד, הוּא מְדַקְדֵּק בְּכָל הַדְּקֻדּוּקִים וְכוּ' בַּנַּ"ל, וְאוֹ: וְצִדְקָה תִּהְיֶה לָנוּ. לָנוּ דִּיקָא, הֵינּוּ שְׂנַמְשִׁיד לְעַצְמָנוּ כָּל הַצְּדָקוֹת, כִּי דֶרֶךְ הַצְּדָקָה לְמוֹשֶׁד לְאֲמַת בַּנַּ"ל. נִמְצָא בְּשׂוּהָ הָאִישׁ אֲמַת מוֹשֶׁד לְעַצְמוֹ הַצְּדָקוֹת, אִזִּי אֵין לָהֶם כַּח הַצְּדָקָה וְאֵין כַּח בְּמַחְשַׁבְתָּם לְהִתְקִים בַּנַּ"ל:

וְמֵה שֶׁצִּדְקָה נִמְשַׁכֶּת לְאֲמַת, כִּי צְדָקָה הוּא בְּחִינַת אֲמַת, כִּי אֲמַת הוּא אֶחָד, כִּי אֶחָד הוּא רַק אֶחָד, כִּי לִפְנֵי אֶחָד מֵה אֲתָה סוֹפֵר (סֵפֶר יִצְיָה), וְאִם יֵשׁ שְׁנֵי וְכוּ' אֵינּוּ אֶחָד, וְכֵן הָאֲמַת הוּא רַק אֶחָד, כִּי בְּשֵׁאוֹמְרִים עַל אִיזָה דְּבַר הָאֲמַת, אִי אֶפְשֶׁר לֹמַר כִּי אִם אֶחָד, דֶּהֵינּוּ הָאֲמַת כְּמוֹ שֶׁהוּא, אֲבָל שְׂקָר אֶפְשֶׁר לֹמַר עַל דְּבַר אֶחָד דְּבָרִים רַבִּים, כְּמַבְאָר בְּמָקוֹם אַחֵר.

(לְעִיל בְּסִימָן נֹא, עֵינֵן שֵׁם מֵה שֶׁמְבַאָר שֵׁם, כִּי עַל כָּלִי כְּסָף אִי אֶפְשֶׁר לֹמַר הָאֲמַת כִּי־אִם אֶחָד, דֶּהֵינּוּ שֶׁהוּא כָּלִי כְּסָף לְבַד, אֲבָל אִם יִרְצֶה לֹמַר שְׂקָר, יוֹכַל לֹמַר הַרְבֵּה, כִּי יוֹכַל לֹמַר שֶׁהוּא כָּלִי זָהָב אוֹ נְחֹשֶׁת אוֹ שָׁאָר שְׁמוֹת, וְכֵן בְּכָל הַדְּבָרִים שֶׁבְּעוֹלָם, אִי אֶפְשֶׁר לֹמַר הָאֲמַת כִּי אִם דְּבַר אֶחָד כְּמוֹ שֶׁהוּא, אֲבָל הַשְּׂקָר הוּא הַרְבֵּה בַּנַּ"ל, נִמְצָא שֶׁאֲמַת הוּא אֶחָד, וְעֵינֵן שֵׁם עוֹד דְּבָרִים נִפְלְאוִים מְעַנֵּן הָאֲמַת שֶׁהוּא אֶחָד, עֵינֵן שֵׁם).

וְעַל־כֵּן קִדְשָׁא בְּרִידָה הוּא וְאוֹרִיתָא וְיִשְׂרָאֵל כְּלָא חָד, כִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אֲמַת, וְתוֹרַתוֹ אֲמַת, וְיִשְׂרָאֵל אֲמַת, וְכִיּוֹן שְׂכַלָם אֲמַת - הַבַּל אֶחָד, כִּי בְּאֲמַת אֵין בּוֹ שׁוּם שְׁנוּי, כְּמוֹ שְׂכַתוֹב (מֵלֵאכִי ג): אֲנִי ה' לֹא שְׁנִיתִי, וְאַתֶּם בֵּית יַעֲקֹב לֹא כְּלִיתֶם; כִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אֲמַת, וְהוּא אֶחָד כָּלִי שְׁנוּי, חֵם וְשְׁלוֹם, בַּנַּ"ל,

וְהִשְׁנוּי הוּא רַק אֵצֶל הַמְקַבְּלִים, כִּי כְּפִי הַמְקַבֵּל בֵּן נִתְהוּהוּ אֵצֶל הַשְּׁנוּי, אֲבָל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אֵין בּוֹ שׁוּם שְׁנוּי, חֵס וְשְׁלוֹם. וְזֶה בְּחִינַת שְׁמֻשׁ, כִּי הַשְּׁמֻשׁ הוּא רַק בַּח אֶחָד לְבַד, וְהַשְּׁנוּי הוּא אֵצֶל הַמְקַבְּלִים, כִּי כַּמָּה שְׁנוּיִים נִתְהוּיִים עַל־יְדֵי הַשְּׁמֻשׁ, כַּגּוֹן לְהִתְיָד וּלְהַקְפוֹת, לְקַרֵּר וּלְחַמֵּם, וּשְׂאֵר הַכּוֹחוֹת, כַּמְבָאָר בְּמָקוֹם אַחֵר. וְזֶה רַק מַחְמַת הַמְקַבְּלִים, כַּגּוֹן כְּשֶׁהַשְּׁמֻשׁ בָּאָה עַל שְׁעוּה - מִתְּכַת אוֹתוֹ, זֶה מַחְמַת שֶׁהַשְּׁעוּה אֵינוֹ קֹשֶׁה בְּאֵמַת, וְעַל כֵּן נִתְהוּהוּ אֵצֶלָה הַכַּח לְהִתְיָד, וְכֵן בְּשְׂאֵר הַכּוֹחוֹת, אֲבָל הַשְּׁמֻשׁ הוּא רַק בַּח אֶחָד לְבַד.

וְזֶה בְּחִינַת צְדָקָה, שֶׁהִיא בְּחִינַת שְׁמֻשׁ, בְּחִינַת אֵמַת כַּגּוֹן לְבַד, בְּחִינַת (מֵלָאכִי ג): וְזָרְחָה לְכֶם יִרְאִי שְׁמִי שְׁמֻשׁ צְדָקָה. וְזֶה שְׂאֵמְרוּ חֲכָמֵינוּ וְזָרוּנֵם לְבָרְכָה (בְּרִכּוֹת ו): כְּרוּם זֹלַת לְבַנְי אָדָם - כִּיֹּן שְׁנִצְטָרֵךְ אָדָם לְבְרִיּוֹת, פָּנָיו מִשְׁתַּנֵּן לְכַמָּה גּוֹנִין, כִּי עַל־יְדֵי הַצְּדָקָה בָּאִים כַּמָּה שְׁנוּיִים, וְהַכֵּל הוּא רַק מַחְמַת הַמְקַבְּלִים, אֲבָל הַצְּדָקָה שֶׁהִיא בְּחִינַת אֵמַת, בְּחִינַת שְׁמֻשׁ כַּגּוֹן לְבַד, הוּא רַק בַּח אֶחָד לְבַד, וְאֵין בָּהּ שְׁנוּי כַּגּוֹן לְבַד, וְהַשְּׁנוּי הוּא רַק אֵצֶל הַמְקַבְּלִים שְׁנִשְׁתַּנֵּן פְּנֵיהֶם לְכַמָּה גּוֹנִין, וְיֵשׁ שְׁנִשְׁתַּנָּה פְּנָיו מַחְמַת גְּדֻלוֹת שְׁיֵשׁ לוֹ, בְּאִשֶּׁר שְׂאֵינוֹ רְאוּי לוֹ שְׁיִצְטָרֵךְ לְבְרִיּוֹת, וְיֵשׁ מַחְמַת קִמְנוּת - עַל שֶׁהוּא נִצְטָרֵךְ לְבְרִיּוֹת, וְיֵשׁ שְׁנִשְׁתַּנָּה פְּנָיו מַחְמַת שְׂמֻחָה, שֶׁשְׂמֻחַ עַל שְׁנוֹתָנִים לוֹ, וְגַם בְּזֶה יֵשׁ שְׁנוּיִים, כִּי יֵשׁ מִי שֶׁשְׂמֻחַ מְאֹד עַל שְׁנוֹתָנִין לוֹ, נִמְצָא שֶׁהַשְּׁנוּיִים הוּא רַק אֵצֶל הַמְקַבְּלִים, כֵּל אֶחָד לְפִי בְּחִינַתוֹ כֵּן נִשְׁתַּנֵּן פְּנֵיהֶם כַּגּוֹן לְבַד.

אבל הצדקה היא רק פח אחד לבד, כי היא בחינת אמת, בחינת שמש, ועל פן מושכת עצמה לאמת כנ"ל.

ויעקב שהוא בחינת אמת, כמו שכתוב (מזכה ז): תתן אמת ליעקב, נאמר בו (בראשית לב): ויזרח לו השמש, הינו בחינת ולנו תהיה צדקה הנ"ל, כי שמש היא בחינת צדקה כנ"ל: וזרחה לכם יראי שמי שמש צדקה; הינו שיעקב על ידי האמת היה לו פח להמשיך ולהזריח לעצמו כל הצדקות, שהם בחינת שמש, וזה: ויזרח לו השמש - לו דיקא, בחינת ולנו תהיה צדקה כנ"ל:

בגמרא (יבמות צו:): מעשה שנחלקו בבית המדרש, עד שנקרע ספר תורה מחמתו. ואמר: תמה אני אם לא יהיה בית זה עבודת אלילים. נמצא, שעל ידי מחלקת נעשה עבודת אלילים וכפירות. וזה שכתוב (תהלים קס): אשר חשבו רעות בלב כל יום יגורו מלחמות - שעל ידי המלחמות, הינו מחלקת, על ידו חשבו רעות בלב, על ידי זה באים מחשבות רעות, הינו כפירות כנ"ל: ונתקון לזה - למסור המלחמה לה, שה' ילחם המלחמה כנ"ל. וזה בחינת שתיקה, הינו שצריך לשתק להם, רק לסמך על ה' שהוא ילחם בשבילנו, וזה בחינת (שמות יד): ה' ילחם לכם ואתם תחרישון. ועל ידי השתיקה זו נתעלה המחשבה, כי נתבטלין מחשבות רעות של כפירות כנ"ל, וזה בחינת: שתק, כך עלה במחשבה (מנחות כט), שעל ידי השתיקה נתעלה המחשבה כנ"ל. אך כשגם הם שותקים, אזי יכולים, חס

וְשָׁלוֹם, לְקַלְקַל הַתְּקוּן שְׁנַעֲשֶׂה עַל יְדֵי שְׁתִּיקָתוֹ, וְזֶה בְּחִינַת (תהלים קכט): עַל גְּבֵי חֲרָשׁוֹ חוֹרְשִׁים - לְשׁוֹן שְׁתִּיקָה, בְּחִינַת: וְאַתֶּם תַּחֲרִישׁוּ; הֵינּוּ שְׁשִׁתִּיקְתֶּם עוֹלָה עַל גְּבוֹ כַּנְּ"ל. וְזֶהוּ: הָאָרִיכוּ לְמַעֲנֵיתֶם - זֶה בְּחִינַת הַצְּדָקָה שְׁלֵהֶם, בְּחִינַת (בראשית ל): וְעָנְתָה בִּי צְדָקָתִי; הֵינּוּ שְׁעַל יְדֵי הַצְּדָקָה שְׁלֵהֶם, הֵם יְכוּלִין, חֵם וְשָׁלוֹם, לְהַתְגַּבֵּר, שְׁשִׁתִּיקְתֶּם יַעֲלֶה, חֵם וְשָׁלוֹם, עַל שְׁתִּיקְתְּנוּ, בְּבְחִינַת: עַל גְּבֵי חֲרָשׁוֹ חוֹרְשִׁים וְכוּ'. וּמַחֲמַת זֶה אֵין מוֹעִיל הַעֲצָה הַנְּ"ל, דְּהֵינּוּ לְמִסַּר הַמְּלַחְמָה לָהּ, שֶׁהוּא בְּחִינַת: ה' יִלְחַם לָכֶם וְאַתֶּם תַּחֲרִישׁוּ כַּנְּ"ל, אֵךְ הָאִישׁ הָאֵמֶת מוֹשֵׁךְ לַעֲצָמוֹ כָּל הַצְּדָקוֹת, וְנִתְבַּטַּל כַּח הַצְּדָקָה שְׁלֵהֶם, וְאִזִּי מִמִּילָא נִתְבַּטַּל מַחֲשַׁבְתָּם הָרָעָה, וְנִתְבַּטַּלִּין כָּל הַכְּפִירוֹת כַּנְּ"ל:

רנב

כְּשֵׁיִשׁ אַחְדוֹת בֵּין הַצְּדִיקִים, אֵין הַצְּדָקָה מְזַקֶּת, כִּי עַל פִּי הַטָּבַע כְּשִׁנּוֹתֵינוּ צְדָקָה, נַחֲסֵר מֵאֵתוֹ מֵה שְׁנַתָּן, אֲבָל עַל-יְדֵי הָאֲחֻדוֹת שְׁבִין הַצְּדִיקִים יוּכַל לִתֵּן צְדָקָה וְלֹא יַחֲסֵר כְּלָל. וְכֵן עַל-יְדֵי זֶה יְכוּלִים שְׁיִהְיֶה לְהֶאֱדָם מְסִירַת נַפְשׁ בְּאֵמֶת, וְאִף עַל פִּי כֵן לֹא יִזִּיק לוֹ, וְיִשְׁאֵר בְּחַיִּים:

רנג

דַּע, שְׁמַעוּטָא שְׁנָה הוּא מְמַעַט תְּאוֹת נְאוּף, כִּי יֵשׁ אִישׁ בְּאָדָם מִתְחַלֵּת הַתּוֹלְדָה, שְׁמַהֲאֵשׁ הַזֶּה בּוֹעֲרִין בְּאָדָם כָּל

הַתְּבַעְרוֹת שֶׁל כָּל הַתְּאוֹוֹת, וְגַם כָּל הָאֲכִילָה וְשִׁתְיָה שְׁנוֹתְנִין לְהַגּוֹף, הָאֵשׁ הַזֶּה הוּא מְכֻלָּה וְשׁוֹרֵף הַכֹּל. וְעַל יְדֵי מְעוֹט שְׁנָה, הָאֵשׁ הַזֶּה נִחְלָשׁ וְאִין לֹא כַח לְבַעַר, אֲךָ שְׁמֹזִיק לְהַמּוֹחַ מְעוֹט שְׁנָה. וְכֵן רַבּוּי שְׁנָה, כְּשֶׁהָאָדָם מְכַרִּיחַ עַצְמוֹ לְיִשּׁוּן הַרְבֵּה, גַּם זֶה מִחְלִישׁ וּמְמַעֵט הָאֵשׁ הַנִּ"ל, וְגַם זֶה מְזִיק לְהַמּוֹחַ, רַק כְּשֶׁאָדָם יִשּׁוּן בְּמִדָּה כְּרְאוּי, אֲזִי תְּאוֹת הַמּוֹשְׁגָל בְּתַקְפָּה וְכַחַה, כִּי לֹא נִחְלָשׁ הָאֵשׁ הַנִּ"ל:

[כָּל] זֶה שְׁמַעְנוּ מִתּוֹךְ שִׁיחֻוֹתָיו הַקְּדוּשִׁים, וְתִכֵּן פּוֹנְתוֹ בְּזֶה לֹא בְּאֵר הַיָּטִב, אֲךָ כְּפִי מַה שֶּׁהִבְנֵיתִי מְשִׁיחֲתוֹ, הַפּוֹנֵה שְׂאִין מוֹעִיל שׁוֹם עֵצָה לְמַעַט תְּאוֹת נְאוּף עַל־יְדֵי אִיזָה תַּחְבוּלָה, כִּי מְזִיק לְהַמּוֹחַ, כִּי הִיָּה אֶפְשֶׁר לְהַחְלִישׁ הַתְּאוֹה עַל־יְדֵי מְעוֹט שְׁנָה אוֹ רַבּוּי שְׁנָה, אֲבָל שְׁנִיהֶם מְזִיקִים לְהַמּוֹחַ, עַל־כֵּן אִין חֻכְמָה וְאִין עֵצָה כְּנֹגֵד זֶה, רַק לְהַתְּחַזֵּק לְהִיּוֹת גְּבוּר לְכַבֵּשׁ אֶת יִצְרוֹ, וְהוֹ יַעֲזֹר לוֹ לְסַלֵּק תְּאוֹה זֹאת מֵאֲתוֹ]:

רנד

עֵינִים הֵם דְּבָרִים עֲלוּזִים וְגְבוּהִים מְאֹד, וְהֵם רוֹאִים תָּמִיד דְּבָרִים גְּדוּלִים וְנֹרְאִים, וְאִם הִיָּה הָאָדָם זוֹכֵה לְעֵינִים כְּשֵׁרִים, הִיָּה יוֹדֵעַ דְּבָרִים גְּדוּלִים רַק מִמָּה שֶׁעֵינָיו רוֹאוֹת, כִּי הֵם רוֹאוֹת תָּמִיד, אֲךָ שְׂאִין יוֹדֵעַ מַה רוֹאָה. כְּמוֹ לְמֹשֶׁה כְּשֶׁמַּעֲבִירִין דְּבַר לְפָנָי עֵינָי הָאָדָם בְּהַעֲבָרָה וּבְמַהִירוֹת גְּדוּל, וְאֲזִי אִין הָאָדָם יוֹדֵעַ מַה רָאָה, וְהִנֵּה אֵף שֶׁבְּשַׁעֲהָ שֶׁהַעֲבִירוֹ

הַדְּבָר לְפָנַי עֵינַי, בְּרָאִי רָאָה אוֹתוֹ בְּרָאִיָּה גְמוּרָה, עִם כָּל זֶה
 אֵין יוֹדֵעַ מָה רָאָה, כִּי אַף שְׁעֵינַי רָאוּ הַדְּבָר בְּשִׁלְמוֹת, עִם כָּל
 זֶה מִחֲמַת הַמְּהִירוֹת לֹא הָיָה פְּנָאֵי בְּכַדִּי שְׁיָבִיא הַרְאוֹת
 לְהַדְעַת שְׂיַדַע מָה רָאָה, כִּי לִידַע הַדְּבָר שְׂרָאָה זֶה תְּלוּי
 בְּדַעַת, וְלִזְה צְרִיךְ קָצַת זְמַן, שְׂיִשְׁהָה קָצַת הַדְּבָר הַנְּרָאָה לְפָנַי
 עֵינַי, בְּכַדִּי שְׁיָבִיא וְיִוָּשִׁיט כַּח הַרְאוֹת לְהַדְעַת אֶת הַדְּבָר
 הַנְּרָאָה, כִּדִּי שְׂיַדַע בְּהַדְעַת מָה רָאָה, וּמִחֲמַת הַמְּהִירוֹת לֹא
 רָאָה הַדְּבָר רַק בְּכַח הַרְאוֹת, אֲבָל לֹא הָיָה זְמַן לְהוֹשִׁיט הַדְּבָר
 לְהַדְעַת, וְעַל-כֵּן אֵינוֹ יוֹדֵעַ מָה רָאָה, וְכֵן הָאָדָם רוֹאֶה בְּעֵינָיו
 תָּמִיד דְּבָרִים גְּדוּלִים (הֵינּוּ מְרָאוֹת וְחִזְיוֹנוֹת), אֲדָּ שֶׁהוּא כְּמוֹ
 שְׂמַעְבִּירִין לְפָנָיו בְּהַעֲבָרָה בְּעֵלְמָא וּבְמְהִירוֹת גְּדוּל, עַל כֵּן אֵינוֹ
 יוֹדֵעַ מָה רָאָה כִּנְ"ל, וְהַבֵּן:

רנה

כִּשְׁהָאָדָם הוּא מֵאֲמִין בְּהַצְדִּיק כְּלִי שׁוּם דַּעַת, אֶפְשָׁר לוֹ
 לְפַל מֵהָאֲמוּנָה, כִּי מֵאֲמוּנָה לְבַד אֶפְשָׁר לְפַל;
 אֲבָל אִם יֵשׁ לוֹ גַּם דַּעַת, שְׂמַכִּין גַּם בְּהַדְעַת, אֲזִי אֵי אֶפְשָׁר לוֹ
 לְפַל:

רנו

שֵׁם אֶתָּה מְסַגֵּל עַל הַיָּם לְהַכְנִיעַ הַגְּלִים, וְהַסּוּד - בְּשׂוֹא גְלוּי
 אֶתָּה תְּשַׁבְּחָם (תהלים פט):

רנז

כִּי תָבֵא בְכֶרֶם רֶעֶד וְכוּ' (דברים כג). על פִּי מַעֲשֵׂה וְכוּ', שֶׁהִנִּיחָה לוֹ אָמוֹ צוֹאָה, שְׁמִי שְׂאִינוֹ יָכוֹל לְסַבְּלוֹ לֹא יִנִּיחֵנוּ לְהִיּוֹת אֲצִלוֹ, וְאִם לֹא יִצְטָרֵךְ לְעֹזֵר מִהֲרַחֲקִים עַל הַקְּרוֹבִים אֲצִלוֹ וְכוּ' (וַיִּתְפָּאֵר בְּמָקוֹם אַחֵר). כִּי כְּשֶׁאוֹכֵל יוֹתֵר מִצָּרְפוֹ, זֶה הַמֵּאֲכָל מִזִּיק לוֹ, כִּי כָּל דָּבָר יֵשׁ לוֹ שֶׁרֶשׁ שְׂיֵשׁ לוֹ חַיּוֹת מִמֶּנּוּ, כְּגוֹן הַסַּמִּים יֵשׁ לָהֶם חַיּוֹת מִמֶּה שֶׁהָאָדָם לוֹקַח אוֹתָם לְרִפּוּאָה, וְכֵן הַמֵּאֲכָלִים יֵשׁ לָהֶם חַיּוֹת מִזֶּה שֶׁהָאָדָם אוֹכֵל אוֹתָם וּמְקַבֵּל חַיּוֹת מֵהֶם, מִזֶּה יֵשׁ חַיּוֹת לְהַמֵּאֲכָלִים; אֲבָל כְּשֶׁאוֹכֵל יוֹתֵר מִצָּרְפוֹ, אֵין לוֹהַ הַמֵּאֲכָל מִמִּי לְקַבֵּל חַיּוֹת, מֵאַחַר שֶׁאֵין הָאָדָם צָרִיךְ אֵלָיו, וְהוּא דוֹמֵה כְּאִלוֹ הַנִּיחוֹ הָאָדָם לְתוֹךְ כְּלִי, שֶׁבּוֹדָאִי אֵינוֹ מְקַבֵּל חַיּוֹת מִשָּׁם, וְעַל כֵּן הַמֵּאֲכָל מְבַקֵּשׁ לוֹ חַיּוֹת לְהַחִיּוֹת עֲצָמוֹ, וְאֵזִי הוּא מוּצִיא הַחַיּוֹת שֶׁל הָאָדָם, וְעַל-יְדֵי-זֶה הוּא מִזִּיק לְהָאָדָם, וּמַחֲמַת זֶה נִצְטָרֵפִין עִמּוֹ אֲפֵלוֹ שְׂאֵר הַמֵּאֲכָלִים וּמִזִּיקִים לוֹ, וְזֶה: וְאֲכַלְתָּ כְּנַפְשֶׁךָ שְׁבַע-עָד - לֹא יוֹתֵר. וְזֶה: וְאֵל כְּלִיךָ לֹא תִתֵּן, הִינֵנו שְׂלֹא תֹאכַל יוֹתֵר מִצָּרְפֶּךָ, שְׁזֶה דוֹמֵה כְּגוֹתֵן לְתוֹךְ הַכְּלִי, מֵאַחַר שֶׁאֵין צָרִיךְ לוֹ כֵּן"ל:

רנח

כְּשֶׁיֵּשׁ מַחֲלָקָת עַל הָאָדָם, יְכוּלִים לְהַטּוֹת אוֹתוֹ מִדְּרֹךְ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְלְהַפִּילוֹ מִמְדֻרְגָתוֹ, חֵם וְשָׁלוֹם. וְזֶה שֶׁהִתְפָּאֵר דָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשָּׁלוֹם (תהלים קיט): רַבִּים רוּדְפֵי וְצָרִי, מַעֲדוֹתֶיךָ

לא נְטִיתִי - שָׁאֵף שֶׁהָיָה עָלָיו מִחֻלְקַת רַבִּים, עִם כָּל זֶה לֹא נָמָה
מִדְרֹךְ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ:

רנא

כְּשֶׁאָדָם מִתְבּוֹדֵד וּמִפְרֵשׁ שִׁיחָתוֹ וְצִעְרוֹ לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ,
וּמִתּוֹדֶה וּמִתְחַרֵּט עַל גְּדֹל הַפְּגָמִים שֶׁעָשָׂה, אֲזַי גַּם
הַשְׂכִּינָה כְּנִגְדּוֹ מִפְרֵשֶׁת לִפְנֵי שִׁיחָתָהּ וְצִעְרָהּ וּמִנְחַמַת אוֹתוֹ, כִּי
כָּל פָּגָם וּפְגָם שׁוֹפְגִים בְּנִשְׁמָתוֹ, פָּגָם אֲצִלָּה גַם בֵּן כְּבִיכּוֹל, וְזֶה
בְּחִינַת (דברים כו): אֵת ה' הָאֵמֶרֶת וְה' הָאֵמִירָךְ וְכו'. וְהִיא מִנְחַמַת
אוֹתוֹ שֶׁתִּבְקֶשׁ תַּחֲבוּלוֹת לְתַקֵּן כָּל הַפְּגָמִים:

רב

הַשֵּׁם הוּא הַנֶּפֶשׁ, כְּמוֹ שֶׁמִּבְאֵר בְּהַתּוֹרָה "הַיִּכַּל הַקֹּדֶשׁ" (בסיון
נט), עֵינַי שָׁם. בְּבְחִינַת (בראשית ב): נִפְשׁ חַיָּה הוּא שְׁמוֹ, עֵינַי
שָׁם. וַיֵּשׁ בְּבְחִינָה זוֹ מְסִירַת נֶפֶשׁ. כִּי יֵשׁ עֲשָׂרָה הַרוּגֵי מַלְכוּת,
שֶׁמְסֵרוּ נַפְשָׁם עַל קְדוּשַׁת הַשֵּׁם, בְּשִׁבִיל יַחֲוֹד קִדְשָׁא בְּרִיד הוּא
וְשִׁכְיִנְתָּהּ, כִּידוּעַ, שֶׁעָקַר הַיַּחֲוֹד עַל־יְדֵי מְסִירַת נֶפֶשׁ, וְהֵם רְאוּ
בְאוֹתָן הַדּוֹרוֹת, שֶׁאֵי אֶפְשֶׁר לְתַקֵּן וּלְעֲשׂוֹת יַחֲוּדִים לְמַעַלָּה כִּי
אִם עַל יְדֵי גִשְׁמוֹתֵיהֶם, עַל בֵּן מְסֵרוּ נַפְשָׁם עַל קְדוּשַׁת הַשֵּׁם, כִּי
כְּשֶׁהַנֶּפֶשׁ עוֹלוֹת לְמַעַלָּה עַל־יְדֵי מְסִירַת נֶפֶשׁ, אֲזַי הֵם חוֹזְרִים
לְהַשְׂכִּינָה, כִּי מִשָּׁם יֵצְאוּ, כִּי יִשְׂרָאֵל הֵם חֵלֶק אֱלֹהִים מִמַּעַל
מִמֶּשׁ, שֶׁהֵם חֵלְקֵי הַשְׂכִּינָה מִמֶּשׁ, בְּבְחִינַת: הַעֲמִסִּים מִנִּי בְטָן

(ישעיהו מו); וּבְשֵׁיהֶם חוֹזְרִים לְהִשְׁכִּינָהּ, אֲזֵי הַשְּׁכִינָה מִתְפָּאֶרֶת: חֲזִי בְּמַה בָּרָא קִאֲתִינָא לְגַבְדָּ (זוהר ויקרא דף יג), וְאֲזֵי מִתְעוֹרֵר הַשְּׁתוֹקְקוֹת עֲלֵיוֹן, וְנַעֲשֶׂה יְחוד, בְּיָדוּעַ. וְלַפְעָמִים בָּא לְצַרְדָּ זֶה הַרְיָגָה, חֶסֶם וְשְׁלוֹם, שְׁנֵהֲרָגִין, חֶסֶם וְשְׁלוֹם, בְּמַה וּכְמַה נְפִשׁוֹת מִיִּשְׂרָאֵל, בְּדִי שִׁיחָה יְחוד עַל־יְדֵי נְפִשׁוֹתֵיהֶם הָעוֹלוֹת לְמַעְלָה, כִּי לַפְעָמִים צְרִיכִין אֶל הַיְחוד הַרְבֵּה נְפִשׁוֹת מְאֹד, חֶסֶם וְשְׁלוֹם, עַל כֵּן בָּא הַרְיָגָה, חֶסֶם וְשְׁלוֹם:

וְכֵן עַל־יְדֵי אֲבֵדַת הַשֵּׁם, הֵינּוּ הַמְּפָרְסֵם, דְּהֵינּוּ שֵׁישׁ אֶחָד שֶׁהוּא מְפָרְסֵם וְאֵינּוּ מְפָרְסֵם, דְּהֵינּוּ שֶׁהוּא מְפָרְסֵם בְּפִי כָל וְהַכֹּל מְדַבְּרִים מִמֶּנּוּ, וְאֶף־עַל־פִּי־כֵן אֵינּוּ מְפָרְסֵם, כִּי אֵינּוּ חָשׁוּב כָּלָל. וְיֵשׁ אֶחָד שֶׁאֵינּוּ חָפֵץ בָּזֶה, רַק שֶׁאֵבֵד אֶת הַמְּפָרְסֵם, דְּהֵינּוּ אֲבֵדַת הַשֵּׁם, שֶׁהִיא הַנְּפִשׁ, דְּהֵינּוּ אֶף־עַל־פִּי שֶׁאֵין רְצוֹנוֹ שְׁלֹא יִהְיֶה מְפָרְסֵם, אֶף־עַל־פִּי־כֵן אֵבֵד אוֹתוֹ, כְּמוֹ שֶׁאָדָם אוֹבֵד דְּבַר שְׁלֹא בְרְצוֹנוֹ, דְּהֵינּוּ שֶׁאֵבֵד אֶת הַשֵּׁם, שֶׁהוּא בְּחִינַת מְפָרְסֵם שֵׁישׁ לוֹ שֵׁם בְּעוֹלָם. אֲבָל יֵשׁ אֶחָד שֶׁעוֹשֶׂה זֹאת בְּרְצוֹנוֹ וּבְדַעְתּוֹ, שֶׁמוֹסֵר אֶת נַפְשׁוֹ עַל קְדוּשַׁת הַשֵּׁם, דְּהֵינּוּ הַמְּפָרְסֵם שְׁלוֹ, שֶׁהוּא בְּחִינַת שֵׁם כַּנ"ל, שֶׁהוּא בְּחִינַת נַפְשׁ כַּנ"ל, וּמַחְמַת זֶה אֶף־עַל־פִּי שֶׁהוּא מְפָרְסֵם, אֶף־עַל־פִּי־כֵן אֵינּוּ מְפָרְסֵם כָּלָל, כִּי אֲדַרְבָּא, הוּא לְהַפְדָּ, כִּי הַכֹּל דוֹכְרִים עָלָיו וּבוֹדִים עָלָיו פְּזִיבִים שְׁלֹא עָלָה עַל דַּעְתּוֹ, וְיֵשׁ לוֹ שְׁפִיכוֹת דָּמִים מִמֶּשׁ מְזֵה, וְעוֹשֶׂה זֶה בְּכּוֹנֵה, כִּי הוּא בְּחִינַת מְסִירַת נַפְשׁ מִמֶּשׁ, כִּי הַשֵּׁם הוּא הַנְּפִשׁ כַּנ"ל, וְגַם יֵשׁ לוֹ שְׁפִיכוֹת דָּמִים מְזֵה כַּנ"ל, וְהוּא מְצִיל אֶת יִשְׂרָאֵל בָּזֶה

מִמָּה שֶׁהָיָה רָאוּי לָבוֹא עֲלֵיהֶם, חֵם וְשִׁלּוּם, בְּשִׁבִיל הַיַּחְדּוּד בְּנִ"ל,
וְעַל־יְדֵי מְסִירַת שְׁמוֹ שֶׁהוּא נִפְשׂוּ בְּנִ"ל, הוּא מְצִיל אוֹתָם בְּנִ"ל:

רסא

כְּשֶׁנּוֹפֵל אָדָם מִמְדַּרְגָּתוֹ, יֵדַע שֶׁמֶן הַשָּׁמַיִם הוּא, כִּי הַתְּרַחֲקוּת
- תְּחִלַּת הַתְּקַרְבוּת, עַל־בֵּן נֶפֶל, שְׂיִתְעוֹרֵר יוֹתֵר
לְהִתְקַרֵּב לַהֵשֶׁם יִתְפַּדֶּה. וְעַצְתּוֹ - שְׂיִתְחִיל מִחֲדָשׁ לִפְנֵים בְּעִבּוֹדַת
הַשֵּׁם, בְּאֵלוֹ לֹא הִתְחִיל עֲדוֹן כָּלֵל מֵעוֹלָם. וְזֶה כָּלֵל גָּדוֹל
בְּעִבּוֹדַת הַשֵּׁם, שְׁצַרִּיכִין מִמֶּשׁ בְּכָל יוֹם לְהִתְחִיל מִחֲדָשׁ: (וְעַן עֲנֵן
זֶה עוֹד בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת בְּסִפְרֵי רַבֵּנוּ ז"ל, כַּמָּה צָרִיךְ הָאָדָם לְהִתְחַזֵּק בְּעִבּוֹדַת ה', וְלִכְלִי
לִפְּל מִשׁוּם דְּבַר שְׁבַעֲוֹלָם, רַק לְהִתְחִיל בְּכָל פַּעַם מִחֲדָשׁ. עַן הֵיטֵב בְּעֲנֵן זֶה, וְיַעֲרֵב לְךָ
לְעַד.)

רסב

דַּע, שְׁעַל־יְדֵי הַתְּחִידוֹת הַתּוֹרָה נַעֲשֶׂה נְהָרוֹת, כִּי בְּשִׁמְתְּחִיל
לְחֲדָשׁ בַּתּוֹרָה, אֲזִי מִתְחִיל לְנַבֵּעַ מֵעַן, בְּבַחֲיִנַת (וְיֹאֵל ד):
וּמֵעַן מִבֵּית ה' יֵצֵא, שֶׁהוּא הַשֵּׁכֶל, כְּמוֹ שְׁכַתּוֹב (מִשְׁלֵי כד):
בְּחֻכְמָה יִבְנֶה בֵּית. וְזֶה הַמֵּעַן בַּתְּחִלָּה הוּא צַר וְקָטָן, וְאַחֲרֵי־כֵן
מִתְרַחֵב וּמִתְפַּשֵּׁט יוֹתֵר וְיוֹתֵר, עַד שֶׁנַּעֲשֶׂה מִמֶּנּוּ נְהָרוֹת, וְהַכֵּל
בְּאִים לְשִׁתּוֹת מֵאֵלוֹ הַנְּהָרוֹת.

עַל כֵּן מִי שְׂרוּצָה לְחֲדָשׁ חֲדוּשֵׁין דְּאוּרִיתָא שְׂיֵשׁ בְּהֵן מִמֶּשׁ,
הוּא צָרִיךְ לְבַבּוֹת מִקְדָּם, כִּי כְּשֶׁנַּעֲשֵׂין נְהָרוֹת הַנִּ"ל וְהַכֵּל

באים לשְׁתוֹת מֵהֶם, אֲזִי יבואוּ גַם־בֵּן קִלְפוֹת וְסִמְרָא אַחֲרָא, חֵם וְשְׁלוֹם, לְשִׁתוֹת גַּם־בֵּן מִשָּׁם, עַל־בֵּן צְרִיךְ לִבְכוֹת מִקְדָּם, וְאֲזִי עוֹשֶׂה עַל־יְדֵי הַבְּכִי נִהְרֹת, בְּבַחֲיַנְתָּ (איוֹב כח, עֵינַי רִשׁ"י שם): מִבְּכִי נִהְרֹת חֲבֵשׁ; שְׁעַל־יְדֵי הַבְּכִי מִתְקַן נִהְרֹת, וּמִשָּׁם שׁוֹתִין דִּי סְפוּקִים כָּל הַקִּלְפוֹת וְסִמְרָא אַחֲרָא. וְאַחֲרֵיכֶן, כְּשֶׁעוֹשֶׂה נִהְרֹת מִחֲדוּשֵׁין דְּאוּרִיָּתָא שְׁמַחֲדֵשׁ אַחֲרֵיכֶן, אֲזִי יִכּוֹל לְהַמְשִׁיכֶם רַק לְמִקּוּמוֹת שְׁצָרִיךְ, שְׁלֹא יִשְׁתּוּ מִמֶּנּוּ זָרִים. וְעַל־בֵּן חֲבוּר הַהִלְכוֹת וְהַחֲדוּשֵׁין נִקְרָא מִסְכְּתָא, זֶה בְּחִינַת (תהלים קב): וְשִׁקְוִי בְּכִי מִסְכְּתִי; שְׁצָרִיךְ לְמִסְךְ הַמְשַׁקָּה בְּכִי, כִּי צְרִיךְ לִבְכוֹת מִקְדָּם כַּנ"ל.

וְזֶה בְּחִינַת (תהלים קלז): עַל נִהְרֹת בְּבַל, שָׁם יִשְׁכְּנוּ גַם בְּכִינוּ - זֶה בְּחִינַת תִּלְמוּד בְּבַל, שְׁנַעֲשֶׂה אֶצֶל הַיְּשִׁיבוֹת, שְׁמַחֲדֵם נַעֲשִׂין נִהְרֹת כַּנ"ל. וְזֶהוּ: גַּם בְּכִינוּ - כִּי צְרִיךְ לִבְכוֹת מִקְדָּם, בְּבַחֲיַנְתָּ: וְשִׁקְוִי בְּכִי מִסְכְּתִי, כַּנ"ל:

רסג

דַּע, שְׁחֲלֵי הַקִּדְחָת, רַחֲמֵנָא לְצֻלָּן, בֵּא עַל־יְדֵי מַה שְׁאָדָם אוֹכֵל אֲכִילָה יִתְרָה, כִּי כְּשֶׁאוֹכֵל יוֹתֵר מִמָּה שְׁצָרִיךְ הוּא בְּחִינַת מֵאֵכֵל בְּהֶמָּה, כִּי גִדְרֵי הָאָדָם לֵאכֹל רַק כְּפִי מַה שְׁצָרִיךְ, וְכְּשֶׁאוֹכֵל יוֹתֵר הוּא מַעֲשֶׂה בְּהֶמָּה, שְׁאוֹכֵלֶת וְלוֹעֶסֶת כָּל הַיּוֹם, וְעַל־יְדֵי־זֶה בֵּא קִדְחָת, רַחֲמֵנָא לְצֻלָּן. וְכֵן כְּשֶׁנּוֹדֵמֵן לְהָאָדָם בְּתוֹךְ מֵאֵכֵל נִיצוּצוֹת, שְׁלֹא נִתְבָּרְרוּ עַדִּין מִמֵּאֵכֵל בְּהֶמָּה לְמֵאֵכֵל אָדָם,

על־ידי־זה בא גם כן חלי הנ"ל. (אם לא מי שהוא אדם גדול
 מאד שיכול לדלג מדרגה שלמה, ולהעלות המאכל למעלת
 מדבר), כי כשאוכל מאכל בהמה כנ"ל, נמצא שיצא מגדר
 אדם לגדר בהמה. וזה בחינת (תהלים 10): הרפכת אנוש לראשו;
 הינו שגדר אנושי למעלה ממנו, כי הוא למטה מגדר אדם, כי
 ירד לגדר בהמה כנ"ל, אזי: באנו באש ובמים - זה בחינת חלי
 הקדחת, רחמנא לצלן, שהוא איש ומים, חמימות וקרירות.

וזה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (באבות דר' נתן פ"א ובתנא דבי
 אלהו פל"א שם איתא לשון זה): בשעה שאמר הקדוש־ברוך־הוא
 לאדם הראשון: ואכלת את עשב השדה, נודעו איבריו. אמר:
 אני וחמור נאכל באבוס אחד. נודעו איבריו, זה בחינת חלי
 הקדחת, שבא על־ידי אכילת עשב השדה, על־ידי מאכל בהמה
 כנ"ל. וזה שאמרו: כיון ששמע בזעת אפך תאכל לחם נת־שבה
 דעתו, כי חלי הקדחת זה בחינת פגם הדעת, כי עקר הדעת
 הוא על ידי חבור איש ומים, וזה: כיון ששמע בזעת אפך וכו',
 כי רפואת החלי הנ"ל הוא על־ידי זעה, ועל־ידי־זה נת־שבה
 דעתו - הוא בחינת מה שנתרפא מחלי הנ"ל, שהוא שלמות
 הדעת כנ"ל:

רסד

צדקה היא תקון הברית. כי פגם הברית הוא, כי הוא היה
 צריך להשפיע בקדשה למקום שצריך להשפיע, והוא

סִלַק הַהִשְׁפָּעָה מִשָּׁם, וְהַמְּשִׁיכָה, חֵם וְשָׁלוֹם לְמָקוֹם אַחֵר, וְעַל־
 בֵּן הַתְּקוּן עַל־יְדֵי הַצְּדָקָה, שְׁעַל־יְדֵי־זוֹהַר חוֹזֵר וּמִשְׁפִּיעַ לְשָׁם, אֵל
 הַקְּדוּשָׁה, וְעַל־יְדֵי־זוֹהַר נִתְּתָקוּן. וְזוֹהַר בְּחִינַת: וַיְבֹאוּ הָאֲנָשִׁים עַל
 הַנָּשִׁים, הַנֶּאֱמָר בְּגִבְתַּת הַמִּשְׁכָּן (שְׁמוֹת לז). הֵינּוּ בְּחִינַת זְוֹג
 שְׁנַעֲשֶׂה עַל־יְדֵי הַצְּדָקָה שֶׁל גִּבְתַּת הַמִּשְׁכָּן כַּנִּל. וְעַל בֵּן כְּשִׁנּוּתוֹ
 לְעֵנִי שְׁאִינוֹ הִגּוּן, אֲזִי אֲדַרְבָּא הוּא נִפְגָּם יוֹתֵר, כִּי חוֹזֵר וּמִשְׁפִּיעַ
 לְמָקוֹם שְׁאִינוֹ צְרִיף. וְעֵינֵן בְּמָקוֹם אַחֵר (לְעִיל בְּסִי' לֵא, וּבְסִי' גַּד),
 שְׁמִבְּאָר גַּם בֵּן שְׁצַדְקָה הוּא תְּקוּן הַבְּרִית:

רסו

טַעַם עַל שְׁבִירַת כְּלֵי חָרֶם בְּשַׁעַת הַתְּקִשְׁרוֹת הַשְּׂדוּךְ, כִּי (כַּל)
 יֵאלוּ גִשְׁמוֹת שֶׁל הַזְּוֹג הֵם לְמַעְלָה אֶחָד, אֶךְ לְמַטָּה
 הַהִתְקִשְׁרוֹת וְהַתְּאֻחָדוֹת שְׁלָהֶם הוּא בְּהֶעָלֶם, כִּי אֵין יוֹדְעִין
 מִהִתְאֻחָדוֹת שְׁלָהֶם עַד הַשְּׂדוּךְ, וְאֲזִי נִתְּגַלָּה הַהִתְקִשְׁרוֹת שְׁלָהֶם,
 שְׁהִיָּה עַד עֵתָה בְּהֶעָלֶם. אֶךְ זֶה הַהִתְגַּלּוּת שֶׁל הַהִתְקִשְׁרוֹת
 שְׁנִתְּגַלָּה בְּעַת הַתְּנָאִים, הוּא בְּבְחִינַת: וְהַחִיּוֹת רָצוּא וְשׁוֹב (יחזקאל
 א); כִּי בְּשַׁעַת הַשְּׂדוּךְ נִתְּגַלָּה הַהִתְקִשְׁרוֹת, וְתִכְף וּמִיד נִתְּעָלֶם,
 כִּי אַחֲרֵיכֶן נִתְּפָרְדִין וְנִתְּרַחֲקוּן, כִּי עֵדוֹן הִיא אֲסוּרָה עָלָיו עַד
 הַחֲפָה. נִמְצָא שְׁבַשְׁעַת הַשְּׂדוּךְ נִתְּגַלָּה אֹזֵר הָאֻחָדוֹת שְׁלָהֶם
 שְׁהִיָּה עַד עֵתָה בְּהֶעָלֶם, וְתִכְף וּמִיד נִתְּעָלֶם כַּנִּל, בְּבְחִינַת:
 וְהַחִיּוֹת רָצוּא וְשׁוֹב כַּנִּל. וּבְשִׁבִיל זֶה שׁוֹכְרִין כְּלֵי חָרֶם בְּשַׁעַת
 הַתְּקִשְׁרוֹת הַשְּׂדוּךְ, כִּי כְּתִיב (שם): וְהַחִיּוֹת רָצוּא וְשׁוֹב כַּמְרָאָה

הַבּוֹק, פְּרוֹשׁ: כָּאוֹר הַיּוֹצֵא מִן הַחֲרָסִין; דִּהְיִנו הַנִּיצוֹץ שְׂיוֹצֵא
בְּשָׁעָה שְׂשׁוּבְרִין כְּלֵי חָרֶם, שֶׁהוּא רַק לְפִי שְׁעָה. וְעַל כֵּן בְּשָׁעַת
הַתְּקָשְׁרוֹת הַשְּׂדוּדָה שָׂאָז אֹר הָאֲחֵרוֹת שְׁלָהֶם נִתְגַּלָּה בְּבַחֲנֵית
רְצוּא וְשׁוּב כַּנְּ"ל, עַל-כֵּן שׁוּבְרִין כְּלֵי חָרֶם, זֶה מְרַמֵּז עַל סוּד:
וְהַחַיּוֹת רְצוּא וְשׁוּב כְּמַרְאֵה הַבּוֹק כַּנְּ"ל. (וְעַיֵן עוֹד מַעַם עַל זֶה לְעֵיל

בְּסִימָן ס', וּבְלִקוּטֵי תַנְיָנָא בְּסוּפּוֹ):

רסו

דַּע, שְׂמִיתוֹת בְּהֵמוֹת וְחַיּוֹת בְּלֹא זְמַנָּה, הוּא עַל-יְדֵי שְׂאִינָן
נִזְהָרִין בְּמַצּוֹת סִפָּה פְּרֵאוּי, כִּי סִפָּה בְּחִינּוֹת אִמָּא
דְּמִסְכְּכָא עַל בְּנִין (תִּיקוּיִם דִּף ג), בְּחִינּוֹת: אִם לְבִינָה תִקְרָא (מִשְׁלִי
ב). וְזֶהוּ בְּחִינּוֹת הַהֶבְדֵּל שְׂפִינָן גְּדֵר אָדָם לְגְדֵר בְּהֵמָה, כְּמוֹ
שְׂאִמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנֶם לְבִרְכָּה (בְּרִכוֹת י): פְּרָכִי נִפְשֵׁי אֶת ה' וְאֵל
תִּשְׁפָּחִי כָּל גְּמוּלוֹי - שְׁעֵשָׂה לָהּ דְּדִים בְּמִקּוֹם בִּינָה, אֲבָל
הַבְּהֵמָה יוֹנֶקֶת מִדְּדֵי בְּהֵמָה לְמַטָּה, וְזֶהוּ הַהֶפְרָשׁ שְׂפִינָן גְּדֵר אָדָם
לְבְּהֵמָה - שֶׁהָאָדָם יוֹנֵק מִדְּדֵי אָדָם, שֶׁהוּא בְּמִקּוֹם בִּינָה, בְּחִינּוֹת
אִם לְבִינָה תִקְרָא, בְּחִינּוֹת סִפָּה; אֲבָל הַבְּהֵמָה יוֹנֶקֶת מִדְּדֵי
בְּהֵמָה שֶׁהֵם לְמַטָּה. וְעַל כֵּן כְּשֶׁפּוֹגֵם בְּמַצּוֹת סִפָּה, אִזִּי נּוֹפֵל
מִבְּחִינּוֹת דְּדֵי אָדָם, שֶׁהֵם בְּמִקּוֹם בִּינָה, בְּחִינּוֹת סִפָּה, וְאִזִּי נּוֹפֵל
לְבַחֲנֵית דְּדֵי בְּהֵמָה, וְיוֹנֵק מִשָּׁם, נִמְצָא שְׂיוֹנֵק מִשְׁפַּע שֶׁל
הַבְּהֵמָה, וְעַל כֵּן יוֹנֵק אֶת חַיּוֹתָם, וְעַל יְדֵי זֶה הֵם מֵתִים, עַל יְדֵי
שְׂנוּטֵל מֵהֶם אֶת הַשְּׁפַעְתָּם, וְלְפִי הַפָּגֵם שְׂפָגֵם בְּסִפָּה כֵּן הוּא

נְפִילְתוֹ, וְכֵן נוֹטֵל אֶת הַשְּׁפַע שֶׁל הַבְּהֵמוֹת, וְכֵמוֹ כֵּן גֹּרֵם מִיתוֹת הַבְּהֵמוֹת וְהַחַיּוֹת, וְזֶהוּ בְּחֵינֵת: וְלִמְקַנְהוּ עֲשֵׂה סְפוֹת (בראשית לג)
- כִּי הַסְּפָה הוּא בְּשִׁבִיל מְקַנְהוּ כַּנִּ"ל:

גַּם הָעוֹסְקִין בְּבִנְיָן, מְזִיק לָהֶם, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנֶם לְבִרְכָה (סוּפָה יא): כָּל הָעוֹסֵק בְּבִנְיָן מִתְמַסְכֵּן; כִּי צָרִיךְ לְבָנוֹת הַבַּיִת בְּחֻכְמָה וְשִׁכְל, וְאִזּוּ אֵין מְזִיק לוֹ הַבְּנִיָּן, וְאִזּוּ רְאוּי לוֹ לְבָנוֹת בַּיִת, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (משלי כד): בְּחֻכְמָה יִבְנֶה בַּיִת וּבְתוֹבָנָה יִתְפוֹנֵן, וּבִדְרַעַת חֲדָרִים יִמְלֹאוּ, (כִּי יֵשׁ לוֹ מְקוֹם לְהַכְנִים הַשְּׁפַע). אֲבָל כְּשֶׁבּוֹנֶה בְּלֹא שִׁכְל, אִזּוּ מְזִיק לוֹ, וְעַל כֵּן מִתְמַסְכֵּן, כִּי זֶה עֲנִשׁוֹ עַל שֶׁפָּגַם בְּחֻכְמָה. כִּי הִיָּה רְאוּי לוֹ לְבָנוֹת הַבַּיִת בְּחֻכְמָה כַּנִּ"ל. וְעַל כֵּן עֲנִשׁוֹ שֶׁמִּתְמַסְכֵּן, שְׂזָה בְּחֵינֵת פָּגַם הַחֻכְמָה, בְּחֵינֵת: חֻכְמַת הַמַּסְכֵּן בְּזוּיָה (קהלת ט). וְעַל כֵּן עַל יְדֵי הַסְּפָה, שֶׁהִיא בְּחֵינֵת שִׁכְל, בְּחֵינֵת: אִם לְבִינָה כַּנִּ"ל - עַל־יְדֵי־זֶה יְכוּל לְבָנוֹת בַּיִת בְּבְחֵינֵת: בְּחֻכְמָה יִבְנֶה בַּיִת וְכו' כַּנִּ"ל:

וְזֶה בְּחֵינֵת: וַיַּעֲקֹב נָסַע סְפוֹתָהּ וַיְכֵן לוֹ בַּיִת (בראשית שם), כַּנִּ"ל:
וְזֶה בְּחֵינֵת שְׁבוּעוֹת, כִּי שְׁבוּעוֹת וְסְפוֹת הֵם אֶחָד, כִּי הַתּוֹרָה יוֹצֵאת מִבִּינָה שֶׁהִיא בְּחֵינֵת סְפָה, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (משלי א):
וְאֵל תִּפְּשׂ תּוֹרַת אִמְךָ, בְּחֵינֵת אִם לְבִינָה, שֶׁהִיא בְּחֵינֵת סְפָה כַּנִּ"ל:

וְעַל כֵּן תִּכְרָ אַחַר סְפוֹת הוּא שְׂמַחַת תּוֹרָה, כִּי מִבְּחֵינֵת סְפָה מִשֶּׁם יוֹצֵאת הַתּוֹרָה. נִמְצָא עַל יְדֵי שְׁנַכְנְסוּ בַּסְּפָה, נַעֲשִׂים

בְּעֶצְמָם בְּבַחֲיוֹת הַתּוֹרָה, כִּי מִשֵּׁם יוֹצֵאת הַתּוֹרָה כַּנִּל, וְאִזּוּ
 מִתְחַלֵּת הַתּוֹרָה, שֶׁהוּא בְּרֵאשִׁית, בְּחִינֹת בֵּית, הֵינּוּ בֵּית
 דְּבֵרֵאשִׁית, בְּחִינֹת: וַיַּעֲקֹב נָסַע סְפוֹתָהּ וַיִּבֶן לֹא בֵּית כַּנִּל. וְזֶהוּ
 בְּחִינַת סוּוּן, שָׂאוּ הוּא זְמַן מִתֵּן תּוֹרָה, רֵאשִׁי-תִבּוֹת: וַיַּעֲקֹב
 נָסַע סְפוֹתָהּ וַיִּבֶן לֹא בֵּית וְכוּ', כַּנִּל:

רסז

שְׁבוּעוֹת הוּא רְפוּאָה לְהִרְאָה, כִּי חֲמוּשָׁה בְּנֵפִי רֵאָה כַּנְגֵד
 חֲמוּשָׁה חֲמִשִּׁי תּוֹרָה (תִּיקוֹן כה), וּבְשִׁבְעוֹת מְקַבְּלִין
 הַתּוֹרָה, יְכוּלִין לְקַבֵּל חַיּוֹת חֲדָשׁ:

רסח

כְּשֵׁאִין הָאָדָם מִסְתַּכֵּל עַל הַתְּכֵלִית, לָמָּה לֹא חַיִּים. וְהִנֵּה
 הַנֶּפֶשׁ מִתְנַעֲנַעַת תְּמִיד לַעֲשׂוֹת רְצוֹן יוֹצְרָה, וּכְשִׁרְוָאָה
 שָׂאִין הָאָדָם עוֹשֶׂה רְצוֹנוֹ יִתְבָּרֵךְ, חֵס וְשְׁלוֹם, אִזּוּ הִיא מִתְנַעֲנַעַת
 מְאֹד לְחֹזֵר לְשִׁרְשָׁה, וּמִתְחַלֵּת לְהַמְשִׁיךְ עֲצָמָה לְהַסְתַּלֵּק מִגּוֹף
 הָאָדָם, וּמִזֶּה נִחְלָה הָאָדָם, עַל יְדֵי שֶׁנִּחְלַשׁ כַּח הַנֶּפֶשׁ, עַל יְדֵי
 שֶׁמְמַשְׁכֶּת עֲצָמָה מִמֶּנּוּ מַחֲמַת שָׂאִין מִמֶּלֶא רְצוֹנָה, כִּי הִיא רוֹצֵה
 רַק שְׂיַעֲשֶׂה רְצוֹן הַמְּקוֹם בְּרוּךְ הוּא: וּמִזֶּה שֶׁהָאָדָם חוֹזֵר
 לְבְרִיאֹתוֹ עַל יְדֵי רְפוּאוֹת, הוּא מַחֲמַת שֶׁהַנֶּפֶשׁ רוֹאֶה שָׂוָה
 הָאָדָם יְכוּל לְכַף עֲצָמוֹ לַעֲשׂוֹת הַפֶּךָ תְּאוּתוֹ וְרִגְלוֹתוֹ, כִּי הוּא
 מְרַגֵּל בְּאֲכִילַת לֶחֶם וּשְׂאֵר מֵאֲכָלִים, וְעַכְשָׁו כּוֹפֶה תְּאוּתוֹ וּמְקַבֵּל

רְפוּאוֹת וְסַמִּים מְרִים בְּשִׁבִיל בְּרִיאוֹתוֹ, וּמַחֲמַת שֶׁהַנֶּפֶשׁ רוֹאָה
 שֶׁהוּא יָכוֹל לְכַף תַּאֲוֹתוֹ בְּשִׁבִיל אֵיזָה תַּכְלִית, עַל פֶּן הִיא חוֹזֶרֶת
 יֵאלִיו, כִּי הִיא מִצְפָּה שְׂיִכַף תַּאֲוֹתוֹ בְּשִׁבִיל הַתַּכְלִית הָאֲמִתִּי -
 לַעֲשׂוֹת רְצוֹן יוֹצְרוֹ יִתְפַּרֵּד:

רסז

לְשׁוֹן רַבְּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה

מְדִירַת הַצְּדִיק נִפְרַ מַעֲשֵׂה הַדּוֹר. וְסִמֵּן לְדַבֵּר: וְהִיא יוֹשֶׁבֶת
 תַּנַּחַת הַתָּמַר (שׁוֹפְטִים ד'), וְאָמְרוּ חַכְמֵינוּ זְכוּרֵנָם לְבִרְכָה
 (מְגִלָּה יד): מַה תָּמַר אֵין לוֹ אֵלָא לֵב אֶחָד אַף יִשְׂרָאֵל בֵּן: (עַד פֶּאן
 לְשׁוֹנוֹ ז"ל)

ער

כְּמוֹ שֶׁיֵּשׁ הַתְּעוֹרְרוֹת מֵאָדָם לְחִבְרוֹ, כְּגוֹן כְּשֶׁרוֹאִין שְׂאֶחָד
 אוֹמֵר בְּקִשׁוֹת וְסִלִּיחוֹת בְּהַתְּעוֹרְרוֹת בְּלֵב גִּשְׁפָּר, אֲזִי חִבְרוֹ
 מִתְּעוֹרֵר מִפְּנֵי גַם כֵּן, כִּי מִתְּעוֹרֵר מִחִבְרוֹ וּמִתְחִיל לְהִסְתַּפֵּל עַל
 עַצְמוֹ, וְנִתְעוֹרֵר גַּם כֵּן, וּמִתְחִיל לֹאמֵר גַּם-כֵּן בְּקִשׁוֹת בְּהַתְּעוֹרְרוֹת
 הַלֵּב. כְּמוֹ כֵּן יֵשׁ אֵצֶל הָאָדָם עַצְמוֹ הַתְּעוֹרְרוֹת מִנֵּה וּבֵה,
 שְׂמִתְעוֹרֵר מִתּוֹךְ דְּבָרֵי עַצְמוֹ, דְּהֵינּוּ שְׂאוֹמֵר בְּקִשׁוֹת וּתְחִנּוֹת
 בְּהַתְּעוֹרְרוֹת וְצוּעֵק: וְיֵלֵךְ, וּבִתּוֹךְ כֶּד נִתְעוֹרֵר מִזֶּה וּמִתְחִיל
 לְהִסְתַּפֵּל עַל עַצְמוֹ: הֵיכֵן אֲנִי, וּמִי צוּעֵק כֶּד, הֲלֵא וְיֵלֵךְ, לִי
 מִמֶּשׁ, וּמִתְחִיל שְׁנִית לְצַעֵק וְיֵלֵךְ, לִי דִיקָא. וְאֵף שְׂבִתְחִלָּה נִדְמָה

לו כְּאֵלוֹ גַם־כֵּן אֹמֵר בְּאֵמֶת כְּרֵאוֹי, עִם כָּל זֶה אַחֲר־כֵּן רוֹאִין
הַהֶפְרֵשׁ בֵּין קִדְּם לְאַחַר כֵּן, וְהֵבִין:

רעא

צָרִיךְ שִׁיחִיָּה לְהֵאָדָם עֲזוֹת דְּקִדְּשָׁה, בְּמִבְאָר בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת,
כְּמוֹ שְׂאֵמְרוֹ (אבות פ"ה): הָיָה עֵז בְּנִמְר, וְכַמּוֹכָא לְעִיל,
וְאֶפְלוּ נִגְד הָרַב בְּעֵצְמוֹ צָרִיךְ שִׁיחִיָּה לוֹ עֲזוֹת, שְׂיַעֲזוּ פְּנֵיו לְדַבֵּר
עִמּוֹ כָּל מָה שְׂצָרִיךְ, וְלֹא יִתְבַּיֵּשׁ. וְזֶה שְׂאֶחָד מְקַרְב יוֹתֵר, הוּא
רַק עַל־יְדֵי שְׂיִישׁ לוֹ עֲזוֹת יוֹתֵר, וּמַחֲמַת זֶה מְדַבֵּר עִמּוֹ יוֹתֵר, אִךְ
זֶה תְּלוּי בּוֹה, שְׂזֶה שְׂיִישׁ לוֹ עֲזוֹת לְדַבֵּר, הוּא מַחֲמַת עֲבוּדָתוֹ
שֶׂהוּא עוֹשֶׂה וְעוֹבֵד הֶרְבֵּה אֶת ה', וּמַחֲמַת זֶה יֵשׁ לוֹ עֲזוֹת לְדַבֵּר
עִם הָרַב, וּמַחֲמַת זֶה שֶׂהוּא מְדַבֵּר עִמּוֹ, עַל יְדֵי זֶה עוֹשֶׂה וְעוֹבֵד
הֶרְבֵּה, עַל יְדֵי שְׂמַתְעוֹרֵר בְּיוֹתֵר עַל יְדֵי שְׂמְדַבֵּר הֶרְבֵּה עִמּוֹ,
נִמְצָא שְׂזֶה תְּלוּי בּוֹה. וְכֵן יֵשׁ כְּמָה דְּבָרִים בְּעוֹלָם שֶׂהֵם תְּלוּיִים
זֶה בּוֹה, וְאִין יוֹדְעִין מַהִיכֵן הַהֶתְחַלָּה, כִּי כָּל אֶחָד מִתְּחִיל
מַחֲבֵרו, כִּי זֶה תְּלוּי בּוֹה בְּנ"ל:

ערב

הַיּוֹם אִם בְּקוֹלוֹ תִשְׁמְעוּ (תהלים צה). זֶה כָּלֵל גְּדוֹל בְּעֲבוּדָת
הַשֵּׁם, שְׂלֹא יֵשִׁים לְנִגְד עֵינָיו כִּי־אִם אוֹתוֹ הַיּוֹם, הֵן
בְּעֶסֶק פְּרִנְסָה וְהַצְמַרְכוּתוֹ, צָרִיךְ שְׂלֹא יַחֲשֵׁב מִיּוֹם לְחִבְרוֹ,
כְּמוֹכָא בְּסִפְרִים, וְכֵן בְּעֲבוּדָתוֹ יִתְפַּרֵּד לֹא יֵשִׁים לְנִגְד עֵינָיו כִּי

אם אותו היום ואותו השעה, פי פְּשׁוּרֵצִין לַכֵּנִס בַּעֲבוּדַת הַשָּׁמַיִם, נְדָמָה לְהֵאָדָם כְּאֵלוֹ הוּא מִשָּׂא כְּבֵד, וְאִי אֶפְשֶׁר לוֹ לִשְׂאֵא מִשָּׂא כְּבֵד כּוּזוֹ. אֲבָל בְּשִׁיחֵשֶׁב שְׂאִין לוֹ רַק אוֹתוֹ הַיּוֹם, לֹא יִהְיֶה לוֹ מִשָּׂא כְּלָל, וְגַם שְׂלֵא יִדְחָה אֶת עֲצֻמוֹ מִיּוֹם לְיוֹם, לֵאמֹר: מִחֵר אֶתְחִיל, מִחֵר אֶתְפִּיל בְּכוֹנָה וּבְכֹחַ פְּרָאוֹי, וְכִיּוֹצֵא בְּזוֹה בְּשָׂאֵר הָעֲבוּדוֹת, כִּי אֵין לְאָדָם בְּעוֹלְמוֹ כִּי אִם אוֹתוֹ הַיּוֹם וְאוֹתוֹ הַשָּׁעָה שְׁעוֹמֵד בּוֹ, כִּי יוֹם הַמַּחֲרָת הוּא עוֹלָם אַחֵר לְגַמְרֵי. הַיּוֹם אִם בְּקוֹלוֹ תִשְׁמְעוּ - הַיּוֹם דִּיקָא, וְהֵבִין:

רעג

דַּע, שְׂיֵישׁ בָּנִים שְׁמוּלִידִים בְּזוֹה הָעוֹלָם, אֲבָל יֵישׁ בְּנֵי עֲלִיָּה גְדוֹלִים מְאֹד, שְׁמוּלִידִים נְשָׁמוֹת שְׁהֵם לְמַעְלָה מֵהַנְּשָׁמוֹת הַמַּתְלַבְּשִׁים בְּבָנִים הַנוֹלָדִים בְּעוֹלָם. כִּי כָל הַנְּשָׁמוֹת שְׁהֵם בְּעוֹלָם הֵם שְׂשִׁים רְבוּא, וְאִף שְׂיֵישׁ יוֹתֵר, הֵם רַק מֵהַתְּחִלָּקוֹת הַנִּיצוּצוֹת, אֲבָל בְּכָלל הֵם רַק שְׂשִׁים רְבוּא. אֲבָל אֵלוֹ הַנְּשָׁמוֹת הַגְּדוֹלִים הֵם לְמַעְלָה מִשְׂשִׁים רְבוּא נְשָׁמוֹת שְׁמַתְלַבְּשִׁים בְּזוֹה הָעוֹלָם, כִּי הֵם אֵינָם רְאוּיִין כְּלָל לְהַתְּלַבֵּשׁ בְּזוֹה הָעוֹלָם, וְאֶפְלוּ כְּשֶׁבְּאִין בְּזוֹה הָעוֹלָם, הֵם אֵינָם נַחֲשָׁבִים מוֹה הָעוֹלָם כְּלָל. וְזוֹה בְּחִינוֹת בְּנֵי מִשָּׂה, שְׁפִתוּב בְּהֵם: וּבְנֵי רְחִבְיָה רְבוּ לְמַעְלָה, וּדְרָשׁוּ חֲכָמֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבָרְכָה (בְּרֻכּוֹת ז'): לְמַעְלָה מִשְׂשִׁים רְבוּא; כִּי הֵם לֹא הָיוּ נַחֲשָׁבִים בְּכָלל הַשְּׂשִׁים רְבוּא, כִּי הֵם הָיוּ לְמַעְלָה מֵהֵם
כַּנְּ"ל:

רעד

דַּע, שׁיִישׁ רְשָׁעִים שְׁעוֹבָדִים וַיִּגְעִים כָּל יְמֵיהֶם כְּדִי לַעֲקֹר עֲצָמוֹן
 מֵהַשָּׁם יִתְבָּרֵךְ וּמִתּוֹרָתוֹ לְגַמְרֵי, כִּי הַנִּקְדָּה הַקְדוּשָׁה שֶׁל
 קְדֻשַׁת יִשְׂרָאֵל שׁיִישׁ עַדִּין בְּתוֹכְכֶם, אַף עַל פִּי שֶׁהֵם רְשָׁעִים
 גְּמוּרִים, הִיא מְבַלְבֶּלֶת אוֹתָם, וּמְבִיאָה בָּהֶם הִרְהוּרֵי תְשׁוּבָה
 וַיִּרְאֶה מֵאִימַת הַדִּין הַגָּדוֹל, וּמַחְמַת זֶה אֵין לָהֶם תַּעֲנוּג
 מִהֶעֱבֵרוֹת וְהַתְּאוּוֹת שְׁלָהֶם, עַל כֵּן הֵם מִתְּאוּיִם וַיִּגְעִים כְּדִי
 שְׁיִגְעוּ לְכַפִּירָה גְּמוּרָה בְּדַעְתָּם, חֵם וְשָׁלוֹם, בְּאִפְּן שְׁלֹא יִהְיֶה
 לָהֶם עוֹד צַד סָפֵק לְנִטּוֹת אֶל הָאֱמֶת. אֲבָל צְרִיכִים לְזֶה יִגְעֶה
 גְּדוּלָּה מְאֹד מְאֹד כַּמָּה וְכַמָּה שָׁנִים, רַחֲמָנָא לְצַלָּן, רַחֲמָנָא
 לְשׁוֹבוֹן, כִּי הִיְהִירוֹת שְׁבָהֶם אֵינָה מִנַּחַת אוֹתָם, וּמְבַלְבֶּלֶת אוֹתָם

תְּמִיד:

וְדַע, שׁיִישׁ מֵהֶם, כְּשֶׁמִּזְנִיעִין וּבְאֵין לְמָה שְׁהִתְאוּוֹ, דְּהֵינּוּ לְכַפִּירָה
 גְּמוּרָה, חֵם וְשָׁלוֹם, כְּלִי שׁוֹם סָפֵק, אֶל הָאֱמֶת, אֲזִי תִכְרַף
 וּמִיד מֵתִים מִן הָעוֹלָם, וְאֲזִי רוֹאֵין הָאֱמֶת:

ערה

דַּע, שְׁכָּל מִצְוָה וּמִצְוָה שְׁעוֹשִׂין, נַעֲשֶׂה מִמֶּנָּה גַר אֶחָד.
 וְכִשְׁנִסְתִּילַק הָאָדָם, אִם הִיא נִשְׁמָה גְּדוּלָּה, שְׁהִיא יִקְרָה
 מְאֹד בְּעֵינֵי הַשָּׁם יִתְבָּרֵךְ, אֲזִי נוֹתֵנִין לָהּ לְהִיּוֹת מַחֲפֵשׁ בְּגִנְיָא
 דְּמִלְכָּא, שְׁיַחֲפֵשׁ וַיִּקַּח לוֹ מֵה שְׁיִרְצָה מִגְּנִזֵי הַמְּלָךְ יִתְבָּרֵךְ, וְזֶהוּ

תכלית כל תענוגי עולם הבא. ולחפוש צריכין גרות, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (פסחים י:), שחפוש בגרות, ולמדו מפסוק: גר ה' נשמת אדם חופש כל חדרי בטן, והגרות נעשין מן המצוות כנ"ל, בבחינת: גר מצוה (משלי ו), ואצל אלו הגרות מחפשת הנשמה אחר ההסתלקות בגנוי דמלכא. וזה בחינת: במתים חפשי - כיון שמת אדם נעשה חפשי מן המצוות (שבת קנא:). חפשי, הינו בחינת החפוש שנעשה מן המצוות, כי המצוות הם גרות שעל-ידם החפוש כנ"ל. אבל יש צדיק שפמית עצמו בחייו, וגם בעודו בחיים הוא מחפש בגנוי אביו:

רעו

רעו, כי אכילת שבת אינה בשביל שביעה כלל, רק בגין דיתברכין בלהו שתא יומין, כמובא בזהר (יתרו פח), כי מאכילת שבת נשפעין ונתברכין כל ששת הימים. כי עקר השביעה - בשבת, כי סומא אין לו שבע, כמו שלמדו רבותינו זכרונם לברכה (יומא עד:). מפסוק: המאכילך מן במדבר למען ענתך וכו'. ופסיעה גסה נוטלת מאור עיניו של אדם ומהדר לה בקדושא דבי שמישי (ברכות מג:). נמצא שעקר שלמות מאור עינים הוא בשבת, ועל כן אז השביעה, כי השביעה על ידי ראית עינים כנ"ל. וזה: פוסעים בו פסיעה קטנה, סועדים בו לברך שלש פעמים; הינו שבשבת פוסעים פסיעה קטנה, שעל ידי זה המאור עינים בשלמות, שעל ידי זה השביעה כנ"ל. ועל כן מה

שְׂפֹעָדִים בּוֹ שְׁלֹשׁ פְּעָמִים, הוּא רַק לְבָרֶךְ, דְּהֵינּוּ בְּגִין דִּיתְפָּרְכוּן
כָּל שְׂתָא יוֹמִין כְּנ"ל, אֲבָל בְּשִׁבִיל שְׂפַת עֲצָמוּ לֹא הִיָּה צְרִיךְ
לְאֹכַל כָּל כֶּךָ שְׁלֹשׁ פְּעָמִים, כִּי בְּשִׂפַת הַשְּׂבִיעָה, רַק הוּא לְבָרֶךְ
כְּנ"ל:

רעז

דַּע, כְּשֵׁישׁ מַחְלָקַת עַל הָאָדָם, אֵין לַעֲמֹד עֲצָמוּ כְּנֻגַד
הַשְּׂוֹנְאִים, לֹמַר: כְּמוֹ שְׁעוּשָׂה לִי כִן אַעֲשֶׂה לּוֹ כְּנֻגַדּוֹ; כִּי
זֶה גֹרֵם שְׁהַשְּׂוֹנָא יָבוֹא לְמִבְקָשׁוֹ, לְרֹאוֹת בּוֹ, חֶסֶם וְשְׁלוֹם, מַה
שֶׁהוּא רוֹצֵה לְרֹאוֹת בּוֹ, רַק אֲדַרְבְּא, רֵאוּי לְדוֹן אוֹתָם לְכַף זְכוּת,
וְלַעֲשׂוֹת לָהֶם כָּל הַטּוֹבוֹת, בְּחִינּוֹת: וְנִפְשֵׁי כְּעַפְרָ לְכָל תְּהִיָּה -
כְּמוֹ הַעֲפָר שֶׁהֵבֵל דְּשִׁין עָלֶיהָ, וְהִיא נוֹתֶנֶת לָהֶם כָּל הַטּוֹבוֹת:
אֲכִילָה וְשִׁתְיָה וְזֹהָב וְכֶסֶף וְאַבְנִים טוֹבוֹת - הֵכֵל הִיָּה מִן הַעֲפָר;
כְּמוֹ כִּן אַף־עַל־פִּי שֶׁהֵם חוֹלְקִים עָלָיו וּמִבְקָשִׁים רַעְתּוֹ, אַף־עַל־
פִּי־כֵן יַעֲשֶׂה לָהֶם כָּל הַטּוֹבוֹת, כְּמוֹ הַעֲפָר כְּנ"ל.

וְהוּא כְּמִשְׁלַל, כְּשֶׁאֶחָד חוֹתֵר תַּחַת בֵּית חֲבֵרוֹ, אִם הוּא יַעֲמֹד
עֲצָמוּ וְיַחְתֵּר גַּם כִּן כְּנֻגַדּוֹ, אִזִּי בּוֹדָאֵי בְּקַל יָבוֹא הַחוֹתֵר
לְמִבְקָשׁוֹ, אֲבָל כְּשֶׁאֶחָד חוֹתֵר וַחֲבֵרוֹ עוֹמֵד בְּפָנָיִם וְשׁוֹפֵךְ עֲפָר
וְעוֹשֶׂה תַל כְּנֻגַדּוֹ - אִזִּי מִפִּיר מַחֲשַׁבְתּוֹ, וְאִינוּ יָכוֹל הַשְּׂוֹנָא
לַעֲשׂוֹת מִבְקָשׁוֹ. כְּמוֹ כִּן אֵין לַעֲמֹד כְּנֻגַד הַשְּׂוֹנְאִים לַעֲשׂוֹת
כְּנֻגַדָם, שְׂזֵהוּ בְּחִינַת שְׁחוֹתֵר גַּם כִּן כְּמוֹ הַשְּׂוֹנָא, שְׁעַל־יְדֵי־זֶה
יָבוֹא לְמִבְקָשׁוֹ בְּקַל. אֲבָל עַל־יְדֵי בְּחִינַת עֲפָר, בְּחִינַת וְנִפְשֵׁי

כַּעֲפָר בַּנֶּ"ל, עַל־יְדִיּוֹה מִפִּיר מַחְשֶׁבֶת הַשּׁוֹנֵא בַּנֶּ"ל, וְאִזִּי בּוֹרָה
 שַׁחַת בָּהּ יִפֹּל, כִּי נוֹפֵל וְנִשְׁאָר בְּהַשְׁחַת שְׁפָרָה עַל חֲבָרוֹ עַל יְדֵי
 הַעֲפָר שֶׁנִּשְׁפָּד עָלָיו, כִּי חֲבָרוֹ עוֹמֵד וְשׁוֹפֵד עָלָיו עֲפָר כַּנֶּגְדוֹ
 בַּנֶּ"ל, עַל־יְדֵי בְּחִינַת וְנִפְשֵׁי כַּעֲפָר בַּנֶּ"ל:

וְכָל זֶה כְּשֶׁהַחֲלֻקִּים הֵם רְשָׁעִים, אֲבָל כְּשֶׁחֲלֻקִּים עָלָיו
 צְדִיקִים, בְּדָאֵי בּוֹנֵתֵם הוּא רַק לְטוֹבָה, שְׁמֵרִימִין וּמְנַשְׂאִין
 אוֹתוֹ עַל־יְדִיּוֹה, וּמִמְתִּיקִים דִּינִים מֵעָלָיו, וְהוּא כְּמוֹ אֶחָד שְׁחוֹפֵר
 עֲצָמוֹ תַּחַת חֲבָרוֹ וּמִשְׁלִיף לוֹ מִתְּנֶה טוֹבָה, וְכִמוֹ שְׁמִצִּינוּ כְּעֵין זֶה
 בְּצַדְקָה, שְׂכָמָה תִּנְאִים הַשְּׁלִיכוּ צְדָקוֹת בְּהִצְנַע, כְּדֵי שְׁלֹא יִדַּע
 הַמְּקַבֵּל (כתובות סו:), כֵּן זֹאת הַמַּחְלָקֶת שֶׁל צְדִיקִים הוּא שְׁנוֹתָנִין
 לוֹ טוֹבָה בְּהָעֵלֶם וְהִצְנַע בַּנֶּ"ל.

וְזֶה שְׂבָקֵשׁ דָּוִד (תהלים צב): בְּקָמִים עָלַי מְרַעִים וְכוּ'. כִּי יֵשׁ תְּמָר
 בְּקִרְשָׁהּ, בְּחִינַת: צְדִיק בְּתִמְרָה יִפְרַח (שם); וּכְנַגְדוֹ תְּמָר
 בְּסִטְרָא אַחְרָא, בְּחִינַת: שְׂאוֹר בְּכַפּוֹתֶבֶת, וְכוֹתֶבֶת הִיא תְּמָרָה,
 הֵינּוּ הַתְּמָר שְׂבַסְטְרָא אַחְרָא, כִּי שְׂאוֹר הוּא כְּלָלוֹת וְתִקְוָה
 הַדִּינִים, כִּי הוּא בְּחִינַת אֱלֻקִּים בְּרַבּוּעַ וּכְמִלּוֹי כְּמוֹבָא, וְעַל כֵּן
 נִקְרָא תְּמָר, לְשׁוֹן תְּמוּרָה, הֵינּוּ הַסְטְרָא אַחְרָא שֶׁהִיא נִקְרָאת
 תְּמוּרָה, כִּי תְּמוּרַת חֲכָמָה - אֲוֵלַת, תְּמוּרַת חַיִּים וְכוּ', כְּמוֹבָא
 (בספר יצירה). וְשֶׁרֶשׁ הַדִּינִים וְהַסְטְרָא אַחְרָא הוּא מַחְלָקֶת
 שְׂבַקְדָּשָׁה, כִּי הַסְטְרָא אַחְרָא הוּא בְּחִינַת מַחְלָקֶת, וְשֶׁרֶשׁ -
 מַחְלָקֶת שְׂבַקְדָּשָׁה, וְאִין הַדִּין נִמְתַּק אֶלָּא בְּשֶׁרֶשׁוֹ, וְעַל־כֵּן עַל־יְדֵי
 מַחְלָקֶת שֶׁל צְדִיקִים, שֶׁהִיא מַחְלָקֶת שְׂבַקְדָּשָׁה, עַל־יְדִיּוֹה

נְמַתְקִים הַדִּינִים בְּשִׁרְשָׁן כַּנִּל, וְעַל־יְדֵי־זוֹה צְדִיק כְּתָמַר יִפְרָח, כִּי
נְמַתֵּק וְנִתְבַּטֵּל הַתָּמַר דְּסִטְרָא אַחְרָא עַל־יְדֵי הַמַּחְלֶקֶת, שֶׁהִיא
בְּחֵינַת הַמַּתְקַת הַדִּינִים בְּשִׁרְשָׁן.

נִמְצָא שֶׁמַּחְלֶקֶת שֶׁל צְדִיקִים הִיא טוֹבָה גְּדוּלָּה, רַק מַחְמַת
שְׁמִשָּׁם נִשְׁתַּלְשֵׁל וְנֶאֱחָז הַסִּטְרָא אַחְרָא וְהַדִּינִים, שֶׁהֵם
מַחְלֶקֶת גְּמוּרָה, עַל כֵּן אִפְשָׁר שֶׁיִּדְמָה שֶׁהַמַּחְלֶקֶת שֶׁל צְדִיקִים
הִיא גַם כֵּן מַחְלֶקֶת גְּמוּרָה שֶׁל שְׂנֵאָה חֵם וְשָׁלוֹם, מַחְמַת שֶׁהֵם
נֶאֱחָזִין שֵׁם כַּנִּל, אֲבָל בְּאֵמַת הוּא רַק לְטוֹבָה. וְזוֹ שֶׁבִקֵּשׁ דָּוִד,
כְּשִׁיחֶיָּה עָלָיו מַחְלֶקֶת שֶׁל צְדִיקִים, שְׁלֵא יִשְׁמַע מִן הַמַּחְלֶקֶת רַק
טוֹבוֹת, כִּי בּוֹדָאֵי כּוֹנְנֵתָם לְטוֹבָה כַּנִּל, וְזוֹ: בְּקָמִים עָלַי מְרַעִים,
הֵינּוּ מַחְלֶקֶת שֶׁל צְדִיקִים, שֶׁהֵם אֲחִים וְרַעִים, בְּחֵינַת תְּרוּן רַעִין
דְּלֵא מִתְּפָרְשִׁין (זוהר ויקרא עא), כִּי בּוֹדָאֵי הֵם אוֹהֲבִים גְּדוּלִים.
וּכְשֶׁהֵם יְקוֹמוּ עָלַי: תִּשְׁמַעֲנָה אֹזְנֵי צְדִיק כְּתָמַר יִפְרָח - שְׁלֵא
יִשְׁמַע מִן הַמַּחְלֶקֶת כִּי אִם הַטּוֹבוֹת שֶׁעוֹשִׂין לוֹ בּוֹה, שֶׁהוּא
בְּחֵינַת צְדִיק כְּתָמַר יִפְרָח, בְּחֵינַת הַמַּתְקַת הַדִּינִים כַּנִּל, וְלֵא
יִטְעָה, חֵם וְשָׁלוֹם, שֶׁהִיא מַחְלֶקֶת גְּמוּרָה, חֵם וְשָׁלוֹם, כַּנִּל, כְּדִי
שְׁלֵא לִתֵּן לָהֶם אַחִיזָה בּוֹאֵת הַמַּחְלֶקֶת, כִּי זֹאת הַמַּחְלֶקֶת הוּא
רַק לְטוֹבָה כַּנִּל:

גַּם כָּל הַרְפּוּאוֹת בְּאֵין מִן הָאָרֶץ, וְעַל כֵּן בַּעַת שֶׁהָאָרֶץ נוֹתֶנֶת
יְבוּלָה, שְׁנוֹתֶנֶת כַּח בְּכָל הָאֵילָנוֹת וְהַצְּמָחִים, דִּהְיִנוּ בְּזִמְנָה
הַחֲנִיטָה, שֶׁהוּא בְּחֵדֵשׁ אֵיר, אֲזִי יֵשׁ כַּח יוֹתֵר בְּכָל הַרְפּוּאוֹת, כִּי
אֲזִי נוֹתֶנֶת הָאָרֶץ בָּהֶם כַּח. אֲבָל בְּזִמְנָה אַחֵר, אִפְלוּ אִם יִקְחוּ אוֹתָן

הַרְפוּאוֹת בְּעֶצְמוֹן, אֵין לָהֶם זֶה הַכֹּחַ, וְעַל כֵּן לֹקְחִין רְפוּאוֹת
בְּחֹדֶשׁ אֶיֶר, שֶׁהוּא "מִיֵּא".

וְעַקֵּר הוּא אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, כִּי כָּל הָאֲרָצוֹת מְקַבְּלִין מִתְמַצִּית
אֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל. וְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל יֵשׁ לָהּ שְׁתֵּי בְּחִינּוֹת: לַפְעָמַיִם
נִקְרָאת אֶרֶץ כְּנָעַן, וְלַפְעָמַיִם נִקְרָאת אֶרֶץ סִתָּם. הֵינּוּ כְּשִׁישׁ
מִחֻלְקָת, אֲזִי נִקְרָאת אֶרֶץ כְּנָעַן, בְּחִינַת פָּאן עָנִי, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ
רַבּוֹתֵינוּ וְזֵרוֹנָם לְבִרְכָה (פסחים ג) עַל פָּסוּק: וְלֹא יִהְיֶה כְּנָעֲנִי -
אֵין פָּאן עָנִי. נִמְצָא כְּנָעַן הוּא בְּחִינּוֹת פָּאן עָנִי, וְזֶה עַל יְדֵי
מִחֻלְקָת, כִּי מִחֻלְקָת אַחַת דּוֹחָה מֵאַה פְּרִנְסוֹת: וְזֶה בְּחִינּוֹת
(בראשית ג): וַיְהִי רִיב בֵּין רוּעֵי מִקְנֵה אַבְרָם וּבֵין רוּעֵי מִקְנֵה לוֹט
וְהַכְּנָעֲנִי אֲזִי בְּאֶרֶץ - שְׁעַל-יְדֵי הָרִיב וְהַמְּחֻלְקָת, עַל-יְדֵי-זֶה
וְהַכְּנָעֲנִי וְכו', כִּי אֲזִי נִקְרָאת בְּחִינַת אֶרֶץ כְּנָעַן כֵּן"ל. אֲבָל כְּשִׁישׁ
שְׁלוֹם, אֲזִי הִיא נִקְרָאת בְּחִינַת אֶרֶץ סִתָּם, וְאֲזִי הִיא בְּחִינַת: אֶרֶץ
נִתְּנָה יְבוּלָה (תהלים 10) - שְׁנוֹתְנַת כַּחוֹתִיָּה לְכָל יְבוּל הָאֶרֶץ, וְאֲזִי
יֵשׁ כֹּחַ לְכָל הַרְפוּאוֹת כֵּן"ל. וְעַל-כֵּן אוֹתִיוֹת אֵיִיר רְאִשֵׁי-תִבּוֹת:
אֲיִבִי יִ"שׁוּבוּ יִ"בְשׁוּ רִ"גַע (תהלים 1) כִּי אֲזִי הֵם כָּל הַרְפוּאוֹת שֶׁהֵם
בְּחִינַת שְׁלוֹם, בְּחִינַת: אֶרֶץ נִתְּנָה יְבוּלָה כֵּן"ל, שֶׁהוּא הַפָּדָה
הַמְּחֻלְקָת, שֶׁהִיא בְּחִינַת אֶרֶץ כְּנָעַן כֵּן"ל:

וְדַע שֶׁעַקֵּר כְּבוֹד שֶׁבֶת הִיא הָאֲכִילָה, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב (שמות 16):
אֲכִלוּהוּ הַיּוֹם, כִּי אֲכִילַת שֶׁבֶת יִקְרָה מְאֹד, כִּי הוּא כָּלוּ
אֱלֹהוֹת כָּלוּ קִדְשׁ, וְכַמְּבָאֵר (לעיל בסי' ג"ז). וְעַל כֵּן מִצְוָה גְּדוּלָה
לְהִרְבוֹת בְּסַעֲדַת שֶׁבֶת, וְהוּא תִקּוֹן לְחֻלּוֹל שֶׁבֶת, כִּי מִחֻלּוֹל שֶׁבֶת

אִי אֶפְשָׁר לְזַהֵר, כִּי בְקַל אֶפְשָׁר לְהַכְשִׁיל בְּחֻלּוֹל שֶׁבֶת, חֵם וְשָׁלוֹם. וְהַתְקוּן הוּא עַל־יְדֵי הָאֲכִילָה שֶׁל שֶׁבֶת, כִּי חֻלּוֹל שֶׁבֶת הוּא בְּחִינּוֹת חָלָל, בְּחִינַת הַסְתַּלְקוֹת, בְּחִינּוֹת: כִּי יִמְצָא חָלָל בְּאֲדָמָה (דברים כא). וְכִי שָׁמְתָה אִשְׁתּוֹ הָרֵאשׁוֹנָה, פְּסִיעוֹתָיו מִתְקַצְרוֹת, כְּמוֹ שְׁאֲמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנִים לְבִרְכָה (סנהדרין כב), וְשֶׁבֶת הִיא בְּחִינַת אִשְׁתּוֹ רֵאשׁוֹנָה, כְּמוֹ שְׁאֲמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנִים לְבִרְכָה (בראשית רבה פרשה יא), שְׁאֲמָרָה שֶׁבֶת לִפְנֵי הַקְדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא: לְכַל נִתְּתָ בֶן זוּג וְלִי לֹא נִתְּתָ, וְהַשִּׁיבָה הַשֵּׁם יִתְפַּרֵּד שְׁכַנְסַת יִשְׂרָאֵל הוּא בֶן זוּג שְׁלָה. נִמְצָא שְׁחֻלּוֹל שֶׁבֶת הוּא בְּחִינּוֹת פְּסִיעוֹת קְצָרוֹת, בְּחִינּוֹת פְּסִיעוֹתָיו מִתְקַצְרוֹת כַּנ"ל.

וְהִנֵּה מְצִינּוֹ לְהַפְּדָ, כִּי הֲלֹא אֲדַרְבָּא, רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנִים לְבִרְכָה אָסְרוּ לְפַסֵּעַ בְּשֶׁבֶת פְּסִיעָה גְּסָה (שבת קיג:), וְצָרִיד דְּוָקֵא לְפַסֵּעַ בְּשֶׁבֶת פְּסִיעָה קְטַנָּה. אֵךְ דַּע, כִּי בְּחַל, כְּשֶׁעוֹשִׂין מְצוּהָ, וְכַל מְצוּהָ הִיא קוֹמָה שְׁלֵמָה, יֵשׁ מְקוֹמוֹת שֶׁהַסְטְרָא אַחֲרָא יוֹנְקַת מַהֵם, וְהֵן הַרְגְּלִין שֶׁל הַמְצוּהָ, שְׁמֹשִׁים יְנִיקַת הַסְטְרָא אַחֲרָא, בְּבְחִינּוֹת: רְגְלִיָּהּ יוֹרְדוֹת מוֹת (משלי ה); וּבְשֶׁבֶת עוֹלִין הַרְגְּלִין מִן הַקְּלָפוֹת, בְּבְחִינּוֹת: אִם תָּשִׁיב מִשְׁבֶּת רְגְלֶךָ (ישעיה נח), שְׁבִשְׁבֶת מְשִׁיבִין הַרְגְּלִין שֶׁל מְצוּהָ אֶל הַקְּדוּשָׁה, וְאִזּוּ מִתְחַלֵּת לִילָךְ לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְפַּרֵּד.

וְהִנֵּה בּוֹדְאֵי בְּתַחֲלַת הַהֲלִיכָה אֵינָה יְכוֹלָה לַעֲשׂוֹת דְּרָךְ כְּבוֹשָׁה, רַק הוּא עֲדוֹן שְׁבִיל דְּקִיק, פְּעָמֵי הַרְגְּלִין, אֵךְ הוּא כְּמִשְׁלַח הַתִּינוֹק כְּשֶׁמִּתְחִיל לִילָךְ, שְׁבִתְחִלָּה אֵינּוּ יְכוֹל לְהִלָּךְ

יפה, אך האב מחמת גדל אהבתו ושעשועיו עם בנו, הוא עושה מפעמי רגליו דרך, כמו שאנו רואין, כשהתינוק עושה איזה דבר קטן, או מדבר איזה דבור, אף שאינו חכמה כלל, עם כל זה מחמת אהבת האב ושעשועיו מזה, הוא מחבב הדבר ומגדילו ומרחיבו ועושה מזה דבר גדול. כמו כן השם יתברך, כשהמצוה מתחלת לילך, או כשאדם עושה איזה דרך חדש להשם יתברך, אף שבתחלה הוא שביל דקיק, עם כל זה מחמת גדל שעשועיו יתברך מזה, הוא עושה מפעמי רגליו דרך כבושה. וזה בחינות (תהלים פה): צדק לפניו יחלף. צדק, הינו המצוות, כמה שפתיב (שם קיט): כל מצותיך צדק. כשמתחלת המצוה לילך לפניו יתברך, אזי: וישם לדרך פעמיו, שהוא יתברך עושה דרך כבושה מפעמי הרגליו, שהם רק שביל דקיק, ומחמת שעשועיו, הוא משים לדרך רחב וכבוש את פעמיו, שהם רק שביל דקיק כנ"ל, וכל זה נעשה על ידי אכילת שבת, שמשם מקבלין כח הרגליו, בבחינת (שבת קנב): דוק בכפי ותשפח ברגליו, שעל ידי האכילה מקבלין הרגליו כח ואזי נעשה מפעמי הרגליו, שהם רק שביל דקיק, פסיעות קטנות, נעשה מהם דרך כבושה כנ"ל:

וזה בחינות: פוסעים בו פסיעה קטנה, סועדים בו לברך שלש פעמים. הינו שבשבת פוסעים פסיעה קטנה. והוא תמונה, לכאורה, כי הלא אדרבה, מי שמתה אשתו הראשונה, פסיעותיו מתקצרות, ושבת הוא בחינות אשתו הראשונה כנ"ל,

וְהָיָה רָאוּי שְׁיִהְיֶה בּוֹ פְּסִיעוֹת גְּדוּלוֹת וּרְחֻבוֹת, אֲךָ סוּעָדִים בּוֹ לְכַרְךָ וְכוּ' - הֵינּוּ שְׂאוֹכְלִים סְעֵדַת שַׁבָּת, וְעַל־יְדִיּוֹה פְּאַמֶּת נִתְתַּקְּנִין הַפְּסִיעוֹת קַמְנוֹת וְנִתְרַחֲבִין וְנַעֲשֶׂה מֵהֶם דֶּרֶךְ כְּבוֹשָׁה, כְּבַחֲנִית וַיֵּשֶׁם לְדֶרֶךְ פְּעָמָיו כַּנ"ל. וְעַל כֵּן עַל יְדֵי אֲכִילַת שַׁבָּת נִתְתַּקֵּן חֲלוּל שַׁבָּת, שֶׁהוּא בְּחִינוֹת פְּסִיעוֹת קְצָרוֹת כַּנ"ל, כִּי עַל יְדֵי אֲכִילַת שַׁבָּת נַעֲשֶׂה מִפְּסִיעוֹת קְצָרוֹת רְחֻבוֹת, וְנַעֲשֶׂה מֵהֶם דֶּרֶךְ כְּבוֹשָׁה כַּנ"ל:

רָגַל הוּא רְפוּאָה לְהִרְאָה, כִּידוּעַ לְחֻכְמֵי הָרְפוּאוֹת:

אֵיזָה לִי כִּי גִרְתִּי מִשָּׁד (תהלים קט). הֵיךְ דִּרְבּוֹ לְכוּן בְּתַפְלָתוֹ, שְׂמֻצְמַעַר עַל שְׁהִיָּה מִתִּירָא מִירְאוֹת הַנְּפוּלוֹת, שְׁהִם כְּאִים מִש"ךְ דִּינִים, וְזוּה: כִּי גִרְתִּי מִשָּׁד: תִּמְרָה הוּא גַם כֵּן שְׁתִּי פְּעָמִים ש"ךְ, כְּמוֹבֵא:

רעה

דַּע, שְׁעַל חֲלִיף טוֹב יְכוּלוּן לְרְאוֹת כָּל הַכְּלָיִם שֶׁל הַבַּיִת הַמְּקַדָּשׁ אֵיזָה פָּנִים יֵשׁ לָהֶם. וְזוּה שְׁפָתוֹב, כְּשֶׁאָמַר יִצְחָק לַעֲשׂוֹ שְׂיִבְדַּק הַסְּפִין וַיִּשְׁחַט יָפָה: שָׂא נָא כְּלִיךְ, (בראשית כז) - רְמֹז עַל כְּלָיִם שֶׁל בַּיִת הַמְּקַדָּשׁ, שְׁהִם נִרְאִים עַל הַסְּפִין הַיָּפָה כַּנ"ל. וְכֵן אֵיזָה בְּמִדְרָשׁ (בראשית פֶּרֶשָׁה סה), שְׂכַלְיָךְ רְמֹז עַל כְּלָיִם שֶׁל בַּיִת הַמְּקַדָּשׁ, כְּמוֹ שְׂאָמְרוּ שָׁם: כְּלִיךְ - זֶה כְּבָל, שְׂנַאֲמַר: וְאֵת הַכְּלָיִם הַבָּיִא בַּיִת אוֹצֵר אֱלֹהִיו; נִמְצָא, שְׂכַלְיָךְ מְרִמֹז עַל כְּלָיִם שֶׁל בַּיִת הַמְּקַדָּשׁ:

בְּקִנְאוֹ אֶת קִנְאָתִי (במדבר כה) - בְּחִינַת הַצַּדִּיק שְׂאִינוּ מְקַנְאֵי
שׁוּם צַדִּיק, לֹא בְּעוֹלָם הַזֶּה וְלֹא בְּעוֹלָם הַבָּא, רַק אוֹתוֹ
לְבַדּוֹ יִתְבַּרֵּךְ:

רעט

דַּע, שֵׁישׁ שְׂאוּמְרִים תּוֹרָה מְלֻמָּטָה לְמַעְלָה, וְהִיא מְלֻמָּטָה
רַחֲבָה מְאֹד, שְׁלֻמָּטָה מֵרַחֲבֵי הַדְּבָר וּמִגְדִּילִין אוֹתוֹ מְאֹד,
וְלְמַעְלָה הוּא קֶצֶר, וְהוֹלֵךְ וּמְקַצֵּר וְעוֹלָה, עַד שְׁלֻמָּעְלָה מַעְלָה
הוּא קֶצֶר מְאֹד מְאֹד, כִּי לְמַעְלָה לֹא נִשְׁאָר מִמִּנְהָ כְּלוּם, רַק
מְעַט מְעַט, כִּי בּוֹדֵאֵי יֵשׁ שֵׁם אֵיזָה נִיצוּץ הַקְּדוּשָׁה. אֲבָל יֵשׁ
לְהַפְּךָ, שְׂאוּמְרִים תּוֹרָה מְלֻמָּעְלָה לְמַטָּה, וְשֵׁם לְמַעְלָה הִיא
רַחֲבָה מְאֹד מְאֹד, וְכָל מָה שִׁיּוֹרְדֵת לְמַטָּה מֵתְקַצֵּרֵת וַיּוֹרְדֵת, עַד
שְׁלֻמָּטָה הִיא קֶצֶרָה מְאֹד, וְהִיא רַק מְעַט מְעַט לְמַטָּה, אֲבָל
לְמַעְלָה הִיא רַחֲבָה מְאֹד.

וְכֵן בְּהִתְעוֹרְרוֹת מְלֻמָּטָה, צָרִיךְ שְׂיִהְיֶה מְלֻמָּטָה קֶצֶר, בְּבַחֲבִינּוֹת
(תהלים 10): וְדַבֵּר כִּי בַצָּר לִי, בְּבַחֲבִינַת שׁוֹפָר, שֶׁהֶרְחַב הוּא
לְמַעְלָה וְהֶקְצֵר הוּא לְמַטָּה אֲצֵל הַפֶּה. וְזֶה בְּחִינּוֹת: וְדַבֵּר כִּי בַצָּר
לִי, הֵינּוּ שְׂיִהְיֶה הַצָּד הַצָּר וְהֶקְצֵר אֵלַי, אֲצֵל פִּי, בְּבַחֲבִינּוֹת שׁוֹפָר
כַּנֶּ"ל, וְכִמוֹ שְׂמַצִּינוּ אֲצֵל דָּוִד בְּכָל תְּפִלוֹתָיו, שֶׁהִתְחַלָּה הָיָה מִן
הַמִּצָּר וְהִדְחַק, שְׂהָיָה צָר לוֹ מְאֹד, כַּגּוֹן מִחֲמַת שְׁנַפֵּל עָלָיו צָרוֹת
אֲבִשְׁלוּם אוֹ צָרַת נֶבֶל וְכְדוּמָה, וְאַחֲרֵיכֵן בָּא בְּאוֹתוֹ תְּפִלָּה
לְתוֹךְ רוּחַ הַקְּדוּשָׁה:

רפ

דַע, מי שצריך לדון לפני דינים בדין תורה, זה לו ענש ונקמה
 שהתורה נוקמת בו, כי באמת כל המשא ומתן הוא
 תורה, כי למשל הדין "המחליף פרה בחמור" הוא תורה, ומכל
 שכן פשעושוין הדבר בעצמו הוא בודאי תורה, (וכמו שמוספרין כל זה
 בשם הפעל-שם טוב וזרנו לברכה). ועל כן פשעושוין משא ומתן, צריך
 שיקשר מחשבתו רק בהתורה והדינים המלכשים שם, ומי
 שעוקר המשא ומתן מן התורה, ונופל אל המשא ומתן בעצמו,
 ואינו מקשר מחשבתו אל התורה המלכש שם, אזי ענשו,
 שאחר-כך הוא צריך לדון בדין תורה, ואזי צריך לחזור ולהביא
 כל הדברים וכל המחשבות וכל העסקים שהיה לו בשעת
 המשא ומתן מתחלתו ועד סופו, צריך להביא הכל אל התורה,
 והינו שצריך לחזור ולספר הכל לפני הדינים, והם פוסקים על
 זה דין תורה. נמצא שחזר ונעשה מכל דברי המשא ומתן תורה,
 והוא לו נקמה, שהתורה נוקמת בו על אשר עקר הדינים
 המלכשים בהמשא ומתן מן התורה, ונפל אל המשא ומתן
 בעצמו, כאלו אין שום תורה בהמשא ומתן, על כן ענשו -
 שצריך לבוא לפני דין תורה, ואזי צריך להביא כל דברי המשא
 ומתן ולעשות מהם תורה, ואזי מראים לו שכל המשא ומתן
 הוא תורה, כי עכשו נעשה מהכל דין תורה כנ"ל, כי בודאי
 הוא צריך להביא כל הדברים, אפלו כל המחשבות, לפני
 הדינים, כי אם חסר איזה דבור או איזה מחשבה - יתקלקל

הדין תורה, וצריך דוקא להביא הכל כל מה שעבר בשעת המשא ומתן לפני הדינים, והם עושין מזה דין תורה, נמצא שחזר ונעשה מהמשא ומתן תורה, ומראין לו שאין הדבר כמו שהוא סבר מתחלה שאין בהמשא ומתן תורה, כי הלא ראה בעיניו שכל דברי המשא ומתן בלם הם תורה, כי עכשו נעשה מהכל דין תורה כנ"ל.

והכל לפי הפנים, כי יש אחד שאין ענשו רק שצריך לדון, אבל זוכה בדין, רק שמראין לו שפנים כנ"ל, אבל יש אחד שעקר יותר המשא ומתן מן התורה, אזי ענשו יותר, שגם אינו זוכה בדין. כי באמת כשעושין משא ומתן, צריך שיהיה רק חיובית המחשבה בתוך המשא ומתן, אבל פנימיות מחשבתו צריך לקשר אל התורה כנ"ל:

גם צריך אמונה בהמשא ומתן, דהינו שישא ויתן באמונה, ויהיה הדבור דבור אמת, כמה שאמרו (שבת לא): נשאת ונתת באמונה, כי משא ומתן הוא בחינות שמנשאין ומרימין הדבר, ונותנין ומשיבין אותו למקומו, כי יש קדשות נפולות, הינו בחינות ניצוצות שנפלו, ועל ידי משא ומתן מנשאין ומרימין אותן, ונותנין אותן למקומן, וזה בחינות משא ומתן כנ"ל. ועקר ברור הניצוצות מן הקלפות הוא על ידי אמונה, כי דרך האמונה לשכן תמיד אצל אלו הקדשות הנפולות, בבחינות (יחזקאל ה): זאת ירושלים בתוך הגוים שמתיה וסביבותיה ארצות. ירושלים היא קריה נאמנה, בחינות אמונה,

היא שוכנת בתוך הגויים וסביבותיה וכו', כי היא ביניהם תמיד כנ"ל, ועל פן אלו הניצוצות שנפלו, הם נדבקים ונתאחזין סביבות האמונה, והיא מעלה אותם משם, ועל פן צריך לעשות משא ומתן באמונה, שעל ידי האמונה מעלין הניצוצות כנ"ל, שזה עקר בחינות משא ומתן, להעלות הניצוצות כנ"ל.

וזה בחינות פנימיות חב"ד [חכמה בינה דעת] דעשיה שעולה אל היצירה, ומלכות דעשיה עולה מן הקלפות. יצירה היא בחינת וא"ו, שהיא בחינת התורה (כמובא בזהר הקדוש), ועל ידי שמקשר פנימיות מחשבתו בשעת עשיית המשא ומתן אל התורה כנ"ל, זהו בחינת פנימיות המחין דעשיה, הינו של המשא ומתן, שהוא בחינות עשיה, שעולה אל היצירה, דהינו התורה כנ"ל, ומלכות דעשיה, הינו בחינות האמונה שבמשא ומתן כנ"ל, עולה מן הקלפות, כי היא מבררת הניצוצות מהם ועולה מהם, ועל ידי שעלה חב"ד דעשיה ליצירה, על ידי זה יש מקום למלכות לעלות לעשיה, גם על ידי זה שעולה חב"ד ליצירה, דהינו על ידי שמקשר מחשבתו אל התורה, על ידי זה מקבלת האמונה כח לברר הניצוצות מן הקלפות ולעלות מהם, כי בלא זה הכח, היה אפשר שיתאחזו גם הם בעצמן בהאמונה, חס ושלום. אך על ידי שמקשרין פנימיות המחשבה אל התורה, מקבלת כח לעלות כנ"ל, ואזי נעשית מלחמה, כי צריך ללחם עמהם להוציא הניצוצות מהם:

וְזֶה פֶּרוּשׁ: כִּי תֵצֵא לְמַלְחָמָה וְכוּ' (דברים כא). כִּי תֵצֵא - זֶה
בְּחִינַת מִשָּׂא וּמִתֵּן, בְּחִינַת (דברים לג): שְׂמַח זְבוּלוֹן
בְּצֵאתְךָ וְכוּ'. כִּי מִשָּׂא וּמִתֵּן נִקְרָא בְּחִינַת צֵאתְךָ, כִּי אָף עַל פִּי
שְׂזוּבוֹלוֹן וַיִּשְׁשָׁכֶר שָׁוִים, מִחֲמַת שְׂזוּבוֹלוֹן הָיָה מִסְפִּיק לַיִּשְׁשָׁכֶר,
וְנֹאמֵר עָלָיו שְׂמַח זְבוּלוֹן, עַל כֹּל נִקְרָא צֵאתְךָ, וַיִּשְׁשָׁכֶר -
אֱהָלֶיךָ, כִּי אָף עַל פִּי כֵן, עֲבוּדַת הַתּוֹרָה הִיא פְּנִימִיּוֹת יוֹתֵר,
וְהִיא לְמַעְלָה מִעֲבוּדַת הַמִּשָּׂא וּמִתֵּן, אֶף-עַל-פִּי שְׁנֵם הַמִּשָּׂא
וּמִתֵּן הִיא עֲבוּדָה גְּדוּלָה, כִּי הוּא מִסְפִּיק אֶת הַתְּלִמִּידֵי-חֲכָמִים,
וְנֹאמֵר עָלָיו שְׂמַח זְבוּלוֹן, עַל כֹּל זֶה נִקְרָא צֵאתְךָ, נֶגֶד עֲבוּדַת
הַתּוֹרָה שֶׁהִיא בְּחִינַת יִשְׁשָׁכֶר בְּאֱהָלֶיךָ, כִּי אֶף-עַל-פִּי כֵן עֲבוּדַת
הַתּוֹרָה לְמַעְלָה יוֹתֵר, וְכֵן כֹּל מַדְרָגָה וּמַדְרָגָה נֶגֶד הַמַּדְרָגָה
שְׁלֹמֶעְלָה מִמֶּנָּה, נִקְרָאת הַמַּדְרָגָה שְׁלֹמֶמְטָה "צֵאתְךָ" נֶגֶד
הַמַּדְרָגָה שְׁלֹמֶעְלָה, שֶׁהִיא נִקְרָאת "אֱהָלֶיךָ", וְאִפְלוּ מִי שְׁעוֹבֵד
הַשֵּׁם יִתְפָּרֵךְ בְּדַבְּקוֹת, עִם כֹּל זֶה נֶגֶד הַמַּדְרָגָה שְׁלֹמֶעְלָה
מִמֶּנָּה עוֹד, נִקְרָא אִפְלוּ דְבִקּוֹת בְּחִינַת צֵאתְךָ, וְזֶהוּ: כִּי תֵצֵא,
הֵינּוּ בְּחִינַת הַמִּשָּׂא וּמִתֵּן כַּנ"ל, וְזֶהוּ: לְמַלְחָמָה עַל אֹיְבֶיךָ - כִּי
אִז הוּא שְׁעַת מְלַחְמָה עִם הָאֹיְבִים כַּנ"ל, כִּי צָרִיךְ לְבָרֵר
וּלְהַעֲלוֹת הַנִּיצוּצוֹת מֵהֶם כַּנ"ל, וְזֶהוּ: וַיִּתְּנֵנוּ ה' אֱלֹהֶיךָ בְּיָדֶיךָ -
זֶה בְּחִינַת אֱמוּנָה, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (שמות יז): וַיְהִי יַדְיוֹ אֱמוּנָה, כִּי
עַל יְדֵי אֱמוּנָה מַעֲלִין הַנִּיצוּצוֹת כַּנ"ל. וְזֶהוּ: וְשָׁכִיתָ שָׁכִינוּ - זֶה
בְּחִינַת הַתּוֹרָה, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (תהלים סח): עָלִיתָ לְמָרוֹם שָׁבִיתָ
שָׁכִינוּ בַּנ"ל:

רפא

אֶפְלוּ אָדָם פְּשׁוּט, אִם יֵשֵׁב עֲצָמוּ עַל הַסֶּפֶר, וַיִּסְתַּכֵּל עַל
 אוֹתוֹת הַתּוֹרָה, יִכּוֹל לְרֹאוֹת חֲדָשׁוֹת וּנְפִלְאוֹת, הֵינּוּ
 שְׁעַל-יְדֵי הַסְתַּכְלוֹתוֹ הַיָּטִב הַיָּטִב עַל אוֹתוֹת הַתּוֹרָה יִתְחִילוּ
 הָאוֹתוֹת לְהֵאִיר וּלְהַצְטַרֵּף, בְּבַחֲנֵית אוֹתוֹת בּוֹלְטוֹת וּמְצַטְרָפוֹת
 שְׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבִרְכָה (יומא עג:), וְאִזּוֹ יֵרְאֶה נְפִלְאוֹת
 צְרוּפִים חֲדָשִׁים, וַיְכּוֹלִין לְרֹאוֹת בְּהַסְפֵּר מֶה שְׁפַעַל הַמַּחְבֵּר לֹא
 בִּין לָזֶה כָּלֵל, וְזֶה אֶפְשֵׁר אֶפְלוּ אָדָם פְּשׁוּט, כִּי אָדָם גָּדוֹל יִכּוֹל
 לְרֹאוֹת זֹאת בְּלִי יִגְיעָה, רַק אֶפְלוּ אָדָם פְּשׁוּט לְגַמְרֵי יִכּוֹל לְהַשִּׁיג
 וּלְרֹאוֹת חֲדָשׁוֹת כַּנִּ"ל, אִם יֵשֵׁב עֲצָמוּ וַיִּסְתַּכֵּל עַל אוֹתוֹת
 הַתּוֹרָה כַּנִּ"ל, אֵךְ שְׁלֹא יַעֲמִיד הַדְּבָר לְנִסְיוֹן, כִּי יִכּוֹל לְהִיּוֹת שְׁאֵז
 דּוֹקָא לֹא יֵרְאֶה כָּלֵל, אֵךְ אֶף-עַל-פִּי-כֵן יִכּוֹל לְהַשִּׁיג לָזֶה אֶפְלוּ
 אָדָם פְּשׁוּט כַּנִּ"ל:

רפב

דַּע, כִּי צָרִיךְ לָדוֹן אֶת כָּל אָדָם לְכַף זְכוּת, וְאֶפְלוּ מִי שֶׁהוּא
 רָשָׁע גָּמוּר, צָרִיךְ לְחַפֵּשׁ וּלְמַצֵּא בּוֹ אִיזָה מְעַט טוֹב,
 שְׁבֹאוֹתוֹ הַמְעַט אֵינוֹ רָשָׁע, וְעַל יְדֵי זֶה שְׁמוּצֵא בּוֹ מְעַט טוֹב, וְדָן
 אוֹתוֹ לְכַף זְכוּת, עַל-יְדֵי-זֶה מַעֲלָה אוֹתוֹ בְּאֵמַת לְכַף זְכוּת, וַיִּכַּל
 לְהַשִּׁיבוֹ בְּתִשׁוּבָה. וְזֶה בַּחֲנִינָת (תהלים לו): וְעוֹד מְעַט וְאִין רָשָׁע
 וְהַתְּבוּנָת עַל מְקוֹמוֹ וְאֵינְנוּ; הֵינּוּ שֶׁהַפְּסוּק מְזַהֵר לָדוֹן אֶת הַכֹּל
 לְכַף זְכוּת, וְאֶף-עַל-פִּי שְׁאֵתָה רוֹאֶה שֶׁהוּא רָשָׁע גָּמוּר, אֶף-עַל-

פִּיכֵן צָרִיךְ אֶתָּה לְחַפֵּשׂ וּלְבַקֵּשׁ לְמִצְאָה בּוֹ מְעַט טוֹב, שְׁשֵׁם אֵינוֹ רָשָׁע. וְזוֹהוּ: וְעוֹד מְעַט וְאֵין רָשָׁע - שְׁצָרִיךְ אֶתָּה לְבַקֵּשׁ בּוֹ עוֹד מְעַט טוֹב, שֵׁישׁ בּוֹ עֲדוּן, שְׁשֵׁם אֵינוֹ רָשָׁע, כִּי אֶף-עַל-פִּי שֶׁהוּא רָשָׁע, אֵיךְ אֶפְשָׁר שְׂאֵין בּוֹ מְעַט טוֹב עֲדוּן, כִּי אֵיךְ אֶפְשָׁר שְׁלֹא עֲשֶׂה אֵיזָה מִצְוָה אוֹ דָּבָר טוֹב מִיָּמָיו, וְעַל-יְדֵי-זֶה שְׁאֵתָּה מוֹצֵא בּוֹ עוֹד מְעַט טוֹב, שְׁשֵׁם אֵינוֹ רָשָׁע, וְאֵתָּה דֵּן אוֹתוֹ לְכַף זְכוּת, עַל-יְדֵי-זֶה אֵתָּה מַעְלָה אוֹתוֹ בְּאֵמֶת מִכַּף חוֹבָה לְכַף זְכוּת, עַד שְׁיָשׁוּב בְּתִשׁוּבָה עַל-יְדֵי-זֶה. וְזוֹהוּ: וְעוֹד מְעַט וְאֵין רָשָׁע - עַל-יְדֵי שְׁמוֹצֵא בְּהַרְשָׁע עוֹד מְעַט טוֹב, שְׁשֵׁם אֵינוֹ רָשָׁע, עַל-יְדֵי-זֶה: וְהַתְּבוֹנְנֶת עַל מְקוֹמוֹ וְאֵינְנוּ - הֵינּוּ כְּשֶׁתְּבוֹנֵן וְתִסְתַּכַּל עַל מְקוֹמוֹ וּמְדַרְגָּתוֹ, וְאֵינְנוּ שֵׁם עַל מְקוֹמוֹ הַרְאִשׁוֹן, כִּי עַל-יְדֵי שְׁמוֹצֵאֵין בּוֹ עוֹד מְעַט טוֹב, אֵיזָה נִקְדָּה טוֹבָה, וְדַנִּין אוֹתוֹ לְכַף זְכוּת, עַל-יְדֵי-זֶה מוֹצֵאֵין אוֹתוֹ בְּאֵמֶת מִכַּף חוֹבָה לְכַף זְכוּת. וְזוֹהוּ: וְהַתְּבוֹנְנֶת עַל מְקוֹמוֹ וְאֵינְנוּ כַּנ"ל, וְהֵבִין:

וְכֵן צָרִיךְ הָאָדָם לְמִצְאָה גַם בְּעַצְמוֹ. כִּי זֶה יְדוּעַ, שְׁצָרִיךְ הָאָדָם לְזַהֵר מְאֹד לְהִיּוֹת בְּשִׂמְחָה תָּמִיד, וּלְהִרְחִיק הָעַצְבוֹת מְאֹד מְאֹד (כַּמְבָּאֵר אֶצְלָנוּ כַּמָּה פְּעָמִים), וְאֶפְלוּ כְּשִׂמְתַּחִיל לְהִסְתַּכַּל בְּעַצְמוֹ וְרוֹאֶה שְׂאֵין בּוֹ שׁוֹם טוֹב, וְהוּא מְלֵא חֲטָאִים, וְרוֹצֵה הַבְּעַל דְּבָר לְהַפִּילוֹ עַל יְדֵי זֶה בְּעַצְבוֹת וּמְרָה שְׁחוּרָה, חֵם וְשְׁלוֹם, אֶף-עַל-פִּיכֵן אִסּוּר לוֹ לְפַל מְזֵה, רַק צָרִיךְ לְחַפֵּשׂ וּלְמִצְאָה בְּעַצְמוֹ אֵיזָה מְעַט טוֹב, כִּי אֵיךְ אֶפְשָׁר שְׁלֹא עֲשֶׂה מִיָּמָיו אֵיזָה מִצְוָה אוֹ דְּבָר טוֹב, וְאֶף שְׁכִשְׂמַתַּחִיל לְהִסְתַּכַּל בְּאוֹתוֹ הַדְּבָר הַטּוֹב, הוּא רוֹאֶה

שְׁהוּא גַם בֵּין מְלֵא פְּעָעִים וְאִין בּוּ מְתָם, הִינּוּ שְׂרוּאָה שְׁגָם
 הַמְצוּה וְהַדְּבַר שֶׁבְקִדְשָׁה שׁוֹכָה לַעֲשׂוֹת, הוּא גַם בֵּין מְלֵא פְּנִיּוֹת
 וּמַחְשְׁבוֹת זְרוֹת וּפְגָמִים הַרְבֵּה, עִם כָּל זֶה אֵיךְ אֲפֹשֶׁר שְׁלֵא יִהְיֶה
 בְּאוֹתָהּ הַמְצוּה וְהַדְּבַר שֶׁבְקִדְשָׁה אֵיזָה מְעַט טוֹב, כִּי עַל כָּל
 פְּנִים אֵיךְ שְׁהוּא, עַל־כָּל־פְּנִים הִיָּה אֵיזָה נִקְדָּה טוֹבָה בְּהַמְצוּה
 וְהַדְּבַר טוֹב שְׁעֵשָׂה, כִּי צְרִיךְ הָאָדָם לְחַפֵּשׁ וּלְכַקֵּשׁ לְמִצְאָ בְּעַצְמוֹ
 אֵיזָה מְעַט טוֹב, כְּדִי לְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמוֹ, וּלְכוּא לְיַדֵּי שְׂמִיחָה
 כִּנ"ל, וְעַל יְדֵי זֶה שְׂמַחֲפֵשׁ וּמוֹצֵא בְּעַצְמוֹ עֲדִין מְעַט טוֹב, עַל־
 יְדִיזָה הוּא יוֹצֵא בְּאֵמֶת מִכֶּפֶר חוֹבָה לְכַף זְכוּת, וְיֻכַּל לְשׁוּב
 בְּתִשְׁבּוּבָה, בְּכַחֲיוֹת: וְעוֹד מְעַט וְאִין רֶשַׁע וְהַתְּבוּנָתָ עַל מְקוּמוֹ
 וְאֵינְנוּ, כִּנ"ל. הִינּוּ כִּמוֹ שְׁצָרִיכִין לְדוֹן אַחֲרִים לְכַף זְכוּת, אֲפֹלוּ
 אֶת הַרְשָׁעִים, וְלְמִצְאָ בְּהֵם אֵיזָה נִקְדוּת טוֹבוֹת, וְעַל־יְדִיזָה
 מוֹצֵיאִין אוֹתָם בְּאֵמֶת מִכֶּפֶר חוֹבָה לְכַף זְכוּת, בְּכַחֲיוֹת: וְעוֹד מְעַט
 וְכו' וְהַתְּבוּנָתָ וְכו' כִּנ"ל, כִּמוֹ כֵּן הוּא אֵצֶל הָאָדָם בְּעַצְמוֹ,
 שְׁצָרִיךְ לְדוֹן אֶת עַצְמוֹ לְכַף זְכוּת, וְלְמִצְאָ בְּעַצְמוֹ אֵיזָה נִקְדָּה
 טוֹבָה עֲדִין, כְּדִי לְחַזֵּק אֶת עַצְמוֹ שְׁלֵא יִפֹּל לְגַמְרִי, חֵם וְשְׁלוֹם,
 רַק אֲדַרְבָּא יַחֲיָה אֶת עַצְמוֹ, וְיִשְׂמַח אֶת נַפְשׁוֹ בְּמַעַט הַטוֹב
 שְׂמוֹצֵא בְּעַצְמוֹ, דְּהִינּוּ מַה שְׁוֹכָה לַעֲשׂוֹת מִיָּמָיו אֵיזָה מְצוּה אוֹ
 אֵיזָה דְּבַר טוֹב, וְכִמוֹ כֵּן צְרִיךְ לְחַפֵּשׁ עוֹד, לְמִצְאָ בְּעַצְמוֹ עוֹד
 אֵיזָה דְּבַר טוֹב, וְאִף שְׁגָם אוֹתוֹ הַדְּבַר הַטוֹב הוּא גַם־כֵּן מְעַרְב
 בְּפִסְלֵת הַרְבֵּה, עִם כָּל זֶה יוֹצֵיא מִשָּׁם גַּם־כֵּן אֵיזָה נִקְדָּה טוֹבָה.
 וְכֵן יַחֲפֵשׁ וְיִלְקַט עוֹד הַנִּקְדוּת טוֹבוֹת.

וְעַל־יְדֵי־זֶה נַעֲשִׂין נְגוּנִים, כַּמְבַּאֵר בְּמָקוֹם אַחֵר (כמאמר ויהי מקוץ
בס' ג"ד), בְּחִינַת מְנַגֵּן בְּכָלֵי זְמַר, שֶׁהוּא בְּחִינַת
שְׁמַלְקָט הַרוּחַ טוֹבָה מִן הַרוּחַ נְכֹאָה עֲצֻבוֹת רוּחַ, עֵין שָׁם.
[וְהַכֶּלֶל, כִּי נְגִינָה דְקַדְשָׁה הִיא גְבוּהָ מְאֹד מְאֹד כִּידוּעַ, וְעַקֵּר
הַנְּגוּן נַעֲשֶׂה עַל־יְדֵי בְרוּר הַטּוֹב מִן הָרַע, שְׁעַל־יְדֵי שְׁמִבְרִין
וּמְלַקְטִין הַנְּקֻדוֹת טוֹבוֹת מֵתוֹךְ הָרַע, עַל־יְדֵי־זֶה נַעֲשִׂים נְגוּנִים
וּזְמִירוֹת, עֵין שָׁם הֵיטָב]. וְעַל כֵּן עַל יְדֵי שְׂאִינוֹ מְנִיחַ לְהַפִּיל אֶת
עֲצָמוֹ וּמְחִיָּה אֶת עֲצָמוֹ בְּמָה שְׁמַחֲפֵשׁ וּמְבַקֵּשׁ וּמוֹצֵא בְּעֲצָמוֹ
אֵיזָה נְקֻדוֹת טוֹבוֹת, וּמְלַקְטָא וּמְבַרֵּר אֵלּוּ הַנְּקֻדוֹת טוֹבוֹת מֵתוֹךְ
הָרַע וְהַפְּסֵלֶת שָׁבוּ וְכוּ' כַּנ"ל, עַל־יְדֵי־זֶה נַעֲשִׂין נְגוּנִים כַּנ"ל, וְאֵזִי
הוּא יָכוֹל לְהַתְּפַלֵּל וּלְזַמֵּר וּלְהוֹדוֹת לַה'. כִּי זֶה יְדוּעַ שְׁפִשְׁהָאָדָם
נוֹפֵל בְּדַעְתּוֹ מִחֲמַת גְּשָׁמִיוֹתוֹ וּמַעֲשָׂיו הָרָעִים, שְׂרוּאָה שֶׁהוּא
רְחוֹק מְאֹד מְאֹד מִן הַקְּדוּשָׁה בְּאַמַּת, אֵזִי עַל־פִּי רַב אֵינוֹ יָכוֹל
לְהַתְּפַלֵּל כָּלֵל מִחֲמַת זֶה, וְאֵינוֹ יָכוֹל לִפְתּוֹחַ פִּיו כָּלֵל, מִחֲמַת גְּדֹל
הָעֲצֻבוֹת וְהַמְרָה שְׁחוּרָה וְהַפְּבֻדוֹת שְׁנוּפֵל עָלָיו, עַל־יְדֵי שְׂרוּאָה
גְּדֹל עֵצִם רְחוֹקוֹ מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ. אָבֵל כִּשְׁהוּא מְחִיָּה אֶת עֲצָמוֹ
עַל־פִּי הָעֵצָה הַנ"ל, דְּהֵינּוּ שְׂאֵף־עַל־פִּי שְׂיודַע בְּעֲצָמוֹ שְׂיֵישׁ לוֹ
מַעֲשִׂים רָעִים וְחַטָּאִים הַרְבֵּה מְאֹד, וְהוּא רְחוֹק מְאֹד מְאֹד
מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, אֵף־עַל־פִּי־כֵן הוּא מְחַפֵּשׁ וּמְבַקֵּשׁ וּמוֹצֵא בְּעֲצָמוֹ
עֲדִין אֵיזָה נְקֻדוֹת טוֹבוֹת כַּנ"ל, וּמְחִיָּה וּמְשַׁמֵּחַ אֶת עֲצָמוֹ בּוֹה,
כִּי בּוֹדָאֵי רְאוּי לְהָאָדָם לְהַגְדִּיל שְׂמַחְתּוֹ מְאֹד בְּכָל נְקֻדָּה וּנְקֻדָּה
טוֹבָה מְקַדְּשֶׁת יִשְׂרָאֵל שְׂמוֹצֵא בְּעֲצָמוֹ עֲדִין, וְאֵזִי כִּשְׂמַחֲחִיה

וּמִשְׁמַח אֶת עֲצָמוֹ עַל־יְדִיָּוָה בַּנְּל, אִזִּי הוּא יָכוֹל לְהַתְּפַלֵּל
וּלְזַמֵּר וּלְהוֹדוֹת לַה':

וְזֶה בְּחִינַת (תהלים קמו): אֲזַמְּרָה לְאַלְכֵי בְּעוֹדֵי - בְּעוֹדֵי דִיקָא,
הֵינּוּ עַל יְדֵי בְּחִינַת הָעוֹד שְׁלֵי, שְׂאֵנִי מוֹצֵא בְּעֲצָמֵי בְּחִינַת:
עוֹד מְעַט וְאִין רָשַׁע בַּנְּל, עַל יְדֵי אוֹתָהּ הַנְּקֻדָּה, עַל־יְדִיָּוָה
אוּכַל לְזַמֵּר וּלְהוֹדוֹת לַה' בַּנְּל. וְזֶהוּ: אֲזַמְּרָה - אֲזַמְּרָה דִיקָא,
הֵינּוּ זְמִירוֹת וְנִגּוּנִים שְׁנַעֲשִׂין עַל יְדֵי שְׂמֻלְקַט הַנְּקֻדוֹת טוֹבוֹת
בַּנְּל:

[וְהַזְּהִיר רַבְּנוּ וְכַרוֹנוּ לְבִרְכָה מְאֹד, לִילָךְ עִם הַתּוֹרָה הַזֹּאת, כִּי
הוּא יְסוֹד גְּדוֹל לְכָל מִי שְׂרוּצָה לְהִתְקַרֵּב לַהֲשֵׁם
יְתַבְּרָךְ, וּלְבַל יֵאבֵד עוֹלְמוֹ לְגַמְרֵי חַס וְשְׁלוֹם, כִּי רַב בְּנֵי אָדָם
שְׂרַחֲוִקִים מֵהֲשֵׁם יְתַבְּרָךְ, עֵקֶר רַחֲוִקִים הוּא מַחְמַת מְרָה שְׁחוּרָה
וְעֲצָבוֹת, מַחְמַת שְׁנוּפְלִים בְּדַעְתָּם, מַחְמַת שְׂרוּאִים בְּעֲצָמָם גְּדוֹל
קְלָקוּלָם שְׁקָלְקְלוּ מַעֲשֵׂיהֶם, כָּל אֶחָד כְּפִי מַה שִׂידַע בְּעֲצָמוֹ אֶת
נִגְעֵי לְבָבוֹ וּמְכַאוּבָיו, וּמַחְמַת זֶה הֵם נוֹפְלִים בְּדַעְתָּם, וְרַבֵּן
מֵיֵאֲשִׁים עֲצָמֵן לְגַמְרֵי, וְעַל יְדֵי זֶה אֵינָם מֵתְּפַלְּלִים בְּכּוֹנֵה כָּלֵל,
וְאֵינָם עוֹשִׂים אֲפֵלוּ מַה שְׁהָיוּ יְכוֹלִים לַעֲשׂוֹת עֲדִין. עַל כֵּן צְרִיךְ
הָאָדָם לְהִשְׁפִּיל מְאֹד עַל דְּבַר זֶה, כִּי כָּל הַנְּפִילוֹת שְׁבַדְעָתוֹ, אֵף־
עַל־פִּי שֶׁהוּא מַחְמַת מַעֲשִׂים רָעִים שְׁעֵשָׂה בְּאַמְתָּה, עִם כָּל זֶה,
הַנְּפִילָה שְׁבַדְעָתוֹ, וְהַעֲצָבוֹת וְהַמְּרָה שְׁחוּרָה שְׁנוּפֵל עָלָיו עַל־יְדֵי־
זֶה, הַכֹּל הוּא רַק מַעֲשֵׂי בַעַל דְּבַר, שְׂמַחֲלִישׁ דַּעְתוֹ כְּדֵי לְהַפִּילוֹ
לְגַמְרֵי, חַס וְשְׁלוֹם. עַל־כֵּן צְרִיכִין לְהִתְחַזֵּק מְאֹד, לִילָךְ עִם

הַתּוֹרָה הַזֹּאת, לְחַפֵּשׂ וּלְבַקֵּשׁ בְּעֵצְמוֹ בְּכָל פַּעַם אִיזָה מְעַט טוֹב וּנְקֻדּוֹת טוֹבוֹת וְכוּ' בַּנ"ל. וְעַל־יְדִיזָה יִחִיָּה וַיִּשְׂמַח אֶת עֵצְמוֹ, וַיִּצְפֶּה לְיִשׁוּעָה עֲדוֹן, וַיּוֹכַל לְהַתְּפַלֵּל וּלְזַמֵּר וּלְהוֹדוֹת לַה', בְּבַחֲיִנַת: אֲזַמְּרָה לְאַלְקֵי בְּעוֹדֵי בַּנ"ל, וְעַל־יְדִיזָה יִזְכֶּה לָשׁוּב בְּאַמְתָּ אֶל ה' בַּנ"ל]:

וְדַע, שְׁמֵי שְׂיָכוֹל לַעֲשׂוֹת אֵלּוּ הַנְּגוּנִים, דְּהֵינּוּ לְלַקֵּט הַנְּקֻדּוֹת טוֹבוֹת שְׁנִמְצָא בְּכָל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל, אֲפֹלוּ בַּהַפּוֹשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל בַּנ"ל, הוּא יָכוֹל לְהַתְּפַלֵּל לְפָנֵי הָעֲמוּד, כִּי הַמְּתַפְּלֵל לְפָנֵי הָעֲמוּד, הוּא נִקְרָא שְׁלִיחַ צַבּוּר, וְצָרִיךְ שִׁיְהִיָּה נִשְׁלַח מִכָּל הַצַּבּוּר, דְּהֵינּוּ שְׁצָרִיךְ שְׂיִקְבֹּץ כָּל נְקֻדָּה טוֹבָה שְׁנִמְצָא בְּכָל אֶחָד מִהַמְּתַפְּלִין, וְכָל הַנְּקֻדּוֹת טוֹבוֹת יִהְיוּ נִכְלָלִין בּוֹ, וְהוּא יַעֲמֹד וַיִּתְפַּלֵּל עִם כָּל הַטוֹב הַזֶּה, וְזֶהוּ שְׁלִיחַ צַבּוּר, וְצָרִיךְ שִׁיְהִיָּה בּוֹ בַּחֲיִנָּה גְבוּהָ כּוֹז, שְׁעַל־יְדִיזָה יִהְיוּ כָּל הַנְּקֻדּוֹת תְּאֵבִים אֵלָיו, וַיְהִי נִכְלָלִין בּוֹ, וּמִי שְׂיָכוֹל לַעֲשׂוֹת נְגוּנִים הַנ"ל, דְּהֵינּוּ שְׂיָכוֹל לְדוֹן אֶת כָּל אָדָם לְכַף זְכוּת, אֲפֹלוּ אֶת הַקְּלִים וְהַרְשָׁעִים, כִּי מִשְׁתַּדֵּל לְחַפֵּשׂ וּלְבַקֵּשׁ לְמַצָּא בְּכֻלָּם נְקֻדּוֹת טוֹבוֹת בַּנ"ל, שְׁעַל־יְדִיזָה נַעֲשִׂין נְגוּנִים בַּנ"ל, זֶה הַצָּדִיק שְׁאוּחֻז בְּמַדְרָגָה זֹאת, הוּא יָכוֹל לְהִיּוֹת חֲזָן וְשְׁלִיחַ צַבּוּר, דְּהֵינּוּ לְהַתְּפַלֵּל לְפָנֵי הָעֲמוּד, כִּי הוּא יֵשׁ בּוֹ בַּחֲיִנָּה זֶה הַצָּרִיכָה לְהַשְׁלִיחַ צַבּוּר הַחֲגוּן בְּאַמְתָּ, שְׁצָרִיךְ שִׁיְהִיָּה בּוֹ בַּחֲיִנָּה, שִׁיְהִיָּה כָּל הַנְּקֻדּוֹת טוֹבוֹת תְּאֵבִים אֵלָיו וַיְהִי נִכְלָלִין בּוֹ בַּנ"ל, כִּי הוּא יָכוֹל לְקַבֵּץ כָּל הַנְּקֻדּוֹת טוֹבוֹת שְׁנִמְצָא בְּכָל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל, אֲפֹלוּ בַּהַפּוֹשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל, בַּנ"ל:

וְדַע שֵׁשׁ בְּכָל דָּוָר וְדוֹר רוֹעָה, וְהוּא בְּחִינַת מֹשֶׁה, שֶׁהוּא רַעֲיָא מְהִימְנָא, וְזוֹה הַרוֹעָה הוּא עוֹשֶׂה מִשְׁכָּן. וְדַע, שְׁתַּנוּקוֹת שֶׁל בֵּית רַבֵּן מְקַבְּלִים הֶבֶל פִּיהֶם שְׂאִין בּוֹ חֵמָא מְזָה הַמִּשְׁכָּן, וְעַל כֵּן הִתְיַנּוֹק בְּשִׂמְתַּחֲלִיל לְקָרוֹת וּלְהַכְנִס בַּתּוֹרָה, הוּא מִתְחִיל מִן וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה (מ"ד צו' פ' ז), שֶׁהוּא אֶלְף זַעֲרָא, כִּי וַיִּקְרָא מְדַבֵּר מְזַמֵּר הַקָּמַת הַמִּשְׁכָּן, שְׂאֵז קָרְאוּ הַשֵּׁם יִתְפָּרֵד וְהִתְחִיל לְדַבֵּר עִמּוֹ מִהַמִּשְׁכָּן, וְעַל כֵּן מִשֵּׁם מִתְחִילִין הִתְיַנּוֹקוֹת, כִּי מִשֵּׁם מְקַבְּלִין הֶבֶל פִּיהֶם כַּנ"ל, וּמִשֵּׁם מִתְחִילִין לְקָרוֹת וּלְהַכְנִס לְתוֹךְ הַתּוֹרָה:

וְדַע שֶׁכָּל הַצְּדִיקִים שְׁבַדוֹר, כֹּל אֶחָד וְאֶחָד הוּא בְּחִינַת רוֹעָה, כִּי בְּכָל אֶחָד וְאֶחָד יֵשׁ בּוֹ בְּחִינַת מֹשֶׁה, וְכָל אֶחָד וְאֶחָד לְפִי בְּחִינָתוֹ, הוּא עוֹשֶׂה בְּחִינַת מִשְׁכָּן, שֶׁמִּשֵּׁם מְקַבְּלִין הִתְיַנּוֹקוֹת הֶבֶל פִּיהֶם כַּנ"ל, וְכָל אֶחָד לְפִי בְּחִינָתוֹ, לְפִי בְּחִינַת הַמִּשְׁכָּן שֶׁהוּא עוֹשֶׂה, כְּמוֹ כֵּן יֵשׁ לוֹ תִּינוּקוֹת שֶׁהֵם מְקַבְּלִין מִשֵּׁם. נִמְצָא, שֵׁשׁ לְכָל אֶחָד וְאֶחָד מְצַדִּיקֵי הַדָּוָר, סָךְ תִּינוּקוֹת שֶׁהֵם מְקַבְּלִין הֶבֶל פִּיהֶם מְזַמְנֵו, כֹּל אֶחָד לְפִי בְּחִינָתוֹ כַּנ"ל. וְזוֹה בְּחִינַת מַה שְּׂאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנֶם לְבִרְכָה (שבת לג:), שְׁתִּינוּקוֹת נִתְפָּסִין עַל עוֹן הַדָּוָר, שְׂנַמְר: וְרַעֲיָא אֶת גְּדִיוֹתֶיךָ עַל מִשְׁכְּנוֹת הָרוּעִים - שְׂמַתְמִשְׁכְּנִין עַל הָרוּעִים, וְזוֹהוּ: עַל מִשְׁכְּנוֹת הָרוּעִים, שֶׁהֵם מְקַבְּלִין הֶבֶל פִּיהֶם מִבְּחִינַת הַמִּשְׁכְּנוֹת שֶׁל הָרוּעִים, דְּהִינוּ הַצְּדִיקִים שְׁבַדוֹר, שֶׁכָּל אֶחָד עוֹשֶׂה מִשְׁכָּן כַּנ"ל: אִךְ לִידַע כֹּל זֹאת, דְּהִינוּ לְדַעַת כֹּל צְדִיק וְצְדִיק, אִיזָה הֵם הִתְיַנּוֹקוֹת הַשִּׁיכִים

לו, וכמה הם מקבלין ממנו, ולידע כל הבחינות שיש בזה, והדור שיבוא מהם עד הסוף - דע, מי שיוכל לעשות נגונים הנ"ל, הוא יכול לידע כל זה. וזהו סוד מה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה במשנה (שבת יא): באמת אמרו, החזן רואה היכן התינוקות קוראים. החזן, דהינו מי שיכול לעשות הנגונים הנ"ל, שהוא יכול להיות חזן ושליח צבור להתפלל לפני העמוד כנ"ל. הוא רואה ויודע היכן התינוקות קורין, הינו אצל איזה צדיק הם מקבלין הכל פיהם, שעלידו הם קוראין ונכנסין בהתורה כנ"ל: תם ונשלם ספר ראשון. תהלה לאל אחרון וראשון:

ואלה מוסיף על הראשונים. לקומים חדשים שלקמתי מהחברים. מפייהם ומפי כתבם. שלא הובאו בראשונים:

שמעתי בשמו איזה דברים יקרים מתורה נפלאה, אך כפי הנראה שחסר מהם הרבה, אך אף על פי כן ארשם מה ששמעתי:

רפג

דע, כי יש שני צדיקים שהם משרש אחד, ואף על פייכן יש ביניהם מחלוקת, זה מחמת שאחד משנה מדתו שבשרשו, וזה בחינת מחלוקת שבין שאול ודוד, כי פתיב (תהלים כג): אך טוב וחסד ירדפוני, ואיתא בזהר הקדוש (תרומה קסח): הינו טוב הינו חסד, אלא טוב - טובה כליל בגוה; חסד - דאתפשט לבר. וזה בחינת שני צדיקים שישניהם משרש אחד, רק שזה

בְּחִינַת טוֹב, שְׁמוּבָה כְּלִיל בְּגוּה, דְּהִינּוּ שְׂאִינוּ מְגַלָּה תּוֹרָתוֹ
 לְאַחֲרִים, וְהִשְׁנִי הוּא בְּחִינַת חֶסֶד, דְּאֵתְפֹשֶׁט לְבַר, שְׁמִגְלָה
 תּוֹרָתוֹ לְאַחֲרִים, שְׁזָהוּ בְּחִינַת חֶסֶד, בְּחִינַת: וְתוֹרַת חֶסֶד עַל
 לְשׁוֹנָה, וְעַל־יְדִיּוּהַ יֵשׁ בִּינֵיהֶם מַחְלָקַת.

וְזֶה בְּחִינַת הַמַּחְלָקַת שֶׁהִיָּה בֵּין שְׂאוֹל וְדוֹד, שְׁשֻׁנֵיהֶם הָיוּ
 צְדִיקִים גְּדוֹלִים, וְאַף־עַל־פִּיכֵן הָיָה בִּינֵיהֶם מַחְלָקַת, הִינּוּ
 מַחֲמַת בְּחִינּוֹת הַנַּ"ל, כִּי זֶה הָיָה בְּחִינַת טוֹב, וְזֶה הָיָה בְּחִינַת
 חֶסֶד, כִּי אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבָרְכָה (עירובין נג): דְּדוֹד דְּגָלִי
 מִסְכָּתָא כְּתִיב בֵּה: יִרְאִיךָ יִרְאוּנִי וַיִּשְׁמַחוּ; שְׂאוֹל דְּלֹא גָלִי
 מִסְכָּתָא כְּתִיב בֵּה: אֶל כָּל אֲשֶׁר יִפְנֶה יִרְשִׁיעַ, הִינּוּ כַּנַּ"ל. כִּי
 שְׂאוֹל דְּלֹא גָלִי מִסְכָּתָא, זֶהוּ בְּחִינַת טוֹב, דְּטוֹבָה גְּנִיזָה בְּגוּה. אֲבָל
 דְּדוֹד דְּגָלִי מִסְכָּתָא, שֶׁהִיָּה מְלֻמֵּד תּוֹרָתוֹ לְרַבִּים, זֶהוּ בְּחִינַת חֶסֶד
 דְּאֵתְפֹשֶׁט לְבַר, בְּחִינַת: וְתוֹרַת חֶסֶד עַל לְשׁוֹנָה. וּמַחֲמַת זֶה הָיָה
 בִּינֵיהֶם מַחְלֻקָּת, כִּי הַמַּחְלָקַת הוּא בְּחִינַת רַעְמִים, כַּמּוּבָא
 בְּמָקוֹם אַחֵר (כּסִיפֵין נ"ו), וְאִיתָא שֶׁהַרַעְמִים נַעֲשִׂין עַל־יְדֵי שְׂיֻצְאִין
 אֲדָיִם חַמִּים כְּמוֹ אֵשׁ, וְהָעֲנָנִים שׁוֹאֲבִין אוֹתָן הָאֲדָיִם חַמִּים,
 וּמַחֲמַת שְׂשׁוֹאֲבִין אוֹתָם הָאֲדָיִם הַרְבֵּה עַד שְׂאִין יִכּוֹלִין לְהַחְזִיקָם
 בְּתוֹכָם, עַל־יְדִיּוּהַ נִבְקַע הָעֵנָן, וּמִזֶּה נַעֲשִׂין רַעְמִים. וְזֶה בְּחִינַת
 מַחְלָקַת הַנַּ"ל, כִּי מַחֲמַת שֶׁהַתּוֹרָה שֶׁהִיא בְּחִינַת אֵשׁ, כְּמוֹ
 שְׁכָתוּב (ירמיה כג): הֲלֹא כֹה דִבַּרְתִּי כְּאֵשׁ וְכוּ' - הִיא עֲצוּרָה בְּלָבוֹ
 כְּאֵשׁ בּוֹעֶרֶת, מַחֲמַת שְׂאִינוּ מְגַלָּה אוֹתָהּ, עַל־יְדִיּוּהַ בּוֹקַעַת
 וַיּוֹצֵאת בְּבְחִינַת רַעְמִים, שֶׁהוּא בְּחִינַת מַחְלֻקָּת כַּנַּ"ל.

וְזֶה בְּחִינַת (ע"ז יט): שְׂיַחְתָּן שֶׁל תַּלְמִידֵי־חַכְמַיִם צְרִיכִין לְמוֹד, הֵינּוּ כָּל הַשְּׂיחוֹת שֶׁל הַתַּלְמִידֵי־חַכְמַיִם שְׁמִשְׁיַחִין וְחוֹלְקִין זֶה עַל זֶה, לָזֶה צְרִיכִין לְמוֹד, כִּי עֵקֶר הַמַּחְלָקָת הוּא מַחְמַת חֶסֶד הַלְמוּד, מַחְמַת שְׂאִין מְלַמֵּד תּוֹרָתוֹ לְאַחֵרִים וְטוֹבָה גְּנִיז בְּגוּיָה בַּנ"ל: נִמְצָא, שֶׁהַמַּחְלָקָת שֶׁל צַדִּיקִים, הוּא נִמְשָׁךְ מֵהַתּוֹרָה בַּנ"ל. אָבֵל יֵשׁ מַחְלָקָת שֶׁל הַרְשָׁעִים, שְׂאִינוּ נִמְשָׁךְ מֵהַתּוֹרָה כָּלָל, וְזֶהוּ שְׂהִיָּה קוֹבֵל דְּדוֹד לְפָנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ (תהלים קיט): כָּרוּ לִי יָדַיִם שְׂיַחוֹת אֲשֶׁר לֹא כְּתוֹרָתְךָ; שֶׁהֵם מְשִׁיחִין וְחוֹלְקִין עָלַי שְׂלֹא עַל־פִּי הַתּוֹרָה כָּלָל: וְזֶה שֶׁבִּקֵּשׁ דְּדוֹד (שם כג): אֵךְ טוֹב וְחֶסֶד יִדְּפֹנֵנִי; שֶׁבְּכָל עֵת שְׂהִיָּה עָלַי רְדִיפּוֹת וּמַחְלָקָת, שְׂהִיָּה הַמַּחְלָקָת רַק מִשָּׁם, מִבְּחִינַת טוֹב וְחֶסֶד, בַּנ"ל:

רפד

שְׂמַעְתִּי בְּשִׁמּוֹ, שְׂהוֹכִיחַ אֶת אֶחָד שְׂאָמַר לוֹ, שְׂאִין לוֹ פְּנָאֵי לְלַמֵּד מַחְמַת שְׂעוֹסֵק בְּמִשְׂאָ וּמִתָּן, אָמַר: שְׂאֵף־עַל־פִּי־כֵן רָאוּי לוֹ לְחַטֵּף אִיזוּה זְמַן לְעַסֵּק בַּתּוֹרָה בְּכָל יוֹם. וְאָמַר, שְׂזֶהוּ מַה שְׂאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ וְכְרוֹנָם לְבִרְכָה (שבת לא), שְׂשׂוֹאֲלִין אֶת הָאָדָם: קִבְעַת עֵתִים לַתּוֹרָה, קִבַּע הוּא לְשׁוֹן גְּזֵלָה, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (משלי כב): וְקִבַּע אֶת קִבְעֵיהֶם נֶפֶשׁ; הֵינּוּ שְׂשׂוֹאֲלִין אֶת הָאָדָם, אִם גְּזֵל מִן הַזְּמַן שֶׁהוּא טְרוּד בְּעַסְקִיו, אִם גְּזֵלָת מִהֵן עֵתִים לַתּוֹרָה, כִּי צְרִיךְ הָאָדָם לְחַטֵּף וּלְגַזֵּל עֵתִים לַתּוֹרָה מִתּוֹךְ הַטְּרָדָא וְהַעֲסָק:

רפה

מַעֲמָה כּי טוֹב סַחֲרָה (משלי לא) - הִינּוּ תִכְף כְּשֹׁטְעֵמִין מַעַם
 הַתּוֹרָה שֶׁל הַצִּדִּיק הָאֱמֵת, שׁוֹב לֹא יִכְפֶּה בְּלִילָה
 נְרֵה, הִינּוּ אַף־עַל־פִּי שְׂאֵחֲר־כֶּךְ יִמְנַע וְלֹא יִתְקַרֵּב אֵלָיו וַיְהִי
 רְחוֹק מִמּוֹנוֹ (שְׁזָהוּ בְּחִינַת לִילָה וְחֹשֶׁךְ), אַף־עַל־פִּי־כֵן לְעוֹלָם יֵאִיר לּוֹ
 אֹר הַתּוֹרָה, שְׁפָטֵם קֶצֶת מִמּוֹנָה בְּהִיּוֹתוֹ אֶצְלוֹ. וְזָהוּ: מַעֲמָה כּי
 טוֹב סַחֲרָה - תִּכְף כְּשֹׁטְעֵמִין כּי טוֹב סַחֲרָה, שֶׁהוּא הַתּוֹרָה שֶׁל
 הַצִּדִּיק, שֶׁהִסְחֹרָה שָׁלוֹ, הִינּוּ הַתּוֹרָה שָׁלוֹ, מַעֲמָה טוֹב, אִזִּי שׁוֹב
 לְעוֹלָם לֹא יִכְפֶּה בְּלִילָה נְרֵה, כּי תִמִּיד תֵּאִיר לּוֹ אֹר הַתּוֹרָה
 שְׁפָטֵם אֶצְלוֹ, אֶפְלוּ בְּלִילָה, הִינּוּ בַעַת הַהִתְרַחֲקוֹת, שֶׁהִיא בְּחִינַת
 לִילָה, כּי לֹא יִכְפֶּה בְּלִילָה נְרֵה לְעוֹלָם וָעֶד:

רפו

(שְׁמַעְתִּי מִשְׁמוֹ מִכְּבָר מַה שְּׂאֵמַר עַל פְּרִשְׁת שִׁפְטִים וְשִׁמְרִים, וְנִשְׁכַּח הַרֵב, וְזָהוּ הַיּוֹצֵא
 מִשֵּׁם, מַה שְּׂאֵנּוּ זֹכְרִים עֲדוֹן):

כּי יֵשׁ גְּנ־עֲדוֹן, וְהֵם שְׁנֵי בְּחִינּוֹת: גֵּן וְעֲדוֹן, וְהֵם בְּחִינַת חֲכָמָה
 עֲלֵאָה וְחֲכָמָה תַּתָּאָה, כּי עֵקֶר תַּעֲנוּג גְּנ־עֲדוֹן הוּא הַשְּׁגֵת
 חֲכָמַת אֱלֻקוֹת, הִינּוּ חֲכָמָה עֲלֵאָה וְחֲכָמָה תַּתָּאָה, שֶׁהֵם בְּחִינַת
 גְּנ־עֲדוֹן כַּ"ל. אֵךְ לְזִכּוֹת לָזֶה אִי אֶפְשֶׁר כִּי־אֵם עַל־יְדֵי הַשְּׁעָרִים,
 כּי יֵשׁ שְׁעָרִים, הִינּוּ בְּחִינַת שְׁעָרֵי גְּנ־עֲדוֹן, שְׁעַל־יְדֵי־זֶה זֹכִין לְכַנֵּם
 לְגְּנ־עֲדוֹן, דִּהִינּוּ לְהַשְׁגֵּת חֲכָמָה עֲלֵאָה וְחֲכָמָה תַּתָּאָה, אֵךְ אֵלוֹ
 הַשְּׁעָרִים גְּנוּזִים וְטְמוּנִים בְּאֶרֶץ, בְּחִינַת (איכה ב): טָבְעוּ בְּאֶרֶץ

שְׁעָרֶיהָ; וצָרִיכִים לָזֶה בַּעַל הַבַּיִת עַל הָאָרֶץ, שְׂיִהֶיּה מוֹשֵׁל
בָּאָרֶץ, שְׂיִוְכַל לְהוֹצִיא וּלְהַקִּים וּלְהַעֲמִיד הַשְּׁעָרִים שְׁנִמְטָבְעוּ
בָּאָרֶץ:

וְדַע, שְׁעַל־יָדֵי לְמוֹד פּוֹסְקִים זֹכִין לְהִיּוֹת מְלָךְ וּמוֹשֵׁל בָּאָרֶץ,
וְאִזּוּ יִכְוֹלִין לְהַעֲמִיד וּלְהַקִּים הַשְּׁעָרִים שְׁטָבְעוּ בָּאָרֶץ. וְזֶה
בְּחִינַת (משלי כט): מְלָךְ בְּמִשְׁפַּט יַעֲמִיד אֶרֶץ. בְּמִשְׁפַּט דִּיקָא, הֵינּוּ
עַל־יָדֵי מִשְׁפַּט, שֶׁהוּא מִשְׁפַּטֵי וְדִינֵי הַתּוֹרָה, דְּהֵינּוּ לְמוֹד פּוֹסְקִים,
שְׁמִבְרָרִים מִשְׁפַּטֵי וְדִינֵי הַתּוֹרָה, עַל־יְדֵי־זֶה נַעֲשֶׂה מְלָךְ וּמוֹשֵׁל,
וְעַל־יְדֵי־זֶה יוֹכַל לְהַעֲמִיד אֶרֶץ, וְאִזּוּ מַעֲמִיד וּמְקוּם וּמְגַלָּה
הַשְּׁעָרִים שְׁטָבְעוּ בָּאָרֶץ, שְׁעַל־יְדֵי־זֶה זֹכִין לְגַזְעָן בְּנ"ל:

וְזֶהוּ: שְׁפָטִים וְשֹׁטְרִים תִּתֵּן לָךְ בְּכָל שְׁעָרֶיךָ וְכו' לְשִׁבְטֶיךָ
(דברים מז). שִׁבְטֵי רְאִשֵׁי־תְבוֹת מ'בְּעוּ ב'אָרֶץ ש'עָרֶיהָ (הֵינּוּ
הַשְּׁעָרִים שְׁנִמְטָבְעוּ בָּאָרֶץ), וְזֶהוּ: שְׁפָטִים וְשֹׁטְרִים תִּתֵּן לָךְ וְכו';
כִּי הַשּׁוֹפְטִים וְשֹׁטְרִים, שֶׁהֵם בְּחִינַת הַמְּנַהֲגִים וְהַמּוֹשְׁלִים בָּאָרֶץ.
וְזֶהוּ שׁוֹפְטִים דִּיקָא, כִּי הָעֵקֶר עַל־יָדֵי מִשְׁפַּטֵי הַתּוֹרָה, בְּחִינַת
פּוֹסְקִים, בְּחִינַת: מְלָךְ בְּמִשְׁפַּט יַעֲמִיד אֶרֶץ, עַל־יְדֵי־זֶה נִתְגַּלֵּין
הַשְּׁעָרִים שְׁנִמְטָבְעוּ בָּאָרֶץ. וְזֶהוּ: תִּתֵּן לָךְ בְּכָל שְׁעָרֶיךָ לְשִׁבְטֶיךָ, כִּי
הַשּׁוֹפְטִים וְשֹׁטְרִים מְקִימִין הַשְּׁעָרִים שְׁנִמְטָבְעוּ בָּאָרֶץ. וְזֶהוּ: בְּכָל
שְׁעָרֶיךָ לְשִׁבְטֶיךָ, כִּי הֵם מְקִימִין וּמְגַלֵּין הַשְּׁעָרִים שְׁנִמְטָבְעוּ
בְּחִינַת מ'בְּעוּ ב'אָרֶץ ש'עָרֶיהָ; הֵם מְקִימִין אוֹתָם עַל־יָדֵי הַמִּשְׁפַּט
שְׁלָהֶם, דְּהֵינּוּ לְמוֹד פּוֹסְקִים, בְּחִינַת: מְלָךְ בְּמִשְׁפַּט יַעֲמִיד אֶרֶץ,
בְּנ"ל:

ברוך הנותן ליעף כח ולאין
 אונים, אשר עד כה עזרנו
 ברחמי העצומים להתחיל
 ולגמור דבריו הראשונים,
 אשר הובאו בכרך הנורא
 הזה ספר לקוטי מוהר"ן.
 שלוש עשרה נהרות של
 אפרסמון מהור, צפנת פענח
 כל צפונות בו מתגלים
 ומתבארים, כשבילי העיר נהר
 דעה כן כל שבילי החכמה
 האמיתית ויראת שמים ועצות
 דקדושה לו ידועים, הנמצא
 כזה איש אשר רוח אלוקים בו
 שמתגלים לו הנסתרות, כל
 דבריו כנחלי אש זיקוקין של
 אש וביעורים. קומו וברכו את
 ה' אלוקיכם מן החולם ועד
 העולם שגילה לנו את האור.
 עזרת אבותינו הוא מעולם מגן
 ומושיע להם ולבניהם אחריהם
 לדורי דורות, כעת נחזה קידה
 ונתפלל לפני הקדוש ברוך

בְּרוּךְ הַנוֹתֵן לַיָּעֵף כֹּחַ וְלַאִין
 אוֹנִים, אֲשֶׁר עַד כֹּה עֲזָרְנוּ
 בְּרַחְמֵי הָעֲצוּמִים לְהַתְחִיל
 וּלְגַמֵּר דְּבָרָיו הָרִאשׁוֹנִים,
 אֲשֶׁר הוּבְאוּ בַּכָּרֶךְ הַנּוֹרָא
 הַזֶּה סֵפֶר לְקוּטֵי מוֹהֲרָן.
 אֶפְרַסְמוֹנָא דְבִיא תְּלִיסֵר
 נְהַרִין, צָפְנַת פִּעְנַח כֹּל
 צְפוֹנוֹת בּוֹ מִתְגַּלִּין
 וּמִתְבְּאָרִין, כְּשִׁבְלֵי דְנְהַרְדְּעָא
 בֵּן כֹּל שְׁבִילֵי הַחֲכָמָה
 הָאֱמִתִּית וְיִרְאֵת־שָׁמַיִם וְעֲצוֹת
 דְּקִדְשָׁה לֵה נְהַרִין, הַנִּמְצָא
 בְּזֶה אִישׁ אֲשֶׁר רוּחַ אֱלֹקִים בּוֹ
 דְּמִגְלִיא לֵה דְמַטְמְרִין, כֹּל
 דְּבָרָיו כְּנַחְלֵי אֵשׁ זִקוּקִין דְּנֹר
 וּבְעוּרִין. קוּמוּ וּבְרְכוּ אֶת ה'
 אֱלֹקֵיכֶם מִן הָעוֹלָם וְעַד
 הָעוֹלָם דְּגַלִּי לָן נְהוּרִין. עֲזֵרַת
 אֲבוֹתֵינוּ הוּא מִעוֹלָם מְגִן
 וּמוֹשִׁיעַ לָהֶם וּלְבְנֵיהֶם
 אַחֲרֵיהֶם לְדְרֵי דְרִין, כְּעַן נַחְוֵי
 קִדָּה וּנְצַלֵי קַדְשׁ רַחֲמָנָא, דִּיהוּי

הוא, שיהיה בעזרינו להתחיל ולגמור ספר ליקוטי מוהר"ן תנינא. אנא ה' הושיע נא. כאשר זכינו לסדר אותם כן נזכה לעשותם, עדי נשוב לציון ברננה, ובמהרה בימינו יקיים "תבואי תשורי מראש אמנה. אמן, בן יהי רצון.

בְּסַעֲדָנָא, לְהַתְחִיל וְלִגְמֹר סֵפֶר
 לְקוּטֵי מוֹהֲר"ן תְּנִינָא. אָנָּא ה'
 הוֹשִׁיעָה נָּא. כַּאֲשֶׁר זָכִינוּ
 לְסַדֵּר אוֹתָם כֵּן נִזְכָּה
 לַעֲשׂוֹתָם עַדִּי נָשׁוּב לְצִיּוֹן
 בְּרַנְנָה, וּבְמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ יִקְיֵם
 תְּבוּאֵי תְשׁוּרֵי מְרָאֵשׁ אִמְנָה.
 אָמֵן, בֶּן יְהִי רָצוֹן:

חֹזֵק חֹזֵק וְנִתְחַזֵּק

סֵפֶר לְקוּמֵי מוֹהַר"ן

תְּנִינָא

הַאי תְּנָא הוּא דְקִתְנָא. מִמְּנוּ יִתֵּד מִמְּנוּ פְּנֵה. אֲשֶׁר כִּבְר יֵצֵא לְאוּר
מַעֲשֵׂהוּ בְּסֵפֶר "לְקוּמֵי מוֹהַר"ן" קְדָמָאָה אֲשֶׁר יֵצֵא רֵאשׁוּנָה. עוּד
הוֹסִיף שְׁנֵית יְדוּ לְהָאִיר עֵינֵי בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל עֵדֶת מִי מְנָה. לְגַלּוֹת
חֲדוּשִׁים נִפְלְאִים וְנִרְאִים אַחֲרֵי אֲשֶׁר נִגְמַר הַפֶּרֶךְ הָרֵאשׁוֹן. הֲלֵא
הִמָּה הַמֵּאמְרִים הָאֵלֶּה הַנִּדְפָּסִים בְּפֶרֶךְ הַנּוֹרָא הַזֶּה הַנוֹסֵעַ
אַחֲרֵינוּ, אֲשֶׁר שָׂאבְנוּ מִמְּעֵינֵי הַיְשׁוּעָה נַחַל גּוֹבֵעַ מְקוֹר חֲכָמָה.
תּוֹרַת ה' תְּמִימָה. אֲשֶׁר יִלְכוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מִיָּמִים יְמִימָה. יִשׁוּמְמוּ
לְבַקֵּשׁ אֶת דְּבַר ה' וְתוֹרָה יִבְקֹשׁוּ מִפִּיהוּ מִיּוֹם ה' שְׁמָה. טוֹב עֵין
הוּא יִבְרַךְ וַיִּשְׁפִּיעַ מִטּוֹבוֹ לְעַם סְגָלָה. הַפְּלִיא עֲצָה הַגְּדִיל תּוֹשִׁיָה
נּוֹרָא עֲלִילָה. הֲלוֹא הוּא כְּבוֹד אֲדוֹנֵנוּ מוֹרְנוּ וְרַבְּנוּ, הַרְבַּ הַקְּדוּשׁ
הַמְּפָרֶסֶם בּוֹצִינָא עֲלָאָה רַבָּא וַיִּקְרָא אוּר הַגְּנוּ וְהַצְּפוּ, כְּבוֹד
קְדֻשַׁת שְׁמוֹ מוֹרְנוּ הַרְבַּ רַבִּי נַחְמָן זְכַר צְדִיק וְקְדוּשׁ לְבַרְכָּהּ, לוֹ
דּוּמְיָה תְּהִלָּה. מִפּוֹ יִקְרָא אֵלֵינוּ כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, בַּעַת אֲשֶׁר
יֵאָסְפוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֵלָיו בּוֹמֵן הַקְּהֵלָה. תִּכְתֵּב זֹאת לְדוֹר אַחֲרוֹן עַד

כִּי יָבוֹא שִׁילָה:

הַקְדָּמָה

זֶה סֵפֶר תּוֹלְדוֹת אָדָם, וְאַמְרוֹת מְהוֹרוֹת, אֲשֶׁר שָׁמַעְנוּ מִפִּי רַבְּנוּ הַקְדוֹשׁ, אֹר הַגְּנוּז וְהַצֶּפּוֹן וְהַנְּעֵלָם, מוֹרְנוּ הֶרֶב רַבִּי נַחֲמָן, זָכַר צְדִיק לְבָרְכָה, אֲשֶׁר כָּבַר יֵצֵא לְאוֹר מֵאַמְרֵי הַנּוֹרָאִים בְּסֵפֶר "לְקוּטֵי-מִוְהַר־יָן" הַנִּדְפָּס כָּבַר, וְאַלֶּה דְבָרָיו הָאַחֲרוֹנִים, אֲשֶׁר הוֹסִיף לְחַדֵּשׁ וּלְגַלּוֹת אַחֲרָי אֲשֶׁר נִגְמַר סֵפֶר הַנִּזְכָּר, וְאֵת אֲשֶׁר נִשְׁמַע לְאַזְנוֹיָנוּ מִפִּי הַקְדוֹשׁ מִיּוֹם הַהוּא וְהַלָּאָה עַד הַסִּתְּלָקוֹתָיו נִכְתָּב בְּסֵפֶר הַזֶּה. וְזוֹאת לְדַעַת, כִּי כָּל דְבָרֵי הַסֵּפֶר הַזֶּה וּכְמוֹ-כֵן כָּל דְבָרֵי הַסֵּפֶר הָרִאשׁוֹן אֲשֶׁר נִדְפָּס כָּבַר, כֻּלָּם הֵם דְּבָרִים עֲלִיּוֹנִים, עִמָּקוּם וְרַחֲבִים מְנִי יָם, יֵלְאֶה הַמַּעֲזֵן לְכוּא עַד תְּכַוְנַתְּם, וְגַם לְפִי פְּשׁוּטָן שֶׁל דְּבָרִים קָשָׁה מְאֹד לְהַבִּין הַדְּבָרִים בְּכַתֵּב, כִּי הֵם דְּבָרִים עִמָּקוּם מְאֹד מְאֹד, אֲשֶׁר הִיָּה מִן הַנִּמְנָע לְבָאָרֶם בְּכַתֵּב תְּכֹן פְּוִנַתְּם, אִפְּלוּ לְפִי פְּשׁוּטָן שֶׁל דְּבָרִים. כִּי כָּל מֵאֵמֶר וּמֵאֵמֶר וְכָל עֲנִין וְעֲנִין מִחֲדוּשֵׁי רַבְּנוּ, זְכוּרָנוּ לְבָרְכָה, יֵשׁ בְּהֵם נִסְתָּרוֹת רַבּוֹת מְאֹד, כִּי כֻלָּם הֵם נִלְקָחִים מִמָּקוֹם גְּבוּהָ וְעֲלִיּוֹן מְאֹד מְאֹד, וְהֵם כְּלָלוּת גְּדוֹל מְאֹד, וּבְכָל מֵאֵמֶר וּמֵאֵמֶר נִכְלָלוּן בּוֹ כִּפְּהָ וּכְמוֹהַ עֲנִינִים נִפְּלָאִים וְנוֹרָאִים, מֵאֵמֶר אֶחָד מִתְּחִלָּה לְכַמָּה מַעֲמִים וּלְכַמָּה עֲנִינִים שׁוֹנִים, וְאַף-עַל-פִּי-כֵן אַחַר הַיְגִיעָה קִצַּת יוֹכַל הַמַּעֲזֵן לְהַבִּין קִצַּת פְּשׁוּטָן שֶׁל דְּבָרִים וְגַם יוֹכַל לְהַבִּין קִצַּת דְּבַר מֵתוֹךְ דְּבַר, אֲבָל תְּכֹן הַדְּבָרִים בְּשִׂרְשָׁם גְּבוּהוּ מִדַּעַתְנוּ, וְאִי אִפְּשֶׁר לָנוּ לְהַאַרְיֹד וּלְסַפֵּר בְּעֵצָם גְּדֻלַּת רַבְּנוּ, זָכַר צְדִיק לְבָרְכָה, מוֹגֵדל הַמַּחֲלֶקֶת אֲשֶׁר הִיָּה עָלָיו בְּחַיָּיו. וּמִשְׁכִּיל עַל דְּבַר יְבִין מֵאַלְיוּ מַעֲט מַעֲט, כְּאֲשֶׁר יֵשִׁים עֵינָיו וְלָבוּ עַל דְּבָרֵי רַבְּנוּ, זְכוּרָנוּ לְבָרְכָה, יִשְׁפִּיל וְיִבִּין מַעֲט עֵצָם תִּקְוָה רוּם קִדְשָׁתוֹ וְאֵת יְקָר תְּפָאֶרֶת גְּדֻלָּתוֹ. וְיִתֵּר מִזֶּה, אִם יִזְכָּה יִכְחִין לְעַתִּיד. סְתוּם הַדְּבָרִים עַד יַעֲרָה עֲלֵינוּ רוּחַ מְפֹרָם:

אוּלָּם כְּגוֹן דָּא צְרִיךְ לְהוֹדִיעַ לְכָל אַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ, הַחֲרָדִים אֶל דְּבָרֵי רַבְּנוּ, זָכַר צְדִיק לְבָרְכָה, הַמְּצַפִּים וְהַמְּשִׁתַּקְקִים לְשִׁמְעַ דְּבָרָיו, וְעֵינֵיהֶם כְּלוֹת לְרְאוֹת חֲבוּרָיו, שְׁכַל דְּבָרֵי רַבְּנוּ אֹר הַנְּעֵלָם, זָכַר צְדִיק לְבָרְכָה, עֶקֶר

בִּנְיָנֵי הַמְּאֻמְרִים, אֲשֶׁר יֵצְאוּ בְּקִדְשָׁהּ וּבְמִתְהַרְהַר מִפְּנֵי הַקְּדוּשָׁה, לֹא הַמְּדַרְשׁ הוּא הַעֵקֶר בְּהֵם כִּי־אִם הַמַּעֲשֵׂה, כִּי כָל דְּבָרָיו הַקְּדוּשִׁים כְּלָם הֵם הַנְּהַגוֹת נִפְלְאוֹת וְעֻצּוֹת נֹרְאוֹת וְהַתְּעוֹרְרוֹת גְּדוֹל מְאֹד מְאֹד לְעִבּוּדָתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְכָל דְּבָרָיו בְּגִחְלֵי אִשׁ בּוֹעֵרִים כְּלִפְיָדַיִם, מְלֵהִיבִים הַלֵּב בְּהַתְּלַחְבוֹת גְּדוֹל וּבְהַשְׁתַּקּוּקוֹת נִמְרָץ אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְאִין מִן הַצֶּרֶךְ לְהֵאָרִיךְ בְּזֶה לְכָל מִשְׁכִּיל, הַחֶפֶץ בְּאֵמֶת לְאֵמֶתוֹ, כִּי יִבִּין מִדַּעְתּוֹ אֵת כָּל וְנוֹכַחְתָּ, יֵדְאוּ עֵינָיו וְיִשְׁמַח לְכָבוֹ. גִּלְגַּל בֶּן אֲשִׁימָה לְפִי מַחְסוֹם וְאָמַר: עַד פֶּה תִּבּוֹא, הַמִּשְׁכִּיל כָּעַת יָדֹם, עַד נִזְכָּה לְעֹלוֹת לְצִיּוֹן בְּרִנָּה בְּמִתְהַרְהַר בְּיָמֵינוּ, אָמֵן:

הֲלֹא פֶה דְּבָרֵי הַמַּעֲשֵׂיךְ וְהַמְּסֻדָּר, יִגְדִּיל תּוֹרָה וְיֵאָדִיר.

הק' נתן בן אדוני אבי מוהר"ר נפתלי הירץ יצ"ו מנעמראב רבתי. חתן הרב הגאון החסיד המפורסם מוה' דוד צבי וצ"ל, שהיה אב"ד דק"ק שאריגראד ובק"ק קרעמיניץ והגליל ובק"ק מאהלוֹב יצ"ו:

וְהִנֵּה זֶה הַסֵּפֶר הַקְּדוּשׁ נִדְפַס כְּבָר בְּמֵאֵהֲלוֹב תַּחַף אַחַר הַסְּתַלְקוֹתוֹ, וְאֵי־דִּחְבִּיבָא אֲדוּדוֹ לְהוֹ, וְכַעַת נִדְפְּסוּ שְׁנֵי בְּתוּסְפוֹת כְּמֵה מַעֲלוֹת מִזְבוֹת, כְּאֲשֶׁר יֵדְאוּ הַמַּעֲשֵׂי בְּעֵינָיו. גַּם הוֹסִפְנוּ בְּסוֹף הַסֵּפֶר כְּמֵה דְּבָרִים נִפְלְאִים, שְׁלֻקְמַתִּי מִתּוֹךְ שִׁיחוֹתָיו הַקְּדוּשִׁים, שְׁשֻׁמְעֵתִי רַבִּם מִפְּנֵי הַקְּדוּשׁ בְּעֻצּוֹ, וְקִצְתָם שְׁמַעֲתִי מִפִּי אַחֲרִים, שְׁשֻׁמְעוּ מִפְּנֵי הַקְּדוּשׁ בְּעֻצּוֹ. וְלֹאֲשֶׁר נִפְשֵׁי יוֹדַעַת מְאֹד גְּדוֹל הַעֲמֻקּוֹת שֵׁשׁ בְּשִׁיחוֹתָיו הַקְּדוּשִׁים, וְכֵמֵה הַלְכָתָא גְּבֻרוֹתָא יְכוּלִין לְלַמֵּד מֵהֶם, וְכֵמֵה עֻצּוֹת נִפְלְאוֹת בְּעִבּוּרַת הַשֵּׁם וּבְהַלְכוֹת דְּרַדְאָרְץ יְכוּלִין לְלַמֵּד מִדְּבָרָיו, מִי שֵׁשׁ לוֹ מִחַ בְּקִדְקָדוֹ וּמִסְתַּכֵּל עַל הָאֵמֶת, עַל־כֵּן אִמְרַתִּי: לֹא אֶמְנַע הַטּוֹב לְהַדְרִים כְּמֵה דְּבָרִים מִשִּׁיחוֹתָיו הַקְּדוּשִׁים. וְכֵבֶר נִדְפְּסוּ כְּמֵה שִׁיחוֹת קְדוּשׁוֹת שְׁלוֹ בְּסַפְרִים הַנִּדְפְּסִים כְּבָר, וְכַעַת הוֹסִפְתִּי לְלַקֵּט עוֹד כְּמֵה דְּבָרִים כְּהֵנָּה, וּמִחַמַּת הוֹצֵאוֹת הַדְּפוּס וְאִפִּיסַת הַפְּנָאִי, כִּי יָמִים הַנּוֹרְאִים הַבָּאִים עָלֵינוּ לְמוֹכָה מִמְשֻׁמְשִׁין וּבְאִין, עַל־כֵּן הָיָה מִן הַנִּמְנַע לְהַדְרִים כָּל הַשִּׁיחוֹת הַקְּדוּשׁוֹת הַכְּתוּבִים אֶצְלִי, וְאִם

חלק א

יִרְצָה הַשֵּׁם עוֹד חֲזוֹן לְמוֹעֵד לְהִדְפִּים הַכֹּל, כִּי מִרְחוֹק נִרְאָה לִי עַד הַיּוֹם
מִגִּיעַ כָּל דְּבוּר וְדְבוּר שֶׁיֵּצֵא מִפִּי הַקְּדוֹשׁ בְּקִדְשָׁה וּבְמַהֲרָה, וּכְבֵר רְאִיתִי,
שְׁתַּהַלֵּה לְאֵל; הַשְׂרִיחוֹת שֶׁהִדְפַסְנוּ כְּבֵר הַצְּלִיחוּ וְגַם עָשׂוּ פְרִי, עֵין רְאֵתָה
וְתֹאשְׂרָם, וְהוֹטְבוּ מְאֹד בְּעֵינֵי כָל הַחַפְצִים בְּאַמֶּת. וְהַשֵּׁם יִתְפַּרֵּךְ יוֹכְנֵנו לִילֵךְ
בְּדֶרֶךְ הָאֱמֶת לְקַיֵּם אֶת כָּל דְּבָרָיו אֲשֶׁר הִרְבֵּה לְדַבֵּר עִמָּנוּ בְּכַמָּה אָפְנִים,
הֵן בְּדֶרֶךְ דְּרוֹשׁ אֲשֶׁר דְּרוֹשׁ דְּרָשׁ בְּרַבִּים, הֵן בְּדֶרֶךְ שִׁיחָה עִם כָּלֵל הַמּוֹן
אֲנָשִׁים אוֹ שִׁיחוֹת רַבּוֹת שֶׁהִרְבֵּה לְדַבֵּר עִם כָּל אֶחָד בְּפָנֵי עַצְמוֹ, בְּכַמָּה
גְּלוּגִלִּים גְּלוּלִים עִמָּנוּ - הַכֹּל בְּאֲשֶׁר לְכָל כְּרִי לְהַטּוֹת לְכַבְּנוּ אֵלָיו יִתְפַּרֵּךְ
לְעַבְדוֹ בְּאַמֶּת וּבְתַמִּים. מִי יִתֵּן אִפּוֹא, שְׁנוֹכֵה לְמַלְאוֹת רְצוֹנוֹ בְּאַמֶּת; אָמֵן,
כֵּן יְהִי רְצוֹן:

הַשְּׂמֵטָה

"אֶחָד הִיָּה אַבְרָהָם" (יְחֻזְקָא ל"ג) - שְׂאֲבָרְהֶם עֲבַד הַשֵּׁם רַק
עַל־יְדֵי שְׁהִיָּה אֶחָד, שְׁחָשַׁב בְּדַעְתּוֹ שֶׁהוּא רַק יְחִידִי
בְּעוֹלָם, וְלֹא הִסְתַּכֵּל כָּלֵל עַל בְּנֵי הָעוֹלָם, שְׁפָרִים מֵאַחֲרֵי ה'
וּמוֹנְעִים אוֹתוֹ, וְלֹא עַל אֲבִיו וְשָׂאֵר הַמוֹנְעִים, רַק כְּאֵלוֹ הוּא
אֶחָד בְּעוֹלָם, וְזֶהוּ: "אֶחָד הִיָּה אַבְרָהָם". וְכֵן כָּל הַרוֹצֵה לְכַנֵּם
בְּעַבְדוֹת הַשֵּׁם, אִי אִפְשָׁר לוֹ לְכַנֵּם כִּי אִם עַל־יְדֵי בְחִינָה זוֹ
שִׁיחָשַׁב שֶׁאֵין בְּעוֹלָם כִּי אִם הוּא לְבַדּוֹ יְחִידִי בְּעוֹלָם, וְלֹא
יִסְתַּכֵּל עַל שׁוּם אָדָם הַמוֹנְעוֹ, כְּגוֹן אֲבִיו וְאִמּוֹ אוֹ חוֹתְנּוֹ וְאִשְׁתּוֹ
וּבְנָיו וְכִיּוֹצֵא, אוֹ הַמְּנִיעוֹת שֶׁיֵּשׁ מִשָּׂאֵר בְּנֵי הָעוֹלָם, הַמַּלְעִיגִים
וּמְסִיתִים וּמוֹנְעִים מֵעַבְדוֹתוֹ יִתְפַּרֵּךְ. וְצָרִיךְ שְׁלֹא יַחֹשׁ וְיִסְתַּכֵּל
עֲלֵיהֶם כָּלֵל, רַק יְהִיָּה בְּבַחֲיִנַּת: "אֶחָד הִיָּה אַבְרָהָם" - כְּאֵלוֹ
הוּא יְחִיד בְּעוֹלָם כְּנ"ל:

א

תקעו בַחֲדָשׁ שׁוֹפָר בַּפֶּסַח לְיוֹם חַגֵּנוּ: (תהלים פא)

א כִּי אִישׁ הַיִּשְׂרָאֵלִי נִבְרָא, שִׁיְהִיָּה לוֹ מְמִשְׁלָה עַל הַמְּלֹאכִים,
וְזֶה הַתְּכָלִית וְהַסּוּף שֶׁל יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שְׁאִמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ
זְכוּרֵנָם לְבִרְכָה (ירושלמי שבת פרק ב'): עֲתִידִין צַדִּיקִים, שִׁיְהִיָּה
מְחַצְתָן לַפְּנִים מִמְּלֹאכֵי הַשָּׁרַת, שְׁנֹאֲמַר: כָּעֵת יֹאמַר לַעֲקֹב
וּלְיִשְׂרָאֵל מַה פָּעַל אֵל, שֶׁהַמְּלֹאכִים יִצְטָרְכוּ לְשֵׂאל מִיִּשְׂרָאֵל,
כְּשִׁירְצוּ לַיְדַע מַה פָּעַל אֵל. וְצָרִיךְ כָּל אֶחָד לְרֹאוֹת, שְׂיָבוֹא לְזֶה
הַתְּכָלִית, שִׁיְהִיָּה לוֹ מְמִשְׁלָה עַל מְלֹאכִים, אֲךָ צָרִיךְ לְשִׁמּוֹר עֲצֻמוֹ
מְאֹד, וְלִרְאוֹת שִׁיְהִיָּה לוֹ כַּחַ לַעֲמֹד בְּמְמִשְׁלָה זֹו, שְׁלֹא יִקְנָאוּ בּוֹ
מְלֹאכֵי הַשָּׁרַת וַיְפִילוּ אוֹתוֹ, חֶסֶם וְשָׁלוֹם, כִּי הַמְּלֹאכִים מֵתְקַנְאִים
מְאֹד בְּאָדָם כֹּזֵה, שִׁישׁ לוֹ מְמִשְׁלָה עֲלֵיהֶם, כְּמוֹ שְׁמַצִּינוּ שְׁאִמְרוּ
רַבּוֹתֵינוּ זְכוּרֵנָם לְבִרְכָה (חגיגה טו:): עַל כְּפֹה גְדוּלִים, שְׁפָקְשׁוּ
מִלֹּאכֵי־הַשָּׁרַת לְדַחְפוֹ:

ב וְהַעֲצָה עַל זֶה, לְקַשֵּׁר עֲצֻמוֹ עִם נְשִׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וְעַל־יַדֵּי
הַהִתְקַשְּׁרוֹת נִצּוֹל מֵהֶם. וְזֶה בְּחִינַת (א״ב כ״ו): מְאַחֵז
פְּנֵי כֶּסֶף, שְׁצָרִיךְ לְאַחֵז עֲצֻמוֹ בְּשִׁרְשֵׁי הַנְּשִׁמוֹת, הַחֲצוּבוֹת
מִתַּחַת כֶּסֶף הַכְּבוֹד, שֶׁהִיא בְּחִינַת (בראשית ג'): אִם כָּל חַי. וְזֶה
בְּחִינַת מַה שְׁאִמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוּרֵנָם לְבִרְכָה (שבת פח:): בְּשָׁעָה
שְׁעָלָה מִשָּׁה לַמּוֹרֹם, אָמְרוּ מְלֹאכֵי הַשָּׁרַת: מַה לֵּילוֹד אִשָּׁה
בִּינֵינוּ, אָמַר לָהֶם: לְקַבֵּל תּוֹרָה בָּא. אָמְרוּ: אֲשֶׁר תִּנְה הוֹדֵךְ עַל

הַשָּׁמַיִם וְכוּ'. אָמַר הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא לְמוֹשֶׁה: הַחֲזוּר לָהֶם תִּשׁוּבָה. אָמַר: אֲנִי מֵתוּרָא, שְׁלֵא יִשְׁרְפוּנִי בְּהַבֵּל פִּיהֶם. אָמַר לוֹ: אַחֲזוּ בַכֶּסֶּא כְבוֹדִי וְכוּ'; הֵינּוּ שְׁנַתֵּן לוֹ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עֲצָה לְאַחֲזוֹ וּלְהִתְקַשֵּׁר בְּשָׂרָשֵׁי הַנְּשָׁמוֹת, שֶׁהֵם בְּחִינַת כֶּסֶּא הַכְּבוֹד, אִם כָּל חַי, כַּנ"ל, שְׁעַל-יְדֵי-זוּהָ יִהְיֶה נִצּוֹל מִן קִנְיַת הַמַּלְאָכִים כַּנ"ל.

וְזוּהָ בְּחִינַת (בראשית ב): וַיִּבֶן ה' אֱלֹקִים אֶת הַצֶּלַע אֲשֶׁר לְקַח מִן הָאָדָם וְכוּ'. וַיִּבֶן - רֵאשִׁי-תְבוּת: וּתְקַעְתִּיו יִתַּד בְּמָקוֹם נְאֻמָּן (ישעיה כב); שֶׁהוּא בְּחִינַת מְמוֹשְׁלָה, כְּמוֹ שֶׁתִּרְגַּם יוֹנָתָן עַל זֶה הַפְּסוּק: וַאֲמַנִּינָה אֲמַרְכָּל מִהִימָן מִשְׁמֵשׁ בְּאַתֵּר קָיִם; הֵינּוּ בְּחִינַת מְמוֹשְׁלָה הַנ"ל, שֶׁיְהִיָּה לָהּ קִיּוּם כַּנ"ל. וְזוּהוּ בְּחִינַת הַצֶּלַע, שֶׁהִיא בְּחִינַת חוּהָ, אִם כָּל חַי, בְּחִינַת כֶּסֶּא הַכְּבוֹד, שְׂרָשֵׁי הַנְּשָׁמוֹת כַּנ"ל, שְׁעַל-יְדֵי-זוּהָ יֵשׁ כַּח לְעַמּוּד בְּמְמוֹשְׁלָה זו כַּנ"ל. וְזוּהוּ: אֲשֶׁר לְקַח מִן הָאָדָם, הֵינּוּ הָאָדָם הָעֲלִיּוֹן, כְּמוֹ שְׁכָתוּב (יחזקאל א): וְעַל הַכֶּסֶּא דְמוֹת כְּמֵרְאֵה אָדָם וְכוּ'. וַיְבִיֵּאֶהָ אֶל הָאָדָם, הֵינּוּ אֶל הָאָדָם הַתַּחְתּוֹן, שְׁעַל-יְדֵי-זוּהָ יֵשׁ כַּח לְאָדָם הַתַּחְתּוֹן לְעַמּוּד בְּמְמוֹשְׁלָה זו כַּנ"ל.

וְזוּהוּ שְׂאֵמַר רַב עֲמֵרָם חֲסִידָא אֶל הַמַּלְאָךְ (קדושין פא): אֲנָא בְּשָׂרָא וְאֲנַתְּ אִשׁ, וְאֲנָא עַדִּיפְנָא מִנָּךְ. בְּשָׂרָא רֵאשִׁי-תְבוּת: שְׂשִׁים רַבּוּא בְּכַרְס אַחַד, דְּהֵינּוּ בְּחִינַת שְׂרָשֵׁי הַנְּשָׁמוֹת, שְׁעַל-יְדֵי-זוּהָ יֵשׁ לוֹ כַּח, שֶׁיְהִיָּה לוֹ מְמוֹשְׁלָה עַל הַמַּלְאָכִים, בְּחִינַת: אֲנָא עַדִּיפְנָא מִנָּךְ, כַּנ"ל:

ג וּלְקַשֵּׁר עֲצָמוֹ לְשָׂרְשֵׁי הַנְּשָׁמוֹת שֶׁל יִשְׂרָאֵל צָרִיךְ לִידַע מִקּוֹר כָּל הַנְּשָׁמוֹת וּמִקּוֹר חַיּוֹתָם, מֵהֵיכָן כָּל נִשְׁמָה וְנִשְׁמָה מִקְּבֵלַת חַיּוֹת, וְהַעֲקָר לִידַע כָּל מְפָרְסְמֵי הַדּוֹר, כִּי אִם אֵינוּ יָכוֹל לִידַע וּלְקַשֵּׁר עֲצָמוֹ בְּפִרְטוּיּוֹת עִם כָּל נִשְׁמָה וְנִשְׁמָה, צָרִיךְ לְקַשֵּׁר עֲצָמוֹ עִם כָּל מְפָרְסְמֵי וּמְנַהֲיֵי הַדּוֹר, כִּי הַנְּשָׁמוֹת נַחֲלָקִים תַּחְתָּם, כִּי כָל מְפָרְסֵם וּמְנַהֲיֵם הַדּוֹר יֵשׁ לוֹ כִּמְהָ נִשְׁמוֹת פְּרִטּוּת הַשְּׂיִכִּים לְחֻלְקוֹ, וְכִשְׁמֻקְשֵׁר עֲצָמוֹ עִם הַמְּפָרְסְמִים, הוּא מְקַשֵּׁר עִם כָּל פְּרִטֵי נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל. אֵךְ צָרִיךְ לִידַע וּלְהַכִּיר אֶת הַמְּפָרְסְמִים, כִּי יֵשׁ כִּמְהָ מְפָרְסְמִים שֶׁהֵם בְּשֶׁקֶר, וְהֵם רַק עַל־יְדֵי עֲזוּת, כְּמוֹ שְׂאֵמְרוֹ רַבּוֹתֵינוּ וְזִכְרוֹנָם לְבִרְכָה (סנהדרין קה): עֲזוּת מְלַכּוֹתָא בְּלֵא תָגֵא:

ד וּלְהַכִּיר אֶת הַמְּפָרְסְמִים, אִיזְהוּ עַל־יְדֵי עֲזוּת, הוּא עַל־יְדֵי בְּנֵי יְרוּשָׁלַיִם, שֶׁהוּא בְּחִינַת הַלֵּב, כִּי יְרוּשָׁלַיִם בְּחִינַת יִרְאָה שְׁלֵם (מ"ד וירא פ' נ"ו, ועי' מ"ד במדבר פ"ב ע"פ נאווה כירושלים), הֵינוּ שְׁלֵמוֹת הַיִּרְאָה, הַתְּלוּיָה בְּלֵב, כְּמוֹ שְׂאֵמְרוֹ רַבּוֹתֵינוּ וְזִכְרוֹנָם לְבִרְכָה (קדושין לב): דְּבַר הַמָּסוֹר לְלֵב נֶאֱמַר בּוֹ וִירֵאת:

אֵךְ יֵשׁ שְׁלֵשׁ מְדוֹת, שֶׁהֵם מַחְרִיבֵי יְרוּשָׁלַיִם, דְּהֵינוּ הַלֵּב, הֵינוּ שְׁמִפְסִידֵי הַיִּרְאָה הַתְּלוּיָה בְּלֵב. וְהַשְּׁלֵשׁ מְדוֹת הֵם: תְּאֻת מְמוֹן וְתְאֻת אֲכִילָה וְתְאֻת מִשְׁנָל, כִּי שְׁלֵשׁ מְדוֹת אֵלוֹ הֵם בְּלֵב, וְעַל כֵּן הֵם מְפָסִידִים הַיִּרְאָה שְׁבִלֵב. מְמוֹן שָׂרְשׁוֹ בְּלֵב, בְּכַחֲנֵת (משלי י): בְּרַפְתָּ ה' הִיא תַעֲשִׂיר, וְלֹא יוֹסֵף עֲצֵב עִמָּה; בְּכַחֲנֵת (בראשית ו): וַיִּתְּעֵצַב אֶל לִבּוֹ; אֲכִילָה, בְּכַחֲנֵת (תהלים קד): וְלָחֵם לְבַב

אָנוֹשׁ יִסְעֵד. תֵּאֵוֹת מִזְשָׁגֵל גַּם כֵּן בְּלֵב, כִּי עֵקֶר הַתְּאֻוָּה עַל־יְדֵי
 הַחֲמִימוֹת, הֵבֵא מֵהֶדֶם שְׁפַחֲלָל הַלֵּב. וּמַחֲמַת שָׁהִם בְּלֵב, עַל־כֵּן
 הֵם מִפְּסִידֵי הַיְרָאָה שְׁפֵלֵב שֶׁהִיא בְּחִינַת יְרוּשָׁלַיִם:

וְזֶה פִּרְשׁ (בְּרֻכּוֹת ג'): שְׁלֹשׁ מִשְׁמֵרוֹת הָיוּ הַלֵּילָה וְכוּ'. לֵילָה זֶה
 בְּחִינַת חֲשֵׁד, הֵינּוּ מְנִיעוֹת, וְהֵם בְּחִינַת שְׁלֹשׁ מִשְׁמֵרוֹת,
 הֵינּוּ בְּחִינַת שְׁלֹשׁ מִדּוֹת הַנ"ל. וְזֶהוּ: מִשְׁמֵרָה רִאשׁוֹנָה - חֲמֹר
 נֹעֵר, בְּחִינַת תְּאֻוֹת מָמוֹן, בְּחִינַת (בְּרִאשִׁית מט): יִשְׁשׁוּכֶר חֲמֹר
 גָּרָם; וְתִרְגּוּמוֹ: עֲתִיר בְּנִכְסֵיךָ. שְׁנִיָּה - כְּלָבִים צוֹעֲקִים. זֶה
 בְּחִינַת תְּאֻוֹת אֲכִילָה, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (ישעיה נז): וְהַכְּלָבִים עָזִי נִפְשׁ
 לֹא יָדְעוּ שְׁבָעָה. שְׁלִישִׁית - תִּינוּק יוֹנֵק מִשְׁדֵּי אָמוֹ, וְאִשָּׁה
 מִסְפֶּרֶת עִם בַּעֲלָהּ; זֶה בְּחִינַת מִזְשָׁגֵל, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ
 זְכוּרִים לְבִרְכָה (כְּתוּבוֹת יג'): רֵאוּהָ מְדַבֶּרֶת וְכוּ', וְזֶהוּ: תִּינוּק יוֹנֵק
 מִשְׁדֵּי אָמוֹ; כִּי תֵאֻוָּה זֹו לְפִי הֵינִיקָה: אִם הֵתִינוּק יוֹנֵק מִחֵלֶב
 אִשָּׁה חֲצוּפָה, אִזִּי מִתְגַּבֵּר בּוֹ תֵאֻוָּה זֹו, כִּי דָם נֶעֱפֵר וְנַעֲשֶׂה
 חָלָב (בְּכּוּרוֹת ו'), וְעַל־כֵּן כְּשֶׁהִיא חֲצוּפָה, אִזִּי מִזִּיק לְהֵתִינוּק חָלָב
 הַנַּעֲשֶׂה מֵעֵבִירַת דְּמִיָּה, וְנוֹלָד לוֹ חֲמִימוֹת בְּלָבוֹ, שֶׁהִיא
 הַתְּגַבְּרוֹת תֵאֻוָּה זֹו. וְכֵן לְהַפְּךָ, כְּשִׁינֵיק חָלָב אִשָּׁה כְּשֶׁרָה, אִזִּי
 לָבוֹ חָלָל בְּקִרְבוֹ, וְאִין לוֹ חֲמִימוֹת, רַק מַעֲטַת הַמְּכַרְחָ לְמִצּוֹת
 הַבוֹרָא יִתְפָּרֵד שָׁמוֹ.

וְזֶה שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוּרִים לְבִרְכָה (ע"ו ד:): לֹא הָיָה דָּוִד רֵאוֹי
 לְאוֹתוֹ מַעֲשֶׂה, שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים קט): וְלִבִּי חָלָל בְּקִרְבִּי. כִּי
 לְפִי חָלָל בְּקִרְבִּי - רֵאוֹשֵׁי תְבוֹת חָלָב, הֵינּוּ שֶׁעַל יְדֵי חָלָב

בְּשֶׁרָה לְבוֹ חֲלָל בְּקֶרְבוֹ, וְאִין מִתְגַּבֵּר בּוֹ תַּאֲוָה זוֹ, וְעַל־כֵּן דָּוָד, שֶׁהָיָה בְּבַחֲינָה זוֹ, לֹא הָיָה רְאוּי לְאוֹתוֹ מַעֲשֵׂה. וּלְהַפְדָּה, חֲלָב אִשָּׁה חֲצוּפָה מוֹלִיד חֲמִימוֹת הַרְבֵּה, בְּחִינַת: ח'ם ל'בִי ב'קֶרְבִי (תהלים ט) - רְאִישֵׁי תְבוֹת חֲלָב וְכַ"ל . וְזֶהוּ שְׂאֵמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבִרְכָה (שם בברכות): וְעַל כָּל מִשְׁמֵר וּמִשְׁמֵר יוֹשֵׁב הַקְדוּשָׁה-בְּרוּךְ-הוּא וְשׂוֹאֵג כְּאִרִי; הֵינּוּ עַל הַפֶּסֶד הַיְרָאָה, בְּחִינַת: אֲרִיָּה שְׂאֵג מִי לֹא יִירָא (עמוס ג); כִּי שָׁלַשׁ מִדּוֹת הַנ"ל שֶׁהֵם בְּחִינַת שָׁלַשׁ מִשְׁמֵרוֹת, הֵם מִפְּסִידֵין בְּנֵן יְרוּשָׁלַיִם, הֵינּוּ שְׁלֵמוֹת הַיְרָאָה, הַתְלוּיָה בְּלֵב כַּ"ל:

ה וּלְתַקֵּן שָׁלַשׁ מִדּוֹת אֵלוֹ הוּא עַל־יְדֵי הַדַּעַת, שְׁצַרִיכִין לְהַמְשִׁיךְ הַדַּעַת אֶל הַלֵּב, בְּבַחֲינַת (דברים ד): וַיִּדְעַתְּ הַיּוֹם וְהַשְּׁבוֹתָ אֶל לִבְכֶּךָ, שְׁצַרִיךְ לְהַמְשִׁיךְ הַדַּעַת אֶל הַלֵּב, וְעַל־יְדֵי־זֶה נִתְתַקֵּן שָׁלַשׁ מִדּוֹת הַנ"ל. כִּי הַדַּעַת הוּא בְּחִינַת תְּלַת מַחֲיוֹן, תְּלַת חֲלָלֵי דְגִלְגָּלָתָא, וְהֵם בְּחִינַת שָׁלַשׁ רִגְלִים, כִּי כָּל רִגְלָה הוּא בְּחִינַת הַתְּחַדְּשׁוֹת הַמַּחֲיוֹן, שְׁנַמְשָׁךְ שֶׁכֵּל חֲדָשׁ לְתַקֵּן שָׁלַשׁ מִדּוֹת אֵלוֹ, הֵינּוּ בְּכָל רִגְלָה מִשְׁלַשׁ רִגְלִים נִתְתַקֵּן מִדָּה אַחַת מִשְׁלַשׁ מִדּוֹת הַנ"ל. עַל־כֵּן צְרִיכִין לְזַהֵר מְאֹד בְּכַבּוּד יוֹם טוֹב, וּלְקַבֵּל הַשָּׁלַשׁ רִגְלִים כְּרְאוּי. כִּי עַל־יְדֵי מַצּוֹת הַשָּׁלַשׁ רִגְלִים, עַל־יְדֵי־זֶה זוֹכִין לְתַקֵּן הַשָּׁלַשׁ מִדּוֹת הַנ"ל, כִּי בְּפֶסֶח נִתְתַקֵּן תַּאֲוֹת מָמוֹן, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (שמות יב): וְה' נָתַן אֶת חֵן הָעַם בְּעֵינֵי מַצְרַיִם וַיִּשְׁאִילוּם - בַּעַל כְּרָחִם (ברכות ט), כִּי הֵם לֹא רָצוּ כְּלָל, כִּי אִזּוֹ נִתְתַקֵּן תַּאֲוֹת מָמוֹן. בְּשָׁבוּעוֹת נִתְתַקֵּן תַּאֲוֹת מִשְׁגָּל,

בְּבַחֲנֵינָתָּ: דָּם נֶעֱכָר וְנִעְשָׂה חֶלֶב. בְּסִכּוֹת נִתְתַקֵּן תַּאֲוֹת אֲכִילָה, כִּי סִכּוֹת נִקְרָא חֵג הָאֶסִיף (שמות כג), שְׂאוֹסֵף כָּל מִינֵי מֵאֲכָל, וְזֶהוּ בְּחֵינֵת תִּקּוֹן תַּאֲוֹת אֲכִילָה, כִּי אֵינוֹ דּוֹמֵה מִי שֵׁישׁ לוֹ פֶּת בְּסִלּוֹ לְמִי שֵׁאִין לוֹ וְכוּ' (יומא עד:).

וְזֶהוּ בְּחֵינֵת (במדבר טז): קְרוֹאֵי מוֹעֵד אֲנִשֵׁי שֵׁם. אֲנִשֵׁי שֵׁם זֶה בְּחֵינֵת שְׁלֹשׁ מִדּוֹת הַנ"ל, שְׁפָל אֶחָד וְאַחַד נִקְרָא בְּחֵינֵת שֵׁם. מָמוֹן - כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (שמות כ): בְּכָל מְקוֹם אֲשֶׁר אֲזַכִּיר אֶת שְׁמִי אָבוֹא אֵלֶיךָ וּבִרְכָתֶיךָ, בְּחֵינֵת: בְּרַכַּת ה' הִיא תַעֲשִׂיר וְכוּ', כַּנ"ל. אֲכִילָה - כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (רות ד): וְקָרָא שֵׁם בְּבֵית לֶחֶם. מִשְׁגָּל - בְּחֵינֵת (אסתר ב): כִּי אִם חָפִיץ בָּהּ הַמֶּלֶךְ וְנִקְרָאָה בְּשֵׁם. וְגַם הִירָאָה שְׁפָלָב הִיא גַם כֵּן בְּחֵינֵת שֵׁם, בְּבַחֲנֵינָתָּ (דברים כח): לִירָאָה אֶת הַשָּׁם הַנִּכְבָּד. וְזֶהוּ בְּחֵינֵת: קְרוֹאֵי מוֹעֵד אֲנִשֵׁי שֵׁם, שְׂצָרִיכִין לְקָרוֹת אֶת הַמוֹעֲדוֹת, דְּהֵינּוּ הַשְּׁלֹשׁ רִגְלִים, לְתַקֵּן אֶת הַשְּׁלֹשׁ מִדּוֹת הַנ"ל, שֶׁהֵם בְּחֵינֵת אֲנִשֵׁי שֵׁם כַּנ"ל:

וְעַל-יְדֵי בְּנֵי יְרוּשָׁלַיִם, דְּהֵינּוּ תִקּוֹן שְׁלֵמוֹת הִירָאָה שְׁפָלָב, עַל-יְדֵי-זֶה נִבְרָא מִלְאָךְ, שְׁמִשְׁפִיעַ נְבוּאָה לְכָלִי הַנְּבוּאָה. כִּי הַנְּבוּאָה בָּאָה מִבְּחֵינֵת פְּרוּכִים, בְּבַחֲנֵינָתָּ (במדבר ז): וַיִּשְׁמַע אֶת הַקּוֹל מִבֵּין שְׁנֵי הַפְּרָכִים; וּכְרוּכִים הֵם אֲנִפֵי זוּמְרֵי (זהר בראשית דף יח:), וְהֵם נִשְׁפָּעִים מִן הַמִּלְאָךְ, בְּבַחֲנֵינָתָּ (בראשית מח): הַמִּלְאָךְ הַגּוֹאֵל-אֹתִי מִכָּל רָע יִבְרָךְ אֶת הַנְּעָרִים; שֶׁהֵם אֲנִפֵי זוּמְרֵי, בְּחֵינֵת פְּרוּכִים. וְזֶה הַמִּלְאָךְ שֶׁרָשׁוּ מִירָאָה, כִּי זֶה אוֹתִיּוֹת מִלְאָךְ - רֵאשִׁי-תְבוֹת כִּי אֵינִן מ'חֶסֶד ל'ירָאוּ (תהלים

ד, וַאֲזַי נִמְשַׁכֶּת נְבוּאָה, וַאֲפִילוּ קַמְזִים יְכוּלִין לְהַתְנַבְּאוֹת, בְּבַחֲיַת (יואל ג): וְנִבְאוּ בְּנִיכֶם וּבְנוֹתֵיכֶם:

ז אַךְ צָרִיךְ לְזַהַר מְאֹד מֵהַתְּמַנּוֹת, כִּי זֶה הַזֹּכֶה לִירְאָה יֵשׁ לוֹ הַשְׁתַּוְּקוֹת לְהַתְּמַנּוֹת, כִּי מִי שֵׁישׁ בּוֹ יֵרָאֵת שְׁמִים דְּבָרָיו נִשְׁמָעִין (ברכות ו:), וּמַחֲמַת שְׁדַבְּרָיו נִשְׁמָעִין, הוּא מִשְׁתַּוְּקֵן לְהַתְּמַנּוֹת, אֲבָל צָרִיךְ לְשָׁמֵר עֲצֻמוֹ מְאֹד מֵהַתְּמַנּוֹת, כִּי הַהַתְּמַנּוֹת מִפְּסִיד הַשְּׁפָעַת הַנְּבוּאָה, בְּחִינַת הַמְּלֶאךָ הַנּ"ל, הַנֶּעֱשָׂה עַל־יְדֵי הִירְאָה. וְזֶה שֶׁאָמַר יְהוֹשֻׁעַ לְמֹשֶׁה, בְּשֹׁנְאָמַר לוֹ: אֲלֶדֶד וּמִיַּד מִתְּנַבְּאִים בְּמַחֲנֶה (במדבר יא): - אֲדוֹנֵי מֹשֶׁה כְּלֹאִם. פִּרֵּשׁ רַש"י (והוא בסנהדרין יז): הַפֶּלַע עֲלֵיהֶם צָרְכֵי צְבוּר וְהֵם כְּלִים וְכוּ'; כִּי צָרְכֵי צְבוּר, הֵינּוּ הַתְּמַנּוֹת, מְכֻלָּה וּמִפְּסִיד הַנְּבוּאָה בַּנּ"ל, כִּי נֶעֱשָׂה מֵאוֹתִיּוֹת מְלֶאךָ כְּלֹאִם:

ח וְעַל־יְדֵי הַשְּׁפָעַת הַנְּבוּאָה, אָף עַל פִּי שְׂאִין מִי שֵׁיתְנַבֵּא, רַק שֵׁישׁ בְּחִינַת הַשְּׁפָעַת הַנְּבוּאָה בְּעוֹלָם, עַל־יְדֵי־זֶה נִבְּאֵת וְנִפְדֵּית הַתְּפִלָּה, כִּי הַתְּפִלָּה הִיא גְבוּהַ מְאֹד, וּבְנֵי אָדָם מְזוּלְזָלִין בָּהּ. וּכְשֶׁעוֹמְדִים לְהַתְּפַלֵּל, חֲפָצִים לִפְטֹר הַתְּפִלָּה מֵעֲלֵיהֶם, כְּמֵאֲמַר רַבּוֹתֵינוּ וְזָכוֹנָם לְבָרְכָה (ברכות ו:): פָּרַם זֶלַת לְבַנֵּי אָדָם - יֵאלּוּ דְבָרִים הָעוֹמְדִין בְּרוּמוֹ שֶׁל עוֹלָם, וּבְנֵי אָדָם מְזוּלְזָלִין בָּהֶם וְכוּ'; וְעַל־יְדֵי הַנְּבוּאָה נִבְּאֵת הַתְּפִלָּה מִן הַגְּלוּת, בְּבַחֲיַת (בראשית כ): כִּי נָבִיא הוּא וַיִּתְּפַלֵּל בְּעַדָּהּ. שְׁעַל־יְדֵי נְבוּאָה הַתְּפִלָּה בְּשִׁלְמוֹת, כִּי הַתְּפִלָּה הִיא בְּחִינַת (ישעיה נז): פּוֹרָא נִיב שְׁפָתַיִם, בְּחִינַת נְבוּאָה:

ט וּכְשֶׁנִּגְאָלֶת וְנִפְדִּית הַתְּפִלָּה, אֲזִי נֹפֵל כָּל הַדְּאִקְטִירִי, כִּי
 אֵין צְרִיכִין לְרִפּוּאוֹת, כִּי כָּל הַרְפּוּאוֹת הֵם
 עַל־יְדֵי עֲשׂוּבִים, וְכָל עֲשׂוּב וְעֲשׂוּב מְקַבֵּל כַּח מְפּוֹכֵב וּמִזֵּל הַמֵּיחָד
 לוֹ, כְּמוֹ שְׂאֵמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנָם לְבִרְכָה (מ"ד בראשית פ'): אֵין
 לָךְ כָּל עֲשׂוּב וְעֲשׂוּב שְׂאִין לוֹ פּוֹכֵב וּמִזֵּל, שְׂמֵפָה אוֹתוֹ וְאוֹמֵר
 לוֹ: גְּדֹל. וְכָל פּוֹכֵב וּמִזֵּל מְקַבֵּל כַּח מְפּוֹכְבִים שְׂלֹמְעֵלָה מִמֶּנּוּ,
 וְהַעֲלִיזוֹן - מִהַעֲלִיזוֹן מִמֶּנּוּ, עַד שְׂמִקְבָּלִים כַּח מִהַשְּׂרִים
 הַעֲלִיזוֹנִים, כְּמוֹ שְׂאֵמְרוּ (בתקו"ז תקו"מ"ד, דף פב:): כָּל פּוֹכְבֵי לָוִין
 דָּא מִן דָּא, סְהֵרָא לָוִי מִן שְׂמֵשָׂא וְכוּ', כִּי גְבוּהַ מַעַל גְּבוּהַ וְכוּ'
 (קהלת ה'), וְהֵם כְּלָם בְּחִינַת לָוִים זֶה מְזוּה וְזֶה מְזוּה, עַד
 שְׂמִקְבָּלִים וְלָוִין מִהַשְּׂרִים הַעֲלִיזוֹנִים, וְהַשְּׂרִים מְקַבָּלִים
 מִהַעֲלִיזוֹנִים מֵהֵם, גְּבוּהַ מַעַל גְּבוּהַ, עַד שְׂפָלָם מְקַבָּלִים
 מִשְׂרֵשׁ הַכֵּל, שֶׁהוּא דְבַר ה', כְּמוֹ שְׂפָתוֹב (תהלים לג): בְּדַבַּר ה'
 שָׁמַיִם נַעֲשׂוּ וּבְרוּחַ פִּיו כָּל צְבָאָם. וְעַל־כֵּן כְּשׂוֹכִין לְתַפְלָה, אֵין
 צְרִיכִין לְרִפּוּאוֹת הָעֲשׂוּבִים, כִּי הַתְּפִלָּה הִיא בְּחִינַת דְבַר ה',
 שֶׁהוּא שְׂרֵשׁ הַכֵּל. וְזֶה בְּחִינַת נְבִיא, רִאשֵׁי תְבוֹת: בְּדַבַּר יְיָ
 שָׁמַיִם נַעֲשׂוּ; כִּי הָאֱלֹף הוּא רְקִיעַ,
 הַמְּבַדִּיל בֵּין מַיִם לְמַיִם* (תקו"ה) בְּמִקּוֹם הָא' שְׂבַתְבַת נְבִיא, כִּי
 וְתִקּוֹן מ'), כִּי עַל־יְדֵי נְבוּאָה זֹכִין הָא' הִיא רְקִיעַ וְכוּ' כַּנִּל:
 לְתַפְלָה, שֶׁהִיא בְּחִינַת דְבַר ה' כַּנִּל. וְזֶה בְּחִינַת (תהלים קו):
 יִשְׁלַח דְבָרוֹ וַיִּרְפָּאֵם וַיִּמְלֹט מִשְׁחִיתוֹתָם. יִשְׁלַח דְבָרוֹ וַיִּרְפָּאֵם,
 הֵינּוּ שְׂמִקְבָּלִין כָּל הַרְפּוּאוֹת רַק עַל־יְדֵי דְבַר ה', דִּהְיֵנוּ תַפְלָה.

אזי: וימלט משחיתותם, הינו עשבים, בבחינת (מנחות עא):
הקוצר לשחת, פי אין צריכין לרפואת העשבים כנ"ל:

וזהו בחינת: ועבדתם את ה' אלקיכם, וברך את לחמך ואת
מימך, והסירתי מחלה מקרבך (שמות כג). ועבדתם את ה'

- עבודה זו תפלה (כבא קמא צב:). אזי: וברך את לחמך ואת
מימך והסירתי מחלה וכו'; הינו שיהיה לך רפואה עלידי לחם
ומים, עלידי שיתברכו מן שרש הכל, דהינו דבר ה', בחינת
תפלה, ויהיה ללחם ומים כח לרפאות כמו עשבים. פי
התחלקות הכחות, שנה העשב יש לו כח לרפאות חולאת פלוני
וזה חולאת פלוני, וכיוצא בזה - כל חלוקי כחותם הוא רק
למטה, אבל למעלה בשרש הכל, דהינו דבר ה', הכל אחד, ואין
חלוק בין לחם ומים ובין עשבים, וכשאוהזין בהשרש, דהינו
דבר ה', בחינת תפלה, יכולין להמשיך כחות הרפואה לתוך
לחם ומים, ויהיה לו רפואה עלידי לחם ומים, בחינת: וברך
את לחמך וכו' והסירתי מחלה וכו' כנ"ל:

י. אך יש שלש עבודות שהם מפסידין עבודות התפלה, והם
שלוש מדות, הינו: א. אל תהי בו לכל אדם (אבות פ"ד) -
שלא לבזות שום אדם; ב. עבודה זרה - ואפילו קלוקל
האמונה, שאין האמונה בשלמות הוא גם כן בחינת עבודה זרה;
ג. שמירת הברית - הינו מי שאין שומר הברית פראוי.

כי כל שלש מדות אלו הם בחינת עבודות דסמרא אחרא,
ומפסידין עבודת התפלה. בוי אנשים הוא בחינת עבודה,

כְּמוֹ שֶׁמִּצִּינוּ בְּאֵחֵי יוֹסֵף, עַל שֶׁבָּנוּ אוֹתוֹ וְלֹא הֶאֱמִינוּ שֶׁהוּא יִהְיֶה מֶלֶךְ, עַל־יְדֵי־זֶה נִפְּלוּ לְבַחֲנֵת עֲבֹדוֹת, וְאָמְרוּ לוֹ: הֲנִנוּ לְךָ לְעֲבָדִים (בראשית ג). עֲבֹדָה זָרָה - כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב (שמות כ): אֲנֹכִי ה' אֱלֹקֶיךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים, כִּי אֶרֶץ מִצְרַיִם מְלֵאָה גִלּוּלִים וְעֲבֹדָה זָרָה, וְעַל כֵּן נִקְרָאִים בֵּית עֲבָדִים, בְּחִינַת עֲבֹדוֹת הַג'ל. שְׁמִירַת הַבְּרִית - מִי שֶׁפּוֹגֵם בּוֹ הוּא גַם כֵּן בְּבַחֲנֵת עֲבֹדוֹת, שְׁנֵאֲמַר בּוֹ (בראשית ט): אָרוּר כִּנְעָן, עֶבֶד עֲבָדִים יִהְיֶה לְאָחִיו. וְצָרִיךְ לְצֵאת מִשְׁלַשׁ עֲבֹדוֹת אֱלֹהִים, דִּהְיֶנוּ מִשְׁלַשׁ מִדּוֹת הַג'ל, וְאִזּוֹ זֹכִינ׳ לְעֲבֹדַת הַתְּפִלָּה, וְאִזּוֹ יְכוּלִין לְהִתְרַפְּאוֹת בְּכָל דְּבַר שֶׁבְּעוֹלָם, אֶפְלוֹ בְּלַחֵם וּמַיִם, כַּג'ל.

וְזֶה פֶּרוּשׁ (פסחים כה): כָּל מִתְרַפְּאִין, הֵינּוּ בְּכָל דְּבַר שֶׁבְּעוֹלָם יְכוּלִין לְהִתְרַפְּאוֹת, וּבִתְנַאי - חוּץ מֵעֲבֹדָה זָרָה וְגִלּוּי עֲרִיזוֹת וְשִׁפְכוֹת דָּמִים, דִּהְיֶנוּ שְׁלֹשׁ מִדּוֹת הַג'ל, שֶׁהֵם בְּחִינַת שְׁלֹשׁ עֲבֹדוֹת כַּג'ל, הֵינּוּ כְּשִׁיזָא מִשְׁלַשׁ מִדּוֹת אֱלֹהִים, אִזּוֹ: כָּל מִתְרַפְּאִין - אֶפְלוֹ בְּלַחֵם וּמַיִם כַּג'ל. כִּי כִּשְׁהוּא חוּץ מִשְׁלַשׁ עֲבֹדוֹת הַג'ל, וְאִזּוֹ זֹכֵה לְעֲבֹדַת הַתְּפִלָּה, אִזּוֹ יְכוּל לְהִתְרַפְּאוֹת בְּכָל דְּבַר שֶׁבְּעוֹלָם כַּג'ל:

י" וְדַע, שֵׁשׁ חֲלוּק בֵּין הַחֹלְאָת. כִּי יֵשׁ חֹלְאָת שֶׁהוּא בְּחִינַת צוּמָח, כְּמוֹ שְׁזוֹרְעִין גֶּרְעִין בְּאֶרֶץ וְהוּא נִרְקָב, וְיוֹצֵא מִמֶּנּוּ שְׁמִנּוּנִית וְנַעֲשִׂין גִּידִין, וְנִתּוֹסְפִין אֱלֹהִים עַל אֱלֹהִים, עַד שֶׁנַּעֲשֶׂה הַשֶּׁרֶשׁ, וּמִמֶּנּוּ יוֹצֵא כְּמוֹ עֲנָפִים, וּמֵאלוֹ עֲנָפִים עוֹד עֲנָפִים אַחֲרָיִם, עַד שֶׁצּוּמָח הַפְּרִי. כְּמוֹ־כֵן יֵשׁ חֹלְאָת שְׁגָדֵל בְּאָדָם כְּמֵה

שָׁנִים. וַיֵּשׁ חוֹלֵאת שֶׁהוּא בָּאָדָם בְּתוֹלְדָה מֵאֲבֹיו וְאִמּוֹ, וְאִינוּ נִתְגַּלָּה אֶלָּא לְעַת זְקֵנוֹתוֹ, וּבִשְׁעַת צְמִיחַת וְגִדּוּל הַחוֹלֵאת, אֲזִי הַחוֹלֵאת נִסְתָּר וְנֶעְלָם מֵעֵין כָּל חַי, וְאִין שׁוּם אָדָם יוֹדֵעַ מִמֶּנּוּ, רַק שֵׁישׁ מַחוּשִׁים שְׁנוֹלְדִים בָּאָדָם אֹז, בְּעַת גִּדּוּל הַחוֹלֵאת, שֶׁהֵם סִימָנִים עַל הַחוֹלֵאת. וְכֵן בְּרִפּוּאת הָעֹשִׁבִים יֵשׁ גַּם בֵּן חֲלוּקִים; שֵׁישׁ חוֹלֵאת, שְׂיוּכַל לְהִתְרַפְּאוֹת עַל־יְדֵי עֹשֵׁב אֶחָד, וַיֵּשׁ חוֹלֵאת גִּדּוּל מוֹה, שְׂצָרִיכִין לְרִפּוּאתוֹ מֵרַכְבִּים, לְהַרְפִּיב כַּמָּה עֹשִׁבִים לְרִפּוּאה, וַיֵּשׁ שְׂצָרִיכִין רִפּוּאוֹת מִמְרַחֲקִים לְרִפּוּאוֹתוֹ, וַיֵּשׁ חוֹלֵאת שְׂאִין מוֹעִיל לוֹ שׁוּם רִפּוּאה, כִּי כַח הַחוֹלֵאת גִּדּוּל מִכַּח הָעֹשִׁבִים, וּבִתְחִלַּת צְמִיחַת הַחוֹלֵאת, קֹדֶם שְׁנִצְמַח וְנִתְגַּלָּה, הָיָו יְכוּלִין לְרִפּוּאוֹת אוֹתוֹ בְּקַל, רַק שְׂאִז הָיָה נֶעְלָם וְנִסְתָּר מֵעֵינֵי כָל, וְאִין יוֹדֵעַ מִמֶּנּוּ רַק הַשֵּׁם יִתְפַּרֵּד לְכַד. אֲבָל כְּשִׂאוֹחִיוֹן בְּבַחֲנֵית דְּבַר ה', בַּחֲנֵית תְּפִלָּה כַּנֵּ"ל, שְׂאִזִּי מְקַבְּלִין הַרְפּוּאה מִכָּל הַדְּבָרִים שְׁבַעֲוֹלָם אֶפְלוּ מִלְּחָם וּמִיּוֹם, בְּבַחֲנֵית: בְּכָל מִתְרַפְּאִין כַּנֵּ"ל, אֲזִי יְכוּלִין לְהִתְרַפְּאוֹת אֶפְלוּ בְּעַת צְמִיחַת הַחוֹלֵאת, בְּעַת שֶׁהוּא נִסְתָּר מֵעֵין הָאָדָם, מֵאַחַר שְׂאִין צָרִיךְ לְרִפּוּאוֹת כָּלָל, רַק רִפּוּאוֹתוֹ עַל־יְדֵי לָחֵם וּמִיּוֹם כַּנֵּ"ל. עַל־כֵּן גַּם אֹז, הֵינּוּ בְּעַת שְׂעֵדִין לֹא נִתְגַּלָּה הַחוֹלֵאת, וְיֻכַל גַּם בֵּן לְהִתְרַפְּאוֹת עַל־יְדֵי לָחֵם וּמִיּוֹם שְׂאוּכַל אֹז. וְזָהוּ בַּחֲנֵית (שְׁמוֹת טו): כָּל הַמַּחְלָה אֲשֶׁר שִׁמְתִי בְּמִצְרַיִם לֹא אֲשִׁים עֲלֶיךָ כִּי אֲנִי ה' רַפְּאֵךְ. וְהִקְשׁוּ כָל הַמְּפָרְשִׁים: אִם לֹא יֵשִׁים, מַה צָרִיךְ לְרִפּוּאה, אֲבָל לְפִי הַנֵּ"ל מִיֹּשֵׁב הַיַּטֵּב. פְּרוּשׁ: כָּל הַמַּחְלָה וְכוּ' לֹא אֲשִׁים עֲלֶיךָ, הֵינּוּ שְׂלֹא יָבִיא אוֹתָךְ לְיָדִי

מִחֲלָה כָּלֵל, כִּי יִרְפָּא אוֹתָךְ מִקֶּדֶם בְּעֵת צְמִיחַת הַמַּחֲלָה. וְזֶה: כִּי אֲנִי ה' רוֹפֵאֶךָ - אֲנִי ה' דִּיקָא. הֵינּוּ בְּעֵת צְמִיחַת הַמַּחֲלָה, שְׂאוּ אִין יוֹדַע מִמֶּנּוּ, רַק אֲנִי ה', אִז אִרְפָּא אוֹתָךְ עַל־יְדֵי בְחִינַת דְּבַר ה', בְּחִינַת תְּפִלָּה, וְלֹא יבּוֹא לְיַדִּי מִחֲלָה כָּלֵל, כִּי יִתְרַפָּא מִקֶּדֶם בְּעֵת צְמִיחַתוֹ כִּנ"ל. וְכֹל זֶה תְּלוּי בְּתַקוּן הַתְּפִלָּה כִּנ"ל, וְתַקוּן הַתְּפִלָּה הוּא עַל־יְדֵי שְׂיֻצְאִין מִשְׁלֵשׁ עֲבוֹדוֹת הַנ"ל:

וְזֶהוּ בְחִינַת: וַיֹּאמֶר אִם שְׂמוּעַ וְכו' וְהִיָּשֵׁר בְּעֵינָיו תַּעֲשֶׂה, וְהֶאֱזִנְתָּ לְמִצְוֹתָיו, וְשִׁמְרַתְּ כָּל חֻקָּיו (שם) - זֶה בְּחִינַת תַּקוּן הַשְּׁלֵשׁ עֲבוֹדוֹת הַנ"ל. וְהִיָּשֵׁר בְּעֵינָיו תַּעֲשֶׂה - זֶה הַפָּדָה בְּזוּי אַנְשִׁים, כִּי כְּשֶׁמְבֹרָה אַנְשִׁים נֹאמֵר (אִיוב לז): יִשֵּׁר עַל אַנְשִׁים וַיֹּאמֶר חֲטָאתִי וַיִּשֵּׁר הָעֵינָיִם וְכו', כִּמּוֹ שְׂאִמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנָם לְבִרְכָה (יומא פז). וְהֶאֱזִנְתָּ לְמִצְוֹתָיו - זֶה בְּחִינַת תַּקוּן הַבְּרִית, בְּבְחִינַת (בראשית כא) וַיִּמַּל אֲבָרָהָם אֶת יִצְחָק בְּנוֹ בֶן שְׁמוֹנֶת יָמִים כַּאֲשֶׁר צִוָּה אֹתוֹ אֱלֹקִים. וְשִׁמְרַתְּ כָּל חֻקָּיו - זֶה בְּחִינַת תַּקוּן אַמּוּנָה, הַפָּדָה עֲבוֹדָה זָרָה פְּנִים אַמּוּנָה, שְׁנֹאמֵר עֲלֵיהֶם (ירמיה י'): חֲקוּת הָעַמִּים הֶבֶל הוּא, וְאֲזִי: כָּל הַמַּחֲלָה אֲשֶׁר שְׁמַתִּי וְכו' כִּי אֲנִי ה' רוֹפֵאֶךָ; כִּי אֲזִי הַתְּפִלָּה בְּשִׁלְמוֹת, וְיִכּוֹל לְהִתְרַפְּאוֹת עַל־יְדֵי דְבַר ה' בְּכָל הַדְּבָרִים שְׁבַעֲוֹלָם*, אִפְלוּ קֶדֶם שְׁנַתְּגַלֶּה הַחֹלָאֵת כִּנ"ל, בְּבְחִינַת: כִּפְּל מִתְרַפְּאִין וְכו' כִּנ"ל:

*וְגַם כְּשֶׁנּוֹלֵד וְנִצְמַח הַמַּחֲלָה, כִּגוֹן כְּשֶׁאִין זֹכֵה לְהִתְרַפְּאוֹת מִקֶּדֶם, אֲזִי גַם כֵּן יִכּוֹל לְהִתְרַפְּאוֹת עַל יְדֵי בְחִינַת דְּבַר ה' גַּם מִמַּחֲלָה גְּמוּרָה, בְּבְחִינַת: וּבִרְךָ אֶת לַחְמֶךָ וְכו' וְהִסִּירוֹתִי מִמֶּחֶלָה מִקֶּרְבְּךָ, הֵינּוּ מַחֲלָה גְּמוּרָה, כִּי עַל יְדֵי דְבַר ה' יִכּוֹל לְהִתְרַפְּאוֹת לְעוֹלָם בְּכָל דְּבַר שְׁבַעֲוֹלָם וְכִנ"ל:

וְזֶה שְׁאֵמַר חֻקֶּיהָ: וְהַטּוֹב בְּעֵינֶיךָ עֲשִׂיתִי (ישעיה לח), וְאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבִרְכָה (ברכות י), שְׁפָמֶךָ גְּאֻלָּה לְתַפְלָה וְגַנּוּ סֵפֶר הַרְפּוּאוֹת. וְהִפְלֵ אֶחָד, כִּי עַל יְדֵי שְׁפָמֶךָ גְּאֻלָּה לְתַפְלָה, הֵינּוּ שְׁנֵאֵל אֶת הַתַּפְלָה מִן הַגְּלוּת כַּנֵּ"ל, עַל-יְדֵי-זֶה גַּנּוּ סֵפֶר הַרְפּוּאוֹת. כִּי כְּשֶׁנֶּאֱלָת הַתַּפְלָה, אִזּוּ גּוֹפְלִים כָּל הַרְפּוּאוֹת כַּנֵּ"ל, כִּי נִתְרַפְּאִין עַל-יְדֵי דְבַר ה' כַּנֵּ"ל. וְאִזּוּ כָּל הַדְּאֻקְמוּרִים מִתְּבַשְׂיִין בְּרְפּוּאוֹת שְׁלֵהֶם, כִּי אִזּוּ אֵין כַּח לְשׁוּם רְפּוּאָה, כִּי כָּל הָעֹשְׂבִים חוֹזְרִים כַּחֵם לְתוֹךְ הַתַּפְלָה, שֶׁהוּא בְּחִינַת דְּבַר ה', שֶׁהוּא שְׂרָשֵׁם הָעֲלִיּוֹן כַּנֵּ"ל. כִּי כֵּן חוֹבֵת כָּל הָעֹשְׂבִים וְכָל שִׂיחַ הַשְּׂדֵה, כְּשֶׁאָדָם עוֹמֵד לְהַתְּפַלֵּל, שְׂאִזּוּ הוּא בְּבְחִינַת דְּבַר ה', שֶׁהוּא שְׂרָשֵׁם הָעֲלִיּוֹן, אִזּוּ הֵם מְחוֹזְרִין כַּחֵם לְתוֹךְ הַתַּפְלָה, שֶׁהוּא שְׂרָשֵׁם הָעֲלִיּוֹן. וְכְשֶׁאָדָם מִתְּפַלֵּל עַל אִיזָה חוֹלְאָת, אִזּוּ אוֹתָן הָעֹשְׂבִים, שְׂיֵשׁ לָהֶם כַּח לְרְפּוּאוֹת אוֹתוֹ הַחוֹלְאָת, הֵם מְחִיבִים לְהַחֲזִיר כַּחֵם לְתוֹךְ הַתַּפְלָה, שֶׁהוּא שְׂרָשֵׁם, בְּחִינַת דְּבַר ה' כַּנֵּ"ל. וְזֶה בְּחִינַת (בראשית כד): וַיֵּצֵא יִצְחָק לְשׁוּחַ בְּשָׂדֵה - שְׁתַּפְּלֵתוֹ הִיְתָה עִם שִׂיחַ הַשְּׂדֵה, שְׁכָּל שִׂיחַ הַשְּׂדֵה חוֹזְרוֹ כַּחֵם וְנִתְּנוּ אוֹתָם בְּתוֹךְ תַּפְּלָתוֹ, שֶׁהוּא שְׂרָשֵׁם כַּנֵּ"ל:

יב וְזֶה בְּחִינַת הַתְּנוּצְצוֹת מְשִׁיחַ. כִּי כָּל הַדְּבָרִים נִחְלָקִים זֶה מִזֶּה בְּמִרְאָה טַעַם וְרִיחַ. בְּשִׁבִיל זֶה הַדְּבַר הַמְּגִדֵּל כָּל הַצְּמָחִים נִקְרָא בְּשֵׁם מִטֵּר, רֵאשִׁי תְּבוֹת: מִרְאָה, טַעַם, רִיחַ. וְעַקֵּר הוּא הָרִיחַ, כִּי אֵין הַנְּשִׁמָּה נִהְיִית אֶלָּא מֵהָרִיחַ, כְּמוֹ שְׂאֵמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבִרְכָה (ברכות מג): אִיזָהוּ דְּבַר שֶׁהַנְּשִׁמָּה

נְהִינִית מִמֶּנּוּ וְלֹא הִגּוּף, הוּי אֹמֵר זֶה הָרִיחַ. וְעַקֵּר הַתְּפִלָּה הַיָּא
 מִהַנְּשָׁמָה, בְּבַחֲיִנַת (תהלים ק): כֹּל הַנְּשָׁמָה תִּהְיֶה יָהּ. וּמְשִׁיחַ
 מְקַבֵּל כֹּל הַתְּפִלוֹת, כִּי מְשִׁיחַ הוּא בַּחֲיִנַת הַטֶּמֶס, בְּבַחֲיִנַת (איכה
 ד): רוּחַ אֶפְיָנוּ מְשִׁיחַ ה'; שְׁמִקְבֵּל כֹּל הָרִיחוֹת, שֶׁהֵם בַּחֲיִנַת
 הַתְּפִלוֹת, כִּי יִנְיַקַת הַתְּפִלָּה שֶׁהִיא מִהַנְּשָׁמָה, הַיָּא מִהָרִיחַ כַּנֶּ"ל.
 וְזֶה בַּחֲיִנַת (ישעיה מח): וּתְהַלְתִּי אֶחָטֶם לְךָ; בַּחֲיִנַת הַטֶּמֶס כַּנֶּ"ל.
 וּבִשְׂבִיל זֶה נִקְרָא מְשִׁיחַ, כִּי הוּא יוֹנֵק וּמְקַבֵּל מְשִׁיחַ הַשְּׂדֵה,
 דְּהִינּוּ כֹל הָרִיחוֹת שְׂבָאִים בְּתוֹךְ הַתְּפִלָּה שֶׁהִיא בַּחֲיִנַת הַטֶּמֶס,
 בַּחֲיִנַת: וּתְהַלְתִּי אֶחָטֶם וְכו'; וּמְשִׁיחַ מְקַבֵּל אוֹתָם בְּבַחֲיִנַת: רוּחַ
 אֶפְיָנוּ מְשִׁיחַ ה', כַּנֶּ"ל:

יג וְזֶה בַּחֲיִנַת נְשִׂאוֹת חֵן, בְּבַחֲיִנַת: וּתְהִי אֶסְתֵּר נִשְׂאֵת חֵן
 בְּעֵינַי כֹּל רֵאִיָּה (אסתר ב) - שְׁכָל אֶחָד וְאֶחָד נִדְמָה לוֹ
 כְּאִמְתּוֹ (מגילה יג). כִּי זֶה הַבְּעַל תְּפִלָּה הוּא בְּבַחֲיִנַת דְּבַר ה',
 שֶׁהוּא הַשְּׂרֵשׁ הָעֲלִיּוֹן, שְׁכָל הַכּוֹחוֹת וְכֹל צְבָא הַשָּׁמַיִם כֻּלָּם
 מְקַבְּלִים מִמֶּנּוּ, וְעַל כֵּן כֹּל צְבָא הַשָּׁמַיִם וְכֹל הַשָּׂרִים הָעֲלִיּוֹנִים,
 כֹּל אֶחָד וְאֶחָד נִדְמָה לוֹ כְּאִמְתּוֹ, הֵינּוּ שֶׁהוּא נוֹשֵׂא חֵן בְּעֵינֵיהֶם,
 וְכֹל אֶחָד וְאֶחָד נִדְמָה לוֹ שֶׁהוּא עוֹסֵק עִמּוֹ לְבַד, כִּי כֻלָּם
 מְקַבְּלִים מִמֶּנּוּ:

ואֲזַי יְכוּל לְהַכִּיר הַמְּפָרְסָמִים שֶׁהֵם עַל־יַד עֲזוֹת, כִּי עֲזוֹתָם
 נוֹפֵל לְפָנָיו. כִּי כְּשֶׁזּוֹכֶה לְתְּפִלָּה שֶׁהִיא בַּחֲיִנַת דְּבַר ה',
 שֶׁהוּא הַשְּׂרֵשׁ הָעֲלִיּוֹן, שְׁכָל הַשָּׂרִים הָעֲלִיּוֹנִים וְכֹל צְבָא הַשָּׁמַיִם
 כֻּלָּם מְקַבְּלִים כָּחֵם מִמֶּנּוּ, אֲזַי הֵם כֻּלָּם בַּחֲיִנַת לוֹיִן אֶצְלוֹ,

בְּבַחֲנֵינָתָּ: כֹּל בּוֹכְבֵּינֵי לֹוִין דָּא מִן דָּא וְכוּ'. נִמְצָא שְׁפֻלָּם הֵם
 בְּחִינֹת לֹוִים עַד הַשְּׂרֵשׁ הָעֲלִיּוֹן, שֶׁהוּא דָבָר ה', שֶׁהוּא בְּחִינַת
 הַבְּעַל־תְּפִלָּה, שֶׁהוּא הַמְּלוֹה הַגָּדוֹל, שְׁפֻל צָבֵא הַשָּׁמַיִם וְכֹל
 הַפְּחוֹת כָּלָם הֵם בְּחִינַת לֹוִין מִמֶּנּוּ, בְּבַחֲנֵינָתָּ (נחמיה ט): וְצָבֵא
 הַשָּׁמַיִם לְךָ מִשְׁתַּחֲוִים - שְׁפֻל צָבֵא הַשָּׁמַיִם הֵם מִשְׁתַּחֲוִים
 וְנִכְנָעִים לְשֵׁרֶשׁ שֶׁהוּא בְּחִינַת דָבָר ה', בְּחִינַת הַבְּעַל תְּפִלָּה
 כִּנ"ל. וְזֶה: וְצָבֵא הַשָּׁמַיִם לְךָ מִשְׁתַּחֲוִים - רִאשֵׁי תִבּוֹת
 מְלוֹה, כִּי כָלָם הֵם בְּחִינַת לֹוִין זֶה מְזִה וְזֶה מְזִה, עַד הַמְּלוֹה
 הַגָּדוֹל, שֶׁהוּא בְּחִינַת הַבְּעַל תְּפִלָּה, שֶׁהוּא הַמְּלוֹה הַגָּדוֹל, כִּי
 הוּא בְּבַחֲנֵינָתָּ הַשְּׂרֵשׁ הָעֲלִיּוֹן, שֶׁהוּא דָבָר ה' כִּנ"ל. וְעַל כֵּן יִכּוֹל
 לְהַפִּיר בְּהַמְּפָרְסָמִים שֶׁהֵם רַק עַל־יְדֵי עֲזוֹת, כִּי אִין אָדָם מַעֲוֹ
 פָּנָיו בְּפָנֵי בַעַל־חֻבּוֹ (ב"מ ג), וְעַל כֵּן עֲזוֹתָם נוֹפֵל לְפָנֵי הַבְּעַל
 תְּפִלָּה, שֶׁהוּא הַמְּלוֹה הַגָּדוֹל כִּנ"ל, כִּי כָלָם הֵם בְּחִינַת לֹוִין
 מִמֶּנּוּ כִּנ"ל.

וְזֶה בְּחִינַת (שמות לג): כִּי מִצָּאתָ חֵן בְּעֵינַי וְאִדְעָךָ בְּשֵׁם - שְׁעַל
 יְדֵי בְּחִינַת נְשִׂאוֹת חֵן, שֶׁהוּא בְּחִינַת: וְצָבֵא הַשָּׁמַיִם לְךָ
 מִשְׁתַּחֲוִים, שְׁפֻלָּם מְקַבְּלִים וְלֹוִים מִמֶּנּוּ, שְׁעַל יְדֵי זֶה נוֹשֵׂא חֵן
 בְּעֵינֵיהֶם, בְּבַחֲנֵינָתָּ: כֹּל אֶחָד וְאֶחָד נִדְמָה לוֹ כְּאִמְתּוֹ כִּנ"ל, עַל־
 יְדִיָּזָה: וְאִדְעָךָ בְּשֵׁם - שְׁתּוֹכֵל לְדַעַת וְלְהַפִּיר כֹּל הַמְּפָרְסָמִים
 בְּעֲלֵי הַשֵּׁם, כִּי מִי שֶׁהוּא מְפָרֵס וַיֵּשׁ לוֹ שֵׁם עַל־יְדֵי עֲזוֹת, הוּא
 נוֹפֵל לְפָנָיו כִּנ"ל. גַּם וְאִדְעָךָ בְּשֵׁם זֶה בְּחִינַת הַנְּפִשׁוֹת, בְּחִינַת
 (בראשית ב): נִפְשׁ חַיָּה הוּא שְׁמוֹ; כִּי עַל־יְדֵי הַמְּפָרְסָמִים הוּא

מְקַשֵּׁר עִם כָּל הַנִּפְשׁוֹת כַּנִּל, שְׁזֵה בְּחֵינֵת: מֵאַחַז פְּנֵי כֶּסֶף,
 דְּהִינּוּ הַתְּקִשְׁרוֹת לְשִׁרְשֵׁי הַנְּשָׁמוֹת, שֶׁהֵם בְּחֵינֵת כֶּסֶף הַכְּבוֹד
 כַּנִּל:

יֵד וְאַזִּי יִכּוֹלֵן לַעֲשׂוֹת רֹאשׁ הַשָּׁנָה. כִּי כִּשְׂאֲדָם יוֹשֵׁב לְדַבֵּר
 בְּחִבְרוֹ, זֶה בְּחֵינֵת רֹאשׁ הַשָּׁנָה, שֶׁהוּא יוֹמָא דְדִינָא,
 שֶׁהוּא יוֹשֵׁב וְדִן אֶת חִבְרוֹ. וְצָרִיךְ לִזְהַר מְזֵה מְאֹד, וְלְהִסְתַּפֵּל עַל
 עַצְמוֹ הַיָּטִב אִם הוּא רָאוּי לְזֶה לְשִׁפְט אֶת חִבְרוֹ, כִּי הַמְּשַׁפֵּט
 לְאֵלֵקִים הוּא, כִּי רַק הוּא יִתְּבַרֵךְ לְבַדּוֹ רָאוּי לְשִׁפְט אֶת הָאָדָם,
 כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנָם לְבִרְכָה (אבות פ"ב): אֵל תְּדִין אֶת
 חִבְרֶךָ עַד שֶׁתִּגְיַע לְמִקְוָמוֹ; וְמִי הוּא שְׂיִכּוֹל לִידַע וְלְהִגִּיעַ לְמִקְוָם
 חִבְרוֹ, כִּי אִם הַשֵּׁם יִתְּבַרֵךְ, שֶׁהוּא מְקוֹמוֹ שֶׁל עוֹלָם, וְאִין הָעוֹלָם
 מְקוֹמוֹ (כ"ד ויצא פ' סח, הוכח בפירש"י פרשת כי תשא), וְכָל אֶחָד וְאֶחָד יֵשׁ
 לוֹ מְקוֹם אֲצִלוֹ יִתְּבַרֵךְ, וְעַל כֵּן הוּא לְבַדּוֹ יִתְּבַרֵךְ יִכּוֹל לְדוֹן אֶת
 הָאָדָם, כִּי הוּא יִתְּבַרֵךְ בְּעַל הַרְחָמִים, וּבְיָדָיו הוּא מְקַיֵּם כְּנֹנוֹ:
 הֵיוּ דִין אֶת כָּל הָאָדָם לְכַף זְכוּת (אבות פ"א).

וְאַנּוּ רוֹאִין רַחֲמָנוֹתוֹ בְּמָה שֶׁקָּבַע לָנוּ רֹאשׁ הַשָּׁנָה, שֶׁהוּא יוֹם
 הַדִּין, בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ, כִּי זֶה הוּא חֶסֶד גְּדוֹל, כִּי אֵיךְ הֵינּוּ
 מְרִימִין פְּגִינּוֹ לְבִקֵּשׁ כְּפָרָה מֵאֵתוֹ יִתְּבַרֵךְ, עַל־כֵּן עֲשֵׂה עִמָּנוּ חֶסֶד
 וְקַבֵּעַ יוֹם הַדִּין רֹאשׁ הַשָּׁנָה בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ, שְׂאֹז כִּבְיָכּוֹל הוּא
 יִתְּבַרֵךְ בְּעַצְמוֹ מְבַקֵּשׁ כְּפָרָה, בְּבְחֵינֵת: הִבִּיאוּ עָלַי כְּפָרָה, הֵנְאָמַר
 בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ (כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנָם לְבִרְכָה שְׁבוּעוֹת ט), וְעַל כֵּן אִין לָנוּ
 בּוֹשָׁה בַּיּוֹם הַדִּין לְבִקֵּשׁ כְּפָרָה, מֵאַחַר שֶׁהוּא יִתְּבַרֵךְ בְּעַצְמוֹ

מִבִּקֵּשׁ אֹז כַּפָּרָה, כַּנְּל. גַּם עַל־יְדֵי שְׁהִשָּׁם יִתְפָּרֵךְ בְּעַצְמוֹ כְּבִיכּוּל
 כָּא לִידֵי זֶה שְׁיִצְטָרֵךְ לֹמֵר: הִבִּיאוּ עָלַי כַּפָּרָה; הִינּוּ שְׁעָשָׂה דָּבָר
 שְׁהִצְרָךְ לְהִתְחַרֵּט עָלָיו וְלֹמֵר: הִבִּיאוּ עָלַי וְכו', עַל־כֵּן אֵין לָנוּ
 בּוֹשָׁה לָבוֹא לְפָנָיו בְּחַטָּאֵינוּ לְבַקֵּשׁ עֲלֵיהֶם כַּפָּרָה וְלְהִתְחַרֵּט
 עֲלֵיהֶם, כִּי גַם הוּא יִתְפָּרֵךְ עָשָׂה דָּבָר שְׁהִצְרָךְ לְהִתְחַרֵּט עָלָיו
 כַּנְּל.

נְמַצָּא, שְׁאֵנוּ רוֹאִין גְּדֵל רַחֲמָנוּת שְׁלוֹ, עַל־כֵּן הוּא לְבָדוּ יִתְפָּרֵךְ
 רָאוּי לְדוֹן אֶת הָעוֹלָם, כִּי הוּא יִתְפָּרֵךְ יוֹדֵעַ מְקוֹם כָּל
 אֶחָד וְאַחַד, כִּי כָל הַמְּקוֹמוֹת הֵם אֶצְלוֹ יִתְפָּרֵךְ, כִּי הוּא מְקוֹמוֹ
 שֶׁל עוֹלָם, וְאֵין הָעוֹלָם מְקוֹמוֹ כַּנְּל. כִּי אָף עַל פִּי שְׁאֵנוּ מוֹצְאִים
 מְקוֹמוֹת שְׁהִיָּה בְּהֵם הַשְּׂרָאָת הַשְּׂכִינָה, כְּגוֹן בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ, אֵין
 הַפְּנֹנָה, חֶסֶם וְשְׁלוֹם, שְׁנִתְצַמְצַם שֵׁם אֱלֹקוֹתוֹ יִתְפָּרֵךְ, חֶסֶם וְשְׁלוֹם,
 כְּמוֹ שְׁאֵמֵר שְׁלֹמֹה (מלכים א' ח): הִנֵּה הַשָּׁמַיִם וְשָׁמַי הַשָּׁמַיִם לֹא
 יִכְלְפוּךָ, אָף כִּי הַבַּיִת הַזֶּה וְכו'; רַק מַחֲמַת שְׁהִיָּה שֵׁם דְּבָרִים
 נְאִים, כִּי בְּבֵית־הַמִּקְדָּשׁ הָיָה צִיּוּרָא דְּעֵבְדָא דְּבִרְאִשִׁית וְצִיּוּרָא
 דְּגוֹן עֵדוֹן (עֵיין בַּהֲקֵדְמַת הַתִּיקוּנִים), עַל־כֵּן הַמְּשִׁיךְ לְשֵׁם קִדְשָׁתוֹ יִתְפָּרֵךְ,
 אֲבָל הוּא יִתְפָּרֵךְ אֵין הָעוֹלָם מְקוֹמוֹ, רַק הוּא מְקוֹמוֹ שֶׁל עוֹלָם,
 וְעַל כֵּן הוּא יִתְפָּרֵךְ יְכוּל לַעֲשׂוֹת רֵאשׁ הַשָּׁנָה, שְׁהוּא יוֹם הַדִּין,
 כִּי הוּא מְקַיֵּם: 'אֵל תִּדְרִין אֶת חֲבֵרְךָ עַד שְׁתַּגִּיעַ לְמְקוֹמוֹ, כִּי הוּא
 מְקוֹמוֹ שֶׁל עוֹלָם כַּנְּל. וְזֶה בְּחִינַת (תהלים צג): לְבֵיתְךָ נְאוּה קֹדֶשׁ,
 ה' לְאֶרֶץ יָמִים; הִינּוּ שְׁהִשָּׁם יִתְפָּרֵךְ הַמְּשִׁיךְ רַק קִדְשָׁתוֹ לְבֵית
 הַמִּקְדָּשׁ מַחֲמַת שְׁהִיָּו שֵׁם דְּבָרִים נְאִים, אֲבָל הוּא יִתְפָּרֵךְ בְּעַצְמוֹ

אין העולם מקומו, רק הוא מקומו של עולם, ועל כן: ה' לארץ ימים, הינו שהוא יתברך יכול לעשות ראש השנה, שהוא יומא אריכתא פנ"ל (ע' ביצה ד' ודף ו' ובשו"ע או"ח סי' שצ"ג).

ומי שאוחז בבחינת פסא הכבוד, בבחינת שרשי הנשמות, הוא גם כן בחינת מקומו של עולם, בבחינת (שמואל-א ב): וכפא כבוד ינחילם, כי לה' מצוקי ארץ וישת עליהם תבל, דהינו על-ידי בחינת פסא הכבוד, שרשי הנשמות, על-ידי-זה הוא מקומו של עולם, בחינת: וישת עליהם תבל; ועל כן הוא יכול לעשות ראש השנה פנ"ל:

וזה פרוש: תקעו בחדש שופר. תקעו - זה בחינת הממשלה הנ"ל, בחינת: ותקעתיו יתד במקום נאמן פנ"ל. בחדש - זה בחינת התחדשות המחין שבש"ש רגלים, בבחינת (תהלים קד): עשה ירח למועדים - שכל המועדים והרגלים הם על-ידי חדוש הירח. שופר זה בחינת הלב, שגזון משופרא דשופרא (זהר פנחס דף רטז רכא ועיין תיקונים תקון כא מט). גם שופר הוא בחינת יראה, בבחינת (עמוס ג): היתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו. גם שופר הוא בחינת נבואה, בבחינת (ישעיה נח): הרים בשופר קולך. גם שופר הוא בחינת תפלה, בבחינת (תהלים קיח): מן המצר קראתי יה וכו', וזה בחינת מצר השופר ומרחב השופר. גם הוא בחינת שיח השדה, שחזרין כהם לתוך התפלה, בבחינת: ויצא יצחק לשוח בשדה פנ"ל, וזה בחינת שופר, בבחינת (יהושע ו): במשוך בקרן היוכל - ראשי תבות: ויצא

יִצְחָק לְשׁוּחַ בַּשָּׂדֶה, כַּנִּל. וְעַל־יָדַי כָּל הַבְּחִינֹת אֵלֹו -
 בַּפֶּסַח לְיוֹם חַגֵּנוּ; הֵינּוּ רֹאשׁ הַשָּׁנָה, כִּי עַל־יְדִיזוּה יְכוּלִין
 לַעֲשׂוֹת רֹאשׁ הַשָּׁנָה כַּנִּל:

בַּעֲנִין הַנְּבוּאָה הַנִּל יֵשׁ קִשְׂיָא, כִּי הַמְּלֶאךָ הַמְּשַׁפֵּיעַ הַנְּבוּאָה,
 דְּהֵינּוּ בְּחִינַת הַמְּלֶאךָ הַגּוֹאֵל וְכוּ', כַּנִּל, הוּא לְמַטָּה
 מִבְּחִינַת מְקוֹם הַנְּבוּאָה, כִּי הַמְּלֶאךָ הַנִּל הוּא בְּחִינַת הַשְּׂכִינָה,
 כַּמּוּבָא, וְהִיא בְּבְחִינַת לְמַטָּה מִנְּצַח וְהוּד, שְׁמִשְׁם הַנְּבוּאָה. אֵךְ
 יֵשׁ בְּזוֹה דְּבָרִים בְּגוּ, דְּהֵינּוּ כְּשֶׁהִיא עוֹלָה לְמַעְלָה מֵהֶם, אֲזִי הִיא
 דִּיקָא מְשַׁפֵּיעַ נְבוּאָה, וְאִין לָנוּ עֵתָה עֶסֶק בְּזוֹה:

ב

א יְמֵי חֲנֻכָּה הֵם יְמֵי הוֹדָאָה, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב: וְקִבְעוּ שְׁמוֹנֶת
 יְמֵי חֲנֻכָּה אֵלֹו לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל וְכוּ'. וְיְמֵי הוֹדָאָה
 זֶה בְּחִינַת שְׁעֵשׂוּעַ עוֹלָם הַבָּא, כִּי זֶה עֶקֶר שְׁעֵשׂוּעַ עוֹלָם הַבָּא -
 לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל לְשִׁמּוֹ הַגָּדוֹל יִתְבָּרַךְ וּלְהַכִּיר אוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ, שְׁעַל־
 יְדִיזוּה סְמוּכִים וּקְרוּבִים אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, כִּי כָּל מַה שִׁיּוֹדְעִין וּמְכִירִין
 אוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ בְּיוֹתֵר, סְמוּכִין אֵלָיו בְּיוֹתֵר, כִּי שְׂאָר כָּל הַדְּבָרִים
 יִתְבַּטְּלוּ לְעֵתִיד בְּלָם, בְּבְחִינַת: כָּל הַקְּרַפְנוֹת בְּטָלוּן, חוּץ מִקְרַבֵּן
 תּוֹדָה (מ"ר צו פ"ב, אמור פ' כ"ו ע"ש), שְׂלֵא יִשְׂאָר לְעֵתִיד, רַק בְּחִינַת
 תּוֹדָה וְהוֹדָאָה, לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל וּלְדַעַת אוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב
 (ישעיה יא): כִּי מְלֶאכֶה הָאָרֶץ דַּעָה אֶת ה' כַּמַּיִם לַיָּם מְכַסִּים, שְׁזוֹה
 כָּל שְׁעֵשׂוּעַ עוֹלָם הַבָּא:

ב וּבְחִינַת תּוֹדָה, שֶׁהוּא שְׁעֵשׂוּעַ עוֹלָם הַבָּא, זֶה בְּחִינַת הַלְכוֹת, כִּי הַהֲלָכוֹת שְׂזוּכִין לְלַמּוֹד, בְּפָרֵט מִי שְׂזוּכָה לְחִדּוֹשׁ בָּהֶם, זֶה בְּחִינַת שְׁעֵשׂוּעַ עוֹלָם הַבָּא, בְּבְחִינַת (נדה עג): כָּל הַשָּׁנָה הַלְכוֹת בְּכָל יוֹם, מִמְּבַטָּח לוֹ שֶׁהוּא בֶּן הָעוֹלָם הַבָּא. כִּי כְּשֶׁנִּתְחַדֵּשׁ הַלְכָהּ, נִתְחַדֵּשׁ יְשָׁרְךָ וְיָדְיָעָה, וְהַדַּעַת הוּא עֶקֶר שְׁעֵשׂוּעַ עוֹלָם הַבָּא כַּנ"ל. וְזֶה בְּחִינַת (ברכות נד): אֲרַפְעָה צְרִיכִין לְהוֹדוֹת, דְּהֵינּוּ תּוֹדָה, שֶׁהֵם מְפָרְשִׁין בְּמִזְמוֹר ק"ו, שְׁפִים בְּסוּפָם: מִי חָכֵם וַיִּשְׁמַר אֱלֹהֵי וַיִּתְבּוֹנֵנוּ חֲסִדֵי ה'. חֲסִדֵי ה' זֶה בְּחִינַת הַלְכוֹת, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבִרְכָה (כתובות צו): כָּל הַמוֹנֵעַ תְּלִמִּידוֹ מִלְשִׁמְשׁוֹ, כְּאִלּוּ מוֹנֵעַ מִמֶּנּוּ חֶסֶד, שְׁנֵאמַר: לָמַס מִירְעָהוּ חֶסֶד; וְשִׁמּוֹשׁ חֲכָמִים זֶה בְּחִינַת הַלְכוֹת, שֶׁהֵם בְּחִינַת (ישעיה נה): חֲסִדֵי דָוִד - שֶׁהֲלָכָה כְּמוֹתוֹ, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבִרְכָה (סנהדרין צג): וְה' עִמּוֹ - שֶׁהֲלָכָה כְּמוֹתוֹ. וְזֶה: וְה' עִמּוֹ, הֵינּוּ שְׁפִמוּדִי וְקָרוֹב לְהַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ, בְּחִינַת שְׁעֵשׂוּעַ עוֹלָם הַבָּא, שֶׁהוּא בְּחִינַת הַלְכוֹת כַּנ"ל:

וּבְשִׁבִיל זֶה מְכַנֶּה הַתּוֹדָה בְּשֵׁם הַלְכָהּ, כִּי תּוֹדָה מְבִיאִין כְּשִׁיזְצִאִין מִצָּרָה, כִּי כְּשֶׁנּוֹפְלִין לְאִיזְהוֹ צָרָה, חֵס וְשָׁלוֹם, אֲזִי עֶקֶר הַצָּרָה בְּלֵב, כִּי הֵלֵב יוֹדֵעַ וּמְרַגֵּשׁ הַצָּרָה בְּיוֹתֵר, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב (משלי יד): לֵב יוֹדֵעַ מֵרַת נַפְשׁוֹ; כִּי הֵלֵב מְבִין (ברכות סא), וְעַל כֵּן הוּא מְרַגֵּשׁ הַצָּרָה בְּיוֹתֵר. וְאֲזִי, כְּשֶׁעַת הַצָּרָה, מִתְכַּנְּסִים כָּל הַדָּמִים וְעוֹלָיִם-אֵל הֵלֵב, כְּמוֹ כְּשֶׁיֵּשׁ צָרָה בְּאִיזְהוֹ מְקוֹם, חֵס וְשָׁלוֹם, אֲזִי מִתְכַּנְּסִים כָּלֵם אֵל

הַחֶכֶם שֵׁשׁ שָׁם, לְקַבֵּל מִמֶּנּוּ עֵצָה. כְּמוֹכֵן נִתְקַבְּצִים כָּל הַדְּמִים וְעוֹלָיִם-אֶל הַלֵּב, לְבַקֵּשׁ עֵצָה וְתַחֲבוּלָה כַּנֶּגֶד הַצָּרָה. וְאִזֵּי הֵם שׁוֹטְפִים עַל הַלֵּב, וְאִזֵּי הַלֵּב בְּצָרָה וּבְדַחַק גָּדוֹל, כִּי לֹא דַי שֶׁהַלֵּב דּוֹאֵג בְּעֵצְמוֹ, כִּי הוּא מְרַגֵּשׁ הַצָּרָה יוֹתֵר מִכָּלֶם, אַף גַּם הַדְּמִים שׁוֹטְפִין עָלָיו וּמִצְרִין לוֹ מְאֹד. וְעַל כֵּן בְּשֵׁשׁ, חֵם וְשָׁלוֹם, צָרָה לְאָדָם, הַלֵּב דּוֹפֵק בְּדַפְּיֻקוֹת גָּדוֹלוֹת, כִּי הוּא מִבְּקֵשׁ לְנַעֲנַע מֵעֵצְמוֹ וְלִהְיוֹת שְׁלֵיכִם מֵעָלָיו, וְעַל כֵּן הוּא דּוֹפֵק בְּדַפְּיֻקוֹת גָּדוֹלוֹת בְּשַׁעַת הַצָּרָה, חֵם וְשָׁלוֹם, וְאַחֲרַיִךְ כִּדְּכִי בְּשִׁוּצֵאִין מֵהַצָּרָה, אִזֵּי חוֹזְרִין תְּהִלּוֹכוֹת הַדְּמִים לִילְדָּה כַּפְּסָדֵר בְּתוֹךְ שְׁבִילֵי הַגּוּף. וְעַל כֵּן הַתּוֹדָה, שֶׁהִיא בָּאָה בְּשִׁוּצֵאִין מֵהַצָּרָה, הִיא מְכַנֶּה בְּשֵׁם הַלֵּכָה, עַל שֵׁם תְּהִלּוֹכוֹת הַדְּמִים, שֶׁהוֹלְכִין כַּפְּסָדֵר בְּשִׁוּצֵאִין מֵהַצָּרָה כֵּן"ל:

ג וּמִזֶּה בָּאָה הוֹלְדָה בְּנִקְלָה. כִּי בְּשַׁעֲהָ שֶׁאֲשָׁה כּוֹרַעַת לִילְדָּה יִרְכּוּתֶיהָ מִצְטַנְנוֹת כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל (סוֹטָה י"א:), וְעַל-יְדֵי-זֶה נַעֲשֶׂה הַהוֹלְדָה, כִּי הַדְּמִים עוֹלִין לְמַעְלָה, וְאִזֵּי נִדְחָק הַמְּקוֹם שָׁם, וְאִזֵּי הֵם דּוֹחִים אֶת הוֹלְדָה לְחוּץ, וְאַחֲרַיִךְ חוֹזְרִים הַדְּמִים לְמְקוֹמָם, שֶׁזֶה בְּחִינַת תּוֹדָה הַלֵּכָה, שֶׁהוּא בְּחִינַת תְּהִלּוֹכוֹת הַדְּמִים, שֶׁחוֹזְרִים לִילְדָּה כַּפְּסָדֵר כֵּן"ל.

כִּי גַם הַהֵלְכָה הִיא בְּחִינַת הוֹלְדָה, כִּי יֵשׁ תְּמִכֵי אוֹרֵיתָא, שְׁנוֹתָנִים מְמוֹן לְלוֹמְדֵי תוֹרָה, וּבְתַחֲלָה הֵם מְחַסְּרִים מְמוֹנָם מֵעֵצְמָם, כִּי בְּשְׁנוֹתָנִים הַמְּמוֹן לְהַתְּלַמֵּד חֶכֶם, נֶחֱסֵר אֶצְלָם, שֶׁזֶה בְּחִינַת יִרְכּוּתֶיהָ מִצְטַנְנוֹת, כִּי דְמִים תְּרִיתִי מִשְׁמַע; אֲבָל

אחר כך, על־ידי ממונם שִׁמְחִיזִקִין הַתְּלִמִּיד־חֶכֶם, וְנוֹלֵד הַלְכוֹת
 שֶׁהֵם בְּחִינַת חֶסֶד, אִזִּי עַל־יְדֵי הַשְּׁפָעַת הַחֶסֶד חוֹזֵר וְנִתְמַלֵּא
 הַחֶסֶד. וְזֶה בְּחִינַת שְׁעִשׂוּעַ עוֹלָם הַבּוֹא, בְּבְחִינַת (ישעיה ל): וְהָיָה
 אֹר הַלְבָנָה כְּאֹר הַחֲמָה, הַנֶּאֱמָר לְעֵתִיד, כִּי הַלְבָנָה טֹבְעָה קֵר,
 בְּחִינַת חֶסֶד וְקִרְיֹת, וְעֵתִידָהּ לְהִתְמַלֵּאת כְּאֹר הַחֲמָה, בְּחִינַת
 מְלוֹי הַחֶסֶד, שְׂזָה בְּחִינַת הוֹלְדָה, בְּחִינַת הַלְכוֹת, שֶׁהֵם בְּחִינַת
 שְׁעִשׂוּעַ עוֹלָם הַבּוֹא כְּנ"ל. וְזֶה בְּחִינַת (בראשית ב): אֵלֶּה תוֹלְדוֹת
 הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהִפְרָאֵם - בְּאַבְרָהָם (ב"ר פ' יב), הֵינּוּ חֶסֶד, כִּי
 הַהוֹלְדָה - עַל־יְדֵי בְּחִינַת הַלְכוֹת, שֶׁהֵם בְּחִינַת חֶסֶד כְּנ"ל. וְזֶה
 בְּחִינַת (תהלים ק): מִזְמוֹר לְתוֹדָה הֲרִיעוּ לִי כָּל הָאָרֶץ. לְתוֹדָה -
 אוֹתִיּוֹת תוֹלְדָה. הֲרִיעוּ לִי כָּל הָאָרֶץ - רָאשֵׁי תְבוֹת "הַלְבָח",
 כְּמוֹבֵא. כִּי הַהֲלְכוֹת, בְּחִינַת תוֹדָה, הֵם בְּחִינַת תוֹלְדָה כְּנ"ל:

וְזֶה שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבָרְכָה (סוטה י): אִסָּא חֲלָה אֶת
 רַגְלִיו, עַל שֶׁעָשָׂה אֲנִגְרִיא בְּתַלְמִידֵי חֲכָמִים. כִּי עַל־יְדֵי
 שֶׁעָשָׂה אֲנִגְרִיא בְּתַלְמִידֵי חֲכָמִים וּבִטַּל אוֹתָם מִן הַהֲלְכוֹת, עַל־
 יְדִיָּזָה חֲלָה אֶת רַגְלִיו, כִּי הַהֲלְכוֹת הֵם בְּחִינַת תְּקוּן וְקִיּוּם
 הַרְגְּלָיו, כִּי הַהֲלְכוֹת הֵם בְּחִינַת תְּהִלּוֹת הַדְּמִים, שְׁחוֹזְרִין
 וְהוֹלְכִין כְּסֹדֵר כְּנ"ל, וְאִסָּא שֶׁפָּגַם בָּזֶה וּבִטַּל אֶת הַתְּלִמִּידֵי
 חֲכָמִים מִן הַהֲלְכוֹת, עַל־כֵּן חֲלָה אֶת רַגְלָיו:

וּכְשֶׁזוֹכִין לְבְּחִינַת תוֹדָה הַלְבָח, עַל־יְדִיָּזָה נִתְגַּלָּה אֹר
 הָאֱמֶת וּמֵאִיר בְּהַדְּבוּר, כִּי מִתְחַלָּה כְּשֶׁהַדְּמִים
 שׁוֹטְפִין עַל הַלֵּב הוּא בְּחִינַת פָּגַם הָאֱמֶת, בְּבְחִינַת (משלי כט):

אֲנִשִּׁי דְמִים יִשְׁנָאוּ תָם, אֲבָל אַחַר כֶּךָ כְּשִׁיזְצִיִן מֵהֲצָרָה, שְׁזָה
 בְּחִינַת תּוֹדָה הַלְכָה, אִזִּי מֵאִיר הָאֵמֶת, בְּבַחֲיִנַת (מִיכָה ז'): תִּתֵּן
 אֵמֶת לְיַעֲקֹב, חֶסֶד לְאַבְרָהָם. חֶסֶד לְאַבְרָהָם - הֵינּוּ הַלְכוֹת פְּנִ"ל
 - עַל־יְדֵי־זֶה מֵאִיר הָאֵמֶת וּמִשְׁלִים הַדְּבֹר, כִּי עֵקֶר שְׁלָמוֹת
 הַדְּבֹר - עַל־יְדֵי אֵמֶת, כִּי קוֹשְׁמָא קָאִי וְכוּ' (שַׁבַּת קד), וְאַפְלוּ
 שְׁקֵר אִין לוֹ קִיוּם רַק עַל־יְדֵי אֵמֶת (כְּמוֹ שֶׁפָּרַשׁ רַש"י (במדבר יג) עַל
 פְּסוּק: וְגַם זָבַת חֶלֶב וּדְבַשׁ וְכוּ').

נִמְצָא שֶׁעֵקֶר קִיוּם וְשְׁלָמוֹת הַדְּבֹר הוּא עַל־יְדֵי הָאֵמֶת, שֶׁהוּא
 מֵאִיר בְּהַדְּבֹר עַל־יְדֵי שְׁלֹשָׁה שְׁמוֹת, בְּבַחֲיִנַת (תהלים ג):
 אֱלֹהִים ה' דְּבַר. כִּי אֵלּוּ שְׁלֹשָׁה שְׁמוֹת הֵם מְקוֹר הָאֵמֶת, וְעַל
 יָדָם מֵאִיר הָאֵמֶת בְּהַדְּבֹר, דְּהֵינּוּ בְּרַבּוּעַ הַדְּבֹר, הֵינּוּ בְּחִינַת
 אֲרַבְעָה חֻלְקֵי הַדְּבֹר. כִּי יֵשׁ רַבּוּעַ הַדְּבֹר, וְעַל פֶּן כְּשֶׁהוּ יִשְׂרָאֵל
 בְּגִלּוֹת, וְהָיָה הַדְּבֹר בְּגִלּוֹת, נֶאֱמַר בְּמִשְׁנֵה (שְׁמוֹת ד): לֹא אִישׁ
 דְּבָרִים אֲנֹכִי גַם מִתְמוֹל גַּם מִשְׁלָשׁוּם גַּם מֵאִז דְּכִרְדָּ וְכוּ', זֶה
 בְּחִינַת רַבּוּעַ הַדְּבֹר, אֲרַבְעָה חֻלְקֵי הַדְּבֹר. כִּי יֵשׁ דְּבֹר שֶׁל
 צְדָקָה, בְּבַחֲיִנַת (ישעיה ס"ג): מִדְּבַר בְּצִדְקָה, שְׁזָהוּ בְּחִינַת הַיִּתְרוֹן
 שֵׁשׁ לְאָדָם עַל הַחַי, שֶׁהוּא הַדְּבֹר, שֶׁהוּא גֵדֵר הָאָדָם, וְהוּא
 בְּחִינַת צְדָקָה, שֶׁהוּא גּוֹמֵל חֶסֶד עִם הַבְּרִיּוֹת, שְׁזָה גֵדֵר הָאָדָם,
 שְׁדַרְכוּ לְגִמּוֹל חֶסֶד, מִה שְׂאִין פֶּן הַחַי. וְזֶה שְׁנַאֲמַר: נַעֲשֵׂה אָדָם,
 וְכִתִּיב: וְשֵׁם הָאִישׁ אֲשֶׁר עָשִׂיתִי עִמּוֹ הַיּוֹם וְכוּ'. מָה הָתָם צְדָקָה
 אֵף כִּי אֵין צְדָקָה (הַקְדַּמַת הוֹדֵר דף יג:), שֶׁעַל יְדֵי צְדָקָה נִקְרָא אָדָם, כִּי
 הַצְדָקָה, שְׁמִשְׁם הַדְּבֹר, הוּא גֵדֵר הָאָדָם פְּנ"ל. וְזֶה בְּחִינַת: לֹא

אִישׁ דְּבָרִים אֲנֹכִי, הִינּוּ הַדְּבֹר שֶׁל צְדָקָה, בְּחִינַת (תהלים קיב): מִזֶּבֶד אִישׁ חֲזֹנָה וּמַלְוָה יִכְלַפֵּל דְּבָרָיו, דְּהִינּוּ גְּמִילוֹת חֶסֶד וְצְדָקָה.

וַיֵּשׁ דְּבֹר שֶׁל תְּשׁוּבָה, בְּחִינַת (הושע יד): קָחוּ עִמָּכֶם דְּבָרִים וְשׁוּבוּ אֵל ה'! זֶה בְּחִינַת: גַּם מִתְמוּל, בְּחִינַת דְּבֹר שֶׁל

תְּשׁוּבָה, כְּמוֹ שְׁכַתּוּב (תהלים צ): וַתֹּאמֶר שׁוּבוּ בְּנֵי אָדָם כִּי אֵלֶיךָ שָׁנִים בְּעֵינֶיךָ כִּיּוֹם אֶתְמוּל. וַיֵּשׁ דְּבֹר שֶׁל עֲשִׂירוֹת, דְּהִינּוּ

עֲשִׂירִים קְרוֹבִים לְמַלְכוּת, שֶׁהֵם בְּחִינַת (בראשית מ): שְׁלֹשֶׁת הַשְּׂרִיגִים, וּדְרָשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוּרָם לְבִרְכָה (חולין צב): שְׁלֹשָׁה שְׂרִי

גָּאִים, דְּהִינּוּ עֲשִׂירִים קְרוֹבִים לְמַלְכוּת (כְּמוֹ שֶׁפָּרַשׁ רַש"י שם), שֵׁשׁ לָהֶם בְּחִינַת דְּבֹר, בְּבְחִינַת (משלי כב): חֵן שִׁפְתָיו רַעְהוּ מִלֶּךְ, הִינּוּ

הַדְּבֹר שֶׁל קְרוֹבִים לְמַלְכוּת. זֶה בְּחִינַת: גַּם מִשְׁלֵשׁ, בְּחִינַת שְׁלֹשֶׁת הַשְּׂרִיגִים הַנ"ל, הִינּוּ הַדְּבֹר שֶׁל עֲשִׂירִים קְרוֹבִים

לְמַלְכוּת. וַיֵּשׁ דְּבֹר שֶׁל מַלְכוּת, בְּחִינַת מַלְכוּת פֶּה. זֶה בְּחִינַת: גַּם מֵאֵז דְּבָרָךְ, בְּחִינַת (תהלים צג): נָכוֹן כַּסְאֶךָ מֵאֵז:

וְהֶאֱמַת מֵאִיר בְּרַבּוּעַ הַדְּבֹר הַנ"ל עַל־יְדֵי שְׁלֹשָׁה שְׁמוֹת הַנ"ל שֶׁהֵם: אֵל אֱלֹקִים יי, שֶׁהֵם בְּחִינַת: תְּפִלָּה וְתוֹרָה

וְשִׁדּוּכִים וְזוּוּגִים. אֵל זֶה בְּחִינַת תְּפִלָּה, כִּי "אֵל" עַל שֵׁם הַכַּח, שֶׁהוּא תִקּוּף וּבַעַל הִיכָלֶת, וְעַל־יְדֵי הַתְּפִלָּה נִקְרָאִין יִשְׂרָאֵל בְּשֵׁם

אֵל, בְּבְחִינַת (מגילה יח): מִנֵּינִי שֶׁקְרָאוּ הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְיַעֲקֹב אֵל שְׁנַאֲמַר: וַיִּקְרָא לוֹ אֵל וְכו'. כִּי עַל־יְדֵי הַתְּפִלָּה, כְּבִיכּוֹל, אָנוּ

לוֹקְחִין לְעַצְמֵנוּ הַכַּח מִמֵּנוּ וַתְּבָרַךְ, כִּי אָנוּ מִבְּטָלִין גְּזוּרֹתָיו, נִמְצָא שֵׁשׁ לָנוּ הַכַּח, וְעַל כֵּן נִקְרָאִין יִשְׂרָאֵל "אֵל" עַל־יְדֵי הַתְּפִלָּה עַל

שם הפח פנ"ל. וכמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ירושלמי
 תענית): לא איש אל ויכזב - לא איש הוא, שעשה דברי אל
 ככזב. פי על-ידי התפלה מבטלין גזרותיו ותברך, ואזי ישראל
 נקראין אל. ומשם מאיר הדבור, בבחינת (תהלים קמה): וגבורתך
 ידבר; דהינו על-ידי הפח וגבורה, שזה בחינת אל על שם
 הפח, מאיר הדבור על-ידי האמת, פי התפלה היא רק על-ידי
 אמת, כמו שכתוב (שם): קרוב ה' וכו' לכל אשר יקראהו באמת.
 אלקים זה בחינת תורה, כמו שכתוב (שמות ד): ואתה תהיה
 לו לאלקים, ותרגומו: לרב. וזהו: הוא יהיה לך לפה -
 שבחינת אלקים, בחינת תורה הוא מאיר לפה, דהינו להדבור,
 פי הרב מורה דרך ישר לתלמידיו בתורתו, שזה בחינת (ירמיה
 ט"ו): אם תוציא יקר מזולל כפי תהיה, והוא בחינת אמת,
 בבחינת (מלאכי ב): תורת אמת היתה בפיהו. ה' זה בחינת
 שדוכים, בבחינת (בראשית כד): מה יצא הדבר, בחינת (משלי יט):
 ומה' אשה משפלת. והוא בחינת אמת, בבחינת (בראשית שם):
 אשר הנחני בדרך אמת. ועל-ידי-זה נשלם הדבור, פי עשרה
 קבין שיחה ירדו לעולם, תשעה נמלו נשים, ואחד כל העולם
 בלו (כשאר"ל קידושין מט): וכל זמן שאין התקשרות, אין להדבור
 שלמות, אבל כשנתקשרין, נתחברים ונשלמים חלקי הדבור.
 נמצא שעל-ידי שלשה שמות הנ"ל שהם: אל אלקים ה',
 שהם בחינת: תפלה, תורה, שדוכים - נשלם הדבור
 על-ידי האמת, הינו רבוע הדבור, שנשלם על ידי האמת פנ"ל:

ה וּשְׁלָמוֹת הַדְּבוּר הוּא בְּחִינַת לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, כִּי כָּל לְשׁוֹנוֹת
הַעַמִּים הֵם חֲסֵרִים, וְאִין לָהֶם שְׁלֹמוֹת, כִּי נִקְרְאוּ
לְשׁוֹן עֲלָגִים (ישעיה לב), וְאִין שְׁלֹמוֹת רַק לְלְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ. וְלְשׁוֹן־
הַקֹּדֶשׁ הוּא מְקַשֵּׁר לְשֵׁבֶת, בְּבַחֲיִנַת (שם נח): וְדַבֵּר דְּבַר - שְׁלֵא
יְהִי דְּבוּרָךְ שֶׁל שֵׁבֶת בְּדְבוּרָךְ שֶׁל חַל (שבת קיג). בְּבַחֲיִנַת (במדבר
1): כֹּה תִּבְרְכוּ - בְּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ (סוּטָה לח) שֶׁבְּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ נִכְלָל
בְּרָכָה וְקִדְשָׁהּ, כִּי הַלְּשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ מְקַשֵּׁר לְשֵׁבֶת, שְׁנֵאמַר בּוּ בְּרָכָה
וְקִדְשָׁהּ, כְּמוֹ שֶׁפָּתוּב (בראשית ב): וַיְבָרֶךְ וַיִּקְדֹּשׁ וְכוּ'. וְעַל־כֵּן עַל־
יְדֵי שְׁלֵשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ מְקַשֵּׁר לְשֵׁבֶת, עַל־כֵּן עַל־יְדֵי שְׁלֹמוֹת הַדְּבוּר
שֶׁהוּא בְּחִינַת לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, עַל־יְדֵי־זֶה מְמַשִּׁיכִין הַשְּׂמֻחָה שֶׁל
שֵׁבֶת לְשֵׁשֶׁת יָמֵי הַחַל.

כִּי יָמֵי הַחַל הֵם בְּחִינַת עֲצָבוֹת, וְאֶפְלוּ הַמְּצוּוֹת שְׁעוֹשֵׂין בֵּימֵי
הַחַל הֵם בְּחִינַת עֲצָבוֹת, כִּי מִט"ט שְׁלֹמֹנוֹתָהּ בֵּימֵי הַחַל (ת"ו
ת"י י"ח דף לג), וּמִט"ט הוּא בְּחִינַת עֶבֶד, בְּחִינַת עֲצָבוֹת, אֲכַל שֵׁבֶת
הוּא בְּחִינַת בֶּן, וְאִין נִיחָא לְעֵלְאִין וְתַתְּאִין, וְנִתְעוֹרַר שְׂמֻחָהּ, וְאִין
נִתְרוֹמְמִין וְנִתְעַלִּין כָּל הַמְּצוּוֹת שֶׁל שֵׁשֶׁת יָמֵי הַחַל מִן הַעֲצָבוֹת,
וְנִמְשָׁךְ עֲלֵיהֶם מְנוּחָה וְשְׂמֻחָה, בְּבַחֲיִנַת (בראשית ה): וַיֹּלֶד בֶּן
וַיִּקְרָא שְׁמוֹ נֹחַ לְאֹמֹר, זֶה יִנְחַמְנוּ מִמַּעַשְׁנֵנוּ וּמִעֲצָבוֹן יְדִינוּ, הִינוּ
בְּחִינַת שֵׁבֶת שֶׁהִיא בְּחִינַת בֶּן, בְּחִינַת נֹחַ, נִיחָא דְעֵלְאִין וְתַתְּאִין
(ע' תיקון ע' בסופו ובוודאי בראשית נח נט), שֶׁהוּא מְנַחֵם וּמְשַׂמַּח הַכֹּל מִן
הַעֲצָבוֹת, בְּחִינַת: זֶה יִנְחַמְנוּ וְכוּ'. וְכִשְׁזוֹכִין לְבַחֲיִנַת לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ,
שֶׁהוּא מְקַשֵּׁר לְשֵׁבֶת, אִין מְמַשִּׁיכִין עַל יְדוֹ אֶת הַקִּדְשָׁהּ וְהַשְּׂמֻחָה

שֶׁל שֶׁבֶת לְשִׁשֶׁת יְמֵי הַחֹל, כִּי מַחְמַת שְׁהֶלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ מְקַשֵּׁר
 לְשֶׁבֶת, עַל־כֵּן נִמְשָׁךְ עַל יָדוֹ הַשְּׂמֻחָה שֶׁל שֶׁבֶת לְשִׁשֶׁת יְמֵי
 הַחֹל. וְזוֹ: אֵל אֱלֹקִים ה' דִּבֶּר (עם הַתְּבוּת) מִסְפָּר שְׂמֻחָה, כִּי
 עַל־יְדֵי שְׁלֵמוֹת הַדְּבֹר, שֶׁהוּא לְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ, נִמְשָׁךְ שְׂמֻחָה כַּנִּל:
 וְעַל־יְדֵי־זוֹה שְׂמֻמְשִׁיכִין קִדְשָׁה שֶׁל שֶׁבֶת לְשִׁשֶׁת יְמֵי הַחֹל,
 עַל־יְדֵי־זוֹה נִתְגַּלָּה הָאֲחֻדוֹת הַפְּשׁוּט יִתְבַּרְךָ. כִּי
 בְּשִׁשֶׁת יְמֵי הַחֹל הֵם פְּעֻלוֹת מְשֻׁתָּנוֹת, שְׂפָכֵל יוֹם נִבְרָא פְּעֻלָּה
 מְשֻׁנָּה, וְזוֹ כִּנְגַד הַשְּׂכָל הָאֲנוּשִׁי, לְהַבִּין זֹאת בְּשִׂכָל הָאֲנוּשִׁי,
 שְׂפֻעֻלוֹת מְשֻׁתָּנוֹת יִהְיוּ נִמְשָׁכִין מֵאֲחָד הַפְּשׁוּט יִתְבַּרְךָ וְיִתְעַלָּה,
 כִּי בְּשִׂכָל הָאֲנוּשִׁי אֵי אִפְשָׁר לְהַבִּין זֹאת. רַק עַל־יְדֵי שֶׁבֶת שְׂאֲנוּ
 זֹכִינ, שְׁנַתֵּן לָנוּ הַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ מִתְּנָה גְּדוּלָּה, כְּמוֹ שְׂאֲמָרוֹ רְבוּתֵינוּ
 זְכוּרֵנוֹם לְבָרְכָה (שֶׁבֶת י'): מִתְּנָה טוֹבָה יֵשׁ לִי בְּבֵית גְּנוּי וְשֶׁבֶת
 שְׂמָה, עַל־יְדֵי־זוֹה נִתְגַּלָּה אֲחֻדוֹת הַפְּשׁוּט. כִּי שֶׁבֶת מוֹרָה עַל
 אֲמוּנַת הַיְחוּד, שְׂאֲנוּ מֵאֲמִינִים, שְׂפָל הַפְּעֻלוֹת מְשֻׁתָּנוֹת נִמְשָׁכִין
 מֵאֲחָד הַפְּשׁוּט יִתְבַּרְךָ, שְׂבָרָא כָּלֵם בְּשִׁשֶׁת יְמֵי הַחֹל וְשֶׁבֶת
 בְּשֶׁבֶת. נִמְצָא שְׂעַל יְדֵי שֶׁבֶת נִתְגַּלָּה אֲחֻדוֹת הַפְּשׁוּט יִתְבַּרְךָ.
 וְהִתְגַּלָּוֹת אֲחֻדוֹת הַפְּשׁוּט זֹאת הַבְּחִינָה יְקָרָה מְאֹד אֶפְלוֹ אֶצְלוֹ
 יִתְבַּרְךָ, כְּמוֹ שְׂמַצִּינוּ: יְחִיד וְרַבִּים - הִלְכָה כְּרַבִּים (בְּרֻכּוֹת ט וְלוֹ), כִּי
 מַחְמַת שְׁהֵם רַבִּים, שְׂפָל אֲחָד יֵשׁ בּוֹ דְעָה מְשֻׁנָּה, בְּחִינַת פְּעֻלוֹת
 מְשֻׁתָּנוֹת, וּכְשֶׁהֵם מִסְפִּימִים יַחַד לְדַעַת אֲחָד, נִמְצָא בְּחִינַת
 פְּעֻלוֹת מְשֻׁתָּנוֹת נַעֲשֶׂה בְּחִינַת אֲחֻדוֹת הַפְּשׁוּט, שְׂזוֹה יְקָר מְאֹד
 בְּעֵינָיו יִתְבַּרְךָ, וְעַל כֵּן הִלְכָה כְּמוֹתֵם. וְגַם כְּדֵי שְׂלֵא לְהַרְבוֹת

מחלקת בישראל, כי אם לא בן, כל יחיד ויחיד יאמר כדעתו ואין לדבר סוף, ויתרבו מחלקת בישראל (ע' ב"מ נט:), שאין זה רצונו יתברך, כי רצונו רק בבחינת אחדות הפשוט, כי בשנתגלה בחינת אחדות הפשוט למטה, גם למעלה נתגלה אחדות הפשוט יתברך, בבחינת: אתה אחד ושמוך אחד, ומי בעמך ישראל גוי אחד בארץ. שעל ידי אחדות שנתגלה בישראל למטה, נתגלה אחדותו הפשוט יתברך למעלה:

וזה בחינת מעשה דרבי אליעזר הגדול בתנור של עכנאי (ב"מ מט), כי רבי אליעזר - הלכה כמותו בכל מקום (שם), והיה רוצה להראות, שזכה לשלמות הדבור, דהינו שלמות רבוע הדבור, שזוכין לזה עלידי הלכות פנ"ל, ועל פן אמר: חרוב יוכיח, אמת המים יוכיח, כתלי בית המדרש יוכיחו, בת קול יוכיח. כי אלו ארבעה דברים הם בחינת רבוע הדבור, דהינו ארבעה חלקי הדבור הנ"ל. כי הצדיקים הם גבורי כח עושי דברו, כמובא בזהר הקדוש (לד לד דף ז), שהם עושים ומנהיגים עם הדבור פרצונם, ועל-פן רצה רבי אליעזר להראות, שיש לו שלמות רבוע הדבור, ועל-פן יכול לעשות עם הדבור פרצונו, דהינו לשנות הטבע פרצונו עלידי שלמות דבורו, והראה זאת בארבעה דברים, שהם בחינת רבוע הדבור:

חרוב יוכיח - זה בחינת הדבור של צדקה, כי חרוב הוא בחינת צדקה, כי חרוב נוטעין אותו רק לדורות, כמו שאמרו בגמרא (תענית כג): אנא עלמא בחרובא אשתפח, כי

היכי דשְׁתְּלִי לִי אֶבְהֶתִי, אֲנָא נְמִי שְׁתְּלִי לְבַנְיָא. נְמֻצָא שְׁהַחְרוּב
הוא רק לְדוֹרוֹת כְּמוֹ הַצְּדָקָה שֶׁהִיא לְדוֹרוֹת, כְּמוֹ שְׁאֵמַר רַבִּי
חִיָּא (שבת קנא:): כִּי אַתָּא עֲנִיָּא אֶקְדָּם לָהּ רַפְתָּא, כִּי הֵיכִי
דְּלִקְדָּמוּ לְכַנְיָד וְכוּ', גִּלְגַּל הוּא שְׁחוֹזֵר בְּעוֹלָם: אִמַּת הַמַּיִם - זֶה
בְּחִינַת הַשּׁוֹבָה, בְּבַחֲיִנַת (איכה ב): שְׁפָכִי כַּמַּיִם לְבַד נִכַח פָּנֵי ה':
כְּתְּלִי בֵּית הַמְּדֻרָשׁ - זֶה בְּחִינַת עֲשִׂירִים, שֶׁהֵם כְּתִיל שֶׁהַכֹּל
פּוֹנֵן בּוֹ, כִּי אֶהְיֶי עֲשִׂיר רַבִּים (משלי יד), וְהַכֹּל פּוֹנֵם אֶל
הָעֲשִׂירִים. וְזֶהוּ: כְּתְּלִי בֵּית הַמְּדֻרָשׁ, בְּחִינַת (תהלים לד): דַּרְשִׁי ה'
לֹא יַחְסְרוּ כָּל טוֹב, דְּהֵינּוּ הַצְּדִיקִים דּוֹרְשֵׁי ה', שְׁכַל טוֹב נְמֻשָּׁד
מֵהֶם. אֵד צְדִיקִים מְהֵנִי זְכוּתֵיהּוּ אֶעֱלָמָא, אֲדִידֵיהּוּ לֹא (חולין פו),
כִּי הַצְּדִיקִים בְּעֶצְמָן אֵין לָהֶם כְּלוּם, רַק מִמְּשִׁיכִין כָּל טוֹב אֶל
הָעוֹלָם, כְּמוֹ שְׁאֵמַרוּ רַבּוֹתֵינוּ וְכְרוֹנָם לְבִרְכָה עַל רַבִּי חֲנִינְא בֶן
דּוּסָא (שם): כָּל הָעוֹלָם נוֹזֵן בְּשִׁבִיל חֲנִינְא בְּנִי, וְחֲנִינְא בְּנִי דֵי לוֹ
בְּקַב חֲרוּבִין וְכוּ'. וְעַל כֵּן הָעֲשִׂירִים נִקְרְאִין כְּתְּלִי בֵּית הַמְּדֻרָשׁ,
שֶׁהֵם כְּתִיל שֶׁהַכֹּל פּוֹנֵן אֵלָיו עַל-יְדֵי עֲשִׂירוֹתָם, וְכֹל טוֹב שְׂיִישׁ
לָהֶם נְמֻשָּׁד לָהֶם מִבְּחִינַת בֵּית הַמְּדֻרָשׁ, הֵינּוּ בְּחִינַת: דּוֹרְשֵׁי ה'
לֹא יַחְסְרוּ כָּל טוֹב, שְׁמָהֶם נְמֻשָּׁד כָּל הַהֲשַׁפְּעוֹת כַּנ"ל:

בֵּית-קוֹל - זֶה בְּחִינַת מַלְכוּת, כִּי הַקוֹל יוֹצֵא מִשְׁתַּ עֲזָקָיִן
דְּקִנְיָה, בְּחִינַת מַלְכוּת, בְּחִינַת (מלכים א י'): שֵׁשׁ מַעֲלוֹת
לְכֶפֶס (ע' זוהר נשא קכ"א: פנחס דף רל"ה ובתיקון כ"ב). נְמֻצָא שְׁהִרְאָה רַבִּי
אַלְיָעֶזֶר בְּאַרְבַּעָה דְּבָרִים אֵלוֹ, שְׂיִישׁ לוֹ שְׁלֹמוֹת רַבּוּעַ הַדְּבֹר, דְּהֵינּוּ
בְּחִינַת אֲרַבְּעָה חֻלְקֵי הַדְּבֹר הַנ"ל. אֲבָל אַף-עַל-פִּי-כֵן לֹא הִשְׁגִּיחוּ

על זה, כי יחיד ורבים - הלכה פרבים, כי זה יקר בעיני השם יתברך, שזה בחינת התגלות אחדות הפשוט מבחינת פעלות משתנות כנ"ל, שזה בחינת שבת כנ"ל. וזהו שאמר הקדוש-ברוך-הוא: נצחוני בני; הינו שבחינת בן שלהם נצח, כי זה שרבים מספיקים לדעת אחד, זה בחינת שבת, בחינת בן כנ"ל: וזה בחינת: עבדו את ה' בשמחה (תהלים ק). הינו להמשיך שמחה לבחינת עבד, בחינת מט"מ, בחינת ששת ימי החל כנ"ל. וזהו: דעו כי ה' הוא אלקים, בחינת אחדות הפשוט, שכל השנויים הם אחד, שזה נתגלה על-ידי שנמשך השמחה של שבת לששת ימי החל, שהם בחינת עבד כנ"ל:

וזה בחינת חנפה. כי ימי חנפה הם ימי הודאה, שהוא בחינת שעשוע עולם הבא, בחינת הלכות, שעל-ידי זה זוכין לשלמות הדבור, על-ידי התגלות האמת כנ"ל. וזהו בחינת השמן של נר חנפה, בבחינת (דברים לג): תמירך ואוריך לאיש חסידך; שעל ידי החסדים, דהינו בחינת הלכות, נתגלה אור האמת, בחינת: תמירך ואוריך. וזה בחינת השמן, שהוא בחינת אור האמת, בחינת (תהלים מג): שלח אורך ואמתך. וצריך לתנו סמוך לפתח (שבת כא:), בחינת: פתחי פיה (מיכה ז), הינו הדבור, כי האמת מאיר בהדבור כנ"ל, בבחינת (תהלים קיט): פתח דבריך יאיר; ואזי נמשך השמחה של שבת לששת ימי החל, על-ידי לשון הקדש, שהוא שלמות הדבור. וזה בחינת: חנפה - חנו כ"ה, בחינת שבת, נחא, שבו מקשר לשון-הקדש שהוא בחינת:

בַּה תְּבָרְכוּ - בְּלִשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ כַּנִּל. וְהִשְׁמַחָה שֶׁל שַׁבַּת מֵאִיר לְשֵׁשֶׁת יָמֵי הַחֹל, שֶׁהֵם גַּם בֵּין בְּחֵינַת חֲנֻפָּה, בְּחֵינַת חֲנוּךְ, מִמַּ"ט, עֶבֶד, שִׁשְׁלֹמֹנִיתָה בְּיָמֵי הַחֹל, בְּבְחֵינַת: זֶה יִנְחַמְנוּ מִמַּעֲשֵׂינּוּ וּמִעֲצָבוֹן יְדִינוּ; בְּחֵינַת שְׂמֵחָה שֶׁל שַׁבַּת, שְׁנִמְשֵׁךְ לְשֵׁשֶׁת יָמֵי הַחֹל כַּנִּל:

וְזֶה: וְיֵהי מִקֵּץ שְׁנָתַיִם יָמִים. מִקֵּץ - הֵינּוּ סוּף, בְּחֵינַת הַלְכוּת, שֶׁהֵם שַׁעֲשׂוּעַ עוֹלָם הַבָּא שֶׁהוּא בְּסוּף. וְזֶהוּ: שְׁנָתַיִם יָמִים, כַּמֵּאֲמַר רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנוֹם לְבִרְכָה (תְּנִיגָה ה:): עַל הָאֵי בַר בִּי רַב דְּחַד יוֹמָא שֶׁהִיָּה מִצְמַעֵר, עַד שֶׁדְּרָשׁ לוֹ רַבִּי יוֹחָנָן: וְאוֹתֵי יוֹם יוֹם יְדַרְשׁוּן, שִׁיּוֹם אֶחָד בְּשָׁנָה חָשׁוּב שְׁנָה, וְזֶהוּ: שְׁנָתַיִם יָמִים, בְּחֵינַת הַיָּמִים שְׁנַחֲשָׁבִין לְשָׁנִים עַל־יְדֵי לְמוֹד הַלְכוּת, בְּחֵינַת יוֹם יוֹם יְדַרְשׁוּן כַּנִּל:

(וְגַמַּר פְּרוּשׁ הַפְּסוּק עַל־פִּי הַתּוֹרָה הַנִּל לֹא זָכִינוּ לְשַׁמְעַנּוּ)

וּבְשַׁעֲהָ שֶׁהֵלֵב בְּצָרָה גַּם הִרְאָה בְּצָרָה. כִּי הִרְאָה הִיא קִיּוֹם הַגּוֹף, כִּי הִרְאָה מְקִימַת הַלְחָה לְבָנָה וּמְמֻשְׁקַת הַלְחָלוּחִית לְהַגּוֹף, כִּי הַגּוֹף יֵשׁ לוֹ תְּנוּעוֹת שֶׁהֵם מִיְבֻשֵׁין הַגּוֹף, כִּי הַתְּנוּעוֹת מִיְבֻשֵׁין, וְעַל כֵּן עָקַר הַקִּיּוֹם - עַל־יְדֵי הִרְאָה, שְׁמֻמְשְׁקַת לְחָלוּחִית. וּכְשֶׁהֵלֵב בְּצָרָה, שְׁאֵז הַדָּמִים עוֹלִין וְשׁוֹמְפִין עַל הַלֵּב, וְאֵזִי הַלֵּב דּוֹפֵק בְּדַפִּיקוֹת גְּדוּלוֹת, אֵזִי הִרְאָה מְנַשְׁבֶּת גְּשִׁיבוֹת גְּדוּלוֹת, וְאֵזִי נְתִיבֵשׁ הִרְאָה, וְעַל־יְדֵי־זֶה נְתִיבֵשׁ הַגּוֹף, חָס וְשָׁלוֹם. וְשָׁמֹן הוּא רְפוּאָה לְהִרְאָה, כְּמוֹ שְׁאוּמְרִין הָעוֹלָם, כִּי הַשָּׁמֶן מְלַחֵלֵחַ, הֵינּוּ בְּחֵינַת הַשָּׁמֶן הַנִּל, שֶׁהוּא בְּחֵינַת תְּקוּן

הַצָּרָה בַּנֶּ"ל. וּבַתְּחִלָּה כְּשֶׁהֶצְדִּיק בְּצַעַר וּבְצָרָה, כְּמָה וְכְמָה
 נִשְׁמָוֹת שְׁבַעֲוֹלָם הָיָה וְעוֹלָם הֵבֵא מְקוֹנְנֵי וּמִתְאַבְּלֵי עַל צַעְרוֹ,
 וְגַם הַשְּׂכִינָה מְקוֹנְנָת, כִּי אֶפְלוּ עַל דָּמִים שֶׁל רְשָׁעִים הַשְּׂכִינָה
 מְקוֹנְנָת, קָל וְחֹמֶר עַל דָּמָן שֶׁל צְדִיקִים, כְּמוֹ שְׂאֲמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ
 זְכוּרָנָם לְבִרְכָה (סנהדרין מו); אֲבָל כְּשִׁזְכָּה לְרִפּוּאָה, אִזִּי מִתְנַחֲמִין
 בְּלֶם, וְנִמְשָׁךְ שְׂמֻחָה לְכָלֶם, בְּכַחֲנִית (ישעיה נז): וְאַרְפָּאֵהוּ וְאַשְׁלֵם
 נַחְמִים לוֹ וְלֹאֲבָלָיו, שְׁעַל יְדֵי רִפּוּאָתוֹ נִמְשָׁךְ נַחְמָה לְכָל הָאֲבָלִים
 הַנֶּ"ל, הֵינּוּ שְׂמֻחָה בַּנֶּ"ל:

וְדַע, שְׂמֻזְמוֹר לְתוֹדָה הוּא מְסַגֵּל לְמַקְשָׁה לִילֵד, דִּהֵינּוּ לּוֹמֵר
 אוֹתוֹ. כִּי מִזְמוֹר לְתוֹדָה - רֵאשִׁי תְבוֹת מַל, בְּחִינַת ע'
 קָלִין שֶׁל הַיּוֹלֶדֶת שְׂצוּעָקָת קֶדֶם הַלְדָּה, כַּמּוּבָא. וַיֵּשׁ בְּמֻזְמוֹר זֶה
 קַס"ח אוֹתוֹת. קַס"ח הוּא חֶסֶד בְּא"ת ב"ש, שְׁעַל יְדֵי הַחֶסֶד,
 בְּחִינַת הַלְכוּת, הַהוֹלְדָה בְּנִקְל בַּנֶּ"ל. וַיֵּשׁ מ"ג תְבוֹת בְּזֶה
 הַמֻּזְמוֹר, כִּי קִשּׁוּי לִילֵד הוּא עַל־יְדֵי שְׁיֵשׁ קְלָפָה שֶׁהִיא אוֹמְרַת:
 גִּזְרוּ, גַּם לִי גַם לָךְ לֹא וְכו' (מלכים א ג'), כִּי אֵינּוּ רוֹצֵה שְׁיֵצֵא
 לְאוֹיֵר הָעוֹלָם, וּכְנֶגֶד זֶה יֵשׁ מ"ג תְבוֹת בְּזֶה הַמֻּזְמוֹר כְּנֶגֶד בְּחִינַת
 גַּם הַנֶּ"ל, כִּי הַמֻּזְמוֹר הַזֶּה הוּא סְגֻלָּה לְמַקְשָׁה לִילֵד בַּנֶּ"ל:

ג

כְּשֶׁחָלָה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הַגָּדוֹל, אָמַר לְרַבִּי עֲקִיבָא: חֲמָה עֲזֵה
 בְּעוֹלָם (סנהדרין קא). כִּי לֹא הָיָה אִזּוֹ מִי שְׁיֻיבֵל לְהַמְתִּיק
 הַדִּין, כִּי הָיָה צָרִיךְ לְפָדְיוֹן לְהַמְתִּיק הַדִּין, וְלֹא נִמְצָא. כִּי בְּאִמַּת

אֲחֵר הַהִמָּתְקָה וְהַפְדִּיּוֹן, אִזּוּ דִּיקָא טוֹב לְרַפְּאוֹת הַחוֹלָה עַל־יְדֵי רְפוּאוֹת, כִּי אִזּוּ דִּיקָא אֲחֵר הַפְדִּיּוֹן וְהַהִמָּתְקָה יֵשׁ רְשׁוּת לְרוֹפֵא לְרַפְּאוֹת.

כִּי הִנֵּה בְּאֵמֶת, אִיךְ יִכּוֹל הַרוֹפֵא לְחַגֵּד מִתְּנִיּוֹ לְרַפְּאוֹת הַחוֹלָה עַל־יְדֵי רְפוּאוֹת וְסַמִּים, הֲלֹא אֵינּוּ יוֹדֵעַ הַסֵּם הַצָּרִיךְ לְרַפְּאוֹת אוֹתוֹ הַחוֹלָה, כִּי יֵשׁ סַמִּים הַרְבֵּה שֶׁהֵם מְסַגְּלִים לְרַפְּאוֹת הַחוֹלָאֹת, אִךְ בְּנֹדָאֵי הַחוֹלָה אֵינּוּ יִכּוֹל לְהִתְרַפֵּא כִּי אִם עַל־יְדֵי סֵם פְּלוֹנֵי הַמִּיחָד לְרַפְּאוֹתוֹ, כִּפְּנֵי שְׁנַגְזוֹר לְמַעְלָה, כְּמוֹ שְׂאֵמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ וְזִכְרוֹנָם לְבִרְכָה (ע"ז נה), שְׁגוֹזְרִין לְמַעְלָה, שִׁיתְרַפֵּא עַל־יְדֵי סֵם פְּלוֹנֵי וְעַל־יְדֵי אִישׁ פְּלוֹנֵי, בְּיוֹם פְּלוֹנֵי. וְאִם כֵּן אִיךְ יִכּוֹל הַרוֹפֵא לְהַכְנִים עֲצֻמוֹ לְרַפְּאוֹת, הֲלֹא אֵינּוּ יוֹדֵעַ הַסֵּם, שְׁנַגְזוֹר לְמַעְלָה. אָבֵל אֲחֵר הַהִמָּתְקָה וְהַפְדִּיּוֹן אִזּוּ יִכּוֹל לְרַפְּאוֹת.

כִּי מַה שְׁצָרִיךְ שִׁיתְרַפֵּא דִּיקָא עַל־יְדֵי סֵם פְּלוֹנֵי וְאִישׁ פְּלוֹנֵי, הוּא מִחֲמַת מִדַּת הַדִּין, שְׁכַפֵּי מִדַּת הַדִּין נִגְזָר שְׂיִמְשֹׁךְ הַחוֹלָאֹת עַד אוֹתוֹ הַזְּמַן וְיוֹם פְּלוֹנֵי, וְעַל כֵּן נִגְזָר שְׂלֹא יוֹכֵל לְהִתְרַפֵּא כִּי אִם עַל־יְדֵי סְבוֹת אֱלוֹ, דְּהֵינּוּ סֵם פְּלוֹנֵי וְאִישׁ פְּלוֹנֵי, כְּדֵי שְׂיִמְשֹׁךְ הַחוֹלָאֹת עַד יוֹם פְּלוֹנֵי, כִּי כְּפִי הַזְּמַן שְׁצָרִיךְ שְׂיִמְשֹׁךְ הַחוֹלָאֹת, כְּדֵי גּוֹזְרִין הַסְּבוֹת לְרַפְּאוֹתוֹ, כְּדֵי שְׂלֹא יוֹכֵל לְהִתְרַפֵּא עַד שְׂיִזְדַּמְנוּ יַחַד סְבוֹת אֱלוֹ: סֵם פְּלוֹנֵי וְאִישׁ פְּלוֹנֵי, בְּאִפְּן שְׂלֹא יִהְיֶה לוֹ רְפוּאָה כִּי אִם בְּיוֹם פְּלוֹנֵי; אָבֵל כְּשַׁעוֹשִׂין הַפְדִּיּוֹן וּמְמַתִּיקִין הַדִּין, וְאִזּוּ נִתְכַּפֵּל הַגְּזֵרָה, אִזּוּ קָדָם שְׁגוֹזְרִין דִּין

אחר, כי כְּשֶׁנִּמְתָּק דִּין זֶה אֵינוֹ גּוֹזְרִין דִּין אַחֵר, וּבֵין כֶּךָ וּבֵין כֶּךָ, דְּהִינּוּ אַחֵר הַמִּתְקָת הַדִּין הָרִאשׁוֹן קִדְּם שְׁגוּזִין דִּין אַחֵר, אֵינוֹ יִכּוֹל הַרּוּפָא לְרַפְּאוֹת הַחֹלָה עַל־יְדֵי סְמִים, כִּי אֵינוֹ אֵין דִּין, וְאֵינוֹ יִכּוֹל לְהַתְרַפְּאוֹת עַל־יְדֵי אֵיזָה סֵם שְׂיֵהִיָּה, כִּי אֵין צְרִיךְ דְּקָא סֵם פְּלוּנִי וְכוּ' מֵאַחַר שְׂאֵין דִּין כַּנִּ"ל.

נִמְצָא שְׂאֵי אֶפְשֵׁר לְרּוּפָא לְרַפְּאוֹת כִּי אִם עַל־יְדֵי פְּדִיוֹן, שְׂצָרִיכִין לַעֲשׂוֹת פְּדִיוֹן תַּחֲלָה לְהַמְתִּיק הַדִּין, וְאֵין דִּיקָא יֵישׁ רְשׁוּת לְרּוּפָא לְרַפְּאוֹת כַּנִּ"ל:

וְזֵהוּ וְרַפָּא יְרַפָּא (שמות כא) (עם שתי התבות) **מִסְפַּר פְּדִיוֹן נַפְשׁ**. כִּי עֶקֶר הַרְפּוּאָה - עַל־יְדֵי פְּדִיוֹן דְּקָא, עַל־יְדֵי שְׂמִמְתִּיקוֹן הַדִּין. וְזֵה שְׂאֶמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ וְזִכְרוֹנָם לְבִרְכָּה (ברכות ס): מִכָּאן שְׁנַתְנָה תּוֹרָה רְשׁוּת לְרּוּפָא לְרַפְּאוֹת. מִכָּאן דִּיקָא, הִינּוּ אַחֵר הַפְּדִיוֹן, אֵין דִּיקָא יֵישׁ לוֹ רְשׁוּת לְהַרּוּפָא לְרַפְּאוֹת, כִּי קִדְּם הַפְּדִיוֹן אֵין רְשׁוּת לְהַרּוּפָא לְרַפְּאוֹת, כִּי צְרִיךְ לְהַתְרַפְּאוֹת עַל־יְדֵי סֵם פְּלוּנִי וְכוּ' כַּנִּ"ל, רַק אַחֵר הַפְּדִיוֹן וְהַהִמְתְּקָה, אֵין יֵישׁ לוֹ רְשׁוּת לְרַפְּאוֹת כַּנִּ"ל:

גַּם הַחֲלוּק שְׂבִין הַנְּקֻדּוֹת שֶׁל **וְרַפָּא יְרַפָּא** הוּא כִּי **וְרַפָּא** בְּחוֹלָם, **יְרַפָּא** בְּצִירִי, הִינּוּ כִּי חוֹלָם הוּא בְּחִינַת הַמְתְּקָה, כַּמּוּבָא בְּפִתְּכֵי הָאֲר"י ז"ל, שְׂחוֹלָם - גִּימַטְרִיא שְׁלֹשׁ הַיּוֹת, שְׂהֵם מִמְתִּיקוֹן שְׁלֹשָׁה אֱלֻקִּים שְׂבַגְרוֹן, שְׂהֵם מַחִין דְּקַמְנוֹת, שְׂיִוְרְדִין בְּגָרוֹן, וְנִמְתְּקוֹן עַל־יְדֵי שְׁלֹשׁ הַיּוֹת, גִּימַטְרִיא חֹלָם. וְאֵינוֹ אַחֵר הַהִמְתְּקָה - **יְרַפָּא** בְּצִירִי, בְּחִינַת (ירמיה ח): הַצְרִי אֵין בְּגַלְעָד

אם רַפָּא אִין שָׁם, הִינּוּ בְּחִינַת רְפוּאוֹת, שְׁאַחַר הַהִמָּתְקָה שֶׁהוּא
 בְּחִינַת וְרַפָּא בְּחוּלָם, אַזִּי דִּיקָא יְכוּלִין לְהַתְרַפְּאוֹת עַל־יְדֵי
 רְפוּאוֹת, שֶׁהוּא בְּחִינַת יְרַפָּא בְּצִירֵי כַּנ"ל:

ד

וּבָיּוֹם הַבְּפוּרִים, בְּהִקְרִיבְכֶם מִנְחַח חֲדָשָׁה לֵי יְיָ בְּשִׁבְעַתֵיכֶם,
 מִקְרָא קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ:
 (במדבר כח)

א וְאֵת הָעֶרְבִים צִוִּיתִי לְכַלְפֵּלְךָ (מלכים א יז) - זֶה בְּחִינַת צְדָקָה.
 כִּי בַתְּחִלָּה, כְּשִׁמְתְּחִילִין לְהַתְנַדֵּב לְצְדָקָה, אַזִּי צְרִיכִין
 לְשַׁבֵּר אֶת הָאֲכֹזְרִיּוֹת שְׁלוֹ לְהַפְּכוֹ לְרַחֲמָנוּת, וְזֶהוּ עֵקֶר עֲבוֹדַת
 הַצְּדָקָה. כִּי מִי שֶׁהוּא רַחֲמָן כְּמַבְעוֹ וְנוֹתֵן צְדָקָה מִחַמַּת רַחֲמָנוּת
 שְׂבִטְמָבְעוֹ, אִין זֶה עֲבוֹדָה, כִּי יֵשׁ גַּם כַּמָּה חִיּוֹת שֶׁהֵם רַחֲמָנִים
 כְּמַבְעֵם, רַק עֵקֶר הָעֲבוֹדָה - לְשַׁבֵּר הָאֲכֹזְרִיּוֹת לְהַפְּכוֹ לְרַחֲמָנוּת.
 וְזֶה בְּחִינַת: וְאֵת הָעֶרְבִים צִוִּיתִי לְכַלְפֵּלְךָ; כִּי הָעוֹרֵב הוּא כְּמַבְעוֹ
 אֲכֹזְרִי, וְנִתְּהַפֵּךְ לְרַחֲמָנוּת לְכַלְפֵּל אֶת אֱלֹהֵהוּ. כְּמוֹכֵן צְרִיכִין
 בְּצְדָקָה כַּנ"ל. וְכָל הַנְּדִיבֵי לֵב, כָּל מִי שֶׁהוּא נִדְבָן, צְרִיךְ לִילָךְ
 וְלַעֲבֹר בַּתְּחִלָּה דְרָךְ בְּחִינָה זוֹ, בְּחִינַת: וְאֵת הָעֶרְבִים הִנ"ל. דִּהִינּוּ
 שְׂבִטְחָלָה צְרִיכִים לְשַׁבֵּר הָאֲכֹזְרִיּוֹת שְׁלָהֶם, מִה שֵׁישׁ לָהֶם
 אֲכֹזְרִיּוֹת בַּתְּחִלָּה, לְהַפְּכוֹ לְרַחֲמָנוּת, לְהַתְנַדֵּב לְצְדָקָה כַּנ"ל:

ב וּבְחִינָה זוֹ, דִּהִינּוּ הַתְּחִלַּת הַצְּדָקָה הִיא קָשָׁה וְכִבְדָּה מְאֹד.
 כִּי כָּל הָעֲבוֹדוֹת וְכָל הַתְּשׁוּבוֹת, כָּל מִה שְׁרוּצִין

לַעֲשׂוֹת אִיזָה עֲבָדָא בַּעֲבוּדַת הַשֵּׁם, כַּמָּה קָלִין שֶׁל אוֹי וְאִבּוֹי
 וְכַמָּה גְּנִיחוֹת וְכַמָּה כְּפִילוֹת וְכַמָּה הַטְּוִיֹּת (הֵינּוּ תְּנוּעוֹת מְשֻׁנּוֹת שְׁעוֹשִׁין
 וְרֵאֵי ה' בַּעֲבוּדָתָם) צְרִיכִין לַעֲשׂוֹת קֹדֶם שְׁעוֹשִׁין אִיזָה עֲבָדָא. וְעָקֹר
 בַּהֲתַחֲלָה, שְׂאֹז קָשָׁה מְאֹד, פִּי כָל הַתְּחִלּוֹת קְשׁוֹת (מְכִילֵתא פ' יתרו
 וְהוּבא בְּפִרְשׁ"י שם), וְצְרִיכִין כַּמָּה קָלִין וְכַמָּה גְּנִיחוֹת וְכוּ' קֹדֶם
 שְׂמַתְחִילִין אִיזָהוּ הַתְּחִלָּה. וְגַם אַחֵר כֶּד לְאַחַר הַהֲתַחֲלָה גַם כֵּן
 אֵינּוּ בָּא בְּנִקְל עֲבוּדַת הַשֵּׁם, וְצְרִיכִין כַּמָּה יְגִיעוֹת וְכַמָּה תְּנוּעוֹת
 בְּנ"ל קֹדֶם שְׂזוּכִין לַעֲשׂוֹת אִיזָה עֲבָדָא שְׂיִהְיֶה לָּהּ הַדּוּר. אִךְ
 הַהֲתַחֲלָה קָשָׁה מְאֹד בְּנ"ל, פִּי עָקֹר תּוֹלְדוֹתֶיהֶן שֶׁל צְדִיקִים -
 מַעֲשִׂים טוֹבִים (תְּנוּמָא פ' נח וְהוּבא בְּפִרְשׁ"י שם); נִמְצָא שְׂהַמְצוֹת
 וּמַעֲשִׂים טוֹבִים וְכָל עֲבוּדַת הַשֵּׁם הֵם בְּחִינַת הוֹלְדָה, וְקֹדֶם
 הַהוֹלְדָה כַּמָּה קָלִין וְכַמָּה חֲבָלִים וְצִירִים יֵשׁ לְהַיּוֹלְדַת קֹדֶם
 שְׂמוֹלְדַת הַהוֹלְדָה, וּבְפִרְט מִבְּפִירָה, דְּהֵינּוּ הוֹלְדָה רֵאשׁוֹנָה שֶׁל
 אִשָּׁה, שְׂאֹז קָשָׁה עָלֶיהָ מְאֹד, כְּמוֹ שְׂפָתוֹב (יְרֵמִיָּה ד'): צָרָה
 כְּמִבְּפִירָה, שְׂזָה בְּחִינַת הַהֲתַחֲלָה, בְּחִינַת: כָּל הַתְּחִלּוֹת קְשׁוֹת
 בְּנ"ל. וְצִדְקָה הִיא תְּמִיד הַתְּחִלָּה, בְּבְחִינַת (דְּבָרִים ט"ו): פְּתוּחַ
 תְּפִתַּח; שְׂאֵפְלוֹ כְּשֵׁשׁ פֶּתַח וְהַתְּחִלָּה, הַצִּדְקָה הִיא פּוֹתַחַת יוֹתֵר
 וְיוֹתֵר וּמְרַחֶבֶת הַפֶּתַח יוֹתֵר, פִּי כָל דְּבָר וְדָבָר מֵעֲבוּדַת הַשֵּׁם,
 כְּשֶׁרוֹצִין לְפָנֶם בְּאוֹתוֹ הַדְּרֹךְ וְאוֹתוֹ הַעֲבוּדָה, צְרִיכִין לְפָתַח שֵׁם
 פֶּתַח לְפָנֶם בְּאוֹתוֹ הַדְּרֹךְ, וְזֶה בְּחִינַת: כָּל הַתְּחִלּוֹת קְשׁוֹת,
 מִחֲמַת שְׂבַהֲתַחֲלָה צְרִיכִין לְשַׁבֵּר וּלְפָתַח פֶּתַח מִחֲדָשׁ, עַל־כֵּן
 קָשָׁה מְאֹד. וְסִגְלַת כַּח הַצִּדְקָה - לְהִרְחִיב וּלְפָתַח הַפֶּתַח יוֹתֵר

ויותר, שפֿשעוֹשֵׁין איזוהו פֿתַח בַּאיזה עבֹדָה וְנוֹתְנִין צְדָקָה, אִזִּי
הַצְדָקָה פּוֹתַחַת וּמְרַחֶבֶת הַפֶּתַח יוֹתֵר וְיוֹתֵר, כִּי צְדָקָה הִיא
הַהֲתַחֲלָה שֶׁל כָּל הַהֲתַחֲלוֹת, כִּי הִיא פּוֹתַחַת וּמְרַחֶבֶת כָּל
הַפִּתְחוֹת בְּנ"ל. וְגַם בְּצְדָקָה עֲצֻמָּה יֵשׁ הַתַּחֲלָה, דְּהֵינּוּ
כְּשִׁמְתַחֲלִין לַתֵּן צְדָקָה, שְׂוִיהַ בְּחִינַת: וְאֵת הָעֲרֻבִים צְוִיתִי
בְּנ"ל, וְעַל כֵּן הַתַּחֲלַת הַצְדָקָה הִיא קִשְׁיָה וּכְבֹדָה מְאֹד, כִּי הִיא
בְּחִינַת הַתַּחֲלָה שֶׁל כָּל הַהֲתַחֲלוֹת בְּנ"ל:

ג אַךְ הַתּוֹעֵלַת שֶׁל הַצְדָקָה גְּדוֹל מְאֹד מְאֹד, כִּי הַצְדָקָה מוֹעֵלַת
תָּמִיד, כִּי צְרִכֵי הַגּוֹף הֵם רַבִּים מְאֹד, וְאִפְלוּ הַהֲכָרְחִיזוֹת
הֵם רַבִּים וְגְדוֹלִים מְאֹד: אֲכִילָה וְשִׁתְיָה וּמִלְבּוּשִׁים וְדִירוֹת,
שִׁיכוּלִין לְבָלוֹת יָמָיו וְשָׁנָיו אִפְלוּ עַל הַהֲכָרְחִיזוֹת לְבַד, וְהֵם מוֹנְעִין
אֶת הָאָדָם מְאֹד מֵעֲבֹדַת הַבּוֹרָא, וְאֶף־עַל־פִּי שְׁגָם הֵם בְּעֲצֻמָּן
הֵם גַּם כֵּן עֲבֹדַת הַבּוֹרָא יִתְבָּרֵךְ, כִּי הֵם בְּחִינַת אֲתַעְרוּתָא
דְּלַתְתָּא, כִּי בְּעֲבָדָא דְּלַתְתָּא אֲתַעַר לְעֵלָא, כִּי עַל־יָדֵי כָּל עֶסְקִים
וּמְלָאכוֹת שְׁעוֹשֵׁין בְּנֵי אָדָם, עַל־יְדֵי־זוֹה נִתְעוֹרֵר אוֹתוֹ הַצִּיּוֹר שֶׁל
אוֹתוֹ הַמְּלָאכָה לְמַעַלָּה בְּמַעֲשֵׂה בְּרָאשִׁית, וּמִבֵּיא חֵיוֹת וְהָאָרֶה
לְאוֹתוֹ הַצִּיּוֹר שֶׁל אוֹתוֹ הַמְּלָאכָה שֶׁל מַעֲשֵׂה בְּרָאשִׁית שְׁלַמְעֵלָה,
שֶׁהוּא מְכֻנֵּן כְּנֶגֶד אוֹתוֹ הָעֶסֶק וְהַמְּלָאכָה שֶׁהָאָדָם עוֹשֶׂה לְמַפְּהָ
בְּעוֹלָם הַזֶּה, כִּי עַל־יָדֵי הָעֶסְקִים וְהַמְּלָאכוֹת שְׁעוֹשִׁים, נַעֲשֶׂה
עַל־יְדֵי־זוֹה בְּחִינַת מִשְׁכָּן. כִּי כָּל הַמְּלָאכוֹת כְּלוּלִים בְּל"ט
מְלָאכוֹת שֶׁהֵם אֲבוֹת מְלָאכוֹת, אֲבוֹת מְכַלָּל דְּאִיבָא תּוֹלְדוֹת (ב"ק
ג), כִּי כָּל מֵינֵי מְלָאכוֹת וְעֶסְקִים שְׁעוֹשֵׁין, כְּלָם כְּלוּלִים בְּל"ט

מְלֹאכֹת שָׁהִם הָאֲבוֹת, וְהַשָּׂאֵר הֵם תּוֹלְדוֹת. וְל"ט מְלֹאכֹת הֵם כְּנֶגֶד מְלֹאכֶת הַמִּשְׁכָּן, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ וְזֵרוֹנָם לְבִרְכָה (שבת מט:): אָבוֹת מְלֹאכֹת אַרְבָּעִים חֹסֵר אַחַת - כְּנֶגֶד מִי כְּנֶגֶד מְלֹאכֶת הַמִּשְׁכָּן. וְצִיּוּרָא דְמִשְׁכְּנָא כְּצִיּוּרָא דְעֵבֶדָא דְבִרְאִישִׁית (ת"י דף יב בהקדמה), וְהָאֲדָם עוֹשֶׂה הַמְּלֹאכָה, וְצִיּוּרָא דְגּוֹפָא כְּצִיּוּרָא דְמִשְׁכְּנָא (בהקדמת התיקונים שם). נִמְצָא שֶׁעַל יְדֵי הָאֲדָם שְׁעוֹשֶׂה הַמְּלֹאכָה וְהַעֲסֵק, עַל־יְדֵי־זֶה נַעֲשֶׂה בְּחִינַת מִשְׁכָּן, כְּשְׁעוֹשֶׂה הַמְּלֹאכָה וְהַעֲסֵק כְּרָאוּי, כְּמוֹ שֶׁצָּרִיךְ לַעֲשׂוֹת, וְעַל־יְדֵי־זֶה נוֹתֵן חַיִּית וְהָאֶרֶץ לְמַעֲשֶׂה בְּרֵאשִׁית, וְהוּא קִיּוֹם הָעוֹלָם. נִמְצָא שֶׁגַּם זֶה הוּא עֲבוֹדַת הַבּוֹרָא:

אֶף־עַל־פִּי־כֵן אִם הָיָה שׁוֹפֵעַ עָלֵינוּ חֶסֶדוֹ, לֹא הָיִינוּ צְרִיכִים לְכָל זֶה, כִּי הֲלֹא אֵיךְ בָּרָא הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אֶת כָּל הָעוֹלָם בְּלוֹ אַחַר הַעֲדַר הַגְּמוּר, שֶׁלֹּא הָיָה שׁוֹם הַיּוֹיָה שְׂיִהְיָה עַל יָדָה אֶתְעָרוּתָא דְלִתְתָּא, וְאֶף־עַל־פִּי־כֵן בָּרָא עוֹלָמוֹת כְּאֵלוֹ. וְהִפֵּל בְּחֶסֶדּוֹ בְּלִי אֶתְעָרוּתָא דְלִתְתָּא כְּלָל, בְּבְחִינַת (תהלים פט:): עוֹלָם חֶסֶד יִבְנֶה. וּמֵאַחַר שֶׁהוּא יִתְבָּרַךְ הָיָה יָכוֹל לְבָרָא עוֹלָמוֹת כְּאֵלוֹ בְּלִי אֶתְעָרוּתָא דְלִתְתָּא כְּלָל, רַק עַל־יְדֵי חֶסֶדּוֹ, בְּוֹדָאֵי הוּא יָכוֹל לְהַחְיֹת וּלְקַיֵּם הָעוֹלָמוֹת רַק עַל־יְדֵי חֶסֶדּוֹ, וְלֹא הָיִינוּ צְרִיכִים לַעֲשׂוֹת כְּלָל שׁוֹם עֵסֶק וּמְלֹאכָה, וְאֶפְלוּ הַהִכְרָחִיּוֹת הָיוּ נַעֲשִׂין עַל־יְדֵי אַחֲרִים, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (ישעיה סא): וְעַמְדוֹ זָרִים וְרַעוּ צֹאנְכֶם, וּבְנֵי נֶכֶר אֶפְרִיכֶם וְכַרְמֵיכֶם, וְאַתֶּם כְּהֵנִי ה' תִּקְרְאוּ. כְּהֵנִי ה' דִּקְא, בְּחִינַת חֶסֶד, בְּחִינַת: עוֹלָם חֶסֶד יִבְנֶה, הֵינּוּ

שִׁיהִיו נִקְרָאִים כֹּהֲנֵי ה', בְּחִינַת חֶסֶד, שְׂאִין צְרִיכִים לַעֲשׂוֹת שׁוּם מְלָאכָה, רַק הָעוֹלָם מִתְקַיֵּם בְּחֶסֶדוֹ כַּנ"ל. אֲךָ כְּשֶׁהַחֶסֶד נִתְעַכֵּב, חֶסֶם וְשָׁלוֹם, וְאִין מְשַׁפֵּיעַ עָלֵינוּ חֶסֶדוֹ, אֲזִי צְרִיכִין לַעֲשׂוֹת בְּשִׁבּוּל אֶתְעָרוּתָא דְלִתְתָּא כַּנ"ל. וְזֶה בְּחִינַת (תהלים סב): וְלֹדָה ה' הַחֶסֶד, כִּי אַתָּה תִשְׁלַם לְאִישׁ כְּמַעֲשָׂהוּ. הֵינּוּ כְּשֶׁהַחֶסֶד נִתְעַכֵּב אֶצְלוֹ יִתְבָּרַךְ, שְׂזָה בְּחִינַת: וְלֹדָה ה' הַחֶסֶד - שֶׁהַחֶסֶד נִתְעַכֵּב אֶצְלוֹ יִתְבָּרַךְ וְאִין מְשַׁפֵּיעוֹ עָלֵינוּ, אֲזִי: כִּי אַתָּה תִשְׁלַם לְאִישׁ כְּמַעֲשָׂהוּ, הֵינּוּ כְּפִי הָעֲשִׂיּוֹת וְהָעֶסְקִים שְׁעוֹשָׂה, כֵּן הוּא יִתְבָּרַךְ מִשְׁלָם. כִּי צְרִיכִין לַעֲשׂוֹת דּוֹקָא, מִחֲמַת שֶׁהַחֶסֶד נִתְעַכֵּב אֶצְלוֹ יִתְבָּרַךְ וְאִינוּ מְשַׁפֵּיעוֹ עָלֵינוּ, אֲבָל אִם הָיָה מְשַׁפֵּיעַ עָלֵינוּ הַחֶסֶד, לֹא הֵינּוּ צְרִיכִין לַעֲשׂוֹת כָּלֵל, וְאֲזִי הָיָה נִתְקַיֵּם: כִּי אַתָּה תִשְׁלַם לְאִישׁ כְּמַעֲשָׂהוּ, כַּאֲלוֹ הוּא עוֹשָׂה, כִּי אִין צְרִיכִין לַעֲשׂוֹת כָּלֵל כְּשֹׁשׁוּפֵעַ חֶסֶדוֹ כַּנ"ל:

ד אֲךָ צְרִיךְ לְקַבֵּל הַחֶסֶד בְּהִדְרָגָה, כִּי רַב הַחֶסֶד אִי אֶפְשָׁר לְקַבֵּל, כִּי הָיוּ בְּמַלְיָם בְּמִצִּיאוֹת מִחֲמַת רַב הַחֶסֶד, כִּי אִין יְכוּלִין לְקַבֵּל רַב טוֹבָה (תענית כג), וְצְרִיךְ לַעֲשׂוֹת כְּלִי וְצְנוּר לְקַבֵּל עַל יְדוֹ הַחֶסֶד. וְזֶה נַעֲשָׂה עַל-יְדֵי יְרָאָה, כִּי עַל-יְדֵי יְרָאָה נַעֲשָׂה חֲקִיקָה וְצְנוּר לְקַבֵּל עַל יְדוֹ הַחֶסֶד, בְּבְחִינַת (בראשית מט): וּמְחוּקֵק מִבֵּין רַגְלָיו. רַגֵּל הוּא בְּחִינַת יְרָאָה, שֶׁהִיא בְּחִינַת סוּף, כְּמוֹ שְׁכַתּוּב (סוף קהלת): סוּף דְּבַר הַכֹּל נִשְׁמַע, אֶת הָאֱלֹקִים יְרָא, הֵינּוּ שְׁעַל יְדֵי יְרָאָה, שֶׁהִיא בְּחִינַת רַגֵּל, נַעֲשָׂה חֲקִיקָה וְצְנוּר לְקַבֵּל בְּתוֹכוֹ אֶת הַחֶסֶד. וְזֶה בְּחִינַת (כמדבר יז): וְהִנֵּה פָּרַח מִטָּה אֲהַרֵן

לְבֵית לַוִּי; הֵינּוּ שֶׁהַחֶסֶד, בְּחִינַת אֱהָרֹן, צָרִיךְ לְקַבֵּלוֹ עַל-יְדֵי הַכֹּהֵן, שֶׁהוּא בְּחִינַת יִרְאָה, סִטְרָא דְלוֹי, וְזֶה בְּחִינַת (תהלים ט):
בַּגְּבוּרוֹת יִשַׁע יְמִינוֹ:

ה וְעַקֵּר הַיִּרְאָה נַעֲשֶׂה עַל-יְדֵי הַתְּגִלּוֹת הַרְצוֹן, בְּבְחִינַת: רְצוֹן יִרְאוּ יַעֲשֶׂה (תהלים קמה), שְׁעַל יְדֵי הַתְּגִלּוֹת הַרְצוֹן נַעֲשֶׂה יִרְאָה, הֵינּוּ עַל-יְדֵי שְׁנַתְּגִלָּה שֶׁהַכֹּהֵן מְתַנְּהֵג בְּרְצוֹנוֹ יִתְבַּרֵּךְ, כִּי הוּא יִתְבַּרֵּךְ בְּרֹא הַכֹּהֵן בְּרְצוֹנוֹ בְּלִי שׁוּם חַיִּיב כָּלֵל, וּמַחֲיָה וּמְקִיָּם הַכֹּהֵן בְּרְצוֹנוֹ יִתְבַּרֵּךְ, וְאִין שׁוּם חַיִּיב הַטַּבְּעִי כָּלֵל, עַל-יְדֵי-זֶה נַעֲשֶׂה יִרְאָה, כִּי אַזִּי יֵשׁ שְׂכָר וְעֵנֶשׁ, וְשִׁיךְ לְהַתִּירָא מִפְּנֵי יִתְבַּרֵּךְ, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבִרְכָה (ברכות ד): וַיִּירָא יַעֲקֹב מְאֹד - אָמַר: שָׁמָּה יִגְרֵם הַחַטָּא; אָבֵל בְּשִׂאִין נִתְגַּלָּה הַרְצוֹן, וְסוֹבְרִים שִׁישׁ חַיִּיב הַטַּבְּעִי, חֵם וְשְׁלוֹם, וּכְאֵלוֹ מְתַנְּהֵג הַכֹּהֵן עַל-פִּי הַטַּבְּעִי, חֵם וְשְׁלוֹם, אִין שִׁיךְ יִרְאָה כָּלֵל, כִּי אִין שְׂכָר וְעֵנֶשׁ כָּלֵל, חֵם וְשְׁלוֹם, מֵאַחַר שֶׁהַכֹּהֵן מְתַנְּהֵג רַק כְּפִי חַיִּיב הַטַּבְּעִי, חֵם וְשְׁלוֹם. נִמְצָא שֶׁעַקֵּר הַיִּרְאָה - עַל-יְדֵי הַתְּגִלּוֹת הַרְצוֹן:

ו וְהַתְּגִלּוֹת הַרְצוֹן הוּא עַל-יְדֵי יָמִים טוֹבִים, כִּי כָל אֶחָד מֵהַיָּמִים טוֹבִים מְכַרְזוֹ וְקוֹרָא וּמְגַלָּה אֶת הַרְצוֹן, שֶׁהַכֹּהֵן מְתַנְּהֵג רַק עַל פִּי רְצוֹנוֹ בְּלִבְדּוֹ, בְּבְחִינַת (ויקרא כג): מְקָרָא קֹדֶשׁ, שֶׁהַיּוֹם טוֹב קֹדֶשׁ קוֹרָא וּמְכַרְזוֹ אֶת הַרְצוֹן כְּכָל יוֹם טוֹב וְיוֹם טוֹב עֲשֶׂה הַשֵּׁם יִתְבַּרֵּךְ עִמָּנוּ אוֹתוֹת נּוֹרְאוֹת, שֶׁהֵם הַפָּךְ הַטַּבְּעִי, שְׁעַל יְדֵי זֶה נִתְגַּלָּה הַרְצוֹן, שֶׁהַכֹּהֵן בְּרְצוֹנוֹ, וְאִין שׁוּם חַיִּיב

הַטֶּבַע כָּלֵל. בְּפֶסַח - יְצִיאַת מִצְרַיִם, שֶׁהוֹצִיאָנוּ מִמִּצְרַיִם בְּאוֹתוֹת
 נִוְרָאוֹת. בְּשִׁבְעוֹת - מִתַּן תּוֹרָה, שֶׁנָּתַן לָנוּ הַתּוֹרָה בְּאוֹתוֹת
 נִוְרָאוֹת. בְּסִפּוֹת - הֶקֶף עֲנֵנֵי כְבוֹד. וְעַל כֵּן כָּל יוֹם טוֹב וְיוֹם טוֹב
 מִכְרִיז וְקוֹרֵא אֶת הַרְצוֹן בְּבַחֲנֵית מִקְרָא קִדְשׁ בְּנֵ"ל. וְעַל כֵּן
 הַיָּמִים טוֹבִים נִקְרָאִים רַגְלֵי, שֶׁהֵיא בַּחֲנֵית יִרְאֶה בְּנֵ"ל. כִּי עַל־יְדֵי
 יוֹם טוֹב, שֶׁהוּא הַתְּגַלּוֹת הַרְצוֹן, עַל־יְדֵי־זוֹה נַעֲשֶׂה יִרְאֶה בְּנֵ"ל:

אֲךָ לֹא תִמִּיד שׁוֹמְעִין אֶת קוֹל הַקְּרִיאָה שֶׁל יוֹם טוֹב, שֶׁמִּגִּלָּה
 אֶת הַרְצוֹן בְּנֵ"ל, וְזוֹה נִכְרַ בְּשִׁמְחַת יוֹם טוֹב, כִּי כָל אֶחָד
 לְפִי מַה שֶׁמְרַגֵּשׁ וְשׁוֹמֵעַ אֶת קוֹל הַקְּרִיאָה שֶׁל יוֹם טוֹב, שֶׁמִּכְרִיז
 וְקוֹרֵא אֶת הַרְצוֹן, כְּמוֹכֵן יֵשׁ לוֹ שִׁמְחַת יוֹם טוֹב, כִּי כְּשֶׁנִּתְגַּלָּה
 הַרְצוֹן, שֶׁהֵבֵל בְּרִצּוֹנוֹ יִתְבַּרֵךְ, אֲזֵי יוֹדְעִים, שֶׁכָּל הַשְּׁעֵבּוּדִים
 וְהַגְּלוּת וְכָל הַהֶכְפָּרוֹת שֶׁל הַעֲבוּ"ם, שֶׁהֵם מִכְּפִידִים עָלֵינוּ - עַל
 כָּלֵם יִנְקָם בָּהֵם הוּא יִתְבַּרֵךְ וְיִגְאָלֵינוּ מִיָּדָם. אֲכָל כְּשֶׁפּוֹבְרִים, חֵם
 וְשָׁלוֹם, שֶׁהֵבֵל עַל פִּי חַיִּיב הַטֶּבַע, אִין שִׁיךְ נִקְמָה בָּהֵם, מֵאַחַר
 שֶׁהֵבֵל מִתְנַהֵג רַק עַל פִּי סֵדֶר הַטֶּבַע, חֵם וְשָׁלוֹם. וְזוֹה בַּחֲנֵית
 (תהלים נח): יִשְׂמַח צְדִיק כִּי חָזָה נִקָּם, פְּעָמָיו יִרְחֹץ בְּדָם הַרְשָׁע.
 פְּעָמָיו דִּיקָא. הֵינּוּ עַל־יְדֵי שְׁלֹשׁ פְּעָמִים בְּשָׁנָה (דברים מז), שֶׁהֵם
 הַיָּמִים טוֹבִים, שֶׁעַל יָדָם נִתְגַּלָּה הַרְצוֹן, עַל־יְדֵי־זוֹה: יִשְׂמַח צְדִיק
 כִּי חָזָה נִקָּם וְכו', בְּנֵ"ל, וְכִמוֹ שֶׁפְּתוּב (שם): וַיֹּאמֶר אָדָם אֲךָ פְּרִי
 לְצְדִיק, אֲךָ יֵשׁ אֱלֹקִים שֶׁפְּטִים בְּאַרְצָן. דְּהֵינּוּ, שֶׁנִּתְגַּלָּה שִׁישׁ
 אֱלֹקִים שׁוֹפֵט בְּרִצּוֹנוֹ, וַיֵּשׁ פְּרִי לְצְדִיק, וּבָהֵם יִנְקָם, וְעַל־יְדֵי־זוֹה:
 יִשְׂמַח צְדִיק. וְזוֹה בַּחֲנֵית שִׁמְחַת יוֹם טוֹב, עַל־יְדֵי הַתְּגַלּוֹת הַרְצוֹן,

שְׁנַתְגִּלָּה בְּיוֹם טוֹב עַל־יְדֵי קוֹל הַקְּרִיאָה, שְׁהִיּוֹם טוֹב מִכְרִיז
 וְקוֹרֵא אֶת הַרְצוֹן כַּנִּל, אֵךְ לֹא כָּל אֶחָד וְאֶחָד שׁוֹמֵעַ קוֹל
 הַקְּרִיאָה הַנִּל שֶׁל יוֹם טוֹב, כִּי יֵשׁ חִיּוֹת רְעוּת דּוֹרְסִים וְמוֹרְפִים,
 וְהֵם חֲכָמֵי הַטֶּבַע, שְׁמֵרָאִין בְּחֻכְמָתָם הַמְטַעֵית שֶׁהַכֹּל עַל פִּי
 הַטֶּבַע, וּכְאֵלוֹ אֵין שׁוֹם רְצוֹן, חֵם וְשָׁלוֹם, וְאֶפְלוֹ הָאוֹתוֹת נוֹרְאוֹת
 שְׁעָשָׂה עִמָּנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, מְשִׁימִים הַכֹּל בְּתוֹךְ דְּרֹךְ הַטֶּבַע.
 וְהַחֲכָמִים הִלְלוּ הֵם בְּחִינַת חִיּוֹת רְעוּת, וְהֵם דּוֹרְסִים וְמוֹרְפִים
 רַבִּים מִבְּנֵי עִמָּנוּ, שְׁפוֹעִים גַּם בֵּן אַחֲרֵיהֶם וְסוֹכְרִים כְּמוֹתָם,
 כְּאֵלוֹ הַכֹּל עַל פִּי חִיּוֹב הַטֶּבַע, חֵם וְשָׁלוֹם, וּכְשֶׁהֵם מְתַנַּבְּרִים,
 אֲזֵי קוֹל שְׁאֵנְתָם עוֹלָה וּמְתַנַּבֵּר עַל קוֹל הַקְּרִיאָה שֶׁל יוֹם טוֹב,
 שְׁקוֹרֵא אֶת הַרְצוֹן, וְאֲזֵי נִשְׁבֶּת שְׁמַחַת יוֹם טוֹב, חֵם וְשָׁלוֹם, כִּי
 עָקַר שְׁמַחַת יוֹם טוֹב - עַל־יְדֵי הַתְּגַלּוֹת הַרְצוֹן כַּנִּל.

וְזֶה בְּחִינַת (שם ער): שְׁאֵנוּ צִרְרִיד בְּקֶרֶב מוֹעֲדֶךָ, שָׁמוּ אוֹתָתָם
 אוֹתוֹת - שְׁשֵׁאֲנַת הַצּוֹרְרִים, דְּהֵינּוּ קוֹל הַחִיּוֹת רְעוּת, שְׁהֵם
 חֲכָמֵי הַטֶּבַע, נִכְנָם בְּקֶרֶב הַמוֹעֲדִים מִמָּוֶשׁ, הֵינּוּ בְּתוֹךְ קוֹל
 הַקְּרִיאָה שֶׁל יוֹם טוֹב, שְׁמִכְרִיז וְקוֹרֵא אֶת הַרְצוֹן כַּנִּל, וְשֵׁאֲנַת
 הַצּוֹרְרִים נִכְנָם בְּתוֹכָם מִמָּוֶשׁ, וְשׁוֹאֲגִים בְּקוֹלָם שֶׁהַכֹּל רַק עַל פִּי
 חִיּוֹב הַטֶּבַע, חֵם וְשָׁלוֹם, כְּפִי סֵדֶר אוֹתוֹת הַשָּׁמַיִם. וְזֶה: שָׁמוּ
 אוֹתָתָם אוֹתוֹת - שְׁמְשִׁימִים אוֹתוֹת הַשָּׁמַיִם לְאוֹתוֹת, שְׁאוֹמְרִים
 שֶׁהַכֹּל רַק עַל פִּי אוֹתוֹת הַשָּׁמַיִם, כְּפִי חִיּוֹב הַטֶּבַע, חֵם וְשָׁלוֹם:
 וְהַכְּנַעְתָּם שֶׁל אֵלוֹ הַחִיּוֹת רְעוּת, חֲכָמֵי הַטֶּבַע, הוּא עַל־יְדֵי
 חֲכָם גְּדוֹל שֶׁבְּקִדְשָׁה, שְׁיִכּוֹל לְקַשֵּׁר כָּל הַרְצוֹנוֹת

בְּשֵׁרֵשׁ הָרִצּוֹן, שְׁשֵׁם הוּא בְּחֵינַת הַסְּתַלְקוֹת מִזֶּשֶׁה, בְּיָדוּעַ (וְזוֹהַר פ' יתרו פח: וע' זוהר נשא קכ"ט). וְהוּא בְּחֵינַת מִצַּח הָרִצּוֹן, בְּחֵינַת (שמות כח): וְהָיָה עַל מִצְחוֹ לְרִצּוֹן. וְצִרְיָד לְקִשְׁר כָּל הָרִצּוֹנוֹת שֵׁישׁ בַּעוֹלָם לְשֵׁרֵשׁ הָרִצּוֹן, וְעַל־יְדֵי־זֶה הוּא מִתְגַּבֵּר וּמְכַבֵּעַ וְסוֹתֵר דַּעוֹת חֲכָמֵי הַטַּבַּע, שְׂכוּפְרִים בְּרִצּוֹן.

אֲךָ כְּנִגְדָּה זֶה יֵשׁ בְּחֵינַת מִצַּח הַנְּחֹשׁ, שֶׁהוּא שֵׁרֵשׁ חֲכָמַת הַטַּבַּע, כִּי כָּל דְּבַר יֵשׁ לוֹ שֵׁרֵשׁ, וְשֵׁרֵשׁ חֲכָמַת הַטַּבַּע הוּא בְּחֵינַת מִצַּח הַנְּחֹשׁ, בְּחֵינַת (שמואל א' יז): וּמִצַּחַת נַחֲשֶׁת עַל רַגְלָיו, הַנְּאָמַר בְּגִלְיָת, הֵינּוּ בְּחֵינַת מִצַּח הַנְּחֹשׁ הַנִּ"ל, כִּי גִלְיָת הָיָה כּוֹפֵר, וְהָיָה רּוֹצֵחַ לְהִרְאוֹת שְׂפָל הַסְּבוֹת הַכֹּל עַל פִּי הַטַּבַּע, חֶסֶם וְשֵׁלֹם, שְׁזֶה בְּחֵינַת מִצַּח הַנְּחֹשׁ כַּנִּ"ל, וְזֶהוּ: רַגְלָיו, בְּחֵינַת סְבוֹת, כְּמוֹ שְׂפָתוֹב (בראשית ל): וַיִּבְרָךְ ה' אוֹתָךְ לְרַגְלֶיךָ - בְּסְבוֹתַי, כִּי כֵן הוּא הַפְּרוֹשׁ שֵׁם, שֶׁיַּעֲקֹב אָמַר לְלָבָן, שֶׁהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ הָיָה מְסַבֵּב אֵלָיו הַבְּרָכָה עַל יָדוֹ וּבְסִפְתּוֹ. נִמְצָא שֶׁרַגְלֵ הוּא בְּחֵינַת סְבוֹת. רַק שֶׁיַּעֲקֹב תָּלָה כָּל הַסְּבוֹת בְּהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ כַּנִּ"ל, וְגִלְיָת הָיָה תּוֹלָה כָּל הַסְּבוֹת שְׁלוֹ בְּמִצַּח הַנְּחֹשׁ, דִּהְיִינוּ בְּחַיּוּב הַטַּבַּע, וְזֶהוּ: וּמִצַּחַת נַחֲשֶׁת עַל רַגְלָיו, כַּנִּ"ל:

וּלְפַעֲמִים מִתְגַּבֵּר בְּחֵינַת מִצַּח הַנְּחֹשׁ בַּפְּעַל, דִּהְיִינוּ עַל־יְדֵי אִישׁ פְּרָטִי, שֶׁיּוֹנֵק חֲכָמָתוֹ מִמִּצַּח הַנְּחֹשׁ, שֶׁהוּא שֵׁרֵשׁ חֲכָמַת הַטַּבַּע, וְהוּא מְרַאֶה בְּחֲכָמָתוֹ, שֶׁהַכֹּל עַל פִּי הַטַּבַּע, חֶסֶם וְשֵׁלֹם. וַיֵּשׁ שְׁנוֹכְנֵם בְּחֵינַת מִצַּח הַנְּחֹשׁ, שֵׁרֵשׁ חֲכָמַת הַטַּבַּע, בְּתוֹךְ הַחֶסֶם שֶׁבְּקִרְשָׁה, וְחֲכָמָה זֹה שֶׁל מִצַּח הַנְּחֹשׁ מִתְחַלֵּט

לְפָנֶיךָ עָמוּ מֵעֵינַי לְעֵינַי, עַד שֶׁנִּכְנַס בְּעֵינַי דַּק מְאֹד, עַד שֶׁרוּצָה לְהַטִּיל פָּגֶם, חֵם וְשָׁלוֹם, בְּשֶׁרֶשׁ הַרְצוֹן וְלִכְפֹּר שָׁם, חֵם וְשָׁלוֹם, בְּאֵלוּ אֵינִי רָצוֹן כְּלָל, חֵם וְשָׁלוֹם:

ח וְדַע, שֶׁזֶה הַמִּצַּח הַנֶּחֱשׁ יִנְקָתוֹ מִזְקַנֵי הַדּוֹר, מִמְאָרֵיכִי יָמִים שְׁבַדוֹר, כְּשֶׁאֵינִי בָהֶם שְׁלֵמוֹת, מִזֶּה יוֹנֵק מִצַּח הַנֶּחֱשׁ הַנִּזְכָּר, בִּי זָקֵן - זֶה קִנְיָה חֲכָמָה (קְדוּשׁוֹן לֵב), וְצָרִיךְ הָאָדָם, כָּל מֵה שְׁמִזְזִין, כָּל מֵה שֶׁנִּתְּוֹסֵף וְכֹא לֹא יוֹם מִימֵי חַיָּו, לְהוֹסִיף בְּכָל יוֹם וְיוֹם שְׁבֵא אַחֵר כֶּךָ תוֹסֵפוֹת אֹר קִדְשָׁה וְדַעַת, וְכִמוֹ שְׁאִמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוּרֵנָם לְבִרְכָה (קִינִים פ"ג): זְקֵנִי תִלְמִידֵי חֲכָמִים, כָּל זְמַן שְׁמִזְזִין, דַּעַתְן מִתְּיִשְׁבֶת עֲלֵיהֶן; כִּי צָרִיכִין בְּכָל יוֹם וְיוֹם שְׁבֵא אַחֵר כֶּךָ לְהוֹסִיף בּוֹ קִדְשָׁה וְדַעַת, כְּמוֹ שְׁכַתּוֹב (בְּרֵאשִׁית א): וַיִּקְרָא אֱלֹקִים לְאוֹר יוֹם - שְׁפָל יוֹם צָרִיךְ שְׁיֵאִיר בְּיוֹתֵר כִּנ"ל.

אָבֵל כְּשֶׁהִזְקֵנִים, הַמְאָרֵיכִי יָמִים שְׁבַדוֹר, פּוֹגְמִים אֶת יְמֵיהֶם וְאֵינִי מוֹסִיפִין אֹר קִדְשָׁה וְדַעַת בְּכָל יוֹם וְיוֹם, מִזֶּה יוֹנֵק מִצַּח הַנֶּחֱשׁ, חֲכָמַת הַטְּבַע הַנִּזְכָּר, (כִּי מִנְפִילַת הַיָּמִים שֶׁל הַזְּקֵנִים, אֲשֶׁר אֵינִי דַעַתְם מִתְּיִשְׁבֶת כִּנ"ל, מִפְּגַם הַדַּעַת הַזֶּה שֶׁל אֵלוּ הַזְּקֵנִים יוֹנֵק מִצַּח הַנֶּחֱשׁ, שֶׁהוּא חֲכָמַת הַטְּבַע) וּמִתְנַבֵּר, חֵם וְשָׁלוֹם, דַּעַת חֲכָמַת הַטְּבַע, שְׁכוּפְרִים בְּרָצוֹן עַל־יְדֵי נְפִילַת הַדַּעַת וְהַיָּמִים, שְׁנוּפְלִים מִהַזְּקֵנִים הַמְאָרֵיכִי יָמִים שְׁאִינֶם כְּרָאוּי כִּנ"ל.

וְזֶהוּ בְּחִינַת (אֵיבֵי יד): קִצֵּר יָמִים, שְׁבַע רְגָז; הֵינּוּ שְׁתֵּי הַבְּחִינּוֹת הַנִּזְכָּרִים. קִצֵּר יָמִים זֶה בְּחִינַת הַזְּקֵנִים שְׁאִינֶם כְּרָאוּי, שְׁאִינִי מוֹסִיפִין קִדְשָׁה וְדַעַת בְּכָל יוֹם, שְׁזֶהוּ עֵקֶר הַזְּקֵנָה וְהַאֲרִיכוּת

יָמִים כַּנִּל, וּכְשֶׁהֲזֻקְנִים פּוֹגְמִים אֶת יְמֵיהֶם וְאִין מְאָרִיכִין אֶת יְמֵיהֶם בְּקִדְשָׁה וְדַעַת כַּנִּל, זֶה בְּחִינַת קִצְרַת יָמִים, וּמִזֶּה יוֹנֵק מִצַּח הַנְּחָשׁ, שֶׁהוּא הַפֶּךְ מִצַּח הַרְצוֹן, וְזֶהוּ: שְׁבַע רָגֹז - הַפֶּךְ הַרְצוֹן כַּנִּל.

אבל כְּשֶׁהֲזֻקְנִים כְּרָאוּי, בְּחִינַת: זְקוֹן - זֶה קָנָה חֲכָמָה וְכוּ' כַּנִּל, עַל־יְדֵי־זֶה מִתְגַּבֵּר הַתְּגַלּוֹת הַרְצוֹן, בְּבְחִינַת (ישעיה ט): זְקוֹן וּנְשׂוּא פָּנִים - שְׁעַל יְדֵי זְקוֹן שֶׁבְּקִדְשָׁה מִתְגַּבֵּר הַרְצוֹן, שֶׁהוּא בְּחִינַת נְשׂוּא פָּנִים, כִּי נְשִׂיאת פָּנִים הוּא בְּחִינַת רְצוֹן, כְּמוֹ שְׂאֵמֶר אֱלֹהִים לַיהוָה (מלכים ב ד): לֹאִי פָּנֵי יְהוֹשָׁפָט אֲנִי נִשְׂא אִם אֲבִישׁ אֶלְיָךְ וְאִם אֶרְאֶךְ - שְׂאֵלִישׁע לֹא הָיָה לוֹ שׁוֹם רְצוֹן לַיהוָה, רַק עַל־יְדֵי נְשִׂיאת פָּנִים שֶׁל יְהוֹשָׁפָט, עַל־יְדֵי־זֶה נִתְרַצָּה אֱלֹו. נִמְצָא שְׁנִשְׂיאוֹת פָּנִים הוּא בְּחִינַת רְצוֹן, וְזֶה בְּחִינַת זְקוֹן וּנְשׂוּא פָּנִים, כַּנִּל:

ט וְצִדְקָה מוֹעִיל לָזֶה, שְׁעַל יְדֵי הַצִּדְקָה מִתְקַנֵּין וּמַעֲלִין פָּגָם נְפִילַת הַיָּמִים וְהַדַּעַת שֶׁל הַזְּקָנִים מְאָרִיכֵי יָמִים, שְׂאִינָם כְּרָאוּי, שְׁמִזָּה יִנְקַת מִצַּח הַנְּחָשׁ כַּנִּל, בְּבְחִינַת (קהלת יא): שְׁלַח לַחֲמֹךְ עַל פָּנֵי הַמַּיִם, כִּי כָרַב הַיָּמִים תִּמְצָאֲנֹו - שְׁכַח הַצִּדְקָה מוֹצֵאִין כָּרַב הַיָּמִים, דְּהֵינֹו בְּמְאָרִיכֵי יָמִים, כִּי עַל־יְדֵי הַצִּדְקָה מַעֲלִין וּמִתְקַנֵּין הַפָּגָם שֶׁלָּהֶם כַּנִּל. וְזֶהוּ: שְׁלַח לַחֲמֹךְ עַל פָּנֵי הַמַּיִם, הֵינֹו שְׁתַּתֵּן צִדְקָה, וְהַפְתּוֹב מִכְּבִיחָךְ, שֶׁהַהֲפָסֵד שְׂאֵתָה מִפְּסִיד מְמוֹנֵךְ שְׁפִזְרָתָ לַצִּדְקָה תִּרְוִיחַ וְתִמְצָאֲנֹו כָּרַב הַיָּמִים, בְּמְאָרִיכֵי יָמִים כַּנִּל, כִּי עַל־יְדֵי הַצִּדְקָה מַעֲלִין פָּגָם

נְפִילַת הַדַּעַת שֶׁל הַמַּאֲרִיכֵי יָמִים, שְׁמֹזָה הוּא יְנִיקַת מִצַּח הַנְּחָשׁ כַּנֶּלֶל, וּמוֹצִיאִין כָּל הַיְנִיקָה וְהַחִיּוֹת שֶׁל מִצַּח הַנְּחָשׁ, חֻכְמַת הַטְּבַע, וּמִתְגַּבֵּר בַּחֲנִינַת מִצַּח הַרְצוֹן. כִּי עֶקֶר עֲבוּדַת הַצְּדָקָה הִיא בַּבְּחִינַת: וְאֵת הָעֲרֻכִים צִוִּיתִי וְכוּ' כַּנֶּלֶל, דִּהְיִינוּ מֵה שְׁצָרִיכִים בַּהֲתַחֲלָה לְשִׁבֵר הָאֲכֻזְרִיּוֹת לְהַפְכוֹ לְרַחֲמָנוּת, וּמִזֶּה בְּעֶצְמוֹ מִתְגַּבֵּר בַּחֲנִינַת הַרְצוֹן, כִּי מִנֵּה וְיָבֵה אָבִא לְיִזְיֵל בֵּה נִרְגָא (סנהדרין ל"ט), מֵאַחַר שְׁמֵתְגַבֵּר וּמְהַפֵּךְ אֲכֻזְרִיּוֹת שְׁפֹטְמַבְעוֹ לְרַחֲמָנוּת, עַל־יְדֵי־זֶה נִתְהַפֵּךְ הַרְגֵנוּ לְרְצוֹן.

וְאִזִּי כְּשֶׁנִּכְנַע מִצַּח הַנְּחָשׁ וְנִתְגַּלָּה בַּחֲנִינַת מִצַּח הַרְצוֹן, אִזִּי נִכְנָעִים וְנוֹפְלִים קוֹל הַחַיּוֹת רָעוֹת, וְנִשְׁמַע קוֹל הַקְּרִיאָה שֶׁל יוֹם טוֹב, שֶׁהוּא הַתְּגַלּוֹת הַרְצוֹן כַּנֶּלֶל. וְאִזִּי כְּשֶׁנִּתְגַּלָּה הַרְצוֹן, נַעֲשֶׂה יִרְאָה כַּנֶּלֶל. וְעַל־יְדֵי הַיִּרְאָה יִכּוֹלִין לְקַבֵּל הַחֶסֶד כַּנֶּלֶל. וּכְשֶׁשׁוֹפֵעַ הַחֶסֶד, אִזִּי אֵין צְרִיכִין לַעֲשׂוֹת שׁוּם עֵסֶק וּמְלָאכָה כַּנֶּלֶל, כִּי אִזִּי נִתְקַיֵּם: וְעַמְדוֹ זָרִים וְרַעוּ צֹאנְכֶם וְכוּ' וְאַתֶּם כֹּהֲנֵי ה' תִּקְרְאוּ וְכוּ', כַּנֶּלֶל. וְכֹל זֶה נַעֲשֶׂה עַל־יְדֵי הַצְּדָקָה כַּנֶּלֶל. נִמְצָא שְׁתּוֹעֵלַת הַצְּדָקָה גְּדוֹל מְאֹד:

וְעַל־כֵּן כְּשֶׁרְצָה יַעֲקֹב לַעֲשׂוֹת רְצוֹן בְּעִשְׂוֹ, אָמַר: וְלִקְחַת מִנְחָתִי מִיָּדִי, כִּי עַל־כֵּן רָאִיתִי פָּנֶיךָ כְּרַאת פָּנֵי אֱלֹהִים וְתִרְצֵנִי (בראשית לג). כִּי גַם מֵה שְׁנוֹתַיִן לַעֲבוּ"ם, הוּא גַם־כֵּן בַּחֲנִינַת צְדָקָה, כִּמּוֹ שְׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבִרְכָה (ב"ב ט): וְנוֹגְשִׁיךְ צְדָקָה, וְעַל־יְדֵי צְדָקָה נַעֲשֶׂה רְצוֹן כַּנֶּלֶל. וְזֶהוּ שְׁאָמַר לוֹ: וְלִקְחַת מִנְחָתִי מִיָּדִי, הֵינּוּ צְדָקָה, בַּחֲנִינַת (מלאכי ג): מְגִישֵׁי מִנְחָה

בְּצַדְקָה. כִּי עַל־כֵּן רָאִיתִי פָּנֶיךָ בְּרֵאוֹת פָּנֵי אֱלֹקִים, הֵינּוּ כְּמוֹ
 רֵאוֹת פָּנֵי אֱלֹקִים, שֶׁהוּא בְּחִינַת (דברים ט"ו): שְׁלוֹשׁ פְּעָמִים בְּשָׁנָה
 יִרְאֶה כָּל זְכוּרָךְ אֶת פָּנֵי ה', דְּהֵינּוּ יָמִים טוֹבִים, שֶׁעַל יָדָם נִתְגַּלָּה
 הַרְצוֹן, (וְעַקֵּר הַתְּגַלּוֹת הַרְצוֹן עַל־יְדֵי יָמִים טוֹבִים הוּא עַל־יְדֵי
 הַצְּדָקָה כַּנ"ל), כְּמוֹכֵן יִהְיֶה נַעֲשֶׂה אֶצְלוֹ רְצוֹן עַל־יְדֵי הַצְּדָקָה,
 וְזוֹהוּ: וַתִּרְצַנִּי כַּנ"ל. (כִּי מֵאֲחֵר שֶׁהִמְנַחָה וְהַצְּדָקָה שָׁנַתָּן לַעֲשׂוֹ
 הִיא בְּחִינַת צְדָקָה מִפְּשֵׁ, בְּחִינַת: וְנוֹשֵׁב צְדָקָה, נִמְצָא שֶׁעַל־
 יְדֵי־זוֹה נִתְגַּלָּה הַרְצוֹן הָעֲלִיּוֹן, שֶׁהוּא נִתְגַּלָּה עַל־יְדֵי צְדָקָה כַּנ"ל,
 וּמִשָּׁם מִשְׁתַּלְשֵׁל הַרְצוֹן לְמַטָּה וְנַעֲשֶׂה רְצוֹן גַּם בְּעֲשׂוֹ):

יא וְזוֹה בְּחִינַת מְלַחֶמֶת דָּוִד וְגַלְיָת (שמואל א' י"ז), כִּי גַלְיָת הָיָה
 רוֹצֵה לְהִרְאוֹת בְּחִכְמָתוֹ, שֶׁהִכֵּל עַל פִּי הַטַּבֵּעַ, כִּי הָיָה
 יוֹנֵק מִמִּצַּח הַנְּחָשׁ, בְּבְחִינַת: וּמִצַּחַת נְחָשֶׁת עַל רַגְלָיו, שֶׁתְּלָה כָּל
 הַסַּבּוֹת בְּחַיּוֹב הַטַּבֵּעַ, שֶׁהוּא בְּחִינַת מִצַּח הַנְּחָשׁ כַּנ"ל. וְעַל כֵּן
 חָרַף מַעֲרֻכּוֹת אֱלֹקִים חַיִּים (שם), כִּי הָיָה רוֹצֵה לְהִרְאוֹת, שֶׁהִכֵּל
 עַל־יְדֵי מַעֲרֻכַת הַשָּׁמַיִם, כְּפִי חַיּוֹב הַטַּבֵּעַ, חֵם וְשָׁלוֹם:

וְדָוִד הָיָה אִישׁ חַיִּל, וְעָמַד כְּנִגְדּוֹ וְאָמַר, שֶׁכָּבֵר הָיָה לוֹ מַעֲשֶׂה
 כְּזוֹ: וּבָא הָאָרִי וְהַדּוֹב - דְּהֵינּוּ חַיּוֹת רָעוֹת הַנ"ל
 הַדּוֹרְסִים וְטוֹרְפִים, שֶׁהֵם חֲכָמֵי הַטַּבֵּעַ כַּנ"ל. וְנִשְׂא זֶה מִהַעֲדָר -
 הֵינּוּ מִהַעֲדָר הַגָּמוּר, שֶׁנִּשְׂא וּסְלַק זֹאת מִהַעֲדָר הַגָּמוּר, דְּהֵינּוּ
 שֶׁכָּפַר בָּזָה, שֶׁהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ בְּרָא הַכֹּל בְּרֵצוֹנוֹ אַחֵר הָעֵדֶר הַגָּמוּר,
 רַק שֶׁהִכֵּל עַל פִּי חַיּוֹב הַטַּבֵּעַ, חֵם וְשָׁלוֹם. וַיִּצְאָתִי אַחֲרָיו
 וְהִכְתִּיו - הֵינּוּ שֶׁהֵייתִי מִתְגַּבֵּר עָלָיו וְהִכְנַעְתִּי וְהִשְׁפַּלְתִּי אוֹתוֹ.

וַיָּקָם עָלַי - הִינּוּ שְׂאֵחַר כֶּךָ הַתְּנַבֵּר עוֹד כְּנִגְדִי. וְהַחֲזֹקְתִי בְּזִקְנִי - הִינּוּ שֶׁהִבְנֵתוּ, שְׂכָל כַּחוֹ וַיִּנְיֶקְתוּ עַל-יְדֵי מִצַּח הַנְּחָשׁ, שְׂיוֹנֵק מִזִּקְנֵי הַדּוֹר שְׂאִינָם כְּרָאוּי כְּנ"ל, וְעַל כֵּן הַחֲזֹקְתִי בְּזִקְנִי, שֶׁהַחֲזֹקְתִי וְתַפְסֵתִי שֵׁם בְּשֵׁרֵשׁ יִנְיֶקְתוּ בְּזִקְנֵי הַדּוֹר. וְהַפְתִּיו וְהִמִּיתִיו - שֶׁהִכְנַעְתִּי וְהִשְׁפַּלְתִּי אֶת חֲכָמֵי הַטְּבַע, חֵיוֹת רְעוּת, עַל-יְדֵי שֶׁהַחֲזֹקְתִי בְּזִקְנִי, בְּשֵׁרֵשׁ יִנְיֶקְתָם כְּנ"ל. וְעַל כֵּן: וְהִיָּה הַפְּלִשְׁתִּי כְּאַחַד מֵהֶם - כִּי הוּא גַם כֵּן בְּחִינַה זוֹ מִמֶּשׁ, שְׂכָל כַּחוֹ מִמִּצַּח הַנְּחָשׁ, בְּחִינַת: וּמִצַּחַת נְחָשֶׁת וְכוּ' כְּנ"ל, וְעַל כֵּן גַם הוּא כְּמוֹתָם, וְאוֹכַל לְהַכְנִיעוֹ וּלְהַפִּילוֹ.

וְזֶה שְׂפָתוֹב (שם): וְתַמְפַּע הָאֶבֶן בְּמִצַּחוֹ - הִינּוּ בְּמִצַּח הַנְּחָשׁ, שֶׁהִכְנִיעוֹ עַל-יְדֵי בְּחִינַת (משלי יא): אֶבֶן שְׁלֵמָה רְצוֹנוֹ, בְּחִינַת רְצוֹן כְּנ"ל.

וְזֶה בְּחִינַת שְׁהוּזִיר יִשִּׁי אֶת דָּוִד בְּלָכְתוֹ לְשֵׁם: וְאֵת עֲרַפְתָּם תִּקַּח. זֶה בְּחִינַת עוֹרֵב, בְּחִינַת צְדָקָה. כִּי עֶקֶר עֲבוֹדַת הַצְּדָקָה - בְּכַחֲבִינַת עוֹרֵב, בְּחִינַת: וְאֵת הָעֲרֻבִים צוּיְתִי וְכוּ' כְּנ"ל, כִּי עַל-יְדֵי הַצְּדָקָה הוּא מוֹצִיא הַחַיּוֹת שֶׁל מִצַּח הַנְּחָשׁ, שְׂיוֹנֵק מִזִּקְנֵי הַדּוֹר כְּנ"ל:

וְדַע, שְׂאֵפְלוֹ בְּשִׁמְכִינֵעִין וְסוֹתְרִין דְּעוֹת חֲכָמֵי הַטְּבַע וּמִשְׁפִּילִין אוֹתָם, אֶפֶר-עַל-פִּי-כֵן אִם אֵין הַתְּנַלּוֹת הַרְצוֹן חֶזֶק וְתִקְוָה, דְּהִינּוּ שְׁעָדִין יֵשׁ סֶפֶק בְּרָצוֹן, שְׂאִינּוּ מְבַרֵר בְּכַרּוֹר חֶזֶק שְׁמַתְנַהֵג רַק עַל פִּי הַרְצוֹן, אֶפֶר-עַל-פִּי שְׁחֻכְמַת הַטְּבַע נִכְנַעַת, אֶפֶר-עַל-פִּי-כֵן מֵאַחַר שֶׁהַרְצוֹן אֵינוֹ חֶזֶק, עָדִין יֵשׁ יִכְלַת, חֵם וְשְׁלוֹם, לְמִצַּח

הַנְּחֹשׁ, חֲכֻמַּת הַטֶּבַע, שִׁיחֹזֵר וַיִּתְעוֹרֵר וַיִּתְגַּבֵּר כְּבַתְחִלָּה, וְגַם עַל
זֶה צְרִיכִין כַּח הַצְדָּקָה, כִּי הַצְדָּקָה מוֹעֵלֶת תָּמִיד וְעוֹמְדַת תָּמִיד
כַּנֶּגֶד מִצַּח הַנְּחֹשׁ כַּנֶּ"ל:

וְזֶה פִּירוּשׁ: רַב יְהוּדָא
הַנְּדוּאָה מִשְׁתַּעֵי: וּמְנָא
חֲדָא הוּוּ אֲזִילְנָא בְּסַפִּינְתָא
וְחַזְינָא תְּהוּא אֲבָן טָבָא דְחֲדָר
לֵה תְּנִינָא, וְנַחַת בְּרֵ אֲמוּרָאֵי
לְאַתְוִינֵה. אַתָּא תְּנִינָא, קָא
בְּעֵי בְּלַע לְסַפִּינְתָא. אַתָּא
צִפְרָא פּוֹשְׁקִנְצָא, פְּסַקָה
לְרִישָׁה. אַתְּהֶפְכוּ מִיָּא וְהוּוּ
דְמָא אַתָּא תְּנִינָא חֲבֵרָה,
שְׁקִלָה וְתִלְיָא לֵה וְאַחִיָּה.
חֲדָר אֲתֵי, קָא בְּעֵי בְּלַעַה
לְסַפִּינְתָא. חֲדָר אֲתֵי צִפְרָא
(פּוֹשְׁקִנְצָא), פְּסַקָה לְרִישָׁה,
שְׁקִלָה לְחֵהוּא אֲבָן טָבָא,
שְׂדִיָּה לְסַפִּינְתָא. הוּוּ צִפְרָא
מְלִיחֵי בְּחֲדוֹ, אוֹתְבִינְהוּ
עֲלֵיהוּ, שְׁקִלוּהוּ וּפְרַחוּ לְהוּ

וזה פירושו: רב יהודה הנדואה
מספר: "פעם אחת הפלגתי
בספינה וראיתי אבן טובה בתוך
הים שמסבב אותה תנין, וירד
אדם היודע לשחות להביאה. בא
התנין ורצה לבלוע את הספינה.
בא עורב נקבה וחתכה את ראשו
של התנין. נהפכו המים ונהיו
לדם. בא תנין חברו ולקח את
האבן הטובה ותלה עליו והחיה
אותו. חזר התנין ורצה לבלוע את
הספינה. הגיע שוב העורב נקבה
וחתכה את ראשו, לקח האדם
את האבן טובה והשליכה
לספינה. היו לנו בספינה
ציפורים שחוטות ושמנו עליהם
את האבן טובה, לקחו הציפורים
את האבן הטובה ופרחו יחד

עמה."

בְּחֲדָה: (ב"ב ע"ד):

רָשָׁבִים: וַחַוִּינָא הֵוּוּ אֲבָן מַבָּא. לְתוּדָה הַיּוֹם, וְהִדְרָא לֵהּ תַנְינָא: הִכִּי גְרַסִּינָא אֲתָא
הָהוּא תַנְינָא, רְגִישׁ וְקָא בְּעֵי לְמַבְלַע לְסַפִּינְתָא. אֲתָא פּוֹשְׁקִנְצָא. עוֹרֵב נִקְבָּה:
וּקְמַעָה לְרִישָׁא דְתַנְינָא. אֲתַתְּפִכּוּ מִיָּא וְהוּוּ דְמָא. מֵרֵב דָּם, שְׁתִּיה גְדוּל הֶרְבָּה:
חֲדַר קִבְעֵי לְמַבְעֵי לְסַפִּינְתָא, אֲתָא הָהוּא פּוֹשְׁקִנְצָא וּקְמַלְתָּ, וְאוּל בַּר אַמּוֹרָאִי
וְשִׁקְלָה לְהָהוּא אֲבָן מַבָּא, וְתַלְיִנְהוּ לְהִנְהוּ צַפְרֵי, לְנַסּוֹת אִם יִהְיֶה, וְחַוִּי: וּפְרַחוּ לָהּ
בְּחֲדֵי. הָהוּא אֲבָן:

זַמְנָא חֲדָא אֲזַלִּינָא בְּסַפִּינְתָא - זֶה בְּחִינַת שְׂרֵשׁ הָרְצוֹן, שְׂשֵׁם
קְבוּרַת מֹשֶׁה, שְׁנַסְתִּילַק בְּשְׂרֵשׁ הָרְצוֹן בְּנ"ל. וְזֶה בְּחִינַת
סַפִּינְתָא, בְּחִינַת (דְּכֵרִים ל"ג): כִּי שָׁם חָלַקְתָּ מַחֲקֵק סָפוֹן. וַחַוִּינָא
הָהוּא אֲבָן מַבָּא דְהִדְרָא לֵהּ תַנְינָא - הִינּוּ בְּחִינַת: אֲבָן שְׁלֵמָה
רְצוֹנוֹ, בְּחִינַת הָרְצוֹן הַנ"ל. דְהִדְרָא לֵהּ תַנְינָא - זֶה מִצַּח הַנְּחָשׁ,
שְׁמֻסְבָּב וּמִתְגַּבֵּר עַל הָרְצוֹן בְּנ"ל. וְנַחַת בַּר אַמּוֹרָאִי לְאַתְוִיָּה -
הִינּוּ בְּחִינַת הַחֲכָם שְׁפַקְדָּשָׁה, בְּחִינַת (מְשֵׁלֵי ז'): אָמֹר לְחַכְמָה
אֲחוּתִי אַתָּה, שְׁהַחֲכָם שְׁפַקְדָּשָׁה רָצָה לְהִתְגַּבֵּר וּלְהַעֲלוֹת הָרְצוֹן,
לְקַשְׂרוֹ לְשְׂרֵשׁ הָרְצוֹן בְּנ"ל. אֲתָא תַנְינָא קָא בְּעֵי בְּלַע
לְסַפִּינְתָא, הִינּוּ שְׂבָא בְּחִינַת מִצַּח הַנְּחָשׁ, שְׂרֵשׁ חַכְמַת הַטְּבַע,
וְרָצָה לְבַלַּע הַסַּפִּינָה, בְּחִינַת שְׂרֵשׁ הָרְצוֹן, בְּחִינַת: כִּי שָׁם חָלַקְתָּ
מַחֲקֵק סָפוֹן, כִּי מִצַּח הַנְּחָשׁ רָצָה לְהִתְגַּבֵּר גַּם בְּשְׂרֵשׁ הָרְצוֹן,
לְהַטִּיל פָּגָם וּכְפִירָה שָׁם, חֵם וְשֵׁלוֹם, בְּנ"ל.

אֲתָא פּוֹשְׁקִנְצָא - הִינּוּ עוֹרֵב, פְּסָקָה לְרִישָׁהּ. פְּרוּשׁ, שְׂבָא
בְּחִינַת עוֹרֵב, דְהִינּוּ צְדָקָה בְּנ"ל, כִּי עָקֵר עֲבוּדַת הַצְּדָקָה
- בְּבְחִינַת עוֹרֵב, בְּחִינַת: וְאֵת הָעֲרֵבִים צִוִּיתִי וְכוּ'; לְהַפְּדֹ
אֲכֹרִיּוֹת לְרַחֲמָנוֹת, וְעַל יְדֵי זֶה מִתְגַּבְּרִים עַל מִצַּח הַנְּחָשׁ, חַכְמַת

הַטֹּבֵעַ בְּנִ"ל, כִּי מִנֶּה וְכִה אֲבֵא לְיִזִיל בַּה נִרְגָא בְּנִ"ל. וְזֶהוּ שְׂאֵתָא פּוֹשְׁקִנְצָא, דְּהִינּוּ עוֹרֵב, בְּחִינַת צְדָקָה, וּפְסִיקָה לְרִישָׁהּ, שְׁחַתְדֵּי רֵאשׁ הַנְּחָשׁ בְּחִינּוֹת מִצַּח הַנְּחָשׁ, שֶׁהַכְּנִיעוּ וְהִרְגוּ עַל־יַדֵּי הַצְּדָקָה בְּנִ"ל. אֶתְהַפְּכוּ מִיָּא וְהוּוּ דְמָא - הִינּוּ שְׁעַל־יַדֵּיזָה שֶׁהַכְּנִיעַ מִצַּח הַנְּחָשׁ, שֶׁרֵשׁ חֲכָמַת הַטֹּבֵעַ, עַל־יַדֵּיזָה נִכְנְעוּ וְנִפְּלוּ קוֹל שְׂאֵגַת הַחַיּוֹת רְעוֹת, הַדּוֹרְסִים וְטוֹרְפִים רַבִּים מִבְּנֵי עַמּוּנּוֹ בְּנִ"ל, וְאִזּוּי גִּשְׁמַע קוֹל הַקְּרִיאָה שֶׁל יוֹם טוֹב, שֶׁהוּא הַתְּגָלוֹת הַרְצוֹן, וְאִזּוּי: יִשְׁמַח צְדִיק כִּי חָזָה נֶקֶם וְכו', בְּנִ"ל. וְזֶהוּ אֶתְהַפְּכוּ מִיָּא - הִינּוּ שְׂאֵגַת הַחַיּוֹת רְעוֹת, בְּחִינַת (אִיּוֹב ג'): יִתְּבוּ כַּמִּים שְׂאֵגַתִּי. וְהוּוּ דְמָא - זֶה בְּחִינַת: יִשְׁמַח צְדִיק כִּי חָזָה נֶקֶם, פְּעֻמּוֹ יִרְחֵץ בְּדָם הַרְשָׁע בְּנִ"ל. כִּי עַל־יַדֵּי הַכְּנַעַת קוֹל שְׂאֵגַת הַחַיּוֹת רְעוֹת, עַל־יַדֵּיזָה: יִשְׁמַח צְדִיק כִּי חָזָה נֶקֶם וְכו', כִּי גִשְׁמַע קוֹל הַקְּרִיאָה שֶׁל יוֹם טוֹב בְּנִ"ל.

אַתָּא תַּנְיִנָא חֲבֵרָה, שְׁקֵלָה וְתִלְיָא לָהּ וְאַחִיָּה - שְׂפָא בְּחִינַת טוֹב, בְּחִינַת: אָבֶן שְׁלֵמָה רְצוּנוֹ. וְתִלְיָא לָהּ, הִינּוּ שְׁהֵטִיל בּוֹ סֶפֶק, וְזֶהוּ: וְתִלְיָא לָהּ, כְּמוֹ דְּבַר הַתּוֹלָה בְּסֶפֶק, שְׁהֵטִיל סֶפֶק בְּרְצוֹן, שֶׁהוּא בְּחִינַת אָבֶן טוֹב הַנִּ"ל, וְעַל־יַדֵּיזָה וְאַחִיָּה - שְׁחֹזֵר וְחִיָּה חֲכָמַת הַטֹּבֵעַ, מִצַּח הַנְּחָשׁ, כִּי חֲכָמַת הַטֹּבֵעַ חוֹרָה וְנִתְגַּבְּרָה עַל־יַדֵּי שֶׁהָיָה סֶפֶק בְּרְצוֹן בְּנִ"ל. וְזֶהוּ: הִדְר אֲתִי קָא בְּעֵי בְּלָעָה לְסַפִּינְתָא - שְׁחֹזֵר וּבֵא הַתְּנִין מִצַּח הַנְּחָשׁ לְבָלַע הַסְּפִינָה, בְּחִינַת שֶׁרֵשׁ הַרְצוֹן, חֵם וְשְׁלוֹם, בְּנִ"ל.

הַדָּר אֶתִּי צַפְרָא פּוֹשְׁקֵנְצָא, פְּסִיקָה לְרִישָׁה - הֵינּוּ שְׁחֹר וּבָא
הָעוֹרֵב בְּחֵינַת צְדָקָה כַּנ"ל, וּפְסִיקָה לְרִישָׁה, שְׁהָרַג אֶת
מִצַּח הַנְּחָשׁ וְהַכְּנִיעוּ, כִּי תַמִּיד מִכְּנִיעֵין אֶת מִצַּח הַנְּחָשׁ עַל־יְדֵי
הַצְּדָקָה כַּנ"ל. וְשִׁקְלָה לְהֵחֹא אֶבֶן טָבָא וְשָׂדִיָּה לְסַפִּינְתָא - כִּי
אַחַר שֶׁהַכְּנִיעַ אֶת מִצַּח הַנְּחָשׁ, חֲכַמַת הַטָּבַע, לְגַמְרִי, אִזֵּי נִטַּל
אֶת הָאֶבֶן טוֹב, בְּחֵינַת הַרְצוֹן, בְּחֵינַת: אֶבֶן שְׁלֵמָה רְצוֹנוֹ, וְשָׂדִיָּה
לְסַפִּינְתָא - שֶׁהַשְּׁלִיכוֹ לְשֵׁרֵשׁ הַרְצוֹן, שֵׁשׁ מְקַשְׂרִין כָּל הַרְצוֹנוֹת
כַּנ"ל: הִזָּה צַפְרֵי מְלִיחֵי בַּהָדָן, אוֹתְכִינְהוּ עֲלֵיהוּ, שְׁקִלוּהוּ
וּפְרָחוּ לְהוּ, פְּרוּשׁ, שֶׁהִיָּה עִמָּנוּ צַפְרֵי מְלִיחֵי, הֵינּוּ נַפְשׁוֹת יִשְׂרָאֵל
מִבְּנֵי עַמָּנוּ שִׁטְעוּ אַחֲרֵיהֶם, אַחֲרֵי חֲכַמֵי הַטָּבַע, שֶׁהֵם בְּחֵינַת
חַיּוֹת רְעוּת, שְׂדוּרְסִים וְטוֹרְפִים רַבִּים עִמָּנוּ כַּנ"ל.

וְזָהוּ: צַפְרֵי מְלִיחֵי, כִּי הֵם כְּצַפְרֵים הָאֲחוּזוֹת בַּפֶּח (קהלת ט). וְזָהוּ
מְלִיחֵי - לְשׁוֹן מְמַלַּח, הֵינּוּ מְבַלְבֵּל, כִּי גַם הֵם נִתְּבַלְבְּלוּ
עַל־יְדֵי חַיּוֹת רְעוּת הַנ"ל, וְטָעוּ גַם כֵּן אַחֲרֵיהֶם, וְעַכְשָׁו פְּרָחוּ
לְהוּ וַיֵּצְאוּ לְשָׁלוֹם עַל־יְדֵי הָאֶבֶן טוֹב הַנ"ל, עַל־יְדֵי בְּחֵינַת הַרְצוֹן
שֶׁנִּתְּגַלָּה עִתָּה כַּנ"ל. וְאִזֵּי כְּשֶׁנִּתְּגַלָּה הַרְצוֹן, אִזֵּי נַעֲשֶׂה יִרְאָה,
וְעַל־יְדֵי יִרְאָה מְקַבְּלִין הַחֶסֶד כַּנ"ל. וְזָה גַם כֵּן בְּחֵינַת פְּרָחוּ,
בְּחֵינַת: וְהִנֵּה פָּרַח מִטָּה אֲהָרָן לְבֵית לְוִי, הֵינּוּ בְּחֵינַת הַשְּׁפָעַת
הַחֶסֶד עַל־יְדֵי הִירְאָה, שֶׁנַּעֲשֶׂה עַל־יְדֵי הַתְּגַלּוֹת הַרְצוֹן כַּנ"ל:
יְזָה בְּחֵינַת רְפוּאוֹת, כִּי הוּא רְפוּאָה לְכָל הַמְּכּוּוֹת, כִּי כָּל
בְּחֵינּוֹת אֵלוֹ הֵם בְּחֵינַת רְפוּאוֹת. צְדָקָה הִיא רְפוּאָה,
בְּבְחֵינַת (מלאכי ג): צְדָקָה מְרַפָּא בְּכַנְפֵיהֵי. זְמַן - זֶה קָנָה חֲכַמָּה

(קדושין לב), הוא בְּחִינַת רְפוּאָה, בְּבְחִינַת (משלי יב): לְשׁוֹן חֲכָמִים מֵרְפֵא. רְצוֹן הוא בְּחִינַת רְפוּאָה, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (ישעיה סא): ה' שְׁלַחֲנִי לַחֲבֹשׁ לְגִשְׁפָרֵי לֵב, לְקֹרֵא שְׁנַת רְצוֹן. מְלֹאכֶת מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית הוּא רְפוּאָה, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (ד"ה ב כד): וְתַעַל אַרוּכָה לְמֹלֶאכֶה בְיָדָם.

כִּי רְפוּאוֹת הַמֶּכֶה הִיא עַל־יְדֵי כְּמָה בְּחִינּוֹת. שְׁפַתְחֻלָּה צְרִיכִין שִׁינְפַתַח פִּי הַמֶּכֶה, אַחַר כֵּךְ צְרִיךְ כַּח הַמוֹשֵׁף, שְׁיִמְשֹׁף וְיוֹצִיא הַלַּחַה וְהַדָּמִים הַמְקַלְקְלִים מִתּוֹךְ הַמֶּכֶה, אַחֲרֵי־כֵן צְרִיכִין לְהַדִּיחַ כָּל הַדָּמִים, שְׁלֹא יִהְיֶה בָּהֶם שׁוּם קִלְקוּל וְעֵכִירוֹת, כְּדִי שְׁיִוְכְּלוּ הַדָּמִים לֵילֵךְ וְלִסְבֹּב כָּל סֵדֵר סְבוּבָם כְּסֵדֵר בְּלִי שׁוּם עֵבוֹב. כִּי כְּשֶׁהַדָּמִים הוֹלְכִים וּמְסַבְּבִים בְּגוֹף כְּדָרְכָם, כְּשֶׁפְּאִים לְמָקוֹם שְׁיִישׁ בּוֹ קִלְקוּל, דְּהִינּוּ בְּמָקוֹם הַמֶּכֶה, נִתְעַכְּבִים שָׁם, וְשָׁם נִתְעַכְּבֵי וְנִמְשָׁךְ כָּל עֵכִירוֹת וְקִלְקוּל שְׁיִישׁ בְּהַדָּמִים, כִּי כֵן הַדְּרָךְ - שְׁבִמְקוֹם הַמְקַלְקֵל שָׁם נִתְעַכְּבֵי כָּל מִינֵי עֵכִירוֹת וְקִלְקוּל שְׁיִישׁ בְּהַדָּמִים, וְאִין יִכּוּלִים לִסְבֹּב סְבוּבָם כְּסֵדֵר הַלוּכִם וּמְרוּצָתָם, כִּי יֵשׁ לְהַדָּמִים סֵדֵר הַחֲלוּף, שְׁהוֹלְכִים וּמְסַבְּבִים הַגּוֹף כְּךָ וְכָךְ פְּעָמִים בְּשַׁעֲהָ, וְכִיּוֹצֵא, וְכִשְׁיִישׁ בָּהֶם עֵכִירוֹת, נִתְעַכְּבִים בְּמָקוֹם הַמְקַלְקֵל כַּנֵּ"ל, וְאִינָם יִכּוּלִים לִסְבֹּב כְּסֵדֵר, עַל־כֵּן צְרִיכִין לְהַדִּיחָם וְלִכְפָּסָם. אַחַר כֵּךְ צְרִיכִים לִסְגֹר פִּי הַמֶּכֶה.

וְכָל אֵלוֹ בְּחִינּוֹת רְפוּאוֹת נַעֲשִׂים עַל־יְדֵי בְּחִינּוֹת הַנֵּ"ל, כִּי צְדָקָה הִיא בְּחִינַת פְּתִיחַת פִּי הַמֶּכֶה, בְּבְחִינַת: פְּתוּחַ

תַּפְתָּח. חֲכָמָה הִיא בְּחִינַת כַּח הַמּוֹשֶׁה, בְּבְחִינַת (איוב כח): וּמֹשֶׁה
 חֲכָמָה מִפְּנִינִים - מְלַפְּנֵי וְלַפְּנִים (וּכְמוֹ שֶׁדָּרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ וְזָרוֹנָם
 לְבָרְכָה (ירושלמי שבת פ' המצניע) עַל פֶּסוּק: יִקְרָה הִיא מִפְּנִינִים -
 מְלַפְּנֵי וְלַפְּנִים, עֵין שָׁם), שֶׁבְּחִינַת חֲכָמָה מוֹשְׁכַת וּמוֹצִיָּאה
 הַקְּלָקוּל מְלַפְּנֵי וְלַפְּנִים, מִכָּל מְקוֹמוֹת הַפְּנִימִיִּים.

רָגַל שֶׁהוּא הַתְּגָלוֹת הַרְצוֹן, עַל־יְדֵי־זוֹה נַעֲשֶׂה בְּחִינַת הַדַּחַת
 וְכַבּוּם הַדָּמִים, כְּדֵי שְׂיֻכְלוּ הַדָּמִים לְסַבֵּב סְבוּבָם כְּפָדָר.
 וְזוֹה בְּחִינַת רָגַל, בְּחִינַת (מלכים־א א): עֵין רוּגֵל - עֵין כּוֹכֵם, כְּמוֹ
 שֶׁפָּרַשׁ רַש"י שָׁם. הֵינּוּ שְׁעַל יְדֵי רָגַל וְיוֹם טוֹב, שֶׁהוּא הַתְּגָלוֹת
 הַרְצוֹן, עַל־יְדֵי־זוֹה נַעֲשֶׂה בְּחִינַת הַדַּחַת וְכַבּוּם הַדָּמִים כַּנֶּ"ל,
 וְאֵזוּי יְכוּלִים הַדָּמִים לְסַבֵּב כְּפָדָר. וּבְשִׁבְלֵי זֶה נִקְרָא הַרָגַל חֹג -
 לְשׁוֹן סְבוּב, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (ישעיה מ): הֵיטֵב עַל חוּג הָאָרֶץ - עַל
 סְבוּב הָאָרֶץ, כִּי עַל־יְדֵי הַדַּחַת וְכַבּוּם הַדָּמִים, עַל־יְדֵי־זוֹה הֵם
 מְסַבְּבִים כְּפָדָר כַּנֶּ"ל. מַעֲשֶׂה בְּרֵאשִׁית - דִּהְיִנוּ בְּחִינַת: עוֹלָם
 חֶסֶד יִבְנֶה, כִּי עַל־יְדֵי בְּחִינּוֹת אֱלֹהֵי הַנֶּ"ל זוֹכִין לְהַשְׁפֵּעַת הַחֶסֶד,
 שְׂיֻתְקִים הָעוֹלָם בְּחֶסֶדוֹ, בְּחִינַת: וְאַתֶּם כֹּהֲנֵי ה' תִּקְרְאוּ כַּנֶּ"ל,
 וְעַל־יְדֵי בְּחִינָה זֹה, בְּחִינַת כֹּהֵן חֶסֶד - עַל־יְדֵי־זוֹה נִסְגָּר פִּי
 הַמַּכָּה, בְּבְחִינַת (ויקרא יג): וְהִסְגִּיר הַכֹּהֵן אֶת הַנֶּגַע; שְׁעַל יְדֵי
 בְּחִינַת חֶסֶד, בְּחִינַת כֹּהֵן, נִסְגָּר הַמַּכָּה לְגַמְרֵי וְנִתְרַפָּא
 בְּשִׁלְמוֹת:

וְזוֹה פְּרוּשׁ: וּכְיוֹם הַכְּפוּרִים - זֶה בְּחִינַת הַתְּחִלָּה, בְּחִינַת צָרָה
 כְּמַכְפִּירָה, וְאֵיזוֹהוּ הַתְּחִלָּה, בְּתַקְרִיבְכֶם מִנְּחָה חֲדָשָׁה לַח'

- הִינּוּ הַתְּחִלַּת הַצְּדָקָה, בְּשִׁמְתֵּחִילִין מִחֲדָשׁ לַתּוֹן צְדָקָה. וְזֶה בְּחִינַת מְנַחֵה חֲדָשָׁה, בְּחִינַת צְדָקָה חֲדָשָׁה, בְּחִינַת הַתְּחִלַּת הַצְּדָקָה. כִּי מְנַחֵה בְּחִינַת צְדָקָה, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב: מְגִישֵׁי מְנַחֵה בְּצְדָקָה.

וְעַל־יְדֵי הַצְּדָקָה נִתְתַּקַּן בְּחִינַת זָקֵן כַּנ"ל, וְזֶהוּ: בְּשִׁבְעֵתֵיכֶם - זֶה בְּחִינַת זָקֵן, כִּי בְּסִינֵי גִדְמָה לָהֶם בְּזָקֵן (כַּשְׁפִּירֵשׁ"י בְּפֶרֶשׁת אַנְכּוֹ), כִּי עַל־יְדֵי בְּחִינַת מְנַחֵה חֲדָשָׁה, שֶׁהוּא בְּחִינַת הַתְּחִלַּת הַצְּדָקָה, נִתְתַּקַּן בְּחִינַת זָקֵן, שֶׁהוּא בְּחִינַת שְׁבֻעוֹת כַּנ"ל, וְאֵזוּ נִתְבַּטַּל יְנִיקְתּוֹ שֶׁל מִצַּח הַנְּחֹשׁ, שִׁיּוֹנֵק מִזְקְנֵי הַדּוֹר שְׂאִינָם כְּתוּקוֹנוֹ כַּנ"ל, וְנִשְׁמַע קוֹל הַקְּרִיאָה שֶׁל יוֹם טוֹב, שֶׁמְגַלֶּה אֶת הַרְצוֹן כַּנ"ל. וְזֶהוּ: מִקְרָא קִדְשׁ יִהְיֶה לָכֶם - הִינּוּ קוֹל הַקְּרִיאָה שֶׁל יוֹם טוֹב שֶׁהוּא הַתְּגִלוֹת הַרְצוֹן, שֶׁזֶה בְּחִינַת מִקְרָא קִדְשׁ כַּנ"ל, שֶׁהוּא נִשְׁמַע עִתָּה עַל־יְדֵי הַצְּדָקָה, שֶׁמְכַנְיַע אֶת מִצַּח הַנְּחֹשׁ, חֲכָמַת הַטְּבַע, כַּנ"ל.

וְאֵזוּ עַל־יְדֵי הַתְּגִלוֹת הַרְצוֹן, כֹּל מְלֹאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ - כִּי עַל־יְדֵי הַתְּגִלוֹת הַרְצוֹן נַעֲשֶׂה יִרְאָה, וְעַל־יְדֵי יִרְאָה נִשְׁפָּע חֶסֶד, וְאֵזוּ אֵין צְרִיכִין לַעֲשׂוֹת שׁוּם מְלֹאכָה, כִּי נִתְקַיֵּם הָעוֹלָם בְּחֶסֶד, בְּבְחִינַת: עוֹלָם חֶסֶד יִבְנֶה, וְאֵזוּ: וְעַמְדוֹ זָרִים וְרַעֲוֵי צִאֲנָכֶם וְכוּ', וְאַתֶּם כֹּהֲנֵי ה' תִּקְרְאוּ, כַּנ"ל. וְזֶהוּ: כֹּל מְלֹאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ - כִּי אֵין צְרִיכִין לַעֲשׂוֹת שׁוּם מְלֹאכָה וְשׁוּם עֶסֶק, כִּי נִתְקַיֵּם הָעוֹלָם בְּחֶסֶד, בְּחִינַת: וְאַתֶּם כֹּהֲנֵי ה' תִּקְרְאוּ, כַּנ"ל:

יש חלוק בין החיות רעות ובין המצח הנחש, כי חכמי הפטע שהם בחינת חיות רעות הם החכמים שאוחזים בחכמת הפטע להנאתם, כי יש להם הנאה מזה, כדי להחזיק דעת ושקר שלהם וכיוצא. אבל החכם שהוא בבחינת מצח הנחש, הוא רשע וכופר בלי שום הנאה, שאין לו שום הנאה מחכמתו, רק הוא (כמו רשע ירא, שהוא) רשע וכופר בלי שום הנאה כנ"ל:

כלל המאמר בלו אחד, וכלו קשור זה בזה, שהצדקה היא קשה מאוד בהתחלה, אבל התועלת של הצדקה גדול מאד, כי על ידי הצדקה אין צריכין לעשות שום מלאכה ועסק, כי נתקנים העולם בחסדו, כי על ידי הצדקה מוציאין יניקת מצח הנחש שיונק מזקני הדור, ואזי נשמע קול הקריאה של יום טוב, שמוגלה את הרצון, ואזי נתגלה יראה, כי עקר היראה - על ידי התגלות הרצון, ועל ידי היראה נעשה כלי וצנור לקבל על ידו השפעת החסד, כי בלא הכלי והצנור אי אפשר לקבל את החסד, רק על ידי היראה שהוא צנור וכלי, על ידה מקבלין את החסד, ואזי מתקנים העולם בחסדו, ואז אין צריכין לעשות שום מלאכה, כי נתקנים: ועמרו זרים ורעו צאנכם וכו', כנ"ל:

ה

תקעו בחרש שופר בפסח ליום חגנו, כי חק לישראל הוא משפט לאלהי יעקב: (תהלים פ"א)

א העקר הוא האמונה, וצריך כל אחד לחפש את עצמו ולחזק את עצמו באמונה. פי יש סובלי חלאים, שיש להם מכות מפלאות, והם סובלים החלאים רק בשביל נפילת האמונה, בבחינת (דברים כ"ח): והפלא ה' את מכתך מכות גדלת ונאמנות וחלים רעים ונאמנים. ונאמנים דיקא, פי הם באים על ידי פגם אמונה, פי על ידי נפילת האמונה באים מכות מפלאות, שאין מועיל להם לא רפואות ולא תפלה ולא זכות אבות.

כי כל הרפואות הם על ידי עשבים, והם גדלים רק על ידי אמונה, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (תענית ח): אין הגשמים יורדין אלא בזכות אמונה, שנאמר: אמת מארץ תצמח, וצדק משמים נשקף. שכשיש אמונה, אז יורדין גשמים וצומחים עשבים, ואזי יש רפואות, אבל על ידי נפילת האמונה אין גשמים, ואזי אין רפואה. גם עקר פח הרפואה שיש בכל עשב ועשב הוא על פי הסדר שיש להורעים, לפי המקום ולפי הזמן. פי יש עשב, שעקר פחו לרפואות הוא רק בשקוצרין אותו עד שלא הביא שליש, ואחר כך אין פח לאותו עשב לרפואות. וכן יש עשב, שכחו רק בשנגמר עד שנופל מאליו, וכיוצא בזה, כפי הסדר של הזמן שיש להם. וכן יש סדר לפי המקום - שבמקום זה גדל זה העשב, ובמקום אחר גדלים עשבים אחרים, ועקר פחם לרפואות הוא רק על פי הסדר שיש להם לפי הזמן והמקום. וסדר הורעים הוא על ידי אמונה, בבחינת (שבת לא): אמונה זה סדר זרעים, שעל ידי אמונה נעשה הסדר של

הזרעים לפי הזמן והמקום, שעל-ידיה יש להם פח לרפאות, ועל פן על-ידי נפילת האמונה אין מועיל רפואות.

וכן תפלה הוא גם פן בחינת אמונה, כמו שכתוב (שמות יז) ויהי ידיו אמונה, ותרגומו: פרישן בצלו. וכן זכות אבות נתגלה גם פן רק על-ידי אמונה, בבחינת (שה"ש ב): הנצנים נראו בארץ.

הנצנים אלן אבהן, כמו שכתוב בזהר הקדוש (בהקדמה א:), הם נראין ונתגלין בארץ, שהיא בחינת אמונה, כמו שכתוב (תהלים ל): שכן ארץ ורעה אמונה, בחינת: עפר מאנא דכלהו (ת"ז ת" ע' דף קב:). על-פן על-ידי נפילת האמונה אין מועיל לו לא רפואה ולא תפלה ולא זכות אבות, כי כל אלו הם בחינת אמונה פנ"ל. וגם אין מועיל להחולה קול צעקת של אח וגניחות, שלפעמים מועיל להחולה אלו הקולות, שמרחמין עליו על-ידי קולות הללו, אבל על-ידי נפילת האמונה גם זה אין מועיל, כי הגניחות וצעקת אח הנ"ל הם קול בלא דבור, וקול - זה בחינת אבהן, כי הקול כלול מאש מים רוח (תיקון סט), שהם בחינת תלת אבהן, והם נראין ונתגלין רק על-ידי אמונה, שהיא בחינת עפר מאנא דכלהו. ועל פן על-ידי נפילת האמונה אין מועיל לו גם הקולות הנ"ל. וגם על-ידיה בעצמו אין מועיל לו רפואה, כי עקר הרפואה היא על-ידי התמוגגות היסודות, כי יש ארבעה יסודות: אש, מים, רוח, עפר, וצריך לזה חכם גדול, שידע על פי דאקטיריי למזג היסודות שיש בכל אחד ואחד מן העשבים, כפי הרפואה שצריך זה החולה לפי קלקול היסוד, שנתקלקל

וּנְחַלֵּשׁ אֶצֶל זֶה הַחֹלֶה. (גַּם בְּהִכְרַעַת הַקּוֹל יֵשׁ בְּחִינַת הַתְּמוּנָה וְהַיְסוּדוֹת), וְעַל פֶּן עַל־יְדֵי פָנִים אֲמוּנָה, שְׁעַל־יְדֵי־זֶה נִפְגַּם בְּחִינַת הָאֲרַבְעָה יְסוּדוֹת, כִּי כָל־מִתְגַּלֵּין רַק עַל־יְדֵי בְּחִינַת עֶפֶר, שֶׁהִיא מֵאֲנָא דְכֻלְהוּ, עַל־פֶּן אֵין לוֹ רְפוּאָה:

ב וְהַתְּקוּן לְזֶה הוּא שְׁצָרִיכִין לְחַתֵּר וּלְמַצֵּא הַמַּיִם שְׁמוֹשֵׁם גְּדֻלָּה הָאֲמוּנָה. וְאֵלוּ הַמַּיִם הֵם בְּחִינַת עֵצוֹת, שְׁמוֹשֵׁם גְּדֻלָּה הָאֲמוּנָה, בְּבְחִינַת (ישעיה כה): אֹדְהָ שְׁמֹךְ כִּי עֲשִׂיתָ פְּלֵא עֵצוֹת מֵרַחֵק אֲמוּנָה אֲמוֹן; שְׁעַל יְדֵי הָעֵצוֹת גְּדֻלָּה הָאֲמוּנָה. וְעֵצוֹת הֵם בְּחִינַת עֶמֶק הַלֵּב, הֵינּוּ כְּשֶׁנִּתְקַלְקַל וְנוֹפֵל הָאֲמוּנָה, עַד שֶׁאֵין מוֹעִיל אֶפְלוּ קוֹל צְעָקָה, שֶׁהוּא קוֹל בְּלֵא דְבוּר כַּנ"ל, אֲזִי צְרִיכִין לְצַעֵק מִן הַלֵּב לְבַד, בְּבְחִינַת (איכה ב): צַעֵק לְבָם אֶל ה', שֶׁהוּא צְעָקַת הַלֵּב לְבַד, בְּלֵי קוֹל, בְּבְחִינַת (תהלים קל): מִמַּעַמְקִים קָרָאתִיךָ ה' - מִעַמְקָא דְלִבָּא. וְעֶמֶק הַלֵּב זֶה בְּחִינַת עֵצוֹת, בְּבְחִינַת (משלי ב): מִיָּם עַמְקִים עֵצָה בְּלֵב אִישׁ. וְעַל פֶּן כְּשֶׁאֵין מוֹעִיל קוֹל צְעָקָה מִחֻמַּת נְפִילַת הָאֲמוּנָה, אֲזִי צְרִיכִין לְצַעֵק מִן הַלֵּב לְבַד, בְּלֵי קוֹל, רַק מִעַמְקָא דְלִבָּא, וְעַל־יְדֵי־זֶה נִתְגַּלֵּין הָעֵצוֹת כַּנ"ל, שֶׁהֵם בְּחִינַת: מִיָּם עַמְקִים עֵצָה וְכו'. וְעַל־יְדֵי הָעֵצוֹת שְׁנִתְגַּלֵּין בְּעוֹלָם, (דְּהֵינּוּ שְׂיֹדְעִין בְּעוֹלָם לְתוֹן עֵצָה לְנַפְשָׁם, כֹּל אַחַד וְאַחַד מֵה שְׁצָרִיךְ), עַל־יְדֵי־זֶה גְּדֻלָּה הָאֲמוּנָה, בְּבְחִינַת: עֵצוֹת מֵרַחֵק אֲמוּנָה אֲמוֹן, כַּנ"ל. וְאֲזִי חוֹזֵר וְנִתְתַּקֵּן כֹּל הַבְּחִינּוֹת הַנ"ל, כִּי הָעֵצוֹת הֵם בְּחִינַת פְּלֵא, בְּחִינַת: אֹדְהָ שְׁמֹךְ כִּי עֲשִׂיתָ פְּלֵא עֵצוֹת מֵרַחֵק וְכו', וְעַל־יְדֵי־זֶה

נְתַתֵּקַן וּמְקַבֵּל רְפוּאָה לְהַמְכּוֹת הַמְּפֹאָרוֹת, שֶׁהֵם בְּחִינַת: וְהַפְּלֵא
 ה' אֵת מִכְתָּד וְכוּ'. גַּם תְּפִלָּה הִיא בְּחִינַת פְּלֹאוֹת, בְּחִינַת (שְׁמוֹת
 טו): נֹרָא תְהִלַּת עֲשֵׂה פֵלֵא. וְכֵן זְכוֹת אָבוֹת, בְּבְחִינַת (תְּהִלִּים עח):
 נִגְדַּ אָבוֹתָם עֲשֵׂה פֵלֵא:

וְזֵהוּ: וְאַנְכִי תִרְגַּלְתִּי לְאִפְרַיִם (הוֹשֵׁעַ יא) - זֶה בְּחִינַת עֲצוֹת, כְּמוֹ
 שְׁפָתוֹב (שְׁמוֹת יא): הָעַם אֲשֶׁר בְּרַגְלֶיךָ - הַהוֹלְכִים אַחֲרֵי
 עֲצָתְךָ. קָחֶם עַל זְרוּעֹתַי - זֶה בְּחִינַת זְכוֹת אָבוֹת, שֶׁהֵם זְרוּעוֹת
 עוֹלָם. וְלֹא יָדְעוּ כִּי רְפוּאִים - כִּי פְּאֻמַּת עַל־יַד־יְהוָה נַעֲשֶׂה
 רְפוּאָה בְּנִל:

וְזֵהוּ בְּחִינַת בְּרִיאַת הָעוֹלָם, בְּרִישָׁא חֲשׂוּכָא וְהַדְר נְהוֹרָא. חֲשָׁךְ
 זֶה בְּחִינַת הָעֵדֶר הָעֵצָה, בְּבְחִינַת (אִיּוֹב לח): מִי זֶה מִחֲשִׁיךְ
 עֵצָה בְּמַלְיָן; וְאַחֲרַי כָּךְ, כְּשֶׁנִּתְגַּלָּה הָעֵצָה, שֶׁהוּא בְּחִינַת עֲמֻקָּה,
 בְּחִינַת מַיִם עֲמֻקִּים, זֶה בְּחִינַת (שֵׁם יב): מְגַלָּה עֲמֻקּוֹת מִנִּי חֲשָׁךְ.
 וְכָל מַה שֶׁנִּתְגַּלָּה יוֹתֵר הָאוֹר, דְּהֵינּוּ הָעֵצָה, וְנִדְחָה הַחֲשָׁךְ
 שֶׁהוּא הָעֵדֶר הָעֵצָה, נִתְגַּדֵּל הָאֱמוּנָה בְּיוֹתֵר. כִּי עֶקֶר גְּדוּל
 הָאֱמוּנָה הוּא בְּבְחִינַת (תְּהִלִּים צב): וְאֱמוּנַתְךָ כְּלִילוֹת, דְּהֵינּוּ כָּל
 מַה שֶׁנִּדְחָה וְהוֹלֵךְ חֵלֶק מֵהַלִּילָה וְנִתְקַרֵּב אֶל אוֹר הַיּוֹם, נִתְגַּדֵּל
 הָאֱמוּנָה בְּיוֹתֵר, וְכֵן הוֹלְכַת וְנִגְדֵּלַת מְעַט מְעַט, כְּפִי מַה שֶׁנִּדְחָה
 מֵהַלִּילָה וְנִתְקַרֵּב יוֹתֵר אֶל הַיּוֹם, עַד שֶׁבְּאוֹר הַיּוֹם אֵין נִתְגַּדֵּל
 הָאֱמוּנָה בְּשִׁלְמוֹת, בְּבְחִינַת (אִיכָה ג): חֲדָשִׁים לְבַקְרִים רַבָּה
 אֱמוּנַתְךָ. וְאֵין בְּאוֹר הַיּוֹם, הוּא עֶקֶר צְמִיחַת הַרְפוּאָה, בְּבְחִינַת
 (יִשְׁעִיה נח): אֵין יִבְקַע בְּשַׁחַר אוֹרֶךָ וְאַרְכָּתְךָ מְהֵרָה תִּצְמַח. נִמְצָא

שָׁעַל יְדֵי הַתְּגָלוֹת הָעֵצָה, שֶׁהִיא בְּחִינַת הַתְּגָלוֹת הָאוֹר מִן הַחֹשֶׁךְ, דִּהְיִנוּ שְׁנֵדְרָחָה הַחֹשֶׁךְ שֶׁהוּא בְּחִינַת לַיְלָה, וְנִתְגַּלָּה הָאוֹר, בְּחִינַת יוֹם, עַל-יְדֵי-זוֹהַ נִתְגַּדַּל הָאֱמוּנָה בְּנ"ל, וְעַל-יְדֵי-זוֹהַ עָקַר הָרְפוּאָה, בְּבְחִינַת: אִזּוּ יִפְקַע בְּשַׁחַר אוֹרְךָ וְאֶרְכַּתְךָ וְכו':

וְזֶהוּ מָה שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנָם לְכַרְכָּה: מַאי טַעְמָא עֵיז מִסְּנֵן בְּרִישָׁא וְהַדְר אִמְרִי, כְּבָרִיתוּ שָׁל עוֹלָם, בְּרִישָׁא

חֲשׂוּכָא וְהַדְר נְהוּרָא (מדוע העינים הולכים בראש ואחר כך הרכלות? כבריאנו של העולם בתחילה חושך ואחר כך אור) (שבת עו:). עֵיז זֶה בְּחִינַת אֱמוּנָה, בְּחִינַת (תהלים צג): לִבֵּשׁ ה' עוֹ הַתְּאוֹר, בְּחִינַת (ישעיה יא): וְהָיָה צֶדֶק אֲזוֹר מִתְּנִי, וְאֱמוּנָה אֲזוֹר וְכו'. וְהַדְר אִמְרִי - אִמְרֵי בְּחִינַת הָרְפוּאָה, בְּחִינַת (שם ט): אָמַר ה' וּרְפִאתִיו, וְזֶהוּ אָמַר, רִאשֵׁי תְבוֹת: אִשׁ מִיָּם ר'וּחַ, שְׁמוֹשֵׁם הָרְפוּאָה. הֵינּוּ מִפְּנֵי מָה עָקַר הָרְפוּאָה עַל-יְדֵי אֱמוּנָה, כִּי צָרִיךְ לְהַקְדִּים אֱמוּנָה בַתְּחִלָּה, וְאַחַר כֵּן זוֹכִין לְרְפוּאָה, וְהַשִּׁיב: כְּבָרִיתוּ שָׁל עוֹלָם, בְּרִישָׁא חֲשׂוּכָא וְהַדְר נְהוּרָא, הֵינּוּ, כִּי זֶה הוּא בְּחִינַת בְּרִיאַת הָעוֹלָם שֶׁבְּרִישָׁא חֲשׂוּכָא וְכו', כִּי עָקַר גְּדוּל הָאֱמוּנָה - עַל-יְדֵי הָעֵצָה, שֶׁהִיא בְּחִינַת: מוֹגֵלָה עֲמֻקּוֹת מִזֵּי חֹשֶׁךְ, כִּי אֵין הָאֱמוּנָה נִגְדַּלַת בְּשַׁלְמוֹת רַק בְּאוֹר הַיּוֹם, וְעַל כֵּן צָרִיכִין לְקַבֵּל הָרְפוּאָה רַק עַל-יְדֵי אֱמוּנָה, כִּי צְמִיחַת הָרְפוּאָה הִיא רַק בְּאוֹר הַיּוֹם, בְּבְחִינַת: אִזּוּ יִפְקַע בְּשַׁחַר אוֹרְךָ וְכו', בְּנ"ל:

ג וְלִדְלוֹת וּלְגָלוֹת הַמַּיִם הַנ"ל, דִּהְיִנוּ הָעֲצוֹת, לְזוֹהַ צְרִיכִין אִישׁ תְּבוּנוֹת, בְּבְחִינַת: מִיָּם עֲמֻקִּים עֵצָה בְּלֵב אִישׁ, וְאִישׁ

תְּבוּנוֹת יִדְלָנָה. וְזֶה שְׁפָתוֹב (דברים לב): כִּי גֹי אֲבָד עֲצוֹת הַמָּה, וְאִין בָּהֶם תְּבוּנָה; כִּי כְּשֵׁאִין תְּבוּנָה, עֲצוֹתוֹ אֲבוּדָה, כִּי הַתְּגִלּוֹת הַעֲצָה - עַל־יְדֵי אִישׁ תְּבוּנָה כַּנִּל.

וְאִישׁ תְּבוּנוֹת הוּא מִי שֵׁישׁ לוֹ נִשְׁמָה, בְּכַחֲנִית (איוב לב): וְנִשְׁמַת שְׂדֵי תְּבוּנִים. וְצָרִיד לְזַכֵּךְ וּלְצַחֲצַח הַנִּשְׁמָה, וְזֶה נַעֲשֶׂה עַל־יְדֵי שְׂמִמְשִׁיךְ הַמְּשַׁכֵּת רוּחַנִיּוֹת אֱלֻקוֹת לְתוֹךְ צְמֻצוּמִים, שְׁוֵה בְּחִינַת שְׂדֵי, שֶׁהוּא בְּחִינַת צְמֻצוּם, כִּי שְׂדֵי - עַל שֵׁם שְׂאֵמֵר לְעוֹלָמוֹ דִּי, (כְּמוֹבא בְּפִירִשׁ"פ' מִקֵּץ, וְע' ב"ר פ"ה ופ' מ"ו, חֲנִינָה יב), וְעַל־יְדֵי־זֶה מְצַחֲצַח הַנִּשְׁמָה. וְזֶהוּ: וְנִשְׁמַת שְׂדֵי תְּבוּנִים - שְׁעַל יְדֵי בְּחִינַת שְׂדֵי, דְּהִינּוּ הַמְּשַׁכֵּת רוּחַנִיּוֹת אֱלֻקוֹת לְתוֹךְ צְמֻצוּמִים, עַל־יְדֵי־זֶה מְצַחֲצַח הַנִּשְׁמָה, וְאִזִּי הוּא אִישׁ תְּבוּנוֹת כַּנִּל.

כִּי עַל־יְדֵי הַמְּשַׁכֵּת רוּחַנִיּוֹת אֱלֻקוֹת לְתוֹךְ צְמֻצוּמִים, דְּהִינּוּ לְתוֹךְ גּוּפִים, עַל־יְדֵי־זֶה נִכְפָּל וְנִתְרַבָּה פְּרִנְסָתוֹ, כִּי כְּשִׂמְשִׁיךְ רוּחַנִיּוֹת אֱלֻקוֹת לְתוֹךְ צְמֻצוּמִים, דְּהִינּוּ לְתוֹךְ גּוּפִים, זֶה בְּחִינַת בְּרִיאָה, כִּי נַעֲשֶׂה עִתָּה בְּרִיאָה חֲדָשָׁה עַל־יְדֵי חִבּוּר רוּחַנִיּוֹת אֱלֻקוֹת עִם הַגּוֹף וְהַצְּמֻצוּם, שְׁוֵה עֵקֶר הַבְּרִיאָה, וְאִזִּי תִּכְפָּ כְּשֶׁנַּעֲשֶׂה אִיזָה בְּרִיאָה, אִזִּי הַשֵּׁם יִתְּבַרַךְ נוֹתֵן פְּרִנְסָה תִּכְפָּ, כִּי הַשֵּׁם יִתְּבַרַךְ מְפָרְנִים מִקְרָנֵי רְאִמִּים עַד בִּיצֵי כְּנִים (ע"ז ג), וְתִכְפָּ שֵׁישׁ בְּרִיאָה, תִּכְפָּ הַשֵּׁם יִתְּבַרַךְ נוֹתֵן פְּרִנְסָה, כִּי הַנִּשְׁמָה לְכַד אֵינָה צְרִיכָה פְּרִנְסָה, וְכֵן הַגּוֹף לְכַד אֵינּוּ צָרִיד גַּם כֵּן פְּרִנְסָה, וְעֵקֶר צָרִיד הַפְּרִנְסָה הוּא רַק כְּשֶׁנִּתְחַבֵּר הַנִּשְׁמָה עִם הַגּוֹף, דְּהִינּוּ שְׂתוּפָא דְּנַפְשָׁא וּבִשְׂרָא, אִזִּי צְרִיכִין פְּרִנְסָה, וְעַל כֵּן

על־ידי שִׁמְמִשׁוּךְ רוּחַנִיּוֹת אֱלֻקוֹת לְתוֹךְ צִמְצוּמִים וְגוֹפִים, שְׁזֵה בְּחִינַת בְּרִיאָה, בְּחִינַת שְׁתוּפָא דְנִפְשָׁא וְגוֹפָא, עַל־יְדִיָּזָה נִתְרַבָּה וְנִכְפַּל פְּרִנְסָתוֹ, כִּי יִתְכַף כְּשֵׁישׁ בְּרִיאָה, נוֹתֵן הַשֵּׁם יִתְפַּרֵּךְ פְּרִנְסָה כַּנ"ל. וְזֶה בְּחִינַת (בְּרֻכּוֹת סג): כָּל הַמְּשַׁתֵּף שֵׁם שָׁמַיִם בְּצַעְרוֹ - דִּהְיֵנוּ שִׁמְמִשׁוּךְ וּמְשַׁתֵּף רוּחַנִיּוֹת אֱלֻקוֹת לְתוֹךְ הַצְּמֻצוֹם, שֶׁהוּא בְּחִינַת צַעַר, אֲזִי כּוֹפְלִין לוֹ פְּרִנְסָתוֹ, כִּי עַל־יְדִיָּזָה נִתְרַבָּה הַפְּרִנְסָה כַּנ"ל. שְׁנַאֲמַר: וְהָיָה שְׂדֵי בְּצַרְיָה, וְכֶסֶף תּוֹעֲפוֹת לָךְ. שְׂדֵי זֶה בְּחִינַת הַצְּמֻצוֹם, בְּחִינַת הַמְּשַׁכֵּת רוּחַנִיּוֹת אֱלֻקוֹת לְתוֹךְ הַצְּמֻצוֹם, בְּחִינַת מְשַׁתֵּף שֵׁם שָׁמַיִם בְּצַעְרוֹ - עַל־יְדִיָּזָה: וְכֶסֶף תּוֹעֲפוֹת לָךְ, הֵינּוּ רַבּוּי הַפְּרִנְסָה כַּנ"ל, וְעַל־יְדֵי הַפְּרִנְסָה הוּא מְצַחֵצַח נִפְשׁוֹ, כִּי אֲכִילַת הַצְּדִיק הוּא רַק בְּשִׁבִיל הַנְּשֻׁמָּה, כְּמוֹ שְׁכֶתוּב (מְשַׁלֵּי י"ג): צְדִיק אוֹכֵל לְשֹׁבַע נִפְשׁוֹ, וְשֹׁבֵיעַ הַנִּפְשׁ זֶה בְּחִינַת הַצְּחָצְחוֹת, שִׁמְצַחֵצַח נִשְׁמָתוֹ עַל־יְדֵי אֲכִילָתוֹ, בְּבְחִינַת (יִשְׁעִיָּה ג"ח): וְהִשְׁבִּיעַ בְּצַחֲצָחוֹת נִפְשָׁךְ. וְאֲזִי כְּשִׁמְצַחֵצַח נִשְׁמָתוֹ, אֲזִי הוּא אִישׁ תְּבוּנוֹת, בְּחִינַת: וְנִשְׁמַת שְׂדֵי תְּבִינִים כַּנ"ל. וְעַל־יְדִיָּזָה נִתְגַּלֵּין הָעֲצוֹת כַּנ"ל, וּמִשֵּׁם גְּדֻלָּה הָאֱמוּנָה וְכו' כַּנ"ל:

ד וְדַע, שֶׁעַל יְדֵי נְפִילַת הָאֱמוּנָה עַל־יְדִיָּזָה נַעֲשֶׂה וְנִתְחַזַּק אֱמוּנוֹת כְּזִבּוּיֹת, אֱמוּנוֹת הָעֲבוּדָה זָרָה וְכִיּוּצָא, כְּמוֹ שְׁכֶתוּב (יְחֻזְקָא כו): אִמְלֵאָה הַחֲרָבָה, כְּשֶׁזָּה קָם זֶה נוֹפֵל וְכו' (ע' מְגִלָּה ו'). כִּי עֶקֶר קִיּוּם וְחֻזְקַת אֱמוּנוֹת כְּזִבּוּיֹת הוּא מְנַפִּילַת הָאֱמוּנָה הַקְּדוּשָׁה, וְכִשְׁמַעְלִין הָאֱמוּנָה הַנְּפֹלָה, מִזֶּה נַעֲשִׂין גְּרִים,

כִּי עַל־יְדֵי שְׁנִלְקָטִין וְנִבְרָרִין נְפִילַת הָאֱמוּנָה שְׁמוֹשׁם יְנִיקַת
אֱמוּנָתָם, עַל־יְדִיזָה נַחֲלָשׁ כַּח אֱמוּנָתָם, וְאִזִּי הֵם חוֹזְרִים
לְאֱמוּנָתֵינוּ הַקְדוּשָׁה וְנַעֲשִׂין גְּרִים.

וּלְפַעֲמִים נַעֲשִׂין גְּרִים בְּכַח וּלְפַעֲמִים נַעֲשִׂין גְּרִים בְּפַעַל. הֵינּוּ,
אוּ שְׁנַעֲשִׂין גְּרִים מִמֶּשׁ בְּפַעַל, שְׁבֹאִין עִבּוּ"ם
וּמִתְגַּרְיִין, אוּ שְׁנַעֲשִׂה רַק בְּכַח, שְׁעַל יְדֵי שְׁמַעְלִין אֱמוּנָה הַנְּפוּלָה
וְנַחֲלָשׁ אֱמוּנָתָם, עַל־יְדִיזָה נִתְגַּלָּה לָהֶם בְּמָקוֹם שֶׁהֵם הָאֱמוּנָה
הַקְדוּשָׁה, וּמֵאֱמִינִים שֵׁם בְּמָקוֹם שֶׁהֵם, שֵׁישׁ יַחִיד קְדָמוֹן יִתְבַּרְךָ,
בְּבַחֲיַנַּת (מֵלֹאכִי א): בְּכָל מָקוֹם מְקַטֵּר וּמוֹגֵשׁ לְשָׁמַי . וְזֶה תְלוּי כְּפִי
חֹזֵק הָאֱמוּנָה כּוֹזְבִיּוֹת שֶׁהִיָּה מִתְחַלָּה, הֵינּוּ בְּשֶׁהָאֱמוּנָה כּוֹזְבִיּוֹת
הַיְתָה חֹזְקָה בְּתַחֲלָה, אִזִּי אַחַר כֵּךְ בְּשִׁמּוֹשְׁבֵרִין אוֹתָהּ וּמַעְלִין
הָאֱמוּנָה הַנְּפוּלָה דְקַדְשָׁה מִשֵּׁם וְנַעֲשִׂין גְּרִים, אִזִּי נַעֲשִׂין גְּרִים
בְּפַעַל מִמֶּשׁ, וּכְשֶׁהָאֱמוּנָה כּוֹזְבִיּוֹת לֹא הַיְתָה חֹזְקָה כֹּל־כֵּךְ
בְּתַחֲלָה, אִזִּי בְּשִׁנְשִׁבְרַת וּמֵהֶפְכִין אוֹתָהּ אֶל הַקְדְּשָׁה, אִזִּי אִין
נַעֲשִׂה מִמֶּנָּה רַק גְּרִים בְּכַח:

ה וְהַנְּהָה הַכָּלָל - שְׁעַל יְדֵי שְׁמַעְלִין אֱמוּנָה הַנְּפוּלָה, עַל־יְדִיזָה
נַעֲשִׂין גְּרִים, וּמַחֲמַת שְׂאֵלוֹ הַגְּרִים נַעֲשִׂין מְלַקִּיטַת
נְפִילַת הָאֱמוּנָה, עַל־כֵּן הֵם מְזִיקִין לְיִשְׂרָאֵל, בְּבַחֲיַנַּת (קְדוּשִׁין ע:):
קָשִׁים גְּרִים לְיִשְׂרָאֵל כְּסַפְחַת. סַפְחַת - הֵינּוּ מַכּוֹת, בְּחִינַת מַכּוֹת
מִפְּלָאוֹת הַנִּ"ל, שְׁנַעֲשִׂין עַל־יְדֵי נְפִילַת הָאֱמוּנָה כַּנִּ"ל, וּמַחֲמַת
שְׂאֵלוֹ הַגְּרִים נַעֲשִׂין מְלַקִּיטַת נְפִילַת הָאֱמוּנָה, עַל־כֵּן הֵם קָשִׁים
כְּסַפְחַת כַּנִּ"ל:

וְאֵלֹהֵי הַגֵּרִים הֵם מְכַנְּסִין גְּאוּהַ בְּיִשְׂרָאֵל, כִּי אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ
 זְכוּרָנָם לְבִרְכָה (חגיגה ה:): בְּמִסְתָּרִים תִּבְכְּהוּ נַפְשֵׁי מִפְּנֵי
 גּוּהַ - מִפְּנֵי גְאוּתָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל, שֶׁנִּתְּנָה לָעֶבֶד"ם. נִמְצָא שֶׁהַגְּאוּהַ
 דְּקִדְּשָׁה שֶׁל יִשְׂרָאֵל נִפְלְאָה אֵלֵיהֶם, וְעַל כֵּן כִּשְׁחוֹזְרִים עֲבוֹ"ם
 וּמִתְגַּדְּרִין, הֵם מְבִיאִין עִמָּהֶם גְּאוּהַ שֶׁהִיְתָה אֶצְלָם כַּנֶּ"ל, וּמְכַנְּסִין
 בְּיִשְׂרָאֵל גְּאוּהַ:

וְעַל־יְדֵי־זֶה נוֹטְלִין חֶרֶב הַגְּאוּהַ מִנְהִיגֵי הַדּוֹר, שְׁמִתְגָּאִים עַל
 הַדּוֹר בְּחָנָם, כִּי יֵשׁ מִנְהִיגִים, שְׁמִתְגָּהִים
 בְּרַבְּנוֹת וּמוֹשְׁלִים עַל עַם דָּל, וְהֵם מִתְגָּאִים עַל הַדּוֹר
 בְּחָנָם, כִּי לֹא נִתֵּן לָהֶם גְּדֻלָּה מִן הַשָּׁמַיִם כָּלֵל, רַק הֵם
 מִתְגָּאִים מֵעֲצָמָם עַל הַדּוֹר בְּחָנָם, וְהֵם מְקַבְּלִין חֶרֶב הַגְּאוּהַ,
 בְּכַחֲנִית (דברים לג): וְאֲשֶׁר חֶרֶב גְּאוּתָךְ - עַל־יְדֵי הַגֵּרִים הַנֶּ"ל,
 שֶׁהֵם מְכַנְּסִין גְּאוּהַ בְּיִשְׂרָאֵל כַּנֶּ"ל, וּמוֹשְׁלִים עַל עַם דָּל
 בְּחָנָם, וְיֵשׁ לָהֶם כַּח אֶפְלוֹ לְהַעֲנִישׁ אֶת מִי שְׁאִינוֹ רוֹצֵה
 לְהַכְּנִיעַ עֲצָמוֹ תַּחַת מְמוֹשְׁלָתָם, וְכֹל זֶה עַל־יְדֵי חֶרֶב הַגְּאוּהַ
 הַנֶּ"ל. וּבְאֻמַּת אֵין זֶה נִקְרָא מְעַנֵּישׁ, אֶלָּא מְזִיק, כִּי הֵן מְזִיקֵי
 עֲלָמָא. וְזֶה: קָשִׁים גֵּרִים לְיִשְׂרָאֵל כַּסְּפַחַת, בְּחִינַת סְפִיחִים
 שְׂגָדְלִים מֵאֵלֵיהֶם, הֵינּוּ שֶׁעַל יְדֵי הַגֵּרִים נוֹטְלִין גְּאוּהַ מִנְהִיגֵי
 הַדּוֹר, שְׂגָדְלִים מֵאֵלֵיהֶם, וּמִתְגָּאִין מֵעֲצָמָן עַל הַדּוֹר בְּחָנָם, כִּי
 לֹא נִתֵּן לָהֶם גְּדֻלָּה מִן הַשָּׁמַיִם כָּלֵל כַּנֶּ"ל, וְעַל כֵּן נִקְרָאִים
 גֵּרִים, עַל שֵׁם (תהלים מג): יִגְדְּרוּ עַל־יְדֵי חֶרֶב, כִּי עַל־יְדֵי הַגֵּרִים
 נַעֲשֶׂה חֶרֶב הַגְּאוּהַ כַּנֶּ"ל:

וְעַל־יְדֵי הַגָּאוּהַ שֶׁל אֱלוֹ הַמְּנַהֲיָנִי הַדּוֹר, עַל־יְדֵי־זוֹהַ יָהּ
 מְגִבְרִים תְּאוֹת נְאוּף בְּעוֹלָם, בְּבַחֲנִית (משלי ו):
 וְאִשֶׁת אִישׁ נֶפֶשׁ יִקְרָה תְצוּד, שְׁעַל יְדֵי גָאוּהַ מִתְגַּבֵּר תְּאוֹת
 נְאוּף, שֶׁהִיא בְּחִינַת חוֹתֶם דְּסִטְרָא אַחְרָא, בְּחִינַת (ויקרא טו):
 הַחֲתִים בְּשָׂרוֹ מְזוּבוֹ; כִּי עַל־יְדֵי חֶרֶב הַגָּאוּהַ דְּקַדְשָׁה מִתְגַּבְּרִים
 עַל תְּאוֹת נְאוּף, בְּבַחֲנִית (תהלים מה): חֲגוֹר חֲרָבְךָ עַל יְרֵךְ, אֲבָל
 עַל־יְדֵי חֶרֶב הַגָּאוּהַ שֶׁל אֱלוֹ הַמְּנַהֲיָנִים הֵנ"ל שְׁמֻקְבָּלִים מִהַגְּרִים
 בְּנ"ל, מִתְגַּבֵּר, חֵם וְשָׁלוֹם, תְּאוּהַ זֹו בְּנ"ל:

וְלִהְנַצִּיל מִזֶּה הוּא עַל־יְדֵי הַמְּגַנִּים שְׁבִדוֹר. כִּי יֵשׁ מְגַנֵּי אֶרֶץ,
 שֶׁהֵם מְגַנִּים עֲלֵינוֹ וּמְצִילִין אוֹתֵנוּ, כִּי יָהּ מְכַנְיַעִין
 הַחוֹתֶם דְּסִטְרָא אַחְרָא, שְׁנַעֲשֶׂה עַל־יְדֵי הַגָּאוּהַ בְּנ"ל, בְּבַחֲנִית
 (איוב מא): גָּאוּהַ אֶפִּיקוּ מְגַנִּים סְגוֹר חוֹתֶם צַר, שֶׁהֵם סוֹגְרִין
 וּמְכַנְיַעִין חוֹתֶם דְּסִטְרָא אַחְרָא, שֶׁהִיא בְּחִינַת תְּאוּהַ הֵנ"ל,
 שְׁנַעֲשֶׂה עַל־יְדֵי גָאוּהַ בְּנ"ל.

וְעַל־יְדֵי שֶׁהֵם מְכַנְיַעִין זֹאת הַתְּאוּהַ, שֶׁהוּא בְּחִינַת חוֹתֶם
 דְּסִטְרָא־אַחְרָא, עַל־יְדֵי־זוֹהַ נַעֲשֶׂה בְּחִינַת תְּפִלִּין, מַחֲזִין,
 שֶׁהֵם בְּחִינַת חוֹתֶם דְּקַדְשָׁה, בְּחִינַת (שה"ש ח): שִׁמְנֵי כַחוֹתֶם עַל
 לְבָבְךָ כַחוֹתֶם עַל זְרוּעֶךָ (ע' תי' א' ותי' כ"ב). כִּי עֶקֶר תְּקוּן הַמַּחֲזִין -
 עַל־יְדֵי שְׁבִירַת תְּאוֹת נְאוּף, כִּי עֶקֶר הַמַּחֲזִין עַל־יְדֵי לַחֹת הַגּוּף, כִּי
 הַמַּחֲזִין הוּא כְּמוֹ נֵר דּוֹלֵק, וְהַלַּחֹת שְׁבִינֵי הֵם עוֹלִין לְהַמַּחֲזִין,
 וְנַעֲשִׂין שְׁמָנִים אֶל הַמַּחֲזִין. נִמְצָא שְׁעֶקֶר הַמַּחֲזִין - עַל־יְדֵי לַחֹת
 וְשְׁמֻנִית הַגּוּף. עַל־כֵּן עַל־יְדֵי שְׁמֻכְנֵינֵי תְּאוֹת נְאוּף, וְאִין יוֹצְאִין

לחות וְשִׁמְנוּנֵי הַגּוֹף לַחוּץ, עַל־יְדֵי־זֶה עוֹלֵין הַלְּחוֹת אֶל הַמֶּחֶ
וְנַעֲשֶׂה שְׂמָנִים, שָׁזָה עֵקֶר הַמַּחִין. עַל־כֵּן עַל־יְדֵי הַמְּגִנִים הַנִּלְ
שָׁמְכֵנִיעִין תְּאֻוָּה זֶה, עַל־כֵּן הֵם עוֹשִׂין עַל־יְדֵי־זֶה בְּחֵינֵת תְּפִלִּין,
מַחִין, כַּנִּלְ, כִּי הֵם מַעֲלִין לַחֹת הַגּוֹף מִבְּחֵינֵת הַחֲתִים בְּשָׂרוֹ,
וְעוֹשִׂין מִזֶּה מַחִין, בְּחֵינֵת תְּפִלִּין, כִּי תְּפִלִּין הֵם הַתְּנוּצָצוֹת הַמַּחִין.

וְעַל־כֵּן נִקְרָאוּ הַתְּפִלִּין יָקָר, כְּמוֹ שְׂאֲמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנָם
לְבִרְכָה (מגילה טז:): וְיָקָר - אֵלּוּ תְּפִלִּין, כִּי הַתְּפִלִּין

נַעֲשִׂין עַל־יְדֵי תְּקוּן תְּאֻוֹת גְּאוֹף, שֶׁהִיא בְּחֵינֵת: אִשֶׁת אִישׁ נֶפֶשׁ
יִקְרָה תְּצוּדָה, כַּנִּלְ. וְעַל כֵּן נִקְרָאִין הַתְּפִלִּין פְּאָר, כִּי נַעֲשִׂין עַל־יְדֵי
תְּקוּן הַגְּאוֹוָה וְהַתְּפִאָרוֹת, שְׂמִכְבִּיאִין הַגְּרִים כַּנִּלְ.

וְזֶה בְּחֵינֵת (שמות ג): וּמִשָּׁה הָיָה רַעָה - מִשָּׁה הוּא הַדַּעַת,
בְּחֵינֵת מַחִין, תְּפִלִּין, הוּא רוּעָה דְקַדְשָׁה, הַפֶּךָ רוּעָה זִנּוּת
(משלי כט). וְזֶה בְּחֵינֵת שְׂבָעָה רוּעִים דְקַדְשָׁה, בְּחֵינֵת מִשָּׁה הָיָה
רוּעָה, בְּחֵינֵת תְּפִלִּין, שִׁין שֶׁל שְׁלֹשָׁה רְאִשִׁים, שִׁין שֶׁל אַרְבָּעָה
רְאִשִׁים, שֶׁהֵם בְּחֵינֵת שְׂבָעָה רוּעִים הַנִּלְ.

וְזֶה בְּחֵינֵת שְׂדֵי שֶׁל תְּפִלִּין, זֶה בְּחֵינֵת הַצְּמִצּוּם, שְׂצָרִיד כֹּל
אֶחָד וְאֶחָד לְצִמְצִים אֶת מַחוֹ וְשִׁכְלוֹ, שֶׁלֹּא לְהַנִּיחַ אֶת הַמֶּחֶ
לְצִאֵת חוּץ לְגִבּוֹל שִׁישׁ לוֹ, שֶׁלֹּא יִהְיֶה מִשׁוֹטְט הַמֶּחֶ בְּמָה שְׂאִין
לוֹ רְשׁוֹת לְפִי מְדַרְגָּתוֹ, בְּבְחֵינֵת (חגיגה יג): בְּמִפְּלֵא מִמֶּךָ אֵל
תְּדַרְשׁ, בְּמִכְסֵה מִמֶּךָ אֵל תְּחַקֵּר, שְׁזָהוּ בְּחֵינֵת שְׂדֵי, בְּחֵינֵת
צְמִצּוּם, כִּי שְׂדֵי - שִׁישׁ דִּי בְּאַלְקוֹתוֹ לְכָל בְּרִיָּה (כמובא בפיורש"י פ'
ד), הִנְנוּ שְׂפָל בְּרִיָּה יֵשׁ לוֹ דִּי וְגִבּוֹל בְּאַלְקוֹתוֹ יִתְּבַרְךָ, שְׂאֲסוֹר

לו לַיֵּלֶךְ בְּשִׁבְלוֹ בִּי אִם עַד הַגְּבוּל, לֹא יוֹתֵר, בִּי כָּל אֶחָד וְאֶחָד
 יֵשׁ לוֹ גְּבוּל וְצִמְצוּם בְּשִׁבְלוֹ לְפִי עֶרְבוּ, שְׂאֵפְלוּ בְּקִדְשָׁה אִסוּר לוֹ
 לְיֵצֵאת חוּץ לַגְּבוּל שְׂיֵישׁ לוֹ, בְּחִינַת: בְּמִפְלֵא מִמָּדָּךְ אֶל תִּדְרֹשׁ וְכוּ',
 בְּחִינַת (שמות יט): פֶּן יִהְרָסוּ אֶל ה' לְרֵאוֹת וְכוּ'). וְזֶה בְּחִינַת (שם
 לג): וְשָׁמְתִיךָ בְּנִקְרַת הַצּוּר, הַנֶּאֱמָר בְּמִשְׁחָה, בְּעַת שְׂזִכָּה לְרֵאוֹת
 וּלְהַשְׁיֵיג מִה שֶׁהַשְׁיֵיג, הֵינּוּ שֶׁהִבְטִיחוּ הַשֵּׁם יִתְפָּרֵד לְהִגֵּן עָלָיו,
 שְׂיִהְיֶה נִסְתָּר בְּנִקְרַת הַצּוּר, דְּהֵינּוּ בְּחִינַת צִמְצוּם, שְׂלֹא יֵצֵא
 הַמּוֹחַ לְשׁוּמַט חוּץ לַגְּבוּל שֶׁהִיָּה לוֹ:

ח וְעַל־יְדֵי־זֶה נַעֲשִׂין דְּבוּרִים בְּשָׂרִים, לְהַחֲיוֹת וּלְהַשִּׁיב אֶת
 הַנְּשָׁמוֹת הַנְּפוּלוֹת, בִּי יֵשׁ נְשָׁמוֹת שֶׁנִּפְּלוּ,
 שְׂצָרִיבִין לְהַחֲיוֹת וּלְהַשִּׁיב אוֹתָם בְּכָל מִינֵי מַטְעָמִים הַמְּשִׁיבִין אֶת
 הַנְּפֵשׁ, בְּבְחִינַת (שה"ש ב): סִמְכוּנֵי בְּאִשִּׁישׁוֹת, רְפָדוּנֵי בְּתַפּוּחִים,
 בִּי חוֹלַת אֶהְבֶּה אָנִּי; וְעַל־יְדֵי תִקּוֹן וְזִכּוֹן הַמּוֹחִין, שֶׁנַּעֲשֶׂה עַל־יְדֵי
 מְגִינֵי אֶרֶץ כְּנָ"ל, מִזֶּה נַעֲשֶׂה אֲמָרוֹת מְהוֹרוֹת לְהַחֲיוֹתָם. בִּי עֶקֶר
 הַתְּגִלוֹת הַמּוֹחַ הוּא בְּהַדְּבוּר, כְּמוֹ שְׂכָתוּב (משלי ב): מִפְּיו דַעַת
 וּתְבוּנָה. וְעַל פֶּן כְּשֶׁהַמּוֹחִין זָכִים, נַעֲשִׂין דְּבוּרִים בְּשָׂרִים, וּבְהֵם
 מְשִׁיבִין אֶת הַנְּשָׁמוֹת הַנְּפוּלוֹת, בְּבְחִינַת (שם כו): שְׂבַעָה מְשִׁיבֵי
 טַעַם, הֵינּוּ עַל־יְדֵי תַפְלִין מוֹחִין שֶׁהֵם בְּבְחִינַת שְׂבַעָה רוּעִים, עַל
 יָדָם נַעֲשִׂין שְׂבַעָה מְשִׁיבֵי טַעַם, הֵינּוּ בְּחִינַת דְּבוּרִים בְּשָׂרִים
 הַנְּ"ל, שֶׁבָּהֶם מְשִׁיבִין הַנְּשָׁמוֹת שֶׁנִּפְּלוּ, שֶׁהֵם בְּחִינַת (שם כד):
 שְׂבַע יְפוֹל צְדִיק וְקָם. וְזֶהוּ בְּחִינַת (תהלים יב): אֲמָרוֹת ה' אֲמָרוֹת
 מְהוֹרוֹת מִזְקֵק שְׂבַעָתַיִם; הֵינּוּ בְּחִינַת הָאֲמָרוֹת מְהוֹרוֹת שֶׁנַּעֲשִׂין

על־ידי זכור המחין, בחינת תפלין שהם בחינת שבועה רועים, שעל־ידי־זה נעשה שבועה משיבי טעם כנ"ל, וזהו: מזקק שבועתים, כנ"ל:

ט וזה בחינת חלום על־ידי מלאך, כי אלו המאמרות מהורות הם בחינת מלאך, בחינת חלום על־ידי מלאך, כי הדבור הוא הרשימה של המח, כי מה שנרשם ונעלם במח, נחקק ונרשם בהדבור, וכשהמחין זכיר, שעל־ידי־זה נעשין אמרות מהורות כנ"ל, אזי גם כשנסתלק המח בשעת שנה, ואין נשאר רק הרשימה של המח, שהוא בחינת דבור, אזי גם הרשימה זכה, בבחינת חלום על־ידי מלאך. וזה בחינת שאחר הסתלקות משה בא שר צבא ה' ואמר: עתה פאתי (יהושע ה). הסתלקות משה זה בחינת הסתלקות הדעת, בחינת שנה, שאז הדעת מסתלק, ואין נשאר רק הרשימו, אזי הוא בחינת: ויאמר וכי' אני שר צבא ה', דהינו מלאך, עתה פאתי, כי אז נשאר הרשימו בבחינת מלאך, בחינת חלום על־ידי מלאך כנ"ל:

וזה בחינת: ה' יתן אמר המבשרות צבא רב (תהלים סח). ה' יתן אמר - זה בחינת אמרות מהורות הנ"ל, בחינת הרשימה של המח שזה בחינת מלאך כנ"ל. וזהו: המבשרות צבא רב - הינו מלאכים כנ"ל.

וזה בחינת מה שמוכא בכתבי האר"י ז"ל, שצבאות הוא הנעלם של שדי, כי הנעלם של שין דלת יוד הוא בגימטריא צבאות עם הפולל, כמבאר שם. הינו שהנעלם של

שִׁדְי, דְּהִינּוּ בְּשִׁבְחֵינִת שִׁדְי שְׁהוּא הַמּוֹחִין נִסְתַּלַּק, בְּחֵינִת
הַסְתַּלְקוֹת הַמּוֹחִין בְּשַׁעַת שְׁנָה, וְאִין נִשְׁאָר רַק הַרְשִׁימוּ, שְׁהוּא
בְּחֵינִת נַעְלָם שֶׁל שִׁדְי, אֲזִי זֹאת הַרְשִׁימוּ שְׁהִיא בְּחֵינִת נַעְלָם שֶׁל
שִׁדְי, הִיא בְּבְחֵינִת צְבָאוֹת, בְּחֵינִת מְלֹאךְ כְּנ"ל.

וְזֶה בְּחֵינִת (דניאל ז): וְשַׁעַר רֵאשִׁיָּה כַּעֲמַר נִקָּא. שְׁעַר רֵאשִׁיָּה זֶה
בְּחֵינִת הַתְּנוּצָצוֹת הַמּוֹחִין, כִּי הַשְּׁעָרוֹת יוֹצְאִין מִן הַמּוֹחִין,
וּכְשֶׁהַמּוֹחִין נִקְיִים וְזָכִים, אֲזִי נַעֲשֶׂה גַם מִהַרְשִׁימוּ בְּחֵינִת מְלֹאךְ.
וְזֶהוּ: כַּעֲמַר נִקָּא. עֲמַר רֵאשִׁי תְבוֹת: עֲשֶׂה מְלֹאכֵי ר'וֹחוֹת
(תהלים קד), בְּחֵינִת מְלֹאכִים, שְׁנַעֲשִׂין עַל־יְדֵי הַרְשִׁימוּ, בְּשִׁבְחֵינִת
נִקְיִים וְזָכִים כְּנ"ל. אֲבָל כְּשֶׁאִין הַמּוֹחִין נִקְיִים וְזָכִים, אֲזִי נַעֲשֶׂה
מִבְּחֵינִת שְׁעָרוֹת בְּחֵינִת (ישעיה יג): וְשַׁעֲרִים יִרְקְדוּ שָׁם, בְּחֵינִת
חֲלוֹם עַל־יְדֵי שֵׁד.

וְזֶה בְּחֵינִת אָדָם וּבְהֵמָה, בְּחֵינִת חֲלוֹם עַל־יְדֵי מְלֹאךְ וְחֲלוֹם
עַל־יְדֵי שֵׁד. כִּי חֲלוֹם עַל־יְדֵי מְלֹאךְ זֶה בְּחֵינִת אָדָם, בְּחֵינִת
(בראשית א): נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ כְּדְמוּתֵנוּ. כְּדְמוּתֵנוּ - זֶה כַּחַ
הַמְדָּמָה, שְׁהוּא בְּצַלְמֵנוּ, בְּבְחֵינִת מְלֹאךְ, בְּחֵינִת חֲלוֹם עַל־יְדֵי
מְלֹאךְ, כִּי בְּשַׁעַת שְׁנָה הַמּוֹחַ מִסְתַּלַּק, וְאִין נִשְׁאָר רַק בְּחֵינִת כַּחַ
הַמְדָּמָה, וּכְשֶׁהַמּוֹחִין זָכִים, אֲזִי גַם הַכַּח הַמְדָּמָה שְׁנִשְׁאָר הוּא
בְּבְחֵינִת מְלֹאךְ, בְּחֵינִת: כְּדְמוּתֵנוּ בְּצַלְמֵנוּ - שְׁהַכַּח הַמְדָּמָה הוּא
בְּצַלְמֵנוּ, בְּבְחֵינִת מְלֹאךְ כְּנ"ל, בְּחֵינִת חֲלוֹם עַל־יְדֵי מְלֹאךְ, וְזֶה
בְּחֵינִת אָדָם, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב: נַעֲשֶׂה אָדָם וְכו'. אֲבָל חֲלוֹם עַל יְדֵי
שֵׁד זֶה בְּחֵינִת בְּהֵמָה, בְּבְחֵינִת (חבקוק ב): וְשֵׁד בְּהֵמוֹת יִחִיתֵן.

וְזֶה בְּחִינַת (תהלים מט): אָדָם בִּיקָר בַּל יִלִּין - הֵינּוּ בְּשֵׂאֵינוּ לָן
 וַיִּשֶׁן בִּיקָר, בְּבַחֲיַנַת תְּפִלִּין כַּנ"ל, הֵינּוּ שֵׂאֵינוּ מִזִּבְחַת הַמִּזְבֵּחַ
 בְּבַחֲיַנַת תְּפִלִּין, אֲזוּי: נִמְשָׁל בְּבַחֲמוֹת נְדָמוּ - הֵינּוּ אִזּוּ הַפֶּחַ
 הַמְדָּמָה, בְּבַחֲיַנַת בְּהֵמָה, בְּחִינַת חֵלוֹם עַל־יְדֵי שָׂד, שְׂזָה בְּחִינַת
 בְּהֵמָה כַּנ"ל. וְזֶה אוֹתוֹת מִלְּאֲדָרָא רָאשֵׁי תִבּוֹת: כִּי לְאֵלֶקִים
 מְגַנֵּי אֶרֶץ (שם מז); כִּי עַל־יְדֵי מְגַנֵּי אֶרֶץ נַעֲשֶׂה הַמְּלֶאֶךָ, עַל־יְדֵי
 שְׂמֻתְקַנִּין הַמִּזְבֵּחַ וְהַתְּפִלִּין כַּנ"ל, שְׂעַל־יְדֵי־זֶה נַעֲשֶׂה בְּחִינַת חֵלוֹם
 עַל־יְדֵי מִלְּאֲדָרָא כַּנ"ל:

י אַבֵּל יֵשׁ גַּם לְהַמְאָכְלִים חֵלֶק בְּחֵלוֹם, כִּי מִן הַמְאָכְלִים
 עוֹלִים עֲשָׂנִים אֶל הַמַּח, וְנִצְטִיִּרִין מֵהֶם חֵלוֹמוֹת בִּשְׂנָה.
 עַל־כֵּן צְרִיכִין לְחֻזַק אֶת הַמְּלֶאֶךָ, כִּדֵּי שְׂלֵא יִהְיֶה נִפְגָּם הַחֵלוֹם
 עַל־יְדֵי הַמְאָכְלִים, כִּי כְּשֵׂאִין חֻזֹק בְּהַמְּלֶאֶךָ, אֲזוּי נִפְגָּם הַחֵלוֹם
 עַל־יְדֵי הַמְאָכְלִים, בְּבַחֲיַנַת חֵלוֹם עַל־יְדֵי שָׂד, חֵם וְשָׁלוֹם: כִּי
 יֵשׁ שְׂבָעָה אִיקְלִימִים, וְעַל כָּל אִיקְלִים יֵשׁ מִלְּאֲדָרָא מְמַנָּה, בְּחִינַת
 (זכריה ד): שְׂבָעָה עֵינֵי ה' הֵמָּה מְשׁוֹטְטִים בְּכָל הָאָרֶץ, וְעַל כֵּן
 בְּכָל אִיקְלִים גְּדֻלִים פְּרוֹת אַחֲרִים, כִּפִּי הַמְּמַנָּה, וְעַל כֵּן הֵם
 נִחְלָקִים לְשְׂבָעָה אִיקְלִימִים, בְּנֶגֶד בְּחִינַת שְׂבָעָה רוּעִים, שְׂהֵם
 בְּחִינַת תְּפִלִּין, שְׂמִשְׁשֵׁם נַעֲשִׂין בְּחִינַת הַמְּלֶאֶכִים כַּנ"ל; וְהַשְּׂפַע
 כְּשִׁיזְרָדָת, מְקַבֵּל אוֹתָהּ תְּחִלָּה הַמְּלֶאֶךָ הַמְּמַנָּה שֵׁם, וְאַחַר כֵּךְ
 יוֹרְדָת דְּרָךְ הַשְּׂדִים הַשׁוֹכְנִים בְּאוֹיֵר, שְׂהֵם מְקַבְּלִים אֶת הַשְּׂפַע
 בְּדָרְךְ מַעְבֵּר לְבַד, וְאִין יוֹנְקִים מְמַנָּה רַק כִּדֵּי חֵייתָם לְבַד,
 וְאַחַר כֵּךְ יוֹרְדָת הַשְּׂפַע לְמַטָּה, לְאוֹתוֹ הַמְּקוֹם וְהַשְּׂדָה שְׂהַשְּׂפַע

הולכת לשם, ואחר כך מקבל המלך את השפע, בבחינת (דניאל ד): אנת הוא מלכא וכו', שנאמר שם על האילן דמזון לכלא ביה וכו'. וזה בחינת (קהלת ה): מלך לשדה נעבר, שהמלך מקבל השפע מן השדה, דהינו כשהשפע באה למטה, אז מקבל אותה המלך.

ובל אלו מקבלין מבחינת שדי, ועל פן כלם נקראים על שם שדי, כי שד - על שם שד"י, וכן שדה - על שם שדי, וכן העובר השדה נקרא על שם שדי, כמו שכתוב (ישעיה כח): יפתח וישדד אדמתו. וכשבחינת המלאך חזק, אזי אין השדים מקבלין השפע רק דרך מעבר לבד, ואין יונקים ממנה רק פדי חיותם לבד. אבל כשנחלש, חס ושלום, פח המלאך, אזי הם מקבלין לעצמן פח המלאך, ואזי המאכלים הגדלים על ידם, נתערב בהן פח הש"ד, כי הם קבלו לתוכן ממש את פח המלאך. נמצא כשגדלים המאכלים, הם גדלים עלידי תערבת פח הש"ד, וכשאובלין אלו המאכלים, נעשה מהם חלום עלידי שד, חס ושלום, ולא זו אף זו, כי גם הם יכולין לטמא את האדם, חס ושלום, בשנה בפמאה הידוע, חס ושלום, כי המלאך הוא בחינת אש, כמו שכתוב (יחזקאל א): מראיהם כגחלי אש בוערות כמראה הלפידים, וכשנחלש פח המלאך, ואזי השדים מקבלין לעצמן פח המלאך, אזי הם מחממין עלידי האש הזה ומטמאין, חס ושלום, בפמאה הנ"ל. ועל פן צריכין לחזק את המלאך.

וְחִזּוּק הַמְּלֶאֶךָ הוּא עַל־יְדֵי שְׂמֹחָה, בְּבַחֲיַנֵּת (משלי טו): לֵב שְׂמֹחַ יֵיטֵב פָּנִים, זֶה בְּחִיַּנֵּת הַמְּלֶאֶךָ, בְּחִיַּנֵּת (ישעיה סג): וּמְלֶאֶךָ פָּנָיו הוֹשִׁיעֵם - שְׂנַתְחִזֵּק עַל־יְדֵי לֵב שְׂמֹחַ. וְעַל פֶּן מְקוֹם הַמְּלֶאכִים נִקְרָא שְׂחָקִים עַל שֵׁם שְׂחֹק וְשְׂמֹחָה, כִּי עֵקֶר חִזּוּק הַמְּלֶאכִים - עַל־יְדֵי שְׂמֹחָה כַּנִּל:

וְזֶה בְּחִיַּנֵּת הַשְּׂמֹחָה שֶׁל תְּפִלִּין, כְּמוֹ שְׂאֲמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנוּם לְכַרְכָּה, שְׂרָב (דְּמִיָּה) הָיָה בְּדַח טוֹבָא, וְאָמַר: תְּפִלִּין קָא מְנַחֵנָּא (ברכות ל, ועיין תר"י שם). הֵינּוּ, כִּי עַל־יְדֵי תְּפִלִּין מַחִין נַעֲשֶׂה בְּחִיַּנֵּת הַמְּלֶאֶךָ כַּנִּל, וְעַל פֶּן צְרִיךְ שְׂמֹחָה כְּדֵי לְתַן חִזּוּק לְהַמְּלֶאֶךָ כַּנִּל.

וְעַל־כֵּן כְּשֶׁחָלַם לְאָדָם חֵלוֹם לֹא טוֹב, הִתְקוּן הוּא תַעֲנִית, כִּי תַעֲנִית הוּא בְּחִיַּנֵּת שְׂמֹחָה, כְּמוֹ שְׂפָתוֹב (תהלים ז): שְׂמֹחָנוּ כִּימוֹת עֲנִיתָנוּ, שְׁעַל יְדֵי תַעֲנִית נַעֲשֶׂה שְׂמֹחָה, וְעַל־יְדֵי הַשְּׂמֹחָה נוֹתְנִין חִזּוּק לְהַמְּלֶאֶךָ וּמְתַקְנִין וּמְכַנְיְעִין אֶת בְּחִיַּנֵּת הַחֵלוֹם רָע, שֶׁהוּא בְּחִיַּנֵּת חֵלוֹם עַל־יְדֵי שֵׁד, שְׂבֵא עַל־יְדֵי שְׂאִין חִזּוּק בְּהַמְּלֶאֶךָ כַּנִּל. וְעַל פֶּן מִי שְׂאִין רוֹצֵה לְהִתְעַנּוֹת עַל הַחֵלוֹם, אוֹמְרִים לוֹ הַמִּיטִיבִין: לֵךְ אֲכַל בְּשְׂמֹחָה לְחֻמֶּךָ, (קהלת ט) הֵינּוּ שְׂיִהְיֶה אֲכִילְתוֹ בְּבַחֲיַנֵּת שְׂמֹחָה, שְׁעַל־יְדֵיֶיהָ מַחֲזִיק אֶת הַמְּלֶאֶךָ וּמְכַנְיֵעַ אֶת הַשְּׂדִים, שְׁעַל יָדָם נִתְקַלְקַל הַחֵלוֹם עַל־יְדֵי הַמַּאֲכָלִים כַּנִּל:

וְעֵקֶר חִזּוּק הַמְּלֶאֶךָ הוּא בְּנִיסָן, כִּי נִיסָן רֹאשׁ הַשָּׁנָה לְמַלְכִים (ר"ה ב.), וְאֵן נִתְחַדֵּשׁ כָּל הַהִתְמַנּוֹת שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד,

וְאִזּוּ נֹתְנֵינּוּ לְכָל הַמְּלָאכִים הַהִתְמַנּוֹת שְׁלָהֶם, וְאִזּוּ נִתְחַדֵּשׁ
הַרְצוֹן שֶׁל הַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ, בְּחִינַת (דניאל ד'): וּכְמִצְבִּיָּה עֶבֶד בְּחִיל
שְׂמִיָּא; כִּי אִזּוּ נֹתְנֵינּוּ לְכָלֶם הַהִתְמַנּוֹת שְׁלָהֶם כְּרִצּוֹנוֹ יִתְבַּרְךָ,
וְאִזּוּ יֵשׁ לַהַמְּלָאכִים שְׂמִיָּה וְנִתְחַזְּקִין. כִּי אִזּוּ, בְּנִיסוֹן, הוּא זְמַן
הַגְּאֻלָּה, כִּי בְּנִיסוֹן נִגְאָלוּ, וְזֶה יְדוּעַ, שֶׁעֵקֶר גְּלוּת מִצְרַיִם הָיָה
לְתַקּוֹן חֲטָא אָדָם הָרָאשׁוֹן, שֶׁהָיוּ שְׂדִים מְחַמְּמִין אוֹתוֹ וְהוֹלִיד
שִׂדְיָן וְכו' (ערוכין יח: ב"ר פ' כ'), וְהַחֲמוּם הוּא עַל־יְדֵי חֲלִישׁוֹת
הַמְּלָאךְ כַּנ"ל, וּמְחַמֵּת זֶה הָיָה גְלוּת מִצְרַיִם; וּבְנִיסוֹן נִגְאָלוּ,
וְנִתְתַקְּנוּ חֲטָא אָדָם הָרָאשׁוֹן אִזּוּ. נִמְצָא שְׂבִינְסוֹן נִתְחַזַּק כַּח
הַמְּלָאךְ, שֶׁזֶּה בְּחִינַת תַּקּוֹן חֲטָא אָדָם הָרָאשׁוֹן, שְׁנִתְתַקְּנוּ בְּנִיסוֹן,
בְּעַת גְּאֻלַּת מִצְרַיִם כַּנ"ל. וְזֶה שְׂפָתוֹב (שְׁמוֹת ז'): וְהוֹצֵאתִי אֶת
צְבָאתִי - בְּחִינַת מְלָאכִים, שִׁיְצְאוּ וְנִגְאָלוּ בְּנִיסוֹן. כִּי אִזּוּ נִתְחַזְּקוּ
וְנִתְתַקְּנוּ כַּנ"ל. וְעַל כֵּן עֵקֶר הַתְּחַדְּשׁוֹת הַרְצוֹן, בְּחִינַת:
וּכְמִצְבִּיָּה עֶבֶד בְּחִיל שְׂמִיָּא, הוּא בְּנִיסוֹן, כִּי אִזּוּ הוּא זְמַן תַּקּוֹן
וְחִזּוּק שְׁלָהֶם כַּנ"ל. אֲבָל גַּם בְּכָל הַשָּׁנָה יְכוּלִין לְחַדֵּשׁ הַרְצוֹן
עַל־יְדֵי הַשְּׂמִיָּה, כִּי עַל־יְדֵי הַשְּׂמִיָּה נֹתְנֵינּוּ חִזּוּק בְּהַמְּלָאכִים
כַּנ"ל, וְאִזּוּ נִתְעוֹרֵר שְׂמִיָּה בְּהַמְּלָאכִים כְּאִלּוּ נִתְחַדֵּשׁ הַרְצוֹן,
בְּחִינַת: וּכְמִצְבִּיָּה עֶבֶד בְּחִיל שְׂמִיָּא, בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם, כְּאִלּוּ קִבְּלוּ
הַהִתְמַנּוֹת שְׁלָהֶם בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם. אֲבָל עֵקֶר הַתְּחַדְּשׁוֹת הַרְצוֹן
הוּא בְּנִיסוֹן, וְאִזּוּ הוּא עֵקֶר חִזּוּק שְׁלָהֶם. וְאִזּוּ בְּנִיסוֹן הָיָה רְאוּי
שִׁיתְבַּטֵּל הַטְּמֵאָה הַנ"ל לְגַמְרֵי, מֵאַחַר שְׁנִתְתַקְּנוּ וְנִתְחַזַּק כַּח
הַמְּלָאךְ, כַּנ"ל:

י"א אַבֵּל יִשׁ שָׁבָא טַמְאָה הֵנָּה לְמַבְחִינָה אַחֲרֶת. כִּי דַע, שְׁעַל יְדֵי רַבָּנִים וְדִינִים שְׂאִינִם כְּשָׂרִים, שְׁעוֹשִׁין עוֹוֹת הַדִּין, עַל־יְדֵי־זוֹה בָּא טַמְאָה הֵנָּה לְ, חֶס וְשָׁלוֹם, כִּי עַל־יְדֵי עוֹוֹת הַמְּשַׁפֵּט, שֶׁהוּא בְּחִינַת (תהלים קכב): כְּסֹאוֹת לְמִשְׁפֵּט, נוֹפְלִין בְּחִינַת אֶהְבֹּת מִן הַמְּרַכְבָּה, כִּי כְּסֹאוֹת לְמִשְׁפֵּט, שֶׁהוּא בְּחִינַת הַמְּרַכְבָּה, שֶׁם הוּא בְּחִינַת אֶהְבָּה קְרוּשָׁה, בְּבְחִינַת (שה"ש ג): מְרַכְּבוֹ אֲרַגְמוּ, תוֹכוֹ רְצוּף אֶהְבָּה מִבְּנוֹת יְרוּשָׁלַיִם. וְכִשְׁנַפְנָם הַמְּרַכְבָּה, בְּחִינַת כְּסֹאוֹת לְמִשְׁפֵּט, עַל־יְדֵי עוֹוֹת הַדִּין - אֲזִי נוֹפְלִים מִשָּׁם אֶהְבֹּת נְפִילוֹת, וְעַל־יְדֵי הָאֶהְבֹּת הַנְּפִילוֹת בָּא, חֶס וְשָׁלוֹם, הַחֲמוּם וְהַטַּמְאָה הֵנָּה לְ.

וְעוֹוֹת הַמְּשַׁפֵּט נַעֲשֶׂה עַל־יְדֵי בְּחִינַת תְּפִלִּין רָעִים. כִּי יִשׁ בְּחִינַת תְּפִלִּין, מַחִין, שֵׁישׁ בָּהֶם פְּסֻלַּת, כִּי הַתְּפִלִּין מַחִין נַעֲשִׂין עַל־יְדֵי שְׁמַעְלִין הַלְּחוֹת וְשִׁמְנוּנִית הַגּוֹף מִבְּחִינַת הַחֲתִים בְּשָׂרוֹ לְבְּחִינַת חוֹתֶם דְּקִדְשָׁה, בְּחִינַת תְּפִלִּין מַחִין כְּנִ"ל. וְיִשׁ לְחוֹת שְׁצָרִיכִין לְצֵאתָ, בְּבְחִינַת טַפַּת עֵשׂוֹ וְיִשְׁמַעְעָאֵל, וְכִשְׁמַעְעָלִין בְּחִינַת אֱלוֹ הַשְּׁמַנּוּנִית מִבְּחִינַת הַחֲתִים בְּשָׂרוֹ אֵל הַמּוֹחַ, אֲזִי נִתְעַרַב פְּסֻלַּת בְּהַמּוֹחִין וְהַתְּפִלִּין, וְעַל־יְדֵי־זוֹה נַעֲשֶׂה קְלָקוּל הַמְּשַׁפֵּט, בְּבְחִינַת (חבקוק א): רָשַׁע מִכְּתוּר אֶת הַצְּדִיק; הֵינּוּ הַפְּסֻלַּת שְׁמַתְעַרַב וּמְסַבֵּב אֶת הַמּוֹחַ, עַל־יְדֵי שְׁמַעְעָלִין בְּחִינַת טַפַּת עֵשׂוֹ וְיִשְׁמַעְעָאֵל אֵל הַמּוֹחַ, עַל־יְדֵי־זוֹה נִתְקַלְקַל הַמְּשַׁפֵּט. וְזוֹהוּ: עַל־כֵּן יֵצֵא מִשְׁפֵּט מְעַקֵּל, הֵינּוּ קְלָקוּל הַמְּשַׁפֵּט כְּנִ"ל, כִּי הַמְּשַׁפֵּט - עַל־יְדֵי הַמּוֹחַ, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב בְּשִׁלְמוֹה (מלכים א

ג): כִּי רָאוּ כִּי חֲכַמַת אֱלֹקִים בְּקִרְבוֹ לַעֲשׂוֹת מִשְׁפָּט. וְעַל כֵּן בְּשִׁנְפָּנָם הַמִּזְחָה, נִתְקַלְקַל הַמִּשְׁפָּט. וְעַל־יְדֵי קִלְקוּל הַמִּשְׁפָּט, בְּחִינַת מִשְׁפָּט מְעַקֵּל, עַל־יְדֵי־זוּהָ בָּא, חֵם וְשִׁלּוּם, מִמָּאָה הַנִּלְלָה, כַּנִּלְלָה. וְזוּהָ מְעַקֵּל, אוֹתִיּוֹת עֲמֹלֵק, שְׁעַל יְדוֹ בָּא הַטְּמֵאָה הַנִּלְלָה, בְּבַחֲיִנַת (דברים כה): אֲשֶׁר קִרְדָּ בַדְרָךְ. וְזוּהוּ (במדבר כד): וַיֵּרָא אֶת הַקִּינִי - וַיֵּרָא אֶת עֲמֹלֵק, שֶׁהֵם סְמוּכִים זֶה לָזֶה בַּתּוֹרָה, כִּי מִמָּאָה הַנִּלְלָה, שֶׁהִיא טְמֵאֵת עֲמֹלֵק, הִיא בָּאָה עַל־יְדֵי גֵרִים, כְּכֹל הַמְּבֹאֵר לְמַעֲלָה. וְזוּהָ בְּחִינַת מִרְאָה בַּחֲלוּם (כְּמוֹ שְׁקוֹרֵין זֹאת הַטְּמֵאָה "מִרְאִין"). מִרְאָה רְאִישֵׁי תְבוֹת: ר'שֵׁעַ מ'כְּתִיר א'ת ה'צְדִיק, שְׁעַל־יְדֵי־זוּהָ בָּא טְמֵאָה זֹו כַּנִּלְלָה, עַל־יְדֵי שְׁנַעֲשֵׂה עוֹוֹת הַמִּשְׁפָּט כַּנִּלְלָה:

יב וְאִזִּי כְּשֶׁבֵּא טְמֵאָה הַנִּלְלָה עַל־יְדֵי עוֹוֹת הַמִּשְׁפָּט, אִין תְּקוּן רַק עַל־יְדֵי קִשּׁוּר הַמְּרַפְּכָה, שְׁצָרִיכִין לְקִשּׁוּר הַמְּרַפְּכָה, בְּחִינַת: מְרַפְּכוּ אֲרַגְמָן, שֶׁהֵם רְפָאֵל וְגַבְרִיאֵל וְכוּ', שֶׁהֵם מְלָאכֵי הַמְּרַפְּכָה, כְּמוֹכָא, שְׁצָרִיד לְקִשְׁרָם, לְתַקֵּן פְּגַם הַמְּרַפְּכָה הַנִּלְלָה, שְׁמִשְׁם בְּאִין הָאֵהֱבוֹת הַנְּפֹלוֹת כַּנִּלְלָה. וְעַל כֵּן קִדְּם הַשְּׁנָה נִתְתַּקֵּן מִקְדָּמוֹנִים לוֹמֵר קִשּׁוּר הַמְּרַפְּכָה, דְּהִינּוּ: מִימִינֵי מִיכָאֵל, וּמִשְׁמָאֵלֵי גַבְרִיאֵל וְכוּ'; כִּי עַל־יְדֵי קִשּׁוּר הַמְּרַפְּכָה נִצּוּלִין מִטְּמֵאָה הַנִּלְלָה:

יג וְזוּהָ בְּחִינַת: תְּקִיעָה, תְּרוּעָה, שְׁבָרִים. תְּקִיעָה זֶה בְּחִינַת: הִתְתַּקַּע שׁוֹפָר בְּעִיר וְעַם לֹא יִחַרְדוּ (עמוס ג), בְּחִינַת חֲרִדַת הַגּוֹף, בְּחִינַת קִרְרוּחַ, בְּחִינַת (משלי י): וְקָר רֹוחַ אִישׁ

תְּבוּנָה, שְׁעַל־יְדִיּוֹהָ הוּא תִּקּוֹן הָאִמוּנָה, עַל־יְדֵי אִישׁ תְּבוּנָה כַּנִּלְבָּב. תְּרוּעָה זֶה בְּחִינַת: וּמִשָּׁה הִיָּה רַעָה, בְּחִינַת תְּפִלִּין, הַפֶּךְ רַעָה זִנּוּת כַּנִּלְבָּב. שְׁבָרִים זֶה בְּחִינַת חִלּוּמֵי צוּדִקִים וְאִמְתִּיּוּם, בְּחִינַת (שׁוֹפְטִים ז): אֵת מִסְפַּר הַחִלּוּם וְאֵת שְׁבָרוֹ, דְּהִינּוּ חִלּוּמֵי צוּדִקִים וְאִמְתִּיּוּם: גַּם שְׁבָרִים הוּא בְּחִינַת תִּקּוֹן הַמְּשַׁפֵּט, בְּחִינַת (תְּהִלִּים נא): לֵב נִשְׁבַּר (ע' תִּיקּוֹן כ"א דף מט), דְּהִינּוּ מֵה שְׁהֵלֵב נִשְׁקָה לְכַבּוֹת חֲמוּם הַלֵּב, שֶׁהוּא כְּמוֹ נוֹר דְּלוּק, בְּחִינַת (תְּהִלִּים קד): יִשְׁבְּרוּ פְּרָאִים צְמָאִם; כִּי עַל־יְדֵי קִלְקוּל הַמְּשַׁפֵּט, שְׁמִיזָה נִזְכָּלִין אֲהָבוֹת נְפִילוֹת כַּנִּלְבָּב, וְעַל־יְדִיּוֹהָ הֵם מְחַמְּמֵי הַלֵּב וּמְטַמְּאִין, חֵם וְשִׁלּוּם, כַּנִּלְבָּב, כִּי הַלֵּב הוּא מְקוֹם הַמְּשַׁפֵּט, כְּמוֹ שְׁכֵתוֹב (שְׁמוֹת כח): וְנִשְׂא אֶהָרֵן אֵת מְשַׁפֵּט בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל לְבָבוֹ. וְכַשֵּׁי קִלְקוּל הַמְּשַׁפֵּט, הֵם מְחַמְּמֵי הַלֵּב עַל־יְדֵי הָאֲהָבוֹת הַנְּפִילוֹת, וְעַל כֵּן צָרִיךְ לְהִשְׁקוֹת אֵת הַלֵּב, לְכַבּוֹת חֲמוּם הַנִּלְבָּב. וְזֶה בְּחִינַת שְׁבָרִים, בְּחִינַת לֵב נִשְׁבַּר, בְּחִינַת: יִשְׁבְּרוּ פְּרָאִים צְמָאִם, דְּהִינּוּ שְׁהֵלֵב נִשְׁקָה, וְנִכְבְּה חֲמוּם הַנִּלְבָּב, שְׁמִיזָה בְּחִינַת תִּקּוֹן הַמְּשַׁפֵּט:

יְדֵי וְזֶה בְּחִינַת: רֹאשׁ הַשָּׁנָה, יוֹם כְּפוּר, סְפוּת, שְׁמִינֵי עֶצְרָת. כִּי רֹאשׁ הַשָּׁנָה הוּא בְּחִינַת תִּקּוֹן הָאִמוּנָה, בְּבְחִינַת (תְּהִלִּים טז): אֵף אִמוּנָתְךָ בְּקֵהֵל קְדוּשִׁים, כִּי אֲזוּ נִתְקַבְּצִין כָּל הַקְּהָלוֹת הַקְּדוּשׁוֹת, וְעַל־יְדִיּוֹהָ נִתְלַקְּטִין וְנִתְקַבְּצִין כָּל לְקוּמֵי הָאִמוּנָה, בְּבְחִינַת: אֵף אִמוּנָתְךָ בְּקֵהֵל קְדוּשִׁים כַּנִּלְבָּב, וְעַל־יְדִיּוֹהָ נַעֲשֶׂה תִּקּוֹן הַמַּחֲזִין כַּנִּלְבָּב. וְזֶהוּ רֹאשׁ הַשָּׁנָה - רֹאשׁ דִּיקָא, כִּי נַעֲשֶׂה וְנִתְתַּקֵּן בְּחִינַת מַחֲזִין כַּנִּלְבָּב.

וְזֶהוּ בְּחִינַת הַחֲמִשָּׁה חוּשִׁים שֶׁל הַמּוֹחַ, שְׁכֻלָם נִמְצָאִים בְּבְחִינַת רֹאשׁ הַשָּׁנָה, כִּי יֵשׁ חֲמִשָּׁה חוּשִׁים בְּהַמּוֹחַ, שֶׁהֵם: רֵאיוֹה, שְׂמִיעָה, רִיחַ, טַעַם, מְשׁוּשׁ - וְכֻלָּם נִמְשָׁכִין מֵהַמּוֹחַ, כִּי מֵהַמּוֹחַ נִמְשָׁכִין גִּידֵין לְכָל אֵלּוּ הַחוּשִׁים, וְכָל אֵלּוּ הַחוּשִׁים נִמְצָאִים בְּבְחִינַת רֹאשׁ הַשָּׁנָה, שֶׁהוּא בְּחִינַת רֹאשׁ וּמַחִין כַּנִּלְל.

חֹשֶׁשׁ הָרֵאיוֹה בְּרֹאשׁ־הַשָּׁנָה הוּא בְּבְחִינַת (דברים י"א): תְּמִיד עֵינַי ה' אֶלְקִיךָ בַּה מְרֵאשִׁית הַשָּׁנָה וְעַד אַחֲרֵית שָׁנָה, בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה גִּדּוֹן מַה יֵּהָא בְּסוֹפָה (כמובא בפירש"י שם), שְׂפָרָאשׁ הַשָּׁנָה רוֹאֵה וּמְשַׁנֵּיחַ עַל כָּל הַשָּׁנָה, מַה יֵּהָא בְּסוֹפָה, וְזֶהוּ בְּחִינַת חֹשֶׁשׁ הָרֵאיוֹה. שְׂמִיעָה הוּא בְּחִינַת מַה שֶׁהַשֵּׁם יִתְבַּרְךְ שׁוֹמַעַ קוֹל צְעָקוֹת וּתְפִלוֹת וּתְרוּעַת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּרַחֲמִים. רִיחַ זֶה בְּחִינַת (ישעיה יא): וְהָרִיחוּ בִּירְאֵת ה', בְּחִינַת: וּבְכֵן תֵּן פַּחְדְּךָ ה' אֶלְקִינוּ עַל כָּל מַעֲשִׂיךָ וְאִימַתְךָ עַל כָּל מַה שֶׁבְּרָאתָ. טַעַם זֶה בְּחִינַת (בראשית כו): וַעֲשֵׂה לִי מִטַעֲמִים כִּאֲשֶׁר אָהַבְתִּי - מִפְּקוּדֵין דַּעֲשֵׂה (ת"ז תי" כ"א), הִינּוּ מַה שֶׁהַשֵּׁם יִתְבַּרְךְ טוֹעֵם בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה כָּל הַמַּעֲשִׂים טוֹבִים שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וְזֶהוּ בְּחִינַת חֹשֶׁשׁ הַטַּעַם. מְשׁוּשׁ הוּא בְּיָדַים, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב בַּעֲבוּדָה זָרָה (תהלים קמו): יְדִיהֶם וְלֹא יִמְשִׁוּן; כִּי הַמְשׁוּשׁ הוּא בְּיָדַים, וְזֶהוּ בְּחִינַת שְׂיָדוֹ פְּשׁוּטָה לְקַבֵּל שָׂבִים מְרֹאשׁ הַשָּׁנָה עַד יוֹם הַכַּפּוּרִים (ר"ה יח), וְזֶה בְּחִינַת חֹשֶׁשׁ הַמְשׁוּשׁ. נִמְצָא, שְׂפָרָאשׁ הַשָּׁנָה הוּא תְּקוּן הַמַּחִין כַּנִּלְל, וְעַל־יְדֵי תְּקוּן הַמַּחִין נַעֲשִׂין בְּחִינַת תְּפִלִּין דְּמַכְסִּין עַל מוֹחַ, כִּי תְּפִלִּין הֵם הַתְּנוּצָצוֹת הַמַּחִין. וְזֶהוּ בְּחִינַת עֲשָׂרַת יְמֵי תְּשׁוּבָה, כִּי

תְּשׁוּבָה הִיא בְּחִינַת (ירמיה טו): אִם תּוֹצִיא יָקָר מְזוּלָל; וְזֶהוּ בְּחִינַת תְּפִלִּין שְׁנֵקְרָאוּ יָקָר, כְּמוֹ שְׂאֵמְרוּ: וְיָקָר - יֵאלוּ תְּפִלִּין, כַּנֶּ"ל. (פי התפלין נעשין על ידי תקון המחיו, שהם נעשין על ידי שמתקנין ומעלין מבחינת החתים בשו"ל לבחינת חותם דקדושה בחינת מחין תפלין כנ"ל. וזהו בחינת: אם תוציא יקר מזולל, שהיא בחינת תשובה, והבן - נראה לי).

וּבְיָוֵם-כְּפֹר, אִזּוּ הוּא גָמַר תְּקוּן חוֹתָם דְּקַדְשָׁה, שֶׁהוּא בְּחִינַת תְּפִלִּין, הֶפְדָּ חוֹתָם דְּסִמְרָא אַחֲרָא כַּנֶּ"ל, בְּבְחִינַת: וּבְיָוֵם צוּם כְּפֹר יַחֲתֻמוּן. הֵינּוּ שֶׁבְּעֶשְׂרֵת יָמֵי תְּשׁוּבָה נַעֲשֶׂה בְּחִינַת תְּקוּן הַתְּפִלִּין כַּנֶּ"ל, וּבְיָוֵם הַכְּפֹרִים אִזּוּ הוּא גָמַר תְּקוּנָם, כִּי אִזּוּ נִגְמַר גָּמַר תְּקוּן חוֹתָם דְּקַדְשָׁה, שֶׁהוּא בְּחִינַת תְּפִלִּין כַּנֶּ"ל.

סְכָה זֶה בְּחִינַת תְּקוּן הַמְּלֶאכֶה, כִּי סוּכָה בְּגִימְטְרִיא מְלֶאכֶה, בְּחִינַת חֲלוּם עַל-יְדֵי מְלֶאכֶה, שְׁנַעֲשֶׂה עַל-יְדֵי תְּקוּן הַמְּחִין וְהַתְּפִלִּין כַּנֶּ"ל. וְעַל כֵּן סְכוּת הוּא זְמַן שְׂמֻחַתְנוּ, בְּחִינַת שְׂמֻחָה שֶׁל תְּפִלִּין, לְתַן חֲזוּק לְהַמְּלֶאכֶה, כְּדֵי שְׁלֹא יִזְקוּ הַמַּאֲכָלִים לְקַלְקַל אֶת הַחֲלוּם כַּנֶּ"ל, כִּי סְכוּת הוּא חֵג הָאֶסִּיף, שְׂאוּסֶף כָּל מִינֵי מַאֲכָל, וְעַל כֵּן אִזּוּ צְרִיכִין שְׂמֻחָה לְחֲזוּק אֶת הַמְּלֶאכֶה, שְׁזֵהוּ תְּקוּן הַמַּאֲכָלִים כַּנֶּ"ל, וְעַל כֵּן סְכוּת הוּא זְמַן שְׂמֻחַתְנוּ כַּנֶּ"ל.

שְׂמִינֵי-עֶצְרַת זֶה בְּחִינַת מַלְכוּת, בְּחִינַת (שמואל"א ט): זֶה יַעֲצֹר בְּעַמִּי, הַנֶּאֱמָר בְּמֶלֶךְ, שְׁזֵה בְּחִינַת תְּקוּן הַמְּשֻׁפֵּט, בְּבְחִינַת (תהלים עב): מִשְׁפָּטֶיךָ לְמֶלֶךְ תֵּן, הֵינּוּ בְּחִינַת תְּקוּן הַמְּשֻׁפֵּט הַמְּבָאָר לְמַעְלָה, שְׁעַל-יְדֵי-זֶה נִתְּבַטַּל מִמָּאָה הַנֶּ"ל,

כַּנ"ל. וְזֶה בְּחִינַת מַה שְּׂמוּבָא בְּפִתְּיָם, שְׁבִשְׂמִינֵי עֲצַרְת הַנֶּקְבָּא
 עוֹצְרַת הַטְּפָה, הֵינּוּ בְּחִינַת תְּקוּן טְמֵאָה הַנ"ל, שְׁנַתְּתִקֵּן בְּחִינַת
 הַחֲתִים בְּשָׂרוֹ עַל־יְדֵי בְּחִינּוֹת הַנ"ל, וְנִעְצַרְת הַטְּפָה בְּקִדְשָׁה,
 וְאִינָה נִשְׁחַתֶּת, בְּבְחִינַת הַחֲתִים בְּשָׂרוֹ, חֵם וְשָׁלוֹם:

טו וְזֶה בְּחִינַת רַבִּי עִם תְּלָמִידִים, שְׁכַפְּשֵׁיִש רַבִּי אֲמַתִּי עִם
 תְּלָמִידִים, עַל־יְדֵי־זֶה נַעֲשֶׂה וְנִתְּתִקֵּן גַּם בֵּן כָּל הַבְּחִינּוֹת
 הַנ"ל, כִּי עַל־יְדֵי קְבוּץ הַתְּלָמִידִים אֶצֶל הָרַב, עַל־יְדֵי־זֶה נִתְּקַבֵּץ
 וְנִתְּלַקֵּט חֲלָקֵי הָאֲמוּנָה. וְעַל כֵּן נִקְרָא לְמוֹד הָרַב עִם הַתְּלָמִידִים
 יְשִׁיבָה, עַל שֵׁם קְבוּץ חֲלָקֵי הָאֲמוּנָה, שֶׁהוּא בְּחִינַת (שְׁמוֹת טו):
 אֶרֶץ נוֹשֶׁבֶת, בְּחִינַת (תְּהִלִּים לו): שָׁכַן אֶרֶץ וְרָעָה אֲמוּנָה, הַפָּדָ:
 אֶרֶץ לֹא זְרוּעָה (יְרֵמִיָּה ב), שֶׁהִיא בְּחִינַת פְּגָם אֲמוּנָה כַּנ"ל. כִּי הָרַב
 הוּא מְשַׁגֵּיחַ עַל חֲלָקֵי הָאֲמוּנָה שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד לְקַבְּצָם
 וּלְהַעֲלוֹתָם, בְּבְחִינַת (תְּהִלִּים קא): עֵינֵי בְּנֵאֲמָנֵי אֶרֶץ לְשִׁבְת עַמְדֵי.
 לְשִׁבְת עַמְדֵי - בְּחִינַת יְשִׁיבָה, בְּחִינַת: אֶרֶץ נוֹשֶׁבֶת, וְכַנ"ל.

וְעַל־כֵּן הַגְּרִים שְׁנַעֲשִׂין עַל־יְדֵי קְבוּצֵי הָאֲמוּנָה, כְּמִבְּאֵר לְעֵיל,
 עַל־כֵּן הֵם נִקְרָאִים עַל שֵׁם יְשִׁיבָה, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (בְּמִדְבָּר
 כד): וַיֵּרָא אֶת הַקִּינִי וַיֹּאמֶר אִיתֵן מוֹשֶׁבֶךָ. וְזֶהוּ: אִיתֵן תְּנִיָּא
 דְּמִסִּיעַ לָךְ, כְּמוּבָא בְּתַקּוּנִים (ת"י כ"א דף מג), כִּי לְמוֹד הַיְשִׁיבָה
 הוּא מְסִיעַ לְגָרִים, כִּי הֵם נִתְּנִיָּדִין עַל־יְדֵי בְּחִינַת הַיְשִׁיבָה כַּנ"ל,
 כִּי עַל־יְדֵי רַבִּי עִם תְּלָמִידִים שֶׁהוּא בְּחִינַת יְשִׁיבָה, עַל־יְדֵי־זֶה
 נַעֲשִׂין גְּרִים, עַל־יְדֵי שְׁנַתְּקַבְּצִין וְנִתְּלַקֵּטִין חֲלָקֵי הָאֲמוּנָה כַּנ"ל.
 נִמְצָא שְׁבְּחִינַת אֲמוּנָה נִתְּתִקֵּן עַל־יְדֵי רַבִּי עִם תְּלָמִידִים. גַּם

נְתַחֲדֵשׁ וְנִתְתַקַּן הַמֶּחֶ, כִּי מִחַ הַתְּלִמִּידִים נִתְתַקַּן וְנִתְחַדֵּשׁ עַל־יְדֵי הָרֵב, וְגַם מִחַ הָרֵב נִתְחַדֵּשׁ עַל־יְדֵי הַתְּלִמִּידִים, כְּמוֹ שְׁאָמְרוּ (מכות י): וּמִתְלַמְּדֵי יוֹתֵר מִכָּל־אֶחָד:

וְעַקֵּר זְמַן הַקְּבוּצָה הוּא בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה, שֶׁהוּא בְּחִינַת רֵאשׁ, שְׁאֵז הוּא בְּחִינַת תְּקוּן הַמַּחֲזִין כַּנִּלְיָא, וְהֵם מְאִירִין וּמְחַזְקִין זֶה אֶת זֶה, דְּהֵינּוּ כִּי גַם בְּהֵרֵב עִם הַתְּלִמִּידִים כְּשֶׁמִּתְקַבְּצִים, יֵשׁ כָּל בְּחִינּוֹת הַחֲמֻשָּׁה חוּשִׁים שֶׁל הַמֶּחֶ. חוּשׁ הָרְאִיָּה זֶה בְּחִינַת מַה שְׂרוֹאִין אֶת הָרֵב, בְּבְחִינַת (ישעיה ל): וְהָיוּ עֵינֶיךָ רוֹאוֹת אֶת מוֹרֵךְ, שֶׁהוּא דְבַר גְּדוֹל. שְׁמִיעָה הוּא בְּחִינּוֹת (אויב לו): וַיִּגַּל אֲזַנְּךָ לְמוֹסֵר; דְּהֵינּוּ מַה שְּׁכָל אֶחָד וְאֶחָד שׁוֹמֵעַ הַמוֹסֵר שֶׁל הָרֵב. רִיחַ זֶה בְּחִינַת הַפְּרָחוֹת וְהַיְגִיעוֹת שֶׁיֵּשׁ לְכָל אֶחָד וְאֶחָד בְּשִׁבּוּל לְנִסְעַ וְלִלְכָד וּלְבֹא אֶל הָרֵב, וְזֶה בְּחִינַת רִיחַ, בְּחִינַת (שה"ש ז): וְרִיחַ אֲפֵד, בְּחִינַת (קהלת ב): אַף חֲכָמָתִי עֲמָדָה לִי - חֲכָמָתִי שְׁבֹאֵף עֲמָדָה לִי (מ"ד קהלת סדר ב, ע"ש במ"ב), דְּהֵינּוּ עַל־יְדֵי מְרָחוֹת וַיְגִיעוֹת, כִּי אִי אֶפְשָׁר לְקַבֵּל מֵהָרֵב כִּי אִם עַל־יְדֵי מְרָחוֹת וַיְגִיעוֹת, וְזֶה בְּחִינַת חוּשׁ הָרִיחַ. טַעַם זֶה בְּחִינַת מַה שְּׁכָל אֶחָד טוֹעַם וּמְרַגֵּשׁ מְתִיקוֹת אֲמָרֵי נַעַם שֶׁל הָרֵב. מְשׁוֹשׁ זֶה בְּחִינַת יָדִים כַּנִּלְיָא, זֶה בְּחִינַת הַהוֹצָאוֹת שֶׁיֵּשׁ לְכָל אֶחָד, מַה שְּׁכָל אֶחָד מוֹצִיא יָגִיעַ כְּפֹו עַל הוֹצָאוֹת לְבֹא לְהָרֵב, וְזֶה בְּחִינַת 'מְשׁוֹשׁ', בְּחִינַת יָדִים, בְּחִינַת יָגִיעַ כְּפֹו כַּנִּלְיָא. נִמְצָא שְׁגַם כַּאֲן נִתְתַקַּן בְּחִינּוֹת הַחֲמֻשָּׁה חוּשִׁים כְּמוֹ בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה, וְהֵם מְאִירִין וּמְחַזְקִין זֶה אֶת זֶה. שְׁלֹפְעָמִים נִחְלָשׁ בְּחִינּוֹת הַחֲמֻשָּׁה חוּשִׁים שֶׁל רֵאשׁ

הַשָּׁנָה, וְנִתְחַזְקִין עַל־יְדֵי אֱלוֹ הַחֲמֻשָּׁה חוֹשִׁים שֶׁל הָרֵב עִם
 הַתְּלַמִּידִים, וְכֵן לְהַפְדֵּי. גַּם בְּחִינַת תְּפִלִּין, שֶׁהוּא חוֹתֵם דְּקַדְשָׁה,
 נִתְתַּקֵּן עַל יָדָם, בְּבְחִינַת (ישעיה ח): חָתוּם תּוֹרָה בְּלִמְדֵי:

וְזֶה בְּחִינַת מַה שָּׂאֵמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבִרְכָה (כתובות קו ע"ש):
 כִּד הוּוּ קָמוּ רַבֵּן מַמְתִּיבְתָא דְרַב הוֹנָא, הוּוּ נִפְצִי גְלִימִיָּהוּ,
 וְסָלַק עֲנְנֵי וְכָסִי לְיוֹמָא (דְּהֵינּוּ שְׂמֻשָּׂא). הֵינּוּ כְּשֶׁהָיוּ קָמוּם הַתְּלַמִּידִים
 מֵהִישִׁיבָה שֶׁל רַבֵּם רַב הוֹנָא, הוּוּ נִפְצִי גְלִימִיָּהוּ, דְּהֵינּוּ הִלְכוּשִׁין,
 בְּחִינַת גְּדֻלוֹת, כְּמוֹ שְׂפָתוֹב (תהלים צג): ה' מִלְּךְ גִּאוֹת לְבֶשׂ, הֵינּוּ
 שָׁהָיוּ מִנִּפְצִין וּמִסְלָקִין בְּחִינַת הַגְּאוּהָ, כִּי עַל־יְדֵי הִישִׁיבָה שֶׁל
 הָרֵב עִם הַתְּלַמִּידִים נִתְתַּקֵּן חוֹתֵם דְּקַדְשָׁה, שֶׁהוּא הַפֶּךְ הַגְּאוּהָ
 כַּנִּ"ל. וְזֶהוּ: גְּלִימִיָּהוּ, גִּלְמֵי רְאִשֵׁי תְבוֹת: י' מִלְּךְ גִּאוֹת לְבֶשׂ,
 בְּחִינַת הַגְּאוּהָ כַּנִּ"ל, שֶׁהֵם הַכְּנִיעוּ וְסָלְקוּ אוֹתָהּ. וְזֶהוּ: וְסָלַק
 עֲנְנֵי, זֶהוּ בְּחִינַת תְּקוּן הַבְּרִית, שְׂמֻסְלָקִין וּמַעֲלִין בְּחִינַת הַחֲתִים
 בְּשָׂרוֹ לְבְּחִינַת מַחִין תְּפִלִּין כַּנִּ"ל. וְזֶהוּ: וְסָלַק עֲנְנֵי, בְּחִינַת (בראשית
 ט): וְהִיתָה הַקֶּשֶׁת בְּעָנָן, בְּחִינַת תְּקוּן הַבְּרִית כַּנִּ"ל. וְזֶהוּ: עָנָן -
 רְאִשֵׁי תְבוֹת: נְדִיבֵי עַמִּים נֶאֱסָפוּ (תהלים מ"ז), בְּחִינַת גְּרִים. כִּי
 עַל־יְדֵי תְקוּן הַגְּרִים נַעֲשֶׂה תְקוּן הַבְּרִית כַּנִּ"ל. וְאִזֵּי כְּשֶׁנַּעֲשֶׂה
 תְקוּן הַבְּרִית, דְּהֵינּוּ שְׂמַעֲלִין בְּחִינַת הַחֲתִים בְּשָׂרוֹ לְבְּחִינַת מַחִין,
 אִזֵּי נַעֲשֶׂה בְּחִינַת תְּפִלִּין דְּמַכְסִּין עַל מַחָא. וְזֶהוּ: וְכָסִי לְיוֹמָא,
 דְּהֵינּוּ שְׂמֻשָּׂא, הֵינּוּ בְּחִינַת תְּפִלִּין דְּמַכְסִּין עַל מַחָא, שֶׁהוּא
 בְּחִינַת שְׂמֻשָּׂא, בְּחִינַת מִשְׁהָ, בְּחִינַת (כ"ב עה): פָּנֵי מֹשֶׁה כַּפְּנֵי
 חֹמֶה, כִּי מִשְׁהָ הוּא הַדְּעַת, וְכַנִּ"ל:

וּכְשֶׁנִּתְּקַן הַמֶּח בְּבַחֲנֵת מֹשֶׁה, בְּחֵינַת תְּפִלִּין כַּנ"ל, אֲזִי גַם
 בְּבַחֲנֵת הַסִּתְּלָקוֹת מֹשֶׁה, דְּהִינּוּ כְּשֶׁנִּסְתְּלָקוֹן
 הַמֶּחִין, אֲזִי גַם הִרְשִׁימָה שְׁנֵשְׂאָר, שֶׁהִיא בְּחֵינַת שְׁנָה, הִיא מוֹכֶה
 גַּם כֵּן מְאֹד, בְּבַחֲנֵת (קהלת ה'): מִתּוֹקָה שְׁנַת הָעוֹבֵד - רָאִשִׁי
 תִּבּוֹת מֹשֶׁה. כִּי לְפַעְמִים נִסְתְּלָקוֹן הַמֶּחִין אֶצֶל הָרֶב, וְכֵן אֶצֶל
 הַתְּלָמִידִים, כִּי אִין הַמֶּחִין קְבוּעִים תְּמִיד. וּבְשַׁעַת הַהִסְתְּלָקוֹת
 אֲזִי הוּא בְּחֵינַת הַסִּתְּלָקוֹת מֹשֶׁה, שֶׁהוּא הַדַּעַת, בְּחֵינַת שְׁנָה,
 וְעַל־יְדֵי תְקוּן הַמֶּחִין, עַל־יְדֵי הַיְשִׁיבָה כַּנ"ל, אֲזִי גַם בְּשַׁעַת
 הַהִסְתְּלָקוֹת הַדַּעַת, שֶׁהוּא בְּחֵינַת הַסִּתְּלָקוֹת מֹשֶׁה, בְּחֵינַת שְׁנָה,
 אֲזִי גַם בְּחֵינַת הַשְּׁנָה מִתּוֹקָה וְמוֹכֶה, בְּבַחֲנֵת: מִתּוֹקָה שְׁנַת
 הָעוֹבֵד כַּנ"ל, כִּי עַל־יְדֵי תְקוּן הַמֶּחִין בְּבַחֲנֵת מֹשֶׁה, עַל־יְדֵי־זוֹ
 הוּא תְקוּן הַשְּׁנָה, בְּבַחֲנֵת חֲלוּם עַל־יְדֵי מְלֶאֶךְ כַּנ"ל. וְזוֹהוּ:
 מִתּוֹקָה שְׁנַת הָעוֹבֵד. מִתּוֹקָה דִּיקָא, בְּחֵינַת מִין מְתִיקוֹן, בְּחֵינַת
 תְקוּן הַבְּרִית שֶׁהוּא בְּחֵינַת מִין מְתִיקוֹן (כְּמוֹבָא בַמ"א בְּלִיקוּטֵי הַרְאִשׁוֹן
 כַּס"ו), הַפֶּךְ פְּגַם הַבְּרִית, שֶׁהוּא בְּחֵינַת מִין מְרִירִין, שֶׁהוּא בְּחֵינַת
 פְּגַם טְמֵאָה הַנ"ל, חֶסֶם וְשִׁלּוּם, אֲבָל עַל־יְדֵי תְקוּן הַמֶּחִין כַּנ"ל,
 עַל־יְדֵי־זוֹ הַשְּׁנָה מִתּוֹקָה בְּבַחֲנֵת מִין מְתִיקוֹן, בְּבַחֲנֵת תְקוּן
 הַבְּרִית כַּנ"ל. וְזוֹהוּ: אִם מְעַט וְאִם הִרְבֵּה יֵאָכֵל, הִינּוּ שְׂאִין מְזִיק
 לוֹ הָאֵכִילָה, שְׁעַל יְדֵהּ בָּא, חֶסֶם וְשִׁלּוּם, טְמֵאָה הַנ"ל בְּחֲלוּם
 בְּשְׁנָה כַּנ"ל, כִּי נִתְתְּקַן בְּחֵינַת הַשְּׁנָה עַל־יְדֵי תְקוּן הַמֶּחִין כַּנ"ל,
 כִּי עַל־יְדֵי תְקוּן הַמֶּחִין גַּם הַשְּׁנָה שֶׁהִיא בְּחֵינַת הַסִּתְּלָקוֹת
 הַדַּעַת, הִיא גַּם כֵּן מוֹכֶה וּמִתּוֹקָה מְאֹד כַּנ"ל:

כִּי בַּאֲמַת צְרִיכִין דִּיקָא לְסַלֵּק אֶת הַמַּח, כִּי צְרִיכִין לְהַשְׁלִיךְ כָּל
 הַחֲכָמוֹת וְלַעֲבֹד אֶת ה' בְּפִשְׁיֹתָא, כִּי צְרִיךְ שְׂיִהְיוּ מַעֲשָׂיו
 מֵרַבִּין מִחֲכָמָתוֹ (אבות פ"ג), וְלֹא הַמְדַרְשׁ הוּא הָעֵקֶר, אֲלֵא
 הַמַּעֲשֵׂה (שם פ"א), וְעַל כֵּן צְרִיכִין לְסַלֵּק כָּל הַחֲכָמוֹת וְלַעֲבֹד אֶת
 ה' בְּפִשְׁיֹתָא, בְּלֵי שׁוּם חֲכָמוֹת. לֹא מִבְּעֵיִא חֲכָמוֹת שֶׁל שְׂמֹת
 שֶׁל סֵתִם בְּנֵי אָדָם, אֲלֵא אִפְלוּ חֲכָמוֹת גְּמוּרוֹת, אִפְלוּ מִי שְׂיִישׁ
 לוֹ מַח גָּדוֹל בַּאֲמַת, כְּשִׁמְגִיעַ לְאַיִזָּה עֲבוּדָה, הוּא צְרִיךְ לְהַשְׁלִיךְ
 כָּל הַחֲכָמוֹת וְלַעֲסֹק בְּעֲבוּדָתוֹ יִתְבַּרְךְ בְּפִשְׁיֹתָא.

וְצְרִיךְ אִפְלוּ לְהַתְנַהֵּג וְלַעֲשׂוֹת דְּבָרִים שֶׁנִּרְאָה כְּמִשְׁנַע בְּשִׁבִיל
 עֲבוּדַת הַשֵּׁם, בְּבַחֲיִנַת (משלי ה'): בְּאַהֲבַתָּה תִשְׁגָּה תָּמִיד,
 שְׁבִשְׁבִיל אַהֲבַת הַשֵּׁם צְרִיכִין לַעֲשׂוֹת דְּבָרִים הַנִּרְאִין כְּשִׁשְׁנַעוֹן, כְּדִי
 לַעֲשׂוֹת מִצְוֹתָיו וּרְצוֹנוֹ יִתְבַּרְךְ, כִּי צְרִיכִין לְהַתְנַלְגֵּל בְּכָל מִינֵי
 רָפֶשׁ וְטִיט בְּשִׁבִיל עֲבוּדַת הַשֵּׁם וּמִצְוֹתָיו יִתְבַּרְךְ, וְלֹא דוֹקָא
 מִצְוָה מִמֶּשֶׁ, אֲלֵא כָּל דְּבָר שְׂיִישׁ בּוֹ רְצוֹן הַשֵּׁם יִתְבַּרְךְ נִקְרָא
 מִצְוָה. כִּי יֵשׁ תְּרִי"ג מִצְוֹת, וְאֵלּוּ הַתְּרִי"ג מִצְוֹת יֵשׁ לָהֶם עֲנָפִים
 רַבִּים, וְכָל דְּבָר שְׂיִישׁ בּוֹ רְצוֹן הַשֵּׁם יִתְבַּרְךְ, שְׁעוֹשִׂין בּוֹ נַחַת
 לְאֲבִיו שְׁבִשְׁמִים, הוּא בַּחֲיִנַת מִצְוָה, וְצְרִיךְ לְגַלְגֵּל עֲצָמוֹ בְּכָל מִינֵי
 רָפֶשׁ וְטִיט, כְּדִי לַעֲשׂוֹת אִיזָּה רְצוֹן וְנַחַת לְהַשֵּׁם יִתְבַּרְךְ.

וְאִזִּי כְּשֶׁאַהֲבַתוֹ חֲזָקָה כָּל-כָּף לְהַשֵּׁם יִתְבַּרְךְ, עַד שֶׁמִּסְלַק כָּל
 חֲכָמָתוֹ וּמִשְׁלִיךְ עֲצָמוֹ לְרָפֶשׁ וְטִיט בְּשִׁבִיל עֲבוּדָתוֹ
 יִתְבַּרְךְ, כְּדִי לַעֲשׂוֹת לוֹ יִתְבַּרְךְ אִיזָּה נַחַת, אִזִּי הוּא מִזְכָּה
 לְהַמְחִין, כִּי אִזִּי זֹכָה לְהַשִּׁיג אִפְלוּ מֵה שְׁהוּא לְמַעְלָה מִהַמְחִין,

מִה שְׁגָם מֹשֶׁה בְּחַיּוֹ לֹא הִשְׁיֵג, הֵינּוּ בְּחִינַת: צְדִיק וְרַע לוֹ, רָשָׁע
 וְטוֹב לוֹ (ע' ברכות ז), שְׁזָה בְּחִינַת עוֹוֹת הַמְשַׁפֵּט, כִּי זֶה נִרְאָה
 בְּעוֹוֹת הַדִּין, חֶסֶם וְשִׁלּוּם, שְׁגָם מֹשֶׁה בְּחַיּוֹ לֹא הִשְׁיֵג זֹאת, הֵינּוּ
 גַם כְּשֶׁהִמּוֹחַ בְּשִׁלְמוֹת וְאֵינּוּ נִסְתַּלֵּק, שְׁזָה בְּחִינַת מֹשֶׁה בְּחַיּוֹ, כִּי
 הִסְתַּלְּקוֹת הַמּוֹחִין, בְּחִינַת שְׁנָה, זֶה בְּחִינַת הִסְתַּלְּקוֹת מֹשֶׁה בַּנ"ל,
 וְקִיּוּם הַמּוֹחִין, בְּעַת שֶׁהִמּוֹחִין קִיָּמִים וְאֵינָם נִסְתַּלְּקִין, זֶה בְּחִינַת
 מֹשֶׁה בְּחַיּוֹ, וְגַם אִזּוּ אֵין יִכּוֹלִין לְהִשְׁיֵג הַשְּׁנָה הַנ"ל, דִּהְיֵנוּ לְהִשְׁיֵג
 מִפְּנֵי מַה יֵשׁ צְדִיק וְרַע לוֹ וְכו', אֲבָל עַל־יְדֵי שְׂאֵהֲבָתוֹ חֻזְקָה כָּל־
 כֶּף לְהֵשֵׁם יִתְפַּרֵּךְ, שְׂמִשְׁלִיךְ וּמַגְלִיל עֲצָמוֹ בְּרַפֵּשׁ וְטִיט בְּשִׁבִיל
 עֲבוֹדָתוֹ יִתְפַּרֵּךְ, וְעוֹשֶׂה עֲבֹדוֹת בְּעֶבֶד מִמֶּשׁ בְּשִׁבִיל אֵהֲבָתוֹ
 יִתְפַּרֵּךְ, אִזּוּ זוֹכֵה לְהִשְׁיֵג גַּם מַה שֶּׁבְּחִינַת מֹשֶׁה בְּחַיּוֹ, דִּהְיֵנוּ
 בְּעַת קִיּוּם הַמּוֹחִין, אֵין יִכּוֹלִין לְהִשְׁיֵג, דִּהְיֵנוּ צְדִיק וְרַע לוֹ, רָשָׁע
 וְטוֹב לוֹ.

כִּי יֵשׁ בְּחִינַת בֵּן, שֶׁהוּא מְחַפֵּשׁ בְּגִנְזֵיָא דְּמַלְכָּא כְּמוֹ בֵּן (ע' זוהר
 בדר קי"א): , וְיֵשׁ בְּחִינַת עֶבֶד, שְׂאִין לוֹ רַק לַעֲשׂוֹת עֲבוֹדָתוֹ
 שְׁנַתְנוּ לוֹ, וְאִסּוּר לוֹ לְשָׂאֵל שׁוּם טַעַם וְחֻקִּירָה עַל עֲבוֹדָתוֹ, כִּי
 הוּא מְחַיֵּב רַק לַעֲשׂוֹת אֶת שְׁלוֹ, דִּהְיֵנוּ עֲבוֹדָתוֹ שְׁנַתְנוּ לוֹ
 לַעֲשׂוֹת. אֲבָל יֵשׁ בֵּן, שֶׁהוּא אוֹהֵב כָּל־כֶּף אֶת אָבִיו, עַד שֶׁמְחַמֵּת
 הָאֵהָבָה הוּא עוֹשֶׂה מַעֲשֵׂה עֶבֶד, מַה שֶּׁעֶבֶד פֹּשׁוּט צְרִיךְ
 לַעֲשׂוֹת, וְהוֹלֵךְ וְקוֹפֵץ בְּתוֹךְ הַסּוּלָלוֹת הַגְּדוֹלָה (שְׁקוֹרִין פֹּאסִי),
 בְּתוֹךְ קִשְׁרֵי הַמְּלַחְמָה, וּמַגְלִיל עֲצָמוֹ בְּכָל מִינֵי רַפֵּשׁ וְטִיט כְּדֵי
 לַעֲשׂוֹת נַחַת רוּחַ לְאָבִיו, מַה שֶּׁאֲפִלוֹ עֶבֶד פֹּשׁוּט לֹא הִיָּה עוֹשֶׂה

עבודות כאלו, ואזי כשאביו רואה אהבתו החזקה כל־כָּךְ, עד שמשליך עצמו לעבודת גמור בשביל אהבתו, אזי הוא מגלה לו גם מה שאין נמסר אפלו לבן, כי אפלו הבן, שהוא מחפש בגנויִא דמלכא, אף־על־פֿי־כן יש מקומות שגם הבן אסור לפנס לשם, הינו שיש השגות, שגם הבן אינו משיג אותם, אבל על־ידי שהבן מסלק כל חכמתו ומשליך עצמו לעבודת פנ"ל, על־ידיִיזה אביו מרחם עליו ומגלה לו מה שאינו נמסר אפלו לבן, הינו שנתגלה לו בחינת צדיק ורע לו, רשע וטוב לו, שגם משה בחייו לא השיג זאת.

וזהו בחינת (מלאכי ג): וחמלתי עליהם באשר יחמל איש על בנו העבד אתו. העבד אתו דיקא, הינו בחינת בן שמשליך עצמו לעבודת, שמסלק כל חכמתו ועושה מעשה עבד, וזהו: בנו העבד אתו, הינו בן שעושה מעשה עבד פנ"ל, על־ידיִיזה: וחמלתי עליו, כי על־ידיִיזה השם יתברך מרחם עליו, מחמת שרואה אהבתו חזקה כל־כָּךְ, ומראה ומגלה לו בחינת צדיק ורע לו, רשע וטוב לו פנ"ל. וזהו (מ"ש שם): ושבתם וראיתם בין צדיק לרשע וכו', דהינו שזוכה להשיג על־ידיִיזה צדיק ורע לו, רשע וטוב לו, פנ"ל: וזה בחינת תקון המשפט; כי זוכה להשיג צדיק ורע לו, רשע וטוב לו, שזה נראה כעוות המשפט, ועכשו, בשזוכה להשיג ולהבין זאת, זה בחינת תקון המשפט. נמצא שעל ידי רבי אמת עם תלמידים, נעשין ונתתקנין כל הבחינות הנ"ל:

10 וְזָהוּ בְּחִינַת הָרְאָה. בְּשֶׁהֲרָאָה בְּשִׁלְמוֹת נַעֲשִׂין גַּם בֵּן כֹּל
 הַבְּחִינֹת הַנִּלְ"ל, כִּי הָרְאָה הִיא קָר וְלֹחַ. קָר זֶה בְּחִינַת:
 וְקָר רוּחַ אִישׁ תְּבוּנָה, בְּחִינַת תְּקוּן הָאִמוּנָה עַל־יְדֵי אִישׁ תְּבוּנָה
 כַּנִּלְ"ל. לֹחַ זֶה בְּחִינַת הַלְחָלוּחִית וְהַשְּׂמֹנִיית הָעוֹלָה אֶל הַמֶּחֶה,
 וְנַעֲשֶׂה בְּחִינַת מַחִין תְּפִלִּין כַּנִּלְ"ל. גַּם בְּשֶׁהֲרָאָה בְּשִׁלְמוֹת, זֶה
 בְּחִינַת תְּקוּן הַשָּׁנָה, כִּי הַשָּׁנָה עַל־יְדֵי הָרְאָה. כִּי הָרְאָה הִיא קָר
 וְלֹחַ, וְעַל־יְדֵי קָר וְלֹחַ, עַל־יְדֵי־זֶה עֵקֶר הַשָּׁנָה. וְעַל בֵּן בְּשַׁעַת
 גְּשָׁמִים אִזּוֹ הוּא זְמַן שָׁנָה, כִּי אִזּוֹ עָרַב לְאָדָם הַשָּׁנָה מְאֹד, וְזֶה
 מִחֲמַת שְׁהַגְשָׁמִים הֵם קָר וְלֹחַ, קָרִירוֹת וְלַחוּת; וְכֵן בְּבִקְרַת הַשָּׁנָה
 עָרַבָה גַּם בֵּן, כִּי אִזּוֹ יוֹרֵד הַטַּל, וְאִזּוֹ גַּם בֵּן הוּא קָר וְלֹחַ, וְעַל בֵּן
 הַשָּׁנָה עָרַבָה אִזּוֹ גַּם בֵּן. נִמְצָא שְׁעַל יְדֵי הָרְאָה שֶׁהִיא קָר וְלֹחַ,
 הוּא בְּחִינַת תְּקוּן הַשָּׁנָה.

גַּם רָאָה עַל שֵׁם שֶׁהִיא מְאִירַת עֵינַיִם, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ
 זְכוֹרָנָם לְבִרְכָה (חולין מט). וְזֶהוּ בְּחִינַת שְׂמֻחָה, בְּחִינַת (משלי
 טו): מְאוֹר עֵינַיִם יִשְׂמַח לֵב, הֵינּוּ בְּחִינַת תְּקוּן הַשְּׂמֻחָה, שֶׁהוּא
 חִזּוּק הַמַּלְאָךְ כַּנִּלְ"ל. גַּם הָרְאָה בְּשִׁלְמוֹת זֶה בְּחִינַת תְּקוּן
 הַמְשָׁפֵט, כִּי מְקוֹם הַמְשָׁפֵט הוּא בֵּלֵב, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב: וְנִשְׂא אֶהְרִן
 אֶת מִשְׁפֵּט בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל לְבוֹ. וְעַל־יְדֵי קְלָקוּל הַמְשָׁפֵט, שְׁעַל־
 יְדֵי־זֶה נּוֹפְלִין אֶהְבוֹת נְפוּלוֹת מִן הַמְרַכְּבָה כַּנִּלְ"ל, עַל־יְדֵי־זֶה בָּא
 חֲמוּם הַלֵּב כַּנִּלְ"ל. נִמְצָא שֶׁחֲמוּם הַלֵּב זֶה בְּחִינַת קְלָקוּל הַמְשָׁפֵט.
 וְהָרְאָה מְנַשְּׁבֵת עַל הַלֵּב וּמְקַרְרַת הַחֲמוּם, שֶׁזֶהוּ בְּחִינַת תְּקוּן
 הַמְשָׁפֵט.

זוה בְּחִינַת (תהלים קמז): יֵשֵׁב רוּחוֹ יְיָלוֹ מַיִם. הֵינּוּ, עַל־יְדֵי נְשִׁיבַת הָרוּחַ שֶׁל הָרָאָה, שֶׁהִיא מְנַשֶּׁבֶת עַל הַלֵּב וּמְקַרְרַת חֲמוּם הַלֵּב, עַל־יְדֵי־זוה נַעֲשֶׂה בְּחִינַת תְּקוּן הַמְשַׁפֵּט. וְזוּהוּ: יְיָלוֹ מַיִם, בְּחִינַת (עמוס ה): וַיִּגַּל כַּמַּיִם מִשֶּׁפֶט, שֶׁהוּא בְּחִינַת תְּקוּן הַמְשַׁפֵּט כַּנ"ל. וְזוּהוּ רָאָה עַל שֵׁם שֶׁהִיא מְאִירַת עֵינַיִם כַּנ"ל, זֶה בְּחִינַת (סנהדרין ו): אֵינן לִדְבַן אֶלָּא מַה שְּׁעִינֵנו רואות, שְׁזוּהוּ בְּחִינַת תְּקוּן הַמְשַׁפֵּט. וְזוּהוּ: מְאִירַת - רְאִישֵׁי תְבוֹת: תּוֹכוֹ רְצוּף אֶהְבֶּה מִבְּנוֹת יְרוּשָׁלַיִם, הֵינּוּ בְּחִינַת תְּקוּן הַמְשַׁפֵּט, שֶׁהוּא תְּקוּן הַמְרַכְבֶּה, שְׁשֵׁם הָאֶהְבֶּה דְקִדְשָׁה, בְּבְחִינַת: מְרַכְבוֹ אֲרַגְמֵן תּוֹכוֹ רְצוּף אֶהְבֶּה מִבְּנוֹת יְרוּשָׁלַיִם, כַּנ"ל. וְזוה בְּחִינַת (הושע ו): וּמְשַׁפְּטִיד אֹר יֵצֵא, וְכִמוֹ שְׁאֵנוֹ אוֹמְרִים: וְתוֹצִיא כְּאוֹר מִשְׁפָּטֵינוּ, הֵינּוּ עַל־יְדֵי הָרָאָה, שֶׁהִיא מְאִירַת עֵינַיִם, עַל־יְדֵי־זוה הוּא בְּחִינַת תְּקוּן הַמְשַׁפֵּט, בְּחִינַת: וְתוֹצִיא כְּאוֹר מִשְׁפָּטֵינוּ:

זוה פְּרוּשׁ: אָמַר רַב אֲשִׁי: אָמַר לִי הוּנָא בְּרַ נְתָן, וּמָנָא חֲדָא הוּהוּ קְאֻלִּינָן בְּמִדְבְּרָא, וְהוּהוּ אֲטָמָא דְכִשְׂרָא בַּהֲדָן. פְּתַחנָא וּנְקִירִנָא וְאִנְחָנָא אַעֲשִׂבָא. אֲדִמִיתִינָן צִיבִי, חָלָם אֲטָמָא, וּמְוִינָן. כִּי חֲדָן לְבַתֵּר תְּגִרִיסֵר יִרְחִי שְׂתָא, חֲזוּינְהוּ לְהִנְהוּ גְמָרִי דְהוּוּ קָא מְלַחֲשִׁי. כִּי אֲתָאִי לְקָמָה דְאִמִּימֵר, אָמַר לִי: הֵהוּא עֲשִׂבָא סַמְתִּירִי הוּהוּ, הִנְהוּ גְמָרִי דְרַתְמָא הוּוּ:

פעם אחת היינו הולכים במדבר, והייתה עמנו חתיכת בשר. פתחנו וניקרנו והנחנו על העשב. עד שהבאנו עצים, התחברה החתיכה וצלינו אותה. כשחזרנו לשם לאחר שנים עשר חודשים, ראינו את אותן גחלים שהיו לוחשות. כשבאתי לפני אמימר, אמר לי: אותו עשב מסוג 'סמתרי' היה, ואותם גחלים של רותם

הִינּוּ שְׁסֵפֶר, שְׁפַעַם אֶחָד הֶלֶךְ בַּמִּדְבָּר - זֶה בְּחִינַת תְּקוּן
הָאֱמוּנָה, בְּבְחִינַת (ירמיה ב): לְכַתֵּךְ אַחֲרַי בַּמִּדְבָּר בְּאֶרֶץ
לֹא זְרוּעָה. אֶרֶץ לֹא זְרוּעָה זֶה בְּחִינַת פָּגַם הָאֱמוּנָה, שְׁעַל־יַדֵּי-
זֶה נִתְקַלְקְלוּ הַזְּרָעִים כַּנִּל, וְלְכַתֵּךְ אַחֲרַי בַּמִּדְבָּר זֶה בְּחִינַת
תְּקוּן הָאֱמוּנָה, שְׁהֵאֱמִינוּ בּוֹ יִתְפָּרֵךְ וְהִלְכוּ אַחֲרָיו בַּמִּדְבָּר,
וְתִקְנוּ בְּחִינַת אֶרֶץ לֹא זְרוּעָה, דְּהִינּוּ נִפְּלַת הָאֱמוּנָה כַּנִּל.
וְהוּא אֲטָמָא דְּבִשְׂרָא בַּהֲדָן. אֲטָמָא בִשְׂרָא זֶה בְּחִינַת גְּרִים,
שֶׁהֵם עַרְלֵי בֶשֶׂר, שְׁעַל יָדָם כָּא בְּחִינַת: הַחֲתִים בְּשָׂרוֹ, כַּנִּל.
וְהוּוּ: אֲטָמֵי בִשְׂרָא - בְּחִינַת עַרְלֵי־בֶשֶׂר וּבְחִינַת הַחֲתִים בְּשָׂרוֹ,
כַּנִּל. כִּי עַל־יַדֵּי עֲלִית הָאֱמוּנָה הַנִּפְּלָה נַעֲשִׂין גְּרִים, שְׁעַל יָדָם
מִתְגַּבֵּר, חֶסֶד וְשָׁלוֹם, חוֹתֵם דְּסִמְרָא אַחֲרָא, בְּחִינַת: הַחֲתִים
בְּשָׂרוֹ, כַּנִּל.

וּפְתַחֲחִינָן - הִינּוּ שְׁתִּקְנֵנוּ בְּחִינַת הַחֲתִים בְּשָׂרוֹ, וְנַעֲשֶׂה בְּחִינַת
חוֹתֵם דְּקִדְשָׁה, שֶׁהוּא בְּחִינַת (שמות כח): פְּתוּחֵי הַתֵּם
קִדְשׁ לָהּ, הִינּוּ בְּחִינַת תְּקוּן הַמַּחֲוִן כַּנִּל. וְנִקְרִינָן - זֶה בְּחִינַת:
וְשִׁמְתִיךְ בְּנִקְרַת הַצּוּר, בְּחִינַת צְמֻצוֹם הַמַּחֲוִן, שְׁלֹא לְצֵאת חוּץ
לְגָבוֹל כַּנִּל. וְאַנְחָנָא אַעֲשָׂבָא - עֲשָׂבָא זֶה בְּחִינַת פְּלִלְיוֹת
הַמַּאֲכָלִים, כְּמוֹ שְׁכֶתוּב (בראשית ט): כִּירֵק עֵשֶׂב נָתַתִּי לָכֶם אֶת
כָּל; נִמְצָא שְׁפִלְלְיוֹת הַמַּאֲכָלִים הֵם בְּחִינַת עֲשָׂבָא. וְזֶה: וְאַנְחָנָא
אַעֲשָׂבָא - הִינּוּ אַחֲרֵי שֶׁהִינּוּ מִתְקַנִּים אֶת הַמַּחֲוִן כַּנִּל, הַנִּחְנוּ
עֲצֻמּוֹ אַעֲשָׂבָא, הִינּוּ עַל הַמַּאֲכָלִים, לְתַקּוֹן אֶת הַמַּאֲכָלִים, שְׁלֹא
יִזְקוּ וְיִפְגְּמוּ אֶת הַחֲלוֹם, חֶסֶד וְשָׁלוֹם.

וְתִקְוֶן זֶה, הִינּוּ תִקְוֶן הַמַּאֲכָלִים, נַעֲשֶׂה עַל־יְדֵי חֲזוּק הַמְּלֹאָךְ,
 שְׁנַתְחַזֵּק עַל־יְדֵי הַתְּחַדְּשׁוֹת הַרְצוֹן, עַל־יְדֵי הַשְּׂמִיחָה
 כִּנ"ל. וְזֶהוּ: אֲדַמְיִתִּינָן צִיבֵי - זֶה בְּחִינַת: וּכְמִצְפִּיָּה עֶבֶד בְּחִיל
 שְׂמַיָא, בְּחִינַת הַתְּחַדְּשׁוֹת הַרְצוֹן. הִינּוּ שְׁהִינּוּ רוֹצִים לְהִבְיֵא
 הַרְצוֹן, בְּחִינַת הַתְּחַדְּשׁוֹת הַרְצוֹן, שְׁזֵהוּ חֲזוּק הַמְּלֹאָךְ, שְׁעַל־יְדֵי־
 זֶה הוּא תִקְוֶן הַמַּאֲכָלִים כִּנ"ל. וְזֶהוּ: אֲדַמְיִתִּינָן צִיבֵי חָלִים -
 הִינּוּ שְׁבַתְוֹד שְׁהִינּוּ עוֹסְקִים בְּתִקְוֶן הַמַּאֲכָלִים עַל יְדֵי הַתְּחַדְּשׁוֹת
 הַרְצוֹן, חָלִים לָנוּ חָלוּם. וְזֶהוּ: חָלִים לְשׁוֹן חָלוּם. גַּם חָלִים הוּא
 לְשׁוֹן הַתְּקַשְׁרוֹת וְהַתְּחַבְּרוֹת, כִּי הַחָלוּם הִיָּה מְחוּבָר מִשְׁנֵי כַחוֹת:
 מִבַּח הַמְּלֹאָךְ וּבַח הַשֵּׁד, מִחֻמַּת שְׁעָדִין לֹא נִתְתַקְּנוּ הַמַּאֲכָלִים
 כִּנ"ל. וְזֶהוּ: וּמִיּוֹנֵן לְשׁוֹן תַּעֲנִית (ע' דניאל ו, פסחים קו), הִינּוּ שְׁהִינּוּ
 מִתַּעֲנִיִּים. כִּי הַתַּעֲנִית מִבְּיַד שְׂמִיחָה שֶׁהוּא תִקְוֶן הַחָלוּם כִּנ"ל.

כִּי הִדְרֵן לְבַתֵּר תְּרִיסֵר יְרַחֵי שְׂתָא - הִינּוּ בְּשַׁחְזָרְנוּ וּבִאֲנוּ
 לְחַדֵּשׁ נִסָּן שֶׁהוּא אַחַר שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדְשֵׁי הַשָּׁנָה, כִּי נִסָּן
 תְּחִלַּת הַחֹדְשִׁים, וְהוּא רֵאשׁ הַשָּׁנָה לְמַלְכִּים, וְאֵן הוּא חֲזוּק
 הַמְּלֹאָךְ כִּנ"ל, וְאֵף עַל פִּי בֵן: חֲזִינְהוּ לְחַנֵּי גְמָרֵי דְקָא מְלַחְשֵׁי,
 דְּהִינּוּ שְׁגָם לְבַתֵּר תְּרִיסֵר יְרַחֵי שְׂתָא, שֶׁהוּא נִסָּן, אֵן גַּם בֶּן עֲדִין
 הָיוּ בּוֹעֲרִים הַגָּחָלִים, הִינּוּ בְּחִינַת חֲמוּם הַלֵּב, שְׁעַל יְדֵי
 הַחֲמִימוֹת בָּא טְמֵאָה הַנ"ל, חֵם וְשָׁלוֹם. וּבִאֲמַת בְּנִיסָן הוּא חֲזוּק
 הַמְּלֹאָךְ כִּנ"ל, וְהִיָּה רְאוּי שְׁיִתְבַּטַּל אֵן הַטְּמֵאָה הַנ"ל לְגַמְרֵי.

כִּי אֲתִינָא לְקַמָּה דְאַמִּימֵר, אָמַר: הִנְהוּ עֲשִׂבָא דְסַמְתְּרֵי הוּוּ,
 הִינּוּ שְׁהַמַּאֲכָלִים הַנ"ל שֶׁהֵם בְּחִינַת עֲשִׂבָא כִּנ"ל, שֶׁל סַס-

תְּרִי הוּוּ, שְׁהִיָּה כָּלוּל בְּהֵם שְׁנֵי כַּחוֹת: סָם חַיִּים וְסָם מוֹת,
 דְּהִינּוּ כַּח הַמְּלֶאךָ וְכַח הַשֵּׁד כַּנ"ל. כִּי קָדָם תִּקּוּן הַמַּאֲכָלִים, אֲזִי
 נִתְעַרַב בָּהֶן כַּח הַשֵּׁד כַּנ"ל, וְאֲזִי הֵם בְּחִינַת סַמְתֵּרִי, סָם תְּרִי, כִּי
 הֵם כָּלוּלִים מִשְׁנֵי כַּחוֹת: כַּח הַמְּלֶאךָ וְכַח הַשֵּׁד כַּנ"ל. וְזֶהוּ:
 הִנְהוּ עֲשָׂבָא דְסַמְתֵּרִי הוּוּ, כַּנ"ל.

הִנְהוּ גַמְרֵי דְרִתְמָא הוּוּ. רִתְמָא הִינּוּ רִתָּם, כְּמוֹ שֶׁפִּרֵּשׁ רַש"י,
 זֶה בְּחִינַת תִּקּוּן הַמְּרַכְּבָה, בְּחִינַת (מִיכָה א): רִתָּם
 הַמְּרַכְּבָה. הִינּוּ שְׁהוֹדִיעַ לוֹ אֲמִימַר, שֶׁהַחֲמִימוֹת בָּא מִפְּנֵם
 הַמְּרַכְּבָה עַל יְדֵי עוֹוֹת הַמִּשְׁפָּט כַּנ"ל, שְׁלֹזָה אִין תִּקּוּן כִּי אִם עַל
 יְדֵי קִשּׁוּר הַמְּרַכְּבָה, בְּחִינַת: רִתָּם הַמְּרַכְּבָה. וְזֶהוּ רִיתְמָא -
 רֵאשִׁי תִבּוֹת: תּוֹכּוּ רְצוּף אֶהְבָּה מִבְּנוֹת יְרוּשָׁלַיִם שְׁמוֹנְפִילַת
 הָאֶהְבָּה הַזֹּאת בָּא הַחֲמִימוֹת הַנ"ל, וְאִין תִּקּוּן כִּי אִם עַל יְדֵי
 בְּחִינַת: רִתָּם הַמְּרַכְּבָה, הִינּוּ קִשּׁוּר הַמְּרַכְּבָה, בְּחִינַת: מְרַכְּבוּ
 אֲרַגְמָן תּוֹכּוּ רְצוּף אֶהְבָּה מִבְּנוֹת יְרוּשָׁלַיִם, כַּנ"ל:

וְזֶהוּ: תִּקְעוּ בַּחֲדָשׁ שׁוֹפֵר. תִּקְעוּ זֶה בְּחִינַת: הִיתְקַע שׁוֹפֵר
 בְּעִיר וְעַם לֹא יִחַרְדּוּ, בְּחִינַת חֲרִדַת הַגּוֹף, בְּחִינַת: וְקָר
 רוּחַ אִישׁ תְּבוּנָה. הִינּוּ בְּחִינַת אִישׁ תְּבוּנוֹת, שְׁעַל יָדוֹ נִתְתַּקַּן
 הָאֲמוּנָה כַּנ"ל. בַּחֲדָשׁ שׁוֹפֵר - הִינּוּ בְּהַתְּפָאֲרוֹת חֲדָשׁ, דְּהִינּוּ
 הַתְּפָאֲרוֹת וְגֵאוּהָ חֲדָשָׁה שְׁנַתְּגַלָּה. הִינּוּ בְּחִינַת גְּרִים שֶׁהֵם
 מְכַנְּסִין גְּאוּהָ בְּיִשְׂרָאֵל, שְׁנַעֲשִׂין עַל יְדֵי שְׁמַעְלִין הָאֲמוּנָה
 הַנְּפוּלָה כַּנ"ל. וְזֶהוּ: בְּכֶסֶף לְיוֹם חֲגֵנוּ. בְּכֶסֶף - זֶה בְּחִינַת תְּפִלִּין
 דְּמְכַסֵּין עַל מַחָא, כִּי מֵהַגְּאוּהָ הַנ"ל נַעֲשֶׂה תְּפִלִּין, עַל יְדֵי הַמְּגִי

אָרֶץ, שֶׁהֵם מְתַקְנִין וּמַעְלִין פָּנִים הַגְּאוּה, שֶׁהִיא בְּחִינַת: הַחֲתִים
 בְּשָׂרוֹ; וְעוֹשִׂין מְזֵה בְּחִינַת חוֹתֵם דְּקִדְשָׁה, בְּחִינַת תְּפִלִּין בְּנִ"ל.
 וְזוּהוּ: לְיוֹם חֲגֵנוּ - הֵינּוּ רֹאשׁ הַשָּׁנָה, שֶׁהוּא בְּחִינַת רֹאשׁ וּמַחִין,
 שָׂאוּ נַעֲשִׂין כָּל הַבְּחִינּוֹת הַנִּ"ל. כִּי חֵק לְיִשְׂרָאֵל הוּא - חֵק לְשָׂא
 דְּמִזּוֹנָא (ביצה טו), בְּחִינַת תְּקוּן הַמַּאֲכָלִים בְּנִ"ל. מְשַׁפֵּט לְאַלְקֵי
 יַעֲקֹב - זֶה בְּחִינַת תְּקוּן הַמְּשַׁפֵּט, הַכֹּל בְּנִ"ל:

שָׂדֵד לְעֵיל, לְפָסוּק וְחַמְלַתִי עֲלֵיהֶם וְכוּ':

וּבִאֲמַת הוּא דְּבַר גְּדוֹל מְאֹד לְהַשְׁלִיךְ מֵאֲתוֹ כָּל הַחֲכָמוֹת
 וּלְהַתְּנַהֵג בְּפִשְׁטוּת, לַעֲשׂוֹת מַעֲשֵׂה עֲבָדוֹת לְעַבְדוֹ
 יִתְבָּרֵךְ בְּעַבְדוֹת בְּתַמִּימוֹת, בְּלֵי חֲכָמוֹת, כִּי זֶה בְּחִינַת סְתָרֵי
 תּוֹרָה, שֶׁהַתּוֹרָה נִסְתָּרָת וְנִעְלָמָת שֵׁם, כִּי כְּשֶׁעוֹשֶׂה עֲבָדוֹת
 פְּשׁוּטִים, וּבִאֲמַת בּוֹדְאֵי יֵשׁ בָּהֶם תּוֹרָה גְּבוּהָ מְאֹד, רַק שָׂאִין
 יוֹדְעִין מֶה שֵׁינֵשׁ בָּהֶם. נִמְצָא שֶׁהַתּוֹרָה שֵׁינֵשׁ בָּהֶם הוּא נִסְתָּר
 וְנִעְלָם, בְּחִינַת סְתָרֵי תּוֹרָה. וְסְתָרֵי תּוֹרָה הוּא בְּחִינַת (ש"ש ז):
 חֲמוּקֵי יִרְכֹּךְ - מֶה יִרְךְ בְּסִתְרֵי, אִף דְּבָרֵי תּוֹרָה בְּסִתְרֵי, כְּמוֹ
 שְׂדֵרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ וְזָכוּנוֹם לְבִרְכָה (סוכה מט:), וְעַל יְדֵי זֶה נַעֲשֶׂה
 תְּקוּן הַמְּשַׁפֵּט, בְּבְחִינַת: חֲמוּקֵי יִרְכֹּךְ כְּמוֹ חֲלָאִים וְכוּ', שֶׁהֵם
 הַשְׂתִּין שֶׁמְחוֹלְלִין וְיוֹרְדִין עַד הַתְּהוֹם (כְּמוֹ שְׂדֵרְז"ל שֵׁם ע"א בְּסוּכָה),
 בְּחִינַת (תהלים לו): מְשַׁפֵּטֵךְ תְּהוֹם רַבָּה; הֵינּוּ בְּחִינַת הַמְּשַׁפֵּט
 שְׁנַפֵּל עַד הַתְּהוֹם. וְעַל יְדֵי הָעֲבָדוֹת הַנִּ"ל, שֶׁהֵם בְּחִינַת סְתָרֵי-
 תּוֹרָה, בְּחִינַת: חֲמוּקֵי יִרְכֹּךְ, בְּחִינַת: שְׂתִין, שֶׁהֵם מְחוֹלְלִין עַד
 הַתְּהוֹם, הֵם בּוֹקְעִין וְיוֹרְדִין עַד הַתְּהוֹם וּמַעְלִין אֶת הַמְּשַׁפֵּט

מִנְפִילָתוֹ, מִבְּחִינַת: מְשַׁפֵּיךְ תְּהוּם רַבָּה, בְּבַחֲנֵינָת (תהלים מב):
 תְּהוּם אֶל תְּהוּם קוֹרֵא, וְדָרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנָם לְבָרְכָה (תענית
 כה:): כְּשֶׁמִּנְסָכִין אֶת הַמַּיִם בַּחֵג, תְּהוּם אֹמֵר לְחִבְרוֹ: אִבַּע מִימְךָ.
 הֵינּוּ, שֶׁהַתְּהוּמוֹת קוֹרִין זֶה לָזֶה, שִׁישׁוּבוּ וַיַּחְזְרוּ הַמְּשַׁפֵּט שֶׁנִּפְל
 אֵלֵיהֶם, כְּדֵי שִׁיחְזוֹר וַיִּתְתַּקֵּן הַמְּשַׁפֵּט, בְּבַחֲנֵינָת: וַיִּגַּל כַּמַּיִם מִשְׁפֵּט.
 וְזֵהוּ: אִבַּע מִימְךָ, בַּחֲנֵינָת: וַיִּגַּל כַּמַּיִם מִשְׁפֵּט, הֵינּוּ שִׁיבִיעוּ וַיַּחְזְרוּ
 הַמְּשַׁפֵּט שֶׁנִּפְל אֵלֵיהֶם, שִׁיתְתַּקֵּן בְּבַחֲנֵינָת: וַיִּגַּל כַּמַּיִם מִשְׁפֵּט,
 כַּנ"ל. נִמְצָא שֶׁעַל יְדֵי עֲשׂוֹת וְעִבּוּדוֹת בְּפִשְׁטוֹת נַעֲשֶׂה תְּקוּן
 הַמְּשַׁפֵּט:

ו

עַל-יְדֵי זַעַה טוֹבָה (כַּגֹּן כְּשֶׁמִּזְעִין עַל-יְדֵי דָבָר שֶׁכִּקְדָּשָׁה), עַל-יְדֵי-זֶה
 נַעֲשֶׂה שְׂמֻחָה, בַּחֲנֵינָת (דברים מז): וְשִׂמְחַת בְּחֻגְךָ, בַּחֲנֵינָת
 שְׂמֻחָה שֶׁל יוֹם-טוֹב. (וְלֹא דוֹקָא יוֹם-טוֹב מִמֶּשׁ, אֶלָּא כָּל יוֹם שֶׁהוּא בַּחֲנֵינָת טוֹב,
 נִקְרָא יוֹם-טוֹב). כִּי הַשְּׂמֻחָה - עַל-יְדֵי הַדְּמִים, כִּי הָעֲצִבוֹת - מִן
 הַטְּחוּל, וְטְחוּל הִיא עֲכִירוֹת הַדְּמִים. וְכִשְׂמֵתְגַבֵּר, חֵם וְשָׁלוֹם,
 עֲכִירַת הַדְּמִים שֶׁל הַטְּחוּל, עַל-יְדֵי-זֶה בָּאִין חֲלָשׁוֹת, חֵם וְשָׁלוֹם,
 כִּי כִשְׂהָעֲכִירַת הַדְּמִים הוּא בְּמִדָּה בְּטְחוּל, אֲזִי אֲדַרְבָּא, הוּא
 טוֹבָה מֵה שֶׁהַטְּחוּל מְקַבֵּל הָעֲכִירַת הַדְּמִים, כִּי נִשְׁאָרִין הַדְּמִים
 זְכִיִּים; אֲבָל כִּשְׂעֲכִירַת הַדְּמִים שֶׁל הַטְּחוּל מִתְגַּבֵּר, חֵם וְשָׁלוֹם,
 נַעֲשִׂין חֲלָשׁוֹת, חֵם וְשָׁלוֹם. וְהִרְפוּאָה הִיא זַעַה, כִּי עַל-יְדֵי הַזַּעַה
 יוֹצֵא הָאָרֶס, שִׁישׁ בְּהַדְּמִים הָעֲכוּרִים, שֶׁהֵם הַפִּילוּ אוֹתוֹ לְמִשְׁכָּב,

חם וְשָׁלוֹם, וְאֵזוּ גִשְׁאֲרֵי הַדָּמִים זָבִים. וְאֵזוּ זֹכָה לְשִׁמְחָה, כִּי עָקַר הָעֵצָבוֹת - עַל־יְדֵי הַפְּחוּל, שֶׁהוּא עֵבֶרֶת הַדָּמִים בְּנִ"ל, וְעָשׂוּ שְׂוִיצָאִין עֵבֶרֶת הַדָּמִים עַל־יְדֵי זַעַה, נַעֲשֶׂה שִׁמְחָה וְכו'. וְזֶה אוֹתוֹת זַעַה - רֵאשִׁי־תְבוֹת: זֶה הַיּוֹם עָשָׂה יי (תהלים קיח) הֵינּוּ בְּחִינַת שִׁמְחָה שֶׁל יוֹם טוֹב, שֶׁנַּעֲשֶׂה עַל־יְדֵי זַעַה טוֹבָה בְּנִ"ל: וְזֶה שְׁאֲנוּ רוֹאִין, שֶׁהַחֹלָה תִּכְפַּר בְּשִׁמּוּזֵעַ נִמְשָׁךְ עָלָיו שִׁמְחָה, כִּי עַל־יְדֵי הַזַּעַה נַעֲשֶׂה שִׁמְחָה, בְּנִ"ל:

ז

וַיְהִי מִקֵּץ שְׁנַתִּים יָמִים, וּפְרָעָה חָלַם וְכו': (בראשית מא)

א כִּי מִרְחֻמִּים יִנְהַגִּם (ישעיה מט) - הֵינּוּ מִי שֶׁהוּא רַחֲמָן, הוּא יָכוֹל לְהִיּוֹת מְנַהִיג. וְצָרִיךְ לִידַע אֵיךְ לְהִתְנַהֵג עִם הַרְחֻמְנוּת, כִּי עַל רְשָׁעִים אוֹ עַל רוֹצְחִים וְגוֹלְגָנִים אֲסוּר לָרַחֵם. וְכֵן מִי שְׁאִינוֹ יוֹדֵעַ אֵיךְ לְהִתְנַהֵג עִם הַרְחֻמְנוּת, אֵזוּ יוֹכֵל לָרַחֵם עַל תִּינוּק שֶׁל אֲרַבְעָה יָמִים, לִתֵּן לוֹ מֵאֵכֶל הַצָּרִיךְ לְגִדּוֹל, וְלֹא לְקַטֵּן בָּזָה, כִּי קַטָּן בָּזָה צָרִיכִין לְזוּנּוּ רַק עַל יְדֵי חֶלֶב דִּיקָא. עַל־כֵּן צָרִיךְ לִידַע אֵיךְ לְהִתְנַהֵג עִם הַרְחֻמְנוּת, שֶׁלְקַטֵּן בָּזָה צָרִיכִין לָרַחֵם לִתֵּן לוֹ חֶלֶב דִּיקָא, וְלְגִדּוֹל - מֵאֵכֶל הַצָּרִיךְ לוֹ, וְכֵן עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד צָרִיכִין לָרַחֵם בְּמָה שֶׁצָּרִיךְ לוֹ:

ב וְרַחֲמָן בָּזָה הוּא רַק מֵשָׂה רַבְּנוּ, כִּי הוּא הִיָּה מְנַהִיג יִשְׂרָאֵל, וְהוּא יְהִיָּה הַמְּנַהִיג לְעֵתִיד, כִּי מֵה שֶׁהִיָּה הוּא שְׂיִהְיָה וְכו' (קהלת א). כִּי מֵשָׂה רַבְּנוּ הִיָּה לוֹ רַחֲמְנוּת בְּאֵמַת עַל יִשְׂרָאֵל,

וּמִסַּר נַפְשׁוֹ בְּשִׁבִיל יִשְׂרָאֵל, וְהִשְׁלִיךְ נַפְשׁוֹ מִנְּגַד, וְלֹא הָיָה חוֹשֵׁשׁ
 עַל עֲצָמוֹ כְּלָל. כִּי הַשֵּׁם יִתְבַּרְךְ אָמַר לוֹ (שמות לב): וְאַעֲשֶׂה לְגוֹי
 גָּדוֹל, וְהוּא לֹא הִשְׁגִּיחַ עַל זֶה כְּלָל, רַק אָמַר: אִם תֵּשֵׂא חַמָּאתֶם
 וְכו' (שם), כִּי הוּא הָיָה רַחֲמָן וּמְנַהֵיג אֲמֹתַי, וְהָיָה עוֹסֵק בְּיִשׁוּבוֹ
 שֶׁל עוֹלָם, שְׁיִהְיֶה הָעוֹלָם מְיֻשָּׁב מִבְּנֵי אָדָם, כִּי עֵקֶר הָאָדָם הוּא
 הַדַּעַת, וּמִי שְׁאִין לוֹ דַּעַת, אֵינּוּ מִן הַיֹּשֻׁב וְאֵינּוּ מְכַנֶּה בְּשֵׁם
 אָדָם כְּלָל, רַק הוּא בַּחֲנִינַת חַיָּה בְּדַמּוֹת אָדָם. וּמִשָּׁה רַבְּנּוּ הָיָה לוֹ
 רַחֲמָנוּת, וְהָיָה עוֹסֵק בְּיִשׁוּב הָעוֹלָם, שְׁיִהְיֶה הָעוֹלָם מְיֻשָּׁב
 וּמְמֻלָּא מִבְּנֵי אָדָם, הֵינּוּ בְּנֵי דַעָה כַּנִּ"ל, כִּי הוּא פָּתַח לָנוּ אוֹר
 הַדַּעַת, כְּמוֹ שֶׁפָּתוּב (דברים ד): אַתָּה הִרְאֵתָ לְדַעַת כִּי ה' הוּא
 הָאֱלֹקִים, כִּי מִשָּׁה פָּתַח אֶת הַדַּעַת וְגָלָה לָנוּ כִּי יֵשׁ אֱלֹקִים
 שְׁלֵיט בְּאָרֶץ:

ג כִּי עֵקֶר הַרַחֲמָנוּת הוּא בְּשִׁישְׂרָאֵל עִם קְדוּשׁ נּוֹפְלִין, חֵם
 וְשְׁלוֹם, בְּעוֹנוֹת, רַחֲמָנָא לְצַלֵּן, כִּי זֶהוּ הַרַחֲמָנוּת הַגָּדוֹל
 מִכָּל מִינֵי רַחֲמָנוּת. כִּי כָל הַיִּסּוּרִים הַקָּשִׁים שֶׁפְּעוֹלָם אֵינֵם
 נְחֻשְׁבִים כְּלָל כִּנְגַד הַמִּשְׁאוּי הַכְּבֵד שֶׁל עוֹנוֹת, חֵם וְשְׁלוֹם. כִּי
 בְּשִׁישְׂרָאֵל נּוֹפְלִים בְּעוֹנוֹת, חֵם וְשְׁלוֹם, זֶהוּ מִשְׁאוּי כְּבֵד מְאֹד,
 שְׂאֵי אֶפְשֶׁר לְשֵׂא כְּלָל הַמִּשְׁאוּי הַכְּבֵד הַזֶּה, בְּבַחֲנִינַת: כְּמִשְׂא
 כְּבֵד יִכְבְּדוּ מִמֶּנִּי (תהלים לח). כִּי מִי שִׁיּוֹדַע קְדֻשַׁת יִשְׂרָאֵל מֵאִין
 הֵם לְקוֹחִים, וְיודַע רוּחַנִיּוֹת וְדַקּוֹת שֶׁל יִשְׂרָאֵל - הוּא יודַע,
 שִׁישְׂרָאֵל הֵם רַחוּקִים לְגַמְרֵי מַעוֹן, וְאִין עוֹוֵן שֶׁיָּדָה לָהֶם כְּלָל כְּלָל
 לֹא, לְפִי גְדֹל קְדֻשַׁתָּם מִשְׁרָשָׁם וְגֵדֵל דַּקּוֹתָם וְרוּחַנִיּוֹתָם. וְעַל כֵּן

כָּל הַיְסוּרִים שֶׁבְּעוֹלָם אֵינָם נַחֲשָׁבִים לְמִשְׁאוּי בְּנֶגֶד הַמִּשְׁאוּי
הַכְּבֵד שֶׁל עוֹנוֹת, חֵם וְשָׁלוֹם, רַחֲמָנָא לְצַלָּן. וְאַפְלוּ כְּשִׁישׁ לְאָדָם
יְסוּרִים, אִם אֵין בָּהֶם עוֹנוֹת, אֵינָם נַחֲשָׁבִים לְיְסוּרִים כָּלָל. וְזֶה
בְּחִינַת (שבת נה): אֵין יְסוּרִין בְּלֹא עוֹן. שְׂכָשְׂאִין בָּהֶם עוֹן, אֵינָם
יְסוּרִים כָּלָל, כִּי עֶקֶר הַיְסוּרִים הֵם רַק כְּשֶׁנּוֹפְלִים בְּעוֹנוֹת, חֵם
וְשָׁלוֹם, וְזֶהוּ עֶקֶר הַרְחֻמְנוּת, לְרַחֵם עַל יִשְׂרָאֵל עִם קְדוּשָׁה,
לְהוֹצִיאֵם מִהַמִּשְׁאוּי הַכְּבֵד שֶׁל עוֹנוֹת. וְעַל־כֵּן מִשֶּׁה רַבְּנוּ, עָלְיוּ
הַשָּׁלוֹם, בְּכָל עֵת שֶׁנִּפְּלוּ יִשְׂרָאֵל בְּאִיזֵה עוֹן, הָיָה מוֹסֵר נַפְשׁוֹ
עֲלֵיהֶם וְהִתְפַּלֵּל בְּעֵדָם, כְּגוֹן בְּמַרְגְּלִים וְכִיּוֹצֵא. כִּי יָדַע, שֶׁלְּפִי
קְדֻשַׁת יִשְׂרָאֵל וְדַקּוּתָם הֵם רְחוּקִים מֵעוֹן וְאֵי אֶפְשָׁר לָהֶם לִשְׂאֵ
כָּלָל הַמִּשְׁאֵא הַכְּבֵד שֶׁל עוֹן כַּנִּ"ל. וּבְאַמַּת, מֵהֵיכָן בָּאִים לְעוֹנוֹת,
חֵם וְשָׁלוֹם, הוּא רַק עַל־יְדֵי שְׂאִין לוֹ דַּעַת, כִּי אֵין אָדָם עוֹבֵר
עֲבֵרָה אֶל־אֵם־כֵּן נִכְנָס בּוֹ רוּחַ שְׁטוּת (סוטה ג), וְזֶהוּ הַרְחֻמְנוּת
הַגְּדוֹל מִן הַכָּל, שֶׁצָּרִיכִין לְרַחֵם עָלָיו לְהַכְנִים בּוֹ דַּעַת, בְּבְחִינַת
(תהלים מא): אֲשֶׁרִי מִשְׁפִּיל אֶל דָּל; כִּי אֵין עָנִי אֶלֶּא מִן הַדַּעַת
(נדרים מא), וְצָרִיכִין לְרַחֵם עָלָיו לְהַכְנִים בּוֹ דַּעַת:

ד וְאַפְלוּ כְּשִׁמְגִיעַ זְמַנּוֹ לְהַסְתַּלֵּק, וְהַנְּשִׁמָּה עוֹלָה וּמִתְדַבֶּקֶת
בְּמָקוֹם שֶׁעוֹלָה, בְּעוֹלָמוֹת עֲלִיוֹנִים, אֵין זֶה תַּכְלִית
וְשְׁלָמוֹת, שֶׁתְּהִיָּה הַנְּשִׁמָּה רַק דְּבוּקָה לְמַעְלָה. רַק עֶקֶר הַשְּׁלָמוֹת
שֶׁל הַנְּשִׁמָּה הִיא, שֶׁבַעַת שֶׁהִיא לְמַעְלָה תְּהִיָּה לְמַטָּה גַם־כֵּן. עַל־
כֵּן צָרִיךְ שִׁישְׂאִיר אַחֲרָיו בְּרַכָּה, בֵּן אוֹ תַלְמִיד, כְּדֵי שִׁישְׂאִיר דַּעַתוֹ
לְמַטָּה גַם־כֵּן בַּעַת שֶׁנִּסְתַּלַּק לְמַעְלָה, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ,

זְכוּרָנֶם לְבִרְכָה (ב"ב קמ"ז): אֲשֶׁר אֵין חֲלִיפוֹת לָמוֹ - חַד אָמַר בֵּן, וְחַד אָמַר תַּלְמִיד, כִּי הַתְּלָמִיד מְקַבֵּל דַּעַת הָרַב. גַּם הַבֵּן, בְּיָדָאֵי אֵין מַעְלָה בְּשִׁנְשָׂאֵר בֵּין רִשְׁעָה, חָס וְשָׁלוֹם, וְהַעֲקָר לְהַשְׂאִיר בֵּין שְׂיֵהִיָּהּ בְּחִינַת תַּלְמִיד גַּם־בֵּן, שְׂיִקְבַּל מִמֶּנּוּ שְׂכָלוֹ וְדַעְתּוֹ. וְלֹא־יִדְּוָד מָאֵן דְּאָמַר דִּי בְּתַלְמִיד לְבַד, כִּי מֵאַחַר שְׂעָקָר הוּא כְּדִי שְׂיִשְׂאֵר דַּעְתּוֹ בְּעוֹלָם, עַל־כֵּן דִּי גַם בְּתַלְמִיד לְבַד, כִּי זְהוּ עָקָר הַשְּׂלֵמוֹת, שְׂיִשְׂאֵר דַּעְתּוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה גַּם בַּעַת הַהִסְתַּלְקוֹת, כְּשֶׁהִנְשָׂמָה עוֹלָה לְמַעְלָה.

כִּי מוֹ שְׂיִדְּעָה קִצַּת בִּידִיעְתּוֹ יְתַבְרַךְ, הוּא יוֹדַע שְׂעָקָר הַתַּעֲנוּגִים וְהַשְּׂעִשׂוּעִים שֶׁל הַשֵּׁם יְתַבְרַךְ הוּא רַק שְׂאֵנְחָנוּ מֵעוֹלָם הַזֶּה הַשְּׂפָל נִגְדַל וְנִקְדָּשׁ שְׂמוֹ יְתַבְרַךְ, וְזֶהוּ עָקָר הַתַּעֲנוּגִים וְהַשְּׂעִשׂוּעִים שֶׁל הַשֵּׁם יְתַבְרַךְ, כְּמוֹ שְׂפִתּוֹב: וְאָבִיתָ תְּהַלָּה מִגּוֹשִׁי עֶפֶר מִקְרוּצֵי חֹמֶר וְכו'; כִּי הַשֵּׁם יְתַבְרַךְ יֵשׁ לוֹ שְׂרָפִים וְחַיּוֹת וְאוֹפָנִים וְעוֹלָמוֹת עֲלִיוֹנִים, שְׁהֵם עוֹבְדִים אוֹתוֹ יְתַבְרַךְ, וְאַף־עַל־פִּי־כֵן עָקָר הַתַּעֲנוּג וְהַשְּׂעִשׂוּע שְׂלוֹ - כְּשֶׁעוֹלָה לְמַעְלָה הָעֲבוּדָה שֶׁל עוֹלָם הַשְּׂפָל הַזֶּה. וְעַל כֵּן צְרִיכִין לְהַשְׂאִיר אַחֲרָיו בֵּין אוֹ תַּלְמִיד, כְּדִי שְׂיִשְׂאֵר דַּעְתּוֹ לְמַטָּה, שְׂיִאִיר בְּבִנְיַ עוֹלָם הַזֶּה הַשְּׂפָל. כִּי כְּשִׁנְשָׂאֵר דַּעְתּוֹ לְמַטָּה עַל־יְדֵי בֵּן אוֹ תַּלְמִיד, נִחְשָׁב כְּאִלוֹ הוּא בְּעַצְמוֹ מִמֶּשׁ נִשְׂאֵר בְּעוֹלָם:

וְכָל אָדָם יָכוֹל לָקִים זֹאת, לְהַעֲמִיד תַּלְמִידִים. כִּי כְּשֶׁשְׂנִים מִדְּבָרִים יַחַד בִּירָאת שָׁמַיִם, אֲזִי כְּשֶׁאֶחָד מֵאִיר לְחַבְרוֹ בְּאִיזָה דְבוּר, נִחְשָׁב חֲבָרוֹ אֲצִלוֹ בְּחִינַת תַּלְמִיד. וְלִפְעָמִים נַעֲשֶׂה

לְהַפְּדוֹ, דְּהִינּוּ כְּשֶׁאֲחַר־כֵּן הוּא מְקַבֵּל מִחֲבֵרוֹ אִיזוּה דְבוּר, אִיזוּ
נַעֲשֶׂה הוּא בְּבַחֲנֵינָת תְּלִמִּיד לְגַבֵּי חֲבֵרוֹ. וְצָרִיךְ כֵּל אָדָם לִזְהַר,
לְהִשְׁתַּדֵּל וְלַעֲסֵק בְּזוֹה, כִּי לֹא תִהְיֶה בְּרָאָה לְשֶׁבֶת יְצָרָה (ישעיה מה),
כִּי צָרִיךְ כֵּל אֶחָד לַעֲסֵק בְּיִשׁוּבוֹ שֶׁל עוֹלָם, שְׂיִהְיֶה הָעוֹלָם מְמֻלָּא
מִבְּנֵי אָדָם, כְּמוֹ שְׁכַתּוֹב (בראשית א): וּמִלְּאוּ אֶת הָאָרֶץ, כִּי זֶה
עֵקֶר יִשׁוּב הָעוֹלָם, כְּשֶׁהָעוֹלָם מְמֻלָּא מִבְּנֵי אָדָם, הִינּוּ מִבְּנֵי דְעָה.
כִּי מִי שְׂאִין בּוֹ דַּעַת, אִינּוּ אָדָם כֻּלָּל כְּנ"ל.

[הִינּוּ כְּמוֹ שֶׁהָאָדָם מְצוּה לְהַעֲמִיד בְּנִים בְּעוֹלָם בְּשֶׁבִיל קִיּוּם
הָעוֹלָם, כֵּן הוּא מְצוּה לְהַכְנִים דַּעַת וְיִרְאֵת שְׂמִים בְּבְנָיו
וּבְתַלְמִידִים, כִּי זֶה עֵקֶר הַמְצוּה, שֶׁמְצוּה לְהַעֲמִיד תּוֹלְדוֹת לְקַיֵּם
הָעוֹלָם, כִּי הָעֵקֶר - לְהַעֲמִיד תּוֹלְדוֹת מִמֵּין בְּנֵי אָדָם דְּוָקָא, וְלֹא
מִין בְּהִמּוֹת וְחַיּוֹת בְּדַמּוֹת אָדָם. עַל-כֵּן כֵּל זְמַן שְׂאִין מְאִיר הַדַּעַת
בְּבְנֵי אָדָם, וְאִינִם יוֹדְעִים וּמְרַגְּשִׁים אֱלֻקוֹתוֹ יִתְפַּרֵּד וּמְמַשְׁלָתוֹ,
אִינִם כֻּלָּל בְּנֵי אָדָם, מְאַחַר שְׂאִין בָּהֶם דַּעַת לְדַעַת אֶת ה',
שְׂזָה עֵקֶר גְּדֵר הָאָדָם. וְעַל כֵּן נִחְשָׁב הָעוֹלָם כְּתִהּוֹ וּבִהּוֹ, וְעַל זֶה
נֶאֱמַר: לֹא תִהְיֶה בְּרָאָה לְשֶׁבֶת יְצָרָה, כִּי צָרִיכִין לִישֵׁב אֶת הָעוֹלָם,
שְׂיִהְיֶה מִישֵׁב הָעוֹלָם מִבְּנֵי אָדָם דִּיקָא, דְּהִינּוּ מִבְּנֵי דְעָה, שְׂיִוְדְעִין
אֶת הַשֵּׁם יִתְפַּרֵּד. וְזֶהוּ גַם כֵּן מְצוּת: וּמִלְּאוּ אֶת הָאָרֶץ, שְׂצָרִיכִין
לְמַלְאוֹת אֶת הָאָרֶץ בְּבְנֵי אָדָם. הִינּוּ שְׁכָל אָדָם מְצוּה שְׂיִדְבֵר עִם
חֲבֵרוֹ בִּירְאֵת שְׂמִים כְּדִי לְהַכְנִים דַּעַת בְּחֲבֵרוֹ, שְׂזָה עֵקֶר יִשׁוּב
הָעוֹלָם, שְׂיִהְיֶה הָעוֹלָם מִישֵׁב מִבְּנֵי אָדָם, הִינּוּ מִבְּנֵי דְעָה,
שְׂיִוְדְעִין אֶת הַשֵּׁם יִתְפַּרֵּד כְּנ"ל].

על־בן צריך כל אחד לעסוק בזה - להכניס דעת ויראת שמים
 בחברו, שעל־ידי־זה נעשה חברו בחינת תלמיד אצלו,
 ואזי פשימלאו ימיו ויגיע זמן הסתלקותו, אזי יתלבש בזה הדבור
 שהכניס בחברו, ויהיה נחשב כאלו הוא בעצמו ממש קים בזה
 העולם, כמו שכתוב: אשר אין חליפות למו - חד אמר בן, וחד
 אמר תלמיד. נמצא פשנשאר בן או תלמיד אחריו, אזי יש
 חליפות למו, הינו פי יש לו חליפין, מאחר שנשאר דעתו אחריו
 על־ידי בן או תלמיד כנ"ל. פי עקר הוא הדעת, וכשנשאר
 הדעת אחריו על־ידי בן או תלמיד, נחשב כאלו הוא ממש
 נשאר קים בעולם.

וזה חליפות - ראשי תבות: פי ידבר חכמות והגות לפי
 תבונות (תהלים מט); פי עקר הוא הדעת, שהוא בחינת: פי
 ידבר חכמות והגות לפי תבונות, שזהו עקר ההשארה
 והחליפות שנשאר מן האדם אחריו, דהינו מה שהיה מדבר
 חכמה ותבונה עם חברו והכניס בו דעת אמת ויראת שמים
 כנ"ל. ועל בן פי ידבר חכמות והגות לפי תבונות - ראשי תבות
 "חליפות", פי זה עקר החליפות וההשארה כנ"ל:

ובאמת בן ותלמיד הוא פלו חד. פי הפן הוא גם בן תלמיד
 כנ"ל, וגם התלמיד הוא בחינת בן, כמו שאמרו
 רבותינו זכרונם לברכה (סנהדרין צט: וע"ש גם בדף יט): כל המלמד בן
 חברו תורה, כאלו עשאו; פי נחשב כאלו עשה את הגוף של
 התלמיד גם בן, פי מקדם לא היה נקרא בשם אדם כלל, מאחר

שְׁלֹא הָיָה בּוֹ דַעַת וְלֹא הָיָה רַק דְמוֹת אָדָם, נִמְצָא שְׁעַל יְדֵי
 שְׁלֹמֹד עִמּוֹ תּוֹרָה וְהַכְנִים בּוֹ דַעַת, עַל־יְדֵי־זֶה נַעֲשֶׂה אָדָם, עַל־
 בֵּן נִחְשָׁב כְּאֵלוֹ עֲשָׂאוֹ מִמַּשׁ, עַל־כֵּן גַּם הַתְּלָמִיד הוּא בַּחֲנִיַּת בֵּן:
 ה' אֲמַנָּם, מִי שְׂרוּצָה לְדַבֵּר עִם חֲבֵרוֹ בִּירְאֵת שָׁמַיִם כַּנ"ל, הוּא
 צָרִיךְ שְׂיִהְיֶה לוֹ יְרֵאֵת שָׁמַיִם, כְּדֵי שְׂיִהְיֶה דְבָרָיו
 נִשְׁמָעִין אֶצֶל חֲבֵרוֹ, כְּמוֹ שְׂאֲמָרוֹ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבִרְכָה (כְּרֹכֹת
 10): כֹּל מִי שֵׁישׁ בּוֹ יְרֵאֵת שָׁמַיִם, דְּבָרָיו נִשְׁמָעִין; וְגַם כְּדֵי
 שְׂיִתְקַיְמוּ דְבָרָיו אֶצֶל חֲבֵרוֹ. כִּי לְפַעְמִים מְדַבֵּר אֶחָד עִם חֲבֵרוֹ,
 וְתַכְףּ וּמִיד עוֹבֵר וְהוֹלֵךְ הַדְּבָר מִלֵּב חֲבֵרוֹ, וְאֵינוֹ מִתְקַים אֶצֶל
 כָּלָל. עַל־כֵּן צָרִיךְ לָזֶה יְרֵאֵת שָׁמַיִם. כִּי מִי שְׂיִרְאֵת חֲמָאוֹ קוֹדֶמֶת
 לְחֻכְמָתוֹ, חֻכְמָתוֹ מִתְקַיְמֶת (אבות פ"ג), הֵינּוּ שֵׁישׁ קִיּוֹם לְדְבָרָיו
 אֶצֶל חֲבֵרוֹ. נִמְצָא; מִי שְׂרוּצָה לְהַכְנִים דַּעַת בַּחֲבֵרוֹ, הוּא צָרִיךְ
 שְׂיִהְיֶה לוֹ יְרֵאֵת שָׁמַיִם, כְּדֵי שְׂיִהְיֶה דְבָרָיו נִשְׁמָעִין וּכְדֵי שְׂיִתְקַיְמוּ
 דְבָרָיו. וְזֶהוּ: אֲשֶׁר אֵין חֲלִיפּוֹת לָמוֹ, וְלֹא יֵרְאוּ אֱלֹקִים (תהלים נה),
 הֵינּוּ כְּשֵׁאִין נִשְׂאָר דַּעַתוֹ אַחֲרָיו עַל־יְדֵי בֵּן אוֹ תְלָמִיד, שְׂזֶה
 בַּחֲנִיַּת חֲלִיפּוֹת כַּנ"ל, זֶה סִימָן שְׁלֹא יֵרְאוּ אֱלֹקִים, כִּי עַל־יְדֵי
 יְרָאָה נִשְׂאָר דַּעַתוֹ אַחֲרָיו כַּנ"ל:

וְעַל־יְדֵי־זֶה שְׁעוֹסְקִים לְדַבֵּר אֶחָד עִם חֲבֵרוֹ לְהַכְנִים בּוֹ
 דַּעַת וְיְרֵאֵת שָׁמַיִם וּלְהַעֲמִיד תְּלָמִידִים כַּנ"ל,
 עַל־יְדֵי־זֶה נִכְנָסִין אֹרוֹת הַמַּקִּיפִים, דֵּהֵינּוּ שְׂזוֹכָה לְהִבִּין וְלִידַע
 מַה שְׁלֹא הָיָה מִבֵּין וְיודַע מִתְחַלָּה. כִּי מַה שְׂאָדָם מִבֵּין וּמִשְׂוִיג
 בְּשִׁכְלוֹ זֶה בַּחֲנִיַּת פְּנִימִי, כִּי זֶה הַשִּׁכְלֵי נִכְנָס לְתוֹךְ שִׁכְלוֹ; אֲבָל

מה שאין יכול לפנים לתוך שכלו, דהינו מה שאי אפשר לו להבין, זה בחינת מקיפים, כי זה הדבר מקיף סביבות שכלו, ואי אפשר לו להכניסו בפנים בתוך שכלו, כי אי אפשר לו להבין זאת, מחמת שהוא בחינת מקיף אצלו. וכשעוסק לדבר עם בני אדם, ומכניס בהם דעתו, נמצא שנתרוקן מחו מהשכל והדעת שהיה לו, אזי על-ידיה נכנס השכל המקיף לפנים, כי על ידי שנתרוקן שכלו על ידי שהכניס דעתו בחברו, על-ידיה נכנס המקיף לפנים, וזוכה להבין בחינת השכל המקיף, דהינו שמבין מה שלא היה יכול להבין מתחילה כנ"ל:

ויש כמה בחינות במקיפים, כי מה שמקיף לזה, הוא בחינת פנימי אצל חברו, שהוא במדרגה למעלה ממונו, וכן למעלה מעלה. ויש שכל, שהוא בחינת מקיף לזה, ואצל אחר זה השכל הוא נמוך אפלו מבחינת פנימי, מחמת שהוא במדרגה גבוה ממונו הרבה, ועל-ידי שמדבר אחד עם חברו ביראת שמים ומכניס בו דעתו, על-ידיה נכנס מקיף שלו לפנים כנ"ל. וכן למעלה מעלה, שכל אחד לפי בחינתו ומדרגתו נכנס מקיף שלו לפנים, על-ידי שמדבר עם חברו ותלמידו ומכניס בו דעתו כנ"ל.

וזהו (דברים ל): כי קרוב אליך הדבר מאד, בפיה ובלבבך לעשותו. כי קרוב אליך הדבר מאד - הינו לקרב אליך הדבר שהוא בבחינת מאד, בחינת מקיפים, שהם נעלמים ורחוקים מאד מן האדם, ולקרבים אליך להכניסם בפנים - זה

תְּלוּי בְּפִיךָ וּבְלִבְכֶּךָ לַעֲשׂוֹתוֹ. בְּפִיךָ וּבְלִבְכֶּךָ - זֶה בְּחִינַת: פִּי יִדְבֵר חֻקִּמוֹת וְהַגּוֹת לְבִי תְבוּנוֹת, הֵינּוּ שְׂיִגְלָה חֻקְּמָתוֹ וְתְבוּנָתוֹ לְתַלְמִידָיו כַּנֶּ"ל. וְזֶהוּ: לַעֲשׂוֹתוֹ - בְּחִינַת כְּאִלּוּ עָשָׂא הַנֶּ"ל, וְעַל-יְדֵי־זֶה יוּכַל לְהַכְנִים וּלְקַרֵּב הַמְּקִיפִים, שֶׁהֵם בְּחִינַת מְאֹד, לְהַכְנִימָם לְפָנָיו כַּנֶּ"ל:

וּלְמַעַלָּה מִן הַכֹּל הֵם הַמְּקִיפִים הָעֲלִיוֹנִים שֶׁל חֻקֵּי הַדּוֹר, שֶׁהוּא הַרְבֵּי שְׁבִדּוֹר, שְׁעַל-יְדֵי שְׂזָה הַרְבֵּי וְהַחֻקִּים שְׁבִדּוֹר עוֹסֵק לְדַבֵּר עִם תַּלְמִידָיו וּמְכַנִּים בָּהֶם דַּעְתוֹ, עַל-יְדֵי־זֶה נִכְנָסִים הַמְּקִיפִים שָׁלוֹ לְפָנָיו. וְהַמְּקִיפִים שָׁלוֹ הֵם בְּחִינַת אַרְיִכוֹת יָמִים וְשָׁנִים, כִּי הַמְּקִיפִים שָׁלוֹ הֵם בְּחִינַת עוֹלָם הַבָּא, שֶׁהוּא יוֹם שְׁכָלוֹ אַרְךְ (קִידוּשֵׁין לַפּוֹ: חוֹלִין קַמַּב), כִּי שֵׁם הוּא לְמַעַלָּה מֵהַזְּמַן. כִּי כָל הַזְּמַן שֶׁל כָּל הָעוֹלָם הַזֶּה כָּלוּ, מֵה שֶׁהָיָה וְמֵה שֶׁיְהִיָּה, הוּא כָּלוּ אֵין וְאָפֶס נֶגֶד יוֹם אֶחָד, וְאֶפְלוּ נֶגֶד רַגַע אַחַת שֶׁל עוֹלָם הַבָּא, שֶׁהוּא יוֹם שְׁכָלוֹ אַרְךְ. וְשֵׁם אֵין שׁוּם זְמַן, כִּי הוּא בְּחִינַת לְמַעַלָּה מֵהַזְּמַן, רַק סֵדֶר הַזְּמַנִּים שֵׁיִשׁ שָׁם הֵם בְּחִינַת הַשְּׂגוֹת שֶׁל הַמְּקִיפִים. שֵׁיִשׁ מְקִיפִים שֶׁהֵם בְּחִינַת יָמִים, וְיֵשׁ מְקִיפִים שֶׁהֵם בְּחִינַת שָׁנִים, בְּחִינַת: תְּקוּפוֹת הַיָּמִים (שְׁמוּאֵל-א א), תְּקוּפוֹת הַשָּׁנִים (שְׁמוֹת לָד וּדְבָרֵי הַיּוֹמִים ב כד); וְאִלּוּ הַמְּקִיפִים שֵׁיִשׁ שָׁם, הֵם בְּחִינַת סֵדֶר הַזְּמַנִּים שָׁם. וְהַשְּׂגוֹת מְקִיפִים הֵלְלוּ זֶה עֶקֶר הַתַּעֲנוּג וְהַשְּׁעִשׂוּע שֶׁל עוֹלָם הַבָּא; אֲשֶׁרֵי מִי שְׂזוּכָה לְהַשְׁיִיגָם. וְזֶה בְּחִינַת תְּכֵלֶת הַיְדִיעָה, כִּי תְכֵלֶת הַיְדִיעָה אֲשֶׁר לֹא נִדְעָה. כִּי הַשְּׂגוֹת אִלּוּ הַמְּקִיפִים, שֶׁהֵם בְּחִינַת שְׁעִשׂוּע עוֹלָם הַבָּא, זֶה בְּחִינַת

(תהלים לא): מִה רַב טוֹבֶךָ אֲשֶׁר צִפַּנְתָּ לִירֵאִיךָ, כִּי הֵם הֵם רַב טוֹב הַצִּפּוֹן וְטָמוֹן וְסָתוּם מֵעֵין כָּל. וְזֶהוּ: מִה רַב טוֹבֶךָ - מִה דִּיקָא, כִּי הֵם בְּחֵינַת מֶה, בְּחֵינַת: מִה חֲמִית מֶה פִּשְׁפֻּשֶׁת, בְּחֵינַת תְּכֵלִית הַיְדִיעָה אֲשֶׁר לֹא נִדְעָ. וְזֶה בְּחֵינַת שְׁפַע הַכֶּתֶר, כִּי כֶּתֶר הוּא בְּחֵינַת מְקוּף, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (שׁוֹפְטִים כ): כֶּתְרוֹ אֶת בְּנִימוֹן וְכוּ':

וְזֶה הַחֶכֶם שְׂזוּכָה לְאֵלֹ הַמְּקִיפִים הַנְּל, בְּחֵינַת שְׁפַע הַכֶּתֶר, הוּא צְרִיד שְׂיֵהִיָּה לוֹ בְּחֵינַת כָּל, בְּחֵינַת (ד"הֵיא כט): כִּי כָל בְּשָׂמִים וּבְאַרְץ, וְתִרְגּוּמוֹ: דְּאֶחָד בְּשָׂמִיא וְאַרְעָא (וזהר בראשית לא ובתיקון כב).. הֵינּוּ שְׂיֵהִיָּה אוֹחֻזוּ וּמְקִיָּם שְׁנֵי הָעוֹלָמוֹת, עוֹלָם הָעֲלִיּוֹן וְעוֹלָם הַתְּחִתּוֹן, שְׁהֵם בְּחֵינַת שְׂמִים וְאַרְץ. כִּי הַצְּדִיק וְהַחֶכֶם הַנְּל הוּא צְרִיד שְׂיֵהִיָּה אוֹחֻזוּ בְּשְׁנֵיהֶם, לְקִיָּם אֶת כָּל אֶחָד וְאַחָד בְּבְחֵינַתּוֹ.

כִּי יֵשׁ דְּרֵי מַעְלָה וְיֵשׁ דְּרֵי מַטָּה, דְּהֵינּוּ עוֹלָם הָעֲלִיּוֹן וְעוֹלָם הַתְּחִתּוֹן, בְּחֵינַת שְׂמִים וְאַרְץ, וְצְרִיד הַצְּדִיק לְהִרְאוֹת לְדְרֵי מַעְלָה, שְׂאִינֵם יוֹדְעִים כָּלֵל בִּידְעֵתוֹ יִתְבָּרַךְ, שְׂזֵה בְּחֵינַת הַשְּׁגָה שֶׁל מֶה, בְּחֵינַת: מִה חֲמִית מֶה פִּשְׁפֻּשֶׁת, בְּחֵינַת: אֵיָה מְקוֹם כְּבוֹדוֹ; וְלִהְפֹךְ צְרִיד לְהִרְאוֹת לְדְרֵי מַטָּה, שְׂאִדְרָבָא, מְלֵא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ (ישעיה ו). כִּי יֵשׁ שׂוֹכְנֵי עֶפְרָא, שְׁהֵם בְּנֵי־אָדָם הַמוֹנְחִים בְּמִדְרַגָּה הַתְּחִתּוֹנָה, וְנִדְמָה לָהֶם שְׁהֵם רְחוּקִים מְאֹד מִמְּנוֹ יִתְבָּרַךְ, וְצְרִיד הַצְּדִיק לְעוֹרְרֵם וְלִהְקִיצֵם, בְּבְחֵינַת (שם כו): הַקִּיצוּ וְרַנְּנוּ שְׂכְנֵי עֶפְרָא. וְלִגְלוֹת לָהֶם שְׂה' עַמָּם, וְהֵם סְמוּכִים־אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, כִּי מְלֵא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ. וְלַחֲזֹקֶם וְלְעוֹרְרֵם, שְׂלֵא

יְהִי מִיָּאֲשִׁין עֲצֻמּוֹ, חֵם וְשָׁלוֹם, כִּי עֵדִין הֵם אֵצֶל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְקָרוֹבִים-אֵלָיו, כִּי מְלֵא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ. וְזֶה בְּחִינַת כָּל, שֵׁשׁ לְהִצְדִּיק, בְּחִינַת: כִּי כָּל בְּשָׂמִים וּבְאָרֶץ, דְּאֶחָד בְּשָׂמִיא וְאָרְעָא, הֵינּוּ שֶׁהוּא אוֹחֵז וּמְקִיִּם שְׁנֵי הָעוֹלָמוֹת: עוֹלָם הָעֲלִיּוֹן הוּא אוֹחֵז וּמְקִיִּם בְּבְחִינַת מָה, בְּחִינַת אֵיךְ מְקוֹם כְּבוֹדוֹ, וְעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן הוּא מְקִיִּם בְּבְחִינַת מְלֵא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ .

[וְעַיִן לְקַמֵּן (ס"ו ס"ח), שֵׁם מְבֹאֵר גַּם כֵּן עֲנִין זֶה כְּבֹאוֹר יוֹתֵר קֶצֶת. וְהַכֹּלל - שֶׁהִצְדִּיק, עֶקֶר שְׁלֵמוֹתוֹ - כְּשֵׁשׁ לֹא שְׁנֵי הַבְּחִינּוֹת הַנ"ל, דִּהְיִנוּ שְׂיַדַע אֵיךְ לְדַבֵּר וְלִלְמַד וּלְהַאִיר בְּכָל אֶחָד וְאֶחָד, בְּדַרְי מַעֲלָה וְדַרְי מַטָּה, בְּעֲלִיּוֹנִים וּבַתַּחְתּוֹנִים, בְּשָׂמִים וּבְאָרֶץ, שֶׁהֵם בְּחִינַת גְּדוּלִים וְקַמְנִים, הֵינּוּ שְׁלֵהַגְדוּלִים בְּמַעֲלָה, בְּנֵי עֲלִיָּה, בְּחִינַת דְּרֵי מַעֲלָה, צְרִיךְ שִׁיְהִיָּה כַּח לְהִצְדִּיק לְהִרְאוֹת לָהֶם וּלְגַלּוֹת לָהֶם, שְׁעֵדִין אֵינֶם יוֹדְעִים כָּלֵל מִהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, בְּחִינַת: מָה חֲמִית מָה פִּשְׁפֶּשֶׁת וְכוּ'; וְזֶה הַלְמוּד וְהַהֲשָׁגָה הוּא צְרִיךְ לְהַאִיר וּלְהַכְנִים בְּהַגְדוּלִים בְּמַעֲלָה, שֶׁהֵם בְּחִינַת דְּרֵי מַעֲלָה. וְלְהַפְּדֵי, יֵשׁ בְּנֵי-אָדָם שְׂמוֹנָחִים בְּמַדְרָגַת הַתַּחְתּוֹנָה מְאֹד, עַד שֶׁהָיוּ מִיָּאֲשִׁין אֶת עֲצֻמֵּן לְגַמְרֵי, חֵם וְשָׁלוֹם, כִּי נִדְמָה לָהֶם שֶׁהֵם רְחוּקִים מְאֹד מִהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וּכְבֹר אֲבֵד נִצָּחִים וְתוֹחֲלָתָם מִה' - צְרִיךְ הִצְדִּיק שִׁיְהִיָּה לֹא כַּח לְעוֹרֵרם וּלְהַקִּיצֵם, שְׁלֵא יְהִי מִיָּאֲשִׁין עֲצֻמֵּן בְּשׁוֹם אֲפֹן בְּעוֹלָם, יְהִיָּה אֵיךְ שִׁיְהִיָּה, וּלְהִרְאוֹת לָהֶם וּלְהַאִיר בָּהֶם, כִּי עֵדִין ה' עִמָּם וְאֵצֶלם וְקָרוֹב לָהֶם, וְאֶפְלוּ בַתּוֹךְ הָאָרֶץ מִמֶּשׁ, אֶפְלוּ אִם נָפַל לְשִׂאוֹל תַּחְתּוֹיֹת, חֵם וְשָׁלוֹם,

אף-על-פי-כן שם דיקא נמצא כבודו יתברך, כי מלא כל הארץ כבודו. וזה בחינת כל, שיש להצדיק וכו', כנ"ל]:

ח גם זה החכם-הדור הנ"ל צריך לידע איזה מקיפים שהוא צריך להמשיכם ואיזה מקיפים שאין צריך להמשיכם, ובשביל זה יש דברים שאין רשאים לגלותם בפני התלמידים, כי אם יגלה אותן הדברים, יפגסו מקיפים אחרים בתוך שכלו כנ"ל. ולפעמים אין צריך לקבל אלו המקיפים, כמו למשל, פשהרב מדבר עם תלמידו איזה פשט בגמפ"ת [גמרא, פרוש, תוספות], ובתוך דבריו הוא בא על איזה קשיא, ואותו הקשיא היה בתחלה בבחינת מקיף אצלו, כי לא ידע ממונה בתחלה, ותכף כשנזכר בשכלו זאת הקשיא, הוא אומרה בפני תלמידו, ובתוך כך כשמסביר לו הקשיא, נזכר בשכלו תרוץ על הקשיא, נמצא שחוזר ומשיג מקיף אחר, שהוא תרוץ על הקשיא, ואזי אומר גם התרוץ בפני התלמיד. אך כשמגלה גם התרוץ בפני התלמיד, אזי נכנס בו עוד מקיף אחר, ואז על-ידי זה השכל שבא עליו עתה, הדרא קשיא לדוכתא, ואדרבא, עתה הקשיא חזקה ורחבה יותר מבתחלה. נמצא שעל-ידי שגלה התרוץ בפני התלמיד, שעל ידי זה נכנס בו מקיף אחר, דהינו שכל חדש, שעל-ידי-זה חזרה הקשיא למקומה ביתר עז, כי עתה הקשיא חזקה ורחבה יותר מבתחלה. כמו-כן יש בהשגות, שיש דברים שאסור לגלותם, כי אם יגלה זה התרוץ בפני התלמיד, יפגס בו מקיף חדש, שעל-ידו יהיה הקשיא חזקה ורחבה יותר מבתחלה,

עד שיוכל לפגם בהשגות מקיפים שהם למעלה מהזמן, שאין הזמן מספיק לבאר הקשיות והתרוצים שיש שם, כי הם למעלה מהזמן. כי כל מה שהוא מגלה איזה שכל, קשיא או תרוץ, נכנס בו שכל חדש שהוא בחינת מקיף כנ"ל. על-כן אם לא יהיה גוהר בדבריו, לדקדק איזה דבר לגלות ואיזהו דבר שלא לגלות, על-ידי-זה יהיה נכנס בקשיות ותרוצים שאין הזמן מספיק לבארם, כי הם בחינת מקיפים שהם למעלה מהזמן כנ"ל. על-כן מכרח החכם לעשות סוג לדבריו, לדקדק ולזהר מה לגלות ומה שלא לגלות, באפן שלא ישיג רק אותן המקיפים שצריך להשיג, ולא יבוא להשיג מקיפים שאין צריך להשיג:

וזה בחינת מה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה: כשעלה משה למרום, מצאו להקדוש-ברוך-הוא שהיה קושר בתרים לאותיות. אמר לו: רבוננו של עולם מי מעכב על ידך. אמר לו: עתיד אחד לעמוד ועקיבא בן יוסף שמו, שיהיה דורש על כל קוץ וקוץ תלי תלין של הלכות. אמר לו: רבוננו של עולם ראוי שתנתן תורה על ידו. אמר לו: שתק כך עלה במחשבה (מנחות כט:). ולכאורה קשה, מה אמר לו השם יתברך שתק וכו', הלא כבר אמר הקשיא, ומה זו שתיקה, מאחר שפבר הקשה מה שהקשה. אך תכף כשאמר משה הקשיא, נפל בשכלו תרוץ על הקשיא. אך אם היה אומר את התרוץ, היה נכנס בו מקיף אחר, והיה פא על קשיא יותר חזקה ורחבה מבתחלה. על-כן אמר לו השם יתברך "שתק" על התרוץ, הינו שישתק ולא יגלה

את הַתְּרוּץ, בְּדֵי שְׁלֵא יָבוֹא עַל קִשְׂיָא יוֹתֵר חֻזְקָה מִבְּתַחֲלָה.
 וְזוּהוּ: כִּד עָלָה בְּמַחֲשָׁבָה, הֵינּוּ שְׂתַכַּף כְּשִׁמְגוּלִין אֶת הַשְּׁכָל
 הַפְּנִימִי, אֲזִי עוֹלָה בְּמַחֲשָׁבָה שְׁכָל אַחַר * (מִשָּׁה הָיָה לְמַעְלָה מִן
 הַמַּחֲשָׁבָה, לְכַד הָיָה יוֹדֵעַ אֶת
 הַתְּרוּץ, כִּי הַשִּׁיג בְּחִינַת
 (סִתְרִי) כְּתָרִי אוֹתִיּוֹת.
 וְהַדְּבָרִים סְתוּמִים כִּי לֹא בָּאֵר
 הַיֵּטֵב עֲנִין זֶה:)

וְזֶה פְּרוּשׁ: הָיוּ מֵתוּנִים בְּדִין, וְחַעֲמִידוֹ תַלְמִידִים הֶרְבֵּה,
 וַעֲשׂוּ סִיג לַתּוֹרָה (אִבּוֹת פ"א). הָיוּ מֵתוּנִים בְּדִין - זֶה
 בְּחִינַת שְׁצַרְיָךְ הַחֶכֶם הַנ"ל לְהִיּוֹת לוֹ מְתִינּוֹת, לִידַע אֵיךְ לְדַבֵּר
 עִם כָּל אֶחָד וְאֶחָד; שְׁלִפְנֵי בְּחִינַת דְּרִי מַעְלָה יִגְלָה לָהֶם
 הַהֲשָׁגָה שֶׁל מָה, בְּחִינַת: מַה חֻמֵּית וְכוּ'; וְלִפְנֵי דְרִי מִטָּה יִגְלָה
 הַהֲשָׁגָה שֶׁל מְלֵא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ. וְזֶה בְּחִינַת דִּין, בְּחִינַת
 מִשְׁפָּט, בְּחִינַת (תְּהִלִּים עה): כִּי אֱלֹהִים שִׁפְטוּ, זֶה יִשְׁפִּיל וְזֶה יָרִים
 - שְׁהַגְבוּהֵם הוּא צָרִיךְ לְהַשְׁפִּיל, לְהִרְאוֹת לָהֶם שְׂאִינֵם יוֹדְעִים
 כָּלֵל בְּיַדִיעָתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְהַקְטַנִּים, בְּחִינַת שׁוֹכְנֵי עֶפְרָי, צָרִיךְ
 לְהָרִים, לְעוֹרְרֵם וְלְהַקְצִים שְׁלֵא יִתְאַשּׁוּ, כִּי מְלֵא כָּל הָאָרֶץ
 כְּבוֹדוֹ, בְּנ"ל.

וְזוּהוּ: וְחַעֲמִידוֹ תַלְמִידִים הֶרְבֵּה - כִּי כְּשׁוֹכְהָ לְהַשְׁגָּה כְּזוֹ,
 לְהָאִיר בְּגִדּוּלִים וְקַטְנִים וְכוּ' בְּנ"ל, בּוֹדָאֵי יַעֲמִיד
 תַלְמִידִים הֶרְבֵּה, כִּי כָּלֵם צָרִיכִים אֵלָיו, כִּי יֵשׁ לוֹ כַּח לְלַמֵּד
 עִם כָּלֵם בְּנ"ל.

וְזֶהוּ: וַעֲשׂוּ סִיג לַתּוֹרָה - בְּחִינַת (אבות פ"ג): סִיג לַחֲכָמָה
 שְׁתִּיקָה; כִּי צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת סִיג לְדַבְּרוֹ, לְשִׁתֵּק לַפְעָמִים,
 בְּחִינַת: שְׁתֵּק, כִּדְ עָלָה בְּמַחְשָׁבָה, כִּנ"ל. כִּי עַל־יְדֵי שְׁזוּכָה
 לַהֲעֵמִיד תַּלְמִידִים הַרְבֵּה, עַל־יְדֵי־זֶה הוּא זוֹכֶה לַהֲשִׁיג אֶת
 הַמְּקִיפִים, דִּהְיִנוּ שְׁמַשְׁיג וּמִבִּין מַה שְּׁלֹא הָיָה יָכוֹל לַהֲשִׁיג
 מִתְחֵלָה, עַל־כֵּן הוּא צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת סִיג לְדַבְּרוֹ וּלְשִׁתֵּק לַפְעָמִים,
 כִּדְי שְׁלֹא יִכְנַס בְּמְקִיפִים שֶׁהֵם לְמַעְלָה מֵהַזְּמַן, שְׁאִין הַזְּמַן
 מִסְפִּיק לְכַאֵר הַקְּשִׁיּוֹת וְהַתְּרוּצִים שֵׁישׁ שֵׁם כִּנ"ל:

וְאֵלּוּ הַשְּׁנֵי בְּחִינּוֹת שֶׁל דְּרֵי מַעְלָה וְדְרֵי מַטָּה, דִּהְיִנוּ הַשְּׁנָה
 שֶׁל בְּחִינַת מֶה וְהַשְּׁנָה שֶׁל בְּחִינַת מְלֵא כֹל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ,
 הֵם בְּחִינַת הַשְּׁנָה שֶׁל בְּחִינַת בֵּן וְהַשְּׁנָה שֶׁל בְּחִינַת תַּלְמִיד, כִּי
 אֶפְ-עַל-פִּי שֶׁבֵן וְתַלְמִיד כִּלּוּ חֵד כִּנ"ל, כִּי הֵבֵן הוּא גַם-כֵּן
 תַּלְמִיד, כִּנ"ל, וְהַתַּלְמִיד הוּא גַם-כֵּן בְּחִינַת בֵּן, כִּי נִחְשָׁב כְּאֵלּוּ
 עָשָׂא כִּנ"ל, אֶפְ-עַל-פִּי-כֵן יֵשׁ הַפֶּרֶשׁ בֵּין בֵּן לְתַלְמִיד. כִּי הֵבֵן
 שֶׁהוּא תַּלְמִיד הוּא בְּמַעְלָה יִתְרָה מִתַּלְמִיד לְבַד, כִּי הֵבֵן הוּא
 כִּלּוּ נִמְשָׁךְ מִן הָאָב, מֵרֵאשׁוֹ עַד רַגְלוֹ, וְאִין בּוֹ שׁוֹם שְׁעָרָה
 שְׁאִינָה נִמְשַׁכֶּת מִפֶּה הָאָב, עַל־כֵּן בְּחִינַת הַהֲשָׁגָה שֶׁל הֵבֵן
 גְּדוּלָה יוֹתֵר בְּמַעְלָה מֵהַשְּׁנָה שֶׁל בְּחִינַת הַתַּלְמִיד.

וְזֶהוּ בְּחִינַת הַחֲלוּק שֶׁבֵּין נְבוֹאֹת מֹשֶׁה רַבְּנּוֹ לְשָׂרָר נְבִיאִים; כִּי
 מֹשֶׁה רָאָה בְּאֶסְפֶּקְלָרִיא הַמְּאִירָה, וְהֵם רָאוּ בְּאֶסְפֶּקְלָרִיא
 שְׁאִינָה מְאִירָה (יבמות מ"ט), שֶׁזֶהוּ בְּחִינַת הַחֲלוּק שֶׁבֵּין הַשְּׁנֵת דְּרֵי
 מַעְלָה לַהֲשִׁגַת דְּרֵי מַטָּה, שֶׁהֵם בְּחִינַת בֵּן וְתַלְמִיד. כִּי מֹשֶׁה

הַשְּׂגָה בְּחִינַת (שמות לג): כִּי לֹא יֵרְאֵנִי הָאָדָם וְחִי, זֶה בְּחִינַת
הַהֲשָׁגָה שֶׁל מָה, בְּחִינַת: מָה חִמִּית וְכוּ', שֶׁזֶהוּ הַהֲשָׁגָה שֶׁל דְּרֵי
מַעְלָה, בְּחִינַת בֵּן. וַיִּשְׁעִיהָ, שֶׁהִיָּה בְּמִדְרַגָּה קְטַנָּה מְמוּשָׁה, אָמַר
(ישעיה ו): וְאַרְאֶה אֶת ה' - זֶה בְּחִינַת הַשְּׂגָה שֶׁל דְּרֵי מַטָּה,
בְּחִינַת תַּלְמִיד, בְּחִינַת מְלֵא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ. כִּי אֶף־עַל־פִּי
שִׁדְעֵה יִשְׁעִיהָ שֶׁיֵּשׁ הַשְּׂגָה שֶׁל בְּחִינַת מָה, אֶף־עַל־פִּי־כֵן אָמַר לְפִי
מִדְרַגְתּוֹ, שֶׁהוּא הִיָּה בְּבְחִינַת הַהֲשָׁגָה שֶׁל מְלֵא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ,
בְּחִינַת: וְאַרְאֶה אֶת ה'.

נִמְצָא שֶׁבֵּן וְתַלְמִיד הֵם בְּחִינּוֹת דְּרֵי מַעְלָה וְדְרֵי מַטָּה, הֵינּוּ
הַהֲשָׁגָה שֶׁל מָה, בְּחִינַת: מָה חִמִּית מָה פֶּשֶׁפֶשֶׁת,
בְּחִינַת: אֵיךְ מְקוּם כְּבוֹדוֹ, בְּחִינַת: כִּי לֹא יֵרְאֵנִי הָאָדָם - זֶה
בְּחִינַת הַשְּׂגָת הַבֵּן, הַשְּׂגָת דְּרֵי מַעְלָה. וְהַשְּׂגָה שֶׁל מְלֵא כָּל
הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ, בְּחִינַת: וְאַרְאֶה אֶת ה', זֶה בְּחִינַת הַשְּׂגָת הַתַּלְמִיד,
הַשְּׂגָת דְּרֵי מַטָּה. כִּי הַבֵּן שֶׁהוּא נִמְשָׁךְ בְּלוֹ מִמּוֹחַ הָאָב, עַל־כֵּן
זוֹכֵה לְהַשְּׂגָת אָבִיו מִמּוֹשׁ שֶׁהוּא בְּחִינַת מָה, שֶׁהוּא הַהֲשָׁגָה שֶׁל
הֶרְבֵּי וְהַחֶכֶם שֶׁבְּדוֹר כֵּן"ל. אֲבָל הַתַּלְמִיד אֵין מְקַבֵּל רַק בְּחִינַת
הַהֲשָׁגָה שֶׁל דְּרֵי מַטָּה, שֶׁהוּא בְּחִינַת מְלֵא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ וְכוּ'
כֵּן"ל:

ט וְצָרִיךְ לְכַלֵּל הָעוֹלָמוֹת, עֲלִיּוֹן בְּתַחְתּוֹן וְתַחְתּוֹן בְּעֲלִיּוֹן,
שֶׁיְהִיָּה הַבֵּן כְּלוּל מִבְּחִינַת תַּלְמִיד, וְכֵן הַתַּלְמִיד יְהִיָּה
כְּלוּל מִבְּחִינַת בֵּן, כְּדֵי שֶׁיְהִיָּה לָהֶם יְרָאָה. כִּי הַבֵּן, שֶׁהוּא
בְּבְחִינַת הַהֲשָׁגָה שֶׁל מָה, בְּחִינַת: מָה חִמִּית וְכוּ', וְאִם־כֵּן לֹא

יְהִי־לוֹ יִרְאָה כָּל־ל, מֵאַחַר שְׂאִינֹ רֹאֵה כָּל־ל כְּבוֹדוֹ יִתְבָּרַךְ. וְעַל־
 בֶּן צְרִיד שְׂיִהְיֶה הַבֶּן כָּל־ל מִבְּחִינַת תְּלִמִיד, לְהִרְאוֹת לְבְחִינַת בֶּן
 גַּם־בֶּן קֶצֶת מֵהַהֲשָׁגָה שֶׁל בְּחִינַת הַתְּלָמִיד, דְּהֵינּוּ בְּחִינַת מְלֵא
 כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ, כְּדֵי שְׂיִהְיֶה לוֹ יִרְאָה. וְכֵן הַתְּלָמִיד שֶׁהֲשִׁגְתּוֹ
 בְּחִינַת מְלֵא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ, וְאִם־בֶּן יוֹכֵל לְהַתְּבַטֵּל בְּמִצִּיאוֹת,
 וְעַל־כֵּן צְרִיד לְהִרְאוֹת לוֹ קֶצֶת מֵהַהֲשָׁגָה שֶׁל בְּחִינַת הַבֶּן, דְּהֵינּוּ
 בְּחִינַת מָה, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְבַטֵּל בְּמִצִּיאוֹת, וְיִהְיֶה לוֹ יִרְאָה:

י וְעַל־יְדֵי כָּל־ל בֶּן וְתְלָמִיד, עַל־יְדֵי־זוֹה מִי שֶׁהוּא אִישׁ־חַיִּל,
 וְאִינֹ הַהֶפֶד (שְׁקוּרִין: רַעֲמוּל, שְׁלִימֹל), הוּא יִכּוֹל לְקַבֵּל
 בְּעַת הָאֲכִילָה הָאֶרֶת הַרְצוֹן, דְּהֵינּוּ שְׂיֵאִיר לוֹ הַרְצוֹן בְּעַת
 הָאֲכִילָה, וְיִשְׁתַּוְּקַק וְיִכְסֹף מְאֹד אֵלָיו יִתְבָּרַךְ בְּרָצוֹן מִפְּלֵג, בְּלִי
 שׁוּם יְדִיעָה, שֶׁלֹּא יֵדַע כָּל־ל מָה הוּא רוֹצֵה.

וְזוֹה בְּחִינַת (תְּהִלִּים קמ"ה): וְאַתָּה נוֹתֵן לָהֶם אֶת אֲכֹלָם בְּעַתּוֹ.
 בְּעַתּוֹ זֶה בְּחִינַת הָאֶרֶת הַרְצוֹן הַגָּל, בְּחִינַת (במדבר כג):
 בְּעַת יֹאמֵר לְיַעֲקֹב וְלְיִשְׂרָאֵל מָה פָּעַל אֵל, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ
 זְכוּרָנָם לְבִרְכָה (ירושלמי שבת פ"ב): עֵתִידִין צְדִיקִים שְׂיִהְיֶה מְחַצְתָּן
 לְפָנִים מִמְּלֶאכֵי־הַשָּׁרָת. מְחַצָּה זֶה בְּחִינַת מְקִיפִים, שֶׁהֵם הַמְּחַצָּה
 שֶׁל הַשֶּׁבֶל. וְלַעֲתִיד יִהְיֶה מְחַצוֹת הַמְּקִיפִים שֶׁל הַצְּדִיקִים לְמַעְלָה
 מִמְּקִיפִים שֶׁל מְלֶאכֵי־הַשָּׁרָת, וְאִזּוֹ יִהְיֶה הַשְּׁגָתָם בְּחִינַת מָה,
 בְּחִינַת: מָה פָּעַל אֵל. וְזֹאת הַהֲאָרָה שֶׁל בְּחִינַת מָה הוּא בְּחִינַת
 הָאֶרֶת הַרְצוֹן, שֶׁהוּא לְמַעְלָה מִן הַכֹּל, וְהוּא מְתַנַּגֵּל בְּעַת
 הָאֲכִילָה, בְּבְחִינַת: וְאַתָּה נוֹתֵן לָהֶם אֶת אֲכֹלָם בְּעַתּוֹ - בְּעַתּוֹ

דִּיקָא, בְּחִינַת הָאֶרֶת הָרְצוֹן, שֶׁהוּא בְּחִינַת מָה, בְּחִינַת: פֶּעַת
יֵאמֹר לְיַעֲקֹב וּלְיִשְׂרָאֵל מַה וְכוּ', בְּחִינַת מְקִיפִים הֵנ"ל, שֶׁהֵם
בְּחִינַת מָה, שֶׁזֶהוּ בְּחִינַת הָאֶרֶת הָרְצוֹן כִּנ"ל:

וּמָה שְׁמַתְנַלָּה הָאֶרֶת הָרְצוֹן פֶּעַת הָאֵכִילָה דְּוָקָא - דַּע, פִּי מִי
שְׂרוּצָה לְחַגֵּר מִתְנִיּוֹ לְהִיּוֹת מִפְּרָנִס, לְתַן פְּרָנְסָה לְהַתְלוּיִים
בו, הוּא צְרִיד שְׂיִהִיָּה אִישׁ־חֵיל וְלֹא יִהְיֶה הַהֶפֶךְ, שְׁקוּרִין: "רַע־
מִזֶּל" "שְׁלִימִזֶּל", פִּי צְרִיד שְׂיִהִיָּה לוֹ קִצַּת מִמְשָׁלָה. פִּי כָל
הַפְּרָנְסָה נִמְשָׁךְ מִהַמְּלָכוֹת, כְּמוֹ שְׁכַתּוּב בְּמִלְכָּךְ: (דְּנִיאֵל ד) אֵילְנָא
דִּי חֲזִיַת דִּי רְבָה וְתַקַּף וְכוּ' וּמִזוֹן לְכֹלָא בְּתָה, אֲנִתָּה הוּא מְלָכָא.
וְעַל־כֵּן מִי שְׂרוּצָה לְקַבֵּל פְּרָנְסָה, צְרִיד שְׂיִהִיָּה לוֹ קִצַּת מִמְשָׁלָה,
כְּדִי שְׂיִהִיָּה לוֹ אֵיזוּה שְׂיִכּוֹת עִם הַמְּלָכוֹת. וְזֶה בְּחִינַת (רוּת ב):
לָעַת הָאֵכֶל גִּשְׂי הַלֵּם - אֵין הַלּוֹם אֱלֹא מְלָכוֹת (זִבְחִים קב). פִּי
צְרִיד שְׂיִהִיָּה לוֹ מִמְשָׁלָה, בְּחִינַת מְלָכוֹת, לָעַת הָאֵכֶל, פִּי עַל־יַד־
זֶה נִמְשָׁךְ הַפְּרָנְסָה כִּנ"ל.

וְעַל־כֵּן כְּשֶׁהִבְעַל חוּגְר מִתְנִיּוֹ נִגְדַּד אֲשַׁתּוֹ וּמְחִיב עֲצָמוֹ
לְפְרָנְסָה, כְּמוֹ שְׁכַתּוּב בְּפִתְּבָה: וְאֵנָא אֶפְלַח וְאוֹקִיר
וְאוֹזוֹן וְכוּ', אִזּוֹ נִתְנִים לוֹ קִצַּת מִמְשָׁלָה, כְּמוֹ שְׁכַתּוּב (בְּרֵאשִׁית א):
וְהוּא יִמְשַׁל בְּךָ, פִּי עַל־יַד־יְהוָה הַמְּשָׁלָה הוּא יִכּוֹל לְהַמְשִׁיךְ
הַפְּרָנְסָה כִּנ"ל. וְכֵן כָּל הַשְּׂרִים - כָּל מִי שֶׁצְרִיד לְתַן פְּרָנְסָה יוֹתֵר
לְאֲנָשִׁים רַבִּים הַתְלוּיִים בו, הוּא צְרִיד שְׂיִהִיָּה לוֹ יוֹתֵר מִמְשָׁלָה,
כְּדִי שְׂיִיכָל לְהַמְשִׁיךְ הַפְּרָנְסָה עַל־יַד־יְהוָה הַמְּלָכוֹת כִּנ"ל. וְהַמְּלָכוֹת
מִקְבֵּל הַפְּרָנְסָה מִן בְּחִינַת הַיָּדִים שֵׁישׁ בַּיָּם הַחֲכָמָה, דְּהִיגוּ

הַרְמְזִים, שֶׁהֵם בְּחִינַת יָדַיִם. כְּמוֹ שְׁכַתּוֹב (משלי א): נְטִייתִי יָדַי וְאִין מְקַשֵּׁב, וּפְרַשׁ רַשׁ"י דְּהֵינּוּ רְמִזִּים, כִּי כְּשֶׁהַחֶכֶם מְגַלֵּה חֻכְמָתוֹ, לַפְעָמִים אֹמֵר אֵיזָה דְבוּר, שְׁמַרְמִזּוּ בּוֹ רְמִזִּים לְתַלְמִידָיו, דְּהֵינּוּ מֵה שְׂאֵי אֶפְשָׁר לְבָאֵר בְּפִיו בְּפִרוּשׁ, רַק עַל־יְדֵי הַרְמְזִים שְׂיִישׁ בְּהַדְבּוּר הֵם מְבִינִים כּוֹנְתוֹ. וְאֵלּוּ הַרְמְזִים הֵם בְּחִינַת יָדַיִם, בְּחִינַת: נְטִייתִי יָדַי כַּנֶּ"ל, וְזֶהוּ בְּחִינַת הַיָּדַיִם שְׂיִישׁ בְּיָם הַחֻכְמָה, בְּבְחִינַת (תהלים קד): זֶה הַיָּם גְּדוֹל וְרַחֵב יָדַיִם.

וּמֵאֵלּוּ הַיָּדַיִם מְקַבֵּל בְּחִינַת הַמְּלָכוֹת אֶת הַפְּרָנְסָה, בְּבְחִינַת (שם קמ"ה): פּוֹתַח אֶת יַדְּךָ וּמִשְׁבִּיעַ לְכָל חַי רְצוֹן, הֵינּוּ שֶׁהַפְּרָנְסָה נִמְשָׁכֶת מִבְּחִינַת הַיָּדַיִם הַנֶּ"ל. וְזֶהוּ: וּמִשְׁבִּיעַ לְכָל חַי רְצוֹן - בְּחִינַת הָאֶרֶץ הַרְצוֹן, שְׁמִתְגַּלֵּה בְּתוֹךְ הַפְּרָנְסָה כַּנֶּ"ל, בְּבְחִינַת: וְאַתָּה נוֹתֵן לָהֶם אֶת אֹכְלָם בְּעֵתוֹ, כַּנֶּ"ל. כִּי מִחֻמַּת שֶׁהַמְּלָכוֹת מְקַבֵּל הַפְּרָנְסָה מִיָּדַיִם אֵלּוּ שְׂיִישׁ בְּיָם הַחֻכְמָה, עַל־כֵּן מִתְגַּלֵּה שֵׁם בְּתוֹךְ הָאֹכִילָה וְהַפְּרָנְסָה הָאֶרֶץ הַמְּקִיפִים, שֶׁהֵם בְּחִינַת הָאֶרֶץ הַרְצוֹן כַּנֶּ"ל, כִּי הַמְּקִיפִים מְאִירִים בְּיָם הַחֻכְמָה שְׁמִתְגַּלֵּה הַחֶכֶם כַּנֶּ"ל.

וְזֶה בְּחִינַת: זֶה הַיָּם גְּדוֹל וְרַחֵב יָדַיִם וְכוּ', לוֹיֵתֵן זֶה יִצְרָף לְשִׁחַק בּוֹ. לוֹיֵתֵן זֶה בְּחִינַת מְלָכוֹת, כְּמוֹ שְׁכַתּוֹב (ישעיה כו): לוֹיֵתֵן נִחַשׁ בְּרִיחַ, לוֹיֵתֵן נִחַשׁ עֲקֻלְתוֹן, וּפְרַשׁ רַשׁ"י: מְלָכוֹת. וְזֶהוּ: לְשִׁחַק בּוֹ - בְּחִינַת שְׁחָקִים, שְׂשֵׁם שׁוֹחֲקִין מִן (חגיגה יב:), דְּהֵינּוּ פְּרָנְסָה. הֵינּוּ שֶׁהַמְּלָכוֹת בְּחִינַת לוֹיֵתֵן מְקַבֵּל הַפְּרָנְסָה מִן הַיָּדַיִם שְׂיִישׁ בְּיָם הַחֻכְמָה, שְׁזֶהוּ בְּחִינַת: זֶה הַיָּם גְּדוֹל וְרַחֵב יָדַיִם, כַּנֶּ"ל,

ובשמגיע הפרנסה להמלכות, שם היא נשחקת ונכתשת לתן לכל אחד ואחד חלק פרנסה כפי מה שראוי לו. וזהו: לשחק בו - בחינת שחקים, ששם שוחקין מן. כי הפרנסה, שהיא בחינת מן, נשחקת ונכתשת אצל בחינת המלכות שהוא בחינת לויתן, שמקבל הפרנסה מבחינת: זה הים גדול ורחב ידים, הינו מן הידים שיש בים החכמה, שהם בחינת רמזים כנ"ל.

וזהו: כלם אליך ישברון לתת אכלם בעתו; כי הכל מסתכלין ומצפין על פרנסה, והמלכות מלקט ומקבץ כל אלו הבטחונות של כל באי עולם, מה שכלם מצפין ומסתכלין על פרנסה, ועם אלו הבטחונות עולה המלכות ומקבל פרנסה מן ידים הנ"ל. וזהו: כלם אליך ישברון, הינו על-ידי הבטחונות הנ"ל, שכלם ישברון אליו, ומצפין ומסתכלין על פרנסה, על-ידיה נמשך הפרנסה על-ידי המלכות כנ"ל. וזהו: לתת אכלם בעתו - בעתו דיקא, בחינת הארת הרצון, שמתגלה בתוך הפרנסה, שהוא בחינת: בעת יאמר ליעקב ולישראל מה פעל אל, בחינת: ואתה נותן להם את אכלם בעתו, בחינת: פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון, כנ"ל:

וזהו: כי ימינך וזרועך ואור פניך כי רציתם (תהלים מד). ימינך וזרועך - זה בחינת הידים הנ"ל, שבהם מתגלה הארת המקיפים, שהוא בחינת הארת הרצון כנ"ל. וזהו: ואור פניך כי רציתם, כי המקיפים הם אור הפנים, וזה: כי רציתם, כי הם בחינת הארת הרצון, כנ"ל:

וְזוֹהוּ: אֲשֶׁרִיד אֶרֶץ שְׁמֹלְכָךְ בְּחֵרִין וְשֶׁרִיד בָּעֵת יֹאכְלוּ (קהלת י').
 חרות זה בחינת יובל, שהוא בחינת פְּלִיּוֹת בְּנֵי וְתַלְמִיד,
 כִּי יוֹבֵל הוּא אוֹתִיּוֹת: וְכֹל בְּנֵיךְ לְמוֹדֵי יי (ישעיה נ"ד), דְּהִינוּ
 פְּלִיּוֹת בְּנֵי וְתַלְמִיד. כִּי בְּנֵיךְ זֶה בֵּן, לְמוֹדֵי ה' הֵם תַּלְמִידִים,
 וּמְפַלְּיּוֹת בְּנֵי וְתַלְמִיד שֶׁהוּא בְּחֵינַת יוֹבֵל, בְּחֵינַת חֵרוּת, מִשֵּׁם
 מְקַבֵּל הַמְּלָכוּת הַפְּרָנְסָה בְּנ"ל. וְזוֹהוּ: אֲשֶׁרִיד אֶרֶץ שְׁמֹלְכָךְ בְּנֵי
 חוֹרִין - שְׁמֹלְכָת מְקַבֵּל הַפְּרָנְסָה מִבְּחֵינַת חֵרוּת, בְּחֵינַת יוֹבֵל
 וְכו' בְּנ"ל. וְזוֹהוּ: שֶׁרִיד בָּעֵת יֹאכְלוּ. בָּעֵת, זֶה בְּחֵינַת הַתְּגַלּוֹת
 הַרְצוֹן, שְׁמַתְגַּלָּה בְּשַׁעַת אֲכִילָה, בְּחֵינַת: בָּעֵת יֹאמֵר וְכו' בְּנ"ל.
 וְזֶה בְּחֵינַת (תענית ה:): אִין מְסִיחִין בְּסַעְדָּה, כִּי אִז, בְּשַׁעַת סַעְדָּה,
 מֵאִיר הָאָרֶת הַרְצוֹן, שֶׁהוּא בְּחֵינַת הָאָרֶת הַמְּקִיפִים, שֶׁהֵם בְּחֵינַת
 שְׁתִּיקָה, בְּחֵינַת: שְׁתַּק, כִּד עָלָה בְּמַחְשְׁבָה, בְּנ"ל:

יא וְזֶה בְּחֵינַת חֲנֻפָּה. כִּי עֲנִין חֲנֻפָּה, דַּע, כִּי כָל אֶחָד וְאֶחָד כְּפִי
 מֵה שְׁזוֹכָה לְפַעַל בְּקִשְׁתוֹ בְּיוֹם־הַכְּפּוּרִים, דְּהִינוּ בְּקִשְׁת
 סֶלַח נָא, בֵּן יֵשׁ לוֹ חֲנֻפָּה, כִּי עַל־יְדֵי סֶלַח נָא נַעֲשֶׂה חֲנֻפָּה. כִּי
 מוֹשֶׁה רַבְּנוּ בְּקִשׁ (במדבר יד): סֶלַח נָא לְעוֹן הָעָם הַזֶּה, עַל חַטָּא
 הַמְּרַגְּלִים, וְעַל־יְדֵי חַטָּא הַמְּרַגְּלִים גָּרְמוּ חֲרַבֵּן בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ, כְּמוֹ
 שְׂאֲמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ וְזָכוֹנָם לְבִרְכָה (תענית כט), שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אָמַר
 לָהֶם: אַתֶּם בְּכִיתֶם בְּכִיָּה שֶׁל חָנּוּם, אֲנִי אֶקְבַּע לָכֶם בְּכִיָּה
 לְדוֹרוֹת. כִּי אוֹתוֹ הַלֵּילָה לַיִל תִּשְׁעָה בְּאָב הִיא, שְׁבוּ נַחֲרַב
 הַבֵּית־הַמִּקְדָּשׁ, וּמוֹשֶׁה רַבְּנוּ בְּקִשׁ עַל זֶה סֶלַח נָא, כִּי בָּזָה הַחַטָּא
 וְהַפְּגָם תְּלוּיִים כָּל הָעוֹנוֹת, כִּי עַל־יְדֵי־זֶה הַפְּגָם נַחֲרַב הַבֵּית־

הַמִּקְדָּשׁ, וּבִזְמַן שְׁבִית־הַמִּקְדָּשׁ, הָיָה קָנִים הָיִינוּ נִקְיִים מֵעוֹנוֹת,
כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (ישעיה א): צִדְקַת יְלִין בָּהּ, וּפִרְשׁ רִשְׁ"י, כִּי תַמִּיד שָׁל
שָׁחַר הָיָה מְכַפֵּר עַל עֲבֵרוֹת שָׁל לַיְלָה, וְתַמִּיד שָׁל בֵּין־הָעֲרֵבִים
הָיָה מְכַפֵּר עַל עֲבֵרוֹת שָׁל יוֹם, כִּי יִשְׂרָאֵל עִם קְדוּשׁ, לְפִי גִדְל
רוּחַגִּיּוֹתֶם וְדַקוֹתֶם אֵין יְכוּלִין לִשְׂאֵא עֲלֵיהֶם הַמִּשְׁאֵא שָׁל עוֹזֵן אֶפְלוּ
יוֹם אֶחָד, עַל־כֵּן אָנוּ צְרִיכִין אֶת הַבֵּית־הַמִּקְדָּשׁ, שְׂיִכְפֵּר עֲלֵינוּ
בְּכָל יוֹם. וּמַעַת אֲשֶׁר חָרַב בֵּית־מִקְדָּשֵׁנוּ, אֵין אָנוּ יְכוּלִים לְנַקוֹת
עַצְמָנוּ מִן הָעוֹנוֹת, כִּי אֵין מִי שְׂיִכְפֵּר בְּעַדְנוּ. וּמִשָּׂה רַבְּנוּ, עָלִיו
הַשְּׁלוֹם, שְׂיַדַּע כָּל זֹאת, עַל־כֵּן מָסַר נַפְשׁוֹ עַל יִשְׂרָאֵל, וּבִקְשׁ:
סֶלַח נָא לְעוֹן הָעַם הַזֶּה וְכו', כִּי יַדַּע שְׁבִזָּה הַחֲמָא תְלוּי חֲרַבֵּן
הַבַּיִת, שֶׁהוּא כּוֹלָל כָּל הַחֲמָאִים בְּנִ"ל. וְכַשְׂזֹּכָה לַפְּעַל בְּקִשְׁתּוֹ,
מִזָּה נַעֲשֶׂה בְּחִינַת חֲנֻפַת־הַבַּיִת, בְּחִינַת חֲנֻפָה, הַפֶּךְ חֲרַבֵּן הַבַּיִת.
וְכֵן כָּל אֶחָד כְּפִי מַה שְׂזוֹכָה לַפְּעַל בְּקִשְׁתֵּי סֶלַח נָא בְיוֹם־
הַכַּפּוּרִים, שְׁעַל־יְדֵי־זָה נִתְתַּקֵּן פָּנִים חֲרַבֵּן הַבַּיִת, כְּמוֹ־כֵן נַעֲשֶׂה
בְּחִינַת חֲנֻפַת־הַבַּיִת, בְּחִינַת חֲנֻפָה. נִמְצָא שְׁחֲנַפָּה נַעֲשֶׂה עַל־יְדֵי
סֶלַח נָא בְנִ"ל, וְעַל־כֵּן רָמַז מִשָּׂה רַבְּנוּ, עָלִיו הַשְּׁלוֹם, צְרוּף
חֲנוּכָה בְּפָסוּק סֶלַח נָא, כִּי סֶלַח נָא לְעוֹן הָעַם הַזֶּה כְּגִדְל
ח'סִדְרָה וְכַאֲשֶׁר נִשְׂאֲתָהּ וְכו' - הוּא רֵאשִׁי־תְבוֹת חֲנוּכָה, כִּי
חֲנֻפָה נַעֲשֶׂה עַל־יְדֵי סֶלַח נָא וְכו' בְנִ"ל.

וְכֵן כָּל הַבְּחִינּוֹת הַנִּזְכָּרִים בְּכָל־הַמִּקְדָּשׁ, כִּי בֵּית־
הַמִּקְדָּשׁ כָּלוּל מִבְּחִינּוֹת בֵּן וְתַלְמִיד, כִּי אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ
זְכוּרָנִים לְבִרְכָה (תענית טו): לָמָּה נִקְרָא שְׁמוֹ הַר הַמּוֹרֵדָה, שְׂמִמְנוּ

הוראה יוצאה לישראל - זה בחינת תלמיד. גם אמרו רבותינו זכרונם לברכה (מדרש שה"ש ע"פ ערשנו רעננה): למה נקרא שמו חדר המפות שעלידו פרים ורבים ישראל - זה בחינת בן.

ועל כן בית המקדש במקום הגרן (שמואל ב כד), זה בחינת פרנסה, שנמשך עלידי כלליות בן ותלמיד כנ"ל. וזה בחינת לחם הפנים שהיה בבית המקדש, זה בחינת האכילה והפרנסה, שנמשך על ידי כלליות בן ותלמיד, שבו נתגלה אורות המקיפים, שהם בחינת אור הפנים כנ"ל, כי אור הפנים זה בחינת ש"ע נהורין, כידוע, וש"ע הוא שתי פעמים "הקף", כמובא.

וזה בחינת (תהלים קד): להצהיל פנים משמן, ולחם לבב אנוש יסעד, הינו שבתוך האכילה מתגלה הארת המקיפים שהוא בחינת אור הפנים, בחינת: להצהיל פנים משמן ולחם וכו'. ועל כן מצות חנפה בשמן, כי חנפה הוא בחינת חנפת הבית, שעלידיה נמשך פרנסה, ונתגלה אור הפנים, שזה בחינות לחם הפנים, בחינות: להצהיל פנים משמן ולחם וכו', כנ"ל. וזה בחינות (במדבר ו): יאר ה' פניו אליך ויחנך. ויחנך - זה בחינות חנפה, שעלידו נתגלה אור הפנים, בחינת: יאר ה' פניו וכו' כנ"ל.

ומשה רבנו זכה לסוד חנפה, עלידי שמסר נפשו בשביל ישראל ונתן לבו עליהם להסתפל בצרתם, כי הוא היה רחמן ומנהיג אמתי כנ"ל. ועקר צרת ישראל הוא המשא של

עוונות, חם וְשָׁלוֹם, כַּנֶּל, וְעַל־כֵּן בָּקַשׁ עֲלֵיהֶם סָלַח נָא כַּנֶּל,
 וְעַל־יְדִי־וְזֶה נַעֲשֶׂה בְּחֵינַת חֲנוּכָּה, בְּחֵינַת חֲנֻכַּת־הַבַּיִת, שְׁבוּהַ תְּלוּי
 תְּקוּן כָּל הַבְּחִינֹת הַנֶּל, כַּנֶּל. וְזֶהוּ חֲנוּכָּה - חֲנוּכַ"ה, הֵינּוּ כ"ה
 בְּכֶסֶל. כַּסְּלִיּוֹ הוּא אוֹתִיּוֹת: וַיֵּרָא יי בִּי סָר לְרֵאוֹת (שְׁמוֹת ג) כִּי
 מֹשֶׁה רִבְּנוּ נָתַן לְבֹו לְהַסְתַּכֵּל בְּצַרְתָּן שֶׁל יִשְׂרָאֵל. וְזֶהוּ: כִּי סָר
 לְרֵאוֹת - לְשׁוֹן סָר וְזַעַף (מַלְכִים־א ב). וְעַקֵּר צַרְתָּן הוּא הַמִּשְׁאֵל שֶׁל
 עוֹנוֹת, חֶם וְשָׁלוֹם, כַּנֶּל. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כְּשֶׁרָאָה שֶׁהוּא נוֹתֵן לְבֹו
 עַל זֶה, קָרָאוּ אֵלָיו וַיֹּאמֶר: מֹשֶׁה מֹשֶׁה, וַיֹּאמֶר הֲנִנִי - הֲנִנִי
 לְכַהֲנָה, הֲנִנִי לְמַלְכוּת, כְּמוֹ שֶׁדִּרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ וְזָכוּנוּם לְבִרְכָּה (מ"ד
 שְׁמוֹת פ"ב). הֲנִנִי לְכַהֲנָה - זֶה בְּחֵינַת חֲנֻכַּת־הַבַּיִת, כִּי מֹשֶׁה שִׁמְשַׁשׁ
 בְּשִׁבְעַת יְמֵי הַמְּלוּאִים, כְּמוֹ שְׁכָתוּב (תְּהִלִּים צט): מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן
 בְּכַהֲנֵי (וּבְחִים ק"ב). גַּם כֵּהֵן הוּא בְּחֵינַת כְּלָלִיּוֹת בֵּן וְתַלְמִיד, כִּי
 כֵּהֵן נֶאֱמַר (ויקרא י'): לְהוֹרֹת אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל; לְהוֹרֹת - לְשׁוֹן
 הוֹרָאָה, זֶה בְּחֵינַת תַּלְמִיד. גַּם לְהוֹרֹת - לְשׁוֹן הֲרִיזוֹן, בְּחֵינַת בֵּן.
 הֲנִנִי לְמַלְכוּת - זֶה בְּחֵינַת מַלְכוּת הַנֶּל, שְׁעַל־יְדוֹ נִמְשָׁךְ
 הַפְּרָנְסָה, שְׁבוּ נִתְּנָה אֹר הַפָּנִים כַּנֶּל.

וְזֶה בְּחֵינַת (בְּרֵאשִׁית יד): וּמִלְכֵי צֶדֶק מְלֹךְ שָׁלֵם הוֹצִיא לְחֶם
 וַיִּין, וְהוּא כֵּהֵן לְאֵל עֲלִיּוֹן. מִלְכֵי צֶדֶק מְלֹךְ שָׁלֵם - זֶה
 בְּחֵינַת מַלְכוּת. הוֹצִיא לְחֶם וַיִּין - הֵינּוּ בְּחֵינַת פְּרָנְסָה, שְׁנִמְשָׁךְ
 עַל־יְדֵי הַמַּלְכוּת הַנֶּל. וְהוּא כֵּהֵן - זֶה בְּחֵינַת כְּהֵנָה כַּנֶּל,
 שֶׁהוּא בְּחֵינַת כְּלָלִיּוֹת בֵּן וְתַלְמִיד, שְׁמִשְׁשׁ נִמְשָׁךְ הַפְּרָנְסָה עַל־יְדֵי
 הַמַּלְכוּת, כַּנֶּל:

יב וְזֶה בְּחִינַת מְזוּג הָרְאָה; כְּשֶׁהֲרָאָה הָיָא בְּמִזְג הַשְּׁוֹה, הָיָא כְּלוּלָה מְכַל הַבְּחִינּוֹת הַנ"ל. כִּי הָרְאָה הָיָא מְאִירַת עֵינַיִם, כְּמוֹ שְׂאֲמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ וְזָכוּנָם לְבִרְכָה (חולין מט) - זֶה בְּחִינַת תַּלְמוּד, שֶׁהֲשַׁנְתּוּ בְּחִינַת: וְאֲרָאָה אֶת ה'. גַּם עַל־יְדֵי הָרְאָה כָּא שְׁנָה (כמבואר במ"א לעיל בס' ה) - זֶה בְּחִינַת הַשְּׁגָת הַבֵּן, שֶׁהֲשַׁנְתּוּ בְּחִינַת מָה, בְּחִינַת: מָה חִמִּית וְכו', שֶׁזֶהוּ בְּחִינַת שְׁנָה, בְּחִינַת (ישעיה סד): עֵינַי לֹא רָאִיתָ אֱלֹקִים וּזְלַתְךָ. וְרוּחַ הַחַיִּים שֶׁפְּתוּךְ הָרְאָה זֶה בְּחִינַת מְקִיפִים הַנ"ל, בְּחִינַת (קהלת א): סוֹכֵב סוֹכֵב הוֹלֵךְ הָרוּחַ, בְּחִינַת (איוב ד): וְרוּחַ עַל פְּנֵי יַחֲלָף, בְּחִינַת אֹר הַפְּנִיִם.

וּכְשֶׁהֲשַׁמְנִים שֶׁל הָרְאָה הֵם בְּמִזְג הַשְּׁוֹה, עַל־יְדֵי־זֶה מְאִיר אֹר הַפְּנִיִם, בְּבְחִינַת: לְהַצְהִיל פְּנִיִם מִשְׁמֹן, הֵינּוּ עַל־יְדֵי הַשְּׁמֵנִים שֶׁל הָרְאָה מְאִיר אֹר הַפְּנִיִם, בְּחִינַת מְקִיפִים. וְהַיְדִים הַנ"ל שֵׁישׁ בַּיָּם הַחֲכֵמָה כְּנ"ל, כִּי הֵם נִתְגַּלָּה אֹר הַפְּנִיִם, בְּחִינַת מְקִיפִים, שֶׁהֵם בְּחִינַת הָאֶרֶת הָרְצוֹן, בְּבְחִינַת: פּוֹתַח אֶת יַדְךָ וְכו', כְּנ"ל. וְזֶהוּ בְּחִינַת חֶת"ךְ, שֶׁהוּא סוֹפְרֵי־תְבוֹת שֶׁל פּוֹתַח אֶת יַדְךָ, שֶׁהוּא הַשֵּׁם שֶׁל הַפְּרָנְסָה, כְּמוֹכָא. חֶת"ךְ שְׁתֵּי פְעֻמִּים "רוּחַ", הֵינּוּ שְׂבָאֵלוּ הַיְדִים הַנ"ל נִתְגַּלָּה בְּחִינַת הַמְּקִיפִים, שֶׁהֵם בְּחִינַת: סוֹכֵב סוֹכֵב הוֹלֵךְ הָרוּחַ, בְּחִינַת: וְרוּחַ עַל פְּנֵי יַחֲלָף, כְּנ"ל. וְזֶה בְּחִינַת (יחזקאל י): וַיְדִי אֶדְם מִתַּחַת כַּנְּפֵיהֶם - זֶה בְּחִינַת כַּנְּפֵי הָרְאָה שֶׁשָּׂם סוֹכֵב הָרוּחַ, בְּחִינַת מְקִיפִים, שֶׁמְשֹׂם נִמְשָׁךְ בְּחִינַת הָאֶרֶת הַיְדִים כְּנ"ל:

וְזֶה בְּחִינַת רוּחַ אִישׁ יְכַלְכֵּל מַחְלָהוּ (משלי יח). רוּחַ אִישׁ - זֶה
 בְּחִינַת רוּחַ הַחַיִּים הַנ"ל, שֶׁהוּא בְּחִינַת: סוֹכֵב סוֹכֵב הוֹלֵךְ
 הַרוּחַ, בְּחִינַת מְקִיפִים שְׁמִשָּׁם נִמְשָׁךְ פְּרִנְסָה וְכַלְכָּלָהּ, בְּחִינַת:
 יְכַלְכֵּל וְכו' כַּנ"ל:

י. וְעַל־כֵּן כְּשִׁמְעֵינִים וּמְדַבְּרִים מֵאִיזָה חֲדוּשׁ שְׁחָדֵשׁ הַחֶכֶם
 שְׁבַדוֹר, אֲזִי נוֹפֵל יִרְאֶה עַל זֶה שְׁמַדְבֵּר וּמְעִין
 בְּהַחֲדוּשׁ. כִּי כְּשִׁחֻזְרִים אֶת הַחֲדוּשׁ, אֲזִי נִתְעוֹרֵר וְנִתְנַגֵּל יָם
 הַחֶכְמָה, שְׁמִשָּׁם מְקַבֵּל הַמְּלָכוֹת אֶת הַפְּרִנְסָה, וְאֲזִי בֹא בְּחִינַת
 הַמְּלָכוֹת לְהַמְשִׁיךְ פְּרִנְסָה. וְעַקֵּר הַיִּרְאָה הִיא בְּמְלָכוֹת, כִּי מְלָכוֹת
 הִיא מְקוֹר הַיִּרְאָה, כְּמוֹ שְׁאֵמְרוּ (אבות פ"ג): אֶלְמָלָא מוֹרְאָה שֶׁל
 מְלָכוֹת. וְאֲזִי נִתְעוֹרֵר הַיִּרְאָה שֶׁל הַחֶכֶם שְׁחָדֵשׁ זֶה הַחֲדוּשׁ, כִּי
 הַכֵּל תְּלוּי בִּירְאָה, כִּי צְרִיף שְׁיִהְיֶה לוֹ יִרְאָה, כְּדִי שְׁיִהְיוּ דְבָרָיו
 נִשְׁמָעִין, וְכְדִי שְׁיִתְקַיְמוּ דְבָרָיו כַּנ"ל. וְעַל־כֵּן כְּשִׁחֻזְרִים אֶת
 הַחֲדוּשׁ, שְׁאֲזִי בֹא בְּחִינַת הַמְּלָכוֹת לְקַבֵּל מִשָּׁם פְּרִנְסָה, וּמְלָכוֹת
 הוּא בְּחִינַת יִרְאָה כַּנ"ל, וְעַל־יְדִי־זֶה נִתְעוֹרֵר יִרְאָה שֶׁל הַחֶכֶם
 הַנ"ל, עַל־כֵּן נוֹפֵל יִרְאֶה עַל זֶה שְׁמָעִין בְּהַחֲדוּשׁ:

וְזֶה פְּרוּשׁ: מַעֲשֵׂה בְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ שֶׁהָיוּ בָּאִין
 בְּסַפְיָנָה, וְהָיָה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר יָשָׁן, וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ נִעוֹר.
 נִבְדְּעוּעַ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, וְנִנְעַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. אָמַר לוֹ: מַה זֶה,
 יְהוֹשֻׁעַ, מִפְּנֵי מַה נִּבְדְּעוּעַתָּ. אָמַר לוֹ: מֵאוֹר גָּדוֹל רָאִיתִי בַּיָּם.
 אָמַר לוֹ: שָׂמָא עֵינָיו שֶׁל לוֹיִתָן רָאִיתָ, שְׁנַאֲמַר: עֵינָיו כְּעַפְעַפֵּי
 שְׁחַר (ב"ב עד):

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ - זֶה בְּחִינַת בֵּן וְתַלְמוּד. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר - זֶה בְּחִינַת בֵּן, שֶׁהַשְּׂגָתוֹ בְּחִינַת מָה, בְּחִינַת: מַה חֻמֵּי וְכוּ', בְּחִינַת: כִּי לֹא יֵרְאֵנִי הָאָדָם, בְּחִינַת: עֵינַי לֹא רָאִיתָ אֱלֹקִים זֹלָתְךָ וְכוּ' כַּנ"ל. וְזֶה בְּחִינַת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, כִּי אֱלִיעֶזֶר - רֵאשִׁי-תְבוּת: עֵינַי לֹא רָאִיתָ אֱלֹקִים זֹלָתְךָ יַעֲשֶׂה וְכוּ', שְׂוֵה בְּחִינַת בֵּן כַּנ"ל.

רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ - זֶה בְּחִינַת תַּלְמוּד, שֶׁהַשְּׂגָתוֹ הוּא בְּחִינַת מְלֵא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ, בְּחִינַת: וְאֵרָאָה אֶת ה', שְׂוֵהוּ בְּחִינַת הַהֲשָׂגָה שֶׁל דְּרֵי מִטָּה, שְׂצָרִיד לְעוֹרָרָם וְלַהֲקִיצָם, שְׂלֵא יִתְיַאֲשׁוּ עֲצָמוֹן כַּנ"ל, בְּבְחִינַת: הַקִּיצוֹ וְרַנְּנוֹ שׁוֹכְנֵי עֶפְרָיִם; וְלַהֲרֹאוֹת לָהֶם כִּי מְלֵא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ. וְזֶה בְּחִינַת רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, כִּי יְהוֹשֻׁעַ הוּא רֵאשִׁי-תְבוּת: יַחֲיוּ מִתִּיד נִבְלָתִי יִקְוֹמוֹן הַקִּיצוֹ וְרַנְּנוֹ שׁוֹכְנֵי עֶפְרָיִם. וּמִשָּׁה רַבְּנוֹ שֶׁהוּא בְּחִינַת חֶכֶם הַדּוֹר, שֶׁהוּא מֵאִיר בֵּן וְתַלְמוּד כַּנ"ל, עַל-בֵּן הָיָה לוֹ בֵּן שֶׁהָיָה שְׁמוֹ אֱלִיעֶזֶר וְתַלְמוּד שְׁשֻׁמוֹ יְהוֹשֻׁעַ. כִּי אֱלִיעֶזֶר בֵּן מִשָּׁה הוּא בְּחִינַת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הַגָּדוֹל הַנ"ל, כַּמּוּבָא בַּמְדַּרְשׁ (בַּמְדַּבֵּר פ' י"ט) עַל פְּסוּק: וְשֵׁם הָאֶחָד אֱלִיעֶזֶר - הָאֶחָד הַמְּיֻחָד, כִּי מִשָּׁה רַבְּנוֹ בִּקֵּשׁ עַל זֶה, שֶׁיְהִיָּה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מִיּוֹצְאֵי חֲלָצִיּוֹ, וְנִתְקַיֵּם בֵּן:

וְזֶה: מַעֲשֶׂה בְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וְכוּ'. מַעֲשֶׂה הוּא מָה ש"ע, כַּמּוּבָא בַּפְּתָכִים, הֵינּוּ בְּחִינַת מְקִיפִים הַנ"ל, שֶׁהֵם בְּחִינַת ש"ע נְהוּרִין שֶׁל אֹר הַפְּנִיּוֹת, בְּחִינַת מָה כַּנ"ל. וְזֶה: שְׂוֵהוּ בְּאֵין בְּסַפִּינָה, הֵינּוּ שְׂרַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, שֶׁהֵם בְּחִינַת בֵּן

וְתַלְמִיד, הָיוּ מְהַלְכִין בַּיָּם הַחֲכָמָה, שְׁשָׁם מִתְגַּלִּין אֲזוּרוֹת
 הַמְּקִיפִים. וְזֶה בְּחִינַת סְפִינָה, לְשׁוֹן סָפוּן וְטָמוֹן, בְּחִינַת הַמְּקִיפִים
 שֶׁהֵם סָפוּנִים וְטָמוּנִין מַעֲיִן כָּל, (כִּי הֵם בְּחִינַת: מָה רַב טוֹבָךְ
 אֲשֶׁר צָפַנְתָּ לִירְאִיךָ, כַּנ"ל). וְזֶה בְּחִינַת (מִשְׁלֵי ל"א): הֵיטָה כְּאֲנִיּוֹת
 סוֹחֵר - לְשׁוֹן סוֹחֵר סוֹחֵר, בְּחִינַת מְקִיפִים שֶׁהֵם בְּחִינַת סְפִינָה
 כַּנ"ל:

וְזֶה וְהָיָה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר יֵשׁוּ, וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ נַעֲזֵר. כִּי הַשְּׁנַת רַבִּי
 אֱלִיעֶזֶר שֶׁהוּא בְּחִינַת בֵּן, הוּא בְּחִינַת שְׁנָה, בְּחִינַת: עֵין לֹא
 רָאִתָּה וְכו', בְּחִינַת מָה, בְּחִינַת: מָה חֲמִית וְכו' כַּנ"ל. אֲבָל
 הַשְּׁנַת רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ שֶׁהוּא בְּחִינַת תַּלְמִיד, בְּחִינַת דְּרִי מִטָּה, הוּא
 בְּחִינַת נַעֲזֵר, בְּחִינַת: וְאִרְאָה אֶת ה', בְּחִינַת: מְלֹא כָּל הָאָרֶץ
 כְּבוֹדוֹ, בְּחִינַת: הַקִּיצוֹ וְרִנְנוֹ שׁוֹכְנֵי עִפְרָיִם. וְזֶה: וְהָיָה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר
 יֵשׁוּ, וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ נַעֲזֵר, כַּנ"ל.

נִזְדַּעְזַע רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, וְנִנְעַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. נִנְעַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר -
 זֶה בְּחִינַת כְּלָלִיּוֹת בֵּן בְּתַלְמִיד, כִּי צָרִיךְ לְכַלֵּל בֵּן
 בְּתַלְמִיד. לְהִרְאוֹת לְבְּחִינַת בֵּן בְּחִינַת הַהֲשָׁגָה שֶׁל הַתַּלְמִיד, כְּדִי
 שִׁיחֶיהָ לוֹ יִרְאָה כַּנ"ל. וְזֶה: וְנִנְעַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, הֵינּוּ שְׂרָבֵי אֱלִיעֶזֶר
 שֶׁהוּא בְּחִינַת בֵּן, בְּחִינַת שְׁנָה כַּנ"ל, נִכְלָל בְּבְּחִינַת תַּלְמִיד,
 שֶׁהַשְּׁנָתוֹ בְּחִינַת נַעֲזֵר כַּנ"ל.

אָמַר לוֹ: מָה זֶה, יְהוֹשֻׁעַ - מָה דִּבְרָא, זֶה בְּחִינַת הַשְּׁנָה שֶׁל
בְּחִינַת בֵּן, שֶׁהוּא בְּחִינַת מָה כַּנ"ל. זֶה בְּחִינַת כְּלָלִיּוֹת
 תַּלְמִיד בְּבֵן, כִּי הַתַּלְמִיד צָרִיךְ שִׁיחֶיהָ נִכְלָל בְּבְּחִינַת בֵּן, שֶׁהוּא

בְּחִינַת מָה, בְּדִי שְׂיֵהִיָּה לֹא יִרְאָה בְּנִ"ל. וְזֶה (דברים י): מָה ה' אֱלֹקֶיךָ שׂוֹאֵל מֵעַמְּךָ כִּי אִם לִירְאָה. מָה דִּיקָא, כִּי צְרִיךְ שְׂיֵהִיָּה נִכְלָל בְּבְחִינַת מָה, בְּדִי שְׂיֵהִיָּה לֹא יִרְאָה בְּנִ"ל. וְזֶה: מָה זֶה, יְהוֹשֻׁעַ - הֵינּוּ שְׂרָבֵי אֱלֵעֶזֶר הֵבִיא אֶת רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ לְבְּחִינַת הַשְּׂגָה שֶׁל מָה, בְּדִי שְׂיֵהִיָּה רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, שֶׁהוּא בְּחִינַת תְּלֻמִּיד, נִכְלָל בְּבֵן בְּנִ"ל. מִפְּנֵי מָה נִזְדַּעְזַעְתָּ. אָמַר לֹא: מָאוֹר גְּדוֹל רְאִיתִי בַּיָּם - שֶׁרְאָה אֹרֶךְ גְּדוֹל בַּיָּם הַחֲכָמָה. אָמַר לֹא: שְׂמָא עֵינָיו שָׁל לְוִיתָן רְאִיתָן וְכוּ', - לְוִיתָן זֶה בְּחִינַת מַלְכוּת, בְּחִינַת: לְוִיתָן זֶה יִצְרָתָ לְשַׁחַק בּוֹ, כֹּלֵם אֱלִיךְ יִשְׁפְּרוּן וְכוּ' בְּנִ"ל. הֵינּוּ שְׂהֵשִׁיב לֹא, שֶׁרְאָה עֵינָיו שֶׁל לְוִיתָן. דִּהֵינּוּ מָה שְׂבַחֲחִינַת מַלְכוּת מְלָקָט וּמְקַבֵּץ כֹּל הַבְּטַחוֹנוֹת שֶׁל כָּל בְּאֵי עוֹלָם, שְׂכַלֵּם עֵינֵיהֶם תְּלוּוֹת וּמְצַפִּין עַל פְּרִנְסָה, וּמַלְכוּת, בְּחִינַת לְוִיתָן, מְקַבֵּץ כָּל אֱלוֹ הַבְּטַחוֹנוֹת וְנִכְנָם עִמָּהֶם לַיָּם הַחֲכָמָה לְקַבֵּל מִשָּׁם פְּרִנְסָה. וְעַל־יְדִיָּזָה נִזְדַּעְזַע רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, כִּי נִפְּלָ עָלָיו יִרְאָה, מַחֲמַת שְׂנִכְנָם בַּיָּם הַחֲכָמָה, שְׂשָׁם נִתְגַּלָּה בְּחִינַת מַלְכוּת, שְׂבָא לְקַבֵּל פְּרִנְסָה, שְׂזָה בְּחִינַת עֵינָיו שֶׁל לְוִיתָן בְּנִ"ל, וְעַל־יְדִיָּזָה נִזְפַּל יִרְאָה, כִּי מַלְכוּת הוּא מְקוֹר הִירְאָה, בְּנִ"ל:

וְזֶה: וַיְהִי מִקֵּץ שְׁנָתַיִם יָמִים וּפְרַעָה חָלַם וְכוּ'. שְׁנָתַיִם יָמִים - זֶה בְּחִינַת תְּקוּפוֹת הַיָּמִים, תְּקוּפוֹת הַשָּׁנִים הַנִּ"ל, שֶׁהֵם בְּחִינַת עוֹלָם הַבָּא, שֶׁהוּא יוֹם שְׂכַלּוֹ אֶרֶךְ, שֶׁהוּא לְמַעְלָה מִהַזְּמַן; שְׂשָׁם סֵדֶר הַזְּמַנִּים הוּא בְּחִינַת מְקִיפִים בְּנִ"ל, שֶׁהֵם כָּל הַתַּעֲנוּגִים וְהַשְּׂעִשׂוּעִים שֶׁל עוֹלָם הַבָּא בְּנִ"ל. וּפְרַעָה זֶה בְּחִינַת

יֹבֵל, כַּמּוֹבָא בַּזֶּהָר (ויגש דף ר"י), דְּכָל נְהוּרִין אֶתְפָּרְעִין וְאֶתְגַּלְעִין
מְנַה: (וְהַשָּׂאָר לֹא בָּאָר)

וְזֶה בְּחֵינַת קְבוּרַת מֹשֶׁה, שֶׁהוּא בְּחֵינַת הַמְּקִיפִים, שֶׁהֵם טְמוּנִים
מֵעֵין כָּל. וְזֶה: עֲלוּיִנִים נְדָמָה לָהֶם לְמַטָּה וְתַחְתּוֹנִים נְדָמָה
לָהֶם לְמַעְלָה, הַנֶּאֱמָר בְּקְבוּרַת מֹשֶׁה, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ
זְכוּרָנָם לְבִרְכָה (סוֹטָה יד), זֶה בְּחֵינַת כָּל הַנ"ל, בְּחֵינַת: כִּי כָל
בְּשָׂמִים וּבְאֶרֶץ, שֶׁצָּרִיךְ הַצַּדִּיק שְׂזוּכָה לְאֵלוֹ הַמְּקִיפִים הַנ"ל
שִׁיחֶיהָ לוֹ בְּחֵינַת כָּל כַּנ"ל, לְהֵרָאוֹת לְעֲלוּיִנִים שֶׁהֵם לְמַטָּה,
שְׂאִינָם יוֹדְעִים כָּלֵל בִּידְיעָתוֹ יִתְפָּרֵךְ, בְּחֵינַת: מָה חֲמִית וְכוּ';
וּלְהַפְּךָ, תַּחְתּוֹנִים נְדָמָה לָהֶם לְמַעְלָה, כִּי הֵם מְשִׁיגִים, שְׂמֵלֵא כָּל
הָאֶרֶץ כְּבוֹדוֹ, בְּחֵינַת: וְאֶרְאָה אֶת ה':

עוֹד יֵשׁ בְּזֶה דְבָרִים נְעֻלְמִים הַרְבֵּה, וְלֹא בָּאָר רַק קִצָּת,
קִצָּת רְאִשֵׁי־פָרְקִים. כִּי מֹשֶׁה רִבְּנוּ הָיָה עָנּוּ (במדבר יב),
וְעִנּוּהָ גְדוּלָה מְפֹלָם, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוּרָנָם לְבִרְכָה (ע"ז כ:).
וְיֵשׁ עוֹד צָרוּף שֶׁל חֲנֻכָּה, שֶׁהוּא מְרָמֵז בְּפִסּוּק (דברים לד): וַיְהוֹשֶׁעַ
בֶּן נוּן מָלֵא רוּחַ חֲכָמָה כִּי סָמַךְ מֹשֶׁה אֶת יָדָיו עָלָיו, בְּסוֹפֵי־
תְּבוֹת יֵשׁ צָרוּף חֲנוּכָה, כִּי בְּזֶה הַפִּסּוּק מְרָמֵז כָּל הַבְּחֵינּוֹת שֶׁל
הַמֶּאֱמָר הַנ"ל: "מֵלֵא" זֶה בְּחֵינַת: וּמֵלֵאוּ אֶת הָאֶרֶץ, הַמְּבֹאָר
לְעֵיל, וְכֵן "רוּחַ חֲכָמָה" - כִּי סָמַךְ מֹשֶׁה יָדָיו וְכוּ', כָּל זֶה מְבֹאָר
לְעֵיל בְּמֵאֱמָר הַנ"ל.

גַּם בְּעִנְיַן הִירָאָה; כִּי יֵשׁ חֲמֵשׁ גְּבוּרוֹת שֶׁהֵם חֲמֵשׁ אֵימוֹת,
שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוּרָנָם לְבִרְכָה (שבת עו:), וְיֵשׁ אֶלְפָּה וְת"ה

(ארבע מאות וחמש) גְבוּרָאן, הַמוֹבָא בַזְהַר הַקְדוּשׁ (נשא דף קלו:),
שְׁנַבְלָלִים הַגְבוּרוֹת זֶה בָּזָה עַד אֶלְפָּה וְת"ה. וְכָל אֱלוֹ הַדְּבָרִים לֹא
בְיַד כָּלָל, כִּי אֱלוֹ הַדְּבָרִים נֶאֱמְרוּ וְכו':

הַתּוֹרָה הַזֹּאת מְדַבֶּרֶת מִכָּל הָעֵשֶׂר סְפִירוֹת: שְׁפַע הַכֶּתֶר,
חֲכָמָה וּבִינָה, יָדִים, גַּם יְרָאָה. גַּם אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ
זְכוּרֵנוֹם לְבִרְכָה (כתובות צו): הַמוֹנֵעַ הַלְכָה מִפִּי תַלְמִיד, כִּי לֹא מוֹנֵעַ
מִמֶּנּוּ חֶסֶד, וּפּוֹרֵק מִמֶּנּוּ יְרֵאת־שָׁמַיִם. גַּם בֵּן וְתַלְמִיד - בֵּן, אֵיתָא
בַּזְהַר הַקְדוּשׁ (יתרו דף עט:): מַה שָּׂמוּ, דָּא חֲכָמָה. מַה שָּׁם בְּנוּ,
דָּא תַפְאָרְתָּ. תַלְמִידִים הֵם לְמוֹדֵי ה', דָּא נִצַּח הוֹד. כֹּל, דָּא
יְסוֹד, וּמַלְכוּת הַנ"ל. רָאָה הִיא אֵיבָרִים הַפְּנִימִיִּים. וַיֵּשׁ סְפִירוֹת
שְׁמֹדֶיב מֵהֶם כְּמֹה פְעָמִים. (אֲשֵׁרֵי אֲזַנְבִּים שְׁכָד שׁוֹמְעוֹת. אֲשֵׁרֵי
הָעַם שְׁכָכָה לוֹ וְכו'):

ח

תִּקְעוּ בַחֲדָשׁ שׁוֹפָר בְּכֶסֶף לְיוֹם חַגֵּנוּ, כִּי חֶק לְיִשְׂרָאֵל הוּא
מִשְׁפָּט לְאֱלֹקֵי יַעֲקֹב: (תהלים פ"א)

א אַף-עַל-פִּי שְׁתוֹכַחַה הוּא דְבַר גְּדוֹל, וּמִטָּל עַל כָּל אֶחָד
מִיִּשְׂרָאֵל לְהוֹכִיחַ אֶת חֲבֵרוֹ, כְּשֶׁרוֹאֶה בּוֹ שְׂאִינוּ
מִתְנַהֵג בְּשׁוֹרְדָה, כְּמוֹ שְׁכַתּוּב (ויקרא יט): הוֹכִיחַ תוֹכִיחַ אֶת עַמִּיתְךָ,
אַף-עַל-פִּי-כֵן לֹא כָּל אָדָם רְאוּי לְהוֹכִיחַ. כְּמוֹ שְׁאֵמַר רַבִּי עֲקִיבָא
(ערכין טו:): תָּמָה אָנֹכִי, אִם יֵשׁ בְּדוֹר הַזֶּה מִי שְׁיָכוֹל לְהוֹכִיחַ. וְאִם
רַבִּי עֲקִיבָא אָמַר זֹאת בְּדוֹרוֹ, כָּל-שֶׁבֶן בְּדוֹר הַזֶּה שָׁל עֲכָשׁוּ. כִּי

בְּשֶׁהִמּוֹכִיחַ אִינוּ רְאוּי לְהוֹכִיחַ, אֲזִי לֹא דִי שְׂאִינוּ מוֹעִיל
 בְּתוֹכְחָתוֹ, אַף גַּם הוּא מִבְּאִישׁ רִיחַ שֶׁל הַנְּשָׁמוֹת הַשּׁוֹמְעִים
 תוֹכְחָתוֹ. כִּי עַל־יְדֵי תוֹכְחָתוֹ הוּא מְעוֹרֵר הַרִיחַ רַע שֶׁל הַמַּעֲשִׂים
 רָעִים וּמִדּוֹת רָעוֹת שֶׁל הָאֲנָשִׁים שֶׁהוּא מוֹכִיחֵם. כְּמוֹ כְּשֶׁמִּנַּח
 אִיזָה דָּבָר שֵׁישׁ לוֹ רִיחַ שְׂאִינוּ מוֹב, כֹּל זְמַן שְׂאִין מְזִיזִין אוֹתוֹ
 הַדָּבָר, אִין מְרַגְּשִׁין הַרִיחַ רַע, אֲבָל כְּשֶׁמִּתְחִילִין לְהִזִּיז אוֹתוֹ
 הַדָּבָר, אֲזִי מְעוֹרְרִין הַרִיחַ רַע; כְּמוֹכֵן עַל־יְדֵי תוֹכְחָה שֶׁל מִי
 שְׂאִינוּ רְאוּי לְהוֹכִיחַ, עַל־יְדֵי־זֶה מְזִיזִין וּמְעוֹרְרִין הַרִיחַ רַע שֶׁל
 הַמַּעֲשִׂים רָעִים וּמִדּוֹת רָעוֹת שֶׁל הָאֲנָשִׁים שְׂמוֹכִיחֵם, וְעַל־כֵּן
 הוּא מִבְּאִישׁ רִיחֵם, וְעַל־יְדֵי־זֶה הוּא מַחְלִישׁ אֶת הַנְּשָׁמוֹת שְׁלֵהֶם,
 וְעַל־יְדֵי־זֶה נִפְסַק הַשֶּׁפַע מִכָּל הָעוֹלָמוֹת הַתְּלוּיִים בְּאֵלוֹ הַנְּשָׁמוֹת.
 כִּי עֶקֶר יְנִיקַת הַנְּשָׁמָה הוּא מֵהַרִיחַ. כְּמוֹ שְׂאֵמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנֵם
 לְבִרְכָה (ברכות מג:): מִנֵּן שְׂמֵבְרֵכִין עַל הַרִיחַ, שְׁנֵאמַר: כֹּל הַנְּשָׁמָה
 תְּהִלָּל יְהוָה. אִיזָהוּ דָּבָר שֶׁהַנְּשָׁמָה נִהְיֶית מִמֶּנּוּ וְלֹא הַגּוֹף, הַיּוֹי
 אוֹמֵר: זֶה הַרִיחַ. וְעַל־כֵּן עַל־יְדֵי זֶה הַמּוֹכִיחַ, שֶׁהוּא מִבְּאִישׁ
 רִיחֵם, עַל־יְדֵי־זֶה נִחְלָשֶׁת הַנְּשָׁמָה, שְׁיִנְיַקְתָּהּ מֵהַרִיחַ כִּנְ"ל,
 וּמִמִּילָא נִפְסַק הַשֶּׁפַע מִכָּל הָעוֹלָמוֹת הַתְּלוּיִים בָּהֶם.

אֲבָל כְּשֶׁהִמּוֹכִיחַ רְאוּי לְהוֹכִיחַ, אֲזִי אֲדַרְבְּא, הוּא מוֹסִיף וְגוֹתֵן
 רִיחַ מוֹב בְּהַנְּשָׁמוֹת עַל־יְדֵי תוֹכְחָתוֹ. כִּי הַתוֹכְחָה צְרִיכָה
 לְהִיזֵת בְּבַחֲנֵית הַתוֹכְחָה שֶׁל מֹשֶׁה, שֶׁהוֹכִיחַ אֶת יִשְׂרָאֵל עַל
 מַעֲשֵׂה הָעֵגֶל, שְׁעַל־יְדֵי תוֹכְחָתוֹ נָתַן בָּהֶם רִיחַ מוֹב, בְּבַחֲנֵית
 (שה"ש א:): נִרְדִּי נָתַן רִיחוֹ, הַנְּאָמַר עַל מַעֲשֵׂה הָעֵגֶל. עוֹב לֹא

נֹאמֶר, אֵלָא נָתַן, כְּמוֹ שֶׁפִּירֵשׁ רַש"י שָׁם וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ וְכוּרָנָם לְבִרְכָה בְּגִמְרָא (שבת פח:). כִּי עַל־יְדֵי תוֹכְחָה שֶׁל מוֹשֶׁה עַל מַעֲשֵׂה הָעֵגֶל הוֹסִיף וְנָתַן בָּהֶם רֵיחַ טוֹב, שֶׁהוּא בְּחִינַת מְזוּנָא דְנִשְׁמָתָא. כִּי עֶקֶר יְנִיקַת הַנִּשְׁמָה הִיא מֵהַרִּיחַ כַּנ"ל, כִּי עַל־יְדֵי קוֹל הַמּוֹכִיחַ שֶׁהוּא רָאוּי, עַל־יְדֵיזוֹה הוּא נוֹתֵן רֵיחַ טוֹב בְּהַנְשָׁמוֹת, שֶׁהוּא בְּחִינַת מְזוּנָא דְנִשְׁמָתָא כַּנ"ל:

כִּי יֵשׁ מְזוּנָא דְנִשְׁמָתָא וּמְזוּנָא דְגוֹפָא, וְעַל־יְדֵי מְזוּנָא דְגוֹפָא נִחְלָשׁ מְזוּנָא דְנִשְׁמָתָא, כִּי עַל־יְדֵי מְזוּנָא דְגוֹפָא, דְהֵינּוּ עַל־יְדֵי אֲכִילָה וְשִׁתְיָה, עַל־יְדֵיזוֹה מְגִדְלִין אֶת בְּחִינַת עֶקֶב דְסִטְרָא־אַחֲרָא, בְּבְחִינַת (תהלים מא): אוֹכֵל לַחְמֵי הַגְּדִיל עָלַי עֶקֶב. כִּי עַל־יְדֵי הָאֲכִילָה נִתְחַזְקִין הָעֶקְבִּים וְהַרְגְּלִין, בְּבְחִינַת (שבת קנב): דַּק בְּכַפֵּי וְתִשְׁפַח בְּנַגְרֵי. וְאִזּוּ כְּשֶׁנִּתְגַּדֵּל, חֵם וְשָׁלוֹם, עֶקֶב דְסִטְרָא־אַחֲרָא, עַל־יְדֵיזוֹה נִחְלָשׁ, חֵם וְשָׁלוֹם, בְּחִינַת עֶקֶב דְקִדְשָׁה שֶׁהוּא בְּחִינַת (משלי כב): עֶקֶב עֲנוּה יִרְאֵת ה', שֶׁהִיא בְּחִינַת רֵיחַ, בְּבְחִינַת (ישעיה יא): וְהִרְיָחוּ בִירְאֵת ה', שֶׁהוּא מְזוּנָא דְנִשְׁמָתָא.

וְהַתְקוּן לְזוֹה הוּא עַל־יְדֵי בְּחִינַת קוֹל, כִּי בְּחִינַת קוֹל הוּא מִשְׁקָה אֶת הַגָּן, שֶׁשָּׁם גְּדָלִים כָּל הַרְיָחוֹת וְהִירְאוֹת, בְּבְחִינַת (בראשית ב): וְנָהָר יֵצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגָּן. נָהָר הַיֵּצֵא מֵעֵדֶן וְכו' - זֶה בְּחִינַת קוֹל, בְּבְחִינַת (תהלים צג): נִשְׂאוּ נְהָרוֹת קוֹלָם; וְזֶה בְּחִינַת (בראשית ג): אֶת קִלְדָּ שְׁמַעְתִּי בְּגֵן וְאִירָא. כִּי זֶה הַקוֹל מִשְׁקָה אֶת הַגָּן, שֶׁעַל־יְדֵיזוֹה גְּדָלִים שָׁם כָּל הַרְיָחוֹת, שֶׁהֵם בְּחִינַת יִרְאָה כַּנ"ל, שֶׁזֶּהוּ בְּחִינַת מְזוּנָא דְנִשְׁמָתָא כַּנ"ל. כִּי

על־ידי זה הקול נכנע בחינת עקב דסמרא־אחרא, כי זה הקול הוא בחינת (שם כו): הקל קול יעקב. ועל־פן זכה יעקב לבחינת הריח, בבחינת (שם): ראה ריח בני בריח שדה, הנאמר ביעקב, והוא מכניע עקב דסמרא־אחרא, בבחינת (שם כה): וידו אוחזת בעקב עשו.

וזה הקול הוא בחינת קול המוכיח הראוי, בבחינת (ישעיה נח): הרים בשופר קולך והגיד לעמי פשעם וכו'. כי המוכיח שרוצה להוכיח את ישראל ולהגיד להם פשעם וחטאתם, הוא צריך לזה הקול, כדי שלא יבאיש ריחם על־ידי שמעורר עוונותיהם כנ"ל. על־פן צריך לזה הקול, כי על־ידי זה הקול הוא מוסיף ונותן בהם ריח טוב, כי על־ידי זה הקול גדלים כל הריחות, כי זה הקול משקה את הגן וכו' כנ"ל. וזהו: הרים בשופר קולך - בשופר דיקא, כי זה הקול המשקה את הגן, שהוא בחינת: ונהר יצא מעדן, הוא בחינת קול הגגון של השיר שיתערר לעתיד, כשיחדש את עולמו, שהוא בחינת שיר פשוט, כפול, משלש, מרבע. וזהו בשופר - ראשיתבות: פשוט, כפול, שלוש, רבוע - שהוא בחינת השיר שלעתיד, שהוא בחינת הקול המשקה את הגן, שעל־ידי זה הקול דיקא הוא יכול להוכיח.

וזהו: הרים בשופר קולך - בשופר דיקא, כנ"ל.

וזהו בחינת: מושכין עליו חוט של חסד, הנאמר במוכיח הראוי, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (תמיד כח): המוכיח את חברו לשם שמים, מושכין עליו חוט של חסד,

שְׁנַאמֵר: מוֹכִיחַ אָדָם אַחֲרֵי חַן יִמְצָא, כִּי חוּט שֶׁל חֶסֶד זֶה
 בְּחִינַת שְׁנִקְלַע וְנִשְׁזָר וְנַעֲשֶׂה חוּט מֵהַנִּימִין, שְׁעַל אֵלֹה הַנִּימִין
 (שְׁקוּרֵין סְטָרִיִּים) יִתְנַגֵּן הַגִּגּוֹן וְהַשִּׁיר הַזֶּה שֶׁל לְעֵתִיד, שֶׁהֵם ע"ב
 נִימִין כְּנֶגֶד שֵׁם י' י"ק יק"ו יקו"ק, שֶׁהוּא בְּחִינַת שִׁיר פְּשׁוּט כְּפֹל
 וְכו', כְּמוֹכָא בְּתַקּוּנִים (ת"י כ"א), שֶׁהוּא עוֹלָה כְּלוּ ע"ב. וְעַל אֵלֹה
 הַנִּימִין יִתְנַגֵּן הַשִּׁיר הַזֶּה שְׁלַעֲתִיד בְּשִׁיחֻדֵּשׁ אֶת עוֹלָמוֹ, בְּבְחִינַת
 (תהלים פט): עוֹלָם חֶסֶד יִבְנֶה, שְׂאֵז יִתְעַר שִׁיר פְּשׁוּט וְכו'. וְזֶהוּ
 בְּחִינַת חוּט שֶׁל חֶסֶד הַנִּי"ל, הַנֶּאמָר בְּמוֹכִיחַ הָרְאוּי, הֵינּוּ בְּחִינַת
 הַחוּט הַנַּעֲשֶׂה מֵהַנִּימִין הַנִּי"ל, שְׁעַלֵּיהֶם יִתְנַגֵּן הַשִּׁיר הַזֶּה בְּשִׁיחֻדֵּה
 חֲדוּשׁ הָעוֹלָם, בְּחִינַת: עוֹלָם חֶסֶד יִבְנֶה, כְּנִי"ל. וְזֶהוּ: מוֹשְׁכִין
 עָלָיו חוּט שֶׁל חֶסֶד - זֶה בְּחִינַת הַהִמְשָׁכָה, שְׂמוֹשְׁכִין וּפּוֹשְׁטִין
 אֶת הַנִּימִין, כְּדִי לְנַגֵּן עֲלֵיהֶם שִׁיר הַנִּי"ל. נִמְצָא שְׁעַל־יָדֵי קוֹל
 הַמוֹכִיחַ הָרְאוּי, הוּא נוֹתֵן רִיחַ טוֹב בְּהַנְשָׁמוֹת כְּנִי"ל:

ב אֵד לְבוֹא לְזֶה, לְבְּחִינַת קוֹל הַנִּי"ל, הוּא עַל־יָדֵי תְּפִלָּה. כִּי
 עֵקֶר הַתְּפִלָּה הִיא רַחֲמִים וְתַחֲנוּגִים (כַּמְכוּוֹר בַּפ"ב דַּאֲבוֹת), וְעֵקֶר
 הַרַחֲמִים תְּלוּי בְּדַעַת, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (ישעיה יא): לֹא יִרְעוּ וְלֹא
 יִשְׁחִיתוּ בְּכָל הַר קְדָשִׁי, כִּי מְלֵאָה הָאָרֶץ דַּעַה אֶת ה' כַּמּוֹס לַיָּם
 מְכַסִּים. כִּי לְעֵתִיד יִגְדַל הַדַּעַת, וְאֵז לֹא יִהְיֶה שׁוֹם הַזֶּק
 וְאִכְזוּרִיּוֹת, כִּי יִתְפָּשֵׁט הַרַחֲמָנוּת עַל־יָדֵי הַדַּעַת, כִּי עֵקֶר הַרַחֲמִים
 תְּלוּי בְּדַעַת. וְלַפְעָמִים, בְּשֶׁהִסְטָרָא־אַחֲרָא יוֹנְקַת מִן הַרַחֲמָנוּת,
 אֵזִי הֵם מִמְּשִׁיכִין לְעֶצְמָן הַרַחֲמָנוּת, וְאֵזִי נִתְמַעַט הַרַחֲמָנוּת
 אֲצִלָּנוּ. וְאִפְלוּ מַעַט הַרַחֲמָנוּת שְׁנִשְׁאָר הוּא בְּבְחִינַת אִכְזוּרִיּוֹת, כִּי

על־ידי שהם יונקים מן הרחמנות, נתקלקל הרחמנות ונעשה אכזריות, כי רחמי רשעים־אכזרי (משלי יב). ועל־כן גם מעט הרחמנות הנשאֵר אצלנו הוא בבחינת אכזריות, כי נתקלקל על־ידי שהם יונקים מן הרחמנות, חס ושלום, כנ"ל. וזה בחינת (איכה ד): גם תנים חלצו שֵׁד - זה בחינת רחמנות דסמרא־אחרא, בחינת: כשֵׁד מִשְׁדֵי (ישעיה יג), כי שְׁדֵי הוא בחינת רחמנות דקדושה, בבחינת (בראשית מג): וְאֵל שְׁדֵי יִתֵּן לָכֶם רַחֲמִים, שֶׁהוּא בחינת תפלה, שהוא שדוד המערכות. ועל־ידי שֵׁד מִשְׁדֵי, בחינת הרחמנות דסמרא־אחרא, בחינת: גם תנים חלצו שֵׁד - על־ידי־זה: בת עמי לאכזר, כי על־ידי־זה שהם יונקים מן הרחמנות, על־ידי־זה גם מעט הרחמנות הנשאֵר אצלנו נפגם ונעשה אכזריות כנ"ל. ועל־ידי־זה שנתקלקל הרחמנות ונעשה אכזריות, נפגם הדעת, בבחינת: כל הפועם, חכמתו מסתלקת מִמֶנּוּ (פסחים סו:); וְאִזֵּי נִקְטָן הַדַּעַת וְנַעֲשֶׂה בְּבַחֲנֵינָה מַחֲזִין דְּקַטְנֵינָה, וְאִזֵּי הֵם יוֹנְקִים, חַס וְשְׁלוֹם, מִפְּנֵי הַדַּעַת, בְּבַחֲנֵינָה (בראשית ג): וְהִנְחֹשׁ הָיָה עָרוֹם. הינו דעת דסמרא־אחרא, שיונק על־ידי נפילת הדעת דקדושה, שנפגם על־ידי אכזריות וכעס כנ"ל.

ומזה בא, חס ושלום, תאות נאוף, כי המח הוא מחצה פרוסה בפני תאוה זו, כי אין אדם עובר עברה אלא־אם־כן נכנס בו רוח־שטות (סוטה ג); אבל כשהמח והדעת שלם, הוא מגן בפני התאוה הזאת. כי יש שלשה מחין, וכל אחד ואחד הוא בחינת מחצה פרוסה בפני זאת התאוה; ומאלו

הַשְּׁלֵשָׁה מִחֵין נִמְשָׁךְ שְׁלֹשָׁה מִיני רַחֲמָנוֹת, כִּי יֵשׁ שְׁלֹשָׁה מִיני רַחֲמָנוֹת, בְּבַחֲיִינַת מַה שְּׂאֲמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ וְזָרוֹנָם לְבָרְכָה עַל פְּסוּק (בראשית כא): אִם תִּשְׁקַר לִי וּלְגִינִי וּלְנַכְדֵי - עַד כָּאֵן רַחֲמֵי הָאֵב עַל הַבֵּן (כ"ד וירא פ' נ"ד והובא בפירש"י שם), שֶׁהֵם בְּחִינַת שְׁלֹשָׁה מִיני רַחֲמָנוֹת, וְהֵם נִמְשָׁכִין מִשְׁלֹשָׁה מִחֵין, כִּי מַחַ הַבֵּן - מִמַּחַ הָאֵב (תקון י"ח). וְזֶה בְּחִינַת שְׁלֹשׁ תְּפִלוֹת בַּיּוֹם, כִּי כָל תְּפִלָּה וְתְפִלָּה הוּא בְּחִינַת מַח מִיַּחַד מֵאֵלוֹ הַשְּׁלֹשָׁה מִחֵין, שֶׁהֵם בְּחִינַת שְׁלֹשָׁה מִיני רַחֲמָנוֹת הַתְּלוּיִים בְּמַחַ, כִּי עֵקֶר הַתְּפִלָּה הִיא רַחֲמִים וְתַחֲנוּנִים כַּנֶּ"ל. וְעַל־כֵּן כְּשֶׁהִדְעַת נַפְשָׁם, חֵם וְשָׁלוֹם, כַּנֶּ"ל, מִזֶּה בָּא, חֵם וְשָׁלוֹם, תְּאוֹת נְאוּף כַּנֶּ"ל. וְאֵזוּ כְּשֶׁנַּפְשָׁם הִרְחִמָנוֹת וְהִדְעַת, אֵזוּ אֵי אֲפָשֶׁר לְהַתְּפַלֵּל בְּבַחֲיִינַת רַחֲמִים וְתַחֲנוּנִים, וְאֵזוּ הַתְּפִלָּה בְּבַחֲיִינַת דִּין, וְכִשֶׁהַתְּפִלָּה בְּבַחֲיִינַת דִּין, אֵזוּ הַסְּטָרָא־אַחֲרָא בּוֹלְעַת אֶת הַתְּפִלָּה, חֵם וְשָׁלוֹם, כִּי עֵקֶר יְנִיקַת הַסְּטָרָא־אַחֲרָא הִיא מְבַחֲיִינַת דִּינִים, שֶׁהֵם מִחֵין דְּקַמְנוֹת, בְּחִינַת אֱלֻקִּים, כִּידוּעַ, וְעַל־כֵּן הֵם נֶאֱחָזִין, חֵם וְשָׁלוֹם, בְּתְפִלָּה זֹו שֶׁהִיא בְּחִינַת דִּין, וּבּוֹלְעִין אוֹתָהּ, חֵם וְשָׁלוֹם:

ג וְאֵזוּ כְּשֶׁהַתְּפִלָּה בְּבַחֲיִינַת דִּין, אֵזוּ צְרִיכִין בְּעַל כַּח גְּדוֹל, שְׂיוּכָל לְהַתְּפַלֵּל תְּפִלָּה בְּבַחֲיִינַת דִּין. כְּמוֹ פִּינָחָם בְּעַת שְׁקִנְיָא עַל מַעֲשֵׂה זְמָרִי, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (תהלים קו): וַיַּעֲמֵד פְּנֵחָם וַיִּפְּלָל; וְדַרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ וְזָרוֹנָם לְבָרְכָה (סנהדרין מד): שְׁעֵשָׂה פְּלִילוֹת עִם קוֹנּוֹ; הֵינּוּ תְּפִלָּה בְּבַחֲיִינַת דִּין, כִּי קִנְיָא עַל מַעֲשֵׂה זְמָרִי, שֶׁהוּא בְּחִינַת (איוב לא): כִּי הִיא זְמָה וְהוּא עוֹן פְּלִילִים; הֵינּוּ שֶׁהוּא עוֹוֹן

שְׁצַרְיָכִין לָזֶה תִּפְלָה בְּבַחֲנֵינָת דִּין, שֶׁהוּא בְּחֵינָת פְּלִילִים, בְּחֵינָת:
 וַיַּעֲמֵד פְּנַחֶם וַיִּפְלַל. כִּי כְּשֵׁשׁ פָּנִים תֵּאָוֵת נְאוּף, חֵם וְשָׁלוֹם, שְׂאֹז
 הַתִּפְלָה בְּבַחֲנֵינָת דִּין, וְהַסְּטֵרָא־אֲחֵרָא בּוֹלַעַת אוֹתָהּ, חֵם וְשָׁלוֹם,
 אֹז צְרִיכִין בַּעַל כַּח גְּדוֹל, שִׁיתִּפְלַל תִּפְלָה בְּבַחֲנֵינָת דִּין, כְּמוֹ בְּעַת
 שְׁהִיָּה מַעֲשֵׂה זְמָרִי, שֶׁהַצֶּרֶף פִּינַחֶם לְהַתִּפְלַל תִּפְלָה בְּבַחֲנֵינָת דִּין.
 כִּי כְּשִׁזָּה הַבַּעַל־כַּח מִתְפַּלֵּל תִּפְלָה בְּבַחֲנֵינָת דִּין, וְאִזִּי הַסְּטֵרָא־
 אֲחֵרָא רוֹצֵה לְבַלַּע אוֹתָהּ, כִּי הִיא בּוֹלַעַת תְּמִיד הַתִּפְלוֹת שֶׁהֵם
 בְּבַחֲנֵינָת דִּין כַּנִּ"ל. וְאִזִּי כְּשֶׁהִיא רוֹצֵה לְבַלַּע זֹאת הַתִּפְלָה שֶׁל
 הַבַּעַל־כַּח שֶׁהִיא בְּבַחֲנֵינָת דִּין, אִזִּי זֹאת הַתִּפְלָה הִיא עוֹמְדַת
 בְּבֵית הַבְּלִיעָה שְׁלוֹ, בְּבַחֲנֵינָת (שם מא): בְּצִוְאוֹרוֹ יִלֵּין עוֹ; הֵינּוּ
 הַתִּפְלָה שֶׁל הַבַּעַל־כַּח הַנִּ"ל, שֶׁהוּא בְּחֵינָת מִטָּה עוֹ, הִיא
 עוֹמְדַת לוֹ בְּצִוְאוֹרוֹ, בְּבֵית הַבְּלִיעָה שְׁלוֹ, וְאִזִּי הוּא מְכַרַח לְתַן
 הַקָּאוֹת, הֵינּוּ שֶׁהַסְּטֵרָא־אֲחֵרָא מְכַרַח לְהַקִּיא וּלְהוֹצִיא כָּל
 הַקְּדָשׁוֹת שֶׁל הַדַּעַת וְהַרְחֻמְנוֹת וְהַתִּפְלוֹת שֶׁבַלַּע, בְּבַחֲנֵינָת (שם
 ט): חֵיל בַּלַּע וַיִּקְאָנוּ. וְלֹא דִי שֶׁהוּא מְקִיא וּמוֹצִיא כָּל הַקְּדָשָׁה
 שֶׁבַלַּע, אֵף גַּם הוּא מְכַרַח לְהַקִּיא וּלְהוֹצִיא עֲצָמוֹת הַחַיּוֹת שְׁלוֹ
 מִמֶּשׁ, בְּבַחֲנֵינָת: מִבְּטָנוּ יוֹרִישָׁנוּ אֵל; הֵינּוּ שֶׁמוֹצִיא וּמְקִיא עֲצָמוֹת
 חַיּוֹת מִמֶּשׁ.

וְזֶהוּ בְּחֵינָת גְּרִים שְׁמַתְגִּירִין, שֶׁהֵם הָיוּ תַחֲלָה מַעֲצָמוֹת
 הַסְּטֵרָא־אֲחֵרָא מִמֶּשׁ, וְעַכְשָׁו חוֹזְרִין אֶל הַקְּדָשָׁה. כִּי
 הַסְּטֵרָא־אֲחֵרָא מְכַרַח לְהַקִּיא וּלְהוֹצִיא עֲצָם חַיּוֹתוֹ מִמֶּשׁ, שֶׁזֶּהוּ
 בְּחֵינָת גְּרִים כַּנִּ"ל.

וְזֶהוּ בְּחִינַת (תהלים ק): מִטָּה עֲזָד יִשְׁלַח ה' מִצִּיּוֹן רִדָּה בְּקָרְבַּי אִיבִיד. בְּקָרְבַּי דִּיקָא, בְּחִינַת: מִבְּמִטְנוּ יוֹרִישָׁנוּ אֵל, כִּי מִטָּה עוֹ, הֵינּוּ הַתְּפִלָּה שֶׁל הַבְּעַלְכֹּחַ הַנ"ל, הִיא יוֹרֶדֶת בְּקָרְבּוֹ מִמָּשׁ, כִּי עַל־יְדֵיהָ הוּא מוֹצִיא וּמְקִיא עֲצָמוֹת חַיּוֹתוֹ מִמָּשׁ, מִקָּרְבּוֹ וּמִבְּמִטְנוּ, בְּחִינַת: מִבְּמִטְנוּ יוֹרִישָׁנוּ אֵל, כַּנ"ל.

וְזֶה בְּחִינַת (שם עד): אֲתָה פּוֹרְרֶת בְּעֲזָדַי יָם, שְׂבַרְתְּ רֵאשֵׁי תַנִּינִים עַל הַמַּיִם; כִּי עַל־יְדֵי מִטָּה עוֹ הַנ"ל, הוּא מְשַׁבֵּר רֵאשֵׁי תַנִּינִים עַל הַמַּיִם. הֵינּוּ הַסְטְרָא־אֲחָרָא וְהַנְּחָשׁ, שֶׁהִיְתָה יוֹנֶקֶת מִן הַרְחֻמְנוֹת וְהַדְּעוּת, שֶׁהִיא בְּחִינַת: כַּמּוֹס לַיָּם מְכַסִּים, בְּחִינַת: וְהַנְּחָשׁ הָיָה עָרוֹם, כַּנ"ל. וְעַל־יְדֵי מִטָּה עוֹ הַנ"ל, הֵינּוּ הַתְּפִלָּה שֶׁל הַבְּעַלְכֹּחַ, בְּחִינַת פִּינְחָס, עַל־יְדֵיֶיהָ הוּא מוֹצִיא קִדְּשַׁת הַדְּעוּת וְהַתְּפִלוֹת שְׁבַלְע, וּמְשַׁבֵּר רֵאשֵׁי תַנִּינִים עַל הַמַּיִם כַּנ"ל. כִּי הַתְּפִלָּה שֶׁל הַבְּעַלְכֹּחַ, שֶׁהִיא בְּבְחִינַת דִּין, בְּחִינַת: וַיַּעֲמֹד פִּינְחָס וַיַּפְלֵל - הִיא עוֹמֶדֶת בְּבֵית הַבְּלִיעָה שֶׁל הַנְּחָשׁ, וְעַל־יְדֵי־זֶה הוּא מְכַרְח לְהַקְיָא וּלְהוֹצִיא הַכֹּל כַּנ"ל.

וְזֶהוּ צְרוּף וַיַּפְלֵל - רֵאשֵׁי־תִבּוֹת: וְהַשְּׁלֵד לִפְנֵי פָרְעָה יְהִי לְתַנּוּן (שמות ז). כִּי צְרוּכִין לְהַשְּׁלִיד מִטָּה עוֹ, שֶׁהִיא בְּחִינַת הַתְּפִלָּה הַנ"ל, לְהַתְּנִין, בְּבְחִינַת: וְהַשְּׁלֵד לִפְנֵי פָרְעָה יְהִי לְתַנּוּן. שְׂמֹשְׁלִיכִין בְּכּוֹנֵה הַמִּטָּה עוֹ לִפְנֵי הַסְטְרָא־אֲחָרָא, כְּדֵי שִׁיְהִיָּה לְהַתְּנִין, הֵינּוּ כְּדֵי שִׁיבְלַע הַתְּנִין אֶת הַתְּפִלָּה הַזֹּאת. כִּי עַל־יְדֵיֶיהָ מוֹצִיאִין מִמֶּנּוּ כָּל הַקִּדְּשׁוֹת שְׁבַלְע, כִּי הִיא עוֹמֶדֶת בְּבֵית הַבְּלִיעָה שֶׁלּוֹ כַּנ"ל:

וְזֶה בְּחִינַת: וַיִּשְׁמַע יִתְרוֹ - מִה שְׁמוּעָה שָׁמַע וּבָא, קְרִיעַת יָם - סוּף וּמִלְחַמַת עַמְלֶק (זבחים קטו). כִּי עַמְלֶק טָמֵא אֶת יִשְׂרָאֵל בַּפָּנִים הַאֲוֹת נְאוּף, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (דברים כה): אֲשֶׁר קָרָךְ בְּדַרְךָ, בְּחִינַת מְקַרְה־לִּילָה, חֵם וְשָׁלוֹם, שָׂבֵא עַל־יְדֵי בְּחִינַת עַמְלֶק. כִּי עַמְלֶק יוֹנֵק מִבְּחִינַת הַדַּעַת, בְּבְחִינַת (במדבר כד): רֵאשִׁית גֹּיִם עַמְלֶק, שְׁזָה בְּחִינַת: וְהַנְּחָשׁ הָיָה עָרוֹם כַּנְּל, שְׁעַל־יְדֵי־זֶה בָּא, חֵם וְשָׁלוֹם, טָמֵאֵת הַתְּאוּה הַזֹּאת כַּנְּל, וְזֶה בְּחִינַת מִלְחַמַת עַמְלֶק. וְהַתְּקוֹן לְזֶה הוּא בְּחִינַת קְרִיעַת יָם־סוּף, בְּחִינַת: אֶתָּה פוֹרְרַת בְּעֶנְדֶּךָ יָם, שְׁבִרְתָּ רֵאשִׁי תְּנִינִים עַל הַמַּיִם. הֵינּוּ בְּחִינַת מִטָּה עוֹ הַנְּל, שְׁעַל־יְדֵי־זֶה מוֹצִיאִין מִמֶּנּוּ מִימֵי הַדַּעַת, שְׁבַלַע מִן הַקְּדֻשָּׁה כַּנְּל. וְעַל־יְדֵי־זֶה: וַיִּשְׁמַע יִתְרוֹ, הֵינּוּ בְּחִינַת גְּרִים, כִּי עַל־יְדֵי מִטָּה עוֹ הַנְּל, שְׁהוּא בְּחִינַת קְרִיעַת יָם־סוּף, בְּחִינַת אֶתָּה פוֹרְרַת בְּעֶנְדֶּךָ יָם וְכו', שְׁהוּא מְתַקֵּן וּמְכַנְּיעַ מִלְחַמַת עַמְלֶק כַּנְּל, עַל־יְדֵי־זֶה נַעֲשִׂין גְּרִים, בְּחִינַת וַיִּשְׁמַע יִתְרוֹ. כִּי מוֹצִיאִין מִמֶּנּוּ גַם עֲצָמוֹת חַיּוֹתוֹ שְׁהוּא בְּחִינַת גְּרִים כַּנְּל:

ד וְזֶה בְּחִינַת רַעְמִים. כִּי עַל־יְדֵי גְרִים שְׁנַעֲשִׂין עַל־יְדֵי מִטָּה עוֹ הַנְּל, עַל־יְדֵי שְׁהַסְטְרָא־אֲחָרָא מְכַרְחַת לְהַחְזִיר כָּל הַקְּדֻשָּׁה שְׁבַלְעָה, עִם עֲצָמוֹת חַיּוֹתָה כַּנְּל, עַל־יְדֵי־זֶה נִתְרַבָּה וְנִתְגַּדַּל כְּבוֹדוֹ יִתְבָּרַךְ בְּבְחִינַת (תהלים צו): הָבּוּ לָהּ מִשְׁפָּחוֹת עַמִּים, הָבּוּ לָהּ כְּבוֹד וְעוֹ. וְזֶה בְּחִינַת רַעְמִים, בְּבְחִינַת (שם כט): אֵל הַכְּבוֹד הֲרַעִים, ה' עַל מַיִם רַבִּים. מַיִם רַבִּים, זֶה בְּחִינַת מִימֵי הַדַּעַת, בְּחִינַת (ישעיה יא): כִּי מִלְּאָה הָאָרֶץ דַּעַה אֶת ה' כַּמַּיִם לַיָּם

מְכַסִּים, הִינּוּ בְּחִינַת מִימֵי הַדַּעַת, שְׂוִיצְאִין מִן הַסְּמָרָא־אַחָרָא וְחוֹזְרִין אֶל הַקְּדוּשָׁה, שְׁעַל־יְדִי־זָה נַעֲשִׂין גְּרִים, וְנִתְגַּדֵּל כְּבוֹדוֹ יִתְפָּרֵד, שְׁוֵהוּ בְּחִינַת רַעְמִים, בְּחִינַת: אֵל הַכְּבוֹד הַרְעִים. כִּי הַרְעַשׁ וְהַפְּרוֹסוּם שְׁנִתְפָּרְסוּם כְּבוֹדוֹ יִתְפָּרֵד עַל־יְדֵי הַגְּרִים, זֶה בְּחִינַת רַעְמִים, שֶׁהֵם קוֹל רַעַשׁ גָּדוֹל. כִּי אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבִרְכָה (בְּרֻכּוֹת נט): מַאי רַעְמִים עָנְנִי דְשִׁפְכִי מֵיָא לְהַדְרִי. עָנְנִי דְשִׁפְכִי מֵיָא, זֶה בְּחִינַת הַסְּמָרָא־אַחָרָא, שֶׁהִיא בְּחִינַת (אִיכָה ג): סִכַּת בְּעָנְן לָךְ מַעֲבֵר תְּפִלָּה. הִינּוּ הַקְּלָפוֹת הַמְּעַפְכִּים אֶת הַתְּפִלָּה - פְּשָׁחוֹזִים וְשׁוֹפְכִים מִימֵי הַדַּעַת שְׁפָלְעוּ, זֶה בְּחִינַת: עָנְנִי דְשִׁפְכִי מֵיָא; וְאֵן נִתְגַּלָּה כְּבוֹדוֹ יִתְפָּרֵד, בְּבְחִינּוֹת: וּכְבוֹד ה' נִרְאָה בְּעָנְן (שְׁמוֹת מז), וְזֶהוּ בְּחִינַת רַעְמִים כַּנ"ל. וְעַל־כֵּן צְרוּפָה גְּרִים הוּא רֵאשִׁי־תְבוֹת: רַעַם גְּבוּרָתוֹ מִי יִתְפוֹנֵן (אִיּוֹב כו), כִּי גְּרִים הֵם בְּבְחִינַת רַעְמִים כַּנ"ל:

ה וְעַל־יְדֵי הַתְּגַלּוֹת הַכְּבוֹד, עַל־יְדִי־זָה כָּא הַתְּפִשְׁטוֹת הַנְּבוּאָה. כִּי הַנְּבוּאָה כָּאָה מִבְּחִינַת שְׂרָשֵׁי נַפְשׁוֹת יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵם בְּחִינַת שְׁבָעִים נַפְשׁ, בְּבְחִינַת (דְּבָרִים י): כְּשִׁבְעִים נַפְשׁ יִרְדּוּ אֲבוֹתֶיךָ - רֵאשִׁי־תְבוֹת נְבִיא. וְשְׂרָשׁ הַנַּפְשׁוֹת הוּא בְּחִינַת כְּבוֹד, בְּבְחִינַת (בְּרֵאשִׁית מט): בְּסֹדֶם אֵל תִּבְא נַפְשִׁי, וּבִקְהֵלֶם אֵל תִּחַד כְּבֹדִי. וְעַל־כֵּן עַל־יְדֵי הַתְּגַלּוֹת הַכְּבוֹד שֶׁהוּא בְּחִינַת שְׂרָשׁ הַנַּפְשׁוֹת, עַל־יְדִי־זָה כָּא הַתְּפִשְׁטוֹת הַנְּבוּאָה.

וְזֶה בְּחִינַת (שְׁבַת צב): אֵין הַנְּבוּאָה שׁוֹרָה אֶלָּא עַל חֻכָּם, גְּבוּרָה וְעֲשִׂיר; כִּי כָּל בְּחִינּוֹת אֱלוֹ הֵם בְּבְחִינַת כְּבוֹד, שְׁמֹשֶׁם

נְמַשֶּׁךְ הַנְּבוּאָה. חָכֶם - בְּבַחֲנֵית (משלי א): כְּבוֹד חַכְמִים יִנְחָלוּ.
 גְּבוּר - בְּבַחֲנֵית (תהלים כד): מִי זֶה מִלֶּךְ הַכְּבוֹד, ה' עֲזָו וְגִבּוֹר.
 עֲשִׂיר - בְּבַחֲנֵית (בראשית לא): וּמֵאֲשֶׁר לְאֲבִינוּ עָשָׂה אֶת כָּל הַכְּבוֹד
 הַזֶּה. וְזֶה בַּחֲנֵית (ברכות ג): אוֹי לִי שֶׁהַחֲרַבְתִּי אֶת בֵּיתִי, וְשָׂרַפְתִּי
 אֶת הַיִּכְלִי, וְהַגְלִיתִי אֶת בְּנֵי לְבִין אַמּוֹת הָעוֹלָם. הַחֲרַבְתִּי אֶת
 בֵּיתִי - זֶה בַּחֲנֵית פָּנִים הַתְּפִלָּה, כְּמוֹ שְׁכָתוּב (ישעיה נז): כִּי בֵּיתִי
 בֵּית תְּפִלָּה. וְשָׂרַפְתִּי אֶת הַיִּכְלִי - זֶה בַּחֲנֵית פָּנִים הַכְּבוֹד, בַּחֲנֵית
 (תהלים כט): וּבְהִיכְלוֹ כָּלוּ אוֹמֵר כְּבוֹד. וְהַגְלִיתִי אֶת בְּנֵי - זֶה
 בַּחֲנֵית בְּטוֹל הַנְּבוּאָה שְׂפָאָה מְנַפְּשׁוֹת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל, בַּחֲנֵית:
 בְּשִׁבְעִים נֶפֶשׁ יָרְדוּ אֲבֹתֶיךָ מִצְרִימָה. כִּי גָלוּת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל הוּא
 בַּחֲנֵית בְּטוֹל הַנְּבוּאָה, שְׂפָאָה מְנַפְּשׁוֹתָם כְּנ"ל:

וְזֶה בַּחֲנֵית רְפוּאָה, כִּי כָּל בַּחֲנֵינּוֹת הַנ"ל הֵם בַּחֲנֵית רְפוּאָה. כִּי
 הַתְּגָלוֹת הַכְּבוֹד הַנ"ל זֶה בַּחֲנֵית זְרִיחַת הַשֶּׁמֶשׁ, בְּבַחֲנֵית
 (ישעיה ס): וּכְבוֹד ה' עָלֶיךָ זָרַח; וְעַל־יָדַי זְרִיחַת הַשֶּׁמֶשׁ בָּא
 רְפוּאָה, כְּמוֹ שְׂאֲמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ וְכָרוֹנָם לְבִרְכָה (ב"ב טו:): אֲדֹלַי יוֹמָא
 אֲדֹלַי קִצְרִי, כְּמוֹ שְׁכָתוּב (מלאכי ג): וּזְרַחָה לְכֶם יִרְאִי שְׁמִי שְׁמִשׁ
 צְדָקָה וּמִרְפָּא. כִּי רוּח־נְבוּאָה שְׁנַתְּפִשֵׁט עַל־יָדַי הַתְּגָלוֹת הַכְּבוֹד,
 זֶה בַּחֲנֵית הַרְפוּאָה הַבָּאָה עַל־יָדַי זְרִיחַת הַשֶּׁמֶשׁ, בְּבַחֲנֵית (משלי
 יח): רוּחַ אִישׁ יִכְלָפֵל מַחֲלָהּ.

וְעַקְר הַתְּגָלוֹת הַכְּבוֹד הוּא עַל־יָדַי הַתְּפִלָּה הַנ"ל, שְׁעַל־יָדַי
 הָעֲנָנִים, שֶׁהֵם הַסְּמֵרָא־אֲחֵרָא וְהַקְּלָפוֹת, כָּלִים וְהוֹלְכִים,
 וְאֵז נַעֲשִׂין גָּרִים, וְנִתְגָּלָה הַכְּבוֹד כְּנ"ל. וְזֶה בַּחֲנֵית סְלִיחַת הָעוֹוֹן,

שָׁבָא עַל־יְדֵי רַבּוּי הַתְּפִלּוֹת, שְׁעַל־יְדֵי־זוֹהַ הַשֶּׁמֶשׁ זוֹרַחַת, שְׁעַל־
 יָדָהּ בָּא רְפוּאָה. כִּי הָעוֹזֵן הוּא בְּחִינַת עֵנָן, שְׁמַחֲשִׁיד אֹר
 הַשֶּׁמֶשׁ. כִּי מִבַּע הָעוֹנוֹת הֵם בְּחִינַת הַשֶּׁד, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (ישעיה
 כט): וְהָיָה בְּמַחֲשֵׁד מַעֲשֵׂיהֶם; וְזֶה בְּחִינַת הַחֹלְאָת, כִּי עֶקֶר
 הַחֹלְאָת בָּאָה מֵעוֹנוֹת, כְּמוֹ שְׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבִרְכָּה
 (שבת נה): אִין יִסּוּרִין בְּלֹא עוֹן, שְׁנֹאֲמַר: וּפְקַדְתִּי בְּשֵׁבֶט פְּשָׁעִים
 וּבִגְנָעִים עוֹנָם; כִּי הָעוֹנוֹת הֵם בְּחִינַת עֲנָנִים, שְׁמַחֲשִׁיכִים־אֹר
 הַשֶּׁמֶשׁ, שְׁעַל־יָדָהּ הַרְפוּאָה. וְעַל־יְדֵי הַתְּפִלָּה נִתְּפָרִין הָעוֹנוֹת,
 כִּי הַתְּפִלָּה מְכַפֶּרֶת, כִּי הִיא בְּמָקוֹם קָרְבָן, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (ישעיה נ):
 וְהִבִּיאֹתִים אֶל הַר קֹדֶשׁ, וְשִׁמַּחְתִּים בְּבֵית תְּפִלָּתִי, עוֹלוֹתֵיהֶם
 וּבִחְיֵיהֶם. וּכְשֶׁנִּתְּפָרִין הָעוֹנוֹת, זֶה בְּחִינַת שְׁהָעֲנָנִים כְּלִים
 וְהוֹלְכִים, בְּבְחִינַת (שם מד): מַחֲתִי כָעֵב פִּשְׁעִיד וְכַעֲנֵן חַפְאֲתִיד
 וְכו'; וְאִזִּי הוּא בְּחִינַת זְרִיחַת הַשֶּׁמֶשׁ, שְׁמִשְׁשׁ הַרְפוּאָה, כִּי עֶקֶר
 הַחֹלְאָת הִיא בְּחִינַת הָעוֹזֵן, שֶׁהוּא בְּחִינַת עֵנָן וְחַשְׁד, שְׁמַחֲשִׁיד
 אֹר הַשֶּׁמֶשׁ, שֶׁהוּא בְּחִינַת רְפוּאָה; וְכִשְׁנִסְלַח הָעוֹזֵן, הוּא בְּחִינַת
 שְׁהָעֵנָן כְּלָה, וְאִזִּי הַשֶּׁמֶשׁ זוֹרַחַת, וְאִזִּי בָּא רְפוּאָה כְּנֹ"ל. וְכֹל זֶה
 בָּא עַל־יְדֵי הַתְּפִלָּה, שֶׁהִיא מְכַפֶּרֶת עוֹנוֹת כְּנֹ"ל.

וְעֶקֶר הַתְּפִלָּה, שְׁעַל־יָדָהּ נִסְלַח הָעוֹזֵן וְנִצּוֹלִין מֵהַחֹלְאָת, הוּא
 בָּא עַל־יְדֵי שְׁנִתּוּסָף שְׁכֵן מִיִּשְׂרָאֵל, כִּי כָל מֶה שְׁנִתּוּסָף
 שְׁכֵן מִיִּשְׂרָאֵל, נִתְּרַבָּה וְנִתְּגַדַּל הַתְּפִלָּה בְּמָאֵד מְאֹד. וְזֶה בְּחִינַת
 הַקְּבוּץ שֶׁל יִשְׂרָאֵל, כִּי כָל מֶה שְׁנִתְּקַבְּצִין וְנִתְּרַבֵּין בְּיוֹתֵר גִּפְשׁוֹת
 יִשְׂרָאֵל בְּיַחַד, נִתְּרַבָּה וְנִתְּגַדַּל בְּיוֹתֵר מְאֹד מְאֹד בֵּית הַתְּפִלָּה. כִּי

שָׁלֹשׁ אַבְנִים בּוֹנוֹת שֵׁשֶׁה בָּתִּים, אַרְבַּע אַבְנִים בּוֹנוֹת עֲשָׂרִים
וְאַרְבַּעַת בָּתִּים, חֲמֵשׁ - מֵאָה וְעֲשָׂרִים בָּתִּים וְכו', עַד שְׂאֵין הֶפֶה
יְכוּל לְדַבֵּר וְהַלֵּב לַחֲשֹׁב, כִּדְאִיתָא בְּסִפְרֵי יְצִירָה. נִמְצָא שְׁכַל מַה
שְׁנִתּוֹסַף אָבֵן אַחַת, נִתְרַבֵּין הַבָּתִּים בְּיוֹתֵר מְאֹד מְאֹד בְּכִפְלֵי
כִפְלָיִם כַּנ"ל. וְהַנֶּפְשׁוֹת הֵם בְּחִינַת אַבְנִים, בְּבַחֲיַנַת (איכה ד):
תִּשְׁתַּכְּנֶנָּה אַבְנֵי קֹדֶשׁ וְכו', וְהַבָּתִּים זֶה בְּחִינַת: כִּי בֵיתִי בֵית
תְּפִלָּה. נִמְצָא שְׁכַל מַה שְׁנִתּוֹסַף וְנִתְרַבָּה נֶפֶשׁ אַחַת לְהַקְבֹּיץ שֶׁל
יִשְׂרָאֵל, נִתְרַבָּה וְנִתְגַּדַּל מְאֹד בֵּית הַתְּפִלָּה, כִּי עֲכָשׁוּ, כְּשִׁנְתּוֹסַף
עוֹד נֶפֶשׁ אֶחָד לְהַקְבֹּיץ, נַעֲשִׂין צְרוּפִים אַחֲרֵים חֲדָשִׁים הַרְבֵּה
מְאֹד מְאֹד, כִּפְלֵי כִפְלָיִם כַּמָּה וְכַמָּה פְּעָמִים כַּנ"ל. וְעַל־כֵּן
כְּשִׁנְתּוֹסַף שָׁכֵן מִיִּשְׂרָאֵל, כַּגּוֹן בְּמָקוֹם שְׂדָרִים שֵׁם יְהוּדִים,
כְּשִׁנְתּוֹסַף עֲלֵיהֶם עוֹד שָׁכֵן מִיִּשְׂרָאֵל, אֲזִי נִתְרַבָּה וְנִתְגַּדַּל הַתְּפִלָּה
בְּמְאֹד מְאֹד, כִּי נִתּוֹסַף נֶפֶשׁ אַחַת לְהַקְבֹּיץ כַּנ"ל. וְעַל־יְדֵי רַבּוּי
הַתְּפִלָּה, עַל־יְדֵי־זֶה סְלִיחַת הָעוֹן, שֶׁהוּא בְּחִינַת רְפוּאָה כַּנ"ל.
וְזֶה בְּחִינַת (ישעיה לג) וּבַל יֹאמֶר שָׁכֵן חֲלִיתִי; כִּי עַל־יְדֵי
שְׁנִתּוֹסַף שָׁכֵן, עַל־יְדֵי־זֶה נִצּוּלֵין מִהַחֹלְאֹת כַּנ"ל, כִּי: הָעַם
הַיֹּשֵׁב בָּהּ נִשְׂוֵא עוֹזֵן - כִּי עַל־יְדֵי הַשָּׁכֵן נִתְרַבָּה הַתְּפִלָּה, וְאֲזִי
הוּא בְּחִינַת נְשִׂאוֹת עוֹן כַּנ"ל, וְעַל־יְדֵי־זֶה בָּא רְפוּאָה, וְנִתְבַּטַּל
הַחֹלְאֹת כַּנ"ל:

[וְדַע, שְׁלִפְעָמִים הוּא בְּחִינַת נְשִׂא־עוֹן עַל־יְדֵי הַקְּבֹיץ כַּנ"ל,
וְלִפְעָמִים הוּא חֵם וְשָׁלוֹם, בְּחִינַת (שם נג): אָבֵן חֲלִינּוּ
הוּא נְשִׂא; כִּי כְּשִׂאֵין בְּנֵי הַקְּבֹיץ זָכָאִים, אֲזִי אֵין זוֹכִים לְבְּחִינַת

נְשׂוּאֵ-עוֹן, וְאִזְ הַצְדִּיק מִכְרַח לְקַבֵּל עַל עֲצָמוֹ יִסּוּרֵינָּ בְּשִׁבִיל יִשְׂרָאֵל. וְאִין נְצוּלִים מַחֲלָאֵת רַק הָעוֹלָם, אֲבָל לֹא הַצְדִּיק, חַס וְשָׁלוֹם, כִּי הוּא מְקַבֵּל יִסּוּרִים בְּשִׁבִיל יִשְׂרָאֵל, בְּחִינַת: אֲכַן חֲלִינוּ וְכוּ'; אֲבָל כְּשֶׁהֵם זִכָּאִים וְתַפְלָתָם הַגּוֹנָה, אִזִּי הוּא בְּחִינַת: הָעַם הַיֵּשֵׁב בְּהַ נְשׂוּא עוֹן, וְאִז נְצוּל גַּם הַצְדִּיק מַחֲלָאֵת, בְּבַחֲינַת: וְכַל יֹאמֵר שָׁכֵן חֲלִיתִי, הָעַם הַיֵּשֵׁב בְּהַ נְשׂוּא עוֹן, כַּנִּ"ל]:

וְעַל־יְדֵי הַתַּפְשָׁטוֹת הַנְּבוּאָה עַל־יְדֵי־זוֹהַ נִתְפָּרַר וְנִתְתַקֵּן בְּחִינַת כַּח הַמְדָמָה, בְּבַחֲינַת (הוֹשֵׁעַ י"ב): וְכִיד הַנְּבִיאִים אֲדָמָה; כִּי עֵקֶר תִּקּוּן וְכִרּוּר הַמְדָמָה הוּא כְּשֶׁהוּא בְּיַד הַנְּבִיאִים, וְכִשְׁנִתְתַקֵּן הַמְדָמָה, עַל־יְדֵי־זוֹהַ נִתְתַקֵּן הָאִמוּנָה הָאֱמִתִּיּוֹת דְּקִרְשָׁה, וְנִתְבַטַּל אִמוּנוֹת כְּזָבוֹת. כִּי עֵקֶר הָאִמוּנָה תְלוּיָהּ בְּכַח הַמְדָמָה, כִּי בְמָה שֶׁהַשְׂכָּל מִבֵּין אִין שְׁנֵי אִמוּנָה, וְעֵקֶר אִמוּנָה הִיא רַק בְּמָקוֹם שֶׁהַשְׂכָּל נִפְסַק וְאִינוּ מִבֵּין הַדְּבָר בְּשִׁבְלוֹ, שֶׁם צְרִיכִין אִמוּנָה, וְכִשְׁאִינוּ מִבֵּין הַדְּבָר בְּשִׁבְלוֹ, אִזִּי נִשְׁאָר רַק בְּבַחֲינַת כַּח הַמְדָמָה, וְשֶׁם צְרִיכִין אִמוּנָה. נִמְצָא שֶׁעֵקֶר הָאִמוּנָה הִיא בְּבַחֲינַת הַמְדָמָה, וְעַל־כֵּן עַל־יְדֵי הַתַּפְשָׁטוֹת הַנְּבוּאָה שֶׁעַל־יְדֵי־זוֹהַ נִתְפָּרַר וְנִתְתַקֵּן הַמְדָמָה, עַל־יְדֵי־זוֹהַ נִתְתַקֵּן הָאִמוּנָה הָאֱמִתִּיּוֹת דְּקִרְשָׁה כַּנִּ"ל.

כִּי יֵשׁ עֲשָׂרָה מַדְרָגוֹת בְּנְבוּאָה, וְהֵם כְּנֶגֶד עֲשָׂרַת הַדְּבָרוֹת, שֶׁהֵם בְּחִינַת עֲשָׂרָה מַדְרָגוֹת שֶׁל נְבוּאָה. כְּמוֹ שֶׁפָּתוּב (דְּבָרִים ה'): פָּנִים בְּפָנִים דְּבַר ה' עִמָּכֶם. דְּבַר ה' זֶה נְבוּאָה, כְּמוֹ שֶׁדָרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבִרְכָה (שַׁבַּת ק"ח:). וְעַל־כֵּן עַל־יְדֵי נְבוּאָה, שֶׁהוּא

בְּחֵינֵת עֲשָׂרָה מְדֻרְגּוֹת, בְּחֵינֵת עֲשָׂרַת הַדְּבָרוֹת, זֹכֵן לְאִמּוֹנָה
 בְּהֵשֶׁם יִתְבָּרֵךְ, לְהֵאֱמִין שֶׁהַכֹּל בְּרֵא ה' בַּעֲשָׂרָה מֵאֲמֵרוֹת. נִמְצָא
 שְׁעֵקֶר תִּקּוֹן הָאִמּוֹנָה הַקְּדוּשָׁה הִיא עַל־יְדֵי בְּחֵינֵת רוּח־נְבוּאָה:
 ח וְעַל־כֵּן צְרִיכִין לְחַפֵּשׂ וּלְבַקֵּשׁ מְאֹד אַחֲרֵי מְנַהִיג אִמְתִּי
 לְהִתְקַרֵּב אֵלָיו. כִּי כָּל מְנַהִיג וּמְנַהִיג יֵשׁ לוֹ בְּחֵינֵת

רוּח־נְבוּאָה, וְגַם עֲכָשׁוּ, שְׂבִטְלָה הַנְּבוּאָה, אַף־עַל־פִּי־כֵן בְּהַכְרִחַ
 שִׁיְהִיָּה לְהַמְנַהִיג בְּחֵינֵת (במדבר יד): רוּחַ אַחֲרֵת, מִה שְׂאִין נִמְצָא
 בְּשָׂאֵר הַהֶמּוֹן, שְׁעַל־יְדִי־זָה זָכָה לְהִיּוֹת מְנַהִיג, כִּי בְּלֹא זֶה, מִפְּנֵי
 מִה יִזְכֶּה זֶה דִּיקָא לְהִיּוֹת מְנַהִיג וְלֹא אַחֵר. אֲךָ בְּאִמַּת כָּל מְנַהִיג
 וּמְנַהִיג שֶׁל יִשְׂרָאֵל יֵשׁ לוֹ בְּחֵינֵת רוּחַ אַחֲרֵת, כִּי הַמְנַהִיג הוּא
 בְּחֵינֵת (במדבר כו): אִישׁ אֲשֶׁר רוּחַ בּוֹ, אֲשֶׁר יוֹצִיאִם וְאֲשֶׁר יָבִיאִם,
 כִּי הַמְנַהִיג הַמוֹצִיא וְהַמְבִּיא אֶת יִשְׂרָאֵל, בּוֹדְאֵי יֵשׁ לוֹ בְּחֵינֵת
 רוּחַ אַחֲרֵת, אֲשֶׁר מַחֲמַת זֶה נַעֲשֶׂה הוּא דִּיקָא מְנַהִיג לְיִשְׂרָאֵל.
 וְזֶה הָרוּחַ אַחֲרֵת שֶׁיֵּשׁ לְהַמְנַהִיג הוּא בְּחֵינֵת רוּח־הַקְּדוּשׁ, רוּח־
 נְבוּאָה. אַף־עַל־פִּי שְׁעַכְשׁוּ אִין נִמְצָא רוּח־נְבוּאָה, רוּח־הַקְּדוּשׁ
 מִמַּשׁ, אַף־עַל־פִּי־כֵן בּוֹדְאֵי יֵשׁ לוֹ בְּחֵינֵת רוּחַ אַחֲרֵת, הַנִּמְשָׁךְ מִן
 הַקְּדוּשָׁה, מִה שְׂאִין נִמְצָא בְּשָׂאֵר הַהֶמּוֹן, שְׂזֵהוּ גַם־כֵּן בְּחֵינֵת
 רוּח־הַקְּדוּשׁ. אַף־עַל־פִּי שְׂאִינוּ רוּח־הַקְּדוּשׁ מִמַּשׁ לִידַע עֲתִידוֹת,
 אַף־עַל־פִּי־כֵן הוּא בְּבִחֵינֵת רוּח־הַקְּדוּשׁ, רוּח־נְבוּאָה.

וְעַל־יְדֵי בְּחֵינֵת הָרוּח־הַקְּדוּשׁ שֶׁיֵּשׁ לְהַמְנַהִיג הָאִמְתִּי, שֶׁהוּא
 בְּחֵינֵת רוּח־נְבוּאָה, עַל־יְדִי־זָה כָּל הַמְתַּקְרְבִים אֵלָיו
 נִתְחַזַּק וְנִתְתַּקֵּן אֶצְלָם הָאִמּוֹנָה הָאִמְתִּיוֹת דְּקֻדְשָׁה. כִּי כָּל מִי

שְׁזוּכָה לְהִתְקַרֵּב לְמִנְהִיג הָאֲמִתִּי, עַל־יְדֵי הַתְּקַרְבוֹתוֹ אֵלָיו נִתְתַּקֵּן וְנִתְפָּרַר אֲצִלוֹ בְּחִינַת הַמְדָּמָה, עַל־יְדֵי בְּחִינַת רוּח־נְבוּאָה שֶׁל הַמִּנְהִיג. כִּי עֵקֶר תְּקוּן הַמְדָּמָה הוּא עַל־יְדֵי בְּחִינַת רוּח־נְבוּאָה כַּנִּל, וְעַל־יְדֵי תְּקוּן הַמְדָּמָה נִתְתַּקֵּן וְנִתְפָּרַר הָאֲמוּנָה הַקְדוּשָׁה כַּנִּל. עַל־כֵּן כָּל הַמִּתְקַרְבִּים לְמִנְהִיג אֲמִתִּי, זוֹכִין לְאֲמוּנָה יְשָׁרָה דְקַדְשָׁה:

אָבֵל בְּאֲמַת צְרִיכִין לְחַפֵּשׂ וּלְבַקֵּשׁ מְאֹד מְאֹד אַחַר מִנְהִיג אֲמִתִּי כְּזֶה, וְצָרִיךְ לְבַקֵּשׁ מְאֹד מֵהַשָּׁם יִתְפָּרַךְ, שְׂיִזְכָּה לְהִתְקַרֵּב לְמִנְהִיג אֲמִתִּי, כִּדֵּי שְׂיִזְכָּה לְאֲמוּנָה אֲמִתִּיוֹת בְּשִׁלְמוֹת. כִּי כְּשִׂמְתְּקָרְבִין, חֵם וְשָׁלוֹם, לְמִנְהִיג שֶׁל שְׁקָר, עַל־יְדֵי־זֶה בְּאִין, חֵם וְשָׁלוֹם, לְאֲמוּנוֹת כְּזָבִיוֹת. כִּי מִנְהִיג שֶׁל שְׁקָר הוּא בְּחִינַת נְבִיא הַשְּׁקָר, בְּחִינַת (מַלְכִים־א כב): רוּחַ שְׁקָר; וְעַל־יְדֵי־זֶה אֲדַרְבָּא, נִתְקַלְקַל הַמְדָּמָה, וּבָאִים לְאֲמוּנוֹת כְּזָבִיוֹת. כִּי עֵקֶר תְּקוּן הָאֲמוּנָה הִיא עַל־יְדֵי בְּחִינַת רוּח־נְבוּאָה שְׂיִישׁ לְהַמְנַהֵיג הָאֲמִתִּי, שְׁעַל־יְדֵי־זֶה נִתְפָּרַר הַמְדָּמָה, וְעַל־יְדֵי־זֶה נִתְתַּקֵּן הָאֲמוּנָה כַּנִּל. אָבֵל בְּלֹא בְּחִינַת נְבוּאָה אִין הַמְדָּמָה פְּרוּר וּמִתְקַן, וְאִין הַמְדָּמָה מְעָרֵב וּמְבַלְבֵּל אֶת הָאָדָם בְּאֲמוּנוֹת כְּזָבִיוֹת. וְזֶה בְּחִינַת זְהֻמַּת הַנְּחָשׁ. כִּי עָרֹב וּבְלִבּוּל הַמְדָּמָה, שְׂמְעָרֵב וּמְבַלְבֵּל בְּאֲמוּנוֹת כְּזָבִיוֹת, זֶה בְּחִינַת זְהֻמַּת הַנְּחָשׁ. כִּי כָּל הַמְנַחֲשִׁים וְהַקּוֹסְמִים כָּלָם הֵם עַל־יְדֵי כַּח הַמְדָּמָה, שְׂאִינוֹ מְבַרֵּר וּמִתְקַן, שְׂמְעָרֵב וּמְבַלְבֵּל אוֹתָם בְּאֲמוּנוֹת כְּזָבִיוֹת שֶׁל שְׁטוֹת וְשְׁקָר שֶׁהֵם זְהֻמַּת הַנְּחָשׁ. וְעַל־כֵּן יִשְׂרָאֵל שְׂעַמְדוֹ עַל הַר סִינַי, פְּסָקָה זְהֻמַּתָּן (שַׁבַּת קְמוּ), כִּי שָׁם זָכוּ

כַּלֵּם לְנִבּוּאָה, עַל־יְדֵי מֹשֶׁה רַבֵּנוּ, רַבֵּן שֶׁל כָּל הַנְּבִיאִים, שְׁהִיָּה מְנַהִיג הָאֲמֹתַי שְׁלָהֶם. וְעַל־יְדֵי־זֶה נִתְּבַרֵר וְנִתְּתַקֵּן הַמְדַמָּה אֲצִלֶּם, וְזָכוּ לְאִמּוּנָה שְׁלֵמָה בַּה'. וְעַל־כֵּן פָּסְקָה זְהֻמַּתְן, וְזֻהֻמַּת הַנַּחֲשׁ, שֶׁהוּא אִמּוּנֹת כְּזָבוֹת, כִּי זָכוּ לְשִׁלְמוֹת אִמּוּנָה הַיִּשְׁרָה דְקַדְשָׁה עַל־יְדֵי בְרוּר הַמְדַמָּה, שְׁזָכוּ עַל־יְדֵי רוּח־נִבּוּאָה כַּנֵּ"ל.

וְזֶה בְּחִינַת הַדְּהַשְׁשִׁי, הַנֶּאֱמָר בְּמַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית. כִּמּוֹ שְׁכַתּוֹב: וַיְהִי עָרֵב וַיְהִי בֶקֶר יוֹם הַשְּׁשִׁי, וְדַרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ וְזָרוֹנִם לְבִרְכָה (שבת פח), שְׁכָל הָעוֹלָם הָיָה תָלוּי עַד שֶׁשָּׂה בַסִּיּוֹן, שְׁקָבְלוּ יִשְׂרָאֵל אֶת הַתּוֹרָה. כִּי עֵקֶר חֲדוּשׁ הָעוֹלָם, דְּהֵינּוּ לִידַע שֶׁהָעוֹלָם מְחֻדָּשׁ וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרָא אֶת הָעוֹלָם בְּרִצּוֹנוֹ, הוּא תָלוּי בְּאִמּוּנָה, כִּי עַל־יְדֵי שִׁכָּל אִי אֶפְשָׁר לְהִבִּין חֲדוּשׁ הָעוֹלָם, וְעַל־כֵּן הָאֶפִּיקוֹרְסִים כּוֹפְרִים בּוֹה, מַחְמַת שְׂאִי אֶפְשָׁר לְהִבִּין זֹאת בְּשִׁכָּל. כִּי עֵקֶר חֲדוּשׁ הָעוֹלָם הוּא רַק עַל־יְדֵי אִמּוּנָה, כִּי אָנוּ מְאִמִּינִים בַּה' שֶׁהוּא יִתְבָּרַךְ בְּרָא אֶת הָעוֹלָם מְחֻדָּשׁ. כִּי בְּאִמַּת חֲדוּשׁ הָעוֹלָם הָיָה עַל־יְדֵי בְּחִינַת אִמּוּנָה, כִּמּוֹ שְׁכַתּוֹב (תהלים לג): וְכָל מַעֲשָׂהוּ בְּאִמּוּנָה. נִמְצָא שְׁעֵקֶר חֲדוּשׁ הָעוֹלָם תָלוּי בְּאִמּוּנָה. וְעַל־כֵּן הָיָה הָעוֹלָם תָלוּי עַד קִבְּלַת הַתּוֹרָה, כִּי אִזּוֹ זָכוּ לְאִמּוּנָה שְׁלֵמָה עַל־יְדֵי רוּח־נִבּוּאָה כַּנֵּ"ל, וְעַל־כֵּן אִזּוֹ דִּיקָא נִתְּגַלָּה חֲדוּשׁ הָעוֹלָם, כִּי עֵקֶר חֲדוּשׁ הָעוֹלָם תָלוּי בְּאִמּוּנָה כַּנֵּ"ל:

ט וְעַל־יְדֵי אִמּוּנָה יְהִיָּה חֲדוּשׁ הָעוֹלָם לְעֵתִיד. כִּי הַתְּקַבְּצוֹת הַחֲסָדִים, שְׁעַל־יְדֵים יְהִיָּה חֲדוּשׁ הָעוֹלָם, בְּבְחִינֹת (תהלים פט): כִּי אֲמַרְתִּי עוֹלָם חֶסֶד יִבְנֶה, הוּא עַל־יְדֵי אִמּוּנָה,

בְּבַחֲנֵינָת (שם צב): לְהַגִּיד בַּבֶּקֶר חֶסֶדְךָ וְאֶמּוֹנֶתְךָ בְּלִילוֹת. אֶמּוֹנֶתְךָ בְּלִילוֹת - זֶה בְּחֵינַת הָאֶמּוֹנָה, שֶׁהִיא תְלוּיָהּ בְּכַח הַמַּדְמָה, שֶׁהוּא בְּחֵינַת לַיְלָה, בְּחֵינַת חֵלוֹם לַיְלָה, שֶׁבֹא עַל־יְדֵי הַמַּדְמָה. וְעַל־יְדֵי־זֶה: לְהַגִּיד בַּבֶּקֶר חֶסֶדְךָ, הֵינּוּ בְּחֵינַת חֶסֶד הַנֶּ"ל, שֶׁעַל־יְדוֹ יְהִיָּה חֲדוּשׁ הָעוֹלָם לְעֵתִיד בַּנֶּ"ל. וְזֶה בְּחֵינַת (איכה ג): חֲדָשִׁים לַבְּקָרִים רַבָּה אֶמּוֹנֶתְךָ. רַבָּה אֶמּוֹנֶתְךָ - הֵינּוּ אֶמּוֹנָה, עַל־יְדֵי־זֶה יְהִיָּה חֲדוּשׁ הָעוֹלָם, בְּחֵינַת: חֲדָשִׁים לַבְּקָרִים, בְּחֵינַת: לְהַגִּיד בַּבֶּקֶר חֶסֶדְךָ וְכו' בַּנֶּ"ל:

י וּכְשִׁי־הָיָה חֲדוּשׁ הָעוֹלָם לְעֵתִיד, אִזּוֹ יִתְנַהֵג הָעוֹלָם עַל־יְדֵי נַפְלָאוֹת, הֵינּוּ עַל־יְדֵי הַשְּׂגָחָה לְבַד, שֶׁהִיא בְּחֵינַת נַפְלָאוֹת, שְׁלֹא בְּדַרְדָּךְ הַטֹּבֵעַ. כִּי חֲדוּשׁ הָעוֹלָם לְעֵתִיד הוּא בְּבַחֲנֵינַת אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, כִּי עֶקֶר אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל הוּא עַל־יְדֵי בְּחֵינַת (תהלים קיא): כַּח מַעֲשֵׂיו הִגִּיד לְעַמּוֹ וְכו'. כְּמוֹ שֶׁפָּרַשׁ רַש"י עַל פְּסוּק: בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹקִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ, וּפָרַשׁ רַש"י שֶׁבְשִׁבִיל זֶה פָּתַח בְּבִרְאשִׁית, מִשּׁוּם כַּח מַעֲשֵׂיו הִגִּיד לְעַמּוֹ לְתַת לָהֶם נַחֲלַת גּוֹיִם, כִּדִּי שְׁלֹא יֹאמְרוּ הָאֱמוּנוֹת הָעוֹלָם: לְסַטְמִים־אַתֶּם וְכו', עַל־כֵּן פָּתַח בְּבִרְאשִׁית, כִּי הוּא יִתְפָּרֵךְ בְּרֵאשִׁית וְכו'. נִמְצָא שֶׁעֶקֶר אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל הוּא עַל־יְדֵי כַּח מַעֲשֵׂיו, עַל־יְדֵי שְׂיודֵעִין שֶׁהֵשֵׁם יִתְפָּרֵךְ בְּרָא אֶת הָעוֹלָם. וְלְעֵתִיד יִחַדֵּשׁ הַקְּדוּשָׁה־בְּרוּךְ־הוּא אֶת כָּל הָעוֹלָם כְּלוֹ בְּבַחֲנֵינָה זֶה שֶׁל אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, כִּי אִזּוֹ יִתְגַּלֶּה שֶׁהֵשֵׁם יִתְפָּרֵךְ בְּרָא הַכֹּל, וְאִזּוֹ יִחַדֵּשׁ כָּל הָעוֹלָם כְּלוֹ בְּבַחֲנֵינַת אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל. וְעֶקֶר קִדְשַׁת אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל

הוא, ששם הוא השגחתו יתברך תמיד, בבחינת (דברים יא):
 תמיד עיני ה' אלקיך ביה מראשית השנה ועד אחרית שנה;
 ולעתיד, שיחדש את כל העולם בלוי בבחינת ארץ־ישראל
 כנ"ל, אז יתנהג כל העולם בלוי על־ידי השגחה לבד, כמו
 ארץ־ישראל, ואז יתבטל הטבע לגמרי, ויתנהג העולם על־ידי
 השגחה לבד, שהוא בחינת נפלאות, שלא בדרך הטבע. ואז
 יתער שיר חדש, בחינת (תהלים צח): 'שירו לה' שיר חדש, כי
 נפלאות עשה; הינו השיר שיתער לעתיד, שהוא נגון של
 השגחה, בחינת נפלאות, כי אז יתנהג העולם על־ידי השגחה
 ונפלאות.

כי יש נגון של בחינת דרך הטבע, וזה בחינת (שם יט): השמים
 מספרים כבוד אל, ומעשי ידיו מגיד הרקיע, שהוא בחינת
 הנגון והשיר של דרך הטבע, של תכונות השמים. הינו בחינת
 השירים ותשבחות שמשבחין להשם יתברך על ההנהגה של
 עכשו, שפנהיג העולם בדרך הטבע. אבל לעתיד יתער שיר
 חדש של בחינת נפלאות, בחינת השגחה, כי אז יהיה ההנהגה
 על־ידי השגחה לבד. ושיר החדש הזה שיתער לעתיד, הוא
 בחינת שיר פשוט, כפול, משלש, מרבע, שעולה ע"ב, בחינת
 חסד, שעל־ידו יהיה חדוש העולם לעתיד, בחינת: עולם חסד
 יבנה. ושיר הזה הוא בחינת קול הנ"ל, שהוא משקה את הגן,
 שעל־ידי קול הזה יכולין להוכיח, בבחינת: הרם בשפר קולך
 והגד וכו', כנ"ל.

נמצא שְׁעַלְיָדֵי תַפְלָה זֹכֵין לַבְּחִינֹת הַנ"ל, שְׁעַלְיָדֵיזוּה בְּאֵין לַבְּחִינֹת קוֹל הַנ"ל, שְׁעַלְיָדֵיזוּה יְכוּלִין לְהוֹכִיחַ בְּנ"ל. כִּי עַל־יָדֵי תַפְלָה הַנ"ל נַעֲשִׂין גְּרִים, וְנִתְגַּלָּה הַכְּבוֹד, וְעַל־יָדֵיזוּה נִתְפַשֵּׁט הַנְּבוּאָה. וְעַל־יָדֵי נְבוּאָה זֹכֵין לְאֲמוּנָה, וְעַל־יָדֵי אֲמוּנָה יִהְיֶה חֲדוּשׁ הָעוֹלָם לְעֵתִיד. וְחֲדוּשׁ הָעוֹלָם הוּא בְּבַחֲיַת אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, הֵינּוּ בְּבַחֲיַת הַשְּׁנָחָה כְּמוֹ אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, וְאֵז יִתְעַר הַשִּׁיר שֶׁל הַשְּׁנָחָה וְנִפְלְאוֹת, וְשִׁיר הַזֶּה הוּא בְּחִינֹת קוֹל הַנ"ל:

זֶה בְּחִינַת: וַיֵּרָא מִנְחָה כִּי טוֹב וְאֵת הָאָרֶץ כִּי נַעֲמָה, וַיֵּט שְׁכֻמוֹ לְסֹבֵל, וַיְהִי לְמַס עֹבֵד (בראשית מט). מְנוּחָה זֶה בְּחִינַת נְבוּאָה, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב בְּכַרוּךְ בֶּן גִּרְיָה (ירמיה מה): וּמְנוּחָה לֹא מִצְאָתִי - זוֹ נְבוּאָה, כְּמוֹ שְׁדַרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנוֹם לְבִרְכָה (מכילתא פ' בא הובא בפרש"י שם). וְאֵת הָאָרֶץ - הֵינּוּ אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל. וַיֵּט שְׁכֻמוֹ לְסֹבֵל - זֶה בְּחִינַת נִגּוּן, בְּחִינַת שִׁיר חֲדָשׁ הַנ"ל, בְּחִינַת: בְּפִתְחֵי יִשְׂרָאֵל, וְדַרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנוֹם לְבִרְכָה (ערכין יא): אֵין יִשְׂאֹו אֶלָּא לְשׁוֹן שִׁירָה, שְׁנֵאמַר: שְׂאוּ זְמֵרָה וְתִנּוּ תִרְף; וְעַל־יָדֵי הַנִּגּוּן, בְּחִינַת שִׁיר חֲדָשׁ, עַל־יָדֵיזוּה נִתְתַקֵּן הָרִיחַ בְּנ"ל, שְׁהוּא בְּחִינַת מְשִׁיחַ, בְּחִינַת (איכה ד): רוּחַ אֲפִינוּ מְשִׁיחַ ה'. וְזֵהוּ: וַיְהִי לְמַס עֹבֵד - זֶה בְּחִינַת מְשִׁיחַ, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (רות ד): כְּרוּךְ ה' אֲשֶׁר לֹא הִשְׁבִּית לְךָ גְּאֹל וְכוּ' וְתִקְרָאנָה שְׁמוֹ עֹבֵד. וְזֵה בְּחִינַת לְמַס - בְּחִינַת מְסֻמוֹם, שְׁמֻמְסֻמִּין בְּדַבַּר שִׁישׁ לוֹ רִיחַ, כְּדֵי שִׁתְּיָהּ הָרִיחַ גּוֹרָף. כִּי עַל־יָדֵי בְּחִינֹת הַנ"ל נִתְתַקֵּן הָרִיחַ, שְׁהוּא בְּחִינַת מְשִׁיחַ בְּנ"ל:

יא וְזֶה בְּחִינַת רֵאשִׁי-הַשָּׁנָה, כִּי בְּרֵאשִׁי-הַשָּׁנָה אָז הִתְפַּלֵּה
 בְּבַחֲיִינַת דִּין וּמִשְׁפָּט, כִּי הַמִּשְׁפָּט לְאֱלֹקִים הוּא, וְעַל-
 יְדֵי-זֶה מוֹצִיאִין כָּל הַחַיּוֹת שֶׁל הַסְּטֵרָא-אַחֲרָא, שְׂיִנְק מִדַּעַת
 וּמִתְּפִלוֹת יִשְׂרָאֵל. וְזֶה בְּחִינַת (תהלים פא): כִּי חֵק לְיִשְׂרָאֵל הוּא,
 מִשְׁפָּט לְאֱלֹקֵי יַעֲקֹב. חֵק לְשָׁנָא דְּמִזּוֹנָא, כְּמוֹ שְׁדַרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ
 זְכוֹרֵנוֹם לְבִרְכָה עַל פְּסוּק זֶה (ביצה מז), הֵינּוּ שְׂמוֹצִיאִין כָּל הַמְּזוּן
 וְהַחַיּוֹת מִהַסְּטֵרָא-אַחֲרָא, כִּי הוּא מְכַרַח לְהוֹצִיא וּלְהַקְיָא הַכֹּל
 עַל-יְדֵי בְּחִינַת מִשְׁפָּט לְאֱלֹקֵי יַעֲקֹב, הֵינּוּ עַל-יְדֵי הַתְּפִלָּה שֶׁהִיא
 בְּבַחֲיִינַת דִּין וּמִשְׁפָּט, שֶׁהִיא בְּבַחֲיִינַת מִטָּה עוֹ, שְׁעַל-יְדֵי-זֶה הוּא
 מְקִיא כָּל הַקְּדוּשָׁה שְׂבַלַע מִן הַדַּעַת וּמִתְּפִלוֹת יִשְׂרָאֵל כַּ"ל. וְזֶה
 בְּחִינַת תְּשׁוּרֵי, בְּחִינַת: אַתָּה פּוֹרֵרֵת בְּעוֹף יָם, שְׂבַרְתָּ רֵאשִׁי
 תְּנִינִים עַל הַמַּיִם (תהלים עד), יָם שְׂבַרְתָּ רֵאשִׁי תְּנִינִים - רֵאשִׁי-
 תְּבוֹת הוּא צְרוּף תְּשׁוּרֵי.

וְאֵז, כְּשִׁמְחִזִּיר קְדוּשַׁת הַדַּעַת שְׂבַלַע, אָז הַדַּעַת וְהַמַּח בְּשִׁלְמוֹת.
 וְזֶהוּ בְּחִינַת רֵאשִׁי-הַשָּׁנָה; רֵאשִׁי דִּיקָא, בְּחִינַת תְּקוּן הָרֵאשִׁי
 וְהַמַּח עַל-יְדֵי מִטָּה עוֹ הַנִּ"ל. וְכִשְׂמוֹצִיאִין מִהַסְּטֵרָא-אַחֲרָא מַה
 שְׂבַלַע, אָז מוֹצִיאִין גַּם עֲצָמוֹת חַיּוֹתוֹ, שֶׁהוּא בְּחִינַת גְּרִים. וְזֶהוּ
 בְּחִינַת תְּשׁוּרֵי, בְּחִינַת (שמות כג): וְאַתֶּם יִדְעַתֶּם אֵת נֶפֶשׁ הַגֵּר כִּי
 גְרִים הָיִיתֶם וְכו' - סוֹפֵר-תְּבוֹת תְּשׁוּרֵי.

וְעַל-יְדֵי גְרִים נִתְגַּלָּה הַכְּבוֹד, וְנִתְפָּשֵׁט הַנְּבוּאָה, וְנִתְתַקַּן
 הָאֱמוּנָה הַקְּדוּשָׁה, וְנִתְבַּטַּל אֱמוּנוֹת כּוֹפְיוֹת. וְזֶה
 בְּחִינַת תְּקִיעָה, תְּרוּעָה, שְׂבָרִים. תְּקִיעָה זֶה בְּחִינַת הַתְּגַלּוֹת

הַכְּבוֹד, בְּבַחֲיִנַת (ישעיה כב): וּתְקַעְתִּיו יָתֵד בְּמִקּוֹם נְאֻמָּן וְהָיָה לְכִפָּא כְבוֹד. תְּרוּעָה זֶה בַּחֲיִנַת רוּח־נְבוּאָה, בְּבַחֲיִנַת (במדבר כג): ה' אֱלֹקָיו עִמּוֹ וְתְרוּעַת מִלְחָד בּוֹ, וְתִרְגּוּמוֹ: וְשִׁכְיִנַת מַלְכִּיהוֹן בְּהוֹן: הֵינּוּ הַשְּׂרָאָת הַשְּׁכִינָה, בַּחֲיִנַת נְבוּאָה. שְׂבָרִים זֶה בַּחֲיִנַת פְּטוּל אַמוּנֹת כּוֹזְבִיּוֹת, בְּבַחֲיִנַת (שמות כג): שִׁבְר תִּשְׁבֵּר מִצְבְּתֵיהֶם, (כמובא בת' י"ח ובת' כ"א), הֵינּוּ בַּחֲיִנַת פְּטוּל אַמוּנֹת כּוֹזְבִיּוֹת וְתִקּוּן הָאַמוּנָה הַקְּדוּשָׁה, בַּחֲיִנַת (תהלים קמה): עֵינַי כָּל אֵלֶיךָ יִשְׁבְּרוּ.

וְעַל-יָדֵי אַמוּנָה זֹכִינן לְחַדוּשׁ הָעוֹלָם. וְזֶה בַּחֲיִנַת תְּשׁוּרֵי. כִּי בְּתִשְׁרֵי נִבְרָא הָעוֹלָם (ר"ה י), וְחַדוּשׁ הָעוֹלָם יִהְיֶה בְּבַחֲיִנַת אֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל, בַּחֲיִנַת הַשְּׁגָחָה, וְזֶה בַּחֲיִנַת רֵאשִׁי-הַשָּׁנָה, בְּבַחֲיִנַת: תָּמִיד עֵינַי ה' אֱלֹקֶיךָ בְּה מִרְאשִׁית הַשָּׁנָה וְכוּ'. וְאִזּוּ יִתְעַר שִׁיר חֲדָשׁ כַּנִּל, וְזֶה בַּחֲיִנֹת תְּשׁוּרֵי, בְּבַחֲיִנַת (שה"ש ד): תִּבּוֹאֵי תְּשׁוּרֵי מִרְאשׁ אַמְנָה:

יב וְזֶה בַּחֲיִנַת הָרְאָה. כְּשֶׁמְזַג הָרְאָה בְּשִׁלְמוֹת, נִמְצָאִין בָּהּ כָּל הַבַּחֲיִנֹת הַנִּל, כִּי זֶה הַבְּעַל-כַּח הַנִּל, שְׁמַת-פִּלְל תְּפִלָּה בְּבַחֲיִנַת דִּין, שְׁעַל-יְדֵי-זֶה מוֹצִיא כָּל הַקְּדוּשָׁה מֵהַסְּטְרָא-אַחְרָא, בַּחֲיִנַת: וַיַּעֲמֵד פִּינְחָס וַיִּפְלֵל, הוּא בַּחֲיִנַת צִיר נְאֻמָּן לְשׁוֹלְחָיו, כִּי הוּא מוֹסֵר נַפְשׁוֹ בְּשִׁבִיל יִשְׂרָאֵל. וְזֶה בַּחֲיִנַת הָרְאָה, בְּבַחֲיִנַת (משלי כה): כְּצִנַת שֶׁלֶג בְּיוֹם קִצִּיר כֵּן צִיר נְאֻמָּן לְשׁוֹלְחָיו; וְצִנָּה וּקְרִירוֹת הוּא בַּחֲיִנַת הָרְאָה, כִּי הָרְאָה מְקַרֵּר חֲמִימוֹת הַגּוֹף. כִּי אֲלֻמָּלָא כַּנְפֵי רֵאָה דְנִשְׁבִּין עַל לְבָא, הָיוּ לְבָא אוֹקִיד כָּל גּוֹפָא (תקון י"ג, דף כו:).

שְׁלֵמוֹת הַדַּעַת הַנִּלְוָה הוּא בְּבַחֲנֵי הַרְאָה, כִּי עֵקֶר הַדַּעַת
וְהַמְחִין הוּא עַל־יְדֵי שְׂמֻנוּנֵי הַגּוֹף. כִּי הַשֶּׁכֶל דּוֹלֵק
כְּמוֹ נֵר עַל־יְדֵי שְׂמֻנוּנֵי הַגּוֹף, וְהַרְאָה הִיא מַעֲלָה שְׂמֻנוּנֵי
הַגּוֹף אֶל הַמֶּחֱ עַל־יְדֵי הַנְּשִׂימָה שֶׁל הַרְאָה. גַּם עַל־יְדֵי הַנְּשִׂימָה
נִתְקַיֵּם כָּל הַשְׂמֻנוּנֵי שֶׁל הַגּוֹף, שְׁעַל־יְדֵי־זֶה עֵקֶר קִיּוֹם הַשֶּׁכֶל.
וְעַל־כֵּן נִקְרָאִין הַמְחִין נְשִׂמָה, בְּבַחֲנֵי (אֵיב לב): וְנִשְׁמַת שְׂדֵי
הַבְּיָנִים; כִּי עֵקֶר הַמֶּחֱ וְהַדַּעַת - עַל־יְדֵי הַנְּשִׂימָה
כַּנִּלְוָה. וְזֶה בְּחִינַת (מְשִׁלִּי כ): נֵר ה' נִשְׁמַת אָדָם. כִּי הַשֶּׁכֶל הוּא
נֵר דּוֹלֵק עַל־יְדֵי הַשְׂמֻנוּנֵי שְׂבִנּוֹף, שְׂמַת־קִיּוֹן וְעוֹלִין אֶל הַמֶּחֱ
עַל־יְדֵי הַנְּשִׂימָה שֶׁל הַרְאָה. נִמְצָא שְׁעֵקֶר קִיּוֹם הַדַּעַת - עַל־יְדֵי
הַרְאָה.

גַּרְיִים הַנִּלְוָה זֶה בְּחִינַת: הֶבֶל נָחַת הֶבֶל סֵלֶק, הַנֶּאֱמָר בְּהַרְאָה,
כְּמוֹבָא (בַּת"ז תי' ס"ט דף צו.), כִּי יֵשׁ הֶבְלִים בְּעוֹלָם, שֶׁהֵם
בְּחִינַת (ירמיה י נא): הֶבֶל הֵמָּה מַעֲשֵׂה תַעֲתָעִים, הֵינּוּ הֶבְלֵי עוֹלָם
שֶׁל שְׂטוּת. וְכַשְׂמֻקְבָּלִין אֵלּוּ הֶבְלִים וּמְכַנְּסִין אוֹתָם בְּתוֹךְ תּוֹרָה
וְתַפְּלָה, וְנַעֲשֶׂה מֵהֶם הֶבְלִים דְּקַדְשָׁה, זֶה בְּחִינַת גַּרְיִים. כִּי מֵהֶבֶל
מַעֲשֵׂה תַעֲתָעִים נַעֲשֶׂה הֶבֶל דְּקַדְשָׁה שֶׁל תּוֹרָה וְתַפְּלָה, שְׁזֶה
הוּא בְּחִינַת גַּרְיִים. וְזֶה בְּחִינַת: הֶבֶל נָחַת הֶבֶל סֵלֶק, הַנֶּאֱמָר
בְּהַרְאָה, שְׂמֻקְבָּלֵת הֶבֶל וּמוֹצִיאַת הֶבֶל, הֵינּוּ בְּחִינַת גַּרְיִים הַנַּעֲשִׂין
עַל־יְדֵי שְׂמֻקְבָּלִין הֶבְלִים שֶׁל הָעוֹלָם, שֶׁהֵם בְּחִינַת הֶבֶל הֵמָּה
מַעֲשֵׂה תַעֲתָעִים, וּמַעֲלִין אוֹתָן לְבְּחִינַת הֶבֶל דְּקַדְשָׁה עַל־יְדֵי
תּוֹרָה וְתַפְּלָה כַּנִּלְוָה.

הַתְּנַלְלוֹת הַכְּבוֹד הַנִּלְזָה בְּחֵינֵת (משלי ג): כִּבֵּד אֶת ה' מִהוֹנֶה - אֵל תִּקְרִי מִהוֹנֶה, אֲלֵא מִגְּרוֹנֶה, וְהַגְּרוֹן יוֹצֵא מִהֲרָאָה.

הַתְּפִשְׁטוֹת הַנְּבוֹאָה הַנִּלְזָה, זֶה בְּחֵינֵת הַרוּחַ שֶׁל כְּנָפֵי רֵאָה, שֶׁהוּא בְּחֵינֵת רוּחַ-נְבוֹאָה, בְּחֵינֵת (שמואל-ב כג): רוּחַ ה' דִּבֶּר בִּי.

תְּקוּן הַמְדָּמָה הוּא בְּבְחֵינֵת הַרְאָה, כִּי שָׁנָה וְדַמְיוֹן הוּא תְּלוּי בְּהֲרָאָה, כִּי עֵקֶר שָׁנָה וְדַמְיוֹן הוּא עַל-יְדֵי קֶר וְלֹחַ. וְעַל-כֵּן בְּעַת הַגְּשָׁמִים אִזּוּ נּוֹפֵל שָׁנָה עַל הָאָדָם, וְהַרְאָה הִיא קֶר וְלֹחַ, שֶׁעַל-יְדֵי-זֶה בָּא שָׁנָה וְדַמְיוֹן, הֵינּוּ הַדַּמְיוֹנוֹת הַבְּאִין לְאָדָם בְּעַת הַשָּׁנָה, שֶׁזֶה בְּחֵינֵת פֶּחַ הַמְדָּמָה.

חֲדוּשׁ הָעוֹלָם בְּבְחֵינֵת הַרְאָה, זֶה בְּחֵינֵת (תהלים קד): תִּשְׁלַח רוּחְךָ יִבְרָאוּן וְתַחֲדֵשׁ פָּנָי אֲדָמָה, בְּחֵינֵת הַרוּחַ שֶׁל כְּנָפֵי רֵאָה. וְהַחֲדוּשׁ הָעוֹלָם הוּא בְּבְחֵינֵת הַשְּׁגָחָה, בְּחֵינֵת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְזֶה בְּחֵינֵת הַרְאָה, בְּבְחֵינֵת מַה שֶׁאֲמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנוֹם לְבִרְכָה (חולין מט): לָמָּה נִקְרָא שְׁמָהּ רֵאָה שְׁמֵאִירֵת אֶת הָעֵינַיִם - זֶה בְּחֵינֵת: תִּמְיֵד עֵינַי ה' אֱלֹקֶיךָ בְּהַ וְכו', הַנֶּאֱמָר בְּאֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל, שֶׁהוּא בְּחֵינֵת הַשְּׁגָחָה כַּנִּלְזָה.

נִגְוֹן וְשִׁיר חֲדָשׁ הַנִּלְזָה בְּבְחֵינֵת הַרְאָה, זֶה בְּחֵינֵת: קָרָא בְּגֵרוֹן אֵל תַּחֲשֹׁךְ, כְּשֶׁפָּר הָרֶם קוֹלְךָ. וְהַגְּרוֹן הוּא הַרְאָה כַּנִּלְזָה, וְשֵׁם הוּא בְּחֵינֵת הַנִּגְוֹן כַּנִּלְזָה, שֶׁהוּא בְּחֵינֵת כְּשֶׁפָּר וְכו' כַּנִּלְזָה.

תִּקְוֶן הָרִיחַ וְהִרְאָה, שֶׁהוּא מְזוּנָא דְנִשְׁמָתָא, שְׁנַתְתִּקֶן עַל־יְדֵי
 כָּל בְּחִינֹת הַנַּ"ל, הוּא בְּבְחִינַת הָרְאָה, כִּי צְרוּף הָרְאָה
 הוּא סוֹפֵי־תְבוּת: ה' רָעִי לֹא אֶחָסֵר (תהלים כג). ה' רָעִי לֹא
 אֶחָסֵר, זֶה בְּחִינַת מְזוּנָא דְנִשְׁמָתָא, וְזֶהוּ: לֹא אֶחָסֵר - בְּחִינַת (שם
 לד): כִּי אֵין מְחִסּוֹר לִירְאִיו, הֵינּוּ בְּחִינַת יְרָאָה, שֶׁהִיא בְּחִינַת רֵיחַ,
 שֶׁהוּא מְזוּנָא דְנִשְׁמָתָא כַּנַּ"ל:

וְזֶה פְרוּשׁ מֵאִמֵּר רְבוּתֵינוּ וְזְכוּנוֹם לְבָרְכָה עַל עוֹג מִלֶּךְ הַבָּשָׁן:
 אִמֵּר: מַחְנֶה יִשְׂרָאֵל בְּמַה הָיִי, וְאֶעְקֹר הָרַב בֵּן שְׁלוֹשׁ
 תְּלָתָא פְרָסִי. אִזִּיל וְאֶעְקֹר מוֹרָא פֶת תְּלָתָא פְרָסִי, וְאֶשְׁדִּי עֲלֵיהּ.
 עֵקֶר מוֹרָא פֶת תְּלָתָא פְרָסִי, וְאוֹתְבָה אֲרִישָׁה. אִיתִי עֲלֵה
 קוּמְצָא וְנִקְבוּהָ, וְנַחַת עֲלֵה אֲצוּאֲרָה. בְּעָא לְמִשְׁלָפָה,
 מִשְׁכוּהָ שְׁנֵה לְהָאִי גִיסָא וְלְהָאִי גִיסָא. מִשָּׁה בְּמַה הָיִי, עֵשֶׂר אֲמִין.
 שְׁקַל נִרְנָא פֶת עֵשֶׂר אֲמִין, וְשׁוֹר עֵשֶׂר אֲמִין, וּמַחֲיָה בְּקַרְסֵלָה,
 וְכֵהוּ בְקַרְסוּלוֹ וְהִרְגוּ. (ברכות נד):

כִּי עוֹג הָיָה אֲחִיזְתּוֹ בְּיָמֵינוּ, כַּמּוּבָא (וְזוֹהַר חוֹקֵת דָּף קפד), וְהָיָה יוֹנֵק
 מִבְּחִינַת הַדְּעַת דְּקִרְשָׁה, כִּי מִסְטָרָא דִּימִינָא מַחָא חוֹרָא

בְּכַסְפָּא (תי' ע' דף קיח), וְעַל־כֵּן רָצָה לְהַתְּנֵבֵר עַל יִשְׂרָאֵל. וְזֶה שְׂאֵמֶר: מַחְנֵה יִשְׂרָאֵל כְּמָה הוּא, תִּלְתָּא פְּרָסִי. מַחְנֵה יִשְׂרָאֵל - זֶה בְּחִינַת קְדֻשַׁת הַמַּחְנֵה שֶׁל יִשְׂרָאֵל, בְּחִינַת (דברים כג): וְהָיָה מַחְנֵיךָ קְדוֹשׁ. וְעַקֵּר קְדֻשַׁת מַחְנֵה יִשְׂרָאֵל הוּא עַל־יְדֵי שְׁמִירָה מִתַּאֲוֹת נְאוּף, מִבְּחִינַת מְקַרְה־לַּיְלָה, חֵם וְשָׁלוֹם, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב שֵׁם בַּפְּרָשָׁה. וְעַקֵּר הַשְׁמִירָה מִתַּאֲוָה זֶה הוּא עַל־יְדֵי בְּחִינַת תִּלְתָּא פְּרָסִי, הֵינּוּ תִּלְתַּת מַחִין, שְׁכָל אֶחָד וְאֶחָד הוּא מַחְצָה פְּרוּסָה בְּפָנֵי תַּאֲוָה זֶה בְּנ"ל. וְזֶהוּ: מַחְנֵה יִשְׂרָאֵל כְּמָה הוּא, תִּלְתָּא פְּרָסִי - הֵינּוּ עַקֵּר הַקְּדֻשָּׁה שֶׁל מַחְנֵה יִשְׂרָאֵל, שְׂיֵהוּי קְדוּשִׁים מִתַּאֲוָה זֶה, מִמְּקַרְה־לַּיְלָה, חֵם וְשָׁלוֹם, הוּא עַל־יְדֵי בְּחִינַת תִּלְתָּא פְּרָסִי, הֵינּוּ תִּלְתַּת מַחִין, שֶׁהֵם מַחְצָה פְּרוּסָה בְּפָנֵי הַתַּאֲוָה הַהִיא בְּנ"ל.

אֲזִיל וְאֶעְקֵר שׁוּרָא בֵּת תִּלְתָּא פְּרָסִי, וְאֲשַׁדִּי עֲלֵיהּ. שׁוּרָא זֶה בְּחִינַת הַתְּפִלָּה, בְּבְחִינַת: וְהִבְיֹאוּתִים־אֶל הָרַק קְדָשִׁי, וְשִׁמְחָתִים בְּבֵית תְּפִלָּתִי. וְזֶהוּ בֵּת תִּלְתָּא פְּרָסִי, כִּי הַתְּפִלָּה נִמְשָׁכֶת גַּם־כֵּן מִשְׁלֵשׁ הַמַּחִין, שֶׁהֵם בְּחִינַת מַחְצוֹת פְּרוּסוֹת, שְׁמוֹשִׁם נִמְשָׁךְ שְׁלֹשָׁה מֵינֵי רַחֲמָנוּת, שֶׁהֵם בְּחִינַת שְׁלֹשׁ תְּפִלוֹת בְּיוֹם בְּנ"ל. הֵינּוּ שֶׁהַסְּטְרָא־אֲחֵרָא שְׂיֵשׁ לָהּ יִנְיָקָה מִן הַדַּעַת, חֵם וְשָׁלוֹם, בְּחִינַת עוֹג, הִיא רוֹצָה לְעַקֵּר, חֵם וְשָׁלוֹם, תְּפִלוֹת יִשְׂרָאֵל, לְהַמְּשִׁיכֶם אֵלֵיהֶם וּלְבַלְעֶם, חֵם וְשָׁלוֹם, בְּנ"ל. וְזֶהוּ שְׂאֵמֶר: וְאֲשַׁדִּי עֲלֵיהּ, כִּי עַקֵּר רְצוֹנוֹ הוּא רַק לְהַמְּשִׁיךְ אֵלָיו תְּפִלוֹת יִשְׂרָאֵל לְהַתְּאָחוּ בָּהֶם, אֲבָל אַחֲר־כֵּךְ כְּשֶׁהֵם אֶצְלוֹ, חֵם

וְשָׁלוֹם, אֲזִי מְרַצָּה לְחֹזֵר וּלְהַשְׁלִיכֶם עַל יִשְׂרָאֵל, כִּי מֵאַחַר שְׁכַבְּרֵי
 יִנָּק מֵהֶם, אֲזִי אֶף-עַל-פִּי שֶׁהוּא מַעְצָמוֹ מִחֹזֵר וּמִשְׁלִיכֶם
 לְיִשְׂרָאֵל, עֲדִין הֵם פְּגוּמִים, עַל-יְדֵי שֵׁישׁ לוֹ יִנְיָקָה מֵהֶם, כִּי רַחֲמֵי
 רַשָּׁעִים אֶכְזְרִי כִּנְ"ל. וְעַל-כֵּן כִּשְׁהוּא יוֹנֵק, חֵם וְשָׁלוֹם, מִהֶרְחָמְנוֹת
 וּמִתְפַּלּוֹת יִשְׂרָאֵל, אֶף-עַל-פִּי שֶׁהוּא נוֹתֵנָם מַעְצָמוֹ לְיִשְׂרָאֵל, אֶף-
 עַל-פִּי-כֵן הֵם פְּגוּמִים עַל-יְדֵי אַחֲזוֹתוֹ בָּהֶם כִּנְ"ל. וְזֶה שֶׁאָמַר:
 וְאֲשַׁדִּי עֲלֵיהֶו, כִּי אַחֲר־כֵּךְ שֵׁיעַקְרֶם וַיְבַלְעֵם, חֵם וְשָׁלוֹם, הוּא
 רוֹצֵה לְחֹזֵר וּלְהַשְׁלִיכֶם לְיִשְׂרָאֵל, כִּי כִּבְרֵם הֵם פְּגוּמִים עַל-יְדֵו
 כִּנְ"ל. [כִּי מֵאַחַר שֶׁהַסְטֵרָא-אַחֲרָא לֹא נִכְנַעַת, רַק מַעְצָמָהּ הִיא מִחֹזֶרֶת לְיִשְׂרָאֵל, עַל-כֵּן
 הֵם פְּגוּמִים; אֲבָל כִּשְׁמוֹצִיאִין מִמֶּנּוּ בְעַל-פְּרָחוֹ עַל-יְדֵי מִטָּה עוֹ כִּנְ"ל, אֲזִי הַסְטֵרָא-אַחֲרָא
 נִכְנַעַת לְגַמְרֵי, וְאֵן חֹזֵר הַכֹּל אֶל הַקִּדְשָׁה בְשָׁלְמוֹת, וְהַכֵּן - נִרְאָה לִי].

אֲזַל עַקֵּר מוֹרָא בַּת תְּלָתָא פְּרָסִי וְאוֹתְבָה פְּרִישָׁה - הִינוּ
 שֶׁהִתְנַבֵּר וְעַקֵּר תְּפִלּוֹת יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵם בְּחִינַת מוֹרָא בַּת
 תְּלָתָא פְּרָסִי כִּנְ"ל. וְאוֹתְבָה פְּרִישָׁה - שֶׁהַמְשִׁיךְ הַתְּפִלּוֹת, שֶׁהֵם
 בְּחִינַת דַּעַת וְרַחֲמִים, לְתוֹךְ הָרֹאשׁ וְהַמֶּחֱ שָׁלוֹ, שְׁוֶה בְּחִינּוֹת:
 וְהַנְחָשׁ הִיָּה עָרוֹם, כִּנְ"ל.

אִיתִי קוּמְצָא - זֶה בְּחִינּוֹת הַתְּפִלָּה שֶׁל הַבְּעַלְכֹּחַ, שֶׁהִיא
 בְּבַחֲנִית קַמוּץ וְדִין, בְּחִינּוֹת מִטָּה עוֹ הַנְ"ל. וְנִקְבּוּהָ - זֶה
 בְּחִינַת: נִקְבַּת בְּמִטְוֵי רֹאשׁ פְּרָזוֹ (חִבְקוֹק א). כִּי עַל-יְדֵי הַתְּפִלָּה
 שֶׁהִיא בְּבַחֲנִית קַמוּץ וְדִין שֶׁל הַבְּעַל כֹּחַ הַנְ"ל, שֶׁהוּא בְּבַחֲנִית
 מִטָּה עוֹ, עַל-יְדֵהּ מְשַׁבְּרִין וּמְכַנְיַעִין אוֹתוֹ כִּנְ"ל. כִּי הִיא עוֹמֶדֶת
 בְּבֵית-הַבְּלִיעָה שָׁלוֹ, בְּבַחֲנִית: בְּצוֹאָרוֹ יֵלִין עוֹ. וְזֶהוּ: וְנַחַת

אֲצוּאָרָה - שְׁהִיא עוֹמֶדֶת בְּצוּאָרוֹ, בְּבַחֲנֵית בְּצוּאָרוֹ יִלֵּן עוֹ,
 כִּנ"ל. וְזוּהוּ: בְּעַא לְמִשְׁלָפָה - כִּי הוּא מִכְרַח לְהוֹצִיא וּלְהַקִּיא כָּל
 הַקְדָּשׁוֹת שֶׁל הַתְּפִלוֹת וְהַדַּעַת שְׁפִלְעַ, בְּבַחֲנֵית: חֵיל בָּלַע וּקְאָנוּ
 כִּנ"ל. וְזוּהוּ מִשְׁכּוּהָ שְׁנָה וְכוּ' - כִּי לֹא דִי שְׁהוּא מִקִּיא וּמוֹצִיא
 קְדָשֵׁת תְּפִלַּת יִשְׂרָאֵל וְכוּ', אִף גַּם מִבְּמִנּוּ יוֹרִישָׁנוּ אֵל; הֵינּוּ
 שְׁמִכְרַח לְהוֹצִיא עֲצָמוֹת חֵיתוֹ מִמָּוֶשׁ, שְׁזוּהוּ בַחֲנֵית גְּרִים. וְזוּהוּ
 בַחֲנֵית: מִשְׁכּוּהָ שְׁנָה, בַּחֲנֵית: מַעִיּוֹ עֵשֶׂת שָׁן (ש"ש ה), הֵינּוּ
 שְׁמִכְרַח לְהוֹצִיא עֲצָמוֹת חֵיתוֹ מִתּוֹךְ קֶרְבוֹ וּמַעִיּוֹ, בְּבַחֲנֵית:
 מִבְּמִנּוּ יוֹרִישָׁנוּ אֵל, בַּחֲנֵית: רִדָּה בְּקֶרֶב אוֹיְבֵיךָ, כִּנ"ל.

מִשְׁעָה כְּפֹה הָיִי, עֲשֵׂר אַמִּין - מִשְׁעָה הוּא בַּחֲנֵית נְבוּאָה, כִּי
 מִשְׁעָה רַבָּן שֶׁל כָּל הַנְּבִיאִים. וְזוּהוּ בַּחֲנֵית עֲשֵׂר אַמִּין,
 בַּחֲנֵית עֲשָׂרָה מִדְּרָגוֹת שֶׁל נְבוּאָה. כִּי עַל־יְדֵי מִטָּה עוֹ הַנ"ל
 שְׁעַל־יְדוֹ נִתְגַּלָּה הַכְּבוֹד כִּנ"ל, עַל־יְדֵי־זוּהוּ זוֹכִין לְנְבוּאָה כִּנ"ל.

שְׁקָל נִרְגָּא בַת עֲשֵׂר אַמִּין - נִרְגָּא זֶה בַּחֲנֵית כְּלִי־מְלָאכָה שֶׁל
 מַעֲשֵׂה בְּרָאשִׁית, וְזוּהוּ: בַת עֲשֵׂר אַמִּין - בַּחֲנֵית עֲשָׂרָה
 מֵאֲמָרוֹת שְׁבָהֵם נִבְרָא הָעוֹלָם, שְׁהֵם בַּחֲנֵית כְּלִי־מְלָאכָה שֶׁל
 מַעֲשֵׂה בְּרָאשִׁית. כִּי עַל־יְדֵי נְבוּאָה זוֹכִין לְאֱמוּנָה, שְׁהִיא בַּחֲנֵית
 עֲשָׂרָה מֵאֲמָרוֹת, שְׁהֵם כְּלִי־מְלָאכָה שֶׁל מַעֲשֵׂה בְּרָאשִׁית. כִּי עַל־
 יְדֵי אֱמוּנָה מֵאֲמִינִים בַּחֲדוּשׁ הָעוֹלָם, שְׁהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ בְּרָא הַכֹּל
 בְּעֲשָׂרָה מֵאֲמָרוֹת כִּנ"ל.

וְעַל־יְדֵי אֱמוּנָה זוֹכִין לְחֲדוּשׁ הָעוֹלָם שְׁלַעֲתִיד, וְאִזּוּ יִתְעַר שִׁיר
 חֲדָשׁ הַנ"ל. וְזוּהוּ: וְשׁוֹר עֲשֵׂר אַמִּין - זֶה בַּחֲנֵית הַשִּׁיר

שְׁלֶעֱתִיד, שֶׁהוּא שִׁיר פְּשׁוּט וְכוּ', שֶׁהוּא יוֹד אוֹתִיּוֹת, בְּחִינַת עֶשֶׂר אֱמוּנָה. וְזוֹהוּ: וְשׁוּר - זֶה בְּחִינַת (שה"ש ב): מְדַלֵּג עַל הַהָרִים, מְקַפֵּץ עַל הַגְּבָעוֹת. הָרִים וְגְבָעוֹת הֵם בְּחִינַת רִיחוֹת, בְּבְחִינַת (שם ד): אֵלֶּךְ לִי אֵל הַר הַמּוֹר וְאֵל גְּבַעַת הַלְּבוֹנָה, הֵינּוּ הַרְיחוֹת הַגְּדֻלִים בְּגַן עֵלְיָדֵי קוֹל הַנְּגוּן, שֶׁהוּא מְשַׁקֵּה אֶת הַגֶּן כַּנ"ל. וְזוֹה בְּחִינַת: מְדַלֵּג עַל הַהָרִים מְקַפֵּץ וְכוּ' - זֶה בְּחִינַת הַנְּגוּן הַנ"ל, שְׁעֵלְיָדוֹ גְּדֻלִים הַרְיחוֹת, שֶׁהֵם בְּחִינַת הָרִים וְגְבָעוֹת. וְזוֹהוּ מְדַלֵּג וְכוּ' - זֶה בְּחִינַת הַמּוֹדוֹת שֶׁל הַנְּגוּן, שְׁקוֹרֵין "מֵאֲסִין", שֶׁהֵם נַעֲשִׂין עֲלֵי־יָדֵי דְלוּג וְקַפִּיצָה עַל הַנִּימִין שְׁבַכְנֹר. וְזוֹהוּ בְּחִינַת וְשׁוּר עֶשֶׂר אֱמוּנָה, הֵינּוּ בְּחִינַת הַנְּגוּן הַנ"ל, שֶׁהוּא בְּחִינַת: מְדַלֵּג עַל הַהָרִים וְכוּ' כַּנ"ל, כִּי עֲלֵי־יָדֵי בְּחִינַת הַנ"ל זוֹכִין לְזֶה הַנְּגוּן. וְזוֹה הַנְּגוּן הוּא בְּחִינַת הַקּוֹל הַנ"ל, בְּחִינַת קוֹל יַעֲקֹב, שֶׁהוּא מְכַנְּיַע עֵקֶב דְּסִטְרָא־אַחְרָא, וְזוֹהוּ: וּמְחִיָּה בְּקַרְסְלָה וְקַמְלָה - שֶׁהִכָּה וְהַכְּנִיעַ עֵקֶב דְּסִטְרָא־אַחְרָא עֲלֵי־יָדֵי בְּחִינַת קוֹל הַנְּגוּן הַנ"ל, שֶׁהוּא בְּחִינַת קוֹל יַעֲקֹב, שֶׁהוּא מְכַנְּיַע עֵקֶב דְּסִטְרָא־אַחְרָא, בְּבְחִינַת: וַיְדוּ אוֹחוֹת בַּעֲקֵב עֲשׂוֹ, כַּנ"ל:

וְזוֹה פֶּרוּשׁ: תִּקְעוּ בַּחֲדָשׁ שׁוֹפֵר. תִּקְעוּ - זֶה בְּחִינַת הַתְּגָלוֹת הַכְּבוֹד, בְּחִינַת: וּתְקַעְתִּיו יָתֵד בְּמָקוֹם נְאֻמָּן וְהָיָה לְכִסֵּא כְבוֹד. בַּחֲדָשׁ - זֶה בְּחִינַת חֲדוּשׁ הָעוֹלָם, בְּחִינַת שִׁיר חֲדָשׁ הַנ"ל. וְזוֹהוּ בְּחִינַת שׁוֹפֵר, בְּחִינַת הָרִם כְּשֹׁפֵר קוֹלֶךְ כַּנ"ל. וְהָדָר מְפָרֵשׁ אֵיךְ זוֹכִין עֲלֵי־יָדֵי הַתְּגָלוֹת הַכְּבוֹד, שֶׁהוּא בְּחִינַת תִּקְעוּ, לְבְחִינַת חֲדוּשׁ הָעוֹלָם, בְּחִינַת שִׁיר חֲדָשׁ, שֶׁהוּא בְּחִינַת בַּחֲדָשׁ שׁוֹפֵר -

וזהו: **בַּפֶּסָא לְיוֹם חֲנֻנוּ. בַּפֶּסָא** - זה בְּחִינַת נְבוּאָה, בְּחִינַת (בראשית יח): הַמִּכְסָּה אֲנִי מֵאַבְרָהָם אֲשֶׁר אֲנִי עֹשֶׂה, שְׁזֵה בְּחִינַת נְבוּאָה, בְּחִינַת (עמוס ג): כִּי לֹא יַעֲשֶׂה ה' אֱלֹקִים דְּבַר, כִּי אִם גָּלָה סוּדוֹ אֶל עַבְדָּיו הַנְּבִיאִים. לְיוֹם חֲנֻנוּ - הוא ראש־הַשָּׁנָה. זה בְּחִינַת אֱמוּנָה, שְׁנַת־תִּקּוֹן עַל־יְדֵי תִקּוֹן כַּח הַמְדָמָה, שֶׁהוא בְּחִינַת חֵג, בְּבְחִינַת (ישעיה מד): וּבְמַחֲוֹנָה יִתְאַרְהוּ. יִתְאַרְהוּ - הֵינּוּ תְאָרִים וְשִׁבְחִים, שֶׁהם בְּחִינַת כַּח הַמְדָמָה, כִּי כָל הַתְאָרִים וְהַשִּׁבְחִים שָׂאנוּ מִדְּמִין אוֹתוֹ יִתְפָּרֵד הֵם בְּבְחִינַת הַמְדָמָה. כִּי בַפְּנִימִיּוֹת הַשִּׁכּוֹל הוא יִתְפָּרֵד מִפְּשֵׁט לְגַמְרֵי מִכָּל הַשִּׁבְחִים וְהַתְאָרִים. נִמְצָא שְׁכָל הַשִּׁבְחִים וְהַתְאָרִים הֵם בְּבְחִינַת הַמְדָמָה. וְעַל־כֵּן כִּשְׁהַמְדָמָה מְבַרֵר וּמְתַקֵּן, אִזּוּ יְכוּלִים לְסַדֵּר שִׁבְחִים וְתְאָרִים לוֹ יִתְפָּרֵד, כִּי כִשְׂאִין הַמְדָמָה מְתַקֵּן, אִזּוּ אִין יוֹדְעִים כָּלֵל לְתֵאָר אוֹתוֹ יִתְפָּרֵד, כִּיכּוֹל, בְּשִׁבְחִים וְתְאָרִים, כִּי כָל הַשִּׁבְחִים וְהַתְאָרִים הֵם בְּבְחִינַת הַמְדָמָה כַּנ"ל. וְזֶה בְּחִינַת חֵג, בְּחִינַת וּבְמַחֲוֹנָה יִתְאַרְהוּ. וְעַל־יְדֵי־זֶה נִתְתַּקֵּן הָאֱמוּנָה, שֶׁהיא בְּחִינַת ראש־הַשָּׁנָה. כִּי עֵקֶר ראש־הַשָּׁנָה, שָׂאוּ הוא חֲדוּשׁ הָעוֹלָם, כִּי בְּתִשְׂרֵי נִבְרָא הָעוֹלָם, הוא תְּלוּי בְּאֱמוּנָה כַּנ"ל. וְזֶה: **בַּפֶּסָא לְיוֹם חֲנֻנוּ** - כִּי עֵקֶר תִּקּוֹן הַמְדָמָה וְהָאֱמוּנָה הֵיא עַל־יְדֵי נְבוּאָה כַּנ"ל. וְעַל־כֵּן ראש־הַשָּׁנָה, שֶׁהוא בְּחִינַת אֱמוּנָה, עֵקֶר ראש־הַשָּׁנָה תְּלוּי בְּסִיּוֹן, שֶׁהוא קַבְּלַת הַתּוֹרָה, שְׁעַל־יְדֵי־זֶה נִתְתַּקֵּן הָאֱמוּנָה כַּנ"ל. וְעַל־יְדֵי תִקּוֹן הַמְדָמָה וְהָאֱמוּנָה, שְׁנַת־תִּקּוֹן עַל־יְדֵי נְבוּאָה, בְּחִינַת: **בַּפֶּסָא לְיוֹם חֲנֻנוּ** - עַל־יְדֵי־זֶה זֹכִין לְבְחִינַת

חדוש העולם, בחינת שיר חדש הנ"ל, שהוא בחינת בחדש שופר. וכל זה נמשך מבחינת התגלות הכבוד, בחינת תקעו פנ"ל. כי על ידי התגלות הכבוד זוכין להתפשטות הנבואה וכו' פנ"ל. וכלל כל הבחינות האלו נעשין על ידי בחינת פי חק לישראל הוא משפט לאלקי יעקב, שהוא בחינת מטה עז הנ"ל, פנ"ל, שעל ידי זה נעשין כל הבחינות הנ"ל, פנ"ל:

ט

אֵל אֲשֶׁר יְהִי שְׁמֵהּ הַרוּחַ לְלֶכֶת יִלְכוּ: (יחזקאל א)

אֵיתָא בתקוני זוהר (תיקון י"ג, דף כח): בלהו ערקין דלפא מתנהגין בתר רוחא, הדא הוא דכתיב: אֵל אֲשֶׁר יְהִי הַרוּחַ לְלֶכֶת וכו', דהינו הרוח היוצא מכפני הראה. כי אלמלא פנפי ראה דנשבין על לפא, הוי לפא אוקיד כל גופא (שם בת"ז).

כי על ידי הרוח מכפין הניר ומדליקין הניר, כנראה בחוש, שלפעמים נכבה הניר על ידי הרוח המנשב, ולפעמים מדליקין הניר שנכבה על ידי הרוח שמנשבין בו. כי כפוי הניר הוא על ידי שנופל על הניר עפרוריות, ונפרדין חלקי האש, שיש בו מיסוד האש, ואינם יכולים לבער, ועל כן פשמנפחין בו, אזי הרוח מנפח מן הניר העפרוריות, ועל ידי זה חוזרים ונתחברים ונתקשרים חלקי האש ומתחילין לדלק. [וכן לפעמים מכפין הניר על ידי הרוח, שמנפח ומפריד האש מהניר].

וּמְנַהֲיָי הַדּוֹר הֵם בְּחִינַת רוּחַ, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (במדבר כו): אִישׁ
 אֲשֶׁר רוּחַ בּוֹ - שִׁיזְדַּע לְהַלְךְ נֶגֶד רוּחוֹ שֶׁל כָּל אֶחָד;
 וישראל הם בחינת לבא, פי ישראל הם לבא דכל עלמא (זוהר
 פנחס רכא:). וצריכין מנהיגי הדור לנשב בבחינת רווחם על כל
 אחד מישראל, שהם לבא דעלמא, לנפח מהם העפוריות,
 דהינו מרהשחורה שנופל עליהם, שעל-ידי זה אינו יכול האיש
 הישראלי, שהוא בחינת לב, לדלק ולבער להשם יתברך. גם יש
 רשעים שהם בחינת ערכ-רב, וכשהם נופלים על הלב, דהינו
 על ישראל, זה גם-כן בחינת עפוריות, שעל-ידיה אין יכול
 לבער כנ"ל. ועל-כן צריכין מנהיגי הדור לנפח העפוריות מן
 הלב, דהינו מכל אחד מישראל, וחוזרין ונתחפרין חלקי האש
 שבכל אחד ואחד מישראל, ונתקשרין ישראל ביוחד, ונעשין
 בחינת לב. וכל אחד ואחד מישראל נעשה בחינת לב למקום
 שצריך שיהיה שם בחינת לב, וחוזר ובוער להשם יתברך כנ"ל:
 אֵךְ לַפְעָמַיִם, כְּשֶׁמִּנְשֵׁב רוּחַ סְעָרָה, אֲזִי הוּא מִבְּעִיר הָאֵשׁ מְאֹד
 חוּץ מִן הַמִּדְבָּה. כְּמוֹ-כֵן לַפְעָמַיִם יֵשׁ שְׁמִנְשֵׁב בְּהָאֲדָם בְּחִינַת
 רוּחַ סְעָרָה, וּמִבְּעִירוֹ בְּיוֹתֵר חוּץ מִן הַמִּדְבָּה, שְׁוֵה בְּחִינַת הַרִיסָה,
 בְּחִינַת (שמות יט): פֶּן יִהְרָסוּ לַעֲלוֹת אֶל ה' וְכוּ', כִּי בְּמִפְּלֵא מִמֶּךָ אֵל
 תִּדְרָשׁ (חגיגה יג), וְאָסוּר לְהֵרֵם לַעֲלוֹת אֶל ה' מֵה שְׂאִינוֹ רְאוּי לוֹ
 לְפִי בְּחִינַתּוֹ. עַל-כֵּן כְּשֶׁהָאֲדָם רוֹאֵה שְׁבוֹעֵר בְּיוֹתֵר חוּץ מִהַמִּדְבָּה,
 יֵדַע שְׁוֵה בְּחִינַת רוּחַ סְעָרָה כְּנ"ל. וְאֵלֵיהוּ הֵיךְ יִכּוֹל לְהַכְנִיעַ זֹאת
 (ע' זוהר פנחס דף רכו: וכו"ח על רות). וְזֶה בְּחִינַת: אִישׁ אֲשֶׁר רָכַב עַל

סוסי אֵשׁ בַּסַּעֲרָה - שְׁהִיָּה רוֹכֵב וּמִכְנִיעַ סוּסֵי אֵשׁ בַּסַּעֲרָה, דְּהִינוּ
הָאֵשׁ הַדּוֹלֵק בְּיוֹתֵר מִן הַמִּדָּה, שָׁבָא עַל־יְדֵי הַסַּעֲרָה כַּנֵּל, הִיָּה
יֵאלִיָּהוּ רוֹכֵב עַל זֶה וּמִכְנִיעוֹ. כִּי הָרוּחַ צָרִיךְ לְנֹשֵׁב בַּמִּדָּה, כְּדֵי
שְׂיִדְלַק הָאֵשׁ שְׁבֻלָב בַּמִּדָּה עַל־פִּי מִזֶּג הַשְּׂוֹה כַּנֵּל:

,

מֵה שְׁהֵעוֹלָם רְחוּקִים מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְאֵינָם מִתְקַרְבִּים אֵלָיו
יִתְבָּרַךְ, הוּא רַק מִחֲמַת שְׂאִין לָהֶם יִשׁוּב־הַדַּעַת, וְאֵינָם
מִיִּשְׁבִּין עִצְמוֹ. וְהַעֲקָר - לְהַשְׁתַּדֵּל לְיֹשֵׁב עִצְמוֹ הַיָּטֵב, מֵה
הַתְּכָלִית מִכָּל הַתְּאוּוֹת וּמִכָּל עֲנִינֵי הָעוֹלָם הַזֶּה, הֵן תְּאוּוֹת
הַנִּכְסוֹת לְגוֹף, הֵן תְּאוּוֹת שְׂחוּץ לְגוֹף, כְּגוֹן כְּבוֹד, וְאִזִּי בְּוֹדָא
יִשׁוּב אֶל ה':

אֲךָ דַּע, שְׁעַל־יְדֵי מְרֵה־שְׁחוּרָה אִי אֶפְשָׁר לְהַנְהִיג אֶת הַמַּחַ
כְּרִצּוֹנוֹ, וְעַל־כֵּן קָשָׁה לוֹ לְיֹשֵׁב דַּעְתּוֹ. רַק עַל־יְדֵי הַשְּׂמֻחָה
יֻכַּל לְהַנְהִיג הַמַּח כְּרִצּוֹנוֹ, וְיֻכַּל לְיֹשֵׁב דַּעְתּוֹ, כִּי שְׂמֻחָה הוּא
עוֹלָם הַחֲרוּת, בְּבַחֲיַנַּת (ישעיה נה): כִּי בְשְׂמֻחָה תִּצְאוּ, שְׁעַל־יְדֵי
שְׂמֻחָה נַעֲשִׂין בְּנִחְרוּיִן וְיוֹצְאִין מִן הַגְּלוּת. וְעַל־כֵּן כְּשֶׁמְקַשֵּׁר
שְׂמֻחָה אֶל הַמַּח, אִזִּי מַחוֹ וְדַעְתּוֹ בְּנִחְרוּיִן, וְאֵינּוּ בְּבַחֲיַנַּת גְּלוּת,
וְאִזִּי יֻכַּל לְהַנְהִיג אֶת מַחוֹ כְּרִצּוֹנוֹ וּלְיֹשֵׁב דַּעְתּוֹ, מֵאַחַר שְׂמֻחוֹ
בְּחֲרוּת וְאֵינּוּ בְּגְלוּת. כִּי עַל־יְדֵי גְלוּת אֵין הַדַּעַת מִיִּשְׁב, כְּמוֹ
שְׂדַרְשׁוֹ רְבוּתֵינוּ וְזְכוּנָם לְבִרְכָה (מגילה יב:) עַל בְּנֵי עַמּוֹן וּמוֹאָב,
דְּמִיתְבָּא דַּעְתֵּיהוּ מִחֲמַת שְׂלָא הִלְכוּ בְּגְלוּת, שְׂנַאֲמַר (ירמיה מח):

שֶׁאֵינָן מוֹאָב מְנַעֲרֵיו וְכוּ', וּבַגּוֹלָה לֹא הִלָּךְ, עַל כֵּן עָמַד מַעֲמוֹ בּוֹ
וְכוּ':

וְלָבוֹא לְשִׂמְחָה הוּא עַל-יְדֵי מַה שְּׁמוּצָא בְּעֲצָמוֹ אִיזָה נִקְדָּה
טוֹבָה עַל-כָּל-פָּנִים, בְּמִבְאֵר עַל פְּסוּק: אֲזַמְרָה לְאֱלֹקֵי
בְּעוֹדֵי (בְּלִקוּטֵי הַרְאִשׁוֹן, בְּסִימָן רַפֵּב), עַיִן שָׁם. וְעַל-כָּל-פָּנִים יֵשׁ לוֹ
לְשִׂמְחָה בְּמַה שְּׂזָכָה לְהֵיוֹת מְזִרְעֵ יִשְׂרָאֵל, שֶׁלֹּא עֲשֵׂנִי גּוֹי, וְכַמוֹ
שֶׁאֵנִי אוֹמְרִין: בְּרוּךְ אֱלֹקֵינוּ שֶׁבְּרָאֵנוּ לְכַבּוֹדוֹ, וְהַבְדִּילָנוּ וְכוּ' וְנִתֵּן
לָנוּ תוֹרַת אֱמֶת וְכוּ'. מִכָּל זֶה וְכִיּוֹצֵא בְּזֶה רָאוּי לוֹ לִקַּח לוֹ
שִׂמְחָה לְשִׂמְחָה דַּעְתוֹ בְּנ"ל. וְזֶה בְּחִינַת (שַׁבַּת עוֹי): בְּדִיחָא דַּעְתָּהּ,
שֶׁהוּא דְבַר גְּדוֹל, דְּהֵינּוּ שְׂמִיךְ שֶׁר הַשִּׂמְחָה לְמַחוֹ וְדַעְתּוֹ, וְאִי
הַמַּחֲ מְשַׁחֲרֵר, וְיֵשׁ לוֹ יְשׁוּבֵי-הַדַּעַת בְּנ"ל, וְגַם לְמַעֲלָה נַעֲשֶׂה מִזֶּה
יְחוּד גְּדוֹל עַל-יְדֵי בְּדִיחָא דַּעְתָּהּ:

יא

דַּע, כְּשֶׁהָאָדָם מְתַפַּלל בַּשָּׂדֶה, אִיזִי כָּל הָעֹשֵׁבִים כֻּלָּם בָּאִין
בְּתוֹךְ הַתְּפִלָּה, וּמְסִיעִין לוֹ, וְנוֹתְנִין לוֹ כֹּחַ בְּתַפְלָתוֹ. וְזֶה
בְּחִינַת שְׁנִקְרָאת הַתְּפִלָּה שִׂיחָה, בְּחִינַת (בְּרֵאשִׁית ב'): שִׂיחַ הַשָּׂדֶה,
שְׁכָל שִׂיחַ הַשָּׂדֶה נוֹתְנִין כֹּחַ וְסִיעָה בְּתַפְלָתוֹ. וְזֶה בְּחִינַת (שֵׁם כַּד):
וַיֵּצֵא יִצְחָק לְשׁוּחַ בַּשָּׂדֶה - שְׂתַפְלָתוֹ הִיְתָה עִם סִיעָה וְכֹחַ
הַשָּׂדֶה, שְׁכָל עֹשֵׁבֵי הַשָּׂדֶה נִתְּנוּ כֹּחַ וְסִיעָה בְּתַפְלָתוֹ בְּנ"ל,
שֶׁבְּשִׁבְלֵי זֶה נִקְרָאת הַתְּפִלָּה שִׂיחָה בְּנ"ל. וְעַל-כֵּן בְּקַלְלָה נֶאֱמַר
(דְּבָרִים יא): וְהָאָדָמָה לֹא תִתֵּן אֶת יְבוּלָהּ; כִּי כָּל יְבוּל הָאָרֶץ

צָרִיכִין לִתֵּן כַּח וְסִיּוּעַ בְּתוֹךְ הַתְּפִלָּה, וּכְשֵׁישׁ פָּנָם וְעֶכּוּב עַל זֶה, אֲזִי נֹאמֵר: וְהֵאדְמָה לֹא תִתֵּן אֶת יְבוּלָהּ. כִּי אֶפְלוּ כְּשֵׁאִינוּ מִתְפַּלֵּל בַּשָּׂדֶה, נוֹתְנִים גַּם־כֵּן יְבוּל הָאָרֶץ סִיּוּעַ בַּתְּפִלָּתוֹ, דְּהֵינּוּ כֹל מַה שֶּׁסְמוּךְ אֶל הָאָדָם, כְּגוֹן אֲכִילָתוֹ וּשְׂתִיתוֹ וְכִיּוּצָא, רַק כְּשֶׁהוּא בַּשָּׂדֶה, שְׂאִזִּי סְמוּךְ לָהֶם בְּיוֹתֵר, אֲזִי כֹל הָעֹשִׂיִּים וְכֹל יְבוּל הָאֲדָמָה נוֹתֵן כַּח בַּתְּפִלָּתוֹ כַּנִּלְוֵי. וְזֶה יְבוּל - רְאִישֵׁי־תִבּוֹת: וְיֵצֵא יִצְחָק לְשׁוֹחַ בַּשָּׂדֶה - שֶׁכֹּל יְבוּל הַשָּׂדֶה הַתְּפַלְלוּ עִמּוֹ, כַּנִּלְוֵי: (זֶה הָעֵנָן מִבְּאֵר הַיַּטֵּב בַּמַּמָּר "תִּקְעוּ בַחֲדָשׁ שׁוֹפָר", הַמִּתְחִיל בְּדָף א, עֵין שָׁם)

יב

כְּשֶׁאָדָם הוֹלֵךְ אַחֵר שְׂכָלוֹ וְחֻכְמָתוֹ, יוּכַל לִפְלֵל בְּמַעֲוֹתַיִם וּמְכַשׁוֹלוֹת רַבִּים, וְלִבּוֹא לְיַדֵּי רַעוּת גְּדוּלוֹת, חַס וְשָׁלוֹם. וַיֵּשׁ שֶׁקְלָקְלוֹ הַרְבֵּה, כְּגוֹן הַרְשָׁעִים הַגְּדוּלִּים מְאֹד הַמְפַרְסְמִים, שֶׁהִמְעוּ אֶת הָעוֹלָם, וְהִפְלִי הֵיךְ עַל־יַדֵּי חֻכְמָתָם וּשְׂכָלָם. וְעָקַר הַיְהִדּוּת הוּא רַק לִילָךְ בְּתַמִּימוֹת וּבְכַשִּׁיטוֹת, בְּלִי שׁוֹם חֻכְמוֹת, וְלֹהֶסְתֵּפֵל בְּכָל דְּבַר שְׁעוֹשָׂה, שִׁיְהִיָּה שֵׁם הַשֵּׁם יִתְפַּרֵּךְ, וְלִבְלִי לְהַשְׁגִּיחַ כֻּלָּל עַל כְּבוֹד עֲצֻמוֹ. רַק אִם יֵשׁ בְּזֶה כְּבוֹד הַשֵּׁם יִתְפַּרֵּךְ יַעֲשֶׂה, וְאִם לֹא - לֹא, וְאֲזִי בְּדָאֵי לֹא יִכְשַׁל לְעוֹלָם. וְאֶפְלוּ כְּשֶׁנּוֹפֵל, חַס וְשָׁלוֹם, לְסַפְקוֹת, וַיֵּשׁ שְׁנַפְּלָתוֹ גְּדוּלָה מְאֹד מְאֹד, רַחֲמָנָא לְצַלָּן, שְׁנוֹפֵל לְסַפְקוֹת וְהִרְהוּרִים, וּמִהִרְהוּר אַחֵר הַשֵּׁם יִתְפַּרֵּךְ, אַף־עַל־פְּרִיכֵן הַנְּפִילָה וְהִירִידָה הִיא תְּכִלִּית הָעֲלִיָּה.

כִּי דַע, כִּי שָׂרֵשׁ כָּל הַבְּרִיאָה הוּא הַכְּבוֹד. כִּי כָּל מֶה שֶׁבָּרָא
הַקְּדוֹשׁ-שְׁרׁוּדֵי-הוּא לֹא בָּרָאוּ אֱלֹא לְכְבוֹדוֹ, כְּמוֹ שֶׁפָּתוּב: כָּל
הַנִּקְרָא בְּשֵׁמִי וְלִכְבוֹדִי בְּרֵאתִיו וְכו' (יומא לח). וּמֵאַחַר שֶׁהִפֵּל
נִבְרָא בְּשִׁבִיל כְּבוֹדוֹ יִתְבָּרַךְ, נִמְצָא שֶׁכְּבוֹדוֹ יִתְבָּרַךְ הוּא שָׂרֵשׁ כָּל
הַבְּרִיאָה. וְאַף-עַל-פִּי שֶׁפָּלוּ אֶחָד, עַל כָּל זֶה בְּהַבְּרִיאָה יֵשׁ
חֻלְקִים, וּבְכָל חֵלֶק וְחֵלֶק מִהַבְּרִיאָה יֵשׁ בּוֹ בְּחִינַת כְּבוֹד מִיָּחָד,
שֶׁהוּא שָׂרֵשׁ כִּנ"ל.

וְזֶה בְּחִינַת (אבות פ"ה): בַּעֲשֵׂרָה מֵאֲמֵרוֹת נִבְרָא הָעוֹלָם. וְהֵלֵךְ
כְּמֵאֵמֶר אֶחָד יָכוֹל לְהַבְּרִאוֹת, אֱלֹא בְּשִׁבִיל שְׂכָר וְעֵנֶשׁ
נִבְרָא בַּעֲשֵׂרָה מֵאֲמֵרוֹת. וּבְכָל מֵאֵמֶר וּמֵאֵמֶר יֵשׁ בּוֹ בְּחִינַת כְּבוֹד
מִיָּחָד, שֶׁהוּא שָׂרֵשׁוֹ, כִּי הַכְּבוֹד הוּא שָׂרֵשׁ הַכֹּל כִּנ"ל. וְזֶה בְּחִינַת
(תהלים מט): וּבְהִיכָלוֹ פָּלוּ אֵמֶר כְּבוֹד - שֶׁבְּכָל מֵאֵמֶר מְלַבֵּשׁ בּוֹ
כְּבוֹדוֹ יִתְבָּרַךְ, שֶׁעַל-יְדֵי-זֶה נִבְרָא הָעוֹלָם, כִּי מֵלֵא כָּל הָאָרֶץ
כְּבוֹדוֹ (ישעיה ו).

וְאַפְלוּ בַּעֲבֻרוֹת וּדְבָרִים רַעִים, חֵם וְשָׁלוֹם, שֵׁשֶׁם אֵין כְּבוֹדוֹ
יִתְבָּרַךְ, בְּבְחִינַת (ישעיה מב): וּכְבוֹדִי לְאַחַר לֹא אֶתֶן, שֵׁשׁ
גְּבוּל לְהַכְּבוֹד שְׁלֵא יִתְפַּשֵּׁט לְשֵׁם, וְאַף-עַל-פִּי שֶׁמֵּלֵא כָּל הָאָרֶץ
כְּבוֹדוֹ, עִם כָּל זֶה יֵשׁ גְּבוּל כְּשֶׁמִּגִּיעַ לְמִקְוֹמוֹת הַנ"ל, שְׁלֵא יֵצֵא
לְשֵׁם, בְּבְחִינַת: וּכְבוֹדִי לְאַחַר לֹא אֶתֶן כִּנ"ל. וְיֵשׁ גְּבוּל לְכָל כְּבוֹד
וְכָבוֹד, שֶׁמְלַבֵּשׁ בְּכָל מֵאֵמֶר וּמֵאֵמֶר מַעֲשֵׂרָה מֵאֲמֵרוֹת כִּנ"ל,
שְׁלֵא יִתְפַּשֵּׁט לְמִקְוֹמוֹת הַחִיצוֹנִים כִּנ"ל. אֲבָל דַּע, כִּי אַף-עַל-פִּי-
כֵּן בּוֹדָאֵי גַם הֵם מְקַבְּלִים חַיּוֹת מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, וְאַפְלוּ מְקוֹמוֹת

הממנפים או בתי עבודה־זרה צריכין גם כן לקבל חיות ממנו יתברך. אך דע, כי הם מקבלים מבחינת מאמר סתום, שהוא בראשית מאמר סתום (ע' הא"ג שבת ק"ד ר"ה מם סתומה מאמר סתום), שהוא כולל כל המאמרות, וכלם מקבלים חיות ממנו. והכבוד של המאמר סתום הוא סתום ונעלם בתכלית ההסתרה, ומשם הם מקבלין חיות. כי מבחינת הכבוד והמאמרות המתגלים אי אפשר להם לקבל חיות משם, בבחינת: וכבודי לאחר לא אתן כנ"ל, רק מהמאמר סתום, שהוא נסתר בתכלית ההסתרה, משם מקבלין חיות. ודבר זה אי אפשר להבין, ואסור להרהר בזה כלל.

ועל־כן כשאדם נופל, חס ושלום, לבחינת מקומות אלו, דהינו לבחינת מקומות הממנפים, ונופל לספקות והרהורים ובלבולים גדולים, ואזי מתחיל להסתפל על עצמו, ורואה שרחוק מאד מכבודו יתברך, ושואל ומבקש איה מקום כבודו, מאחר שרואה בעצמו שרחוק מכבודו יתברך, מאחר שנפל למקומות כאלו, רחמנא לצלן, וזה עקר תקונו ועליתו, בבחינת ירידה תכלית העליה, המובא בספרים. כי "איה" מקום כבודו - זה בחינת הכבוד עליון של המאמר העליון, דהינו המאמר סתום בראשית כנ"ל, שמשם נמשך חיות למקומות האלו. נמצא כשמבקש ומחפש "איה" מקום כבודו, בזה בעצמו הוא חוזר ועולה אל הכבוד העליון, שהוא בחינת "איה", שמגדל הסתרתו והעלמו הוא מחיה מקומות הללו, ועכשו, על-

יְדֵי שֶׁהוּא נִפְל לְשֵׁם, וְאִזֵּי מִבְּקֵשׁ "אִיה" מְקוֹם כְּבוֹדוֹ. וּבִזָּה חוֹזֵר
 וּמְדַבֵּק עֲצָמוֹ לְשֵׁם, וּמַחֲיָה אֶת נְפִילָתוֹ, וְעוֹלָה בְּתַכְלִית הָעֲלִיָּה.
 וְזֶה בְּחִינַת קֶרְפֵּן עוֹלָה, שְׂמֵכֶפֶר עַל הַרְהוּר הַלֵּב, כְּמוֹ
 שְׂאֵמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנִם לְבִרְכָה (מ"ד ויקרא פ"ו), כְּמוֹ שְׂפִתוֹב:
 וְהָעוֹלָה עַל רוּחְכֶם - שְׂעוֹלָה מִכֶּפֶר הַהֲרַהוּר. כִּי יֵשׁ בְּחִינַת
 (תהלים לח): לְבִי סִחְרַחְרָה, כִּי יֵשׁ קֶלְפָה, שֶׁהִיא מְעַקְמַת וּמְסַבֶּבֶת
 הַלֵּב בְּעֻקְמוֹמִים וְסַבּוּבִים וּבְלִפּוּלִים הַרְבֵּה, וְהִיא בְּחִינַת קֶלְפַת
 נִגְהָ. וְעַל־כֵּן נִקְרָא סִחְרַחְרָה, תִּרְגוּם שֶׁל סְבִיב: סְחוֹר סְחוֹר,
 בְּחִינַת (יחזקאל א): וְנִגְהָ לוֹ סְבִיב, כִּי הִיא בְּחִינַת תִּרְגוּם, כְּמוֹבֵא
 (ע' בליקוטי א' סי' י"ט), וְעַל־כֵּן כְּתִיב בְּלִשׁוֹן תִּרְגוּם. וּכְשֶׁאֲדָם נוֹפֵל
 לְשֵׁם, שְׁזָה בְּחִינַת מְקוֹמוֹת הַמְּמַנְפִּים, וְאִזֵּי מִבְּקֵשׁ וְצוּעֵק "אִיה"
 מְקוֹם כְּבוֹדוֹ, וְזֶה בְּעֲצָמוֹ תְּקוּנוֹ, כִּי חוֹזֵר וְשׁוֹב אֶל הַכְּבוֹד הָעֲלִיּוֹן,
 שֶׁהוּא בְּחִינַת "אִיה" כְּנ"ל. וְזֶהוּ בְּחִינַת עוֹלָה, בְּחִינַת (בראשית
 כב): וְ"אִיה" הַשָּׂה לְעוֹלָה. שְׂפִחִינַת "אִיה" הִיא בְּחִינַת שֶׁה
 לְעוֹלָה, לְתַקֵּן וּלְכַפֵּר הַרְהוּר הַלֵּב, שְׂפֵא מְמֻקְמוֹת הַמְּמַנְפִּים
 כְּנ"ל. כִּי עַל־יְדֵי בְּחִינַת "אִיה" נִתְתַקֵּן וְעוֹלָה מִשֵּׁם כְּנ"ל.

וְזֶה בְּחִינַת מֶה שְׂמוּבֵא בְּסוֹף תְּקוּנִים (תיקון תנינא דף א):
 בְּרֵאשִׁית - בְּרֵא תִישׁ; דְּהִינּוּ הַשָּׂה לְעוֹלָה, שְׂנַעֲשֵׂה עַל־יְדֵי
 בְּחִינַת "אִיה", שֶׁהוּא בְּחִינַת בְּרֵאשִׁית מֵאֵמֵר סְתוּם כְּנ"ל.

וְזֶה בְּחִינַת תְּשׁוּבָה, כִּי זֶה עֵקֶר הַתְּשׁוּבָה, כְּשֶׁאֲדָם מִבְּקֵשׁ
 וּמַחֲפֵשׂ אַחֵר כְּבוֹדוֹ יִתְבַּרְךָ, וְרוֹאֵה בְּעֲצָמוֹ שֶׁרְחוּק מִכְּבוֹדוֹ
 יִתְבַּרְךָ, וּמַתְּנַעֵנַע וְשׂוֹאֵל וּמְצַמְעֵר "אִיה" מְקוֹם כְּבוֹדוֹ, וְזֶהוּ

בְּעֲצֻמוֹ תְּשׁוּבָתוֹ וְתִקְוֹנוֹ כִּנְ"ל, וְהֵבֵן הַיַּיִטֵּב. וַיֵּשׁ בְּזֶה עוֹד הַרְבֵּה דְבָרִים. כִּי כְּשֶׁאָדָם הוֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ אוֹ כְּשֶׁהוֹלֵךְ בְּדַרְכִים בְּרוּחָנִיּוֹת, אֲזִי הַתּוֹרָה הוֹלֶכֶת לִפְנָיו, בְּבַחֲיִנוֹת (משלי ו): בְּהִתְהַלֵּךְ תִּנְחָה אֹתָךְ, כִּי יֵשׁ בְּזֶה כִּמָּה בַּחֲיִנוֹת, כִּי כָל אֶחָד לְפִי תוֹרָתוֹ. וְלִפְנֵי כָּל תּוֹרָה יֵשׁ בַּחֲיִנוֹת סִפְקוֹת הַנִּ"ל, כְּגוֹן בְּחִדוּשֵׁי-תּוֹרָה, קֶדֶם שְׂמֻחַדִּישׁוֹן יֵשׁ כִּמָּה סִפְקוֹת וּבְלִבּוּלִים קֶדֶם שְׂמֻכְבָּר וּמְלִבָּן הַדְּבָר כְּרֵאוּי. וְאֵלּוּ הַסִּפְקוֹת הֵם בַּחֲיִנֵּת עֵץ הַדַּעַת טוֹב וְרַע, שֶׁהוּא בַּחֲיִנֵּת נְגִה, וּכְשֶׁמִּגִּיעַ אֶל הַתּוֹרָה בְּעֲצֻמָּה, זֶה בַּחֲיִנֵּת עֵץ הַחַיִּים וְכו':

(שְׁדֵךְ לְעִיל:)

וְזֶהוּ בַּחֲיִנוֹת: אִם יֹאמֵר לְךָ אָדָם, חֵיכֵן אֱלֹקֶיךָ - תֹּאמֵר לוֹ: בְּכֶרֶךְ גָּדוֹל שָׁל רוּמִי (ירושלמי תענית פ"א) - שְׁגַם שָׁם, שְׂמֵלָאִים גְּלוּלִים וְעִבּוּדֵי-זָרָה, גַּם שָׁם מִסְתָּר הוּא יִתְפָּרֵךְ כִּנְ"ל. וְהַכֵּלָל - כְּשֶׁנּוֹפֵל לְשָׁם, חֵם וְשָׁלוֹם, אֲזִי כְּשֶׁמִּתְחִיל לְבַקֵּשׁ אִיּה מְקוֹם כְּבוֹדוֹ, בְּזֶה הוּא מְחִיָּה אֶת עֲצֻמוֹ מִחַיּוֹת הַקִּדְשָׁה. כִּי חַיּוֹת הַקְּלָפוֹת הוּא רַק מֵהַהִסְתָּרָה, מֵהַ שְׁנִסְתָּר הַשֵּׁם יִתְפָּרֵךְ שָׁם בְּתַכְלִית הַהִסְתָּרָה, עַד שְׂאִין יוֹדְעִין מִמֶּנּוּ יִתְפָּרֵךְ כֵּלָל. אֲבָל תִּכְרַף כְּשֶׁמִּבְקָשׁוֹן אִיּה מְקוֹם כְּבוֹדוֹ, נִמְצָא שְׂיֹדְעִין עַל-כָּל-פָּנִים שְׂיֵשׁ אֱלוֹךְ יִתְפָּרֵךְ, רַק שֶׁהוּא נִסְתָּר וְנִעְלָם, וְעַל-כֵּן מִבְּקָשׁוֹן אִיּה מְקוֹם כְּבוֹדוֹ. וּבְזֶה בְּעֲצֻמוֹ מְחִיָּה עֲצֻמוֹ בְּמְקוֹם נִפְלִיתוֹ, כִּי אִיּה הוּא בַּחֲיִנוֹת מֵאֹמֵר סְתוּם, שֶׁהֵם מְקַבְּלִין חַיּוֹת מִשָּׁם, רַק שְׂחַיּוֹת הַקְּלָפוֹת הוּא מֵהַהִסְתָּרָה, אֲבָל הוּא מְחִיָּה

את עצמו בבחינות חיות הקדושה במקום נפילתו, על-ידי
הפקשה והחפוש שמחפש איה מקום כבודו כנ"ל. ואחר-כך
זוכה לעלות משם לגמרי אל הקדושה בעצמה, דהינו במקום
התגלות כבודו יתברך, כי עקר הקדושה - שיתגלה כבודו
יתברך. ברוך ה' לעולם אמן ואמן:

(זאת התורה, וגם מאמר המתחיל: אלו המתפארין עצמן
וכו', וכל מה שנאמר בדרך וכו', פגון הקשו וכו' -
הכל אחד, כי כל אלו המאמרים קשורים זה בזה, והם
מרמזים ונסתרים בדברי רבותינו זכרונם לברכה (שבת דף עו)
בתוך האגדה הפליאה מאד, מה ששאל רבי זירא את רב
יהודה פד הוי בדיחא דעתא, ואי בעי מנה כל חללי דעלמא
וכו', ושאל אותו כמה שאלות, והם פליאות נשגבות מאד,
פגון: מאי טעמא תורא אריכא גנובתה וכו', מאי טעמא
תרנגולא מדלא עינא וכו', וכל השאלות הנאמרות שם כלם
הם פליאות גדולות מאד, ושם מרמז ונסתר כל הנ"ל. ומה
שמוכא לעיל בענין שמחה ובדיחא דעתה שיד גספן לזה,
ומרמז גספן באגדה הנ"ל, שנאמר שם בעת שהיה בדיחא
דעתה. גם מה שמוכא במאמר הזה על פסוק: ואיה השעה
לעלה, מרמז באגדה הנ"ל, שנאמר שם: אי בעי מנה כל חללי
דעלמא - זה סוד בחינת חלל הפנוי, שהוא כביכול פנוי
מאלקותו יתברך. ובאמת בודאי אי אפשר שלא יהיה שם גם-
כן השם יתברך, כי אם-כן מהיכן יקבל חיות. אך זהו בחינה

הַנֶּ"ל, שְׁמִקְבַּל חַיּוֹת מִבְּחִינַת מֵאֲמֵר סְתוּם, בְּחִינַת בְּרֵאשִׁית וְכוּ'. גַּם מֵה שְׁמוּבָא לְקַמְּנָן בְּעֵינַי יִרְאֶה יִרְאֶה שַׁבֵּת, שֶׁיְדָ גַם־כֵּן לְכַאֵן, כִּי כָל יִרְאֶה יֵשׁ לָהּ מֵאֲמֵר וְכוּ', וַיֵּשׁ מֵאֲמֵר שְׁכוּלֵל כָּלָם וְכוּ' כַּנֶּ"ל. גַּם מֵה שְׁמוּבָא לְקַמְּנָן בְּעֵינַי הַשְּׁגָחָה שֶׁיְדָ גַם־כֵּן לְזוֹה, עַל אַגְדָּה הַנֶּ"ל: מֵאֵי טַעְמָא תִּרְנַגְוֵלָא מְדִלֵי עֵינָא. וְלֹא זְכִינוּ לְשִׁמְעַי בְּאוּר כָּל זוֹה):

יג

בְּשַׁחֲוֵלְקִין עַל הָאָדָם, נִמְצָא שְׁרוּדְפִין אוֹתוֹ, וְהוּא בּוֹרַח בְּכָל פַּעַם לְהֵשֶׁם יִתְפַּרֵּד, וְכָל מַה שְׁשַׁחֲוֵלְקִין עָלָיו יוֹתֵר, מְקַרְבִּין אוֹתוֹ יוֹתֵר לְהֵשֶׁם יִתְפַּרֵּד, כִּי הֵשֶׁם יִתְפַּרֵּד בְּכָל מְקוֹם, בְּבְחִינַת (תהלים קלט): אִם אֶפֶק שָׁמַיִם שָׁם אַתָּה, וְאַצִּיעָה שְׂאוּל הַנֶּהָ, נִמְצָא שְׁבָכָל מְקוֹם בּוֹרַח לְהֵשֶׁם יִתְפַּרֵּד. וְזוֹה בְּחִינַת: וּפְרָעָה הַקָּרִיב - שֶׁהַקָּרִיב אֶת יִשְׂרָאֵל לְאַבְיָהֶם שְׁבַשְׁמַיִם (מ"ד בשלח פ' כא), שְׁעַל־יְדֵי רְדִיפָתוֹ אוֹתָם נִתְקַרְבוּ יוֹתֵר לְהֵשֶׁם יִתְפַּרֵּד כַּנֶּ"ל:

יד

רַבִּים לּוֹחֲמִים לִי מְרוֹם (תהלים נו), הֵינּוּ שְׂיֵישׁ לֹא שׁוֹנְאִים לְמַעַלָּה בְּמְרוֹם, וְכִמוֹ שֶׁאֲמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבִרְכָה (ע' סנהדרין מד: וברך קג): כְּשֵׁם שְׂיֵישׁ צָרִים לְמַפָּה, כִּדְ יֵשׁ צָרִים מְלַמְעָלָה:

טו

אלו המתפאריז עצמן בשקר בגדולות ונפלאות, וכאלו אין שום דבר נמנע מהם, והכל בידם, ויש מהם שהם מנהיגי הדור - הנה עקר כחם וניקתם הוא רק מהצדיקים הגדולים. כי יש צדיקים אמתיים גדולים במעלה, ויש להם פה קדוש, ודרךם לדבר גדולות ונפלאות, והם באמת יכולים לעבד ה' בכל דבר שבעולם: באכילה ושתיה ושאר דברים. וכמובא בפגנות, שלפעמים ממתיקין דינים עלידי אכילה ושתיה. ויש צדיקים אמתיים, שיכולין לעשות פדיון עלידי אכילתם וכיוצא. ומחמת ההתפארות של אלו הצדיקים הגדולים שיוצא מפיהם הקדוש, מזה בא, שנמצאים צבועים שקרנים, שמתדמים עצמן כקוף, ומתפאריז עצמן גם כן ממש באלו הלשונות של התפארות, שיוצא מפה קדוש של הצדיק האמת. וכעין שמצינו בנביאים, שירמיה היה מתנבא בשוק העליון: הנני שבר את קשת עילם וכו' (ירמיה מט), וחנניה בן עזור, נביא שקר, היה מתנבא בלשון זה ממש להפך (סנהדרין פט), כמורכב מתנהג עכשו כנ"ל. אבל עקר יניקתם - רק מצדיקים כאלו שהולכים בגדולות ונפלאות כנ"ל. כי מצדיקים פשוטים, עובדי ה' בפשיטות, בתורה ותפלה ומעשים טובים, אין להם שום פת, מאחר שהצדיקים בעצמן אינם מדברים גדולות, ומתנהגים בפשיטות בעבודה תמה, על-כן אין להשקר והגדלות שלהם אחיזה בהם כל-כך. ואף-על-פי שגם בזה

אֶפְשָׁר קִצַּת שְׂימְצָאוּ שְׁקָרָנִים צְבוּעִים בְּדַרְךְ זֶה, כְּמוֹ שְׂנַמְצָא,
שֵׁישׁ אֲנָשִׁים שֵׁיוֹשְׁבִים מְעַטְפִים בְּמִלִּית וּתְפִלִין כָּל הַיּוֹם, וְהֵם
צְבוּעִים, עִם כָּל זֶה אֵין לָהֶם כַּח לְהַטְעוֹת הָעוֹלָם כֹּל־כַּךְ כְּמוֹ
יֵאלוּ הַמַּתְפָּאֲרִין בְּגִדּוֹלוֹת כַּנִּ"ל.

כִּי דַע, שֶׁהַצְדִּיק הָאֵמֶת הַנִּ"ל מְקַבֵּל דְּבוּר פִּיו הַקְדוּשׁ מִבְּעֵלֵי-
צְדָקָה, וְזֶה בְּחִינַת (תהלים קיט): גְּדִבּוֹת פִּי רִצְיָה נָא ה' -
שֶׁהַצְדִּיק מְקַבֵּל דְּבוּר פִּיו מִגְּדִיבֵי לֵב, דְּהֵינּוּ בְּעֵלֵי-צְדָקָה. וְצְדָקָה
הִיא בְּחִינַת מוֹם, בְּבְחִינַת (שם קיד): הַהֲפֹכִי הַצּוּר אֲגַם מוֹם,
הַצּוּר - זֶה בְּחִינַת (תהלים עג): צוּר לְבָבִי, כִּי יֵשׁ לֵב אֲבָן (יחזקאל
לו), דְּהֵינּוּ אֲפִירֵי לֵב הֶרְחוּקִים מִצְדָקָה (ישעיהו מו), וְזֶהוּ: הַהֲפֹכִי
הַצּוּר אֲגַם מוֹם, דְּהֵינּוּ שְׁנַתְהַפֵּךְ לֵלֵב רַךְ, בְּחִינַת (איכה ב):
שִׁפְכִי כַּמּוֹם לְכַךְ נִכַח פְּנֵי ה', הֵינּוּ לֵב רַךְ לְהַתְנַדֵּב לְצְדָקָה.
וּבְשִׁבִיל זֶה נִקְרָא צְדָקָה מוֹם, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (עמוס ה): וְצְדָקָה
כַּנְּחַל אֵיתָן, וְזֶה בְּחִינַת (קהלת יא): שִׁלַּח לַחֲמֹךְ עַל פְּנֵי הַמּוֹם,
הַנֶּאֱמָר בְּצְדָקָה. וְעֵלֵי-יָדֵי הַצְדָקָה נַעֲשֶׂה פֶה קְדוּשׁ שֶׁל הַצְדִּיק
כַּנִּ"ל, וְזֶה בְּחִינַת (ר"ה ו'): בְּפִיךְ - זוֹ צְדָקָה, שְׁעֵלֵי-יָדֵי צְדָקָה
נַעֲשֶׂה הַפֶּה שֶׁל הַצְדִּיק כַּנִּ"ל.

וְהַצְדִּיק הוּא בְּחִינַת (דברים לג): בְּכוֹר שׁוּרוֹ הָדָר לוֹ, וּבְכוֹר
נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם, הֵינּוּ שְׁדִבּוּר פִּיו הַקְדוּשׁ יֵשׁ לוֹ שְׁנֵי
מִשְׁמְעוֹת, וּמִזֶּה בָּא שֵׁישׁ כַּח וַיִּנְקָה לְהַצְבוּעִים הַנִּ"ל לִינֵק מֵהֶם,
לְהַפֵּךְ דְּבָרֵיהֶם אֶל הַשְּׁקָר שְׁלָהֶם, מֵאַחַר שֶׁהַדְּבוּר הַקְדוּשׁ
בְּעֶצְמוֹ יֵשׁ לוֹ שְׁנֵי מִשְׁמְעוֹת, בְּבְחִינַת פִּי שְׁנַיִם כַּנִּ"ל:

אָבֵל בַּאֲמַת הוּא טוֹבָה לְהַצְדִּיק הָאֲמַת מֵה שְׁנִמְצָאִים אֵלּוּ
הַשְּׁקֶרְנִים הַמַּתְדַּמִּים אֵלֵיהֶם. כִּי יֵשׁ רָשָׁעִים שְׁנוֹתְנִין
צְדָקָה לְצַדִּיקִים, וְעַל־יְדֵי הַצְדָּקָה נַעֲשֶׂה בְּחִינַת יִבְכָּ, הֵינּוּ: יְחִוּד
בְּרָכָה קִדְשָׁה, וְכֹל שְׁלֹשׁ בְּחִינּוֹת אֵלּוּ נֶאֱמָרוּ בְּמִים, שֶׁהוּא
בְּחִינַת צְדָקָה כַּנִּל. יְחִוּד - כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (כְּרֵאשִׁית א): יְקוּוּ הַמִּים
מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם אֶל מְקוֹם אֶחָד. בְּרָכָה - כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (שם):
יִשְׂרְצוּ הַמִּים שְׂרִץ נֶפֶשׁ חַיָּה וְכוּ'. קִדְשָׁה - כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (בַּמְדַּבֵּר
ה): מִים קִדְשִׁים. וּמַחֲמַת זֶה נִמְצָאִים בְּעַל־יְצַדָּקָה שֶׁהֵם נוֹאֲפִים,
כִּי הֵם יוֹנְקִים מִבְּחִינַת הַיִּבְכָּ הַנִּל. וּבְחִינַת הַיִּבְכָּ בְּקִדְשָׁה הוּא
בְּחִינַת זְווגִין דְּקִדְשָׁה, וְאַצְלָם נִתְקַלְקַל זֹאת הַיְנִיקָה, וְנַעֲשֶׂה
אַצְלָם נְאוּף, רַחֲמָנָא לְצַלּוּ. וְעַל־כֵּן הַצְדָּקָה שְׁלָהֶם הִיא רַעָה
אַצְל הַצְדִּיק. כִּי הַצְדִּיק מְקַבֵּל דְּבִוּר פְּוֵי הַקְדוּשׁ מִן הַצְדָּקָה,
וּכְשֶׁנִּתְקַלְקַל אַצְלָם כַּנִּל, גּוֹרֵם פָּגָם לְדְבִוּר פְּוֵי שֶׁל הַצְדִּיק,
שְׁמֻקְבֵּל מִשָּׁם כַּנִּל.

וְעַל־כֵּן הוּא טוֹבָה מֵה שְׁנִמְצָאִים הַשְּׁקֶרְנִים הַנִּל, שְׂאִזִּי אֵלּוּ
הַרָשָׁעִים הַנּוֹתְנִים צְדָקָה פּוֹנִין אֵלֵיהֶם וְנוֹתְנִין לָהֶם,
וּכְמֵאֵמֶר יְרֵמְיָה הַנְּבִיא: הַכְּשִׁילִם בְּעֵנִיִּים שְׂאִינָם מֵהַגְּנִיִּים, כְּמוֹ
שְׁדָרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבְרָכָה (כ"ק טו:), וְאִזִּי נִצּוֹל הַצְדִּיק
הָאֲמַת מִפָּגָם הַצְדָּקָה שְׁלָהֶם כַּנִּל. אָבֵל עֵקֶר כַּח יְנִיקַת
הַשְּׁקֶרְנִים הַנִּל הוּא רַק מֵאֵלּוּ הַצְדִּיקִים הַגְּדוֹלִים, הַהוֹלְכִים
בְּגְדוּלוֹת כַּנִּל, אָבֵל מֵאֵלּוּ הָעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה תָּמִיד וּמִתְנַהֲגִים
בְּפִשְׁטוּת, אִין לָהֶם יְנִיקָה וְכוּ', כַּנִּל:

לשון הגמרא

מאי מעמא גמלי זוטרי גנובתה, מדוע הגמל זנבו ארוך? משום שאוכל קוצים. מאיזה טעם השור זנבו ארוך? משום שגור באגמים, וצריך להכריח היתושים.

תורא אריכא גנובתה, משום דדיר פאנמי, ובעי לכרבושי פקי:

רש"י: דאכלה פסי. קוצים, לפיכך זנבו קצר, כדי שלא ידבקו בו הקוצים. ובעי לכרבושי פקי. להכריח היתושים:

וזהו ששאל רבי זירא את רב יהודה: מאי מעמא גמלא זוטרי גנובתה ותורי אריכא גנובתה (שבת עו:), גמלא - זה פחינות הצדיק הפשוט, בפחינת (תהלים קלא): ולא הלכתי בגדלות ונפלאות כגמל עלי אמו; כי הוא מתנהג בפשימות, ואינו מדבר גדולות, וכל עבודתו הוא בפחינת שתיקה. כי אין יוצא מפיו גדולות ונפלאות, והוא רק כגמול עלי אמו, וזהו פחינת גמלא. וזוטרי גנובתה - זה פחינת נביא ומורה שקר, הוא הזנב, כמו שכתוב בישעיה. הינו אלו הצבועים המשקרים, פחינת נביאי השקר, שאחיותם הוא רק בצדיקים הגדולים כנ"ל. אבל בהצדיקים הפשוטים, שהם פחינת גמלא, אין להם אחיזה כל-כך, וזהו זוטרי גנובתה כנ"ל.

וזהו: תורי אריכא גנובתה - זהו פחינת הצדיקים הגדולים, פחינת: בכור שורו הדר לו כנ"ל. ואריכא גנובתה - הינו שעקר יניקת הנביא ומורה השקר, שהוא הזנב, הוא רק אצלם כנ"ל.

וְזֶהוּ שֶׁהַשֵּׁיב: מִשּׁוּם דְּאִכְלֵי קוֹצֵי, הֵינּוּ שְׂאֵלוֹ הַצְּדִיקִים
הַפְּשׁוּטִים, שֶׁהֵם בְּחִינַת גַּמְלָא, אִכְלֵי קוֹצֵי - שְׂאֵלֹכֶיךָ
וּמִכְלִים אֶת הַקּוֹצִים וְהַחוּחִים הַפּוֹכְבִּים אֶת הַשּׁוֹשְׁנָה הָעֲלִיזָה.
וְשׁוֹשְׁנָה זֶה בְּחִינַת הַדְּבֹר הַקְּדוֹשׁ, בְּחִינַת (שה"ש ה): שְׁפֹתָיו
שׁוֹשְׁנִים וכו'. כִּי הֵם עוֹסְקִים בְּתוֹרָה וְעֵבֹדָה יוֹם וְלַיְלָה,
וּמִכְלִים כָּל הַחוּחִים, שֶׁלֹּא יִהְיֶה לָהֶם יְנִיקָה מִהַדְּבֹר הַקְּדוֹשׁ.
כִּי מֵעֲבֹדָה פְּשׁוּטָה בְּתַמִּימוֹת אֵין לָהֶם יְנִיקָה כַּנֶּ"ל, כִּי אֵינֶם
יְכוּלִים לְהִתְדַמּוֹת אֲלֵיהֶם וּלְנַהֵג שֶׁקֶר שְׁלָהֶם עַל-יָדָם, מֵאַחַר
שֶׁהִנְהַגְתָּם רַק בְּתַמִּימוֹת וּבַפְּשִׁיטוֹת כַּנֶּ"ל. וְתוֹרֵי אֲרִיכָא
גְּנוּבְתָהּ, מִשּׁוּם דְּדִירֵי בְּאֲגָמֵי וּבְעֵי לְכַרְפוּשֵׁי בְּקֵי. דְּדִירֵי בְּאֲגָמֵי
- הֵינּוּ שְׂמֻקְבָּלִים דְּבֹר פִּיהֶם הַקְּדוֹשׁ מִבְּעַל־יְצַדְקָה, מִבְּחִינַת:
הַהִפְכֵי הַצּוֹר אֲגַם מִים כַּנֶּ"ל. וְזֶהוּ דְּדִירֵי בְּאֲגָמֵי, וּבְעֵי לְכַרְפוּשֵׁי
בְּקֵי - בְּחִינַת יַבֵּק הַנֶּ"ל, שְׂצָרִיכִין לְגַרֵּשׁ הַ"יַּבֵּק" שֶׁל הַצְּדָקָה
שְׂנוֹתְנִין רְשָׁעִים, כִּי אֶצְלָם נִפְגָּם הַ"יַּבֵּק" כַּנֶּ"ל, וְגוֹרֵם רָעָה
לְהַצְּדִיק שְׂמֻקְבָּל דְּבֹר פִּיו מֵהֶם כַּנֶּ"ל, וְעַל-כֵּן הוּא טוֹבָה
גְּדוּלָּה מֵהַ שְׂיוֹנֵק מֵהֶם הַנְּבִיא וכו', שֶׁהוּא הַזְּנוּב, שְׂעַל-יְדִי-זֶה
מְגַרְשִׁין הַרְשָׁעִים מֵעֲצָמָן. כִּי מְכַשִּׁילִין אוֹתָן בְּשִׁקְרָנִים הַנֶּ"ל,
שְׂפוּגִין אֲלֵיהֶם וְנוֹתְנִין לָהֶם הַצְּדָקָה, וְנִצּוּלִין הַצְּדִיקִים, כַּנֶּ"ל:

מז

הַקְּשׁוֹ: מִפְּנֵי מַה כְּשֶׁהָאָדָם מְבַקֵּשׁ פְּרִנְסָה, אֵין נוֹתְנִין לוֹ
תְּכַף מִן הַשָּׁמַיִם, כִּי-אֵם עַל-יְדֵי סְבוּת, לְכָל אֶחָד לְפִי

סָבְתוּ - שְׁוֵה צָרִיד לִזְרַע תְּבוּאָה וְלַחֲרַשׁ וְלִקְצֵר וְכו', וְזֶה צָרִיד לְנִסְעַ וְלִמְצֵא צָרִיד פְּרִנְסָתוֹ שָׁם, וְכִיּוֹצֵא בָּהּ, וְלִמָּה לֹא נִוְתַנּוּן לֹא תִכְרַךְ, בְּשַׁעַה שֶׁמִּבְקֵשׁ פְּרִנְסָתוֹ, מִזְּמַן.

וְהַתְרוּמָה: דַּע, שֶׁכָּל הַפְּרִנְסָה שֶׁל יִשְׂרָאֵל צָרִיכִין לְקַבֵּל עַל־יְדֵי הַמֶּלֶךְ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּמִלְךְ (דניאל ד): אֵילָנָא דֵי חַוִּית דֵי רְבָה וְתִקְרַף וְכו' וּמִזְוִן לְכֻלָּא בְּהָ אֲנִתְ הוּא מִלְכָּא. וְעַקֵּר הַמְּלָכוֹת הוּא עַל־יְדֵי עֲנֹה, בְּבַחֲנִית (משלי טו): וְלִפְנֵי כְבוֹד עֲנֹה, שְׁעַקֵּר כְבוֹד וּגְדֻלַּת הַמְּלָכוֹת הוּא עַל־יְדֵי עֲנֹה דִיקָא, כִּי כֵן דֶּרֶךְ הַמְּלָכוֹת בְּכָל פְּעַם, שְׁצָרִיד, שִׁיקְדִים עֲנֹה לְכְבוֹדוֹ וּגְדֻלָּתוֹ, כְּמוֹ שֶׁבְּכָל יוֹם בְּשַׁעַה שֶׁקָּם מִמִּטָּתוֹ, שְׁאֵי עֲדִין הוּא בְּקַטְנוֹת, שֶׁמִּלְכָּשׁ בְּמִלְבוּשִׁים פְּשׁוּטִים, וְגַם פְּנִיּוֹ אֵינוֹ בְּצַחֲוֹת וְנֹפֹת עֲדִין קָדָם הַרְחִיצָה, וְאַחֲר־כֵּךְ מִיּוֹפָה עֲצֻמוֹ וּמִתְלַבֵּשׁ בְּבִגְדֵי כְבוֹד, וּמִתְפַּשֵּׁט בְּגְדֻלָּתוֹ בְּדֶרֶךְ הַמֶּלֶךְ. וְכֵן אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבִרְכָה (יומא כב:): מִפְּנֵי מָה לֹא נִמְשַׁכָּה מְלָכוֹתוֹ שֶׁל שְׂאוּל, מִפְּנֵי שְׂלֵא הָיָה בּוֹ שׁוּם דְּפִי, כִּי אֵין מְמַנִּין פְּרָנָם עַל הַצְּבוֹר אֱלֵא־אִם־כֵּן קָפָה שֶׁל שְׂרָצִים תְּלוּיָה מֵאַחֲזָרִיו, שְׂאָם תְּזוּחַ דַּעְתוֹ עָלָיו, אוֹמְרִים לוֹ: כִּלְךְ מֵאַחֲרֶיךָ. כִּי עַקֵּר הַמְּלָכוֹת - עַל־יְדֵי עֲנֹה כְּנ"ל, וְכָל מָה שֶׁיֵּשׁ לְהַמֶּלֶךְ עֲנֹה בְּיוֹתֵר, מִתְפַּשֵּׁט מְלָכוֹתוֹ בְּיוֹתֵר כְּנ"ל.

וְכִשְׁנִמְשַׁךְ הַמְּזוּן עַל־יְדֵי הַמֶּלֶךְ כְּנ"ל, נַעֲשֶׂה מִכְּנוֹ בְּרוּרִים, כְּגוֹן תְּבוּאָה, שֶׁהֲרֵבָה מִמֶּנָּה אוֹכְלִין בְּהַמּוֹת, וְאַחֲר־כֵּךְ מִתְפַּרֵּר עוֹד, וְאוֹכְלִין מִמֶּנָּה עַפּוּ"ם, עַד שֶׁמִּתְפַּרֵּר

מִמְנַה לְיִשְׂרָאֵל. וְגַם בְּהֹאכִילָה יֵשׁ בְּרוּרִים, עַד שְׁמֵת־בָּרַר וְנַעֲשִׂין מֵהֶם אֲמַרִי שְׁפָר, דְּהֵינּוּ בְּרֻכּוֹת שְׁמִבְּרֻכִין עֲלֵיהֶם תְּחִלָּה וְסוֹף, וּמִתְּפַלְלִין וְעוֹבְדִין הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכַחוֹת הָאִכִּילָה. וְזֶה בְּחִינַת (בראשית מט): מֵאֲשֶׁר שְׁמַנָּה לַחֲמוֹ וְהוּא יִתֵּן מֵעַדְנֵי מֶלֶךְ, נִפְתְּלֵי אִילָה שְׁלוּחָה הַגּוֹתֵן אֲמַרִי שְׁפָר. שְׁמַנָּה לַחֲמוֹ וְכוּ', דְּהֵינּוּ הַפְּרֻנְסָה, שֶׁהִיא בְּחִינַת מֵעַדְנֵי מֶלֶךְ, כִּי מִקְבְּלִין אוֹתָהּ עַל־יְדֵי הַמֶּלֶךְ, וְעַל־כֵּן תִּכְרַף כְּתִיב אַחֲרָיו: נִפְתְּלֵי וְכוּ' הַגּוֹתֵן אֲמַרִי שְׁפָר, דְּהֵינּוּ אֲמַרִי שְׁפָר שֶׁל בְּרֻכּוֹת וְתַפְלוֹת וְכִיּוֹצֵא, שְׁנַעֲשִׂין מִן הַבְּרוּרִים שֶׁל מֵעַדְנֵי מֶלֶךְ כַּנִּ"ל. וְאֵלּוּ הַבְּרוּרִים הֵם בְּחִינַת קְמָרַת, כִּידוּעַ, שְׁקֻמָּרַת הִיא בְּחִינַת בְּרוּרִים.

וּמֵאֵלּוּ אֲמַרִי שְׁפָר שְׁנַעֲשִׂין מִן מֵעַדְנֵי מֶלֶךְ, נַעֲשֶׂה עֲטָרָה לְהַמֶּלֶךְ, וְגַם יְכוּלִין לְרֹאוֹת זֹאת הָעֲטָרָה. וְזֶה בְּחִינַת (שה"ש ג): צְאִינָה וְרֹאִינָה בְּנוֹת צִיּוֹן בַּמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה, בְּעֲטָרָה שְׁעֲטָרָה לוֹ אִמּוֹ בְּיוֹם חֲתֻנָּתוֹ וּבְיוֹם שְׂמֻחַת לְבָו - הֵינּוּ לְרֹאוֹת הָעֲטָרָה שֶׁל הַמֶּלֶךְ שְׁנַעֲשֶׂה בְּיוֹם חֲתֻנָּתוֹ. כִּי הַתְּחַבְּרוֹת שְׁמֵת־חֲבָרִין הָאֲמַרִי שְׁפָר עִם הַמֶּלֶךְ, זֶה בְּחִינַת חֲתֻנָּה, בְּבְחִינַת (משלי כב): חֵן שְׁפָתָיו רַעְהוּ מֶלֶךְ; שְׁחֵן הַשְּׁפָתִים, דְּהֵינּוּ הָאֲמַרִי שְׁפָר, מִתְּחַבְּרִין עִם הַמֶּלֶךְ בְּבְחִינַת רַעוּת - וְזֶה בְּיוֹם חֲתֻנָּתוֹ. וְזֶהוּ: וּבְיוֹם שְׂמֻחַת לְבָו - זֶה בְּחִינַת קְמָרַת, בְּבְחִינַת (משלי כז): שָׁמֶן וְקְמָרַת יִשְׂמַח לֵב; כִּי הַבְּרוּרִים שְׁמֵהֶם נַעֲשֶׂה אֲמַרִי שְׁפָר כַּנִּ"ל, שְׁמֵהֶם נַעֲשֶׂה הָעֲטָרָה כַּנִּ"ל, הֵם בְּחִינַת קְמָרַת כַּנִּ"ל. וְזֶהוּ: שְׁעֲטָרָה לוֹ אִמּוֹ - הֵינּוּ בְּחִינַת חוּהָ, שֶׁהִיא הִיתָה אִם

כָּל חַי (בראשית ג) כִּי חָוָה - רֵאשִׁי־תְבוֹת: הַמַּעֲמָרְכֵי חֶסֶד וְרַחֲמִים (תהלים קג), הֵינּוּ בַחֲנִיַת הַעֲמָרָה הַנִּל, שְׁנַעֲשֶׂה עַל־יְדֵי בַחֲנִיַת: הַמְשַׁבֵּיעַ בַּטּוֹב עֲדִידָה, דִּהְיִנוּ בַחֲנִיַת מַעֲדָנֵי מַלְךְ כַּנִּל.
(וְהַעֲקָר חֶסֶד).

וְהַכֹּלָל - שְׁצַר־יָכִין לְרֵאוֹת אֶת הַמֶּלֶךְ, בַּבְּחִינַת (ישעיה לג): מַלְךְ בִּיפְיוֹ תַחֲזִינָה עֵינֶיךָ, דִּהְיִנוּ כְּשֶׁהוּא בִּיפְיוֹ וּגְדַלְתּוֹ, וְלֹא בְשַׁעַת קַמְנוֹת. וְאִם הָיוּ נוֹתְנִין לוֹ פְּרִנְסָתוֹ תִּכְרָה וּמִידָה, לָחֵם מְזֻמָּן, הָיָה אֶפְשָׁר שִׁירָאָה אֶת הַמֶּלֶךְ בְּשַׁעַת קַמְנוֹת, כְּגוֹן בְּשַׁעַת שְׁמֻקְטִין אֶת עֲצָמוֹ וּמַחֲשִׁב אֶת עֲצָמוֹ שְׁקִפָּה שֶׁל שְׂרָצִים תְּלוּיָה מֵאַחֲזָרָיו וְכִיּוֹצֵא כַּנִּל, אֲבָל עֲכָשׁוֹ שְׁנוֹתְנִין הַפְּרִנְסָה עַל־יְדֵי סְבוּכִים, נִמְצָא שְׁפָאָה בְּעֵתִים מִיַּחֲדִים, כִּי לְכָל סִבָּה צְרִיכָה עֵת מִיַּחַד, עַד שֶׁתִּצָּא הַפְּרִנְסָה אֵלָיו. וְעַל־כֵּן לֹא יִבּוֹא לְרֵאוֹת אֶת הַמֶּלֶךְ בְּקַמְנוֹתוֹ, רַק בִּיפְיוֹ כַּנִּל, כִּי אֵין נוֹתְנִין לוֹ הַפְּרִנְסָה תִּכְרָה, רַק בְּעֵת מִיַּחַד, בְּאִפְּן שְׁלֹא יִרְאֶהוּ רַק בִּיפְיוֹ, בַּבְּחִינַת: מַלְךְ בִּיפְיוֹ וְכו'. כִּי עַל־יְדֵי הַפְּרִנְסָה רוֹאִין הַמֶּלֶךְ בַּעֲמָרָה כַּנִּל. וְזֶה הַסּוּד מְרַמֵּז בְּפֶסוּק (תהלים קמח): עֵינֵי כָל אֱלֹדִים יִשְׁבְּרוּ וְאַתָּה נוֹתֵן לָהֶם אֶת אֲכָלָם בְּעֵתוֹ, פּוֹתַח אֶת יְדֶךָ וְכו'. עֵינֵי כָל וְכו' - זֶהוּ הַקְּשִׁיָּא הַנִּל, הֵינּוּ: עֵינֵי כָל אֱלֹדִים יִשְׁבְּרוּ, וְאַתָּה נוֹתֵן לָהֶם אֶת אֲכָלָם בְּעֵתוֹ, דִּהְיִנוּ שְׁמֻכְקָשִׁין עַל פְּרִנְסָה, וְאֵין נוֹתְנִין תִּכְרָה, רַק בְּעֵתוֹ כַּנִּל. וְהַתְּרוּץ: פּוֹתַח אֶת יְדֶךָ וּמְשַׁבֵּיעַ לְכָל חַי רִצּוֹן: (ולא סִים)

יז

צָרִיךְ לִזְהַר מְאֹד לְהִיּוֹת שְׂמֵחַ וְטוֹב לֵב בַּשַּׁבָּת, כִּי מַעֲלוֹת
 וּקְדוּשׁוֹת שַׁבָּת גְּדוֹלָה וַיִּקְרָה מְאֹד, כַּמּוֹכָא, וּבַפֶּרֶט
 בְּ"רֵאשִׁית־חֻכְמָה" בְּשֵׁעַר הַקְּדוּשָׁה בְּתַחֲלָתוֹ, עֵינַי שָׁם. וְרֵאוּי וְנִכּוֹן
 לְלַמּוֹד בְּרֵאשִׁית־חֻכְמָה בְּשֵׁעַר הַנ"ל, וְלִשׁוֹם לְבוֹ הַיֵּטֵב עַל כָּל
 הַדְּבָרִים הַנֶּאֱמָרִים שָׁם בְּעֵינַי קְדוּשַׁת וּמַעֲלוֹת שַׁבָּת־קְדוּשָׁה. כִּי יֵשׁ
 שָׁם כַּמּוֹה דְּבָרִים פְּרָטִיִּים יִקְרִים מִקְדוּשַׁת וּמַעֲלוֹת שַׁבָּת. כִּי כָל
 עֵינַי וּמַעֲלָה הַנֶּאֱמָר שָׁם עַל שַׁבָּת הוּא דְּבָר בְּפִי עֲצֻמוֹ, וְהֵבֵן
 שָׁם הַיֵּטֵב, כִּדְּי שְׂתִילֵהֵב לְבוֹ לְקַבֵּל שַׁבָּת בְּשִׂמְחָה גְּדוֹלָה
 וְעֲצוּמָה כְּרֵאוּי.

וְעַל־יְדֵי־זוֹהַ הִירָאָה בְּשִׁלְמוֹת, דְּהֵינּוּ עִם דַּעַת, כִּי בָחַל אֶפְשָׁר
 שְׂיִהְיֶה הִירָאָה עִם כְּסִילוֹת, בְּבַחֲיִנַת (אִיּוֹב ד): הֲלֵא
 יִרְאֶתְךָ כְּסִלְתָּךְ. וְעַקֵּר הַכְּסִילוֹת הוּא מִחֻמַּת הַשְּׁעֵבּוֹד שְׂיֵשׁ בָּחַל,
 כִּי עַל־יְדֵי הַשְּׁעֵבּוֹד אֵין הַדַּעַת שָׁלֵם. וְכִמוֹ שְׁכַתּוּב בְּמוֹאֵב (יִרְמִיָּה
 מח): שְׂאֲנָן מוֹאֵב מִנְעוּרָיו וְכו' וּבְגוֹלָה לֹא הִלְךְ, עַל־כֵּן עָמַד
 מִעַמּוֹ בּוֹ וְכו'; וְכִמוֹ שְׂאֲמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנּוּם לְכַרְכָּה (מַגִּלָּה יב:),
 כִּי עַל־יְדֵי שְׁעֵבּוֹד וְגִלוֹת הַדַּעַת מְבַלְבֵּל. אָבֵל בַּשַּׁבָּת הוּא חֲרוּת,
 וְכִשְׂיֵשׁ חֲרוּת וְאֵין שְׁעֵבּוֹד וְגִלוֹת, אֲזִי הַדַּעַת שָׁלֵם כַּנ"ל. וְעַקֵּר
 הַחֲרוּת - עַל־יְדֵי הַתַּעֲנוּג וְהַשְּׂמֻחָה שֶׁל שַׁבָּת, בְּחִינַת (ישעיה נח):
 אֲזִי תִתְעַנֵּג עַל ה', הַנֶּאֱמָר בַּשַּׁבָּת. וְעַל־יְדֵי־זוֹהַ נַעֲשֶׂה חֲרוּת,
 בְּבַחֲיִנַת (שם נה): כִּי בְּשִׂמְחָה תִצְאוּ, שְׁעַל־יְדֵי שְׂמֻחָה יוֹצְאִין
 לְחֲרוּת. וְכִשְׂיֵשׁ חֲרוּת, הַדַּעַת בְּשִׁלְמוֹת כַּנ"ל, וְאֲזִי הִירָאָה כְּרֵאוּי,

בְּבַחֲיַנֵּת יִרְאָה שֶׁבֶת (ת"ז ת" ט), כִּי אִזּוּ הִירְאָה בְּלִי כְּסִילוֹת שְׂיִישׁ
 בְּיַמֵּי הַחֹל, כִּי עֵקֶר הַכְּסִילוֹת - מַחֲמַת הַשְּׁעֵבוֹד כַּנֶּ"ל. וּבִזְהָ
 מַעֲלִין הִירְאוֹת הַנְּפוּלוֹת, דְּהֵינּוּ מֵה שְׂיִירָאִים לְפַעְמִים מִשָּׁר
 וּכְדוּמָה, כִּי עַל-יְדֵי הַדַּעַת מְרִימִין אוֹתָן. וְעֵקֶר הַדַּעַת הוּא
 בְּשֶׁבֶת עַל-יְדֵי הַשְּׂמֻחָה, שְׁעַל-יְדֵי-זֶה יֵשׁ חֲרוֹת, וְאִזּוּ הַדַּעַת
 בְּשִׁלְמוֹת כַּנֶּ"ל:

וְהַכֶּלֶל, שְׁצָרִיד לְנַהֵג שְׂמֻחָה גְדוּלָה בְּשֶׁבֶת-קֹדֶשׁ, וְלְכָלִי
 לְהִירְאוֹת שׁוֹם עֲצָבוֹת וּדְאָגָה כֶּלֶל. רַק לְהַתְעַנֵּג עַל
 ה' וּלְהִרְבּוֹת בְּתַעֲנוּגֵי שֶׁבֶת בְּכָל מִינֵי תַעֲנוּג, הֵן אֲכִילָה וְשִׁתִּיָּה,
 הֵן מַלְבוּשִׁים כְּפִי מַה שְׂיִכּוֹל. כִּי אֲכִילַת שֶׁבֶת הִיא כְּלָה
 רוּחָנִיּוֹת, כִּלּוֹ קֹדֶשׁ, וְעוֹלָה לְמָקוֹם אַחֵר לְגַמְרֵי מִן אֲכִילַת הַל,
 כְּמִבְאֵר בְּמָקוֹם אַחֵר:

(לעיל בסימן נז, ובסימן רעז, וע' זוהר ויקהל דף ריח ובמק"מ שם)

דְּרָךְ הַשֵּׁם יִתְבַּרַךְ - לְהַבִּיט עַל הַטּוֹבוֹת שְׁעוֹשִׁין, וְאַף שְׁנִמְצָא
 בָּהֶם גַּם-כֵּן מַה שְׂאִינּוּ טוֹב, אֵינּוּ מְסַתְּפֵל עַל זֶה. כְּמוֹ
 שְׁכָתוֹב (במדבר כג): לֹא הִבִּיט אֶן בְּעֵקֶב; מִכָּל-שֶׁפֶן שְׁהָאָדָם
 אֲסוּר לוֹ לְהַבִּיט עַל חֵבְרוֹ לְרַעָה, לְמַצָּא בּוֹ דּוֹקָא מַה שְׂאִינּוּ טוֹב
 וּלְחַפֵּשׁ לְמַצָּא פְּגָמִים בְּעַבּוֹדַת חֵבְרוֹ, רַק אֲדַרְבָּא, מְחִיב לְהַבִּיט
 רַק עַל הַטּוֹב.

וְלִזְהָ טוֹבָה גְדוּלָה שְׂיִישׁ טַבַּע וְהַשְּׂגָחָה. כִּי כְּשֶׁהָאָדָם עוֹשֶׂה
 טוֹב, אִזּוּ מְנַהֵג אוֹתוֹ בְּהַשְּׂגָחָה. וְכִשְׁהוּא אֵינּוּ טוֹב, וְאִם
 הָיָה מְנַהֵג אוֹתוֹ בְּהַשְּׂגָחָה - לֹא הָיָה יָכוֹל לְהַגִּיעַ לוֹ שׁוֹם

טוֹבָה, אֲזִי מַנִּיחַ אוֹתוֹ עַל הַטֶּבַע, וַיְכוּל לְהִיזוֹת שְׂיֵהִיָּה לֹא טוֹבוֹת עַל־פִּי הַטֶּבַע. וְאִם לֹא הָיָה רַק הַשְּׁגָחָה, הָיָה אֶפְשָׁר שֶׁתִּתְפַּטֵּל הַהֲשָׁגָה לְגַמְרִי. פִּי כִּשְׁהִיָּה רוֹאֶה יִתְבַּרְךָ, שְׂאִין הָאָדָם מִתְנַהֵג כְּרֹאֵי, הָיָה כּוֹעֵם, וְהָיָה מִסִּיר הַהֲשָׁגָה לְגַמְרִי. אֲבָל עֲכָשׁוּ מַנִּיחוֹ עַל־פִּי הַטֶּבַע, וּכְשֶׁהוּא חוֹזֵר לְמוֹטָב, מְשַׁנֵּחַ עָלָיו כִּנְ"ל. וּבִאֲמַת אֵין אָנוּ יְכוּלִין לְהִבִּין מֵהוּ טֵבַע וְהַשְּׁגָחָה, פִּי בִּאֲמַת גַּם הַטֶּבַע הִיא הַשְּׁגָחָתוֹ יִתְבַּרְךָ, וְזֶה אִי אֶפְשָׁר לְאָדָם לְהִבִּין שְׁנֵי דְבָרִים כְּאַחַד, דִּהְיִינוּ הַטֶּבַע שֶׁבִּאֲמַת הִיא הַשְּׁגָחָתוֹ יִתְבַּרְךָ:

יח

סִפְנָה גְּדוֹלָה לְהִיזוֹת מִפְרָסָם וּלְהַנְהִיג הָעוֹלָם. לֹא מִבְּעֵיִא כִּשְׂאִינוֹ רֹאֵי כָּלֵל, וְלוֹבֵשׁ טְלִית שְׂאִינוֹ שָׁלוֹ, רַק אֶפְלוֹ עוֹבְדֵי הַשֵּׁם בִּאֲמַת, גְּדוֹלֵי הַדּוֹר, יֵשׁ עֲלֵיהֶם סִפְנוֹת נוֹרָאוֹת כִּהִנְהַגַּת הָעוֹלָם. פִּי אִישׁ פְּשׁוּט, רְחוּק מְאֹד שְׂיַעֲבֹר עַל רְצִיחָה, אֶפְלוֹ אִם אֵינוֹ אִישׁ כֶּשֶׁר, פִּי אֵין לוֹ תַּאֲוָה לְזֶה. וְאֶפְלוֹ כִּשְׂמִינֵעַ, חֵם וְשָׁלוֹם, לְתַאֲוָה כּוֹז, רְחֻמָּא לְצִלָּן, אֵינוֹ בֹא לְיָדוֹ, וְיֵשׁ לוֹ כִּמָּה מְנִיעוֹת לְזֶה; וְאֶפְלוֹ אִם יַעֲבֹר, לֹא יַעֲבֹר כִּי־אִם לְעֵתִים רְחוּקוֹת, וְקָרוֹב שְׁלֹא יַעֲבֹר רַק פְּעַם אַחַת כָּל יָמָיו. אֲבָל כִּהִנְהַגַּת הָעוֹלָם וּבְחֻדוֹשֵׁין דְּאוֹרִיתָא שְׂמַחְדָּשֵׁין, יְכוּלִים לַעֲבֹר מִמֶּשׁ גָּנֵב וְנֶאֱפֵךְ וְרִצְחָ כְּכֹל פְּעַם, כְּכֹל רָגַע, רְחֻמָּא לְצִלָּן:

יט

עקר התכלית והשלמות הוא רק לעבד השם בתמימות
 גמור, בלי שום חכמות כלל. כי יש מחקרים שאומרים,
 שעקר התכלית והעולם הבא הוא רק לדעת כל דבר כמות
 שהוא, בגון לידע הפוכב כמו שהוא, לידע מהותו ומפני מה
 עומד במקום ההוא. כי יש משפיל ומשפיל ושכל, דהינו הפח
 המשפיל, והשכל בעצמו, והדבר המשפיל, וזהו התכלית
 והעולם הבא אצלם, שיהיה נעשה אחד מהמשפיל והמשפיל
 והשכל, והם מבליים ימיהם על זה בעולם הזה לחקר ולהשיג
 המשפלות, שזהו התכלית אצלם, וזהו בעצמו העולם הבא
 לדעתם. רק שבעולם הזה שמלבשין בגוף, אין להם תענוג
 כל-כך מן החקירות, ובעולם הבא שיתפשטו מהגוף, יתענגו
 מאד מזה. ולדעתם הרעה, עקר השגת התכלית הוא על-ידי
 חקירות וחכמות חיצוניות שלהם. אבל באמת אצלנו עקר
 השגת התכלית הוא רק על-ידי אמונה ומצוות מעשיות, לעבד
 השם על-פי התורה בתמימות ובפשיטות. ועל-ידי-זה בעצמו
 זוכין למה שזוכין, עין לא ראתה וכו', כמו שפתיב (תהלים קיא):
 ראשית חכמה יראת ה' - שעקר ראשית וקדימת החכמה הוא
 רק יראת ה', שצריך להקדים היראה להחכמה.

ותדע שאין הדבר כדעתם, חס ושלום, כי אם-כן לא ישיגו
 התכלית, רק מתי מעט מעט מאוד, דהינו הפעלי-שכל
 פילוסופים, ומה יעשו קמני הערה, שאין להם שכל כזה לחקר

חקירות, לדעת המשפלות, שהם רב ועקר העולם, איך ישיגו
 הם את התכלית. אבל באמת עקר השגת התכלית הוא רק על-
 ידי תמימות דיקא, דהינו יראת-השם ומצוות מעשיות בפשיטות
 גמור. וזהו (סוף קהלת): סוף דבר הכל נשמע, את האלקים ירא
 ואת מצותיו שמור, פי זה כל האדם; הינו ששלמה המלך, עליו
 השלום, מלמד אותנו, שעקר השגת התכלית, שהוא בחינת סוף
 דבר, הוא רק על-ידי תמימות ופשיטות, ליראה את ה' ולשמור
 מצוותיו בפשיטות. וזהו: סוף דבר הכל נשמע, את האלקים ירא
 ואת מצותיו שמור; שזהו בחינת תמימות ופשיטות, ליראה את
 ה' ולקיים מצוותיו בעבדא וכו' בפשיטות כנ"ל. וזה שפיים: פי
 זה כל האדם - הינו פי זה יכול כל אדם לקיים ולהשיג על-ידי-
 זה את התכלית, מאחר שעקר הוא את האלקים ירא וכו'. על-
 פן יכול כל אדם להשיג התכלית, פי זה כל אדם יכול לקיים:
 ובאמת הוא אסור גדול מאד להיות מחקר, חס ושלום,
 וללמד ספרי החכמות, חס ושלום. רק הצדיק הגדול
 מאד, הוא יכול להכניס עצמו בזה, ללמד השבע חכמות. פי מי
 שזנכנס בתוך החכמות הללו, חס ושלום, יכול לפל שם. פי יש
 אבן נגף בכל חכמה וחכמה, שהיא בחינת עמלק, שעל-ידי
 האבן הנגף הזה יכולין לפל, חס ושלום. פי עמלק היה פלוסוף
 ומחקר וכפר בעקר, כמו שכתוב (דברים כה): ולא ירא אלקים,
 דהינו שהוא רק נוהג על-פי חכמות, ואין לו יראה כלל. אבל
 הצדיק כשזנכנס באלו השבע חכמות, הוא מחזיק עצמו ונשא

קִים עַל עֲמֻדוֹ עַל־יְדֵי אַמוֹנָה, בְּבַחֲיַת (חֲבֹקֵק ב): וְצִדִּיק בְּאִמוֹנָתוֹ יִחִיה. כִּי שִׁבַע יְפוֹל צִדִּיק וְקָם (מִשְׁלֵי כד) הֵינּוּ שֶׁהַצִּדִּיק הַגָּדוֹל הוֹלֵךְ דְּרָךְ אֱלוֹ הַשִּׁבַע חֲכָמוֹת, וְאַף־עַל־פִּי שֵׁשׁ יְכוּלִין לְהַחֲלִיק וּלְפַל עַל־יְדֵי הָאָבֶן נִגַּף, בַּחֲיַת עַמְלָק כִּנ"ל, אֲבָל הַצִּדִּיק - שִׁבַע יַפֵּל, וְקָם עַל־יְדֵי אַמוֹנָה כִּנ"ל. וְזֶה: שִׁבַע יְפוֹל צִדִּיק וְקָם - סוֹפֵר־תְּבוֹת "עַמְלָק", שֶׁהוּא הָאָבֶן נִגַּף שֶׁל הַשִּׁבַע חֲכָמוֹת, שֶׁעַל־יְדוֹ נּוֹפְלִין, חֵם וְשָׁלוֹם, אֵךְ הַצִּדִּיק שִׁבַע יְפוֹל, וְקָם עַל־יְדֵי אַמוֹנָה כִּנ"ל.

וְזֶה שֶׁפְּתוּב בְּמֹשֶׁה רַבֵּנוּ (שְׁמוֹת ז): וַיְהִי יְדִיו אַמוֹנָה, בְּמַלְחָמָת עַמְלָק, כִּי עַל־יְדֵי אַמוֹנָה הַחֲלִישׁ אֶת עַמְלָק, דְּהֵינּוּ הַחֲכָמוֹת וְהַחֲקִירוֹת כִּנ"ל. וְזֶה: וַיְהִי יְדִיו אַמוֹנָה. יְדִיו - הֵינּוּ בַּחֲיַת מִצְוֹת מַעֲשִׂיּוֹת, שֶׁהֵם בַּחֲיַת אַמוֹנָה, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב (תְּהִלִּים קט): כָּל מִצְוֹתֶיךָ אַמוֹנָה. שֶׁעַל־יְדֵי אַמוֹנָה וּמִצְוֹת מַעֲשִׂיּוֹת, שֶׁהֵם הַפֶּךְ בַּחֲיַת עַמְלָק, הַחֲלִישׁוֹ כִּנ"ל. וְאַמוֹנָה זֶה תְּפִלָּה, כְּמוֹ שֶׁתִּרְגֵּם: פְּרִישָׁן בְּצִלוֹ; כִּי הַתְּפִלָּה מְשַׁנָּה הַטָּבַע, וְנִתְּבַטְּלִין הַחֲכָמוֹת וְהַחֲקִירוֹת, שֶׁהֵם הוֹלְכִים עַל־פִּי הַטָּבַע. וְזֶהוּ עֵקֶר הַתְּכֵלִית אֲצִלְנוּ, שֶׁתְּהִיָּה הַתְּפִלָּה נִכְלָלָת בְּאַחֲדוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ, בְּבַחֲיַת (דְּבָרִים י): הוּא תְּהִלָּתְךָ וְהוּא אֱלֹקֶיךָ, שֶׁהַתְּפִלָּה וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אַחַד, כְּבִיכּוֹל, וְזֶהוּ עֵקֶר הַתְּכֵלִית בְּאַמֶּת:

וְהַמְּחַקְרִים וְהַכּוֹפְרִים מְפָרְשִׁים כָּל הַתּוֹרָה כְּלָה עַל־פִּי חֲכָמוֹת וְאַפִּיקוֹרְסוֹת שְׁלָהֶם, שֶׁכָּל הַתּוֹרָה, וְאַפְלוֹ מִצְוֹת מַעֲשִׂיּוֹת הַכְּתוּבִים בַּתּוֹרָה, מְפָרְשִׁים הַכֹּל עַל־פִּי צוּרָה

וְשָׁכַל; לֹא מִבְּעֵי אֲמַעֲשִׂיּוֹת הַפְּתוּכִים בַּתּוֹרָה, אֲמָרִים שֶׁהֵם מִרְמָזִים רַק עַל הַנִּמְשָׁל וְהַצּוּרָה לְבַד, דִּהְיִנוּ שְׂכָלִיּוֹת שְׁלֵהֶם, אֲלֵא אִפְלוּ מִצּוֹת מַעֲשִׂיּוֹת הַמְּפָרְשִׁים בַּתּוֹרָה, מְפָרְשִׁים הַכֹּל שֶׁהֵם מִרְמָזִים רַק עַל שְׂכָלִיּוֹת וְחֻכְמוֹת שְׁלֵהֶם, וְכוּפְרִים בְּפִשּׁוּטוֹ לְגַמְרִי. וְזֶהוּ בְּחִינַת מַה שֶּׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבִרְכָה (תְּנוּמָא וְהוּבָא בַרש"י תצא), שֶׁהָיָה עִמָּלֵק חוֹתֵךְ מִיּוֹת וְזוֹרֵק כְּלָפֵי מַעְלָה. כִּי מִיָּלָה הִיא מִצְוָה רֵאשׁוֹנָה, שֶׁנִּצְטַוָּה בָּהּ אֲבֵרָהּ אֲבִינוּ, שֶׁהָיָה רֵאשׁ לְמַאֲמִינִים. וְעִמָּלֵק, שֶׁהוּא בְּחִינַת הַפִּילוֹסוֹפִים וְהַכוּפְרִים, הוּא כּוֹפֵר בְּכֹל הַמִּצְוֹת וּמְפָרֵשׁ הַכֹּל עַל שְׂכָלִיּוֹת לְבַד כַּנִּל. וְזֶהוּ: חוֹתֵךְ מִיּוֹת וְזוֹרֵק כְּלָפֵי מַעְלָה - שְׂכוּפֵר בְּמִצְוֹת מִיָּלָה, וְזוֹרֵקָה כְּלָפֵי מַעְלָה אֶל הַשְּׂכָל. כִּי הֵם מְפָרְשִׁים הַכֹּל רַק עַל שְׂכָלִיּוֹת לְבַד, וְכוּפְרִים בְּעֲשִׂיּוֹת הַמִּצְוֹת כַּנִּל. אֲשֶׁרֵי מִי שֶׁאִינוּ יוֹדְעֵי מַהֶם כְּלָל. וְעַל־כֵּן עָקַר הַכְּנַעְתּוֹ - עַל־יְדֵי אַמוּנָה, בְּחִינַת: וַיְהִי יְדִיו אַמוּנָה וְכוּ', כַּנִּל:

(זאת התורה לא שמעתי מפיו הקדוש בעצמו, ועין בהשקמות מזה)

ב

שָׁךְ לֵא"ב חֲדָשׁ - מְרִיבָה אוֹת י

עַל־יְדֵי הַמַּחֲלָקֶת שֵׁשׁ בְּעוֹלָם, עַל־יְדִיּוֹה נַעֲשִׂינ׳ מְפָרְסָמִים קִדְּם וְזִמְנָם. הֵינּוּ, כִּי כְּשֶׁאֶחָד נִכְנָם בְּעִבּוּרַת הַשֵּׁם, הוּא צָרִיךְ לְשִׁהוֹת וְלִהְתַּמְהֵמָה עַד שִׁיתְּפָרְסֵם בְּעוֹלָם, וְעַל־יְדֵי פָגָם הַמַּחֲלָקֶת נִתְּפָרְסֵם קִדְּם וְזִמְנוֹ. וְעַל־יְדִיּוֹה הֵם גּוֹרְמִים הַזֶּקֶ וְהַפֶּסֶד לְהָאִישׁ הַזֶּה, שֶׁנַּעֲשֶׂה מְפָרְסֵם קִדְּם וְזִמְנוֹ, אוֹ גַם לְהַדְרִיךְ

לַעֲבֹדֶת הַשָּׁם, שֶׁהִיָּה זֶה רוֹצֵה לְגַלוֹת בְּעוֹלָם, וְאֵי גֹרְמִין מִיָּתָה
 לְבַעֲלֵי הַמַּחֲלָקָת. וְלַפְעָמַיִם, שְׂאִין הַפָּגַם גְּדוֹל כֹּל־כֶּד, אֵי גֹרְמִין
 עֲנִיּוֹת.

וְזֶה הַסּוּד מִבְּאֵר בַּתּוֹרָה בַּפְּסוּק (שְׁמוֹת כ"א): וְכִי יֵצְאוּ אַנְשֵׁי־
 יַחֲדוּ וְנִגְפוּ אִשָּׁה הָרָה וַיֵּצְאוּ יִלְדֶיהָ וְכוּ'. כִּי בְשִׁמְת־חֵיל
 לְכַנֵּם לְאִיזָה דֶרֶךְ הוּא בְּחִינַת הַרְיוֹן, וְצָרִיךְ לְהַתְעַלֵּם שָׁם
 בְּבְחִינַת עִבּוּר, כִּי עֵדִין לֹא נִתְנָלָה זֶה הַדֶּרֶךְ בְּעוֹלָם, רַק הוּא
 נִכְנָס לְשֵׁם לְגַלוֹתוֹ, וְאֵי הוּא בְּחִינַת הַרְיוֹן, בְּבְחִינַת (מִשְׁלֵי ד'):
 בְּדֶרֶךְ חֲכָמָה הִרִיתִיךָ, בְּחִינַת הַרְיוֹן, וְצָרִיךְ לְשִׁהוֹת שָׁם
 וּלְהַתְמַהֲמַה, לְחַמֵּם עֲצָמוֹ שָׁם כְּמוֹ עֹבֵר בְּמַעֵי אִמּוֹ, עַד שְׁיִגִיעַ
 הַזְּמַן, שְׁיֵצֵא לְאוֹיֵר הָעוֹלָם, לְגַלוֹת זֶה הַדֶּרֶךְ בְּעוֹלָם. וְכִשְׁיוֹצֵא
 קִדְּם זְמַנוֹ, זֶה בְּחִינַת נֶפֶל. וּפָגַם זֶה נַעֲשֶׂה עַל־יְדֵי מַחֲלָקַת כְּנ"ל.
 וְזֶה בְּחִינּוֹת: וְכִי יֵצְאוּ אַנְשֵׁי־יַחֲדוּ - הֵינּוּ מַחֲלָקַת, עַל־יְדֵי־זֶה:
 וְנִגְפוּ אִשָּׁה הָרָה וַיֵּצְאוּ יִלְדֶיהָ - הֵינּוּ בְּחִינַת הַמַּפְרָסְמִים שֶׁנַּעֲשִׂין
 קִדְּם זְמַנָּם, שֶׁהֵם בְּבְחִינּוֹת נֶפֶלִים כְּנ"ל, וְעַנְשָׁם מִיָּתָה אוֹ עֲנִי,
 לְפִי הַפָּגַם כְּנ"ל. וְזֶה: אִם לֹא יִהְיֶה אֶסּוֹן - פִּרְשׁ רַש"י: בְּאִשָּׁה.
 הֵינּוּ שְׁלֹא יַפְסִידוּ וַיִּקְלָקְלוּ אֶת הַדֶּרֶךְ חֲכָמָה בְּעֲצָמוֹ, שֶׁהוּא
 בְּחִינּוֹת אִשָּׁה הָרָה כְּנ"ל, רַק יַפְסִידוּ הַנֶּפֶלִים, דִּהְיִינוּ הָאֲנָשִׁים
 בְּעֲצָמוֹ, שֶׁנִּתְפָּרְסְמוּ וַיֵּצְאוּ בְּעוֹלָם קִדְּם זְמַנָּם. כִּי כְּמוֹ שֶׁבְּאִשָּׁה
 הָרָה, כְּשֶׁנּוֹגֵפִין אוֹתָהּ עַד שֶׁמְפַלֵּת נֶפֶלִים, יֵשׁ שְׁתֵּי בְּחִינּוֹת,
 דִּהְיִינוּ שֶׁלְּפָעָמַיִם הִיא מַפְסֶדֶת הַנֶּפֶלִים לְבָדָם, שֶׁמְפַלֵּת אוֹתָם
 עַל־יְדֵי שְׁיֵצְאוּ בְּלֹא עֵתָם, וְלַפְעָמַיִם גַּם הָאִשָּׁה הָרָה בְּעֲצָמָה

נזוקת על-ידי-זה ונסתלקה; כּמו-כּן בּבחינות הַנ"ל, הינו
 שְׁלֵפֵעָמַיִם נִפְסְדִין הַאֲנָשִׁים בְּעֶצְמוֹ, שְׁנַת־פְּרָסְמוֹ קִדְּם זְמַנָּם, שָׁהֵם
 בְּחִינַת נִפְלִיּוֹת, אֲבָל עֵדִין לֹא נִסְתַּלַּק הַדְּרָךְ חֲכָמָה בְּעֶצְמוֹ, רַק
 הַנִּפְלִיּוֹת לְבַד, וַיְכּוּלִין אַחֲרָיִם לְהִתְעַבֵּר שֵׁם בְּבְחִינַת הַרְיוֹן הַנ"ל,
 כּמוֹ בְּמִשַּׁל אִשָּׁה הָרָה כַּנ"ל. וְלִפְעָמַיִם נִפְסָד גַּם הַדְּרָךְ חֲכָמָה
 בְּעֶצְמוֹ, בְּאִפְּן שֶׁאֲפִלוֹ אִישׁ אַחֵר אֵינוֹ יְכוּל לְכַנֵּס לְשֵׁם בְּבְחִינַת
 הַרְיוֹן, לְגַלוֹת וּלְהוֹצִיא זֶה הַדְּרָךְ לְעוֹלָם, שְׁזֶה בְּחִינַת מִיתַת
 הָאִשָּׁה הָרָה כַּנ"ל. וּלְפִי הַפָּנִים, בֵּן הָעֵנֶשׁ, כּמוֹ שֶׁמְפָרֵשׁ בַּתּוֹרָה,
 אִם לֹא יִהְיֶה אֶסּוֹן - בְּאִשָּׁה, עֵנֶשׁ יַעֲנֵשׁ - בְּמִמּוֹן, הֵינוּ עֲנִיּוֹת,
 שְׁנַעֲשֶׂה בְּשָׂאִין הַפָּנִים גָּדוֹל כָּל-כָּךְ כַּנ"ל. וְאִם יִהְיֶה אֶסּוֹן -
 בְּאִשָּׁה, שְׁנִגְרָמוֹ לְהַפְסִיד גַּם הַדְּרָךְ בְּעֶצְמוֹ כַּנ"ל, אֲזִי: וְנִתְּתָ נֶפֶשׁ
 תַּחַת נֶפֶשׁ, הֵינוּ מִיתָה כַּנ"ל. ה' יִצְיָלוּנו:

כא

בְּשִׁמְחַדְשֵׁי חֲדוּשֵׁי-תּוֹרָה, וְאֲזִי יֵשׁ אֵלּוֹ הַיְדוּעִים,
 הַמְּסַתְּפִלִים וּמְצַפִּים עַל זֶה, וְצָרִיךְ לְהַעֲמִיד
 אֲנִשֵּׁי-חֵיל, לְהַעֲמִידֵם לְפָנֵיהֶם וּלְאַחֲרֵיהֶם, כְּדִי שְׁלֹא יִתְקַרֵּב זֶר;
 וְזֶה נַעֲשֶׂה עַל-יְדֵי לְמוּד הַפּוֹסְקִים, שְׁצָרִיךְ לְלַמֵּד פּוֹסְקִים קִדְּם
 הַחֲדוּשׁ שֶׁמְחַדֵּשׁ וְאַחֲרֵי-כֵן, וְעַל-יְדֵי-זֶה נַעֲשִׂין בְּחִינַת אֲנִשֵּׁי-חֵיל
 מְלַפְנֵיהֶם וּמְלֹא-אַחֲרֵיהֶם, וְהַתּוֹרָה יוֹרֶדֶת וְהוֹלֶכֶת בֵּינֵיהֶם לְבִטָּה,
 כִּי הָאֲנִשֵּׁי-חֵיל עוֹמְדִים עִם הַכְּלִיזוֹן, וְאֵינָם יְכוּלִים אֵלּוֹ הַנ"ל
 לְהִתְקַרֵּב:

כב

בְּעֵינַי הֵהֱכֵנָה טוֹעִים הָעוֹלָם הִרְבֵּה כִּי הֲלֹא כַּמָּה אָנוּ מְיַגְעִין
 עֲצָמָנוּ בְּעִבּוּדוֹת וּבִתְפִלָּה כְּדֵי לְצֵאת מִמַּחְזֵן דְּקַטְנוֹת
 לְמַחֲזֵן דְּגִדְלוֹת, וְאִם־כֵּן אֵי אִפְשָׁר שְׂיִהְיֶה הֵהֱכֵנָה בְּפִשְׁימוֹת, כִּי
 אִם־כֵּן הוּא נִכְנָס לְקַטְנוֹת, וְעַל־כֵּן בְּהִכְרַח שְׂיִישׁ בְּזֶה דַּעַת, וְעַל־
 כֵּן לֹא כָּל אָדָם יִכּוֹל לְהִיּוֹת עֵנּוּ כְּרֵאוּי, רַק מִשֶּׁה רַבְּנוּ, עָלְיוֹ
 הַשְּׁלוֹם, הוּא הָיָה עֵנּוּ מִכָּל הָאָדָם אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאָדָמָה (במדבר
 יב). וְרַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנָם לְבִרְכָה קָרְאוּ לְעֵנּוּהָ שְׂאִינוּ כְּרֵאוּי - חֲנֻפָּה,
 כְּמוֹ שְׂאִמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנָם לְבִרְכָה (סוֹטָה מֵא:): עַל יִרְמְיָה הַנְּבִיא,
 שְׂהִיָּה עֵנּוּ נִגְדַּ הַנְּבִיא־שְׁקֵר חֲנֻנְיָה, וְאָמַר לוֹ בְּהִכְנַעְתָּ: אָמֵן, כֵּן
 יַעֲשֶׂה ה'; וְאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנָם לְבִרְכָה, עַל זֶה: כָּל הַמַּחְזִיף
 וְכו' לְסוּף נוֹפֵל בְּיַד בְּנוֹ וְכו':

כג

בְּעֵינַי הַשְּׂמֻחָה. עַל־פִּי מִשָּׁל, שְׁלַפְעָמִים כְּשִׁבְנֵי־אָדָם שְׂמֻחִים
 וּמְרַקְדִים, אֵיזִי חוֹטְפִים אִישׁ אֶחָד מִבְּחוּץ, שֶׁהוּא
 בְּעֵצְבוֹת וּמְרָה שְׁחֹרָה, וּמְכַנְיָסִים אוֹתוֹ בְּעַל־פְּרָחוֹ לְתוֹךְ מְחוּל
 הַמְּרַקְדִים, וּמְכַרְיָחִים אוֹתוֹ בְּעַל־פְּרָחוֹ שְׂיִהְיֶה שְׂמֵחַ עִמָּהֶם גַּם־
 כֵּן; כֵּן יֵשׁ בְּעֵינַי הַשְּׂמֻחָה. כִּי כְּשֶׁאָדָם שְׂמֵחַ, אֵיזִי הַמְּרָה שְׁחֹרָה
 וַיְסוּרִים נִסְתַּלְקִים מִן הַצַּד. אֲבָל מַעֲלָה יִתְרָה - לְהַתְאֲמִץ לְרִדְף
 אַחַר הַמְּרָה שְׁחֹרָה דְּוָקָא, לְהַכְנִים אוֹתָהּ גַּם־כֵּן בְּתוֹךְ הַשְּׂמֻחָה,
 כַּאֲפֵן שֶׁהַמְּרָה שְׁחֹרָה בְּעֵצְמָהּ תִּתְהַפֵּךְ לְשְׂמֻחָה. שְׂיִתְהַפֵּךְ הַמְּרָה

שְׁחָרָה וְכָל הַיְסוּרִין לְשִׁמְחָה, בְּדֶרֶךְ הַבָּא לְתוֹךְ הַשְּׂמֵחָה, שְׂאוּ
מִגְדֵּל הַשְּׂמֵחָה וְהַחֲדוּהָ מֵהַפֶּךְ כָּל הַדְּאָגוֹת וְהָעֲצוּבוֹת וְהַמְּרָה
שְׁחֹרֹת שָׁלוֹ לְשִׁמְחָה. נִמְצָא שְׁחֹמֵף הַמְּרָה שְׁחָרָה וּמְכַנִּים
אוֹתָהּ בְּעַל־כְּרָחַה לְתוֹךְ הַשְּׂמֵחָה, כַּמֶּשֶׁל הַנִּלְ"ל.

וְזֶה בְּחִינַת (ישעיה לה): שְׂשׁוֹן וְשִׁמְחָה יִשְׂיגוּ וְנָסוּ יָגוֹן וְאַנְחָה -
שֶׁהַיָּגוֹן וְאַנְחָה בּוֹרְחִים וְנָסִים מִן הַשְּׂמֵחָה, כִּי בְּעַת
הַשְּׂמֵחָה דֶּרֶךְ הַיָּגוֹן וְאַנְחָה לְעֹמֵד מִן הַצַּד כַּנִּלְ"ל, אֲבָל צָרִיךְ
לְרַדֵּף אַחֲרֵיהֶם דִּיקָא, וּלְהַשִּׁיגֵם וּלְהַגִּיעֵם, לְהַכְנִים אוֹתָם דְּוָקָא
לְתוֹךְ הַשְּׂמֵחָה כַּנִּלְ"ל. וְזֶהוּ: שְׂשׁוֹן וְשִׁמְחָה יִשְׂיגוּ וְכוּ' - שֶׁהַשְּׂשׁוֹן
וְשִׁמְחָה יִשְׂיגוּ וְיִתְפָּסוּ אֶת הַיָּגוֹן וְאַנְחָה, שֶׁהֵם נָסִים וּבּוֹרְחִים מִן
הַשְּׂמֵחָה, לְהַכְנִים אוֹתָם בְּעַל־כְּרָחַם לְתוֹךְ הַשְּׂמֵחָה כַּנִּלְ"ל. כִּי יֵשׁ
יָגוֹן וְאַנְחָה שֶׁהֵם הַסְּטְרָא־אַחֲרָא, שְׂאִינֵם רוֹצִים לְהִיּוֹת מְרַכְּבָה
אֶל הַקְּדוּשָׁה, וְעַל־כֵּן הֵם בּוֹרְחִים מִן הַשְּׂמֵחָה. עַל־כֵּן צָרִיךְ
לְהַכְרִיחַ אוֹתָם לְהַכְנִים אוֹתָם לְתוֹךְ הַקְּדוּשָׁה, דִּהְיִנוּ הַשְּׂמֵחָה,
בְּעַל־כְּרָחַם, כַּנִּלְ"ל:

כד

מִצְוָה גְּדוּלָה לְהִיּוֹת בְּשִׂמְחָה תָּמִיד, וּלְהִתְנַבֵּר לְהִרְחִיק
הָעֲצוּבוֹת וְהַמְּרָה שְׁחָרָה בְּכָל כַּחוֹ. וְכָל הַחֹלְאֵת הַבָּאִין
עַל הָאָדָם, כָּלֵם בָּאִין רַק מִקְּלָקוֹל הַשְּׂמֵחָה. כִּי יֵשׁ עֲשָׂרָה מִיְּנֵי
נְגִינָה, שֶׁהֵם בְּחִינַת שְׂמֵחָה, כְּמוֹ שְׂכַתוּב (תהלים צב): עָלַי עֲשׂוֹר
וְכוּ' כִּי שְׂמֵחַתְנִי ה' בְּפַעֲלֶךָ וְכוּ'. וְאֵלּוּ יו"ד מִיְּנֵי נְגִינָה בָּאִין

בתוך עשרה מיני דפיקין, והם מחיין אותן. ועל־כן פֿשיש קלקול
 ופגם בהשמחה, שהיא בחינת יוד מיני נגינה, על־ידי־זה באין
 חולאת מן היוד מיני דפיקין, שנתקלקלין על־ידי קלקול היוד
 מיני נגינה, שהם השמחה פנ"ל. כי כל מיני חולאת כלולים ביוד
 מיני דפיקין, וכן כל מיני נגונים כלולים ביוד מיני נגינה. וכפי
 קלקול השמחה והנגון, כן בא חולאת פנ"ל. וגם חכמי הרופאים
 האריכו בזה, שכל החולאת - על־ידי מרה שחרה ועצבות,
 והשמחה הוא רפואה גדולה.

ולעתיד תתגדל השמחה מאד, ועל־כן אמרו רבותינו זכרונם
 לברכה (ירושלמי סוכה פ' לולב וערכה ובמ"ד שמיני פ' י"א): עתיד
 הקדוש־ברוך־הוא להיות ראש חולה לצדיקים לעתיד לבוא,
 דהינו שיעשה מחול לצדיקים, והוא יתברך יהיה ראש חולה, כי
 שכינה למעלה מראשותיו של חולה, כמו שדרשו רבותינו
 זכרונם לברכה (גדרים מ), שנאמר: ה' יסעדנו על ערש דוי; כי אין
 להחולה שום חיות, רק השכינה מחיה אותו. ולעתיד על־ידי
 השמחה יתתקן כל החולאת פנ"ל, ואז יהיה השם יתברך ראש
 חולה, דהינו ראש המחול פנ"ל, כי השמחה היא בחינת תקון
 החולה פנ"ל. ובשביל זה נקראין השמחה והרקודין חולה פנ"ל,
 כי הם תקון החולאת פנ"ל:

והכלל, שצריך להתגבר מאד בכל הכחות, להיות אך שמח
 תמיד. כי טבע האדם - למשך עצמו למרה שחרה
 ועצבות מחמת פגעי ומקרי הזמן, וכל אדם מלא יסורים, על־כן

צָרִיךְ לְהַכְרִיחַ אֶת עַצְמוֹ בְּכַח גְּדוֹל לְהִיּוֹת בְּשִׂמְחָה תָּמִיד
 וְלִשְׂמֹחַ אֶת עַצְמוֹ בְּכָל אֲשֶׁר יוּכַל, וְאִפְלוּ בְּמַלְי דְּשִׁטּוֹתָא. אִף
 שׁוּגִים לֵב נִשְׁבֵּר הוּא מְאֹד מְאֹד, עִם כָּל זֶה הוּא רַק בְּאִיזוֹ שְׁעָה,
 וְרְאוּי לְקַבֵּעַ לוֹ אִיזָה שְׁעָה בַּיּוֹם לְשִׁבְר לְבוֹ וּלְפָרֵשׁ שִׂיחָתוֹ לְפָנָיו
 יִתְבַּרֵּךְ, כְּמוֹכָא אֶצְלָנוּ, אֲבָל כָּל הַיּוֹם כֵּלּוֹ צָרִיךְ לְהִיּוֹת בְּשִׂמְחָה.
 כִּי מֵלֵב נִשְׁבֵּר בְּקַל יְכוּלִין לְבוֹא לְמַרְה שְׁחָרָה, יוֹתֵר מֵאֲשֶׁר
 יְכוּלִין לְכַשֵּׁל עַל־יְדֵי שִׂמְחָה, חֵם וְשָׁלוֹם, לְבוֹא לְאִיזָה הוֹלָלוֹת,
 חֵם וְשָׁלוֹם, כִּי זֶה קָרוֹב יוֹתֵר לְבוֹא מֵלֵב נִשְׁבֵּר לְמַרְה שְׁחָרָה.
 עַל־כֵּן צָרִיךְ שְׂיִהְיֶה בְּשִׂמְחָה תָּמִיד, רַק בְּשְׁעָה מִיַּחֲדָת יִהְיֶה לוֹ
 לֵב נִשְׁבֵּר:

כה

הַהֲתַבּוּדוֹת הוּא מַעֲלָה עֲלֵינוּ וְגִדּוּלָה מִן הַכֹּל, דְּהֵינּוּ
 לְקַבֵּעַ לוֹ עַל־כָּל־פָּנִים שְׁעָה אוֹ יוֹתֵר
 לְהַתְּבוּדָד לְבָדוּ בְּאִיזָה חֶדֶר אוֹ בְּשָׂדֶה, וּלְפָרֵשׁ שִׂיחָתוֹ בֵּינוּ
 לְבֵין קוֹנֵי בְּמַעֲנוֹת וְאַמְתְּלָאוֹת, בְּדַבְרֵי חֵן וְרִצּוֹי וּפְיוּס, לְבַקֵּשׁ
 וּלְהַתְּחַנֵּן מִלְּפָנָיו יִתְבַּרֵּךְ, שְׂיִקְרְבוּ אֵלָיו לְעַבּוֹדָתוֹ בְּאַמְתָּ. וְתַפְלָה
 וְשִׂיחָה זֹו יִהְיֶה בְּלִשׁוֹן שְׂמֻדְבָּרִים בּוֹ, דְּהֵינּוּ בְּלִשׁוֹן אֲשַׁכְּנּוּ
 (בְּמַדְרִיגָתוֹ), כִּי בְּלִשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ קָשָׁה לוֹ לְפָרֵשׁ כָּל שִׂיחָתוֹ, וְגַם אִין
 הֵלֵב נִמְשָׁךְ אַחֲרֵי הַדְּבָרִים, מִחֲמַת שְׂאִינוּ מְרַגֵּל כָּל־כְּפֹךְ
 בְּהַלְשׁוֹן, כִּי אִין דְּרַפְנוּ לְדַבֵּר בְּלִשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ. אֲבָל בְּלִשׁוֹן אֲשַׁכְּנּוּ,
 שְׂמֻסְפָּרִים וּמְדַבְּרִים בּוֹ, קַל וְקָרוֹב יוֹתֵר לְשִׁבְר לְבוֹ, כִּי הֵלֵב

נמשך וקרוב יותר אל לשון אשכנז, מחמת שהוא מרגל בו. ובלשון אשכנז יכול לפרש כל שיחתו. ואת כל אשר עם לבבו ישיח ויספר לפניו יתברך, הן חרטה ותשובה על העבר, והן בקשת תחנונים לזכות להתקרב אליו יתברך מהיום והלאה באמת, וכיצא בזה כל חד לפום דרגה. ויזהר מאד להרגיל עצמו להתמיד בזה מידי יום ביום שעה מיוחדת כנ"ל, ושאר היום יהיה בשמחה כנ"ל.

והנהגה זו היא גדולה במעלה מאד מאד, והוא דרך ועצה טובה מאד להתקרב אליו יתברך, כי זאת היא עצה כללית, שכולל הכל. כי על כל מה שיחסר לו בעבודת השם, או אם הוא רחוק לגמרי מכל וכל מעבודתו יתברך - על הכל יפרש שיחתו ויבקש מאתו יתברך כנ"ל. ואפלו אם לפעמים נסתמין דבריו, ואינו יכול לפתח פיו לדבר לפניו יתברך כלל, אף-על-פי-כן זה בעצמו טוב מאד, דהינו ההכנה שהוא מוכן ועומד לפניו יתברך, וחפץ ומשתוקק לדבר, אך שאינו יכול זה בעצמו גם-כן טוב מאד, וגם יוכל לעשות לו שיחה ותפלה מזה בעצמו. ועל זה בעצמו יצעק ויתחנן לפניו יתברך, שנתרחק כל-כך, עד שאינו יכול אפלו לדבר. ויבקש מאתו יתברך רחמים ותחנונים, שיחמל עליו ויפתח פיו, שיוכל לפרש שיחתו לפניו.

ודע, שפמה וכמה צדיקים גדולים מפרסמים ספרו, שלא באו למדרגתם, רק על-ידי הנהגה זו. והמשכיל יבין

מֵעֲצָמוֹ גָדֹל מַעֲלַת הַנְּהַגָּה זוֹ, הָעוֹלָה לְמַעֲלָה לְמַעֲלָה, וְהוּא
 דְּבַר הַשְּׁוֹה לְכָל נֶפֶשׁ מִקְטָן וְעַד גָּדוֹל, כִּי כָּל־ם יְכוּלִים לְנַהַג
 הַנְּהַגָּה זוֹ, וְעַל־יְדֵי זֶה יָבוֹאוּ לְמַעֲלָה גְדוֹלָה. אֲשֶׁרֵי שְׂיֵאָחֲזוּ בָּזֶה:
 גַּם מִזֵּב לַעֲשׂוֹת מִהַתּוֹרָה תִּפְלָה. דְּהֵינּוּ כְּשֶׁלּוֹמֵד אוֹ שׁוֹמֵעַ
 אִיזָה מְאֹמֵר תּוֹרָה מִצְדִּיק הָאֵמֶת, אֲזִי יַעֲשֶׂה מִזֵּה תִּפְלָה,
 דְּהֵינּוּ לְבַקֵּשׁ וְלִהְתַּחַן לְפָנָיו יִתְפַּרֵּךְ עַל כָּל מַה שֶּׁנֶּאֱמַר שֵׁם
 בָּאוֹתוֹ הַמְּאֹמֵר, מְתִי יִזְכֶּה גַם הוּא לְבוֹא לְכָל זֶה, וְכַמּוֹה הוּא
 רְחוֹק מִזֵּה. וַיִּבְקֶשׁ מֵאֵתוֹ יִתְפַּרֵּךְ, שְׂיִזְכְּהוּ לְבוֹא לְכָל הַנֶּאֱמַר שֵׁם
 בָּאוֹתוֹ הַמְּאֹמֵר. וְהַמְשַׁכֵּיל וְהַחֲפִיץ בְּאֵמֶת, יוֹלִיכוֹ ה' בְּדֶרֶךְ אֵמֶת
 וַיִּבִּין בְּעֲצָמוֹ דְּבַר מִתּוֹךְ דְּבַר, אִיךָ לְהִתְנַהֵג בָּזֶה, בְּאִפְנֵי שְׂיֵהוּ
 דְּבָרָיו דְּבָרֵי חֵן וְיַמְעָנוֹת נְכוֹנוֹת, לְרַצּוֹתוֹ יִתְפַּרֵּךְ שְׂיִקְרַבְהוּ
 לְעַבְדוֹתוֹ בְּאֵמֶת. וְעַנֵּן הַשִּׁיחָה זוֹ עוֹלָה לְמָקוֹם גְּבוּהַ מְאֹד,
 וּבְפֶרֶט כְּשֶׁעוֹשֶׂה מִתּוֹרָה תִּפְלָה, מִזֵּה נַעֲשֶׂה שְׁעִשׂוּעִים גְּדוֹלִים
 מְאֹד לְמַעֲלָה:

כו

שֶׁךְ לְא"ב הַחֲדָשׁ - שְׁכָרוֹת אוֹת ד'

צָרִיךְ לְהִרְחִיק מִשְׁכָּרוֹת, וְלִדְקוֹדֵק שְׁלֵא לְשִׁתוֹת יוֹתֵר מִיִּכְלָתוֹ,
 כִּי שְׁלֵא יָבוֹא לְיַדֵי שְׁכָרוֹת, כִּי מְעַט הַשְּׁתִיָּה לְפִי הַצָּרִיךְ
 הוּא מוֹכֵה לְהִרְחִיב דַּעְתּוֹ. וְדַע, כִּי הַדַּעַת מְלַבֵּשׁ בְּחִסְדִּים,
 וּכְשֶׁשׁוֹתָהּ בְּמִדָּה כְּרָאוּי לְפִי עֲרֹכוֹ, אֲזִי נִתְרַחֵב דַּעְתּוֹ וְנִתְרוֹמֵם
 מִחוּ, וְאֲזִי נִגְדָּלִין הַחִסְדִּים בְּיוֹתֵר עַל־יְדֵי הַשְּׁתִיָּה. כִּי כְּשֶׁנִּתְרוֹמֵם

הַדַּעַת, נְתַרְוּמִין וְנִגְדְּלִין הַחֲסָדִים, כִּי הַדַּעַת מְלַבֵּשׁ בְּחֲסָדִים כַּנִּל. וְעַל זֶה אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנוּם לְבִרְכָה (ערוכין סה): כָּל הַמְתַּפְּתָה בְּיֵינוּ, יֵשׁ בּוֹ מַדַּעַת קוֹנֵו. מִתַּפְּתָה דִּיקָא, בְּחִינַת חֲסָדִים, שְׁעַלְיָדֵי הֵיִן נִגְדְּלִין הַחֲסָדִים. וְזֶהוּ מִתַּפְּתָה - שְׁעַלְיָדֵי הַגְּדֵלַת הַחֲסָדִים הוּא מִתַּפְּתָה וּמִתַּפִּים, אֲרַע־עַל־פִּי שְׁלֵא הִיָּה רְאוּי לְהַתַּפּוֹת לְפִי חֲסָדִים סְתָם, וְהִיָּה יָכוֹל לְהִיּוֹת רְגֵו, אֲבָל עַל־יָדֵי הַגְּדֵלַת הַחֲסָדִים עַל־יָדֵי הֵיִן הוּא מִתַּפְּתָה כַּנִּל. אֲבָל הַשְׁוֹתָה יוֹתֵר מִדָּאֵי וּמִשְׁתַּכֵּר, אַזֵּי אֲדַרְבָּא, מִתְּגַבְּרִין תְּקַף הַגְּבוּרוֹת, וְנַעֲשֶׂה כַּעַם וְרְגֵו, וּלְפַעְמִים מִתְּגַבְּרִין גְּבוּרוֹת דְּסַמְרָא - אַחֲרָא, וְיֻכַּל לָבוֹא לְיָדֵי רַעוּת וְכו', חַס וְשָׁלוֹם:

וְדַע, שְׁעַלְיָדֵי שְׂכָרוֹת שׁוֹכְחִין כָּל הַמְצוּוֹת וְהַאֲהָרוֹת שְׁצוּה מִשֶּׁה רַבֵּנוּ, עָלָיו הַשָּׁלוֹם. כִּי מִשֶּׁה הוּא מְלַבֵּשׁ בְּכָל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל, בְּכָל אֵיבֵר וְאֵיבֵר, וּמִזְכִּיר כָּל אֵיבֵר וְאֵיבֵר שְׁיַעֲשֶׂה הַמְצוּה הַשִּׁיכָה לְאוֹתוֹ אֵיבֵר. כִּי רַמ"ח מְצוּוֹת כַּנִּגְד רַמ"ח אֵיבֵרִים. וְעַל־כֵּן מִשֶּׁה נִקְרָא "מְחַקֵּק" (דברים לג), שֶׁהוּא גִימַטְרִיא רַמ"ח, שְׁמִזְכִּיר רַמ"ח מְצוּוֹת כַּנִּל. וְעַל־יָדֵי הַשְּׂכָרוֹת שׁוֹכְחֵי אוֹתָם, בְּבְחִינַת (משלי לא): פֶּן יִשְׁתָּה וְיִשְׁכַּח מְחַקֵּק, שְׁעַל־יָדֵי הַשְּׁתִיָּה וְהַשְּׂכָרוֹת שׁוֹכְחֵי רַמ"ח מְצוּוֹת שֶׁל מִשֶּׁה כַּנִּל. וְהַתְּלַבְּשׁוֹת מִשֶּׁה בְּאֵיבֵרִים זֶהוּ בְּעַצְמוֹ בְּחִינַת הַתְּלַבְּשׁוֹת הַדַּעַת בְּחֲסָדִים כַּנִּל, כִּי מִשֶּׁה הוּא הַדַּעַת, וְהַאֵיבֵרִים הֵם רַמ"ח, בְּחִינַת אֲבָרָהֶם אִישׁ הַחֲסֵד, שֶׁהוּא גִימַטְרִיא רַמ"ח אֵיבֵרִים:

בו

מי שהוא פּרנס־חדש או מנהיג, שְקוּרין "רוג'ריר", והוא
 מנהיג בכשרות ובישר, ורואה ומסתפל להטיל המשאוי
 על כל אחד פראוי לו, כפי מה שמעריך את כל אחד בישר
 להכביד על זה ולהקל על זה פראוי, על־ידי־זה מבטל הארבע
 מדות רעות, דהינו עבודה זרה וגלוי עריות ושפיכות־דמים
 ולשון הרע. והסוד - פי הנדר שנודרין צריכין לשלם מיד,
 והמאחר נדרו גורם אלו הארבע מדות הנ"ל. פדאי־תא במדרש
 (ויקרא פ' לו), שלמד מי־עקב, שבשביל שאחר נדרו בא לידו
 ארבע הנ"ל. עבודה־זרה - שנאמר: הסירו את אלקי הנכר.
 גלוי עריות - ותצא דינה וכו'. שפיכות־דמים - בשכם. לשון
 הרע - וישמע את דברי בני לֶבֶן. ואי־תא (שם), שבשביל שראה
 משה בסבלות בני־ישראל, כמו שפיתוב: וירא בסבלותם, דהינו
 שנתן לב על סבלותם, שהיו מכבידין עליהם, והעבודה השני
 לאיש נתנו על אשה, וכן להפך, והיה משה מסתפל על זה,
 והפך הדבר ונתן על כל אחד העבודה הראוי לו, מה שראוי
 לאיש וכו', וכן בין אנשים בעצמן הסתפל לתן על כל אחד
 מה שראוי לו. ואמר לו השם יתברך למשה, שעל־ידי־זה
 תזכה להתיר נדר, שנאמר בו גס־כן: בין איש לאשתו וכו'.
 נמצא שעל־ידי שמסתפלן להעריך כל אחד פראוי, על־ידי־זה
 זוכין להתרת נדרים, ועל־ידי־זה נצולין מארבע מדות הנ"ל,
 כנ"ל. והבן:

כח

דַּע, שֵׁישׁ חֲלוּקִים בֵּין הַתּוֹרוֹת, כִּי יֵשׁ תּוֹרָה שְׁלֵא נִתְּנָה אֶפְלוּ
 לְדַרְשׁ, וְיֵשׁ תּוֹרָה שֶׁנִּתְּנָה לְדַרְשׁ וְלֹא נִתְּנָה לְכַתֵּב. וְיֵשׁ
 שְׁנֵי תְּנָה לְכַתֵּב, וּכְמוֹ שֶׁמְצִינֵנוּ שְׁאֵמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנָם לְבִרְכָה
 (גיטין ס:): דְּבָרִים שֶׁבְּעַל־פֶּה אֵי אַתָּה רִשְׁאֵי לְאִמְרָם בְּכַתֵּב וְכוּ'.
 וּמִי שִׁידַע לְהַבְחִין וּלְהַפִּיר בֵּין הַתּוֹרוֹת, אִיזְהוּ נִתְּנָה לְכַתֵּב,
 וְאִיזְהוּ לֹא נִתְּנָה לְכַתֵּב - הוּא יָכוֹל לְהַפִּיר אֶת אִישׁ יִשְׂרָאֵלִי
 בֵּין הָאֲמוֹת, וְאֶפְלוּ אִם אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל עוֹמֵד בֵּין כַּמָּה אֲמוֹת,
 יָכוֹל לְהַפִּירוֹ. וְסוּד זֶה מְרַמֵּז בְּפָסוּק (הושע ח): אֶכְתֹּב לוֹ רַבִּי
 תּוֹרָתִי כְּמוֹ זֶר נַחֲשָׁבוּ; הֵינּוּ כְּשִׁפּוֹתֵבִין רַבִּי תּוֹרָתִי, הֵינּוּ רַב
 יוֹתֵר מִהֶרְאוֹי, דְּהֵינּוּ שִׁפּוֹתֵבִין מַה שְׁלֵא נִתְּנָן לְכַתֵּב כַּנֵּ"ל, אֲזִי
 כְּמוֹ זֶר נַחֲשָׁבוּ, הֵינּוּ שְׁאִין יוֹכֵל לְהַפִּיר אֶת הַיִּשְׂרָאֵל, וּכְמוֹ זֶר
 נַחֲשָׁב אֶצְלוֹ, שֶׁנִּדְמָה לוֹ לְזֶר וּלְנִכְרִי, וְכֵן לְהַפִּד, שְׁיִוָּכַל לְמַעוֹת
 עַל הַנִּכְרִי שֶׁהוּא יִשְׂרָאֵל כַּנֵּ"ל. כִּי עֵקֶר הַהִבְדָּל שֶׁבֵּין יִשְׂרָאֵל
 לְאֲמוֹת הוּא בְּבַחֲיַת מַה שְׁלֵא נִתְּנָן לְכַתֵּב, בְּבַחֲיַת תּוֹרָה
 שֶׁבְּעַל־פֶּה. כְּמוֹ דְּאִיתָא, שֶׁבְּשִׁבִיל זֶה נִתְּנָה תּוֹרָה שֶׁבְּעַל־פֶּה,
 מִחֲמַת שֶׁצָּפָה שִׁיְהִי יִשְׂרָאֵל בְּנִלּוֹת, וְיַעֲתִיקוּ הָאֲמוֹת לְעַצְמָן
 תּוֹרָה שֶׁבְּכַתֵּב, עַל־כֵּן נִתְּנָן לָנוּ תּוֹרָה שֶׁבְּעַל־פֶּה, שְׁזֶה אֵינָם
 יְכוּלִים לְהַעֲתִיק, מִחֲמַת שֶׁהוּא בְּעַל־פֶּה. נִמְצָא שֶׁעֵקֶר הַהִבְדָּל
 וְהִיתְרוֹן שֶׁל יִשְׂרָאֵל עַל הָאֲמוֹת הוּא בְּבַחֲיַת תּוֹרָה שֶׁבְּעַל־פֶּה,
 שְׁלֵא נִתְּנָן לְכַתֵּב. וְיֵשׁ בְּכָל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל חֵלֶק מִבְּחִיַת
 תּוֹרָה שֶׁבְּעַל־פֶּה שְׁלֵא נִתְּנָן לְכַתֵּב. וְעַל־כֵּן מִי שֶׁמְפִיר בֵּין

הַתּוֹרוֹת שֶׁנִּתְּנוּ לְכָתֹב וְשֶׁלֹּא נִתְּנוּ לְכָתֹב, הוּא יָכוֹל לְהַפְּיֵר בֵּין
יִשְׂרָאֵל לְאֻמוֹת, כִּי זֶה עֵקֶר הַבְּדִלָּם כַּנִּלְוֹ:

כ

כְּשֶׁאֲרַע שְׂאֵלָה בְּבֵית הָאָדָם עַל־יְדֵי תַעֲרֹכַת אִסּוּר בְּהִתֵּר,
וְאִין בְּהִתֵּר כְּדֵי לְבַטֵּל אֶת הָאִסּוּר - בְּזֶה מֵרְאִין לוֹ,
שֶׁפָּנִים בְּאִיזְהוּ יַחּוּד שֶׁל מַעֲלָה. כִּי כָל הַיְחוּדִים וְהַזְּוִיגִים הֵם
בְּחִינַת בְּטוּל אִסּוּר. וְזֶה בְּחִינַת: וְאִסַּר לָנוּ אֶת הָאִרְוֹסוֹת וְהַתִּיר
לָנוּ אֶת הַנְּשׂוּאוֹת; נִמְצָא שֶׁמֵּאִסּוּר נַעֲשֶׂה הִתֵּר, כִּי בַתְּחִלָּה הָיָה
אִרְוֹסָה, וְאֵין הִיא אִסּוּרָה, וְאַחֲרֵיכֵן נַעֲשִׂית הִתֵּר בְּנִשְׂוִיאִין. וְעַל־כֵּן
גַּם בְּזוּג הַתְּחִתּוֹן שֶׁל זֶה הָעוֹלָם נֵאמַר (תהלים סח): אֱלֹקִים מוֹשִׁיב
יְחִידִים בֵּיתָה, הֵינּוּ זְוִיגִים. כִּמוֹ שֶׁדָּרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנֶם לְבִרְכָּה,
(סוטה ב) זֶה הַפְּסוּק לְעֵנֵן זְוִיגִים, אֵין: מוֹצִיא אִסּוּרִים בְּכוֹשְׁרוֹת,
הֵינּוּ שֶׁנַּעֲשֶׂה הָאִסּוּר כְּשֶׁר וְהִתֵּר, בְּחִינַת בְּטוּל הָאִסּוּר כַּנִּלְוֹ.
וְעַל־כֵּן כְּשֶׁאִין נִתְּבַטֵּל הָאִסּוּר, וְהִשְׂאֵלָה אִסּוּרָה, הִיא סִמְּן שֶׁפָּנִים
בִּיחּוּד שֶׁל מַעֲלָה, כִּי הַיְחוּד הוּא בְּחִינַת בְּטוּל הָאִסּוּר כַּנִּלְוֹ:

ל

כְּשֶׁבֵּא סֵפֶר חֲדָשׁ לְעוֹלָם, וְזֶה מְבֹאֵר אֶצְלָנוּ, שֵׁישׁ חֲדוּשִׁים
שֶׁנַּעֲשִׂין עַל־יְדֵי דְמַעוֹת (כְּמוֹבָא בְּסִימָן רִסב), אֵין אֵלוֹ
הַדְּמַעוֹת שֶׁל הַחֲדוּשִׁים, שֶׁמֵּהֵם נַעֲשֶׂה הַסֵּפֶר הַחֲדָשׁ, הֵם
עוֹמְדִים כְּנֶגֶד גְּזֵרוֹת הָאֻמוֹת, וּמְבַטְּלִין:

וְהַדָּבָר מְבֹאֵר, כִּי כָּל פֶּחֶם הִיא מִן הַדְּמָעוֹת שֶׁל עֵשׂוֹ, וְעַל-כֵּן
 בְּשֵׁישׁ אֵלוֹ הַדְּמָעוֹת הַנִּ"ל, הֵם עוֹמְדִים בְּנִגְדָם
 וּמְבַטְּלִין. וְזֶה אוֹתוֹת בְּכִיָּה - רֵאשִׁי-תְכוֹת: בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּחוֹל
 הַיָּם (הוֹשֵׁעַ ב) - מֵה חוֹל הַיָּם מִגֵּן מִן גְּלֵי הַיָּם, שֶׁלֹּא יִשְׁטְפוּ
 הָעוֹלָם, כֵּן בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל מִגֵּן עֲלֵיהֶם הַבְּכִיָּה וְהַדְּמָעוֹת כְּנֶגֶד גְּזֵרוֹת
 הָאֲמוֹת בְּנ"ל. וְזֶה: וְהָיָה מִסְפָּר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּחוֹל הַיָּם - מִסְפָּר
 הַיָּנוּ מִסְפָּר הַנִּ"ל, מִשֵּׁם בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל כְּחוֹל הַיָּם, הַיָּנוּ בְּכִיָּה
 וּדְמָעוֹת שֶׁל הַחַדוּשִׁין שְׁבַסְפָּר, שְׂמִגֵּן עֲלֵיהֶם בְּנ"ל:

לא

עַל-יְדֵי הַנְּגִינָה אָדָם נִכָּר אִם קָבַל עָלָיו עַל תּוֹרָה. וְסִימָן:
 בַּפֶּתַף יִשְׂאוֹ (במדבר ז), וּדְרָשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבִרְכָה
 (ערכין יא): אִין יִשְׂאוֹ אֶלָּא לְשׁוֹן שִׁירָה, שְׁנֶאמַר: שְׂאוֹ זְמֵרָה וְתִנּוּ
 תַּף, וּמִקְרָא זֶה נֶאמַר בְּמִשְׁאֵל בְּנֵי קָהָת, שֶׁהָיוּ נוֹשְׂאִין בַּפֶּתַף אֶת
 הָאָרוֹן, הַיָּנוּ בַּחֲנִינָת עַל תּוֹרָה:

לב

יֵשׁ צְדִיקִים גְּנוּזִים, וְהֵם יוֹדְעִים פָּנִים בַּתּוֹרָה, אֲךָ הֵם צְרִיכִים
 לְהַעֲלִים תּוֹרָתָם, וּכְמוֹ שְׂמִסְפָּרִין מַעֲשֵׂה מַהֲבַעַל-שֵׁם-טוֹב
 עִם הַדְּרָשׁוֹן. וְגַם אֶצְלוֹ יֵשׁ לַפְעָמִים, שִׁיּוּדַע תּוֹרָה שֵׁישׁ לָהּ פָּנִים,
 דְּהֵינּוּ פָּנִים בַּתּוֹרָה, וְהוּא צְרִיךְ לְהַעֲלִימָהּ, וְאֵינוּ אוֹמְרָהּ,
 וְלַפְעָמִים אֵינוּ כּוֹתְבָהּ כָּלָל, וְלַפְעָמִים כּוֹתְבָהּ וְאַחֲרֵכָּד שׁוֹרְפָהּ.

וּבַאֲמַת אִם הִיְתָה נִכְתָּבַת, הִיְתָה מִזֶּה סֵפֶר וְהִיָּה בָּא בְּתוֹךְ
הָעוֹלָם. וְגַם יֵשׁ בָּהֶם שְׁמוֹת, בְּחִינַת שְׁמֵי שְׁנֵכְתָב בְּקִרְשָׁה, אֵךְ
הָעוֹלָם מְקַלְקֵלִין זֹאת, וְצָרִיכִין לְהַעֲלִימָה וּלְשׁוֹרְפָה.

אָבֵל הוּא טוֹבָה לְהָעוֹלָם, מִה שְׁנַעֲלֵם וְנִשְׂרַף תּוֹרוֹת וּסְפָרִים
הֵלְלוּ. כִּי גַם יֵשׁ כַּמָּה סְפָרִים, שְׁכָבֵר נַעֲשׂוּ סְפָרִים
וְנִמְחוּ וְנִאֲבְדוּ מִן הָעוֹלָם, כִּי בּוֹדָאֵי הַצְּדִיקִים הַגְּדוֹלִים
הַקְּדוֹמוֹנִים, תִּנְאִים וְאִמּוֹרָאִים וְכִיּוֹצֵא בָּהֶם, עָשׂוּ סְפָרִים הַרְבֵּה,
אֵךְ נִאֲבְדוּ. אֵךְ הוּא טוֹבָה לְהָעוֹלָם, כִּי אִם לֹא הִיְתָה זֹאת, לֹא
הִיְתָה אֲפָשֶׁר לָנוּ כָּלֵל לְהִתְקַרֵּב לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. כִּי יֵשׁ הַרְבֵּה
סְפָרֵי מִיְנוּן, שְׂאֵם הָיוּ, חֵם וְשְׁלוֹם, מִתְפַּשְׁטִין בְּעוֹלָם, לֹא הִיְתָה
אֲפָשֶׁר כָּלֵל לְהִתְקַרֵּב לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. כִּי יִרְבְּעֵם בֶּן נִבְטָ, שַׁעֲשֵׂה
שְׁנֵי עֲגָלֵי זָהָב וְאָמַר: הִנֵּה אֱלֹקֵיךָ יִשְׂרָאֵל וְכוּ' (מַלְכִים א' יב'),
וְהִטְעָה כָּל יִשְׂרָאֵל אַחֲרֵיהֶם - הִיעֲלָה עַל הַדַּעַת, שֶׁהִטְעָה עִם
רַב בְּשָׁטוֹת כֹּזֵה לַעֲבֹד עֲגָלִים, אֵךְ בּוֹדָאֵי הִיְתָה כֹּזֵה חֲכָמוֹת
גְּדוֹלוֹת מְאֹד מְאֹד שֶׁל אֲפִיקוֹרְסוֹת, וְאִם הִיְתָה, חֵם וְשְׁלוֹם חֵם
וְשְׁלוֹם, רַחֲמָנָא לְצַלּוּ, נִמְצָא עֲתָה דָף אַחַד מִסְפָּרִים הֵלְלוּ, חֵם
וְשְׁלוֹם, הָיוּ מִתְרַחֲקִים מְאֹד מִהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְלֹא הִיְתָה אֲפָשֶׁר
לְהִתְקַרֵּב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ כָּלֵל. וּבִשְׁבִיל זֶה הוּא טוֹבָה מִה
שְׁנַתְעַלְמִין וְנִשְׂרָפִין הַסְפָּרִים הַקְּדוּשִׁים הַזֵּה"ל:

כִּי הַסֵּפֶר הוּא בְּחִינַת שֵׁם ה', בְּבְחִינַת: מְגִדֵל עוֹ שֵׁם ה', בּו
יְרוּיָן צִדִּיק וְנִשְׁגָב (מְשֵׁלֵי יח). וְאִיתָא בַּזְהַר (בְּרֵאשִׁית דָף לו:): שֵׁם
ה' - דָּא סֵפֶר, כִּי סֵפֶר בְּמִסְפָּר שֵׁם, כַּמּוּבָא. כִּי הַסֵּפֶר הוּא

בְּחִינַת שְׁמִי שְׁנִכְתַּב בְּקִדְשָׁהּ, וְנִתְפַּשְׁטָה בְּעוֹלָם וְעוֹשָׂה שֵׁם. וְדַע, שְׁכָל אֶחָד וְאֶחָד צָרִיךְ לְשָׁמֹר אֶת בְּחִינַת מְשִׁיחַ שֵׁישׁ לוֹ. כִּי כָל אֶחָד כְּפִי קִדְשָׁתוֹ וְטַהֲרָתוֹ, כֵּן יֵשׁ לוֹ בְּחִינַת מְשִׁיחַ, וְצָרִיךְ לְשָׁמֹר מְאֹד, שְׁלֹא יִתְקַלְקַל בְּחִינַת מְשִׁיחַ שְׁלוֹ. וְעַקֵּר הַדְּבָר שָׁבוּ תְלוּי בְּחִינּוֹת מְשִׁיחַ הוּא שְׁמִירָה מְנַאֲפָה. כִּי מְשִׁיחַ הוּא בְּחִינּוֹת חֲטָט, כְּבַחֲבִינּוֹת (איכה ד): רוּחַ אֶפְיָנוּ מְשִׁיחַ ה'; וְנִאֲוָף תְלוּי בְּחֲטָט, כְּמוֹ שְׁכָתוּב (שמות כ): לֹא תִנָּאֵף, וְאִיתָא בְּמִדְרָשׁ (רבה פ' נשא פ' י): לֹא תִהְיֶה אֵף. וְצָרִיךְ לְשָׁמֹר עֲצֻמוֹ מְאֹד אֶפְלוּ מְרִיחַ נִאֲוָף, כִּי הוּא פּוֹגֵם בְּחִינַת מְשִׁיחַ שְׁלוֹ, שֶׁהוּא בְּחִינַת חֲטָט כְּנ"ל. וּבְחִינַת מְשִׁיחַ הוּא שׁוֹרֵה עַל אֲנָפֵי אוֹרֵיחָהּ, דְּהֵינּוּ הַסְּפָרִים הַקְּדוּשִׁים שְׁמֹנְגֻלִין הַפְּנִים שֶׁל תּוֹרָה, וְשֵׁם מְרַחֵף רוּחוֹ שֶׁל מְשִׁיחַ, כְּבַחֲבִינַת (בראשית א): וְרוּחַ אֱלֹקִים מְרַחֶפֶת עַל פְּנֵי הַמַּיִם. רוּחַ אֱלֹקִים - דָּא רוּחוֹ שֶׁל מְשִׁיחַ (זוהר ויחי דף רמ.), שְׁמֵרַחֵף עַל פְּנֵי הַמַּיִם, וּמַיִם הוּא הַתּוֹרָה, כְּמוֹכָא:

וְדַע, שְׁכָחִינַת רוּחַ אֶפְיָנוּ מְשִׁיחַ ה' נַעֲשֶׂה רוּח־קִנְיָהּ, שֶׁהוּלָךְ וּמְקַנָּא; בְּכָל מְקוֹם שְׁמוּצָא שֵׁם נִאֲוָף, הוּא נַעֲשֶׂה רוּח־קִנְיָהּ וּמְקַנָּא עַל זֶה לְגַדֵּל קִדְשָׁתוֹ וְטַהֲרָתוֹ. וּפְעָמִים מְקַנָּא וְהִיא נְטַמְאָה, אוֹ עֵבֶר עָלָיו רוּח־קִנְיָהּ וְכוּ' וְהִיא לֹא נְטַמְאָה (במדבר ה), כִּי לְגַדֵּל עֵצֶם קִדְשָׁתוֹ וְטַהֲרָתוֹ, אֶף־עַל־פִּי שְׁלֹא נְטַמְאָה, הוּא מְקַנָּא עַל הַסְּתִירָה לְבַד, כִּי נַחֲשֵׁב פָּגָם כְּנֹגֵד עֵצֶם טַהֲרָתוֹ שֶׁל הַרוּח־קִנְיָהּ, וְנַעֲשֶׂה עַל־יְדֵי־זֶה לְפְעָמִים גַּט. וְעַל־כֵּן נִקְרָא הַגַּט סֵפֶר כְּרִיתוֹת (דברים כד), כִּי נַעֲשֶׂה עַל־יְדֵי הַסֵּפֶר, שְׁשֵׁם שׁוֹרֵה

רוחו של משיח, שהוא הרוח־קנאה בנ"ל. או שמשקה אותה מים מאררים, ואזי נבדקת אם נטמאה וכו', ואם לאו, אזי אדרבא: ונקתה ונזרעה זרע וכו'.

ודע, שיש יחודא תתאה שבזה העולם, שהוא בכשרות גדול בקדשה ובטהרה כל־כך, עד שבו תלוי יחודא עלאה. שהוגג, דהינו האיש והאשה, כשרים כל־כך, שהיא כשרה מאד ואין בה שום שמץ פסול, וגם הוא כשר מאד, וזווגם בכשרות ובקדשה כל־כך, שבו תלוי יחודא עלאה. כי איש ואשה, זכו - שכניה שרויה ביניהם (כשרו"ל סוטה יז), כי יש בו יו"ד ובה ה"א, שזהו יחודא עלאה. וזה הזוג והיחודא תתאה הוא יקר מאד מאד, מאחר שבזה העולם נעשה יחודא תתאה בקדשה כזו, שבו תלוי יחודא עלאה.

והנה הרוח־קנאה שהוא בחינת רוחו של משיח בנ"ל, שהוא מקנא על נאוף, מה הוא עושה כאן, מאחר שהם קדושים וטהורים מאד, אך דע, שכאן בא הרוח־קנאה בשביל אהבה. כי איתא בזהר (ויחי דף רמה): כל רחימותא דלא קשיר עמה קנאה, לאו רחימותא רחימא, הדא הוא דכתיב: כי עזה כמות אהבה, קשה כשאל קנאה. כי הקנאה מורה על אהבה. כי מחמת גדל האהבה הוא מקנא בה: אל תפתרי, כדי שלא יתקלקל האהבה, חס ושלום, וזה פועל כאן הרוח־קנאה הנ"ל בשביל אהבה בנ"ל. אך מחמת שאף־על־פירכן זה היחודא תתאה הוא בזה העולם, יוכל להתקלקל השלום שביניהם, חס

וְשָׁלוֹם, עַל־יְדֵי הַרוּח־קְנָאָה. כִּי הַקְּנָאָה, אֶף־עַל־פִּי שְׁהִיא בְּשִׁבִיל אַהֲבָה, יְכוּלָה לְהַטִּיל מַחֲלַקֶת, חֵם וְשָׁלוֹם, עַל־יְדֵי שְׁמֻקְנָא לָהּ וְכו':

וְעַל־כֵּן דַּע, שֶׁבְּשִׁבִיל זֶה צְרִיכִין הַצְּדִיקִים הַגְּדוֹלִים לְהַעֲלִים תּוֹרָתָם, לְשַׁרְפֵּן וּלְהַאֲבִידֵן כַּנ"ל, כְּדֵי שְׁיִהְיֶה נִסְתַּלַּק הַרוּח־קְנָאָה, שְׁלֵא יִקְלַקֵּל, חֵם וְשָׁלוֹם, שְׁלוֹם הַיּוֹג הַקְּדוּשׁ הַנ"ל. כִּי יְחֻדָּא תַתָּאָה שְׁלָהֶם יִקָּר מְאֹד, וּכְשֶׁנִּתְקַלַּק שְׁלוֹם שְׁבִינִיָּהֶם עַל־יְדֵי הַרוּח־קְנָאָה כַּנ"ל, הוּא הַפֶּסֶד גְּדוֹל מְאֹד. וְעַל־כֵּן מִכְּרַחֵן שְׁיִהְיוּ נֹאֲבְדִין הַתּוֹרוֹת וְהַסְּפָרִים הַנ"ל, כְּדֵי לְסַלֵּק הַרוּח־קְנָאָה. כִּי הַרוּח־קְנָאָה הוּא רוּחוֹ שֶׁל מְשִׁיחַ, שְׁהוּא שׁוֹרָה עַל אֲנָפֵי אוֹרִיתָא, דְּהֵינּוּ הַסְּפָרִים כַּנ"ל; נִמְצָא, כְּשֶׁנִּשְׁרַפְּיִן וְנֹאֲבְדִין הַסְּפָרִים, מִמִּילָא נִסְתַּלַּק הַרוּח־קְנָאָה, שְׁהוּא רוּחוֹ שֶׁל מְשִׁיחַ, שְׁשׁוֹרָה עַל הַסְּפָרִים כַּנ"ל.

וְזֶהוּ סוּד שְׁמֵי שְׁנִכְתַּב בְּקִדְשָׁה יִמְחָה, כִּי הַסֵּפֶר הוּא בְּחִינַת שֵׁם ה', בְּחִינַת שְׁמֵי שְׁנִכְתַּב בְּקִדְשָׁה כַּנ"ל. וְאָמְרָה תּוֹרָה, שְׁיִמְחָה וְיֹאבֵד כְּדֵי לְהַטִּיל שְׁלוֹם בֵּין אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ, דְּהֵינּוּ זוּג הַקְּדוּשׁ הַנ"ל, שֶׁבְּשִׁבִיל הַשְׁלוֹם שְׁבִינִיָּהֶן נִמְחִין וְנֹאֲבְדִין הַסְּפָרִים, שְׁהֵם בְּחִינַת שְׁמֵי שְׁנִכְתַּב בְּקִדְשָׁה כַּנ"ל. וְאִזִּי נוֹשְׂאִין קַל־וַחֲמוֹר לְמַעֲלָה (כַּשֶּׁאֲרוּ"ל שַׁבַּת קַמּוּ): וְזֶה שְׁמֵי שְׁנִכְתַּב בְּקִדְשָׁה, שְׁהוּא הַסְּפָרִים הַקְּדוּשִׁים הַנ"ל, אָמְרָה תּוֹרָה יִמְחָה בְּשִׁבִיל לְהַטִּיל שְׁלוֹם וְכו', סְפָרֵי הַמִּינִין שְׁהֵם מִטִּילִין שְׁנָאָה וְתַחֲרוֹת בֵּין יִשְׂרָאֵל וְכו', עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה שְׁיִמְחוּ וְיֹאבְדוּ וְיַעֲקְרוּ מִן הָעוֹלָם,

שְׂימַח וַיַּעֲקֹר זְכָרָם מִן הָעוֹלָם. נִמְצָא שְׁעַל-יְדֵי אֲבֹדַת הַסְּפָרִים
הַקְדוּשִׁים בָּא טוֹבָה, שְׁנֵאֲבָדִין וְנַעֲקָרִין סְפָרֵי הַמִּינִין, וְאִזִּי יְכוּלִים
לְהִתְקַרֵּב אֵלָיו יִתְפַּדֶּה, אָמֵן:

לג

וַיִּחַדַּךְ יִתְרוֹ עַל כָּל הַטּוֹבָה וְכוּ' (וְשִׁמַּח יִתְרוֹ) (שְׁמוֹת י"ח), וְאָמְרוּ
רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבִרְכָה (סְנֵהֲרִין צד), שְׁנַעֲשֶׂה בְּשָׂרוֹ חֲדוּדִין
חֲדוּדִין. כִּי כָּל הַשְּׂמֻחֹת הֵם רַק בְּשַׁעֲתָן, בְּגוֹן, לְמִשְׁלַ שְׂמֻחָה שֶׁל
חֲתָנָה אוֹ בְרִית, הַשְּׂמֻחָה הוּא רַק בְּשַׁעֲתָן, וְאִם יִסְתַּבֵּל עַל
הַסּוּף, אִין שׁוֹם שְׂמֻחָה בְּעוֹלָם, כִּי סוּף אָדָם וְכוּ' (בְּרִכּוֹת י"ז). אֲבָל
אִם יִסְתַּבֵּל עַל הַסּוּף שֶׁל הַסּוּף, אִזִּי יֵשׁ לוֹ לְשִׂמְחָה מְאֹד, כִּי סוּף
כָּל סוּף, דִּהְיֵנוּ הַתְּכֵלִית, הוּא טוֹב מְאֹד.

וְהִנֵּה זֶהוּ רַק מִצַּד הַנְּשֻׁמָּה, שְׂמֻצָּדָה הַמּוֹת טוֹב מְאֹד, כְּמוֹ
שְׂאֲמָרוֹ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבִרְכָה (ב"ר פ' ט): וְהִנֵּה טוֹב
מְאֹד - זֶה וְכוּ', כִּי הוּא טוֹב מְאֹד, שְׁעַל-יְדֵיו בְּאִין לְתַכְלִית
הַטּוֹב. אִךְ מִי שֶׁהוּא צַדִּיק, וְאֶפְלוֹ גּוֹפוֹ נָקִי וְקְדוּשׁ מְאֹד, אִזִּי יְכוּל
לְשִׂמְחָה גַם עִם גּוֹפוֹ, אֶפְלוֹ אִם מְסַתַּבֵּל עַל הַסּוּף, מֵאַחַר שֶׁגַם
גּוֹפוֹ טָהוֹר וְקְדוּשׁ. כְּמוֹ שְׂפָתוֹב (תְּהִלִּים נ"ז): בְּאַלְקִים בְּמַחֲתִי מֵה
יַעֲשֶׂה בְּשָׂרִי לִי - שֶׁהַבְּשָׂר, דִּהְיֵנוּ הַגּוֹף, אִינוּ יְכוּל לַעֲשׂוֹת לוֹ
שׁוֹם הַזֵּק, וְכְמוֹ שְׂפָתוֹב (תְּהִלִּים ט"ז): אִךְ בְּשָׂרִי יִשְׁכֵּן לְכַמַּח -
שֶׁהַצַּדִּיק בְּטוֹחַ, שֶׁגַם לְהַגּוֹף יִהְיֶה טוֹב מְאֹד, וְעַל-כֵּן יְכוּל לְשִׂמְחָה
גַם עִם גּוֹפוֹ, אֶפְלוֹ כְּשִׂמְסַתַּבֵּל עַל הַסּוּף.

אֲבָל מִי שָׂאִין גּוֹפוֹ קְדוֹשׁ כָּל־כֶּד, בְּפֶרֶט גַּר, שְׂאִי־עַל־פִּי
 שְׁנִשְׁמָתוֹ גְבוּהַ מְאֹד, אִף־עַל־פִּי־כֵן גּוֹפוֹ נוֹצֵר מִטָּפֶה
 מִמָּאָה, וְאִיךְ אֶפְשֶׁר לְשַׁנּוֹת זֹאת. נִמְצָא שְׂוֵה הָאִישׁ שָׂאִין גּוֹפוֹ
 קְדוֹשׁ כָּל־כֶּד, בְּפֶרֶט גַּר, אִי אֶפְשֶׁר לוֹ לְשַׁמַּח עִם גּוֹפוֹ
 בְּשִׂמְסִתְפֵּל עַל הַתְּכֵלִית.

וְזֶהוּ: וַיַּחַד יִתְרוֹ עַל כָּל הַטּוֹבָה - שְׂיִתְרוֹ הָיָה שְׂמִיחַ עַל כָּל
 הַטּוֹבָה, פְּרוּשׁ, אֶפְלוֹ בְּשִׁהֲסִתְפֵּל לְהִלָּאָה מִן הַטּוֹבָה.
 וְזֶהוּ: עַל כָּל הַטּוֹבָה - לְמַעַלְהָ וּלְהִלָּאָה עַל הַטּוֹבָה, אִף־עַל־פִּי
 שִׁהֲסִתְפֵּל עַל זֶה, הֵינּוּ לְהִלָּאָה מִן הַטּוֹבָה, הֵינּוּ עַל הַסּוּף, אִף־
 עַל־פִּי־כֵן הָיָה שְׂמִיחַ מְאֹד. כִּי מִצַּד הַנְּשִׁמָּה, אִף בְּשִׂמְסִתְפֵּל עַל
 הַסּוּף, הוּא טוֹב מְאֹד כַּנִּ"ל, אִךְ שְׁנַעֲשֵׂה בְּשֵׁרוֹ חֲדוּדִין חֲדוּדִין -
 בְּשֵׁרוֹ דִּיקָא, דְּהֵינּוּ הַגּוֹף. כִּי מֵאַחַר שֶׁהָיָה גַר, לֹא הָיָה שְׂמִיחָתוֹ
 בְּגוֹפוֹ בְּשִׁהֲסִתְפֵּל עַל הַסּוּף כַּנִּ"ל. וְזֶהוּ: נַעֲשֵׂה בְּשֵׁרוֹ חֲדוּדִין
 חֲדוּדִין - בְּשֵׁרוֹ דִּיקָא כַּנִּ"ל:

לד

וַיַּחַד יִתְרוֹ עַל כָּל הַטּוֹבָה (שְׂמִיחַ יִתְרוֹ). כִּי אֵצֶל
 סִתְּם בְּנֵי־אָדָם אֵין הַשְׂמִיחָה שֶׁל כָּל הַטּוֹבוֹת בְּיַחַד, כִּי
 יֵשׁ חֲלוּקִים רַבִּים בְּעֵינֵן הַשְׂמִיחָה. לְמַשָּׁל בְּשִׁבְאִין עַל חֲתָנָה, יֵשׁ
 מִי שְׂשִׁמִּיחַ מִן הָאֲכִילָה שְׂאוּכַל, דְּגִים וּבֶשֶׂר וְכִיּוּצָא, וְיֵשׁ אַחַד,
 שְׂשִׁמִּיחַ מִן הַכְּלִיזוּמָר, וְיֵשׁ שְׂשִׁמִּיחַ מִדְּבָרִים אַחֲרִים כִּיּוּצָא בְּהֵם,
 וְיֵשׁ שְׂשִׁמִּיחַ מִן הַחֲתָנָה עֲצָמָה, כַּגֹּן הַמְּחַתְּנִים, שְׂאִינֵן מִשְׁגִּיחִים

על אכילה ושתייה, רק שמחים מן החתונה עצמה, וכיוצא שאר חלוקים. אבל אין אדם שיהיה שמח מכל השמחות ביחד. ואפלו מי ששמח מכל הדברים הנ"ל, אף-על-פי-כן אין השמחה מכל הדברים ביחד, רק מכל אחד בפני עצמו בזה אחר זה. גם יש אחד, שאין לו שום שמחה כלל, לא מן האכילה ושתייה ולא משאר דברים, ואדרבא, יש לו קנאה וצער, שמקנא על השודף, על שזה נשתדף בזה. אבל שלמות ונגלות השמחה הוא, מי שזוכה לשמח מכל הטובות ביחד. וזה אי אפשר כיום בשמסתכל למעלה על כל הטובה, דהינו על השרש, שמשם נמשכין כל הטובות. ושם בהשרש הכל אחד, ואין שמחתו מכל הטובות ביחד, ואין השמחה גדולה מאד, ומאירה באור גדול מאד. פי על-ידי הכלליות שנכלל שמחה בחברתה, נגדל ביותר אור השמחות. וכן כל מה שנכלל אין יותר רבוי השמחות זה בזה, נגדל ונתוסף אור השמחה ביותר ויותר, פי נגדל ונתוסף האור מאד, על-ידי התנוצצות שמתנוצצן משמחה לחברתה. וכל מה שיש יותר שמחות שנכללין ביחד, נתוסף ביותר ויותר אור ההתנוצצות ועל-כן כשנכלל השמחה של כל הטובות ביחד, אין אור השמחה גדול מאד על-ידי רבוי ההתנוצצות מזה לזה ומזה לזה כנ"ל. וזהו: ויחד יתרו על כל הטובה - שהיה שמח מכל הטובות ביחד. וזהו: על כל הטובה, פי היה מסתכל למעלה על כל הטובה, הינו על השרש, ששם הכל אחד, ושם נכללין

כָּל הַשְּׂמֵחוֹת יַחַד, וְעַל־כֵּן הָיָה שְׂמִיחָה עַל כָּל הַטּוֹבוֹת בַּיַּחַד
כַּנִּלְ"ל:

לה

לִזְמַן דִּי־תוֹרָה רְאוּי לָהֶם לִידַע עֲתִידוֹת, וְזֶה שְׂפָתוֹב: קָדָם
יִדְעָתִי (תהלים קיט) - שְׂאֲנִי יוֹדַע מִקֶּדָם מַה
שְׂיִהְיֶה, וּמַה־יִּכֶן, מַעֲדֻתֶיךָ, דְּהִינּוּ מִן הַתּוֹרָה:

לו

תִּכְרַף שְׂנַעֲשֶׂה סֵפֶר מִן הַתּוֹרוֹת הַגְּבוּהוֹת וְהַנְּפֹלְאוֹת מְאֹד
מְאֹד, מֵאַחַר שְׂנַעֲשֶׂה מֵהֶם סֵפֶר, יֵשׁ עֲלֵיהֶם חֲפוּיִים
וְהַסְתָּרוֹת, שְׂנַחֲפָה וְנִסְתָּר אֹרֶם הַצַּח וְהַנְּפֹלָא. וְהַדְפִּין שֶׁל
כְּרִיכָה הֵם מַחְפִּים, וְכו':

לז

מִמְתִּים יִדְדָה ה' מִמְתִּים מִחֻלְד וְכו'. אֲנִי בְצַדִּק אֲחִיזָה פְּנִידָה
וְכו' (תהלים יז). הַכָּלֵל - שְׁעָקָר הַתְּכָלִית הוּא רַק לַעֲבֹד
וְלִילֵךְ בְּדַרְכֵי ה' לְשִׂמוֹ יִתְבָּרַךְ, כְּדֵי לְזַכּוֹת לְהַפִּיר אוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ
וְלִדְעַת אוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ, שְׂוֵהוּ עָקָר הַתְּכָלִית, וְזֶהוּ רְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ,
שְׂאֲנַחְנוּ נִפִּיר אוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ. וְאִין רְאוּי לְאָדָם שְׂיִהְיֶה לוֹ כּוֹנֵה
אַחֲרַת בְּעֹבְדוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ, כִּי־אִם לְמַלְאוֹת רְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ, שְׂאֲמַר
וְנַעֲשֶׂה רְצוֹנוֹ.

כִּי יֵשׁ מִי שֶׁעוֹבֵד כָּל יָמָיו וְרוֹדֵף אַחַר תַּאֲוֹת עוֹלָם הַזֶּה, כִּדִּי לְמַלְאוֹת בְּטָנוֹ וּכְרָסוֹ בְּתַאֲוֹת עוֹלָם הַזֶּה. וַיֵּשׁ מִי שֶׁעוֹבֵד וּמְשַׁתְּדֵל, כִּדִּי לְזֻכוֹת לְעוֹלָם הַבָּא, וְגַם זֶהוּ נִקְרָא מְלוֹי בְּטָנוֹ, שְׂרוּצָה לְמַלְאוֹת בְּטָנוֹ וְתַאֲוֹתוֹ עִם עוֹלָם הַבָּא. וְזֶהוּ בְּחִינַת: חֲלָקִים בְּחַיִּים וְצַפּוֹנָד תְּמִלָּא בְּטָנָם. חֲלָקִים בְּחַיִּים וְצַפּוֹנָד - הֵינּוּ הֵן אוֹתָן שְׂבוּחֵרֵין חֲלָקִים בְּחַיִּים, דִּהֵינּוּ לְמַלְאוֹת תַּאֲוֹתָם בְּחַיִּים חַיִּיתָם בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְהֵן אוֹתָן שְׂבוּחֵרֵין בְּרַב טוֹב הַצָּפוֹן, דִּהֵינּוּ עוֹלָם הַבָּא, וְזֶהוּ: וְצַפּוֹנָד, שְׂבוּחֵרֵין בְּטוֹב הַצָּפוֹן, דִּהֵינּוּ עוֹלָם הַבָּא, וְשְׁנֵיהֶם הֵם בְּחִינַת מְלוֹי בְּטָנוֹ כַּנִּלְ: וְזֶהוּ: חֲלָקִים בְּחַיִּים וְצַפּוֹנָד - תְּמִלָּא בְּטָנָם, שְׂאֵלוֹ שְׁתֵּי הַבְּחִינֹת, הֵן הַבּוּחֵרֵין בְּעוֹלָם הַזֶּה וְהֵן הַעוֹבְדֵין בְּשִׁבִיל הָעוֹלָם הַבָּא, שֶׁהֵם בְּחִינַת חֲלָקִים בְּחַיִּים וְצַפּוֹנָד, כַּנִּלְ - שְׁנֵיהֶם הֵם בְּבְחִינַת תְּמִלָּא בְּטָנָם, שְׂרוּצִים לְמַלְאוֹת בְּטָנָם וְתַאֲוֹתָם; זֶה - בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְזֶה - בְּעוֹלָם הַבָּא. רַק שְׁזֶה הַבּוּחֵר בְּעוֹלָם הַבָּא הוּא חָכֵם יוֹתֵר, שְׂבוּחֵר בְּעוֹלָם עוֹמֵד, הַקָּיִם וְהַנִּצְחִי, וּמִמָּאֵם עוֹלָם הַזֶּה, שֶׁהוּא עוֹבֵר וְכֹלָה. וְגַם בְּאִמַּת בּוֹדָאי טוֹב יוֹתֵר הַרְבֵּה לַעֲבֹד ה', אִפְלוּ אִם עוֹבֵד בְּשִׁבִיל עוֹלָם הַבָּא, אֵד אֶף-עַל-פִּי-כֵן גַּם זֶה נִקְרָא בְּחִינַת מְלוֹי בְּטָנוֹ כַּנִּלְ.

וְזֶהוּ: יִשְׁבְּעוּ בָנִים - שֶׁהַשְּׂבִיעָה שְׁלָהֶם הוּא בָנִים, כְּדָרָד הָעוֹלָם, שְׁכָל עֲבוֹדָתָם הוּא כִּדִּי לְהַשְׁאִיר יְרֵשָׁה לְבָנָיו. וּבְאִמַּת מִי שְׂאֵינּוּ אִישׁ קְדוֹשׁ, וְרוֹדֵף אַחַר תַּאֲוֹת, וּמִנִּיחַ מְמוֹנָו לְבָנָיו, הוּא כְּמוֹ מִי שֶׁמְלַכְלֵךְ עַצְמוֹ בְּטָנוֹף, וְלוֹקַח טָנוֹף וּמְכַסֶּה

על הטנוף. כי באמת מִמּוֹן דְקַדְשָׁהּ הוּא גְבוּהַּ מְאֹד, וַיֵּשׁ בּוֹ כַּמָּה בְּחִינּוֹת גְבוּהוֹת וְקְדוּשׁוֹת עֲלִיּוֹנוֹת מְאֹד, כַּמְבֹאָר בְּמִקּוֹם אַחֵר. אַבְל הַמּוֹן שֶׁל תְּאוֹת עוֹלָם הִזָּה הוּא מוֹתְרוֹת, שְׁנִשְׂאָר מִן הָאָדָם מוֹתְרוֹת, אַחֵר שְׁמֵילָא תְּאוֹתוֹ בְּעוֹלָם הִזָּה, וְהַמוֹתְרוֹת אַחֵר כֹּל תְּאוֹתָיו הוּא הַמּוֹן שְׁנִשְׂאָר אַחֲרָיו. גַּם הַבְּנִים שְׂאִינִם נוֹלְדִים בְּקַדְשָׁהּ, הֵם גַּם כִּי מוֹתְרוֹת מִמֶּשׁ, כִּי הֵם בְּאִים מִמוֹתְרוֹת וְסִרְחוֹן וְעִכְרִית הַמַּח שִׁיּוּצָא לְחוּץ, וּמִזָּה נִתְהוּוּ הַבְּנִים, בְּחִינַת (אבות פ"ג) טַפְּהָ סְרוּחָה, סִרְחוֹן מִמֶּשׁ. וּבְשִׁבִיל זֶה נִקְרְאִים הַבְּנִים עוֹלָלִים, לְשׁוֹן טְנוֹף, כִּי עוֹלָל פִּרְשׁ רַשִׁי (תהלים ח): טְנוֹף וְלִכְלוֹף, וְכַנ"ל. וּמִי שְׁמַנִּיחַ בְּנִים כְּאֵלוֹ, הוּא גְנָאִי וּבִזְיוֹן, כִּי הֵם בְּחִינּוֹת מוֹתְרוֹת וְטְנוֹף, עַל־כֵּן הוּא רוֹצֵה לְכַסּוֹת אוֹתָם וּלְיַפּוֹת אוֹתָם עִם הַמּוֹן, שֶׁהוּא גַם־כֵּן מוֹתְרוֹת גְּמוּר, שְׁנִשְׂאָר אַחֵר כֹּל הַתְּאוֹת כַּנ"ל, וְזֶהוּ הִירְשָׁה שְׁמִשְׂאִיר לָהֶם אַחֵר מוֹתוֹ, נִמְצָא שְׁמַכְסָה בְּטְנוֹף עַל טְנוֹף. וְזֶהוּ: יִשְׁבְּעוּ בָנִים - שֶׁהַשְּׂבִיעָה שְׁלָהֶם הוּא בָנִים, שְׂבִשְׂבִילֵם הֵם מְבַלִּים אֶת יְמֵיהֶם. וְהַנִּיחוּ יִתְרָם לְעוֹלָלֵיהֶם - שְׁמַכְסִים בְּמוֹתְרוֹת עַל הָעוֹלָלִים, שֶׁהֵם גַּם־כֵּן בְּחִינּוֹת מוֹתְרוֹת כַּנ"ל, הִינּוּ הִירְשָׁה שְׁמַנִּיחִים לְבָנִים, שְׂבִשְׂבִיל זֶה מְבַלִּים יְמֵיהֶם כַּנ"ל.

אַבְל אָנִי, אֵין בּוֹחֵר לְעַצְמִי מִשְׁתֵּי הַפְּתוֹת הַנ"ל, כִּי־אִם לְזִכּוֹת לְחַזוֹת בְּנַעַם ה', וְזֶהוּ: אָנִי בְּצַדֵּק אַחֲזָה פְּנִיד; שְׁדוּד הַמְּלָךְ, עָלָיו הַשְּׁלוֹם, אָמַר, שְׂבַחֵר לוֹ רַק לְזִכּוֹת בְּצַדְקוֹת שְׁלוֹ לְחַזוֹת פְּנֵי ה' וּלְהַכִּיר הַבוֹרָא יִתְבָּרַךְ, וְגַם הַבְּנִים שֶׁהוּא חָפֵץ

לְהִשְׁאִיר, בְּוִנְתּוֹ רַק בְּשִׁבְלֹו יִתְבַּרֵךְ, בְּדֵי לְהִשְׁלִים, כְּבִיכּוֹל, צֶלֶם
 דְּמוֹת תְּבִנְתּוֹ, כִּי הַבְּנִים דִּקְדָּשָׁה הֵם גְּבוּהִים מְאֹד. וְכִמוֹ שְׂאֵמְרוּ
 רְבוּתֵינוּ וְזִכְרוֹנָם לְבִרְכָה (יבמות סג): כֹּל מִי שְׂאִינוּ עֹסֵק בְּפִרְיָה
 וּרְבִיָּה, כְּאֵלֹו מִמַּעַט אֶת הַדְּמוּת; כִּי כְּשֶׁבֵא וְנוֹלָד בֶּן בְּעוֹלָם,
 נוֹלָד וְבֵא צֶלֶם אֱלֹקִים, כְּבִיכּוֹל, וְנִשְׁלַם צֶלֶם דְּמוֹת תְּבִנְתּוֹ. וְזֶהוּ:
 אֲשַׁבְּעָה - דְּהֵינּוּ הַשְּׂבִיעָה שֶׁל בָּנִים, בְּחִינַת יִשְׁפְּעוּ בָּנִים, הוּא
 רַק: בְּהַקִּיץ תְּמוּנָתָהּ, שְׁעָקָר שְׂבִיעֵתוֹ שֶׁל בָּנִים הוּא רַק מֵה
 שְׁהוּא מְקִיץ וּמַעֲוֵר בְּזֶה תְּמוּנָתוֹ יִתְבַּרֵךְ, בְּחִינַת צֶלֶם דְּמוֹת
 תְּבִנְתּוֹ, כַּנִּ"ל:

וְזֶהוּ: מְמַתִּים יָדָהּ ה' וכו'. כִּי יֵשׁ שְׁהֵם מֵתִים מִיְתָה טְבַעֲיִית,
 שְׁהֵם נוֹלָדִים בְּלַחֹות שְׂרָשִׁיית וּשְׂאָר דְּבָרִים כְּאֵלֹו, שְׁעַל־
 יָדָם רְאוּי לָהֶם לַחֲיוֹת מִסְפָּר שְׁנַיִם כְּאֵלֹו, וְהֵם מְתַקְיָמִים וְחַיִּים
 כֹּל אוֹתָן הַשְּׁנַיִם, עַד שְׁנַפְסָק וְנִכְלָה לַחֲיוֹתָם וְחַיּוֹתָם, וְהֵם מֵתִים
 מִחֲלָד. וְזֶהוּ בְּחִינַת: מְמַתִּים מִחֲלָד. וְיֵשׁ שְׁהֵשֵׁם יִתְבַּרֵךְ גּוֹזֵר
 עֲלֵיהֶם מִיְתָה קָדָם זְמַנָּם בְּשִׁבִיל עֲנָשׁ, וְזֶהוּ: מְמַתִּים יָדָהּ ה' וכו',
 וְיֵאלֹו רְאוּי לָהֶם עוֹלָם הַבָּא, מֵאַחַר שְׁמֵתוֹ קָדָם זְמַנָּם. אֲבָל
 הַמֵּתִים מִחֲלָד הֵם בְּחִינַת בְּנֵי עוֹלָם הַזֶּה, שְׂאִין לָהֶם עוֹלָם הַבָּא,
 כִּי הֵם חַיִּים וְקִיָּמִים בְּעוֹלָם הַזֶּה בְּלֵי שׁוּם עֲנָשׁ, עַד שְׁמֵתִים
 מִחֲלָד כַּנִּ"ל. וְדוֹד הַמְלָךְ, עָלְיוֹ הַשְּׁלוֹם, אָמַר, שְׁמִשְׁתִּי הַפְּתוֹת
 הַנִּ"ל, דְּהֵינּוּ בְּנֵי עוֹלָם הַזֶּה וּבְנֵי עוֹלָם הַבָּא, וְזֶהוּ: מְמַתִּים יָדָהּ
 ה', מְמַתִּים מִחֲלָד, הֵינּוּ מִן הַמֵּתִים עַל־יְדֵי ה', וְיֵשׁ לָהֶם עוֹלָם
 הַבָּא, וּמִן הַמֵּתִים מִחֲלָד, דְּהֵינּוּ בְּנֵי עוֹלָם הַזֶּה, וְזֶהוּ: חֲלָקָם

בַּחַיִּים וצְפוּנָה, הִינּוּ שְׁתֵּי הַכֶּתוֹת בַּנֶּ"ל, שְׁשֻׁנִיָּהֶם בְּחִינַת: תְּמִלָּא
 בְּמַנָּם, הִינּוּ מְלוּי בְּמִן בְּעוֹלָם הַזֶּה אוּ בְּעוֹלָם הַבָּא בַּנֶּ"ל, וְהוּוּ:
 יִשְׁבְּעוּ בָּנִים וְהַנִּיחוּ יִתְרָם לְעוֹלָלֵיהֶם, בַּנֶּ"ל, וְגַם מִי שֶׁבּוֹחֵר
 בְּעוֹלָם הַבָּא, וְרוֹצֵה לְהַשְׁאִיר זְכוּתוֹ לְבָנָיו, גַּם זֶה בְּחִינַת: יִשְׁבְּעוּ
 בָּנִים וְהַנִּיחוּ וְכוּ'. אֲבָל אֲנִי בּוֹחֵר לְעַצְמִי מִשְׁתֵּי הַכֶּתוֹת הַנֶּ"ל -
 בְּצַדֵּק אַחֲזֶה פְּנִידָה, שְׁעַם כָּל הַצְּדָקוֹת שְׁלִי אֲזַכֶּה לְחַזוֹת פְּנֵי ה',
 אֲשַׁבְּעָה בְּהַקִּיץ תְּמוֹנָתְךָ, בַּנֶּ"ל.

וְעַם כָּל זֶה טוֹב מְאֹד אֶפְלוּ מִי שְׁעוֹבֵד בְּשִׁבִיל עוֹלָם הַבָּא.
 וְגַם טוֹב לְהַשְׁאִיר זְכוּתוֹ לְבָנָיו, כַּמּוּבָא, שְׂאִין לְאָדָם
 לְקַבֵּל כָּל שְׂכָרוֹ, רַק יִשְׂאִיר מְזֻכּוּתוֹ לְבָנָיו אַחֲרָיו. רַק
 שְׁהַצְּדִיקִים הַשְּׁלֵמִים, אוֹהֲבֵי ה' בְּאֵמֶת, כַּגּוֹן דָּוִד וְכִיּוֹצֵא, אֵין
 בּוֹחֲרִים בְּכָל זֶה כָּלל, וְאֵין רוֹצִים לֹא בְּעוֹלָם הַזֶּה וְלֹא בְּעוֹלָם
 הַבָּא וְלֹא לְהַשְׁאִיר זְכוּתָם וְצְדָקָתָם לְבָנֵיהֶם, רַק לְמִלְאוֹת רְצוֹנוֹ
 יִתְבָּרַךְ וְכוּ' ל':

לח

לְפַעְעָמִים הַגְּדוֹל הוֹלֵךְ וְנוֹסֵעַ לְהַקְטִין, וְלַפְעָמִים לְהַפְּךָ. דִּהְיִינוּ
 שְׁלַפְעָמִים הַצְּדִיק נוֹסֵעַ עַל הַמְּדִינָה וּמֵאִיר
 לְהַתְּלַמְּדִים, וְלַפְעָמִים הַתְּלַמְּדִים בָּאִים אֶצְלוֹ. וְדַע, שְׁזוֹאת
 הַבְּחִינָה הִיא גְּדוּלָה, דִּהְיִינוּ כְּשֶׁהַגְּדוֹל נוֹסֵעַ לְהַקְטִין, זֹאת הַבְּחִינָה
 הִיא גְּדוּלָה בְּיוֹתֵר. כִּי זֶה פְּשוֹט שֶׁהַקְטִין צָרִיךְ לְבּוֹא לְהַגְּדוֹל, כִּי
 הוּא צָרִיךְ לְקַבֵּל מִמֶּנּוּ. אֵךְ לַפְעָמִים אוֹרוֹ שֶׁל הַגְּדוֹל הוּא גְּדוֹל

מאד מאד, עד שאי אפשר להקטין לקבל מן הגדול במקומו מחמת רבוי האור הגדול מאד, על־כן מכרח הגדול להוריד ולהכניע עצמו אצל הקטן ולילך אחריו, כדי שעל־ידי־זה יתמעט ויתגשם האור קצת, כדי שיוכל הקטן לקבלו. נמצא בשהגדול צריך לילך להקטן, והו' מגדל עצם מעלתו מאד כנ"ל.

ומשה רבנו, עליו השלום, היה גדול במעלה פלפך, עד שאפלו לפני גדולים היה צריך להקטין עצמו ולהראות הכנעה נגדם, כמו שכתוב (במדבר יב): והאיש משה ענו מאד מכל האדם וכו'; הינו אף־על־פי שגם הם היו גדולים מאד, כגון יהושע ואהרן, עם כל זה היה משה רבנו, עליו השלום, במעלה גדולה ועצומה מאד, עד שהכרח להקטין עצמו ולהכניע עצמו נגדם, כדי שיוכלו לקבל אורו כנ"ל. וזה בחינת (מגילה לא): בכל מקום שאתה מוצא גדלתו, שם אתה מוצא ענותנותו - שבכל מקום שיש גדלות ביותר, שם צריך ענוה וקטנות, כדי שיוכלו לקבל האור כנ"ל.

והנה בשהקטן בא לפני הגדול כדי לקבל ממנו, ואזי הגדול מאיר בו. ועקר הדבר לעשות ממחין דקטנות מחין דגדלות, דהינו להאיר בהקטן, להגדיל דעתו, שיתגדל מקטנותו ויהיה נעשה גדול, דהינו שיבוא למחין דגדלות, שזהו בחינת המתקה. ולפעמים מאיר בו על־ידי הארת פנים ונחמות, שמאיר לו פניו בפנים שוחקות, אנפין נהירין, ולפעמים אינו יכול לקבל על־ידי־זה, והוא בבחינת: אעא דלא דליק, מבטשין לה, שצריך

לְהָאִיר בּוֹ עַל-יְדֵי יִסּוּרֵיךָ, שְׁצַרְיָךְ לְיִסּוּרוֹ וּלְבִזּוֹתוֹ, כְּדֵי לְבַטֵּל אוֹתוֹ
שְׂיוֹכֵל לְקַבֵּל.

וְדַע, כִּי אִף-עַל-פִּי שְׁהַגְדוֹל צָרִיךְ לְהוֹרִיד עֲצָמוֹ וּלְבַטֵּל עֲצָמוֹ
קֶצֶת מִגְדֻלוֹתוֹ, כְּדֵי שְׂיוֹכֵל הַקָּטָן לְקַבֵּל, אִף-עַל-פִּי כֵּן אֵין
נֶחֱשָׁב זֶה הַגֶּרֶעוֹן וְהַהֶפְסֵד שֶׁל הַגְדוֹל, שְׁצַרְיָךְ לְבַטֵּל אוֹרוֹ לְפִי
שְׁעָה, כְּנֶגֶד הַתְּקוּן שְׁנַעֲשֶׂה בְּהַקָּטָן, שֶׁהוּא מִתְקַנֵּנוּ וּמִגְדִּילוֹ. כִּי
בְטוֹל וְקִטְנוֹת הַגְדוֹל הוּא רַק לְפִי שְׁעָה וְאַחֲרֵיכֶּן חוֹזֵר לְמַעֲלָתוֹ,
וְהוּא מִתְקַן וּמִגְדִּיל אֶת הַקָּטָן לְגִמְרֵי כַּנ"ל:

וַיֵּשׁ חַלּוּקִים בְּעֵינָיו קִטְנוֹת וְהַכְנַעַת הַגְדוֹל אֵצֶל הַקָּטָן, כְּדֵי
לְקַבֵּל אוֹרוֹ כַּנ"ל, כִּי הַכֹּל לְפִי הָעֵינָיו: לְפַעֲמִים הוּא
בְּתַנוּעָה בְּעֵלְמָא, וּלְפַעֲמִים צָרִיךְ לִילָךְ וּלְנַסֵּעַ אֵלָיו, וְהַכֹּל לְפִי
הָעֵינָיו. כְּמוֹ גֵר שֶׁכָּבָהּ, בְּשֵׁישׁ בּוֹ קֶצֶת אוֹר, עֲדִין יְכוּלִין
לְהִדְלִיקוֹ, רַק עַל-יְדֵי מַה שְׁמֻקְרָבִין אוֹתוֹ קֶצֶת לְגַר הַדּוֹלֵק,
דְּהֵינּוּ שְׂאוּחִזִּין אוֹתוֹ לְמַטָּה אֵצֶל גֵּר הַדּוֹלֵק, כִּידוּעַ בְּחוּשׁ, וְזֶה
מִחֲמַת שֵׁישׁ בּוֹ עֲדִין קֶצֶת אוֹר, אֲבָל כְּשֵׁאִין בּוֹ שׁוּם אוֹר, אֵין
יְכוּלִין לְהִדְלִיקוֹ מֵרְחוֹק, כִּי אִם כְּשִׁמְקָרְבִין אוֹתוֹ מִמֶּשׁ לְהָאֹר
אוֹ לְהַפֵּךְ וְכו'.

לט

לְכוּ חוּזוּ מִפְּעֻלוֹת ה' (לכו ראו), אֲשֶׁר שָׁם שְׁמוֹת בְּאָרְץ (תהלים מו).
כִּי בְּאֵמַת הַדְּבָר נִפְלְא וְנוֹרָא מְאֹד, אֲשֶׁר בְּרָא הַשֵּׁם
יִתְבַּרְךְ אֶת כָּל הַבְּרִיאָה, שֵׁישׁ בָּהּ כְּמוֹה וְכְמוֹה דְּבָרִים נִפְלְאִים

וְנוֹרָאִים הַרְבֵּה מְאֹד מְאֹד, מִה רַבּוּ מַעֲשֵׂי ה'. וְאַפְלוּ בְּזֶה הָעוֹלָם
 לְבַד עֲצָמוּ נִפְלְאוֹת ה', אֲשֶׁר בָּרָא דּוֹמָמִים וְצוֹמָחִים וְכוּ', וּמִי
 יוֹכַל לְשַׁעַר גְּדֻלַּת ה' שֵׁישׁ בַּבְּרִיּוֹת שֶׁל זֶה הָעוֹלָם, מִכָּל־שֶׁבֶן
 שָׁאֵר הָעוֹלָמוֹת. וְהֵכֵל כֹּאֲשֶׁר לְכָל לֹא נִבְרָא אֶלָּא בְּשִׁבִיל יִשְׂרָאֵל.
 וַיִּשְׂרָאֵל בְּעֲצָמוֹ, עֶקֶר בְּרִיאָתוֹ - בְּשִׁבִיל בְּחִינַת שַׁבָּת, שֶׁהוּא
 הַתְּכֵלִית. כִּי שַׁבָּת הוּא תְּכֵלִית מַעֲשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ, שֶׁהוּא
 בְּחִינַת עוֹלָם הַנְּשָׁמוֹת (הַקְּדָמַת הַזֶּה דָּף א: וְזוֹהַר תְּרוּמָה קלו), שֶׁהוּא
 עוֹלָם שֶׁכֵּלוּ שַׁבָּת, וְשֵׁם יִשְׁיֹנֵהוּ אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כְּרִאוּי, כְּלִי שׁוֹם
 מִסֶּדֶךְ הַמַּבְדִּיל וְכִלֵי שׁוֹם מוֹנֵעַ; כִּי אִזּוּ יִהְיֶה נַעֲשֶׂה אַחַדוֹת גָּמוּר,
 וְכָל אֶחָד יִהְיֶה מֵרָאה בְּאַצְבָּעוֹ: זֶה ה' קוֹיֵנוּ לוֹ, כִּמְאֹמֶר רַבּוֹתֵינוּ
 וְכְרוֹנָם לְבִרְכָה (תַּעֲנִית לֹא), וְזֶהוּ הַתְּכֵלִית, שֶׁבְּשִׁבִיל זֶה בָּרָא הַשֵּׁם
 יִתְבָּרַךְ אֶת כָּל הַבְּרִיאָה כְּלָה.

וְעַל־כֵּן יֵשׁ בְּוֹדָאֵי כָּל דְּבַר וְדְבַר, שֶׁנִּבְרָא בְּעוֹלָם בְּחִינַת
 הַתְּכֵלִית, כִּי כָּל דְּבַר וְדְבַר יֵשׁ בּוֹ הַתְּחִלָּה וְסוֹף,
 דִּהְיִינוּ הַהִתְחַלָּה מִמְּקוֹם שֶׁנִּשְׁתַּלְשַׁל בְּהַשְׁתַּלְשָׁלוֹת, עַד שֶׁנִּתְגַּשֵּׁם
 וְנִתְהַוָּה בְּזֶה הַתְּמוּנָה וְהַדְּמוּת. וְגַם יֵשׁ בּוֹ בְּחִינַת הַתְּכֵלִית
 וְהַסּוֹף, שֶׁבְּשִׁבִיל זֶה נִבְרָא, דִּהְיִינוּ שִׁיבוּלֵין יִשְׂרָאֵל לְהַעֲמִיק
 עֵינָם וּלְדַעַת וּלְהַתְּבַוֵּן בְּפִרְטֵי הַבְּרִיאָה: בְּתַבְנִית הָאֵיבָרִים
 וּבְגִיז וְקוּמָה וְדָמוֹת וְכוּ', שֶׁל כָּל דְּבַר וְדְבַר, לְהַתְּבַוֵּן בָּהֶם
 גְּדֻלוֹת הַבוֹרָא יִתְבָּרַךְ, וּלְעַבְדוֹ יִתְבָּרַךְ עַל־יְדֵי־זוֹה. וְכֵן לְמַעְלָה
 מְעַלָּה, עַד הַתְּכֵלִית, שֶׁשֵּׁם נִסְמָךְ אוֹתוֹ הַדְּבַר אֵל הַתְּכֵלִית. כִּי
 כָּל דְּבַר וְדְבַר יֵשׁ לוֹ אַחִיזָה בְּהַתְּכֵלִית, שֶׁבְּשִׁבִילוֹ נִבְרָא, שֶׁעַל־

יְדֵי דָבָר זֶה יְכוּלִין לְהַשְׁיגוֹ יִתְבַּרַךְ וְלַעֲבֹדוֹ עַד אוֹתוֹ הַתְּכַלִּית, שֵׁשׁ נִסְתִּים אוֹתוֹ הַדָּבָר וְנִסְמָךְ אֶל הַתְּכַלִּית. וְצָרִיךְ כָּל אֶחָד לְהַעֲמִיק עֵינָיו בְּזוֹה, לְדַעַת וְלַהֲפִיר גְּדֻלַּת הַבוֹרָא בְּכָל דָּבָר וְדָבָר, בְּתַכְנִיתוֹ וּדְמוּתוֹ, בְּפִרְטוּיֹת אֵיבָרָיו וּבְנִיגוֹ וּכְיֹצֵא בְּזוֹה, וְלַעֲבֹדוֹ יִתְבַּרַךְ בְּזוֹה, עַד אֲשֶׁר יָבוֹא לְבַחֲנֵת הַתְּכַלִּית שֶׁל אוֹתוֹ הַדָּבָר, שֶׁהוּא בַּחֲנֵת שְׁבַת, עוֹלָם הַנְּשָׁמוֹת וְכוּ':

וְהִנֵּה הַבְּעַל־יֶשֶׁכֶל שֵׁישׁ לָהֶם שֶׁכֶּל גְּדוֹל, הֵם יְכוּלִים זֹאת. אֲבָל קַטְנֵי עֶרֶךְ כְּמוֹנוֹ הַיּוֹם, שֶׁכָּלְנוּ בְּמַדְרַגָּה פְּחוּתָה מְאֹד בְּבַחֲנֵת רַגְלִין, אֵיךְ אֶפְשָׁר לָנוּ לָבוֹא לְיַדִּיעָה זֹו. וְעַל־כֵּן יֵשׁ לָנוּ לְכִסָּף וְלַהֲתַגְעָגַע וְלַהֲשַׁתּוֹקֵק מְאֹד, מִי יִתֵּן וְהִיָּה לָנוּ מְנַהֵיג הַדּוֹר, רוֹעֵה נַאֲמֹן, שְׂיִהְיֶה לוֹ זֶה הַבַּח, שְׂיִוָּכַל לְהָאִיר אֶפְלוֹ בְּנוֹ, בְּבַחֲנֵת רַגְלִין, יַדִּיעָה וְהַשְׁגָּה הַנ"ל, שְׁנוֹפֶה לָבוֹא אֶל הַתְּכַלִּית, כְּמוֹ מֹשֶׁה רַבְּנוֹ, עָלָיו הַשְּׁלוֹם, שֶׁמְגַדֵּל עֵצִים מֵעֶלְתוֹ הִיָּה יְכוּל לְהָאִיר אֶפְלוֹ בַּפְּחוּת שְׁבַפְּחוּתִים, אֶפְלוֹ בְּשַׁפְּחָה, כְּמוֹ שְׂאֲמָרוֹ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבִרְכָּה (מכילתא פ' בשלח ופירש"י שם, וע' זוהר בשלח נה, ויקרא כב): רָאִתָּה שְׁפַחָה עַל הַיָּם, מַה שְּׁלֹא רָאָה יַחְזָקָאֵל הַנְּבִיא. הֲרֵי שְׂאֲפְלוֹ יַחְזָקָאֵל, שֶׁהִיָּה נְבִיא גְּדוֹל בְּזוֹה, לֹא הִיָּה רוֹאֵה מַה שְּׂרָאִתָּה שְׁפַחָה בְּיַמֵּי מֹשֶׁה. וְכֵל זֶה מַחְמַת גְּדֻלַּת עֵצִים מֵעֶלְת הַמְּנַהֵיג, שֶׁהִיָּה מֹשֶׁה רַבְּנוֹ הַמְּנַהֵיג, וְהוּא יְכוּל לְהָאִיר אֶפְלוֹ בְּבַחֲנֵת רַגְלִין. שְׂאֲפְלוֹ הַרַגְלִין שְׂרַחוּקִים מִהַמַּחַ, אַף־עַל־פִּי־כֵן גַּם הֵם יְכוּלִים לְהַשְׁיֵג וְלַדַּעַת הַתְּכַלִּית, עַל־יַדֵּי מַפְעֻלוֹת ה' אֲשֶׁר בָּרָא בְּעוֹלָם הַשְּׁפָל הוּא כְּנ"ל. כִּי עַל־יַדֵּי

גְּדֻלַת הַמְּנַהֵג יִכּוֹל לְהַמְשִׁיךְ הַמַּח אֶפְלוֹ לְהַרְגֵּלֵינוּ, וְאִזּוּ יִכּוֹל לְהִיּוֹת, שֶׁהַרְגֵּלֵינוּ אֵלּוּ הֵם גְּדוּלִים מִמֶּנּוּ אַחֵר.

וְזֶהוּ: לָכוּ חֲזוּ. לָכוּ דִּיקָא, הֵינּוּ בְּחִינַת הַרְגֵּלֵינוּ, שֶׁהֵם כְּלֵי הַהֲלִיכָה, גַּם הֵם יַחֲזוּ מִפְּעֻלוֹת ה' אֲשֶׁר שֵׁם שְׁמוֹת בְּאֶרֶץ. הֵינּוּ פְּעֻלוֹת ה' אֲשֶׁר שֵׁם בְּאֶרֶץ הַזֶּה, דִּהְיִינוּ בְּזֶה הָעוֹלָם הַשְּׁפֵל, שְׁעַל־יְדֵי מִפְּעֻלוֹת ה' שֶׁבְּאֶרֶץ הַזֶּה הַשְּׁפֵלָה, יְכוּלִין לְדַעַת וּלְהַשִּׁיג הַתְּכֵלִית. וְזֶהוּ: אֲשֶׁר שֵׁם שְׁמוֹת בְּאֶרֶץ, הֵינּוּ שֶׁהַתְּכֵלִית שֶׁהוּא בְּחִינַת "שְׁמוֹת" - רֵאשִׁי-תְבוּת: תְּכֵלִית מַעֲשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ, בְּבְחִינַת (בראשית ב'): נִפְשׁ חַיָּה הוּא שְׁמוֹ, [וּכְמוֹ שֶׁאִמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבִרְכָה (ברכות ז'): אֵל תִּקְרָא שְׁמוֹת, אֵלָא שְׁמוֹת]; דִּהְיִינוּ עוֹלָם הַנְּשֻׁמוֹת, שֶׁהוּא הַתְּכֵלִית, הוּא מְלַבֵּשׁ וְנִאֲחֶז בְּאֶרֶץ הַשְּׁפֵלָה הַזֶּה, שְׁעַל־יְדֵי עוֹלָם הַזֶּה הַשְּׁפֵל, דִּיקָא עַל יְדוֹ מִכְרָחִין לְהַשִּׁיג הַתְּכֵלִית כַּנִּ"ל. וּבִאֲמַת הוּא חֲדוּשׁ נִפְלָא וְנוֹרָא מְאֹד, שֶׁהַשְּׁגַת הַתְּכֵלִית, שֶׁהוּא דְבַר גְּבוּהָ כְּזֶה לְהַשִּׁיג אוֹתוֹ יִתְפַּרֵּךְ, הוּא תְלוּי דִּיקָא בְּבְרִיּוֹת עוֹלָם הַשְּׁפֵל, וְכֵל הַנְּשֻׁמוֹת מִכְרָחִין לְעֵבֶר כְּזֶה הָעוֹלָם כְּדֵי לְהַשִּׁיג הַתְּכֵלִית. כִּי אִין מְשִׁיחַ בֶּן דָּוִד בָּא, עַד שֶׁיִּכְלוּ כָּל הַנְּשֻׁמוֹת שֶׁבְּגוֹף (יבמות סב.), כִּי כָּלֵם מִכְרָחִין לְבוֹא לְזֶה הָעוֹלָם הַשְּׁפֵל, כְּדֵי לְהַשִּׁיג הַתְּכֵלִית עַל־יְדוֹ כַּנִּ"ל. נִמְצָא שֶׁכָּלֵם הֵם בְּחִינַת נִצְרָךְ לְבְרִיּוֹת, שֶׁהֵם נִצְרָכִים לְבְרִיּוֹת הָעוֹלָם, לְהַשִּׁיג הַתְּכֵלִית עַל־יְדוֹם, כַּנִּ"ל:

וְרֵאשִׁי לָנוּ לֹמַר זֹאת בְּבִכְיָה, בְּדַמְעוֹת שְׁלִישׁ, לְבָבוֹת וּלְהַתְּעַנֵּעַ, לְבַקֵּשׁ וּלְהַתְּחַנֵּן לְפָנָיו יִתְפַּרֵּךְ, מִתִּי נִזְכָּה

לְזֶה, שִׁיְהִיָּה לָנוּ זֶה הַדַּעַת, שְׁנוּכַל לְדַעַת וּלְהַפִּיר הַבּוֹרָא יִתְפָּרֵד מִכָּל דְּבַר שֶׁל זֶה הָעוֹלָם בְּפִרְטֵי פִרְטוּיּוֹת כִּנְ"ל, עַד הַתְּכַלִּית כִּנְ"ל. וּכְפִי הַמְדַרְגָּה פְּחוּתָהּ שְׁלָנוּ עִתָּהּ, וּכְלָנוּ אִין פְּגִינוּ יְפוֹת כְּלָל, אָנוּ צְרִיכִין שִׁירְחַם עָלֵינוּ הַשֵּׁם יִתְפָּרֵד, לְתַן לָנוּ מְנַהִיג רוּעָה נְאֻמָּן, שִׁיּוּכַל לְהָאִיר בָּנוּ יְדִיעָה חֲנָ"ל, כִּדֵּי שְׁנוּכַל לְעַבְדּוֹ יִתְפָּרֵד כְּרָאוּי וּלְבּוֹא אֶל הַתְּכַלִּית כִּנְ"ל:

הַשִּׁשִּׁת יָמִים הֵם הַהִתְחַלָּה, שְׁפָהֵם נִבְרָא הַכָּל, וְשֶׁבֶת הוּא הַסּוּף וְהַתְּכַלִּית וְכוּ'. וּבּוֹדָאֵי יֵשׁ חֲלוּק בֵּין הַפְּרִיּוֹת, כִּי בּוֹדָאֵי יֵשׁ חֲלוּק בֵּין מַה שְׁנִבְרָא קִדְם וּבֵין מַה שְׁנִבְרָא בְּשִׁשִּׁי, שֶׁהוּא סְמוּךְ יוֹתֵר לְשֶׁבֶת. וְאִיתָא בְּסִפְרִים, כִּי שִׁשִּׁת יָמִים עָשָׂה ה' אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ (שְׁמוֹת ל"א), שְׁגַם הַשִּׁשִּׁת יָמִים בְּעֶצְמוֹן נִבְרָאוּ, וְהֵם בְּסוּד עֲגָלָה אֶל הַנִּקְדָּה פְּגִימּוֹת, שֶׁהִיא שֶׁבֶת (זוהר ויקהל ר"ד), אֲךָ אַף־עַל־פִּי־כֵן יֵשׁ חֲלוּקִים:

מַה שְׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ וְזִכְרוֹנָם לְבִרְכָה: נוֹחַ לוֹ לְאָדָם שְׁלֵא נִבְרָא יוֹתֵר מִשְׁנִבְרָא (עֲרוּכִין י"ג), וְכֵן מַה שְׁפָתוּב (קֹהֶלֶת ד'): וְטוֹב מְשִׁנִּיהֶם אֶת אֲשֶׁר עָדָן לֹא הָיָה - הַדְּבַר תְּמוּהָ: וְאִם־כֵּן עַל מַה נִבְרָא. וּבּוֹדָאֵי אִין הַדְּבָרִים נְאֻמְרִין כִּי־אִם בְּעוֹלָם הָזֶה, שְׁכִפִּי צְרוֹת עוֹלָם הָזֶה וְהִיסוּרִין שְׁפוּכְלִין בְּנִי־אָדָם בְּזֶה הָעוֹלָם כָּל אֶחָד וְאֶחָד, בּוֹדָאֵי הָיָה טוֹב יוֹתֵר אִם לֹא הָיָה נִבְרָא כְּלָל. אֲבָל בְּעוֹלָם הַבָּא בּוֹדָאֵי טוֹב יוֹתֵר מַה שְׁנִבְרָא, כִּי עַל־יְדִי־זֶה דִּיקָא כָּאִין אֶל הַתְּכַלִּית כִּנְ"ל. וְגַם אֶפְלוּ בְּעוֹלָם הָזֶה - יָפָה שְׁעָה אַחַת בְּתִשׁוּבָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים בְּעוֹלָם הָזֶה מִכָּל חַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא: (אבוֹת פ"ד)

נִסְכֵּן רֵאשִׁיה־שָׁנָה לְמַלְכִים (ר"ה ב), וְאִזּוּ מִמִּנּוּן כָּל הַמְּלָכִים
 לְמַעֲלָה, וּבִודָאֵי גִוְתִנּוּן מִתְּנִוּת לְכָל אֶחָד וְאֶחָד שְׁמִמְלִיכִין
 אוֹתוֹ. וְהַשֵּׁם יִתְּבַרְךָ יִתֵּן לָנוּ גַם־כֵּן מַלְךְ וּמִנְהִיג, רוּעָה נְאֻמָּן,
 שְׂיוֹכֵל לְהֵאִיר בָּנוּ וְכוּ' כַּנ"ל. וְאִנְחָנוּ הֵם הָעַם אֲשֶׁר בְּרַגְלֵיךְ -
 הַהוֹלְכִים אַחֵר עֲצָתְךָ, שְׁמִתְנַהֲגִים אַחֵר הַמִּנְהִיג. וּמִי יִתֵּן וְהָיָה
 לָנוּ מִנְהִיג כְּמוֹ מִשָּׁה רַבְּנוּ, עָלֵינוּ הַשְּׁלוֹם, וְכוּ' כַּנ"ל: (כָּל זֶה שֶׁדָּ
 לְסִימָן ל"ט)

מ

מִי שְׂיֹדַע מֵאַרְצ־יִשְׂרָאֵל, שְׁפָעַם בְּאֵמַת טַעַם אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל,
 הוּא יָכוֹל לְהַפִּיר בְּאַחַר, אִם הָיָה אֶצֶל צְדִיק עַל רֵאשִׁיה־שָׁנָה
 אִם לֹא, וְאִם אוֹתוֹ הַצְּדִיק הוּא גְדוֹל בְּמַעֲלָה אוֹ קָטָן, וְאִם הוּא
 צְדִיק אִמְתִּי אִם לֹא, אוֹ אִם הוּא בַּעֲצֻמוֹ צְדִיק.

כִּי טַעַם אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל יְכוּלִין לְצִיר לְפָנַי מִי שְׂיֹדַע טַעַם שִׁכְל. כִּי
 רַק מִי שֶׁהוּא אִישׁ בּוֹר, אִי אֶפְשָׁר לוֹ לִידַע זֹאת, אֲבָל מִי
 שְׂיֹדַע מִשְׁכָּל, כְּגוֹן לֹמְדִים שְׁמִרְגִישִׁים מַעֲט טַעַם הַשְּׁכָל בַּפֶּשֶׁט
 וְקִשְׂיָא בְּדַרְךְ הַלּוֹמְדִים, אוֹ חֲכָמִים בְּחֻכְמוֹת אַחֲרוֹת, שְׁמִרְגִישִׁים
 טַעַם שִׁכְל, יְכוּלִין לְהִבִּין טַעַם אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, כִּי אוֹרֵא דְאַרְצ־
 יִשְׂרָאֵל מַחֲכִים (ב"ב קנח, וּבוֹהַר פִּנְחָס דְּף רמח: וּבְתו' כב). וְטַעַם הַחֲכָמָה
 וְהַשְּׁכָל בְּוִדָאֵי יָקָר מְאֹד, אֵד עֵקֶר מַעֲלַת קְדוּשַׁת אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל
 הוּא רַק עַל־יְדֵי הַשְּׁנַחַת הַשֵּׁם יִתְּבַרְךָ. וּמַחֲמַת שְׁהַשֵּׁם יִתְּבַרְךָ
 מִסְתַּבֵּל בְּאַרְצ־יִשְׂרָאֵל תָּמִיד, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (דְּבָרִים יא): תָּמִיד עֵינֵי

ה' אֶלְקִיךָ בַּהּ מִרְאשִׁית הַשָּׁנָה וְעַד אַחֲרִית שָׁנָה, עַל־יְדֵי־זוֹהַ אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל מְקַדְּשֶׁת וְאוֹרֶהָ מַחֲכִים, כִּי עֵינַיִם עַל־שֵׁם הַחֲכֻמָּה, כִּי הַתְּפִתְחוֹת הַחֲכֻמָּה נִקְרָא בְּחִינַת עֵינַיִם, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב (בראשית א): וַתִּפְקַחְנָה עֵינָי שְׁנֵיהֶם, וַיִּפְרֹשׁ רִשְׁוֹ: עַל־שֵׁם הַחֲכֻמָּה נֹאמֵר. וּמַחֲמַת שְׁעֵינָי ה' בְּאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, שְׁמֹס־תִּפְּל בַּהּ תְּמִיד, עַל־יְדֵי־זוֹהַ וְאוֹרֶה דְאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל מַחֲכִים.

אך מהיכן נמשך ונתעורר זאת אצל השם יתברך, והיננו בחינת עינים להשגיח בנ"ל, זה נעשה על־ידי גשמות ישראל, שהשם יתברך מתפאר בהם, בבחינת (ישעיה מט): יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בָּךְ אֶתְפָּאֵר. וְעַל־יְדֵי הַהֲתַפָּאוֹת נַעֲשִׂין בְּחִינַת תְּפִלִּין, שְׁנִקְרְאוּן פָּאֵר (סוכה כה), וְהַתְּפִלִּין הֵם בְּחִינַת מַחִין, וְנִכְנָסִין לַפְּנִים וּבּוֹקְעִין בְּעֵינַיִם, וּמִזֶּה נַעֲשֶׂה הַשְּׁגַחַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כְּבִיכּוֹל, שְׁעַל־יְדֵי־זוֹהַ נַעֲשֶׂה קְדֻשַׁת אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, בְּחִינַת אוֹרֶה דְאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל מַחֲכִים כְּנ"ל. וְעַל־שֵׁם זֶה נִקְרָא אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, שְׁמֹקְבֵלַת קְדֻשָּׁתָהּ, מִבְּחִינַת: יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בָּךְ אֶתְפָּאֵר, כְּנ"ל.

אך בודאי לא כל העתים שוות בהתקרבות ישראל להשם יתברך, כי לפעמים, חס ושלום, יש שנתרחק אחד מהשם יתברך, ואזי אדרבא, השכינה צועקת: קלני מראשי, קלני מזרועי (סנהדרין מו). הינו שצעקתה, שנתקלקל ונפגם בחינת ההתפארות שאינו יכול להתפאר בהם, ונפגם בחינת התפלין, שנעשין מן ההתפארות כנ"ל. וזה: קלני מראשי, קלני מזרועי,

מֵרֵאשִׁי מְזֻרְעֵי דִיקָא, בְּחִינַת תְּפִלִּין (שְׁמִינִיחִין עַל הָרֵאשׁ וְעַל הַזְּרוּעַ) וְכַנ"ל. רַק כְּשֶׁאֶחָד מֵיִשְׂרָאֵל נִתְקַרֵב לַהֵשֶׁם יִתְבַּרְךָ, וְנִתְוַסַּף עוֹד יִשְׂרָאֵל שְׂרוּצָה לְעַבְדוֹ יִתְבַּרְךָ, וְכֹל מֵה שְׁנֵתְוַסַּפִּין יוֹתֵר רַבִּים מֵיִשְׂרָאֵל שְׂרוּצִים לְעַבְדוֹ וְלִהְתְּקַרֵב אֵלָיו, אֲזִי נִתְגַּדֵּל וְנִתְוַסַּף יוֹתֵר הַתְּפָאֲרוֹתָיו יִתְבַּרְךָ, שֶׁהוּא יִתְבַּרְךָ מִתְּפָאֵר בְּעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל הַמִּתְקַרְבִּים אֵלָיו. וְעַל־יְדֵי זֶה הֵהִתְפָּאֲרוֹת נַעֲשִׂין תְּפִלִּין מַחֲזִין, וּמִזֶּה נַעֲשֶׂה קִדְשֵׁת אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, בְּחִינַת אוֹרֵא דְאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל מַחֲזִים, עַל־יְדֵי עֵינֵי הַשְּׁנַחֲתוֹ כַּנ"ל:

אֲךָ מִי שְׂיִכּוֹל לָרְאוֹת זֹאת הֵהִתְפָּאֲרוֹת, שְׁמֵתְפָּאֵר הֵשֶׁם יִתְבַּרְךָ בְּעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל, אֲזִי הוּא מְקַבֵּל בְּחִינַת פָּאֵר וּמַחֲזִין מִן זֹאת הֵהִתְפָּאֲרוֹת שְׂרוּצָה, וְנַעֲשִׂין אֶצְלוֹ גַּם־כֵּן בְּחִינַת תְּפִלִּין, וְנִכְנָסִין לְפָנִים כַּנ"ל, וּבֹקְעִין בְּעֵינַיִם כַּנ"ל, וְאֲזִי נַעֲשִׂין עֵינָיו גַּם־כֵּן בְּבְחִינַת עֵינֵי ה'. וְאֲזִי בְּכָל מְקוֹם שֶׁהוּא מְסַתְּפֵל וְרוֹאֶה, נַעֲשֶׂה שֵׁם גַּם־כֵּן בְּחִינַת אוֹרֵא דְאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל מַחֲזִים, כִּי עֶקֶר קִדְשֵׁת אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל הוּא רַק מִבְּחִינַת עֵינַיִם הַנ"ל. אֲבָל מִי הוּא זֶה שְׂיִכּוֹל לָרְאוֹת אֶת הֵשֶׁם יִתְבַּרְךָ, שְׂיִכּוֹל לָרְאוֹת הַתְּפָאֲרוֹתָיו יִתְבַּרְךָ, אֲמַנֵּם מִי שְׂרוּצָה אֶת הַצְּדִיק הָאֵמֶת, שֶׁהוּא מְקַרֵב בְּנֵי־אָדָם לְעַבֹּדְתּוֹ יִתְבַּרְךָ, וְהוּא עֶקֶר הַתְּקַרְבוֹת יִשְׂרָאֵל לְאֲבִיהֶם שְׁבַשְׁמִים, נִמְצָא שֶׁהוּא בְּעַצְמוֹ הֵהִתְפָּאֲרוֹת שְׁמֵתְפָּאֵר הֵשֶׁם יִתְבַּרְךָ בְּעַמּוֹ, כִּי עַל־יְדֵי כָּל הַהִתְקַרְבוֹת וְהֵהִתְפָּאֲרוֹת. אֲזִי מִי שְׁמֵתְפָּאֵר בּוֹ. וְעֶקֶר הַדְּבָר בְּעַת הַקְּבוּצָה, בְּעַת שְׁמֵתְקַבְּצִים אֵלָיו הָעוֹלָם הַבָּאִים לְשִׁמּוֹעַ אֶת דְּבַר ה', וּבִיּוֹתֵר - בְּרֵאשֵׁי־הַשָּׁנָה, שְׂאוּ

הוא הקבוץ הגדול, אזי ההתפארות גדול ביותר, מחמת שמתקבצים הרבה בני־אדם החפצים להתקרב אליו יתברך, ואזי נתגדל ונתוסף פאר ויפי הצדיק, כי הוא בעצמו ההתפארות כנ"ל, אזי מי שמסתכל באמת בזה הצדיק האמתי, אזי הוא גם־כן מקבל מן ההתפארות הזאת, ונעשין אצלו גם־כן בחינת תפלין מחין כנ"ל, ואזי נעשין עיניו גם־כן כנ"ל בבחינת עיני ה'. ואזי גם בכל מקום שהוא מסתכל, נעשה גם־כן בחינת ארץ־ישראל, בחינת אורא דארץ־ישראל מחכים, כי הוא מחכים האויר על־ידי הסתכלותו בעיניו הנ"ל, שנעשין מן ההתפארות כנ"ל.

וזה פרוש (ישעיה לג): מלך ביפיו תחזינה עיניך, הינו כשתזכה לראות מלך ביפיו, דהינו הצדיק ביפיו ותפארתו, דהינו בעת הקבוץ, שאזי הוא יפיו ותפארתו כנ"ל, על־ידי־זה: עיניך תראינה ארץ מרחקים, בחינת ארץ־ישראל, בחינת אורא דארץ־ישראל מחכים. כי החכמה נקרא מרחקים, כמו שפיתוב (קהלת ז): אמרתי אחכמה והיא רחוקה, הינו שעל־ידי־זה שתראה את הצדיק ביפיו ותפארתו כנ"ל, על־ידי־זה בכל מקום שתראה בעיניך, יהיה נעשה בחינת אורא דארץ־ישראל מחכים כנ"ל. וזהו: עיניך תראינה ארץ מרחקים כנ"ל.

נמצא, מי שיש לו תאוה והשתוקקות לארץ־ישראל, בפרט מי שטעם טעם האמת של ארץ־ישראל, כשפוגע ומתועד יחד עם אדם שהיה אצל צדיק אמתי על ראש־השנה, הוא

מְחִיב לְהִרְגִישׁ אִזּוּ מַעַם אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, כִּי עַל־יְדֵי־זוֹהַ הָאִישׁ נַעֲשֶׂה
גַּם זֶה הָאִוִּיר בְּבַחֲנֵינָת אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל כַּנִּ"ל, וְרֹאוּי שְׂתִיעוֹרֵר לוֹ
עֵתָה הַשְׂתִּוִּקְקוֹת וְגַעְגּוּעֵינִי לְאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, כֹּל אֶחָד לְפִי בַּחֲנֵינָתוֹ.
וְעַקֵּר הַדְּבָר - שְׂיִהְיֶה בְּאֵמֶת וּבְתַמִּימוֹת:

וַיֵּשׁ בְּזוֹה עוֹד עֲנִינִים, כִּי אֵין אָדָם מֵת וְחֲצִי תַאֲוֹתוֹ בְּיָדוֹ. (מ"ד
קהלת סדר א) נִמְצָא שְׂאִין מְמַלֵּא תַאֲוֹתוֹ וְרִצּוֹנוֹ בְּמִמּוֹן
לְעוֹלָם, כִּי תְמִיד חֶסֶר לוֹ כַּנִּ"ל. אָבֵל יֵשׁ בַּחֲנֵינָת שְׁפַע כְּפוּלָה,
בַּחֲנֵינָת (אִיּוֹב כ"ב): וְכִסְף תּוֹעֵפוֹת לָךְ, שֶׁהוּא לְשׁוֹן כְּפוּל. נִמְצָא
שְׁבֻזָּה הַשְׁפַּע נְתַמְלֵא רִצּוֹנוֹ, מֵאַחַר שֶׁהִיא כְּפוּלָה (וְלֹא סִיּוּם):

מא

לְפַעֲמִים הַשֵּׁם יִתְבַּרַךְ עוֹשֶׂה מוֹפְתִים עַל־יְדֵי בַעֲלֵי הַפּוֹסְקִים,
בְּבַחֲנֵינָת (ד"ה א טו): מִפְתּוֹי וּמִשְׁפָּטֵי פִיהוּ; שְׁעַל־יְדֵי
מִשְׁפָּטֵי פִיהוּ, שְׁפוֹסֵק שְׂיִהְיֶה כֶּךָ, נַעֲשֶׂה מוֹפֵת. כִּי מִחֲמַת
שְׁנַתְקַבֵּל לְבַעַל־פּוֹסֵק, וּכְשִׁפוֹסֵק בְּאֶסוּר וְהִתֵּר וּכְיוֹצֵא, מְקַבְּלִין
דַּעְתוֹ, כְּמוֹ־כֵן כְּשִׁפוֹסֵק בְּאִיזָה עֲנִין, מְקַבְּלִין דַּעְתוֹ, וְנַעֲשִׂין
מוֹפְתִים עַל־יָדוֹ. וְזוֹהוּ בַּחֲנֵינָת הַמוֹפְתִים שְׁמִסְפְּרִין מֵהַגְּאוּנִים שֶׁהִיוּ
בְּדוֹרוֹת שְׁלֹפְנֵינוּ:

מב

כִּי אֲנִי יְיָ רַפְאֵךְ (שְׁמוֹת טו) - רְאֵשִׁי־תְבוֹת: אֲמֵן כִּן יְהִי רִצּוֹן:

(עֲנֵן בְּמִקּוֹם אַחַר בְּאוּר עֲנֵן זֶה)

מג

על־ידי חלישות הלב נופלים פחדים עליו. כי הגבור אין לו שום פחד, ועקר הגבורה הוא בלב, דהינו מי שלבו חזק, אינו מתירא משום דבר, ורץ לתוך קשרי המלחמה, ומתגבר על־ידי חזק ואמץ לבו. וכן להפך, רפוי־לבב הם מתפחדים. וזה שפיתוב (דברים ט): איש הירא ורף הלבב, פִּרַשׁ רַשׁ"י: הירא וכו', פי על־ידי רף־לבב, על־ידי־זה הוא מתירא, כנ"ל:

מד האמונה תולה בפה של אדם, בבחינת: אודיע אמונתך בפי (תהלים פט). הינו על־ידי שמדברין האמונה בפה, זהו בעצמו אמונה, וגם על־ידי־זה באים לאמונה. ומחמת זה צריך לזהר מאד מדבורים של כפירה ואפיקורסות, אף־על־פי שאינו אומרם מלבבו, הינו שהוא בעצמו מאמין ואינו כופר, חס ושלום, רק שהוא חוזר ואומר דברי אפיקורסות ששמע בשם אחרים, שהם אפיקורסים, והוא מתלוצץ מהם, אף־על־פי־כן גם מזה צריך לזהר מאד, כי הדבור הזה של כפירה מזיק לאמונה. גם הוא אסור גמור, כי על השם יתברך, ברוך הוא, אסור לומר דברי הלצות, אפלו בדרך שחוק.

וכבר מבאר בספרים ובדברינו בכמה מקומות, להרחיק עצמו מאד מאד לבלי לעיין כלל בספרי המחקרים

הפילוסופיא, ואפלו מספרים של חקירה שחברו גדולים מאחינו בני ישראל, גם מהם צריך להרחיק מאד, כי הם מזיקים מאד לאמונה, כי די לנו באמונתנו שקבלנו מאבותינו הקדושים. וזה כלל גדול ויסוד ועקר בעבודת השם - להיות תם וישר וכו', לעבד אותו יתברך בתמימות, בלי שום חכמות וחקירות כלל כלל לא.

גם מחכמות שיש בעבודת השם בעצמו צריך להרחיק מאד. כי כל אלו החכמות של העולם, שיש להנכנסין ומתחילין קצת בעבודת השם, אינם חכמות כלל, והם רק דמיונות ושטויות ובלבולים גדולים. ואלו החכמות מפילין מאד את האדם מעבודת השם, דהינו מה שחושב וחוקר ומדקדק ביותר, אם הוא יוצא כראוי במה שעושה. כי בשר ודם אי אפשר לו שיצא ידי חובתו בשלמות, ואין הקדוש ברוך הוא בא בטרוניא וכו' (ע"ז ג.), ולא נתנה תורה למלאכי השרת (קדושין נד). ועל אלו המדקדקים ומחמירים בחמרות יתרות, עליהם נאמר (ויקרא יח): וחי בהם, ולא שימות בהם, (יומא פה:) כי אין להם שום חיות כלל, ותמיד הם במרה שחרה, מחמת שנדמה להם שאינם יוצאים ידי חובתם בהמצוות שעושין, ואין להם שום חיות משום מצוה מחמת הדקדוקים והמרה שחרות שלהם (והוא בעצמו אינו מחמיר שום חמרא כלל):

וּבַאֲמַת, אַחַר כָּל הַחֲכָמוֹת, אֶפְלוּ מִי שִׁיּוּדַע חֲכָמוֹת בְּאֲמַת,
 אַחַר כָּל הַחֲכָמוֹת צָרִיךְ לְהַשְׁלִיךְ כָּל הַחֲכָמוֹת וְלַעֲבֹד
 אֶת ה' בְּתַמִּימוֹת בְּפִשְׁיּוֹת גָּמוֹר בְּלִי שׁוּם חֲכָמוֹת. וְזֶה הִיא
 הַחֲכָמָה הַגְּדוֹלָה שֶׁבְּכָל הַחֲכָמוֹת, לְבָלִי לְהִיּוֹת חָכֶם כָּלָל. כִּי
 בְּאֲמַת אֵין חָכֶם בְּעוֹלָם כָּלָל, וְאֵין חֲכָמָה וְאֵין תְּבוּנָה נִגְדוּ
 יִתְבָּרֵךְ. וְהַעֲקָר הוּא, כִּי רַחֲמָנָא לְבָא בְּעֵי: (סנהדרין קו: זוהר תצא דף

(רפא:)

מה

בְּעֵנִין בְּנֵי־אָדָם שְׂרוּצִים וּמְכִינִים עֲצֻמֵן כִּמְה פְּעָמִים לְנִסְע
 לְצַדִּיק הָאֲמַת, וְאַחֲרֵי־כֵן יֵשׁ לָהֶם מְנִיעוֹת, וְנִמְנָעִים -
 דַּע, כִּי שֶׁבֶת הִיא נִקְדָּה הַפְּנִימִיּוֹת, וּמִמֶּנָּה יוֹנְקִים כָּל הַשְּׂשׂוּה
 יָמִים, שֶׁהֵם בְּחִינַת הָעֲגוּלִים סְבִיב הַנִּקְדָּה, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב בַּזֹּהַר
 (ויקהל דף רד.) וְכַמּוּבָא. וְהַקְּלָפוֹת מוֹלִיכִין אֶת הַרְשָׁעִים סְבִיב
 הַנִּקְדָּה, בְּבְחִינַת (תהלים יב): סְבִיב רְשָׁעִים יִתְהַלְכוּ, וְאֵינֶם מְנִיחִים
 אוֹתָם לְהִתְקַרֵּב לְפָנָיִם אֶל הַנִּקְדָּה הַפְּנִימִית, וְכָל זְמַן שֶׁהֵם עֲדוּן
 בְּתוֹךְ הָעֲגוּלִים, עֲדוּן יֵשׁ לָהֶם תְּקוּנָה לְהִתְקַרֵּב. אֶפְלוּ פּוֹשְׁעֵי
 יִשְׂרָאֵל, כָּל זְמַן שֶׁלֹּא יֵצֵא מִן הָעֲגוּלִים לְגַמְרֵי, חֵם וְשָׁלוֹם, עֲדוּן
 יֵשׁ לוֹ תְּקוּנָה לְהִתְקַרֵּב אֶל הַנִּקְדָּה הַפְּנִימִיּוֹת, אֲבָל מִי שֶׁכִּבֵּר יֵצֵא
 לְגַמְרֵי, חֵם וְשָׁלוֹם, מִן הָעֲגוּלִים, כְּגוֹן מְשֻׁמְדִים, אֲזִי אִי אֶפְשָׁר לוֹ
 לְהִתְקַרֵּב כָּלָל. וְהַצַּדִּיק הוּא בְּחִינַת שֶׁבֶת, בְּחִינַת הַנִּקְדָּה
 פְּנִימִיּוֹת, שֶׁמִּמֶּנּוּ יוֹנְקִים הַכָּל, כְּמוּבָא:

מו

מְסִירַת־נַפְשׁ יֵשׁ לְכֹל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל בְּכֹל יוֹם וּבְכֹל שָׁעָה, כְּגוֹן שְׁנוֹתַי מִמוֹנוֹ לְצַדִּיקָה, וְהַמָּמוֹן הוּא הַנֶּפֶשׁ, כִּי אֵלָיו הוּא נוֹשֵׂא אֶת נַפְשׁוֹ (דברים כד), דְּהִינּוּ שְׂמוֹסֵר נַפְשׁוֹ בִּיגִיעוֹת וּסְפָנוֹת קִדְּם שְׂמֵרוֹיִחַ הַמָּמוֹן, וְאַחֲרֵי־כֵן נֹטֵל הַמָּמוֹן וְנוֹתְנוֹ בְּשִׁבִיל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, נִמְצָא מוֹסֵר נַפְשׁוֹ. וְכֵן בַּתְּפִלָּה אֵיתָא בַּמְדַּרְשׁ הַנֶּעְלָם (ח"י שרה דף קכד:), שֶׁהִיא בְּחִינַת: כִּי עֲלִיד הֲרַגְנוּ כָּל הַיּוֹם וְכוּ', הִינּוּ מְסִירַת־נַפְשׁ. כִּי צָרִיךְ יִגִיעַ גְּדוּלָה וּמְלַחְמָה גְּדוּלָה עִם הַמַּחְשָׁבוֹת וְהַבְּלוּלִים, וְתַחֲבוּלוֹת לָנוּם וּלְבָרַח מֵהֶם, וְעַל זֶה נֶאֱמַר: כִּי עֲלִיד הֲרַגְנוּ וְכוּ', כַּמּוּבָא בַּמְדַּרְשׁ הַנֶּעְלָם, נִמְצָא שֶׁהוּא מְסִירַת־נַפְשׁ, וְכֵן כִּיּוֹצֵא בְּזֶה:

וְדַע, שֶׁהַמְּנִיעוֹת שֵׁישׁ לְכֹל אֶחָד לְעִבּוּדַת הַבּוֹרָא יִתְבָּרַךְ שְׂמוֹ, כְּגוֹן לְנִסְעַ לְהַצְדִּיק הָאֱמֶת וְכִיּוֹצֵא, וּלְכֹל אֶחָד וְאֶחָד נִדְמָה לוֹ שֶׁהַמְּנִיעוֹת שָׁלוֹ גְּדוּלִים יוֹתֵר מִשָּׁל חֲבֵרוֹ, וְקָשָׁה לְעַמּוֹד בָּהֶם. דַּע, שְׁלֹכַל אֶחָד אֵין לוֹ מְנִיעוֹת רַק כְּפִי בַחוּ, כְּפִי מַה שְׁיִכּוֹל לְשֵׂאת וּלְעַמּוֹד בָּהֶם אִם יִרְצֶה. וּבִאֲמַת אֵין שׁוּם מְנִיעָה, כִּי גַם בְּהַמְּנִיעָה בְּעֶצְמָהּ מְלַבֵּשׁ שֵׁם הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְכַמְבָּאָר בְּמָקוֹם אַחֵר (בלקו"א סי' קטו). וְהַמְּנִיעָה הַגְּדוּלָה שְׁפָכַל הַמְּנִיעוֹת הִיא מְנִיעַת הַמַּחַ, דְּהִינּוּ מַה שְׂמַחוּ וּלְבוֹ חֲלוּקִים מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אוֹ מֵהַצְדִּיק, כִּי אִפְלוּ כְּשֶׁמְשַׁבֵּר הַמְּנִיעוֹת שֵׁישׁ לוֹ לְנִסְעַ לְהַצְדִּיק הָאֱמֶת וְכֹא לְשֵׁם, עִם כָּל זֶה, כְּשֶׁמַּחוּ חֲלוּק וְקָשָׁה לוֹ קִשְׁיוֹת עַל

הַצַּדִּיק, וַיֵּשׁ לוֹ עֲקֻמוּמִיּוֹת בְּלִבּוֹ עַל הַצַּדִּיק, זֹאת הַמְּנִיעָה מוֹנֵעַ
אוֹתוֹ יוֹתֵר מִכָּל הַמְּנִיעוֹת.

וְכֵן בַּתְּפִלָּה; שֶׁבַתְחִלָּה יֵשׁ לוֹ כַּמָּה מְנִיעוֹת עַל הַתְּפִלָּה,
וְאַחֲרֵיכֵן פְּשְׁעוֹבֵר עֲלֵיהֶם וְבֹא לְהַתְּפִיל, כְּשֶׁלִּבּוֹ עָקֵם
וּפְתִלְתֵּל מֵהֶשֶׁם יִתְפַּרֵּד, זֹאת הַמְּנִיעָה גְדוֹלָה מִכָּלֶם כַּנִּל, הֵינּוּ
בַּחֲנִינָה (תהלים לח): לְבִי סִחַרְחַר. תִּרְגֹּם סָבִיב - סָחֹר סָחֹר.
דְּהֵינּוּ שְׁלִבּוֹ מְסַבֵּב וּמְקַף וּמְעַקֵּם בְּעֲקֻמוּמִיּוֹת וְקִשְׁיוֹת וּכְפִירוֹת
עַל הַשֵּׁם יִתְפַּרֵּד, שְׁזָה בַּחֲנִינָה (שמות א): וַיִּמְרְרוּ אֶת חַיֵּיהֶם
בְּעַבְדָּה קָשָׁה וְכו', וְאִיתָא בַּתְּקוּנִים (תיקון יג דף כח): בְּקִשְׁיָא וְכו',
הֵינּוּ הַקִּשְׁיוֹת שְׁבִלְבּוֹ, שֶׁהֵם הַמְּנִיעָה הַגְּדוֹלָה מִכָּלֶם, וְאִזֵּי צְרִיךְ
לְצַעֵק לְאֲבִיו שְׁבִשְׁמַיִם בְּקוֹל חֲזָק מֵעַמְקֵי הַלֵּב, וְאִזֵּי הַשֵּׁם
יִתְפַּרֵּד שׁוֹמֵעַ קוֹלוֹ וּפּוֹנֵה לְצַעֲקָתוֹ, וַיְכוּל לְהִיּוֹת, שְׁמֹזָה בְּעַצְמוֹ
יִפֹּל וַיִּתְּבַטֵּל לְגַמְרֵי כָּל הַקִּשְׁיוֹת וְהַמְּנִיעוֹת הַנִּל, וְעַל-כֵּל-פָּנִים
הַשֵּׁם יִתְפַּרֵּד שׁוֹמֵעַ קוֹלוֹ, שְׁזָה יְשׁוּעָתוֹ. וְזֶה אוֹתִיוֹת קִשְׁיָא -
רֵאשִׁי-תִּבּוֹת: שְׁמַע יְיָ קוֹלִי אֶקְרָא (תהלים כז); שְׁצַרִּיךְ רַק
לְקִרוֹת לֵה', כְּשֶׁמִּתְגַּבֵּר עָלָיו הַקִּשְׁיָא וְהַכְּפִירָה כַּנִּל.

וַיִּמְעִין זֶה מֵה שְׁמִסְפָּרִים בְּשֵׁם הַבְּעַל-שֵׁם-טוֹב, זָכַר צַדִּיק
וְקָדוֹשׁ לְבִרְכָה, מִשָּׁל, שְׁמִלְךְ אֶחָד הַנִּיחַ אוֹצֵר גְּדוֹל
בְּמָקוֹם אֶחָד, וְסַבֵּב בְּאַחֲזוֹת-עֵינַיִם כַּמָּה וְכַמָּה חוֹמוֹת סָבִיב
הָאוֹצֵר, וְכִשְׁפָּאוּ בְּנֵי-אָדָם לְאֵלוֹ הַחוֹמוֹת, נִדְּמָה לָהֶם שֶׁהֵם
חוֹמוֹת מִמֶּשׁ, וְקִשְׁיָה לְשִׁבְרָם. וְקִצְתָם חֲזְרוּ תַכְּף, וְקִצְתָם שִׁבְרוּ
חוֹמָה אַחַת, וּבָאוּ אֶל הַשְּׁנִיָּה, וְלֹא יָכְלוּ לְשִׁבְרָהּ, וְקִצְתָם שִׁבְרוּ

יותר ולא יכלו לשפר הנשארים, עד שבא הבן־מלך, אמר: אני יודע, שכל החומות הם רק פאחיות־עינים, ובאמת אין שום חומה כלל, והלך לבטח עד שעבר על כלם.

ומזה יבין המשפיל הנמשל מאליו על כל המניעות וההסתות ופתויים, שהם בחינת חומות, שיש על אוצר של יראת־שמים, שבאמת אינם כלום. והעקר - לב חזק ואמיץ, ואז אין לו שום מניעה ובפרט המניעות בגשמיות, כגון מחמת מוון או שמונע אותו אשתו ובניו וחותרו או אביו ואמו וכו', וכיצא, הם כלם בטלים ומבטלים למי שלבו חזק ואמיץ להשם יתברך. וגם אפלו גבורה של הגבורים, הוא רק מחזק ואמץ הלב, שיש לו לב חזק ביותר לרוץ בקשרי המלחמה, כמובא בפספריים:

מו

סכנה גדולה לומר תורה, וצריך לזה יגיעה גדולה ואמנות יתרה, שיוכל לשקל בפלם דבריו, באפן שלא ישמע כל אחד ואחד מהשומעין בראם מה שצריך לו, לא יותר. ואף־על־פי שהכל שומעין כל התורה שאומר, עם כל זה לא ישמע כל אחד רק מה שצריך לבר. וכמובא על פסוק וישמע יתרו: והלא כל העולם שמעו, אלא יתרו שמע וכו' (וזה יתרו דף סח). כי רק שמיעת יתרו נחשב לשמיעה, שנכנס באוניו, ושמיעת כל העולם אינו נחשב שמיעה כלל. ומי שאינו יכול לומר תורה בבחינה זו, אסור לו לומר תורה.

כִּי כָל אֶחָד וְאֶחָד כְּשָׂבָא אֶל הַצְּדִיק לְשֹׁמֵעַ תּוֹרָה, בָּא עִמּוֹ
גַּם הָרַע שְׁלוֹ, דְּהֵינּוּ הַקְּלָפוֹת הַנִּבְרָאִים עַל־יְדֵי עֲבֵרוֹת, חֵם
וְשָׁלוֹם, וְהֵם הַדּוֹחֲקִים אֶת הָעוֹלָם וְעוֹשִׂים בְּלַבּוֹל וְדַחֵק גְּדוֹל
בְּשַׁעַת אֲמִירַת הַתּוֹרָה, כִּי הָרַע הַנַּ"ל שָׁל כָּל אֶחָד רוֹצֵה
לְבַלְבֵּל. וְזֶה שָׂאֲמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנָם לְבִרְכָה (ברכות ו): הֵיא
דְּחָקָא דְּכָלָה מְנַיְהוּ, הֵינּוּ מֵהָרַע שָׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד, שְׁהֵם
הַקְּלָפוֹת כְּנַ"ל. וְאֵלּוּ הַקְּלָפוֹת רוֹצִים גַּם־כֵּן לֵינֵק מִן הַתּוֹרָה,
וַיִּנְקָתָם הוּא רַק מֵהַמוֹתְרוֹת, דְּהֵינּוּ מַה שָׂאֲחָד שׁוֹמֵעַ יוֹתֵר
וְלִמְעַלָּה מִמּוֹחוּ וְהִבְנֵתוּ, זֶה בְּחִינַת מוֹתְרוֹת, וּמִשָּׁם יִנְקָתָם. וְזֶה
בְּחִינַת רְוֵי תּוֹרָה שְׁנִמְסֵר לְחִיצוֹנִים, כִּי יִנְקָתָם רַק מִבְּחִינַת רְוֵי
תּוֹרָה, דְּהֵינּוּ מִמָּה שֶׁהוּא לְמַעַלָּה מִמּוֹחַ הָאָדָם, כָּל אֶחָד לְפִי
הַבְּנֵתוֹ. עַל־כֵּן צְרִיךְ הַחֶכֶם הָאוֹמֵר תּוֹרָה, שְׂיִהְיֶה לוֹ אֲמֻנוֹת
הַנַּ"ל, שְׁלֹא יִשְׁמַע שׁוֹם אֶחָד מֵהַשׁוֹמְעִין מַה שְׂאִינּוּ לְפִי מוֹחוּ
וְהִבְנֵתוֹ, שְׂאִינּוּ שִׁיךְ לוֹ כְּנַ"ל, כְּדֵי שְׁלֹא לִתֵּן לָהֶם יִנְקָה, חֵם
וְשָׁלוֹם.

וְדַע, שִׁישׁ קְלָפָה דַּקָּה, שְׁסִמּוּכָה לְהַקְדָּשָׁה, שׁוֹאֵת הַקְּלָפָה
הַדַּקָּה יְכוֹלָה לֵינֵק אֶפְלוּ מִגּוֹף הַתּוֹרָה בְּעֲצָמָה, אֶפְלוּ
אִם אֵין בָּהּ מוֹתְרוֹת. וְהַתְּקוֹן לָזֶה - כְּשִׁמְדִּבְרִים מִישׁוּעַת
יִשְׂרָאֵל, שְׂאֵז בּוֹרַחַת אוֹתוֹ הַקְּלָפָה הַדַּקָּה. וְזֶה בְּחִינַת מַה
שְׂאֲמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנָם לְבִרְכָה (זבחים קמז), שְׂיִתְרוּ בָּא וְהִלְךְ לוֹ
קָדָם מִתַּן־תּוֹרָה, כִּי יִתְרוּ הוּא בְּחִינַת הַקְּלָפָה הַדַּקָּה שְׁבוֹרַחַת
בְּשׁוֹמְעַת יִשׁוּעוֹת יִשְׂרָאֵל. וְהַצְּדִיק הָאֲמַת יֵשׁ לוֹ אִימָה

גְּדוּלָה כְּשֶׁאֹמֵר תּוֹרָה, יוֹתֵר מֵאֵימַת רֵאשִׁי-הַשָּׁנָה וְיוֹם-
הַכַּפּוּרִים:

מח

כְּשֶׁאָדָם נִכְנָס בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם, אֵינִי הַדְּרֵךְ - שְׁמֵרָאִין לוֹ
הַתְּרַחֲקוּת, וְנִדְמָה לוֹ שְׁמֵרְחִיקוֹן אוֹתוֹ מִלְּמַעְלָה,
וְאִין מְנִיחִין אוֹתוֹ כָּלֵל לַכֶּנֶס לְעִבּוּדַת הַשֵּׁם, וּבִאֲמַת כָּל
הַהַתְּרַחֲקוּת הוּא רַק כָּלוֹ הַתְּקַרְבוּת. וְצָרִיךְ הַתְּחִזְקוֹת גְּדוּל
מְאֹד מְאֹד לְבָלִי לְפַל בְּדַעְתּוֹ, חֵם וְשָׁלוֹם, כְּשֶׁרוֹאֶה שְׁעוֹבְרִים
כַּמָּה וְכַמָּה יָמִים וְשָׁנִים, שֶׁהוּא מְתִינֵעַ בִּיגִיעוֹת גְּדוּלוֹת בְּשִׁבִיל
עִבּוּדוֹת הַשֵּׁם, וְעַדִּין הוּא רְחוֹק מְאֹד, וְלֹא הַתְּחִיל כָּלֵל לַכֶּנֶס
לְשַׁעְרֵי הַקִּדְשָׁה. כִּי רוֹאֶה עֲצֻמוֹ שֶׁהוּא מְלֵא עַדִּין עֲבִיּוֹת
וְגִשְׁמִיּוֹת וְהִרְהוּרִים וּבִלְבוּלִים גְּדוּלִים, וְכָל מַה שֶׁהוּא רוֹצֶה
לַעֲשׂוֹת בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם אֵיזָה דָּבָר שְׁבִקְדָשָׁה, אִין מְנִיחִין אוֹתוֹ.
וְנִדְמָה לוֹ כְּאִלוֹ אִין הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מִסְתַּכֵּל עָלָיו כָּלֵל, וְאִין
רוֹצֶה כָּלֵל בְּעִבּוּדָתוֹ, מַחֲמַת שֶׁהוּא רוֹאֶה שֶׁהוּא צוֹעֵק בְּכָל
פַּעַם וּמַתְחַנֵּן וּמַתְנַפֵּל לַפְּנֵי יִתְבָּרַךְ שִׁיעֲזָרְהוּ בְּעִבּוּדָתוֹ, וְאִי-
עַל-פִּי-כֵן עַדִּין הוּא רְחוֹק מְאֹד מְאֹד. עַל-כֵּן נִדְמָה לוֹ כְּאִלוֹ
אִין הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מִסְתַּכֵּל עָלָיו כָּלֵל וְאִין פּוֹנֵה אֵלָיו כָּלֵל, כִּי
הוּא יִתְבָּרַךְ אִין רוֹצֶה בּוֹ כָּלֵל. הֵן עַל כָּל אֱלֹה וּכְיוֹצֵא בְּזֶה
צָרִיךְ הַתְּחִזְקוֹת גְּדוּל, לְחֻזַּק עֲצֻמוֹ מְאֹד מְאֹד, וְלְבָלִי לְהִסְתַּכֵּל
עַל כָּל זֶה כָּלֵל. כִּי בִּאֲמַת כָּל הַהַתְּרַחֲקוּת הוּא רַק כָּלוֹ

הַתְּקָרְבוֹת בַּנֶּ"ל. וְכָל הַנֶּ"ל עֵבֶר עַל כָּל הַצְּדִיקִים, בְּאִשֶּׁר שָׁמְעֵנוּ מִפִּיהֶם בְּפִרוּשׁ, שְׁנִדְמָה לָהֶם שְׁהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ אִין מִסְתַּפֵּל וּפּוֹנֶה אֵלֵיהֶם כְּלָל, מַחֲמַת שָׂרָאוּ שְׁזָה זְמַן רַב שֶׁהֵם מִבְּקָשִׁים וַיִּגְעִים וְעוֹשִׂים וְעוֹבְדִים עֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְעַדִּין הֵם רְחוּקִים מְאֹד מְאֹד, וְאֵלּוּ לֹא הָיוּ מְחֻזְקִים עֲצָמָן מְאֹד לְבָלִי לְהִסְתַּפֵּל עַל זֶה, הָיוּ נִשְׁאָרִים בְּמִקּוֹמָם הָרִאשׁוֹן, וְלֹא הָיוּ זוֹכִים לְמָה שְׁזָכוּ.

וְהַכֶּלֶל, אֶהוּבֵי אַחֵי, חֲזוּק וְאַמִּץ מְאֹד, וְאַחֲזוּ עֲצָמָךְ בְּכָל הַכּוֹחוֹת לְשָׂאֵר קָיָם בְּעֲבוֹדַתְךָ, וְאֵל תַּחֲוֹשׁ וְאֵל תִּסְתַּפֵּל כְּלָל עַל כָּל הַנֶּ"ל אוֹ כִּיּוֹצֵא בְּזֶה. וְאִם אַתָּה רְחוּק מְאֹד מְאֹד מִמְּנוֹ יִתְבָּרַךְ, וְנִדְמָה לְךָ, שְׂאֵתָה פּוֹנֵם בְּכָל שְׁעָה מִפִּי נִגְדוֹ יִתְבָּרַךְ, עִם כָּל זֶה כִּנְגַד זֶה תִּדְעַ, שְׂאִישׁ כּוֹה שֶׁהוּא מִגִּשְׁם כֶּלֶכֶךְ, כָּל תְּנוּעָה וְתַנּוּעָה שֶׁהוּא מְנַתֵּק עֲצָמוֹ מֵעַט מֵעַט מִן גִּשְׁמִיּוֹתוֹ וּפּוֹנֶה לְהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ הִיא גְדוּלָה וַיִּקְרָה מְאֹד מְאֹד, וְאַפְלוֹ נִקְרָה קִמְנָה מְאֹד, שֶׁהוּא נִעְתָּק מִגִּשְׁמִיּוֹתוֹ אֵלּוּ יִתְבָּרַךְ, הוּא רֵץ בְּזֶה כְּמָה וְכְמָה אֵלִפִים פְּרִסָאוֹת בְּעוֹלָמוֹת עֲלִיוֹנִים, בְּאִשֶּׁר תִּבִּין הֵיטֵב מִן הַמַּעֲשֵׂה שֶׁל הַצְּדִיק שֶׁהִתְנַבֵּר עֲלָיו מְאֹד הָעֲצָבוֹת וְכו', כְּמוֹבֵא אֶצְלָנוּ. וְעַל זֶה יִשְׁמַח מְאֹד וַיִּחַזַּק עֲצָמוֹ בְּשִׂמְחָה תָמִיד, כִּי עֲצָבוֹת מְזִיק מְאֹד מְאֹד. וְדַע, שֶׁתִּכְפַּר בְּשִׂאָדָם רוּצָה לְכַנֵּס בְּעֲבוֹדָתוֹ יִתְבָּרַךְ, אֲזִי תִכְפַּר הִיא עֲבָרָה גְדוּלָה כְּשִׂישׁ לוֹ עֲצָבוֹת, חֵם וְשָׁלוֹם, כִּי עֲצָבוֹת הִיא סְטְרָא־אַחֲרָא (וְהָרַח גַּח דָּף עֵא), וְהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ שׁוֹנֵא אוֹתָהּ:

וְצָרִיךְ לְהִיזֵת עֲקֻשָׁן גָּדוֹל בְּעִבּוֹדַת הַשֵּׁם, לְבָלִי לְהַנִּיחַ אֶת
 מְקוֹמוֹ, דְּהֵינּוּ מְעַט מְקַצֵּת עִבּוֹדָתוֹ שֶׁהַתְּחִיל, אִף אִם
 יַעֲבֹר עָלָיו מָה. וְזָכַר דְּבָר זֶה הַיָּמֵב, כִּי תִצְטָרֵךְ לָזֶה מְאֹד
 כְּשֶׁתְּתַחֵל קַצֵּת בְּעִבּוֹדַת הַשֵּׁם, כִּי צָרִיךְ עֲקֻשָׁנוֹת גָּדוֹל מְאֹד
 מְאֹד לְהִיזֵת חֶזֶק וְאַמִּיץ, לְאַחֲזוֹ עֲצֻמוֹ, לְעִמּוֹד עַל עֲמֻדוֹ, אִף אִם
 מְפִילִין אוֹתוֹ, חֵם וְשָׁלוֹם, בְּכָל פַּעַם. כִּי לְפַעְמִים יֵשׁ שְׂמִפְּלִין
 אֶחָד מֵעִבּוֹדַת הַשֵּׁם, כִּי יִדְוֶעַ, אִף-עַל-פִּי-כֵן עָלָיו לַעֲשׂוֹת אֶת שְׁלוֹ,
 לַעֲשׂוֹת מַה שְּׂיֻכַּל בְּעִבּוֹדַת הַשֵּׁם, וְאֵל יֵנִיחַ עֲצֻמוֹ לְפַל לְגַמְרֵי,
 חֵם וְשָׁלוֹם. כִּי כָל אֵלוֹ הַנְּפִילוֹת וְהַיְרִידוֹת וְהַבְּלוֹלִים וְכִיּוֹצֵא
 בָּזֶה צְרִיכִים בְּהִכָּרַח לְעִבֵּר בָּהֶם קִדְּם שְׁנִכְנְסִין בְּשַׁעְרֵי הַקְּדוּשָׁה,
 וְגַם הַצְּדִיקִים הָאֲמִתִּיִּים עִבְרוּ בְּכָל זֶה.

וְדַע, שֵׁישׁ אֶחָד שְׂכָבֵר הוּא אֵצֶל הַפֶּתַח שֶׁל הַקְּדוּשָׁה, וְהוּא
 חוֹזֵר לְאַחֲרָיו מִחֲמַת הַבְּלוֹלִים הַנִּלְ, אוֹ שְׂאוֹי כְּשֶׁהוּא
 סְמוּךְ אֵצֶל הַפֶּתַח, אוֹ מִתְגַּבֵּר עָלָיו הַסְּטֵרָא-אַחֲרָא וְהַפְּעֵל-דְּדָבָר
 מְאֹד מְאֹד, רַחֲמָנָא לְצִלָּן, בְּהַתְגַּבְּרוֹת גָּדוֹל וְנוֹרָא מְאֹד מְאֹד,
 רַחֲמָנָא לְצִלָּן, וְאִין מְנִיחִין אוֹתוֹ לְכַנְּסֵם לְתוֹךְ הַפֶּתַח, וּמִחֲמַת זֶה
 הוּא חוֹזֵר לְאַחֲזוֹר, חֵם וְשָׁלוֹם. כִּי כֵן דְּרָךְ הַפְּעֵל-דְּדָבָר וְהַסְּטֵרָא-
 אַחֲרָא, כְּשֶׁרוֹאֶה שֶׁהָאָדָם סְמוּךְ סְמוּךְ מִמּוֹשׁ לְשַׁעְרֵי הַקְּדוּשָׁה,
 וְכַמְעַט שְׂיִכְנֵם, אִזֵּי הוּא מִתְפַּשֵּׁט עָלָיו בְּהַתְגַּבְּרוֹת גָּדוֹל מְאֹד
 מְאֹד, רַחֲמָנָא לְצִלָּן. עַל-כֵּן צָרִיךְ אֵז הַתְּחִינּוֹת גָּדוֹל נְגִידוֹ.
 וְשָׁמַעְנוּ מִצְּדִיק אֲמִתִּי שְׂאֵמֵר, שְׂאֵלוֹ הָיָה אוֹמֵר לוֹ אֶחָד, יֵהִיָּה
 מִי שְׂיֵהִיָּה, בַּעַת שְׁעִסַּק בְּעִבּוֹדַת הַשֵּׁם בְּתַחֲלוֹתוֹ: אַחֵי, חֶזֶק

וְאִחֹז עֲצֻמָּךְ - הִיִּתִי רֵץ וּמִזְדִּירָו מְאֹד בַּעֲבוּדָתוֹ יִתְבַּרְךָ, כִּי גַם עָלָיו עָבַר כָּל הַצָּ"ל, וְלֹא הָיָה שׁוֹמֵעַ שׁוֹם הַתְּחִינּוֹת מִשׁוֹם אָדָם. עַל־כֵּן מִי שְׂרוּצָה לְכַנֵּם בַּעֲבוּדַת הַשֵּׁם, יִזְכֹּר זֹאת הַיִּטִּב. וְחִזַּק עֲצֻמָּךְ מְאֹד, וַעֲשֵׂה מָה שֶׁתּוּכַל בַּעֲבוּדַת הַשֵּׁם, וּבְרִבּוֹת הַיָּמִים וְהַשָּׁנִים תִּכְנֵם לְבַטָּח בַּעֲזָרְתוֹ יִתְבַּרְךָ לְתוֹךְ שְׁעָרֵי הַקְּדוּשָׁה, כִּי הַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ מְלֵא רַחֲמִים וְרוּצָה בַּעֲבוּדָתְךָ מְאֹד.

וְדַע, שְׁכָל הַתְּנוּעוֹת וְהַהֶעֱתָקוֹת, שְׂאֵתָה נִתְקַ וְנִעְתָק בְּכָל פַּעַם אִיזוֹה מַעֲט מִן גַּשְׁמִיּוֹת לַעֲבוּדָתוֹ יִתְבַּרְךָ, כֵּלָם מִתְקַבְּצִים וּמִתְחַבְּרִים וּמִתְקַשְּׂרִים וּבָאִים לְעִזְרָתְךָ בַּעַת הַצָּרָה, דְּהֵינּוּ כְּשֵׁישׁ, חֵם וְשְׁלוֹם, אִיזוֹה דְחָק וְעַת צָרָה, חֵם וְשְׁלוֹם. וְדַע, שֶׁהָאָדָם צָרִיד לַעֲבֹר עַל גֶּשֶׁר צָר מְאֹד מְאֹד, וְהַכֵּלֵל וְהַעֲקֹר - שְׁלֹא יִתְפַּחַד כָּלֵל:

וְדַע, שֵׁישׁ אֵילָן, שְׁגֻדְלִים עָלָיו עֲלִים, שְׁכָל עָלָה צָרִיד לְהִיּוֹת גְּדֵל מֵאָה שָׁנִים, וְהוּא נִמְצָא בַּפְּרֻדִּים שֶׁל הַשָּׁרִים, וְקוֹרִין אוֹתוֹ בְּלִשׁוֹנָם "מֵאָה שָׁנִים". וּמִסְתַּמָּא כְּשֶׁגֻדֵל מֵאָה שָׁנִים, בּוֹדָאי עוֹבֵר עָלָיו מָה שְׁעוֹבֵר, וְאַחֲרֵיכֶן בְּסוּף הַמֵּאָה שָׁנִים הוּא יוֹרֵה בְּקוֹל גְּדוֹל כְּמוֹ קְנִי־שֶׁרְפָה, שְׁקוֹרִין "אוֹרְמַאטִיע". וְהֵבֵן הַנִּמְשָׁל הַיִּטִּב:

וְרֵאֵנִי לִילָךְ עִם מָה שֶׁנֶּאֱמַר בַּמֶּאֱמָר "אִזְמְרָה לְאַלְקֵי בְּעוֹדֵי"
 (בְּלִיקוּטֵי הַרְאִשׁוֹן בְּסִימֵן רַפ"ב), דְּהֵינּוּ לְבַקֵּשׁ וּלְחַפֵּשׁ לְמִצָּא בַּעֲצָמוֹ אִיזוֹה זְכוּת וְאִיזוֹה נִקְדָּה טוֹבָה. וּבְזוֹה הַמַּעֲט טוֹב שְׁמוּצָא

בְּעֲצֻמוֹ יִשְׁמַח וַיַּחֲזִק עֲצֻמוֹ, וְאֵל יֵצִיחַ אֶת מְקוֹמוֹ, אִף אִם נִפְלָא לְמַה שְׁנִפְּלָא, רַחֲמָנָא לְצַלּוּן, אִף-עַל-פִּירְכֵּן יַחֲזִק עֲצֻמוֹ בְּמַעֲט דְּמַעֲט מֵוֹב שְׁמוּצָא בְּעֲצֻמוֹ עֲדִין, עַד אֲשֶׁר יִזְכֶּה לְשׁוּב עַל-יְדֵי-זוּה לְהַשֵּׁם יִתְפָּרֵךְ, וְכָל הַזְּדוּנוֹת יִהְיוּ נַעֲשִׂין זְכוּיֹת (ע' יומא פו:). וְכַּמָּה עֲשָׂה הַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב, זָכַר צְדִיק לְבִרְכָּה, עַל הַיָּם, כְּשֶׁהִסִּיתוּ הַבַּעַל דְּבַר זָכוּי. וּמִזֶּה תִּבְיֵן, עַד הֵיכָן אַתָּה צָרִיךְ לְהִתְחַזֵּק וּלְבָלִי לְיֵאֵשׁ עֲצֻמְךָ, חֵם וְשָׁלוֹם, אִף אִם יִהְיֶה מַה שְׁיִהְיֶה. וְהַעֲקָר לְהִיּוֹת בְּשִׂמְחָה תָּמִיד. וַיִּשְׂמַח עֲצֻמוֹ בְּכָל מַה שְׁיִזְכֵּל, וְאִפְּלוּ עַל-יְדֵי מְלִי דְשִׂמּוּתָא, לַעֲשׂוֹת עֲצֻמוֹ כְּשׁוּמָה וְלַעֲשׂוֹת עֲנִינֵי שְׂמוּת וַיַּחֲזִק אוֹ קַפִּיצוֹת וְרַקוּדִים, כְּדִי לְבֹא לְשִׂמְחָה, שֶׁהוּא דְבַר גָּדוֹל מְאֹד:

מט

לְפִי גְדֻלוֹת הַשֵּׁם יִתְפָּרֵךְ וְעֵצִים רוּמְמוֹתוֹ יִתְפָּרֵךְ, בְּתַנּוּעָה קְלָה בְּעֵלְמָא וּבְהִסְתַּכְּלוֹת בְּעֵלְמָא שְׁאִינוּ כְּרָאוּי לְפִי כְּבוֹדוֹ יִתְפָּרֵךְ, הִיָּה רָאוּי לְבֹא עַל הָאָדָם מַה שְׁרָאוּי, חֵם וְשָׁלוֹם חֵם וְשָׁלוֹם; אִךְ הַשֵּׁם יִתְפָּרֵךְ מְלֵא רַחֲמִים, וְכָל הָעוֹלָם מְלֵא רַחֲמָנוֹת, וְהוּא רוּצֵה מְאֹד בְּהָעוֹלָם. עַל-כֵּן צָרִיךְ לְחַזֵּק עֲצֻמוֹ מְאֹד בְּעִבּוּדָתוֹ בְּכָל מַה שְׁיִזְכֵּל, אִף אִם הוּא כְּמוֹ שֶׁהוּא. וַיִּסְמְךָ עַל רַחֲמֵי הַמְּרַבִּים מְאֹד בְּלִי שְׁעוֹר, כִּי בּוֹדְאֵי לֹא יַעֲזֹב אוֹתוֹ, אִף אִם עָבַר מַה שְׁעָבַר. הָעָבַר אִין, וְהַעֲקָר - מִכָּאן וּלְהַבָּא לֹא יַעֲשֶׂה עוֹד, וַיִּהְיֶה שָׁב וְאֵל תַּעֲשֶׂה עַל-כָּל-פְּנִים, הֵן

בְּמַחְשָׁבָה וְהֵן בְּמַעֲשֵׂהָ. כִּי גַם הַמַּחְשָׁבָה שֶׁל אַנְשִׁים כְּאֵלוֹ הִיא גַם־כֵּן עֲשִׂיָּה, כִּי גַם בְּעוֹלָם הָעֲשִׂיָּה יֵשׁ מַחְשָׁבָה, וְצָרִיךְ לְהִיּוֹת יָשׁב וְאֵל תַּעֲשֶׂה בְּמַעֲשֵׂהָ וּבְמַחְשָׁבָה כַּנִּל. וְכֵן שְׁנַעֲשֶׂה עִמּוֹ מִמּוּלָא, אֵל יַחוּשׁ וְאֵל יִסְתַּכַּל עַל זֶה כִּלְל:

וְדַע, שְׁעַקֵּר הַתְּשׁוּבָה הַשְּׁלֵמָה הִיא, כְּשֶׁאָדָם עוֹבֵר בְּאֵלוֹ הַמְּקוֹמוֹת מִמַּשׁ שֶׁהִיא מְקוֹדֵם הַתְּשׁוּבָה, כֹּל אֶחָד לְפִי מַה שְׁעֵבֵר עָלָיו בְּיָמִים הַקּוֹדְמִים, וּכְשֶׁעוֹבֵר בְּאֵלוֹ הַמְּקוֹמוֹת וְהַעֲנִינִים שֶׁהִיא מִתְחַלָּה מִמַּשׁ, וְעֵכָשׁ פּוֹנֵה עָרַף מֵהֶם, וְכּוֹפֵה יִצְרוּ לְבָלֵי לַעֲשׂוֹת עוֹד מַה שְׁעֲשֶׂה - זֶהוּ עֵקֶר הַתְּשׁוּבָה הַשְּׁלֵמָה, וְרַק זֶה נִקְרָא תְּשׁוּבָה:

וְהוּא מַעֲלָה גְדוֹלָה, כְּשִׁישׁ עֲדוּן יִצַּר הָרַע לְהֶאָדָם, כִּי אִזּוֹ יְכוּל לְעַבֵּד אוֹתוֹ וּתְפָרֵךְ עִם הַיִּצָּר הָרַע דִּיקָא, דְּהֵינּוּ לִקַּח כֹּל הַהִתְלַהְבוֹת וְהַחֲמִימוֹת וְלִהְכָּנִיסוֹ בְּתוֹךְ עֲבוֹדַת הַשָּׁם, דְּהֵינּוּ לְהַתְּפַלֵּל וְלִהְתַּחַּנֵּן בְּחֲמִימוֹת וְהַתְּלַהְבוֹת הַלֵּב וּכְיוּצָא. וְאִם אִין יִצַּר הָרַע לְהֶאָדָם, אִין עֲבוֹדַתוֹ שְׁלֵמָה כִּלְל.

וְהָעֵקֶר - לַעֲצֹר וּלְעַכֵּב הַחֲמִימוֹת בְּעַת הַתְּאוֹוֹת, וְלִהְנִיחוֹ בְּעַת הַתְּפִלָּה וְהָעֲבוֹדָה, שֶׁם יֵנִיחַ חֲמִימוֹתוֹ וְהַתְּלַהְבוֹתוֹ לְתוֹךְ הָעֲבוֹדָה כַּנִּל. וְאִפְלוּ מִי שְׂאִינּוּ אִישׁ כְּשֶׁר, נוֹדְמָן לוֹ לְפַעֲמִים שְׂמַתְפַּלֵּל בְּהַתְּלַהְבוֹת, וְזֶה בָּא גַם־כֵּן מִחֲמִימוֹת הַיִּצָּר הָרַע שִׁישׁ לוֹ, רַק שֶׁהוּא אִינּוּ מְקַבֵּל עַל זֶה שְׂכָר. אָבֵל מִי שְׂרוּצָה לְהַתְּנַהֵג בְּכִשְׁרוֹת, הוּא מַעֲלָה גְדוֹלָה כְּשִׁישׁ לוֹ עֲדוּן יִצַּר הָרַע כַּנִּל:

ג

המחשבה ביד האדם להטותה כרצונו למקום שהוא רוצה, וכמבאר במקום אחר, שאי אפשר שיהיו שני מחשבות ביחד כלל, ואפלו אם לפעמים הולכת מחשבתו ופורחת ומשומטת בדברים אחרים וזרים, הוא ביד האדם לחזור ולהטותה בעל-כרחו אל הדרך הישר, לחשב מה שראוי. והוא ממש כמו סוס שפונה מן הדרך וסר לדרך אחר, שתופסין אותו באפסר וכיוצא, ומחזירין אותו בעל-כרחו אל הדרך הישר, כמו־כן במחשבה ממש, שיכולין לתפסה בעל-כרחו להשיבה אל הדרך הראוי:

נא

היצר הרע נוקש באדם בכל פעם ומעוררו למה שמעוררו. ואף אם אין האדם שומע לו ופונה ערף ממנו, אף-על-פי־כן הוא נוקש בו עוד פעם שני ושלישי ורביעי ויותר. אבל אם האדם הוא חזק בדעתו ועקשן נגד היצר הרע, ואינו פונה אליו כלל, אזי היצר הרע מסתלק והולך לו. וכן בתפלה, בענין המחשבות הבאים לבלבל, הוא ממש כנ"ל, שהמחשבה באה כמה פעמים, פעם אחר פעם, לבלבל. וצריך להיות חזק לבלי להסתפל עליה כלל בשום אופן, ואזי תסתלק. ועין במקום אחר מזה:

נב

מה שְׁקִשָּׁה קְשִׁיּוֹת עַל הַצְּדִיקִים, זֶהוּ מְכַרְח לְהִיּוֹת. כִּי הַצְּדִיקִים מִתְדַּמִּים לְיוֹצְרֵם, כַּמּוּבָא, וְכִמוֹ שְׁקִשָּׁה קְשִׁיּוֹת עַל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כַּמּוּכָן בְּהַכְרַח שְׂיִהְיֶה קֶשֶׁה קְשִׁיּוֹת עַל הַצְּדִיק, כִּי הוּא מִתְדַּמֶּה אֵלָיו יִתְבָּרַךְ:

וּבְעֵינַיִן הַקְּשִׁיּוֹת שְׁקִשָּׁה עַל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, מְרַגְּלָא בְּפִמָּה לֹאמֹר: אֲדַרְבָּא, כִּךְ רָאוּי לְהִיּוֹת דִּיקָא, שְׂיִהְיֶה קְשִׁיּוֹת עַל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְכִךְ נָאֵה וַיִּפֶּה לוֹ יִתְבָּרַךְ לְפִי גְדַלְתּוֹ וְרוּמְמוֹתוֹ. כִּי מֵעַצֵּם גְּדַלְתּוֹ וְרוּמְמוֹתוֹ, שֶׁהוּא מְרוֹמֵם מְאֹד מִדַּעְתָּנוּ, עַל־כֵּן בּוֹדֵאי אִי אֶפְשָׁר שְׁנַבִּין וְנִשְׁיֵג בְּשַׁכְּלָנוּ הַנְּהַגְתּוֹ יִתְבָּרַךְ. וְעַל־כֵּן בְּהַכְרַח שְׂיִהְיֶה עָלָיו יִתְבָּרַךְ קְשִׁיּוֹת, כִּי כִךְ נָאֵה וַיִּפֶּה לְהַבּוֹרָא יִתְבָּרַךְ, שְׂיִהְיֶה מְרוֹמֵם וְנִשְׂאָ מִדַּעְתָּנוּ, שְׁעַל־יְדִיזָה קֶשֶׁה הַקְּשִׁיּוֹת כַּנ"ל; וְאִם הִיָּה הַנְּהַגְתּוֹ כַּפִּי חַיִּיב דַּעְתָּנוּ, אִם־כֵּן הִיָּה, חֵם וְשָׁלוֹם, דַּעְתּוֹ כְּדַעְתָּנוּ:

נג

גְּדַל יִקְרַת הַמַּחְשְׁבָה נוֹדַע לִי עֲתָה. כִּי הַמַּחְשְׁבָה יִקְרַה מְאֹד מְאֹד, שְׁנַעֲשֶׂה מְמוֹנָה דְּבָרִים שְׁלֵמִים מְפֹשֵׁ, שְׂיֵישׁ לָהֶם קִיּוּם כָּל הַיָּמִים שְׂיִתְקִימוּ הָעוֹלָמוֹת, כָּל זְמַן אֲשֶׁר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְכו' וְכו'. וְחֻכְמָה יִקְרַ יוֹתֵר, כִּי מַחְשְׁבָה הוּא שְׁעוֹלָה עַל מַחְשְׁבָתוֹ לְבַד, וְחֻכְמָה הוּא שְׁבוּנָה בְּחֻכְמָתוֹ בְּנִינִים בְּשַׁכְּלוֹ, וְהוּא יִקְרַ מְאֹד, וְעַקֵּר הַדְּבָר - שְׂיִהְיֶה בְּאֵמֶת. וְאֶפְלוּ פֶשֶׁט

שְׂמַחְדָּשִׁין, הוּא גַם־כֵּן דְּבַר גָּדוֹל מְאֹד, וְצָרִיךְ גַּם־כֵּן שְׂיִהְיֶה בְּאֵמֶת. וְגַם לְהַפְדֵּי, כְּשֶׁהוּא בְּלֹא אֵמֶת, נַעֲשֶׂה מִמּוֹנֵה גַם־כֵּן דְּבָרִים לְהַפְדֵּי:

נד

הַבְּחִירָה בְּיַד הָאָדָם לַעֲשׂוֹת כְּרָצוֹנוֹ. וְאִפְלוּ כָּל הַדְּבָרִים, הַכֹּל בְּיַד הָאִישׁ הַיִּשְׂרָאֵלִי לְהַתְּנַהֵג הַכֹּל כְּרָצוֹנוֹ כְּבַחֲרָתוֹ. כִּי בְּיַד יִשְׂרָאֵל יֵשׁ בְּחִירָה בְּיָדָם עַל כָּל דְּבַר שֶׁבְעוֹלָם. כִּי אֶצֶל אֲחֵרִים יֵשׁ דְּבָרִים שֶׁהֵם מְכַרְחִים בָּהֶם, אֲבָל אֶצֶל אִישׁ הַיִּשְׂרָאֵלִי, כָּל דְּבַר וְדְבַר שֶׁהוּא עוֹשֶׂה, כַּגּוֹן לְנִסְעַ לְאַיִזָּה מְקוֹם וְכוּיֵצָא, יֵשׁ בּוֹ עֲבוּדָה, וְעַל־כֵּן יֵשׁ לוֹ בְּחִירָה עַל הַכֹּל:

נה

רוּחַ הָעוֹלָם תּוֹה אֵין לְשַׁעַר, דִּהְיִנוּ מֵה שֶׁהָאָדָם יְכוּל לְהַרְוִיחַ בְּזֶה הָעוֹלָם, וְאֵין צָרִיךְ עַל זֶה הוֹצָאוֹת מִשְׁלוֹ, שְׁקוֹרִין "אוֹיֵשׁ־לֶאֱנִי", רַק מִמֶּה שֶׁהַכֵּין לְפָנָיו הַבּוֹרָא יִתְפַּרֵּד, יְכוּל לְהַרְחִיב יָדוֹ וּלְהַרְוִיחַ הַרְבֵּה מְאֹד. עַיִן לֹא רֵאתָה וְכוּ':

נו

כְּשֵׁיִשׁ לְהָאָדָם לֵב, אֵין שִׁיךְ אֶצְלוֹ מְקוֹם כָּלֵל, כִּי אֲדַרְבָּא, הוּא מְקוֹמוֹ שֶׁל עוֹלָם וְכוּ'. כִּי הָאֵלְקוֹת הוּא בְּלֵב, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תהלים ע"ג): צוֹר לְכַבֵּי. וְאֶצֶל הַשֵּׁם יִתְפַּרֵּד נֶאֱמַר (שמות

א"ל: הנה מקום אתי - שהוא מקומו של עולם, ואין העולם מקומו. נמצא, מי שיש לו לב ישראל, אין ראוי לו לומר שמקום זה אין טוב לפניו, כי אין שייך אצלו מקום כלל, כי אדרבא, הוא מקומו של עולם, ואין העולם מקומו כנ"ל:

נז

דע, כשצדיק גדול אמתי מגלה תורה, חדושים נפלאים ונוראים, הוא טובה להקטנים במעלה, שעל-ידי-זה נתגדל הקטן במעלה, שהכל רצים ובאים אליו. וגם בהספרא-אחרא נתגדל אחד על-ידי-זה, כמו שמצינו בבלעם, בשנתן השם יתברך את התורה לישראל, באו כל האמות לבלעם (כשארז"ל זכחים קטו). נמצא שעל-ידי נתינת התורה לישראל נתגדל בלעם, ובאו אליו כל העולם, והוא עמד עצמו על איזה פסוק ואמר להם תורה. כי אז כשבאו אליו, שאלו אותו מה שישאלו - ה' למבול ישב, והוא עמד על פסוק, והשיב להם: ה' עז וכו'. וכן בישראל בעצמן שהם בקדשה ואינם באים, חס ושלום, לבלעם וכיוצא בו.

אך כשצדיק גדול אמתי מגלה חדושים, ונעשה רעש גדול, שזה מגלה חדושים נוראים כאלו, אזי כלם מתקבצים ובאים לאיזה קטן במעלה, ונאספים אצלו לשמע ממנו, מחמת הרעש שנעשה על-ידי החדושים שמגלה הצדיק הגדול, והוא עומד עצמו על איזה פסוק, ואומר להם מה שאומר:

נח

יש בני-אדם שאומרים, שפשהצדיק גדול במעלה, מחמת גדלתו אינו יכול להשגיח ולהסתפל על בני העולם, כי הוא רחוק מהעולם. ובאמת אינו כן, כי אדרבא, פשהצדיק גדול מאד, הוא יכול להשגיח ולהסתפל יותר על העולם. וכמו שפמצינו ברבן יוחנן בן זכאי, שבודאי היה גדול במעלה מאד מאד, יותר ויותר הרבה מהצדיקים שבזמן הזה, ואף-על-פי-כן אמר: אוי לי אם אמר, אוי לי אם לא אמר (כלים פ' יז מ' טז). נמצא שרבן יוחנן בן זכאי היה בקי כל-כך בתוך העולם, עד שהיה מתירא לומר דברי-תורה, שלא ילמדו ממנו הרמאים. הרי שהיה בקי מאד בהעולם, עד שאדרבא, היה מתירא פן ילמדו ממנו רמאות, כי באמת כל מה ששהצדיק גדול ביותר, יכול להשגיח ולהסתפל בעולם יותר, כי הלא השם יתברך הוא מרום ומנשא מאד מאד מן העולם, ואף-על-פי-כן הוא משגיח בהשגחה פרטית על כל העולם.

כי באמת מי שהוא יש, אזי אינו יכול להיות בכל מקום בבת-אחת, כי מה שהוא ישות, פשהוא עומד פאן אינו פאן, כגון פשהוא באיזה עבודת השם, אינו יכול להסתפל בעולם. אבל מי שהוא אין, אין מקום שלא יהיה שם, כי אין לו מקום כלל. ועל-כן כל מה ששהצדיק נכלל יותר פאן, הוא יכול להשגיח ולהסתפל בעולם ביותר, כי אין שיק לומר עליו שהוא במקום גבוה ורחוק מהעולם, כי אין לו מקום כלל,

וּכְמוֹ שְׂמוּבָא בְּדַבְרֵינוּ (בְּלִקְוֵי קָמָא, סִימָן קסב) בְּשֵׁם הַמַּגִּיד, עַל
הַרוּצָה לְהַחֲכִים יַדְרִים וְכוּ', עֵינֵי שָׁם:

נט

יֵשׁ זְרִיו וְנִשְׁפָּר, זְרִיו וְנִפְסָד (ע' פסחים נ:). כִּי דַע, כִּי מִצְוֶה
גִּזְרַת מִצְוֶה (אבות פ"ד), נִמְצָא שֶׁהַמִּצְוֶה גִּזְרַת אֶת חֲבֵרְתָּהּ.
וּבִדְאִי יֵשׁ אִיזָה בְּחִינָה בֵּין הַמִּצְוֹת, מֵה שֶׁהוּא בֵּין מִצְוֶה
לְמִצְוֶה, שֶׁהוּא מְקַשֵּׁר מִצְוֶה אַחַת לְחֲבֵרְתָּהּ, אֲשֶׁר עַל־יְדֵי־זֶה
הַמִּצְוֹת נִגְרָרִים אַחַת אַחֵר חֲבֵרְתָּהּ. וּבְאִמַּת זֹאת הַבְּחִינָה
בְּעֶצְמָהּ, הֵינּוּ מֵה שֶׁהוּא בֵּין הַמִּצְוֹת כַּנ"ל, זֹאת הַבְּחִינָה הִיא
גַּם־כֵּן יִקְרָה מְאֹד.

וְעַל־כֵּן מִי שֶׁהוּא צָדִיק מְנַעֲרֵיו וְהוֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ הַיָּשָׁר מִימּוֹ,
מִדְרָגָא לְדְרָגָא, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב בְּאַבְרָהָם (בראשית כ"ד):
וְאַבְרָהָם זָקֵן בָּא בְּיָמָיו - שֶׁאַבְרָהָם בָּא לְדְרָגָא שְׁלוֹ עַל־יְדֵי
הַיָּמִים, כְּמוּבָא בְּזִהַר (חיי שרה דף קכט.), כִּי בֶן שְׁלֹשׁ שָׁנָיִם הִכִּיר
אֶת בּוֹרְאוֹ (נדרים לב), וְהָיָה הוֹלֵךְ תָּמִיד מִדְרָגָא לְדְרָגָא. וּמִי שֶׁהוּא
בְּבְחִינָה זֹה, הוּא מְפָסִיד עַל־יְדֵי הַזְרִיוּת. כִּי כְּשֶׁהוּא זְרִיו גָּדוֹל
וְרָץ בְּזְרִיוּת מִמִּצְוֶה לְמִצְוֶה, אֲזִי הוּא מְפָסִיד עַל־יְדֵי־זֶה אֶת
בְּחִינַת הַקְּדוּשָׁה, מֵה שֶׁהוּא בֵּין מִצְוֶה לְמִצְוֶה כַּנ"ל. כִּי עַל־יְדֵי זֶה
הַזְרִיוּת הוּא עוֹבֵר וּמְדַלֵּג עַל הַבְּחִינָה הַזֹּאת, כִּי הַמִּצְוֶה בְּעֶצְמָהּ
הוֹלֶכֶת אֵלָיו, כִּי הִיא נִמְשָׁכֶת וְנִגְרָרֶת אֵלָיו עַל־יְדֵי הַמִּצְוֶה
רֵאשׁוֹנָה, שֶׁגִּזְרַת אֶת הַשְּׁנִיָּה כַּנ"ל. וּכְשֶׁגַּם הוּא רָץ בְּזְרִיוּת אֶל

המצוה, אזי יוכל לדלג ולעבר את הבחינה הנ"ל, דהינו מה שהיא בין המצוות כנ"ל, ועל־כן הוא זריו ונפסד. אבל בפשוטה קצת, יוכל בתוך כך להשיג גם הבחינה שבין המצוות כנ"ל.

וכל זה - למי שהולך בדרכי ה' כפסד מנעוריו. אבל מי שצריך לעשות תשובה, הוא צריך דוקא להיות זריו גדול מאד מאד, למהר ולרוץ מאד, להמלט על נפשו, ואסור לו לשהות כלל לעמד ולהתישב, כי בעלת־תשובה אינו הולך מדרגא לדרגא כלל, ואין בינו ובין הקדשה שום בחינה הנ"ל, כי הוא צריך להתחיל מחדש, והוא צריך לרוץ ולדלג אל הקדשה, כמובא, שהבעלת־תשובה צריך לדלג על מה שצריך לדלג, ולקפץ אל הקדשה בזריזות גדול. ואיש כזה הוא זריו ונשפר כנ"ל: ובחינה שבין המצוות כנ"ל הוא כגון: וידבר ה' אל משה לאמר ועשית. ובודאי יש עבודה גם באלו הדבורים, שהם קדם המצוה. כי עקר המצוה בעצמה נאמר בתורה אחר־כך, אחר תבת ועשית, אבל באמת בודאי גם בפסוקים הנ"ל שבין מצוה למצוה, יש בהם עבודה. וזהו בחינה הנ"ל מה שבין מצוה למצוה. ועוד יש בזה, ועין במקום אחר (בלקו"א סי' כב) מענין זה, שבאמת יש עבודה גם בפסוק וידבר וכו':

ם

כשייש מלחמות בעולם, השכל מחיב שיהיה יקרות, כי נתעורר הקללה של קין: כי תעבד את האדמה לא

תָּסַף יַת כַּחַה לָךְ (בראשית ד), עַל־יְדֵי הַשְּׁפִיכוֹת־דָּמִים שְׁיִשׁ בְּעוֹלָם. כִּי קָלְלָהּ זֹו נֶאֱמָרָה עַל שְׁפִיכוֹת־דָּמִים, כִּי הָאֲדָמָה הִיא חֵיבַת בּוֹה כְּשִׁישׁ שְׁפִיכוֹת־דָּמִים. כִּי הַגְּשָׁמִים נַעֲשִׂין עַל־יְדֵי הָאֲדִים הָעוֹלָים מִן הָאָרֶץ, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (בראשית ב): וְאִד יַעֲלֶה מִן הָאָרֶץ וְהִשְׁקָה אֶת כָּל פְּנֵי הָאֲדָמָה, כִּי מִן הָאֲדִים הָעוֹלָים מִן הָאָרֶץ, מִזֶּה נַעֲשִׂים גְּשָׁמִים, וּכְשִׁישׁ מַלְחָמוֹת וְשְׁפִיכוֹת־דָּמִים, אֲזִי נַעֲשֶׂה מִן הָאֲדִים הַנִּל שְׁפִיכוֹת־דָּמִים. וְזֶה שְׁפָתוֹב (יחזקאל לה): וַתִּגַּר אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל־יְדֵי חֶרֶב בְּעַת אִידִם, הִינּוּ בְּחִינַת אִידִים הַנִּל, שְׁעַל־יְדֵם נַעֲשֶׂה הַשְּׁפִיכוֹת־דָּמִים. וְכֵן בְּכַמָּה אֲמוֹת: מִצְרִים וְעַמּוֹן וּמוֹאָב, כְּשֶׁנִּבֵּא עַל מַפְלֶתָם, נֶאֱמַר שֵׁם: בְּעַת אִידִם - בְּחִינַת אִידִים הַנִּל, שְׁעַל־יְדֵם נַעֲשֶׂה הַשְּׁפִיכוֹת־דָּמִים כַּנִּל. וְעַל־כֵּן כְּשִׁישׁ מַלְחָמוֹת וְשְׁפִיכוֹת־דָּמִים, אֲזִי הָאֲדָמָה נוֹתֶנֶת כַּחַה לְשֵׁם, כִּי מִן הָאֲדִים הָעוֹלָים מִמָּנָה נַעֲשֶׂה הַשְּׁפִיכוֹת־דָּמִים, וְעַל־כֵּן אִין יוֹרְדִין גְּשָׁמִים, כִּי הַגְּשָׁמִים נַעֲשִׂין מִן הָאֲדִים, וְעַכְשׁוֹ נַעֲשֶׂה מִן הָאֲדִים עֲנִין אַחַר, דִּהִינּוּ שְׁפִיכוֹת־דָּמִים כַּנִּל. וְזֶה שְׁאֲמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנִם לְבִרְכָה (תענית ח:): בְּשַׁעַת גְּשָׁמִים אִפְלוּ גֵיסוֹת פּוֹסְקוֹת בּוֹ. כִּי כְּשִׁישׁ גְּשָׁמִים, נִפְסְקִים הַגֵּיסוֹת וְהַמַּלְחָמוֹת כַּנִּל:

וְלִזְה מְקַשֵּׁר מַה שְׁאֲמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנִם לְבִרְכָה: כְּשֶׁהָיָה רַבִּי עַקִּיבָא בְּתַפְיָסָה, אָמַר לוֹ רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאי: רַבִּי, לְמַדְנִי תוֹרָה, וְאִם לֹאוּ, אֲנִי אוֹמֵר לְיוֹחָאי אֲבָא וּמוֹסְרָךְ לְמַלְכוֹת

(פסחים קיב). וְהַדְּבָרִים תְּמוּהִים מְאֹד מְאֹד, שְׂרַפְי שְׂמֻעוֹן יֹאמֵר
בְּדַבְרֵים הָאֵלֶּה לְרַבּוֹ, שְׂיִמְסְרוּ לְמַלְכוּת. וְגַם כִּי מִסְתַּמָּא בְּשֶׁרַפְי
עֲקִיבָא רַבּוֹ לֹא רָצָה לְלַמְדוֹ, בְּוֹדָאֵי בְּיָן לְמוֹכְתָהּ. וְגַם הִלָּא כְּבַר
הִיָּה תְּפוּס בְּתַפְיָסָה, וּמָה יִמְסְרָהוּ עוֹד:

אך דע, כי גם על־ידי מי שאומר תורה ברבים, ושומעים
תלמידים שאינם הגונים, על־ידי־זה בא גם־כן עצירת
גשמים, כי על־ידי כבוד התורה בא גשמים, בכחינת (שמות מז):
וּכְבוֹד ה' נִרְאָה בְּעָנָן, וְעַל־יְדֵי הָעָנָן בָּא גְשָׁמִים. וְזֶה בְּחִינַת
(תהלים כט): אֵל הַכְּבוֹד הִרְעִים, ה' עַל מַיִם רַבִּים; הֵינּוּ בְּחִינַת
גְשָׁמִים שְׂפָאִים עַל־יְדֵי כְבוֹד ה', בְּחִינַת כְּבוֹד הַתּוֹרָה. וְהַלּוֹמֵד
תּוֹרָה לְתַלְמִיד שְׂאִינוֹ הִגּוֹן, אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנוֹם לְבִרְכָה (חולין
קלג) שֶׁהוּא פּוֹזֵק אֶבֶן לְמַרְקוּלִים, וּפְרָשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנוֹם לְבִרְכָה,
שְׂמַרְקוּלִים פְּרוּשׁוֹ: מִר קָלוּם, הֵינּוּ חֲלוּף הַכְּבוֹד. נִמְצָא כְּשֶׁלּוֹמֵד
תּוֹרָה לְתַלְמִיד שְׂאִינוֹ הִגּוֹן, הוּא הֶפֶךְ הַכְּבוֹד, וְעַל־כֵּן בָּא עַל־
יְדֵי־זֶה עֲצִירַת גְשָׁמִים, הֶפֶךְ הַכְּבוֹד, שְׂעַל־יְדוֹ בָּאִין גְשָׁמִים. וְזֶה
בְּחִינַת (משלי כו): כַּמָּטֵר בְּקִצִּיר בֵּן לֹא נֹאווֶה לְכֶסֶל כְּבוֹד, הֵינּוּ
כְּשֶׁלּוֹמֵד תּוֹרָה לְתַלְמִיד שְׂאִינוֹ הִגּוֹן, שְׂזֶה בְּחִינַת: נוֹתֵן לְכֶסֶל
כְּבוֹד (שם), שְׂנוֹתֵן כְּבוֹד הַתּוֹרָה לְכֶסֶל, דְּהֵינּוּ תַלְמִיד שְׂאִינוֹ
הִגּוֹן, וְעַל־יְדֵי־זֶה מְקַלְקֵל הַגְּשָׁמִים. וְזֶהוּ: כַּמָּטֵר בְּקִצִּיר, הֵינּוּ
קַלְקוּל הַגְּשָׁמִים שְׂיִזְרְדִין שְׁלֹא בְּעוֹנְתָן. כִּי בְשַׁעַת הַקִּצִּיר, אִזִּי
אֲדַרְבָּא, מְזִיק הַמָּטֵר - בֵּן לֹא נֹאווֶה לְכֶסֶל כְּבוֹד, כִּי עַל־יְדֵי־זֶה
בְּעֲצָמוֹ הוּא קַלְקוּל הַגְּשָׁמִים כַּנ"ל:

וְזֶה שְׁאֵמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאי לְרַבִּי עֲקִיבָא: לַמְדֵינִי תוֹרָה,
 וְאִם לֹאוּ, אֲנִי אוֹמֵר וְכוּ'. כִּי רַבִּי עֲקִיבָא הָיָה מְקַהֵל
 קהלות וְדוֹרֵשׁ בְּרַבִּים, וְסָבַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, שְׁמַפְנִי זֶה נִתְפָּס
 בְּתַפְסָה, מִחֲמַת שֶׁהָיָה דוֹרֵשׁ בְּרַבִּים, וְשָׁמְעוּ בְּנֵי־אָדָם שְׂאִינִם
 מְהַגְנִים. כִּי עַל־יְדֵי חֲדוּשֵׁי־תוֹרָה שְׁמַגְלִין, עַל־יְדֵי־זֶה נִמְשָׁךְ
 אֵלְקוֹת, כְּבִיכּוֹל, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב (שְׁמוֹת כה): וַיִּקְחוּ לִי תְרוּמָה, הֵינּוּ
 כְּשֶׁתְּרָצוּ לָקַח וְלַהֲמִשִּׁךְ אוֹתִי, אִי אֶפְשָׁר כִּי־אִם עַל־יְדֵי הַתּוֹרָה,
 כִּי עַל־יְדֵי הַתּוֹרָה מִמְּשִׁיבִין אוֹתוֹ, כְּבִיכּוֹל. וְלִהְיוֹן נִמְשָׁךְ
 הָאֵלְקוֹת, לְתוֹךְ מַחַ הַשּׁוֹמֵעַ. וְאַף־עַל־פִּי שֶׁזֶהוּ תְפִיסָה, כְּבִיכּוֹל,
 בְּבַחֲיַנַּת (שה"ש ז): מֶלֶךְ אֶסוּר בְּרַהֲטִים - בְּרַהֲטִי מוֹחִין (סוֹף הַתִּיקוּנִים
 תִּיקוּן ו' דף ה). אֶסוּר דִּיקָא, שְׁמָה שְׁנַמְשָׁךְ אֵלְקוֹתוֹ יִתְבַּרֵךְ, כְּבִיכּוֹל,
 בְּרַהֲטִי מוֹחִין הוּא בְּחִינַת תְּפִיסָה, בְּחִינַת (תהלים סח) שְׁבִית שְׁבִי,
 אַף־עַל־פִּי־כֵן הוּא נִיחָא לְהַשֵּׁם יִתְבַּרֵךְ, שִׁיְהִיָּה נִמְשָׁךְ, כְּבִיכּוֹל,
 עַל־יְדֵי הַתּוֹרָה, אַף־עַל־פִּי שֶׁהוּא בְּחִינַת תְּפִיסָה. אֲבָל כְּשֶׁלּוֹמֵד
 תּוֹרָה לְתַלְמִיד שְׂאִינוֹ הֶגוֹן, וּמִמְשִׁיךְ אֵלְקוֹתוֹ יִתְבַּרֵךְ לְתוֹךְ מַחַ
 שְׁלוֹ, זֶהוּ תְפִיסָה מִמֶּשׁ, וְעַל־כֵּן עָנְשׁוּ תְפִיסָה. וְעַל־כֵּן סָבַר רַבִּי
 שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאי, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה נִתְפָּס רַבִּי עֲקִיבָא בְּתַפְסָה כַּנֵּ"ל,
 כִּי עַל־יְדֵי הַתְּפִיסָה יִתְתַּקֵּן, וַיּוֹדְכּוּ הַדְּבּוּרִים שֶׁהַכֵּנִים לְתַלְמִידִים
 שְׂאִינִם הֶגוּנִים, בְּבַחֲיַנַּת (בראשית מב): וְאַתֶּם הָאֶסְרוּ וַיִּבְחָנוּ
 דְּבָרֵיכֶם. וְעַל־כֵּן אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאי לְרַבִּי עֲקִיבָא, שִׁילְמָדוּ
 תּוֹרָה, וְעַל־יְדֵי־זֶה שִׁילְמָד עֵתָה לְרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאי, עַל־יְדֵי־זֶה
 יִתְתַּקֵּן פָּגַם הַנֵּ"ל, שֶׁלְּמָד תּוֹרָה לְתַלְמִידִים שְׂאִינִם מְהַגְנִים:

וְאִם לֹא, אֲנִי אוֹמֵר וְכו' - אֲנִי אוֹמֵר דִּיקָא, הֵינּוּ שְׂרָבֵי שְׂמֵעוֹן אָמַר לְרַבֵּי עֲקִיבָא, שָׂאֵם הוּא אֵינוֹ רוֹצֵה לְלַמְדוֹ תוֹרָה, אֲזִי אֲנִי אוֹמֵר תּוֹרָה. וְזֵהוּ: אֲנִי אוֹמֵר לְיוֹחָאֵי אַבָּא, כִּי כָל חֲדוּשֵׁי הַתּוֹרָה שְׂמַגְלִין, עַל־יְדֵי־זֶה מַגְלִין חֲסָדִים, כְּמוֹ שְׂאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ וְזָכוֹנָם לְבִרְכָה (כתובות צו): כָּל הַמוֹנֵעַ תְּלֻמִּידוֹ מִלְשֻׁמְשׁוֹ, כְּאִלוֹ מוֹנֵעַ מִמֶּנּוּ חֶסֶד, שְׂנַאֲמַר: לְמַסּ מִרְעֵהוּ חֶסֶד. וַיֵּשׁ בְּכָל אֶחָד חֲסָדִים וּגְבוּרוֹת: חֲסָדִים מִצַּד הָאָב וְכו'. וְרַבֵּי עֲקִיבָא לֹא הָיָה לוֹ מִצַּד הָאָב חֲסָדִים, כִּי הָיָה בֶן גָּרִים, וְלֹא הָיָה לוֹ זְכוּת אָבוֹת, כְּמוֹ שְׂאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ וְזָכוֹנָם לְבִרְכָה (ברכות כו:), שְׁלֹא רָצוּ לְמַנּוֹת נְשִׂיא לְרַבֵּי עֲקִיבָא, מִשּׁוּם דְּלִית לֵיהּ זְכוּת אָבוֹת. וְסָבַר רַבִּי שְׂמֵעוֹן, שְׂרַבֵּי עֲקִיבָא אֵין רוֹצֵה לְוִמַר תּוֹרָה מִחֲמַת זֶה, מִחֲמַת שְׂאֵין לוֹ חֲסָדִים מִצַּד הָאָב. אֲבָל רַבִּי שְׂמֵעוֹן בֶּן יוֹחָאֵי בּוֹדָאֵי הָיָה לוֹ חֲסָדִים מִצַּד אָבִיו רַבִּי יוֹחָאֵי, (שֶׁהָיָה גְדוֹל בְּיִשְׂרָאֵל), וְעַל־כֵּן אָמַר רַבִּי שְׂמֵעוֹן: וְאִם לֹא, אֲנִי אוֹמֵר לְיוֹחָאֵי אַבָּא, הֵינּוּ שְׂאֲנִי אוֹמֵר לְהַתּוֹרָה שֶׁהוּא בְּחִינַת יוֹחָאֵי אַבָּא, בְּחִינַת הַחֲסָדִים מִצַּד הָאָב, שְׂמִשְׁשׁם הַתְּגַלּוֹת הַתּוֹרָה, כִּי הַתְּגַלּוֹת הַתּוֹרָה הוּא הַתְּגַלּוֹת הַחֲסָדִים בְּנ"ל.

וְזֵהוּ: וּמוֹסְרָךְ לְמַלְכוּת - כִּי רַבִּי שְׂמֵעוֹן אָמַר, שְׁזֵה שְׂרָבֵי עֲקִיבָא אֵינוֹ רוֹצֵה לְוִמַר תּוֹרָה וּלְגַלּוֹת הַחֲסָדִים, וְעַל־יְדֵי הַתְּגַלּוֹת הַחֲסָדִים עַל־יְדֵי הַתּוֹרָה שֶׁהָיָה רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר עִתָּה, הָיָה מְתַקֵּן פָּגַם הַנ"ל, שְׂלַמַּד תּוֹרָה לְתַלְמִידִים שְׂאֵינָם הַגּוֹנִים. אִךְ רַבִּי עֲקִיבָא אֵינוֹ רוֹצֵה לְגַלּוֹת חֲדוּשֵׁי־תּוֹרָה וּלְגַלּוֹת

הַחֲסָדִים, מִחֲמַת שְׂאִין לוֹ חֲסָדִים מִצַּד הָאֵב. וְרַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, שְׂוֵהוּ רַק מִחֲמַת עֲנִוּוֹת שֶׁל רַבִּי עֲקִיבָא, שְׁמִחֲמַת עֲנֻתָנֹתוֹ שֶׁל רַבִּי עֲקִיבָא הוּא סוֹבֵר שְׂאִין יִכּוֹל לְגַלּוֹת תּוֹרָה מִחֲמַת שְׂאִין לוֹ חֲסָדִים מִצַּד הָאֵב, וְאִין יִכּוֹל לְתַקֵּן פְּנֵם הַנ"ל כִּי־אִם עַל־יְדֵי הַתְּפִיסָה, כִּי הַתְּפִיסָה הוּא תַקֵּן וְזִכְוֶה לְהַדְּבֹרִים כַּנ"ל. אֲבָל בְּאֵמַת רַבִּי עֲקִיבָא הוּא רַבִּי גְדוֹל כּוֹה, שְׁיֵישׁ לוֹ חֲסָדִים מִצַּד עֲצֻמוֹ, וְאִין צְרִיךְ לְזִכּוֹת אֲבוֹת כָּלֵל, וְיִכּוֹל רַבִּי עֲקִיבָא לְגַלּוֹת תּוֹרָה עַל־יְדֵי הַחֲסָדִים שְׁיֵישׁ לוֹ מִצַּד עֲצֻמוֹ לְבַד, וְעַל־יְדִיָּוָה יִתְקַן פְּנֵם הַנ"ל, כַּנ"ל. וְעַל־כֵּן אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן: אֲנִי אֹמֵר וְכו', הֵינּוּ שְׂאֵנִי אֹמֵר תּוֹרָה, שְׁיֵישׁ לִי חֲסָדִים מִצַּד הָאֵב, וְעַל־יְדִיָּוָה יָבִיא אֶת רַבִּי עֲקִיבָא לְתוֹךְ בְּחִינַת גְּדֻלוֹת, עַד שְׁיִכְרַח רַבִּי עֲקִיבָא בְּעַל־כְּרַחוֹ לֹמַר תּוֹרָה, כִּי בְּאֵמַת רַבִּי עֲקִיבָא יִכּוֹל בּוֹדְאֵי לְגַלּוֹת תּוֹרָה, אֶפְעַל־פִּי שְׂאִין לוֹ זִכּוֹת אֲבוֹת, כִּי רַבִּי עֲקִיבָא גְדוֹל כָּל־כֶּה, שְׁיִכּוֹל לְגַלּוֹת תּוֹרָה עַל־יְדֵי חֲסָדִים שְׁיֵישׁ לוֹ מִצַּד עֲצֻמוֹ, רַק שְׁהוּא עֲנֹ, וְעַל־יְדֵי שְׁיִגְלָה רַבִּי שְׁמַעוֹן תַּלְמוּדוֹ תּוֹרָה שְׁהוּא יֵשׁ לוֹ חֲסָדִים מִצַּד הָאֵב, עַל־יְדֵי זֶה יָבִיא אֶת רַבִּי עֲקִיבָא לְבְחִינַת גְּדֻלוֹת, עַד שְׁיִכְרַח בְּעַל־כְּרַחוֹ לֹמַר תּוֹרָה אֶפְעַל־פִּי שְׂאֵינִי רוֹצֵה.

וְזֶהוּ: וְאִם לָאוּ, הֵינּוּ שְׂאֵמֵר רַבִּי שְׁמַעוֹן לְרַבִּי עֲקִיבָא: אִם אִין אַתָּה רוֹצֵה לֹמַר תּוֹרָה, וְזֶהוּ מִחֲמַת עֲנֻתָנֹתְךָ, אֲנִי אָנִי אֹמֵר לְיוֹחָאֵי אָבָא, הֵינּוּ שְׂאֵנִי אֹמֵר תּוֹרָה, כִּי יֵשׁ לִי חֲסָדִים מִצַּד הָאֵב כַּנ"ל, וּמוֹסְרָךְ לְמַלְכוֹת, שְׂאֵבִיא אוֹתְךָ וְאִמְסֹרְךָ בְּעַל־

בְּרַחֵךְ לַמַּלְכוּת, לְבַחֲנֵת גְּדֻלוֹת, וְתִהְיֶה מְכַרְח בְּעַל־פְּרָחֶךָ לְגִלּוֹת תּוֹרָה, שֶׁהִיא הַתְּגַלּוֹת הַחֲסָדִים בְּנ"ל. כִּי עַל־יְדֵי שְׂרָפֵי שְׂמֵעוֹן בֶּן יוֹחָאי תִּלְמִידוֹ יֵאמֶר תּוֹרָה, עַל־יְדֵי־זֶה יָבִיא אֶת רַבִּי עַקִּיבָא לְבַחֲנֵת גְּדֻלוֹת בְּעַל־פְּרָחוֹ, וַיְכַרַח לוֹמֵר תּוֹרָה, שֶׁהוּא הַתְּגַלּוֹת הַחֲסָדִים, שֶׁהוּא תְּקוּן פָּגַם הַנ"ל:

(וְלֹא בֵּאֵר אֵיךְ עַל־יְדֵי הַתְּגַלּוֹת הַתּוֹרָה שְׂמַגְלָה חֲסָדִים, עַל־יְדֵי־זֶה יִתְתַּקֵּן פָּגַם הַנ"ל. גַּם לֹא בֵּאֵר אֵיךְ עַל־יְדֵי הַתְּלִמִּיד שֵׁשׁ לוֹ זְכוֹת אָבוֹת, כְּשֶׁמַּגְלָה תּוֹרָה, עַל־יְדֵי־זֶה יִהְיֶה רַבּוֹ מְכַרְח לְבוֹא בְּגְדֻלוֹת וְלוֹמֵר תּוֹרָה).

וְזֶהוּ: וּמוֹסְרֶךָ לַמַּלְכוּת - מְסִירָה הוּא לְשׁוֹן בְּעַל־פְּרָחוֹ, כְּמוֹ שְׂכֵתוֹב (כַּמְדַּבֵּר לֹא): וַיִּמָּסְרוּ מֵאֲלֵפֵי יִשְׂרָאֵל - פִּרְשׁ רַש"י: שְׂנַמְסְרוּ בְּעַל־פְּרָחֶם. כִּי רַבִּי שְׂמֵעוֹן בֶּן יוֹחָאי יָבִיא אֶת רַבִּי עַקִּיבָא בְּעַל־פְּרָחוֹ לְבַחֲנֵת גְּדֻלוֹת עַל־יְדֵי שֶׁהוּא יֵאמֶר תּוֹרָה כְּנ"ל:

ס

הַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ הוּא לְמַעַלָּה מֵהַזְּמַן, כְּמוֹבֵא. וְזֶה הָעֲנִין הוּא בְּאַמֶּת דְּבַר נִפְלֵא וְנִעְלָם מְאֹד, וְאֵי אֶפְשָׁר לְהַבִּין זֹאת בְּשִׁבְלֵי אֲנוּשֵׁי. אֵךְ דַּע, שֶׁעַקֵּר הַזְּמַן הוּא רַק מַחְמַת שְׂאִין מְבִינִים, דְּהִינּוּ מַחְמַת שֶׁשְׂכַּלְנוּ קָטָן, כִּי כָּל מַה שֶׁהַשְּׂכָל גְּדוֹל בְּיוֹתֵר, הַזְּמַן נִקְטָן וְנִתְבַּטַּל בְּיוֹתֵר. כִּי בַחֲלוּם, שְׂאֵז הַשְּׂכָל נִסְתַּלֵּק, וְאִין לוֹ רַק כַּח הַמְדַמָּה, אֲזִי בְּרַבֵּעַ שְׁעָה יְכוּלִים לְעַבֵּר כָּל הַשְּׂבָעִים

שָׁנָה, בְּאִשֶּׁר נִדְרָהּ בַּחֲלוּם, שְׁעוֹבֵר וְהוֹלֵךְ בְּמָה וּכְמָה זְמַנִּים
 בְּשָׁעָה מוֹעֵמֶת מְאֹד, וְאַחֲר־כֵּן בְּשִׁנְתֵּי עוֹרָרִים מִהַשָּׁנָה, אִזִּי
 רוֹאִים, שְׁכַל אֵלֹו הַזְּמַנִּים וְהַשְּׁבָעִים שָׁנָה שְׁעוֹבְרוֹ בַּחֲלוּם, הוּא
 זְמַן מַעֲט מְאֹד בְּאִמָּת. וְזֶה מַחֲמַת שְׁאֲחֲר־כֵּן בְּהַקִּיץ אִזִּי חוֹזֵר
 הַשְּׁכַל אֵלָיו, וְאִצֵּל הַשְּׁכַל כָּל אֵלֹו הַשְּׁבָעִים שָׁנָה שְׁעוֹבְרוֹ בַּחֲלוּם
 הֵם רַק רְבַע שָׁעָה אִצֵּלוֹ, רַק שְׁבָעִים שָׁנָה מִמֶּשׁ, הֵם שְׁבָעִים
 שָׁנָה גַם אִצֵּל הַשְּׁכַל שְׁלָנוּ.

וּבְאִמָּת בְּהַשְּׁכַל הַגְּבוּהָ לְמַעֲלָה מִשְׁכַּלְנוּ, גַּם מִה שְׁנַחֲשֵׁב
 אִצֵּלְנוּ לְשְׁבָעִים שָׁנָה מִמֶּשׁ הוּא גַם־כֵּן רַק רְבַע שָׁעָה
 אִזִּי פְחוּת. כִּי כְמוֹ שְׁאָנוּ רוֹאִין שְׁיִכּוֹלִין לַעֲבֹר שְׁבָעִים שָׁנָה
 בַּחֲלוּם, וּבְאִמָּת אָנוּ יוֹדְעִין אַחֲר־כֵּן בְּשִׁכְלֵנוּ שֶׁהוּא רַק רְבַע
 שָׁעָה, כְּמוֹ־כֵן מִמֶּשׁ, מִה שְׁנַחֲשֵׁב לְפִי שְׁכַלְנוּ שְׁבָעִים שָׁנָה מִמֶּשׁ,
 הוּא בְּשִׁכְלֵנוּ הַגְּבוּהָ לְמַעֲלָה יוֹתֵר רַק רְבַע שָׁעָה, רַק שְׁאִין אָנוּ
 מְבִינִים זֹאת. כִּי גַם בַּחֲלוּם אִם הָיָה אֶחָד בָּא אִצֵּלוֹ בְּשַׁעַת
 הַחֲלוּם וְהָיָה אוֹמֵר לוֹ, שְׁכַל זֶה שְׁנִדְרָהּ לוֹ שְׁעוֹבְרִים יָמִים
 וְשָׁנִים, שְׁבְּאִמָּת אִינֶם כְּלוּם, וְהִכַּל הוּא רַק רְבַע שָׁעָה - בְּוִדְאִי
 לֹא הָיָה מֵאִמִּין לוֹ כְּלָל, כִּי לְפִי הַדְּמִיוֹן שְׁבַחֲלוּם נִדְרָהּ לוֹ
 שְׁעוֹבְרִים יָמִים וְשָׁנִים מִמֶּשׁ; כְּמוֹ־כֵן מִמֶּשׁ, אֶף־עַל־פִּי שְׁאִצֵּלְנוּ
 לְפִי שְׁכַלְנוּ נִדְרָהּ שְׁזָהוּ זְמַן שֶׁל שְׁבָעִים שָׁנָה, בְּשִׁכְלֵנוּ הַגְּדוֹל יוֹתֵר
 הוּא רַק רְבַע שָׁעָה. וְכֵן לְמַעֲלָה מַעֲלָה, שְׁבַשְׁכַל שֶׁהוּא גְבוּהָ עוֹד
 יוֹתֵר לְמַעֲלָה, גַּם אוֹתוֹ הַזְּמַן שְׁבַשְׁכַל הַגְּבוּהָ מִשְׁכַּלְנוּ אִינוּ נַחֲשֵׁב
 שָׁם, בְּשִׁכְלֵנוּ הַגְּבוּהָ עוֹד יוֹתֵר, רַק לְזְמַן מַעֲט וּפְחוּת מְאֹד. וְכֵן

לְמַעַלְמַעַל מֵעֵלָה עַד אֲשֶׁר יֵשׁ שִׁכְלֵה גְבוּהַ כְּלֶכֶד, שְׁשֵׁם כָּל הַזְּמַן
 כִּלּוֹ אֵינוֹ נִחְשָׁב כִּלְל, כִּי מַחְמַת גְּדֹל הַשְּׂכָל מְאֹד, כָּל הַזְּמַן אֵין
 וְאָפֶס לְגַמְרִי, כְּמוֹ שְׂאֲצִלְנוּ הַשְּׁבָעִים שָׁנָה שְׁעוֹבְרִים בְּחִלּוֹם הֵם
 רַק רְבַע שָׁעָה בְּאֶמֶת כַּנִּל, כְּמוֹ-כֵן יֵשׁ שִׁכְלֵה לְמַעַלְמַעַל מִשְּׂכָל, עַד
 שֶׁהַזְּמַן נִתְבַּטַּל לְגַמְרִי:

וְעַל-כֵּן מְשִׁיחַ, שְׁעֵבֵר עָלָיו מַה שְׁעֵבֵר מִיּוֹם בְּרִיאַת הָעוֹלָם
 וְסָבַל מַה שְּׁסָבַל, וְאַחַר כָּל זֶה, בְּסוּף יֹאמֵר לוֹ הַשֵּׁם
 יִתְבָּרֵךְ: בְּנֵי אֶתְהָ, אֲנִי הַיּוֹם יִלְדִתִּיךָ (תהלים ב). וְהִדְבָּר תְּמוּדָה
 וְנִפְלְאָ מְאֹד, לְכַאוּרָהּ, אֵךְ כָּל זֶה מַחְמַת גְּדֹל עֵצִם שְׂכָלוֹ שֶׁל
 מְשִׁיחַ, לְפִי גְדֹל מְדַרְגָּתוֹ שִׁיאֲחֹזֵ אוֹ, וּמַחְמַת הַפְּלִגָּת עֵצִם מַעַלַת
 שְׂכָלוֹ, שִׁיגְדֹל אֵז מְאֹד מְאֹד. עַל-כֵּן יִהְיֶה כָּל הַזְּמַן שְׁעֵבֵר עָלָיו
 מִיּוֹם בְּרִיאַת הָעוֹלָם עַד אוֹתוֹ הַזְּמַן, כִּלּוֹ אֵין וְאָפֶס מִמֶּשׁ, וְיִהְיֶה
 מִמֶּשׁ כְּאֵלוֹ נוֹלָד הַיּוֹם, כִּי יִתְבַּטַּל כָּל הַזְּמַן בְּשְׂכָלוֹ, שִׁיְהִיָּה גְדוֹל
 מְאֹד. וְעַל-כֵּן יֹאמֵר לוֹ הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ: אֲנִי הַיּוֹם יִלְדִתִּיךָ - הַיּוֹם
 מִמֶּשׁ, כִּי כָּל הַזְּמַן שְׁעֵבֵר, אֵין וְאָפֶס לְגַמְרִי כַּנִּל:

וְכֵן אָנוּ רוֹאִים בְּמָקוֹם גַּם-כֵּן, שֶׁהַבְּעַל-פֶּחַ יָכוֹל לַעֲבֹר מְקוֹם
 גְּדוֹל בְּשָׁעָה מוֹעֲטָת. נִמְצָא שְׂאֲצִלוֹ כָּל זֶה הַמְּקוֹם הוּא
 קָטָן, וְאֲצִל הַחֲלוּשֵׁי-כַח נִחְשָׁב זֶה הַמְּקוֹם גְּדוֹל, וְצָרִיכִים לִילָךְ
 שָׁעָה מְרַבָּה עַד שְׁעוֹבְרִים אוֹתוֹ הַמְּקוֹם. וְכְמוֹ-כֵן לְמַעַלְמַעַלְמַעַל,
 כָּל מַה שֶׁהַכֹּחַ גְּדוֹל יוֹתֵר, הַמְּקוֹם נִקְטָן אֲצִלוֹ יוֹתֵר, וְכֵן לְמַעַלְמַעַלְמַעַל
 מַעַלְמַעַלְמַעַל, עַד שֶׁהַמְּקוֹם נִתְבַּטַּל לְגַמְרִי, רַק שְׂבִשְׂכָלְנוּ אֵי אֶפְשָׁר
 לְהִבִּין כָּל זֶה, כְּמוֹ שְׂאֵי אֶפְשָׁר לְהִבִּין בְּחִלּוֹם אֶת הָאֶמֶת, שְׂכָל

אֹתוֹ הַזְּמַן שְׁנִדְמָה בַּחֲלוּם אֵינוֹ כְּלוּם בְּאַמֶּת, כְּמוֹכֵן גַּם אָנוּ אֵי
 אֶפְשָׁר לָנוּ לְהִבִּין, שְׁכָל הַזְּמַן שְׁלָנוּ אֵינוֹ כְּלוּם לְמַעֲלָה בְּשִׁכָּל
 הַגְּבוּהָ כַּנִּל:

סב

אֵלֶּה מַסְעֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל (כמדבר ל"ג). אִיתָא בְּמִדְרָשׁ, שְׁמַסְעֵי
 בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, דְּהֵינּוּ הַנְּסִיעוֹת שֶׁבְּנֵי יִשְׂרָאֵל נוֹסְעִין מִמְּקוֹם
 לְמְקוֹם, הֵם מְכַפְּרִין עַל אֵלֶּה אֱלֹקֵיךְ יִשְׂרָאֵל, הֵינּוּ עַל פְּנֵם
 עֲבוּדַת־זֹרָה. כִּי אֶפְלוּ כְּשֵׁאִין עוֹבְדִין עֲבוּדַת־זֹרָה, יֵשׁ פְּנֵם
 עֲבוּדַת־זֹרָה, כִּי קְלָקוּל הֵאֱמוּנָה הִיא גַם־כֵּן בְּחִינַת עֲבוּדַת־זֹרָה,
 וּכְמוֹ שְׁמוּבָא (בְּשֵׁם הַבַּעַל־שֵׁם־טוֹב) עַל פְּסוּק (דברים יא): וְסִרְתֶּם
 וְעַבַּדְתֶּם אֱלֹקִים אֲחֵרִים, שֶׁתִּכְּף כְּשִׁפְרִים מֵהַשֵּׁם יִתְפַּרֵּךְ הוּא
 בְּחִינַת עֲבוּדַת־זֹרָה, וְעַל־יְדֵי הַנְּסִיעוֹת שֶׁל יִשְׂרָאֵל נִתְּכַפֵּר. וְכָל
 זְמַן שֵׁישׁ עֲבוּדַת־זֹרָה בְּעוֹלָם, חֲרוֹן־אֵף בְּעוֹלָם (ספרי פ' ראה והובא
 בפירש"י שם). נִמְצָא כְּשֶׁנִּתְּכַפֵּר פְּנֵם עֲבוּדַת־זֹרָה כַּנִּל, נִמְתַּק
 הַחֲרוֹן־אֵף, וְנִמְשָׁךְ רַחֲמָנוּת. וְעַקֵּר רַחֲמָנוּת הוּא בְּבְחִינַת (בראשית
 מג): וְיֵאל שְׁדֵי יִתֵּן לָכֶם רַחֲמִים - לָכֶם דִּיקָא. הֵינּוּ שְׁהַשֵּׁם
 יִתְפַּרֵּךְ יִתֵּן לָנוּ הַרְחָמָנוּת, שְׁיִמְסַר אֶת הַרְחָמָנוּת בְּיַדְנוּ. כִּי
 אֶצְלוּ יִתְפַּרֵּךְ יָכוֹל לְהִיּוֹת, שְׁגַם הַחֲזוּלָת הַקָּשָׁה וְכָל הַיְסוּרִין
 הֵם הַרְחָמָנוּת שְׁלוֹ, כִּי בּוֹדָאי כָּל מֵה שְׁהַשֵּׁם יִתְפַּרֵּךְ עוֹשֶׂה
 לְהֶאֱדָם, אֶפְלוּ יְסוּרִין קָשִׁים, הַכֵּל הוּא רַק רַחֲמָנוּת, אֲבָל אָנוּ
 מְבַקְשִׁים, שְׁיִתֵּן וְיִמְסַר בְּיַדְנוּ אֶת הַרְחָמָנוּת, כִּי אֵין אָנוּ מְבִינִים

הַרְחַמְנוּת שְׁלוֹ, וְגַם אֵין אָנוּ יְכוּלִין לְקַבֵּל אוֹתוֹ הַרְחַמְנוּת שְׁלוֹ
הַנַּ"ל, רַק שֶׁהַשֵּׁם יִתְבַּרְךְ יִתֵּן בְּיַדְנוּ אֶת הַרְחַמְנוּת, שְׁאַנְחֵנוּ
בְּעֲצֻמּוֹ נִרְחַם עָלֵינוּ, וְאַצְלָנוּ הַרְחַמְנוּת בְּפִשְׁיּוּת, לְהַתְרַפֵּא מִן
הַחֲלִי וּכְיוּצֵא בָּזֶה. וְזֶהוּ יִשְׂרָאֵל - רְאִישֵׁי־תְבוּת: אֵל שְׂדֵי יִתֵּן
לְכֶם רַחֲמִים, כַּנַּ"ל, כִּי הַרְחַמְנוּת נַעֲשֶׂה עַל־יְדֵי מַסְעֵי בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל כַּנַּ"ל:

סג

דַּע, כִּי יַעֲקֹב אָבִינוּ, כִּשְׁשָׁלַח אֶת בְּנָיו עֲשֶׂרֶת הַשָּׁבָטִים
לְיוֹסֵף, שָׁלַח עִמָּהֶם נֶגוֹן שֶׁל אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל. וְזֶה סוּד:
קָחוּ מִזְמֶרֶת הָאָרֶץ בְּכָל־כֶּם וְכוּ' (בראשית מג), בְּחִינַת זְמֶר וְנֶגוֹן,
שְׁשָׁלַח עַל־יָדָם לְיוֹסֵף, וְכִמוֹ שֶׁפִּרְשׁ רַש"י: מִזְמֶרֶת - לְשׁוֹן זְמֶר
וְכוּ'. כִּי דַע, כִּי כָל רוּעָה וְרוּעָה יֵשׁ לוֹ נֶגוֹן מִיַּחַד לְפִי
הָעֹשֶׂבִים וּלְפִי הַמָּקוֹם שֶׁהוּא רוּעָה שֵׁם, כִּי כָל בְּהֵמָה וּבְהֵמָה
יֵשׁ לָהּ עֹשֶׂב מִיַּחַד, שֶׁהִיא צְרִיכָה לְאָכְלוֹ. גַּם אֵינוֹ רוּעָה תָּמִיד
בְּמָקוֹם אֶחָד. וּלְפִי הָעֹשֶׂבִים וְהַמָּקוֹם שֶׁרוּעָה שֵׁם, כֵּן יֵשׁ לוֹ
נֶגוֹן. כִּי כָל עֹשֶׂב וְעֹשֶׂב יֵשׁ לוֹ שִׁירָה שְׂאוֹמֵר, שְׂזָה בְּחִינַת
פָּרָק שִׁירָה, וּמִשִּׁירַת הָעֹשֶׂבִים נַעֲשֶׂה נֶגוֹן שֶׁל הָרוּעָה.

וְזֶה סוּד מַה שֶּׁכָּתוּב (שם ד): וַתֵּלֶד עֵדָה אֶת יִבְלָה, הוּא הָיָה
אָבִי יֵשׁב אֶהֱל וּמִקְנֶה, וְשֵׁם אָחִיו יִבְלָה, הוּא הָיָה אָבִי כָל
תַּפְּשׁ כַּנּוֹר וְעוֹגֵב. כִּי תִכַּף כִּשְׁהִיָּה בְּעוֹלָם רוּעָה מִקְנֶה, הָיָה
תִּכְּף כְּלִי־זֶמֶר כַּנַּ"ל. וְעַל־כֵּן דָּוִד הַמֶּלֶךְ, עָלָיו הַשְּׁלוֹם, שֶׁהָיָה

יִדַע נֶגֶן (שמואל-א טו), עַל־כֵּן הָיָה רוּעָה (שם) כַּנְּל. (גַּם מְצִיגוּ
בְּאֲבוֹת הָעוֹלָם כָּלָם, שְׁהָיוּ רוּעֵי מִקְנָה). וְזֶה בְּחִינַת (ישעיה כד):
מִכַּנְף הָאָרֶץ זְמִירוֹת שָׁמְעֵנוּ, הִינּוּ שְׁזִמְרוֹת וְנִגְוִיִּים יוֹצְאִים
מִכַּנְף הָאָרֶץ, כִּי עַל־יְדֵי הַעֲשָׂבִים הַגְּדֹלִים בְּאָרֶץ נַעֲשֶׂה נֶגֶן
כַּנְּל. וְעַל־יְדֵי שְׁהֲרוּעָה יוֹדַע הַנֶּגֶן, עַל־יְדִיּוּתָהּ הוּא נוֹתֵן כַּח
בְּהַעֲשָׂבִים, וְאִזִּי יֵשׁ לְבַהֲמוֹת לֶאֱכֹל. וְזֶה בְּחִינַת (שה"ש ב):
הַנְּצָנִים נִרְאוּ בְּאָרֶץ, עַת הַזְּמִיר הִגִּיעַ, הִינּוּ שֶׁהַנְּצָנִים גְּדֹלִים
בְּאָרֶץ עַל־יְדֵי הַזְּמִיר וְהַנֶּגֶן הַשֶּׁקֶד לָהֶם כַּנְּל. נִמְצָא שְׁעַל־יְדֵי
הַזְּמִיר וְהַנֶּגֶן שְׁהֲרוּעָה יוֹדַע, הוּא נוֹתֵן כַּח בְּעֲשָׂבִים, וְיֵשׁ מְרַעָה
לְבַהֲמוֹת. גַּם הַנֶּגֶן הוּא טוֹבָה לְהַרוּעָה בְּעֲצֻמוֹ, כִּי מִחֲמַת
שְׁהֲרוּעָה הוּא תָמִיד בֵּין בְּהֵמוֹת, הִיָּה אֶפְשָׁר שֶׁיִּמְשִׁיכוּ וְיִזְרִידוּ
אֶת הַרוּעָה מִבְּחִינַת רוּחַ הָאָדָם לְרוּחַ הַבְּהֵמִיּוֹת, עַד שֶׁיִּרְעָה
הַרוּעָה אֶת עֲצֻמוֹ, בְּבַחֲינַת (בראשית לו): וַיִּלְכוּ לְרַעוֹת אֶת צֹאן
אֲבִיהֶם וְכוּ', וּפְרַשׁ רַש"י: שֶׁהִלְכוּ לְרַעוֹת אֶת עֲצֻמוֹ. וְעַל־יְדֵי
הַנֶּגֶן נִצּוֹל מִזָּה, כִּי הַנֶּגֶן הוּא הַתְּפַרְרוֹת הַרוּחַ, שֶׁמְבַרְרִין רוּחַ
הָאָדָם מִן רוּחַ הַבְּהֵמָה, בְּבַחֲינַת (קהלת ג): מִי יוֹדַע רוּחַ בְּנֵי
הָאָדָם הָעֹלָה הִיא לְמַעְלָה, וְרוּחַ הַבְּהֵמָה הַיֹּרֶדֶת הִיא לְמַטָּה,
כִּי זֶהוּ עֵקֶר הַנֶּגֶן - לְלַקֵּט וּלְבַרֵּר הַרוּחַ טוֹבָה, כְּמִבְּאֵר בְּמִקּוֹם
אַחֵר. וְעַל־כֵּן עַל־יְדֵי הַנֶּגֶן נִצּוֹל מִרוּחַ הַבְּהֵמִיּוֹת, כִּי נִתְפַרֵּר
רוּחַ הָאָדָם מִרוּחַ הַבְּהֵמָה עַל־יְדֵי הַנֶּגֶן כַּנְּל:

וְיֵשׁ חֲלוּקִים רַבִּים בְּנִגְיָנָה, כִּי יֵשׁ נֶגֶן שְׁלָם, וְיֵשׁ נֶגֶן שֶׁהוּא
בְּכַמָּה פְּבוֹת, וְיִכּוּלִים לְחַלְקוֹ לְכַבוֹת וְעִנְיָנִים:

וְדַע, שֶׁהַמֶּלֶךְ יֵשׁ לוֹ כָּל הַנְּגוּן כֻּלּוֹ בְּשִׁלְמוֹת, אֲבָל הַשָּׂרִים
 אֵין לָהֶם רַק אִיזוֹה חֵלֶק בְּנְגוּן, כָּל אֶחָד לְפִי מְקוֹמוֹ.
 וְעַל־כֵּן אָמַר דְּנִיָּאל לְנְבוּכַדְנֶצַּר (דְּנִיָּאל ד): אַנְתָּ הוּא אֵילָנָא וְכוּ'
 וּמְזוּן לְכֹלָא בֵּהּ. כִּי נְבוּכַדְנֶצַּר שֶׁהָיָה מֶלֶךְ וַיֵּשׁ לוֹ כָּל הַנְּגוּן,
 עַל כֵּן עַל־יָדוֹ נִמְשָׁךְ כָּל הַמְּזוּן, כִּי הַמְּזוּן נִמְשָׁךְ עַל־יְדֵי הַנְּגוּן
 כַּנִּל. וְעַל־כֵּן יַעֲקֹב אָבִינוּ, אַף שְׁלֹא הָיָה יוֹדֵעַ אִזּוֹ שֶׁהוּא יוֹסֵף,
 רַק כִּפִּי מָה שֶׁסָּפְרוּ לוֹ הַשְּׂבָטִים הַנְּהַגוּתוֹי שֶׁל יוֹסֵף, שֶׁלַח לוֹ
 נְגוּן הַשִּׁיךְ לְשֵׁר כְּמוֹתוֹ, כִּפִּי מָה שֶׁשָּׂמַע מִבְּנָיו דְּרָכִיו
 וְהַנְּהַגוּתוֹי, כִּי יַעֲקֹב רָצָה לִפְעֹל אֲצִלוֹ עַל־יְדֵי הַנְּגוּן מָה שֶׁהָיָה
 צָרִיךְ, עַל־כֵּן שֶׁלַח לוֹ אוֹתוֹ הַנְּגוּן שֶׁל אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל. וְזֶהוּ שֶׁאָמַר
 לְבָנָיו: קַחוּ מִזְמֶרֶת הָאָרֶץ בְּכֻלֵּיכֶם; הִינוּ שִׁיקְחוּ בְּחִינַת הַנְּגוּן
 הַנִּל, שֶׁהוּא בְּחִינַת זְמֶרֶת הָאָרֶץ כַּנִּל, בְּכֻלֵּי שְׁלָהֶם. וְהוֹרִידוּ
 לְאִישׁ מִנְּחָה, מְעֵט צָרִי, מְעֵט דְּבֶשׂ, נְכֹאת וְלֹט, בְּמַנִּים
 וְשִׁקְדִים - הֵם בְּחִינַת מִשְׁקוּלוֹת וּמִדּוֹת הַנְּגוּן, כִּי הַנְּגוּן נַעֲשֶׂה
 מִגְדוּלֵי הָאָרֶץ כַּנִּל:

סד

מָה שֶׁאָנוּ רוֹאִים, שְׁכָל הַנְּגִידִים הַגְּדוּלִים, כְּמַעַט כָּלָם, הֵם
 מְשַׁעֲרִים מִמֶּשׂ, כְּמוֹ שֶׁאָנוּ רוֹאִין בְּחוּשׁ, שְׁכָל מִי שֶׁהוּא
 עֲשִׂיר, יֵשׁ לוֹ שְׁגָעוֹן גָּדוֹל - דַּע, כִּי הַמְּמוֹן עוֹשֶׂה אוֹתוֹ מְשַׁעֵר,
 כִּי הַמְּמוֹן הוּא מְנַפִּילַת הָעֲשִׂירוֹת שֶׁל הַנְּבִיאִים, כִּי כָּל הַנְּבִיאִים
 הָיוּ עֲשִׂירִים (נִדְרִים לח), וְהַנְּבוּאָה כְּשֶׁנְּבִיאָה עַל הַנְּבִיא, הָיָה כְּמוֹ

מִשְׁתַּנֵּעַ, כְּמוֹ שֶׁפִּרֵשׁ רַש"י: וַיִּתְנַבֵּא - וְאַשְׁתַּמִּי (שְׁמוּאֵל א יח);
וְאַצֵּל הַנְּגִידִים הַנ"ל נַעֲשֶׂה עַל־יְדֵי הַמָּמוֹן שֶׁנֶּעוֹן גְּמוּרָה, וְעַל־כֵּן
הֵם נַעֲשִׂים מִשְׁנַעִים עַל־יְדֵי הָעֲשִׂירוֹת שְׁלֵהֶם:

סה

כִּשְׁמִקְנָאִין קִנְיַת ה' צְבָאוֹת, נַחֲשָׁב כְּמוֹ צְדָקָה. כְּמוֹ
שֶׁכָּתְבוּ הַתּוֹסְפוֹת בְּפֶרֶק הַשְּׁתַּפְּיִן, עַל מַה שֶּׁאָמְרוּ
רְבוּתֵינוּ זְכוּרֹנָם לְבִרְכָה (ב"ב י:): צְדָקָה תְּרוּמִים גּוֹי - אֵלֹהֵי יִשְׂרָאֵל;
וְחֶסֶד לְאֲמִים חַטָּאת - אֵלֹהֵי הָעֶבְרִים, שֶׁכָּל חֶסֶד שֶׁעוֹשִׂין וְכו'.
וְהִבִּיאוּ רְאִיָּה מִנְבוֹרָאֲדָן, עֵינֵי שָׁם. וְכָתְבוּ הַתּוֹסְפוֹת שֵׁם:
וְנְבוֹרָאֲדָן עֲשֶׂה אִזְ צְדָקָה, שֶׁקָּנָא לְהַקְדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא. נִמְצָא
שֶׁקִּנְיַת ה' צְבָאוֹת הוּא כְּמוֹ צְדָקָה:

סו

הַצְּדִיק הוּא מְכָרָח לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה בְּעַד יִשְׂרָאֵל, דְּהֵינּוּ
כְּשִׁיזָא אֶחָד חוּץ לַשׁוּרָה וּפּוֹרֵק עַל, אִזִּי הַצְּדִיק
מְכָרָח לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה בְּשִׁבְלוֹ. עַל־פִּי מִשָּׁל, שֶׁפַּעַם אֶחָד נִסְעוּ
שְׁנֵי בְּנֵי־אָדָם עִם סוּם מְבֹהֵל וּמִשְׁנַע, וְנִשְׂא אוֹתָם הַסּוּם
וְהַשְּׁלִיכֶם מִן הָעֲגָלָה. וְעָמַד אֶחָד וְהִתְחִיל לְהַכּוֹת אֶת הַסּוּם
בְּאֲגָרוֹף, וְהִכָּה אוֹתוֹ הַרְבֵּה. וְשָׁחַק מִמֶּנּוּ הַשְּׁנִי וְאָמַר לוֹ: הֲלֹא
אֲתָה מִכָּה אֶת יָדְךָ, וַיֵּמָר תּוֹעִיל לְהַסּוּם הַכָּאָה זֶה, רַק אֲתָה
צָרִיךְ לְקַח רְצוּעָה, שֶׁמִּכֵּין בָּהּ הַסּוּסִים, לְהַכּוֹת אוֹתוֹ. וְהִלְךְ

וְעָשָׂה בֶּן, וְלָקַח רְצוּעָה וְהִתְחִיל לְהַכּוֹת אֶת הַפּוֹס. וְעָמַד הַפּוֹס וְרָץ בְּבַהֲלָה גְדוֹלָה, וּבְרַח וּנְשָׂא אוֹתָם וְהִשְׁלִיךְ אוֹתָם לְתוֹךְ רֶפֶשׁ וּמִיט, וְהַפּוֹס בָּרַח לוֹ לְהֵלֶן. נִמְצָא, שְׁגָם זֶה אֵינוֹ עֲצָה טוֹבָה. וַיַּעֲצוּ אוֹתוֹ שִׁיעֵשָׂה כֶּךָ, שְׂיַקַּח חֶבֶל יָפֵה, וַיִּקְשֹׁר אֶת הַפּוֹס לְאַיִזָה אֵילָן, וַיִּכֶּה אוֹתוֹ הַרְבֵּה, וּבִזָה יִלְמְדוּ לְהִיטִיב. וְעָשָׂה כֶּךָ, וְהִכָּה הַפּוֹס הַרְבֵּה וְנִתְיַגַע. וְרָאָה שְׁגָם זֶה אֵינוֹ עֲצָה טוֹבָה, כִּי אֵינוֹ פְּדָאֵי הַפּוֹס פְּלוּ בְּעַד הַיְגִיעָה וְהַקְצָר־רוּחַ שִׁישׁ לוֹ עַל-יְדֵי הַהַכָּאָה, וְאֵין תַּקְנָה לְסוּם כּוֹה רַק לִירוֹת אוֹתוֹ עַל-יְדֵי קִנְי־שׂרְפָה, וְזֶה צָר לוֹ. כֶּךָ כְּשֶׁאֶחָד יוֹצֵא לַחֲוִין, וְאֵינוֹ מִתְנַהֵג כְּשׂוֹרָה - אֵין יִכְלִין לְמַצָּא עֲצָה מֵה לַעֲשׂוֹת לוֹ, כִּי הִיא אֶפְשָׁר לְהַעֲנִישׁ אוֹתוֹ בְּעֲצָמוֹ אוֹ עַל-יְדֵי שְׁלִיחַ אוֹ בְּאֶפְן אַחֵר, אֲךָ כָּל הַעֲנִישִׁים הֵם נוֹגְעִים לְהַצְדִּיק בְּעֲצָמוֹ, כְּמוֹ שְׁמַצִּינוּ אֵצֶל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, שְׁבִכָּל צָרָתָם לוֹ צָר (ישעיה סג), כִּי הֵם חֶלֶק אֱלֹוֹק מִמַּעַל, וְעַל-כֵּן כְּשִׁישׁ לָהֶם צָרָה, חֵם וְשְׁלוֹם, לוֹ צָר כְּבִיכּוֹל; כְּמוֹ-כֵן אֵצֶל הַצְדִּיק גַּם-כֵּן, כִּי גַם עֲנוּשׁ לְצְדִיק לֹא טוֹב (משלי ז), כִּי הַעֲנִישׁ שְׁמַעֲנִישׁ אֶת אַחַד, הוּא נוֹגַע לְהַצְדִּיק בְּעֲצָמוֹ. כִּי הָאָדָם נִתְהוֹה מֵאַרְבָּעָה יְסוּדוֹת: אֵשׁ, רוּחַ, מַיִם, עֶפְר. וְכָל אֱלוֹ הָאַרְבָּעָה יְסוּדוֹת נִמְשָׁכִין מִיְסוּד הַפְּשׁוּט, שֶׁהוּא בְּחִינַת הַצְדִּיק, בְּחִינַת (משלי י): צְדִיק יְסוּד עוֹלָם; שֶׁהַצְדִּיק הוּא בְּחִינַת יְסוּד הַפְּשׁוּט, שְׁמַמְנוּ נִמְשָׁכִין כָּל הָאַרְבָּעָה יְסוּדוֹת, בְּבְחִינַת (בראשית ב): וְנָהַר יֵצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגֶּן, וּמִשָּׁם יִפְרֹד וְהָיָה לְאַרְבָּעָה רְאשִׁים. נָהַר יֵצֵא מֵעֵדֶן - זֶה בְּחִינַת צְדִיק יְסוּד עוֹלָם, בְּחִינַת יְסוּד

הַפְּשׁוּט, אֲשֶׁר מִשֵּׁם יִפְרֵד - הָאֲרֻבָּעָה יְסוּדוֹת, שֶׁהֵם בְּחִינַת אֲרֻבָּעָה רְאשִׁים בְּנ"ל. נִמְצָא שְׁכָלָם נִמְשָׁכִין מֵהֶצְדִּיק, וְעַל־כֵּן אִם הוּא מֵעֲנִישׁ אֶת אֶחָד, נֹוֹגֵעַ אֶת הֶצְדִּיק בְּעֵצְמוֹ, וְעַל־כֵּן: גַּם עֲנִישׁ לְצַדִּיק לֹא טוֹב בְּנ"ל:

וְזֶה שֶׁאָמְרוּ הַבְּעַל־מִוֶּסֶר, שֶׁכְּשֶׁבָּאִים לְצַדִּיק וְרוֹאִים אוֹתוֹ, בְּבַחֲבִינַת (ישעיה ל): וְהָיוּ עֵינָיו רְאוּת אֶת מוֹרֶיךָ, רָאוּי שְׁיִמְצָא אֶת עֵצְמוֹ בְּתוֹךְ הֶצְדִּיק, שְׁיִסְתַּכֵּל בְּעֵצְמוֹ עַל כָּל הַמְּדוּת, אֵיךְ הוּא אוֹחוֹ בָהֶם, עַל־יְדֵי רְאִית פְּנֵי הֶצְדִּיק. כִּי כָל הַמְּדוּת נִמְשָׁכִין מֵהָאֲרֻבָּעָה יְסוּדוֹת הַנ"ל, כַּמּוּבָא. וְעַל־כֵּן כְּשֶׁרְוָאָה אֶת הֶצְדִּיק, שֶׁהוּא בְּחִינַת יְסוּד הַפְּשׁוּט, שֶׁמִּמֶּנּוּ נִמְשָׁכִין כָּל הָאֲרֻבָּעָה יְסוּדוֹת, רָאוּי לוֹ שְׁיִסְתַּכֵּל וְיִרְגִּישׁ עַל־יְדֵי־זֶה אֵיךְ הוּא אוֹחוֹ בְּכָל הַמְּדוּת, שְׁבָאִין מִן הָאֲרֻבָּעָה יְסוּדוֹת, שֶׁנִּמְשָׁכִין מֵהֶצְדִּיק, שֶׁהוּא בְּחִינַת יְסוּד הַפְּשׁוּט בְּנ"ל:

וְזֶה: וְהָיוּ עֵינָיו רְאוּת אֶת מוֹרֶיךָ - רְאשֵׁי־תִבּוֹת: אֵשׁ רוּחַ מִיּוֹם עֶפֶר, שֶׁהֵם הָאֲרֻבָּעָה יְסוּדוֹת, שֶׁמֵּהֶם נִמְשָׁכִין כָּל הַמְּדוּת, שְׁכָלָם נִמְשָׁכִין מֵהֶצְדִּיק בְּנ"ל. וְעַל־כֵּן כְּשֶׁרְוָאִין אֶת הֶצְדִּיק, שֶׁזֶה בְּחִינַת: וְהָיוּ עֵינָיו רְאוּת אֶת מוֹרֶיךָ, עַל־יְדֵי־זֶה רוֹאִין בְּעֵצְמוֹ אֵיךְ הוּא אוֹחוֹ בְּכָל הַמְּדוּת, שְׁבָאִין מֵאֲרֻבָּעָה יְסוּדוֹת: אֵשׁ, רוּחַ, מִיּוֹם, עֶפֶר, שֶׁנִּמְשָׁכִין מֵהֶצְדִּיק בְּנ"ל:

וְזֶה שְׁקוֹרִין הָעוֹלָם אֶת מַחֲרַת יוֹם־הַכַּפּוּרִים "שֵׁם ה'", כִּי אַחֵר יוֹם־הַכַּפּוּרִים, אִזְּנֵתָּגֵלָה בְּחִינַת שֵׁם ה'. וְזֶה שֶׁנִּצְטַוּוּ תַּכְרַף

לְמַחֲרַת יוֹם־הַכַּפּוּרִים עַל שַׁבַּת, כִּי לְמַחֲרַת יוֹם־הַכַּפּוּרִים נִתְרַצָּה
הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְיִשְׂרָאֵל וְהִזְהִירָם עַל מְלֹאכֶת הַמִּשְׁכָּן, וְאִזּוּ
הִקְהִילָם מִשָּׁה וְהִזְהִירָם עַל שַׁבַּת, כְּדִי שְׂלֹא יִמְעוּ לִזְמַר
שְׂמֵלֹאכֶת הַמִּשְׁכָּן דּוֹחָה שַׁבַּת (כמוכא בפירש"י פ' ויקהל). נִמְצָא שֶׁתִּכְרַף
לְמַחֲרַת יוֹם־הַכַּפּוּרִים הִזְהִירוּ עַל שַׁבַּת, וְשַׁבַּת שְׂמָא דְקַדְשָׁא -
בְּרִידָהּ הִיא (וזהר יתרו דף פח:). כִּי אִזּוּ, אַחַר יוֹם־הַכַּפּוּרִים, נִתְגַּלָּה
בְּחִינַת שֵׁם ה'. כִּי פְּשָׁמְעֵנִישִׁין אֶת אַחַד, עוֹקְרִין אוֹתוֹ מִשְׂרֵשׁ
חַיּוּתוֹ, כִּי אֶפְלוּ שָׂאָר עֲנָשִׁים נִקְרָאִים בְּחִינַת מִיתָה, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב
(שְׁמוֹת ד'): כִּי מָתוּ כָּל הָאֲנָשִׁים הַמְּבַקְשִׁים אֶת נַפְשָׁךְ, וְאָמְרוּ
רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבִרְכָה (ע"ז ה.), שְׁנַעֲשׂוּ עֲנִיִּים; וְהַשֵּׁם הוּא
הַחַיּוּת, בְּבְחִינַת (בראשית ב'): נִפְּשׁ חַיָּה הוּא שְׂמָו; וְשְׂמָו מִשְׁתַּרְף
בְּשִׂמְנוֹ כְּבִיכּוֹל (ירושלמי תענית פ"ב, ובפירש"י יהושע ז, ירמיה ד, ובילקוט יהושע
ז). וְעַל־כֵּן פְּשִׁישׁ לְיִשְׂרָאֵל אִיזָה עֲנָשׁ, חֶסֶם וְשְׁלוֹם, נוֹגַע אֶת עֲצָמוֹ
יִתְבָּרַךְ, כְּבִיכּוֹל, כִּי עֵקֶר הָעֲנָשׁ נוֹגַע בְּהַחַיּוּת שֶׁהוּא הַשֵּׁם, וְשְׂמָו
מִשְׁתַּרְף בְּשִׂמְנוֹ כְּנ"ל. וְעַל־כֵּן כְּשֶׁאָמַר מֹשֶׁה: וְאִם אֵין מַחְנֵי נָא
(שְׁמוֹת לב), וְהִשִּׁיבוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ: מִי אֲשֶׁר חָטָא לִי אֶמְחַנּוּ וְכוּ'
(שם) - בְּקִשׁ מֹשֶׁה, שְׁיַעֲשֶׂה לְמַעַן שְׂמָו הַגְּדוֹל הַמִּשְׁתַּרְף בְּשִׂמְנוֹ.
כִּי מֵאַחַר שֶׁשְׂמָו יִתְבָּרַךְ מִשְׁתַּרְף בְּשִׂמְנוֹ, נִמְצָא כְּשִׁיעֵנִישׁ אוֹתָם,
נוֹגַע אֶת עֲצָמוֹ יִתְבָּרַךְ, כְּבִיכּוֹל, כְּנ"ל. וְעַל־כֵּן אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ
זְכוֹרָנָם לְבִרְכָה (מגילה י'): הוּא אֵינוֹ שֵׁשׁ וְכוּ', כִּי נוֹגַע בְּעֲצָמוֹ
יִתְבָּרַךְ, כְּבִיכּוֹל, כִּי שְׂמָו מִשְׁתַּרְף בְּשִׂמְנוֹ כְּנ"ל. נִמְצָא כְּשֶׁנִּתְרַצָּה
הַקָּדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא לְיִשְׂרָאֵל בְּיוֹם־הַכַּפּוּרִים וְאָמַר: סִלְחָתִי

בְּדַבְרֵיךָ, אֲזִי, כְּבִיכּוֹל, נִגְדַל שְׁמוֹ יִתְבָּרַךְ הַמְּשַׁתָּף בְּשִׁמְנוּ כַּנְ"ל.
 וְעַל־כֵּן נִצְטוּוּ תַכְף אַחַר יוֹם־הַכַּפּוּרִים עַל שַׁבַּת כַּנְ"ל, כִּי שַׁבַּת
 שְׁמָא דְקַדְשָׁא־בְרִיךְ־הוּא כַּנְ"ל, וְעַל־כֵּן קוֹרִין מַחֲרַת יוֹם־
 הַכַּפּוּרִים "שֵׁם ה'", כִּי אַחַר הַמַּחִילָה וְהַסְּלִיחָה שֶׁנַּעֲשֶׂה בְיוֹם־
 הַכַּפּוּרִים, נִגְדַל שֵׁם ה', כַּנְ"ל:

סז

(חבור התחלת התורה בסופה)

בְּרֵאשִׁית - לְעֵינֵי כָּל יִשְׂרָאֵל.

כִּי יֵשׁ עֲנָנִין דְּמַכְסִּין עַל עֵינָא, שְׁהִים רוּמֵי רַבְתֵּי וְרוּמֵי זְעִירַתָּא,
 כַּמּוּבָא (ברעיא מהימנא פנחס דף רנב). וְזֶה בְּחִינַת (קהלת יב): וְשָׁבוּ
 הָעֵבִים אַחַר הַגֶּשֶׁם - זֶה מְאֹר עֵינַיִם, שְׁהוּלְךְ אַחַר הַבְּכִיָּה, כַּמּוּ
 וְשָׁמְרוּ רַבּוּתֵינוּ זְכוּנָם לְבָרְכָה (שבת קנא:), שְׁעַל־יְדֵי הַבְּכִי הוּלְךְ
 וּמִסְתַּלַּק מְאֹר עֵינַיִם. וְזֶה בְּחִינַת שְׁקִיעַת הָאֹר בְּמַעְרֵב, כִּי
 בְּמִזְרַח חֲמָה זוֹרַחַת וּבְמַעְרֵב שׁוֹקַעַת, נִמְצָא שְׁמַעְרֵב הוּא
 שְׁקִיעַת הָאֹר. וְכָל זֶה עַל־יְדֵי בְּחִינַת הַבְּכִי, שְׁעַל־יְדֵי מִסְתַּלַּק
 מְאֹר הָעֵינַיִם כַּנְ"ל, שְׁזֶה בְּחִינַת שְׁקִיעַת הָאֹר כַּנְ"ל. כִּי מַעְרֵב
 - רֵאשִׁית־בוֹת: רַחַל מְבַכָּה עַל בְּנֵיהָ (ירמיה לא), (כַּמּוּבָא בְּכַתְבֵי הָאֲר"י
 ז"ל), כִּי שְׂכִינָה בְּמַעְרֵב (כ"ב כה), וְהַשְׂכִּינָה בּוֹכָה וּמִילַלַת, כְּבִיכּוֹל,
 עַל יִשְׂרָאֵל, בְּחִינַת (ירמיה לא): רַחַל מְבַכָּה עַל בְּנֵיהָ, מֵאַנְהָ
 לְהַנְחִים עַל בְּנֵיהָ כִּי אֵינְנוּ - שְׁהִיא בּוֹכָה עַל צַרַת יִשְׂרָאֵל,
 הַמְּפֹרִים בְּגוֹיִים וְאֵינָם עַל מְקוֹמָם. וְעַל־כֵּן שְׁקִיעַת הָאֹר

בְּמַעֲרַב, כִּי עַל־יְדֵי הַבְּכִיָּה מִסְתַּלַּק מְאוֹר עֵינַיִם, שְׁזָה בְּחִינַת שְׂקִיעַת הָאוֹר כַּנִּל. וְזֶה בְּחִינַת כְּתֹל מַעֲרָבִי, שֵׁשׁ הַשְּׂכִינָה בּוֹכָה וּמִילָלַת עַל חֲרָפָן בֵּית־הַמְּקֹדֶשׁ, כִּי בְּמַעֲרַב שֵׁם רַחֵל מְבַכָּה עַל בְּנֵיהָ, כַּנִּל. וַיֵּשׁ מְאוֹרֵי אוֹר וּמְאוֹרֵי אֵשׁ, וְהֵם זֶה לְעַמַּת זֶה; שְׂכַשְׂשֵׁשׁ כַּח לְמְאוֹרֵי אוֹר, אִזִּי נִכְנָעִין מְאוֹרֵי אֵשׁ, וְכֵן לְהַפְּדָה, חֵם וְשָׁלוֹם, שְׂכַשְׂנִכְנָעִין וְנִסְתַּלְקִין מְאוֹרֵי אוֹר, חֵם וְשָׁלוֹם, אִזִּי מִתְּגַבְּרִין מְאוֹרֵי אֵשׁ. וְזֶה בְּחִינַת חֲרָפָן בֵּית הַמְּקֹדֶשׁ, בְּחִינַת (איכה א): מִמְרוֹם שָׁלַח אֵשׁ בְּעֶצְמָתִי; כִּי נִתְּגַבְּרוּ מְאוֹרֵי אֵשׁ עַל־יְדֵי שְׂנִסְתַּלְקוּ מְאוֹרֵי אוֹר, בְּבְחִינַת: רַחֵל מְבַכָּה עַל בְּנֵיהָ; כִּי הַבְּכִיָּה הוּא בְּחִינַת הַסְּתַלְקוֹת מְאוֹרֵי אוֹר כַּנִּל, וְאִזִּי מִתְּגַבְּרִין, חֵם וְשָׁלוֹם, מְאוֹרֵי אֵשׁ, בְּחִינַת: מִמְרוֹם שָׁלַח אֵשׁ וְכוּ', כַּנִּל:

וְזֶה בְּחִינַת הַהֶעֱלָמָה, שְׂנִתְעַלֵּם הַיְפֵי וְהַפֶּאֶר שֶׁל כָּל הָעוֹלָם. כִּי יֵשׁ צְדִיק, שֶׁהוּא הַיְפֵי וְהַפֶּאֶר וְהַחֲזָן שֶׁל כָּל הָעוֹלָם כְּלוּ, בְּבְחִינַת (בראשית לט): וַיְהִי יוֹסֵף יִפְה־תֹאֵר וַיִּפְה־מְרָאָה, בְּחִינַת (תהלים מח): יִפְה נֹף מְשׁוֹשׁ כָּל הָאָרֶץ. כִּי זֶה הַצְּדִיק הָאֱמִתִּי שֶׁהוּא בְּחִינַת יוֹסֵף, הוּא הַהֲדוּר וְהַיְפֵי שֶׁל כָּל הָעוֹלָם, וּכְשֶׁזָּה הַיְפֵי וְהַפֶּאֶר נִתְּגַלָּה בְּעוֹלָם, דְּהֵינּוּ כְּשֶׁזָּה הַצְּדִיק, שֶׁהוּא הַיְפֵי שֶׁל כָּל הָעוֹלָם, נִתְּפָרְסָם וְנִתְּגַדֵּל בְּעוֹלָם, אִזִּי נִפְתַּחֲזִין הָעֵינַיִם שֶׁל הָעוֹלָם, שְׂכַל מִי שֶׁנִּכְלָל בְּזֶה הַחֲזָן הָאֱמִתִּי שֶׁל זֶה הַצְּדִיק, שֶׁהוּא הַחֲזָן וְהַיְפֵי שֶׁל הָעוֹלָם, דְּהֵינּוּ שְׂמִתְקָרֵב אֵלָיו וְנִכְלָל בּוֹ, נִפְתַּחֲזִין עֵינָיו וַיִּכּוֹל לְרְאוֹת, וְהֶעָקֵר לְהַסְתַּכֵּל עַל עֶצְמוֹ, וְכַמְבָּאֵר לְעֵיל (בסימן סו), שְׂעַל־יְדֵי שְׂמִתְקָרֵב לְצְדִיק

אֲמַתִּי, שֶׁהוּא בְּחִינַת (משלי י): צְדִיק יְסֹד עוֹלָם, בְּחִינַת יְסֹד הַפְּשׁוּט, שֶׁמִּמֶּנּוּ נִמְשָׁכִין כָּל הָאַרְבָּעָה יְסוּדוֹת, בְּבְחִינַת (בראשית ב): וְנָהָר יוֹצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגֶּן, וּמִשָּׁם יִפְרָד וְהָיָה לְאַרְבָּעָה רְאשִׁים; נָהָר יוֹצֵא מֵעֵדֶן - זֶה בְּחִינַת: צְדִיק יְסֹד עוֹלָם, שֶׁהוּא בְּחִינַת יְסֹד הַפְּשׁוּט; אֲשֶׁר מִשָּׁם יִפְרָד וְהָיָה לְאַרְבָּעָה רְאשִׁים - הֵינּוּ בְּחִינַת הָאַרְבָּעָה יְסוּדוֹת, שֶׁנִּמְשָׁכִין מִן הַצְּדִיק כַּנִּלְבָּל. וּכְשֶׁמִּתְקָרֵב אֵלָיו, עַל-יְדֵיָהּ רְאוּי לוֹ לְהִסְתַּכֵּל בְּעֵצְמוֹ עַל כָּל הַמְּדוּת, אִיךָ הוּא אוֹחֵז בָּהֶם. כִּי כָּל הַמְּדוּת נִמְשָׁכִין מִן הָאַרְבָּעָה יְסוּדוֹת, כִּי־דוּעַ, וְהָאַרְבָּעָה יְסוּדוֹת נִמְשָׁכִין מִן הַצְּדִיק כַּנִּלְבָּל, וְעַל-כֵּן כְּשֶׁנִּתְגַּלֶּה זֶה הַצְּדִיק, שֶׁהוּא הַחֵן וְהִפִּי שֶׁל הָעוֹלָם, כָּל מִי שֶׁמִּתְקָרֵב וְנִכְלָל בְּזֶה הַחֵן הָאֵמֶת, נִפְתָּחִין עֵינָיו, וְרוֹאֶה וּמִסְתַּכֵּל עַל עֵצְמוֹ, אִיךָ הוּא אוֹחֵז בְּכָל הַמְּדוּת, שֶׁנִּמְשָׁכִין מֵאַרְבָּעָה יְסוּדוֹת, שֶׁהֵם נִמְשָׁכִין מֵהַצְּדִיק כַּנִּלְבָּל, וְגַם יְכוּל לְרְאוֹת וּלְהִסְתַּכֵּל בְּגִדְלַת הַשָּׁם וּלְהִסְתַּכֵּל בְּעוֹלָם, עַל-יְדֵי שֶׁנִּפְתָּחוּ עֵינָיו עַל-יְדֵי הַתְּגַלּוֹת הַפֶּאֶר שֶׁל הַצְּדִיק הָאֵמֶת כַּנִּלְבָּל.

כִּי כְּשֶׁזֶה הַצְּדִיק נִתְגַּלֶּה וְנִתְפָּרֵס בְּעוֹלָם, זֶה בְּחִינַת שֵׁם, דִּהְיֵנוּ שֶׁנִּתְפָּרֵס וַיֵּשׁ לוֹ שֵׁם בְּעוֹלָם, וּבִתְוֹךְ זֶה הַשָּׁם שֶׁל הַצְּדִיק הָאֵמֶת מְלַבֵּשׁ וּמְשַׁתֵּף שְׁמוֹ יִתְבָּרַךְ, כִּי שְׁמוֹ מְשַׁתֵּף בְּשִׁמְנוֹ. נִמְצָא, כְּשֶׁנִּתְגַּדֵּל שֵׁם הַצְּדִיק, נִתְגַּדֵּל שְׁמוֹ יִתְבָּרַךְ, וְכָל מִי שֶׁנִּתְגַּדֵּל יוֹתֵר שֵׁם הַצְּדִיק, נִתְגַּדֵּל יוֹתֵר שְׁמוֹ יִתְבָּרַךְ, כְּכִיכּוֹל, כִּי שְׁמוֹ מְשַׁתֵּף בְּשִׁמְנוֹ כַּנִּלְבָּל. וְשֵׁם ה' הוּא בְּחִינַת (זכריה יד): ה' אֶחָד וְשְׁמוֹ אֶחָד; כִּי שְׁמוֹ יִתְבָּרַךְ הוּא אֶחָדוֹת

פְּשׁוּט, אֵךְ לְמַפָּה מִשְׁתַּלְשֵׁל מִשְׁמוּ יִתְבָּרַךְ בְּחִינַת הָאַרְבָּעָה יְסוּדוֹת, כִּי שְׁמוֹ אֶחָד יִתְבָּרַךְ - הוּא בְּחִינַת אַרְבַּע אוֹתוֹת הַשֵּׁם. וְעַל־כֵּן לְמַפָּה נִשְׁתַּלְשֵׁל מִשְׁמוּ יִתְבָּרַךְ בְּחִינַת הָאַרְבָּעָה יְסוּדוֹת. וּמִתְחִלָּה מִשְׁתַּלְשֵׁל מֵאַרְבַּע אוֹתוֹת הַשֵּׁם בְּחִינַת תְּלַת גּוֹנִין דְּעֵינָא וּבֵת עַיִן, וְאַחֲרֵיכֵן מִשְׁתַּלְשֵׁל לְאַרְבָּעָה יְסוּדוֹת. וּמִקֵּדָם מִשְׁתַּלְשֵׁל לְבְּחִינַת: צַדִּיק יְסוּד עוֹלָם, שְׁמִמְנוּ נִמְשָׁכִין כָּל הָאַרְבָּעָה יְסוּדוֹת.

וְזוֹה: רְאוּ כִּי קָרָא ה' בְּשֵׁם בְּצִלְאֵל (שְׁמוֹת ל"ה) - רְאוּ דִּיקָא, כִּי עַל־יְדֵי שְׁנַתְנַלְהָ וְנִתְגַּדַּל שֵׁם בְּצִלְאֵל, עַל־יְדֵי־זוֹה רְאוּ, כִּי עַל־יְדֵי־זוֹה נִפְתַּחִין הָעֵינַיִם וְרוֹאִין כַּ"ל. וְזוֹה: כִּי קָרָא ה' בְּשֵׁם בְּצִלְאֵל, הֵינּוּ, כִּי ה' הוּא בְּשֵׁם בְּצִלְאֵל, כִּי שְׁמוֹ מִשְׁתַּף בְּשִׁמְנוֹ, וְעַל־יְדֵי־זוֹה רְאוּ כַּ"ל. כִּי כַּח הָרְאוּת נִמְשָׁךְ גַּם־כֵּן מִבְּחִינַת הַשֵּׁם, שֶׁהוּא בְּחִינַת אַרְבַּע אוֹתוֹת, שְׁמִשְׁם נִמְשָׁךְ תְּלַת גּוֹנִין דְּעֵינָא וּבֵת עַיִן כַּ"ל.

וְזוֹה בְּחִינַת שַׁבָּת - שִׁין פֶּת. שִׁין - תְּלַת גּוֹנִין דְּעֵינָא, בִּ"ת עַיִן (תְּקוּן ע) - כִּי שַׁבָּת שְׁמָא דְּקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא (וְזוֹה יִתְרוֹ דִּף פח:). גַּם הַצַּדִּיק הוּא בְּחִינַת שַׁבָּת, כְּמוֹ שְׁכַתוֹב (בוֹהַר נֶשֶׁא דִּף קמ"ד): אַנְתָּ הוּא שַׁבָּת דְּכַלְהֵי יוֹמֵי. וְזוֹה: רְאוּ כִּי ה' נָתַן לָכֶם אֶת הַשַּׁבָּת (שְׁמוֹת מ"ז) - רְאוּ דִּיקָא, כִּי שַׁבָּת, שֶׁהוּא שְׁמָא דְּקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הוּא בְּחִינַת כַּח הָרְאוּת, בְּחִינַת תְּלַת גּוֹנִין דְּעֵינָא וּבֵת עַיִן כַּ"ל.

וְעַל־כֵּן בְּכָל מְקוֹם שֶׁנִּזְכָּר בְּנֵן בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ, נִזְכָּר שַׁבַּת, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (ויקרא יט): אֵת שַׁבְּתַי תִּשְׁמְרוּ, וּמִקְדָּשִׁי תִירָאוּ.

וְכֵן בְּכָל מְקוֹם שֶׁהִזְהִיר עַל מְלֹאכֶת הַמִּשְׁכָּן, הִזְהִיר מִקִּדְמָה עַל שַׁבַּת, כִּי שַׁבַּת מְאִיר לְהַבִּית־הַמִּקְדָּשׁ, כִּי הַמִּקְדָּשׁ הוּא גַם־כֵּן בַּחֲנִיַּת עֵינַיִם, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (יחזקאל כד): גֵּאוֹן עֵזְבְּכֶם, מִחֲמַד עֵינֵיכֶם (עיין ב"ב ד). וְשַׁבַּת הוּא בַּחֲנִיַּת הַגִּוְנִין הַמְּאִירִין בַּמִּקְדָּשׁ, כִּי שַׁבַּת הוּא בַּחֲנִיַּת פֶּחַ הַרְאוֹת, שֶׁהֵם תְּלַת גִּוְנִין דְּעֵינָא וּבֵת עֵין, הַמְּאִירִין לְבֵית־הַמִּקְדָּשׁ שֶׁהוּא בַּחֲנִיַּת עֵינַיִם.

וְזֶה בַּחֲנִיַּת מַחִין, כִּי מִתְחַלֵּה נַעֲשֶׂה מִבַּחֲנִיַּת שֵׁם ה', שֶׁהוּא אַרְבַּע אוֹתִיּוֹת, בַּחֲנִיַּת אַרְבַּעַה מַחִין, בַּחֲנִיַּת (שמוות ל"א): וְאַמְלֵא אֹתוֹ רוּחַ אֱלֹקִים בַּחֲכֻמָּה וּבִתְבוּנָה וּבְדַעַת וּבְכָל מְלֹאכָה. חֲכֻמָּה, תְּבוּנָה, וְדַעַת, וְכָל מְלֹאכָה - זֶה בַּחֲנִיַּת אַרְבַּעַה מַחִין (כ"ש בת"ו דף יג: בהקדמה), שֶׁהֵם נַעֲשִׂין מִבַּחֲנִיַּת שֵׁם ה', כְּמוֹ שְׁפָתוֹב: רְאוּ כִּי קָרָא ה' בְּשֵׁם בְּצִלְאֵל, וְאַמְלֵא אוֹתוֹ וְכוּ' בַּחֲכֻמָּה וּבִתְבוּנָה וְכוּ', וְאַחֲרֵיכֶן נַעֲשֶׂה בַּחֲנִיַּת תְּלַת גִּוְנִין דְּעֵינָא וּבֵת עֵין, וְאַחֲרֵיכֶן אַרְבַּעַה יְסוּדוֹת פֶּנ"ל: וּבְשִׁבִיל זֶה נִקְרְאִים הַצְּדִיקִים עֵינֵי הָעֵדָה (במדבר טו) (עיין ב"ב ד), כִּי עַל־יָדָם נִפְתָּחִין הָעֵינַיִם פֶּנ"ל.

וְאַזִּי בְּשִׁנְתַּנְלָה הַפֶּאָר וְהִיפִי שֶׁל הַצְּדִיק הָאֵמֶת וְנִתְגַּדַּל שְׁמוֹ, שְׁוֶה בַּחֲנִיַּת הַגְּדֵלֶת שְׁמוֹ יִתְבָּרַךְ, כְּבִיכּוֹל, פֶּנ"ל, שְׁעַל־יְדֵי־זֶה נַעֲשִׂין הַמַּחִין וְכֹחַ הַרְאוֹת, וְנִפְתָּחִין הָעֵינַיִם פֶּנ"ל, אִזִּי יֵשׁ לְהָעוֹלָם בְּעַל־הַבַּיִת, שֶׁהוּא מְשַׁנֵּחַ עַל הָעוֹלָם. וְזֶה

בְּחִינַת בְּרֵאשִׁית - רֵאשׁ בֵּית (ת"ו תיקון ג דף יח). רֵאשׁ זֶה בְּחִינַת
 מַחִין, בֵּית זֶה בְּחִינַת בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ, שְׁעַקֵּר קִיּוּמוֹ - עַל־יְדֵי
 בְּחִינַת הַמַּחִין, שֶׁהֵם בְּחִינַת תְּלַת גּוּנֵין דְּעֵינָא וּבֵת עֵין, בְּחִינַת
 שַׁבַּת, שְׁמַאִיר לְבֵית־הַמִּקְדָּשׁ כַּנ"ל. גַּם בֵּית זֶה בְּחִינַת הַפְּתִים
 שֶׁל הַתְּפִלִּין, שְׁשֵׁם הֵם הַמַּחִין, בְּחִינַת: וְאַמְלֵא אוֹתוֹ רוּחַ
 אֱלֹקִים בְּחֻכְמָהּ וּבְתַבּוּנָהּ וּבְדַעַת וּבְכָל מְלָאכָה. וְאַמְלֵא דִּיקָא,
 בְּחִינַת הַפְּתִים שֶׁהַמַּחִין מְמַלְאִין אוֹתָם, וְאִזֵּי יֵשׁ בְּעַל־הַבַּיִת,
 בְּחִינַת רֵאשׁ בֵּית, שֶׁהוּא מְחֻזַּק בְּדִקְי הַבַּיִת, כִּי תִקּוּן הַבַּיִת־
 הַמִּקְדָּשׁ הוּא עַל־יְדֵי־זֶה, כַּנ"ל:

אֲבָל יֵשׁ חֵם וְשָׁלוֹם, הַהֶפְדָּ מִמֶּשׁ. כְּשֶׁנִּתְפָּרְסַם, חֵם וְשָׁלוֹם, מִי
 שְׂאִין בּוֹ שֵׁם ה' כָּלֵל, וּכְשֶׁנִּתְפָּרְסַם וְנִתְגַּדֵּל שְׁמוֹ שֶׁל זֶה,
 כְּבִיכּוֹל, נִתְמַעַט וְנִתְעַלֵּם שֵׁם ה', וְאִזֵּי נִתְגַּדֵּלֵין בְּעוֹלָם בְּעַלֵּי
 שְׁמוֹת וְקִדְרִיִּים, שְׁקוֹרִין "טְאִטְרִין", וּבְאִין לְעוֹלָם, חֵם וְשָׁלוֹם,
 דְּבָרִים שְׂאִין מוֹעִיל לָהֶם כִּי־אֵם שְׁמוֹת הַטְּמָאָה, חֵם וְשָׁלוֹם,
 שְׁפָל זֶה הֶפְדָּ שֵׁם ה', כִּי נִתְעַלֵּם שֵׁם ה', חֵם וְשָׁלוֹם. וְאִזֵּי
 נִסְתַּלְקִין וְנִכְנָעִין מְאֹרֵי אֹר, חֵם וְשָׁלוֹם, שֶׁהֵם בְּחִינַת מְאֹר
 הָעֵינַיִם, בְּחִינַת תְּלַת גּוּנֵין דְּעֵינָא וּבֵת עֵין, שְׁנַמְשְׁכִין מִשֵּׁם ה'
 כַּנ"ל. וּכְשֶׁנִּכְנָעִין מְאֹרֵי אֹר, אִזֵּי מִתְגַּבְּרִין מְאֹרֵי אֵשׁ, וּמִזֶּה בְּאִין
 שְׂרָפוֹת בְּעוֹלָם, חֵם וְשָׁלוֹם, עַל־יְדֵי שְׁמֵתִגְבְּרִין וְנִתְגַּדֵּלֵין בְּשֵׁם
 אֱלוֹ הַמְּפָרְסָמִים שֶׁל שְׁקָר, שְׁעַל־יְדֵי־זֶה נִתְעַלֵּם שֵׁם ה', חֵם
 וְשָׁלוֹם, וְנִכְנָעִים מְאֹרֵי אֹר, וּמִתְגַּבְּרִין מְאֹרֵי אֵשׁ, בְּחִינַת:
 מִמְרוֹם שְׁלַח אֵשׁ, שְׁזֶה בְּחִינַת שְׂרַפַּת בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ, שְׁנַעֲשִׂין גַּם־

בַּן עֲלֵי־יָדַי הַסִּתְּלָקוֹת מְאוּרֵי אֹר, שְׁעַל־יְדֵי־זֶה נִתְּנָבְרוּ מְאוּרֵי אִשׁ
בֶּנֶ"ל:

וְזֶה בְּחִינַת: וַיֵּצֵא אִשׁ בְּצִיּוֹן וַתֹּאכַל יְסוּדוֹתֶיהָ (איכה ד).
יְסוּדוֹתֶיהָ - זֶה בְּחִינַת אַרְבַּעַת יְסוּדוֹת, שְׁנַמְשָׁכִין מִבְּחִינַת
מְאוּרֵי אֹר, מִבְּחִינַת תְּלַת גְּנוּנֵי דְעֵינָא וּבֵת עֵין, שְׁנֵאֲכָלוּ
וַנְשַׂרְפוּ עַל־יְדֵי: וַיֵּצֵא אִשׁ בְּצִיּוֹן, עַל־יְדֵי הַהִתְנַבְּרוֹת מְאוּרֵי אִשׁ
בֶּנֶ"ל:

וְהִנֵּה מֵה שְׁעֵבֵר אֵין, כִּי כָּבֵד נִשְׂרַף בֵּית־מִקְדָּשֵׁנוּ. אֵךְ כָּעַת,
שְׁהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ מְצַפֶּה לְשׁוּב אֵלֵינוּ וּלְחֹזֵר וּלְכַנּוֹת בֵּית־
מִקְדָּשֵׁנוּ, רְאוּי לָנוּ שְׁלֵא לְעַכְב, חֵם וְשְׁלוֹם, בְּנֵן בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ,
רַק לְהַשְׁתַּדֵּל בְּבִנְיָנוּ. עַל־כֵּן מְאֹד צָרִיךְ לְזַהֵר לְקוּם בְּחִצּוֹת,
לְהִיּוֹת מְתַאֲבֵל עַל חֶרֶבֶן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, כִּי אוּלַי בְּגִלְגּוֹל
הָרֵאשׁוֹן הָיָה הוּא הַגּוֹרֵם שְׁיַחֲרַב הַבֵּית־הַמִּקְדָּשׁ, וְאִפְלוּ אִם
לָאוּ, אוּלַי הוּא מְעַכְב עֵתָה בְּנֵן בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ, וְנַחֲשֵׁב גַּם־כֵּן
כְּאֵלוּ הוּא גָרֵם לְהַחֲרִיבוֹ. עַל־כֵּן צָרִיךְ לְזַהֵר מְאֹד לְקוּם
בְּחִצּוֹת, וּלְהִיּוֹת מְתַאֲבֵל מְאֹד עַל חֶרֶבֶן בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ, וְהֵשֵׁם
יִתְבָּרַךְ הַכְּסִיחַ לְכָל הַמְתַאֲבֵל עַל צִיּוֹן לְשׁוּם לְאַבְלֵי צִיּוֹן פְּאֵר
תַּחַת אֶפֶר (ישעיה ס"א). פְּאֵר תַּחַת אֶפֶר דִּיקָא. פְּאֵר זֶה בְּחִינַת
הַמְחִין, בְּחִינַת תְּפִלִּין, בְּחִינַת רֵאשׁ בֵּית, בְּחִינַת כְּלָלוּת הַגְּנוּנֵין,
בְּחִינַת תְּלַת גְּנוּנֵי דְעֵינָא וּבֵת עֵין, בְּחִינַת מְאוּרֵי אֹר, בְּחִינַת
שֶׁבֶת הַמְּאִיר לְבֵית־הַמִּקְדָּשׁ בֶּנֶ"ל. תַּחַת אֶפֶר - אֶפֶר זֶה
בְּחִינַת מְאוּרֵי אִשׁ, (שְׁהוּא הַהֶפְךָ מֵהַנֶּ"ל), הֵינּוּ שְׁיָהוּ נִכְנְעֵין

מְאוּרֵי אֵשׁ, שְׁעַל־יָדָם נִשְׂרַף הַבַּיִת־הַמְקֻדָּשׁ, וַיִּתְגַּבְּרוּ מְאוּרֵי אֹר, שֶׁהֵם קִיּוּם הַבַּיִת־הַמְקֻדָּשׁ כַּנִּל, וְזֶהוּ פֶּאֶר תַּחַת אֶפְרַיִם כַּנִּל.

נִמְצָא, שְׁעַל־יָדָי שֶׁהוּא מִתְאַבֵּל עַל הַבַּיִת־הַמְקֻדָּשׁ, עַל־יְדֵי־זֶה מִכְנֵעַ מְאוּרֵי אֵשׁ, וּמִתְגַּבְּרִין מְאוּרֵי אֹר, שֶׁהֵם בְּחִינַת שַׁבַּת כַּנִּל. וְזֶה מִתְאַבֵּל - רְאֵי־תִכּוֹת: לֹא תִבְעֶרוּ אֵשׁ כָּבֵד מִשְׁבְּתֵיכֶם (שְׁמוֹת ל"ה). כִּי עַל־יָדָי שְׁמִתָּאֲבָלִין, נִכְנָעִין מְאוּרֵי אֵשׁ כַּנִּל. וְזֶהוּ: בְּיוֹם הַשַּׁבָּת, כִּי אֲזִי מְאִירִין מְאוּרֵי אֹר, שֶׁהֵם בְּחִינַת שַׁבַּת, בְּחִינַת תְּלַת גְּנוּנִין דְּעֵינָא וּבֵת עֵין, שֶׁהֵם מְאִירִין לְהַבַּיִת־הַמְקֻדָּשׁ, בְּבְחִינַת: אֵת שַׁבְּתֵי תִשְׁמְרוּ וּמְקֻדָּשֵׁי תִירְאוּ כַּנִּל.

וְזֶה שְׁפָתוֹב (שְׁמוֹת ל"א): לַעֲשׂוֹת אֵת הַשַּׁבָּת לְדֹרְתָם. וְאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבָרְכָה (וּוְהָר פִּנְחָם דָּף רַמְנָ: וּבִת' כּוּד): לְדֹרְתָם כְּתִיב - לְשׁוֹן דִּירָה. הֵינּוּ כִּי עַל־יָדָי שַׁבָּת, שֶׁהוּא בְּחִינַת מְאוּרֵי אֹר, עַל־יְדֵי־זֶה נַעֲשֶׂה דִירָה, דְּהֵינּוּ בְּחִינַת הַבַּיִת־הַמְקֻדָּשׁ, שְׁקִיּוּמוֹ עַל־יָדָי שַׁבָּת כַּנִּל. גַּם דִּירָה מִמֶּשׁ, כִּי עַל־יָדָי שַׁבָּת, שֶׁהוּא בְּחִינַת מְאוּרֵי אֹר, עַל־יְדֵי־זֶה נִכְנָעִין מְאוּרֵי אֵשׁ, וְנִצְוִלִין מִשְׁרָפוֹת כַּנִּל. נִמְצָא שְׁקִיּוּם דִּירוֹת יִשְׂרָאֵל הוּא עַל־יָדָי שַׁבָּת כַּנִּל:

וְזֶהוּ: בְּרֵאשִׁית - רֵאשׁ בֵּית, בְּחִינַת הַבַּעַל־הַבַּיִת שֶׁל הָעוֹלָם. הֵינּוּ הַצַּדִּיק הָאֵמֶת, שֶׁהוּא הַיְפִי וְהַפֶּאֶר שֶׁל הָעוֹלָם,

שְׁהוּא בְּחִינַת יוֹסֵף, בְּחִינַת (בראשית מב): וַיֹּסֵף הוּא הַשְּׁלִיטָה הוּא הַמְּשָׁבִיר וְכוּ', בְּחִינַת רֹאשׁ בֵּית, בְּחִינַת בְּעַל־הַבַּיִת שֶׁל הָעוֹלָם. כִּי עַל־יְדוֹ קִיּוּם הַבַּיִת־הַמְּקַדָּשׁ וְקִיּוּם הַתְּבָתִּים וְהַדִּירוֹת שֶׁל יִשְׂרָאֵל כֻּנְּנוּ. וְעַל־יְדֵי שְׁנַתְּגַדֵּל הַשֵּׁם שֶׁל זֶה הַצַּדִּיק, שְׁהוּא בְּחִינַת רֹאשׁ בֵּית, עַל־יְדֵי־זוֹהַ נִפְתַּחְחִין הָעֵינַיִם שֶׁל יִשְׂרָאֵל כֻּנְּנוּ. וְזוֹהוּ בְּרֵאשִׁית - לְעֵינַי כָּל יִשְׂרָאֵל. בְּרֵאשִׁית, הֵינּוּ רֹאשׁ בֵּית, בְּחִינַת הַצַּדִּיק הַגָּּוֹל, שְׁהוּא הַפָּאָר שֶׁל הָעוֹלָם כֻּנְּנוּ, עַל־יְדוֹ נִפְתַּחְחִין עֵינַי כָּל יִשְׂרָאֵל כֻּנְּנוּ:

וְזוֹהוּ בְּחִינַת הַסֵּפֶד עַל סְלוֹק הַצַּדִּיק. כִּי בְּרֵאשִׁית הוּא הַסֵּפֶד עַל נַח, הֵינּוּ מֵאִמֶר הַגָּּוֹל עַל בְּרֵאשִׁית הוּא הַסֵּפֶד עַל סְלוֹק הַצַּדִּיק, שְׁהוּא בְּחִינַת נַח. כִּי שֵׁם נֵאֱמָר מִבְּחִינַת הַהֶעֱלָמָה, שְׁנַתְּעֵלֶם הַפָּאָר שֶׁל יִשְׂרָאֵל, הֵינּוּ שְׁנַסְתַּלַּק וְנַתְּעֵלֶם הַצַּדִּיק שְׁהוּא הַפָּאָר שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וְהֵנָּה לְהַצַּדִּיק שְׁנַסְתַּלַּק, אֵינּוּ לוֹ הַפָּסֶד כָּלֵל בְּמָה שְׁנַעֲלֶם וְנַסְתַּלַּק, כִּי אִם נַתְּעֵלֶם וְנַסְתַּלַּק מִכָּאן, הוּא גָּדוֹל וּמִפָּאָר שֵׁם בְּעוֹלָם הַבָּא, בְּחִינַת (בראשית ו): אֵת הָאֱלֹקִים הַתְּהַלֵּךְ נַח. אֲבָל עַל הַדּוֹר יָתוּם שְׁנַשְׂאָרוֹ וְעַל הַתּוֹלְדוֹת, דְּהֵינּוּ הַבְּנִים שְׁנַשְׂאָרוֹ, הוּא רַחֲמָנוּת גָּדוֹל מְאֹד, וְעַל־יָהֶם נֵאֱמָר כַּמְּקוֹנֵן: יֵאלֶה תּוֹלְדֵת נַח, כַּמְּקוֹנֵן וְאוֹמֵר: יֵאלֶה הֵם הַתּוֹלְדוֹת וְהַבְּנִים שֶׁל הַצַּדִּיק, בְּחִינַת נַח, שְׁנַסְתַּלַּק, וְיֵאלֶה הֵם הַתּוֹלְדוֹת הַיְתוּמִים שְׁנַשְׂאָרוֹ:

כִּי דַע, שְׁכָּל הַדְּרוֹת כָּלָם נִמְשָׁכִין מִן הַצַּדִּיק שְׁהוּא הָרֹאשׁ, בְּחִינַת רֹאשׁ בֵּית, בְּחִינַת הַבְּעַל־הַבַּיִת שֶׁל הָעוֹלָם כֻּנְּנוּ,

בְּבַחֲיַיִת (ישעיה מא): קוֹרֵא הַדְּרוֹת מֵרֹאשׁ, שְׁכַל הַדְּרוֹת נִמְשָׁכִין מִן הָרֹאשׁ, דְּהִינּוּ הַצְּדִיק הַנּוֹל. וְאִזִּי כְּשֵׁישׁ זֶה הַצְּדִיק שֶׁהוּא הָרֹאשׁ בֵּית, אִזִּי יֵשׁ בְּחֵינַת רֹאשׁ וַיֵּשׁ בְּחֵינַת בֵּית, וְאִזִּי כְּלָנוּ, דְּהִינּוּ כָּל בְּנֵי הַדּוֹר, כֻּלָּם בְּחֵינַת בְּנֵי בֵּית. אָבֵל כְּשֶׁנִּסְתַּלַּק וְנִתְעַלַּם זֶה הָרֹאשׁ שֶׁהוּא הַפָּאָר, בְּחֵינַת שֵׁם ה' כַּנּוֹל, אִזִּי מִתְגַּבְּרִין, חֵם וְשָׁלוֹם, שְׁמוֹת הַטְּמֵאָה שֶׁל הַחֵיצוֹנִים, שְׁזָה בְּחֵינַת הַמְּפָרְסָמִים שֶׁל שְׁקֵר כַּנּוֹל, וְהֵם בְּחֵינַת רֹאשׁ שֶׁל הַסְּטֵרָא-אַחְרָא, שֶׁהוּא כְּנֶגֶד רֹאשׁ הַנּוֹל דְּקֻדְשָׁה, בְּחֵינַת רֹאשׁ כָּל חוּצוֹת, שְׁזָהוּ בְּחֵינַת רֹאשׁ דְּסְטֵרָא-אַחְרָא, בְּחֵינַת מְפָרְסָמִים שֶׁל שְׁקֵר, בְּחֵינַת שֵׁם הַטְּמֵאָה שֶׁל הַחֵיצוֹנִים, חֵם וְשָׁלוֹם, וְאִזִּי אֵין בֵּית, וּמִתְגַּלְגְּלִים בְּחוּצוֹת, חֵם וְשָׁלוֹם. וְעַל-כֵּן נִקְרָא רֹאשׁ כָּל חוּצוֹת, כִּי נִתְעַלַּם, חֵם וְשָׁלוֹם, בְּחֵינַת רֹאשׁ בֵּית, וְאִזִּי אֵין בֵּית, וּמִתְגַּלְגְּלִים בְּחוּצוֹת, חֵם וְשָׁלוֹם. וְעַל זֶה נֹאמֵר: תִּשְׁתַּפְּכֶנָּה אֲבֵנֵי קִדְשׁ בְּרֹאשׁ כָּל חוּצוֹת, בְּנֵי צִיּוֹן הַיְּקָרִים הַמְּסֻלָּאִים בְּפִזּוֹ וְכו' (איכה ד). דְּהִינּוּ שֵׁישׁ־רֵאֵל קְדוּשִׁים מִתְגַּלְגְּלִים, חֵם וְשָׁלוֹם, בְּרֹאשׁ כָּל חוּצוֹת, כִּי נִסְתַּלַּק וְנִתְעַלַּם הָרֹאשׁ בֵּית, דְּהִינּוּ הַצְּדִיק הָאֱמֵתִי, וְנִתְגַּבֵּר, חֵם וְשָׁלוֹם, הַהֶפְדָּה, שֶׁהוּא בְּחֵינַת שֵׁם שֶׁל הַטְּמֵאָה שֶׁל הַחֵיצוֹנִים, בְּחֵינַת רֹאשׁ כָּל חוּצוֹת, כַּנּוֹל:

וַיִּרְמִיָּהוּ הַנְּבִיא הָיָה מְקוּנָן, וּמְחַבֵּב דָּם יִשְׂרָאֵל שְׂנֵשְׁפָדָה, וְהָיָה מִשְׁתַּתָּף בְּצַרְתָּן, וְהָיָה רוֹאֵה יִשְׂרָאֵל מוֹלְכִים בְּקוֹלְרִין, וַיִּדְהִיּוֹן מְהַדְקִין לְאַחֲרָא, וְרַחֲיָא עַל צוֹאֲרֵיהוֹן, וְהָיָה מִשְׁתַּתָּף עִמָּהֶם, וְהָיָה מְקוּנָן עַל כָּל טְפָה דָּם שֶׁל יִשְׂרָאֵל: בְּנֵי צִיּוֹן

הַיְקָרִים הַמְּסֻלָּאִים בְּפֹו וְכוּ' תִשְׁתַּפְּכֶנָּה אֲבֵי קִדְשׁ וְכוּ':
 וְזֶהוּ: אֵלֶּה תּוֹלְדֹת נַח, הֵינּוּ בְּמִקְוֵינָ עַל הַתּוֹלְדוֹת שְׁנֵשְׂאָרוֹ
 בְּנִ"ל. וְזֶהוּ: נַח אִישׁ צַדִּיק תָּמִים הָיָה, הֵינּוּ שְׁהָיָה
 וְנִסְתַּלַּק וְכוּ' בְּנִ"ל:

וְהִנֵּה כָּל הַדְּרוֹת בְּלֵם נִמְשָׁכִין מִן הַצַּדִּיק שֶׁהוּא הָרֹאשׁ, בְּחִינַת
 קוֹרָא הַדְּרוֹת מִרֹאשׁ בְּנִ"ל. וְזֶה בְּחִינַת: אֵלֶּה תּוֹלְדֹת נַח
 - שְׁפַל הַתּוֹלְדוֹת, דְּהֵינּוּ הַדְּרוֹת, בְּלֵם נִמְשָׁכִין מִן נַח, שֶׁהוּא
 בְּחִינַת הַצַּדִּיק, בְּחִינַת הָרֹאשׁ, בְּחִינַת קוֹרָא הַדְּרוֹת מִרֹאשׁ, בְּנִ"ל:
 וְדַע, שְׁגַם הַדְּוֹר הָאֶתְרוּג נִמְשָׁךְ גַּם־כֵּן מִן הָרֹאשׁ הַנִּ"ל. וְזֶה
 בְּחִינַת קוֹרָא הַדְּרוֹת מִרֹאשׁ, בְּחִינַת הַדְּוֹר הָאֶתְרוּג,
 שְׁנִמְשָׁךְ גַּם־כֵּן מִהָרֹאשׁ הַנִּ"ל, דְּהֵינּוּ הַצַּדִּיק הַנִּ"ל, שֶׁהוּא הָרֹאשׁ
 וְהַפֶּאֶר וְהַהַדְּוֹר שֶׁל הָעוֹלָם בְּנִ"ל. וְהִנֵּה עֵקֶר הַהַדְּוֹר הֵם יִשְׂרָאֵל,
 כִּי אֶף־עַל־פִּי שְׁגַם חָם וְיִפֶּת הֵם תּוֹלְדוֹת נַח, אֶף־עַל־פִּי־כֵן עֵקֶר
 הַהַדְּוֹר הֵם יִשְׂרָאֵל, שְׁבָאִים מִבְּנֵי שֵׁם. וְזֶה בְּחִינַת: הַדְּוֹר מִצְוָה
 עַד שְׁלִישׁ (ב"ק מ: וש"ע או"ח ס"ו תרנ"ו) - זֶה בְּחִינַת שֵׁם, שֶׁהוּא
 הַשְּׁלִישׁ מִשְׁלֹשָׁה בְּנֵי נַח (וְעַיֵן בְּסִנְהֶדְרִין קִיא מַה שְׁדַרְשׁוּ עַל פְּסוּק: וְהַשְּׁלִישִׁית
 יוֹתֵר בָּהּ - שְׁלִישִׁי שֶׁל נַח, שְׁלִישִׁי שֶׁל שֵׁם), שֶׁהוּא עֵקֶר הַהַדְּוֹר וְהַפֶּאֶר
 בְּנִ"ל. וְהוּא בְּחִינַת שֵׁם, שֵׁם דִּיקָא, בְּחִינַת שֵׁם הַקִּדְשׁ, שֶׁהוּא
 בְּחִינַת פֶּאֶר וְהַדְּוֹר בְּנִ"ל:

(וְהֵבֵן הַיֵּטֵב לְקִשֶׁר כָּל זֶה עִם מַה שְׁמִבְּאָר לְעֵיל בְּמַאֲמַר בְּרֵאשִׁית, וּבְסִימָן סו, כִּי הַכֹּל

מִקִּשֶׁר יַחַד, עַיֵן שֵׁם הַיֵּטֵב)

שִׁדְךָ לְעֵיל:

רַחֵל מִבְּכָה עַל בְּנֵיהָ - זֶה בְּחִינַת עוֹלָמְתָא שְׁפִירְתָּא דְלִית לָהּ
 עֵינִין (זוהר משפטים דף צה). כִּי רַחֵל הִיְתָה יִפְתָּת־תָּאֵר וַיִּפְתָּ-
 מְרָאָה (בראשית כט), וְעַל־כֵּן עָקַר הַהוֹלְדָה שֶׁל הַצְּדִיק, שֶׁהוּא
 בְּחִינַת יוֹסֵף, שֶׁהָיָה יִפְתָּת־תָּאֵר וַיִּפְתָּ מְרָאָה, בְּחִינַת הַפָּאֵר וְהַיְפִי
 שֶׁל הָעוֹלָם כַּנִּל, הוּא מֵרַחֵל. אָבֵל עֲכָשׁוּ בְּגָלוֹת, אַחַר הַחֲרָבָן,
 הִיא בְּבִחִינַת רַחֵל מִבְּכָה עַל בְּנֵיהָ, וְעַל־כֵּן הִיא בְּחִינַת עוֹלָמְתָא
 שְׁפִירְתָּא דְלִית לָהּ עֵינִין, כִּי מְאוּר עֵינַיִם נִסְתַּלְקִין עַל־יְדֵי הַבְּכִי
 כַּנִּל, וְהֵבֵן הַיִּטֵּב. וְעַל־יְדֵי־זֶה מְקַשֵּׁר הַיִּטֵּב מֵאִמֵּר הַנִּל, שְׁמַתְחִיל
 לְדַבֵּר מֵעֵנִין רַחֵל מִבְּכָה עַל בְּנֵיהָ, וְאַחֲרֵי־כֵן מְדַבֵּר מֵהַעֲלָמָה,
 שְׁנַתְעֵלִים הַצְּדִיק, שֶׁהוּא הַפָּאֵר וְהַיְפִי, בְּחִינַת יוֹסֵף, בְּחִינַת: וַיִּוֹסֵף
 הָיָה יִפְתָּת־תָּאֵר וְכו', כִּי הַפֵּל עֵנִין אֶחָד, כִּי עָקַר הוֹלְדַת הַצְּדִיק,
 שֶׁהוּא בְּחִינַת יוֹסֵף וְכו' כַּנִּל, הוּא מֵרַחֵל וְכו' כַּנִּל:

סח

עָקַר שְׁלֵמוֹת הַצְּדִיק - שְׂיֻכַּל לְהִיּוֹת לְמַעְלָה וּלְמַטָּה, שְׂיִהְיָה
 יָכוֹל לְהִרְאוֹת לְמִי שֶׁהוּא לְמַעְלָה וְנִדְמָה בְּדַעְתּוֹ שֶׁהוּא
 בְּמַדְרָגָה עֲלִיוֹנָה, יִהְיֶה מְרָאָה לוֹ שֶׁהוּא הַהַפְּדָ; וְכֵן לְהַפְּדָ, לְמִי
 שֶׁהוּא לְמַטָּה מְאֹד בְּמַדְרָגָה הַתַּחְתּוֹנָה, בְּתוֹךְ הָאָרֶץ מִפְּשֵׁ,
 יִהְיֶה מְרָאָה לוֹ שְׂאֲדַרְבָּא, הוּא סְמוּךְ לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְזֶה
 הַשְּׁלֵמוֹת מְכַרַח שְׂיִהְיָה לְהַצְּדִיק, וּבִלְאִי זֶה אֵינּוּ צְדִיק כָּלֵל, כִּי
 צְרִיךְ לְהִרְאוֹת לְמִי שֶׁהוּא לְמַטָּה מְאֹד בְּדִיוּמָא הַתַּחְתּוֹנָה

לְגַמְרֵי, שְׁעַדֵּינָן הוּא סְמוּךְ לָהּ מִמּוֹשׁ, כְּבִיכּוֹל, וְלַעֲזָרָו וְלַגְּלוֹת לֹא: ה' עִמָּךְ, וְאֵל תִּירָא וְאֵל תִּפְחָד וְאֵל תַּחַת, כִּי הוּא יִתְפָּרֵד עִמָּךְ וְאַצְלָךְ וְקָרֹב לְךָ מִמּוֹשׁ, כִּי מְלֵא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ (ישעיהו 1). עַל־כֵּן אֶפְלוּ אִם הָאָדָם נוֹפֵל, חֵם וְשָׁלוֹם, לְמָקוֹם שְׁנוּפֵל, רַחֲמָנָא לְצַלָּן, וְהוּא בְּשֵׁפֶל הַמְדִרְגָה הַתַּחְתּוֹנָה מִמּוֹשׁ - גַּם מִשֵּׁם יוֹכֵל לְדַבֵּק אֶת עֲצָמוֹ בַּה' וְלָשׁוּב אֵלָיו יִתְפָּרֵד, כִּי מְלֵא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ.

וּכְבָר דְּבַרְנוּ מִזֶּה, שְׁפִשְׁהָאָדָם מִנַּח לְמַטָּה לְגַמְרֵי, וְרוּאָה שֶׁהוּא בְּדִיּוּטָא הַתַּחְתּוֹנָה, חֵם וְשָׁלוֹם, רְחוּק מְאֹד מִהַשֵּׁם יִתְפָּרֵד, רְאוּי לֹא לְהַחֲיוֹת עֲצָמוֹ בְּזֶה בְּעֲצָמוֹ, הֵינּוּ כִּי זֶהוּ בְּעֲצָמוֹ הוּא הַתְּקַרְבוּת, מֵאַחַר שְׁרוּאָה שֶׁהוּא רְחוּק, כִּי מִקְדָּם הָיָה מְרַחֵק כְּלִיכָּה, עַד שֶׁלֹּא הָיָה יוֹדֵעַ כִּלְלֵי שֶׁהוּא רְחוּק, וּמֵאַחַר שֶׁעַל־כִּלְפָּנַיִם יוֹדֵעַ שֶׁהוּא רְחוּק זֶהוּ בְּעֲצָמוֹ הַתְּקַרְבוּת, וּבְזֶה בְּעֲצָמוֹ רְאוּי לֹא לְהַחֲיוֹת אֶת עֲצָמוֹ וְלָשׁוּב אֶל ה':

וְכֵן לְהַפְּךְ, לְמִי שֶׁהוּא לְמַעְלָה מְאֹד, צְרִיךְ הַצְּדִיק לְהִרְאוֹת לֹא שֶׁהוּא רְחוּק לְגַמְרֵי מִהַשֵּׁם יִתְפָּרֵד, מָה חֲמִית מָה יִדְעָתָּ וְכו'. וְזֶהוּ שְׁלֵמוֹת הַצְּדִיק, בְּבַחֲיוֹת (ד"ה א כט): כִּי כָּל בְּשָׂמַיִם וּבְאָרֶץ, שֶׁהוּא בַּחֲיוֹת הַצְּדִיק, כִּידוּעַ, דְּאַחַד בְּשָׂמַיָא וּבְאָרְעָא, דְּהֵינּוּ בְּנֵ"ל, שִׁיְהִיָּה לְמַעְלָה וּלְמַטָּה, שִׁיְהִיָּה מְרָאָה לְמִי שֶׁהוּא לְמַעְלָה, בְּבַחֲיוֹת שָׂמַיִם, שֶׁהוּא לְהַפְּךְ, שֶׁהוּא רְחוּק מְאֹד וְאֵינּוּ יוֹדֵעַ כִּלְלֵי כִּידוּעֵתוֹ יִתְפָּרֵד, בַּחֲיוֹת: מָה חֲמִית מָה יִדְעָתָּ וְכו', כִּי שֵׁם לְמַעְלָה בְּשָׂמַיִם, שֵׁם דִּיקָא, שׁוֹאֲלִים אֵיָּה מְקוֹם כְּבוֹדוֹ.

וְלִהְפֹּךְ, לְמִי שֶׁהוּא לְמַטָּה בְּאֶרֶץ מִמּוֹשׁ, יִהְיֶה מְרֹאָה לוֹ כִּי ה' עִמּוֹ, כִּי מְלֵא כָּל הָאֶרֶץ כְּבוֹדוֹ. וְזֶהוּ עֵקֶר הַשְּׁלֵמוֹת, לְהִיּוֹת לְמַעַלָּה וּלְמַטָּה.

וְזֶה בְּחִינוֹת בְּנִים וְתַלְמִידִים שְׁצָרִיכִין לְהַנִּיחַ בְּעוֹלָם. כִּי לְכַאוּרָה הַדְּבָר תְּמוּהָ, כִּי הֵלֵא הָעֵקֶר - שְׁצָרִיד הָאָדָם לְשִׁבֵר עֲצָמוֹ לְגַמְרֵי מִן הַחֲמֹר, וְאִם־כֵּן לָמָּה הוּא חַיִּב בְּשֶׁהָאָדָם גִּסְתִּילֵק לְגַמְרֵי לְמַעַלָּה, דְּהֵינּוּ אַחַר הַהִסְתַּלְקוּת, שְׂיִנִּיחַ אַחֲרָיו בְּנִים בְּזֶה הָעוֹלָם הַגִּשְׁמִי, שְׂיִמְלְאוּ מְקוֹמוֹ בְּזֶה הָעוֹלָם, הֵלֵא אֲדַרְבָּא, טוֹב לְהִסְתַּלְק לְגַמְרֵי לְמַעַלָּה.

אֲדָרְבָּא בְּאֵמֶת, הָעֵקֶר הַשְּׁלֵמוֹת לְהִיּוֹת לְמַעַלָּה וּלְמַטָּה, בְּשִׁמּוּם וּבְאֶרֶץ, כִּי בְּשֶׁהוּא בְּעוֹלָם אֶחָד לְבַד, אֵין זֶה שְׁלֵמוֹת, רַק שְׂנִיָּהֶם יַחַד, מַעַלָּה וּמַטָּה, זֶהוּ עוֹלָם שְׁלָם. וְעַל־כֵּן מְחַיֵּב הָאָדָם שְׂיִהְיֶה נִשְׁאָר מִמֶּנּוּ שְׂאֲרִית בְּאֶרֶץ, בֵּן אוֹ תַלְמִיד, כְּדֵי שְׂגַם בְּשִׂיָּהוּ לְמַעַלָּה אַחַר הַהִסְתַּלְקוּת, יִהְיֶה לְמַטָּה גַם־כֵּן בְּזֶה הָעוֹלָם, דְּהֵינּוּ מַה שְׂנִשְׁאָר מִמֶּנּוּ לְמַטָּה בֵּן אוֹ תַלְמִיד הַנִּמְשָׁכִים מִמֶּנּוּ. וְעֵקֶר הוּא הַמּוֹת, שְׂיִהְיֶה נִשְׁאָר לְמַטָּה מִמּוֹחַ, וְעַל־כֵּן צָרִיד לְהַנִּיחַ בֵּן אוֹ תַלְמִיד, כְּמוֹ שְׁדָרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ וְזָכוּנָם לְבִרְכָה (ב"ב קטז) עַל פְּסוּק: אֲשֶׁר אֵין חֲלִיפוֹת לָמוֹ - חַד אָמַר בֵּן, וְחַד אָמַר תַּלְמִיד, כִּי הַתַּלְמִיד הוּא מִמּוֹחַ הָרַב, וְכֵן הֵבִן נִמְשָׁךְ גַם־כֵּן מִמּוֹחַ הָאָב. וְרַבֵּי יוֹחָנָן סָבַר תַּלְמִיד, כִּי לֹא הָיָה לוֹ בְּנִים. כִּי אֵצֶל הַתַּלְמִיד הַמּוֹחַ מִפְּשֵׁט מַגְשָׁמִיּוֹת, אֲבָל אֵצֶל הֵבֵן הַמּוֹחַ מְלַבֵּשׁ בְּהַטָּפָה זְרָעִית, אֲבָל גַּם זֶה צָרִיכִים:

וְהַכֹּלֵל, שְׁצַרְיָד שִׁישָׁאָר מִמֶּנּוּ בָּנִים וְתַלְמִידִים, וְהַתְּלַמִּידִים יֵאִירוּ יוֹתֵר לְתַלְמִידִים אַחֲרֵיהֶם, וְכֵן לְהֵלֵן יוֹתֵר, שְׁגַם הַתְּלַמִּידִים יִפְרוּ וְיִרְבוּ וַיַּעֲשׂוּ תַלְמִידִים אַחֲרֵיהֶם, וְתַלְמִידֵי תַלְמִידוֹ יַעֲשׂוּ יוֹתֵר תַלְמִידִים, וְכֵן לְהֵלֵן יוֹתֵר וְיוֹתֵר, כִּדֵּי שִׁיְהִיָּה נִשְׁאָר מֵחֹו גַּם לְמִטָּה לְעוֹלָם וָעֶד. וְכֵן הַבָּנִים צְרִיכִים גַּם־כֵּן שִׁישָׁאָר זְכָרָם לְדוֹרֵי־דוֹרוֹת, בָּנִים וּבְנֵי בָּנִים וְכוּ'. כִּי זֶהוּ עֵקֶר הַשְּׁלֵמוֹת שֶׁל הַצְּדִיק, שִׁיְהִיָּה לְמַעַלָּה וּלְמַטָּה, בְּבַחֲיִינַת: כִּי כָל בְּשָׂמַיִם וּבְאָרֶץ - דָּאֶחָד בְּשָׂמַיָא וְאֶרְעָא:

(עין כל זה בפאמר "ויהי מקץ - כי מרחמם ונהגם" (בסימן ז), עין שם, כי שם מבאר הענין היטב.)

סז

מֵה שְׁנוּהֵגִים לְתַן בְּרָכָה לְהָאִישׁ הַמְּבִיא הַמִּשְׁקָה לְאוֹרְחִים אוֹ עַל הַחֲתָנָה וְכִיּוֹצֵא, (הֵינּוּ בְּשִׁנּוּשָׁאִין יוֹן אוֹ דְּבִשׁ לְאוֹרְחִים אוֹ עַל חֲתָנָה, אִי נִהְגִּין לְתַן מִן הַמִּשְׁקָה לְהַשְׁלִיחַ הַנוֹשֵׂא אֶת הַמִּשְׁקָה, לַעֲשׂוֹת בְּרָכָה) הוּא עַל־פִּי מֵה שְׁפָתוֹב בְּזִהָר (פְּקוּדֵי דֶף רַמְבַּם), שִׁישׁ כַּמָּה דְּבָרִים שֶׁהֵם נִשְׂאִים וְנוֹשְׂאִים, וְחוֹשֵׁב שֶׁם כַּמָּה דְּבָרִים שֶׁהֵם נִשְׂאִים, דִּהֵינּוּ שְׁנוּשָׂאִים אוֹתָם, וּבְאִמַּת אֵלּוּ הַדְּבָרִים הֵם נוֹשְׂאִים, כְּגוֹן הַמְּרַכְּבָה, שֶׁהִיא נִשְׂאָת וְנוֹשְׂאָת, וְכֵן הָאָרוֹן, שֶׁהִיוּ נוֹשְׂאִים אוֹתוֹ וְהוּא נִשְׂאָ אֶת נוֹשְׂאָיו וְכוּ'. וְזֶה בַּחֲיִינַת בְּרָכָה שְׁנוֹתְנִין כַּנֶּ"ל, כִּי בְּרָכָה - רֵאשִׁי־תְבוֹת: כִּי רוּחַ הַחַיָּה בְּאוֹפְנִים (יחזקאל א), בַּחֲיִינַת נִשְׂאָת וְנוֹשְׂאָת. כִּי הָאוֹפְנִים נוֹשְׂאִים הַחַיּוֹת, וְהַחַיּוֹת נוֹשְׂאִים אוֹתָם, כִּי רוּחַ הַחַיָּה בְּאוֹפְנִים, וְכֵן הוּא כָּל הַמְּרַכְּבָה, שֶׁהָאוֹפְנִים נוֹשְׂאִים אֶת

הַחַיִּית, וְהַחַיִּוֹת אֶת הַמְרַפָּּה, וּבִאֲמַת הַמְרַפָּּה נוֹשֵׂאת הַכֶּל. וְעַל־כֵּן זֶה שְׁנוּשָׂא אֶת הַמִּשְׁקָה נוֹתֵנִין לוֹ בְּרָכָה, שֶׁהוּא בְּחַיִּית: כִּי רוּחַ הַחַיָּה בְּאוֹפְנִים, בְּחַיִּית נִשָּׂא וְנוֹשָׂא, כִּי הוּא נוֹשֵׂא אֶת הַמִּשְׁקָה, וְעַתָּה הַמִּשְׁקָה מְנוֹשָׂא אוֹתוֹ. (אוֹ שְׁנַעֲשֶׂה מִזֶּה שְׁבָרִים, כִּי הַמִּשְׁקָה הוּא מְכַבֵּה וְגַם מְחַמֶּמֶת קֶצֶת - וְלֹא בְּאֵר הַדְּבַר הַזֶּה כָּלֵל):

ע

כֹּל מִי שְׁגָדוּל יוֹתֵר, צָרִיךְ לְבַקֵּשׁ מִבְּקֵשׁוֹ בְּרַחוּק מְקוֹם יוֹתֵר. כִּמוֹ שְׁאֵנוּ רוֹאִין, שֶׁהַצּוֹמֵחַ חַיִּיתוֹ וּמִבְּקֵשׁוֹ סְמוּךְ לוֹ מִיָּד, כִּי הוּא צוֹמֵחַ מִן הָאָרֶץ בְּסְמוּךְ לוֹ מִמֶּשׁ, וּבְהִמָּה מִבְּקֵשָׁה סְמוּךְ לָהּ גַם־כֵּן עַל הָאָרֶץ, אֲךָ הוּא בְּרַחוּק יוֹתֵר קֶצֶת מִן הַצּוֹמֵחַ, כִּי הִבְהִמָּה גְדוּלָה בְּמַעֲלָה מִן הַצּוֹמֵחַ. אֲבָל בֶּן־אָדָם צָרִיךְ לְבַקֵּשׁ מִבְּקֵשׁוֹ בְּרַחוּק יוֹתֵר וְיוֹתֵר מִן הִבְהִמָּה. וְעַל־כֵּן מִשֶּׁה רַבְּנוּ, עָלָיו הַשְּׁלוֹם, שֶׁהִיָּה גְדוּל בְּמַעֲלָה מְאֹד, הִיָּה צָרִיךְ לְבַקֵּשׁ מִבְּקֵשׁוֹ בְּרַחוּק מְקוֹם בְּיוֹתֵר, וְעַל־כֵּן הַצָּרִיךְ לְבַקֵּשׁ לוֹ אִשָּׁה מְמוֹרֵן, כִּי מִבְּקֵשׁוֹ הִיָּה רַחוּק מִחֲמַת גְּדֻלָּתוֹ:

עא

דַּע, כִּי יֵשׁ מַחִין שֶׁל אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל וַיֵּשׁ מַחִין שֶׁל חוּץ־לְאֶרֶץ. וְגַם הַמַּחִין שֶׁל חוּץ־לְאֶרֶץ הֵם מְקַבְּלִים וַיּוֹנְקִים גַּם־כֵּן מִהַמַּחִין שֶׁל אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל. כִּי עַקֵּר הַמּוֹחַ וְהַחֲכָמָה הִיא בְּאֶרֶץ־

ישראל, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה במדרש (ב"ר פ' ט"ו): אין חכמה כחכמת ארץ-ישראל וכו'. וכל אחד מישראל יש לו חלק בארץ-ישראל, וכל אחד בפני חלקו שיש לו בארץ-ישראל פן הוא מקבל ויוגק מהמחין של ארץ-ישראל. נמצא שכל המחין הם בחינת מחין של ארץ-ישראל, כי כלם מקבלים משם, כי שם בארץ-ישראל עקר המח ויהחכמה כנ"ל. אבל אף-על-פי-כן יש מחין של חוץ לארץ, וזה נעשה על-ידי פגם הכבוד, חס ושלום. שמי שפוגם, חס ושלום, בכבוד השם יתברך, אזי על-ידי פגם הכבוד של השם יתברך אין יכולין לקבל וליגק מהמחין של ארץ-ישראל, וכפי הפגם שפוגם בכבוד השם יתברך, כמזכר אינו יכול לקבל וליגק מהמחין של ארץ-ישראל, ואזי נשארו המחין בבחינת מחין של חוץ-לארץ ממש. וכשהמחין הם בחינת מחין של חוץ-לארץ, אזי אין יכולין להשוות דעתן יחד. וזהו בחינת המחלקת שיש בעולם, כי מחין של חוץ-לארץ אין יכולין להשוות עצמן יחד. אבל היה ראוי שלא יהיה מחלקת כראם בחוץ-לארץ, ובאמת אנו רואין שגם בארץ-ישראל יש מחלקת:

אך דע, כי אלו המחין של חוץ-לארץ, שנעשו על-ידי פגם הכבוד כנ"ל, הם מבקשים לעצמן תקון. והתקון של אלו המחין של חוץ-לארץ הוא בעת ששופע נעם העליון, שעל-ידי זה נעשה התגלות הכבוד, אז הוא זמן תקונם של אלו המחין של חוץ-לארץ.

כִּי כְבוֹד הוּא תְקוּן הָעוֹלָם, כִּי כָל הָעוֹלָם נִבְרָא בְשִׁבִיל הַכְּבוֹד,
כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (ישעיה מג): לְכַבְּדֵי בְרֵאתוֹ וְכוּ' (יומא לח), הֵינּוּ
בְשִׁבִיל כְּבוֹד הַשֵּׁם יִתְפָּרֵךְ. כִּי יֵשׁ כְּבוֹד פְּרָטִי לְכָל מְאֹמֵר וּמְאֹמֵר
שֶׁל הָעֵשְׂרָה מְאֹמְרוֹת שִׁבְהֵם נִבְרָא הָעוֹלָם, אֲשֶׁר בְּשִׁבִיל אוֹתוֹ
הַכְּבוֹד הָיָה זֶה הַמְאֹמֵר, שְׁעַל־יְדוֹ נִבְרָא חֵלֶק פְּלוּנֵי מִהֶבְרִיאָה.
נִמְצָא שְׁפָל מְאֹמֵר וּמְאֹמֵר יֵשׁ לוֹ כְּבוֹד מִיַּחַד, שְׁפִשְׁבִיל זֶה
הַכְּבוֹד הָיָה אוֹתוֹ הַמְאֹמֵר. כִּי זֶה הַמְאֹמֵר, שָׁפוּ נִבְרָא חֵלֶק פְּלוּנֵי
מִהֶבְרִיאָה, הָיָה בְשִׁבִיל כְּבוֹד זֶה, כְּדֵי שְׂיִגְיַע כְּבוֹד זֶה לְהַשֵּׁם
יִתְפָּרֵךְ, וְכֵן מְאֹמֵר אַחֵר, שָׁפוּ נִבְרָא חֵלֶק אַחֵר מִהֶבְרִיאָה, הָיָה
בְשִׁבִיל כְּבוֹד אַחֵר, שְׂיִגְיַע אוֹתוֹ הַכְּבוֹד לְהַשֵּׁם יִתְפָּרֵךְ, וְכֵן כָּל
הַמְאֹמְרוֹת, כֻּלָּם הֵיוּ רַק בְּשִׁבִיל כְּבוֹד הַשֵּׁם יִתְפָּרֵךְ, אֲשֶׁר בְּשִׁבִיל
זֶה נִבְרָא הָעוֹלָם, כִּנ"ל:

וְעַל־כֵּן כְּשֶׁאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל זוֹכֵה לְרֹאוֹת בְּעַצְמוֹ אֵיזָה הַתְּגָלוֹת
הַכְּבוֹד, הֵינּוּ כְּשִׁישׁ לוֹ אֵיזָה כְּבוֹד, אֵיזָה הוּא צָרִיךְ
לִידַע מֵאֵיזָה מְאֹמֵר נִתְהוּהוּ זֶה הַכְּבוֹד, אֲשֶׁר בְּשִׁבִיל זֶה הַכְּבוֹד
הָיָה אוֹתוֹ הַמְאֹמֵר, שְׁעַל־יְדוֹ נִבְרָא חֵלֶק מִהֶבְרִיאָה כִּנ"ל. וְכוּדֵאִי
לָאוּ כָּל אָדָם זוֹכֵה לְזֶה, לְהַרְגִישׁ בְּעַצְמוֹ הַתְּגָלוֹת כְּבוֹד הַשֵּׁם
יִתְפָּרֵךְ. אֲבָל אֵילוּ שָׁהֵם בְּהִיכְלֵא דְמַלְכָא, כְּשִׁישׁ לָהֶם אֵיזָה
כְּבוֹד, אֵיזָה אֵין לוֹקַחֲזִין לְעַצְמָן כֻּלָּל מִן הַכְּבוֹד, רַק הֵם מַעְלִין כָּל
הַכְּבוֹד לְהַשֵּׁם יִתְפָּרֵךְ, כְּדֵי שְׂיִתְגַּדֵּל וְיִתְעַלֶּה כְּבוֹדוֹ יִתְפָּרֵךְ, כְּדֵי
שְׂיִהְיֶה עַל־יְדֵי־זֶה תְקוּן הָעוֹלָם כִּנ"ל. וְהֵם מְבִינִים בְּהַכְּבוֹד
מֵאֵיזָה מְאֹמֵר נִתְהוּהוּ זֶה הַכְּבוֹד, אֲשֶׁר בְּשִׁבִיל זֶה הַכְּבוֹד הָיָה

אותו המאמר שעל־ידו נברא חלק מהבריאה כנ"ל. וזה בחינת (תהלים כ"ט): ובהיכלו פלוֹ אומר כבוד, הינו שאצל אלו שהם בהיכלא דמלכא, הכבוד הוא פלוֹ אומר, הינו פלוֹ מאמר, כי הכבוד שיש להם הוא פלוֹ רק בשביל המאמר, שנתהוה בשביל זה הכבוד, אשר על־ידו נברא חלק מהבריאה כנ"ל:

וזה בחינת: ואשר פח בהם לעמוד בהיכל המלך (דניאל א). פח זה בחינת כ"ח אתון דמעשה בראשית (ת"י תי"ח), בחינת עשרה מאמרות שבהם נברא העולם. הינו שאלו שהם בהיכלא דמלכא, הם מגלין ומאירין כ"ח אתון הנ"ל על־ידי הכבוד כנ"ל, וזהו: ואשר פח בהם לעמוד וכו' - לפי פשוטו של מקרא, הינו פח ממש, כי בודאי צריך שיהיה להם פח ונבורה לעמוד בזה, שיזכו להיות בהיכלא דמלכא, אשר שם הכבוד הוא פלוֹ אומר, בחינת כ"ח אתון דמעשה בראשית כנ"ל: ועקר הכבוד של השם יתברך נתגלה רק על־ידי האדם. כי האדם הוא תכלית כל הנבראים, כי עקר הבריאה היתה בשביל האדם. כי עקר התגלות כבודו יתברך הוא על־ידי האדם. ועלי־בן על־ידי ההולדה, כשנולדו ונתרפין בני־אדם ביותר, על־ידי־זה נתגלה כבודו ביותר, כי עקר התגלות הכבוד - על־ידי בני־אדם, כנ"ל:

ודע, כי מחין של ארץ־ישראל הם בחינת נעם, ומחין של חוץ־לארץ הם בחינת חובלים, כמו שכתוב (זכריה יא): לאחד קראתי נעם ולאחד קראתי חבלים. ואמרו רבותינו זכרונם

לְבָרְכָהּ (סנהדרין כד): נעם - אֵלֹהֵי תַלְמִידֵי־חַכְמִים שְׁבֵאַרְצֵי־יִשְׂרָאֵל, שְׁמַנְעִימִים זֶה לָזֶה בַּהֲלָכָה, חֲבָלִים - אֵלֹהֵי תַלְמִידֵי־חַכְמִים שְׁבֵחוּץ־לְאַרְץ, שְׁחֹבְלִים זֶה לָזֶה בַּהֲלָכָה. וְעָקַר הַהוֹלָדָה הוּא עַל־יְדֵי בְּחִינַת נַעַם הָעֲלִיּוֹן, כִּי מִנְעַם הָעֲלִיּוֹן נִתְעוֹרְרִין שְׁלֵהוּבִין דְּרַחֲמוֹתָא, אֲשֶׁר עַל־יָדָם בָּא הַהוֹלָדָה, בְּבְחִינַת (שמואל ב א): נַעֲמַת לִי מְאֹד, נִפְלְאָתָה אֶהְבֶּתְךָ לִי מֵאַהֲבַת נָשִׁים; שְׁעַל־יְדֵי נַעַם הָעֲלִיּוֹן מִתְעוֹרֵר הָאֲהָבָה, בְּחִינַת שְׁלֵהוּבִין דְּרַחֲמוֹתָא, שְׁעַל־יָדָם הַהוֹלָדָה:

וְנַעַם הָעֲלִיּוֹן שׁוֹפֵעַ תָּמִיד, אֲבָל צְרִיכִין כָּלִי לְקַבֵּל עַל־יָדוֹ שְׁפַע נַעַם הָעֲלִיּוֹן. וְדַע, שְׁעַל־יְדֵי צְדָקָה נַעֲשֶׂה הַכָּלִי לְקַבֵּל עַל־יָדָהּ מִנְעַם הָעֲלִיּוֹן שְׁלֵהוּבִין דְּרַחֲמוֹתָא, כִּי צְדָקָה הִיא גְּדִיבוֹת לָב, כְּמוֹ שְׁכָתוּב (שמות כה): מֵאֵת כָּל אִישׁ אִשׁר יִדְבְּנוּ לָבוֹ תִּקְחוּ אֵת תְּרוּמָתִי; וְגְדִיבוֹת לָב, הֵינּוּ שְׁנַפְתָּח וְנִתְנַדָּב הַלָּב, וְעַל־יְדֵי־זֶה נִפְתַּחִין שְׁבִילֵין דְּלִבָּא, וְנַעֲשִׂין כָּלִי לְקַבֵּל שְׁלֵהוּבִין דְּרַחֲמוֹתָא, שְׁנַמְשְׁכִין מִנְעַם הָעֲלִיּוֹן כְּנ"ל. וַיֵּשׁ צְדָקָה שֶׁל אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, וַיֵּשׁ צְדָקָה שֶׁל חוּץ־לְאַרְץ, וְעָקַר הוּא הַצְּדָקָה שֶׁל אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, שְׁעַל־יָדָהּ נַעֲשֶׂה כָּלִי לְקַבֵּל מִנְעַם הָעֲלִיּוֹן, שְׁעַל־יְדֵי־זֶה הַהוֹלָדָה כְּנ"ל. וְזֶה בְּחִינַת (הושע י): זָרְעוּ לָכֶם לְצְדָקָה, כִּי עָקַר הַהוֹלָדָה - עַל־יְדֵי צְדָקָה כְּנ"ל. וְזֶה בְּחִינַת (בראשית לו): אֵלֶּה תוֹלְדוֹת יַעֲקֹב יוֹסֵף, הֵינּוּ שְׁעָקַר הַהוֹלָדָה - עַל־יְדֵי יַעֲקֹב וְיוֹסֵף, כִּי יַעֲקֹב הוּא בְּחִינַת צְדָקָה, כְּמוֹ שְׁכָתוּב (תהלים צט): מִשְׁפָּט וְצְדָקָה בְּיַעֲקֹב אֶתָּה עֲשִׂיתָ, וְעָקַר הַהוֹלָדָה - עַל־יְדֵי צְדָקָה כְּנ"ל,

(שְׁהִיא הַכְּלִי לְקַבֵּל הַשְּׁפָעַת נַעַם הָעֲלִיּוֹן כַּנ"ל, וְיוֹסֵף הוּא
בְּחִינַת נַעַם, כְּמוֹ שְׂמֵבֶאֱרָר לְקַמּוֹן):

וְעַל־יָדַי הֵהוּלְדָה, דְּהִינּוּ שְׁנוּלָדִין וְנִתְרַבֵּין בְּנֵי־אָדָם, עַל־יְדֵי־הָ
נִתְגַּלָּה כְּבוֹדוֹ יִתְבָּרַךְ בְּיֹתֵר כַּנ"ל. וְזֶה בְּחִינַת (שם כב):
כָּל זֶרַע יַעֲקֹב כְּבֹדוֹהוּ; כִּי עַל־יָדַי הֵהוּלְדָה, שְׁנַעֲשֶׂה עַל־יָדַי
בְּחִינַת יַעֲקֹב, שֶׁהוּא בְּחִינַת צְדָקָה כַּנ"ל, עַל־יְדֵי־הָ, כְּבֹדוֹהוּ, כִּי
עַל־יְדֵי־הָ נִתְרַבְּהָ כְּבוֹדוֹ יִתְבָּרַךְ, כַּנ"ל:

וְאֲזִי כְּשִׁשׁוּפַע נַעַם הָעֲלִיּוֹן עַל־יָדַי הַכְּלִי הַנַּעֲשֶׂה עַל־יָדַי צְדָקָה
בְּשִׁבִיל הֵהוּלְדָה כַּנ"ל, וְגַם בְּחִינַת הַנַּעַם הָעֲלִיּוֹן שֶׁהוּא
הַמַּחֲזִין, מְקַבֵּל וְנִשְׁפָּע עוֹד מִלְּמַעְלָה יוֹתֵר, בְּיָדוּעַ, אֲזִי אֵלֹה הַמַּחֲזִין
שֶׁל חוּץ־לָאָרֶץ, שֶׁהֵם בְּחִינַת חוֹבְלִים, הֵם נוֹפְלִים גַּם־כֵּן בְּאֵלֹה
הַמַּחֲזִין שֶׁל אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵם בְּחִינַת נַעַם, כְּדִי לְהַתְתַּקֵּן עַל־יְדֵי־
זֶה, כִּי אֵז הוּא זְמַן תְּקוּנָם שֶׁל אֵלֹה הַמַּחֲזִין שֶׁל חוּץ־לָאָרֶץ. כִּי
עַקֵּר פְּגָם וְקִלְקוּל הַמַּחֲזִין שֶׁל חוּץ־לָאָרֶץ הוּא עַל־יָדַי פְּגָם
הַכְּבוֹד, שֶׁעַל־יְדֵי־הָ אֵינָם יְכוּלִים לִינֹק מִמַּחֲזִין שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל,
וְאֲזִי הֵם בְּחִינַת מַחֲזִין שֶׁל חוּץ־לָאָרֶץ מִמַּשׁ, וְזֶהוּ קִלְקוּלָם כַּנ"ל.
וְזֶה בְּחִינַת (משלי י"ג): כֹּזֵב לְדַבֵּר יַחְבֵּל לוֹ. כֹּזֵב לְדַבֵּר, הִינּוּ בְּזוּזוֹנוֹת,
הַפֶּךְ הַכְּבוֹד, עַל־יְדֵי־הָ: יַחְבֵּל לוֹ, הִינּוּ מַחֲזִין שֶׁל חוּץ־לָאָרֶץ
שֶׁהֵם בְּחִינַת חוֹבְלִים, כִּי עַל־יָדַי פְּגָם הַכְּבוֹד נִשְׁאָרִין הַמַּחֲזִין
בְּבְּחִינַת חוֹבְלִים, שֶׁהֵם מַחֲזִין שֶׁל חוּץ־לָאָרֶץ כַּנ"ל. נִמְצָא שֶׁעַקֵּר
קִלְקוּל הַמַּחֲזִין שֶׁל חוּץ־לָאָרֶץ הוּא עַל־יָדַי פְּגָם הַכְּבוֹד, וְעַל־כֵּן
בַּעַת שִׁשׁוּפַע נַעַם הָעֲלִיּוֹן עַל־יָדַי הַכְּלִי שֶׁל צְדָקָה בְּשִׁבִיל

הוֹלְדָה, שְׁעַל־יְדִיָּוָה נַעֲשֶׂה הַתְּגָלוֹת הַכְּבוֹד בְּנִ"ל, אִזּוּ הוּא זְמַן תְּקוּנָם שֶׁל הַמְּחִין שֶׁל חוּץ־לְאָרֶץ, כִּי מֵאַחַר שְׁנַת־עוֹרֵר בְּחִינַת הַתְּגָלוֹת הַכְּבוֹד, עַל־יְדִיָּוָה הֵם יְכוּלִין לְהַתְתַּקֵּן, כִּי עֵקֶר הַקְּלוּל שְׁלָהֶם הָיָה עַל־יְדֵי פָנִים הַכְּבוֹד בְּנִ"ל. וְעַל־כֵּן בַּעַת שִׁשׁוּפֵעַ נַעַם הָעֲלִיּוֹן בְּשִׁבִיל הוֹלְדָה בְּנִ"ל, אִזּוּ בָּאִים הַמְּחִין שֶׁל חוּץ־לְאָרֶץ שֶׁהֵם בְּחִינַת חוֹבְלִים, וְנוֹפְלִים בְּמִחִין שֶׁל אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל שֶׁהֵם בְּחִינַת נַעַם, כְּדֵי לְהַתְתַּקֵּן עַל־יְדִיָּוָה בְּנִ"ל.

וְזֶה (תהלים טז): חֲבָלִים נָפְלוּ לִי בְּנַעֲיָמִים - חֲבָלִים, הֵינּוּ הַמְּחִין שֶׁל חוּץ־לְאָרֶץ שֶׁהֵם בְּחִינַת חוֹבְלִים, הֵם נוֹפְלִים בְּנַעֲיָמִים, הֵינּוּ בְּמִחִין שֶׁל אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל שֶׁהֵם בְּחִינַת נַעַם בְּנִ"ל, כְּדֵי לְהַתְתַּקֵּן עַל־יְדִיָּוָה בְּנִ"ל. וְזֶהוּ: אִף נַחֲלַת שְׁפָרָה עָלַי. נַחֲלַת - זֶה בְּחִינַת יַעֲקֹב, בְּחִינַת (דברים לב): יַעֲקֹב חָבַל נַחֲלָתוֹ, בְּחִינַת צְדָקָה. שְׁפָרָה - זֶה בְּחִינַת יוֹסֵף, בְּחִינַת (בראשית לב): וַיְהִי יוֹסֵף יִפֶּה תֹאֵר וְכוּ', וַיִּפֶּה תֹאֵר זֶה בְּחִינַת יִפֶּה תֹאֵר, הַנְּאֻמָּר בְּדוֹד, וְדַרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנוֹם לְבִרְכָה (סנהדרין צג:): אִישׁ תֹּאֵר, שְׁמֵרָאָה פָּנִים בַּהֲלָכָה, הֵינּוּ בְּחִינַת מִחִין, בְּחִינַת נַעַם, שְׁמֵנַעֲיָמִים בַּהֲלָכָה בְּנִ"ל. וְעַל־יְדֵי שְׁתֵּי בְּחִינּוֹת אֵלּוּ, יַעֲקֹב וַיֹּסֵף, שֶׁהֵם בְּחִינַת נַחֲלַת שְׁפָרָה, עַל־יְדִיָּוָה נַעֲשֶׂה הַהוֹלְדָה, שְׂאוֹ הַחוֹבְלִים נוֹפְלִים בְּנַעֲיָמִים בְּנִ"ל.

וְזֶה: יַעֲקֹב חָבַל נַחֲלָתוֹ. חָבַל זֶה בְּחִינַת חוֹבְלִים הַנִּ"ל, שְׁנַתְתַּקְּנִים עַל־יְדֵי בְּחִינַת יַעֲקֹב, בְּחִינַת צְדָקָה, שְׁעַל־יְדִיָּה הַהוֹלְדָה, שְׁעַל־יְדִיָּוָה נִתְתַּקְּנִים הַחוֹבְלִים, שֶׁהֵם הַמְּחִין שֶׁל חוּץ־

לְאָרֶץ כְּנָ"ל. וְזֶה בְּחִינַת חֻבְלֵי לְדָה, בְּחִינַת חוֹבְלִים הַנִּל, שְׁנַת־תְּקָנִים עַל־יְדֵי הַלְדָה כְּנָ"ל. גַּם זֶהוּ בְּחִינַת שְׁפָרָה הַנִּל, בְּחִינַת שְׁפִיר וְשִׁלְיָא, בְּחִינַת הוֹלְדָה וְכַנִּל:

וּמַחֲמַת שְׁהַמְחִין שֶׁל חוּץ־לְאָרֶץ, שֶׁהֵם בְּחִינַת חוֹבְלִים, שְׁחוֹבְלִים זֶה לְזֶה בְּהִלְכָה, כִּי אֵינָם יְכוּלִים לְהַשְׁוֹת דַּעְתָּן יַחַד כְּנָ"ל, הֵם נוֹפְלִים בְּמַחִין שֶׁל אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל שֶׁהֵם בְּחִינַת נַעַם, כְּדִי לְהַתְתַּקֵּן כְּנָ"ל. עַל־כֵּן לְפַעְמִים כְּשֶׁפּוֹגְמִים הִרְבָּה, חֵם וְשָׁלוֹם, אֲזִי אֵינָם יְכוּלִין לְהַתְתַּקֵּן, אֲדַרְבָּא, גּוֹרְמִים פָּגַם גַּם לְהַמְחִין שֶׁל אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, וְאֲזִי גַם הַמְחִין שֶׁל אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל אֵינָם יְכוּלִים לְהַשְׁוֹת עֲצֻמָּן, כִּי נִפְגְּמוּ, חֵם וְשָׁלוֹם, עַל־יְדֵי הַמְחִין הַפּוֹגְמִים שֶׁל חוּץ־לְאָרֶץ, שֶׁנִּפְּלוּ לְתוֹכָם כְּנָ"ל. וְזֶהוּ בְּחִינַת הַמְחַלְקַת שֵׁישׁ בְּאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל גַּם־כֵּן:

וּכְלִל הַדְּבָרִים - כִּי כָל הַנִּבְרָאִים וְכָל הַהוֹלְדוֹת, כָּלָם הֵם רַק בְּשִׁבִיל הַתְגַּלּוֹת כְּבוֹדוֹ יִתְבַּרְךָ. וְעַקֵּר הַהוֹלְדָה - עַל־יְדֵי הַצְדָקָה, שְׁעַל־יְדָה נַעֲשֶׂה כְּלִי לְקַבֵּל מִנַּעַם הָעֲלִיּוֹן, שְׁעַל־יְדִיּוֹה נַעֲשֶׂה הַהוֹלְדָה, וְעַל־יְדִיּוֹה נִתְגַּלָּה וְנִתְגַּדַּל כְּבוֹדוֹ יִתְבַּרְךָ כְּנָ"ל. וְזֶה אוֹתִיּוֹת תְּרוּמָה הֵם סוֹפֵי־תְבוּת: לַחֲזוֹת בְּנַעַם ה' וּלְבַקֵּר בְּהִיכָלוֹ (תהלים כו), כִּי תְרוּמָה, הֵינּוּ צְדָקָה שְׁהִיא נְדִיבוֹת לֵב, בְּחִינַת: מֵאֵת כָּל אִישׁ אֲשֶׁר יִדְבְּנוּ לְבוֹ תִקְחוּ אֶת תְּרוּמָתִי, עַל־יְדָה נַעֲשֶׂה כְּלִי לְקַבֵּל מִנַּעַם ה', שְׁעַל־יְדִיּוֹה נִמְשָׁךְ הַתְגַּלּוֹת כְּבוֹדוֹ יִתְבַּרְךָ, שֶׁהוּא בְּחִינַת: וּבְהִיכָלוֹ כָּלוּ אָמַר כְּבוֹד. וְזֶהוּ: לַחֲזוֹת בְּנַעַם ה' וּלְבַקֵּר בְּהִיכָלוֹ -

סופי־תבות: "תרומה" כנ"ל. וזה בחינת השירה, בחינת
(שמואל"ב כג): נעים זמרות ישראל: (ולא גלה יותר)

אשרי הזוכה להרגיש נעימות התורה. כי יש נעימות
בתורה, וזהו העקר, לזכות להרגיש הנעימות שיש
בהתורה: (דרכיה דרכי נעים וכל נתיבותיה שלום (משלי ג) נראה לי)

עב

דע, שלראות את עצמו עם הצדיק האמת הוא גם־כן דבר
גדול מאד. בודאי כשזוכין לשמע מפיו תורה, הוא
מעלה יתרה, אבל גם כשאין שומעין תורה, הראיה לבד,
שזוכין לראות את עצמו עם הצדיק, הוא גם־כן טוב מאד.
כי עלידי שרואין את עצמו עם הצדיק, עלידייהו מקבלין
גדלה. ועקר הגדלה היא שפלות, כמו שמצינו אצל השם
יתברך: כל מקום שאתה מוצא גדלתו של הקדוש־ברוך־הוא,
שם אתה מוצא ענותנותו (מגילה לא), כי עקר הגדלה היא
שפלות. ועקר התחיה לעתיד, שיעמדו בתחיה ויחיו חיים
נצחיים, עקר מה שיהיה נחיה ויקום בתחיה הוא השפלות של
כל אחד, כי השפלות של כל אחד ואחד יהיה נחיה לעתיד,
ויקום בתחיה, בבחינת (ישעיה כו): הקיצו ורננו שכני עפר, ודרשו
רבותינו זכרונם לברכה (סוטה ה): מי שנעשה שכן לעפר בחייו.
כי עקר התקומה בתחיה יהיה רק להשפלות, שהשפלות של כל
אחד ואחד יהיה נחיה ויקום בתחיה לעתיד.

כִּי תַעֲנוּג עוֹלָם הֵבֵא אִי אֶפְשָׁר לָנוּ לְהַשְׁיֵג עֲבָשׁוּ, וְזֶה מִחֲמַת שְׁאֵנוּ עֲבָשׁוּ בְּגִבּוֹל, וְכָל דְּבַר שֵׁישׁ לוֹ גְּבוּל אִי אֶפְשָׁר לוֹ לְהַשְׁיֵג תַּעֲנוּג עוֹלָם הֵבֵא הַרוּחָנִי. וְעַל־כֵּן גַּם עֲנֵג שַׁבַּת, שֶׁהוּא מֵעֵין עוֹלָם הֵבֵא, אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבִרְכָה (שבת קיח): כֹּל הַמְעַנֵּג אֶת הַשַּׁבַּת, נוֹתֵנִין לוֹ נַחֲלָה בְּלֵי מִצְרַיִם; הֵינּוּ בְּלֵי גְּבוּל, כִּי עֲנֵג שַׁבַּת שֶׁהוּא מֵעֵין עוֹלָם הֵבֵא, הוּא בְּחִינַת בְּלָתִי גְּבוּל. וְעַל־כֵּן עֵקֶר חַיִּים נְצַחִיִּים שֶׁל לַעֲתִיד לָבוֹא, בְּחִינַת תַּעֲנוּג עוֹלָם הֵבֵא, יִהְיֶה רַק לְהַשְׁפִּילוֹת שֶׁל כָּל אֶחָד. כִּי שְׁפִלוֹת וְעֲנִיווֹת הוּא בְּחִינַת בְּלָתִי גְּבוּל, כִּי הוּא בְּחִינַת אֵין מִמֶּשׁ, וְאֵין לוֹ שׁוּם גְּבוּל, מִחֲמַת שֶׁהוּא בְּתַכְלִית הָעֲנִיוּוֹת, וְעֵקֶר חַיִּים נְצַחִיִּים שֶׁל עוֹלָם הֵבֵא הוּא רַק בְּבְחִינַת בְּלָתִי גְּבוּל בְּנ"ל. וְעַל־כֵּן שַׁבַּת שֶׁהוּא מֵעֵין עוֹלָם הֵבֵא, נֶאֱמָר בּוֹ: טוֹעֲמִיָה חַיִּים זָכוּ, כִּי מִי שֶׁטּוֹעֵם טַעַם עֲנֵג שַׁבַּת, זוֹכֵה לְחַיִּים, בְּחִינַת חַיִּים נְצַחִיִּים, בְּנ"ל:

וְדַע, שֶׁכָּל אֶחָד וְאֶחָד לְפִי הַתְּנוּצְצוֹת הַמַּחֲזִין שָׁלוֹ כֵּן זוֹכֵה לְקַבֵּל גְּדֻלָּה, בְּבְחִינַת (שה"ש ו'): מִלֶּךְ אֶסּוּר בְּרַהֲטִים - בְּרַהֲטִי מַחֲזִין (סוף הַתִּיקוּנִים תי' ו' דף ה'). הֵינּוּ שְׁבַחֲנִית הַמַּלְכוּת, דְּהֵינּוּ גְּדֻלָּה, הוּא אֶסּוּר וְקָשׁוּר בְּרַהֲטִי מַחֲזִין, שֶׁלְפִי הַתְּנוּצְצוֹת הַמַּחֲזִין כֵּן מְקַבֵּל גְּדֻלָּה. וְהַמַּחֲזִין וְהַדַּעַת הֵם בְּחִינַת בְּנֵין בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבִרְכָה (ברכות לג): כֹּל מִי שֵׁישׁ בּוֹ דַּעָה, כְּאִלוֹ נִבְנָה בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ בְּיָמָיו, כִּי דַּעָה נִתֵּן בֵּין שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת, וּבֵית־הַמִּקְדָּשׁ נִתֵּן בֵּין שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת וְכוּ'; וְעַל־כֵּן כָּל אֶחָד כְּפִי מַחֲזֵה וְדַעַתוֹ וּכְפִי שֶׁהוּא מְכַנֵּים עֲצָמוֹ בְּתוֹךְ הַדַּעַת,

כָּל מֵה שֶׁהוּא עוֹסֵק יוֹתֵר לְהַגְדִּיל מִחוּ וְדַעְתּוֹ, בֵּן הוּא עוֹסֵק
 בְּבִנְיַן בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ, כִּי עֵקֶר בְּחִינַת בְּנֵי בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ הוּא הַדַּעַת
 בְּנִ"ל. וַיֵּשׁ מִי שֵׁישׁ לוֹ מִחַ מְהִיר וְחָרִיף, וְהוּא עוֹסֵק תָּמִיד
 לְהַגְדִּיל מִחוּ וְדַעְתּוֹ, שֶׁזֶהוּ בְּחִינַת עוֹסֵק בְּבִנְיַן בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ, וְכַפִּי
 הַגְּדֹלַת דַּעְתּוֹ וּמִחוּ בֵּן זוֹכֶה לְקַבֵּל גְּדֻלָּה. וְזֶה בְּחִינַת (משלי כ"ב):
 חֲזוּת אִישׁ מְהִיר בְּמִלְאֲכָתּוֹ, לְפָנָי מַלְכִים יִתְיַצֵּב. אִישׁ מְהִיר
 בְּמִלְאֲכָתּוֹ, זֶה בְּחִינַת מִי שֵׁישׁ לוֹ מִחַ מְהִיר וְחָרִיף בְּנִ"ל, שֶׁהוּא
 בְּחִינַת מְהִיר בְּמִלְאֲכָתּוֹ, הֵינּוּ בְּמִלְאֲכַת בְּנֵי בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ, כִּי
 מְלָאכַת בְּנֵי בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ הוּא כְּפִי מִחוּ בְּנִ"ל, וְעַל־יְדֵי־זֶה: לְפָנָי
 מַלְכִים יִתְיַצֵּב, הֵינּוּ שְׂזוּכָה לְגְדֻלָּה, בְּחִינַת מְלָכּוֹת, כִּי הַגְּדֻלָּה
 הִיא כְּפִי הַתְּנוּצָצוֹת הַמּוֹחַ, בְּבְחִינַת: מְלֶךְ אֲסוּר בְּרֶהֱטִים, בְּנִ"ל:
 וַיֵּשׁ מִחַ כְּלָלִי וַיֵּשׁ מַחֲזִין פְּרָטִים, וְכָל הַמַּחֲזִין הַפְּרָטִים הֵם
 מְקַבְּלִין מִמּוֹחַ הַכּוֹלֵל, שֶׁהוּא חֲכָם הַדּוֹר. וְזֶהוּ מַעֲלַת הַזּוֹכֶה
 לְרֵאוֹת אֶת עֲצָמוֹ עִם הַצַּדִּיק הָאֵמֶת, שֶׁהוּא חֲכָם הַדּוֹר, בְּחִינַת
 חֲכָם הַכּוֹלֵל בְּנִ"ל. כִּי עַל־יְדֵי שְׂזוּה הַחֲכָם הַכּוֹלֵל רוֹאֶה אוֹתוֹ
 וּמִסְתַּפֵּל בּוֹ, עַל־יְדֵי־זֶה מִתְּנוּצֵץ מִחוּ, וְעַל־יְדֵי שְׂמִתְנוּצֵץ מִחוּ,
 עַל־יְדֵי־זֶה מְקַבֵּל גְּדֻלָּה, כִּי עֵקֶר הַגְּדֻלָּה הִיא עַל־יְדֵי הַתְּנוּצָצוֹת
 הַמּוֹחַ בְּנִ"ל, כִּי עֵינַיִם עַל־שֵׁם הַחֲכָמָה נֹאמֵר, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב
 (בראשית ג'): וַתִּפְקַחְנָה עֵינֵי שָׁנִיָּהֶם, וַפֹּרֵשׁ רַש"י: עַל־שֵׁם הַחֲכָמָה
 נֹאמֵר. וְעַל־כֵּן עַל־יְדֵי שְׂזוּה הַחֲכָם, שֶׁהוּא מִחַ הַכּוֹלֵל, מִסְתַּפֵּל
 בּוֹ, עַל־יְדֵי־זֶה מֵאִיר בּוֹ חֲכָמָה וּמַחֲזִין, וּמִתְּנוּצֵץ מִחוּ, וְעַל־יְדֵי־זֶה
 מְקַבֵּל גְּדֻלָּה בְּנִ"ל. כִּי כָּל אֶחָד וְאֶחָד יֵשׁ לוֹ אִיזָה מִחַ וְדַעַת לְפָנָי

מִדְרַגָּתוֹ. אֲבָל הַמּוֹחַ וְהַדַּעַת שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד הוּא מִנַּח
 בְּקַמְטוֹת, וְאִינוּ מִתְנוּצֵץ, וְעַל־יְדֵי שְׂמֻסְתָּפֵל בּוֹ הַחֲכָם הַדוֹר,
 שֶׁהוּא מוֹחַ הַבּוֹלָל, עַל־יְדֵי־זוֹ מִתְנוּצֵץ מִחוּ שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד
 כְּפִי מִדְרַגַּת מִחוּ, וְעַל־יְדֵי הַתְּנוּצָצוֹת הַמּוֹחַ מְקַבֵּל כָּל אֶחָד גְּדֻלָּה
 כְּפִי מִדְרַגַּת מִחוּ, כִּי עֵקֶר הַגְּדֻלָּה הִיא עַל־יְדֵי הַתְּנוּצָצוֹת הַמּוֹחַ
 כַּנִּל:

וְעַל־כֵּן מֹשֶׁה רַבֵּנוּ, עָלָיו הַשְּׁלוֹם, שֶׁהוּא הָיָה הַדַּעַת הַבּוֹלָל
 שֶׁל כָּל יִשְׂרָאֵל, עַל־כֵּן עַל יְדֵי רֵאִיתוֹ לְבַד, שֶׁהָיָה
 מִסְתָּפֵל בְּתוֹךְ כָּל אֶחָד וְאֶחָד, עַל־יְדֵי־זוֹ הָיָה יָכוֹל לְחַלֵּק
 הַגְּדֻלָּה וְהַשְּׂרָרָה לְכָל אֶחָד וְאֶחָד כְּרָאוּי לוֹ לְפִי מִדְרַגַּת מִחוּ. וְזוֹ
 בְּחִינַת (שְׁמוֹת י"ח): וְאַתָּה תַּחֲזוּה מִכָּל הָעָם, וְשִׁמַּתְ עֲלֵיהֶם שְׂרִי
 אֱלֹפִים שְׂרִי מְאוֹת וְכו'. וְאַתָּה תַּחֲזוּה דִיקָא, כִּי עַל־יְדֵי הָרֵאִיָּה
 לְבַד שֶׁל מֹשֶׁה רַבֵּנוּ, שֶׁהָיָה רוֹאֶה וּמְסַתָּפֵל בְּכָל אֶחָד וְאֶחָד,
 הָיָה מִתְנוּצֵץ מִחוּ שֶׁל כָּל אֶחָד, וְעַל־יְדֵי־זוֹ קִבֵּל כָּל אֶחָד וְאֶחָד
 גְּדֻלָּה וְשְׂרָרָה כְּפִי עֲרֻכּוֹ, כְּפִי הָרָאוּי לוֹ לְפִי מִדְרַגַּת מִחוּ, דְּהֵינּוּ
 בְּחִינַת שְׂרִי אֱלֹפִים וְשְׂרִי מְאוֹת וְכו'. וְזוֹהוּ: וְאַתָּה תַּחֲזוּה וְכו'
 וְשִׁמַּתְ עֲלֵיהֶם שְׂרִי אֱלֹפִים וְכו', כִּי עַל־יְדֵי שְׂיַחֲזוּה מֹשֶׁה וְיִסְתָּפֵל
 בְּעַם, עַל־יְדֵי־זוֹ בְּעֲצֻמוֹ הוּא מְשִׁים אוֹתָם שְׂרִי אֱלֹפִים וְכו', כִּי
 עַל־יְדֵי הַסְתָּפְלוֹתוֹ בָּהֶם מְקַבֵּל כָּל אֶחָד גְּדֻלָּתוֹ, עַל־יְדֵי
 הַתְּנוּצָצוֹת מִחוּ שְׂמֻתְנוּצֵץ עַל־יְדֵי הַהַסְתָּפְלוֹת שְׂמֻסְתָּפֵל בּוֹ חֲכָם
 הַדוֹר, בְּחִינַת מֹשֶׁה כַּנִּל. וְגַם מֹשֶׁה הָיָה יָכוֹל לְצוּוֹת, שֶׁזֶה יִהְיֶה
 שְׂרֵאֵלָף וְזוֹ שְׂרֵמָאָה וְכו', כִּי עַל־יְדֵי הַסְתָּפְלוֹתוֹ בָּהֶם הָיָה

יודע הגדלה המגיע לכל אחד ואחד, כי על-ידי הסתכלותו היה יודע התנוצצות המוח של כל אחד, אשר כפי התנוצצות המוח בן מגיע לו גדלה כנ"ל:

ואזי בשמקבל כל אחד גדלה כפי הראוי לו באמת לפי מדרגת מוחו, על-ידי שיש מנהיג אמתו בחינת משה, שיכול לחלק הגדלה לכל אחד כראוי לו על-ידי הסתכלותו לבד, אזי יודע כל אחד מהשרים והמנהיגים של ישראל לחדש חדושין דאורייתא כפי הראוי לו לפי מדרגת מוחו, לא פחות ולא יותר. כי מאחר שכל אחד עומד על מקומו הראוי לו באמת, דהינו שיש לו שררה וגדלה כפי הראוי לו באמת כנ"ל, על-כן כל אחד יודע לפי גדלתו והתמנותו איך וכמה הוא צריך לחדש בתורה, ובפני כמה אנשים הוא צריך לומר תורה, כי זה שממנה על אלה מ'ישראל, דהינו שר-האלף, הוא צריך לומר תורה בפני אלף אנשים, וכן בלם:

כי יש בחינת רוח בכל אחד ואחד, והמנהיג האמתי של כל ישראל, דהינו בחינת משה, הוא בחינת רוח הכולל, בחינת (כמדבר זו): איש אשר רוח בו, ופרש רש"י: שיודע להלך נגד רוחו של כל אחד ואחד. כי המנהיג האמתי הוא בחינת רוח הכולל, שיודע להלך נגד כל רוח ורוח, כי כלם מקבלים ממנו, כי הוא בחינת רוח הכולל, בחינת (יחזקאל לו): כה אמר ה' מארבע רוחות באי הרוח. ורוח הזה הוא בחינת רוח אלקים, שהוא בעצמו בחינת המחין, בבחינת (שמות לא): ואמלא

אותו רוח אלקים בחכמה ובתבונה ובדעת ובכל מלאכה, דהינו בחינת המחין, שהם בחינת מלאכת בנין בית המקדש כנ"ל. וכל אחד לפי בחינת הרוח אלקים שיש בו שהוא בחינת רוח הקדש, רוח נבואה, כמו"כ הוא זוכה לחדש בתורה, כי זה הרוח אלקים, הוא שורה על פני התורה, בבחינת (בראשית א): ורוח אלקים מרחפת על פני המים, הינו על פני התורה שנקראת מים, כמו שדרשו רבותינו זכרונם לברכה. על פני על ידי הרוח אלקים הנה זוכין לחדש בתורה, כי הרוח אלקים שורה על פני התורה כנ"ל. על פני על ידי המנהיג האמתי שהוא בחינת משה, בחינת דעת הכולל, בחינת רוח הכולל, שעל ידו מתנוצץ מחו של כל אחד, שזהו בעצמו בחינת רוח אלקים שממשך לכל אחד, כי הרוח אלקים הוא בעצמו המחין כנ"ל. על פני על ידי נמשך לכל אחד חדושין דאורייתא, כי החדושין דאורייתא הם על ידי בחינת הרוח אלקים, שהוא שורה על פני התורה כנ"ל, שהוא בעצמו בחינת המחין, שכל זה נמשך מהמנהיג, בחינת משה, שהוא דעת הכולל, רוח הכולל, כנ"ל:

אבל זה המנהיג צריך שיהיה פרוש גדול בקדשה גדולה, ואז דוקא הוא יכול להיות מנהיג ישראל, כי על ידי פרישותו וקדשתו הגדולה, הוא יכול לחזות ולהסתכל בכל אחד מישראל, ולחלק הגדלה לכל אחד על ידי ההסתכלות לכד, בבחינת: ואתה תחזה כנ"ל, כי הסתכלות הזאת היא תלויה

בְּקִדְשָׁהּ וּפְרִישוֹת גָּדוֹל. וְעַל־כֵּן מֹשֶׁה רִבְּנוֹ, שְׁהָיָה קְדוֹשׁ וּפְרוֹשׁ גָּדוֹל מְאֹד עַל־פִּי הַדְּבָר, כְּמוֹ שִׁפְתוֹב (דברים ה): וְאַתָּה פֶּה עֹמֵד עִמָּדִי - עַל־כֵּן הָיָה יָכוֹל לַחְזוֹת וּלְהִסְתַּכֵּל בְּיִשְׂרָאֵל, וּלְחַלֵּק לָהֶם הַגְּדֻלָּה עַל־יְדֵי־וְהוּא. וְהוּא: וְאַתָּה תַּחֲוֶה - אַתָּה דִּיקָא, כִּי רַק מֹשֶׁה שְׁהָיָה פְרוֹשׁ גָּדוֹל מְאֹד בְּקִדְשָׁהּ גְּדוֹלָה, זֹכֶה לְהִסְתַּכְּלוֹת הַזֹּאת, כִּי הִסְתַּכְּלוֹת הַזֹּאת, בְּחִינַת וְאַתָּה תַּחֲוֶה, הִיא תְלוּיָה רַק בְּקִדְשָׁהּ וּפְרִישוֹת מִתְאַוָּה זֹאת.

וְזֶה בְּחִינַת (מלכים א כב): וְהַזְנוֹת רַחְצוּ, וְדַרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוּרֵינוּ לְבִרְכָה (סנהדרין לט): לְמַרְק שְׁתֵּי חַזְיוֹנוֹת. הֵינּוּ, שִׁפְפֵי מַה שְׁרוּחֲצִין עֲצָמָן מִתְאַוָּה זֹאת, בְּחִינַת: וְהַזְנוֹת רַחְצוּ, דְּהֵינּוּ שְׁרוּחֲצִין עֲצָמָן מִתְאַוָּה זֶה, כְּמוֹ־כֵן הוּא מְמַרְק וּמְצַחֵצַח שְׁתֵּי חַזְיוֹנוֹת, בְּחִינַת: וְאַתָּה תַּחֲוֶה, בְּחִינַת: חִזִּית אִישׁ מִהֵר בְּמִלֵּאכְתּוֹ וְכוּ', דְּהֵינּוּ בְּחִינַת הִסְתַּכְּלוֹת הַזֹּאת.

כִּי עֵקֶר הִסְתַּכְּלוֹת הַזֹּאת הִיא עַל־יְדֵי קְדוּשָׁהּ וּפְרִישוֹת מִתְאַוָּה זֶה כִּי תְאַוָּה הַזֹּאת הִיא בְּחִינַת פְּגָם הָעֵינַיִם, כְּמוֹ שִׁפְתוֹב (במדבר טו): וְלֹא תִתּוּרוּ וְכוּ' וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר אַתֶּם זֵנִים אַחֲרֵיהֶם. וְעַל־כֵּן צָרִיךְ לְקַדֵּשׁ עֲצָמוֹ בְּיִתְרַת בְּפְרִישוֹת גָּדוֹל מִזֹּאת הַתְּאַוָּה, וְאִזּוֹ יֵשׁ לוֹ עֵינַיִם זָכִים לַחְזוֹת וּלְהִסְתַּכֵּל וּלְתַן הַגְּדֻלָּה לְכָל אֶחָד בְּרָאוּי לוֹ עַל־יְדֵי הִסְתַּכְּלוֹתוֹ לְכַד כִּי־ל, וְאִזּוֹ דִּיקָא הוּא יָכוֹל לְהִיֹּת מְנַהֵיג יִשְׂרָאֵל כִּי־ל.

וּכְשֶׁאֵין לְיִשְׂרָאֵל מְנַהֵיג וּמְשַׁגֵּיחַ כְּזֶה, בְּאִמַּת כָּל הָעוֹלָם מְעַרְב וּמְבַלְבֵּל, וְכָל הַרוּצָה לְטוֹל אֶת הַשֵּׁם, נוֹטֵל, כְּמוֹ

שְׁמַתְנִיחַ עִבְשׁוֹ, בַּעֲוֹנוֹתֵינוּ הַרְבִּים. כִּי יִשְׂרָאֵל צְרִיכִין שְׂיִהְיֶה עֲלֵיהֶם מְשָׁנִיחַ, שְׂיִשְׁגִּיחַ וְיִרְאֶה בָּהֶם שְׂיַעֲמֹד כָּל אֶחָד עַל מְקוֹמוֹ הַרְאוּי לֹא בְּאֵמֶת, וְהַמְשָׁנִיחַ הַזֶּה יִהְיֶה פְּרוֹשׁ וְקָדוּשׁ גָּדוֹל, בְּבַחֲנֵי קִדְשָׁת וּפְרִישׁוֹת מִשָּׁה, וְאִזּוּ יִכּוֹל לְהַנְהִיג אֶת יִשְׂרָאֵל לְתַן לְכָל אֶחָד גְּדֻלָּה פְּרָאוּי לֹא עַל־יְדֵי הַהִסְתַּכְּלוֹת לְבַד כַּנִּלְ:

וְעַל־יְדֵי־זוֹה נַעֲשֶׂה תְּשׁוּבָה, כִּי עֵקֶר הַתְּשׁוּבָה הִיא עַל־יְדֵי הַבּוֹשָׁה, וְעַל־יְדֵי־זוֹה הַמְּנַהֵג בְּחֵינֵי מִשָּׁה, שֶׁהוּא מִסְתַּכֵּל בְּכָל אֶחָד וְאֶחָד, וּמִתְנַצֵּץ מִחוּ, וְזוֹכֵה לְבִאֲוֵי הַתּוֹרָה, דְּהֵינּוּ לְחִדּוּשֵׁי דְאֲוִרִיתָא, עַל־יְדֵי־זוֹה נִמְשָׁךְ בּוֹשָׁה עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד, וְאִזּוּ רֹאֵה כָּל אֶחָד אֶת בְּשֵׁתוֹ וּכְלָמָתוֹ. כִּי עֵבֶרָה הִיא בּוֹדָאי בּוֹשָׁה גְּדוֹלָה, כִּי עֵבֶרָה אֵינָה רְאוּיָה כָּלֵל לְיִשְׂרָאֵל, וּבּוֹדָאי אֵין נֹאֵה כָּלֵל לְיִשְׂרָאֵל שְׂיִהְיֶה לֹא עֵבֶרָה, חֶס וְשְׁלוֹם. אֲבָל גַּם מְצוּה, כְּשֶׁרוֹצִין לַעֲשׂוֹת אִיזוּה מְצוּה, רְאוּי שְׂיִהְיֶה לֹא גַם־כֵּן בּוֹשָׁה גְּדוֹלָה, כִּי אִיזוּה זְכוּת יֵשׁ לֹא שְׂיִזְכֶּה לַעֲשׂוֹת הַמְצוּה, וְאִיךְ יַעֲזִי פָּנָיו לְכַנֵּם בְּהִיכַל הַמִּלְךְ לַעֲשׂוֹת מְצוּה. וַיִּשְׁעַר בְּדַעְתּוֹ לִפְנֵי מִי הוּא עוֹשֶׂה הַמְצוּה, וְגַם גְּדֹל מַעֲלַת הַמְצוּה בַּעֲצָמָה, כִּי הַמְצוּה בַּעֲצָמָה יִקְרָה מְאֹד אֲשֶׁר אֵין לְשַׁעַר, וּבּוֹדָאי רְאוּי שְׂיִפַּל עָלָיו בּוֹשָׁה גְּדוֹלָה כְּשֶׁבֵּא לַעֲשׂוֹת אִיזוּה מְצוּה, כְּשִׂיסְתַּכֵּל עַל עֲצָמוֹ וְיִרְאֶה שֶׁהוּא רְחוֹק מְאֹד מֵהַשֵּׁם יִתְבַּרַךְ, וְאֵין לֹא שׁוֹם זְכוּת שְׂיִזְכֶּה לַעֲשׂוֹת מְצוּה; וְאִם הָיָה לְהֶאֱדָם בּוֹשָׁה, הָיָה מִתְבַּיֵּשׁ אֲפָלוּ לְקַח הַמַּאֲכָל לְהוֹשִׁיטוֹ לְפָיו, כִּי מֵאֵן דְּאֲכַל דְּלֹא דִילָה בְּהִיַת לְאַסְתַּכְּלוּי בְּאַפָּה (ירושלמי פ"א דערלה), וּמֵאַחַר שְׂאֵין לֹא שׁוֹם

זכות שִׁיהִיָּה לוֹ אֶכֶל, אִם־כֵּן הוּא אֶכֶל דִּלְאוּ דִּילָהּ וּבִהִית
 לְאִסְתַּכּוּלֵי בְּאִפְהָ, עַל־כֵּן בְּוֹדָאֵי יֵשׁ לוֹ לְהִתְבַּיֵּשׁ אֶפְלוֹ לְהוֹשִׁיט
 הַמֵּאֶכֶל לְפָיו. אֲבָל עֵקֶר הַבּוֹשָׁה נִמְשָׁךְ עַל־יְדֵי הַמְּנַהִיג הַנִּ"ל,
 בְּחִינַת מוֹשֶׁה, שֶׁמִּמְשִׁיךְ בְּאוּרֵי הַתּוֹרָה לְכָל אֶחָד, עַל־יְדֵי־זוֹה
 נִמְשָׁךְ בּוֹשָׁה עַל כָּל אֶחָד, כְּמוֹ שֶׁבִּשְׁעַת מִתְּנִיתוֹרָה, שֶׁהַמְּשִׁיךְ
 מוֹשֶׁה הַתּוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל, נֶאֱמַר שָׁם (שְׁמוֹת כ): וּלְבַעֲבוֹר תִּהְיֶה
 יְרֵאתוֹ עַל פְּנֵיכֶם לְבַלְתִּי תַחֲטְאוּ, וּדְרָשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוּרָנָם לְבִרְכָה
 (נִדְרִים כ): זֶה הַבּוֹשָׁה, וְזֶה: לְבַלְתִּי תַחֲטְאוּ, דִּהְיִנוּ שִׁיהִיָּה לָהֶם
 בּוֹשָׁה לְבָלִי לַעֲשׂוֹת חֲטָא וְעוֹוֹן, חַס וְשְׁלוֹם. וְגַם אֶפְלוֹ לְבַלְתִּי
 תַחֲטְאוּ, לְבָלִי לַעֲשׂוֹת עֲבָרָה, צָרִיךְ שִׁיהִיָּה גַם־כֵּן יְרֵאתוֹ עַל פְּנֵיו,
 דִּהְיִנוּ בּוֹשָׁה, כִּי אֶפְלוֹ כְּשֶׁעוֹשִׂין מִצְוָה צָרִיךְ שִׁיהִיָּה לוֹ גַם־כֵּן
 בּוֹשָׁה גְדוֹלָה כַּנִּ"ל, כִּי אֵיךְ בָּאִים לַחֲטֹף הַתְּפִלִּין, שֶׁהֵם כְּתָרֵי
 דְּמִלְכָּא, וְלִהְיִנְחֵם פְּתָאם עַל הָרֵאשׁ. בְּוֹדָאֵי רְאוּי שִׁיהִיָּה לוֹ
 בּוֹשָׁה גְדוֹלָה, כְּשֶׁבָּא לַעֲשׂוֹת אֵיזָה מִצְוָה, וְזֹאת הַבּוֹשָׁה נִמְשָׁכֶת
 עַל־יְדֵי בְּאוּרֵי הַתּוֹרָה עַל־יְדֵי הַמְּנַהִיג הַנִּ"ל, כְּמוֹ שֶׁהִיָּה בְּשַׁעַת
 מִתְּנִיתוֹרָה כַּנִּ"ל.

וְעַל־כֵּן בְּשַׁעַת מִתְּנִיתוֹרָה זְכוּ כָּל יִשְׂרָאֵל לְבַחֲיַנַּת קִדְשָׁה
 וּפְרִישׁוֹת, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (שְׁמוֹת יט): הָיוּ נְכוֹנִים לְשִׁלְשֶׁת
 יָמִים, אֵל תִּגְשׁוּ אֶל אִשָּׁה; כִּי כָּלֶם נִתְקַדְּשׁוּ בְּבַחֲיַנַּת פְּרִישׁוֹת
 עַל־יְדֵי מוֹשֶׁה, שֶׁהִיָּה קְדוֹשׁ וּפְרוּשׁ גְּדוֹל, שֶׁהַמְּשִׁיךְ לָהֶם אֶת
 הַתּוֹרָה עַל־יְדֵי־זוֹה כַּנִּ"ל, וְעַל־כֵּן נִמְשָׁךְ עֲלֵיהֶם קִדְשָׁה וּפְרִישׁוֹת
 גַּם־כֵּן.

וּכְשֶׁזוֹכִין לְבוֹשָׁה, אִזִּי רוֹאֶה כֹּל אֶחָד אֶת רְחוּקוֹ מֵהַשָּׁמַיִם
 יִתְפַּרֵּד, אִיךָ הוּא רְחוּק מְאֹד מִמֶּנּוּ יִתְפַּרֵּד, וְנוֹפֵל
 עָלָיו בּוֹשָׁה גְדוּלָּה, וְעַל־יְדֵי הַבוֹשָׁה עוֹשִׂין תְּשׁוּבָה, כִּי עֶקֶר
 הַתְּשׁוּבָה - עַל־יְדֵי הַבוֹשָׁה, וְתְשׁוּבָה הוּא בְּחִינַת חַיִּים, בְּחִינַת
 (יחזקאל יח): וְהָשִׁיבוּ וְחַיּוּ, בְּחִינַת חַיִּים נְצַחִים שֶׁל עוֹלָם הַבָּא,
 בְּחִינַת שֶׁבֶת, בְּחִינַת: טוֹעֲמִיָּה חַיִּים זָכוּ. וְזֶה: בְּרֵאשִׁית - יֵרָא
 בְּשֶׁת, יֵרָא שֶׁבֶת (ת"ז ת"ז ו ת"ז ט). כִּי הִירָאָה וְהַבוֹשָׁה, דְּהִינּוּ
 בְּחִינַת תְּשׁוּבָה, הוּא בְּחִינַת שֶׁבֶת, בְּחִינַת חַיִּים נְצַחִים שֶׁל עוֹלָם
 הַבָּא כַּנִּלְ"ל. וְעֶקֶר הַחַיִּים הוּא לְהַשְׁפִּילוֹת שֶׁל כֹּל אֶחָד, כִּי
 הַשְׁפִּילוֹת שֶׁל כֹּל אֶחָד הוּא יְהִיָּה נְחִיָּה, וַיִּקּוּם בְּתַחֲיָה כַּנִּלְ"ל. וְעַל־
 כֵּן עַל־יְדֵי הַתְּשׁוּבָה שֶׁהוּא בְּחִינַת חַיִּים נְצַחִים שֶׁל עוֹלָם הַבָּא,
 עַל־יְדֵי־זֶה חוֹזֵר וְנַחֲיָה, וְקָם בְּתַחֲיָה הַשְׁפִּילוֹת שֶׁל מוֹשֶׁה רַבֵּנוּ,
 שָׁיֵשׁ בְּכֹל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל, בְּכֹל אִיבֵר וְאִיבֵר. כִּי דַע, שָׁיֵשׁ בְּכֹל
 אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל בְּחִינַת הַשְׁפִּילוֹת שֶׁל מוֹשֶׁה בְּכֹל אִיבֵר
 וְאִיבֵר, וְזֶה זָכוּ יִשְׂרָאֵל בְּמַעֲמַד הַר סִינַי, שָׂאוּ הַמְּשִׁיד מוֹשֶׁה
 הַשְׁפִּילוֹת שֶׁלוֹ בְּכֹל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל, בְּכֹל אִיבֵר וְאִיבֵר; אֲבָל
 אוֹתוֹ הַשְׁפִּילוֹת שֶׁל מוֹשֶׁה, שֶׁהוּא מִשְׁרָשׁ בְּכֹל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל,
 הוּא מְנַח וְשׁוֹכֵב אֵצֶל כֹּל אֶחָד וְאֶחָד בְּבְחִינַת שְׂכִיבָה וּמִיתָה, כִּי
 זֹאת הַשְׁפִּילוֹת נִתְעַלֵּם אֵצֶל כֹּל אֶחָד, וְאִינוּ מִתְעוֹרֵר וּמִתְנַגֵּל
 אֵצֶלוֹ. אֲבָל עַל־יְדֵי הַתְּשׁוּבָה, שֶׁהוּא בְּחִינַת חַיִּים נְצַחִים שֶׁל
 עוֹלָם הַבָּא, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה נַחֲיָה הַשְׁפִּילוֹת שֶׁל כֹּל אֶחָד, כִּי עֶקֶר
 הַתְּחִיָּה הוּא לְהַשְׁפִּילוֹת, כִּי הַשְׁפִּילוֹת יְהִיָּה נַחֲיָה וַיִּקּוּם בְּתַחֲיָה

בַּנְל, עַל־יְדִיָּוָה חוֹזֵר וְנַחֲיָה הַשְּׁפָלוֹת שֶׁל מֹשֶׁה, שֶׁהוּא מִשְׁרָשׁ בְּכָל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל בְּכָל אִיבֵר, שֶׁמִּקְדָּם הָיָה מִנְחָ וְשׁוֹכֵב זֹאת הַשְּׁפָלוֹת בְּהַעֲלֵם וְאֶת־כַּסְיָא אֶצְלוֹ, בְּבַחֲנֵת מִיתָה, וְעַכְשָׁו חוֹזֵר וְנִעְוֵר וְנַחֲיָה אוֹתוֹ הַשְּׁפָלוֹת עַל־יְדֵי הַתְּשׁוּבָה, שֶׁהִיא בְּחִינַת חַיִּים נְצַחִיִּים שֶׁל עוֹלָם הַבָּא בַּנְל. כִּי עֵקֶר הַחַיִּים נְצַחִיִּים, בְּחִינַת תְּחִיָּה שֶׁיְהִיָּה לְעֵתִיד, יִהְיֶה רַק לְהַשְּׁפָלוֹת, כִּי הַשְּׁפָלוֹת שֶׁל כָּל אֶחָד יִהְיֶה נַחֲיָה וְיִקּוּם בְּתַחֲיָה בַּנְל, וְאוֹי פֶּשַׁנְחִיָּה הַשְּׁפָלוֹת שֶׁל כָּל אֶחָד, בְּחִינַת שְׁפָלוֹת שֶׁל מֹשֶׁה שְׁיֵשׁ בְּכָל אִיבֵר וְאִיבֵר בַּנְל, אֲזִי רוֹאֶה וּמְרַגֵּשׁ כָּל אֶחָד שְׁפָלוֹתוֹ, מֵאַחֵר שֶׁחֹזֵר וְנַחֲיָה וְנִתְנַלָּה אֶצְלוֹ בְּחִינַת הַשְּׁפָלוֹת שֶׁל מֹשֶׁה, שְׁיֵשׁ בְּכָל אִיבֵר וְאִיבֵר בַּנְל :

וְזֶה פְּרוּשׁ: בְּאֵר חֲפְרוּתָ שָׂרִים, פְּרוּתָ נְדִיבֵי הָעַם בְּמַחֲקָ בְּמִשְׁעֲנַתָם וּמִמְדַּבֵּר מִתְּנָה (כמדבר כא). בְּאֵר זֶה בְּחִינַת בְּאוּרֵי הַתּוֹרָה, שְׁזוֹכִין הַשָּׂרִים שֶׁל יִשְׂרָאֵל, עַל־יְדֵי שְׁמֹס־תַּבֵּל בָּהֶם בְּחִינַת מֹשֶׁה, שְׁעַל־יְדִיָּוָה מְקַבֵּל כָּל אֶחָד אֶת גְּדֻלְתּוֹ פְּרָאוֹי לוֹ, שְׁעַל־יְדִיָּוָה הֵם זוֹכִין לְבְּאוּרֵי הַתּוֹרָה, בְּחִינַת חֲדוּשִׁין דְּאוּרֵיָתָא בַּנְל. וְעַל־יְדֵי בְּאוּרֵי הַתּוֹרָה זוֹכִין לְבוּשָׁה וְתְשׁוּבָה בַּנְל, וְזֶהוּ: בְּאֵר חֲפְרוּתָ שָׂרִים. חֲפְרוּתָ - זֶה בְּחִינַת בּוּשָׁה, כְּמוֹ שְׁכַתּוֹב (ישעיה כד): וְחֲפְרָה הַלְּבָנָה וּבוּשָׁה הַחֲמוּה, כִּי עַל־יְדֵי בְּאוּרֵי הַתּוֹרָה הַנְל, בְּחִינַת בְּאֵר, זוֹכִין לְבוּשָׁה בַּנְל, וְזֶהוּ: חֲפְרוּתָ שָׂרִים, הֵינּוּ שָׂרִים הַנְל, בְּחִינַת שְׂרֵי־אֲלָפִים שְׂרֵי־מֵאוֹת וְכוּ' בַּנְל. וְזֶה: פְּרוּתָ נְדִיבֵי הָעַם - נְדִיבֵי הָעַם זֶה בְּחִינַת

תְּשׁוּבָה, כְּמוֹ שֶׁפָּרַשׁ רַש"י עַל פָּסוּק (שׁוֹפְטִים ה'): בְּהִתְנַדֵּב עִם -
בְּהִתְנַדֵּב לָבֶם לְתִשׁוּבָה.

וְזֶהוּ: בְּמַחֲקָק כְּמִשְׁעֲנַתָּם. מַחֲקָק - דָּא מִשָּׁה, כְּמוֹ שֶׁדָּרָשׁוּ
רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבִרְכָה (ב"ב טו). גַּם מַחֲקָק בְּגִימַטְרִיא
רמ"ח, הֵינוּ בְּחִינַת הַשְּׁפָלוּת שֶׁל מִשָּׁה, שֶׁמְלַבֵּשׁ בְּכָל אֶחָד
מִיִּשְׂרָאֵל בְּרמ"ח אֵיבָרָיו, בְּכָל אֵיבָר וְאֵיבָר כַּנ"ל. בְּמִשְׁעֲנַתָּם -
זֶה בְּחִינַת תְּחִיָּה, כְּמוֹ שֶׁדָּרָשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבִרְכָה (פְּסוּחִים סח)
עַל פָּסוּק: וְאִישׁ מִשְׁעֲנַתוֹ בִּידוֹ - עֵתִידִין צְדִיקִים שֶׁיַּחֲיוּ מֵתִים
וְכו'. וְזֶהוּ: בְּמַחֲקָק כְּמִשְׁעֲנַתָּם, הֵינוּ שֶׁיְהִיָּה נְחִיָּה הַשְּׁפָלוּת שֶׁל
מִשָּׁה, שֶׁיֵּשׁ בְּכָל הַרמ"ח אֵיבָרִים שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד, עַל־יְדֵי
הַתְּשׁוּבָה כַּנ"ל.

וְזֶהוּ: וּמִמְדַבֵּר מִתְנַה - מְדַבֵּר הֵינוּ שְׁפָלוּת, שֶׁמִּשִּׁים עֲצֻמוֹ
כְּמִדְבָר, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבִרְכָה (עִירוּבִין נד) -
עַל־יְדֵי־זֶה: מִתְנַה, הֵינוּ שֶׁבֶת, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנָם
לְבִרְכָה (שֶׁבֶת י:): מִתְנַה טוֹבָה יֵשׁ לִי בְּבֵית גְּנוּי וְשֶׁבֶת שְׂמָה. כִּי
עָקָר תַּעֲנוּג עוֹלָם הֵבֵא, בְּחִינַת שֶׁבֶת, בְּחִינַת חַיִּים נְצַחִיִּים, יְהִיָּה
רַק לְהַשְּׁפָלוּת שֶׁל כָּל אֶחָד כַּנ"ל:

וְזֶה שֶׁפְּתוּב: סָלַע יִשְׁבֵּן וַיִּתְלַנֵּן (אֵיוב לט). סָלַע זֶה הַבָּאָר,
בְּחִינַת בְּאוּרֵי הַתּוֹרָה, בְּחִינַת: בָּאָר חֲפְרוּהָ שָׂרִים כַּנ"ל.
וְזֶהוּ: מִשֵּׁם חֶפֶר אֶכֶל - בְּחִינַת בּוֹשָׁה כַּנ"ל. כִּי עַל־יְדֵי בְּאוּרֵי
הַתּוֹרָה עַל־יְדֵי־זֶה זֹכָה לְבוֹשָׁה כַּנ"ל. וְזֶהוּ: מִשֵּׁם חֶפֶר אֶכֶל,
כִּי הוּא מִתְבַּיֵּשׁ לְהוֹשִׁיט הָאֶכֶל לְפִיו עַל־יְדֵי הַבוֹשָׁה שֶׁבָּאָה

יָאֵלוּ בַּנְּ"ל. וְזָהוּ: לְמַרְחֹק עֵינָיו יִבְיָמוּ - הֵינּוּ שְׂרוּאָה וּמִבֵּיט
אֵיךְ הוּא רְחוֹק מֵהַשָּׁם יִתְבָּרַךְ בַּנְּ"ל:

וְעַל־כֵּן יִתְרוֹ דִּיקָא אָמַר לְמִשָּׁה: וְאַתָּה תַּחֲוָה, כִּי מִשָּׁה הָיָה
חַתָּנּוּ, וְיָדַע יִתְרוֹ גְּדֹל קְדוּשָׁתוֹ וּפְרִישוּתוֹ, וְעַל־כֵּן הוּא
דִּיקָא אָמַר לְמִשָּׁה: וְאַתָּה תַּחֲוָה. וְאַתָּה דִּיקָא, כִּי יָדַע יִתְרוֹ
בְּגֹדֵל קְדוּשָׁתוֹ, שֶׁהוּא יָכוֹל לַחֲזוֹת וּלְהַסְתַּפֵּל עַל כָּל אֶחָד,
וּלְחַלֵּק לָהֶם הַגְּדֻלָּה וְהַשְּׂרָרָה עַל־יְדֵי הַסְתַּפְּלוּת לְבַד בַּנְּ"ל. גַּם
יִתְרוֹ הָיָה גֵר, וְהַגְּרִים בָּאִים מִקְדֻשַׁת הַזְּוֹג שֶׁל הַצְּדִיקִים, כְּמוֹ
שֶׁכְּתוּב (בראשית יב): וְאֵת הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר עָשׂוּ בַּחֲרוֹן, וְאֵיתָא (בוהר
שלח לך דף קסח): שְׂאֲבָרְהֶם וְשָׂרָה בְּעַת שְׁהִיּוּ עֶקְרִים הוֹלִידוּ
מִזְוֹגָם נַפְשוֹת הַגְּרִים. וְעַל־כֵּן יִתְרוֹ שְׁהִיָּה גֵר, שֶׁהוּא בָּא
מִקְדֻשַׁת הַזְּוֹג שֶׁל צְדִיקִים, עַל־כֵּן הוּא יוֹדֵעַ גְּדֹל יְקָר קְדוּשַׁת
הַצְּדִיקִים, שֶׁלְּגֹדֵל קְדוּשַׁתָּם נַעֲשֶׂה מִזְוֹגָם נַפְשוֹת הַגְּרִים, מְכַל־
שָׁכֵן קְדוּשַׁת פְּרִישוּתָם, וְעַל־כֵּן הוּא יוֹדֵעַ, שֶׁלְּגֹדֵל קְדוּשַׁת
וּפְרִישוּת מִשָּׁה הוּא יָכוֹל לַחֲזוֹת בָּעַם, וְעַל־יְדֵי רְאִיתוֹ לְבַד יִתֵּן
לָהֶם הַגְּדֻלָּה בַּנְּ"ל. וְעַל־כֵּן יִתְרוֹ דִּיקָא אָמַר לְמִשָּׁה: וְאַתָּה
תַּחֲוָה וְכוּ, בַּנְּ"ל.

וְזָה אוֹתִיּוֹת יִתְרוֹ - סוֹפֵי־תְבוּת: וְרַבִּים מֵיִשְׁנֵי אֲדַמַּת עֶפֶר
יִקְיָצוּ (דניאל י"ב), כִּי יִתְרוֹ דִּיקָא אָמַר לְמִשָּׁה: וְאַתָּה תַּחֲוָה,
בַּנְּ"ל, וְעַל־יְדֵי בְחִינַת וְאַתָּה תַּחֲוָה, עַל־יְדִיָּה זֹכִיךְ לְגֹדֵלָהּ
וְזֹכִיךְ לְבְאוּרֵי הַתּוֹרָה, וְעַל־יְדִיָּה בָּאִין לְבוּשָׁה וּתְשׁוּבָה. וְעַל־
יְדֵי הַתְּשׁוּבָה, שֶׁהוּא בְחִינַת חַיִּים נְצַחִיִּים, חוֹזֵר וְנִחְיָה הַשְּׁפָלוּת

שָׁל כָּל אֶחָד, כִּי עָקַר הַתְּחִיָּה הוּא לְהַשְׁפֹּלוֹת, בְּבַחֲיַנְתָּ: הַקִּיצוּ וּרְנְנוּ שְׁכֵנֵי עָפְר, כַּנִּל. וְכֹל זֶה נַעֲשֶׂה עַל־יְדֵי יְתָרוֹ דִּיקָא, כִּי יְתָרוֹ דִּיקָא אָמַר לְמֹשֶׁה: וְאַתָּה תַּחֲזֶה, שְׁעַל־יְדֵי־זֶה נַעֲשֶׂין כָּל הַבְּחִינֹת הַנִּל.

וְעַל־כֵּן מֵרַמְזוּ בְּאוֹתֵיזוֹת יְתָרוֹ: וְרַבִּים מֵיִשְׁנֵי אַדְמַת עָפְר יְקִיצוּ, שֶׁהוּא סוֹפֵר־תְּבוֹת יְתָרוֹ, כִּי עַל־יְדֵי יְתָרוֹ, שְׁאָמַר: וְאַתָּה תַּחֲזֶה, עַל־יְדֵי־זֶה נִמְשָׁךְ בְּחִינַת חַיִּים, בְּחִינַת תְּחִיָּה, בְּחִינַת: הַקִּיצוּ וּרְנְנוּ שְׁכֵנֵי עָפְר, בְּחִינַת: וְרַבִּים מֵיִשְׁנֵי אַדְמַת עָפְר יְקִיצוּ, מֵיִשְׁנֵי אַדְמַת עָפְר דִּיקָא, הֵינּוּ בְּחִינַת שְׁפָלוּת כַּנִּל. וְזֶה (ישעיה ד): וְהָיָה הַנֶּשְׂאָר בְּצִיּוֹן וְהַנּוֹתָר בִּירוּשָׁלַיִם קְדוֹשׁ יֵאמָר לוֹ. וְהַנּוֹתָר בִּירוּשָׁלַיִם - זֶה בְּחִינַת יְתָרוֹ, עַל־יְדֵי דִיקָא: קְדוֹשׁ יֵאמָר לוֹ - לְהַצְדִּיק. כִּי יְתָרוֹ, שֶׁהוּא גֵר, הוּא יוֹדֵעַ קְדֻשַׁת הַצְדִּיק כַּנִּל, וְעַל־כֵּן אָמַר לְמֹשֶׁה: וְאַתָּה תַּחֲזֶה, מִחֲמַת שְׂדֵעַ קְדֻשָׁתוֹ כַּנִּל, וְזֶה בְּחִינַת: קְדוֹשׁ יֵאמָר לוֹ כַּנִּל:

וְכִלְלֵל הַיּוֹצֵא מִכָּל הַנִּל, שְׁמִי שָׂבָא אֵצֶל צְדִיק אֲמַתִּי וְשׁוֹמֵעַ מִפִּי תוֹרָה, רְאוּי שְׂיִמְשֹׁךְ עָלָיו בּוֹשָׁה וְשְׁפָלוּת גְּדוֹל מְאֹד. וְזֶה סִימָן שֶׁהָיָה אֵצֶל צְדִיק אֲמַתִּי, כְּשֶׁנִּמְשָׁךְ עָלָיו בּוֹשָׁה וְשְׁפָלוּת עַל־יְדֵי שְׁשִׁמְעַ מִפִּי אֵיזָה דְבַר תוֹרָה, כִּי עַל־יְדֵי הַתוֹרָה שְׂמִמְשִׁיךְ הַצְדִּיק הָאֲמַתִּי, עַל־יְדֵי־זֶה נִמְשָׁךְ בּוֹשָׁה, כְּמוֹ שֶׁהָיָה בְּשַׁעַת מַתְּן־תוֹרָה כַּנִּל. וְעַל־יְדֵי הַבּוֹשָׁה, דִּהֵינּוּ תְּשׁוּבָה, עַל־יְדֵי זֶה נְחִיָּה הַשְׁפָּלוּת שֶׁל מֹשֶׁה, שֵׁישׁ בְּכָל אֶחָד בְּכָל אֵיבָר וְאֵיבָר, וְאֵז מְחִיב שְׂיִרְגִישׁ כָּל אֶחָד שְׁפָלוּתוֹ בְּאֲמַת.

אָבֵל מִי שֶׁהוּא בָּא אֶצֶל אִיזָה מְפָרָסָם, וְשׁוֹמֵעַ מִפִּי תוֹרָה,
 וּבָא עִלּוֹ גְדֻלוֹת עַל־יְדֵי זֶה וְכוּ' (הַהֲפָךְ מוֹכֵן מִמּוֹלָא). אָבֵל
 אֵין אָנוּ יוֹדְעִים כִּלְל מֵהוּ שְׁפִלוֹת אִמְתִּי, כִּי בּוֹדָאֵי אֵין זֶה
 תְּכִלִּית שְׂיִהִיָּה שְׁפֵל וְנִבְזָה וְעֶצֶל, שְׁקוֹרִין רַע־מֹזֵל (וּבִלְעִי: שְׁלִים־
 מוֹלִיק). כִּי הַשְׁפְּלוֹת הוּא עֶקֶר הַחַיִּים שֶׁל כָּל אֵיבֵר וְאֵיבֵר, וְהוּא
 כָּל תַּעֲנוּג עוֹלָם הֵבֵא כִּנ"ל, וּבוֹדָאֵי אֵין זֶה הַתְּכִלִּית שֶׁל עוֹלָם
 הֵבֵא, שְׂיִהִיָּה נִבְזָה וְעֶצֶל וְכוּ', חֵם וְשְׁלוֹם. עַל־כֵּן צְרִיכִין רַק
 לְבַקֵּשׁ מֵהַשֵּׁם יִתְפָּרֵד, שְׂיַעֲזֹר לְזִכּוֹת לַעֲנִיּוֹת וְשְׁפִלוֹת אִמְתִּי,
 שֶׁהוּא עֶקֶר הַחַיִּים וְעֶקֶר הַתַּעֲנוּג שֶׁל עוֹלָם הֵבֵא כִּנ"ל:

עג

מִי שְׂרוֹצֵחַ לְזִכּוֹת לְתִשׁוּבָה, יִתִּיָּה רְגִיל בְּאִמִּירַת תְּהִלִּים, כִּי
 אִמִּירַת תְּהִלִּים מְסַגֵּל לְתִשׁוּבָה. כִּי יֵשׁ נוֹן שְׁעָרֵי תִשׁוּבָה,
 וּמ"ט שְׁעָרִים יָכוֹל כָּל אָדָם לְכַנֵּס בָּהֶם וּלְהַשְׁיֵגֵם, אֵיךְ שְׁעַר
 הַחֲמֻשִּׁים הוּא בְּחִינַת הַתִּשׁוּבָה שֶׁל הַשֵּׁם יִתְפָּרֵד בְּעֶצְמוֹ,
 כְּבִיכּוֹל, כִּי גַם אֶצֶל יִתְפָּרֵד מִצִּינּוֹ בְּחִינַת תִּשׁוּבָה, כְּמוֹ שְׁפִתוֹב
 (מֵלֵאכִי ג): שׁוּבוּ אֵלַי וְאִשׁוּבָה אֵלֵיכֶם. וְאֵלּוֹ הַמ"ט שְׁעָרֵי תִשׁוּבָה
 הֵם בְּחִינַת מ"ט אוֹתוֹת שֵׁשׁ בְּשֵׁמוֹת שְׁנַיִם־עָשָׂר שְׁבַטֵי יִיָּה, כִּי
 כָּל שְׁעַר וְשְׁעַר יֵשׁ לוֹ אוֹת מִמ"ט אוֹתוֹת הַשְּׁבַטִים. וְהֵנָּה הַכָּל
 חֲפָצִים לִירְאָה אֶת שְׁמֵךְ, וְאִפ־עַל־פִּי־כֵן לְאוֹ כָּל אָדָם זוֹכֵה
 לַעֲשׂוֹת תִּשׁוּבָה, כִּי יֵשׁ אֶחָד שְׂאִין לוֹ הַתְּעוֹרְרוֹת כִּלְל לְתִשׁוּבָה,
 וְאֶפְלוּ מִי שֵׁשׁ לוֹ הַתְּעוֹרְרוֹת לְתִשׁוּבָה, אֵינוּ זוֹכֵה לְהַגִּיעַ אֶל

הָאוֹת וְהַשְּׁעַר שֶׁל תְּשׁוּבָה הַשִּׁיב לֹ; וְאִפְלוּ אִם מִגֵּיעַ לְשֵׁם, יְכוּל
 לְהִיזוֹת שֶׁהַשְּׁעַר שֶׁל תְּשׁוּבָה סָגוּר, וּמַחְמַת כָּל זֶה אֵין הָאָדָם
 זֹכֵה לְתְּשׁוּבָה. וְעַל־יְדֵי אֲמִירַת תְּהִלִּים, אִפְלוּ מִי שְׁאִין לוֹ שׁוֹם
 הַתְּעוֹרְרוֹת לְתְּשׁוּבָה, הוּא מִתְעוֹרֵר לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה, וְגַם זֹכֵה
 עַל־יְדֵי תְּהִלִּים לְהַגִּיעַ אֶל הַשְּׁעַר וְהָאוֹת הַשִּׁיב לוֹ וּלְפִתּוֹחַ הַשְּׁעַר.
 נִמְצָא שְׁזֹכֵה עַל־יְדֵי תְּהִלִּים לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה.

וְזֶה בְּחִינַת (שְׁמוּאֵל ב כג): נֶאֱמַר הַגָּבֵר הוֹקֵם עַל, וְדָרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ
 זְכוּרֵנוֹם לְבִרְכָה (מ"ו"ק מו:): שֶׁהַקִּים עָלָה שֶׁל תְּשׁוּבָה; וְנִגְעִים
 זְמֵרוֹת יִשְׂרָאֵל, כִּי עַל־יְדֵי בְּחִינַת נְעִים זְמֵרוֹת יִשְׂרָאֵל, דְּהֵינּוּ
 סִפֵּר תְּהִלִּים שְׁיִסֵּד, עַל־יְדֵי־זֶה הוֹקֵם עָלָה שֶׁל תְּשׁוּבָה, כִּי עַל־
 יְדֵי תְּהִלִּים זֹכִין לְתְּשׁוּבָה כַּנֵּ"ל. וְזֶה שְׁאִמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוּרֵנוֹם
 לְבִרְכָה (ע"ו ד:): לֹא הָיָה דְּוֹד רְאוּי לְאוֹתוֹ מַעֲשֶׂה, אֶלָּא כְּדִי
 לְהוֹרוֹת תְּשׁוּבָה לְיַחֲדִיד וְכו'. נִמְצָא שְׁעָקֵר הוֹרְאֵת הַתְּשׁוּבָה עַל־
 יְדֵי דְּוֹד הַמְּלָךְ, וְעָקֵר הַתְּשׁוּבָה שֶׁל דְּוֹד הַמְּלָךְ הוּא סִפֵּר תְּהִלִּים,
 שְׁאִמְרוּ בְּהַתְּעוֹרְרוֹת גְּדוּל מְאֹד וּבְרוּח־הַקֹּדֶשׁ, עַד שְׁכָּל אֶחָד
 וְאֶחָד כְּפִי מַה שֶּׁהוּא יְכוּל לְמַצֵּא אֶת עֲצָמוֹ בְּתוֹךְ סִפֵּר תְּהִלִּים,
 וְלִזְכוּת לְתְּשׁוּבָה עַל־יְדֵי אֲמִירַת תְּהִלִּים כַּנֵּ"ל:

וְעָקֵר הַזְּדִכְכוּת שְׁנַיִם־עָשָׂר שְׁבָטֵי יָהּ, שֶׁהֵם מ"ט אוֹתִיּוֹת,
 שֶׁהֵם בְּחִינּוֹת מ"ט שְׁעָרֵי תְּשׁוּבָה, הֵיךְ בְּמִצְרִים, שֶׁהוּא
 בְּחִינַת מִצְרַת הַגְּרוֹן, שֶׁהוּא בְּחִינַת תְּשׁוּבָה עֲלָאָה (כְּמוֹכָא בְּכַתְבֵי הָאֲר"י
 ז"ל, וְעַן שֵׁם וְהָכֵן הֵימֵךְ). וְעַל־כֵּן אַחַר שְׁנִדְכְּכוּ שֵׁם בְּמִצְרִים וְזָכוּ
 לְצֵאת מִשָּׁם, סָפְרוּ מ"ט יְמֵי הַסְּפִירָה, שֶׁהֵם כְּנֻגַד מ"ט שְׁעָרֵי

תְּשׁוּבָה, שֶׁהֵם בְּחִינַת מ"ט אוֹתוֹת הַנ"ל. וּבִיּוֹם הַחֲמִשִּׁים, אָז:
וַיֵּרֶד ה' עַל הַר סִינַי (שְׁמוֹת י"ט) - זֶה בְּחִינַת: וְאֲשׁוּבָה אֵלֵיכֶם,
בְּחִינַת הַתְּשׁוּבָה שֶׁל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּעֶצְמוֹ, כְּבִיכּוֹל, בְּחִינַת שַׁעַר
הַחֲמִשִּׁים כַּנ"ל:

וְזֶהוּ: וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַבָּאִים מִצְרִימָה אֵת יַעֲקֹב
אִישׁ וּבֵיתוֹ (שְׁמוֹת א) - סוֹפֵר־תְּכוֹת הֵם אוֹתוֹת תְּהִלִּים
וְאוֹתוֹת תְּשׁוּבָה. כִּי עַל־יְדֵי תְּהִלִּים זוֹכִין לַתְּשׁוּבָה, שֶׁהִיא
בְּחִינַת שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַבָּאִים מִצְרִימָה וְכו'. כִּי מ"ט שַׁעְרֵי
תְּשׁוּבָה הֵם בְּחִינַת מ"ט אוֹתוֹת שֵׁשׁ בְּשְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
הַבָּאִים מִצְרִימָה, לְהוֹדִיכָךְ שֵׁם כַּנ"ל:

וְזֶה שְׁאֵנוּ רוֹאִין, שְׁבִימֵי תְּשׁוּבָה, דִּהְיִנוּ בְּאֵלּוּל וְעִשְׂרֵת־יָמֵי־
תְּשׁוּבָה, כֹּל יִשְׂרָאֵל עוֹסְקִין אֵז בְּאֲמִירַת תְּהִלִּים, כִּי אֲמִירַת
תְּהִלִּים מְסַגֵּל לַתְּשׁוּבָה כַּנ"ל. וְעַל־כֵּן הוּא דָּבָר גְּדוֹל מְאֹד לְעֵסֶק
תְּמִיד בְּאֲמִירַת תְּהִלִּים, כִּי תְּהִלִּים הוּא הַתְּעוֹרְרוֹת גְּדוֹל מְאֹד
מְאֹד לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אֲשֶׁרֵי שִׂיאֲחֹז בּוֹ:

עֵד

אַחַר פּוּרִים קוֹרִין פְּרִשַׁת פָּרָה, שֶׁהִיא הַכְּנָה לְפֶסַח. כִּי
פְּרִשַׁת פָּרָה קוֹרִין, כְּדֵי שִׁיְהִיו נִזְהָרִין לְטַהֵר מִטְּמֵאֹת מֵת,
כְּדֵי שִׁיְהִיו טַהוֹרִין לְעִשׂוֹת הַפֶּסַח. וּבְתַחֲלָה הוּא בְּחִינַת פּוּר, כִּי
פּוּרִים עַל־שֵׁם הַפֶּר (אֶסְתֵּר ט וע' בְּכּוֹנֹת הָאֲרִיז"ל בְּסוּד הַפִּיל פּוּר וּבְסוּד פָּרָה
אֲדוּמָה), וְאַחֲרֵיכֵךְ נַעֲשֶׂה פָּרָה, כִּי גַם פּוּרִים הוּא בְּנֻדְאֵי הַלּוּךְ

וְדַרְךְ לְפֶסַח. וְזֶהוּ בְּחִינַת (שה"ש ה): שְׁפָתוֹתַי שׁוֹשָׁנִים נִמְפוֹת מִזֶּרֶם עֵבֶר. שְׁפָתוֹתַי זֶה בְּחִינַת פֶּסַח - פֶּה סַח (כַּמּוֹבָא). שׁוֹשָׁנָה הִיא אֶסְתֵּר, (כַּמּוֹבָא בְּדֶהֱר הַקְדוּשׁ וּבְכַתְבֵי הָאֲרִיז״ל, וְשׁוֹשָׁנָה גִימְטְרִיא אֶסְתֵּר). נִמְפוֹת מִזֶּרֶם עֵבֶר זֶה בְּחִינַת מְרַדְכֵי - מֶרְדֹּךְ (חֹלֵין קְלִמָּה), לְשׁוֹן חֲרוֹת, בְּחִינַת חֲרוֹת שֶׁל פֶּסַח. וְעַל־כֵּן צִרְוֶף שֶׁל פּוּרִים מְרַמֵּז בְּפֶסַח, בְּפֶסֶק (שְׁמוֹת כ"ג): שְׁבַעֵת יָמִים תֹּאכַל מִצּוֹת פֶּאֶשֶׁר צִוִּיתָךְ לְמוֹעֵד הַדָּשׁ הָאֵבִיב, כִּי בּוֹ יֵצֵאת מִמִּצְרַיִם וְלֹא יֵרְאוּ פְנֵי רִיקָם. מִמִּצְרַיִם וְלֹא יֵרְאוּ פְנֵי רִיקָם - רֵאשִׁי־תְבוֹת פּוּרִים, כִּי פּוּרִים הוּא דַרְךְ לְפֶסַח, שִׁיְהִיו יְכוֹלִים לִהְיוֹת נִזְהָרִין מִחֲמִין:

(וּפֶסֶק בְּאִמְצַע הָעֵינָן וְלֹא גָלָה יוֹתֵר)

כִּי בְּתַחֲלָה הָיוּ כָּל הַהֲתַחֲלוֹת מִפֶּסַח, וְעַל־כֵּן כָּל הַמְצוּוֹת הֵם זָכָר לְיֵצִיאַת מִצְרַיִם. וְעַכְשָׁיו... (וְלֹא סִים).

עה

הַסֵּתֶר־כְּלוֹת פְּנֵי הַצְּדִיקִים לְבַד הוּא גַם־כֵּן דְּבַר גְּדוֹל מְאֹד. כִּי אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנֶם לְבִרְכָה, שֶׁהֵתְלַמֵּיד־חֶכֶם הוּא גְּדוֹל מִן הַתּוֹרָה, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנֶם לְבִרְכָה (מִכּוֹת כ"ב:): כְּמִה טַבְּשָׁאֵי שְׂאֵר אֲנָשֵׁי, דְּקִימוּ מִקְמֵי סֵפֶר תּוֹרָה וְלֹא קִימוּ מִקְמֵי גִבְרָא רַבָּא. נִמְצָא שֶׁהֵתְלַמֵּיד־חֶכֶם הוּא גְּדוֹל יוֹתֵר מִן הַתּוֹרָה. וְאַצֵּל הַתּוֹרָה מְצִינּוּ, שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנֶם לְבִרְכָה, (מ"ר אִיכָה בְּפִתְחָתָא), כִּי הַמְּאֹר שְׁבֵה מִחֲזִירוֹ לְמוֹטָב, מְכַל־שְׁכֵן אוֹר הַצְּדִיק, שֶׁהֵתְלַמֵּיד־חֶכֶם בּוֹ לְבַד הוּא מוֹעִיל לְקַדְשָׁה מְאֹד, בְּנֻדְאֵי

בְּשׂוֹכֵין לְדַבֵּר עִמוֹ טוֹב יוֹתֵר, אַךְ גַּם הַהִסְתַּכְּלוֹת לְבַד הוּא גַם-
כֵּן דְּבַר גְּדוֹל:

עו

יִשְׂרָאֵל הֵם נַעֲשִׂים אֲדוֹנִים לְבַעֲלֵיהֶם, כְּמוֹ שְׂאֲמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ
זְכוּרָנָם לְבִרְכָה (סנהדרין קד): כָּל מְקוֹם שֶׁהֵם הוֹלְכִים,
נַעֲשִׂים שָׂרִים לְאֲדוֹנֵיהֶם. כִּי בְּכֹל מְקוֹם שֶׁהֵם בָּאִין בְּגָלוֹת,
בְּתַחֲלָה הֵם כְּבוֹשִׁים בְּגוֹלָה, אֲבָל אַחֲר־כֵּן הֵם נַעֲשִׂים אֲדוֹנִים
לְבַעֲלֵיהֶם, כִּי אַחֲר־כֵּן הֵם כּוֹבְשִׁים אֶת הַמְּקוֹם הַהוּא, שֶׁהֵם
בָּאִים בְּגוֹלָה שָׁם. כִּי יִשְׂרָאֵל הֵם מְרִימִין וּמַעֲלִין כָּל הַמְּקוֹמוֹת
הַשְּׂפֵלִים וְהַנְּפוּלִים, כְּמוֹ שְׂאֲמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוּרָנָם לְבִרְכָה (מגילה ו):
עֲתִידִין בְּתֵי תַרְטִיאוֹת וְקַרְקָסאוֹת, שְׂיִלְמְדוּ בְּהֵן תּוֹרַה בְּרַבִּים,
שְׂנֵאֲמַר (זכריה ט): וְנִשְׂאָר גַּם הוּא לְאַלְקֵינוּ וְכוּ' עֵין שָׁם. כִּי
יִשְׂרָאֵל מַעֲלִין וּמַנְשְׂאִין כָּל הַמְּקוֹמוֹת הַנְּפוּלִין. וְעַל־כֵּן נִקְרָאִין
יִשְׂרָאֵל בְּגָלוֹת בְּנֵי הַגּוֹלָה, כִּי אֶף־עַל־פִּי שְׂאֲחֲר־כֵּן הֵם נַעֲשִׂים
אֲדוֹנִים, וּמְקִימִין וּמַנְשְׂאִין וּמַעֲלִין הַכֹּל, אֶף־עַל־פִּי־כֵן בְּתַחֲלָה הֵם
בְּגָלוֹת, כִּי אֶף־עַל־פִּי־כֵן הֵם נֶעַ וְנָד בְּגָלוֹת, אֲבָל אַחֲר־כֵּן הֵם
מַעֲלִין וּמַנְשְׂאִין הַכֹּל כַּנִּל, וְעַל־כֵּן נִקְרָאִין בְּנֵי הַגּוֹלָה, כִּי זֶה
אוֹתִיּוֹת גּוֹלָה - רְאֵי־תַבּוֹת: וְנִשְׂאָר גַּם הוּא לְאַלְקֵינוּ. כִּי
אַחֲר־כֵּן הֵם מַעֲלִין וּמַנְשְׂאִין הַכֹּל, בְּכַחֲנִית: וְנִשְׂאָר גַּם הוּא
לְאַלְקֵינוּ, כְּמוֹ שְׂאֲמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוּרָנָם לְבִרְכָה: עֲתִידִין בְּתֵי
תַרְטִיאוֹת וְקַרְקָסאוֹת וְכוּ', כַּנִּל:

עז

דַּע, שְׁכַל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל, אִפְלוּ צַדִּיק גְּדוֹל, צָרִיד שִׁיְהִיה לֹ
 אִיזָה צַעַר בְּכָל יוֹם, וְגַם מִי שֶׁדַּעְתּוֹ יוֹתֵר גְּדוֹלָה, צַעְרוֹ
 גְּדוֹל בְּיוֹתֵר, בְּבַחֲיֵינָת (קהלת א): יוֹסִיף דַּעַת יוֹסִיף מְכַאוֹב.
 וְהַהֲמַתְקָה הוּא עַל־יְדֵי אֲכִילָה בְּקִדְשָׁה וּבִירְאַת־שָׁמַיִם, הֵינּוּ,
 שְׁעַל־יְדֵי אֲכִילָה בְּקִדְשָׁה, עַל־יְדֵי־זוֹה נַעֲשֶׂה הַמַּתְקָה, שְׁלֹא
 יִתְגַּבֵּר הַצַּעַר בְּיוֹתֵר, חֶסֶם וְשָׁלוֹם, וְגַם שְׁלֹא יִהְיֶה נִשְׁתַּלְשֵׁל מִן
 הַצַּעַר, חֶסֶם וְשָׁלוֹם, הַשְׁתַּלְשֵׁלוֹת אֶל הַפְּטָרָא־אֲחֵרָא, שֶׁהֵיא דִּין
 קִשָּׁה, חֶסֶם וְשָׁלוֹם. וְעַל־יְדֵי־זוֹה, הֵינּוּ עַל־יְדֵי אֲכִילָה בְּקִדְשָׁה,
 שְׁעַל־יְדֵי־זוֹה נַעֲשֶׂה הַהֲמַתְקָה כַּנֶּ"ל, עַל־יְדֵי־זוֹה נַעֲשֶׂה הַפָּה
 בְּבַחֲיֵינָת קוֹמַת אָדָם, בְּבַחֲיֵינָת (שמות ד): מִי שֶׁם פֶּה לְאָדָם, הֵינּוּ
 שְׁעוֹשֶׂה וּמְשִׁים הַפָּה לְבַחֲיֵינָת קוֹמַת אָדָם. כִּי מִי שֶׁאֵין אֲכִילָתוֹ
 בְּקִדְשָׁה, חֶסֶם וְשָׁלוֹם, אֲזִי פִּיּו הוּא בַּחֲיֵינָת בַּעַל־חַי מִמָּוֶשׁ, אֲבָל
 בְּשֵׂאוֹכֵל בְּקִדְשָׁה, אֲזִי מְשִׁים אֶת הַפָּה לְאָדָם, שֶׁנַּעֲשֶׂה מֵהַפָּה
 בַּחֲיֵינָת קוֹמַת אָדָם כַּנֶּ"ל. כִּי עֵקֶר הַיְרָאָה הִיא בָּאָה לְאָדָם
 בְּשַׁעַת אֲכִילָה דִּיקָא, בְּבַחֲיֵינָת (רות ב): לָעַת הָאֲכָל גְּשֵׁי הַלֶּם,
 (כַּאֲשֶׁר דִּבְרַנּוּ מִזֶּה בְּמָקוֹם אַחֵר (לעיל בסימן ז' אות י') - אֵין הַלֶּם אֱלֹא
 מְלָכוֹת (זבחים קב), שֶׁהִיא בַּחֲיֵינָת יְרָאָה, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ (אבות פ"ג):
 אֲלֹמְלֵא מוֹרָאָה שֶׁל מְלָכוֹת. נִמְצָא שֶׁבְּשַׁעַת אֲכִילָה אֲזִי בָּאָה
 הַיְרָאָה לְהָאָדָם, (וְכַמְבָּאָר בַּמָּאֲמֹר 'וַיְהִי מִקֵּץ - כִּי מֵרַחֲמִים
 יִנְהַגִּם', שֶׁעֵקֶר הָאֲכִילָה וְהַפְּרָנְסָה נִמְשָׁכֶת מִבַּחֲיֵינָת מְלָכוֹת,
 שֶׁהִיא בַּחֲיֵינָת יְרָאָה, עֵינֵן שֶׁם הַיִּטִּב).

וְעַל־כֵּן כִּשְׂאוֹכֵל בְּקִדְשָׁה וּמִמְשִׁיךְ עַל עֲצָמוֹ הִירָאָה הַבָּאָה לוֹ
 בְּשַׁעַת אֲכִילָהּ, דְּהִינוּ שְׂאוֹכֵל עִם יִרְאַת־שָׁמַיִם בְּקִדְשָׁה
 וּבִמְהֵרָה פְּרָאוּי, אִזּוּ הוּא מְכַנִּים אֶת בְּחִינַת הַמַּלְכוּת, שְׁהִיא
 בְּחִינַת הִירָאָה כַּנ"ל, לְתוֹךְ הַפֶּה, וְאִזּוּ נַעֲשֶׂה מֵהַפֶּה בְּחִינַת קוֹמַת
 אָדָם, בְּבְחִינַת: מִי שֵׁם פֶּה לְאָדָם כַּנ"ל. כִּי כִּשְׂאִינוּ אוֹכֵל בְּקִדְשָׁה
 וּבִירְאַת־שָׁמַיִם, אִזּוּ הִירָאָה הַבָּאָה בְּשַׁעַת אֲכִילָהּ כַּנ"ל, הִיא
 עוֹמֶדֶת מֵרְחוֹק וְאִינָה נִכְנָסֶת בּוֹ, אֲבָל כִּשְׂאוֹכֵל בְּקִדְשָׁה וּבִירְאַה,
 דְּהִינוּ שְׂמִמְשִׁיךְ עַל עֲצָמוֹ הִירָאָה קְדוּשָׁה הַנ"ל, אִזּוּ נִכְנָס בְּחִינַת
 הִירָאָה מַלְכוּת בְּפִיו, וְנַעֲשֶׂה מֵהַפֶּה בְּחִינַת קוֹמַת אָדָם כַּנ"ל.

וּבְשִׁכְרָה זֶה, שְׂאוֹכֵל בְּקִדְשָׁה וּבִירְאַת־שָׁמַיִם, וְעוֹשֶׂה מֵהַפֶּה
 קוֹמַת אָדָם, עַל־יְדִיזָה זוֹכָה לְעִלְיָה יוֹתֵר גְּדוּלָה,
 שְׁנַתְעֵלָה בְּחִינַת קוֹמַת אָדָם הַנ"ל וְנַעֲשֶׂה בְּחִינַת אָדָם הָעֲלִיּוֹן,
 בְּבְחִינַת (יחזקאל א): וְעַל הַכַּפָּא דְּמוֹת כְּמִרְאָה אָדָם עָלְיוֹ
 מְלֻמְעָלָה; שְׁזֶה בְּחִינַת אָדָם הָעֲלִיּוֹן, בְּחִינַת: שְׂכִינָה מְדַבֶּרֶת
 מֵתוֹךְ גְּרוֹנוֹ, בְּחִינַת: אֲדָנִי שְׁפָתַי תִּפְתָּח, שְׁבִפְתִּיחַת פִּיו הוּא
 בְּחִינַת אֲדָנִי, בְּחִינַת שְׂכִינָה מְדַבֶּרֶת מֵתוֹךְ גְּרוֹנוֹ. הִינוּ, כִּי
 כִּשְׂעוֹשֶׂה מֵהַפֶּה בְּחִינַת קוֹמַת אָדָם, אִזּוּ הוּא בְּגֵדֵר מְדַבֵּר, כִּי
 גֵדֵר הָאָדָם הוּא הַדְּבִיר, אֲבָל אַחֲר־כֵּךְ זוֹכָה שְׁנַתְעֵלָה הַפֶּה
 בְּבְחִינַת אָדָם הָעֲלִיּוֹן, הִינוּ בְּחִינַת: שְׂכִינָה מְדַבֶּרֶת מֵתוֹךְ גְּרוֹנוֹ,
 בְּחִינַת: אֲדָנִי שְׁפָתַי תִּפְתָּח, כַּנ"ל:

וּמָה שְׁנִמְתַּק הַצֶּעֶר עַל־יְדֵי אֲכִילָהּ בְּקִדְשָׁה - כִּי דַע, כִּי זֹאת
 הַהִשְׁתַּלְשְׁלוֹת, שְׁנִשְׁתַּלְשֵׁל וּבֵא צֶעֶר יוֹתֵר גְּדוּלָה לְמִי

שְׁהוּא בַר־דַּעַת, בְּבַחֲיַנַּת: יוֹסִיף דַּעַת יוֹסִיף מְכַאוֹב, כִּנְ"ל;
 וְלִכְאוֹרָה קִשְׁוּה: מִפְּנֵי מָה יִהְיֶה כֶּן, שְׁמִי שְׁמוֹסִיף דַּעַת יוֹסִיף
 צַעַר, חֶס וְשְׁלוֹם, אֲךָ דַּע, כִּי זֶה בְּחִינַת מַעְבְּרַתָּא שְׁל תְּפִלִּין,
 כִּי רֵאשִׁית חֲכָמָה יִרְאֵת ה' (תהלים קי"א), וְאִם אֵין יִרְאָה אֵין
 חֲכָמָה (אבות פ"ג), וְעַל־כֵּן כָּל מִי שְׁזוֹכֶה לְאִיזוּה חֲכָמָה וְדַעַת,
 עוֹבֵר עָלָיו יִרְאָה גַם־כֵּן, כִּי זֶה תְּלוּי בְּזוּה כִּנְ"ל. וְזֶה בְּחִינַת
 מַעְבְּרַתָּא שְׁל תְּפִלִּין, כִּי תְּפִלִּין הֵם בְּחִינַת מַחֲוּן, וְהִרְצוּעָה הִיא
 בְּחִינַת יִרְאָה, כִּי רְצוּעָה בִּישָׂא הִיא יִרְאָה נְפִילָה (הקדמת הוהר דף
 יא:), וְכֵן הִירְאָה דְקַדְשָׁה הִיא גַם־כֵּן בְּחִינַת רְצוּעָה דְקַדְשָׁה. וְזֶה
 בְּחִינַת הִרְצוּעָה שְׁעוֹבֶרֶת בְּתוֹךְ הַמַּעְבְּרַתָּא שְׁל תְּפִלִּין, הֵינּוּ
 שְׁהִרְצוּעָה שְׁהִיא הִירְאָה, הִיא עוֹבֶרֶת בְּתוֹךְ הַמַּחֲוּן וְהַתְּפִלִּין,
 כִּי רֵאשִׁית חֲכָמָה יִרְאֵת ה', כִּנְ"ל. וְעַל־כֵּן כָּל אִישׁ יִשְׂרָאֵל
 שְׁזוֹכֶה בְּכָל יוֹם לְבְּחִינַת מַחֲוּן, בְּחִינַת תְּפִלִּין, עוֹבֵר עָלָיו יִרְאָה
 גַם־כֵּן, בְּבַחֲיַנַּת הִרְצוּעָה שְׁעוֹבֶרֶת בְּמַעְבְּרַתָּא שְׁל תְּפִלִּין, וּמִזֶּה
 נִשְׁתַּלְשַׁל וּבֹא לְכָל אֶחָד אִיזוּה צַעַר בְּכָל יוֹם. וְכָל מִי שְׁדַּעְתּוֹ
 יוֹתֵר גְּדוּלָה, צַעְרוֹ יוֹתֵר גְּדוּל, כִּי הַצַּעַר נִשְׁתַּלְשַׁל מִן הִירְאָה,
 וְהִירְאָה הִיא כְּפִי הַמֶּחַ וְהַדַּעַת כִּנְ"ל.

וַיֵּשׁ צַעַר שְׂבֵא מִירְאָה דְקַדְשָׁה, אֲבָל יֵשׁ שְׁנִשְׁתַּלְשַׁל, חֶס
 וְשְׁלוֹם, עַד שְׂבֵא הַצַּעַר מִבְּחִינַת יִרְאוֹת הַנְּפִילוֹת, רְצוּעָה
 בִּישָׂא. וְאֲפֹלוּ בַר יִשְׂרָאֵל כְּשֵׁאִינוּ זוֹכֶה, אֲזִי, חֶס וְשְׁלוֹם, יֵשׁ לוֹ
 צַעַר מִרְצוּעָה בִּישָׂא, חֶס וְשְׁלוֹם. אֲבָל עַל־יְדֵי אֲכִילָה בְּקַדְשָׁה,
 שְׂאוּכַל בְּקַדְשָׁה וּמִמְשִׁיד עָלָיו הִירְאָה דְקַדְשָׁה בְּשַׁעַת הָאֲכִילָה,

שְׂבָאָה וְנִגְשָׁת יֵאלֹו אִז כַּנְל, אִז עַל־יַד־יָזָה הוּא מִמְתִּיק הַצֶּעַר
וְהַדִּין הַבֵּא מְרֻצָּעָה בִּישָׂא, חֶס וְשָׁלוֹם, כִּי הוּא מִמְשִׁיךְ עָלָו
הַיְרָאָה דְקִדְשָׁה, שְׁעַל־יַד־יָזָה עוֹלִין וְנִמְתָּקִין הַיְרָאוֹת הַנְּפוּלוֹת,
שֶׁהֵם בְּחִינַת רְצוּעָה בִּישָׂא, חֶס וְשָׁלוֹם:

וְזָה בְּחִינַת מֵאֵמֶר רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבִרְכָה: רְצוּעָה הִיְתָה יוֹצֵאָה
מִחֻלְקוֹ שֶׁל יְהוּדָה לְחֻלְקוֹ שֶׁל בְּנֵימִין, וְעַל זֶה הָיָה אוֹתוֹ
צַדִּיק מְצַטְעֵר בְּכָל יוֹם, וּבִקְשׁ לְבַלְעָהּ, וְזָכָה וְנַעֲשֶׂה אֲשַׁפְּיֹזְכֵן
לְשִׁכְנָה (מַגִּילָה כו).

בְּנֵימִין הוּא בְּחִינַת הַדַּעַת, בְּחִינַת מַחִין, תְּפִלִּין. כִּי בֵּית־
הַמִּקְדָּשׁ בְּחֻלְקוֹ שֶׁל בְּנֵימִין (סַפְרֵי פ' וּזְאוֹת הַכְּרֻכָה וּכְרַשׁ"י שֵׁם,
יוֹמָא יב, סוּטָה לו, זְכוּחִים נג, קיח), וּבֵּית־הַמִּקְדָּשׁ הוּא בְּחִינַת הַדַּעַת,
כְּמוֹ שְׂאֵמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבִרְכָה (בְּרֻכּוֹת לג) כָּל מִי שֵׁישׁ בּוֹ
דַּעַת, כָּאֵלוֹ נִבְנָה בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ בְּיָמָיו, כִּי דַעַת נִתֵּן בֵּין שְׁתֵּי
אוֹתִיּוֹת, וּבֵּית־הַמִּקְדָּשׁ נִתֵּן בֵּין שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת וְכוּ'. יְהוּדָה הוּא
בְּחִינַת מַלְכוּת, בְּחִינַת יְרָאָה. וְזֶהוּ רְצוּעָה - הֵינּוּ רְצוּעָה הַנְּ"ל,
בְּחִינַת יְרָאָה, בְּחִינַת רְצוּעָה שֶׁל תְּפִלִּין. שְׂיֹוצֵאת מִחֻלְקוֹ שֶׁל
יְהוּדָה לְחֻלְקוֹ שֶׁל בְּנֵימִין - הֵינּוּ כִּי הַרְצוּעָה בָּאָה מִבְּחִינַת
חֻלְקוֹ שֶׁל יְהוּדָה, מִבְּחִינַת יְרָאָה, וְנִכְנַסְתָּ בְּחֻלְקוֹ שֶׁל בְּנֵימִין,
הֵינּוּ בְּתוֹךְ הַתְּפִלִּין מַחִין, בְּבְחִינַת רְצוּעָה הָעוֹבְרַת בְּהַמְעַבְרָתָא
שֶׁל תְּפִלִּין כַּנְל. וְזֶהוּ: וְעַל זֶה הָיָה אוֹתוֹ צַדִּיק מְצַטְעֵר בְּכָל
יוֹם - כִּי מְזֹאת הַרְצוּעָה בָּא הַצֶּעַר בְּכָל יוֹם לְכָל אֶחָד
מִיִּשְׂרָאֵל, וּבִפְרָט לְהַצַּדִּיק שְׁדַעְתוֹ יוֹתֵר גְּדוֹלָה כַּנְל. וְזֶהוּ:

ובקש לבלעו - הינו שהיה מבקש ומחפש תמיד לתקן ולהמתיק הצער הפא מרצועה הנ"ל, על-ידי האכילה פנ"ל. זוכה ונעשה אשפיוזן לשכינה - הינו שזכה להמתיק הצער על-ידי האכילה בקדשה וביראת-שמים פנ"ל, ועל-ידי-זה נעשה אשפיוזן לשכינה, הינו שנעשה הפה בבחינת קומת אדם. וזה בחינת אשפיוזא, כי רבי יוסי בר אסין (עירובין נג:) בד הוי משתעי בלשון חכמה, הוי אמר על אשפיוזא: גבר פום דין. הינו: איש פי זה, כמו שפרש רש"י שם, וזה בחינת: מי שם פה לאדם, שנעשה מהפה קומת אדם, הינו בחינת איש פי זה, שנעשה מהפה בחינת איש, בחינת קומת אדם פנ"ל.

וזהו: ונעשה אשפיוזן לשכינה, כי על-ידי ההמתקה הנ"ל על-ידי אכילה בקדשה פנ"ל, שעל-ידי-זה זוכה לעשות מהפה בחינת אדם פנ"ל, על-ידי-זה זוכה אחר-כך לבחינת אדם העליון, בחינת: שכינה מדברת מתוך גרונו. וזהו: ונעשה אשפיוזן לשכינה, שזכה לבחינת: שכינה מדברת מתוך גרונו, פנ"ל:

עח

בענין הנהגת הפשיטות של הצדיק האמת. הינו כי לפעמים הצדיק האמת הוא איש פשוט ממש, (שקורין פראסטיק), שמתנהג עצמו בדרכי הפשיטות, ואינו מגלה שום תורה, ועוסק בשיחת חלין וכיוצא, והוא אז בחינת איש פשוט ממש:

דַּע, כִּי עֵקֶר הַחַיִּים הִיא הַתּוֹרָה, כִּמּוֹ שְׁכַתּוֹב: כִּי הוּא חַיִּיד
וְאֵדֶךְ יִמְיָד (דברים ל), וְכָל הַפּוֹרֵשׁ מִן הַתּוֹרָה כְּפּוֹרֵשׁ מִן
הַחַיִּים (וזהו לך דף דף צב, בהעלותך דף קמת, ואתחנן דף רס). וְעַל־כֵּן
לְכַאוֹרָה הַדְּבָר תְּמוּזָה וְנִפְלְאָ, אֵיךְ אֶפְשָׁר לְפָרֵשׁ עֲצָמוֹ מִן
הַתּוֹרָה אֲפֹלוֹ שְׁעָה קְלָה. וּבִיאַמַּת זֶהוּ מִן הַנִּמְנָע וּבְלִתִּי אֶפְשָׁר
לְהִיּוֹת דְּבוּק בְּהַתּוֹרָה, תְּמִיד יוֹמָם וְלַיְלָה, בְּלִי הַפְּסֵק רְגַע, וְכָל
בַּעַל־תּוֹרָה, הֵן לְמִדָּן שְׁעוֹסֵק בְּלִמּוּד הַתּוֹרָה בְּגִמְמַ"ת [בְּגִמְרָא,
פְּרוּשׁ רַש"י, תּוֹסֵפוֹת] וְכִיּוֹצֵא, כָּל אֶחָד כְּפִי עֵרְכוֹ, כְּפִי עֵסֵק
לְמוּדוֹ, בְּהִכְרַח שִׁיבְטַל מִהַתּוֹרָה אֵיזוֹה שְׁעָה בַּיּוֹם. וְכֵן אֲפֹלוֹ
בַּעַל הַשְּׁגָה, וְאֲפֹלוֹ מִי שֶׁהוּא גְבוּהָ יוֹתֵר וְיוֹתֵר לְמַעְלָה לְמַעְלָה,
אֶפְשָׁר לְפִי־כֵן בְּהִכְרַח שִׁיבְטִיק וְיִבְטַל מִהַשְּׁגָתוֹ אֵיזוֹה זְמַן, כִּי אִי
אֶפְשָׁר לְהִיּוֹת דְּבוּק תְּמִיד בְּתוֹרָה וְהַשְּׁגָה בְּלִי הַפְּסֵק. כִּי צְרִיכִין
בְּהִכְרַח לְהַפְּסִיק אֵיזוֹה שְׁעָה, אִם לַעֲשׂוֹת אֵיזוֹה מְשֵׁא־וּמַתָּן אוֹ
פְּיוֹצֵא בְּזוֹה, כִּי צְרִיכִין לַעֲסֹק בְּצִרְכֵי הַגּוֹף גַּם־כֵּן. וְהַפְּלֵל - כִּי
אִי אֶפְשָׁר בְּשׁוּם אֶפֶן לְהִיּוֹת דְּבוּק בְּהַתּוֹרָה וּבְהַשְּׁגָה בְּלִי שׁוּם
הַפְּסֵק, וּבְהִכְרַח צְרִיכִין לְבַטֵּל אֵיזוֹה שְׁעָה. וּבִאוֹתוֹ שְׁעָה
שֶׁמְבַטְלִין מִהַתּוֹרָה, אֲזִי זֶה הַלְּמִדָּן אוֹ הַבַּעַל־הַשְּׁגָה הוּא בְּחִינַת
אִישׁ פְּשוּט מִמּוֹשׁ (הֵינוּ פְּרָאָמִיק).

וְלְכַאוֹרָה זֶה הַדְּבָר קָשֶׁה מְאֹד, אֵיךְ אֶפְשָׁר לְפָרֵשׁ עֲצָמוֹ מִן
הַתּוֹרָה אֲפֹלוֹ שְׁעָה קְלָה, הֲלֹא הִיא חַיִּינוּ וְכוּ', וְכִי
הוּא זֶה שִׁירְצָה לְפָרֵשׁ עֲצָמוֹ מִן הַחַיִּים אֲפֹלוֹ רְגַע קְלָה. וְאֶפְשָׁר־
עַל־פִּי שְׁאֲמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבָרְכָה (מנחות צט): בְּפוֹלְגָה שֶׁל

תורה זהו קיומה, אף-על-פי-כן מי יתרצה בזה להתבטל מן התורה אף שזהו קיומה, אף-על-פי-כן טוב יותר בודאי להיות דבוק בהתורה, אשר היא החיים וארך הימים. ומי האיש אשר יתרצה לפרש מן החיים אפלו רגע אחת, בפרט מי שזוכה לאהבת התורה, ומתמיד מאד בתורה, ודבוק בה מאד, מפל-שכן מי שזוכה להרגיש איזה מתיקות בהתורה, לחדש איזה חדוש, אפלו איזה פשט בגמפ"ת, מפל-שפן וכל-שפן בעל השגה, ובפרט מי שזוכה לגנויא דמלכא, ומעלה זו אי אפשר לשער בפה, ואיך יתרצה לפרש מן התורה אפלו שעה קלה. ובאמת זהו בלתי אפשר להיות דבוק בעסק התורה תמיד כנ"ל, כי בהכרח צריכין לבטל ולהפסיק איזה שעה, ואם-כן במה מחיין עצמן בזו השעה שבטלין מן התורה, הלא עקר החיים הוא מן התורה כנ"ל:

אך דע, כי הצדיק האמת מחיה עצמו באותו הזמן שהוא איש פשוט כנ"ל מהדרך של נסיעת ארץ-ישראל. כי דע, כי כל אלו הפשוטים, דהינו זה הלמדן בשעה שבטל מן התורה, שאז הוא איש פשוט כנ"ל, וכן יש איש פשוט ממש, שאינו למדן כלל ואף-על-פי-כן הוא איש פשוט וירא-שמים, ובודאי מקבל חיות מן התורה, וכן אפלו הנמוכים למטה יותר, ואפלו אמות העולם, גם הם מקבלים בודאי גם-כן חיות מן התורה. וכל אלו הפשוטים צריכין שיהיה עליהם איש פשוט גדול, שפלים יקבלו על-ידו חיות, כי כל הפשוטים הנ"ל, פלים צריכין לקבל איזה

חיות מהתורה, שהיא עקר החיים, ובאמת הם רחוקים מהתורה, כי הם אנשים פשוטים (שקורין פראסטאקים), על-פן צריכין שיהיה עליהם איש פשוט גדול, שעל-ידו הם מקבלין חיות מהתורה:

כי דע, כי כל הפשוטים הנ"ל, הן למדן שהוא עוסק בתורה לשם שמים, (כי בשעוסק בתורה שלא לשמה, אינו מועיל בלמודו לשוב העולם, כי שלא לשמה הוא נצרך רק בשביל עצמו, וגם בזה יש בחינות, רק בשעוסק לשמה, שנהו עוסק בשוב העולם), כשמבטל מלמודו, שאז הוא בחינת איש פשוט ממש כנ"ל, הן שאר הפשוטים - כל אחד ואחד כפי אחיזתו בהתורה פן הוא מחיה עצמו בעת פשיטותו מבחינת קיום העולם קדם קבלת התורה.

כי קדם קבלת התורה היה העולם מתקים רק בחסדו, כי לא היה עדין תורה ושום עשייה של מצוה, שעל-ידו יתקים העולם, והיה עקר קיום העולם על-ידי חסדו לבר. והצדיק בעת פשיטותו, בשעה שבודל מן התורה, הוא מקבל חיות מבחינה זו.

וזו בחינת אוצר מתנת חנם, כי יש אוצר של מתנת חנם, שמי שאין לו שום זכות כלל מקבל משם (מ"ר תשא פ' מה), ובודאי אין זה האוצר מוכן בשביל רשעים, כי אם-פן הרשע הוא גדול מן הצדיק, כי הרשע בודאי אין לו שום זכות כלל, וכי יזכה בשביל זה לקבל מאוצר מתנת חנם. אך באמת הרשע

בַּדָּאֵי אֵינּוּ מְקַבֵּל מִשָּׁם, רַק זֶה הָאוֹצֵר מִתְּנַת חָנָם הוּא בְּשִׁבִיל
 הַצְדִּיק לְבַד, הֵינּוּ בְּשַׁעַה שֶׁהַצְדִּיק הוּא אִישׁ פְּשׁוּט כַּנִּל, אֲזִי
 הוּא מְקַבֵּל מִזֶּה הָאוֹצֵר מִתְּנַת חָנָם, שְׂוֵהוּ בְּחִינַת קֳדָם קְבֻלַּת
 הַתּוֹרָה, שֶׁהִיא מִתְקַיֵּם הָעוֹלָם בְּחֶסֶד חָנָם לְבַד, בְּבְחִינַת: כִּי
 לְעוֹלָם חֶסֶדוֹ, הֵנָּאמַר עַל קֳדָם מִתְּנִיתוֹרָה, [כַּמּוּבָא בַּגְּמָרָא
 (פסחים ק"ח): הֵנִי עֲשָׂרִים וְשִׁשָּׁה כִּי לְעוֹלָם חֶסֶדוֹ כְּנֶגֶד מִי, כְּנֶגֶד
 עֲשָׂרִים וְשִׁשָּׁה דוֹרוֹת וְכוּ']. כִּי אִזּוֹ לֹא הָיָה שׁוֹם תּוֹרָה, וְהָיוּ
 עוֹסְקִין רַק בְּיִשׁוּב הָעוֹלָם וּבִדְרֹד־אֶרֶץ, כְּמוֹ שְׂאֲמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ
 זְכוּרֵנָם לְבִרְכָה בַּמְדַּרְשׁ (רבה צו פ"ט): גְּדוּלָה דְרֹד־אֶרֶץ, שְׁקַדְמָה
 לְתוֹרָה עֲשָׂרִים וְשִׁשָּׁה דוֹרוֹת, וְאִזּוֹ הָיָה עֶקֶר קִיּוּם הָעוֹלָם עַל־יְדֵי
 חֶסֶד חָנָם לְבַד. וּבְאֵמַת גַּם קֳדָם קְבֻלַּת הַתּוֹרָה, בַּדָּאֵי גַם אִזּוֹ
 הֵיְתָה הַתּוֹרָה בְּמִצִּיאוֹת, כִּי הַתּוֹרָה הִיא נִצְחִית. אֲמַנָּם אִזּוֹ, קֳדָם
 מִתְּנִיתוֹרָה, הֵיְתָה הַתּוֹרָה בְּהָעֵלָם וּבְהַסְתֵּר, הֵינּוּ כִּי כָּל הַתּוֹרָה
 בְּלוּלָה בְּעֲשֻׂרַת הַדְּבָרוֹת, וְאִזּוֹ קֳדָם מִתְּנִיתוֹרָה, הָיוּ הָעֲשֻׂרַת
 הַדְּבָרוֹת נִעְלְמוּן בְּעֲשָׂרָה מְאֻמְרוֹת שְׁבָהֶם נִבְרָא הָעוֹלָם. נִמְצָא
 שֶׁהֵיְתָה כָּל הַתּוֹרָה כְּלָה נִעְלְמַת וְנִסְתָּרַת בְּתוֹךְ יִשׁוּב הָעוֹלָם,
 שְׁנִבְרָא בְּעֲשָׂרָה מְאֻמְרוֹת. וּבְכָל הַדְּבָרוֹת שֶׁל הָעוֹלָם וּבְכָל
 הָעֲבָדוֹת וְהָעֲשֻׂיוֹת, הֵן מִי שְׁחֹמֵב עֲצִים אוֹ אִיזָה עֲבָדָא שֶׁהִיא
 - בְּכֻלָּם נִעְלָם הַתּוֹרָה, כִּי הֵכֵל נִבְרָא בְּעֲשָׂרָה מְאֻמְרוֹת, אֲשֶׁר
 שֵׁם הַתּוֹרָה נִעְלְמָה וְנִסְתָּרָה קֳדָם מִתְּנִיתוֹרָה. וְהַצְדִּיק, בְּשַׁעַה
 שְׁפוֹרֵשׁ מִן הַתּוֹרָה וְהוּא בְּחִינַת אִישׁ פְּשׁוּט, הוּא מְקַבֵּל חִיּוֹת
 מִבְּחִינָה זוֹ שֶׁל קֳדָם מִתְּנִיתוֹרָה.

וְזֶהוּ בְּחִינַת הַדְרֵךְ שֶׁל אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל הַנֶּאֱמָר לְמַעְלָה, שֶׁהַצְדִּיק מְחִיָּה עֲצֻמוֹ בַּעַת פְּשִׁיטוֹתוֹ מִשָּׁם, כִּי עָקַר כַּח קִדְשֵׁי אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל הוּא עַל־יְדֵי בְּחִינַת: כַּח מַעֲשֵׂיו הַגִּיד לַעֲמוֹ לְתֵת לָהֶם נַחֲלַת גּוֹיִם, כְּמוֹ שֶׁפִּרְשׁ רַש"י בַּפָּסוּק בְּרֵאשִׁית וְכו', שֶׁבְשֶׁבִיל זֶה פָּתַח בְּבְרֵאשִׁית, שְׁלֹא יֵאמְרוּ גִזְלָנִים אֹתָם וְכו', עַל־כֵּן פָּתַח בְּבְרֵאשִׁית, כִּי הוּא יִתְבָּרֵךְ בְּרֵא הַכֹּל, וּבְרֵצוֹנוֹ נִתְּנָה לָהֶם וּבְרֵצוֹנוֹ וְכו'. נִמְצָא שֶׁעָקַר כַּח אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל הוּא מְבַחֲנֵת עֲשָׂרָה מֵאֲמֵרוֹת שֶׁבָּהֶם נִבְרָא הָעוֹלָם, שֶׁהֵם בְּחִינַת כַּח מַעֲשֵׂיו, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה הָיוּ יִשְׂרָאֵל יְכוֹלִים לִילָךְ וּלְכַבֵּשׁ אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל.

וְגַם כָּאן, בְּחִינַת־לְאָרֶץ, נִמְצָא בְּחִינָה זוֹ, כִּי יִשְׂרָאֵל עִם קְדוּשָׁתוֹ בָּאִים לְפַעֲמִים בְּמִקְוֹמוֹת שֶׁהֵיוּ רְחוּקִים מְאֹד מְאֹד מִקְדְּשֵׁי יִשְׂרָאֵל, כְּגוֹן בְּמִקְוֹם שֶׁהָיָה מִתְחַלָּה שֶׁל עֵבֶר, וְגַם עַכְשָׁיו הוּא בְּרֵשׁוֹת מִי שֶׁהוּא רְחוֹק מְאֹד מִקְדְּשֵׁי יִשְׂרָאֵל, וְיִשְׂרָאֵל בָּאִים לָשֵׁם, וְכוּבְשֵׁי הַמְּקוֹם וּמִקְדְּשֵׁי אוֹתוֹ, שֶׁהָיָה מְקוֹם יִשְׂרָאֵל, שֶׁזֶהוּ גַם־כֵּן בְּחִינַת אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל. וְהָיוּ יְכוֹלִים לֹאמַר גִּזְלָנִים אֹתָם, שֶׁכְּבִשְׁתֶּם זֶה הַמְּקוֹם שֶׁאִינוֹ שְׁלֹכֶם, אֲךָ עַל־יְדֵי כַּח מַעֲשֵׂיו, בְּחִינַת עֲשָׂרָה מֵאֲמֵרוֹת, עַל־יְדֵי־זֶה יֵשׁ לָנוּ רֵשׁוֹת לְכַבֵּשׁ כָּל הָעוֹלָם וּלְקַדְּשׁוֹ בְּקִדְשֵׁי יִשְׂרָאֵל, כִּי הוּא יִתְבָּרֵךְ בְּרֵאָה, וּבְרֵצוֹנוֹ נִתְּנָה לָנוּ. נִמְצָא שֶׁעֲשָׂרָה מֵאֲמֵרוֹת שֶׁהֵם מְלַבְּשֵׁי בְּדֻד־אֶרֶץ, הֵינּוּ בְּיָשׁוּב הָעוֹלָם, כִּי בָּהֶם נִבְרָא הָעוֹלָם, הֵם דֶּרֶךְ לְאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, כִּי עַל־יְדֵי בְּחִינַת הָעֲשָׂרָה מֵאֲמֵרוֹת יְכוֹלִין לְכַבֵּשׁ אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל בְּנ"ל.

וְזֶהוּ בְּחִינַת דְּרֹךְ-אֶרֶץ, הֵינּוּ שְׁהוּא דְּרֹךְ וְנִתְיָב לְאֶרֶץ, הֵינּוּ לְאֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל, כִּי דְרֹךְ-אֶרֶץ שְׁהוּא יָשׁוּב הָעוֹלָם, שְׁנִבְרָא בְּעִשְׂרֵה מֵאֲמֻרוֹת, זֶה זֶה בְּעִצְמוֹ הוּא דְרֹךְ וְנִתְיָב לְאֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל כִּנ"ל, וְזֶהוּ דְרֹךְ-אֶרֶץ, הֵינּוּ דְרֹךְ לְאֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל כִּנ"ל. וְכֹה הַדְרֹךְ-אֶרֶץ, הֵינּוּ הַדְרֹךְ שֶׁל אֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל, שְׁהוּא בְּחִינַת עִשְׂרֵה מֵאֲמֻרוֹת שְׁבָהֶם נִבְרָא הָעוֹלָם, שְׁשֵׁם נְעֻלְמַת הַתּוֹרָה, שְׁבֹזָה הִיא הָעוֹלָם מִתְקִיִם בְּחִסְדוֹ עֲשָׂרִים וְשִׁשָּׁה דוֹרוֹת שְׁקֻדָּם מִתְנִי-תּוֹרָה, בְּזֶה בְּעִצְמוֹ הַצְדִּיק מְחִיָּה עִצְמוֹ בְּעַת פְּשִׁיטוֹתוֹ שְׁאִינוּ עוֹסֵק בַּתּוֹרָה, כִּי אִזּוּ הוּא מְחִיָּה עִצְמוֹ בְּבְחִינַת הַתּוֹרָה שְׁנְעֻלְמַת בְּתוֹךְ הָעוֹלָם, בְּכָל הַדְּבָרִים וּבְכָל הָעֲבָדוֹת שְׁנִבְרָאוּ בְּעִשְׂרֵה מֵאֲמֻרוֹת, שְׁשֵׁם נְעֻלְמַת הַתּוֹרָה כִּנ"ל:

וְעַל-כֵּן מִכְרַח הַצְדִּיק הַגָּדוֹל לִירֵד וּלְפַל לְתוֹךְ פְּשִׁיטוֹת וְלֵהוֹיֹת אִישׁ פְּשׁוּט מִמֶּשׁ אִיזָה עַת. כִּי עַל-יְדֵי-זֶה הוּא מְחִיָּה אֶת כָּל הַפְּשׁוּטִים הַנ"ל, יִהְיֶה מִי שְׁיִהְיֶה, וְאִפְּלוּ אַמּוֹת הָעוֹלָם, כִּי הוּא מְחִיָּה עִצְמוֹ בְּבְחִינַת הַתּוֹרָה הַנְּעֻלְמַת בְּעִשְׂרֵה מֵאֲמֻרוֹת, הַמְּלַבְּשֵׁין בְּתוֹךְ הָעוֹלָם, וּמִמֶּנּוּ מְקַבְּלִין חַיּוֹת כָּל הַפְּשׁוּטִים הַנ"ל. וְכָל אֶחָד כִּפִּי קְרוּבוֹ יוֹתֵר אֶל הַקִּדְשָׁה וְאֶל הַצְדִּיק הַנ"ל, כֵּן הוּא מְקַבֵּל מִמֶּנּוּ חַיּוֹת גְּבוּהָ יוֹתֵר:

וְעַל-כֵּן מֹשֶׁה רַבֵּנוּ, עָלָיו הַשְּׁלוֹם, כְּשֶׁבִקֵּשׁ לָבוֹא לְאֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל, בִּקֵּשׁ מִתְּנַת חַנּוּם, כְּמוֹ שְׁכָתוּב (דְּבָרִים ג'): וְאַתְּחַנּוּן אֶל ה' - בְּחִינַת מִתְּנַת חַנּוּם. וְזֶהוּ: בְּעַת הַהִיא לְאֹמֵר - הֵינּוּ שְׁתַּפְּלָתוֹ הִיא עִם כַּח בְּחִינַת: בְּעַת הַהִיא לְאֹמֵר, הֵינּוּ כַּח

אותו העת שהיה העולם מתקיים על־ידי העשרה מאמרות, שהוא קדם מתן־תורה, שאז היה העולם מתקיים על־ידי העשרה מאמרות שבהם היתה התורה נעלמת, ואז היה קיום העולם על־ידי מתנת חנם כנ"ל. ובכח הזה של קיום העולם קדם מתן־תורה, הינו בחינת מתנת חנם, בחינת עשרה מאמרות הנ"ל - בכח הזה זוכין לבוא לארץ־ישראל כנ"ל, ועל־כן בקש משה לבוא לארץ־ישראל על־ידי בחינה זו. וזהו: ואתחנן אל ה' - הינו מתנת חנם; בעת ההיא לאמר - הינו עם כח בחינת עת ההיא, שהיה העולם מתקיים על־ידי המאמרות לבד, שאז היה העולם מתקיים על־ידי בחינת מתנת חנם כנ"ל, אשר על־ידי־זה יכולין לבוא לארץ־ישראל כנ"ל, ועל־כן בקש משה לבוא לארץ־ישראל על־ידי בחינה זו כנ"ל. וזה בחינת: בעת ההיא. ההיא - זה בחינת סתום ונעלם, כי באותה העת, קדם מתן־תורה, היתה התורה נעלמת ונסתרת בתוך העשרה מאמרות וכו' כנ"ל:

והכלל, כי אסור ליאש עצמו. כי אפלו מי שהוא איש פשוט ואינו יכול ללמד כלל, או שהוא במקום שאי אפשר לו ללמד וכיוצא בזה, אף־על־פירי כן גם בעת פשיטותו צריך להחזיק עצמו ביראת ה' ובעבודה פשוטה לפי בחינתו, כי גם אז הוא מקבל חיות מהתורה כנ"ל, על־ידי איש פשוט הגדול, הינו הצדיק הגדול, שהוא לפעמים איש פשוט, שהוא מחיה את כלם כנ"ל. ואפלו מי שהוא, חס ושלום, במדרגה

התחתונה לגמרי, חס ושלום, רחמנא לצלן, אפלו אם מנח
 בשאול תחתיות, רחמנא לצלן, אף על פיריכּן אל יתיאש עצמו,
 ויקים: מבטן שאול שועתי (וינה ב), ויחזיק עצמו במה שיוכל,
 פי גם הוא יכול לחזור ולשוב ולקבל חיות מהתורה על ידי
 הצדיק הנ"ל. והעקר - לחזק עצמו בכל מה שאפשר, פי אין
 שום יאוש בעולם כלל. (ואמר אז בזה הלשון: קיין יאוש איז
 גאר ניט פאר האנדין), ומשך מאד אלו התבות "קיין יאוש
 וכי" ואמרם בכח גדול ובעמקות נפלא ונורא מאד, כדי
 להורות ולרמוז לכל אחד ואחד לדורות, שלא יתיאש בשום
 אפן בעולם, אפלו אם יעבר עליו מה, ואיך שהוא, אפלו אם
 נפל למקום שנפל, רחמנא לצלן, מאחר שמחזק עצמו במה
 שהוא, עדין יש לו תקוה לשוב ולחזור אליו יתברך. ואפלו איש
 פשוט גם כן צריך שיהיה לו יראת שמים. ויש במה בחינות
 יראות, פי למעלה דברנו מבחינת דרך ארץ, הינו הדרך לארץ
 ישראל.

אמנם ארץ ישראל בעצמה יש בה גם כן בחינת עשר
 קדשות, כי יש שם עשר בחינות קדשות זו למעלה
 מזו, והם בחינת עשרה מאמרות, וכל מאמר יש לו בחינת
 יראה, בחינת (תהלים קיט): הקם לעבדך אמרתך אשר ליראתך,
 כי יש יראה למעלה מיראה (ולא סים לכאר זה הענין). וצריך לחזק
 עצמו ביראת שמים גם בעת פשיטותו בכל מה שיוכל, ויוכל
 לבוא לשמחה גדולה על ידי תמימותו ואמונתו. פי חכמות

אין צריכין כָּלֵל, רק אַמוּנָה וְתַמְיִמוֹת וּפְשִׁימוֹת בְּלִי שׁוּם חֲכָמָה כָּלֵל. פִּי חֲכָמוֹת מְזִיקִים מְאֹד לְהֶאֱדָם, וְהַחֲכָמִים גְּלֹפְדִים בְּחֲכָמְתָן שֶׁל עֲצָמָם, פִּי הַחֲכָמָה מַתְּעָה אוֹתוֹ מִחֲכָמָה לְחֲכָמָה, וּמֵאוֹתָהּ הַחֲכָמָה לְחֲכָמָה אַחֲרֶת, וְכֵן מִחֲכָמָה לְחֲכָמָה יוֹתֵר וְיוֹתֵר, עַד שֶׁגִּלְפָּד וְנִתְעָה בְּחֲכָמוֹת עֲצָמוֹ, בְּבַחֲיַת (אִיּוֹב ה'): לֵכֵד חֲכָמִים בְּעַרְמָם - בְּעַרְמָם דִּיקָא, הֵינּוּ בְּעַרְמֵימוֹת וְחֲכָמוֹת שְׁלָהֶם בְּעֲצָמָם הוּא לוֹכֵד אוֹתָם. אֲשֶׁרִי הַהוֹלֵךְ בְּתַמְיִמוֹת:

וְצָרִיכִין לְבַקֵּשׁ מְאֹד מֵהַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ, לְזִכּוֹת לְהִתְקַרֵּב לְהַצְדִּיק הָאֱמֶת, כִּי אֲשֶׁרִי לְמִי שְׁזוֹכָה לְהִתְקַרֵּב בְּעוֹדוֹ בְּחַיִּים חַיּוֹתוֹ לְצַדִּיק הָאֱמֶת, אֲשֶׁרִי לוֹ, אֲשֶׁרִי חֶלְקוֹ. [כִּי אַחֲר־כֵּן (הֵינּוּ לְאַחַר מִיתָה) קָשָׁה אֲזוֹ מְאֹד לְהִתְקַרֵּב, וְצָרִיכִין מְאֹד לְהִרְבּוֹת בְּתַפְלָה וְתַחֲנוּנִים מְאֹד, שְׁזוֹכָה בְּחַיִּים חַיּוֹתוֹ לְהִתְקַרֵּב לְצַדִּיקֵי אֱמֶת]. פִּי הַפְּעֵל־דְּבַר שֵׁם לְבוֹ עַל זֶה מְאֹד עֲכָשׁוּ, לְבַלְבֵּל אֶת הָעוֹלָם, כִּי יִשְׂרָאֵל הֵם עֲכָשׁוּ קְרוֹזִים אֶל הַקֶּץ מְאֹד, וַיֵּשׁ עֲכָשׁוּ לְיִשְׂרָאֵל גְּעֻגוּעִים גְּדוֹלִים וּכְסוּפִין גְּדוֹלִים לְהַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ, אֲשֶׁר לֹא הִיְתָה כְּזֹאת בִּימֵי קֶדֶם, וְכֹל אֶחָד נִכְסַף מְאֹד לְהַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ. עַל־כֵּן הָעָרִים הַפְּעֵל־דְּבַר וְהַכְּנִים מִחֲלַקַּת בֵּין הַצְדִּיקִים, וְהַקִּים בְּעוֹלָם מְפָרְסְמִים הִרְבָּה שֶׁל שֶׁקֶר, וְגַם בֵּין הַצְדִּיקִים הָאֱמֶתִּים הַכְּנִים מִחֲלַקַּת גְּדוֹל, עַד שֶׁאִין אֶחָד יוֹדֵעַ הֵיכֵן הָאֱמֶת. עַל־כֵּן צָרִיכִין לְבַקֵּשׁ מְאֹד מֵהַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ לְזִכּוֹת לְהִתְקַרֵּב לְהַצְדִּיק הָאֱמֶת:

הַעֲתִקָה מִכְּתִב־יַד רַבְּנוּ ז"ל בְּעֶצְמוֹ, מִה שֶׁמִּצְאָנוּ אֲצִלוֹ. וְהֵם רְאִשֵׁי־פָרְקִים מֵעֲנִין הַנ"ל, וְעוֹד נוֹסֵף דְּבָרִים בָּהֶם מִה שֶׁלֹּא בָּאָר בְּפִרּוּשׁ. וְכִפִּי הַמוֹכֵן מֵאֵלּוּ הָרִאשִׁי־פָרְקִים יִרְאֶה הַמֵּעִין שֶׁיֵּשׁ בּוֹה הָעֲנִין הַנ"ל עוֹד דְּבָרִים רַבִּים פְּהַמָּה, אֲךָ אֲנַחְנוּ לֹא זָכִינוּ לְשִׁמְעַע בְּפִרּוּשׁ פִּי־אִם עֲנִין הַנ"ל:

וְאֵתְּחִינֵן . מִתְּנַת חֲנָם. חֲנָם, עֲרִיּוֹת. פְּנֵם הִדְעַת. מִשָּׁה, דַּעַת. פְּרִישׁוֹת. פֶּה עֵמֹד עֵמְדִי. הַפְּרִיאָה, מִתְּנַת חֲנָם. עוֹלָם חֶסֶד יִבְנֶה. הַפְּרִיאָה קֶדֶם מִתְּנִי־תוֹרָה. עַת לַעֲשׂוֹת לָהּ, הִינּוּ עֲשִׂית הָעוֹלָם. הִפְרוּ תוֹרַתְךָ, בְּשׂוֹלָה שֶׁל תוֹרָה. בַּעַת הֵהִיא לֵאמֹר, בַּעֲשָׂרָה מֵאֲמֵרוֹת. הֵהוּא, הַהֶעֱלָמָה. כֹּחַ מֵעֲשִׂיו הַגִּיד לַעֲמוֹ:

עמ

עוֹד מִצְאָנוּ כְּתִב־יַד רַבְּנוּ ז"ל, וְהֵם רְאִשֵׁי־פָרְקִים מֵאִיזָה תוֹרָה נִפְלְאָה:
הַקּוֹל קוֹל יַעֲקֹב. בְּרוּז. עִשׂוֹ וַיִּשָּׂא קוֹלוֹ. יִצְחָק זְמַן קוֹף צְדִיק יִשְׁנִים וְכו'. וְשִׁבְתָּ עַד ה' אֱלֹקֶיךָ וְשִׁמְעֶתָ בְּקוֹלוֹ . יִצְחָק בֶּן אֲבִרָהֶם זְמַן נִתְאַחַד. אֲבִרָהֶם אוֹהֵבִי. בְּעֵינָיו פְּיָמִים אַחֲדִים בְּאַהֲבָתוֹ. וְשָׂאָר יָשׁוּב בְּנֶדֶךְ. אִם תָּשׁוּב וְאַשִּׁיבְךָ לְפָנַי תַּעֲמֹד:
כִּי כֹּא הִשְׁמַשׁ. נִתְקַצֵּר הַזְּמַן. וַיִּשְׁכַּב בְּמָקוֹם. יֵשׁ כ"ב (תִּיקוֹן יח). קָחוּ עִמְכֶם דְּבָרִים וְשׁוּבוּ. מֵאַבְנֵי הַמָּקוֹם אֲבָנִים אוֹתִיּוֹת. מֵרֵאשׁוֹתָיו מִחֲשָׁבָה מְבָרַר הַכֹּל:

וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מְלָאכִים מִצּוֹת וּזְמִנּוֹת עֲשֵׂה מִצּוֹת הַרְבֵּה נִבְרָא כְּמֹה מְלָאכִים. לְפָנָיו. תְּשׁוּבָה. וְאַשִּׁיבְךָ לְפָנַי. אֲרַצָּה

יַעֲרִיר. נִדְת'ה'ר'. אֲצִיגָה. סָכָה תְּשׁוּבָה. תִּסְכְּנִי בְּכַמֵּן אָמִי.
הוֹלְדָה. שָׁאֵר יֵשׁוּב בְּנֶגֶד:

וַיֵּשֶׁב יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ - לְקַיִם כַּבּוֹד אָב, לְכַסֵּל כַּח כַּבּוֹד שֶׁל עֲשׂו.
תּוֹלְדוֹת - פּוֹסֵל זָרְעוֹ שֶׁל עֲשׂו. יוֹסֵף תְּשׁוּבָה. תּוֹסֵפוֹת
עַל צְדִיקִים. בְּמָקוֹם שֶׁבַעֲלִיתְשׁוּבָה עוֹמְדִים. בֵּית עֲשׂו
לָקַשׁ בֵּית יוֹסֵף לְהִבָּה:

מִקֵּץ שְׁנָתַיִם. אַחֲרֵית הַיָּמִים. וּפְרָעָה חוֹלֵם. סְמָרָא־אֶחָרָא
מִתְחַזְּקָת. וְהִנֵּה עוֹמֵד שְׁתַּק. יְאוּר תְּשׁוּבָה. מִבְּכֵי נִהְרוֹת
חֲבֵשׁ. נִשְׂאוּ נִהְרוֹת קוֹלָם:

וַיִּגַּשׁ אֵלָיו יְהוּדָא תְּקַרְבָּתָא מִלְכָּא בְּמִלְכָּא נִתְאַחֲדוּ בְּמִצְוֹת. כִּי
הִנֵּה הַמְּלָכִים אֲזִי עֲבְרוּ כָּל מְלָאכֵי חֲבֵלָה. יְדַבֵּר נָא בְּאֲזִי
וְלֹא יִבְלָבְלוּ אֶת קוֹלִי. וְאֵל יַחַר אַפָּךְ. בְּצַר לְךָ. כְּפַרְעוֹה תְּשׁוּבָה.
כְּפַרְעוֹה פְּרַעוֹת בְּהִתְנַדֵּב. כִּי כְמוֹךְ כְּפַרְעוֹה. תְּשׁוּבַת הַמִּשְׁקָל. יוֹסֵף
הַטְּמִין חֲרָפְתִּי:

וַיִּקְרְבוּ יָמֵי יִשְׂרָאֵל לָמוֹת. הִתְאַחֲדוֹת הַזְּמַן. לָמוֹת זֶה בְּצַר לְךָ
וְכוּ' בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים. וַיִּקְרָא לְבָנוֹ לְיוֹסֵף. תְּשׁוּבָה שָׁאֵר
יֵשׁוּב בְּנֶגֶד. הַטְּמִין חֲרָפְתִּי. אֵל תְּקַבְּרֵנִי בְּמִצְרַיִם בְּמִצַּר הַגְּרוֹן.
בְּשַׁעַת בְּחִינַת בְּצַר לְךָ:

וְאֵלָה שְׁמוֹת. לְכוּ חֲזוּ מַפְעָלוֹת וְכוּ' שְׁמוֹת פְּעָלוֹת מִצְוֹת.
שְׁמוֹת פְּרוּד בֵּין הַמִּצְוֹת. וַיְהִי כָּל נֶפֶשׁ וְכוּ' שְׁבָעִים
נֶפֶשׁ. אַחֲדוֹת. עַל־יְדֵי וַיּוֹסֵף הָיָה בְּמִצְרַיִם אֶסֶף חֲרָפְתִּי:

וַאֲרָא אֶל אַבְרָהָם וְכוּ' בְּאֵל שַׁדַי זְמַן וּגְבוּל גְּלוּת. וְשָׁמַי ה' כְּשִׁידְפְּקוּ עַל דַּלְתֵי רַחֲמִים. קִדְם הַקֵּץ. זֶהוּ הַתְּקַרְבוֹת הַזְּמַנִּים. וְגַם הַקְּמַתִי אֶת בְּרִיתִי וְכוּ' לֵתֵת לָהֶם אֶרֶץ מְגֻרֵיהֶם תּוֹתִיבוּתָהוֹן תְּשׁוּבָה וְגַם אֲנִי שָׁמַעְתִּי נֶאֱקַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. זֶה קוֹל. מְגֻרֵיהֶם אֲסִיפֹת הַנִּיצוּצוֹת בְּתִשׁוּבָה. לְאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל. בּוֹנֵה יְרוּשָׁלַיִם. נִדְחֵי יִשְׂרָאֵל יִכְנָס:

בֹּא אֶל פְּרַעָה. מוֹשֶׁה בְּחִינַת אַחַדוֹת הַזְּמַנִּים, מֵה שְׁהִיָּה הוּא שְׁיִהְיָה. פְּרַעָה, קוֹלָה כְּנַחֲשׁ יֶלֶד. אֲנִי הַכְּבֹדְתִי אֶת לְבוֹ לְמַעַן שְׁתִּי אֶתְתִּי. אִם לֹא יֶאֱמִינוּ לְקוֹל הָאֹת. בְּקִרְבוֹ. הַכְּבֹדְתוֹ שְׁהַכְּבִיד עַל יִשְׂרָאֵל כְּדֵי לְעוֹרְרֵם בְּתִשׁוּבָה. וּפְרַעָה הַקְּרִיב:

וַיִּשְׁמַע יִתְרוֹ קְרִיעַת יַם־סוּף וּמִלְחָמוֹת עַמְלֶק. קְרִיעַת יַם־סוּף, זֶה בְּפוּל הַזְּמַנִּים. וַיִּשְׁקַף ה' אֶל מַחֲנֵה מִצְרַיִם בְּעַמּוּד אֵשׁ וְעָנַן וַיִּהְיֶה. עַמּוּד אֵשׁ זֶה לִילָה וְעָנַן זֶה יוֹם, וְהַקְּדוּשׁ־כְּרוּד־הוּא עֲרַבְבָם וּבְפוּל הַזְּמַנִּים. מִלְחָמַת עַמְלֶק זֶה תְּשׁוּבָה. מוֹשֶׁה אֶהְרֹן וְחוּר פֶּרֶשׁ רֶשֶׁ"י בְּתַעֲנִית הָיוּ שְׂרוּיִים. עַל־יַד־זֶה וַיִּשְׁמַע יִתְרוֹ שָׁמַע הַקּוֹל: (עַד פֶּאן לְשׁוֹן רַבְּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה)

כָּל זֶה מְצָאנוּ מִכְּתַב יַד רַבְּנוּ ז"ל, וְהַעֲתַקְנוּ אוֹת בְּאוֹת. וְהִנֵּה הַדְּבָרִים סְתוּמִים וְחֲתוּמִים מַעֲיֵן כָּל, אֵין יוֹצֵא וְאֵין בֹּא. אִךְ מַעֲצֵם תְּשׁוּקַתְנוּ לְהַבִּין וְלְהַשְׁפִּיל כָּל מַה דְּאֶפְשֶׁר מְנַעֲמִת נִפְלְאוֹת הַשְּׁגוּתָיו הַקְּדוּשִׁים, יַגְעֵתִי וּמְצָאֵתִי מַעֲט מוֹעִיר כְּמִצִּיץ מִן הַחֲרָפִים. וְהִנֵּה אֲנֹכִי הָרוּאָה, כִּי דְבָרִים הָאֵלֶּה כְּתוּבִים בְּדִרְדֻךְ

ראשי-פרקים ברמזו בעלמא לזכרון, ואחרי העיון הבנתי איזה הקדמות שפגנ להם, אשר עליהם יסב כל הענין הזה. אפס קצתו מצאתי, לא בלל, כי כפי הנראה בודאי פגנ עוד לאיזה הקדמות, אשר לא זכיתי לעמוד עליהם, ומחמת זה אי אפשר לבאר ולפרש הענין הזה היטב, שיהיה מובן כל דבריו. אך אף-על-פי-כן מה שאפשר להבין מעט על-פי ההקדמה שהבנתי מדבריו, אמרתי לבאר מה שבירי, ואולי על-ידי-זה ישמע חכם ויוסף לקח, ויבין עוד דבר מתוך דברי, לבאר השאר על נכון: והנה מה שהאיר ה' עיני הוא, כי רבנו ז"ל רוצה לגלות, שתשובה ובחינת למעלה מהזמן, דהינו בטול הזמנים, הם בחינה אחת, ועל-ידי-זה זוכין לשמוע הקול דקדשה ולהכניע הקול דסטרא-אחרא. וכן מבאר בהאלף-בית החדש, באות תו - תשובה, סימן א, וזה לשונו: יום שהאדם עושה תשובה הוא למעלה מהזמן, ומעלה כל הימים למעלה מהזמן, וכן יום-הכפורים הוא למעלה מהזמן, עד כאן לשונו. נמצא מבאר, שתשובה הוא למעלה מהזמן.

ולעניות דעתי זהו מה שרוצה לבאר בפסוקים אלו, בצרור עוד איזה הקדמות שלא זכיתי לעמוד עליהם כנ"ל. ועתה בוא וראה, ותבין מעט מדבריו. ונתחיל לדגמא מסוף דבריו הקדושים, והוא: וישמע יתרו קריעת ים-סוף וכו' כנ"ל. קריעת ים-סוף זה בטול הזמנים, וישקף ה' וכו' - פרוש, בזה רוצה לבאר ולהוכיח בקצור נפלא, שקריעת ים-

סוף הוא בחינת בטול הזמנים, כי בקריעת ים־סוף כתיב (שמות י"ד): וישקף ה' אל מחנה מצרים בעמוד אש וענן ויהם. עמוד אש זה לילה, וענן זה יום, ותקדוש־פרוך־הוא ערבכם ובטל הזמנים. נמצא שקריעת ים־סוף הוא בחינת בטול הזמנים. והולך ומבאר ההקדמה הנ"ל, שבטול הזמנים ותשובה הוא בחינה אחת וכו'.

וזה שכתב: מלחמת עמלק זה תשובה, משה אהרן וחור - פרש רש"י בתענית היו שרויים. פרוש, שמביא ראיה שמלחמת עמלק זה תשובה, כי אז היו שרויים בתענית משה אהרן וחור שזהו בחינת תשובה, נמצא שקריעת ים־סוף ומלחמת עמלק זהו בחינת בטול הזמנים ותשובה, שהם תלויים זה בזה. ועל־ידי־זה וישמע יתרו שמע הקול, הינו כנ"ל כי על־ידי תשובה, שהוא בטול הזמנים, על־ידי־זה שומעין הקול דקדשה כנ"ל.

ועל־פי דרך זה תשוב ותראה כל הענינים האלה הכתובים לעיל, ותמצא בהם דברים ערכים. ועתה נשוב לתחלת דבריו, הקל קול יעקב. פרוש. עשו וישא קולו. הינו שצריכין להגביר הקול קול יעקב על הקול דסמרא־אחרא שהוא בחינת עשו, שנאמר בו וישא קולו, שהוא מתגבר להעלים, חס ושלום, הקול של יעקב, וצריכין להתגבר להכניע הקול של עשו, כדי שנופך לשמע הקול של יעקב. וזה זוכין על־ידי תשובה, שהוא בטול הזמנים כנ"ל.

וזהו: יצחק זמן קורף צדיק ישנים וכו' - הינו שיצחק מרמו על זמן, פי "יצחק" אותיות "קץ חי", כמובא. קץ מרמו על הזמן שהוא בחינת אחרית הימים, כמו שמובא לקמן: מקץ שנתים, אחרית הימים. וזה מה שאיתא, שאותיות קורף צדיק ישנים וכו' שזה מרמו על הזמן, כמבאר במקום אחר, שעקר הזמן הוא בבחינת שנה (כמבאר לעיל בסימן סא). ושבת עד ה' אלקיך ושמעת בקולו - הינו על ידי תשובה זוכין לשמע קולו יתברך, הינו הקול דקדושה כנ"ל, כי תשובה היא בחינת בטול הזמן, שעל ידי זה שומעין הקול כנ"ל.

ועתה הולך ומבאר, שתשובה הוא בחינת בטול הזמן, דהינו שהזמן נתאחד, דהינו שהזמן עולה ונתקשר ונכלל בבחינת למעלה מהזמן. וזהו שמבאר בלשונו הקדוש: יצחק בן אברהם זמן נתאחד. אברהם אהבי. בעיניו פנים אחרים באהבתו. ושאר ישוב בנד וכו'. הינו שמבאר, שאברהם הוא בחינת למעלה מן הזמן, כי מדתו של אברהם היא אהבה, כמו שכתוב (ישעיה מא): אברהם אהבי, ואהבה הוא בחינת התאחדות הזמן, כמו שכתוב (בראשית כט): בעיניו פנים אחרים באהבתו. וזהו בחינת תשובה, שעל זה מרמו תבת בן, כמו שכתוב (ישעיה ז): ושאר ישוב בנד. פי תשובה היא למעלה מהזמן, כמו שכתוב (ירמיה טו): אם תשוב ואשיבך לפני תעמד, ולפניו יתברך הוא בודאי למעלה מהזמן, כי השם יתברך הוא למעלה מהזמן, כידוע. נמצא שיצחק בן אברהם מרמו על התאחדות הזמן על-

יְדֵי תְּשׁוּבָה, כִּי יִצְחָק, שֶׁהוּא בְּחִינַת הַזְּמַן בְּנ"ל, עוֹלָה וְנִתְאַחַד וְנִכְלָל בְּבְחִינַת אֲבָרָהם שֶׁהוּא בְּחִינַת אֱהָבָה, בְּחִינַת לְמַעַלָּה מִהַזְּמַן, עַל־יְדֵי בְּחִינַת בֵּן שֶׁהוּא בְּחִינַת תְּשׁוּבָה בְּנ"ל. וְאִזּוּ מִתְגַּבֵּר הַקּוֹל יַעֲקֹב עַל קוֹל שֶׁל עֵשׂוּ וְכו' בְּנ"ל. כִּי עַל־יְדֵי תְּשׁוּבָה שֶׁהוּא בְּחִינַת בְּטוֹל הַזְּמַן, עַל־יְדֵי זֶה שׁוֹמְעִין הַקּוֹל דַּקְדָּשָׁה, שֶׁהוּא בְּחִינַת קוֹל יַעֲקֹב בְּנ"ל:

וְזֶהוּ: כִּי בֹא הַשֶּׁמֶשׁ - נִתְקַצֵּר הַזְּמַן. כִּי הַשֶּׁמֶשׁ בָּאָה שְׁלֵל בְּעוֹנָתָהּ בְּשִׁבִיל יַעֲקֹב, וְנִתְקַצֵּר הַזְּמַן שֶׁזֶהוּ בְּחִינַת בְּטוֹל הַזְּמַן. וְזֶה: וַיִּשְׁכַּב בַּמָּקוֹם, וְאִיתָא שְׁתַּבַּת "וַיִּשְׁכַּב" הוּא בְּחִינַת יֵשׁ כ"ב, הֵינּוּ כ"ב אֲתוֹן דְּאוּרִיתָא, שְׁמָהּם כָּל הַדְּפוּרִים. וְזֶה מֵרְמוֹז עַל תְּשׁוּבָה, בְּחִינַת (הוֹשַׁע י"ד): קָחוּ עִמָּכֶם דְּבָרִים וְשׁוּבוּ. וְזֶהוּ: מֵאַבְנֵי הַמָּקוֹם, אֲבָנִים אוֹתִיּוֹת. הֵינּוּ אוֹתִיּוֹת הַדְּפוּרִים שֶׁהֵם בְּחִינּוֹת תְּשׁוּבָה, בְּחִינַת: קָחוּ עִמָּכֶם דְּבָרִים וְשׁוּבוּ, בְּנ"ל. וְזֶהוּ: מֵרֵאשִׁיתוֹ, מִחֲשֻׁבָּה מְבָרַר הַכֹּל. כִּי עֵקֶר תְּקוּן הַתְּשׁוּבָה הוּא עַל־יְדֵי קִדְשַׁת הַמִּחְשָׁבָה, שְׁמִבְרַרְתָּ וּמִתְקַנֶּת כָּל הַפְּגָמִים, כִּי כֻלָּם בְּמִחְשָׁבָה אֲתַבְּרוּ. נִמְצָא שְׁפָסוּק וַיִּשְׁכַּב בַּמָּקוֹם הַזֶּה וְכו', כִּי בֹא הַשֶּׁמֶשׁ, וַיִּקַּח מֵאַבְנֵי הַמָּקוֹם, וַיִּשֶׂם מֵרֵאשִׁיתוֹ - כָּל זֶה מֵרְמוֹז, שֶׁתְּשׁוּבָה הוּא בְּחִינַת לְמַעַלָּה מִהַזְּמַן.

וּבְדַרְדָּרְךָ זֶה תַעֲזֹב הַיֵּטֵב בְּכָל הַדְּבָרִים הַנ"ל, הַנִּכְתָּבִים בְּרָמוֹז בְּדַרְדָּרְךָ רֵאשִׁי־פָּרְקִים, וְתִבְיִן וְתִרְאֶה הַקְּדָמוֹת הַנ"ל בְּכָל עֵינֶיךָ וְעִנְיֶיךָ. אִפְסָה קִצְהוּ תִרְאֶה, לֹא כָלוּ, כִּי עֲדוֹן חֲסָרִים כְּמֹה הַקְּדָמוֹת שְׁפָנוּ אֵלֵיהֶם כָּאוּ, שֶׁלֹּא זָכִיתִי לַעֲמֹד עֲלֵיהֶם עֲדוֹן.

גם אלו ההקדמות שפבר מצאנו בדבריו, תהלה לאל, עדן צריכין באור רחב, פי באמת עקר העבודה הוא לקשר ולבטל בחינת הזמן, להעלותו וליחדו בבחינת למעלה מהזמן. וזה בחינת מצוות זמניות, כדי לזכות על ידי המצוות זמניות, שיתאחד הזמן ויעלה הזמן לבחינת למעלה מהזמן. וכל הצרות והדינים ואחיות הסטרא אחרא, הוא רק בבחינת הזמן, שזהו בחינת (דברים ד) בצר לך וכו' באחרית הימים דיקא, שזהו בחינת זמן, ואז: ושבת עד ה' אלקיך, דהינו שנופה לשוב, ועל ידי זה נופה לבטל הזמן כנ"ל, ואז יתבטלו כל הצרות והדינים וכל אחיות הסטרא אחרא, ונופה לשמע קול דקדשה, בחינת: ושבת עד ה' אלקיך ושמעת בקלו. כל זה מבאר מתוך דברי רבנו ז"ל בהראשי פרקים הללו. תן לחכם ויחכם עוד, להבין קצת על פי דרכים הנ"ל רב דברי רבנו ז"ל הפתובים כאן, והבן היטב:

פ

איתא בפרק שני מסכת יומא: בראשונה כל מי שרצה לתרם תרומת הדשן תורם וכו'. פרוש, דורות הראשונים שהיו צדיקים, בשביל זה כל מי שרצה לזכות בהתנשאות, הנקרא דשן, כמו שפתיב (תהלים כ"ג): דשנת בשמן ראשי - תורם, והיה מנהיג הדור.

ובזמן שהן מרבין, רצין ועולין בפכש, כל הקודם את חברו בארבע אמות - זכה. הינו פשהו מרבין, רצין, שכל

אחד אומר: אני רוצה להנהיג הדור. עולין בפכש - הינו כבשונו של עולם (ע' חגיגה יג), הינו מי שיידע והשיג יותר בסודות התורה, לזה היו ממנין פרנס על הצבור. וזהו: כל הקודם את חברו בארבע אמות, הינו ארבע אמות של הלכה (ברכות ח), זכה - זה היה זוכה לתרומת הדשן, לבחינות: דשנת בשמן וכו'.

ואם היו שניהן שוין, הממנה אומר להם הצביעו. ומה הן מוציאין, אחת או שתיים, ואין מוציאין אגודל במקדש. פרוש, כשהיו שנים שוין בהשגת התורה, שעלידה היו זוכין להתנשאות, כמו שכתוב (משלי ח): בי מלכים ימלכו, וכל אחד רצה להתנשאות, אזי הממנה, הינו היצר הרע, היה מסית ואומר להם: הצביעו, הינו שיראה איזה צביעות בפני המון עם, כדי שיחזיקו אותו ויקבלו אותו לרב. והממנה, הינו היצר, פתה את כל אחד על צביעות, והקל להם ואמר להם: ומה הן מוציאין, אחת או שתיים. פרוש, אמר: ומה הן, הינו מה היא עברה בזה, שתוציא צביעות פעם אחת או שתיים, ואחר-כך כשתהא מחזק אצל המון עם לצדיק, אזי תחזיר לצדקתך ולאמתך. אבל הצדיקים האלו אין מוציאין שום צביעות ואין שומעין לעצת יצר הרע, מחמת גדל הפרתם בגדולת הבורא, שפלא כל הארץ כבודו (ישעיה ו), ורואה ויודע הכל, ומתביישין לפני השם יתברך להראות איזהו צביעות. וזהו: אין מוציאין אגודל במקדש, הינו שכלם, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ברכות לג): מי שיש בו דעה כאלו נבנה מקדש בימיו.

מַעֲשֵׂה שֶׁהָיוּ שְׁנֵיהֶם שׂוּיִם וְרָצִין וְעוֹלִין בְּכַבֵּשׁ, וְדַחַף אֶחָד
מֵהֶן אֶת חֵבְרוֹ וְנָפַל, וְנִשְׁפָּרָה רִגְלוֹ. וְכִיוֵן שָׂרְאוֹ בֵּית־
דִּין שְׂפָאִין לִידֵי סַפְנָה, הִתְקִינוּ שְׁלֹא יִהְיֶה תוֹרְמִין אֲלֵא בְּפִים.
נִשְׁפָּרָה רִגְלוֹ - הֵינּוּ כְּפִירָה, כְּמוֹ שְׂאֲמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנִם
לְבָרְכָהּ, (מכות כד): בָּא חֲבִקוּק וְהֶעֱמִידֵן עַל אַחַת - וְצַדִּיק
בְּאִמּוֹנָתוֹ יִחִיה. מִחֲמַת קִנְאָה שְׁקִנְא אֶת חֵבְרוֹ, שֶׁהָיוּ שְׁנֵיהֶם
שׂוּיִם בְּהַשְׁגַּת הַתּוֹרָה, וְחֵבְרוֹ דַּחַף אוֹתוֹ, עַל־יְדֵי־זֶה כִּפֵּר בְּעַקְר.
גַּם יִרְכָּעִם אָמַר: מִי בְּרֹאשׁ (סנהדרין קב), כְּמוֹ שְׂמַצִּינוּ בְּדוֹר הַזֶּה,
שְׂכַמָּה בְּנֵי־אָדָם נָפְלוּ מֵאִמּוֹנָתָם מִחֲמַת שְׂרוּאִים שְׂפַנֵּי־גִילָם עָלוּ
לְגַדְלָה. וּבּוֹדָאֵי מַה שְׂדַחַף אוֹתוֹ וְלָקַח גְּדָלָה לְעַצְמוֹ הִיא עֲזוּת,
כְּמוֹ שְׂאֲמְרוּ חֲכָמֵינוּ זְכוֹרָנִם לְבָרְכָהּ (סנהדרין קה): עֲזוּת - מְלֻכּוֹתָא
בְּלֹא תַגָּא. הִתְקִינוּ שְׂיִהְיֶה תוֹרְמִין עַל־יְדֵי פִים. הֵינּוּ מִתְחַלָּה הָיוּ
רוֹצִים בְּהַתְנַשְּׂאוֹת לְשֵׁם שָׁמַיִם, אֲבָל עֲכָשׁוּ שֶׁהַהֲתַנַּשְּׂאוֹת הִיא
בְּשִׁבִיל כְּבוֹד עַצְמוֹ, הִתְקִינוּ שְׁלֹא יִרְדֹּף שׁוֹם אָדָם אַחֵר
הַתְנַשְּׂאוֹת, אֲלֵא יִבְרַח מִן הַהֲתַנַּשְּׂאוֹת, וְאִין תוֹרְמִין אֲלֵא עַל־יְדֵי
פִים. פְּרוּשׁ, הֵינּוּ לֹא יִרְצֶה שׁוֹם אָדָם בְּהַתְנַשְּׂאוֹת, אֲלֵא עַד
שְׂיִבּוֹאוֹ כָּל הָעַם וַיְפִיֶּסוּ אוֹתוֹ שְׂיִקְבֵּל רַבְנוֹת, אֲזִי יִקְבֵּל, אֲבָל
בְּלֹא פִיִּים לֹא יִקְבֵּל, וְלֹא יִרְדֹּף אַחֵר הַתְנַשְּׂאוֹת, כִּי לֹא מְצִינוּ
בְּדוֹר הַזֶּה שְׂיִהְיֶה פּוֹנֵתוֹ לְשֵׁם שָׁמַיִם. כְּמוֹ שְׂמַצִּינוּ (הוריות יג):
שֶׁהִתְקִין רַבֵּן גַּמְלִיאֵל כְּבוֹד לְעַצְמוֹ וְכְבוֹד לְנִשְׂיָא וְכְבוֹד לְאָב־
בֵּית־דִּין, וְאַחַר־כֵּן כְּשָׂרְאוֹ רַבִּי מֵאִיר וְרַבִּי נֵתָן, הִתְיַעֲצוּ לְכַטֵּל
הַדְּבָר, וּבּוֹדָאֵי לֹא הָיוּ פּוֹנֵתָם, חֵס וְשְׁלוֹם, בְּשִׁבִיל כְּבוֹד עַצְמָם,
אֲלֵא בְּשִׁבִיל כְּבוֹד הַשֵּׁם יִתְפָּרֵד:

פא

כְּשֶׁאָדָם מְשַׁמַּח עַצְמוֹ בְּשִׂמְחָה שֶׁל מִצְוָה, וְהַשְׂמִיחָה גְדוֹלָה כָּל-כֶּף, עַד שְׂנוּגַעַת עַד רַגְלָיו, הֵינּוּ שְׁמֵרְקֵד מִחַמַּת שְׂמִיחָה, זֶה הַבְּחִינָה נִקְרָא: וְנִבְיָא לְבַב חֲכָמָה (תהלים ז). הַרְגְּלִים הֵם נֶצַח וְהוֹד, בְּחִינַת נְבִיאִים, נִתְעַלִּים לְבְחִינַת לֵב עַל-יְדֵי הַשְׂמִיחָה שְׂפִילָב, כִּי הַשְׂמִיחָה מַעֲלָה אוֹתָם. וְזֶהוּ הַרְקוֹד שְׂמִיחָה רַגְלָיו בְּכָל פַּעַם. וּכְשֶׁלּוֹמֵד תּוֹרָה אוֹ שְׁעוֹשֶׂה מִצְוָה בְּכָל-כֶּף שְׂמִיחָה, שֶׁהַשְׂמִיחָה נּוֹגַעַת עַד רַגְלָיו, וּמַעֲלָה אֶת רַגְלָיו לְמַעְלָה - בְּזֶה נִתְעַלִּים כָּל תּוֹמְכֵי דְאוֹרֵיחָא, שֶׁהֵם נִקְרָאִים סְמְכֵי קְשׁוּמַ. וְזֶה פְּרוּשׁ (ישעיה מא): צִדְקַ יִקְרָאֵהוּ לְרַגְלוֹ, כִּי הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוָה נִקְרָאִים צִדְקָ, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ זְכוּרָנָם לְבִרְכָה (חולין פט): צִדְקַ תְּדַבְּרוּן וְכו', וְכֵמוֹ שֶׁפְּתוּב (תהלים קיט): כִּי כָּל מִצְוֹתֶיךָ צִדְקָ.

גַּם הַדְּבַר הָרַע נִקְרָא רַגֵּל, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב (שם טו): לֹא רַגֵּל עַל לְשׁוֹנוֹ, גַּם הוּא נִתְעַלָּה. גַּם אָדָם נִתְעַלָּה בְּמִמּוֹן, הַנִּקְרָא רַגֵּל, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב (דברים יא): וְאֵת הַיְקוּם אֲשֶׁר בְּרַגְלֵיהֶם. גַּם כָּל הַמְּדַרְגּוֹת הַתַּחְתּוֹנוֹת הַמְּכַנִּים בְּשֵׁם רַגְלִים, נִתְעַלִּים עַל-יְדֵי שְׂמִיחַת תּוֹרָה וּמִצְוָה, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב: צִדְקַ יִקְרָאֵהוּ לְרַגְלוֹ, שֶׁהַתּוֹרָה וְהַמִּצְוָה הֵם קוֹרָאִים לְמַעְלָה אֶת אֵלוֹ הַמְּדַרְגּוֹת הַתַּחְתּוֹנוֹת.

וְזֶה שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ זְכוּרָנָם לְבִרְכָה (ב"ב י): מִי שֶׁאֵין לוֹ בָּנִים, יִשְׂמַח אֶת אִשְׁתּוֹ בְּדַבַּר מִצְוָה. כִּי אִשָּׁה נִקְרָאת רַגֵּל, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב (שמואלא ב): רַגְלֵי חֲסִידָיו יִשְׁמֹר. נִמְצָא שֶׁעַל-יְדֵי הַשְׂמִיחָה

הוא מעלה ומקשר אותה לבחינת צדק, הנקרא הא, ושם עקר
 הזרע, כמו שפתיב (בראשית מז): הא לכם זרע. גם פרא פראע
 דאבוה (עירובין ע:). גם אמונה נקראת רגל, כמו שאמרו רבותינו
 זכרונם לברכה לברכה (מכות כד): פא חבוקוק והעמידן על אחת זכו.
 [ובן] כל הדברים הנקראים רגל נתעלים:

פב

כי תצא למלחמה זכו' (דברים כא). פתיב: אחר וקדם צרתני
 (תהלים קלט) - זה בחינת פסדר ושלא פסדר. קדם הוא
 בחינת פסדר, בחינת אלף בית פסדר, ואחר הוא בחינת
 תשר"ק שלא פסדר. וזה בחינת אדם וחוה, פסדר ושלא פסדר.
 הוי"ה במלוי אלפין גימטריא מ"ה - אדם, וחוה הוא בחינת:
 מלכות פה ותורה שבעל-פה קרינן לה. וחוה לשון דבור, כמו
 שפתיב (תהלים יט): ולילה ללילה יחוה דעת, הינו מלכות פה. כי
 המלכות נקרא דבור, על-שם כי אין מלך בלא עם, ואין העם
 יודעים רצונו אלא-אם-כן כשהמלך מגלה מחשבתו ורצונו לתוך
 דבורו. נמצא שעקר הנהגת מלכותו אינו אלא על-ידי דבור, וזה
 פרוש: מלכות פה.

וזה שאנו רואים, שלפעמים הולך להאדם שלא פסדר, כי
 שלמות של כל הדברים אינו אלא כשהם מיוחדים
 ומקשרים בו יתברך, כי השלמות והמלוי הוא החיות. כי איבר
 שנסתלק ממנו החיות, אזי נקרא חסרון. והחיות היא המוחין

וְהֵשֶׁכֶּל, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב (קהלת ז): וְהַחֲכָמָה תַּחֲיָה וְכוּ', וְהַחֲכָמָה
הוא בְּחִינַת "מָה" - "כֹּחַ מָה", מָה חֲיִינוּ מָה כִּחְנוּ. וְמָה הוּא
אָדָם, כִּי לֵית אָדָם בְּלֹא אֵלֶּף, הֵינוּ הוּי"ה בְּמִלּוּי אֲלֵפִין. הֵינוּ
הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא הוּא חַיּוּת שֶׁל כָּל הַדְּבָרִים, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב
(נחמיה ט): וְאַתָּה מְחִיָּה אֶת כָּלֶם. נִמְצָא זֹאת הַבְּחִינָה מְלֻכּוּת,
חַוָּה, בְּשֵׁהִיא מְקַשֶּׁרֶת לְאָדָם, לְבְּחִינַת "מָה", הֵינוּ לְהַקְדוּשׁ-
בְּרוּךְ-הוּא, אֲזִי יֵשׁ לָהּ שְׁלֵמוֹת. כִּי הֵשֶׁכֶּל שֶׁהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא
שֵׁם בְּהִנְהַגַּת מְלֻכּוּתוֹ, בְּזֶה הוּא מְחִיָּה אוֹתָהּ, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב:
הַחֲכָמָה תַּחֲיָה. וְזֶהוּ (תהלים כד): לֵה' הָאָרֶץ וּמְלוֹאָהּ - כְּשֵׁהָאָרֶץ,
הֵינוּ בְּחִינַת חַוָּה מְלֻכּוּת, מְקַשֶּׁרֶת לָהּ, אֲזִי הוּא בְּמִלְאוֹ
וּבְשֵׁלְמוֹת.

וְכִי שֶׁמְחַלֵּק בְּחִינַת חַוָּה מְלֻכּוּת לְעֶצְמוֹ, שְׂאוּמֵר: אֲנִי אֶמְלֹךְ -
בְּזֶה הוּא מְחַלֵּק וּמְפָרִיד אוֹתָהּ מֵהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, אֲזִי
אֵינָה בְּשֵׁלְמוֹת. כִּי עֵקֶר חַיּוּתָהּ - "מָה", הֵינוּ הֵשֶׁכֶּל. וְזֶה (ירמיה
י): כִּי בְּכָל חֲכָמֵי הַגּוֹיִם וּבְכָל מְלֻכּוֹתֵם מֵאִין כְּמוֹךָ. פְּרוּשׁ: שְׂכָלֶם
אֵין כָּל-כָּךְ גָּדוֹל לְהַחֲיוֹת אֶת מְלֻכּוֹתֵם, וּכְשֵׁהוּא מְחַלֵּק אֶת
מְלֻכּוּת לְעֶצְמוֹ, אֲזִי הוֹלֵךְ לוֹ שְׂלֵא כְּסֻדֵּר, כִּי הוּא בְּתוֹךְ בְּחִינַת
שְׂלֵא כְּסֻדֵּר, הֵינוּ מְלֻכּוּת, חַוָּה, תַּשְׁר"ק. וּכְשֵׁאוֹת הַבְּחִינָה חַוָּה
הִיא מְקַשֶּׁרֶת לְהָאָדָם, הֵינוּ לְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, אֲזִי הוֹלֵךְ לוֹ
כְּסֻדֵּר, כִּי בְּאַתֵּר דְּאִית דְּכֵר, נִקְבָּה לֹא אֲדַכֵּר תַּמָּן (זוהר חוקת קפג
ועיין זוהר בא דף לח לט). נִמְצָא כִּי בְּחִינּוֹת חַוָּה שְׂלֵא כְּסֻדֵּר נִתְבַּטְּלִים
עַל-יְדֵי הָאָדָם כְּסֻדֵּר:

וּבְחִינַת כְּסֵדֵר נִקְרָא יוֹד. שְׁמֵלְכוֹת הַנִּקְרָא דָּלֶת, לִיַּת לָהּ
 מִגְרָמָה כְּלוּם, וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ־הוּא מִמְּשִׁיךְ לָהּ חַיּוֹת
 הַחֲכָמָה, הַנִּקְרָא יו"ד, וְזֶה: יו"ד ו"ו דָּל"ת. וְזֶה: אַחֲזֵר וְקָדָם
 צִרְתָּנִי וְתִשֶׁת עָלַי כְּפָד - אֵל תִּקְרֵי כְּפָד, אֵלֶּא כְּפָד, הֵינּוּ יוֹד
 גִּימְטְרִיא כָּף. וּכְשֶׁמֶחֶלֶק אֶת הַד' לְעֵצְמוֹ וּמִמְּשִׁיךְ לְעֵצְמוֹ חַיּוֹת
 מִמְּנָה, אֲזַי נַעֲשִׂית לוֹ שְׁלֵא כְּסֵדֵר: דְּוִי - מִיּוֹד נַעֲשֶׂה דְּוִי. וְזֶה
 (ישעיה א): וְכֹל יִכַּב דְּוִי, כִּי בִשְׁהוּלֶךְ לְאָדָם שְׁלֵא כְּסֵדֵר, זֶה לוֹ
 מַחֲלַת לֵב, כְּמוֹ שְׁכַתּוּב (משלי ג): תּוֹחֲלַת מִמְּשָׁכָה וְכוּ'. וּכְשֶׁרוֹאָה
 אָדָם בְּעֵצְמוֹ, שְׁהוּלֶךְ לוֹ שְׁלֵא כְּסֵדֵר, יֵדַע שֶׁיֵּשׁ לוֹ גְּדֻלוֹת, הֵינּוּ:
 אֲנֵא אִמְלֶךְ - יַעֲשֶׂה תְּשׁוּבָה וַיִּשְׁפִּיל אֶת עֵצְמוֹ, וַיְהִיָּה בְּחִינַת
 "מָה", כְּמוֹ שְׁכַתּוּב (שמות מז): וְנַחֲנוּ מָה, וְאֲזַי נַחֲזֵר חֲזָה לְבְּחִינַת
 אָדָם, לְבְּחִינַת מָה, וְנַעֲשֶׂה כְּסֵדֵר, הֵינּוּ אַחֲזֵר וְקָדָם וְכוּ' כְּפָד
 הֵינּוּ יו"ד:

וְעַקֵּר הַתְּשׁוּבָה הוּא בְּחֻדְשׁ אֵלוּל, כִּי הֵם יְמֵי רִצּוֹן, שְׁעָלָה
 מִשָּׁה לְקַבֵּל לִזְכוֹת אַחֲרוֹנוֹת וּפְתַח דְּרָךְ כְּבוֹשָׁה לִילֶךְ
 בָּהּ. וְהַדְּרָךְ שְׁעָשָׂה מִשָּׁה הוּא כָּף, שְׁמוֹשָׁה קִשֵּׁר אֶת עֵצְמוֹ
 אֶפְלוֹ לַפְּחוֹת שְׁבִיטֵי־יִשְׂרָאֵל וּמָסַר נַפְשׁוֹ עֲלֵיהֶם, כְּמוֹ שְׁכַתּוּב (שמות
 ל"ב): וְאִם אֵין מְחַנֵּי נָא. וְזֶה פְּרוּשׁ (שמות ל"ה): וַיִּקְהַל מֹשֶׁה וְכוּ'
 - שְׁמוֹשָׁה הָיָה מְאִסָּף וּמְיַחַד וּמְקִשֵּׁר אֶת עֵצְמוֹ עִם כָּל יִשְׂרָאֵל,
 אֶפְלוֹ עִם הַפְּחוֹת שְׁבִיטוֹתָיִם. וְזֶה פְּרוּשׁ (תהלים ג'): כִּלּוֹ סֵג
 יַחֲדוּ - אֶפְלוֹ כְּשֶׁאֲנִי רוֹאָה אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל, שְׁסָג מִכָּל וְכֹל
 מִהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ־הוּא, אֶף־עַל־פִּי־כֵן צָרִיךְ אֲנִי שְׁנַהֲיָה יַחֲדוּ -

צָרִיךְ לַיַּחַד וּלְקִשְׁר עִמּוֹ, כְּמוֹ שֶׁעָשָׂה מֹשֶׁה. כִּי יֵשׁ בְּחִינַת אֱלֻקוֹת אֶפְלוֹ בְּדִיּוֹטָא הַתְּחַתּוֹנָה, אֶפְלוֹ בַּעֲשָׂרָה כְּתָרֵי דְמִסְאָבוֹתָא, לְקַיָּים (תהלים ק"ג): וּמְלֻכוֹתוֹ בְּכָל מְשָׁלָה. וְזֶה בְּחִינַת חִירִיק, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (בת"ז תי' ה' דף כה): וּבְחִירִיק לְאַנְחָתָא לָהּ לְתַתָּא, לְהַמְלִיךְ לָהּ עַל תַּתְּאִין. נִמְצָא שְׁבַפְּחוֹת מִיִּשְׂרָאֵל יֵשׁ בּוֹ בּוֹדָאֵי אִיזָה אֱלֻקוֹת, וְעַל־יְדִיזָה אֲנִי יָכוֹל לְהִיּוֹת יַחְדּוֹ עִמּוֹ, וְזֶה: כְּלוֹ סֵג יַחְדּוֹ. וְעוֹד זֹאת הַבְּחִינָה הִיְתֵיהּ לְמֹשֶׁה, כִּי כָּל מִה שֶׁעָלָה לְמַעְלָה יוֹתֵר עַל־יוֹנָה, מְצָא שֵׁם אֱלֻקִּים, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (שמות י"ט): וּמֹשֶׁה עָלָה אֶל הָאֱלֻקִּים. כִּי בְּנִשְׁמִיּוֹת אָנוּ רוּאִים, שֶׁיֵּשׁ אָדָם שֶׁהוּא לְמַטָּה בְּדַחְקוֹת, אֲזִי הוּא עוֹבֵד הַשֵּׁם וּמְכִיר אוֹתוֹ, וּכְשֶׁהוּא נִתְעַלָּה לְמַעְלָה, שְׁנַתְעַשֵּׂר, אֲזִי הוּא שׁוֹכֵחַ בְּהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא. וְדוֹד אָמַר (תהלים קל"ט): אִם אֶפְסָ שָׁמַיִם שָׁם אָתָּה - אֶפְלוֹ בְּשָׁמַיִם שָׁם יֵשׁ הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, בְּכָל עֲלִיָּה וְעֲלִיָּה צָרִיךְ לְמַצָּא שֵׁם הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא. וּמְצִינּוּ שְׂאֵלִישַׁע אַחַר עָלָה לְרַקִּיעַ עַל־יְדֵי שָׁם, וְאַף-עַל־פִּי־כֵן כָּפַר בְּעֵקֶר (חגיגה יד). וְהַדְּבָר תְּמוּהָ, כִּי אֲדַרְבָּא, כִּי כָּל מִה שֶׁאָדָם נִתְעַלָּה בְּיוֹתֵר, בּוֹדָאֵי הוּא יוֹתֵר קְרוֹב לְאֱלֻקוֹת, כִּי כָּל הַטּוֹב הוּא אֱלֻקוֹת, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (תהלים קמ"ה): טוֹב ה' לְכָל, וְאָנוּ רוּאִים בְּהַפְּדָ - כְּשֶׁאָדָם פָּא בַּעֲשִׂירוֹת, בְּטוֹב, אֲזִי הוּא שׁוֹכֵחַ בְּהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא. וְתַדַּע, שְׂוָה בְּחִינַת (בראשית כ"ז): וְתַכְּהִינָה עֵינָיו מִרְאוֹת, מַחְמַת שְׁנַתְקָרַב בְּיוֹתֵר אֶל הָאוֹר אֱלֻקוֹת, אֲזִי הָאוֹר מְכַהֵה עֵינָיו וּמְזִיק לוֹ, כְּמוֹ כְּשֶׁאָדָם מְסַתְפֵּל בְּעַצְמֵם הַשְּׂמֶשׁ, אוֹר הַשְּׂמֶשׁ מְזִיק לְעֵינָיו.

אבל יש בחינת סגול, כמו שפיתוב (ת"ו ת"י יח דף לא): וסגול פד
 איהו בין תרין דרועין דמלפא, שזיהו בחינת (שמות ל"ג):
 ושפתי כפי עליד, פי בלא זזה היה עצם אור הכבוד מזיק
 למשה, כמו שפיתוב (שם): פי לא יראני האדם וחי, וראית את
 אחורי וכו'. וזה שפיקש דוד: ואחר כבוד תקחני (תהלים עג) -
 תקרבני בהתקרבות של משה, שפיקש ממך הראני נא את כבודך
 (שמות שם), וראית לו את אחורי כבודך, כמו שפיתוב: ושפתי
 וכו' וראית את אחורי :

וכשהולך לאדם שלא כסדר, זהו התנגדות הרצון - אני
 רוצה שיהיה פן הדבר, והדבר להפך, שלא
 כסדר. וזה בחינת מלחמה, פי כל מלחמה הוא התנגדות
 הרצון, הוא בחינת שלא כסדר. וזהו: פי תצא למלחמה -
 כשהולך לך שלא כסדר, הינו התנגדות הרצון, ונתנו ה'
 אלקיד בידך - שיתפטל כל רצונות נגד רצונך, שילך לך
 כסדר כרצונך, אימתי פד ושבית שביו - בשתהיה בבחינת
 מה, בשתמשיך לך אלקות, הוי"ה במלוי אלפין. וזה פרוש
 מחשבה - חשב מה (וזה בראשית כד ותיקון ט). כשתקשר תמיד
 במחשבתך אלקותו. וזה בחינת (שה"ש ז): מלך אסור ברהמים -
 ברהיטי מחין דילך. וזהו: ושבית שביו - שתמשיך "מה" בתוך
 מחשבתך, שתקשר אלקותו במחשבתך, פי כל דבר שנמשך
 ממקום גבוה נקרא שבי, כמו שפיתוב (תהלים ס"ח): עלית למרום
 שבית שבי, ועל-ידי-זה יתפטלו כל המלחמות וכל הרצונות

נגד רצונך. וזה הסוד נרמז בעץ־החיים, בהקדמה בכלל יט,
ובכונות של ראש־הדש אלול:

פג

לשון רבנו זכרנו לברכה

על־ידי תקון הברית שהוא קשת, יכול להוציא החצים,
שהיא התפלה, שהיא חי ברכאן דצלותא, שהם תלת
ווין, בחינת חצים, ומקומם בברית, בבחינת (תהלים פט): ובריתי
נאמנת לו. אמונה זה בחינת תפלה, בבחינת (שמות יז): ויהי ידיו
אמונה. ואז התחלת צמיחת קרן משיח, בבחינת (תהלים קלב):
אצמיח קרן לדוד, בבחינת (חבקוק ג): קרנים מידו לו. ידו זה
בחינת תפלה, ותפלות הם שלשה, כי פלילות משיח באבות,
הינו משיח, שהוא הדבור, שבו מתפלל, בחינת משיח אלמים,
הוא מאש מים רוח:

ואז נעשה בן־חורין, הינו שבא לקדשת שבת, שאסור
במלאכה. כי שבת זו שין בת. שין תלת גונין: אש, רוח,
מים. בת היא התפלה שהן הברכות, בחינת (ב"ב טו): בת היא
לו ובכל שמה, בחינת ברכות, בחינת (בראשית כד): וה' ברך את
אברהם בכל:

וקדשת שבת זה בחינת תכלית הידיעה, ותכלית הידיעה
שלא נדע. ובשביל זה שבת נקרא תכלית שמים
וארץ, ותכלית זה בחינת (קהלת ז): אמרתי אהפמה, והיא

רַחֲקָה מִמֶּנִּי, הִינּוּ זֶה עֵקֶר הַחֲכָמָה - שֵׁשִׁיבִיל שְׂרָחוֹק מִמֶּנּוּ
הַחֲכָמָה:

וְתַכְלִית הַזֶּה הוּא עֵקֶר הַמָּקוֹם, הִינּוּ בְּחִינַת מְקוֹמוֹ שֶׁל עוֹלָם
, שְׂוֵה הַתַּכְלִית הוּא הַמְּקִיף אֶת כָּל הָעוֹלָם שֶׁנִּבְרָא
בְּחֲכָמָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תהלים קד): כָּל־סֵדֶר בְּחֲכָמָה עָשִׂיתָ. וְזֶה
בְּחִינַת (ברכות ו): הַקּוֹבֵעַ מְקוֹם לְתַפְלָתוֹ, כִּי זֶה עֵקֶר הַמָּקוֹם,
בְּבְחִינַת (שמות מז): אֵל יֵצֵא אִישׁ מִמְּקוֹמוֹ בַּיּוֹם הַשְּׂבִיעִי:

וְאִזּוּ פּוֹשֵׁט גּוֹפּוֹ הַמְּצַרֵּעַ, שֶׁהוּא מִמְּשַׁכָּא דְּחַוּיָא, וְלוֹבֵשׁ בְּגָדֵי
שֶׁבֶת, הִינּוּ גּוֹף קְדוֹשׁ מִגִּזְעָדוֹן. כִּי הַמָּקוֹם גּוֹרֵם, בְּבְחִינַת
(שם ג): שֶׁל נִעְלִיד וְכוּ' כִּי הַמָּקוֹם וְכוּ'. וְעַל־שֵׁם הַגּוֹף הַקְּדוֹשׁ
נִקְרָא שֶׁבֶת, בְּבְחִינַת (שם ד): וְהִנֵּה שָׁבָה כְּבָשָׂרוֹ - שֶׁנִּרְפָּא
מִצַּרְעָתוֹ, וְנִתְלַבֵּשׁ בְּגוֹף קְדוֹשׁ מִגִּזְעָדוֹן, הַנִּקְרָא בָּשָׂר, בְּחִינַת
(בראשית ב): בָּשָׂר מִבְּשָׂרֵי:

וְאִזּוּ נִתְרוֹמֵם מְזוּלָו, שֶׁהוּא בָּשָׂר מִבְּשָׂרוֹ, וְזוֹכָה לְעָשָׂר, בְּבְחִינַת
(משלי י): בְּרַכַּת ה' הִיא תַעֲשִׂיר, וְנִתְחַזַּק יִצְרוֹ הַטּוֹב, הִינּוּ
לֵב בָּשָׂר (יחזקאל לו) - יִצֵּר טוֹב, מִצָּא אִשָּׁה מִצָּא טוֹב (משלי יח).
וְזֶהוּ (שמות יט): קוֹל הַשֹּׁפָר הוֹלֵךְ וְחִזֵּק מְאֹד - קוֹל הַשׁוֹפָר הַיּוֹצֵא
מִגּוֹפָא שְׁפִירָא הַנַּ"ל. וְקוֹל זֶה בְּחִינַת תְּפִלָּה הַנַּ"ל; הוֹלֵךְ וְחִזֵּק
מְאֹד - זֶה מְמוֹן (ברכות נד). שְׁנַתְחַזֵּק מְזוּלָו וְיִצְרוֹ הַטּוֹב כְּנַ"ל,
וְנִתְבַּטַּל הָעֵצְבוֹת וְהַלִּיצְנוֹת הַבָּאִים מִמֶּרֶה־שְׁחָרָה. כִּי הָעֵצְבוֹת -
מִחֲמַת דְּחִקוֹת וְעִנְיּוֹת, וְהַלִּיצְנוֹת הִיא שְׂחוֹק הַכֶּסֶל (קהלת ז),
בְּחִינַת: הַטַּחְוֹל שׁוֹחֵק (ברכות סא) - הֵן נִתְבַּטְּלִים עַל־יְדֵי הַמְּזוּלָו

שֶׁל עֲשִׂירוֹת, וְעַל־יְדֵי יֵצֵר הַטּוֹב, שֶׁהוּא בְּחִינַת (קהלת י'): לֵב חָכֵם לְיָמִינוּ:

וּבִימִין הִזָּה הוּא מְקוֹם אֶת הַנוֹפְלִים לְאַהֲבוֹת וּלְיִרְאוֹת רָעוֹת, הוּא מְקוֹם אוֹתָם לְאַהֲבוֹת וְיִרְאוֹת קְדוֹשׁוֹת, בְּבְחִינַת (תהלים קז): כָּל הַנִּשְׁמָה תִּהְלֵל י"ק. כִּי יָמִינוּ מֵעֵבִיר הַחֲשָׁד מֵעֵינֵיהֶם, וְאִזְ עֵינֵיהֶם רוֹאוֹת נִפְלְאוֹת, בְּבְחִינַת (תהלים קיט): גִּל עֵינֵי וְאַבְיָטָה נִפְלְאוֹת. וְנִפְלְאוֹת הָאֱלוֹ הֵן בְּבְחִינַת פֶּסַח, שֶׁהוּא יָמִין, בְּחִינַת (מִיכָה ז'): כִּימִי יֵצֵאתָ מִמִּצְרַיִם אֲרָאנוּ נִפְלְאוֹת. וּפֶסַח הוּא פֶּה סָח, בְּחִינַת (מלאכי ב'): תּוֹרַת אֱמֶת הִיְתָה בְּפִיהוּ, וְנִחְשָׁב כְּאֱלוֹ בְּרָא אֶת הָעוֹלָם, כִּי שָׁם כְּתִיב (בראשית א'): יְהִי מְאֹרֶת, וְעָבַר חֲשָׁד שְׁכַפָּה פָּנֵי תְהוֹם:

וְאוֹר הָעֵינַיִם מְעַלֵּין גַּם כָּל הַבְּקָשׁוֹת וְתַחֲנוּנוֹת אֲשֶׁר יִתְפַּלְּלוּ אֶל הַבֵּית־הַמִּקְדָּשׁ, כִּי שָׁם עוֹלֵין כָּל הַבְּקָשׁוֹת, וּמִשָּׁם הָאוֹר עֵינַיִם יוֹצֵא, בְּבְחִינַת (מלכים א ט): וְהָיָה עֵינֵי וְלִבִּי שָׁם. וְאוֹר הָעֵינַיִן מְעוֹרְרִין הַנְּאֻלָּה הַתְּלוּיָה בְּלֵב, בְּבְחִינַת (ישעיה סג): כִּי יוֹם נָקָם בְּלִבִּי, כִּי עֵינָיו וְלִבּוֹ שָׁם. וְזֶה בְּחִינַת (בראשית א'): וַיִּקְרָא לְאוֹר יוֹם, אוֹר הָעֵינַיִן מְעוֹרְרִין יוֹם נָקָם שְׁפֵלֵב, לְכַפֵּל שְׂאוֹר וְחֲמִץ שֶׁל יֵצֵר לֵב הָאָדָם רַע הַנִּשְׁאָר לוֹ מִנְּעוּרָיו. וּשְׂאוֹר וְחֲמִץ שְׁפֵלֵב הָאָדָם, הוּא הַמְסִית אֶת הָאָדָם, שְׂיִהְרֶהר אַחַר תְּלִמְיֵדֵי־חֲכָמִים שְׂבִדוֹר, וְלוֹמַר זֶה נָאָה וְזֶה לֹא נָאָה, בְּבְחִינַת (הושע י'): חָלַק לְבָם. לְבָם, הֵם עֵינֵי בִּי"ת צְדִיקִים שְׂבִדוֹר. וְזֶה (פסחים ב'): אוֹר לְאַרְבַּעַת עָשָׂר, הֵינוּ אוֹר שְׂפָעֵינַיִם, שֵׁישׁ בָּהֶם

שְׁנֵי פְעָמִים שְׁבַע גְּלֵדֵי עֵינָא, בְּהֵם בּוֹדְקִין אֶת הַחֲמִין: וְאִזּוּ
 יְכוּל הַלֵּב לְהַתְּלֵהב בְּלִמּוּד הַתּוֹרָה בְּשִׁלְהוּבִין דְּרַחֲמוּתָא, וּמִים
 רַבִּים שְׁהִים אֲהָבוֹת וְיִרְאוֹת חִיצוֹנִיּוֹת, אִי אֶפְשָׁר לָהֶם לְכַבּוֹת
 הַתְּלֵהבוֹת הַזּוֹאת, בְּכַחֲנִית (שה"ש ח): מִים רַבִּים לֹא יוֹכְלוּ
 לְכַבּוֹת אֶת הָאֲהָבָה. וְהַשְּׂכִינָה הִיא מְכַסֶּה בְּכַנְפֶיהָ עַל דְּמֵהוֹן
 שֶׁל יִשְׂרָאֵל בְּאֲהָבָה הַזּוֹאת, שְׁלֹא יִשְׁלְטוּ עֲלֵיהֶם זֶרַע מְרַעִים,
 שְׁהִים בְּחִינַת מִי הַמְּבוּל. וְזֶה: הָעוֹבֵר עֲבָרָה וּמִתְפַּיֵשׁ בָּהּ,
 מוֹחֲלִין לוֹ וְכו' (ברכות יב), כִּי עַל כָּל פְּשָׁעִים תְּכַסֶּה אֲהָבָה (משלי
 י), כִּי עַל־יְדֵי הַבּוֹשָׁה נִשְׁפָּךְ דָּמוֹ, וְאִזּוּ הַשְּׂכִינָה מְכַסֶּה דָמוֹ
 בְּאֲהָבָה כַּנ"ל, בְּכַחֲנִית כִּסּוּי דָם, וְעַל־יְדֵי כִסּוּי הַזּוֹאת נִתְכַסֶּה
 כָּל פְּשָׁעָיו מִמִּילָא: (ברכות יב)

(מתחלת סימן זה עד־כאן הוא לשון רבנו ז"ל)

וְכִשְׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ־הוּא רוֹצֵה לְטַעַם מִמְצוֹת עֲשֵׂה שֶׁל
 אִישׁ יִשְׂרָאֵלִי שֶׁהוּא צָדִיק, אִזּוּ הִיא
 בְּחִינַת אֵיבֵר מִן הַחֵי, שֶׁהוּא אֶסוּר בְּאֲכִילָה, וְצָרִיךְ שְׁחִיטָה
 לְהַתִּירָה. עַל־כֵּן צָרִיךְ שְׁיִבּוֹא עָלָיו בּוֹשָׁה שֶׁהִיא שְׂפִיכוֹת־דָּמִים,
 בְּחִינַת שְׁחִיטָה, שֶׁהִיא מְטַהֶרֶת הָאֵיבֵר מִן הַחֵי, וְאִזּוּ יוֹכֵל הַשֵּׁם
 יִתְבָּרַךְ לְטַעַם מֵהַמְצוֹת עֲשֵׂה שְׁלוֹ, בֵּין מְצוֹת עֲשֵׂה אַחַת בֵּין
 מְצוֹת רַבּוֹת, כִּי הַמְצוֹת נִקְרָאִים מִטַּעְמִים, כְּמוֹ שֶׁפָּתוּב (בראשית
 כ"ו): וַעֲשֵׂה לִי מִטַּעְמִים כַּאֲשֶׁר אֲהַבְתִּי - מִפְּקוּדֵי דְעֲשֵׂה, כְּמוֹבָא
 (בת"ז ת" כ"א דף ג). וְכִשְׁנִשְׁפָּךְ דָּמוֹ עַל־יְדֵי הַבּוֹשָׁה כַּנ"ל, אִזּוּ צָרִיךְ
 לְשַׁמֵּר, שְׁלֹא יִנְקוּ מִמֶּנּוּ הַחִיצוֹנִים הַיְדוּעִים, שְׂרוּצִים לִינֵק מִזֶּה

הַדָּם הַנִּשְׁפָּךְ. עַל־כֵּן צָרִיךְ כִּסּוּי, שֶׁהַשְּׂכִינָה מְכַסֶּה דְמָהוֹן שֶׁל יִשְׂרָאֵל, שֶׁנִּשְׁפָּךְ בְּאַהֲבָה הַזֹּאת, בְּחֵינֵת: פֶּאֶשֶׁר אֶהְבֹּתוּ, כַּנ"ל.

וְזֶה בְּחֵינֵת כִּסּוּי דָם:

וּבְעֵינַי שְׂפִיכוֹת־דָּמִים שֶׁל יִשְׂרָאֵל יֵשׁ דְבָרִים עֲלִיוֹנִים וְנִסְתָּרִים הַרְבֵּה, בֵּין שְׂפִיכוֹת־דָּמִים עַל־יְדֵי בּוֹשָׁה, בֵּין שְׂאֵר שְׂפִיכוֹת־דָּמִים מִמֶּשׁ. כִּי יֵשׁ כַּמָּה וְכַמָּה נִשְׁמוֹת נְפוּלוֹת, שְׂאִין לָהֶם עֲלֶיהָ כִּי־אֵם עַל־יְדֵי שְׂפִיכוֹת־דָּמִים שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁל אָדָם גָּדוֹל, וְלִפְעָמִים אֵין לָהֶם עֲלֶיהָ כִּי־אֵם עַל־יְדֵי שְׂפִיכוֹת־דָּמִים מִמֶּשׁ. וְזֶה בְּחֵינֵת (יומא פ"ו): זְדוֹנוֹת נַעֲשִׂין כּוֹכְבוֹת. שְׁעַל־יְדֵי הַבּוֹשָׁה וְשְׂפִיכוֹת־דָּמִים הַשְּׂכִינָה מְכַסֶּה דְמָהוֹן בְּאַהֲבָה הַנ"ל, וְזֶה בְּחֵינֵת: עַל כָּל פְּשָׁעִים תְּכַסֶּה אֶהְבָּה, כַּנ"ל, וְנִתְהַפְּכִין הַזְדוֹנוֹת לְזֻכוֹת, וְנִתְעַלּוּ הַנִּשְׁמוֹת הַנְּפוּלוֹת, שֶׁהֵן בְּחֵינֵת פְּשָׁעִים, כִּי נִתְעַלִּין וְנִתְהַפְּכִין לְזֻכוֹת עַל־יְדֵי כִסּוּי דָם בְּאַהֲבָה הַנ"ל (ע

בתיקון כא):

פד

לְשׁוֹן רַבְּנוּ זְכָרְנוּ לְבִרְכָה

דַּע, שֶׁעֲקָר הַתְּחַבְּרוֹת וְדִבְקוֹת לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הוּא עַל־יְדֵי הַתְּפִלָּה. כִּי הַתְּפִלָּה הִיא שֶׁעַר, שֶׁדָּרָךְ שָׁם נִכְנָסִין לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וּמִשָּׁם אֲשַׁתְּמוּדְעִין לָהּ. כִּי תְּפִלָּה הִיא מַלְכוּת, כְּמוֹ שְׂכֵתוֹב (תהלים ק"ט) וְאֲנִי תְּפִלָּה; וְתְּפִלָּה - לְשׁוֹן הַתְּחַבְּרוֹת, כְּמוֹ שְׂכֵתוֹב (בראשית ל): נִפְתּוּלֵי אֱלֹקִים נִפְתּוּלְתֵי, תְּרַגְמוּ לְשׁוֹן

הַתְּחִבֵּרוּת. וּבְשִׁבּוּל זֶה עַל־פִּירֵב בְּשֹׁאֲדָם מִתְפַּלֵּל נוֹפְלִים לוֹ
מִחֲשָׁבוֹת שֶׁל גְּדֻלוֹת. כִּי הַתְּפִלָּה, הֵינּוּ בְּחִינַת מַלְכוּת, בְּחִינַת
אֲנִי, הִיא בְּגִלוֹת בְּתוֹךְ מַלְכוּת הַרְשָׁעָה, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (יחזקאל א):
וְאֲנִי בְּתוֹךְ הַגּוֹלָה. וּכְשֶׁהִיא רוֹצֵה לְצֵאת, אֲזִי מִתְאַחֶזֶת בָּהּ
מַלְכוּת הַרְשָׁעָה, הֵינּוּ גְדֻלוֹת, שֶׁגְּדֻלוֹת הִיא מִמַּלְכוּת הַרְשָׁעָה,
שֶׁרוֹצֵה לְהִתְגַּדֵּל וְלִמְלֹךְ. וְזֶה שְׁמֵתְפַלְלִים בְּכַח, בְּזֶה נוֹתֵן כַּח
בְּתַפְלָה לְהִתְחַזֵּק כִּנְגַד מַלְכוּת הַרְשָׁעָה לְצֵאת מִגְּלוּתָא. וְזֶה
(תהלים סח): תִּנּוּ עֵז לְאֱלֹקִים עַל יִשְׂרָאֵל גְּאוּתוֹ. כִּד הַגְּאוּה, הֵינּוּ
מַלְכוּת הַרְשָׁעָה, גּוֹבֵרֵת עַל יִשְׂרָאֵל, הַתְּקוּן לָזֶה - שְׁתַּתְּפַלְלוּ
בְּכַח וּתְחַזְּקוּ אֶת אֱלֹקִים, הֵינּוּ בְּחִינַת אֲנִי. וְזֶה (דברים ח): וְזָכַרְתָּ
אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ, כִּי הוּא הִנְתֵּן לְךָ כַּח לַעֲשׂוֹת חֵיל. פְּרוּשׁ,
שְׁעַל־יְדֵי הַכַּח תִּתְקַן אֶת אִשְׁת־חֵיל, בְּחִינַת מַלְכוּת. וְזֶה פְּרוּשׁ:
לְמַקְנֵי נִכְסִין (הֵינּוּ תְּרֻמוֹת שֶׁל לַעֲשׂוֹת חֵיל - לְמַקְנֵי נִכְסִין). פְּרוּשׁ, כִּי
הַמַּלְכוּת כִּד אִיְהִי בְּגִלוּתָא אֲזִי אוֹמְרָת: אֵל תִּרְאוּנִי שְׁאֲנִי
שְׁחִרְחַרְתָּ (שה"ש א), כִּי הִיא מְלַבֶּשֶׁת בְּלָבוּשֵׁין אֲכָמִין, בְּלָבוּשֵׁין
דְּקַלְפִּין, וּמְכַסֶּה בָהֶם. וְאֲזִי: כְּצַפּוֹר נוֹדְדַת מִן קִנְיָה בֵּין אִישׁ נוֹדֵד
(משלי כו), כִּי הִיא קַן דִּילָה. וְכִד אָדָם מִתְפַּלֵּל בְּכַח וּמוֹצִיא אוֹתָהּ
מִגְּלוּתָא, מְכַסְּוִין דִּילָה, וְנַעֲשִׂית קַן לְהַקְדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא. וְזֶה
פְּרוּשׁ: לְמַקְנֵי - לְשׁוֹן קַן; נִכְסִין - לְשׁוֹן כְּסוּיִין.

וְעַקֵּר כְּוַנְתֵּךְ יִהְיֶה, שְׁתַּתְּקַן הַשְּׂכִינָה כְּדִי לְוַנְּהָ עִם בְּעֻלָּה.
וְזֶה פְּרוּשׁ: לְמַעַן הָקִים אֶת בְּרִיתוֹ - הַקָּמַת הַבְּרִית רְמוֹ
לְוַנְּהָ. כִּי מִתְחַלָּה צְרִיךְ אֶתְעַרוּתָא דְלִתְתָא, הֵינּוּ תְּקוּן הַשְּׂכִינָה,

וּכְשֶׁהֲשִׁיבָנָה מִתְּלַבֶּשֶׁת בְּלִבוֹשֵׁינִי נְהִירִין: חֹר סִמֵּק יָרֵק, בְּחִינַת אָבוֹת, וְהִיא בְּחִינַת שְׁבוּעָה, בְּחִינַת שְׁבַעַה. וְנַעֲשֶׂה פְּאֵלוֹ עֲכָשׁוֹ נִשְׁבַּע לְאָבוֹת. וְזֶה: אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְאָבוֹתֶיךָ בַּיּוֹם הַזֶּה - בַּיּוֹם הַזֶּה דִּיקָא. נִמְצָא, עַל־יְדֵי תְּפִלָּה בְּכַח נִתְחַדֵּשׁ הַשְּׁבוּעָה לְאָבוֹת:

פ ה

אָגוּזִים הַנִּקְרָאִים לוּזִים, הֵם רוּמִזִּים לְבְּחִינַת לְאֵה, שֶׁהִיא בְּעֶרְף, שֶׁהִיא נִקְבָּא רֵאשׁוֹנָה, וְאַחֲרֶיךָ נִכְנָסִין לְבֵית־הַמִּקְדָּשׁ, שֶׁהוּא בְּחִינַת: יַעֲקֹב קָרָא בֵּית־אֵל (פסחים פח). וְזֶהוּ שְׁפִרְשׁ רַש"י (שׁוּפְמִים א), שְׁדַרְךָ לֹזוֹ נִכְנָסִין לְבֵית אֵל. וְזֶהוּ (ישעיה מ): נַחֲמוּ נַחֲמוּ. שְׁתֵּי פְעָמִים "נַחֲמוּ" גִּימַטְרִיא "קְדַקְד", שֶׁהוּא בְּחִינַת עֶרְף, שְׁעַל־יְדֵיהַ נִכְנָסִין לְבֵית אֵל. וְזֶהוּ שְׁלֹשָׁה שְׁבוּעוֹת שֶׁהֵם עֲשָׂרִים וְאַחַד יוֹם שְׁבִין הַמְצָרִים, וְכַנְגְדוֹ בְּאֵילָן לֹזוֹ. בְּשִׁבִיל זֶה נִזְהָגִין לֶאֱכֹל בַּיּוֹם הַפְּעֻדָה הַמְּפֻסָּקָת בְּתַשְׁעָה בָּאֵב, כִּי הַבַּיּוֹם נִגְמַרְתָּ בְּעֲשָׂרִים וְאַחַד יוֹם, כַּמֵּאֲמַר חֲכָמֵינוּ זְכוֹרָנֵם לְבִרְכָה (בְּכוֹרוֹת ה): תִּרְנַגְלַת מוֹלְדַת לְעֲשָׂרִים וְאַחַד יוֹם וְכו', וְכַנְגְדוֹ בְּאֵילָן לֹזוֹ. וְזֶהוּ הָעֵצִים לֹזוֹ שֵׁשׁ בְּעֶרְף אָדָם, שִׁישָׁאֵר אַחַר כְּלִיזוֹן הַגּוֹף, וּמִמֶּנּוּ יִתְחַדֵּשׁ בְּגִין הַגּוֹף בְּשַׁעַת תְּחִילַת־הַמַּתִּים. וְזֶהוּ עֶקֶר נַחֲמוֹתֵינוּ, בְּחִינַת נַחֲמוּ נַחֲמוּ כַּנ"ל, כִּי עַל הַגּוֹף נֵאמַר (רות ג): שְׁכִבִי עַד הַבֶּקֶר, שֶׁהוּא עַת הַתְּחִיָּה. וְהִנֵּה בְּבִקְר וְהִנֵּה הִיא לְאֵה (בְּרֵאשִׁית כט) - הִינּוּ עֵצִים לֹזוֹ הַנ"ל, שְׁעַל־יְדֵיהַ נִתְּפַנֵּה הַגּוֹף. וּבְשִׁבִיל שְׁכָל כּוֹנְנָתוֹ שֶׁל יַעֲקֹב הָיָה בְּשִׁבִיל רַחֵל, נֵאמַר כַּבְּנֵי

רחל, דְּהִינּוּ יוֹסֵף: וְלִקְדָּקְד נְזִיר אָחִיו (בראשית מט), וּבְכַנְיָמִין בְּתִיב (דברים לג): וּבֵין כְּתָפָיו שָׁכַן. רְמוּז, שְׁעַל־יְדֵי בְּחִינַת לְאָה שְׁהִיא ראשונה, יְכוּל לָבוֹא לְבְּחִינַת רַחֵל. קְדָקְד וּכְתָפָיו זֶה בְּחִינַת לוֹז הַנ"ל. עֲרַף גִּמְטְרִיא ש"נ - רַאשֵׁי־תִבּוֹת: שֶׁבֶת נַחֲמוּ, רְמוּז לְהַנ"ל:

פו

דַּע, שְׁעַל־יְדֵי שְׁהֵעוֹלָם הֵם מְקַטְנֵי אַמְנָה, עַל־כֵּן הֵם צְרִיכִים לְתַעֲנִית, דְּהִינּוּ עֲבוּדוֹת קָשׁוֹת. כִּי בְּוֹדָא יְדוּע, שְׁאֵפְשֵׁר לַעֲבֹד הַשָּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכָל דְּבַר, כִּי אֵין הַקְדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא בָּא בְּטְרוּנְיָא עִם בְּרִיּוֹתָיו (ע"ז ג), אֲדָּ מַה שְּׁצָרִיכִין לַפְעָמִים לַעֲבוּדוֹת קָשׁוֹת, הוּא בְּבְּחִינַת מַה שְּׁאֲמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבָרְכָה (וּנְהַרְרִין עַד): בְּשַׁעַת שְׁמַד אֶפְלוּ אַעֲרַקְתָּא דְּמִסְאֲנֵי יַהֲרַג וְאֵל יַעֲבֹר. נִמְצָא שְׁאֵף שְׁפִאמַת אֵין רָאוּי שְׁיַהֲרַג עַל זֶה, אֲדָּ מַחֲמַת שְׁהוּא שְׁעַת שְׁמַד, וְהֵם מִתְנַגְּבִים וְרוֹצִים דִּיקָא לְהַעֲבִירוּ עַל דַּת וְלַהֲבִיאוּ לְכַפִּירוֹת, חֵם וְשְׁלוֹם, עַל־כֵּן הוּא מִכְרַח לְמִסַּר נַפְשׁוֹ אֶפְלוּ עַל דְּבַר קַל. וְהַעֲבוּדָה־זוֹרָה וְהַכַּפִּירוֹת הֵם בְּבְּחִינַת (תהלים קלה): אֵף אֵין יֵשׁ רוּחַ בְּהֵם - שְׁאֵין בְּהֵם שׁוּם רוּחַ כְּלָל. וְהַקְטַנְיָא־אַמְנָה הֵם בְּבְּחִינַת מְקַצְרֵ־רוּחַ, שְׁהוּא כְּמוֹ מְמַצֵּעַ, דְּהִינּוּ שְׁאֵין לָהֶם אַמוּנָה שְׁלֵמָה, שְׁהִיא בְּחִינַת מְאָרִיךְ רוּחוֹ, כְּמוֹכָא בְּמָקוֹם אַחַר (בְּלִקְטוּי א סִימָן קנח), וְאַף־עַל־פִּיכֵן אֵינָם כּוֹפְרִים לְגַמְרֵי, שְׁאֵין לָהֶם שׁוּם רוּחַ כְּלָל, רַק הֵם

כְּמוֹ מְמַצֵּעַ, וְרוּחָם קִצְרָה, בְּחִינַת מְקַצְרֵרוּחַ. וְזֶהוּ (שמות ו):
 מְקַצְרֵרוּחַ וּמַעֲבֹדָה קָשָׁה - שְׂמֵחַמַת שֶׁהֵם בְּבְחִינַת קִצְרֵרוּחַ,
 מַחְמַת שֶׁהֵם קִטְּנֵי אַמְנָה בְּנ"ל, עַל-יְדֵי-זֶה צְרִיכִין לַעֲבֹדוֹת
 קָשׁוֹת וּלְתַעֲנִיתִים בְּנ"ל. כְּמוֹ שֶׁבִשְׁעַת הַשְּׂמֹד שֶׁהִיא קְלָקוּל
 אַמְוֶנָה לְגַמְרִי, צְרִיכִין אֲפֹלוּ לְמַסַּר נַפְשָׁם מִמֶּשׁ אֲפֹלוּ עַל דְּבַר
 קַל, כְּמוֹ-כֵן כְּשֵׁישׁ קִטְּנוֹת וּפְגָם בְּאַמְוֶנָה, צְרִיכִין לַעֲשׂוֹת
 עֲבֹדוֹת קָשׁוֹת בְּנ"ל.

וַיֵּשׁ כַּמָּה בְּחִינּוֹת בְּקִטְּנֵי אַמְוֶנָה. כִּי יֵשׁ אֲפֹלוּ צַדִּיקִים שֶׁהֵם
 קִטְּנֵי אַמְוֶנָה, כְּמוֹ שֶׁדָּרָשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנֶם לְבִרְכָה (סוטה מח):
 עַל פְּסוּק: כִּי מִי בּוֹ לְיוֹם קִטְּנוֹת - מִי גָרַם לְצַדִּיקִים וְכו':

פז

דַּע, שְׁפִנּוֹת אֵלוּל הֵם תְּקוּן לְפָנֶם הַפְּרִית, כִּי סוּד פְּנוֹת
 אֵלוּל הוּא תְּנוּתָן בֵּינֵם דְּרָךְ (ישעיה מ"ג) (וְכַמְבָּאָר פְּכַנְתָּ הָאָר"י
 ו"ל) - לְהָאִיר בְּחִינַת דְּרָךְ בֵּינֵם, וְדָרְךָ זֶה גִּפְתָּח בְּחֹדֶשׁ אֵלוּל
 (וְעַיֵן שֵׁם בְּפִנּוֹת כָּל הַפְּנוֹת שֶׁל אֵלוּל). וְעַקֵּר פָּנֶם הַפְּרִית הוּא בְּבְחִינַת
 דְּרָךְ הַזֶּה, כִּי הִיָּה צְרִיף לְהָאִיר בְּחִינַת הֶרֶכ"ד [מֵאֲתִים עֲשָׂרִים
 וְאַרְבָּעָה] אִוְרוֹת בְּבְחִינַת יָם, בְּחִינַת אַמְוֶנָה, וְהוּא נָטָה מְזֻהָ,
 וּפְגָם בְּבְחִינַת דְּרָךְ, בְּבְחִינַת (בראשית ו): כִּי הִשְׁחִית כָּל בִּשׂוּר
 אֶת דְּרָכּוֹ. כִּי אִשָּׁה נִקְרָאת דְּרָךְ, כְּמוֹכָא בְּדַבְרֵי רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנֶם
 לְבִרְכָה (קידושין ב:), וַיֵּשׁ דְּרָךְ אַחֵר, בְּחִינַת (משלי ל): דְּרָךְ אִשָּׁה
 מְנַאֲפֶת.

והכלל - שעקר הפגם בבחינת דרך, שלא האיר הדרך בים. ולפעמים מחמת זה הפגם יוכל לאבד את זווגו, כי מאחר שנטה מזווגו, קשה לו למצא את זווגו, ואפלו אם ימצא את זווגו, תהיה לו מנגדת, ולא תהיה נוטה אחר רצונו, מחמת שנטה ממנה ולא האיר בה, מזה נתהוה שיש לה רצון אחר בנגדו. ואז: לא זכה - בנגדו (יבמות סג). וחדש אלול שאז יכולין לתקן זה ולהאיר הדרך בים כנ"ל, [על־כן פונת אלול הם תקון לזה]. וכשמתקן זה, אזי מוצא זווגו, והיא אינה בנגדו, רק ברצונו.

ויש בזה סוד נפלא, כי דע, שזה הסוד מסר אברהם לאליעזר עבדו, כששלחו לבקש הזווג של יצחק בנו, הינו סוד פונת אלול, שהם מסגלים לתקון הברית, שעל־ידיה מוצאין הזווג. כי על־ידי התקון הנ"ל נעשה בה רצון אליו, כי מקדם לא היתה נוטה אחר רצונו, כי נטתה ממנו כנ"ל, ועל־ידיה אי אפשר למצא זווגו, ואפלו אם מוצאה, אינה נוטה אחר רצונו כנ"ל, אבל על־ידי פונת אלול שהם התקון לזה, על־ידיה חזר ונעשה בה רצון אליו כנ"ל.

וזה הסוד מכאן בתורה בפרשת אליעזר, כי אברהם מסר לו הסוד הזה. וזה שאמר אברהם לאליעזר (בראשית כ"ד): ו'אם לא תאכה האשה ללכת אחריך, ראה והבט נפלאות תורתנו, כי ראשיתבות פסוק זה הם אותיות אלול, ובאמצע הם תבות: תאכה האשה, פי על־ידי בחינת אלול, הינו סוד

בַּנּוֹת אֱלֹל, עַל־יְדִיזָה תֹאכֶה הָאִשָּׁה, כִּי עַל־יְדִיזָה נַעֲשֶׂה בָּהּ
 רְצוֹן אֱלֹו כִּנְ"ל. נִמְצָא שְׁבָאֵלֹו הַתְּבוֹת בְּעַצְמָן שְׁדַבֵּר אֲבָרְהָם
 עִם אֱלִיעֶזֶר מֵעֵינָן הַחֲשֵׁשׁ שְׁמָא לֹא תִתְרַצֶּה לִילָךְ אַחֲרָיו, דְּהִינּוּ
 מַה שְּׂאֵמֵר לוֹ: וְאִם לֹא תֹאכֶה הָאִשָּׁה לְלֶכֶת אַחֲרֶיךָ - בְּאֵלֹו
 הַתְּבוֹת עַצְמָן גְּלָה לֹו סוּד הַתְּקוֹן לָזָה, דְּהִינּוּ סוּד אֱלֹל, הַמְרַמֵּז
 בְּרֵאשִׁי־הַתְּבוֹת, שֶׁהוּא הַתְּקוֹן לָזָה, שְׁעַל־יְדִיזָה תֹאכֶה הָאִשָּׁה.
 וְעוֹד יֵישׁ בְּזֶה סוּדוֹת נוֹרָאִים מְאֹד. גַּם עֵינַי בְּמֵאֵמֵר הַמִּתְחִיל:
 וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה קְרָא אֶת יְהוֹשֻׁעַ (בִּלְקוּ"א ס' ו'), כִּי שֵׁם מְדַבֵּר
 מִבְּנֵי אֱלֹל, וְהוּא תְקוֹן לְפָנֵם הַבְּרִית כִּנְ"ל. הִינּוּ לְעֵינַי בְּאוֹתוֹ
 הַמֵּאֵמֵר, וְלִזְבוֹת לְהַבִּין בּוֹ וְלַעֲשׂוֹת עִמּוֹ אִיזָה עֲבוּדָה בְּעֲבוּדַת
 הַשֵּׁם - עַל־יְדִיזָה יִתְקַן פְּנֵם הַבְּרִית:

פח

צְרִיךְ לְזַהֵר מְאֹד, שְׁלֹא לֵאכֹל פְּרֵי שְׁלֹא נִתְבַּשְׁלָה בָּהּ
 צְרָפָה. וְכִמוֹ שְׂאֵסוּר לְקִץ אֵילָן בְּלֹא זְמַנּוֹ, כְּמוֹ שְׂאֵמְרוּ
 רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנָם לְבִרְכָה (כ"ב כו), כִּן אֵסוּר לְתַלֵּשׁ פְּרֵי קָדֵם
 בְּשׂוּלָה, וְכִן אֵסוּר לֵאכֹלָה. וְהָאוֹכֵל פְּרֵי קָדֵם גָּמַר בְּשׂוּלָה,
 יְכוּלָה לְהִזִּיק לוֹ מְאֹד לְנִשְׁמָתוֹ, כִּי יוֹכֵל לֵאבֹד נַפְשׁוֹ עַל־יְדִיזָה.
 כִּי הַפְּרֵי כָּל זְמַן שֶׁהֵיא צְרִיכָה לְהַתְגַּדֵּל, יֵישׁ לָהּ כַּח הַמּוֹשֵׁף, כִּי
 הֵיא צְרִיכָה חַיּוֹת לְהַתְגַּדֵּל, וְעַל־כֵּן בְּיָדָאֵי יֵישׁ לָהּ כַּח הַמּוֹשֵׁף,
 שְׂמוֹשֶׁכֶת יִנְקָתָהּ וְחַיּוֹתָהּ; וְכִשְׁתּוֹלְשִׁין אוֹתָהּ קָדֵם זְמַנָּה, קָדֵם
 שְׁנֵתְבַשְׁלָה עֲדוֹן כָּל צְרָפָה, עֲדוֹן יֵישׁ לָהּ כַּח הַמּוֹשֵׁף, כִּי

בְּשִׂמְתֵּי־בִשְׁלַת כָּל צָרְכָהּ, שׁוּב פָּסַק מִמְּנַח כַּח הַמּוֹשֵׁךְ, כִּי אֵינָה צָרִיכָה עוֹד לְמוֹשֵׁךְ חַיּוֹת, אֲבָל כִּשְׁצָרִיכָה לְהַתְּבַשֵּׁל עוֹד, עֲדוּן יֵשׁ לָהּ הַכַּח הַמּוֹשֵׁךְ. וְעַל־כֵּן זֶה הָאוֹכְלָה קֹדֶם גָּמַר בְּשׂוֹלָהּ, תּוֹכַל הַפְּרִי לְמוֹשֵׁךְ לְעֶצְמָהּ חַיּוֹת הַנֶּפֶשׁ שֶׁל זֶה הָאָדָם, מֵאַחַר שְׁעֲדוּן יֵשׁ לְהַפְּרִי כַּח הַמּוֹשֵׁךְ כַּנִּל, עַל־כֵּן תּוֹכַל הַפְּרִי לְמוֹשֵׁךְ לְעֶצְמָהּ חַיּוֹת נֶפֶשׁוֹ, וְיֻכַּל לְאַבֵּד נֶפֶשׁוֹ.

וְעַם כָּל זֶה, אִם מְבַרְךְ הַפְּרָכָה שֶׁל הַפְּרִי בְּכּוֹנֵה וּבִירְאֵת־שָׁמַיִם, אֲזִי יֻכַּל לְהַנְצִל מְזֵה, וְגַם אִם הוּא חֹזֵק בְּיוֹתֵר בְּעִבּוּדֵת ה', יֻכַּל גַּם־כֵּן לְהוֹצִיא עוֹד חַיּוֹת מֵהַפְּרִי, וְלִמְצֵא שָׁם אֲבֵרוֹת. כִּי יֵשׁ דְּבָרִים אֲבֵרוֹדִים, וְיֵשׁ בּוֹה דְּבָרִים נִפְלְאִים, סוּדוֹת נִסְתָּרִים וְנוֹרָאִים מְאֹד, רְזוּן עֲלָאִין. וְהַעֲקָר, שֶׁהָאָדָם צָרִיךְ לְזַהֵר מְזֵה מְאֹד, הֵינוּ שְׂלֵא לְאַכֵּל פְּרִי קֹדֶם שְׁנַתְּבַשְׁלָה כָּל צָרְכָהּ.

וְדַע, כִּי גַם כִּשְׁמִבְשָׁלִין הַפְּרוֹת בְּבֵיתוֹ אֵינוֹ מוֹעִיל לָזֶה, אֲבָל אִם הַפְּרוֹת שְׂלֵא נִתְּבַשְׁלוּ כָּל צָרְכָן עַל הָאֵילָן הֵם מִנְחִים אִיזָה זְמַן עַד שְׁנַעֲשִׂין מִבְּשָׁלִין מֵאֵלֵיהֶן בְּתַלְוֶשׁ, זֶה מוֹעִיל, וּמִתָּר לְאַכְלָן. וְזֶה דוֹמָה כְּמוֹ הָאָדָם שֶׁהוּא יָנַע, וְהוּא מְרַחֵף רְחִיפּוֹת הַרְבֵּה בְּפִיו (שְׁקוּרִין סַפְּיִין), עַד אֲשֶׁר יָנוּחַ, כְּמוֹ־כֵן אֵלוֹ הַפְּרוֹת שְׁנַתְּלָשׁוּ, קֹדֶם שְׁנַתְּבַשְׁלוּ כָּל צָרְכָן, צָרִיךְ לְהַמְתִּין עַד שְׁיִנּוּחוֹ מְרַחֲפָתָן, וְאִזּוֹ יֵשׁ הֵתֵר לְאַכְלָן. וְהַדְּבָרִים סְתוּמִים:

וְדַע, שִׁישׁ מְלֵאָד, וְתַחֲתָיו כְּפָה מְמַנִּים, וְכֻלָּם אוֹחֲזִים בְּיָדָם שׁוֹפְרוֹת וְהֵם עוֹמְדִים וְחוֹפְרִים תְּמִיד, וּמְחַפְּשִׁים תְּמִיד אַחַר אֲבֵרוֹת, וְהֵם תּוֹקְעִים תְּקִיעָה תְּרוּעָה, וְאַחֲר־כֵּךְ חוֹזְרִים

וְתוֹקְעִים תְּקִיעָה, וּכְשֶׁהֵם מוֹצְאִים אִיזָה אֶבְדָּה, נַעֲשֶׂה רַעַשׁ וְשִׁמְחָה גְדוֹלָה. כִּי יֵשׁ פְּמָה דְבָרִים אֲבוּדִים, הֵינּוּ מֵה שְׂאוּבָדִים אֶבְדוֹת הַרְבֵּה עַל־יְדֵי הַתְּאוּוֹת, בְּבַחֲנִית (תהלים קי"ב): תְּאוּת רְשָׁעִים תֵּאבֵד. וַאֲפֹלוּ מִי שֶׁהוּא צָדִיק הוּא אוֹבֵד גַּם־כֵּן לַפְּעָמִים, בְּבַחֲנִית (קהלת ז'): יֵשׁ צָדִיק אֶבֶד בְּצַדְקוֹ. וַאֲפֹלוּ הַצְּדִיקִים הַחוֹפְרִין וּמְבַקְשִׁים אַחַר אֶבְדוֹת, הֵם אוֹבְדִים גַּם־כֵּן לַפְּעָמִים, בְּבַחֲנִית (תהלים פ"ג): יַחֲפְרוּ וַיֵּאבְדוּ - שְׂאֲפֹלוּ הַחוֹפְרִים אַחַר אֶבְדוֹת חוֹזְרִים וְאוֹבְדִים לַפְּעָמִים, וְזֶה בַּחֲנִית (קהלת ג'): עַת לְאֶבֶד. וְזֶה: תְּאוּת רְשָׁעִים תֵּאבֵד - רָאִשֵׁי תְבוֹת: תְּקִיעָה, תְּרוּעָה, תְּקִיעָה, כִּי הַמְּלֹאכִים הַמְּחַפְּשִׁים אַחַר הָאֶבְדוֹת, שֶׁהֵם בַּחֲנִית תְּאוּת רְשָׁעִים תֵּאבֵד, הֵם אוֹחֲזִים בְּיָדָם שׁוֹפְרוֹת וְתוֹקְעִים תַּר"ת כַּנִּל. וְגַם הַזְּכִיר אֵז, שֶׁקָּשָׁה מְאֹד מְאֹד לְהִיּוֹת מְקַבֵּל.

וְגַם הַזְּכִיר אֵז קִנְיַת סוֹפְרִים תְּרַבָּה חֲכָמָה (כ"ב כא). וְלֹא בְּאֵר כָּל זֶה, כִּי הֵם דְּבָרִים סְתוּמִים וְחֲתוּמִים. גַּם נִשְׁפַּח קִצָּת, כִּי לֹא כְּתַבְתִּים בְּזִמְנוֹ כִּי־אֵם בְּדַרְךְ רָמְזוּ (פֶּאֱשֵׁר נִדְפַס כְּבַר בְּהַדְרָפְסָה רִאשׁוֹנָה). וְאָמַר, שֶׁכָּל הַנִּל, דִּהְיִינוּ עֲנִין עֲנִין בְּנִית אֵלּוּל, שֶׁהֵם תְּקוּן לַפְּגָם הַבְּרִית, וְעֲנִין הַפְּרוֹת הַנִּל, וְעֲנִין זֶה שֶׁל הַמְּלֹאךְ וְכו' כַּנִּל - הַכֵּל אַחַד, וַיֵּשׁ בְּזֶה רִזִּין גְּדוֹלִים:

פט

הַדַּעַת מְשֻׁדָּךְ כָּל הַשְּׂדוּכִים, כִּי כָּל הַשְּׂדוּכִים הֵם שְׁנֵי הַפְּכִים, וְהַדַּעַת הוּא הַמְּתוּדָךְ בֵּין שְׁנֵי הַפְּכִים. עַל־כֵּן

כל השדוכים שבעולם, כלם נעשים על־ידי הַפְּרִדָּעַת שֵׁיש בְּעוֹלָם. וְעַל־כֵּן לַפְּעָמִים קָשָׁה לְמִצָּא זְוֹגוֹ, כִּי לַפְּעָמִים שְׁנֵי הַמְּשֻׁדָּכִים רְחוּקִים מְאֹד, וְהֵם שְׁנֵי הַפְּכִים בְּיֹתֵר זֶה מִזֶּה, עַל־כֵּן קָשָׁה לְמִצָּא זְוֹגוֹ. וְהַתְּקוּן לָזֶה - שֶׁצָּרִיךְ שְׂיָבֹא לְהַפְּרִדָּעַת לְשִׁמְעַת תּוֹרָה מִפּוֹ, וְעַל־יְדִיָּוָה יְכוּל לְמִצָּא הַשְּׂדוּךְ שְׁלוֹ. כִּי כָל זְמַן שֶׁהִדְעַת בְּכַח, אֲזִי לַפְּעָמִים אִי אֶפְשָׁר לְחַבֵּר הַמְּשֻׁדָּכִים, כְּשֶׁהֵם בְּהַפְּךָ גְּדוֹל זֶה מִזֶּה, כִּי לַפְּעָמִים הֵם בְּהַפְּךָ גְּדוֹל מְאֹד זֶה מִזֶּה כַּנִּל, וְאִז אִי אֶפְשָׁר לְהִדְעַת לְחַבֵּר אוֹתָם כָּל זְמַן שֶׁהִדְעַת בְּכַח. עַל־כֵּן צָרִיךְ לְשִׁמְעַת תּוֹרָה מִפּוֹ, שְׂאֵז יוֹצֵא הִדְעַת בְּכַחֲנִית (משלי ב): מִפּוֹ דַעַת וּתְבוּנָה, וְאֲזִי כְּשִׂיּוֹצֵא הִדְעַת מִבַּח אֶל הַפְּעַל, אֲזִי יְכוּל לְשֻׁדְכֶם, אֶף אִם הֵם בְּהַפְּךָ גְּדוֹל זֶה מִזֶּה. וְזֶה אוֹתִיּוֹת שִׂדּוּךְ - רֵאשִׁי־תְבוּת (מלאכי ב): כִּי שִׁפְתַי כַּחַן יִשְׁמְרוּ דַעַת וְתוֹרָה. וְזֶה: יִבְקָשׁוּ מִפִּיהוּ, כִּי צָרִיךְ לְבַקֵּשׁ הַתּוֹרָה מִפּוֹ דוֹקָא, כְּדִי לְהוֹצִיא הִדְעַת מִבַּח אֶל הַפְּעַל כַּנִּל.

וְעַל־כֵּן צָרִיךְ לְשִׁמְעַת תּוֹרָה דוֹקָא מִפּוֹ, אֶף שְׁגַם בְּדַבְּרוּרִים פְּשׁוּטִים שֶׁל הַבַּר דַּעַת יֵשׁ בָּהֶם גַּם־כֵּן דַּעַת, אֶף־עַל־פִּי כֵּן צָרִיךְ לְשִׁמְעַת תּוֹרָה דוֹקָא. כִּי הַתּוֹרָה נִקְרָאת כְּלָה, כְּמוֹ שְׂאֶמְרוּ חַכְמֵינוּ וְזָרוֹנָם לְבָרְכָה (פסחים מט:): אֶל תִּקְרִי מוֹרְשָׁה, אֶלָּא מְאֹרְסָה. וְיֵשׁ בָּהּ גַּם־כֵּן שְׁנֵי הַפְּכִים, כִּי יֵשׁ בָּהּ שְׁנֵי מִינֵי אוֹתִיּוֹת. וְכִשְׁהַצְּדִיק אוֹמֵר תּוֹרָה הוּא בְּחִינַת מְשֻׁדָּךְ שְׂדוּכִין, כִּי דְבַר־תּוֹרָה עֲנִיִּים בְּמָקוֹם זֶה וְעֲשִׂירִים בְּמָקוֹם אַחֵר (ירושלמי ר"ה פ' א)

ראוהו ב"ד), וְצָרִיךְ לְחַבֵּר דְבַר־תּוֹרָה מִמָּקוֹם לְמָקוֹם, כִּי מְחַבְּרִים דְבַר־תּוֹרָה מִמָּקוֹמוֹת מְפֹאָרִים, שֶׁהֵם רְחוּקִים זֶה מִזֶּה, וּמְחַבְּרִים אוֹתָם יַחַד, וְעַל־יְדִיָּוָה נַעֲשֶׂה הַחֲדוּשׁ שְׂמַחְדָּשִׁים. נִמְצָא כִּשְׁהַצְדִּיק הַפְּרִדְעַת אוֹמֵר תּוֹרָה, הוּא מְשַׁדֵּךְ שְׂדוּכִים. עַל־כֵּן צָרִיכִין לְשָׁמַע מִפִּי תּוֹרָה דְּוָקָא, וְעַל־יְדִיָּוָה יְכוּלִין לְמַצֵּא זְוֹנָא כַּנ"ל:

צ

טַעַם עַל שְׂבִירַת כְּלֵי חָרָם בְּשַׁעַת הַשְּׂדוּךְ הוּא בְּשָׁנֵי עֲנִינִים. כִּי בְּאִמַּת צָרִיכִין לְזַהֵר מְאֹד מְאֹד שְׁלֹא לְגַרֵּשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ, כִּי אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבִרְכָה (עִירוּבִין מ"א): שְׁלֹשָׁה אֵינָם רוֹאִים פָּנָיו גִּיהֶנָם וְכוּ', וּמִי שֵׁישׁ לוֹ אִשָּׁה רָעָה. לְמֵאֵי נִפְקָא מִנָּה לְקַבּוּלֵי בְּאַהֲבָה. וּפְרָשׁוּ הַמְּפָרְשִׁים, שְׂמַפְנֵי זֶה לֹא אָמַר כָּאֵן הַנִּפְקָא מִנָּה דְלַעִיל, כִּי קִדְּם לְזֶה אִיתָא שָׁם: שְׁלֹשָׁה דְבָרִים מַעֲבִירִין אֶת הָאָדָם עַל דַּעְתּוֹ וְעַל דַּעַת קוֹנּוֹ. לְמֵאֵי נִפְקָא מִנָּה לְמַבְעֵי רַחֲמֵי. וְכֵאֵן לֹא אָמַר נִפְקָא מִנָּה זֶה. כִּי בְּאֵלוֹ הַשְּׁלֹשָׁה צָרִיכִין לְקַבֵּל בְּאַהֲבָה דְּוָקָא, מֵאַחַר שְׁעַל־יָדָם אֵינּוּ רוֹאֶה פָּנָיו גִּיהֶנָם.

וְזֶהוּ בְּחִינַת שְׂבִירַת כְּלֵי חָרָם בְּשַׁעַת הַשְּׂדוּךְ, כִּי שְׁעַר הַחֲרָסִית הִיָּה בִירוּשָׁלַיִם (שְׁהָיוּ מִשְׁלִיכִין שָׁם שְׂבָרֵי חֲרָסִים, כְּמוֹ שֶׁפָּרַשׁ רַש"י שָׁם), וְזֶה הַשְּׁעַר הוּא כְּנֶגֶד פֶּתַח־הַשָּׁל גִּיהֶנָם, כְּמוֹ שֶׁפָּתוּב (ירמיה יט): וַיֵּצֵאתָ אֶל גֵּי בֶן הַנֶּגֶם אֲשֶׁר

פְּתַח שַׁעַר הַחֲרָסִית. וְגַי בֶּן הַנֶּסֶם זֶהוּ בְּחִינַת הַגִּיהֶנֶם, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנֶם לְבִרְכָה (סוכה לב: ועירובין ט:): שְׁתֵּי תַמְרוֹת יֵשׁ בְּגַי בֶּן הַנֶּסֶם, וְעוֹלָה עֵשֶׂן מִבִּינֵיהֶן, וְזֶהוּ פְתַחַהּ שֶׁל גִּיהֶנֶם. וְזֶהוּ שְׁשׂוּבְרֵין כְּלֵי חָרֶס בְּשַׁעַת הַשְּׂדוּדָה, כִּי מְרַמְזִים לוֹ בְּזֶה שְׁנֵי עֲנִינִים. הֵינּוּ שְׁמֵרְמוּזֵין לוֹ: אִם הִיא אִשָּׁה רָעָה, תִּזְהַר לְבַל תִּבְגַּד בָּהּ, רַק תִּקְבַּל בְּאַהֲבָה, כִּי עַל־יְדֵיָהּ אֵינְךָ רוֹאֶה פְּנֵי גִיהֶנֶם כְּנ"ל. וְאִם הִיא אִשָּׁה מוֹכָה, דַּע וּזְכֹר כִּי יֵשׁ גִּיהֶנֶם, וְלֹא תִהְיֶה נִמְשָׁךְ אַחֵר תְּאוֹתָךְ, וּתִקְדָּשׁ עֲצֻמְךָ כְּרֹאוֹי, כִּי זְכוֹר תִּזְכֹּר שֵׁישׁ גִּיהֶנֶם. וְכֹל זֶה מְרַמְזֵין לוֹ עַל־יְדֵי שְׁבִירַת כְּלֵי חָרֶס, שֶׁהוּא בְּחִינַת שַׁעַר הַחֲרָסִית, שֶׁהוּא בְּחִינַת פְּתַחַהּ שֶׁל גִּיהֶנֶם כְּנ"ל, וְעַל־כֵּן עַל־יְדֵי שְׁבִירַת כְּלֵי חָרֶס מְרַמְזֵין לוֹ שְׁנֵי עֲנִינִים הַנ"ל:

צא

וַיְדַבֵּר אֱלֹקִים אֵת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה לְאָמֵר: (שמות כ)

דַּע, כִּי הַתְּקַשְׁרוֹת כְּאֵמֶת לְצַדִּיקִים אֲמֵתִים הוּא תוֹעֵלֶת גָּדוֹל מְאֹד מְאֹד, כִּי עַל־יְדֵיָהּ זוֹכֵין לְתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה וּלְכַפֶּרֶת עוֹן, וְנִמְתְּקֵין הַדִּינֵין וְנִתְבַּטְּלוּין לְגַמְרוֹ, וְנַעֲשֶׂה עַל־יְדֵיָהּ יַחֲדוֹ קִדְשָׁא בְּרִידָה הוּא וְשְׁכִינְתָּהּ, כִּי אֵיתָא בְּזִהַר הַקְּדוּשׁ (ויגש דף ר:): כִּי הִנֵּה הַמְּלָכִים נוֹעְדוּ. תְּרִין עֲלָמִין קְדִישִׁין, עֲלָמָא עֲלָמָה וְעֲלָמָא תַתָּאָה וְכוּ', כִּד מִתְחַבְּרֵין כְּחָדָא כְּדִין כָּל אֲנָפִין נְהִירִין וְכָל חוֹבִין אֲתַעֲבְרוּ וְכוּ', עֵין שָׁם.

כִּי דַע, כִּי יֵשׁ שְׁנֵי בְּחִינֹת חֲכָמָה: חֲכָמָה עֲלֵאָה וְחֲכָמָה
 תַּתָּאָה. וְחֲכָמָה תַּתָּאָה נִמְשָׁךְ מִחֲכָמָה עֲלֵאָה, וְיוֹנֵק וּמְקַבֵּל
 מִשָּׁם. וְהוּא כְּמוֹ הָרֵב וְהַתְּלָמִיד, כִּי מֵה שֶׁהָרֵב מְלַמֵּד עִם
 תְּלָמִידוֹ וְהַתְּלָמִיד מְקַבֵּל מִמֶּנּוּ, הוּא בְּחִינַת חֲכָמָה עֲלֵאָה
 וְחֲכָמָה תַּתָּאָה. וְחֲכָמָה עֲלֵאָה, דְּהֵינּוּ מֵה שֶׁהָרֵב מְלַמֵּד
 לְהַתְּלָמִיד, זֶה בְּחִינַת יוֹד, וּמֵה שֶׁהַתְּלָמִיד מְקַבֵּל מִמֶּנּוּ, שׂוּהָ
 בְּחִינַת חֲכָמָה תַּתָּאָה, הוּא בְּחִינַת לָמַד, שֶׁהוּא בְּחִינַת מְגִדֵּל
 הַפּוֹרֵחַ בְּאוֹיֵר (חֲנִינָה טו: עֵינ רש"י שם). כִּי הֵלֵב פּוֹרֵחַ בְּאוֹיֵר וְשׁוֹמֵעַ
 מֵה שֶׁהָרֵב אוֹמֵר, וְעַל־יְדֵי־זֶה מִבֵּין הָאָדָם הַשׁוֹמֵעַ, כִּי עָקֹר
 הִבְנֵת הַתְּלָמִיד הוּא עַל־יְדֵי הֵלֵב, כִּי הָרֵב צְרִיךְ לִזְמֹר דְּבָרִים
 הַמְּתִישְׁבִּין עַל הֵלֵב. וְהַתְּלָמִיד צְרִיךְ לְתַן הֵלֵב וּלְהַתְּבוֹנֵן בְּמֵה
 שֶׁאָמַר הָרֵב, וְכְמוֹ שֶׁפְּתוּב (משלי יז): לִקְנוֹת חֲכָמָה וְלֵב אֵין.
 וְעַל־כֵּן מֵה שֶׁהַתְּלָמִיד מְקַבֵּל הוּא בְּחִינַת לָמַד, בְּחִינַת מְגִדֵּל
 הַפּוֹרֵחַ כַּנ"ל. וְזֶה בְּחִינַת לָמַד, לְשׁוֹן תְּלָמִיד הַלָּמַד מֵהָרֵב.
 נִמְצָא שֶׁהָרֵב וְהַתְּלָמִיד, שֶׁהֵם בְּחִינַת חֲכָמָה עֲלֵאָה וְחֲכָמָה
 תַּתָּאָה, הֵם בְּחִינַת לָמַד יוֹד.

וְדַע, כִּי כָּלל הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה הוּא בְּחִינַת חֲכָמָה עֲלֵאָה, וְכָלל
 הַחֲכָמוֹת שֶׁבְּעוֹלָם נִמְשָׁכִין מִבְּחִינַת חֲכָמָה תַּתָּאָה,
 וּכְשֶׁהַחֲכָמוֹת שֶׁבְּעוֹלָם שְׂיוֹנְקִים מִחֲכָמָה תַּתָּאָה הֵם גִּפְרָדִים
 מִהַתּוֹרָה וּמֵהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, מִבְּחִינַת חֲכָמָה עֲלֵאָה, כְּמוֹ הַתְּלָמִיד
 שֶׁאֵינּוּ רוֹצֵה לְהִכִּין מֵה שֶׁהָרֵב אוֹמֵר, זֶה בְּחִינַת מְעוֹט הַלְּבָנָה,
 בְּחִינַת גְּלוּת הַשְּׂכִינָה. כִּי כָּל אָדָם בְּאֲשֶׁר הוּא שָׁם, הוּא צְרִיךְ

לְקַשֵּׁר שְׂכָלוֹ מִמָּקוֹם שֶׁהוּא לְהַתּוֹרָה וּלְהַשֵּׁם יִתְבַּרַךְ, שֶׁהוּא
 בְּחִינַת חֲכָמָה עֲלֵאָה. אָבֵל אִם מִפְּרִיד שְׂכָלוֹ וְחֲכָמְתוֹ, חֵם
 וְשָׁלוֹם, מֵהַשֵּׁם יִתְבַּרַךְ, זֶה בְּחִינַת (משלי טו): וְנִגְנַן מִפְּרִיד אֶלֹהֵי -
 שֶׁמִּפְּרִיד אֶלֹהֵי שֶׁל עוֹלָם, וְגוֹרֵם, חֵם וְשָׁלוֹם, פְּגִימַת הַלְבָנָה עַל־
 יְדֵי שְׂאִינוֹ מִקְשֵׁר חֲכָמָה תִּתְּאָה בְּחֲכָמָה עֲלֵאָה, דִּהְיִנוּ שְׂאִינוֹ
 מִקְשֵׁר הַחֲכָמוֹת שֶׁל כָּל הָעוֹלָם לְהַשֵּׁם יִתְבַּרַךְ וּלְהַתּוֹרָה, שֶׁהוּא
 בְּחִינַת חֲכָמָה עֲלֵאָה כַּ"ל:

אָבֵל הַצְּדִיקִים אֲמֵתִיִּים הֵם מְקַשְּׂרִים חֲכָמָה תִּתְּאָה בְּחֲכָמָה
 עֲלֵאָה, כִּי שִׁיחְתָּן שֶׁל הַצְּדִיקִים אֲמֵתִיִּים שֶׁהֵם מְשִׁיחִין
 וּמְסַפְּרִים שִׁיחַת חֲלִין, הִיא יִקְרָה מְאֹד מְאֹד, וְכִמוֹ שֶׁאָמְרוּ
 רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבִרְכָה (ע"ז יט): שִׁיחְתָּן שֶׁל תַּלְמִידֵי־חֲכָמִים
 צָרִיכִין לְמוֹד, כִּי הַצְּדִיק הָאֵמֶת בּוֹנֵה עוֹלָמוֹת הַחֲרִיבִין וּמְגַבִּיָּה
 חֲכָמָה תִּתְּאָה וּמְקַשְּׂרָה לְחֲכָמָה עֲלֵאָה עַל־יְדֵי שִׁיחְתּוֹ וְסַפְּרֵי
 דְּבָרָיו שֶׁמְדַבֵּר עִם הַמּוֹזְנֵם. כִּי הַשֵּׁכֶל שֶׁל הַמּוֹזְנֵם שְׂאִינָם
 מְקַשְּׂרִים אוֹתוֹ לְהַשֵּׁם יִתְבַּרַךְ, הוּא נִפְרָד מִחֲכָמָה עֲלֵאָה, אָבֵל
 הַצְּדִיק הָאֵמֶת מְקַשֵּׁר הַשֵּׁכֶל שֶׁל הַמּוֹזְנֵם, אֶפְלוֹ הַשֵּׁכֶל וְהַחֲכָמָה
 שֶׁל הַרְשָׁע, לְהַשֵּׁם יִתְבַּרַךְ. וְזֶה עֲגִין מַה שֶׁהַצְּדִיקִים מְדַבְּרִים עִם
 אֲנָשִׁים שְׂאִינָם הַגּוֹנִים אוֹ אֶפְלוֹ עִם עִבּוֹ"ם (אֵד כְּשֶׁמְדַבֵּר עִם
 עִבּוֹ"ם, אֵזִי הַצְּדִיק מוֹצִיא הַטּוֹב מִמּוֹנוֹ, וְהוּא נִשְׁאָר אָפֶס וְרִיק,
 שְׂזָה בְּחִינַת מַה שֶׁהָרַג מִשָּׁה אֶת הַמְצָרִי), כִּי כְּשֶׁהַצְּדִיק מְדַבֵּר
 עִם רְשָׁעִים, וְהַצְּדִיק מְגַבִּיָּה שְׂכָלוֹ וּמְקַשְּׂרוֹ לְהַשֵּׁם יִתְבַּרַךְ, אֵזִי
 מַעֲלָה וּמְקַשֵּׁר שְׂכָלָם מִמָּקוֹם שֶׁהֵם לְהַשֵּׁם יִתְבַּרַךְ. כִּי הַצְּדִיק

הָאֵמֶת מְצַמְצֵם שְׁכָלוֹ, וּמְדַבֵּר עִמָּם בְּחֻכְמָה נִפְלְאוֹה וּבְמִלְאכָה
גְּדוּלָּה, וּמְקַשֵּׁר כָּל הַדְּבוּרִים לְהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ, וְעַל־יְדִי־זוֹה מְבִיאֵם
לְיַד תְּשׁוּבָה.

וְזוֹה בְּחִינַת (דברים לג): וְהֵם תָּפוּ לְרַגְלֶךָ יִשְׂא מִדְּבַרְתֶּיךָ, וְדַרְשׁוּ
רְבוֹתֵינוּ זְכוֹרָנִם לְבִרְכָה (ב"ב ח): אֵלוֹ תִלְמִידֵי־חֻכְמִים
שְׁהוּלָכִים וּמְכַתְּתִים רַגְלֵיהֶם מַעִיר לְעִיר וְנוֹשְׂאִים וְנוֹתְנִין
בְּדַבְּרֵי שֵׁל מְקוֹם. כִּי הַצְּדִיקִים הָאֵמֶתִיִּים מְדַבְּרִים לַפְּעֻמִּים
עִם רִשְׁעִים וּמְסַפְּרִים עִמָּהֶם מַעֲסָקִי מְלַחְמוֹת וְכִיּוֹצֵא בְּזוֹ
מַעֲסָקֵי הָעוֹלָם, אֵךְ הוּא מְלַבֵּישׁ בְּזוֹ הָאוֹר הַגְּדוֹל שֶׁל הַתּוֹרָה,
כִּי הוּא מְלַבֵּישׁ אוֹר הַתּוֹרָה בְּלִבּוֹשִׁים שׁוֹנִים זֶה מִזֶּה, עַד
שֶׁמְלַבֵּישׁוּ בְּדַבְּרִים הַלְלוֹ, וְהָאוֹר הַתּוֹרָה מְתַלַּבֵּשׁ בְּצִרוּפִים
אַחֲרִים. כִּי אִם הִיָּה הַצְּדִיק מְדַבֵּר תְּכַף תּוֹרָה בְּפִרוּשׁ עִם
הַרְשָׁע, הִיָּה יָכוֹל לְהַתְּפַקֵּר יוֹתֵר וְהִיָּה נַעֲשֶׂה רִשָּׁע יוֹתֵר. כִּי
צְדִיקִים יִלְכוּ בָּם וּפְשָׁעִים יִכְשְׁלוּ בָּם (הושע יד). כִּי זָכָה - נַעֲשֶׂה
לוֹ סֵם חַיִּים; לֹא זָכָה - נַעֲשֶׂה לוֹ סֵם מָוֶת (יומא עב:). וְעַל־כֵּן
אִם הָיוּ מְגַלִּין לוֹ תּוֹרָה כְּמוֹת שְׁהִיא, הִיָּה מְתַפְּקֵר יוֹתֵר, כִּי
הִיָּה נַעֲשֶׂה אֶצְלוֹ סֵם מָוֶת, חֵם וְשָׁלוֹם, כִּי הוּא רְחוּק מִן
הַתּוֹרָה. וְעַל־כֵּן צְרִיכִין לְהַלְבִּישׁ לוֹ הַתּוֹרָה בְּצִרוּפִים אַחֲרִים.
וְכִמוֹ שֶׁמְצִינֵנוּ בְּתַלְמֵי הַמֶּלֶךְ, כְּשֶׁהוֹשִׁיב שְׁבָעִים וּשְׁנַיִם זְקֵנִים,
וְנָתַן הֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ בְּלֵב כָּל אֶחָד וְאֶחָד לְהַלְבִּישׁ הַתּוֹרָה
בְּצִרוּפִים אַחֲרִים, וְכַתְּבוּ: אֱלֹקִים בָּרָא בְּרֵאשִׁית וְכו' (מגילה ט),
וְכִמוֹ שֶׁפָּרַשׁ רַש"י שָׁם. כִּי אִם הָיוּ כּוֹתְבִין הַתּוֹרָה כְּמוֹת

שְׁהוּיָא, הָיָה מְתַפְקֵר יוֹתֵר וְכוּ'. וְעַל־כֵּן צְרִיכִין הַצְדִּיקִים הָאֲמִתִּיִּים לְדַבֵּר עִם הַהִמּוֹן שִׁיחַת חֲלִין, וְהֵם מְלַבִּישִׁין בָּהֶם הַתּוֹרָה, וְהֵם מְקַשְׂרִים אוֹתָם בְּאֵלוֹ הַדְּבָרִים מִמְּקוֹם שֶׁהֵם, כִּי הֵם אֵינֶם רְחוּקִים מֵאֵלוֹ הַדְּבָרִים וְהַסְּפוּרִים שֶׁהַצְדִּיק מְדַבֵּר עִמָּם, וְעַל־יְדִי־זוֹה מְקַשֵּׁר אוֹתָן וּמַעֲלָה אוֹתָן לְהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ. וְזֶה בְּחִינַת שֶׁהוּא נוֹשֵׂא וְנוֹתֵן בְּדַבְּרָיו שֶׁל מְקוֹם, דְּהֵינּוּ שֶׁהוּא מְדַבֵּר עִם כָּל אֶחָד לְפִי מְקוֹמוֹ בְּמְקוֹם שֶׁהוּא, וְהוּא נוֹשֵׂא אוֹתָן הַדְּבָרִים וְנוֹתֵן אוֹתָם לְהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ, כִּי הוּא מְקַשֵּׁרם לְשִׁרְשָׁם, לְבַחֲיַנַּת חֲכָמָה עֲלֵאָה. נִמְצָא שֶׁהַצְדִּיק הָאֲמִתִּי מְקַשֵּׁר חֲכָמָה תַּתָּאָה עִם חֲכָמָה עֲלֵאָה.

וּבְשִׁבְלֵי זֶה כְּשֶׁהַצְדִּיק נִפְטָר מִן הָעוֹלָם, חֵם וְשָׁלוֹם, אֵיזִי יֵשׁ צֶעַר גָּדוֹל לְהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ, כִּי הֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ אֵינּוּ רוֹצֵה בְּמִיתָתָן שֶׁל רְשָׁעִים, כִּי־אֵם בְּמִוֹבְתָן, שְׂיִזְכוּ לָשׁוּב בְּתִשׁוּבָה, וְהַצְדִּיק הָיָה מְקַשֵּׁרם וּמַעֲלָה אוֹתָן לְהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ וְהָיָה מְשִׁיבֵן בְּתִשׁוּבָה וְכַ"ל, כִּי הוּא מְקַשֵּׁר חֲכָמָה תַּתָּאָה בְּחֲכָמָה עֲלֵאָה וְכַ"ל. וְזֶה שְׂמוּבָא בְּמִדְרָשׁ (ובסוטה יג): כִּד מִית מִשָּׁה רַבְּנֵי, צוּחַ קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא: וְיֵ מִי יְקוּם לִי עִם מְרַעִים. לִי דִיקָא, בְּחִינַת חֲכָמָה עֲלֵאָה וְחֲכָמָה תַּתָּאָה שֶׁהֵם בְּחִינַת לְמַד יוֹד, בְּחִינַת לִי, הֵינּוּ מִי יְקוּם וַיַּעֲלֶה וַיְקַשֵּׁר בְּחִינּוֹת לִי, הֵינּוּ חֲכָמָה תַּתָּאָה עִם חֲכָמָה עֲלֵאָה, עִם מְרַעִים - הֵינּוּ שֶׁהוּא מַעֲלָה הַחֲכָמָה תַּתָּאָה מִכָּל הָרַעִים שֶׁבְּעוֹלָם, וּמְקַשֵּׁרם לְהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ, וּמַעֲלָה אוֹתָהּ לְחֲכָמָה עֲלֵאָה, שְׂוִה בְּחִינַת לִי,

בְּחִינַת הַתְּקָשְׁרוֹת חֲכָמָה תִּתְּאָה עִם חֲכָמָה עֲלֵאָה בְּנ"ל. כִּי מִשֶּׁה רַבְּנֵנוּ, עָלְיוֹ הַשְּׁלוֹם, בּוֹדֵאי הִיָּה יָכוֹל זֹאת מְאֹד, לְהַעֲלוֹת בְּחִינַת הַחֲכָמָה תִּתְּאָה מִכָּל הָרַעִים וְרַשָּׁעִים שֶׁבְּעוֹלָם וְכַנ"ל. וְעַל־כֵּן הָעֵקֶר לְקִשְׁר עֲצָמוֹ לְצַדִּיקִים אֲמִתִּיִּים, כִּי הַצַּדִּיק מִגִּבֵּיהַ וּמִקִּשְׁר חֲכָמָה תִּתְּאָה לְחֲכָמָה עֲלֵאָה בְּנ"ל, וְאִזִּי מִפְּגִימַת הַלְּבָנָה נַעֲשֶׂה מְלוֹי הַלְּבָנָה.

וְזוּהוּ: כִּי הֵנָּה הַמְּלָכִים נּוֹעֲדוּ עָבְרוּ יַחְדָּו, כִּד מְלָכִים אֲוֹדְמֵנוּ תִּרְוִיָּהוּ בְּרַעוּתָא חֲדָא, כִּדִּין וְכו' פְּלָהוּ מְאִרֵי דְדִינָא אֲתַכְּפִין וְאֲתַעְבְּרוּ מֵעֲלָמָא וְכו' (כמ"ש בְּוֹהֵר וּיְגִשׁ הַנ"ל). וְאִזִּי הוּא בְּחִינַת (מְלָכִים-א ה): וְתֵרַב חֲכָמַת שְׁלֹמֹה, וְתִרְגוּמוֹ: וְאֲתִרְבִּיאַת סְהָרָא, דְּהִינּוּ שְׁנַתְּמֵלָא פְּגִימַת הַלְּבָנָה וְכַנ"ל. וְאִזִּי נִמְתְּקִין כָּל הַדִּינִים וְנִתְּכַפְּרִין כָּל הָעוֹנוֹת, (כְּמוֹבֵא בְּזוֹהַר הַנ"ל וּבְכַמָּה מְקוֹמוֹת, שְׁעָקֶר הַמִּתְּקַת הַדִּינִים וְכַפֶּרֶת הָעוֹנוֹת וְשְׁלֹמוֹת כָּל הָאוֹרוֹת וּמְלוֹי פְּגִימַת הַלְּבָנָה וְתִקּוֹן כָּל הָעוֹלָמוֹת - הַכֹּל הוּא עַל־יְדֵי שְׁנַתְּחִיבֵר עוֹלָם הַתְּחִתּוֹן בְּעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן, שֶׁהֵם בְּחִינַת חֲכָמָה תִּתְּאָה וְחֲכָמָה עֲלֵאָה בְּנ"ל). וְכֹל זֶה עַל־יְדֵי הַצַּדִּיק, שֶׁמִּקִּשְׁר חֲכָמָה תִּתְּאָה בְּחֲכָמָה עֲלֵאָה עַל־יְדֵי שִׁיחְתּוֹ, שֶׁמִּלְּבִישׁ אֹזֶר הַתּוֹרָה בְּסַפּוּרֵי דְּבָרִים וְכַנ"ל.

וְזוּהוּ: וַיְדַבֵּר אֱלֹקִים אֵת. וַיְדַבֵּר - לְשׁוֹן זְוֹג וְהַתְּקָשְׁרוֹת, כְּמוֹ: רְאוּהָ מְדַבֶּרֶת (כְּתוּבוֹת יג). אֱלֹקִים אֵת - זֶה בְּחִינַת חֲכָמָה תִּתְּאָה וְחֲכָמָה עֲלֵאָה. אֱלֹקִים - בְּחִינַת חֲכָמָה תִּתְּאָה, כְּנֹדַע; אֵת - זֶה בְּחִינַת חֲכָמָה עֲלֵאָה, בְּחִינַת: אֵת הַשָּׁמַיִם, הֵינּוּ לְזוּג

וּלְקַשֵּׁר חֲכָמָה תִּתְּאֶה בְּחֲכָמָה עֲלֵאָה, זֶה נַעֲשֶׂה עַל־יְדֵי בְּחִינַת:
הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה לֵאמֹר - הֵינּוּ עַל־יְדֵי הַצְּדִיק שֶׁמִּלְּבִישׁ הַדְּבָרִים
הָאֵלֶּה, הֵינּוּ דְבוּרֵי הַתּוֹרָה הוּא מִלְּבִישׁ בְּסִפּוּרֵי דְבָרִים. וְזֶה:
לֵאמֹר - לְשׁוֹן הַלְּבָשָׁה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (איכה ב): בַּצַּע אָמַרְתּוּ,
שִׁפְרוּשׁוּ לְבוּשׁ. וְעַל־יְדֵי שֶׁהַצְּדִיק מִלְּבִישׁ אֹר הַתּוֹרָה בְּסִפּוּרֵי
דְּבָרִים, עַל־יְדֵי־זֶה מְקַשֵּׁר חֲכָמָה תִּתְּאֶה עִם חֲכָמָה עֲלֵאָה וְכַ"ל:
פְּרוּךְ ה' לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן:

צב

תִּקְוֹן לְמִקְרָה־לִּילָה, חֵם וְשִׁלּוּם, לֹזֵמֵר עֲשֶׂרָה קְפִיטָל
תְּהִלִּים, כְּמִבְּאֵר בְּסִפּוּר הָרֵאשׁוֹן (סי' רה), עֵינַי שָׁם הֶעֱנִינִי.
כִּי עֲשֶׂרָה קְפִיטָל תְּהִלִּים הֵם כְּנֶגֶד עֲשֶׂרָה מִינֵי נְגִינָה, שְׁנֵאמַר
בָּהֶם סֵפֶר תְּהִלִּים (פסחים ק"ז, זוהר אמור דף קא, פנחס דף רכג, תיקון יג),
שֶׁהֵם: בְּרָכָה, אֲשֶׁרִי, מִשְׁכִּיל וְכוּ'. כִּי עֲשֶׂרָה מִינֵי נְגִינָה הֵנּ"ל יֵשׁ
לָהֶם כַּח לְבַטָּל כַּח הַקְּלָפָה וְהַפָּגֶם הֵנּ"ל, כִּי הֵם הַפָּךְ הַקְּלָפָה
וְהַפָּגֶם הֵנּ"ל, כְּמִבְּאֵר מִזֶּה שֵׁם בְּסִפּוּר הָרֵאשׁוֹן. וְדַע, כִּי זֶה הֶעֱנִינִי
שֶׁל הָעֲשֶׂרָה מִינֵי נְגִינָה הֵנּ"ל, שֶׁהֵם כְּנֶגֶד פָּגֶם הֵנּ"ל, הוּא מְרַמֵּז
בְּפִסּוּקִים אֵלֶּי: בְּרָכָה - אֶבְרָךְ אֶת ה' אֲשֶׁר יַעֲצֵנִי אַף לִילּוֹת וְכוּ'
(תהלים מז). אֲשֶׁרִי - אֲשֶׁרִי נִשְׁוִי פֶשַׁע כְּסוּי חַטָּאָה (שם לב). מִשְׁכִּיל
- וַיְמַד אִשָּׁה מִשְׁכַּלְת (משלי יט). שִׁיר - בְּלִילָה שִׁירָה עִמּוֹ (תהלים
מב). נִצְחוֹת - לְמַנְצַח אֶל תְּשׁוּחַת (שם נג). נְגוּן - אֲזַכְּרָה נְגִינָתִי
בְּלִילָה (שם עז). תְּפִלָּה - הַיֹּאכֵל תְּפִל מִבְּלֵי מֶלֶח (איוב ו). הוֹדוּ -

פֶּן תִּתֵּן לְאַחֵרִים הוֹדֵךְ (משלי ה). מְזֻמָּר - הַנּוֹתֵן זְמִירוֹת בְּלִילָה
 (איוב לה). הִלְלוּיָהּ - אֲשֶׁה יֵרָאֵת ה' הִיא תִתְהַלֵּל (משלי לא). [וְהִבֵּן
 הַיָּמֵב רְמוּזִים אֵלָיו]:

וְדַע, כִּי אֵלֹהֵי הַעֲשָׂרָה קְפִיטָל שְׁצִירִיכִים לְאַמָּרֵם בְּאוֹתוֹ
 הַיּוֹם שְׁאַרְעֵ לֹו מְקַרָּה בְּלֵתִי טָהוֹר, חֵם וְשָׁלוֹם:

מִכְתָּם לְדוֹד - טו. לְדוֹד מְשָׁכִיל - לב. אֲשֶׁרִי מְשָׁכִיל אֵל דָּל
 - מא. כְּאֵיל תַּעְרוֹג - מב. לְמַנְצַח אֵל תִּשְׁחַת - נט.

לְמַנְצַח עַל יְדוּתוֹן - עז. תְּפִלָּה לְמוֹשֶׁה - צ. הוֹדוּ לַה' קְרָאוּ
 בְּשִׁמוֹ - קה. עַל נְהוֹרֹת בְּבַל - קלו. הִלְלוּ אֵל בְּקִדְשׁוֹ - קנ.

וְאֵלֹהֵי הַעֲשָׂרָה קְפִיטָל תְּהִלִּים הֵם תְּקוּן גְּדוֹל מְאֹד מְאֹד לְעִנְיֹן
 הַנִּ"ל, וְמִי שְׁזוֹכָה לְאַמָּרֵם בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם, אֵין צָרִיךְ לְפַחַד

עוֹד כָּלֵל מִפְּגַם הַנּוֹרָא שֶׁל הַמְּקַרָּה, חֵם וְשָׁלוֹם, כִּי בְּנֹדְאֵי
 נִתְתַּקֵּן עַל־יְדִי־זָה. וּבְזִכּוֹת תְּקוּן חֲטָא זֶה יְבוֹא מְשִׁיחַ צְדָקְנוּ
 לְקַבֵּץ נְפּוּצוֹתֵינוּ, כְּמוֹ שְׁכַתּוּב (תהלים קמז): בּוֹנֵה יְרוּשָׁלַיִם ה'
 נְדַחֵי יִשְׂרָאֵל יִכְנֵם, בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ, אָמֵן:

חֲזָק

נְשָׁלֵם סֵפֶר לְקוּמֵי מוֹהֲרֵ"ן תַּנְיִנָא

תְּהַלָּה לְאֵל עֲלִיּוֹן אֲשֶׁר שָׁמַיִם וָאָרֶץ קָנָה:

ואלה מוסר על הראשונים, מה שלקמתי מתוך שיחותיו הקדושים:

צג

שְׁמַעְתִּי בְּשֵׁמוֹ, שְׁאֵמַר לְעֵנִן הַמַּחֲלֶקֶת שֶׁהָיוּ חוֹלְקִים עָלָיו, כִּי
אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבִרְכָה (ברכות ו:): פָּרוּם זֶלַת
לְבַנֵּי אָדָם - אֵלּוּ דְבָרִים הָעוֹמְדִים בְּרוּמוֹ שֶׁל עוֹלָם, וּבְנֵי־אָדָם
מְזוֹלְזָלִין בָּהֶם, וּמֵאֵי נִיְהוּ תְּפִלָּה. עַל־כֵּן מַחֲמַת שְׁכָל עֶסְקוֹ תְּפִלָּה,
כִּי בְּעֵנִן תְּפִלָּה הָיָה מְרַבֵּה לְדַבֵּר עִם אֲנָשָׁיו, וְהוֹהִירָם מְאֹד
לְהַרְבוֹת בַּתְּפִלָּה וְהַתְּבוּדוֹת וְשִׂיחָה בֵּינוֹ לְבֵין קוֹנּוֹ, כְּמִבְּאֵר
בְּסִפְרֵי הַקְּדוּשִׁים, וְיוֹתֵר מִזֶּה הִרְבֵּה לְדַבֵּר עִמָּנוּ וְחָזַק אוֹתָנוּ
בְּהַתְּחַזְּקוֹת בְּלִי שְׁעוֹר לְהַרְבוֹת בַּתְּפִלָּה וְהַתְּבוּדוֹת. עַל־כֵּן בְּנֵי־
אָדָם מְזוֹלְזָלִין בּוֹ וּמְבַזִּין אוֹתוֹ וְחוֹלְקִין עָלָיו, כִּי כָל עֶסְקוֹ הוּא
תְּפִלָּה, שֶׁהֵם דְּבָרִים הָעוֹמְדִים בְּרוּמוֹ שֶׁל עוֹלָם וּבְנֵי־אָדָם
מְזוֹלְזָלִין בָּהֶם. וְהֵבִן:

צד

שְׁמַעְתִּי מִפִּי הַקְּדוֹשׁ, שֶׁהָיָה כְּתוּב אֶצְלוֹ תּוֹרָה עַל עֵנִן רֵאשִׁי־
הַשָּׁנָה, שֶׁצָּרִיכִין לְנַסֵּעַ לְצַדִּיקִים עַל רֵאשִׁי־הַשָּׁנָה. וְהָיָה
מִבְּאֵר שֶׁם מֵעֵנִן שְׁלִשָּׁה רֵאשִׁים שְׁמַתְקַבְּצִין בְּרֵאשִׁי־הַשָּׁנָה,
כְּשׁוֹזְכִין אֹז לְהִיּוֹת אֶצְלַת הַצַּדִּיק. כִּי הַצַּדִּיק הוּא בְּחִינַת רֵאשִׁי, כִּי
הוּא רֵאשִׁי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְרֵאשִׁי־הַשָּׁנָה הוּא גַם־כֵּן בְּחִינַת רֵאשִׁי, כִּי
הוּא רֵאשִׁי־הַשָּׁנָה, וְכָל אֶחָד בָּא עִם מוֹחוֹ וְדַעְתּוֹ לְהַצַּדִּיק וּמְקַשֵּׁר

דַּעְתּוֹ וּמַחּוֹ שְׁפָרְאֵשׁוּ, שְׁזָהוּ גַם־כֵּן בְּחִינַת רֵאשׁ, לְהַצְדִּיק שֶׁהוּא
 רֵאשׁ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּרֵאש־הַשָּׁנָה, נִמְצָא שְׁנַת־קַבְצוֹ שְׁלֹשָׁה רֵאשִׁים
 יַחַד. וְהִיָּה לוֹ בּוֹה תּוֹרָה שְׁלֵמָה, וְלֹא זְכוּתִי לְקַבְּלָהּ:

צה

לְעַנְנֵי הַתְּבוֹדָרוֹת וְשִׂיחָה בֵּינוֹ לְבֵין קוֹנֵנוֹ וְאִמִּירַת תְּהִלִּים
 וְתַחֲנִינּוֹת וּבִקְשׁוֹת, טוֹב מְאֹד כְּשׁוֹכֵין לְאִמְרָם בְּלֵב שְׁלֵם
 בְּאֵמֶת, עַד שְׂיִזְכֶּה לְבָבוֹת לְפָנֵי הַשֵּׁם יִתְפָּרֵךְ כִּבְּן הַבּוֹכָה לְפָנֵי
 אָבִיו. אָבֵל אָמַר, שְׁפִשְׁהָאָדָם אוֹמֵר תְּחִנּוֹת וּבִקְשׁוֹת וְחֹשֵׁב בְּלִבּוֹ
 וּמִצְפָּה שְׂיִכְפֶּה, זֹאת הַמַּחְשָׁבָה אֵינָה טוֹבָה, וְהִיא מְבַלְבֶּלֶת גַּם־
 כֵּן אֵת דַּעְתּוֹ, כִּי מַחְמַת זֶה אֵינוֹ יִכּוֹל לִזְמֹר הַבִּקְשׁוֹת בְּלֵב שְׁלֵם
 בְּשִׁלְמוֹת, כִּי צְרִיכִין בְּשַׁעַת אִמִּירַת תְּחִנּוֹת וּבִקְשׁוֹת לְהִרְחִיק
 מִעֲצָמוֹ כֹּל מִיַּיִן מַחְשָׁבוֹת חוּץ שְׁפַעוֹלָם, רַק לְכוּן דַּעְתּוֹ אֶל
 הַדְּבוּרִים שֶׁהוּא מְדַבֵּר לְפָנֵי הַשֵּׁם יִתְפָּרֵךְ, כְּאִשֶּׁר יְדַבֵּר אִישׁ אֶל
 רֵעֵהוּ, וְאֵז מִמִּילָא בְּקַל יִתְעוֹרֵר לְבוֹ, עַד שְׂיָבוֹא לְבַכְיָה גְדוּלָה
 בְּאֵמֶת. אָבֵל כְּשֶׁחֹשֵׁב וּמִצְפָּה עַל זֶה שְׂיִכְפֶּה, אֵינוֹ זֶה וְזֶה אֵינוֹ
 עוֹלָה בִּידּוֹ, כִּי הָאִמִּירָה בְּעֲצָמָה נִתְבַּלְבְּלָה עַל־יְדֵי־זֶה כְּנ"ל. כִּי
 זֶה שֶׁחֹשֵׁב וּמִצְפָּה שְׂיִכְפֶּה, הוּא גַם־כֵּן בְּחִינַת מַחְשָׁבָה זָרָה
 שְׂמַבְלְבֶּלֶת, הַכּוֹנֵה, שְׂאֵינוֹ יִכּוֹל לִשְׁמַע הַיָּטִב מִה שֶׁהוּא מְדַבֵּר
 עַל־יְדֵי־זֶה, כִּי הָעֶקֶר - לְדַבֵּר הַדְּבוּר בְּאֵמֶת לְפָנֵי הַשֵּׁם יִתְפָּרֵךְ
 בְּלֵי שׁוּם מַחְשָׁבוֹת אַחֲרוֹת כָּלֵל כְּנ"ל. וְאִם יִזְכֶּה לְבַכְיָה בְּאֵמֶת -
 מִה טוֹב, וְאִם לֹא - לֹא, וְלֹא יִבְלַל אִמִּירָתוֹ בְּשִׁבִיל זֶה כְּנ"ל:

צו

עוד אמר לענין התבודדות, שהיה דרכו ז"ל לזרז מאד בזה להיות רגיל מאד בהתבודדות, לפרש שיחתו לפני השם יתברך בכל יום ויום. ואמר: שאפלו בשאין יכולין לדבר כלל, אפלו בשמדברין רק דבור אחד, גם כן טוב מאד. ואמר: שאפלו אם אינו יכול לדבר רק דבור אחד, יהיה חזק בדעתו, וידבר אותו הדבור כמה וכמה פעמים בלי שעור וערה, ואפלו אם יבלה כמה וכמה ימים בדבור זה לבד גם זה טוב. ויהיה חזק ואמיץ, וירבה לדבר אותו הדבור פעמים אין מספר, עד שירחם עליו השם יתברך, ויפתח פיו, ויוכל לפרש שיחתו:

ואמר, שהדבור יש לו כח גדול מאד, כי הלא יכולין ללחש על קנה־שרפה שלא תוכל לירות. והבן. ואז בשדבר מזה, דבר הרבה מהתבודדות, והארץ מאד בשיחה נפלאה בכמה מיני לשונות, וחזק אותנו וזרז אותנו מאד מאד בזה, להתחזק להרבות בהתבודדות ושיחה בינו לבין קונו. ואמר: שרצונו שיהיה לנו כל היום בלו התבודדות, ולבלות כל היום על זה, אך לאו כל אדם יכול לקיים זאת. על־כן בהכרח לצוות להם שיהיה להם על־כל־פנים איזה שעה התבודדות, כי גם זה טוב מאד. אבל מי שלבד חזק בה, ורוצה לקבל עליו על עבודתו יתברך באמת, רצונו שיהיה לו כל היום התבודדות. והזכיר אז מאמר חכמינו זכרונם לברכה (ברכות כא): ולואי שיתפיל אדם כל היום בלו:

צו

עוד שְׁמַעְתִּי בְּשִׁמוֹ לְעֵנִין מַעֲלַת הַשִּׁיחָה בֵּינוּ לְבֵין קוֹנוֹ,
 שְׁאָמַר שָׁעַל תְּפִלוֹת וּתְחִנוֹת וּבִקְשׁוֹת הַפְּדוּרוֹת מִכְּבָר,
 כָּבֵר יוֹדְעִין מֵהֶם כָּל הַמְּחַבְּלִים וְהַמְּקַטְרְגִים, וְהֵם אוֹרְכִים עַל
 הַדְּרָכִים שֶׁל אֱלוֹ הַתְּפִלוֹת, מַחְמַת שְׁיֹדְעִים מֵהֶם מִכְּבָר. כְּמוֹ,
 לְמֹשֶׁה, עַל הַדְּרֹךְ הַכְּבוֹשָׁה, הַיְדוּעַ וּמִפְּרָסָם לְכֹל, שֵׁם אוֹרְכִים
 רוֹצְחִים וְגוֹלְגִים תְּמִיד, מַחְמַת שְׁיֹדְעִים מִדְּרֹךְ זֶה כְּבָר. אֲבָל
 כְּשֶׁהוֹלְכִין בְּנִתִיב וְדֶרֶךְ חֲדָשׁ, שְׁאִינוֹ נוֹדַע עֲדוֹן, שֵׁם אֵינָם
 יוֹדְעִים לְאָרֶב שֵׁם כָּלֵל. כְּמוֹ-כֵן לְעֵנִין הַנַּ"ל, כִּי הַשִּׁיחָה שְׁמֹדְבֵר
 הָאָדָם עֲצָמוּ בֵּינוּ לְבֵין קוֹנוֹ, הוּא דֶרֶךְ חֲדָשׁ וְתַפְּלָה חֲדָשָׁה,
 שֶׁהָאָדָם אוֹמְרָה מְלָבוּ מִחֲדָשׁ, עַל-כֵּן אֵין הַמְּקַטְרְגִים מְצוּיִים כָּל-
 כָּךְ לְאָרֶב. וְאַף-עַל-פִּי-כֵן הַזְּהִיר מְאֹד גַּם עַל אֲמִירַת שְׁאָר
 תְּחִנוֹת וּבִקְשׁוֹת, כְּמִבְּאֵר בְּדַבְּרֵינוּ כְּמָה פְּעָמִים:

צח

עוד אָמַר לְעֵנִין הַתְּחִינּוֹת בְּהַתְּבוֹדְדוֹת וּתְחִנוֹת וּבִקְשׁוֹת, כִּי
 הַדְּבֹר יֵשׁ לוֹ כַּח גָּדוֹל לְעוֹרֵר אֶת הָאָדָם, אֶף-עַל-פִּי
 שְׁנֹדְמָה לְהָאָדָם שְׁאִין לוֹ לֵב, אֶף-עַל-פִּי-כֵן כְּשִׁדְבֵר הַרְבֵּה דְבָרֵי
 הַתְּעוֹרְרוֹת וּתְחִנוֹת וּבִקְשׁוֹת וְכִיּוֹצֵא, זֶהוּ בְּעֲצָמוֹ שְׁמֹדְבֵר הוּא
 בְּחִינַת הַתְּגָלוֹת הַתְּעוֹרְרוֹת לְבוֹ וְנִפְשׁוֹ לְהֵשֵׁם יִתְבָּרֵךְ, בְּכַחֲנִית
 (שה"ש ה): נִפְשֵׁי יִצְאָה בְּדַבְּרוֹ, שֶׁהַדְּבֹר בְּעֲצָמוֹ הוּא הַתְּגָלוֹת
 הַנִּפְשׁ וְהַלֵּב. וְלִפְעָמִים עַל-יְדֵי שְׁדִבְרֵי הַרְבֵּה, אֶף-עַל-פִּי שְׁיִהְיֶה

בְּלֹא לֵב בָּלָל, אֶף-עַל-פִּי־כֵן יָבוֹא אַחֲר־כָּךְ עַל-יַד־יָזָה
 לְהַתְעוֹרְרוֹת גְּדוֹל בְּלֵב וְנַפֶּשׁ. וְהַכֵּלֶל - כִּי הַדְּבַר בְּעֵצְמוֹ יֵשׁ
 לוֹ כַח גְּדוֹל:

צמ

אָמַר, שְׁעַקֵּר הַהֲתַבּוֹדוֹת וְהַשִּׁיחָה בֵּינֵנו לְבֵין קוֹנֵנו בְּשִׁלְמוֹת
 הוּא, כְּשִׁפְרֵשׁ שִׁיחָתוֹ כָּל-כָּךְ לְפָנָי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, עַד
 שִׁיְהִיָּה סְמוּךְ מְאֹד שֶׁתֵּצֵא נִשְׁמָתוֹ, חֵם וְשָׁלוֹם, עַד שֶׁכִּמְעַט יִגֹּעַ,
 חֵם וְשָׁלוֹם, עַד שֶׁלֹּא תִהְיֶה נִשְׁמָתוֹ קְשׁוּרָה בְּגוֹפוֹ כִּי-אִם בְּחוּט
 הַשְּׁעָרָה מֵעֵצִים צִעְרוּ וְגִעְגּוּעוּ וְכִסּוּפִיו לְהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ בְּאֵמֶת. וְכֵן
 מִבְּאֵר בְּדַבְרֵי רַבּוֹתֵינוּ וְזָרוּנָם לְבִרְכָה (תענית ח), שֶׁאָמְרוּ: אֵין
 תְּפִלָּתוֹ שֶׁל אָדָם נִשְׁמַעַת, אֶל־אֱלֹהִים כִּי־נִשְׁמַעַת מִשֵּׁם נַפְשׁוֹ בְּכַפּוֹ וְכו',
 הֵינּוּ בְּנִ"ל:

וְאָמַר: הֲלוֹא כְּשֶׁהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ עוֹזֵר בְּהֲתַבּוֹדוֹת, אֵין
 הַהֲתַבּוֹדוֹת הוּא כִּפְּאֵשׁ יִדְבֵר אִישׁ אֶל רַעְהוֹ:

ק

סִפְרוּ לִי שֶׁאָמַר, שֶׁמִּקְטָן וְעַד גְּדוֹל אֵין אֶפְשָׁר לְהִיּוֹת אִישׁ
 כְּשֶׁר בְּאֵמֶת, כִּי-אִם עַל-יַד־י הַתַּבּוֹדוֹת. וְהִיָּה מְזִכִּיר
 כְּמָה וְכְמָה צְדִיקִים מִפְּרָסְמִים אִמְתִּיִּים, וְאָמַר, שֶׁכֵּלֶם לֹא בָּאוּ
 לְמַדְרַגְתָּם כִּי-אִם עַל-יַד־י הַתַּבּוֹדוֹת. וְגַם תִּפְסֵם אִישׁ אֶחָד מִשׁוּט
 מִנְּכַדֵּי הַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב וְזָרוּנוֹ לְבִרְכָה, וְאָמַר: גַּם זֶה מִפְּרֵשׁ

שִׁיחַתוֹ בְּכָל פַּעַם לְפָנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּבִכְיָה גְדוֹלָה. וְאָמַר: שׁוּרַע
הַפַּעַל-שֵׁם-טוֹב רְגִילִים בָּזָה בְּיוֹתֵר, כִּי הֵם מְזַרְעֵ דָּוִד הַמֶּלֶךְ,
עָלְיוֹ הַשְּׁלוֹם, וְכָל עַסְקוֹ שֶׁל דָּוִד הָיָה עֲנִין זֶה, שֶׁהָיָה מְשַׁבֵּר לְבוֹ
מְאֹד לְפָנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ תָּמִיד, שֶׁזֶהוּ עֵקֶר סֵפֶר תְּהִלִּים שְׁיִסֵּר,
בְּמִבְּאֵר בְּמָקוֹם אַחֵר:

קא

אָמַר, שְׁעַל-יָדֵי אֲמִירַת תְּקוּן חֲצוֹת יְכוּלִין לְפָרֵשׁ שִׁיחַתוֹ
אֵת כָּל אֲשֶׁר עִם לְבָבוֹ כְּמוֹ עַל-יָדֵי הַתְּבוּדָרוֹת. כִּי
מִסְתַּמָּא אֵין אֹמְרִים חֲצוֹת עַל הָעֶבֶר, וְעֵקֶר אֲמִירַת חֲצוֹת
הוּא עַל מַה שְּׁנַעֲשֶׂה עִכְשָׁו עִם הָאָדָם, וּכְשִׂיאֵמַר חֲצוֹת
בְּבִיחָנָה זֶה, יְכוּלִין לְמַצֵּא כָּל אֲשֶׁר עִם לְבָבוֹ בַּתּוֹךְ אֲמִירַת
חֲצוֹת:

וְכֵן אֲמִירַת תְּהִלִּים וְכִיּוֹצֵא צְרִיךְ לְרֹאוֹת, שְׂיִמְצֵא אֵת עֲצֻמוֹ
בַּתּוֹךְ כָּל מְזֻמּוֹרֵי תְּהִלִּים וּבַתּוֹךְ כָּל הַתְּחֻנוֹת וּבִקְשׁוֹת
וּסְלִיחוֹת וְכִיּוֹצֵא. וּבְקַל בְּפִשְׁטוֹת בְּלִי חֲכָמוֹת יְכוּלִין לְמַצֵּא אֵת
עֲצֻמוֹ בַּתּוֹךְ כָּל הַתְּחֻנוֹת וּבִקְשׁוֹת, וּבְפָרֵט בַּתְּהִלִּים, שְׁנֵאֵמַר
בְּשִׁבִיל כָּלֵל יִשְׂרָאֵל, בְּשִׁבִיל כָּל אֶחָד וְאֶחָד בְּפָרֵט. וְכָל אָדָם, כָּל
מְלַחְמוֹת הַיֵּצֵר שֵׁישׁ עָלְיוֹ וְכָל מַה שְּׁנַעֲשֶׂה עִמוֹ, הַכֹּל מִבְּאֵר
וּמִפָּרֵשׁ בַּתְּהִלִּים, כִּי עֵקֶרוֹ נֵאֵמַר עַל מְלַחְמוֹת הַיֵּצֵר הָרַע
וְחִילוֹתָיו, שֶׁהֵם עֵקֶר הָאוֹיְבִים וְהַשׁוֹנְאִים שֶׁל הָאָדָם, שְׂרוֹצִים
לְמַנְעוֹ מִדְּרֹךְ הַחַיִּים וּלְהוֹרִידוֹ לְשֹׂאֵל תְּחִיתוֹת, חֵם וְשְׁלוֹם, אִם

לא ישמר עצמו מהם. ורק על ענין מלחמה זאת נתיסד כל ספר
 תהלים. פי עקר כלל ושרש ויסוד של כל העצות להתקרב
 להשם יתברך, הוא רק אמירת תהלים ושארי תחנות ובקשות
 והתבודדות לפרש שיחתו בינו לבין קונו, לבקש מלפניו
 שיקרבהו לעבודתו יתברך, ורק על ידי זה זוכין לניצח המלחמה;
 אם יהיה חזק ואמיץ מאד תמיד להעתיר ולהתפלל ולהתחנן
 לפני השם יתברך תמיד, יהיה אף שיהיה, או בודאי יניח
 המלחמה. אשרי לו. כד הבנו מדברי רבנו זכרוננו לברכה: פי
 אף-על-פי שנמצאים כמה עצות טובות בספרי רבנו זכרוננו
 לברכה, שהם מלאים עצות להתקרב להשם יתברך, אף-על-פי
 כן על-פירב קשה להאדם לקיים העצה בעצמה. על-פן העקר
 הוא תפלות ותחנות ובקשות, יהיה אף שיהיה, על-כל-פנים
 ידבר בפיו באיזה בחינה שהוא, ויבקש מהשם יתברך תמיד,
 שיוציא אותו מחשך לאור ויחזירהו בתשובה שלמה באמת, ואל
 יתן דמי לו עד שיענהו. ואף-על-פי שהוא קורא וצועק להשם
 יתברך זה זמן רב מאד, ועדין הוא רחוק מאד מאד, אף-על-פי
 כן אם יהיה חזק ואמיץ בתפלות ובקשות, בודאי סוף כל סוף
 יענהו השם יתברך ויקרבו לעבודתו באמת, בודאי בלי ספק, רק
 חזק ואמיץ. וכמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ברכות לב),
 שתפלה צריך חזק, כמו שפתוב (תהלים כו): קוה אל ה' חזק
 ויאמץ לבך וקוה אל ה', ופרש רש"י: ואם לא תתקבל תפלתך,
 חזר וקוה. וכן לעולם, עד ישקיף וירא ה' משמים:

וְכָבֵד מְבֹאֵר זֹאת בְּדַבְרֵינוּ בְּמָה פְעָמִים. אִךְ צְרִיכִין לְכַפֵּל
 וּלְשַׁנּוֹת זֹאת וּלְזַכֵּר זֹאת בְּכָל יוֹם וְיוֹם, כִּי יֵשׁ בְּמָה
 וּכְמָה מִיָּנִי חֲלִישוֹת וּבְלַבּוּלִים עַל זֶה בְּלִי שְׁעוֹר, מַה שְּׂאִין
 הַפֶּה יְכוּל לְדַבֵּר וְהֵלֵב לְחַשֵּׁב. עַל־כֵּן צְרִיכִין לְחַזֵּר זֹאת אֲלֵפִים
 פְּעָמִים, כְּדֵי שְׂיִתְחַזַּק וְיִתְאַמֵּץ לְעִמּוּד עַל עִמּוּדוֹ, לְהִתְפַּלֵּל
 וּלְהִתְחַנֵּן לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ תָּמִיד, שְׂיִקְרְבֵהוּ לְעַבֹדְתּוֹ, יִהְיֶה
 אִיךְ שְׂיִהְיֶה. נִשְׂא לְבַבְנוּ אֶל כַּפִּים אֶל אֵל בְּשָׂמִים. כִּי לֹא יִפְשַׁע
 ה' אֶת עַמּוֹ וְנִחַלְתּוֹ לֹא יַעֲזֹב. חֲסִדֵי ה' כִּי לֹא תִמְנֹו, כִּי לֹא
 כָּלוּ רַחֲמָיו:

קב

פְּעַם אֶחָד בָּאתִי אֵילָיו ז"ל, וְסִפֵּר לִי, שְׂזָה בְּסִמּוּךְ הָיָה אֶצְלוֹ
 רַב אֶחָד, וְדַבֵּר עִמּוֹ, וְאָמַר לִפְנֵי תוֹרָה, (הֵינּוּ שְׂרַבְנוּ
 ז"ל אָמַר לִפְנֵי הַרְבַּ הַגַּ"ל תוֹרָה). וְלֹא זָכִיתִי, שְׂיִחַזֵּר וְיִאֲמַר
 אוֹתָהּ הַתּוֹרָה לִפְנֵי, רַק אֵילוּ הַדְּבוּרִים שְׂמַעְתִּי מִפִּיו הַקְּדוֹשׁ,
 שְׂסִפֵּר לִי, שְׂאָמַר אֲזִי מַעֲנִין בְּעֵז וְרוֹת, שְׂבַעְזוּ וְרוֹת הֵם סוּד
 סְמִיכַת גְּאֻלָּה לְתַפְלָה, כִּי בְּעֵז הוּא בְּחִינַת גְּאֻלָּה, כְּמוֹ שְׂפִתּוֹב
 (רוֹת ג): כִּי גְאֻלָּה אֲנֹכִי וְכוּ', וְרוֹת הִיא בְּחִינַת תַּפְלָה, כְּמוֹ
 שְׂאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנוֹם לְבִרְכָה (בְּרִכּוֹת ז): לְמָה נִקְרָא שְׂמָה
 רוֹת, שְׂיִצָּא מִמֶּנָּה דְּוֶד, שְׂרוּהָ לְהַקְּדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא בְּשִׁירוֹת
 וְתַשְׁבְּחוֹת. וְהִיָּה מוֹבֵן מִדְּבָרָיו ז"ל, שְׂגֻלָּה בְּזֶה תוֹרָה גְּבוּהָ, אִךְ
 לֹא זָכִיתִי לְשַׂמְעָה:

גַּם שְׁמַעְתִּי בְשִׁמוֹ, שְׁאֵמַר אֹז, שְׁכַל הַהֲשָׁגוֹת הַגְּבוּהוֹת מְאֹד
 שֶׁהוּא מְשִׁיג, אֵינוֹ עוֹלָה אֲצִלוֹ כְּנֶגֶד אֵיזָה דְבוּר שֶׁהוּא
 מְגַלֶּה בְּפָנָי הָעוֹלָם. כִּי בְּכָל דְבוּר וְדְבוּר שֶׁהוּא מְגַלֶּה בְּפָנָי
 הָעוֹלָם, תְּלוּיִים בּוֹ כָּל הָעוֹלָמוֹת, עֲלוּנִים וְתַחְתּוֹנִים: (פְּרוּשׁ,
 כִּי אֶף־עַל־פִּי שְׁבוּדָאֵי הַהֲשָׁגוֹת שְׁלוֹ שְׁאֵינוֹ מְגַלֶּה הֵם גְּבוּהִים
 אֲלֵפִים וְרַבְבוֹת פְּעָמִים בְּלִי שְׁעוּר, כְּנֶגֶד מַה שֶׁהוּא מְגַלֶּה בְּפָנָי
 הָעוֹלָם, כְּמִבְאֵר מְזֶה בְּמִקּוֹם אַחֵר כְּמֵה פְּעָמִים, אֲבָל אֶף־עַל־
 פִּי־כֵן זֶה אֵינוֹ חָשׁוּב וַיִּקָּר בְּעֵינָיו כְּל־כָּךְ, מֵאַחֵר שְׁאֵינוֹ מְזַכֶּה
 אֶת יִשְׂרָאֵל כְּל־כָּךְ בְּזוֹת. וְהֶעֱקַר הוּא אֲצִלוֹ, כְּשֶׁהָעוֹלָם זוֹכִין
 לְשִׁמְעַת מִמֶּנּוּ אֵיזָה דְבוּר, כִּי בְּכָל דְבוּר וְכוּ' כַּנ"ל).

קג

בְּשַׁעַת הַתְּפִלָּה, כָּל זְמַן שֶׁהָאָדָם שׁוֹמֵעַ עוֹד אִזָּה אָדָם,
 דְּהֵינּוּ שְׁשׁוֹמֵעַ וּמְרַגֵּשׁ שְׁעוֹמֵד עוֹד אָדָם אַחַד בְּשַׁעַת
 תְּפִלָּתוֹ, הוּא לֹא טוֹב. כִּי צְרִיךְ כָּל אָדָם בְּשַׁעַת תְּפִלָּתוֹ, שְׂיִצְיֵר
 בְּדַעְתּוֹ, שְׂאִין שֵׁם אֱלֹה אֵינִי וְהַשֵּׁם יִתְּבַרַךְ לְבַד. וּבְמֵאֵמַר "אָבָא
 שְׂאוּל וְכוּ' פְּעַם אַחַת רְצִיתִי אַחֵר צָבִי וְכוּ'" (בְּסִי' ג"ה), שֵׁם
 מְבֹאֵר בְּטוֹל גְּדוֹל יוֹתֵר בְּשַׁעַת הַתְּפִלָּה, שְׂמַחֵיב הָאָדָם לְבַטֵּל
 עַצְמוֹ כְּל־כָּךְ בְּשַׁעַת הַתְּפִלָּה, עַד שֶׁלֹּא יִרְגִישׁ אֶפְלוֹ אֶת עַצְמוֹ
 כְּלָל בְּשַׁעַת תְּפִלָּתוֹ, רַק אֶת הַשֵּׁם יִתְּבַרַךְ לְבַדוֹ, כִּי אֹז, בְּשַׁעַת
 הַתְּפִלָּה, הָאָדָם עוֹמֵד בְּהִיכַל הַמֶּלֶךְ וְכוּ', עֵינֵי שֵׁם מַה שְׂפִתוֹב
 שֵׁם (בְּאוֹת ו'): מִי הוּא, הֲלֹא יִשׁוּתוֹ נִתְּבַטֵּל, וְאִין כָּאֵן אֱלֹה
 הַמֶּלֶךְ בְּעַצְמוֹ וְכוּ', עֵינֵי שֵׁם:

קד

הָיָה אוֹהֵב מְאֹד אֶת הָעֲבוֹדוֹת הַפְּשׁוּטוֹת שֶׁל סֶתֶם בְּנֵי-
 אָדָם, הַאֲנָשִׁים הַפְּשׁוּטִים הַפְּשָׁרִים, וְהָיָה אוֹהֵב מְאֹד מִי
 שְׁיָכוֹל לֵאמֹר הִרְבָּה תַחֲנוּת וּבִקְשׁוֹת בְּתוֹךְ הַסְּדוּרִים הַגְּדוֹלִים,
 בְּדַרְךְ הַהַמּוֹנֵעַם הַפְּשָׁרִים. וְהָיָה מְזַהֵר וּמוֹכִיחַ אוֹתָנוּ כַּמָּה
 פְּעָמִים לֵאמֹר זְמִירוֹת בְּשַׁבַּת, וְהָיָה מְקַפֵּיד וְכוּעֵם מְאֹד עַל מִי
 שֶׁהוּא חָכֵם בְּעֵינָיו וְאִינוֹ מִתְאַמֵּץ לֵאמֹר זְמִירוֹת בְּשַׁבַּת
 וּבְמוֹצָאֵי-שַׁבַּת אוֹ שְׁאֵר עֲבוֹדוֹת פְּשׁוּטוֹת, כִּי עֵקֶר הַיְהוּדוּת
 הוּא בַּפְּשִׁיטוֹת וּבְתַמִּימוֹת גְּמוּרָה, בְּלִי שׁוּם חֲכָמוֹת, כַּמְבָרָר
 אֶצְלָנוּ כְּכֹר כַּמָּה פְּעָמִים: וְגַם הוּא בְּעֶצְמוֹ, זְכוּרָנוּ לְבִרְכָה,
 קֹדֶם שֶׁהִגִּיעַ לוֹ הַחֹלְאֵת הַכְּבֵד שֶׁנִּסְתַּלַּק עַל-יְדוֹ, קֹדֶם לָזֶה,
 כָּל יָמָיו הָיָה מְזַמֵּר זְמִירוֹת הִרְבָּה בְּכָל שַׁבַּת וְשַׁבַּת וּבְמוֹצָאֵי-
 שַׁבַּת:

קה

שָׁמַעְתִּי מֵאַחַד, שֶׁהִזְהִיר אוֹתוֹ, שִׁישֶׁתְּדַל לְעֵינַי בְּתוֹרָתוֹ,
 וַיִּרְאֶה לְחִדּוֹשׁ בְּתוֹרָתוֹ אֵיזָה דְבָר, (כַּאֲשֶׁר הִזְהִיר
 עַל זֶה לְכַמָּה וְכַמָּה מֵאֲנָשָׁיו). וְאָמַר לוֹ: אִם תִּזְכֶּה לְכוּן אֶל
 תַּכֵּן בְּוִנְתִּי בְּתוֹרָתִי - מַה טוֹב, וְאַפְלוֹ אִם לֹא תוּכַל לְכוּן
 בְּוִנְתִּי, אַף-עַל-פִּי-כֵן טוֹב מְאֹד כְּשֶׁזוֹכֵין לְחִדּוֹשׁ אֵיזָה דְבָר
 בְּתוֹרָה, כִּי הוּא תַקוּן גְּדוֹל לְהִרְהוּרִים. כִּי כָל הַהִרְהוּרִים בָּאִים
 עַל-יְדֵי כַח הַמְדַמָּה, וְעַל-יְדֵי שְׁמַחְדָּשִׁין אֵיזָה דְבָר בְּתוֹרָה,

שָׁזָהוּ בְּחֵינַת מִדְּמָה מְלֵתָא לְמֵלְתָא, עַל־יְדֵי־זָה מְתַקְנִין פְּגָם
הַהֲרָהוּרִים שְׂבָאִין עַל־יְדֵי הַמִּדְּמָה:

גַּם אֲנֹכִי בְּעַצְמִי שָׁמַעְתִּי מִפִּי הַקְדוֹשׁ כַּמָּה וְכַמָּה פְּעָמִים,
שֶׁהוֹהִיר מְאֹד לְחֹדֶשׁ בְּתוֹרָה, וְאָמַר שֶׁהוּא תִקּוּן גְּדוֹל מְאֹד
מְאֹד עַל הָעֵבֶר. וְאָמַר שְׂאֵפְלוּ דְבוּר אֶחָד לְבַד בְּשׂוֹזְכִין לְחֹדֶשׁ,
הוּא גַם־כֵּן טוֹב מְאֹד, כִּי הוּא תִקּוּן גְּדוֹל מְאֹד. גַּם אָמַר שֶׁהוּא
טוֹבָה לְנִשְׁמַת אֲבוֹתָיו שְׂכַבְר נִסְתַּלְקוּ:

קו

רְאוּי לְהַרְהֵר בְּדַבְרֵי־תוֹרָה בְּשַׁעַת זְוֹנָה, וְאַף־עַל־פִּי־כֵן יוּכַל
לְהוֹלִיד בְּנִים, אַף־עַל־פִּי שְׂמַח־שִׁבְתוֹ תִּהְיֶה דְבוּקָה אֶז
בְּהַרְהוּרֵי תוֹרָה. וְטוֹב מְאֹד לְהַרְגִיל עֲצֻמוֹ בְּכַף:

קז

פְּעַם אֶחָד דְּבַר מַעֲנִין מְאֹס וְהִרְחַקַת הַתְּאֻוָּה הַכְּלָלִית,
שֶׁהִיא תְּאֻוַת נְאוּף. עָנָה וְאָמַר: הִנֵּה אֲכִילָה, עַל־כָּל־פָּנִים
נְתוּסָף לְהָאָדָם כַּח וְחַיּוֹת עַל־יְדֵי־זָה, אֲבָל זֹאת הַתְּאֻוָּה, הֲלֵא
אֲדַרְבָּא, הִיא מִפְּסַדַת וּמְזַקַת הַחַיּוֹת מְאֹד וּמִתְשַׁת כַּחוֹ שֶׁל אָדָם
מְאֹד, בּוֹדָאי אִין צְרִיכִין אוֹתָהּ כְּלָל, כִּי־אִם בְּשִׁבְלֵי קִיּוּם הַמִּין
לְבַד:

קח

פֶּעַם אֶחָד סִפֵּר מַעֲנֵן מַעֲשֵׂה בְּנֵי־אָדָם. עָנָה וְאָמַר: הֲלֹא
הָאָדָם, בְּשִׁבִיל תַּעֲנוּג קָמַן אֶחָד שֶׁל רִבְעֵי שָׁעָה הוּא יָכוֹל
לְאָבֵד וּלְהַפְסִיד כָּל הָעוֹלָם הַזֶּה עִם הָעוֹלָם הַבֶּא. וְאָמַר בְּלִשׁוֹן
אֲשֶׁכֶּנּוּ בְּזֶה הַלִּשׁוֹן: אֵי מַעֲנֵמֵשׁ פּוֹן אֵיִן תַּעֲנוּגֵל וְעֵגֶן פּוֹן אֵי
פֶּעַרְמֵל שָׁעָה, קָאן עַר אֵן וְעֵרָן גָּאָר דַּעַם עוֹלָם הַזֶּה מִיַּט דַּעַם
עוֹלָם הַבֶּא:

קט

סִפֵּר עַמִּי מַעֲנֵן קָבֵר הַפֶּעַל־שֵׁם־טוֹב, וְזָכַר צְדִיק וְקְדוֹשׁ
לְבִרְכָה, שְׂפוּב מְאֹד לְהִיּוֹת שֵׁם עַל קָבְרוֹ. וְאָמַר כִּי
צְדִיקִים יִירָשׁוּ אֶרֶץ (תהלים לו), הֵינּוּ שֶׁהַצְּדִיקִים אֲמִתִּיִּם יוֹרְשִׁים
אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, שְׂזוּכֵין שְׂמֻקוֹם גְּנִיזָתָם הוּא קְדוֹשׁ בְּקִדְשַׁת אֶרֶץ־
יִשְׂרָאֵל מִמּוֹשׁ, וְאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל הוּא תְּקוּן גְּדוֹל לְפָנֵם הַבְּרִית:

קי

שָׁמַעְתִּי שְׂאִישׁ אֶחָד שָׂאֵל אוֹתוֹ: פִּיֶּצֵד הוּא הַבְּחִירָה, הַשִּׁיב
לוֹ בְּפִשְׁיֹטוֹת: שֶׁהַבְּחִירָה הִיא בְּיַד הָאָדָם בְּפִשְׁיֹטוֹת,
אִם רוּצָה עוֹשֶׂה, וְאִם אֵינּוּ רוּצָה אֵינּוּ עוֹשֶׂה.

וְרִשְׁמֵתִי זֹאת, כִּי הוּא נִצְרָד מְאֹד, כִּי כִּמָּה בְּנֵי־אָדָם נְבוּכִים
בְּזֶה מְאֹד, מִחֲמַת שֶׁהֵם מְרַגְּלִים בְּמַעֲשֵׂיהֶם

וּבְדַרְכֵיהֶם מְנַעֲוִירֵיהֶם מְאֹד, עַל־כֵּן נִדְמָה לָהֶם שְׂאִין לָהֶם
 בְּחִירָה, חֵם וְשָׁלוֹם, וְאִינֶם יְכוּלִים לְשַׁנּוֹת מַעֲשֵׂיהֶם. אֲבָל בְּאִמַּת
 אִינוּ כֵן, כִּי בּוֹדְאֵי יֵשׁ לְכָל אָדָם בְּחִירָה תָּמִיד עַל כָּל דְּבַר, וּכְמוֹ
 שֶׁהוּא רוֹצֵה עוֹשֶׂה. וְהֵבֵן הַדְּבָרִים מְאֹד:

קיא

אֶחָד שָׁאֵל אוֹתוֹ בְּעִנְיַן הַנְּהַגַת הַתְּקַרְבוֹת לַהֲשֵׁם יִתְפָּרֵד, וְצוּחַ
 לוֹ לְלַמֵּד וְכוּ'. וְשָׁאֵל אוֹתוֹ: הֲלֹא אִינִי יְכוּל לְלַמֵּד.

הַשֵּׁיב לוֹ: עַל־יְדֵי תְּפִלָּה יְכוּלִין לָבוֹא לְבַל, לְכָל מוֹב,
 לְתוֹרָה וְעִבּוּדָה וּלְכָל הַקְּדוּשׁוֹת וּלְכָל הָעִבּוּדוֹת וּלְכָל
 הַמַּזְבוֹת שֶׁבְּכָל הָעוֹלָמוֹת:

פְּעַם אֶחָד אָמַר: אִם הָיוּ מְנִיחִין מֵת לְעוֹלָם הָיָה לְהַתְּפַלֵּל,
 בּוֹדְאֵי הָיָה מְתַפַּלֵּל יָפֶה יָפֶה בְּכָל כּוֹחַ:

קיב

לְעִנְיַן הַתְּחִיּוּקוֹת לְבַל יִפֹּל הָאָדָם בְּדַעְתּוֹ מִחֲמַת רַבּוּי הַפְּגָמִים
 וְהַקְּלָקוּלִים שֶׁקְּלָקַל עַל־יְדֵי מַעֲשָׂיו, עָנָה וְאָמַר: אִם אַתָּה
 מֵאֲמִין, שִׁיבוֹלִין לְקְלָקַל, תֵּאֲמִין שִׁיבוֹלִין לְתַקּוֹן:

קיג

מִי שֶׁרַק מְתַנּוֹצֵץ לוֹ הַשֵּׁם יִתְפָּרֵד, בְּשַׁעוֹשָׂה, חֵם וְשָׁלוֹם,
 אֲפֹלוּ דְבַר אֶחָד שְׁלֹא בְּרָאוּי בְּשִׁלְמוֹת (כְּלוּמַר, אַרְעֵל־פִּי שְׂאִין בּוֹה

הדבר שום נדנדוד עברה, חס ושלום, ולא שום תאוה גמורה בגשמיות, רק שאינו עושה
הדבר בתכלית שלמות הקדשה פראוי באמת), ראוי לו שתכלה נפשו לגמרי
מעצם החרטה והבושה:

קיד

פעם אחד דברתי עמו ז"ל, והבנתי שהיה חפץ מאד לגלות לי
איזה דבר מהשגותיו שהשיג, בדרך תמיד, אך היה
קשה עליו. והלכתי עמו יחד בשתיקה, כי לא דבר עמי מאומה,
אך בתוך זה יצאו מפיו הקדוש דבורים אלו: סע האט א פנים
אז מע מוז זיך פון א הרהור זייער הימן (כפי הנראה שמוכחים להורר
מאד מהירהור). והבנתי אז בלשונו הקדוש ומתנועותיו הקדושים
בעת שדבר זאת, שאז נתגלה לו בהשגותיו הנוראות עצם פגם
ההרהור, חס ושלום, שפוגם מאד מאד, רחמנא לצלן. ואי
אפשר לצייר זאת בכתב:

קמו

ספר שהיה לו התחזקות גדול בעבודתו, ולא הניח עצמו
לבבלבל כלל. ודרפו היה, שהיה בורר לו איזהו דרך
ישרה איך להתנהג בעבודת השם, והתחיל להתנהג באלו
ההנהגות ובאותו הדרך, שפחר לו. והיה מתנהג באלו ההנהגות
איזה זמן, וכל מה שהיו באים עליו מחשבות אחרות לבבלבלו
מהנהגה זאת ולהתנהג בדרך אחר, לא היה שומע לאלו

המחשבות כִּלְל, וְהָיָה דוֹחָה אֶת אֵלֹהֵי הַמַּחְשְׁבוֹת מִדַּעְתּוֹ, וְלֹא הֵנִיחַם לִפְנֵים בְּדַעְתּוֹ כִּלְל, רַק הָיָה חֹזֵק וְאִמּוּיָן בְּדַעְתּוֹ מְאֹד, וְהָיָה הוֹלֵךְ וּמִתְנַהֵג בְּדֶרֶךְ שֶׁבָחָר לוֹ אִיזָה זְמַן. אֵךְ אַחֲר־כֵּן בְּהַמְשָׁךְ הַזְּמַן, אַחֲרַי כְּמָה שִׁבְעוֹת, חָזַר וּבָא עַל דַּעְתּוֹ אִיזָה מַחְשְׁבוֹת, שֶׁצָּרִיךְ לְהִתְנַהֵג בְּדֶרֶךְ אַחֵר, וְאֵן אַחֲרַי שֶׁכָּבַר עֲבַר זְמַן אֲרָךְ, אִזּוֹ יֵשֵׁב עֲצָמוֹ וּבָחַר לוֹ אִיזָה דֶרֶךְ וְסִדֵּר אַחֵר, כְּפִי שֶׁהָיָה נִרְאָה לוֹ אִזּוֹ. אֲבָל לֹא הֵנִיחַ עֲצָמוֹ לְבַלְבֵּל בְּכֹל פְּעַם מִעֲבוּדָה לְעֲבוּדָה וּמִדֶּרֶךְ זֶה לְדֶרֶךְ אַחֵר, רַק הָיָה חֹזֵק לִילֵךְ בְּדֶרֶךְ אַחֵד זְמַן גָּדוֹל כַּ"ל:

קמז

סֵפֶר שֶׁבִשְׁהָיָה בְּאַרְצ־יִשְׂרָאֵל, סִפְרוּ לוֹ שֵׁם הַחֲשׁוּבִים שֶׁהָיוּ שֵׁם, שֶׁבָּאוּ מִמְדִּינֹת אֵלֹהֵי וְקִבְעוּ דִירְתָם שֵׁם בְּאַרְצ־יִשְׂרָאֵל, כַּמִּפְרָסִם. וְסִפְרוּ לוֹ, שֶׁקִּדְּמוּ שֶׁהָיוּ בְּאַרְצ־יִשְׂרָאֵל, לֹא הָיוּ יְכוּלִים לְצִיר לְעֲצָמוֹ, שֶׁאַרְצ־יִשְׂרָאֵל הִיא עוֹמֶדֶת בְּזֶה הָעוֹלָם, וְהָיוּ סוֹבְרִים שֶׁאַרְצ־יִשְׂרָאֵל הוּא עוֹלָם אַחֵר לְגַמְרִי, לְפִי גִדְל קִדְשַׁת אֲרָצ־יִשְׂרָאֵל הַמְּבֹאָר בַּסְּפָרִים. וּמִפְרָשׁ בְּתוֹרַתְנוּ הַקְּדוּשָׁה מַעֲלַת קִדְשַׁת אֲרָצ־יִשְׂרָאֵל כְּמָה וְכְמָה פְּעָמִים, וְהַתּוֹרָה בְּעֲצָמָה מִפְרָשַׁת כֹּל גְּבוּלֵי אֲרָצ־יִשְׂרָאֵל לְגִדְל מַעֲלָתָהּ וְקִדְשָׁתָהּ הַעֲצוּם וְהַנּוֹרָא מְאֹד מְאֹד. עַל־כֵּן לֹא הָיוּ יְכוּלִין לְצִיר לְעֲצָמוֹן בְּעֵינֵיהֶם, שֶׁאַרְצ־יִשְׂרָאֵל יְהִיָּה בְּזֶה הָעוֹלָם, עַד אֲשֶׁר בָּאוּ לְשֵׁם וְרָאוּ, שֶׁאַרְצ־יִשְׂרָאֵל הִיא בְּזֶה הָעוֹלָם מִמֶּשֶׁ. כִּי בְּאֵמַת אֲרָצ־יִשְׂרָאֵל

הוא כמו מדינות אלו ממש, ועפר ארץ־ישראל הוא במראה ודמות כמו עפר מדינות אלו ממש. כי מה שמביאין לפעמים עפר לבן משם זהו רק במקומות פרטיים, וגם במדינה זו נמצא עפר לבן ועפר של נתר בכמה מקומות, אבל עקר העפר בארץ־ישראל הוא כמו עפר מדינות אלו ממש. כי באמת בדמות ותמונה אין חלוק כלל בין ארץ־ישראל ובין שאר מדינות, להבדיל, ואף־על־פי־כן היא קדושה מאד מאד בתכלית הקדושה עצומה ונוראה מאד. אשרי הזוכה להלך שם אפלו ארבע אמות וכו', באשר הפליגו רבותינו וזכרונם לברכה וכל הספרים בעצם קדשתה הגדולה והנוראה:

וספר רבנו זכרוננו לברכה זאת, כי הוא ענין נצרך מאד לכמה ענינים, שבני־אדם נבוכים בהם בטעותים. כי יש טועים סוברים, שצריכין להכיר את הצדיק או שאר דבר שבקדושה להפירו בפניו בצלמו ודמותו, שיהיה משנה בדמותו ובתנועותיו דיקא, ובאמת לא כן הוא. כי הצדיק הוא בדמות וצלם בכל האנשים ואין בו שום שנוי, ואף־על־פי־כן הוא ענין אחר לגמרי, ושאר בני־אדם אינם בדמותו כלל באמת לאמתו, כמו שאמר רבנו ז"ל, שאיש הכשר נדמה שהולך עם פרפשות ודקין כמו שאר בני־אדם, ואף־על־פי־כן הוא ענין אחר לגמרי. וכן ארץ־ישראל באמת היא מבדלת ומפרשת לגמרי משאר ארצות בכל עניניה ובחינותיה. ואמר רבנו ז"ל, שארץ־ישראל יש לה רקיע אחר משאר ארצות, וכמוכן בזהר הקדוש פרשת תרומה. אך

אֶף-עַל-פִּי־כֵן בְּגִשְׁמִיּוֹת לְפִי מְרִאָה עֵינֵי הָאָדָם אֵין רוֹאִים שׁוֹם שְׁנוֵי בֵּין אֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל לְשָׂאֵר אֶרְצוֹת, כִּי אִם מִי שְׁזוֹכָה לְהֶאֱמִין בְּקִדְשָׁתָהּ, יִכּוֹל לְהִבְחִין קֶצֶת הַהִפְרָשׁ. כְּמוֹ-כֵן הַצַּדִּיק וְהַאֲנָשִׁים כְּשֵׁרִים לְעֶרְךָ שָׂאֵר הָעוֹלָם, שְׁבֹאֲמַת הֵם דּוֹמִים בְּכָל תְּנוּעוֹתֵיהֶם כְּשָׂאֵר בְּנֵי-אָדָם בְּדַמוֹתָם וְצִלְמָם, וְאֵין בֵּינֵיהֶם הִפְרָשׁ בְּגִשְׁמִיּוֹת לְכָל מְרִאָה עֵינֵי בָשָׂר, וְאֶף-עַל-פִּי־כֵן בְּאֲמַת לְאִמְתּוֹ אֲנוּ מֵאֲמִינִים שֶׁהֵם מִפְּרָשִׁים וּמִבְדָּלִים לְגַמְרֵי. כִּי אִישׁ כְּשֵׁר הוּא עֵנִין אַחַר לְגַמְרֵי כַּ"ל, מִכָּל-שֶׁכֵּן הַצַּדִּיקִים הָאֲמִתִּיִּים. וְעֵנִין זֶה נִצְרָךְ לְכַמָּה עֵנִינִים, וְהֵבֵן זֶה מְאֹד:

ק"ז

מִה שְׁמִבְלָבֵל אֶת הָאָדָם, כְּשֶׁנִּכְנָס לְקִדְשָׁה גְבוּהָה, כְּגוֹן כְּשֶׁמִּתְקָרֵב לְצַדִּיק הָאֲמִת וְכִיּוֹצֵא, אֲזִי דִיקָא יְקָרָה לוֹ מְקָרָה בְּלִתֵּי טָהוֹר, חֵם וְשָׁלוֹם. כְּכֹר מִבְּאֵר מְזֵה בְּמָקוֹם אַחַר (שְׁכִשְׁהָאָדָם נִכְנָס לְקִדְשָׁה, מִתְגַּבֵּר עָלָיו הַיֵּצֵר הָרַע בְּיֹתֵר, כִּי כָל מִה שְׁנִכְנָס בְּקִדְשָׁה יֹתֵר, יֵשׁ לוֹ בְּכָל פְּעַם יֵצֵר הָרַע חֲדָשׁ גְּדוֹל מִבְּתַחֲלָה. עֵינִין בְּלִקוּטֵי הָרֵאשׁוֹן בְּסִימָן עֵב וּבְמָקוֹם אַחֵר). וּבְאֲמַת הַבְּלָבוּל הַזֶּה שְׁטוּת, כִּי מִמָּה נִפְשָׁךְ: אִם יְקָרָה לוֹ מִחֲמַת הַרְהוּר - מִי חֵיב בְּזֵה, וְאֵין לוֹ לְהִתְרַעַם כְּלָל, מֵאַחַר שֶׁהוּא בְּעֵצְמוֹ גָּרָם לוֹ, וְאִם אֵינוֹ מִחֲמַת הַרְהוּר, אֲזִי בּוֹדָאֵי אֵינוֹ סִימָן רַע כְּלָל, כִּי אִם הָיָה עֵנִין רַע, לֹא הָיוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוּרָנָם לְבִרְכָה נוֹתְנִין אוֹתוֹ לְסִימָן יָפֵה לְחוֹלָה, כְּמוֹ שְׁאֲמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ

זכרונם לברכה (ברכות נו), שקרי סימן יפה לחולה. ובאמת אדרבא, מחמת שנתקרב לקדשה גבוה מאד, מחמת זה נודפן לו, כי כל המצדיק את עצמו מלמטה, מצדיקין עליו הדין מלמעלה, שנאמר: וכיראתך עברתך, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (תענית ח). נמצא כשאדם מצדיק עצמו ונכנס בקדשה, מדקדיקין עליו יותר, ומתעוררין עליו קטרוגים ודינים, חס ושלום, ומהשתלשלות הדינים געשה היצר הרע, פמובא במקום אחר (סי' ע"ב הג"ל). ועל־כן אין לו להתרעם כלל על זה, כי אדרבא, מחמת שנכנס לקדשה גבוה כזו, מחמת זה נתגרה בו היצר הרע, מהשתלשלות הדינים כנ"ל. ועל־כן חשבו רבותינו זכרונם לברכה לנס גדול מה שלא ארע קרי לכהן גדול ביום־הכפורים, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (אבות פ"ה), כי מחמת שנכנס הכהן הגדול ביום־הכפורים לקדשה גבוה כזו לפני ולפנים, היה בודאי עליו קטרוגים והתגרות הרבה, שמושם נמשך היצר הרע כנ"ל, על־כן נחשב לנס, מה שנצול הכהן הגדול ממקרה ביום־הכפורים. ועתה ראה והבן, איך יבלבל את האדם ענין הנ"ל, וכי יש לו להתרעם על שלא היה לו גם כן ביום־הכפורים.

גם דע, שלפעמים יש באדם טמאה טמונה, שאין יודעין לה שום תקון, מחמת שהיא טמונה ונסתרת בו, ועל־כן זהו טובה מה שארע לו כשמתקרב אל הקדשה, כי יוצאת ממנו הטמאה הטמונה הנ"ל, כי אזי כשיוצאת, יכולין למצוא לה תקון,

מה שאין בן מקדם בְּשִׁיתָהּ טְמוּנָה בַּנ"ל. וּמַחֲמַת זֶה לֹא הוּלֵיד
 אֲבָרְהָם אֶת יֶצְחָק עַד שֶׁהוּלֵיד תְּחִלָּה אֶת יִשְׁמָעֵאל, וְכֵן יֶצְחָק
 הוּלֵיד אֶת עֵשָׂו וְאַחֲרֵיכֵן אֶת יַעֲקֹב, כִּדְרֵי לְהוֹצִיא הַיְהוּדָא תְּחִלָּה,
 כְּמוֹבֵא:

ק"ח

לְעֵנֵינוּ חֲדוּשֵׁי-תוֹרָה, שֵׁישׁ גְּדוּלִים שֶׁהָיוּ מְשֻׁבְּחִים אוֹתָם
 שְׁאוּמְרִים תּוֹרָה בְּלִי מַחֲשָׁבָה וְעִיּוֹן מִקְדָּם, אָמַר שְׁאִין
 זֶה מַעֲלָה כְּלִיכָף, כִּי בּוֹדְאֵי יְכוּלִים לֹאמַר תּוֹרָה בְּלִי מַחֲשָׁבָה
 וְעִיּוֹן, כִּי יְכוּלִין לְקַשֵּׁר הַמַּחֲשָׁבָה וְהַדְּבֹר לְהֵשֵׁם יִתְבָּרֵךְ וְלֹאמַר
 תּוֹרָה בְּלִי מַחֲשָׁבָה וְעִיּוֹן מִקְדָּם, אֲבָל טוֹב יוֹתֵר כְּשֶׁחוֹשְׁבִין
 תּוֹרָה. וְהֵלֵא אֶפְלוֹ אֵצֶל הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ מְצִינֵנוּ בְּמִדְרָשׁ (ב"ר פ' כי תשא
 פ"מ), שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ כְּשֶׁרוֹצֵה לְגַלּוֹת תּוֹרָה, הוּא חוֹרֵה אַרְבַּע
 פְּעָמִים קִדְּם שְׁאוּמְרָה. וְלִמְדוֹ מִפְּסוּק: אִז רָאָה וַיִּסְפְּרָה, הִכִּינָה
 וְגַם חִקְרָה, שְׁנִכְתַּב בְּכָאן אַרְבַּע בְּחִינּוֹת: רָאָה וַיִּסְפְּרָה וְכו',
 שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, כְּבִיכּוֹל, רוֹאֵה וְסוֹפֵר וּמְכִין וְחוֹקֵר דְּבָרֵי הַתּוֹרָה
 אַרְבַּע פְּעָמִים קִדְּם שְׁאוּמְרָה, וְאַחֲרֵיכֵן מְגַלֵּה אוֹתָהּ לְהַעֲלוֹם.
 מְכַלֵּשְׁבֵן בֵּן-אָדָם שֶׁצָּרִיךְ לַחֲשֹׁב וְלַעֲיֵן וְלַחֲקֹר וְלְבַרֵּר הַדְּבָרֵי-
 תּוֹרָה בְּמַחֲשַׁבְתּוֹ תְּחִלָּה הַיֵּטֵב קִדְּם שְׁאוּמְרָה: וְאָמַר, שֶׁעֲבָשׁוּ
 בְּנִקְל מְאֹד לְחַדֵּשׁ בַּתּוֹרָה, מַחֲמַת שֶׁכָּבֵר נִתְפָּשְׁטוּ חֲבוּרִים
 קְדוּשִׁים הַרְבֵּה מְצַדִּיקִים שְׁבִדוּרֵינוּ. וְכִפִּי הַשִּׁיחֹת וְהַתְּגַלּוֹת
 שֶׁנִּתְפָּשְׁטוּ בְּיָמֵינוּ, בְּנִקְל מְאֹד לְחַדֵּשׁ בַּתּוֹרָה. גַּם אָמַר עַל מֶה

שְׂמוּבָא בַּזְהַר הַקְדוֹשׁ: פֶּתַח רַבִּי יִצְחָק וְאָמַר וְכוּ', וְכִי־צֵא בָּזֶה
 בְּשֵׁאֵר הַחֲבֵרִיא קְדִישָׁא, אָמַר: פֶּתַח רַבִּי יִצְחָק - בְּשֵׁהִיָּה רַק פּוֹתַח
 אֶת פִּי, תִּכְפֹּר וּמִיד הָיָה אוֹמֵר וּמְגַלֶּה תּוֹרָה. וְאַף־עַל־פִּי־כֵן כָּבַר
 מִבְּאֵר, שְׂמוּב יוֹתֵר לְעֵינַי וְלַחֲשֹׁב (שְׁקוּרִין טַרְאֲכֵינִי) תּוֹרָה:

קיט

דִּבֵּר עִמָּנוּ כְּמָה פְּעָמִים מְעַנֵּן יִסּוּרֵי עוֹלָם הַזֶּה, שְׁכָל בְּנֵי
 הָעוֹלָם כֻּלָּם מְלֵאִים יִסּוּרִים, אִין גַּם אֶחָד שְׁיֵהִיָּה לוֹ עוֹלָם
 הַזֶּה. וְאֶפְלוּ הַעֲשִׂירִים הַגְּדוֹלִים וְאֶפְלוּ הַשְּׂרִים, אִין לָהֶם שׁוּם
 עוֹלָם הַזֶּה כְּלָל, כִּי כָּל יְמֵיהֶם פְּעַם וּמְכַאֲבוֹת, וְכֻלָּם מְלֵאִים
 טְרָדוֹת וּדְאָגוֹת וְעֲצָבוֹת וְיָגוֹן וְאִנְחָה תְּמִיד, וְכָל אֶחָד יֵשׁ לוֹ
 יִסּוּרִים מִיַּחֲדָיִם, וְאִין גַּם אֶחָד מִכָּל הַגְּבִירִים וְהַשְּׂרִים, שְׁיֵהִיָּה לוֹ
 הַכֹּל כְּסֹדֵר כְּרִצּוֹנוֹ תְּמִיד, וְכֻלָּם כְּאֶחָד מְלֵאִים יִסּוּרִים וּדְאָגוֹת
 תְּמִיד, וְזֶה פְּרוּר וְיִדוּעַ לְכָל מִי שְׁבָקִי קִצַּת בָּהֶם וּבְדַרְכֵיהֶם.
 וְכְמָה פְּעָמִים דְּבַרְנוּ מְזֵה, וְהֵינּוּ רוּאִים בְּעֵינֵינוּ כֹּל זֹאת. וְאֶפְלוּ
 מִי שְׁנַדְמָה עָלָיו, שְׁיֵשׁ לוֹ הָעוֹלָם הַזֶּה בְּשַׁלְמוֹת וְיֵשׁ לוֹ כֹּל
 הַתְּעַנּוּגִים: עֵשֶׂר וּנְכֻסִים וְכְבוֹד וְהוֹן רַב וְאַרְמוֹנִים גְּדוֹלִים וְכֻלָּים
 נְפֻלָּאִים וְתַכְשִׁיטִין וּסְגֻלַּת מְלָכִים וְכוּ' - אִם יִסְתַּכְּלוּ בּוֹ הַיֵּטֵב,
 הוּא גַם־כֵּן מְלֵא פְּעַם וּמְכַאֲבוֹת הַרְבֵּה תְּמִיד בְּכְמָה מֵינִי אֶפְנִים
 וְעֵנִינִים, בְּנִרְאָה בְּחַוֵּשׁ, וְאִין צְרִיךְ לְבֵאֵר זֹאת לְמִי שְׁיֵשׁ לוֹ מַח
 בְּקִדְקִדּוֹ וּמְסַתְּפֵל קִצַּת בָּהֶם בְּאַמֶּת, וְכִמוֹ שְׁאָמַר שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ:
 עָלָיו הַשְּׁלוֹם (קהלת ב): גַּם כָּל יְמָיו פְּעַם וּמְכַאֲבוֹת וְכוּ', וְכֹתִיב:

אדם לעמל יולד קצר ימים ושבע רגו (איוב יד). וזה כולל כל בני-אדם שעולם מקטן ועד גדול, כי כלם נולדו לעמל ומלאים רגו ויסורין, ואין שום עצה ותחבולה להנצל מעמל ויגון הזה כפי-אם לברוך להשם יתברך ולעסק בתורה, וכמו שמובא במדרש (ב"ר פ' י): אדם לעמל יולד - אשרי מי שעמלו בתורה, הינו מאחר שכל אדם נולד לעמל, ואי אפשר להמלט מזה בשום אופן, אפלו אם יהיה לו כל חללי דעלמא, בודאי יהיה לו עמל ויסורין ודאגות הרבה, על-כן החכם עיניו בראשו - שיהפך העמל לעמל של תורה, אשר בשביל זה נולד שיעמל בתורה, ואז אשרי לו, כי נצול מעמל העולם הזה וזוכה לחיי עולם הבא: ענה ואמר רבנו זכרנו לברכה: הנה הפל אומרים, שיש עולם הזה ועולם הבא. והנה עולם הבא - אנו מאמינים שיש עולם הבא, אפשר יש גם עולם הזה גם-כן באיזה עולם, כי בכאן נראה שהוא הגיהנם, כי כלם מלאים יסורים גדולים תמיד. ואמר: שאין נמצא שום עולם הזה כלל:

קב

אחד מאנשי שלומנו ספר לי, שהיה מדבר עם רבנו ז"ל בעבודת השם כדרבו, והבין רבנו ז"ל שהוא עוסק קצת לכוון פונות בתפלתו, והקפיד עליו רבנו ז"ל מאד ואמר לו שלא יעסק עוד בזה, ולא יתפלל עם פונות, רק יכוון פרוש המלות בפשוטו. (אף-על-פי שזה האיש למד כתבי האר"י ז"ל על-פי פקדתו, אף-על-פי-כן

לא רצה שיתפלל עם פגנות כלל). ואמר לו רבנו ז"ל, שמיו שאינו ראוי לזה, בשמתפלל עם פגנות הוא כמו בשוף, כי בכשוף נאמר: לא תלמד לעשות (דברים יח), ודרשו רבותינו זכרונם לברכה (שבת עה, ר"ה כה, סנהדרין סח): לא תלמד לעשות, אבל אתה למד להבין ולהורות. כך הוא בענין הפגנות להבדיל, שאין צריכין ללמוד אותם פיראם להבין ולהורות, אבל לא לעשות עמהם, דהינו לבגנם בתפלה, מי שאינו ראוי לזה.

ואמר כי עקר התפלה היא דבקות להשם יתברך, והיה טוב יותר להתפלל בלשון לעז שמדברים בו, כי בשמתפללים בלשון שמדברים בו, אזי הלב סמוך ודבוק מאד בדבורי התפלה, ויכול לדבק עצמו ביותר להשם יתברך. אך כבר תקנו לנו אנשי כנסת הגדולה סדר התפלה (מחמת שלא כל אדם יכול לסדר סדר התפלה לעצמו, כמוכא), על-כן אנו חייבים להתפלל בלשון-הקדש כמו שסדרו לנו. אבל העקר הוא רק לבין פרוש המלות בפשוטו, שזהו עקר התפלה, שמתפללין לפני השם יתברך על כל דבר ודבר, ועל-ידי-זה מתקרבין ומתדבקין בו יתברך. והנה מי שמדבר בלשון-הקדש תמיד, כגון ירושלמי, אין צריך לחשב בדעתו פרוש המלות, רק שיטה אונן מה שהוא אומר, וזה עקר פגנתו בתפלה. ואצל הצדיקים האמתיים הגדולים במעלה, אצלם כל הפגנות של הארז"ל וכו' הם פרוש המלות, שבפרוש המלות שלהם כלולים כל הפגנות:

קבא

הִיָּה מְחֻזָּק אֶת אֲנָשָׁיו, שֶׁקָּבְלוּ לְפָנָיו בְּקַבְלָנָא גְדוֹלָה, עַל שֶׁהֵם רְחוּקִים מִתְּפִלָּה מְאֹד וְקָשָׁה עֲלֵיהֶם מְאֹד לְהִתְפַּלֵּל, וְהִיָּה מְחֻזָּק אוֹתָם וּמְנַחֵם אוֹתָם בְּכַמָּה לְשׁוֹנוֹת, שְׁלֹא יִפְלוּ בְּדַעֲתֵיהֶן בְּשִׁבִיל זֶה. וְאָמַר, הֲלֹא אֲצִל הַגֵּר שְׁנֵתַנְיִיר, בְּפִמָּה זְכִיָּה הוּא אֲצִלוּ בְּשׂוֹזָכָה לִידַע אֲמִירַת הַתְּבוֹת לְבַד עַד "בְּרוּךְ שְׂאֲמַר", עַל-כֵּן רְאוּי לְאָדָם לְנַחֵם אֶת עַצְמוֹ וּלְשַׂמַּח אֶת עַצְמוֹ עַל אֲשֶׁר עַל-כֵּל-פָּנִים הוּא זְכָה לְזִמְרַת הַתְּבוֹת שֶׁל הַתְּפִלָּה.

וְשִׂמְעֵתִי שֶׁהִיָּה מְדַבֵּר עִם אִישׁ פְּשוֹט אֶחָד מֵעֲנֵן תְּפִלָּה, שֶׁקָּשָׁה מְאֹד לְהִתְפַּלֵּל, וְנָתַן לוֹ עֲצָה וְאָמַר לוֹ, שִׂיחֲשֵׁב בְּלִבּוֹ, שְׂאִינוּ צָרִיךְ לְהִתְפַּלֵּל כִּי-אִם עַד "בְּרוּךְ שְׂאֲמַר", כִּי אוּלַי הוּא צָרִיךְ בְּגִלְגּוּל זֶה לְתַקֵּן רַק חֵלֶק זֶה מִהַתְּפִלָּה, כִּי אוּלַי בְּגִלְגּוּל הָרֵאשׁוֹן כָּבַד הַתְּפִלָּל בְּכּוֹנֵה שְׂאֵר חֲלָקֵי הַתְּפִלָּה, רַק חֵלֶק זֶה עַד "בְּרוּךְ שְׂאֲמַר" הוּא צָרִיךְ עֲכָשׁוּ בְּגִלְגּוּל זֶה לְהִתְפַּלֵּל בְּכּוֹנֵה, וְעַל-כֵּן יִכְנִים כָּל כַּחוֹ בְּזֵה הַמַּעַט לְהִתְפַּלֵּל בְּכּוֹנֵה עַד "בְּרוּךְ שְׂאֲמַר". וְאַחֲרֵיכֵן כְּשִׁיגִיעַ לְ"בְרוּךְ שְׂאֲמַר", יִחֲשֵׁב: אוּלַי צָרִיךְ לְתַקֵּן חֵלֶק זֶה, כְּגוֹן מִ"בְּרוּךְ שְׂאֲמַר" עַד "וַיְבָרֶךְ דָּוִד", וַיִּתְפַּלֵּל עוֹד אוֹתוֹ הַחֵלֶק בְּכּוֹנֵה, וְכֵן לְהִלְזֵן. וְהַפְּלֵל - שְׁלֹא יִבְלֵבַל דַּעֲתוֹ בְּתַחֲלָה בְּכָל הַתְּפִלָּה, כִּי יִהְיֶה קָשָׁה וְכָבֵד עָלָיו, רַק יִתְאַמֵּץ בְּכָל פַּעַם לְזַמְרַת מְעַט מְעַט בְּכּוֹנֵה, כִּי מְעַט יְכוּלִין לְהִתְפַּלֵּל בְּכּוֹנֵה, וְאַחֲרֵיכֵן עוֹד מְעַט וְכו' כַּ"ל:

גַּם כָּבֵד מִבְּאֵר, שְׁבִימָת עַל־פִּי הָרֵב אֵין יְכוּלִין לְהַתְּפִיל כָּל
הַתְּפִלָּה בְּכוֹנָה, רַק מְעַט, כִּי כָל אֶחָד מֵתְּפִיל אִיזָה חֵלֶק
מֵהַתְּפִלָּה לְפִי בְּחִינָתוֹ, כִּי אֵית מְאִירֵי דִידִין וּמְאִירֵי דְרַגְלִין וְכוּ',
כְּמִבְּאֵר בְּמָקוֹם אַחֵר:

קכב

לְעֵנִין הַמְּחַשְׁבוֹת זְרוֹת שְׁבִתְפִלָּה. וְכִבְר יְדוּעַ, שְׁכַל מְחַשְׁבָּה
וּמְחַשְׁבָּה הִיא קוֹמָה שְׁלֵמָה, כְּמוֹבָא. וְאָמַר שְׁכַשְׁהָאָדָם
עוֹמֵד וּמֵתְפִיל כְּסֵדֵר וְאִינוּ מְשַׁנְיָה עַל הַמְּחַשְׁבוֹת זְרוֹת, וְעַל־יְדֵי־
זֶה הוּא מְנַצֵּחַ אוֹתָם וּמַעְבִּירָם מִזְנוֹ (וּכְמִבְּאֵר בְּמָקוֹם אַחֵר, שְׂאִין צְרִיכִין
לְהַסְתַּפֵּל עֲלֵיהֶם כָּלל, רַק לֵילֵךְ כְּסֵדֵר בְּתַפְלָתוֹ וְלִבְלֵי לְהַבִּישׁ לְאַחֲרָיו כָּלל, וְעַל־יְדֵי־זֶה
מִפְּיֵיא יִסְתַּלְקוּ), אִזֵּי בְּדֶרֶךְ הַלּוֹכוֹ בְּתַפְלָתוֹ הוּא מְפִיל אוֹתָם, לְזֶה
חוּתֵךְ יָד, וְלְזֶה חוּתֵךְ רַגֵּל, וְכִיּוֹצֵא בְּזֶה בְּשָׂאֵר הָאִיבְרִים. פְּרוּשׁ,
כְּמוֹ לְמַשָּׁל בְּעֵנִין מְלַחְמָה, כְּשֶׁצָּרִיךְ לֵילֵךְ וְלַעֲבֹד בֵּין הַרְבֵּה
רוֹצְחִים וְאוֹרְבִים, וְכִשְׁהוּא גְבוּר וְעֵבֵר בִּינֵיהֶם, אִזֵּי בְּדֶרֶךְ הַלּוֹכוֹ
הוּא מְפִיל אוֹתָם, כִּי לְזֶה חוּתֵךְ יָד בְּדֶרֶךְ הַלּוֹכוֹ וּמְפִילוֹ, וְלְזֶה
חוּתֵךְ רַגֵּל וְכוּ', וְכִיּוֹצֵא בְּזֶה; כֵּן הוּא מְמַשׁ בְּעֵנִין הַתְּפִלָּה,
שְׁכַשְׁמֵתְפִילִין כְּסֵדֵר וְאִין מְשַׁנְיָחִין עַל הַמְּחַשְׁבוֹת זְרוֹת וְדוּחִין
אוֹתָם וּמְפִילָם, אִזֵּי בְּדֶרֶךְ הַלּוֹכוֹ בְּתַפְלָתוֹ הוּא חוּתֵךְ לְזֶה יָד
וְלְזֶה רַגֵּל וְכוּ' כְּנ"ל. כִּי כָל מְחַשְׁבָּה זְרָה הוּא קְלָפָה, וְהִיא קוֹמָה
שְׁלֵמָה, כְּמוֹבָא, וְכִשְׁמֵתְגַבֵּר לְהַתְּפִיל כְּסֵדֵר וְלִבְלֵי לְהַסְתַּפֵּל
עֲלֵיהֶם, אִזֵּי הוֹרֵג אוֹתָם אוֹ חוּתֵךְ מֵהֶם אִיבְרִים אִיבְרִים כְּנ"ל:

קבג

אמר, שְׁמִקוּה אִינְה מְזֻקַת כָּלֵל, וְהִדְאִקְטִיר שְׂיֵאמֵר לוֹ,
 שְׁמִקוּה מְזֻקַת, אִינוּ דְאִקְטִיר כָּלֵל. אֲדִרְבָּה, מְבִילַת מְקוּה
 טוֹבָה מְאֹד לְבְרִיאוֹת הַגּוֹף, כִּי יֵשׁ נְקָבִים קְטָנִים הַרְבֵּה בְּגוּפוֹ
 שֶׁל אָדָם וְהֵם נְקָבֵי הַזְּעֵה, שְׁדֵרְדֵי שָׁם יוֹצֵא הַזְּעֵה מִן הָאָדָם,
 וְהֵם צְרִיכִין לְפִתּוֹת, כִּי אִם נִסְתָּמִין נְקָבֵי הַזְּעֵה יוּכַל לְחַלֵּשׁ וּלְפַלֵּל
 לְחֻלְשָׁה, חֶסֶם וְשָׁלוֹם, וְעַל־יְדֵי מְבִילָה בְּמִים נִפְתָּחִין נְקָבֵי הַזְּעֵה,
 וְזֶה טוֹב מְאֹד לְבְרִיאוֹת הַגּוֹף. רַק שְׁלֹא יִהְיוּ הַמִּים קָרִים בְּיֹתֵר,
 כִּי אִזּוּ מֵיָא מְטַרְשֵׁי לְהַנְקָבִים הַנִּלְ, אֲבָל כְּשֵׁאִין הַמִּים קָרִים
 מְאֹד, אִזּוּ הַמְּבִילָה בְּהֵם טוֹבָה מְאֹד: גַּם כְּכֹר מְבֹאֵר, שְׂאִין
 הָעֵבֻדוֹת וְסִגּוּפִים, שְׁקוּרִין "הָאֲרִיוּאֵנִי", מְזִיקִים כָּלֵל, וְכִי שְׁמִזִּיק
 לוֹ הָעֵבֻדָּה וְהַסִּגּוּפִים, זֶהוּ רַק מַחֲמַת גְּדֻלוֹת:

קכד

שְׁמַעְתִּי בְּשִׁמוֹ שְׂאֵמֵר, שְׁלַפְעָמִים מְזִיעַ לְאָדָם הַרְהוּר תְּשׁוּבָה
 וְהַשְׁתַּקְקוֹת לְהֵשֵׁם יִתְפָּרֵד בְּאִיזָה מְקוֹם, שְׁצָרִיד שָׁם
 בְּאוֹתוֹ הַמְּקוֹם דִּיקָא לְהַתְחַזֵּק בְּזֶה הַהֲרַהוּר תְּשׁוּבָה
 וְהַשְׁתַּקְקוֹת, כְּגוֹן לְדַבֵּר שָׁם אִיזָה דְבוּרִים שֶׁל תְּחִנּוֹת
 וּבְקִשׁוֹת אוֹ דְבָרֵי הַשְׁתַּקְקוֹת בְּפֶה וּבִלְבַב כְּפִי הַעֲגִינוּ, וְלֹא יִמְתִּין
 וְלֹא יִזוּ מִמְּקוֹמוֹ, אַף־עַל־פִּי שְׂאִין זֶה הַמְּקוֹם מוּכָן לְכֹד, כְּגוֹן
 שְׁלֹא בְּמְקוֹם קְבִיעוֹת לְתוֹרָה וּתְפִלָּה, רַק בְּדֵרֵד הַלּוּכֹ וְכִי־צֵא.
 כִּי כְּשִׁזּוּ מִמְּקוֹמוֹ, יְכוּל לְהִיּוֹת שְׂיִפְסֵק.

וְכֵן מִמֶּנּוּ ז"ל בְּעֶצְמוֹ רָאִינוּ עֲנִין כֹּזֵה כֹּזֵה פְּמָה פְּעָמִים, שְׁלִפְעָמִים
 נִשְׁאָר עוֹמֵד בְּאִמְצַע הַפֵּית, וְדַבֵּר עִמּוֹ וְגִלָּה לָנוּ תוֹרָה
 נִפְלְאוֹת וְשִׂיחָה נְאֻמָּה מְאֹד, וְגִלָּה דְרָכִים נִפְלְאוֹת לְעִבּוּדַת הַשֵּׁם
 יִתְבָּרַךְ וְהַתְּעוֹרְרוֹת גְּדוֹל וְכו', וְלֹא רָצָה לְזוּז מִמְּקוֹמוֹ, עַד שֶׁגָּמַר
 מַה שֶּׁרָצָה, וְכֵן הָיָה כֹּזֵה פְּמָה פְּעָמִים:

קכה

מֵעֲנִין אִמִּירַת תְּהִלִּים דְּבַר עִם אֶחָד וְאָמַר לוֹ, שֶׁעָקַד
 אִמִּירַת תְּהִלִּים לֹמֵר כָּל מְזֻמְרֵי תְּהִלִּים עַל עֶצְמוֹ,
 לְמַצֵּא אֶת עֶצְמוֹ בְּתוֹךְ כָּל מְזֻמֹּר וּמְזֻמֹּר. וְשָׂאֵל אוֹתוֹ ז"ל:
 אֵיךְ, וַיִּפְרֹשׁ לוֹ רַבְּנוּ ז"ל קֶצֶת, כִּי כָל הַמְּלַחְמוֹת שֶׁבִקֵּשׁ דָּוִד
 הַמֶּלֶךְ, עָלָיו הַשְּׁלוֹם, שֶׁיִּצְיִלְהוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מֵהֶם - הַכֹּל
 צָרִיכִין לְפָרֵשׁ לְעֶצְמוֹ עַל מְלַחְמַת הַיֵּצֶר הָרַע וְחִילוֹתָיו, וְכִיּוֹצֵא
 בְּזֶה בִּשְׂאֵר הַמְּזֻמְרִים (וּכְמִבְּאֵר מִזֶּה לְעִיל בְּסִימָן קא). וְשָׂאֵל אוֹתוֹ:
 אֵיךְ יִפְרֹשׁ לְעֶצְמוֹ מֵהַפְּסוּקִים, שֶׁדָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשְּׁלוֹם
 מִשִּׁבַּח אֶת עֶצְמוֹ, כְּגוֹן: שִׁמְרָה נַפְשִׁי כִּי חָסִיד אֲנִי (תהלים פו),
 וְכִיּוֹצֵא בְּזֶה. הַשִּׁיב לוֹ: גַּם זֶה צָרִיכִין לְפָרֵשׁ עַל עֶצְמוֹ, כִּי
 צָרִיכִין לְדוֹן אֶת עֶצְמוֹ לְכַף זְכוּת, וְלְמַצֵּא בְּעֶצְמוֹ אִיזָה זְכוּת
 וְנִקְדָּה טוֹבָה, אֲשֶׁר בְּכַחֲשֵׁי הַנִּקְדָּה טוֹבָה הַזֹּאת הוּא בְּחִינַת
 חָסִיד, וְכִיּוֹצֵא. וְאָמַר לוֹ רַבְּנוּ ז"ל: הֲלֹא אֶצֶל יְהוֹשֻׁפֵט כְּתִיב
 (ד"ה י:): וַיִּגְבַּה לְבוֹ בְּדַרְכֵי ה', שֶׁבְּדַרְכֵי ה' וְעִבּוּדָתוֹ יִתְבָּרַךְ
 הַגְּבִיָּה לְבוֹ קֶצֶת.

עוֹד אָמַר לוֹ רַבֵּנוּ ז"ל: הֲלֹא בִּפְקֹד אָנוּ אוֹמְרִים בְּתַחֲלָה: מָה
 אָנוּ מָה תַּיִנוּ וְכו', וְאָנוּ מְקַטְיָנִים עֲצֵמְנוּ מְאֹד, וְאַחֲר־כֵּן
 אָנוּ אוֹמְרִים: אָבֵל אֲנַחְנוּ עֹמְדֵי בְּנֵי בְרִיתֶךָ וְכו', שְׂאֲחֲר־כֵּן אָנוּ
 מְחַזְקִים עֲצֵמְנוּ וּמְרִימִים אֶת עֲצֵמְנוּ, וְאָנוּ מְסַפְּרִים אֶת גְּדֻלַּתְנוּ,
 וּמְתַפְּאֲרִים שְׂאֲנַחְנוּ עִמּוֹ בְּנֵי בְרִיתוֹ זֶרַע אֲבֹרָהֶם יִצְחָק וְיַעֲקֹב
 וְכו', כִּי כֵן צְרִיכִין לְהַתְּנַהֵג בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם כִּנ"ל. וְעַיִן מְזֵה בְּסוּף
 סֵפֶר הַרְאִשׁוֹן בְּסִימָן רפ"ב, עַל פְּסוּק: אֲזַמְּרָה לְאֱלֹקֵי בְּעוֹדַי:

חֲזִק חֲזִק חֲזִק

זֶה שְׁמוֹ נֶאֱמַר לוֹ

סֵפֶר

תְּקוּן הַכֶּלֶלִי

כִּי הוּא תְּקוּן הַפְּרִיט הַנִּקְרָא "תְּקוּן הַכֶּלֶלִי" כְּמִבְאֵר
בְּלִקוּטֵי מוֹהַר"ן חֵלֶק א' (סִימָן כט' אוֹת ד' עֵין שֵׁם). וְהוּא תְּקוּן
לְמִקְרָה לִילָה, חֵם וְשָׁלוֹם, לוֹמֵר אֱלוֹ הַעֲשֶׂרָה מְזֻמּוֹרֵי
תְּהִלִּים בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם שְׁקָרָה לוֹ, כְּמִבְאֵר בְּהַקְדַּמַת הַסֵּפֶר
לְךָ נָא רְאֵה שְׁמָה.

הוֹצִיאוּ מֵהַעֲלָם אֶל הַגְּלוּי אֲדוֹנֵנוּ מוֹרְנוּ וְרַבְּנוּ וְכוּ' וְכוּ'
מוֹרְנוּ הָרַב רַבִּי נַחֲמָן זִכְרֵה צְדִיק וְקְדוֹשׁ לְבִרְכָה, בְּעַל
הַמְּחַפֵּר סִפְרֵי לְקוּטֵי מוֹהַר"ן חֵלֶק א' וּב' וְסֵפֶר סְפוּרֵי
מַעֲשֵׂיֹת, וְסֵפֶר הַמְּדוּת הַנִּקְרָא הַנְּהַגוֹת יִשְׂרָאֵל עַל־פִּי
אֱלֹהֵיֹת וְעוֹד חֲבוּרִים וְהֵמָּה בְּפִתּוּבִים.

הַבְּטַחַת רַבְּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבָרְכָה

רַבְּנוּ ז"ל יחד שְׁנֵי עֲדִים נֶאֱמָנִים, תְּלִמִּידוֹ ר' אֶהְרֵן מְבָרְסֵלֵב וְתִלְמִידוֹ ר' נִפְתָּלִי מְזַעְמְרוֹב, וְהִבְטִיחַ וְאָמַר בְּפִנְיָהֶם, מִי שְׂיָבוֹא עַל קַבְרוֹ וְיֹאמֶר שֵׁם אֱלֹהֵי הָעִשְׂרָה מְזֻמְרֵי תְהֵלִים, וְיִתֵּן פְּרוּטָה לְצַדִּיקָה עֲבוּרוֹ, אֶפְלוּ אִם גָּדְלוּ וְעִצְמוּ עֲוֹנוֹתָיו וְחִטְּאוּ מְאֹד מְאֹד חֶסֶם וְשְׁלוֹם, אִזּוּ אֶתְאַמֵּץ וְאֶשְׁתַּדֵּל לְאַרְךָ וְלִרְחֵב לְהוֹשִׁיעוֹ וּלְתַקְּנוֹ. וְאָמַר בְּזוֹ הַלְּשׁוֹן: אֵיךְ וְעַל מִיךְ לִיִּגְעַן אֵין דְּעַר לְעִנְג אֹן אֵין דְּעַר בְּרִיט אֵיךְ זֶאל אֵיהֶם אֵ מוֹכָה מְהוֹן, בֵּי דֵי פְּאוֹת וְעַל אֵיךְ אֵיהֶם אַרוּס צִיָּהֵן פּוֹן שְׂאוֹל תְּחַתִּיּוֹת (אֶשְׁתַּטַּח לְאַרְךָ וְלִרְחֵב לְהִטִּיב עִמּוֹ. בְּפְאוֹתָיו אֶמְשַׁכְּהוּ וְאוֹצִיאֵהוּ מִשְׂאוֹל תְּחַתִּיּוֹת). וְאֵנִי חֹזֵק בְּכָל הַדְּבָרִים שְׁלִי, אֵיךְ בְּזֶה אֵנִי חֹזֵק בְּיוֹתֵר, שְׂאֵלוֹ הָעִשְׂרָה מְזֻמְרֵי תְהֵלִים מוֹעִילִים מְאֹד מְאֹד, וְאָמַר שֶׁהוּא תְקוּן הַפְּלָלִי, כִּי כָּל עֲבָרָה יֵשׁ לָהּ תְקוּן מִיַּחַד, אֲבָל תְקוּן הַזֶּה הוּא תְקוּן הַפְּלָלִי.

תְּקוּן רַבְּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבָרְכָה

לְזַכֵּר הָעִשְׂרָה מְזֻמְרֵי תְהֵלִים אֱלֹהֵי מוֹ, לֵב, מֵא, מֵב, נֵמ, עוֹ, צֵ, קֵה, קֵלוּ, קֵנֵ, לְפָנֵם הַבְּרִית. וְמִי שְׂזוֹכָה לְאֶמְרָם בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם אֵין צְרִיךְ לְפַחַד כִּי בְּנֻדְאֵי נִתְתַּקֵּן עַל־יְדֵי זֶה. וְאָמַר רַבְּנוּ ז"ל: דָּאֵם עֲרִשְׁמַע אִזּוּ מְקוּהָ (הַדְּבָר הָרִאשׁוֹן מְקוּהָ). אֵיךְ אֶפְלוּ אִם הוּא אָנוּם שְׂאֵי אֶפְשָׁר לְטַבֵּל בְּמְקוּהָ, אַף־עַל־פִּי־כֵן יֹאמְרָם. כִּי הֵם תְקוּן גָּדוֹל וְנוֹרָא.

תקון הכללי

טוב לומר זאת לפני אמירת העשרה מזמורים:

הריני מקשר עצמי באמירת העשרה מזמורים אלו לכל
הצדיקים האמתיים שבדורנו, ולכל הצדיקים
האמתיים שכני עפר קדושים אשר בארץ המה. ובפרט
לרבנו הקדוש צדיק יסוד עולם נחל נובע מקור חכמה רבנו
נחמן בן ביגא, זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן:

קדם שיתחיל באמירת תהלים יאמר זה:

לכו נרננה ליהוה נריעה נצור ישענו: נקדמה פניו בתודה
בזמרות נריע לו: כי אל גדול יהוה ומלך גדול על כל
אלהים:

הריני מזמן את פי להודות ולהלל ולשבח את בוראי
לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה ברחילו
ורחימו על ידי ההוא טמיר ונעלם בשם כל ישראל:

טז

- א מִכַּתֶּם לְדוֹד, שְׁמֵרְנִי אֵל כִּי חֲסִיתִי בָךְ:
- ב אִמְרַתְּ לַיהוָה, אֲדַנֶּי אַתָּה, טוֹבֵתִי בַל עָלֶיךָ:
- ג לְקַדוֹשִׁים אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ הַמָּה, וְאֲדִירִי כָל חֶפְצֵי בָם:
- ד יָרְבוּ עֲצָבוֹתֶם אַחַר מְהָרוֹ, בַּל אֲסִיף גִּסְפֵיהֶם
מִדָּם, וּבַל אֲשָׂא אֶת שְׁמוֹתֶם עַל שְׁפָתַי:
- ה יְהוָה מִנַּת חֶלְקִי וְכוֹסִי, אַתָּה תוֹמִיךְ גּוֹרְלִי:
- ו חֲבָלִים נָפְלוּ לִי בִּנְעָמִים, אַף נִחַלְתָּ שְׁפָרָה עָלַי:
- ז אֲבָרְךָ אֶת יְהוָה אֲשֶׁר יַעֲצֵנִי, אַף לֵילוֹת יִסְרוּנִי
כְּלִיֹּתַי:
- ח שְׁוִיתִי יְהוָה לְנִגְדֵי תְּמִיד, כִּי מִיְמִינִי בַל אֲמוּט:
- ט לָכֵן שָׁמַח לְבִי וַיִּגַּל כְּבוֹדִי, אַף בְּשָׂרֵי יִשְׁכֵּן לְבַטָּח:
- י כִּי לֹא תַעֲזֹב נַפְשִׁי לְשָׂאוֹל, לֹא תִתֵּן חֲסִידְךָ לְרֵאוֹת
שְׁחָת:
- יא תוֹדִיעֵנִי אֲרַח חַיִּים, שִׁבַּע שְׁמֹחוֹת אֶת פְּנִיךָ,
נַעֲמֹת בְּיְמִינְךָ נִצַּח:

לב

- א לְדוֹד מִשְׁכִּיל, אֲשֶׁרִי נִשְׁוִי פֶשַׁע כְּסוּי חַטָּאָה:
- ב אֲשֶׁרִי אָדָם לֹא יִחַשֵׁב יְהוָה לוֹ עֹן, וְאִין בְּרוּחוֹ רַמְיָה:
- ג כִּי הִחַרְשֵׁתִי בְּלוֹ עֲצָמִי, בְּשֹׁאֲנָתִי כָּל הַיּוֹם:
- ד כִּי יוֹמָם וּלְיָלָה תִּכְבֵּד עָלַי יָדָךְ, נִהַפְּךָ לְשׂוֹדֵי בְּחֶרְבְּנִי קוִיץ סָלָה:
- ה חַטָּאתִי אֹדִיעֶךָ וְעוֹנִי לֹא כִסִּיתִי, אִמְרָתִי אֹדָה עָלַי פֶּשַׁעִי לִיהוָה, וְאַתָּה נִשְׂאתָ עֹן חַטָּאתִי סָלָה:
- ו עַל זֹאת יִתְפַּלֵּל כָּל חֹסֵד אֱלֹהִים לְעַת מְצֵא, רַק לְשֹׁטֵף מִיָּם רַבִּים אֱלֹהִים לֹא יִגִּיעוּ:
- ז אַתָּה סֹתֵר לִי *, מְצַר תִּצְרֵנִי, רַנִּי פִלַט תְּסוּכְבְּנִי סָלָה:
- ח אֲשַׁכִּילְךָ, וְאוֹרְךָ בְּדֶרֶךְ זוֹ תֵלֶךְ, אִיעֲצָה עֲלֶיךָ עֵינַי:
- ט אַל תִּהְיוּ כְּסוּם כְּפָרֵד אִין הַבֵּין, בְּמַתַּג וְרֶסֶן עֲדִיו לְבָלוֹם בַּל קָרֵב אֱלֹהִים:

י רבים מכאובים לרשע, והבוטח ביהוה חסד יסובבנו:

יא שמחו ביהוה וגילו צדיקים, והרננו כל ישרי לב:

מא

א למניצח מזמור לדוד:

ב אשרי משכיל אל דל, ביום רעה ימלטהו יהוה:

ג יהוה ישמרהו ויחיהו ואשר בארץ, ואל תתנהו

בנפש איביו:

ד יהוה יסעדנו על ערש דוי, כל משכבו הפכת

בחליו:

ה אני אמרתי יהוה חנני, רפאה נפשי כי חטאתי לך:

ו אויבי יאמרו רע לי, מתי ימות ואבד שמו:

ז ואם בא לראות שוא ידבר, לבו יקבץ און לו, יצא

לחוז ידבר:

ח יחד עלי יתלחשו כל שנאי עלי, יחשבו רעה לי:

ט דבר בליעל יצוק בו, ואשר שכב לא יוסיף לקום:

י גם איש שלומי אשר במחתי בו אוכל לחמו, הגדיל עלי עקב:

יא ואתה יהוה חנני והקימני, ואשלמה להם:
 יב בזאת ידעתי כי חפצת בי, כי לא יריע איבי עלי:
 יג ואני בתמי תמכת בי, ותציבני לפניך לעולם:
 יד ברוך יהוה, אלהי ישראל מהעולם ועד העולם
 אמן ואמן:

מב

א למנצח משכיל לבני קרח:
 ב כאיל תערוג על אפיקי מים, בן נפשי תערוג אליך
 אלהים:
 ג צמאה נפשי לאלהים לאל חי, מתי אבוא ואראה
 פני אלהים:
 ד היתה לי דמעת ל לחם יומם ולילה, באמר אלי כל
 היום איה אלהיך:
 ה אלה אזכרה ואשפכה עלי נפשי, כי אעבר בסף,
 אדים עד בית אלהים, בקול רנה ותודה המון
 חוגג:

ו מה תִּשְׁתַּוְּחַחַי נַפְשִׁי וְתַהֲמִי עָלַי, הוֹחִילִי לֵאלֹהִים
כִּי עוֹד אֹדְנֹנִי יִשׁוּעוֹת פָּנָיו:

ז אֱלֹהֵי, עָלַי נַפְשִׁי תִשְׁתַּוְּחַחַח, עַל־בֶּן אֶזְכְּרֶךָ מֵאֶרֶץ
יִרְדֵּן וְחֶרְמוֹנִים מֵהַר מְצָעֶר:

ח תְּהוֹם אֶל תְּהוֹם קוֹרֵא לְקוֹל צְנוּרִיךָ, כָּל מִשְׁבְּרֶיךָ
וְגִלְיָךְ עָלַי עֲבֹרוּ:

ט יוֹמָם יִצְוֶה יְהוָה חֶסְדּוֹ וּבַלַּיְלָה שִׁירָה עִמּוֹ, תִּפְלָה
לְאֵל חַיִּי:

י אֹמְרָה לְאֵל סִלְעֵי לָמָּה שְׂכַחְתָּנִי, לָמָּה קָדַר אֵלֶיךָ
בְּלַחֲץ אוֹיֵב:

יא בְּרַצַּח בְּעַצְמוֹתַי חֶרְפוֹנֵי צוּרֵי, בְּאִמְרָם אֵלַי כָּל
הַיּוֹם אַיֵּה אֱלֹהֶיךָ:

יב מה תִּשְׁתַּוְּחַחַי נַפְשִׁי וְמָה תַהֲמִי עָלַי, הוֹחִילִי
לֵאלֹהִים כִּי עוֹד אֹדְנֹנִי יִשׁוּעוֹת פָּנָי וְאֱלֹהֵי:

נט

א לַמְנִצָּחַ, אֵל תִּשְׁחַת לְדוֹד מִכְתָּם, בְּשִׁלַּח שְׂאוֹל
וַיִּשְׁמְרוּ אֶת הַבַּיִת לַהֲמִיתוֹ:

ב הַצִּילֵנִי מֵאִיְבֵי, אֱלֹהֵי, מִמִּתְקוֹמְמֵי תִשְׁגַּבֵּנִי:

ג הַצִּילֵנִי מִפְּעֵלֵי אֹן, וּמֵאֲנָשֵׁי דָמִים הוֹשִׁיעֵנִי:

ד כִּי הִנֵּה אָרְבוּ לַנְּפֹשִׁי, יַגִּירוּ עָלַי עֵזִים, לֹא פִשְׁעֵי
וְלֹא חַטָּאתֵי אֲדֹנָי:

ה בְּלִי עֶזְרָה, יְרוּצוּן וַיִּפְּוֹנְנוּ, עוֹרָה לְקִרְאתִי וּרְאָה:

ו וְאַתָּה יְהוָה אֱלֹהִים צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל, הַקִּיצָה

לְפָקֶד כָּל הַגּוֹיִם, אֵל תִּהְיֶה כָּל בְּגֵדֵי אֹן סְלָה:

ז יִשׁוּבוּ לְעֶרְב יִהְמוּ כַּכָּלֵב וַיִּסּוּכְבוּ עִיר:

ח הִנֵּה יִבְעֵזוֹן בְּפִיהֶם חֲרָבוֹת בְּשִׁפְתוֹתֵיהֶם, כִּי מִי

שִׁמְעַ:

ט וְאַתָּה יְהוָה תִּשְׁחַק לָמוֹ, תִּלְעַג לְכָל גּוֹיִם:

י עֵזוּ אֱלֹהֵי אֲשֶׁמֶרָה, כִּי אֱלֹהִים מִשְׁגַּבֵּנִי:

יא אֱלֹהֵי חֲסָדֵי יִקְדְּמֵנִי, אֱלֹהִים יִרְאֵנִי בְּשַׂרְרֵי:

יב אל תהרגם פן ישכחו עמו, הניעמו בחילך
והורידמו, מגננו אדני:

יג חטאת פִּימו דְּבַר שְׁפַתִּימוּ וַיִּלְכְּדוּ בְּגֹאוֹנָם,
וּמֵאֵלָהּ וּמִכַּחַשׁ יִסְפְּרוּ:

יד כִּלְהַ בְּחִמָּה כִּלְהַ וַאֲיַנְמוּ, וַיִּדְעוּ כִּי אֱלֹהִים מִשָּׁל
בִּיעֶקֶב לְאַפְסֵי הָאָרֶץ סָלָה:

טו וַיִּשׁוּבוּ לְעֶרְבַּ יְהוּמוּ כַּפְּלָב וַיִּסּוּכְבוּ עִיר:

טז הַמָּה יִנְיַעוֹן לְאָכֵל, אִם לֹא יִשְׁבְּעוּ וַיִּלְיִנוּ:

יז וַאֲנִי אֲשִׁיר עֲוֹדָ וְאַרְנֵן לְבַקֵּר חֲסֻדְךָ, כִּי הָיִית
מְשֻׁנָּב לִי וּמְנוּס בְּיוֹם צָר לִי:

יח עֲזִי אֵלֶיךָ אֲזַמְרָה, כִּי אֱלֹהִים מְשֻׁנָּבִי אֱלֹהֵי חֲסֻדֵי:

עז

א לְמַנְצַחַ עַל יְדוּתוֹן לְאַסָּף מְזֻמּוֹר:

ב קוֹלִי אֵל אֱלֹהִים וְאַצְעָקָה, קוֹלִי אֵל אֱלֹהִים וְהֵאֲזִין
אֵלַי:

ג בְּיוֹם צָרְתִי אֲדַנִּי דְרָשְׁתִּי, יְדֵי לִילָה נִגְרָה וְלֹא תָפּוּג,
מֵאֲנָה הַנְּחָם נַפְשִׁי:

ד אֶזְכְּרָה אֱלֹהִים וְאֹהֲמִיָּה, אֲשִׁיחָה וְתִתְעַטֵּף רוּחִי
סְלָה:

ה אַחֲזַת שְׁמֵרוֹת עֵינַי, נִפְעַמְתִּי וְלֹא אֲדַבֵּר:
ו חֲשַׁבְתִּי יָמִים מִקֶּדֶם, שָׁנוֹת עוֹלָמִים:

ז אֶזְכְּרָה נִגְיַנְתִּי בַּלַּיְלָה, עִם לִבִּי אֲשִׁיחָה, וַיַּחַפֵּשׂ
רוּחִי:

ח הֲלַעֲוֹלָמִים יִזְנַח אֲדָנִי, וְלֹא יִסִּיף לְרִצּוֹת עוֹד:

ט הָאָפֶס לְנֹצַח חֶסֶדֶו, גָּמַר אֲמַר לְדֹר וְדֹר:

י הַשְׁכַּח חַנוּת אֵל, אִם קִפֵּץ בְּאָף רַחֲמָיו סְלָה:

יא וְאֲמַר חֲלוּתִי הִיא, שָׁנוֹת יָמִין עֲלִיּוֹן:

יב אֶזְכּוֹר מֵעַלְלֵי יְהוָה, כִּי אֶזְכְּרָה מִקֶּדֶם פְּלֹאֵךְ:

יג וְהִגִּיתִי בְּכָל פִּעְלֶךָ, וּבַעֲלִילוֹתֶיךָ אֲשִׁיחָה:

יד אֱלֹהִים, בַּקֶּדֶשׁ דְּרַכְךָ, מִי אֵל גָּדוֹל בְּאֱלֹהִים:

טו אַתָּה הָאֵל עֹשֶׂה פְּלֵא, הוֹדַעְתָּ בְּעַמִּים עֲזָד:

טז גְּאֻלַּת בְּזֹרֹעַ עַמְךָ, בְּנֵי יַעֲקֹב וַיֹּסֶף סְלָה:

יז רְאוּךָ מִיָּם אֱלֹהִים, רְאוּךָ מִיָּם יַחִילוּ, אֵף יִרְגְּזוּ

תְּהַמּוֹת:

יח זָרְמוּ מִים עֲבוֹת, קוֹל נָתְנוּ שְׁחָקִים, אַף חֲצֹצִיף
יִתְהַלְכוּ:

יט קוֹל רַעְמָךְ בַּנְּלָלָהּ הָאִירוּ בְּרָקִים תִּבֵּל, רָגְזָה
וַתִּרְעַשׂ הָאָרֶץ:

כ בָּיִם דְּרָכֶךָ וּשְׁבִילֶךָ בְּמִים רַבִּים, וְעַקְבוֹתֶיךָ לֹא
נִדְעוּ:

כא נְחִית כִּצְאֵן עַמְּךָ, בְּיַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן:

ע

א תִּפְלָה לְמֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹהִים, אֲדַנִּי מֵעוֹן אֶתָּה
הָיִיתָ לָנוּ בְּדֹר וָדֹר:

ב בְּטָרֵם הָרִים יִלְדוּ וַתְּחוֹלֵל אֶרֶץ וְתִבֵּל, וּמַעוֹלָם עַד
עוֹלָם אֶתָּה יֵאל:

ג תָּשֵׁב אֲנוּשׁ עַד דִּכָּא, וַתֹּאמֶר שׁוּבוּ בְּנֵי אָדָם:

ד כִּי אָלֶף שָׁנִים בְּעֵינֶיךָ כְּיוֹם אֶתְמוֹל כִּי יַעֲבֹר,
וְאַשְׁמֹרֶת בְּלֵילָה:

ה זָרְמָתָם שִׁנָּה יְהוּ, בְּבִקְרָה כְּחֹצִיר יַחֲלֶף:

ו בְּבִקְרָה יִצְיֵן וְיַחֲלֶף, לְעֶרְבִי יְמוֹלֵל וְיִבֵּשׁ:

ז כִּי כָּלֵינוּ בְּאַפָּךָ, וּבַחֲמַתְךָ נִבְהַלְנוּ:
 ח שִׁתָּה עֲוֹנֹתֵינוּ לְנִגְדֶךָ, עֲלִמְנוּ לְמֵאוֹר פְּנִיךָ:
 ט כִּי כָּל יָמֵינוּ פָּנוּ בְּעִבְרַתְךָ, כָּלֵינוּ שְׁנִינוּ כְּמוֹ הַגָּה:
 י יָמֵי שְׁנוֹתֵינוּ בָּהֶם שְׁבָעִים שָׁנָה, וְאִם בְּגִבּוֹרֵת
 שְׁמוֹנִים שָׁנָה, וְרַהֲבָם, עָמַל וְאוֹן, כִּי גַּז חַיֵּשׁ
 וַנַּעֲפָה:

יא מִי יוֹדֵעַ עִז אַפָּךָ, וּכְיִרְאָתְךָ עִבְרַתְךָ:
 יב לְמִנּוֹת יָמֵינוּ כִּי הוֹדַעַ, וְנָבֵא לְבַב חֲכָמָה:
 יג שׁוֹבָה יְהוָה עַד מָתִי, וְהִנַּחֵם עַל עֲבֹדֶיךָ:
 יד שִׁבְעֵנוּ בַּבֶּקֶר חֲסֹדְךָ, וְנִרְנְנָה וְנִשְׁמַחָה בְּכָל יָמֵינוּ:
 טו שִׁמְחֵנוּ כִּימוֹת עֲנִיתָנוּ, שְׁנוֹת רָאִינוּ רָעָה:
 טז יִרְאֵה אֶל עֲבֹדֶיךָ פֶּעֶלְךָ, וְהַדְרִיךְ עַל בְּנֵיהֶם:
 יז וַיְהִי נָעַם אֲדֹנָי אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ, וּמַעֲשֵׂה יַדֵּינוּ כּוֹנְנָה
 עָלֵינוּ, וּמַעֲשֵׂה יַדֵּינוּ כּוֹנְנָהוּ:

קה

א הוֹדוּ לַיהוָה קְרָאוּ בְּשֵׁמוֹ, הוֹדִיעוּ בְּעַמּוּם
 עֲלִילוֹתָיו:

- ב שִׁירוּ לוֹ זַמְרוּ לוֹ, שִׁיחוּ בְּכָל נִפְלְאוֹתָיו:
- ג הִתְהַלְלוּ בְּשֵׁם קְדֹשׁוֹ, יִשְׂמַח לֵב מִבְּקִשֵׁי אֲדָנָי:
- ד דְּרִשׁוּ יְהוָה וְעִזּוּ, בִּקְשׁוּ פָּנָיו תָּמִיד:
- ה זְכְרוּ נִפְלְאוֹתָיו אֲשֶׁר עָשָׂה, מִפְתּוֹ וּמִשְׁפָּטֵי פִּיו:
- ו זֶרַע אֲבָרָהֶם עֲבָדוּ, בְּנֵי יַעֲקֹב בְּחִירָיו:
- ז הוּא יְהוָה אֱלֹהֵינוּ, בְּכָל הָאָרֶץ מִשְׁפָּטָיו:
- ח זָכַר לְעוֹלָם בְּרִיתוֹ, דְּבַר צְוָה לְאַלְף דּוֹר:
- ט אֲשֶׁר פָּרַת אֶת אֲבָרָהֶם, וּשְׁבוּעָתוֹ לְיִשְׁחָק:
- י וַיַּעֲמִידָהּ לְיַעֲקֹב לְחֹק, לְיִשְׂרָאֵל בְּרִית עוֹלָם:
- יא לֵאמֹר לְךָ אֶתֵּן אֶת אֶרֶץ כְּנָעַן, חֵבֶל נַחֲלֹתְכֶם:
- יב בְּהֵיוֹתֶם מְתֵי מִסְפָּר, כְּמַעַט וְגָרִים בָּהּ:
- יג וַיִּתְּהַלְכוּ מִגּוֹי אֶל גּוֹי, מִמַּמְלַכָּה אֶל עַם אֲחֵר:
- יד לֹא הִנִּיחַ אָדָם לְעַשְׂקֶם, וַיּוֹכַח עֲלֵיהֶם מְלָכִים:
- טו אֵל תִּגְעוּ בְּמִשְׁיַחֵי, וּלְנַבִּיאֵי אֵל תִּרְעוּ:
- טז וַיִּקְרָא רָעַב עַל הָאָרֶץ, כָּל מִטְּהָ לֶחֶם שָׁבַר:
- יז שָׁלַח לְפָנֵיהֶם אִישׁ, לְעַבְדֵי נִמְכָר יוֹסֵף:
- יח עָנּוּ בַּכֶּבֶל רַגְלוֹ, בְּרֹזַל בָּאָה נִפְשׁוּ:

- יט עד עת בא דברו, אמרת יהוה צרפתהו:
 כ שֶׁלַח מִלֶּךְ וַיִּתִּירֵהוּ, מֵאֵשׁ עַמִּים וַיִּפְתַּחֵהוּ:
 כא שָׁמוּ אָדוֹן לְבֵיתוֹ, וּמֵאֵשׁ בְּכָל קִנְיָנוֹ:
 כב לְאִסֵּר שָׂרָיו בְּנַפְשׁוֹ, וּזְקִנָיו יַחֲבִים:
 כג וַיָּבֵא יִשְׂרָאֵל מִצְרַיִם, וַיַּעֲקֹב גַּר בְּאֶרֶץ חָם:
 כד וַיִּפֹּר אֶת עַמּוֹ מְאֹד, וַיַּעֲצֵמֵהוּ מִצְרָיו:
 כה הִפְךָ לָבָם לְשֵׁנָא עַמּוֹ, לְהִתְנַפֵּל בְּעַבְדָּיו:
 כו שֶׁלַח מֹשֶׁה עַבְדּוֹ, אֲהַרֵן אֲשֶׁר בָּחַר בּוֹ:
 כז שָׁמוּ בָם דְּבָרַי אֲתוֹתָיו, וּמִפְתִּים בְּאֶרֶץ חָם:
 כח שֶׁלַח חֲשֹׁךְ וַיַּחֲשֹׁךְ, וְלֹא מָרוּ אֶת דְּבָרוֹ:
 כט הִפְךָ אֶת מֵימֵיהֶם לְדָם, וַיִּימַת אֶת דִּגְתָם:
 ל שָׂרֵץ אֲרָצָם צִפְרֻדָּעִים, בְּחַדְרֵי מַלְכֵיהֶם:
 לא אָמַר וַיָּבֵא עָרֹב, כְּנִיִּים בְּכָל גְּבוּלָם:
 לב נָתַן גְּשָׁמֵיהֶם בָּרֶד, יֵאֵשׁ לְהַבּוֹת בְּאֲרָצָם:
 לג וַיִּךְ גְּפָנִים וַתֵּאֲנַתֶּם, וַיִּשְׁבַּר עֵץ גְּבוּלָם:
 לד אָמַר וַיָּבֵא אַרְבֶּה, וַיִּלַּק וַאִין מִסְפָּר:
 לה וַיֵּאכַל כָּל עֵשֶׂב בְּאֲרָצָם, וַיֵּאכַל פְּרֵי אֲדָמָתָם:

- לו וַיָּךְ כָּל בְּכוֹר בְּאֶרֶץ, רֵאשִׁית לְכָל אוֹנִם:
- לז וַיּוֹצִיֵאם בְּכֶסֶף וְזָהָב, וְאִין בְּשִׁבְטֵי כוֹשֵׁל:
- לח שְׁמַח מִצְרַיִם בְּצֵאתָם, כִּי נָפַל פַּחַדָּם עֲלֵיהֶם:
- לט פָּרַשׁ עֵנָן לְמִסְךְ, וְאִשׁ לְהָאִיר לְיֵלָה:
- מ שָׁאֵל וַיָּבֵא שָׁלוֹ, וְלָחֵם שָׁמַיִם יִשְׁבִּיעֵם:
- מא פָּתַח צוּר וַיִּזְכְּבוּ מַיִם, הִלְכוּ בְּצִיּוֹת נָהָר:
- מב כִּי זָכַר אֶת דְּבַר קִדְשׁוֹ, אֶת אֲבֵרָתָם עֲבָדָיו:
- מג וַיּוֹצֵא עַמּוֹ בְּשִׁשּׁוֹן, בְּרָנָה אֶת בְּחִירָיו:
- מד וַיִּתֵּן לָהֶם אֲרָצוֹת גּוֹיִם, וְעֵמֶל לְאֻמִּים יִירָשׁוּ:
- מה בַּעֲבוּר יִשְׁמְרוּ חֻקָּיו וְתוֹרָתוֹ יִנְצְרוּ הַלְלוּיָהּ:

קלז

- א עַל נִהְרוֹת כָּבֵל שָׁם יִשְׁבְּנוּ גַם כְּכִינוּ, בְּזָכְרֵנוּ אֶת צִיּוֹן:
- ב עַל עֲרָבִים בְּתוֹכָהּ, תְּלִינוּ כְּנֹרוֹתֵינוּ:
- ג כִּי שָׁם שְׁאֵלוֹנוּ שׁוֹבֵינוּ דְּבַרֵי שִׁיר וְתוֹלְלֵינוּ שְׁמִחָה, שִׁירוּ לָנוּ מִשִׁיר צִיּוֹן:
- ד אִיךְ נִשִּׁיר אֶת שִׁיר יְהוָה, עַל אֲדַמַּת נֶכֶר:

- ה אִם אֲשַׁכַּחְךָ יְרוּשָׁלַיִם, תִּשְׁכַּח יְמֵינִי:
 ו תִּדְבַק לְשׁוֹנֵי לְחִפֵי אִם לֹא אֲזַכְּרֶנּוּ, אִם לֹא אֶעֱלֶה
 אֶת יְרוּשָׁלַיִם, עַל רֹאשׁ שְׂמֹחָתִי:
 ז זָכַר יְהוָה לְבִנְי אֲדוּם אֶת יוֹם יְרוּשָׁלַיִם, הָאֹמְרִים
 עָרוּ עָרוּ עַד הַיּוֹם הַזֶּה:
 ח בַּת בָּבֶל הִשְׁדּוּדָהּ, אֲשֶׁרֵי שִׁישַׁלְמָה לָךְ אֶת גְּמוּלָךְ
 שְׁגַמְלָתָ לָנוּ:
 ט אֲשֶׁרֵי שִׁיאֲחִזוּ וְנַפִּיץ אֶת עַלְלֶיךָ אֶל הַסֵּלַע:

ק

- א הַלְלוּיָהּ, הַלְלוּ יֵאל בְּקֹדֶשׁוֹ, הַלְלוּהוּ בְּרִקְיעַ עֲזוֹ:
 ב הַלְלוּהוּ בְּגְבוּרָתוֹ, הַלְלוּהוּ בְּרֹב גְּדָלוֹ:
 ג הַלְלוּהוּ בְּתִקְעַ שׁוֹפָר, הַלְלוּהוּ בְּנִבְל וּכְנֹר:
 ד הַלְלוּהוּ בְּתֹף וּמְחוּל, הַלְלוּהוּ בְּמִנִּים וְעֹגֹב:
 ה הַלְלוּהוּ בְּצִלְצְלֵי שְׂמַע, הַלְלוּהוּ בְּצִלְצְלֵי תְרוּעָה:
 ו כָּל הַנְּשָׂמָה תִתְהַלֵּל יְהוָה, הַלְלוּיָהּ:

מי יתן מציון ישועת ישראל בשוב יהוה שבות עמו, יגל יעקב ישמח
 ישראל: ותשועת צדיקים מיהוה, מעוזם בעת צרה: ויעזרו יהוה ויפלטם,
 ויפלטם מרשעים ויושעים פי חסו בו:

וזאת התפלה מצאנו באמתחת הכתבים והיא מעט הפמות ורב האיכות:

רבונו של עולם, עלת העלות וסבת כל הסבות, אנת
 לעלא, לעלא מן פלא, ולית לעלא מנך, דלית
 מחשבה תפיסא בך פלל, ולך דומיה תהלה, ומרומם
 על כל ברכה ותהלה. אותך אדרש, אותך אבקש
 שתחדתור חתירה דרך פבושה מאתך, דרך כל
 העולמות, עד ההשתלשלות שלי במקום שאני עומד,
 כפי אשר נגלה לך, יודע תעלומות, ובדרך ונתיב הזה
 תאיר עלי אורך, להחזירני בתשובה שלמה לפניך
 באמת, כפי רצונך באמת, כפי רצון מבחר הברואים,
 לבלי לחשב במחשבותי שום מחשבת חוץ ושום
 מחשבה ובלבול שהוא נגד רצונך, רק לדבק במחשבות
 זכות צחות וקדושות בעבודתך באמת בהשגתך
 ובתורתך. הט לבי אל עדותיך, ותן לי לב מהור לעבדך
 באמת. וממצילות ים תוציאני לאור גדול חיש קל
 מהרה. תשועת יי כהרף עין, לאור באור החיים כל ימי
 חיותי על פני האדמה. ואזכה לחדש נעורי, הימים
 שעברו בחשך, להחזירם אל הקדשה, ותהיה יציאתי מן
 העולם כביאתי, פלא חטא. ואזכה לחזות בנעם יי
 ולבקר בהיכלו, פלו אומר כבוד, אמן נצח סלה ועד.